
BIBLIOTHEEK KITLV
0113 7338

37 A

NU

DI
VO

INH
lo
en
he
te
lij
Vo
Bl
II
Li
U
he
to
gi

I

y

H

A

S

1.

NUMMER 1 DONDERDAG 7 JANUARI 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË: Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Koning Willem I als bestuurder der Koloniën

door

H. A. RITTER.

Onze vreedzame revolutie van 1848 heeft een einde gemaakt aan de *feitelijk* absolute regeering van ons „Koningshuis". Er is, wegens dat absoluut regeeren veel aanmerking gemaakt. Vooral op Koning Willem I, wiens Parlement eigenlijk niet anders is geweest dan een spotafbeelding. De critiek, vooral van den tijdgenoot, is hevig geweest. Maar langzamerhand begint bij den nazaat het besef door te dringen dat aan onzen eersten Koning meer waardeering toekomt, dan hem gegeven is. Feitelijk aanvaardde Willem I in 1813 een „failliete boedel". Nederland was uitgeput en verarmd, meer dan men thans wel wil gelooven; in de koloniën, verminkt door het verlies o.a. van *de Kaap* en van *Ceylon*, was alles *à refaire*.

De Oranjevorst had dus een dubbele taak. En hij begreep dat er een rechtstreeks verband bestond tusschen den bloei van Nederland en van z'n „koloniën".

Tien jaren heeft hij noodig gehad om ons Indische rijk te beveiligen tegen de eischen en — de koloniezucht van Engeland. Eerst het tractaat van 17 Maart 1824 schiep een toestand, waarop in de naaste toekomst kon worden voortgebouwd. Engeland zou op den voet der meest begunstigde natie „de vrije vaart" in Indië hebben. Alleen van Ambon, Banda en Ternate bleven de Engelschen uitgesloten, „opdat het monopolie van den specerijhandel voor de Nederlanders behouden zou blijven." In Voor-Indië hielden wij geen bezittingen meer over. Malakka werd afgestaan; Singapore zou Engelsch bezit blijven. Benkoelen en het eiland Billiton bleef aan ons. Engeland zou zich niet meer met Sumatra bemoeien. Van Borneo werd *niet* gerept. Het verdrag (1819) van Engeland met Atjeh zou later gewijzigd worden.

Aldus was de baan globaal vrij en kon Nederland beginnen te trachten zich op te heffen uit den staat van zoo groote inboeting van zijn voormaligen buitengewonen bloei, waaraan reeds de 18e eeuw geknaagd had en waaraan de Napoleontische overheersching den genadeslag had toegebracht.

Koning Willem zocht de herleving voor Nederland in de oprichting van *De Nederlandsche Handelmaatschappij*. Voor Indië had hij reeds vroeger het cultuurstelsel van Generaal van den Bosch in beginsel aanvaard. Een stelsel dat echter eigenlijk alleen tot gevolg had en tot gevolg kon hebben *„dat er geld uit Indië kwam"*. De Koning zelf had dat opgemerkt tegenover Raffles, de vroegere Engelsche Gouverneur van Java, die in 1818 te Brussel bij Z. M. op audiëntie was en sprak over „de Indische Zaken".

De oprichting der *Nederlandsche Handelmaatschappij* in Maart 1824 ondervond veel tegenkanting. Zij was bedoeld als *onafhankelijke particuliere maatschappij*. Zij kon alleen beoogen: „handel en vrachtvaart — hetzij voor eigen rekening of in commissie voor anderen". Grondbezit en souvereiniteit waren haar ontzegd. Haar kapitaal zou bedragen minstens 12, hoogstens 24 millioen, in „splitsbare" aandeelen van *f* 1000.—. De Koning schreef zelf voor 4 millioen in en *waarborgde voor 20 jaren een intrest van* $4\frac{1}{2}$ *%*. De inschrijving steeg tot $69\frac{1}{2}$ millioen, tengevolge waarvan het grondkapitaal verhoogd werd tot 37 millioen. 's-Gravenhage werd de zetel der maatschappij; maar Amsterdam, Rotterdam, Dordrecht en Middelburg „ontvingen toezeggingen van een vast aandeel in de bevrachtingen".

Tegen dit volgen van den raad van Muntinghe door Willem I ontstond onmiddellijk obstructie van de zijde van hen, die dweepten met de snel gemeen goed geworden vrijhandelsleer van Adam Smith (1776). Vooraan: Gijsbert Karel van Hogendorp, die reeds in 1819 zijn verzet tegen het mercantilistisch regeeren van den nieuwen koning, geboet had met verlies van zijn wapenschild.

In zijn *Huishouding van Staat* (10e deel blz. 276) [1]) schreef hij eene veroordeeling van de oprichting. *Ten eerste* omdat zij, naar hij zeide, eene bedreiging was voor alle andere handelshuizen, die allen voor haar moesten onderdoen; *ten tweede* omdat zij, z.i. op den langen duur onder misbruiken gebukt zou gaan, die haar ondergang ten gevolge zouden hebben. „De eerste tijden der maatschappij „waren derhalve nadeelig voor den koopman in het „algemeen, en de laatste tijden waren verderfelijk „voor haar zelve. Op dezelfde wijze verwacht ik dat „het zal gaan met de nieuwe Handelmaatschappij."

Die Maatschappij heeft echter onlangs haar eerste eeuwfeest gevierd, zonder dat er iets van dat verderf voor den buitenstaander gebleken is. Integendeel. Maar in de eerste jaren van haar bestaan scheen v. Hogendorp gelijk te krijgen. Ofschoon zij door de Regeering zeer begunstigd werd, [2]) leverde haar arbeid in de eerste jaren voor de aandeelhouders zware verliezen op. Dat was hoofdzakelijk door *de Engelsche concurrentie* in China, de Levant en Amerika, waartoe de Maatschappij hare relatiën had uitgebreid. De gevaarlijke Java-oorlog strekte bovendien niet om haar toestand te verbeteren.

Tegelijk met deze Oost-Indische Compagnie „in nieuwen vorm", had de Koning plan een Amerikaansche Compagnie — een tegenhanger van de W. I. C. — te doen optreden. Voor het kapitaal van 5 millioen, zou hij zelf 2 millioen leveren. En in zijn verreikende plannen was ook opgenomen de doorgraving van de landengte van Nicaragua als die van Panama — waarover men toen reeds sprak — niet zou doorgaan (1828). Twee jaren later brak de Belgische opstand uit, die aan dergelijke ontwerpen een eind maakte.

* * *

Het Cultuurstelsel is der Regeering van Willem I in later dagen zwaar aangerekend. Het dateert van 1830, toen Nederland en Indië stonden aan den rand van een Staatsbankroet. De overname van de door Napoleon getierceerde schuld had tot 1829 geleid tot een tekort van *f* 24.825.000.—. Aan de Handelmaatschappij had de Koning in 5 jaren tijds reeds *f* 3.500.000.— *uit eigen middelen* voorgeschoten. In Indië kwam de Regeering jaarlijks *f* 2.000.000.— te kort.

Het was duidelijk dat dat zoo niet kon blijven.

Aanvankelijk had de commissie, die in 1816 bij de teruggave van Java in Indië de zaken zou regelen, de beginselen van Raffles overgenomen. D.w.z. het oude stelsel der V. O. I. C., om de inlanders in gedwongen cultures te laten werken, was door haar verlaten. De inlander mocht verbouwen wat hij wilde. Maar hij moest *belasting betalen*. Men noemde dat het stelsel van den *vrijen arbeid*, en maakte alleen een uitzondering ten opzichte van de *koffie* en de *verplichte boschcultuur*. Later werd dat stelsel niet eerlijk uitgevoerd, zoodat de toestand in Indië hoe langer hoe deplorabeler werd. Elout wilde een radicale verbetering brengen door *toekenning van individueel grondbezit aan den inlander* en *uitgifte van woeste gronden aan particulieren*.

Plotseling echter (1830) veranderde de Koning van richting. Het plan van Generaal *van den Bosch* „dat van Indië een slaven-kolonie maakte" werd aangenomen. *Elout* nam zijn ontslag als Minister van Koloniën.

Het kan thans niet onze bedoeling wezen het verdere verloop van zaken omtrent het Cultuurstelsel en de latere critiek daarop te geven. [3]) Wij willen

1) Uitgave van Mr. J. R. Thorbecke.

2) Zij kreeg de verschepingen van de Regeeringsgoederen en personeel naar Indië en het monopolie van den opiumverkoop (1827).

3) Wij deden dat reeds in ons artikel: *Het Cultuurstelsel*. Koloniaal Weekblad 30 Juli 1922, no. 29 en 6 Aug. 1922, no. 30.

alleen e vraag toelichten of de Koning werkelijk niet gedwongen was tot de invoering daarvan.

Men an die vraag niet belichten van het stand- t da thans ten opzichte van Indië wordt inge- men.

De be stingen in Nederland waren ontoereikend de rentevan groote leeningen te kunnen betalen. Eerst in 844 kwam van Hal er toe het apitaal te dwingen ot een vrijwillige leening — dreigende anders mt eene belasting op „het kapitaal in portefeuille". en staatsbankroet zou het koninkrijk der Nederlanen, waar handel en industrie begonnen te bloeien, nherstelbaar kwaad hebben gedaan. En ondanks lle liberale begrippen, was het denkbeeld dat een nd koloniën had om er wat van te trekken, tocheigenlijk nog een vastgeworteld denkbeeld. Door het cultuurstelsel ontkwam Nederland aan de kans geldelijk de vazal te worden b.v. van Engeland. Gelijk in onze dagen het lot is van Frankrijk en België ten opzichte van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika.

Darmede wil niet gezegd zijn dat wij verplicht zouden zijn in onze dagen dit cultuurstelsel goed te praten. Maar de vraag zou zijn of onze staatslieden anders zouden handelen, indien zij, *in dien tijd*, onder gelijke omstandigheden geplaatst waren.

Het valt niet te ontkennen dat Koning Willem I èn en opzichte van de Handelmaatschappij, èn ten opzichte van Indië, handelde tegen beginselen als door van Hogendorp en Elout werden voorgestaan. och zou het onrechtvaardig zijn Koning Willem de Eerste daarnaar geheel te beoordeelen. Ook in zijn koloniaal en economisch beleid. Een monographie gewijd aan de beteekenis van zijn Regeering, zou in dit opzicht nuttig en noodig zijn. Het „landsvaderlijk" bewind dat hij gevoerd heeft is voor hem op desillusie en ten slotte beschimping uitgeloopen. Wij meenen dat dat „onverdiend" was. Maar alleen een diepgaand archiefonderzoek zoo van het Departement van Koloniën, als van het Koninklijk Huis, zou in staat zijn, de rechtvaardiging te vinden, die hem tot nu toe heeft ontbroken. In deze meening staan wij niet *alleen*, want, als wij ons niet vergissen, dan heeft een onzer eerste historici zich eenigen tijd geleden in gelijken geest uitgelaten.

Over het bevolkingsvraagstuk in Indonesië en de uitbreiding van den Dienst der Volksgezondheid.

door

H. F. TILLEMA.

Wanneer ik het een en ander in het midden wil brengen over het *bevolkingsvraagstuk* in Indonesië geschiedt dit allerminst, omdat ik meen, dit even omvangrijke als samengestelde probleem tot oplossing te kunnen brengen, maar omdat ik van oordeel ben, dat het belang van de Indonesische bevolking meebrengt, dat er aandacht aan wordt geschonken.

Waarom belangstelling noodig is.

In de allereerste plaats rijst de vraag: *waarom* die aandacht noodig is, *waarom* de bevolking er belang bij heeft? Het antwoord er op is: de bevolking op aarde neemt toe. De laatste eeuw in snel tempo. Er zijn economen, die dit feit met eenigen angst beschouwen, er zijn ook enkelen, die van meening zijn, dat op den duur een evenwicht zal intreden, een toestand, dien we, behalve de laatste tijden, de laatste tienduizenden jaren steeds hebben gehad. Ter illustratie vermeld ik een berekening van professor Bowley. Uitgaande van het bevolkingscijfer van Great Britain in 1921 en de hypothese dat het geboortecijfer van 1921/'23 in de volgende eeuw er gelijk zal blijven, het sterftecijfer van 1910/'12 zal worden gehandhaafd en er geen emigratie plaats vindt, rekent hij uit, dat het bevolkingscijfer van 1921 tot 2021 slechts met ± 15 % zal kunnen toenemen. In de *voorgaande* eeuw is ze met ± 400 % toegenomen. De berekening berust echter op hypothesen en we moeten rekening blijven houden met het feit, dat de bevolking der aarde voorloopig zal *blijven* toenemen met ± 15 à 20.000.000 menschen per jaar. Die bevolking heeft stijgende behoeften, o.a. aan voedsel, zeep, genotmiddelen, enz. Een deel dier stoffen leveren alleen de tropen! Daar groeien koffie, thee, cacao, rubber. Ook een groot deel van het onmisbare vet (copra voor margarine, zeep) wordt reeds door de tropen geleverd, terwijl er ook een deel van het krachtvoer voor het vee, dat ons het niet minder belangrijke dierlijke vet (boter) en eiwit levert, vandaan komt. Hoe langer hoe meer zal de bevolking der aarde om te kunnen bestaan, zich te voeden, zich te kunnen reinigen, zich te verplaatsen, de stoffen eischen, die de tropen leveren: vet, rubber, koffie, thee voor den mensch, voeder voor het vee. Het contact met de tropen zal daardoor hoe langer hoe inniger worden. Dat is een ijzeren noodzakelijkheid. En deze aanraking zal in vlug tempo geschieden.

Aanraking met Westersche kultuur groot gevaar voor primitieven.

Hierin ligt voor de bewoners der tropen een groot gevaar. Want contact brengt mee kultuur. Ook in Europa hebben wij dit verschijnsel gehad en is dit geen gevaar gebleken, maar de toestanden hier en daar verschillen in hooge mate. De Germanen konden er weerstand aan bieden, omdat ze de Grieksche Romeinsche kultuur vrij gemakkelijk konden opnemen, daar ze lichamelijk en geestelijk veel nader bij die kultuur en haar dragers stonden, dan de natuurvolken der tropen tegenover de Westersche beschaving en bovendien drong men hun die beschaving niet zoo onverbiddellijk op, kwam ze niet zoo plotseling, bovendien niet zoo vijandig, tot hen als de Westersche kultuur tot de primitieven kwam.

Uitsterven geen biologische noodzakeheid.

Het is *hieraan* te wijten, dat in de laatste paar eeuwen verschillende bevolkingen ten gronde zijn gegaan. Ik wijs hier uitdrukkelijk op, omdat men zoo algemeen meent, dat volken verdwijnen, omdat hun tijd nu eenmaal gekomen is. Men vergelijkt volken bij planten, die groeien, bloeien en sterven. Maar een volk is geen plant! Een volk is als een bosch, dat zich zelf verjongt! Sterven de boomen, vallen ze om, verrotten ze, anderen schi en op uit hun zaad en nemen hun plaats in. Alleen door invloeden van de natuur als b.v. verlaging van temperatuur gedurende langen tijd (ijsperioden), verlaging van den bodem, woestijnvorming, verdwijnt plantengroei. Zoo gaat het ook met een volk: het degenereert niet door ouderdom, het verliest niet het vermogen om zich voort te planten, het verdwijnt niet „omdat zijn tijd gekomen is", maar wel verdwijnt het als de wil tot voortplanting zwakker wordt. We zien dit in Europa: in alle landen neemt het geboortecijfer vrij snel af. Niet, omdat de menschen physiek minderwaardig zijn geworden, maar omdat velen het aantal kinderen beperken uit eigen wil. Dit verschijnsel treft men ook aan bij natuurvolken.

Volken-zelfmoord bij de primitieven door de aanraking met de Westersche kultuur.

De aanraking met den Westerling heeft ze in verschillende streken zóó wanhopig gemaakt, dat ze geen kinderen meer *willen* hebben! Ik kan op dit verschijnsel niet diep ingaan, maar wil, om be-

ter te worden begrepen, toch iets mededeelen over den invloed dier zoo plotselinge aanraking van primitieven met den Westerling. In de eerste plaats zijn het besmettelijke ziekten, die van grooten invloed zijn op het uitstervingsproces der menschen, die vroeger geïsoleerd waren. Die ziekten, als pokken, tuberculose, malaria, syphilis, gonorrhoe, dysenterie, enz. grepen als een wild vuur om zich heen en doodden hen bij duizenden. Slaapziekte, malaria, syphilis hebben in Afrika tientallen millioenen menschen weggevaagd. Het aantal menschen, gestorven tengevolge van de aanraking met den Westerling, diens handel en diens verkeer wordt daar op 80 à 90.000.000 geschat! Door den oorlog, waarbij Frankrijk een ruim gebruik maakte van inwoners van Senegal en andere koloniën, is daar o.m. de t.b.c. gebracht en zijn er reeds thans bevolkingen van groote gebieden door aangetast!

Prof. Külz deelt mede, dat in het vroegere Duitsch Nw. Guinea een heel dorp binnen 10 jaar door één man besmet was met tuberculose. Die man had als koelie een paar jaar op een klapperonderneming gewerkt.

De griep, door de schepen der K P. M. en andere verspreid, heeft in 1918 in Indië honderdduizenden slachtoffers geëischt. Het toeval wil, dat ik een statistiekje bezit van het eilandje Boeroe; men ziet daaruit, dat in 1918 het sterftecijfer der bergbevolking 100 % bedroeg.

De periodieken van Zending en Missie in Indië gewagen herhaaldelijk van het uitbreken van pokken, cholera, buikziekten en andere epidemiën. Ik zal geen verdere voorbeelden noemen, hoewel 't me een kleine moeite zou kosten meer te vermelden, want mijn arsenaal is er goed van voorzien! Alleen wil ik tot slot een opmerking maken. Bij besmettelijke ziekten ziet men, dat ze in hevigheid afnemen, hoe langer ze op een bevolking hebben ingewerkt. Wij Europeanen zijn voor sommige ziekten al vrij goed geïmmuniseerd. Mazelen b.v. is voor ons een vrij ongevaarlijke ziekte. Tuberculose schijnen we allen zoo ongeveer te hebben gehad, zonder dat we 't merken. Alleen enkelen — al zijn het betrekkelijk velen! — kunnen de infectie niet doorstaan en gaan er aan ten gronde. Nu kenden natuurvolken die ziekten niet vóór ze met de Europeanen in aanraking kwamen. Langs natuurlijken weg zijn ze dus niet geïmmuniseerd, zoodat ze, als de ziekte optreedt, bij duizenden en duizenden weggemaaid worden! En in alle werelddeelen brengen verkeer, handel, cultures die ziekten over inheemsche bevolkingen. Ik vergat nog bij geslachtsziekten op te merken, dat ze daarom zoo fataal zijn, omdat ze leiden tot steriliteit en onvruchtbaarheid.

Door oorlog, menscheneten, koppensnellen vermindert de bevolking in het algemeen niet.

Oorlog, kannibalisme, menschenoffers hebben in het algemeen op het uitsterven niet den invloed, dien men er wel aan toeschrijft. Slechts hier en daar zijn die factoren van invloed geweest op sterke *vermindering*, terwijl ze overal elders van groote beteekenis waren voor het *geestelijk welzijn* der menschen. Het plotseling verbod dier met hun godsdienst en hun zeden nauw samenhangende gewoonten heeft vaak diepe ellende over hen gebracht.

Wat Indonesië betreft, hebben, volgens mondelinge mededeelingen van Dr. Thierfelder, menscheneten en koppensnellen in Zuid Nieuw-Guinea heele streken, dagmarschen ver, ontvolkt. Dit is vermoedelijk het eenige voorbeeld er van in den archipel.

Hoogere cultuur, plotseling gebracht, heeft noodlottige uitwerking.

Naast ziekten treden andere invloeden op. De hoogere kultuur, waarmee de menschen in aanraking kwamen, bracht vaak, niettegenstaande de beste bedoelingen, misstanden, waartegen de bevolking niet was bestand. In de eerste plaats noem ik de verandering der uitwendige levensomstandigheden. Instinctief hadden primitieven zich in den loop der eeuwen, wellicht van duizenden jaren zelfs, aan klimaat, bodem, hun heele omgeving leeren aanpassen. Een plotselinge verandering van b.v. kleeding, woning, voeding bracht hen in levensgevaar. Vóór de komst der Europeanen waren de natuurvolken, in het algemeen gesproken, gezond: de chronische ziekten kenden ze niet. Vermoedelijk had in den loop der eeuwen selectie dit bewerkt. Toen kwamen de blanken met hun kleeding. De Nieuw-Zeelanders b.v. droegen kleeren van biezen gemaakt. Die kleeren waren koel, bleven niet lang vochtig, als ze door regen nat waren geworden, voldeden in het algemeen aan hygiënische eischen. Toen kwamen de blanken die wollen kleeren invoerden; deze prikkelen de huid, houden vocht zeer lang vast, zijn voor het klimaat te warm en vormen bovendien goede schuilplaatsen voor insecten, die ziekten verspreiden. Op de Mentawe-eilanden zag ik de vrouwen gekleed in rokjes en schortjes van pisangbladeren. Die kleeding is voor veldarbeid praktisch, omdat ze niet spoedig nat wordt en als ze vochtig is, gauw droog is. Bovendien is ze goedkoop. Maar ik zag ook, dat op die geïsoleerde eilanden de moderne kleeding haar intree heeft gedaan. Gelukkig went men de menschen er aan katoenen kleeren te gaan dragen en geen wollen. Ook in het Oosten van den Archipel, op Nieuw Guinea, wordt katoenen kleeding ingevoerd. Het gevaar hierbij is dit, dat de menschen ze niet wasschen en niet voldoende voorraad er van kunnen inslaan om op tijd van kleeding te kunnen verwisselen. Wellicht is de verandering, daar waar nog zeer primitieve toestanden heerschen op economisch gebied, wat prae natuur. Voor een hoogere vorming is die verandering noodig. Dit ben ik met de Zending eens.

Ingevoerde voedingsmiddelen zijn ook schadelijk gebleken. Op Nieuw Zeeland voerde men indertijd maïs in. Hiervan bakten de menschen brood. Maar omdat het niet goed gegist werd, was het ongezond. In Britsch Papoea kochten de bewoners blikgroenten en blikkenvleesch, omdat de meerdere welvaart hun die weelde veroorloofde. Scheurbuik was er het gevolg van. Dat de beri-beri samenhangt met het gebruik van geïmporteerde rijst is te bekend, dan dat ik het nog eens behoef te zeggen. Minder bekend is het feit van het voorkomen eener voedingsstoornisziekte op Midden-Java, een gevolg van den hoogen prijs, dien de oliefabrieken voor klappers besteedde. De menschen kregen of krijgen geen voldoende vet, eiwit en vitaminen, waaronder ze in erge mate leden of nog lijden. In het Djambische doet zich thans hetzelfde verschijnsel voor: de bevolkingsrijst is schaarsch, de groenten raken op, men koopt blikjes en witte rijst en de gevolgen blijven niet uit!

De Nieuw-Zeelanders verheugden er zich indertijd over, dat de Europeanen zich in hun gebied gingen vestigen. Maar het onmiddellijke gevolg was, dat hun toestand troosteloos werd, want hun jachtdieren verminderden plotseling in groot aantal, deels zelfs werden ze uitgeroeid. Een Australiër merkte dan ook eens zeer juist op: „Gij Europeanen dient ons melk, koeien en schapen te geven, want gij zijt hier gekomen en hebt onze opossums en kangoeroe's verdelgd. Wij hebben niets meer te eten en hebben honger."

Overal, in Nieuw Holland, Nieuw Zeeland, Afrika, Amerika werden in den loop der jaren de meest vruchtbare kuststreken door de Europeanen ingepalmd en de oorspronkelijke bewoners naar de bosschen, de bergen, de rimboe gedreven — zeer tot hun schade.

Tot groote eer van het Hollandsche gouvernement dient gezegd, dat de grond in Indië in het algemeen eigendom van den Inlander bleef.

Geestelijke veranderingen noodlottig.

Naast *lichamelijke* hebben *geestelijke* veranderingen hun noodlottigen invloed doen gelden. Onze voorouders, de Germanen, bleven zelfstandig in het land van hun geestelijke overwinnaars, ze behiel-

...en het gevoel van eigenwaarde, het gevoel van totale minderwaardigheid kwam niet over hen. Ze bleven gespaard voor den geestelijk deprimeerenden invloed der kultuur. Hoe anders is het met de natuurvolken! Hun heele geestelijk leven, alles wat ze dachten, voelden en geloofden is hun door het bekend worden met den Europeaan ontnomen en vaak met boos opzet! Hoe beschaafder die volken waren, hoe meer en dieper ze getroffen werden!

Als we nagaan, welke invloeden werkzaam waren, vinden we in het algemeen de volgende. (Ik merk op, dat de verschillende volken en stammen op dien invloed verschillend reageerden. Men zou ze stuk voor stuk voor elken stam na moeten gaan om een juist inzicht in het proces te krijgen, waardoor juist *die* stam werd gedecimeerd. Dit zou te ver voeren, waarom ik mij tot algemeenheden bepaal).

Invloed van den godsdienst.

I. De eerste factor is de godsdienst. Bij al hun ruwheid (koppensnellen, menscheneten) zijn de meeste natuurvolken zeer godsdienstig. De eerste en heftigste aanvallen der Europeanen waren tegen den godsdienst gericht. En 't waren niet alleen de ruwe conquistadores die 't deden, neen de edelste, best meenende Westerlingen trachtten dien godsdienst te vernietigen. Hierdoor zagen de menschen hun heiligste bezit vernield en als veracht, minderwaardig beschouwd. Die slag was vaak vernietigend voor hun geestelijk leven.

Politieke instellingen.

II. De politieke instellingen. Meestal was hun regeering despotisch. De adel heerschte. Maar mocht de adel nog zoo hoog boven de menschen uitsteken, hij was van goddelijken oorsprong, waarom men hem met warme vereering aanhing. De Europeaan kwam en de menschen, die zich duizenden jaren geëerd en geacht hadden gevoeld, moesten aanzien, dat ze veracht werden, vaak onrechtvaardig werden behandeld.

De primitieven zijn trots.

III. Een der meest op den voorgrond tredende karaktereigenschappen der natuurvolken is hun trots. Willen ze elkaar krenken, dan trachten ze elkaar's trots te kwetsen. Zelfmoord uit schaamte of gekrenkte eer is bij sommige stammen iets gewoons. Door den Westerling is die trots vaak op hevige manier geknakt!

De primi... heeft groot gevoel voor recht!

IV. Niet minder ontwikkeld dan hun trots is hun gevoel voor recht. Toen een Irokees hoorde van Jezus' lijden riep hij uit: „Was ik er bij geweest, ik had me gewroken en die wreede Joden gescalpeerd." De Europeaan heeft die rechten vaak opzettelijk of uit volslagen onkunde met voeten getreden.

Door dit alles werden die menschen tot in het diepst van hun ziel gekrenkt. Hun eigen onmacht drukte hen. Het geestelijke en ethische leven werd gestoord, ze raakten geheel uit hun evenwicht, leden daardoor psychisch in hooge mate. Van zeer grooten invloed is dit geweest op het geheel of gedeeltelijk uitsterven van Indianen, Mexicanen, Peruanen, Polynesiërs, Melanesiërs, Tasmaniërs, Nieuw Hollanders, Bosjesmannen enz. Om dit te realiseeren moet men even bedenken, wat er van ons terecht zou komen als men ons ontnam: onze kerken en rechtbanken; onze middelen van ontspanning: theaters, schouwburgen, cinema's, café's, lectuur, enz.; als men onze wetten niet erkende, onze gewoonten, zeden, gebruiken belachelijk maakte, enz. Als men dit goed bedenkt, krijgt men groote waardeering voor het maie uithoudingsvermogen van tal dier menschen, verwondert men er zich over, hoe ze door al die gruwelen, ellende, onrechtvaardigheden, die de Westerling over hen heeft gebracht, nog niet eerder en nog vollediger van de aarde zijn verdwenen! Mijn ruimte laat het jammer genoeg niet toe, dit alles te documenteeren. Wie er belang in stelt, leze ethnografische werken.

Zelfs nu nog wordt in Zuid-Amerika menschenroof gepleegd en worden tegenover Indiaansche stammen door rubberhandelaren de grootst mogelijke onrechtvaardigheden en wreedheden bedreven.

Om in enkele woorden het uitstervingsproces samen te vatten kan men zeggen, dat het een tweevoudige oorzaak heeft, een geestelijke en een lichamelijke. *Geestelijk* werden de menschen door den invloed der Europeesche kultuur en haar dragers gedeprimeerd, wat hen moest voeren tot apathie en grenzenlooze onverschilligheid. Deze toestand was physiek zeer schadelijk voor hen. *Lichamelijk* werden ze geteisterd door den invloed van ziekten als t.b.c., malaria, slaapziekte, pokken, syphilis, cholera, dysenterie enz. door verkeer en contact verspreid. Sommige dier ziekten heerschten endemisch, maar door het sterke verkeer (slavenhandel, karavaanwegen, enz.) werden ze epidemisch. Zooals reeds boven gezegd, waren die ziekten vaak nieuw voor de menschen, zoodat ze er in hevige mate onder te lijden hadden.

(Wordt vervolgd.)

Koloniale Cursus voor Vrouwen en Meisjes te Deventer.

In de maanden Januari—Maart 1926 zal te Deventer gehouden worden een derde Koloniale Cursus voor Vrouwen en Meisjes.

Het Bestuur van het Koloniaal Landbouwmuseum heeft in beginsel besloten, om het andere jaar een leergang te houden,, zoodat dames, die vóór 1928 naar Indië denken te vertrekken, er rekening mede moeten houden, dat er in 1927 te Deventer geen gelegenheid zal bestaan, een cursus te volgen.

De leergang vangt aan Maandag 18 Januari e.k. en duurt wederom tien weken. Hij omvat land- en volkenkunde, maleisch, het leven van de vrouw in Indië en tropische hygiëne. Het onderwijs zal worden gegeven door Mevr. Dr. C. J. Rutten—Pekelharing en de Heeren Dr. F. H. Hehewerth en G. van der Veen.

Zij, die dezen cursus wenschen te volgen, gelieven zich zoo spoedig mogelijk schriftelijk aan te melden bij den Directeur van het Koloniaal Landbouwmuseum, Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., Zwolscheweg 65, Deventer.

Een Deensch boek over een avontuurlijk leven op Lombok en op Bali.

Dr. Aage Krarup Nielsen. Mads Lange til Bali. En Dansk Ostindiefarers Liv og Eventyr. Kobenhavn 1925.

Een boek over een Deensch handelaar, Mads Lange, die van 1836 tot 1839 op Lombok, en daarna, tot zijn dood in 1856, op Bali leefde, te Koeta, nabij de zuidpunt van het eiland. Het was in den tijd, dat Bali en Lombok nog onafhankelijk waren en daar nog avonturen waren te beleven. Nu, die heeft Mads Lange ook volop beleefd. Zijn levensbeschrijving is een boek geworden vol spannende romantiek, en alles écht gebeurd. Vergeten artikelen uit oude tijdschriften en droge archiefstukken hebben de stof geleverd voor dit bijzonder boeiende stukje koloniale geschiedenis.

Dr. Nielsen, wereldreiziger en auteur, vertoefde eenige dagen op Bali, ontmoette daar zijn landgenoot, ir. Werner Sörensen, die hem opmerkzaam maakte op de mededeelingen uit de litteratuur over Lange, voorkomende in het werk van den archivaris van het Bali-Instituut C. Lekkerkerker „Bali en Lombok, Overzicht der litteratuur tot 1919."

Dr. Nielsen wendde zich tot dezen en kreeg alzoo de beschikking over alle documenten en alle litteratuur-uittreksels, die op Lange betrekking hebben, met de noodige toelichtingen. Resident Damsté en Controleur Heyting zorgden nog voor informaties en afbeeldingen van het graf en de restanten van Lange's vestiging te Koeta zelve (zie L. C. Heyting, Het graf van den Deen Mads Johansen Lange, in *Kol. Weekbl.* 1925 no. 19). Dit alles werd aangevuld met hetgeen de schrijver nog in Lange's geboorteland kon opsporen en met berichten aangaande Lange's schoonzoon en kleinzoon, die Sultans waren van Djohor — want de Oostersche vorsten ontbreken niet in de romantiek van dat merkwaardige menschenleven. Zoo ontstond dit goed uitgevoerde en geïllustreerde boek, waarvan wij gaarne een Hollandsche vertaling zouden zien verschijnen.

Leesgezelschap.

Gerepatrieerden zoeken dikwijls langen tijd naar *een goede leesportefeuille,* die voor hen onontbeerlijk is. Wij maken hen daarom opmerkzaam op het onderling leesgezelschap *„Eensgezindheid"*, opgericht in 1804, directeur de heer *J. Douma, Sneeuwbalstraat 36, Den Haag.* Nieuwe leden, ook uit alle buitenwijken, worden opgenomen. De contributie bedraagt *f* 14 per jaar; 35 maand- en weekbladen en 52 romans zijn jaarlijks in omloop. Inlichtingen verstrekt de Directeur (schriftelijk) of de *firma Van Stockum, Buitenhof 36.* (Zie advertentie blz. 11).

Van Week tot Week.

Dinsdag 29 Dec. 1925 tot Maandag 4 Jan. 1926.

Koloniale Vacantiecursus voor Geografen. Op 28, 29 en 30 December j.l. is te Amsterdam onder leiding van prof. J. C. van Eerde in de kleine gehoorzaal van het Koloniaal Instituut de zesde Koloniale Vacantiecursus voor Geografen gehouden. Evenals in de voorafgaande jaren was ook thans een zeer groot aantal geografen uit alle deelen van het land bijeengekomen om gedurende drie dagen de lezingen en demonstraties over de Nederlandsche Koloniën bij te wonen. Op Maandag 28 December hield prof. dr. L. M. R. Rutten een lezing over: Borneo, geologisch-geografisch bekeken.

Den volgenden dag spraken prof. dr. J. Jeswiet uit Wageningen over: Het suikerriet en zijn veredeling en de heer Voskuil te 's-Gravenhage over: De suikercultuur in verband met den inlandschen landbouw op Java. Ook werd toen een bezoek gebracht aan de volkenkundige tentoonstelling in het nieuwe museum van het Koloniaal Instituut. Op 30 Dec. sprak Pater Jos. Viegen over: Mariend, de koppensneller, welke lezing nader werd gedemonstreerd ter tentoonstelling betreffende Nieuw-Guinea, welke met dit doel in het museum van het Koloniaal Instituut was ingericht.

Ten slotte werd een bezoek gebracht aan het Nederlandsch Historisch Scheepvaart-Museum, waar onder deskundige voorlichting zoowel de scheepvaartkundige verzamelingen als een voor dit doel samengestelde tentoonstelling van oude kaarten, atlassen en aardglobes werd bezichtigd.

J. Bosman †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 65 jaar, overleden de heer Jacob Bosman, oud-resident van Besoeki, ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.

Mas Abdoel Patah. Bij Kon. Besluit is tijdelijk benoemd tot arts aan het consulaat der Nederlanden te Djeddah, de gouvernements Indische arts Mas Abdoel Patah.

Nieuwe Indische scholen. De Directeur van Onderwijs en Eeredienst werd gemachtigd om gedurende 1926 honderd Inlandsche tweede klasse scholen te openen, instede van zestig, gelijk de ontwerp-begrooting voor 1926 aangeeft. (Aneta, 31 Dec.).

K. J. Staverman †. Te 's-Gravenhage is overleden de heer K. J. Staverman, directeur van onderscheidene cultuur-ondernemingen in Indië.

Kolonel J. W. Ebbink. Wegens volbrachten diensttijd is de kolonel der infanterie van het O.-I. leger J. W. Ebbink, op zijn verzoek op pensioen gesteld.

Hulp van Indië voor de Borculo-ramp. Ingezetenen van Karanganjar (Kedoe), leden van de dansvereeniging Langen Prodjo, hebben onder leiding van den voorzitter Mas Iskaq, beheerder van het hulppost- en telegraafkantoor aldaar, op verschillende plaatsen in het regentschap Karanganjar „wajang orang"-voorstellingen gegeven, waarvan de opbrengst ten bate van Borculo heeft gestrekt.

Kolonel A. K. C. Bartelds. Den kolonel der infanterie van het O.-I. leger is, wegens volbrachten diensttijd, op zijn verzoek eervol ontslag verleend.

De onderzeeboot K XI. Blijkens bij het Departement van Marine ontvangen telegram is Hr. Ms. onderzeeboot K XI, onder bevel van den luitenant ter zee 1e klasse G. V. E. L. Beckman, dezer dagen te Sabang aangekomen.

Communisme in het leger. Aneta seint dd. 30 Dec. Elf soldaten van het garnizoen te Malang zijn uit het leger verwijderd, wegens het aanhangen der communistische beginselen.

Malaria op Timor. Professor Rodenwaldt vertrekt naar Timor, om aldaar een studie te maken van de malariabestrijding. (Aneta, 29 Dec.).

Geen bemiddeling bij de staking te Soerabaja. De Regeering deelde in haar antwoord op de schriftelijke vraag van het Volksraadslid Soeroso mede, dat er voor de Regeering geen aanleiding bestaat de gevraagde bemiddeling voor het houden van een conferentie tusschen de werkgevers en de voormannen der stakers te Soerabaja te verleenen. Aangezien het conflict door de communisten ten bate van politieke doeleinden is uitgelokt, stellen de werkgevers geen prijs op bemiddeling door de Regeering. (Aneta, 29 Dec.).

Het vergaderrecht beperkt. Het vergaderrecht is beperkt ter hoofdplaats Soerakarta voor de werknemers in het batikbedrijf en de koetsiersvereeniging; in de Residentie Pekal[illegible] voor de Indonesische Padvindersvereenigi[illegible] zoomede voor de werknemers in de suiker[illegible], op geheel Java, Madoera, Sumatra en Celebes voor de vereeniging van havenarbeiders en zeelieden, zoomede voor de werknemers bij de spoor- en trambedrijven. (Aneta, 29 Dec.).

Burgemeester P. Bergmeijer. Bij Kon. Besl. van 29 Dec. is benoemd tot burgemeester der gemeente Almkerk, de heer P. Bergmeijer, oud-lid van den Volksraad, oud-voorzitter van den Ind. C. E. P., enz.

Wetenschappelijk onderzoek op Nieuw-Guinea. De anthropoloog prof. Matthew Stirling is, naar het Hbl. meldt, te Singapore met [illegible]r andere onderzoekers aangekomen, met het [illegible]er vliegtuig naar het Habbema-meer in Ned[illegible]sch Nieuw Guinea te gaan, dat ongeveer 4000 [illegible]ter hoog ligt en dat nog nooit door blanken werd bereikt. De expeditie wil verder trachten de groote ravijnen van Nassau-range te bereiken, om daar een ethnologisch onderzoek in te stellen, o.a. naar de verwantschap tusschen de stammen in deze streek en bekende stammen. De expeditie gaat uit van het Smithsonian Institute te New York.

Voordrachten over Indische onderwerpen. Op 2 Jan. werd te Utrecht de jaarvergadering gehouden van den „Geografischen Kring". De kapitein A. Tissot van Patot heeft er een causerie gehouden over *„Het werk van den Topografischen Dienst in Ned.-Indië"*, welke volgens een verslag in de N. R. Ct. van 4 Jan. (Avondbl. E) zeer boeiend en interessant was. — Verder behandelde de heer H. Eggink het onderwerp: *„De Hollandsche geograaf naar Indië".*

Aardschuivingen in Midden- en Zuid-Sumatra. Tusschen Loeboek si Kaping (res. Sum. Westkust) en Moeara Si Pongi (Tapanoeli) en verderop hebben niet minder dan 54 aardschuivingen plaats gehad als gevolg van de uiterst zware regens. Het verkeer tusschen Sibolga en Padang is geheel gestremd. De toestand is ernstig. De beschikbare middelen zijn onvoldoende. — Zware bandjirs teisteren het geheele gewest Palembang met als een der gevolgen ernstige verkeersstremmingen. De spoorbaan bij Lahat is verzakt, de treinenloop eenige dagen gestremd. De baan bij Martapoera is eveneens beschadigd. (Aneta, 3 Jan.).

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Bij den Aanvang van het Nieuwe Jaar.

Een Indisch prachtboek.

Als wij bij den aanvang van het jaar 1926 een terugblik werpen op den achter ons liggenden tijd, dan mogen wij, wat het onderwerp dezer rubriek betreft, zeker van tevredenheid en goed vooruitzicht spreken, want ontegenzeggelijk neemt langzamerhand de belangstelling hier te lande toe voor alles, wat op Oostersch kunstgebied geschiedt.

Ook de toonkamers van „Boeatan", hoe bescheiden nog altijd van opzet en aanzien, mogen bogen op vermeerderd bezoek gedurende het afgeloopen jaar, wat ook aan den omzet duidelijk merkbaar is. Telkens komen nieuwe bezendingen kleinkunst uit Indië en als soms liefhebbers aarzelen met het dadelijk aankoopen van voorwerpen, die in hun smaak vallen, vinden zij die bij een volgend bezoek reeds aan anderen verkocht.

Het is zeker een verblijdend teeken van vooruitgang in Boeatan's streven, dat thans in bijna geen gezin, onder de geliefkoosde versierselen van persoon of woning, de Indische kunstnijverheid ontbreekt. Er kan dus moedig en hoopvol op den ingeslagen weg worden voortgegaan; al lijkt ook deze arbeid wel eens eentonig, er is toch steeds vernieuwing en...... op den duur zal het beoogde doel: *Door de kunst 't Westen en 't Oosten nader tot elkander te brengen,* — worden bereikt. Zij, die gelooven (in den ruimsten zin van 't woord) haasten niet. Gaarne maken wij dan ook de woorden van J. J. M. in het jongste Zondagsblad van *Het Vaderland* tot de onze, waar deze zegt:

„Zeker, dagelijks is het leven oud. Maar ook dagelijks nieuw. En die dagelijksche kans op vernieuwing moet ons leven richting geven. Die kans moet ons bezielen.

En zoo moeten wij staan aan dit nieuw begin: met wijding en kracht om te arbeiden. Allereerst aan onze dood-gewone taak. Maar dan ook aan de verheffing van het leven. Elk op zijn wijze.

Dan zal het pessimisme ons niet kunnen verlammen. Integendeel zullen wij dankbaar zijn voor de kans op vernieuwing, welke onze veerkracht staalt, onze arbeidsvreugde verhoogt, en aan ons leven altijd opent het vergezicht op de eeuwigheid.

En daarom: een gezegend Nieuwjaar."

* * *

Het is ons een voorrecht juist ook bij den aanvang van dit jaar met groote ingenomenheid de aandacht te kunnen vestigen op het jongste prachtwerk van *W. O. J. Nieuwenkamp,* die zoo talentvol mede-*kampt* voor wat op Indisch kunstgebied *nieuw* is voor Nederland.

Onder de rubriek „Litteratuur-overzicht" is verleden week de titel reeds genoemd: *„Zwerftocht door Timor en Onderhoorigheden"* en de verwachting van allen, die de vorige werken van dezen knappen schrijver-teekenaar over Bali kennen, zal terecht zóó hoog gespannen zijn, dat zij niet rusten, vóór zij er persoonlijk van hebben kunnen genieten. Jammer, dat de prijs (*f* 18.—) — ofschoon zeker niet te hoog voor wat geboden wordt — toch voor menigeen, in ons, vooral wat betreft boeken, weinig koopgrage vaderland, een onoverkomelijk bezwaar zal blijken tot de aanschaffing er van, hoewel 't juist een plaatwerk is om telkens met belangstelling ter hand te nemen.

Wie had eenige tientallen jaren geleden kunnen denken, dat over een zoo weinig bekend deel van den Indischen Archipel zóó veel schoons op zoo talentvolle wijze aan het licht zou komen. Dit is een der resultaten van Nieuwenkamp's „vierde studiereis naar onzen Oost", in de oorlogsjaren ondernomen, waarvan hij in dit boek op zoo onderhoudende wijze vertelt, bij een schat van ter plaatse op de hem eigene, stijlvolle wijze gemaakte teekeningen van land en volk en...... *kunstnijverheid,* waarvoor hij, als waardeerend kunstenaar, zoo'n warm hart heeft.

Met zijn artistieke zwerversnatuur heeft hij niet alleen het eiland Timor, tot diep landwaarts in, doorzocht, maar ook de omringende kleinere eilanden, welke de meesten onzer nauwelijks bij name kennen; zoo o.m. Alor, Pantar, Kissar, Wetar, Liran, Flores, Lèthi, Roma, Kambang, Semaoe, Roti, Sawoe en ten slotte *Soemba,* waar hij, in verrukking over de prachtige ikatweefsels, ook daarvan de bewerking en beteekenis heeft bestudeerd en te boek gesteld. Dit laatste hoofdstuk alleen reeds zou voor belangstellenden de aanschaffing van het boek waard zijn, hoewel in het reeds vroeger bij de Anriga-Verlag te Berlijn uitgegeven werk, *„Malaien",* meer fotografische weergaven van Soembaweefsels voorkomen. Schrijver maakt er de opmerking, dat „werkelijk mooie doeken uitzondering zijn geworden." Natuurlijk moet dit het geval zijn voor een kunstenaarsoog; hetzelfde geldt toch voor kunst over de geheele wereld en te meer daar, waar ze bij tientallen met de dooden mee begraven worden. Deze, volgens onze opvatting, betreurenswaardige gewoonte zal echter, naarmate onze daadwerkelijke waardeering voor hun kunst toeneemt, op den duur wel verlaten worden, zonder dat de uitvoering er onder lijdt, zoodra ook wij, Westerlingen, daarbij het meer- van het minderwaardige weten te onderscheiden en hun dit mede in klinkende munt waardeerend bewijzen. De trouwe bezoekers van „Boeatan" kunnen getuigen, dat in den laatsten tijd daar menig stuk zeer waardevol Soemba-weefsel te koop was, dat dan ook gereedelijk zijn weg vond naar een eereplaats bij Europeesche verzamelaars en liefhebbers van oogstreelenden, hartverwarmenden handenarbeid in hunne onmiddellijke, dagelijksche omgeving.

Langs deze banen geleid, behoeft „de kunst der inboorlingen ginds" *niet* „snel en onherroepelijk, door de aanraking met onze beschaving ten gronde te gaan." Wij leggen ons in den laatsten tijd immers zelve meer en meer toe op het kunsthandwerk, dat heelemaal verdrongen leek, doch nu weer op prijs gesteld en beoefend wordt? Tegelijk hiermee groeit ook onze kennis en waardeering van hetgeen elders op dit gebied is en wordt gewrocht.

Een, speciaal ook voor Ethnografen, zeer belangwekkend hoofdstuk is dat, vol fraaie teekeningen, gewijd aan de geheimzinnige *mokko's* (bronzen keteltrommen), „die alleen op het eiland Alor in menigte, „doch op het groote aantal andere eilanden van den „Indischen Archipel niet worden gevonden." In opdracht van het Kon. Aardrijkskundig Genootschap heeft de heer Nieuwenkamp een grondige studie er van gemaakt en vele interessante exemplaren naar Holland kunnen opzenden.

Merkwaardig is hierbij ook het resultaat met betrekking tot des schrijvers opmerking in 1908 betreffende de toen door hem beschreven trom, die als heilig in de poera van Pedjeng op Bali wordt bewaard, waarover destijds tusschen de „Baliekluivers", zooals die geleerde heeren wel eens spottenderwijs worden genoemd, zooveel te doen is geweest: „Ik zou haast geneigd zijn onzen trom een reusachtige *mokko* te noemen." Thans schrijft Nieuwenkamp op blz. 153: „Dit „nu is tot zekerheid voor mij geworden: De trom van „Bali acht ik wel degelijk een reusachtige *mokko;* en „de oudste *mokko's* van Alor acht ik gemaakt te zijn „op Java, naar voorbeelden, die volkomen gelijk wa„ren, zoo al niet in grootte, dan toch in vorm en ver„siering, aan den trom van Bali."

Tot de mooiste illustraties van dit boek behooren mede die, welke natuurtafereelen, gebouwen en volkstypen weergeven, zoo o.a. op blz. 41 *Groot bij Waikolo op Soemba,* zoo indrukwekkend den overweldigend rijken tropischen plantengroei aanduidend; blz. 108 *Landschap bij Nikiniki* in 't binnenland van Timor, met den prachtig verweerden Nieuwenkamp-boom op den voorgrond; blz. 68 *de slijkvulkanen van het eiland Kambang,* wier rhytmische golvingen en kleurschakeeringen op de prent zeker aangenamer aandoen dan in de werkelijkheid; blz. 42 *Aan de Baai van Hita op Roma,* waarop de zoo schilderachtige vlerkprauwen met hun smaakvol versierde achtersteven, ook de typische kampongwoningen op blz. 124, 126, de in- en uitwendig zoo sierlijk gebouwde Lopo's (bijenkorfvormige schuren voor 't bewaren van maïs) op blz. 98, 100 en 102, de portretten van allerlei landskinderen, meisjes zoowel als districtshoofden en *méo* (oud-koppensnellers) in vol ornaat, om maar enkele der meest opvallende verluchtingen te noemen, waarvan de origineele teekeningen twee jaar geleden op de Nieuwenkamp's Jubileumtentoonstelling in de Kunstzaal Kleykamp te 's-Gravenhage te bewonderen waren. Bovendien zijn, zooals de auteur 't in zijn „woord-vooraf" uitdrukt: „ter veraangenaming van het uiterlijk van dit boek hier en daar versieringen aangebracht, in overeenstemming met de motieven bij de inwoners van Timor en Onderhoorigheden in gebruik".

In dezen artistieken vorm opgediend, zal die tropische sierkunst, zelfs op onze „lauwe westerstranden" een warm onthaal vinden. En als wij dan ook op Europeesch kunstgebied het beste laten zien daarginds — om te beginnen in het beraamde Kunstkring-Museum te Weltevreden — dan moet op den duur door deze uitwisseling een wederkeerige heilzame waardeering ontstaan.

Is er praktischer idealisme mogelijk?
Het is tevens idealistische praktijk!

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Volksraad (vervolg).

In den Volksraad werden o.m. de volgende onderwerpen behandeld: *De herziening van het Gemeentekiesrecht (De Loc.* 23 t/m. 25 Nov.); *De Indische financiën (De Loc.* 25 en 27 Nov. en *Deli Crt.* 2 Dec.); *Rede van mr. Schrieke (De Loc.* 26 en 27 Nov.); *Het algemeene Kweekschool-plan (De Loc.* 27 en 28 Nov.); *Algemeene Beschouwingen (De Loc.* 28 Nov.); *Het rapport-Meyer Ranneft (De Loc.* 28 Nov.); *De fraudes bij de Intendance (De Loc.* 28 Nov. en *Soer. Hbl.* 28 Nov. 3e bl.); *Atjeh (Deli Crt.* 2 Dec.); *De Stakingen bij de C. B. Z. (Bat. Nwsbl.* 18 Nov.).

De oorzaak van het optreden van een deel der bevolking tegen de *Witte Sarekat-Islam* om en in Tjiandjoer en de *Sarekat-Rajat* in andere gedeelten van het gewest Preanger moet gezocht worden in het bovenmatig arrogant optreden van het meerendeel der leiders dier vereenigingen tegenover dat deel der bevolking, dat zich niet bij die vereenigingen wenschte aan te sluiten en stelling nam tegen de door hen gepropageerde beginselen. *(Reg. antw.).*

Het *Bat. Nwsbl.* (29 Oct. en 18 en 19 Nov.) schrijft over *„S. I. gewroet"* en *„S. I. affaires te Tji Andjoer"*, het *Soer. Hbl.* (26 en 31 Oct.) over *„Het complot van Djampang Koelon"*.

De regeeringsgemachtigde voor de Volksgezondheid, de heer *Van Lonkhuyzen,* gaf in den Volksraad toe, dat de bevolking niet voldoende geholpen kan worden door *volwaardige dokters,* vandaar, dat met andere middelen is getracht deze hulp te brengen. De regeering is diligent om deze hulp steeds te verbeteren. Spr. ontkent, dat het mogelijk is een voldoend aantal personen te vinden, dat voor *geneeskundigen arbeid in de kampongs* geschikt is.

De Loc. van 23 Nov. geeft een beschouwing over de positie van den *„Officier van Gezondheid", De Loc.* van 27 Nov. critiseert de *„Hygiëne in Cheribon"*.

Het toekennen van een verhoogde premie voor de uit Holland te betrekken onderwijzers acht de *Dir. van Onderwijs* niet gewenscht, evenals het verhoogen van eindsalaris. Hij verwacht er weinig resultaat van. Moeten de salarissen verhoogd worden, dan behoort dit te geschieden voor alle leerkrachten; niet alleen voor degenen, die uitgezonden worden. De behoeften, waaraan *de Algemeene Kweekschool* moet voldoen, zijn dermate, dat een eenvoudige oplossing niet mogelijk is, maar zoo ingewikkeld als men de zaak heeft voorgesteld, is zij niet. Het doel is de opleiding voor Europeesche onderwijzers voor het *Europ. Lager Onderwijs* te verbeteren en voor Inlandsche en Chineesche leerkrachten de moeilijkheid weg te nemen, die zij thans hebben na het behalen van het diploma van de H. K. S. Het A-diploma is doel, met daarnaast het geven van gelegenheid voor opleiding naar het B-diploma. (Rede Dir. v. O.).

Het *Bat. Nwsbl.* bevat verslagen van bijeenkomsten, gehouden naar aanleiding van het algemeene Kweekschoolplan: „De *nationalisatie van het Onderwijs"* (11 Nov.) en *„N. I. Onderwijs Congres"* (14 en 16 Nov.). *Dr. Nieuwenhuis* betoogde de wenschelijkheid van oprichting van *„een paedagogische faculteit in Ned.-Indië (Soer. Hbl.* 21 Nov.)

Atjeh (vervolg).

Den Volksraad is overgelegd het volgende *verslag betreffende de jongste militaire gebeurtenissen ter Westkust van Atjeh* over het tijdvak v/m. 1 Januari t/m. 13 November 1925 *(Deli Crt.* 2 Dec.).

I. Verwonding van een marechaussee tijdens een patrouille in de onderafdeeling Meulaböh. Den 7en Januari werd van een marechausseebrigade van het detachement te Lam Ië, onderafdeeling Meulaböh, tijdens den marsch door een dicht bosch nabij de kampong Panton Lasé, een der manschappen plotseling door een in het struikgewas verborgen kwaadwillige met een speer het rechterbeen doorstoken, aan welke verwonding die marechaussee overleed De kwaadwillige werd neergelegd.

II. Aanval op een brigade marechaussee te Koeala Manjeue, onderafdeeling Meulaböh. Den 29en Maart werd een te Koeala Manjeuë bivakkeerende brigade marechaussee plotseling door een met een parang bewapenden Atjeher, behoorende tot een aantal mannen, die in gemeentedienst ten behoeve van een in aanbouw zijnde volksschool tot het verzamelen van grind en zand waren opgeroepen, aangevallen, met het gevolg dat aan onze zijde twee marechaussees werden gedood en twee gewond. De aanvaller werd neergelegd.

III. Verwonding van een onderluitenant in de onderafd. Tapa Toean. Den 25sten Sept. werd de onderluitenant de Jager bij het controleeren van heerendiensten door een Atjeher aangevallen en licht verwond. De aanvaller werd neergelegd.

Als IV volgt hierop het verslag van het gebeurde met de patrouille-Wiarda en de troepen van kapitein Paris. Van de naar schatting oorspronkelijk 41 man sterke bende zijn er nog 8 man overgebleven, die door onze patrouilles worden opgespoord.

Het *Soer. Hbl.* bespreekt nogmaals de jongste gebeurtenissen in Atjeh onder de hoofden: *„Gunstiger dan ooit"* (20 Nov. *Z.)* en *„Atjeh-Belangen"* (28 Nov. *V. S.),* de *Java-Bode* (18 Nov.) onder het opschrift: *„Niet slapen in Atjeh"*, terwijl de *Deli Crt.* (23, 27 en 28 Nov.) enkele artikelen overnam. Een week na den moordaanslag op de kapiteins Van der Sluijs Veer en Van Rekum *te Segli,* werd in de buurt een aanslag gepleegd op den Javaanschen opzichter bij de landschapswerken Ramin, die altijd Europeesch gekleed was.

Beperking van het vergaderrecht. Communisme.

De *Deli Crt.* (30 Nov.) ontleent aan de *„Jav. Crt."* (20 Nov.) den volledigen tekst van *de nieuwe ordonnantie inzake het vergaderrecht.* Dat de Regeering voortaan het vergaderverbod in een bepaalde streek of in geheel Indië kan beperken tot bepaalde staatkundige vereenigingen, waardoor de goed willende vereenigingen er niet onder vallen, is natuurlijk slechts een technische, maar toch noodzakelijke verbetering. Van veel grooter en verder strekkend belang is echter dat ook het stoken tegen de Regeering *in een besloten vergadering* dan strafbaar wordt gesteld. De *D.C.* wacht nu af wat de nieuw genomen maatregelen verder zullen uitwerken. Veel verwachting heeft zij er niet van en zij acht het niet uitgesloten dat men ook in Indië zal moeten komen tot een volledig verbod van communistische actie. Niet ter bescherming van de Regeering, maar van de bevolking zelve.

De Loc. (28 Nov.) stemt van ganscher harte in met krachtige bestrijding van *het communisme.* De middelen daartoe — zegt het blad — zijn door de *nieuwe bepalingen inzake het vergaderrecht* verbeterd. Schenkt deze herziening het verheugend blijk, dat het contact van het Bestuur met het volksleven nauw genoeg is, om de noodzakelijkheid dezer verbetering te ervaren, ook de jongste formuleering in den Volksraad van de houding der Regeering stemt tot vertrouwen: „De bestrijding van het communisme vraagt vóór alles een rustige houding, gesteund door een krachtigen wil, gerechtvaardigd door een volledig overzicht van de toestanden hier te lande en door de zekerheid, dat in het eigen arsenaal steeds nog een beter verdedigingswapen aanwezig is dan door de tegenstanders ten aanval kan worden geheven."

Deli's sultan aan het woord.

De sultan van Deli sprak met den Batakschen journalist *Parada Hazahap,* o.m. over *het geestelijk ontwaken van Deli's zonen.* Eertijds viel het niet te ontkennen, dat de Delische Sultansfamilie heel wat achter was bij de handelaren, die van elders zich hier kwamen vestigen, zooals uit Padang, Tapanoeli, enz. In den laatsten tijd is er eenige verandering gekomen. Het is wel wat laat, en in tegenstelling met den achterlijken toestand van voorheen, valt er toch wel vooruitgang te bespeuren in de moreele en materieele ontwikkeling der inheemsche Delianen. — Weet u wat de kinderen der adellijken in Deli over het algemeen dachten? aldus Z.H. Zij wenschten geen arbeid te verrichten, dat was iets voor andere menschen, voor hen was arbeid volstrekt niet noodzakelijk. Dat komt omdat hun opvoeding zoo verkeerd was, maar ook kwam het, doordat de *anak bangsawan van Deli* werkelijk door fortuin gezegend waren en, zonder eenigen arbeid te verrichten, er toch op los konden leven. Eerst heel laat kwamen zij tot het besef, hoe ten achter zij waren in algemeene ontwikkeling bij de zonen der eerst zoo geminachte handelaren en toen zij dat beseften, stroopten zij hun mouwen op en begonnen ook aan den slag te gaan. Het leven werd moeilijker en het leven van niets doen is voorbij. En thans — zoo voegde Z.H. er verheugd aan toe — kunt u uzelf wel overtuigen, dat de kinderen en familieleden der zelfbestuurders van Deli en omstreken ter Sumatra's Oostkust, werkzaam zijn in

gouvernements- en particuliere kantoren, zoo hier als elders handel drijven en alles ter hand nemen, wat ook door den handelsstand wordt aangepakt. Zulk een beweging onder de landszonen steun ik met al mijn krachten, in voortzetting van het streven van wijlen mijn doorluchtigen vader en den gouverneur Westenenk en zoo worden de deuren der gouvernements- en particuliere kantoren ook geopend voor de *anak bangsawan* van Deli, om als voorbeeld te strekken aan hunne landgenooten.

De economische toestand der bevolking ter Oostkust laat volgens Z.H. nog veel te wenschen over en er zijn niet voldoende gronden beschikbaar om aan de behoeften te voldoen. De sultan was verheugd te mogen vernemen, dat *de bevolking van Tapanoeli* zich er bijzonder op toelegt haar gronden zelf te cultiveeren, koffie- en rubbertuinen aan te leggen, en nu met de hooge prijzen van rubber en koffie, mag zij zich nu in een welvaart verheugen. De wijze, waarop de bevolking van Tapanoeli haar grondrechten verdedigt, verdient ieders aandacht en is een teeken dat het werkelijk ernst is om zelf de hand aan den ploeg te slaan, zoodat, wat den economischen toestand betreft, Tapanoeli voor de andere landstreken als voorbeeld kan strekken. *(De Loc.* 26 Nov.).

Landbouw-hoogeschool voor Indië.

De cultures zullen in afzienbaren toekomst nog eene domineerende rol spelen in het Indische bedrijfsleven, en dan moet het verwondering blijven wekken, dat dit land tot dusver *eene landbouwhoogeschool* mist. Het *Soer. Hbl.* (23 Nov. Z.) betoogt dat *onderwijs in tropischen landbouw het best in de tropen* wordt gegeven. Te *Buitenzorg* heeft men den plantentuin, diverse laboratoria en personen, die als docent kunnen optreden. *Delft* levert in voldoende mate scheikundige ingenieurs; zij komen geregeld uit en vinden vooral in de suiker emplooi. Anders is het met de landbouwkundige ingenieurs van *Wageningen;* zij, die naar Indië gaan, worden in de suiker en de thee vlug geplaatst, en overigens bij de proefstations en het Dep. van Landbouw (landbouwconsulent, enz.). Zijn het in de *Vorstenlanden* veelal de scheikundige ingenieurs, in *Oost-Java* zijn het vooral de landbouwkundigen, die de hoogere plaatsen in de cultures bezetten. Zij komen echter niet in voldoende mate uit; de vraag is grooter dan het aanbod. Bovendien mag worden verwacht dat die vraag binnenkort nog belangrijk zal toenemen. Z. doelt in dit verband vooral op de zoo lang misdeelde *bergcultures.* Meermalen heeft hij in den laatsten tijd gewezen op de toenemende bezwaren, welke zich doen gevoelen bij de voorziening in de leidende betrekkingen bij de bergcultures en men kan er van overtuigd zijn dat in de toekomst dit vraagstuk een brandend karakter zal krijgen. Als de oudere planters eenige jaren van de goede tijden hebben geprofiteerd, gaan zij heen. Zoo mag men in de bergcultures in de komende jaren een vrij groot aantal mutaties verwachten, terwijl het hoe langer hoe moeilijker wordt de openkomende plaatsen behoorlijk te bezetten. Zoo is het mogelijk geworden dat bijv. in *Kediri* en *Pasoeroean,* onder het personeel van circa honderd ondernemingen, slechts één employé wordt gevonden, die het diploma van landbouwkundig ingenieur bezit. Deze cijfers spreken, en doen begrijpen welken achterstand bij de bergcultures nog valt in te halen. Er is alles vóór de oprichting eener landbouwhoogeschool in Indië; het moet nuttig en wenschelijk zijn dat men de pépinière zoo dicht mogelijk in de buurt heeft. Een voordeel is nog dat de studenten in de vacanties als volontair zouden kunnen werken, terwijl het mede naar waarde moet worden geschat dat de directies, hun personeel betrekkend van eene hoogeschool in Indië, veel minder risico zullen loopen dan wanneer zij dit uit Holland laten uitkomen (passage, uitrusting, contract, enz.).

Dr. Rutgers, directeur van Landbouw, heeft in opdracht, tijdens zijn verblijf in Holland, met Den Haag en Wageningen overleg te plegen omtrent de stichting eener landbouwhoogeschool in Indië. Men kan verwachten dat na zijn terugkomst bepaalde voorstellen zullen worden gedaan en het ligt in de logische lijn dat men hier zal moeten komen tot de stichting dezer hoogeschool, welke meer dan eenige andere van dergelijken aard in eene duidelijk gebleken behoefte voorziet.

De Djambi-expeditie.

Den 15den Nov. keerde *de Palaeo-botanische Djambi-expeditie* te Batavia terug, na ruim 4½ maand in Djambi, in de bovenlanden boven Bangko te hebben doorgebracht. Welwillende medewerking werd van civiele en militaire autoriteiten ondervonden; dit was van te meer waarde, daar de bijzondere economische omstandigheden het werk ten zeerste bemoeilijkten. Voor de geologische opname werd door *dr. Zwierzycki* het gebied bij verschillende tochten onderzocht en nieuw gekarteerd. Het onderzoek leverde speciaal ten opzichte van de overeenkomst met Alpinestructuren en ten opzichte van den ouderdom der lagen talrijke nieuwe gezichtspunten op. Een uitgebreide collectie fossiele dieren werd bijeengebracht. Tevens onderzocht *dr. Z.* eenige grotten, waar praehistorische vuursteenen, wapens en werktuigen werden gevonden. Door *dr. O. Posthumus* werd een onderzoek ingesteld naar het voorkomen van fossiele planten, waarvan zoowel in Permocarbonische lagen, bladafdrukken als versteend hout werden aangetroffen. Verschillende nieuwe vondsten werden gedaan, die voor de ouderdomsbepaling der lagen nieuwe gegevens opleverden, terwijl ook nu weer bleek, dat met de gelijktijdige flora van aanliggende gebieden als Britsch-Indië en Australië geen, met die van Europa daarentegen wel overeenstemming bestaat. Een collectie van ongeveer 80 kisten werd hiervan bijeengebracht. Bovendien werd van de recente flora eveneens een verzameling aangelegd. *(Soer. Hbl.* 27 Nov.).

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Uit de Islamsche wereld.

II.

In de „Sinar Sumatra" van 7 Juli 1925 is het in de „Saiful Islam" voorkomende bericht overgenomen, waarin wordt medegedeeld, dat door den heer Manca Ibrahim Mubnoe Mohammad Ibnoe Ammarin Nadjidi een aan de Moslims van Hindoestan gericht geschrift is gezonden, waarbij hij te kennen geeft, dat, bij al de reeds bekende onregelmatige handelingen van de zijde van Emir Ali, ook nog moet worden gevoegd het verbinden aan de Italiaansche Regeering van de door hem te verkrijgen inkomsten uit de Hedjaz, w.o. die van de bedevaartgangers naar Mekka en omstreken.

Een zijner hooge ambtenaren, met name Mohamad Dawiel, zou voor het houden van de besprekingen naar Musaw-Wahuk zijn vertrokken.

Deze handeling van Emir Ali heeft den toorn van de Islamsche wereld opgewekt, die daarin ziet eene geringschatting van de godsdienstige Mohammedaansche wetten, zoomede het zelfstandig streven van Emir Ali om in het gevlei te komen van enkele Westersche grootmachten en vorstelijke onderscheidingen te ontvangen.

Door de Westersche belangen te behartigen, stelt hij zich voor zijne positie te Djedda te versterken.

Reeds tijdens het bestuur over de Hedjaz van Khalief Sjarief Hoessin had Emir Ali aanrakingen gezocht met de Italiaansche Regeering, die, in navolging van andere Westersche grootmachten, trachtte haar invloed in het Oosten te verhoogen.

De verpanding van de gemelde inkomsten der Hedjaz kwam dientengevolge gemakkelijk tot stand.

De vertegenwoordiger van Emir Ali in Italië, met name Abbas Fakieh, vertrok daarna, met een koopman uit Syrië, naar Egypte, alwaar oorlogsmateriaal werd aangekocht, naar men zegt voor eene som van 30.000 pond sterling en zond telegrafisch bericht aan Emir Ali dat hij zich met die wapens naar de Hedjaz zou begeven.

Deze laatste werd, volgens een ander bericht, gesteund door een vriend van Sjarief Hoessin, die Westersche vrijwilligers had verzameld ter versterking van Emir Ali's krijgsmacht en ter vervanging van de Mohamedaansche troepen, die zich van hem hadden afgescheiden, waarna Emir Ali bij publicatie afkondigde dat in Arabië alleen rechten konden worden uitgeoefend door de Arabieren.

In het midden van de maand Mei 1925 ankerde ter reede van Suez een Engelsch stoomschip, inhoudende 200 kisten oorlogsmateriaal, bestemd voor Emir Ali te Djeddah en afgezonden door eene Engelsche fabriek.

Aangezien het schip de havenplaats van Djeddah niet had aangedaan, moest overscheping plaats hebben, waarvoor men de medewerking van het Departement van Oorlog in Egypte noodig had.

De Egyptische minister van Binnenlandsche Zaken was echter door geheime correspondentie op de hoogte gebracht van den gang van zaken en liet de overscheping verbieden, terwijl de lading door het Egyptische Departement van Oorlog werd aangehouden.

Eenigen tijd later werd de lading echter teruggegeven, onder voorwaarde dat hij òf naar Engeland moest worden teruggezonden òf dat men elders het adres moest trachten te bereiken.

In Egypte werd de in- en uitvoer niet toegestaan.

Wetende dat Engeland reeds zoovele malen oorlogsmateriaal in Djeddah had ingevoerd, kon de beschikking der Egyptische regeering moeilijk anders zijn.

De gezant van de Hedjaz te Londen is de heer Nazil Azis.

Deze heeft aan Emir Ali het voorstel gedaan eene vredelievende schikking tusschen hem en Ibn Saud tot stand te brengen.

Emir Ali is in dat verzoek niet getreden, met het gevolg dat de gezant het verzoek heeft gedaan als zoodanig af te treden.

Volgens de telegrafische berichten is dat verzoek aanvaard, naar men vermoedt uit vrees dat de gezant te veel op de hand zoude zijn van Ibn Saoed, tot schade van Emir Ali.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De toestanden in China.

Het in de „Shun Pao" (te Shanghai verschijnend nieuwsblad) en in de „Pewarta Soerabaija" van 18 Juli 1925 overgenomen bericht bevat de mededeeling, dat op 24 Juni te voren de Engelsche gezant te Peking eene ontmoeting had met den President der Chineesche republiek, Twan Kie Swie, en dezen een instructietelegram zijner regeering toonde, waarin werd gewezen op de betoonde Engelsche sympathie bij gelegenheid van zijn optreden als President der republiek en op haren goeden wil om mede te werken aan en in eene conferentie, die de tariefwet zoude regelen.

Tevens werd de aandacht van den President gevraagd voor het feit, dat de Chineesche regeering de werkstakende Chineesche beweging te Shanghai geldelijk steunde, niettegenstaande zij wist dat deze onder roode invloeden stond.

Als antwoord daarop deed de President den gezant het verzoek zijne regeering zoo spoedig mogelijk te laten weten, dat de Chineesche regeering, ter voorkoming van erger, verplicht werd dien geldelijken steun te verleenen, omdat de stakers over geen voedsel beschikten, terwijl hij tevens verwondering uitsprak over het feit dat de Engelsche regeering deze aangelegenheid niet goed had begrepen.

Uit den inhoud van het instructietelegram meent de verslaggever de opmerking te mogen maken dat de Engelsche regeering van oordeel is dat niet alleen het Chineesche volk doch ook de Chineesche regeering onder roode invloeden staat, eene inmenging in de inwendige aangelegenheden des lands, welke, zijns inziens, niet gemotiveerd is.

Het tegenwoordige bestuur in China is, in vergelijking met het vroegere, iets geheel anders geworden en het staat, zijns inziens, geheel aan het Chineesche volk zelf te beoordeelen of het naar het roode bestuursregiem wil neigen.

Daartoe overgaande, zou het slechts het voorbeeld van de Engelsche en de andere Westersche werklieden volgen, waar het van algemeene bekendheid is hoe het grootste deel hunner behoort tot de groep, die naar het in het leven roepen van het roode bestuurstelsel streeft.

Het laat zich aanzien dat binnen één eeuw tijds de bevolking van de geheele wereld tot die groep zal behooren, omdat dat roode stelsel rechtvaardigheid en geluk kan brengen en een voortdurenden vrede kan verzekeren.

Op den 29en Juli 1925 hebben de professoren van de National Peking University gezamenlijk een adres bij den Chineeschen Minister van Buitenlandsche Zaken ingediend, waarin zij verzoeken het daarheen te willen leiden, dat, ingeval tot verandering van de onrechtvaardige buitenlandsche verdragen wordt overgegaan, alsdan dit onderwerp het eerst met de Engelsche regeering te behandelen en haar buitenlandschen invloed op China, welke buiten de grenzen gaat, te doen beëindigen.

Voorts werd een telegram gezonden aan den eersten minister van Frankrijk, die, nu een drietal jaren geleden, eene reis naar China had gemaakt en in goede verhouding staat tot de National Peking University, waarin de wensch en het vertrouwen werden uitgesproken dat van zijne zijde rechtvaardige hulp zou worden verleend.

Volgens een telegrafisch bericht, voorkomende in

de „Shun Pao", is aan generaal Tio Tjok Liem het voorstel gedaan goede en gezonde boschgronden in de provincie Bwantjoe ter beschikking te stellen van de stakers in Shanghai en Canton, ten einde hen in staat te stellen die terreinen te ontginnen en daarvoor premies uit te loven, vrijkaarten op de spoorwegen te verleenen en geldelijke voorschotten te verstrekken.

Zulk eene regeling zou eene goede oplossing kunnen geven voor de werkstakers niet alleen, doch zou ook de ontwikkeling van de provincie Bwantjoe ten goede komen, op welker vruchtbare gronden de Japansche regeering reeds langen tijd het oog heeft gevestigd.

Over het algemeen behooren de werkstakers tot de groep der nationalisten in China, die er op gesteld zijn dat rechtvaardige beschikkingen worden genomen.

Kunnen zij in die provincie hunne krachten ontplooien, dan bestaat er kans dat de vreemde mogendheden zich niet zoo spoedig in de binnenlandsche aangelegenheden zullen mengen.

De aanhangers van het voorstel, dat zulke groote voordeelen aanbiedt, hopen op eene spoedige gunstige beslissing.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Een oordeel over de bevolkingsrubbercultuur.

In het Haagsch Maandblad van Jan. 1926 schrijft Mr. M. W. F. Treub een artikel „Indië en de open deur", waarin de aandacht wordt gevestigd op twee belangrijke vraagstukken: de politieke verwijdering tusschen Indië en het moederland, waarvan het tegengaan de zaak der Regeering wordt geacht en de economische vervreemding van Indië, een gevaar waarvan de bestrijding niet ligt op den weg der Overheid, doch op dien der kapitaalkrachtigen onder de Nederlanders. Een derde onderwerp dat echter slechts in ver verwijderd verband staat tot de vorige wordt tevens door den schr. aangeroerd; het bevat zijn oordeel over de inlandsche rubberteelt, waarover de Handelsvereeniging te Medan onlangs schreef: „Wat de rubber betreft, blijft de sterke toename der Ned.-Ind. bevolkingsrubber zorg baren." Deze uitspraak doet Prof. Treub o.m. schrijven: „Hiertegen zou ik in de eerste plaats willen opmerken, dat de toeneming van een loonende bevolkingscultuur geen zorg baren mag, ook niet in de gevallen, waarin deze aan de Westersche ondernemingen een scherpe concurrentie aandoet. Immers het is een gelukkig verschijnsel, wanneer de bevolking door het drijven van een nieuwe cultuur haar inkomsten en haar welvaartspeil kan verhoogen. Men mag zich in de beoordeeling daarvan niet laten misleiden door de wantoestanden, welke ontstaan, wanneer die verhooging plotseling abnormale afmetingen aanneemt. Dat dan het binnenstroomende geld door een onontwikkelde bevolking onoordeelkundig en verkeerd wordt gebruikt, spreekt wel van zelf. Maar zulke toestanden zijn steeds van voorbijgaanden aard, en het kan niet nadeelig zijn, wanneer de eigen bevolking van een land een nieuwe bron van inkomst krijgt. Indië is er niet voor de planters. Deze zijn er welkome gasten, zoolang zij bijdragen tot de welvaart van het land, en dit doen zij voorshands in hooge mate en zij zullen het voor afzienbaren tijd blijven doen. Beginnen zij concurrentie te ondervinden van de inheemsche bevolking, dan kan dit alleen zorg baren, wanneer men de zaak beziet uit een oogpunt van hun eigenbelang. Gezien uit het hooger standpunt van het algemeen belang ligt in dat verschijnsel een reden tot verheugenis."

De West-Indische Gids.

De Jan.-afl. opent met eene bijdrage van Pr. P. A. Euwens over Klein-Curaçao, een eilandje van geringen omvang, gelegen tusschen Curaçao en Bonaire, slechts bewoond door eenige torenwachters en hun klein-vee. Niettegenstaande de onbeduidendheid weet de schr. er nog merkwaardige bijzonderheden over te vertellen, gedeeltelijk opgediept uit de vergetelheid van het Koloniaal Archief, ook uit werken, die niet iedereen tot zijn beschikking heeft, dan wel zijn opgeteekend uit den mond van geloofwaardige getuigen. — A. P. en T. E. Penard geven den tekst (inlandsch en Engelsch) van een ... tal onder de Surinaamsche Boschnegers gebruikelijke raadsels, gevolgd door ophelderende noten (ook in de Engelsche taal). — Dr. C. Bonne artikelt over de opleiding en de positie van den districtsgeneesheer in Suriname. — Onder het opschrift „Suriname in de collectie-Six" eene interessante beschouwing van den hr. J. F. Snelleman over eenige zeldzame, merkwaardige en oude geschriften over de West-Indiën, welke door de firma Van Stockum te 's-Gravenhage in het openbaar zijn verkocht. Een aardige, rake opmerking maakt

de hr. Snelleman als hij, schrijvende over de hooge prijzen welke op bedoelde veiling werden besteed, zegt: „Destijds was West-Indië meer in tel dan de literatuur over West-Indië, thans heeft de belangstelling zich verplaatst." — Ten besluite een bibliografie.

Mededeelingen. Tijdschrift voor Zendingswetenschap.

Het 4e stuk van dl. 69 opent met eene bijdrage van E. van Boetzelaer van Dubbeldam—Th. à Th. van der Hoop van Slochteren, getiteld: De Zending en onze kinderen. Wijzende op het tekort aan zendelingen gaat schr. de oorzaken daarvan na. „In het oude Israël moest de oudste zoon afgezonderd worden voor den dienst van Jehova. Er zijn Roomsche families, die met trots kunnen wijzen op een zoon of neef, die priester is. Wij Protestanten maken ons wel eens al te gemakkelijk van die dingen af. Wij vinden het heel goed, als iemand zendeling wil worden, en verblijden ons, als hij eene goede vrouw meeneemt, maar... het moet ons niet te na komen: die zendeling moet niet onze zoon, en die vrouw moet niet onze dochter zijn. De Heidenen zijn ons, in het offeren van wat hun het liefste is, wel eens ver vooruit! Maar... omdat wij onze kinderen niet meer in het vuur of in het water hoeven te werpen, moeten wij daarom niet bereid zijn ze blijmoedig af te staan voor den dienst in Gods Koninkrijk?" — Dr. C. W. Th. baron van Boetzelaer van Dubbeldam stelt de vraag: Hoe kan de Kontinentale Groep hare bijdrage leveren aan de Internationale samenwerking op Zendingsgebied? — Een zeer belangrijke en uitvoerige rubriek is die getiteld: „Uit de Javaansch-Maleische pers", waarvan Dr. K. J. Brouwer na den dood van freule Caan, de bewerking op zich heeft genomen; deze rubriek is verdeeld in de volgende hoofdstukken: Godsdienst, volksbeweging, onderwijs, vrouwenbeweging, arbeidersbeweging. — Ten slotte de overige vaste rubrieken: Belangrijke verschijnselen op Zendingsgebied, en Literatuuraankondiging.

Madjoe.

Het Jan.-Nr. van het orgaan der vereeniging van onderoff. van het Ind. leger Madjoe bevat het verslag eener audiëntie bij Z. E. den Minister van Koloniën op 20 Nov. l.l., met het doel dezen bewindsman te bewegen voorstellen te doen tot algeheele verbetering en gelijkstelling der pensioenen van oud-Ind. militairen beneden den rang van officier. Evenwel... bitter teleurgesteld heeft de deputatie het Plein verlaten, overtuigd dat ook van Minister Welter niets te verwachten is. Die teleurstelling komt ook tot uiting in een in hetzelfde Nr. opgenomen Open Brief aan den Minister van Koloniën, waarin — zij het op bitteren toon — nogmaals een beroep wordt gedaan op zijn rechtvaardigheidsgevoel. — In een bijdrage getiteld „Vergeten" schrijft de hr. J. Keur over verwaarloozing van graven van gesneuvelde Indische militairen; hij heeft echter niet veel hoop dat daarin verbetering zal komen.... „Geen geld, noch voor verbetering van pensioenen van vóór 1920, noch voor nagelaten betrekkingen van gesneuvelde militairen en evenmin waarschijnlijk voor een weinig piëteitsbetooning voor de graven van in den strijd gevallen kameraden, voor zoover dat nog mogelijk is; hoe sterk contrasteert dit met de groote millioenenwinsten die tallooze N. V. Maatschappijen nog altijd in Indië kunnen maken en mogelijk gemaakt, omdat het leger in de woelige Van Heutsz-periode zijn plicht heeft gedaan."

„Democratie" en „Vrije Arbeid" vereenigd.

Verschenen is No. 1 van een nieuw weekblad, eene combinatie der twee organen hierboven genoemd, die echter, onder afzonderlijke redactie, hun eigen rubrieken behouden na de vereeniging. Het eerste Nr. (gedateerd 2 Jan.) bevat o.m. eene beschouwing van G. T. S(tibbe) getiteld Indië in 1925. Schr. noemt in politiek opzicht 1925 een belangrijk jaar; de sinds 1918 verwachte wet op de staatsinrichting bereikte het Staatsblad; ze is echter z.i. beneden de meest bescheiden wenschen en verwachtingen gebleven en ondervond in Indië, zelfs van de geestverwanten der coalitiepartijen, onbarmhartige critiek. „Positief kwaad heeft die wet reeds gesticht door de bepaling van art. 55, al. 2, dat de meerderheid der leden van den Volksraad uit Nederlanders moet bestaan." Schr.'s critiek is verder gericht op de onbillijke bevoorrechting van het grootkapitaal. „Niettegenstaande het gros der bevolking zeer zwaar belast is (eene belasting van 10 % en meer bij inkomsten van een paar honderd gulden 's jaars is vrijwel regel) wordt door de Europeesche ondernemers, die in de laatste jaren veel invloed hebben op de Regeering, geëischt in de eerste plaats vermindering van de belastingen op hunne inkomsten." Ook wijst schr. er op dat slechts aarzelend enkele maatregelen worden genomen om den economischen toestand der bevolking te verbeteren. De bedragen daarvan op de begrooting van 1926 uitgetrokken verzinken in het niet bij de vele millioenen, die meer zijn uitgetrokken voor Marine.

„De som van politiek goed en kwaad in 1925 geeft voor Indië een kwade uitkomst. De toekomst ziet er ook niet bemoedigend uit."

De Indische Loods.

No. 46 (27 Nov.—3 Dec. '25) bevat o.m. Het Indische weermachtsvraagstuk, door T. Bakker (vervolg). — De belastingdruk op de bevolking. De heer Engelenberg over het rapport Meijer Ranneft. — Noto Soeroto in zijn nobele opvattingen (naar aanleiding van een artikel van zijn hand in Oedaya, getiteld: Politieke macht en moreele vrijheid). — Het Algemeen Kweekschoolplan.

Vrijzinnig Weekblad.

Uit den inhoud van No. 34 (1 Dec. '25). Volksraad, ontwerp herziening kiesordonnantie gemeenteraden (rede Kerkkamp). — Kantteekeningen, door J. J. B. Ostmeier. — Beschouwingen over den Pandhuisdienst, door L. Th. van Haaften (wordt vervolgd). — Minangkabau-congres, te houden door negirihoofden, penghoeloe's en wijze en geleerde mannen.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 22 (28 Nov. '25). De verhooging van de opbrengt van vischvijvers door bemesting (vervolg), door Lexophilus. — Het rubberverbruik in Amerika. — Bestrijding van de eekhoornplaag van Indië, een landbouw-oeconomisch en biologisch, maar ook commercieel vraagstuk, door W. C. van Heurn (ontleend aan Vakblad voor Biologen). — Fruitteelt in Indië. Gouvernements tuinbouwvoorlichting in Ned.-Indië. — Cacaocultuur. — Nieuwe cultures voor Oostkust van Sumatra, door Dr. R. Broersma (ontleend aan de N.R.Ct.).

De Indische Cultures.

Uit den inhoud van No. 22 (15 Nov. '25). Het roten van vezelstoffen, door A. Schijfsma. — Nederl.-Indië als rubber-producent (ontleend aan het Bat. Nieuwsbl.). — Thee-propaganda. — Houdbaarheid van thee. — Het melken met de „Imperial" melkmachine, door Prof. Dr. H. M. Kroon. — Moderniseering der Java-suikerindustrie. — Het Proefstation voor de bergcultures.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Inhoud van afl. 20 (23 Dec. '25). Het zieleleven der Indonesiërs. Java XVII, door N. — De koloniën in penseel, door H. Ch. G. J. van der Mandere. III. De Oost-Indische Compagnie in Japan (met ill.). — Schetsen naar herinneringen van een oud-Indisch officier van gezondheid (vervolg).

Mededeelingen van den Dienst der Volksgezondheid.

Deel III van jaarg. '25 bevat o.m. de volgende bijdragen: Over het gehalte aan anti-scheurbuik-vitamine van eenige citrus-soorten en van pisangs, door dr. B. C. P. Jansen en dr. F. W. Donath. — Onderzoek van de desinfectie-inrichtingen in de Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting te Weltevreden, door Dr. J. van Slooten. — Onderzoek van verkochte voedings- en genotmiddelen te Batavia, door ir. K. Holwerda. — Rapport betreffende een oriënteerend onderzoek naar de malaria in de Poelau-Toedjoeh, door W. F. R. Essed. — De malaria te Tandjong-Pinang, door W. F. R. Essed. — De dysenterie in de onderafdeeling Toba, door W. F. R. Essed.

Deel IV bevat uitsluitend het jaarverslag van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst in Ned.-Indië (thans Dienst der Volksgezondheid) over 1923.

* * *

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1925, No. 47—48 (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Overzicht van de teelt van grootvee in Nederlandsch-Indië, door J. Merkens. (Veeartsenijkundige Mededeeling No. 52).

De economische ontwikkeling van den Inlandschen landbouw. Voordracht door W. E. K. baron van Lijnden, (met gedachtenwisseling waaraan deelnamen de h.h. W. de Cock Buning, mr. S. Cohen Fzn., prof. dr. H. Blink, E. Schmülling, ir. P. J. Ott de Vries, G. E. Gonggrijp Jr., dr. A. A. L. Rutgers). (Indisch Genootschap. Vergadering van 6 Nov. '25).

Papua of to-day or an Australian colony in the making, by Sir Hubert Murray. With ill. (London, P. S. King & Son).

De koning van Tjilatjap, door W. van den Berg. Met 4 platen en bandteekening van R. Graafland. ('s-Hertogenbosch—Antwerpen, L. C. G. Malmberg).

Het Maleische schrift, door Prof. Dr. Ph. S. van Ronkel. (Weltevreden—Amersfoort, Visser en Co.).

Verzameling van verordeningen, reglementen en keuren van politie in het cultuurgebied der Oostkust van Sumatra. Bijeengebracht door J. de Graaf. (Medan—Amsterdam, Varekamp en Co.).

Een Indisch meisje en andere Indische verhalen, door Walterida. Geïllustreerd door P. van Geldrop en R. Graafland. ('s-Hertogenbosch—Antwerpen, L. C. G. Malmberg).

Suikerfreule. Indische roman, door Henri van Wermeskerken. (Amsterdam, L. J. Veen).

De handel van Nederland en Nederlandsch-Indië met China, door H. Dunlop. (Econ.-Stat. Berichten, 30 Dec. '25).

Nederland en Suriname, door P. Cool. — Oost-Indië. Nieuwe banen, door H. A. Kooij. (Neerlandia, Jan. '26).

Witte negers in Indië, door S. Kalff. (De Ind. Verlofganger, 1 Jan. '26).

Verslag van de kleine havens in Nederlandsch-Indië over het jaar 1923. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Het hotelwezen in Nederlandsch-Indië, door M. A. J. Kelling. (De Indische Post, 21 Nov. '25).

Verslag betreffende het spoor- en tramwegwezen in Nederl.-Indië over 1923 (negende verslag). (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Handboek voor Cultuur- en Handelsondernemingen in Nederlandsch-Indië 1926 (38e jaargang). (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Suriname.

Wij lezen in „De West" van 4 December:

In de verordening van Mei 1922 waarin aan den heer Kann erfpachtsrecht verleend wordt, komt een bepaling voor, dat indien de heer Kann (of de onderneming waarin hij zijn groote concessie inbrengt) binnen twee jaren na verleening van het erfpachtsrecht het verzoek doet om de verleende rechten in te trekken, dit verzoek zal worden ingewilligd en van dat tijdstip af ook de verdere verplichtingen van den heer Kann zullen vervallen.

De gouverneur heeft thans een ontwerp verordening ingediend om de termijn van twee jaren te veranderen in vier jaren. Het verzoek daartoe is gedaan door de onderneming Kann.

Dit verzoek is gegrond op het navolgende.

Gelijk de heer Kann altijd op den voorgrond stelde, is altijd de geheele onderneming — althans in den beoogden grooten opzet — afhankelijk geweest van de vraag of het mogelijk zou zijn voor het possumhout een plaats op de wereldmarkt te veroveren.

De heer Kann en de hem ten deze opgevolgde naamlooze vennootschap hebben moeite noch kosten gespaard, ten einde omtrent dit laatste zekerheid te verkrijgen, met het gevolg, dat men thans op dit punt groote verwachtingen heeft, voor wat betreft de hoedanigheden van het hout.

Echter is men nu gestuit op de moeilijkheid, dat de in de kolonie aanwezige hoeveelheid — een belangrijke factor ten deze — gebleken is in beduidende mate geringer te zijn dan de hoeveelheid, waarop de heer Kann aanvankelijk, aan de hand van hem officieel verstrekte cijfers, mocht rekenen, welke uitkomst eerst den laatsten tijd, na nauwkeurige onderzoekingen, is verkregen.

Dit verschil in hoeveelheid is van zulk een omvang, dat daardoor de geheele opzet van de onderneming wijziging zal moeten ondergaan.

Had men aanvankelijk gerekend op uitgestrekte complexen, dicht bezet met possumhout, nu zullen geëxploiteerd moeten worden vrij kleine, erg uit elkaar gelegen possumhout-terreinen.

De groote opzet, zooals de heer Kann zich die voorstelde, zou daardoor komen te vervallen; het behoeft toch geen betoog, dat een exploitatie van kleine, ver uit elkaar gelegen terreinen nimmer op denzelfden voet zal kunnen geschieden, als die van een uitgestrekt dicht bezet bosch.

Als gevolg van de wijziging in werkwijze zouden ook de plannen van den heer Kann tot geschiktmaking van het ontboscht erfpachtsterrein, dat men dicht bezet achtte met possumhout, voor landbouwdoeleinden moeten komen te vervallen. Slechts bedoelde, groot-exploitatie immers bood een geschikte gelegenheid tot landbouw-exploitatie als nevenbedrijf.

Echter heeft de heer Kann de hoop nog niet opgegeven het hem in erfpacht afgestane terrein voor landbouwdoeleinden geschikt te maken, hetgeen dan echter zal moeten geschieden op geheel andere wijze en grondslag dan aanvankelijk gedacht.

Als een der middelen om te geraken tot exploitatie van het erfpachtsterrein doet de heer Kann thans stappen, ten einde te komen tot een immigratie van Chineesche landbouwersgezinnen. De gouverneur draagt er kennis van, dat genoemde heer inderdaad doende is, hierover ernstige voorbereidende maatregelen te treffen.

Mochten de pogingen gelukken en de kans hierop lijkt den gouverneur geenszins uitgesloten, dan is hiermede niet slechts de landbouw-exploitatie van het erfpachtsterrein verzekerd, maar ook een groot voordeel voor de kolonie bereikt.

Het spreekt vanzelf, dat met het totstandbrengen van bedoelde immigratie veel tijd gemoeid zal zijn.

Het lijkt den gouverneur een zoo groot belang voor Suriname, dat den heer Kann de gelegenheid niet worde ontnomen zijn plannen in deze te verwezenlijken, dat hij gaarne wenscht mede te werken, ten einde te geraken tot verlenging van bovenbedoelden termijn.

Mocht het pogen van den heer Kann in deze falen, dan zal allicht het geheele erfpachtsterrein voor hem alle waarde hebben verloren. Bij het verstrijken van den termijn van twee jaren zou de erfpachter alsdan geen recht meer hebben intrekking van de erfpacht te vorderen, hetgeen voor den erfpachter belangrijke financieele gevolgen zou hebben. Zonder verlenging van den termijn, zou de erfpachter derhalve verplicht zijn, vóór dien datum intrekking van het recht van erfpacht te verzoeken. Vervalt de erfpacht, dan zijn ook de immigratieplannen van den heer Kann niet meer mogelijk.

Waar bovenbedoeld verzoek door den erfpachter wordt gedaan, meent de gouverneur in de eerste plaats in het belang van Suriname, maar daarnaast ook uit een oogpunt van billijkheid, dat er alle reden is de verlenging mogelijk te maken. Uit het oog moet toch niet verloren worden, dat de erfpacht met daaraan verbonden belangrijke financieele verplichtingen door den erfpachter werd aanvaard op grond van hem officieele in Suriname verstrekte cijfers, die thans blijken, hoe te goeder trouw ook verstrekt, foutief te zijn geweest.

Met het oog op den, op 1 Januari 1926 verstrijkenden, fatalen termijn, zou de gouverneur een spoedige behandeling van dit ontwerp zeer op prijs stellen.

* * *

„Suriname" van 4 December schrijft over het lofwaardig streven van Dr. Ph. J. Lampe, officier van gezondheid in het Militair Hospitaal, die zich op eigen kosten in het bezit heeft gesteld van een groot aantal lichtbeelden over belangrijke ziekten, die de volksgezondheid in Suriname ernstig bedreigen, deels vervaardigd naar eigen foto's, deels welwillend afgestaan door de Rockefeller Foundation, met welke instelling Dr. Lampe nog steeds voeling houdt. Het plan is om door demonstraties en populair-wetenschappelijke verklaringen in de verschillende districten, waar de ziekten het meest voorkomen, de bewoners te wijzen op het gevaar dier ziekten, hun het verloop, enz. uit te leggen en hen aan te sporen om mede te werken tot beperking en bestrijding daarvan, door zich niet alleen onder medische behandeling te stellen, maar vooral ook door maatregelen te treffen tot voorkoming dezer ziekten.

Dat de uitvoering van het plan kosten met zich medebrengt, is natuurlijk. Doch gevraagd wordt niet, dat het economisch zwakkere deel van het volk deze geheel dekt.

Tot het verkrijgen van de eerst noodige gelden is een ander plan gevormd. Dr. Lampe zal eerst te Paramaribo een vertooning der lichtbeelden houden, tegen een toegangsprijs van één gulden, terwijl de geheele opbrengst strekken zal tot bestrijding van de bovengenoemde kosten.

Voorts verneemt het blad, dat de Rockefeller Foundation niet zonder belangstelling is voor zekere ziekten onder de bevolking van Suriname. Geregeld worden cijfers, statistieken en ander materiaal aan haar verschaft om zich ter zake op de hoogte te houden. Onmogelijk is het niet, dat te avond of te morgen besloten wordt om Suriname andermaal te brengen binnen het ressort harer heilzame werkzaamheden, ditmaal evenwel op een ander gebied dan vroeger.

* * *

Ons wordt uit Suriname toegezonden een „*Geschiedkundige tijdtafel van Suriname*", samengesteld door J.

A. Bueno de Masquita en Fred. Oudschans Dentz. De tijdtafel bevat een overzicht van de voornaamste wetenswaardigheden van de kolonie Suriname, aanvangende met het jaar 1613, tot en met het jaar 1924.

In de voorrede zeggen de samenstellers: „Een chronologisch overzicht van merkwaardige gebeurtenissen en voorvallen, ook op geschiedkundig gebied, was tot dusverre niet samengesteld. Schijnbaar eenvoudige zaken, eenige jaren geleden aan ieder bekend, zijn soms moeilijk terug te vinden."

Dit laatste zal wel iedereen ondervonden hebben. Men moet de samenstellers dan ook dankbaar zijn voor den door hen verrichten arbeid, die waarlijk niet gering is geweest. Heel wat bronnen zijn geraadpleegd. De samenstellers zijn er van overtuigd dat hun werk niet volledig is. Maar dergelijk werk is nooit volledig en kan het niet zijn, wat niet wegneemt dat wat gegeven is van groot belang is voor iedereen, die met het land iets uitstaan heeft. Door den bijgevoegden alphabetischen klapper is de bruikbaarheid van het boekje zeer verhoogd. Bijgevoegd is ook een lijst van gouverneurs van Suriname, met de datums van aanvaarding, aftreding en overlijden.

Voor schoolgebruik is het boekje natuurlijk niet bestemd, al zullen de schoolhoofden goed doen het in hun schoolbibliotheek te hebben. Alles in alles een welkome uitgave.

* * *

Een vriendelijke hand zendt ons uit de Vereenigde Staten een uitknipsel uit de *„Boston Sunday Post"* van 6 December, waarin een stukje onder het hoofd: *„Noted N. E. Explorer's Own Story of Life among men of Jungle where Woman is Boss"*. Dat zijn namelijk de Boschnegers. Zie hier de samenvatting:

„Where no one ever dies! And the witch doctors have a cure for every disease including leprosy and the deadly ratile snake bite.

Where stupidness in a busband is considered the best grounds for divorce.

And children are not considered in any way related to their father.

A New England explorer and his wife discovered such a strange place in the interior of Dutch Guiana and have just returned to telle of their experiences".

Wij gelooven niet dat de mededeelingen van den New England explorer veel er toe zullen bijdragen om de kennis van de zeden en gewoonten der Boschnegers te vermeerderen.

Onlangs vestigden wij de aandacht op den hierbedoelden „explorer", den heer John. W. Vandercook, die over zijn reis een artikeltje schreef in het Octobernummer van *„Harpers Magazine"*, onder het hoofd *„White Magic and Black in the Jungle"*.

* * *

In „Neerlandia" van deze maand een artikel van den heer P. Cool, getiteld *„Nederland en Suriname"*, dat wij onzen lezers ter lezing aanbevelen. De heer Cool is juist uit Suriname teruggekeerd, waar hij Chef van den Militair Geneeskundigen dienst is geweest.

Curaçao.

Wereldhaven!

De *Amigoe* van 14 Nov. l.l. doet de vraag, of Curaçao niet alleen bezocht wordt door zooveel stoombooten, dat het met andere groote havens kan meedingen, maar ook aanbieden kan, wat billijkerwijs van een wereldhaven kan gevorderd worden. Reeds meermalen heeft het blad deze vraag ontkennend beantwoord en thans meent het daartoe opnieuw reden te hebben. Ditmaal betreft het de voorziening der schepen van levensmiddelen, ijs, vleesch, groenten, enz. En het is inderdaad gewichtig genoeg wat het blad meedeelt:

„Wij mochten dezer dagen inzage ontvangen van een brief van *the Anglo-Saxon-Petroleum Cy.* te Londen, de bekende verkoop-centrale van de olieproducten van *de Koninklijke Shell.*

Deze Mij. zendt nu reeds, en is van plan in de toekomst nog veel meer, groote schepen naar onze haven te zenden. Zij wil tegelijk volgaarne haar schepen hier proviandeeren, speciaal ijs, versche provisie, groenten, vleesch, vruchten, enz. laten innemen.

In dien brief lazen we o.a. het volgende: „In overweging nemende de *verschillende klachten,* die wij vroeger ontvangen hebben omtrent de *kwaliteit* van versche proviand in Curaçao verkrijgbaar, zouden wij gaarne vernemen of het voor onze schepen mogelijk is hun voorraad voor de zeereis van versche provisie, groenten en ijs zonder bezwaar in te slaan en of *de hoedanigheid van deze levensmiddelen beter is dan vroeger.*"

En dit: „Wij kunnen hier bijvoegen, dat vroeger het moeilijk was om versche provisie in Curaçao te krijgen en *dat het aan boord in menig geval gebleken is, dat het gekochte slecht* was en dat wij onder den indruk verkeeren, dat zoowel ijs als versche groenten soms heelemaal niet te krijgen zijn."

Omtrent *vleesch* zegt die brief het volgende: „Wij hebben een voorbeeld bij de hand, dat een onzer kapiteins een voorraad zeeproviand insloeg in Las Palmas voor 45 dagen voor de reis naar de Theemshavens via Curaçao. De prijs van het *vleesch* in Las Palmas was 1/ 1 d., terwijl in Curaçao het maar 9 d. kostte. Maar de kapt. verzekerde, dat hij meer had aan één pond vleesch van Las Palmas dan aan twee pond van Curaçao. Ook andere rapporten bewijzen, dat de bewering van dien kapitein juist was."

En nu de conclusie: „Het is duidelijk, dat als onze schepen, vertrouwend hun voorraad in Curaçao te kunnen aanvullen, terwijl dergelijke moeilijkheden zich voordoen, zich dan genoodzaakt zullen zien hun reservevoorraad geconserveerde levensmiddelen op te maken," dus zonder op Curaçao verschen voorraad in te slaan. Indien dezelfde moeilijkheden op Curaçao nog bestaan, „zullen wij onze gezagvoerders instucties geven *elders* hun inkoopen te doen."

En nog dit: „De natuurlijke gevolgen zullen zijn, dat al wordt uw haven door een grooter aantal onzer schepen bezocht, hun voorraden levensmiddelen *elders* zullen gekocht worden, ook al zouden de prijzen er van hooger zijn. Het komt ons voor, dat het ten zeerste in het belang der lokale leveranciers is te trachten die toestanden te verbeteren."

Ten slotte verzoekt de Mij. ingelicht te worden „of het tegenwoordig mogelijk is op Curaçao *bevroren vleesch* te krijgen."

Van de voornaamste artikelen gaat het blad nu na, hoe het daarmee staat.

Wat het *ijs* betreft — er is een uitbreiding van de bestaande fabriek in de maak, die binnen een paar weken haar beslag zal krijgen, en dan kan 15 ton per dag gefabriceerd worden.

Over de *versche groenten* schijnt de *Amigoe* minder goede verwachtingen te hebben. Toch oppert het blad de bestaansmogelijkheid van een groentenkweekerij op Scherpenheuvel.

Zelfs een *hoenderpark* wordt niet onmogelijk geacht.

En nu het *vleesch:*

„Dit artikel levert wel de grootste moeilijkheid.

Het zijn niet alleen de stoombootmaatschappijen die klagen, doch ook de eigen inwoners.

Volgens een opgaaf van het vorig jaar, werden hier over dat jaar geslacht 2400 runderen, 650 varkens, 2500 schapen en 10.000 geiten.

De kwestie, die ons hier bezighoudt, loopt bijna uitsluitend over het rundvee. Dit wordt hier van uit Venezuela en Colombia ingevoerd. Dat vee heeft bij aankomst in onze haven niet alleen een zeereis, maar dikwijls ook een lange marsch over land achter den rug, zoodat het zich gedurende weken te voren met heel weinig voedsel heeft moeten tevreden stellen, waardoor het natuurlijk zeer vermagerd is. De runderen, die hier dan het eerst geslacht worden, leveren nog de beste kwaliteit vleesch, want al de anderen, die hun beurt dan gedurende een paar weken moeten afwachten, krijgen in dien tijd hoogstens wat harde maisstokken te kauwen, welk voedsel die beesten ternauwernood verduwen kunnen, omdat zij er te voren in het land van herkomst nooit kennis mede gemaakt hebben. Men kan zich dus voorstellen, hoe die runderen in al dien tijd in vleeschproductie zijn achteruitgegaan.

Het rundvee, hier op sommige plantages gefokt, wordt meestal in den drogen tijd, wanneer er geen voedsel meer is, uit noodzaak verkocht en geslacht, zoodat ook dit in kwaliteit wel geen zware concurrentie zal aandoen.

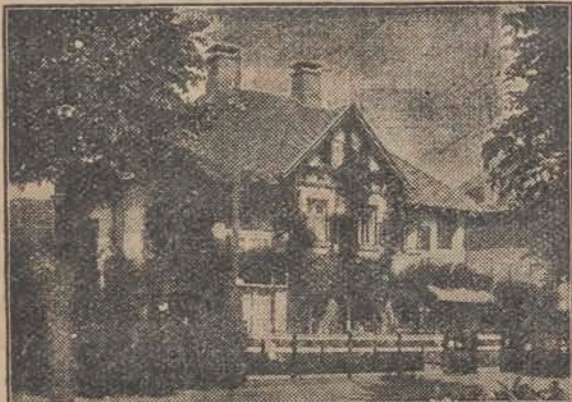
Onze Curaçaosche bevolking, die al van kindsbeen af aan dat vleesch gewoon is, weet niet beter. Doch sinds talrijke Hollandsche families in de laatste jaren hier gevestigd zijn, zijn de klachten toegenomen.

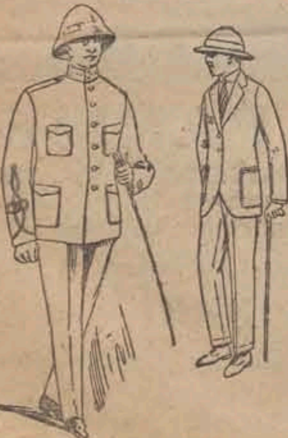
Eenige verbetering is wel merkbaar geweest, sinds een Venezolaansche firma hier als importeur van slachtvee is opgetreden.

Doch het verschil met het Hollandsch slachtvee is nog veel te groot.

Van dien kant verwachten wij derhalve ook in de toekomst weinig verbetering.

Doch er is een ander lichtpunt.

De vraag van *the Anglo-Saxon-Petr. Co.* in haar brief in ons vorig nummer besproken, of hier ook *bevroren vleesch* verkrijgbaar is, bracht ons op dit denkbeeld.

Ook in Holland en *in andere* landen wordt sinds de laatste jaren heele scheepsladingen *bevroren vleesch* uit Argentinië ingevoerd. Dit vleesch is van een zeer goede kwaliteit.

Het is natuurlijk uitgesloten, dat wij *hier* dit soort vleesch ook uit Argentinië zouden kunnen betrekken.

Doch er is een andere en betere uitweg te vinden. Ook Australië en Nieuw-Zeeland exporteeren *bevroren vleesch* in groote hoeveelheid naar Engeland. En nu hier de booten van *the New-Zealand Shipping Co.* geregeld onze haven aandoen, is het geen bezwaar meer, dat ze ook telkens een lading *bevroren vleesch* voor Curaçao meebrengen.

Toch blijft een onverbiddelijke eisch aan dit transport vastzitten. Dat vleesch moet terstond in *ijs- en koelkamers* worden opgeborgen, anders bederft het. En die zijn hier niet, althans nu nog niet. Doch het verheugt ons het eerste nieuws te kunnen meedeelen, dat er hier op Curaçao een paar ondernemende firma's zijn, die reeds het plan gevormd en er al een begin van uitvoering aan gegeven hebben om hier een eigen koelkamer op te richten, waarin versch en bevroren vleesch dagen lang bewaard kan worden en voor aflevering aan de stoomschepen in gereedheid te hebben.

Dat zal een prachtige verbetering zijn. Alleen zouden wij den raad willen geven: zet er wat haast achter, en zorg er mee klaar te zijn, hoe eerder hoe beter, zoodra de aanvragen om leverantie van the *Anglo-Saxon* en van andere stoomvaartmaatschappijen binnenkomen.

Anders verloopt het getij."

Onze scheepvaartbeweging.

Een kleine aanvulling van een vorig bericht. Bij de maand September is October 10 stoomschepen ten achter gebleven. Er is dus feitelijk achteruitgang geweest. En het record-cijfer (van Mei) 204 st. schijnt voor dit jaar verder onbereikbaar.

Met dat al zijn we, vergeleken met het vorig jaar, *nu reeds* weer sterk vooruitgegaan. Reeds op het einde van October waren we 300 stoomschepen boven het aantal van October 1924, zoodat we de gewone stijging van 300 st. per jaar gedurende de laatste 5 jaar ook dit jaar weer zullen kunnen boeken. Ook de tonnenmaat vertoont dezelfde vooruitgang. *(A. d. C.)*

Toeristenbooten.

Waarschijnlijk zal dit jaar het aantal toeristenbooten nog grooter zijn dan 't vorig jaar.

Reeds hebben wij aangekondigd voor 1 December a.s. de *Arcadian* van *the Royal Mail Steam Packet Co.* Deze boot komt voor de eerste maal hier en heeft 19.500 ton waterverplaatsing.

Verder komt op 8 Februari en 11 Maart van 1926 de *Reliance* van de *Hamburg-America* linie, die ook dit jaar in dezelfde maanden ons een bezoek bracht.

Voor de eerste maal zal ook een der groote booten van de *Holland—Amerika-lijn* onze haven bezoeken, n.l. op 4 Maart 1926 de *Veendam* van 25.620 ton waterverplaatsing.

In de *The New-York Times* van 1 Nov. l.l. vonden we aangekondigd dat de *Montroyal* van de *Canadian Pacific* weer tweemaal onze haven komt bezoeken, n.l. in Februari en Maart.

Ook de *Ohio* van 27.180 ton waterverplaatsing van *the Royal Mail Steam Packet Co.* komt onze haven tweemaal bezoeken. Vertrekt 21 Januari en 20 Februari van New York. *(A. d. C.)*

Geschiedkundige Sprokkelingen.

21 Jan. 1834 overleed op Curaçao, 71 jaar oud, P. F. V. Rigaud, een inboorling van Frankrijk, eertijds advokaat en vrederechter te Jacquemel, daarna voorzitter van de rechtbank van eersten aaleg te St. Domingo. Woonde na de overgave dier stad aan de Spanjaarden op Bonaire, waar hij zich onderhield met het aankweeken van eenig vee. Zijn laatste levensjaren gaf hij op Curaçao onderwijs in het Fransch.

D. C. C. 25 Jan. 1834.

Uit den Verren Vreemde.

Mussolini's imperialisme.

Mussolini heeft in de paar jaren van zijn grootheid al meermalen getoond sterk-imperialistische neigingen te hebben. Hij heeft zich nu door de vertegenwoordigers van Engelsche bladen laten interviewen en van van die gelegenheid gebruik gemaakt om een imperialistische politiek onder bepaalde omstandigheden te verdedigen, waarbij dan natuurlijk aansluit, dat het Italië van onzen tijd in die omstandigheden verkeert.

Reeds sedert lang zoekt Italië naar een gunstig emigratie-gebied. De Ver. Staten sluiten de deur, of zetten deze op een nauwe kier, en daar trokken zeer veel Italianen heen. Italianen zoeken 't elders zooals in Canada, Zuid-Amerika en, in den laatsten tijd, ook in groot aantal in Australië. Maar de Italiaansche regeering ziet met spijt dat heel ver weg trekken, waarvan 't eigen land weinig voordeel toevloeit, behalve dan de afvoer van overtollige bevolking. 't Is eigenaardig dat onder de socialistische regeering de krachtige poging werd doorgezet om de Italiaansche driekleur in Tripoli veld te doen winnen, het streven was de emigratie daarheen te leiden en zoo als 't ware een voortzetting van Italië aan de overzijde van de Middellandsche zee te krijgen. Hoewel Italië zich daar nu als meester beschouwt en de zaken er momenteel niet al te slecht verloopen beantwoordt dat Noord-Afrikaansche land toch volstrekt niet aan de eenmaal hooggespannen verwachting; de landverhuizing naar verre landen is in vollen gang gebleven, in Tripolitanië vestigen zich maar weinig Italianen.

Naar men uit verschillende aanwijzingen meent te kunnen opmaken zou Mussolini 't dan ook niet langer in die richting zoeken, maar zou hij de vroeger door Italië aangevatte maar weer losgelaten Klein-Azië-politiek weer willen aanvatten. Hij zou 't hiervoor tegen Turkije moeten opvatten, want er valt niet aan te denken dat de regeering van Moestafa Kemal Pacha voor een minnelijke schikking ten deze zou te vinden zijn. 't Zou echter een zeer gewaagde onderneming zijn; de vorige strijd in Klein-Azië heeft dit al bewezen en de Turken zijn sedert niet minder strijdbaar geworden. Bovendien toont Griekenland plots ook weer strijdlust.

De militaire inrichting van 't eiland Rhodos; de Italiaansche politiek ten opzichte van de Balkanstaten, gericht op 't verscherpen van de tegenstelling tusschen deze en de regeering te Angora; de toenadering van Rome tot Londen, die, door 't onderhoud te Rampollo van Chamberlain met Mussolini, nu juist nauwer aangehaald is, terwijl Engeland en Turkije door de Mosoelkwestie scherp tegenover elkander staan, in dit alles ziet men aanwijzingen in de bedoelde richting. Engeland zou de Mussolini-aspiraties aanmoedigen en, wat zonderling klinkt, het prestige van den Volkenbond zou er zelfs bij te pas worden gebracht, daar 't er, bij een eventueel optreden met economische en militaire sancties tegen Turkije, om zou gaan Angora te dwingen tot een eerbiedigen van de Volkenbondsuitspraak, die Mosoel heeft toegewezen aan het onder Britsch mandaat staande Irak.

In dit alles ligt een politieke manoeuvre opgesloten die niet tot de onmogelijkheden behoort. Het prestige van den Volkenbond als vredestichter zou echter zeker niet erbij winnen. De wijze waarop de beslissing ten bate van Irak geënsceneerd is heeft al aan de politiek een te groote rol toegekend, indien deze nu een verdere strekking had in den geest van 't hier vermelde zou de Volkenbond hiermede niet te feliciteeren zijn.

Aan de imperialistische neigingen van Mussolini valt niet meer te twijfelen. Hij heeft in den Ministerraad zelfs al gezinspeeld op een herstel van het oude Romeinsche rijk in zijn vroegeren luister! De gebeurtenissen in Griekenland, waar Pangalos zich tot dictator heeft verklaard, met een geenszins vredelievend program, zullen Mussolini zeker prikkelen...... Maar, is hij binnenlands vrijwel oppermachtig dictator, zoodra hij de hand naar buiten steekt, weet hij eenerzijds vechtlustigen, anderzijds vredesvoorstanders gereed te vinden om hem op de vingers te tikken. Hij zal, hopelijk, wijs genoeg zijn om zijn groot binnenlandsch succes niet in de waagschaal te stellen door het gevaarlijk buitenlandsch spel. Italië zit bovendien nog onder den last der oorlogsschulden en het heeft Frankrijk ten voorbeeld, hoe oorlogslasten de positie naar binnen en naar buiten wrak kunnen stellen.

De vredesbode van Abd el Krim afgewezen.

Op bevel van Briand antwoordde de onderdirecteur voor Afrikaansche zaken aan Canning, die zich als gezant van Abd el Krim, met vredesvoorstellen deed aanmelden, dat hij reeds in Marokko bericht ontvangen had, dat het voor Frankrijk, dat bondgenoot van Spanje is, onmogelijk was afzonderlijke vredesonderhandelingen aan te knoopen, die slechts kunnen plaats hebben tusschen regelmatig gevolmachtigden der Rif- en Fransch-Spaansche gevolmachtigden, die de vereischte hoedanigheid bezitten. Ondanks deze precieze inlichtingen is Canning naar Frankrijk gekomen.

zijn aankomst te Marseille werd hem medegedeeld, dat het nutteloos was naar Parijs te komen, daar aan bovengemelde voorwaarden niet voldaan was. Hij kon echter komen zooals ieder particulier reiziger. Daar er geen wijziging in den toestand ingetreden is, kon Briand bij zijn besluit blijven. Tot zijn leedwezen kon hij aan Canning's verzoek om een audiëntie dus ook geen gevolg geven.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Mej. N. Sanderse, „Oud Rosenburg" te Loosduinen, als verpleegster 1e klasse bij het Krankzinnigenwezen;

N. Makkes, Laan van Rustenburg 10 te Voorburg (Z.-H.), als administratief ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur;

J. H. Arkema, 2e Jan van der Heijdenstraat 11huis te Amsterdam, als vakkundige voor de textielnijverheid.

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

Mej. N. van der Plas, boekhoudkundig ambtenaar 1e kl. bij den Gouvernements Accountantsdienst, Den Haag, Statenlaan 133.

Ir. J. A. Aafjes, ingenieur 2e kl. bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, Delft, Noordeinde 18.

Laatste Bericht.

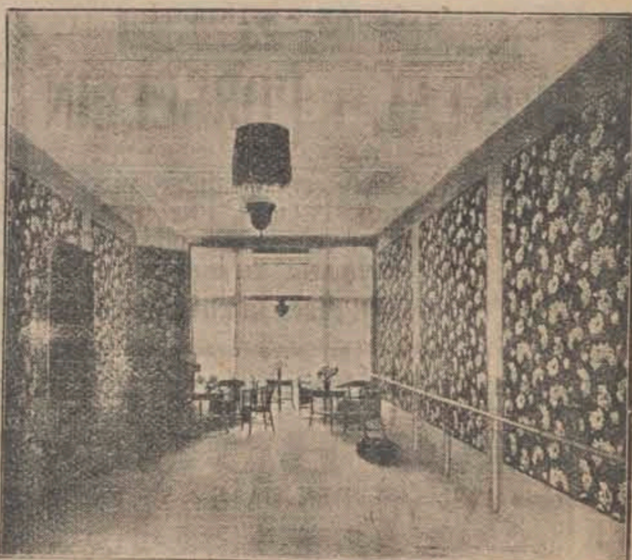
Hulp uit Indië voor de getroffenen door de overstroomingen.

Het lid van den Raad van Nederlandsch-Indië, de heer J. van der Marel, heeft namens het door hem gepresideerde Smeroefonds, aan de hoofden van gewestelijk bestuur in geheel Indië verzocht, comité's te vormen tot steunverleening voor de door den watersnood in Nederland getroffenen. (Aneta, 6 Jan.).

Een nieuw Dansinstituut.

In dezen tijd, nu er meer gedanst wordt dan ooit tevoren, gedanst bij de lunch, gedanst bij de tea, gedanst bij het diner, gedanst bij het souper, in deze eeuw-van-den-dans is het vanzelfsprekend, dat de dansinstituten als uit den grond verrijzen. Immers niemand waagt zich in het publiek aan eene kunst zonder overtuigd te zijn, daarin een goed figuur te slaan en de enkeling, die zich ongeschoold op den gladden vloer waagt, beteekent voor de toeschouwers een waarschuwing, dit voorbeeld van overmoed niet te volgen.

Het Haagje vooral telt onder zijn inwoners vele danslustigen en velen van hen zal het een vreugde zijn, te vernemen, dat weder in het Duinoord-kwartier een eerste-klasse dansinrichting is gevestigd. Het is die van

Erny [illegible] Frankenstraat 5, waarheen de lijnen 10 en 8 en de autobus 12 hen, die daar de lessen willen volgen, gemakkelijk brengen.

Ofschoon dit instituut pas den 15en November van dit jaar werd geopend, mag het zich reeds in veler sympathie verheugen. Men leert daar immers in de eerste plaats die dansen, die overal te pas komen, omdat men alleen op die wijze het meeste profijt van het aangeleerde heeft. Wil men er echter ook andere dan de gebruikelijke dansen leeren, dan is dat in 't geheel geen bezwaar.

De gevolgde methode is de Parijsche en al wie in de „Ville Lumière" rondgekeken heeft, weet, dat men daar de kunst van het dansen bij uitstek verstaat.

Wanneer wij dan nog vermeld hebben, dat de inrichting werkelijk schitterend is te noemen en dat er ook Heilgymnastiek onderwezen wordt, dan mogen wij dit stukje besluiten in de hoop, dat de lezers van dit blad bij kennismaking met dit dansinstituut de aangenaamste ervaringen zullen opdoen.

De foto geeft een kijkje in het interieur van het instituut.

Mutatiestaat van 30 Dec. 1925 tot 6 Jan. 1926.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
Dr. H. Polvliet, Lid van het Hof van Justitie in Curaçao, te St. Martin. f 5.—	Mr. B. de Gaay Fortman te Amsterdam.

Afschrijven:

B. van der Kam, Apeldoorn, Prins Mauritslaan 19 II.
L. F. de Kroon, Breda, Baronielaan 110.
Mevrouw W. van Hellen—Fischer, Rotterdam, Heemraadsingel 62b.
J. van Bendegom, Nijmegen, Hazenkampsche weg 109.
Frans Jurgens, Heijendaal (St. Anna), Nijmegen.

Adresveranderingen:

W. C. Clasener, Amsterdam, van: Van Speijkstraat 14 naar: Witte de Withstraat 107 II.
H. M. van Lienden, Leeraar Mulo, van: Tondano naar: Utrecht, Willem Barentszstraat 15 p/a. den Heer Ritmeester. f 5.—.
R. C. Pohl, van: Utrecht, Amsterdamsche straatweg 144b. naar: Medan p/a. Handelsmaatschappij „Deli—Atjeh". f 5.—.
A. H. Haak, Gep. O.-I. Ambtenaar, van: Hilversum naar: Den Haag, Reinkenstraat 4. f 5.—.
J. G. van de Stadt, van: Den Haag, Suezkade 138 naar: Scheveningen, Gevers Deijnootweg 7.
P. Cool, Dirigeerend Officier v. Gezondheid N.-I. L., van: Den Haag, Houtrustlaan 12 naar: Bandoeng D. v. O.
N. A. Taylor Kraay, Controleur B. B. van: Pemalang naar: Residentie Madoera.
A. C. van der Velden, Controleur B. B. van: Barabai naar: Residentie Bengkoelen.
F. A. E. Laceulle, Resident, van: Soekaboemi naar: Weltevreden, Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Leden-lijst van de Vereeniging „Suriname".

Secretariaat: Amsterdam, Witte de Withstraat 107II.

Mejuffrouw E. A. Adamson, Amsterdam, Zandpad 5.
Jacq. H. Albergen, Amsterdam, Reinier Claesenstraat 37 III.
Mejuffrouw W. A. Arlaud, Amsterdam, Transvaalkade 7a.
J. J. L. Beeldsnijder, Amsterdam, Amstel 308 I.
J. W. Beer, Amsterdam, Albr. Thijmstraat 34.
Mejuffrouw J. A. Caprino, Amsterdam, Wilhelminagasthuis.
W. C. Clasener, Amsterdam, Witte de Withstraat 107 II.
H. Corsten, Amsterdam, van Kinsbergenstraat 27 II.
A. A. S. Denz, Amsterdam, Brederodestraat 17a.
van Eyma, Amsterdam, Reinier Claesenstraat 37 III.
H. Fonseca, Amsterdam, Transvaalstraat 6 II.
J. J. Gemmel, Amsterdam, de Genestetstraat 7.
J. E. E. Jap Tjong, Amsterdam, Carillonstraat 4.
W. H. J. Liems, Amsterdam, De Clercqstraat 58 I.
van Lier Ezn., Amsterdam, Nassaukade 358.
Mevrouw J. Meltzer—de Pina, Amsterdam, van Ostadestraat 169 III.
Hugh Nassy, Amsterdam, Marnixstraat 346.
Mejuffrouw Nassy, Amsterdam, Loomanstraat 78b.
Mejuffrouw C. E. Oever, Amsterdam, Nicolaas Witsenstraat 7.
Mejuffrouw L. Oliviera, Amsterdam, 2de Helmersstraat 3 huis.
L. D. Peit, Amsterdam, Saxenburgerstraat 34.
I. S. Polak, Amsterdam, Slingerbeekstraat 18huis.
R. M. Polak, Amsterdam, Slingerbeekstraat 18huis.
S. D. Raedt, Amsterdam, Jacob van Lennepkade 11.
E. A. O. Reteig, Amsterdam, Nicolaas Maesstraat 73.
Rijsenburg, Amsterdam, Bilderdijkstraat 46a.
Mr. Dr. Schoch, Amsterdam, Stadhouderskade 157.
D. L. Schoenman, Amsterdam, Albr. Thijmstraat 15huis.
J. J. da Silva, Amsterdam, Jacob Obrechtstraat 43.
A. E. R. Snijders, Amsterdam, Reinier Claesenstr. 37 III.
W. Snijders, Amsterdam, Reinier Claesenstraat 37 III.
G. G. Spier, Amsterdam, Zeemanshuis, Hoogte Kadijk.
J. Tjin A Djie, Amsterdam, Domselaerstraat 37 I.
L. F. Voet, Amsterdam, Retiefstraat 39 I.
Mejuffrouw J. L. E. Waller, Amstserdam, Rustenburgstraat 353 II.
A. Wix, Amsterdam, Jacob Obrechtstraat 38 I.
Ch. A. Wong, Amsterdam, Jacob Obrechtstraat 38 I.
C. Wong Lun Hing, Amsterdam, Stadhouderskade 152.
W. E. Sniphout, Laren, Molenweg 322.
Mejuffrouw C. A. Morpurgo, Santpoort, Provinciaal Ziekenhuis.
Prof. Dr. P. C. Flu, Leiden, Singel 40.
Mejuffrouw Paula C. Faverey, Den Haag, Galileistr. 79.
A. S. J. Fernandes, Den Haag, Conradkade 37.
Mejuffrouw L. A. P. R. van Spall, Den Haag, Conradkade 26.
J. F. E. Einaar, Rotterdam, Aleidastraat 71.
Mejuffrouw E. Engelbrecht, Rotterdam, Bergweg 81.
F. Corsten, Utrecht, Buys Ballotstraat 17.
P. L. Jensen, Zeist, Broederplein 7.
H. D. v. d. Meulen, Utrecht, Justus v. Effenstraat 7bis.
J. A. E. Tyndall, Utrecht, Maasstraat 28.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag van 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

. Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 2 DONDERDAG 14 JANUARI 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

De Toekomst der Jongeren.

Tot de groote problemen tegenover welke de Overheid zich, in onze dagen, gesteld ziet, behoort de snelle aanwas der bevolking, voornamelijk in onze groote steden.

Het is dan ook verklaarbaar dat in den laatsten tijd zij die van dit onderwerp studie gemaakt hebben, zich doen hooren en hun licht laten schijnen door woord en schriftuur op deze gewichtige zaak, wat dan als gevolg heeft (kan hebben) dat het groote publiek, daartoe in staat gesteld door de verslagen van de pers, er zijn aandacht aan schenkt en er leering uit trekt.

Dit laatste vooral is noodig.

Want, wanneer men zich rekenschap gaat geven van wat het beduidt dat, om een enkel sterk voorbeeld aan te halen, een stad als Den Haag in de laatste 30 jaren met een paar honderd duizend zielen toenam en in de volgende 30 jaren een ongeveer even groote toename wordt verwacht, terwijl de andere groote plaatsen hierbij wel achterbleven, maar toch met betrekkelijk geringe verschillen, dan vraagt men zich af wat de toekomst die zoo nabij is, voor het opkomend geslacht in die groote centra baren zal.

Het is hier niet de plaats het probleem als zoodanig te bespreken, het zou geen waarde hebben; noch om beschouwingen te houden over de wijze waarop de samenleving van morgen deze naderende vloedgolven van menschen in kleiner tijdsperiode zal hebben te verzwelgen. De deskundigen zelven zijn het hierover niet altijd eens en al mogen zij op dit punt een meer profetische blik hebben dan de gewone menschen, profeten zijn zij niet.

Alle theorie is „grau", maar daar waar zij pasklaar zou worden gemaakt aan de ontwikkeling van toekomstvraagstukken als het onderhavige, is ze gevaarlijk, „feldgrau".

Evenwel, al lezen de deskundigen de toekomst dan ook niet als uit een boek, hun kennis stelt hen in staat — en het is hun groote verdienste — de te verwachten gevolgen bijtijds te onderkennen en in grove lijnen aan te geven ten bate der Overheid die, leiding moetende geven, er haar voordeel mee kan doen. Ook anderen kunnen er hun profijt mee doen. Want tenzij eene regressie van de bevolkingstoename mocht intreden — waar het er niet naar uit ziet — zal de bestaansstrijd wel voortdurend moeilijker worden en het is om die reden dat het hier vluchtig besproken onderwerp in verband gebracht wordt met de toekomst onzer jeugd, voor wie Nederland nog altijd zulk een prachtig debouché kan aanbieden in Oost- en West-Indië.

En heilzaam zal het zeker zijn voor het jonge volkje in al zijn geledingen der samenleving, — zelfs indien men het vraagstuk der overbevolking afscheidt — indien het zou kunnen worden doordrongen van het besef dat Nederland wel een klein land is maar een groot Rijk en dat ieders persoonlijk belang het beste gediend wordt, niet door bij moeder's pappot te blijven, maar door de wereld in te gaan en dat belang dienstbaar te maken aan de behoeften van ons groote eilanden-rijk in Oost en West, waar voor jongens en meisjes die willen, — en daardoor ook zullen kunnen — nog altijd en tot in onafzienbare tijden, een goede toekomst is verzekerd.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Over het Bevolkingsvraagstuk in Indonesië en de uitbreiding van den Dienst der Volksgezondheid[1]

door

H. F. TILLEMA.

(Vervolg).

Van de inwerking der kultuur in Indonesië door gebrek aan cijfers, weinig positiefs bekend.

Wanneer we trachten na te gaan hoe de inwerking der Europeesche kultuur op de bevolking van het uitgestrekte Indonesië is geweest, dan moeten we erkennen, dat wij van dien invloed weinig weten. Dit is te wijten aan de omstandigheid, dat Nederland's belangstelling zich beperkte tot *Java* en dan voornamelijk tot de producten die de bevolking van dat eiland met behulp van Westersch intellect, produceerde. Indirect had men het grootste belang bij een ruime en krachtige bevolking, maar in de meening verkeerend, dat die bevolkingsaanwas zeer snel plaats had, had men voor het vraagstuk van de vermeerdering der bevolking weinig belangstelling. Nu is die vermeerdering, die men schat op 500.000 menschen per jaar een veronderstelling, die niet op juiste gegevens berust. Als men wat lichtgeloovig is, gelooft men diegenen, die van meening zijn, dat de bevolking van Java zich van 1800 tot 1920 vermeerderd heeft van ± 4.000.000 tot ± 38.000.000. De bevolking zou zich dus vernegenvoudigd hebben in hetzelfde tijdstip waarop zich die van Engeland, Scandinavië, Nederland, Duitschland slechts verdrievoudigd heeft! Reeds in 1885 merkte Van Kesteren op: „vooralsnog geeft de Indische statistiek niet alleen een onvolledige, maar ook in vele opzichten een onjuiste voorstelling van de werkelijkheid en daarop te wijzen acht ik als plicht. Personen, die niet in staat zijn zelf eenige kritiek uit te oefenen, ziet men hier te lande en in de koloniën de statistiek aangrijpen als een middel om politieke stelsels te toetsen of economische vraagstukken op te lossen en klakkeloos nemen zij die cijfers voor waarheid aan als om het woord van Thiers te bevestigen: „La statistique c'est l'art de préciser ce qu'on ignore." „Van hun overmoedig dilettantisme" — vervolgt van Kesteren — „mag de goed geloovige natie, maar vooral Indië, niet het slachtoffer worden." Ik merk hierbij op, dat v. Kesteren aan de hand van Koloniale Verslagen bewijst, dat de opgaven der bevolkingscijfers niet deugen. Een ander publicist, E. de Waal, schrijft in 1876, dat naar de hoegrootheid der bevolking van Java in 1860 niet anders dan grovelijk gegist kan worden. Voor 1855 wil dezelfde schrijver een correctie aanbrengen van niet minder dan 26 % naar boven! Weet men van de vermeerdering der bevolking niets met juistheid, wel weet men, dat aan de sanitaire toestanden op Java heel wat ontbreekt! Men weet, dat b.v. mijnwormziekte de menschen in hooge mate lichamelijk en geestelijk hindert. Men weet

---

1) *Verbetering.* In het vorig Nr. van het Kol. Weekblad is een belangrijke drukfout blijven staan; op blz. 4, linkerkolom, regel 29 van boven: moet 100 % *vervangen worden* door 100 per mille.

Van de gelegenheid gebruik makend, bieden wij den hr. Tillema openlijk onze verontschuldigingen aan dat in het jaaroverzicht (opgenomen in 't laatste Nr. van jaarg. 1925) met geen enkel woord melding is gemaakt van zijn Indische reis in het afgeloopen jaar, ter bestudeering der hygiënische toestanden in de buitengewesten. Het was een niet goed te praten verzuim, dat — naar wij hopen — de hr. T., voor wiens sympathiek streven wij grooten eerbied hebben, o.a. blijkend uit ons Naschrift bij zijne in het K. W. verschenen interessante „Reisbrieven", niet aan opzet zal willen toeschrijven.

Red. Kol. Weekbl.

---

dit al jaren lang! En nu vind ik het vrij besch mend voor ons, dat de Amerikanen moesten k men om de organisatie, die de verbetering ter ha moest nemen, in actie te brengen.

Java's bevolking talrijk, maar de i dividuen vaak slap en zwak.

Talrijk *is* de bevolking van Java, dat is beken maar eveneens bekend is, dat ze vaak slap is, gee telijk en lichamelijk en dat volksziekten hier van grooten invloed zijn. Of nu die ziekten de las ste tientallen van jaren door het intensieve verke zijn toegenomen, of wegen en spoorwegen, hand en verkeer ze hebben bevorderd, ik vermoed h maar weten doet men het niet. Wel is bekend d de groote havensteden in hooge mate besmet zi met geslachtsziekten, en dat die ziekten het hee land doordringen. Elke suikerfabriek moet e centrum van besmetting zijn. En die geslachtszie ten zijn van groote beteekenis voor het bevolking vraagstuk. Zoo ook tuberculose. Het schijnt d t.b.c. reeds veel voorkomt onder de Javaansche b volking. Dit is ook een kultuurziekte. De eeni ziekte die men, practisch gesproken, onder de kn heeft, is pokken. De bestrijding dier ziekte is Java, de omstandigheden in aanmerking genome zeer goed geregeld. Ook het cholera-spook, dat allen, die lang op Java hebben geleefd, maar al goed kennen, schijnt niet meer zoo gevaarlijk zijn — dank zij de massa-inspuitingen — als vro ger. Maar de ziekten, die de volkskracht onderm nen: *mijnwormziekte, malaria,* bestrijdt men n op krachtige wijze. Hetzelfde is het geval met *fra boesia,* terwijl toch de bestrijding zoo gemakkelijk en men met die bestrijding op zoo sprekende wi zou kunnen demonstreeren hoe goed Nederland h met den Javaan meent! *Ik weet zeer goed, dat gedaan wordt wat er met de daarvoor beschikba middelen kan worden gedaan, maar de kneep hem juist hierin, dat er te weinig middelen beschi baar worden gesteld!* Een goed landbestuur die te streven niet naar het opkomen van een talrij bevolking, maar vooral naar een, die krachtig is van geest èn van lichaam.

Aan de onjuiste bevolkingsstatistieken schrijf het voor een groot deel toe, dat dit te weinig wor ingezien. Men denkt door het treffen van ma regelen, die den economischen bloei bevorder het bevolkingsvraagstuk in het goede spoor te le den.

Eenzijdigheid schaadt.

Deze eenzijdigheid zal zich wreken, want eco mische verbeteringen gaan gepaard met nauw contact, sneller verkeer en beide bevorderen verspreiding van ziekten en kwalen, waaronder laat ik het noemen maagdelijke bevolking, ze gaat leiden. Dus niet alleen meer havens, me trams, meer spoorwegen, betere wegen voor auto's, meer rubber, meer suiker, meer koffie, me tabak, meer coprah, meer kapok voor de werel markt, meer sawahs, meer rijst, meer poliwid voor den Javaan, maar tegelijkertijd meer salv san, meer chenopodiumolie, beter inzicht in nooden der bevolking, meer maatregelen die d Javaan beschermen tegen den invloed der ma regelen op economisch gebied, opdat hij niet alle talrijk blijve, maar ook geestelijk en lichameli krachtig worde. Dit wat Java betreft.

Invloed der kultuur in de Buite gewesten.

Wanneer we nagaan welke kultuurinvloeden hoofdzaak in de *Buitengewesten* werkzaam zij dan vinden we de volgende: het B.B. (de Comp nie), de Zending, de cultuurondernemingen, ve keer en handel. Het bestuur legt wegen aan, eis heerendienst, legt belastingen op, spreekt rec zorgt met politie of soldaten voor orde en ru streeft naar economische verbeteringen, bevord het onderwijs, kortom het stelt belang in zoo alles wat de menschen al of niet interesseert en moeit zich ook met alles. Moet dit doen. De Ze

ding verricht naast haar eigenlijk zendingswerk ook socialen arbeid. Ze voedt jongens op tot goeroe's, meisjes tot huisvrouwen, geeft onderwijs, verbindt zieken en gewonden, heeft hier en daar een ziekenhuisje, bemoeit zich met tal van gewoonten, zeden, gebruiken, die diep ingrijpen in het zieleleven van den Indonesiër. Moet dit doen.

De cultuurmaatschappijen beteekenen in de Buitengewesten heel weinig, op een deel van Sumatra na. Handel en verkeer zijn van grooter beteekenis, omdat hierdoor talrijke verplaatsingen van menschen plaats vinden en veel nauwer contact met de buitenwereld ontstaat, dan dit vroeger het geval is. Ik merkte reeds op, dat contact beteekent: gevaar, vooral in een eilandenarchipel met z'n ± 350 havenplaatsen, waar van quarantainemaatregelen, op zeer enkele uitzonderingen na, geen sprake kan zijn.

In de berichten der zending treft men herhaaldelijk opmerkingen aan over den noodlottigen invloed van het zoeken van boschproducten (dammar, rottan) op het familieleven, hoe het hakken van ebbenhout gepaard gaat met misbruik van jenever en hoe de dobbelzucht er door in de hand wordt gewerkt. Ik weet zeer goed, dat aan dit alles niet veel te doen is, maar ik meen goed te doen op te merken, dat niet alleen Hollandsche visch, maar ook tropisch ebbenhout, tropische dammar, tropische rottan duur worden betaald!

Het is niet mogelijk om categorisch de invloeden van bestuur, zending, handel, verkeer en cultures na te gaan, 1e. omdat hiervoor nauwkeurige kennis noodig is; 2e. omdat er bijna geen gegevens bestaan, cijfermateriaal waaruit men zou kunnen putten. Ik zal me daarom bepalen tot hetgeen ik zelf zag en opmerkte. Dit kan niet anders zijn dan illustratiemateriaal.

Medan en Deli.

Op mijn reis bezocht ik eerst Medan en omgeving. Het viel mij op, dat in het zeer belangrijke cultuurgebied geen inspecteur van de volksgezondheid zetelde. Men zal zeggen: de tabakkers van het Delische zorgen in sanitair opzicht zoo goed voor hun werkvolk, dat een gouvernementsambtenaar er niet noodig is. Men beroept zich op de sterftecijfers van Deli, die zelfs vergelijking met die van er mee in leeftijd en omstandigheden correspondeerende bevolkingsgroepen in Europa toelaten. Maar men vergeet, dat de vitaliteit van een bevolking vooral tot uiting komt in het geboortecijfer en het kindersterftecijfer. Sedert eenigen tijd is Dr. Vervoort bezig door het verzamelen van gegevens kijk op dit vraagstuk te krijgen. Ook de arbeidsinspectie verzamelt materiaal, maar echte belangstelling ontbreekt!

In een uittreksel van een artikel in het Geneesk. Tijdschr. v. Ned.-Indië in de N. R. Ct. van 1 Juli 1925 las ik, dat een arts een onderzoek had gehouden in een bergkampong in het *Gajoe*-land. Hij vond daar een geboortecijfer voor één jaar van 31.4 per 1000 inwoners, welk cijfer hij *hoog* vond. Hij vergelijkt het met het geboortecijfer van Nederland, dat in 1924 bedroeg 26.6 per 1000 [1]).

Onjuiste vergelijking.

Deze vergelijking is onjuist, want Nederland met zijn groote steden is geen vergelijkbaar object. Engelsche en Duitsche schrijvers meenen, dat wanneer bij een tropische bevolking, waarbij elke vrouw trouwt, er praktisch gesproken geen ongetrouwde mannen en vrouwen zijn, en er ook geen kinderbeperking plaats heeft, het geboortecijfer beneden [illegible] per 1000 is, er ongezonde toestanden heerschen. Het cijfer voor de Atjeh'sche kampong is dus te laag! In een andere publicatie wordt geschreven over het kindersterftecijfer op een onderneming in het Delische. Het kwam daar in sommige kampongs overeen met het zeer lage van dat van enkele beruchte kampongs te Batavia. Dit alles niettegenstaande de gezondheidstoestand der volwassenen er goed is. Te verwonderen is het niet, dat het geboortecijfer in het Delische laag, het kindersterftecijfer vaak hoog is, als men weet, dat geslachtsziekten er zeer verspreid zijn en deze leiden tot steriliteit en abortus, terwijl het werk der vrouwen in de tuinen natuurlijk de kinderbehandeling allerminst ten goede komt.

[1]) Het geboortecijfer in Rusland is ± 48 per 1000 inwoners.

Tuberculose moet in Medan zeer veel voorkomen. Cijfermateriaal bestaat er niet. Te verwonderen behoeft men er zich niet over, dat in het Delische weinig belangstelling voor het bevolkingsvraagstuk bestaat, want men kon steeds putten uit het menschenreservoir Java en invalide menschen terugzenden.

Er is, zoo zei ik, een begin van belangstelling in het Delische. Men moet echter wel bedenken, dat kritiek der medici op de gesties der leidende personen in de cultures daar uiterst moeilijk is! In Deli mag men loven, niet kritiseeren.

Geen onafhankelijk orgaan in Deli, dat controleert.

Daarom zou het zoo nuttig zijn als er in het Delische een onafhankelijk gouvernementsorgaan bestond, dat studie maakte van het onderwerp.

Wil men, om een voorbeeld te noemen, de poenale sanctie afschaffen, dan moet er een vaste, gezonde bevolking zijn, waaruit men de werkkrachten kan putten; de invoer van werkkrachten uit andere streken dient in afzienbaren tijd te worden gestopt, tenminste voor een groot deel.

Van Deli kwam ik op de Karohoogvlakte.

Bataklanden.

Zooals bekend, is er een weg aangelegd van de Bataklanden naar Medan. Die weg is voor de Bataks van groot economisch voordeel gebleken. Het verkeer er op is groot. Maar aan dat verkeer is een zeer groot nadeel verbonden: de Bataks gaan met volle grobaks naar Medan, verkoopen hun producten en een deel van het geld komt terecht in de bordeelen. Daar infecteeren de mannen zich. De mannen gaan terug naar hun woningen en infecteeren hun vrouwen. De vrouwen worden steriel. Omdat de mannen kinderen willen hebben, en ze niet weten dat de steriliteit aan hen zelf ligt, nemen ze een andere vrouw, die ook wordt geïnfecteerd. De afgedankte, geïnfecteerde vrouw zoekt omgang met andere mannen en zoo verspreiden de ziekten zich in korten tijd door een heel volk. Ook het gevaar van tuberculose dreigt, want de infectie wordt door het nauw samenwonen van menschen — eenige gezinnen per woning — zeer in de hand gewerkt. Het is dan ook verklaarbaar, dat de Zending, die dit alles voelt en weet, uitbreiding van cultures, wat gepaard gaat met infiltratie van vreemd werkvolk tusschen de gezeten bevolking, met leede oogen aanziet.

Niet alleen ziekten treden binnen, maar ook andere gewoonten, zeden, gebruiken. De vreemden staan tegenover oude, eerwaardige instellingen anders dan de oude bevolking, waarvan het gevolg is, dat ook op psychisch gebied die oorspronkelijke bevolking uit haar evenwicht geraakt. 't Komt alles zoo plotseling, 't overvalt de menschen zoo en in mijn inleiding wees ik er reeds op, hoe noodlottig dit kan worden.

Sibolga.

Ik kwam te Sibolga, het stadje, dat in sanitair opzicht het troetelkindje van den B. G. D. was. Assaineeringswerken zijn er aangelegd, 't was een lust om het te zien. De malaria was zoo goed als verdwenen. Mag men recente krantenberichten gelooven, dan heerscht er nu weer malaria in vrij hevige mate. Ik schrijf dit toe aan het feit, dat er geen sanitaire contrôle is.

Nias.

Ook Nias bezocht ik. De bevolking lijdt er in hevige mate aan malaria, mijnwormziekte en framboesia. De arts te Goenoeng Sitoli had succes met

zijn inspuitingen. Wilde er mee doorgaan en dan nog op intensiever manier. Maar 't werd hem verboden. Het ziekenhuisje daar verkeerde in een toestand, zoo schandelijk, dat ik geen woorden kan vinden om 't uit te drukken. Zooals gezegd: de bevolking lijdt in hevige mate aan genoemde ziekten; ze is apatisch, zwak en slap.

Het militaire kampement te Telok Dalem was 'n verschrikking! De allerhevigste malaria heerscht er. De ligging van het kampement is verkeerd gekozen: vlak bij een moeras. Men dempt het. Als men het tempo van thans volgt, zal het na 7000 jaar gedempt kunnen zijn!

De vrouw een lastdier.

Overal in de Buitengewesten werkt de vrouw als een lastdier. Zelfs in de cultureel hoog staande Padangsche Bovenlanden. Nergens zag ik meer inrichtingen van onderwijs dan daar. Desniettegenstaande lijdt de Menangkabausche vrouw onder het zware werk dat ze moet verrichten om haar kinderen te voeden en te kleeden.

In tal van streken lijdt de vrouw even goed als de man aan malaria, framboesia, mijnwormziekte. Maar de man kan vaak rust nemen, de vrouw moet 's ochtends vroeg al opstaan om het potje voor den man en kroost te koken. Nooit heeft ze rust! Ontspanning evenmin. En de weinige ontspanning die ze had, ontneemt men haar vaak: de eenige ontspanning waaraan ze mee mocht doen, het dansen, werd door de Zending verboden, omdat het gepaard ging met sexueele handelingen, die een Christen niet mag toestaan.

(*Slot volgt*).

Van Week tot Week.

Dinsdag 5 tot Maandag 11 Jan. 1926.

Een wensch van de Koningin en den Prins. H. M. de Koningin en Z.K.H. de Prins hebben met groote waardeering kennis genomen van de plannen, welke zoowel hier te lande als in de *Overzeesche gewesten* ontstaan zijn om H.M. en Z.K.H. blijken van aanhankelijkheid te geven ter gelegenheid van de herdenking van H. D. zilveren huwelijksfeest, hetzij in den vorm eener bloemenhulde, dan wel in den vorm van meer blijvenden aard.

De Koningin en de Prins stellen er prijs op te verklaren, dat het H.M. en Z.K.H. groote voldoening zou schenken, indien de bedragen, die men hiervoor beschikbaar had willen stellen, voor zoover dit thans nog mogelijk mocht zijn, instede daarvan werden bestemd tot leniging van den grooten nood in de door den watersnood geteisterde gebieden.

Grafmonument voor Generaal J. B. van Heutsz. De commissie tot huldiging van de nagedachtenis van Generaal J. B. van Heutsz deelt mede, dat in een van de afdeelingen der tentoonstelling van het Nederlandsch Kunstverbond, te houden in het Stedelijk Museum te Amsterdam, welke tentoonstelling den 9en dezer is geopend, ter bezichtiging zullen worden gesteld de vier op de door de jury uitgeschreven prijsvraag ingekomen ontwerpen van het grafmonument voor wijlen Generaal J. B. van Heutsz.

Het grafmonument, hetwelk zal worden uitgevoerd naar het gekozen ontwerp, zal worden opgericht op de Nieuwe Oosterbegraafplaats te Amsterdam.

Doorvoering van het Plan-Deterding. De Vereeniging Jan Pietersz. Coen, opgericht naar aanleiding van een voorstel van Sir Henry W. A. Deterding om de belangstelling voor Nederlandsch-Indië te vermeerderen, stelt in 1926 voor enkele leeraren van Midelbaar en Hooger Onderwijs de gelegenheid open een studiereis door Nederlandsch-Indië volgens het z.g. Deterding-Plan te maken.

De reis geschiedt voor rekening van de vereeniging en zal vermoedelijk ondernomen worden in de maanden Juli tot November.

Mr. A. Lens †. Te 's-Gravenhage is op den leeftijd van 65 jaar overleden Mr. Alexander Lens, oud-advocaat en procureur te Soerabaja.

Dr. J. H. J. van Barmen 't Loo †. Te 's-Gravenhage is op den leeftijd van 56 jaar overleden Dr. J. H. J. Barmen 't Loo. De overledene heeft als geneesheer naam gemaakt in Indië en was daar vooral bekend als de stichter van het herstellingsoord Tosari, op 1777 M. hoogte op de hellingen van Smeroe en Bromo. Daar vinden tal van malaria-lijders en zij, die kampten met aandoeningen van het darmkanaal, van lever en longen, genezing, terwijl het sanatorium tevens het uitgangspunt is van verscheiden beroemde bergtochten.

In 1910 heeft hij zijn stichting overgedaan en is naar Nederland teruggekeerd.

De totale zonsverduistering op 14 dezer. Het Bat. Nwsbl. schrijft:

Het viel ons op, dat het s.s. Vondel van de Mij. Nederland, 13 Januari a.s. van Batavia vertrekkende, de zon-eclips op 14 Januari zou passeeren.

Bij navraag werd ons zulks door de Mij. Nederland bevestigd en tevens medegedeeld, dat de Vondel instructies zal ontvangen, de vaart zoodanig te regelen, dat het schip juist op het tijdstip der totale verduistering zich in deze schaduwkern zal bevinden.

De passagiers zullen hierdoor in de gelegenheid zijn het zeldzame verschijnsel van een totale zonsverduistering waar te nemen.

Pastoor van Lith S. J. †. Te Semarang is overleden Pater F. G. J. E. van Lith, geb. te Oirschot 17 Mei 1863. De overledene trad in de Societeit van Jezus 26 Sept. 1881 en werd tot priester gewijd 8 Sept. 1894; vóór dien tijd was hij leeraar aan het St. Willibrorduscollege te Katwijk.

Pater van Lith, die de stichter van de Java-Missie is geweest, heeft in Indië zijn geheele leven gewijd aan de Missie in al haar onderscheiden werkzaamheden en vormen. Vooral aan het onderwijs. In verband hiermede nam hij o.m. deel aan een studiereis, uitgaande van de Regeering, naar de Philippijnen, om daar het schoolwezen te bestudeeren. Het door hem ingenomen standpunt ten aanzien van het Ind. onderwijs is door hem meermalen uiteengezet op de onderwijscongressen, zoowel hier te lande als in Indië gehouden. De Javaansche cultuurbeweging verliest in hem een warm vriend; men denke bijv. aan zijn streven naar verheffing der Javaansche taal- en letterkunde.

De teelt der Inlandsche gewassen. Aneta seint dd. 8 Jan. uit Pasoeroean: In Oost-Java werden gedurende het laatste kwartaal van 1925, 200.000 bahoe gronds minder bewerkt voor de teelt van inlandsche gewassen dan over denzelfden tijd van 1924. Madoera is er het slechtst aan toe, slechter dan Kediri en Pasoeroean. In December is echter nog veel bijgeplant.

De pest op Java. In de week van 22 tot en met 28 November werden in totaal 203 pestgevallen gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 11, Temanggoeng 43, Magelang 25, Djocjakarta 5, Goenoengkidoel 2, Soerakarta 12, Bojolali 1, Klaten 36, Sragen 2, Salatiga 3, Kendal 2, Pekalongan 21, Tegal 5, Poerbolinggo 35.

Politieke stroomingen. Naar Aneta uit Bandoeng seinde (*Loc.*) bestaat onder de Chineezen van „betere standing" een strooming voor de oprichting van een organisatie in den trant van den Politiek Economischen Bond. Indien dit niet mocht gelukken, hebben velen het voornemen zich bij den P. E. B. aan te sluiten.

Communisme. De *Loc.* deelt mede, dat de recherche te Bandoeng beslag legde op 500 boekjes, die aldaar ter plaatse zijn gedrukt en waarin Russische en Indonesische studenten vergeleken worden. De inhoud werd opruiend geacht. De schrijver Tadjoedin is gevlucht en wordt gezocht; reeds zijn 400 exemplaren van het werkje in omloop.

Opbrengst Banka-tin. De verkoop van Banka-tin heeft in December f 4.724.336 opgebracht en in het geheele jaar 1925 f 59.518.923, tegen f 57.704.020 in 1924.

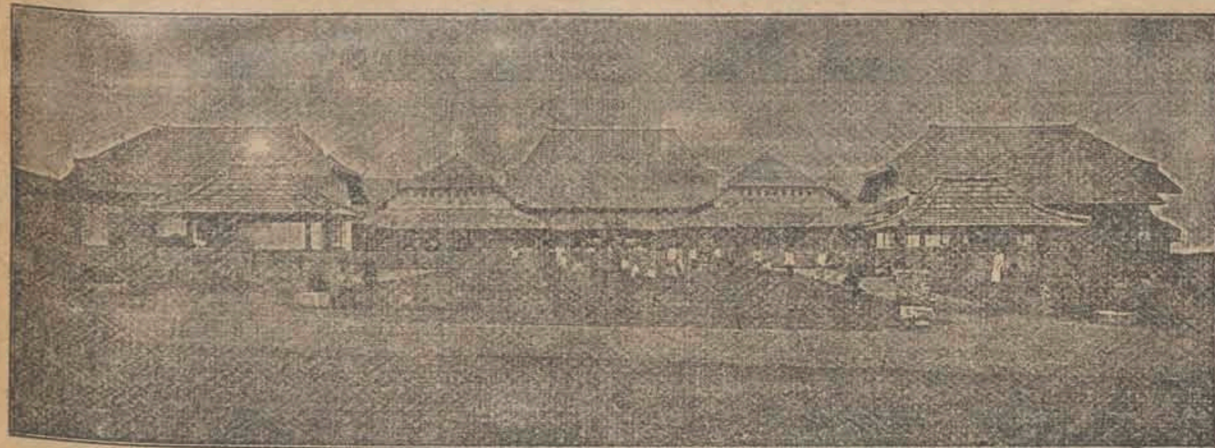
Zendeling Petersen †. Het Zendingsgenootschap der Evang. Broedergemeente te Zeist heeft bericht ontvangen van het overlijden van zijn zendeling F. Petersen te Domburg (Suriname).

Benoemingen. Resident J. Tideman van Menado is benoemd tot resident van Palembang, in plaats van resident O. M. Goedhart, die benoemd werd tot gouverneur van Atjeh en Onderh.

unst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Opleidingskunst in de Van Deventerschool te Semarang [1]).

Het Fransche woord *élever* drukt zoo duidelijk uit t onderwijzen zijn moet: *hooger-opleiden*, opvoeden oor het verstrekken niet zoozeer van lichamelijk, dan el van geestelijk voedsel, waardoor de mensch tot n edeler, verhevener standpunt wordt gevoerd, niet een langs den weg van het verstand, maar vooral

ngs dien van hart en gemoed, door karaktervorming is.

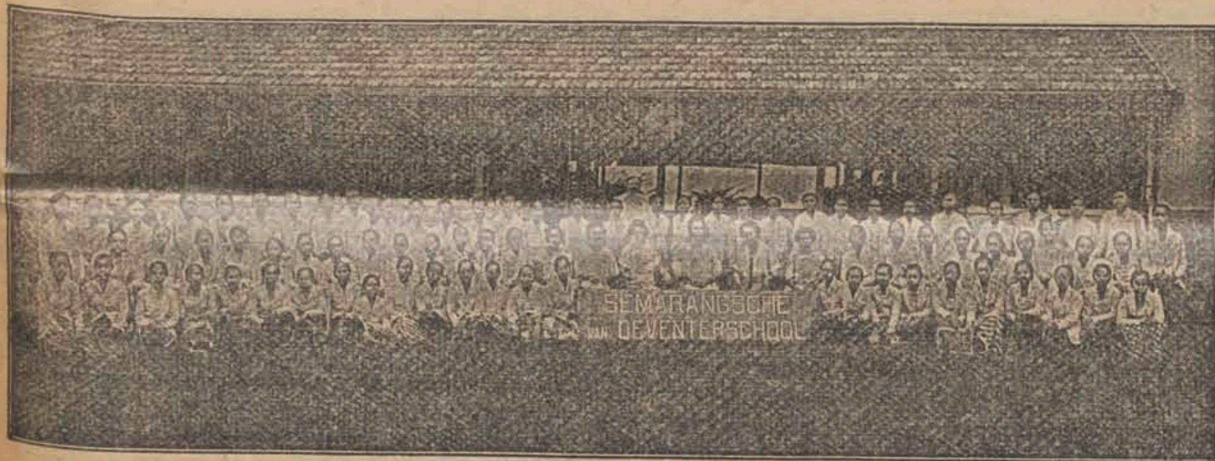
Dr. Rudolf Steiner, een expert op het gebied van voedkunde, zooals de resultaten van het onderwijs n zijn „Waldorfschule" te Stuttgart hebben aangeond, zeide altijd, dat een onderwijzer, zonder echt tist in het vak te zijn, niet geschikt is om de jeugd te voeden. De onder zijn leiding gevormde leerachten zijn dan ook ware onderwijs-kunstenaars georden, die geheel opgaan in hun werk, uit liefde er n ziel aan verpand hebben.

Bij een belangstellend bezoek aan de *Van Deventerhool* te Semarang, zal wel een ieder, die er rondged wordt door de bekwame, hoogst beschaafde Directrice, mevrouw *F. A. Volkers-Schippers*, den inuk krijgen, dat ook dáár die kunst op bewonderensardige wijze beoefend wordt. Men komt er in een er van artistieke harmonie, die weldadig aandoet zeker in de eerste plaats te danken is aan het beer van bovengenoemd „Hoofd" dezer inrichting, die ór alles haar hart bij de opleiding van het Inlandhe meisje laat spreken. Zij verdient dan ook ten lle de Koninklijke onderscheiding, welke haar op 31 ig. j.l. te beurt viel door hare benoeming tot Ridder de Orde van Oranje-Nassau.

Men ziet hare gezond-forsche, tegelijk zoo vriendek innemende verschijning in het wit bij de rechtergangspoort van het fraaie gebouw hierboven weergeven en op het volgende kiekje in het midden tusshen de andere onderwijzeressen, omringd door een htigtal leerlingen, die, over vier klassen verdeeld, en inwonend zijn.

Voorwaar geen kleine opvoedingstaak!

[1]) De clichés werden ons welwillend afgestaan door de Vereeniging „t Kartinifond.".

Deze meisjes, die eerst met goed gevolg een Kartinischool of daarmee gelijkstaande onderwijs-inrichting doorloopen hebben, worden daar op doelmatige wijze opgeleid tot goede, verstandige huisvrouwen en moeders, volgens de inzichten van den geestelijken vader der school, wiens naam zij draagt: *Mr. C. Th. van Deventer.* Deze meende terecht, dat eerst na voldoende opleiding, door opvoedkundig onderwijs, ont-wikkeling — het los komen uit belemmerde, knellende wikkels — kan volgen en dat daarbij juist de vrouw, als opvoedster der jeugd in school en gezin, een voorname plaats inneemt.

Aan het jongste (twaalfde) jaarverslag der Vereeniging „Kartinifonds" ontleenen wij het volgende:

„Daar de school, behalve voor opleiding tot de gezinstaak, mede bestemd is tot vorming van fröbelonderwijzeressen, is er een leerschool aan verbonden om de meisjes der hoogste klassen in de gelegenheid te stellen practisch les te geven. Zoolang niet over een voldoend aantal kinderen in de leerschool kon worden beschikt, gingen de meisjes les geven in de voorklasse van de Kartinischool en in de Semarangsche fröbelschool. In verband met de groote afstanden was dit echter op den duur bezwaarlijk. Daarom werd getracht om zelf de noodige kinderen voor de leerschool bijeen te krijgen. Door het verspreiden van gedrukte bekendmakingen in de Javaansche buurten in den omtrek der school, mocht het gelukken 24 kinderen voor de leerschool te verkrijgen, zoodat deze 1 November van het verslagjaar geopend kon worden.

„Als bijzonderheid kan hierbij nog vermeld worden, dat zich onder die 24 leerlingetjes drie Europeesche kinderen bevinden. De ouders van deze kinderen vonden het klasje zóó aardig, dat zij de directrice verzochten ook hun kinderen als leerlingen aan te nemen. Toen zij bij dit verzoek bleven, ook nadat de directrice er op had gewezen, dat de leerstof gebaseerd is op de behoeften van een Javaansch kind, is aan het verzoek voldaan.

„De meisjes uit de 4de klasse zijn er om beurten werkzaam, die der 3de klasse slechts de halve week gedurende eenige uren. Deze arbeid wordt steeds voorafgegaan door een schriftelijke en mondelinge voorbereiding van de lessen, die gegeven zullen worden, zoodat thans op de juiste en meest vruchtdragende wijze

Haarlem en Omstreken.

gewerkt wordt aan de practische opleiding tot fröbel-onderwijzeres. 1)

„Dat de aankleeding van de voorklasse 2) *ook bij anderen waardeering heeft gevonden, blijkt uit het feit, dat de schoolcommissie te Semarang verzocht heeft of de meisjes der van Deventerschool eenige wandversieringen mochten vervaardigen voor de voorklasse der gemeentelijke H. I.-scholen, die in Januari 1925 zouden worden geopend, aan welk verzoek gaarne werd voldaan.*

„Nog op andere wijze worden de meisjes in de gelegenheid gesteld haar kennis aan anderen mede te deelen. Het hoofd van de in 1924 in het heuvelterrein geopende Eur. lagere school deed het verzoek of de meisjes der van Deventerschool zijn leerlingen les konden geven in handenarbeid. 3) *Sinds 1 November komen nu de leerlingen van de 4e en 5e klasse van deze school éénmaal in de week 's middags op de van Deventerschool; de oudste meisjes nemen dan elk twee leerlingen voor haar rekening. Voor dit onderwijs wordt een vergoeding betaald. Het is de bedoeling deze inkomsten, na aftrek der kosten voor de te gebruiken materialen, te bestemmen voor een schoolreisje voor de hoogste klasse."*

Zijn dit niet alle sprekende bewijzen van den uitnemenden geest, van harmonieuzen kunstzin op onderwijsgebied, welke in deze inrichting heerscht?

Ook het gebouwencomplex, waarbij architect *Karsten* schoonheid met doelmatigheid heeft weten te vereenigen, toen hij het in een smaakvolle combinatie van Europeeschen en Javaanschen stijl optrok, is, op het gezonde heuvelterrein gelegen, een lust voor de oogen, zoowel uit- als inwendig.

De Locomotief schreef daarover bij gelegenheid van de opening dezer school op 30 Oct. '24 o.m.:

„Naar Oosten en Westen is uitzicht, hetgeen haast als symbolieke opzet aandoet. En welk een uitzicht! Want 't is treffend hoe de architect de onmiddellijke picturale hulp van de natuur heeft.

„De zoldering van de pendoppo — dit verdient zeer stellig opmerking — is het werk van de meisjes-leerlingen zelven. Zestig harer maakten ontwerpen voor de plafondvulling en de bouwer koos daaruit het hem meest geschikt voorkomende, een vloeiend, eenvoudig, stemmig gekleurd motief. Binnen tredend aan de zijde van den grooten weg, heeft men links de eetzaal, waar de meisjes aan eigen gedekte tafels zitten en vaak eigen bereid eten voorgezet krijgen. Dit vertrek, waar in andere dan de etensuren ook les gegeven wordt, is sober van karakter, zonder opmerkelijke versiering.

„Doorloopend, komt men in de aangrenzende spenkamer, waar de meisjes alles zelf doen, zonder eenig contact dan het hoog noodige, met de bedienden. Vier maal per week wordt door de meisjes zelf gekookt, hetgeen geschiedt in een ver van de eetzaal gelegen keuken, waar meteen gestreken wordt.

„Grenzend aan de spenkamer is een apotheek, waar de juffrouw van de huishouding de leiding heeft. Onder dokters-aanwijzingen behandelt zij de zieken. Er is daar ook een cursus in verbandleer.

„Dan is er een ziekenkamer met frissche galerij, een logeerkamer, waar voor hoogstens een dag, de moeders der verschillende meisjes eens hun dochters mogen komen bezoeken.

„Voor aan het gebouw, van den weg gezien rechts, is de paviljoenwoning van de directrice, die achter uitkomt op het internaat. Ook de andere drie paviljoens komen aan de achterzijde op het internaat uit, zoodat er steeds een nauw contact is tusschen onderwijzend personeel en leerlingen.

„Voortwandelend komt men aan een lange galerij, waaraan 20 slaapkamers gelegen zijn. In ieder dier kamers slapen vier meisjes, waarvan er één uit de hoogste klasse en drie uit lagere afdeelingen. De oudste heeft niet alleen het toezicht op de jongeren, doch mede de verantwoordelijkheid voor den goeden gang van zaken, voor de orde, ja zelfs voor de stemming. Dit stelsel, zoo verzekerde ons de directrice, doet wonderen.

„Er zijn twee badgelegenheden, ieder met acht badkamers met douches. Daarbij zijn W.C.-inrichtingen, die op de oude, hygiënische Javaansche wijze, gebouwd zijn. Men neemt van de Javaansche methode gaarne datgene over, wat beter is dan onze eigen methodes; het ligt natuurlijk niet in de bedoeling om van de meisjes Westersche pupillen te maken.

1) Als de meisjes trouwen en moeder worden zal deze kennis haar bij hare eigene kinderen zeer te stade komen.

2) Wij bevorderden de origineele artisticiteit er van, waarbij toch een kinderlijke eenvoud bewaard bleef.

3) Het viel ons met ingenomenheid op, dat o.a. ook het zoo aardig van biezen gevlochten Javaansche kinderspeelgoed gemaakt werd.

„Verder komen we langs plaatsen, waar sproeiers b den vloer zijn aangebracht voor het voetenwassche tegen het slapen gaan. Ook worden daar de tande gepoetst.

„Een ruime wasch- en strijkgelegenheid is voor naast een binnenerf. Er wordt hier op tafels met ete nieten blad gestreken, hetgeen zeer goed voldoet. Me kan ze gemakkelijk met zeepsop schoonwasschen."

Alles is even praktisch en keurig ingericht, schoon heid en kunst bij opvoeding en onderwijs!

Het kan niet anders of dit moet den leerlingen i haar geheele verdere leven, voor haar zelve en ha omgeving, ten goede komen. Langzamerhand zullen e meer dergelijke inrichtingen verrijzen, — wij verna men o.a., dat Pangeran Mangkoenegaran reeds lan tracht zoo'n school op zijn grondgebied tot stand brengen — geheel in den geest van R. A. Kartini ideaal: *„Van Duisternis tot Licht!"*

Persoverzicht uit de Indische Bladen

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Volksraad (vervolg).

De dagbladen bevatten verslagen en overzichten va hetgeen in den Volksraad behandeld werd; *De Loco motief* geeft die onder de hoofden: *Justitie* (De rotta straf, Persdelicten, Inlandsche rechtskundigen) (Nov.); *Het Kweekschool-plan verworpen* (30 Nov. *De stand van 's Lands Financiën* (De vlottende schul de pensioenen, Weduwen- en Weezenfonds) (2 Dec. *Het B. B., Marine* (3 Dec.); *Het Consignatie-contra* (De verkoop der Landsproducten), *Gouvernements B drijven, De Volksraad, Justitie* (Reg. antw.) (4 Dec. *Justitie, Oorlog* (5 Dec.).

In de toekomst — aldus de heer *Kayadoe* — zij h ook verre(?) toekomst, zal er *een Ned.-Indische Ta* ontstaan. Zoolang deze er niet is, *lijkt* het verkeer het Nederlandsch minder goed te onderwijzen; maa tè krampachtig vasthouden aan (zuiver Ned.) taal onnoodig, omdat de genoemde nieuwe taal (er) toc komt. Het Nederlandsch blijft voor den Inlander tijd een vreemde taal, hoe hij haar ook beheerscht.

De eisch van de *„Indische Crt."* (*„Beneden Pei* 24 Nov.), samengevat in de woorden: „Laat de n dan maar zoo hoog klimmen dat het Gouverneme *goede onderwijskrachten* laat uitkomen, die...... ge zullen kosten, maar *die in Ned.-Indië waarden kunn redden, welke met geen geld te betalen zijn"*, is — vo gens het *Bat. Nwsbl.* (30 Nov.) — onmogelijk in willigen.

Van 1917/24 zijn 18 onderwijzers met hulpakte ui gekomen en de directeur van Onderwijs, de heer *Va der Meulen*, gelooft niet dat het in het belang is va het Indische onderwijs de gelegenheid tot uitgezonde worden weer in te stellen. De opleiding tot de hoof akte valt buiten het *„Algemeene Kweekschool-plan,* d alleen opleiding voor de lagere akten ten doel hee Alle middelen, aangewend om uitzending van Ho landsche krachten te bevorderen, hebben niet kunn beletten, dat er in Indië een tekort is.

De onderafdeeling 530A *(Kweekschool-plan)* wor verworpen met 23/13 stemmen. (*De Loc.* 30 Nov.).

Het *Soer. Hbl.* (4 Dec. *„Gouvernements-exploitati Z.)* en de *Deli Crt.* (9 Dec.) critiseeren *de toepassi van de rottanstraf in Sawahloento* naar aanleiding v de behandeling in den Volksraad (*„De Loc."* 30 Nov. Uit het antwoord van de Regeering blijkt allereer wat de Deli Crt. reeds bevroedde (zie „Kol. Wkbl 31 Dec. blz. 8), dat het hier geen contractant zonder meer betrof, die in de mijnen werkzaa waren, doch gestraften. Het mogen dan gestrafte co tractanten geweest zijn, de contractant die zijn arbei overeenkomstig zijn contract volvoerde, daarbij b schermd door eene Arbeids-Inspectie, had natuurl met rottanstraf niets uit te staan. Doch eenmaal w gens dienstweigering, wegens drossen of eene ande overtreding gestraft, viel hij natuurlijk in de term van het reglement, dat voor alle gevangenen geldt, o de orde in de gevangenissen te handhaven. Wij schr ven reeds — zoo vervolgt de *D. C.* — dat wij voorsta ders zijn van handhaving van de rottanstraf in de vangenissen, omdat wij weten dat er elementen zi die voor geen enkele andere straf respect hebben, m dat wil toch geenszins zeggen, dat wij voor een on perkte toepassing van die straf zijn. Want zij blijft

een waarde behouden bij een spaarzame toepassing hiervan. En waar het rottanslagen regende, daar deugen o.i. de verhoudingen niet. Dat heeft het Gouvernement blijkbaar ook ingezien, waar reeds andere maatregelen werden getroffen en daarvan eene vermindering der straffen reeds het gevolg was.

Indië's defensie.

Indië's defensie wordt weer even druk besproken als in den tijd van Indië weerbaar. Verspreide uitspraken en meeningen der laatste maanden vonden een climax in *de bijeenkomst van de Indische Krijgskundige Vereeniging*, waar *majoor Geldrop* voor een civiel en militair publiek zijn inzichten ontvouwde (zie *„Bat. Nwsbl."* 1 Dec.) Wat de spr. zeide over *het Indische leger* is een meening, welke in legerkringen algemeen gedeeld wordt en het is goed, dat men in wijder kring zich daarvan rekenschap gaat geven, — aldus *De Loc.* (5 Dec.) —. Het is de meening, dat ons leger tot het uiterst minimum is teruggebracht en dat verdere beperking noodlottig zoude zijn. „Ons leger lijdt onder de diep invretende bezuiniging, terwijl de vloot onvoldoende gevechtswaarde heeft en aan de zoo hoogst urgente uitbreiding der luchtmacht onvoldoende aandacht kan worden besteed". Zoo sprak majoor Geldorp en dit inzicht is in militaire kringen algemeen.

Mr. Talma zeide in den Volksraad zijne meening over de voortdurende actie onder de officieren in verband met een defensie-stelsel. De Reg. gemachtigde zegde toe den Vlootvoogd te zullen verzoeken met den Legercommandant overleg te plegen om aan dezen voortdurenden stroom van critiek op de Regeering inzake het leger, een einde te maken *(Java-Bode,* 3 Dec.).

Naar aanleiding hiervan betoogt „een militair lezer" in de *Java-Bode* van 3 Dec. L. N. dat spreken hier *plicht* geworden is en ook *Z(entgraaff)*, die de rede van majoor Geldorp bespreekt *(Soer. Hbl.* 5 Dec. 3de bl.), zegt: Hier wordt door Leger geen politiek bedreven, doch het gaat om zuiver technische waardeering van een stelsel, en dan is het voor deskundigen plicht te spreken, en *te blijven spreken* tot men gehoor vindt. De denkbeelden door majoor Geldorp ontwikkeld, sluiten zich geheel aan bij die welke door kap. *Boerstra* in zijn bekende verhandeling werden voorgebracht en verdedigd, terwijl in dit verband ook melding moet worden gemaakt van de opstellen van den kap. v. d. Gen. Staf *Bakker*, in het Orgaan van den P. E. B. Het Leitmotiv in al deze beschouwingen is: *groote onrust en opzichte van de geschiktheid van leger en vloot heide, voor de vervulling der taak, welke onze weermacht in geval van een grooten oorlog in den Pacific wacht.* De Krijgskundige Vereeniging is geene onbeteekenende organisatie, welker uitingen men zonder meer passeert.

Ten slotte verwijzen wij naar *De Sumatra Post* (8 en 11 Dec. *„Overdreven"* en *„Onze Eigen Vloot").*

Atjeh (vervolg).

Het *Soer. Hbl.* (30 Nov.). publiceert het verslag van een onderhoud, dat een vertegenwoordiger van het Haagsche „Aneta"-kantoor had met den in Holland vertoevenden ass.-resident *L. J. J. Caron*, naar aanleiding van *de jongste gebeurtenissen in, Atjeh.* De heer Caron verwacht geen politieke gevolgen voor het geheele gewest. De redenen van de betreurenswaardige gebeurtenissen kunnen zeer verscheiden zijn en hoewel zeer te betreuren, mogen daaruit voor Atjeh als geheel in geen enkel opzicht conclusies getrokken worden. Z.i. is de aanleg van een goeden automobielweg van Tapatoean uit dringend noodig. Het landschap Kloët maakt reeds deel uit van de alluviale vlakte van het systeem van de Singkelrivier en het kustgebergte begint hier reeds sterk van de zeekust te wijken. Zoude hier en wijders aan de Westkust landbouwondernemingen (rubber) gevestigd kunnen worden en goede verkeerswegen ontstaan, dan zoude de bevolking grooter urbaniteit eigen worden en zulks zou ongetwijfeld de uiteindelijke geheele bevrediging in de hand werken.

De heer *Z(entgraaff)* vestigt er de aandacht op, dat het volledige relaas ietwat optimistischer is dan dat van P. S. in het *„Soer. Hbl."* van 28 Nov. Laatstgenoemde vertoefde tot zeer kort geleden in Atjeh.

Volgens de *Deli Crt.* (7 Dec.) komt het betoog van P. S. hier op neer, dat ons Bestuur de landshoofden, de oeleëbalangs, van zich verwijderd heeft en dat daardoor ons gezag verloren gaat. De *Deli Crt.* van 8 Dec. komt nader terug op deze even belangrijke als belangwekkende, maar geenszins nieuwe kwestie in ons bestuur over Atjeh. De jongste gebeurtenissen kunnen, voor zoover de gegevens strekken, daarmee niets uitstaande hebben.

Van de 41 man sterke bende uit Bakongan zijn bij verschillende gelegenheden 20 man neergelegd en 21 opgevat. Thans krijgen we nog de berechting van de zaak der 21 gearresteerden, vermoedelijk voor den Landraad te Koeta Radja. Het officieele onderzoek in deze zaak is waarschijnlijk reeds begonnen. Zelden is een dergelijke verzetsbeweging in de geschiedenis van Atjeh zoo snel en zoo volkomen beëindigd, als met den overval in Bakongan het geval is geweest. Ook al behoeft daarmee het kwaad voor de toekomst geenszins geheel bezworen te zijn, dan mag men — meent de *Deli Crt.* (9 en 12 Dec.) — toch wel aannemen, dat de prompte afrekening ook op de bevolking een diepen indruk zal hebben gemaakt en menigeen, die nog niet geheel redeloos is geworden, voorgoed van dergelijke lugubere grappen zal afhouden. Zoo kan er winst volgen uit wat eerst verlies scheen te zijn. En het bezit van Atjeh moest en moet ten allen tijde op dergelijke gebeurtenissen voorbereid zijn. Het is en blijft een ruw bestaan om een Gewest als Atjeh te consolideeren.

Het *„Bat. Nwsbl."* verneemt dat overwogen wordt de voorbereiding van *eene provincie Noord-Sumatra*, die vermoedelijk zal omvatten Atjeh en Sumatra's Oostkust. Over de vraag van inpassing van Atjeh, door den heer *Fruin* in den Volksraad aan de orde gesteld, dient — betoogt de *Deli Crt.* (12 Dec.) — wel ernstig beraadslaagd te worden.

Landbouwzorg.

De landbouwkundige dienst wordt — volgens den Soer. medewerker van het *Bat. Nwsbl.* (27 Nov.) — weinig meer dan geliefhebber geacht; voor goede functionneering zou een uitgebreide staf Inlandsche landbouwkundigen noodig zijn. Zoo'n staf in het leven te roepen zou voorloopig onmogelijk zijn. *Het ideaal van den doorsnee Inlander* is gezag kunnen voeren, niet door moreel overwicht, rijkdom of kennis, maar door in zijn soort overheidsgezag. Daarom kan de bedoeling der Regeering bij het oprichten van ambtenaarsscholen niet tot zijn recht komen. Het verwerven van kennis om zichzelf of ten eigen bate in den zin zich daardoor economisch van anderen onafhankelijk te maken, bestaat voor hem eenvoudig niet; wie studeert, hoog of laag, wil ambtenaar en als zoodanig gezaghebbend persoon worden. De jasknoop met het Nederlandsche wapen heeft nog steeds haar aantrekkingskracht behouden. Onafhankelijkheid is een woord voor hem, want geen die zich seneng gevoelt, als hij in de meest mogelijke afhankelijkheid tot het Gouvernement staat. Gezag kunnen doen gelden is het ideaal van den doorsnee-Inlander. Wie de ambachtsschool heeft gevolgd, meent recht te hebben mandoer of teekenaar te zijn bij de intrede van het maatschappelijk leven; wie een landbouwschool bezocht heeft, wordt geen ontwikkeld landbouwer, maar tjarik. Een mantri-wateropnemer verdient meer dan een mantri-waterbeheerder; de laatste heeft zeer weinig gezag, de eerste absoluut niets; het is voldoende om de opnemers er toe te brengen hun beter betaald baantje zonder gezag, te ruilen voor het minder betaalde met een schijntje gezag. Een betrekking, die geen gezagsrecht met zich brengt, is minderwaardig. De landbouwers, zelfs de groot-grondbezitters zijn onwetend, kennen uitsluitend de lessen der dagelijksche practijk; aan studeeren denken zij niet; studie, die geen gezagsbetrekking tot einddoel heeft, is de moeite van het studeeren niet waard; laat een zijn zoon studeeren, dan vervreemdt deze van den grond; hij acht zich boven het landbouwerschap verheven. De landbouwer is onwetend en de niet-onwetende wil geen landbouwer zijn. *De landbouwkundige voorlichtingsdienst heeft geen aantrekkingskracht op den Inlandschen student;* er is geen gezagsrecht aan verbonden. De conclusie ligt voor de hand. De opvattingen over gezag in de Inlandsche maatschappij zijn oorzaak, dat zij zelf niet de krachten kan produceeren om den landbouwer de noodige voorlichting en leiding te geven, welke hem in staat zouden kunnen stellen den grond zoo economisch mogelijk te benutten.

Excursie van de Natuur-Historische Vereeniging.

Aan een excursie van de Soerabajasche afd. der Natuur-Historische Vereeniging naar *het mangrove-terrein aan den Griseeschen weg* werd door ruim 20 leden deelgenomen. De merkwaardige *flora*, door vele bijzondere aanpassingen geschikt voor het leven op de moerassige kuststrook en dus ook aangewend voor de beplanting der dijkjes tusschen de tambaks, werd met belangstelling waargenomen. In een strook langs den linkeroever van de kali Greges strekt zich nog een vrij oud vloedbosch uit, waarin zoowel de steltwortels van de *Rhizophora's*, de ademwortels van de *Avicennia's* en *Sonneratia's* en de kniewortels van *Brugièra's* konden worden aangewezen. Er waren Sonneratia's,

die over een afstand van meer dan 10 M. hun wortels uitstrekken en daardoor over een groote oppervlakte hun stevige spitse ademwortels omhoog steken. Van al de verschillende boomsoorten der mangrove werden ook de bloemen en de veelal merkwaardige vruchten gevonden. Vooral de *levendbarende boomen* met vruchten, die reeds aan den boom ontkiemden, trokken de aandacht. Niet minder de *kiemplanten*, die zich ontwikkelen als het lange kiemorgaan met de punt in het slijk gedrongen is. Een der leden had er voor gezorgd ook op het gebied der *visscherij* het een en ander te kunnen laten zien. Hoe de piepjonge *bandeng* wordt verhandeld, om daarna in de vischvijvers te worden uitgezet, hoe de fuiken werken, die overal in de tambaks geplaatst zijn, welke primitieve, maar toch slim bedachte middelen de visscher heeft om *kepitings* te vangen, zagen de stadsbewoners met veel interesse. Het mooist leken de *moddersleden*, waarmee jongens als op sneeuw zoo vlug over de weeke modder gleden, met één knie rustend op het sleedje, met het andere been zich afzetfend in den weeken bodem. Op het sleedje staat een mand, waarin de vangst, krabben of schelpdieren, wordt verzameld. Dit werk wordt ook 's nachts gedaan. De vlugge slijkspringers, wat krabben en een enkele aalscholver, was al het dierlijke leven, dat aangetroffen werd. De reigers, die anders het vischvijvergebied verlevendigen, ontbraken bijna geheel. De tocht, 's morgens om zes uur begonnen, eindigde te 9 uur, zoodat vóór de warmte te erg werd, allen voldaan huiswaarts keerden. *(Soer. Hbl.* 30 Nov.).

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Regenten!!!

I.

Onder dit hoofd met 3 uitroepteekens, doet de heer Tjondrokoesoemo in de „Perniagaän" van 5 Augustus 1925 het voorstel eene verandering ten goede te brengen in de voorschriften, waaraan het ambtszonnescherm van de Regenten op Java moet voldoen.

Hij heeft dit gedaan op beschaafde wijze en hoopt en vertrouwt, zooals hij in het opschrift zegt, dat èn alle bestuurders èn ook de regentenbond hunne aandacht aan dat voorstel zullen willen schenken.

De schrijver acht het niet onmogelijk dat allen, die met het onderwerp iets hebben uit te staan, zich er mede kunnen vereenigen en eene regeling willen verbeteren, welke reeds zoovele jaren bestaat, doch die niet in het belang is van de regenten in de gouvernementslanden op Java.

Persoonlijk is de schrijver van meening dat het niet moeilijk is de voorgestelde verandering tot stand te brengen, doch, voor het geval in de eerste plaats de regenten op Java, in wier belang het artikel werd geschreven, bezwaren hebben tegen het voorstel, verzocht hij hen zijn opstel als niet geschreven ter zijde te leggen.

Hij weet niet het Staatsblad op te geven waarin bepaald is dat aan de regenten, na 25-jarige dienstvervulling als zoodanig, de belooning wordt toegekend van het recht zich de gele pajong te mogen laten nadragen.

Bij het toekennen van die gunst hebben de regenten gewoonlijk den titel van Adipati reeds ontvangen.

Het gele zonnescherm bestaat uit een geel veld met verguIden rand van hoogstens 3 duim breedte.

Deze belooning kan men noemen de hoogste onderscheiding voor de regenten met den titel van Adipati en het lijdt geen twijfel, of zij wordt door de regenten met vreugdevolle en dankbare gevoelens ten opzichte van de Indische Regeering aanvaard.

Zij heeft te meer waarde voor de regenten, omdat zij, na 40 jaren trouwe ambtsvervulling, kan leiden tot den titel van Pangéran, welke recht geeft op het laten nadragen van de geheele vergulde pajong en op het recht van de kinderen en kleinkinderen om den titel van „Hario" te voeren.

Zulk eene langdurige ambtsvervulling komt slechts zelden voor en mag men deze regeling, in aanmerking genomen de trouwe diensten gedurende zoovele jaren bewezen, wel als rechtvaardig beschouwen.

Wanneer de schrijver thans, met betrekking tot de pajong, zooals die heden ten dage nog door de regenten in de gouvernementslanden wordt gebruikt, iets zegt dat minder aangenaam klinkt of hunne gevoelens kwetst, dan biedt hij daarvoor zijne verontschuldigingen aan, doch zijne verklaring, dat de vreugde over het hen toegekend recht niet evenredig is aan de werkelijke waarde en beteekenis van dat voorwerp, m dienen tot ondergrond van zijn voorstel.

Hierbij heeft de schrijver het oog op de bestaa en bekende toestanden in den kraton te Soerakarta.

De regenten in de gouvernementslanden kwam daar vroeger heel weinig en wisten(?), volgens schrijver, niet welke waarde en beteekenis aan hun pajong door het vorstenbestuur werd toegekend, e onkunde, die het feit kan ophelderen, waarom de genten vroeger zoo trotsch waren en bleven op hun verleende eerbewijs.

Op die houding had ook invloed de wetensch dier Regenten, dat zij eertijds zulk eene bescheid plaats aan het Solosche Hof moesten innemen, z danig zelfs, dat zij in rang nog stonden beneden persoon met den titel van Najoko, die het toezicht over de slaven in den kraton.

Die geringschattende consideratie heeft nog gedu tot het jaar 1905, niettegenstaande de regenten in gouvernementslanden op Java in hunne ressor reeds langen tijd als radja's werden beschouwd en de zijde van alle autoriteiten den hun verschuldigd eerbied ontvingen.

De onkunde(?) dier regenten in zake de waarde hunne pajong aan het Solosche Hof, gaf, volgens schrijver dikwijls aanleiding tot spot.

Dat voorwerp, van eene samenstelling als waa zij recht hebben, is n.l. daar geen teeken van perso lijken eerbied aan een bepaalden rang verbonden, d wordt gebezigd bij het begeleiden en beschermen de aan den vorst toebehoorende levensmiddelen, we in en uit den kraton worden gebracht.

Dat de regenten, die daarvan wèl op de hoogte ren, dikwijls hun schaamtegevoel het zwijgen moes opleggen, mag men gerust aannemen.

De schrijver wil hierover niet verder uitwijden, d stelt voor, om, bijaldien aan de juistheid zijner uite zetting van deze aangelegenheid wordt getwijfeld, h plaatselijk te doen onderzoeken door den ambten van Inlandsche zaken of door een ander persoon de zijde der regenten. *(Wordt vervolgd.)*

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De Chineesche vrouw en haar gevoel van liefde voor haar land.

De medewerkster van de „Sinar Sumatra" schrijft het nummer van dat nieuwsblad van 18 Juli 19 dat, naar hare meening, niet alleen de mannelijke vo gangers van het Chineesche volk eigenschappen plooien van vaderlandsliefde en streven naar verh ging van den Chineeschen stam, doch dat ook de neesche vrouwen, in den tegenwoordigen tijd, w verrichten, dat voor de bereiking van dat doel ho waardevol is.

Die arbeid is belangrijk, niet het minst sedert de vrouwen meerdere rechten werden toegekend sedert zoovele intellectueele vrouwen belangrijke fu ties in de groote maatschappij vervullen en dus in belang van de ontwikkeling van het land werkza zijn.

De Chineesche vrouw is niet alleen de opvoed en leermeesteres van haar kroost, doch zij belooft veel wanneer zij zich op staatkundig terrein bewe

Voor vele vrouwen staat dit misschien nog niet delijk voor oogen, doch, wanneer zij zich zouden len inspannen om te trachten dit te begrijpen, zouden zij heel spoedig inzien, dat, met betrekking het gevoel van liefde voor haar land, zij voor de m nen in geen enkel opzicht behoeven op zijde te ga

Uit de berichten van de Chineesche nieuwsbla welke tot haar komen, weet de schrijfster hoevele neesche vrouwen zich hebben gemengd in de gro beweging, welke thans in China plaats vindt en leidster van samenkomsten het gehoor opwekken men te werken tot verheffing van den Chineesch stam.

De Chineesche vrouwelijke studenten hebben de ta op zich genomen gelden te verzamelen, welke lief gaven moeten dienen het te Shanghai in moeil levensomstandigheden verkeerende deel van het te helpen en te steunen

Zij doen dit niet alleen uit menschenliefde, d ook omdat zij zich bewust zijn dat, zonder die hu verstrekking, China een droevig lot te wachten st

Behalve dat de Chineesche vrouw in den tegenwo digen tijd als toekomstige moeder en leidster van h kinderen wordt opgevoed, spoort men haar tevens tot ontplooiing van moed en tot liefde voor haar l

en volk en wekt men haar op tot samenwerking ter verkrijging van eerbied voor het Chineesche volk.

Dit zijn feiten, zegt de schrijfster, en geen onbewezen praatjes, want iedereen, die de groote steden van China bezoekt, zijne oogen den kost geeft en zijne ooren te luisteren legt, kan zich van die daadzaken overtuigen, welke het natuurlijk gevolg zijn van het gegeven onderwijs in de afgeloopen jaren.

De jongeren onder de Chineezen kunnen thans bijna allen lezen en schrijven, niet alleen in de groote steden, doch ook daarbuiten en vinden plaatsing zoowel op de kantoren van bestuur als op die van den handel en van vele andere instellingen.

Wanneer de schrijfster dat onderwijs vergelijkt met dat van andere landen, als van Ned.-Indië, Europa en Amerika, dan gelooft zij, dat China daarvoor niet behoeft onder te doen.

Op grond van de tot haar gekomen berichten, is het haar overtuiging, dat de door de Chineesche mannen ontplooide vaderlandslievende actie geïnspireerd en gesteund wordt door de Chineesche vrouwen en wel in de eerste plaats door de intellectueelen onder haar, waaronder de vrouwelijke studenten eene belangrijke plaats innemen, die van geen wijken willen weten.

Op het punt van het streven naar eerbiediging van het Chineesche volk, is de Chineesche vrouw fanatiek gestemd.

Zij vindt dat de Chineesche vrouw van de zijde der vreemdelingen te weinig consideratie geniet en duidelijke aanwijzingen van geringschatting ondervindt, hetgeen de reden is, dat zij zich in de zaak der mannen heeft gemengd en in het openbaar blijk wil geven dat ook zij liefde gevoelt voor haar land en voor verhooging van den eerbied voor den Chineeschen stam.

Door aldus te handelen, hoopt zij op een betere toekomst.

Toen in het jaar 1923 tot de boycott tegen den invoer en den aankoop van Japansche goederen werd besloten, zijn het de Chineesche vrouwen geweest, die aan dien maatregel de grootste kracht hebben bijgezet.

Door die krachtsontwikkeling toont de Chineesche vrouw hare nuttigheid aan voor eene nationale beweging, als waarvan thans in China sprake is.

Zij zal die kracht opvoeren, wanneer het tot een boycott van Engelsche en Japansche goederen komt, en, in navolging van de Westersche vrouwen, tijdens den grooten oorlog, gaan werken in de fabrieken.

Die arbeidsprestatie zal niet onderdoen voor die van de Westersche sexegenooten, omdat de wil daartoe aanwezig is.

De rol, welke de vrouw thans in China speelt, is in de werkelijkheid zeer belangrijk.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Indische Gids.

De Jan.-afl. opent met eene beschouwing van S. Kalff: „Een sociaal euvel in Indië", d.w.z. de vicieuse, reeds uit den Compagnie's tijd dateerende instelling der particuliere landerijen, die kleine en groote heerlijkheden, welke als enclaves van het gouvernementsgebied, de Indische Regeering steeds zooveel moeilijkheden hebben berokkend. — Dr. M. Neumann van Padang levert een korte bijdrage: De strijd tegen catastrophen (het voorkomen van natuurrampen, hoe de getroffenen te ondersteunen enz.). — Vervolgens (in de Engelsche taal) een Bataviasche vertelling van 20 jaar terug, getiteld „The golden child", door J. F. Scheltema (uitgegeven naar den in zijn nalatenschap aangetroffen, op 1 Juli 1904 voltooiden tekst). — Mevr. M. Nittel—de Wolff van Westerrode vervolgt haar „Kijkjes in het leven onzer Inlandsche bedienden". — In de rubriek Indië en- de Volksvertegenwoordiging behandelt Mr. J. J. van Bolhuis de Kamerdebatten over de nieuwe overeenkomst met de Kon. Paketv.-Mij. en schrijft verder over de ontvangst van minister Welter in het Parlement. — Overigens de vaste rubrieken Varia. — Revue van brochures, enz. — Buitenland. — Koloniale literatuur. — Wetenschap, kunst en industrie.

Op de 3e binnenzijde van den omslag wordt medegedeeld dat de abonnementsprijs van de Ind. Gids voor Indië (en het overig buitenland) is verlaagd tot f 18.— per jaarg. (dezelfde prijs welke de abonné's in Holland betalen), niettegenstaande de verzending naar Indië per mail inplaats van per zeepost zal geschieden.

Ned.-Indië. Oud en Nieuw.

Inhoud van afl. 9, jaarg. 10 (Jan. '26). Zeden en gebruiken bij de Makassaren (vervolg), door J. H. B. Jaspers (met mooie teekeningen van J. G. Sinia). — De kluizenarijen en rotsgraven bij Tampaksiring op Bali (met teekeningen van den schrijver), door W. O. J. Nieuwenkamp. — In en om het Oostersche anker-park, door J. W. van Nouhuys (eerste gedeelte eener, ook door de illustreering, uit ethnogr. oogpunt zeer belangrijke verhandeling over het gebruik van ankers bij — in hoofdzaak — Indonesische vaartuigen).

Djawa. Tijdschrift van het Java-Instituut.

Afl. 6 van jaarg. '25 bevat de volgende bijdragen. Toeters en piepers, door J. S. en A. Brandts Buys—van Zijp (handelt over kinderblaasinstrumenten), (met ill.). — De Sanghyang (beschermer van de menschen tegen booze geesten enz.) op Bali, door Tjokorda Gde Raka Soekawati (met ill.). — Goesti Pandji Saktie, door P. de Kat Angelino. — De Javaansche zang onder de regelen van de Westersche muziek-techniek (met notenschrift), door Hadiwidjana. — De wajangnamen der tjandi's op het Diengplateau, door Dr. W. F. Stutterheim (met ill.). — Eenige opmerkingen betreffende den Serat Mintaraga, door Boedihardja. — Javaansche cultuurbeweging. Een Pasar Derma. — Javaansch kunstleven. Wat de Kratonmuren bewaren; Europeesche belangstelling en hulp. — Boekbesprekingen.

De Indische Mercuur.

49e jaarg. No. 1 (6 Jan. 1926). Economische volksopvoeding in Suriname, een koloniaal vraagstuk. Lezing gehouden op 19 Nov. 1926 aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen, door S. Beck. — Mededeeling van den Voorzitter op de Algemeene Vergadering van de Kon. Vereeniging „Koloniaal Instituut" van den 29en Dec. 1925 (over de werkzaamheden in het afgeloopen jaar). — Kediri als olie-produceerend gewest. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Inst. geeft een opgave van literatuur over economische zaken, arbeidsvraagstukken, nijverheid, delfstoffen en metalen, diversen.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Deel 18, afl. 11—12 (Nov.—Dec. '25) bevat de volgende oorspronkelijke bijdragen: Over de meest economische verspreiding en de bepaling der nauwkeurigheid van strooksgewijze boschopnamen, door J. W. Gonggrijp. — Vergelijking tusschen Engelsch-Indische en Ned.-Indische opbrengstgegevens van den djati (Tectona grandis L. f.), door J. A. J. H. Stoutjesdijk. — Een Proefstation voor het Boschwezen. Een antwoord aan den heer H. Oosterling, door Dr. R. Wind. — E. D. Kunst „Organisatie van den dienst van het Boschwezen", door Dr. R. Wind. — De organisatie van den dienst van het Boschwezen, door J. G. Westra en J. H. Becking. — Het prae-advies van Dr. R. Wind: De organisatie van het Boschwezen, door Ch. S. Lugt en C. G. S. Braat.

In de rubrieken literatuur, overgenomen artikelen enz. o.m. Bosch- en grondpolitiek in de Preanger Regentschappen, door P. H. Heringa. — De Landbouwhoogeschool in 1925.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

In de dezer dagen verschenen eerste afl. van jaarg. 1926 de volgende bijdragen over de Indiën. Van de Kendari-baai naar de Lasolo-rivier (Oostkust van Celebes), door J. H. B. Jaspers (met kaart). — De geografische waarde van het jaarverslag van den Indischen Topografischen Dienst, door J. van Roon. — Het staande roeien bij de Papoea's, door G. F. Tydeman (naar aanleiding eener beschouwing van den hr. J. C. Lamster over hetzelfde onderwerp in de vorige afl.). — In de rubriek Mededeelingen een en ander over de voorbereiding eener wetenschappelijke expeditie naar het Wilhelmina-gebergte in Suriname (zie nader bl. 11 hierachter). — Verder besprekingen van Ind. publicaties en een Ind. bibliografie door W. C. Muller.

Oedaya.

Inhoud der Jan.-afl. Titelplaat: De prabajasa (of ceremoniezaal) in den dalem van Prins Akoe Alam te Jogjakarta. — Kaste-geest en klasse-gevoel, door R. M. Noto Soeroto. — Over kleine kleuters en hunne ouders, door L. H. C. Horsting (met ill.). — Indrukken van Mentawei, door H. F. Tillema (een serie foto's door den schr. ter plaatse genomen, met toelichtenden [illegible]). — Pertoendjoekkan tandak dan keradjinan Djawa di Berlijn (met afbeeldingen van het gezelschap dat in Nov. j.l. propaganda maakte voor de Javaansch-Indonesische kunst en cultuur).

De Indische Verlofganger.

In het Nr. van 8 Jan. eene beschouwing van v. d. B. over „Rotting-olie in de Indische mijnen". Schr. acht de

toepassing van de rotanstraf op dwangarbeiders een noodzakelijk kwaad: het is een uiterst middel, dat de leiders zeker niet voor hun pleizier toepassen. Het zou misschien aanbeveling verdienen „indien heeren critici eens eenigen tijd als opzichters in de mijnen werden te werk gesteld; zij kunnen dan het vraagstuk van alle kanten bekijken en bestudeeren... maar de kans is groot, dat zij al heel spoedig het slachtoffer zullen worden van hun menschlievend streven, hetgeen ongetwijfeld glorieus, doch voor hen zelf hoogst onaangenaam zou zijn."

In hetzelfde Nr. nog een artikel van C. Vis—Janssen van Rooij, getiteld: Het onderwijs in Nederl.-Indië in de 17e en eeuw.

Elsevier's Geïll. Maandschrift.

In de Jan.-afl. een opstel van E. Barth—van Marle; schr. legt het eigenlijke wezen van den wajang, het Javaansche schimmenspel, uit en wijst o.a. op de overeenkomst der wajang-figuren en de wijze, waarop in het oude Egypte en Assyrië de menschelijke gestalte werd afgebeeld.

Een boek over Batavia.

De Burgemeester van Batavia heeft bij den gemeenteraad een voorstel ingediend, om een subsidie van twee mille te geven aan den heer J. J. de Vries, die voornemens is een boek over Batavia samen te stellen. De heer de Vries heeft zich de medewerking van verschillende ingezetenen weten te verzekeren, om speciale gedeelten te verzorgen. Er zal worden gegeven een kort overzicht van Batavia's geschiedenis, handel, nijverheid, scheepvaart, visscherij, landbouw en veeteelt; verder wordt plaats ingeruimd aan de gemeente, waarnevens hotelwezen, tourisme en wenken voor den verlofganger niet vergeten zijn. In korte trekken krijgen de verschillende overheidsinstellingen een beurt, waaruit dus de gevolgtrekking kan gemaakt worden, dat de inhoud van het boek — dat rijk zal zijn aan foto's en illustraties — veelzijdig zal zijn.

Er zullen 4000 exemplaren van het boek gedrukt worden, waarvan verreweg het grootste deel, n.l. 3000, gratis zullen worden verspreid, zoodat met reden een nuttig propagandistisch effect verwacht mag worden.

Polytechnisch Weekblad.

In het eerste Nr. van jaarg. 1926 opent dr. ir. G. de Gelder (hoofdingenieur bij den Dienst van Waterkr. en Electr. te Batavia) met zijne beschouwingen over de electrificatie der Staatsspoorwegen op Java een belangwekkende serie artikelen over Technische scheppingen en bedrijven in Indië, welke tegemoet komt aan een van vele zijden geuiten wensch, vollediger over de techniek in onze koloniën ingelicht te worden. Hij bespreekt daarin de plannen, die aan de tot stand koming van de electrificatie van de reeds in bedrijf zijnde lijnen vooraf gingen.

Voorloopig is alleen nog het complex Batavia geëlectrificeerd; wel is waar is die van de lijn naar Buitenzorg en de berglijn van Poerwakarta naar Bandoeng door de regeering goedgekeurd, doch de uitvoering is tot betere tijden uitgesteld. Van de Ceintuurbaan om Batavia is in April van verleden jaar het eerste gedeelte in bedrijf gesteld. De schrijver behandelt vervolgens de inrichting van de waterkrachtcentrale Oebroeg. Van het rollend materieel worden vele uitstekend geslaagde foto's en eenige schema's gegeven.

Inter-Ocean.

De inderdaad rijk geïllustreerde Ooct.-afl. bevat een artikel van „His Exellency F. de Bas, retired Lieut.-General of the Netherl. Army", getiteld: The Princes of Oranje Nassau and their relations with the East (I. The story of the first sea voyages of Dutch Indies and the interest shown therein by Prins Maurice of Nassau). — „Resident" geeft eene beschrijving van de jongste Passar Gambir te Batavia, met eenige aanteekeningen over dergelijke jaarmarkten in andere plaatsen. — De overige bijdragen dezer afl. vallen buiten Ned.-Indië.

De Indische Post.

Uit den inhoud van No. 52 (28 Nov. '25). Het hotelwezen in Ned.-Indië, door M. A. J. Kelling (slot). — Een tocht door Rembang en Noord-Soerabaja, door S. J. G.—R. — Hadji Misbach, of het dagboek van een banneling, door G. A. v. B. — Uit den Volksraad. (De gladiator Stokvis. — Algemeene beschouwingen. — Het communistische gevaar, enz.), door W. A. P. — De dactyloscopische identificatie-methode, door D. H. Meijer.

Encyclopaedie van Ned.-Indië.

Bij de uitgevers Martinus Nijhoff en E. J. Brill is wederom eene afl. (de 12e) verschenen der Aanvullingen en Wijzigingen van de Encyclopaedie van Ned.-Indië,

onder redactie van Prof. C. Spat. Speciale aandacht verdient het daarin opgenomen artikel over huizen der Inlandsche bevolking (meer dan de helft van den omvang der afl. neemt dit artikel in beslag en is daarmede nog niet voltooid). Het is een samenvattend overzicht, waarin het onderwerp uit een algemeen oogpunt is beschouwd en enkele bijzonderheden zijn behandeld, welke aan de meeste woningen der Inlanders gemeen zijn. Bij de bijzondere beschrijvingen is m.m. de door Prof. v. Vollenhoven in diens „Adatrecht van Ned.-Indië" gegeven indeeling in rechtskringen gevolgd, voornamelijk om te onderzoeken of ook ten aanzien van de woningen de afgrenzing in dergelijke kringen voldoende scherp is, dan wel daarbinnen zich nog sprekende verschillen in huisbouw voordoen.

Verdere artikelen (bijgewerkt of nieuw) van eenigen omvang zijn: Regenten-geslachten in Priangan—Bandoeng—Tjitaroem-bevloeiingswerken — Mijnwormziekte — Ambtenaar — Mr. N. P. van den Berg.

* * *

Ars Asiatica. Etudes et documents publiés par V. Golouwbew sous les patronage de l'Ecole française d'Extrême Orient. Tome VIII. L'art javanais dans les Musées de Hollande et de Java, par N. J. Krom, Professeur à l' Universiteit de Leyde. Avec 60 planches. (Paris et Bruxelles, G. van Oest). (Voorloopig wordt hier slechts de titel vermeld van dit juist verschenen kostbare werk; eene bespreking van bevoegde zijde volgt in een later Nr. van het Kol. Weekbl.).

Verslagen en Mededeelingen betreffende Indische delfstoffen en hare toepassingen. No. 18. Het voorkomen van tinerts in den Riau-Archipel en op de eilanden-groep van Poeloe Toedjoe (Anambas- en Natoena-eilanden). Met 7 kaarten. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Wet op de Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië, Provincie-ordonnantie en regentschapsordonnantie. Uitgegeven onder toezicht van Prof. Mr. Ph. Kleintjes. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

De Indische Gouvernements-Mijnbedrijven, door Ir. A. L. ter Braake. (Economisch-Statistische Berichten, 6 Jan. 1926).

Scheepvaart in Suriname (met ill.), door Dr. P. Cool. (Tijdschr. voor Zeewezen, 2 Jan. '26).

De bestuurshervorming in Nederlandsch-Indië (1e gedeelte), door Mr. S. Cohen Fz. (Vragen des Tijds, Jan. 1926).

Heerendienst en belasting (in de Minahassa), door J. F. H. A. Later. (Locale Belangen, 16 Nov. '25).

De vruchtbaarheid van den grond, in het bijzonder in verband met de teelt van meerjarige gewassen. Voordracht door Dr. A. W. K. de Jong. (Mededeelingen van het Alg. Proefst. der A. V. R. O. S. Algemeene Serie No. 23).

Gorontalo (kort artikel met aardige foto's o.a. van een inwoner van Celebes in foeja-kleedij). Holland Express, 9 Jan. '26).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1925, No. 49. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Suriname.

„*Wat is de officieele tijd?*" schrijft „De West" van 15 December aan het hoofd van de volgende beschouwingen:

„Onlangs heeft zich een geval voorgedaan, dat wijst op de wenschelijkheid om eens en voor al uit te maken: wat als de officieele tijd in Paramaribo is te beschouwen?

De administrateur van financiën zou een belangrijke aanbesteding houden, waarvoor de inschrijving om half tien des ochtends zou worden gesloten. Toen de Torenklok halftien sloeg, verklaarde genoemde hoofdambtenaar de inschrijving gesloten. Juist was men begonnen aan de opening van de bus, toen een afgevaardigde van een bekende firma alhier kwam aansnellen met een inschrijvingsbiljet. Hij beriep zich er op, dat hoewel de torenklok eenige minuten over half tien wees, het volgens de Sirene nog enkele minuten vóór half tien was. Inderdaad moet dit het geval zijn geweest. Verschillende personen hebben in die dagen geconstateerd, dat de torenklok zes of zeven minuten vóór was vergeleken bij de sirene. Daar de sirene echter slechts driemaal per dag zich laat hooren, besloot men om twaalf uur de

stand van zaken op te nemen. Hoe verbaasd stond men te kijken, toen het om twaalf uur bleek, niet alleen dat de torenklok niet meer voor was, maar nu zelfs een minuut achter ging bij de sirene. Men heeft een onderzoek ingesteld, of iemand dien ochtend aan de klok geweest was, maar dit niet kunnen vaststellen. Het bleef een onopgelost raadsel, hoe die klok plotseling zes of zeven minuten vroeger aanwees dan kort te voren het geval was geweest.

Hoewel aan de goede trouw van de firma, die zich richtte naar de sirene, niet viel te twijfelen, heeft het gouvernement gemeend zich te moeten houden aan de sluiting van de inschrijving volgens de torenklok. Het was trouwens later moeilijk, toen eenmaal de andere biljetten geopend waren, om een nieuw biljet aan te nemen. Ook vroeger moet zich een dergelijk geval hebben voorgedaan bij een inschrijving voor concessiën en werd voor dat geval beslist, dat de tijd van de torenklok als de juiste zou worden beschouwd. Toch zit er iets onbillijks in — als men weet, dat de torenklok zich regelt naar de sirene — dat men in het geheel geen rekening zou houden met plotselinge afwijkingen van de torenklok. Aan den anderen kant is het lastig om de sirene, te proclameeren als de officieele tijdaanwijzer, omdat deze slechts drie keer per dag zich laat hooren, zoodat men niet op elk willekeurig oogenblik kan vaststellen, wat de officieele tijd is. Een klok verdient in dat opzicht de voorkeur.

In ieder geval schijnt het gewenscht, dat nu eens en voor al wordt uitgemaakt, waaraan men zich in de toekomst heeft te houden."

* * *

Niet onaardig noemt „De West" van 18 December het volgende *„een kaatsspel"*:

„In September richtte de heer W. L. Kann zich tot de Koloniale Staten, met het verzoek zich te willen uitspreken — en dit mede te deelen aan den gouverneur — of zij goedkeurden, dat hem een vergunning werd verleend om overal op domeinland het possumhout te kappen. Hij wilde geen derden uitsluiten om andere houtsoorten te exploiteeren op dezelfde terreinen, als hij maar vergunning kreeg om het possumhout weg te halen.

De Staten meenden, dat voor een dergelijk verzoek de heer Kann zich in de eerste plaats tot de uitvoerende macht had te wenden en verwezen hem naar den gouverneur.

De heer Kann richtte zich toen tot den gouverneur, onder toezending van een afschrift van zijn verzoek aan de Staten.

De gouverneur zond 30 November een brief aan de Staten met mededeeling van het hem geworden verzoekschrift en de vraag, of de Staten bezwaar zouden hebben tegen inwilliging van het verzoek.

Daarop hebben de Staten 17 December den gouverneur geantwoord, dat zij het op prijs zouden stellen, alvorens hun gevoelen kenbaar te maken, te mogen vernemen wat de meening ter zake is van den gouverneur.

Men ziet: een kaatsspel, niet bepaald bevorderlijk aan een snelle afdoening van zaken."

* * *

Onze lezers zullen zich wellicht herinneren wat wij in dit blad mededeelden over de pogingen van Prof. Flu en Dr. Jenny Weyerman om een waterleiding te Paramaribo tot stand te brengen. (Zie „De West-Indische Gids", vijfde jaargang, zesde deel, bldz. 295 en 648). Het plan werd in Suriname met geestdrift ontvangen. Weldra vormde zich een comité om gelden bijeen te brengen voor een voorbereidend onderzoek. Er werd ook een fonds gevormd. Sedert hoorden wij van de heele zaak niets meer. In een artikel „De Waterleiding-commissie," wijst „De Surinamer" van 26 November er op dat de commissie deelt in het lot van vele harer zusteren, nl. dat zij niets meer van zich laat hooren.

En juist nu laat de behoefte aan een waterleiding zich dringend gevoelen. De droogte heeft dit jaar buitengewoon lang aangehouden. Op vele plaatsen heerscht reeds vele weken lang nijpend watergebrek. „Bedroevend is het te zien — aldus het blad — met welk water zeer velen zich moeten tevreden stellen. Het mag dan ook wel wonderlijk heeten, dat de gebruikelijke typhus- en dysenterie-epidemiën niet wederom zijn uitgebroken. Lang kan het evenwel niet duren of wij staan er wederom voor, indien de droogte blijft aanhouden".

Volgens de laatst ontvangen bladen schijnen de regens eindelijk te zijn doorgekomen. Men zal dan spoedig de ellende vergeten zijn en dan denkt niemand meer aan de waterleiding.

Het is bedroevend!

* * *

Over de expeditie naar het Wilhelminagebergte vinden wij in het Januari-nummer van het „Tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap" de volgende interessante mededeelingen:

....„Door zeven expedities werd het vóór dien tijd nog vrijwel onbekende binnenland van Suriname in groote lijnen in kaart gebracht. Het minst bekend is op 't oogenblik nog het stroomgebied van de Corantijn, vooral de bovenloop van de Nickerie en de Kabalebo en de groote zijarmen van de Lucie-rivier en de Boven-Corantijn. Op natuurwetenschappelijk gebied is betrekkelijk weinig gedaan: boven de 500 M. is vrijwel nooit verzameld, terwijl in 't naburige Demerara reeds sinds 80 jaren door Robert en Richard Schomburgk ook natuur-wetenschappelijke onderzoekingen van waarde verricht zijn. Een topografisch en natuurwetenschappelijk onderzoek van het Wilhelminagebergte, het centrale en tevens hoogste en meest massieve bergland van Suriname, zal ons 'n juister beeld kunnen verschaffen van de gesteldheid en de hulpbronnen van het Surin. binnenland, dan tot dusver tot onze beschikking stond. Het onderzoek zal moeten omvatten: het in kaart brengen van het geheele gebergte, geologisch-mineralogische opnemingen, het onderzoek van flora en fauna, het onderzoek van economische hulpbronnen, ook van de aangrenzende vlakte.

Als deelnemers zijn door de Maatschappij t. b. van het natuurkundig onderzoek der Nederlandsche koloniën aangewezen:

Dr. Stahel, botanicus en meteoroloog, algemeen leider;
R. IJzerman, geoloog;
Een topografisch assistent;
Dr. Fernandes, zoöloog;
Een geneesheer uit Suriname;
de beide laatstgenoemden voor vijf maanden. Verder opzichters van het Boschwezen en 20 arbeiders.

Gekozen is de weg via de Suriname-rivier. Bij gemiddelden waterstand kan het centrum van het gebergte langs dezen weg in 22 dagreizen worden bereikt. Twee maanden vóór het vertrek van de expeditie wordt door een hulpafdeeling het grootste deel der goederen naar de Boven-Lucierivier vervoerd, waarbij tevens gekapt wordt. Het vertrek der twee eerstgenoemde leden van de expeditie is op 5 Januari 1926 bepaald, de drie overigen vertrekken eerst 20 April. Bij de aankomst van de leden der expeditie moet de geheele bagage, behalve wat in Goddo achterblijft, op het tracé Granrio—Lucierivier aanwezig zijn. De expeditie hoopt begin Maart met haar werkzaamheden in het gebergte te kunnen beginnen en tot eind Aug., dus volle zes maanden, daar te blijven. Twee deelnemers zullen de Corantijn afzakken, zoodat dezen vermoedelijk pas in de tweede helft van October te Paramaribo terug zullen zijn.

De begrooting der expeditie, oorspronkelijk op ƒ 58.850 geraamd, is teruggebracht tot ƒ 35.000, waarvan ƒ 10.000 door het K. N. Aardr. Genootschap voor zijn rekening wordt genomen.

Waarschijnlijk zal kolonel Kremer, die thans bezig is aan het opnemen van de vaargeul in de Beneden-Corantijn, bereid gevonden worden, de expeditie gedurende enkele maanden te vergezellen, tot het doen van astronomische plaatsbepalingen en het trianguleeren van het terrein. Gedurende de expeditie zullen vier zeer korte verslagen naar Holland gezonden kunnen worden."

* * *

De directie van de Mijnbouw Mij. Suriname deelt aan de N.R.Ct. van 9 Januari — Ochtendblad B — mede, dat het contract met de kapitaalkrachtige Engelsche groep, waarvan het concept op de algemeene vergadering van aandeelhouders dd. 29 October 1925, met algemeene stemmen werd goedgekeurd, thans definitief door onderteekening daarvan door partijen, tot stand is gekomen.

Curaçao.

Koloniale geschiedenis.

Prof. Colenbrander heeft met een mooi werk de beoefenaars der wetenschap aan zich verplicht. Twee deelen *Koloniale geschiedenis* zijn bij Nijhoff verschenen. Het 2de deel behandelt „De West" in 44 bladzijden en „De Oost tot 1816" in 279. En als men ziet, dat bij „De West" ook Brazilië behoort en de kust van Guinea, Demerara, Berbice en Essequebo met een enkel woord worden besproken, bemerkt men met eenige teleurstelling, dat Curaçao er wel heel stiefmoederlijk afkomt; zelfs hebben de gouverneurs dezer kolonie in het aanhangsel geen plaats gekregen naast die van Suriname en Oost-Indië. Cassards brandschatting in 1712

wordt wel van Suriname en zelfs ook van Berbice verhaald, maar de aanval op Curaçao in het volgend jaar blijft onvermeld.

Natuurlijk kan in zoo'n vogelvlucht ook het belangrijkste maar even aangestipt worden. Onze aandacht viel op de vermelding van de plannen van Willem I tot doorgraving van de landengte van Midden-Amerika, waarbij het belang en de toekomst van Curaçao mee op den voorgrond stond. Het zou van belang zijn, als eens iets meer hierover meegedeeld werd. Voorts trof ons de mededeeling, door Bordewijk nog maar als veronderstelling geuit, dat Mr. J. Kappeyne van de Capello, als Kamerlid, hier uitdrukkelijk de bewerker van het Regeeringsreglement van 1865 genoemd wordt.

Is de bewering, dat Curaçao „ondanks het papiëmentsch dat er gesproken wordt... er onmiskenbaar Nederlandsch" uitziet, niet wat al te boud?

Een ernstige grief hebben wij tegen de bronnenopgaven aan het slot der hoofdstukken. Zeer belangrijke bronnen zijn niet vermeld, terwijl onbeteekenende blijken geraadpleegd te zijn. Teenstra, met wien Hamelberg nu toch wel voor goed afgerekend heeft als geschiedschrijver, krijgt werkelijk een eereplaats achter bijna ieder hoofdstuk. Eenige opstellen uit de jaarverslagen van het geschied-, taal-, land- en volkenkundig genootschap te Willemstad worden met onjuiste titels en zonder vermelding van de plaats, waar zij te vinden zijn, aangehaald. De naam van Euwens zoekt men tevergeefs, ofschoon naast Hamelberg's stuk over 1796—1804 dat van Euwens over 1803 en 1804 in *Onze Eeuw* en dat over 1807 in *de W.-I. Gids* niet onvermeld had mogen blijven. Trouwens *de West-Indische Gids* wordt in het geheel niet vermeld, wel de *Encyclopaedie.* Ook Van Kol krijgt een plaats, mr. dr. Corporaal daarentegen niet. Als de schrijver een populair werkje als *Onze West* van „Oost en West" had willen aanhalen, was toch waarlijk de tweede druk beter op zijn plaats geweest dan die van Zwijsen uit 1910.

In het Januari-nr. van *Neerlandia* vraagt de heer P. Cool, gewezen chef van den militairen geneeskundigen dienst in Suriname: „Wat wordt er op dit oogenblik gedaan, om de belangstelling van Nederland in Suriname op te wekken en levendig te houden?" Op onze beurt zouden wij wel willen vragen, of er wel genoeg gedaan wordt om in Nederland belangstelling voor de West, voor de geheele West, te wekken. De oud-Gouverneur Staal heeft voor eenige volksuniversiteiten een leergang over Suriname gegeven. Juist in dezen tijd vraagt Curaçao terecht haar deel van de belangstelling van Nederland voor zijn overzeesche gebiedsdeelen. Wij zouden wel willen, dat de volksuniversiteiten zich ook eens gingen bekommeren om Curaçao, om het den menschen te vertellen, dat wellicht Colenbrander's opmerking: „Op... Curaçao wordt geld toegelegd" welhaast niet meer gelden zal.

De Watervoorziening.

Het Voorloopig Verslag van de afdeelingen van den Kolonialen Raad is zeer ongunstig. Wij achten het een zeer gewichtig stuk en deelen het, op eenige inleidende opmerkingen na, hieronder uitvoerig mee:

„Dat deze aangelegenheid een zeer gewichtige is, behoeft geen betoog. Ter tafel is gebracht een plan voor de watervoorziening voor Willemstad en haven, waarvan het aanlegkapitaal en bedrijfs- en andere kosten gedurende het eerste bedrijfsjaar anderhalf millioen of meer zullen beloopen en waarvoor het water uit bronnen en putten (het op de daken der reservoirs gevallen water kan hier buiten beschouwing blijven) zal worden verschaft: grondwater dus en voor welke watervoorziening de benoodigde geldsommen door kasvoorschotten of (en) leening moeten worden gedekt.

Een watervoorziening vooral voor Willemstad is een dringende behoefte. Dit is buiten kijf en algemeen waren de leden, die aan de bespreking van dit ontwerp in de afdeelingen deelnamen het er over eens, dat hierin hoe eer hoe liever moet worden voorzien. Maar — zoo werd gevraagd — zal de watervoorziening geen idealistisch beeld blijven, indien die plaats heeft door put- en bronwater? Want de nadruk moet er op gelegd worden, dat het putwater en water van Hato is, waarvan het Bestuur de stad en de haven denkt te voorzien. Verschillende leden meenen, dat met het verschaffen van put- en Hatowater het vraagstuk niet is opgelost. Putwater toch wordt in het stadsdistrict niet dan in tijden van groote waterschaarschte gedronken en tegen het water van Hato bestaat bij het publiek een sterk vooroordeel. Bovendien moet dit water onaangenaam van smaak zijn.

Er zijn er verschillenden, die last van de ingewanden krijgen, als zij putwater drinken. Dezulken doen zelfs in den drogen tijd zeer veel moeite om regenwater te krijgen.

Er is trouwens altijd meer betaald en men betaalt tot nog toe meer voor regenwater, juist omdat men dit als drinkwater boven putwater verkiest. Regenwater is voor velen in de stad het drinkwater bij uitnemendheid. Dit is van ouds zoo en er is weinig of geen reden om te verwachten, dat in dezen toestand verandering zal worden gebracht door of na het tot stand komen van de door het Bestuur gedachte watervoorziening.

De leden hier aan het woord hadden het meeste bezwaar tegen het bronwater van Hato. Wel hebben zij kennis genomen van de in de bijlagen van de Nota van wijzigingen tot de ontwerp-begrooting voor het jaar 1926 voorkomende analyses, wel hebben zij in de openbare vergadering van den Kolonialen Raad van den 10den Mei 1924, waarin de ontwerp-begrooting voor 1925 werd afgehandeld vernomen, dat de Chef van den Mijnbouwkundigen dienst bij een door hemzelven gedaan onderzoek meer waarde kon hechten aan de door analyse verkregen cijfers en meer nut had van door eigen onderzoek verkregen analyse-cijfers, maar zij stelden de vraag of de Mijnbouwkundige dienst op het gebied van drinkwateronderzoekingen wel deskundig is en zouden gaarne willen vernemen of de betrekkelijke analyses van andere bevoegde zijde gecontroleerd zijn.

De vrees werd ook geuit, dat het water, dat het Bestuur aan de haven denkt te leveren, reeds een beletsel zal worden om het doel te bereiken, dat het Bestuur zich ten opzichte hiervan voorstelt. De hier aan het woord zijnde leden meenden te weten, dat het putwater van Buena Vista minder geschikt is om als ketelwater te worden gebruikt, aangezien het niet voldoet aan alle eischen, die belanghebbenden stellen en het schadelijk werkt. Is dit zoo en stellen de schepen ook hoogere eischen wat betreft drinkwater, dan zullen zij er de voorkeur aan geven het benoodigde water in de kustplaatsen van het naburige Zuid-Amerika, waar het in overvloed en van betere samenstelling en allicht goedkooper te krijgen is, te betrekken.

Hoe gaarne de afdeelingen het eiland verrijkt zagen met een waterleiding en de haven voorzien van goed en voldoende water, konden eenige leden het toch niet over zich verkrijgen te verzwijgen, dat zij deze zaak donker inzien en een mislukking van het geheele plan niet onmogelijk achten, vooral, wat betreft de door het Bestuur gedachte jaarlijksche opbrengst van *f* 75.000.— wat de haven en ruim *f* 135.000.— wat de stad betreft. Zij waren van gevoelen, dat de resultaten verre van gunstig zullen zijn, de opbrengst laag beneden de raming en dat de onderneming niet als winstgevend bedrijf zal kunnen worden aangemerkt.

Konden anderzijds de vooral tegen het bronwater van Hato geopperde bezwaren niet gedeeld worden — dit op grond van bekomen inlichtingen met betrouwbare personen, die het water gedronken hadden — ook de enkele leden, die omtrent dit water een gunstiger opvatting hadden, konden zich vereenigen met het algemeen oordeel, dat verreweg de voorkeur gegeven dient te worden aan een watervoorziening, waarbij het hemelwater opgevangen wordt vóórdat het in den grond dringt; een watervoorziening door regenwater dus.

Zoo oppervlakkig geoordeeld, werd de onmogelijkheid van een dusdanige watervoorziening niet ingezien en zou men gaarne de gronden wenschen te vernemen, waarom niet in deze richting gewerkt is geworden. Het heeft zelfs bevreemd, dat daarover geen mededeelingen zijn gedaan. Is er eenig onderzoek in dezen geest verricht en zoo ja, met welk resultaat? De hier aan het woord zijnde leden verklaarden, dat hun oordeel geheel anders zou geluid hebben, indien hun, in plaats van een ontwerp betreffende putwater van Buena Vista en bronwater van Hato, een betreffende regenwater voorgelegd ware."

Een Koloniale loterij ?!

Uit het Voorloopig Verslag van den Kolonialen Raad op het ontwerp tot wijziging der Loterijverordening:

„In de eerste plaats dan, werd de aandacht gevestigd op de groote sommen gelds, die geregeld uit de kolonie naar het buitenland vloeien wegens het door de bevolking deelnemen in buitenlandsche loterijen. Waar de bevolking in het algemeen blijkbaar gesteld schijnt te zijn op gelegenheid tot het spelen van loterijen en het te betreuren is, dat zooveel geld jaarlijks naar het buitenland stroomt, wilde men het Bestuur ter voorkoming hiervan en in het voordeel van 's Lands kas in overweging geven hier zelf gelegenheid te scheppen tot het houden van loterijen.

Mr. Desertine.

Mr. A. W. J. M. Desertine, die benoemd is tot lid van het hof van justitie te Curaçao, was in 1921 benoemd tot griffier bij het Kantongerecht in Oss en een jaar tevoren tot secretaris van den Raad van Arbeid te Hoorn. Mr. Desertine is 33 jaar.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Van Paddenburg en zijn boekje.

Op gezag van Teenstra staat het in 1819 bij de Erven François Bohn te Haarlem uitgegeven boekje *Beschrijving van het eiland Curaçao en onderhoorige eilanden. Uit onderscheidene stukken, bijdragen en opmerkingen opgemaakt, door een bewoner van dat eiland* op naam van den landsonderwijzer G. G. van Paddenburg. Is van Van Paddenburg's Curaçaoschen tijd weinig goeds te vertellen — van dit boekje doet Feenstra het ook niet: „niet alleen kort en onjuist, maar de Schrijver veroorlooft zich wel eens, de zaken aanmerkelijk te vergrooten, zooals deszelfs ongehoorde Duizendbeenen, ...van eene el lang, en vijf à zes duimen breed." Ook geeft van P. de bergen omtrent eens zoo hoog op, als dezelve werkelijk zijn." Ook vroeger schijnt het oordeel ongunstig geweest te zijn, en Van Paddenburg heeft zijn vaderschap — wel wat vaag — geloochend. Toen het boekje in het voorjaar van 1820 op Curaçao kwam, droeg de gouverneur-generaal ad interim Mr. Van Starckenborgh den fiskaal Mr. Elsevier een onderzoek op. Deze heeft den onderwijzer Eekhout, wiens naam in het boekje genoemd wordt, om inlichtingen gevraagd en berichtte 3 Februari 1820 den gouverneur-generaal het volgende:

„G. G. van Paddenburg naar aanleiding dezes antwoords (van den onderwijzer K. van Eekhout aan den fiskaal) door mij mede ondervraagt zijnde, heeft mij geantwoord, dat zich wel rappelleert een kleine schets omtrent Curaçao twee jaren geleden aan zijn Vader in Amsterdam te hebben gezonden, maar geenzins met last om die door de Drukpers te bezorgen, dat zulks geschied zijnde, buiten zijn kennis gebeurd is, terwijl echter geenzins deze beschrijving hiervoor erkend.

't Schijnt mij toe dat deze zoogenaamde beschrijving zamengeflanst is uit meer dan eene gebrekkige opgave, en dus ver beneden de attentie van 't Gouvernement."

Ten slotte raadt de fiskaal in Holland den drukker naar den auteur te vragen.

Uit den Verren Vreemde.

Moge het waar zijn.

In officieele kringen te Bern neemt men thans aan, dat de Russen toch nog zullen deelnemen aan de vergaderingen van de commissie van voorbereiding voor de ontwapeningsconferentie, ook indien deze te Genève gehouden wordt. Na de uitdrukkelijke belofte van de Zwitsersche regeering dat den sovjet-gedelegeerden alle mogelijke maatregelen ter bescherming van hun persoonlijke veiligheid zullen gewaarborgd zijn, schijnen de Russen niet langer in hun verzet tegen Genève te volharden en dit des te minder, omdat men in Volkenbondskringen scheen besloten te zijn, na den brief van Motta aan den Volkenbond, aan den Russischen wensch om de vergaderingen buiten Zwitsersch gebied te doen plaats vinden, niet toe te geven.

Moge het waar zijn. 't Gaat, zooals men weet, om het deelnemen aan de conferentie van een 19-tal vertegenwoordigers van mogendheden, leden en niet-leden van den Volkenbond (o.a. ook Nederland) die 15 Februari te Genève moeten samen komen ter voorbereiding van een internationale conferentie, die dan het vraagstuk der wapenbeperking tot een practisch resultaat zal hebben te leiden. Wellicht zal Moskou de gelegenheid weer aangrijpen om vooral oppositie te voeren, maar al kibbelende schiet men toch beter op dan wanneer er niet gepraat wordt. Jammer maar, dat er geruchten loopen over gebrek aan overeenstemming tusschen .... mogendheden: waarom de datum van 15 Februari twee maanden zou zijn verdaagd.

De Chineesche chaos.

Men zal zich herinneren, dat wij de verwarringen in China als een record beschouwden met de mits echter dat elke dag daar het record van den vorigen sloeg. Dit is tot heden waar gebleven.

Onder het opschrift „Het zinkende schip?" vatte de N. R. Ct. van 8 Jan. den toestand aldus samen:

Generaal Feng-joe-sjang heeft er genoeg van en gaat zich nu maar voorloopig buitenslands ophouden. Pas was dit bekend geworden, of ook uit Moekden kwam een dergelijk bericht, via Tokio naar Europa doorgegeven. Het behelsde dat Tsang-tso-lin, trots zijn jongste toch werkelijk zeer groote successen, eveneens voornemens was zich uit den actieven burgeroorlog terug te trekken. Er zou in die richting pressie op hem zijn uitgeoefend door een aantal invloedrijke Chineesche generaals, en — ofschoon wel wat onwillig — bleek Tsang toch niet absoluut ongeneigd om af te treden.

En thans komt no. 3 met het plan om zich uit de regeerings-zaken terug te trekken. Die derde is niemand minder dan president Toean-tsji-joei. Hij zou zijn gezag op 15 dezer willen neerleggen en het dan willen stellen in handen van het kabinet. Dat meldt tenminste een Reuter-telegramm van 8 dezer uit Peking. Het is wel curieus dat later uit Peking gemeld werd dat het voornemen van Toean-tsji-joei, door hem meegedeeld in een rondzendbrief aan de provinciale gouverneurs, weer op losse schroeven is komen te staan. Het bewuste telegram was weer van overheidswege teruggevraagd voor... revisie.

Met dat al mag men uit de daad van Feng-joe-sjang en de gemeide voornemens van Tsjang-tso-lin en Toean-tsji-joei wel afleiden, dat men zich in China in de kringen der gezaghebbers allerminst veilig voelt. Wat thans gebeurt doet denken aan de oude spreekwijze van de ratten en het zinkende schip.

Nadat de N. R. Ct. deze samenvatting gegeven had, bracht Reuter de volgende telegrammen uit Peking. Een overeenkomst is tot stand gekomen, dat Wang, voorloopig minister van buitenlandsche zaken, het premierschap en het ministerschap van buitenlandsche zaken definitief op zich neemt. Hij zal een nieuwe regeering vormen. De voorloopige president Toean-tsji-joei en de premier Hsoe sjih jing treden af.

Het rondzend-telegram, waarin Toean-tsji-joei aankondigt, dat hij van plan is af te treden, is gisterenavond na een herziening, verzonden. Er wordt geen datum genoemd. Men meent, dat het een proefbalon is van een beweging om hem aan het bewind te houden.

Nadat het kabinet het ontslag van generaal Feng-joe sjang had aanvaard, heeft het een bijzonderen commissaris benoemd, belast met de bestudeering van de industrieele situatie in den vreemde.

Een telegram uit Tokio voegt hieraan toe: Een vertegenwoordiger van den Japanschen minister van buitenlandsche zaken verklaarde, dat indien de conferentie over de douane en de exterritorialiteit verdaagd werd, Japan zijn gedelegeerden niet zou terugroepen, die over zouden gaan tot een gedachtenwisseling met de gedelegeerden der andere mogendheden in afwachting, dat er een stabiele regeering komt. Men meent te weten, dat Japan de nieuwe Chineesche regeering zal erkennen als het vaststaat, dat zij stevig gevestigd is.

Sedert zijn weer nieuwe verwikkelingen gemeld, zooals zulks behoort bij onze stelling, dat elke dag het record van den vorigen slaat.

Een Hollandsche kolonie in Canada.

Reuter meldt uit Winipeg:

Saskatchewan, de Canadeesche provincie, wenscht een Hollandsche kolonie te vormen. Met dit doel vertoeft thans de heer H. M. Hennequin, een geboren Hollander en secretaris van de Holland Colonisation Board in Saskatchewan, in Holland om een aantal gezinnen te kiezen, die de kern van de kolonie zullen uitmaken.

Chili Peru.

Generaal Pershing is naar New York teruggekeerd. Herinnert men zich waarom hij naar Chili ging? Er bestaat sedert lang een grensgeschil tusschen Chili en Peru, betreffende de gebieden Tacna en Arica. Meegaande met den tijdgeest, hadden beide staten besloten door scheidsrechterlijke beslissing een eind aan de zaak te maken. Staatssecretaris Hughes van de Ver. St. werd bereid gevonden om als arbiter op te treden. Hij gaf echter geen definitieve uitspraak, maar liet deze over aan volksstemming van de bewoners der landschappen in geding. Wetende hoe zonderling vaak bij volksstemmingen wordt gehandeld, en de twee betrokken republieken ten deze niet beter achtend dan andere landen, bedong de President der Ver. Staten dat waarborgen zouden worden gegeven voor een eerlijken uitslag. Een Amerikaansche commissie ging er, onder presidium van generaal Pershing, heen om de regeling te leiden en op de uitvoering toezicht te houden.

Deze maatregel en de wijze waarop hij wordt toegepast valt echter in 't geheel niet in de smaak der Chileenen. Chili heeft het betwiste gebied reeds sedert tientallen jaren „voorloopig" onder bestuur, de daar aanwezige Chileensche ambtenaren komen derhalve herhaaldelijk te staan tegenover de Amerikaan-

UTRECHT.

sche commissie. Wat zij als heel gewone middelen beschouwen, of willen doen beschouwen, om de bewoners te doordringen van het belang om voor Chili te stemmen, wordt door de commissie niet als zoodanig aanvaard. De ontstemming van Chileensche zijde is zeer groot; instede van met eerlijke onpartijdigheid treedt, wordt beweerd, de commissie ten voordeele van Peru op; zelfs gaan er stemmen op om onder deze omstandigheden de volksstemming niet te laten doorgaan. Blijkbaar ziet generaal Pershing in dat het bereiken van het beoogde doel niet is verzekerd. Komt 't niet tot een volksstemming, of heeft deze wel plaats, doch onder omstandigheden waarin de verliezende partij reden of aanleiding zal zoeken om het resultaat niet geldig te verklaren, dan is er voor niemand eenige eer te behalen, en dan zal er op zeer ongewenschte wijze afbreuk worden gedaan aan de arbitragegedachte.

Pershing is „wegens ziekte" naar New York teruggekeerd. Het is volstrekt niet onwaarschijnlijk dat de toestanden in Tacna-Arica ongunstig op zijn gezondheid hebben ingewerkt. Hughes zou dan de diagnose voor het Chili-Peru geschil niet zuiver gesteld, het geneesmiddel niet gevonden hebben en Pershing zou hiervan het medeslachtoffer zijn geworden.

Intusschen zijn de overige leden der commissie nog in functie en blijft men doende de volksstemming te organiseeren.

Hoort men hier over eenigen tijd hoe het daar verder geloopen is, dan weet men waar het om gaat.

Het hier voorafgaande bleef de vorige week liggen, door gemis aan plaatsruimte. 't Zou anders precies op tijd geweest zijn, ter toelichting bij op 7 en 8 Januari in de bladen opgenomen berichten.

Uit Arica wordt bericht dat te Tacna in Chili onlusten hebben plaats gehad tusschen de Chileensche bevolking en 36 ambtenaren voor de volksstemming uit Peru. De ambtenaren vluchtten in het huis van generaal Pazarro, die de stemcampagne voor Peru leidt en de bevolking verklaart, dat de generaal van het balcon van zijn huis op de menigte heeft geschoten. Bij dit gevecht zijn vijf personen gewond o.w. de Chileensche prefect van politie. Een auto werd door de menigte aangevallen en omvergeworpen, waarbij verscheidene Peruanen gewond werden.

In plaats van den afgetreden generaal Pershing is de generaal-majoor Lassiter benoemd tot voorzitter der Amerikaansche commissie van toezicht bij de volksstemming, waardoor het grensgeschil zou moeten worden opgelost.

Blijkt hieruit dat president Coolidge zijn hand niet van de zaak heeft teruggetrokken, de gemelde incidenten doen toch vreezen, het warme bloed van de Zuid-Amerikanen in aanmerking nemende, dat de volksstemming de eindelijke bevrediging nog niet zal vermogen te brengen.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amsterdam.

De leden van deze afdeeling, die hunne kinderen op Zaterdag 23 Januari a.s. in de gelegenheid willen stellen de reis met het D. S. S. „Patria" van Rotterdam naar Batavia op de film mede te maken, worden verzocht zoo spoedig mogelijk aan den Secretaris op te geven op hoeveel plaatsen gerekend moet worden.

De Secretaris voornoemd,
L. D. PETIT,
Saxenburgstraat 34, Tel. 22490.

Afdeeling Apeldoorn.

JAARVERGADERING op Woensdagavond 27 *Januari kwart voor acht,* in het gebouw der Coöp. Landb. Hand. Verg., Stationsstraat.

1. Opening; notulen; mededeelingen.
2. Jaarverslag; rekening en verantwoording.
3. Verkiezing van twee bestuursleden. Voorgesteld zijn: Mevr. M. L. v. Blijenburgh en de Heer J. Eigenhuis.
Pauze met thee.
4. *„Indië en Wij."* Voordracht met lichtbeelden door den Heer J. C. Baars.
5. Rondvraag; sluiting.

Entrée voor leden en begunstigers vrij.
Introductie van *belangstellenden* voor deze vergadering ook vrij.

Leden en begunstigers van de afdeeling Apeldoorn, komt op deze vergadering, want het is voor het bestuur niet bemoedigend als ge ontbreekt op de vergadering, waarop het verantwoording aflegt van hetgeen het in het afgeloopen jaar deed en mededeelt, wat het in het komende werkjaar denkt te doen. Hebt ge iets op te merken, of een wensch te uiten, doe het op deze vergadering, die bij uitstek geschikt is om het contact tusschen leden en bestuur te behouden.

Breng vooral iemand mee, waarvan ge weet, dat hij of zij belangstelt, en...... tracht hem of haar te bewegen lid te worden.

HET BESTUUR.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Heeren Secretarissen der afdeelingen die, voor propaganda-doeleinden, boekwerkjes welke bij het Informatie-bureau der Vereeniging verkrijgbaar gesteld zijn (zie pag. 16 K.W.) wenschen te ontvangen, gelieve hiervan opgave te doen aan het Secretariaat, Heulstraat 17.

H.H. Secretarissen en Penningmeesters (e.q. Secretarissen-Penningmeesters) worden herinnerd aan art. 5 van het Huish. Reglement der Vereeniging, aldus luidende:

Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór *20 Januari* aan het Hoofdbestuur eene alfabetische naamlijst der leden van de afdeeling op *1 Januari,* met vermelding van ieders contributie of bijdrage en adres, benevens een opgave van de bestuursleden met vermelding van functie en een opgave van ingestelde commissiën met vermelding der commissieleden.

Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den *1en Maart* aan het Hoofdbestuur:

a. het verslag over het afgeloopen jaar, met vermelding van den toestand op 31 December van het vorige jaar en der resultaten welke verkregen zijn door inrichtingen, door de afdeeling in het leven geroepen;

b. eene geldelijke afrekening, ingericht volgens door het Hoofdbestuur vast te stellen (of bereids goedgekeurd) formulier;

c. eene opgave van onderwerpen, welke de afdeeling op de jaarlijksche algemeene vergadering behandeld wenscht te zien;

d. een candidatenlijst, houdende opgave van een dubbeltal candidaten voor de mogelijk voor de afdeeling openvallende plaatsen in het Hoofdbestuur.

Van het Informatie-Bureau:

OPGAVE VAN MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

A. van der Burgh, 2e officier bij de Gouv. Marine, Den Haag, Engelenburgstraat 53.
J. C. Wiggelinkhuijzen, controleur 2e kl. bij den P.T.T.-dienst, Utrecht, Lange Smeestraat 39.
J. J. G. Poell, onderdirecteur bij het Gevangeniswezen, Leiden, Papegracht 12.
J. W. Kwak, controleur 1e kl. bij den P.T.T.-dienst, Doorn, p/a. G. Stroman, Huize „Ne Despera".
C. W. Hündling, hoofdagent van politie 1e kl., Lijnbaangracht 74, Amsterdam.
Mevr. P. W. M. de Kuijper geb. Weise, onderwijzeres 3e kl. bij het O.E.L.O., Den Haag, Antonie Duijckstraat 90.
J. A. E. Halkema, commissaris van politie 1e kl., Den Haag, Hugo de Grootstraat 8.
A. Klootwijk, politie-opziener 1e kl. bij de Alg. Politie, Barendrecht.
J. A. Battaerd, refendaris 1e kl. bij de Staatsspoor- en Tramwegen, Wieringen, p/a. Notaris H. Obreen.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 'S LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1º. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;
b. onderwijzer of onderwijzeres bij het M.U.L.O., in het bezit van de hoofdakte en van bijakten,
c. leeraar (leerares) M.O. Nederlandsch (doctoren of doctorandi Ned. letteren genieten de voorkeur);
d. leeraar (leerares) M.O. Fransche taal (volledig bevoegd);
e. leeraar (leerares) M.O. Duitsche taal (volledig bevoegd);
f. leeraar (leerares) M.O. Engelsche taal (volledig bevoegd);
g. doctor of doctorandus klassieke letteren voor de V.H.O.-afdeeling der Alg. Middelb. School te Bandoeng;
h. Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);
i. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

a. 1 hoofdonderwijzer;
b. 2 hoofdonderwijzeressen;

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A B. (voor de betrekkingen, genoemd onder 1°., *a* t/m *h*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *i*) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°.).

MINISTERIE VAN KOLONIËN.

Verpleegsters bij den dienst der Volksgezondheid in N.-I.

Ter vervulling van de betrekking van verpleegster bij den dienst der Volksgezondheid in Nederlandsch-Indië moeten derwaarts worden uitgezonden gediplomeerde verpleegsters, die liefst niet ouder dan 35 jaar zijn.

Voor nadere inlichtingen zich te wenden tot de 9e Afdeeling A B. (Personeele zaken, burgerlijke dienst) van het Ministerie van Koloniën.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

A. van der Hoeven, De Genestetstraat 39rood, te Dordrecht, als leeraar bij het Openbaar Middelbaar Onderwijs.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Mutatiestaat van 6 tot 13 Januari 1926.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
Jhr. J. Six, Amsterdam, Vondelstraat 21. *f* 5.—	Secretaris van de Afdeeling Amsterdam.
H. Paulides, Kunstschilder, Amsterdam, 1ste Helmerstraat 229. *f* 5.—	
Mevrouw F. A. Ebeling-Launy, Rotterdam, Heemraadsingel 299. *f* 5.—	Secretaris-Penningmeester Afdeeling Rotterdam.
Mejuffrouw J. Ebeling, Rotterdam, Heemraadsingel 299. *f* 5.—	
N.V. West-Indische Vruchtenproducten en Vruchtenconserveerhandel „Surinaam", Rotterdam, Schiedamsche Weg 171 B. *f* 5.—	Eigen aanmelding.
J. W. Verloop, Velp, Zutfensche Straatweg 8. *f* 5.—	Secretaris-Penningmeester Afd. Arnhem.
E. J. W. Basset, Den Haag, Eikstraat 8. *f* 5.—	Den heer W. F. H. Schoenmaker, Den Haag.
C. R. C. Isselt, Den Haag, Jozef Israëllaan 9. *f* 5.—	Den heer N. Anakram te Amsterdam.
J. Ph. Freyss, oud-Hoofdambtenaar B.B., Den Haag, Imhoffplein 1. *f* 5.—	Secretaris-Penningmeester Afd. 's-Gravenhage.
S. Kal, Alphen a/d. Rijn, Prins Hendrikstraat 27a	Eigen aanmelding.
I. F. D. Gerungan, O. Hfd. Agent N.-I. Spaarbank te Tondano	Eigen aanmelding.
Teungkoe Moesa, Districtshoofd te Tandjong-Balei (S. O. K.). *f* 10.—	Hoofdvertegenwoordiger O. en W. in Oost-Indië.
Ir. J. G. Pouw, Administrateur B. P. M. te Tjepoe (res. Rembang). *f* 6.—	
F. W. Karthaus, Administrateur s.f. „Tjoekir" te Djombang. *f* 6.—	
Th. F. H. Zurhake, Agent Ned. Stoomv. Mij. te Soerabaja. *f* 6.—	

Nieuwe Begunstiger:

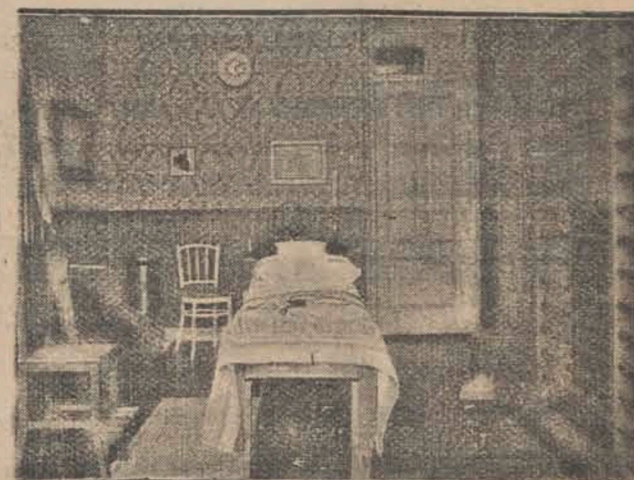
Mr. L. F. A. Baron de Kock, Officier van Justitie, Tanah Abang West 70, Weltevreden. *f* 2.50	Hoofdvertegenwoordiger O. en W. in Oost-Indië.

Afschrijven:

Slamat Djojo Hoesodo, Inlandsch Arts, Amsterdam, Nassaukade 313 I.
Mevrouw M. W. van Ysselstein, Amersfoort, Hendrik van Viandestraat 5.
P. N. Adriani, oud-Lid Factorij N. H. M., Zoutindustrie te Boekelo (O.).

Adresveranderingen:

W. Rehbock, Amsterdam, van: Tenierstraat 5 II naar: Joh. Vermeerstraat 73 II.
Dr. A. Bant, Leeraar N.-I. A. S., van: Amsterdam, van Breestraat 120B naar: Soerabaija, p/a. den heer E. C. Tänzer, Sumatrastraat 39.
Prof. Dr. N. J. Krom, Leiden, van: Groenhovenstr. 9 naar: Witte Singel 18.
Ch. Monod de Froideville, van: Leiden, Aalmarkt 9, naar: Den Haag, Archimedesstraat 62. *f* 5.—.
B. Alkema, Predikant, van: Maarssen naar: Soest. *f* 2.50 (Afd. Utrecht).
Mas Soemitro, Amersfoort, van: Bernulfusstraat 10 naar: Kapelweg 120.
L. C. Westenenk, Oud Lid van den Raad van Indië, van: Deventer, Bergschild 37, naar: Scheveningen, Gentsche straat 131. *f* 5.
W. H. F. Engelen, van: Rijswijk, Caan van Necklaan 289, naar: H.T.O. te 's-Gravenhage.
H. G. F. Jonker, Indoloog, Den Haag, van: Thomsonlaan 92, naar: Oleanderlaan 85.
P. Bergmeijer, thans Burgemeester te Almkerk (N.-Br.)
Fred. Oudschans Dentz, van: Paramaribo, naar: c.o. Mr. R. T. Thompson „Malvam" 89 Priory Road, West Hill, Hastings, England.
H. Polak, oud-Ass. Resident, van: Sibolga, naar: Genève, Pension Coupier, Rue des Alpes 3-5.
R. Kuiken, Agent N.-I. Escompto Mij., van: Semarang naar: Weltevreden, Wilhelminalaan 10.
C. Swarts, Onderwijzer M.U.L.O., Weltevreden, van: Viosplein Zuid 11 naar: Palmenlaan 4.

Vereeniging „OOST en WEST".
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.
INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.
TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.
TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.
LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.
NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.
BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag van 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.
c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 3 DONDERDAG 21 JANUARI 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”

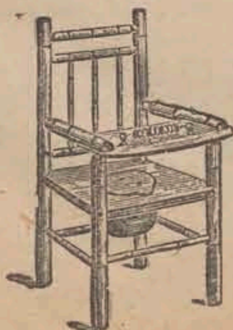
ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Over het Bevolkingsvraagstuk in Indonesië en de uitbreiding van den Dienst der Volksgezondheid

door

H. F. TILLEMA.

(*Slot*).

Koppensnellen.

Het koppensnellen is verboden. Dit alles grijpt diep in in het leven van de menschen. Ze moeten heerendiensten verrichten, belastingen opbrengen. Wat krijgen ze er voor terug? Orde en meer veiligheid heerschen er nu. Dat is juist, maar dat waardeeren de menschen niet steeds. 't Kwam te plotseling.

Aanleg van wegen.

Op Timor, Flores, Soemba, Soembawa zijn honderden en honderden kilometers weg aangelegd door vaak uiterst moeilijk terrein! Ik zag taluds van bergsteen opgestapeld van wellicht 30 en meer meters hoog, honderden meters lang. Ik kreeg respect voor den arbeid der bestuursambtenaren en de officieren en ingenieurs, die het tracé hadden uitgezocht en het werk volbracht. Vele millioenen heerendienstdagen vertegenwoordigen die wegen. Maar verkeer zag ik op die wegen niet — behalve op Zuid-Celebes — vanuit mijn auto of vanaf mijn paard. Natuurlijk zijn die wegen nuttig voor den bestuursambtenaar, voor de veiligheid en de rust in die verre streken. Men kan zich snel verplaatsen en spoedig ingrijpen waar de rust verstoord raakt. Ook heeft men op die manier weinig rustbewaarders noodig. De orde wordt op het eiland Flores (eenige honderden kilometers lang!) gehandhaafd door nog geen 250 man gewapende politie!

De nieuwe kapala's.

Op verschillende eilanden werd in het tijdperk van krachtige actie, de macht der oude adathoofden geknakt. Verschillende personen, die zich wat op den voorgrond hadden weten te plaatsen, werden tot „kapala" aangesteld. Hun gezag was volgens de adat zeer dubieus. 't Kon wel niet anders, dat weet ik wel, maar de bevolking voelt dit als groot onrecht, haar aangedaan.

Verplaatsen van menschen.

Op *Noord-Nieuw-Guinea* zag ik hoe het bestuur de menschen vanuit hun paalwoningen boven het water, dwong in huizen, op het land geplaatst, te gaan wonen. Met de beste bedoelingen natuurlijk! Men wil den menschen tuinbouw gaan leeren, aan meer orde gewennen. Zij zijn dan ook veel beter bereikbaar, wat het bestuur vereenvoudigt en vergemakkelijkt. Wat heel wenschelijk is, gezien het enorme gebied, dat één enkel bestuursambtenaar moet besturen. Maar in sanitair opzicht is de maatregel vermoedelijk een gevaar, want nu blijft alle vuil, dat vroeger door de zee werd opgenomen en onschadelijk gemaakt, op het land liggen en zal de aanleiding zijn tot verspreiding van infectieziekten, die de bevolking vroeger niet kende. Hadden de bestuursambtenaren het advies kunnen inwinnen van een hygiënist, de maatregel zou vermoedelijk zijn uitgesteld.

Verbetering van den veestapel.

Op *Soemba* tracht het Bestuur door den invoer van Australische hengsten, het paardenras, dat sterk achteruitging, te verbeteren. Een prijzenswaardige maatregel, even lofwaardig als de poging door den invoer van Britsch-Indisch vee een goeden veestapel te krijgen. Het eiland voert paarden uit. De paarden worden op de booten der K. P. M. begeleid door menschen, die er gedurende de reis op passen. Ze komen te Soerabaja, ontvangen er geld. Met dit geld gaan ze goede sier maken. Teruggekomen, hebben ze naast geld, „sakit Soerabaja" meegenomen. Hiermee infecteeren ze hun vrouwen en het liedje, boven gezongen, herhaalt zich. Zeer tot schade van de bevolking, die vermoedelijk toch al, volgens het onderzoek van Rodewald, afneemt. Ik weet zeer goed, dat maatregelen er tegen hoogst moeilijk zijn, maar met doodzwijgen van misstanden komt men er niet!

Verkeer en geslachtsziekten.

Hetzelfde verschijnsel doet zich voor op *Zuid-Celebes*, waar veel lastauto's langs de wegen snorren. Op die plaatsen, waar het verkeer het sterkst is, nemen ook geslachtsziekten toe. Op een der centra in die streek noemt men ze „sakit passar", omdat de passar de rendez-vous plaats is voor chauffeurs en vrouwen die gaarne wat willen verdienen en zich prostitueeren. Ik merk even op, dat de zeden op sexueel gebied vaak zeer streng zijn, maar dat die door de aanraking met de Westersche cultuur losser worden. Op overspel, vroeger met den dood gestraft, staat nu gevangenisstraf van b.v. één jaar. Deze straf is uiterst licht, vergeleken met vroeger.

De politie.

Politiesoldaten zijn ook op tal van plaatsen in de Buitengewesten kultuurdragers. Geen grooter „rameh-rameh" voor het garnizoen op een plaatsje aan de kust van Zuid-Celebes gelegen, dan het op meerdaagsche oefening moeten naar een kampong ook in die buurt gelegen, waarvan alle mannen een groot deel van 't jaar met hun scheepjes afwezig zijn. De gevolgen blijven niet uit natuurlijk, want tal van die politiemannen lijden aan gonorrhoe en syphilis.

Een drama in de bergen.

In het hartje van *Midden Celebes* — in de buurt van het Possomeer — zag ik een kampong. De bewoners waren van hun bergen gehaald. Daar woonden ze voor hun doen goed en gezond. De kampong die ik zag was de derde, die de menschen gebouwd hadden! Tweemaal hadden ze hun nieuwe kampong moeten verlaten, omdat ze er stierven als ratten! Resident Tideman was er bij. Hij vond het een drama, ik ook! Tal van verplaatsingen heeft het bestuur overal in den archipel gelast. De menschen woonden op moeilijk bereikbare plaatsen. 't Bestuur was, gezien de geweldige afstanden, te zwaar. Men concentreerde de menschen. Men zocht een geschikte plaats uit, liefst bij een kali, omdat men dan water had. Maar voorlichting, advies, ontbrak. 't Gevolg was, dat er dikwijls hevige malaria uitbrak onder menschen, die er nooit aan hadden geleden. Dat is onrecht!

Posso, dat verplaatst moest worden.

In *Posso* woonde een controleur, die van meening was, dat het plaatsje zeer ongezond was. Hij wilde het verplaatsen naar gezonder streken. Loffelijk voornemen! Maar zou de plaats, die hij uitzocht, gezond zijn? Het toeval wilde, dat er te Posso een off. v. gezondheid was, die kijk had op het malaria-vraagstuk. Resident Tideman verzocht dezen, om een onderzoek in te stellen. Wat bleek? Het plaatsje was *niet* ongezond! Indien geen behoorlijk sanitair advies had kunnen zijn ingewonnen, Posso zou verlaten zijn— zeer tot schade van de handelaren en anderen, die er woonden!

Bevolkingsvraagstuk in Midden-Celebes. Cijfers.

Dr. Alb. C. Kruyt was zoo vriendelijk een onderzoek voor me te doen instellen in heel *Midden-Celebes*. Een kleine 200 kampongs werden onderzocht. Ik publiceerde een resumé der cijfers in „De Opbouw" (van Dec. 1925). Uit die cijfers blijkt, dat tal van stammen te weinig kinderen produceeren om te kunnen voortbestaan. De cijfers loopen in de verschillende kampongs zeer uiteen. 't Eischt nauwkeurige locale kennis om ze te beoordeelen. Ik vraag me af: zijn er onder die kampongs vele, die indertijd op last van het bestuur verplaatst zijn? Of hebben de bewoners op andere manier te lijden van de aanraking met de Westersche kultuur? (Ik merk nog even op, dat Adriani en Kruyt het dansen der Toradja's niet hebben verboden. Maar de uitwassen er van gaan ze tegen).

Boeroe.

Uit een statistiekje van *Boeroe*, mij door den zendeling Pieters verstrekt, zie ik, dat de bergbevolking flink in aantal toeneemt. Het geboortecijfer der menschen aan de kust is echter slechts ± de helft van dat der bergbewoners. Dit is een kleine illustratie in cijfers van de gevaren verbonden aan het verplaatsen van menschen uit hun bergen naar de kust. Op *Ceram* is in een paar jaar de bevolking van een kampong ook naar de kust verplaatst en tot de helft verminderd. Meer voorbeelden er van zijn bekend. Sommige er van rusten in de archieven van den Dienst der Volksgezondheid.

Niet noodig!

In één der landschappen van *Midden-Celebes* wilde men gaarne een arts hebben voor de bevolking. Men kon hem wel betalen ook. De toestanden waren er, zooals een bestuursambtenaar mij mededeelde, op sanitair gebied, slecht. Eens in de maand kwam er een dokter van Paloppo. De reis duurt ettelijke uren, per auto en te paard. Zoo'n bezoek heeft natuurlijk geen nut, hoe goed de dokter het ook meent. En daaraan ontbrak niets! Maar onderzoeken, feiten verzamelen, behoorlijk inzicht krijgen in de toestanden, daar was geen sprake van. Men vroeg om een dokter via den inspecteur van den toenmaligen B. G. D. te Makassar. De titularis adviseerde, dat 't niet noodig was. Was die officier van gezondheid hygiënist geweest, het advies zou anders hebben geluid.

Assaineeringswerk door ambtenaren Binnenl. Best.

Op *Boeloekoemba* zetelde, toen ik er was, een bestuursambtenaar, die voor hygiëne voelde. Ik heb er meer op mijn reis ontmoet. Die *wilde* niet alleen, maar *deed* het ook! Anderen wilden wel, maar de omstandigheden waren hun te machtig. Misschien is dit wel te wijten aan de vele overplaatsingen. Maar dit tusschen haakjes. De B.B.-man had een moeras gedempt, door er afvoerslooten in te laten leggen en alles op te hoogen met klapperdoppenafval. De bevolking moest helpen in heerendienst. Ze deed dit, moest dit doen, maar ze was sceptisch gestemd omtrent den uitslag. Na korten tijd zag ze, dat de malaria, die vroeger in hevige mate heerschte, sterk verminderde. Ze kreeg plezier in het werk en ongevraagd hoogde ze toen de eigen erven ook op! Gekost heeft dit alles heel weinig, in hoofdzaak heerendiensten en klapperafval, alles gratis te verkrijgen.

In *Baoe Baoe* heeft een officier de assaineering ter hand genomen. Ook met succes. Prof. Dr. Rodenwaldt, arts van den D. d. V., verheft zijn deskundige stem tegen het werk van leeken, omdat het lang niet zeker is, dat men succes zal hebben. De heer R. heeft gelijk, maar hij heeft ook ongelijk! Immers, nergens bevinden zich de gouvernementsorganen, die den goed willenden bestuursambtenaar advies kunnen geven, voorlichting, contrôle kunnen uitoefenen! Vraagt men te Weltevreden om een opnemer, met het doel het terrein in kaart te brengen, 't duurt minstens 2 à 3 jaar voor die deskundige ter plaatse is — als hij al komt! Dit is de reden waarom bestuursambtenaren in arren moede zelf de hand aan de ploeg slaan! Merkwaardig goedaardig als de Indonesische bevolking is, doet zij wat men met een zoet lijntje van haar vraagt. Maar deskundige voorlichting ontbreekt, er bestaat kans dat het werk geen resultaten zal afwerpen, terwijl bovendien de kans groot is, dat veel onnoodig werk wordt verricht, er te veel geëxperimenteerd wordt...... met de allerbeste bedoelingen!

De uitstervende Kaja Kaja's herleven.

In *Zuid Nieuw Guinea*, in de buurt van Merauke, heeft het bestuur sedert de laatste 20 jaar invloed gekregen. Er is meer veiligheid gekomen en daarmee meer verkeer tusschen de stammen onderling. Dit meerdere contact heeft geleid tot de verspreiding van een endemisch heerschende ziekte, die het voortbestaan der bevolking bedreigde. De Missie sloeg alarm. Dit werd in de 2e Kamer gehoord, waarvan het gevolg was, dat de Indische Regeering een bekwaam arts naar Merauke zond. Onder hoogst moeilijke omstandigheden — geen of zoo goed als geen medewerking van den B. G. D. — heeft die arts de bevolking behandeld. De toekomst laat zich nu weer rooskleuriger aanzien. Mits de Regeering de handen niet van de menschen aftrekt. Ik ben hier bang voor, want positief zeker weet ik, dat het helpen niet van harte gaat. Waren het paradijsvogels, welmeenende menschenvrienden zouden ach en wee roepen, maar nu het slechts „wilden" zijn, zwijgt men.

Onrecht den Kaja Kaja aangedaan.

Door slinksche manieren heeft men den Kaja-Kaja's hun klapperboomen ontnomen! Dat is een zeer groot onrecht! In den Volksraad is er over gesproken! Het is mij niet bekend, of dit onrecht hersteld is.

Bestuursmaatregelen.

Op de *Noordkust van Nieuw-Guinea* heeft men de tempels der Papoea's, de hoogst interessante mannenhuizen, omver gehaald; de korwars, de afgodsbeelden heeft men vernietigd; op *Soemba* beperkt men het aantal paarden dat bij den dood van een radja geofferd moet worden; op *Bali* heeft men de weduwenverbranding verboden; het koppensnellen is op alle eilanden verboden (op Nias is in 1923 nog een kop gesneld); met het onderling oorlogvoeren is het uit; het houden van slaven is verboden, dat van pandelingen ook; bij de doodenfeesten op *Midden-Celebes* is het aantal offerdieren sterk beperkt; het kinderhuwelijk tracht men tegen te gaan; de bruidsschat wordt, waar noodig, verlaagd, en er gebeurt nog meer, dat indruischt tegen de adat. Al deze maatregelen zijn beslist genomen in het belang der bevolking. Met Westersche oogen bezien is geen der maatregelen onbillijk. Maar de bevolking bezit die oekases met Oostersche oogen en legt er zich noode bij neer. Ze zwijgt, tenminste men hoort haar niet. Maar ik stel de vraag: zullen de menschen, wien men dit alles binnen enkele jaren heeft ontnomen, en wien men er niets voor heeft teruggegeven, dat geestelijk hun belangstelling heeft, dit verdragen? Zullen ze er geestelijk onder gaan lijden, zooals dit met zooveel andere volken het geval geweest is? De Zending wil het Christendom brengen. 'k Heb diep respect voor de mannen en vrouwen, die daar in groote eenzaamheid hun levenstaak volbrengen. Maar ik vraag me af: is de Zending in het algemeen niet te dogmatisch, begrijpt ze de ziel der menschen, waaronder ze werkt? Brengt ze den menschen wat vroolijkheid, geestelijke ontspanning? De meeningen der personen, die ik er op mijn reis over sprak,

liepen zoo uiteen, de meesten wisten van het werk der Zending zoo weinig af, dat ik geen hoogte kon krijgen van den feitelijken toestand en er dus verder over zwijg.

Resumé.

Resumeerend mag men besluiten: de plotselinge aanraking van de bewoners der Buitengewesten met de Westersche kultuur brengt toestanden met zich mede, gevaarlijk voor lichaam en ziel. Vroeger wist men dit niet. Men aanvaardde het als een axioma, dat primitieve menschen ten onder moesten gaan. Men weet nu beter. Het is de plicht van een beschaafde natie als de Nederlandsche, aan dit vraagstuk aandacht te schenken. Door onderzoek dient men na te gaan of verschillende invloeden, reeds thans hier en daar zeer goed merkbaar, ook elders hun noodlottigen invloed doen gelden. Het orgaan, waaraan dit onderzoek moet worden opgedragen en dat tevens de middelen tot voorkomen en genezen aan moet wijzen, is daarvoor thans niet geoutilleerd. Daarom moet het worden uitgebreid. Laat men beginnen in de centra (Medan, Padang, Ambon, Koepang, Makassar, Bandjermasin) *inspecteurs van de volksgezondheid* te plaatsen met het doel toestanden te onderzoeken, bestuursambtenaren te adviseeren, voorstellen tot verbeteringen in te dienen, genomen maatregelen te controleeren, zorg te dragen voor continuiteit.

Lijst van Inl. en Maleisch-Chineesche Bladen en Periodieken,

met vermelding van redactie, plaats van uitgifte, verschijndagen en richting.

INLEIDING.

Meermalen komt het voor dat in de verschillende rubrieken van dit blad Inlandsche bladen worden genoemd, waarvan men gaarne nadere bijzonderheden zou willen weten. In ondervolgende opgave nu wordt hieraan tegemoet gekomen; ze is zeer betrouwbaar en recent en ontleend aan een overzicht, door de Commissie voor de Volkslectuur te Weltevreden, den 12en December l.l. gepubliceerd.

A. Nieuwsbladen op Java.

Api (Mal.), Redactie: Soebakat (in hechtenis), plaatsverv. Heroemoeljono, Semarang, dagelijks (Communistisch).

Bromartani (Jav.-Mal.), Redactie: Tjondropradoto, Solo, 2 × p. w. (Rijksblad).

Darmo-Kondo (Jav.-Mal.), Redactie: Sastrokarjono, Solo, 2 × p. w. (Liberaal Boedi Oetomo).

Hindia-Baroe (Mal.), Redactie: H. A. Salim, Weltevreden, dagelijks (P. S. I., Islam. Nation.).

Pandji Poestaka (Mal.), Redactie: Bureau v. d. Volkslectuur, Weltevreden, 2 × p. w.

Kaoem-Moeda (Mal.), Bandoeng, dagelijks (P. E. B. Evolutionnair).

Kemadjoean-Hindia (Mal.), Redactie: Soeroso, Soerabaja, dagelijks (Behoort niet tot een partij; radic. nation.).

Njala (Mal.), Redactie: Oesman gelar Soetan Keadilan, Weltevreden, dagelijks (Comm.).

Sedio-Tomo (Jav.), Redactie: Hardjosoemitro, Djokja, dagelijks; 1 × p. w. Mal. Ned. bijlage (Jav. nationalistisch).

B. Nieuwsbladen op de Buitengewesten.

Benih-Timoer (Mal.), Redactie: Moh. Joenoes Is., Medan, dagelijks (Neutraal).

Oetoesan-Melajoe (Mal.), Redactie: Hassan 'Noel Arifin, Padang, 3 × p. w. (Radicaal).

Pantjaran-Berita (Mal.), Redactie: Soedarmo, Medan, 2 × p. w. (Bataksch Nation.).

Pemberita-Makassar (Mal.), Redactie: C. I. Rieuwpassa, Makassar, dagelijks (Liberaal).

Pewarta-Deli (Mal.), Redactie: Mangaradja-Ihoetan, Medan, 3 × p. w. (Liberaal, Mandailingsch).

Tjaja-Soematra (Mal.), Redactie: Sampono Radja, Padang, dagelijks (Liberaal).

Soeara Kita (Mal.), Redactie: Mangkoeto Soleiman en Urbanus Pardede, Pematang Siantar, 3 × p. w. (Liberaal).

Soeara Tapanoeli (Mal.), Redactie: Amir Hoesin, Sibolga, 3 × p. w. (Liberaal).

Warta-Hindia (Mal.), Redactie: Chatib Maharadja, Padang, 3 × p. w. (Minangk. Nat.).

C. Inlandsche Periodieken op Java.

Al Islam (Mal.), Redactie: Comité Al Islam en bestuur S.I., Garoet; Soeroso, Abd. Moeis c.s., Garoet, 1 × p. m. (Islam-politiek).

Bandera-Islam (Mal.), Redactie: O. S. Tjokroaminoto, Djokja, 1 × p. w. (Islam-politiek, C.S.I.).

Bandera Istri (Mal.), Redactie: Emi, Bandoeng, 2 × p. m. (Radicaal).

Bintang-Hindia (Mal.), Redactie: Parada-Harahap, Weltevreden, 1 × p. w. (Neutraal, geïll.).

Boedi Oetomo (Mal., Jav., Ned.), Redactie: Soetopowonobojo, Semarang, 1 × p. m. (Off. org. B.O.).

Boro-Boedoer (Mal.), Redactie: M. O. Hachemi, Welt., 1 × p. w.

Fadjar Kemadjoean (Mal.), Redactie: T. Maoelit, Welt., 2 × p. m. (Org. voor Celebes, spec. Menadoneezen).

Genta-Kekeleng (Jav.), Redactie: Sastrasadargo, Solo, 1 × p. w. (Behoudend).

Goeroe-Desa (Jav.), Redactie: R. Wonobojo en R. Soetopo, Solo, 2 × p. m. (Org. B. O., onderwijsblad).

Hidoep (Mal.), Redactie: Marco, Djokja, 1 × p. m. (Communistisch).

Jong-Java (versch. talen), Redactie: Red. commissie Stovia, Welt., 2 × p. m. (Org. Verg. Jong Java).

Jong-Sumatra (Ned., Mal.), Redactie: B. Effendi, Padang, 1 × p. m. (Org. Verg. S.B.).

Katja (Soend.), Redactie: R. Boerhan, Cheribon, 2 × p. m. (Islam.).

Kemadjoean-Kita (Ned.), Redactie: P. A. Ammerlaan, Malang, 1 × p. m.

Keroekoean-Anak-Sumatra (Mal.), Redactie: het Bestuur, Welt., 1 × p. m. (Org. Verg. K. A. S.).

De Klok (Ned.), Redactie: Soewandhie, Welt., 2× p. m. Comm. (voorloopig gestaakt).

Krido-Watjono (Jav.), Redactie: R. M. Soemopranolo, Solo, 1 × p. m. (Org. Verg. Krido Watjono (kunst en wetenschap).

Madoerathna (Madoer.), Redactie: Troenodjojo, Soerabaja, 1 × p. m.

Medan-Moeslimin (Mal.), Redactie: Haroen Rasjid, Solo, 2 × p. m. (Comm., Islam.).

Mena-Moeria (Mal., Ned.), Redactie: J. Kayadoe c.s., Welt., ongeregeld (Org. Sarekat Ambon).

Mowo (Jav.), Redactie: S. Hardjodiwongso, Solo, 2 × p. w. (Communistisch).

Obor (Soend.), Redactie: R. Soenarja, Bandoeng, 1 × p. m. (Neutraal).

Panggoegah (Jav.), Redactie: Soewardi c.s., Djokja, 1 × p. w. (Radicaal Nat. comm. tendenz).

Pepènget (Jav., Mal.), Redactie: Djie Sian Liang, Solo, 1 × p. w. (Behoudend).

Persatoean Rajat (Mal.), Redactie: Soewito, Salatiga, 1 × p. w. (Soediro S. R.).

Persatoean-Djawi (Jav.), *Poesaka-Soenda* (Soend.), Redactie: Dr. R. A. Hoesein Djajadiningrat, J. Kats en M. Soeriadiradja, Welt., 1 × p. m. (Org. Java Inst.).

Proletar (Mal.), Redactie: Moeso en Soedibio, Soerabaja, 3 × p. m. (Commun.).

Sahala-Batak (Bat.), Redactie: E. Harahap, Welt., 2 × p. m. (Org. Bataks-Bond Batavia).

Sekar-Roekoen (Soend.), Red.-commissie: Welt. (Stovia), 1 × p. m. (Org. Verg. jongelui van Middelbare scholen).

Sipatahoenan (Soend.), Redactie: Atmawinata en Soetisna Sendjaja, Tasikmalaja, 1 × p. w. (Org. Verg. Pasoendan).

Siswo Goepito (Holl.), Redactie: Red.-commissie, Solo, 1 × p. m. (Org. Jong-Java, Solo).

Soeara-Minahasa (Mal.), Redactie: P. B. Tumbelaka, Bandoeng, 3 × p. m. (Org. Perserikatan Minahassa).

Soeara-Perdamaian (Mal.), Redactie: A. M. Singadji, Soerabaja, 1 × p. w. (Islam-Nation.).

Soeara-Perempoean (Mal.), Redactie?, Semarang, 1 × p. m. (Vrouwen-emancipatie).

Soeara-Ra'jat (Mal.), Redactie: A. Soekindar, Semarang, 2 × p. m. (Commun. Org. P.K.I.).
Soeloeh-Boedi (Jav.), Redactie: Darmo Moeni, Blora 1 × p. m.
Soeloeh-Peladjar (Mal.), Redactie: Ch. Sjamsoe, Welt., 2 × p. m (Schoolbl.).
Soerapati (Soend.), Redactie: Wardi, Bandoeng, 1 × p. w. (Volksblad, comm.).
Soesoeloeh (Jav., Mal.), Redactie: R. Ng. Djiwopradoio, Solo, 1 × p. w. (Evolution.).
Sosotya-Rinontjé (Ned.), Redactie: Red.-comm. van onderwijzers der Adhi-Dharma-school, Djokja, 1 × p. w. (Schoolbl.).
Sri-Djojobojo (Mal.), Redactie: Soepandji, Kediri, 1 × p. w. (Org. S. I. Kediri).
Sri-Poestaka (Mal.), Redactie: Bureau van de Volkslectuur, Welt., 1 × p. m. (Neutraal, geïll.).
Swara Goeroe (Jav.), Redactie: Soeparman Hardjo Soebroto, Solo, 2 × p. m. (Onderwijszaken).
Swara-Tama (Jav.), Redactie: Red.-commissie, Moentilan, 1 × p. w. (R. Kath. orgaan).
Tjahaja-Betawi (Mal.), Redactie: Moehammad Tohir (Bestuur „Kaoem-Betawi"), Welt., 1 × p. m. (Org. Batavianen, lib.).
Tjahaja-Minahassa (Mal.), Redactie: Dr. Ratulangi c.s., Magelang, 1 × p. m. (Nationalistisch).
Tjahaja-Pengetahoean (Mal.), Redactie: R. Soemantri, Djokja, 1 × p. m. (Neutraal).
Tjondoberowo (Jav.), Redactie: I Ing Tjiang, Blitar 1 × p. m.
Toengkal (Mal.), Redactie: R. Boerhan en Said Alwi al-Alaydroes, Cheribon, 2 × p. m.
Wawarah Islam (Jav.), Redactie: Moechtar Boechari, Solo, 1 × p. m. (Commun.).
Woro-Soesilo (Jav.), Redactie: S. Hadiwijoto, Solo, 2 × p. m. (Isl. vrouwenblad).
Istri-Soesila (Mal.), Redactie: S. Hadiwijoto, Solo, 2 × p. m. (Isl. vrouwenblad).

(Slot volgt.)

Nederlandsche Reisvereeniging.

MAILREIZEN.

Hieronder worden opgenomen de reizen, speciaal uitgeschreven voor naar Indië terugkeerende leden. Zij zijn tot stand gebracht in overleg met de Vereeniging Oost en West. Andere leden kunnen echter ook deelnemen voor zoover er plaats is. De data zijn zoo gesteld dat men één dag vóór het vertrek der booten naar Indië te Marseille of Genua is. De naam der booten, waarop de reizen dus aansluiten, wordt achter het no. van iedere reis vermeld. Er wordt per 2e kl. gereisd. Aanvangspunt Rotterdam, eindpunt Marseille of Genua. Aantal dagen voor Marseille 8, reissom *f* 145.—, voor Genua 9, reissom *f* 170.—.

Reizen eindpunt Marseille.

No. 280. Van 28 Jan. tot 4 Febr. Vertrek s.s. „Tambora", 5 Febr.
No. 281. Van 11 tot 18 Febr. Vertrek s.s. „Indrapoera" 19 Febr.
No. 282. Van 25 Febr. tot 4 Mrt. Vertrek s.s. „Insulinde" 5 Mrt.
No. 283. Van 11 tot 18 Mrt. Vertrek s.s. „Tabanan" 19 Mrt.
No. 284. Van 25 Mrt. tot 1 Apr. Vertrek s.s. „Patria" 2 Apr.
No. 285. Van 8 tot 15 Apr. Vertrek s.s. „Kawi" 16 Apr.
No. 286. Van 22 tot 29 Apr. Vertrek s.s. „Slamat" 30 April.
No. 287. Van 6 tot 13 Mei. Vertrek s.s. „Tambora" 14 Mei.
No. 288. Van 20 tot 27 Mei. Vertrek s.s. „Indrapoera" 28 Mei.
No. 289. Van 3 tot 10 Mei. Vertrek s.s. „Insulinde" 11 Juni.
No. 290. Van 17 tot 24 Juni. Vertrek s.s. „Tabanan" 25 Juni.

Programma. — *1e Dag.* Rotterdam—Parijs. Vertrek van Rotterdam des morgens; lunch in den trein; souper en logies te Parijs.

2e Dag. Oriënteeringstocht per auto door de stad. Louvre; Tuileriën; bezoek Hotel des Invalides; Graf van Napoleon; Champ de Mars; Trocadero; Bois de Boulogne; Avenue de la Grande Armée; Arc de Triomphe; Graf van den Onbekenden Soldaat; Parc Monceau; Madeleine Kerk; Avenue de l'Opéra; lunch; daarna voortzetting van den tocht; Palais de Justice; Ste. Chapelle; Panthéon, (bezoek) Stadhuis, groote Boulevards; Place de l'Opera enz., souper, logies.

3e Dag. Des morgens per auto bezoek aan de Notre Dame en Sacré Coeur; dan per auto naar Versailles, waar wordt geluncht; vervolgens bezoek aan het Paleis, Groot en Klein Trianon; de tuinen; Oranjerie enz. en dan naar Parijs terug; souper, logies.

4e Dag. Vrije morgen; winkelen; bezoek Groote Magazijnen; lunch; in den namiddag bezoek aan het Musée Cluny, met prachtige verzamelingen oude Kunst, en aan de tuinen en Museum van het Luxembourg.

5e Dag. Des morgens ten c.a. 9 uur van Gare P.L.M. naar Grenoble, lunch in den trein; aan te Grenoble c.a. 8 uur; souper, logies.

6e Dag. Te Grenoble; stadsbezoek; Kerk N. Dame; St. Laurent, stadhuis en wandeling door de voornaamste straten; lunch; in den namiddag bezoek Jardin des Dauphins; Paleis van Justitie; Jardin de la Ville; Jardin des Plantes enz.; souper, logies.

7e Dag. Na het ontbijt te c.a. 9 uur per auto via le Suppey en Col de la Porte naar de Grande Chartreuse; bezoek aan het beroemde Klooster; lunch aldaar; ten ongeveer 2 uur per auto door le Désert, St. Laurent du Pont en la Placette naar Grenoble terug; souper, logies.

8e Dag. Van Grenoble naar Marseille via Sisteron, lunch in den trein; souper, logies Marseille.

Reizen eindpunt Genua.

No. 291. Van 3 tot 11 Febr. Vertrek s.s. „Prins der Nederl." 12 Febr.
No. 292. Van 17 tot 25 Febr. Vertrek s.s. „Prinses Juliana" 26 Febr.
No. 293. Van 3 tot 11 Mrt. Vertrek s.s. „Vondel" 12 Maart.
No. 294. Van 17 tot 25 Mrt. Vertrek s.s. „Joh. de Witt" 26 Maart.
No. 295. Van 1 tot 8 Apr. Vertrek s.s. „Kon. der Nederl." 9 April.
No. 296. Van 14 tot 22 Apr. Vertrek s.s. „J.Pzn. Coen" 23 April.
No. 297. Van 28 Apr. tot 6 Mei. Vertrek s.s. „Grotius" 7 Mei.
No. 298. Van 12 tot 20 Mei. Vertrek s.s. „Prins der Nederl." 21 Mei.
No. 299. Van 26 Mei tot 3 Juni. Vertrek s.s. „P. C. Hooft" 4 Juni.
No. 300. Van 8 tot 17 Juni. Vertrek s.s. „Prinses Juliana" 18 Juni.

Programma.. — *1e Dag.* Van R'dam naar Basel. Lunch en diner in den trein. Logies te Basel.

2e Dag. Des morgens ongeveer 8 uur van Basel naar Lugano via Luzern; aan Lugano ongeveer 2 uur; diner in den trein of te Lugano; naar het hotel; stadsbezoek; souper; logies.

3e Dag. Na 't ontbijt per tram en boot naar Porlezza Menaggio, naar Bellaggio en Cadenabia; bezoek aan villa „Carlotta"; lunch te Tremezzo; daarna boottocht over het Comomeer naar Como; indien mogelijk nog bezichtiging van de stad; ongeveer 6 uur per trein van Chiasso naar Lugano terug; diner, logies.

4e Dag. Te Lugano; des morgens per bergspoor de Monte S. Salvatore op; kort verblijf op den berg; naar Lugano terug voor den lunch; in den namiddag boottochtje naar Gandria; bezoek aan de Grotto

Haarlem en Omstreken.

Helvetia; terug naar Lugano; verder stadsbezoek; Kerk, Kurzaal, Stadspark enz. Souper, logies.

5e Dag. Des morgens per trein via Bellinzona naar Locarno, aankomst ongeveer 10 uur; bezoek aan de beroemde Kerk Madonna del Sasso, met prachtig uitzicht over het Lago Maggiore; verder wandeling door het stadje en lunch; in den namiddag boottocht over het meer tot Pallanza; diner en logies aldaar.

6e Dag. Des morgens per motorbootje naar Isola Bella en Isola Madre, met hunne prachtige tuinen; terug naar Pallanza voor den lunch; in den namiddag wandeling naar de beroemde tuinen der villa's Melzi en Riffi; souper en logies.

7e Dag. Vrije morgen, gelegenheid tot kerkbezoek; lunch; in den namiddag per Simplon naar Milaan; souper en logies te Milaan.

8e Dag. Te Milaan; na het ontbijt bezoek aan den Dom; de Passage; Kon. Paleis; Kerkhof enz.; na den lunch voortzetting stadsbezoek en vertrek naar Genua; souper en logies aldaar.

9e Dag. Na 't ontbijt per auto via Nervi en Rapallo naar Portofino-Kulm; lunch aldaar; per auto terug naar Genua; souper, logies.

Van Week tot Week.

Dinsdag 12 tot Maandag 18 Jan. 1926.

De totale zonsverduistering van 14 Januari. De zoo uitstekend voorbereide Nederlandsche expeditie (deelnemers drs. Moll, Minnaert, van der Bilt, prof. Pannekoek en mej. Thoden van Velzen) tot waarneming der totale zonsverduistering, die zich had opgesteld te Talang Betoetoe in het Palembangsche, is helaas door bewolkten hemel totaal mislukt. Daarentegen moeten de Britsche en Amerikaansche expedities, die Benkoelen tot waarnemingsplaats hadden gekozen, schitterende resultaten bereikt hebben, evenals de Duitsche, onder leiding van Prof. Freundlich, waarbij zich de Ned.-Indische van Dr. Voûte had aangesloten. Een Amerikaansch gezelschap (Navy-expedition), dat zijn waarnemingen verrichtte te Kepajang in de Wester-afd. van Borneo, had eveneens te kampen met bewolkte lucht, maar schijnt toch nog eenig resultaat bereikt te hebben.

Indisch Genootschap. Op Vrij. 22 Jan. houdt het Ind. Genootschap te 's-Gravenhage eene vergadering, waarin Dr. A. A. L. Rutgers als spreker zal optreden met het onderwerp: *De voedselvoorziening van Nederlandsch-Indië.*

J. F. Mirandolle †. Te Amsterdam is overleden de heer J. F. Mirandolle, assistent-resident bij het Binnenl. Best. in Ned.-Indië.

Ned. Nat. Bureau voor Anthropologie. Deze te Amsterdam gevestigde instelling heeft besloten aldaar een cursus over prae-historie te houden, waarbij o.a., op 2 Febr. a.s., Prof. Dr. N. J. Krom eene voordracht zal houden over: *De praehistorische archaeologie van Java en Sumatra.*

Luitenant B. U. Groeneveld †. Doodelijk vliegongeval. De leerling-vlieger B. U. Groeneveld, 2de luitenant van het wapen der cavalerie, is op het vliegveld te Kalidjati, in de residentie Krawang, in een vrille geraakt en dwars door een boom neergeworpen. De ongelukkige was op slag dood; hij bleek den halswervel te hebben gebroken. (Aneta, 16 Jan.).

Resident de la Parra. Aneta seint dd. 15 dezer: De resident van Madioen, de heer K. G. Ch. L. de la Parra, is overleden.

Provinciale Raad van West-Java. Den 15en dezer is in het gebouw van den Volksraad te Weltevreden de Provinciale Raad van West-Java (in inheemsche talen aan te duiden met den naam Priangan) plechtig geïnstalleerd. De zitting werd gepresideerd door den Gouverneur van West-Java, den heer W. P. W. Hillen en bijgewoond door den Gouverneur-Generaal, die de openingsrede uitsprak. (Aneta).

Een voordeelig gouvernementsbedrijf. De winst van den Gouvernements Pandhuisdienst over 1925 heeft dertien millioen gulden bedragen, wat een recordcijfer is.

Noodtoestand in Lamongan. In het gebied van Lamongan, afd. Loemadjang, res. Pasoeroean, heerscht een noodtoestand. Een catastrophe wordt gevreesd, indien de djagoeng (mais)oogst mislukt. (Aneta, 18 Jan.).

Wederom de buitenlandsche ingenieurs. Het Dep. der Burgerl. Openb. Werken heeft der Regeering machtiging gevraagd, om na afloop der desbetreffende contracten, zonder contract doch slechts met een opzeggingstermijn van zes maanden, eenige buitenlandsche ingenieurs en opzichters in dienst te houden.

De Ned.-Indische Rekening over 1921. Bij de Tweede Kamer is een ontwerp ingediend tot definitieve vaststelling van het slot der rekening van uitgaven en ontvangsten van Ned.-Indië over 1921. Het nadeelig slot bedraagt niet minder dan f 264.253.467.53.

De zoogenaamde wajangtroep. Aneta seint dd. Semarang 14 Jan. De van Singapore aangekomen Chineesche wajangtroep van 19 personen werd te Semarang den toegang tot Ned.-Indië geweigerd, wegens het pogen om prostituees in te voeren, terwijl de leider van den troep bovendien onder verdenking staat van kinder-exploitatie.

Beperking van het vergaderrecht. Het vergaderrecht is beperkt voor acht inheemsche vereenigingen te Jogjakarta. (Aneta, 16 Jan.).

Generaal Blits. De Generaal-majoor der artillerie te Bandoeng, W. A. Blits, heeft eervol ontslag verzocht.

De Sarekat Islam. Volgens Aneta (13 Jan.) is Tjokroaminoto aangewezen als vertegenwoordiger van de Sarekat Islam Partij op het Kalifaatscongres te Mekka.

C. Chr. J. Schröder †. Te Soekamoemi is op den leeftijd van 62 jaar overleden de heer C. Chr. J. Schröder, oud-hulpprediker in Ned.-Indië en oud-directeur van de Ned. Zendingsvereeniging te Rotterdam.

Vorstelijk bezoek uit Indië. Ter gelegenheid van het 25-jarig huwelijksfeest van H. M. de Koningin en Prins Hendrik hebben de hoven van Soerakarta en Djokjakarta afgevaardigden met fraaie geschenken naar Nederland gezonden. De vertegenwoordiger van Djokja is reeds in den Haag gearriveerd; het is Pangeran Ario Soerjodiningrat, majoor van den generalen staf van het Ned.-Ind. leger, broeder van den Sultan.

Huwelijk van den Gouverneur-Generaal. Naar het Haagsche Aneta-kantoor vernam, zal de gouverneur-generaal Mr. D. Fock binnenkort huwen met mevr. A. F. Diemont, die thans hier te lande vertoeft en einde Maart naar Indië zal gaan.

Kon. Ned. Aardr. Genootschap. Uitgaande van de commissie voor Rotterdam van het Aardr. Gen. worden in dit seizoen eenige voordrachten gehouden; o.a. door Prof. Dr. L. Rutten (den 16en Febr.) over het onderwerp: *Wat wij van de geologie van Java weten en niet weten* (met lichtbeelden).

Een Indië—Holland-vlucht en terug? Uit Bandoeng wordt aan Aneta geseind: De Luchtvaartafdeeling onderzoekt een plan om met een escadrille van vijf vliegtuigen van Indië naar Nederland en terug te vliegen.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Oud-Chineesche Schilderkunst.

Er valt thans in de Kunstzaal Kleykamp, Oude Scheveningsche Weg 17, den Haag, een bizonder mooie tentoonstelling van oud-Chineesche schilderkunst te genieten, welke zeker niet onderdoet voor wat op dat gebied dezen zomer in het Stedelijk Museum te Amsterdam door de vereeniging „Vrienden van de Aziatische Kunst" getoond werd. Ook de plaatsing in deze oud-patrische woning is zeker niet minder gunstig en ongezocht. Al dadelijk komt de bezoeker in de vereischte, rustig meditatieve stemming, als bij 't binnenkomen zijn oog getroffen wordt door 't meer dan levensgroote houten Boeddha-beeld, in zijn beleerende houding, geheel afzonderlijk geplaatst in den ronden uitbouw der middenzaal tegen een goud-bruinen achtergrond.

De „Inleiding" van den keurig uitgevoerden, geïllustreerden catalogus geeft een zelfs voor leeken zeer begrijpelijke uitlegging van het ontstaan en het wezen dezer oude kunst uit het verre Oosten, waarvan wij Westerlingen niet dan na veel verdieping eenig kunstbesef en -genot kunnen krijgen.

Zoo wordt er o.m. op gewezen, hoe in China de schrijfkunst de oorsprong van de schilderkunst is:

„Van de schrijvers, schoonschrijvers, werden er velen beroemd. De inhoud hunner schrifturen was diep doordacht, nobel en getuigde meest van een zeer beschaafd en wijsgeerig ontwikkeld gemoed. Deze geschriften gingen dus samen, met het bestudeeren der taal, van proza en poesie.

„De schilderkunst ontwikkelde zich als het ware spelenderwijze uit dezen beschavingstoestand. De meeste later beroemd geworden schilders gingen ook eerst dan zich op de schilderkunst toeleggen, wanneer zij de zekerheid hadden, dat zij genoegzaam ontwikkeld waren.

„Zooals ook ten onzent, de dichter zich beperkt gevoelend door den woordvorm, zich de vrijheid veroorlooft dezen naar zijn inzicht te wijzigen, zoo voelt de Chineesche schilder zich vrij zijn beelden weer te geven op zijn wijze. Dat wil zeggen op de wijze, die hij zich, gelijk den briefschrijver en den dichter, in zijn brein vormt, na aandachtige beschouwing en overdenking."

Over de wijze, waarop een kunstwerk ontstaat, schrijft o.a. *J. C. Ferguson:*

„Een kunstenaar bespiedt de bewegingen van een gevangen tijger, die aan een boom geketend is, op een rotsachtig, mistroostig boerenerf. De in bedwang gehouden energie van het dier treft hem. Hij beschouwt het flikkeren van zijn oog, de zenuwachtige bewegingen van zijn staart en de kracht van zijn pooten.

„Hij gaat daarna naar huis, zoekt een stuk zijde op, besteedt dagen van kostbaren tijd aan het gereedmaken van deze zijde voor zijn doel en houdt zich overigens bezig met zijn dagelijksch werk. Hij maakte geen schets, terwijl hij den tijger bespiedde en maakt er ook geen gedurende zijne voorbereidende werkzaamheden. Nu hij klaar is te beginnen, ontrolt hij een klein gedeelte van de zijde, zoekt een vrije plaats op de tafel voor hem, schetst een rechthoekje, waarop hij een ruwe teekening van den tijger maakt, zoodat hij hem in de gewenschte houding op de zijde zal krijgen.

„Dan begint hij te werken. Hij schetst den kop van den tijger, dan het lichaam en zoo verder van gedeelte tot gedeelte tot dat alles, wat op het voltooide beeld zal moeten komen, de juiste plaats heeft. Hij volgt geen orde, gehoorzaamt geen regel, buiten den eenen, die hem opgelegd wordt door de afmetingen van zijn tafel. Het beeld van den tijger staat hem steeds scherp voor den geest en geheel uit zijn geheugen, legt hij tenslotte de laatste hand aan zijn kunstwerk".

Een Chineesch kunstenaar veroorlooft zich de vrijheid perspectief en schaduw te verwaarloozen, doch door inhoud, vorm en kleur bereikt hij zijn oogmerk en wel zoodanig, dat zijn werk zoo niet hooger dan toch zeker gelijk gesteld mag worden met het beste, dat onze Westersche schilderkunst voortbracht.

Eigenaardig is, dat terwijl wij Europeanen ons, dikwijls uit onwetendheid en gebrek aan geestelijk kunstbegrip, een afkeurend oordeel aanmatigen over wat wij niet voelen en begrijpen, de Oosterling van zijn kant onze kunstopvattingen veelal niet kan huldigen.

Zoo schreef omtrent de helft der achttiende eeuw *Tsou-I-Kuei* in zijn „Opmerkingen omtrent schilderkunst" o.m.:

„Europeanen zijn er zeer op gesteld in hun schilderingen de perspectief toe te passen met gevolg, dat de indruk van diepte en afstand zeer juist is. In de schilderingen van menschelijke figuren, huizen en boomen zijn er immer schaduwen. De kleuren en penseelen, die ze gebruiken zijn ook geheel verschillend van die, welke in China gebruikt worden. Het beschaduwde gedeelte van de schildering loopt uit van wijd tot nauw, gelijk de punt van een driehoek. Muurschilderingen van paleizen en huizen zijn dikwijls zoo met de werkelijkheid in overeenstemming, dat men er zoo recht in zou willen wandelen. Leerlingen mogen gebruik maken van een klein percentage van de werkwijze der Europeanen en speciaal van hun suggestieve wijze; maar toch zijn zij (Europeanen) geheel zonder stijl. Ofschoon hun werk bekwaamheid in teekenen verraadt, kan het toch niet als waarachtig schilderen gerangschikt worden."

Gelukkig begint er nu, tot beider voordeel, een tijd aan te breken, dat wij wederzijds elkanders kunstuitingen willen leeren waardeeren en bewonderen. Daarom zal ook door ons, Westerlingen, iedere goede gelegenheid, om nauwer met de Oostersche kunst in aanraking te komen, dankbaar moeten worden aangegrepen en benut.

Er zijn op deze tentoonstelling heel wat prachtstukken, die menig Nederlander in zijn omgeving zou wenschen!

Hoor en wederhoor.

Daar 't een goede gewoonte is van „Het Koloniaal Weekblad" om, naast eigen oordeel, mede zooveel mogelijk dat van anderen weer te geven, willen wij, na hetgeen wij zelve mededeelden over *Nieuwenkamp's* „Zwerftocht door Timor en Onderhoorigheden", hier ook weergeven wat *Just Havelaar* en over schreef in „Het Vaderland" van 14 dezer onder *„Nieuwe Uitgaven:*

„In dagboekvorm doet de schrijver het relaas van zijn merkwaardige reis. Zijn toon is kort, zaakrijk, op het nuchtere af. In dit opzicht is zijn reisboek te vergelijken met dat van Dürer, hoewel de financieele notities evenzeer ontbreken als de geniale portretstudies!

„Het uitvoerigst staat hij, uit den aard der zaak, stil bij de beschrijving der voorwerpen, woningen, enz. Toch leest men dóór, want wie zulk een reis maakte, heeft noodzakelijk wel wat te vertellen, dat de moeite van het luisteren loont. Hoewel de lectuur een ietwat tartende bezigheid vormt, blijft deze dorre kroniek juist genoeg de aandacht vast houden. Maar welk een somberen totaal-indruk van het land, zijn primitieve bevolking en zijn schaarsche kolonisten laat dit geschrijf ten slotte achter! Bevangen in een eindelooze en troostelooze verveeldheid droomt het leven daar voort onder de schaduwlooze palmen en aan de kusten der verloren zeeën, waar slechts nu en dan de rookpluim van een schip der Pakketvaart, dat de mail brengt, den blik der blanke bannelingen bloeit. Het merkwaardigste dat ons van de inlanders zelf verteld wordt, blijft eigenlijk het relaas der nachtelijke dansen, waarmede zij (op het eiland Alor) 12 uur, 14 uur achtereen den reizigers hun hulde brachten: een vizioen van beklemmende en mechanische eentonigheid, dat als een lugubere droom ons obsedeert. En het aangrijpendst natuurbeeld geeft misschien de beschrijving der lage, grijze slijkvulkanen op Kambong en Semaoe, waarvan de donkere modderbeekjes wegsiepelen over het verdorde land.

„Den leek zullen de illustraties allicht het meest boeien. Deze teekeningen hebben vaak geleden onder de haast, waarmede zij tot stand kwamen. Want Nieuwenkamp is geen snelle, spontane geest, die ook in een krabbel veel te vertellen weet. Zijn teekenwerk heeft steeds een zeer decoratief karakter, wat op zichzelf zeker geen ondeugd is. Maar de spanning en de diepte ontbreekt, waardoor deze teekeningen tot iets moois hadden kunnen worden. Vooral de vele landschapschetsen doen veelal levenloos aan en schieten aan vormkracht en karakter maar al te zeer te kort. Veel belangrijker wordt Nieuwenkamp waar hij voorwerpen en constructies klaar, vast en ongetwijfeld met stijlbegrip schetste. Modellen en onderdeelen van prauwen, ornamenten van Mokko's en weefsels, snijwerk aan nokpalen en lepels, fragmenten van inlandsche paalwoningen ziet en herziet men met groote bewondering.

„Op welke, diep verscholen psychische krachten berust deze verwonderlijk ontwikkelde ambachtskunst en wat is de reden, dat zij in sommige streken bloeit (of bloeide), in andere nauwelijks voorkomt?"

Wie weet op deze laatste vraag het antwoord te geven? Zoo vragen wij op onze beurt. Gaarne stellen wij onze kolommen open voor een gedachtenwisseling hierover, die allicht belangwekkend kan worden.

Naar onze meening kan, wie er gevoelig voor is, in iedere streek mooien arbeid van inboorlingen vinden. De zucht om geld te verdienen werk remmend op de kunst, ook bij het ambacht en de huisvlijt, maar daar, waar hoogere idealen gediend worden, uit zich dit ook in het werk der handen.

Ten Hagen's Kalender-vloeilegger.

De bizonder smaakvolle kalender-vloeilegger, welken wij onlangs van de Directie der N. V. Drukkerij Ten Hagen in dank mochten ontvangen, getuigt opnieuw van de werkelijk onberispelijke drukkunst, in Nobelstraat 20, den Haag, beoefend. De versiering er van is ditmaal niet, als vorige jaren, naar een teekening van een sierkunstenaar in cliché vervaardigd, doch op moderne wijze geheel uit typografisch lijnmateriaal gezet,

naar een ontwerp van den heer J. Aarden te Amsterdam, specialist op dit gebied. Het resultaat is zekerlijk een aanbeveling voor deze toch reeds zoo goed befaamde drukkerij.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Volksraad (vervolg).

De Locomotief geeft verslagen van hetgeen in den Volksraad behandeld werd: *B.B. in den Volksraad* (Volkscredietwezen, Politie, Kolonisatie, Volkshuisvesting) (8 en 9 Dec.); *Gouvernementsbedrijven* (S.S., P.T.T., de Cokesproeven, Contractanten en gestraften) (10 Dec.); *De Gouvernements-Theeonderneming* (10 Dec.); *Het Leger* (Intendance, Geestelijken, Atjeh, de Javaansche soldaat); *Geestelijke verzorging van het leger* (11 Dec.).

Volkscredietwezen. De heer *Roep* (P.E.B.) had scherpe critiek uitgeoefend op z.i. ontoereikenbare *contrôle van de Centrale Kas* (zie ook *Soer. Hbl.* dd. 2 en 3 Dec.: *„Gevaarlijke decentralisatie"*, Z.). De Reg.gem., de heer *Maas Geesteranus*, eischte juist waardeering op voor de deugdelijkheid van haar arbeid: zij had immers alle fraudes aan het licht gebracht! Maar die te Poerworedjo dan toch eerst na 5 jaar, riposteerde de heer Roep later; de verklaring, dat dit te wijten zou zijn aan de onervarenheid van een jong ambtenaar, wees deze spreker terecht terug. Er zijn zes rapporten over de jaren, waarin de fraudes zijn gepleegd; al deze luiden gunstig! Dat de buitencontrôle der Centrale Kas nog niet ideaal is, gaf de directeur ook wel toe; ook de fout te Poerworedjo begaan, werd niet verbloemd. Toch werd, naar het oordeel van den P. E. B.-er, wel wat al te vlot lof verlangd voor het contrôle-instituut: wat aan het licht komt, is meestdeels zoo ernstig, dat voor complimenten bepaald de tijd nog niet gekomen schijnt.

In tweeden termijn was de *Centrale Kas*, in het bizonder wat betreft haar tekortkomingen op het gebied der contrôle, nog eens scherp onder het mes genomen; wel is waar zoude, naar later bleek, ook de heer Roep niet de uiterste consequentie van zijn critiek hebben getrokken, maar met dat al was deze oppositie, alleen reeds omdat zij van de zijde van een der belangrijkste groepen in den Raad kwam, belangrijk genoeg om er rekening mede te houden. *(Bat. Nwsbl.* 8 en 9 Dec. *Civis.)*

Contractanten en gestraften. Uit het jaarverslag 1924 der *Ombilinmijnen* kan blijken, dat de gestrafte per dagdienst in dat jaar *f* 0.55 goedkooper is geweest dan de contractant. Het totale aantal door gestraften gepresteerde dagdiensten kan over dat jaar op 845.000 worden gesteld. Het bedrijfsoverschot in 1924 ad *f* 848.000 zou dus 845.000 × *f* 0.55 of *f* 465.000 minder hebben bedragen, indien alle dwangarbeiders door contractanten zouden zijn vervangen. Waar de afschrijvingen over 1924 *f* 610.000 bedroegen, zou men in dat geval een bedrag van *f* 227.000 voor die afschrijvingen zijn tekort gekomen. (*De Loc.* 10 Dec.)

Het *Bat. Nwsbl.* (2 Dec. *„Dwangarbeiders in het Gouv. Mijnbedrijf")* wees reeds op de omstandigheden die zich sedert zoo ten ongunste van het bedrijf hebben gewijzigd, dat men *de winst per ton steenkool* moet afmeten naar enkele centen hoogere of lagere bedrijfskosten (vide begrootings-ontwerp 1926). Op een productie van 700.000 ton zou de vervanging van dwangarbeiders door vrije koelies een verhooging der productie kosten met ongeveer *f* 1½ millioen beteekenen, terwijl men de winst voor 1926 niet hooger durft stellen dan 8 centen per ton, nadat op het bedrijf weer drie ton bezuinigd zal zijn. Men zou beter de Ombilin-exploitatie kunnen opgeven dan haar voort te zetten met vrije koelies.

Geestelijken. De Volksraad heeft met 22 stemmen tegen en 12 voor den begrootingspost voor *geestelijke verzorging voor het leger* verworpen. De Regeering had nog niet haar oordeel gevormd omtrent de geestelijke verzorging van Mohammedaansche militairen. Dit beteekent dus — zegt de *Java-Bode* (12 Dec.) —, dat men nog niet gereed is met een schema voor de geheele linie.. en dat gaf bij de stemming den doorslag bij hen die niet alleen voor zichzelf, maar voor allen de zegening der geestelijke verzorging opeischen. Het debat was in de gebruikelijke kleineering van elkanders godsdienstige gevoelens ontaard en het practische principe is alleen door pangeran Koesoemo Joedo scherp gesteld. Met alle respect voor de wenschen van iedere godsdienstige gezindte op zichzelf, moet een openbaar college, dat niet in confessioneelen strijd wil ondergaan, in de eerste plaats h… algemeen belang dienen. En waar dit, in Indië, als e… dubbele verplichting mag gelden, is het thans geopen… vooruitzicht eener regeling voor àllen, toe te juichen.

„De geestelijke verzorging in het leger" wordt tevens … de *Java-Bode* van 8 en 9 Dec. en in de *Deli Crt.* (14 … 19 Dec.) besproken; het *Bat. Nwsbl.* (8 Dec.) pl… voor voorziening in de religieuze behoeften der *„Jod… in Indië"*.

Aansprakelijkheid.

De heer *Aay* sprak in den Volksraad over een str… eenigen leiders van *Ons Aller Belang* opgelegd wege… overneming in hun orgaan van een minder gepast st… uit een courant, en knoopte daar een beschouwing a… vast omtrent het overnemen in het orgaan van O. A. … van al hetgeen in den Volksraad besproken wordt. V… gens het *Bat. Nwsbl.* (5 Dec.) gaat *de onschendbaarh… van de leden van den Volksraad* inderdaad niet verd… dan de Volksraad-vergaderzaal, en dat geldt ook vo… wàt ze beweren. Ook al komt wat ze zeggen in de *„Ha… delingen"* en al zijn deze voor het publiek verkrijgba… *dan vloeit daar nog niet uit voort, dat men buiten af z… mogen herhalen wat in 's Lands vergaderzaal gezegd*… Want dat zou neerkomen op een zich verschuilen acht… een voor een zeer bepaald doel en een bepaalde pla… gewaarborgde onschendbaarheid. Voor de pers heeft … vraag van den heer Aay de waarde van een herinneri… welke zeker van pas komt. Het oude drukpers-reglem… in Ned.-Indië regelde deze kwestie zelfs nadrukkelij… overneming van stukken uit andere bladen enz. de… niets af aan de mate van schuld. En dat geldt, mutat… mutandis, ook voor de „Handelingen" — al zijn wij … gelukkig, een groote stap verder dan onder de bepali… gen van 1854.

Voor den Raad van Justitie te Batavia stond terec… de heer C. A. Craye, hoofdredacteur van het „A. I. … *de Pr Bode"*, die er van beschuldigd werd de numm… 82 en 121 van genoemd dagblad te doen verspreid… waarin voorkomen een pamflet uit Holland en een br… van Tan Malaka aan Z.Exc. den G. G. (*Java-Bode,* … Dec.). Het was niet de bedoeling van het „A. I. D." … voelens van vijandschap enz. tegen de Regeering te uit… maar juist om hierop critiek uit te oefenen. Beklaag… achtte het ongewenscht dat dergelijke opruiende art… kelen onder de oogen komen van het Inlandsche publiek… en was van oordeel dat deze campagne tegen de comm… nistische bladen volkomen gerechtvaardigd is. Bovend… waren de artikelen vóórdien reeds verspreid, zoodat … dit geval geen sprake kan zijn van verspreiding door z… blad. Uit een tel. aan de *Deli Crt.* (19 Dec. blijkt d… de veroordeeling tot een geldboete van *f* 100 is verzoc… De bedoeling van het O. M. (mr. Bekkering) was n… beklaagde direct te treffen, doch een voorbeeld te stel… voor de dagbladen, welke van zins mochten zijn derg… lijke opruiende artikelen verder te verspreiden. Beklaag… voerde ook tot zijn verdediging aan dat hij als hoof… redacteur niet verantwoordelijk was *voor de verspreidi…* van het „A. I. D." en deze was toch het criterium vo… dit rechtsgeding. Bekl. is vrijgesproken, mogelijk op di… formeelen grond. *De D. C. zou buiten twijfel gesteld w… len zien dat een loyaal blad ter bestrijding van deze e… cessen in staat gesteld is zoonoodig dergelijke stukk… af te drukken.*

Atjeh (vervolg).

Over *de jongste gebeurtenissen in Atjeh* waren d… sprekers in den Volksraad vrijwel gelijk gestemd; de he… *Aay* meent, dat men zich op locale explosies stee… voorbereid moet houden en de heer *Loetan* bleek zi… met dit oordeel te kunnen vereenigen. Groote politie… beteekenis hecht in den Volksraad niemand aan de… gebeurtenissen. Reden tot critiek op het gedrag der J… vaansche soldaten ziet de heer Aay ook niet. Het aan… militairen met *rimboe-ervaring* daalt steeds. Met het el… ment der verrassing, dat de troep vroeger overwonn… had, moet men nu weer rekening houden. *(Bat. Nws… 5 Dec. Civis.)*

De Loc. (12 Dec.) bevat een verslag van de indrukk… van een harer Inlandsche medewerkers over Atje… welke „mede om de opmerkelijke overeenkomst der conclusies met de ook elders uitgesproken meening omtre… de oeloebalangs, stellig aandacht verdient." Verscheid… ne Atjehers, waaronder eenige zelfbestuurders, wez… hem op enkele bestuursmaatregelen. In de oogen van h… volk heeft de adel nog niets van haar aanzien verlor… — vernam schr. o.a. —. Als hoofdzaak van de in som… mige kringen heerschende ontevredenheid heeft men … *nieuwe bestuursverhoudingen* aan te merken; oeconom… sche oorzaken zijn aan de stemming volkomen vreem… Er zijn in Atjeh nog vele oeloebalangs van den ouden stem… pel, die de nieuwe maatregelen en verhoudingen ni… meer konden opnemen en die daarvoor ook in het geh…

niet geschikt zijn. Wel is dit met vele jongere oeloebalangs het geval, die een moderne opvoeding genoten. Door het onderwijs aan lagere of middelbare scholen en door hun geheele vorming kunnen zij het Europeesche bestuur beter en vooral sneller begrijpen. Maar men heeft te snel de oude oeloebalangs terzijdegesteld. Men heeft tezeer vergeten, hoe grooten invloed juist die hoofden van den ouden stempel op de gewone bevolking hebben. Die hoofden gevoelen zich opzij geschoven, veronachtzaamd. Zij zijn zeer moeilijk: gesloten, terughoudend, trotsch — en het is daardoor wel begrijpelijk, dat men niet peilt wat in hen om gaat. Maar in werkelijkheid gevoelen zij zich achtergesteld, nu hun vroegere diensten niet meer gevraagd worden en hun gezag niet langer erkend. Dat gezag zien zij aan jongere Atjehers overgedragen. Dit geschiedt te snel. Er zou een soort overgangstijdperk moeten zijn, van langen duur. Want wel is de vervanging door jonge krachten noodig, maar men moet met de gevolgen van de ontstemming der oude oeloebalangs meer rekening houden. Men noemde schr. in Atjehsche kringen de persoonlijkheid van *generaal Swart*. Die kende de hoofden en de hoofden kenden hem. Vriendelijk en innemend ging hij met hen om; zij verlieten zijn ambtswoning niet dan nadat zij er thee hadden gedronken en er werd geen zaak behandeld of het advies der oude oeloebalangs werd ingewonnen. Ook al was dat voor den vorm, ook al werd het wel eens niet opgevolgd — het raadplegen miste zijn werking niet en het kreeg den vorm van *berkat*, zegen, vragen. Zoo werd het vertrouwen der volkshoofden gewonnen. Klachten over den belastingdruk heeft schr. nergens vernomen. De aanslag is redelijk. Daarbij komt, dat voor de productie goede prijzen worden gemaakt. Ook tegen de voorgenomen verhooging der tarieven bij de Atjeh-tram met 1 Januari a.s. hoorde schr. geen bedenkingen. Nergens reist men zoo goedkoop. Lho Seumawe-Koeta Radja kost in de derde klas maar *f* 2.58 voor 258 K.M., dat is een cent per kilometer.

De *Deli Crt.* (19 Dec. bespreekt het artikel „*Op*" van *Z(entgraaff) (Soer. Hbld.* 11 Dec.), de *Deli Crt.* van 18 Dec. meldt de benoeming van resident *O. M. Goedhart* tot gouverneur van Atjeh. De *D. C.* kent den heer Goedhart niet, maar zij hoort hem noemen als een bekwaam bestuursambtenaar, die wel in staat wordt geacht een Gewest als Atjeh behoorlijk te leiden.

Architectuur in Indië.

De Ned.-Ind. Architectenkring richtte een tentoonstelling in in de beide takken van het Kunstkringgebouw te Weltevreden. Aan den vooravond van de opening schreef de *Java Bode* (14 Dec.) o.m.: Deze *Architectuur-tentoonstelling* is de eerste door den nog betrekkelijk jongen kring gehouden. Zij is in hooge mate verrassend en brengt ook den leek in gemakkelijk contact met de uitgevoerde werken en met de ontworpen projecten. Zij doet dit door zuiver architectonische lijnteekeningen, door foto's van voltooide werken en door in zwart krijt, pastel en waterverf geteekende opstanden en vogelvluchten. Op de tentoonstelling worden het publiek voor het eerst het ontwerp voor het *Stadhuis van Soerabaja* voorgelegd, benevens de *Berlage-plannen* voor de *uitbreiding van Batavia*. Een der eerste stands is ingenomen door het werk van de architecten *ir. Thomas Karsten—A. Schouten*. Het Nillmij-gebouw te Semarang van ir. Karsten is een zeer forsche opzet en zijn Suikerfabriek Tjomal is waarlijk een bouwkundige verrassing. Wie suikerfabrieken kent, weet ook hoe troosteloos en desolaat vaak de opzet van zulk een open terrein met schuren en loodsen en hallen en verspreide woningen kan zijn. Het Architecten-bureau *Job en Sprey* te Soerabaja bouwt in gezond modernen stijl, soms met neiging tot het cubisme. De architect *C. Citroen* te Soerabaja is de bouwer van de jaarmarkt, een houtbouw die door den aard van dit materiaal een schilderachtig element vormt. Van zijn hand is het ontwerp voor het monumentale stadhuis, dat op het land Ketabang zal worden opgetrokken. Dit zal de eerste moderne stadhuisbouw in Indië zijn. Ook de Goebengbrug is van Citroen. De Oostenrijksche architect *Baumgartner* zond o.a. drie groote „ideeënprojecten" in, die zeer de aandacht trokken. De *S. S.* exposeert foto's van stationsgebouwen en teekeningen van stationshallen. De gemeente Batavia laat de Passar-Gambir ontwerpen van den architect *J. H. Antonisse* zien, die door hun licht en luchtig karakter zeer duidelijk en juist den tijdelijken bamboebouw aangeven. Van den architect *Jobst* is er een mooie aquarel van een bij den „Uitkijk" te bouwen vischveilingsgebouwtje en van ir. *B J. K. Cramer* o.m. het „ontvanggebouwtje" op Laanhof, dat zich prachtig aanpast aan de oude omgeving, aan de ernstige en historische sfeer van dit tot begraafplaats ingerichte oude landgoed. De architect *Blankenburg* (Arch.-Bureau Bakker en Meyboom) bouwde de groote loodsen der Java-China-Japanlijn te Priok. Behalve mooie woningen van Blankenburg aan den Djocjaweg is van hem de groote moderne flatwoning aan Pegangsaän. De *B. O. W.* zond zijn groote schoolgebouwen in: de Stovia (ing. *H. von Essen*), de Nias (*ir Wiemans*), de Rechtsschool (ing. *J. F. van Hoytema*), de Technische School te Djocja (*ir. Gerber*), het zeer geslaagde Telefoonkantoor te Weltevreden en het bijzonder mooie te Buitenzorg (beide van ing. *Hoytema*), de gevangenis te Tjipinang (*ir. Snuyf*) en een mooie vlotte teekening van het uitkijktorentje bij deze gevangenis (van *ir. Kühr*). Van den architect *N. J. Kruizinga* waren er foto's van „Huize Gandjoeran" te Djocja, dat een prachtig staal is van een buitenhuis in Indië, geheel opgenomen in het landschap. Hier vallen op een zeer goede wisselwerking in de bouwkundige details, decoratieve kracht ten opzichte van de landschappelijke omgeving en zuiver architectonische plastiek in de verschillende verhoudingen. Van het bouwkundig bureau *Wiemans, Abell en Pichel* (Batavia) zijn het groote winkelgebouw op Rijswijk, op den hoek van Koningsplein binnen, het Douanekantoor te Priok en de nieuwe Kwitang-kerk. Blijven nog te vermelden over de inzending van de *Gem. Cheribon*, van de firma *Reyerse en de Vries* met het overbekende Aneta-gebouwtje, de plastisch-architectonische inzending van den beeldhouwer *Maas (firma Buning)* en het geëtste eterniet van den sierkunstenaar *Frans ter Gast* (Holland). De bovenzaal is geheel ingenomen door drie inzendingen: de *Berlage-plannen* van de gem. Batavia, de inzendingen van het *A. I. A.* bureau en van de zeer bekende combinatie *Hulswit, Fermont en Cuypers*. Deze combinatie bouwde alle bankgebouwen voor de Javasche Bank en leverde de ontwerpen voor de uitbreiding van het hotel des Indes, het mooie Carolus-Kapelletje en de uitstekende teekeningen van *ir. Kreisler*. Het *A. I. A.*-bureau, dat het vriendelijke *K. P. M.* ziekenhuis ontwierp, en ook het groote *K. P. M.* gebouw aan het Koningsplein, bouwde de R.K. kerk te Meester Cornelis, het gebouw van Maintz en Co. en het populaire Bat. Zwembad. De architectuur-tentoonstelling is een verrassing en een openbaring tevens.

II. UIT DE INLANDSCHE P...

De Regenten!!!

II (Slot).

De schrijver van het epistel heeft niet de bedoeling ook maar iemand in zijne gevoelens te kwetsen, doch wel om eene regeling voor te stellen, die den bestaanden, zijns inziens gebrekkigen, toestand ten deze kan verbeteren.

Hij wil daarvoor eerst nog wijzen op de verandering, welke, sedert het jaar 1905, in dit opzicht, aan het Hof van Solo heeft plaats gehad en wel in dien zin, dat de Regenten in de gouvernementslanden thans meer en beter dan vroeger worden geconsidereerd.

Zonder uitzondering, worden, krachtens instructie van den Vorst, de Regenten op gelijken voet behandeld als de Pangerans van den Kraton en genieten zij de eerbewijzen van den Mangkoe Negoro, die, evenals zij, aan den jongeren broeder van den Resident is gelijk gesteld.

De positie der Regenten in de gouvernementslanden is dientengevolge in de Javasche Vorstenlanden zoodanig verhoogd, dat de daar aanwezige mannen van stand thans gaarne de functie van Regent in de gouvernementslanden willen vervullen, hetgeen een groot verschil oplevert met de toestanden van weleer.

Het voorstel, zooals de schrijver het voorbrengt, gaat uit van het Gouvernementsbesluit van 9 Mei 1820, No. 22, waarin het reglement is opgenomen met betrekking tot de titels en de indeeling in klassen der Regenten op Java buiten de Vorstenlanden.

Ten aanzien van het ambtszonnescherm der Regenten is daarin in artikel 44 bepaald, dat het voor den Regent met den titel van Adipati en zijne echtgenoote bestaat uit een wit veld met 3 vergulde strepen.

Twee dier strepen, ter breedte van 3 duim, zijn aan den rand geplaatst met eene tusschenruimte, eveneens van 3 duim breed, terwijl de derde streep, ter breedte van 1 duim, in het midden van het veld is aangebracht.

Voor den Regent met den titel van Toemenggoeng en zijne echtgenoote bestaat het zonnescherm voor de bovenste helf uit een wit en voor de benedenhelft uit een groen veld met 3 vergulde strepen van 3 duim breedte, waarvan twee aan den rand met een tusschenruimte eveneens van 3 duim en één streep in het midden, ter breedte van 1 duim.

De vraag of deze regeling nu niet zoodanig kan worden gewijzigd, dat, bij wijze van belooning, aan de Re-

genten met den titel van Adipati het recht van het laten nadragen van de gele pajong kan worden toegekend, beantwoordt de schrijver met de opmerking, dat die loutere verandering van kleur van wit in geel toch geen groote bezwaren kan opleveren, terwijl die wijziging tevens het voordeel heeft, dat, bij het aanwezen der Regenten in de Vorstenlanden, hunne positie meer in overeenstemming wordt gebracht met de stelling, welke zij in werkelijkheid innemen en dat van geringschattende consideratie in die landen dan geen sprake meer zal zijn.

Hunne pajong zou dan kunnen bestaan uit een geel veld met 3 vergulde strepen, waarvan 2 aan den rand met eene tusschenruimte van 3 duim en ter breedte van 3 duim, en de derde streep in het midden ter breedte van 1 duim.

Of anders: een geel veld, waarvan de benedenhelft is verguld en de bovenste helft voorzien van een achthoekige vergulde streep ter breedte van 5 duim.

Deze regeling volgende, zou de pajongkwestie van de Regenten in de gouvernementslanden vanaf den rang van Toemenggoeng tot en met Adipati zijn opgelost op eene wijze, welke in de Vorstenlanden geen aanstoot zou vinden.

De pajongs dier beide groepen verschillen wel ten opzichte van het veld, doch dit houdt rekening met den rang welken zij innemen.

Voorts voegt de schrijver hier nog aan toe, dat de zonen van den Soesoehoenan van Soerakarta *) de gele pajong gebruiken, voorzien van 5 strepen, terwijl, als het veld verguld is en de benedenhelft van 1 streep, is voorzien, zij den titel hebben van Pangéran.

Pangéran Hangabeij heeft evenwel recht op 2 strepen.

De pajong van de zonen van den Mangkoe Negoro is gelijk aan die van de zonen van den Vorst van Soerakarta, doch met dit onderscheid, dat vanaf het midden naar boven de streep achthoekig is.

Het is billijk dat de pajong van den Regent in de gouvernementslanden iets verschilt met die van de vorstenzonen in Soerakarta, doch dit verschil wordt opgeheven, wanneer aan die Regenten den titel van Pangéran wordt toegekend.

Voor het geval het voorstel van den schrijver de aandacht mocht trekken van de autoriteiten en van den Regentenbond, hoopt hij, dat vooral deze bond de aangelegenheid zal voorbrengen bij hooger autoriteit.

*) In het Djocjasche bestaat eene geheel andere regeling.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De oversteek van Merak (Bantam-West-Java) naar Telok-Betong (Zuid-Sumatra).

De persoon, die zich „Arino" teekent, heeft van zijn reis naar Telok-Betong, als dekpassagier op het stoomschip „Reaal" van de Koninklijke Paketvaart Maatschappij, een verhaal gegeven, dat opgenomen is in de „Sin Bin" en overgenomen in de „Pewarta Soerabaija" van 20 Juli 1925.

Hij schrijft daarin, dat het algemeen bekend is, met welk eene snelheid de oversteek van West-Java naar Zuid-Sumatra met de stoomschepen dier Maatschappij wordt volbracht en dat daarmede slechts 5 uren zijn gemoeid.

De reiziger vertrok des morgens te 7 uur per trein van Batavia, die elken Woensdag en Vrijdag ter beschikking staat en had daarvoor den trein op laatstgemelden dag gekozen.

Ten 12 ure 's middags te Merak aangekomen, lag daar ter plaatse reeds de „Reaal" met een groot aantal werkzoekenden afkomstig van Bantam en vele reizigers van anderen landaard aan boord.

Het gezamenlijk aantal bedroeg ongeveer 300.

Nadat het onderzoek der goederen door het douanepersoneel had plaats gehad, werden de gezamenlijke reizigers aan boord toegelaten en was het eene drukte van belang bij het zoeken van een plaatsje op het dek.

In de 3e klasse was slechts weinig ruimte beschikbaar en had men groote moeite een bescheiden plaatsje te veroveren.

De schrijver zelf was dekpassagier en constateerde terstond dat het aanwezige groot aantal Bantamsche werknemers verband hield met den aanstaanden peperoogst in de Lampongsche districten.

Toen ook eene lading karbouwen was overgenomen, vertrok het schip naar Pandjang, waar de schepen ten anker komen voor Telok Betong en welke plaats een paar kilometer daarvan is verwijderd.

Bij aankomst te Pandjang stond een trein gereed en waren tientallen automobielen buiten de opslagloodsen beschikbaar.

Deze laatste voertuigen zijn, volgens de berichten, het eigendom van eene Chineesche kongsie te Muntok, die daarmede tegen den Staatsspoor concurreert.

De prijs van een plaatskaartje per trein van Pandjang naar Telok-Betong was gewoonlijk ƒ 0.25, doch, tengevolge van de mededinging, bedroeg die thans slechts ƒ 0.10.

De meeste automobielen zijn afkomstig van de Fordfabrieken.

De chauffeurs dier voertuigen voeren de concurrentie zóó sterk op, dat zij schreeuwende een vervoer aanbieden voor ƒ 0.05 per persoon.

Aangezien de schrijver naar Tandjong Karang moest vertrekken, welke plaats verder van Telok-Betong is gelegen, nam hij een plaatskaartje voor den trein, waarvoor hij ƒ 0.15 betaalde.

Deze trein had geen 3de klaswagens, doch bestond alleen uit een eerste klas-wagon voor Europeanen en verder tweede klasse wagens voor Oostersche vreemdelingen en Inlanders.

Tijdens de reis naar Tandjong Karang viel de koele temperatuur van de lucht op en trokken de vele boschrijke gronden en de uitgestrekte braakliggende terreinen de aandacht.

In het Chineesche hotel, waar de reiziger zijn intrek nam, was het door het geluid van geloop van den gaanden en komenden man zóódanig rumoerig, dat eerst des nachts ten 12 ure van eenige rust sprake was.

Dit hotel doet dan ook, volgens zeggen, belangrijk onder voor dat van Telok Betong.

Tijdens de zeereis van Merak naar Pandjang ziet men tal van boschrijke kleine eilandjes, waarop klapperaanplantingen worden aangetroffen.

Aan boord van de schepen der Koninklijke Paketvaart Maatschappij konden de dekreizigers geen voeding en geen dranken koopen en hadden de meesten hunner, wegens gebrek aan drinkwater, van de dorst te lijden.

Wel trachtten zij die dranken zich aan te schaffen in de 2e klasse, doch dit werd niet toegelaten.

De schrijver doet om die reden de vraag of het niet goed zoude zijn in die regeling verandering te brengen, zóódanig dat ook de dekpassagiers voedsel en drank aan boord kunnen koopen?

Vooral is het wenschelijk voor hen, die niet op de hoogte zijn van de bestaande toestanden.

Zij, die dit wel zijn, nemen gewoonlijk mineraalwater en limonade mede.

De reisbiljetten worden aan boord gekocht, n.l. derde klasse reizigers ƒ 3.— en voor de tweede klasse reizigers ƒ 12.— per persoon.

Deze laatsten genieten daarvoor een middagmaal.

Te Tandjong Karang waren de groote wegen, waarlangs de woningen der Europeanen zijn gelegen, zeer goed.

De losse verkeering met de vrouwen van den overwal van Java viel eveneens zeer op.

Wel treedt de politie daartegen met kracht op, doch zij kan niet op veel succes bogen.

Het aantal bioscopen bedraagt 2, doch de reiziger had geen gelegenheid die te bezoeken.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Cultuur-geschiedenis van Java in beeld.

Het Java-Instituut zal in samenwerking met de firma G. Kolff en Co. te Weltevreden een boekwerk uitgeven met bovenstaanden titel.

In een circulaire wordt dit, door Dr. W. F. Stutterheim samengestelde, werk aldus aangekondigd: Het is een onmiskenbaar en verheugend feit, dat de cultuur van Java en hare wording uit een gelukkig samengaan van oud-inheemsche en hindoesche elementen meer en meer die belangstelling ontvangt, waarop zij recht heeft. Haar groei, in later eeuwen door verschillende andere factoren in bepaalde richting gedwongen, is een der interessantste verschijnselen, die Zuid-Azië ooit heeft opgeleverd. Langzamerhand is de kloof overbrugd, die de belangstelling in de oude „Hindoe-monumenten" aan den eenen kant en de jonge Javaansche cultuur aan den anderen kant scheidde en men is het als een nauw samenhangend gebeuren gaan zien, dat interessante parallelen met de Middeleeuwen van het Westen opleverde.

Helaas is het den belangstellenden leek niet mogelijk om, aan de hand van veel en goede afbeeldingen, zich een indruk te vormen van dit gebeuren, aangezien de

bestaande publicaties òf de eene, òf de andere zijde buiten beschouwing laten en meestal te weinig aan afbeeldingsmateriaal ter beschikking hebben.

In deze leemte te voorzien is het doel, dat het Java-Instituut zich met de uitgave van een „cultuurgeschiedenis van Java in beeld" stelde, een platen-atlas, waarin het beste en interessantste gegeven wordt uit de verschillende perioden van de Javaansche cultuurgeschiedenis, vergezeld van betrouwbare onderschriften.

De schrijfwijze van Indische aardrijkskundige namen.

In de jongste afl. van het Tijdschr. Aardr. Gen. merkt de hr. J. van Roon (op blz. 69) op dat wat betreft de schrijfwijze van aardrijkskundige namen in Ned.-Indië een hopelooze verwarring en bedenkelijk geliefhebber schijnt te ontstaan en dat men langzamerhand niet weet waar men aan toe is. In het jaarverslag van den Topogr. Dienst van 1917 wordt in eenzelfde opstel gesproken van Tjiremai [1]), Tjeremai, Tjeremai en Tjareme. Op de jongste overzichtskaart is het weer Tjaremé. Het zou goed zijn eindelijk eens tot een beslissing te komen en er dan rekening mede te houden, dat er geen typografische moeilijkheden worden geschapen. Men blijve eenvoudig; in Nederland schrijft men toch ook niet Dévènter, Vènlo, Hèlder, enz. — Door het Gouvernementsbesluit van 5 Aug. 1925 (o.m. bepalende dat het voor inheemsche intellectueelen zooveel beschaafder klinkende Banten weer vervangen wordt door het grove Bantam, het reeds ingeburgerde Tjerebon door Cheribon, enz.) wordt de verwarring nog grooter gemaakt.

Men moet de klachten van den hr. van R. ten volle onderschrijven. In het dezer dagen verschenen boek van W. O. J. Nieuwenkamp: Zwerftocht door Timor en Onderhoorigheden bijv., spreekt hij steeds van het eiland „Séran" en zegt in een voetnoot: „Dit werd nog kort geleden Ceram gespeld." Sedert N. dit schreef is echter de *officieele* spelling wederom „Ceram" geworden inplaats van „Séran". Is dit niet een sterk voorbeeld (dat met vele andere zou kunnen worden aangevuld) van inderdaad hopelooze verwarring?

De Indische Mercuur.

In het Nr. van 13 Jan. (No. 2) is opgenomen het vervolg en slot der voordracht, gehouden door de ...beck op 19 Nov. 1925 aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen, over het onderwerp: Economische opvoeding in Suriname, een koloniaal vraagstuk. Zijne beschouwingen geven den hr. J. S. C. Kasteleyn aanleiding tot eenige opmerkingen, getiteld: Reorganisatie van het onderwijs in Suriname.

Naast deze voor Suriname belangwekkende bijdragen bevat dit Nr. nog: Het arbeidscontract in den Volksraad, door H. Ch. G. J. van der Mandere. — De bloeitijd der cultures (overzicht eener rede waarmede Dr. Buffart de jaarvergadering der Avros te Medan heeft geopend). — Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam (uittreksel voordracht E. Heldring voor zooverre met Indië verband houdend). — Uitvoer der voornaamste handelsartikelen uit het vrije verkeer van Java en Madoera door particulieren. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut geeft een uitgebreide opgave van recente literatuur over de zgn. groote cultures, behalve rubber.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 23 (5 Dec. '25). Plasticiteitsbepalingen bij ruwe rubber, door Dr. O. de Vries. — Landbouw-coöperatie. — De verhooging van de opbrengst van vischvijvers door bemesting, (slot). — Eenige gegevens over roselle-vezel (ontleend aan Berichten der afd. Handelsmuseum van het Kol.. Instituut). — De beschouwingen over de Gouvernements thee-onderneming in den Volksraad. — De jute-industrie en roselle (verslag van een onderhoud met den hr. P. van Besouw).

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 21 (6 Jan.). Het zieleleven der Indonesiërs (Java. VIII), door N. — De electrificatie der Staatsspoorwegen op Java, door ir. d. G. (met tal van afb.). — Schetsen uit de Landraadszaal (Midden-Java). I en II, door Mr. L. — Boekbespreking: Een avontuurlijk leven op Bali. —

Een afzonderlijk Bijblad bevat eene geïllustreerde beschrijving van het Technisch Bureau E. Rombouts te Rotterdam dat, hoewel geen eigen werkplaatsen bezittende, gedurende de bijna veertig jaren van zijn bestaan, een belangrijk aandeel heeft gehad in de levering van machinerieën en materialen naar Java, meer speciaal voor de suikerindustrie aldaar.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

In het Jan.-Nr. is eene beschouwing opgenomen van Dr. R. Broersma over de bevolkingsrubberteelt in Ned.-Indië, een onderwerp dat, vooral na de verschijning der rapporten van dr. Pekelharing, den houtvester Luytjes c.s. in pers en periodiek terecht voortdurende belangstelling geniet. — Hetzelfde Nr. bevat nog een artikel van Prof. dr. H. Blink: Is Celebes een land voor Europeesche culturen? (vrij bewerkt naar eene bijdrage van den hr. Holtus in het tijdschr. De Ind. Culturen). Het schijnt dat het antwoord in de eerste tijden niet bevestigend zal zijn, vooral in verband met het arbeidsvraagstuk en het gebrek aan goede afvoerwegen van het binnenland naar de kust.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 23 (1 Dec. '25). De „Heilige geest" (Peristeria) (aard-orchidée), door H. J. Wigman. — De bacteriophaag in de plantenziekten, door C. J. J. van Hall. — Het roten van vezelstoffen, door A. Schijfsma. — Hulpstoffen der rubber-industrie. — De tabakscultuur in het gedrang? — Korte berichten. (Ziekten en plagen van Hevea in N.-I. — De bloeitijd der cultures. Enz.).

De Mijningenieur.

In de Dec.-afl. stelt ir. M. H. Caron de vraag: Zijn de Lematang-bruinkolen en overgangskolen nu reeds van economische beteekenis? Schr. meent haar bevestigend te kunnen beantwoorden, wanneer gebruik gemaakt wordt van het zoowel economisch als practisch goede vooruitzichten biedend oventype, uitgewerkt door het U. S. Bureau of Mines, waarvan hij eene beschrijving geeft. — Verder bevat deze afl. o.m. het slot eener voordracht van den hr. Vleming: De financieele toestand en de financieele vooruitzichten van Ned.-Indië.

De Indische Loods.

Inhoud van No. 47 (5 Dec. '25). De Marineplannen der Regeering. — Een eereschuld. De pensioenen der mindere militairen. — Het rapport-Meyer Ranneft. De conclusies van het rapport; de belastingdruk op de bevolking. — Armenzorg en werkeloosheid. Een plan tot verbetering. — Uit de pers. (Het nieuwe kiesrecht voor den gemeenteraad. Enz.).

Orgaan der Ned.-Ind. Officiers-Vereeniging.

De Nov.-afl. bevat o.m.: In memoriam kapitein J. F. van der Sluijs Veer. — Een protest van den heer Kerkkamp, met naschrift van F. Kroon. — Portretten en platen voor militaire lokalen, door Hopman. — Leger en vloot (persstemmen met aanteekeningen der Redactie). — De splitsing der Marine. — Uit pers en periodiek. (Militaire bonden. — Zal de Officiersvereeniging worden opgeheven? Enz.). — Mededeelingen van het Hoofdbestuur.

De gebouwen der Pasar Gambir te Weltevreden.

In het Nr. van 9 Jan. van „Bouwen, Tijdschr. voor Holland en Indië aan het bouwvak gewijd" geeft J. D. H. Assies eene korte toelichting bij een aantal mooie afbeeldingen van gebouwen welke in gebruik zijn geweest tijdens de jongste Pasar Gambir (jaarmarkt) op het Koningsplein te Weltevreden. Deze van bamboe en atap vervaardigde gebouwen, in Chineeschen trant ontworpen door den architect J. H. Antonisse, hebben er belangrijk toe bijgedragen het geheel een recht feestelijk aanzien te geven, vooral ook door de des avonds zeer kwistig aangebrachte electrische verlichting.

Koloniaal Tijdschrift.

De Jan.afl. wordt geopend met het eerste gedeelte eener bijdrage van den hr. A. Mühlenfeld over België als koloniale mogendheid. — Daarop volgt eene vertelling van wijlen den hr. J. E. Scheltema: Roestam, de Vechthaan. — Over de grond- en waterrechten in de onderafd. Boentok (Res. Zuider- en Oosterafd. van Borneo) schrijft de hr. J. Mallinckrodt; hij bespreekt achtereenvolgens het beschikkingsrecht, het voorkeuren genotrecht en het bezitrecht. — De hr. K. Th. Beets geeft een Balische adatschets. — Een artikel van Prof. dr. E. Moresco over Zuidzee-politiek, geschreven naar aanleiding van Dr. K. Haushofer's Die Geopolitik des Pazifischen Ozeans, besluit met de volgende woorden:

Beschouwingen als deze leeren meer dan dat het wetenschappelijke en politieke Duitschland nog altijd geen begrip heeft van wat kolonisatie in de tropen eigenlijk is en meent dat daar met „billige Auswanderer" iets te bereiken valt. Zij herinneren er vooral aan, dat Duitschland's verstooting uit de rij der koloniale mogendheden een der bedreigingen van den wereld-

1) De cursieve e vervangt hier en verder de toonlooze e met een boogje er boven.

vrede is, door de vredestraktaten geschapen, en dat die bedreiging voor de zwakkeren onder die mogendheden een bijzondere beteekenis heeft. Zij kunnen ook hen, die de voor kapitaal en menschen geopende deur in Ned.-Indië toch liefst niet al te wijd geopend willen hebben, hetzij dan met het oog op specifiek inheemsche of op algemeen Indische belangen, leeren, dat elke afwijking of minder zuivere toepassing van het hoofdbeginsel onzer koloniale politiek op den langen duur meer gevaren schept dan voorkomt.

Locale Belangen.

Uit den inhoud van afl. 11 (1 Dec. '25). De locale raden en de veterinaire hygiëne, door Dr. W. Treffers (hierin een aan de Loc. ontleend artikel: Slachthuiswezen. De groote beteekenis van goede abattoirs. — Kadastrale polygoonpunten, door G. Jansen. — Decentraliana. De nieuwe gemeenschappen van West-Java. III. Waar komt het geld vandaan? door Mr. Denys (ontleend aan het Soer. Handelsbl.).

Archief voor de Suikerindustrie in Ned.-Indië.

No. 45 van jaarg. '25 bevat eene verhandeling van Mr. J. J. Tichelaar over de geëmployeerden in dienst der Java-suikerindustrie en hunne opleiding. III. Het tuinpersoneel. — Voorts geeft J. van Harreveld eene schatting der Java-suikerproductie, oogst 1925 en der beplante oppervlakte voor campagne 1926.

No. 46 brengt o.a. een aan Ind. Culturen ontleende bijdrage over den nipa-palm als suiker- en alcoholproducent, door M. Reygersbergh.

Zending en Missie.

Berichten uit de Heidenwereld. Jan.—Febr. '26. De wegloopers van Rac à Rac (plantage aan de Suriname-rivier). Een stuk koloniale- en zendingsgeschiedenis van de 19e eeuw, door S. Beck.

Zendingstijdschrift „De Opwekker". Nov. '25. Wij zendelingen en het rassenvraagstuk, door Krelle. — De „Anthingsche" Christen-Inlandsche Gemeenten in Batavia's Ommelanden, door A. J. Bliek (vervolg). — Inlandsche Christenhuwelijken, door A. Hueting. — Chineesche huwelijken.

Timor-Bode. Dec. '25. Reis door Tjamplong in 1924, door Ds. C. C. A. van den Wijngaard (vervolg). — Verslag van een dienstreis gemaakt door den hulpprediker van Kapan, van 1—15 Mei 1925, door Amanatoen.

De Java-Post. 11 Dec. '25. Langs Sadang en Salo Mata Allo (Celebes), door O. Haagsma.

* * *

Niederländisch-Ostindien als Kakaoland. (Uitvoerig economisch artikel). (Gordian, XXXI, 1925, bl. 31—37).

Plantage-productie van cacao in Suriname. (Cijfers voor 1900—1924, gespecificeerd volgens de plantages). (Versl. Econ. T. Sur. 1924, p. 22, [1925]).

Plantage-productie van koffie in Suriname. (Cijfers voor 1912—1924, gespecificeerd volgens de plantages). (Versl. Econ. T. Sur. 1924, p. 16 [1925]).

Op Java's vulkanen, door W. Sleumer Tzn. Met een voorwoord van Dr. W. van Bemmelen. Met 29 illustraties. (Amsterdam, S. L. van Looy).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1925, No. 50. (Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden).

Beknopt overzicht van eenige Ned.-Indische planten, die giftig zijn of giftige bestanddeelen bevatten (vervolg), door M. Dufyster. (Pharmaceutisch Tijdschr. voor N.-I., Nov. '25).

De twaalfde landvoogd van Ned.-Indië (Rijklof van Goens), door S. Kalff (met portret). — Aan Java's Zuidkust, door P. Sorgdrager. (De Ind. Verlofganger, 15 Jan. 1926).

Jaaroverzicht van den in- en uitvoer van Ned.-Indië gedurende het jaar 1924. Deel IIa. (Java en Madoera). Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek. No. 20. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Curaçao.

De Watervoorziening.

Het Voorloopig verslag vervolgt:

„Het aangeboden plan verder besprekend, werd eenerzijds de vraag gesteld, of daarbij voldoende rekening gehouden is met tijden van langdurige droogte; met andere woorden, of ook in die tijden geregeld met het leveren van water zal kunnen worden voortgegaan.

Is het — zoo werd gevraagd — nooit voorgekomen, dat de putten op Buena Vista opgedroogd zijn, althans niet zooveel water konden produceeren? Is het niet denkbaar, dat bijaldien in die buurt door anderen meerdere putten worden gegraven, een gedeelte van het water in tijden van droogte aan Buena Vista onttrokken wordt?

Anderzijds werd de vrees geuit of vooral in den regentijd het verbruik van het water, zooals in de stukken aangegeven, niet te ruim is gesteld.

Meerdere leden betwijfelen sterk of deze hoeveelheden, speciaal die aangegeven voor de Willemstad, elken dag verbruikt zullen worden; anderen vonden dit quantum krap geschat.

Naar aanleiding hiervan zal men het zeer op prijs stellen te mogen vernemen, waarop de opvatting van het Bestuur gegrond is, dat *dagelijks* jaar in jaar uit, terstond na het tot stand komen van de waterwerken, gemiddeld 100 M³. put- en Hatowater in de haven en 200 M³. in de stad, alzoo gemiddeld 300 M³. put- en Hatowater verkocht zal worden?

Als de regenbakken in den regentijd overloopen en velen regenwater in overvloed hebben, geven verschillenden regenwater *voor niets* zonder geldelijke vergoeding weg of verkoopen het voor een kleinigheid. Als het hier begint te regenen, verdwijnen de meeste van die waterkarren, die men in den drogen tijd ziet. Zelfs het regenwater heeft dan ternauwernood waarde.

Het Bestuur rekent op 100 huisaansluitingen beoosten en 100 huisaansluitingen bewesten de haven. Waarop steunt die berekening? Is aan het Bestuur bekend hoeveel huizen met regenbakken er ongeveer in de stad zijn en hoeveel water die regenbakken ongeveer kunnen inhouden? Heeft het Bestuur hiermede rekening gehouden?

Heeft het Bestuur er op gerekend, dat de particulieren of grondeigenaars, die thans water aan de stad leveren of verkoopen, zulks zullen blijven doen, na de totstandkoming van de Bestuursexploitatie of wel dat zij dat zullen staken of wel, dat zij minder zullen verkoopen of wel, dat het Bestuur alleen het tekort zal aanvullen? Welke voorstelling heeft het Bestuur zich hieromtrent gemaakt?

Is er nagegaan hoe groot het huidig tekort aan water in de stad is, althans waarop het voor de naaste toekomst kan worden geschat?

Het regenwater wordt door de bezitters van regenbakken ook dikwijls voor andere doeleinden dan als uitsluitend drinkwater gebruikt, bijv. voor het huishouden en als bad- en waschwater. En ook in dit opzicht geeft men in de stad aan regenwater de voorkeur, omdat men daarmee betere resultaten bereikt en het beter voldoet.

Een lid stelde de vraag of het niet aan te bevelen zou zijn eerst een aanvang te maken met de watervoorziening van Willemstad van uit Buena Vista.

De kosten en bekostiging van het plan werden breedvoerig besproken en het deed aangenaam aan van den Chef van den Mijnbouwkundigen dienst te vernemen, dat in Nederland deskundigen daarover gehoord zullen worden. Over het technisch gedeelte van het plan toch kunnen de afdeelingen geen oordeel uitspreken en kunnen zij ook niet bij benadering nagaan in hoeverre de geraamde kosten al of niet overschreden zullen worden. Algemeen was men het er dan ook over eens, dat hier niet anders gegeven kan worden, dan een op ervaring en ondervinding gegronde en aan de kennis van plaatselijke toestanden en gebruiken ontleende beoordeeling en kritiek op het ingediende plan, bezien van een practisch standpunt; om welke redenen verscheidene leden gaarne hun eindoordeel zouden willen opschorten, totdat het deskundig advies in Nederland zal zijn uitgebracht."

De C. P. I. M.

Er komen heel gunstige berichten van de olievelden van de *Caribbean Petr. Co.* Alle bronnen werken op volle kracht. Dagelijks kan 7500 ton olie uitgevoerd worden. Het gevolg is daarvan geweest, dat vele tankbooten, ook de sleepbooten met de lichters, die al een tijd lang opgelegd waren, weer in dienst zijn en naar Maracaibo vertrokken zijn. Dit zal voor deze maand en vooral voor December wel een zeer gunstigen terugslag op de scheepvaart en op de productie van de raffinaderij van de *Isla* teweeg brengen. *(A. d. C.)*

Jan Paul

schrijft in de *Amigoe* van 28 Nov. l.l.:

„In Koloniaal Weekblad van dit jaar nog, kunt ge den volgenden aanhef lezen van 'n berichtje uit onze kolonie:

„Jan Paul, de Curaçaosche ditjes en datjesser (sic)

in de Amigoe di Curaçao, die de vervelende gewoonte heeft een *gewonen* meneer nog al eens *Mr.* te noemen, etc. etc."

„Neen, heusch, ik fantaseer niet; 't staat er serieus... Maar dat 'n hoogstaand mensch zoo klein kan zijn om er op te staan *buitengewoon* genoemd te worden, dat is voor mij iets nieuws onder de zon, daar kan ik gewoon niet bij."

Wij stellen er wel prijs op te verklaren, dat de door Jan Paul aangehaalde woorden in den meegedeelden vorm niet in ons *K. W.* te vinden zijn.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Nog eens Van Paddenburg.

De Cur. Crt. van 14 Februari 1818 bevatte een „balade", getiteld *Het Geweten*, aldus beginnende:

Waar immer ook een dwingland woedt,
En heerscht en plaagt uit overmoedt
Der burgren klacht in 't minst niet hoort
Der braaven klank in 't duister smoort
Heerscht daar een rein geweeten?

Geweten! — Neen dit kent men niet
Genot is 't eenig waar men op ziet
Te brassen, smullen in de trant
Te lastren ja van alle kant
Men denkt om geen geweeten.

Ook hiervan werd Van Paddenburg, die kort te voren wegens wangedrag was geschorst als landsonderwijzer, verdacht. Zelfs werd hij deswege voor het hof van justitie gedaagd. Nog in den loop van hetzezlfde jaar werd hij ontslagen.

Uit den Verren Vreemde.

Swaraj en non-coöperation.

Dadelijk na Kerstmis is te Gawnpore het jaarlijksche congres geopend der Britsch-Indische nationalisten. Op zich zelf behoefde dit niets belangrijks te beteekenen. Het Nationale congres toch komt al tientallen van jaren samen. Maar sedert het overlijden van C. R. Das, die de leiding had overgenomen van den bekenden non-coöperator-apostel Ghandi, verkeert men in twijfel welke richting de beweging voor Swaraj, de los van Engeland-actie en de non-coöperation zullen opgaan. Onder Das was 't practisch deelnemen aan de politiek, door optreden in provinciale raden en wetgevende vergadering, en door 't aanvaarden van regeeringsambten en -posten, een heel eind doorgevoerd, maar nadat deze bekwame organisator aan het swajarisme was ontvallen, was er geen krachtige persoonlijkheid als aangewezen om het beleid in die richting door te voeren. Ghandi was zelf weer meer naar den voorgrond getreden, maar de manier waarop hij, eigenlijk als een heilige, die van vasten en bidden alles verwacht, tot lijdelijk verzet aanspoort, bevredigt maar weinigen, daar de daarmede bereikte resultaten beneden de verwachtingen en de voorspellingen gebleven zijn. Wel had Ghandi zich naar de methode van Das gevoegd, maar hij is de man niet om een beweging te leiden, die aan de regeeringsdaden zelf richting wil geven, zooals Das, een intellectueel voorman, burgemeester van Calcutta, dit vermocht te doen.

Als leider van de partij is Motilal Nehru opgetreden; hoewel zijn naam reeds lang die van een bekende onder de nationalisten is, werd toch geen imponeerende leiding van hem verwacht en deze schijnt ook niet van hem uit te gaan. Hij voelt 't meeste voor de non-coöperation-actie, die ook gemakkelijk te voeren is. Zijn verkiezing tot leider wees ook in die richting, maar het congres zou de twee richtingen tegenover elkander brengen. Dit gaf spanning.

Als voorzitter werd een vrouw gekozen, mevrouw Sarojini Naidu, een ook in Europa niet onbekende. Zij studeerde te Londen en schreef o.a. verzen in het Engelsch. Zij noemt Ghandi haar leermeester en verklaart zich tot bewonderaar van non-coöperation. Maar terwijl Ghandi zich steeds en ten stelligste heeft verzet tegen elk gewelddadig optreden en hij zich zelfs in boetedoening begaf wanneer een zijner volgelingen hier of daar door bloedvergieten had gezondigd, lijkt 't of Sarojini Naidu inziet dat Ghandi daardoor halfweg is blijven steken en 4 à 5 jaren geleden geen voordeel heeft kunnen trekken van den grooten invloed en aanhang, welke hij bezat. In haar openingsrede riep zij alle Indische partijen op tot eendrachtig samengaan, om als eersten stap in de richting van swaraj te vragen de erkenning van Indië als een dominion. Wil de regeering dadelijk hiertoe overgaan, dan kunnen de Indiërs haar medewerking verleenen. Zoo niet, dan behooren de swajaristen hun zetels in de wetgevende lichamen van land en provincie prijs te geven. Dan moet non-coöperation zich in vollen omvang laten gelden. Maar niet hiervan alleen is alle heil te verwachten. Het Indisch volk moet een nationale militie invoeren, met dienstplicht, nationale verdediging, te land, te water, in de lucht. Hoe zal 't Ghandi te moede zijn geweest, bij de ontwikkeling van dit vrouwelijke program?

Motilal Nehru heeft aan het congres een program voorgelegd, dat evenzoo den dominioneisch voorop stelt als voornaamste, maar daarop dan laat volgen, dat bij afwijzing hiervan, de stelselmatige ongehoorzaamheid als staatsburger voor de geheele bevolking zal ingaan, waartoe o.a. behoort: geen opgelegde belasting betalen.

Zij, die practische swaraj-actie blijven stellen boven non-coöperation, hebben zich in 't congres ook doen gelden. Maar de meerderheid heeft zich vóór 't program van Motilal Nehru (dat de nationale militie, enz. van de congres-presidente *niet* heeft overgenomen) verklaard. Dit besluit kan de Britsch-Indische regeering veel verveling bezorgen. Niet zoozeer omdat een massale toepassing te verwachten zou zijn, zooals Motilal Nehru zich deze voorstelt. Vooreerst is zijn invloed hiervoor niet groot genoeg. Maar ook heeft Ghandi, die, als 't zaak is de non-coöperation door te voeren, toch nog altijd als de groote gids wordt vereerd, besloten zich voorloopig in geheele afzondering terug te trekken; dat is ook wel non-coöperation, zelfs tot in de uiterste consequentie, maar toch tevens een tegenstelling van het lijdelijk *verzet* en een veroordeeling van het dreigend *geweld*. Bovendien zijn de voornaamste aanhangers van de door Das gevolgde methode uit de nationalistische partij getreden, omdat zij zich niet naar het besluit van het congres wenschen te voegen. Zij wenschen van hun zetels geen afstand te doen, overtuigd er nuttig gebruik van te kunnen maken. Zij zullen zoodoende echter aangezet worden tot zoo groote activiteit, dat zij hierdoor het bewijs zullen leveren van de gegrondheid van hun inzicht.

Is er dus alles behalve eenheid onder de nationalisten verkregen en maakt dit hun positie tegenover de regeering niet sterk, wel is van de beide richtingen een wedijver in activiteit te verwachten, die aan de regeering verveling kan brengen, eensdeels voor zoover die verdeelde actie zich rechtstreeks tegen regeering en overheid zal richten, andersdeels voor zoover zij tot botsingen zal leiden tusschen de in tweedracht fel tegenover elkander ingaande drijvers en hun volgelingen, botsingen die de overheid wellicht tot optreden kunnen verplichten.

De nieuwe onderkoning Edw. Fred. L. Wood, Lord Irwin, die als vreemdeling in zijn rijk voor vele en groote moeilijkheden komt te staan, wordt met deze kwestie zeker niet voor het minst ingewikkelde vraagstuk geplaatst. Toch laat het zich aanzien, dat, door die tweespalt, de geleidelijke maar met beslistheid doorgevoerde uitwerking van het Britsche vooruitstrevende z.g.n. Montagu-programma, waartoe Das ten slotte ook scheen gewonnen te zijn, geen slechte kansen heeft.

Kwijnend Hongkong.

Onder de gebeurtenissen uit het Verre Oosten, die meer dan gewone aandacht verdienen, behoort de boycott van Hongkong gerangschikt te worden. Deze grootste der handelshavens wordt als hopeloos verloren beschouwd, indien de uitsluiting, welke van Chineesche zijde over haar uitgesproken is, nog eenigen tijd mocht voortduren. Deze Britsche kolonie, centrum van den Engelschen handel in Oost-Azië, heeft reeds veel geleden doordien Zuid-China haar in de ban deed. Sedert anti-Europeesche relletjes ook plaatsen in 't overige China tegen de Engelschen opzetten ligt de handel in de Millioenen-stad vrijwel stil. Een Chineesch mag daar geen Britsche koopwaar aanraken, de Britsche autoriteiten vermogen hiertegen niets.

Koning van Hedsjaz en Sultan van Nejd.

De sultan der Wahabieten, Ibn Saoed, die zooals bekend door de notabelen van den Hedsjaz tot koning is gekozen, heeft den titel aangenomen van Koning van Hedsjaz en Sultan van Nejd en onderhoorige landen.

De nieuwe koning heeft verklaard, dat het bestuur over den Hedsjaz gescheiden blijft van dat over Nejd en dat zijn leger er de openbare veiligheid zal handhaven. De Wahabieten drongen in September 1924 den Hedsjaz binnen, namen Taif en versloegen de Hasjamieten te Hadda. Koning Hoessin van den Hedsjaz deed

Aan de Leden van „Oost en West".

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

afstand van den troon en later gaf Mekka zich aan de Wahabieten over.

Hoessin's zoon, Ali, hield zich daarna nog eenigen tijd staande, maar hij is onlangs door Ibn Saoed ook gedwongen geworden zijn land te verlaten. Hij heeft nu veiligheid gezocht bij zijn broeder Feisoel, koning van Irak, het in den laatsten tijd, om de Mosoelgrenskwestie veel besproken Britsche mandaatgebied.

Zal er nu rust komen in Hedsjaz, het land waarheen elk jaar duizenden Mohammedaansche pelgrims ter bedevaart gaan?

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amsterdam.

De leden van deze afdeeling, die hunne kinderen op Zaterdag 23 Januari a.s. in de gelegenheid willen stellen de reis met het D. S. S. „Patria" van Rotterdam naar Batavia op de film mede te maken, worden verzocht zoo spoedig mogelijk aan den Secretaris op te geven op hoeveel plaatsen gerekend moet worden.

De Secretaris voornoemd,
L. D. PETIT,
Saxenburgstraat 34, Tel. 22490.

Afdeeling Apeldoorn.

JAARVERGADERING op Woensdagavond 27 *Januari kwart voor acht,* in het gebouw der Coöp. Landb. Hand. Verg., Stationsstraat.

1. Opening; notulen; mededeelingen.
2. Jaarverslag; rekening en verantwoording.
3. Verkiezing van twee bestuursleden. Voorgesteld zijn: Mevr. M. L. v. Blijenburgh en de Heer J. Eigenhuis.
   Pauze met thee.
4. *„Indië en Wij."* Voordracht met lichtbeelden door den Heer J. C. Baars.
5. Rondvraag; sluiting.

Entrée voor leden en begunstigers vrij.

Introductie van *belangstellenden* voor deze vergadering ook vrij.

Leden en begunstigers van de afdeeling Apeldoorn, komt op deze vergadering, want het is voor het bestuur niet bemoedigend als ge ontbreekt op de vergadering, waarop het verantwoording aflegt van hetgeen het in het afgeloopen jaar deed en mededeelt, wat het in het komende werkjaar denkt te doen. Hebt ge iets op te merken, of een wensch te uiten, doe het op deze vergadering, die bij uitstek geschikt is om het contact tusschen leden en bestuur te behouden.

Breng vooral iemand mee, waarvan ge weet, dat hij of zij belangstelt, en...... tracht hem of haar te bewegen lid te worden.

HET BESTUUR.

Afdeeling 's-Gravenhage.

Uitnoodiging tot bijwoning van de vertooning der films: *„Een reis met de Patria van de Rotterdamsche Lloyd van Rotterdam naar Batavia"* en *„Een Molukkenreis met het s.s. Plancius van de Kon. Paketvaart-Maatschappij* op *Woensdag 27 Januari,* des avonds *8 uur* in het gebouw „Pulchri Studio", Lange Voorhout No. 15, bij welke gelegenheid als gast zal optreden: de Heer Frits Hinze, Indisch violist.

Plaats bespreken wordt *dringend* aanbevolen. Gelegenheid daartoe op 23, 25 en 26 Jan. in „Pulchri Studio" van 10—12 en van 2—5 uur à 10 cent per persoon.

Namens het Bestuur van „Oost en West",
Afd. 's-Gravenhage,
J. C. BAUDOIN, *Secretaris,*
Jacob Hopstraat 12.

Afdeeling Utrecht.

Aan de Leden.

De Besturen van onderstaande Vereenigingen vestigen hierdoor Uw aandacht op *een lezing met lichtbeelden,* welke op *Vrijdag 22 Januari a.s.* des avonds te 8 uur in de dinerzaal van het Jaarbeursrestaurant zal worden gehouden door den Heer C. K. ELOUT (Correspondent van het Algemeen Handelsblad), over:

„Vier maanden in Indië".

In verband met het beperkt aantal plaatsen worden de leden, die deze lezing wenschen bij te wonen, verzocht toegangsbewijzen voor Heer en Dame of Huisgenoot te doen halen bij de Heeren: J W. C. Grootendorst, Mauritsstraat 65 of H. W. Wildschut, p/a. Amsterdamsche Bank, bijkantoor Utrecht, Domstraat 2.

De Besturen van de
Vereeniging „Oost en West", Afd. Utrec
Ned. Mij. voor Nijverheid en Handel,
Dept. Utrecht,
Handelssociëteit,
Vereeniging „Nederlandsch Fabrikaat".

Utrecht, 12 Jan 1926.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur:

Krachtens de overeenkomst van 10 December 1
tusschen de vereenigingen „Oost en West" en „Su
name" (zie Kol. Weekbl. van 24 d.a.v.) is besloten d
de heer W. Clasener, secretaris van laatstgenoem
vereeniging, zitting zal nemen in het Hoofdbestuur v
„Oost en West".

Van het Dagelijksch Bestuur.

Heeren Secretarissen der afdeelingen die, voor pr
paganda-doeleinden, boekwerkjes welke bij het Info
matie-bureau der Vereeniging verkrijgbaar gesteld zi
(zie pag. 16 K.W.) wenschen te ontvangen, gelie
hiervan opgave te doen aan het Secretariaat, Heu
straat 17.

H.H. Secretarissen en Penningmeesters (c.q. Secr
tarissen-Penningmeesters) worden herinnerd aan art.
van het Huish. Reglement der Vereeniging, aldus lu
dende:

Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór *20 Janu*
aan het Hoofdbestuur eene alfabetische naamlijst d
leden van de afdeeling op *1 Januari,* met vermeldi
van ieders contributie of bijdrage en adres, beneve
een opgave van de bestuursleden met vermelding v
functie en een opgave van ingestelde commissiën m
vermelding der commissieleden.

Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den *1*
Maart aan het Hoofdbestuur:

a. het verslag over het afgeloopen jaar, met verme
ding van den toestand op 31 December van het vori
jaar en der resultaten welke verkregen zijn door i
richtingen, door de afdeeling in het leven geroepen;

b. eene geldelijke afrekening, ingericht volgens do
het Hoofdbestuur vast te stellen (of bereids goedg
keurd) formulier;

c. eene opgave van onderwerpen, welke de afd
ling op de jaarlijksche algemeene vergadering beha
deld wenscht te zien;

d. een candidatenlijst, houdende opgave van e
dubbeltal candidaten voor de mogelijk voor de afd
ling openvallende plaatsen in het Hoofdbestuur.

ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND.

Het Bestuur der afd. Den Haag van dien Bond, st
zich voor op 19 Februari e.k. (geboortedag van wijl
Koning Willem III) een bizonderen Dietschen Kun
avond, met zang en orgelspel, te wijden aan het z
veren huwelijksfeest van het Koninklijk echtpaar. L
den van het A. N. V. hebben toegang met een hu
genoot ad f0.25 per persoon. Niet leden f0.50. Led
van Oost en West worden door de welwillendheid v
het Bestuur van het A. N. V. met leden van dien bo
gelijkgesteld.

Zij die van dit gunstig aanbod gebruik wenschen
maken, gelieve zich vóór 1 Februari a.s. op te gev
aan het secretariaat van Oost en West, Heulstraat 1
Den Haag.

Van de Redactie.

Door afwezigheid van den bewerker blijft in dit N
van het K. W. de rubriek „Suriname" achterwege.

Van het Informatie-Bureau:

OPGAVE VAN MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

W. H. Buskens, gewezen commies b. d. dienst der I
en Uitvoerrechten en Accijnsen, p. a. J. R. Bulke
Poth bij Schinnen, Limburg.

T. J. Blom, stationscommies 1e klasse b. d. Staatstra
wegen, Dordrecht, Kasperpad 62.

F. E. Meyer, adjunct-inspecteur b. d. dienst der zoutregie, Bussum, Singel 55.
L. W. Visser, Hoofdcommies b. h. Hoofdbestuur v. d. P. T. T.dienst, Den Haag, Beukstraat 46.
W. Deusien, Politieopziener 1e kl. b. d. veldpolitie, Losser (Overijsel), p. a. H. J. Bosch, Gronauschestr. 201.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

J. H. Heck, Koninginneweg 51 te Haarlem, als gouvernements-veearts bij den Burgerlijken Veeartsenijkundigen Dienst;

R. L. Poetsma, Obrechtstraat 209 en R. J. Schäfer, Suezkade 179, beiden te 's-Gravenhage, als administratief ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur;

P. J. van Eijk te Someren (N.-Br.), B 36 en F. H. Leufkens, Gesellenhuis te Heerlen, beiden als onderwijzer 2e klasse bij het Lager Onderwijs;

Mej. H. Andeweg en Mej. C. P. Gomes, beiden Provinciaal Ziekenhuis te Santpoort en Mej. F. J. Kingma, Celebesstraat 128 I te Amsterdam, allen als verpleegster 1e klasse bij het Krankzinnigenwezen.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Mutatiestaat van 13 tot 20 Januari 1926.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
A. C. Lievegoed, Den Haag, Hotel de Zalm, f 5	Secretaris-Penningmeester „Oost en West".
Th. Hendriksen, Arnhem, Ernst Casimirlaan 36, f 5	Secretaris-Penningmeester Afdeeling Arnhem.
Ir. C. Wolterbeek, Ingenieur van de Rijkswaterstaat te Zutfen, f 5	den Heer J. P. Donk te Dieren.
J. M. Feuerstein, wnd. Hoofdcommissaris van Politie te Semarang, f 5	Administrateur „Oost en West".
H. Borger, Administrateur Gouvernements Rubberonderneming te Kroempoet (res. Banjoemas) f 6	Hoofdvertegenwoordiger „O. en W." in Oost-Indië.
Ir. J. R. van Alphen, Ingenieur te Weltevreden, Laan de Riemer 3 f 5	den Heer B. R. van der Most te Weltevreden.

Afschrijven:

J. B. Angenent, Hoofdverificateur In- en Uitvoerrechten, overleden a. b. s.s. Koningin der Nederlanden.
J. F. E. Einaar, Rotterdam, Joost van Geelstraat 9b.
J. A. Bientjes, Amersfoort, Prinses Marielaan 15.

Adresveranderingen:

Dr. C. Huijer, Officier van Gezondheid 1ste kl., van: Amsterdam, Joh. Verhulststr. 113, naar: Bandoeng, D. v. O.
Dr. W. J. Beck, Controleur B.B., van: Den Haag, Jacob v. d. Doesstr. 105, naar: Weltevreden, Dep. B.B.
Westra, Ass.-Resident, van: Den Haag, Schuytstr. 338, naar: Weltevreden, Dep. B.B.
Dr. H. Klasen, Gouvernements-veearts, van: Den Haag, Jacob Hopstr. 12, naar: Serang (Bantam).
W. H. F. Engelen, Leeraar Dactyloscopie, van: Den Haag H.T.O. naar: Rijswijk (Z.-H.), Caan van Necklaan 289.
L. C. Westenenk, Oud Lid v. d. Raad van Indië, Scheveningen, Gentsche straat, van: 131 naar: 161.
H. P. Baudoin, Oud Hoofdkantoorchef P. T. T., Den Haag, van: Valeriusstraat 10, naar: Oleanderlaan 93.
L. J. Schippers, Oud Directeur B.B., Den Haag, van: Pension Bakker, Stadhouderslaan 20, naar: Pension Jonkers, van Boetselaerlaan 91.
P. Bergmeijer, Burgemeester van Almkerk, blijft te Dordrecht, Krispijnsche Weg 91.
J. A. Spoor, Majoor-Intendant, van: Bandoeng, naar: Weltevreden.
J. Tideman, Resident, van: Menado naar: Palembang.
O. M. Goedhart, thans Gouverneur van Atjeh te Kota-Radja.
H. Sieberg, Ass.-Resident, van: Djambi, naar: Menado.
J. F. van Duuren, Controleur B.B., van: Gorontalo, naar: residentie Semarang.
A. A. Th. Fortgens, Militair Apotheker der 1ste kl., van: Weltevreden, naar: Bandoeng.
F. J. Herman, van: s.f. „Balang-Bendo", Halte Krian, naar: Malang, Verlengde Sophiastraat 39A.

Verbeterde Leden-lijst van de Vereeniging „Suriname".

Secretariaat: Amsterdam, Witte de Withstraat 107 II.

AMSTERDAM.
Jac. H. Albergen, Reinier Claesenstr. 37 III.
Mejuffrouw W. A. Arlaud, Transvaalkade 7a.
Mejuffrouw E. A. Adamson, Zandpad 5.
J. J. L. Beeldsnijder, Amstel 308 I.
J. W. Beer, Alb. Thijmstraat 34.
W. C. Clasener, Witte de Withstraat 107 II.
H. Corsten, van Kinsbergenstraat 27 II.
Mejuffrouw J. A. Caprino, Wilhelmina-Gasthuis.
A. A. S. Denz, Brederodestraat 17a.
W. van Eyma, Reinier Claesenstraat 37 III.
H. Fonseca, Transvaalkade 6 II.
J. J. Gemmel, de Genestetstraat 6 boven.
J. E. E. Jap-Tjong, Carillonstraat 4.
S. van Lier Ezn., Nassaukade 358.
W. H. J. Liems, de Clercqstraat 58 I.
Mevrouw Liems-de Wit, de Clercqstraat 58 I.
Mejuffrouw A. Liems, de Clercqstraat 58 I.
Mevrouw J. Meltzer-de Pina, van Ostadestraat 169 III.
Mejuffrouw M. Nassy, Marnixstraat 346.
Hugh Nassy, ?
Mejuffrouw L. Oliviera, 2de Helmerstraat 3 huis.
Mejuffrouw C. E. Oever, Nic. Witsenstraat 7.
L. D. Petit, Saxenburgerstraat 34.
J. S. Polak, Slingerbeekstraat 18 huis.
Mejuffrouw R. M. Polak, Slingerbeekstraat 18 huis.
E. A. O. Reteig, Nic. Maesstraat 73.
G. D. Raedt, Jacob v. Lennepstraat 11.
Mr. Dr. Schoch, Stadhouderskade 157.
A. E. R. Snijders, Reinier Claessenstraat 37 III.
W. Snijders, Reinier Claessenstraat 37 III.
G. G. Spier, Hoogte Kadijk (Zeemanshuis).
J. J. da Silva, Jac. Obrechtstraat 43.
D. L. Schoenman, Albr. Thijmstraat 15 huis.
J. Tjin-A-Djie, Domselaerstraat 37 I.
L. F. Voet, Retiefstraat 39 I.
A. Wix, Jac. Obrechtstraat 38 I.
Ch. A. Wong, 2e Helmerstraat 3 huis.
C. Wong Lun Hing, 2e Stadhouderskade 152.

ARNHEM.
H. D. v. d. Meulen, Boulevard 95.

's-GRAVENHAGE.
A. S. J. Fernandes, Conradkade 37.
Mevr. L. Ch. Fernandes-Simons, Conradkade 37.
Mejuffrouw Paula C. Faverey, Nieuwe Havenstr. 74.
Mejuffrouw L. A. P. R. van Spall, Conradkade 26.

LEIDEN.
Prof. P. C. Flu, Singel 40.

ROTTERDAM.
J. F. E. Einaar, Joost van Geelstraat 9b.

UTRECHT.
F. Corsten, Admiraal van Ghentstraat 61bis.
Mejuffrouw Th. Corsten, Admiraal van Ghentstr. 61bis.
J. A. E. Tyndall, Maasstraat 28.

ZEIST.
P. L. Jensen, Broederplein 7.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, D[en] Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jon[ge]lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen do[en].

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-In[dië] of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied a[an] personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat [17] 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichting[en] zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Tehu[is"] biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland v[er]toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvrag[en] te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan [...] 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indisc[he] bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekki[ng] willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten ein[de] aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de dam[es] J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag v[an] 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Fir[ma] MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede dru[k]) Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER. Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede vo[or] verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken e[n] Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indi[ë].** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien) Prijs: **f 0 25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indi[ë].** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger de[r] Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 4 DONDERDAG 28 JANUARI 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Het Comité „Vliegtocht Nederland-Indië" tracht zijn doel ook nog te bereiken door een eigen Orgaan

door

E. L. K. SCHMÜLLING.

(Met schetskaart).

Op 15 December '25 verscheen No. 1 van de Mededeelingen over het Luchtverkeer in en naar Nederl.-Indië" als uitgave van de Vereeniging „Comité enz." Om er de beteekenis van in het volle licht te stellen waarmede het verdient te worden bestraald, zij eenvoudshalve verwezen naar de onderstaande inleidende woorden in een vijftal zinneden:

„Het doel van dezen tocht is niet uitsluitend, en zelfs niet in de eerste plaats, het verrichten van een sportieve daad, hoe belangwekkend en beteekenisvol voor de technische ontwikkeling van het Luchtverkeer deze ook moge zijn. Dat doel houdt veel meer verband met het vraagstuk der ontwikkeling van het Wereldluchtverkeer, zooals dit in de toekomst wordt tegemoet gezien", aldus schreef het Comité Vliegtocht Nederland-Indië ruim twee jaar geleden in het eerste rondschrijven, waarin het zijne plannen voor een vlucht van Amsterdam naar Batavia uiteenzette. Hoe groot de nationale en sportieve beteekenis van dezen tocht ook geweest is, het Comité heeft van den aanvang af deze vlucht voornamelijk beschouwd alss een studie- en propaganda-tocht, strekkende om het vraagstuk van een snellere verbinding door de lucht tusschen het Moederland en Nederlandsch-Indië nader tot eene oplossing te brengen.

Ten einde de vruchten van den reeds verrichten arbeid niet verloren te doen gaan, besloot het Comité in het najaar van 1924 om, ook indien de vlucht mocht slagen, te blijven doorwerken aan de studie vàn en de propaganda vóór het Luchtverkeer *in* en *naar* den Nederlandsch-Indischen Archipel. Het Comité hoopt zijn arbeid te verrichten in samenwerking en overleg met de bestaande Luchtvaart- en andere organisaties, met name de Kon. Nederlandsche Vereeniging voor Luchtvaart, de Ned.-Indische Vereeniging voor Luchtvaart en de Comités ter bevordering van het Luchtverkeer te Semarang en Soerabaja.

De verschijning van het boek van den heer Van der Hoop: „Door de lucht naar Indië" heeft — naar het Comité vertrouwt — opnieuw de belangstelling voor deze zaak gewekt en zal velen de kansen en mogelijkheden van het Luchtverkeer in en naar Indië hebben doen beseffen.

Om de belangstelling van het publiek in Nederland en Nederlandsch-Indië levendig te houden en het nu en dan over den stand van het vraagstuk in te lichten, heeft het Comité besloten geregeld zijne mededeelingen te publiceeren, waarin deskundige beschouwingen en belangrijke berichten, welke tot nu toe verspreid in de dagbladen en tijdschriften verschenen, bijeen gebracht zullen worden. Deze mededeelingen zullen ongeveer vier maal 's jaars in verschillenden omvang verschijnen en gratis aan alle daarvoor in aanmerking komende autoriteiten, personen en lichamen worden toegezonden.

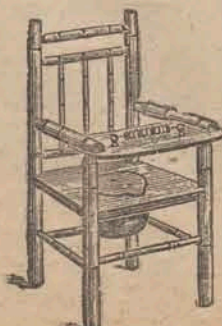
Het Comité meende geen betere inleiding van het vraagstuk te kunnen geven, dan door in dit eerste nummer op te nemen een afdruk van het door Generaal Snijders geschreven artikel in het Juli-nummer van het tijdschrift „Vragen des Tijds". Het hoopt, dat deze publicaties een gunstig onthaal mogen vinden en zullen bijdragen tot het bereiken van het doel: het tot stand brengen van Luchtverbindingen in en naar onze overzeesche gewesten. Het Comité is overtuigd, dat daarmede zeer gewichtige nationale en economische belangen zullen gediend zijn.

Dr. W. L. GROENEVELD MEIJER,
Secretaris van het Comité Vliegtocht Nederland—Indië."

De naamgeving is eenvoudig; de doelstelling is scherp belijnd; zulks was gemakkelijk, omreden 's Comité's doel, schoon volstrekt geen klein, toch een beperkt doel is. Beperkt, omdat het slechts op éene zaak gericht is; daarbij is het tweeledig, maar dan toch ook weer zoo, dat de twee leden in nauwe wederkeerigheid tot elkander staan, n.l. elkaar zoo aanvullen, dat zij vrijwel als tandraderen in elkaar grijpen. Ondanks dien eenvoud, de lange tusschenpoozen van ± 3 maanden en zekere eenzijdigheid van stof en inhoud — en zekere beperktheid van omvang — kan men toch zeggen, dat daarmee in ons Land een nieuw periodiek bij gekomen is; zeer laat in het jaar is het geboren en vlak tegen het Kerstfeest aan. Moge dit als een goed voorteeken blijken te gelden van het feit, dat de twee trans-Aziatische wereldluchtlijnen, welke in eene zeer nabije toekomst in bedrijf zullen zijn, n.l. Londen—Moskou—Tokio en Londen—Melbourne over Bag-

dad—Singapore, ook het hunne zullen bijdragen tot toenadering en verzoening der volkeren door beter onderling verstaan en begrijpen, dat ook van eene versnelde onderlinge verbinding het weldadige gevolg zoude kunnen zijn. Alsdan zou het ook tot de Apostelen van den Vrede kunnen worden gerekend, die wij zoo hard noodig hebben.

Van onzen Benjamin onder de periodieken, die ernstig voornemens is als padeffener en wegbereider voor de Luchtvaart *nààr* en *in* Indië werkzaam te willen zijn, kan wel met goeden grond gezegd worden, dat hij onder een gelukkig gesternte geboren is; de teekens staan zoo gunstig, dat men het wel een binnenkort te bereiken succes kan voorspellen, n.l. een spoedige vervulling van 's Comité's wenschen en begeerten en deze deelen vele en steeds meerdere andere met deze „Vereeniging". Uiteraard en van harte behoort daartoe ook „Oost en West". Het periodiek zal nu eenigen, doch korten tijd „Mededeelingen" moeten geven over Luchtlijnen op komst en in wording; daarna een tijd doormaken, waarin het kan berichten over Lijnen in bedrijf *naast* zulke in voorbereiding; en daarna over alle althans voorname en onmisbare, dus de Hoofdlijnen *alom* in bedrijf, tot Nieuw-Zeeland toe over Melbourne naar het Z. O.; tot Saigon en Penang toe naar het O. over Peking, Shanghai, Hongkong. Men zal dus een drietal stadia hebben. Nu zijn van het standpunt van het Comité het eerste en tweede stadium de allerbelangrijkste, en wel zoo, dat m.i. nadat deze zullen zijn doorloopen, vrijwel zijn taak van Propaganda als geëindigd kan worden beschouwd en mocht het nog blijven voortbestaan, dan zullen zijne rol en karakter van bedrijvend en stuwend veranderd zijn in dat van wat men kan noemen lijdelijken aard, n.l. beschrijvend, wellicht critiseerend, belangstellend nota nemend e.d. De zaak zal daarna verder zoo van zelf reilen en zeilen, op eigen beenen staan en loopen, dat het de vraag is, of het dan nog überhaupt reden van bestaan zal hebben. Het derde stadium latende voor wat het is en verder onbesproken latende, loont het zeer de moeite, nader in te gaan op de twee daaraan voorafgaande tijdruimten of stadia.

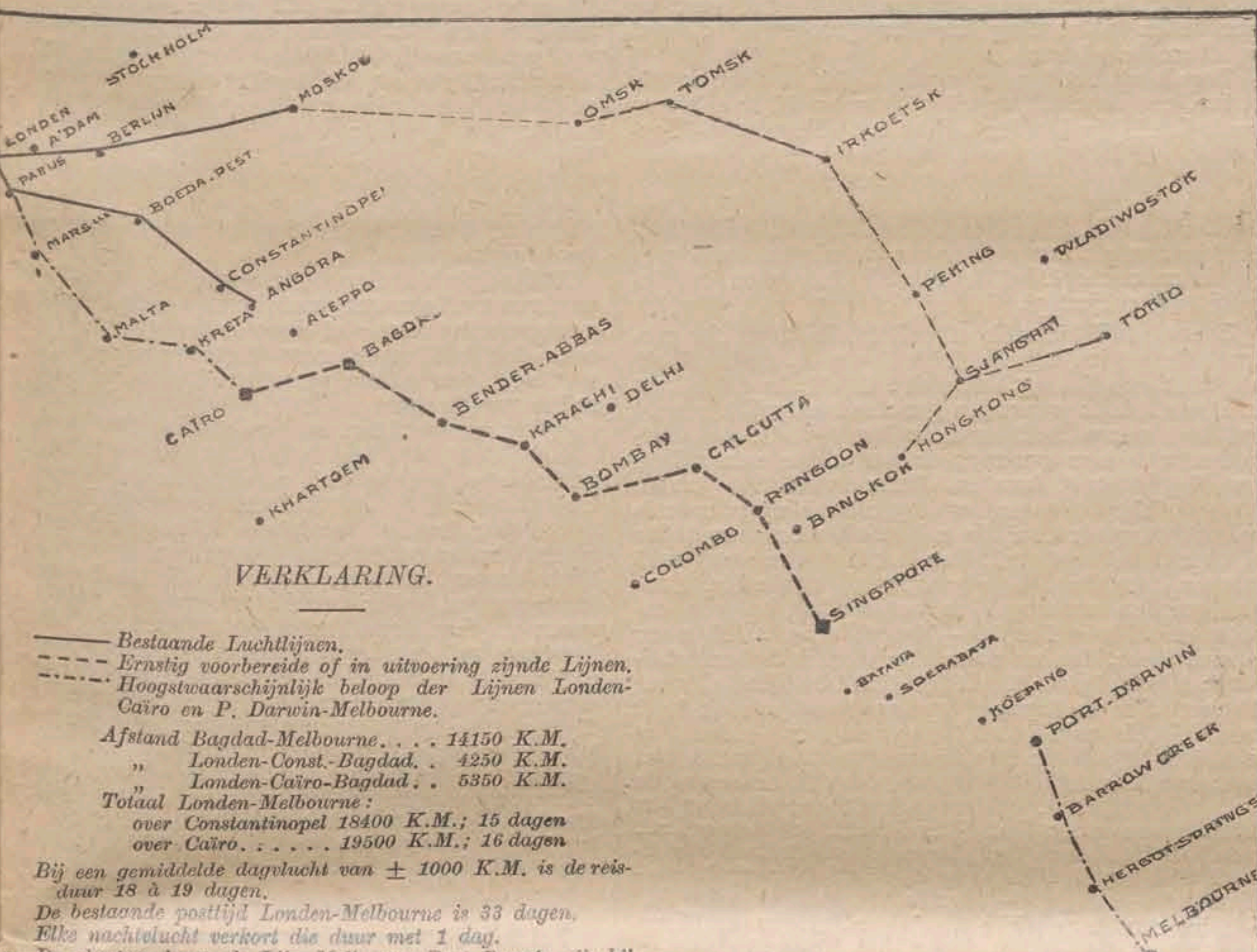
Het eerste stadium. Van den aanvang af, dat ik er mij mede bemoeide en aandacht schonk aan de eerste Luchtlijn, n.l. die van Kairo—Karachi (4000 K.M. lang), op welker groote beteekenis in het Koloniaal Weekblad in October l.l. zoo nadrukkelijk werd gewezen, heb ik altijd in de vrij stellige meening verkeerd, dat zij in den loop van '27 zoude worden geopend; zulks kon met goeden grond uit de berichten in dagbladen en tijdschriften worden aangenomen. Verder achtte ik het geheel voor de hand liggend en wel vanzelf sprekend, dat tegen dien tijd en stellig reeds in het begin van '28 de aansluitingslijn Karachi—Delhi—Calcutta in bedrijf zou worden genomen met een zijtak naar Bombay; maar dat men tegen dien tijd ook bezig zoude zijn of zelfs reeds de laatste hand zoude leggen aan voortzettingen naar Madras—Ceylon en vooral naar Rangoen—Singapore, zoodat deze laatste wel op het einde van '28 en uiterlijk in het midden van '29 zoude zijn geopend. In afwijking van de voor Kairo—Karachi meer dan eens gegeven tijdstippen, ben ik t.a.v. de voortzettingslijnen nooit eenige tijdsbepaling tegen gekomen en moest deze dus door combinatie bij benadering trachten vast te stellen, daar zulks, niet het minst ook voor Nederland, van groot gewicht en actueel belang toeleek. In schemer en duister wil de zeeman gaarne bakens en kustlichten zien, om plaats, koers en afstanden te kunnen bepalen. Ook van der Hoop gaf in zijn „Door de Lucht naar Indië" geene uitkomst door meer stellige mededeelingen omtrent de tijdstippen, al waren ze ook slechts: de zijnerzijds hoogstwaarschijnlijk geachte.

Zoo heeft het geduurd tot den 30sten December, maar toen werd er in eens heel wat ingehaald: wij werden aangenaam verrast door de mededeelingen van den bekenden Sir E. Geddes, te Londen op den voorafgaanden dag gedaan, die wel verb[illegible] wekkend moeten heeten: zij klinken ongelo[illegible] De lijn Cairo—Karachi, waaromtrent eenige [illegible] te voren was bekend gemaakt, dat zij door de [illegible] perial Airways" zou worden gedreven met motorige vliegtuigen in aanvankelijk 14-daag[illegible] Dienst met een Staatssteun van ± 90000 Po[illegible] jaar, zou reeds in den zomer van dit jaar ge[illegible] worden. Met de voortzettingslijn over Bom[illegible] Calcutta—Rangoen—Singapore, bijna 5000 K.[illegible] dus niet N. O.-waarts langs Delhi) zou [illegible] het zijn op 1 Januari '27. Mocht dit bericht juis[illegible] ken — waaraan niet te twijfelen is — en deze Diensten van bij elkaar bijna 9500 K.M., op de gegeven tijdstippen inderdaad beginnen, da[illegible] teekent dit drieërlei:

Vooreerst, dat de tijd van het *tweede st[illegible]* voor het Comité in Juli van dit jaar reeds [illegible] zijn begonnen en er kan dus allészins reden wezig worden geacht, om met het oog daarop der „Mededeelingen", die dus in het midden Juni moesten verschijnen, eenige weken late licht te doen zien; — in het eventueele Julinu[illegible] zou men reeds gewag kunnen maken van de lijke opening der eerstbedoelde Lijn, omdat [illegible] duidelijken, zeer gemarkeerden grooten [illegible] stap beteekent voor de Luchtverbinding Lon[illegible] Singapore; zoo zoude ook om gelijksoortige nog meer klemmende reden No. 5 in Janu[illegible] moeten verschijnen, om van de opening de[illegible] Karachi—Singapore te kunnen gewagen en [illegible] is te meer reden, daar Sir E. Geddes reeds w[illegible] aansluitingen naar Bangkok en *Batavia*. M[illegible] zouden de feitelijke openingen achtereenv[illegible] eerst plaats hebben een half jaar later, dan za[illegible] nog altijd en met zeer goeden grond kunne[illegible] ven spreken van „nabije toekomst" en „zee[illegible] ten tijd", die wij nog voor ons hebben, totda[illegible] Wereldlijn zal zijn tot stand gekomen. Wat [illegible] deelte Londen—Bagdad betreft, moet het bevre[illegible] dend heeten, dat er nog niets stelligs over [illegible] nomen, hoe die gedacht is: over Cairo of over [illegible]stantinopel; geheel door de Lucht zonder [illegible] vluchten of in verbinding met spoorwegen, w[illegible] zelfs stoombooten voor de nachttrajecten, da[illegible] is er reeds mogelijkheid voor dag- en nacht[illegible] ten? Maar ook in het ongunstigste geval zal d[illegible] meer dan 4 eischen, terwijl men voor Bag[illegible] Singapore op 6 zal kunnen rekenen, dus op [illegible] stens 10 dagen in zijn geheel.

Wat in de tweede plaats gezegd moet w[illegible] vloeit van zelf en, men kan wel zeggen, dw[illegible] voort uit het voorgaande. Wij Nederlanders z[illegible] dit gebeuren ook betrokken; het is voor on[illegible] strekt niet genoeg te meenen en te weten, [illegible] mededeelingen van Geddes zeer zeker geene [illegible] klanken, dat zij zelfs heel interessant zijn [illegible] men er Engeland wel geluk en welslagen b[illegible] toewenschen. Daar bovenuit komt immers oo[illegible] ons het merkwaardige feit vast te staan, ge[illegible] uiterlijk in Juli '27, de *Luchtlijn Amsterdam[illegible] tavia in hoogstens 11 dagen* zullen hebben. Al[illegible] er tegen dien tijd nog geen burgerlijken vlieg[illegible] in Ned.-Indië bestaan als voortzetting van [illegible] derwerpelijke door de Britsche „Civil Aviati[illegible] drijven Luchtlijnen, men behoeft er niet aan t[illegible] felen, dat er alsdan over den 900 K.M. bedrag[illegible] afstand Singapore—Batavia eene aansluiti[illegible] zal zijn ingesteld, hetzij uitsluitend eene Eng[illegible] wat niet te hopen is, hetzij eene van het Le[illegible] van de Vloot (dus Ned.-Indisch) bij uitsluiti[illegible] zoo niet, dan in samenwerking met de Eng[illegible] Lijn. Ziedaar de *Luchtlijn Amsterdam—B[illegible] reeds in '27 verwezenlijkt*: als alles meeloopt in het begin en anders nog vóór het einde va[illegible] in vervoerhistorischen zin wel even merkwa[illegible] en buitengewone jaar voor Insulinde als 18[illegible] was, door de opening van het kanaal van[illegible] Naar het voorkomt, wordt het thans wel hoo[illegible] dat de Trias-in-de-Lucht, n.l. van Marine-, Mi[illegible] en Burgerlijke Luchtvaart in Ned.-Indië [illegible] eene vanzelf sprekende zaak zij als zij dit [illegible]

Schetskaart der Wereld-Luchtlijn Londen—Melbourne.

VERKLARING.

——— *Bestaande Luchtlijnen.*
- - - - *Ernstig voorbereide of in uitvoering zijnde Lijnen.*
-·-·-· *Hoogstwaarschijnlijk beloop der Lijnen Londen-Caïro en P. Darwin-Melbourne.*

Afstand Bagdad-Melbourne. . . . 14150 K.M.
„ Londen-Const.-Bagdad. . 4250 K.M.
„ Londen-Caïro-Bagdad. . 5350 K.M.
Totaal Londen-Melbourne:
over Constantinopel 18400 K.M.; 15 dagen
over Caïro. . . . . . 19500 K.M.; 16 dagen
Bij een gemiddelde dagvlucht van ± 1000 K.M. is de reisduur 18 à 19 dagen.
De bestaande postlijd Londen-Melbourne is 33 dagen.
Elke nachtvlucht verkort die duur met 1 dag.
De plaatsen langs de Lijn Melbourne-Port Darwin zijn bij gebrek aan preciezere gegevens op den gis als landingspunten aangegeven.

or Nederland, Australië en voor Britsch-Indië. ij moeten er haast mee maken en dit brengt ons nzelf op het thans volgende punt.

Ten derde zij er op gewezen, dat tot dusverre genlijk alleen nog sprake is geweest van de Hoofdn Caïro—Singapore en deze, ondanks hare imponte lengte van bijna 3500 K.M., nog als een soort *iddenstuk* schijnt te moeten worden aangemerkt, nt omtrent de aansluitingen in het W. naar Amerdam (Londen) en in het Z.-O. naar Batavia en oral naar Soerabaja zijn nog niets meer bekend n hooge waarschijnlijkheden voor vrijwel voor hand liggende oplossingen of voor toekomstige gelingen; het kan dan ook niet te stout, noch voorbarig heeten, daarom alleen reeds met ij groote stelligheid van de *Lijn Amsterdam—tavia* te spreken. Maar daarvoor bestaat buitenen nog eene reden; zij betreft eene ontwikkeling n zaken, waarop tot dusverre nog slechts vaag is wezen en deze betreft *Australië*. In dit Werelddeel staan n.l. een drietal Luchtvaartmaatschappijen een *Burgerlijke Luchtdienst*. Men is er thans zig met de totstandbrenging der Lijn Melbourne—rt Darwin, van ± 3300 K.M. en zij zal zeer waarijnlijk hét beloop van de Australische Overlandgraaflijn volgen, de voortzetting vormende van bij Port Darwin eindigende zeekabel. Het nere zuidelijke gedeelte is reeds in bedrijf en n kan er wel zeker van zijn, dat zij tegelijk mèt zelfs nog vóór de Lijn Karachi—Singapore zal n geopend; wij zullen er wel spoedig nader over oren. Dit zoo zijnde, wordt onze *plicht* voor aaniting en verbinding door Nederl.-Indië, zoowel in ternationalen als voor ook nationalen, n.l. *intersulairen* zin, nog *gebiedender*; zij verandert van plicht tot voorziening in eind- en aansluitingslijnen in die tot de schepping van een tusschenliggenden intercontinentalen *doorgangs-* of *verbindingsdienst*. Deze zoude, naar het voorkomt, moeten geschieden langs de Trans-Soendalijn Singapore—Billiton—Soerabaja—Koepang—Port Darwin. Over de belangwekkende bijzonderheden daarvan zij op deze plaats gezwegen. Zoowel de bediening van dit stuk eener Wereldlijn, als van de overige interinsulaire Diensten daarmee in verband en daarop aansluitende, acht ik *bij uitstek* en *bij uitsluiting* de Taak van een *Burgerlijken Luchtvaartdienst*; het is dan ook zeer dringend en noodig, dat deze met den *grootsten spoed* worde tot stand gebracht en daarna zijne werkzaamheden beginne, om op tijd gereed en paraat te kunnen zijn, al is het ook voor het ± 3000 K.M. lange stuk Singapore—Port Darwin der Wereldlijn in samenwerking, mits in waardige, met de Engelschen.

Het zou even berispelijk als betreurenswaardig zijn, als wij op de Engelsche Maatschappijen zouden moeten parasiteeren in treffende tegenstelling met onze naar bijkans alle belangrijke punten der Aarde uitstralende zeer bekwame stoomvaartmaatschappijen. Zij moeten als het meer algemeene voorbeeld dienen, dat ook in de Lucht met evenveel succes moet worden nagestreefd; een meer speciaal, maar niet minder eervol en navolgenswaard voorbeeld voor Indië is de zich zoo voortreffelijk tusschen '21 en '26 ontwikkeld hebbende K.L.M. in Nederland. De tijd is wel vrij kort, maar nog lang genoeg om ongeveer tegelijk met de Engelschen gereed te zijn en om dan het vereischte en zoo onmisbare „goede figuur" te slaan, waartoe wij ten volle in staat, maar vooral verplicht zijn. La noblesse coloniale oblige gravement. Ook financieel. Het geld is een punt, dat ook voor de Engel-

schen van belang is; de voor hen gebodene zuinigheid, n.l. de „financial stringency", werkt ook voor dit Rijk verstroevend en bemoeilijkend voor de practische uitvoering hunner groote en zoo wel voorbereide plannen.

Zooals uit het bovenstaande blijkt, bestaat er alle reden, om voor '27 en uiterlijk voor '28 te rekenen op de Luchtlijn Londen—Bombay—Singapore—Soerabaja—Melbourne, met zijtakken naar Teheran, Delhi, Bangkok en Batavia in 2 weken, zooals door den Luchtvaart-Minister Sir Samuel Hoare in September '25 aangekondigd niet alleen als mogelijkheid, maar als een eisch voor de naaste toekomst.

Alsdan zou ook het *tweede stadium* voor het Comité zijn geëindigd.

Evenals wij binnenkort zullen zijn ingelicht omtrent de Australische activiteit, alsook omtrent het eindstuk van Sidney, dat met Adelaïde in dit betoog in één adem mag worden genoemd en gelijk geacht met den naam Melbourne, zullen wij de bizonderheden vernemen omtrent de westelijke aansluiting van Bagdad met Londen. Het zal wel zijn goeden grond hebben, waarom er nog niets stelligs over is bekend geworden, of die zal geschieden over Caïro of over Constantinopel. Van het Britsche standpunt is eene over Caïro begrijpelijk; zij zoude b.v. kunnen worden verkregen in aansluiting op een express-nachttrein Londen—Marseille in ± 20 uur; 10 uur later, dus na ruim één dag, is het aansluitende vliegtuig in Sicilië of liefst in Malta, weer 24 uur later in Kreta of op een punt van de kust van Tripolis en tegen 12 uur van den derden dag te Caïro, bij elkaar dus nauwelijks 3 dagen. Blijkt eene nachtvlucht mogelijk, dan wordt er een volle dag uitgewonnen. Caïro belooft een belangrijke Luchthaven voor het Wereldverkeer te worden; men heeft n.l. ernstige plannen, van Britsch standpunt heel begrijpelijk, voor een Luchtdienst Caïro—Chartoem—Fasjoda—Uganda langs het voor het Empire zoo belangrijke Nijldal en later naar Kaapstad voort te zetten langs het Tanganykameer. Caïro—Bagdad is in ééne dagvlucht te bereiken. Er is dus hoogstens 4 dagen gemoeid met het gedeelte Londen—Bagdad en daarbij wordt een minimum van niet-Britsche territoire overgevlogen. Bij wijze van spreken zoude men haar eene „Britsche Lijn" kunnen noemen en voor het grootste gedeelte een „Zeelijn" of „Zeedienst".

Wat de aansluiting over Constantinopel betreft, deze ± 4000 K.M. lange Lijn wijkt er in tweeërlei opzicht van af; ten eerste, doordien zij is een Landlijn en ten tweede, dat er een minimaal stuk Britsch gebied bij betrokken zijnde, zij eene uitgesprokene *internationale Lijn* moet heeten. Haar beloop is over Engeland, Frankrijk, of België, Duitschland, Oostenrijk, Hongarije, Joego-Slavië, Bulgarije, Roemenië, Turkije, Syrië, Irak. Nu bestaat er reeds eene Lijn Parijs—Constantinopel—Angora in 3 dagvluchten van bij elkaar 29 vlieguren of 2½ dag; Angora—Bagdad vormt nog slechts ééne dagvlucht en het lijdt geen twijfel, dat, zoodra de Dienst Caïro—Bagdad—Karachi zal zijn geopend, ook de voortzetting over het nog ontbrekende, betrekkelijk korte eindstuk, tot stand zal worden gebracht, zoodat Bagdad in 4 dagvluchten (3½ dag) vanaf Londen bereikbaar zal worden. Blijkt echter eene regeling te kunnen worden getroffen in aansluiting op een bij Londen beginnenden nachttrein, die b.v. in ongeveer 20 uur München kan bereiken, dan zou Constantinopel in bij elkaar ± 40 uur bereikt kunnen worden en Bagdad in minder dan 3 dagen. Het is echter de vraag, of men wel zoo zal te werk gaan, want het is heel goed mogelijk, dat er tegen dien tijd eene nachtvlucht mogelijk blijkt over ééne der 4 dagtrajecten en dat brengt zoden aan den dijk: daardoor wordt n.l. één volle dag uitgewonnen. Wat de mogelijkheid van geregelde nachtdiensten, even vanzelfsprekend en regelmatig als in spoorwagens en stoombooten, beteekent, blijkt afdoend uit het feit, dat de 4500 K.M. lange afstand New York—San Francisco, dus een weinig langer dan Londen—Bagdad met 14 tusschenlandingen sl[echts] 33 uren vereischt; zij wordt ook niet onderbr[oken] bij eene koude van 36° C. onder nul en in zw[aren] sneeuwstorm pal tegen den geweldigen wind[,] met groote snelheid blijvende voortvliegen. Wel is het feit, dat er tot Bagdad langs eene spoo[r] zal kunnen worden gevlogen, immers vanaf [Con]stantinopel langs de Anatolische tot Aleppo en hier langs de Bagdadbaan tot Bagdad, eene v[er]makkelijkende en daardoor bespoedigende fa[ctor] voor nachtvluchten. Constantinopel——Angora dan eene zijlijn worden met latere voortzetting [naar] den Kaukasus.

Volledigheidshalve zij er nog bij vermeld, dat aanbrengend vervoer van vooral poststukken o[p] gewone wijze, dus niet door de lucht, naar Caïr[o] over Constantinopel naar Bagdad en vandaar verdere doorzending per Luchtmail, ook nog reden van bestaan zal hebben en wel als tussc[hen]regeling, zoowel t.a.v. kosten- als van tijdsbespa[ring].

Het blijkt uit het bovenstaande wel duide[lijk] welk eene groote rol en beteekenis Bagdad Luchthaven in het Wereldverkeer vanaf '27 zal [krij]gen; door den in December '25 geopenden Di[enst] naar Teheran zal het dus een viersprong van Lu[cht]lijnen naar plaatsen worden, die zelf ook knooppunten zijn; voorts eindigt er de Bag[dad]spoor en de nieuwe Automobieldienst Damask[us]—Teheran gaat er langs; van eeuwen her was [het] gelijk van zelf spreekt, een kruispunt voor k[ara]vanen en aanlegplaats voor de scheepvaart o[p de] Tigris. Deze echt orientalische en slechts in beperkten kring bekende hoofdplaats zal dus dra bij ons Indische publiek, zakenlieden, la[nd]dienaren en anderen, een nagenoeg even beke[nden] klank krijgen als Marseille, Genua, Port Said, [Co]lombo e.a. De naaste toekomst zal het wel ui[twij]zen: qui vivra, verra.

10 Januari '2[6].

Volgens een dagbladbericht van 22 Januari [heeft] A. Cobham, na een tocht van ruim 8500 K.M., [Ndola?] dola in N. Rhodesië bereikt; dat is het ⅔ deel [van] den afstand Londen—Kaapstad en kan dus [als] pioniersvlucht geslaagd heeten. Zij zal hoogstw[aar]schijnlijk nog gevolgen hebben, ook voor ons belang.

23 Ja[nuari]

Van Week tot Week.

Dinsdag 19 tot Maandag 25 Jan. 1926.

Een Indisch Veenhuizen. Volgens het Alg. Ind. D[agblad] bestaan bij de Ind. Regeering plannen een In[disch] Veenhuizen te stichten. Hiermede wordt be[doeld] een werkinrichting voor Inlandsche bedel[aars]. Ook in andere opzichten is thans het vraa[gstuk] der armenzorg nader bestudeerd.

Een zeldzaam jubileum. Den 12en December l.l. [werd] te Magelang aan den sergeant A. Groesbeek de den medaille voor 50 jaren dienst uitgereikt. [Ge]neraal-Majoor Sachse en andere officieren w[oon]den de plechtigheid bij en hielden toespraken.

Chung Hwa Hui. Ter gelegenheid van den geboort[edag] van den overleden grooten Chineezenvriend, P. H. Fromberg Sr., vond den 16en dezer in [een] druk bezochte bijeenkomst te 's-Gravenhage aanbieding plaats van het luxe-exemplaar va[n de] door de vereeniging Chung Hwa Hui uitge[geven] Verspreide Geschriften van mr. Fromberg.

Arbeidscontractanten. Volgens Aneta zijn in 1925 6[...] contractanten van Semarang, Batavia en S[oera]baja uit verscheept naar de Buitengewesten.

Voor de slachtoffers van den Watersnood. De D[...] Planters Vereeniging schonk f 5000.— voor [den] watersnood in Nederland.

Het rietbranden-euvel. In het jaar 1925 zijn in h[et] west Soerabaja 96 rietbranden voorgeko[men] waardoor 137.450 bahoes suikerriet zijn verw[oest], tegen 113 branden, verwoestend 163.321 b[ahoes] in 1924. (Aneta, 18 Jan.).

Resident J. Tideman. Aneta seint Menado 19 Jan. De Minahassaraad nam een motie

waarin de Regeering verzocht wordt Resident J. Tideman te doen aanblijven als hoofd van het Gewestelijk Bestuur te Menado, in verband met den begonnen arbeid, welke van fundamenteel belang is voor de ontwikkeling der Minahassa. (Zooals men weet, is de heer Tideman onlangs benoemd tot resident van Palembang).

…verproductie. De Handelsvereeniging te Medan schat den uitvoer van den rubberoogst van 1925 op 65.000 ton, waarvan 50.000 ondernemingsrubber en de rest bevolkinsrubber. De totale waarde van den rubberuitvoer was 180 millioen.

W. B. Goor † Te Soerabaja is den 19en dezer, op den leeftijd van 69 jaar overleden, de heer ir. W. B. van Goor, gepens. directeur van Openb. Werken in Ned.-Indië, ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.

…veelbesproken winstaandeelkassen. De Regeering gaf het denkbeeld der z.g. winstaandeelkassen prijs, waarna de Suikerindustrie zich geneigd verklaarde, een deel van de winst af te staan, ten behoeve van de bevolking in de fabrieksrayons.

Het voornemen is commissies van beheer voor deze kassen in te stellen.

De vertegenwoordigers der Regeering zullen worden uitgenoodigd voor deze commissies te verschijnen, tot het geven van inlichtingen betreffende de urgentie der behoeften, waarvoor het geld besteed kan worden. (Aneta, 22 Jan.).

…schadiging van den Boroboedoer. Een uitvoerig Aneta-telegram bericht, dat eenige Amerikanen een Boroboedoer-relief beschadigde (vermoedelijk met de bedoeling een fragment als aandenken mede te nemen). Op heeterdaad betrapt, verklaarden zij de bedoeling te hebben gehad slechts een onderzoek in te stellen, naar hetgeen zich achter het relief bevond!

De tijden zijn wel veranderd. Toen de koning van Siam, juist 30 jaar geleden, als herinnering aan zijn bezoek aan Java, karrevrachten vol fragmenten van Hindoe-oudheden naar zijn land liet slepen, werd dit oogluikend toegestaan!

…dio-verbinding. De proeven met de radio-verbinding via Malabar, waarbij rechtstreeks van Weltevreden uit werd geseind met San Francisco, zijn uitstekend geslaagd, zoodat de dienst definitief is ingesteld. De proeven met de directe radio-verbinding van Weltevreden met Amsterdam zijn eveneens goed geslaagd. (Aneta, 21 Jan.).

…iversitaire examens. Leiden. Doctoraal examen voor Indisch recht: Mr. R. M. Sartano.

Wageningen. Cand. koloniale boschbouw de heeren W. F. H. van Ameron, J. J. M. van Groenewoud, J. F. Kools (met lof) en H. A. Richard.

…n Amerikaansche expeditie naar Ned. Nieuw-Guinea. De correspondent te New York van de N. R. Ct. meldt: Een Amerikaansche expeditie is uitgezonden naar Ned. Nieuw-Guinea onder leiding van den heer M. W. Sterling uit Berkeley, in den staat Californië en onder bescherming van het Nationale Museum en het Smithsonian Institute, beide te Washington. De expeditie heeft ten doel het ras der dwergen (primitieve pygmies) in Nieuw-Guinea te bestudeeren.

In de expeditie bevinden zich ook fotografen, twee gidsen en een mechanicien. Het is de bedoeling den tocht gedeeltelijk per vliegtuig te maken.

…ankzinnigenverzorging in Ned.-Indië. Mevrouw de Vries-Bruins, lid van de Tweede Kamer, heeft den minister van koloniën de volgende vragen gesteld:

1e. Is het juist, dat in verschillende plaatsen van Ned.-Indië, o.a. te Semarang, nog steeds krankzinnigen, bij gebrek aan speciale inrichtingen voor deze geesteszieken, worden ondergebracht in de politie-bureaux?

2e. Zoo ja, is de minister dan niet van oordeel, dat alleen bij uiterste noodzaak en onder deskundige, medische leiding een dergelijk verblijf tijdelijk mag worden toegestaan?

3e. Indien deze deskundige leiding en dit medisch toezicht ontbreken, is de minister dan bereid te bevorderen, dat aan dezen hoogst ongewenschten en voor de patiënten schadelijken toestand zoo spoedig mogelijk een einde wordt gemaakt?

…onument Dr. A. H. Nijland. Den 13en Dec. is te Bandoeng in het Instituut Pasteur op plechtige wijze een gedenkteeken onthuld, dat de herinnering levendig zal houden aan den zoo verdienstelijken arbeid van den gewezen directeur, wijlen dr. A. H. Nijland. Het gedenkteeken beeldt Dr. N. uit en profiel, bezig met microscopische onderzoekingen.

De voedselvoorziening van Ned.-Indië. In zijn vijfde lezing over Indische oeconomie, welke mr. J. Gerritzen, oud-lid van de Tweede Kamer, op uitnoodiging van het Leidsch Universiteitsfonds in het Academie Gebouw te Leiden heeft gehouden, heeft hij behandeld het vraagstuk van de voedselvoorziening voor Ned.-Indië.

Een uitvoerig overzicht dezer voordracht bevat o.a. het Vaderl. van 20 dezer (Ochtendbl.).

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

De cultureele Opleving in Indonesië.

De jongste aflevering van *„De Opbouw"*, democratisch tijdschrift voor Nederland en Indië, opent met een artikel onder bovenstaanden titel, waarop wij hier gaarne de aandacht willen vestigen, daar 't een goeden kijk geeft op hedendaagsche opvattingen betreffende de cultureele, ook met het weder oplevend kunstbesef in verband staande stroomingen in Indonesië.

De schrijver, die zich *M*(as?) *Amir* teekent en blijkens de vele bronnen, welke hij over dit onderwerp aanhaalt, goed belezen is, begint met op te merken:

„Ongeveer in het begin dezer eeuw doet het gezegde in de groote pers rondgang: „Het daghet in het Oosten" of „Azië ontwaakt." In waarheid waren China, Japan en Indië — landen met een eeuwenoude inheemsche cultuur — reeds eerder bezig zich te moderniseeren in Westerschen zin. Keizer Mutsuhito van Japan begon de groote nationale hervorming in 1868, doch de zichtbare uitingen van het emancipatieproces begonnen circa dertig jaar geleden. Toen versloeg Japan het Chineesche rijk en tien jaar later den Russischen kolos. 't Is bekend, hoe krachtig het Aziatisch zelfbewustzijn hierdoor werd gestimuleerd, maar minder bekend is, dat het vooral het cultureele bewustzijn was, hetwelk het eerst allerwegen opvlamde. Het was dit versterkte cultureele besef, dat, geprikkeld door economisch-imperialistischen druk, het symptomencomplex te voorschijn riep, bekend onder den naam van nationalisme. Dit nationalisme werd hoe langer hoe meer uit zijn cultureelen oorsprong verlegd naar politiek-economisch en sociaal terrein.

„De cultuurcentra van het Oosten: India, China, Japan en Indonesië, hebben nooit het geloof in de eigen cultuurwaarden geheel verloren, maar de harde aanraking met Westersch „materie-realisme" was noodig om de traditioneele cultuurgoederen vaster en inniger te omgrijpen en te strijden voor hun behoud en verdere ontwikkeling."

Schrijver noemt enkele voorbeelden en merkt dan terecht op, dat de machtigste leiders van Oostersche volkeren religieuse personen zijn geweest, hetgeen o.a. den invloed van Gandhi, den apostel van de wedererkenning der Veda's, verklaart.

De Oostersche psyche vóór den komst der Arabieren met hun Islam, uit het Westen, geeft hij weer in de woorden:

„Centraal staat de religie, de wijsheid. En de ziel van den doorsnee-Oosterling is introspectief, geneigd tot „gefühlsmäszig erfassen", tot het ervaren van de werkelijkheid der veel-eenheid. Pijnlijke contrasten tusschen fictie en realiteit zijn hem bespaard, hij is in zekeren zin psychisch-monist en verklaart al het zinnelijk waarneembare voor onwerkelijk, voor Maya, hij zoekt „the end of life" inplaats van „the means of life" (Spencer)."

Daarna geeft schrijver een geschiedkundige schets, waarbij hij o.m. zegt:

„In de schemering der historie zien wij aan de kusten van het Indonesische eilandenrijk plokjes zeevaarders, waarschijnlijk afkomstig uit Azië's vasteland (Achter-Indië) zich neerzetten: dat zijn de Maleiers, die de aanwezige negritoiede volkeren successievelijk naar de binnenlanden verdrongen. Deze kloeke zeevaarders kwamen tot rust, dreven handel, landbouw, vischvangst en jacht; kenden hout-(bamboe), ijzer- en goudbewerking. Ornamentiek, zeevaartkunde, ongeschreven zeden (adat) en litteratuur (poestaka) vormden hun geestelijk bezit. Ze waren animisten. In de randgebieden van de Pacific komen die „zwevende menschen" (Melajoe) tot vrij aanzienlijke beschaving; hun zeetochten strekken zich uit tot ver in de Pacific en den Indischen Oceaan (Madagascar). Hun regee-

Haarlem en Omstreken.

ringsvorm is aristocratisch-feodaal: ze waren „die Herren" der Pacific.

„Zeevarend volk als zij oorspronkelijk waren, werden zij in de loop der eeuwen landbouwvolk, onder den invloed der Ariërs (Hindoe's), die er den ploeg, den buffel, de rijst en het letterteeken brachten, benevens schatten van Vedanta, Upanishads en verhalen uit Ramayanam en Mahabaratam.

„Het animisme werd opgeheven en verrijkt tot pantheïsme en mystiek (Yoga). De gouden eeuw van Indonesië breekt aan. Allereerst komt op het rijk Crividjaja, dat zich uitstrekt over heel Sumatra, Java, Malakka, Z. Siam en betrekkingen onderhoudt met China en India (Cola-dynastie). In dezen tijd der Çailendrakoningen, die nabij het tegenwoordige Palembang resideerden, werden waarschijnlijk de groote tempels van Midden-Java, de fijne Mendoet en de magistrale Boroboedoer (9e eeuw) gesticht, monumenten uit het bloeitijdperk van het Mahayanisme (Noordelijk Boeddhisme). Behalve dat Malayubumi (Djambi) en Minangkabau (Centraal Sumatra) een krachtigen invloed van dit Hindoe-boeddhisme ondergingen, kwamen ook studenten van overzee (o.a. China) aan de universiteit van Crividjaja studeeren. Dit alles vindt men in de oude Chineesche kronieken vermeld.

„Na Crividjaja de opkomst van Padjadjaran en Modjopahit, bloeiende Indo-hindoesche cultuurcentra op Java, die het tegenwoordige Indonesië, vnl. de kustgebieden aan hun supprematie onderwierpen en koloniseerden.

„Machtig was die Hindoe-boeddhistische invloed op Java, op Centraal Sumatra, op Bali en de kusten van de Soenda-eilanden. Religieus allereerst. Jaarlijks trok de bedevaart-stoet naar de vlakten van Diëng en Prambanan, om voor het Hindoepantheon te mediteeren.

„De wajang, de gamelan, de gedichten, de primbons (mengsel van kroniek en religie), de mystiek bloeiden op, onder Arischen invloed."

... ...

„Men kan zich afvragen, waarom de Islam geen cultuurvormende kracht heeft gehad in de 400 jaren van zijn bestaan in Indonesië. Hij kan zich op geen Alhambra, Taj Mahal of Omar-moskee beroemen. Wie spreekt van Indonesische kunstbouwwerken, noemt de Boroboedoer, niet de mesjid van Palembang of Demak!

„De Islam heeft uitsluitend sociaal werk gedaan: hij democratiseerde de maatschappelijke, feodale instellingen. Daarbij is de psychische constellatie in wezen animistisch-pantheïstisch-Hindoe-boeddhistisch gebleven bij de groote massa.

„De invasie van Westerlingen (Moslems en Christenen) brachten krachten in werking op economisch en politiek gebied. Er is nood, er is drang tot zelfbehoud. De oude bindingen laten los.

„Allereerste religieuze bindingen: het *tat wam asi* (gij zijt ik), de hoogste Arische wijsheid, wordt verlaten en vervangen door een exoterisch, transcendentaal Godsbegrip.

„De macht der Brahmanen, hier Khiajis geheeten, vermindert. Het volk heeft een nieuwe heilsleer: de *hari kiamat* (dag des oordeels), de *sorga* (hemel), in plaats van *moksha* (bevrijding uit de incarnaties) en *nirvana* (uitblussching van de lagere persoonlijkheid). Vorsten waren vertegenwoordigers van God op aarde, nu worden zij Sultans, historische menschen gelijk Iskandar Dzoelkarnain, zonder een nimbus van heiligheid.

„Dit gebeurde in Atjeh, in de Bataklanden, in Minangkabau, in Koetei, op Ternate, Malaka enz. en dit proces voltrekt zich nog in Solo en Djocja — ondanks alle sekatens, serimpidansen e.d. Tempel en stoepa worden mesdjid. Waar een nationaal Hindoe boeddhisme was, komt de Islam als militante, internationale zendingsgodsdienst en bracht Indonesiërs in contact met Mekka, met Mesir (Egypte) en Stamboel (Constantinopel)."

Uit een en ander blijkt volgens schrijver de *naïveteit* van sommige Westerlingen, die meenen, dat de Indonesische geschiedenis begint met 1596, de komst van Houtman op de reede van Bantam.

Het artikel is niet vrij van bitter sarcasme aan het adres der Nederlanders.

Zou een tekort aan vertrouwen-wekkende, onbaatzuchtige belangstelling voor Indonesië van onze zijde niet mede hieraan ten grondslag kunnen liggen?

Verder lezen wij:

„Als jong, energiek zeevolk heeft Holland het oudere, verbrokkelde, non-militante cultuurvolk van Indonesië met de kracht van wapenen en specifiek-westersche „officiency" allengs veroverd en een nieuwe impulsen binnengeleid, die in het gistende gebied van de[...] fic zijn groote rol speelde en nog speelt.

„Het imperialisme, onverschillig in welken [...] werkt aan den eenen kant remmend op de mat[...] en psychische ontwikkeling naar eigen aard en [...] — aan den anderen kant stimuleerend, wijl het [...] stoffen doet circuleeren in den nationalen boeze[...] maakt sluimerende krachten wakker, het verhoo[...] algemeenen weerstand, het niveau der stofwis[...] het versnelt den polslag van het oostersche leve[...]

„Deze sluimerende krachten nu, die inwendig [...] uit waren de oude bindingen op religieus en s[...] gebied op te heffen, treden naar buiten, in het [...] wereldgebeuren, in den zin van een allengs krac[...] wordend *désir d'être ensemble*, welk verschijns[...] Europa van de 19de eeuw zoo goed kent onde[...] naam van *nationalisme*. Wil men dit politieke [...] niet aan en de nieuwe reacties en stroominge[...] een indifferent „Schlagwort" aanduiden, dan [...] men 't *modernisme*."

Met den schrijver zijn wij het volmaakt eens, [...] groote kracht van dit „modernisme" ligt in he[...] ven naar een aanpassing van de oude cultuurv[...] aan de eischen van den modernen tijd. De Veree[...] *Boedi Oetomo* was oorspronkelijk een uiting v[...] vaansch cultuurbewustzijn; het „*Comité voor Java*[...] *nationalisme*" verheerlijkt immers terecht de [...] *bons*, de *wajang*, de *gamelan*, de *tempels*, enz.

Het is verblijdend, dat Java zich weder [...] wordt van de groote waarden zijner Arische c[...] en wij, Westerlingen, doen goed met — gelijk he[...] Instituut doet — hiertoe in hartelijke belangs[...] mede te werken.

Zoo kan Professor Krom in zijn insugureel[...] dan ook gewag maken van een Javanistische [...] sance.

Ten slotte merkt schrijver echter op, dat dit c[...] besef dra grijpt naar politiek-economische ma[...] noemt de verschillende nationalistische vereeni[...] en stroomingen. Hij wijst ook op den cultureele[...] tusschen de eilandenbevolking onderling. Z.i. [...] verhouding Javaan-Sumatraan, Menadonees-Ambo[...] om enkele voorname groepen te noemen, in den [...] sten tijd veel inniger geworden en nemen de in[...] sulaire huwelijken toe. 1) Daarom moet, naa[...] meening, de vraag, of niet de band tusschen de[...] keren (een staalkaart noemt men ze gewoonlij[...] het wegvallen van een uitheemsch gezag zou v[...] nen, en een chaos optreden — ontkennend word[...] antwoord. Hij eindigt met de ontboezeming:

„Dit cultureele werk van den Indonesisch[...] tellectueel — de opvoering van een milli[...] massa tot zelfuitdrukking en volle activiteit [...] grootsch doch heel zwaar. Echter, die taak [...] heel voor hem weggelegd. Anderen mogen zi[...] effenen en de broederhand reiken tot een [...] ontplooiing van het Indonesische volk, doc[...] meene niet deze massale cultuurbeweging [...] buiten te kunnen regelen. Ethisch gevlei[...] ijzeren machtsvertoon is hier op zijn plaats[...] een volle erkenning van het historische rec[...] Indonesiërs, om zich zelf te zijn en te blijv[...]

In verband hiermede trof ons bizonder de [...] meende opmerking van een zeer intelligent, onla[...] Europa afgestudeerd, Indonesisch arts: „Wij k[...] Nederland heusch niet missen. Wat was ik, in D[...] land vertoevende, gelukkig in het besef: ook een[...] nie in Europa te hebben!"

Spreekt deze uitlating niet boekdeelen?

Wij kunnen hier niet genoeg herhalen, dat d[...] tot de — als 't goed zal zijn — van *beide* kant[...] gewenschte *verbroedering* o.i. leidt langs dien v[...] derzijdsche waardeering van de hoogste, diep[...] meest blijvende der cultureele waarden: *de kun*[...]

Tevens kan die voeren tot het vermijden van [...] onheilspellend ratelende en donderende *r* vo[...] voor ons allen noodige *evolutie*.

Als slot van het verheffende woord *cultuur* [...] diezelfde letter immers zacht, bevredigend. 2)

1) Ook de huwelijken tusschen Ooster- en Westerlingen.
2) Is het gevoelig beluisteren der letterklanken en de beteek[...] samenvoeging er van tot woorden, niet een kunst op zichzelve [...] Hoe zegenend klinkt het beweeglijke woord: kunst, niettege[...] of wellicht juist omdat het besloten is tusschen een stevige [...] vast afsluitende t.

...rsoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Volksraad (vervolg).

...e *Locomotief* (14 t/m. 21 Dec.) plaatst hare ver-...gen onder de hoofden: *Oorlog* (Antw. gen. Gerth v. ...k) (blz. 4); *Voorwaardelijke Veroordeeling* (blz. 28 ...8); *Het kiesrecht in de Zelfbesturen* (blz. 30. Zie ook ...a-Bode (16 Dec.); *De nieuwe spoorweg-wetgeving* ...z. 23).

...e *Gouv. theeonderneming Kiara Roa.* De Regeering ...ft afgezien van het stichten van een thee-onderne-...g op de Gouv. kina-onderneming *Tjinjioean.* De ...a-*onderneming* van het Gouvernement bestaat uit ...ige op vrij grooten afstand van elkander gelegen ...eelingen, elk beheerd door een employé, terwijl de ...ectie (directeur en adj.-dir.) wordt gevoerd van uit hoofdetablissement Tjinjiroean. Oorspronkelijk wa-... voor de nieuwe thee-onderneming bestemd de ± ... bouw *boschgronden,* die als reserve behoorden tot ... kina-aanplant Rioeng Goenoeng, op vrij grooten af-...nd van het hoofdetablissement gelegen. Het verdient ...ter aanbeveling deze gronden in hun tegenwoordigen ...at te laten, daar ontbossching den toevoer van wa-... benoodigd voor de waterkrachtwerken in het Pen-...engansche en in mindere mate ook voor de irrigatie ...edenstrooms, te ongunstig zou beïnvloeden. De ...ze is thans gevestigd op een terrein gelegen ten Z. ... de thee-ondernemingen Wanasoeka en Santosa, ...rop thans is gevestigd het erfpachtsperceel *Kiara* ...a. Het op peil houden van de inkomsten der gouv. ...a-onderneming blijft voor de Regeering het uitslui-...de motief, terwijl in den geheelen opzet van de ...k niets wordt veranderd, behalve dat een ander ter-...n, dat geheel aan de eischen voldoet, voor hetzelfde ...l in gebruik zal worden genomen. De erfpachter ...rdt schadeloos gesteld en krijgt voor zijn kisten-...riek het hout geleverd uit de gouvernementsbos-...en. *(De Loc.* 10 Dec. en *Bat. Nwsbl.* 11 Dec.: *„Op ...p van Zegen"* en *„De Gouv.-Theecultuur.")*

... *Houtconcessie Poeloe Laoet.* Het *Bat. Nwsbl.* (9 ...1 Dec.) deelt aan de hand van de rede van den ... gem. de motieven mede, welke de Regeering geleid ...ben tot het verleenen van de Poeloe Laoet-houtcon-...sie aan *„Jabor".* Het Gouvernement en de particu-... hebben ijzerhout uit Borneo noodig. Ondanks ver-...illende leverings-contracten schiet de aanvoer voort-...end te kort, zoodat de S.S. instede van hout uit ...n bosschen, ijzer uit den vreemde betrekt. Toch is ...hout meer dan genoeg; maar als gevolg der concur-...tie kan geen der leveranciers zijn verplichtingen ...omen. Daar ondervindt ook de bevolking nadeel ... En de Regeering ziet geen ander middel dan, met ...luiting van alle concurrentie, de exploitatie in han-... te geven van één maatschappij, die als leverancier ... dwarsliggers voor de S.S. zal optreden. Een hout-...er wordt naar het concessie-terrein gezonden voor ... toezicht. Alles bij wijze van proef, voor den tijd ... drie jaren.

...*orlog.* De lof aan de luchtvaartafdeeling heeft de ...ercomdt. met genoegen vernomen. Uit Nederland ...en, zoo mogelijk, alleen militairen worden uitgezon-... die òf de lagere school hebben doorloopen, òf ... gelijkwaardige onderwijs-inrichting. Het legerbe-...r beschikt nog niet over alle gegevens om een oor-... over het gebeurde in Atjeh te publiceeren. Het ... niet in de bedoeling van de Regeering militaire ...izen op te richten; wel zal zij pogingen van par-...lieren steunen. De centralisatie van goede en nut-... lectuur heeft groote voordeelen gebracht, het toe-...t houden is veel gemakkelijker en er kan beter na-...an worden, welke boeken nooit gevraagd wor-... (*). De Regeering heeft geen bezwaar dat defensie-...egenheden, die een algemeen belang raken, in ...penbaar worden behandeld. De overplaatsing van ...en van Java naar de Buitengewesten is een ge-... van de in 1923 aangenomen grondslagen in zake ...erhouding tusschen politieleger en gewoon leger. ...bewapening met karabijn was noodig voor bevor-...ing van de mobiliteit. *(Bat. Nwsbl.* 9 Dec.)

(*) Zij, die boeken of gelden wenschen af te staan voor de „Neder-...ch-Indische Legerbibliotheek", worden verwezen naar den heer S. ...en, Corn. Troostplein 18, Amsterdam, postgiro No. 71784, en het ...raal Bureau voor de Katholieke Sociale Actie te Leiden, aan welk ...u voor dit doel is opgericht een: Liefdewerk „Pastoor Verbraak".

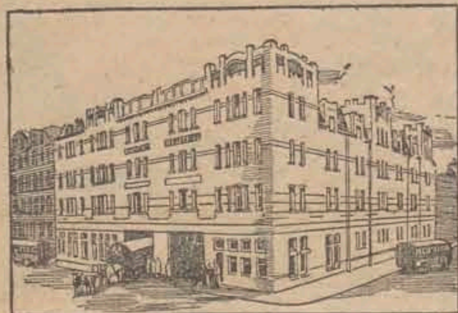
Voorwaardelijke Veroordeeling. De Reg. gem., de heer *Rutgers,* merkt op dat de Regeering zich voor de invoering van de V.V. niet alleen op het concordantiebeginsel beroepen heeft, maar ook materieele argumenten heeft aangevoerd. De Regeering aanvaardt de geschiktheid van de bevolking voor de invoering, mits gewaakt wordt voor toepassing op hen, die daarvoor niet geschikt zijn. Dat de rechter thans met aanzien des persoons recht zal spreken is een beginsel, dat niet vreemd is, als er onder verstaan wordt, dat de rechter de omstandigheden, waaronder een daad gepleegd werd, in aanmerking moet nemen. Van Inlandsche zijde is groote belangstelling voor de V. V., die volgens spr. zou aansluiten bij het rechtsgevoel van de bevolking. De Regeering ziet de invoering met volkomen gerustheid tegemoet. Die invoering zal aanvankelijk op kleine schaal geschieden en ongewenschte gevolgen zijn er daarom niet van te verwachten. De *reclasseering zal aanvankelijk van particuliere zijde* moeten geschieden en de steun voor reclasseering zal geschieden, zoodra het aantal voorwaardelijk veroordeelden dit noodig maakt. In het binnenland zal de zorg aanvankelijk moeten worden opgedragen aan Inlandsche bestuursambtenaren. De heer *Djajadiningrat* zegt dat de goede werking van de V. V. afhangt van de geschiktheid van den rechter en van de reclasseering. In de dessa geschiedt reeds reclasseeringsarbeid, waarvan spr. verschillende voorbeelden geeft. Godsdienstleeraren, die toezicht houden op overtreding, die nog niet bij de politie zijn aangebracht, vindt men haast in elke dessa in West-Java. Hij raadt, vooral in den aanvang, een scherp toezicht op toepassing van V. V. aan. *(De Loc.* 17 Dec.)

De nieuwe Gouverneur van Atjeh.

De *Java-Bode* (22 Dec.) begroet het bericht, betreffende de benoeming van den heer *O. M. Goedhart* tot opvolger van den heer Hens als gouverneur van Atjeh, met groote sympathie. Weliswaar heeft de heer Goedhart géén Atjeh-ervaring, doch daartegenover staat een jarenlange Celebes-practijk uit de moeilijkste jaren tijdens en onmiddellijk nà de groote expeditie, toen vooral in Boni, waar de heer G. werkzaam was, nog toestanden heerschten, die in vele opzichten herinnerden aan het Atjeh van den pacificatietijd. Verwonderlijk was de buitengewone kennis, welke hij in zeer korten tijd, bijna intuïtief, wist te verwerven omtrent de ingewikkelde familie-verhoudingen der Bonische en Loewoesche vorsten en grooten — een kennis, welke voor de tactvolle ontwarring der aangelegenheden dier rijkjes van onschatbare waarde is gebleken. Men weet, dat een dergelijk diep inzicht in de familie-relaties der Atjehsche hoofdenfamilies ook *Van Heutsz* en *Swart* kenmerkte, en dat daaraan voor een belangrijk deel hun groot prestige over de Atjehsche zelfbestuurders was te danken. Ook in dezen tijd moet zulk een groote kennis van de verhoudingen voor den gewestelijken bestuurder daar nog onontbeerlijk geacht worden om misgrepen te voorkomen; dat de heer G. reeds getoond heeft op dit terrein werkelijk bijzondere gaven te bezitten, is een factor van groote beteekenis. Kranige staaltjes zijn bekend van zijn groot persoonlijk prestige en onvervaardheid. Onversaagd, schijnbaar tot het roekelooze toe, steunde de jonge Goedhart op een uitgebreide kennis van het volk, dat ondanks zijn strengheid, hem op de handen droeg om de groote toewijding, waarmede hij voor zijn menschen zorgde. Gedurende zijn gansche bestuursloopbaan, welke hij, tot zijn benoeming tot resident van Palembang, geheel op Celebes volbracht, wist hij zich door groote kennis en begaafdheid te onderscheiden. In de moeilijke tijden, welke Atjeh thans weer doormaakt, waarin onverzettelijke kracht, gepaard aan groote tact, noodzakelijke eigenschappen zijn voor den gewestelijken bestuurder om begane fouten te kunnen herstellen, is er niemand, die daarvoor méér geschikt kan zijn dan de heer Goedhart. Zijne benoeming juicht de *J. B.* daarom van ganscher harte toe; zoowel als rechtmatige onderscheiding voor een hoogst-verdienstelijk bestuursambtenaar als in het belang van het gewest Atjeh zelf!

De stakingen te Soerabaja.

De Communistische agitatie te Soerabaja heeft de aandacht van het *Soer. Hbl.* (16 Dec. 3de bl. en 19 Dec.: „De Week"), het *Bat. Nwsbl.* (10, 17, 18 en 19 Dec.) en de *Deli Crt.* ([illegible] Dec.). Door de ernstige bedrijfsstoornissen — [illegible] *Z)entgraaff* — worden in het bijzonder de groote [illegible]chinefabrieken getroffen. Die stoornissen waren te wachten; geleidelijk heeft zich in de laatste maanden het brandpunt der linksche actie naar Soerabaja verplaatst en het ligt voor de hand dat de gevolgen daarvan spoedig merkbaar moesten

worden. De stakingen omvatten òf het geheele, òf het grootste deel van het personeel. Men is er vrij algemeen van overtuigd dat men een groot deel der stakers niet meer zal terugzien. Deze gelukkige werklui zijn niet aangewezen op de fabriek, doch zij worden iets anders; muzikant, of rondventer, of landbouwer, of zooiets. Men moet de zaken dus niet te tragisch opvatten. Het is eene verwisseling van werkvolk op groote schaal, en de verspreiding der brokken der geoefende arbeiders over de omgeving. Deze menschen hebben hun eigen economie, hun gemakkelijke Oostersche economie, en de jachtende Westerling, die bij iedere vermeerdering van zijn inkomsten ook zijn behoeftenpeil opvoert, zal de grondregelen dier tropische „economie" niet spoedig kunnen begrijpen. Ook de *Soer. corr.* van het *Bat. Nwsbl.* schrijft dat van een economische staking geen sprake is. Het beste bewijs daarvan is wel het Maandag- en Vrijdaghouden. Menschen, die een of twee van de zes werkdagen kunnen verzuimen, kunnen onmogelijk aanvoeren dat ze te weinig verdienen. De schrijver wijst op den buitenlandschen invloed. De inmenging der communisten is gericht tegen het Ned.-Ind. Gouvernement, het lot der stakers laat hen koud, zij genieten provisie uit Moskou. Is het toeval, dat de leider der P. K. I. te Shanghai vertoeft als de staking uitbreekt? Door verwijdering der communisten uit Soerabaja zal de vreemde invloed verdreven worden.

De Soerabajasche overheid legde reeds de hand op een dertigtal der aanstokers en is naar het oordeel van vrijwel alle fabrikanten zeer actief.

De *Ind. Crt.* had tusschenkomst der Regeering ontraden, op grond dat de strijd tot het bittere einde moet worden uitgevochten. De schrijver in het *Bat. Nwsbl.* wijst er echter op dat dit bittere einde dan wel eens aan den verkeerden kant kon liggen.

Het College van Bestuur van den Java-Suiker-Werkgevers-Bond heeft — volgens de *Java-Bode* (21 Dec.) — besloten, dat met ingang van 21 Dec. op alle bij den Bond aangesloten suikerondernemingen op staanden voet moet worden ontslagen ieder werknemer, die door woord, daad of geschrift op of buiten de onderneming propaganda maakt voor de communistische beginselen of voor het lidmaatschap eener communistische vereeniging.

Het Mohammedaansch Lyceum.

De Sumatraansche medewerker van *De Loc.* (17 Dec.) schrijft over het Moh. Lyceum te *Loeboek Sikaping:* Er waren bij zijn bezoek 55 leerlingen, afkomstig uit Benkoelen, Palembang, Atjeh, Lampoengsche Districten, Sumatra's Oost- en Westkust. Het leerplan geeft nagenoeg geen verschillen met dat van de gouvernements Kweek- en Normaalscholen. Hieronder geeft hij onderscheidene vakken aan, voorkomende op het wel wat overladen leerplan: Plant- en dierkunde, physica, aardrijkskunde, rekenkunde, Maleisch, Indische en algemeene geschiedenis, meetkunde en teekenen, verder scheikunde, kennis van plantenziekten, kennis van veeteelt en veeziekten, geologie, economie, landmeten, verband- en gezondheidsleer, theoretische en praktische landbouwkunde, waarbij vooral cultuur van koffie, hevea, klapper, cacao, padi, aardappelen, vanille, djagong, enz. op den voorgrond wordt gesteld. De Arabische taal wordt er van af de eerste klasse onderwezen als basis voor de kennis van den Islam. In de tweede klasse neemt het godsdienstonderwijs reeds een voorname plaats in. Tevens komen op het leerplan Engelsch, Hollandsch en adatwetenschap. De directeur van de school en tevens de oprichter, op wiens kosten ook de voorbereidingen werden getroffen, is de heer *Abdul Azis gelar Soetan Kenaikan,* die de Kweekschool te Fort de Kock en daarna de Middelbare Landbouwschool te Buitenzorg heeft doorloopen en daarna eenige jaren gewerkt heeft als landbouwleeraar o.m. in Tapanoeli, Priaman, Painan, Pajacombo en Atjeh en als leider van de Landbouwnormaalscholen in Padang-Pandjang. De financieele toestand der school laat ook, dank zij de groote medewerking van het B.B. en de bevolking, niets te wenschen over. Het internaat is eenvoudig doch tot in de puntjes ingericht, waar de leerlingen zelf ook de handen leeren uitsteken, in plaats van zich door anderen te laten bedienen. Het practische landbouwonderricht geschiedt op een door eenige ouders van de leerlingen beschikbaar gesteld stuk grond. Van de opbrengst der gewassen krijgt ieder leerling zijn deel, dat op zijn naam op de postspaarbank wordt belegd, zoodat zij na het verlaten der school een spaarpenninkje hebben. Thans wordt er een klein serehfabriekje opgericht, alwaar de leerlingen eenig onderricht krijgen in de bereiding van sereholie, terwijl de sereh zelf in de schooltuinen wordt verbouwd. Over eenigen tijd krijgt de school onderwijzers, afkomstig van de Cultuurschool te Buiten... terwijl men een godsdienstleeraar, afkomstig v... Al Azhar Universiteit te Caïro, verwacht.

Flora en fauna der hoogste bergtoppen op Jav...

Op uitnoodiging van de Ver. „*Kunst en Wetens...* hield dr. *Docters van Leeuwen,* dir. van 's Lands... tentuin, een lezing te Semarang over bovengen... onderwerp *(De Loc.* 16 Dec.). Het onderzoek, ... mee hij zich reeds 8 jaren heeft bezig gehouden... vat problemen der bloembiologie, d.i. de wiss... king tusschen planten en dieren, in verband met d... stuiving der bloemen door dieren. Hiervan is ... tropen nog weinig bekend. In den 4den planteng... is de boomgrens op Java hooger dan de hoogst... Op den Pangerango b.v. vindt men op 3100 M... mooi bosch. Van de 110 bergplanten zijn slechts ... boomen, de rest kruiden. Vele bekende Hollan... planten trof spr. in deze bergflora aan, o.a. bote... men, kamperfoelie, valeriaan. De rhinoceros is ... geheel uitgeroeid op Java; veel komt voo... siwoe (stinkdas). Voor de bloembiologie zijn ... de insecten en sommige vogels van belang: homm... vliegen (groote blauwe vleeschvliegen, zweefvlieg... een vlindersoort). Hoewel zelfbestuiving zeer veel ... komt, is de bestuiving toch voor vele planten van ... belang. De bloeitijden van de verschillende pl... loopen zeer uiteen. De G. Gedeh is in April over... door een rooden gloed, afkomstig van de bladere... poespa, de boschbessenboom. Spr. vertoonde een... *mooie lichtbeelden van prachtplekjes van verschil... bergtoppen op Java, en van bloemen en boomen...* prachtige wolkenzee bij zonsopgang, eenige pl... van den Smeroe en voornamelijk beelden van de... ngerango, weelderig met de witte bouquetten v... Indische Edelweis en de boschbessenboom beg... verder Gedeh-kraters. De schermvormige takken... der boomen was duidelijk zichtbaar. Wonderlijk... het beeld van een 75-jarigen beuk, nauwelijk... struik; verder zag men gentianen, hertshooi, ... deeën, bergklokjes, enz. Deze avond is zeer zek... opwekking voor natuurliefhebbers geweest om ... tochten te gaan ondernemen.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Iets over den handel in vrouwen.

De vele in de Chineesch-Maleische Pers opge... mededeelingen met betrekking tot den hand... vrouwen, hebben de aandacht getrokken van d... dactie der „Pewarta Soerabaija", die er aanl... in vond een persoon naar het district Tjilimoes ... te zenden, ten einde een onderzoek in te stell... te trachten terzake eenige meerdere inlichting... verkrijgen.

Ter plaatse aangekomen, ontmoette hij te... eenige vrouwen, die, onder politiegeleide werd... bracht naar de kampongs, waar zij thuis behoor...

Van Cheribon is een Palembanger bekend, di... gens zeggen, wegens vrouwenhandel reeds tot 1½... dwangarbeid werd veroordeeld en die, ofschoo... niets uitvoert, op royale wijze leeft en zich ... modisch kleedt.

Hij ageert, bij het lokken van vrouwen uit d... gen, niet zelf, doch heeft een Cheribonschen I... schen handlanger, die voor elke vrouw, welke hi... brengt, eene geldelijke belooning geniet.

Of de vrouwen er al dan niet goed uit zien, ... er minder op aan.

Men weet er te Palembang wel weg mede e... deelt ze dáár zóódanig, dat zij op plaatsen terec... men, waar zij gewild zijn.

De vrouwen met een goed uiterlijk komen ge... lijk in zekere inrichtingen terecht en de uiterlijk... der bedeelden, doet men tegen betaling over a... zoogenaamde Koeliewervers te Tandjong Priok.

Opdat de Javaansche vrouwen zich kunnen ... in het Palembangsche, zijn dáár lieden afkomstig ... Cheribon aanwezig en kunnen zij op de wijze ... zooals zij dat in eigen kampong gewoon zijn te...

Volgens de ontvangen inlichtingen is het de... pong Bandarasa (district Tjilimoes), welke de ... vrouwen voor Palembang levert.

Zij ontvangen geschenken van de Inlandsch... ren, de welbekende Intji's, en huwen daarna m...

Doch, als dat huwelijk voltrokken is, nem... heeren, volgens verklaring der vrouwen, òf hu... schenken, welke waarde hebben, terug òf zij ... pen die en gebruiken het geld wederom voo...

andere jongere vrouw, aan wie de andere heeft te gehoorzamen.

Elken avond worden de vrouwen tot 11 uur op de straat gestuurd en als bij terugkomst geen geld genoeg is binnengebracht volgen de hevigste onverkwikkelijkste scènes.

De Palembangers, die in Cheribon verblijf houden, gaan in het geheel niet accoord met den vrouwenhandel hunner landgenooten en hebben de afspraak gemaakt degenen, die zich aan dat bedrijf schuldig maken, uit hunne samenleving te stooten.

Javaansche gamelang en wajangspelers naar Adijar (Engelsch-Voor-Indië).

Het gouden Jubileum van de Theosofische Vereeniging, zou in de maand December 1925 te Adijar in Engelsch-Indië worden gevierd door alle Theosofische Vereenigingen van de wereld en welke plechtigheid zou vergezeld gaan van een Wereldcongres.

Volgens mededeelingen, voorkomende in de „Pewarta Soerabaja" van 4 Augustus 1925, is in de Theosofische Afdeeling te Soerakarta het voorstel gedaan Javaansche gamelang- en wajangspelers naar Adijar te zenden en op die wijze van hare belangstelling te doen blijken in de voor haar belangrijke gebeurtenis.

Eerst lag het in de bedoeling een Boek van Herdenking uit te geven, doch daarvan is afgezien door de indiening van het voorstel tot het zenden van gamelang- en wajangspelers, waarmede alle leden van de afdeeling zich konden vereenigen.

De onkosten daarvan zouden worden gedragen door de Loge te Solo, terwijl de reiskosten zouden worden betaald met de gelden, welke door de Theosofische Vereeniging van de leden zouden worden gevraagd.

De gamelangspelers nemen verschillende fraaie composities in studie en worden geleid door Pangéran Koesoemodiningrat, één der toonaangevers in de vereeniging.

Hoewel daarmede belangrijke uitgaven zijn gemoeid, wil men op geen geld zien, omdat men iets werkelijk goeds wil geven.

Van den heer J. N. Aria, secretaris van de Theosofische Vereeniging te Adijar, is het bericht ontvangen, dat er tal van personen in Engelsch-Vóór-Indië zijn, die de komst der gamelang- en wajangspelers van Java met vreugde afwachten en daarvoor ook geld over hebben.

Ook willen de verschillende loges die aangelegenheid steunen en de gebouwen beschikbaar stellen voor de uitvoeringen.

Een deel van het in Ned.-Indië verzamelde geld voor het Jubileumfonds wil men beschikbaar stellen voor Ned.-Indische leden van de Theosofische Afdeeling die men naar Adijar wil zenden, ten einde kennis op te doen van de Brahmawidya Ashmara en de Guindijschool en tevens om andere instellingen te bezoeken.

De Indische Regeering had geen bezwaren tegen al deze plannen, mits voor de heen- en terugreis de gelden aanwezig waren.

Deze werden geraamd op ongeveer *f* 7000.—, doch de som van *f* 3408.— was slechts geind, zoodat men het ontbrekende nog moest aanvullen.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

China en de met de Westersche Mogendheden gesloten tractaten.

In de nieuwsbladen is reeds veel geschreven over de tractaten, welke de verschillende Chineesche regeeringen met de Westersche Mogendheden hebben gesloten.

De algemeene meening is dat die overeenkomsten in de praktijk te drukkend zijn voor de ontwikkeling van het Chineesche volk, hetgeen voor de tegenwoordige Chineesche regeering de aanleiding is geweest de intrekking dier tractaten aan de Westersche Mogendheden te vragen.

Het is, zoo schrijft men in de „Perniagaän" van 4 Augustus 1925, wel bekend, dat de Westersche Mogendheden zich ten deze op het standpunt stellen, dat aan het verlangen van de Chineesche regeering niet kan worden voldaan, zoolang deze haar wil in het land niet weet te doen eerbiedigen, doch, naar de meening van den heer D. K. Lieu, voorkomende in de „Peking Daily News", heeft dit standpunt slechts ten doel de algemeene meening af te leiden van den werkelijken stand van zaken, wanneer van de zijde dier Westersche Mogendheden wordt verklaard, dat de tractaten niet voor alle tijden zijn gesloten en kunnen worden ingetrokken, zoodra het blijkt dat de Chineesche regeering het Chineesche volk vertegenwoordigt.

De invloed, welke de bepalingen der tractaten hebben op den algemeenen gang van zaken in China, waar men regelmatiger toestanden in het leven wil roepen, is niet gering en dat is de reden waarom de heer D. K. Lieu gaarne onderwerpelijk het Chineesche standpunt wil toelichten.

Hij moet daarbij evenwel al dadelijk verklaren, dat, wanneer de tractaten te zwaar en te drukkend blijken te zijn voor de Chineesche partij, de schuld daarvan voor een niet gering deel ten laste komt van de tegenwoordige onrustige en ingewikkelde toestanden in China zelf.

Geen enkele Chineesch bestuurder kan er voor instaan dat de door hem uitgevaardigde bevelen in geheel China worden opgevolgd, zoolang zijne beide handen volgens de tractaten gebonden zijn in zake heffingen van belastingen, waarvan de opbrengst moet dienen voor de bestrijding van de landsuitgaven.

Bij het verdrag van Mackay, van het jaar 1902 en bij eenige andere tractaten, werd aan China niet toegestaan meer dan 5 % douanerechten van de goederen te heffen, terwijl bij het tractaat van Washington dit bedrag tot 7½ % werd verhoogd.

Doch, vraagt de schrijver, wat beteekenen zulke lage tarieven voor het groote en uitgestrekte land als China, als men die met de tarieven van de andere groote landen vergelijkt?

Het totaal dezer inkomsten is zóó gering, dat men daarmede over eene bevolking van 400 millioen zielen onmogelijk gezag kan uitoefenen.

Goede vormen van belastingen als die op de landsproducten, zegelbelasting, winstbelasting, enz. kunnen in China niet worden ingevoerd, zoolang de opheffing der tractaten niet heeft plaats gehad.

Daarbij komt nog dat in de vreemde nederzettingen in China, waar de industrie en handel zulk eene voorname plaats innemen, deze bedrijven door tractaten en extra-tractaten, ten opzichte van belastingheffing, worden beschermd.

Die bezwaren, welke van zulk een groot belang zijn voor China, maken goede financieele regelingen voor de Chineesche regeering onmogelijk, terwijl iedereen toch weet, dat de Staatsuitgaven uit de belastinggelden moeten worden bestreden.

Indirect werken die bezwaren ook op de uitoefening van het gezag, dat zich bij de menigte niet kan doen gelden en zeker niet in de vestigingen van vreemdelingen, niettegenstaande de theoretische souvereiniteit van China over die settlements.

Men hoort dikwijls de bewering volhouden dat het niet goed is aan de Chineesche Regeering de beschikking te geven over ruime geldmiddelen, omdat die gelden worden gebezigd ten einde de bestaande geschillen in het land te onderhouden, doch, afgescheiden van het feit dat zulk een oordeel de souvereine rechten van China aantast, ziet men tevens het verschijnsel, dat, tegen den volkswensch in, gelden in leen worden verstrekt aan de Chineesche grooten, die òf verwikkelingen uitlokken, òf den strijd tegen de militairistische partij voortzetten.

Het is tevens een open geheim, dat zoowel de politieke als militaire partijen gewoon zijn ruggesteun te zoeken bij den vreemdeling en in vele zaken zelfs actieve geldelijke hulp.

Politieke vluchtelingen vinden in de vestigingen der vreemdelingen bescherming en bereiden er maatregelen voor, welke ten doel hebben de gezagvoerenden in eigen land uit hunne functies te wippen.

De inwendige onrust van China thans is voor een niet gering deel de oorzaak daarvan.

Neemt men daarbij nog in aanmerking den clandestienen wapeninvoer der vreemdelingen, dan is het niet moeilijk de reden aan te geven waarom het Chineesch gezag dikwijls zoo zwak is.

Het Chineesche volk oefent dikwijls critiek uit op de Chineesche bestuurders en militairisten, doch die wordt tegengehouden door de civiele en militaire staatsdienaren, die de bescherming der vreemdelingen inroepen en gedekt worden door de bestaande transacties.

Het Chineesch gezag zou sterker staan wanneer het aan de Chineesche landsdienaren ware verboden hun gelden op de Banken der vreemdelingen te plaatsen en beslag kon worden gelegd op hunne bezittingen.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Planter. Orgaan der Vakvereeniging voor Assistenten in Deli.

In het Nr. van 16 Dec. '25 publiceert de hr. Fränkel het slot zijner artikelenreeks, getiteld: *De landbouw in Suriname.*

De schrijver besluit: Een toekomst voor flinke, doortastende jongelui bestaat wel. Maar... hun eerste leerschool moeten die jongelui dan niet doorloopen in Suriname zelf. Want dat werkt remmend op alle ambitie.

Maar waar ik wel succes van verwacht, is het volgende: laat een vier of zes jongelieden, die in Oost-Indië in de cultures hebben leeren werken, met een flinken spaarpot naar Suriname gaan, zich combineeren en er een plantage koopen, waar ze niet den Indischen toewan besar gaan uithangen, maar waar ze alle rollen van chef en personeel van diverse pluimage onder zich verdeelen.

Dat schakelt den geld verblindenden administratieven post uit. Het oog van den meester maakt het paard vet, en een onderneming, als aangegeven, op touw gezet, kan best rendeeren.

Ruim vijftien jaren geleden hebben twee energieke jonge Duitschers, handelsklerken, een half verlaten en verwaarloosde plantage gekocht. Zij verwisselden kantoorjasje en pennehouder voor zonnehoed en puttees. En thans is die plantage het aanzien waard.

Zijn er nog flinke jongens in „den Oost", die, met fondsen toegerust, dit voorbeeld durven navolgen? Het zal hun allicht meer satisfactie en gewin opleveren dan het nastreven van een pensioen ten uwent, waar de maarschalkstaf, die ieder in zijn ransel heet te bezitten, er immers niet meer zoo vaak als vroeger in de handen van de betreffenden terecht komt?"

Tijdschrift voor Zeewezen en Watersport.

Het Nr. van 16 Jan. bevat een geïllustreerd artikel van den hr. P. Goot over *Surinaamsche waterwegen.* Schr. vangt aan met de klacht, dat het meerendeel der geboren Surinamers hun land bitter slecht kennen, velen der beter gesitueerden kennen zelfs Nederland beter dan hun eigen kolonie. De reden ervan is: de vervoermiddelen zijn weinige, duur, en... Zondags buiten gebruik. Juist als men gelegenheid heeft op Zon- of feestdag een riviertochtje te maken, en aldus op niet te kostbare wijze iets van het land te zien, varen de rivierbooten niet, terwijl een kort spoorreisje naar Lelydorp of Onverwacht ten gevolge der ver doorgevoerde Zondagsheiliging niet mogelijk is.

Enfin, door de aardige beschrijving van den hr. C. zijn de „geboren Surinamers" — als dit Nr. van bovengenoemd tijdschr. ten minste hun onder oogen komt — nu in de gelegenheid gratis een interessant rivierreisje te maken naar de binnenlanden hunner kolonie.

Berichten van de Afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut.

De volgende publicaties, aanvankelijk verschenen in de Indische Mercuur, zijn thans in boekvorm opnieuw uitgegeven.

I. Over kapokvervalsching met katoen. — Perubalsem en Tolubalsem in Suriname en op Java. — II. Roselle. a. Eenige gegevens over Roselle-vezel; verzameld door de Afd. Handelsmuseum; b. De Roselle-cultuur in Ned.-Indië en hare perspectieven; voordracht door G. F. van der Meulen. — III. Onderzoek naar de bruikbaarheid van eenige Oost-Indische houtsoorten voor de papierbereiding.

Tevens is (eveneens als overdruk van de Ind. Mercuur) in handiger formaat verschenen de voordracht van Dr. A. A. L. Rutgers over de toekomst van de bevolkingsrubbercultuur in Ned.-Indië, gehouden den 27 Nov. l.l. in het Koloniaal Instituut.

Zending en Missie.

Neue Allgemeine Missionszeitschrift, jaarg. 1925, bl. 299. Geistige Strömungen in Niederländisch-Indien, von W. Nitsch.

Evangelisch Missions Magazine, jaarg. 1925, bl. 212. Rundschau über Niederländisch-Indien, von W. Oettli (vervolg).

Berichte der Rheinischen Missions Gesellschaft. Jan. '26. Ein Gang durch die Batakmission im Jahre 1925. Nach den Berichten der Missionare und der Pandita batak, zusammengestelt von D. J. Warneck.

De Katholieke Missiën. Jan '26. Het Mahomedanisme op Flores (slot), door P. Simon Buis (met ill.).

Het Zendingsblad van de Gereform. Kerken. Jan. '26. Jubileum Ds. D. Bakker. 11 Nov. 1865—11 Nov. 1925. — J. Dammerboer †, door W. B.

De Indische Mercuur.

No. 3 (20 Jan.). Imitatie en vervalsching van Handelsmerken en de bestrijding daarvan. — Overzichten van den arbeid van den Indischen Volksraad, door Ch. G. J. van der Mandere. — De Gouvernements Kina-onderneming in 1924, besproken door Dr. A. Groothoff. — De reorganisatie der bergcultures. — Invoer tot verbruik der voornaamste handelsartikelen op Java en Madoera door particulieren. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft in dit Nr. een opgaaf van recente literatuur over rubber.

De Indische Post.

Op de volgende bijdragen in het Nr. van 12 Dec. l.l. zij de aandacht gevestigd. De Indische week te Leiden. Een redevoering van Mr. P. J. Graaf van Limburg Stirum, (schr. meent dat hetgeen de hr. v. L. S. op deze bijeenkomst heeft gezegd, slechts verwachting en teleurstelling bracht). — Het kankervraagstuk (vervolg), door W. Sch. — Dactyloscopische identificatie-methoden (vervolg), door D. H. Meijer. — Uit den Volksraad, door W. A. P. — Financieel-economische notities, door Kelling.

De Economist.

De Jan.-afl. opent met eene beschouwing van Prof. Dr. J. C. Kielstra naar aanleiding der Indische begrooting voor 1926. Schr. berekent dat het tijdvak 1912—'21 een tekort van ƒ 1065.9 millioen heeft opgeleverd; daarna is de reactie ingetreden, over 1922—'24 is voor zoover thans bekend, reeds een batig saldo van ƒ 92.4 millioen gekweekt als gevolg van bezuinigingen. Ook 1925 laat zich, vooral door de gunstige uitkomsten der cultures, gunstig aanzien. De begrooting voor '26 staat niet meer in het teeken dier strenge bezuiniging, maar toch blijft deze geboden, o.m. omdat voor de welvaart van alle bevolkingsgroepen een gezonde financieele toestand van het land een eerste vereischte is.

In dezelfde afl. nog een artikel van den hr. J. S. van Braam over het weduwen- en weezenfonds van burgerlijke ambtenaren in Ned.-Indië.

De Indische Loods.

No. 48 (van 12 Dec.) bevat o.m.: Een punt in de Staathuishoudkunde, het maatschappelijk vraagstuk rakend, dat te weinig de aandacht had. (De overbieding op het onontbeerlijke ten koste der verkrijgbaarheid van eerste levensbehoeften), door Mr. A. J. G. Maclaine Pont. — Onze Marine in de toekomst. De reorganisatieplannen. — Art. 23 sub 2 van de Zegelverordening, eene belasting op de ellende. — Een belangrijke bespreking van Nieuw-Guinea in Australië. — Kampongzorg. Wat de gemeente voor de kampongs kan doen (ontleend aan een voordracht van Prof. Neeb in de Technische Hoogeschool te Bandoeng).

Indisch Militair Tijdschrift.

Uit den inhoud van het Dec.-Nr. In werkingtreding der Indische Staatsregeling. — Over opleiding, en schietopleiding in het bijzonder, door C. Giebel. — Een en ander over telefoonverbindingen in het Regiment Mobiele Artillerie, door E. Engles. — Eenige gegevens omtrent den autodienst van het Fransche leger, door H. A. E. Vennik. — De verstrekking van kleeding en de schuldrekening, door F. Treffers. — Uit de pers. (De splitsing der Marine. — Leger en vloot in onze defensie). — Overzicht van inhoud van militaire tijdschriften.

De redacteur van het tijdschr., kapitein van den generalen staf M. Boerstra, deelt verder mede dat hij als zoodanig is afgetreden en dat de nieuwe jaargang zal verschijnen onder redactie van zijn collega T. Bakker.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 24 (12 Dec.). Eenige gegevens over rosellevezel (slot). — Het voedselprobleem in Japan. — De vruchtbaarheid van den grond in het bijzonder in verband met de teelt van meerjarige gewassen, door Dr. A. W. K. de Jong. — De beschouwingen over de Gouvernements thee-onderneming in den Volksraad (slot). — De ontwikkeling van de Tubercultuur in Ned.-Indië. Voordracht van dr. L. P. Cosquino de Bussy (ontleend aan de N.R.Ct.). — Het verzamelen van Rasamalazaad en het kweeken van Rasamalaplantjes.

De Tropische Natuur.

Jaarg. XIV, afl. 12 (Dec. '25). Een en ander over kakkerlakken (Blattoidea), door Dr. H. H. Karny (met gekleurde bijlage en tekstillustraties). — Een eigenaar-

dige afwijking (bij orchideeën), door J. J. Smith. — De reuk der bloemen van Rafflesia Arnoldi Br., door Edw. Jacobson (met ill.).

Op deze laatste bijdrage wordt hier even ingegaan; het betreft een onderwerp waarvoor verschillende botanici zich interesseeren sedert Arnoldi in 1818 dezen geweldigen bloem op Sumatra ontdekte. In de literatuur over Rafflasia Arnoldi treft men de tegenstrijdigste opgaven aan over de kwestie of de bloemen een al dan niet onaangenamen reuk verspreiden. De hr. Jacobson, van wiens hand reeds zoo menige bijdrage is verschenen over de zoölogie en botanie van Sumatra en andere eilanden van den Archipel, en die thans bij Fort de Kock woont, heeft onlangs weer een bezoek gebracht aan de door hem indertijd ontdekte en ook beschreven groeiplaats van R. Arnoldi in de buurt van Batang Paloepoeh en trof het dat juist een bloem zich geopend had. Hij deelt mede dat die bloem een sterke reuk verspreidde, welke bij geheel stille lucht met gemak tot op een afstand van 3 à 4 meter waar te nemen was; die geur nader te omschrijven acht hij niet gemakkelijk; wel is de reuk onaangenaam en kan gerust onder de rubriek „stank" gerangschikt worden, maar walging of misselijkheid wekt hij niet op.

Dat evenwel niet alleen de smaak maar ook de reuk aanmerkelijk kan verschillen blijkt uit de indrukken van een anderen waarnemer, eveneens op Sumatra. Deze schrijver [1]) constateert een „verpestende stank, een afschuwelijke lijkenlucht"; zijn bediende „stond op een afstand onpasselijk te worden en spuwde, dat het een lust was".

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Inhoud van afl. 22 (20 Jan.). Necrologie der heeren Staverman en Uhlenbeck, door H. Ch. G. J. van der Mandere. — Het zieleleven der Indonesiërs (Java, vervolg), door N. — Schetsen uit de Landraadszaal (vervolg), door Mr. L. — De koloniën in penseel, door H. Ch. G. J. van der Mandere. III. De Oost-Indische Compagnie in Japan (slot). — Artjamanik, door M. E. R. — Schetsen naar herinneringen van een oud Indisch Officier van Gezondheid (vervolg). — De afl. is zeer frani geïllustreerd.

De Indische Verlofganger.

Het Nr. van 22 dezer bevat o.m. een artikel van C. Vis—Janssen van Raay: De witte olifant in Siam; van v. d. B.: Het opwekkken van spaarzin onder de Indische bevolking; eene beschrijving van het nieuwe D. S. motor mailschip van den Rott. Lloyd „Indrapoera". Verder een bijdrage van Mr. A. M. Joekes: De rotanstraffen bij de Ombilinmijnen (over welk onderwerp ook onze redactie een artikel in portefeuille heeft, geschreven door een alleszins tot oordeelen bevoegde, wiens beschouwing in het volgend Nr. van het K. W. zal verschijnen).

De Opbouw.

M. Amir opent de Jan.-afl. met een bijdrage: De cultureele opleving in Indonesië, waarvoor in de rubriek Kunst enz. (op blz. 5 hiervóór) nadere aandacht wordt gevraagd.

Verder wijdt Mr. A. Joekes waardeerende woorden aan de nagedachtenis van Mr. J. H. Abendanon; na diens groote verdiensten ten opzichte van de Indonesische bevolking vluchtig te hebben geschetst, besluit Mr. J.: Hij is thans heengegaan; een man met een fijn en gevoelig gemoed, maar tegelijk met een nooit verflauwende toewijding voor de belangen van het Indische land en volk, met een standvastigheid in de verdediging van zijn overtuiging, die slechts kan voortkomen uit groote liefde. Zijn werk zal in erkentelijkheid worden herdacht.

* * *

Resultaten van de Volkslectuur in 1924. Met illustraties. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur, 1925).

Moment-opnamen uit de dierenwereld van Sumatra (vervolg), door D. J. v. B. (De Aarde en haar Volken. Dec. '25).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. 1925, No. 51. (Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden).

De verloftijd van Multatuli, door J. Saks (slot). (Groot Nederland. 1925, II, bl. 503).

Met een Speda door Sumatra (vervolg), door G. de van der Schueren. (Opgang, V, bl. 1078, 1139).

Schetsen uit Indië, door H. Feriz. Uit het Duitsch. I. De gamelang. Met afb. (Opgang, V, bl. 1103).

1) Zie „Moment-opnamen uit de dierenwereld van Sumatra", door D J. v. B. (Aarde en haar Volken. 1925, bl. 284.)

Enkele koloniale bankvraagstukken. Rede, uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van hoogleeraar aan de Nederlandsche Handelshoogeschool te Rotterdam, door Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart. ('s-Gravenhage, H. L. Smits).

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona. Registers van onderwerpen, persoonsnamen en wetenschappelijke namen voor de jaargangen 1 tot en met XVII van het tijdschrift, door J. G. Hoekman en C. H. P. van Diggelen. (Deel XVIII, 1925. Extra-nummer). (Buitenzorg, Archipel Drukkerij).

Suriname.

Na hetgeen wij over de expeditie naar het Wilhelminagebergte uit het *„Tijdschrift van het Kon. Nederl. Aardr. Genootschap"* overnamen in ons nummer van 14 Januari zullen de volgende mededeelingen uit *„De West"* van 29 December onze lezers zeker interesseeren:

„Aan de expeditie naar het Wilhelminagebergte is alsnog toegevoegd de kapitein ter zee Kremer. Een belangrijke aanwinst en ook hierom merkwaardig, omdat de heer Kremer de bekende leider is geweest van een zeer belangrijke expeditie naar het Wilhelminagebergte in Nieuw-Guinea.

Hoewel het seizoen niet gunstig schijnt (het lijkt wel alsof de droogte, die men juist achter den rug waande, zich opnieuw inzet) blijft het vertrek van het eerste gedeelte der expeditie bepaald op 5 Januari a.s. Prof. Stahel, leider der expeditie, vertrekt dan met den geoloog Yzerman en den geneesheer Van Ommeren per trein naar Kabelstation, om in April te worden gevolgd door den heer Kremer en dr. D. S. Fernandes (plant- en dierkundige).

Op Kabelstation wachten een twaalftal booten, voor de reis langs de Boven-Suriname naar Godo, de vestiging van het Boschnegerhoofd Jankoeso, bij de samenvloeiing van Pikien Rio en Gran Rio.

Niet minder dan 28 vaartuigen met provisiën en verdere uitrusting zijn reeds vooruit gezonden, zoodat van Godo de reis wordt voortgezet met een vloot van ongeveer veertig vaartuigen. Tenzij intusschen de rivier belangrijk gerezen is, in welk geval met grootere booten kan worden doorgereisd, met gelijk personeel.

De reis van Kabelstation naar Godo wordt geschat op acht à tien dagen. Daarna wordt de Gran Rio ongeveer twee weken opgevaren, tot het punt, waar de luitenant ter zee Eilerts de Haan (de ontdekkingsreiziger, wiens standbeeld prijkt op het Vaillantsplein te Paramaribo) in 1910 begraven werd. De expeditie neemt een cementen plaat mede, vermeldende in looden letters den naam van Eilerts de Haan, welke in een rots aan den rivieroever ter plaatse zal worden ingemetseld.

Van dit punt zal een tracée moeten worden gekapt naar de Lucie-rivier, een afstand van 18 tot 20 kilometer. Het kappen van deze lijn en het vervoer van de bagage zal stellig een volle maand, misschien zelfs vijf weken in beslag nemen.

Is de Lucie-rivier bereikt, dan zullen Boschnegers corjalen maken waarmede de reis zal worden voortgezet tot zoo dicht mogelijk bij de hoogste toppen van het gebergte (1000 tot 1300 meter hoogte). Tusschen die toppen zal het hoofdkamp worden ingericht, van waaruit de algemeene werkzaamheden (een algemeene verkenning van dit tot dusver vrijwel onbekend gebied) zullen plaats vinden. De heer Stahel, bij wien zich later dr. Fernandes zal aansluiten, zal een onderzoek naar planten en dieren instellen. De heer IJzerman zal een geologische verkenning ondernemen, eerst naar den Westelijken en daarna naar den Oostelijken vleugel van het gebergte. De heer Kremer zal voor het geografisch gedeelte zorgen en o.m. door triangulaties trachten verschillende punten vast te leggen aan vroeger verkende bergtoppen, voor zoover zichtbaar van uit het Wilhelminagebergte.

Het verblijf in het gebergte zal vermoedelijk duren van Maart tot Augustus. Daarna wordt de terugreis aanvaard. Aanvankelijk was het voornemen dat een deel van de expeditie langs denzelfden weg (via Gran Rio en Suriname rivier) zou terugkeeren. Om verschillende redenen is echter besloten, dat de heele expeditie de terugreis onderneemt via de Corantijn. De Lucie afvarende bereikt men de Corantijn op betrekkelijk korten afstand van de Coeroeni en New River, die in den laatsten tijd zoo vaak genoemd zijn in verband met zekere grenskwestie.

Het grootste gedeelte van de expeditie is denkelijk

in September terug in Paramaribo. De heeren Stahel en IJzerman zullen waarschijnlijk eerst in October terug zijn.

De expeditie wordt vergezeld door 26 stadsarbeiders, waaronder drie Indianen (een Caraib, een Arowak en een Waran), / boschnegers en 6 boschwachters, behalve de Boschnegers die dienst zullen doen voor het opbrengen der expeditie langs de Suriname en Gran Rio.

Onder de mede te nemen arbeiders bevinden zich een diamantsprospector en eenige ervaren gouddelvers.

Bij den opvoer der provisiën hebben zich eenige strubbelingen voorgedaan met de Boschnegers. Deze heeren schijnen de expeditie met zeker wantrouwen te begroeten, steeds meenende dat het opzenden van provisiën door de blanken een soort oorlogsmaatregel tegen hen is. Natuurlijk trof het weder toevallig, dat juist in dezen tijd eenige sterfgevallen onder hen plaats vonden, wat als een verdacht voorteeken werd beschouwd. Door bemiddeling van den boschopzichter Junker heeft ten slotte het vervoer tot Godo plaats gehad, doch de Boschnegers van Ganzee eischten tien gulden per vaartuig boven het met Jankoeso en zijn kapiteins, waaronder ook Ganzee was vertegenwoordigd, plechtig overeengekomen loon. Daar het niet zou aangaan om aan een deel der vrachtvaarders meer loon te geven dan aan de anderen, zal deze zaak nader geregeld dienen te worden door Dr. Stahel, wanneer hij de volgende week opgaat."

* * *

Onder het hoofd *„Eerste verscheping van dwarsliggers naar Zuid-Afrika"* schrijft *„De West"* van 22 December:

„De firma Kersten heeft op dit oogenblik twee schoeners in lading. De Daina, een Noorsche driemaster van 346 registerton, neemt een lading hout in voor de firma Alberts & Co. te Middelburg, terwijl de Noorsche bark Afalca, groot 882 ton, een lading dwarsliggers inneemt bestemd voor de Zuid-Afrikaansche spoorwegen. Blijkt deze transactie met Zuid-Afrika levensvatbaar, dan kunnen schier onbeperkte hoeveelheden dwarsliggers worden geleverd."

In het nummer van 24 December wordt medegedeeld dat het aantal te verschepen dwarsliggers 12.000 bedraagt.

In verband met den eisch van de Zuid-Afrikaansche regeering, dat de dwarsliggers zouden worden gekeurd door een gouvernementsambtenaar, zijn door den Gouverneur voor bedoelde keuring aangewezen de heeren S. Schiwanofski, directeur van Openbare Werken, E. R. Polak, lijnopzichter en de ploegbazen F. W. J. de Couvreur en Th. J. Potmis.

* * *

Onder dankbetuiging „voor zijne vele en zeer gewichtige dienste n den Lande gedurende langen tijd bewezen", is aan den heer J. A. Polak, gouvernementslandmeter, eervol ontslag uit 's lands dienst verleend. Wij komen in ons volgend nummer op dezen voortreffelijken ambtenaar terug.

* * *

„De Ondernemersraad voor Suriname" heeft in brochurevorm overgedrukt de lezing door den heer S. Beck op 19 November 1925 gehouden aan de landbouw hoogeschool te Wageningen onder den titel *„Economische Volksopvoeding in Suriname, een Koloniaal vraagstuk."*

Het is jammer, dat de Ondernemersraad niet tevens heeft overgedrukt het artikel van den heer J. S. C. Kasteleyn *„Reorganisatie van het onderwijs in Suriname"*, voorkomende in hetzelfde nummer — n.l. dat van 13 Januari — van *„De Indische Mercuur"*, waarin is opgenomen het slot van des heeren Beck's lezing. De heer Kasteleyn merkt terecht op, dat aan een reorganisatie van het onderwijs als door den heer Beck bedoeld, moet *voorafgaan* een verbetering van de vooruitzichten van de kleine landbouwers.

Verder merkt hij op:

„Indien zij, die zich vroeger als kleine landbouwers gevestigd hebben, tot welvaart gekomen waren, dan betwijfel ik of de 2e of 3e generatie van die welvarende bedrijven weggeloopen en naar de stad gegaan zou zijn, waarheen zij allerminst door hooge loonen, enz. gelokt werd.

Geen enkel onderwijs, hoe practisch ook ingericht, zal in staat zijn de menschen naar een bedrijf te lokken, wanneer zij niet de overtuiging hebben daarin een goed bestaan te kunnen vinden. Alleen het voorbeeld hunner voorgangers kan hun die overtuiging bijbrengen"......

Wij kunnen ons geheel vereenigen met deze opmerkingen van den heer Kasteleyn en willen er aan toevoegen, dat het onderwijs er geheel onschuldig aan is zoo de creolenbevolking zich van den landbouw heeft afgewend. Daarvoor zijn andere oorzaken aan te wijzen en in de eerste plaats de omstandigheid, dat de kleine landbouw, na de ziekten in de cacao, geen behoorlijk bestaan meer oplevert.

Voorts is de trek naar de stad geen specifiek Surinaamsch, maar een algemeen voorkomend verschijnsel.

Om een voorbeeld te noemen:

Volgens *„Die Umschau"* woonde in Duitschland in 1871, toen het zielental 41.1 millioen bedroeg, 4.8 % in groote steden; negen jaar later bij een betrekkelijk gering accres, reeds de helft meer. In 1910 woonde, bij een zielental van 65 millioen, één derde deel in de groote steden. In 1925 woont, bij een bevolking van 62.4 millioen, bijna twee derde in de steden en nog maar ruim één derde op het land.

* * *

..*„Spel en Dans"* schrijft over Lili Green, die, zooals onze lezers weten, een Surinaamsche van geboorte is:

„Na vijftien jaar van haar leven in harden arbeid te hebben gegeven, gaat de eenige belangrijke danseres van Hollandsche nationaliteit uit ons land weg, om in het buitenland meerdere erkenning te zoeken. Reden: het volkomen gebrek aan belangstelling voor danskunst boven den Moerdijk. Men kan het een ernstige kunstenares niet kwalijk nemen, dat zij na 15 jaar beu is van een „carrière", die alleen bestaat uit lesgeven en uit de gebruikelijke jaarlijksche „uitvoering voor familieleden der leerlingen", de eenige gelegenheid om een minimaal deel van het talent te kunnen toonen. Een behoorlijk opera-ballet zou hier in een groot deel der leemte hebben voorzien."

Lili Green vertoeft thans te Londen.

* * *

Met ingang van 17 December j.l. is Nederland voor Suriname toegetreden tot het op 5 Juli 1912 te Londen gesloten internationaal radiotelegraafverdrag. (Nederlandsch Staatsblad 1913, N. 132).

* * *

In verband met de gewijzigde internationale posttarieven zijn in Suriname nieuw model frankeerzegels in gebruik gesteld van 3, 5, 15 en 20 cent, briefkaarten van 10 cent en een nieuw model gezegelde briefomslagen van 7½ en 15 cent.

Curaçao.

Politie en Justitie.

I.

Er zijn van die onderwerpen, die alleen maar netelig zijn, wanneer zij in het strijdperk der academische theorie geworpen worden, maar in de praktijk geen noemenswaardige moeilijkheden opleveren. Daartoe behoort het boven dit opstel aangeduide onderwerp. Wanneer een professor in het strafrecht zich angstvallig vermoeit, zijn studenten de grenzen te wijzen tusschen de taak der politie en die der justitie, zal hem dit wellicht voor moeilijke vragen plaatsen, en misschien zal hij zelfs geen juiste grenzen vinden, die steeds een bevredigende oplossing aan de een of aan de andere zijde mogelijk maken. Met de praktijk willen wij ons daarom ditmaal in hoofdzaak bezighouden, waar het betreft een onderwerp van zoo bijzonder practisch belang voor Curaçao.

Zoo ergens, dan zou in Holland deze kwestie moeilijkheden kunnen opleveren. Het politiewezen is daar bijzonder ingewikkeld. Er is gemeentepolitie en rijkspolitie en van de laatste weer: rijksveldwacht, marechaussee en politietroepen; dan zijn er onbezoldigde rijksveldwachters en misschien is er nog meer. Wie zal het alles uit elkaar houden? En wat de hoofden betreft, zijn er directeuren van rijkspolitie, inspecteurs van de rijksveldwacht, officieren der marechaussee en der politietroepen, commissarissen van politie, burgemeesters en anderen wellicht, die allen hun deel van het gezag opeischen.

De politie heeft in hoofdzaak een tweeledige taak: een preventieve in het handhaven van orde en rust ter voorkoming van de misdaad, en een repressieve in het behulpzaam zijn van de justitie bij de bestraffing van de strafbare feiten. Opsporingsonderzoek is dit laatste

vooral. En nu wordt de zaak eerst ingewikkeld, wanneer men bedenkt, dat de politiedienaren daartoe bevelen uit te voeren krijgen van justitie-autoriteiten als ambtenaren van het openbaar ministerie en rechters van instructie.

Wij zijn niet voldoende deskundig om dit onderwerp au fond te behandelen, maar van deskundige zijde heeft men ons verzekerd, dat in ons land met zijn geweldig ingewikkelde verhoudingen op dit gebied botsingen zoo goed als niet voorkomen. Dit moet in de allereerste plaats hierdoor mogelijk zijn, dat ieder zich op eigen terrein houdt, en bij een noodzakelijken uitstap op eens anders gebied de bevoegdheden van dien ander ontziet. Om dit met een voorbeeld duidelijk te maken: wanneer een officier van justitie een bepaald persoon der gemeentepolitie een opdracht wil geven, zal hij zich wenden tot diens chef, den commissaris van politie of den burgemeester; wanneer een rechter van instructie een rijksveldwachter een onderzoek wil laten instellen, personen doen hooren of toestanden onderzoeken, zal hij zich daartoe wenden tot diens brigade-commandant. Dat is de regel, die bijvoorbeeld uitzondering kan lijden zoo dikwijls er met kennis van den onmiddellijken chef van den ondergeschikten politieman in bepaalde gevallen een voortdurend contact is tusschen dezen laatsten en de justitie-autoriteit.

Waarom volgt men dezen weg? Laten wij het maar kort zeggen: om ieder baas in eigen huis te laten. Politie en justitie zijn gescheiden, omdat beiden in de eerste plaats ieder een eigen taak hebben. Vooral bij de veelomvattende taak der politie in de groote steden met haar verkeersvraagstukken, zeden- en kinderpolitie, is het politiewezen tot een vak geworden, dat bijzondere kennis vereischt, die een andere is dan de kennis en de wetenschap van den justitie-ambtenaar. Dat dit vroeger anders was, behoeft geen betoog voor wie de geschiedenis kent, maar niemand zal die toestanden terug verlangen.

Bezien wij dit vraagstuk nu eens nader met het oog op de Curaçaosche toestanden.

Daar is de historische ontwikkeling niet anders. De fiskaal, die in de rechtsbedeeling „het recht van de Hooge Overheid" waarnam, was tevens hoofd der politie. Zelfs heeft Euwens ons verleden jaar in *de West-Indische Gids* (7de deel, blz. 577 noot) verhaald van een tijd onder het Engelsche bewind, waarin de fiskaal vice-president van het hof van politie en civiele justitie was, dus deel had aan de rechtspraak zelf, een misstand, die niet onbestreden is gebleven, en gelukkig niet lang stand gehouden heeft. Met de afschaffing van het fiskaalsambt is de vereeniging van justitie en politie niet afgeschaft. In 1827 was reeds de nieuwe betrekking geschapen van commissaris van politie. Dit was ongetwijfeld een stap in de goede richting. De fiskaal werd daardoor meer ontlast van het politioneele deel van zijn taak. Bovendien moet men bij het beoordeelen van de taak van den fiskaal in die dagen niet vergeten, dat ook de schutterij des nachts politietoezicht verrichtte, en dat hij voor het achterhalen van belastingfraudes bij in- en uitklaring van schepen werd bijgestaan door den oppervisitateur en zijn ondervisitateurs. Het politiecorps was dan ook bijzonder klein en bestond uit 6 à 8 agenten van politie en 2 dienaren van justitie.

Het fiskaalsambt werd in 1828 door den commissaris-generaal Van den Bosch afgeschaft. De commissaris van politie zou voortaan „het recht van de Hooge Overheid" waarnemen. Mr. J. Bennebroek Gravenhorst, de latere president der rechtbank en gouverneur, was de eerste drager van dit ambt. Waarschijnlijk ook de laatste, want bij het regeeringsreglement van 1833 werd de Procureur des Konings „aan het hoofd der regterlijke als der administrative Policie" gesteld. Daarmee is feitelijk de toestand geschapen, die ook nu nog geldt krachtens art. 153 van het Regeeringsreglement: de procureur-generaal „is het hoofd van het openbaar ministerie en van de regterlijke en administrative politie".

Koloniale geschiedenis.

Naar aanleiding van hetgeen wij voor 14 dagen uit Prof. Colenbrander's werk meedeelden over het aandeel van Mr. Kappeyne van de Coppello in de totstandkoming der Westindische Regeeringsreglementen van 1865, wijst men ons op het opstel: *Mr. J. Kappeyne van de Coppello. Mededeelingen en herinneringen van Mr. H. J. Smidt* in „Eigen Haard" 1895, blz. 717 (No. 45). Men leest daarin: „En niet alleen wat de Oost betreft. Want de nieuwe regeeringsreglementen voor Suriname en Curaçao, in 1865 tot stand gekomen, waren van het begin tot het einde met de daarbij behoorende memories, uitsluitend het werk van Kappeyne, die in de Tweede Kamer ze ook door zijn adviezen steunde en bij dat alles op verbazende wijze bewees, ook de geschiedenis en den toestand dier koloniën terdege te kennen."

Dit laatste zal wel niet beaamd worden door de kenners van Bordewijk, *Ontstaan en ontwikkeling van het Staatsrecht van Curaçao*. Van diens vele bezwaren tegen Kappeyne's optreden halen wij alleen deze „slotbetrachting" aan: „Ook Mr. Kappeyne, de ijverige apologeet, was zóó zeer alleen van Suriname vervuld, dat hij niet bemerkte, hoe hetgeen hij ten gunste van de eene ontwerp-regeling aanvoerde, veelal tevens strekte ten ongunste van de andere."

Uit den Verren Vreemde.

Het volkenbondsmandaat over Syrië.

Is Syrië voor de Jouvenel en teleurstelling geworden? Wij vreezen 't, al komt dit resultaat voor ons niet onverwacht.

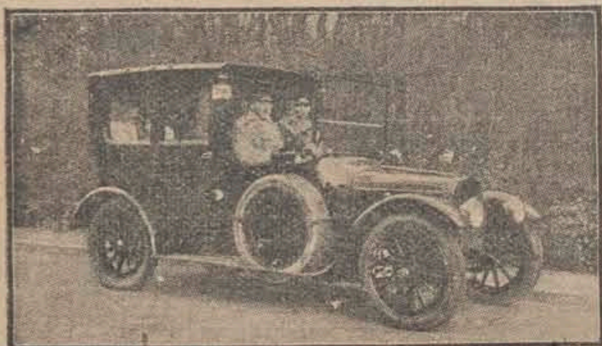
De positie van Frankrijk is als mandaathouder in Syrië geen gemakkelijke. In generaal Weygand, de bekwame militair-organisator-bestuurder had het den man gevonden, die de zaken in het goede spoor leidde. Voor het ministerie-Herriot was Weygand echter geen gewilde persoonlijkheid; wat hij in Syrië deed kon een ander er ook wel doen; de politiek deed generaal Sarrail de plaats innemen van Weygand. Al te spoedig bleek echter dat het bestuursbeleid er aan de opperste leiding heel bijzondere eischen stelt, eischen, waaraan generaal Sarrail niet beantwoordde. Hij was niet gelukkig in de keuze van het bestuurspersoneel, hij was niet gelukkig in de keuze der krachtmaatregelen om zijn wil op te leggen en door te drijven, waar zich hiertegen verzet uitte was hij evenmin gelukkig in de militaire verweer- of strafpogingen. De toestand werd van slecht tot erger. Sarrail moest weg.

In de Fransche Kamer verdedigde de regeering en Painlevé den generaal op zoodanige wijze, dat hij zijn beleid, afgezien van *misschien eenige fouten*, die menschelijk zijn, als goedgekeurd, of gedekt kon beschouwen. Maar voor den vervolge werd toch heil verwacht *van het tegenovergestelde beleid*. Frankrijk telt onder zijn politieke leiders verschillende mannen, die een vooraanstaande plaats in den Volkenbond innemen. Onder hen is senator de Jouvenel een der meest bekende. Zijn geloof in de mogelijkheid om door redeneeren en overtuigen vele bezwaren uit den weg te kunnen ruimen ook zonder sabelgerinkel achter de deur, zijn geloof in de mogelijkheid om verzetsmenschen tot het inzicht te brengen, dat Frankrijk voor hen niets dan het goede wil, zijn geloof in de verbroederingsgedachte, die aan den Volkenbond ten grondslag ligt, dit geloof was zoo groot, dat hij zich bereid verklaarde in Syrië de theorie in practijk te gaan brengen.

Zijn vertrouwen was ook het vertrouwen der regeering, die 't wist te maken tot het vertrouwen der Kamer. In die stemming werd, enkele dagen vóór Kerstmis, het gevoerde Syrië-beleid goedgekeurd, eigenlijk in vertrouwen op het tegenovergestelde beleid, dat men er voor in de plaats stelde, zooals 't was vastgelegd in de aan de Jouvenel, als hooge commissaris, gegeven instructies.

Men zal zich herinneren hoe Henri de Jouvenel de pers inlichtte over de richtlijnen, die hij zich tot leiding stelde. Zijn voornaamste taak zou zijn den vrede in Syrië tot werkelijkheid te maken. De binnenlandsche vrede is er ten nauwste met den buitenlandschen vrede verbonden, daarom wilde hij samenwerking zoeken met de naaste buren Turkije, Irak, Engeland. Hij wilde ook niet als partijman naar Syrië gaan, daarom had hij zich overtuigd van de instemming met zijn opdracht van verschillende partijleiders; deze was hem toegezegd, al had Poincaré niet nagelaten daarbij op te merken, dat hij aan een terugzenden van Weygand de voorkeur zou hebben gegeven. Een ander punt, waaromtrent de nieuwe hooge commissaris zich zekerheid had verleend was, dat hem de vrije hand zou worden gelaten.

Aan de militaire organisatie kende hij wel een voorname rol toe, maar het waarborgen van de veiligheid moest, in overeenstemming met het beschavingsmandaat, verkregen worden door rechtvaardigheid, voorspoed, wensch naar vrede aan de bevolking te brengen. De heerschende troebelen hadden alles in de war gestuurd, een hechte organisatie moest opnieuw worden opgebouwd. Wanneer hij zoo den vrede aan Syrië zou hebben teruggegeven en de organisatie van het Fransche mandaat verstevigd zou hebben, zou hij na

de zes maanden (duur voor dergelijke aan parlementariërs opgedragen missies) terugkomen om aan Regeering en Kamer rekenschap af te leggen.

Wij brengen dit nu in herinnering, nu de Jouvenel, na nog geen maand in Syrië te zijn geweest, al naar Frankrijk gaat, om daar verslag te doen en te Genève aan den Volkenbond. Terwijl de verslagen van andere mandaatgebieden bij de mandaten-commissie van den Volkenbond op tijd ingediend zijn, heeft Frankrijk, in verband met den loop der zaken onder Sarrail, uitstel gekregen. De Jouvenel schijnt 't nu ook wenschelijk te achten zelf in de mandaten-vergadering van Genève een uiteenzetting van het Fransche standpunt te gaan geven. In verband met deze reis loopen geruchten over een aftreden van de Jouvenel, geruchten, waarvan wij de juistheid zouden betreuren, omdat er uit zou blijken dat de hoogst bekwame staatsman al heel spoedig 't wanhopige van zijn vredesstreven heeft moeten inzien. Al hadden wij de erkenning hiervan niet zoo spoedig verwacht, toch hebben wij dit resultaat wel gevreesd als einduitslag van zijn pogen.

Men kan zeer goede inzichten hebben over de wijze waarop het uitbreken van een brand te voorkomen is, men kan eveneens zeer goede inzichten hebben hoe te handelen en wat te doen nadat de brand gebluscht zal zijn, maar als 't pand in lichtelaaie staat moeten in de eerste plaats alle middelen en krachten worden aangewend om den brand te blusschen en te voorkomen, dat hij zich verder uitbreidt. Wij meenen er op te mogen wijzen, dat de Jouvenel dit bij zijn optreden niet in voldoende mate indachtig bleef. Men gelooft zeer gaarne wat men hoopt. Deze menschelijke karaktertrek is er in 't bijzonder nog een van den Franschman. 't Wil ons voorkomen, dat dit nu wordt ingezien en dat de Jouvenel hierover wil gaan rapporteeren.

Is dit juist gezien, dan zou in een terugzenden van generaal Weygand de beste kans zijn te zien, om den loop der zaken weer in 't goede spoor te brengen, mits daarbij dan tevens 't voornemen bestaat hem de leiding voor langen tijd toe te vertrouwen, want orde, rust, veiligheid, vrede zijn niet in enkele maanden aan Syrië te bezorgen, en 't gebeurde na het vertrek van Weygand heeft de spoedige bevrediging nog weer een heel eind achteruit gezet. Intusschen de politieke gevoeligheden zullen de regeering er wel niet toe brengen Weygand terug te zenden en de politieke onvastheid van onzen tijd zou zijn aanblijven ook niet kunnen doen verzekeren.

De Jouvenel heeft zich intusschen verplicht gezien aan de militaire operatiën een veel ruimer plaats toe te denken dan hij gewild had. De personen in binnen- en buitenland van Syrië, tot welke hij spreken wilde, blijken te behooren tot de dooven die niet wenschen te hooren. De vijandelijkheden nemen toe, als altijd zijn er verhalen van overloopers, van onbetrouwbare vertrouwensmannen, van ondankbare begenadigden, van avonturiers, terwijl de noot van Duitsche, Turksche, Russische invloeden er tusschen door loopt. Er moet weer tot een offensief op uitgebreide schaal tegen de Droezen en hun medestanders worden overgegaan. De leiding der operatiën zou zijn toevertrouwd aan maarschalk Franchet d'Espercy. Deze opzet zoo, doet al aan iets anders denken dan het vertrouwen in het vestigen van een geloof aan rechtvaardigheid en voorspoed onder Frankrijks bescherming door gemoedelijke overredingsmiddelen. 't Optreden van den drager der Volkenbondsgedachte heeft toch iets goeds. De conclusie waartoe hij komt is geïnspireerd door de meest oprechte bedoeling om Frankrijk zijn verplichtingen als mandaathouder over Syrië te doen naleven. Wanneer een militair tot dezelfde conclusies mocht komen, zou men daarin altijd de met een generaal als vanzelf één geworden gedachte zoeken: dat van den sterken arm de beste leiding uitgaat. Wij loopen niet vooruit op het advies, dat de Jouvenel aan de Fransche regeering en aan de mandatenvergadering van den Volkenbond zal brengen, maar wij wagen 't voor Frankrijk en voor Syrië den wensch uit te spreken, dat, bij de omzetting van dat advies in daden, de partijgeest geen beletsel zal worden om een rechten man op de rechte plaats te brengen.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

In de eerstvolgende Nrs. van het Kol. Weekblad zullen o.m. de navolgende bijdragen verschijnen:

Bij het Zilveren Huwelijksfeest van H.M. de Koningin.

De rottingstraf in Ned.-Indië, door J. F. C. Nienhuis.

Mr. J. H. Abendanon, in Memoriam, door Prof. Dr. G. A. J. Hazeu.

Een belangrijk boek (Koloniale geschiedenis, door Dr. H. T. Colenbrander), door Dr. F. W. Stapel.

E. H. Hermans, Gezondheidsleer voor Nederlandsch-Indië. (Bespreking).

Het sterven der desa's op Java gaat voort, door E. L. K. Schmülling.

Van het Dagelijksch Bestuur.

H.H. Secretarissen en Penningmeesters (c.q. Secretarissen-Penningmeesters) worden herinnerd aan art. 5 van het Huish. Reglement der Vereeniging, aldus luidende:

Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór *20 Januari* aan het Hoofdbestuur eene alfabetische naamlijst der leden van de afdeeling op *1 Januari*, met vermelding van ieders contributie of bijdrage en adres, benevens een opgave van de bestuursleden met vermelding van functie en een opgave van ingestelde commissiën met vermelding der commissieleden.

Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den *1en Maart* aan het Hoofdbestuur:

a. het verslag over het afgeloopen jaar, met vermelding van den toestand op 31 December van het vorige jaar en der resultaten welke verkregen zijn door inrichtingen, door de afdeeling in het leven geroepen;

b. eene geldelijke afrekening, ingericht volgens door het Hoofdbestuur vast te stellen tot bereids goedgekeurd) formulier;

c. eene opgave van onderwerpen, welke de afdeeling op de jaarlijksche algemeene vergadering behandeld wenscht te zien;

d. een candidatenlijst, houdende opgave van een dubbeltal candidaten voor de mogelijk voor de afdeeling openvallende plaatsen in het Hoofdbestuur.

Heeren Secretarissen der afdeelingen die, voor propaganda-doeleinden, boekwerkjes welke bij het Informatie-bureau der Vereeniging verkrijgbaar gesteld zijn (zie pag. 16 K.W.) wenschen te ontvangen, gelieve hiervan opgave te doen aan het Secretariaat, Heulstraat 17.

ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND.

Het Bestuur der afd. Den Haag van dien Bond, stelt zich voor op 19 Februari e.k. (geboortedag van wijlen Koning Willem III) een bizonderen Dietschen Kunstavond, met zang en orgelspel, te wijden aan het zilveren huwelijksfeest van het Koninklijk echtpaar. Leden van het A. N. V. hebben toegang met een huisgenoot ad f0.25 per persoon. Niet leden f0.50. Leden van Oost en West worden door de welwillendheid van het Bestuur van het A. N. V. met leden van dien bond gelijkgesteld.

Zij die van dit gunstig aanbod gebruik wenschen te maken, gelieve zich vóór 1 Februari a.s. op te geven aan het secretariaat van Oost en West, Heulstraat 17, Den Haag.

Van het Informatie-Bureau:

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;

b. onderwijzer of onderwijzeres bij het M.U.L.O., in het bezit van de hoofdakte en van bijakten,

c. leeraar (leerares) M.O. Nederlandsch (doctores of doctorandi Ned. letteren genieten de voorkeur);

d. leeraar (leerares) M.O. Fransche taal (volledig bevoegd);

e. leeraar (leerares) M.O. Duitsche taal (volledig bevoegd);

f. leeraar (leerares) M.O. Engelsche taal (volledig bevoegd);

g. doctor of doctorandus klassieke letteren voor de V.H.O.-afdeeling der Alg. Middelb. School te Bandoeng;

h. Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);

i. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

a. 1 hoofdonderwijzer;

b. 2 hoofdonderwijzeressen;

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. B. (voor de betrekkingen, genoemd onder 1°., *a* t/m *h*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *i*) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°.).

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

W. J. L. Bruining, beheerder b. d. Aanmaak en Aankoop v. d. dienst der Zoutregie, Den Haag, Hotel Terminus, Stationsweg 80.
S. K. Wieling, wrn. gewestelijk Secretaris van Banjoemas, Nice, Palace Hotel.
G. Homan van der Heide, Leeraar b. d. Technische school te Bandoeng, Zwitserland, Berner Oberland, Kuranstalt Bellevue, Adelboden.
F. A. Martens, 1e Werktuigkundige b. d. Gouvernements Marine, Amsterdam, Wolvenstraat 24.
D. Fierloos, Topograaf 2e kl. b. d. dienst v. d. Mijnbouw, Zeeland, Schore, p. a. J. Meijaard.
F. E. L. Knust Graichen, Adj.-controleur v. d. Belastingen, Duitschland, Blankenhain, Thüringen.
G. F. de Bruyn Kops, Inspecteur van Financiën o. h. Hoofdkantoor v. d. Dienst der Belastingen, Den Haag, Schenkkade 223.
A. J. H. Eijken, Resident b. h. Binnenlandsch Bestuur in de Residentie Preanger-Regentschappen, Den Haag, Populierstraat 86.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Mutatiestaat van 20 tot 27 Januari 1926.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
Dr. F. Corsten, Utrecht, Admiraal van Ghentstraat 61bis. f 5.—	Secretaris Afd. Utrecht.
J. Maten, Kassier, Groningen, Radesingel 45. f 5.—	Secretaris-Penningmeester Afd. Groningen.
Mevr. J. Roest, Groningen, Taco Mesdagstr. 43. f 5.—	
J. N. den Boestert, Arnhem, Brantsenstraat 4. f 5.—	
J. J. Mendelaar, Arnhem, Leoninusstraat 38. f 5.—	Secretaris-Penningmeester Afd. Arnhem.
R. thoe Schwartzenberg, Velp, Beukenweg 10. f 5.—	
A. N. J. de Vries, Arnhem, Nachtegaalpad 10. f 5.—	
Ed. van Ghert, Den Haag, Zoutmanstraat 73. f 5.—	Eigen aanmelding.
Mevr. M. C. Lamminga-van Beuningen van Helsdingen, Den Haag, Stadhouderslaan 144. f 5.—	den Heer Ir. J. A. André de la Porte te Den Haag.
Dr. B. Heijman, Buitengewoon Hoogleeraar, Utrecht, Den Haag, Wilhelminastraat 14. f 5.—	den heer L. Th. van der Kruk te Den Haag.
Mej. Charlotte P. Keyzer, Leerares Engelsch M. O., Beëedigd Translatrice, Den Haag, Theresiastraat 84A. f 5.—	
A. A. Resner, Gep. Gezagvoerder K. P. M., Den Haag, 2de Emmastraat 248. f 5.—	Secretaris Dagelijksch Bestuur O. en W.
L. J. Resner, Gep. Gezagvoerder Gouv. Marine, Den Haag, Obrechtstraat 495. f 5.—	
H. C. Hekker, 1e Luit. Cav. N.-I. L., Den Haag, 2de Schuijtstraat 239. f 5.—	Secretaris-Penningmeester Afd. Den Haag.
Mevrouw E. Timm-Versteegh, Den Haag, Statenplein 1. f 5.—	
F. H. ter Meulen, 1e Luit. Inf. te Blang Kedjeren (Atjeh). f 5.—	Rectificatie.

Contributieverhooging:

P. F. L. C. Lach de Bere, Oud-Luit.-Kolonel N.-I. L., Den Haag, Sweelinckstraat 155, van f 2.50 op f 5.—.

Afschrijven:

C. C. Meijer van Rozenburg, Indoloog, Den Haag, Beeklaan 346.

Adresveranderingen:

P. Boeken, van: Amsterdam, Saffierstraat 78, naar: Bandoeng, f 5.—.
F. A. Martens, 1e Werktuigkundige Gouv. Marine, van: Pontianak, naar: Amsterdam, Wolvenstr. 24. f 5.
Dr. H. S. Boogaart, van: Amsterdam, Hobbemastr. 9, naar: Curaçao. f 5.
Ir. Jb. P. Koerts, Groningen, van: Parklaan, naar: Zuiderpark 15.
J. F. G. Maurer, Elektro-Technisch Ambtenaar, van: Sawah-Loento, naar: Groningen, Josef Israëlstraat 77a. f 5.
Ir. M. C. Bastet, van: Curaçao, naar: Den Haag, van Outshoornstr. 1a. f 5.
W. J. L. Bruining, O.-I. Ambtenaar m. v., van: Soemenep, naar: Den Haag, Hotel Terminus, Stationsweg 80. f 5.
A. J. H. Eyken, Oud Resident, van: Bandoeng, naar: Den Haag, Populierstr. 86. f 5.
C. A. Fock, Oud Kap. ter Zee, Den Haag, van: Stadhoudersplein 120, naar: Larixlaan 67.
G. W. Horn, O.-I. Ambtenaar m. v., Den Haag, van: Van Galenstraat 8, naar: Obrechtstraat 241.
Mevr. Wed. C. M. Laseur-Vielars, Den Haag, van: Danckertstraat 85, naar: Obrechtstr. 16.
A. J. W. Visser, Opperhoutvester, van: Den Haag, Boreelstraat 12, naar: Buitenzorg, Hoofdk. Boschwezen.
P. Reinking, Ass.-Resident, van: res. Madoera, naar: Ternate.
A. C. van der Velden, Controleur B.B., van: Bengkoelen, naar: Res. W. A. van Borneo (Pontianak).
Dr. J. Pilon, Oud O.-I. Rechterlijk Ambtenaar, Meran, van: Obermais Langengasse 72, naar: Untermais, Reichsstrasse 84, Villa Ehrenburg.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag van 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

. Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door MR. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een Inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
" 9. De Slavernij in Oost-Indië

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 5 DONDERDAG 4 FEBRUARI 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

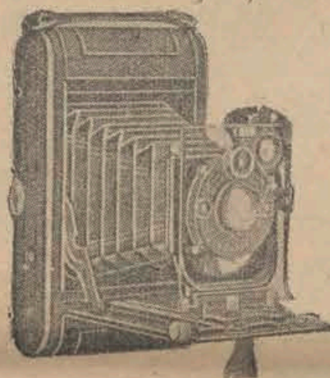
Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

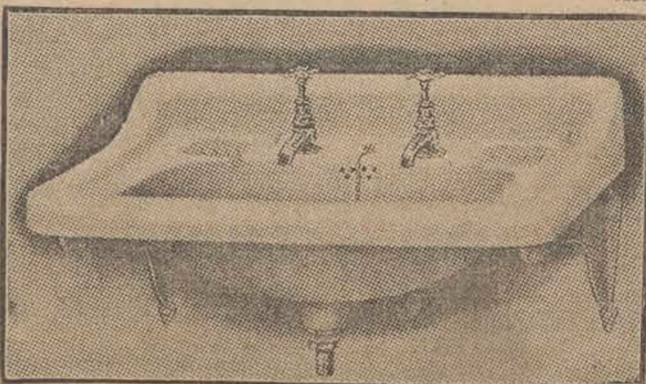
„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

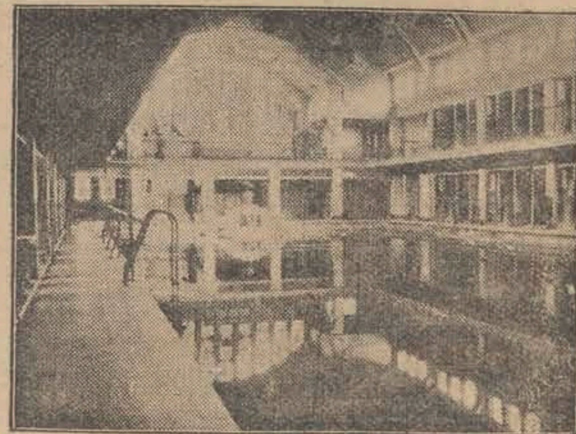
ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Bij het Zilveren Huwelijksfeest van Hare Majesteit de Koningin

1901 - 7 Februari - 1926.

Bij stralende zon vierde 25 jaren geleden gansch Insulinde enthusiast Harer Majesteits inhuldigingsfeest en nam het met blijde oogen kennis van Haar huwelijk: 't Is Oranje, 't blijft Oranje, 't zal Oranje wezen! Monter en frisch ging Indië de toekomst tegemoet; had niet kort te voren de Gouverneur-Generaal Van der Wijck Holland in Indië weder het onmisbaar zelfvertrouwen teruggegeven? Het kanongebulder van Lombok had weerkaatst tegen Borneo's wouden en Celebes' zuidelijk gebergte, het wegvoeren van Lombok's Radja in ballingschap had de verzetselementen in die gewesten met ontzag vervuld. In Atjeh bleek na dertig jaren tobbens eindelijk de veilige koers gevonden door de koelklare voorlichting van Snouck Hurgronje en den optimistischen durf van Van Heutsz. Onze Koningin-Gebiedster over Insulinde, eenheidssymbool voor allen, die er Nederlandsch gevoelen; en Holland's Koningin — Draagster der opperste Majesteit voor Haar millioenen overzeesche onderdanen, die onder het rood, wit en blauw der aanvaarde vlag den zegen van den vrede, de handhaving van orde, het ontluiken der welvaart en de zekerheid van opperste gerechtigheid in Indië's landvoogd, H. M. Vertegenwoordiger, deelachtig worden, — deze gedachten vervulden allen, die in Indië werkten en streefden.

Een slagschaduw viel over dit zonnig heden door de noodlottige mislukking van de rijstoogsten in vele streken van Java gedurende de jaren 1901 en 1902. Holland sloeg de schrik om het hart, maar Indië versaagde niet, toog fiksch aan het werk, en, nog was in 1914 de beschrijving van de oorzaken der mindere welvaart op Java niet voltooid, of reeds geruimen tijd hadden in den door Van Heutsz gepacifiëerden en geordenden Archipel rijke oogsten en gulden winsten, zoowel in de Inlandsche maatschappij als in de kringen der Europeesche ondernemers, het voorzichtig maar gestadig op alle gebied, vorderend Regeeringsbeleid krachtig bevorderd en Indië weder een hoorn des overvloeds doen gelijken, welke zijn schatten over talloozen uitstortte. Voor Amsterdam was Vondel's gouden eeuw weer aangebroken en, als monument voor hetgeen overzee Hollandsche energie vermag, verrees langzaam in Holland's hoofdstad het machtig bouwwerk van het — thans Koninklijk — Koloniaal Instituut.

Een nieuwe tijd trad in. Azië was ontwaakt, Indië — ook het onze — in beroering gekomen. Giftige woorden, opgewonden vertoogen, vreemde, ongerijmde eischen weerklonken, bittere tweedracht, plaatselijke onrust ontstond. De wereldoorlog met zijn geweldigen nasleep verhoogde de spanning, maar, zich zijn plicht bewust, heeft het Hollandsch Gezag, ofschoon van het moederland bijkans afgesneden en hevig belemmerd in den onontbeerlijken toevoer uit den vreemde van levensmiddelen, onverschrokken en zelfbewust de zorg voor het algemeen welzijn degelijk behartigd en het landsbestel gehandhaafd overeenkomstig recht en wet.

Op den 31en Augustus 1919 bij het Openbaar Gehoor in het Paleis te Rijswijk sprak, in het rustig besef van herwonnen evenwicht, de Gouverneur-Generaal Graaf van Limburg Stirum, een landvoogd, toegewijd aan Indië als de besten onder zijn voorgangers o.m. het volgende:

„......De Regeering bewees sinds jaren Haar sympathie met de geestelijke beweging, die door dit deel der wereld voer, baande den weg voor de vervulling van rechtmatige verlangens en gegronde behoeften, betoonde de ruimst denkbare tegemoetkoming aan Inlandsche vereenigingen van onderscheiden aard, beval Haar ambtenaren samenwe king aan met hen, die daarin de leidende rol ve vullen ... Zij is er van overtuigd dat geen ander weg begaanbaar is dan die snel voorwaarts voert. Het is voor de Regeering en voor wie met Haar g lijk denken, (echter) een bittere teleurstelling d hinderpalen op dien weg worden geworpen do hen, wien juist de ongestoorde voortgang het na aan het hart moest liggen... Handhaafster der we telijke orde, zal de Regeering met onverzettelij heid elke bedreiging daarvan te keer gaan. Do ook zal Zij vastberaden de taak volvoeren, die W op Ons nemen, het scheppen van de voorwaarde waardoor Indië zal komen tot vollen bloei in al richtingen, waarin het leven van een volk zich u Onbewogen door het rumoer van den dag, onaa doenlijk voor poging tot intimidatie, met vaste ha sturend naar het eenmaal gestelde doel, blijven W ook hier trouw aan de wapenspreuk der Oranje's

Aan deze ernstige, met groote aandacht en do zeer velen met volle instemming aangehoorde woo den was de volgende merkwaardige passus voora gegaan:

„......De jaren in den storm van den wereld oorlog tezamen beleefd; de wijze waarop de K ningin, staande te midden van Haar volk zich daa aan heeft gewijd, medelevende met hen die waa ten aan de grenzen tegen immer dreigend gevaa met wie gebukt gingen onder den nood der tijden overal aanwezig waar Haar hand iets kon vind te doen, — die jaren hebben de banden, die de K ningin aan ons verbinden, nog hechter gemaak Mijne Heeren, ik meen dat een hartewensch een ontelbare schare in Indië vervuld zou worden, wa neer het H. M. mocht mogelijk zijn ook hier lande in persoon de betuiging van verknochthe Harer getrouwe onderdanen in ontvangst te kom nemen."

Deze Groot-Nederlandsche gedachte had bete verdiend dan in staatkundige kringen aanstonds worden geëcarteerd. Constitutioneele beletsel angstige veiligheidsoverwegingen, schatkistbezw ren, al deze argumenten doen wij echter beter o thans te laten rusten; gedane zaken nemen ge keer. *Iets* goeds is er nochtans wel verkregen: Ha Majesteit is er voor behoed gebleven om aan Ind met eigen hand een constitutie te schenken, wel — hoe onvermoeid ook daaraan jaren en jaren gearbeid, — bij slot van rekening niemand heeft b vredigd.

Plechtig werd West-Java's Provinciale Raad o langs geïnstalleerd, ingewijd na jaren- en jare lange laborieuze overweging, omwerking en voo bereiding, doch mag men ook bij deze „hervo ming" niet vragen: wie — buiten de plichtmati lofredenaars — betuigt inderdaad van harte zij instemming met eene innovatie welke — op zi zelf reeds veel te laat tot stand gekomen — t slotte niet anders heeft gedaan dan een moede landsche instelling, ietwat gewijzigd, overgebrac naar Java, waar deze kasplant in den eigen bode des lands bezwaarlijk wortel zal schieten?

En intusschen *wacht* Indië; wacht het op h gloren van een nieuwen dag. Trotsch klieven g weleer Holland's rijk beladen zeekasteelen de go ven van Indië's zeeën; er is weer stoffelijke ove vloed, welke in breede kringen materiëele zegenin verspreidt: Indië's wachten is evenwel op e nieuwen *geest*, een geest van waarheid en gerechtigheid; op verzoening tusschen Nederlandsch en inheemsch element, op werkelijke verlichting v overzwaren belastingdruk op Java's desaman; ten slotte: er is verlangen naar veiligheid ter z en te land bij de niet te bedaren onrust om Stille Zuidzee.

„Onder de menigvuldige gezigtspunten van h torische beschouwing" — schreef Thorbecke eens „is er voor hem, die noch tot de fatalisten noch de optimisten behoort, geen merkwaardiger, d vergelijking van het doen en laten, van volk of

dividu, met de taak, die te vervullen stond." De taak in Indië wacht thans opnieuw op aanvaarding; op wien zal bij de nieuwe landvoogdij de keuze vallen?

Verlangend naar een levenwekkend, vooruitziend nieuw opperst landsbestel, doch tevens vertrouwend op de Koninklijke wijsheid bij de a.s. keuze, en rustig in het besef dat het onwankelbaar fundament voor Holland's gezag in Indië is een waarachtig en rechtvaardig bewind, heeft Indonesië, dankbaar herdenkend wat het gedurende dit 25-jarig tijdperk heeft ervaren aan vorstelijke belangstelling en Koninklijke deelneming, op dezen dag slechts één bede:

Hare Majesteit de Koningin, Zij leve; Zij en Haar Huis!

d. R. F.

De rotanstraf in Nederlandsch-Indië

door

J. F. C. NIENHUIS

(Oud-Hoofd van het Gevangeniswezen in N.-I.).

Is de rotanstraf, voor de handhaving van de orde en tucht onder de gevangenen in Nederlandsch-Indië, bepaald onmisbaar? Met die vraag kreeg ik, nu 19 jaar geleden, voor het eerst te maken, toen ik als directeur van de gevangenis te Djokjakarta in de noodzakelijkheid kwam, zelf die straf op te leggen en de ten uitvoerlegging bij te wonen.

Op 1 Januari 1907 had ik mijn nieuwe functie van gevangenisdirecteur aanvaard en was mij de bevoegdheid gegeven om de gevangenen, wegens vertreding tegen de orde en tucht, disciplinair te straffen.

De reorganisatie van het gevangeniswezen was in haar eerste begin, in daarvoor geschikte gevangenissen zouden zwaar gestrafte dwangarbeiders, voor zoover zij niet voor de kolenmijnen noodig waren of te velde aan den troep behoefden te worden toegevoegd, met ambachtswerk worden bezig gehouden. In de gevangenis te Djokjakarta moest een schoenmakerij en een leerlooierij opgericht worden en hiervoor had ik mij beschikbaar gesteld. Honderden dwangarbeiders, waaronder tientallen met zeer zware straffen, waren hier bijeengebracht, om aan het werk gezet te worden.

De assistent-resident van Djokjakarta, die als hoofd van plaatselijk bestuur, in afwachting van de komst van een gevangenisdirecteur, de disciplinaire straffen aan de gevangenen had op te leggen, spaarde den rotan niet. Voor bepaalde feiten, als ontvluchting en verzet tegen het personeel, werd geheel in overeenstemming met de bepalingen van het toen van kracht zijnde gevangenisreglement, het maximum aantal rotanslagen gegeven.

In de vaste overtuiging, dat de rotan onmisbaar was voor de verzekering van een goeden gang van zaken in de onder mijn beheer gestelde gevangenis, volgde ik bij het opleggen van disciplinaire straffen, het voetspoor van mijn voorganger-strafoplegger.

Die strafoefeningen vielen mij intusschen niet mee. Weekhartig van aard ben ik nooit geweest; in [illegible]94 als jong luitenant in Indië gekomen, had ik dadelijk, tijdens het tweede gedeelte van de Lombokexpeditie, gelegenheid gekregen vertrouwd te raken met veel menschelijke ellende. Toch zal ik die eerste strafoefening in de gevangenis te Djokjakarta, in het begin van 1907, mijn leven lang niet vergeten.

Wie achterstaande foto van het binnenplein eener willekeurige Indische gevangenis van het oude type goed bekijkt, kan zich eenigszins een voorstelling vormen van de practische toepassing der straf.

De houten paal, waaromheen de gevangenen met hunne bewakers zijn gegroepeerd en welke paal voorzien is van drie dwarslatten en een katrol in het bovengedeelte, dient om den man, die geslagen moet worden, stevig te kunnen vastbinden, zoodat hij zich niet bewegen kan. Staande met het gelaat naar den paal gekeerd, worden de handen boven het hoofd saamgevoegd en door middel van een over het katrol loopend koord, tegen den paal aangetrokken.

Een, uitsluitend voor dergelijke strafoefeningen bestemde, wit katoenen korte broek, welke vooraf goed gedesinfecteerd wordt, krijgt de gestrafte aan, voor het overige is hij ongekleed. Een lederen kussentje beschermt de lendenen, terwijl ook nog verdere voorzorgen worden genomen om te voorkomen, dat een niet goed gemikte slag met den rotan aan edele deelen van het lichaam ernstig kwaad zou kunnen doen.

Alleen zij, die na voorafgaand geneeskundig onderzoek, volkomen gezond en sterk zijn bevonden, mogen de rotanstraf ondergaan. Bij de strafoefening is behalve de strafoplegger, ook een geneeskundige ambtshalve tegenwoordig. Indien dit door den geneeskundige in het belang van de gezondheid van den gestrafte noodig wordt geoordeeld, wordt het toebrengen van slagen, ook al is het bepaalde aantal nog niet gegeven, onmiddellijk gestaakt. Meer dan 20 slagen mogen nimmer achter elkaar worden gegeven.

De wijze waarop de gevangenen zich bij het ondergaan van de rotanstraf gedragen, is zeer verschillend. Vele Inlanders, doch lang niet allen, verdragen de pijn met een voor ons Westerlingen onbegrijpelijke gelatenheid en kalmte, zonder zelfs een teeken van smart te geven.

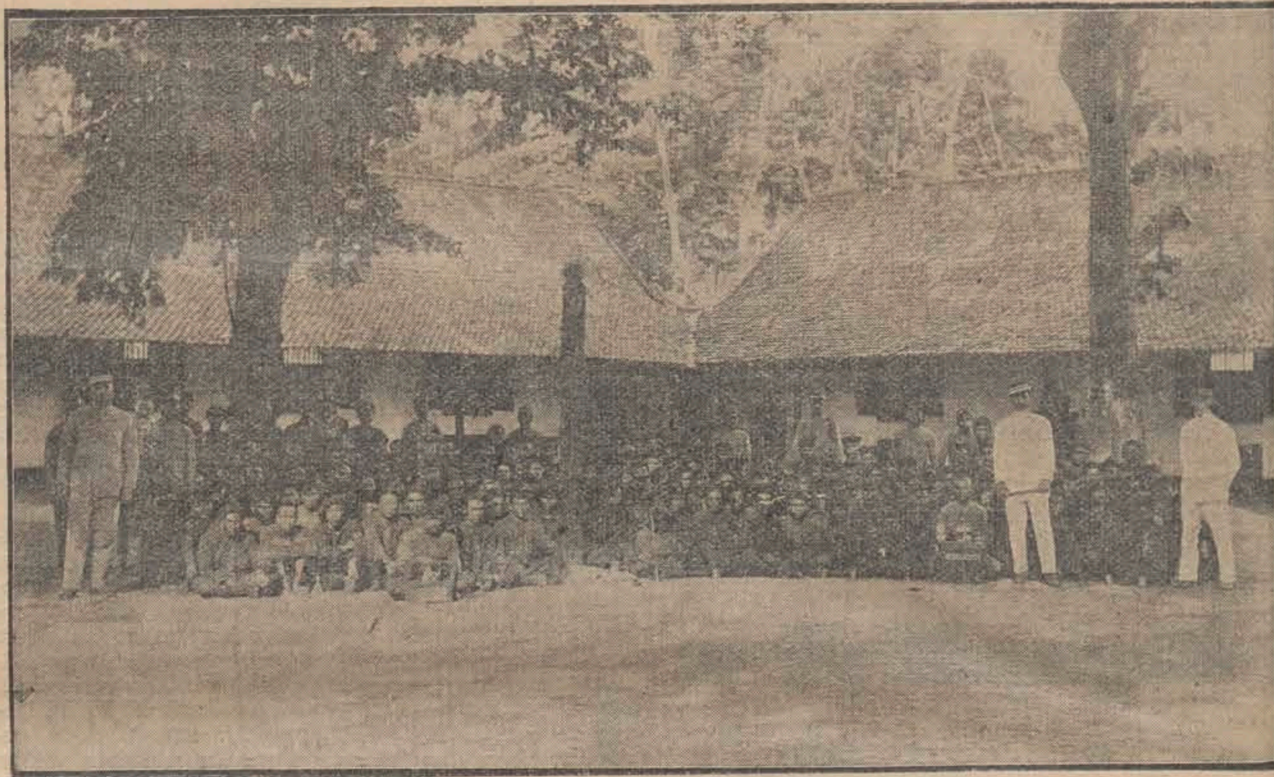
Toen ik de eerste maal als strafoplegger een dergelijke strafoefening moest bijwonen, trof ik het al bijzonder ongelukkig. Nadat ik het teeken om te beginnen had gegeven en de eerste rotanslag het lichaam van den gestrafte striemde, klonk een doordringend gegil, gevolgd door een „minta ampon" (ik vraag vergiffenis) door de lucht. Bij elken nieuwen slag zag ik het lichaam ineenkrimpen en zich in bochten wringen, bij de vergeefsche pogingen om los te komen van den paal.

Na den tienden slag liet ik ophouden om den Inlandschen arts te laten onderzoeken of de man inderdaad tegen deze marteling nog verder bestand was. Er was niet het minste bezwaar ook de overige 10 rotanslagen toe te dienen, zoo luidde het antwoord. Ik vermoed, dat het „soort over soort, dat is genade" toen nog niet was uitgevonden. De verdere beschrijving van deze strafoefening zal ik den lezer besparen.

Doch niet alle strafoefeningen, die ik heb bijgewoond, hadden een dergelijk verloop. Het is voorgekomen, dat een gestrafte na het neerkomen van elken slag onvervaard uitriep „enaq" (lekker) en na den 20sten of laatsten slag, met een brutaal gezicht een „minta lagi" (ik vraag nog meer) liet hooren. Dat de rotan-slagen toch flink waren aangekomen, constateerde na afloop de geneeskundige en was trouwens al vrij spoedig merkbaar door de bloedstrepen, welke op de witte broek zichtbaar werden.

Het valt te laken en verdient zelfs strenge afkeuring, maar toch is het verklaarbaar, dat de strafoplegger zich aan de uittartende houding, als door dezen gestrafte aan den dag gelegd, zoodanig ergert, dat hij er onmiddellijk toe overgaat aan het maximum van 20 rotanslagen nog een 10-tal „ongenummerden" toe te voegen.

Hoe het zij, nadat ik de eerste maal de rotanstraf ten uitvoer had zien leggen en deze tegen de borst stuitende marteling tot het einde toe had bijgewoond, heb ik mij geschaamd en stond het voor mij vast, dat een dergelijke weerzinwekkende vertooning niet meer van dezen tijd kon zijn.

Binnenplein eener Indische gevangenis

Een drie-jarige ervaring als gevangenis-directeur heeft mij verder geleerd, dat de meest onhandelbare gevangenen voor de rotanstraf het minst gevoelig zijn, terwijl bij een oordeelkundige toepassing van de straf van eenzame opsluiting, gepaard met zwaren arbeid, de rotanstraf voor de handhaving van de orde en tucht in de gevangenissen zeer goed kan worden gemist. Dat deze laatste opvatting nog niet algemeen wordt gedeeld, kan intusschen niet worden ontkend, doch wel staat vast, dat het aantal voorstanders van de handhaving van de rotanstraf sterk aan het minderen is.

Een feit is het, dat met ingang van 1 Januari 1918 de rotanstraf in Nederlandsch-Indië in beginsel is afgeschaft. Men verkeert thans nog in een overgangstoestand en hieraan alleen is het te wijten, dat tot op heden op vele plaatsen in Nederlandsch-Indië die straf nog vrij geregeld wordt toegepast.

De zaak is, dat op 1 Januari 1918, tegelijk met het nieuwe Wetboek van Strafrecht, een nieuw Gevangenisreglement is ingevoerd, waarin een bepaling is opgenomen, welke zegt, dat alleen in gevangenissen waar geen gelegenheid bestaat om de straf van eenzame opsluiting gepaard te doen gaan met zwaren arbeid, de rotanstraf mag worden opgelegd.

Nu missen helaas de meeste gevangenissen die gelegenheid nog geheel of bezitten haar slechts in onvoldoende mate. Het gevolg hiervan is, dat indien het hoofd van plaatselijk bestuur of de gevangenisdirecteur, die bevoegd zijn om gevangenen wegens schending van de orde en tucht te straffen, het zwaaien met den rotan nuttig of noodig acht, deze straf nog vrij geregeld wordt opgelegd.

Toch is die vrijheid niet onbeperkt, want op de wijze waarop van de bevoegdheid tot het opleggen van disciplinaire straffen aan gevangenen wordt gebruik gemaakt, wordt nauwlettend toezicht gehouden. Zoo trok in 1923, niet lang vóór mijn aftreden als hoofd van het gevangeniswezen in Nederlandsch-Indië, een proces-verbaal van gevangenis-inspectie mijn aandacht, waarin de landraadvoorzitter, die met het houden van gevangenisinspectie was belast, de aanteekening had gesteld, dat in het geheele gewest Menado de rotanstraf niet meer werd opgelegd, omdat de resident dit had verboden en zulks niettegenstaande in de gevangenissen de gelegenheid, om de straf van eenzame opsluiting gepaard te doen gaan met zwaren arbeid, ontbrak.

Bij navraag bleek dit juist te zijn, de betrokken resident had in een rondschrijven aan zijn ambtenaren als zijn oordeel kenbaar gemaakt, dat een hoofd van plaatselijk bestuur, dat de rotanstraf noodig had om onder de gevangenen de orde en tucht te handhaven, niet-geschikt was voor zijn taak.

Wel schril steekt hierbij af het feit, dat van het aantal malen, dat in 1923 in het overige deel van Nederlandsch-Indië de rotanstraf werd opgelegd en welk aantal 8850 bedroeg, het leeuwenaandeel en wel een aantal van niet minder dan 5693 voor rekening komt van Sawah Loento. Al deze straffen zijn door den gevangenisdirecteur aldaar opgelegd moeten worden aan bij de Ombilin-mijnen te werk gestelde gestraften, hoofdzakelijk tot het tegengaan van het veelvuldig „drossen" van het werk.

Er is over deze zaak in de Indische pers al heel wat te doen geweest; in den Volksraad zijn er tijdens de najaarszitting van 1925 harde noten over gekraakt, terwijl ook de Nederlandsche pers zich niet onbetuigd heeft gelaten. De Minister van Koloniën zal er eerstdaags, naar aanleiding van het door een Lid van de Tweede Kamer gestelde vragen, nog het noodige van moeten zeggen.

Wie, als overtuigd tegenstander van de rotanstraf, al jaren lang niets onbeproefd heeft gelaten om langs den ambtelijken weg maatregelen doorgevoerd te krijgen, die konden leiden tot het overbodig maken van het slaan met den rotan, ook bij de Ombilin-mijnen te Sawah Loento, kan er zich slechts over verheugen, dat de Directeur van Justitie in de zitting van den Volksraad van 3 December 1925 namens de Indische Regeering heeft verklaard, dat thans het kwaad in den wortel is aangetast.

De tewerkstelling van gestraften bij de Ombilinmijnen te Sawah Loento, hoewel voordeelig en winstgevend uit een oogpunt van mijn-exploitatie, heeft altijd groote moeilijkheden en bezwaren opgeleverd. De voornaamste schaduwzijde is wel steeds geweest, de onmogelijkheid om het weglo-

n van het werk afdoende tegen te gaan. Zelfs al udt men rekening met de omstandigheid, dat nidelde 4000 à 5000 gestraften bij de Ombilin-jnen werkzaam zijn, dan is een aantal van on-veer 7000 ontvluchtingen per jaar, toch een er dat te denken geeft. Sommige dwangarbei-s nemen de gewoonte aan, geregeld elke maand paar dagen op stap te gaan. Wat de vreedzame volking van Midden Sumatra van deze marau-erende dwangarbeiders en de daarbij aangeslo-contract-koelies, in den loop der jaren te lijden ft gehad, gaat alle beschrijving te boven.

Moet de van zijn uitstapje, al dan niet vrijwillig, uggekeerde dwangarbeider ongestraft blijven? gevangenisdirecteur te Sawah Loento ontvangt de mijndirectie opgaaf van dergelijke ontvluch-gen en tevens mededeeling van de tijdens de rkuren gepleegde overtredingen tegen de orde tucht. Hij beschikt niet over de middelen om ontvluchtingen of onregelmatigheden tijdens werk tegen te gaan, mag er zich zelfs niet mee noeien, de gestraften zijn tijdens de werkuren de mijndirectie afgestaan. Hij heeft slechts te gen, dat elke overtreding wordt gestraft, wil n bandeloosheid gaan heerschen. Waar het aan-strafcellen bij de Ombilin-mijnen bovendien be-t onvoldoende is en dus met het opleggen van de f van eenzame opsluiting niet kan worden vol-an, moet hij wel, hoe noode ook, tot het opleggen de rotanstraf overgaan. Dit is in het kort de klaring, niet de verontschuldiging, van het bui-sporig aantal malen, dat te Sawah Loento in 1923 de rotan geranseld is.

ndien een 10-tal jaren geleden reeds gedaan was, thans, volgens bovenbedoelde verklaring van Directeur van Justitie voor het overbodig ma-van de rotanstraf schijnt te zijn geschied, zou gerechte verontwaardiging van heden achter-e hebben kunnen blijven.

Luchtvaartberichten.

Franco heeft in ± 38 uur den Atlantischen aan van Praia, eene der Kaapverdische eilan-, naar Pernambuco overvlogen, waar hij den n Januari 's avonds aankwam. De geheele af-nd is ± 3400 K.M., zoodat de uursnelheid min-dan 100 K.M. was. Het is niet met zekerheid end of dit de kortste weg is, langs welke deze aan kan worden overgevlogen; volgens de kaart de afstand Liberia—Pernambuco aanmerke-korter en wel slechts 3100 à 3000 te bedragen igt ruim 1000 K.M. (dus ééne dagvlucht) be-en Dakar; en daarheen bestaat reeds eene nsche Luchtlijn. Mocht het door technische ver-ringen gelukken zonder te groote kosten een imale uursnelheid van 100 K.M. te behalen, dan de overvlieging der Wereldzee langs Monrovia eria) naar Pernambuco in 30 à 31 uur moge-worden; Monrovia—Londen vordert hoogstens agvluchten, maar zou met nachtvluchten tot gstens 3 dagen reisduur inkrimpen. In Frank-is men druk bezig met de voorbereiding eener Rio de Janeiro naar Buenos Ayres gerichte htlijn, in haar geheel lang ± 12.000 K.M., dus zoo lang als Amsterdam—Batavia. In '28 zal wel reeds in werking zijn.

Eenigszins in verband hiermede kan heeten te maar voor Nederl.-Indië van meer recht-sch belang, dit bericht in het „Vliegveld" nd Januari: In het voorjaar '26 zoude n.l. den geopend de Luchtdienst Parijs—Marseille. an zal Amsterdam in ééne dagvlucht, n.l. in 10 uur, vanaf Marseille te bereiken zijn en de tijd naar Batavia zal blijvend met een halven verkort kunnen worden. Dat is op zichzelf wel veel, maar de beteekenis van dezen Dienst moet gezocht worden daarin, dat hij de eerste groo-tap naar eene Luchtlijn naar Caïro moet wor-geacht. Nog meer geldt dit voor de in dit jaar te openen Luchtdienst Genua-Palermo, vanwaar de afstand tot Caïro minder dan 1900 K.M. is. Hoe die zal worden ingericht, blijft af te wachten, maar lang zal men wel niet geduld meer behoeven te oefenen; alles wijst er op, dat zij reeds op het eind van dit jaar zal worden ingesteld en het officieele bericht daarover zal reeds veel eerder worden vernomen. Gelijk vanzelf spreekt, zal een goed geregelde Luchtdienst naar Caïro den posttijd naar Indië met minstens 2 dagen kunnen bekorten.

III. Colbam is te Livingstone aan de Zambesi bij de beroemde Victoriavallen aangekomen en zal ongeveer gelijktijdig dat Franco te Pernambuco neerstrijkt, dit ook te Kaapstad kunnen doen. Van Livingstone tot Kaapstad is het langs den kleinen omweg over Johannesburg—Pretoria ± 2000 K.M. De twee pioniersvluchten van Colbam en Franco zijn mijlpalen in de ontwikkeling-wegbereiders en bespoedigers van de schepping van Wereldvluchtlijnen langs, of ongeveer langs, de door hen genomen wegen. Wat Afrika betreft, zal het nog wel geruimen tijd duren, vóór dat de Lijn Londen—Kaapstad zal bestaan; alles wijst er op, dat deze bij stukken uit het N. als uit het Z. zal tot stand komen, maar vooral uit het N.

1 Februari. E. S.

Tentoonstelling van Sumatraansche Kunstnijverheid te Rotterdam.

Van 8 tot 22 Maart 1926 zal in het gebouw van den Rotterdamschen Kring, Eendrachtsweg 12, te Rotterdam, eene tentoonstelling worden gehouden van voortbrengselen van *kunstnijverheid uit Midden-Sumatra (Padangsche Bovenlanden en Bataklanden)*. Deze tentoonstelling, welke is georganiseerd door „Oost en West", Afdeeling Rotterdam, in samenwerking met de Zuid-Hollandsche Vereeniging tot Bevordering van Kunstnijverheid en Volkskunst en den Rotterdamschen Kring, belooft zeer belangrijk te worden, daar verschillende instellingen en particulieren hunne medewerking hebben toegezegd. Ingezonden wordt o.m. door 's-Rijks Ethnographisch Museum te Leiden, het Museum voor het Onderwijs te 's-Gravenhage en „Boeatan". Voorts o.a. door de heeren Ringlever, Petit, Mr. Huyser en de dames mevr. de wed. Mr. Dentz van Schaick en Gransberg.

Aangezien tot nog toe betrekkelijk weinig gouden zilverwerk en Bataksche stukken zijn toegezegd, zou de Tentoonstellingscommissie gaarne deze afdeeling nog wat aangevuld zien en verzoekt zij derhalve collectionneurs, die de beschikking hebben over dergelijke voorwerpen en bereid zijn deze af te staan, zich te wenden tot den Voorzitter der Commissie *Mr. J. G. Huyser*, Vredehofweg 32, Rotterdam. Alle kleine voorwerpen zullen worden opgesteld in gesloten vitrines. Het tentoongestelde is verzekerd tegen diefstal, brand, enz.

Van Week tot Week.

Dinsdag 26 Jan. tot Maandag 1 Febr. 1926.

Pastoor C. Wenneker. Den 8en Jan. was het 50 jaar geleden, dat de 88-jarige pastoor C. Wenneker te Moentilan, in Indië, voet aan wal zette. Al die jaren heeft hij onder de palmen doorgebracht, nooit heeft hij Europa teruggezien. Jammer dat in den laatsten tijd zijn gezondheidstoestand te wenschen overlaat. *(Java-Post)*.

Regenten naar Europa. De Locomotief weet te berichten, dat de Regeering besloot, ieder jaar twee regenten aan te wijzen, die op 's lands kosten een verlof naar Europa zullen kunnen genieten. (Aneta, 29 Jan.).

Expeditie naar Nieuw-Guinea. Volgens een Aneta-telegr. van 29 dezer, zal de Amerikaansche wetenschappelijke expeditie, welke onder leiding van Prof. Stirling het binnenland van Ned. Nieuw-Guinea

Haarlem en Omstreken.

(speciaal een nog geheel onbekend deel van het Nassaugebergte, behoorend tot het bovenstroomgebied der Rouffaer-rivier) gaat exploreeren, zulks doen in samenwerking met het Comité voor Wetenschappelijke Onderzoekingen te Batavia. Waarschijnlijk zal o.a. de directeur van 's Lands Plantentuin, Dr. W. Docters van Leeuwen, tot de deelgenooten behooren (voor de bestudeering der flora en fauna der te exploreeren gebieden). De expeditie zal einde Maart vertrekken en eind November terug zijn op Java, dus 8 maanden duren. De kosten zullen gelijk verdeeld worden over een Amerikaansch en Nederlandsch deel.

Indische schilderijen van Jan Poortman. In het Stedelijk Museum „De Lakenhal" te Leiden is dezer dagen een tentoonstelling geopend van een collectie (ongeveer 50 stuks) Indische schilderijen van Jan Poortman. Deze tentoonstelling zal ongeveer drie weken duren.

De sawah-padi-oogst. Aneta seint dat in Febr. en Maart een moeilijke tijd voor de voedselvoorziening in Midden- en Oost-Java kan worden verwacht; geraamd wordt dat (door langdurige droogte) acht millioen pikols sawah-padi minder geoogst zullen worden dan in 1924.

Zwaar gestrafte communisten. De voorzitter van de P(artij) K(ommunist) I(ndonesia) te Makassar Pa-Iso is tot achttien, de communist Aminoedin tot twaalf en de communistische onderwijzer Salim tot tien maanden gevangenisstraf veroordeeld wegens spreekdelicten. (Aneta, 25 Jan.).

Paedagogisch poppenspel. Naar de *H. Ct.* verneemt, is den heer Kellenbach, hoofd eener openbare lagere school te 's-Gravenhage, door B. en W. met ingang van 1 Febr. een buitengewoon verlof toegestaan, ten einde hem in de gelegenheid te stellen met zijn paedagogisch poppenspel een rondreis te maken door Ned.-Indië.

Deze tournée heeft plaats onder de auspiciën van 't Ned.-Indisch Onderwijzersgenootschap.

Landbouwvoorlichtingsdienst. Den 27en dezer heeft de hr. W. Stenvers voor de Vereeniging het Koloniaal Instituut te Amsterdam een voordracht gehouden over het onderwerp: *de landbouwvoorlichtingsdienst in de Vorstenlanden op Java.*

Indische vorstelijke personen ten Hove. Den 28en dezer heeft Hare Majesteit de Koningin den afgevaardigden der Solosche en Djokjasche Vorsten audiëntie verleend en de geschenken ontvangen Haar door die Vorsten vereerd ter gelegenheid van Haar vijf en twintig-jarig huwelijk.

Examens Landbouwhoogeschool te Wageningen. Geslaagd voor het candidaatsexamen Koloniale Landbouw de heeren A. Bregman, J. A. van Beukering, P. van Doorn, H. J. G. Florijn, J. de Fouw, C. Gerlings, C. van der Giesen, G. Iskandar, N. Jungerius, W. van der Lee, E. E. van Meurs, L. H. D. Mulder, B. J. Osinga, H. J. Schophuys, B. Schuitemaker, M. Soebiarto, M. Teko, H. A. A. M. Wirtz. — Ing. Koloniale landbouw de hh. G. H. Morhaus en G. C. Dijkgraaf.

Universiteit Leiden. Cand. ex. Indisch recht, de hr. E. A. R. Schultz van Vlissingen.

Indische tentoonstelling te Rotterdam. In het oude Stadhuis te Rotterdam is den 30en dezer een van de Zending uitgaande tentoonstelling van Indische ethnografica geopend, welke tot en met 6 Febr. voor het publiek toegankelijk is. In een drietal zalen is een groote verscheidenheid van voorwerpen tentoongesteld, betrekking hebbende op Suriname, West-Java en Zuid-Oost-Celebes.

Nadere bijzonderheden bevat de *Nieuwe Rott. Ct.* van 30 Jan.

Oostkust van Sumatra-Instituut. Op 17 Febr. a.s. zal het tien jaar geleden zijn dat te Amsterdam werd opgericht het Oostkust van Sumatra-Instituut, een zelfstandige vereeniging, die samenwerkt met het Koloniaal Instituut in genoemde plaats. Wat het Instituut beoogt en wat het reeds tot stand heeft gebracht, enz. is dezer dagen door de groote dagbladen in het licht gesteld. (Men zie o.a. het *Vaderland* van 22 Jan.).

Het Leger des Heils. Uit Bandoeng werd aan Aneta gemeld: In verband met den 70en verjaardag van generaal Booth ontvangt het Indische Heilsleger uit Londen een gift, waarvan een kweeksschool voor opleiding van officieren te Jogja zal worden gebouwd en het werk op Celebes uitgebreid.

Pest op Java. In de week van 6 tot 12 Dec. '25 zijn op Java 250 gevallen van pest gerapporteerd, wa[ar]van in de afd. Wonosobo 12, Temanggoeng 66, M[a]gelang 31, Jogjakarta 1, Goenoengkidoel 1, Soe[ra]karta 5, Bojolali 2, Klaten 34, Pekalongan 40, T[e]gal 5, Probolinggo 53.

Steenkolen in Zuid-Oost-Borneo. De Locomotief v[er]neemt, dat het hoofd van den Mijnbouw me[de]deelde, dat aanzienlijke koolafzettingen zijn gev[on]den in Zuid-Oost-Borneo. De steenkool bevin[dt] zich aan de Oostzijde en aan de Westzijde van [het] Senahenggebergte, tusschen de Kloempangbaai [en] de Pamoekanbaai. (Aneta, 30 Jan.).

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlij[t]

Ikatdoeken in kunstzinnig gezelschap.

De ikatdoeken uit den Timor-archipel — beschrev[en] en geroemd, niet alleen in het laatst verschenen bo[ek] van Nieuwenkamp, maar vóórdien o.a. door *J. A. L[o]bèr Jr.* in diens *Het weven in Nederlandsch-Indië* (b[ul]letin No. 29 door wijlen het Koloniaal Museum te Ha[ar]lem uitgegeven), door *J. E. Jasper* in het van reg[ee]ringswege gedrukte standaardwerk: *„De Weefkunst [in] Ned.-Indië"* en door *G. P. Rouffaer* in den uitvoerig[en] catalogus der derde groeptentoonstelling in de „[Go]thische Zaal" te 's-Gravenhage gehouden door de [af]deeling Kunstnijverheid der Ver. „Oost en West", wa[ar]uit „Boeatan" geboren is — beginnen in den laatsten t[ijd] *veler* aandacht te trekken, bevinden zich vaak in kun[st]zinnig gezelschap. Zoo nu weer in de Kunstzaal Pi[c]tura te 's-Gravenhage, waar door kunstcritici in de d[ag]bladen er op gewezen, vele bewonderaars van de scho[on]heid komen genieten en er soms tegen hooge prijze[n] welke die doeken echter ten volle waard zijn, koope[n] om als kostbare versiering van eigen woning of v[er]rijking van verzameling te dienen.

Fijngevoelige beoordeelaars, als *Just Havelaar,* rak[en] er over in vervoering. Dat zij dikwijls niet volkom[en] op de hoogte zijn van herkomst en bewerking *), [doet] er minder toe, hoofdzaak is, dat zij 't tot hun taak [re]kenen het groote publiek op de kunstwaarde van [dit] handwerk te wijzen. De door bovengenoemde critic[i] in „Het Vaderland" gelaakte doek, waarop een H[ol]landsch fort met driekleur voorkwam, heeft de h[eer] v. d. Wilk dadelijk uit zijne collectie verwijderd [en] daaraan een prachtstuk toegevoegd, welke nu voor [het] linkerraam hangt, van een zeldzaam fijne kleurcom[bi]natie in een mooi doorloopend patroon, dat gewoonl[ijk] slechts het middenveld der Soemba-doeken vult. D[eze] is waarlijk: „een droom van schoonheid". Voor [het] andere raam hangt een niet minder mooi Atjeh-we[ef]sel, bij den aanblik waarvan bij ons de droeve vra[ag] opkwam: Zouden er nog wel zulke doeken in At[jeh] gemaakt worden? Wij vreezen dat de waardeering [er]voor, sinds het vertrek van generaal en mevrouw Sw[art] uit die streken, niet genoeg wakker is gehouden on[der] de bevolking zelve. Wat is er van de door dit kun[st]lievend echtpaar aangemoedigde weefscholen onder [de] vrouwen en meisjes daarginds geworden? Zou de ni[eu]we gouverneur, Goedhart, die als zoo groot vriend [der] inboorlingen geroemd wordt, er zijn aandacht a[an] schenken? Laat ons het beste er van hopen.

Ook in de Toonkamers van *„Boeatan"*, Heulstraat [1] den Haag, hangt thans een prachtige collectie ik[at]doeken, zoowel uit Soemba als uit Timor en Sav[oe], de voorzaal binnenkomende, links, terwijl aan d[e] rechterwand bizonder mooie batiks uit de Vorstenla[n]den van Java te bewonderen zijn en voor het uitst[al]raam tusschen Sumatraansche weefsels, allerlei kle[ine] koper- en schildpadwerken prijken naast de aard[ige] biezen doozen met smaakvolle schelpjesversiering [uit] Celebes en fraai met goudblad belegd batik *(prad[a])* uit de werkplaats van *Mevr. v. Ardenne* te Pekalonga[n].

En in de achterkamer, het eigenlijke verkooploka[al] is nog keus en keur handwerk uit alle deelen van [den] Archipel.

Te midden van al deze hun zoo verwante kunstnij[ver]verheid zijn de vorstelijke afgezanten, pas uit In[dië] aangekomen, hun middagmaal, de rijsttafel, die volge[ns] hen nergens dan in „Boeatan" klaar gemaakt wor[dt], komen gebruiken. Zij werden er begroet door de h[h]. reeds bekende bestuursleden; ze vonden de tafels m[et] vorstelijk-gele bloemen versierd en gevoelden zich [huise]delijk thuis in deze Indische omgeving, gelijk ook [m]

*) Zoo lazen wij o.a. van „den invoer van Europeesche met an[iline] geverfde draden", terwijl de Soembaneesche ontwerpster hare dra[den] ikat (afbindt) vóór dat die geverfd worden, hetgeen ook ter plaatse [ge]schiedt, helaas soms met minder fraaie geïmporteerde anilineverf.

den Regent en Raden Ajoe van Semarang en zoovele andere Indischgasten het geval is, terwijl toch ook de volbloed Hollander, z.g. *totok*, er zich niet misplaatst voelt.

Als een bewijs hoezeer de Ratoe Alit, dochter van den Soesoehoenan van Solo en gemalin van den Pangeran Ario Mataram hare hoogstaande Solosche batikkunst op prijs stelt, vermelden wij, dat zij als geschenk voor eene haar bekende bestuursdame een fijn bewerkte hoofddoek meebracht, bestemd voor tafelkleedje. Die attentie is natuurlijk ten zeerste gewaardeerd. En dat deze lieflijke Javaansche prinses ook veel voelt voor de Westersche kunst, bewijst hare opdracht aan Mej. Corrie Gallas, eene onzer beste Haagsche schilderessen, tot het maken van haar portret in nationale staatsiekleedij.

Ook Pangeran Ario Soerjodiningrat, broeder van den Sultan van Jogjakarta, is een zeer kunstzinnig man. Hij is niet alleen voorzitter van de hofdansschool *Krido Bekso Wiromo*, maar heeft ook een vereeniging tot bevordering der batikkunst opgericht. Zeer verheugd was deze prins hier een zijner beste Serimpie-leerlingen, *Mej. Gine Weber (Siti Sundari)* weer te zien en van haar te vernemen, dat zij het te Djocja op zijn school geleerde in Europa met zooveel succes ten uitvoer brengt.

Dit is de warme wederzijdsche kunstwaardeering, waartoe wij meer en meer zullen uitgroeien.

Een plaatwerk over Borneo.

In Duitschland (bij den boekhandelaar G. Müller te München) heeft onlangs Dr. Gregor Krause, ten onzent reeds zoo gunstig bekend door zijn mooi geïllustreerd werk over Bali, een drietal *Borneo-Mappen* het licht doen zien, bevattende ieder een twaalftal reproducties naar bizonder fraai door hemzelf gemaakte fotografische opnamen in de buurt van Balikapan. Typisch is zijn opmerking bij de Inleiding zijner platen: *„Dieses schnell gewachsene Erdölstädchen zeichnet sich wohl kaum von andern seinesgleichen aus, so vielfach in der modernen Welt notwendig geworden. Es beschlägt einen sehr schmalen, einer Hafenanlage günstigen Küstenstrich der Insel Borneo, aber von dieser selbst merkt der dort Arbeitende wohl im allgemeinen nicht viel mehr als der Passagier eines Ozeandampfers vom Tiefseeleben des Meeres."*

Gelukkig heeft de heer Krause met zijn voorliefde voor de tropische natuur kans gezien het reuzeneiland wat dieper in te gaan en de prachtindrukken der oerbosschen in zoo uitmuntend geslaagde foto's vast te leggen, als zijn tweeden bundel vullen. Nog nimmer zag ik ze zoo mooi weergegeven; dit is ware fotograafeer*kunst*. De prijs van zes gulden per portefeuille zijn ze dubbel en dwars waard. Deze doorbladerend krijgt men mede den indruk van de door Dr. Krause gemaakte opmerking hoe hij, na veertien jaren terugkomend in een vaderlandsch bosch, alles slechts wat gegroeid, er dadelijk den weg in terugvond, doch daar in Borneo het met groote moeite opengekapte jachtpad binnen een week weer dichtgegroeid is, zóó, dat men het niet terug kan vinden.

En aandoenlijk grappig is zijn verhaal van een pianist, die te Balikpapan een concert kwam geven *„auf „einem groszen Konzertflügel, im Frack, schweisztrie„fend, mit geschwollenen Stirnvenen. „Es klingt kaum: „fadenscheinig, dürftig, ganz natur-unnotwendig, wäh„rend draussen die Palmen klirren und der nahe Wald „nächtlich summt, bläst, sägt, seufzt, ächzt, schreit. „Das Piepsen einer gezähmten allernden maus neben „dem Brüllen junger Tiger. Le ridicule à côte du su„blime."*

Hoeveel te meer, toen bij het angstig binnenfladderen van een grooten bosch-nachtkever, met zilverwitte vleugels wijd uitgespreid, de kunstenaar de zaal inroept om hulp: *„Ach bitte, entfernen Sie doch den Vogel!"*

Prachtig zijn ook de aapbeeltenissen van den derden bundel. Men ziet hun aan, dat *Dr. Krause* met deze dieren medeleefde en -voelde als met menschen, [illegible] hij hun ook bijna menschelijke gevoelens toekent. [illegible] zijn grootendeels opnamen van een orang-oetangtsje van ongeveer vijf jaar, in den eersten bundel reeds weergegeven, die later een pasgeboren Nasaliaapje tot gezellin krijgt, dat heelemaal door haar verzorgd en opgevoed wordt! *„Ein pädagogisches Vorbild zur Illustrierung von Kinderzimmern und anderen Erziehungsinstituten"* noemt Dr. Krause 't en hij betreurt, dat hij niet verhinderen kon, dat het levenslustige, kerngezonde aapje in een kooi opgezonden moest worden naar een Diergaarde in Europa en na drie dagen onderweg te zijn, stierf.

Deze 3 bundels prachtplaten wenschen wij in veler bezit!

Persoverzicht uit de Indische Bladen

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Volksraad (slot).

Bij de eindstemming over het ontwerp *Voorwaardelijke Veroordeeling* verklaarde de heer *s' Jacob*, dat hij zijn stem niet aan het door hem in vele opzichten veroordeelde ontwerp wilde onthouden, in goed vertrouwen op het beleidvolle werk der betrokken overheidsorganen. Zoo bleef alleen de heer *Talma* over, die de V. V. onvoorwaardelijk veroordeelde en die de eenige tegenstemmer was. De twee laatste vergaderingen der najaarszitting van den Volksraad hebben nog *het ontwerp-spoorwegwetgeving* binnen weten te loodsen *(Soer. Hbl.* 21 en 23 Dec. *Overzicht)*. Bij *het sluiten der najaarszitting* kreeg de heer *Dwidjosewojo* het woord om afscheid te nemen van het college, waarin hij sedert den aanvang zitting had gehad, doch dat hij nu staat te verlaten, doordat de *jongere* groep zijner partij het niet eens is met den wil tot goede samenwerking, door hem steeds aan den dag gelegd. Steeds duidelijker — constateerde deze bezadigde en toegewijde volksvertegenwoordiger — krijgt onder de jongere intellectueelen de onwil tot samenwerking, *de non-cooperation-geest* de overhand. *De heer Dwidjosewojo betreurt dit, omdat hij de medewerking der zijnen onontbeerlijk acht in het landsbelang.* Deels is die geest te wijten aan verkeerde buitenlandsche invloeden, deels echter komt ze ook voort uit de begrijpelijke teleurstellingen, gewekt door de bezuinigingsactie. Hij hoopt dat de Regeering er in zal slagen het verloren gaande vertrouwen te herwinnen en zoodoende den geest van gemeenschappelijk streven in het belang van het land weer zal weten op te wekken. De heeren *Djajadiningrat, Schrieke* en de *voorzitter* antwoordden achtereenvolgens met hartelijke woorden op deze afscheidsspeech, waarbij zij getuigden van het goede werk, door den heer Dwidjosewojo als Volksraadslid verricht en van de groote waardeering, welke hij daardoor heeft verworven in het college en bij de Regeering. Daarna sloot de voorzitter met een hartelijk toespraakje *(De Loc.* 21 Dec.) en een „tot weerziens in April" deze najaarszitting, waarin het college, ondanks den kort toegemeten tijd, weder veel belangrijks tot stand heeft helpen brengen. De voorzitter wees *o.m.* op de woorden van den heer *Stokvis: „Dat ik hier van harte aan het Volksraadswerk deelneem, moet bijzonder hieruit worden verklaard, dat ik in preventieven invloed en ook aan den eindelijk repressieven invloed van den Volksraad geloof"*. Woorden der *Regeering* uit het hart gegrepen en door den Reg.-gem., *mr. Schrieke*, met onverholen instemming aangehaald. En de voorzitter, *mr. Neytzell de Wilde*, gaat hierin mede. In zijne rede over de invoering der nieuwe Staatsinrichting wees hij eveneens op dien invloed en hij stelt zich voor, dat de Inlandsche intellectueelen, welke zich afzijdig zouden willen houden van het politieke leven dat zich in de vertegenwoordigende lichamen in Indië afspeelt, op den duur — en hij hoopt spoedig — het inzicht van den heer Stokvis en van de Regeering zullen gaan deelen, omdat inderdaad in deze richting voor hen eene belangrijke en nuttige taak te wachten ligt.

Samenwerking of Non-Co-operation.

Dr. Soetomo gaf in de Studieclub te Soerabaja een verslag van de verkregen gegevens en van zijn persoonlijk onderhoud met vooraanstaande Inheemsche intellectueelen gedurende zijn verlof *(De Loc.* 23 Dec. en *Bat. Nwsbl.* 23 Dec.: *De Regentschapsraden en de Inl. beweging)*. Hij sprak twee redevoeringen: een in het Nederlandsch en een in het Maleisch; uit deze laatste zou gebleken zijn, dat hij tot de non-co-operators behoort. Kort geformuleerd komen *de uitingen der non-co-operators* op deze overtuiging neer, dat zoolang de **„koloniale geest" in deze landen heerscht, het Indonesische volk niet op zijn best uitgroeien kan,** samenwerking met dien geest zou voor hen op zijn voordeeligst beteekenen: „remming van de volksontwikkeling, een opgaande lijn door anderen bepaald." Volgens hen zou de koloniale geest in het uiterste geval deze concessie aan het Indonesische volk willen verleenen: „We geven u welvaart en geluk, alles geven wij u, mits onze belangen daarbij ook gediend worden." Ze zeggen: „de koloniale geest schippert en wil op zijn mooist geit en kool beide sparen; zulk een geest vertroebelt de zaak, waardoor naar hun inzicht de strijd om recht en waarheid noodeloos wordt verlengd. In een vrijen staat is de heilige plicht van den staat in

de eerste plaats aan het welzijn van land en volk te denken, is het *zijn dure plicht* land en volk zoo hoog mogelijk in hun materieel en geestelijk productievermogen op te voeren, dat de inkomsten daaruit verkregen ruimschoots besteed kunnen worden voor de verdere verzorging van de materieele en geestelijke behoeften zijner inwoners. In een kolonie is voor zulk een gedachte geen plaats." Het lijkt *De Sum. Post* (30 Dec.) toe, dat *het practisch inzicht* der non-co-operators niet ver moet gaan, wanneer ze — in hun uitspraak betreffende *de dure plicht* van een staat — zeggen, dat hiervoor in een „kolonie" als Ned.-Indië, geen plaats is. Het is natuurlijk volkomen juist, dat er nog allerwege bij particulieren en dus gedeeltelijk ook bij den Staat een „koloniale geest" heerscht. Deze evenwel is ongetwijfeld — vrijwillig of gedwongen — aan het verdwijnen. Er voor in de plaats treedt de enkele bedoeling in economisch opzicht een bestaan te verwerven, waarvoor in Indië ruimte is. Dat zijn geen koloniale verschijnselen meer, doch algemeen economische wereld-verschijnselen. Zoolang echter uit de daardoor ontstane bedrijvigheid in toenemende mate en in steeds grooter omvang publieke fondsen worden getrokken, waaruit *scholen* worden gebouwd, *bevloeiingswerken* worden aangelegd, *hygiënische maatregelen* worden genomen, zoolang bestaat er aanleiding tot samenwerking, desnoods als continu corrigendum op den „kolonialen geest". Tenzij men ... geen sociaal program stelt, hetgeen natuurlijk ook mogelijk is. Maar een vèrgaand sociaal program en geen samenwerking lijkt een practische onmogelijkheid.

In *De Loc.* (24 Dec.: *Samenwerking*) wordt het standpunt van Europeesche zijde *tegen* de non-coöperatie uiteengezet; de *Java-Bode* (28 Dec.) plaatste een verklaring van het standpunt van die Europeanen, die onder zekere rectricties, zich niet direct vijandig tegenover de beweging stellen.

Nederland en Indië.

Mr. M. W. F. Treub, hield in Holland voor de Ver. „Onze Vloot" een rede over *„De Band tusschen Indië en Nederland" (De Loc.* 23 Dec. en *De Sum. Post,* 2 Jan.). In Ned.-Indië is $f\,3^1/_4$ milliard vreemd kapitaal belegd, met inbegrip van dat der gouvernementsbedrijven totaal f 4 milliard. Hiervan is ongeveer $\frac{3}{4}$ van Nederlandschen en $\frac{1}{4}$ van buitenlandschen oorsprong. Met deze kapitalen werd een gemiddelde jaarlijksche winst gemaakt van f 450 millioen, hiervan werd $\frac{1}{4}$ à $\frac{1}{2}$ gereserveerd, zoodat een netto uit te keeren winst van f 300 à f 325 millioen overbleef. Rond f 250 millioen werd uitgekeerd aan dividenden en tantièmes. *Het belang dat Indië aan Nederland bindt* moet — volgens prof. Treub — in de eerste plaats bekeken worden uit den historischen gezichtshoek. Gedurende 3 eeuwen was de cultuur voor zoover die niet Inlandsch gebleven was, Nederlandsch georiënteerd. In het tegenwoordig stadium van ontwikkeling zouden de andere mogendheden niet dulden, dat Indië aan eigen lot zou worden overgelaten. De Inlander mist vooralsnog de energie om in het grootbedrijf aan de natuur de schatten te ontwoekeren. Zoo lang dit het geval is zou geen enkele groote mogendheid het lijdelijk toezien, dat de kostbare natuurschatten onontgonnen bleven, daar de beschaafde landen de producten noodig hebben. Onze plicht is, zegt spr., om de bevolking tot de hoogere energie op te voeden, die noodig is om zelf de leiding over te nemen, maar ook om haar niet in den steek te laten, zoolang 't nog niet zoo ver is. Spr. somde op, welke voordeelen het vreemde kapitaal aan Indië bracht. Tegenover de 250 millioen die Nederland aan dividenden en tantièmes trok, *bleef in Indië aan belasting en aan inkomsten voor de bevolking stellig het dubbele.* De suikercultuur nam slechts 5 pCt. van den beteelbaren bodem in beslag, de andere groote culturen werden uitgeoefend in bergstreken, die voor den rijstbouw niet van belang was. Aan die culturen dankte Java het uitstekende wegennet, de spoorwegen zouden zonder haar niet kunnen bestaan. Al was niet alles gebeurd wat had kunnen gebeuren, enz. *kon Java ten voorbeeld gesteld worden voor alle koloniale gewesten.* Van den hoogen trap waarop de wetenschappelijke beoefening van den grooten landbouw stond, profiteerden ook de Inlanders, en het zou een ramp voor Indië zijn, wanneer Nederland zich terugtrok. Wij zouden geen Nederlanders zijn, zeide spr., wanneer wij niet meevoelden, dat de Inlanders het oogenblik zouden zegenen, waarop zij in staat waren hun eigen land te besturen. Doch eerst wanneer geleerd zal zijn, door de opvoeding van Nederland, dat de hoogere klasse de lagere niet mag knevelen en anderzijds de Inlandsche bevolking voldoende ontwikkeld zal zijn

om het land niet braak te laten liggen, kan van geen economische en politieke zelfstandigheid voor Indi[ë] sprake zijn. Wij mogen niet terugtreden vóór de Inlandsche bevolking voor politieke zelfstandigheid rijp is, tot zoo lang heeft Nederland een taak in Indië te vervullen en moeten Nederland en Indië samenwerken.

De gezondmaking van Indië.

Een telegram meldt aan de *Deli Crt.* (2 Jan.), dat o[p] de ontwerpbegrooting voor 1927 een post van $f\,^1/_2$ millioen zal worden uitgetrokken voor *de malariabestrijding in stad en gewest Batavia.* Dit bedrag beteekent een eerste termijn van een totaal bedrag van eenige millioenen. De bestrijding der malaria, voornamelijk bestaande in assaineering, verbetering van den water afvoer, opruiming van vischvijvers en stilstaande plassen, is een kostbaar werk, dat voor een groote stad al[s] Batavia met omgeving al zeer gemakkelijk een paa[r] millioen kan bedragen. Maar het is tevens een werk dat zijn kosten waard zal blijken te zijn, indien he[t] grondig en afdoend wordt uitgevoerd. Men zou erva[n] verbaasd staan als men eens onder cijfers gebracht za[g] wat de malaria in besmette streken van den Archipe[l] beteekent, waar deze ziekte geregeld heerscht. Ook [a]l gewent de bevolking tot zekere hoogte door een eenig[s]zins natuurlijke immunisatie en de „survival of the fittest" aan de ziekte, toch zijn er in die streken honderden en duizenden, die dag in dag uit hun arbeid moeten verrichten met een verhoogde temperatuur en een door ziekte uitgeput en ondermijnd lichaam. En menig[e] klacht over een sloomen arbeider of bediende is in d[ie] streken terug te voeren op een chronischen ziekte[-]toestand, hetzij mijnworm- of een andere ziekte. Het [is] daarom ook, dat de *D. C.* dezen post op de begrooting voor 1927 van ganscher harte toejuicht. Voor de gezondmaking van Indië zijn ook nog andere dan technische en medische omstandigheden noodig. De bevolking in de betrokken streek moet eenig hygiënisch inzicht krijgen. Dit werk te Batavia zal een zeer ernstige en belangrijke proef moeten beteekenen. *De scho[len,] de Inlandsche bladen en paedagogische films van hy[-] giënische strekking kunnen in dit opzicht veel be[-] reiken.*

Z(entgraaff) vestigt in het *Soer. Hbl.* (23 Dec.) d[e] aandacht op *Probolinggo's krachtigen groei* en op de[n] *gezondheidstoestand* aldaar. Sinds de opruiming [der] vischvijvers in 1920 is die belangrijk verbeterd; v[an] af 1915 t/m. 1924 bedroeg het sterftecijfer, per ja[ar] en per 1000, achtereenvolgens: 57, 54, 67, 64, 50, 40, 2[?] 25, 23.4 en 29. Probolinggo is één der voorbeelden d[er] „villes mortes", welke door den uitgroei der Wester[-] sche cultures tot nieuw leven worden geroepen.

Nieuwe scholen. De onderwijs-voorziening.

Voor 1926 zal subsidie verleend worden voor de *o[p-] richting van vijf Holl.-Inlandsche bizondere schole[n].* Die scholen zullen gevestigd zijn te *Medan,* de bekend[e] neutrale school der Sekola Boemi Poetra, te *Blitar* e[en] kath. school, te *Prambanan* een theosofische, te *Sem[a-] rang* een katholieke en te *Bandoeng* een neutrale. [De] 19 resteerende aanvragen komen later vermoedel[ijk] aan de beurt: 6 katholieke, 10 christelijke, 2 theoso[fi-] sche en 1 neutrale Holl.-Inl. school. De *Deli Crt.* (Dec.) is geen bewonderaar van de Holl.-Inl. scho[ol.] Wel natuurlijk voor die leerlingen, die er den ov[er-] gang op vinden naar de Mulo en het Hooger Onde[r-] wijs, maar niet voor Jan en alleman der bevolkin[g.] Daarvoor gaan ze te ver en leeren ze de jeugd [te] veel zaken, o.a. Nederlandsch, waaraan ze in hun v[er-] der leven weinig zullen hebben voor de practijk. B[o-] vendien halen ze de Inl. jeugd af van veld en akke[r,] waar nog altijd de toekomst van de massa der bevo[l-] king gezocht moet worden. De Inlandsche school 2[e] klasse, straks uitgebouwd, is voor de *D. C.* de aa[n-] gewezen school voor de Inl. bevolking, voor zoover d[ie] niet voldoende heeft aan de volksschool in desa [en] kampong.

Wordt het geen tijd, dat de Regeering haar *metho[de] van werving van onderwijskrachten voor Indië he[r-] ziet?* — vraagt B. in het *Bat. Nwsbl.* (28 Dec.) —. In verband met de salarisregeling voor de leerkrachten afkomstig van de Holl.-Chin. en Holl.-Inl. Kweekscho[-] len, vooral van de Hoogere Kweekschool, was beslo[-] ten, dat geen onderwijzers zonder hoofdacte meer [u]it Holland zouden gezonden worden. Deze methode z[ou] zonder nadeelige gevolgen vol te houden zijn, zoo [Hol]land voldoende mannelijke leerkrachten kon opleveren, of de toestand in Nederland van dien aard was, dat met grond verwacht mocht worden, dat daar niet [al]leen een surplus aan onderwijzers zonder, maar o[ok] met hoofdacte kwam te ontstaan. *In Nederland zijn*

slist voldoende jongelui, niet in het bezit der hoofdacte, die gaarne naar Indië zouden komen — meent *B.* —. In de voorwaarden van diensineming moeten echter zoodanige wijzigingen gebracht worden, dat hen geen al te zware tijd wacht en behooren zulke maatregelen getroffen te worden, dat de studie in Indië voor de hoofdacte vergemakkelijkt wordt. Het *Bat. Nwsbl.* is het met den schrijver niet in allen deele eens, doch meende aan zijn artikel onverkort plaats te moeten geven; wellicht voert het tot verdere bespreking van het belangrijke vraagstuk.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Berichten uit de Islamsche wereld.

De correspondent van de „Al Ikbal" meldt uit Caïro, dat daar ter plaatse het bericht rondgaat van den aankoop van het schip „Hilal" door den bestuurder van Nedjid en dat gemeld vaartuig reeds in de wateren van de Hedjaz is aangekomen.

Sultan Ibn Saoed heeft daarop 3 stukken geschut doen plaatsen en sedert spreekt men van de „Hilal" als van een oorlogschip.

De bedoeling is om daarmede het kustgebied van de Hedjaz te doen bewaken en de beweging van de ter reede van Djeddah liggende schepen, die aan het bestuur van Djeddah toebehooren, te bemoeilijken.

Behalve dit schip is er nog een gewapend vaartuig door Sultan Ibn Saoed aangekocht, dat den naam draagt van „Faisal", doch dat nog niet is aangekomen.

Zoodra die aankomst heeft plaats gehad, is het niet onwaarschijnlijk dat het, bij den strijd in de Hedjaz, zal worden benut.

De „Fathoel Arab" bevat het bericht, dat Emir Ali 2 moderne vliegtuigen heeft gekocht, die reeds te Djeddah zijn aangekomen en dat daarmede 2 Russische deskundigen zijn aangebracht.

Beide personen zullen wel een belangrijk aandeel nemen in de Hedjaz-Nedjid-verwikkelingen.

Sultan Ibn Saoed heeft in de Islamsche wereld een geschrift laten verspreiden, dat zeker algemeene bevrediging zal schenken en niet het minst de aanstaande bedevaartgangers zal voldoen.

Onder meer komt daarin voor:

1e. dat de pelgrims hun eigen Moetawif mogen kiezen, die hen op de hoogte brengt van de godsdienstige voorschriften met betrekking tot de bedevaart en hen ook op andere wijze behulpzaam kan zijn;

2e. op den grooten weg van Rabigh naar Mekka mogen geene hoogere prijzen voor de levensmiddelen worden gevraagd dan de gewone;

3e. in het belang van eene regelmatige hulpverstrekking, worden aan elke groep van 20 pelgrims één waker en één helper toegevoegd;

4e. op kosten van het bestuur van Nedjid worden door de tolken inlichtingen gegeven aan hen, die, wegens gebrekkige taalkennis, daarom vragen;

5e. kameelgeleiders en volkshoofden mogen geen dwang uitoefenen ter verkrijging van meer geld.

Bij vrijen wil mogen echter wel liefdegaven in ontvangst worden genomen.

Mohamad Beij Annoehas, die kortelings geleden de Hedjaz heeft verlaten, is van meening, dat de werkelijke toestand in die streken veel verschilt van dien, zooals die elders wordt voorgesteld.

Evenals in het land van Nedjid, is het in de Hedjaz, waar Ibn Saoed het gezag in handen heeft, rustig.

In Mekka is overvloed van voedsel, dat wordt aangebracht van Mussarawah, Ewakin en Aden.

De weg, waarlangs die goederen worden vervoerd, gaat over Confodah, Lith en Rabigh.

Dagelijks komen en vertrekken karavanen van Nedjid naar Mekka, met het gevolg, dat de aanrakingen tusschen die plaatsen steeds sterker worden.

Op dit oogenblik treft men te Djeddah vele blanken aan en dat is de reden waarom de legermacht van Nedjid met de belegering van Djeddah heeft gewacht. Men zag er tegen op zoo vele menschenlevens te verwoesten.

Bovendien wenscht Nedjid niet in verwikkelingen met de Westersche Grootmachten te geraken.

De troepenmacht, welke Nadjid om Djeddah heeft gelegerd, bedraagt de sterkte van 4000 man.

Aangezien zij dezelfde bezoldigingen en dezelfde rantsoen genieten als in eigen land, zijn aan deze bezetting voor het bestuur van Nedjid geen bezwarende uitgaven verbonden, in tegenstelling met de troepenmacht van Emir Alir, die, naar men zegt, voor het in stand houden zijner weermacht bezoldigingen en dubbele rantsoenen moet betalen.

Het gevolg daarvan zal wel zijn dat Sultan Ibn Saoed langer den strijd zal kunnen volhouden dan Emir Ali.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De vreemdelingen in China.

I.

De Voorzitter van de „China Association" te Londen, Sir John Jordan, heeft aldaar eene uitvoerige voordracht gehouden over het bestaan van de vreemdelingen in China, voorts over de wijze waarop zij in de plaatsen, welke hun voor verblijf zijn aangewezen, handeldrijven, zoomede het een en ander over hunne concessies.

Aangezien de toen gegeven voorstelling van zaken meer als eene aanwijzing moet worden beschouwd van de groote verdiensten, welke Engeland ten opzichte van China heeft ontplooid, acht de persoon, die zich Nafiririmba" teekent, het niet onnuttig, om in de „Sin-r-Sumatra" van 12 Augustus 1925, ook de aandacht te vragen, voor de uitvoerige uiteenzetting over dit onderwerp, voorkomende in de „Sing-Free Press", waardoor de lezers" de gelegenheid hebben de inzichten en beschouwingen der Engelschen in China beter te begrijpen.

De heer Jordan begon met te wijzen op het feit dat China is een open land, waar de gewone vreemdeling zich naar zijn eigen wensch kan vestigen en handeldrijven.

De onderdanen en de inwoners van de vreemde Mogendheden, wien extra-territoriale rechten zijn toegekend, hebben echter alleen het recht handelskantoren te openen op plaatsen, welke voor dat doel in de met de vreemde Mogendheden gesloten tractaten zijn aangewezen.

Die plaatsen worden verdragshavens genoemd.

Bovendien zijn er verschillende plaatsen, waaraan de naam van handelsmarkt wordt gegeven.

De vreemdeling mag zich vrij in geheel China bewegen en ziet men de agenten van de handelskantoren dan ook dikwijls verre reizen in de binnenlanden maken.

De vreemdelingen, die door extra-territoriale rechten worden beschermd, staan onder een eigen rechtspraak, welke door een eigen raad wordt uitgeoefend.

In de verdraghavens zijn terreinen voor het verblijf der vreemdelingen aangewezen, terwijl in twee havenplaatsen internationale nederzettingen bestaan, waar personen van alle nationaliteiten zich metterwoon kunnen vestigen.

Voorts hebben Westersche Mogendheden op een 5 à 6-tal plaatsen concessies verkregen.

Shanghai is de voornaamste verdragshaven.

De overeenkomst werd in het jaar 1869 door de toenmaals gezagvoerende Chineesche grooten, als vertegenwoordigende de Chineesche regeering, en de Westersche Mogendheden gesloten en geteekend.

De voorzitter van den raad is thans een Amerikaan.

Dit college, dat uit 9 personen bestaat, waakt voor de plaatselijke gezondheid, de straatverlichting, de regelmatige werking der waterleiding en voor de algemeene rust en orde.

Bij de uitoefening van zijne taak wordt de raad bijgestaan door een politiecorps, dat ten deele wordt samengesteld uit vreemdelingen, ten deele uit Chineezen.

Voorts is er nog eene geheel vrije politie, die de internationale nederzetting beschermt.

Deze politiemacht bestaat uit Engelschen, Amerikanen, Italianen, Nederlanders, Portugeezen, Japanners, enz. en voorts uit Chineezen van zekeren maatschappelijken welstand.

De gezamenlijke vertegenwoordigers der vreemde mogendheden waken voor de rust en orde in de internationale nederzetting.

De gronden worden in voortdurende erfpacht verhuurd aan de vreemdelingen, waarvoor zij òf grondbelasting òf grondhuur betalen.

Naast deze internationale nederzetting te Shanghai is eene Fransche concessie gelegen, welke door den hoogsten Franschen consulairen ambtenaar, bijgestaan door een raad, wordt beheerd.

Shanghai is verder eene zeer groote stad, waarvan de verschillende deelen met de buitenwijken onder Chineesch bestuur zijn gesteld.

Het aantal inwoners bedraagt ongeveer 2 millioen zielen, waarvan 800.000 in de internationale nederzet-

ting en waaronder de 30.000 westersche vreemdelingen zijn begrepen.

Het aantal Engelschen is ongeveer 7000.

Ten behoeve van de Chineezen, die in de nederzetting verblijf houden, is in het jaar 1924 een Chineesche commissie van advies in het leven geroepen, die, voor de behandeling van de Chineesche zaken, den gemeenteraad ter zijde staat.

Wanneer eene zaak, waarin een Chinees van de nederzetting gewikkeld is, moet worden onderzocht, dan heeft het verhoor plaats door Chineesche rechters, waarbij een Westersch raadsheer tegenwoordig is. Deze laatste is verplicht op te komen voor de Westersche belangen, wanneer die in de aangelegenheid zijn gemengd. *(Wordt vervolgd).*

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Gids voor velen.

De welbekende sigaretten-firma H. D. Mac Gillavry te Amberawa gaf een nieuwen jaargang van haar niet minder bekenden „Gids voor Velen". In den loop der jaren is deze gids allengs tot een lijvig boekdeeltje van een goede 450 pagina's uitgegroeid, daar deze telken jare met vele nieuwe onderwerpen aangevuld wordt.

De wetenschap van het dagelijksch leven is hierin samengedrongen: Afkortingen, die voor menigeen soms een crossword puzzle zijn, vinden op de eerste blzn. hun oplossing. Voorts kan men het boekje raadplegen in kwesties over belasting, bemesting, bestuur van Ned.-Indië, boerderij, chemie, dierkunde, inrichtingen van landbouwonderwijs, enz. enz.

Bond van Vereenigingen voor Handelsonderwijs in Ned.-Indië.

Reeds langen tijd werd in de kringen van hen die voelen voor het handelsonderwijs in Indië, volmondig toegegeven, dat de bestaande toestand niet gehandhaafd **mocht** blijven, en dat men op een of andere wijze tot samenwerking en zoodoende tot zuivering **moest** komen. Inderdaad liet die toestand dan ook alles te wenschen over. Men had verscheidene examen-afnemende vereenigingen (met of zonder goeden klank), men had (en heeft) helaas ook „instituten" of „administratie-kantoren", die zich, onder leiding van meest totaal onbevoegde leerkrachten, gingen toeleggen op het exploiteeren van onwetende jongelui middels cursussen voor duizend en een vakken en door het uitreiken van eigengemaakte, geheel waardelooze diploma's.

Dit alles deed langzamerhand een dusdanig verwarden toestand ontstaan, dat vele Indische jongelui en de meeste werkgevers in het geheel niet meer wisten waaraan zij zich hadden te houden, zoodat het verklaarbaar is dat het voorkwam, dat in werkgeverskringen de eisch gesteld werd van een „Hollandsch diploma".

Ten einde aan dezen toestand voorgoed een einde te maken hebben een viertal gunstig bekend staande examen-afnemende vereenigingen de handen ineengeslagen en gezamenlijk één lichaam gevormd: de Bond voor Handelsonderwijs in Ned.-Indië, welke te Semarang gevestigd is. Om nu meer bekendheid aan zijne bedoelingen te geven heeft deze Bond (bij Misset in Semarang) een brochure het licht doen zien, inhoudende de Statuten, het Huishoudelijk- en andere reglementen, zoomede als toelichting daarop bijzonderheden omtrent het ontstaan, de organisatie, de taak, de examens en de toekomst.

Het ongetwijfeld zeer toe te juichen doel van dezen in Jan. '25 opgerichten Bond beoogt in de eerste plaats: het afnemen van examens in verschillende vakken van handelswetenschap en het deswege uitreiken van diploma's van bekwamheid en o.m. het overbodig worden van het bezit der Nederlandsche diploma's.

Bevolkingsrubber.

Onder dit opschrift bevat het Jan.-Nr. van Orang Peladang, het orgaan van de studeerenden aan de Koloniale Landbouwschool te Deventer, het navolgende stukje:

„Tengevolge van de Inlandsche Rubbercultuur in Djambi, stijgt de levensstandaard in die streken zeer snel. Dit wordt vooral door de Europeanen gevoeld, daar hun tractementen niet in overeenstemming zijn met deze hooge prijzen, ofschoon de inkomsten al eenigszins verhoogd worden. De Inlanders, die hun geld alleen besteden aan dure kleeren, voedsel en andere luxe-artikelen (bijv. auto's, geen Fordjes maar dure merken zijn er heel gewoon) kijken nu wel eenigszins op de Europeanen neer. Een bewijs hiervan leveren de volgende historische verhalen.

Een inlander komt met kippen bij Mevrouw en du
per stuk f 4.— vragen. Mevrouw vindt den prijs te ho
en gaat er op afdingen; ze wil er f 3.50 voor geven. E
andere Inlander heeft het gevalletje bijgewoond. Zond
iets te zeggen haalt hij 5 guldens voor den dag, l
die voor den koopman neer, pakt de kip op en wand
er mee weg.

Een ander geval: Een Europeaan gaat naar de pas
om visch te koopen, hij ziet een pracht-exemplaar
vraagt was het kost. De Inlander antwoordt: „Ik v
koop niet aan Europeanen, want zij kunnen het toch n
betalen."

Een paar dagen later is diezelfde Europeaan met
motorboot op de Djambirivier. Daar vaart hij langs d
visscher van wien hij laatst visch had willen koop
Plotseling gooit deze een groot exemplaar in de mot
boot, roepende: „Hier, die mag je wel hebben!"

Daar ga je met je goeie gedrag!"

Het wil ons voorkomen dat dergelijke nonsens-beri
ten in een orgaan waarvan de lezers eenmaal eene
trekking hopen te vervullen in de Indische cultures,
het ware als vergif moeten werken op hunne toek
stige verhoudingen tot — en waardeering van d
„bruinen *broeder*". Meer willen we er voorloopig n
van zeggen.

De West-Indische Gids.

Onder het opschrift: De wet op de staatsinrichting v
Suriname", wijdt Mr. O. E. G. Graaf van Limburg Stir
een uitvoerige beschouwing aan het in 1923 in d
verschenen verslag der commissie, welke o.m. de
dracht had advies uit te brengen omtrent de wijzig
gen, welke met inachtneming van de wederzijdsche
langen van moederland en koloniën, in de Regeerin
reglementen van Suriname en Curaçao zouden moe
worden aangebracht, zoowel in verband met de d
betreffende artikelen van de in 1922 gewijzigde Gro
wet, als in verband met de instelling van plaatseli
besturen in bevolkingscentra, welke er zich toe lee
om ter voorziening in locale behoeften geheel of
deele op eigen kracht te steunen. De schr. bepaalt z
niet tot het geven van een overzicht der voorstell
van genoemde commissie, doch brengt daarbij zijn eig
denkbeelden naar voren, voortspruitende uit *de*
geerte „om zoowel voor Nederland als voor Surinam
iets goeds en heilzaams tot stand te brengen."

Mr. B. de Gaay Fortman, die bijzonder goed thuis is
oude bronnen over de geschiedenis van Curaçao, cite
vervolgens eenige bladzijden uit het in 1748 verschen
werk „Het ontroerd Holland" welke blz. op die kolo
betrekking hebben.

De rubriek boekbespreking bepaalt zich tot het in 19
verschenen werk van W. C. Farabee: The Central A
waks, waarvoor de h.h. C. H. de Goeje en Jhr. L. C. v
Panhuys aandacht vragen. De bespreking van laatst
noemde is inderdaad een interessante studie op zi
zelf, die volle aandacht verdient.

In de als altijd goed verzorgde rubriek Bibliogra
zien we den titel opgegeven van een artikel in „
Prins" van 12 Dec., „Het wapen van Suriname en
historie, naar mededeelingen van Mr. Dr. C. F. Schoc
welke aan onze aandacht was ontgaan.

Rijks Ethnographisch Museum te Leiden.

Ter Alg. Landsdrukkerij te 's-Gravenhage is versc
nen het verslag van den directeur van 's Rijks Ethno
Museum te Leiden, Dr. H. H. Juynboll, over het t
vak van 1 Jan. tot 31 Dec. 1924. Behalve de periodi
klachten over de gebrekkige huisvesting van de bela
rijke collecties ethnographica, bevat het verslag o
mededeelingen over verkregen aanwinsten uit v
schillende deelen van den Archipel. Met ingenomenh
wordt daarbij gewag gemaakt van door Dr. P. Wirz
schonken voorwerpen uit Centraal Nieuw-Guinea,
komstig van het nog weinig bekende bergvolkje
Timorini, bestaande uit een steenen bijl, een band
schelpgeld op te naaien, een vrouwenrokje, en een
fopspeen voor zuigelingen!

Vrijzinnig Weekblad.

Onder het opschrift ‚Lidi of sapoe-lidi" houdt de
J. J. B. Ostmeier in het Nr. van 23 Dec. l.l. eene
schouwing over de hopelooze verdeeldheid der
heemsche vak-, politieke- en andere vereenigingen
partijen in Indië, zeer tot schade van den algemee
vooruitgang van het volk. — Verder bevat dit Nr. o
Beschouwingen over den pandhuisdienst. III. Reorga
satie, door L. Th. van Haaften. — Legerstatistiek. —
benoemingsrecht van de Regeering en de samenstelli
van den eersten Provincialen Raad, door K.

De Indische Mercuur.

No. 4 (27 Jan. '26). Cultuur van ruwe jute in Britsch-ndië, door G. H. Hauer. — Overzichten van den arbeid an den Indischen Volksraad (vervolg), door H. Ch. G. . van der Mandere. — Bijdrage tot de techniek van het ager Landbouw-onderwijs, door A. J. Koens, besproen door Dr. A. A. L. Rutgers. — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het derde wartaal van 1925. — Uitvoer der voornaamste handelsrtikelen uit het vrije verkeer van Java en Madoera door particulieren. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten en erslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut geeft eene recente literatuur-opgave over vezeltoffen, plantenziekten en bodemvraagstukken.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 25 (19 Dec. '25). Landbouwend Amerika, door Prof. M. W. Senstius. — De erhooging van de opbrengst der vischvijvers door bemesting, door Dr. M. L. van Breemen, met antwoord van exophilus. — De vruchtbaarheid van den grond, in het ijzonder in verband met de teelt van meerjarige geassen, door Dr. A. W. K. de Jong (vervolg). — De inloed van leguminosen op bodem en oogst in de koffieuinen van de onderneming Soember Asin (Java), door . Ettling. — De vooruitzichten der oliepalmencultuur n Ned.-Indië, door Dr. E. Fickendey (ontleend aan Econ.-Stat. Berichten). — Het aandeel van Ned.-Indië n den uitvoer van rubber.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 24 (15 Dec. '25). Schadelijke nsecten in importartikelen in blik, door S. Leefmans met ill.). — Wondbescherming bij cacao, door Dr. C. Hartley. — Weerkunde en landbouw, door Pluvius. — laats bij landbouw in Indië, door v. d. Zande. — Korte berichten: (Het rubberverbruik in Amerika). — De roogte en de culturen. — Een waarschuwing voor Indische theeproducenten (ontleend aan het „Koloniaal Weekblad", doch zonder vermelding van die bron).

De Indische Post.

Op de volgende bijdragen in het No. van 19 Dec. zij aandacht gevestigd: Keloed en Keloedwerken, door J. P. M. (handelt over de aftapping van het kratereer ter voorkoming, in den vervolge, van nieuwe rampen). — Nog eens: Het kankervraagstuk, door W. Sch. — De dactyloscopische identificatie-methode (slot). — eli kroniek. — Uit den Volksraad. — Financieel-economische notities, door M. A. J. Kelling.

In de rubriek „Onze meening" een entrefiletje: „Uituiters, die wij zijn", waarin de aandacht gevestigd wordt op de zeer belangrijke bijdragen door vermogende Nederlanders geschonken aan het Koloniaal Instituut, dat „in de eerste plaats beoogt de behartiging van de belangen van den inlander in Nederl. Oost-Indië".

De Indische Loods.

No. 49 (van 19 Dec. '25) bevat o.a. Commissies.... ommissies. De gewone fout (handelt over de defensie an Indië). — Problemen. Een woord van waarschuwing, door Noto Soeroto. — De evenredige vertegenwoordiging in de Gemeenteraden, door Delta. — Scholen in Ned.-Indië. Het groote werk op onderwijsgebied. — De voorwaardelijke veroordeeling. Is practische toepassing wel mogelijk?

No. 50. Zelfverwezenlijking en coöperatie, door Noto Soeroto (ontleend aan „Oedaya"). — Indonesische sawahverpanding, door Raden Soebroto (een aan het „Koloniaal Weekblad" ontleende beschouwing van Mr. D. E. van Ossenbruggen). — Nederlandsch Indië of Indonesië. Een sympathiek betoog. — Esculaperijen. De verzorging van ons lichaam, door arts E. H. H. — Het Indisch gevangeniswezen en de Min. circulaire van Mei 1924, beschouwd door H. Overduin, directeur der Centrale gevangenis te Semarang.

• • •

lksverhalen uit Oost-Indië (sprookjes en fabels), zameld door Dr. Jan de Vries. Met illustraties van J. van Overbeek. (Zutphen, W. J. Thieme en Cie). Een bespreking van dit werk in het „K. W." volgt).

Handleiding voor het methodisch beoefenen van het achineschrijven (typewriting) volgens het tienvingersteem, door W. G. Hauff. Derde verbeterde druk. Weltevreden, N.V. Boekhandel Visser en Co.)

Overzicht van de Inlandsche- en Maleisch-Chineesche ers. 1925, No. 52. (Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden, afdeeling Pers).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand November 1925. Samengesteld door het Kantoor van Chineesche Zaken. Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Statistisch overzicht van Sumatra- en Java-tabak, samengesteld door Dentz en Van der Breggen. Uitgave Januari 1926. (Amsterdam, „De Brakke Grond").

Eene Bataviasche Sociëteit (de Harmonie te Weltevreden), door S. Kalff. (De Ind. Verlofganger, 29 Jan. 1926).

Is het in Suriname steeds een armoedige boel geweest? (Een blik in het verleden), door Fr. Oudschans Dentz. (De Periskoop, 19 Dec. '25).

Suriname.

Zooals wij in ons vorig nummer zeiden, heeft de heer J. A. Polak, Gouvernementslandmeter, den kolonialen dienst verlaten. In de ontslag-resolutie wordt hem dank betuigd „voor zijne vele en zeer gewichtige diensten den Lande gedurende langen tijd bewezen."

De Gouverneur wenschte den heer Polak in dienst te houden, maar deze meende — hij is 66 jaar — dat voor hem de tijd gekomen was om voor een jongere kracht plaats te maken.

Ook wij betreuren het, dat de heer Polak den dienst heeft verlaten. Ambtenaren van zijn kaliber zijn in Suriname zeldzaam. Onze kolonie kan niet, als onze Britsche nabuur Demerary, wijzen op geleerden, die hun geheele leven hebben gewijd aan den dienst van den lande. Veteranen als Professor Harrison en James Rodway, om maar dezen te noemen, hebben wij in Suriname niet.

Polak is een selfmade man. Na de lagere school te hebben verlaten, bekwaamde hij zich voor het landmetersexamen, dat hij in 1879 aflegde, waarna hij gedurende 18 jaren als particulier landmeter werkzaam was. In die jaren doorkruiste hij het binnenland in alle richtingen. In 1897 kwam hij in dienst van de „Maatschappij Suriname", die een mijnbouwkundig onderzoek zou doen en een spoorweg naar het binnenland aanleggen. Van dezen aanleg kwam niets en in 1903 nam het Gouvernement zelf dien aanleg op zich. Polak ging toen in ambtelijken dienst over en bleef intendant der Koloniale Spoorwegen tot 1912. Toen de spoorwegaanleg voltooid was, werd hij verkeerschef en in 1914 volgde hij den heer W. L. Loth op als gouvernements-landmeter. In 1920 werd hij tevens hoofd van de Opnemingsbrigade.

Onder zijne merkwaardige tochten naar het binnenland willen wij hier noemen zijn „wandeling" in 1901, in gezelschap van den heer Le Marinel, van Paramaribo naar de Tapanahony, een afstand van 150 K.M. door het oerwoud.

Toen in 1910 te Paramaribo het bericht kwam van het overlijden van den ontdekkingsreiziger Eilerts de Haan en men tevens vernam dat ook diens opvolger Kayser aan de Gran Rio ziek lag, stond men voor de groote moeilijkheid hoe de expeditie te hulp te komen. De [illegible] bood zich toen aan om samen met den heer [illegible] professor te Leiden) naar de Gran Rio te [illegible]

„*De W*[illegible] van 31 December schrijft: „De waarde van den heer Polak als ambtenaar school wel in de eerste plaats in zijn ontzaglijke kennis van het binnenland, waardoor zijne adviezen van bijzondere beteekenis waren. Maar daarnevens heeft men ook herhaaldelijk kunnen profiteeren van de ambitie waarmede hij alles volgde buiten onze grenzen wat ook maar eenigszins in verband stond met zijn ambt."......

In 1908 verscheen van de hand van den heer Polak bij Martinus Nijhoff, den Haag, een uitvoerig „*Historisch overzicht van de goudindustrie in Suriname*". Toen de „*Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië*" in bewerking was, werd niet te vergeefs een beroep gedaan op zijn medewerking. Menig artikel daarin is van zijne hand.

Al de Surinaamsche bladen schrijven met grooten lof over dezen merkwaardigen, bij zijn groote kennis uiterst bescheiden, man.

In 1911 werd hij benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau en in 1912 bevorderd tot Officier in die Orde.

Polak is er de man niet naar om nu te gaan leeg zitten. Men mag zich overtuigd houden dat hij zal blijven voortgaan zijn groote kennis van het land aan te wenden in het belang van de kolonie.

• • •

Op 28 December herdacht de heer F. Ricker, directeur van de gevangenis in het fort Zeelandia, te Paramaribo, den dag waarop hij 50 jaar geleden als soldaat in de kolonie aankwam.

Op denzelfden dag herdacht ook de heer J. F. van Hammen zijn 50-jarig verblijf in de kolonie, waar hij, evenals den heer Ricker, als soldaat aankwam.

* * *

„Suriname" van 5 Januari brengt het bericht dat met ingang van 1 Maart a.s. het Landbouwdepartement in Suriname zal worden opgeheven en dat de Directeur den dienst zal verlaten en op wachtgeld worden gesteld.

Wij vinden dit een verbluffend bericht. Wordt de versobering zoover doorgevoerd, dat in een land, dat het van den landbouw moet hebben, het departement van den landbouw wordt opgeheven?

Wij zijn zeer benieuwd naar de motieven voor *deze* versobering.

* * *

De zeer nuttige *„West-Indische Kalender"*, uitgegeven op initiatief van de West-Indische Kamer, is opnieuw verschenen bij de Amsterdamsche boek- en steendrukkerij v/h. Ellerman, Harms & Co. Deze is reeds de zevende jaargang.

Die belang heeft bij of belang stelt in de West-Indische Koloniën schaffe zich dezen kalender aan, die een schat van gegevens van allerlei aard bevat.

Onder de kiekjes vonden wij er eenige, die, als we ons niet vergissen, reeds meermalen dienst hebben gedaan.

* * *

Den 20en Januari heeft de heer E. Weiss, vroeger Zendeling van de Broedergemeente in Suriname, voor de Christelijke Mannenvereeniging „Gij zijt allen broeders" te Rotterdam, een lezing met lichtbeelden over het leven in Suriname gehouden. Spreker gaf eerst een beschouwing over de geografie en de volkenkunde van het land en daarna een overzicht van de Zending der Broedergemeente. Een verslag van de lezing vonden wij in *„De Rotterdammer"* van 22 Januari.

* * *

In een door het Departement Amsterdam der Nederlandsche Maatschappij van Nijverheid en Handel en de vereeniging „De Industrieele Club" op 25 Januari gehouden vergadering, heeft Prof. Mr. J. C. Kielstra uit Wageningen gesproken over West-Indië. Naar het verslag, dat wij in *„Het Algemeen Handelsblad"* van 26 Januari vonden, was de inhoud der lezing dezelfde als die wij hier eenigen tijd geleden in het Indisch Genootschap mochten bijwonen.

Curaçao.

Politie en Justitie.

II.

Langer dan in Nederland, heel wat langer zelfs, heeft daar dus de vereeniging van justitie en politie stand gehouden, want dat de procureurs-generaal bij de gerechtshoven hier te lande als waarnemend directeuren van politie optreden heeft hiermee niets te maken. Wij kunnen het best begrijpen, dat het zoo gegaan is, en ook dat het zoo nog een heelen tijd lang goed gegaan is. Maar men had eerder moeten ingrijpen. Men had wijzer gedaan, als men het ambt van advocaat-generaal bij het hof van justitie had afgeschaft, den procureur-generaal meer op zijn eigenlijke justitietaak als hoofd van het openbaar ministerie aangewezen had, en der politie een afzonderlijk hoofd gegeven had. Dan had men een toestand gekregen als in ons land, en tusschen het hoofd van het parket en dat der politie een verhouding als tusschen den officier van justitie en den commissaris van politie of den burgemeester.

Nu is al jarenlang de toestand deze, dat de politie den niet-vakkundigen procureur-generaal boven het hoofd gegroeid is. Daarvan is dien ambtenaar geen verwijt te maken. Bij de ontwikkeling van Curaçao tot wereldhavenplaats is meer en meer de behoefte gebleken aan deskundige leiding. De overleden commandant of commissaris kon die niet geven, en dat hij op de plaats, waar hij misschien in het begin goed voldaan heeft, gebleven is, toen de omstandigheden hem te machtig werden, is niet minder aan degenen, die hem daar gehandhaafd hebben, te wijten dan aan zijn eigen zelfoverschatting. Wij willen daarvan niet meer zeggen, na wat wij 7 Mei van het vorige jaar hierover schreven, waarnaar wij in bescheidenheid meenen te mogen verwijzen.

Tallooze voorgenomen reorganisaties zijn mislukt en ook die, welke thans in bewerking is, zal o.i. mislukken als men den knoop niet doorhakt en de politie losmaakt van de justitie. De politie heeft als hoofd noodig een politieman, wat iets anders is dan een justitieman. En geen politieman, die zijn eigen waarde en de waarde van zijn vak verstaat, zal een ondeskundig hoofd boven zich dulden. Voor de samenwerking tusschen politie en justitie is het ook niet noodig, dat beide diensttakken onder een hoofd staan. De politie die haar taak begrijpt, zal ten dienste der justitie staan, maar daarvoor is geen inmenging noodig in de inwendige organisatie van het politiekorps en in den politiedienst, die niet alleen ten dadelijken nutte der justitie strekt. De officieren van justitie ten onzent geven hun „bevelen", zegt ons wetboek van strafvordering, aan commissarissen van politie, burgemeesters en officieren der marechaussee, maar zullen er niet aan denken zich te mengen in wat niet tot hun taak behoort.

De aanstaande herziening van het Regeeringsreglement biedt gelegenheid om het laatste wettelijke beletsel voor een behoorlijke regeling weg te nemen. In afwachting daarvan zal door welwillende medewerking ondanks de verouderde letter van de wet de gewenschte toestand, o.i. de eenig bestaanbare toestand, verkregen kunnen worden.

Zijn wij goed ingelicht, dan heeft de gedachte, in het bovenstaande neergelegd, ook voorgezeten bij de uitzending van den kapitein Borren. Men mag trouwens veronderstellen, dat deze, van te voren op de hoogte gebracht van den plaatselijken toestand en ingelicht omtrent een der voornaamste oorzaken der heerschende misstanden in het politiekorps en in het geheele politiewezen, zijn voorwaarden gesteld heeft. Anderzijds mag men verwachten, dat hem van bovenaf, aan het „Plein" en op het gouvernementshuis alle mogelijke medewerking zal zijn en worden verleend, en dat het hoofd van „de rechterlijke en administratieve politie" zelf niet minder genegen zal zijn, deze zaak zuiver te bezien van uit het gezichtspunt van het belang van Curaçao. Ten slotte gaat het niet om een stuk macht, maar om het zien der zaken in de juiste verhoudingen. En practisch behoeft de noodige wijziging niet gepaard te gaan met het inboeten van eenig stuk werkelijk gezag.

Het hoofd der politie zal hebben te gehoorzamen, wanneer en in zooverre de procureur-generaal in het belang der justitie bevelen geeft, maar overigens zal hij, waar het de „administratieve" taak der politie betreft, van niemand bevelen hebben af te wachten dan van den gouverneur. En de procureur-generaal zal zich niet wenschen te begeven op een gebied, dat ook technisch het zijne niet is.

Nog eens: laat men den tegenwoordigen toestand bestaan, dan handhaaft men willens en wetens een der hoofdoorzaken van het jarenlang ingewortelde kwaad; neemt men weg dit vitium originis, dan alleen, maar dan ook zeker, schept men verhoudingen, die bij eendrachtige samenwerking een einde kunnen maken aan toestanden, die de Koloniale verslagen nu al een reeks van jaren in schrille kleuren ons teekenen, en een aanfluiting zijn voor het Nederlandsche gezag in Curaçao.

De Watervoorziening.

Hier volgt het slot van het Voorloopig verslag:

„Daartegenover werd opgemerkt, dat in een aangelegenheid als deze zeer betrekkelijke waarde kan worden gehecht aan het oordeel van personen, die nimmer dit eiland hebben bezocht of gezien, die Curaçao slechts uit kaarten en boeken kennen en een uitspraak zullen hebben te doen op hun in handen gestelde stukken en teekeningen. Huns ondanks zullen zij zich op anderen hebben te baseeren en persoonlijk onderzoek, eigen bezichtiging, is dan uitgesloten.

Bij de memorie van antwoord op het voorloopig verslag betreffende de ontwerp-begrooting voor 1926 zijn de bezoldigingen enz. aangegeven van de aan te stellen ambtenaren en verder personeel. Gevraagd werd of bij het vaststellen van de bedrijfskosten ook rekening gehouden is met eventueele ten laste van 's Lands kas komende verloftraktementen, pensioenen, uitzendings- en reiskosten van directeur, boekhouder, machinist, controleur, opzichter enz. Het wilde uit een commercieel oogpunt noodzakelijk voorkomen ook met dit alles rekening te houden bij het vaststellen van de zelfkosten van het water, de rendabiliteit van het kapitaal en eventueel te behalen winsten.

Het heeft de aandacht getrokken, dat het Bestuur zulk een uitgebreide staf ambtenaren en personeel noodig

...t voor de bediening van de watervoorziening. Dit zou ...nleiding kunnen geven tot bureaucratie, noodelooze ...slag en formalisme, afgezien nog van het naar het ...hijnt noodeloos opvoeren der bedrijfskosten.

Volgens mededeeling van den Chef van den Mijnbouw-...ndigen dienst in de afdeelingen gedaan, zouden de ...tonwerken, althans een gedeelte daarvan aanbesteed ...nnen worden, naar zijn meening voor plus minus ...00.000.—. De vraag werd gesteld welk standpunt het ...stuur zoude innemen in het geval — bijaldien dit ont-...rp door den Raad mocht worden aangenomen — zelfs ...ór den aanvang der werkzaamheden kwam vast te ...an, dat het voor bedoelde werken geraamde bedrag ...merkelijk zal worden overschreden, doordien de be-...kken aannemer een veel hoogere som vraagt voor de ...voering, dan het Bestuur thans meent.

Naast het voorgaande wilde men de aandacht vestigen ...een punt, dat vooral in dezen tijd van groot gewicht ...n.l. op het gebrek aan werkvolk. Zullen de werkzaam-...den voor de uitvoering van het plan daarvan niet veel ...der ondervinden en geregeld voortgang kunnen heb-...n. Zullen de werkzaamheden niet zooveel vertraging ...dervinden, dat zij niet op tijd klaar kunnen zijn?

Naar aanleiding van het hieromtrent in de afdeelin-...n medegedeelde, achtte men het niet ondienstig het ...stuur ten sterkste te ontraden een groot aantal laag ...gedisciplineerd volk van vreemde nationaliteit als ...rkkracht hier in te voeren, aangezien er, daargelaten ...g de aan het overbrengen verbonden kosten, groote ...ns bestaat, dat zoo'n plan in de praktijk slechte ge-...lgen heeft en het Bestuur zich voor moeilijkheden ...plaatst ziet, vooral in de buitendistricten waar de ...litiemacht gering is.

...n dit verband werd ook de vraag gesteld of bij het ...cijferen der aanlegkosten ook rekening gehouden is ...t het feit, dat bij het toenemend gebrek aan werkvolk ...arbeidsloonen zich in stijgende lijn bewegen.

Niet alleen omdat der afdeelingen niets bekend is om-...nt de voorwaarden en bepalingen, waaronder de in de ...morie van toelichting op het onderhavige ontwerp ...melde kasvoorschotten verleend en de eventueel te ...ten leeningen uitgeschreven zullen worden, maar ...t op de overweging, dat het volstrekt niet raadzaam ...het nageslacht te bezwaren met schulden, welker ...etaling later, als de opzet van de zaak mocht tegen-...en of de tegenwoordige bloei van ons eiland mocht ...ouden zeer bezwaarlijk zal kunnen zijn, was men ...meen en eenparig tegen het nemen van kasvoor-...hotten en het sluiten van leeningen. De rendabiliteit ...n de watervoorziening toch is berekend op de tegen-...oordige situatie en het is gansch niet uitgesloten, dat ...voorziening, wanneer eens de gunstige omstandig-...den veranderen, met nadeelige saldo's zal gaan werken. ...lke wissels op de toekomst trekken, achtten verschil-...nde leden zeer bedenkelijk. Misrekeningen, tegenslag, ...eurstellingen zijn geenszins uitgesloten of ondenkbaar. ...itendien zou door een leening ten bate van de water-...orziening voor Willemstad, het geheele gebiedsdeel ...zwaard worden en derhalve ook de buitendistricten ...de andere vijf eilanden, die hoegenaamd geen voor-...el of genot van de watervoorziening hebben. Het valt ...betwijfelen of dit laatste te rechtvaardigen zou zijn. Aan de andere zijde werd echter opgemerkt, dat het ...meer dan ooit tijd is uitgaven te doen voor werken, ...ons gebiedsdeel in latere, moeilijker tijden helpen ...nnen het hoofd boven water te houden.

Men meende, dat, indien het Opperbestuur de water-...orziening zooals geprojecteerd toch zou willen doen ...stand brengen, er geen ander middel overblijft, dan ...t eenvoudig plaatsen van deze uitgaaf op de begroo-...g voor 1926 en de Rijksbijdrage tot aanvulling der ...raçaosche middelen met het bedrag der kosten te ver-...ogen.

Resumeerende wilden de leden, die aan de bespreking ...dit ontwerp in de afdeelingen deelnamen, nog doen ...komen, dat er twee ernstige bedenkingen daartegen ...ren gerezen n.l. het putwater en het water van Hato ...erzijds en de leening anderzijds.

Algemeen gaf men te kennen, dat, indien in plaats van ...onderhavige plan een ware voorgelegd betreffende ...water, men bereid zou kunnen worden gevonden ...enkele lasten te laten opleggen en opofferingen te ...osten."

Uit den Verren Vreemde.

De Zuid-Afrikaansche studenten.

Het einde is wel heel vervelend geweest, voor allen en ...or ieder. Het was alles zoo goed gegaan. Eerst in ...lgië daarna in ons land. En toen dat geheimzinnige ...ktegeval van den student de Wet, dat opname in de ...ak van het ziekenhuis in Den Haag noodig maakte. Het in observatie nemen van de heeren Beyers en Ketel volgde daarop. Inenting. De poging tot vluchten van een drietal damesleden van het gezelschap, beducht voor ziekte of veiligheidsmaatregelen. De verklaarbare aanvankelijke ontstemming over de even verklaarbare maatregelen van onzen gezondheidsdienst. Het vertrek van de ± 150 naar Londen, na uitstel en toch vóórdat het geheele Holland-program was afgewerkt, terwijl de zieke en de 2 verdachten hier moesten blijven. Dit alles heeft den eindindruk bedorven. Maar wanneer men zich aan deze fataliteit, waaraan niemand schuld heeft, zal hebben ontworsteld, zal het verblijf in menig opzicht toch goed nawerken. De Algemeene studenten-senatenvergadering, die namens de Conférence internationale des étudiants de leiding heeft gehad bij het bezoek der Z.-A. studenten, en de dagelijksche leider van den tocht in ons land, de heer van Hecking Colenbrander, hebben er niet minder recht op waardeering door; integendeel zelfs, ook in de moeilijke, onvoorziene omstandigheden hebben zij zich goede organisators en hartelijke gastheeren weten te toonen.

De Mekkavaart.

In verband met den val van Djeddah meldde het Alg. Ind. Dgbl., dat volgens betrouwbare, particuliere berichten uit Singapore zoowel de Nederlandsche als de Britsche scheepvaartmaatschappijen geheel er op voorbereid waren, dat Djeddah nog vóór het einde van 1925 in handen der Wahabieten zou vallen, en daarmede de strijd, welke het eenige beletsel vormde voor de bedevaart, zou zijn geëindigd. Dit was dan ook de reden waarom, niettegenstaande de hadj voor de deur stond, geen maatregelen werden getroffen voor de opening van de vaart op Rabigh — de tijdelijk aangewezen haven —.

Men wist, dat toch binnenkort de pelgrims weer via Djeddah zouden kunnen reizen. De Britsche Regeering heeft ook geen bezwaar meer tegen het debarkeeren van pelgrims te Djeddah.

In de Inlandsche bladen werd reeds een juichtoon aangeheven, omdat men uiteraard in godsdienstig-Islamitische kringen met groote spanning heeft afgewacht of de weg weer vrij zou komen. Niets staat nu de pelgrims meer in den weg om in Januari en volgende maanden den tocht naar Mekka te ondernemen.

Terzake had het Alg. Ind. Dgbl. een onderhoud met een deskundige op dit gebied, die verklaarde, dat het jaar 1926 een zeer belangrijken uittocht van pelgrims zal te zien geven. Verwacht wordt, dat uit de zoo fortuinlijke rubbergebieden, zooals Djambi, een deel van Borneo en een deel van Atjeh, zeer velen zullen gaan. Van Java zal het aantal ook wel iets grooter zijn dan gewoonlijk, omdat er een jaar is verloopen, voordat men van daaruit naar Mekka kon reizen. Dit „verloren" jaar zal op een of andere manier althans gedeeltelijk worden ingehaald.

Volgens bericht van andere zijde zouden den 16en, 18en, 23en en 30en Januari pelgrimschepen van Tandjong-Priok naar Djeddah vertrekken.

Emigratie naar Canada.

Wij lazen in de Nederlandsche bladen, dat in ons land is aangekomen de heer H. M. Hennequin, secretaris van de Hollandsche kolonie voor Saskatchewan, in de hoofdplaats van het Canadeesche district Saskatoon.

De heer Hennequin, die meent, dat in Canada vooral behoefte is aan geschoolde landbouwers, geschikt om te emigreeren, deelt over de werkzaamheid van het kantoor der genoemde Hollandsche kolonie o.m. 't volgende mee:

Het kantoor van deze kolonie stelt zich ten doel Hollanders, die zich in Canada en speciaal in de provincie Saskatchewan willen vestigen, raad willen inwinnen over toestanden en het economisch leven aldaar, met raad en daad bij te staan en hen niet in handen te laten vallen van menschen, die hen willen exploiteeren. President van het kantoor is de heer Gerrit Hoeff, directeur van een der grootste houtfabrieken te Saskatchewan, vice-president de heer Richard Kenst, een bekend steenkolenhandelaar, waarnemend secretaris de heer J. Groothuis.

Saskatchewan telt volgens de laatste provinciale statistieken onder haar bevolking 16.639 Hollanders en aangezien de emigratie naar Canada jaar op jaar toeneemt, werd de noodzakelijkheid van een kantoor voor inlichtingen steeds dringender, te meer omdat aldaar geen officieel Nederlandsch vertegenwoordiger gezeteld is. Dit was een der voornaamste redenen waarom het kantoor der Hollandsche kolonie te Saskatoon werd opgericht.

Het bestuur van het kantoor doet alles gratis, geeft advies aan de Hollandsche Saskatchewan-boeren, behandelt hun aanvragen om hulp en raad, en helpt evenzoo de van Holland overkomende personen, waarvoor het belangeloos tijd en werkkracht geeft, zonder iets te ontvangen of iets te verwachten. Natuurlijk zijn aan

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

S DE UITGEEFSTER.

het werk in het kantoor eenige kleine kosten verbonden, doch deze worden welwillend terugbetaald door den Canadian Pacific spoorweg.

Behalve de jaarlijksche aanvragen voor plaatsing van boerenarbeiders en vrijgezellen, ten getale van 300, welk aantal, naar verwacht wordt, zeker bereikt zal worden, heeft het kantoor zijn aandacht gericht op het vestigen van Friesche, Zeeuwsche en Groningsche koloniën, waarin de emigranten in Canada naar hun aard gerangschikt kunnen blijven. Het kantoor is overtuigd dat een dergelijke organisatie succes zal hebben, indien de grondslagen goed gelegd worden.

Het Hollandsch publiek kan zich er van verzekerd houden, aldus ten slotte de heer Hennequin, dat richtsnoer bij het advies te allen tijde uitsluitend zal zijn: het welzijn van onze landgenooten en het scheppen van een kans om niet alleen hun eigen bestaan te verbeteren, maar tevens deel te krijgen in den opbouw van het groote land, dat zoo vol van beloften is voor hen, die ijverig willen werken en tevens een onafhankelijk bestaan zich wenschen te veroveren.

Bij deze verkorte weergave van het dagbladbericht laten wij de herinnering aansluiten, dat in het gebouw Bezuidenhout 97, 's-Gravenhage, een bureau is voor emigratie-aangelegenheden, waar, wie voornemens is op de roepstem naar Canada in te gaan, inlichtingen kan inwinnen. Men kan zoo zijn licht aan twee bronnen ontleenen.

Amerika wil tot het intern. gerechtshof toetreden.

De Amerikaansche senaat heeft met 76 tegen 17 stemmen besloten, dat de Ver. Staten, onder zekere voorwaarden, zullen toetreden tot het Permanente Hof van Internationale Justitie te 's'-Gravenhage, kortweg genoemd het Internationaal Gerechtshof.

Kort samengevat luiden de acht reserves:

1. De deelneming aan het Hof zal geen wettelijke verbinding met den Volkenbond meebrengen.

2. De Ver. Staten zullen stem hebben bij de keuze der rechters.

3. De Ver. Staten zullen een redelijk deel betalen in de kosten van het Hof.

4. Uittreding uit het Hof zal te allen tijde kunnen plaats hebben.

5. Het statuut van het Internationale Hof zal niet gewijzigd kunnen worden zonder toestemming der Amerikaansche regeering.

7. Alle andere leden van het Int. Hof zullen de Amerikaansche reserves moeten aanvaarden, voordat de Ver. Staten het protocol van het Hof zullen teekenen.

8. Er zal geen beroep op het Hof gedaan worden door de Ver. Staten en een andere mogendheid zonder de voorafgaande goedkeuring van de Ver. Staten.

In Volkenbondskringen in Genève beschouwt men deze reserves als geen ernstige belemmering tot de toetreding. Amerika is nog vreesachtig voor te vergaande bemoeienis met eigen zaken, het wil z.z. daarentegen wel bemoeienis met de zaken der anderen. Maar in de practijk zal dit, naar men vertrouwt wel meevallen, de V.S. moeten over het nieuwe heen.

De grootste moelijkheid ziet men nog in het 7de voorbehoud. Als Amerika zich alsnog zal willen tevreden stellen met het aanvaarden door den Volkenbond, waarin de staten georganiseerd zijn, zou aan deze reserve gemakkelijk te voldoen zijn. Maar om van alle leden van het Int. Hof de verklaring te krijgen dat zij de reserves aanvaarden, dat kan, zooals de ondervinding geleerd heeft, veel tijd vergen; vele staten zijn ongelooflijk traag in het beantwoorden van een hun gedaan verzoek, zelfs als h.z. geen bezwaar tegen de inwilliging kan bestaan.

De Amerikaansche verklaring heeft intusschen dadelijke beteekenis als moreele factor.

Een nieuwe Britsche rijksconferentie.

De Britsche regeering acht weer een rijksconferentie noodig. De verlenging van het mandaat over Irak, c.q. voor 25 jaren. Het ontwapeningsvraagstuk, ook in verband met Locarno eenerzijds en met het dreigend Stille-Zee-conflict anderzijds. De economische kwesties, w.o. de imperiale voorkeurrechten. De permanente vertegenwoordiging der overzeesche gebieden in het rijksregeeringscentrum. Ziedaar al een reeks kwesties van den dag, die om gemeenschappelijk overleg vragen.

Waarschijnlijk zal de conferentie in October te Londen worden gehouden.

Kaap—Kaïro. De tocht per automobiel volbracht.

Reuter meldde d.d. 24 Jan. uit Kaïro, dat daar per auto de expeditie is aangekomen onder leiding van majoor Court Trealt, welke met dat vervoermiddel meer dan een jaar heeft gedaan over den voorbeeldeloozen tocht: Kaapstad—Kaïro.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amsterdam.

Dinsdag 5 Januari werden den leden onzer afde door de welwillendheid der Directie van de Ro damsche Lloyd in gelegenheid gesteld een rei maken met het dubbelschroef stoomschip „Patria" Rotterdam naar Batavia.

Onze voorzitter, de heer van de Wall Bake, op den avond met een woord van welkom en dank de Directie van de Rotterdamsche Lloyd. Ook onze leden, die meermalen de reis naar Indië ha gemaakt, was het eerste deel van de Patria-film in de getallen genoemd worden van de levensm len, linnengoed, enz., welke voor één reis noodig eene openbaring.

Zaterdagmiddag 23 Januari vertoonden wij de tria-film en een gedeelte van de Planciusfilm voo kinderen van onze leden.

Naar aanleiding van den oproep in het Kolo Weekblad om opgave in te zenden van het aantal deren, dat men wenschte te introduceeren, ware in het geheel 8 (zegge acht) aanvragen binnen men. Wij meenden dan ook, buiten onze leden zoo ruim mogelijk introductie te moeten verscha met het resultaat, dat de bioscoopzaal tot in de u ste hoeken gevuld was met een dankbaar jong vo dat op de tonen van de uitstekende pianobegelei vol verrukking de zeereis meemaakte.

Wij willen nog éénmaal een proef met een mi voor kinderen houden, een ieder van ons heeft in zijn kring jongelui, wien men een pleizierige leerzamen middag gunt.

Dringend verzoekt ondergeteekende zoo spoedig gelijk opgave van het aantal kinderen dat men we te introduceeren. De toegangskaarten ontvangt dan enkele dagen vóór den nog later vast te s middag.

Een woord van grooten dank aan de Directie va Rotterdamsche Lloyd en van de Kon. Paketvaart- die door het beschikbaar stellen hunner films, zoo'n ruime mate bijdragen tot het verspreiden meerdere kennis over onze Overzeesche Gewest Moge andere groote lichamen, welke films van bedrijf in Indië hebben laten maken, hun lo voorbeeld volgen en ons hun films ter beschik stellen. Zij kunnen er van verzekerd zijn dat er nuttig gebruik van gemaakt zal worden.

Secretaris: L. D. PET
Saxenburgstraat 34
Telefoon 22490.

Afdeeling 's-Gravenhage.

UITVOERING OP 27 JANUARI IN HET GEBOU PULCHRI STUDIO.

De verwachtingen waren hoog gespannen. Beh dat de Indische violist Fritz Hinze zich zou laten ren, stond op het programma de vertooning va rolprenten: Een reis met de Patria van Rotterdam Batavia, en een Molukkenreis per Plancius. De bel stelling van de leden was zoo groot, dat reeds d te voren alle plaatsen (ongeveer 600) gereserv waren. Voorts was mededeeling ontvangen, dat de stelling bijgewoond zou worden door de Javaan vorstelijke personen, die in opdracht van den So hoenan van Soerakarta en den Sultan van Jogja naar Nederland gekomen zijn om Koningin en P geluk te wenschen bij de herdenking van Hun 25-j huwelijk.

Nadat Pangeran Ario Mataram en zijne gemalin K djeng Ratoe Alit en hun zoon Raden Mas Maladhi Pangeran Ario Soerjodiningrat met gevolg plaats nomen hadden, sprak de Voorzitter, de heer Zuy hoff, een welkomstwoord, waarin hij in het bijzo de Indische prinses en prinsen dank zegde voor hu tegenwoordigheid. Spreker zette het doel van de eeniging uiteen en gaf daarna een toelichting bij h programma. Een extra woord wijdde spreker aan F Hinze. Na in herinnering gebracht te hebben een sage uit het zeer waardeerende artikel, dat zijn meester, de bekende Russische violist Alexa Schmüller, schreef naar aanleiding van Hinze's e optreden in Amsterdam, eindigde spreker met te gen, dat 't hem een groot genoegen deed dat he vereeniging Oost en West was, die Fritz Hinze i gelegenheid gesteld had het eerst in de residenti te treden en dat hij hem het meest mogelijke succe zijn verderen loopbaan toewenschte.

Vervolgens werd de Patriafilm vertoond. Helaa

...erde deze eene groote teleurstelling op. De vertooning ...as beneden peil, en zulks niettegenstaande de Secre...ris van de Amsterdamsche afdeeling, door wiens tus...chenkomst de film verkregen was, hem zeer roemde ... de heer Mullens, die voor de projectie zorg gedra...en had, verklaarde, dat deze in allle opzichten prima ...erzorgd is geworden, dat zij heeft plaats gehad met ...in eerste klasse theater-projectie-apparaat en bediend ... geworden door zijn operateur, welke steeds zijne ...roote voorstellingen in onze theaters heeft behandeld. ...et onderzoek naar de oorzaak van de slechte resul...aten wordt voortgezet. Hangende dit, moet aan zus...rafdeelingen worden ontraden de Patriafilm te doen ...ertoonen

Daar aan alles een eind komt, was ten slotte ook de ...atriafilm afgerold. Er vielen tranen in de zaal, niet ...an smart over zijn verscheiden, doch van pijn aan ...e oogen.

In de pauze werd den hoogen gasten thee aangebo...en in een afzonderlijk vertrek. Nadat zij in de zaal ...aren teruggekeerd, trad Frits Hinze op met muziek ...an Senaillé (Sonate g-moll), Francoeur (Sicilienne et ...igandon), Schubert (Rosamunde), Schumann (Fan...siestuk op 73 no. 3) en Bach (Ciaccona). Door zijn ...itstekend spel werd het zoo op de proef gestelde ge...uld van het publiek ruimschoots beloond. Het publiek ...as zeer enthousiast en toonde dit door luid applaus ...n bloemen.

Ook de vertooning van de Planciusfilm was een suc...es, zoodat de zoo slecht aangevangen avond nog goed ...indigde.

HET BESTUUR.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND.

De dag van de uitvoering in de Groote Kerk te 's-Gravenhage (zie vorig no.) is verschoven van 19 op ... Febr. (Dinsdag).

De opgave van het aantal gewenschte kaarten van ...25 kan nog tot den 10en Februari worden ingediend.

Van de Redactie.

De hh. Secretarissen der afd. Amersfoort en Apeldoorn gelieven ons te willen verontschuldigen dat de door hen ingezonden berichten, wegens plaatsgebrek, in dit Nr. niet zijn opgenomen.

Van het Informatie-Bureau:

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

Th. H. Neys, Controleur 1e kl. b. h. Binnenlandsch Bestuur, Oegstgeest, van Assendelftstraat 14.

Mevr. E. D. Kunst Graichen, geboren Lijtsman, Comm. v. d. Belastingen, Duitschland, Blankenhain, Thuringen.

C. A. W. Fournier, Ingenieur met den persoonlijken titel en rang van hoofdingenieur b. d. Artillerie Constructiewinkel te Bandoeng, Haarlem, p. a. L. van der Wilk, Heerenweg 273, den Hout.

J. Terpstra, analist b. d. Dienst der Volksgezondheid, Marrum, gem. Ferwerderadeel), prov. Friesland.

J. H. A. Wagelmans, landmeter der 3e kl. b. h. kadaster, Amsterdam, Jacob van Lennepkade 221 I.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Mej. J. M. Molhuysen, Veemarktstraat 97A te Groningen, als leerares bij het Openbaar Middelbaar Onderwijs;

Dr. J. B. Tielrooij, Ipenrodestraat 16 te Haarlem, als leeraar bij het Openbaar Middelbaar Onderwijs;

C. J. van Mervennée, Retiefstraat 53 I te Amsterdam, als gouvernementsarts bij den Dienst der Volksgezondheid;

A. A. Kole, P. Lastmankade 39 te Amsterdam en W. Th. Weijts, Van Gilselaan 9 te Roosendaal (N.-Br.), beiden als onderwijzer bij het M. U. L. O.

H. J. Goossens te Valkenswaard, als ambtenaar voor de Binnenvisscherij;

A. J. van Wilgenburg, Jan van Riebeekstraat 15 te Amsterdam, als administratief ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur;

J. Poen te Haarlemmermeer (Lisserbroek), Hoofd der Openbare Lagere School No. 11, als onderwijzer bij het M.U.L.O.;

Mevrouw P. F. Vermazen, Regentesselaan 73 te 's-Gravenhage, als onderwijzeres bij het M.U.L.O.

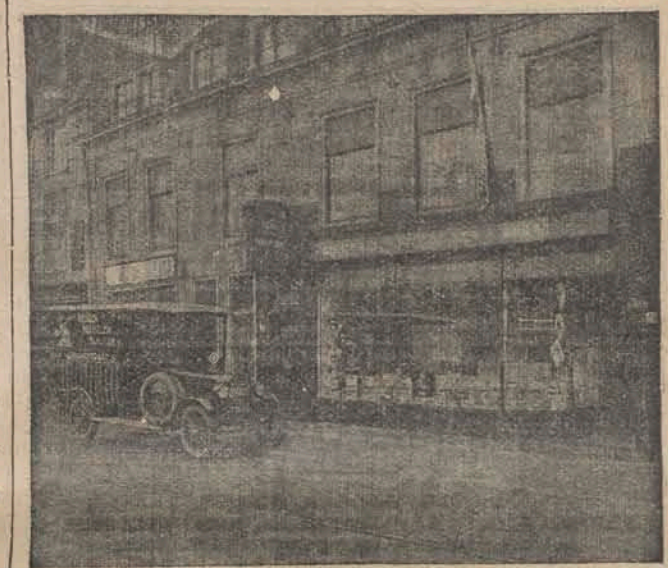
Berichten over onze Adverteerders

COR VAN MOORSEL, DEN HAAG

Met steeds nieuwe kracht veert het zakenleven na elke periode van depressie energiek op. Bestaande zaken worden door verbouwing in moderne stijl ingericht. Andere ondernemers geven blijk van vertrouwen in de toekomst door nieuwe zaken te openen. Overal een streven naar grootere expansie, maar vooral daar, waar van overheidswege steun wordt verleend om door het scheppen van gunstige omstandigheden den winkelstand in zijn streven naar uitbouw te ondersteunen, valt deze activiteit zeer op.

In de omgeving van den nieuwen verkeersweg zien wij tal van zaken verrijzen.

Naast grootere maatschappijen zooals De Bijenkorff,

etc. tracht ook de enkeling zijn werkkracht te uiten, opdat de Haagsche winkelstand over een keur van comfortabel ingerichte winkels kan beschikken.

Door de metamorphose van de Jan Hendrikstraat werd ook hier een nieuwe gelegenheid geschapen om met vooruitzicht met succes nieuwe zaken te openen.

De heer Cor van Moorsel, welke reeds 23 jaar bedrijfsleider der firma P. B. v. Moorsel en Co. was, heeft in het pand No. 9 van deze straat een zeer modern ingerichte zaak geopend in bedden, tapijten, vloerzeilen, enz. In een zeer ruime etalagekast, welke des avonds zeer rustig verlicht is, vinden we een keur van vitragegordijnstoffen, tapijten, karpetten en loopers, dekens, spreien, etc., alleen uitsluitend goederen van 1e klas fabrieken. Voor complete inrichting is hier dan ook een ruime en zeer smaakvolle collectie voorhanden, waarbij de vakkundige voorlichting van den directeur uw keus ongetwijfeld zal vergemakkelijken. Speciaal voor uit Indië repatrieerende families is dat dus een bij voorkeur aangewezen adres.

Bij de opening, welke dezer dagen plaats vond, werd een memorandum, tevens prijscourant, geïllustreerd door den bekenden Rotterdamschen sierkunstenaar Bern. Romein, voor de koopers beschikbaar gesteld.

Deze prijscourant geeft een goed inzicht van de zeer groote collectie der firma, terwijl de vergelijking der daarin genoteerde prijzen een uitnoodiging tot koopen is.

Mutatiestaat van 27 Jan. tot 3 Februari 1926.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
... Barto, Leeraar M. O., Arnhem, Pontanuslaan 44. f 5.	den heer J. P. Donk te Dieren.
... J. Averes, Amsterdam, Pieter Baststraat 2A. f 5....	Eigen aanmelding.
... I. H. L. Andriesse, Den Haag, Gr. Hertoginnelaan 114. f 5.	den heer R. Zuyderhoff te Den Haag.
... B. van Bommel, Oud Directeur M.U.L.O., Den Haag, Laan van Meerdervoort 512. f 5.	Secretaris Dagelijksch Bestuur O. en W.
... F. Bulhof, Gep. O.-I. Ambtenaar, Den Haag, Speelmanstraat 4. f 5.	Secretaris Dagelijksch Bestuur O. en W.
... W. Visser, Hoofdcommies P.T.T., Den Haag, Beukstraat 46. f 5.	Secretaris Dagelijksch Bestuur O. en W.
... E. Quadekker, Off. v. Gez. 1e kl. N.-I. L., Den Haag, Bezuidenhout 125. f 5.	Administrateur O. en W.
... A. van Bovene, Redacteur-Correspondent van de Preangerbode, Weltevreden, Raden Salehlaan 19. f 5	den heer B. R. v. d. Most te Weltevreden
...nderneming „Pasir Nangka". f 6 (Halte Tjibeber S.S.-W.L.)	den heer P. J. Brandenburg Weltevreden, Kramat 168.
...nderneming „Tjibogo". f 6. (Halte Tjibeber S.S.-W.L.)	den heer P. J. Brandenburg Weltevreden, Kramat 168.
...nderneming „Leuwi Manggoe". f 6. (Halte Tjibeber S.S.-W.L.)	den heer P. J. Brandenburg Weltevreden, Kramat 168.

Nieuwe Begunstiger:

Mevr. N. van den Berg, Apeldoorn, Boschweg 13. f 1.

Afschrijven:

Th. J. Heitink, 1ste Luitenant Art., Tjimahi.

Adresveranderingen:

... G. van der Meulen, Amsterdam, van: Weteringschans 115, naar: de Lairessestraat 9.

... h. n Soeporno, Jur. Stud., van: Leiden, De Genestetstraat 8, naar: Den Haag, Paulinastraat 42. f 2.50.

...evr. Wed. A. Nill-Marinissen, Den Haag, van: Laan Copes van Cattenburch 58, naar: Weissenbruchstr. 9, p. a. Schaepman.

...r. W. O. Stikker, Den Haag, van: Gr. Hertoginnelaan 87, naar: Jacob de Graefflaan 3.

...evrouw Stikker, Den Haag, van: Gr. Hertoginnelaan 87, naar: Jacob de Graefflaan 3.

... H. G. Veling, van: Middelburg, Gravestraat I 257, naar: 's-Hertogenbosch, p. a. den Heer Vroom, Korenstraat.

Mevrouw J. Schomaker-van Assendelft, Begunstigster, Den Haag, van: Aert v. d. Goesstr. 25, naar: Valeriusstraat 97. f 2.50.

L. C. F. Polderman, Gep. O.-I. Hoofdambtenaar, van: Bandoeng, Riouwstraat 53, naar: Den Haag, Acaciastraat 19. f 5.

D. J. Spanjaard, Kapitein Mil. Adm., van: Bandoeng, Javastraat 12, naar: Bandjermasing, Boomstraat.

F. G. Putman Cramer, thans: Resident te Serang.

Prof. H. M. Neeb, Hoogleeraar Technische Hoogesch., Bandoeng, van: Dagoweg 47, naar: Ravijnweg bij den Nieuwen Lembangweg.

F. J. Nainggolan, Gouv. Ind. Arts, thans te Sawahloento.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West- of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlicht. zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Te biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanv. te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerla 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Ind bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetre willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenh verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede d
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede v verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-In**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw her
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw her
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-In**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

MMER 6 DONDERDAG 11 FEBRUARI 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË: Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

IT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER OORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

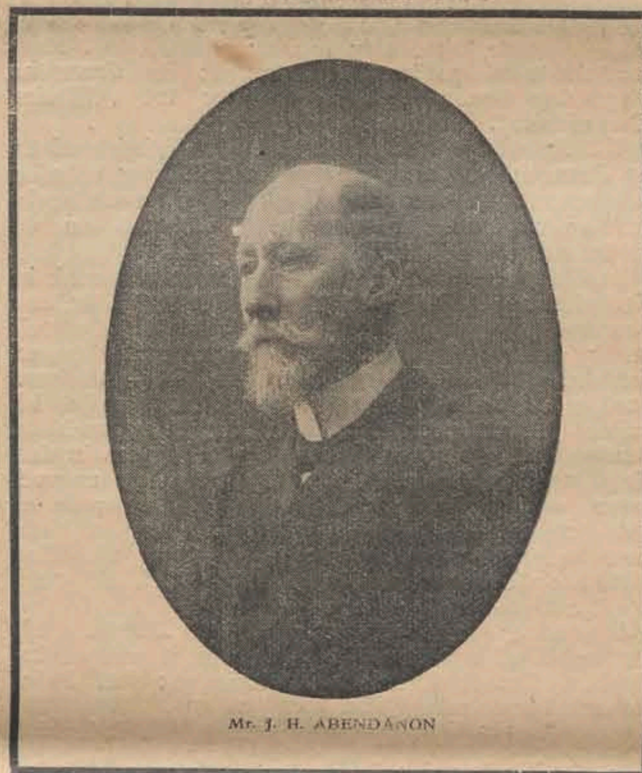
Memoriam Mr. J. H. Abendanon

door

Prof. Dr. G. A. J. HAZEU.

acques Henry Abendanon, wiens overlijden te naco op den 13den Dec. j.l. zijne vele vrienden Oost en West onlangs zoo smartelijk getroffen ft, was op den 14den October 1852 te Paramaribo oren. Tusschen die beide data ligt een lang en lzaam-werkzaam leven besloten: de eerste jeugden in Suriname, een studietijd in Nederland, een tigjarige ambtelijke loopbaan in Nederlandsch t-Indië, eindelijk de periode van het otium cum nitate in Nederland, voor hèm, voor zoover zijn ndheidstoestand het maar eenigszins toeliet, anders dan een voortzetting van zijn veelzijdige zaamheid in Indië, thans niet meer gebonden ambtsplichten. En toen, in de allerlaatste en, hij zich genoopt voelde, eerst gedurende de e wintermaanden, ten slotte voorgoed in mildere ken te vertoeven, zelfs toen nog koos zijn rustes werkzame geest tot gezondheidsoorden zulke atsen uit, waar hij eenig zijn belangstelling wekd onderwerp ter bestudeering zou vinden: zoo s het in Spanje, te Las Palmas en ten slotte in rokko.

n 1873 promoveerde de toen 21-jarige Abenon te Leiden in de rechten. Daarna ging hij naar lft om zich voor te bereiden voor het zoogeamde Grootambtenaarsexamen, dat hij in 1874 t goed gevolg aflegde, waarna hij ter beschikg van den Gouverneur-Generaal werd gesteld benoemd te worden bij de Rechterlijke Macht in derlandsch-Indië. [1])

Mr. J. H. ABENDANON

Van 1875 tot 1888 volgde Abendanon de gewone loopbaan van den rechterlijken ambtenaar in Indië, slechts onderbroken door een buitenlandsch verlof (wegens ziekte) tusschen 1882 en 1884.

In 1889 echter zien we hem benoemd tot Secretaris van het Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid. Nadat hij dit administratieve ambt ruim vier jaar bekleed had, keerde hij (1894) terug bij de Rechterlijke Macht, thans in de functie van Raadsheer bij het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië, als hoedanig hij tot 1900 werkzaam was; ook in deze periode viel een buitenlandsch verlof, ditmaal van één jaar (1895—1896) en bovendien, aansluitend aan dat verlof, een diplomatieke zending naar Bangkok (Siam), teneinde de Regeering in te lichten nopens de in dat land aanwezige Nederlandsche onderdanen.

In 1900 eindelijk trad hij op als Directeur van het Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid. De vijf jaren van dat directeurschap vormen de slotperiode van zijn ambtelijk leven: in Mei 1905 verliet hij den Indischen dienst met pensioen om,

[1]) Ten einde de kans te verhoogen, dat hij de taal verstaan van zijne aanstaande justiciabelen, had behalve de verplichte talen (Javaansch en Maleisch), ook nog het Soendaneesch bestudeerd.

na een langdurige terugreis „om de wereld" (via China, Japan, Honolulu, de Vereenigde Staten, Centraal-Amerika, de Antillen, Porto-Rico en Suriname) zich metterwoon in Den Haag te vestigen.

Dit is wat in 't ambtelijke heet Abendanon's „staat van dienst", zich uitstrekkend over dertig jaren, en zeer in 't kort schetsend een eervolle ambtelijke loopbaan.

Dat intusschen zijn daadwerkelijke belangstelling en werkzaamheid, *gedurende* zoowel als *na* zijn diensttijd, zich heeft bewogen op een veel ruimer gebied dan uit dien dienststaat valt af te leiden, dat blijkt dadelijk wanneer men kennis neemt èn van zijn geschriften èn van de niet-ambtelijke functies door hem bekleed. Zonder in 't minst aanspraak te willen maken op, of zefs maar te streven naar volledigheid, zij het mij vergund het een en ander daaruit te vermelden.

Op zuiver-juridisch gebied heeft Abendanon, behalve door eenige kleinere opstellen in „Het Recht in Nederlandsch-Indië", van welk tijdschrift hij gedurende de jaren 1897 tot 1899 redacteur was, de Indische rechterlijke ambtenaren wel voor altijd aan zich verplicht door zijn verzamelwerk „De Nederlandsch-Indische rechtspraak en rechtsliteratuur", omvattende de jaren 1849 tot 1917 (respectievelijk verschenen te Batavia in 1881, 1892 en 1898, te Leiden in 1908 en te 's-Gravenhage in 1918) en vormend een zoogenaamde klapper op de Nederlandsch-Indische rechtspraak.

Naar aanleiding van de uitgave van dit werk benoemde de Koninklijke Akademie van Wetenschappen te Amsterdam hem in 1898 tot haar Correspondent in de afdeeling Letterkunde; waarschijnlijk is ook zijn benoeming tot Ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw in 1899 als een officieele waardeering voor dien arbeid te beschouwen.

In 1887 was reeds verschenen een studie over „De rechtstoestand van den Inlander in Algerië vergeleken met de beginselen te dien aanzien in Nederlandsch-Indië geldend" (Batavia); de Fransche Regeering benoemde den schrijver tot „Officier d'Académie".

Uit hetzelfde jaar dateert „De veiligheidspolitie op Java en Madura", waarna in 1891 nog volgden beschouwingen over de „Publiek- en privaatrechterlijke verhoudingen tusschen Nederland en de Nederlandsche Koloniën".

In 1896 verscheen te Leiden „De rechtspraak in Nederlandsch-Indië, speciaal over den Inlander, een voorloopig program door een Nederlandsch-Indisch rechterlijk ambtenaar". Titel en ondertitel geven voldoende de strekking aan van dit anonieme boekje; „anoniem", zegt de schrijver, „omdat hij (zijne) ideeën voor zichzelf wilde laten vechten, zonder dat de persoonlijkheid des schrijvers in den strijd gemengd worde". Terwijl thans, na zooveel jaren, moeilijk meer valt te oordeelen over de in dat boekje voorgestelde hervormingen, trekken daarentegen nu nog sommige punten uit zijne kritiek op den toen bestaanden toestand de aandacht als treffend juist.

Bijzondere vermelding verdient Abendanon's werkzaamheid, gedurende bijna zijn ganschen Indischen diensttijd, in de Directie van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, eerst als lid, later vele jaren als Secretaris, (mede)-redacteur van het „Tijdschrift", eindelijk ook als Vice-president. Bij zijn definitief vertrek naar Europa erkende de Directie zijn bijzondere verdiensten door hem het eerelidmaatschap te verleenen. (Notul. Batav. Gen. deel XLIII, 1905, p. 22—23). Inderdaad heeft gedurende een reeks van jaren Abendanon een niet gering deel van zijn vrijen tijd met merkbare voorkeur aan de belangen van dit Genootschap gewijd, hij had er hart voor en vond onder zijne mede-Directieleden verscheidene van zijn beste vrienden en geestverwanten: ik noem slechts de namen van Groeneveldt, Brandes, Snouck Hurgronje, Hoetink enz.

Kort na zijn terugkeer in Nederland versch[...] achtereenvolgens een vrij omvangrijk rappo[...] enkele brochures, welke direct voortvloeiden [...] zijne bemoeienissen, gedurende de laatste jare[...] zijn ambtelijke werkzaamheid, met vraagstu[...] op het gebied van handel en nijverheid, voora[...] 't oog op de bevordering van de inheemsche, [...] of voor de eigen bevolking van Indië te organis[...] nijverheid (huisvlijt en kunstnijverheid). Zi[...] 1906 te Amsterdam gepubliceerd boek „De mid[...] welke van Staatswege in het werk zouden z[...] stellen om in de Inlandsche maatschappij op [...] en Madura nijverheid en handel tot bloei te br[...] en daarnaast ook de uitoefening van kunst e[...] verheid te bevorderen", bevat hoofdzakelij[...] resultaten van een uitgebreide dienstreis, gedu[...] zijn directeurschap van het Departement, wa[...] immers destijds ook nog „de Nijverheid" wa[...] vertrouwd, over Java en Madura ondernomen[...] Fransche bewerking van dit rapport vindt me[...] genomen in de „Comptes rendus" van 1907 v[...] Publications de l'„Institut Colonial internati[...] Ook een paar geschriften over het destijds in [...] veel besproken „Zoutbriketstelsel", dateeren u[...] jaar 1907. En toen in 1911 te Soerabaja een „[...] congres" zou gehouden worden, was het alwe[...] heer Abendanon, die daarop in Nederland de[...] dacht vestigde, door een voordracht, welke hij [...] in de Nederlandsche afdeeling der N.-I. [...] schappij van Nijverheid en Landbouw. ('s-Gr[...] hage, 29 November 1910). [2])

Voor iemand met zóó veelzijdige belangst[...] als Abendanon moest, nu hij voortaan vrijelijk [...] zijn tijd kon beschikken, de verleiding groo[...] om een meer of minder actief, dikwijls een [...] actief aandeel te nemen aan in of buiten Ned[...] gehouden Congressen en andere bijeenkom[...] waar gehandeld werd over vraagstukken en [...] gen, welke hem ter harte gingen.

Zoo nam hij deel aan het Congres voor „An[...] pologie criminelle" te Milaan (1906), de N[...] heids- en Kunsttentoonstelling te Crefeld (190[...] hij als voorzitter van het comité van voorber[...] hielp organiseeren [3]) en het Congres voor „[...] Education" (1908) te Londen. Veel moeite g[...] zich ook voor een Congres over het Rassenpro[...] in 1911 te Londen gehouden, naar aanleidin[...] welk congres hij in de „Indische Vereenigin[...] 's-Gravenhage, den 18en Febr. 1912, een rede [...] getiteld: „Het samengaan van alle volken o[...] weg van vooruitgang". Hij was ook een werk[...] lid van de Japansche Commissie van „Nederla[...] den Vreemde" en promotor van de Spaansche [...] missie dezer Vereeniging.

Als lid van het „Institut Colonial internati[...] tot welks oprichters hij behoorde, bezocht h[...] Congressen van dit Instituut, achtereenvolge[...] Parijs, Londen, Brunswijk, Brussel, Den Ha[...] zelfs in 1924 nog te Rome; voor verscheidene [...] bijeenkomsten schreef hij uitvoerige gedoc[...] teerde rapporten, o.a. — behalve het boven [...] genoemde — over „Le crédit à accorder [...] indigènes" (1907) en over „Les dispositio[...] prendre pour obtenir la collaboration des [...] indigènes à l'administration et au gouvern[...] des Colonies" (1913).

Zelfs gedurende de laatste jaren zijns leven[...] hij nog rusteloos werkzaam.

In de Bijdragen van het „Koninklijk Instit[...] van 1923 verscheen van hem een lijvige studie o[...] „Het Oud Spaansch Koloniaal Stelsel, zooals [...]

[2]) Welke voordracht is verschenen in de „Indisch[...] cuur" van 13 en 20 Dec. 1910 en daarna als afzond[...] brochure werd uitgegeven, met den titel: „Ontwik[...] van eene zelfstandige nijverheid en van een eige[...] del in de Inlandsche maatschappij van Ned.-Indië, [...] meer als gevolg van het in Juli 1911 te Soerab[...] houden congres met tentoonstellingen betreffe[...] cultuur en de bereiding van vezelstoffen".

[3]) Naar aanleiding hiervan verwierf hij het Of[...] kruis van de Kroonorde van Pruisen.

rgelegd in de „Leyes de Indias" ". Te Madrid bliceerde hij in 1921 een boekje in 't Spaansch r „Las Indias Neerlandesas". Hij brak een lans r de oprichting van een leerstoel voor 't Spaansch n een der Nederlandsche Universiteiten, en een rblijf in 't belang zijner gezondheid te Las Palts (Canarische eilanden) maakte hij dienstbaar n een studie over de relaties van Nederland met Canarische eilanden, naar aanleiding waarvan hij lezing hield voor de Nederlandsche Maatschappij Letterkunde te Leiden (op 1 October 1920: „De otaanval van Jhr. P. van der Does op de Canache eilanden en het eiland Santo Thomé in 1599, gens Nederlandsche en Spaansche bronnen").

En eindelijk dank ik aan een mij welwillend verekte particuliere mededeeling nog de wetenap, dat gedurende zijn verblijf in Marokko in n winter 1924—'25, Abendanon nog gelegenheid nd tot „bestudeering van het onderwijs aan jonns en meisjes, in al de voornaamste plaatsen van rokko".

Kan men zich uit het voorafgaande in ruwe trekn een voorstelling vormen van den omvangrijken veelzijdigen arbeid door Abendanon verricht, het enlijke centrum van zijn nooit-verflauwende, jd waakzame belangstelling was toch gelegen in *zorg voor de belangen van de inheemsche beking van Indië;* dáár lag het zwaartepunt van n werken en streven, dááraan heeft hij zich ged met onbaatzuchtige liefde, met hartstochteen ijver, ook met een taaie, somtijds koppige rdnekkigheid, als zij, die den vriendelijk-zachten, erst-correcten gentleman slechts oppervlakkig nden, niet in hem zouden vermoed hebben. *Deze* elangrijkste - zijde van Abendanon's arbeid vercht daarom een meer uitvoerige bespreking.

Basis en uitgangspunt daarbij waren — zoo zou n het wellicht kunnen formuleeren — twee stelgen, voor Abendanon de waarde hebbend van nvechtbare axioma's en wel 1: de inheemsche oners van Nederlandsch-Indië hebben van de de der Nederlanders (Bestuur en particulieren) der alle omstandigheden aanspraak op volkomen ijkwaardige behandeling en bejegening als onder ijke omstandigheden aan Europeanen zou ten l vallen; elk onderscheid, gegrond alléén op ras huidskleur, is immoreel en daarom ontoelaatar, en 2: Nederland en de Nederlanders hebben als hun duren plicht te beschouwen, den voorgang — geestelijk en stoffelijk — van Indië's volking naar beste krachten te bevorderen en veel mogelijk de belemmeringen op te ruimen, daaraan in den weg staan.

Voor Abendanon persoonlijk werd het — direct indirect — werken voor dit doel weldra méér n een plicht, het werd hem een levensbehoefte een levensvreugde tevens, waaraan hij onvereibaar en nimmer ontmoedigd zich gaf, ondanks looze teleurstellingen en verdrietelijkheden, óók t en hoon, die hem waarlijk niet zijn bespaard leven.

In den tijd, toen Mr. Abendanon zijn loopbaan in lië begon — en zelfs nog een aantal jaren arnà — heerschte daar in alle bevolkingslagen „rustige rust"; er was nog geen sprake van ige „beweging", van eenig zelfstandig streven ler de inheemschen, laat staan van openbare ing van eigen gevoelens of meeningen. Eerst merhand begonnen zeer enkele jongeren vaag seffen, hoeveel hun als volk ontbrak en er over denken, hoe in dit alles verbetering ware te gen, doch spreken daarover deed men uiterst den en dan nog alleen in eigen intiemen kring met een bijzonder-vertrouwden Hollandschen end.

Het toeval nu heeft gewild, dat Abendanon nog zijn jongelingsjaren, als gymnasiast te Leiden, kennis kwam met een der eerste Indonesiërs, en in Nederland een volledige Europeesche opeding ten deel viel. Het was *Raden Mas Ismangoen Danoe-Winoto,* een Javaan gesproten uit een aanzienlijk geslacht van Jogjakarta, die destijds te Leiden de H.B.S. bezocht. De kameraadschap groeide weldra uit tot hartelijke vriendschap terwijl beiden eerst te Leiden, vervolgens te Delft zich voorbereidden voor een loopbaan in Indië, Abendanon bij de Rechterlijke Macht, Ismangoen bij het Binnenlandsch Bestuur. Later, in Indië, onderhielden zij zooveel de omstandigheden toelieten de vriendschappelijke betrekkingen, tot Ismangoen's dood in 1895. Wie in de door Abendanon geschreven biografie van „(zijn) eersten Javaanschen vriend" (opgenomen in „Nederlandsch-Indië, Oud en Nieuw" van 1919) het smartelijk relaas gelezen heeft van Ismangoen's ambtelijke ervaringen — in diens oog zoovele grievende en onverdiende teleurstellingen, grootendeels te wijten aan de omstandigheid, dat hij nu eenmaal „Inlander", geen Europeaan was —, kan zich voorstellen welk een diepen, onuitwischbaren indruk dit alles op Abendanon's gevoelig gemoed moet hebben gemaakt. En het schijnt wel aannemelijk, dat hierin, althans gedeeltelijk, de verklaring ligt van zijn sterke — in dien tijd onder Europeanen zeldzame — overtuiging ten aanzien van de aan Nederland passende houding tegenover pogingen van „Inlanders" om in de wereld vooruit te komen.

Hoe dit zij, een feit is het, dat Abendanon tot de eerste Europeanen heeft behoord, die de komende opleving onder de inheemschen als 't ware vóórvoelden, weldra de eerste teekenen daarvan, zoowel in hare oorzaken als in hare geweldige beteekenis voor de toekomst, dadelijk begrepen en dáárom tevens met vreugde begroetten.

Het allereerst voor niet-ingewijden merkbare symptoom van het zich voorbereidende Indische réveil was een, aanvankelijk in hoofdzaak tot prijaji-kringen beperkt, snel zich uitbreidend verlangen naar meer ontwikkelend onderwijs voor hunne kinderen, speciaal ook in de Nederlandsche taal. Dat men hierin niet maar een liefhebberij van enkelen had te zien, maar dat het den prijaji's daarmede wel degelijk ernst was, daaraan viel niet te twijfelen wanneer men waarnam, welke ongeloofelijke offers velen hunner zich daarvoor getroostten.

Abendanon was van oordeel, dat hier voor de Regeering een schoone taak, maar tevens een dringende plicht lag: naar krachten te voldoen aan een niet meer te miskennen verlangen naar meer ontwikkeling van de besten onder de inheemsche bevolking. Hij althans was daar diep van doordrongen, en het was dan ook de vervulling van een zijner liefste wenschen, toen hij, in 1900, zich belast zag met de leiding van het Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid: nù zou hijzelf krachtig ertoe kunnen medewerken, zijne idealen op dit gebied te verwezenlijken. Met voortvarendheid toog hij aan het werk.

Helaas, de jaren van zijn directeurschap hebben hem meer verdriet en teleurstelling, dan vreugde en voldoening gebracht. 't Is hier niet de plaats, daarover uitvoerig te zijn, nog minder om in bijzonderheden na te gaan, in hoeverre de betrekkelijk-geringe dadelijk-zichtbare resultaten aan hem zelven, dan wel aan factoren buiten hem moeten geweten worden. Slechts dit meen ik te mogen zeggen: ook al zou hij beschikt hebben over een veel grootere mate van takt, praktisch inzicht, werkelijkheidszin en organisatievermogen dan inderdaad het geval was, dan zou hij toch op dàt tijdstip bij lange na niet bereikt hebben wat hij zich had voorgesteld, en dat wel omdat de omstandigheden hem toen al zéér ongunstig waren: zuinigheid was het wachtwoord, de „openlegging" der Buitenbezittingen was het naaste doel van het Regeeringsbeleid, en de groote meerderheid der Indische autoriteiten was nog niet tot het inzicht gekomen van de urgentie van ingrijpende en daarom ongetwijfeld kostbare maatregelen, in 't belang van een ruime uitbreiding van de onderwijsgelegenheid, waarvoor

Abendanon een der toen nog zeer weinige overtuigde voorstanders was. Het besef van de „urgentie" werd over 't algemeen „nog niet officieel erkend"; daartoe waren vooraf eenige stooten van buitenaf noodig, die zich tòen nog niet hadden voorgedaan en de inheemsche bevolking had de organen om zich naar buiten te uiten nog niet gevonden.

Zelfs van de Hoofden der eigen bevolking vond de idealistische Directeur geenszins altijd steun voor zijne plannen; getuige de door hem bij de Regenten van Java ingestelde enquête naar de wenschelijkheid van het onderwijs aan meisjes van goeden huize, waarvan de uitslag uitwees dat slechts zeer enkelen hunner onvoorwaardelijk met de voorgestelde nieuwigheid instemden.

Toch, al heeft hij door den geschetsten ongunstigen samenloop van omstandigheden als Directeur geen „groot werk" kunnen doen in den trant als hij zoo zielsgaarne had gewild, ontegenzeggelijk zouden verscheidene kleinere verbeteringen en nieuwe regelingen op onderwijsgebied te noemen zijn, welke op zijn initiatief tot stand kwamen. Slechts één voorbeeld daarvan wil ik noemen: hij heeft een niet gering aantal jeugdige inheemsche knapen tot Europeesche scholen toegelaten, die zonder zijn persoonlijken invloed en enkele door hem gewijzigde bepalingen, voor immer van onderwijs met Nederlandsch als voertaal (de Europeesche school) zouden geweerd zijn. Hij heeft over die liberaliteit veel moeten hooren, en onmiddellijk na zijn aftreden als Directeur werden de bepalingen op de toelating van Inlanders tot de „Europeesche scholen" weer verscherpt. Maar slechts weinige jaren later, toen o.a. de nieuw opgerichte Rechtsschool behoefte had aan leerlingen, die een Europeesche lagere school hadden afgeloopen, moest worden erkend dat men, zonder de eenige jaren tevoren door Abendanon's invloed toegelaten knapen, moeite zou gehad hebben, een voldoend aantal candidaten voor het nieuwe instituut te vinden.

En zoo ging het eigenlijk over de geheele linie der onderwijspolitiek. Naarmate de „ontwaking van het Oosten" zich deed bemerken, waarvan weldra op allerlei wijzen ook Nederlandsch-Indië den terugslag ondervond, niet het minst toen ook uit de wereld der inheemschen stemmen opgingen, die tot de machthebbers doordrongen, kwam men ook hier tot het besef, dat er voor het onderwijs aan „Inlanders" veel meer behoorde gedaan te worden dan tot nu toe geschied was, en toen ging men ten slotte, slechts weinige jaren later, tòch den weg op, reeds door Abendanon aangewezen, doch wiens vertoogen men destijds nauwelijks ernstige aandacht had waardig gekeurd.

Intusschen deed Abendanon, in Nederland teruggekeerd, al wat hij kon om zijnerzijds de belangen te bevorderen, waaraan hij nu eenmaal zijn hart had verpand, zij 't ook thans als ambteloos burger. Een ieder kent de door hem bezorgde uitgave der brieven van *Raden Adjeng Kartini* [4]), de begaafde dochter van den Regent van Djapara, die de heer en mevrouw Abendanon in Indië hadden leeren kennen en waardeeren. Die brieven, in Nederland ruim verspreid en veel gelezen, gaven den stoot tot de *Kartini-beweging*, onder leiding van Abendanon en Van Deventer, en weldra tot de vorming van het „Kartinifonds", waardoor het mogelijk werd de thans op Java zoo bekende Kartinischolen in 't leven te roepen, modelscholen voor inheemsche meisjes. Hier althans mocht Abendanon een heerlijke en welverdiende voldoening smaken van zijn initiatief.

Abendanon heeft behoord tot de oprichters van de Vereeniging *„Oost en West"* en heeft jarenlang voor de door die vereeniging bevorderde belangen gearbeid. Vooral *„Boeatan"* had zijne sympathie: hierin trok hem bijzonder aan de poging om aan de producten van Indische kunstnijverheid en huisvlijt in Nederland een afzetgebied te verschaf Reeds als Directeur had hij voor dit en daar verband houdende economische belangen geij — men denke aan de door hem over gansch J en Madoera ondernomen dienstreis — doch to maals zonder direct resultaat. Ook in de *„Stu commissie van Oost en West"* was hij een ijv bestuurslid, waarbij zijn persoonlijke bekend met de groote meerderheid der jeugdige Indones die voor studiebelangen Nederland bezochten, zelden der Commissie van veel nut was.

Een overwegend deel heeft Abendanon ook ge aan de voorbereiding der zoogenaamde *„Kolon Onderwijscongressen"*, gehouden te 's-Gravenh in 1916, 1919 en 1924. Hoewel het denkbeeld 't houden van congressen in Nederland over onderwijs in Oost- en West-Indië niet van h doch van het Indisch Onderwijzersgenootschap ging, hebben toch allerlei omstandigheden ertoe leid, dat reeds de voorbereiding van het eerste C gres hoofdzakelijk door hèm geschiedde: zijn gebreide practische ervaring op 't gebied van C gressen in 't algemeen kwam hem hierbij ui mend te stade. Van de beide eerste congressen hij inderdaad de ziel en de drijvende kracht, wel bij de voorbereiding als bij de uitvoering: de over die vergaderingen gepubliceerde steno phische verslagen leest, kan zich daarvan zon moeite overtuigen. Tijdens de voorbereiding het derde Congres was zijn gezondheid reeds kelend. Toch nam hij nog deel aan de vooraf ga bsprekingen der bestuursleden, waartoe hij nù weer meermalen zijn gastvrij huis beschik stelde; en toen de zorgelijke toestand van de C greskas een oogenblik deed wanhopen aan de gelijkheid dat het Congres zou kunnen doorg toen was hij het alweer, die door de toezegging — indien het noodig mocht blijken — een ru extra-bijdrage uit eigen middelen, het Bestuur moed gaf door te zetten. Het Congres zelf heeft niet kunnen bijwonen — zijn gezondheidstoestand stond hem niet toe in het grillige voorjaar vaderlandsch klimaat te trotseeren —, maar der eerste gelukwenschen uit het buitenland, ke ons op den eersten Congresdag bereikten, afkomstig van Mr. Abendanon uit Rome.

Eindelijk - last not least - gedurende al de 17 van zijn verblijf in den Haag (1906-1923) stond huis van de familie Abendanon in de Jan v. Nas straat te 's-Gravenhage ten allen tijde gastvrij voor alle Indonesische jongelieden, die korter langer tijd in Nederland vertoefden. Het was oprecht verlangen, en voor hèm een groote vre de, voor hen allen een vaderlijk vriend, desgevra ook een belangeloos raadsman en een goed en maan voogd te zijn. In den vollen, waren zin woords stond hij altijd „met raad en daad" hen klaar; met welke bezwaren en moeilijkh zij zich ook tot hem wendden, in welke omstan heden zij ook verkeerden, zij konden altijd op rekenen. De, wel voor een ieder hunner duideli klare zuiverheid zijner beweegredenen, gep aan zijn persoonlijkheid en optreden, — „e inch a gentleman", waarbij vanzelf al elke ged te aan rassenmeerderheidsgevoel was uitgesl — was oorzaak dat de meesten hunner, zij 't binnen zekere grenzen, hem vertrouwen schon zèlfs in later jaren toen — hoofdzakelijk onder litieke invloeden — de mentaliteit der jong onder hen tegenover Europeanen hier te lande wijzigde. Het spreekt vanzelf dat, waar sympto van de bedoelde minder sympathieke houding voordeden, dit wel in de eerste plaats door Ab danon betreurd werd, immers hijzelf had een g deel van zijn leven besteed aan de bevordering van eene vertrouwelijke verhouding en hartel samenwerking tusschen Nederlanders en Indo siërs. Maar al kon hij in verscheidene gevallen wijze waarop de veranderde stemming tot ui kwam geenszins goedkeuren, in *zijn* houding teg over hen bracht dit geen verandering, ook al

[4]) Door duisternis tot licht. Gedachten over en voor het Javaansche volk (eerste druk Semarang, 1911).

hij geenszins blind was voor de feiten en om-ndigheden, welke de verhoudingen hebben be-loed, zoodat, indien hier van schuld sprake cht zijn, deze zeer zeker niet uitsluitend bij die gdige en daardoor wat heetgebakerde Indonesie jongelieden moet gezocht worden. Hij was en f in daden en in gezindheid „semper idem".

Vanneer we ten slotte de balans opmaken van leven, waarvan in de voorafgaande bladzijden racht werd een oppervlakkige schets te geven, kan men zich niet verhelen, dat niet zelden het sentiment een te groote plaats is ingeruimd nadeele van het practisch inzicht, wat weer niet len drong tot een stijfhoofdig doorzetten van eenmaal opgezet plan, waar een verstandige gankelijkheid voor goeden raad van meer prach aangelegde vrienden wellicht voor schadelijke rdrijving zou hebben behoed of mislukking zou ben voorkomen; in vele gevallen ware dan véél r bereikt in de richting, door zijn vooruitzienblik, die Mr. Abendanon niet kan worden ont-, als de éénig juiste aangewezen.

Maar, afgezien nog van het desniettegenstaande stand gebrachte, staat tegenover het gesignade tekort aan contante resultaten, de prachtige wijding, volledig en eerlijk, nooit-verflauwend nooit-ontmoedigd, waarmede hij tientallen van en heeft geijverd en gestreden voor een doel, dat spraak maakt op de sympathie van elken Nelander, die in de inheemsche bewoners van In-nog iets anders heeft leeren zien dan instruten ten dienste van de Europeesche grootustrie. Die ongeëvenaarde toewijding vond haar nd en prikkel in een hoog nationaal gevoel van ht tegenover de bevolking van het land, voor s ontwikkeling en vooruitgang naar zijn vasertuiging Nederland een groot deel verantdelijkheid draagt.

ier nu ligt Mr. Abendanon's beteekenis, in dit icht vooral heeft hij zijn landgenooten een voorld gegeven, dat door zijn zeldzame gaafheid en verheid eerbied en bewondering afdwingt: moge inzien dat het ook navolging verdient, ja ht. En wat de Indonesiërs betreft, het kan òns loening schenken, dat zij allen, zonder ondereid van politieke kleur, in Mr. Abendanon onrwaardelijk een oprecht vriend van hun volk ennen en waardeeren.

Leiden, Januari 1926.

Een belangrijk Boek.

Koloniale Geschiedenis, door Dr. H. T. Colenbrander, Hoogleeraar te Leiden.

I.

de rede, die Prof. Colenbrander in October j.l. d bij de aanvaarding van het Hoogleeraarschap de Vaderl. Geschiedenis, kondigde hij de verning aan van een werk van zijn hand over de chiedenis onzer koloniën. Nog vóór het oude verstreken was, verschenen bij de firma Mars Nijhoff deel I en II dezer Koloniale Geschieis. Een bespreking van dit belangwekkende werk eft niet te wachten, tot het derde deel het licht gezien, daar elk deel een afgerond geheel op f vormt. Deel I, Algemeene Koloniale Geenis, behandelt de historie der koloniën van re volkeren; Deel II geeft onze West en de tot 1816, terwijl het laatste deel de Oost van tot heden zal beschrijven. Onze bespreking heden zal uitsluitend over het eerste deel loo-

er terecht acht Prof. Colenbrander het voor de Indische ambtenaren, voor wie dit boek in dzaak is bestemd, noodig, ook iets van kolo-e verhoudingen in het algemeen te weten en toe biedt dit deel volop gelegenheid. Na een ining, waarin de schrijver de verschillende typen van koloniën (ook dominions en protectoraten) bespreekt, begint hij met de behandeling der koloniën van Portugal. De oorzaken van het zoeken naar en het vinden van zeewegen naar Indië en Amerika worden hierbij tevens onder de oogen gezien. Bij de beschrijving van de opkomst, bloei en ondergang der Portugeesche koloniën sluit zich in hoofdstuk III de geschiedenis der koloniën van Spanje aan, waarvan de huidige overblijfselen, „alles bij elkander, een schameler restant dan zelfs dat van Portugal" vormen.

Hoofdstuk IV, Noord-Amerika, geeft uit den aard der zaak hoofdzakelijk Engelsche geschiedenis, met belangrijke Nederlandsche en Fransche invloeden. Met de onafhankelijkheid der V. S. eindigt hier eigenlijk het „Koloniale", maar in de hoofdstukken V, VI en VII behandelt de schrijver vrij uitvoerig de politieke en oeconomische ontwikkeling der Vereenigde Staten tot op heden. Waarom hij dit doet, leert de Inleiding; immers het is „zeer belangwekkend den groei na te gaan van 't grootste der staatswezens, die zich uit de koloniale betrekking hebben losgescheurd om een zelfstandig bestaan te leiden." Eenigermate geldt hetzelfde (al is hier geen volledige autonomie verkregen) voor Canada met Nieuw-Schotland, Nieuw-Brunswijk, etc. (hfds. VIII) en Australië met Nieuw-Zeeland (hfds. IX), dat we van de eerste ontdekking door de Hollanders, via de strafkolonie aan Botany-Bay tot de Commonwealth volgen. Hier treft den lezer het vlugge tempo der moderniseering: Victoria voert in 1856 reeds den 8-urigen arbeidsdag in; Nieuw-Zeeland kent in 1893 reeds vrouwenkiesrecht, etc.

Met vrijwel gelijke uitvoerigheid als Noord-Amerika en de V. S. wordt nu in de hoofdstukken X tot en met XIV Zuid-Afrika's geschiedenis behandeld, die voor ons, Nederlanders, nog meer dan de eerste van belang is. Niet alleen door het verband, waarin het eerste deel dezer geschiedenis met onze Compagnie staat, maar misschien meer nog door onze stamverwantschap met de Afrikaanders. We zien het ververschingsstation van v. Riebeeck onder V. d. Stel een eigenlijke kolonie worden; maken kennis met de eerste nationale partij (de Graaf-Reinetten) en leven na de komst der Engelschen den voortdurenden strijd mee van Boer en Brit, wier tegenstelling in hoofdzaak berustte op de verschillende wijzen, waarop zij het na[illegible] stuk bezagen. In een kleine honderd pag[illegible]den we hier een uitnemende geschiedenis van Zuid-Afrika, die een helderen kijk op den huidigen toestand geeft.

Het nu volgende hoofdstuk XV, Britsche Rijksorganisatie, schetst de verhouding van Engeland tot zijn koloniën en Dominions en geeft elks mate van zelfregeering aan. Dit hoofdstuk gaat vooraf aan dat deel van het werk, dat voor ieder, die in ons Indië belang stelt, wel het meest belangrijke is, n.l. de geschiedenis van Britsch-Indië. Want niet slechts geldt deze voor een groot deel een gebied, waar ook Nederlanders werkzaam waren, maar we vinden hier bovendien een rijk en uitgebreid materiaal ter vergelijking en leering. Men leze, wat hier staat over de Brahmaansche, Boeddhistische en Mohammedaansche godsdiensten, over zelfbestuur, zending, onderwijs, landrente, etc. In dit hoofdstuk is ingelascht een overzicht van de Russische politiek in Azië, die van veel invloed is geweest op de binnenlandsche ontwikkeling van Britsch-Indië. Hoofdstuk XVIII sluit hierbij aan met de overige Britsche koloniën, waarvan ons de Straits-Settlements (waartoe ook de Kokoseilanden behooren) allicht het meest interesseeren.

Een afzonderlijk hoofdstuk is gewijd aan Egypte, dat wel nooit een eigenlijke kolonie van Engeland is geweest, maar toch in een eenigszins afhankelijke verhouding van dit land heeft gestaan en nog staat. Met dit hoofdstuk is Engeland, de kolossus onder de koloniseerende naties, afgehandeld. Nu volgen de jongere koloniseerende mogendheden: Frankrijk met zijn talrijke bezittingen in

Haarlem en Omstreken.

Afrika, het belangrijke Indo-China en de vele kleinere, België (aanvankelijk Leopold II privé) met de Congo, de korte geschiedenis der Duitsche koloniën, Italië, de Vereenigde Staten (Cuba en de Philippijnen) en Japan.

Op één punt bracht de lezing ons een teleurstelling, die we niet verzwijgen willen. Zij, die het Indië van de laatste jaren kennen, weten dat er, zoowel bij de regeering als bij vele vooraanstaande Inlanders, een levendige belangstelling bestaat voor de Philippijnen, na aan Indië liggende, met een bevolking, verwant aan die uit het Oosten van onzen Archipel. En de Philippino's worden door Amerika opgeleid tot zelfbestuur! De belangstelling heeft zich meermalen geuit in wederzijdsche bezoeken van ambtenaren en autoriteiten. Welnu, aan het Amerikaansche bewind op genoemde eilanden wijdt de schrijver drie bladzijden. We hadden er graag eenige tientallen bij gezien. Ook uit de betrokken literatuuropgave blijkt wel, dat verschillende belangrijke werken over dit onderdeel niet zijn geraadpleegd. We noemen er enkele:

Maximo Kalaw: Selfgovernment in the Philippines.

H. Miller: Economic conditions of the Ph. Islands.

Dr. G. J. Nieuwenhuis: Opvoeding tot Autonomie.

Doch dit is slechts een kleinigheidje bij de rijke stof, die het boek biedt. Ons oordeel is: een prettig geschreven, uiterst leerzaam werk en een kostelijke inleiding tot de geschiedenis der Nederlandsche koloniën. Een zorgvuldig bewerkt register vergemakkelijkt het opzoeken.

De uitgave is keurig; jammer dat de kaarten, die het titelblad belooft en waaraan men bij het doorwerken inderdaad behoeft gevoelt, ontbreken. Komen die misschien pas na het derde deel?

Dr. F. W. STAPEL.

Van Week tot Week.

Dinsdag 2 tot Maandag 8 Febr. 1926.

Indologische leergang. De 17e Indologische leergang van het Koloniaal Instituut (afd. Volkenkunde) te Amsterdam, zal van 15 Maart tot 12 Juni gehouden worden.

Hollandsche onderwijzers voor Indië. De Ind. regeering heeft zich dezer dagen telegrafisch tot den Minister van Koloniën gewend met het verzoek om zoo mogelijk dit jaar 150 Nederl. onderwijzers, in het bezit van de zgn. lager-akte, in opleiding te nemen voor de hoofdakte onder verband voor den Indischen dienst. De toelage aan die opleiding verbonden, thans bedragende f 900.— per jaar, is tijdelijk tot f 1200.— verhoogd.

Mr. L. M. Schorel. Tot lid van den Raad van Justitie te Semarang is benoemd Mr. L. M. Schoorel, thans tijdelijk buitengewoon lid van dien Raad. (Aneta, 3 Febr.).

Generaal-Majoor C. J. de Bruyn. Met ingang van 5 Mei a.s. is aan den Generaal-Majoor der Genie, C. J. de Bruyn te Bandoeng, op zijn verzoek eervol ontslag verleend. Als zijn opvolger is benoemd de Kolonel P. A. van der Burg. (Aneta, 3 Febr.).

M. Ypelaar †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 68 jaren, overleden de heer M. Ypelaar, oud-Hoofdingenieur van den Waterstaat in N.-I.

Groote brand te Menado. Bij een grooten brand aan den Chineeschen weg te Menado, welke aan kwaadwilligheid wordt toegeschreven, zijn verscheidene kantoren van Europ. handelsfirma's en toko's uitgebrand; de schade wordt geraamd op drie ton. (Aneta, 5 en 6 Febr.).

Univers. examens. Leiden. Taalkundig ex. Indologie P. Ridder. — Taalk. cand. ex. Indologie E. Luuring.

Hulde-adres Volksraad. De deputatie, die omstreeks 17 Febr. het hulde-adres van den Volksraad aan H.M. de Koningin zal aanbieden, bestaat — naar het Haagsche Aneta-kantoor verneemt — uit Dr. J. C. Koningsberger, Mr. A. A. Galestin en Mr. R. A. A. Fruin (resp. oud-voorzitter, oud-lid en lid van dien Raad).

Onderscheiding. Bij Kon. Besluit is benoemd t[ot offi]cier in de Oranje-Nassau-orde de kapitein D. W. Buys, van het Oost-Ind. leger, leid[er der] wetenschappelijke expeditie naar Oost-Bor[neo].

Theefabriek afgebrand. Aneta seint dd. Tasik[malaja], 8 Febr.: De theefabriek Galoenggoeng is afge[brand.] Oorzaak onbekend. De fabriek was verzeker[d voor] f 140.000.—.

Kunst, Kunstnijverheid en Hui[svlijt].

Maleische Kunstuitingen.

Van bevriende zijde werd onze aandacht ge[vestigd] op het aan *British Malaya* gewijde Augustus-n[ummer] van het zoo fraai geïllustreerde, in de Engelsc[he taal] geschreven en daarom misschien in Nederland n[og] te weinig bekende tijdschrift *Inter-Ocean*[1]).

Daar de daarin beschreven toestanden van het eiland Malakka, ook op kunstgebied, van zelf s[preken] vele overeenkomsten vertoonen met die van he[t] Indonesië, kan 't van nut zijn hier enkele ver[gelijkin]gen te trekken.

Die smalle landtong, zuidelijkste punt van h[et vaste]land van Azië, tusschen Sumatra en Borneo [...] ten Noorden door Siam begrensd, is een zeer [...]rende streek, voornamelijk dank zij de rijkv[loeiende] bronnen harer tweeling-industrieën: rubber en [tin. Dit] bewijzen o.a. de drie groote havenplaatsen: Si[ngapore,] Penang en Port Swettenham. Het historisch o[verzicht] vermeldt o.m. uit welk een verscheidenheid va[n stuk]jes het gebied is samengesteld: *„The Portuge[se were] the first Europeans to found settlements on th[e penin]sula. They were followed by the Dutch, and th[e Dutch] by the British. The British ocupation was eff[ected by] stages, and by arrangement rather than by c[onquest.] The Malays ceded Penang in 1786, the Dutch [gave] up Malacca and the Dindings in 1824. Singap[ore was] acquired from the Malays in 1819, Perak bec[ame Bri]tish protected in 1872, Selangor in 1874, Negri [Sembi]lan in 1874 and Pahang in 1888. The last f[our] federated themselves under British protection [...] Siam in 1909 ceded to Great Britain her su[zerainty] over Kedah, Kelantan, Trengganu and Perlis. [Singa]pore, Penang, Malacca and the Dindings fo[rm the] Crown Colony of the Straits Settlements and [are Bri]tish territory. Perak, Selangor, Negri Sembilan [and Pa]hang are Malay territory and form the Feder[ated Ma]lay States. Johore, Kedah, Kelantan, Trengg[anu and] Perlis are called simply Malay States."*

De portretten der Inlandsche vorsten doen z[ien, dat] zeer de meesten hunner reeds vereuropees[cht zijn.] *H.H. Sir Ibrahim,* Sultan van Johore, met ee[n] reeks Engelsche titels achter zijn naam, ver[toont in] zijn kaki uniform, al heel weinig van een [...] militair; de Sultan van Perak daarentegen doe[t, in zijn] nationaal costuum, meer aan een Atjehsch Ho[ofd den]ken, terwijl de *Yang di Pertuan Besar* van Ne[gri Sem]bilan een voor ons eenigszins belachelijk figuu[r slaat,] zooals hij gefotografeerd werd, zittend op een [...] den tuin, met een bediende achter zich, die, [...] van waardigheid, *pajong,* een damesparasol [...] kleurde franje, boven zijn hoofd houdt. Welk [...]rig bewijs van ontaarden smaak. Zoo iets is [...] Indonesië nog nimmer vertoond?

In een zeer belangwekkend artikel betreff[ende het] leven der Inlanders, beschrijft *Ivor H. N. Evans* [de oor]spronkelijke bewoners van het schiereiland, b[estaande] uit de drie zeer van elkander verschillende he[idensche] rassen: Negrito's, Sakai en Jakun, waarbij zich [...] Mohammedaansche Maleiers voegden, dezelfd[e] stam, die Sumatra en ook de kusten der ande[re Indo]nesische eilanden bewoont. Op de *British Em[pire Ex]hibition* te Wembley bij Londen waren bij de[n] ling van hun land verscheidene hunner, die [...] heugd waren, met ons Nederlandsch-Indiërs e[en Ma]leisch gesprek te kunnen aanknoopen. Den b[ezoekers] dier tentoonstelling moet ook wel opgevallen [zijn, dat] de kunstnijverheid — snij-, smeed- en weef[kunst —] dier Maleiers van Malakka in hare uitingen [...] overeenkomst vertoont o.a. met die van Sum[atra.]

Inter-Ocean geeft drie foto's van groepen ku[nstnijver]heidsartikelen. Op de eerste ziet men hetzelfd[e] drijfwerk, dat in Atjeh, Palembang en Men[...] wordt gemaakt, in den vorm van kommen en, [...] presenteerbladen en borden, horlogevormig[e ...]

1) A Dutch East Indian Magasine, covering Malaysia and incorporating Pictoresque Dutch East Indies, bij Kolff & Co [...] uitgegeven. Managing Editor is G. G. v. d. Kop, aldaar. Pri[js ...]

kalk-étuis (selapa-padoesie), sluitstukken van kusloopen. De tweede foto toont de primitieve, maar om niet minder artistieke gebruiksvoorwerpen van ewerk: koelkannen, potten en pannen, die men zoo in Indonesië vindt, terwijl dergelijk borduurk, als op de derde foto weergegeven, ook hier en op Sumatra en elders nog vervaardigd wordt. Bij foto's staat o.a. vermeld:

Of Malay arts and crafts, silver and gold ware, em-dery and pottery are of the most remarkable but ortunately these arts have almost died out (tout me chez nous!). There are only a few craftsmen who practice the working of gold and silver; the ern Malays prefer the products of European and European manufacture [2]).

With embroidery this is a little different, although modern art is quite different from the samples ed out in the past. The modern work is flatter, yet e of it is very attractive especially the articles used wedding presents."

dit laatste ook ergens in Indonesië het geval? erder lezen wij:

There are only a few places in Perak where pottery ade, and the tools which the Malay employs are of most primitive. A pottery-wheel is not used but ead a primitive structure of rattan.

s regards jewellery it is also remarkable to note it seems that in the past the craftsmen, employed uch kind of work at the courts of the Malay sul- and nobles, were of Javanese nationality or extion. In the design of the old Malay silver ware du and Buddhist influence are evident. The metal orked in low relief although there are also other ds. Niello ware is also met with, though it cannot pare with Siamese niello ware. It seems to have anated in Sumatra and Siam."

Atjeh en de Padangsche Bovenlanden werd en dt(?) dit procédé ook beoefend ter versiering o.a. zilveren gespen en wapengevesten.

de dans- en zangkunst hebben de Maleiërs, ook die Malakka, het lang niet zoo ver gebracht als b.v. de nen en Balineezen. Toch worden in deze aflevevan *Inter-Ocean* een paar bladzijden door *R. O. stedt*, Directeur van Onderwijs der Straits Settlets en Federated Malay States, met waardeering, geaan de *Pantuns*. Schrijver betoogt, dat de kern van r Maleisch zangvers een bedekte toespeling, een seltje *(riddle)* is, berustend op klank- en beteeis-assimulaties, zoodat ze eigenlijk niet voor verg vatbaar zijn, men kan hoogstens trachten den er van te raden en weer te geven. Bekoorlijk in eenvoud zijn deze *pantuns* bij de Maleiers, zelfs er kinderen, zeer geliefd.

Penang wordt, volgens schrijver, tegenwoordig, er Voor-Indischen invloed, de *pantun* ook gebruikt spot- of hekeldicht.

ot suggestieve illustratie van dit artikel: de foto een Maleisch meisje, dat schuchter wegschuilt in sarong, welke zij over haar hoofd getrokken heeft, dat slechts een gedeelte van haar aanminnig kopnet de sprekende, donkere oogen, er uitpiept.

venals in Indonesië geven de Maleiers van Malakka s Westersche tooneelstukken en opera's op hun n kluchtige wijze weer, de z.g. *Comedie Stamboel*. Maleiers, over de geheele wereld, houden van geest humor.

p de eerlang te Rotterdam te houden tentoonstelvan Midden-Sumatraansche kunstnijverheid (zie g Kol. Weekbl.) zal zeker veel van dit alles te beeelen zijn.

Wat mag de reden zijn, dat de Engelschen, die toch elders in h Indië de stichting van kunstnijverheids-onderwijs en -Musea n bevorderd, de Kunstuitingen dezer streken minder tot haar recht n doen komen?

Overzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Indië in 1925.

rtegenwoordigers van het Departement van *Financiën*, de *Javasche Bank*, de *Scheepvaartmaatschappijen* andere lichamen vertellen aan *De Locomotief* (31 blz. 4) hun *meening over 1925*. De algemeene toed is wel gunstig te noemen ten gevolge van de e productenprijzen, waardoor veel geld wordt verdiend en dus onder de bevolking komt. De heer *R. A. Kern*, adviseur voor Inlandsche zaken, gaf een overzicht van *de Inlandsche beweging*, de heer *A. J. N. Engelenberg*, leider van den P. E. B., sprak over *den politieken toestand*, een verklaring, die in het bizonder verband hield met het mogelijk aftreden van den heer Dwidjosewojo, met de rede van dr. Soetomo en den geest van non-co-operation. *De Loc.* van 2 Jan. (blz. 17) geeft verslagen van interviews met *mr. dr. D. Talma (de suikerindustrie)* en de heeren *Van Lonkhuyzen (de particuliere en de ambtelijke vakbeweging)* en *Bruyneman (de Chineesche wereld)*.

Over *de sociale taak der industrie* deelde *mr. dr. D. Talma*, voorzitter van *het Syndicaat van Suikerfabrikanten in Ned.-Indië*, het volgende mede: Dikwijls wordt de stelling verkondigd, dat op den ondernemer de moreele verplichting zou rusten, om in het belang van de welvaart der bevolking, temidden waarvan hij zijn bedrijf uitoefent, werkzaam te zijn. Dat kunnen wij in dien vorm *niet* erkennen. Ons doel is: ons product onder zoo gunstig mogelijke voorwaarden op de meest economische wijze te produceeren en te realiseeren, en daarvan hangt de keus der middelen af. Maar dat belang — en daar leg ik den nadruk op — ligt, behalve in de best mogelijke technische uitrusting der industrie, zeker niet in de laatste plaats op het gebied der materieele voorwaarden, welke de industrie verschaft aan hen, die direct of indirect voor haar werkzaam zijn dan wel grond of andere hulpmiddelen te harer beschikking stellen. Ook eischt haar eigen belang, dat zij in de streken, waar zij werkzaam is, *orde, rust, hygiëne* enz. aantreffe. Voor de schepping van deze factoren heeft de suikerindustrie in ruime mate bijgedragen, niet alleen door belastingen en andere heffingen, maar ook door bizondere uitgaven. Ik treed niet in details, maar het is overbekend, wat de industrie *met eigen middelen* heeft gedaan op het gebied van *medische behandeling en ziekenverzorging; bestrijding van volksziekten; aanleg en verbetering van verkeersmiddelen; woningbouw; desaverbetering; drinkwatervoorziening; verbetering van den grond en van de Inlandsche cultures; aanleg en verbetering van irrigatiewerken* en zooveel andere zaken meer, waarvoor bijzondere reserves moeten worden aangehouden; dusdanige uitgaven worden eenvoudig ten laste van de exploitatiekosten gebracht. Bijzondere aandacht verdienen wel de *irrigatiewerken*, die, door de onderneming aangelegd, en die, in verband met het stelsel van cultuurwisseling en met de bepaling omtrent het maximum gedeelte van den bouwgrond, dat de suikerindustrie mag occupeeren, in meerdere mate voor de bevloeiing van de bevolkingscultures dan aan de suikeronderneming zelve ten goede komen. Die werken zijn eigendom der gemeenschap, die eigenlijk door die gemeenschap hadden moeten worden betaald. Steeds zullen wij werkzaam blijven in het belang van de bevolking en zullen wij de bij ons aangesloten ondernemingen aansporen, om de tengevolge van de regeeringsbedreiging gestaakte reserveering of besteding van fondsen, weder te hervatten. Maar een noodzakelijke voorwaarde daartoe is, dat de overheid zich onthoudt van een dwingend en regelend optreden terzake. (Zie mede *Soer. Hbl.* 29 Dec. 3de bl.: *Nieuwe uitspraak, Z.*).

De heer *Bruyneman*, onderhoofd van het kantoor voor Chineesche zaken, sprak over *Chineesche zaken: Politieke opleving, Chineesche belangstelling in de publieke zaak, en het communisme*. Volgens hem is, wat de Chineezen in Ned.-Indië betreft, wel een van de belangrijkste feiten in het afgeloopen jaar geweest, dat bij de Chineezen een verhoogde belangstelling was te constateeren voor de verkiezingen, in het bizonder voor die van den *Provincialen Raad van West-Java*. Vroeger hielden de Chineezen zich afzijdig van al wat verkiezing was, maar het betere doorzicht breekt thans baan. Men is thans uit onder de knoet van de kleine minderheid, die de menschen altijd voorhield, dat ze niet aan verkiezingen moesten meedoen. Voor de drie in den provincialen raad beschikbare plaatsen hadden zich wel 20 candidaten opgegeven. Het inzicht, dat de belangen van de Chineezen hier te lande staan en vallen met die van Indië, breekt meer en meer baan. Men ziet in, dat het heil niet van buiten moet komen en dit is een verblijdend verschijnsel, al valt het niet in den smaak van een blad als de *„Sin-Po"*. (Zie ook de *Java-Bode*, 2 Jan.: *De provincie*). Ook zijn er teekenen, dat de Chineezen zich politiek willen gaan organiseeren. Van de overige maatregelen noemt de heer *Bruyneman* het feit, dat de Regeering er thans toe overgaat, te Batavia, Semarang en Soerabaja Hollandsche-Chineesche *meisjesscholen* op te richten en dat de Chineezen zijn

begonnen met de oprichting van *poliklinieken* voor alle landaarden, ook een mooi teeken van interesse in de publieke zaak. Dan noemt de heer *Br.* nog de externeering van de 5 *Chineesche journalisten*, die, in China gekomen, zich ontpopten als kiesmannen voor het Chineesche parlement. Het communisme is ontegenzeggelijk toegenomen. De Inlandsche communisten konden geen vergadering houden, of de Chineesche waren er ook aanwezig. In de pers wordt dan het aantal door de belanghebbenden echter overdreven, de rapporten wijzen anders uit. Bij de herdenking van Soen Yat Sen hebben de Inlandsche communisten die „beleefdheid" beantwoord door daar ook aanwezig te zijn. Communisme is eigenlijk niet het juiste woord. Het is de nationalistische beweging, waarvan de communisten zich meester willen maken. Nu kunnen de Chineesche voormannen wel zeggen, dat samengaan een einde zal nemen, zoodra men de communisten niet meer noodig heeft, maar de groote vraag is: zullen deze heeren zich er uit laten gooien? Zinovieff heeft toegegeven, dat zulks wel is gebeurd in Turkije, maar hij voegde er bij, dat dit niet meer zal voorkomen. En wat men van deze Russische heeren ook moge zeggen, het zijn geen knapen, die met zich laten spotten. Toch voelt de meerderheid der bevolking niet veel voor het communisme. Men is over het algemeen wel tevreden. Een verblijdend verschijnsel is de reactie, die ontstond bij het overlijden van den hoofdredacteur van de „*Sin Po*" en de belangstelling voor de verkiezingen ondanks alles, wat de voormannen daartegen schreven.

Gemeenteverkiezingen. Beperking van kinderarbeid.

Het *Bat. Nwsbl.* (30 Dec.) ontleent aan de „*Javasche Crt.*" (29 Dec.) een ordonnantie, waarbij *de regeling der verkiezing van leden van gemeenteraden* en wat daarop betrekking heeft, is herzien en opnieuw vastgesteld. De verkiezing zal voortaan plaats hebben voor elke bevolkingsgroep afzonderlijk. De tijd der periodieke verkiezing is de derde Dinsdag van Juni. De leden treden om de vier jaren af op den derden Dinsdag van Augustus. Op den derden Dinsdag van *Augustus 1926 treden alle leden van alle bestaande locale raden af. Kiesbevoegd* is ieder mannelijk Nederlandsch onderdaan-ingezetene, die voldoende kennis van lezen en schrijven heeft, 21 jaar oud is en in de inkomstenbelasting is *aangeslagen* over minstens *f* 300 's jaars. De eisch dat de belasting *betaald* moet zijn, is komen te vervallen. De ordonnantie treedt 1 Januari 1926 in werking.

Bij Staatsblad No. 647 is een ordonnantie vastgesteld — aldus de *Deli Crt.* (4 Jan.) —, waarbij maatregelen zijn getroffen ter *beperking van den kinderarbeid en den nachtarbeid van vrouwen.* Deze ordonnantie zal 1 Maart 1926 in werking treden. Behoudens nader genoemde voorwaarden is het vergund tusschen 10 uur n.m. en 5 v.m. vrouwen arbeid te doen verrichten in de suikerfabrieken gedurende den maaltijd, vezelfabrieken, cassavemeelfabrieken, olie- en palmoliefabrieken en de zoutfabrieken te Krampon en Kalianget (Madoera). Het hoofd van het kantoor van Arbeid kan voor door hem te bepalen tijdperken en onder door hem vast te stellen voorwaarden vergunning verleenen om vrouwen, tot een bepaald aantal, arbeid te doen verrichten tusschen 10 uur n.m. en 5 uur v.m. in de navolgende bedrijven: theefabrieken, koffie-etablissementen, tabaksondernemingen, rijstpellerijen, kapokzuiverings-etablissementen, vuurwerkfabrieken en batikkerijen. Ook kan het hoofd van het K. v. A. voor nachtarbeid onder door hem vast te stellen voorwaarden, op grond van speciale bedrijfseischen, vergunning verleenen voor bepaalde fabrieken, werkplaatsen of ondernemingen, niet vallende onder de bedrijven in bovengenoemde groepen vermeld.

Het plan-Deterding.

De eerste groep van jonge menschen, die, naar den opzet van het plan-Deterding, een kern moeten vormen van mannen, die Indië door eigen aanschouwing hebben liefgekregen en die liefde zullen overplanten in hun omgeving, de eerste groep is nu gevormd. Voor de volgende groep zullen wat ouderen worden gekozen uit de vele liefhebbers, die zich bij het bestuur der vereeniging „Jan Pieterszoon Coen" hebben aangemeld. *Er zal ook naar gestreefd worden onderwijzers en leeraren uit te zenden. De Sumatra Post* (4 Jan.) juicht dit toe. Leeraren — vooral van middelbare scholen, waaruit de versche krachten voor Indië grootendeels voortkomen —, die door eigen aanschouwing Indië hebben leeren kennen, zullen even zoovele bronnen van levendige propaganda kunnen vormen, bronnen, die onuitputtelijk en rijkelijk zullen blijven zoodat het nuttig effect inderdaad groot k Wanneer het fonds voorloopig daarvoor wordt dan verricht het *een prachtig werk,* dat zijn bare rente ongetwijfeld zal opleveren.

De bestuursoverdracht in Atjeh.

Met het oog op de beteekenis van Atjeh aanleiding van de jongste gebeurtenissen in Gewest, vermeldt de *Deli Crt.* (9 Jan.) uitvo en ander uit de gehouden redevoeringen bij stuursoverdracht.

De heer *Hens,* nieuw benoemd lid in den acht wegenaanleg in hooge mate bevorderlijk vooruitgang van Atjeh, niet alleen op economisc vooral op politiek en bestuursgebied. Einde 19 de weg naar Tangsé geopend en binnen ko zal de nieuwe weg over de waterscheiding Seulimeum en Padang Tidji geopend kunne den, waardoor de doorgaande verbinding Radja—Padang zal zijn tot stand gekomen. schijnlijk zullen gelden worden toegestaan om van Tangsé via Geumpang naar de Westkust trekken en tevens om de ontbrekende gedeelten weg, die Koeta Radja met Tjalang, *Meulabo Toean* en via *Bakongan* naar Singkel moet ver in aanleg te nemen. Het paardenpad van Ta naar Blang Kedjeren kwam zoo goed als ge zulks langs een tracé, dat uitwerking tot auto mogelijk maken. Vooral ook met behulp van taire detachementen te Takingeun en Blang K werd hier in een terrein, waar wegenaanleg niet mogelijk werd geacht, dit paardenpad over stand van 175 K.M. tot stand gebracht, over loopende over een hoogte van 2000 Meter. het paardenpad Blang Kedjeren—Koeta-Tjané, stand van 100 K.M., verbeterd zal zijn, zal een aansluiting op den grooten weg, die Medan me Tjané verbindt, gereed gekomen zijn. Uitwerk deze paardenpaden tot wegen, geschikt voor a zal hier in de toekomst ook op den voorgrond staan. Is dit plan tot uitvoering gekomen, dan z die verbindingen hebben, welke vooral uit een oogpunt noodzakelijk zijn. De heer *Hens* is va deel, dat in Atjeh, waar ten preventieve zoove worden uitgegeven voor de handhaving van rust, *bezuinigingsoverwegingen op het gebied genaanleg de wijsheid zouden bedriegen.*

Gouverneur *Goedhart* gaf geen uiteenzetting bestuursprogram, maar vatte dit samen in gende bewoordingen: handhaving met alle gepa delen van rust, veiligheid en orde, het aan d king blijven verzekeren van een kalm en vredig leven met de meest mogelijke rechtszekerhe allen, zelfs voor den geringsten man tegeno voornaamste hoofd, bevordering van de volks en behartiging van de belangen van groot-lan nijverheid en scheepvaart. Daarop deed spr. roep op aller medewerking, richtte zich daarbi Maleisch tot de Atjehsche hoofden en wees h dat hun kompas hun den gemeenschappelijk moet wijzen bij het bestuur, dat deze weg rech bestuur rechtvaardig dient te zijn, opdat de b evenwicht blijft. Van weerszijden moet men elk trouwen om daarin te slagen. Kort is mijn wo eindigde de nieuwe gouverneur, maar breed vertrouwen in een goede samenwerking ten b Atjeh.

II. UIT DE INLANDSCHE PER

Het dure leven in Djambi.

De zeer loonende prijzen van de rubber de strekte rubberaanplantingen der Djambische be stellen haar in staat op royale wijze te leven en hare hoogste materieele eischen te voldoen.

Volgens — in onze oogen sterk overdreven — m deelingen, voorkomende in de „Pewarta Soe van 6 Augustus 1925, zijn de Djambiërs, ook al werkeloos, niet meer, zooals vroeger, genegen werk te verrichten, met het gevolg dat Djamb door middel der schepen van de Koninklijke vaart Maatschappij, van levende werkkracht worden voorzien.

Wanneer iemand van elders den Djambische betreedt, dan zal de schoonheid van het land h opvallen, doch wel de talrijke Ford- en Willy auto's, waarin Djambiërs in betrekkelijk ar kleedij zijn gezeten.

Die armoede is echter slechts schijnbaar, want die personen zijn zeer gegoede planters, die kort te voren hunne rubber tegen hooge prijzen hebben verkocht en daarna met hunne somtijds kostbare auto's uitstapjes maken.

Ook het tooneel, dat dagelijks voorstellingen geeft, heeft nooit over gebrek aan toeschouwers te klagen, niettegenstaande de minimum entréeprijs ƒ 3.— per persoon bedraagt.

Het is bekend dat Djambi nog niet door wegen met de aangrenzende gewesten is verbonden.

Voor de thans bestaande uitgestrektheid van 5 kilometer weg, zijn 156 auto's aanwezig.

Op het gebied van aanschaffing van auto's komen wel eens eigenaardige toestanden voor.

Zoo is in de Doesoen Moeara Tambesi een auto aanwezig, hoewel de weg in het dorp slechts eene lengte van 150 Meter bedraagt.

De weg is bovendien niet breed, hetgeen het draaien van het voertuig moeilijk maakt en rijdt men telkens een beetje vooruit en achteruit.

Men zal dat voertuig waarschijnlijk wel als een stuk speelgoed beschouwen.

Onlangs wilde een hadji zich een auto aanschaffen en begaf zich daarvoor naar een importeur.

De prijs kwam er niet op aan, doch de wijze waarop de benzine moest worden benut, moest hem nog worden geleerd.

Met elke scheepsgelegenheid komen agenten van de groote handelshuizen en groote winkels aan om te trachten handelsgoederen aan den man te brengen, welke elders niet meer gewild zijn.

Thermosflesschen, gummijassen, sportkousen voor bovenlanders, dansschoenen, enz. worden door de Djambiërs gaarne voor verkoop elders gekocht.

Een der agenten had onlangs het geluk voor een bedrag van ƒ 20.000 aan horloges om te zetten.

De beschreven toestanden gelden zoowel die van de hoofdplaats Djambi als van de bovenstreken.

De wegen in de bovendoesoens zijn in den regel smal en modderig.

De wielrijders rijden om die reden maar tusschen de klapperboomen in het dorp rond.

De naakte jeugd gebruikt daarvoor driewielers.

De meisjes dragen wel versleten kains, waarmede men zich nauwelijks kan dekken, doch die van goeden maatschappelijken stand gebruiken daarbij vele gouden munten.

De minder geldelijk sterken doen het met rijksdaalders af.

De hoeveelheid bankpapier, welke in Djambi in omloop is, is zeer aanzienlijk.

Het is geen zeldzaamheid dat een Djambiër zijne belastinggelden en ook andere schulden met bankbiljetten van ƒ 1000.— betaalt.

Op het laten maken van portretten, waarbij men goed gekleed is, schijnt men gesteld te zijn en legt daarbij gaarne een bankbiljet van ƒ 1000.— neer.

En dit alles is een gevolg van de hooge rubberprijzen.

De personen, die zich met de rubbercultuur bezighouden en het koeliewerk daarbij verrichten, ontvangen maandelijks als loon 1 picol rubber, welke eene waarde vertegenwoordigt van ongeveer ƒ 100.—.

Daarvoor werken zij 20 dagen in de maand.

Het behoeft dan ook niet te verwonderen dat vele lieden, afkomstig uit Korintji, Padang, Benkoelen en van elders naar Djambi komen, met het doel bij de rubbercultuur als koelie in dienst te treden en op die wijze geld te verdienen.

Slecht volk van Batavia, weggeloopen werknemers van de ondernemingen op het eiland Sumatra en gedroste dwangarbeiders van Sawah Loento vullen hun aantal aan.

De Djambiër plantte vroeger niet alléén rijst op de droge velden, doch ook rubber, waarvan hij thans de voordeelen geniet.

De zware arbeid van vroeger is omgezet in de gemakkelijke taak van thans.

Zonder eenig werk te verrichten is de halve opbrengst van den rubberboom voor hem en kan hij bovendien met eene gemakkelijke kippenfokkerij zijne inkomsten belangrijk versterken.

De prijs toch van één kip is te Djambi ƒ 3.— ,te Sarolangoen ƒ 4.50 en te Bangko ƒ 6.—.

Voor één kati rijst betaalt men te Djambi ƒ 0.20, te Sarolangoen ƒ 0.30 en te Banko ƒ 0.45.

De prijs van de riviervisch bedraagt 10 tot 20 malen die van Java, niettegenstaande de rivieren overvloed van visch leveren.

De invoer van goederen in Djambi is niet omvangrijk, omdat er geen landwegen zijn en het vervoer tot aan Moeara Tambesi geschiedt dientengevolge te water, waar men dikwijls met lage waterstanden heeft te kampen.

De Djambiër is feitelijk geen koelie meer, doch man van kapitaal geworden.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De vreemdelingen in China.

II (Slot).

De tweede internationale nederzetting is te Amoy.

De concessies te Canton, Nankow, Tiensin, Kiukiang en Chinkang verschillen belangrijk met die van Shanghai en Amoy, aangezien het bestuur over de 5 genoemde plaatsen geheel in handen is van de bestuurders der Westersche mogendheid, aan wie de concessie is toegekend.

Op de plaatsen, waar handelsmarkten zijn gevestigd, leven de vreemdelingen tusschen de Chineesche bevolking, die onder haar eigen hoofden staat.

Hongkong is eene Engelsche onderhoorigheid, die door Engelsche ambtenaren wordt bestuurd, zooals Macao door de Portugeezen.

Zoowel te Shanghai als in de andere verdragshavens zijn vele fabrieken onder Westersch beheer, terwijl de handel zich hoofdzakelijk bepaalt tot invoer van Westersche goederen en uitvoer van de Chineesche producten van het land.

Het zijn de vreemde groote handelskantoren, die aan de drukke handelsbeweging het aanzien geven.

De fabrikanten leveren niet rechtstreeksch hunne handelsgoederen aan de Chineesche kantoren, evenmin als deze laatste rechtstreeks hunne goederen verstrekken aan de fabrikanten.

Zoowel de Chineesche als de Westersche handelaren doen hunne bestellingen bij de kantoren der vreemdelingen.

Bij deze transacties wordt gebruik gemaakt van de diensten der compradores of Chineesche makelaars, dat zijn rijke en vrije personen, die aan het hoofd staan van belangrijke hoofd- en bijkantoren.

De inkomsten, welke worden verkregen door den Chineeschen douanedienst, die onder leiding van de vreemdelingen staat, moeten dienen voor de afbetaling der schulden van de Chineesche Regeering terzake van de met de Westersche mogendheden gesloten geldleeningen.

Ook heeft die dienst het toezicht op de kustvaart.

De spoorwegen in China zijn hoofdzakelijk door vreemd kapitaal tot stand gekomen.

Het aandeel daarin van Engeland gaat de 20 millioen pond sterling te boven.

Met de betaling der spoorwegschulden is China ten achter, zoodat het grootste deel nog te voldoen overblijft.

De obligaties zijn hoofdzakelijk in handen van de vreemdelingen.

De zeilschepen, zoowel die van de binnen- als van de kust- en zeevaart, zijn bijna geheel het eigendom van de Engelschen.

De toestanden op de fabrieken der vreemdelingen in de verdragshavens zijn beter dan die, welke op de fabrieken der Chineezen bestaan.

Dit geldt zoowel ten opzichte van de hygiënische voorschriften als van de arbeidsvoorwaarden.

Die toestanden op de fabrieken der vreemdelingen zijn de aanleiding voor de Chineesche fabrikanten om de arbeidsvoorwaarden tusschen werkgever en werknemer te verbeteren, opdat zij met de vreemdelingen de concurrentie kunnen aanbinden.

Over het algemeen hebben de bestaande regelingen in de internationale nederzettingen wel de sympathie der Chineezen, want, terwijl elders dikwijls verwikkelingen te constateeren vallen, is het daarentegen in de Settlements rustig.

Het is dan ook verklaarbaar dat vele Chineezen derwaarts willen verhuizen en dat van de 800.000 sterke bevolking 700.000 Chineezen zijn.

Te Hongkong bestaat de bevolking voor $^{3}/_{4}$ gedeelte uit Chineezen, die liever onder Engelsche dan onder eigen wetten leven.

Het kapitaal, dat de Engelschen nu al een 80-tal jaren in China hebben gestoken, is zeer belangrijk en daaraan dankt de Chineesche handel hoofdzakelijk zijn beweging.

Ware de Chineesche regeering in staat de bestuurteugels meer vast te houden, dan zou dat een niet gering voordeel voor de Chineezen opleveren.

Tengevolge van dien geringen regeeringssteun is China's koopkracht niet zoo bijzonder groot.

Vermindering van den Chineeschen handel doet Engeland's invloed toenemen.

Bovenstaande gegevens geven wel een beeld van het verdienstelijk werk, dat Engeland in China verricht en dat zal ook wel de bedoeling van den inleider met zijne voordracht in de China Association zijn geweest, doch de schrijver vindt wel, dat de onpartijdigheid van het oordeel schade lijdt door het niet aanroeren van de narigheden, welke aan dat werk verbonden zijn.

Als zoodanig wijst hij onder andere op het verschil in het bedrag, dat aan uitvoerrechten te Hongkong geheven wordt van Chineesche en Westersche fabriekgoederen en waardoor de Chineesche industrie ernstig wordt bezwaard.

Die Chineesche fabrieksgoederen zijn dientengevolge hooger in prijs en kunnen met de Westersche niet concurreeren.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.[1]

De Indische Gids.

Febr. '26. Bij het Zilveren Huwelijksfeest van H. M. de Koningin en Z. K. H. den Prins, door Mr. S. Cohen Fzn. — Het 260-jarig jubileum van het Korps Mariniers, door M. — Een nieuwe grondslag voor de berekening van pensioenen, door N. J. van Anroo. — Schets van de agrarische wetgeving in de Javaansche Vorstenlanden, door Mr. J. H. Heslinga. — Kijkjes in het leven onzer Inlandsche bedienden (vervolg), door M. Nittel-de Wolff van Westerrode. — Varia. — Revue van brochures enz. — Buitenland. — Koloniale literatuur. — Wetenschap, kunst en industrie.

Koloniale Studiën.

Dec. '25. Djambi, de rubber en de Djambiër, door J. J. Mendelaar. — Vloeibare brandstof uit kolen en de beteekenis daarvan voor Ned.-Indië, door Ir. A. L. ter Braake. — Het budget van een ambtenaars-gezin honderd jaar geleden, door P. van Schilfgaarde. — De Njoeli-beweging onder de Lawangan-Dajaks van de Zuider- en Oosterafd. van Borneo, door J. Mallinckrodt. — Het waterschapswezen in de voormalige Zuid-Balische rijkjes Bangli en Kloengkoeng, door A. J. van der Heyden. — De coöperatieve beweging in Japan, door Dr. J. H. Boeke. — Kadastrale vraagstukken in Ned.-Indië.

Inter-Ocean.

Nov. '25. The Princes of Orange Nassau and their relations with the East, by P. de Bas. II. The Achinese embassy in the camp of Prince Maurice. — The dance, photographic studies. — The wayang throughout the centuries (by G. G. van der Kop). — Where the Hindus make their last stand. The Hindu fortress Kutah Bedah at Malang, by A. Gertis. — Legends of Sumatra, translated from the Malay.

Nederl.-Indië Oud en Nieuw.

Febr. '26. Een derde Blomhoff-schilderij van Decima, door J. C. Lamster. — Het tiende rotsgraf van Tampaksiring op Bali, door W. O. J. Nieuwenkamp. — In en om het Oostersche anker-park, door J. W. Nouhuys (voortzetting der beschrijving van verschillende anker-typen van Indonesische en andere vaartuigen).

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 23 (3 Febr. '26). Het zieleleven der Indonesiërs. Java (vervolg). — Resident Jacob Bosman †, door J. Koning. — Eenige andere dieren, die een rol spelen in het bijgeloof van den Minahasser, door L. Coomans de Ruiter. — Luchtvaart in Ned.-Indië, door Rs. — Twee dissertaties over Oostersche talen, door L.

De Indische Mercuur.

No. 5 (3 Febr. '26). Prof. Dr. P. van Romburgh, 1855—1925. — De rubberpositie, door C. T. H. Hierneiss. — Nederlandsch-Indië en zijn rol in de internationale huishouding, door H. Ch. G. J. van der Mandere. — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera (vervolg). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

No. 26 (26 Dec. '25). Landbouwend Amerika, door Prof. M. W. Senstius (slot). — Enkele gegevens over het kiemvermogen der zaden van Leguminose-soorten, door M. Kerbosch. — De vruchtbaarheid van den grond, in het bijzonder in verband met de teelt van meerjarige gewassen, door Dr. A. W. K. de Jong (vervolg).

Vulkanologische Mededeelingen.

No. 8 (1925). De aardbevingen van Wonosobo op 12 Nov. en 2 Dec. 1924, door Ir. N. J. M. Taverne. — De aardbeving van Maos op 15 Mei 1923, door Dr. Ch. E. Stehn (met platen en kaarten).

In- en Uitvoer. Jubileumnummer.

Jan. 26. De geldmiddelen van Ned.-Indië, door H. J. van Brink. — De recente ontwikkeling van de rubberindustrie, door Ir. H. van der Meijden. — Ned.-Indische houthandel en productie, door J. S. van Braam.

Missie en Zending.

Nederl. Zendingsblad Febr. '26. De vereeniging „de Anti-Christ” te Indramajoe, door J. van de Weg. — Zendeling Adolf Schärf † (oud zendeling in Suriname).

De Timor-Bode, Jan. '26. Schetsen van Kapan, door P. Middelkoop. Vrees. — Reis door Tjamplong in 1924 door Dr. C. C. A. van den Wijngaard (vervolg). — Een en ander over Key.

St. Claverbond, Febr. '26. Pastoor van Lith, S. J. †, door L. J. M. Feber (met portret). — Santosa. Historisch verhaal, door A. Soegija (vervolg). — Een wandeling door de sawahs, door Zuster Magdalena. — De Mohammedaansche vasten, door A. de Kuyper S.J.

De Macedoniër, Jan. '26. Schakelscholen, door D. Pol, — Richtlijnen in de medische Zending.

De Banier, 25 Dec. '26. Kinderhuwelijken op Java.

* * *

Javacode. Cijfercode voor algemeen en privé gebruik. Samengesteld door A. Engers. (Uitgave Java-Bureau,

The geology of the Netherlands East Indies. Lectures delivered as exchange-professor at the University of Michaugan in 1921-'22, by H. A. Brouwer. Recorded and prepared by L. M. Gould. With plates. (London, Macmillan and Comp).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. 1926, Nr. 1 (Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden).

Jan Poortenaar en zijn werk (nl. Indische schilderijen). Met reproducties van eenige zijner stukken. Eigen Haard, 30 Jan. '26).

Carpentier Alting Stichting te Weltevreden (met ill.). (Holland Express 6—13 Febr. '26).

Van „gedierten” in het oude kasteel van Batavia, door C. Vis—Janssen van Raay (Ind. Verlofganger, 5 Febr. '26).

De bestuurshervorming in Nederlandsch-Indië (slot), door Mr. S. Cohen Fzn. (Vragen des Tijds, Febr. '26).

Roselle-vezel (uitvoerig artikel), door L. (De Indische Boerderij, 27 Nov. '25).

[1] Wegens gebrek aan plaatsruimte bepaalt zich ditmaal deze rubriek tot een inhoudsopgave van tijdschriften en vermelding van enkel titels.

Suriname.

Eenige dagen vóór zijn vertrek naar Suriname, om zijn familie te bezoeken, had de heer J. F. E. Waller de vriendelijkheid ons een bezoek te brengen. Van ons onderhoud deden wij mededeeling in ons nummer van 29 October. Wij spraken daar het vertrouwen uit, dat de heer Waller, die 13 jaar rubberplanter ter Oostkust van Sumatra is geweest, zijn kennis en ervaring zou aanwenden in het belang van de cultures in Suriname. Hierin hebben wij ons niet bedrogen.

In *„De West”* van 8 Januari vinden wij het verslag van een onderhoud van den redacteur met den heer Waller. Aan het hoofd staat: *„Herleving der Rubbercultuur?”*

Onze ruimte gedoogt niet de belangrijke beschouwingen van den heer Waller hier over te nemen. De belangstellende lezer kan die vinden in de N. R. Ct. van 4 Februari, Avondblad B. Volgens het onderzoek, door den heer Waller, is de rubbercultuur in Suriname mislukt, omdat men de cultuur heeft ondernomen op de laaggelegen plantages in het alluviale kustland, in plaats van op hooger gelegen gronden.

Jaren geleden hebben wij de meening uitgesproken dat men de levensvoorwaarden van de in het wild voorkomende verwante soort, de Hevea Guianensis, had moeten bestudeeren, vóór men er toe overging de Heveá Brasiliensis aan te planten. Had het gouvernement of hadden de gezamenlijke planters, vóór men tot de cultuur overging, een ervaren rubberplanter uit Sumatra laten komen, dan was Suriname nu een bloeiend

rubberland. Men is zuinig geweest en heeft daardoor schatten verloren en aan het land een slechten naam bezorgd.

De heer Waller heeft een onderzoek ingesteld naar wat er van de rubbercultuur nog is overgebleven en is tot de overtuiging gekomen, *„dat de rubbercultuur, mits oordeelkundig aangevat, goede kansen van slagen heeft in Suriname,"* en hij „zou niet nalaten die overtuiging bekend te maken aan zijne principalen en anderen, die belangstellen in het rubbervraagstuk van Suriname".

Wij hopen dat de Nederlandsche belanghebbenden bij de rubbercultuur het terrein niet zullen laten aan de Amerikanen, evenals dit het geval is met de katoencultuur en met de bauxietwinning.

* * *

„De West" van 5 Januari schrijft:

De plantage De Vrede behoorde enkele jaren geleden tot die ondernemingen, welke door de crisis in den landbouw ten ondergang gedoemd schenen. Gelukkig werd zij niet verlaten en belastte de firma Kersten zich met het allernoodigste onderhoud, waardoor voorkomen werd dat zij in bosch opgroeide.

Thans is De Vrede — met bijbehoorende plantages Mon Sort en Mokka een oppervlakte beslaande van 3200 akkers — definitief overgegaan in het bezit van genoemde firma. De plantage, gelegen aan de Cottica, produceert koffie en heeft ook nog een vrij aardigen aanplant van rubber, voor welke cultuur den laatsten tijd nieuwe belangstelling is ontstaan.

* * *

In hetzelfde blad lezen wij:

„Gedenkplaat. De eerste afdeeling der expeditie naar het Wilhelminagebergte is hedenmorgen vertrokken. Wij mochten de gedenkplaat zien, die de expeditie medeneemt om in te metselen in een rots aan de rivierzijde nabij het graf van Eilerts de Haan. Het is een eenvoudige cementen steen, met in looden letters het opschrift:

J. G. W. J. Eilerts de Haan,
ter nagedachtenis aan hun voorganger.
De leden der expeditie naar het
Wilhelminagebergte 1926
STAHEL
KREMER
IJZERMAN
FERNANDUS
v. OMMEREN."

* * *

In de *„Nieuwe Courant"* van 4 Februari een zeer interessanten brief uit Paramaribo. Wij ontleenen daaraan het volgende. Na over de Corantijnkwestie te hebben geschreven, vervolgt de briefschrijver:

.......„Californië is niet geworden wat het nu is door de horden gelukzoekers, die op het goud afkwamen. Slechts een enkele heeft dat rijk gemaakt, maar duizenden vonden er teleurstelling en ondergang. Eerst het „zwarte goud" heeft het land gemaakt rijk en voorspoedig. En dat „zwarte goud" heeft Nickerie overvloedig. De bodem is hoofdzakelijk rivierklei. Doch niet van die geweldig zware. Er schijnt zand doorheen te zitten, zoodat de bodem goed water opneemt en poreus genoeg is om de lucht er flink in te laten doordringen. 't Is kostelijke grond.

De suikerplantages die er zijn, werken voortdurend met goede winsten. De fabrieken zijn nog ouderwetsch, maar ze doen het. Een belangrijke factor daarbij is het beheer. Bij slecht beheer maakt men van de beste plantages niets. Een 50 jaar geleden lagen de suikerplantages, die nu zoo goed zijn, op apegapen. Toen werd het beheer toevertrouwd aan den man, die nog aan het hoofd staat. Twee en veertig jaren voerde hij den scepter en van de nietswaardige plantages heeft hij gemaakt goudmijntjes. Terwijl de suikerplantages aan den overkant, in Demerara, om gouvernementssubsidie roepen, daar ze het anders niet bolwerken kunnen, floreeren die aan den Hollandschen kant. Door overleg en zuinig beheer. Niets werd onnoodig uitgegeven en altijd waren de belangen der eigenaars nummer één."

Wij willen hier de vraag herhalen, die wij te dezer plaatse zoo dikwijls gedaan hebben: zouden op Java plantages met zulke verouderde installaties met winst werken?

Het district Nickerie is juist het deel der kolonie dat de heer Tj. Pyttersen aanbeveelt voor de vestiging van groote, moderne suikerondernemingen. Wij gelooven, dat de heer Pyttersen een goed werk zou doen zoo hij, in aansluiting aan zijn rapport aan den Minister van Koloniën, aan zijn artikelen in *„De West-Indische Gids"* en aan zijn, door het Suriname Studie-Syndicaat in 1920 uitgegeven geschrift *„Suriname's herleving op nieuwe basis"*, een korte samenvatting zou willen geven van de voordeelen die Suriname als suikerland aanbiedt, benevens een overzicht van de vorderingen in de laatste jaren gemaakt op het gebied van machinale grondbewerking. Naar ons van zeer deskundige zijde is medegedeeld, moeten die vorderingen zeer belangrijk zijn en is het waarschijnlijk dat men in Britsch Guiana spoedig zal overgaan tot proefnemingen. In landen, waarheen de arbeiders van elders moeten gebracht worden, moet het streven in de eerste plaats er op gericht zijn zooveel mogelijk menschelijk arbeidsvermogen te vervangen door machines. Dat is simple comme bonjour en wordt toch heel dikwijls uit het oog verloren.

* * *

Aan de N. R. Ct. van 4 Februari, Av.blad D. ontleenen wij het volgende over een nieuwe methode voor het vervoer van tropische vruchten:

„Prof. Thompson heeft in zijn laboratorium te Liverpool, volgens een draadloos bericht uit Londen, proeven genomen die geleid hebben tot de ontdekking van een nieuwe methode om tropische vruchten bij het vervoer naar Europa goed te houden zonder ze in koelkamers op te slaan. Men beweert dat deze nieuwe methode de koelkamers onnoodig zou maken.

Volgens de Daily Mail doen de importeurs van fruit verdere proeven op een commercieele basis. Thompson zegt dat het beginsel van zijn methode is, om, zoo lang de vruchten opgeslagen zijn, de „natuurlijke atmospherische omstandigheden waaraan zij gewend zijn, te reproduceeren."

Met behulp van een eenvoudige inrichting worden de temperatuur en de vochtigheidstoestand gehandhaafd en in deze omstandigheden staan de vruchten in hun ontwikkeling stil. De verandering van de ruimen van fruitschepen voor de nieuwe methode biedt geen moeilijkheden."

Onzes inziens heeft het bericht verduidelijking noodig.

Curaçao.

Geen Koloniale loterij!

Op de in ons blad van 14 Jan. l.l. meegedeelde opmerking uit het Voorloopig Verslag antwoordt de gouverneur in de Memorie van Antwoord in zake het ontwerp tot wijziging der Loterijverordening:

„Hoewel in principe geen tegenstander van een plaatselijke loterij in den geest van de Nederlandsche Staatsloterij, heeft ondergeteekende alle reden om te betwijfelen, of de Regeering zich zou kunnen vereenigen met het scheppen van gelegenheid om hier zelf loterijen te houden."

Mr. Ruland.

Bij Kon. besluit is benoemd tot griffier bij het kantongerecht te Den Bosch, mr. B. J. M. H. Ruland, oud-rechterlijk ambtenaar van Curaçao en oud-ambtenaar van het O. M. bij de kantongerechten ter standplaats Maastricht. Hem is opgedragen de waarneming der werkzaamheden van griffier van den Raad van Beroep te Den Bosch.

Politie.

Een treffende illustratie op hetgeen wij verleden week schreven levert het nieuwe stuk *gezag*, dat het ontwerp tot wijziging van de *Algemeene politiekeur 1917* legt in handen van den Procureur-generaal in de kolonie Curaçao. Men oordeele: „Het is verboden, zonder schriftelijke vergunning van het Hoofd van politie, met rijtuigen te stationneeren op plaatsen, waar zulks is toegelaten." Wat een abracadabra bovendien!

Openbare Gezondheidsdienst.

Uit particuliere berichten hier ontvangen blijkt, dat de heer N. Watermann, vroeger Chef van den Openbaren Gezondheidsdienst alhier, in Holland opnieuw voor deze betrekking is aangezocht, doch dat hij dit aanbod heeft afgeslagen. Wat wij ten zeerste betreuren. Want de heer N. Watermann genoot hier aller sympathie en als bacterioloog staat hij in wetenschappelijke kringen zeer hoog aangeschreven. (A. d. C.)

Stoomschip Jeanne d'Arc.

Een groote teleurstelling.

Deze Fransche oorlogsbodem, die hier de Kerstdagen

zou komen doorbrengen, heeft zijn reisplan veranderd en komt niet.

Naar men zegt, zouden de groote kosten en de bezuinigingsmaatregelen in Frankrijk de oorzaak zijn, dat deze reis is afgelast. *(A. d. C.)*

C. P. I. M.

Men meldt aan de *Amigoe di Curaçao,* dat de heer Ir. H. W. van Ockenburg, bedrijfsleider van de *C. P. I. M.* naar Holland is teruggeroepen en met de *Stuyvesant* over 14 dagen zal vertrekken.

Een ander bericht in hetzelfde blad deelt mee, dat door de C. P. I. M. de groote waterrijke plantage *Groot St. Joris,* gelegen in het Noord-Oostelijk deel van het eiland, eigendom van den heer Perret Gentil, is aangekocht voor de kapitale som van *f* 125.000. De eigenaar kan er voorloopig en waarschijnlijk nog lang op blijven wonen en er zijn bedrijf van landbouw en veeteelt op uitoefenen.

De motieven, die voor de *Isla* tot dien aankoop geleid hebben, waren om ook in de toekomst voldoende waterreserve te hebben voor haar raffinaderij.

Van de plantage *Zapalé* wordt dagelijks door de leiding ± 700 ton water naar de *Isla* gepompt.

Voetbal.

Van den voetbalbond van Haïti is een uitnoodiging ontvangen tot deelneming aan een internationalen voetbalwedstrijd, te houden op het eiland Haïti tusschen de verschillende voetbalbonden der Antillen. De President der Republiek heeft hiervoor een zilveren beker uitgeloofd. De reiskosten van het elftal komen voor rekening van Curaçao, de verblijfkosten voor rekening van Haïti.

Aldus deelt de *A. d. C.* mee.

Frater Richardus.

Tot ons leedwezen verzuimden wij eerder melding te maken van het gouden kloosterfeest van frater Richardus, Friedrich Wilhelm Wirtz, hoofd van de St. Vincentiusschool op Otrabanda, dat 8 Decemer l.l. viel.

Het St. Elisabethsgasthuis.

3 December bestond dit R. K. hospitaal 70 jaar. Men kan de geschiedenis lezen in het gedenkboek der Dominicaner Missie op Curaçao, in 1920 verschenen.

Scheepvaartbeweging.

In November 1924 kwamen binnen 109 zeil- en 131 stoomschepen. De stoomvaart, schrijft de *Amigoe,* gedurende de afgeloopen maand vertoont een geringe stijging van het niveau van September. Voor de maand December verwachten wij een aanmerkelijke stijging, mogelijk zelfs een verbetering van het recordcijfer (203) van de maand Mei.

Nieuwe postzegels.

Er komen nieuwe postzegels van 3, 5, 15 en 20 cent. Die van 3 zagen wij reeds; zij zijn groen en geheel overeenkomstig de oude van 5 ct. Alleen, voor zoover wij hebben kunnen nagaan, geen loslatende kleuren, de schrik van alle verzamelaars.

S.s. „Pamir" verongelukt.

Zaterdagmiddag 12 Dec. 1925 seinde het Amerikaansche s.s. *Niagara* (dat de Venezolaansche kust in kaart brengt), het volgende draadloos bericht naar hier:

Het olietankschip *Inverlago* (van de *Lago Oil Co.*) meldt, dat de olietankboot *Pamir* (eveneens van de *Lago* en dat dienst doet als olietransportschip tusschen Maracaibo en Aruba) verloren is en op 17 mijl ten N.W. van de *barra* bij den ingang van het Meer van Maracaibo ronddrijft.

Maandagmorgen werd opnieuw een draadloos bericht ontvangen, meldend, dat de *Pamir* nog als wrak ronddrijft en waarschijnlijk op het eiland San Carlos zal stranden, vermoedelijk tegen 6 uur 's avonds op 6 mijlen westelijk van de doorvaart naar het Meer van Maracaibo.

De *Pamir* is een schip, in Zweden gebouwd, met weinig diepgang en oorspronkelijk bestemd om daar in de talrijke Fjorden te varen. Het is indertijd aangekocht door de *New England Petr. Co.,* die haar olie aan de *Lago* levert voor het olietransport van Maracaibo naar Aruba.

De *Pamir* is met een volle lading olie op reis van Maracaibo naar Aruba doormidden gebroken. Van de bemanning zijn bij deze ramp 8 personen verdronken, waaronder 6 Arubianen, een Surinamer en een Curaçaoënaar.

Van deze personen worden door de *Bol. Com.* maar van vier Arubianen de namen opgegeven: nl. Lauriano Luydens, Dominico Acosta, Abram Allée en Anastasio Koolman. Berichten uit Maracaibo melden, dat de geredde schipbreukelingen door het s.s. *Inverlago* (een tankboot van de *Lago*) te Puerto (Altagracia) aan wal zijn gebracht. *(A. d. C.)*

Stoomwasscherij.

Zaterdag 12 December 1925, ten 4.30 uur namiddag, werd de eerste stoomwasscherij voor het publiek, in tegenwoordigheid van een groot aantal genoodigden, geopend. De bedrijfsleider P. B. Gorsira sprak een woord van welkom tot de aanwezigen, beval de nieuwe inrichting in de welwillendheid aan, bracht een heildronk uit op den bloei erxan en verklaarde de inrichting voor geopend.

Toen werd de stoommachine in het werk gesteld en was alles in volle werking te zien.

Er staan 3 waschtrommels, 2 centrifuges en een stoommangel opgesteld.

Vooral deze laatste had veel bekijks en deed zijn werk uitstekend. Groote bedde- en tafellakens gingen door de mangel en kwamen er aan den anderen kant als gestreken uit.

Deze stoomwasscherij is een groote aanwinst voor ons eiland. Voor hotels, reizigers en de stoombooten, die maar een paar dagen of minder oponthoud hebben en dikwijls groote hoeveelheden waschgoed hebben, is zij onontbeerlijk. Wij wenschen den ondernemers veel succes toe. *(A. d. C.)*

De bovenwindsche eilanden.

New Life, het St. Martijnsche blad, van 30 November l.l. bericht de aankomst op St. Martin van den gouverneur op den 22sten dier maand. Tegelijkertijd kwam Mr. Polvliet als omgaand rechter.

Het schijnt, dat de gouverneur alleen St. Eustatius en niet Saba bezocht heeft.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

De politie.

Hoe 't voor honderd jaar was, kan men lezen in den brief, dien de fiskaal 25 Juni 1824 aan den gouverneur Cantz'laar schreef.

Naar aanleiding van de herhaalde molestatie van den Roomschen aanspreker Laurent Delatry zet de fiskaal de toestanden bij de politie uiteen en betoogt „dat de politiebeambten alhier moeten genomen worden gelijk dezelven zijn, *dewijl men niemand daartoe krijgen kan* en die er nog van alle overig zijn *met moeite* zelfs tot het praesteeren van dienst moeten gebragt worden, waarvan ik de dagelijksche last en ondervinding heb, buiten en behalve de excessen in de sterke drank, houdende ik alzo *voor my* de genomene proef om blanke en geschikte sujetten te bekomen, *geheel mislukt* behoevende ik Uw Excellentie niet te observeeren dat in alles dan nog slegts het actueel getal bestaat in *twee onderagenten* en *drie dienaren der justitie,* waarvan dan noch *twee* oud en afgeleefd zijn." Als middel tot verbetering geeft hij aan „de oprigting van een klein corps Gans d'armes op een militairen voet en discipline."

Uit den Verren Vreemde.

Daniël de Wet.

Zaterdag werd in Den Haag een jonge man van nog geen 21 jaar begraven, gekomen uit den vreemde, in Nederland aan bijna niemand persoonlijk bekend, en bij wiens ter-aarde-bestelling toch zeer, zeer groote, zeer, zeer gevoelvolle belangstelling werd betoond, terwijl gansch het land in deernis één was. Maakten wij er in ons vorig nummer gewag van, hoe de geheimzinnige ziekte van den student de Wet, uit Ashton in de Kaap, plots het bezoek van de Z. A. studenten aan ons land had doen beëindigen. De ziekte bleek „pokken" te zijn en op den dag, waarop ons blad verscheen, overleed de patiënt.

Op grootsche wijze heeft gansch Nederland van zijn deelneming in het treurige geval en van zijn medegevoelen voor den stamverwant, en voor de stamverwanten zijne Z. A. broeders, getuigd.

Ook uit Engeland, Frankrijk, België zijn bewijzen van hartelijke deelneming, vooral in den studentenwereld, gebracht.

Bij de groeve werd het woord gevoerd door Ds. Molenaar, Prof. Besselaer, de H.H. Baugnies, baron van Hardenbroek, Willems, van Hecking Colenbrander, Verwoert, Bosman, v. d. Bergh, Smith, Trotsenburg en Dr. Flowers.

Had Prof. Besselaer gesproken van de ouders, die stille tranen plengen in de eenvoudige boerenwoning.

namens de moeder en den vader dankte Dr. Flowers, de medische geleider van het Z. A. Studentengezelschap, op bijzonder indrukwekkende wijze.

Er is veel liefde geuit en gegeven, maar het offer is groot.

Het Nederlandsche Karakorum-echtpaar.

Als er berichten kwamen over den ontdekkingstocht van den heer en mevrouw Ph. C. Visser in het Karakorum gletscher-gebied hebben wij meermalen de neiging gehad er melding van te maken. De in feuilletonvorm verschenen verhalen in de N.R.Crt. gaven spannende bijzonderheden in overvloed. 't Is eigenlijk de overdaad van keuze geweest, die telkens deed uitstellen. En nu zijn zij in het Vaderland terug en komen wij met de huldebetuiging en verwelkoming wel wat laat.

Zooals bekend maakte Mr. baron van Harinxma thoe Slooten, als sportman, den tocht mee, en gingen de Zwitsersche gidsen Lochmatter en Perren, die den heer en mevrouw Visser ook bij vorige tochten vergezelden, weer mee. Wij zullen hier verder geen namen noemen, al zouden er van personen, instellingen, besturen, regeeringen velen zijn aan toe te voegen. De heer Visser is voornemens het verhaal van den tocht in boekvorm te doen verschijnen; vóórdat dit van de pers kan komen, zal hij in verschillende plaatsen van ons land lezingen houden, in afwachting hiervan hebben onze geïllustreerde bladen al menig spannend moment of indrukwekkend beeld weergegeven. Wie lezen, hooren, zien wil, zal de gelegenheden krijgen; niemand verzuime zich het besef deelachtig te maken van het buitengewoon belangrijke dat volbracht is door onze landgenooten in den vreemde, met een eenvoud alsof 't niet veel meer dan een sportuitstapje zou zijn geweest!

Uit de overvloedige stof kiezen wij hier twee gedeelten, het eerste om in kort bestek een indruk van het geheel-volbrachte te geven, het andere als aardig moment, van zeer ondergeschikt belang en van toch begrijpelijk groote emotie.

De expeditie vertrok 25 April uit Srinagar, de hoofdstad van Kashmir. De troep bestond uit ongeveer 100 man. Doel was de exploratie van een terrein, groot 6000 K.M.2. het grensgebied tusschen Chineesch Turkestan en Britsch-Indië. Dit terrein der zijrivieren van de Hunsa was totaal onbekend. De Britsch-Indische regeering had in 30 jaar geen Hunsa-expeditie toegestaan. Die regeering wil nu door het succes van onze dappere pioniers aangemoedigd, toch het volgend jaar een expeditie zenden naar het gebied Oostelijk van het door onze landgenooten doorzochte.

De expeditie kan als geheel geslaagd worden beschouwd, het onbekende terrein is thans in kaart gebracht en daarmee de waterscheiding in Centraal Azië vastgelegd; de bronnen der Hunsa zijn ontdekt, en onderzocht is hoe ver de moesson doordringt in Centraal Azië. De merkwaardigste observaties zijn gemaakt. 't Is voorgekomen, dat aan den Zuidkant van het gebergte een waar noodweer woedde, terwijl aan den Noordkant het mooiste denkbare weer werd genoten.

Toen de expeditie in het eerste zijdal der Hunsa verdween, hebben zeker velen gedacht: zij komt nooit terug. Tot aan den schouder in het water droegen de koelies de pioniers in het dal, dat spoedig daarop door het zwellende water werd afgesloten.

Achterom, hoog door onbekend gebergte, is een verbinding tusschen de drie dalen gevonden, het dorpje Shimshal (40—50 woningen) is ontdekt, en nog andere passen zijn gevonden, die aan de bewoners van het dorpje bekend waren. Op dien weg werden gletschers gevonden van 40 tot 50 K.M.! Wat dit zeggen wil, begrijpt men, als men weet, dat de grootste Himalayagletscher 24 K.M. en de grootste Alpengletscher 16 K.M. meet. De grootste gletscher der wereld is tot dusver de Batura, westelijk van Shimshal. Zij meet 60 K.M. De expeditie heeft over haar 26 dagen gedaan!

Bergen van 8000—8600 M. vonden onze pioniers op hun weg. De hoogste berg der aarde, de Mount Everest, heeft een hoogte van 8800 M.

En nu het andere verhaal van een interessant intermezzo.

De Nederlandsche sport-land-ontdekkers togen naar den vreemde in Centraal-Azië, en zij waren ontroerd om in het vreemde land een Nederlander te ontdekken, die hen nog wel op een sportdemonstratie onthaalde. Wij laten den heer Visser zelf verhalen (N. R. Crt. 27 Jan.):

„In Kashmir op den weg van Srinagar naar Rawalpindi ligt een dorp, Baramula genaamd, waar onverwachts door twee met vlaggen zwaaiende jongens onze auto tot staan werd gebracht. Onder een vlaggedoek met „Welkom" er op werden wij begroet door een ... Nederlandschen Roomsch-Katholieken geestelijke, den in Kashmir zoo algemeen beminden en hooggeachten Vader de Ruyter, den eersten landgenoot, die ons na onzen terugkeer uit Centraal-Azië de hand drukte. En toen hij ons door de tuinpoort binnenleidde stonden daar langs het met vlaggetjes versierde pad zijn 450 inlandsche schooljongens en padvinders opgesteld in lange rijen, hun stokken boven onze hoofden gekruist. In zijn woning, waarvan de ingang ook al weer met bloemen en groen was versierd gebruikten wij de lunch. Daar werd heel wat afgepraat, omdat wij de eerste Nederlanders waren, die hij in 15 jaren in Baramula had ontmoet. Daarna bracht hij ons naar zijn kerkje, zijn school en zijn hospitaal waar de zusters soms meer dan 100 patiënten per dag belangeloos behandelen.

Toen nam Vader de Ruyter ons mee naar het sportterrein waar vlaggen wapperden en waar een groot doek onze aandacht trok met het opschrift „Lang leve Koningin Wilhelmina", door onzen zoo sympathieken gastheer eigenhandig geschilderd. De jongens stonden er weer opgesteld terwijl de padvinders, staande tegen en op elkaar het woord „Welkom" vormden. Toen volgde een zanguitvoering, werden er vrije oefeningen vertoond en spelen gespeeld, dat alles echter voorafgegaan door een indrukwekkend gebed, in sobere melodie gezongen door de 450 jongens, Hindoes en Boeddhisten, Mohammedanen en Christenen! Vader de Ruyter vertaalde voor ons het gebed, deze uiting van liefde en verdraagzaamheid. Maar nu begreep ik ook waarom Vader de Ruyter zoo bemind was bij allen zonder onderscheid van geloof en ik begreep, dat het niet anders dan waar kon zijn, wat menschen van verschillende richting mij verteld hadden: Vader de Ruyter maakt geen propaganda. Deed hij dat, dan zou hij niet geduld worden in Kashmir, zou de streng geloovige Hindoe-vorst deze inrichting zeker niet met een jaarlijksche subsidie begiftigen. Zijn werk is een liefdewerk van de beste soort zonder propagandistische strekking. Wat hij doet is de zieke en arme Kashmiri helpen en het goede naar voren trachten te brengen in den mensch, ongeacht diens belijdenis, omdat Vader de Ruyter niet enghartig is, maar in staat is het mooie te zien, dat in iederen Godsdienst schuilt. Hoe geheel anders het terrein is dat beiden bestrijken, toch zag ik een parallel in zijn wijze van werken en in die van de monniken op den Grand St. Bernard.

Een aardige verrassing wachtte ons nog, want terwijl de jongste leerlingen groote bouquetten bloemen brachten werd ons voorgelezen en aangeboden een adres van hulde, dat door een der onderwijzers voor ons in het Engelsch werd vertaald. Een mooie herinnering rijker, dankbaar voor de gastvrije ontvangst door onzen zoo sympathieken landgenoot, verlieten wij Baramula onder toejuichingen van de jongens".

Duitschland lid van den Volkenbond.

Duitschland zal vragen lid van den Volkenbond te worden. Om hierover te beslissen moet een Volkenbondsvergadering bijeen komen, en deze moet met 2/3 der uitgebrachte stemmen tot de toelating beslissen. In den Volkenbond regelt de Volkenbondsraad den dagelijkschen gang van zaken. Deze Raad zou begin Maart weer bijeen moeten komen, maar dit wordt te laat geacht, daarom wordt een extra-spoed-bijeenroeping van den Raad verwacht, waarin weer tot een extra-spoed-bijeenroeping van de Volkenbondsvergadering zal worden besloten. In Genève vleit men zich met de hoop, dat deze geheele spoed-combinatie reeds omtrent den 8en Maart de beslissing zal kunnen brengen, en men twijfelt er niet aan of deze zal een blijde en hartelijke verwelkoming van Duitschland in den Volkenbond tot resultaat hebben.

Wie zou dezen wensch niet deelen?! Maar de Volkenbond heeft in zijn jong bestaan toch reeds te vaak getoond hoe gemakkelijk hij wensch tot geloof maakt, om niet omzichtig te zijn ten opzichte van zijn verwachtingen. Wel werken draad- en draadlooze telegrafie vlug, maar de regeeringen, die ten deze aan hun vertegenwoordigers in de Volkenbondsvergadering opdracht en instructie moeten geven, munten geenszins altijd door vlotheid uit. Duitschland heeft ook wel besloten tot onvoorwaardelijk toetreden, maar eenmaal luide uitgesproken voorwaarden schijnen er toch nog als nader bij te brengen verwachtingen voort te leven, z.a.d.z.: een permanente zetel in den Raad van den Volkenbond, dadelijke ontruiming van het bezette gebied, het mandaat over minstens één der voormalige kolonies.

De houding van Polen en Italië juist in deze dagen geeft ook te denken en te vreezen.

Eén onvoorzichtigheid, en de betrokken mogendheden zouden wel nader toelichting of waarborg kunnen vragen. En als het geconfereer begint, is op niets staat te maken.

UTRECHT.

Dit is ons nu weer pas duidelijk voorgehouden door den Volkenbond zelf. Den 15en Februari zou immers de voorbereidende commissie samenkomen, die de ontwapeningsbijeenkomst had voor te bereiden. Tusschen Frankrijk en Engeland een geschil, tusschen Zwitserland en Rusland een geschil; oplossen, bijleggen, confereeren, uitstellen! Uitstellen tot wanneer? Hierover een volgenden keer, nu spreken wij slechts de hoop uit, dat de beslissing over de toetreding en toelating van Duitschland tot den Volkenbond niet op een confereerklip moge stooten.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

DE ZENDING IN SURINAME.

Zaterdagmiddag 30 Jan. had de Afd. Amersfoort het genoegen, den heer H. Bielke uit Zeist, met verlof uit Suriname, een voordracht met lichtbeelden te hooren houden over het werk der Herrnhutters in Suriname onder Creolen, Aziaten, melaatschen en Boschnegers. De kleurige lichtbeelden waren schitterend en de verklarende en toelichtende voordracht was pakkend, boeiend en vol genot. Er was een man met sentiment aan het woord. De in bevredigend getal opgekomen leden genoten van de kalme, doch aangrijpende wijze, waarop het moeilijke maar dankbare werk door de Herrnhutters onder de bovengenoemde volksstammen voorgesteld werd, soms een arbeid vol moeilijkheden, opofferingen of ontberingen, soms ook van opwekkende, sterkende en troostende gebeurlijkheden. Het was aangenaam een man, die een twaalftal jaren onder hen doorgebracht had, te hooren vertellen van den opbouwenden arbeid, die daar onder de Boschnegers en Javanen, Indianen en Britsch-Indiërs verricht werd, waardoor ook de band, die Suriname aan Nederland bindt, zichtbaar versterkt werd. Tot het einde toe bleef aller aandacht onverzwakt gespannen. Het warm sympathieke woord van den voorzitter, den heer Roodhuyzen, als dank tot den heer Bielke gericht, vond bij allen weerklank. Waar zoo zelden gelegenheid gegeven wordt iets over West-Indië te vernemen, zij de aandacht van andere afdeelingen hiermede op deze voordracht gevestigd.

Amersfoort, 31-1-'26. *De Secretaris,*
H. J. DE WIT.

Afdeeling Apeldoorn.

JAARVERGADERING AFDEELING APELDOORN OP 27 JANUARI.

Als gewoonlijk is ook deze jaarvergadering niet druk bezocht.

Bij de opening herdenkt de voorzitter, de heer L. A. v. d. Berg, met eenvoudige woorden ons overleden oud-bestuurslid mevrouw M. Slors-Wentink.

De notulen en het jaarverslag geven geen aanleiding tot opmerkingen. Het financieel overzicht geeft in zooverre een bevredigend beeld, dat het tekort van bijna *f* 70.— is verdwenen. Doch de middelen voor 1926 zijn nog zeer gering en beperkt ons in de werkzaamheden.

De heeren de Bats en Eigenhuis zullen de boekhouding nazien.

Daarna volgt de verkiezing van twee bestuursleden: gekozen worden mevrouw M. L. v. Blijenburgh en de heer J. Eigenhuis.

In de pauze werd thee rondgediend.

Daarna krijgt de heer J. C. Baars het woord tot het houden van een voordracht: „Indië en Wij." Spreker schetst in hoofdzaak hoe Indië na verschillende heerschers onder Nederlandsch gezag komt, hoe de bloeitijd der O.-I. C. samenvalt met dien der Republiek en ook haar verval. Dan de hoofdzaken van landrente en cultuurstelsel, om aan te komen bij de z.g.n. Agrarische wet. Daarop toont hij met cijfers aan het materieel belang dat Nederland heeft bij Indië en stelt daar tegenover, dat Indië betrekkelijk zeer weinig belang heeft bij ons.

Het bijeenblijven; de band tusschen Indonesië en ons, moet versterkt worden door over Indonesië een goed voogd te zijn en ware vriend.

Ten slotte schetst spreker met enkele voorbeelden wat wij voor Indië reeds deden en wijst hij op enkele toestanden, die nog dringend verbetering eischen.

Een serie lichtbeelden illustreerde het gesprokene.

Aan het eind der vergadering dankte de voorzitter voor het gebodene.

Daarmede is 1926 geopend.

In den aanvang wees de voorzitter met klem op de a.s. filmvoorstelling op 28 Februari in het Minerva Theater, waar de *Patria en Planciusfilm* zullen vertoond worden, daartoe welwillend beschikbaar gesteld door de Rott. Lloyd en de K. P. Mij.

Als dit niet een tekort oplevert, zullen we in Maart *Pater Jos. Viegen* over de Papoea's hooren spreken en in April de heer *Dumont* over den Hindoetijd op Java.

Moge een en ander het ledental ten goede komen.

HET BESTUUR.

Afdeeling Utrecht.

LEZING C. K. ELOUT.

Vrijdag 22 Januari hield — daartoe aangezocht door „Oost en West", de Ned. Mij voor Nijverheid en Handel", „de Handelssocieteit" en „de Ver. Nederlandsch Fabrikaat" — de heer Elout een lezing met lichtbeelden over: „Vier maanden in Indië". De beelden waren zóó gekozen, dat ze zelfs voor oud-gasten grootendeels nieuw en dus interessant waren, terwijl uit toelichtingen en beschouwingen bleek, hoe de heer E. ooren en oogen den kost had gegeven in die vier maanden en zijn inlichtingen had gekregen van zeer bevoegde zijde.

De vele niet-Indische menschen uit de goed bezette zaal hebben een duidelijk beeld gekregen van werken en streven van den Europeaan in Indië en van de kolossalen vooruitgang der buitenbezittingen, wat, zooals onze voorzitster opmerkte, toen ze na afloop den heer E. bedankte voor zijne lezing, die zooveel meer was geworden dan de aangekondigde „praatjes bij plaatjes" geheel in overeenstemming was met het doel van onze vereeniging: toenadering brengen tusschen Oost en West, door 't verspreiden van kennis.

Utrecht, 24 Jan. '26.

De Secretaris:
J.W. C. GROOTENDORST.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

I. Tot ons leedwezen is door samenloop van omstandigheden de thans hierboven opgenomen mededeeling van den Secretaris der Afdeeling Utrecht in het vorig Nr. achterwege gebleven.

II. Het vervolg der opgave van de Indische (inheemsche) persorganen verschijnt in het volgend Nr.

Van het Dagelijksch Bestuur.

H.H. Secretarissen en Penningmeesters (c.q. Secretarissen-Penningmeesters) worden herinnerd aan art. 5 van het Huish. Reglement der Vereeniging, aldus luidende:

Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór *20 Januari* aan het Hoofdbestuur eene alfabetische naamlijst der leden van de afdeeling op *1 Januari*, met vermelding van ieders contributie of bijdrage en adres, benevens een opgave van de bestuursleden met vermelding van functie en een opgave van ingestelde commissiën met vermelding der commissieleden.

Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den *1en Maart* aan het Hoofdbestuur:

a. het verslag over het afgeloopen jaar, met vermelding van den toestand op 31 December van het vorige jaar en der resultaten welke verkregen zijn door inrichtingen, door de afdeeling in het leven geroepen;

b. eene geldelijke afrekening, ingericht volgens door het Hoofdbestuur vast te stellen (en bereids goedgekeurd) formulier;

c. eene opgave van onderwerpen, welke de afdeeling op de jaarlijksche algemeene vergadering behandeld wenscht te zien;

d. een candidatenlijst, houdende opgave van een dubbeltal candidaten voor de mogelijk voor de afdeeling openvallende plaatsen in het Hoofdbestuur.

Heeren Secretarissen der afdeelingen die, voor propaganda-doeleinden, boekwerkjes welke bij het Informatie-bureau der Vereeniging verkrijgbaar gesteld zijn (zie pag. 16 K.W.) wenschen te ontvangen, gelieve hiervan opgave te doen aan het Secretariaat, Heulstraat 17.

JAARBEURS UTRECHT.

De groepsvorming ter Nederlandsche Jaarbeurs te Utrecht blijkt ook voor de aanstaande Voorjaarsbeurs een succes te worden. De Meubelbeurs zal wederom de geheele vijfde verdieping van het Jaarbeursgebouw innemen, de ruimte bestemd voor de groep Bouwmaterialen is geheel verhuurd, niettegenstaande deze afdeeling met een nieuw paviljoen uitgebreid is geworden en de galanteriebeurs heeft dermate de belangstelling getrokken, dat, nadat reeds spoedig na de inschrijving het eerste paviljoen geheel bezet was, thans ook een tweede voor deze groep beschikbaar gesteld gebouw nagenoeg geheel verhuurd is.

Aan de eerstkomende Jaarbeurs zal ook wederom de Zuid-Afrikaansche Regeering deelnemen met een inzending Zuid-Afrikaansche vruchten, terwijl de *Nederlandsche Koloniën een geheel nieuwe expositie te zien zullen geven.*

Van het Informatie-Bureau:

Bij den dienst der volksgezondheid (voorheen burgerlijke geneeskundige dienst) in Nederlandsch-Indië kunnen nog geplaatst worden eenige mannelijke en vrouwelijke Nederlandsche artsen (tijdelijk dienstverband: mannelijke artsen 3 of 5 jaren, vrouwelijke artsen 3 jaren). Bezoldiging f 400—f 1100 's maands. Toelage bij gemis aan voldoende particuliere praktijk (f150 's maands bij bezoldiging beneden f800 's maands en f 100 bij bezoldiging f 800 t/m f 1000 's maands).

Praktijk na artsexamen telt tot een maximum van 9 Indische jaren mede voor berekening bezoldiging (binnen de keerkringen voor vol, buiten de keerkringen voor 9/10).

Aan gegadigden kan worden opgedragen voor hoogstens 6 maanden een cursus in tropische hygiëne en bacteriologie te volgen, waaraan eene toelage van f 250 's maands verbonden is. Voor degenen, die een zoodanigen cursus met vrucht hebben gevolgd, wordt voor de berekening der bezoldiging een dienstjaar extra in aanmerking gebracht.

Overtocht, ook voor het wettig gezin, in de 1ste klasse.

Tegemoetkoming voor uitrusting f 1200 voor ongehuwden, f 1800 voor gehuwden.

Sollicitaties (ongezegeld) in te zenden bij de 9e afdeeling, onderafdeeling A B, van het Departement van Koloniën, alwaar nadere inlichtingen zijn te bekomen.

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

J. F. G. Maurer, electrotechnisch ambtenaar bij den Dienst van den Mijnbouw, Groningen, Jozef Israëlstraat 77a.

W. C. Hass, ingenieur 1e kl. bij de Staatsspoor- en Tramwegen, Italië, Merano, Hotel Auffinger.

F. R. L. Boers, beheerder 1e kl. van het Landspandhuis te Gempol (Bangil), Den Haag, Willem de Zwijgerlaan 1.

J. Okhuijsen, werkmeester bij de Staatsspoor- en Tramwegen, Den Haag, p/a. Wed. Behr-Haverman, Warmoesierstraat 140.

D. J. Winkelman, boekhouder 1e kl. bij de Postspaarbank in Ned.-Indië, Amsterdam, Bilderdijkstraat 156.

J. von Michalofski, hoofd van den kadastralen dienst, Den Haag, van Boetselaerlaan 29.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;

b. onderwijzer of onderwijzeres bij het M.U.L.O., in het bezit van de hoofdakte en van bijakten;

c. leeraar (leerares) M.O. Nederlandsch (doctoren of doctorandi Ned. letteren genieten de voorkeur);

d. leeraar (leerares) M.O. Fransche taal (volledig bevoegd);

e. leeraar (leerares) M.O. Duitsche taal (volledig bevoegd);

f. leeraar (leerares) M.O. Engelsche taal (volledig bevoegd);

g. doctor of doctorandus klassieke letteren voor de V.H.O.-afdeeling der Alg. Middelb. School te Bandoeng;

h. Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);

i. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

a. 1 hoofdonderwijzer;

b. 2 hoofdonderwijzeressen;

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. B. (voor de betrekkingen, genoemd onder 1°., *a* t/m *h*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *i*) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°.).

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

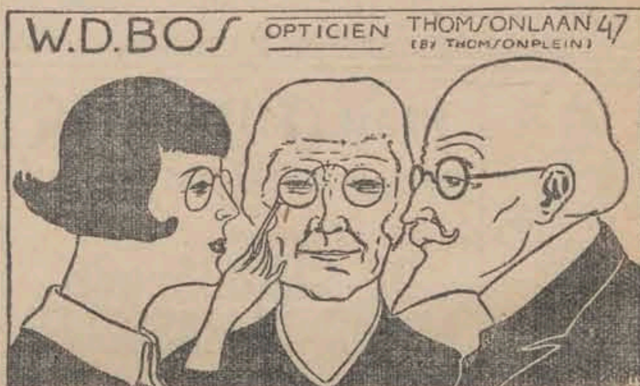
Berichten over onze Adverteerders

COR ALONS - F. SPANJAARD.

Sinds Januari is het bureau der binnenhuisarchitecten Cor Alons en F. Spanjaard van den rand der stad verplaatst naar de Anna Paulownastraat 62. Zij leggen zich hoofdzakelijk toe op moderne woninginrichting (meubileering, stoffeering en alles wat daarmede in verband staat), en werken uitsluitend volgens eigen ontwerpen. In de toonkamers van het bureau zijn steeds allerlei modellen van meubelen, enz. aanwezig, benevens allerlei zich daarbij aansluitende kleinkunst, wandversiering, enz.

Voor het publiek is dit een groot voordeel, omdat men zich op deze wijze een duidelijk denkbeeld kan vormen van een harmonisch samen te stellen geheel. Bovendien is het voor den opdrachtgever een voordeel, dat op deze manier van werken, ontwerpen speciaal voor hem, en in contact met hem ontstaan.

In de toonkamers, die steeds voor het publiek toegankelijk zijn, worden eenige malen per jaar speciale tentoonstellingen georganiseerd. Zoo is er gedurende de maand Zweedsche volkswerfkunst, Tsechechisch gebruiks- en sierglaswerk te zien, benevens meubelen en decoratief werk naar nieuwe eigen ontwerpen, aquarellen, enz.

Mutatiestaat van 3 tot 10 Februari 1926.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
Mevrouw A. J. Japin geb. Horst, Amsterdam, Lomarstraat 33boven. f 5.—	Eigen aanmelding.
H. Antcliffe, Journalist, Den Haag, van Merlenstraat 73. f 5.—	Secretaris Dagelijksch Bestuur.
W. Veenbaas, Indologisch Student, Leiden, Haarlemmerstraat 283. f 2.50	Administrateur O. en W.

Afschrijven:

W. A. Ginsel, Cand. Ind. Ambt., Leiden, Hooge Rijndijk 110.

Adresveranderingen:

Jhr. Jan Feith, van: Soerabaja Toendjoengan 25, naar: Amsterdam, N. Z. Voorburgwal 278—280, p/a. De Indische Post. f 5.—.

Dr. H. van der Veen, Zendelingleeraar, van: Leiden, Rijnsburgerweg 145, naar: Noordwijk a/Zee, Nieuwe Zeeweg 10A.

Th. C. H. J. Vogelenzang, van: Haarlem, Hasselaarsplein 30, naar: Overveen, Julianaweg 108.

W. H. C. ten Brummeler, Gep. HoofdOff. K. M., Den Haag, van: Van Aerssenstraat 74 naar: Valkenboschlaan 189.

W. J. L. Bruining, Beheerder Zoutregie, Den Haag, van: Hotel Terminus naar: Ant. Duyckstraat 66.

A. M. Hens, Lid van den Raad van Indië, thans Weltevreden, Hotel des Indes.

P. M. Hooykaas, Controleur 1e kl. B. B., thans te Sawah-Loento.

G. E. O. Roessel, Controleur P.T.T., thans te Soerabaja, van Deventerlaan 7.

W. M. Guldenaar, Adj.-Inspecteur P.T.T., van: Den Haag, Thomsonlaan 39, naar: Bandoeng, p/a. Hoofdbestuur P.T.T.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag van 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 7 DONDERDAG 18 FEBRUARI 19. 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

INHOUD: Een belangrijk Boek, door Dr. F. W. Stapel. — De Soldaat in dienst van de Oost-Ind. Compagnie, door M. Ch. v. Rouveroy v. Nieuwaal. — Lijst van Inl. en Maleisch-Chineesche Bladen en Periodieken, met vermelding van redactie, plaats van uitgifte, verschijndagen en richting. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: . Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: I. Apeldoorn, II. Leiden. Mededeelingen: Van het Inform.-Bur. — Mutatiestaat van 10 tot 17 Febr.

Een belangrijk Boek.

Koloniale Geschiedenis, door Dr. H. T. Colenbrander, Hoogleeraar te Leiden.

II.

Het tweede deel van Prof. Colenbrander's werk begint met de geschiedenis van de West (hfdst. I—IV). De vaart op de West, begonnen na de sluiting der Portugeesche havens voor de Hollanders, ging aan die op de Oost vooraf. Dat eerst in 1621 een Westindische Compagnie wordt opgericht, vindt zijn oorzaak in den tegenstand o.a. van Oldenbarneveld. Achtereenvolgens behandelt schrijver de bezetting van Noord-Brazilië, van de W.-I. eilanden en van Nieuw-Nederland. 't Belangrijkst in deze periode zijn het bestuursbeleid van Johan Maurits van Nassau en de ontwikkeling van Nieuw Amsterdam. Na het verloren gaan der meeste dezer bezittingen legt de Comp. het spoedig af. Haar nalatenschap wordt overgenomen door de Nieuwe W. I. Comp. (1674), waarin o.a. de stad Amsterdam participeert. Aerssen van Sommelsdijk brengt Suriname tot eenigen bloei; met de eilanden wil het niet best. Curaçao en Eustatius maken perioden van welvaart mee door slaven- en smokkelhandel. In 1791 komen alle baten en schulden van de tweede Comp. aan den Staat. Na de Napoleontische oorlogen leven we verder de heele lijdensgeschiedenis van de West mee: de misère in de diverse cultures, begonnen met de krullotenziekte, de moeilijkheden van de verkrijging van werkkrachten etc. Het vierde hoofdstuk besluit met een beschouwing over de toekomst van West-Indië.

Met Hoofdstuk V begint de geschiedenis van de Oost, waarvoor de schrijver den naam Indonesië den meest juisten acht (hierover hopen we in een afzonderlijk artikeltje onze meening te zeggen). Op heldere wijze wordt een overzicht gegeven van den omvang van het gebied, klimaat, cultuur, rassen, godsdienst en gebruiken. In Hoofdstuk VI volgt een behandeling der vreemde invloeden, aangebracht door handels- en transitoverkeer. Was de invloed der Chineezen op volk en cultuur niet groot, die der Hindoe's zooveel te meer. De vooral op Java diepgaande Hindoe-invloed (godsdienst, literatuur, bouwkunst, staatsinrichting) wordt vrij uitvoerig besproken. Nadat vervolgens de verbreiding van den Islâm behandeld is, eindigt dit hoofdstuk met een overzicht van handel, vestiging en Christenprediking der Portugeezen.

Het volgende hoofdstuk, De Voorcompagnieën, geeft de geschiedenis van veel ondernemingsgeest en persoonlijken moed. De voorbereidingen (Linschoten en Plancius) worden overzichtelijk weergegeven, evenzoo de eerste en tweede tochten. De felle concurrentie der vele maatschappijen leidt dan tot oprichting der Vereenigde Oostindische Compagnie.

De eerste 25 jaar der Comp. volgen nu in een hoofdstuk (VIII), dat den naam van J. P. Coen als titel voert. We zullen geen opsomming geven van de bonte tafereelen, welke dit hoofdstuk biedt en waarvan de stichting van Batavia en de verovering van Banda de hoofdschotels vormen. Het is schrijver volkomen gelukt, zonder te veel in details te dalen, het verband tusschen de episoden aan te geven en een interessant geheel te vormen.

Coen's optreden op Banda wordt gekenschetst als „onmenschelijke wreedheid", die zelfs door enkele van zijn medewerkers en de Bewindhebbers gehekeld werd. Zeer juist, doch diezelfde Bewindhebbers hadden al jarenlang het bezit dier specerij-eilanden als het „voornaemste wit" der Comp. gekenmerkt en meer dan eens voorgeschreven, dat dit doel met alle middelen moest worden bereikt. Overigens trof het ons, dat van een Coen een karakteriseerend eindoordeel ontbreekt. Door zijn ingetogen levenswijze te midden van een ruwe, in wording zijnde koloniale maatschappij, door zijn rondborstige vrijmoedigheid jegens de Heeren Meesters (vrijwel eenige uitzondering onder de Compagniesdienaren), door zijn breeden kijk op de ontwikkeling mogelijkheden van den Indischen handel, blijkende uit zijn voorstellen tot kolonisatie en vrijen handel in de Indische wateren, steekt hij o.i. torenhoog boven zijn tijdgenooten uit. En als men daarnaast zijn geweldige energie en morele kracht gadeslaat, die hem groote plannen doet doorzetten met weinige en vaak minderwaardige medewerkers, in een hem vijandige omgeving, onder een moordend klimaat en hem dan ten slotte met een ziek lichaam tot het uiterste ziet volhouden, dan buigen wij ootmoedig het hoofd. En al praten wij dan zijn fouten niet goed, dan zoeken wij daarvoor toch verzachtende omstandigheden in de opvattingen van zijn tijd en zijn godsdienst.

Hoofdstuk IX leert, hoe de Comp. in een goede 30 jaar groote mogendheid werd, dank zij vooral het werk van Van Diemen, Van Goens en Speelman. Ook hier zit de kunst in een wijze beperking, waar zich in deze jaren zoo ontzettend veel afspeelt: op Ceilon en in Voor-Indië, aan de Kaap en op Formosa, in Mataram, Bantam, Malaka, Makassar etc. Het is ook de tijd van de groote ontdekkingsreizen (Tasman).

Het slot van de machtsuitbreiding der Comp. brengt hfdst. X: De verovering van Java. De opstanden van T. Djojo en Soerapati en de successieoorlogen, die leiden tot de verdeeling van Mataram in Soerakarta en Djocjakarta, worden hier in hun oorzaken en verloop geschetst. Tevens komt de Chineezenkwestie en -moord aan de orde, wier gevolgen van invloed waren op de toestanden in Midden-Java.

Keurig van opzet en belangrijk van inhoud achten wij de hoofdstukken XI, Organisme der Comp., XII, Het Bedrijf en XIII, De Resultaten. Het eerste doet zien, hoe in Nederland het bestuur der Comp. zich geleidelijk losmaakte van de Staten-Generaal en behandelt verder gehalte, taak en hiërarchie der ambtenaren in Indië, de groeiende corruptie en de bestrijdingsmethoden daartegen. Het volgende geeft, behalve een beschouwing van inkoop en verkoop der Comp. en van de monopoliseering van den Inlandschen handel, ook een overzicht van den strijd voor en tegen den handel der vrijburgers en de pogingen tot kolonisatie, waarvan de Bewindhebbers niets wilden weten. Hierdoor ontwikkelt zich een middenstand van Chineezen. De moeilijkheid om het monopolie te handhaven leidt de Comp., haars ondanks, tot territoriale uitbreiding. Wat de resultaten betreft, in Indië bestaan die bijna uitsluitend uit de verwerving van een imperium; overigens zijn de resultaten van het Nederl. koloniaal beheer van voor 1811 in Indië uiterst gering. De verbreiding van Nederl. cultuur, taal en godsdienst waren miniem. Voor den Inlander was het belang, dat de Comp., waar zij kon, den vrede vestigde: van 1740 tot 1810 is de bevolking van Java verdrievoudigd. De resultaten in Nederland waren: de bloei van den Amsterdamschen stapelhandel, veel werkverschaffing en vergrooting van den nationalen rijkdom. De invloed op de wetenschap was nog gering.

Als type van locale geschiedenis van een Compagniesgebied behandelt de schr. in hfdst. XIV

tavia met de Ommelanden en de Preanger, een terrein dat sedert de verschijning van Dr. de Haan's Priangan en Oud-Batavia voor velen geen terra incagnita meer is. Daarna komen Bantam en Cheribon en vervolgens de eilanden en buitenposten aan de beurt.

Nadat ieder onbevooroordeelde reeds begreep, dat de Comp. tot ondergang gedoemd was, „dokterde men er nog lustig mede om". Hfdst. XV behandelt deze ziektegeschiedenis en de medicamenten, die slechts de apothekers verrijkten, zonder de patient te baten.

Dirk en Gijsbert Karel van Hogendorp. Zoo is de titel van hfdst. XVI. Het geeft in 't kort den levensloop van D. van Hogendorp, wiens „Bericht van den tegenwoordigen toestand der Bataafsche bezittingen" een felle kritiek was tegen het beleid in Indië. Uit de voorstellen van Dirk klonk een voor velen in den lande nieuw geluid, ook al hadden indertijd Coen, Maetsuycker en Van Imhoff enkele zijner desiderata, o.a.: vrijen handel, eveneens verdedigd. Gijsbert Karel, die door zijn invloed zijn broer krachtig steunde, sprak al evenzeer moderne denkbeelden uit, toen hij, naar aanleiding van verwikkelingen aan de Kaap, o.a. zei: „......Zulke koloniën kunnen niet onderhoorig blijven...... Aldus verliest elk vader zijn kind."

Dirk, die voor zichzelf op een G.G.-schap hoopte, slaagde er niet in, zijn denkbeelden ingang te doen vinden. „Eerst de liberale koloniale politiek van later heeft hem, als haar klaarblijkelijken voorlooper, recht gedaan."

Een wel sterke tegenstelling met D. v. H. vormt Daendels, een man met een vuist, maar die intusschen, gezien de zeer ongunstige omstandigheden, zeer veel bereikte, zooals hfdst. XVII leert.

Het laatste hoofdstuk draagt den naam van Raffles, „een fijner besneden man, dan er nog één aan Hooge Tafel had gezeten, vol geestelijke belangstelling en tegelijk een man van de daad, ja, die voor zijn doel ook de bedenkelijke daad niet schuwde." Dat doel was het blijvend bezit van Java voor Engeland, hetwelk hij niet bereikte. Met de teruggave der koloniën in 1816 eindigt dit tweede deel, dat voor ieder, die in onze koloniën belang stelt, een schat van gegevens biedt. Met groote belangstelling zien wij de verschijning van het derde deel tegemoet.

Dr. F. W. STAPEL.

Rectificatie. Aan het einde van onze bespreking van het eerste deel merkten wij op, dat tot onze spijt de kaarten, welke het titelblad beloofde, ontbraken en vroegen: „Komen die misschien pas na het derde deel?" Die vraag was overbodig; immers het voorbericht zegt: „Dit derde deel zal tevens de kaarten bevatten, op het geheele werk betrekking hebbende." Deze mededeeling was aan onze aandacht ontsnapt. S.

De Soldaat in dienst van de Oost-Ind. Compagnie

door

M. CH. VAN ROUVEROY VAN NIEUWAAL.

In een vorig nummer van dit blad vertelden wij een en ander over de wijzen, waarop men zich in Oud-Batavia vermaakte, zooals die beschreven worden in het in bedoeld artikel vermelde boek van Dr. de Haan.

Thans willen wij, aan de hand van denzelfden schrijver, iets mededeelen over het leven van den soldaat in dien tijd van de O.-I. Compagnie.

Het was maar een klein legertje, waarover dit lichaam beschikte: meer dan 1300 man (Europeanen) telde het nooit. 't Was niet veel, maar het gebied waarover de Kompenie gezag uitoefende, was dan ook lang niet zoo groot als dat, wat wij thans ons Oost-Indië noemen; en daarbij zag de inlander van toen met heel wat meer ontzag op tegen een Europeesch soldaat, dan nu. Van dat respect herinneren we ons een staaltje van betrekkelijk recenten datum. Zoowat 40 jaren geleden maakte een onzer collega's, als stafofficier, eene reis door de Batak-landen; de menschen daar hadden in dien tijd heel dikwijls herrie onder elkaar, maar gelukkig was zoo'n oorlog nog al mak en niet erg bloedig: een krijg van een jaar kostte soms maar een paar dooden. Het hoofd van een der belligerente partijen vroeg toen aan onzen stafofficier, of de „Kompenie" hem niet aan eenige soldaten zoude willen helpen. Natuurlijk kon hiervan geene sprake zijn. Maar het hoofd dacht: „boleh tawar" en verklaarde, toen zijn aandringen niet hielp, dat hij zelfs met één enkelen soldaat al heel blij zou zijn; hij was er vast van overtuigd, dat, met de hulp van dien éénen man, zijn „oorlog" onmiddellijk glad uit zoude zijn!

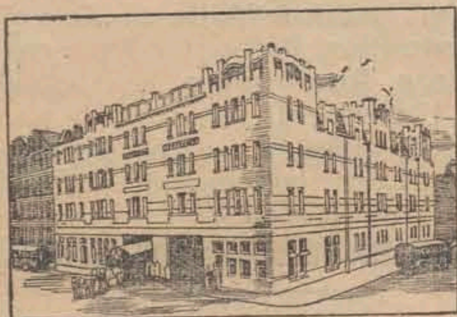
Zooals wij zeiden, het legertje van de O.-I. C. was maar heel klein; doch had ze meer soldaten verlangd, ze zoude die gemakkelijk hebben kunnen krijgen, want in patria bestond er nog al liefhebberij om als militair naar „den Noost" te gaan, en er waren wervers genoeg, die de menschen, gewoonlijk op niet al te nette wijze, aanbrachten. Met voorschotten en groote gulheid in het schenken van borrels, waren er liefhebbers, die gewoonlijk niet tot de room van de natie behoorden, gemakkelijk over te halen. De werver, of beter gezegd ronselaar, logeerde den adspirant-krijgsman gratis. Werd deze afgekeurd of om andere redenen niet aangenomen, ja, dan was de ronselaar zijn geld kwijt, risico was nu eenmaal aan het métier verbonden, maar over het geheel genomen, haalde hij zijne kosten er wel uit. Bij aanneming teekende de nieuwaangeworvene eene schuldbekentenis; hierop kreeg dan de kostbaas zijne voorschotten uitbetaald op het kantoor der O.-I. C. in Holland. Want in Indië kreeg de soldaat zijn soldij niet ten volle in handen, een gedeelte bleef in Holland staan. Men zoude kunnen meenen dat het van eene zich „edele" noemende compagnie, laat ons maar zeggen, vrij eigenaardige manier van doen was, in officieele connectie met het edele ronselaarsgilde te treden, maar geld verdienen was hoofdzaak en moreele en ethische overwegingen zijn uitvindingen (en gelukkige!) van veel lateren tijd.

Die zooeven bedoelde schuldbekentenissen, gedekt als zij waren door de O.-I. C., werden vaak van den een aan den ander overgedaan. Eene soort obligaties dus!

Toen na verloop van eenige jaren in patria (vaak vrij aangedikte) verhalen betreffende de ongezondheid van Batavia begonnen te loopen, werd de geneigdheid om zich als soldaat te laten aanwerven, minder. Hierdoor kregen de ronselaars meer soesah om hunne vogels in het net te krijgen; vermoedelijk zullen ze aan hunne prooi toen wel meer in geld en flinke hoeveelheden alcohol hebben moeten spendeeren.

Aan boord van het vaartuig, waarmede de nieuwelingen naar Batavia werden overgevoerd, werden ze niet door luxe verwend; het logies was primitief en van alle comfort gespeend; de scheepskost, waaraan de menschen niet gewoon waren, was ook al niet geschikt om de stemming te verhoogen. (Beweerde „der alte Fritz" niet dat hij zijne overwinningen dankte aan de magen zijner soldaten, voor welke organen hij groote zorg droeg?) Natuurlijk bleef de verveling, onafscheidelijk verbonden aan de lange, eentonige zeereizen van toen (op onze eerste reis naar Holland in 1862 waren wij 150 dagen op zee!) niet uit. Wel werden aan boord eenige militaire oefeningen gehouden, maar deze vulden maar een klein gedeelte van den

dag. Trouwens, een middel tot afleiding kon men ze kwalijk noemen: de soldaat die exerceeren prettig vindt, moet nog geboren worden.

Te Batavia aangekomen, werden de arme kerels gelogeerd onder afdaken, of in het hôtel „à la belle étoila”. Nu wil dit laatste in de tropen wel iets anders zeggen dan in Holland, maar in de nachtlucht van de Bataviasche benedenstad, die zelfs nu nog allesbehalve gezond is, was dat wonen en slapen in de open lucht niet minder dan pernicieus. Daar kwam nog iets bij: gedurende de eerste drie dagen na de ontscheping, werden de „bazen” geheel vrijgelaten. Wat was natuurlijker dan dat die menschen, na eene maandenlange reis, met eentonige scheepskost, de blommetjes buiten zetten en zich ferm tegoed deden aan vruchten en arak. Dat velen in den eersten tijd ziek werden, spreekt dus vanzelf; we mogen gerust aannemen dat er toen braaf gemopperd werd op het „apenland”.

Om de menschen in de acclimateeringperiode zooveel mogelijk op de been te houden, paste de Compagnie een eigenaardig recept toe, dat vermoedelijk wel in den smaak gevallen zal zijn: de manschappen kregen toch ruime verstrekkingen van „borrels”; die waren voor alles goed en hielden er de stemming in.

Een uniform kreeg de soldaat niet; hij moest maar zien hoe zich die aan te schaffen. De Compagnie was blijkbaar van oordeel, dat die wel van de soldij af kon, al was deze door inhouding van een gedeelte, reeds besnoeid. Later scheen zij toch wel in te zien, dat ze wel heel erg krenterig handelde, althans kreeg de soldaat toen 2 maanden soldij (z.g. „baarsche” maanden) uitbetaald, om zich daarvan in de militaire kleedij te steken.

Met langdurige exercitiën werden de menschen, gelukkig voor hen, niet geplaagd. Dat vonden ze natuurlijk best, maar de medaille had een bedenkelijke keerzijde: bij onattentie of fouten bij de oefeningen werd zeer vrijgevig omgesprongen met den rottan, in een land waar deze overvloedig groeit trouwens een goedkoop artikel. Aan paedagogiek was deze methode wel geheel vreemd, maar in het vorige Russische leger vond ze ook hare verknochte aanhangers.

Over het algemeen was de dienst niet zwaar: de soldaat had dus veel vrijen tijd, dien hij door het verrichten van allerlei particulier werk zoo productief mogelijk trachtte te maken. Zelfs werd hem vergund dat werk te doen op diensturen; hij mocht zich dan laten vervangen door een kameraad, dien hij daarvoor betaalde.

Behalve in de weinige exercitiën bestond de dienst voornamelijk in het houden van wachtparades en het betrekken van wachten. Deze laatste dienst, hoewel zeker niet zwaar te noemen, bracht eigenaardige bezwaren mede: om een haverklap moesten de militairen het wachthuis uitstuiven, om eerbewijzen te doen aan passeerende autoriteiten. Die eerbewijzen waren verschillend naar gelang van de rangen, welke de „hooge ooms” bekleedden. Nu waren de distinctieven, die aan die rangen verbonden waren, niet altijd duidelijk te onderkennen, zoodat het meermalen voorkwam dat de te be-eerbewijzen persoon al vlak bij het wachthuis was aangekomen, vóór dat de wachthebbenden wisten met welke autoriteit ze te maken hadden. Daardoor kwam het hormatbetoon nog al eens „foutief” uit, met voor de militairen onaangename gevolgen.

Het schijnt dat dezen het zich op wacht wat „lekker” mochten maken. Moest er plotseling aangetreden worden, dan was het een jachten om behoorlijk in de kleeren te komen, en al werd alweer de rottan gebruikt om tot spoed aan te zetten, toch gebeurde het vaak dat sommigen het wachthuis slechts gedeeltelijk gekleed uitstormden. Erg indrukwekkend zal zoo'n bonte ris krijgshelden er wel niet uitgezien hebben, en of de persoon, die het eerbewijs in ontvangst had te nemen, hiermede, in *dien* vorm, erg „gecoiffeerd” zal zijn geweest, mag betwijfeld worden.

Krijgsraden bestonden er in die dagen niet. Zware misdrijven werden door den Raad van Justitie berecht.

De disciplinaire „correcties” waren lang niet malsch en soms vernuftig uitgedacht.

Eene vaak toegepaste straf, „morioneeren” genoemd, bestond in slagen op het zitvlak (een beklagenswaardig lichaamsdeel, ook bij kinderen, dat steeds moet boeten voor hetgeen door andere organen wordt misdreven).

Eene andere straf was het „wippen”; daarbij werd de delinquent, met gebonden handen en voeten, 3 maal omhoog geheschen en weer neergekwakt! Wie zoude wel de scherpzinnige uitvinder van deze strafoefening geweest zijn?

Bij den „piekslag” werd de zondaar geplaatst binnen een door drie pieken gevormden driehoek en ferm afgeranseld.

Ter vergoelijking van de niet zachtzinnige behandeling der soldaten moge aangevoerd worden, dat het ruwe klanten waren, niet uit de „fine fleur” van de natie aangeworven. De heeren maakten het er dikwijls naar en ook in latere jaren huldigde men vaak het beginsel: „wie zich als een beest gedraagt, moet dan ook maar als een beest behandeld worden.” (Eene vergelijking, voor de „beesten” on-juist en onrechtvaardig).

Intusschen, voor z'n pleizier behoefde men zich niet onder de krijgsvaandels der O.-I. compagnie te scharen. En als het ellendige van den soldatenstand nog maar werd gecompenseerd door een flinke soldij, maar deze was heel poover. Toch trachtte de Compagnie nog zoo veel mogelijk van de arme kerels te halen.

In Indië werd een paar maanden (men noemde deze de „goeie maanden”) soldij uitbetaald in *Indische* guldens; de rest liet men in Holland oploopen in *Hollandsche* guldens; deze waren meer waard dan een Indische, zoodat de Compagnie aan dit systeem verdiende. Overigens kreeg de soldaat in Indië zijne soldij ook uitbetaald in „cleeden” (stoffen voor kleeding), waarop de Compagnie winst nam. Nu gebeurde het dikwijls dat de man een goed kreeg, dat hij op dat oogenblik niet noodig had. Dan verkocht hij het aan den beheerder van het Compagniesmagazijn, waaruit de verstrekking had plaats gehad en deze beheerder zorgde er wel voor niet te veel te betalen.

In latere jaren kreeg de soldaat zijne gage voor een gedeelte in den vorm van rations, dus levensmiddelen in natura, uitgekeerd. Deze werden dan overgegeven aan den „bakmeester” (een onderofficier), die voor de bereiding zorgde, maar daarbij zijne eigen belangen niet vergat. Het kwam dan ook meermalen voor, dat een bakmeester, ten koste van de magen der soldaten, zooveel verdiende, dat hij met een bollen buidel naar patria kon terugkeeren.

Wanneer men nu bedenkt, hoe de soldaten behandeld, gelogeerd, gekleed en gevoed werden, behoeft men niet te vragen naar hunne gezondheidstoestand en hun uiterlijk voorkomen. De eerste was natuurlijk ongunstig, het laatste dikwijls erbarmelijk; in de smerige, versleten uniformen maakten ze een alles behalve martialen indruk; de menschen liepen, bij gebrek aan behoorlijk schoeisel dikwijls op bloote voeten! (Napoleon had in dit opzicht andere opvattingen; hij toch schreef zijn successen voor een groot deel toe aan de schoenzolen van zijn soldaten; hij liet ze dan ook in lange snelle marschen geducht hunne beenen gebruiken, zoodat ze ter juister tijd aankwamen op dat punt van het gevechtsterrein, waar hij ze wilde hebben, om zoo eenigszins mogelijk met overmacht te kunnen ingrijpen).

Frederik de Groote en de magen; Napoleon het schoeisel van de soldaten. Die twee wisten het wel!

Ook in onzen tijd had de soldaat (tenzij hij tot de „bootafhouders” of „lijntrekkers” behoorde) geducht het land aan het hospitaal. Ten tijde v

De O. I. C. was er geen sprake van eenvoudigen tegenzin: neen, de soldaat had een doodschrik voor het ziekenhuis. Want ook daar waren de toestanden verre van aanlokkelijk, maar daar kwam nog iets bij. Voor zijne kleeding had hij geld noodig, maar dat artikel was altijd uiterst schaarsch in een soldatenzak. Echter was zijn kapitein dan wel zoo vriendelijk het voor te schieten tegen eene profijtelijke rente. Ging nu de man naar het hospitaal en kwam hij daar te sterven — iets waarop de kans niet gering was — dan snapte de kapitein-geldschieter een „koopje". Om zich tegen schade te dekken, legde hij eenvoudig beslag op de uniform van zijn debiteur, zoodat deze in zijn ondergoed naar de ziekeninrichting ging!

De groot-tenue uniform ontving de soldaat door de Compagnie verstrekt; kwam de drager te overlijden, dan werd een ander er in gestoken.

Op wacht kreeg ieder een „wachtrok", die bij de wacht behoorde.

Het overgroote deel van het Compagnieslegertje bestond uit infanteristen: artilleristen telde het maar weinige. Bij het uitrukken voor parades, werden een paar kanonnen meegevoerd: de daarvoor benoodigde paarden werden soms bij rijtuigverhuurders gerequireerd.

Cavaleristen had men ook: zij hadden nooit hetzelfde paard: de verzorging der dieren geschiedde door burgerwerkvolk. Moest er voor een marschparade of oefening worden opgestegen, dan holden alle ruiters op de rossinanten af, om het beste beestje voor zich uit te zoeken! Zij droegen een stormhoed, borstkuras en hooge laarzen en waren bewapend met pistool en degen.

Fuseliers en musketiers hadden tot bescherming alleen een stormhoed. De piekeniers droegen een zelfde hoofddeksel en een borstkuras.

De geweren waren eerst lontgeweren. Men kende toen eene soort bajonet, bestaande in een piek met korten stok, die in de loop van het geweer gestoken werd.

De officieren waren bewapend met een hellebaard. Was het gehalte der mindere militairen al niet veel zaaks, over dat van hunne aanvoerders viel evenmin te roemen. Alleen onder G. G. van Imhoff, kwamen er beter onderlegde officieren, die vlijtig lieten exerceeren. Dit was nu wel heel mooi, maar had ook zijne bedenkelijke zijde, want hadden de menschen zich braaf in het zweet gewerkt, of eene tropische bui op hunne lichamen voelen kletteren, dan was er bij hun terugkeer in hun kwartieren dikwijls geen eten voor hen: droge kleeren ter verwisseling van de door zweet of hemelwater doorweekte pakejan hadden ze niet. Geen wonder dus dat velen ziek werden.

Dat het peil der officieren in die dagen niet hoog was, behoeft ons niet te bevreemden; immers ten tijde van de krijgsverrichtingen tegen de Engelsche troepen die Java kwamen occupeeren dus heel wat jaren later, waren er in het Indische leger officieren, zelfs hoofdofficieren, die of niet, of maar gebrekkig konden lezen en schrijven. Van een der schitterendste figuren in de Java- en Padrioorlogen, de bekende „Toontje" Poland werd verteld dat, wanneer hij zijne handteekening onder een stuk moest schrijven, hij daarbij niet mocht worden afgeleid; gebeurde dit toch, dan begon hij weer van voren af aan, aan eene nieuwe handteekening! Intusschen een vechtjas eerste klasse die het woord „bang" niet kende en het tot overste bracht.

De discipline bij de officieren liet veelal te wenschen over; dat zij die hunnen ondergeschikten niet wisten bij te brengen, spreekt van zelf.

Ze werden maar schraal bezoldigd en waren daardoor bij de burgermaatschappij, waarin meer geld werd verdiend, weinig in tel. Een en ander maakte het baantje niet erg aantrekkelijk, maar daar er nog al eens wat doodgingen, maakte men gewoonlijk snel promotie. „Des eenen dood, des anderen brood". Zoo gaat het nu eenmaal in deze wereld.

Was men goedgeefsch met straffen, van beloningen kwam weinig in. Ridderorden bestonden er niet, bij hooge uitzondering ontving een officier eene eereketting.

Verdienstelijke mindere militairen werden beloond met buitgeld, hoogere soldij of eere...borrels! Men kende zijne Pappenheimers en hun zwak!

Lain doeloe, lain sekarang!

Lijst van Inl. en Maleisch-Chineesche Bladen en Periodieken,

met vermelding van redactie, plaats van uitgifte, verschijndagen en richting [1]).

(*Slot*).

D. Inl. Periodieken op de Buitengewesten.

Asjraq (Mal.), Redactie: Entji Entjigoeroe, Padang, 1 × p. m. (Org. vrouwenvereeniging).

Bali Adnjana (Mal.), Redactie: I. G. Tjakratanaja, Singaradja.

Benih-Pengetahoean (Mal.), Redactie: Bestuur Verg. „Stel", afd. Padang, Padang, 1 × p. m. (Orgaan Ver. „Sepakat Tilatang Enam Laras").

Berani (Mal.), Redactie: Bouillie, Pontianak, 1 × p. w. (Commun.).

Bintang Borneo (Mal.), Redactie: F. L. A. Regar, Bandjermasin, 2 × p. w.

Boedi-Tjaniago (Mal.), Redactie: Datoek Tan Madjolelo, Padang Pandjang, 2 × p. w. (Minangkab. Nationalistisch).

Boeka Mata (Mal.), Redactie: Sjech Moh. Sahak, Padang, 2 × p. m.

Boemipoetera (Mal.), Redactie: Moeh. Idaham, Medan, 4 × p. m. (National.).

Chabar Minggoean (Mal.), Redactie: H. B. Regentenbond, Ambon, 1 × p. m. (Org. Regentenbond „Boea Serangkai").

Fikiran (Mal.), Redactie: Weydemuller, Menado, 1 × p. w. (Vrijz.-democraat).

Hedangan-Koerai (Mal.), Redactie: A. G. St. Maharadja, Fort de Kock, 1 × p. m. (Minangkab. National.).

Keris Minangkabau (Mal.), Redactie: E. Marah Sri Mahadewa, Padang.

Mandailing (Mal.), Redactie: Moh. Noech en Abd. Loebis, Medan, 1 × p. w. (Org. Sjarikat Mandailing en de Verg. Pemimpin Perniagaan).

Oedara-Terang (Mal.), Redactie: Red.-comm., Padang, 1 × p. w.

Oetoesan Minahasa (Mal.), Redactie: Najoan, Menado, 2 × p. m.

Oetoesan Timoer (Mal.), Redactie: Hoofdbestuur, Timor Koepang, 1 × p. m. (Org. Perserikatan Timor).

Padoman (Mal.), Redactie: Dt. R. M. Zein, Benkoelen, 1 × p. m. (Org. Perkoempoelan Menoedjoe Kebaikan).

Panas (Mal.), Redactie: Nawawi Arief, Siloengkang, 2 × p. m. (Commun.).

Pelita Rajat (Mal.), Redactie: A. Hamid, Makasser, 1 × p. w. (Commun.).

Pembawa Damai (Mal.), Redactie?, Menado (Org. vrouwenver. Pikat).

Penoentoen (Mal.), Redactie: J. Hassan, Benkoelen, 2 × p. m.

Persatoean (Mal.), Redactie: Maradja Sayuti Loebis, Samarinda, 1 × p. w. (Gematigd Islam., S. I.).

Poestaha (Bat. Mal.), Redactie: P. K. Hoetabarat, Sibolga, 2 × p. m.

Sajoer Maintjat (Mal.), Redactie: J. S. Maamoor Loebis, Menado, 2 × p. m. (S. I.).

Sendjata-Batak (Mal.), Redactie: Neroes Ginting Soeka, Kaban Djahe, 3 × p. m. (Nation.).

Sibinoeang (Mal.), Redactie: M. Samin, Serdang, 2 × p. m.).

Soara-Batak (Mal.-Bat.), Redactie: Jesajas Siahaan, Taroetoeng, 1 × p. w. (Bataksch orgaan).

1) Het eerste gedeelte is opgenomen in het Kol. Weekbl. van 21 Jan. 1926, No. 3.

Soeara-Ambon (Mal.), Redactie: Ch. Silahooy te Makam en A. J. Patty te Benkoelen, Makassar, 3 × p. m. (Indon. nation.).

Soeara-Banoehampoe (Mal.), Redactie: R. St. Roemah Tinggi, Fort de Kock, 1 × p. m. (Minangk. Org.).

Soeara-Bondjol (Mal.), Redactie: A. M. Bagindo Sinaro, Medan, 1 × p. m. (Org. Bondjol).

Soeara-Kota Gedang (Mal.), Redactie: R. A. Datoe' Besar, Fort de Kock, 1 × p. m. (Minangkab. Org.).

Soeara Sport (Mal.), Redactie: Sjahmiddin, Kota Radja, 3 × p. m. (Orgaan voetbalverg.).

Soeloeh-Peroesahaan-Tanah (Mal.), Palembang, 1 × p. m. (Landbouwblad).

Soeloeh-Timoer (Mal.), Redactie: M. H. Pello, Koepang, 1 × p. m. (Orgaan Timorsch Verbond).

Tjahja Palembang, Redactie: R. M. A. Tjondrokoesoemo, Palembang, 1 × p. w. (Neutraal).

Tjahaja-Siang (Mal.), Redactie: A. A. Maramis, Menado, 2 × p. m. (Neutraal).

Tjermin Karo (Mal.), Redactie: Mboeigah Stepoe, Bindjei, 2 × p. m. (Bataksch National.).

Vorsten-Eilanden (Mal.), Redactie: B. Q. Johan, Soerabaja, 1 × p. m. (Org. „Eerste Sangirbond").

E. Godsdienstige Bladen.

Al Haq (Mal.), Redactie: Abd. Hamid c.s., Batavia, 1 × p. m. (Moh.).

Al Ichwah (Mal.), Redactie: H. M. Noor Ismail, Bindjei, 1 × p. m. (Moh.).

Al Iftifaq Wal Iftiraq, (Mal.), Redactie: H. Abdullah Ahmad, Padang, ongeregeld (Moh.).

Al-I'Laam (Mal.), Redactie: Djalaloe'ddin Radjo Endah, Fort de Kock, 1 × p. m. (Moh.).

Bentara-Hindia (Mal.), Redactie: L. Tiemersma, Bandoeng, 1 × p. w. (Protest.).

Bintang-Islam (Mal.), Redactie: O. S. Tjokroaminoto, H. Fachrodin e. a., Djokja, 2 × p. m. (Moh.).

Chabar Ambon (Mal.), Redactie: J. H. Duyverman, Ambon, 1 × p. m. (Protest.).

Kristen-Djawi (Jav.), Redactie: J. Mattheus Jr., Kediri, 2 × p. m. (Protest.).

Licht (Het) (Mal.), Comm. van Red., Batavia, 1 × p. m. (Jong Issl. Bond).

Mamba'oel-Oeloem (Jav.), Redactie: M. Moehsan, Solo, 1 × p. m. (Moh.).

Mardi-Rahardja (Jav.), Redactie: Soeseno, Magelang, 1 × p. m. (Christ. Pr.).

Merga Si Lama (Bat.), Kaban Djahe (Christ. Prot.).

Oesaha-Islam (Mal.), Redactie: Sjahadat, Bonthain, 1 × p. m. (Moh.).

Pangkal-Setia (Mal.), Redactie: J. U. Mangowal, Tomohon, 2 × p. m. (Christ.).

Pelita-Muslimin (Mal.), Redactie: Z. A. Soetan Palembang, Bajoer, Manindjau, 1 × p. m. (Moh.).

Pertimbangan (Mal.), Redactie: Abi Jasir, Djokja, 1 × p. m. (Moh. verg. Mohammadijah).

Pewarta-Islam (Mal.), Redactie: Djamain El Moeradi H. A. Latif Sjakoer, Fort de Kock, 1 × p. m. (Moh.).

Poestaka Hizboel Wathon (Jav.), Redactie: Sjarbini, Djokja, 1 × p. m. (Moh.).

Roesia Alam (Jav.), Redactie: Moh. Ashar en Sastroatmodjo, Djokja, 1 × p. m. (Moh.).

Sebidji-Sawi (Mal.), Redactie: H. A. Warouw, Malang, 1 × p. m. (Protest.).

Siadji-Panoetoeri (Bat.), Redactie: Ph. Pangariboean, Sipoholon (Taroetoeng), 1 × p. m. (Christ. onderwijzers).

Soeara-Moehammadijah (Mal.), Redactie: M. Soemodirdjo, Djokja, 1 × p. m. (Moh.).

Soeara Moehammadijah tjabang Betawi (Mal.), Redactie: R. H. Hidajatoellah, Weltevreden (Moh.).

Taman-Islam (Mal.), Redactie: Iljas Dalimoenthe, Battang Toroe, 2 × p. m. (Moh.).

Taman-Moeslimin (Mal.), Redactie: Hadiwijta, Solo, 1 × p. m. (Moh.).

F. Vak- en Vakvereenigingsbladen.

Djangkar (Mal.), Redactie: S. Hardjomartojo, Soerabaja, 1 × p. m. (Org. S. P. P. L.).

Hadi-Biwara (Jav.), Redactie: S. Hardjohadisewojo, Djokja, 1 × p. m. (Org. Perkoempoelan Goeroe Kesoeltanan).

Kompas (Mal.), Redactie: Bj. Kettek gelar St. Radjlelo, Medan, 1 × p. m. (Org. Inl. pers. D. S. M.).

Mardi-Oetomo (Mal.), Cheribon, 1 × p. m. (Org. On dipl. B.B.-ambt.)

Medan Politie Boemipoetra (Mal.), Redactie: A. K. W djojoatmodjo, Semarang, 1 × p. m. (Org. Polit beambten).

Oentoek keperloean kita (Mal.), Redactie: N. Run kahu c. t., Tjimahi, 1 × p. m. (Org. Ver. Inl. o.o

Orgaan L. V. B. (Mal.), Redactie: Secr. H. bestu Tanggerang (Welt.), 1 × p. m. (Org. Ind. Vaccin teursbond).

Orgaan dari O. I. B. A. (Mal.), Redactie: M. Brono. M dioen, 1 × p. m. (Ver. v. Ongedipl. Inl. B.B.-ambt

Onderwijzer (De) (Mal.), Redactie: M. Sastrosoed mo, Djokja, 1 × p. m. (Org. Kweekschoolbond).

Oud-Isviaan (De) (Mal.), Redactie: R. T. A. Wiran takoesoema, Bandoeng (Ver. v. Oud-Osvianen).

Pembantoe (Mal.), Redactie: Hoofdbest. P.G.B., So 1 × p. m. (Hulponderw.)

Persatoean Goeroe (Mal.), Redactie: R. Soepadm Poerwokerto (Org. Onderwijzersbond).

Si-Tetap (Mal.), Redactie: Soegono, Semarang, 1 × m. (V. S. T. P.-org.)

S(arekat) V(accinateur) I(ndië) (Mal.), Redactie: So marjo, Soekaradja, 2 × p. m. (Org. der Ver.).

Soeara B. O. W. (Mal.), Redactie: R. P. Soeroso, M lang, 1 × p. m. (Org. B.O.W. personeel)

Soeara-Boemipoetera (Mal.), Redactie: T. Adiwasi Djokja, 2 × p. w. (P.P.B.B. Jogja).

Soeara Boemipoetera S.S. (Mal.), Redactie: Abdul Ra man, Padang, 2 × p. m. (Orgaan S. S. personeel)

Soeara-Kadaster (Mal.), Redactie: Hoofdbestuur, We 1 × p. m. (Org. Kadasterbond).

Soeara-Postel (Mal.), Redactie: Moeso, Soerabaja, 1 p. m. (Org. Sarikat Postel).

Soeara-Normaalschool (Mal.), Redactie: Hoofdb. P. S., Tjilatjap, 1 × p. m. (Org. Normaalschoolbond)

Soeara P.Z.V.B. (Mal.), Redactie: H. Hadi, Buitenzor 1 × p. m. (Org. P(erhimpoenan) Z(ieken) V(erpl ger) B(oemipoetera)).

Soeara Tambang (Mal.), Redactie: Nawawi Arif, Sa wahloentoe, 1 × p. m. (Org. Perserikatan Kaoe Boeroek Tambang (P.K.B.T.)).

Soeara V. I. L. (Mal.), Redactie: Goenawan, Welt., × p. m. (Org. Verg. Inl. Landsdienaren).

Volksschool (De) (Mal.), Redactie: M. Wignjosoema to, Wonosobo, 2 × p. m. (Org. Perserikatan Schoo opzieners).

Goeroe (Holl.), Redactie: Best. H. K. S. Bond, Solo, 1 p. m. ((Org. Hoogere Kweekschool Bond).

G. Chineesch-Maleische Bladen.

Bintang Pagi (Mal.), Redactie: Ong Khing In, Djom bang, 1 × p. m.

Djawa-Tengah (Mal.), Redactie: K. T. Kwee, Semaran dagelijks.

Economy (Mal.), Redactie: Tjoa Pit Bak, Bandoen 1 × p. m.

Hoakiao (Mal.), Redactie: Quo Hen Zo, Soerabaja, × p. m.

Hoa-Po (Mal.), Redactie: Tan Eng Goan, Grissee, × p. w.

Insulinde (Mal.), Redactie: Tjiong Gwan Ek, Solo, × p. m.

International (Mal.), Redactie: T. E. Lim, Medan, × p. w.

Keng Hwa Poo (Mal.), Redactie: Tjia Djoe Tjiat, Me nado, 2 × p. m.

Keng Po (Mal.), Redactie: Houw Tek Kong, Batavia, dagelijks.

Pelita Andalas (Mal.), Redactie: J. Koning, Medan, 3 × p. w.

Perdamean (Mal.), Redactie: S. Y. Tjia, Padang, 2 p. m.

Perniagaän (Mal.), Redactie: Thio Tjin Boen, Batavi dagelijks.

Pewarta-Soerabaja (Mal.), Redactie: Liem Kwie Gio Tan Tjin Kang en Tan Tek Jan, Soerabaja, dagelijk

Pontianaksch Chineesch Weekblad (Mal.), Redactie W. Chitzu, Pontianak, 1 × p. w.

Radio (Mal.), Redactie: Tjio Peng Hong, Padang, da gelijks.

Sin Bin (Mal.), Redactie: Tan Tjin Thay, Bandoeng, dagelijks.
Sinar Matahari (Mal.), Redactie: Ong Khing In, Djombang, 1 × p. m.
Sin Po (Mal.), Redactie: Kwee Kek Beng, Batavia, dagelijks.
Sin Po (geïll.) (Mal.), Redactie: Red. dagbl. S. P., Batavia, 1 × p. w.
Sin Jit Po (Mal.), Soerabaja, dagelijks.
Sinar-Sumatra (Mal.), Redactie: Jap Gim Sek, Padang, dagelijks.
Soeara Publiek (Mal.), Redactie: Liem Koen Hian, Soerabaja, dagelijks.
Tjahaja-Timoer (Mal.), Redactie: Kh. K. Kwee, Malang, 3 × p. w.
Tjamboek (Mal.), Redactie: Gouw Boen Hoat, Djokja, 1 × p. w.
Tjin Bin (Mal.), Medan.
Tjin Po (Mal.), Redactie: E. Th. Tjia, Medan, dagelijks.
Warna-Warta (Mal.-Eng.), Redactie: Lauw Kong Hoey, Semarang, dagelijks.
Yoe Sen (Mal.), Redactie: Ong Khing In, Djombang, 1 × p. m.

H. Japansch-Maleische Bladen.

Bendee (Mal.), Redactie: J. H. Pangemanann, Solo, 2 × p. m.

I. Arabische bladen.

Al Wivaq (Mal.), Redactie: M. M. Alfattah, Buitenzorg, 1 × p. w. (Moh.).
Hadramaut (Arab.), Redactie: S. Edros Almashaer, Soerabaja (Moh.).

Van Week tot Week.

Dinsdag 9 tot Maandag 15 Febr. 1926.

Mohammedaansche vereenigingen. Tijdens het Al Islam-Congres werd — volgens een Aneta-telegr. dd. Batavia 9 Febr. — een bond van leiders van Mohammedaansche vereenigingen opgericht.

Een niet gehouden optocht. De assistent-resident, hoofd van plaatselijk bestuur te Djocja, deelde aan het bestuur van Oemat Islam mede, dat vergunning tot het houden van een optocht, ter gelegenheid van Mohammed's Hemelvaart kon worden verkregen, indien het maximum aantal deelnemers aan den optocht werd beperkt tot 5000.

In 1925 hebben 35.000 menschen deelgenomen aan den stoet.

Oemat Islam zag thans af van het houden van een optocht en besloot telegrafisch te protesteeren bij den Gouverneur-Generaal. (Aneta, 9 Febr.).

Groote tabaksbrand. Te Nangkaän in het Bondowososche, op 2 paal afstand van Bondowoso gelegen, is de geheele voorraad in een tabaksafpakschuur der Landbouw-maatschappij Oud-Djember verbrand, wegens gebrek aan bluschmiddelen. De schade, tot een bedrag van ƒ 440.000, wordt door verzekering gedekt. (Aneta, 9 Febr.).

Resident H. C. van den Bos. De resident (nieuwe stijl) van Oost-Priangan, H. C. van den Bos, is benoemd tot resident (oude stijl) van Madioen. (Aneta, 13 Febr.).

De Legercommandant. Aneta seint dd. Bandoeng 12 Febr. De legercommandant, luit.-gen. K. F. E. Gerth van Wijk, adjudant van H. M. de Koningin in buitengewonen dienst, vertrekt 5 Mei per Johan de Witt, uit Nederlandsch-Indië, voor een buitenlandsch verlof van vier maanden, in verband met zijn geschokten gezondheidstoestand.

bevolkingsrubbercultuur. Naar uit Amsterdam aan de N. R. Ct. wordt gemeld, hebben een aantal tabaksmaatschappijen een syndicaat gevormd, om eventueel te komen tot oprichting van een maatschappij, die in onze koloniën de Inlandsche rubber opkoopt, verwerkt en aan de markt brengt.

Op het oogenblik zijn het Chineezen uit Singapore, die in Djambi en elders de ruwe „native" rubber opkoopen, op eigen schepen naar Singapore vervoeren en daar in groote „mills" tot blankets verwerken.

Als Singapore en genoemde opkoopers worden uitgeschakeld, kan dit ook voor de Inlandsche rubberproducenten een aanmerkelijk voordeel beteekenen.

Voordracht over den vulkaan Papandajan. In een te 's-Gravenhage gehouden vergadering van de geologische sectie van het Geologisch Mijnbouwkundig Genootschap voor Nederland en Koloniën heeft ir. N. J. M. Taverne, ingenieur bij het Mijnwezen in Nederlandsch Oost-Indië en gedurende ruim drie jaar belast geweest met de leiding van den vulkanologischen dienst, een rede gehouden over den Papandajan. (Een vrij uitvoerig overzicht gaf het *Vaderland* van 9 dezer).

Univers. examens. Leiden. Doct. examen Ind. recht de hr. J. A. Ruys.

Staatkundige onthouding. Onder het hoofd „Verloren vertrouwen" bevat het *Vaderland* van Za. 13 (Avondbl.) en Di. 16 (Avondbl.) Febr. belangrijke beschouwingen over de veldwinnende gedachte van staatkundige onthouding door de ontwikkelde inheemsche bevolking van Indië.

Studiereis naar Japan. De adviseur voor Japansche Zaken, de hr. P. A. van de Stadt, vertrekt in Maart a.s. voor een studiereis van vijf maanden naar Japan. (Aneta, 13 Febr.).

Douane-ontvangsten te Palembang. Over de maand Januari bedroegen de douane-ontvangsten te Palembang ƒ 613.000 tegen ƒ 224.000 over dezelfde maand van 1925. Het uitvoerrecht op bevolkingsrubber bedroeg ƒ 105.000. (Aneta, 12 Febr.).

Geen Japansche visscherij te Batavia. De Regeering heeft het verzoek van de Japanneezen om binnen de territoriale wateren op de kust van Batavia te mogen visschen, afgewezen, hoofdzakelijk met het oog op de belangen van de bevolking van de kusteilanden. (Aneta, 12 Febr.).

Communistische politie-agenten! Gedurende den tijd dat te Soerabaja stakingen voorkwamen, zijn 25 politie-agenten uit den dienst ontslagen omdat zij lid waren van communistische organisaties. (Aneta).

Pest op Java. In de week van 13 tot 19 Dec. '25 zijn op Java niet minder dan 321 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 16, Temanggoeng 94, Magelang 42, Jogjakarta 9, Soerakarta 6, Bojolali 1, Klaten 29, Sragen 1, Salatiga 5, Pekalongan 52, Tegal 5, Poerbolinggo 61.

Een meevaller van ruim een half millioen. De raad van beroep in belastingzaken heeft de directie der Bandoengsche Kininefabriek in het gelijk gesteld betreffende de bekende quaestie der oorlogswinstbelasting, waardoor de navorderingsaanslag, groot ƒ 559.310, geheel vervalt en dit bedrag aan de directie zal worden terugbetaald. (Aneta, 13 Febr.)

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Het schoone van Bali.

Van alle kanten worden er in den laatsten tijd loftiederen gezongen op de schoonheden van het eiland Bali. Het laatst kwam ons in handen: „Fünftes Filmheft", een speciaal Bali-nummer van de *Verlag der Schönheit* te Dresden, waarin *Colin Rosz* — de bekende wereldreiziger, die verleden jaar ook hier in den Haag de zoo prachtige, door hem zelf opgenomen rolprenten vertoonde — zijn Balireis beschrijft als *„Ein Südseetraum"*. Hij noemt Bali: *„Das Land der festlichen Arbeit"*, als hij begint met de volgende schildering:

„Es war auf einer meiner ersten Fahrten durch die Insel, als ich das Feld mit den pflügenden, festlich geschmückten Ochsengespannen erblickte. Vielleicht fünfzig gespanne zogen hier in Reihen neben — und hinter einander über ein ausgedehntes Feld. Die Ochsen waren zu zweit oder viert vor die Pflüge gespannt. Sie trugen einen imposanten Kopfschmück aus bunt bemalten Lederschilden und am Halse baumelten aus Holz geschnitzte Glocken in Form von Alpenkuhglocken, nur von ungleich gröszeren Dimensionen; wahre Glockenriesen waren das, die den Ochsen bis zu den Knien herabhingen, und noch breiter als hoch waren. Das war mein erster Eindruck von balischer Landwirtschaft, die immer verknüpft ist mit Gottesdienst, Kunst und Fest, wie jede Arbeit auf Bali und überhaupt jede Lebensaüszerung. Der Boden gehört den Göttern. Sie haben ihn den Menschen zur Nutzung überlassen, und sie wollen, dass alle gleichmässig daran teilhaben. Auf diesem Glaubenssatz beruht der balinesische Agrarkommunismus."

Hij betreurt dat, waar ook Bali weldra lijden zal aan overbevolking, deze schoonheid en de daarmee samenhangende kunstuitingen te niet zullen gaan.

„Und dann wird auch die bisherige kommunistische Landesverfassung ihr Ende finden, und damit auch das gemeinsame arbeiten auf gemeinsamen Feldern. Dieses Arbeiten, das gar kein Arbeiten in unserem Sinne is, sondern ein fröhliches Spiel, ein Fest, und nur eine neue Form für das Wiedereins werden von Natur und Gott."

Daarna beschrijft hij de verschillende bezielde feestelijkheden, ook de zoo godsdienstige schoone, aan den rijstbouw en -oogst verbondene, om te eindigen met de verzuchting:

„Ich stand lange auf dem Feld, als ich die erste Reisernte mitmachte, sehr lange. Und ich hatte ununterbrochen die müden, miszmutigen gesichter der Männer und Frauen in unsern Fabriken vor Augen. Ach, so weit brauchte ich mich ja gar nicht zurück zu erinneren, blosz an die javanischen Zuckerfabriken! Nun, ich bin gar nicht sentimental, und verkenne keinen Augenblick, dasz wir der modernen Technik viel an Annehmlichkeit und Sicherheit und Beguemlichkeit des Lebens verdanken, und ich denke, dasz Auto's und Flugzeuge und Eisenbahnen und Radio Dinge sind, die immerhin ihren Preis werd sind. Aber hoch ist der Preis, doch, den wir für Technik und „Zivilisation" gezahlt haben, will mich dünken, wenn ich hier sehe, dasz ohne diese Arbeit kein Frohn zu sein braucht, wie bei uns, sondern Fest Freude [1])".

Natuurlijk is Colin Rosz ook verrukt over het schoone Balineesche menschenras, waarvan hij eenige typen fotografeerde, ter illustratie van zijn artikel, maar 't allermooiste vindt hij, wat hij betitelt als: *„Das ander Bali"*.

„Das, was wir, westlichen Menschen, für immer verloren haben: das vollendete, sichere Ruhen in Gott und Natur. Der Balinese weisz nichts von Relativität, von Wellen und Turbodynamos, aber er trägt seinen Kosmos in sich. Er ist umschlossen und geschlossen. Sein Leben schwingt in einem groszen sicheren Rhythmus and all seine Lebensformen, sein Körper, seine Gesten sind ein einheitlicher Ausdruck dieses inneren Rhythmus. Die Seele des Balier kennt keine Zerrissenheit und keine Abgründe [2])."

Karang Asem, Zuid-Bali, noemt *Colin Rosz: das Paradies.*

Hij geeft bij mooie foto's, *schwärmerische* beschrijvingen van natuurschoon, tempelversieringen en *legong*-dansen [3]).

Ten slotte echter, toen hij de opmerking maakte, tot den Controleur, die hem vergezelde:

„Ich kann verstehen, dasz man nie wieder fort von hier möchte. Auch mir ist es wie eine Wolke von der Seele, wenn ich an die Abschiedsstunde von Bali denke", kreeg hij ten antwoord, dat Karang Asem wel de schoonste, maar tevens de gevaarlijkste plek van Bali is, wegens de malaria; hoe onlangs van een jong schilderspaar, dat bij dien ambtenaar logeerde, de talentvolle man aan die ziekte bezweken was en diens jonge vrouw wanhopend op Bali bleef wonen, daar zij niet van het graf van haar echtgenoot scheiden kan. „En 't ergste voor mij is," zoo besloot de controleur: „dat mijn vrouw sedert in duizend angsten leeft, dat ook ik malaria zal krijgen. Wij hopen daarom maar, dat ik spoedig overgeplaatst zal worden."

Zoo heeft alles zijn keerzijde.

Dit herinnert er ons aan, hoe de hoefijzer-correspondent *(C. K. Elout)* van *Het Alg. Handelsblad* in zijn *Indisch Dagboek*, na o.a. de enthousiaste beschrijving van zijn Bali-reis, eindigt met de woorden:

„Moge de goden van Bali dit schoone land en dit schoone volk bewaren......

......en mogen zij alle honden op Bali vernielen, aangezien deze miserabele loeders des nachts het schandaal zijn van het land en, als er maar één dol wordt, een gevaar voor de geheele bevolking worden.

Waarom geen hondenbelasting?"

1) Zou den Baliërs onze tegenwoordige levensstrijd en arbeidsslavernij niet bespaard kunnen blijven, waar toch ook — gelijk de teekenen des tijds reeds hier en daar aanwijzen — ons nageslacht door een betere opvoedkunde teruggebracht zal kunnen worden tot de ware levenskunst: arbeidsvreugde?

2) Ook dezen zielstoestand kunnen wij, Westerlingen, ons immers weder veroveren door bewust ons leven in te richten naar de wetten der natuur, langs den weg van zelfkennis, door rythmische ademhaling, verstandige diëet en gevoelige harmonie?

3) Hierop hopen wij later terug te komen.

Ook de heer Th. van Erp, onlangs van zijn Bali onderzoekingsreis teruggekeerd, merkte, naast het schoone, dat hij aan land en volk bewonderd h minder goede dingen op vooral met betrekking tot daar nog altijd levendig beoefende versieringsku De *Deli Courant* ontleende o.a. aan een particu schrijven van diens hand:

„De Balinees in Zuid- en Midden-Bali is in de weer aan de vernieuwing van de *poe* Velen werden schooner en rijker opgebouwd ze voorheen waren. Jammer genoeg, vaak te te overdadig van ornament. In de poera- Loekloek en elders werd het een orgie van o ment, een ongebreidelde woeker van op zich fraai en respectabel beeldhouwwerk. De h blijft nog vaardig, maar...... ook op Midden- zie ik de symptomen van naderend verval."

Het blad dikt dit nog iets aan met de woorden:

„In verband met de opmerkingen van den Van Erp over den overdaad aan ornamentiek 't jongste Balische kunstwerk, kunnen we meedeelen, dat we kort geleden eenige foto's gen van Balineesche versieringen, waarin b.v. wielrijder was verwerkt als ornament. En el zagen we, waarschijnlijk bedoeld als symbool den Europeaan, een Europeaan dronken nee gend met een jeneverflesch aan den mond......

Levend is de kunst op Bali dus nog wel, in enkel opzicht, al te levendig."

Deze uitwassen zijn natuurlijk slechts uitzonderin en, hoe 't dan ook zij, een verblijdend verschijnse 't toch zeker, dat, zooals ook *het Soer. Handelsblad* een gesprek met den heer Van Erp schreef [4]), „men lerwegen op Bali bezig is met het weder opbouwen alles wat door de zware aardbevingen van 1917 w vernield." En daarbij mag dan niet worden verg dat architect *P. A. J. Moojen*, in opdracht der Ind. geering, daartoe reeds in 1918 den stoot heeft gege door over het geheele eiland, in overleg met het nenlandsch Bestuur en de Landsgrooten, nauwkeu onderzoekingen en besprekingen te houden, waar hij een uitvoerig schriftelijk verslag met de nood voorstellen indiende, dat wij belangstellenden ter lez kunnen aanbevelen.

Nu ongeveer twee jaar geleden, deelde de he Moojen in een voordracht met lichtbeelden, in de To kamers van Boeatan, Heulstraat 19 te 's-Gravenh gehouden, veel belangrijks omtrent dien arbeid en toestanden op Bali mede.

Naar wij vernemen, zal de heer Van Erp, op verz van de personen en lichamen, die hem uitzonden, de eerste dagen van Maart a.s. in den Haag een vo dracht houden omtrent zijne Balische bevindingen, gelicht met vele daar genomen foto's en teekenin Dan zullen wij meer hierover te hooren en te z krijgen.

4) Zie Kol. Weekblad 17 Dec. 1925, No. 51.

Persoverzicht uit de Indische Blad

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Bevolkingsvraagstuk. De trek naar Asahan. De ontwikkeling der Buitengewesten.

Er is voor de toekomst geen lastiger probleem om oplossing vraagt dan dat der *dreigende overbe king van Java.* Van allergrootst belang is de vraag: men voedsel zal vinden voor de 400.000 nieuwe m den, welke er jaarlijks bijkomen. Het *Soer. Hbl.* (7 Z.) bespreekt dit onderwerp aan de hand van de lez door mr. Gerritzen onlangs te Leiden gehouden. *In siveering van den landbouw, kolonisatie* en *indus lisatie* zijn geen afdoende middelen tegen den dreig den bevolkingsaanwas. Er is alle reden om, volg de door mr. Gerritzen gemaakte opmerkingen, aangelegenheden in groot verband door een commis in studie te doen nemen. Er is nog een andere mo lijkheid, n.l. *uitbreiding van het Westersch grootla bouwbedrijf* — meent het *S. H.* —. Deze wetensc behoort te worden verwerkt in onze agrarische p tiek; men dient de slagboomen weg te nemen, w den uitgroei van het landbouwgrootbedrijf op Java lemmeren. Java zit op bijna ergerlijke wijze vast een met alle moderne landbouwmethoden strijd sawahbouw. Er is eene bijna ziekelijke neiging tot scherming van dien rijstbouw, hoewel andere ge sen een grootere hoeveelheid voedingseenheden

bahoe leveren. Men dient den bodem van Java de producten te doen opbrengen, welke de hoogste waarde vertegenwoordigen op de wereldmarkt; voor dit geld is import van voedingsmiddelen mogelijk ook ten behoeve van een grooter aantal millioenen dan thans dit land bewoont. Aan uitbreiding der teelt van landbouwproducten voor de wereldmarkt dient groote aandacht te worden geschonken. De benoeming eener commissie, welke dit onderwerp in studie neemt, behoort niet langer te worden uitgesteld.

Van alle kanten komen de berichten over de trek der cultuurmaatschappijen naar het Zuiden van Sumatra's Oostkust en als de tegenwoordige toestanden aanhouden, wordt veel sneller dan vermoed kon worden, de uitspraak bewaarheid, dat *Asahan op den duur het zwaartepunt van de Oostkust* zal worden. Zelfs vernam de *Deli Crt.* (11 Jan.) dat een zeer groote en kapitaalkrachtige Nederlandsche cultuurmaatschappij in het *Rokangebied* 100 of 200.000 H.A. voorloopig voor landbouwplannen heeft aangevraagd. Het is voor de *D. C.* een bizonder genoegen, dat het hier een *Nederlandsche* maatschappij geldt, die hier de pionier wil zijn in deze streken. Want hoezeer wij ook de buitenlandsche maatschappijen welkom heeten en de deur van Indië openstellen voor hun komst, er gaat toch niets voor het eigen land. Dat is een egoïsme van de goede soort, voortspruitend uit de zucht naar zelfbehoud en verdere ontplooiing. De *D. C.* zou het wel van de daken willen schreeuwen om verstaan te worden door de *Nederlandsche beleggers:* de tijd is gekomen om niet al te bedachtzaam toe te zien en af te wachten, maar de kans aan te grijpen waar die geboden wordt, wil men niet achter het net visschen. Het is ondertusschen te betreuren, dat de *wegaanleg naar het Zuiden* met het streven geen gelijken tred houdt. Er zijn vele moeilijkheden aan verbonden, vooral onder de huidige omstandigheden van schaarschte aan koelies door de Inlandsche rubbercultuur, om van de technische moeilijkheden maar niet te spreken. Het resultaat van dit werk moet een machtige stimulans zijn; het is nu eenmaal een kwestie van *moeten!* Men kan het moeilijk overschatten, welke beteekenis een behoorlijke verkeersweg, tot Kota Pinang, voor de verdere ontwikkeling van de Oostkust heeft.

De *ontwikkeling der Buitengewesten* wordt thans ook op Java erkend als een der voornaamste problemen van Indië. De phenomenale ontwikkeling van Deli is hierbij het groote voorbeeld. *De Locomotief* (4, 6 en 9 Jan. e.v.) brengt van de hand van den heer *Ant. J. Lievegoed* een zestal artikelen om *den groei en bloei van Deli* te leeren kennen.

De Loc. (8 Jan.) bevat het advies, uitgebracht door de directeuren van L. H. en N., en B.B. over de aanvragen van de H. V. A. voor *suikerfabrieken op Celebes.* Het luidt evenals dat van gouverneur Couvreur afwijzend.

Naar het *Soer. Hbl.* (5 Jan.) verneemt, heeft de Regeering ten opzichte van *de opening van Atjeh's Westkust* de voorstellen van wegenaanleg van den gouverneur van Atjeh, den heer *Hens* (zie *Het Kol. Wkbld.* d.d. 11 Febr.) aanvaard. De komende jaren zullen voor de Westkust inderdaad van ongemeen belang worden, terwijl verwacht mag worden, dat met deze wegen het land tegelijkertijd voor de groot-cultures geopend zal worden.

Flores.

In het *Soer Hbl.* (30 Dec.) wijst een inzender op enkele punten, welke voor de ontwikkeling van Flores van groot belang zijn te achten. Voor zoover de opmerkingen eene aanduiding zijn der beteekenis, welke dit eiland voor den groot-landbouw zou kunnen krijgen, maakt het *Soer. Hbl.* tevens melding van een zeer deskundig ander oordeel, dat in dezen tot groote voorzichtigheid maant. Van deze zijde beweert men, dat Flores perioden van langdurige droogte moet kennen; er zou anders geen sprake zijn van eene poging tot het aanplanten van katoen. Ook volgt uit de plannen, welke de Veterinaire Dienst met dit eiland heeft, dat men er voor den landbouw zeker geen veelbelovende toekomst in ziet. Met andere opmerkingen van den eersten zegsman kan het *S. H.* geheel accoord gaan. Hij wijst op de ergerlijke boschvernieling, welk op Flores plaats heeft. De bevolking is nog uiterst primitief. Vóór 1907 nam zij slechts in bescheiden mate toe, doch *door de intensiveering van ons bestuur werden de toestanden zeer in gunstigen zin gewijzigd.* Dit bestuur bracht veiligheid en orde, bestrijding van ziekte, hulp bij calamiteiten. Zoo vertoonde zich het gewone verschijnsel dat het optreden van Westersch bestuur in primitieve tropische gemeenschappen typeert: de levenskansen der menschen stegen, de bevolking nam beduidend sneller dan tevoren in aantal toe. Intusschen is aan intensiveering van den landbouw weinig gedaan; de bevolking bleef haar oude primitieve gewoonten toepassen. Zij leeft van ladangbouw, dus goeddeels roofbouw; zij kapt bosch naar hartelust, of verbrandt dit. Als de radja in Ngada op de hertenjacht wil met zijn talrijke volgelingen, wordt tevoren de groote grasvlakte met het opkomende jonge hout in brand gestoken. In het algemeen zullen tegen deze branden scherpe regelingen moeten worden getroffen, voornamelijk op de berghellingen en in de brongebieden. Ook het *Soer. Hbl.* meent dat het aantal eilanden in Indië, dat door onnoodige vernieling van het bosch in hydrologisch en landbouwkundig opzicht in ongunstige conditie werd gebracht, zeker niet behoeft te worden vergroot.

Het rapport-Meijer Ranneft. De belasting-herziening.

Naar de *Java-Bode* (9 Jan.) uit zekere bron heeft vernomen, heeft de Regeering, zij het ook op aandrang uit Holland, ten slotte toch besloten tot de *volledige publicatie van het rapport-Meyer Ranneft-Huender.* Op de Landsdrukkerij is men thans reeds met man en macht bezig aan het drukken van dit lijvige werk; de verschijning ervan zal binnenkort verwacht mogen worden, althans zoo tijdig voor den aanvang van de a.s. voorjaarszitting van den Volksraad, dat een rustige bestudeering der daarin vervatte gegevens mogelijk wordt. Uit dit rapport zullen onomstootelijke gegevens te voorschijn komen, welke het pessimisme, waarmede in de laatste jaren door bevoegde personen over den belastingdruk op de inheemsche bevolking is gesproken, volkomen begrijpelijk maken, cijfers waarvan men zich nog geen denkbeeld vormen kan. Het besluit der Regeering, om geen struisvogel-politiek te voeren ten aanzien van de resultaten van het zeer belangrijke, maar zeker nog niet voltooid te achten onderzoek is ten zeerste toe te juichen. Alleen met volkomen openbaarheid van de thans beschikbaar gekomen gegevens is het mogelijk den te verwachten strijd rondom de belastinghervorming te houden op het terrein der meest urgente economische verbeteringen. Geheimhouding van een deel dier gegevens zou gelegenheid geven tot verdere ontkenning van de zeer dringende noodzaak der verlichting van den belastingdruk op groote groepen der inheemsche bevolking — een noodzaak, welke, naar de *J. B.* kan verzekeren, na ernstige en objectieve lezing van het rapport niet langer ontkend mag worden.

De Sumatra Post (15 Jan.) ontleent nog aan *„De Loc."* het bericht dat gebleken is, dat de cijfers van den heer Meijer Ranneft omtrent den belastingdruk in Solo, beneden de werkelijkheid blijven. Volgens de *S. P.* dient men de gegevens van het rapport-M. R. als een minimum te aanvaarden. De les, die uit het rapport te putten valt is, dat men niet te spoedig dient klaar te staan met een oordeel over de condities, waaronder de Inlandsche bevolking — en speciaal blijkbaar die op Java — leeft. Velen hebben trouwens geen recht van spreken, omdat ze de moeite niet genomen hebben een minutieus onderzoek in te stellen en zich ernstig in te denken in de plaats van dengeen, over wien zij een oordeel vellen. Het beste bewijs hiervan is wel, dat men, nu zulk een — zelfs nog vluchtig — onderzoek wel heeft plaats gehad, tot conclusies komt, die ernst en...... verbazing wekken.

De *„Java-Bode"* (9 Jan. L. N.) weet nadere bizonderheden mede te deelen omtrent de a.s. *belastingverlaging,* waarvoor *f* 10 tot *f* 15 millioen beschikbaar is voor eene onmiddellijke verlichting van den druk. De herzieningscommissie is thans vrijwel gereed met haar arbeid. De *vennootschappen* komen voorloopig niet aan de beurt (zie ook *Deli Crt.*, 15 Jan.). Het bedrag zal moeten worden verdeeld over verschillende onderwerpen, zooals *de verpondingsbelasting* en *de hoofdgeldheffing* voor de Inlandsche bevolking; in ieder geval wordt toch een vermindering van de *opcenten op de inkomstenbelasting* voor natuurlijke personen er bij genoemd. De commissie schijnt niet eensgezind ten aanzien van de details van een verlaging der opcenten op de inkomstenbelasting. Een deel wenscht verlaging over de gansche linie, een ander deel over de lagere regionen, de lage en de middel-inkomens. De levensstandaard is in zeer vele gewesten in de laatste jaren sterk gestegen; *De Sum. Post* (15 Jan.) meent dat het dus in de eerste plaats de gezinnen met de lagere en de middelmatige inkomens zijn, die door de Regeering zullen moeten worden geholpen.

Naar de Binnenlanden van Nieuw-Guinea.

De Loc. (4 en 7 Jan.) en de *Java-Bode* (4 en 11 Jan.) deelen nog e. e. a. mede over de Amerikaansche expeditie, die een onderzoek zal gaan instellen naar het binnenland van Ned. Nieuw-Guinea. Het doel van den tocht is niet om op het Habbema-meer neer te strijken, doch om vanuit Manokwari verkenningstochten naar het binnenland te maken, meer speciaal naar een merencomplex, dat zich ten westen van het Habbema-meer moet bevinden. Het bestaan van deze meren is niet meer dan een vermoeden. Men wenscht daaromtrent zekerheid te krijgen, om dan zoo mogelijk hier te landen en naar de dwergstammen (pygmeeënras) te zoeken. Het plan wordt overwogen om een Hollandsch Officier-vliegenier de expeditie te doen meemaken, waardoor aan de excursie, die een staaltje is van durf en ondernemingsgeest, een eenigszins Hollandsch cachet wordt toegevoegd. Een *Aneta-tel.* van 29 Jan. berichtte reeds, dat de exploratie geschiedt in samenwerking met het Comité voor Wetensch. Onderzoekingen te Batavia.

De kankerbestrijding in Indië.

In het gebouw der Stovia te Weltevreden werd van 3—11 Jan. een tentoonstelling gehouden *(De Loc.* 4, 7 en 8 Jan. en *Java-Bode* 6 Jan.), die ten doel had de vorderingen aan te toonen, die de bestrijding van den kanker in Indië reeds heeft gemaakt. In Indië komt wel degelijk kanker voor en wie deze tentoonstelling bezocht, zal dit beseffen. De tentoonstelling bestond uit een serie van ongeveer 150 platen van alle mogelijke vormen van uitwendigen kanker, die bijna alle de meest afgrijselijke verwondingen en vervormingen te zien gaven. De aansporing, die van deze platen-verzameling uitgaat, is een tweeledige: een individueele, om wanneer men ook maar iets merkt, dat verdacht voorkomt, hierover zonder uitstel een bevoegd geneesheer te raadplegen, en een algemeene, om *het kankeronderzoek in Ned.-Indië* ieder naar zijn vermogen zoo krachtig mogelijk te steunen, door zich als lid der Vereeniging *(Ned.-Ind. Kankerinstituut)* op te geven bij den *Secretaris: dr. W. J. Roos van den Berg,* geneesheer-directeur Gemeete-Ziekenhuis, Bandoeng.

Politieke oriënteering.

De *Deli Crt.* (11 Jan.) vestigt de aandacht op het weekoverzicht van het *„Soer. Hbl."* (2 Jan.) waarin een nieuwe politieke oriënteering gevraagd wordt. Hoezeer de *D. C.* zich gevoelt aan de zijde van het Nederlandsche belang in deze landen, met volkomen behartiging der Inlandsche belangen, die daarmee *h.i.* samengaan, vreest zij toch dat de oplossing van het „Soer. Hbl." hier niet de aangewezene is. Waar een harmonisch samengaan in Indië tusschen Nederlanders en Inlanders duidelijk moet aansturen op een zelfstandig Indië binnen het Rijksverband met behoud der geknoopte politieke en economische banden, daar moet het doel duidelijk vooropgesteld worden. Over het tempo, waarin dat bereikt kan worden, moge men verschillen, het einddoel moet ronduit en eerlijk vooropgesteld. Daaraan kunnen Nederlanders en Inlanders gemeenschappelijk werken. (Zie mede het *Soer. Hbl.* d.d. 9 Jan.: *De Week,* en *De Sumatra Post* d.d. 16 Jan.: *De „oude" Koloniale natie).*

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Hedjaz.

I.

Eenigen tijd geleden werd in de „Perniagaän" het bericht opgenomen, dat het graf van Saijidina Hamra, dat buiten de stad Medina is gelegen, door de Wahabieten-troepenmacht was beschadigd en dat het graf van den Heiligen Profeet Mohamad door kogels was getroffen.

Dat bericht was van Perzië via Berlijn naar Ned.-Indië geseind, en, aangezien partijdigheid ten deze niet was uitgesloten, vond de redactie van de „Perniagaän" daarin aanleiding ter zake nadere inlichtingen in te winnen.

Blijkens de mededeelingen, voorkomende in de „Perniagaän" van 18 September 1925, heeft zij die kunnen vinden bij den heer Al Fattah, hoofdredacteur van het op Java verschijnende weekblad Al Wivaq, die verklaarde, dat, volgens ontvangen bericht van Said Saggaf te Singapore, bovenvermeld bericht een anti-Wahabitisch en pro-Hussain's karakter droeg, dat, onder invloed van eenige Saids, werd verspreid, met het doel de Islamsche wereld tegen de Wahabieten op te zetten.

Naar zijne meening moest het bericht overdrev zijn en bovendien partijdig, aangezien het uit Per kwam, waar eene vijandige stemming tegen de Wa bieten bestaat terzake van een geschil over Moeha rah aan de Perzische Golf, waar de Achwangroep v de Wahabietenpartij de leiding van zaken in hand heeft.

Voorts had hij drie brieven van den secretaris v den Wahabietenleider ontvangen, waarin bekend w gesteld, dat de troepenmacht der Wahabieten Medi belegerde en de spoorwegverbinding derwaarts h heerschte.

Eene circulaire van den Wahabietenleider van Hadji 1343 is in de Maleische nieuwsbladen van Straits-Settlements opgenomen, waarin onder meer v klaard wordt, dat hij strenge verbodsbepalingen he uitgevaardigd, bijaldien zijne troepen zich aan moo en roof te Medina zouden schuldig maken.

Hij wenschte de heiligheid der stad te eerbiedig en zich alleen tot de belegering te bepalen.

Op tijd en geld kwam het niet aan, aangezien hij zi sterk maakte binnen één uur tijds in het bezit der st te komen, doch hij wenschte alleen, zonder blo vergieten en langs vredelievenden weg, tot eene sch king te geraken met de tegenpartij, op dezelfde wi als te Mekka had plaats gehad toen hij die stad binne rukte.

Alleen wanneer de vijandelijke troepenmacht zi wilde overgeven, zou hij Medina binnentrekken en dien voet had hij instructies aan zijne soldaten g geven.

Alle waarden, verkregen rechten, heilige monume ten, enz. wilde hij aan de daarop rechthebbenden late terwijl van het verandering brengen in de godsdie stige wetten, zooals de vijanden het lieten voorkom geen sprake was.

Hetgeen te Taip gebeurd was, was niet veroorzaa door zijne troepenmacht, doch door de soldaten va zijn aanverwant, Radja Said Hoesin, die als hoo daarvan aansprakelijk moet worden gesteld.

Uit de verklaringen dezer circulaire is wantrouw tegen de verspreiding der geruchten over de hand lingen der Wahabieten wel gewettigd, doch, volgen de later ontvangen berichten zou Medina toch in hunne handen zijn gevallen en wijst alles er op, dat men de Hedjaz schoon schip wil maken en de troepen macht van Said Hoesin uit die streek wil verwijdere

De sterkte der troepenmacht van de Wahabieten be draagt 200.000 man.

Het gedeelte te Medina staat onder de bevelen va Faisal Ad Doewiah; 4000 man in de omstreken va Akaba onder het commando van Bin Nahir; de 13.00 man in Trans-Jordanië onder een aanverwant van de Wahabietenleider, terwijl deze zich persoonlijk m eenige duizenden manschappen bij Djeddah ophoud

In de nieuwsbladen te Beiroet wordt beweerd, d deze plaats gemakkelijk in eenige uren tijds door d Wahabieten zoude kunnen worden genomen, doc dat dit wordt nagelaten om inmenging van de consu der Westersche Mogendheden te voorkomen.

Die inmenging had toch reeds als gevolg dat Radj Ali met toestemming der Engelsche regeering den tit van Vorst van de Hedjaz heeft aangenomen.

(Wordt vervolgd).

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een en ander over den christelijken godsdienst in Ned.-Indië.

I.

Iedereen weet wel, zegt de schrijver in de „Pernia gaän" van 24 Augustus 1925, die zich „Neutralist" tee kent, dat in Ned.-Indië vele godsdiensten naast elka der bestaan, doch hij wenscht bepaaldelijk de aandac der lezers te vestigen op den christelijken godsdien en daarover zijne persoonlijke beschouwingen te geve

Het zijn, beweert hij, niet alleen nieuwsbladen e politieke vereenigingen, die in Ned.-Indië als padd stoelen uit den grond oprijzen, doch ook en vooral i den laatsten tijd, de christelijke vereenigingen.

Volgens art. 123 van het Ned.-Indisch Regeering reglement mag geen belemmering in den weg word gelegd inzake de uitoefening van welken godsdien ook, en neemt men dientengevolge in de praktijk h feit waar, dat die christelijke vereenigingen alle moei doen en zich inspannen om de bevolking over te hal tot den christelijken godsdienst toe te treden.

Dat optreden is, volgens den schrijver, aan verschi lende volksgroepen antipathiek.

Weliswaar bewegen die christelijke vereenigingen zich hoofdzakelijk in de richting van het Mohammedaansch gedeelte der bevolking, doch er zijn toch ook reeds vele landgenooten van den schrijver, die tot het Christendom zijn toegetreden.

Het is eene natuurlijke eigenschap van de propagandisten dier christelijke vereenigingen, dat, als zij in de desa komen als leider van de besprekingen, zij dan den lof verkondigen van Jezus' leer.

Die actie lokt evenwel tegenactie uit en kan men, vooral van de zijde der Sarikat Islam, het verwijt hooren aan het adres van den christelijken godsdienst, dat door deze propagandisten hun godsdienst als de eenige goede, ware, zuivere en rechtvaardige wordt beschouwd en dat andere godsdiensten van twijfelachtige waarde zijn.

Vele Chineezen zien op dien grond de beweging der Christelijke Vereenigingen in hunne samenleving met leede oogen aan, niettegenstaande zij de door die vereenigingen opgerichte nuttige onderwijsinrichtingen en andere goede instellingen op hoogen prijs stellen.

Zij wijzen daarbij echter op het feit dat op die scholen onderwijs wordt gegeven in de Christelijke godsdienstleer, in het vertrouwen dat de leerlingen na het eindigen der studie propagandisten voor die leer zullen worden.

De leerkrachten dier scholen zijn natuurlijk personen, die sympathie hebben voor hunne Christelijke vereeniging, doch wanneer de schrijver hun optreden vergelijkt met de handelingen der propagandisten van andere godsdiensten, dan ziet hij daarin geen of slechts weinig verschil.

Zelfs vraagt hij zich zelf af, of hunne daden wel altijd chistelijk zijn.

Het is hinderlijk voor de Chineesche Volksgroep van christelijke zijde te moeten hooren dat haar godsdienst minderwaardig is aan dien der christenen en te weten dat zij door dezen als ongeloovigen of Kafirs worden beschouwd.

Dat oordeel is te bezwarender, waar het algemeen bekend is hoe door de geldelijke goedgeefschheid en mildadigheid der Chineezen de verschillende christelijke onderwijsinstellingen en ziekenhuizen tot stand werden gebracht.

Nooit waren de Chineezen weigerachtig geldelijke bijdragen te geven wanneer het aankwam op het steunen van sympathieke instellingen, die het algemeen belang konden dienen.

Vele Chineezen, die op het verzoek van het bestuur der christelijk-Hollandsche-Chineesche school te Bandoeng voor die instelling hunne gelden offerden, zijn nog in leven.

Bij het rondgaan der circulaire ter zake, werd de toezegging gedaan dat op die instelling plaats zoude zijn, zoowel voor de rijke als voor de arme Chineesche jeugd, eene regeling, die later zoodanig werd aangevuld, dat een matig schoolgeld zou worden geheven van de gegoede kinderen en de onvermogenden van betaling van schoolgeld werden vrijgesteld.

Doch wat is van die mondelinge afspraak overgebleven, vraagt de schrijver, sedert een niet gering schoolgeld, zoowel van rijken als van armen, wordt geheven?

Zulk eene verandering van inzicht, waarbij geen rekening wordt gehouden met het lot der armen, moge een bewijs zijn van het somtijds incorrect optreden der christelijke vereeniging, zij wekt tevens de bevreemding op, waar, zooals bekend is, die vereeniging toch ook aansluurt op verspreiding van het Evangelie.

De schrijver meent dan ook zeker te weten dat het doel der vereeniging is, het behalen van winst.

Terwijl het schoolgeld eertijds bedroeg *f* 3.—, *f* 4.— en *f* 5.— per leerling, is dat bedrag thans gestegen tot *f* 7.50, eene som, welke thans ook voor de gegoede ouders te zwaar moet worden geacht.

(wordt vervolgd).

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Batavia, de Koningin van het Oosten.

Onder dezen pakkenden titel verscheen een door den gemeente-secretaris van Batavia, den hr. D. van der Zee, samengesteld boekwerk.

Schr. schetst eerst de historische ontwikkeling der stad, door onze koene voorvaderen ruim drie eeuwen geleden gesticht op een plek, welke niets meer was dan een moeras aan den mond der Tjiloewoeng; hij beschrijft dan haar tegenwoordige gedaante en zet vervolgens o.m. haar beteekenis als handelsstad uiteen. Handelshuizen, ondernemingen en maatschappijen passeeren de revue, terwijl de haven van Tandjong Priok in haar beteekenis voor den handel, uitvoerig wordt beschreven. Spr. beoogt met het werk, dat naast den Nederlandschen, ook Engelschen tekst bevat, eene verhoogde belangstelling op te wekken voor Ned.-Indië in het algemeen, en voor Batavia in het bijzonder, ook in de hoop het toerisme meer naar die plaats te leiden.

Het boek in groot formaat op mooi papier gedrukt, is rijk geïllustreerd; dat van den grondlegger van Batavia Jan Pieterszoon Coen slechts een portret is gegeven naar de „oubakken", honderden malen gereproduceerde afbeelding bij Valentijn, is echter bepaald jammer; een reproductie naar het prachtige schilderij van Coen, berustend in het stadhuis van zijn vaderstad Hoorn, ware beter op haar plaats geweest in een werk dat overigens zulke waardeerende woorden van dankbaarheid wijdt aan de nagedachtenis van dien grooten man.

Waar in Indië (en vooral juist te Batavia) tegenwoordig op litographisch en typographisch werk wordt geleverd, dat met de beste inrichtingen op dit gebied in Nederland kan concurreeren, doet het ook eenigszins vreemd aan te vernemen dat dit werk is uitgegeven te Rotterdam, bij Dr. G. Schueler, en gedrukt is bij Koch en Knuttel te Gouda.

Aanslagen op assistenten in Deli.

Der gewoonte getrouw geeft „De Planter" (Nr. van 2 Jan.), ook ditmaal eene opsomming, kort en bondig, van de in het afgeloopen jaar bekend geworden aanslagen door koelies op assistenten.

Het totaal bedraagt 28, waarvan 3 met doodelijken afloop, en nog 15 andere van eenigszins min of meer ernstigen aard, ziekte en onbekwaamheid tot werken gedurende korteren of langeren tijd voor de slachtoffers tengevolge gehad hebbende. In 21 gevallen behoorden de aanvallers tot de groep der Javaansche, in 7 tot die der Chineesche contractanten.

Met deze cijfers voor oogen zou men geneigd zijn — volgens de Planter althans — de opmerking te maken, dat de sociaal-economische geschiedenis der cultures van Deli de Buffalo-Bill verhalen in sensatiegehalte en avontuurlijkheid naar de kroon steekt!

Daarnaast zou men evenwel ook de vraag kunnen stellen: hoeveel dezer aanslagen zouden wellicht voorkomen zijn, indien de slachtoffers met meer tact waren opgetreden? De Planter, die wel van alle aanslagen de gevolgen opsomt, zwijgt als het graf over de aanleiding.

Oedaya.

De Febr.-afl. opent met de zeer fraaie portretten van H. M. de Koningin en Haar Gemaal, voorzien van het volgende onderschrift: Bij gelegenheid van het 25-jarig huwelijksfeest van H. M. onze geëerbiedigde Koningin en Z. K. H. Prins Hendrik der Nederlanden, spreken wij de hoop uit, dat Zij beiden nog zeer vele jaren getuigen mogen zijn van het samengaan van beide Rijksdeelen Nederland en Indonesië naar een toekomst van welvaart, geluk en vrede op de basis van volkomen evenwaardigheid van beide rassen.

We mogen wel aannemen dat deze wijze woorden gevloeid zijn uit de pen van den heer Noto Soeroto, die nog twee artikelen in deze afl. ten beste geeft, n.l.: Kastegeest en klasse-gevoel (vervolg), en: Het samengaan van alle volkeren op den weg van vooruitgang (een dankbare en gevoelvolle herinnering aan wijlen Mr. J. H. Abendanon). — Van den verderen inhoud noemen we: Gezichten en tafereelen uit Indonesië. Het eiland Borneo. — Een dansfeest in Wai Tenoeng, door A. Bouman-Houtman. — Indrukken van Menangkabau, door H. F. Tillema. — Indrukken van Bengkoelen, door denzelfde. — Verder nog eenige bijdragen in de Maleische taal en een keur van interessante illustraties.

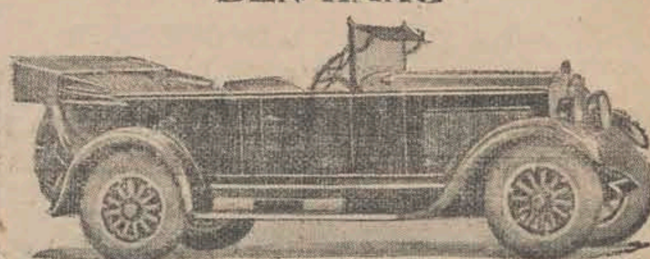
Mr. P. H. Fromberg's verspreide geschriften.

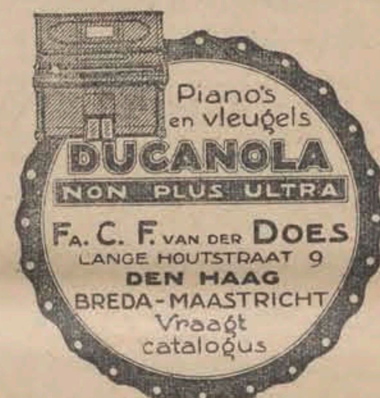
Bij de Leidsche Uitg. Mij. is verschenen eene verzameling van de verspreide geschriften van Mr. P. H. Fromberg (overl. 2 Jan. 1924).

Het getuigt stellig van groote piëteit dat de Chineesche Vereeniging Chung Hwa Hui in Nederland de uitgave heeft aangedurfd van de talrijke bijdragen die Mr. Fr. heeft geschreven, meest handelend over den staatkundigen toestand der Chineezen in Ned.-Indië en gezamenlijk een boekdeel vormend van ruim 800 bladzijden.

Welke geest deze opstellen ademen, blijkt wel uit de woorden van waardeering waarmede de „Commissie van Uitgifte" het boek de wereld inzendt „uit erkentelijkheid en eerbied voor den onbaatzuchtigen verdediger van het r e c h t".

„Men meene niet dat Mr. Fromberg's stadpunt in zoovele politieke en sociale vraagstukken in i e d e r opzicht

door de Chineezen in Indonesië ingenomen zienswijze dekt. Want vóór alles sprak Mr. Fromberg als Nederlander. Hetgeen niet wegnam, dat hij, gedreven door edelen rechtvaardigheidszin, zich wist te verplaatsen in de nooden van den Chinees. Scherp en raak van penne, teekende bij den weg, die moest voeren naar betere toestanden.

Onze dankbaarheid geldt den man met zulk een rechtvaardigheidsidealisme, zulk een waarheidsrigorisme!"

Het typografisch zeer goed verzorgde boek bevat ook het portret van Mr. Fr., reproductie van een olieverfschilderij, hem aangeboden in 1918, als erkenning zijner verdiensten tegenover de Chineezen in Indië in het algemeen, en de vereeniging Chung Hwa Hui in het bijzonder.

De Indische Post.

Onder andere bijdragen bevat het Nr. van 2 Jan. een entrefilet over de communistische organisatie in Indië, onder aanwijzing der middelen die deze voortschrijdende beweging kunnen stuiten. „Op voor de anti-communistische tegenactie!", zoo eindigt het stuk. — De rubriek „Feiten van de week" bespreekt de Cabinetscrisis en de lezing van Mr. Gerritzen over de dreigende overbevolking van Java. — Max Blokzijl publiceert een brief uit Berlijn die handelt over de onlangs aldaar gehouden Javaansche tentoonstelling, waarover in de rubriek Kunst van het K.W. reeds uitvoerige bijzonderheden werden opgenomen. — Verder zij gewezen op een artikel „De liquidatie der Sarekat Islam".

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 27. Een minderwaardig type van klapperboom, dat tegenwoordig veelal wordt aangetroffen. — De vruchtbaarheid van den grond, in het bijzonder in verband met de teelt van meerjarige gewassen, door Dr. A. W. K. de Jong (slot). — De vooruitzichten voor de koffie. Een belangwekkend onderhoud met den hr. Onnes van Nyenrode. — Waar de opbrengst der Inlandsche rubber blijft. — De wereldrubberpositie. — Rijsttekort en rijstinvoer. — De rubbercultuur in Ned.-Indië. Lezing van Dr. Rutgers.

Id. No. 28. Het waterkrachtbedrijf op de Bandoengsche Hoogvlakte en Lamadjan in het bijzonder, door ir. J. Valk. — Kamferwinning in China, door Liem Tjau Hoen. — Bestudeering der mogelijkheid van rubberteelt in tropisch Amerika. — De Proefstations in Nederlandsch-Indië (uit een rede van Prof. Dr. F. A. F. C. Went). — Toepassing van bemesting bij den Inlandschen landbouw. — Cultuur van jute-achtige gewassen en jutetextielnijverheid in Ned. Oost-Indië, door J. F. Metzelaar. — De groei en bloei van Deli. — Herbebossching in Bagelen.

De Indische Mercuur.

No. 6 (10 Febr.). Toekomst-culturen voor Suriname. Malachra-vezel, door A. W. Drost. — Overzicht van den arbeid van den Indischen Volksraad (vervolg), door H. Ch. G. J. van der Mandere. — Een waarschuwing voor de hedendaagsche klappercultuur in Ned.-Indië, besproken door E. Tweer. — De rubbercultuur in Ned.-Indië (door Prof. Dr. L. Ph. le Cosquino de Bussy). — De productie van het groot-landbouwbedrijf op Java (ontleend aan een bijdrage van Dr. S. van Valkenburg in het Tijdschr. voor Econ. Geogr.). — Kleine mededeelingen. — Kultuurberichten. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De Afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over aetherische oliën, looistoffen, gommen en harsen, specerijen, voedingsmiddelen, vruchten, boschwezen, enz.

De Ingenieur.

No. 7 (van 13 Febr.) bevat den tekst eener zeer belangrijke voordracht over de aftapping van het Kloetmeer, gehouden den 29en Dec. 1925, door ir. H. van Hettinga Tromp. Over eenige maanden zal dit grootsche werk, waaraan vele jaren gearbeid is, voltooid zijn. De dienst van den Mijnbouw zal dan met voldoening op zijn arbeid kunnen terugzien en de bevolking van de telkenmale door de Kloetuitbarstingen geteisterde streken zal het oogenblik zegenen, dat de vulkaan aan banden zal zijn gelegd.

In hetzelfde Nr. wijdt Ir. A. D. R. Verbeek een artikel (met portret) aan de nagedachtenis van den onlangs overleden hoofdingenieur M. Middelberg, (geb. te Luik 5 Sept. 1872, overl. te Bandoeng, 2 Dec. '25).

De Indische Boerderij.

In het Nr. van 13 Nov. troffen we enkele bijdragen aan welke in deze rubriek wel mogen worden vermeld, nl.: Onze Indische paardenrassen en hunne behandeling, door W. A. Schrauwen. — De kleine landbouw en zijne moeilijkheden, door Dr. B. Vrijburg (vervolg). — Bol- en knolgewassen, door L. Bruggeman (vervolg). — kolibri's in gevangenschap, door V.

Zendingsperiodieken.

Berichte der Rheinischen Mission Gesellschaft. Febr. '26. Ein Besuch auf papuanisc Gehilfenstationen, von Frau Missionar Welch (Ein Bi aus der Gegenwartsarbeit in Neu-Guinea). Mit Ill. — D Schickfalsglaube auf einem Missionsfest in Sumat von Miss. Gabriel.

De Java-Post. 8 Jan. '26. Javaansche muziek, do J. Awick S.J.

Het Missiewerk. Febr. '26. Over de geesten geestenbezweerders bij de Karaïben (vervolg). II. O de goede geesten, door W. Ahlbrinck. — Twee doctor over de medische Missieactie, door Dr. G. J. J. v Berckel en Dr. J. J. Bloemen. — Indië en de Indisc missies.

De Opwekker. Juni '25. (Deze afl. werd eerst ontvangen). Roomsche actie, door Dr. H. Kraemer. De Islam in China als een organisme. — W. L. Je Sr. †, door H. Lasschuit. — De Lectuur-Commis 1924—25, door Dr. H. Kraemer. — Het liefdewerk v Joh. van der Steur.

Alg. Weekbl. voor Christendom en Cu tuur. (Jongste Nr., volgens het Vaderl.): Hers van het adathuwelijk in de zendingsvelden van Ne Indië, door Dr. Alb. C. Kruyt.

Commercial Holland.

Van de hand van den hr. C. Lekkerkerker bevat Febr.-Nr. een (ook door illustreering) zeer interess artikel over „the cocos palm in the Dutch East Indie Schr. geeft eerst botanische bijzonderheden, gevolgd d mededeelingen over vindplaatsen, ziekten en plagen e om daarna o.m. in beschouwingen te treden over producten welke deze nuttige boom oplevert en hu beteekenis voor bevolking, industrie en handel. De hr. bepaalt zich hierbij niet tot Ned.-Indië, maar betrekt — waar het pas geeft — Britsch-Indië en Ceylon in z beschouwingen.

Suriname.

„*De West*" van 12 Januari schrijft:

„De ingenieur Buchanan van de Surinaamsche B xite Maatschappij is begin dezer maand naar Pittsb vertrokken, met de ter plaatse verzamelde technis gegevens omtrent de aan de Marowijne op te rich electrische centrale met toepassing van waterkra Deze gegevens zullen door hem besproken worden het technisch bureau der American Aluminium Co pany."

* * *

In hetzelfde blad lezen wij:

......„Naar wij vernemen is de aan de Norsk Alu nium Company verleende concessie Rorac overge gen aan de Surinaamsche Bauxite Maatschappij. D overdracht vereischt de goedkeuring van den Gou neur."

Misschien herinneren zich sommigen onzer lezers er heel wat te doen geweest is toen de Rorac-conce zou worden verleend. Wij hebben in der tijd in dit b daarover geschreven. De bescheiden zijn niet allen ons bezit. Wij hopen daarom dat een der Surinaams bladen de geschiedenis dezer concessie-verleening willen schrijven. Het zou een interessante bijdrage tot de geschiedenis van koloniaal bestuursbeleid.

* * *

Zou het er eindelijk van komen, vroegen wij ons toen wij in „*De West*" van 15 Januari het volgende richt lazen:

„*Suikeronderneming?* Naar wij vernemen doet heer J. G. v. d. Stadt, vroeger administrateur van nanciën in Suriname, pogingen in Nederland voor oprichting van een nieuwe suikerfabriek alhier.

Het kapitaal is reeds verzekerd en de totstandkom schijnt nu uitsluitend af te hangen van de regeling eenige principieele kwesties (de belastingkwestie? verband met de op te richten onderneming."

Wij hopen dat het bericht juist zal blijken en da fabriek er een zal zijn met de meest moderne inrich gen en dat men, wat de cultuur betreft, reeds van aanvang bedacht zal zijn op de vervanging van schelijke werkkracht door machines.

* * *

In hetzelfde blad vinden wij het volgende beri

„Als a.s. administrateur van financiën in Suriname wordt genoemd Mr. Dr. Spanjer, bezuinigingsinspecteur in den Haag, werkzaam op het ministerie van financiën."

Moge deze keus geen aanwijzing zijn dat men de versobering, of, beter gezegd, de afbraak verder wil doorvoeren!

* * *

De zegels van $22\frac{1}{2}$ en $32\frac{1}{2}$ cent van Suriname zijn buiten gebruik gesteld. Van de nog voorradige zegels van $22\frac{1}{2}$ cent (die van $32\frac{1}{2}$ cent zijn niet meer in voorraad), worden overdrukken gemaakt van $12\frac{1}{2}$ cent.

Ook van de nog voorradige strafportzegels van 40 cent (in beide kleuren) worden overdrukken gemaakt van $12\frac{1}{2}$ cent.

* * *

De N. R. Ct. van 9 Februari, Ochtenblad A, vat de wijzigingen van het Wetboek van Strafrecht door de Koloniale Staten in hunne vergadering van 13 Januari behandeld, aldus samen:

Wat particuliere radiotoestellen betreft was de volgende bepaling voorgesteld:

„Hij, die zonder verlof van den gouverneur of in strijd met de door dezen te stellen voorwaarden, een zend- of ontvangtoestel voor draadlooze telegraphie of telephonie onder zijn beheer of in zijn bezit heeft of gebruikt, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden."

Aangenomen is echter een amendement, door de heeren van Erpecum, Drielsma en Dragten ingediend, dat strekte om de redactie van het voorgesteld artikel aldus te wijzigen:

„Hij, die in strijd met de door den gouverneur bij besluit te geven voorschriften eene inrichting tot het ontvangen en verzenden van radio-telegraphische en telephonische seinen onder zijn beheer of in zijn bezit of gebruik heeft, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboeten van ten hoogste drie honderd gulden."

Tegen het kwaad van het piauwspel is een bepaling aangenomen, volgens welke de straf voor het gelegenheid geven tot hazardspel, of het verleenen van toegang daarbij, wordt verhoogd tot een maximum van zes maanden hechtenis of duizend gulden boete. Dezelfde straf wordt bedreigd tegen het deelnemen aan het spel. Eveneens dezelfde straf wordt bedreigd tegen personen die voorwerpen of stoffen in hun bezit hebben, welke „klaarblijkelijk bestemd zijn of geweest zijn, al dan niet na eenige bewerking" tot het plegen van de hierbedoelde overtredingen, of die werktuigen of middelen in hun bezit hebben klaarblijkelijk bestemd tot het vervaardigen der bedoelde voorwerpen of stoffen.

Bij herhaling van een dezer overtredingen binnen twee jaren, kan de straf worden verdubbeld.

Ook de politiestrafverordening heeft een beurt gekregen: straf is bedreigd op het ongeoorloofd houden van geldinzamelingen en binnen een bepaald gebied mag men geen niet-uitvliegend pluimgedierte op den openbaren weg laten loopen; een vliegerverbod en een strafbedreiging op verstoring van de nachtrust door hondengeblaf hebben de Staten echter niet aanvaard.

* * *

Wij waren voornemens Prof. Colenbrander's *„Koloniale Geschiedenis"*, voor zoover Suriname betreft, in dit blad te bespreken. Waar het boek van andere zijde wordt aangekondigd, meenen wij hiervan te mogen afzien.

Het zij ons echter veroorloofd een enkele opmerking te maken daar waar Prof. Colenbrander een blik in de toekomst werpt. Op blz. 32 van het tweede deel schrijft hij:

.....„Indien in de toekomst Suriname bloeien zal, moeten twee voorwaarden worden vervuld: er moeten werkwillige ingeborenen zijn voor de groote cultures, er moet een kleine landbouw zijn die in hun levensbehoeften voorziet."

Zal er van „bloei" sprake zijn, dan zal een groot aantal groote, moderne cultuur-ondernemingen in het leven geroepen moeten worden. Zelfs al vervangt men zooveel mogelijk menschelijke kracht door machines, dan nog zal het aantal „werkwillige ingeborenen", dat geschikt is voor landbouwarbeid voor de groote cultures — na aftrek van wat van hen noodig is voor den kleinen landbouw, voor de boschbedrijven, de ambachten, enz. — een bedroevend klein aantal zijn. De groote ondernemingen zullen dus aangewezen zijn op den aanvoer van arbeiders van buiten. En daarin is niets out of the way. Heel Amerika is gekoloniseerd uit Europa, Afrika en Azië en dat gaat nog steeds voort.

De aangehaalde woorden van Prof. Colenbrander doen vooral daarom vreemd aan, omdat hij een paar regels hooger schrijft: „Men ziet hoe gering, na aftrek van stedelingen, Boschnegers en Indianen, de landbouwende bevolking is die overblijft. Om een land als Suriname voor de cultuur te winnen, zou een tien-, zou een twintigmaal grooter aantal werkers noodig zijn."

Curaçao.

De Scheepvaart in 1925.

De *Amigoe* heeft een hoofdartikel over de Curaçaosche scheepvaart in 1925, waaraan wij het volgende ontleenen:

Het aantal stoomschepen in Dec., 213, overtreft alle tot nu geboekte maandcijfers. In 1918 was het *jaarcijfer* niet hooger dan 246, en vóór den oorlog omstreeks 400.

Belangwekkend zijn de volgende vergelijkende cijfers:

Jaar	Aantal Stoomschepen	Inhoud in M3	Aantal Zeilschepen	Inhoud in M3
1912	410	2.503.499	1018	119.661
1913	415	2.829.601	1071	122.384
1914	383	2.697.972	1068	125.078
1915	332	2.111.083	1024	128.590
1916	314	1.992.645	1325	155.503
1917*	317	1.030.114	1505	169.830
1918*	248	0.680.753	1497	198.336
1919	384	2.142.310	1294	212.243
1920	578	3.560.578	1066	281.108
1921	890	3.958.829	1172	228.968
1922	1182	5.308.487	1241	169.952
1923	1480	7.467.413	1276	296.606
1924	1791	12.263.060	1384	383.246
1925	2129	18.746.137	1340	290.028

* Behalve voor de jaren 1917 en 1918*, waarbij de *netto* inhoudsmaat der schepen staat opgegeven, beteekenen de cijfers der andere jaren der *bruto* inhoudsmaat.

Sedert 1920 een jaarlijksche vooruitgang met ongeveer 300 schepen.

Ook de bruto inhoudsmaat der stoomschepen nam met groote sprongen, doch veel onregelmatiger, toe:

in 1920	met	1.420.000 M^3.
in 1921	„	400.000 „
in 1922	„	1.350.000 „
in 1923	„	2.160.000 „
in 1924	„ bijna	5.000.000 „
in 1925	„ ruim	6.500.000 „

Het totaalcijfer der in 1925 aangekomen schepen bedroeg 3469, metende 6.723.023 bruto registerton.

Over de zeilvaart hopen wij de volgende week nog eenige cijfers te geven.

Munten.

Op een muntenveiling bij de firma J. Schulman te Amsterdam zagen wij een paar Curaçaosche driekantjes van pilaardaalders en ook een van een gulden van Willem I, in 1838 door gouverneur Van Raders gekapt. Ook een zeldzaam driekantig muntje van St. Martin.

Cur. R.K. Volksbond.

De Curaçaosche R. K. Volksbond telde einde 1925 768 (692) actieve en 1276 (1098) ondersteunende leden, te zamen 2044 (1790).

Bijzonder Onderwijs.

Zoowel in de stad als in de buitendistricten zijn de scholen bij het begin van het nieuwe schooljaar meer dan bezet met leerlingen; ook de toevloed van nieuwe leerlingen voor het eerste leerjaar was bijzonder groot.

Steeds meer en meer waardeeren de ouders het onderwijs, dat zij zelven vroeger genoten hebben en verlangen dat ook nu voor hun eigen kinderen. Bovendien is de tijd tegenwoordig van dien aard, dat de best onderlegde leerlingen het eerst voor een goede plaatsing in aanmerking komen. Ook de ruime verdiensten van de meeste ouders is een groote factor in deze dagen van dit toenemend getal schoolkinderen, omdat tegenwoordig de ouders niet meer door armoede belet worden hun kinderen naar school te sturen.

(A. d. C.)

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Het dienstbodenvraagstuk.

La Cruz van 6 Januari l.l. vernam, dat met de Hollandsche boot veel Hollandsche dienstboden verwacht werden. De veeleischendheid der Curaçaosche gedienstigen schijnt daarvan oorzaak te zijn.

Voorts zouden met dezelfde gelegenheid een deel van de in Holland voor den woningbouw der „Petroleum" aangenomen timmerlui en metselaars aankomen.

Huurprijzen.

Hetzelfde blad deelt mee, dat met Nieuwjaar de huurprijzen van verschillende huizen verhoogd zijn: van *f* 75.— op *f* 125.— en van *f* 35.— op *f* 45.— per maand.

Banco Neerlando Venezolano.

Van de in het begin van 1925 opgerichte Banco Neerlando Venezolano, te Caracas, ontvingen wij de balans en de rekeningen over het per 31 December 1925 geëindigde eerste boekjaar, die tegelijk met het jaarverslag in de op 22 Januari j.l. gehouden algemeene vergadering van aandeelhouders zijn uitgebracht. Er blijkt uit, dat van het kapitaal ad 3.200.000 bolivares op ult. December 2.400.000 bs. gestort was. (De bank was op 23 Maart opgericht met een gestort bedrag van 640.000 bs., of 20 pct., hetwelk allengs tot het bovenvermelde bedrag — overeenkomende met 75 pct. — verhoogd werd).

De winst- en verliesrekening vermeldt aan baten 184.445 bs., waarvan uit rente en disconto 141.482 bs. en uit commissie 35.330 bs. Aan den anderen kant werd vereischt voor algemeene onkosten 151.942 bs. en voor rente 13.464 bs., waarna er een batig saldo overbleef van 19.040 bs.

In aanmerking nemende, dat de bank slechts korten tijd met een kapitaal van beteekenis werkt, is de directie van oordeel, dat de uitkomsten, ook in aanmerking genomen de hooge onkosten in Venezuela, aanleiding geven tot tevredenheid. Overeenkomstig de statuten wordt van de winst geboekt: 10 pct. op reserve of 1904 bs. en 5 pct. op garantiefonds, waarna het saldo op nieuwe rekening wordt overgebracht. Behalve het bovengenoemde winstsaldo werden in 1925 verdiend commissies over de aan de bank geconsigneerde koffie en cacao (gegarandeerd minimum voor dat seizoen 17.000 bs.), die echter pas in het loopende kwartaal geïnd kunnen worden. *(N. R. Ct.)*

Trouwen „met den handschoen".

Een jonge vrouw kwam in het begin van Januari op den Burgerlijken Stand te Paramaribo (Suriname) en deelde mede, dat haar aanstaande uit Curaçao (Ned. West-Indië) geschreven had, dat hij met den handschoen wenschte te trouwen. Documenten bracht zij niet mede, maar wel een witten handschoen. Zij meende, dat dit symbool voldoende was om beider wensch te vervullen om „met den handschoen" te trouwen.

(De Rotterdammer).

Uit den Verren Vreemde.

De ontwapeningsconferentie.

De 15e Februari is in Genève voorbij gegaan als een heel gewone dag, en toch hadden de grootste optimisten in de Vredesbeweging zich een tijdlang gevleid met het geloof, dat die dag daar de inzet zou zien van een groote vredesbeweging door ontwapening.

Nu heeft men die verwachting naar April verplaatst. Tot de redenen van uitstel heeft behoort de tegenwerking van Frankrijk, dat met de voorbereiding der ontwapeningsbesprekingen wil wachten totdat Duitschland goed en wel als lid van den Volkenbond zal zijn aangenomen. De Volkenbonds-vergadering, die hierover te beslissen heeft, is op 8 Maart te Genève bijeengeroepen. Daar hoopt men dan tevens den datum vastgesteld te zien voor die voorbereidingscommissie. 't Mag wel wat verwondering baren, dat dit uitstel om deze reden noodig is geacht. Het comité zou toch slechts de voorbereiding hebben te bespreken, van een internationale commissie, die op haar beurt de internationale bijeenkomst, welke over wapenbeperking zou hebben te beraadslagen, zou voorbereiden.

Beter begrijpelijk zou 't uitstel geweest zijn in verband met de weigering van Rusland om in Genève te vergaderen, daar het geen afgevaardigden naar Zwitserland wil zenden. Om die klip te omzeilen was gesproken van een samenkomen te Avian, mede aan het meer van Genève gelegen, maar op Fransch gebied. 't Zou o.i. echter een bespotting zijn geweest van de vredesgedachte en het ontwapeningsvoornemen, daarheen de wijk te hebben moeten nemen, om redenen van onv[...] zoenlijkheid tusschen de aanzittende vredesapostel[...]

De Ver. Staten van N.-Amerika hadden zich be[...] verklaard mee aan te zitten, van vele zijden was [...] zondere ijver getoond om het werk van Locarno te [...] ruimen en te versterken. Mogen zij, wien het ern[...] met de internationale ontwapeningsbeperking, te [...] en ter zee, den tijd, die nu beschikbaar is gekomen, [...] nutten om den kink uit den kabel te halen.

Het 2e Belgisch koloniaal congres.

Den 6en Februari opende koning Albert, in teg[...] woordigheid van alle vooraanstaande regeeringsperso[...] lijkheden en vele andere autoriteiten, het, in het Sena[...] gebouw te Brussel, gehouden tweede koloniale cong[...] In zijn uitvoerige rede wees Z. M. op het vele dat [...] bracht is sedert het in 1921 gehouden eerste cong[...] en op het nieuwe door het volkenbondsverdrag in [...] opinie der Europeesche staten ingeleid. Voor de eer[...] maal in de geschiedenis hebben de onderteekenaars [...] dat verdrag erkend, dat het welzijn en de vooruitg[...] van de nog verachterde volkeren een heilige besc[...] vingszending uitmaken.

Denzelfden dag sprak kroonprins Leopold over [...] pas volbrachte reis door Kongo. Overal is hem [...] groote vertrouwen opgevallen van de inboorlingen in [...] Belgische autoriteiten. De dichtheid van de bevolkin[...] veel te gering en de ontvolking neemt nog toe, voo[...] door het ontzettend hoog sterftecijfer bij de kinder[...] Maar België is op den goeden weg om hierin verbeter[...] te brengen, aan de toekomst van de kolonie beho[...] dan ook niet getwijfeld te worden.

De uiteenloopende werkzaamheden van het cong[...] werden samengevat in de sluitingsrede van den minis[...] van koloniën Carton. Hij drukte ook vertrouwen uit [...] de toekomst van Kongo. Het bevolkingsvraagstuk m[...] de te voeren politiek leiden. De inboorling kan w[...] meer tot de cultuur van voedselproducten worden [...] bracht. Waar 't algemeen belang het opleggen van v[...] plichten arbeid mocht vergen, zal dit tot het hoo[...] noodzakelijke moeten blijven beperkt. De behoefte a[...] handen voor de nijverheid en de belangen der bev[...] king moeten, als een gemeenschappelijk belang, in ov[...] eenstemming met elkander worden gebracht. In aansl[...] ting hierbij kon hij ook met voldoening gewak mak[...] van de technische krachtsinspanning, op het gebied v[...] de verkeersmiddelen en de industrieele ontwikkelin[...] door staat en particulieren volbracht, zonder dat ooit d[...] humanitaire beginselen uit het oog werden verloren.

Een Mohammedaansch Congres.

De groot-sjeik van de Asjbar-moskee, die voorzitt[...] is van het algemeene Islamitisch kalifaat-congres, he[...] bekend gemaakt, dat er 13 Mei een congres te Kaïro [...] worden bijeengeroepen. De Mohammedaansche veree[...] gingen in verschillende Islamitische landen zijn teleg[...] fisch opgeroepen om zoo spoedig mogelijk de nam[...] van hun afgevaardigden ter conferentie en den datu[...] van hun aankomst in Egypte mede te deelen.

De Britsch-Indische Marine.

De mededeeling, door den Onderkoning te Delhi [...] daan, dat opnieuw een koninklijke Indische marine [...] worden gevormd, is, hoewel lang voorbereid, toch [...] als een verrassing gekomen. In het eerste stadium [...] hare ontwikkeling zal de vloot bestaan uit 4 kle[...] schepen, 2 patrouille-vaartuigen, 4 trawlers, en 2 wac[...] schepen, zoomede 1 depotschip. Behalve het houden [...] gewone oefeningen zal hare functie in vredestijd zi[...] ten behoeve der Indische regeering diensten te verric[...] ten in de Perzische Golf en den Indischen Oceaan, [...] marineverdediging te organiseeren van de Indisc[...] havens, bewakingsdiensten te verrichten in den In[...] schen Oceaan en marine transportdiensten ten beho[...] der Indische regeering. Indiërs zullen tot de offici[...] rangen benoemd kunnen worden. Het besluit der [...] dische regeering is in overeenstemming met de politi[...] ten aanzien van de Rijks maritieme verdediging. Cana[...] Australië, Nieuw-Zeeland en Zuid-Afrika hebben [...] maatregelen genomen voor de bescherming van h[...] kusten en hun zeehandel.

Het wordt gewenscht geacht, dat de Indische rege[...] ring, met het oog op de verandering in de constitu[...] van Indië, welke de laatste jaren heeft plaats geh[...] dezelfde politiek volgt. Het ideaal, waarnaar de do[...] nions volgens de admiraliteit moeten streven, is, dat [...] hun eigene hulpbronnen moeten organiseeren en o[...] wikkelen ter verdediging der plaatselijke maritieme [...] langen, in zoo nauw mogelijke samenwerking met [...] koninklijke vloot, die met hare escaders van liniesc[...] pen en kruisers de algemeene bewaking der Rijksverb[...] dingen ter zee handhaaft.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

Donderdagavond, 25 Februari, 8 uur precies, zal in het Minervatheater een filmvoorstelling gegeven worden van de films:

„Een reis met D.s.s. Patria van de Rotterdamsche Lloyd van Rotterdam naar Batavia" en „Een Molukkenreis met het s.s. Plancius van de Kon. Paketvaart Maatschappij". — Hoogstwaarschijnlijk nog een mooi extra nummer en artistieke afwisseling.

Entrée voor leden, begunstigers, hunne introducées en leerlingen van Gymnasia, H. B. S. en U. L. O. f 0.25 + pl. bel. Alle andere belangstellenden f 0.50 + pl. bel.

Vergeet niet zooveel mogelijk andere belangstellenden mede te brengen.

Het Bestuur.

Afdeeling Leiden.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering op Donderdag 25 Februari 1926, 's namiddags 4¼ uur, in het Nutsgebouw.

Punten van behandeling:
1. Jaarverslag over 1925.
2. Rekening en verantwoording over 1925.
3. Verkiezing van twee bestuursleden door het periodiek aftreden der Heeren Rijke en Van Hamel.
4. Vaststelling van de candidatenlijst voor de, voor de Afdeeling opengevallen plaats in het Hoofdbestuur, door het periodiek aftreden van het lid den Heer Van Hamel.
5. Verkiezing van twee afgevaardigden en plaatsvervangers naar de Algemeene Vergadering der Vereeniging.
6. Rondvraag.

De Secretaris,
Mr. E. RIJKE.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

W. Kooymans, Molenbaas bij 's lands baggerbedrijf te Belawan, Sliedrecht, Emmastraat 2.
O. Schumacher, Controleur 1e kl. b. h. Binnenlandsch Bestuur, Leiden, Oegstgeesterlaan 21.
J. K. Roeloffs, Gediplomeerd technisch ambtenaar 2e kl. bij 's lands gevangenis te Madioen, Den Haag, Banaanstraat 94.
Ir. F. P. C. S. van der Ploeg, tijdelijk waarnemend hoofd van den dienst der Mijnverordeningen b. d. dienst v. d. Mijnbouw, Den Haag, Obrechtstraat 463.
D. Bilderdijk, Opzichter 1e kl. b. d. Staatsspoor en Tramwegen, Warnsveld, Dorpstraat, p. a. E. van Bosheide.
P. C. Drijfhout, Havenmeester 2e kl., Amsterdam, Amstel 280.
Th. W. G. Ten Bensel, Teekenaar-constructeur b. d. Staatsspoor en tramwegen, Arnhem, Dullertstraat 48.
A. Roders, Onderwijzer der 1e kl. b. h. openbaar Europeesch lager onderwijs, Deventer, Veenweg 88.
Ir. P. A. Roelofsen, Directeur van Gouvernementsbedrijven, Baarn, Nassaulaan 26.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Ir. M. H. H. van der Mey, Apeldoornsche weg 188 te Arnhem, als ingenieur 3e klasse bij den Waterstaat en 's Lands B. O. W.;

D. A. Arends, Anna Maria van Schurmanstraat 24 te Utrecht, als gouvernementsarts bij den Dienst der Volksgezondheid;

Mej. C. W. Vos van Zalingen, Schuytstraat 340 te 's-Gravenhage, als Leerares bij het Openbaar Middelbaar Onderwijs;

B. Groeneveld, Joh. Vermeerstraat 83 II te Amsterdam en S. G. Smit, onderwijzer School 3, Botermarkt te Haarlem, beiden als Onderwijzer bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs.

Mutatiestaat van 10 tot 17 Februari 1926.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
Mevrouw van Veldhuyzen, Breda, Wilhelminastraat 69. f 5	Douair. Jhr. W. C. Clifford Kocq van Breugel te Breda.
F. van der Mersch, Haarlem, Raamsingel 36. f 5	Secretaris afd. Haarlem.
Dr. Ph. H. Peyrot, Rector van het Gymnasium, Amersfoort, de Witlaan 3. f 5	den Heer E. Roodhuyzen te Amersfoort.
Mr. E. D. H. Schutter, Groningen, Guldenstr. 11a. f 5.	den Secretaris-Penningmeester afd. Groningen.
Groeneveld, Groningen, Groote Spilsluizen Z. Z. 24. f 5	den Secretaris-Penningmeester afd. Groningen.
F. C. Nienhuis, Oud-Hoofd van het Gevangeniswezen in N.-I., Den Haag, Hofzichtlaan 21. f 5	den Heer W. C. Muller te Den Haag.
Willering, Den Haag, van Aerssenstr. 235. f 5	den Heer F. van Peski te Den Haag.
J. Manschot, Administrateur s.f. „Wringinanom", Sitoenbondo. f 6.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in N.-I.
D. Kolthoff, onderneming „Kisaran" bij Kisaran (S. O. K.) f 5.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in N.-I.

Afschrijven:

van der Veen, Indoloog, Leiden, Rijn- en Schiekade 127.
C. C. Zeverijn, Hilversum, Susannapark 6.

Adresveranderingen:

van der Meulen, van: Dieren, Stationsplein 18 (afd. Arnhem), naar: Djeddah, p. a. Consulat des Pays-Bas.
C. A. Krul, van: Amsterdam, naar: Heemstede, Oosterhoutlaan 11. f 5.
Jan Feith, Journalist, van: Amsterdam, N.-Z. Voorburgwal 278-80, naar: Den Haag, Nieuwe Laan 16. f5.
Mr. M. C. A. Westendorp-v. Krieken, Nijmegen, van: Rembrandtstraat 86, naar: van Broeckhuysenstr. 6.
F. Andela, O.-I. Ambtenaar m. v. van: Den Haag, Beeklaan 340, naar: Brussel, Hotel de la Poste, Rue d'Argent 10-12.
F. Gey van Pittius, Oud Generaal-Majoor, Den Haag, van: Madurastr. 14, naar: Riouwstr. 50.
A. M. Joekes, Lid van de 2de Kamer, Den Haag, van: Carel van Bylandtlaan 11, naar: Dedelstr. 25.
Mej. P. W. Keller, Onderwijzeres, van: Den Haag, Frankenstr. 76, naar: Weltevreden, Dep. van Onderwijs.
R. P. Schäffer, Agent Ned.-Ind. Handelsbank, van: Amsterdam, naar: Soerabaja.
P. L. Fabriek, Controleur P.T.T., van: Aalten, naar: Weltevreden, Djattibaroeplein Oost 5, p. a. J. Fabriek.
C. A. Th. Luckmann, van: Soerabaja, naar: Semarang, p. a. Agentschap Bataafsche Petroleum Mij.
D. van Reijendam, Ambtenaar Telefoondienst, van: Tandjong-Karang, naar: Bandoeng, Frisiastraat 30.
V. Ahn, van: de Pondok Gedehlanden Tjigombong, naar: Buitenzorg, Bataviasche Weg 22.
S. Buis, van: Den Haag, Adriaan Pauwstr. 48, naar: Semarang, Poste restante.
F. Raaymakers, Oud Ingenieur S.S., Den Haag, Pijnboomstraat, van: 37 naar: 29.
F. H. K. Brodhaag, Ass.-Resident, van: Weltevreden, Kramatlaan 14, naar: Amboina.
Mr. N. Makkes, Adm. Ambt. B.B., van: Voorburg, Laan van Rustenburg 10, naar: Weltevreden, Dep. B.B.
Mr. N. de Man, Adm. Ambt. B.B., van: Leiden, Hoogewoerd 42a, naar: Weltevreden, Dep. B.B.

Vereeniging „OOST en WEST"

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West- of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlicht zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Te biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanv te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerla 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Ind bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetre willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenh verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede d
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Ind**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzi
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzi
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Ind**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 8 DONDERDAG 25 FEBRUARI 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Een merkwaardige grottempel op Bali.

In het Alg. Handelsblad van 14 Jan. l.l. (Avondblad) kwam onder bovenstaanden titel een opmerkelijk artikel voor van W. O. J. Nieuwenkamp, vergezeld van een, wat de details betreft, vrij onduidelijke reproductie eener teekening van zijn hand [1]). In dit artikel verhaalt hij, op zijn laatste reis in Indië, kort na aankomst op Bali in Mei 1925, vernomen te hebben, dat een paar jaar te voren door den Heer Evertsen, Ambtenaar bij de landelijke inkomsten, dicht bij het plaatsje Bedoeloe in Gijanjar (Zuid-Bali) een tempeltje was aangetroffen bij een grot, waarvan de ingang het midden vormde van op den rotswand uitgehakt beeldhouwwerk, dat, naar men hem mededeelde, er uitzag als de geopende bek van een reusachtigen olifant.

Van het inwendige der grot wist niemand hem iets te vertellen.

Het vernomen bericht wekte bij hem de herinnering op aan een strophe uit den Nâgarakretâgama, het bekende lofdicht uit 1365 op den vorst Hayam Woeroek van Madjapahit, waarin tegelijk met den naam van vermeld plaatsje ook de naam Lwâgadjah — Lwâ = loewa = grot, het geheele woord dus beteekenende: olifantsgrot — wordt aangehaald, zoodat onmiddellijk de gedachte bij hem boven kwam, dat de gevonden grot wel diezelfde Loewah Gadjah zou zijn en hij daarom besloot hiernaar persoonlijk een onderzoek in te stellen.

Op 13 Juni te aangeduider plaatse komend, vond hij werkelijk op den rotswand aan den ingang der grot een reusachtigen kop uitgehouwen, in het middengedeelte zwaar beschadigd, zoodat van de oogen alleen het rechter is overgebleven; beide ooren, elk voorzien van een grooten oorknop, zijn aanwezig. Bij aandachtige beschouwing zag N. verder, dat aan de rechterzijde van den kop de toppen der vijf vingers met de nagels van een reusachtige hand zijn uitgebeiteld en aan de linkerzijde de duim en een deel van den wijsvinger der andere hand, terwijl in de linkerhelft van den kop ook nog een lange hoektand is te ontwaren.

Bij zoeken onder een hoop groote steenbrokken vóór den ingang vond hij toen als deel van het afgestorte middenstuk een groot fragment, vertooner[illegible] een menschelijken neus met wijduitstaande ne[illegible]ten, de bijbehoorende bovenlip en vier snijtanden, waardoor de geheele kop, naar hij schrijft, zich aan hem voordeed als die van een reuzendaemon met slagtanden, een z.g. raksasa.

Het andere beeldhouwwerk aan het rond vooruitstekende deel van de rots, waarin zich de grotingang bevindt, vertoont volgens beschrijving en teekening grillig dooreengewarde ornamentdeelen, waar tusschenin ter rechterzijde van den kop ook zeer kleine figuurtjes van enkele verschrikt wegvluchtende menschen, één met een rund aan een touw, te zien komen.

N. schrijft van de voorstelling in haar geheel: „Naar mijne meening stelt dit beeldhouwwerk ber-

[1]) Gaarne hadden wij daarom een *betere* afbeelding aan de hier volgende beschouwingen van den Heer Goslings toegevoegd, maar de bewuste teekening, door den Heer Nieuwenkamp welwillend te onzer beschikking gesteld, leende zich niet voor duidelijke reproductie op het papier, waarop ons blad gedrukt wordt.

Red. Kol. Weekbl.

gen en rotsen voor, die aan den voet door hooggezweepte golven worden bestormd. Een geweldige reus splijt dit gebergte in tweeën. Reeds heeft hij zijn verschrikkelijken kop door een spleet gewrongen en staat hij op het punt om met zijn vervaarlijke handen de bergen, links en rechts, uiteen te scheuren", en hij uit dan de veronderstelling, dat men hier wellicht te doen heeft met een uitbeelding van het losscheuren, volgens nog bestaande overleveringen, van Bali van het eiland Java door een ontzettende aardbeving, eeuwen geleden.

Hoe merkwaardig het gevondene nu ook reeds was, voelde N. zich aanvankelijk met zijn vondst toch erg teleurgesteld, daar van een olifantskop als beeldhouwwerk in den rotswand niets viel te bespeuren en zoo ook niet bleek, of deze grot nu wel werkelijk de „Lwâgadjah" was. Hij beschrijft nu echter, hoe hij verder met een brandende fakkel onverzeld de grot inging, om toen al dadelijk te bemerken, dat menschenhanden aan het werk waren geweest om de rots inwendig uit te hakken, en hoe hij door een nauwe gang met twee uitgehakte nissen, die hij voor vroegere slaapplaatsen van wachters houdt, ten slotte uitkwam in een rechthoekige ruimte, waarvan het gedeelte rechts van de gang grooter werd bevonden, dan dat links ervan.

Niettegenstaande de fakkelrook de binnenruimte begon te vullen en hem het onderzoek hiervan zeer bemoeilijkte, zette hij dit toch door en mocht hij zoo de vreugde beleven in een nis aan het smalle uiteinde van het rechtergedeelte drie steenen lingga's aan te treffen en recht hiertegenover in een nis aan het uiteinde van het linkergedeelte... een groote steenen Ganéça, den Indischen olifantsgod, god van de wijsheid.

Zoo was de Lwâgadjah dan toch ontdekt!

Gebrek aan plaatsruimte in dit blad noopt tot weglating van allerlei verdere bijzonderheden, zoo ook van de beschrijving van een tweede bezoek aan de grotruimte, van die der omgeving van de grot en van wat zich daar, blijkens de teekening, al zoo bevindt en wat alles de verwachting wettigt, dat het geheele terrein dezer vondst in meer dan één opzicht nog eens van groote beteekenis kan blijken te zijn.

Met veel belangstelling werd door ons dan ook van dit artikel kennis genomen.

De kloeke schilder, reiziger en ethnograaf, die nimmer gevaren en moeilijkheden schuwt, waar het er om gaat iets belangwekkends en merkwaardigs uit de Indonesische kultuur op te sporen en aan het licht te brengen, om dan onmiddellijk ter plaatse het bijzondere en schoone ervan met zijn vaardige teekenstift vast te leggen, heeft dus aan de reeks zijner, inzonderheid op Bali gedane, vondsten een nieuwe toegevoegd, welke zeker zal strekken tot vermeerdering onzer kennis van het oude Bali, zijn kultuur, geschiedenis en kunst.

Wel blijkt uit zijn schrijven, dat de Loewa Gadjah reeds eerder bezocht en daardoor ontdekt werd, maar nu hiervan, naar het schijnt, zoo goed als niets naar buiten doordrong, beteekent Nieuwenkamp's herontdekking dier grot toch eigenlijk de eerste werkelijke vondst ervan. Hij is althans weder de eerste geweest, die tot in het binnenste is doorgedrongen, om daar het heiligdom van Ganéça aan te treffen en hiermede al dadelijk de verduidelijking te brengen van een tot heden nog onverklaarde passage uit den beroemden Nâgarakretâgama.

In de beschrijving, die N. geeft van het beeldhouwwerk aan het heuvelvormige vóórgedeelte van de rots, waarin de grot zich bevindt, trof mij zijn opmerking, dat wij in de voorstelling, die op den rotswand is uitgehakt, wellicht een uitbeelding hebben te zien van de losscheuring, eeuwen geleden, van het eiland Bali van Java. Klaarblijkelijk geldt het hier echter iets anders en wel de vermoedelijk *eenig bestaande*, maar ook zonder dit hoogst merkwaardige, uitbeelding eener op Bali gangbare mythe, welke door *R. Friederich* is bekendgemaakt in zijn in het Tijdschr. voor Nederl. Indië, jaargang 1847, opgenomen vertolking van de „Oesana Bali", een mythische vóórgeschiedenis van Bali, op lontarbladen gegrift, en welke mythe betrekking heeft op een overbrenging in twee zijner deelen naar *Bali* van den heiligen berg *Méroe* op het Indische vasteland, welke berg voor de oude Indiërs was, wat later de Olympus voor de Grieken werd.

Naar luid van het verhaal spleet god Pasoepati — beteekenende: „Heer over de schepselen", d.i. als zoodanig slechts een bijzondere betiteling van Çiwa, den oppergod der Baliërs — den top van den Maha-Méroe in tweeën, om de beide helften, in elk zijner handen één, naar Bali over te brengen, waarbij het stuk in zijn rechterhand de plaats verkreeg van de z.g. Piek van Bali, den Goenoeng Agoeng, d.i. groote berg, in Karang-Asem (Oost-Bali) en dat in zijn linkerhand die van den meer Westelijk gelegen vulkaan Batoer.

Den Goenoeng Agoeng wees hij toen aan als verblijfplaats voor zijn zoon Sang Poetra Djaja — later echter Maha Déwa, d.i. oppergod, genaamd en dus weer Çiwa zelf zijnde — en den Batoer als die van Dewi Danoeh, letterlijk: de meergodin, zoo genoemd als gebiedster over het groote meer, dat zich op dien Batoer bevindt, maar in werkelijkheid aan te merken als Çiwa's vrouwelijke wederhelft Pârvatî of Oema, onder welken laatsten naam zij het meest op Bali bekend is.

Sedert was dus de heilige Méroe op Bali gelocaliseerd en bezaten ook de Baliërs hun Olympus in den hoogsten berg, den Goenoeng Agoeng, waar zich god Çiwa en dan ook de overige hem omringende goden, die echter slechts verschijningsvormen van den grooten Çiwa zelf zijn, gezeteld denken.

Zoo was, wat op Bali de G. Agoeng is, oudtijds op Java de Sméroe en is het op Lombok nu nog de hoogste berg, de Rindjani.

Bovengenoemde mythe is op Bali ook nog gesymboliseerd in de gespleten poort, de tjandi bentar, in den buitenmuur van vele groote tempels, terwijl de naam: méroe voor het meest binnenin gelegen tempelgebouw, het heilige der heiligen, kan leeren hoe men hier met weer een nadere localisatie van den heiligen berg Méroe te doen heeft.

Ook dit binnenste tempelgebouw denkt men zich zoo weer als een verblijfplaats der goden en deze dan als gezeteld *in* den top van de hoogste verdieping van het pagodevormige dak, waaruit zij echter naar verkiezing ook in de binnenruimte of naar buiten kunnen afdalen.

Hoe deze gedachte van dat zetelen *in* den top van het gebouw door een te dier plaatse aangebracht symbool ook bepaaldelijk is vastgelegd, kan hier niet nader aangegeven worden.

Zooals Prof. van Eerde mij leerde inzien, berust die gedachte op de voorstelling, dat de goden eigenlijk ook verblijf houden niet *op*, zooals wij ons dat zouden voorstellen, maar diep *in* den top der bergen of in de kraters der vulkanen, die zij zich als hoogsten zetel hebben uitgekozen.

Met dit alles rekening houdende, is nu de voorstelling, die aan de voorzijde van den grottempel is uitgebeiteld, ook volkomen verklaard.

Het heuvelvormige vóórgedeelte der rots zelf stelt zeker wel den top van den Mahaméroe voor, uit welks binnenste god Pasoepati bij het met zijn beide handen splijten daarvan met zijn hoofd te voorschijn komt.

De mythe is dan hiermede plastisch geheel verzinnebeeld en dat wel op een wijze, die in zooverre ook aan de door Nieuwenkamp geuite zienswijze omtrent de beteekenis van het beeldhouwwerk te gemoet komt, dat wij hier den god Pasoepati, en ook dit is een openbaring, in een gedaante van Çiwa als vulkaangod voor ons zien, die bij de uitoefening zijner geweldige krachten den bergtop uiteenscheurt en hierdoor dood en verderf om zich heen verspreidt, om daarna echter elders weer op te bouwen, wat hij met eigen handen afbrak.

Dat N. den kop der godheid als dien van een daemonischen reus heeft gekenschetst, verzet zich tegen de hier gegeven verklaring der voorstelling geenszins.

Algemeen toch geeft men op Bali aan de in hout gesneden godenbeelden een daemonisch voorkomen en ook in de voorstelling van de drieëenheid der voornaamste Hindoegoden, op Bali de Tripoeroesa genaamd, door drie bijzondere wajangpoppen zijn alle drie de goden weergegeven met daemonenkoppen en slagtanden.

De beteekenis nu, die het beeldhouwwerk zoo wel heeft, verduidelijkt ook opeens de beteekenis van den naam der nabijgelegen plaats, door Nieuwenkamp als Bedoeloe aangegeven, zooals die naam ook voorkomt op de topografische kaarten.

In den Nâgarakretâgama, door Prof. Kern getranscribeerd en vertaald, nieuwe uitgave door Prof. Krom in 1919, is de naam dier plaats vermeld als Badahoeloe.

In 1847 gaf Friederich in zijn „Oesana Bali" dien naam echter reeds met Bedahoeloe weer en deze blijkt thans wel de juiste te zijn.

Het Javaansche woord: bedah toch, d.i. het Maleische: belah, beteekent: spleet, splijting, bres, doorbraak, wat op zichzelf zoo reeds heenwijst naar de op den rotswand aangebrachte uitbeelding der mythe.

Oeloe (oud-Javaansch feitelijk: hoeloe) *kan* de veel verbreide Indonesische beteekenis hebben van dit woord als: hoofd, begin, oorsprong, waardoor het geheele woord zou kunnen beteekenen: de eerste splijting, de splijting in den beginne of oudtijds (van den Méroe).

Aannemelijker nog achten wij echter de beteekenis ervan als de stam te zijn van een werkwoord: uitpuilen in het oud-Javaansch, ook nog in het nieuw-Javaansch voorkomend in den vorm (oe-) moeloe = verheven, bol van b.v. een deksel.

De geheele naam zou dan kunnen beteekenen: uitpuilende doorbraak en zoo duiden op het als een buil zich voordoende vóórgedeelte der rots, waarmede dan tevens het karakter der geheele voorstelling en tevens dat van de eruptie van een vulkaan nog meer beeldend zou zijn aangeduid.

De binnenruimte van de grot blijkt verder tot een heiligdom van Ganéça, den zoon van Çiwa en Pârvati, te zijn ingericht.

Ook dit is opmerkelijk in verband hiermede, dat van een bepaalde vereering van Ganéça tegenwoordig op Bali maar weinig te bespeuren valt, terwijl hij oudtijds op *Java* druk aanbeden is en dit ook zeer sterk geldt voor het Indische vasteland, mede in den tegenwoordigen tijd.

Nieuwenkamp trof recht tegenover Ganéça's beeld drie lingga's aan in een nis, het symbool dus van Çiwa als schepper van al wat leeft, en dit dan driemaal weergegeven.

Daar nu ook een symbool der godheid deze zelf kan weergeven en op Bali vooral, althans tegenwoordig, daarvoor juist veel meer van symbolen dan van beelden gebruik wordt gemaakt, zoo heeft men ook hier in het symbool van den linggam meest waarschijnlijk met Çiwa *zelf* te doen, dan wel men heeft zich de nis als zijn zetel gedacht, alwaar Çiwa kon plaats nemen, wanneer men hem door een offer van wierook, op Bali pangoendang déwa, d.i. den oproeper der goden geheeten, opriep om neer te dalen ter plaatse van het aangebrachte symbool.

Daar deze lingga's voorkomen in de *grootste* helft der binnenkamer, valt zelfs te denken aan het toewijzen der eereplaats aan Çiwa en zoo zelfs aan een hoofdvereering van hem, waartegenover die van Ganéça dan slechts bijkomstig zou zijn geweest. Het getal van *drie* lingga's wekt verder de gedachte op aan een vereering in dezen grottempel van de Tripoeroesa: Brahmâ, Çiwa en Wisnoe, zoo dan gedacht, als dit op Bali, althans door den priesterstand, ook werkelijk wordt gevoeld, dat Brahmâ en Wisnoe slechts verschijningsvormen zijn van den grooten Çiwa, die in zich alle eigenschappen, ook van de beide andere hoofdgoden, vereenigt, die Heer is over alle leven en dood, het begin, het midden en het einde.

Dat deze voorstelling bedoeld is, zou evident worden, als de rij van lingga's in een richting Noord-Zuid is geplaatst, zijnde toch god Wisnoe beheerscher van de Noordelijke en Brahmâ van de Zuidelijke hemelstreek, een gedachte, die o.a. ook verwezenlijkt is in de plaatsing der drie hoofdtempels in het Prambanancomplex in Midden-Java.

Men zou dan zoodoende in het geheele heiligdom, zoowel uit- als inwendig, te zien hebben een monument ter glorificatie van Çiwa, de Tripoeroesa verpersoonlijkend en die in zijn ondoorgrondelijke wijsheid, tot uitdrukking gebracht door het Ganéça-beeld in het diepe duister, steeds weder, in eeuwigdurende wisseling, op vernietiging — door de op Bali zoo zeer te vreezen aardbevingen — en dood nieuw leven doet volgen.

Met belangstelling zien wij alzoo uit naar de door Nieuwenkamp aangekondigde nadere beschrijving van grottempel en omgeving en vooral naar de haar vergezellende en steeds zoo voortreffelijk de stemming van een dergelijk heiligdom weergevende teekeningen en etsen.

Amsterdam, Januari 1926.

B. M. GOSLINGS.

Indonesië of Nederlandsch-Indië?

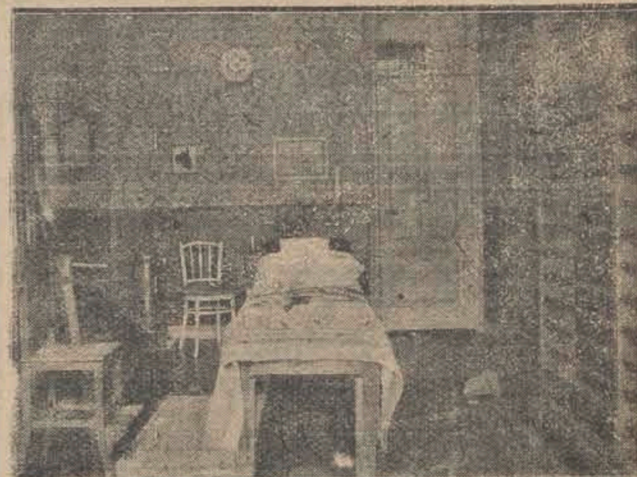
In een bespreking van het tweede deel van Professor Colenbrander's Koloniale Geschiedenis wezen wij er reeds op, dat de schrijver den naam Indonesië den aangewezen naam acht, „van 't geen nu als Nederlandsch-Indië bekend is". Wij hebben tegen dezen naam in een historisch werk echter eenige bezwaren, die we hier in 't kort willen uiteenzetten.

Indonesië (van 't Grieksche nêsos: eiland) beteekent: de eilanden van Indië of de Indische eilanden. Het woord heeft dus, naar de schrijver terecht opmerkt, gelijke beteekenis als „Indische Archipel". Men weet, dat het sedert Multatuli gemeengoed geworden Insulinde, (van 't Lat. insula: eiland) als Dritte im Bunde eveneens hetzelfde uitdrukt. Naar zijn etymologie is dan ook Indonesië een geheel juiste en bruikbare aardrijkskundige term om er, tegenover het vasteland van Indië, de eilanden mee aan te duiden. Naast Melanesië en Polynesië ligt Indonesië zelfs zeer voor de hand.

Maar historisch en staatkundig dekken de begrippen Indonesië en Nederlandsch-Indië elkaar geenszins en in wetenschappelijken zin moet een naam een definitie zijn, die geen ruimte of speling naar binnen of buiten toelaat. Het is duidelijk, dat tot Indonesië ook behooren de niet-Nederlandsche deelen van Borneo en Timor, even zeker als het is, dat Nieuw-Guinea er niet toe behoort. Van de Christmas- en Kokoseilanden zullen we nu maar niet eens spreken; het opgenoemde is voldoende om aan te toonen, dat Indonesië eensdeels meer, anderdeels minder omvat dan Nederlandsch-Indië en daarmee is deze naam o.i. in een historisch werk over de Nederlandsche koloniën veroordeeld.

Welk bezwaar heeft nu de schrijver tegen den naam Nederlandsch-Indië? We lezen op blz. 5: „Die wereld te willen benaderen met termen als „Onze Oost", „Nederlandsch-Indië", „Nederland onder de Tropen" en dergelijke, miskent het feit, dat zij bestond en leefde eer één Nederlander onder de tropen verscheen. Deze gedachtengang leidt schrijver er toe, te zoeken naar een naam, „waarbij de adjectivistische bepaling „Nederlandsch" ontbreekt."

Hiertegenover willen wij er op wijzen, dat tot dusver in historische en staatkundige namen dergelijke adjectieven steeds den zin hadden van: „behoorende bij", zonder dat dit nu juist van den oertijd af het geval behoeft te zijn. Vindt het betoog van Professor Colenbrander bijval, dan zette men zich onverwijld aan het zoeken naar andere namen voor: Britsch-

Indië, Fransch Indo-China, Nederlandsch-Guyana, Belgisch Congo, Portugeesch Timor, Spaansch Marokko, Italiaansch Somaliland e.t.q.

Vooralsnog lijkt ons de naam Nederlandsch-Indië de beste. Omtrent den omvang van het gebied, dat deze naam bestrijkt, kan niet de minste twijfel bestaan. Hij geeft tevens aan, dat het bedoelde gebied staatkundig bij Nederland behoort. Wanneer dit niet meer het geval zal zijn, is de tijd daar, om een anderen naam vast te stellen.

Geheel buiten het bovenstaande om gaat het gebruik van den naam Indonesië, of meer nog, Indonesiër, in politieken zin. Als zoodanig bevat het een leuze en is het op één lijn te stellen met namen als: Geus, Patriot, Armagnac, Roundhead e.d. Dit kan slechts een argument te meer zijn, om het niet in den zin te gebruiken, als Prof. Colenbrander wil.

Overigens gaat bij den hooggeleerden schrijver de natuur boven de leer. In de eerste twintig pagina's na het betoog, dat de naam Nederlandsch-Indië ongeschikt, wijl onbillijk is, wordt er consequent van Indonesië gesproken. Maar op blz. 76 lezen we: „...de bezoeker van Nederlandsch-Indië...", op blz. 77: „De Islâmbelijders maken 7/8 van de bevolking van Ned.-Indië uit", op blz. 78: „De kadirechtspraak... komt in Ned.-Indië niet voor....", etc.

Dr. F. W. STAPEL.

Hulp aan Weduwen van Civiele Indische Ambtenaren.

De vereeniging „Pensioenbond van Indische Ambtenaren", gevestigd te 's-Gravenhage, heeft zich in het afgeloopen jaar ook aangetrokken de belangen der weduwen van Civiele Indische ambtenaren.

De karige pensioenen maken 't aan velen dezer moeilijk fatsoenlijk rond te komen, vooral wanneer de opvoeding van kinderen in deze in alle opzichten zoo moeitevolle tijden het huishouden drukken.

Door het stichten van een ondersteuningsfonds heeft de Pensioenbond eene gelegenheid geschapen om weduwen, die in tijdelijke financieele moeilijkheden verkeeren, met kleine bedragen belangeloos te helpen.

Voor dit Fonds heeft de Pensioenbond een zeker bedrag beschikbaar gesteld, hetwelk echter in aanmerking genomen zijn geringe draagkracht niet groot kon zijn en nader aangevuld werd met vrijwillige bijdragen der leden.

Aanvulling van dit fonds is dringend noodig. Een beroep wordt gedaan op hen, die iets voelen voor het goede doel, het ondersteunen der weduwen van ambtenaren, die dikwijls onder moeilijke omstandigheden jaren lang het Indische gouvernement trouw dienden op vaak kleine tractementen. Hunne bijdragen zullen in dank ontvangen worden door den Penningmeester van den Pensioenbond, den heer M. A. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Postgiro no. 76621.

Zij, die denken in aanmerking te komen voor een ondersteuning, wenden zich schriftelijk tot een der leden der ondersteuningscommissie, die na bevredigend onderzoek het benoodigde bedrag zal verstrekken.

Mej. G. J. G. van Enst, Thomsonlaan 165.
Mevr. A. W. Glazener—de Munnick, 2e Schuijtstraat 187.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Van Week tot Week.

Dinsdag 16 tot Maandag 22 Febr. 1926.

De a.s. Nieuw-Guinea-Expeditie. De kapitein der Infanterie R. Posthumus is gedetacheerd bij de luchtafdeeling en aangewezen als leider van de Nieuw-Guinea-expeditie, die ondernomen wordt op initiatief van den Amerikaanschen prof. Spierling. (Aneta, 19 Febr.).

Vliegdienst in Ned.-Indië. Kapitein *W. Leendertz* is op zijn verzoek eervol ontheven als vlieger onder dankbetuiging voor de tienjarige diensten als zoodanig bewezen. Hij blijft commandant van den vliegdienst der luchtvaartafdeeling. (Aneta, 19 Febr.).

Assistent-Residentsbenoemingen. Benoemd tot ass.-resident: van de Noordkust van Atjeh de ass.-resident *A. L. Samson*, die onlangs van verlof is teruggekeerd; van Nias *W. P. F. L. Winckel*, ass.-res. te Medan; ter beschikking gesteld van den gouverneur van Sumatra's Westkust de ass.-resident te Bengkalis *Th. W. Grondijs;* tot ass.-resident van Bengkalis *M. Hamerster*, ass.-resident ter beschikking van het departement van Binnenlandsch Bestuur, terwijl de ass.-resident *H. Beeuwkes* met den rang en titel van ass.-resident ter beschikking is gesteld van den gouverneur van Sumatra's Oostkust, teneinde te worden benoemd tot ass.-resident van Simeloengoen en de Karolanden. (Aneta, 19 Febr.).

Instelling Provincie Oost-Java. De ass.-resident *Drossaers* en de heer *Stibbe*, regeeringscommissaris voor de Bestuurshervorming, zullen met de residenten in den Oosthoek van Java besprekingen houden inzake de instelling van de provincie Oost-Java. (Aneta, 19 Febr.).

De Bond der Jong-Islamieten. Gedurende de Kerstdagen is te Jogjakarta een congres gehouden van den zooeven genoemden Bond, welke zich in hoofdzaak richt tot de Hollandsch sprekende jongelieden, omdat voor hen het onderricht in de kennis van den Islam zeer beperkt is. De Bond telt ruim duizend leden.

Geen vlieghaven te Soerabaja. De plannen voor den aanleg van een vlieghaven te Soerabaja zijn geheel opgegeven. Een deskundige berekening schat de kosten van aanleg op 15 tot 20 millioen en de jaarlijksche onderhoudskosten op een half millioen. De landsmiddelen wettigen een dergelijke uitgave niet, terwijl de haven in de toekomst onmogelijk rendabel wordt geacht. (Aneta, 17 Febr.).

Huldeblijken van Indië aan de Koningin. Den 17en dezer werd door den heer I. F. W. van der Meulen, oud-directeur van Onderwijs en Eeredienst in N.I., aan Hare Majesteit en den Prins aangeboden een schilderij en vier etsen van Bauer, als huldeblijk der ingezetenen van Ned.-Indië. Op dien datum ontving H.M. ook de bekende deputatie, aanbiedende een adres van gelukwensch van den Volksraad, benevens, uit handen van luit.-kolonel Overeem, een geschenk van de officieren van het Ind. leger, bestaande uit een album met foto's met betrekking op dat leger.

Voordracht over Indië te Aken. Den 20en dezer hield Prof. Mr. J. C. Kielstra, voor de Duitsch-Nederlandsche Vereeniging te Aken, eene voordracht over „De mogelijkheid der ontwikkeling eene Nederlandsch Oost-Indische Industrie."

Mr. C. R. A. Eysvogel †. Aneta seint dd. Tegal 16 Febr.: De voorzitter van den Landraad, Mr. C. R. A. Eysvogel, is overleden.

De Rechtshoogeschool. Aneta seint dd. Batavia 18 Febr. De heer Kahrel, geboren te Groningen, is de eerste doctor in de rechtswetenschappen aan de Rechtshoogeschool.

Met pensioen. De Hoofdintendant Kolonel Van de Water gaat 2 Maart met verlof en verlaat 2 April den dienst met pensioen. (Aneta, 18 Febr.).

Pokkenepidemie in Siak. Naar Aneta uit Batavia seint, heerscht er een vreeselijke pokkenepidemie in Zuid-Siak, waardoor de mijnbouwkundige onderzoekingen, door gebrek aan koelies, gestaakt moesten worden. *(Loc.).*

Jaarmarkt te Solo. Van 3 tot 18 April a.s. wordt in den Sriwedarie te Solo een jaarmarkt gehouden tijdens de bekende Malemanfeesten aan het einde van de Poeasa. Het geheel wordt opgeluisterd door vee-,

landbouw- en bloemententoonstellingen, volksspelen, demonstraties van Inlandsche kunst en nijverheid, enz.

Pest op Java. In de week van 20 tot 26 Dec. j.l. zijn op Java 299 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 11, Temanggoeng 95, Magelang 36, Jogjakarta 2, Goenoengkidoel 1, Soerakarta 5, Bojolali 2, Klaten 32, Salatiga 2, Kendal 2, Pekalongan 41, Tegal 2, Poerbolinggo 68.

De Pandhuisdienst jubileert. Naar de *Loc.* verneemt, zal in April a.s. de Gouv. Pandhuisdienst 25 jaar bestaan. Dit feit zal niet op eenige bizondere wijze worden herdacht, maar wel zal een overzicht verschijnen van hetgeen de Pandhuisdienst in dat tijdperk heeft verricht.

Vergadering Indisch Genootschap. In een Vrijdagavond 26 dezer te houden vergadering van het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage, zal de heer mr. A. L. de Waal inleiden het onderwerp: Het uitstel van de invoering van de nieuwe coöperatie-wetgeving (ontwerp-Boeke) en de gevolgen, die daarvan voor de coöperatieve beweging in Nederlandsch-Indië zijn te verwachten.

Univers. examens. Leiden. Cand. ex. Indisch recht de heer R. L. Poetsma.

De Watersnood. Een derde gift van het Smeroefonds. Aan het bestuur van den Kon. Nat. Bond voor Reddingwezen en Eerste Hulp bij Ongelukken Het Oranje Kruis, heeft het Smeroefonds te Batavia een derde gift van ƒ 60.000 overgemaakt ten behoeve van de slachtoffers van de watersnoodramp.

In den Nederlandschen Staat een volk in stervensnood". De N. R. Ct. van 17 Febr. (Avondbl.) en 21 Febr. (Zondag-Editie) bevat mededeelingen (waaronder een ingezonden stuk van Noto Soeroto), welke verband houden met de vragen, dezer dagen door een Kamerlid tot den Minister van Koloniën gericht, over de Kaja-Kaja's van Ned. Zuid-Nieuw-Guinee aangedaan onrecht.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Danskunst.

Zooals wij de vorige week beloofden, willen wij thans nog eens terugkomen op hetgeen de wereldreiziger *Colin Ross*, die verrukt was over hetgeen hij op het eiland Bali zag en beleefde, in zijn „*Südseetraum*", als gevoelig kunstenaar, schrijft over de *Legon*-dansen en de gamelan-muziek, welke hij daar te genieten kreeg:

„Unter dem Waringin von Kesiman sah ich den ersten Legon. Ich habe weniges erlebt, das mich in gleicher Weise beeindruckte."

Natuurlijk maakte ook die reuzeboom met zijn tallooze luchtwortels een diepen indruk, welken hij aldus weergeeft:

„Ein Waringin is nicht ein Baum, sondern ein Baumwald. Die Kalifornischen Baumriesen sind nichts dagegen. Der Waringin sendet Hunderte von Luftwurzeln zur Erde. Sie bilden einen Stamm wie ein Mauer, wie ein Turm, und darüber hangt die Krone wie das Dach eines Domes."

Hij vervolgt dan:

„Unter solch einem vielhundertjährigen Waringin bauten die Musikanten von Kesiman ihr gamelan-Orchester auf. Es dauerte lange, bis sie al die vielfälligen Instrumenten hingestellt hatten und ich fing schon an ungeduldig zu werden. Aber dann waren sie fertig, und es begann zu klingen unter dem Baum, der in seiner unerschütterlichen Gewalt und Mächtigkeit seine schutzenden Zweige breitete, wie ein Symbol des Lebens, des ewigen, unvergänglichen. Wer einmal den Gamelang gehört, wird seinen Klang nie vergessen, der so ganz anders ist als alle Musik des Westens, und er wird sich ewig danach sehnen, ihn wieder zu hören.

„Und wie jezt die zauberhaft klingende Musik anhob, schritten aus dem Tempeltor, flankiert von den Standarten, die riesigen Tempeldiener, die die zierlichen Legontänzerinnen auf ihren mächtigen Schultern trugen.

„Wie heim Ganderung [1]) ging der Tanz aus stastuenhafter Ruhe almählig in wirbelnde Rhythmen über

„Allein es war nicht mehr nur Tanz, wenn auch ein vollendeter, es war Legende, Tanzdrama; es war das Leben und die menschliche Seele.

„Der Fürst hatte die Prinzessin des Nachbarreiches geraubt und entführt, und warb jetzt um ihre Liebe. — Die beide Legon-mädchen glitten über den Boden: Sie flohen und verfolgten. Der Fürst forderte, die geraubte Prinzessin flehte um Schonung. Sie kniete vor der Tanzpartnerin und streichelte mit einer unendlich rührenden Zartheit an deren Körper heran. Unbewegt stand die andere. Die das Mädchen verkörperende schnellte auf in plötzlicher Flucht. Wilde verzweifelte Flucht, Jagen und Gangen. Grausames Ringen. Die beiden gertenschlanken Leiber wehen und schwanten, wie Rohr und Winde. Endlich Vereinigung. Lust der Ueberwindung. Süszestes Glück in wiegenden Rhythmen. Es ist ein unerhörter Tanz, um so unerhörter als zwei unberührte Mädchen ihn Tanzen, zwei achtjährige Kinder. Es ist der erotischste Tanz, den ich je geschen, und dennoch getanzt in vollendeter Reinheit und Unschuld."

Het zou ons te ver voeren, hier nog meer aan te halen. Zoo gaat deze artiest voort met zijn verrukking te uiten en geeft er, ter illustratie, eenige goedgeslaagde foto's bij, maar toch moet men, met een daarvoor ontvankelijk gemoed, er zelf vol bewondering van genoten hebben, om zich van de liefelijkheid dezer vlinderachtige Balineesche dansen een voorstelling te kunnen maken. Zij gaan alle beschrijving te boven.

De heer *Elout* schreef bij zijn „Indisch Dagboek" in *Het Alg. Handelsblad* o.a.:

„De Balineesche muziek heb ik o.a. eens heel zuiver en spontaan gehoord op een avond te Moendoek [2]). In den *pasanggrahan* bereikte mij eenig verwijderd klankgedreun en toen ik den weg afdaalde, die tusschen de leemen muren volgegoten lag met maan, vond ik, naast de bres, die de *passar* maakt in den walkant van zoo'n vestingdorp, een kleine, overdekte ruimte, waar 't geluid uit kwam. Eenzelfde oliepotje, als waarvan er drie op den avondpassar walmden, bleek daarbinnen te branden als éénig schijnsel, waarin de muzikanten zaten en waartegen de luisteraars in het deurgat stonden. Er zong een trage, niet heel mooie mannestem...... toen tinkelde de *gamelan* — en opeens barstte die zoo wild en heftig los, als ik het op Java nooit gehoord had. De heele muziek was zeer veel levendiger en meer afwisselend, dan die van den Javaanschen *gamelan* en staat ons, Westerlingen, daardoor nader. En hetzelfde is te zeggen van de Balische dansen. Men heeft verleden jaar, op den Planciustocht, de onhandigheid begaan van aan dezen heterogenen troep pleiziertoeristen een Balischen krissendans te vertoonen, een inderdaad woesten oerdans, die kwalijk te waardeeren is door over-„beschaafde" Westerlingen. Maar de *poenggawa van Oeboed* heeft mij, in een paar *dessa's* van zijn gebied, doen zien, dat er ook wel andere dansen op Bali zijn.

„Ik heb een *legon*dans door twee zeer jonge meisjes uitgevoerd gezien, die wel levendiger was, maar niet minder sierlijk gestyleerd, dan het bewegen der Djokjasche *srimpi's* en een tempeldans van een aantal vrouwen (ook een mannen-tempeldans en nog een paar andere door mannen) van zulk een indrukwekkende, langzaam-bewogen dienende wijding, dat ik mij het schromig opgaan met het offer naar de godheid kwalijk schooner en sterker uitgedrukt kan denken. Dit was: het rhythme der religie."

De heer Elout is toen juist iets te laat in Indië aangekomen, om het te Djocdja gehouden Java-congres bij te kunnen wonen. Had hij de daaraan verbonden feestuitvoeringen bijgewoond, zijn oordeel over de Javaansche dans en gamelan zou zeker anders luiden, want wèl heeft *De Locomotief* gelijk met in een artikel *„Het Javaansche Kunstleven"* er over op te merken:

„Menig Europeaan die, vaak terecht, slechts een critisch misprijzen voor de volksuitingen op muziek- en dansgebied kon over hebben, zweeg — overrompeld, ingepalmd en enthousiast geworden — bij hetgeen toen in de buitenzaal van het verblijf van den rijksbestuurder van Jogja en in den *dalem* (vorstelijk verblijf) van den *Pakoe-Alam* werd vertoond. En we kunnen gerust vaststellen, dat ook voor menig Javaansch congressist het vertoonde een openbaring was."

1) Een andere Balische vrouwendans.

2) Een idylisch bergplaatsje met een logeerhuis, te midden van een rijkbloeienden rozentuin gelegen.

Haarlem en Omstreken.

Een speciale medewerker van datzelfde blad schrijft:

„De laatste jaren is de Javaansche kunst ook in anderen zin naar buiten en naar voren getreden, n.l. in Westersche richting.

„Oud als 't belang van het Westen op Java, is de belangstelling van vertegenwoordigers van het Europeesche kunstleven voor dat der Javanen. Doch die belangstelling en studie, hoe verdienstelijk ook, kristalliseerde vrijwel nimmer praktische resultaten uit. Tot voor eenige jaren de eerste resultaten van een langdurige studie van mevrouw Hofland bekend werden.

„Mevrouw Hofland, echtgenoote van den administrateur der suikerfabriek *Gesiekan*, den heer J. J. Hofland, is een Weensche, een bekende en gewaardeerde musicienne en componiste ook in 't Europeesche kunstenaarsmilieu. Zij begon zeventien jaar geleden in den *dalem* van den *Pakoe-Alam* te Jogjakarta haar speurende studies van de gamelan. De Prins Pakoe-Alam hield zich bizonder bezig met de ontwikkeling van de gamelanmuziek en de gamelaninstrumenten.[3]) Samen begonnen ze op vaste bijeenkomsten ten huize van prins Pakoe Alam de gamelan-melodiën te bestudeeren. Mevrouw Hofland schreef de melodiën in Westersch notenschrift op en stelde de *panaroesans* samen, nu en dan met eenige ornamenteering en parafrazeering naar Westersch muzikaal inzicht en gevoel."

Hij vertelt verder uitvoerig, hoe deze dame ook in samenwerking met den heer *Walter Spies*, die twee jaar geleden tot directeur van de kratonkapel aldaar werd benoemd, en den bekwamen Javaanschen musicus en kunstnijvere *R. M. Djojodipoero*, hare studies voorzette en nu bezig is allerlei proeven te nemen, o.a. met het „Javaansch stemmen" van twee piano's om de gamelan-muziek eenigszins weer te geven.

Naar verluidt, komt mevrouw Hofland *(Linda Bindara)* weldra voor eenigen tijd naar Europa. Wij hopen dan meer omtrent een en ander van haar zelve te mogen vernemen.

De daadwerkelijke belangstelling voor de Indonesische muziek en dans is in den allerlaatsten tijd in Europa, ook in Nederland, sterk toenemende. Hiertoe hebben stellig niet weinig bijgedragen de artistieke Javaansche dansuitvoeringen van *Raden Mas Jodjana* met de gamelan-nabootsende pianobegeleiding zijner echtgenoote, welke zeer terecht bizonder de aandacht getrokken hebben van allen, die hier iets voelen voor de „elfde Muze".

Zoo besluit o.a. *J. W. Th. Werumeus Buning*, schrijver van de rubriek *„Kroniek van den Dans"* in *De Groene Amsterdammer* na een ontleding, toegelicht met foto's, te hebben gegeven van moderne Europeesche dansen:

> „Het is nu opvallend, dat b.v. *Sent Mahesa's* beste dansen steeds die van een gestalte zijn, zij schijnt die steun voor de verbeelding te behoeven om het beste te geven. Daarentegen wordt het dansen van *Edith von Schrenck* steeds grooter in haar absolute dansen, en geleidelijk minder in haar gestalten.
>
> Voor men het éene genre dramatisch dansen, het ander lyrisch noemt, geeft *Raden Mas Jodjana* ons een andere vraag op. In den klassieken Javaanschen dans hebben wij de gestalten der oude heldensagen, zij bewegen op een wijze, die veelal een absoluut dansen gelijkt; hier zijn de twee genres in hun hoogsten vorm vereenigd. En men herinnert zich, dat ook het groote klassieke drama, dat *Shakespeare* en *Racine* elementen van dramatische kracht en lyriek vereenigen tot den hoogsten vorm."

3) Diezelfde vorst heeft ten zijne paleize onlangs ingesteld een muziekopleidings-cursus waar tegelijk met zijn eigen kinderen, Europeesche jongens en meisjes, met muzikalen aanleg, het bespelen der gamelaninstrumenten van bekwame Javaansche vakmusici kunnen leeren.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De provincie West-Java. De bestuurs-hervorming.

De *eerste vergadering van den Raad der Provincie West-Java* is den 15den Jan. ceremonieel geopend, een plechtigheid waaraan de Gouverneur-Generaal door het uitspreken eener rede, een bijzonder cachet gaf *(De Loc.* 15, 16 en 18 Jan. blz. 3 en *Bat. Nwsbl.* 15, 16 en 19 Jan.). De Landvoogd wekte de leden op tot samenwerking met Gouverneur *Hillen* en het College van Gedeputeerden, want West-Java zal ten voorbeeld gesteld worden voor de andere provincies.

Op 1 Jan. 1927 zal — volgens het *Nieuws v. d. Dag* — niet alleen voor *Oost-Java*, doch ook in *Midden-Java* de overgangstoestand worden geschapen (evenals die voor West-Java heeft bestaan vanaf 1 Sept. 1925 tot 1 Jan. 1926), waarbij het gebied der toekomstige provincies van dien naam reeds administratief wordt ingedeeld in een gouvernement. Midden- en Oost-Java krijgen dan een gouverneur van gelijken rang als de heer Hillen momenteel te Batavia. Vóór 1 Jan. 1928 behoeft niet aan de totstandkoming van een provincie Oost-Java te worden gedacht, om van Midden-Java niet te spreken. Wat betreft de bestuurshervorming op Sumatra zal *Zuid-Sumatra* zoo eenigszins mogelijk nog reeds vóór het einde des jaars aan de beurt komen; of het een provincie zal worden (als West-Java thans), dan wel een gouvernement-nieuwe-stijl (als de Molukken) is nog niet beslist.

Het Bureau voor de Buitengewesten.

Omtrent de werkzaamheden van dit Bureau bleek veel misverstand te heerschen, ook onder de leden van den Volksraad. Het *Bureau voor de Buitengewesten*, dat in 1908 werd ingesteld, verricht zeer veel werk en kan beschouwd worden als een B.B.-departement op zichzelf, dat met alle actueele vraagstukken, die zich vooral in de laatste jaren voordoen, te maken krijgt. Zoo adviseert het bij voorbeeld thans over de a.s. bestuurshervorming in Sumatra, over de positie, die de zelfbesturen in het nieuwe verband moeten innemen, het Bureau verstrekt aan de Regeering adviezen over talrijke onderwerpen, het tracht orde te scheppen in de veelheid van regelen en gebruiken en in de verscheidenheid van voorschriften en reglementen, het geeft inlichtingen over draagkracht der bevolking en zelfbesturen in verband met de onderwijs- en andere voorzieningen, het stelt zich voor zoo zuiver mogelijk het recht, dat den zelfbesturen gelaten is, af te bakenen, poogt een betere wettelijke regeling van de samenwerking dezer zelfbesturen tot stand te brengen en gaat de toepasselijkheid van de landswetgeving in niet-rechtstreeks bestuurde gebieden na. Verder is een publicatie in bewerking, waarin op overzichtelijke wijze de zelfbestuursverordeningen een plaats zullen vinden. Zoodat reeds op grond van deze opsomming zou kunnen worden beaamd, wat de heer *Meyer Ranneft* daaromtrent in den Volksraad heeft gezegd: wanneer men eenmaal weet, wat eigenlijk door dit kantoor moet worden gepresteerd, zal men de opheffing voorloopig wel niet meer ter sprake brengen. Het aantal hierboven genoemde onderwerpen is overigens nog met vele aan te vullen. *(A. I. D. de Pr. Bode).*

De assistenten-regeling.

De Loc. (13 Jan.) weet mede te deelen, dat de Regeering aan den Minister van Koloniën heeft voorgesteld de *Assistenten-regeling* ook toepasselijk te verklaren voor Tapanoeli en Atjeh. Waar in den Volksraad herhaaldelijk hierop is aangedrongen, wordt het niet noodig geacht tevoren nog het advies van dit college te vragen. Min of meer gelijktijdige invoering der assistentenregeling voor Sumatra's Oostkust ook in Atjeh en Tapanoeli heeft van den aanvang af in de bedoeling der Regeering gelegen; van de zijde der betrokken werknemers is onafgebroken op deze uitbreiding aangedrongen; daarvan is door de Regeering nimmer principieel afgezien, doch deze maatregel werd slechts tijdelijk opgeschort, eerst in verband met de herziening der ass.-regeling, daarna met het oog op de aan de orde gestelde algemeene regeling van het arbeidscontract. Het cultuurgebied in Noord-Sumatra is t.a.v. de onderwerpelijke aangelegenheid *als een geheel te beschouwen*, zoodat de in dit cultuurgebied werkzame assistenten gelijkelijk aanspraak hebben op een wettelijke regeling van hunne rechtspositie.

Spoor contra auto. Tramaanleg Malang-Batoe-Poedjon. De kolen van Zuid-Oost-Borneo.

Het *Soer. Hbl.* (13 en 15 Jan. *Zentgraaff*) maakt eenige opmerkingen over het reizigersvervoer en de tarieven bij de Staatsspoor en de concurrentie van de auto. Op sommige secundaire lijntjes der S.S. in den Oosthoek is het vervoer door de concurrentie van de auto zoo sterk achteruit gegaan, dat sommigen er aan denken die trajecten eenvoudig over te laten aan de auto. Het staat vast dat de situatie voor het groot Spoorbedrijf in de toekomst geleidelijk ongunstiger zal

worden. Zij voor wie alleen de groote verkeersvraagstukken bestaan en niet slechts het bedreigde monopolie, dienen ernstig te streven naar zoodanige vervorming en verbetering, dat men geen wettelijken dwang behoeft om zich staande te houden.

De heer *Franssen Herderschee* van den Dienst der S.S.-opname stelt momenteel een onderzoek in naar de mogelijkheid van aanleg van een tram naar Batoe en Poedjon en zoo mogelijk nog verder. De heer *Fr.* deelde het *Soer. Hbl.* (16 Jan.) mede, dat hij de perspectieven voor dezen tramaanleg zeer gunstig acht, in ieder geval aanmerkelijk beter dan die van de lijn Bandoeng—Lembang, vanwege het gunstige achterland hier. Er zal door de stoom- (wellicht electrische-) tram in een behoefte worden voorzien. De tram zal den dessaman in de gelegenheid stellen voor 1½ cent per K.M. van een goede rij- en vervoergelegenheid gebruik te maken. Wordt de rentabiliteit der exploitatie gunstig beoordeeld, dan zal reeds medio 1926 met den aanleg begonnen kunnen worden.

Anela (*De Loc.* 15 Jan.) had een onderhoud met den heer *ir. Van der Waerden* bij diens terugkeer uit Holland met de *Patria*, waarbij deze in verband met *de kolen- en ijzererts-plannen in Zuid-Oost-Borneo* mededeelde, dat er in Europa grondige proeven genomen waren met Poeloe Laoet kolen, welke volkomen geslaagd mogen heeten. De heer v. d. W. had daartoe verschillende reizen gemaakt en alle moeilijkheden mochten thans als opgelost worden beschouwd. Midden 1926 zal een begin worden gemaakt met de uitvoering van de plannen in Zuid-Oost-Borneo.

Het S. I.-congres te Tjiandjoer. Wegvloeiing van kapitaal. Kinderverkoop.

De Loc. (11 Jan.) geeft een verslag van het congres van de partij Sarekat Islam te Tjiandjoer. De vergadering van 10 Jan. werd 's morgens geopend met lezing en vertaling van een gedeelte uit den Koran. Vervolgens werd aan de orde gesteld het onderwerp: *Nationaal onderwijs op godsdienstigen grondslag*, en *de goeroe-ordonnantie*. Dit werd besproken door *Soeroso* van Garoet, die betoogde dat de godsdienst moet worden onderwezen als de menschen nog jong zijn. Nu geven de Hollanders wel onderwijs, maar geen godsdienstonderwijs. Op de scholen wordt bovendien het Hollandsch als voertaal gebruikt. Dat geschiedt ook zoo in Voor-Indië met het Engelsch, in den Elzas met het Duitsch, in Polen met het Russisch. Zeer zeker is onderwijs van het Nederlandsch noodig, maar dat mag geen aanleiding zijn om den Islam te ondermijnen. Daarom dient de school te worden gegrondvest op Islamietisch-godsdienstige basis, om de jeugd op te voeden tot goede Islamieten. Alleen dan kan men komen tot eendracht in Nederlandsch-Indië, als allen één godsdienst belijden. De S. I.-scholen leeren menschlievendheid en om de zelfopoffering aan te kweeken worden padvindersclubs opgericht. Ten einde aan de S. I. -scholen en het daar gegeven onderwijs leiding te geven, wordt in Jogja een departement voor het nationaal onderwijs opgericht; dit departement oefent tevens contrôle uit en ook in dit opzicht dient de P.S.I. zelfstandig te worden. *Tjokroaminoto* heeft de slotrede uitgesproken. Hij wekte alle Mohammedanen op, om bijdragen te zenden ter tegemoetkoming in de kosten der *vertegenwoordiging op het Chalifaatscongres* en wees nogmaals op *de organisatie voor de bedevaart*. Laten allen eendrachtig zijn en met vertrouwen op Allah voortgaan met de uitvoering der plannen. Door tegenwerking late men zich niet ontmoedigen, doch deze wekke juist grooter activiteit. Met drie „hidoeps" op den Islam werd over eenen dit congres gesloten.

In 1923 werd Mekka door 4000 Inlanders van *Borneo* bezocht. Dit ging gepaard met een *wegvloeiing van ruim f 4 millioen* naar Hedjaz. In 1925 zijn 4218 personen naar Mekka vertrokken. (*Soer. Hbl.* 12 Jan.).

Het *Bat. Nwsbl.* (13 Jan.) maakt melding van een huwelijk te Soerabaja van een Inlandsch meisje van 8 jaar en betreurt het dat de voorschriften der Regeering nog geen steun vinden in het rechtsbewustzijn van het volk. *Boedi Oetomo* heeft der Regeering gevraagd tegen kinderhuwelijken op te treden. Door de Regeering is den penghoeloe's medegedeeld, dat het haar wensch is, dat zij kinderhuwelijken zullen bestrijden. Er is bijna geen terrein van het maatschappelijk leven, waarbij niet blijkt dat de groote massa in haar opvattingen zichzelf is gebleven, trots onderwijs, trots politiek. Voor de Inlandsche intellectueelen acht de schrijver het plicht om de toestanden, als door hem gesignaleerd, te bestrijden. Volgens *De Loc.* (20 Jan. blz. 31) hebben een aantal Inlandsche vereenigingen zich voor een nieuwe huwelijkswetgeving verklaard. Er zijn talrijke ontwikkelde Inlanders, in B.B.-kringen en daarbuiten, die het nadeel van kinderhuwelijken inzien.

De bestrijding van de Beri-Beri.

Aan het rapport omtrent het *beri-beri-vraagstuk* (in verband met een mogelijke internationale regeling ten opzichte van *het pellen der rijst*), op het medisch congres te Tokio uitgebracht door *dr. C. D. de Langen* van Weltevreden, ontleent *De Loc.* (14 Jan.) e.e.a. De beriberi in Ned.-Indië hangt ten nauwste samen met het gebruik van te sterk geslepen rijst, voor een klein deel het product der Ned.-Indische pellerijen, maar voor het allergrootste deel der *geïmporteerde buitenlandsche rijst*. Er is tot nu toe geen methode, die ons toelaat voor de *zilvervliesrijst* een standaard vast te stellen. Maar zelfs indien dit mogelijk is, is zilvervliesrijst een zoo weinig geschikt product voor transport en opschuring, dat daardoor haar waarde als betrouwbaar handelsproduct leelijk in het gedrang komt. Voor den internationalen handel is de zilvervliesrijst ongeschikt. Om deze redenen hebben de pellers en de handel zelf het sterk geslepen product naar voren gebracht. Dit bederft niet, is altijd constant. Als volksvoedsel is de sterk geslepen rijst een groot gevaar. De *rijst als gaba* bederft niet, is jaren lang goed houdbaar. Het is de beste vorm voor transport en opschuring. Indien de verschillende landen in zooverre tot overeenstemming konden komen, dat de import van rijst slechts in den vorm van gaba geoorloofd is, zouden we den strijd tegen de beri-beri grootendeels hebben gewonnen. *Voor Ned.-Indië zou het probleem der beri-beri grootendeels opgelost zijn, indien het tekort in den vorm van gaba werd geïmporteerd.* Als tweede maatregel om de beri-beri als volksziekte te bestrijden is voorgesteld om te komen tot *een nuttiger gebruik van het afgeslepen zilvervlies.* Tot nu toe is hieraan nog slechts weinig aandacht besteed. De eerste en grofste afval, bij het ontbolsteren der rijstkorrels verkregen, vindt, evenals de tweede soort *(dedek loenteh)*, bij de verdere afwerking verkregen, in Ned.-Indië slechts toepassing als vee- en varkensvoeder. Alleen de fijnste dedek *(bekatoel)*, bij het polijstings-proces ontstaan, wordt door de bevolking ten eigen bate aangewend en voor ongeveer 5 cts. de K.G. opgekocht. Meestal worden hiervan versnaperingen bereid door haar met water tot een deeg aan te mengen en dit deeg, in pisangblad gewikkeld, in het vuur te poffen. Zonder twijfel ware deze fijnste dedek ook voor de bereiding van brood te bezigen, doch de geringheid van haar opbrengst (2 pCt.) en daarenboven de betrekkelijk geringe hoeveelheid zilvervlies, hierin voorhanden, doen de praktische waarde van proefnemingen met dit product in deze richting te loor gaan. De tweede soort dedek (loenteh), met hoog zilvervlies-gehalte en waarvan de opbrengst ongeveer 7 pCt. is, komt beter daarvoor in aanmerking. Eerst met niet minder dan 2, 3 deelen tarwemeel laat zich daarvan een behoorlijk deeg bereiden, dat, tot brood gebakken, zich wel wat vast en weinig gerezen voordoet, doch overigens, wat het uiterlijk betreft, voldoende is te achten. Door een overwegenden, scherpen dedeksmaak en door een zanderige, tusschen de tanden scherp knarsende geaardheid, gevolg van de aanwezigheid van kiezelnaalden, is het tot dusver bereide brood evenwel ongenietbaar. Dezelfde gebreken vertoont het brood, op dezelfde wijze bereid, doch nadat de dedek door fijn zeven was gebuild. In deze gevallen blijft evenwel 50 tot 75 pCt. op het builgaas terug. De kans om smakelijk brood of anderszins op eenvoudige wijze te bereiden van den afval der rijst lijkt daarom niet erg groot.

Per vliegtuig naar Nieuw-Guinea (vervolg).

De Loc. (13 en 14 Jan.) kan niet nalaten even op te komen tegen het onrecht in Engelsche bladen onzen Ned.-Indischen pioniers in Nieuw-Guinea aangedaan als zoude de westelijke helft van Nieuw-Guinea, de Ned.-Indische, voor het grootste deel ongeëxploreerd zijn. O.a. vestigt *De Loc.* de aandacht op de door het Dep. van Oorlog uitgegeven *schetskaart van Ned. Nieuw-Guinea*, schaal 1:1.000.000, die boekdeelen spreekt aangaande den arbeid, verricht door de militaire exploratie-detachementen in de jaren 1907 tot 1915.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Hedjaz.

(Slot).

De Hindoestansche Islamsche nieuwsbladen maken melding van de aankomst en ontvangst te Bombay van eene delegatie van personen, die, namens Radja Ali te Djeddah, in opdracht hadden voor hem steun te zoeken bij de Mohammedaansche bevolking van Hindoestan en haar omtrent de bestaande toestanden in Arabië in te lichten.

Een der in de Engelsche taal uitkomende Islamsche nieuwsbladen te Calcutta was echter al zeer slecht over die opdracht te spreken en wees de lezers op het feit, dat de Hindoestansche Mohammedanen wel weten, dat, na Radja Hussain, ook Radja Ali het Mohamedaansche geloof is afgevallen en deze laatste het werktuig is in handen van de Engelsche Regeering.

Dóór dien steun was het gezag van Iben Saud in de Hedjaz gedaald.

De te Bombay aangekomen delegatie geschiedde in naam namens Radja Ali doch in de werkelijkheid namens de Engelsche Regeering, zoodat men vertrouwde dat de Mohamedaansche bevolking van Hindoestan zich niet van de wijs zou laten brengen door de delegatie, welke onder leiding stond van Said Tahir Debbach.

De vertegenwoordiger van de „Associated Press" in Britsch-Indië heeft dezen leider ontmoet en toen van hem vernomen dat het doel der delegatie van Radja Ali was te trachten zooveel mogelijk alle misverstanden weg te nemen en te weten te komen hoe de Mohamedaansche bevolking van Hindoestan tegenover het bestuur van de Hedjaz stond.

De partij, die dat bestuur volgt, is gescheiden van de Nationalistische Partij, welke de aaneensluiting van alle Mohamedanen nastreeft en thans het land volgens de constituoneele voorschriften bestuurt.

Zij is bovendien bereid alle veranderingen in te voeren waartegen de bevolking van de Hedjaz geen bezwaren kan inbrengen.

De bedoeling der reis was minder bepaalde hulp in te roepen dan wel de sympathie en den moreelen steun te vragen van de Hindoestansche Mohamedanen, terwijl, naar de meening van den leider der delegatie, Mekka in handen moest blijven van een Wahabiet.

Hij wees verder op het feit dat alle intellectueele Mohamedaansche geestelijke voorgangers op de hand waren van Ibn Saud en vijandig stonden tegenover Radja Hoesin en Radja Ali, met het gevolg, dat deze laatste weinig inkomsten trok van de aankomende bedevaartgangers te Djeddah.

De Hindoestansche pelgrims geven de voorkeur aan het landen in de havenplaats Rabig, die in handen is van de Wahabieten en waar niet alleen rust is, doch waar men zich ook van de voldoende aanwezige en goedkoope levensmiddelen kan voorzien.

De Mohamedaansche bevolking van Ned.-Indië twijfelt er aan of zij wel gevolg kan geven aan haar wensch om de voorgeschreven bedevaart naar de heilige plaatsen in Arabië te volbrengen, doch dat komt, omdat zij nog niet voldoende op de hoogte is van de havenplaats Rabig en de aldaar heerschende toestanden.

Ook is zij er niet zeker van dat de beheerders van de Ned.-Indische transportschepen voor de Mekkagangers bereid zijn op de reede van die havenplaats de schepen te laten ankeren.

Doch wanneer de Regeering evenals de Engelsche Regeering hare schouders onder deze aangelegenheid zet en hulp verleent, dan zijn geene groote moeilijkheden te overwinnen.

De berichten van den waarnemenden consul van Nederland te Djeddah over de ter plaatse heerschende toestanden zijn nog onzeker en is het misschien dientengevolge moeielijk voor de Nederlandsche en Indische Regeeringen om dien gewenschten steun te verleenen of terzake eene beslissing te nemen.

De bevolking van Ned.-Indië wacht de nadere berichten af, waarin zij in de hoogste mate belangstelt.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een en ander over den christelijken godsdienst in Ned.-Indië.

II.

Wanneer de schrijver zich niet vergist, dan heeft de Chineesche gemeente te Bandoeng reeds éénmaal de Christelijke Hollandsch-Chineesche school aldaar geboycott.

Het bestuur dier onderwijsinrichting was wel op de hoogte van de bij Chineezen aanwezige bezwaren, ter zake van het te hooge bedrag van het schoolgeld, doch het nam eene passieve houding aan, in verband met het aanwezige groot aantal leerlingen op de school.

Het bestuur hield noch rekening met het feit, dat de schoolgelegenheid voor de Chineezen te Bandoeng gebrekkig was, noch met het christelijk beginsel dat liefde voor den arme voorschrijft.

Die onverschilligheid van het bestuur heeft er toe geleid, dat ook thans nog het schoolgeld hoog is gebleven.

In de maand Januari 1925 was door de Indische Regeering besloten een tweede Hollandsch-Chineesche school te Bandoeng te openen, doch die maatregel werd op verzoek van het bestuur der Christelijk-Hollandsch-Chineesche school ingetrokken, op grond van het motief, dat zulk een tweede onderwijsinstelling niet bepaald noodzakelijk was.

Die Regeeringsbeschikking heeft de Chineesche gemeente te Bandoeng te meer teleurgesteld, omdat de gegeven voorstelling van zaken niet overeenkomstig de werkelijkheid der feiten is en iedereen wel weet hoevele Chineesche leerlingen jaarlijks wegens gebrek aan plaats moeten worden afgewezen.

En, aangezien voor vele ouders het hooge schoolgeld een bezwaar is, is het einde van de zaak, dat vele leerlingen, die intusschen steeds grooter en ouder worden, in het geheel geen onderwijs ontvangen.

De Christelijk-Hollandsch-Chineesche school te Bandoeng is eene instelling van de Nederlandsche Zendingsvereeniging, welke hoofdzakelijk in West-Java werkt.

Zij heeft in dat ressort verschillende vertakkingen, die, evenals de moedervereeniging, zich inspannen voor de oprichting van scholen, ziekenhuizen, kerken enz.

Het hoofdbestuur in Nederland heeft zijn zetel te Rotterdam en in Indië te Bandoeng.

Deze Zendingsvereeniging werkt reeds 60 jaren onder de Inlanders en Chineezen op West-Java en heeft hare centra's te Batavia, Bandoeng, Indramajoe, Meester-Cornelis en nog eenige andere plaatsen.

Het tusschen Batavia en Buitenzorg gelegen centrum, meer bepaaldelijk voor Inlanders, is het welbekende Depok.

De gronden, welke in gebruik zijn, zijn eene schenking van wijlen den heer Kasteleijn, die, bij zijn overlijden, de testamentaire beschikking naliet, waarin, onder meer, bepaald was dat die terreinen werden gegeven aan zijne slaven, onder de voorwaarde dat zij Christen werden en nimmer verkoop aan niet-Christenen zoude plaats hebben.

Tot heden zijn die gronden dan ook in handen van de Christenen gebleven, die de nakomelingen zijn van de slaven van eertijds.

In het belang van de verspreiding van het Christendom en ten einde de taak der Indische predikanten te verlichten, werd te Depok eene kweekschool voor godsdienstonderwijzers opgericht, waar de leerlingen zich in de Christelijke godsdienstleer konden bekwamen en, na voltooiing der studies, in samenwerking met de bestaande Christelijke vereenigingen, als propagandisten konden optreden.

De kweekschool wordt ook wel Seminarie genoemd, waar Bataks, Papoea's, Amboneezen, Menadoneezen, Timoreezen de lessen volgen.

Zij zijn de candidaten voor de verspreiding van het Evangelie, terwijl het aantal afgestudeerden, die als zoodanig reeds in functie traden, vrij belangrijk is te noemen.

De school is echter niet het eigendom van de Nederlandsche vereeniging, doch van andere Christelijke vereenigingen.

De Christen kinderen van ouders, die tot de Nederlandsche Zendingsvereeniging behooren en Inlandsch godsdienstleeraar wenschen te worden, worden gezonden naar de Zendingskweekschool te Bandoeng, welke te Pasir-Kaliki is gelegen en waar behalve Christenen

West-Java, ook Christen-Chineezen worden toege-n.
e Buitenzorg is eene Christelijke vereeniging van nders en Chineezen.
let verschil tusschen deze laatsten en de niet-Chris-Chineezen ter plaatse is niet bijzonder groot; al-ns beide groepen bewijzen allen eerbied aan de ing van het Tjia Gwee Tji It-feest.

(Wordt vervolgd.)

...st- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Een landbouw-statistische atlas.

...lijkens een bericht in het Soer. Hbl. bestaat bij het ...istisch kantoor te Weltevreden het voornemen om ...en eenige maanden een landbouw-statistische atlas ...26 kaarten het licht te doen zien, welke vervaardigd ...den naar de laatste gegevens, voornamelijk door de ...bouw-consulenten bijeengegaard.

...e 26 kaarten hebben alleen betrekking op Java en ...oera, men heeft er een vee-, een runder-, karbouwen-...rt enz., terwijl de groote en bevolkingscultures even-... vergeten zijn. Zoo zagen wij een overzichtskaart ...de groote Europeesche cultures in wording, waarop ...ns de omvang van dezelfde doch inheemsche cultuur ...meld staat.

...orts een kaart voor het suikerriet, van Inlandsche ...k, peulvruchten, kedele, aardnoten, betaten, cassave, ...s en padi gogo en nog veel meer, dat elken cultuur-... zal interesseeren. De atlas zal van tekst voorzien ...den, in een oplaag van 1000 exemplaren door den ...ografischen Dienst gedrukt, en verkrijgbaar worden ...eld voor het bedrag van ƒ 50.—.

Batavia, Queen city of the East.

...nder dezen titel is verschenen een boekje dat in de ...te plaats aan toeristen goede diensten zal kunnen ...ijzen. Het is keurig gedrukt in handig formaat en ...t een schat van foto's van oud en nieuw Batavia, ...ke den vreemdeling zullen aantrekken. De Engelsche ...t geeft eerst een historisch overzicht van Ned.-Indië ...et algemeen en van Batavia in het bijzonder en is ...er een Gids voor de talrijke bezienswaardigheden in ...via en Weltevreden. Het boekje is geschreven door ... der Kop en uitgegeven door de firma G. Kolff ...o.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

...houd van afl. 24 (17 Febr. '26). Het zieleleven der ...onesiërs, door N. (Java. XXI). — Bij een koperen ...le. Een noodzakelijk vervolg op een oud artikel (bij-...derheden over de Arbeidsbeurs enz. ten behoeve van ...-Ind. militairen te Nijmegen, stichting van den hr. A. ... Boxtel), door Kees van Hoek. — Het Radiostation ...en Malabar, door een Radio-man. — Schetsen naar ...nneringen van een oud-Indisch Officier van Gezond-... (vervolg).

De Economist.

...het Nr. van 15 Febr. schrijft Mr. Dr. C. F. Schoch ...artikel over economische vraagstukken in Suriname, ...uitgangspunt nemend de door Prof. Mr. J. C. Kielstra ...Kiel gehouden voordracht: Wirtschaftliche und ...ale Probleme in Niederländisch-Westindien (zie ...r de rubriek Suriname in dit Nummer).

...erder bevat deze afl. een nieuwe rubriek „Indische ...iek", waarin de Bataviasche schrijver de voor-...nste gebeurtenissen van den laatsten tijd op het ge-... der koloniale economie zal bespreken (en be-...kt).

...abak, tabakscultuur en tabaksproducten in N.-I.

...n den Dienst der Belastingen in Nederl.-Indië ont-...en wij een monografie over tabak, die een serie van ...andelingen over Indische producten besluit. Reeds ...chenen door de bemoeiingen van denzelfden dienst ...elijke verhandelingen over thee, suiker, rijst, koffie, ... cassave en rubber, terwijl een beschouwing over ...chineesche zakenleven deze maand te Weltevreden ...erschijnen. Moge het aanvankelijk bevreemding ...en, dat het juist de Indische belastingdienst is die ...reeks publicaties van dien aard het licht doet zien, ...ndere beschouwing is het begrijpelijk, dat de belas-...dienst deze gegevens heeft verzameld. De belasting-...st heeft immers met de verschillende Indische pro-...en zeer groote bemoeienis gehad en vooral voor de ...ing der nu afgeschafte productenbelastingen was een ...cht in de verschillende cultures voor de Europeesche ...kt noodzakelijk. Het is een gelukkige gedachte ge-...t de in de eerste plaats voor de ambtenaren van ...belastingdienst verzamelde gegevens te laten drukken en deze ook voor het publiek verkrijgbaar te stellen. Behalve een bespreking van de Europeesche tabakscultuur in Deli, de Vorstenlanden en Besoeki, wordt ook de inlandsche tabakscultuur besproken, zooals op Java en de Westkust van Sumatra wordt gedreven; waarbij aan de kerftabak van Kedoe, de krossok van Loemadjang en de zg. Pajacombo-tabak afzonderlijke beschouwingen zijn gewijd. In aansluiting hierbij wordt de sigaren-, sigaretten- en strootjes-industrie in Ned.-Indië behandeld.

Het werk, dat door tusschenkomst van de secretariaten van de verschillende Nederlandsche vereenigingen, die op het gebied van den tabakshandel en de industrie werkzaam zijn, verkrijgbaar is[1]), verschaft aan belangstellenden in de Indische tabak een schat van gegevens, die langs anderen weg niet gemakkelijk, of in het geheel niet te verkrijgen zijn. *(Vaderl.)*.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van deel 65, afl. 6 (1925). Beschouwingen naar aanleiding van het verslag van de IIIe Internationale Lepraconferentie, gehouden te Straatsburg van 28—29 Juli 1923, door J. D. Käyser. — Nabetrachting omtrent „Beschouwingen over Indische Spruw", door Th. P. C. van Dooren. — Psychische Einflüsse bei der Behandlung der Lepra, von Dr. P. Bargher. — Wederom Cellia kochii de overbrenger van Malaria, door W. G. Bosch. — Het Congres van de Far Eastern Association of Tropical Medicine te Tokyo, door C. D. de Langen. — Rapport omtrent het beri-berivraagstuk, in verband met een mogelijke internationale regeling ten opzichte van het pellen der rijst, door C. D. de Langen. — De invloed der moderne kultuur op het verloop der syphilis bij den Soendanees, door Dr. D. G. Mulder.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van jaarg. 1926, No. 1. Een woord vooraf, door T. Bakker (bij de aanvaarding der redactie). — Het buitenlandsch beleid en de defensie, door M. Boerstra. — Vliegergevaar en vliegerdekking onder Ned.-Ind. omstandigheden, door R. Posthumus. — Wenken voor het practisch beoefenen van veldversterking, door Pionier. — Het Indische weermachtsvraagstuk in Volksraad en Pers, door T. B. — Uit de pers. (De verdediging van Ned.-Indië, ontleend aan de Ind. Gids). — Overzicht van militaire tijdschriften.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 29 (16 Jan. '26). Mijnwormbestrijding op de onderneming, door Kremer (met opmerkingen van Prof. H. M. Neeb). — De toestand van den landbouw in Duitsch Oost-Afrika. — Een vervangmiddel voor cocaïne. — De rubberwinsten voor 1926. — De groei en bloei van Deli (vervolg), door Ant. L. (ontleend aan de Loc.). — Rubberlatex. — Bestrijding van malaria op Ceylon en elders. — Een nieuwe toepassing van rubber. — De rubbercultuur maatschappijen.

De Indische Culturen.

No. 1 van den 11en jaarg. (1 Jan. '26) bevat o.m. Moderne Nederlandsche dahlia's, door J. G. Ballego (met ill.). — Platanthere (Orchidee-soort), door H. J. Wigman (met ill.). — De bestrijding van den witten rijstboorder op Java, door Dr. P. van der Goot. — Onvermengde thee als consumptie-product. — Alcohol als brandstof voor verbrandingsmotoren. — De theepositie. — Rubberlatex. — Het aanvragen van concessies op Sumatra (aan welke voorwaarden en formaliteiten moet voldaan worden om deze te verkrijgen).

De Indische Mercuur.

No. 7 (17 Febr. '26). Ons „goed recht" en „onze plicht" in de rubber, door C. T. H. Hierneiss. — Oostkust van Sumatra-Instituut. Grantrechten in Deli, door G. Janzen, besproken door Mr. G. J. Nolst Trenité. — Overzicht van den arbeid van den Indischen Volksraad (vervolg), door H. Ch. G. J. van der Mandere. — Plasticiteitsbepalingen bij ruwe rubber. — De handelstoestand te Soerabaja. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over economische onderwerpen, arbeidsvraagstukken, nijverheid, delfstoffen en metalen, enz.

De Tropische Natuur.

Inhoud van jaarg. XV, No. 1 (Jan. '26). — Spiphyten, door J. D. Dorgelo † (met ill.). — Een interessante schimmel (Choanephora infundibulifera) op de kembang sepatoe, door S. C. J. Jochems (met ill.). — Aanteekeningen over Python reticulatatus, door J. C. van der Meer

1) en naar wij vernemen door de firma M. Nijhoff te 's-Gravenhage in den handel zal worden gebracht. Red. K. W.

Mohr (met ill.). — Vogelgeschreeuw en bijgeloof in de Minahasa, door L. Coomans de Ruiter.

Landbouw.

No. 3 van dit nieuwe Indische periodiek bevat (volgens een opgave in de Ind. Merc.) o.a. De rijstinvoer in Ned.-Indië, door Dr. A. A. L. Rutgers (voordracht te Buitenzorg 8—8—'25); en: Overzicht van de productiviteit der sawahs voor padi in de res. Semarang (naar de gegevens der landrente-proefsnitregisters. Met vele statistische gegevens, grafieken en een kaart van de res. Semarang).

De Indische Loods.

Uit den inhoud van No. 51 (2 Jan. '26). Naar aanleiding van het afscheidswoord (als lid van den Volksraad) van den heer Dwidjosewojo. — Tegen communisten. — Nederland en Indonesië. Gesprekken met Raden Mas Noto Soeroto (ontleend aan De Avondpost), (vervolg in No. 52). — Overdenkingen van een Inlandsch ambtenaar. — Het Indische gevangeniswezen in de Min. circulaire van 15 Mei 1924. — Esculaperijen: De verzorging van ons lichaam, door arts E. H. H.

Id. No. 52. De Nationale Unie. — Rasverhoudingen. Elkaar begrijpen. — Eerste hygiëne-tentoonstelling in Ned.-Indië te Bandoeng, Juni—Juli 1927. — Kadastrale vraagstukken in Ned.-Indië (ontleend aan Koloniale Studiën).

Missie- en Zendingsperiodieken.

De Katholieke Missiën. Febr. '26. Op dienstreis naar Soemba (waar de Missie van 1889 tot 1899 een vasten post had, welke sedert moest worden opgeheven), door P. G. van Velzen.

Annalen der Broederschap van den H. Geest. Jan. '26. Praatje uit de Molukken (met ill.), door E. Cappers.

De Missie Post. Dec. '25. Onze aankomst te Palembang (vervolg), door Pr. Neilen (met ill.). — Id. Febr. '26. Bimbang-kawin (groot huwelijksfeest), door H. J. D. van Oort, Sumatra-Missionaris (met ill.).

Het Zendingsblad van de Geref. Kerken. Febr. '26. Een Maleisch weekblad voor de Inlandsche Christenen. — Afvaardiging Zendingsconsul (Dr. H. A. C. Slotemaker de Bruine) en taalgeleerde (Dr. L. Onvlee, naar Soemba). — Nog eens weer Art. 123 Reg. Reglt., (pleidooi voor afschaffing).

* * *

G. Angoulvant. Les Indes Néerlandaises, leur rôle dans l'économie internationale. Préface de Ed. Herriot. 2 dln., met portretten en platen. (Paris, le Monde Nouveau). (Een bespreking van dit zeer omvangrijke werk is voor dit blad in bewerking).

Malaria. De waarde van chinine en kwik voor hare behandeling en bestrijding, door H. E. Driessen, chefgeneesheer der Mijnb. Mij. Billiton. (Batavia-Leiden, G. Kolff). Met ill.

Mosquitoes of Surinam. A study on neotropical mosquitoes, by C. Bonne and C. Bonne—Wepster. Edited with the assistance of: De Vereeniging tot bevordering der geneesk. Wetenschappen in Ned.-Indië". Mededeeling No. XXI (afd. Tropische Hygiëne No. 13), van de Kon. Ver. Het Koloniaal Instituut. (Amsterdam, J. H. de Bussy). Met platen.

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1926, No. 2 en 3. (Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden.

Een luchtdienst Amsterdam—Marseille door L. J. de G. — Indische woudreuzen, door S. Kalff. Met ill. (Ind. Verlofganger, 12 Febr. '26.

Het cultuurland van Sumatra, door J. Koning. (Handelsberichten, 11 Febr. '26).

Der Verkehr der Verkehrlosen, von Prof. Dr. W. Behrmann. (Umschau 39 (1925), No. 48, bl. 949). „Behandelt o.a. de sagobereiding aan de Sepik, Nieuw-Guinea. Fraai geïllustreerd". (Ind. Merc. 10 Febr.).

Militaire pensioenen van vóór 1920. Een nagalm, door S. J. Aay. (Vrijzinnig Weekbl., 2 Jan. '26).

Die Entwicklung von Niederländisch Ostindien als Bergbauland, von Prof. Dr. L. Rutten. (Intern. Bergwirtsch. 1, 1—3, bl. 5, 1925). Met kaartje.

De uitvoer van kleine producten uit de Buitengewesten gedurende 1922, 23 en 24 (vervolg). (Korte Berichten, 15 Jan. '26). — Bijvoegsel: Een en ander over den invoerhandel in katoenen manufacturen en weefgarens in Java en Madoera gedurende het tijdvak 1910/1924, door F. L. Pannekoek.

De bedrijfsinkomsten der Spoor- en tramwegen in Indië over 1924, door G. P. J. Caspersz. (Economische Berichten, 17 Febr. '26).

De jute en aanverwante vezelstoffen, door R. L. ...ten. (In- en Uitvoer, 15 Febr. '26).

Naam- en ranglijst der officieren van het Nederlandsche leger en van dat in Ned.-Indië. 1926, 25e jaargang (Gorinchem, J. Noorduyn en Zoon).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over December 1925. Samengesteld door het ...toor voor Chineesche Zaken. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

De ingebruikstelling van den watervang der Tji... bevloeiingswerken (met ill.), door Prof. Ir. H. van ... (De Ingenieur, 20 Febr. '26).

Suriname.

In ons vorig nummer het bericht van „De West" mededeelende, dat er hier te lande pogingen worden aangewend om een nieuwe suikerfabriek in Suriname op te richten, voegden wij daaraan toe, dat wij hopen dat de fabriek er een zal zijn met de meest moderne inrichtingen en dat men, wat de cultuur betreft, ... van den aanvang bedacht zal zijn op de vervanging van menschelijke werkkracht door machines.

Vermoedelijk naar aanleiding van deze opmerking had de „N.V. Ingenieursbureau H. N. van Dijk, ... voor algemeene cultuur-technische zaken", ... Duyckstraat 105 te 's-Gravenhage, de vriendelijkheid ons een mooi geïllustreerd boekje te zenden, ... men zien kan wat op Java en elders reeds be... met machinale grondbewerking bij de suikercultuur. Sedert de heer Pyttersen in „De West-Indische Gids" de kwestie van machinale grondbewerking in ... me ter sprake bracht, is er groote vooruitgang ... methoden gekomen.

Een aanhaling uit het evengenoemde boekje ... hier volgen:

.......„Waar de suikerrietcultuur in minder ... streken op een meer intensieve wijze is te d... de vraag naar het zooveel mogelijk uitvoeren d... schillende veldbewerkingen met behulp van m... niet minder urgent geworden. De omstandigheden hierbij voor iedere landstreek dermate versch... dat het niet mogelijk is om hiervoor uniforme ... nen vast te stellen. Als overal, hangt de wij... grondbewerking zoozeer met de toe te passen ir... en drainageplannen samen, dat men alleen to... juiste beoordeeling van de wijze van grondbew... kan komen, nadat alle omstandigheden nauw... zijn bestudeerd."

De eischen, die de bodemgesteldheid en de c... wijze in Suriname stellen, zijn zoo verschillend ... die op Java, dat men, komt het tot de oprichting ... nieuwe cultuurondernemingen in Suriname, z... zal zijn de methoden van grondbewerking te d... derzoeken door deskundigen.

Een vriendelijke hand zendt ons ter inzage „*The Reference Book of the Sugar Industry of the World*" ... blished by the Louisiana Planter & Sugar Manufacturer Co. van Juli 1925, waarin een artikel „... *Development in British Guiana*", by C. W. B. ... met 7 afbeeldingen, die een goed inzicht geven ... proeven bij onzen nabuur genomen met ma... grondbewerking bij de suikerrietcultuur.

* * *

In „De Economist" van deze maand bespreekt ... C. F. Schoch, Hoofddirecteur van de Surinaamsche Bank te Amsterdam, op zijn gewone heldere en ... kundige wijze de voordracht door Prof. Mr. J. C... sira te Kiel gehouden over „*Wirtschaftliche u... ziale Probleme in Niederländisch Westindien*", ... van de hoofdgedachten ook op verschillende pl... in Nederland zijn uitgesproken.

Met de beschouwingen van Mr. Schoch kunnen ... ons over het algemeen vereenigen. Maar wij z... niet met hem eens, dat men de jeugd had moe... leiden voor den landbouwstand. Zooals de toes... daar nu zijn en reeds vele jaren geweest ... men met landbouwonderwijs op de lagere sch... bereiken dat de creolenbevolking een landbou... bevolking wordt. Elke poging in die richting ... mislukking uitloopen. Wij zijn het geheel eens ... heer Kasteleyn, die naar aanleiding van de voo... door den heer S. Beck te Wageningen gehou... „De Indische Mercuur" van 13 Januari schree...

...„Indien zij, die zich vroeger als kleine landbouwers gevestigd hebben, tot welvaart gekomen waren, betwijfel ik of de 2e of 3e generatie van die welvarende bedrijven weggeloopen en naar de stad gegaan zijn, waarheen zij allerminst door hooge loonen gelokt werd."

Men vergeet te zeer, dat nergens de bevolking landbouwend geworden is omdat men de jeugd op de lagere school voor den landbouw heeft opgeleid. Het onderwijs schept geen landbouwers.

De vorm, die landbouwonderwijs in Suriname moet aannemen, moet zijn, dat men hen, die reeds in den landbouw zijn op hun eigen terreinen leert hoe zij uit hun grond meer voordeel kunnen trekken door betere cultuurmethoden.

Vinden deze in den landbouw een goed bestaan, dan blijven hun kinderen bij den landbouw en zullen zij betere cultuurmethoden toepassen, al zijn zij op school niet opgeleid „in de richting van landbouw." Om het willen doen wat nergens succes gehad heeft is uit den booze.

Wij zouden het niet gaarne op onze verantwoording nemen de Surinaamsche jeugd naar den landbouw te dringen, zoolang daarin geen behoorlijk bestaan te vinden is. Zeker, hij die rijst, bananen of cassave verbouwt, zal wel den mond kunnen open houden, loopt geen gevaar honger te lijden, maar men mag toch aan de bebouwing van den grond hoogere eischen stellen.

* * *

Oud-gouverneur Staal, die onvermoeid voortgaat kennis van Suriname te verspreiden, heeft op 16 Febr. te Hasselt een lezing gehouden over Suriname. In de ons toegezonden „Prov. Overijsselsche en Zwolsche Courant" van 18 Februari vonden wij een uitvoerig verslag van de lezing.

* * *

Bij Kon. besluit d.d. 15 dezer is, met ingang van 1 Maart a.s. wegens opheffing van zijne betrekking, eervol ontslag uit 's lands dienst verleend aan den directeur van den landbouw in Suriname, den heer E. Snellen, en zulks onder dankbetuiging voor de door hem in den lande bewezen diensten.

* * *

De „Telegraaf" van 19 Febr. verneemt, dat binnenkort wijzigingen in de kleur van enkele postzegels van Suriname en Curaçao zal worden aangebracht.

De 3 cent-zegel wordt groen, de 5 cent paars, de 15 cent blauw en de 20 cent olijfgroen.

Voor Suriname zal nog een 10 cent-zegel in roode kleur verschijnen.

En in de N. R. Ct. van 21 Februari lezen wij onder „Post en Telegraphie":

„De postzegels van 3, 10 en 15 cent van Suriname en Curaçao, vertegenwoordigende de buitenlandsche eenheidsporten voor drukwerken, briefkaarten en brieven, zullen daarom in andere kleur worden gedrukt en wel resp. groen, rood en blauw."

We komen dus eindelijk af van de postzegels van Suriname, die verdwenen zoodra ze nat werden.

Zal men die van een opdruk voorzien in verband met de versobering?

Curaçao.

De Scheepvaart in 1925.

II.

Wat de zeilvaart betreft, staat de zaak voor het afgeloopen jaar veel ongunstiger.

Neemt men de abnormale jaren 1916—1918 uit, — toen zooveel *stoomschepen* uit de vaart gingen en er een gouden tijd aanbrak voor de zeilvaart — dan ziet men, dat deze na de inzinking in 1919 daarna weer geregeld in aantal toenam, totdat het aantal *zeilers* in het afgeloopen jaar weer 42 stuks toenam. Maar de achteruitgang van de inhoudsmaat in 1925 is bepaald verontrustend.

In het oorlogsjaar 1917 bereikte het aantal *zeilschepen* het maximum van 1505 schepen, de inhoudsmaat bedroeg toen 169.830 M3. netto. Dat er destijds met *kleine* schepen gewerkt werd, wordt duidelijk, als men dat jaar vergelijkt met 1920 toen het laagste aantal van 1066 schepen bereikt werd, terwijl de inhoudsmaat (281.108 M3. bruto) toch heel veel meer bedroeg. Die toename van inhoudsmaat voor de zeilschepen nam toe tot het vorig jaar, toen met 1384 zeilschepen een inhoudsmaat van 383.246 M3. bruto bereikt werd, dus *méér dan het dubbele* van 1917. De vergelijking is wel niet geheel zuiver, omdat voor 1917 de *netto* inhoudsmaat staat opgegeven, en na 1918 de *bruto*. Doch dat verschil tusschen *netto* en *bruto* is voor *zeil*schepen betrekkelijk gering en bij lange na niet zoo groot als voor *stoom*schepen.

Als bewijs diene dat voor 1924 de *bruto* inhoud der zeilschepen bedroeg 383.246 M3. en de *netto* inhoud 346.772 M3. zoodat ook de netto inhoud voor 1924 nog meer dan het *dubbele* bedroeg van 1917.

Doch in het afgeloopen jaar 1925 zien we de inhoudsmaat der *zeil*schepen plotseling tot 290.028 M3. dus bijna 100.000 ton, naar beneden gaan, dus bijna tot het cijfer van 1920, toen er maar 1066 zeilers binnenkwamen en in 1925 bijna 300 meer. Dat is zeer verontrustend. Wij hebben niet kunnen achterhalen, wat vooral tot dien snellen teruggang van de inhoudsmaat der zeilers heeft meegewerkt.

In ieder geval blijkt genoegzaam dat de zeilvaart een zorgelijken tijd door maakt en dat veel groote zeilers uit de vaart zijn genomen.

In het jaar 1856, toen de vaart op Curaçao nog geheel door zeilschepen werd onderhouden, werd Curaçao bezocht door 748 schepen met 43.044 ton of 121.814 M3.

Kon. West-Ind. Maildienst.

Op de werf der Rotterd. Droogdok Maatschappij zal de kiel worden gelegd voor de mailboot „Bolivar", met afm. van 420'—0"×58'—10"×31'—6", te bouwen voor de Kon. West-Indischen Maildienst.

(Alg. Handelsblad).

Huishuur en huizenbouw.

Onder dit opschrift schrijft de *Amigoe:*

Het zal wel voor iedereen daghelder zijn, dat er een zeer nauw verband bestaat tusschen huishuur en huizenbouw. Talrijk velen hier in de stad hebben het in hun beurs zeer gevoelig ondervonden.

Het groot gebrek aan huurwoningen is alleen de oorzaak geweest, dat de huurprijzen hier zoo buitensporig konden worden opgedreven.

Een leegstaand huis is hier in de stad iets onbestaanbaars of het moest zijn, dat het wegens groote bouwvalligheid niet meer bewoonbaar is. Al zoo dikwijls hadden we gedacht, dat de uiterste grens van de stijging van de huurprijzen al lang bereikt en overschreden was. Doch telkens opnieuw nog in de laatste dagen hoorden wij, dat sommige ombarmhartige huiseigenaren de pijnbankschroeven van de huishuur weer wat vaster hadden aangedraaid.

Er zijn menschen, die het 3de en 4e gedeelte van hun salaris aan huishuur moeten betalen. Het is een ongehoorde en onhoudbare toestand geworden.

Te vergeefs hebben we gehoopt, dat het Bestuur der Kolonie zou ingrijpen. Deze hoopt schijnt geheel uitgesloten. Waarom het Bestuur niet ingrijpt, is ons nooit duidelijk geweest.

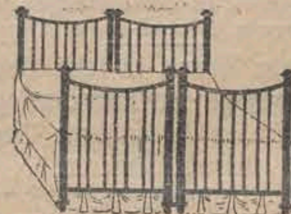
Is er dan geen andere uitweg?

Bouw van nieuwe woningen door particulieren zou eenige verbetering kunnen brengen, doch geen radicale oplossing, 1o. omdat er te weinig grond voor huizenbouw in de stad beschikbaar is, 2o. omdat de woningbouw bij de hooge loonen en prijzen der bouwmaterialen geen soliede geldbelegging is. Daar komt nog bij, dat voor particulieren het bouwen van nieuwe huizen vrijwel onmogelijk gemaakt wordt, door het groot tekort aan timmerlieden en metselaars, die allen op de *Isla* en elders volop werk vinden.

Wij hebben dikwijls gedacht, dat de eenige oplossing van het woningvraagstuk op Curaçao eigenlijk in handen ligt van de C. P. I. M.

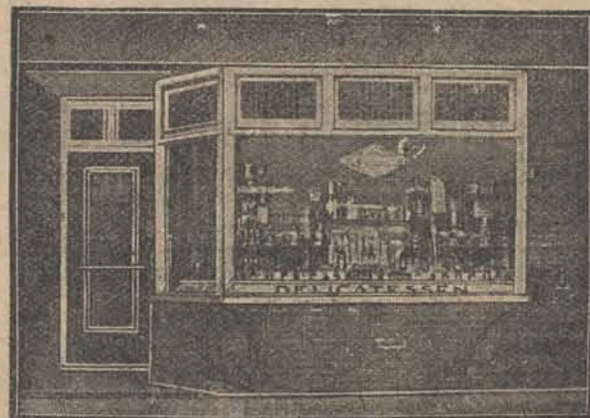
De groote toevloed harer employé's die bij aankomst van elke Hollandsche boot nog steeds blijft toenemen, heeft onze stad overstroomd en de beste woningen in beslag doen nemen. Doch ook van dezen zijn er velen, die huurprijzen betalen boven hun draagkracht, Zou het niet mogelijk zijn, zoo dachten we, dat de *C. P. I. M.* zelf voor al haar employé's eigen woningen bouwt, zoodat de huizen in de stad nu door dezen allen in beslag genomen, zouden vrijkomen?

Die maatregel zou een drievoudig gunstig effect hebben, 1e. zouden die employé's, in Europa aan veel betere huizingen, van alle moderne gemakken voor-

zien, gewoon, een veel geriefelijker woning krijgen, meer overeenkomstig hun stand en gewoonte, 2o. zouden meer huizen voor andere huurders vrijkomen. 3e. zouden, ook bij een klein surplus aan huurwoningen, terstond de huurprijzen aanmerkelijk moeten dalen.

Bij de enorme en steeds voortgaande uitbreiding van haar raffinaderij enz. hebben wij nooit durven gelooven, dat de C. P. I. M. de eerste jaren dien nieuwen last en ontzaggelijke bouwkosten op zich zou kunnen of willen nemen.

En toch, wat wij niet als mogelijk beschouwden, zal nu toch gebeuren.

Uit de allerbeste bron kunnen wij met zekerheid meedeelen, dat inderdaad de C. P. I. M. in princiep tot dit plan heeft besloten. In de naaste toekomst is de uitvoering er van te verwachten.

Geheele reeksen van moderne geriefelijke woningen zullen door haar voor haar employé's gebouwd worden.

De C. P. I. M. heeft overvloed van bouwterrein. Het geheele plateau van den berg van Scharloo is haar eigendom. Ook achter *Motet* op en tegen den berg van Otrabanda heeft zij nog groote terreinen liggen. Denkelijk zal hier het eerste begonnen worden. De afstand van hier tot de Isla is betrekkelijk gering. Langs de Kortenaerstraat op Otrabanda voert een weg naar het Schottegat. Deze weg zal verbreed worden, en van den voet van dien weg over het Schottegat is de overtocht met een motorboot naar de Isla een kwestie van een paar minuten. Ook daarmede wordt in de toekomst het druk vervoer van werklieden over de haven aanmerkelijk ontlast.

Drukke scheepvaart.

Uit betrouwbare bron vernamen wij, dat Donderdag, de laatste dag van het jaar 1925, onze haven 24 stoombooten zijn binnengekomen en uitgevaren. Een drukke dag voor onzen loodsdienst. *(A. d. C.)*

Struisvogelpark.

Met den vooruitgang van Curaçao, op het toenemende vreemdelingenbezoek, neemt ook het Struisvogelpark *Albertine* voortdurend in bloei toe. Op den dag dat de toeristenboot *Arcadian* onze haven aandeed, werd de plantage *Choloma* bezocht door 70 auto's. En dat er onder die talrijke toeristen vele koopers van die prachtige struisveeren waren, laat zich begrijpen. De heer Lens is nu van plan een groote zaal bij te bouwen, waar al de veeren, waaiers, roosjes, sterren van struisveeren in de prachtigste kleuren en variaties ten toon gesteld worden.

(A. d. C.)

Caracasbaai.

Maandagavond is de eerste stoomboot op Caracasbaai bij het moederschip van de C. P. I. M. stookolie gaan bunkeren. Het was een cargaboot van de *New-Zealand Shipping Co.* Voorloopig zullen de passagiersbooten van deze lijn, ter wille van de vele toeristen aan boord, nog bij de *Isla* gaan bunkeren.

(A. d. C.)

Geschiedkundige Sprokkelingen.

De dood van Brion.

Het is toch opmerkelijk, hoe weinig aandacht destijds geschonken schijnt aan het overlijden van Brion. Zelfs van zijn begrafenis deelt *de Cur. Crt.* niets bijzonders mee. Daarom trof ons te meer de volgende brief van den fiskaal Mr. Elsevier op 28 September 1821 aan den gouverneur:

„Geruchten (voor welkers echtheid ik wel geenszins in kan staan dan welke de Politie zich behoort aan te trekken) sinds heden morgen in omloop gebragt als of eenige Spanjarden van de Koningsgezinde partij ter gelegenheid van het overlijden van den Heer L. Brion heden door illuminatie als anderzints vreugde wilden bedrijven, waartegen anderen voornemens zouden zijn zich te verzetten en... (onleesbaar) molest aan te doen, doen mij Uwe Excellentie proponeeren heden avond en nacht buitengewone Patrouilles, in de Stad, Otrabanda en Pietermaay te doen geschieden, die tevens attentie zouden behooren te vestigen op de buitengewone verlichting en daarvan ter Fiscalaat aangifte te doen. Hebbende geen getal Suppoosten genoegzaam om op alles een wakend oog te houden." —

Uit den Verren Vreemde.

De frontverandering van Moskou van West naar Oost.

Er zijn twee stukken verschenen, die, hoewel geheel onafhankelijk van elkander samengesteld, toch zoo aan elkander passen, dat zij, zonder eenige wij
te ondergaan, het eerste en tweede hoofdstuk va
vereenigde uitgave zouden kunnen worden. Het
is een artikel van Serge de Chessin in de afle
van 1 Februari j.l. van de Revue des deux M
getiteld: „La mobilisation de l'Asie", waarmede
bedoeld het oproepen van Azië voor de commu
sche revolutie. Het andere is een door den Ned.
nalen Bond tegen Revolutie verspreide brochure
aanval der communistische Internationale op on
loniën. Communistische propaganda in Indië."

Het laatste is een goed gedocumenteerd betoo
schreven in Hollandsche bezadigden stijl, om d
moeienis van Moskou met onze koloniën te doe
komen en daardoor aan de uitingen van en voor
munistische propaganda in onze Oost een ander
teekenis, een beteekenis van meer diepte en va
dere strekking te geven, dan die van plaatselijk
schijnselen of van een persoonlijk drijven hier en

Op de eerste blz. van de brochure wordt de
aan den strijd in de koloniën toegedacht in het
plan der wereldrevolutie, in enkele zinnen
gegeven, als uitgangspunt voor de verdere uit
ting, die dan gemakkelijk te volgen is in de org
tie van de propaganda in het Verre Oosten
werkzaamheid in onze koloniën. In den aanhe
de brochure o.m.:

Op de wereldrevolutie, op het ontketenen va
revolutie in alle landen ter wereld, is het strev
IIIe Internationale gericht. Men weet, dat de ve
lende en talrijke pogingen, allereerst in de
Europeesche staten aangewend, tot dusver nie
succes werden bekroond. Deze aanvankelijke
slag bracht de IIIe Internationale er toe, alvor
een nieuwen aanval over te gaan, een nauwkeur
derzoek in te stellen naar de meest kwetsbare pl
iederen Staat, om daarop met des te meer k
succes haar aanvallen te concentreeren. Als ee
kwetsbare plekken werd het overzeesch bezit d
loniale mogendheden aangemerkt en reeds op
congres der Communistische Internationale (M
Juni—Juli 1924) bleek, dat de plannen gereed
voor een felle propaganda in de koloniën, in d
daardoor het moederland het gevoeligst te tref

De brochure heeft de verdienste van beknop
(14 pag.), alsmede die van juiste beperking tot d
wat voor het beoogde doel als de hoofdzaak te bes
wen is, zij behoefde niet meer te zeggen over h
voor Moskou drijfveer tot handelen in de koloni
worden is. Maar wie het artikel van S. de C
leest, geschreven met een pen waar electricit
straalt, die nu en dan met blauwe vlammetjes
tert, vindt daarin korte motiveering, gegeven
aangehaalde zinnen van de brochure, breeder
gezet, uiteenzetting die goed doet uitkomen wa
kou nu in Azië en Afrika zoekt, en hoe dit in
doorwerking tegen het Westen gericht is — E
Amerika, geheel de blanke beschaving inbegre

Daar het artikel „La mobilisation de l'Asie"
kingen en beschouwingen bevat, welke n.d.m. oo
tisch het „Nederland, let op uw saeck!" kunnen
deren, zullen wij er hier een en ander uit wee
zonder dit tot een vertaling van de uitvoerige
te willen maken.

Op het laatste congres der sowjets, waar Zi
als grootmeester der Internationale de balans op
te van den toestand voor een gehoor bestaand
sluitend uit communistische leden van het bols
sche parlement, zeide hij:

De definitieve bevestiging van het Leninisme
onafwijsbaar af van de vervulling van deze twee
waarden: de eene in het buitenland, zij is h
breken van een sociale revolutie in een of meer
de staten; de andere in het binnenland, is het to
eenstemming komen met de boeren.

Al is 't sedert dien tot een breuk tusschen Zi
en andere communistische leiders gekomen, o
deze conclusie zijn allen 't vrijwel eens. De schr.
Revue des deux Mondes zet dan uiteen hoe aa
voorwaarde voor het binnenland gesteld volstrek
voldaan is. Bij den Russischen boer heeft de com
tische microbe geen gunstig kweekveld gevond
IIIe Internationale is na nederlaag op nederlaa
ten komen tot de erkenning dat een groep, die
der Russische bevolking uitmaakt, niet voor de
wikische principes te winnen is en zich evenmi
een bolsjewikische minderheid wenscht te la
dillen. Van zijn onvermogen ten deze overtuigd
het communisme niets anders en niets beters
te doen dan in dubbelzinnige vriendelijkhei
medewerking met den anti-communistischen

...en zoeken, om noodlottige botsing te voorkomen. ...aar buiten heet dit nog: vereende actie van den ...schen arbeider en den Russischen boer.

...de voor ons liggende publicaties herinneren aan ...erklaring van Lenin: De eind-overwinning van de ...sche revolutie is niet te verwezenlijken, wanneer ...ndere landen de revolutie niet tijdig uitbreekt. ...ede aan zijn later gesproken woord (1919): Wij ... niet slechts in een Staat, maar in een Staten-..., en het voortbestaan van de Sowjets te gelijk met ...perialistische staten is volstrekt onmogelijk. Aan ...an beiden moet de overwinning komen. Een tus-...toestand is niet denkbaar.

...st-Europa heeft de roode invasie in grooten stijl ...opzetten. Roode legers tot in Polen, revolutie-...ndiging, uitbarstingspogingen, openlijk optreden. ...niet-communisten lieten zich door dit alles im-...eren, zij gingen er zoo iets van gelooven, alsof het zoo georganiseerd en zoo gereed was, dat eigen-...lechts op den druk op een knop in Moskou ge-...t werd om de uitbarsting op duizend punten te ... te doen verwezenlijken. Maar in Rusland keer-...uitgezondenen terug uit den vreemde, waar zij ...en achter de schermen hadden kunnen zien, en ...vroegen: Waar zijn dan toch die communistische ...alen en mijnen, gereed om in werking gesteld te ...en? Wij hebben ze noch in Europa, noch in Ame-... kunnen ontdekken. De in Polen tot staan ge-...te roode legers, oproerrelletjes die veel ophef ge-...t hebben maar zonder veel moeite bedwongen zijn, ...akingen, wier mislukking veelal aan communisti-... bijbedoelingen geweten werd, in dit alles mocht ...de inzet van een groeiende beweging worden ge-... het was het kleine, onbeduidende resultaat van ...nevenredig groote inspanning. Zoo bleek 't inder-...te zijn. Rusland had om de buitenlandsche revolu-... krijgen, aan het buitenland 't geloof willen geven ...ssische hulp te kunnen rekenen. De inzet om dit ...reiken was voor het buitenland te klein, en tevens ...Rusland zelf te groot gebleken. De Sowjet moest ...den grooten aanval op het Westerfront overgaan ...en cellenstrijd. Deze verandering in tactiek ging ...rd met verschil van oordeel, tweespalt onder de ...s in Rusland en in elk der Westersche landen. ...h bleef het waar: de Bolsjewiki zijn ten onder-...gedoemd wanneer de revolutie niet buitenlands ...; en de strijd kan alleen eindigen met de over-...g van een van de twee partijen, de communis-... of die gegrond op het beginsel van het persoon-...zit. 't Was meer dan ooit noodig en dringend de ...ie te doen ontvlammen en de kracht van het ...n te breken.

...hiervoor nu aan het Oosten gedacht werd, was ...nieuw denkbeeld. Lenin heeft vóórdat hij in Rus-...tot grootheid gekomen was reeds op de beteeke-...an het Oosten gewezen. Zooals het nu hervat is ...dit opgevat worden in den zin van alle volkeren, ...en het besef hoopt te kunnen bijbrengen, dat zij ...van onderdrukking van het Westen te bevrijden ...n: geel, bruin en zwart, in Azië, Afrika, Amerika. ...nze proletariërs vereenigt U, werd nu: „proleta-...en onderdrukte volkeren van geheel de wereld ...igt U."

...Rusland worden stelselmatig leeraren opgevoed ...erwezen voor de propaganda in alle landen, die ...oor in aanmerking kunnen komen. Moskou is tot ...ekka en Medina gemaakt van allen, die onder ...ze te brengen zijn. Alle redenen tot ontevreden-...hoe ver deze ook af staan van bolsjewikische ...elen of opvattingen, zelfs als zij hier eigenlijk ...t tegenover staan, worden benut om woeling, ...opstand tegen het overheerschend gezag te be-...n.

...veren in het Oosten is dus feitelijk een mobili-...van Azië en Afrika tegen het Westen, en als zoo-...moet het ingezien en begrepen worden.

Rusland is de daar nu gevoerde actie een in-...tot den voort te zetten wereldstrijd. 't Geeft toe ...wet van den minsten weerstand, na eerst, te ...een poging gewaagd te hebben om de sterkste ...andelijk te breken.

...e mogendheden, die tegenover Rusland staan, ...er om ook dezen strijd, en dan als eindstrijd, ...en.

...deze vroeger al overtuigd geweest van het goede ...an haar zaak, nu de Russische geschiedenis der ...acht jaren geleerd heeft, hoe de bolsjewikische ...ertoe leidt naar beneden te halen wat groot ...entegen tot woekering te brengen wat laag is, ...staat dat de communistische opvatting niemand, ...en arbeider niet, ten goede komt, nu de bolsje-wikische samenleving niet vrij blijft van de kwalen der kapitalistische maatschappij, maar deze in vergerde verhouding toont, nu het voor ieder vast staat dat van vrijheid en recht onder het Russische staatsstel allerminst sprake kan zijn, en nu men weet wat Europa te wachten staat als de wereldrevolutie inderdaad zou losbreken, nu is er alle belang aan verbonden zich goed te doordringen van de beteekenis, die aan de frontverandering van Moskou van West naar Oost te hechten is.

Ingezonden.

Aan de Redactie van „Oost en West"
te 's-Gravenhage.

Naar aanleiding van Uw bericht „Stoomwasscherij op Curaçao" (K. W. 11-2-26, Nr. 6, rubriek „Curaçao"), kan ik U melden, dat dit voor doortrekkende reizigers met de stoomschepen eene groote verbetering is, daar de naam van Gorsira, als bedrijfsleider, het volle vertrouwen zal schenken.

Op mijn terugreis van Paramaribo naar Holland via New-York, is mij in Juni 1901 het volgende overkomen:

Bij aankomst in de haven van Curaçao komen er massa's vrouwen om waschgoed te halen. Ik gaf 3 nagenoeg nieuwe witte pakken mede om te wasschen. In den regel wordt het waschgoed op het nippertje van het vertrek der booten teruggebracht, zoodat er geen tijd is om het na te zien; alléén wordt het geteld. In zee zijnde, wilde ik een schoon wit pak aantrekken, maar jawel! Ik had van de waschvrouw 3 totaal versleten pakken teruggekregen, zoodat ik ze zoo in zee kon werpen. Ze waren bij de in ontvangstname zeer netjes opgevouwen, zoodanig, dat ik van scheuren en gaten natuurlijk niets zou bemerken; in twee jassen ontbraken de mouwen.

Eene waarschuwing dus voor andere reizigers.

Zoo U wilt, kunt U van dit stuk gebruik maken, zoo het voor opname geschikt geacht wordt.

Hoogachtend,

Uw dw. Dienaar,

J. A. A. LODEWIJKS.

Teteringen, 13 Febr. 1926.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amsterdam.

EEN WELGESLAAGDE BIJEENKOMST.

Mevr. Zwierzina over Noto Soeroto.

Maandag 15 Februari gaf onze afdeeling een kunstavond in de groote leeszaal van het Gebouw van de Amsterdamsche Burgerwacht. Door de goede zorgen van het Bestuur van de Burgerwacht was de zaal omgetooverd in een concertzaal, met gemakkelijke fauteuils en gedempt licht, zoodat men zich ten volle open kon stellen voor de kunst die geboden zou worden.

Na een kort openingswoord van onzen Voorzitter, den heer van der Wall Bake, die onze gasten een woord van welkom toeriep en het Bestuur van de Amsterdamsche Burgerwacht dank bracht voor de zoo aangename samenwerking, opende Mevrouw Zwierzina den avond met een overzicht van den levensgang van den dichter R. M. Noto Soeroto. Zij sprak ongeveer als volgt:

„Eenige oogenblikken vraag ik Uw aandacht om U te spreken over den Javaansch-Nederlandschen dichter R. M. Noto Soeroto en zijne prozagedichten, over dezen zoo eenvoudig en innig zeggenden kunstenaar, wiens gedichten zulke reine en zuivere gedachten vertolken.

R. M. Noto Soeroto werd in 1888 geboren. Van zijne opvoeding vertelt hij in zijne studie over Tagore's opvoedingsidealen, hoe hij onderwijs kreeg na het avondmaal in de pendoppo, waar een groote mat uitgespreid lag en hij met zijne broeders daarop zaten, met kussens onder de armen, luisterend naar de stem van hun leeraar — hoe hij, ondanks zijn langdurig verblijf in het Westen, nog steeds liefde blijft koesteren voor de algemeene Oostersche idealen en met dankbaarheid steeds terugdenkt aan dat gebrekkig huisonderwijs, aan de heerlijkheid waarmede hij gedurende een deel van zijn kindertijd zich koesterde aan den boezem van Moeder Natuur en aan den eerbied welke hem werd ingeprent voor oude, wijze en vriendelijke menschen.

Na de H. B. S. te Semarang te hebben bezocht kwam hij in 1906 naar Nederland en studeerde in de rechten aan de Universiteit te Leiden. In 1912 trad hij als vrij-

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

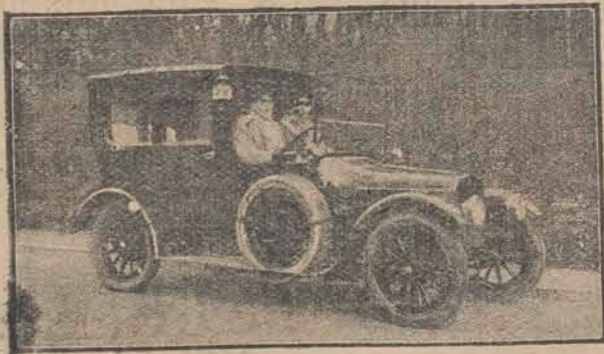
Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

willliger bij het Nederl. Leger in dienst en werd in 1918 tot luitenant bij het 3e Regiment Huzaren benoemd.

Noto Soeroto stamt uit een geslacht, dat er steeds een eer in stelde, onze cultuur te verstaan en zich de intellectueele ontwikkeling der Westerlingen eigen te maken. Hij is een afstammeling van het Huis Pakoe Alam. Niet alleen dat dit Huis bekend stond als kunstzinnig, maar tevens als een dat ernstig naar vooruitgang streeft van het Javaansche Volk. Steeds waar zij konden, hebben de leden van het Huis Pakoe Alam zich verdienstelijk gemaakt voor de ontwikkeling van het Javaansche Volk, telkens hebben zij blijk gegeven van groote liefde voor hun land.

Reeds als kind heeft Noto Soeroto in zich gevoeld een groote liefde voor al het schoone, voor al het poëtische, en meer en meer kwam de drang in hem om zich te uiten. Toch heeft hij niet, zooals met zoo veel schrijvers en dichters het geval is, reeds als kind verhaaltjes geschreven of versjes gemaakt. Want eerst in 1913, dus op 25-jarigen leeftijd, is voor hem het moment gekomen, waarin de scheppingsdrang in hem overheerschend werd en hij zich uitte in enkele prozagedichten.

Aanvankelijk was Noto Soeroto met zijn hoogst bescheiden karakter niet van plan geweest zijn verzen te publiceeren, alleen zijn broeders en eenige intieme vriende maakten er kennis mede.

Waarschijnlijk waren deze zoo innig ontroerende en in hun eenvoud zoo treffende verzen nooit gepubliceerd, had niet een van zijn broeders den goeden inval gekregen ze ter beoordeeling te zenden aan prof. Valckenier Kips, den hoofdredacteur van „De Tijdspiegel". Aan hem danken wij dat Noto Soeroto's eerstelingen gepubliceerd werden in „De Tijdspiegel".

De vonk die lang, lang gegloeid had, ontvlamde — steeds meerdere prozagedichten verschenen, spoedig voldoende om een bundeltje te vullen. In 1915 verscheen bij Van Looy het eerste boekje onder den titel „Melatiknoppen", „Een nieuwe lente, een nieuw geluid" met deze woorden jubelt Pater Jonckbloet, de bekende letterkundige, die een twintigtal jaren op Java arbeidde, bij het verschijnen van dezen bundel.

Zeker, Noto Soeroto deed een nieuw geluid hooren. Want is het niet in onze letterkunde een ongekend feit, dat een Oosterling zich in onze taal zóó heeft weten eigen te maken en zóó weet te gebruiken, als hij dat doet. Noto Soeroto beheerscht onze mooi-klinkende Nederlandsche taal volkomen. Zijn Indisch temperament heeft zich wel geheel aan het Hollandsch aangepast, hij weet onze taal zóó te gebruiken, zóó te kneden, dat er in de ons bekende klanken een Indisch sentiment blijft spreken.

Zijn Javaansch-Nederlandsche gedichten vertegenwoordigen in onze letterkunde een geheel afzonderlijk genre, waarbij wij moeten bedenken hoe betrekkelijk weinig onze letterkunde aan prozagedichten opleverde.

En het is Noto Soeroto die ons proza-gedichten opleverde, welke naar taal zuiver Hollandsch, naar levensgevoel, naar zielsuiting zuiver Oostersch zijn. De rustige kalme gang en 't statig rhythme van zijn prozagedichten passen geheel bij den Oosterschen geest — zij zijn er volkomen mede in stijl, en deze harmonieuse eenheid is een der onmisbare voorwaarden voor een kunstwerk. Hoe innig toch moet niet een samenhang tusschen geest en uiting zijn bij 'n scheppenden kunstenaar. Noto Soeroto is een volbloed Javaansch edelman, die zijne zuiver Oostersche gedachten weergeeft in zuiver Hollandsch; als dichter kunnen wij hem dus terecht een Javaansch-Nederlandschen dichter noemen.

Geheel zijne poëzie gaat de toonladder op en af van ècht Javaansche gevoelens, die voor de ziel van den nuchteren Europeaan menigmaal vreemdsoortig, ja, dikwijls fantastisch aandoen.

Het Javaansche volk is toch een volk van sagen en sprookjes, een volk vol gratie, vol poëzie. Bloemen, gamelantonen en wierook zijn den Javanen onmisbaar. De Javaansche kunst getuigt van sublieme symboliek.

Terwijl de volken van Europa in hun waanzin de vruchten eener oude cultuur vernietigden en het uurwerk der beschaving deden stilstaan, ontloken in Indië de bloemen eener oude Oostersche beschaving, geënt op Nederlandschen bodem.

Is het niet nu voor ons, Nederlanders, een plicht, is het niet onze taak den toenemenden wasdom dezer bloemen te bevorderen door het verschaffen van voor land en volk gunstige ontwikkelingsvoorwaarden? Heeft door het tijdstip waarop de „Melatiknoppen" verschenen dit bundeltje niet bijna eene historische beteekenis?

Wanneer wij zijn gedichten aandachtig beschouwen dan komen wij onder den indruk hoe telkens en telkens de innige warme liefde tot het moederland en zijne landgenooten, voor alles wat daar leeft zijn gedichten doorstraalt en hoe innig en intens de hartroerende genegenheid heerscht tusschen ouders en kinderen, de voor de afgestorvenen en bovenal de vereeri Moeder.

Noto Soeroto heeft eene grenzelooze vereering Moederschap, voor de Moeder en de Vrouw in h meen. Hij voelt en beseft hoe de Moeder de t van een volk draagt, hij begrijpt het groote gew den moederlijken invloed. Dit toont hij in menig waaruit tevens hoop en vertrouwen in de toeko zijn land spreekt.

Als ooit het Hollandsche spreekwoord „eenvou kenmerk van 't ware" van toepassing is, dan is d op de gedichten van Noto Soeroto. Zij klinken to tonen van de zoet sonore gamelan, zijn juist d eenvoud zoo simpel en betooverend.

De beteekenis van Noto Soeroto ligt echter v Nederlanders niet uitsluitend op literair gebied zijn letterkundig werk een der merkwaardigste onzer literatuur. al behoort het naar den geest toe, sedert de oprichting van het tijdschrift „O waarvan Noto Soeroto hoofdredacteur is, leeren dichter van eene andere zijde kennen. In dat t openbaart hij een geest van synthese op politiek misch en sociaal terrein.

In Noto Soeroto's werk als publicist behoort derlander, die betrokken is in het koloniale v belang te stellen. Vooral in deze tijden, waar in niën en in het Oosten in het algemeen de geest zet hoe langer hoe meer dreigt om te slaan in verbittering tegen den blanke, is het voor ons va te luisteren naar de stem van iemand, in wien synthese van een Oostersche en een Westersche ving heeft voltrokken."

Na deze inleiding droeg Mevrouw Zwierzina proza-gedichten en verzen voor die op de aa diepen indruk maakten, niet alleen door den maar ook door de wijze waarop zij door haar werden.

Er heerschte in de zaal een mooie gewijde atm volkomen sloot daaraan het sublieme vioolspel v gast, den heer F. Hinze, die volgens zijn beroem meester, prof. Alexander Schmüller (in de z wezig) een der voornaamste talenten van jong De verslaggever van het Handelsblad schreef over zijn optreden voor onze Afdeeling, dat H violist is met een pracht-toekomst.

Het was een avond van zeldzame schoonh voelden ons als in een tempel, en onze voorzi dan ook zeker de tolk van alle aanwezigen t simpele woorden dank bracht aan Noto Soero Zwierzina, Frits Hinze en zijn accompagnatrice Wolters voor al het schoone dat zij ons geboden

L. D. PETI
Secr. Afd. Amste

Afdeeling Utrecht.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADER *Zaterdag 27 Februari 1926*, des middags 3 uur, bouw van Kunsten en Wetenschappen, Maria

Agenda:

1. Notulen der vorige vergadering.
2. Jaarverslag van den Secretaris.
3. Rekening en verantwoording over 1925.
4. Verkiezing van een Bestuurslid wegens p aftreding van Dr. N. H. van der Lee, die kiesbaar stelt.
5. Verkiezing van een Bestuurslid wegens on heid van het Bestuur.
6. Verkiezing van een afgevaardigde en een p vangend afgevaardigde naar de Algemeene ring der Vereeniging.
7. Benoeming der Commissie tot nazien der over 1926.
8. *Lichtbeelden* over Indië, toegelicht door de taris.

De leden worden dringend verzocht hun be ling voor „Oost en West" te willen toonen d vergadering bij te wonen, en worden uitgenoo huisgenooten en kennissen (eventueel oudere kinderen) te introduceeren, *„om daardoor het Vereeniging, om elementaire kennis over Indië spreiden, te bevorderen."*

HET BES

Mededeelingen.

Van de Redactie.

I. VACANTIEKAARTEN KON. WEST-INDISCHE MAILDIENST.

...gevoerd zullen worden vacantiekaarten in de Su-...melijn voor het zomerseizoen 1926, ten einde Su-...amsche jongelieden, die hier te lande studeeren, ...staat te stellen in de zomervacantie hun familie in ...name te bezoeken.

...eze kaarten zullen geldig zijn op de volgende boo-...

...reis.

Commewijne	van Amsterdam	15	Juli.
	te Paramaribo	2	Augustus.
Prins Fred. Hendr.	van Amsterdam	5	Augustus.
	te Paramaribo	30	Augustus.

...huisreis.

Prins der Nederl.	van Paramaribo	28	Augustus.
	te Amsterdam	18	September.
Commewijne	van Paramaribo	25	September.
	te Amsterdam	16	October.

...e prijzen dezer kaarten zijn: *eerste klasse f 800.—*; *...de klasse f 500.—* (voor heen- en terugreis). ...ans & Co., Hoogewal 5. Agentschap Den Haag van Kon. West-Ind. Maildienst.

In het volgend Nr. verschijnt o.m. eene bijdrage ...den Heer C. K. Kesler over economische volks-...eding in Suriname.

Van het Informatie-Bureau:

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

...S. Horster, boekhouder bij den P.T.T.-dienst, Den ...ag, Wilhelminastraat 130.

...Drayer, ingenieur 1e kl. met den pers. titel van ...ofdingenieur bij den P.T.T.-dienst, Den Haag, ...ankenstraat 76, Pension Weltevreden.

...rouw G. C. de Ceuninck van Capelle, commies bij ...Departement van Onderwijs en Eeredienst, Den ...ag, Suezkade 80.

...van Groenenbergh, loods der 1e kl. bij den Loods-...enst, Rotterdam, Kortekade 122b.

...Jenny, tijd. wrnmd. ambtenaar der 3e kl. bij den ...enst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, Den ...ag, Obrechtstraat 436, m. i. v. 28 Febr. '26 Obrecht-...raat 493.

...P. F. Woesthoff, president van den Raad van Jus-...ie te Padang, Elberfeld, Prinzenstrasze 30.

...F. Spruit, plaatsvervangend tijdelijk inspecteur ...n het Hollandsch-Inlandsch Onderwijs in de 6e ...deeling, Poste restante, Nice.

...Sleeking, politie-opziener 2e kl. bij de Algemeene ...litie, Arendonck (België), Gasthuisstraat 83.

...de la Fosse, hoofdkantoorhoofd bij den P.T.T.-...enst, Den Haag, p/a. A. A. de Wolff, Wattstraat 14.

...D. Hamwijk, controleur 1e categorie bij den P.T.T.-...enst, Den Haag, Hotel Pomona, Molenstraat 53.

...J. Feeterse, politie-opziener 1e kl. bij de Alge-...ene Politie, Amsterdam, Damstraat 44huis.

Mej. J. H. C. Clerkx, onderwijzeres 3e kl. bij het openbaar Europeesch lager onderwijs, Rotterdam, Afrikaanderplein 14b.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Ir. F. D. Pigeaud, Nassaustraat 17 te Helmond, als ingenieur 3e klasse bij den Dienst voor Waterkracht en Electriciteit;

Ir. C. J. Warners, Kennemerplein 7 te Haarlem, als ingenieur 3e klasse bij den Post-, Telegraaf- en Teledienst;

Mej. A. M. F. H. Wille, Koningslaan 14 te Utrecht, als Leerares bij het Openbaar Middelbaar Onderwijs;

A. J. H. Bergmann, Overtoom 77 te Amsterdam, als gouvernementsarts bij den Dienst der Volksgezondheid;

S. Barug, Smaragdstraat 30 I te Amsterdam, als leeraar bij het Openbaar M. O.;

J. W. Bloem, Zuiderwal 4 te Lochem, als onderwijzer bij het M. U. L .O.;

Ir. J. H. Degens, Joh. Verhulststraat 34 te Amsterdam, als ingenieur 3e klasse bij den Waterstaat en 's Lands B. O. W.;

Ir. R. Hoenderken, St. Anna, Van Peltlaan 212 te Nijmegen, als ingenieur 3e klasse bij den Dienst der Staatsspoor- en Tramwegen;

J. C. Verburgt, Ceintuurbaan 228, als werktuigkundige bij den dienst van scheepvaart.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;

b. leeraar (leerares) M. O. Nederlandsch (doctoren of doctorandi Ned. letteren genieten de voorkeur);

c. leeraar (leerares) M. O. Fransche taal (volledig bevoegd)

d. leeraar (leerares) M. O. Duitsche taal (volledig bevoegd);

e. leeraar (leerares) M. O. Engelsche taal (volledig bevoegd);

f. Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);

g. vrouwelijke Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 jaren);

h. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

a. 2 hoofdonderwijzers;

b. 2 hoofdonderwijzeressen;

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A B (voor de betrekkingen, genoemd onder 1°.) een tot de 10e afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°.).

Mutatiestaat van 17 tot 24 Februari 1926.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
A. van Arcken, oud-Hoofdingenieur B.O.W., Nij-...gen, van Schevichavenstraat 13. f 5.—	Eigen aanmelding.
...van Puffelen, Arnhem, Catherijnestraat 8—10, ...Chr. Schroot. f 5.—	Secretaris Informatiebureau.
...nstein, Groningen, H. W. Mesdagstraat 13. f 5.—	den Heer K. J. Krythe te Groningen.
...marsch, Controleur P.T.T., Semarang, Karren-... 183. f 5.—	den Heer W. Meijer te Den Haag.

Afschrijven:

A. van Heckers, Amsterdam, Middenweg 145.
Mevrouw J. W. H. van Voorthuysen-Buninck, Utrecht, Abstederdijk 7.

Adresveranderingen:

...ebenschütz, Amsterdam, van: Driekoningenstr. 4 ...: Jacob van Lennepkade 57huis.

...B. H. Asselbergs, Hoofdingenieur S.S., van: Den ...g, Lijsterbesstraat 10 naar: Weltevreden, Oud ...angdia 8.

W. A. G. Perks, Controleur B.B., van: Medan naar: Telok-Betong (Lampongs).

C. J. Endert, van: Hongkong naar: Shanghai, c/o. Ned.-Ind. Handelsbank.

Vereeniging „OOST en WEST"

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. In- en bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten dienste van hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de Dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 9 DONDERDAG 4 MAART 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Economische Volksopvoeding in Suriname, een Koloniaal Vraagstuk

door

C. K. KESLER.

Van den schrijver ontvingen wij een overdruk uit „De Indische Mercuur" van 6 en 13 Januari, waarin de door den Heer S. Beck over bovenstaand onderwerp in November van het vorige jaar te Wageningen gehouden lezing in druk verscheen. Opnieuw werd na aandachtige lezing onze overtuiging bevestigd, dat hier iemand aan het woord was, die bij uitstek deskundig moet genoemd worden, zoodra de vele Surinaamsche problemen aan de orde zijn. Die overtuiging hadden wij reeds, zij werd versterkt door de lezingen, die de Heer Beck in 1924 in Suriname hield, zij werd opnieuw bevestigd door het lezen van dezen overdruk. Hier is iemand aan het woord, die langs verstandelijken weg de oplossing dezer problemen zoekt, naar wiens raadgevingen dient geluisterd te worden en ook wordt, en die bij het zoeken naar de oplossing niet alleen het verstand, maar ook het hart laat medespreken. Niet alleen de zakenman, die beproeft een verkeerd loopende affaire weer in het rechte spoor te brengen, maar ook de philanthroop in den besten zin des woords, die zijne medemenschen lief heeft en het goede wil doen, om hun leven in stoffelijken en ideëelen zin beter te maken.

Dit laatste is het aantrekkelijke in de beschouwingen van den Heer Beck, die Suriname en zijne bevolking kent, zooals weinigen, maar het is o.i. ook de zwakke zijde ervan. Het zij ons vergund onze meening hieromtrent nader uiteen te zetten. In het kort komt de zienswijze van den Heer Beck hierop neer: Suriname heeft eene voor een groot gedeelte noodlijdende bevolking, die niet weet, wat aan te vangen om zich een behoorlijk bestaan te verschaffen. *Voor haar moet dus gezocht worden naar een middel daartoe, dat met haar aanleg overeenkomt.* In de gecursiveerde woorden nu schuilt, naar wij meenen, het boven aangeduide menschlievende element, dat echter de oplossing van het probleem zoo extra moeilijk maakt: hopeloos moeilijk; het beschouwen van die ongetwijfeld noodlijdende bevolking *als een onmondige, voor wie gedacht en gehandeld moet worden,* — het uitschakelen van hare eigen werkzaamheid, die toch o.i. waarlijk ook wel gevorderd mag worden. Immers, wat is het geval? De later ingevoerde immigranten, Chineezen, Britsch-Indiërs en Javanen erbuiten gelaten, bestaat de bevolking van Suriname voor het grootste gedeelte uit de nakomelingen van de in 1863 vrijverklaarde slaven. Tegenover die slaven had de Nederlandsche regeering en de bezittende klasse in Suriname ongetwijfeld een moreele schuld. Het was niet voldoende, dat men in 1863 tot de slaveneigenaars zeide: Ziehier voor iederen slaaf *f* 300.—; ik koop die van u en geef hun de vrijheid; en tot de slaven: Gij zijt nu vrij, zie nu maar zelf, dat gij door de wereld komt. Niet alleen, omdat aan de slaven goed gemaakt moest worden, dat zij wederrechtelijk van hunne vrijheid beroofd, uit hun omgeving weggehaald en in een vreemde overgeplant waren, waar zij tot onbetaalden arbeid gedwongen werden, dus uit moreele overwegingen, maar ook uit een utiliteits-oogpunt. Want in 1866 werd de mogelijkheid geopend, dat de vrijverklaarden of hunne nakomelingen te eeniger tijd invloed zouden krijgen op de wijze, waarop het land hunner geboorte zou bestuurd worden. Beide overwegingen: Wij hebben aan die vrijverklaarden wat, en heel wat, goed te maken, en: Wij moeten hen in staat stellen, met

kennis van zaken te oordeelen over het welzijn van het land, hadden in 1863 of daarvóór dienen te leiden tot opvoeding der vrijverklaarden tot staatsburgers, die voor zichzelven konden zorgen en die de gemeenschap tot nut konden zijn. Dat is niet geschied, althans niet voldoende; dat is de fout onzer voorgangers, die nagelaten hebben, wat zij hadden behooren te doen.

Maar .... sedert 1863 zijn nu bijna 63 jaren verloopen; het geslacht der vrijverklaarden is uitgestorven en een volgend geslacht vraagt nu onze aandacht. Daartegenover staan zij thans anders, dan onze voorgangers tegenover de vrijverklaarden. *En wel heel anders.* Want, terwijl in 1863 de werkgevers de vrijverklaarden hoog noodig hadden, als arbeidskrachten, om hun plantagebedrijf op gang te houden, terwijl dezen de gelegenheid geopend, — en het is waar, de verplichting opgelegd, — werd, geregelden arbeid te aanvaarden, hebben zij *geweigerd,* die aan te grijpen, hebben zij en hunne nakomelingen het aangezien, dat hunne plaatsen ingenomen werden door vreemdelingen, de Britsch-Indiërs en de Javanen; hebben zij zoo weinig economisch besef getoond, dat zij concurrenten op de arbeidsmarkt toelieten, waarvan zij al duidelijker konden zien, dat die hen geheel zouden verdringen en hun den weg tot welvaart geheel afsluiten. Meer nog, zij hebben het rustig laten begaan, dat de Britsch-Indiërs, na expiratie van hun contract zich op de gunstigste plaatsen neerzetten, in een wijden kring om de stad, de eenige plaats, waar zij de producten van hunne grondjes en de melk van hunne koeien konden afzetten.

En waarom? De lezing geeft het antwoord: Omdat tuinbouw en de verzorging van het vee geregelden arbeid noodig maakt en *het aanvaarden van geregelden arbeid niet met den aard van den neger overeenkomt.* (blz. 5). Aangenomen, de neger schuwt geregelden arbeid; hij is niet lui, zooals vaak beweerd wordt; hij is zelfs wel voor zwaren arbeid te vinden, want voor oerbosch vellen en ook voor delfwerk in de zware klei zijn er geen betere werkkrachten .... alleen niet voor *geregelden arbeid.* Maar, zoo vragen wij, moet de gemeenschap daarmede rekening houden? Vergeten moet niet worden, dat thans na 1863 reeds een tweede geslacht in opkomst is, een geslacht, dat, dank zij het niet practische, onderwijs, (wat wij grif toegeven), toch niet langer analphabeet is, waarvoor dus wel een en ander gedaan is, om het op eigen beenen te doen staan. En nu doet zich dit eigenaardige geval voor: Eeuwen lang heeft het voor Joden en Christenen gegolden: Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen, en naar dat gebod heeft zich de geheele samenleving geregeld. Zal men nu voor een gedeelte van de Surinaamsche bevolking dat gebod aldus gaan veranderen: Eenige weken zult gij zwaar arbeiden en dan vele weken niets uitvoeren? Wij zouden zeggen: De neger heeft zich door zijn groot imitatie-vermogen aangepast aan allerlei uiterlijkheden zijner omgeving, leer hem nu dat imitatieproces wat verder voort te zetten, door zich ook aan den geregelden arbeid, die de samenleving der blanken nu eenmaal eischt, aan te passen. Laat hij ook zien naar den Britsch-Indiër, die in het verbouwen van tuinbouw- en in het algemeen eenjarige gewassen zijn meerdere is, waarbij dan nog diens grootere economische aanleg komt (blz. 7); laat hij zien naar den Javaan, die aan zijn grond gehecht raakte en er bleef (blz. 11) en zich aan die voorbeelden spiegelen.

Wij hebben bij deze punten wat uitvoerig stil gestaan, omdat wij meenen, dat deze werkelijk een zwakke plek in de beschouwingen van den bij uitstek deskundigen schrijver vormen; zijne groote liefde voor land en volk doet hem voor het laatste wel eens wat zwak zijn. Maar de lezing bevat ontzaglijk veel, dat waard is, ernstig overdacht en ook uitgevoerd te worden. Vooral, wat het onderwijs betreft, zoowel het algemeen vormend, als het eigenlijk arbeids-onderwijs, zijn in de lezing zeer behartigenswaardige wenken te vinden. Het is ons van nabij bekend, hoeveel de schrijver gezegd, maar gedaan heeft om dat in de juiste richting te lei hoe groote belangstelling hij steeds toont voor wat verkeerde toestanden daarin kan verbeter hoeveel goeds hij door zijn invloed en groote zaamheid reeds tot stand gebracht heeft. Zag steeds ieder in Suriname, de geboren Surinamer in de eerste plaats in, dat men niet moet uit van Europeesche begrippen, dat tot ontwikk gebracht moet worden, wat in Suriname zelf wezig is (blz. 15 en blz. 21), had men gereor seerd, in den zin, als de Commissie van 1909 gaf, had men maar niet alles op Hollandsche geschoeid (blz. 23), dan was er waarschijnlijk belangrijk deel van het „geleerde" proletariaat maar wel een kern van practische menschen wat uitvoeren. Dan zou het nu na 15 jaar, vrijwel alles bij het oude gebleven is, niet n geweest zijn, dat Z. E. de Gouverneur een prijs uitschreef, zooals op blz. 22 vermeld wordt. Ty is het hierbij op te merken, dat de twee bekr antwoorden afkomstig waren van onderwijzer vreemden oorsprong, n.l. van één van Bri Indische en één van Chineesche afkomst.

Veel is er reeds over het Surinaamsche vraa geschreven, tallooze pogingen zijn er reeds ge om het tot een goede oplossing te brengen. E resultaat is nog steeds, dat men het nu aan dan weer aan die zijde aangrijpt, om het land een sieraad te midden onzer koloniën kon zij bloei te brengen. Zoover is het nog niet, maar z kan het komen, als zeer veel, wat de Heer Be zijne lezing aanroert, met aandacht overwog met volharding uitgevoerd wordt. Door woo werk in Suriname gedurende vele jaren reeds, deze laatste lezing o.a. ook hier in het moede heeft de Heer Beck den weg gewezen, die leide tot voorspoed, als ... *de bevolking zelf wil werken.* En daarvan is tot dusver nog weinig speuren. Goed, onontbeerlijk is het voor die die leiding moeten geven, de psyche, de vo woonten, de raseigenschappen der verschil volkeren te kennen (blz. 27), maar, terwijl overweegt, gaat de ontwikkeling haar gang en zich niet aan lastige eigenaardigheden, die dat volk nu eenmaal heeft.

Amsterdam, Februari 1926.

Dactyloscopie.

In ons blad van 1 October 1925 berichtten w voornemen van de A.V.R.O.S. en de Deli Pla vereeniging om een dactyloscopisch bureau richten, n.m. om alle koelies der aangesloten nemingen te dactyloscopeeren.

Nu is er tijding van Medan gekomen (Ane Januari 1926), dat de beide bovengenoemde eenigingen met het oog op de daaraan verb hooge kosten, besloten hebben samen zulk bureau op te zetten, waar vingerafdrukken men en geregistreerd worden ter herkenning koelies, meer speciaal van reeds ontslagen e gezette ongunstige elementen.

Verder vernamen wij heden van den Heer F. Engelen, zooals men weet, leeraar in de dac copy te Rijswijk Z.H., dat in het „Archief Kriminologie" van Januari jl. een bericht komt van Dr. Hiranuma te Tokio over de dac copy in Japan, dat deze voor geheel Japan voerd is.

Het is treurig, dat in Europa nog zoo bitter nig aan de dactyloscopie wordt gedaan, waa reeds lang in Japan met enorm succes wer deze in hare toepassing veel goedkooper u dan de anthropometrie (meetsysteem). Den October 1908 werd daar de dactyloscopy rec gevoerd.

Men moet niet denken, zegt de Heer Engel men slechts hen dactyloscopeert, die onder v

...ring van vergrijpen tegen de goede orde staan. Dat heeft er in dit geval niets mede te maken.

Voor alle menschen, oud of jong, kan door de dactyloscopy de zekerheid worden verkregen, dat zij werkelijke A. zijn, waarvoor zij zich uitgeven.

Van een eens gedactyloscopeerd kind van bijv. 7 jaar blijft het werkelijke signalement bestaan tot den dood, al wordt hij 100 jaar oud.

Wie overtuigd wil zijn van het groote nut der dactyloscopy volge eens eene lezing van den Heer Engelen, waarin zulks zeer duidelijk en begrijpelijk wordt gemaakt.

Past men het eenvoudig signalement toe en men mocht nog twijfelen, dan verzoekt men den persoon in kwestie zijn vingerafdruk in natura te geven. Dan bereikt men absolute zekerheid aangaande gestolen werkelijke papieren of wel nagemaakte getuigenissen en aanbevelingen.

De Heer Engelen kan honderden voorbeelden aanhalen waarbij de dactyloscopy alleen de zekerheid heeft om te weten, of wij werkelijk met den persoon in kwestie te doen hebben.

Eigenlijk moest iedere gemeente in het bezit zijn van een dactyloscopisch bureau met registers, waar alle ingezetenen bij het bereiken van het zesde jaar gedwongen zijn, hunne vingerafdrukken te plaatsen met eene betaling voor de onkosten, zooals reeds te New York geschiedt, opdat wanneer iemand een ongeluk of anderszins overkomt, men direct in staat is, hem te identificeeren.

En wie uwer ontvangt, om actueel te zijn, niet liever een cheque met de uitsluitsel gevende vingerafdrukken, dan een bankbiljet, waarvan de leek alleen kan bepalen of het echt dan wel nagemaakt is?

F. VAN PESKI.

Van Week tot Week.

Dinsdag 23 Febr. tot Maandag 1 Maart.

De Vorstenlandsche Prinsen. Het hoofdbestuur van „Oost en West" bood Dinsdag 2 Maart in het Restaurant Royal aan het Lange Voorhout te Den Haag aan de hier te lande vertoevende Indische personen uit Soerakarta en Jogjakarta een maaltijd aan.

Automobieldiensten op Bali? Het hoofd van de Staatsspoor in de Buitengewesten, de heer J. M. Sloos, is naar Bali vertrokken tot het instellen van een onderzoek, of oprichting van landsautodiensten rendabel zou zijn. (A.) [1]

Opium a/b Tjibodas. De douane te Balik Papan achterhaalde aan boord van de Tjibodas van de Java-China-Japanlijn 1100 thail opium ter waarde van ƒ 33.000, die verborgen was in de kolenbunkers. (A.)

Voordracht over de Oostkust van Sumatra. Voor de afdeeling 's-Gravenhaagsche Tuinbouw-Vereeniging van de Kon. Ned. Mij. voor Tuinbouw en Plantkunde, zal de heer H. Gorter uit 's-Graveland Donderdag 4 Maart a.s. in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, een lezing (met lichtbeelden) houden over: Tabakscultuur en Plantersleven ter Oostkust van Sumatra.

Opbrengst douane-rechten in 1925. De douane-opbrengst voor geheel Indië over 1925 bedraagt ƒ 115.488.057 tegen in 1924 ƒ 91.212.691. De raming was ƒ 90.875.000 (A.)

Resident Tideman. Menado 25 Febr. Resident Tideman, die van hier naar Palembang is vertrokken, is onder gezang feestelijk uitgeleide gedaan door de bevolking, die hem geschenken aanbood. (A.)

De nieuwe Sultan van Boelongan. Medan 25 Febr. De nieuwe Sultan van Boelongan (Oost-Borneo), die in Langkat (Deli) vertoefde, voor het opdoen van ondervinding in bestuurszaken, is naar zijn land vertrokken. (A.)

Univers.-examen. Leiden. Cand.-examen Indologie de hh. J. R. A. Lange, G. R. Seimstra. Doctoraal Ind. recht Mr. G. M. Dijkee.

Voordracht over financieele politiek. Mr. J. Gerritzen, ud-lid van de Tweede Kamer, zal Dinsdag 2 Maart a.s. in het klein auditorium van de Leidsche universiteit zijn Indische lezingen voortzetten met een rede over: de financieele politiek der Indische regeering.

Resident van Menado. De heer H. J. Schmidt, ass.-resident ter Palembangsche Benedenlanden, is benoemd tot resident van Menado (A.)

Bedankt voor benoeming. Mr. Raden Koesoemah Atmadja, waarnemend voorzitter van den Landraad te Indramajoe, bedankt voor de benoeming van Gedeputeerde der Provincie West-Java, mede wegens de houding van den Provincialen Raad, waarin de politiek den boventoon voert. (A.)

Een vierde gift van het Smeroefonds. Aan het bestuur van den Kon. Nat. Bond voor Reddingwezen en Eerste Hulp bij Ongelukken het Oranjekruis werd door het Smeroefonds een vierde gift van ƒ 40.000 overgemaakt ten behoeve van de slachtoffers van den watersnood.

A. M. van IJzeren †. Hier te lande is telegrafisch bericht ontvangen van het overlijden te Batang Taro, in Tapanoeli, Westkust van Sumatra, van den heer A. M. van IJzeren, hoofdadministrateur der Rotterdam-Tapanoeli-Cultuur-Mij.

Ziekenhuis te Medan. De Gemeenteraad besloot tot de oprichting van een gemeenteziekenhuis met behulp van een Gouvernementssubsidie van ƒ 200.000. (A.)

Cultures ter Oostkust van Sumatra. Het Gewestelijk Bureau te Medan is thans overstelpt door aanvragen om landbouw-concessies in erfpacht, wegens groote belangstelling in de uitbreiding der cultures. Letterlijk elk geschikt stuk grond wordt aangevraagd. (A.)

De Economische Barometer. Blijkens het verslag van het Centraal Kantoor voor de Statistiek over Januari kan, aangezien in de komende maanden de voor oogsten in aanmerking komende maïsaanplant belangrijk grooter zal worden, het gevaar voor een voedselcatastrophe als geweken worden beschouwd. Zuinigheid met de voedselvoorraden en de afkomende maïsoogsten blijft echter meer dan andere jaren noodzakelijk. (A.)

Slachtoffers van de mode. Duizenden paradijsvogels zijn te Merauke opgestapeld. Zij zijn onverkoopbaar tijdens de heerschende mode, hetgeen een ramp is, daar dit verreweg de voornaamste export vormde voor Zuid-Nieuw-Guinea. (A.)

Schending van auteursrecht. De heer Andersen, hoofdredacteur van de Indische Telegraaf, en mr. Thomas, hoofdredacteur van De Preanger Post, zijn veroordeeld resp. tot 200 gulden boete subsidiair een maand hechtenis en ƒ 100 boete of 15 dagen, wegens voortgezet inbreuk maken op het auteursrecht van De Preangerbode door het zonder bron overnemen van de Aneta-telegrammen. (A.)

Van het herlevende volk. Pastoor Vertenten, wees er vóór zijn vertrek naar Europa, in een lezing over Nieuw-Guinea op, dat de Kaja-Kaja's herleven. De geboorten overtreffen de sterfgevallen. (A.)
(Dit Aneta-telegram bevat oud nieuws; Pastoor Vertenten, de „vader der Kaja-Kaja", stichter der modelkampongs" op Zuid-N. G., schreef in de Java-Post van maanden geleden reeds over dit „herlevende stervend volk"; trouwens de heer Tillema eveneens, o.a. in het Kol. Weekbl.).

Aannemen van retourcommissie. De Java-Bode meldt, dat zes opzichters en architecten van B. O. W. op staanden voet zijn ontslagen wegens het aannemen van retourcommissie. (A.)

Javanen naar Deli. De regenten van Kedoe, Karanganjar, Keboemen en Poerworedjo gaan op verzoek van het Delisch Emigratiekantoor naar Deli tot het onderzoeken van de mogelijkheid van vestiging van Javaansche gezinnen. (A.)

De heer Van der Veen †. Bandoeng, 27 Febr. Overleden is de oud-administrateur der Pamanoekan- en Tjiasemlanden, de heer Van der Veen. (A.)

De pest in Midden-Java. In de week van 27 Dec. '25 tot 2 Jan. '26 zijn op Java 263 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo

[1] A beteekent Aneta-telegram.

9, Temanggoeng 81, Magelang 24, Jogjakarta 4, Soerakarta 16, Bojolali 4, Klaten 42, Salatiga 1, Pekalongan 32, Tegal 5 en Poerbolinggo 45.

De ontwikkeling van het luchtverkeer. In een dezer dagen door den hr. A. Plesman (secretaris der Kon. Luchtvaart Mij.) gehouden voordracht over dit onderwerp, is ook Indië ter sprake gebracht; de hr. Pl. merkte daarbij op:

De voorbereidingen voor den luchtweg naar Indië, een der belangrijkste problemen voor onze toekomstige koloniale politiek, zijn nog niet ter hand genomen. Er bestaat zelfs nog geen enkel uitgewerkt plan. Daarentegen zijn de Engelschen en de Franschen met hun lijnen over Bagdad en Dakar reeds druk doende de noodige voorbereidingen te treffen. De tocht van Van der Hoop is louter aan het particulier initiatief van het Comité Vliegtocht Nederland—Indië te danken.

In het slot van zijn lezing heeft de heer Plesman uitvoerig betoogd het groote belang van Indië bij een uitgebreid luchtverkeer.

De heer Onnen maakte van de gelegenheid om vragen te stellen gebruik om te betoogen, dat het niet in het belang van Indië zou zijn de exploitatie van het luchtverkeer in de koloniën te stellen in handen van de K. L. M., althans van een maatschappij, die haar aandacht zou moeten verdeelen tusschen het moederland en Indië. Er is trouwens al een plan door een andere combinatie gevormd, vóór de oprichting van de K. L. M. reeds, welk plan berust in het regeeringsarchief in Den Haag.

De heer Plesman zette tegenover deze meening de zijne, dat het zeker niet de bedoeling van de K. L. M. zou zijn, haar slechtste materiaal en personeel naar Indië te sturen, dat een belangengemeenschap, waarbij Indië zou kunnen profiteeren van de ervaring hier opgedaan, verre verkieslijk is boven een afzonderlijke Indische onderneming, die van meet af aan zou moeten worden opgebouwd.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Nabetrachting over de Aardewerk-tentoonstelling te Rotterdam.

De *„Zuid-Hollandsche Vereeniging tot Bevordering van Kunstnijverheid en Volkskunst"* heeft in samenwerking met den *„Rotterdamschen Kring"* van 17 Februari tot 3 dezer in het gebouw Eendrachtsweg 12 te Rotterdam, een kleine, maar keurige tentoonstelling gehouden van Fransch, Zweedsch, Deensch, Finsch en Nederlandsch aardewerk, beoogende een vergelijkend overzicht te geven van eenig, naar haar aard, verwant buitenlandsch en Nederlandsch ceramiek. Het eerste bestond grootendeels uit op de Parijsche Kunstnijverheidstentoonstelling van 1925 voor het Gemeentelijk Museum te 's-Gravenhage door den directeur, Dr. H. G. van Gelder, aangekochte voorwerpen, terwijl het laatste belangrijke, nog niet zeer bekende produkten van de *„Porcelyne Fles"* te Delft bevatte, ontworpen door verschillende kunstenaars, naast inzendingen van den Amsterdamschen pottenbakker, *Bert Nienhuis*, van *Lanooy, Brouwer* en *Van der Hoef* en vele andere bekende ceramisten, aangevuld door enkele zeldzame stukken uit het *Museum Boymans* te Rotterdam en uit particuliere verzamelingen.

Op Zaterdag 20 Februari j.l. werd er in hetzelfde gebouw voor genoodigden van beide bovengenoemde vereenigingen een *Causerie* gehouden over: *Aardewerk*, door den heer *Bert Nienhuis*, leeraar aan het *Instituut voor Kunstnijverheidsonderwijs* der Gemeente Amsterdam, die bekend staat als één der knapste Nederlandsche pottenbakkers, wiens groote, technische bekwaamheden slechts door zijn artistieke gaven worden overtroffen. Hij vertelde dan ook, met mooie lantaarnplaatjes toegelicht, zeer veel wetenswaardigs omtrent zijn vak, dat hij met zoo groote liefde beoefent. In Amsterdam had hij, eenige dagen te voren, een dergelijke lezing gehouden voor de Vereeniging *„Kunst aan het Volk"*, in verband met een tentoonstelling in het *Stedelijk Museum* aldaar. Daar veel van wat hij zeide ook van belang kan zijn voor de Indonesische pottenbakkerskunst, welke sinds enkele jaren ook beïnvloed wordt door het onderwijs, van regeeringswege in het ceramisch laboratorium te Bandoeng gegeven, waardoor groote, nieuwe mogelijkheden geopend worden — willen wij hier eenige zijner rake opmerkingen weergeven, aan de hand van het verslag daarvan in de *N. Rott. Crt.*:

„Spr. begon met in het licht te stellen, welk b[...] langrijk aandeel de ceramiekindustrie in culture[...] opzicht voor de maatschappij heeft. Zij heeft [...] enorme bouwsels onzer groote steden mogelijk [...] maakt door haar ongeëvenaarde organisatie, [...] in staat stelde millioenen baksteenen te produce[...] ren. Doch zij heeft ook voorzien in de omvangrij[...] hygiënische eischen, noodig bij het samenwon[...] van zooveel duizenden menschen. In haar onve[...] biddelijken strijd om de productie hoog op te vo[...] ren, schiep zij, naast de veelsoortige technisc[...] ceramiek, een eindeloozen stroom van gebruik[...] ceramiek. Het zuivere, hygiënische porselein [...] steengoed, eens een kostbaar product, werd da[...] door ook bereikbaar voor den armsten mensc[...] Begrijpelijk is, dat men bij een dergelijke gew[...] dige arbeidspraestatie de schoonheid soms in h[...] gedrang kwam en op den achtergrond werd [...] schoven, want schoonheid heeft een ander[...] groeibodem noodig, dan den vinnigen strijd d[...] industrie.

Na eenige beschouwingen over de begripp[...] industrie en kunst, wees hij op de schoonheid [...] voortbrengselen van oude Koreaansche, Chine[...] sche, Grieksche, oud-Perzische, Moorsche, Del[...] sche aardewerkkunst, die toch eigenlijk te [...] schouwen zijn als producten van industrie.

Dan betoogde de spreker de noodzakelijkhe[...] voor den pottenbakker, niet alleen de techniek v[...] zijn vak, maar ook de grondstoffen te kenne[...] waarmee hij werkt. Wie een schetsje naar de [...] briek brengt, heeft niet het recht te beweren, [...] hij pottenbakker is. Aan de hand van een aan[...] lantaarnplaatjes liet de heer Nienhuis de inric[...] ting van een moderne aardewerkfabriek zien [...] haar velerlei afdeelingen, haar verschillende so[...] ten van ovens, haar gespecialiseerde werkwijze.

Dat ook deze moderne industrie het tot e[...] zekere mate van schoonheid brengen kan, bewij[...] de producten der goed geleide en goed ingeric[...] fabrieken.

Als voortbrengselen van een vernieuwde Ned[...] landsche aardewerk-industrie vertoonde de he[...] Nienhuis vervolgens eenige vazen en potten v[...] *Van der Hoef*, in den eersten tijd van *„Ams[...] hoek"* gebakken, incrusteerwerk, waarbij de o[...] werper zich voor het decor had geïnspireerd [...] Egyptische motieven. Ter tegenstelling werd e[...] Japansche schaal op het doek gebracht, die dro[...] meriger aandeed dan het nuchter Westersche we[...] en plaatste de heer Nienhuis arbeid uit zijn eig[...] jongen tijd, toen hij nog aan de *„Distel"* verbo[...] den was, naast het vloeiende, rapide geschild[...] de van een Perzische kom; het verstandelijke, [...] dachte, architectonische tegenover het zuiver [...] inspireerde.

Na iets van den arbeid van *Senf* en *le Comte*, [...] wier werk spreker eenige opmerkingen over [...] penseeltechniek plaatste, te hebben laten zie[...] wees hij er op, dat de aardewerkindustrie me[...] versierd heeft smakeloos en bombastisch, met [...] raffineerd effectbejag.

Is het dan niet begrijpelijk, dat de artist a[...] versiering er aan gegeven heeft, zich speciaal [...] vormgeving en materiaal-kleuring is gaan to[...] leggen? Al is het natuurlijk niet altijd verwer[...] lijk, dat het penseel gebezigd wordt.

Toegelicht door lantaarnplaatjes heeft de he[...] Nienhuis dan nog het handwerk van den mod[...] nen pottenbakker geschetst, die op de schijf z[...] vaas, zijn pot draait, zelf meeleeft in het ge[...] soms zelfs de schijf versmaadt, opdat elke toets [...] de onmiddellijk aansprekende, soepele materie [...] uiting komt."

Op deze laatste wijze werkte en werkt immers n[...] veelal de Indonesische pottenbak*ster*, want meest z[...] 't de vrouwen en meisjes, die daar ginds zich met n[...] minder liefde, zij 't wellicht met gebrekkiger technisc[...] kennis, aan het gebruiksaardewerk wijden.

Jammer, dat op deze tentoonstelling de ceram[...] uit den Ned.-Indischen Archipel buitengesloten w[...] en de spreker er ook met geen enkel woord over rep[...]

Het is nog véél te weinig bekend welk een prac[...] tig, zij 't dan ook primitief, artistiek aardewerk er d[...] de fijnzinnige inboorlingen van den Archipel gema[...] wordt, niet alleen op Java, waar dat van Plèrèd [...] Trenggalek afkomstig een zekere vermaardheid gen[...] terwijl het metaalachtig zwarte van Solo uitmunt d[...] gevoelig fraaie vormen, maar vooral ook in de buit[...] gewesten, o.a. door de Boegineezen en Makassaren[...]

Prof. A. W. Nieuwenhuis schrijft in een supplem[...]

In het 21ste deel van het *„Internationales Archiv für Ethnographie"*, getiteld *„Die Veranlagung der Malaiïschen Völker des Ost-Indischen Archipels"* o.m.:

„Wenn sich auch die Töpferarbeit im Archipel niemals bis zur Produktion glasierten[1]*) Steinguts aufgeschwungen hat, so haben sich die malaiïschen Völker dort doch darauf gelegt, diese zerbrechlichen Artikel für den täglichen Gebrauch schön zu verzieren; meist bringen sie zu diesem Zwecke Relieffiguren auf der Oberfläche an. Sie gebrauchen hierzu ein angespitsztes Stöckchen, mit dem sie die Verzierungen aus freier Hand in die noch weiche Oberfläche des noch ungebackenen Tongefässes kratzen. Derartige Relieffiguren werden bisweilen (auf den Key-Inseln) mit Farbstoffen eingerieben. Ausser in der Form gewöhnlicher Töpfe stellt man sie auch wohl in den von Menschen, Tieren u.s.w. her, jedoch stets dabei den Charakter eines Gebrauchsgegenstandes wahrend.*[2]*)*

„In bezug auf die Verzierung muss bemerkt werden, das auf diesen Gefässen der Pflanzenwelt entlehnte Motive in den Vordergrund treten; eine Auesserung dessen, dass sich, wie auf so vielen anderen Kulturgebieten der Makassaren und Buginesen, auch hier der Einfluss der Hindu stark geltend gemacht hat. Durch die Schönheit der Stilisierung und die überraschende Ineinanderfügung der Blumenmotive mit eigenartigen linienförmigen Figuren, geraten diese Ornamente einigermassen in Widerspruch mit dem einfachen, so äussert zerbrechligen Steingut, auf dem sie angebracht sind. Jedenfalls deutet diese Töpferarbeit sowohl auf ein grosses Talent der Töpfer, als auch auf einen verfeinerten Geschmack für das Schöne beim kaufenden Publikum.

„In verband mit diesen Umständen lässt die Ausführung nicht viel zu wünschen übrig, wie in den Unterteilen, so auch in der lang nicht einfachen Verteilung auf der konvexen Oberfläche und der merkwürdigen Verforming derselben zugunsten der Verzierung. So legt auch diese Töpferarbeit des Indischen Archipels ein beredtes Zeugnis ab von der guten geistigen Anlage dieser Malaien."

In het artikel *„Potten en Pottenbakkerij"* van Joh. F. S(nelleman), oud-Dir. van het Land- en Volkenkundig Museum te Rotterdam, in de *Encyclopaedie van Nederlandsch-Indië*, tweede druk, derde deel, 1919, blz. 488 en vlg., komt op blz. 493 het volgende voor over de pottenbakkerij in Zuid-Celebes:

> „Te Matana, ten N.-O. van de Golf van Boné, wonen knappe pottenbakkers, en wat zij maken, zonder wiel, is goed van vorm en aardig van kleur; zij gebruiken een paddestoelvormigen steen aan den binnen- en een geribden, houten klopper aan den buitenkant. De potten van Matana herinneren aan de vondsen uit het Europeesche bronstijdperk; en ook te Beka, dicht bij de Paloe-baai, treft men prae-historische vormen aan. Vele van de ronde steenen, die men in het Europeesche neolithicum vindt, schrijven de Sarasins, en die men gewoonlijk voor steenen houdt om het graan fijn te maken of om spijs te doen gaar worden, kunnen wel van het pottenbakkersbedrijf afkomstig zijn.
>
> Het landschap Gowa heeft pottenbakkerijen in Djipang, van waar gewone potten, kleine eenvoudige gendis en vuurtesten (dapoer) naar Makasser, Djongaja en elders worden vervoerd."

Ook de Bataksche en Menangkabausche vrouwen weten mooi aardewerk te vervaardigen. Op Bali valt menig stuk artistiek ceramiek te bewonderen, zelfs architectonisch tot versiering van huizen en tempels aangebracht.

Naar wij vernemen wordt voor 1927 te Rotterdam een uitgebreide aardewerk-tentoonstelling in het Academie-gebouw beraamd. Moge dan aan Ned.-Indië een ereplaats worden ingeruimd!

[1]) Dit werd in 1913 geschreven. Thans wordt mede de glaseerkunst in 's laboratorium te Bandoeng onderwezen.
[2]) Zoo o.a. de gendi's (koelkannen) in vogelvorm op Lombok.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De zoneclips.

De totale zonsverduistering op 14 Januari is te Moeara Enim schitterend waargenomen kunnen worden. Toen tegen half twee de maan zich tusschen de zon en de aarde begon te schuiven, was de lucht gedeeltelijk bewolkt. Duidelijk waren twee luchtstroomingen te zien, die de wolken in twee tegengestelde richtingen voortdreven. Nu eens verdween de zon geheel en al, dan weer straalde ze haar licht ongehinderd naar beneden, maar gedurende het grootste deel van de onvolledige verduistering vormden de wolken het temperingsscherm, waardoor men de verminderde zonneschijf met het bloote oog kon waarnemen. Tegen half drie was het daglicht merkbaar afgenomen. Overal zag men nu belangstellenden met of zonder „kijkglaasje" naar de zon turen. Om kwart voor drie was nog maar een zeer smal sikkeltje van de zon te zien. Het weer was beter geworden en de bewolking verminderd, maar toch verkeerde iedere toeschouwer in angstige spanning of de totale verduistering wel goed waarneembaar zou zijn, want nog voortdurend dreven kleine wolkjes voorbij het gouden sikkeltje. Eén minuut vóór de totaliteit was de hemel plotseling scherphelder en was er de zekerheid, dat we de verduistering duidelijk zouden kunnen zien. *2 u. 48! Weg is de zon! Wat een schouwspel!* Helder en duidelijk flikkeren een tweetal sterren aan het uitspansel dicht bij de verduisterde zonneschijf. Prachtig mooi straalt de corona haar witgeel licht rondom het donkere centrum naar alle kanten uit. Door een goede binocle kon men op een drietal plaatsen scherp de protuberansen zien vlammen met een heerlijk purperviolet licht (zie de foto in het *Bat. Nwbl.* van 22 Jan.). Een indruk voor het heele leven! Nauwelijks was de zon verduisterd, of een luid geschreeuw steeg op uit een nabij zijnde doesoen, terwijl tevens zoo hard mogelijk op de taboeh werd geslagen. De booze geest, die het zonnelicht had weggenomen, moest verjaagd worden! Alle verkeer op den anders zoo drukken weg was verdwenen. Een gedempt, paarsachtig licht deed de natuur er somber uitzien, terwijl de temperatuur merkbaar koeler was geworden. Na ruim drie minuten van totale verduistering brak plotseling het zonnelicht aan den anderen kant van het donkere cirkelvlak weer door. Weg was nu de belangstelling! Het gewone leven hernam zijn rechten en na een half uur was het verkeer weer in vollen gang, alsof een schouwspel, zooals een totale zonsverduistering, eigenlijk niet de moeite waard was om er lang bij stil te staan.

Behalve deze correspondentie geeft *De Locomotief* (19 en 20 Jan.) de resultaten van den arbeid der *expedities in Benkoelen en Palembang,* aan de hand van interviews met *ir. Knol, dr. Voûte* en *dr. Van der Bilt.* De *Hollanders bij Palembang* (in Talang Betoetoe) hadden zeer veel pech. Er hing een lage bewolking met het gevolg, dat in gedeelten van de stad de verduistering uitstekend kon worden waargenomen, terwijl men elders niets kon zien. Was de gezondheidstoestand van *de Holl.-Duitsche expeditie in Benkoelen* soms niet te best, de stemming was des te beter, vooral toen tegen het oogenblik van de eclips de hemel zoo goed als helder was. Deze expeditie heeft vijf Einstein-foto's genomen. De foto's waren ontwikkeld en als foto's goed, maar er was nog geen bericht ontvangen of er sterren op te zien waren. De Einstein-foto's van de *Swarthmore-expeditie in Benkoelen* waren mislukt, de corona-foto's echter gelukt (zie ook *Java-Bode,* 22 Jan.). *De volgende eclips* is in Mei 1929 en zal *in Atjeh compleet* zijn. Hoewel nog geen definitieve plannen bestaan, kan het als zeker worden aangenomen, dat ook dan verschillende expedities zich naar Sumatra zullen begeven. Of de Hollandsche expeditie in 1929 terug zou komen, kon *dr. Van der Bilt* niet zeggen. De kosten van het uitzenden van een aantal personen zijn niet zoo heel gering — zij waren ditmaal *f* 40.000.—, maar er zit in Holland nu eenmaal geld en onmogelijk was het terugkomen in 1929 daarom niet.

Het kina-monopolie van Indië. 's Lands caoutchouc-bedrijf.

Volgens de „Morning Post" (Londen) stelden de gezondheidsdeskundigen van den Volkenbond te Genève vast dat, voordat de wereld met succes de malaria kan bestrijden, *het kinine-monopolie van Java,* dat Holland heeft, gebroken moet worden. Gezamenlijk dient getracht te worden de Nederlandsche Regeering over te halen om de handelingen van de kina-trust te regelen. Er worden thans door verscheidene regeeringshospitalen statistieken verzameld om te weten of het gebruik van *cinchonine* als een substituut voor kinine even effectief gemaakt kan worden als kinine voor de bestrijding van malaria. De cinchona, uit welks bast de cinchonine bereid wordt, kan ook elders dan in Oost-Indië aangeplant worden. (Soer. Hbl. 18 Jan.).

Het *Nieuws v. d. Dag* betoogt dat dit kinine-monopolie niet den invloed heeft, dien men zich daarvan voorstelt en dat de prijs zeker niet veel hooger is dan

Haarlem en Omstreken.

door den kostprijs bepaald wordt. Het blad vraagt of *het malaria-vraagstuk* in eens zooveel urgenter is geworden, dat daarbij nu opeens het kinine-monopolie als een factor van het grootste belang bij betrokken moet worden. *Prof. Swellengrebel,* — die in het *„Ned. Tijdschrift v. Geneeskunde"* van 21 Nov. j.l. over het eerste malaria-congres te Rome schrijft, en die als Volkenbonds-expert hier toch als gezaghebbend mag worden beschouwd, — beweert van niet. De *Deli Crt.* (26 Jan.) meent dat al is men het nog niet eens over de plaats der kinine in de internationale bestrijding der malaria en al staat het werkelijk te bezien of een loonende prijs voor kinine belangrijk lager kan zijn, het toch zaak zal zijn om vooral het oog gericht te houden op den aanplant van meer kina voor de stijgende behoefte der wereld. De toeneming van het kinineverbruik wordt geschat op 5 tot 10 pCt. jaarlijks; de productie buiten Java was afnemend, die op Java bleef stationnair. In den laatsten tijd wordt door verschillende cultuur-maatschappijen in het Zuiden en in het Noorden van Sumatra ook kina aangeplant. Van het kweeken van een kunstmatig tekort, om daardoor den prijs te verhoogen, zal niemand iets willen weten. Maar dit mag niet leiden tot een kortzichtige politiek, waarin elke overeenkomst met producenten en fabrikanten uit den booze wordt geacht, omdat die al zeer gemakkelijk tot benadeeling van de cultuur en daarmee van de productie zou leiden. Indien de betrokkenen van zoo'n overeenkomst misbruik maken, is ingrijpen van de Regeering of toezicht van den Volkenbond veroorloofd en wenschelijk, maar eerder niet.

Het tantièmestelsel heeft bij *'s Lands caoutchoucbedrijf* in alle opzichten goed gewerkt. Het personeel werkt op die manier niet alleen uit gezond eigenbelang mee in den tegenwoordigen goeden rubbertijd, maar tevens is dat in de achter ons liggende crisisjaren het geval geweest. Daardoor kon in die jaren de kostprijs worden gedrukt, iets, waarvan men thans de goede vruchten plukt. Ook de vrijheid, die de administrateurs genieten, heeft veel bijgedragen tot een soepelen gang van zaken. De vermoedelijke uitkomsten over 1925 zijn: inkomsten *f* 7.900.000, uitgaven *f* 3 millioen, zoodat het *batig saldo* rond *f* 5 millioen bedraagt. Na aftrek van kapitaalsuitgave (nieuwe gebouwen, nieuwe aanplant), rente (6 pCt.) en tantièmes komt men op *f* 4 millioen (in 1924: *f* 2.093.366). Voor 1926 kan het batig saldo gesteld worden op ruim *f* 6 millioen. *(De Loc.* 21 Jan.)

De radio-omroep. Luchtvaart.

De vraag van den radiofonischen omroep is in Indië een belangrijke stap verder gekomen; de beginselen der Regeering wat betreft concessieverleening aan belanghebbenden, die thans met het hoofd van de P. T. T. onderhandelen, zijn bekend gemaakt. Aan de amateur-ontvangers wordt aangezegd hun toestellen te doen registreeren. Een gering bedrag aan vast recht zal verschuldigd zijn. Het ligt niet op den weg der Regeering zelf den radiofonischen omroep ter hand te nemen, doch de Regeering wenscht zich het recht daartoe voor te behouden. De Regeering is echter bereid aan een of meer gegadigden vergunning te verleenen voor den aanleg en het gebruik van een radiofonisch omroepstation, mits de geheele archipel daardoor wordt bestreken. Vergunning voor de oprichting van ontvanginstallaties zou alleen onder bepaalde voorwaarden worden verleend, teneinde het omroepbedrijf financieel mogelijk te maken. Het is niet mogelijk aan den vergunninghouder het uitsluitend recht van verkoop der toestellen te verleenen, omdat de Regeering niet in staat is waarborgen te verschaffen voor de handhaving van een zoodanig monopolie. De houder van de omroepvergunning is den lande een nader te bepalen vergoeding schuldig voor te derven inkomsten. *(Bat. Nwsbl.* 21 Jan. en *De Loc.* 23 Jan.)

De commissie voor den *luchtverkeersdienst* heeft — naar *De Loc.* dd. 22 Jan. verneemt — op 13 Jan. een schrijven gericht tot de Indische Regeering, dat doorgezonden werd aan den Min. v. Koloniën. Hierdoor beschikt de Regeering dus ook in Indië over het advies: *dat de tijd voor de civiele luchtvaart aangebroken is.* De beslissing der Regeering zal binnenkort genomen worden. De commissie houdt in haar schrijven dan ook rekening met het feit van die aanstaande beslissing der Regeering over de instelling van het burgerlijk luchtverkeer in Ned.-Indië. En zij wijst nog op een zeer belangrijke andere omstandigheid. De Britsche verbinding Egypte—Voor-Indië zal in 1926 gereed zijn. Die luchtverbinding wordt doorgetrokken naar *Calcutta, Rangoon* en *Singapore.* De volgende schakel zal zijn *Singapore—Port Darwin.* Die schakel in het lu[chtverkeer] tusschen drie werelddeelen loopt dus [over] Ned.-Indië. Volkomen terecht adviseert de comm[issie] de Regeering, dat men met het ontwerp van [de] Britsche wereldlijn ernstig rekening moet houden[;] Ned.-Indië niet tijdig gereed met eigen luchtlij[nen] welke als onderdeel dezer verbinding kunnen die[nen,] dan wordt zij óf buiten Ned.-Indië om gelegd, ó[f er] komt in Ned.-Indië een Britsche lijn! De Ned.-Ind. [Re]geering heeft thans een besluit genomen over landi[ngs]terreinen buiten Java. Dit gereedmaken van g[...] terreinen is inderdaad een eerste stap. Goede v[lieg]velden zijn allereerst noodig. Dat men daarbij reke[ning] houdt met de Britsche plannen en met Indië's toek[om]stige positie in het internationaal luchtverkeer is [ver]heugend. Moge dit de inleiding zijn voor een be[slis]sing van wijder strekking — het verleenen van s[...] en medewerking voor de instelling van een luch[t...] op Java.

Triomf der irrigatiewerken. Pandhuiswinst.

In verband met de onheilspellende berichten [uit] Midden- en Oost-Java, betreffende een noodtoes[tand] wegens de *overmatig groote droogte,* kan de *Java-[Bode]* (20 Jan.) mededeelen, dat in West-Java daarvoor [niet] gevreesd behoeft te worden. Het intergewestelijk [ver]keer zorgt voor de voorziening in de behoefte van [de] geteisterde streken door de nabije landen, waa[r de] padioogst tamelijk geslaagd is. Nu de groote, tient[allen] van millioenen kostende *Tjioedjoeng-werken* in de[n] Noord-Bantam het zoo noodige water ook in de [wa]terarme streken leiden, krijgen wij te zien, dat [zelfs] bij een zoo lang durende droogte-periode, *de padi-[oogst] bevredigend kan worden genoemd* en de afschri[...] van het vorig jaar zeer verre beneden de vorige c[...] blijft. Moge dit voorbeeld, onder den verschen in[druk] van 't geen thans in Oost-Java te geschieden staa[t, de] Regeering er toe brengen om voort te gaan op [den] reeds ingeslagen weg om nieuwe irrigatiewerk[en te] ondernemen. De daarvoor op de begrooting uit te [trek]ken bedragen, zullen ten volle hun rente opbre[ngen.]

De *Java-Bode* (20 Jan.) wees kortgeleden op [het] voortreffelijke werk van den *Pandhuisdienst,* d[...] alle bescheidenheid door dien dienst geleverd is[,] in het belang van de bevolking. *„Mataram"* neem[t] thema thans over en vestigt terecht de aandacht o[p de] prestaties van het personeel. *f* 13 millioen wins[t in] 1925. Een getal om van te duizelen. En het ka[n] reeds worden voorspeld dat de winst in 1926 min[stens] even groot zal zijn. Dat deze enorme baten te d[anken] zijn aan het harde zwoegen van het gansche p[erso]neel behoeft zeker geen nader betoog. Het *„Soer.* [...] wijst op de geweldige toeneming van pandhuis-[...] op sommige plaatsen op Java, o.a. in het Lamo[ngan]sche, waar *de dreigende voedselschaarschte* een [...] noodtoestand geschapen heeft. De Pandhuisdien[st —] zoo besluit de *J. B.* — gaat haar *25-jarig jubileum* v[ieren] in een tijdperk dat méér dan ooit bewijst hoe [voor]treffelijk werk hij bewijst. Het zal een rustig jub[ileum] zijn. Onder de gegeven omstandigheden zou een w[inst]uitdeeling aan het personeel min of meer pijnlijk [zijn] voor het gevoelen van hen, die daaraan de ged[achte] verbonden aan het leed, dat momenteel geleden w[ordt] en waaruit de dienst stellig hooge baten trekke[n,] ondanks de personeels-uitbreiding, die autom[atisch] annex zal zijn aan de grootere eischen, die g[esteld] worden door den noodtoestand.

Het *Bat. Nwsbl.* (20 Jan.) bevat een betoog [van] *B. v. B.* over *Woeker en Crediet.* Om de credietver[strek]king *(pandhuisdienst en credietwezen)* ten be[hoeve] der Inl. maatschappij zoo groot mogelijk econo[misch] nut te doen afwerpen, zal het noodig zijn alle i[nstel]lingen, die er zich mede bezig houden, onder [een] centrale leiding te brengen. Wie zal de kat de bel [aan]binden? — vraagt schr. —. Onder de ambtenaren [van] beide diensten vindt de idee zeer grooten aanha[ng.]

Indië: vreemd land. Indië: Nederland.

Het lijkt *De Sumatra Post* noodzakelijk, dat tus[schen] de Indische en Nederlandsche Regeering overleg [wordt] gepleegd, ten einde door een commissie te doe[n na]gaan ten aanzien van welke punten onzekerhei[d be]staat van het recht van Nederlanderschap en h[oe de] *rechtszekerheid van Hollanders, die in Indië verb[lijven,]* daar trouwen, acten doen registreeren, overee[nkom]sten officieel laten vastleggen enz., *kan worden g[e]borgd.* Op het oogenblik is het een zeer verward[e toe]stand.

De Sumatra Post van 26 Jan. noemt *de overeen[komst] tusschen de Hollandsche en Indische belastingad[...]*

aties onbillijk. Deze laatste treedt als een soort van man met de roode pet" op voor de Nederl. administratie, en zelfs wanneer de aanslag van de Nederlandsche belasting opvallend onbillijk is, ja, zelfs geheel utief, en men kan dit met de stukken in de hand aantoonen, blijft de Indische belastingadministratie onbewogen en zegt: „we kunnen er hier in Indië niets aan doen. U betaalt maar, u stuurt een doleantie naar Holland en u wacht maar af. Indien u niet betaalt, dan sturen we u den deurwaarder." De *S. P.* betwijfelt zelfs de rechtmatigheid.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Ned.-Ind. oliën en vetten als handelsproduct.

In de „Perniagaän" van 29 Augustus 1925, wordt door een medewerker van dat nieuwsblad, aan de hand van een Nederlandsch verslag, gewezen op het feit, dat, volgens berekening, door één Nederlander jaarlijks gemiddeld 24 kilogram vet wordt gebruikt, zoomede dat voor Europa jaarlijks 10.000 millioen kilogram van dat artikel noodig is.

Aangezien Europa die belangrijke hoeveelheid niet kan voortbrengen, is het, noodgedwongen, op den invoer van andere landen aangewezen en wel meer in het bijzonder op de tropische streken, waaronder Ned.-Indië wel een van de voornaamste plaatsen inneemt.

De klapperolie treedt daarbij op den voorgrond, waarvan de uitvoer in het jaar 1914 eene waarde vertegenwoordigde van *f* 62.500.000.—.

Als uitvoerartikel komt het na de suiker en de tabak op de uitvoer... en voor.

De klappercultuur met de daaraan verbonden behandeling der vruchten, nam vanaf het jaar 1850, tijdens het bestuur van den Gouverneur-Generaal Rochussen, een grooten omvang aan, uit welken tijd, in de Inlandsche samenleving, nog in sommige streken het gebruik is overgebleven, dat een jong echtpaar, bij de sluiting van een huwelijk door den geestelijke, een klappernoot moet medebrengen.

Na de voltrekking van het huwelijk werd de klappernoot geplant en was zij het eigendom van het echtpaar, en aangezien het aantal gesloten huwelijken jaarlijks in de duizenden beliep, had eene groote vermeerdering van het aantal klapperboomen daarvan het gevolg kunnen zijn.

Doch, in de praktijk was de gang van zaken wel eens anders en kwam de klappervrucht òf in het huis van den geestelijke terecht òfwel men liet de noot uit onverschilligheid maar op den grond liggen.

Het aantal aanwezige Klapperboomen op Java en Madura wordt geschat op ongeveer 64 millioen, waarvan 600.000 op ondernemingen.

Op de buitenbezittingen rekent men 4.4 millioen, waarvan 1.800.000 op ondernemingen.

Het aantal boomen, dat geen vruchten draagt, wordt respectievelijk geschat op 26½ en 21 millioen.

De uitvoer van copra op eenigszins groote schaal is begonnen door een Europeesch handelaar te Gorontalo (Noord-Celebes) in het jaar 1873 en nam sedert het jaar 1888 een grooten omvang aan.

Oorspronkelijk had het Javaansche product een goeden naam op de markt, doch, tengevolge van een onverschillige en minder zorgvuldige behandeling, werd de hoedanigheid zóódanig minderwaardig, dat Duitschland van den inkoop afzag.

Bovendien leverden Ceylon en de Philippijnen, tengevolge van betere bereiding, een product op dat meer voldeed aan de eischen, die daaraan werden gesteld.

Op Java heeft men reeds begrepen, dat, om te kunnen mededingen, de bevolking moet worden gewezen op het groote materieele voordeel dat voor haar in de klappercultuur en in den coprahandel is gelegen en heeft men in verband daarmede te Taringen en te ...es (Bantam-West-Java) 2 vereenigingen opgericht, welke ten doel hebben den coprahandel te bevorderen.

De eerste moderne klapperoliefabriek, begon nu een ...al paren geleden, te Pontianak (Westerafdeeling van Borneo) te werken, terwijl de fabriekmatige copra-bereiding op Java eerst in het jaar 1912 een aanzienlijken omvang aannam.

Tengevolge van die kunstmatige oliebereiding is de copraproductie van de thans nog op Java werkende coprafabrieken echter zóódanig achteruitgegaan dat de uitvoer van dat artikel, die in het jaar 1908, 108.000 ton bedroeg, tot 4000 ton in het jaar 1918 is gedaald.

De uitvoer van copra van de buitenbezittingen daalde van 172000 ton in het jaar 1911 tot 67000 ton in 1918.

De copra werd hoofdzakelijk te Singapore op de markt gebracht, doch daarin kwam sedert het jaar 1915 zóódanige verandering, dat men het artikel direct naar Europa en in het jaar 1917 direct naar de Vereenigde Staten van Noord-Amerika verscheepte.

De klapperolieproductie daarentegen steeg sedert het jaar 1912 van 105.000 liter tot 27.727.000 liter.

Van 1 ton copra kan 635 liter onzuivere en 590 zuivere olie worden bereid.

De onzuivere olie dient hoofdzakelijk voor de bereiding van zeep.

In kwaliteit volgt de olie, die uit de katjang (peulgewas) wordt verkregen, op de klapperolie.

De aanplant, waarvoor de gronden op Java en Madura zeer geschikt zijn, slaagt evenwel in Oost-Java het best.

Vóór het jaar 1908 hadden vele inlanders kleine fabrieken voor de bereiding van katjangolie, doch, sedert ook dit artikel naar Europa wordt verscheept, is dat aantal fabrieken geleidelijk verminderd.

De olie uit de pitten van de vruchten van den kapokboom verkregen, blijft nog een speciaal Ned.-Indisch product.

De gronden, vooral die op Java, blijken daarvoor bijzonder geschikt te zijn.

Op de Pamanoekan- en Tjiasemlanden breidt de kapokcultuur zich zeer uit en verstrekt men daarvoor kosteloos raad aan de bevolking.

Voor de opbrengst daarvan, die door het beheer der landen wordt opgekocht, wordt een behoorlijke prijs betaald.

Behalve de genoemde olieleverende plantensoorten, wordt ook nog olie verkregen uit de djarak, widjen, kajoepoeti en andere aanplantingen, doch dat artikel is voor de wereldmarkt van minder belang.

Wanneer men in aanmerking neemt dat olie en vetten voor de bereiding van levensmiddelen, zepen, enz. meer en meer noodzakelijk zijn voor de zich ontwikkelende menschelijke samenleving, dan mag men wel als vaststaand aannemen, dat de verwerking dier grondstoffen eene groote toekomst tegemoet gaat.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een en ander over den christelijken godsdienst in Ned.-Indië.

III.

Die verdraagzaamheid bestaat evenwel niet overal.

Integendeel, op andere plaatsen kan men dikwijls een hartstochtelijk fanatisme waarnemen, zoodra het blijkt dat de Christen-Chineezen zich laten voorstaan op hunnen godsdienst en dezen reiner achten dan den Chineeschen godsdienst.

Bij vele niet-Christen-Chineezen wordt dientengevolge antipathie opgewekt tegen de Christen groep, die toeneemt, wanneer door haar wordt gezegd dat de niet-Christen na zijn dood wordt gestraft en in de hel terecht komt.

De schrijver beschouwt zulk eene bewering als een schrikaanjagend praatje, niet alleen omdat de Christen Chinees evenmin als de niet-Christen veel afweet van hetgeen na den dood met de menschenziel gebeuren zal, doch ook omdat de Christelijke leer het Opperwezen als een rechtvaardig God voorstelt.

Het is, zijns inziens, niet aan te nemen dat voor den Christen-Chinees, die geen haar van den niet-Christen-Chinees verschilt, het verblijf in den Hemel zou zijn weggelegd, alleen omdat men verschilt in godsdienstige opvattingen.

Te Soekaboemi bestaat eene eenigszins sterke Christenvereeniging, die de beschikking heeft over eene onderneming, waarop alleen Christelijke werkkrachten worden aangenomen.

Voor de werkzoekenden onder de bevolking uit den omtrek is dit laatste eene aanleiding om tot het Christendom over te gaan.

Zij gaan dan elken Zondag ter kerke, doch of zij van de daarin gepredikte leerstellingen veel begrijpen is twijfelachtig.

De Inlandsche godsdienstleeraren van de onderneming, die afhankelijk zijn van de predikanten, spreken in de samenkomsten volgens de van dezen ontvangen instructies en geven ook wel eens uiting aan hunne meening, dat zij niet altijd met de Christelijke geloofsleer accoord gaan.

In tegenwoordigheid dier predikanten blijven zij evenwel altijd even vroom.

Niettegenstaande den ijver, welke de predikanten

ontplooien in het belang van de verspreiding der Christelijke geloofsleer, zoo zijn de uitkomsten dier bemoeiingen toch niet evenredig aan de moeite, welke men zich geeft en wel hoofdzakelijk omdat tweedracht ontstaat tusschen Christenen en niet-Christenen.

Voor den fanatieken propagandist Tan Tek Lim was dit niet alleen de reden dat hij zijne taak neerlegde, doch ook omdat hij door ervaring de overtuiging had gekregen, dat zijn geld en zijn ijver niet tot goede resultaten leidden.

Ook was het hem opgevallen dat de godsdienstleiders in hunne voordrachten zoo weinig beteekenis hechten aan het bezit van geld, doch zelf in fraai ingerichte huizen te Bandoeng wonen.

De schrijver heeft bovenvermelde voorstelling van zaken ook al gegeven met de bedoeling om Inlanders en Chineezen, die hun eigen godsdienst wenschen hoog te houden, te laten zien en zelf te beoordeelen, welke regelingen der Christelijke vereenigingen in aanmerking kunnen komen voor navolging.

Ook kunnen de Chineezen in het bijzonder daaruit leeren op welke wijze de Christelijke vereenigingen de belangstelling der leden van hun volksgroep voor den Christelijken godsdienst weten op te wekken.

De bestaande Chineesche vereeniging „Keng Khauw Hwee" kan het peil, waarop zij staat, verhoogen door de oprichting van scholen, ziekenhuizen, kindergestichten, zooals te Soekaboemi en te Magelang bestaan en door denzelfden ijver te doen blijken als die van de propagandisten voor het Christelijk Evangelie, die nooit moede zijn zich daarvoor in te spannen.

Tijdens de Oost-Indische Compagnie was het Protestantisme de godsdienst van den Staat en men kan dientengevolge thans nog vele overblijfselen waarnemen van het werk der Christenen uit dien tijd, evengoed als van de Hindoes, die vóór den tijd, dat de Nederlanders in Ned.-Indië kwamen, de resultaten van hun arbeid hebben achtergelaten.

De Compagniesdienaren, die naar de hoogste functies streefden, moesten het Protestantsch geloof hebben aanvaard.

De destijds te Batavia opgerichte kerk, thans nog bekend als de Portugeesche kerk, bestaat nog en wordt ook nog gebruikt.

Eenmaal 's jaars heeft daarin eene samenkomst plaats, waarbij ook wel toonaangevende personen tegenwoordig zijn.

Men kan in het gebouw een aantal antiquiteiten aantreffen, waaronder een piano, die wordt bespeeld.

Het gehoor zit op de in rijen geplaatste stoelen, waarop iedereen kan plaats nemen, evenals in de Willemskerk, te Weltevreden.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Een leverancier van Orang Pendek's!

De Java-Post, welk weekblad de mededeelingen omtrent het al- of niet bestaan der orang pendek steeds belachelijk heeft gevonden en dat duchtig spotte met de daarnaar ingestelde onderzoekingen, bevat thans (d.w.z. in het Nr. van 15 Jan. j.l.) het navolgende koren-op-zijn-molen-bericht:

„Men kent de groote verwachtingen omtrent den zgn. „orang pendek". Als men hem maar eens kon te pakken krijgen! Een uitkomst voor de wetenschap! Allerlei dwaze beweringen gingen rond. O.a. in 't laatste telegram, dat de beet van dien orang pendek „noch van een mensch, noch van een dier was". En dat alles scheen men heel onnoozel maar te slikken...

Edoch, aan allen humbug komt meestal een einde. Ook aan dezen. 't Nieuws ontving dezer dagen een schrijven van den heer Vloeibergh, jager in de Palembangsche bovenlanden, waarin deze aanbiedt „orang pendeks" te leveren. Bijna nooit gezien door Europeanen zelfs nimmer of nooit, luidde het vroeger. En nu bericht deze jager, dat hij ze verscheiden malen zelfs op vrij korten afstand heeft gezien, maar zich niet de moeite getroostte er een neer te leggen, daar hij kostbaarder buit als badaks (neushoorns) en olifanten verkoos.

En daarvoor hebben nu B.B.-ers en militairen dagen lang zich in den rimboe afgesloofd! Op praatjes van eenvoudige inlanders! Ja, als men maar zonder meer al te goedgeloovig gaat aannemen wat dessa-menschen gelieven te verhalen, dan kan men nog mallere gevallen beleven. Wetenschap is heel mooi, maar numero één is en blijft toch: gebruik eerst je gezond verstand."

De staatkundige ontwikkeling van Indië.

In de „Maatschappij" vervolgt mr. dr. H. H. A. v. Gybland Oosterhoff zijn beschouwing over de sta[atkundige] kundige ontwikkeling van Ned.-Indië. Hij verzet z[ich] tegen de „verleidende studeerkamer-theorieën", dat geen onderscheid meer is tusschen rassen en volke[n] en tegen de propaganda op een basis van dergelijk werkelijk, anti-historisch, revolutionnair beginsel een staatkunde, waarbij aan tropische volkeren in paar tientallen jaren een hun vreemde, politieke o[nt]wikkelings-phase wordt opgelegd, die de volkeren Europa zich eerst na eeuwenlangen strijd, tegen o[ver]heerschers en eigen natuurdriften hebben verworven.

Verwezenlijking van deze theorieën zou verderf br[en]gen èn aan Nederland, dat een zijner economische ho[ofd]pijlers zou zien ineenstorten, doch nog in meerdere m[ate] aan Indië zelf. Want het Nederlandsche gezag is v[oor] Indië absolute voorwaarde. Zou dit ondermijnd word[en] dan zou Indië ten prooi vallen aan inwendige revolu[tie] en onderlingen strijd. Of — en dit is waarschijnlijker een andere vreemde mogenheid zou de plaats innen van Nederland, een mogendheid, die niet door hi[sto]rische banden van drie eeuwen lang met Indië verbon[den] zou zijn en in dit gebied wellicht louter een exploita[tie]terrein zou zoeken. — *(Vaderl.)*.

Een stukje uit onzen strijd om het bestaan.

In het Febr.-Nr. van „Indonesia Merdeka", het org[aan] dat zich o.m. tot taak heeft gesteld een afwijzende h[ou]ding aan te nemen tegenover al wat blank is, bevat der bovengenoemd opschrift het eerste gedeelte e[ener] belangwekkende beschouwing over de jongste ontw[ik]keling van het economisch leven der Indonesiërs in streken, waar de bevolkingsrubbercultuur zulk groote uitbreiding heeft gekregen.

De schr., hierop wijzende, zegt dat de ontstane w[el]vaart de wangunst en de onrust heeft gewekt van „d[e] nen, die tot dusverre gewend zijn ons volk uit te bu[iten] en ons graag in armoede zien wegkwijnen."

Op al hetgeen over deze aangelegenheid reeds Europeesche zijde is geschreven en nog geschreven worden, vormt deze van Indonesisch standpunt beke[ken] bijdrage eene aanvulling, waarmede de kennisma[king] ten zeerste aanbevolen wordt aan hen die niet ges[teld] zijn op eenzijdige voorlichting.

De Indische Mercuur.

No. 8 (24 Febr.). Suikerfabricage in Britsch-In[dië] door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Overzicht van arbeid van den Indischen Volksraad (vervolg), door Ch G. J. van der Mandere. — In- en uitvoer van J[ava] en Madoera door particulieren. — Kultuurberichten. Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en slagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. De afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut g[eeft] een uitgebreide opgave van recente literatuur over zgn. groote cultures, behalve rubber.

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud van jaarg. 15 No. 2. In Memoriam H. G. C[...] de la Parra, door B. J. Suermondt. — De Inaugur[eele] rede van Prof. Dr. C. Gerretson, door H. J. van Moo[k]. De Indonesiër met zijn rubber, door Dr. R. Broersm[a]. De „Tangerang-zaak", door M. B. van der Jagt. — O[ver]zicht van de bepalingen der Indische Vennootschap[sbe]lasting, door J. E. Bijlo. — België als koloniale mog[end]heid, door A. Mühlenfeld. — De beteekenis van „Soe[...] door M. A. Bouman. — Bestuursbeleid in de Buite[n]westen, door J. F. Later. — Kroniek. — Literatuur.

West-Indië in de Verslagen omtrent 's Rijks oud[e] Archieven.

In het eerste deel der dezer dagen (bij de Landsd[ruk]kerij te 's-Gravenhage) in druk verschenen Versl[ag] omtrent s' Rijks oude Archieven zijn eenige bijlagen genomen welke hen die belangstellen in de geschied[enis] der West-Indische eilanden, wel zullen interesseeren.

Deze bijlagen (VII en VIII) bevatten een inven[taris] der archieven van de eilanden Sint Eustatius, Sint [Maar]tin en Saba tot het jaar 1828, voorafgegaan door inleiding van Mr. R. Bijlsma, benevens eene aanvu[lling] der stukken over Curaçao en onderhoorige eil[anden] Bonaire en Aruba, welke te voren door denzelfde[n] den beschreven in het Verslag over 1920.

De Indische Loods.

Uit den inhoud van No. 53 (16 Jan. '26). Het k[...] der zaakwaarnemers en wie het moeten indammen, Mr. K. Denijs. — Als het kindje binnenkomt. Onze e[...] Provincie. — Overbodig defensie-geschrijf? door Boerstra, kapitein van den Generalen Staf. — Pio[nier]werk in Zuid-Sumatra (met ill.).

De Indische Post.

In de rubriek „Onze Meening" van het 16 Ja[n.]

wordt warme instemming betuigd met de benoeming van den heer O. Goedhart tot gouverneur van Atjeh. — Minder goed is het blad te spreken over aan het licht gekomen koelie-mishandelingen en dringt daarom aan op uitbreiding der Arbeids-Inspectie. — Overigens komt voor vermelding in deze rubriek alleen nog in aanmerking een bijdrage van M. A. J. Kelling, waarin de nadruk gelegd wordt op de belangrijke taak welke het Indische Centraal Kantoor voor de Statistiek vervult. In vroegere jaren, toen er nog geen „economische survey" bestond, bemerkte men het voedselgebrek en andere maatschappelijke rampen doorgaans pas wanneer het te laat was, d.i. als de nood zoo duidelijk waarneembaar werd, dat ingrijpen van hooger hand meestal niet meer hielp. Schr. toont aan dat zulks thans niet meer voorkomt en betitelt dan ook het zooeven genoemde Kantoor zeer toepasselijk het „Onze economische barometer. Een hoogst nuttige instelling".

De Java-Post.

In het Nr. van 15 Jan. wijdt Pr. L. van Rijckevorsel een groote piëteit getuigende woorden aan de nagedachtenis van den op 9 Jan. jl. te Semarang overleden en te Moentilan begraven Pater Franciscus van Lith. — In hetzelfde Nr. bijzonderheden over het R.K. Meisjesinternaat te Medan, naar aanleiding der opening op 4 Jan. j.l.

Annalen van het Missiehuis te Tilburg.

Pr. H. Kroonen schrijft in het Maart-Nr. een geïllustreerd artikel „Schooltuinen op Celebes", in het leven geroepen om uit de geldelijke opbrengst de bevolking in de gelegenheid te stellen het noodige schoolgeld bijeen te brengen, hetwelk de Regeering besloten heeft van haar te heffen. Blijkbaar moeten de menschen zich voor het aanleggen dier tuinen heel wat inspanning getroosten! „In menig dorp moest eerst een echt oerwoud met eeuwenoude boomen van verschillende meters omtrek in 'n tuin worden herschapen; onder de gloeiende zon moesten die boomen omgehakt en al het hout opgestookt en dan de grond omgewerkt worden. Ook liggen de tuinen zoo maar niet aan huis. Hier in Woloan (Minahassa) moeten de lieden eerst een anderhalf uur loopen, dan nog drie kwartier door een echt wild bosch."

Indisch Tijdschrift voor het Recht.

Behalve de gewone rubriek „Jurisprudentie", waarvan het niet mogelijk is den inhoud te vermelden door de groote verscheidenheid, bevat afl. 11—12 van deel 122 (Jaarg. 1925), o.m. de volgende bijdragen: Voorrang bij Credietverband, door Prof. Mr. J. van Kan. — De werkkring der Provincie, door Mr. J. Riphagen. — Interpretatie van Stsbl. 1917: 129 jo. 1924: 557, door Mr. M. H. Eijken. — De strafrechtelijke behandeling van psychopathische delinquenten, door Mr. I. Cassutto. — Artikel 412 Wetboek van Strafrecht, door Mr. Jeekel.

Deel 123 (1926), afl. 1. Mr. J. H. Abendanon. In memoriam, door Mr. A. C. H. Graafland. — Een nieuwe leer en een oud adagium, door Mr. H. van Wageningen. — Termijnhandel, door Th. Ligthart. — Indonesische Pandverpanding, door Soebroto, besproken door Mr. B. ter Haar. — Summiere procedure bij de Landraden, door Raden Pawitro Hadinoto.

Kon. Magn. en Meteorol. Observatorium.

Als uitgaven van het Kon. Magnetisch en Meteorologisch Observatorium te Batavia zijn onlangs de volgende publicaties verschenen.

I. Regenwaarnemingen in Nederlandsch-Indië. 45e Jaargang 1923.

II. Verhandelingen No. 17. Diepteloodingen in den Indischen Archipel. Afl. 1. (Resultaten van een onderzoek ter zake in den Ind. Oceaan, ten Zuiden van Java en Bali, verricht door een viertal onderzeebooten en het moederschip Hr. Ms. Pelikaan).

III. Observations, published by Dr. C. Braak. Vol. XLIV, 1921. Containing meteorological and magnetical observations made in 1921.

Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek.

Nieuwe publicaties.

No. 26. Statistiek van de intergewestelijke handelsbeweging der Buitengewesten over het eerste halfjaar 1925. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

No. 27. Jaaroverzicht van den in- en uitvoer van Nederlandsch-Indië gedurende het jaar 1924. Deel II b. Buitengewesten. (Weltevreden, G. Kolff en Co.).

No. 28. Jaaroverzicht van den in- en uitvoer van Nederlandsch-Indië gedurende 1924. Deel I (bevattende vijfjaarlijksche overzichten). (Weltevreden, G. Kolff en Co.).

No. 29—30. Meerjarige overzichten van den in- en uitvoer van Nederlandsch-Indië. Deel II en III.

No. 31. Kosten van levensonderhoud der Inlandsche bevolking op Java en Madoera 1920—24. (Weltevreden, Landsdrukkerij, Januari 1926).

Korte Berichten voor Landbouw enz.

Het Nr. van 22 Jan. der Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel bevat het slot van het overzicht betreffende den uitvoer van kleine producten uit de Buitengewesten gedurende de jaren 1922, '23 en '24. — Verder o.m. een beredeneerd overzicht van de met rubber beplante uitgestrektheden in Ned.-Indië gedurende 1924. — Een der Bijvoegsels geeft mededeelingen omtrent prijzen en indexcijfers van Ned.-Indië.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 2 (15 Jan. '26). Het plukken en verzenden van Chrysantemums, door A. Musset (met ill.). — Abnormaliteiten bij koffie, cacao en kapok (met ill.), door J. C. van der Meer Mohr. — Nederland en Indië ten opzichte van den eigen plantenschat, door A. J. van Laren. — Suiker geen oorzaak van ziekten, door A. W. Mc.Leann. — Over „kahèbosan" bij de aardappelcultuur, door P. van der Goot. — Bestrijding van veldratten(door W. C. van Heurn.

Archief voor de Koffiecultuur in N.-I.

No. 4 van deel I (Jan. '26) bevat o.a. 25 jaar Robustacultuur. Een cultuurjubileum. Lezing gehouden op de Alg. Verg. van het Proefstation Malang op 12 Sept. '25, door Dr. W. Bally. — De droogte en de cultures, in het bijzonder de koffiecultuur, door Dr. A. J. Ultée. — Koffiecultuur in Kenya. — Koffie in Uganda. — De cultuur van Robustakoffie door de bevolking in Palembang.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Deel XIX, afl. 1 (Jan. '26). Oorspronkelijke bijdragen: Eenige getah- en rubbersoorten uit de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, door E. van der Laan en L. van Meurs. — Aantasting van Tectona grandis L.f. (djati) door Costicium salmonicolor B. et Br. (djamoer oepas), door T. Altona (met ill.). — Wild (gedierte), droogte en eenige hydrologische conclusies, door H. J. V. Sody. — Waarde van de Ned.-Indische bodemproductie (boschwezen), door F. W. Snepvangers. — Nogmaals het Proefstation voor het Boschwezen, door H. Oosterling.

Literatuur enz.: L. van Meurs en C. N. J. Delmaar, Lijst van de tot ult. 1924 in den dienstkring Zuider- en Oosterafd. van Borneo aangetroffen boomsoorten. — Boschbranden in Zuid-Soerabaja. — L. G. E. Kalshoven, Iets over het onderzoek van schadelijke bosch- en houtinsecten. — Enz.

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

Het Jan.-Nr. bevat o.m. een studie van Dr. O. de Vries, getiteld: Het soortelijk gewicht van Hevea-latex. V. Eenige verdere gegevens over latex van laag rubbergehalte en een soortelijk gewicht grooter dan dat van water.

* * *

Way back in Papua, by J. H. Holmes. With plates. (London, G. Allen and Unwin Ltd.).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1926, No. 4. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Schulden in de desa, door Rohrmann. (Blaadje voor het Volkscredietwezen. 15 Dec. '25).

Het Javaansch batikbedrijf en zijn jongste evoluties, door v. d. B. — Een Indische dominee (J. van Iperen) uit de 18e eeuw, door S. Kalff. (De Ind. Verlofganger, 26 Febr. '26).

Bij de installatie van den eersten Provincialen Raad, door J. J. G. E. Rückert. (Locale Belangen, 16 Jan. '26).

Ter herdenking. † Ir. M. IJpelaar (met portret), door Ir. R. A. van Sandick. (De Ingenieur, 27 Febr. '26).

Suriname.

Het persgesprek van den redacteur van „*De West*" met den heer J. F. E. Waller — rubberplanter in Sumatra, op bezoek in Suriname — betreffende een mogelijke herleving van de Heveacultuur in Suriname, waarover wij spraken in ons nummer van 11 Februari, heeft aanleiding gegeven tot een hoogst belangrijke polemiek in „*De West*", zoo degelijk en zaakkundig, als wij zelden in de Surinaamsche bladen tegenkomen. De heer Waller was, na een ingesteld onderzoek op de plantages waar nog iets van de vroegere Heveacultuur

was overgebleven, tot de overtuiging gekomen, „dat de rubbercultuur, mits oordeelkundig aangevat, goede kansen van slagen heeft in Suriname."

Sedert eenigen tijd vertoeft in Suriname de heer H. G. Brandon — souschef van de afdeeling Handel van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel te Buitenzorg, Java — wiens artikel *„Het Surinamevraagstuk"* in *„De West-Indische Gids"* van Februari 1925 onze lezers zich misschien nog herinneren. In een zeer goed gedocumenteerd artikel in *„De West"* van 19 Januari kwam de heer Brandon op tegen de conclusies van den heer Waller. Had deze de zaak van een cultuur-technisch oogpunt beschouwd, de heer Brandon zet de commercieel-economische zijde op den voorgrond, en komt tot een geheel andere conclusie dan de heer Waller.

......„Rubber is geworden een sleutelproduct, een „product van onmisbare behoefte voor de meest een-„voudige artikelen van dagelijksch gebruik en moet dien-„tengevolge noodzakelijkerwijze een goedkoop product „zijn. De bestaande „boom" in het product kan daarom „onmogelijk van langen duur zijn; daardoor wordt ge-„prikkeld eenerzijds tot het zoeken en vinden van mid-„delen tot zuiniger gebruik en anderzijds tot ongekende „uitbreiding van de rubbercultuur, speciaal in de ge-„bieden, waar deze cultuur reeds bestaat. Het gevolg „ligt voor de hand: een nieuwe en dan veel grootere „overproductie en ongekende prijsdaling, waarbij ten „slotte alleen in de streken, waar nog tegen die laag-„ste prijzen loonend te werken is, ondernemers het „hoofd boven water zullen kunnen houden en als blij-„vende producenten uit de crisis te voorschijn zullen „komen. Heeft Suriname nu eenigen schijn van kans „om tot die streken te behooren?"

De heer Brandon beantwoordt deze vraag beslist ontkennend en voert voor zijne meening zeer gewichtige argumenten aan.

In een aanvulling van zijn artikel schrijft de heer Brandon verder:

„Acht ik de kans voor een loonende „ondernemings" „rubberproductie hier in Suriname zeer twijfelachtig, „wellicht is met een vorm van exploitatie als de be-„volkingsrubbercultuur in Ned.-Indië iets te bereiken. „In de Boven Cottica, Perica en de Boven Commewijne „bijvoorbeeld zijn er nog vrij wat Creolen kleinland-„bouwers gevestigd op of nabij hooggelegen zandige „terreinen, waar de rubberboom wellicht goede groei-„voorwaarden zal vinden. Indien deze lieden de on-„nutte boschboomen op die terreinen vervangen door „een zeer extensieven aanplant van rubberboomen met „geselecteerd Oost-Indisch zaad, kan zich in die streek „een bevolkingsrubbercultuur ontwikkelen op gelijke „wijze als in Palembang, Djambi, Tapanoeli en de „Z. en O. Afdeeling van Borneo. Voor de Creolen-„klein-landbouwer schijnt het product bijzonder ge-„eigend, naar de eigenschappen die hem als landbouwer „worden toegeschreven. Bovendien zal het bedrijf niets „vreemds voor hem hebben daar het slechts een soort „verbeterd en vergemakkelijkt balatabedrijf is."

De heer Th. Waller, planter, de broeder van den anderen heer Waller, bestrijdt in *„De West"* van 29 Januari de beschouwingen van den heer Brandon. Op den loop der wereldprijzen kan men geen peil trekken. Onze ruimte laat niet toe het interessante betoog van den heer Waller hier te volgen. Het schijnt ons toe dat hij gelijk heeft dat niemand den prijzenloop van de rubber kan voorspellen. Een nieuwe uitvinding kan de behoefte aan rubber op eenmaal enorm doen stijgen. Juist terwijl wij dit schrijven krijgen wij ter lezing het *„Algemeen Landbouwweekblad voor Nederl.-Indië"* van 16 Januari, waarin een nieuw procédé (een Amerikaansche uitvinding) beschreven wordt, het aanbrengen langs electrischen weg van een rubberdek op metaal, hout en textielgoederen.

Het slot van des heeren Waller's artikel laten wij hier volgen:

......„Ten slotte mag ik uit de school klappen en „verklaren, dat de heer Kasteleyn, die heusch wel weet „wat er op de wereld te koop is en van het bestaan „van de millioenen boomen op Djambi eenige notie „heeft, bovendien tot in bizonderheden op de hoogte „is van arbeidstoestanden op Sumatra en in Suriname, „zeer veel voelt voor hervatting van de cultuur hier. „De heer Kasteleyn laat het niet bij mooie woorden, „maar hij is bereid uit persoonlijke middelen een be-„drag voor een proefaanplant beschikbaar te stellen, „wanneer blijkt dat er geen cultuur-technische bezwa-„ren zijn. De commercieel-economische zijde van de „zaak boezemt hem minder vrees in dan aan den heer „Brandon". —

De heer Brandon laat de beschouwingen van den heer Waller niet onbeantwoord. In een uitvoerig e zeer belangrijk artikel komt hij in *„De West"* va 2 Februari op de zaak terug en houdt zijn zienswij vol.

* * *

„De West" van 26 Januari schrijft: „De balataprodu tie van 1925 overtreft vrij belangrijk die van het ja te voren (735 ton tegen 555 ton in 1924)."

* * *

In hetzelfde nummer een beschrijving van de g schenken, die namens de Surinaamsche bevolking z len worden aangeboden aan H. M. de Koningin en d Prins, bij hun zilveren huwelijksfeest.

„Het geschenk voor de Koningin bestaat uit een go den waaierketting van zorgvuldig uitgekozen pepit ter lengte van 1.52 Meter, verpakt in een slangenhout doos, die op zichzelf een kunststuk is. Het motief v deze doos (kolibri's honing zuigende uit de bloem van de Stefanoot) is sober gehouden en geeft een i druk wat door doeltreffende kleurschakeering te b reiken is met de rijke verscheidenheid onzer houtso ten. Op het deksel is een gekroonde W. aangebrach waarvan elke parel ingelegd is. Op een lint van oran hout zijn de data aangebracht, 1901 — 2 Februari 1926. De voetjes, sleutel, slot en scharnieren zijn v Surinaamsch goud.

Het geschenk voor den Prins, eveneens vervat in e keurig bewerkte doos van slangenhout, bestaat uit e pressepapier, met grondvlak van massief Surinaams goud, waarop bevestigd een stuk kwarts, zichtba doorregen met goud (afkomstig van het placer der C des mines d'or).

Het derde geschenk voor het Koninklijk gezin niet het kostbaarste, maar misschien wel het aardi ste — bestaat uit een zestal gouden menuehouders, m het Surinaamsche wapen. Het heeft heel wat voeten de aarde gehad om dit te vervaardigen. De beeldhouw Mezas heeft eerst het model in hout uitgesneden, da na is het in lood gegoten, zoodat de goudsmid Abr hams een gietmodel had. De afwerking van dit kun werk door den heer Abrahams is heel mooi, terwijl afwerking der doozen wederom de reputatie verhoo van onzen bekenden schrijnwerker de Meer. De ka tonneering der doozen was toevertrouwd aan de e waarde soeurs, die eer van haar werk hebben."

* * *

Volgens een bericht uit Nickerie aan *„De Surinamer"* van 7 Januari krijgt Nickerie electrische verlichtin Men denkt in Juli gereed te komen met de installat Een particuliere onderneming, die getuigt van energ bij de bevolking van dit district.

* * *

In het nummer van 21 Januari een ander bericht Nickerie:

......„De Maatschappij Tropica heeft hare werkzaa heden weer uitgebreid. Een groot aantal arbeiders z Dinsdag naar de onderneming vertrokken; men spre van tachtig. Onder hen zijn ook eenige Javanen en Boschnegers. Naar wij vernemen bestaat het plan de menschen afzonderlijk te werk te stellen aan de K balebokreek en hen daar ook te laten wonen. Zou d gelukken, dan zullen er niet onwaarschijnlijk me dere Boschnegers zich daar gaan vestigen als ze merken, dat daar wat te verdienen is, en krijgen ook daar te zien wat voor de Corantijnrivier tot toe een onbekendheid was: Boschnegerdorpen."......

* * *

Een hoogst nuttig instituut te Paramaribo, de ho denvlechtschool van het Mariapatronaat, heeft ha 12½-jarig bestaan herdacht. *„De Surinamer"* van Januari schrijft daarover:

„Op 14 Juli 1913 werd de school geopend met 8 lee lingen in een klasse van een der Soeursscholen aan Gravenstraat. Een goed jaar later kon zij reeds verh zen naar een open lokaaltje achter in den tuin d Eerw. Soeurs"......

De school is thans gevestigd in een kapitaal gebou aan de Mgr. Wulfinghstraat en telt thans 166 leerli gen, welk cijfer spoedig stijgen zal.

In den aanvang was de directie voor het benoodig stroo op Curaçao aangewezen. Dit is reeds enkele ja niet meer het geval. Zij beschikt thans over een ei aanplant van ruim 3 H.A.

Het stroo wordt bereid uit de nog niet opengeg bladeren („tongen") van de Carludovica Palmata. de afgeloopen periode zijn in totaal 394.200 tongen

bruikt, waarvan 310.000 zelf bereid. Van het verbruikte stroo werden tot 31 December 1925 voor verkoop vervaardigd 26.322 hoeden, waarvan er werden afgezet 23.480, zoodat de voorraad op 1 Januari 1926 bedroeg 2842 hoeden.

De hoeden worden, na afwerking, door de school gekocht, zoodat de vlechtsters geen risico dragen en niet op koopers behoeven te wachten. Dit opkoopen is mogelijk geweest, doordien de inrichting werkt met een renteloos voorschot van ƒ 10.000.—, door de R. K. Missie verstrekt.

In het afgeloopen jaar bedroegen de uitgekeerde arbeidsloonen bijna ƒ 12.000.—. Vanaf 1917 is er aan arbeidsloon uitgekeerd de som van rond ƒ 90.000.—.

Onze beste wenschen voor deze nuttige inrichting, die meer en meer een uitkomst zal wezen voor de vrouwelijke jeugd, nu door de onderwijs-versobering het vraagstuk „wat te doen met de schoolvrije jeugd" meer op den voorgrond is getreden.

* * *

Blijkens van het departement van koloniën ontvangen mededeeling zullen de namen, c.q. de beroepen of betrekkingen en de adressen van de van landswege voor den burgerlijken en militairen dienst in Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao bestemde personen (ambtenaren en officieren), zoomede van de met verlof en pensioen in Europa aangekomen Nederlandsch-Indische, Surinaamsche en Curaçaosche ambtenaren, officieren en onderluitenants, vanwege genoemd departement voortaan uitsluitend in de Nederlandsche Staatscourant worden bekend gemaakt.

* * *

De postzegels van 22½ en 32½ cent zijn in Suriname uit het verkeer getrokken.

Curaçao.

De protestantsche kerk op Bonaire.

In de notulen van den Kolonialen Raad van 18 Jan. l.l. vindt men vermeld als ingekomen een „gouvernements-depêche" van 23 Dec. 1925 van den volgenden inhoud:

„Ik heb de eer het volgende ter kennis van Uwen Raad te brengen.

Eind September van dit jaar ontving ik van den Godsdienstleeraar bij de Protestantsche Gemeente op Bonaire een schrijven, waarbij mij de volgende mededeelingen werden gedaan, t.w.:

— dat de Protestantsche gemeente op dat eiland in de laatste jaren sterk is achteruit gegaan en dat er aldaar nog slechts 25 protestanten wonen;

— dat er op niet meer dan 8 à negen kerkgangers kan worden gerekend;

— dat er thans geen kinderen zijn, die voor godsdienstonderwijs in aanmerking komen;

— dat de Kerkeraad niet voltallig is en niet kan worden aangevuld;

— dat verbetering van dezen voor den voorganger onhoudbaren toestand niet waarschijnlijk is, maar dat integendeel te verwachten is, dat het aantal Protestanten op genoemd eiland nog meer zal afnemen.

De heer Foppema deelde verder mede, dat hij het ...elijk achtte, dat het Bestuur de vraag zoude overwegen of de betrekking van Voorganger bij genoemde gemeente onder zulke omstandigheden langer gehandhaafd zoude mogen worden en gaf zijn wensch te kennen, om, indien tot opheffing van bedoelde betrekking mocht worden besloten, in het genot van wachtgeld te worden gesteld."

De gouverneur voegt hieraan toe, dat ook bij den gezaghebber van Bonaire opheffing van de betrekking van Voorganger bij deze gemeente, in verband met den achteruitgang van het ledenaantal der gemeente, dikwijls een punt van overweging heeft uitgemaakt, en dat deze van meening is, dat thans het tijdstip is aangebroken om daartoe over te gaan. De gouverneur heeft aan den Minister van Koloniën gevraagd, welke beslissing naar diens oordeel behoorde genomen te worden, waarop deze heeft meegedeeld, dat ook naar zijn meening geen aanleiding bestaat voor de verdere instandhouding dezer betrekking en den gouverneur in overweging gegeven, alvorens een beslissing te nemen, den Kolonialen Raad te raadplegen.

De Kol. Raad heeft dezen brief in handen gesteld van den Kerkeraad der Vereenigde Protestantsche Gemeente, met verzoek zijn zienswijze kenbaar te maken.

Een en ander geeft ons aanleiding eenige opmerkingen te maken over den loop der bevolking op Bonaire, uit verschillende bronnen, die wij niet vermelden, bijeen vergaderd:

1 April 1819: 947 inwoners, waarvan 63 Gereformeerd, 24 Luthersch en 860 R.K.;
1820: 986 inwoners: 64 Geref., 24 Luth., 27 R. K.;
1 Jan. 1833: 1348 inwoners: 89 Protest., 1040 R. K.;
1849: 110 Prot., 1 Israëliet, 2048 R. K.;
1861: 3203 inwoners: 164 Herv., 3 Isr., 3036 R. K.;
1865: 177 Prot., 4 Isr., 3398 R. K.;
1875: 150 Prot., 4 Isr., 4316 R. K.;
1886: 139 Prot., 2 Isr., 3892 R. K.;
1910: 6383 inw.: 79 Prot., 6304 R. K.;
1911: 6529 „ : 67 „ , 6462 „ ;
1912: 6424 „ : 63 „ , 6361 „ ;
1913: 6547 „ : 57 „ , 6488 „ , 2 Isr.;
1914: 6570 „ : 48 „ , 6519 „ , 1 „ ;
1915: 6592 „ : 42 „ , 6550 „ ;
1916: 6714 „ : 46 „ , 6667 „ ;
1917: 6864 „ : 37 „ , 6826 „ , 1 „ ;
1918: 6983 „ : 40 „ , 6942 „ , 1 „ ;
1919: 7052 „ : 42 „ , 7008 „ ;
1920: 7128 „ : 50 „ , 7078 „ ;
1921: 7176 „ : 40 „ , 7136 „ ;
1922: 7287 „ : 40 „ , 7247 „ ;
1923: 7346 „ : 40 „ , 7306 „ .

De cijfers van 1911 af zijn ontleend aan de *Koloniale Verslagen;* dat over 1924, reeds verschenen, ontvingen wij nog niet. Het is te hopen, dat de kerkeraad der V. P. G., alvorens zij antwoordt, een onderzoek instelt naar de wonderlijke cijfers, die een onderzoek als het bovenstaande opleveren: vrije sterke bevolkingsaanwas met stilstand of achteruitgang van het aantal Protestanten.

Naar Van Dissel te lezen geeft, is op 2 Juli 1843 voor het eerst voor de protestantsche bevolking van Curaçao gepreekt door ds. Meijer van Curaçao. Vier jaar later werd het kerkgebouw in gebruik genomen.

Koloniale Raad.

De notulen van 18 Jan. l.l. bevatten ook nog een brief aan den gouverneur over de begrootingspolitiek, waarop wij misschien nog terugkomen, evenals op een voorstel tot wijziging der begrooting voor 1926.

Maracaibo.

Wat wij de vorige maand meldden omtrent de geheel onvoldoende laad- en losgelegenheid voor de schepen in Maracaibo, wordt voortdurend bevestigd.

De toestand is sindsdien nog in hooge mate verergerd. In den laatsten tijd liggen de stoombooten in rijen hun beurt af te wachten om te kunnen laden en lossen. Als bewijs hoeveel vertraging de booten in Maracaibo ondervinden, blijkt hieruit, dat de *Merida* 14 dagen wegbleef, de *Alemania* 26 dagen, de Noorsche boot, door de *Red-D-Line* gecharterd, zelfs langer dan een maand.

En het is nu niet alleen het gebrek aan steiger en kade voor de booten om aan te leggen, doch ook de douane is niet meer opgewassen voor een coulante afhandeling van den steeds stijgenden aanvoer van koopmansgoederen. Deze liggen hoog opgestapeld zelfs op de straten, wel met zeildoek tegen zon en regen afgedekt, maar onvoldoende beschermd tegen diefstal en bederf.

Iedereen kan begrijpen, wat een schade deze vertraging en dit tijdverlies beteekent voor de booten en reederijen alhier en hoe ook de koopmansstand aldus groote verliezen lijdt.

Alleen de booten, die met lading ijzerwerk en machinerieën voor de petroleum-maatschappijen in Maracaibo aankomen, ondervinden er gelukkig nog weinig last van, omdat zij om te lossen meestal direct naar de aanlegplaatsen van de olievelden en boorterreinen enz. kunnen opstoomen om daar hun lading te lossen.

(A. d. C.)

Stijging van huurprijzen

Andermaal schrijft de *Amigoe* over dit onderwerp:

„Nog steeds gaan sommige huiseigenaren op de meest onbarmhartige wijze voort de huurprijzen hunner woningen in de hoogte te drijven en nog steeds schijnt het Gouvernement nog maar geen termen te kunnen vinden aan die onverantwoordelijke uitbuiting paal en perk te stellen.

Een huuropslag van den allerlaatsten tijd, zooals *La Union* deze week berichtte, van 55 fl op 75 fl, van 125 fl op 250 fl, van 40 fl op 100 fl per maand, overschrijdt toch zeker alle grenzen.

Misschien verschuilt zich het Gouvernement achter het rapport der Huurcommissie, die het beter vond te adviseeren geen wettelijke beperking der huurprijzen

in te voeren. Waarschijnlijkk had men verwacht, dat tegelijk met het verschijnen van het Rapport der Commissie ook het opdrijven der huren zou tot staan gekomen zijn. Doch het tegendeel is waar gebleken.

Doch datzelfde rapport adviseerde aan het Bestuur eveneens den woningbouw zooveel mogelijk te bevorderen door terreinen tegen zeer matigen prijs voor dat doel beschikbaar te stellen. En wat doet nu het Gt.? *La Union* verzekert, dat het den koopprijs van bouwterrein van 3.50 fl tot 5 fl per M2. heeft opgeslagen. Wanneer het Gt. zoo vòor gaat, zullen particuliere eigenaars van bouwterrein het nog wel een graadje erger maken."

Stijging van waterprijzen.

Hierover heeft *La Cruz* van 20 Januari l.l. een bericht:

„Maandag is het putwater van 3 tot 9 cent gestegen; toen wij een waterverkooper vroegen, wat daarvan de reden was, zeide hij, dat de eigenaar van de plantage boos geworden was, omdat hij het verkocht voor 7½ cent voor een blik putwater, en dat hij daarom nu 9 cent moest vragen."

Regen.

Over de vooruitzichten van dit jaar schrijft de *Amigoe:*

Het ziet er treurig uit voor dit jaar. Er is nergens een regenbak overgeloopen, zelfs niet half gevuld. Nu reeds wordt het putwater vrij duur verkocht en hooger zal het nog de volgende maanden oploopen.

De waterkarren en -trucks weren zich nog maar weinig om het water naar de stad te vervoeren, naar men zegt, uit berekening om later, wanneer de prijzen stijgen, des te meer te kunnen verdienen.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Het Nederlandsch op Curaçao.

Het is al meer opgemerkt, dat het honderd jaar geleden met de Hollandsche taal op Curaçao beter gesteld was als nu. Niet ieder was de taal intusschen even goed machtig. Hier volgt een loffelijke poging van een der districtmeesters om zich aan den fiskaal, die uitdrukkelijk bekend gemaakt had, ambtelijk alleen brieven in het Nederlandsch te willen ontvangen, in die taal uit te drukken:

Curaçao den, 20 February 1824.

WelEdele Gest. Heer!

Deeze dient tot Een antwoord op uwelEd. Gest. respective Cerculaire Missiven van dato 12, en 14den dezer mand, strekken tot uwelEd. Gest. informatie, dat ik Perzoonlijk bij al de respective Planters onder mij District zijn geweest en informatie genoomen, en de randsoen Lijst wel de randsoen aan de Slaven word uitgedeelt, gezien en bevonden volgens order, te weeten: de mans Slaven in de drooge maanden genieten ieder vijf kan mais de vrouwen ieder vier kan, de kinderen vier, drie en twee naar dat met hun Jaaren overinkomstig is, de reegen maanden, of sjaptijd genieten de mans Slaven ieder zes tot zeven kan mais de vrouwen vijf kan, de kinderen als boven, — de Slaven worden goed behandel; —

Vertrouwe dat naar uwelEd. Gest. intencie zal zijn voldaan. —

Ik heb de Eer te zijn WelEdele Gest. Heer

UwelE. Gest. Dienaar
W. Hoyer
Districtsmeester van 't 1ste District in Oost-Divisie.

Aan den WellEdelen Gest. Heer
I. I. Rammelman Elsevier
Raad Fiscaal deze en onderhorige Eilanden.

Uit den Verren Vreemde.

Syrië voor de Volkenbonds-commissie.

De mandaten-commissie van den Volkenbond is den 16en Februari te Rome in buitengewone zitting bijeengekomen, om de rapporten te bespreken door Frankrijk uit te brengen over het bestuur van de onder zijn mandaat gestelde gebieden in Syrië en Libanon.

Markies Theodoli, Italiaan, presideert de commissie, onze landgenoot de heer N. H. van Rees is ondervoorzitter, de heer M. Roume zit voor Frankrijk.

In October waren de rapporten over de andere mandaatlanden in behandeling genomen, de crisis in Syrië had voor dit gebied een uitstel wenschelijk doen achten.

Verschillende Arabische persoonlijkheden zijn in

Rome aangekomen als overbrengers van wenschen gedeelten waar nog woeling heerscht. De commi heeft zich op het door den Volkenbond op 31 Jan. aangenomen standpunt gesteld, door de verzoeksch ten aan de overbrengers terug te geven, ten einde „door tusschenkomst van de mandaathoudende gendheid" aan den Volkenbond te doen toekomen.

Rapporteur is de heer R. de Caix. Zijn verslag be delt het bestuur over 1924, de gebeurtenissen in 1 de politieke troebelen door de Djebel-Drusen ver zaakt en de in verband hiermede noodig gewor krijgsverrichtingen, en, als derde deel, den tegenw digen politieken, economischen en financieelen stand.

Dit laatste, uit een practisch oogpunt meest bel rijke deel, luidt geruststellend. Wel komt 't hier daar in Syrië nog tot gewapende ontmoetingen. S schijnt de rust door nieuwe woelingen weer te wor verstoord. In de werkelijkheid is dit echter te schouwen als 't gewone verschijnsel, waar stam zonder vaste woonplaats zich verplaatsen, en dan aanraking komen met vaste bewoners van een str De eersten willen zich dan door roof en plunde in 't bezit stellen van eigendommen der laatsten, zich hiertegen verzetten, of beschermd behoore worden.

Het beste bewijs voor de in Syrië heerschende wordt, zoo lezen wij in La Dépêche Coloniale va Febr., wel geleverd door het bijeenroepen van groote archeologisch internationaal congres te Bey Damascus en Jerusalem in de Paaschdagen.

Wat men over het verloop der besprekingen neemt wijst er op dat de commissie vrijwel het st punt van den rapporteur deelt. Wel zijn de Arabi vertegenwoordigers van Frankrijk niet goed ge groepen in Rome gebleven en trachten deze ook i pers voor hun opvattingen gehoor te krijgen. Wel ren er juist in deze dagen schermutselingen te ver den, en spraken Fransche bladen van 23 Februari van talrijke benden gewapenden, die de omstreken Damascus onveilig maken, en waartegen krachtig m worden opgetreden, tot in een wijk van Damascus en ten koste van verliezen beiderzijds. Maar me alles werkt de mandaten-commissie rustig in een tige atmosfeer.

Een omstandigheid, die hiertoe medewerkt, ligt in rol door den Senator H. de Jouvenel ten deze verv Men zal zich herinneren, dat een, ook door ons gegeven, gerucht er van sprak, dat hij, vóór de bij komst van de commissie te Rome, uit Syrië naar P zou terugkeeren, en daaraan werd zelfs de gevolg king vastgeknoopt, dat hij zijn post als Hooge missaris in Syrië niet meer zou gaan hervatten, de leiding nu reeds weer in militaire handen zou geven. Daargelaten wat de Jouvenel, die Senator bleven is en zijn werkzaamheid in Syrië ook in band hiermede op 6 maanden gesteld heeft, v doen zal, is hij nu noch naar Parijs, noch naar gegaan, maar heeft hij door een reis naar Angora, op het gunstige oogenblik, het vooruitzicht wet openen op overeenstemming tusschen Frankrij Turkije over de grensregeling Turkije—Syrië.

Frankrijk wordt in Turkije vertegenwoordigd den uiterst bekwamen oud-minister van koloniën bert Sarraut. De Jouvenel is een der vooraansta figuren in den Volkenbond. Waar deze zich samen ben gezet tot het bereiken van een vreedzame o sing der grenskwesties met Turkije kan er het van worden verwacht. Hoe de termen luiden va overeenkomst, die door de Jouvenel en door den T schen minister van buitenlandsche zaken T Roechdy Bey onderteekend is, en die nader doo regeeringen beiderzijds is te ratificeeren en ook buiten de bemoeienis van den Volkenbond kan wo afgedaan, is nog niet officieel bekend, maar La pêche Coloniale van 25 Febr. durft toch wel e onderstellingen als waarschijnlijkheden ten beste ven, z.a.d.z.: de neutraliteit der beide landen bij flicten; oplossing van mogelijke twistgedingen vredelievende middelen; uitlevering van misdadi verbod tegen het roofwezen; bestrijden van de s kelarij; vaststellen en afbakenen van de Tur Syrische grens; verkeersstelsel; bestrijding van e miën, enz. Een paar punten, die in 't bijzonder vermeld worden, betreffen den spoorweg naar dad, die geneutraliseerd zou worden, en de positi de Syrische stad Killis, die herhaaldelijk aanleidi moeilijkheden is geweest.

De ondervinding heeft ons geleerd op dergelijke eenkomsten niet al te vast te vertrouwen. Twee geleden was Kemal Moestapha Pacha ook een welwillendheid tegenover Frankrijk. Daarna luwd

er. Turkije heeft nu reden (Irak—Mosoel) om Groot-Brittanië den rug toe te keeren. Sarraut en de Jouvenel kunnen hiervan voordeel getrokken hebben. Maar hoe ook zij, de mandaten-commissie doet hoogst verstandig als zij de Fransche politiek onder zóó bekwame, vredelievende leiding flink in haar pogingen steunt. Het zou, naar 't ons voorkomt, voor den Volkenbond haast niet te verantwoorden zijn een andere gedragslijn te volgen. Hij heeft in deze zelf vertrouwen in de Jouvenel te toonen, hij heeft dit vertrouwen ook uit te spreken tegenover vriend en vijand in Syrië.

Cochinchina rubber-producent.

De rubber-uitvoer van Cochinchina voor 1926 is op ...00 ton geraamd. Op dit cijfer, en vooral op de ontwikkeling, die hij er uit ziet groeien, heeft Pierre Deschele een van groote verwachting tintelend artikel geschreven in *La Dépêche Coloniale* van 18 Februari. Als wij vermelden, dat zijn verwachting o.a. berust op de meening dat noch het Maleische schiereiland, noch de Nederlandsch-Indische bezittingen de rubberproductie in de komende jaren aanmerkelijk kunnen uitbreiden, voelt men al dat de schr. behoort tot hen, die gemakkelijk argumenten vinden waar ze die aan hun betoog dienstig achten, maar wij meenen hier toch aandacht voor zijn mededeelingen te moeten vragen nu dat de mededinging van Cochinchina geplaatst wordt in dit interessante geheel der raming van de wereldproductie en der wereldbehoefte, raming, die nog volop ruimte laat voor speculatief aangelegde naturen.

	Voortbrenging.	Behoefte.	Tekort.
1926	620.000 t.	630.000 t.	10.000 t.
1927	640.000 t.	650.000 t.	10.000 t.
1928	650.000 t.	690.000 t.	40.000 t.
1929	660.000 t.	730.000 t.	70.000 t.
1930	670.000 t.	760.000 t.	90.000 t.
1932	690.000 t.	840.000 t.	150.000 t.

Javanen in het buitenland.

De Loc. van 8 Jan. geeft over dit aspect van „Indië in den vreemde", dat zeker ook wel belangstelling verdient, eenige mededeelingen van haar Sumatraanschen medewerker.

Behalve het feit, dat ongeveer 100 Javanen en Maleiers in Kairo studeeren, dat er eenige tientallen in Mekka zijn en dat er jaarlijks vele duizenden naar Mekka trekken, terwijl meer dan 2000 „Djawi's" in ...a zijn gevestigd, weet men weinig van het verblijf van Javanen en andere volken van Indië in den vreemde, zoo lezen wij.

Wat men buiten Java onder „Orang Djawa'" verstaat, zijn niet alleen de Javanen, maar ook de Soendaneezen, Madoereezen en uit Indië afkomstige Maleiers. Zoowel in Penang als in andere Straits Settlements havens in de Maleische al dan niet Gefedereerde Staten wonen zeer vele Javanen. Zij zijn er zeer tevreden. Zij vinden er vooral de vrijheid. Eens per jaar betalen zij belasting, één enkele soort belasting, en verder wordt hun niets gevraagd — geen desa- en geen heerendiensten, geen dorps-, gewest-, gemeente-, gouvernements-, grond-, slacht-, vuurwerk- en andere belasting.

Niet die enkele duidelijke belasting lager was dan in Indië — daar ging het niet om. Zelfs zullen de ontwikkelden wel begrijpen, dat zij dat door indirecte belastingen toch moeten inhalen. Maar het feit van ontslagen te zijn aan de ongelijke en uiterst verscheidene heffingen van allerlei kleine belastingen, even ingewikkeld en talrijk als onderling afwijkend, dat verschil tusschen ginds en hier trof allen als aangenaam.

In de Federated Malay States vormen de Javanen de tweede bevolkingsgroep, volgen in aantal daarin op de Chineezen. In Siangor, Perak, Negri Sembilan, Pahang, Djohor, Kelang, Kedah en elders wonen tienduizenden Javanen. Zij werken er in landbouw, handel en nijverheid. De meesten dier Javanen zijn uit Midden-Java, sommigen uit Bantam. Meestal komen zij als contractkoelie. Zij sparen wat en kunnen dan gemakkelijk eigen grond krijgen. Zij trekken naar Java, vertellen dat het in de „tanah Melajoe" goed is en brengen hun familie mee. Ook velen, die van de *hadj* terugkeeren, gaan niet terug naar Java, maar blijven op Malakka.

De arbeidsvoorwaarden op de Engelsche ondernemingen zijn voor het Javaansche werkvolk zeer goed. Spoedig kunnen zij sparen en zich vestigen. Sommigen laten hun kinderen op Engelsche scholen gaan en zoo heeft het Engelsche gouvernement van de Straits al Javaansche ambtenaren. In Johore heeft men een geheel Javaansche kampong en daar in den vreemde heeft de Javaan al zijn zeden, gebruiken en gewoonten meegenomen, de goede en de kwade.

Ook in Bangkok, Siam's hoofdstad, vindt men vele Javanen en ook daar afzonderlijke kampongs. Zelfs hoort men er het „saté kambing", „soto" etc. langs de wegen roepen; er zijn veel warongbouders en kleine ambachtslui. Van Siam gaan weinig Javanen naar Java terug.

In Hongkong heeft men bij de haven Jardine een kampong van wat daar Javanen worden genoemd, maar Madoereezen en Maleiers zijn — meest weggeloopen scheepsvolk, dat toekang is geworden.

In Queensland, in Australië, zijn vrij veel Javanen. Deels van de schepen, deels zijn het de jaarlijks voor de paarlvisscherij geworven arbeiders. Sommigen hebben grond en werken in de suiker. Hun kinderen worden Australische ingezetenen.

In Ceylon ontmoet men lieden, die zich voorstellen als Raden Mas. Daar wonen al Vorstenlandsche Javanen sinds eeuwen. Ceylon heeft Javaansche dokters en advocaten. Daar zijn er ook nakomelingen van de naar Ceylon verwezen bannelingen van het Mataramsche huis en van indertijd in Ceylon gelegerde Javaansche soldaten. Velen zijn zelfs hun kleeding trouw gebleven, die zij van Java betrekken.

Zoo ziet men — wij slaan nog allerlei kleinere vestigingen over — dat er meer „Javanen in den vreemde" zijn dan men zou meenen.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

TENTOONSTELLING IND. KUNSTNIJVERHEID.

De Afdeeling Amersfoort hield op Zaterdag 27 en Zondag 28 Februari j.l. eene tentoonstelling van voorwerpen van Indische Kunstnijverheid en van Indisch speelgoed.

Des middags van den eersten dag opende de Voorzitter der Afdeeling, de Heer E. Roodhuyzen, met een kort enthousiast woord de tentoonstelling, waarbij hij de talrijk opgekomen aanwezigen wees op het vele schoone wat door de nijveren in Ned.-Indië op kunstgebied wordt gepresteerd.

Met een warm woord van dank bracht hij hulde aan de organisatrice van de tentoonstelling, Mevrouw F. van der Post-Liefrink, die met buitengewone liefde voor de Indische kunst deze keurcollectie kunstvoorwerpen had weten te verzamelen en te rangschikken, terwijl hij bovendien de erkentelijkheid van het afdeelingsbestuur uitsprak voor de bereidwilligheid door velen betoond door de tentoongestelde voorwerpen tijdelijk ter bezichtiging af te staan.

Een staf van ijverige dames zorgden er voor, dat de steeds binnenstroomende bezoekers en bezoeksters uitleg werd gegeven van de geëxposeerde voorwerpen, terwijl anderen weder de vermoeiden en dorstigen de gewenschte lafenis brachten uit de welverzorgde restauratie. Menigeen maakte voor het eerst kennis met de heerlijkheden van Indische manissans, stroopen, met nassi goreng en rijsttafel.

Het zou mij te ver voeren eene beschrijving te geven van uit alle streken van Nederlandsch-Indië bijeengebrachte kunstvoorwerpen, waarvan een gedeelte bereidwillig door het Schoolmuseum te den Haag te onzer beschikking was gesteld. De aandacht trok vooral een zeer schoon omvangrijk stuk djatihoutsnijwerk uit Oost-Java, terwijl de aanwezige jeugd veel belangstelling betoonde voor het geëxposeerde Indische speelgoed.

Het waren geslaagde dagen.

E. H. BERGSMA,
Secr. Afd. Amersfoort.

Afdeeling Amsterdam.

SUMATRA-FILM.

Aangemoedigd door het succes van de Java-film in het Rembrandt-theater, heeft de Directie van het Bioscoop-theater Cinema-Palace het aangedurfd nu ook eens een film te geven over onze koloniën, en wel over Sumatra.

Deze film is eene aaneenschakeling van prachtige natuurtafreelen en opnamen in de cultures.

Gaf de Java-film ons brokstukken te zien zonder eenig onderling verband, door deze film loopt een draad, waardoor de beelden uit het volksleven en de natuuropnamen in onderlinge harmonie komen te staan.

Het is toch de geschiedenis van een Sumatraan, Rahman genaamd, die werkt zoekt in de verschillende cultures, zoodat wij kennis maken met koffie, thee, rub-

UTRECHT.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

ber en ananas-plantages. Ook wordt hij aangenomen als helper door een krokodillenjager, waardoor wij aan de hand van prachtige cultuuropnamen een opwindende jacht op krokodillen meemaken.

Op zijn tochten ontmoet Rahman een beeldschoon meisje, dat hij als vierde vrouw tot zich neemt, wij zijn getuigen van zijn huwelijk, maken de slametans, de inheemsche dansen, in het kort alles wat tot het intieme leven van den inlander behoort mede, opgenomen door een film-operateur die òf ethnograaf is, òf een uitstekenden adviseur op land en volkenkundig gebied achter zich gehad moet hebben.

Secretarissen van de afdeelingen geef ik in overweging deze film in hun stad te trachten te krijgen, verbinding te zoeken met de hoofden der verschillende scholen, opdat zij onder de oogen komt van een zoo groot mogelijk aantal leerlingen. Eene betere propaganda voor onze koloniën en *voor onze Vereeniging* is moeilijk denkbaar en ondergeteekende houdt zich gaarne beschikbaar tot het geven van inlichtingen en wenken over het organiseeren van een bovenbedoelden propaganda-avond.

L. D. PETIT, *Secr.*

Afdeeling Apeldoorn.

EEN SCHITTERENDE AVOND

is de *filmavond* van Donderdag 25 Februari geworden! De *„Patria"*- en de *„Plancius"*-films hebben een triomf behaald en de *Cambodjasche* vormde een prachtslot.

De afdeeling Apeldoorn heeft wel eens meer 'n flinken avond op touw gezet, die financieel 't werk voor 'n heel jaar lam sloeg. Doch nu! Drie stevige advertenties en een pakkend stukje in de Nieuwe Apeldoornsche Courant en het Vrijzinnig Weekblad en aansporen naar alle kanten... Deze avond moest slagen.

Bovendien had de hier zoo goed bekende zangeres Mej. *Annie Dijkstra*, uit Haarlem, de groote welwillendheid zich beschikbaar te stellen voor het zingen van enkele liederen.

Woensdagmiddag was de zaal van het Minerva Theater bijna uitverkocht. Dus 't zou gaan. Maar toen de vraag, hoe de films zouden zijn. Donderdagavond kwart voor acht was het stampvol; bij tientallen moesten de menschen teleurgesteld worden. Van 8 tot kwart na 11 bleef de belangstelling goed. Er was wat men noemt goed contact tusschen film en publiek.

De N. A. C. had van avond (26 Februari) een heel mooi verslag, waarin zij spreekt van: „een genoeglijke, bijna feestelijke stemming, een intieme sfeer", met een woord van warmen dank aan de Scheepvaart-Mijen voor de „buitengewoon mooie films" met de woorden: „Het resultaat is een projectie, waaraan de oud-Indische menschen hun bizondere vreugde gehad hebben, omdat zij de reis wel heel sterk hier beleefden."

En de zangeres?... die gaf ten beste „Liedje" van Bernard Zweers en „De gefopte Vogelaar" van Cath. v. Rennes bij 't begin der voorstelling en na de Pauze „Ave Maria" van César Frank, keurig begeleid door *Jonny Heykens*, den bekenden kapelmeester van het Minerva Theater. De verslaggever zegt er van: „Annie Dijkstra maakte met name van het Ave Maria een bizonder nummer, waarnaar het stille luisteren een meer dan gewoon genoegen was"......

De films, ook de Patria, waren zeer goed. De donkere gedeelten van de Patriafilm kwamen zelfs nog tot hun recht. De operateur projecteert achter 't doek en de opmerkzame toeschouwer kon zien, dat telkens de lens iets versteld werd.

Laat ik eindigen met het slot van de N. A. C.:

„De Heer Van den Berg is er niet toe gekomen — 't was al laat — in zijn slotwoord de aandacht te vragen voor „Oost en West". Laten wij zijn taak mogen overnemen. Het secretariaat is gevestigd Lammerweg 3, waar gaarne opgave van nieuwe leden zullen worden ontvangen. Een goed verstaander... enz. Hoe krachtiger de afdeeling, hoe meer zij zal kunnen voortgaan op den weg, die Indië meer tot Nederland en Nederland meer tot Indië voert."

Leden! Knoopt dat in Uw oor!

Wij hebben contact met Loenen en Epe gekregen en overleggen hoe eenige schoolvoorstellingen te kunnen houden, terwijl in de laatste helft van Maart *Pater Jos. Viegen* van de *Papoea's* zal komen vertellen. Moge 't weer een goede avond worden!

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-IND SCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's La dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin worden voorzien door uitzending vanwege het De tement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indis Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs het bezit der hoofdakte;

b. leeraar (leerares) M. O. Nederlandsch (doct of doctorandi Ned. letteren genieten de voorkeur)

c. leeraar (leerares) M. O. Fransche taal (voll bevoegd)

d. leeraar (leerares) M. O. Duitsche taal (voll bevoegd);

e. leeraar (leerares) M. O. Engelsche taal (voll bevoegd);

f. Gouvernementsarts bij den dienst der volk zondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);

g. vrouwelijke Gouvernementsarts bij den dienst volksgezondheid (dienstverband 3 jaren);

h. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

a. 2 hoofdonderwijzers;

b. 2 hoofdonderwijzeressen;

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkin in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Mi terie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling (voor de betrekkingen, genoemd onder 1°.) een to 10e afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°.).

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR:

a. N. O.-Indië:

Ir. H. J. van der Woude, Ing. bij de Waterstaat 's Lands B.O.W., van Beuningenstraat 49, 's-Gravenha

G. C. la Brijn, Onderwijzer bij het M.U.L.O., Koni ginnelaan 25, Voorburg (Z.-H.).

Th. J. Baars, Onderwijzer 2e klasse bij het Openb Europeesch L. O., Best, C. 134.

L. F. H. Crijns, Onderwijzer 2e klasse bij het Op baar Europeesch L. O., Stevensweert (L.).

K. H. Kaizer, Onderwijzer 2e klasse bij het Openb Europeesch L. O., Egelantiersgracht 197*a* II, Ams dam.

W. J. C. Pessers, Verfmeester bij het Gevange wezen, Geldrop.

b. Suriname.

Mr. Dr. A. Spanjer, Rijks-Bezuinigings-Inspecteur het Dep. van Financiën, Copernicusstraat 123, 's-G venhage, waarn. Administrateur van Financiën.

MILITAIRE VERLOFGANGERS.

G. J. Nijweide, Luitenant-Kolonel der Infante Obrechtstraat 488, 's-Gravenhage.

G. J. Derks, 1ste Luitenant der Artillerie, Sc damschesingel 61, Rotterdam.

M. J. Baden, 1ste Luitenant der Infanterie, Pr Hendrikstraat 99, 's-Gravenhage.

J. Eeftink, 1ste Luitenant der Infanterie, Elisab straat 10, Leeuwarden.

MET PENSIOEN.

W. H. C. Holle, Luitenant-Kolonel der Artille Ommen (Ov.).

J. C. P. Rubay-Bouman, idem Intendant, p/a. Gali straat 116, 's-Gravenhage.

W. Huygens, Onderluit. Mil. Adm., Veeluststraat 2 Rotterdam.

J. van Heel, Gouvernements-arts, Copernicusstr. 's-Gravenhage.

MET VERLOF AANGEKOMEN AMBTENAREN.

Mr. S. Th. Baljon, voorzitter van de Landraden Rembang en Blora, p/a. J. S. D. Compter, Willem Zwijgerlaan 85, 's-Gravenhage.

K. W. F. Spruit, plaatsvervangend tijdelijk ins teur van het Hollandsch-Inlandsch Onderwijs in de Afdeeling, poste-restante, Nice.

Alphabetische opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen over verschillende onderwerpen.

P. J. BLOK, gep. ass.-resident, laatstelijk van Soerakarta, de Riemerstraat 8, Den Haag. — Javaansch en Maleisch.

Mej. DUSAULT en Mevr. C. M. SANDBERG—v. REEDE, Spraakleeraressen, Groot Hertoginnelaan 184, Den Haag en Keizersgracht 774, Amsterdam. — Ademhalings- en spreekstoornissen (zoo noodig met inwoning).

Mejuffr. A. M. EIGENHUIS, van Boetzelaerlaan 181, Den Haag. — Lessen L. O. in alle vakken en Wiskunde lagere klassen H. B. S.

Ch. A. FONTEIJN, Frederik Hendriklaan 104, Den Haag. — Maleisch en Javaansch in geheelen omvang.

Mr. H. GILTAY, Laan van Meerdervoort 516, Den Haag, geeft les in Oud-Fransch recht, Oud-Vaderlandsch recht, Romeinsch recht en Inleiding tot de Rechtswetenschap. Dictaten en excerpten beschikbaar. Leidt op voor cand.-examen Ind. Jurist.

F. H. GIJSBERTS, gep. hoofd eener school uit Ned. O.-I., Schenkkade 307, Den Haag. — Privaatlessen op alle uren van den dag in alle vakken van het L. O. en, voor zoover de vakken op de H.B.S. betreft, ook voor lessen in Fransch, Ned. taal en letterkunde, Geschiedenis, Aardrijkskunde en Cosmographie. Genegen leerlingen aan huis te ontvangen voor toezicht op huiswerk.

ISRAEL, oud-adjt. Translateur van de Javaansche taal te Soerakarta, beëedigd Translateur hier te lande, Soestdijk. — Javaansch; vervaardigen van schriftelijke vertalingen uit het Hollandsch in het Javaansch en omgekeerd. — Stelt zich ook in andere plaatsen beschikbaar.

A. H. JANSEN, Jacob Ruijsdaellaan 21, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

Mr. E. RIJKE, oud Ind. recht. ambt., Witte Singel 58, Leiden. — Ned. Ind. Wetb. — Adatrecht. — Staatsinstellingen van Ned. O. en W. Indië. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.

J. J. F. SCHREUEL, gepens. Ass.-Res., Vogelkersstraat 5, Den Haag. — Maleische taal en letterkunde.

A. A. SCHROEVERS, Stadhoudersplein 3, Den Haag. — Stenografie. — Machineschrijven.

C. STEUERWALD, oud Ass. P.S., Vivienstraat 59, Den Haag. — Lessen in Werktuigbouw en IJzerconstructie.

PH. C. STUBENRAUCH, H. F. VAN ZUIJLEN en F. M. GESCHER, Leeraren M. O. — Opleiding voor M. O. Boekhouden en Staatspraktijkdiploma. Cursus voor Handel en Administratie. St. Annastr. 85, Nijmegen.

P. D. VISSER, Frederik Hendriklaan 162, Den Haag. — Maleisch (grammatica, correspondentie, omgangstaal) en Wiskunde.

A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

H. WESSELS, Leeraar Engelsch M. O. Lessen in Engelsch en Eng. Handelscorrespondentie. — Wychen A. 16c (lessen in Nijmegen te geven).

Leden, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk sympathiseeren met het streven van „Oost en West".

Mutatiestaat van 24 Februari tot 3 Maart.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
Mr. Dr. J. Wynveldt, Rotterdam, Voorschoterlaan 18b. f 5.—	Voorzitter afd. Rotterdam.
B. Lesger, oud-Planter, Uchelen, Villa „Ons Rustoord", Uchelsche Weg 92. f 5.—	den heer W. F. Tideman te Apeldoorn.
Alb. Mulder, oud-Gezagvoerder K. P. M., Apeldoorn, Tutein Noltheniuslaan 12. f 5.—	Voorzitter Afd. Apeldoorn.
P. Hoogcarspel, Enkhuizen, Havendijk 71. f 5.—	Eigen aanmelding.
P. Blom, Amsterdam, Beursplein 5. f 5.—	den heer G. T. H. van Klaveren te Amsterdam.

Nieuwe Begunstigers:

Mevr. Wed. Verdam-Jansen, Utrecht, Oudwijkerlaan 45. f 1.—	Secretaris Afd. Utrecht.
W. Memelink, oud-Ambt. N. S., Apeldoorn, v. d. Heydenlaan 8. f 1.—	Secretaris Afd. Apeldoorn.
Yff, Apeldoorn, Boschweg 26	Voorzitter Afd. Apeldoorn.

Afschrijven:

F. P. Obertop, Den Haag, Stadhouderslaan 108 (overleden).

Mevrouw F. A. Ebeling-Launy, Rotterdam, Heemraadsingel 299 (overleden).

Adresveranderingen:

V. West-Indische Vruchtenproductenhandel „Suriname", van: Rotterdam, Schiedamsche Weg 171b, naar: Paramaribo. f 5.—.

Indologen-Vereeniging, van: Leiden, Wasstraat 30 naar: Oegstgeest, Emmalaan 53.

J. M. van den Heuvel, van: Amsterdam, Utrechtsche straat 123, naar: Haarlem, Joh. van Vlietstraat 77. f 5.—.

M. J. Ackerstaff, van: Amsterdam, Molenpad 9, naar: Deventer, Zwolsche Weg 84. f 5.—.

F. Andela, Hoofdopzichter B.O.W., van: Brussel, Hotel de la Poste, naar: Parijs, Royat Hotel, Place Clichy, 81 Boulevard de Clichy.

C. Lievegoed, Redacteur N. R. C., Afdeeling Indië, Den Haag, van: Hotel Pomona naar: Heemskerckstraat 9.

Mevrouw B. L. C. Hoek-Soesman, Den Haag, van: Gr. Hertoginnelaan 164 naar: Sportlaan 15, p/a. Mevr. A. H. Tack-Soesman.

E. J. van Son, oud-Kapitein N.-I. L., van: Den Haag, Laan van Meerdervoort 385, naar: Epe (Gld.), Sweerts de Landaspark. f 5.—.

Mr. F. D. E. van Ossenbruggen, Raadsheer Hooggerechtshof, van: Den Haag, Buys Ballotstraat 49, naar: Weltevreden, Griffie Hooggerechtshof.

J. A. J. Vermaat, Hoofdambtenaar S.S., van: Den Haag, Beeklaan 311 naar: Bandoeng, Hoofdbureau S.S.

D. J. van Gelder, Penningmeester Spoorbond, van: Bandoeng naar: Den Haag, Plein 1. f 5.—.

J. L. Weijs, Administrateur Afdeelingsbank, van: Bondowoso naar: Alkmaar, Verdronken Oord 78. p/a. H. Zandbergen.

J. C. Koster, Kapitein der Generale Staf, thans te Weltevreden.

P. Westra, Ass.-Resident, thans te Jogjakarta.

Vereeniging „OOST en WEST"

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlicht zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „T biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aan te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaer 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. In bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetr willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenh verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmidda 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijke Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw he
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw he
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een Inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10 Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

Foto: P. A. J. Moojen.

POERAH GOEAH (TEMPELGROT) OF GOEAH GANĂ (OLIFANTSGROT) BIJ BĔDOELOE OP BALI.

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

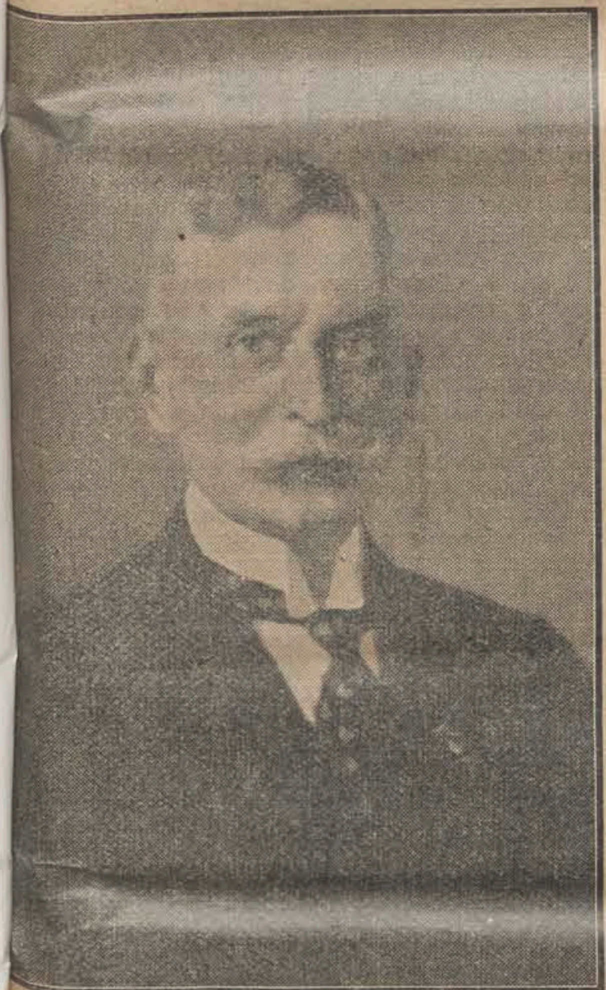
BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

IT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER OORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

De nieuwe Minister van Koloniën.

De benoeming van Dr. J. C. Koningsberger tot nister van Koloniën, welke in de pers een zoo stig onthaal heeft gevonden, achten ook wij verheugend feit.

ooral als voorzitter van den Volksraad heeft

Koningsberger getoond over eigenschappen te chikken, die mede een waarborg zijn dat de erste leiding over de Indiën bij hem in goede nden zal berusten.

n deze tijden van geestelijke stroomingen en atschappelijke hervormingen in Indië is het van allerhoogste belang dat H. M. de Koningin de efeuille van Koloniën heeft toevertrouwd aan man, die steeds bewezen heeft het Landsbelang stellen boven dat van politieke partijen.

Moge de wisselvallige Nederlandsche politiek Zijne Excellentie behoeden voor het korte ministrieel leven hetwelk zijn voorganger ten deel viel, opdat hij zijn algemeen erkende talenten en groote ennis van Indische toestanden ten volle zal kunnen aanwenden, in de eerste plaats in het belang der bevolking van Indonesië, voor welke hij immer getoond heeft zulk een warm hart te bezitten!

Een Gastmaal aan de Indische Prinsen aangeboden door de Vereeniging „Oost en West".

Op Dinsdag 2 Maart j.l. had het Hoofdbestuur der Vereeniging Oost en West, met zijn dames, de ter gelegenheid van het zilveren huwelijksfeest van het Koninklijk Echtpaar hier vertoevende vorstelijke afgezanten van Z. H. den Soesoehoenan van Solo en Z. H. den Sultan van Jogja, aan een gemeenschappelijken avonddisch vereenigd in Restaurant Royal, Lange Voorhout alhier.

Deze vorstelijke personen waren: Pangeran Ario Mataram, Prins van Solo; Kandjeng Ratoe Alit, zijne gemalin; Raden Mas Maladhi, zijn zoon; Pangeran Ario Soerjodiningrat, Prins van Jogja; Raden Toemenggoeng Poerbowinoto, zijn zoon, en Raden Mas Prawirowiworo, volgeling.

Zooals de bladen reeds hebben vermeld, heeft dit samenzijn zich gekenmerkt door eene bijzonder aangename, opgewekte stemming.. Bij den aanvang van den disch heette de wd. voorzitter, de heer R. Zuyderhoff, — de voorzitter der Vereeniging, Mr. W. Sonneveld, was tot aller leedwezen door ongesteldheid verhinderd aanwezig te zijn — de hooge gasten en de overige aanzittenden welkom en stelde hij een heildronk in op H. M. de Koningin en Hare familie, waaraan geestdriftig werd voldaan. Later op den avond vertolkte hij jegens de hooge gasten de groote voldoening van het Hoofdbestuur, dat zij aan de gedane uitnoodiging tot deelname aan dit gastmaal wel hadden willen gevolg geven en benutte hij deze gelegenheid om aan te toonen hoezeer de geestelijke band tusschen Oost en West door samenkomsten als deze versterkt wordt, om ten slotte een dronk in te stellen op het welzijn van de hooge Indische gasten en op Hunne Hoogheden den Soesoehoenan van Solo en den Sultan van Jogja, leden ook der Vereeniging Oost en West. Onder grooten bijval deelde de voorzitter nog mede, dat aan deze Vorsten een eerbiedige huldebetuiging — telegrafisch — was afgezonden.

Voor het einde van den maaltijd bedankten, achtereenvolgens, de Prinsen van Jogja en Solo — de laatste ook namens zijne Gemalin — den voorzitter en hieven zij hunne glazen op ter eere der Vereeniging Oost en West.

Vermeld dient nog te worden dat door een toe-

valligen samenloop van gelukkige omstandigheden de hoofdpersonen uit Solo en Jogja, t.w. Pangeran Ario Mataram, diens gemalin, en Pangeran Ario Soerjodiningrat, juist op dezen dag een Koninklijke onderscheiding hadden ontvangen en wel de beide Pangerans die van Off. in de Orde van O.-Nassau met de zwaarden, en de Prinses van Solo die van Ridder in de Orde van O.-Nassau.

Van de gasten en overige aanwezigen werd door den heer Visser van Weerden, photograaf, Heerengracht, Den Haag, een photographische opname genomen.

De Tempel- of Olifantsgrot op Bali

(met losse plaat-bijlage).

Naar aanleiding der in het *Kol. Weekbl.* van 25 Febr. onder den titel „Een merkwaardige grottempel op Bali" verschenen belangrijke beschouwingen van den Heer B. M. Goslings, ontving de redactie van den Heer P. A. J. Moojen, dd. 28 Febr., een schrijven voor opname in het K. W., waarmede zij den heer G. vooraf in kennis wilde stellen, ten einde deze, desgewenscht, gelegenheid te geven onmiddellijk zijn opmerkingen er op te doen volgen.

De hr. Moojen voegde aan dat schrijven een zeer merkwaardige foto toe, waarvan hij de verwachting koesterde, dat eene reproductie daarvan wel tot haar recht zou komen op het papier van het K. W.; doch ook *deze* afbeelding bleek — na deskundig advies — ongeschikt, vooral om de details voldoende te doen uitkomen. Daar echter de redactie deze buitengewoon interessante — naar zij meent nog niet gepubliceerde — foto toch gaarne onder de oogen harer lezers wilde brengen, besloot zij een reproductie ervan op kunstdrukpapier te doen vervaardigen en deze als losse bijlage toe te voegen aan dit Nr. van het K. W.

De *teekening* van dezelfde grot door den Heer W. O. J. Nieuwenkamp, waarvan de hr. Goslings gehoopt had, dat zij ter verduidelijking zijner vorengenoemde beschouwingen er aan toegevoegd zou kunnen worden, is bereids verschenen in de dezer dagen uitgekomen Maart-afl. van „Nederl. Indië Oud en Nieuw", zoodat het de belangstellende lezers thans mogelijk is vergelijkingen te maken tusschen de reproductie der *foto*-Moojen en die der *teekening*-Nieuwenkamp.

Na deze korte, doch noodzakelijke toelichting over een onderwerp, dat de volle aandacht verdient, geven wij het woord aan den heer Moojen en vervolgens aan den heer Goslings.

* * *

De verzuchting van de redactie in de noot onder het artikel in het K. W. over deze grot, dat zij gaarne een *betere* afbeelding zou hebben geplaatst, dan een reproductie van de teekening van den heer Nieuwenkamp kon geven, geeft mij aanleiding een foto aan te bieden, die ik *negen* jaren geleden van deze grot nam. Zij kan daarbij wellicht verhelderend werken!

De bevolking noemt deze grot eenvoudig: *Poera Goeah*, wat tempelgrot beteekent, of *Goeah Gana*, olifantsgrot. Ook deze laatste naam is naar mijn meening niet ten onrechte, omdat de hoofdvorm van het fantastisch geheel werkelijk een olifantskop aanduidt.

De grot is van een beperkte afmeting. Iets geheimzinnigs is er, zooals trouwens nergens in de open tempels op Bali, niet aan verbonden. Een ieder van de bevolking weet wat zij bevat, al vertelt zij dat nu niet onmiddellijk aan iederen willekeurigen vreemdeling, en het staat een ieder vrij er een kijkje in te nemen. Aanleiding tot griezelige beschrijvingen over het inwendige, of tot fantastische beschouwingen over het uitwendige bestaat er, redelijk gesproken, niet. Eenig verband te gaan zoeken tusschen een door natuurgeweld mogelijk veroorzaakte afscheuring van Bali van Java, of tusschen een mythische splijting van den Hindoeschen Olympus [...] den bescheiden ingang van deze grot is verbijste[...] van vinding. Het lijkt mij echter eenigszins gez[...]

De ontleding van den naam Badahoeloe door [...] heer Goslings is niettemin scherpzinnig. En ka[...] slechts een geforceerde toepassing vinden o[...] grot; wel lijkt zij mij kenschetsend in verband [...] de ligging van Badahoeloe tusschen ravijnen, [...] door hun diepe insnijdingen het land als het [...] „splijten".

Dat Bedhoeloe dezelfde plaats is als de in [...] Nagarakretagama genoemde, is reeds vrij zeker [...] te toonen uit de vele tempels en beelden, die [...] daar vindt. Neemt men dan daarbij in aanmerk[...] dat de Baliër de *a* als toonlooze *e* uitspreekt [...] vaansche *a—o*), dan klinkt Badahoeloe als B[...] hoeloe en volgt Bedhoeloe, of zooals het op de [...] grafische kaarten staat aangegeven Bedoeloe, [...] vanzelf.

Bali heeft in de laatste jaren erg te lijden van [...] dekkingen! Eerst eenige jaren geleden een Am[...] kaansche filmopnemer, die een „most wond[...] South-sea island" *ontdekt* had, toen het vorige [...] in de beelden van Pedjeng, die reeds lang bek[...] waren, een vaststelling op het eerste gezicht, [...] Bali al lang vóór Madjapahit met de Hin[...] Javaansche beschaving contact moet hebben ge[...] Een conclusie, die, afgezien van vele anderen si[...] dien, door Brandes in 1885 reeds gemaakt was [...] nu weer deze grot! *) Karakorum schijnt niet [...] noeg voor ons kleine land! Ook hierin moeten [...] groot zijn!

P. A. J. MOOJE[N]

* * *

Aan een bestrijding van wat in bovensta[ande] regelen vervat is, moge het volgende voorafgaa[n].

Naar aanleiding van Nieuwenkamp's artike[l in] het avondblad van het Handelsblad van 14 [...] zonden wij reeds den 16en Jan. onze beschouwin[gen] daarop aan den Hoofdredacteur van dat blad [...] met verzoek om opname ervan, toen op dat tijds[tip] het onderwerp nog geheel actueel was.

Bij een spoedige plaatsing zouden degenen, [...] N.'s artikel met aandacht gelezen hadden, [...] daarvan dan nog wel zooveel herinnerd heb[ben] dat die beschouwingen door hen ook gemakke[lijk] te volgen waren en het plaatje van een paar d[agen] geleden er nog bij opgezocht kon worden.

Wij ontvingen ons artikel echter op 18 Jan. te[rug] onder mededeeling, dat het niet geschikt was [...] oordeeld voor opname in dat blad, waarbij on[s in] overweging werd gegeven plaatsing ervoor te [...] zoeken in een vakblad of een Indisch tijdschrift [...] b.v. „Indië Oud en Nieuw", waarin de Heer N. [...] artikel mede zou doen verschijnen.

Zonder eenig aanknoopingspunt ervoor daa[rtoe] echter niet kunnende overgaan, zonden wij het [...] nog dienzelfden dag aan den Heer Nieuwenk[amp] te Florence toe, om er in verband met zijn n[...] artikel naar eigen goedvinden gebruik van te [ma]ken.

De Heer N. schreef ons toen terug, dat public[atie] der door ons gehouden beschouwingen hem w[en]schelijk voorkwam en hij dan daaruit aanhalin[gen] zou kunnen overnemen achter zijn artikel in [...] Maart-aflevering van „Indië O. en N.", waarom [...] onder bijvoeging van een afdruk van het cliché [...] een der platen, die bij zijn artikel in genoemd [tijd]schrift zou worden opgenomen, den raad gaf [...] tot de Redactie van dit weekblad van „Oost [en] West" te wenden.

Als resultaat van een correspondentie hier[...] is ten slotte het artikel in den vorm, zooals in [...] nummer van 25 Febr. opgenomen, verschenen [...] een, op verzoek in verband met de plaatsruimte, [...] *kort mogelijk* gesteld uittreksel van N.'s eigen [arti]kel er bij. De gezonden cliché-afdruk en een n[...]

*) Deze „nieuwe" ontdekking werd reeds gepublic[eerd] door den controleur Heyting in het eerste gedeelte [van] het jaarverslag van den oudheidkundigen dienst [...] 1923! (M.).

...or den heer N. wederom welwillend ter beschik...g gestelde teekening bleken echter beide om ...nische redenen niet geschikt voor opneming in ... blad en is daardoor ons artikel, hetwelk ook ...t zoo vroegtijdig opgenomen is kunnen worden, ... N. er nog gebruik van heeft kunnen maken, ...geïllustreerd moeten verschijnen.

Een en ander heeft dan nu klaarblijkelijk tot mis...ling geleid van de beteekenis en de strekking ...n N.'s artikel.

Doordat Nieuwenkamp, alvorens zijn teekenin...n te maken, den rotswand voor een deel van zijn ...groeiing heeft ontdaan, vertoonde toch de eerst ...n ons afgestane cliché-afdruk veel meer details ...n de nu door den Heer Moojen beschikbaar ge...lde foto.

Zoo liet die afdruk o.a. duidelijk den heuvelvorm ...n het vóórgedeelte der rots zien en vrij duidelijk ... zeer kleine figuurtjes van op de vlucht slaande ...nschen, wat dan toch in verband met de hou...ng der handen van het wezen, dat in de *voorstel...g van het op dit vóórgedeelte aangebrachte beeld...uwwerk* een berg uiteenscheurt[1]), onmiddellijk ... de gedachte voert, dat ze wegvluchten voor een ...lkaan-eruptie of minstens wegens een aard...ving.

Had de heer Moojen eerst N.'s eigen artikel in ... Handelsblad van 14 Jan. gelezen, zoo zouden ...n opmerkingen hem vermoedelijk geheel, of al...ans ten deele, wel in de pen zijn gebleven.

Maar ook zonder dat is het ons onbegrijpe...k, hoe hij, niettegenstaande het op dat punt toch ...komen duidelijke uittreksel uit N.'s artikel — ...een vermeldden wij niet N.'s mededeeling, dat ...n een slurf van een olifant niets te bespeuren ...t, maar was dit ook niet noodig, waar op de ...ats daarvan, naar wij aanhaalden, zich een af...vallen en door N. gevonden *menschelijke* neus ... *menschelijke* bovenlip en tanden bevonden ...t — nog kan schrijven, dat de „hoofdvorm van ... fantastisch geheel (het beeldhouwwerk aan de ...rzijde der grot) werkelijk een olifantskop aan...dt."

En hoe komen dan die duidelijk zichtbare men...en*handen* er nog bij?

Waar nu de Heer Moojen schrijft, dat de door ...m afgestane foto wellicht verhelderend kan wer...n, zoo is dit werkelijk het geval, maar dan in een ... geheel tegengesteld aan zijn bedoeling met die ...spraak.

Want — en dit was mij tot nu toe zelf nog ont...an — op *alle* teekeningen, foto's en reproducties ...n dat beeldhouwwerk, duidelijk of niet, komt ...rk het overgebleven *groote*, ronde rechteroog te ...n en dat is ook een *menschen-* i.c. een daemonen-...dus *geen* olifantsoog.

Zelfs Ganéça, die door zijn handen dan toch al...nog *iets* menschelijks vertoont, verzuimt men ...lt — als *steenen* beeld dan — weer te geven met ...*kleine* oogen van een olifant.

Nieuwenkamp's vaststelling van den daemonen-...p is dan ook niet te weerspreken en door zijn, op ... bijzonderheden lettend, onderzoek is hij daar-...zooals nader nog zal blijken, de *eerste* geweest.

Zoo beteekent verder ook Goewa Gana, althans ...len door den Heer Moojen bedoelden zin, dat ... naam op het beeldhouwwerk *buiten* aan de ... zou duiden, geenszins: *olifants*grot.

Gana is de Sanskriet naam voor mindere goden, ...halfgoden en daemonen dus, waarover Ganéça ...Heer is gesteld, als hoedanig men hem dan ook ...als Ganapati betitelt en, zooals Prof. van Eerde ...ft aangegeven in den Catalogus der Tentoonst. ... Jav. en Balisch Hindoeïsme te Amsterdam in ...5, op Bali van hem spreekt als Batara Gana, ...: god Gana.

[1]) Dat wij en ook Nieuwenkamp ons dit gedacht ...den hebben in verband met de toegangsopening in ... grot, zooals de Heer M. schrijft, is natuurlijk uit...loten en valt uit ons artikel ook geenszins af te ...den.

De benaming Goewa Gana slaat dus op het beeld van Ganéça *binnen in* de grot en is daarmede dan in den volksmond de beteekenis ook bewaard gebleven van wat men in den tijd, toen de Nagarakretagama gedicht werd, met de benaming Lwâ Gadjah wel bedoeld moet hebben.

Dat deze Goewa Gana diezelfde Lwâ Gadjah is, welke trouwens in de Nagarakretagama in één adem met den plaatsnaam Badahoeloe vermeld wordt, is dan ook wel aan geen twijfel meer onderhevig.

Dit voert zoo tevens naar de door ons uitgesproken meening omtrent de beteekenis van het in- en uitwendige der grot in onderling verband met elkaar beschouwd, een meening, waaraan de uitspraken van den Heer Moojen dus allerminst afbreuk hebben kunnen doen.

Naar toch blijkt, hebben vrome Çiwaiten, laat zeggen in de 13e of 14e eeuw, dit heiligdom van Ganéça, of o.i. dan eer van Çiwa, met veel moeite in de rots uitgehakt, althans geheel bijgewerkt, met een kamer erin van 13 M. lang en 2½ M. breed, zooals Nieuwenkamp heeft geschreven, en dus *geenszins* van *onbeteekenende* afmetingen.

Zouden deze zelfde menschen er dan ooit toe gekomen kunnen zijn om, eveneens met veel moeite, aan de vóórzijde der grot een beeldhouwwerk aan te brengen, dat slechts een of ander willekeurig gedrocht weergeeft in een zonderling aandoende actie zonder eenige beteekenis?

Is het dan niet veeleer voor de hand liggend, dat men juist hier god Çiwa zelf, en dan wel als Pasoepati, heeft afgebeeld, zooals wij dat hebben aangegeven?

En als deze grottempel, welks omgeving o.i. wel kan duiden op de aanwezigheid hier van ook een voorname oude graf- en badplaats, eigenlijk niets bijzonders aan zich zou hebben, *welke* beteekenis hebben dan volgens den Heer Moojen toch wel de drie lingga's op een rij in de binnenruimte?

Want het gaat er hier om, dat men zich rekenschap geeft van hetgeen men vindt en naar de beteekenis ervan speurt, zooals Nieuwenkamp dit herhaaldelijk met succes doet, opdat men zooveel mogelijk tot meer weten komt van wat er in oude tijden op Bali wel omgegaan is.

Eerst dan ook, wanneer men ons overtuigt *waarin* onze opvatting omtrent de beteekenis van de Goewa Gana onjuist is, zullen wij die voor dat betere prijsgeven.

Waar de heer M. verder schrijft onze ontleding van „den naam Badahoeloe" scherpzinnig te vinden, begeeft hij zich dan echter al spoedig op een weg, welke tegen den door ons gevolgden ingaat.

Over een mogelijke beteekenis van den naam Badahoeloe uit de Nagarakretagama, welke o.i. wel op een verkeerde weergave van den eigenlijken naam oudtijds kan berusten, hadden wij het niet, doch gingen er van uit, dat de naam Bedahoeloe, door Friederich aan de Oesana Bali ontleend, eer de juiste moet zijn geweest.

Dat een Badahoeloe met den Balischen klank van de a als vanzelf tot een tegenwoordig Bedoeloe kon worden, is juist, maar ook met een vlug uitgesproken Bedahoeloe is ditzelfde het geval.

De Heer M. schrijft nu echter, dat onze uitlegging der beteekenis van *dezen* naam met betrekking tot het beeldbouwwerk aan de vóórzijde van den grottempel hem „geforceerd" voorkomt.

Vermoedelijk zullen meer anderen hem daarin bijvallen, maar deze uitlegging is door ons toch evenmin uit de lucht gegrepen, als die der beteekenis van de Goewa Gana.

In de studie van den toenmaligen Kapitein, thans Kolonel-Chef van den Topografischen Dienst in N.-Indië, L. F. van Gent, theoretisch en practisch een uitstekend kenner van Javaansch en Soendaneesch, getiteld: „Aardrijkskundige namen in Midden- en Oost-Java", Jaarboek Topogr. Dienst 1915 en Idem „in WestJava", Jaarboek 1918, komt toch o.a. op blz. 3, overdruk van eerstgenoemd stuk, reeds voor: „*Nimmer* zijn deze plaatsnamen zonder

beteekenis; zij verschaffen steeds gegevens, die het vergemakkelijken een blik te slaan in het zieleleven, den gedachtengang van den Javaan", en iets verderop: „*terwijl de aan sommige plaatsen verbonden legenden en namen inwijden in de fabelleer.*" (Cursiveeringen van ons. G.).

Doorloopend vindt men in beide geschriften van dit laatste dan ook voorbeelden aangehaald.

Wat nu van Java staat aangegeven, geldt natuurlijk evenzeer voor Bali en zullen de oude benamingen hier nog beter bewaard zijn gebleven, daar er zich geen verstorende invloeden, als op Java door den Islam teweeggebracht, hebben doen gelden.

Hierop steunden wij dan ook, om verband te zoeken tusschen den naam der plaats en het beeldhouwwerk op den rotswand, vooral daar de beteekenis van een Jav. bedah onmiddellijk toepasselijk is op de voorstelling, door dat beeldhouwwerk weergegeven, en de plastische uitbeelding van een mythe toch ook wel iets zoo bijzonders is, dat men mogelijk door den naam, aan het nabij gelegen plaatsje gegeven, daarop de aandacht heeft willen vestigen.

Nog nagaande wat de beteekenis zou kunnen zijn van den naam Badahoeloe uit de Nagarakretagama, zoo kan dit woord bestaan uit Bada + hoeloe of Badah + oeloe, waarin, naar wij vroeger reeds aangaven, een O. Jav. hoeloe in beteekenis van een O. J. oeloe verschilt.

Voor een woord bada nu geeft Dr. H. H. Juynboll in zijn Oud-Jav.-Nederl. woordenboek op: „berispen, laken", terwijl een woord badah er niet in voorkomt; aan het geheele woord is dus geen enkele bepaalde beteekenis te hechten en brengt ook dit tot het vermoeden, dat het den juisten naam van het plaatsje niet heeft weergegeven.

De heer Moojen oppert nog de veronderstelling, dat een naam Bedahoeloe de ligging van het plaatsje in een kloof *) zou kunnen aanduiden, een der vele omstandigheden, waaraan een plaats ook haar naam kan ontleenen, maar dan dient nog aangegeven te worden welke beteekenis het woord: oeloe daarbij in verband met die ligging kan hebben.

Waar de Heer M. in een noot nu nog de aandacht vestigt op een artikel van den Controleur Heyting in het jaarverslag van den Indischen Oudheidk. Dienst uit 1923, zoo blijkt daaruit, dat deze in dat jaar ook bij de bewuste grot is geweest en van het uitwendige een foto heeft genomen, welke weer een eenigszins ander aspect er van geeft, maar waarop de benedenpartijen geheel zwart zijn en zoo een onduidelijke voorstelling van het geheel geven.

Hij nu noemt het beeldhouwwerk aan den rotswand een „uitgehouwen monsterkop met olifantsooren" en spreekt dan in een bijschrift van een „olifantskop", waarnaast vijf vingers in de rots zijn uitgehouwen.

Ook hier dus nog de verkeerde aangifte van een olifantskop, terwijl uit het onderschrift van de foto: „Boeddhistisch" heiligdom met onderaardsch verblijf, Goa Bedoeloe, wel heel duidelijk blijkt, dat het inwendige der grot door hem nog in dat jaar *niet* is onderzocht en hij ook geenszins geweten heeft, wat er zich in bevindt.

Daar nu ook, naar wij nagingen, in de latere verslagen van den Oudheidk. Dienst niet meer over deze grot gerept wordt, moet men haast wel aannemen, dat ook bij dit dienstvak niets bekend is geworden omtrent hetgeen zich in de binnenruimte ervan bevindt.

Zoolang dan ook niet bekendgemaakt is welk Europeaan, ambtenaar of particulier, nog vóór den Heer Nieuwenkamp in het inwendige dier grot een, alle onzekerheden uitsluitend, onderzoek heeft ingesteld, zooals dat door hem reeds bij zijn eerste nog onvoorbereide bezoek, trots de eraan verbonden moeilijkheden, is geschied, komt bepaaldelijk aan hem de eer toe op de beteekenis van wat zich in die grot bevindt, het eerst de aandacht te hebben gevestigd en ook den waren aard van het beeldhouwwerk aan de vóórzijde der grot in het licht hebben gesteld.

Uit zijn artikel in het Maartnummer van „In Oud en Nieuw" moge dat alles voor den lezer beter spreken, dan wij het in ons uittreksel konden doen uitkomen.

B. M. GOSLINGS

Amsterdam, 3 Maart 1926.

*) Of bedoelt hij iets anders? Maar dan kan de beteekenis van een Jav. bedah — in het samengestelde woord bepaaldelijk die van het substantief: spleet, splijting — ook niet met den naam van het plaatsje verband houden.

De XIVe Nederl. Jaarbeurs te Utre[cht]

van 9 tot en met 18 Maart.

Evenals vorige jaren ontving ook nu de Re[dac]tie van het K. W. een uitnoodiging van den R[aad] van Beheer der Utr. Jaarbeurs tot een vóór-be[zoek] op 8 dezer.

De heer Dr. J. C. Koningsberger tot nu toe v[oor]zitter der Nederl. Jaarbeurzen kon ditmaal [niet] aanwezig zijn daar hij juist heden in zijn ni[euw] ambt door H. M. de Koningin bevestigd werd, [een] winst allicht, naar de Secretaris-Generaal, de Graadt v. Roggen in zijn welkomstwoord to[t de] pers opmerkte, voor de Koloniën, maar zeker verlies voor de Jaarbeurs.

Ditmaal bepaalde de Secretaris-Generaal zich [in] zijn rede tot het strikt zakelijke gedeelte en [liet] hij, ook ter besparing van tijd, zijne immer int[eres]sante algemeene beschouwingen over den s[tand] van Handel en Industrie achterwege. Daarna v[olgde] de gebruikelijke rondgang over de Jaarbeurs.

De omvang der afd. Koloniën was nagenoeg [de]zelfde als verleden jaar. Een zeer groote stati[stiek] gaf de voor Amsterdam en Rotterdam geld[ende] cijfers van den aanvoer ter zee voor een a[antal] voorname koloniale producten, ter onderlinge [ver]gelijking. De Amsterdamsche Rijtuig-Maatsch[appij] had een Mathis-Automobiel in bruikleen afgest[aan] waarvan nagenoeg alles rubber was, de onder[dee]len, de kleeding (regen) der inzittende figuren het schoeisel incluis. Zeer belangwekkend wa[s de] uitstalling aantoonende de werkzaamheid van [den] Gouvernements-Vulkanologischen Dienst in [N.] Indië en niet minder het schema van de palm[oliën]tenbereiding. Productiecijfers van de voorna[amste] suikerproduceerende landen, de ligging der su[iker]fabrieken trekken de aandacht, zoomede de [de]monstratie van de toepassing van Djatihout i[n de] beeldhouwkunst. Teekenen we ten slotte nog dat grafieken aanwezig waren omtrent de bet[eeke]nis van den Ned. Ind. Veestapel en van de K[offie]cultuur.

Met de grootste welwillendheid en nauwke[urig]heid verstrekten ambtenaren van het Departe[ment] van Koloniën en van het Koloniaal Instituu[t de] verlangde inlichtingen.

Het aantal deelnemers aan deze Jaarbeurs [...] was het grootste sedert de laatste negen jar[en].

Van Week tot Week.

Dinsdag 2 tot Maandag 8 Maart.

De voedselvoorziening van Ned.-Indië. Den 12en [...] zal in het Indisch Genootschap te 's-Grave[nhage] Dr. A. A. L. Rutgers, zijne door ongesteldhei[d uitge]stelde voordracht houden over de voedselvo[orzie]ning van Ned-.Indië.

Machinegeweren voor het Indische leger. Het Ha[ndels]bl. meldt dat majoor Schulman met nog e[enige] andere officieren van het Ned. Ind. leger naa[r De]nemarken is vertrokken voor den aankoop [van] machinegeweren voor het Ned.-Ind. leger.

Luit. M. H. J. Benjamin †. Te Sigli is overled[en de] eerste luitenant der infanterie van het O. I. [L.] M. H. J. Benjamin.

Invoer van vuurwapenen in Ned.-Indië. De Mi[nister] van Koloniën brengt ter algemeene kenn[is dat] met ingang van 1 April a.s. nieuwe bepa[lingen]

zijn vastgesteld omtrent den invoer in Ned.-Indië van vuurwapenen, buskruit en munitie.

Daarbij is als regel alle invoer van zoodanige artikelen anders dan ten behoeve van 's lands dienst of ten behoeve van landsdienaren, voor wie het bezit van een vuurwapen is voorgeschreven, verboden. Van dit verbod kan echter door den directeur van het Binnenlandsch Bestuur te Weltevreden in bijzondere gevallen ontheffing worden verleend.

Consenten voor den uitvoer van vuurwapenen, buskruit en munitie naar Nederl.-Indië worden hier te lande slechts verleend, wanneer door de aanvragers een door den directeur voornoemd uitgereikte invoervergunning wordt overgelegd. (St.Ct.)

...dent van de Oost-Preanger. Buitenzorg, 4 Maart. De heer G. D. P. A. Renardel de Lavalette, resident van Indramajoe, is als zoodanig benoemd in de Oost-Preanger. (A.).

...nsche Regenten in Deli. Medan, 4 Maart. Javaansche regenten hebben de tabaksondernemingen bij Medan, het hospitaal op Bangkattan, Senembah en Siantar en de instellingen der cultures te Medan bezocht. (A.).

...niale Raad van Curaçao. Bij Kon. besl. zijn met ingang van den tweeden Dinsdag in de maand Mei 1926, de heeren Ed. S. Lansberg en C. S. Gorsira J.P.E.zn. benoemd onderscheidenlijk tot voorzitter en tot ondervoorzitter van den Kolonialen Raad van Curaçao; en tot leden van dien Raad de heeren J. J. Beaujon, E. M. Penso, Edwin Senior en E. S. C. de Veer Abrahamsz.

...rdracht Mr. J. Gerritzen. De voordracht van mr. Gerritzen over: De financieele politiek der Indische Regeering, welke wegens het overlijden van prof. Pijper werd uitgesteld, is nu gehouden op Di. 9 Maart, in het klein-auditorium van de Leidsche Universiteit. (Uitvoerig verslag in het *Vaderl.* van denzelfden datum).

...verneur-Generaal Fock. In verband met het feit, dat een der eerste punten, waarover het nieuwe kabinet moet beslissen, de keuze is van een nieuwen landvoogd, verneemt Aneta, dat het vaststaat, dat mr. Fock onder geen voorwaarde bereid is eventueel nog als Gouverneur-Generaal aan te blijven na 7 September.

...verhouding tusschen Nederland en Oost-Indië. In een Donderdag 11 dezer te houden vergadering van de Delftsche Studenten Debatingclub, zal mr. dr. H. A. A. van Gybland Oosterhoff spreken over: De verhouding tusschen Nederland en Oost-Indië.

...eling W. Stade †. Blijkens bij de familie hier te lande ontvangen telegram is te Gamlaha (Halmahera) overleden de heer W. Stade, zendelingleeraar der U. Z. V.

...M. Michielsen †. In den ouderdom van 81 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer W. J. M. Michielsen, oud-gouverneur van Sumatra's Westkust en oud-lid van den Raad van Indië, ridder in de Orde van den Ned. Leeuw.

...jeneverstokerij. Batavia, 2 Mrt. De aanvrager van een concessie voor het oprichten van een jeneverstokerij op de hoogvlakte van Pengalengan — welke plannen van verschillende zijden nog al tegenkanting hadden ondervonden — heeft een betrekking in de cultures aanvaard en dus blijkbaar van zijn plannen afgezien. (A.).

...gen communistische politie-agenten. Semarang, 5 Maart. Vier inlandsche politie-agenten zijn alhier aangetroffen in het bezit van bewijzen van lidmaatschap van de Sarekat Rajat. Zij zijn onmiddellijk ontslagen. (A.).

...verzending naar Ned.-Indië. Postpakketten met vruchten voor Ned.-Indië moeten vergezeld zijn van een gezondheidscertificaat, afgegeven door den Plantenziektekundigen Dienst te Wageningen.

Vermits bij het ontbreken van dit certificaat de vruchten door den Plantenziektekundigen Dienst in Ned.-Indië worden vernietigd, is het van groot belang, dat de afzenders ter dege rekening houden met deze verzendingsvoorwaarde.

...or W. J. N. Bosboom †. Te Amsterdam is in den ouderdom van 78 jaar overleden de heer W. J. N. Bosboom, gep. majoor van het O.-I. leger.

Duitsch Hoogleeraar voor den Islam te Utrecht. Naar het Haagsche Aneta-kantoor verneemt, heeft het College van Curatoren aan de Indologische faculteit te Utrecht tot bijzonder hoogleeraar voor de instellingen van den Islam benoemd professor A. Baumstark, hoogleeraar aan de Universiteit te Bonn, tevens buitengewoon hoogleeraar aan de Roomsch-Katholieke Universiteit te Nijmegen.

Weder een overval in Atjeh. In het landschap Troemon, nabij de grens van Bakongan, heeft een nachtelijke overval plaats gehad op een patrouilleerende brigade, waarbij eenige militairen zijn gesneuveld en anderen gewond. Militaire versterking is derwaarts vertrokken. De aanvoerder der kwaadwillige bende is Teukoe Mauloed, een zoon van den vroegeren Oeleëbalang. (De N. R. Ct. van 4 dezer, Avondbl. A, wijdt eene bespreking aan deze gebeurtenis en waarschuwt tegen het maken van verkeerde gevolgtrekkingen).

Een voordracht van R. M. Noto Soeroto. Het *Vaderland* van 6 dezer (Ochtendbl.) bevat een overzicht van een voordracht door R. M. Noto Soeroto te 's-Gravenhage (voor de Commercieele Club) gehouden, over het probleem Nederland—Indonesië.

De Vorstenlandsche prinsen ten Hove. Den 5en dezer heeft ten Koninklijke Paleize te 's-Gravenhage de reeds aangekondigde maaltijd plaats gehad, door de Koningin aangeboden aan de te 's-Gravenhage vertoevende Solo'sche en Jogja'sche vorstelijke personen. Op de aan hen onlangs verleende Kon. onderscheidingen wordt op een andere plaats in dit blad de aandacht gevestigd.

Oneenigheden tusschen Ambonneezen en Chineezen. Ambonneesche militairen zijn te Magelang vijandig opgetreden tegen Chineezen, die een optocht hielden. De daardoor ontstane relletjes, omtrent de oorzaak waarvan de verschillende Aneta-telegrammen niet duidelijk zijn, schijnen eenige dagen geduurd te hebben, doch sterke patrouilles marechaussee verhinderden uitbreiding en brachten de gemoederen tot bedaren.

Pest in Midden-Java. In de week van 10 tot 16 Januari zijn op Java in totaal 268 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 8, Temanggoeng 88, Magelang 26, Jogjakarta 5, Soerakarta 9, Bojolali 2, Klaten 26, Sragen 1, Kendal 2, Pekalongan 26, Tegal 3, Poerbolinggo 72.

(A.) beteekent Aneta-telegram.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

De Indische Geschenken voor het Koninklijk Zilveren Echtpaar.

De geschenken, welke H. M. de Koningin en Z. K. H. de Prins ter gelegenheid van Hoogstderzelver zilveren bruiloftsfeest werden aangeboden door verschillende deputaties en groepen, zijn gedurende eenige weken tentoongesteld geweest in de Gothische Zaal te 's-Gravenhage en zijn daar door vele duizenden belangstellenden bewonderd, die tevens hun kwartje voor de slachtoffers van den watersnood hebben geofferd. Bizonder trokken daaronder de aandacht de zilveren kunstnijverheidsschatten, uit Java's Vorstenlanden afkomstig. Hoe rijk en prachtvol ook, toch is 't ons een teleurstelling, dat vorm en versiering dier voorwerpen niet altijd het zuiver Javaansche kunstkarakter dragen. Naast die kostbaarheden prijkte in allen eenvoud een shawl van Javaansch weefwerk van de jonge vereeniging *Wanito Oetomo*, die, zooals vroeger reeds werd vermeld, zich ten doel stelt de weefkunst onder de Javaansche vrouwen te bevorderen.

De mooie Indische etsen van Bauer zullen zeker bijdragen om Insulinde's schoonheid meer naar voren te brengen.

Naar wij vernemen zijn thans nog meerdere geschenken uit Indië aangekomen, o.a. van de vorsten van Mangkoenegaran en Pakoe Alam: ook van de Chineesche gemeente te Menado een schildpaddoos met zilveren montuur.

Marionetten, Maskers en Schimmen.

In de tot een aardig salon-theatre verbouwde achterzaal van de *Groote Koninklijke Bazar*, Zeestraat 82 te 's-Gravenhage, is 27 Februari j.l. een tentoonstelling van marionetten, maskers en schimmen geopend, welke met de daaraan verbonden opvoeringen nog tot het einde dezer maand zal duren.

Daar de heer *Otto van Tussenbroek*, die een inleiding zou houden over: „Het leven in het levenlooze van marionet en masker", onverwachts daartoe verhinderd was, werd de heer *Wijdeveld* bereid bevonden om, *à l'improviste*, een *causerie* te houden Hij deed dit met groote bezieling en daardoor zeer onderhoudend en leerzaam. Bij zijn levendige schildering van het

Haarlem en Omstreken.

marionettentooneel, de oude masker- en schimmenspelen, welke over bijna de geheele wereld verspreid zijn, vergat hij die van Java niet. Aardig was 't om aan te hooren met welk een bewonderenden schroom hij o.a. de woorden *wajang-bebèr* en *-klitik* uitsprak. Voor het meerendeel zijner toehoorders zullen dit slechts vage klanken geweest zijn. Jammer genoeg zijn juist deze beide specimina op de tentoonstelling niet vertegenwoordigd, maar gelukkig zijn er echter wel enkele goede *wajang-koelit*-exemplaren door *R. M. Noto Soeroto* afgestaan en een mooie collectie wajang golek en maskers van Mevrouw L. van Dijk-Schaly, welke een klein denkbeeld kunnen geven van den hoogen trap van ontwikkeling en schoonheid, waarop daar te lande, zoowel het schimmen- als het marionetten- en maskerspel staan. Laatstgenoemden maken naast de beroemde Japansche Nô-maskers geen slecht figuur.

Terecht merkte de heer *Wijdeveld* op, dat deze tentoonstelling, hoewel beknopt, toch vrij volledig zijnde, den belangstellenden bezoeker in staat stelt volkeren en tijden te vergelijken, waaruit allerbelangrijkste conclusies te trekken zijn en hoe de dichter er zijn wonderlijkste droomen uit putten kan. Het masker noemde hij even oud als nieuw. Immers een gelaatsbeschildering, een „incognito", zooals thans met *poudre* en *rouge* bereikt wordt, kan men als masker beschouwen.

Veel van hetgeen spreker zeide bracht ons het schoone der verschillende Javaansche en Balineesche wajang-voorstellingen in herinnering en sloeg daar volkomen op, zoo o.a.:

„dat maskers, marionetten en schimmen onalledaagsche figuren zijn, anders dan anders, een levensverdieping, de styleering eener andere wereld, ir-realistisch en onnaturalistisch. Ieder onzer voelt, dat er iets anders komen moet op het Westersche tooneel, dat steeds meer het ware leven in alle details fotografeert. De marionet belichaamt de essentieele gedachte van het oertooneel. Wij zijn te intellectueel voor het simpele en directe. Daarom is het goed, dat deze tentoonstelling deze tooneelmaand ons toont, wat schim, masker en marionet zijn, dat zij meer zijn dan amusement, dieper grijpen; een kosmos zelf zijn; iets geweldigs!"

Daarom is het ook zéér te wenschen, dat wat op het program der lange reeks van voorstellingen, welke gegeven zullen worden, als slot vermeld staat:

Javaansch wajang schimmenspel door R. M. Poerbatjaraka.

Een groep Oostersche Maskerdansers,

goed tot zijn recht zal komen, want daarbij zou niet alleen op esthetisch gebied veel te genieten, maar ook voor moderne tooneel-opvatting en -hervorming véél te leeren vallen, voor wie er zich met een ontvankelijk gemoed voor open stelt. Wij Nederlanders, zelfs zij, die jarenlang in Indië hebben gewoond, weten nog zoo bitter weinig vooral van deze Indische kunst. Typeerend in deze is, dat de daarin toch wèl belangstellende kunstcriticus van „Het Vaderland", die zich *L. W.* teekent, in zijne uitvoerige bespreking dezer tentoonstelling, in volle oprechtheid, schrijven moest:

„De prachtcollectie oud-Javaansche en oud-Japansche maskers moet ik helaas voorbijgaan. Hun vormen zijn ons, zeevarend en koloniseerend volk, zeer goed bekend, hun diepere beteekenis is mij, volslagen leek op dit gebied, vreemd. Hetzelfde geldt voor de Afrikaansche maskers, de wajangpoppen, enz.

„Héél merkwaardig zijn de oud-Turksche schimmen, die onbewust doen denken aan Turksche tapijtjes. Een heel merkwaardige inzending!".

Ons deed diezelfde Turksche collectie levendig denken aan een primitieven vorm van *wajang-koelit*, daar de figuren, hoewel eenvoudig en veel grover, toch ook uit leder gesneden en wel eveneens als schaduwbeelden bedoeld zullen zijn. Een bekwame Javaansche *dalang* (schimmenschuiver) zal er goed mee kunnen werken, al zal hij ze van-zelf-sprekend als minderwaardig beschouwen, vergeleken bij zijn eigen, uiterst verfijnd materiaal.

Wat zouden hier uit velerlei oogpunt prachtig leerrijke vergelijkingen te maken zijn tusschen het Westersche en het Oostersche schimmenspel!

En zoo ook betreffende masker en marionet.

Al zeide de heer *Johan de Meester* onlangs in een voordracht, welke hij hield over de toekomst van het tooneel en het tooneelspel, voor de „Amsterdamsche Studenten-vereeniging", o.m.:

„Het masker zal in de toekomst weinig gebr[uikt] worden. Het heeft een klassieke allure en is a[bso]luut overbodig, daar met *grime* evengoed iets gemeens te verkrijgen is."

Hij beweerde tevens, daarmede stellig het oor[deel] weergevende van vele jongere tooneelisten:

„Ons moderne tooneel heeft niet de roeping te ontroeren. Het moet een zweepslag zijn en [ont]wing geven [1]). Eenheid van vorm en inhoud is [de] eerste eisch, die misschien alleen door *Meier[hold]* bereikt is, nadat hij 40 jaar lang heeft geëxp[eri]menteerd. Wil het drama een synthese geven [van] het moderne leven, dan volstaat de geschr[even] tekst niet. Het woord is in waarde vermind[erd] zooals het sentiment tegenover de daad. Het [too]neel moet zoeken naar een eenheid van rhyt[hme.] De muziek zal er een grootere plaats inne[men,] wordt één geheel met het drama. Het spel van [den] acteur gaat een nieuwe toekomst tegemoet. [De] spanning, die sinds de „draken" verloren [ging,] wordt op een onbegrensde wijze opgevoerd. [De] acteur beeldt niet meer uit, hij speelt. De discip[line] gaat een groote rol spelen. Tot de vorming [van] een nieuw geslacht spelers is een school noo[dig,] waar de muziek een groote, zoo niet leide[nde] functie zal vervullen.

„En wat het theater zelf betreft: Voor het [mo]derne drama zal een eigen schouwburg moeten [ge]bouwd worden. In dit opzicht heeft *Moulard* [in] samenwerking met den architect *Philibert,* [in] Vlaanderen veel bereikt. Hij heeft een too[neel]ontwerp gemaakt, waarbij het proscenium di[ep] in de zaal doordringt, waardoor netgeen op [het] tooneel gebeurt meer in het publiek zich afsp[eelt."]

Ook in deze opzichten kunnen wij bij Indië in leer gaan. Zoowel de door menschen — gescho[olde] acteurs — opgevoerde *wajang-wong,* als het Indi[sche] marionetten- en schimmenspel berusten op het [nim]kaal rhythme van het nimmer daarbij ontbrekend[e ga]*melan*-orchest en als tooneel dient immers de [o]galerij, voorhof van een vorstelijke woning, of [een] schaduwrijke plek onder een grooten waringinbo[om,] waaromheen zich de toeschouwers in wijde kri[ng] scharen, er dus, als het ware, één geheel mede[vor]mend.

L(uc) *W*(illink) schrijft in *Het Vaderland* bij [zijn] tweede beschouwing over de tentoonstelling o.m.:

„Naar mijn smaak vormen de marionetten [het] belangrijkste deel der tentoonstelling. Een mas[ker] — hoe schoon en wild het ook mag zijn — is n[iet] méér dan een aangezicht, een schim is slechts [een] schaduw. Maar een marionet... dat is een c[om]pleet wezen met armen en beenen „van vle[esch] en bloed" zou men bijna zeggen, maar in elk [ge]val met volume en dat is toch óók wat!

„De *clou* van gansch de expositie is zonder [twij]fel de buitengewone inzending van *Harry van [Tus]senbroek.* Deze poppen zijn geweldig! Dit zijn [eerst] marionetten! Welk een ongehoorde rijkdom, [welk] een pracht, welk een fantasie!

„Daar staan in hun nissen kleine duivels, [schoo]ne, overrijpe zondaars te pralen! Hun wonder[baar]lijke droomoogen schijnen edelsteenen te zijn, [hun] monden zijn pervers en schandelijk, maar zij [ken]nen kennis, vernuft en een gloeiende geest, [die] voor louter schoonheid leeft. Ze zijn bijna [gods]gelijk, deze wellustige slappelingen, deze daemo[nen] van een hoog verbeeldingsleven! Het is hun [groo]te schoonheid, die hen redt. Het is aesthetica, [die] door geen enkele moraal vertroebeld wordt, [het] is niet wanstaltig, maar doorleefd, het is een [be]lijdenis van praal. Maar deze praal is diep d[oor]voeld.

„Het is zonde, deze poppen nauwkeurig te [be]schrijven. Ze zijn zoo geheimzinnig, zoo intri[gee]rend, zoo sfynx-achtig!

„*Pieter v. Gelder* is eigenlijk de eenige, die te[gen] v. Tussenbroek's weergalooze poppen op kan. [Hij] is niet zoo gruwelijk verfijnd, maar pittiger, k[loe]ser, veelal scherp-geestig (het kalf!!!) en toch [geeft] schoonheid weer. Ook dit is een prachtige in[zen]ding!"

Naar onze meening doen de Javaansche marion[etten] *(wajang-golek),* hier vertegenwoordigd door een [sim]pel groepje van 5 poppen, No. 84—89 van dezen [cata]logus (een volledig stel telt minstens een paar hon[derd] stuks) geenszins voor bovengenoemde inzendingen [onder.]

1) Kan dit niet tegelijk een ontroering zijn?

r. Om die naar waarde te kunnen schatten moet men ...hter natuurlijk ook hun beteekenis in hun eigen...rdig karakter verstaan.

In No. 7 van het geïllustreerd tijdschrift „Spel en ...ns" van 15 Februari j.l., dat geheel aan deze tentoon...lling gewijd is, schrijft *Harry G. van Tussenbroek* zijn opstel over „*De Marionet*" o.m.:

„Poppen en marionetten zijn zoo oud als de menschheid. In alle landen van Europa vindt men poppen; in Italië marionetten van gebakken klei; prachtige exemplaren in China en Japan; in laatstgenoemd land heel groote, waar de speler achter staat en zichtbaar blijft, doch niemand hindert. Men denke ook even aan de prachtige poppen voor de Javaansche *wajang-golek*, die men in onze musea vindt [2]).

„De laatste jaren is er een ware poppenmode ontstaan. Men vindt poppen in duizenden variaties en, al is de een helaas al leelijker dan de ander, het schijnt dat ze grif worden verkocht.

„Vooral de marionetten treden de laatste jaren zeer op den voorgrond en dat hoeft ons niet te verbazen. Ik hoop zelfs, dat zij ons een geheel vernieuwd tooneel zullen brengen.

„In ons land kregen wij tot dusver nog weinig op dit gebied te zien. Werk van een persoonlijkheid als Richard Teschner is hier nog volkomen onbekend. Wel was er eenige jaren geleden een tentoonstelling in het Kunstnijverheidsmuseum te Haarlem, waar men marionetten van Sophie Täuber, Renée Morax en Otto Morach zag, maar, jammer genoeg, werd er niet mee gespeeld. Vertooningen werden in ons land gegeven door de Müncheners, die veel succes oogstten, hoewel hun werk tot een nabootsend genre behoort, dat zeer verouderd aandoet. Doch op dit gebied heerscht in 't algemeen nog een chaotische verwarring, waarin alles geoorloofd schijnt."

Volkomen zijn wij het ook met hem eens, waar hij ...merkt:

„De enkele marionetten-vertooningen, die ik de laatste jaren gezien heb, hebben mij, eerlijk gezegd, niet voldaan.

„Alleen een mysterieus phantastisch spel, dat speciaal voor marionetten is geschreven en nooit door menschen zou kunnen worden gespeeld, heeft in het marionettentheater reden van bestaan."

Daarom konden ons ook de eerste voorstellingen, die ...vonds in bovengenoemd salon-theatre, gegeven wer...n door *Les petits Comédiens de bosis*, onder leiding ...n *Mad. Julie Sasonowa* (uit Moscou—Parijs) niet be...ren.

Maar wie weet hoe schoone verrassingen de volgen... vertooningen ons nog zullen brengen. Wij herhalen: ...e hoop is gevestigd op een goede *wajang*-voorstel...g.

[2]) Ook in „Boeatan", Heulstraat 19, Den Haag, zijn ze wel eens te zien ...koop.

...rsoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Nederl. expeditie in Borneo. De expeditie naar Nieuw-Guinea.

...an den wd. voorzitter van *het Indisch comité van ...enschappelijke onderzoekingen* vernam *Aneta* (De ... 25 t/m 28 Jan.) het verloop en het slot van *de ...erlandsche expeditie in Midden Oost-Borneo.* ...end en hoogst belangwekkend is het gedeelte, ...rin *dr. Bosch* vertelt van de *Hindoe-Javaansche ...heden,* in het hart van Borneo gevonden en datee... van meer dan elf eeuwen geleden, toen reeds Ja...sche schepen de groote rivieren opvoeren (blz. ... Een kaart brengt het geëxploreerde gebied in ...). Sinds jaar en dag bevond zich in het bezit van ...ge Mohammedaansche familiën, woonachtig bij ... Bangoen aan de Mahakam, een oudheid, welke ... de Borneo-reizigers uit de vorige eeuw nu eens ...een „steenen afgodsbeeld" dan weer als een „*bron...godinnebeeldje*" was beschreven. Dit voorwerp, dat ...dat de expeditie op Borneo arriveerde, naar het ...lijf van den Sultan te Tenggarong was overge...cht, is nu door tusschenkomst van den heer *Endert* ...den controleur B. B., den heer *Hirschmann*, door ...H. den Sultan van Koetei via het Bataviaasch Ge...tschap ten geschenke gegeven. In tegenstelling met ...andere besproken voorwerpen, die „plus rares que beaux" mogen heeten, overtreft de kwaliteit van dit beeld de stoutste verwachtingen. Het „afgodsbeeld" ontpopt zich ditmaal als een subliem uitgevoerde bronzen staande *Boeddha-statue*. De hoogte van kruin tot enkels (de voeten zijn helaas afgebroken; overigens is het beeld volkomen gaaf) bedraagt 58 c.M.; dit is de grootste hoogte op één na van de in het Museum aanwezige bronzen. De kleur is donker op zwart af. Het beeld geeft den Boeddha weer als rondtrekkend bedelmonnik, toen hij hof en haard vaarwel had gezegd en in een leven van harde ontbering de verlossingsleer aan zijn volgelingen predikte. De linkerhand houdt den bedelnap, de rechter maakt het gebaar van onderwijzen. Het monniksgewaad sluit nauw om de slanke leden en laat de zachte rondingen van borst, heupen en knieën uitkomen. Het is de zuivere repliek in brons van de staande of schrijdende Boeddha-figuur, zooals die vooral van de reliefs van den Boroboedoer bekend is, een meesterstuk, waarvan onder de bronzen in het Museum de wedergade niet is aan te wijzen. Of dit brons ter plaatse is gegoten of door de kolonisten vanuit Java medegebracht? We moeten het antwoord op deze vraag schuldig blijven. Laat het genoeg zijn, dat het door den tand des tijds gespaard is geworden en dat het, opgesteld in een voor ieder toegankelijke verzameling, voortaan de bewondering zal deelachtig worden, waarop het als hoogstaand kunstwerk recht heeft.

De Loc. (29 en 30 Jan., 1 en 6 Febr.) vermeldt verschillende interessante punten uit het voorloopig plan voor *de wetenschappelijke expeditie naar het Nassaugebergte in Nieuw-Guinea,* opgesteld door het Indisch comité voor wetenschappelijke onderzoekingen. De Amerikaansche onderzoekers hebben zich als hoofddoel gesteld het maken van anthropologische en ethnografische studiën van de Pygmeeën-stammen, aan de Noordzijde van het Nassau-gebergte, en daarmede annex het verkrijgen van ethnografisch en zoo mogelijk ook anthropologisch studiemateriaal voor hun museum. De boven-Rouffaerrivier is stellig bewoond; logisch is dus daarheen de eerste schreden te richten, dan komt men zeer zeker niet met leege handen thuis. Waarschijnlijk is het bovendien, dat men de tochten van daaruit het best West- en Oostwaarts kan uitbreiden en meerdere bevolking zal aantreffen.

„Real"- of „Ideal"-politiek. Dr. John Mott.

De *Java-Bode* (27 en 28 Jan.) bespreekt de artikelen van het „*Soer. Hbl.*" (5, 9, 18, 2de en 3de bl., en 23 Jan.). De heer *Zentgraaff* wenschte een z.g. *Nederlandsche Unie,* de stichting van een „blanke partij" met uitsluiting van niet-Nederlanders. De heer *Van Loo* gaf hierover een nadere beschouwing en uiteenzetting. Het „Soer Hbl." propageert beginselen, welke gebaseerd zijn op de Realiteit, in plaats van op het absolute Idealisme der bestaande partijen, dat in Indië thans als afgedaan moet worden beschouwd. Het etiket der nieuwe politiek is *Real-Politiek.* De *Java-Bode* citeert de meest teekenende passages van den heer Van Loo en vestigt in dit verband de aandacht op het interview, dat een redacteur van de Haagsche „*Avondpost*" mocht hebben met *generaal Swart,* den oud vice-president van den *R. v. I.* — een man, die niet verdacht zal worden van onvruchtbaar „idealisme en sentimentaliteit". — De *J. B.* leest hierin een ernstig woord van dezen gezagsman bij uitnemendheid, over *het streven van den heer Noto Soeroto,* die in „*Oedaya*" opwekt tot *samenwerking van beide rassen.* Generaal Swart kan niet veel meer doen dan zijn woorden onderschrijven. *Alleen de geest van verzoening, van opbouw, de synthetische gedachte kan hier nog helpen.*

In de zaal van de Methodist Boys School heeft *dr. John R. Mott,* de president van de Wereldfederatie van Christen-studenten, die rechtstreeks uit China en Japan naar *Medan* is gereisd, gesproken over „*The situation in the Far East*" (*Deli Crt.* 1 Febr.). Dr. Mott is de bekendste leek-propagandist van de Christelijke gedachte, die de wereld thans heeft. Bij zijn lezing waren vele rassen vertegenwoordigd. Spr. wees op de verdeeldheid in het Verre Oosten, maar hij wist ook nog eenige constructieve krachten te noemen, vooral in economisch opzicht, voorts de verzoenende invloed, die er van de moderne beschaving kan uitgaan en het feit, dat volgens zijne overtuiging de leidende geesten rondom den Pacific het er op zetten te voorkomen, dat de landen in het Verre Oosten in een oorlog worden gestort. Tot slot wees spr. op den invloed van de Christelijke zending in het Verre Oosten door het oprichten van kerken, waarbij den Chineezen, Japanners en Koreanen gelegenheid wordt gegeven zelf de leiding te hebben. En bijeenkomsten

van Christelijke vereenigingen, zooals ook in 1922 te Peking, waarvan *dr. H. C. Rutgers* al heeft verteld, gaan tegen den geest van verdeeldheid in, zij willen een vereenigd front scheppen.

Dr. H. A. van Andel schrijft in *De Loc.* (30 Jan.) over de komst van *dr. Mott op Java.* Ieder voelt van hem dat hij een persoonlijkheid is. De Wereldfederatie van Christenstudenten *(N. C. S. V.)* is de grootste studenten-organisatie der wereld. Ze telt ruim 250.000 leden, verdeeld over 3000 universiteiten en Hoogere Opleidingsinrichtingen. In haar hoofdbestuur (dat minstens eens in de twee jaar vergadert) zijn afgevaardigden van alle landen van Europa, van Amerika, Zuid-Afrika, Japan, China, Britsch-Indië en Ceylon, Australië en Nieuw-Zeeland. Alle rassen komen daar bijeen.

Ten slotte verwijzen wij naar de *Deli Crt.* (3 Febr. *Het réveil in het Verre Oosten), De Loc.* (29 Jan. *Herriot en Indië, China-Kroniek, De Chineesche Tafelconferentie, Een predikant over Indië),* het *Bat. Nwsbl.* (27 Jan. *Merkwaardige voorlichting)* en de *Java-Bode* (2 Febr. *Staatsraad Idenburg over Indië).*

In een verwaarloosd gewest. De irrigatie-afdeeling Pekalen Sampean.

In het *Soer. Hbl.* (25, 26, 27 en 29 Jan.) schetst *Z(entgraaff) Rembang,* — dat na de staking der Solovalleiwerken de laatste kans op een betere toekomst scheen te hebben verloren —, als *een verwaarloosd gewest.* Van alle zijden wordt door bevoegde personen aangedrongen op hervatting der Solovalleiwerken, in dien zin dat locale werken worden uitgevoerd in de daarvoor in aanmerking komende streken. *Z.* sprak op zijn jongste reis verschillende Europeesche en Inlandsche ambtenaren; allen zijn van meening dat de thans heerschende armoede de urgentie der verbetering van irrigatie en drainage duidelijk demonstreert. Die armoede kreeg dit jaar, hoe ernstig zij werd, nog niet het karakter van een ramp — althans in den algemeenen zin —, doch hierop mag men het ook niet laten aankomen. In een schrijven van 10 Nov. j.l., gericht aan den *G. G.,* heeft de Min. v. Kol. gewezen op *de noodzakelijkheid der inluiding van een nieuw tijdperk voor Ned.-Indië;* voor de economische en geestelijke ontwikkeling zal meer moeten worden gedaan, en er zal een *„welvaartspolitiek"* moeten worden gedreven. Op het gebied van onderwijs, hygiëne, landbouw, nijverheid, visscherij zal men de door den nood gebroken lijn moeten opnemen. De Minister wijst op de mogelijkheid op de begrooting van 1927 een algemeen plan te brengen voor *de economische opheffing van Rembang,* in den trant als in 1926 voor Batavia werd gedaan. In de eerste plaats denkt de Minister aan den aanleg van kleine, in het stelsel der Solovallei-werken passende irrigatiewerken, en aan de verbetering in den aanleg van wegen. Het behoeft nauwelijks betoog dat deze ministerieele mededeeling voor Rembang een blijde boodschap is.

Het *Soer. Hbl.* (25 en 27 Jan. 4e bl.) geeft een overzicht van de bevloeiingswerken in de *irrigatie-afdeeling Pekalen Sampean* (Zuid-Besoeki) en Z.O. Loemadjang, Noord-Besoeki en Oost-Pasoeroean en richt een woord van hulde tot de werkers van voorheen en thans, die door hun energie en arbeidslust mogelijk maakten, dat geheel in een toestand van verval geraakte streken aan het oerbosch ontworsteld en weer tot bloei en welvaart gebracht werden. Met trots kan het Gouvernement, dat het leeuwenaandeel in de ten koste gelegde gelden droeg, wijzen op wat hier door zijn toedoen tot stand gebracht is. Doch ook moet getuigd worden van het belangrijk aandeel dat de particulier had, die door zijn kapitaal en veelal ook door zijn pioniersarbeid medewerkt aan de opkomst onzer gewesten, niet altijd *alleen* ten eigen nutte, doch ook ten voordeele van de bevolking, die door de totstandkoming der bevloeiingswerken jaar op jaar haar inkomsten belangrijk zag stijgen. Een goede samenwerking moge nog lang voortduren in het belang van land en volk!

Emigratie en Immigratie. Indië's ontwikkeling.

Nu door de hooge rubberprijzen de kansen voor het vinden van een goed bestaan in Sumatra en in andere rubber-centra's enorm zijn gestegen, ziet men, dat een onophoudelijke stroom van emigranten Java vrijwillig verlaat om zich in *Sumatra* en *Borneo* te gaan vestigen. Hieruit blijkt de *Java-Bode* (2 Febr.), dat, niettegenstaande al de ontkennende beweringen, de Javaan toch wel te bewegen is om zijn geboortegrond *op eigen risico* te verlaten, zoo slechts de verwachte verdiensten van dien aard blijken te zijn, dat zij zijn

inkomsten alhier beduidend overtreffen. Houdt
gemeene welvaartstoestand op Sumatra nog ge
tijd aan, hetgeen gezien de huidige rubberpositi
wacht mag worden, dan zal op deze wijze we
de mogelijkheid bestaan van *een oplossing van he*
bevolkingsvraagstuk langs natuurlijken weg. W
tot nu toe gebezigde methode slechts gebrekkige
taten heeft opgeleverd en met kolonisatie van
ringsweg en op eenigszins voldoende schaal on
bare bedragen gemoeid zijn, verdient de vrij
emigratie zeker de volle aandacht en allen mog
steun. (Zie ook *De Sumatra Post* dd. 2 en 4 Feb

De *„Courant" (Deli Crt.* 4 Febr.) beschrijft ho
destien aangeworven koelies van Java uitgevoer
den. Dagelijks vertrekken een vier of vijf groote
wen (majangs) met een twintigtal reizigers aan
allen bestemd voor Palembang en Djambi of oo
Borneo. Het lijkt dit blad ondoenlijk om dit
den kop in te drukken, want gaat men deze pra
tegen, een verplaatsing van de uitvoermogeli
naar andere, kleinere havens kan niet worden
komen. In de binnenlanden moet de clandestien
ving voorkomen worden.

De *Deli Crt.* (1 Febr.) betoogt *de noodzakeli*
van goede en goed onderhouden wegen voor
ontwikkeling in de Buitengewesten. Daarna kom
ondernemers, die in onbewuste samenwerking m
bevolking de rest van het werk der ontplooiin
brengen. Mits zij voor den eersten tijd verzeker
ven van de verordeningen, die hun de geregeld
migratie van Javaansche werklieden en de zek
van hun arbeid garandeeren.

De rotanstraf.

De artikelen in de *„Telegraaf"* over *de rotanst*
van *mr. Van Haastert, prof. Snouck Hurgronje* en
Casimir hebben de aandacht getrokken van he
Nwsbl. (29 Jan.). Inderdaad — zoo conclude
B. N. —, zware lichamelijke tuchtiging als n
strafmiddel kan niet tot goede resultaten leiden.
de oorveeg van den kwâjongen op de plaats zelve
hij de eischen van de tucht vergat, kan een zeer
tieve correctie geven. Voor wie in een nog zoo
tieve maatschappij als de Indische elke mogeli
van lijfstraffelijke tuchtiging uit den booze acht,
daarbij ook eens aan het gebrekkig effect van
strafmiddelen. Maar dat slechts in geval van be
noodzaak tot zoo scherp een bestraffing moet wo
overgegaan, zou ook voor de autoriteiten, die ha
toepassing kunnen brengen, moeten vaststaan. E
besef van den ernst der zaak — prof. Snouck
dáár volkomen terecht op gewezen — ontbreek
juist onder dezulken, helaas nog maar al te vaak

Regenten met verlof.

Het *Bat. Nwsbl.* (30 Jan.) noemt het een bela
bericht, dat *„De Loc."* (27 Jan.) gebracht heeft,
lijk dat de Regeering voornemens zou zijn elk
twee Regenten in de gelegenheid te stellen, een
in Europa door te brengen. Nog te veel van onze
ste Inlandsche ambtenaren kennen Nederland en
Nederlander alleen door een kennismaking onder
bizondere verhoudingen. Niet alleen de traditio
verruiming van den blik zal winste zijn, wanneer
Hollandsche reizen tot stand komen. Zij kunnen
heel veel misverstand en onjuist begrip uit den
ruimen, dat thans vaak wederzijdsche waardeeri
den weg staat. De tijd ligt nog niet ver achter
dat een boepati, die zich van de Nederlandsche
bediende, een vreemde vogel was. Het *B. N.* h
dat binnen niet te langen tijd een Regent, die niet
zich in Nederland heeft georiënteerd, tot de zeld
verschijnselen behoort.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Tjandi Djadi.

In de „Sinar Sumatra" van 11 September 1925 w
melding gemaakt van een ouden Hindoeschen te
of Tjandi, welke op een heuvel, niet ver van Toel
agoeng, in de nabijheid van de desa Sanggrahan
trict Bojolangoe (Java), is gelegen.

Het is een monument, dat niet opvalt door sc
heid en dat zal, naar de meening van den ve
gever, wel de reden zijn, waarom het in het alge
en ook bij de inheemsche bevolking onbekend is

Ook weet niemand in den omtrek van de desa
grahan eenig uitsluitsel te geven omtrent het
waarmede deze Tjandi werd opgericht, doch men

dat die op een heuvel gelegen tempel, die bekend is onder den naam van Tjandi Djadi, daar werd geplaatst, ten einde het terrein in den omtrek op verren afstand te kunnen overzien en de bevolking tijdig te kunnen waarschuwen voor plotseling opkomende natuurrampen of gevaren.

Terwijl men ten deze dus zulk een langen tijd in onwetendheid heeft verkeerd, wijst de schrijver op het feit, dat Professor Krom te Leiden omtrent het monument, dat den vorm heeft van een minaret, eenige opheldering heeft gegeven.

Z.Hooggeleerde heeft n.l. op den heuvel Malabar, in de nabijheid van Bombay, een gebouw bezocht van dezelfde stuctuur als die van de Tjandi Djadi op Java en daarbij eene omgeving van hoog geboomte aangetroffen, waarin tal van groote vogels hun gekrijsch laten hooren.

De Perzen brachten in vroegere tijden hunne dooden naar dat gebouw, dat 8 Meter hoog is en waarvan de op den top aanwezige holte is gedekt met een rooster(?) van ijzer vervaardigd.

De lijken werden op dezen rooster geplaatst, terwijl het gebeente, nadat de vogels het vleeschelijk deel daarvan hadden weggehaald, in de holte viel.

Ook te Poona bestaat een monument van gelijken vorm als te Bombay en in de desa Sanggrahan, hetgeen aanleiding heeft gegeven tot de mogelijkheid dat in vroegeren tijd op Java Perzische begrafenisplechtigheden hebben plaats gehad.

De komst dier Perzen op Java zou kunnen hebben plaats gehad, ten einde zich aan de steeds sterker wordende invloeden van den Islam in eigen land te onttrekken.

Eene andere opmerking, die onderwerpelijk de aandacht heeft getrokken, is het feit, dat op de heuvels der Tjandi's, waarvan hier sprake is, sandelhoutboomen zijn aangetroffen.

Op Java is men zelfs van meening, dat op de plaatsen, waar die boomsoort groeit, Tjandi's in de nabijheid moeten worden gevonden.

Men heeft hieruit ook de gevolgtrekking gemaakt dat de sandelhoutboom uit Engelsch-Indië naar Java is overgebracht, ten einde de omgeving der Tjandi's daarmede te beplanten, de daaruit verkregen wierook te benutten en het materiaal tevens te gebruiken voor begrafenisplechtigheden volgens de godsdienstige instellingen.

De sandelhoutboomen in de desa Sanggrahan zouden dus afkomstig zijn van de door de Hindoe's uit Engelsch-Indië ingevoerde planten of zaden.

Zooals bekend, plant de sandelhoutboom zich voort, zoowel door zaadbestuiving als door stekvorm.

Aan de dessabevolking was de aanwezigheid dier sandelhoutaanplantingen natuurlijk wel bekend, doch, aangezien zij de waarde dier houtsoort niet begreep, had zij geen bezwaar tegen den aankap daarvan en dit materiaal voor brandhout te gebruiken.

De houtvester Van de Ven te Blitar was de persoon, die in het jaar 1918 dezen aankap verbood, waarna de aanplant in het jaar 1922 officieel onder bescherming van het boschwezen werd gesteld.

Bij het onderzoek, dat terzake heeft plaats gehad, is eenmaals gebleken, dat de Tjandi van de desa Sanggrahan is gelegen op een afstand van 6 paal van Toeloengagoeng langs den weg, die naar Tjampoerdarat leidt.

Het monument ligt op den heuvel, die de Boedegberg wordt genoemd en van een steenachtige formatie is, zonder plantengroei.

De berg heeft eene hoogte van 450 Meter, terwijl de Tjandi op eene hoogte van 350 Meter boven de oppervlakte der zee is gelegen.

De afstand tusschen den tempel en de desa Sanggrahan kan in één uur tijds worden afgelegd.

De Tjandi is vervaardigd van dezelfde soort materiaal als de andere Hindoesche monumenten en heeft, behalve eenige koppen, geene bepaalde versierselen noch eenig schrift.

Een bamboetrap leidt tot den top van het monument, dat 7 Meter hoog is en waar men dan een put aantreft van 3 Meter diepte, met een omvang van 4 Meter.

Op den bodem der put worden geen beenderen aangetroffen van menschen, waarvan het vleesch destijds als voedsel voor menschenvleeschetende vogels zoude hebben gediend en vraagt men zich om die reden af, welke gedeelte van den tempel daarvoor werd gebezigd en of op Java menschenvleeschetende vogels als die, welke te Bombay en Poona zijn aangetroffen, hebben geleefd.

Thans zijn zij niet aanwezig en maakt men de veronderstelling dat de Hindoes destijds de vogels voor het beoogde doel naar Java medebrachten.

Zekerheid daaromtrent weet echter niemand te geven.

Volgens de meening van den schrijver verkeert de Tjandi, hoewel zeer oud, in goeden toestand.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een en ander over den christelijken godsdienst in Ned.-Indië.

IV (Slot).

Zooals bekend, waren de Portugeezen bij hunne komst in West-Java (Bantam) de eerste verspreiders van het Christendom.

Zij waren Katholiek en moesten later voor de Protestantsche Nederlanders wijken, met het gevolg dat het Protestantisme in Ned.-Indië op den voorgrond trad.

Vóór dat een persoon in den dienst trad, werd hem destijds afgevraagd of hij Roomsch-Katholiek of Protestant was en hing daarvan zijne uitzending naar Indië af.

Die vroegere fanatieke tegenstellingen tusschen beide godsdienstige richtingen zijn thans verdwenen en is de verdraagzaamheid in Indië thans wel zóó groot, dat men zich daar te lande niet moeilijk maakt over de godsdienstige richting, welke iemand voor zich als de beste beschouwt.

Tijdens de Oost-Indische Compagnie werd er niet aan gedacht een Katholiek als Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië aan te stellen, en toch werd van die gedragslijn afgeweken met den Gouverneur-Generaal Maetsuycker, hoogstwaarschijnlijk omdat men toenmaals over geen betere Protestantsche werkkracht beschikte.

Dat was eene bijzondere uitzondering.

De Katholieke en Protestantsche groepen in Ned.-Indië, ieder onder hare leiders, zijn thans veel te verstandig om niet te begrijpen dat onderlinge tweedracht geen goede resultaten afwerpt en de zaak, waarom het gaat, schade aanbrengt.

Het is om die reden dat zij, in tegenstelling met vroegere toestanden, thans samenwerken en men die samenwerking onder meer kan waarnemen bij de onderwijzersvereenigingen C. O. V. en de K. O. B., die samen optrekken tegen de gemeenschappelijke tegenpartij.

Vele inheemsche Christenen schrijven hunne verhoogde intellectueele en moreele ontwikkeling toe aan den invloed van den Christelijken godsdienst, dien zij hebben aangenomen.

Zij wijzen daarbij op het groote verschil dat er bestaat tusschen de Christenen en niet-Christenen in de Molukken, de Minahassa en Bataklanden.

Die meening is juist.

De Christelijke missionarissen laten zich al tientallen jaren lang veel aan het onderwijs gelegen liggen en zorgen er voor dat de kennis van lezen en schrijven en nog andere vakken aan de leerlingen wordt bijgebracht, welke kennis hen in staat stelt de gebeurtenissen buiten hunne directe omgeving te volgen.

Ten slotte zegt de schrijver, dat hij verbaasd staat over het feit dat zoovele missionarissen nog altijd den moed hebben naar vreemde landen met vreemde en onbekende toestanden en verhoudingen te trekken en tegen een klein loon opofferend onder onbeschaafde volken hunne taak willen vervullen.

Hoe groot de moeilijkheden ook zijn van hun bestaan, toch vervullen zij hunne roeping en blijven zij standvastig de Christelijke leer verspreiden.

Het jaar 1925.

Voor de handelaren was het jaar 1925 niet gunstig. De malaise werd nog gevoeld, doch verbetering in de handelstoestanden was merkbaar ingetreden.

Dank zij de oprechte toewijding en de krachtige medewerking van abonné's, adverteerders en helpers, is de redactie van de „Perniagaän" in staat geweest niet alleen den moeilijken tijd te boven te komen, doch ook om de lezers van dit nieuwsblad tevreden te stellen.

In het jaar 1926 hoopt zij eveneens zooveel mogelijk aan de wenschen dier lezers te voldoen.

In het afgeloopen jaar hebben vele gebeurtenissen in Ned.-Indië plaats gehad, welke nog langen tijd in de herinnering zullen blijven voortleven, doch ze alle te vermelden, zou meer ruimte vragen dan waarover kan worden beschikt en bepaalt de redactie zich om die reden tot de voornaamste feiten.

Voor de Chineezen was de dood van den Chineeschen nationalist Dr. Sun Yat Sen een groot verlies.

Als volksleider genoot hij de achting van alle Chineezen.

Ook dienen te worden vermeld de onlusten te Shanghai, waar de Chineesche studenten hunne krachten ontplooiden tegen de bestaande willekeurige handelingen.

Eene dergelijke krachtsontplooiing was nog nimmer gezien en was het onderwerp van het gesprek in de geheele wereld.

Zelfs gaven zij aanleiding tot de volksmeening dat deze verwikkelingen het begin zouden zijn van den oorlog terzake van den grooten Stillen Oceaan.

Dat gevaar is echter geweken, hoewel die meening toch nog blijft bestaan.

Met betrekking tot de voornaamste gebeurtenissen, welke in de geschiedenis van het jaar 1925 zullen worden opgeteekend, valt in de eerste plaats te noemen de hevige oneenigheden tusschen de Sarikat Rayat- en de Sarikat Hidjo-vereenigingen, zoomede de geschillen van de Sarikat Islam en de andere partijen in de Preangerregentschappen.

Die verwikkelingen veroorzaakten veel beweging en gepraat, doch konden door het krachtig optreden van het bestuur den kop worden ingedrukt.

De strijd tegen het Communisme was luidruchtiger dan in het voorafgaande jaar.

Vele communistische leiders werden met vrijheidsberooving gestraft of van Java verwijderd.

Daaronder waren ook eenige Chineezen.

Den heeren Tjia Tjok Min en consorten werd het verblijf in Ned.-Indië ontzegd en gedwongen naar China terug te keeren, aangezien zij als gevaarlijk voor de rust en orde werden beschouwd.

Zij werden alleen beschuldigd van in betrekking te staan tot de communisten.

Ook tegenover de Chineesche journalisten stond het bestuur vijandig, met het gevolg dat een gevoel van ontstemming werd gekweekt, niet het minst omdat zij in de gevangenis op gelijken voet als de misdadigers worden behandeld en op den openbaren weg worden nagezien en gevolgd door het publiek.

Voor West-Java was het jaar 1925 een belangrijk jaar door de invoering van eene nieuwe bestuursregeling, waarbij eene nieuwe provincie West-Java in het leven werd geroepen onder leiding van een gouverneur.

Met de beste wenschen aan allen, ook in zaken, eindigt dit jaaroverzicht.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Oedaya (Opgang).

De zeer fraai geïllustreerde Maart-afl. van dit maandschrift onder hoofdredactie van R. M. Noto Soeroto bevat o.m. de volgende bijdragen: Cultuur en civilisatie, door Noto Soeroto. — Gezichten en tafereelen uit Indonesië: het eiland Bali. — In Memoriam Pastoor Van Lith S. J., door Ir. L. J. M. Feber (met portret). — Bezoek van Indonesische prinsen aan het Nederlandsche Hof. — Ergens in de rimboe, door L. H. C. Horsting. — Indrukken van Lombok (en andere Kleine Soenda-eilanden), door H. F. Tillema.

Nederlandsch-Indië. Oud en Nieuw.

De Maart-afl. opent met het portret (met kort bijschrift) van Pangéran Ario Mataram en zijne echtgenoote Kangdjèng Ratoe Oelit, die door den Soesoehoenan van Soerakarta werden afgevaardigd om Hare Majesteit geluk te wenschen en geschenken aan te bieden ter gelegenheid van Haar zilveren bruiloft. — De hr. S. Kalff schrijft een artikel over „Vroeger muziekleven in Indië"; het is weder een dier van groote belezenheid getuigende historische beschouwingen, smakelijk voorgedragen, zooals men dat gewend is van den schrijver. — Een artikel over de olifantsgrot bij Bedoeloe op Bali schrijft de hr. W. O. J. Nieuwenkamp, dat de lezers van het K. W., die de behandeling van hetzelfde onderwerp door den heer Goslings volgen, wel belang zal inboezemen. — Verder bevat deze afl. weder een vervolg van de artikelenreeks van den hr. J. H. B. Jaspers over zeden en gebruiken bij de Makassaren. — In de rubriek Boekbespreking wijdt de hr. H. F. Tillema eenige waardeerende woorden aan de vaardigheid in het fotografeeren door Dr. G. Krause, zooals deze tot uiting komt in zijn jongste plaatwerk over Borneo.

De West-Indische Gids.

Inhoud van het Maart-Nr. Four Arawak Indian songs, by Th. E. en A. P. Penard. — Mengelingen, do[or] Mr. B. de Gaay Fortman (geschiedkundige mededee[lingen] over Curaçao). — Een aanvulling van Bord[e]wijk's Ontstaan en ontwikkeling van het Staatsrec[ht] van Curaçao, door Mr. B. de Gaay Fortman. — E[en] Westindische Gouverneur uit de 18e eeuw, door Kalff. (Levensbijzonderheden van Jan Nepveu, geb. Aug. 1719 te Amsterdam, overl. 27 Febr. 1779 te P[a]ramaribo). — Een vloothouder over Curaçao in 18.. en 1861 (ontleend aan de gedenkschriften van d[en] Schout bij nacht M. H. Jansen, onlangs uitgegeven do[or] S. P. l'Honoré Naber). — Dr. H. D. Benjamins ge[eft] bibliografische bijzonderheden over verschillende e[di]ties van een oud boek van Ottho Keye (met twee [af]beeldingen). — Ten slotte bevat dit Nr. de gewone l[ijst] van nieuwe uitgaven.

Mededeelingen over het Luchtverkeer in en naar Ned.-Indie.

Van dit voorloopig ongeveer viermaal 's jaars ve[r]schijnende periodiek is dezer dagen het tweede N[r.] verschenen [1]). Onze beperkte plaatsruimte is een b[e]letsel om meer te geven dan de titels der bijdrag[en] welke dit fraai geïllustreerde Nr. vullen. Deze luide[n]: Memorie betreffende het luchtverkeer in den Ne[d.-] Indischen Archipel en dat tusschen Nederland en Ne[d.-] Indië, opgemaakt door het Comité Vliegtocht Ned[er]land—Indië. — Scheepvaart en Luchtvaart. — De luc[ht]verbinding Engeland—Indië. — Luchtverkeer Britsch-Indië. — Luchtverkeer in Australië. — De B[el]gische koloniale luchtvaart. — Luchtvaart in Britsc[h] Guyana. — De groote vluchten. — Korte berichten.

Atjeh als land voor handel en bedrijf.

Na een reis door Atjeh, in het midden van 19.. heeft Dr. R. Broersma een reeks herinneringen in [de] Locomotief geschreven, die de aandacht trokken do[or] het zelfstandig inzicht, waarvan de schrijver blijk g[af]. Ze zijn later door hem op enkele punten gewijzigd aangevuld en nu vastgelegd in een bundeltje (uitg[.] Boekhandel Cohen te Utrecht), waarvan de titel hi[er]boven is gemeld.

Dr. Broersma heeft zich in Atjeh niet enkel do[or] autoriteiten laten voorlichten, maar vooral uit eig[en] oogen gezien, en daardoor maakt dit werkje, al staat het uit vlug neergeschreven reisaanteekening[en] een nuchteren en betrouwbaren indruk als tegenhang[er] van geïnspireerde Atjeh-literatuur, welke tot strek[king] heeft reclame, zij het ook goed bedoelde, voor dit de[el] van Noord-Sumatra te maken.

Een meer uitvoerige bespreking van het geschr[ift] bevat de N. R. Ct. van 3 dezer (Avondbl. A), waara[an] het bovenstaande ook ontleend is.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Inhoud van afl. 25 (3 Maart '26). Het zieleleven d[er] Indonesiërs, door N. (Java, vervolg). — De koloni[ë] in penseel. IV. De retourvloten der Oost-Indische Co[m]pagnie, door H. Ch. G. J. van der Mandere. — De Jo[..] Expres, door R.

Zending en Missie.

Zendingstijdschrift „De Opwekke[r]" Jan. '26. De komst van Dr. J. R. Mott (op Java), do[or] H. Kraemer. — Een vraaggesprek met Dr. H. C. R[...]gers. — Lessen, opgedaan gedurende veertig jaren [ar]beid bij het helpen vestigen en ontwikkelen van na[tio]nale en internationale Christen-Studenten-Vereenig[in]gen, door Dr. J. R. Mott (vertaald door Mevr. v. D.-S.) — In Memoriam C. Ch. J. Schröder, oud-hulppredik[er] enz., overleden te Soekaboemi op 13 Jan. 1926, do[or] v. d. W.

Geïllustreerd Zendingsblad. Maart '2[6]. In memoriam C. Ch. J. Schröder (met portret), do[or] H. J. de Zwart. — Opening der Hollandsch-Chineesc[he] Zendingsschool te Kadipaten (Cheribon), door J. v[an] Egmond. — Nias, door P. G. — Een zeldzame gast [op] de Zendingsschool te Oegstgeest (Sadhoe John Nelson), door J. Fortgens.

De Timor-Bode. Febr. '26. Een reis door Tja[...]plong van 16 Nov.—13 Dec. 1925, door A. A. Verme[u]len. — Vervolg van de reis van P. Middelkoop te Kapa[n].

De Banier. 21 Jan. '26. Christelijke Holl.-I[nl.] school te Medan, door J. H. Hemmers. — Het Chris[te]lijk Lyceum te Bandoeng, door C. A. Crayé. — Id. [..] Jan. Dr. John Mott op Java.

De Macedoniër. Febr. '26. Opium, door D. [..] — Een leerzaam Zendingsboek (Dr. J. Winkler: [Die] Toba-Batak auf Sumatra in gesunden und kranken

1) Het is voor belangstellenden gratis verkrijgbaar bij den Secre[taris] van het Comité Vliegtocht Nederland-Indië, Hofweg 9, Den Haag.

(Mededeelingen), door D. K. Wielenga. — Van mijn Uitkijk, door D. Pol.

De Java-Post. 22 Jan. '26. Jubileum Pastoor C. W. J. Wenneker te Moentilan, door C. v. d. L. — Volkswelvaart (mededeelingen over Dajaks der Wester-afd. van Borneo, door P. Flavianus) (slot in het Nr. van 29 Jan.).

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardrijksk. Genootsch.

Uit den inhoud van de Maart-afl. (voor zoover deze op Indië betrekking heeft). Generaal J. J. K. Enthoven (oud-chef van den Topografischen Dienst in Ned.-Indië) (19 Juli 1851—25 December 1925), door J. van Roon (met portret). — De Palaeo-botanische Djambi-expeditie. Mededeelingen uit de rapporten van Dr. Zwierzycki en Dr. Posthumus (met 2 kaartjes). — De vulkaan Dobo op Flores, door Dr. G. L. L. Kemmerling. — Het Sopoetangebergte in de Minahassa, door Dr. G. L. L. Kemmerling.

De rubriek Literatuur bevat uitvoerige besprekingen door Dr. H. H. Juynboll van: O. Beccari, Nuova Guinea, Selebes e Molucche; en W. Kaudern, I Celebes Obygder. — In „Aardrijkskundig Nieuws" mededeelingen over Prof. M. Stirling's expeditie naar Nieuw-Guinee. — Verder een Ind. bibliografisch overzicht, door W. C. Muller.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 3 (1 Febr. '26). De culturen bij onze buren (nl. Portugeesch-Timor). Met ill. — Eenige palmen, door H. J. Wigman. — Nederland en Indië ten opzichte van den eigen plantenschat (vervolg), door A. J. van Laren. — Bestrijding van de eekhoornplaag van Indië. Een landbouw-economisch en biologisch, maar ook commercieel vraagstuk, door W. C. van Heurn. — Machinaal oogsten van suikerriet (met ill.). — Suiker geen oorzaak van ziekten, door A. W. Mac-Lean (slot). — Uit de rubber-wereld (Hooper's protest tegen den rubberprijs. — De rubber-cultuur in Ned.-Indië). — Theecultuur in Afrika. — Overproductie van thee). — De poenale sanctie.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 30 (23 Jan. '26). De droogte en de cultures, in het bijzonder de koffiecultuur, door Dr. A. J. Ultée. — Het theeverbruik in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, door W. H. Bekkers. — Gebruik van asphalt als middel om de opbrengsten te verhoogen. — De Rubber-Cultuur Maatschappijen (slot). — De bevolkingsrubbercultuur in Ned.-Indië, door R. Broersma (ontleend aan Econ.-Stat. Berichten). — Desa-landbouw-onderwijs. — Indische economie. (De overbevolking van Java, ontleend aan een voordracht van Mr. J. Gerritzen). — Uit de geschiedenis van de cacao.

Id. No. 31. C. M. Hamaker, door H. — De meest geschikte leeftijd van cassaveknollen bij het oogsten door Dr. U. P. van Ameijden. — Kolloiden, door Dr. A. W. K. de Jong. — Indische oeconomie. (De poenale sanctie, ontleend aan een voordracht van Mr. J. Gerritzen). — De positie van cacao. — Een rubberverkoop centrale. — De bessenboeboek.-bestrijding.

De Indische Mercuur.

No. 9 (3 Maart '26). De sinaasappelcultuur in Suriname, door S. Beck. — Vrouwen- en kinderarbeid in den Volksraad, door H. Ch. G. J. van der Mandere. — West-Australië als exportland en afzetgebied voor Ned.-Indische producten gedurende 1923—24. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Industrieele mededeelingen. (De afwatering van het Kloetmeer). — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een uitgebreide opgave der recente rubberliteratuur.

Madjoe.

De Maart-afl. van dit maandschr. voor oud- en actief dienende onderofficieren van het Ind. leger bevat een artikel van den heer J. Keur, getiteld „Djambi 1901—1926", waarin de schr. de toenmalige toestanden in dat gewest vergelijkt met de tegenwoordige en daarbij wijst op het door de militairen verricht pacificatiewerk, waarvan anderen thans de vruchten plukken. „Wanneer het N.-I. leger in de pacificatieperioden te kort geschoten was in toewijding en plichtsopvatting, dan was het in Midden-Sumatra een chaos geworden, of waren de Nederlanders daar misschien al reeds door anderen verdrongen". — De heer E. F. Harsveldt bepleit de oprichting van arbeidsbeurzen voor gep. O.-I. militairen in de groote plaatsen van Nederland en hetgeen daarmede verband houdt. — Het Verbond van Oud-Onderofficieren N.-I. Leger wijst in een „Aan het volk van Nederland" nogmaals met groote bitterheid op den geldelijken nood der militairen, die vóór 1920 zijn gepensionneerd. Gehoopt wordt dat eindelijk eens recht zal worden gedaan aan mannen waaraan Nederland zoo onnoemelijk veel verschuldigd is. — Verder bevat dit Nr. o.m. een uit het Kol. Weekbl. overgenomen artikel van M. C. van Rouverooy van Nieuwaal „De soldaat in dienst van de Oost-Ind. Compagnie" met — in verband daarmede — een opwekking door de redactie om lid van Oost en West te worden.

Suriname.

Onder het hoofd *„Een goed belastsingjaar"*, schrijft „De West" van 29 Januari:

Het is zeker in lang niet gebeurd, dat de gewone middelen bijna een half millioen gulden meer hebben opgebracht dan geraamd was (geraamd was *f* 4.364.000, terwijl de opbrengst was *f* 4.854.000). Daaraan is het dan ook te danken, dat in weerwil van een tegenslag van eenige tonnen gouds bij de uitvoering van verschillende openbare werken, toch de salarisherziening reeds voor 1925 volledig kon worden toegepast.

Onder de middelen die zich gunstig onderscheiden, neemt een eereplaats in de inkomstenbelasting. De opbrengst daarvan was geraamd op vier ton. Zij bedroeg echter 577 duizend. Dit is voor een deel te danken aan de betere positie van sommige bedrijven, doch voor een goed deel ook aan de zeer actieve wijze van inning, waardoor heel wat achterstand werd opgeruimd. In hoeverre ook voor 1926 op deze ruime opbrengst mag worden gerekend, is onzeker. In 1924 bracht deze belasting slechts 438 duizend gulden op.

Een tweede, nog belangrijker meevaller leverden de invoerrechten. De opbrengst daarvan was geraamd op *f* 1.575.000. De werkelijke opbrengst bedroeg ruim achttien ton, een vooruitgang van ongeveer drie ton vergeleken bij het jaar te voren. De bedrijvigheid van eenige groote ondernemingen — wij denken hierbij in de eerste plaats aan de Surinaamsche Bauxite Maatschappij — heeft hiertoe bijgedragen, evenals de vrij gunstige resultaten van het balatabedrijf, en ten slotte de eenigszins gunstiger positie van den landbouw tengevolge van de hooge koffieprijzen.

Een tegenvaller leverde de accijns op gedistilleerd, die slechts twee ton opbracht (ongeveer hetzelfde als het jaar tevoren) terwijl geraamd was *f* 320.000. Volgens de officieele opvatting is deze „tegenvaller" een gevolg van verminderd gebruik, dus een gevolg van een op zich zelf heuglijk verschijnsel.

De overige middelen vertoonen geen verschillen die aanleiding geven tot bijzondere bespreking.

Met genoegen zien wij, dat de koloniale vaartuigen 339 duizend opbrachten. Dit is weliswaar slechts negen duizend gulden meer dan de raming, doch 48 duizend meer dan het jaar te voren. Met de spoorwegen blijft het sukkelen, slechts 140 duizend gulden opbrengst tegenover een raming van 170 duizend. Als oorzaak wordt opgegeven: de voortdurende achteruitgang van het goudbedrijf en de afneming van het Para vervoer.

Opvallend is ook de groote opbrengst der posterij. Deze was geraamd op 70 duizend. De werkelijke opbrengst was 173 duizend. De verkoop van overdrukzegels is daarop natuurlijk van invloed geweest. Maar dat dit niet de hoofdoorzaak is, leiden wij af uit de mededeeling: dat een bedrag van ruim zeventig duizend gulden werd ontvangen wegens verrekening postwisseldienst.

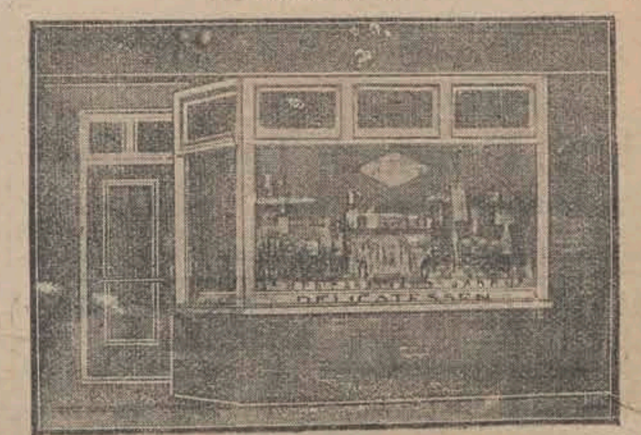
Vermeld zij ten slotte, dat rechten op balata ongeveer 85 duizend meer opbrachten dan de raming, en dat de Lands Koffie Onderneming Slootwijk ook een tien duizend gulden meer heeft opgebracht dan verwacht was.

* * *

Op initiatief van de British Guiana Labour Union is in 't laatst van Januari een West-Indian Labour Conference geopend in Demerara. Aan deze conferentie nemen deel vertegenwoordigers der arbeiderspartijen in Engeland, Trinidad en Suriname. Laatstgenoemde kolonie is vertegenwoordigd door de heeren Lesperan en Bastick, bestuursleden van den Surinaamschen Sjouwersbond.

De conferentie heeft ten doel — schrijft „De West" — om verschillende vraagstukken te bespreken in het belang der arbeidersorganisaties en om te komen tot interkoloniale samenwerking. Dit laatste slaat echter voornamelijk op de Britsche koloniën onderling.

* * *

Het gouvernement heeft, volgens „De West", het voornemen om het aantal kantooruren van zes op zeven te brengen. Of dit zal geschieden door verlenging van den bestaanden kantoortijd, dan wel door een splitsing in twee kantoortijden (in welk geval het personeel des middags zou moeten terugkeeren op het bureau) is iets wat grondig zal worden onderzocht en waarbij ook het personeel gelegenheid zal hebben zich uit te spreken. Eenige beslissing omtrent de wijze waarop de maatregel zal geschieden, is tot dusver niet genomen.

* * *

„De West" van 2 Februari schrijft:

„Volgens waarnemingen gedaan te Paramaribo gedurende 67 jaren, is de normaal gemiddelde regenval in de maand Januari 216.7 m.M.

De afgeloopen maand Januari bedroeg de regenval... 12.5 m.M.

Na een droogteperiode, die nu feitelijk al zeven maanden duurt, wordt met bezorgdheid de maand Februari ingegaan, die ons nu officieel de kleine droogte moet brengen. Krijgen we een normale kleine droogte, dan zal het wel losloopen, want de statistiek wijst uit, dat onder gewone omstandigheden ook in de maanden Februari, Maart en April de regenval voldoende is om landbouw en boschbedrijven uit te oefenen. Maar blijft ook die maanden de regenval beneden het normale, dan is de ellende niet te overzien."

Daarna geeft het blad een overzicht van den regenval in het afgeloopen jaar te Paramaribo, Nickerie en Coronie.

* * *

In hetzelfde blad lezen wij:

„*Hout-export.* In de Dominekreek, bij de spoorbrug, kan men op dit oogenblik een groot aantal dikke stammen van possumhout zien liggen. Zij vormen een bezending van 160 ton hout, over enkele dagen naar Amerika te verschepen door de onderneming Kann."

* * *

„De West" van 26 Januari vergelijkt de geboorte en sterfte in Demerara met die in Suriname:

„Britsch Guyana telde eind 1924 een bevolking van 301.204 personen (Suriname 116.058).

Het aantal sterfgevallen bedroeg dat jaar in Demerara ruim 22 per duizend (in Suriname slechts 16.4 per duizend).

De geboorte bedroeg in Demerara 9755 (in Suriname 3836).

Er werden dus in Demerara per duizend inwoners geboren 32.4 (in Suriname 33).

De cijfers zijn dus in elk opzicht in Suriname gunstiger dan in Demerara. Dit geldt ook voor de kindersterfte, die steeds in Suriname veel minder heeft bedragen dan in Britsch Guyana."

* * *

Van de hand van den heer en mevrouw C. Bonne en J. Bonne—Wepster verscheen een hoogst belangrijk boek „*Mosquitoes of Surinam. A Study on neotropical Mosquitoes*", met den steun van „de Vereeniging tot bevordering der geneeskundige Wetenschappen in Nederlandsch-Indië", uitgegeven door het Koloniaal Instituut.

In dit boek van 558 bladzijden zijn 133 soorten beschreven, toegelicht door een groot aantal teekeningen. Het is hier de plaats niet om deze ontzagwekkende studie te bespreken. Wij volstaan met er de aandacht op te vestigen. In een aankondiging in de „N.R.Ct." van 3 Maart merkt de schrijver, na het aantal beschreven soorten te hebben vermeld, aardig op: „Inderdaad, dit is een muggenzifterij van hooge wetenschappelijke waarde."

* * *

Wij meenen goed te doen met de aandacht onzer lezers in de tropen te vestigen op het volgende bericht (onder het hoofd „*De nieuwe koelkast-ijsmachine*") in de „N.R.Ct." van 1 Maart, Avondblad D:

Dezer dagen hebben wij een bericht gegeven over een nieuw soort van ijsmachine, die in Engeland gedemonstreerd is. Uit nadere mededeelingen van de „Daily Telegraph" blijkt dat het een toestel is, dat in hoofdzaak een ijs- of koelkast is, hetwelk echter ook ijs voor huishoudelijk gebruik kan leveren. Het is een Zweedsche uitvinding, waarvan het exploitatierecht in de V. S. aan Amerikaansche financiers is verkocht die voor dat recht $ 2.5 millioen betaald hebben (een record-bedrag voor zulk een exploitatie-recht), met beding dat zij bovendien 50 pCt. van de winst aan de Zweedsche maatschappij zullen afstaan, benevens de bepaalde „royalties".

De „Daily Telegraph" noemt het een vernuftige inrichting, die voortdurend koude kan produceeren zonder het gebruik van eenig mechaniek en voedsel goed kan houden zonder toepassing van bederfwerende middelen. Het toestel ziet er uit als een zeer ooglijke kast en het werkt met behulp van water, ammonia en waterstof, die, onder invloed van warmte, de beweegkracht leveren welke in andere ijskasten door een hulpmotor verschaft wordt. Als zij aangesloten is op de gewone electrische installatie, kan men zulk een ijskast met een dagelijksche uitgaaf van 4 stuivers laten functioneeren en dan zoowel voedsel goed houden, als bewaard kan worden in een ruimte van tien kubieke voet. Bovendien zal de kast een zeer goed te stade komende hoeveelheid ijs voor huishoudelijk gebruik produceeren. Als men gas gebruikt als warmteverwekker, bedragen de kosten (in Engeland) slechts 1.5 stuiver daags. M... de koelkast kan ook functioneeren met behulp van een petroleumlamp. De geheele inrichting zou het ideaal van een perpetuum mobile benaderen.

De Amerikaansche maatschappij tot exploitatie van deze uitvinding, stelt zich voor 300.000 van deze nieuwe koelkasten in een jaar te maken.

In Engeland wordt de productie ook flink aangepakt. De nieuwe fabriek te Luton is berekend op een jaarlijksche productie van 100.000 stuks. In Frankrijk ... ook spoedig bij Parijs een fabriek verrijzen om de nieuwe uitvinding te exploiteeren. De Zweedsche maatschappij zal den aanmaak voor andere landen op de wereld onder haar eigen volledige contrôle stellen.

* * *

De „N. R. Crt." van 6 Maart, Ochtenblad B. schrijft:

De Letlandsche schoener Daina, van Paramaribo naar Middelburg, is bij Zeebrugge omhoog gevaren ... waarschijnlijk gebroken. Vier man zijn verdronken, vijf man gered.

Van andere zijde meldt men ons:

In den nacht van Donderdag op Vrijdag is de Letsche schoener Daina, met een lading hout uit Suriname, ... bestemming Middelburg onderweg, na vruchteloos getracht te hebben den mond van de Schelde te bereiken, door den hevigen wind, op korten afstand van het havenhoofd van Zeebrugge gestrand, de negen leden van de bemanning sprongen in het water en trachtten zwemmend de kust te bereiken, waarbij echter vier hunner, onder wie de kapitein, omkwamen. Drie der geredden waren zoo zwaar gewond, dat zij onmiddellijk naar het hospitaal te Brugge moesten worden overgebracht.

* * *

Wij lezen in de „N. R. Ct." van 9 Maart, Ochtendblad C:

De heer W. de Cock Buning in Den Haag is door ... Vereeniging van Kamers van Koophandel en Fabrieken uitgenoodigd, een studiereis naar Suriname te ondernemen, ten einde na te gaan, wat kan worden gedaan om Suriname op economisch en handelsgebied vooruit te brengen.

De heer De Cock Buning is gedurende een reeks van jaren in Nederlandsch-Indië in den handel werkzaam geweest en heeft zoowel daar als hier te lande de economische toekomst der Nederlandsche koloniën ... studeerd.

De heer Buning vertrekt eind Maart en denkt ongeveer zes weken in Suriname te vertoeven.

Curaçao.

Havenverbetering.

Herhaaldelijk is betoogd, dat het gouvernement ... het doen beantwoorden van de haven aan de eischen der scheepvaartontwikkeling achter de feiten ko... aansukkelen. Ook onzerzijds is daarop gewezen. E... traagheid, die te onverantwoordelijk is, omdat ... op dit stuk gouverneur Helfrich reeds jaren gele... met zijn plannen voor den dag gekomen is. Ruim ... jaar geleden is de oud-zeeofficier Kremer gekomen ... het vaarwater en den stroom langs de haven te ond... zoeken, maar hij kwam op den meest ongeschikten ti... ging naar Suriname en is daar nog.

Thans vraagt de gouverneur een memoriepost ... voor de voltooiing van de Handels- en de De Ruyt... kade, bouw van een brug over het Waaigat, hers... ling van de kade langs de Van den Brandhofstr... bouw van twee entrepôts en een regenbak op deze k... en huur van materieel voor en kosten van toezicht ... de uitvoering van deze werken.

Aan de Memorie van Toelichting ontleenen wij ... volgende:

Op de begrooting voor het jaar 1926 is een bedrag van ƒ 70.000.— voor voltooiing der herstelling van de Handelskade uitgetrokken.

Nu door de Koninklijke West-Indische Maildienst aan de Christiani en Nielsen gewapend-beton Maatschappij is opgedragen een nieuwe kade voor de Westwerf te bouwen, opent zich voor het Gouvernement de mogelijkheid met deze maatschappij onderhandelingen te voeren over den bouw van een permanenten gewapend-beton kade langs de Handelskade. De aanwezigheid van Ir. D. Boomsma, Ir.-chef afdeeling Havenwerken, Gemeentewerken Rotterdam, te Curaçao stelde ondergeteekende in de gelegenheid zijn advies in te winnen over den bouw van deze gewapend-beton kadeconstructie.

Tevens kwam het gewenscht voor, nu bovengenoemde maatschappij werken op Curaçao komt uitvoeren, de verbetering van de kaden langs het Waaigat, een nieuwe brugverbinding tusschen de stad en Scharloo en de uitbreiding van het aantal gouvernements-entrepôts onder de oogen te zien.

Ondergeteekende won ook over deze werken het advies van Ir. Boomsma in.

De Handelskade acht Ir. Boomsma het best te verbeteren door een nieuwe kademuur vóór de oude te maken. Hij stelt dan voor de totale breedte van de kade op 17½ M. te brengen, t. w. 6 M. verhoogde kade voor het lossen, laden en opstapelen van goederen, achter het verhoogde gedeelte een strook van 2½ M. bestemd voor het brengen en halen van goederen, drie verkeersstroken van 2½ M. te dienen voor het doorgaand verkeer naar het Waaigat en een strook van 1½ M. voor den bouw van een trottoir langs de huizen.

De diepte vóór de kade zal gebracht worden op 6 M. In het plan is mede opgenomen een verlegging van de as van de brug in de as van de Breedestraat, hetgeen noodig is om de verbreeding van de Handelskade op die plaats tot haar recht te doen komen.

Het Waaigat zal als ligplaats voor zeilschepen kunnen worden bruikbaar gemaakt:

1e. door een gewapend-beton brug te bouwen in de verlenging van de Van Radersstraat;

2e. door de kade aan de zuidzijde naar voren te brengen, zoodat een kade van 4 tot 2 M., een rijweg van 10 M. en een trottoir van 1½ M. gemaakt kan worden;

3e. door de kade aan de Noordzijde 9 M. naar voren te brengen, zoodat op het gouvernements-terrein ten Zuiden van de Van den Brandhofstraat twee entrepôtloodsen, respectievelijk met 450 M². en 240 M². grondvlakken, gebouwd kunnen worden, daar er dringende behoefte bestaat aan douane-opslagplaatsen.

De kosten van deze werken, huur van materieel en kosten van toezicht worden door Ir. Boomsma begroot op ruim ƒ 500.000.—. Het grondwerk en het straatwerk zal door het Departement van Openbare Werken verricht worden.

De Christiani en Nielsen gewapend-beton Maatschappij is bereid tegen ƒ 363.000.— de gewapend-betonwerken en den bouw der loodsen, geschat op ƒ 25.000, uit te voeren.

Worden de werken aan de Handelskade en die noodig om het Waaigat geschikt te maken als zeilvaarthaven afzonderlijk uitgevoerd, dan zullen de aanlegkosten voor elk van deze werken ƒ 40.000.— *meer* bedragen, reden waarom voor de gelijktijdige uitvoering van beide werken 's Raads goedkeuring wordt gevraagd.

Over de urgentie van de uit te voeren werken behoeft ondergeteekende eigenlijk geen woord te schrijven, daar aan alle leden van Uwen Raad het verval van de Handelskade en de Van den Brandhofbrug bekend is. Het kan mogelijk zijn reeds in Mei a.s. met de werken te beginnen, wanneer Uw Raad zijn medewerking zou willen verleenen door een spoedige goedkeuring van het onderhavig ontwerp, waarvoor ondergeteekende reeds bij voorbaat dank zegt.

Nu de gelegenheid zich voordoet genoemde werken door een competenten aannemer te laten uitvoeren en aan den Raad cijfers kunnen worden medegedeeld, die niet zullen tegenvallen, daar die door een aannemer zijn genoemd, vertrouwt ondergeteekende op volledige medewerking van den Raad om deze noodige voorzieningen nog in den loop van dit jaar tot stand te brengen.

Door ondergeteekende wordt in het ontwerp geen bedrag genoemd waarmede het eindcijfer der uitgaven zal worden verhoogd, daar hij vertrouwt de voorgenoemden uitgaven te kunnen bestrijden uit reeds op de begrooting toegestane gelden door bezuiniging op de uitgaven en door eenige meerdere opbrengst der middelen, wegens normaal accrès. Het subsidie-cijfer zal door de uitvoering dezer werken in dit jaar dan ook niet ongunstig beïnvloed worden.

Een door den Ir. D. Boomsma opgemaakte teekening wordt ter Griffie van den Raad nedergelegd.

Bij!

De Prins van 20 Febr. l.l. heeft een aardige kiek van Oranjestad op Aruba. Maar wat te zeggen van het onderschrift:

„Het eiland kwam 1740 onder ons Bestuur. Oranjestad, aan de Paardenbaai op de Zuidkust, heeft een gouvernementsgebouw, eenige kerken, scholen en vele hutten. Het klimaat is er gezond; men vindt er maïs, boonen, bananen, meloenen, dividivi (platte S-vormige vruchten); de landbouw levert, naar wij meenen, echter niet genoeg op, om in de behoeften van de bevolking te voorzien, zoodat invoer van levensmiddelen moet plaats hebben."

Uit den Verren Vreemde.

De S.D.A.P. en de ontwapening van N.-I.

Toen, tegen dat de verkiezingen van 1925 in zicht waren, de S.D.A.P. en de Vrijzinnig Democratische partij eenzijdige nationale ontwapening tot stembusleuze durfden maken, en toen de V.Dn. in het bijzonder zóó ver gingen om voor Indië evenals voor het moederland die leuze tot een programpunt van dadelijke actie te maken, hebben wij hier onze stem daartegen verheven. Wij hebben dat streven, bij de heerschende internationale verhoudingen in het gebied van den Stillen Oceaan, toen niet te verantwoorden geacht en wij hebben het afgekeurd die ethische formule, waarvan in Nederland bijna geen kiezer de practische beteekenis voor Indië kon begrijpen, tot zoet gefluit bij de stembus te maken.

Nadien is de beruchte ministerieele crisis gekomen, die nu pas weer is opgelost. De leiders der V.D.P. en der S. D. A. P. waren het eerst aan de beurt om een oplossing te beproeven. Het opgestelde program vermeldde volstrekt geen ontwapening. Een compromis, zeide men. Terecht liet o.i. Mr. Joh. J. Belinfante zich hierover aldus uit in „De Vrijheid" van 9 Dec. '25:

„Ik kàn niet verder gaan, zucht Mr. Marchant. Zeker; maar dat wisten hij en de zijnen reeds, toen zij eind 1924 de nieuwe ontwapeningsparagraaf er door haalden."

Dat wisten de leiders ook toen zij den ontwapeningseisch, bij monde, in druk en per reclame-plaat, in 1925 als stembusleuze propageerden. Zij konden immers van de stembus geen grooter succes verwachten dan de mogelijkheid om tot een samenwerking te komen, zooals zij die in December 1925 hebben gekregen. Konden wij in het slappe regeerprogramma t.d. dus al een rechtvaardiging gevonden hebben voor de wijze waarop wij onze stem hadden verheven tegen de stembusleuze: eenzijdige ontwapening ook voor Ned.-Indië, de vorige week heeft ons nu een verrassing gebracht, die na 1925 al heel spoedig is gekomen.

De S.D.A.P. en het N.V.V. hebben een commissie ingesteld tot onderzoek van het militaire vraagstuk. Het nu uitgebrachte rapport blijft voor Nederland staan op het standpunt der ontwapening, maar het komt voor Ned.-Indië tot een gansch andere beschouwing.

Het is hier de plaats niet om het op de verdediging van N.-I. betrekking hebbende gedeelte in zijn geheel weer te geven, maar aanhef en conclusie halen wij toch aan. Zij laten wel een anderen klank vernemen dan die van het V.D.-program!

„De ligging van N.-I. is zoodanig, dat volkomen weerloosheid door de omliggende mogendheden, noch het Internationaal zeeverkeer zou kunnen worden geduld. Verwijdering van elke militaire macht zou zelfs oorlogsoorzaak kunnen worden. Daardoor kan van algeheele ontwapening vooralsnog moeilijk sprake zijn."

Dat is de aanhef. Zooals bij menig punt, volgt dan ook hier de slag om den arm: „Wel kan de eisch worden gesteld, dat de bewapening in Indië op zoodanige wijze wordt ingericht en gemotiveerd, dat zij met den ontwapeningseisch in Nederland niet in strijd is".

De ontwikkeling van deze vooropgestelde stelling, langs wegen waar wij de commissie niet volgen zullen, leidt haar tot deze eindconclusie:

„Wanneer nu gerekend wordt, dat in Denemarken, voor de bewaking van de grenzen en andere buitengewone politiediensten — men denke b.v. in Indië aan de afsluiting van gebieden waar besmettelijke ziekten, b.v. pest, heerschen — een macht van 7000 man noodig is, dan zou, naar dienzelfden maatstaf, in Insulinde het tegenwoordige leger zeker noodig zijn."

UTRECHT.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1º. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij, den naam van het blad te vermelden,

2º. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

Dus geen ontwapening, zelfs geen wapenvermindering!

Voor de Z. Afrikaansche zaak gesneuvelde Hollanders herdacht.

Op Elandslaagte in Z.-Afrika is een monument onthuld ter herdenking van de negen in 1899 gesneuvelde leden van het Hollanderkorps. Het Maandblad van Z.-Afrika heeft ons de rede gebracht, bij die gelegenheid uitgesproken door kapitein de Witt Hamer. Nadat spr. in herinnering had gebracht, in hoever Holland heeft bijgedragen tot de ontwikkeling van de Z.-Afrikaansche Boerenlanden, kwam hij tot de gebeurtenissen, waarbij de gevallenen hun trouw aan de Boerenzaak met het leven hebben betaald.

Hij zeide, dat het hier niet de plaats was om oude wonden weder open te rijten en ver terug te gaan in de geschiedenis van de gewezen Republieken, maar toch, zoo vervolgde hij, keeren onze gedachten zich onwillekeurig tot het jaar 1899, toen het geschil met Engeland zulke scherpe vormen had aangenomen, dat oorlog niet meer was af te wenden. De conferentie te Bloemfontein, tusschen Sir Alfred Milner en president Kruger, was onbevredigend afgeloopen. De eischen van Chamberlain, den eersten minister, werden hoe langer zoo meer buitensporig, zoodat president Kruger, in arren moede verklaarde: „Chamberlain heeft eerst mijn baadje gevraagd, dat heb ik uitgetrokken en hem gegeven, toen vroeg hij mijn onderbaadje, ook dat heb ik uitgetrokken en hem gegeven, maar nu vraagt hij mijn broek en die kan ik niet geven".

De vreedzame geest onder de bevolking werd weldra vervangen door een meer oorlogszuchtige en ieder inwoner kwam voor de keus vóór of tegen de gewapende handhaving van de onafhankelijkheid van de Boerenrepublieken. De Hollander, die zich had aangepast bij de bevolking, die hier een bestaan gevonden had, bedacht zich niet langer, greep naar de wapenen en wierp zijn lot in met dat van de Boeren en van hun goed recht. Zoo kwam te Pretoria het Hollanderkorps tot stand, dat eensgezind den heer Lombard koos tot commandant, den 11 October 1899 Natal binnentrok, en reeds den 21sten d.a.v. alhier slag leverde, waarbij het negental sneuvelde, wier namen vermeld staan op dit monument.

Een reis om de wereld van Amerikaansche studenten, waarbij Indië en Nederland zullen worden bezocht.

In December van dit jaar zullen — naar Aneta aan de Indische bladen mededeelde — een groot aantal Amerikaansche studenten onder leiding van professoren een reis door Indië maken.

De tocht wordt geregeld door een comité, dat zich in Amerika gevormd heeft onder voorzitterschap van een oud-president van een der universiteiten, met het doel studenten onder deskundige leiding een bezoek te doen brengen aan vreemde landen. Op 2 October a.s. zullen 450 studenten en 50 professoren van New-York vertrekken en als het resultaat van deze eerste reis aan de verwachting beantwoordt, zal er elk jaar een ondernomen worden.

Van New-York gaat de tocht naar Havana - Colon - Panamakanaal - Los Angelos - Honolulu - Yokohama - Shanghai - Hongkong - Manilla - Soerabaja - Batavia - Singapore - Rangoon - Aden - Port Said - Palestina - Cyprus - Constantinopel - Malta - Venetië - Napels - Tunis - Algiers - Gibraltar - Lissabon - Havre - Amsterdam - Hamburg - Kopenhagen - Oslo - Bergen - Londen - New-York, waar men op 3 Juni 1927 terug hoopt te zijn. Genoemde plaatsen zijn de voornaamste havens, die aangedaan zullen worden, maar het ligt in het voornemen in Japan, China en Britsch-Indië nog verschillende andere havens binnen te loopen.

Op 24 December moet de boot, loopt alles naar wensch, te Soerabaja aankomen, op 16 April te Amsterdam.

Het is de bedoeling, dat aan boord colleges gegeven zullen worden. Via onzen gezant te Washington heeft de Regeering de uitnoodiging ontvangen den studenten tijdens hun verblijf in Indië zooveel mogelijk ter wille te zijn en om iemand naar Manilla te zenden, die gedurende de reis vandaar naar Soerabaja inlichtingen over Indië, in den ruimsten zin van het woord, zal kunnen verstrekken. Het Departement van Onderwijs staat zeer sympathiek tegenover deze uitnoodiging.

De studenten maken van Soerabaja uit een zesdaagschen tocht over Java om den 30sten te Batavia weer aan boord te gaan.

Hoe reis en huisvesting op Java van dit gezelschap van 500 personen gedurende die zes dagen geregeld zal worden, is nog een vraag, zegt Aneta. Mogelijk is, dat in Soerabaja afdeelingen van b.v. 100 man gevormd worden, die ieder een andere richting uitgaan, om slotte toch allen dezelfde plaatsen aan te doen. Britsch-Indië zullen de studenten en hun geleiders w den ondergebracht in tenten.

De kosten van de geheele reis worden per hoofd raamd op 2500 dollar, alles inbegrepen, ook de stapjes, die aan land zullen worden gemaakt.

Volgens een nader Aneta-bericht is den heer K directeur van de Pr. Hendrikschool te Batavia, de toegedacht om de drijvende universiteit van Man naar Soerabaja te begeleiden en daar populaire v drachten voor een vruchtbaar bezoek voor te bereid

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

Maandagavond 15 Maart a.s. belooft het weder gezellige avond te worden voor de leden van de deeling Amersfoort.

Werd er onlangs eene voordracht met lichtbeel gehouden over de suiker*cultuur*, thans zal door Heer J. J. Neurdenburg, gewezen super-intendant de Ned.-Indische Landbouw-Maatschappij, eene caus gehouden worden, ook met lichtbeelden geïllustre over de suiker*fabrikatie*.

Als groote verrassing voor de leden heeft het stuur voor dien avond Mej. G. Weber, uit Buss uitgenoodigd om als Siti Sundari hare Serimpi-dan van het Hof te Djokjakarta uit te voeren.

Wij kunnen aan onze leden niet genoeg aanb len om, ieder in eigen kring, de aandacht op d Serimpi-dansen te vestigen en tot het bijwonen dezen avond op te wekken.

Niet ieder, die in Ned. Indië is geweest, was in gelegenheid de Solosche of Djokjasche Hofdansen te wonen en voor hem of haar, die Indië niet uit ei aanschouwing kent, zijn deze dansen iets geheel nieu

Mej. G. Weber was in de gelegenheid, gedur haar verblijf te Djokjakarta, aan het Hof van den S tan aldaar deze dansen in te studeeren onder de uit deskundige leiding van Pangeran Ario Soerjo ningrat, een broeder van dien Vorst, dezelfde die th in Nederland vertoeft als afgezant van den Sultan onze Koningin met Haar zilveren huwelijksfeest di gelukwenschen en geschenken over te brengen. E betere opleiding kan men niet wenschen, zoodat begrijpelijk is, dat overal waar Mej. Weber hare dans uitvoerde, haar succes groot was.

Aangezien het Bestuur der Afdeeling dus op grooten toeloop van leden en vooral van belangstell den en kunstminnenden rekent, is voor deze geleg heid de groote zaal van de Societeit Amicitia a huurd.

Hoewel ter bestrijding der noodzakelijke onkos een klein entrée zal worden geheven, is het Best er toch van overtuigd, dat geen plaatsje in de onbezet zal blijven.

Het Bestuur.

Afdeeling Apeldoorn.

Een serie schoolvoorstellingen zal mogelijk ei dezer maand kunnen plaats vinden.

Vertoond zullen worden: De Patriafilm van de R terd. Lloyd; Het leven van den Inlander in de de Vulkanen en het zoeken van vogelnestjes. De laat drie van het Kol. Inst.

Op Woensdagavond, 24 Maart, 8 uur in de gro zaal van Hotel v. d. Burg zal: de Z.Eerw. Pater J VIEGEN, van het Missiehuis te Arnhem, spreken o *„Godsdienst-gedachten in woord en beeld uit ons R van Insulinde".*

Leden en begunstigers vrijen toegang. Alle ander 50 ct. entrée.

Zegt het voort! Werft leden!

Het Bestuur.

Afdeeling Rotterdam.

KUNSTNIJVERHEID-TENTOONSTELLING.

De tentoonstelling, die Maandag 8 dezer des middags half vier is geopend door den Voorzi der afd. Rotterdam Mr. J. G. Huyser, wordt geh den door Oost en West, afd. Rotterdam, in sam werking met den Rotterdamschen Kring en de Zu Hollandsche Vereeniging tot Bevordering van Ku nijverheid en Volkskunst. Zij wordt gehouden in gebouw van den Rotterdamschen Kring aan den E drachtsweg 12 te Rotterdam. Met de opstelling en

hting heeft zich belast Architect De Koo alhier, ter-l de tentoon te stellen voorwerpen zijn bijeengebracht or Mr. Huyser. Inzenders zijn: 's Rijks Ethnografisch useum te Leiden, het Museum voor het Onderwijs te Gravenhage, Boeatan, Mevr. de Wed. Ch. Dentz van haick geb. Marlof te Amsterdam, de dames Gransberg Rotterdam, de heer P. A. J. Moojen te Amsterdam, heer P. Enserinck te Amsterdam, de heer L. D. Petit te Amsterdam, de heer Jhr. J. Stoop te 's-Gravenge, de heer W. C. Schalkwijk te Rotterdam, de heer Ringlever te Hillegersberg, de heer Mr. J. G. Huyser Rotterdam.

De tentoonstelling omvat geweven doeken uit de dangsche Bovenlanden en Bataklanden, koper- en onswerk, oud zilverwerk uit de Padangsche Bovenden, houtsnijwerk, vlechtwerk, sierwapens, sieran, allerlei ethnografica, platen van landschappen, oningen, volkstypen enz., allerlei boeken en plaatrken. Titel der tentoonstelling is „Tentoonstelling n voortbrengselen van kunstnijverheid uit Middenmatra (Padangsche Bovenlanden en Bataklanden)." n reclameplaat, waarop een *rangkiang* is afgebeeld, et een stralende zon er achter, hangt voor een der nen van het gebouw. Zij is geteekend door den heer Koo voornoemd.

Op 15 Maart, des avonds te acht uur, houdt Prof. T. Bezemer uit Wageningen in het gebouw Eendrachtsg 12 een lezing met lichtbeelden. Onderwerp: „Een ander over de Padangsche Bovenlanden en hun beoners."

Rotterdam, 5 Maart '26.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

Oost-Indië.

J. Pels, technisch ambtenaar 2de klasse bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, Borneolaan 42, Hilversum.

A. Thorenaar, houtvester bij het Boschwezen, Englaan 10, Wageningen.

P. C. Drijfhout, havenmeester der 2e klasse, Celebesstraat 57, Amsterdam.

Mr. P. F. Woesthoff, president van den Raad van Justitie te Padang, p/a. H. Bölken, Prins Hendriklaan 45, Amsterdam.

Mr. W. M. Ouwerkerk, waarnemend president van de Weeskamer te Makassar, p/a. Dr. Ouwerkerk, Assendelft (N.-H.).

Mej. C. P. Schock, commies bij den Indischen Centralen Afschaffingsdienst, Regentesselaan 42, 's-Gravenhage.

L. Vermey, 1e Expediteur bij de Landsdrukkerij te Weltevreden, Julianastraat 104, Lisse.

G. G. J. Lambers, controleur 1ste klasse bij het Binnenlandsch Bestuur op Java en Madoera, p/a. Dr. Vos, Rapenburg 26, Leiden.

E. P. von der Pfordten, commies bij de Staatsspoor- en Tramwegen, London S. W. Streatham 77 Stauthorpe Road.

West-Indië.

K. H. F. Ch. Oudschans Dentz, Administrateur van het Militair Hospitaal te Paramaribo, p/a. R. T. Thompson, „Malvern", 89 Priory Road, West Hill, Hastings.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR:

a. N. O.-Indië:

A. G. Theunisse, Gouvernementsarts bij den Dienst der Volksgezondheid, Vrolikstraat 252 II, Amsterdam.

Ir. N. E. B. Jaspers, Ingenieur 3de klasse voor de Landsgebouwen, van Houtenstraat 4, Delft.

Ir. J. G. H. Ubaghs, Ingenieur 3de klasse bij den Dienst van den Mijnbouw, Passavantlaan 4, Arnhem.

Mr. D. J. Hulshoff Pol, Administratief Ambtenaar bij de Algemeene Secretarie, van Lennepweg 18, 's-Gravenhage.

Mej. H. M. S. de Lauwere, Onderwijzeres bij het M.U.L.O., Goudenregenstraat 121, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 3 tot 10 Maart.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
Vrouw J. M. v. d. Bosch—van Veen, Pianoleerares, Leiden, Steenschuur 13. *f* 5.—	Secretaris van het Informatiebureau.
J. Stierstra, student, Leiden, Hoogewoerd 42a. *f* 2.50	Secretaris Afd. Leiden.
Zimmermann, Utrecht, Stationsstraat 4. *f* 5.—	den heer F. Corsten, Utrecht.
A. Haagen, Amsterdam, Frans van Mierisstraat 48. *f* 5.—	Secretaris Afd. Amsterdam.
Jiskoot, oud Administrateur Deli, Breda, Baronielaan 4. *f* 5.—	Secretaris Afd. Breda.
Rijkskweekschool voor Onderwijzers te Nijmegen, Oranjesingel. *f* 5.—	Voorzitter Afd. Nijmegen.
P. de Bont, Leeraar Nederlandsch M. O., Nijmegen, Fransche Straat 3. *f* 5.—	Secretaris Afd. Nijmegen.
Mevr. Wed. H. W. Andrée Wiltens-van Hulstijn, Den Haag, Pension Bredius, Prins Mauritslaan 86. *f* 5.—	Secretaris-Penningmeester Afd. Den Haag.
M. Cremer, Inspecteur van de Directe Belastingen, Amersfoort, Zuidsingel 31. *f* 5.—	Eigen aanmelding.
Baan, oud-Kapitein Ned. Leger, Amersfoort, P. C. Hooftlaan 3. *f* 5.—	Eigen aanmelding.
Juffrouw A. Kuyters, Amersfoort, P. C. Hooftlaan 3. *f* 5.—	Eigen aanmelding.

Afschrijven:

B. F. F. Dinkelaar, Heemstede, Schouwbroekerstraat 5.

Adresveranderingen:

D. Niestadt, Declamator, van: Amsterdam, Leidsche Plein 17 I naar: Den Haag, Frederik Hendrikplein 41. *f*.—.

A. R. S. Schouten, Leeraar M. O., van: Haarlem, Oosterhoutstraat 25, naar: Den Haag: Acaciastr. 19. *f*.—.

C. Ezerman, candidaat Indisch Ambt., van: Leiden, Nieuwe Rijn 88 naar: Zutfen, Oude Wand 14.

W. J. Kooy, van: Doorn, Huize Beukenrode naar: Grand-Hotel te Territet (Suisse).

Soemitro, Amersfoort, van: Kapelweg 120 naar: Arnulfusstraat 10.

J. L. Bruining, Beheerder Zoutregie, Den Haag, Anthonie Duyckstraat, van: 66 naar: 60.

A. de Graaff, Controleur B.B., van: Leiden, Hoogewoerd 53, naar: Weltevreden, Dep. B.B.

W. Chr. Mulock Houwer, van: Den Haag, Snelliusstraat 64, naar s.f. „Seloredjo" te Djombang.

G. H. H. van Thiel, Onderwijzer 1e klasse, van: Den Haag, Laan van N. O.-Indië 19 naar: Weltevreden, Dep. van Onderwijs.

W. G. Hauff, thans: Hotel-Pension „Villa Sans Souci", Julianastraat 2 te Malang.

J. van der Kloes, Hoofdingenieur Mijnwezen, van: Sawa-Loentoe naar: Weltevreden, Hoofdbureau Mijnwezen.

G. D. P. A. Renardel de Lavalette, thans Resident van Oost-Priangan te Tasik-Melaja.

H. J. Schmidt, thans Resident van Menado.

K. F. A. Zeiler, Majoor der Infanterie, van: Poerworedjo naar: Soerabaja, Ondomohen.

Vereeniging „OOST en WEST".
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West- of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebie personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlicht zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Te biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanv te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerl 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. In bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetre willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenh verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede d
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkri Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijke Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw he
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw he
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een Inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-In
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordige Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostku

NUMMER 11 DONDERDAG 18 MAART 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Bijvoegsel: „Het Koloniaal Weekblad" van 18 Maart 1926, No. 11.

GASTMAAL, AANGEBODEN OP 2 MAART 1926 DOOR HET HOOFDBESTUUR DER VEREENIGING „OOST EN WEST" AAN DE INDISCHE PRINSEN VAN SOERAKARTA EN JOGJAKARTA, IN HET RESTAURANT ROYAL, LANGE VOORHOUT, DEN HAAG. (ZIE K. W. No. 10).

1ste rij van links naar rechts: Mevr. Zuijderhoff, Pangéran Ario Soerjodiningrat (Prins van Jogja), Kandjĕng Ratoe Alit (Prinses van Solo), R. Zuijderhoff, Mevr. Oudemans, Pangéran Ario Mataram (Prins van Solo). *2de rij van links naar rechts:* F. H. A. v. d. Brugh, Raden Mas Maladhi, Mevr. Romeijn, Raden Mas Prawirowiworo, Mevr. v. Aalst, Raden Toemenggoeng Poerbowinoto, Mevr. Raedt v. Oldenbarnevelt, F. v. Peski, Mevr. v. Beresteijn, G. J Oudemans, Mevr. v. Peski.

Vereeniging „Oost en West".

Verslag over het jaar 1925.

Algemeene toestand.

Voor eene beoordeeling van den algemeenen toestand over het afgeloopen jaar, is het dienstig een terugblik te werpen op de herdenking van het 25-jarig bestaan der Vereeniging in 1924, toen van verschillende zijden, in en buiten de Vereeniging, de hoopvolle verwachting uitgesproken werd, dat „Oost en West" van dezen mijlpaal af een tijdperk van verhoogden bloei mocht tegemoet gaan. Was hiervan in het jaar der herdenking zelve nog niets te bespeuren, komende gebeurtenissen, ook de heugelijkste somtijds, werpen hunne schaduwen vooruit en zoo kan dan de Verslaggever van 1925, het eerste jaar in de rij, welke naar het halve eeuwfeest voert, met voldoening gewag maken van een opwaartsche richting in welke „Oost en West" thans voortschrijdt.

Een goed begin van de nieuwe aera, moge het aldus voortgaan!

Leden en Begunstigers.

Het ledental der Vereeniging nam met 152 toe. Bedroeg hetzelve op Ultimo December 1924: 2511, aan het einde van dit jaar was het tot 2663 gestegen.

De begunstigers, op een enkele uitzondering na, bleven ons trouw; aan hen een woord van warmen dank voor den verleenden steun, ook in de moeilijke jaren welke de Vereeniging heeft doorgemaakt, een steun, welke zij ook thans noode zou kunnen ontberen.

Hoofdbestuur.

Zijn samenstelling bleef grootendeels ongewijzigd. Het lid, de heer *G. Calkoen*, tevens voorzitter der afdeeling Amsterdam, zag zich genoopt af te treden wegens verandering van werkkring en woonplaats. De heer *G. C. van den Wall Bake* aldaar, werd bereid bevonden den heer *Calkoen* in diens beide functiën te vervangen. Zijne benoeming als lid van het Hoofdbestuur werd in de Algemeene Vergadering bekrachtigd. De leden, die aan de beurt van aftreden waren, de heeren *Van Peski* (den Haag) en *Marcella* (Rotterdam), werden herkozen.

Het Hoofdbestuur kwam bijeen op 18 April en 17 October.

Afdeelingen.

Het aantal afdeelingen onderging geen verandering; het Hoofdbestuur blijft er steeds op bedacht meerdere afdeelingen in het leven te roepen, maar het feit dat het aantal vereenigingen in den lande zeer groot is, evenals haar verscheidenheid, maakt het duidelijk dat men daarin niet zoo voetstoots slaagt, zelfs niet op die plaatsen waar toch eigenlijk eene afdeeling behoorde te zijn.

Het klein, afzonderlijk belang trekt onze landgenooten nog altijd meer dan het algemeen Nederlandsch belang.

Wil men nog nadere aanduiding, dan zij slechts gewezen op het „handjevol" leden dat de, niet zonder inspanning staande gehouden, afdeelingen in de beide groote steden des lands hebben.

Intusschen, als gezegd, het Hoofdbestuur blijft ter zake diligent. Ten bewijze hiervan diene dat aan het einde van het verslagjaar de vestiging eener afdeeling in Twente (Hengelo) aanhangig was.

Bijaldien de afdeelingen zelven jaarverslagen leveren, welke t.g.t. in het Orgaan der Vereenig[ing] worden afgedrukt, zoo kan voor belangstellen[den] daarnaar worden verwezen. Van de gevoerde p[ro]paganda gedurende den loop van het jaar wer[den] trouwens geregeld de door de Secretarissen in[ge]zonden verslagen in het Orgaan opgenomen, z[oo] dat een ieder van de verrichtingen der afdeeling[en] zich op de hoogte heeft kunnen houden.

Toch dient hier afzonderlijk vermeld dat Ame[rs]foort, Apeldoorn, Haarlem en Utrecht aan de sp[its] stonden der gevoerde propaganda en dat Arnh[em] en Groningen merkbare teekenen van oplev[ing] gaven.

Vertegenwoordiging in Oost- en West-Indië.

In Oost-Indië was ook dit jaar de behartig[ing] der belangen van de Vereeniging aan den h[eer] Mr. *K. Fauser* toevertrouwd en wederom is geb[le]ken hoezeer die belangen ginds in goede hand[en] zijn. Vooral in den heer *Van der Most* te Bata[via] heeft de Hoofdvertegenwoordiger een kracht[ige] door het Hoofdbestuur zeer gewaardeerde, hulp.

Uit Suriname kwam de tijding dat de heer *F. O[udt]schans Dentz*, onze vertegenwoordiger aldaar ge[du]rende zoovele achtereenvolgende jaren, het gew[est] tijdelijk ging verlaten, om een welverdiend ve[rlof] in Europa te komen doorbrengen.

Het Hoofdbestuur acht het een voorrecht dat [de] heer *Dentz*, die natuurlijk in zijne vervanging v[oor]zien heeft, bereid is om, na terugkeer in Surina[me], zijne afgebroken bemoeiingen met „Oost en We[st]" weder te hervatten.

In Curaçao, waar de heer *De Ridder*, mili[tair] Commandant aldaar, na den dood van den h[eer] *Meerdink* (zie vorig jaarverslag) de Vereenig[ing] heeft vertegenwoordigd — waarvoor hem hier [een] woord van dank zij gebracht — trad definitief [op] de heer *X. Krugers*, Ambtenaar bij het Gouver[ne]ment, die zijn nieuw aanvaarde taak met den [noo]digen ijver verricht.

Koloniaal Weekblad.

Met betrekking tot het orgaan was 1925 een j[aar] van beteekenis. Zijn 25-jarig bestaan, dus kort [na] de oprichting der Vereeniging zelve, werd [in] Maart l.l. bescheiden herdacht door de uitgave [van] een No., waarin de oudste leden van „Oost [en] West" hun oordeel over het blad ten beste gav[en], een oordeel dat, vrijwel eenparig, zeer gunstig w[as].

De inhoud van het blad maakt, zooals ook [wel] algemeen erkend wordt, een zeer goeden indr[uk], dank zij vooral de onder leiding van het Dagelijks Bestuur ijverig werkzame, bekwame Secreta[ris] der Redactie, de heer *W. C. Muller*, daarin bij[ge]staan allereerst door een staf van vaste me[de]werkers, met name Mevrouw *G. van Berestey[n-]Tromp*, de Heeren *E. van Assen, G. Nypels, Dr. D. Benjamins, Mr. B. de Gaay Fortman* en *H. van Marle*, voor het meerendeel veteranen van „O[ost] en West" en wier verdiensten aanspraak hebb[en] op groote waardeering; en voorts door tal van [toe]voegde „losse" medewerkers.

Zonder aan de verdiensten van die velen, die [in] het verslagjaar door het inzenden van bijdrag[en] de redactie in haar streven naar verhooging v[an] het peil van het Koloniaal Weekblad steunden, o[ok] maar in het minst te kort te willen doen, mag to[ch] wel even speciaal genoemd worden de beken[de] hygiënist, de heer *H. F. Tillema*, die een lan[ge] reeks belangrijke opstellen over zijne Indische r[eizen] te onzer beschikking stelde.

Het uiterlijk aanzien van het Orgaan onderg[ing] in de eerste helft van het jaar, een groote vera[n]dering ten goede door de voorziening van een [ge]kleurden omslag, spoedig geheel van annon[ces] voorzien, waarmede een lang gekoesterde wens vervuld werd.

Met eenigen steun van de zijde van het Hoof[d]bestuur bewerkstelligd, verdient de N. V. Drukke[rij] Ten Hagen, blijkbaar indachtig aan de Fransc[he]

Vereeniging „Oost en West".

Verslag over het jaar 1925.

Algemeene toestand.

Voor eene beoordeeling van den algemeenen toestand over het afgeloopen jaar, is het dienstig een terugblik te werpen op de herdenking van het 25-jarig bestaan der Vereeniging in 1924, toen van verschillende zijden, in en buiten de Vereeniging, de hoopvolle verwachting uitgesproken werd, dat „Oost en West" van dezen mijlpaal af een tijdperk van verhoogden bloei mocht tegemoet gaan. Was hiervan in het jaar der herdenking zelve nog niets te bespeuren, komende gebeurtenissen, ook de heugelijkste somtijds, werpen hunne schaduwen vooruit en zoo kan dan de Verslaggever van 1925, het eerste jaar in de rij, welke naar het halve eeuwfeest voert, met voldoening gewag maken van een opwaartsche richting in welke „Oost en West" thans voortschrijdt.

Een goed begin van de nieuwe aera, moge het aldus voortgaan!

Leden en Begunstigers.

Het ledental der Vereeniging nam met 152 toe. Bedroeg hetzelve op Ultimo December 1924: 2511, aan het einde van dit jaar was het tot 2663 gestegen.

De begunstigers, op een enkele uitzondering na, bleven ons trouw; aan hen een woord van warmen dank voor den verleenden steun, ook in de moeilijke jaren welke de Vereeniging heeft doorgemaakt, een steun, welke zij ook thans noode zou kunnen ontberen.

Hoofdbestuur.

Zijn samenstelling bleef grootendeels ongewijzigd. Het lid, de heer *G. Calkoen*, tevens voorzitter der afdeeling Amsterdam, zag zich genoopt af te treden wegens verandering van werkkring en woonplaats. De heer *G. C. van den Wall Bake* aldaar, werd bereid bevonden den heer *Calkoen* in diens beide functiën te vervangen. Zijne benoeming als lid van het Hoofdbestuur werd in de Algemeene Vergadering bekrachtigd. De leden, die aan de beurt van aftreden waren, de heeren *Van Peski* (den Haag) en *Marcella* (Rotterdam), werden herkozen.

Het Hoofdbestuur kwam bijeen op 18 April en 17 October.

Afdeelingen.

Het aantal afdeelingen onderging geen verandering; het Hoofdbestuur blijft er steeds op bedacht meerdere afdeelingen in het leven te roepen, maar het feit dat het aantal vereenigingen in den lande zeer groot is, evenals haar verscheidenheid, maakt het duidelijk dat men daarin niet zoo voetstoots slaagt, zelfs niet op die plaatsen waar toch eigenlijk eene afdeeling behoorde te zijn.

Het klein, afzonderlijk belang trekt onze landgenooten nog altijd meer dan het algemeen Nederlandsch belang.

Wil men nog nadere aanduiding, dan zij slechts gewezen op het „handjevol" leden dat de, niet zonder inspanning staande gehouden, afdeelingen in de beide groote steden des lands hebben.

Intusschen, als gezegd, het Hoofdbestuur blijft ter zake diligent. Ten bewijze hiervan diene dat aan het einde van het verslagjaar de vestiging eener afdeeling in Twente (Hengelo) aanhangig

Bijaldien de afdeelingen zelven jaarverslag leveren, welke t.g.t. in het Orgaan der Veree[niging] worden afgedrukt, zoo kan voor belangstell[enden] daarnaar worden verwezen. Van de gevoerd[e pro]paganda gedurende den loop van het jaar w[erden] trouwens geregeld de door de Secretarissen [toe]zonden verslagen in het Orgaan opgenomen[, zoo-] dat een ieder van de verrichtingen der afdee[lingen] zich op de hoogte heeft kunnen houden.

Toch dient hier afzonderlijk vermeld dat A[mers]foort, Apeldoorn, Haarlem en Utrecht aan de [...] stonden der gevoerde propaganda en dat Ar[nhem] en Groningen merkbare teekenen van op[...] gaven.

Vertegenwoordiging in Oost- en West-Indi[ë].

In Oost-Indië was ook dit jaar de behar[tiging] der belangen van de Vereeniging aan den [heer] Mr. *K. Fauser* toevertrouwd en wederom is [geble]ken hoezeer die belangen ginds in goede h[anden] zijn. Vooral in den heer *Van der Most* te B[...] heeft de Hoofdvertegenwoordiger een krac[htigen,] door het Hoofdbestuur zeer gewaardeerde, h[...]

Uit Suriname kwam de tijding dat de heer *F.* [...]*schans Dentz,* onze vertegenwoordiger aldaar [gedu]rende zoovele achtereenvolgende jaren, het g[ewest] tijdelijk ging verlaten, om een welverdiend [verlof] in Europa te komen doorbrengen.

Het Hoofdbestuur acht het een voorrecht d[at de] heer *Dentz*, die natuurlijk in zijne vervanging [voor]zien heeft, bereid is om, na terugkeer in Suri[name,] zijne afgebroken bemoeiingen met „Oost en [West"] weder te hervatten.

In Curaçao, waar de heer *De Ridder*, m[...] Commandant aldaar, na den dood van den [heer] *Meerdink* (zie vorig jaarverslag) de Veree[niging] heeft vertegenwoordigd — waarvoor hem hie[r een] woord van dank zij gebracht — trad definiti[ef op] de heer *X. Krugers*, Ambtenaar bij het Gouv[erne]ment, die zijn nieuw aanvaarde taak met den [noo]digen ijver verricht.

Koloniaal Weekblad.

Met betrekking tot het orgaan was 1925 een [jaar] van beteekenis. Zijn 25-jarig bestaan, dus ko[rt na] de oprichting der Vereeniging zelve, wer[d in] Maart l.l. bescheiden herdacht door de uitgav[e van] een No., waarin de oudste leden van „Oo[st en] West" hun oordeel over het blad ten beste g[aven,] een oordeel dat, vrijwel eenparig, zeer gunstig [...]

De inhoud van het blad maakt, zooals ook [...] algemeen erkend wordt, een zeer goeden in[druk,] dank zij vooral de onder leiding van het Dageli[jksch] Bestuur ijverig werkzame, bekwame Secr[etaris] der Redactie, de heer *W. C. Muller*, daarin [bij]staan allereerst door een staf van vaste m[ede]werkers, met name Mevrouw *G. van Beres[teyn-] Tromp*, de Heeren *E. van Assen, G. Nypels, D[r.] D. Benjamins, Mr. B. de Gaay Fortman* en [...] *van Marle*, voor het meerendeel veteranen van „[Oost] en West" en wier verdiensten aanspraak he[bben] op groote waardeering; en voorts door tal va[n toege]voegde „losse" medewerkers.

Zonder aan de verdiensten van die velen, d[ie in] het verslagjaar door het inzenden van bijdr[agen] de redactie in haar streven naar verhooging [van] het peil van het Koloniaal Weekblad steunden, maar in het minst te kort te willen doen, mag wel even speciaal genoemd worden de bek[ende] hygiënist, de heer *H. F. Tillema*, die een [...] reeks belangrijke opstellen over zijne Indische [...] te onzer beschikking stelde.

Het uiterlijk aanzien van het Orgaan onder[ging] in de eerste helft van het jaar, een groote v[erbete]dering ten goede door de voorziening van een [ge]kleurden omslag, spoedig geheel van anno[nces] voorzien, waarmede een lang gekoesterde we[nsch] vervuld werd.

Met eenigen steun van de zijde van het H[oofd]bestuur bewerkstelligd, verdient de N. V. Druk[kerij] Ten Hagen, blijkbaar indachtig aan de Fran[...]

…ze dat de vorm den inhoud draagt, voor haar …emingsgeest een woord van hulde, dat te …gaarne wordt gebracht naardien ook in dit …e verzorging van het Orgaan reden gaf tot …enheid.

…ormatie-Bureau.

… bureau, waarvan het groote nut bij voort… blijkt, kan wijzen op een stijgende belang…g. Ook in den vreemde, met name in Duitsch… en Oostenrijk, geniet het bekendheid, blijken…lijks uit tal van brieven (meerendeels aanzoe…ot plaatsing in betrekkingen in onze Overzee… Gewesten), welke den leider van het bureau …n dit jaar bereikt hebben. De leider ziet zich …ze veelvuldig voorkomende gevallen genoopt …rrectie van een, zelfs hier te lande, verbreide …ing, dat het bureau betrekkingen te vergeven … terwijl de benaming van het bureau toch …elijk zijn strekking — het geven van inlichtin… aangeeft.

…at Nederland betreft, vermeerdert het aantal …matiën van diversen aard, zoowel mondeling …schriftelijk, gelijk men zal kunnen ontwaren …et eerlang in het Koloniaal Weekblad te ver…nen jaarverslag dier instelling, op grond waar… hier dan ook geene verdere bijzonderheden …den opgeteekend.

…e door het bureau uit te geven boekwerkjes …K. W. achteraan) zijn thans, op een enkele na, herzien en dus vrijwel „up to date”.

…eszaal.

…et bezoek blijft gering, al was het in dit jaar … iets meer dan in het vorige. Een kleine voor…ang dus. De oorzaak voor dit matige bezoek … niet gezocht worden in de qualiteit der voor…en zijnde lectuur, welke, integendeel, geprezen …t en die daarenboven in dit jaar niet onbedui… werd uitgebreid, ook door uitwisseling van …odieken, maar in de vele gelegenheden op dit …ed en met meerdere accomodatie, welke in een … als den Haag aanwezig zijn.

…ehalve geschenken — in dank aanvaard — wer… eenige belangrijke boekwerken, kaarten, enz. …geschaft, welke met het reeds voorhandene — …aan woorderboeken en encyclopaedieën van de … moderne en van de voornaamste Oostersche …n. Javaansch en Maleisch — een goed overzich…k geheel, een wel voorziene actueele leestafel …men.

…ichtingen, Commissiën, Fondsen.

…e bekende instellingen van „Oost en West” …ngen alle afzonderlijk een jaarverslag uit, der…e is het treden in nadere bijzonderheden hier …bodig. Aangeteekend zij dat het voorzitterschap … West-Indische Commissie in dit jaar vacant ge…en is, doordat de heer *W. J. Cohen Stuart*, we…s voortdurend verblijf buiten 's lands, het prae…um neerlegde, waarin nog niet voorzien is. …ok bedankte het lid dier Commissie, Mevr. de …air. Gravin van Heerdt tot Eversberg-Quarles … Ufford, wegens andere, drukke bezigheden. …e Commissie kwam dit jaar niet bijeen.

…ndere werkzaamheden en verrichtingen.

…et Dagelijksch Bestuur vergaderde geregeld we…lijks, behalve in den zomer-vacantietijd. De Al…eene Vergadering had plaats in Utrecht op 17 …ober.

…e kasgelden en verdere bezittingen der Ver…niging werden, overeenkomstig de voorschriften, …halve door de jaarlijksche Commissie van veri…atie, in het voor- en najaar opgenomen en na…aan door een lid van het Dagelijksch Bestuur.

…en zeer belangrijke financieele actie werd dit …r ingesteld door het inzamelen van gelden ten …e der Oranje-Nassau Stichting te Magelang, ter …egenheid van den 60en verjaardag van den Directeur, den bekenden heer *Joh. (Pa) van der Steur*, naar aanleiding van diens oproep in de groote dagbladen. In twee aanzienlijke geldzendingen, onderscheidenlijk van f 6666.60 en f 2600.—, in totaal dus f 9266.60, werd het ingezamelde den jubilaris toegezonden, die daarvoor ten zeerste zijne erkentelijkheid betuigde. Zoowel de ingekomen bedragen, elk afzonderlijk, als de Generale Verantwoording, zijn na verificatie door het dezerzijds ingesteld Comité, in het Koloniaal Weekblad opgenomen geworden. Na de sluiting der actie alsnog ingekomen gelden zijn, tegen bewijs, afgedragen aan het hier ter stede gevestigd permanent Comité van Bijstand voor genoemde stichting.

De sub-Commissie benoemd door den Voorzitter der Vereeniging, in zake het plan Van Geuns — alle Indische Vereenigingen in één bond — (zie vorig jaarverslag), bestaande uit de vertegenwoordigers van de hier ter stede gezetelde Indische Vereenigingen, zond bij schrijven van 28 Januari ll. door haren Secretaris bericht dat men zich gewend had tot de met dit plan in betrekking staande besturen in Indië, om daarna te trachten tot eene federatie komen. Sindsdien werd omtrent deze aangelegenheid niets meer vernomen.

Op den 8sten October verscheen in het Koloniaal Weekblad het bekende artikel „Een Indisch Huis” van de hand van den heer Lusink.

Het daarin ontwikkelde denkbeeld was in de vergaderingen van het Dagelijksch Bestuur ettelijke malen het onderwerp van uitvoerige besprekingen totdat in de vergadering van dat Bestuur op 16 December, besloten werd tot instelling eener Commissie voor de verdere uitwerking, van welke deel zouden uitmaken de heeren Van Peski en van der Brugh als vertegenwoordigers van het Hoofdbestuur, en voorts de heeren Lusink, Cuypers (architect) en van Tubergen.

Deze Commissie is door den Voorzitter dezer Vereeniging geinstalleerd geworden met bekrachtiging der benoeming van den heer Van Peski tot President en van den heer Bylard (assistent van den heer Cuypers) tot Secretaris, welke beide heeren voor die functiën uit den boezem der Commissie waren aangewezen.

In het najaar verleende de Vereeniging hare medewerking aan de vertooning van de Java-film door de betrokkene Directies der groote bioscooptheaters in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. De belangstelling was groot.

Met de Vereeniging „Suriname” kwam een overeenkomst tot stand, waarvan de strekking nader omschreven is in het Koloniaal Weekblad van 24 December. Aangezien deze overeenkomst ingaat op 1 Januari 1926 wordt met deze korte mededeeling volstaan.

Op 9 November verleende de nieuw opgetreden Minister van Koloniën, de heer Welter, audientie — op hun verzoek — aan den Voorzitter en den Secretaris der Vereeniging, bij welke gelegenheid eerstgenoemde de belangen van „Oost en West” onder de aandacht van dien bewindsman bracht.

De Vereeniging sloot zich aan bij het plaatselijk Comité voor de herdenking van het 25-jarig huwelijk van H.M. de Koningin en zond daartoe naast een geldelijke bijdrage een gecalligrapheerde opdracht op het aan te bieden album in.

Hiermede zijn eenige grepen gedaan uit de reeks van werkzaamheden en verrichtingen over het afgeloopen jaar; het spreekt wel van zelf dat een volledige opsomming tot veel te groote uitvoerigheid zou leiden.

Uit het gerelateerde blijkt echter voldoende dat in dit jaar belangrijke zaken behandeld zijn (men zou ten opzichte van het „plan Lusink” van „gewichtig” kunnen spreken).

Met de toevoeging dat het Dagelijksch Bestuur, dan wel een of meer zijner leden, de Vereeniging vertegenwoordigde waar zulks noodig was of wen-

schelijk werd geacht, kan deze paragraaf worden besloten, onder aanteekening alsnog dat voor het achtervertrek op de 2e étage dat te huur is aangeboden, geene aannemelijke gegadigden zich aanmeldden.

Finantieele toestand.

Als onderdeel van den Algemeenen toestand kan naar dezen worden verwezen zooals hij in den aanhef van dit verslag geschetst geworden is; voor 't overige raadplege men de cijfers. Niettemin is de opmerking hier op haar plaats dat indien het na verloop van tijd al zou mogen gelukken — wat zeer de vraag blijft, gelet op de onberekenbare toekomst — den slag te boven te komen welke de Vereeniging enkele jaren geleden getroffen heeft door de intrekking der Rijkssubsidie en het derven van de tegemoetkoming van Redactiekosten, te samen een som van *f* 6000.— per jaar, dan zou nog de Vereeniging uit een finantieel oogpunt bezien, beperking zijn opgelegd en niet in staat haar wieken wijder uit te slaan.

Besluit.

Den dank aan allen die op eenigerlei wijze tot de Vereeniging „Oost en West" in verbinding stonden en, als zoodanig, medewerkten aan haar welzijn.

Exploitatierekening 1925.

D e b e t.

Ult. Dec. '25.		
Meubilair (20 % afschrijving)		*f* 106.81
Propaganda		„ 1096.96^{5}
O n k o s t e n.		
Salarissen	*f* 3742.83	
Huishuur	„ 901.24	
Kantoorbenoodigdheden	„ 102.18	
Schrijfloon	„ 1.77	
Porti, telegrammen, enz.	„ 290.15	
Reiskosten	„ 205.66	
Receptiekosten	„ 137.12	
Gas- en waterleiding	„ 136.36	
Telefoon	„ 215.55	
Brandstoffen	43.10	
Onderhoud	„ 39.11	
Diversen	„ 117.15	
		„ 5932.22
Koloniaal Weekblad		„ 3863.90
Leeszaal		„ 525.12
Lidmaatschappen		„ 74.85
Inlichtingendienst		„ 2476.44
Studie-Commissie		„ 10.50
Diversen		„ 345.54
Hoofdvertegenw. O.-Indië		„ 2000.—
		f 16432.34^{5}

C r e d i t.

Interest	*f* 2419.48
Contributiën	„ 13202.24^{5}
Nad. saldo	„ 810.62
	f 16432.34^{5}

Den Haag, 20 Februari 1926.

Aan het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West"

De ondergeteekenden, in commissie vereenigd ter verificatie der jaarrekening 1925 der Vereeniging „Oost en West", leggen hierbij de verklaring af dat zij alles in de beste orde aangetroffen hebben en dat de verschillende registers en bescheiden accuraat en netjes bijgehouden zijn geworden.

Van alle posten van ontvangst en uitgaaf waren de bewijzen tot staving aanwezig en de uitkomsten der hoofden van rekening in de boeken stemden overeen met de cijfers der overgelegde Exploi[tatie]rekening en Balans.

Wij brengen gaarne hulde voor de wijze w[aarop] de administratie gevoerd geworden is en be[sluiten] derhalve aan de balans per Ult. December goed te keuren en het Hoofdbestuur voor gestie te acquitteeren en te dechargeeren.

De Commissie voornd.,

HARTEVELT.
DE BORDES.
J. VAN HAAF[T]

Begrooting 1926.

O n t v a n g s t e n.

Regeeringssubsidie (Tehuis v. Ind. bedienden)		*f* 8200
Idem (Studie-Commissie)		„ 3250
Bijdragen van leden en begunstigers		„ 13450
Inlichtingendienst (verkoop boekwerken)		„ 100
Interest		„ 1250
		f 26250

U i t g a v e n.

Propaganda		*f* 900
Meubilair		„ 50
Onkosten.		
Salarissen	*f* 3800.—	
Huishuur	„ 950.—	
Kantoorbenoodigdheden	„ 75.—	
Schrijfloon	„ 10.—	
Porti, telegrammen, enz.	„ 300.—	
Reiskosten	„ 250.—	
Receptiekosten	„ 140.—	
Gas- en waterleiding	„ 140.—	
Telefoon	„ 220.—	
Brandstoffen	„ 150.—	
Onderhoud	„ 40.—	
Diversen	„ 75.—	
		„ 6150.—
Hoofdvertegenwoordiger O.-Indië.		
Salaris	*f* 1200.—	
Porti- en schrijfloon	„ 350.—	
Propaganda	„ 350.—	
Diversen	„ 100.—	
		„ 2000.—
Koloniaal Weekblad.		
Honor. Secretaris Redactie en vaste medewerkers	*f* 2850.—	
Honor. losse medewerkers	„ 400.—	
Diversen	„ 250.—	
		„ 3500.—
Leestafel		„ 300.—
Lidmaatschappen		„ 75.—
Inlichtingendienst		„ 1725.—
Regeeringssubsidie (Tehuis voor Ind. bedienden)		„ 8200.—
Regeeringssubsidie (Studie-Comm.)		„ 3250.—
Onvoorziene uitgaven		„ 100.—
		f 26250.—

Den Haag, Ult. December 1925.

De Penningmeester,
VAN DER BRUGH.

Het verschil van de eindcijfers van Exploitati[e]rekening en Begrooting is grootendeels hieraan toe [te] schrijven, dat op de eerstgenoemde rekening niet ge[-] bracht zijn de subsidies welke wel in administrati[e] doch niet in exploitatie zijn bij de Vereeniging Oos[t] en West.

NAMEN	FUNCTIËN	WOONPLAATS	Jaar van aftreden	AANTEEKENINGEN
Mr. W. Sonneveld	Voorzitter	's-Gravenhage	1926	Dagelijks Bestuur
R. Zuyderhoff	Onder-Voorzitter	"	1926	
F. van Peski	Lid	"	1928	
F. H. A. van der Brugh	Secr.-Penningm.	"	1926	
H. J. M. Baumann	Lid	Arnhem	1926	
J. C. Baars	"	Apeldoorn	1927	
E. Roodhuyzen	"	Amersfoort	1927	
G. C. van den Wall Bake	"	Amsterdam	1928	
Mevr. Douair, Jhr. W. C. Clifford Kock van Breugel—Roelofs	"	Breda	1927	
Dr. H. H. Zeylstra	"	Deventer	1927	
J. Franke	"	Groningen	1926	
H. F. Wagenaar Reisiger	"	Haarlem	1927	
J. A. van Hamel	"	Leiden	1926	
F. E. Luitjes	"	Nijmegen	1927	
Z. G. Ph. Marcella	"	Rotterdam	1928	
H. Somermeijer	"	Utrecht	1927	

Het Indische Huis te 's-Gravenhage.

In het Koloniaal Weekblad, orgaan der Vereeniging „Oost en West" van 8 October j.l., kwam een artikel voor van de hand van den Heer M. J. Lusink, die de wenschelijkheid betoogende van een centrum voor de vele oud-gasten, die de Residentie telt, zoowel als voor hen, die zich op eenig gebied voor de Indiën interesseeren.

Waar de heer Lusink eene beschrijving gaf, hoe hij zich een en ander voorstelde, zullen er misschien velen zijn, die zich den opzet en de plaats van het bouwen anders voorstellen en had er, naar aanleiding van het plan te komen tot het bouwen van een Indisch Huis, eene samenkomst plaats onder de auspiciën van het dagelijksch bestuur van Oost en West, met het resultaat, dat een voorloopig comité gevormd en door den Voorzitter, Mr. W. Sonneveld, geïnstalleerd werd.

Het voorloopig comité kwam na eenige besprekingen tot de conclusie, dat de bouw van een Indisch Huis te 's-Gravenhage gewenscht is en stelt zich voor hierin samen te brengen en aanschouwelijk te maken al datgene, wat strekken kan tot vermeerdering van de belangstelling voor Land en Volk in de beide Indiën en de verbreiding van kennis van onze Overzeesche gewesten op het gebied van kunsten en wetenschappen in den ruimsten zin, en mede dat doel te bereiken door het organiseeren van congressen en tentoonstellingen, het geven van uitvoeringen en filmvoorstellingen en het houden van voordrachten en lezingen, alle welke anders toch te 's-Gravenhage gehouden zouden worden.

In verband met het bovenstaande is in het program, ook om de hooge kosten voor een behoorlijk onderhoud van een en ander te dekken, een groote zaal opgenomen tevens voor andere doeleinden, zoals concerten enz. geschikt, waaraan volgens veler meening bepaald behoefte bestaat.

Was het oorspronkelijk de bedoeling een enkel gebouw op te richten, bij nader beraad kwam men meer en meer tot de wenschelijkheid van combinatie met andere, het algemeen belang dienende instellingen of vereenigingen, om door het kiezen van een gezamenlijke plaats van vestiging, te komen tot een uitgebreid cultureel centrum, dat in meerdere mate kan bijdragen om de Residentie voor stadgenoot en vreemdeling aantrekkelijk te maken.

Besprekingen met andere lichamen zijn hierover reeds gaande.

Het Voorloopig Comité is samengesteld uit de Heeren:

F. van Peski, Lid van het dag. bestuur van Oost en West, voorzitter;
M. J. Lusink, oud-agent Ned. Handel Mij. Ned.-Indië, lid;
Ir. J. v. Tubergen, oud-Hoofdingenieur B.O.W. Ned.-Indië, lid;
F. H. A. van der Brugh, Secr.-Penningmeester Oost en West, lid;
Ed. Cuypers, Architect, lid;
H. J. A. Bijlard, Architect, secretaris,

die zich gaarne beschikbaar stellen tot het geven van inlichtingen aan personen of instellingen, die hetzij afzonderlijk of in combinatie met het voorloopig comité aan bovenbedoeld plan wenschen mede te werken.

Van Week tot Week.

Dinsdag 9 tot Maandag 15 Maart.

De onrust bij Taroeh. Tegal, 9 Maart. Door het zeer krachtige optreden van het bestuur in de streek bij Taroeh in het Tegalsche, is de onrust onder de bevolking volkomen verdwenen. De leden van de Sarekat-Rajat bedanken bij honderden voor het lidmaatschap en leveren hun kaarten in bij het bestuur. (A.).[1]

Resident Dingemans. De heer L. F. Dingemans, resident van Jogjakarta, is voornemens spoedig den bestuursdienst met pensioen te verlaten. (A.).

Generaal De Bruyn. Bij Kon. besluit is aan den generaal-majoor der genie van het Ned.-Ind. leger C. J. de Bruyn, op zijn verzoek, met ingang van 5 Mei, eervol ontslag verleend uit den militairen dienst, onder dankbetuiging, en is generaal-majoor C. J. de Bruyn, voornoemd, benoemd tot ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.

Een waterleiding voor Tebing-Tinggi? Medan, 8 Maart. Op de onderneming Pabatoe van de Cultuur-Mij. De Oostkust is op 140 meter diepte een spuitende waterbron aangeboord met een capaciteit van 2000 M³. per etmaal. Tebing-Tinggi overweegt den aanleg van een buisleiding voor den aanvoer van water voor stadsgebruik. (A.).

Luit.-Kol. Feikema. De Luit.-Kolonel der Infanterie van het O.-I. leger zal 2 April den dienst met pensioen verlaten.

Kolonel Van de Water. De Kolonel-Hoofdintendant bij het O.-I. Leger verlaat 2 April met pensioen den dienst.

Univ. examen. Amsterdam. Bevorderd tot arts Mas Soerono, geb. te Poerworedjo.

Een bomaanslag. Djokjakarta, 10 Maart. De politie arresteerde de voornaamste communistenleiders alhier naar aanleiding van een beraamden bomaanslag in den nacht van 6 dezer. De bom bleek niet gevaarlijk. De oorspronkelijke berichten over een dynamietbom nabij het oorlogsmagazijn te Djokja waren onjuist. (A.).

Na den overval in Atjeh. Kotaradja, 10 Maart. De 1e luitenant H. K. van Heerde kwam, patrouilleerende in het Bakongansche, in aanraking met kwaadwilligen, van wie er zes werden neergelegd. Vijf karabijnen werden teruggevonden. Onzerzijds is één man gesneuveld en zijn twee gewond, terwijl luitenant Van Heerde zelf licht gewond werd. (A.).

Chineezen en Ambonneezen. Magelang, 10 Maart. De Amboneesche militairen worden morgen weer in het Chineesche Kamp alhier toegelaten. Als voorzorgsmaatregel tegen nieuwe onlusten loopen patrouilles met brigades versterkt door de stad. (A.).

[1] A beteekent Aneta-telegram.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk sympathiseeren met het streven van „Oost en West".

Indische post per vliegtuig. Naar de Tel. verneemt, overweegt het comité Vliegtocht Nederlandsch-Indië een proefvliegtocht Amsterdam—Marseille op 28 Mei a.s. in aansluiting op het van daar vertrekkend stoomschip Indrapoera.

Het vliegtuig zal op 29 Mei doorgaan naar Genua en na aankomst van het op dien dag aldaar te pl.m. 7 uur verwacht wordende stoomschip Johan de Witt uit Indië, teruggaan naar Amsterdam.

Deze vliegtochten zullen zoo mogelijk dienstbaar worden gemaakt aan het vervoer van gewone en aangeteekende brieven, briefkaarten en andere stukken, waarvoor het gewone luchtrecht verschuldigd is.

De mail van de Johan de Witt zou aldus 24 uur eerder bezorgd kunnen worden.

De expeditie naar Nieuw-Guinea. De Amerikaansche expeditie van Prof. M. W. Stirling, gaat einde Maart naar Soerabaja, waar ze zich zal inschepen op het Gouv.-vaartuig Fomalhaut naar Nieuw-Guinea. (A.)

Benoemingen. Batavia, 13 Maart. Benoemd is tot ass.-resident van Groot-Atjeh de heer K. H. van Prehn, thans ass.-resident der Palembangsche Bovenlanden, waarheen de heer P. F. J. Karthaus, die thans ter beschikking is, wordt overgeplaatst. (A.).

A. Cohen Henriquez †. Te Nijmegen is bij de familie bericht ontvangen, dat te Curaçao is overleden, 81 jaar oud, de heer Aly Cohen Henriquez, oud-lid van den raad van bestuur van de kolonie Curaçao. De heer Henriquez was ridder in de Orde van den Nederl. Leeuw.

Verdediging van Ned.-Indië. Den 10en dezer heeft de luit. ter zee 1e kl. H. Ferwerda voor de Vereeniging Onze Vloot te 's-Gravenhage, een voordracht gehouden, getiteld: Vloot en leger bij de verdediging van Nederlandsch-Indië. (Verslag in N. R. Ct. van 11 Maart, Ochtendbl. A).

Voor jongelieden die naar Indië willen. Het bestuur der vereeniging Jan Pietersz. Coen deelt mede, dat de vereeniging bereid is sollicitaties in ontvangst te nemen van jongelui, die in aanmerking wenschen gebracht te worden om in 1926 onder leiding een reis naar en door Ned.-Indië te maken. Degenen, die daarvoor in aanmerking willen komen, moeten zich schriftelijk aanmelden vóór 1 April e.k. bij het secretariaat, Vijgendam 2—6, Amsterdam.

Het plan bestaat om naast enkele heeren leeraren van middelbaar en hooger onderwijs uit te zenden 6 jongelui van 18 tot 20 en een tweede groep van 6 jongelui van 22 tot 24 jaar; de eerste dier groepen zal waarschijnlijk vertrekken aanvang medio October, de tweede begin of medio Juni.

Getracht zal worden in overleg met het Koloniaal Instituut het geven van eenig voorbereidend onderricht aan de reis te laten voorafgaan.

Nog wordt medegedeeld, dat ouders, die het wenschelijk achten dat hun zoon in aanmerking wordt gebracht om een reis als bovenbedoeld mee te maken, zich bereid moeten verklaren naar gelang van hun financieele draagkracht in de kosten bij te dragen, terwijl het bestuur zich voorbehoudt nadere voorwaarden te stellen.

De Nood der Zending. Het Bestuur der samenwerkende Zendingscorporaties te Oegstgeest verzoekt een plaats voor het volgende bericht:

De inkomsten gedurende de maand Februari 1926 waren *f* 25.664, iets meer dan in dezelfde maand van het vorige jaar, maar toch ontoereikend om in de behoeften van het zendingswerk te voorzien. Elke maand vraagt *f* 70.000, waarvan *f* 31.000 verwacht wordt uit de min of meer vaste inkomsten, als contributies, busjes, enz., en *f* 39.000 uit extra bijdragen.

Van de *f* 78.000, die de maanden Januari en Februari aan extra-bijdragen hebben moeten inbrengen, kwam slechts *f* 20.712 in, zoodat het dreigend tekort over die paar maanden reeds is gestegen tot ruim *f* 57.000. Het spreekt vanzelf, dat men in den watersnood allereerst gedacht heeft aan de leniging van de nooden van hen, die daaronder geleden hebben. Thans mag de zending echter weer eens de aandacht vragen voor den geestelijken en lichamelijken nood, waarin verschillende bevolkingsgroepen van Ned.-Indië zich bevinden. Er is hulp noodig om den arbeid der prediking en het werk in scholen en ziekenhuizen op de zendingsvelden rustig te doen voortgaan.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisv

Kunstnijverheid uit Midden Sumatra.

Verleden week ontvingen wij van het Bestuur Afdeeling Rotterdam van *„Oost en West"* een litho fisch keurig uitgevoerde kaart — versierd met een van een in koper nagebootst sierlijk Padangsch hu als uitnoodiging tot bijwoning, op Maandag 8 deze half 4, van de opening der tentoonstelling van ku nijverheidsartikelen uit Midden-Sumatra, in het ge van den *„Rotterdamschen Kring"*, Eendrachtswe aldaar.

Wij hebben geen spijt gehad aan deze aanlokke uitnoodiging gevolg te hebben gegeven, want al d lijk bij het binnenkomen der vrij beknopte tent stellingsruimte viel 't ons op, dat daar iets bizon geboden werd, niet alleen wat bijeengebrachte rie, maar ook wat aankleeding en opzet betreft.

Alvorens echter een blik te mogen slaan op de toonstelling, werden wij geleid naar een boven waar *mr. J. G. Huyser*, voorzitter dier Afdeeling „Oost en West", de ziel dezer tentoonstelling, een leidend woord zou spreken. Hij begon met te ze dat de stroom van inzendingen zóó groot was gew dat een aantal weefsels o.a. in de benedenzaal meer opgehangen konden worden, waarom hij deze bovenkamer, waar wij zaten, een plaats had geven, evenals aan de boeken, plaatwerken, foto's eenige andere voorwerpen.

„U bevindt zich dus hier in een *„dépendance"* de tentoonstelling en kunt alvast in de rechte ming komen," zoo zeide hij. Inderdaad hingen evenals beneden, langs de wanden zeer mooie, eenigszins somber gekleurde, *ikats* en *ragi-id* (voorouderkleeden) uit de Bataklanden, afgewis met kleurige en schitterende weefsels uit de Pad sche Bove[illegible]nden, voornamelijk behoorende to Menangkabausche, kostbare feestkleedij.

Mr. Huyser noemde deze expositie een „vlieg tentoonstelling" met het oog op den uiterst korten van voorbereiding; Donderdag was daar de Euro sche Ceramische tentoonstelling nog te zien, Vrij werd deze Sumatra tentoonstelling opgebouwd, Z dag moesten alle voorwerpen er opgesteld zijn, letterlijk „met kunst- en vliegwerk" in elkander g Sumatraansche kunst en Rotterdamsch vliegwerk.

Ook kan de duur der tentoonstelling — jamme noeg — maar zéér kort zijn (tot 22 dezer), zoodat langstellenden zich thans haasten moeten om er van te profiteeren.

Mr. Huyser herinnerde aan de tentoonstelling oud-Indonesisch koper- en bronswerk, twee jaren leden vanwege „Oost en West" in dezen zelfden K gehouden en het toen behaalde succes. Was dat k werk uit verschillende deelen van den Archipel komstig, thans wordt aandacht gevraagd voor v brengselen van kunstnijverheid uit één streek: Cen Sumatra, een land, dat in den Hindoe-tijd, ev Java, krachtigen invloed heeft ondergaan van Hindoe-Boeddhistische cultuur — het land der sche Batakbevolking en van den prachtlievenden nangkabauer.

Is Java het tempeleiland bij uitnemendheid, van „famous Hindu ruins" en kan men daar honder bouwvallen uit den Hindoetijd tellen — spr. noe den Boro-Boedoer, den Prambanan, de Dieng-tem en de tjandi Mendoet — terwijl de bouwkunst er rigens van geen groot belang genoemd kan wor op Sumatra vindt men belangrijk minder Hin oudheden, maar heeft de levende bouwkunst, in bijzonder die van de Padangsche Bovenlanden. st getuigd van den hoogen kunstzin der Menangkab terwijl ook de Bataksche woningen een schilderac geheel vormen, zooals o.a. de teekeningen van Dr. lage ons getoond hebben. Om een denkbeeld te g van de Inlandsche architectuur, vestigde spr. de dacht op een aantal afbeeldingen van bedeh (moesadjid), van elegante padischuurtjes, als juweelen van bouwkunst *(rangkiang)*, van ta huisjes en van woningen van voorname inlanders bedekt met het grauw-zwarte idjoek, de vezels den arèn-palm. De moskeeën zijn deels van steen, als in Padang en Fort de Kock, deels van hout trokken, meestal met drie steeds kleiner wordend ken. Ten slotte noemde spr. de dikwijls zeer *balai's* (vergaderplaatsen).

De wand van zoo'n adatwoning, bij aanzienlijke

oul en bij minderen van bamboe, is met prachtig beeldhouw- en snijwerk versierd. Rood, zwart en wit zijn de meest voorkomende kleuren, die het snijwerk doen opluisteren, dat rijkelijk aan de woning is aangebracht, terwijl hier en daar spiegeltjes glinsteren, aan den buitenkant van het huis bevestigd. Bijzondere aandacht trekt het dak, dat bedekt is met *idjoek*, aan de kanten niet zelden met randen en bloemen van blik beslagen, en aan het uiteinde en soms ook in het midden met spitse hoorns uitloopt. Hoe meer palen de woning in de diepte heeft — dat wil zeggen: niet in het front langs den weg, maar wat wij den zijgevel zouden noemen — des te aanzienlijker is zij in de oogen van den inlander.

Een ander teeken van aanzien is het getal *andjoengs*, dat het huis telt. Men verstaat daaronder een soort uitbouwsel, waarvan de vloer iets hooger is dan die der woning zelve, terwijl het dak daarentegen iets lager is, zoodat zulk een woning de gedaante heeft van een huis, waartegen aan weerszijden kleinere woningen zijn aangebracht. Deze andjoengs, van welke er niet meer dan ..es bij elke woning mogen worden gebouwd, zijn de ereplaatsen voor gasten van aanzien.

In zulk een huis woont vaak een talrijke familie van soms wel vijftig tot-vijf-en-zeventig leden. Spr. schetste, hoe dezen daarin wonen en slapen; hoe de stookplaatsen het verblijf niet bepaald veraangenamen; hoe het vee onder den vloer wordt gestald. Een gezellige boel, maar mooi zijn de ouderwetsche Menangkabausche huizen! Helaas verdwijnen ze meer en meer en maken ze plaats voor „moderne" huizen met daken van gegolfd plaatijzer. Precies als in Nederland. Bij een wandeling om den Kralingschen Plas ziet men talrijke aardige boerenhuisjes, die vroeger met riet gedekt waren, maar thans bijna alle door asfaltpapier, wat de schoonheid niet verhoogt. *)

Spr. gaf een aanhaling uit „Terres et peuples de Sumatra" van O. J. A. Collet, die de Menangkabausche bouwen ongeëvenaard noemt in heel het Zuiden van het Verre Oosten. Dat deze bouwkunst de kopergieters heeft geïnspireerd, blijkt uit de geelkoperen moskeetjes, padischuurtjes en woningen, op de tentoonstelling aanwezig.

In de Padangsche Bovenlanden strekt de kunstnijverheid zich verder uit tot het weven en borduren met goud- en zilverdraad, het passement- en kantwerk, de goud- en zilversmederij, het vervaardigen van wapens, de pottenbakkerij en de vlechtkunst.

Ook de Bataks zijn, behalve om hun typische woningen, beroemd door het prachtig weefwerk der vrouwen, terwijl enkele mannen bij uitnemendheid de smeedkunst, zoowel van koper als van edele metalen, verstaan, naast de snijkunst op bamboe en hout, b.v. van de *toenggal panaloean*, de tooverstaven der z.g. goeroe-dieijn-meesters, waarvan spreker een fraai exemplaar toonde. Deze gaf hem aanleiding tot een geestige uitweiding over vroegere kannibalistische smulpartijen: de bedoelde stokken werden immers gemaakt uit de boomen, waaraan de slachtoffers gebonden werden. Tegenwoordig komt menscheneten in die streken niet meer voor. Op gevaar af, als propagandist van het kannibalisme te worden aangezien, moest spr. concluderen, dat menscheneten, zooal niet bevorderlijk voor de kunstnijverheid, dan toch geen beletsel voor de beoefening ervan is......

Mr. Huyser eindigde met woorden van dank aan Dr. H. H. Juynboll, directeur van 's Rijks Ethnographisch Museum te Leiden, en Freule Dr. Elias, directrice van het Museum voor het Onderwijs te 's-Gravenhage, die voorwerpen uit hun collecties hebben afgestaan; aan de directie van „*Boeatan*" en aan de particulieren, die hebben bijgedragen tot het welslagen van de tentoonstelling; aan het bestuur van den Rotterdamschen Kunstkring, dat vitrines ten gebruike heeft gegeven; aan het bestuur van den Rotterdamschen Kring, dat zijn zaal ter beschikking stelde; aan den architect, die het „mausoleum van Oostersche kunst", als spr. het noemde, te voorschijn heeft getooverd, waarin alle schatten, die de verschillende eigenaars hem hebben toevertrouwd, een waardige plaats hebben gekregen.

Stellig is het den heer *de Koo*, binnenhuis-architect te Rotterdam, uitnemend gelukt om met betrekkelijk geringe hulpmiddelen, van deze lang niet gunstige kleine tentoonstellingsruimte een eigenaardig en aantrekkelijk, hoewel wat druk geheel te maken. Doch, hoe schitterend het koperwerk o.a. hier moge uitkomen in de afzonderlijke nissen, hel electrisch verlicht, tegen fel groenen en rooden achtergrond, wij moeten bekennen de Indische Kunstnijverheid liever te zien in rustig, eenvoudige omgeving, bij helder zonlicht, zooals b.v. in de smaakvol ingerichte woning van den heer en mevr. Huyser, die een voorbeeld is van sierlijke toepassing van Indische kunst in een gezellige Europeesche omgeving. Doch dit was hier niet te bereiken en mogen wij hoogst dankbaar zijn voor het gebodene.

De Afd. Rotterdam van „Oost en West" houde haar kunstzinnigen, Indië minnenden voorzitter in eere!

*) Gelukkig kan het meer praktisch dan mooie dak van plaatijzer nog met een laagje idjoek worden bedekt, waardoor het typisch aesthetisch aanzien der woning behouden blijft, zooals wij in enkele welvarende streken zagen. De overheid kan veel er toe bijdragen dit in de hand te werken, o.a. door het goede voorbeeld te geven bij openbare gebouwen.

Voordracht met Lichtbeelden van Prof. Bezemer te Rotterdam.

Na een korte schets te hebben gegeven van het land, waar de Minangkabauers wonen, de Padangsche Bovenlanden met hun schitterende natuurtooneelen — een korte schets omdat beter dan door uitvoerige beschrijving het publiek de gelegenheid had, na de pauze door de vertoonde lichtbeelden met die stoute en schoone natuur kennis te maken — ging spreker er toe over, een overzicht te geven van de geschiedenis der Menangkabauers, hun maatschappelijk- en familieleven. Hoofdpunten hierbij waren de beschrijving van de Minangkabausche *nagari* met haar adatbestuur van volkshoofden, haar beschikkingsrecht over den grond en de wijze, waarop dat beschikkingsrecht wordt uitgeoefend. In het nauwste verband met het bestuur der nagari staat de voornaamste rechtsgemeenschap in het Minangkabausche land, n.l. de *familie*, daar immers familie-hoofden — allen of voor een deel — de volkshoofden, de nagari-bestuurders zijn. Voor het rechte inzicht in de samenstelling der familie gaf spr. vervolgens een schets van het huwelijks- en erfrecht der Minangkabauers, gebaseerd op exogamie met matriarchaat; vooraf ging een korte algemeene schets van de verschillende huwelijksstelsels, in den O.-I. Archipel voorkomende. De eigenaardige instelling van het *familie-goed* tegenover de individueele goederen werd besproken, en in verband daarmede de *adat kamanakan* of *adat poesaka*, het Minangkabausche *erfrecht*, voorzoover men van erfrecht kan spreken. Van de familie kwam spreker op het *familiehuis* der Padangsche Bovenlanden, en vervolgens op enkele plechtigheden en feestelijkheden in den cyclus van het familieleven. En ten slotte wijdde spr. nog enkele woorden aan de, in vele opzichten zoo hoog staande *kunstnijverheid* der Minangkabauers, waarbij hij zich echter zeer beperkte, in de eerste plaats, omdat hij sprak te midden van een tentoonstelling van de producten dier kunstnijverheid, en in de tweede plaats, omdat de Voorzitter der afd. Rotterdam van „Oost en West", Mr. J. G. Huyser, in zijn rede bij de opening der tentoonstelling reeds over die kunstnijverheid gehandeld had.

Na de pauze werd een groot aantal lichtbeelden vertoond van landschappen, volkstypen, huizen en dorpen, Hindoe-oudheden, feestelijkheden en enkele, die op de kunstnijverheid betrekking hadden.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De herziening van het belastingstelsel. Hooger beroep.

Het verslag der *commissie voor de herziening van het belastingstelsel* over *het rapport-Meyer Ranneft-Huender* werd den 6en Febr. bij de Regeering ingediend. De conclusiën van het verslag zijn te splitsen in twee groepen: de eerste met terstond aanmerkelijke geldelijke gevolgen; de tweede, waarbij dat niet het geval is. De *eerste groep* omvat de volgende voorstellen: Afschaffing van het hoofdgeld op Java en Madoera, gedeeltelijk prijsgeven van de opcenten op de inkomstenbelasting, afschaffing van de Europeesche verponding; verhoogd zou dan worden het invoerrecht op cigaretten-papier, zoodat per saldo minder geraamd blijft ƒ 14.427.000. In de conclusiën der *tweede groep* wordt o.m. gezegd, dat het hoofdzakelijk op agronomisch gebied liggend onderzoek naar de werking der belastingonderdeelen dringend verbetering behoeft. Voor de inkomstenbelasting werd o.a. geadviseerd: Onverwijlde regeling van de opleiding der hoogere ambtenaren van den belastingdienst; voorts: verlaging van het pandhuistarief, zoodra de financieele consequenties zulks toelaten. Ten slotte dient een afzonderlijk onderzoek plaats te vinden naar het vraagstuk der desa-lasten. (*De Sum. Post*, 9 Febr. 3de bl.)

Het zal belangwekkend zijn uit de nadere gegevens te vernemen, op welke gronden de tweede groep ertoe gekomen is de raadgeving van den heer Meyer Ranneft inzake het hoofdgeld geheel in den wind te slaan. Ze moeten wel zeer hecht zijn, willen ze — vermoedt *De Sum. Post* (9 Febr. 1e bl.) — breederen ingang vinden.

De Loc. (3 Febr. blz. 26) bespreekt het proefschrift van *dr. Reys* over *„De inkomstenbelasting der Inlanders en met hen gelijkgestelden in Ned.-Indië."* De aanslag der inkomens geschiedt nagenoeg geheel los van eenig betrouwbaar gegeven, om niet te zeggen geheel willekeurig. Voor de laagste inkomens dreigt de aanslag te hoog te zijn; voor de hoogere inkomens is de aanslag enkele malen te laag. Het Inlandsche volk is een belasting opgedrongen, waarvoor de volksaard nog niet rijp is, — meent dr. Reys.

Een voorstel tot *reorganisatie van den Raad van Beroep voor de belastingen* is uitgegaan van den Directeur van Financiën (*De Loc.* 1 Febr.). Het voorstel beoogt een rechtspraak in belastingzaken met alle waarborgen van onpartijdigheid en van deskundigheid. Het wil de bestaande eenheid van wetstoepassing behouden, maar tevens een zeer versnelde afdoening van zaken verzekeren. Het wenscht een der vice-presidenten van het Hooggerechtshof te belasten met het presidium van den nieuwen Raad van Beroep, waarvan bovendien een der leden raadsheer zal zijn. De bevoegdheden van den Raad van Beroep zouden worden uitgebreid en de snelheid van haar werking zou meer gezocht worden in haar samenstelling uit deskundigen dan in de toevoeging van personeel. De Dir. van Fin. meent door den ontworpen R. v. B. aan de belastingbetalers den waarborg te schenken van snelle, zaakkundige en afdoende behandeling van alle reclames in fiscale zaken.

Javaansche figuren. Dr. Soetomo.

Vóór alles is klaarheid noodig. Op staatkundig gebied wacht ons een ontwikkeling, die niemand kent. Nieuwe colleges gaan vergaderen en nieuwe verkiezingen staan voor de deur. Juist in dezen tijd is het zoo noodig, dat een helder inzicht bestaat in de meening en in het streven der voornaamste groepen. *De Loc.* (2 Febr.) begint daarom *een reeks van interviews met Javaansche, Maleische en Soendaneesche leidende figuren* en hoopt daardoor bij te dragen tot het brengen van helderheid en het wegruimen van misverstand.

In het interview verklaarde *dr. Soetomo o.m.* dat hij *niet* wenscht beschouwd te worden als non-co-operator. Hij heeft de non-co-operation verklaard en toegelicht, maar niet beleden. De *Indonesische Studieclub te Soerabaja* streeft naar bevordering van nationale eenheid, aankweeken van besef voor de openbare zaak, bevordering van volksontwikkeling, hetzij stoffelijk, hetzij geestelijk, en vorming van een intellectueelen band. Omtrent *de non-coöperatie gedachte* zeide *dr. S.* dat hij geen non-co-operator is in den waren zin des woords. Want in de gevallen waarin de Indonesiër wordt beschouwd als volmondig te zijn, maar niet gebruikt wordt als een marionet, wil dr. S. wel samenwerken met de *„kaoem sana"*. Hiervoor gaf dr. S. de bewijzen, bijv. dat hij in Holland en ook hier in Indië heeft samengewerkt en nog steeds samenwerkt in het belang van het algemeen, o.a. zit hij in verschillende gemengde comité's ter stede. Een non-co-operator wil daarvan natuurlijk niet weten. Dat hij en nog drie andere partijgenooten uit den gemeenteraad zijn afgetreden, geschiedde omdat zij geen genoegen kunnen nemen met de wijze van werken van den raad en omdat daar het democratische beginsel niets dan papier bleek. Democratisch beginsel en decentralisatie: — de Studieclub is er *voor,* maar dan *werkelijke* democratie en *werkelijke* decentralisatie. Zoo zal ook zijn houding, ook die der partijgenooten, zijn ten opzichte van den Volksraad en Provincialen Raad. Dr. S. verzocht om te vermelden, dat de leden van de Studieclub en hijzelf gaarne gekozen of benoemd zouden worden tot leden van den a.s. Provincialen Raad Oost-Java of van den Regentschapsraad, maar zoodra zij weten, dat de leiding van den Gouverneur of van den Voorzitter willekeurig is, dan zullen zij en bloc voor het lidmaatschap bedanken, zooals zij hebben gedaan met den gemeenteraad van Soerabaja. Hij en zijn groepsgenooten willen dus alleen ga[illegible] samenwerken met lichamen, die worden gevormd op w[illegible]rkelijk democratische grondslagen. Hiermede alleen kunnen wij ons land en volk verder helpen opbouwen en anders niet, want, zeide hij verder, wie geen vreemdeling is in Jeruzalem weet dat de stem van de locale Raden is die van hun voorzitter. Dr. S. wees op een stuk van zijn niet lang geleden gehouden lezing, waarin de volgende pas[illegible] voorkomt: „met de Regeering zou men als Indon[illegible] kunnen samenwerken om die onafhankelijkhei[illegible] kunnen verkrijgen. Men zou als Indonesiër de R[illegible] ring kunnen vragen naar de door haar geda[illegible] periode en naar het tijdstip, waarop de Indonesiër wordt geacht voor zelfbestuur. Daarnaast zou men [illegible] het opbouwend plan, het program der Regeering [illegible] nen vragen, opdat wij jaarlijks den voortgang van [illegible] opbouw van ons land en volk kunnen volgen, en [illegible] bewijs zullen verkrijgen voor de waarlijk goede [illegible] doelingen der Regeering (b.v. uitbreiding en ve[illegible] ping van het onderwijs, reorganisatie van het bes[illegible] de rechtsbedeeling, enz.)". Ter voorkoming van m[illegible] lijk misverstand, wilde dr. S. erop wijzen, dat me[illegible] Regeering samen te werken op dezen grondslag [illegible] positie niet uitsluit, doch deze zal zich dan bep[illegible] tot zaken van ander belang, omdat hier de verkrij[illegible] van de vrijheid gedacht wordt door samenwer[illegible] Volgens dr. Soetomo gaat men onder sommige Inl[illegible] sche leiders naar de non-coöperatieve richting [illegible] teleurstellingen, wegens het verschil tusschen het [illegible] geeringswoord en daad, en doordat men van de [illegible] dachte uitgaat, dat men alleen door eigen kracht [illegible] zelf kon zijn. Door op zich zelf te vertrouwen, ont[illegible] men het gevaar teleurgesteld te zijn niet alleen, [illegible] mist men ook het gevoel van ontevredenheid, het [illegible] te vinden is bij menschen, die hun hoop op and[illegible] vestigen en die hoop niet vervuld zien. Bovendien [illegible] er ook leiders van het principe: „Wil de Rege[illegible] ons steunen, goed en zoo niet, ook goed, wij zullen [illegible] eigen weg wel vinden." Dr. Soetomo zelf en zijn g[illegible] meenen echter, dat men in vertegenwoordigende li[illegible] men, waar die werkelijk geschonken worden (de J[illegible] *Act* in de Filippijnen), een grondslag heeft voor [illegible] menwerking en parlementaire ontwikkeling.

Het *Bat. Nwsbl.* (4 Febr.) verwacht van deze o[illegible] gens goed bedoelde onderneming van „De Loco[illegible] tief" niet veel. De Inlandsche beweging is nog [illegible] aan bewuste formuleering van algemeene gezi[illegible] punten toe. Die hier leiding zouden kunnen geven [illegible] de Inlandsche intellectueelen, en zij houden zich [illegible] geheel afzijdig, of zij vertoonen een sterke neiging [illegible] non-co-operation. Juist degenen, die door hun ontw[illegible] keling in staat zijn zich een oordeel te vormen [illegible] de verhoudingen en zich op de basis der feite[illegible] oriënteeren, glijden af naar een standpunt van p[illegible] sophische bespiegeling of mokkende inactiviteit. [illegible] wijzer is het *B. N.* niet geworden door hetgeen dr. [illegible] tomo betoogde over de non-co-operation.

In dit verband verdienen nog aandacht de volg[illegible] artikelen: *„Heute in Indiën"* (*Soer. Hbl.* 1 Febr. [illegible] Colin Ross), *„Problemen van Afrika en Indië"* (*J[illegible] Bode* 8 Febr. en *De Loc.* 4 Febr. blz. 2), *„Lezing [illegible] dr. Tangkau"* (*Java-Bode,* 5 Febr. L. N.) en *„Het ka[illegible] ter van Jong Java"* (*Bat. Nwsbl.* 4 Febr.).

Volkslectuur en Pers.

Het *A. I. D. de Pr. Bode* wijst er op dat men in [illegible] *Overzicht van de Volkslectuur* geen indruk krijgt [illegible] hetgeen de communistische Pers dagelijks over [illegible] lezers uitstort, wat zij doet om ons gezag en het [illegible] trouwen daarin te ondermijnen. Het *Bat. Nwsbl.* [illegible] Febr.) meent dat, indien het I(nl.) P(ers) O(ve[illegible]) alleen ten doel had te vermelden, wat in de com[illegible] nistische bladen gepubliceerd wordt op het stuk [illegible] vraagstukken van algemeen belang, de Volkslect[illegible] er zonder gewetensbezwaar geheel over kon zwij[illegible] Indien het I. P. O. echter inderdaad een beeld wil [illegible] ven van „stroomingen" in de Inlandsche Maatschap[illegible] dan is een wijziging van de gedragslijn bepaald [illegible] schelijk. De „stroom van hatelijkheden en vuiligh[illegible] gaat nu, met het gebruikelijk „geheim" cachet, al[illegible] ter kennisname aan de Regeering en enkele autori[illegible] ten. Wie zich, buiten dien kring, een denkbeeld [illegible] vormen van aard en beteekenis der communistis[illegible] papieren propaganda, vindt in het officiëele perso[illegible] zicht niets. Groote instellingen, voor wie het van gr[illegible] belang is zich op de hoogte te houden, worden [illegible] deze gedragslijn genoopt een eigen kantoor voor [illegible] landsche zaken te vestigen om al het werk, dat [illegible] Volkslectuur met zooveel nauwgezetheid verricht, [illegible] eens te herhalen. Het *B. N.* ziet geene bezwaren t[illegible] een wijziging van de gedragslijn.

Het grootbedrijf en de politieke situatie.

De heer *Z(entgraaff)* geeft in het *Soer. Hbl.* (4 [illegible] 5 Febr.) het oordeel weer van bevoegde beoordeel[illegible] over *het grootbedrijf en de politieke situatie.* Met [illegible] vooruitzicht dat het toch zeker slechts van tijdelij[illegible] aard zijnde Bolshewisme vermoedelijk in de toeko[illegible]

als de urgentie daarvan blijkt, in Indië stevig in het hart zal worden gegrepen, en men in afwachting daarvan mag rekenen op eene scherpe toepassing van alle wettelijke en exorbitante maatregelen — vide de breking der staking te Soerabaja — is er geen enkele reden, ook voor het Westersch grootbedrijf, om de toekomst donker in te zien. Natuurlijk wijzigen zich de koloniale verhoudingen, doch die wijziging mag slechts worden geleid door een gezond nationalisme dat steunt op economische ontwikkeling, en zal zeker niet mogen worden beheerscht door een tijdelijke maatschappelijke ziekte als het communisme. Ten opzichte van andere landen, welke koloniën bezitten en daarin worden geplaatst voor de groeiende moeilijkheden, welke het gevolg zijn van zich ontwikkelend rassenbewustzijn en onwil jegens vreemd Gezag, verkeert Indië altijd in nog wat gunstiger conditie, omdat de bevolking hier au fond zeer vreedzaam van aard is, en voor het grootste deel nog bleef gehouden in de sfeer harer hoofden. De Regeering rekent er ten slotte op dat zij in den invloed dier Inlandsche hoofden, beschikt over een groote reserve aan macht welke, werkend binnen wettelijke grenzen, van zeer belangrijk nut kan zijn.

Het *Bat. Nwsbl.* (4 Febr.) vestigt de aandacht op de mededeelingen van het „Soer. Hbl." over *„De organisatie van het Communisme"* te Soerabaja, de *Java-Bode* (5 Febr. L. N.) schrijft over het officieele rapport van *„De Soerabajasche stakingen"*, *De Sumatra Post* (13 Febr.) beweert dat het communisme van den Indiër niets beteekent, maar dat het zijn rasbewustzijn is, dat hem door het hoofd speelt, en dat uiting zoekt in woorden en soms zelfs in daden, die bedriegelijk veel lijken op de woorden en de daden der communisten. Indien we maar niet blijven stilstaan bij het „communisme" en de maatregelen daartegen. Indien we maar leiding geven aan die andere breede strooming, en alle ongerechtigheden — ook van ons — die meedrijven, verwijderen.

De rubberoorlog.

Men kan langzamerhand gerust zeggen dat er een rubberoorlog gaande is tusschen Amerika en Gr. Brittannië. En in beginsel kan men er vrijwel denzelfden strijd in zien als die welke reeds sedert jaren over de petroleumrijkdommen der wereld gaande is. De moderne maatschappij kan het evenmin zonder de 500.000 ton rubber stellen als zonder de millioenen tonnen petroleum. Het gaat in hoofdzaak alleen om de 75 pct. van deze hoeveelheid, die de Ver. Staten elk jaar importeeren en die Gr. Brittannië voortbrengt of eerlang weer hoopt voort te brengen. Daarvandaan ook dat de *Deli Crt.* (13 Febr.) *de voortdurende uitbreiding van het Britsche rubberareaal, b.v. in Ned.-Indië,* door opkoop van produceerende aanplanten, buiten de commercieele zijde van dien aankoop zelf, toch ook eenigszins als een politieke kwestie beschouwt. Op de gevolgen daarvan voor het Nederlandsche kapitaal, de Nederlandsche belangen in handel en scheepvaart heeft de *D. C.* reeds bij herhaling met nadruk gewezen. Bij alle besprekingen omtrent de verdediging van Ned.-Indië, komt dadelijk de kwestie der petroleum om den hoek kijken. De *D. C.* acht het waarschijnlijk, dat in de toekomst datzelfde het geval zal zijn met de rubber. Indien het de Britsche maatschappijen gelukt 75 pct. van de wereldproductie in handen te krijgen, is het pleit beslecht en is de resteerende 25 pct. vrijwel van het bon-plaisir van de rest afhankelijk geworden. Te meer waar ook in de Inlandsche rubber machtige Singapor'sche invloeden werken en het grootste deel van dit product uit Sumatra en Borneo via een Britsche haven de wereldmarkt bereikt. Daarom juicht de *D. C.* het ook toe, dat juist heden blijkt, dat Nederlandsche scheepvaart- en cultuurmaatschappijen samenwerken om daarin verandering te brengen. Dit maakt het vraagstuk vrij ingewikkeld en zeker de moeite waard, zoowel voor onze Nederlandsche en Indische beleggers als voor de beide Regeeringen om deze aangelegenheid met groote aandacht en ernst gade te slaan. *Nederland en Indië moeten trachten hunne tegenwoordige positie in de rubber te handhaven, zoo mogelijk uit te breiden,* op gevaar af van anders door de Britsche belangen overvleugeld en in een hoek geduwd te worden.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Waar gaan wij heen?

I.

Deze vraag wordt gesteld door den persoon, die zich teekent „Andjar Asmara", in de „Sinar Sumatra" van 12 September 1925 en naar aanleiding van den jongsten moord, welke op den assistent Voigt van een der landbouwondernemingen ter Oostkust van Sumatra heeft plaats gehad.

Wel is waar zal het, zijns inziens, moeilijk zijn aan die misdrijven voorgoed een einde te maken, doch dan stelt hij zich toch de vraag of het niet mogelijk zoude zijn het aantal Westersche slachtoffers van de gereedschappen der in de aanplantingen van Sumatra's Oostkust werkende Oosterlingen te beperken.

Ten einde die vraag te beantwoorden, wenscht de schrijver in de eerste plaats zijne pen te gebruiken voor het wijzen op de partijdigheid der Europeesche Pers, die, wanneer dergelijke ernstige misdrijven ter kennis komen van het publiek, altijd de plaats gehad hebbende gebeurtenissen van hare zijde belicht en onverschillig staat tegenover de motieven, die de anders denkende Oosterlingen tot het plegen van het misdrijf aanleiding hebben gegeven.

Een der Europeesche nieuwsbladen verklaarde zelfs, dat geen verzachtende omstandigheden konden worden aangevoerd voor deze misdadigers, die een menschenleven niet tellen, doch ieder gezond denkend mensch kan moeilijk eene meening aanvaarden, welke geen rekening houdt met het beginsel van rechtvaardigheid.

Behoudens uitzonderingen, mag men wel aannemen dat in ieder conflict beide partijen schuld hebben.

Al ontkennen deze bepaalde feiten, dan is het toch altijd mogelijk dat zij, uit een humaan standpunt gezien, hebben gefaald.

De schrijver aanvaardt gaarne de gunstige meening over den heer Voigt, die, toen hij nog leefde, bekend stond als een goed en humaan mensch, doch dan vraagt hij zich toch af hoe het mogelijk is geweest, dat onder die omstandigheden de moord niettemin heeft plaats gehad.

En dan kan hij die vraag niet anders beantwoorden dan met de wedervraag of de heer Voigt, als Westerling, tijdens zijn leven, de gedachtengang van den Oosterling wel begreep?

De Westerling moge bekwaam zijn, de volkstaal behoorlijk spreken en de assistent op eene landbouwonderneming moge den werkman humaan bejegenen, wanneer hij voor den Oosterling staat, staat hij tevens voor een scherm, dat moeilijk wordt opgerold en waarachter zich bevindt de Oostersche geest, die door den Westerling in den regel niet hoog wordt aangeslagen.

Dat is het rasverschil.

De Westerling is nu eenmaal anders dan de Oosterling.

Wel is waar worden wederzijdsche pogingen gedaan om elkander te naderen en te begrijpen, doch het aantal van hen, die dit begrijpen, is percentsgewijze nog zoo gering.

Het niet-begrijpen van de Oostersche volksziel is, naar de meening van den schrijver, de oorzaak van de vele moorden, welke op Westerlingen ter Oostkust van Sumatra worden gepleegd en tevens de bron van vele slechte, wreede handelingen en van ellende.

Het ligt natuurlijk niet in zijne bedoeling om den dader of de daders dier misdrijven ook maar eenigszins in bescherming te nemen, doch wel acht hij zich verplicht er op te wijzen dat die personen Oosterlingen en tevens menschen zijn.

Als contract-werkman ter Oostkust van Sumatra aangekomen, mag men wel aannemen dat hij dat niet deed uit weelde.

Niets bezittende en in eigen land geen voldoende levensbestaan kunnende vinden, is voor hem geen groote toekomst ter Sumatra's Oostkust weggelegd.

Het aangaan van een werkmansverband is dan gewoonlijk het laatste redmiddel en verlaat hij daarvoor met gemengde gevoelens zijn geboorteland, waaraan hij gehecht is.

Het aantal hunner, dat een trouwe bezoeker is van de gevangenis is niet gering en wettigt de meening, dat vele dier contractanten behooren tot het uitschot van de maatschappij.

Kan men nu van zulke lieden een reinen en regelmatigen levenswandel verwachten?

Kan men van hen aannemen dat zij eene daad als slecht zullen beoordeelen, die door de intellectueelen als goed wordt beschouwd?

En moet men zich er over verwonderen dat het geringste hinderlijke motief hen prikkelt tot daden van geweld?

Die vragen moeten zeker in ontkennenden zin worden beantwoord en kunnen alleen worden opgehelderd door het feit, dat, hoe laag de werkman ook in de

groote samenleving mag zijn geplaatst, hij toch altijd een geboren Oosterling blijft en denkt.

(Wordt vervolgd.)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De opening van de „Meisjeskopschool" te Gorontalo (Menado).

De persoon, die zich „Nationalist" noemt, schrijft in de „Keng Hwa Poo" van 5 September 1925, dat hij zich volgens afspraak en volgens de overeengekomen regeling met den Djoegoegoe (titel van den besturenden inheemschen ambtenaar) van Gorontalo, op den 25en Augustus te voren, des morgens te 7½ uur, vergezeld van de beste zangers en fluitspelers onder de leerlingen van de school te Telaga, naar de hoofdplaats Gorontalo begaf, ten einde deel te nemen aan de plechtigheid der opening van de meisjesschool daar ter plaatse.

Ten 8 ure 's morgens bereikte men de woning van den schoolopziener S. Moha, alwaar de leerlingen eenige liederen ten beste gaven en waarna, onder leiding van den schoolopziener, die gerechtigd is tot het dragen van de zilveren ster, de stoet werd gevormd, die, gezamenlijk met den Djoegoegoe, zich naar de nieuwe school zou begeven.

De Djoegoegoe wees echter deze eerbiedsbetuiging af en werd dus, zonder den Djoegoegoe, doorgemarcheerd.

Even vóór 10 uur werd de assistent-resident, die van zijne echtgenoote was vergezeld, met eene welkomstrede van den schoolopziener begroet en hem, evenals de aanwezigen, dank gezegd voor hunne op prijs gestelde tegenwoordigheid en belangstelling.

In zijne openingstoespraak wees de assistent-resident op het groote belang en de nuttigheid dezer onderwijsinstelling, die de meisjes kon opleiden tot zóódanige persoonlijkheden, dat zij, in intellectueel opzicht, voor den levenskameraad, dien zij zich zouden kiezen, niet behoefden onder te doen.

Tevens riep hij de belangstelling en den steun in van de Gorontalosche bevolking, daarbij den wensch uitsprekende dat de uitkomsten der school zouden beantwoorden aan de verwachtingen, welke men daarvan koestert.

Na deze officieele opening volgde wel eene zekere stilte, die geen afbreuk deed aan de innerlijke dankbare gevoelens der aanwezigen, doch de situatie werd door het terstond invallen van de Telagasche muziek gelukkig toch gered.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Indische Gids.

De hr. H. Ch. G. J. van der Mandere opent de Maart-afl. met eene verhandeling over het Proefstation voor de Javasuiker-industrie te Pasoeroean, waarin de belangrijke wetenschappelijke beteekenis van deze instelling, die ook in andere suikerproduceerende landen beroemd is, in bijzonderheden wordt geschetst. — Over het ontstaan van de Javaansche wajang artikelt de hr. B. M. Goslings. De schr. heeft van het onderwerp een ernstige studie gemaakt, waarvan slechts een gedeelte in deze afl. is opgenomen; uit het thans door hem geschrevene valt reeds op te maken, dat hij het ten zeerste betwijfelt of het Javaansche schimmenspel zich uit de eigen voorouderendienst kan ontwikkeld hebben, veeleer is z.i. aan te nemen dat China als het land van oorsprong moet worden beschouwd. — Mr. S. Cohen Fzn., de in dit opzicht zoo bij uitstek bevoegde, schrijft over „De Indische gemeente in provinciaal verband"; blijkens zijne mededeelingen ondergaan de gemeenten bij de omvorming der gewesten in provincies, eene algeheele wijziging harer rechtspositie.

Verder bevat de afl. de vaste rubrieken Varia. — Revue van brochures, enz. (waarbij we tot onze voldoening zien dat de schr. ook nu weder aandacht wijdt aan in het Kol. Weekbl. verschenen artikelen). — Buitenland (Emigratie naar de Dominions. — De koloniale gedachte in Duitschland). — Wetenschap, kunst en industrie (waarin o.a. een stuk van J. J. Puister, gericht tegen Prof. Gerritson, den Utrechtschen Indologischen hoogleeraar).

Journal of the Malayan Branch R. A. Soc.

Afl. 2 van deel III van dit te Singapore verschijnend periodiek bevat een zeer uitvoerige studie van L. A. Mills (met Appendix door C. O. Blagden), getiteld British Malaya 1824—1867, welke in veel opzichten ten nauwst samenhangt met de geschiedenis van den Indischen Archipel. In het bijzonder zij de aandacht gevestigd op de inleidende beschouwingen van hoofdstuk I: The English and Dutch in the East, 1579—1786 en op hoofdstuk IV: The Anglo-Dutch treaty of 1824.

Afl. 3 van hetzelfde deel heeft een meer gemengden inhoud, waarvan we de volgende bijdragen noteeren: Notes on Malay magic, by R. O. Winstedt. — Malay customs and beliefs as recorded in Malay literature and folklore, by H. Overbeck. Part III. Betrothal and marriage. — Some Malay words, by A. W. Hamilton.

De Indische Mercuur.

No. 10 (10 Maart '26). De rubberpositie. Verkoopcentrale of niet? door J. N. Burger. — De Koloniale afdeeling der XIVe Nederlandsche Jaarbeurs, door W. [illegible] Utermark. — Internationale Bergwirtschaft, bespreking door Prof. Dr. L. Rutten. — Statistiek van de Intergewestelijke handelsbeweging der Buitengewesten over het 1e halfjaar 1925 (korte bespreking). — Over grof pl[illegible] van de thee. — De Plantersvereeniging „Semarang-Kedoe" en het Landbouw-Syndicaat. — Kleine mededeelingen. — Kultuurberichten. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige werkelijksche rubrieken. — Van de afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut eene opgave van literatuur over vezelstoffen, plantenziekten, bodemvraagstukken.

Landbouwvoorlichtingsdienst.

Als uitgave van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel te Buitenzorg, is (ter Landsdrukkerij te Weltevreden), verschenen het jaarverslag van den Landbouwvoorlichtingsdienst over 1924. Het boek legt getuigenis af dat het Gouvernement alles in het werk stelt om den Inlandschen landbouw en hetgeen daarmede samenhangt, in goede banen te leiden.

Genoemde tak van dienst, beschikkende over een staf van deskundige ambtenaren, heeft tot taak: voorlichting op landbouw-, tuinbouw- en binnenvisscherijgebied; omvat voorts het landbouwonderwijs (waaronder ook te begrijpen de Landbouwschool te Buitenzorg en de cultuurscholen te Soekaboemi en Malang), enz.

Eene opsomming der titels van enkele hoofdstukken waarin het verslag is verdeeld, doen zien hoever de overheidsbemoeienis met den Inlandschen landbouw wel gaat. Hoofdst. V. Verstrekking van zaai- en plantgoed, meststoffen, landbouwwerktuigen enz. VI. Voorlichting van Inlandsche landbouwers door demonstraties. VI[illegible] Bestrijding of voorkoming van ziekten en plagen in de landbouwgewassen. X. Bemoeienis met Inlandsche landbouworganisaties. XI. Bemoeienis met irrigatie-aangelegenheden. XV. Voorlichting op het gebied der katoencultuur in het gewest Timor en Onderhoorigheden.

Inter-Ocean.

De Dec.-afl. van Inter-Ocean (uitgave G. Kolff en Co te Weltevreden) is, wat illustreering betreft weder schitterend van uitvoering. Voor zoover de inhoud op Indië betrekking heeft volgt hier eene opgave der titels: Advertising and publicity in the Netherlands East Indies by Djembatan. — Monumental Java. Text by G. G. van der Kop. — Where mortal man meets his immortal gods, by Cleton (impressions of beautiful Bali, with illustrations by Mia Lyons). — Tourism in the Netherlands Indies.

Landbouwproefstation Suriname.

Bij J. H. Oliviera te Paramaribo is de eerste Mededeeling verschenen van het Landbouwproefstation Suriname, getiteld: De instervingsziekte bij de cacao. Zij bevat den tekst eener voordracht van Dr. D. S. Fernandes over dit onderwerp, aangevuld met daarmede verband houdende punten: het grondwater en zijn betrekking tot den plantengroei, door Ir. J. W. van Dijk.

De Indische Loods.

Uit den inhoud van No. 54 (23 Jan. '26). De eerste vergadering van den Provincialen Raad van West-Java. Autonomie aan den ketting. — De Politiek Economische Bond. Een positief doel. — Overdenkingen van een Inlandsch ambtenaar (vervolg; zie ook Nr. 55). — Kadastrale vraagstukken in Ned.-Indië (vervolg; zie ook No. 55). (Uit Kol. Studiën). — De vrije transmigratie. Mag Kromo zonder baboe emigreeren?

Id. No. 55. De defensie en... Commissies, door A. — Nederland en Indonesië. Gesprekken met Raden Mas Notosoeroto (vervolg). — Samenwerking in den landbouw (door T. Ottolander).

Epigraphica Balica. Een nieuwe publicatie.

In de tachtiger jaren ontdekten Brandes en Van der Tuuk op het eiland Bali enkele oorkonden, gegrift op koper, waarvan de inhoud toen werd gepubliceerd.

Het zou tot 1919 duren, vóór de Oudheidkundige Dienst aandacht wijdde aan deze vondst. Men had toen veel succes met de verdere onderzoekingen en vond een heele serie van zulke oorkonden, waarna tot gedeeltelijke publicatie werd overgegaan. Ze worden bewaard in tempels en als heilig beschouwd. Vandaar, dat er in den beginne moeilijk aan te komen was. De oorkonden geven vele interessante bijzonderheden over het adatrecht en dergelijke. Een groot deel is vervat in de Oud-Javaansche taal, doch er zijn er ook, die opschriften in het oud-Balineesch vertoonen. Deze taal is vrijwel onbekend en moet nog nader worden bestudeerd.

Het Kon. Bat. Gen. van K. en W. zal nu, namens den Oudheidkundigen Dienst, een uitgebreide publicatie geven onder den titel Epigraphica Balica. Het eerste deel is reeds ter perse en om nu het tweede deel te voltooien is de samensteller, de inspecteur van den Oudheidkundigen Dienst, dr. P. V. van Stein Callenfels, naar Bali vertrokken, teneinde nog eenige gegevens te verzamelen. — *(Loc.).*

Missie en Zending.

Onder Portugeesch-Spaansche vlag. De Katholieke Missie van Indonesië 1511—1605, door B. J. J. Visser M.S.C. Met portret en kaarten. (Amsterdam, N.V. De R.K. Boek-Centrale).

Een vaste Burg is onze God. Maart '26. Rondom Tello (eilandje bij de Westkust van Sumatra). (Een ook uit ethnografisch oogpunt belangrijk artikel, dat in een volgend Nr. zal worden voortgezet).

St. Claverbond. Maart—April '26. Santosa. Historisch verhaal (vervolg), door Alb. Soegija S.J. — Onze kebon (huisjongen), door J. van Baal S.J. — De school en de Missie (in Jogjakarta), door H. Caminada S.J. — Onze dooden in 1925 (Pater L. Groenewegen, Pr. Th. van Swieten). Met portretten.

Onze Missiën in Oost- en West-Indië. Febr. '26. Huldiging van Z.Exc. Mgr. B. J. Gijlswijk O.P. — Een uur met Pater Ahlbrinck (aan de Surinamer ontleende mededeelingen over een door dien Surinaamschen missionaris uit te geven werk over de Karaïben). — Cultuur van West-Borneo. — Artikel 123 Reg. Reglement, (betuiging van instemming met de pleidooien voor afschaffing van de zijde der Prot. Zending).

Orgaan der Ned.-Indische Officiersvereeniging.

De Dec.-afl. bevat o.a. artikelen over de volgende onderwerpen: Doel, beheer en toekomst van ontspanningslocalen, militaire societeiten en militaire tehuizen, door J. C. A. Bannink. — Op den verkeerden weg, door Krijgsman (handelt over de verdediging van Ned.-Indië). — Iets naar aanleiding van „Het epos der ellende" (zie het Aug.-Nr.), door Hopman. — Uit den Volksraad. — Leger en vloot (overzicht van de voornaamste persstemmen betrekking hebbend op het defensie-vraagstuk).

* * *

Le rôle de l'industrie sucrerière dans la vie economique des Indes néerlandaises, par le Dr. J. H. van Hasselt. (Sociéte d'Etudes et d'Expansion. Bruxelles, 1926).

Orient et Occident, par Noto Souroto, Rédacteur en chef de l'„Oedaya". Traduit du hollandais par Fèlicia Barbier. (Le Monde Nouveau, Paris, 1926).

Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het vierde kwartaal van 1925 (1e gedeelte). (Korte Berichten, 5 Febr. '26).

Het volkskredietwezen in Ned.-Indië, door G. Gonggrijp. (Econ.-Stat. Berichten, 3 Maart '26).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers 1926, No. 5—6. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Strafrechtelijke behandeling van psychopathische delinquenten, door Mr. I. Casutto (De Indische Post 23 en 30 Jan. '26).

De bestrijding der Framboesia tropica in Ned.-Indië. Voordracht door Dr. C. W. F. Winckel. Met platen. Ind. Genootschap. Vergadering van 11 Dec. 1925).

Jaarverslag van den Burgerlijken Veeartsenijkundigen Dienst in Ned.-Indië over 1924. (Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel). (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Bijdrage tot het verkrijgen van een inzicht omtrent de rentabiliteit van de Nederland-Ned.-O.-Indische radio-telegraafgemeenschap, door ir. A. E. R. Collette. (De Ingenieur, 6 Maart '26).

De gemengde bedrijven in Nederlandsch-Indië. Voordracht, gehouden door ir. A. Groothoff. (De Ingenieur, 13 Maart '26).

Een Europeesch heerscher in een Indischen staat (nl. James Brooke, Radjah van Serawak). (De Ind. Verlofganger, 5 Maart '26).

Suriname.

De heeren T. Waller en H. G. Brandon zetten in De West" van 9 en 12 Februari hun belangrijke polemiek voort over de vraag of herleving van de rubbercultuur mogelijk is. Zooals onze lezers uit ons nummer van 4 Maart weten, beantwoordt de heer Waller de vraag bevestigend; de heer Brandon ontkennend. De voortgezette discussie heeft niet tot overeenstemming geleid. Wij zullen nu moeten afwachten wat de deskundigen hier er van zeggen.

* * *

Wij hebben in dit blad meermalen den naam genoemd van prof. Harrison, directeur van den landbouw en chef-geoloog in Britsch-Guiana, van wiens bekwame hand verscheidene geschriften verschenen zijn. Wij lezen nu in „De West" van 12 Februari, dat prof. Harrison, die in een diensttijd van bijna veertig jaren onschatbare diensten aan Britsch-Guiana bewezen heeft, aldaar is overleden.

* * *

„De West" van 5 Febr. schrijft:

„Onze lezers zullen zich herinneren dat de heer E. B. Fairweather, een der promotors van de katoencultuur in onze kolonie, eenige maanden geleden naar de Vereenigde Staten vertrok, met zich voerende een aantal monsters cinnabar afkomstig van het Marowijne-district.

De heer Fairweather is de vorige week hier teruggekeerd, vergezeld van den heer Dyke V. Keedy, mineraloog, die reeds vroeger herhaaldelijk Suriname bezocht, o.m. in verband met het bauxietbedrijf. De heer Keedy is compagnon van den heer Fairweather en denkt zich thans voor goed in Suriname te vestigen, in verband met andere ondernemingen, waaromtrent ons voorloopig geen mededeelingen konden worden gedaan.

Wat betreft de cinnabar-kwestie, verklaarde de heer Fairweather ons, dat zijn monsters in hooge mate de belangstelling hadden in bevoegde kringen in Amerika, zoo zelfs, dat van deskundige zijde het advies werd gegeven het onderzoek naar cinnabar-afzettingen in Marowijne voort te zetten, daar men de kans groot acht, dat dit erts zal blijken in ontginbare hoeveelheden ter plaatse voor te komen. Dit advies zal worden gevolgd. Reeds over enkele weken wordt per stoomschip Commewijne verwacht de ingenieur William Spencer Black, die een expert op cinnabargebied is en de leiding zal hebben van het onderzoek. Blijkt bij dit onderzoek, dat de gevonden monsters van primaire afzetting zijn, dan is praktisch ongelimiteerd kapitaal voor de ontginning beschikbaar.

Wat betreft chickle (kauwgom) voor welk product de heer Fairweather zich eveneens interesseert, zijn de tot dusver bereikte resultaten niet aanmoedigend. Zij leidden althans tot de slotsom, dat er weinig kans is om dit artikel tot boschproduct op commercieelen grondslag te kunnen inzamelen. De beoordeeling der Surinaamsche chickle-monsters was middelmatig. Zou men zich op winning van dit artikel willen toeleggen, dan zal dit moeten geschieden langs den weg van cultuur.

Ten slotte deelde de heer Fairweather ons mede, dat de Amerikaansche katoenmaatschappij, die deze cultuur in Nickerie ter hand heeft genomen, zeer tevreden is over de tot dusver verkregen resultaten."....

* * *

Volgens de laatst ontvangen bladen hield de droogte nog steeds aan.

Het gouvernement is te Paramaribo begonnen met uitdeeling van drinkwater, dat per trein van Kwakoegron wordt aangevoerd. Op het station Vaillantsplein was een voorraad aanwezig van 45.000 liters, opgesteld op spoorwagens, in tanks welke aan beide zijden voorzien zijn van kranen. Verscheidene personen konden dus tegelijk geholpen worden, terwijl de politie zorgde voor de orde. Van deze gelegenheid is door honderden personen gebruik gemaakt.

Nog drukker was het op het terrein van de Gasfabriek, die zich bereid had verklaard, om een tank, die 180 duizend liter water kan bevatten, beschikbaar te stellen voor opslag en distributie van water.

De berichten uit de bovenlanden luiden al even ongunstig als aan de kust. Door de felle, aanhoudende

droogte is de kleine rijstoogst der Boschnegers geheel mislukt, zoodat binnenkort wel klachten zullen inkomen over voedselschaarsente.

„De West" van 12 Febr. schrijft nog:

De gevolgen van de nog steeds aanhoudende droogte in Suriname nemen steeds bedenkelijker afmetingen aan. Vooral het vee heeft ontzettend te lijden. Het wordt steeds moeilijker de beesten van water te voorzien. De weilanden leveren nagenoeg geen voedsel meer op. De voorraden rijstzemelen, waarop men tot dusver teerde, zal weldra ook geheel uitgeput zijn.

Om een ramp in den veestapel te voorkomen, is het dringend noodig, dat op plaatsen waar nog over gras kan worden beschikt (oude rijstvelden of zwampen b.v.) dit gras naar de stad gebracht wordt, om te verkoopen.

* * *

In aansluiting aan de mededeeling in ons vorig nummer omtrent de studiereis van den heer de Cock Buning naar Suriname, kunnen wij mededeelen, dat deze reis het uitvloeisel is van een verzoek tijdens het jongste verlof van den gouverneur van Suriname, mr. baron Van Heemstra, in Nederland tot genoemde organisatie gericht om een deskundige te bewegen tot het instellen van een onderzoek naar de mogelijkheid van uitbreiding van de handelsbetrekkingen tusschen Nederland en Suriname. De opdracht houdt dan ook meer in het bijzonder verband met bevordering van den afzet van Nederlandsche producten in Suriname en het ter markt brengen van West-Indische producten in Nederland en staat niet, althans niet rechtstreeks, in betrekking tot het vraagstuk der cultures en wat daarmede samenhangt in Suriname zelf.

* * *

In „De Telegraaf" van 11 Maart, tweede ochtendblad, een brief van den correspondent te New-York over de Nederlandsche Kamer van Koophandel aldaar, waaruit wij het volgende overschrijven:

....„Ondanks den precairen toestand van de Kamer had de secretaris een uitgebreide agenda van werkzaamheden voor het jaar 1926 ingesteld....

Als tweede punt bevat de agenda het bevorderen van het investeeren van Amerikaansch kapitaal in de producten van Oost- en West-Indië. Dr. van Aken deelde den leden mede, in welke opzichten de Kamer reeds actief werkzaam was geweest, voornamelijk met betrekking tot de rubberbelangen van de Vereenigde Staten. Reeds twee jaar geleden had Dr. van Aken een brochure geschreven over de mogelijkheden van rubberaanplanting in Oost-Indië. Zulks geschiedde op verzoek van de Nederlandsche Legatie te Washington. Meer dan 10.000 exemplaren van deze brochure werden verspreid over de Vereenigde Staten en Canada en het resultaat was dat verschillende aanvragen van Amerikaansche rubbermaatschappijen binnenkwamen. Verder werd hem verzocht door belanghebbenden de Wet op de Belasting van Vennootschappen te vertalen. Maar de Kamer zou zich voornamelijk bezighouden met de mogelijkheden tot exploitatie van Suriname, waar de Amerikanen, voor een groot deel aangemoedigd door de Nederlandsche Kamer, onlangs belangrijke hout- en erts-concessies hadden gekregen, en begonnen waren om op commercieele schaal „Sea Island"-katoen aan te planten.

Dr. van Aken vertelde verder, dat hij nu bijzondere studie maakte van de mogelijkheid om een veestapel in te voeren in de savannas van Suriname. Een groote Amerikaansche firma had reeds belangstelling hiervoor getoond."

Over de mogelijkheid van veeteelt op de savanna's hebben wij in de Surinaamsche bladen in langen tijd niets gelezen. Wij meenen dat er een proef in het klein genomen is, maar hebben er verder niets van gehoord.

De heer J. W. Gonggrijp, destijds houtvester in Suriname, schreef er over na een reis in het Orinoco-gebied. Men zie zijn artikel in „De West-Indische Gids", vierde jaargang (1922) blz. 1.

* * *

De „Nieuwe Rotterdamsche Courant" van 8 Maart, Av.bl. A, heeft uit de school geklapt. Wij lezen n.l. daarin een bespreking — en een zeer interessante bespreking — van een boek van dr. H. van Cappelle, dat nog verschijnen moet: „Mythen en sagen uit West-Indië". Geïllustreerd door Willem Backer, Zutphen, Thieme, 1926. Wij hopen dat het boek spoedig in den handel zal komen.

Curaçao.

Begrootingspolitiek.

In ons blad van 24 Sept. 1925 vroegen wij „Wat mag dit zijn?" naar aanleiding van een bericht, dat de Kol. Raad door den gouverneur een brief had ontvangen, waarin werd besproken naar welke algemeene beginselen het begrootingsbeleid in den vervolge zou dienen te worden gevoerd om de Landsfinanciën blijvend een krachtigen grondslag te verschaffen, het Curaçaosch budget zuiver te houden en daaraan een gezond en stabiel karakter te verzekeren. Natuurlijk hebben wij op deze vraag nimmer antwoord ontvangen. Uit het stilzwijgen van de koloniale pers hebben wij begrepen, dat zij evengoed op de hoogte was als wij. Intusschen had de Minister ook de zienswijze van den Kol. Raad gevraagd over zijn beschouwingen en dit college is zoo goed zijn antwoord in de notulen op te nemen.

Daaruit begrijpen wij, dat het bij deze gedachtenwisseling gaat om de vraag, welke vaste lijn moet worden gevolgd wanneer straks Curaçao tot geldelijke onafhankelijkheid gekomen is. De Kol. Raad begint met een uitvoerig betoog, om, naar het schijnt, aan te toonen, dat het nog niet zoover is, dat de kolonie nu reeds gekomen is in een toestand, die waarschijnlijk maakt, dat men reeds gekomen is in een blijvende periode van budgetair evenwicht. Daarna lezen wij o.m.:

„In de missive wordt voorgesteld in het leven te roepen een *pensioenfonds,* geleidelijk en stelselmatig met uit de begrooting daarvoor af te scheiden middelen op te bouwen; voorts op het voetspoor van hetgeen in dit opzicht in meerdere Britsche gebiedsdeelen in West-Indië is tot stand gebracht, het stichten van een *reservefonds,* waarop in tijden van economische depressie of na catastrophen zou te steunen zijn, terwijl in de derde plaats gewezen wordt op de wenschelijkheid om voor de gewone jaarlijks terugkeerende uitgaven niet te steunen op bronnen van inkomsten, zooals bijv. het bedrag der bij den uitvoer van phosphaat geheven wordende de rechten, de opbrengst van successierechten en dergelijke, die strikt genomen uit het kapitaalbezit der gemeenschap komen, ten aanzien van welke aldus verkregen baten het streven gericht moet zijn op aanwending daarvan voor de totstandbrenging of financiering van voorzieningen, welke rechtstreeks of middellijk, tot eene compenseerende verhooging in anderen vorm van dat kapitaalbezit kunnen leiden.

De theoretische juistheid der weergegeven opvatting zal de Raad niet betwisten, evenmin dat een en ander ten goede zal komen aan de zuiverheid der begrooting. De practische moeilijkheid is gelegen in de uitvoerbaarheid onder de tegenwoordige omstandigheden. Door het geregeld en systematisch afzonderen van bepaalde inkomsten (of gedeelten daarvan) voor het creëeren van hooger genoemde fondsen door de verplichte periodieke afdrachten uit de middelen en het niet tot dekking der gewone uitgaven doch planmatig en uit principe als 't ware voor omzetting in kapitaalbezit besteden van een aantal heffingen, zal de jaarlijksche begrooting van inkomsten een gevoelige vermindering ondergaan, een niet onbelangrijk jaarlijksch tekort met zich medebrengende. Een dergelijk deficit schijnt blijvend en op den duur niet aan te vullen te zijn dan door het invoeren van nieuwe belastingen of het verhoogen der bestaande. Te meenen, dat hiertoe niet zou behoeven te worden overgegaan wegens verwachte en aanhoudende accressen van bepaalde middelen, ware niet te rechtvaardigen optimisme. In de ministerieele missive wordt reeds de aandacht gevestigd op het binnen redelijke grenzen houden van de aan de ingezetenen op te leggen lasten. Naar het gevoelen van den Raad hebben de op de alhier wonenden drukkende lasten onder de bestaande omstandigheden althans, het maximum bereikt van wat thans van hen zou mogen worden gevergd, waarbij voor een beter zich indenken in de huidige constellatie erop moet worden gewezen, dat de welvaart, waarvan in dit schrijven de rede is, slechts in sommige deelen van dit gebied heerscht en dan nog wel onder zekere lagen der bevolking, terwijl daarentegen voor andere, die niet in dien vooruitgang zoo enorm gestegen levensstandaard en veroorzaakte woningnood tot dusverre met moeite te herstellen storingen in het huishoudelijk budget hebben teweeg gebracht. Of de Raad in de naaste toekomst tot het verzwaren der lasten zijn medewerking zou mogen verleenen hangt, behalve van den aard der heffing, van te veel omstandigheden en factoren af, dan dat de Raad zich reeds hierbij zou kunnen binden.

Bovendien voelt de Raad een nog niet overwonnen vrees voor gevolgen als zich reeds hebben voorgedaan. De in zake het voormalig „West-Indisch Pensioenfonds" opgedane ervaring stemt n.l. verre van bemoedigend. In herinnering moet worden gebracht dat er

vroeger reeds een dergelijk pensioenfonds bestaan heeft, van welk kapitaal tot een twintigtal jaren geleden, de rente onder inkomsten van onderscheiden aard op onze begrooting voorkwam. Het saldo van dit fonds werd onder het Bestuur van den toenmaligen Gouverneur de Jong van Beek en Donk gebruikt voor aanschaffing van het stoomschip Prinses Juliana. De stoomvaartverbinding, welke door dit schip tusschen de verschillende eilanden der kolonie diende te worden onderhouden, liep in een korten tijd jammerlijk op een fiasco uit en het West-Indisch Pensioenfonds, dat, naar verluidt, ruim een ton gouds rijk was, ging in rook op.

Dit voor oogen hondende, kan men niet anders dan vrees koesteren voor het scheppen van bijzondere fondsen, vrees, dat die met optimistische verwachtingen, voor een ander doel, dan waarvoor zij bestemd zijn, zullen worden opgeofferd. Zal dit alles zich niet kunnen herhalen en zal de aanwezigheid dier fondsen niet vroeg of laat den wensch doen geboren worden productieve werken aan te leggen, in de overtuiging, dat het een soliede geldbelegging is en het besteden dier gelden voor een ander doel meer voordeelen zal opbrengen?"

Met de grondgedachte van het aanbevolen stelsel, de noodzakelijkheid van *sparen* kan de Raad zich intusschen best vereenigen. Hij meent, dat dit doel ook kan bereikt worden door de bij zuinig beheer verkregen batige begrootingssoverschotten op soliede wijze te beleggen. De Raad zou zichzelf echter niet zijn, wanneer hij 's Ministers aansporing tot soberheid met warmte overnemende, de gelegenheid niet aangreep om te wijzen op de door hem als nutteloos verworpen voorstellen, die de Regeering doorgedreven heeft, en die de jaarlijksche tekorten vermeerderd hebben. Daarbij komen de overschrijdingen van begrootingsposten, die hebben plaats gehad, te lage ramingen enz. van nieuwe werken, en aankoop van onroerende goederen in den loop van het jaar, buiten de begrooting om.

Ook de leeningpolitiek is ter sprake gekomen. In den ministerieelen brief las de Raad des minsters mededeeling, dat, wil ten deze van een juist beheer sprake zijn, de aldus bekostigde voorzieningen daadwerkelijk het rechtstreeksch of middellijk rendabel kapitaalbezit van het gewest behooren te vergrooten en de voorzieningen ook wat betreft haar geldelijke beteekenis van buitengewonen aard moet zijn. De Raad merkt dienaangaande op, dat het aangaan van leeningen niet heeft de sympathie van den Raad in zijn tegenwoordige samenstelling.

„Over de wenschelijkheid van gouvernementsbedrijven wordt verschillend gedacht, doch de omlijning al licht strakker trekkende, zou het naar 's Raads meening indien er ten behoeve van dit gebiedsdeel onder de huidige omstandigheden van een leening sprake zou mogen wezen in geen geval te verdedigen zijn voor een privaatrechtelijk gouvernementsbedrijf, geen integreerend deel van de regeerings- of staatstaak, of daaraan inhaerent, eene leening te sluiten, zoolang niet onomstootelijk vaststaat en met zekerheid is aangetoond, dat uit de opbrengsten van het tot stand te brengen werk zelfs binnen afzienbaren tijd het gestorte kapitaal naar behooren zal kunnen worden afgelost en inmiddels geregeld de verschuldigde interessen betaald.

Gouvernementsondernemingen genieten in dit gebiedsdeel niet de reputatie winstgevend te zijn en het is de feitelijke vraag van rentabiliteit welke zoo veel gewicht in de schaal legt."

Het spijt ons zeer, dat onbekendheid met den brief van den Minister ons de mogelijkheid onthoudt onze meening daarover te vormen. Niet omdat wij meenen, dat die meening van eenig algemeen belang zal zijn, maar omdat het vraagstuk zelf ons van genoegzaam belang lijkt, om een openbare bespreking ervan wenschelijk te doen zijn.

Cuba.

In het *Officieel gedeelte* bevat *de Cur. Crt.* van 29 Januari ll. de volgende ongeteekende waarschuwing:

Daar wij vernemen zouden weder door personen, die uitsluitend belang hebben bij het transport der [illegible]ken arbeiders naar Cuba, pogingen worden aangewend om Curaçaosche en Arubiaansche werklieden te werven voor arbeid op de suikerplantages te Cuba. De ondervinding heeft geleerd, dat arbeiders, die dergelijke aanbiedingen ingaan, na aankomst in den vreemde, terstond aan hun lot worden overgelaten door de personen, die hen overbrachten, en dat groote ellende en schrijnende armoede meermalen het lot zijn geweest van Curaçaosche onderdanen, die tot vertrek naar Cuba besloten.

Waar het Gouvernement van Curaçao met het lot der landskinderen begaan nog in het afgeloopen jaar aanmerkelijke bedragen heeft uitgegeven voor kostelooze terugbrenging van op Cuba noodlijdende Curaçaonaars, daar acht het zich verplicht, waar ieder werkwillige thans op de eigen eilanden behoorlijk betaalden arbeid kan vinden, met den meesten klem te waarschuwen tegen overijld en onraadzaam vertrek naar Cuba.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

De Curaçaosche Courant.

Er is van de Curaçaosche journalistiek heel wat meer en heel wat meer belangwekkends te vertellen dan S. Kalff verleden jaar in *de West-Indische Gids* deed (Mei 1925). Men leest *de Curaçaosche Courant* van honderd jaar geleden voor z'n pleizier. Jammer dat Nijhoff voor zoo'n volledige jaargang meer dan 100 gulden vraagt; dat is nu ook weer wat te machtig.

O.a. gebruikte men het blad om gebeurtenissen van den dag te „bezingen" en elkaar onaangenaamheden te zeggen of stroop om den mond te smeren. Wij herinneren ons een heele reeks zangen op de vereeniging der Luthersche en Hervormde kerken, een gedicht „op het Nederlandsche gezantschap naar de Republiek van Columbia" in 1825. Bekend is Paddenburgs zang op Pirovano, door Dahlhaus meegedeeld, en zelf gaven wij onlangs *Het geweten.*

Hier volgt een ander in *de Cur. Crt.* van 18 Juli 1818.

Pour L.

Quiconque est riche, est tout, sans sagesse il est sage;
Il a, sans rien savoir, la science en partage;
Il a d'esprit, le coeur, le mérite, le rang,
La vertu, la valeur, la dignité, le sang;
Il est aimé des grands, il est chéri des belles:
Jamais surintendant ne trouva de cruelles.
L'or même à la laideur donne un teint de beauté;
Mais tout devient affreux avec la pauvreté.

A. H. M. V.

Les quatre amis A. H. M. V. vous conceillent, de ne plus porter le surnom d'L.

De gouverneur-generaal Kikkert zocht er wat achter en droeg den adjunct-fiskaal Mr. Haynuga een onderzoek op. Deze schijnt van de Fransche letterkunde goed op de hoogte te zijn geweest, want hij ontdekte aanstonds, dat het zuiver plagiaat, een vers van Boileau, was. Hij kon den g.-g. daarbij meedeelen, dat het geplaatst was door een mulat George Henriquez, klerk bij G. Curiel en dat het bedoeld was als hatelijkheid tegen Martes da Costa Gomez, die den „bijnaam" Laguna droeg.

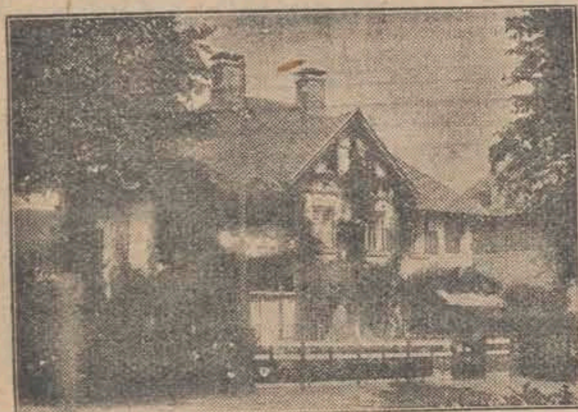
Uit den Verren Vreemde.

Locarno-Genève.

Genève heet Locarno te hebben bedorven. Maar, naar 't ons voorkomt, heeft Genève niet veel anders gedaan dan Locarno te verplichten zich in zijn ware gedaante te vertoonen. Is iedereen aanvankelijk onder de bekoring geweest van den eindelijk gesloten vrede, nu Duitschland geheel als gelijkgerechtigde — zooals 't luidde — met de voormalige vijanden aanzat, te spoedig hoorde men weer van tegenstellingen, die op het voortbestaan der scheidingslijn tusschen de vijanden van 1914—18 wezen. Partijen hebben zich nog niet ontworsteld aan de oorlogsstemming; dat is haar beschuldiging en haar verontschuldiging. Dit geldt voor allen, die in den oorlog partij zijn geweest, en zij kunnen zich ook nog maar steeds niet verplaatsen in den gedachtengang van de neutralen; hierin is evenmin verbetering gekomen.

In Locarno opende men aan Duitschland vooruitzichten, die het als toezeggingen opvatte. Eigenlijk deed men dit reeds met een vooruitloopen op de beslissing van den Volkenbondsraad, waarin toch ook vertegenwoordigers van mogendheden zitting hebben, die in Locarno niet mede aanzaten. Dit was dus al gewaagd, want de V.b.-Raad kan slechts met *algemeene stemmen* een beslissing nemen. Tot die toezeggingen behoorde een permanente zetel in dien Raad, terwijl het vooruitzicht op een Volkenbondsmandaat over een der voormalige Duitsche koloniën in Afrika ook vrij stellig werd gegeven, tevens werd de hoop verlevendigd op een spoedige ontruiming van 't nog bezette gebied in Rijnland.

Wilde de geest van Locarno de oorlogsverhoudingen terzijde schuiven, die verhoudingen zaten velen zóó diep in 't hart, dat zij, met de uitdrukking „de geest van Locarno" op de lippen, toch met pretenties kwamen,

welke tegen dien geest ingingen. Polen, dat zich nog meer dan Frankrijk erfvijand van Duitschland voelt, was verontwaardigd. Terwijl het zelf in den V.b.-Raad geen lossen zetel heeft, zou Duitschland, *het overwonnen Duitschland,* voor zijn toetreden tot den Volkenbond voorwaarden mogen stellen, en dadelijk vast lid van den Raad worden! Italië, dat evenmin Duitsch gezind is, liet eenzelfden klank hooren betreffende de mandatentoewijzing. Het *overwonnen Duitschland* zou krijgen wat aan het overwinnend Italië, dat tot de oprichters van den Volkenbond behoord heeft en een permanenten zetel in den V.b.-bond heeft, niet was en niet wordt gegund: een koloniaal mandaat.

Ook van andere zijden kwamen bedenkingen. Spanje heeft een lossen zetel. Het is erg op dien zetel in den V.b.-Raad gesteld en het weet deze zelfs listig tot een permanenten te maken. Er is niet bepaald op welke tijdstippen de onwisseling der losse zetels moet geschieden, wel staat vast dat wie aftreedt niet dadelijk herkiesbaar is. Kwam nu in den Raad de kwestie der omwisseling aan de orde, dan verzette Spanje zich, en daar de beslissing met algemeene stemmen moet vallen, kwam er geen vervanging. Dit is Spanje kwalijk genomen. Nu redeneerde het blijkbaar zoo: laat ik van deze gelegenheid gebruik maken om een permanenten zetel te krijgen, dan kunnen ze daarna de losse zetels zoo veel en zoo vaak verwisselen als hun goed dunkt, mij krijgen ze er niet meer uit.

Brazilië, dat beweerde in den V.b.-Raad gekozen te zijn om de Zuid-Amerikaansche staten ook een zetel toe te denken, manoeuvreerde ongeveer op dezelfde wijze als Spanje.

Frankrijk kwam door dit alles wat in 't nauw. En Duitschland gaf aanleiding om de bezorgdheid van Frankrijk weer op te wekken.

In Duitschland gingen eerst vele stemmen op om bepaald de toezegging van een mandaat in Afrika tot voorwaarde voor het toetreden tot den Volkenbond te stellen. Daarna kwam in deze kwestie een ander gezichtspunt weer naar voren. Een mandaat van den Volkenbond is goed voor vreemde landen, die geen recht op de voormalige Duitsche koloniën hebben, maar Duitschland moet geen mandaat krijgen, doch het verloren land weer ten volle als Duitsche kolonie terug bekomen. De regeering liet zich over deze zienswijze wel niet uit, maar de vreemde pers, vooral de Fransche en de Italiaansche werkte nog met het middel. Ook andere uitingen deden vreezen dat Duitschland, eenmaal lid van den V.b.-Raad, een zeer egoïstisch gebruik zou kunnen maken van zijn stem, die immers alles kan tegenhouden.

Polen, Spanje, Bazilië ijverden op een wijze, die wel geenszins de algemeene sympathie kon verwerven, maar die in Frankrijk, en daarna ook in Engeland, toch aanhang vond. 't Is waar, als Duitschland iets wilde tegenhouden door in den V.b.-Raad één stem tegenover alle andere te plaatsen, dan maakt 't weinig uit hoeveel stemmen daar tegenover staan, maar als moreelen factor zou een vermeerdering van het tegenwicht toch zeker wel beteekenis hebben, zoowel dadelijk bij de toelating, als later bij elke stemming. Mussolini kwam, terwijl deze strijd al scherpe vormen aannam, de positie nog scherper stellen, door de Italiaansch-Beiersche gevoeligheden tot een conflict Rome-Berlijn te maken.

Zoo naderde de 8en Maart, dag waarop de buitengewone Volkenbondsvergadering te Genève bijeen moest komen om over de toelating van Duitschland tot den Volkenbond te beslissen, terwijl *daarna* de V.b.-Raad zou beslissen over de toekenning van een permanenten zetel aan Duitschland, en wellicht mede aan andere landen, in dien Raad.

Vóór het samenkomen stond het wel vast, dat in de Volkenbondsvergadering het $^2/_3$ der uit te brengen stemmen, noodig om tot de opname van Duitschland als lid van den Volkenbond te besluiten, verkregen zou worden.

Aanvankelijk leek ook de toekenning van een permanenten zetel in de V.b.-Raad verzekerd. De mogendheden, die Locarno gemaakt hebben, Frankrijk, Engeland, Italië, België (dit laatste land heeft een lossen zetel in den V.b.-Raad), hadden daar hun toezegging aan Duitschland gedaan, van de andere leden in den V.b.-Raad hebben alleen Spanje en Zweden niet behoord tot de geallieerden, die nog altijd samengaan, en deze twee, voormalige neutralen, voegden zich naar de gedane toezegging. Toen kwam Polen echter met zijn bezwaren en aanspraken, dit kon Spanje niet verdragen, Brazilië volgde.

Het geschipper begon. Naast Duitschland een permanenten zetel voor.... elk der eischers of één der eischers. Als Polen geen permanenten zetel krijgt, dan ten minste een losse — die, zooals wij boven aangaven, feitelijk een permanente is, wanneer in de V.b.-Raad maar één stem tegen verwisseling is —. Zweden kwam hiertegen in verzet, en vond bijval in de pers van de meeste der neutrale landen. De V.b.-Raad moet niet te talrijk worden, hij moet niet een bepaalde politieke strekking krijgen, de oorlogstegenstellingen moeten niet bestendigd worden. Deze en andere argumenten deden Zweden stelling nemen tegen elke verdere uitbreiding, Duitschland dan uitgezonderd. Nu had Zweden geen rustig oogenblik meer. Alle krachten en machten vielen het aan.

Duitschland kwam ook in verzet. Wat men nu wilde werd iets anders dan 't in Locarno toegezegde. Wilde men den Vb.-Raad uitbreiden, dan mocht dit eerst aan de orde komen, nadat Duitschland daarin zou zijn opgenomen.

De andere mogendheden zeggen dat hieromtrent niets is toegezegd. De Volkenbond blijft vrij in de regeling van zijn werkzaamheden.

Zoo is men van 8 tot 16 Maart aan 't kibbelen geweest.

Plots kwam een nieuwe noot in het liedje. Zweden, gedrukt en bewerkt, wilde wel niet toegeven aan den drang tot uitbreiding, maar, dit beginsel getrouw, wilde *Unden* zijn vertegenwoordiger zich zelf opofferen. Zweden zou, als de regeering te Stokholm hiermede instemde, zijn tijdelijke plaats in den V.b.-Raad afstaan. Men kon dan Polen daarvoor aanwijzen. België een oogenblik, Tschecho-Slowakije daarna, boden aan hetzelfde te doen.

Minder edelmoedig kwam Brazilië herinneren, dat 't een permanenten zetel wenscht. Doch de andere Z.-Amerik. staatjes désavoueerden Brazilië en zeiden Uruguai als hun vertegenwoordiger te beschouwen. Om, en met, en naast dit alles worden nu allerlei combinaties gemaakt om de situatie te redden; vooral Briand en Chamberlain doen hun uiterste best om tot een resultaat te komen. Heden, 16 Maart, is 't gesjacher nog in vollen gang. Zal een oplossing gevonden zijn als ons weekblad verschijnt?

Dit is in elk geval zeker. Naar buiten is aan het prestige van den Volkenbond weer een gevoeligen stoot gegeven. Onder motieven, die men als van altruïstischen aard wil doen voorkomen, werkt een sterk egoïstisch drijven in tegen de verbroederingsgedachte, die aan den Volkenbond moest ten grondslag liggen. De oorlogsstemming doet zich nog sterk gelden. De geest van Locarno heeft het te Genève afgelegd.

Men wanhope niet, maar men zie wèl in, dat het vrede-op-aarde nog veel, veel verder verwijderd is, dan idealisten en optimisten meenden te mogen gelooven.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

De lezing van *Pater Viegen:* Godsdienst-gedachten in woord en beeld uit ons Rijk van Insulinde, zal misschien in plaats van op Woensdag 24, op Donderdag 25 Maart in de Groote Zaal van Hotel v. d. Burg gehouden worden, in verband met het optreden van Dirk Schäfer in Tivoli op dien avond.

Een kleine collectie voorwerpen zal geëtaleerd worden.

Voor de *schoolvoorstelling* hebben zich bijna 110 leerlingen door bemiddeling van de betrokken hoofden aangemeld.

Wij hopen deze te kunnen houden op Maandag- en Dinsdagnamiddag 29 en 30 Maart, telkens van 2—4 uur.

Door het bestuur is in zijn laatste vergadering een plan gemaakt voor een krachtige actie om meer leden te werven. Laat ieder lid of begunstiger in zijn kring het zijne doen voor het versterken der afdeeling!

Voor het Bestuur,
De Secretaris,
J. C. BAARS, Lammerweg

Afdeeling 's-Gravenhage.

Het Bestuur der Vereeniging „Oost en West", Afd. 's-Gravenhage, heeft, in samenwerking met de Nederlandsch-Duitsche Vereeniging, de eer U uit te noodigen tot bijwoning van de voordracht, welke gehouden zal worden door den Duitschen Ontdekkingsreiziger Paul Graetz, getiteld:

„Meine Durchquerungen Afrikas im Automobil und im Motorboot"
und
„Meine Reisen in das Vulkangebiet von Sumatra"

met een groot aantal gekleurde lichtbeelden, op D

derdag 25 Maart 1926, des avonds ten 8.15 uur, in de groote zaal van „De Twee Steden", Buitenhof, alhier.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN,
Jacob Hopstraat 12.

Afdeeling Nijmegen.

In de gehouden jaarvergadering werd het bestuur dezer afdeeling gereconstrueerd als volgt:

G. J. Burger, Directeur Middelb. Handelsschool, Voorzitter;
F. E. Luitjes, Vice-Voorzitter;
F. M. Gescher, Leeraar M. O., Secretaris, B. v. d. Berghstraat 74;
L. Röpcke, Penningmeester;
H. W. Verniers van der Loeff, toegevoegd Lid.

Over de te houden propaganda zal een aparte bestuursvergadering belegd worden.

GESCHER,
Nijmegen, 3 Maart 1926. *Secretaris.*

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR:

Ned.-Indië:

G. Sieburgh, Gouvernementsarts bij den Dienst der Volksgezondheid, Spinozastraat 31, Amsterdam.
Ir. J. de Vries, Ingenieur 3de klasse bij den Dienst der Staatsspoor- en Tramwegen, Czarinastraat 15, Zaandam.
Mr. G. M. Rijkee, rechterlijk ambtenaar, Thomsonlaan 25, 's-Gravenhage.

L. J. d'Haens, Onderwijzer bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Corn. Krusemanstraat 30 III, Amsterdam.
Ph. A. van der Kaay, Onderwijzer bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Nieuw-Weerdinge.
J. B. L. Kröger, Onderwijzer bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Kerkstraat 262, Amsterdam.

INDISCHE VERLOFGANGERS.

A. te Velde, controleur 1ste klasse bij het Binnenlandsch Bestuur in de gewesten buiten Java en Madoera, p/a. Ds. A. Brouwer, Zwartsluis.
Dr. F. K. Wawo Roentoe, gouvernements-veearts, Buys Ballotstraat 18, Utrecht.
G. Hendriks, ambtenaar ter beschikking bij het Departement van Gouvernementsbedrijven, Daguerrestraat 197, Den Haag.
E. F. de Calonne, hoofdcommies bij de Staatsspoor- en Tramwegen, Fahrenheitstraat 593, 's-Gravenhage.
R. Gouswaart, controleur 1ste categorie bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, Middelharnis.
F. H. de Hoog, inspecteur 1ste klasse bij de Staatsspoor- en Tramwegen met den persoonlijken titel van hoofdambtenaar, Voltastraat 60, 's-Gravenhage.
D. J. K. Gillavry, controleur 1ste klasse bij het Binnenlandsch Bestuur in de gewesten buiten Java en Madoera, de Carpentierstraat 42, 's-Gravenhage.
H. Hoogendoorn, tijdelijk waarnemend onderwijzer aan de Opleidingsschool voor Inlandsche ambtenaren, Raapopscheweg 74, Arnhem.
R. W. Sibbold, controleur 1ste klasse bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, p/a. familie Arends, Bentinckstraat 5, 's-Gravenhage.
Mej. Dr. J. A. Binger, leerares bij de Hoogere Burgerschool te Bandoeng, p/a. Ir. J. W. Clecx, Okeghemstraat 15, Amsterdam.

Mutatiestaat van 10 tot 17 Maart.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
Visser, Leeraar M. O. Staatswetenschappen, Arnhem, Dalweg 21. f 5.—	den Heer J. P. Donk te Dieren.
van der Aa, Amsterdam, Beursplein 5. f 5.—	den Heer G. T. H. van Klaveren te Amsterdam.
Algemeen Reis- en Scheepvaart Bureau, Den Haag, Plein 18. f 10.— ; Jans, Hoofdkantoorhoofd S.S., Den Haag, Jacob Hopstraat 10. f 5.—	Secretaris-Penningmeester Afd. Den Haag.
A. E. Halkema, Commissaris v. Politie 1e kl., Den Haag, Hugo de Grootstraat 8. f 5.—	Secretaris Informatiebureau.
E. E. Halewijn, Administrateur onderneming „Rantjasoeni" te Bandoeng. f 6.— ; E. Veldhuyzen, Vertegenwoordiger der Ned.-Ind. Landbouw-Mij. te Soerabaja. f 6.— ; Soerioasmoro; Fiscaal-Griffier van het Landgerecht te Soerabaja. f 6.—	Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in N.-I.
A. Diepersloot, Soerabaja, Valckenierstr. 10. f 7.50 ; Mejuffrouw N. de Witte, Soerabaja, van Hogendorplaan 85. f 5.—	het lid J. H. Zeiler, Chef N.V. Tokohandel v. d. Pol te Soerabaja.
Wessel, Jur. Cand., Leiden, Groenhovenstr. 15. f 2.50 ; van Hoeve, Ind. Jur. Cand., Leiden, Nieuwsteeg 39. f 2.50 ; E. Breslou, Ind. Jur. Cand., Den Haag, Scheldeplein 3. f 2.50	den heer D. M. Hollestelle te Leiden.

Nieuwe Begunstigers:

J. W. M. Vemer, Nijmegen, Slichtenhorstst. 44. f 1.— ; W. Hordijk, Nijmegen, St. Annastraat 241. f 1.— ; Th. M. Hannesen, J. v. Galenstraat 18. f 1.—	Secretaris Afd. Nijmegen.

Adresveranderingen:

F. Schmöle, Landbouw-Ingenieur „Avros", van: Medan naar: Heemstede, Bosboom Toussaintstraat 32. f 5.—.
H. Smeenge, Amsterdam, van: P. C. Hooftstraat 10 naar: Willemsparkweg 180.
J. van Wijgenburg, Adm. Ambt. B.B., van: Amsterdam, Jan van Riebeekstraat 15 naar: Weltevreden, Dep. B. B.
Mevrouw L. Schoor-Dersjant, van: Den Haag, Populierstraat 23 naar: Weltevreden.
E. Quadekker, Officier van Gezondheid 1e klasse, van: Den Haag, Bezuidenhout 125, naar: Curaçao.
B. Hartelust, Ass.-Resident, Den Haag, Gr. Hertoginnelaan, van: 105 naar 232.
W. J. Beck, Controleur B.B., thans te Siak Sri Indrapoera.
H. Kraemer, van: Jogjakarta, Gondokoesoewan 6, naar: Malang, Rampal 53.
Aulia, Indisch Arts, thans te Paree (res. Kediri).
A. C. Bouman, Gouvernements Arts, thans te Tandjong-Karang.
J. G. A. Goedeljée, Referendaris Hoofdbureau P. T. T., Bandoeng, van: Progrosstraat 24, naar: Riouwstr. 15.
Raden Md. Djoehana Wirodikarto, Arts, van: Tandjong-Balei, naar: Weltevreden, p. a. Hoofdbureau D.V.G.
Dr. H. D. J. Apituley, Officier van Gezondheid 1ste kl., thans te Magelang.
P. Cool, Dirigeerend Officier van Gezondheid, thans te Amboina.
Dr. C. Huijer, Officier van Gezondheid 1ste kl., thans te Malang.
Dr. A. C. Schouten, Leeraar S.T.O.V.I.A., van: Den Haag, Acaciastraat 19, naar: Weltevreden.
A. Rompies, Controleur 1ste klasse Pandhuisdienst, van: Den Haag, Copernicusstraat 17, naar: Weltevreden, Hoofdbureau Pandhuisdienst.

Berichten over onze Adverteerders

Fa. W. H. de Ruiter - Den Haag

Het valt op dat de moderne zakenman steeds meer waarde gaat hechten aan een, niet alleen pakkende, doch ook eenigszins luxieuse uitstalling zijner artikelen. Bij het bezoek aan de Wijnhandel der Fa. W. H. de Ruiter, 1e Obrechtstraat 76, viel ons aanstonds de heldere, frissche kleur op, waarin alles gehouden is, zoodat 't effect der donkere flesschen zeer mooi uitkomt. Welk 'n kleurencollectie likeuren, waarvan vooral de producten van Wijnand Fockink op den voorgrond treden, doch ook onder de buitenlandsche is er van alles te vinden. Verder Whisky's, Cognacs, varieerend van vier tot vijf en dertig gulden, Oude Jenevers, waaronder de buitengewoon fijne „Blankenheym en Nolet", ja alles wat bij dit vak te pas komt is aanwezig.

In de kelders vonden wij een flinken voorraad roodeen witte Bordeaux wijnen, de laatste van het bekende huis Kressmann en Co., Ports, Sherry's, Madera's, geïmporteerde Rijn- en Moezelwijnen, Bourgogne en alle merken Champagne.

Speciaal vestigde de firma onze aandacht op de keurig verpakte, hoogst fijne Discovery-port van het Engelsche Huis Stormonth Fait, de eenige portwijn uitgekozen voor 't gebruik in de Poolstreken tijdens de expeditie met de „Discovery" en het hulpvaartuig „Morning" en bij hernieuwing op de Shackleton-Rowette expeditie, stoomschip „Quest" in 1921.

Wat wij van deze reeds 32 jaar bestaande firma hoorden en zagen, bevestigen wij gaarne, dat het is „een bekend en vertrouwd adres" en bevelen wij haar den lezers van „Oost en West" dan ook ten zeerste aan.

Prijscouranten worden op aanvrage gaarne toegezonden.

Vereeniging „OOST en WEST"

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Ind. bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten behoeve van aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheden te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de Dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Boekhandel MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost, II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 12 DONDERDAG 25 MAART 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Mr. W. Sonneveld.

Tot onze groote ontsteltenis vernemen wij dat heden, den 24en Maart, onze algemeen beminde Voorzitter, Mr. W. Sonneveld, in de ziekeninrichting „Het Roode Kruis" te 's-Gravenhage, is overleden.

Aangezien de gelegenheid ontbreekt om nog in dit Nr. van het Kol. Weekblad het volle licht te doen schijnen op de vele en groote verdiensten van den overledene ten opzichte der Vereeniging „Oost en West", welker belangen Mr. Sonneveld gedurende ruim vijf jaren met volle toewijding heeft behartigd, volstaan we thans — met diep leedwezen — van zijn verscheiden aan de leden kennis te geven.

Het Onderwijs in de Koloniale Aardrijkskunde.

Voorstel van de Afdeeling Nijmegen van de Vereeniging „Oost en West, voor de Algem. Vergadering te Utrecht.

De afd. Nijmegen geeft de Alg. Verg. en het Hoofdbestuur der Vereen. „Oost en West" in overweging, of het niet gewenscht zou zijn in studie te nemen het vraagstuk van de huidige regeling van het Koloniaal Onderwijs op de scholen voor M. O. en V. H. O. en wel op grond van de volgende feiten:

1°. De uitgetrokken lesuren op de H. B. S. (zoowel de afd. A als B) is *te* gering om met eenig succes het toekomstig geslacht van een koloniale mogendheid van den eersten rang de allernoodigste kennis en dus belangstelling, bij te brengen op economisch en volkenkundig gebied (5e klas der H. B. S. 20 lesuren voor Indië economisch; d.w.z. 1 uur in het laatste halfjaar, naast 2 of meerdere uren voor teekenen en gymnastiek elk).

2°. De oude bevoegdheden der doctoren en doctorandi in de Ned. letteren zoodanig te beperken, dat — indien zij in een vol schooljaar *geen* les meer hebben gegeven in het vak Aardrijkskunde, hunne bevoegdheid in den vervolge voor Geographie verloren is.

(Vooral in verband met de zwaardere eischen der H. B. S., die *Economie* van Nederland en Koloniën vragen, lijkt 't ons wenschelijk, dat een dergelijke niet verworven, doch toegeworpen bevoegdheid, na een jaar van „er-uit" zijn, gerust kan komen te vervallen).

Afschrift.

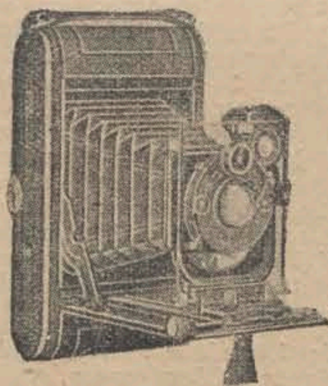
Het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West" heeft het voorstel der afd. Nijmegen doen toekomen aan het Comité voor Indische Lezingen en Leergangen met verzoek om advies. Het Comité heeft, *blijkens het onderstaande*, welwillend aan dat verzoek voldaan, met bijvoeging van een ex. van het rapport der Commissie van welke in dat advies sprake is. De overname van dat rapport, hetwelk bij het Secretariaat van O. en W., Heulstraat 17, Den Haag, verkrijgbaar is, kan hier gevoegelijk achterwege blijven, vermits de kern ervan in het advies van genoemd Comité is weergegeven en de plaatsruimte in ons Orgaan de opname ook niet gedoogt. Belanghebbenden worden voorts met betrekking tot deze materie verwezen naar het adres van 20 Oct. 1925 door het Bestuur van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap aangeboden aan den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen (opgenomen in de Januari-afl. van het tijdschrift van dat Genootschap, bl. 110).

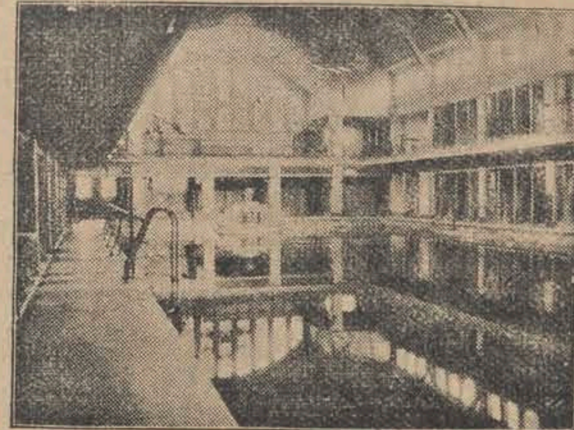
Advies van het Comité voor Indische Lezingen en Leergangen.

Aan het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West" te 's-Gravenhage.

In het bezit van Uw schrijven, met bijlage, hebben wij de eer U het volgende mede te deelen.

Door het Comité voor Indische Lezingen en Leergangen is in 1918 eene bijzondere Commissie ingesteld, welke in 1919 een Rapport heeft uitgebracht inzake het onderwijs in de kennis van de Nederlandsche Koloniën op Gymnasia, Middelbare Scholen en inrichtingen tot opleiding van Onderwijzers hier te lande.

Deze Commissie heeft o.m. nauwgezet beraadslaagd over de punten, waarop het Voorstel der Afd. Nijmegen Uwer Vereeniging de aandacht vestigt.

Zij was van oordeel, dat, wat het onderwijs op de H. B. S. met 5-jarigen cursus betreft, eenige uitbreiding van het aantal lesuren per week zeer zeker gewenscht is, maar zij vreesde, dat dit wellicht in strijd zal blijken met de beginselen, welke aan eene eventueele reorganisatie van de H. B. S. ten grondslag zou liggen. Zij meende daarom verbetering te moeten zoeken in de richting van het inruimen van eene grootere plaats aan de kennis van de Overzeesche deelen van het Rijk bij het onderwijs in de aardrijkskunde en niet het minst in de voorbereiding van de leeraren voor hun taak.

De bevoegdheid van doctoren en doctorandi (lees: candidaten) in de Nederlandsche letteren — een noodmaatregel, die nog altijd niet is opgeheven — geldt niet slechts voor de kennis van Indië, maar voor de aardrijkskunde in haar geheel. De bezwaren daartegen klemmen te meer door het feit, dat aan twee van de vier hoogescholen, waar het examen in de letteren kan worden afgelegd, geen onderwijs in de aardrijkskunde wordt gegeven.

De kwestie der bevoegdheden in het algemeen is een vraagstuk van ruimer strekking, dat aanhangig zou moeten worden gemaakt door een college of vereeniging op onderwijsgebied. Immers hierbij treedt ook als factor op de vraag, of het niet wenschelijk is, het aantal leerkrachten, althans in de lagere klassen, te beperken, door het opdragen van lessen in verschillende vakken aan éénzelfden, daarvoor bevoegden leeraar.

Tot verbetering zou leiden het scheppen van ruime gelegenheid aan de Universiteiten voor studie van de aardrijkskunde, en in het bijzonder die van Overzeesch Nederland, zoodat aan niemand het recht behoefde te worden toegekend tot het geven van onderwijs betreffende de koloniën, wanneer niet de waarborgen aanwezig waren, dat hij zich voor deze taak voldoende heeft voorbereid.

Dit maakt overbodig het verjaren van de bevoegdheid tot les geven in de aardrijkskunde, welke beperking onbillijk zou zijn tegenover hen, die zich door zelfstudie degelijk in de leerstof hebben ingewerkt en niet toepasbaar zou zijn op den niet of onvoldoend onderlegde, die een onafgebroken reeks van jaren het onderwijs geeft.

Het is overigens moeilijk denkbaar, dat een voorstel betreffende verlies van bevoegdheid door verjaring ooit de Staatscourant zou bereiken.

Aangezien het bedoelde Rapport, waarvan wij U hierbij nogmaals een exemplaar aanbieden, o.i. geenszins als verouderd beschouwd moet worden, achten wij het alsnog niet noodig, opnieuw dit vraagstuk in studie te nemen.

Namens de Commissie voor Indische Lezingen en Leergangen,

TH. DELPRAT, *Voorzitter.*
H. H. ZEIJLSTRA Fzn., *Secretaris.*

Studie-Commissie der Vereeniging „Oost en West".

JAARVERSLAG OVER 1925.

De samenstelling dezer Commissie was aan het einde van het jaar als volgt:

De Heeren: *G. J. Oudemans*, Voorzitter; *Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje*, Onder-Voorzitter; *F. H. A. van der Brugh*, Secretaris; Mevrouw *E. van Deventer—Maas*, en verder de Heeren: *Ir. J. André de la Porte, H. D. J. Apituley, Dr. C. W. Th. Baron van Boetzelaer van Dubbeldam, Prof. J. C. van Eerde, Ir. J. Th. Gerlings, Prof. Ir. J. Haringhuizen, Prof. Dr. G. A. J. Hazeu, W. C. Ketelaar, Dr. H. D. Tjeenk Willink* en *Dr. C. Vinkesteijn.*

De H.H. Gerlings, Ketelaar en Joekes, verte[genwoordigers] in het Centraal Comité voor de O[pvoe]ding van Indische jongelieden in Nederland, on[der]scheidenlijk van de Tjandi-Stichting, de Ne[der]landsch-Indische Onderwijs- en Studiekas en Max Havelaarfonds, zijn als zoodanig lid der C[om]missie. Gedelegeerde der Studie-Commissie is Heer J. C. Hietink, die in zijne werkzaamheden zijde wordt gestaan door den Heer W. Meijer, Inspecteur van het Inlandsch Onderwijs.

Vergaderingen hadden plaats op 7 Febr., 2 5 Sept. en 7 Nov.

Omtrent hetgeen in het afgeloopen jaar door Commissie werd verricht zij medegedeeld dat thans weer belangrijke onderwerpen, verband dende met de opvoeding en het onderwijs Indische jongelieden in behandeling werden nomen. Met name had in de eerste vergadering dit jaar, die van 7 Februari 1925, een uitvoerige spreking plaats met betrekking tot de mental der studeerende Indonesiërs.

Voorts vestigde de Commissie de aandacht den Minister van Onderwijs op de wenschelijk om de leeftijdsgrens tot toelating van jongeli op de inrichtingen van onderwijs hier te lande uitzondering van de militaire) voor hen die Indië komen, hooger te stellen dan voor de landsche. Op dezen brief is tot heden nog antwoord ontvangen.

Met de relateering van deze enkele belang punten moge worden volstaan, aangezien de v stukken welke het arbeidsveld der Commissie strijken, hetzij in andere, speciale verslagen uiting komen dan wel, uiteraard, nog hangende en in het verslagjaar geen definitieve oplos verkregen.

Op het gebied der Studie-Commissie ligt de voor het Tehuis voor Indische Studenten, waar een door haar benoemde Commissie van Be welwillend de zorg op zich genomen heeft. Di teur ervan is de Heer J. C. Hietink, tevens ge geerde der Studie-Commissie; administrateur: Heer W. Meijer, hierboven reeds genoemd.

Over dit Tehuis wordt eveneens een afzond verslag uitgebracht; hier zij slechts vermeld d Directrice, Mevrouw J. A. M. van Overeem-Arkel, die den 5en Augustus 1924 overleed, vangen werd eerst voorloopig, daarna defin door Mevrouw H. M. S. Keus, die voor deze be king in alle opzichten een geschikte persoon te zijn.

Door de Commissie werd eenige jaren gele nl. in 1922, den stoot gegeven aan de oprichting een Steunfonds voor Studeerenden uit West-In dat evenwel nog te weinig kapitaalkrachtig sc te zijn om geheel aan zijn bestemming te be woorden.

Ten slotte zij vermeld dat in de vergadering 7 November 1925, de laatste in het jaar, de zitter, de Heer G. J. Oudemans, de mededee deed, dat hij, wegens het bereiken van de leeft grens, met 1 Januari 1926 zijn betrekking Raadsman voor Studeerenden aan het Departem van Koloniën zou neerleggen en in verband d mede ook eerlang het voorzitterschap der Stu Commissie in andere handen zou wenschen te overgaan.

Zou dit verslag in grove omtrekken, hierm beëindigd kunnen worden, het ware niettemin volledig, zoo ook niet ditmaal als gebruikelijk woord van waardeering werd geuit over de waarop de Heer Hietink, Gedelegeerde der missie, daarin bijgestaan door den Heer Meijer in het afgeloopen jaar zijn moeilijke taak met veel toewijding heeft verricht.

De Voorzitter,
G. J. OUDEMANS.

De Secretaris,
F. H. A. VAN DER BR[UGH]

De toekomst der Jongeren.

II.

In het K. W. No. 2 van 14 Januari l.l. werden eenige regelen gewijd aan bovenvermeld onderwerp, waaraan thans, om de belangrijkheid, een appendix wordt toegevoegd. De bespreking hield verband met het bevolkingsvraagstuk dat in steeds breederen kring de aandacht tot zich trekt. Zoo gaven onlangs de Haagsche bladen verslagen van wat dienaangaande in de jongste bijeenkomsten van het hier ter stede gevestigde departement der Ned. Maatschappij v. Nijverh. en Handel in 't midden gebracht werd door drie deskundigen, die, ieder op hunne wijze, het vraagstuk belichtten. De H.H. Mr. J. Bierens de Haan over de bevolkingsvermeerdering, Ir. S. van Hoogstraten over den stedenbouw en Ir. J. P. v. Lonkhuyzen over de landontginning. Hierover was men het algemeen eens, dat het toenemen van het bevolkingscijfer in Nederland onrustbarend is en vanzelf werden zoo van de zijde der inleiders als door de hoorders naar middelen gezocht en ook wel aangegeven om de dreigende toekomst voor de bevolking zooveel doenlijk het hoofd te bieden. Middelen ter voorziening in voedsel en grondstoffen, emigratie naar het buitenland,[1]) de Indiën, werden o.m. in beraad genomen. Het wil ons nu voorkomen dat de blik vooral gevestigd moet blijven op onze Overzeesche gewesten, waar immers voor den jeugdigen Nederlander nog altijd een loonenden levensarbeid voorhanden is. Waar deskundigen den toestand onomwonden onrustbarend noemen, zal men het verklaarbaar vinden dat een blad als dit, orgaan eener vereeniging welke de gemeenschappelijke belangen van Nederland en zijn Overzeesche gewesten te bevorderen tracht, ten opzichte van het zeer concrete onderwerp, de Indiën naar voren brengt. Oost-Indië, maar ook de West, het land dat lijdt aan een chronisch gebrek aan werkkrachten, zij het allereerst voor handenarbeid.

Om intensief mede te kunnen werken aan het peil waarop Oost-Indië moet gebracht worden, is meer noodig dan een „handjevol" duizenden te midden van een bevolking van 50 millioen. Laat daarom jong Nederland zijn levensbestek afzetten op Indië, waar de krachten noodig zijn die hier gemist kunnen worden. Deze, aangewend om zelven zich een behoorlijk bestaan te verwerven, waartoe daar zoo ruimschoots de gelegenheid openstaat, op de Buitengewesten bovenal, komen dan tevens ten goede aan het land hunner vestiging, welks bevolking aanspraak heeft op onze hulp, zoolang ze die niet kan ontberen.

v. d. B.

[1]) Canada wordt in dit verband veel genoemd.

Gezondheidsleer voor Nederl.-Indië.

E. H. Hermans, arts. *Gezondheidsleer voor Nederlandsch-Indië. Een boek voor ieder die naar Indië gaat, of daar woont.* (Amst., Meulenhoff).

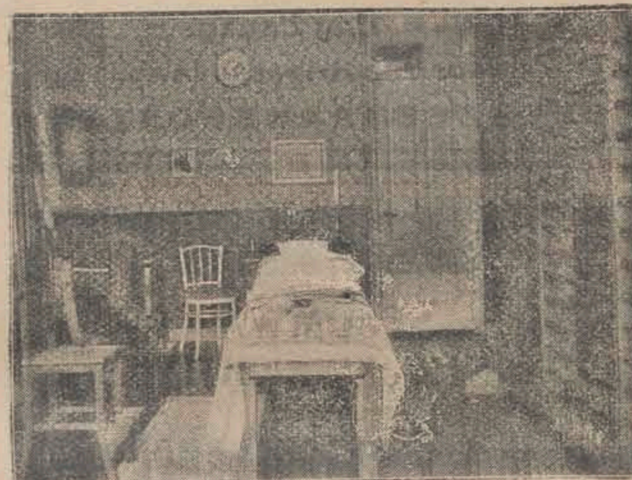
De schrijver, die medisch medewerker is aan het Soerabajaasch Handelsblad, De Indische Post, het Nieuws van den Dag en De Javabode, beweert — en wie is dat niet volkomen met hem eens — in zijn voorrede, **dat het leven van den Europeaan in Indië** geen waarde heeft indien hij volkomen gezond is. Tot bestendiging van dien toestand valt er veel te doen, meer nog te laten; de mensch is nu eenmaal geneigd fouten te begaan en daartegen waarschuwt hij den Indischen mensch. De oudjes onder ons herinneren zich de advertenties met de afbeelding van een driemaster die weldra naar de Oost ging vertrekken, op welk schip „een dokter en een melkgevende koe" aanwezig waren. De tijd was toen voorbij, dat de uitdrukking „God zegen' de greep in de medicijnkist" ontstond. de lapdoos die toch op geen enkel schip ontbrak. Vele emigranten zagen dan ook nooit de palmen, en nogmaals velen zagen hun vaderland nooit terug, ook al kwamen ze heelhuids in Indië.

Dat is oude geschiedenis en het is nu heel anders. Maar toch, zegt de schrijver, moet men in een tropisch klimaat voortdurend op zijn hoede zijn, al is de kennis omtrent exotische ziekten met groote schreden vooruitgegaan; vooral dáár dient men op te letten, waar medische hulp niet in de buurt is. Een receptenboek — neen, dat is dit aardige en tevens ernstige boekje geenszins. Over geneesmiddelen spreekt de schrijver eigenlijk nergens: dat laat hij aan den medicus over en zelf-dokteren staat hem blijkbaar niet aan. Wie een goed denkbeeld wil krijgen van de manier waarop het omvangrijke materiaal is bewerkt, moet midden in het boek het hoofdstuk over „ons zenuwstelsel in de tropen" lezen. Dat is kostelijk. „In Indië is elke Europeaan van beduidend grootere waarde dan in Europa en indien hij dat niet mocht zijn, dan verbeeldt hij het zich ten minste". Ziedaar een menschenkenner! „De Europeesche kolonist is vooral in de kleinere plaatsen nog iets zeer bijzonders en gewichtigs. Hij heeft er heel wat te zeggen en te bevelen; alles wat hij decreteert gebeurt en zij zijn deskundigen en specialisten op velerlei terreinen op welke men in Europa niet eraan zou hebben gedacht hun advies in te winnen."

Tropenkoller, tropical fury, coloniste... vooral op afgelegen plaatsen kan het gebeuren, dat bij van huis-uit zwakke of onevenwichtige karakters alle besef van moreel en het inzicht van goed en kwaad verloren gaat en zij komen dan tot daden die beter ongedaan waren gebleven. In het groot en in het klein; ruzie om kippen, die zelden besef hebben waar ze mogen loopen, en gewoonlijk het erf des buurmans opzoeken. Niet op alle prikkels dadelijk reageeren. „Als ge iets tegen iemand hebt, lucht dan niet direct uw gemoed door hem een hatelijken brief te schrijven of even nijdig op te bellen en de huid vol te schelden; dat zijn krachttoeren, die wel even bevrediging en voldoening geven, maar niet op den duur." We zouden heele bladzijden uit dit zenuw-hoofdstuk willen afschrijven, ook om te doen zien welk een fijn waarnemer de schrijver is, hoe goed hij zijn luidjes kent, ook dezulken die op een eenzamen post worden geplaagd door de tropische stilte en het ontbreken van gezelligheid.

Neen, zij die een bespreking van roepa roepa obat verwachten, vinden hier niets van hun gading. Als volgt is het boek verdeeld in hoofdstukken: Acclimatisatie. — Wie mag naar de koloniën gaan? — Hoe moeten wij in Indië leven? — De verzorging van ons lichaam. — De voeding in de tropen. — Drinken en dranken. — Ons huis in de tropen. — Algemeene bodem- en kampong-hygiëne. — Ons zenuwstelsel in de tropen. — De vrouw en haar kind in de tropen. — Een gevreesd drietal (typhus, cholera en dysenterie). — Ingewands-parasieten en hun bedrijf. — Malaria en gele koorts. — De zwarte dood. — De melaatschheid. — Beri-beri. — Pokken en vaccinatie. — Hondsdolheid. — Framboesia. — Indische spruw. — Geslachtsziekten en geslachtelijke hygiëne.

Eigenlijk is er niets dat buiten deze rubrieken valt. We lezen over ambtenaren en luiersport; menschen die den zonnedag beëindigen zonder zich al te veel in te spannen; over bioscopen en schouwburgen die pas om tien uur beginnen; slechts gedeeltelijk gekleede dames op avondpartijen; over de ondoelmatigheid van flanel als kleeding; over hydrophobia Neerlandica en badkamers, sirammen en het eigenlijke doel van de waterkuip; over het zonlicht als vijand van ziekte-kiemen; Indische keukens, kakkerlakken en vliegen; blikjes en vitaminen; over het gebrek aan tijd om rustig te eten; over de noodzakelijkheid om op reis mede te nemen een fleschje met verdunde alcohol, benevens een schoon doekje om vooraf, in hotels lepels, messen, vorken, enz. te reinigen; over warme thee als beste

drank tegen de warmte; over nettigheid alleen in ontvangkamers; kleine en groote vensters, fans en pungka's; over zoogenaamde Indische kunstvoorwerpen en een piano vol zwarte mieren. Het lijstje herinnert aan het pak van Sjaalman in den Havelaar.

Dit is niet alles tropisch, noch de kippen, noch de menschen die nijdig opbellen, maar wat schaadt het? Velen zullen ervan genieten, dezen in de centra der beschaving, zooals men 't noemt en genen op de meest veraf liggende buitenposten; af en toe zullen ze lachen, vooreerst nog niet om zichzelven, maar altijd om de anderen; zie, reeds dàt is gezond. Sganarelle heeft het al gezegd: „Lorsque le médecin fait rire le malade, c'est le meilleur signe du monde".

Deze gezondheidsleer voor Nederlandsch-Indië behoort bij een Indische uitrusting; aan boord kan men eraan beginnen, want ook gedurende den overtocht heeft men voorzorgen te nemen. Het verhaal gaat van iemand die zich niet meer durfde bewegen, nadat hij had gelezen hoe breekbaar eens menschen arm is. Zoo zouden er ook bij de pakken kunnen neerzitten, nadat zij hadden kennis gemaakt met al de hygiënische vraagstukken waaraan zij worden voorgesteld. Wel, zegt de schrijver, wees niet somber gestemd om dit alles. Ziektebeelden zijn niet langer spookgestalten; alles is nuchtere realiteit. „Alom daagt het licht der hulp-aanbrengende wetenschap". Neemt de regels der gezondheidsleer zooveel doenlijk in acht, in uw eigen belang en dat van anderen. Stoort u niet eraan dat de kampong-hygiëne als geschreven schijnt voor tal van Hollandsche kampongs. Weet de lezer wat een septictank is? Hij vindt 't op bladzijde 106... men kan uren in deze Gezondheidsleer bladeren en steeds iets interessants erin aantreffen.

Van Week tot Week.

Dinsdag 16 tot Maandag 22 Maart.

Indonesische conferentie. Op Hardenbroek, nabij Driebergen, zal van Maandag 12 tot Donderdag 15 April een Indonesische Conferentie gehouden worden, waarvan het programma als volgt luidt:

Maandagavond: Mr. J. G. graaf van Limburg Stirum over het rassenvraagstuk. — Dinsdagmorgen: Prof. dr. J. C. Kielstra over de Europeesch-economische ontwikkeling als basis van een toekomstig Indonesië. — Dinsdagmiddag: J. E. Stokvis, oud-Volksraadslid, over de Inlandsche vakbeweging. — Dinsdagavond: Dr. A. A. L. Rutgers over het voedselvraagstuk. — Woensdagmiddag: Dr. W. J. Dake, over de vereenigde Indische oud-leden van de N. P. S. V. — Woensdagavond: Dr. L. Ferguson over de Inlandsche rijpere jeugd en de zending.

Deelnemers kunnen zich opgeven bij W. C. Jesse, Marinekustwacht, te Leiden.

Universitaire examens. Nederlandsche Handelshoogeschool Rotterdam. Gepromoveerd tot doctor in de handelswetenschap de heer Djie Ting Ham, geb. te Kediri, op proefschrift: De Algemeene Banken in Ned.-Indië en Stellingen.

Leiden. Doctoraal examen Indisch recht Mr. H. Veldhorst. — Economisch candidaatsexamen Indologie de heer J. Eisenberger. — Taalkundig candidaatsexamen Indologie de heeren A. K. Pringgodigdo en A. G. Pringgodigdo (met lof). (Dit is de eerste maal dat voor dit examen de graad met lof is behaald).

5 pCt. Nederlandsch-Indische leening 1923 A. De Minister van Koloniën maakt bekend, dat op Donderdag 8 April zal plaats hebben de derde openbare uitloting voor de op 1 Juni d.a.v. aflosbaar te stellen schuldbekentenissen van de Nederlandsch-Indische Leeningwet 1923, tot een nominaal bedrag van ƒ 1.625.000.

Wegverbetering in Atjeh. Koeta Radja, 18 Maart (Aneta). De weg langs de waterscheiding tusschen Seulimeum en Padang Tidji is voor het verkeer opengesteld, waardoor het mogelijk is den afstand Koeta Radja—Padang geheel per auto af te leggen.

Het luchtvaartbedrijf. De K. L. M. vraagt vier millioen.

Teneinde de ontwikkeling van het Nederlandsche luchtvaartbedrijf mogelijk te maken en de Nederlandsche luchtvaart te handhaven tegenover de sterk gesteunde buitenlandsche luchtvaartmaatschappijen, heeft de Kon. Luchtvaart Mij. over het tijdperk 1927 t/m 1934 een Rijkssubsidie van millioen gulden aangevraagd. Zij houdt daarbij rekening met een sterke uitbreiding van het Nederlandsche luchtnet en met name met het ban[…] van een luchtweg naar Nederlandsch-Indië. *Zij beschouwt het tot stand brengen van een luchtverbinding tusschen Europeesch en Aziatisch Nederland een van haar voornaamste taken.*

Voordracht over West-Indië. Den 16en dezer hield Prof. Mr. J. C. Kielstra voor het Dep. Leiden van de Ned. Maatschappij voor Nijverheid en Handel een voordracht over Suriname en Curaçao. (Verslag in N. R. Ct. van 17 Maart, Avondbl. A).

De pest in Midden-Java. In de week van 17 tot 24 Ja[…] zijn in totaal 311 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Temanggoeng 86, Magelang 29, Jogjakarta 7, Goenoengkidoel 2, Soerakarta 11, Bojolali 1, Klaten 40, Sragen 1, Salatiga […] Kendal 5, Pekalongan 50, Tegal 1, Poerbolinggo […]

Hevige malaria te Pameungpeuk. Uit Garoet meldde de *Loc.*, dat in het district Pameungpeuk, aan de Zuidkust, thans een hevige malaria-epidemie heerscht. In de desa's Bangbajang, Paäs en Pameungpeuk kwamen 60 dooden in één week voor, terwijl in de desa Mantjagahar de laatste maand niet minder dan 130 personen aan malaria stierven.

Emigratie van Javanen. In de maand Januari vertrokken uit Java 4184 contractanten naar de buitengewesten. Dit is — zegt de *Loc.* — sedert het uitbreken van den wereldoorlog in 1914, het grootste aantal emigranten gedurende één maand; […] hooge cijfer moet worden toegeschreven aan […] opleving van de cultures (speciaal rubber) in […] buitengewesten.

Mr. le Rutte †. Te Hilversum is overleden de heer Mr. J. M. Ch. E. le Rutte, oud rechterlijk ambtenaar in Ned.-Indië.

Dr. van der Schroeff †. Overleden is Dr. H. J. van der Schroeff, hoofd van den burgerl. veeartsenijkundigen dienst in Ned.-Indië.

De overvallen op Atjeh. Bandoeng, 22 Maart. (Aneta). Het legerbestuur heeft het volgende telegram van kapitein Van Eck dd. 20 dezer ontvangen:

Bij een gezamenlijke actie van alle troepen onder leiding van kapitein Snell zijn te Kroeëng Ba[…] dertien kwaadwilligen gesneuveld, waaronder Teungkoe Mauloed, de hoofdaanlegger van den jongsten overval. Negen karabijnen zijn teruggevonden. Onzerzijds is gesneuveld de Europeesche sergeant Sleeuwaegen, zwaar gewond zijn twee marechaussees, licht gewond werd de Europeesche sergeant Marx.

Prof. G. Gonggrijp. De heer G. Gonggrijp te 's-Gravenhage, oud-Ind. bestuursambtenaar, thans lector aan de Ned. Handels Hoogeschool te Rotterdam, benoemd tot buitengewoon hoogleeraar in de koloniale economie aan genoemde Hoogeschool.

Opheffing van Weeskamers. Met ingang van 1 April worden de Weeskamers te Bandoeng, Djokja en Malang opgeheven. Weeskamers zullen dan zijn gevestigd te Batavia, Soerabaja, Semarang, Padang, Makasser en Medan.

Wederom een gift van het Smeroefonds. Aan het bestuur van den Kon. Nat. Bond voor reddingswezen en eerste hulp bij ongelukken het Oranjekruis heeft het Smeroefonds te Batavia een zesde gift, ditmaal van ƒ 35.000, overgemaakt ten behoeve van de slachtoffers van den watersnood.

S. Coolsma †. Te Apeldoorn is op 86-jarigen leeftijd overleden de heer S. Coolsma, oud-zendeling en oud-director der Ned. Zendings-Vereeniging. Niet alleen trad de overledene op den voorgrond op zendingsgebied, doch vooral heeft hij zich naam verworven door zijne taalkudige studiën, in het bijzonder het Soendaneesch betreffend. Zijne verdiensten zijn door Ds. J. Rauws in het dagblad gesteld in de N. R. Ct. van 20 dezer (Avondbl.

Plantenonderzoek op Java. Den 22en Maart heeft […] J. Jeswiet het ambt van hoogleeraar aan de Landbouw Hoogeschool te Wageningen aanvaard met een voordracht over: De moeilijkheden, verbonden aan plantengeographisch onderzoek op Java.

Een Indisch huis te 's-Gravenhage. In aansluiting […]

het hieromtrent medegedeelde in het vorig Kol. Weekbl. kan nog verwezen worden naar de N.R.Ct. van 20 dezer (Avondbl.), welk blad zich blijkbaar van ontstaan en strekking der plannen nader op de hoogte heeft gesteld.

Benoemingen. Aneta seint dd. 22 Maart: Benoemd tot assistent-resident der Palembangsche Benedenlanden J. R. F. Verschoor van Nisse, thans ass.-res. in de afd. Soemba. Tot idem van Posso, de ass.-res.-titulair in de onderafd. Muntok, L. D. Deroock.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Indonesisch Kralenwerk.

De kunstarbeid, welke de inboorlingen van de meest verschillende deelen van den Indischen Archipel met geïmporteerde kralen weten te vervaardigen, is hier, zelfs onder ethnografen, nog lang niet algemeen bekend. Dit bleek ons onlangs weer naar aanleiding van een gesprek met den heer *Tillema*, na diens terugkomst van zijn onderzoekingsreizen in Ned.-Indië. Hij vertelde toen in Midden-Celebes eigenaardig mooie voorwerpen te hebben gezien, van kralen gemaakt, *kendaoeri* geheeten, welke, naar zijn oordeel, in Europa prachtig te gebruiken zouden zijn voor lampen, als de inboorlingen de materialen maar konden krijgen er voor. Hij had er met de bestuursambtenaren daar over gesproken en wilde er alle moeite voor doen. Daar ons de zaak bizonder interesseert, verzocht ik hem ons alles nog eens schriftelijk uit te leggen en ons op de hoogte te willen houden van het resultaat zijner pogingen. Kort daarop ontvingen wij het volgende schrijven:

Toen ik in de buurt van Rante Pao (Midden-Celebes, bij Paloppo) was, maakte ik kennis met een mooie industrie of beter gezegd huisvlijt, die aan het uitsterven is, omdat de materialen ervoor ontbreken, al jaren lang. Ik heb het oog op de vervaardiging der mooie *kendaoeri's*, die bij de doodenfeesten worden gedragen [1]). Ze zijn gemaakt van kralen, die bijzonder fraai gerangschikt zijn. Men deelde mij mede, dat die kralen eeuwen oud zijn en dat ze vermoedelijk indertijd ingevoerd waren door de Portugeezen. Pogingen van bestuursambtenaren en anderen met verlof in patria om de kralen ergens te koopen, zijn allemaal mislukt. Waar ik als oud-zakenman verbindingen had, die de ambtenaar mist, zei ik: laat U mij nog eens probeeren, geeft U me wat monsters mee, als U wilt. Ik heb wat *tjonto's* gekregen en heb, thuis gekomen, een oude connectie van me in den arm genomen en verteld, wat ik zocht. Tevens zei ik, dat het nooit een „groot" artikel zou kunnen worden, maar dat het in hoofdzaak te doen was om de „goede zaak". De oude handels*sobat* beloofde zijn best te zullen doen voor de „goede zaak". Na maanden wachten kreeg ik verzoek om bij hem te komen: hij had monsters. Ik ging naar hem toe en ik vernam, dat hij ongeveer 30 fabrieken had aangeschreven om monsters en dat hij er van twee *tjonto's* had ontvangen, die vrij aardig overeen kwamen met de monsters, die ik had meegebracht. Inderdaad was dit zoo, ik kon geen verschil zien tusschen de monsters van een der fabrieken en die van mij. Ik heb toen 5 kilo der kralen besteld. Die zijn nu sedert een paar maanden verzonden. Ik schreef er over aan den bestuursambtenaar te Rante Pao en aan den gouverneur van Celebes. Ik vreesde nl. overplaatsing of verlof van den ambtenaar, dien ik ontmoet had. Het zou best kunnen zijn, dat de opvolger voor de zaak weinig voelde en dan was een klein *printah-aloes* (zachte wenk) van den oppersten chef niet kwaad. Niet waar?

Tot mijn groote genoegen kreeg ik dezer dagen een kort schrijven van den heer Couvreur, waaruit ik zag, dat de zaak wel in orde zal komen. Dat wil zeggen: er zijn nu kralen. Ik heb gevraagd om voor mijn rekening twee *kendaoeri's* te laten maken, maar daarmee is de industrie niet weer op op den been! Ik wilde U nu het volgende voorstellen: U maakt van hetgeen ik U hierboven heb verteld een uittrekseltje voor het weekblad. Met een kleine beschouwing over de zaak zelf.

U vestigt op die manier de aandacht op het feit, dat wellicht ook van beteekenis is voor andere streken. Het adres der firma, die de kralen leverde is: Firma Bertrams, Keizersgracht 230, Amsterdam.

Hoewel sedert niets meer daaromtrent vernemende, hebben wij toch getracht bij verschillende personen, die als deskundigen op dit gebied bekend staan, ons licht op te steken en toen bemerkt, dat de meesten hunner zelfs van het bestaan dezer *kendaoeri's* niets vermoedden, tot wij te weten kwamen, dat de heer *L. van Vuuren Sr.* er een aan het Land- en Volkenkundig Museum te Rotterdam in bruikleen gegeven heeft. Bij een bezoek onlangs aan dit model-museum wat betreft doelmatigheid en overzichtelijkheid naast smaakvolle inrichting, zagen wij door den behulpzamen Directeur, de heer van Nouhuys, rondgeleid, twee exemplaren in een der mooie uitstalkasten hangen, het eene, eigendom van het Museum, te oordeelen naar de fraaiere kleur der kralen, van ouderen datum dan dat door den heer van Vuuren in bruikleen afgestaan.

In het 38ste Jaarverslag van dat Museum staat op blz. 14 omtrent dit kralenwerk vermeld:

„Van Rantepao Midden Celebes *Kendaoeri* voor ritueel gebruik.

Het toestel van ouderwetsche kralen in verschillende kleur geregen, heeft den vorm en grootte van een gerekte lampekap, aan den bovenkant voorzien van een rondloopenden band van kaartweefsel, waarin twee verschillende achtstralige figuren zijn ingeweven. Het bovendeel van het kralenwerk vertoont gestyleerde menschfiguren met opgeheven handen, terwijl het benedendeel is bewerkt in ruitpatroon met haken, zooals dit over een groot deel van den Archipel voorkomt, o.a. als het sekon patroon op de Rongkong weefsels en in het kralenwerk van Soemba.

Van den onderrand hangen tot 90 c.M. lange kralensnoeren rondom af. In de menschenfiguren komen wel enkele „moetih-tanah" voor, zooals blijkt uit het exemplaar, dat zich in de hierboven vermelde bruikleen verzameling van den heer van Vuuren bevindt. Uit zijn aanteekeningen wordt hier vermeld, dat het kralenwerk op een bamboestaak in den begrafenisstoet van een aanzienlijke wordt meegedragen (oeang). De algemeene naam der medegedragen voorwerpen is „tombi".

Die kappen worden bij het begrafenis- en „*maboea*"-feest door vrouwen aan het lichaam gedragen, het dichte gedeelte afhangend op den rug, terwijl de kralensnoeren over de schouders gaan en voor de borst worden samengeknoopt, waarbij dan een witte sarong of bij het doodenfeest ook wel de *pori toetoe*, de geïkatte Ronkongsche doodendoek gedragen wordt."

Terecht merkte de heer van Nouhuys op, dat dit mooie werk eigenlijk te teer lijkt, om op laatstgenoemde wijze te worden gedragen, vooral de lang afhangende dunne kralensnoeren zullen er te veel onder lijden.

Zeer verlangend zijn wij nader te vernemen, wat het resultaat is geweest van des heeren Tillema's kralenzending. Het ligt stellig wel op den weg van „Boeatan" dit fraaie handwerk te helpen bevorderen door er, zoo mogelijk, ook hier meer bekendheid aan te geven. Als lampenkap zou zoo'n *kendaoeri* bizonder mooi voldoen in een moderne omgeving. Zoo ze in de toonkamers van Heulstraat 19 te koop konden worden geboden, zouden ze zeker wel aftrek vinden en daardoor een tak van Indische kunstvlijt, die anders ten doode opgeschreven is, in het leven gehouden worden.

Voor het uitstalraam van „Boeatan" lagen onlangs tusschen prachtige ikatweefsels van Savoe en Rotti een sigarettenkoker en een geldtaschje van bizonder smaakvol kralenwerk uit Timor afkomstig. Ook daar wordt deze kunstarbeid meer en meer zeldzaam, waarschijnlijk eveneens uit gebrek aan het vereischte materiaal.

Een en ander gaf ons aanleiding om nog eens te lezen wat in de Encyclopaedie van Ned.-Indië omtrent kralenwerk vermeld staat. Wij kunnen belangstellenden deze lectuur ten zeerste aanbevelen (2e druk, Deel II, blz. 444), zoo ook wat J. A. Loebèr Jr. in Bulletin No. 51 van het Koloniaal Museum te Haarlem in Februari 1913 schreef over *Schelpen- en Kralenwerk in N.-I.*, met mooie foto's geïllustreerd. Terecht merkte hij in zijn *Inleiding* op:

„Onder de minder bekende takken van Indische kunstnijverheid behoort het Indische kralenwerk.

„Eerst na de Borneo- en Nieuw-Guinea-expedities der laatste jaren is dit sierlijke vrouwenwerk op den voorgrond gekomen. Vooral de groote collectie, die Dr. A. W. Nieuwenhuis uit Midden-Borneo bij zijn laatsten tocht medebracht, de omvangrijkste, die op dit gebied van eenig Indisch volk bestaat, toont overtuigend, dat hier een tak

[1]) Ik meende mij te herinneren dat de Heer Tillema zeide, dat ze daa[r] als hoofddeksel bij de doodenfeesten gedragen worden".

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk sympathiseeren met het streven van „Oost en West".

van bloeiend, inlandsch kunstleven is blootgelegd.

„Die eenmaal opgewekte belangstelling sloeg over naar het vergeten kralenwerk van andere eilanden, naar dat van Sumatra, Nias, Mentawei en Enggano, van Roti, Timor en Sangir en het bleek verrassend, hoe ook hier waardevolle stukken te vinden zijn, al bereiken zij de zeldzame hoogte van het Dajak'sche niet.

„En met de studie van dit werk, uit Europeesche glazen kralen vervaardigd, eerst onbegrijpelijk, omdat met *uitheemsch* materiaal zoo gewoekerd is, kwam langzamerhand aan den dag, dat dit glanspunt het slot van eenen eeuwenouden ontwikkelingsgang is, duidelijk leesbaar in verscheidene prototypen neergeschreven.

„Een waardig slot, dat als voorbereid is door den gang der omstandigheden, dat zóó moest zijn en niet anders, arbeidsvrucht van vele geslachten en landen met kunst als hoogste stijging.

„Het is reeds dikwerf gezegd, dit Indonesische gebied is rijk, verrassend rijk, het toont als geen ander land den wordingsgang in vele trappen. Het simpele bgin, nuchter en sober als alle aanvangsstadia en toch beslissend in vele dingen, het voortgaan en stijgen, het schijnbaar toevallig bijkomen van dingen, die op latere vormen beslissend zullen werken. Van al die stadia blijven merksteenen over; de beschaving schrijdt vooruit, neemt stadig nieuwe vormen aan, maar die merksteenen blijven, sprekend van overoude tijden en zeden!"

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De nieuwe Raden. Dr. Satiman. Samenwerking.

Tot Gedeputeerden van den Provincialen Raad werden gekozen: de heeren *kap. F. L. H. Dessauvagie, ir. M. H. C. Vreede, mr. Koesoema Atmadja*, ondervoorzitter van den Landraad te Indramajoe, en *Yo Heng Kam*, luitenant der Chineezen te Weltevreden. Tot plaatsvervangende leden werden gekozen de heeren: *Raden Toemengoeng Abdoel Rachman*, regent van Mr. Cornelis, *De Boer, H. H. Kan* en *V. Ahn.* (*Java-Bode*, 15 Febr. en *Bat. Nwsbl.* 16 Febr. *„De Minderheids-unie"*).

Mr. Koesoema Atmatja is naar maatschappelijke positie en studie stellig een man, die voor dezen post in aanmerking komt. De zoo bizonder delicate verhouding, die uit den aard der zaak ontstaat tusschen den Gedeputeerde voor Inlandsche zaken en het Inheemsch bestuur zal zonder twijfel zeer veel van zijn takt en inzicht eischen, maar men mag, ondanks de jeugd van dezen Gedeputeerde, vertrouwen dat zij in goede banen wordt geleid. Het jongste lid van het college is bovendien een gematigd man. Moet men uit het feit dat zijn naam eenigen tijd aan den kop van de „Hindia Baroe" prijkte, concludeeren tot fel linksche sympathieën? *Civis* (*Bat. Nwsbl.* 16 Febr.) gelooft het niet. De heer *Yo Heng Kam* is lid van den P. E. B., en dit zal wel den doorslag gegeven hebben bij de bepaling van de candidatuur.

Reeds thans heeft men in ruime mate critiek kunnen vernemen, die zoowel betrekking had op de samenstelling als op de „beheers-voering" der Regentschapsraden en Provinciale Raden. Een weerslag van de gevoelens van tot oordeelen bevoegde regeeringspersonen is te vinden in het *Soer. Hbl.* (8 Febr. en *De Sum. Post*, 15 Febr.). Men ziet in dat het systeem der verkiezing van leden der *Regentschapsraden* verkeerd is te achten. Het ware beter geweest indien men voorloopig die Raden had gevormd door benoeming van de leden, en dus verkiezing had uitgesloten. Groote categorieën van personen, die er in thuis behooren, worden practisch daarvan uitgesloten. Men heeft de groep der Inlandsche hoofden, aan wie voor deze vertegenwoordiging zeker voldoende aandacht wordt geschonken, en verder het volk met zijn als regel zeer op den voorgrond tredende leiders en voormannen. Er is echter nog eene geheel andere en niet minder belangrijke categorie, welke door haar onmaatschappelijk leven, vrijwel buiten alles wordt gehouden, hoewel zij uitstekende krachten bevat, welke voor het politiek en sociaal werk niet kunnen worden gemist. Inlandsche juristen, dokters, onderwijzers, enz. worden te veel buiten het regeer-werk gehouden. Men heeft elders, het laatst in Rusland, ervaren hoeveel kwaad dit kan stichten. Bij toepassing van het vertegenwoordigend stelsel met

behoorlijk contact en invloed voor iedere groep hoeft men niet zoo vèr te gaan dat ieder „meeregee... doch wèl: dat hij den indruk heeft dit te doen in ... voege, dat zijn afgevaardigde of vertegenwoordiger ... the spot" is. Men zou dit kunnen noemen: het „a... nemelijk-maken" van het Gezag. De kleine man beho... nog niet mee te regeeren, indien hij maar iemand he... die werkelijk voor zijn belangen optreedt. En wann... dat dan maar iemand is, die een iets ruimer blik he... dan de kleine man zelve, maar niettemin geheel a... diens zijde staat. De verkiezingen in West-Java v... de nieuwe Raden hebben in hoogerbedoelden zin e... stige tekortkomingen getoond. De Regeering heeft ... tracht door de hanteering van haar benoemingsre... het kwaad te corrigeeren, doch ten opzichte der R... gentschapsraden slaagde zij slechts gedeeltelijk in h... voornemen; alles ging nogal haastig. Bij de Provinc... Raden had de Regeering hiermee meer succes.

In *De Loc.* (10 Febr.) treffen we een interview ... met *dr. Satiman* te Bangil, den stichter der nationa... tische vereeniging „Jong Java", welke streeft naar ... samenwerking van Javaansche intellectueelen op ... basis der „Groot Java"-gedachte. In dit vraaggesp... gaf dr. Satiman o.m. zijn meening weer betreffende ... *non-co-operation*-gedachte, welke als strijdmiddel v... het Indonesisch nationalisme gepropageerd wordt d... de leiders der Indonesische Studieclub, als *dr. So... mo, mr. Singgih*, e.d. Dr. Satiman veroordeelde de n... coöperatie-beweging als 'n uiting van een ontmoedi... koloniaal geregeerd volk, dat meent, na alle parlem... taire middelen vruchteloos te hebben aangewend, ... toevlucht te moeten nemen tot het verbreken van ... contact met de Westerlingen en hun instellingen. D... de weigering tot eenigerlei deelname aan de Regeer... schuiven de aanhangers alle verantwoordelijkheid v... het regeerstelsel van zich af en verwachten tevens ... ontwrichting, minstens een bemoeilijking van het ... stuur. Deze wanhoopsdaad van hen, die, tot bew... meeleven met openbare zaken gewekt, voelen klein ... onmondig te worden gehouden, is goed beschouwd g... strijdmethode, daar juist strijd wordt vermeden en ... passiviteit wordt overgegaan. Zoo'n houding of ... stand noemt men in de psychiatrische taal „katalep... of katatonie", waarmede tegelijkertijd gezegd is dat ... een abnormale toestand is in het volksleven. Ook noe... de dr. S. de non-coöperatie-beweging een Oosters... middel, waarmede men het Inlandsche volk tot ... standigheid tracht te doen geraken, hetgeen een ... keerd middel zou zijn. Hij gaf als voorbeeld het ... gende: De hoogte, die Japan heeft bereikt, dankt ... alleen aan Westersche middelen, aan het begrijpen ... den tijd. Doch hiermede is niet bedoeld om van ... Javaansche volk een Westersch volk te maken; tr... wens de Oostersche aard zou vanzelf zich daarteg... verzetten. De Westersche methoden zijn dus geen d... maar slechts middel voor het streven. Vervolgens ... dr. S. zijn inzichten weer over de ontwikkeling ... het Javaansche volk. *Onderwijs in de eerste pla... technische vaardigheid, ondernemingsgeest, rustelo... arbeid, dat* zijn de dingen, waardoor de Javanen ... op den duur naast de Europeanen zullen kunnen ... len en mettertijd hun zelfstandigheid kunnen verw... ven.

In aansluiting met het bovenstaande betoogt ook ... *Sum. Post* (17 Febr.) dat, om tot een beter begrij... van den tijd te komen, ook om tot betere toestanden ... geraken, algemeen *Westersche methoden* aanvaard w... den, niet als doel, maar als middel. En het is ju... door een nauwere samengroeiing van het Westersc... middel, de Westersche opvatting en het Oostersche c... tureele element, dat men op den duur kan geraken ... vervulling van wat thans in alle toonaarden door ... Inheemschen als ideaal wordt bezongen. Men kan v... meening verschillen over het *tempo*, waarin de same... werking door de Regeering wordt gezocht en gevo... den. *Dàt* er samenwerking moet zijn, diende vooral ... een gebied als Ned.-Indië niet aan twijfel onderhev... te zijn en zeker niet bij de intellectueelen.

Ten slotte vestigen wij de aandacht op de volge... artikelen: *„Arabisch nationalisme"* (*De Loc.* 12 Febr.), *„Het vredes-ideaal van den Islam"* (*De Sum. Post*, ... Febr.), *„Moskou"* (*De Loc.* 12 en 13 Febr.), *„Chi... kroniek"* III (*De Loc.* 13 Febr.), *„Zonderling sp...* (*Soer. Hbl.* 9 en 11 Febr. *Villanus'* brieven uit Peki... *„Het communistisch congres te Moskou"* (*De Sum. P...* 16 Febr. De dalende lijn van het communisme), „Th... *sophie"* (*De Loc.* 13 Febr.), *„Nieuwe koersen in A...* (*De Loc.* 12 Febr. *Dr. John R. Mott*, en *Bat. Nwsbl.* ... Febr. 2de bl.), *„Oud Roest"* (*Bat. Nwsbl.* 10 Febr.

Soer Hbl. 8 Febr. 3de bl.: *„De aanstaande Bestuursconferentie")*, *„Een optocht met roode doeken te Solo"* en *„De Oemat Islam-optocht te Djocja"* (Deli Crt., 20 Febr.), *„Feiten en lessen"* (Soer. Hbl. 11 Febr.), *„Britsch-Indische vakvereenigingen en de Sovjet"*, en *„Het constitutioneele bedrijf"* (Soer. Hbl. 9 en 13 Febr.).

Bestuurskoersen in Atjeh.

De Loc. (9 Febr. blz. 9) bevat een artikel van een insider, die eene opsomming geeft van een negental ernstige gebeurtenissen, overvallingen of plannen daartoe, welke eerst op het laatste moment konden worden verijdeld, en de insider concludeert daaruit, dat in politiek opzicht de periode-Hens een veel minder gunstig beeld vertoont dan het voorafgaande tijdperk. De *Deli Crt.* (17 Febr.) wil niets afdingen op den arbeid van de hoogst bekwame voorafgaande gouverneurs. Men moet de feiten en ook hun daden beoordeelen in het raam van dien tijd en de *D. C.* is ervan overtuigd, dat hun beleid in die dagen noodig en het meest aangewezen is geweest. Zijn vruchten dus heeft gedragen. Maar het kon niet altijd zoo blijven. Onder den invloed van Ned. Indië's snelle ontwikkeling — ook Atjeh leefde op, kreeg langs de Oostkust nieuwe wegen, uitwisseling van gedachten, Maleische bladen, politieke vereenigingen, ja zelfs communisme — onder dien invloed moest geleidelijk aan Atjeh en de Atjehsche hoofden en bevolking rijp gemaakt worden voor een anderen, een nieuwen en een beteren toestand. Dat was de moeilijkheid, die gouverneur Hens te overwinnen kreeg. En voor wie Atjeh kent is het begrijpelijk, dat dit alles niet zonder kleerscheuren is gegaan. Vooral niet op de nog geïsoleerde Westkust. De groote kwestie is natuurlijk maar hoe geleidelijk de overgang is aangevat; dat valt heel moeilijk te beoordeelen. Maar dat er een overgang moest komen, dat staat voor allen, die de staaltjes van willekeur en knevelarij der hoofden kennen, onomstootelijk vast; zelfs op gevaar af van verzet en moeilijkheden. Het *Soer. Hbl.* (12 Febr. 3de bl.) waarschuwt er voor in Atjeh de gewone bestuursmiddelen op de gewone wijze toe te passen. Want die gewone wijze is veel te intensief en snel voor dit pas onderworpen land, waarvoor noodig is: eene ietwat slappe en soepele toepassing der methoden, welke in fijner geconstrueerde maatschappijen (Sumatra's Westkust, Java, enz.) zonder rem kunnen worden gehanteerd.

De rubber.

De Loc. (30 Jan. *„Klondyke"* en 12 Febr.) toont aan dat sommigen volkomen ten onrechte een tegenstelling willen scheppen tusschen met Westersch kapitaal en moderne methoden werkende Europeesche ondernemingen en een Inlandsche culture. De Inlandsche rubber beneemt geen ruimte aan de Europeesche ondernemingen. Op de Buitengewesten hebben die reeds erfpachtsrechten op een zóó ontzaglijk uitgestrekt gebied, dat er nog 94 percent van onbeplant is. En nog steeds kunnen nieuwe gebieden in erfpacht worden toegewezen. Daar is geen Europeesche onderneming welke zich door de Inlandsche rubberproductie in haar ontwikkeling geschaad zou zien. Uit dien hoofde bestaat dus geenerlei conflict van belangen, terwijl zulk een conflict ook niet ontstaat uit den mogelijken invloed op den prijs — door de restrictie te verwerpen heeft de Nederlandsche rubberproducent zich afdoend uitgesproken over alle pogingen om door tegengang van productie den prijs te dwingen. Van het bezwaar, dat de rubbermillioenen slechts aan dwaze luxe worden besteed, blijft weinig over zoo men slechts de vergelijking treft met ieder ander gebied waar groote winsten worden gemaakt — *overal* heerscht dan verkwisting maar *overal* worden ook winsten in blijvend bezit omgezet. Dat dit óók in Tapanoeli, en zelfs ook in Djambi en Palembang geschiedt, bewijzen de rapporten, laatstelijk nog dat, uitgebracht door de heeren *Vorren* en *Van Staalduinen*, hetwelk daarover zeer belangwekkende gegevens heeft gebracht. Elke studie van het vraagstuk van de Inlandsche rubberproductie versterkt de overtuiging, dat deze bevolkingscultuur thans het grootste oeconomische belang voor de bevolking vormt. Elke critiek op gebruiken en methoden bij de Inlandsche rubber dient te worden omgezet in een streven naar verbetering. Elke bedenking tegen de mogelijkheid van verminderde productie van voedingsgewassen valt weg voor de beteekenis van het kwart milliard, dat de productie van dit handelsgewas onder de bevolking brengt. Als men leest, dat nieuwe methoden wellicht de opbrengst van de Europeesche rubberondernemingen van Deli kunnen verdubbelen, en als men verneemt, dat wellicht de simpele invoering van denper odentap hetzelfde zou bewerken voor de Inlandsche rubber — dan beseft men dat er geen conflict tusschen die beide belangen bestaat, maar dat Inlandsche en Europeesche rubber *gelijke* belangen hebben. Als *De Loc.* de uitingen tijdens zulke vermeende conflicten leest, zoo van deze als van gene zijde, opkomend voor het „Europeesche" dan wel voor het „Inlandsche" belang, betreurt zij telkens weer het misverstand — men *meent* een belang te dienen en schaadt het door eenzijdige behartiging. Als *De Loc.* nu weer de fulminatie van den heer *Vijlbrief* leest in het *„Volk"* tegen de suikerindustrie en hoort hoe daar met volkomen negatie van wat *alle* meer deskundigen, *alle* economisch beter onderlegden en *allen*, die tot oordeelen bevoegd zijn, ongeacht hun richting verklaren over de *gunstige* gevolgen van de suikerindustrie voor de bevolking, allerlei krachttermen tegen „het suikerkapitaal" worden gebezigd, dan betreurt zij alweder de verblinding die doet gelooven, dat daarmee eenig belang zou worden gediend. In werkelijkheid is het met de suiker als met de rubber — en wat de eerste betreft heeft *dr van der Kolff* dat onweerlegbaar aangetoond —: er is *geen* tegenstelling van belangen. Het bestaan van een bloeiende Inlandsche rietsuikercultuur heeft in het bizonder voor de toekomst voor de Europeesche suikerindustrie in Indië even veel beteekenis als deze laatste voor de bevolking. Het verbeteren en versterken van de Inlandsche rubbercultuur is voor de Europeesche rubbercultuur in Indië niet minder belangrijk dan voor Indië zelf.

Vervolgens wijst *De Loc.* op een ander belangrijk aspect: de sterke toename van het percentage buitenlandsch kapitaal in Ned.-Indië tegenover het eigen kapitaal. *Mr. Gerritzen* en *prof. Treub* bevestigen die gegevens. Beider conclusie is niet: de open deur te sluiten, maar wel: versterking en uitbreiding van het eigen aandeel in de ontwikkeling van Indië en met dat aandeel moet dan zoowel het Nederlandsche als het Inheemsche kapitaal bedoeld zijn. *De Loc.* haalt nog de *„Manchester Guardian"* (10 Dec. 1925) aan, waarin voor de tweede maal voorspeld werd dat door toename van het Britsche aandeel in de rubbercultuur in Indië wijziging te brengen zoude zijn in Indië's productiepolitiek. Zulk een openlijke voorspelling omtrent de gevolgen van een bepaalde verschuiving in het bezit der ondernemingen stemt tot nadenken. Maar zij vormt tevens een pleidooi ter versterking van de Nederlandsche en de Inlandsche cultures beide.

De Loc. meent dat maatregelen ter bevordering van de Inlandsche rubbercultuur geen tegenstand van ondernemerszijde zullen ondervinden. Die maatregelen worden door het Dep. van Landbouw voorgestaan. Het blad spreekt de hoop uit, dat de begrooting voor 1927 het bewijs zal brengen van het inzicht der Regeering.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Waar gaan wij heen?

II (Slot).

De bestaande tegenstelling tusschen Oost en West vindt haar oorzaak in het verschil in ras.

Beide rassen denken op hun eigen wijze en ieder ras meent voor zich de ware wijsheid in pacht te hebben.

De Oosterling aanvaardt onder die omstandigheden niet altijd den Westerschen gedachtengang en kan dikwijls niet begrijpen de bedoelingen, die de Westerling bij zijne handelingen heeft.

Wel maken enkele personen daarop eene uitzondering, doch de groote massa der Oosterlingen houdt zich aan eigen gedachtengang vast en wenscht daarin geen verandering te aanvaarden.

Hetgeen niet verkeerd en niet geringschattend is in het oog van den Westerling, is dit wel naar de meening van den Oosterling.

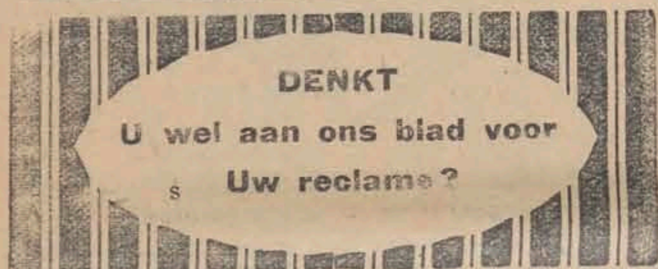
De door de werknemers vermoorde assistent Voigt moge geen bedoeling hebben gehad hen kwaad te doen of met woorden te beleedigen, doch wie zegt of de Oosterling daarover eveneens zoo denkt?

Men kan toch niet aannemen dat die moord geheel zonder reden of bij wijze van genoegen is gepleegd, want dan waren al die koelies stapelgek geweest.

In elk geval leverde het feit, dat de daders zich aan de Justitie overgaven, het bewijs, dat hun gedachtengang nog niet zoo ongezond was.

De schrijver kan niet aannemen, dat die moord bij wijze van sport, uit bloeddorstigheid en zonder eenige gegronde redenen heeft plaats gehad.

Wel is er eene groote groep van personen, die eene tegenovergestelde meening naar voren willen brengen,

doch dat oordeel is zijns inziens scheef.

Van de Nederlandsche Pers, waartoe ook de Sumatra-Bode behoort, hoort men het geluid, dat zij, zonder behoorlijk onderzoek en in scherpe, geringschattende taal, niets wil weten van verzachtende omstandigheden voor den Oosterling en dat is de reden waarom de schrijver aan het hoofd van zijn opstel het onderwerp vragend heeft gesteld, n.l. met de vraag: Waar loopt dat heen?

Waar loopt het op uit, wanneer bij de bestaande Westersche en Oostersche stroomingen in Ned.-Indië, de Westerling bij conflicten altijd de schuld werpt op den Oosterling en zich daarbij op zulk eene geringschattende wijze over hem uitlaat?

De Westersche Pers houdt, ziende blind als zij is, hardnekkig vast aan haar eenmaal aangenomen standpunt en blaast daarbij al het bestaande gebrekkige aan Inlandsche zijde tot het uiterste op, in tegenstelling met de pogingen, die door den heer Noto Soeroto in Nederland worden gedaan in het belang van eene toenadering tusschen Oost en West.

Wanneer het tijdstip aangekomen zal zijn dat die twee rassen elkander zullen begrijpen, blijft eene open en groote vraag.

Een algeheel wederzijdsch begrijpen zal voorshands wel tot de vrome wenschen blijven behooren, doch men kan, door verbreeding van wederzijdsche kennis, pogingen doen om elkander te naderen, waartoe de Westersche Pers, althans als zij van houding verandert, veel kan bijdragen.

Of zij dit doen zal is eene andere vraag.

Naar schrijver's meening ziet de Westersche pers over het algemeen in het door Inlanders geschrevene niet eene uiting van den stem des volks, doch meer die van eene onrijpe groep en vraagt hij zich af wie, bij zulk een gedachtengang, den weg kan aanwijzen, die tot toenadering van Oost en West kan leiden.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De opening van de „Meisjeskopschool" te Gorontalo (Menado).

(*Slot*).

Ter vermijding van al te groote uitvoerigheid, zal de schrijver niet alle redevoeringen vermelden, welke daarna nog werden uitgesproken en die alle van dankbaarheid getuigden, doch hij moet daarbij evenwel eene uitzondering maken ten opzichte van mejuffrouw Djaniba Lipoeto, die, met mejuffrouw Mariama Toewapo, als onderwijzeres aan de school optreedt.

Zij wekte in hare toespraak hare sexegenooten op de instelling te steunen en bij te dragen tot verhooging van het intellectueele peil, ook in de oogen van het mandom.

Mejuffrouw Djaniba Lipoeto beschikt, zegt de schrijver, over een moed, welken men loven kan en over eene welbespraaktheid, welke men prijzen moet; alleen vindt hij het jammer dat de dames onderwijzeressen, evenals de aanwezige sexegenooten, bij deze gelegenheid waren verschenen in Europeesche kleederdracht.

Zulk eene kleedij is fraai voor de Westersche vrouw, doch is niet geschikt voor de Gorontalosche en als hij deze daarin toch gekleed ziet, dan komt zijn gevoel daartegen in opstand.

Wat zou het goed zijn, meent de schrijver, wanneer deze onderwijzeressen van de nieuwe school 's lands kleederdracht in den vorm van sarong en kabaja, zouden willen dragen!

Zij moeten toch als leidsters van de Gorontalosche vrouwelijke jeugd het voorbeeld geven en beseffen dat, als men zijn eigen stam verloochent, andere volksgroepen dien niet hoog zullen aanslaan.

Bij het streven naar gelijkheid voor allen, gebruike men ten opzichte van de Gorontalosche vrouwen zeker drie vraagteekens.

Hij herinnert zich hierbij het Nederlandsche gezegde dat de kleeren den man maken en dat zal zeker wel eens juist zijn, doch ook is het waar dat men van den karrevoerder, dien hij nog onlangs in de kampong ontmoette en die zich in Europeesche kleedij met verlakte schoenen had gestoken niet plotseling een heer maakt.

De schrijver bedoelt met deze bewering niemand iets onaangenaams te zeggen, doch wil slechts even aanstippen hoe de Nederlanders over deze aangelegenheid denken.

Hetgeen voor den eenen goed is, is dat nog niet altijd voor anderen.

En dat is, naar schrijver's meening, de reden waarom de bevolking zich moet vasthouden aan hetgeen heeft.

Zij spreidt daardoor liefde voor land en volk toon.

Overdrijving van navolging van de zeden, gewoonten en gebruiken van andere volksgroepen geeft noch schoonheid noch kracht te zien en maakt van de m... schen caricaturen, die den lachlust en de prikkelbaarheid van anderen opwekken.

Aan sommigen moge het gelukken eenige uiterlijkheden van den Westerling na te apen, rein innerlijke capaciteiten mist men toch, want daarvoor staan O... en West, hoewel zij elkanders goede eigenschappen kunnen waardeeren, te ver van elkander af.

De schrijver hoopt dat de meisjesschool te Goron... niet de plaats zal zijn, waar de leerlingen eene valsche imitatie van den Westerling zullen opdoen en dat Indische Regeering bij het in toepassing brengen ... hare onderwijspolitiek, rekening zal houden met ... volkskarakter, de zeden, gewoonten en godsdienst... gebruiken der bevolking.

Alleen dan zal het onderwijs van deze school vruchten dragen.

Bij den dank der bevolking aan de Indische Regeering voor de oprichting der school voegt de schrij... den zijnen.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

De N. V. de R. K. Boekhandel-Centrale te Amsterdam zond aan de Vereeniging voor de leestafel toe het boekwerk: Onder Portugeesche Vlag, de Katholieke Missie in Indonesië 1511—1605, door B. J. J. Visser, M. S... Het is door den schr. aan Z. Em. den Kardinaal ... Rossum opgedragen.

De schr. is o.i. geslaagd in zijn poging om een be... weer te geven, zij het dan niet geheel volledig, van lotgevallen van de oude Kath. Missie in O.-I. In ... besluit heeft hij nog eenige onderwerpen in afzonderlijke hoofdstukken behandeld, die voor de beoordeling van het Missiewerk niet gemist konden worden. Eenige oude kaarten komen, verspreid, in het b... voor, o.a. achteraan: D'Oost Indise Landschappen, Zeen en Eylanden, door de Portugyzen en andere ontdekt en bevaren. Aan de belangrijke uitgave hebben wij gaarne een plaatsje op de leestafel ingeruimd.

Tijdschrift voor Econ. Geographie.

De afl. van 15 Maart bevat een artikel van den ... E. L. K. Schmülling, getiteld: „Een en ander over luchtvaart in Oost-Europa, Azië en Australië thans en de naaste toekomst (met schetskaartje)" hetwelk ... volle de belangstelling verdient van allen die zich ... het vliegverkeer in het algemeen interesseeren. Er ... uit dit artikel veel te leeren met betrekking op het ... steeds uitbreidend vliegnet in andere landen, waar — naar het schijnt — Ned.-Indië maar steeds rustig ... komende groote dingen op dit gebied gadeslaat, zonder zelf een actief aandeel voor zich op te eischen.

De Indische Post.

Behalve verschillende bijdragen welke geen betrekking hebben op Indië, brengt het Nr. van 6 Febr. een beschouwing over het communisme en den Islam (m... de volgende ondertitels: De Sarekat Islam en de communisten. Godsdienst inderdaad een rem voor het communisme; daarom tracht het door te dringen in godsdienstige kringen, en met succes, zelfs te Ponorogo!). Arts E. H. Hermans schrijft over pokken en vaccinatie als bestrijdingsmiddel. — Onder de rubriek Actualiteiten het eerste gedeelte eener bespreking van het Fransche werk over Ned.-Indië van den hr. Angoulvant.

Het Chineesche zakenleven in Ned.-Indië.

Ten behoeve van den dienst der belastingen in Ned.-Indië heeft de hr. J. L. Vleming Jr. een monografie samengesteld over het Chineesche zakenleven in Ned.-Indië. Dit werk van ongeveer 290 blz. in kloek formaat is keurig uitgevoerd en gedrukt op de Landsdrukkerij ... Weltevreden. De „Loc." (overzee-editie van 10 Febr.) geeft een vrij uitvoerig overzicht van den rijken inhoud van het werk, waaraan het volgende is ontleend: Na ... inleiding, die ons sprongsgewijze van het jaar 411, ... zoover bekend, de eerste Chinees Fa Hsian voet aan ... zette in Indië, naar heden ten dage, komen achtereenvolgens de volgende hoofdstukken voor van meer al... meenen aard, zoodanig voorgedragen, dat iedereen ... geschrevene met graagte zal lezen: Het gebruik van persoonennamen; het gebruik van Chineesche merken; ... stempel (het zegel) in het Chineesche zakenleven; Chineesche tijdrekening; taal en schrift.

Daarna volgen de hoofdstukken van meer specialen aard, die een schat van nog niet bekende wetenswaardigheden bevatten, t.w.: Kongsie's en vennootschappen; de Chineesche boekhouding; het Chineesche telraampje; het credietwezen; de Chineesche credietringen „Hwe" (Doeloe-doeloe); speculatie en termijnhandel; de Chineesche familiefondsen, om te besluiten met een hoofdstuk, gedetailleerd gewijd aan een inzicht in het hedendaagsche Chineesche zakenleven in de verschillende gewesten van Ned.-Indië.

Hoewel de grootste belangstelling voor dit unique werk wel in Indië zal liggen, is de veronderstelling niet gewaagd, dat ook in Nederland velen dit boek gaarne in hun bezit zullen hebben. Aangezien de voortvarende „Volkslectuur" te Weltevreden de exploitatie van dit boek op zich heeft genomen, mag men verwachten dat het spoedig hier te lande verkrijgbaar zal zijn.

Orgaan van de Ned.-Ind. Officiersvereeniging.

Uit den inhoud der Jan.-afl.: Nederland en het internationale vraagstuk. (Overzichten van voordrachten van Prof. Colenbrander, Generaal Tonnet e.a.). — Uit het Nederland, door H. G. S. D. — De verdediging van Ned.-Indië (overgenomen uit de „Indische Gids"). — Wenken betreffende belastingzaken voor verlofgangers uit Ned.-Indië (overgenomen uit de „Ind. Verlofganger"). — Militair onderwijs, door Cdt. — Duel en zelfmoord, door A. C. K. — Leger en vloot. — Uit pers en periodiek.

De Mijn-ingenieur.

De Febr.-afl. opent met een korte levensbeschrijving door ir. H. J. van Lohuizen van den, op 27 Dec. '25 te Tarakan overleden ir. J. Veldkamp. — Een volgend, door kaartjes verduidelijkt opstel van ir. J. E. Loth en Dr. J. Swierzycki, is getiteld: De kristallijne schisten op Java ouder dan krijt. — Verder o.m. een artikel van ir. F. P. S. van der Ploeg: Het gebruik van automatische inrichtingen voor het openen en sluiten van tusschenniveaux bij het vervoer in mijnputten.

Als los bijvoegsel bevat dit Nr. het kort verslag van den Dienst van den Mijnbouw over het derde kwartaal 1925.

De Indische Loods.

Uit den inhoud van No. 56 (6 Febr. '26). Gesprekken met Raden Mas Noto Soeroto (slot). — Het buitenlandsch ... en de defensie. — Geneeskundige hulp in de desa, door Dr. R. Broersma (ontleend aan de N.R.Ct.). — Desa-autonomie, door R. M. Abdoel Azis.

Id. No. 57 (12 Febr.). Indië's ontwikkeling en de buitengewesten. Een verzuimde taak. (Ontleend aan de Deli-Cour.). — De zeewegen naar het Oosten. Het Britsche rijk en de kanalen van Suez en Panama. — Monografie „Het Chineesche zakenleven in Ned.-Indië" (voorige bespreking). — De Indische Eenheidsstaat. Nieuwe geluiden. — Javaansche figuren. Interviews met leidende Javanen. Dr. Soetomo aan het woord (ontleend aan de Locomotief).

Indië. Geïllustreerd weekblad.

No. 26 (17 Maart '26). Het zieleleven der Indonesiërs. XXIII, door N. — Dr. J. C. Koningsberger, Minister van Koloniën (met portret). — Het congres van Jong-Java, door O. Soebrata (met ill.). — Molenvliet—Rijswijk, door S. Kalff. — Schetsen naar herinneringen van een Oud-Indisch Officier van Gezondheid (vervolg). — Van de vele fraaie illustraties in dit Nr. mag wel speciaal genoemd worden de afbeelding eener optocht van een eenvoudig bruidspaar in Soerakarta.

Korte Berichten voor Landbouw, enz.

Het Nr. van 12 Febr. bevat het vervolg van het overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het vierde kwartaal van 1925. — Verder het tweede gedeelte van een overzicht van den uitvoerhandel van Java en Madoera gedurende 1925. — Voorts mededeelingen over den Ned.-Indische tabakshandel. Enz.

„Nederl.-Indië-nummer" van „Nederl.-Vooruit!"

„Nederland Vooruit!", het orgaan van den Nederlandschen Bond van Vrijwillige Burgerwachten, heeft, bij wijze van contra-propaganda tegen de communistische actie in Indië, een serie in de Avondpost verschenen interviews omtrent de bekende denkbeelden van Raden Mas Noto Soeroto als een speciaal Nederland—Indië-nummer doen verschijnen. Luit.-generaal Swart, oud-president van den Raad van Ned.-Indië, heeft er een inleidend woord voor geschreven. Het is de bedoeling het nummer in ruimen kring te verspreiden. — (N.R.Ct.).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 32. Rubberstumps in bibitbemesters, door H. Kremer. — Kolloïden, door Dr. A. W. K. de Jong (vervolg; zie ook No. 33). — De waarde van de rubber-export der Sumatra's Oostkust. — Samenwerking in den landbouw (door T. Ottolander). — De met rubber beplante uitgestrektheden in Ned.-Indië gedurende 1924. — Groenbemestingsproeven.

Id. No. 33. Plantverband van thee, door C. M. Hamaker. — Balans-analyses voor rubbermaatschappijen. — Bemoeienis met Inlandsche landbouworganisaties.

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

Inhoud van jaarg. 10, No. 2 (Febr. '26). Onderzoekingen over bevolkingsrubber in verband met de enquete van het Native Rubber Investigation Committee, door ir. W. Spoon. (Verhandeling in Holl. en Engelschen tekst). — Referaten. Bestrijding van parasieten met latex. — Een bijdrage tot de kennis der melksappen.

De Indische Mercuur.

No. 11 (17 Maart '26). Berichten van de Afdeeling Handelsmuseum van de Kon. Vereeniging Koloniaal Instituut. No. 25. Kajoepoetih olie (cajeputolie), door D. B. Spoelstra. — Rijksvoorlichtingsdienst ten behoeve van den Rubberhandel en de Rubbernijverheid te Delft. Verslag van de werkzaamheden over de jaren 1922—'24. Bespreking door Prof. Dr. P. van Romburgh. — Een Gouvernementeele suikerfabriek op Java? door H. Ch. G. J. van der Mandere. — Meerjarige overzichten van den in- en uitvoer van Ned.-Indië 1924 (Bespreking). — De met koffie beplante uitgestrektheden in Ned.-Indië 1924. (Ontleend aan Mededeeling No. 22 van het Centraal Kantoor voor de Statistiek). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Inst. geeft in dit Nr. recente literatuur over oliën, vetten en wassen.

Locale Belangen.

Afl. 15 (van 1 Febr.) bevat een korte nabetrachting over de eerste zitting van den Provincialen Raad van West-Java door J. J. G. E. Rückert. — Verder o.m.: Organieke wetgeving, door J. J. Emons, met Naschrift van Kerchman. — De Stadsgemeente-ordonnantie, door Kerchman. — Decentraliana. — De Decentralisatie in den Volksraad (vervolg). Enz.

Zending en Missie.

Berichten uit de Heidenwereld. Maart—April 1926. Toespraak gehouden te Paramaribo bij de begrafenis van zendeling F. Petersen door W. Burkhardt. — Ter nagedachtenis † Friederich Petersen. — Uit den arbeid der Stadszending Paramaribo. 1 Nov. 1924—31 Oct. 1925.

Berichte der Rheinischen Missions-Gesellschaft. 1926, Nr. 3. Die letzten Wochen eines Rheinischen Missionars in Borneo.

Annalen der St. Joseph's Congregatie. Febr. '26. De Doesoens van Borneo, door Father J. Staal.

De Katholieke Missiën. Maart '26. Wat beteekent „Laran" voor de Katholieke missie onder de Beloe's op Timor? door P. Berschbach.

De Banier. 4 Febr. '26. Dr. John Mott op Java (vervolg). — Bali en de kunst.

Sri Poestaka.

Het Febr.-Nr. van dit door „Volkslectuur" te Weltevreden uitgegeven maandschr. in de Maleische taal, bevat als gewoonlijk leerzame artikelen, verlucht met fraaie foto's. Zoo komen er in voor een reproductie van het geschilderd portret van den Gouverneur-Generaal; een beschrijving van de stad Londen; een Maleisch gedicht; een artikel over de landbouwschool te Luzon (Manilla); een opstel over den Inlandschen landbouw. Enz.

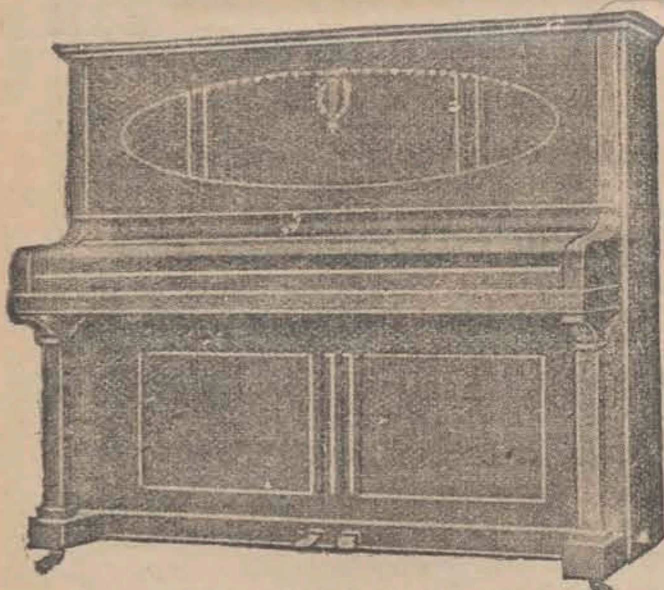
* * *

Het adatrecht van Nederlandsch-Indië, door Mr. C. van Vollenhoven, hoogleeraar te Leiden. Tweede deel, aflevering 3 (vervolg van het godsdienstig deel van het adatrecht: Mohammedaansch recht (slot) en Christelijk recht. Beging der 3e afdeeling: Handhaving van het adatrecht van Nederlandsch-Indië). Leiden, Boekhandel en Drukkerij voorheen E. J. Brill.

Maleisch woordenboek. Maleisch-Nederlandsch, Nederlandsch-Maleisch, in de officieele Maleische spelling. Door Prof. Dr. Ph. S. van Ronkel. (Gc…, G. B. van Goor Zonen).

Verslag betreffende den Gouvernements Pandhuisdienst over het jaar 1924. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Verslag over de Burgerlijke Openbare Werken in Nederlandsch-Indië over de jaren 1921, '22, '23 en '24. Eerste gedeelte: Gebouwen. Met platen. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Staking en Indisch communisme, door K. (Vrijzinnig Weekblad, 11 Febr. '26).

Een Fransch oordeel over Ned.-Indië (uitvoerige bespreking door L. J. de G., van Angoulvant's werk). (De Ind. Verlofganger. (19 Maart '26).

De Palaeo-botanische Djambi-expeditie. Mededeelingen uit de rapporten van Dr. Zwierzycki en Dr. Posthumus. (Maatschappij ter bevordering van het Natuurkundig Onderzoek der Ned. Koloniën. Bulletin No. 81).

Heidensche begrippen bij de volken van Nederlandsch-Indië, door H. J. Voskuil. (Dictaat ten dienste van het onderwijs aan de cadetten der Kon. Mil. Academie en leerlingen van den Hoofdcursus). (Breda, Broese en Comp.).

Het meer van Limboto op Celebes, door K. S. L. Met afb. (Buiten, 1925, bl. 622).[1]

Schetsen uit Indië, door H. Feriz. (Uit het Duitsch). II. Naar den Bromo. III. Boroboedoer. Met afb. (Opgang V, bl. 1173, 1248).

Met een Speda door Sumatra, door G. de van der Schueren (slot). (Opgang, V, bl. 1188, 1213).

Zinnebeelden en motto's van eenige West-Indische koloniën, door F. Oudschans Dentz. (Navorscher, 1925, bl. 250).

BOEKAANKONDIGING.

Als No. 40 in de reeks der werkjes van Elsevier's Algemeene Bibliotheek is door de Maatschappij uitgegeven: De West-Joden en hun letterkunde sinds 1860 door Sigfried van Praag. Schr. droeg zijn werk op aan de nagedachtenis van zijn vader. Zijn doel: het verzamelen van wat Joodsche schrijvers voor hun volk in 't bizonder overgelaten hebben, heeft schr. zeker bereikt. En om een beeld te geven op welke wijze hij zijn stof — voor Joden en niet-Joden — behandeld heeft, volgt hier de inhoud, voorafgegaan en gevolgd onderscheidenlijk door Voorwoord, Inleiding en Slotwoord met namenregister: Frankrijk, Duitschland, Engeland, Nederland. Voor literair aangelegden is dit werkje een waardevol bezit. De uitgave is in den bekenden verzorgden trant van Elsevier.

Dicteerboek-Fransch.

De Algemeene Steno Dactylografische Uitgaven Centrale (A. S. D. U. C.) zond der Redactie, ter aankondiging, toe een ex. van het Dicteerboek-Fransch door A. A. Schoevers, een werkje, dat door het toenemend gebruik van de stenografie in een behoefte voorziet en dat, zooals de samensteller zich voorstelt, ongetwijfeld er toe zal bijdragen om het Steno-onderwijs in Nederland en de Koloniën te verbeteren.

1) Deze en de volgende titels zijn ontleend aan Nijhoff's Index.

Suriname.

Verschenen is de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende de Surinaamsche begrooting voor 1926.

Wij lezen daarin o.m.:

„In verband met de omstandigheid, dat hij vóór zijn optreden als Minister van Koloniën slechts weinig gelegenheid heeft gehad om, anders dan in zeer algemeenen zin, zich een oordeel te vormen omtrent de vraagstukken, welke voor de bestuursvoering ten aanzien van de in Amerika gelegen Nederlandsche gebiedsdeelen van belang zijn, dient de ondergeteekende zich thans er van te onthouden om aangaande elk der in het Verslag ter sprake gekomen punten van regeeringsbeleid al dadelijk eene uitspraak in bepaalde richting te geven.

Gaarne geeft hij echter de verzekering, dat het zijn ernstig streven zal zijn, een weg te vinden, waarlangs Suriname tot grooter welvaart kan worden gebracht.

Evenals de leden, die in den aanhef van het Verslag aan het woord zijn, is de ondergeteekende getroffen door de tegenstelling, welke de huidige weinig bevredigende toestand van Suriname vormt met hetgeen ten deze zou mogen worden verwacht in een vruchtbaar tropengebied, dat, naar de eenstemmige uitspraak van tot oordeelen bevoegden, in menig opzicht groote ontwikkelingsmogelijkheden biedt.

Of en, zoo ja, in hoever de bestuursorganisatie te groot zou zijn opgezet, is een vraag, waarop de minister voor het oogenblik geen weloverwogen bescheid zou vermogen te geven. Zijn aanvankelijke indruk is,

dat, in verband met den stand der financiën van gewest, in dit opzicht in Suriname verdere vers ring noodig en mogelijk is, ook al houdt men reker met de omstandigheid, dat een dunne, verspreid nende bevolking als daar wordt aangetroffen, rel hoogere bestuurskosten vergt"......

......„De ondergeteekende heeft nog geen gelegen kunnen vinden om aandacht te wijden aan de p catiën van professor *Kielstra* en het artikel van heer *W. Arntz* in *De West-Indische Gids*, die in Voorloopig Verslag bespreking vonden.

Bij de hernieuwde overweging van de vraag, op ke wijze verbetering in den economischen toes zou zijn na te streven, zullen uiteraard ook het rap van de „Suriname-commissie" van 1911 en dat van „Suriname-Studie-Syndicaat" van 1919 wederom in schouwing worden genomen. Ongetwijfeld zullen evenzeer in den kring der overwegingen komen d dit verband in het Verslag aanbevolen maatregelen zake uitbreiding der immigratie, nopens onderzoe gen en proefnemingen op agrarisch gebied over komstig het in 1922 verschenen rapport van den dischen landbouwdeskundige, den heer *Tj. Pytter* betreffende bevordering van de oprichting van g landbouwondernemingen, alsmede omtrent aanm ging van den klein-landbouw"......

Over de *grenskwestie* lezen wij het volgende:

„De ondergeteekende heeft nog niet de gelegen gehad om zich een oordeel te vormen over de a legenheid, welke onder dit hoofd ter sprake is bracht. Hij moge voor het tegenwoordige volstaan te verwijzen naar de uitvoerige beschouwingen, w Minister *de Graaff* bij herhaling aan deze zaak gewijd. Uit die beschouwingen blijkt onder meer, er in de praktijk — een praktijk van vele jaren — de westelijke grens van Suriname geen onzeker bestaat, waaraan een einde zou dienen te worden maakt. Ook moge er aan worden herinnerd, da Minister van Buitenlandsche Zaken nog zeer on heeft verklaard van gevoelen te zijn, dat er geen leiding bestaat deze aangelegenheid tot eene int tionale quaestie te maken.

Zoolang hij de stukken ter zake nog niet heeft nen bestudeeren, moet de ondergeteekende bezwaa ken zich uit te moeten spreken nopens het overle van een gedeelte dier stukken aan de Kamer."

Het is jammer dat de Minister zich niet heeft paald tot de eerste zinsnede. Als Zijne Excellenti toe komt de „uitvoerige beschouwingen" van Mini *de Graaff* te lezen — wij hopen dat daartoe niet worden gewacht tot een volgende begrooting — da hij tot de overtuiging komen dat die beschouwi verward en troebel zijn en blijk geven dat die Min de zaak waar het om gaat niet heeft begrepen of heeft willen begrijpen. Dr. Koningsberger zal, h wij, niet nalaten tevens te lezen de glasheldere beto door de heeren IJzerman en Cramer in de Twee Eerste Kamer gehouden.

Wat de verklaring van Jhr. Mr. van Karnebeek treft willen wij hier volstaan met de opmerking tegenover diens gevoelen staat de meening der S Generaal, die reeds gedurende een kwart eeuw dringen op een regeling van deze kwestie met Enge Jhr. van Karnebeek is geen Mussolini. Zijn „gevoe zonder meer, behoeft niet beslissend te zijn. De St Generaal mogen eischen de gronden, waarop dit voelen berust, te vernemen.

Ten slotte meenen wij Dr. Koningsberger in o weging te mogen geven van de artikelen over grenskwestie in „*De West-Indische Gids*" kennis nemen. Hij vindt daar alles bijeen in handiger maat dan in de officieele stukken.

• • •

De berichten uit Suriname omtrent de weersgest heid zijn verontrustend. In „*De West*" van 16 Febr lazen wij dat Paramaribo dien dag heerlijk was o lucht door een flinke regenbui, die ook in versch de districten is gevallen. Het nummer van 19 Febr bericht: „De enkele korte buien in Paramaribo voor de watervoorziening van belang geweest. wateraanvoer per trein kon voorloopig worden staakt. Ook in de districten schijnt op de meeste sen eenige regen gevallen te zijn, doch nergens regenval voldoende geweest. De loostrenzen o plantages blijven droog. De regen, die gevallen dadelijk in den grond getrokken. Ook in de bin landen is het nog niets gedaan. De waterstand is even laag: bij Kwakoegras heden 45 c.M., bij K station 65 c.M. en bij Dam 18 c.M. In de binnenla heeft het de laatste twee weken in het geheel nie regend."

„*De West*" van 26 Febr. acht den toestand kritiek:

„Zware wolken — die in gewone tijden plasbuien houden beteekenen — trokken de laatste dagen over Paramaribo, zonder regen los te laten. Zoo nu en dan valt er een motregen voor enkele minuten, maar de droogte blijft overheerschen.

De berichten uit de districten luiden nu wel zeer ernstig. Stond de koffie tot dusver flauw, de laatste weken beginnen groote boomen af te sterven. De jonge aanplantingen waren al eerder bezweken. Onder de cacaoboomen neemt de sterfte toe. De suikerplantages ...nnen het verlies reeds in honderden tonnen suiker schatten.

De voorziening van drinkwater voor de arbeiders wordt een steeds moeilijker probleem. Verscheidene groote plantages moeten booten dagen ver uit sturen om drinkwater te halen.

In Nickerie is de nood hoog gestegen en in Coronie (waar zoutwater doorgelekt is in de zoetwater-savana) is de toestand zoo kritiek, dat het Gouvernement in allerijl een boortoestel daarheen heeft gezonden, om te trachten onder den grond water te vinden.

De droogte van 1912 was erg, maar de tegenwoordige overtreft haar."

Bij een brief van kleine landbouwers, die klagen over den benarden toestand waarin zij ten gevolge van de droogte verkeeren, teekent de redacteur van „*De West*" aan:

„De toestand is ongetwijfeld meer dan benard. Rechtstreeks hulp te verleenen is echter uiterst moeilijk. Zou het misschien mogelijk zijn indirect den landbouwers eenige verlichting te geven, door de commissarissen te machtigen in gevallen waarin zij dat noodig achten, voor een of meer jaren vrijstelling of uitstel van de betaling van huur te verleenen?"

* * *

Aan het slot van een artikel over „*de verlenging der arbitrage-conventie met Engeland*" schrijft „Het Vaderland" van 12 Maart, Avondblad A:

....„De nieuwe lezing heeft echter geen verandering gebracht en ook de praktijk is bij het oude gebleven; ten minste wat de arbitrageverdragen betreft, is hetzelfde stelsel — zoo men dit woord kan gebruiken — ook na 1922 blijven bestaan, waarvan het gevolg kan zijn, dat b.v. een voor onze belangen gewichtig compromis met Engeland over de zoozeer besproken grensregeling tusschen Suriname en Engelsch Guyana niet door de Kamers zal behoeven te worden goedgekeurd. Nu moge men nu niet bevreesd zijn, dat de tegenwoordige ter zake zoozeer kundige minister van Buitenlandsche Zaken van art. 2 der eventueele goedkeuringswet ...t gebruik zal maken, hetwelk in strijd zou zijn met ...s belang, de bevoegdheid blijft bestaan en niemand ...t of opvolgende ministers denzelfden ruimen blik ...len hebben, waar het de veiligheid en het belang ...n den staat betreft. Daarom kan men de bepaling ...n art. 2 blijven betreuren."

Wij wenschen hieraan toe te voegen, dat hetgeen ...r vorige Ministers van Buitenlandsche Zaken met betrekking tot de westelijke grens van Suriname misdaan is, tot voorzichtigheid maant.

* * *

Het „*Bureau voor Handelsinlichtingen*", *Oudebrug* te Amsterdam, heeft een nuttig werk gedaan door uitgifte van een geschrift „*Les Indes Occidentales Néerlandaises*", van de hand van den heer W. R. Cham..., directeur van het bureau. De heer Louis Deshay, professeur de langue française te Amsterdam, schrijft een avant-propos bij en Dr. C. F. Schoch — president van de West-Indische Kamer — een préface. Het geschrift bevat een schat van gegevens over Suriname en de kolonie Curaçao en geeft een drietal afbeeldingen. Hier en daar vonden wij een drukfout.

* * *

De „N. R. Ct." van 20 Maart, Ochtendblad C, bespreekt het juist verschenen nummer 10 van „De Amsterdamsche Gids" en daarin de afbraak van de „muur Oosmeyer" op het Muntplein door de studenten in 1877. Het geval staat ons levendig voor den geest, maar wij kunnen op het oogenblik de hand niet leggen op onze uitknipsels uit dien tijd. De aanvoerder der studenten was wijlen Anton Verschuur, student in de medicijnen te Amsterdam en Surinamer van geboorte. Het heldenfeit eindigde met een apotheose van Verschuur in de studenten-societeit. Tijdgenooten van Verschuur zullen zich den feestavond herinneren.

Curaçao.

Havenverbetering.

Wij kunnen er helaas niet aan denken het Voorloopig Verslag van den Kolonialen Raad op het in ons blad van 11 dezer meegedeelde ontwerp van den gouverneur in zijn geheel af te drukken. Het is een lijvig stuk, dat in omvang zeer afsteekt bij de sobere toelichting van het ontwerp. Wij bepalen ons tot enkele uittreksels.

Ten aanzien van de Handelskade verklaren de afdeelingen zich geneigd mee te werken aan het tot stand komen der voorgestelde verbreeding. Ook tegen de verlegging van de as van de Emmabrug worden alleen technische bezwaren geopperd. Aangedrongen wordt op slooping van het stukje fortmuur, waarin de Spaar- en Beleenbank haar kantoor heeft. De demping van de beide kanten aan den hals, die toegang tot het Waaigat geeft, heeft geenszins de instemming van al de leden; zij onttrekt ruimte aan het vaarwater, dat thans reeds te eng is. De verbreeding van de De Ruyterkade voor en bewesten het gelijknamige plein wordt door deze leden afgekeurd. Bij aanleg van de brug, als thans ontworpen, hebben de te bouwen loodsen aan den kant van de Van den Brandhofstraat weinig practische waarde, daar het vervoer van lading naar en van de loodsen slechts over het water zal kunnen geschieden. Een gewapend-betonbrug, die niet open kan, van de Van Radersstraat naar de De Ruyterkade maakt het onmogelijk in de toekomst op de terreinen op Schaarlo, aan het Waaigat gelegen, schepen te bouwen, zooals vroeger meermalen gebeurd is, aangezien die schepen, als zij niet onder de brug door kunnen, het Waaigat niet uitgesleept kunnen worden.

Een lid, de *Amigoe* verklapt dat het de heer Gorsira is, maakte bezwaar tegen het Waaigat-zeilvaarthavenplan, dat, volgens hem, niets nieuws bevat, en verre van bevredigend is, omdat het hoofddoel, ontlasting van de haven van de opeenhooping van zeilschepen en verkrijging van onder contrôle van het gouvernement staande kaden voor het aanleggen van schepen en lichters tot lossing en lading van goederen, niet wordt bereikt. De heer Gorsira verbindt hieraan een uitgewerkt voorstel, waarbij dit een en ander wel verkregen wordt. Hiervoor is noodig verplaatsing der brug nog verder in oostelijke richting en aankoop van verschillende terreinen. Ook dit voorstel heeft in de onderdeelen niet de instemming van de afdeelingen kunnen verwerven. Wèl de verplaatsing van de brug en de hoofdzaak van het voorstel-Gorsira.

Wat de onkosten betreft — vraagt de Raad op welke posten en tot welk bedrag ongeveer de gouverneur denkt te bezuinigen en van welke posten wegens normaal accres meer opbrengst te verwachten is, en hij voegt er fijntjes aan toe, dat hij ook wel zou willen weten „de gronden, waarop die opvatting eenige maanden na het tot stand komen van de begrooting en reeds bij den aanvang van het dienstjaar uitgesproken, berust."

Een en ander heeft den gouverneur aanleiding gegeven, in een brief aan den Raad te schrijven:

„Afgezien van den koop van den noodigen grond waarvoor de heer Boom *f* 40.000.—[1]) vraagt, zal de bouw zeker *f* 100.000.— meer gaan kosten, een bedrag, dat niet te vinden is uit de middelen, ook niet indien men op een normaal accres rekent.

Anders staat de zaak, wanneer van den Raad de medewerking tot het invoeren van een tijdelijke, bijzondere heffing zal kunnen worden verkregen.

Een dergelijk voorstel kon door mij niet aanstonds worden gedaan, daar de weinig tegemoetkomende houding van den Raad tegenover een voorstel mijnerzijds om een kleine verhooging van de invoerrechten te verkrijgen, mij weerhield opnieuw een poging tot versterking der middelen te doen.

Thans zij het mij vergund Uwen Raad mede te deelen, dat het Gouvernement slechts voor een korten tijd optie heeft tot koop van de benoodigde gronden van den heer Boom. Het is daarom van belang, dat ik door Uwen Raad zoo spoedig doenlijk wordt ingelicht of Hij zich kan vereenigen met den aankoop van voormelde gronden voor eene som van *f* 40.000.—, door den heer Boom na loven en bieden als de uiterste genoemd waarvoor hij bereid is den grond af te staan.

Nu mij is gebleken, dat in beginsel bij den Raad geen bezwaar bestaat tegen eene blijvende voorziening van de Handelskade, met uitbouw van de De Ruijterkade, enz., zij 't ook, dat duurder werk wordt uitgevoerd,

1) Later verminderd tot f 35.000.—.

mits het beter aan het gestelde doel beantwoordt, zou ik het op prijs stellen tevens van Uwen Raad te vernemen of ik op medewerking zijnerzijds kan rekenen tot invoering van een tijdelijke bijzondere heffing, waaruit de gelden gevonden zullen kunnen worden tot bekostiging van buitengewone kosten verbonden aan den bouw van de door den Raad voorgestelde brug over het Waaigat en aan den koop van de gronden van den heer Boom, ter verschaffing van een uitweg in het verlengde van die brug naar den Scharlooweg."

Een boekhandel op Curaçao.

Ofschoon wij, toen wij in ons blad van 17 Dec. l.l. schreven over *Wat Curaçao mist?* wel heel goed wisten, dat er plannen in overweging waren, om dat gemis op te heffen, hebben wij toen toch niet durven hopen, dat zoo spoedig het gebrek zou worden weggenomen.

Berichten, waaraan wij niet behoeven te twijfelen, zeggen het nu zoo stellig mogelijk: Curaçao krijgt zijn boekhandel over drie maanden. De firma „Algemeene Importboekhandel J. W. F. Sluyter" hoopt de zaak te openen in een pand, op het daartoe meest uitgelezen plekje in Willemstad. Het onderzoek ter plaatse, dat daartoe eenige maanden geleden zou zijn ingesteld, moet met goeden uitslag bekroond zijn. Het zou ook al te gek zijn, als Curaçao het langer zonder boekhandel had moeten stellen. Wat er nu is, verdient den naam van boekhandel niet.

De nieuwe zaak zal ook kantoorartikelen ten verkoop aanbieden. Zij zal er niet minder om zijn, ook al omdat Curaçao op dat gebied thans niets noemenswaard heeft.

Wij wenschen de nieuwe onderneming alle mogelijke succes. Komt zij flink voor den dag, in alle opzicht, dan zal zij allen tot zich trekken, als zij van haar monopolie geen misbruik maakt. En omgekeerd herhalen wij onze opwekking aan bestuur, colleges, ambtenaren, instellingen, ondernemingen, particulieren, enz., enz. om als één man (en als één vrouw) de zaak te steunen.

Het Curaçaosche Droogdok.

Van de meest bevoegde zijde ontvingen we de mededeeling, dat het *Droogdok* voor de *C. S. M.* gebouwd wordt door de *Rotterdamsche Droogdok Mij.* Het dok bestaat uit *vijf* afdeelingen, het is 320 voet lang, 76 voet breed en 30 voet diep; het heeft een hefvermogen van 3000 Eng. ton. Het zal geheel gemonteerd naar hier gesleept worden en waarschijnlijk in Augustus van dit jaar hier aankomen. *(A. d. C.)*

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Verleden week schreven wij, dat de fa. Nijhoff voor een volledige jaargang van *de Cur. Crt.* meer dan 100 gulden vraagt. Bedoeld is, dat dit de prijs is van een volledig stel jaargangen.

Uit den Verren Vreemde.

De voorbereiding der ontwapenings-conferentie en Indië.

De Volkenbond laat zich niet ontmoedigen door het mislukken van de poging om Duitschland nu reeds als lid te mogen opnemen. Deze loop van zaken opent nieuwe perspectieven, waarover allen, die invloed in den bond hebben, of die hopen wat meer invloed te krijgen, nader hebben na te denken alvorens te kunnen zeggen in welke richting zij hun schreden voortaan meenen te moeten zetten.

In dit verband komt 't ons ook wijs voor om de z.g. ontwapeningsconferentie niet af te voeren van de onderwerpen, die de Volkenbond op zijn program van actie heeft, maar kunnen wij 't niet wijs prijzen, de voorbereidende conferentie reeds in Mei te laten samenkomen.

Aanvankelijk was hiervoor 15 Februari genoemd. Men achtte den tijd voor de regeling en voor een rijpe overweging te kort. Nu is 17 Mei als datum gekozen. Voor de regeling behoeft deze overweging misschien niet meer te gelden, al heeft de uitnoodiging aan nog eenige Zuid-Amerikaansche staten gezonden om zich te laten vertegenwoordigen er toch rekening mede te houden, dat twee maanden niet veel is voor vertegenwoordigers, die zich in een kwestie moeten inwerken nadat de betrokken regeering nog eerst den tijd zal moeten hebben om op de ontvangen uitnoodiging een beslissing te nemen, waarna de heeren dan een verre reis hebben te maken. Voor de rijpe overweging is overigens voor alle landen, die zich ter voorbereiding der on[t]peningsconferentie te Genève zullen laten vert[egen]woordigen dit tijdperk van twee maanden onvold[oende] te achten, juist door de nieuwe toestanden, die zich [in] het zetten zijn na de pas doorleefde Volkenbo[nds]emoties.

't Is waar, het doel der bijeenkomst is slechts [het] bespreken van de wenschelijkheid van een confer[entie] om tot internationale wapenbeperking te komen [en] om c. q. ter voorbereiding van zoodanige confer[entie] het noodige te doen, maar de punten op de agenda [van] deze bijeenkomst gebracht (eerder reeds door ons weergegeven) vragen, wil men tot een vruchtbar[e be]handeling kunnen komen, toch een meer bezonken [oor]deel over de gevolgen van den nieuw geschapen [toe]stand dan men na twee maanden kan hebben. U[it] tot tijd en wijle dat de in September a.s. te houden [vol]gende Algemeene Volkenbondsvergadering meer he[lder]heid in de wereldverhoudingen zal hebben k[unnen] brengen, zou naar onze meening dus verstandiger gewees!

Aan deze opmerking hebben wij er nog een t[oe te] voegen, waarvoor het Koloniaal Weekblad zic[h] pleitbezorger mag maken. Volgens een dagbladb[ericht] zal Nederland worden vertegenwoordigd door Jhr J. Loudon, onze gezant te Parijs, met een genera[al en] een marine-officier als deskundigen. Men kan bij heer Loudon en bij den marine-officier eenige k[ennis] van koloniale aangelegenheden aannemen, maar voor de toekomst het gebied in Oost-Azië bij de logskansen zeker niet in mindere mate betrokk[en] dan dat in Europa, waar bij de vraagstukken b[etref]fende wapenbeperking aan Indië volle aandacht schenken, waar bij bijna alle internationale regel[ingen] de Volkenbond zich voor de koloniale kwesties als moeilijkheden van zeer bijzonderen aard geplaatst en waar eindelijk aan Indië en aan zijn weermacht den indruk mag worden gegeven, dat zij als een b[...] worden beschouwd, daar dringt de noodzakelij[k]heid zich op aan de Nederlandsche vertegenwoordiging een eerste rangs koloniaal-militair deskundige t[oe te] voegen.

De nieuwe Noordpoolexpeditie Amundsen-Ellsw[orth]

De dappere leiders van den vliegtocht naar de No[ord]pool, die in 't vorige jaar niet ver van de pool met twee vliegtuigen neerstreken en toen, na buitenge[wone] geestes- en krachtsinspanning en met achterlating [van] een machine weer vermochten terug te keeren, [zullen] in de tweede helft van Mei van dit jaar, een nie[uwen] tocht ondernemen. Zij zullen het ditmaal per be[stuur]baren luchtballon beproeven.

De reis gaat van Spitsbregen naar Point Barro[w] Alaska, via de Noordpool. De afstand kan in 2½ [...] worden afgelegd. Hoewel de tocht met groot ve[rtrou]wen op welslagen ondernomen wordt, worden voorraden meegenomen om er, sterk gerantsoen[eerd,] desnoods 6 maanden van te kunnen leven.

Het hoofddoel is het onbekende gedeelte va[n het] poolgebied te verkennen en vast te stellen in h[oeverre] daar land ligt.

Het luchtschip wordt geleend door de Italia[ansche] marine, 't is ongeveer 100 Meter lang, en wor[dt ge]dreven door 3 motoren. Behalve Roald Ammu[ndsen] (Noor) en Lincoln Ellsworth (Amerikaan) beh[ooren] tot de deelnemers: kolonel U. Nobile (It.), lu[it.] Ri[ise]r Larsen, luit. E. Horgen, luit. O. Omdal, ka[p.] Wisting, kap. F. Gottwaldt, G. Olinkin, F. Ram[m,] Malmgren, allen Noren, die als stuurman, machinis[t, op]nemer, waarnemer, radio-expert, metereoloog, [aard]rijkskundige of geschiedschrijver een bepaalde taak [heb]ben, terwijl overigens de ballon een aanvullende [be]manning krijgt.

De verwachting is dat ergens land ontdekt en [gevon]den zal worden. Wij vinden niet uitdrukkelijk ve[rmeld] welke vlag daar dan zal worden geheschen. Zooal[s be]kend, is de rivaliteit in dit opzicht zoo groot dat de eenigde Staten een eigen expeditie uitrusten om [zich] den voorrang te verzekeren. Mussolini, die in [ruime] mate hulp heeft verleend, terwijl het Ital. luchtschi[p en de] bouwer, kolonel Nobile, tot eersten stuurman he[eft,] ook gaarne rechten willen doen gelden; Ellswo[rth, de] Amerikaan, heeft de financiering van de onder[neming] mogelijk gemaakt; de Noorsche regeering had [bij de] vorige onderneming laten afkondigen dat door A[mund]sen te ontdekken land bij voorbaat al onder No[orsche] vlag werd gebracht. Dit alles is echter bekend, [de] zamenlijke ondernemers zullen 't over deze kwes[tie] wel vooraf eens zijn geworden, zij zullen aan het [ver]wachten succes niet de kans verbonden willen zi[en op] een twist en strijd om de te planten vlag.

De wereld heeft in 1925 een drietal weken in

ning geleefd omtrent het lot der Amundsen-Ellsn vliegtuig-expeditie; de wereld zal hierdoor de we onderneming te meer in groote emotie volgen. de afloop zijn overeenkomstig het vaste vertrouwat de dappere mannen zelf hebben op deze nieuwe ering door de moderne wetenschap van het tot nu nbereikbare.

Emigratie naar Canada.

hebben t. d. p. aandacht gevraagd voor de benissen van den heer H. M. Hennequin, die zich in land beijverde om landgenooten tot emigratie Canada aan te sporen. Nu de heer Chr. Smith, pre van 't Netherlands Colonization Bureau Saska Saskatchewan, het zich tot plicht acht in de Ned. p te komen tegen eenige der door den heer Henn gedane mededeelingen, meenen wij aan zijn ven hier ook 't een en ander te moeten ontleeWij herinneren er hierbij tevens aan, dat wij aan or den heer Hennequin verstrekte gegevens, den eten aansluiten om, alvorens iets te ondernemen, te gaan inwinnen op het Ned. Informatiebureau Landverhuizing, Bezuidenhout 97, den Haag. Dezen herhalen wij voor wie wenscht te weten, in hoem de nu van twee zijden uit Canada gekomen ingen waarde is te hechten.

heer Smith dan schrijft o.m.:

heer H. M. Hennequin schijnt zich in Holland even te hebben als de secretaris van de HollandKolonie hier — laat mij u zeggen dat zulk een e hier geheel onbekend is. Hij is secretaris van de nd Colonization Board for Saskatchewan", een satie, welke geheel en al dependent is aan de an Pacific Spoorweg-Mij. Aanvankelijk was deze door mij georganiseerd, doch daar de Heeren Kenst en Hennequin liever de belangen van de R. dan die der Hollandsche emigranten schenen en behartigen, nam ik ontslag uit het bestuur en ceerde ik het Nederlandsch Kolonisatie Kantoor rlands Colonization Bureau).

iste voorstellingen zijn ook gemaakt ten opzichte maatschappelijke positie, welke sommigen zijner stuursleden hier bekleeden.

hun organisatie onder strikt toezicht staat van nadeesche gouvernement, is geheel bezijden de d, daar het Canadeesche gouvernement geen uitoefent op de kolonisatie-organisaties.

verre de consul-generaal te Montreal, de heer ester, strikt toezicht uitoefent over des heeren anisatie, is mij niet bekend, doch het staat zeer ijfelen. Indien door den Ned. consulairen dienst invloed zou worden uitgeoefend, dan zou zulks n uit Montreal, doch uit Winnipeg worden gewelke laatste plaats 48 uur reizen dichter bij is. eden, waarom de Holland Colonization Board for chewan indertijd werd opgericht, was niet, wijl de nabij zijnde consul meer dan 400 mijlen van hier erd was, doch uitsluitend en alleen, omdat vele angekomenen over de behandeling der spoorwegatie-systemen te klagen hadden en ook dat velen komen zijn, die ofschoon hun werk was beloofd, t gekregen hebben en zoodoende, in een vreemd angekomen, de taal vrijwel niet machtig, hulpeeren.

alleen, dat al de kosten van de organisatie van C. Board door de C. P. R. betaald worden, doch n of meer bestuursleden komen op de betaalr salarissen voor. Betaalde de C. P. R. ook niet naar Holland voor den heer Hennequin en wordt alleen gedaan voor het welzijn der emigranten? Nederlandsch Kolonisatie Kantoor te Saskatoon alleen en uitsluitend uit in Holland geboren ers, die door vrijwillige bijdragen in de kosten kantoor voorzien. Het heeft aan geen enkele tonderneming eenige financieele verplichting".

Ingezonden.

Aan de Redactie van het Koloniaal Weekblad te 's-Gravenhage.

Zeer geachte Redactie,

n nummers van Uw blad van 18 Febr. v.v. wore uittreksels uit de Chineesche pers artikelen nomen uit het blad „Perniagaän", waarin bengen gegeven worden, die het werk raken, dat Zendings Vereeniging doet op Java. Ik begrijp U over dergelijke uittreksels niet steeds een enwisseling in Uw blad kunt toestaan, maar ditmaal, zeker tegen Uw bedoeling, verkeerde eelingen hebt helpen verspreiden, zult U mij niet een kleine plaatsruimte weigeren, om een enkel ding -- want ik zal op slechts twee zaken ingaan — recht te zetten.

Ten eerste maakt de schrijver in „Perniagaän" er aanmerking op, dat er zou worden gezegd, dat de Chineesche godsdienst minderwaardig is aan die der Christenen en dat de belijders der eerste door die der laatste als ongeloovigen of kafirs worden beschouwd.

Ik wil daarlaten wat individueele Christenen, of Europeanen, in dat opzicht wel eens misdrijven, maar ik moet beslist afwijzen de voorstelling van zaken alsof de Zending daaraan schuld zou hebben. Het is algemeen bekend, dat zij den niet-Christen ook godsdienstig volkomen in zijn waarde laat. Trouwens, zoo haar beginsel haar dat niet reeds voorschreef, zou de simpele overweging dit reeds doen, dat het zeer onverstandig zou zijn op deze wijze de belijders van andere godsdiensten tegen zich in het harnas te jagen.

De tweede klacht van den schrijver gaat over het hooge schoolgeld der Holl.-Chin. school te Bandoeng, een school, die mede met den steun van Chineesche ingezetenen werd opgericht.

Deze is ook tot normaler proportie terug te brengen. De bedoelde school werd, ik meen in 1915, door de N. Z. V. opgericht met bouwsubsidie van het Gouvernement. Het verder benoodigde werd door giften van Chineesche ingezetenen bijeengebracht. Bij dit laatste werkte het paedagogisch volkomen juiste motief, dat, als Chineesche ouders hun kinderen Hollandsch willen laten leeren, zij daarvoor iets over moeten hebben. In den eersten tijd waren onvermogenden inderdaad van het betalen van schoolgeld vrijgesteld, maar de school staat onder Gouvernementsbepalingen en het is sinds een paar jaar verboden leerlingen kosteloos op te nemen. Een poging een fonds te vormen voor onvermogende leerlingen is mislukt.

De schrijver uit de weinig fraaie onderstelling, dat de Zending met deze school het behalen van winst zou beoogen. Voor nemzelf en ook voor Uwe lezers zal de onmogelijkheid daarvan onmiddellijk duidelijk zijn, wanneer zij bedenken, dat inkomsten en uitgaven der school door het Gouvernement worden gecontroleerd en dat elk eventueel batig saldo in 's lands kas moet worden teruggestort. Het is helaas een feit, dat de schoolgelden zijn verhoogd, maar dat was noodzakelijk, doordat de school met verlies werkte.

Met opneming dezer rectificatie, waarover ik den Directeur onzer Zendingskweekschool te Bandoeng, die momenteel met verlof hier te lande is, gehoord heb, zult U mij zeer verplichten.

U bij voorbaat dankend en met de meeste hoogachting gaarne Uw dnstw.

Dr. K. J. BROUWER,
Oegstgeest, 10 Maart 1926. *Zendingsdirector.*

Onderschrift der Redactie.

Bij de vertaling van de artikelenreeks: „Een en ander over den Christelijken godsdienst in Ned.-Indië" uit het Mal.-Chin. blad „Perniagaän", heeft onze medewerker zich — als altijd — op een neutraal standpunt gesteld en zich dus eenvoudig bepaald tot het weergeven van den tekst. Nu Dr. Brouwer echter aantoont, dat door deze artikelen het werk der Ned. Zendingsvereeniging onbillijk en onrechtvaardig beoordeeld wordt, voldoen wij gaarne aan zijn verzoek om bovenstaande rectificatie op te nemen.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

Maandag 15 Maart j.l. hield de Heer J. J. Neurdenburg, gewezen superintendent van de Ned.-Ind. Landbouw Mij., voor de afdeeling Amersfoort onzer Vereeniging eene interessante voordracht met lichtbeelden over de suikerfabrikatie en het leven van den geemployeerde bij de suikerindustrie.

Met een kort woord leidde de Voorzitter der afdeeling, de Heer E. Roodhuyzen, den spreker van dien avond in en memoreerde, dat eenigen tijd geleden de Heer J. C. E. van Deventer eene lezing had gehouden over de suikercultuur, zoodat de voordracht, thans te houden, als het ware als een vervolg daarop kan worden beschouwd.

De spreker liet de aanwezigen onder zijn belangstelling-wekkende voordracht den loop van het suikerriet door de molens van de fabriek zien, vertelde ons het een en ander over de zuivering der sappen en over de chemische bewerking die deze hebben te onder-

gaan, voordat zij in de vacuumpannen worden ingedikt, om vervolgens den toehoorders een denkbeeld te geven hoe deze ingedikte specie in de centrifuges tot witsuiker wordt vervaardigd.

Hij liet ons daarop zien aan welke gevaren de suikerindustrie is blootgesteld door hevige natuurkrachten, vooral door bandjirs, ontstaan door plotseling opkomende zware regens in het gebergte en maakte grooten indruk door de mededeeling hoe de energie van al die Europeesche en Inlandsche werkers in de suikerindustrie de door dergelijke calamiteiten toegebrachte schade binnen korten tijd weer wist te herstellen.

Na de pauze werd het een en ander verteld en met lichtbeelden toegelicht uit het leven van den geëmployeerde bij de suikerindustrie en werd er vooral de aandacht op gevestigd hoe de Europeesche vrouw een weldoend wezen is geworden voor de samenleving op de kleine Europeesche kolonie, die een suikerfabriek in de binnenlanden van Java is geworden. Hoe zij — terwijl hare echtgenooten een inspannenden arbeid in en buiten de fabriek verrichten, waarbij van een achturigen werkdag geen sprake is — de huiselijke gezelligheid bevordert, de kinderen de eerste beginselen van onderwijs bijbrengt, de bloemen in den tuin en het pluimvee verzorgt. Ten slotte liet de inleider ons zien eenige mooie plaatjes van Javaansche berglandschappen, waar de geëmployeerden, na harden arbeid in de warme laaglanden, gedurende hunne vacantiedagen geest en lichaam kunnen opfrisschen in de koele bergnatuur.

De Voorzitter bedankte den Heer Neurdenburg met eenige goedgekozen woorden voor zijn interessante en herhaaldelijk door applaus onderbroken voordracht.

Groote belangstelling werd er betoond voor de Serimpi-dansen, uitgevoerd vóór en na de pauze door Siti Sundari (Mej. G. Weber uit Bussum), die, begeleid door eenige Javaansche slag-muziek-instrumenten, ons eerst een pijl- en boogdans en vervolgens een religieusen dans te genieten gaf.

Onder ademlooze stilte kwam het danseresje statig op de tonen van een soort van bedoeg als een onaandoenlijk godenstatuet aanschrijden en brengt onder onbegrijpelijke rust neerzittend haar devoot sembahgebaar.

Dan plotseling klinken de heldere en melodieuse geluiden van het slag-instrument, de bonang, en het wezentje verheft zich onbewogen gebarend.

De sluiers wuiven golvend dan links dan rechts, volgend de loome, doch uiterst gracieuse arm- en korte polsbewegingen. En dan die prachtige gebaren met die zoo fragile handjes, die zich nerveus trillend weten te vervormen tot vreemdsoortige figuren, gelijk bloemen op door een zachten wind bewogen stelen, die afweerbewegingen tegen het dreigend gevaar in den strijd tegen de hemelnimf, die nauwelijks zichtbare glijding der rhytmisch bewegende smalle voetjes...

Het was gestyleerde kunst, voor velen een openbaring, voor allen een groot genot, voor welk genot een warm en dankbaar applaus uit de zaal weerklonk. Een tuil voorjaarskinderen beloonde de kunstenaresse voor de haast niet eindigende indrukken van schoonheid, die de wegblijvers — helaas velen — tot hun nadeel hebben gemist.

E. H. BERGSMA,
Secretaris.

Afdeeling Apeldoorn.

Op *Dinsdagavond 30 Maart*, 8 uur precies, FILMVOORSTELLING in het *Minerva-Theater*.
1. Met de Patria van Rotterdam naar Tandjong Priok.
2. Het leven in de dessa.
3. Vulkanen.
4. Vogelnestjes zoeken (en een schitterende toegift).

Leden en begunstigers + 2 introducées à f 0.30, alle anderen f 0.60 (pl. bel. inbegrepen).

Plaatsbespreken aanbevolen.

Voor het Bestuur,
De Secretaris,
J. C. BAARS, Lammerweg 3.

Afdeeling Amsterdam.

De demonstratie van de Sumatra-film is, zooals de leden van onze Afdeeling wel bemerkt zullen hebben, niet doorgegaan.

Op de door ons verzonden berichtkaarten hebben wij 15 (zegge vijftien) aanvragen gekregen voor een totaal van 60 plaatsen.

Toch laten wij den moed niet zakken, gaan door te trachten iets goeds voor onze leden tot stand te brengen. Zoo zijn wij in overleg getreden met de Directie van het bekende Central-Theater in de Amstelstraat.

Zij is bereid op een der Zaterdagmiddagen in ... in haar theater een Indische kunst-matinée te geven bestaande uit dansen door R. M. Jodjana en een wayangvoorstelling door R. S. Hardjodiringgo.

Leden van onze Vereeniging kunnen tegen den prijs van f 1.— en van f 2.— (Loge en Beignoires) deze kunstmatinée met hun introducé's bijwonen.

Waar deze middag alleen bij voldoende deelname kan doorgaan, hoopt ondergeteekende tijdig een groot aantal aanvragen voor plaatsen te mogen ontvangen.

L. D. PETIT,
Saxenburgstraat ...
Telefoon 22490.

Afdeeling 's-Gravenhage.

Mededeeling, dat op 31 Maart e.k., des namiddags 2½ u., door de afdeeling den Haag dezer Vereeniging en de Directie van het Trianon-theater, Prinsestraat, een filmvoorstelling zal gegeven worden:

Dwars door Sumatra.

Met het oog op het beperkt aantal plaatsen dat beschikbaar is, zal, *zoolang de voorraad strekt*, aan elk lid twee toegangskaarten worden uitgereikt, verkrijgbaar aan het Secretariaat der Vereeniging, Heulstraat 17, en aan dat der afdeeling, Jacob Hopstraat 12, ...

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

De nieuwe ledenlijst der Vereeniging „Oost en West" (een boekje van ruim 100 blz. druks) is verkrijgbaar aan het Secretariaat, Heulstraat 17, Den Haag, à f 3.— franco per post.

H.H. Secretarissen der afdeelingen Arnhem, Den Haag, Leiden, Rotterdam en Utrecht worden verzocht om bij eventueele uitvoeringen een uitnoodigingskaart te zenden aan de ter plaatse gevestigde afdeelingen der Vereeniging Suriname, welke als zoodanig leden zijn van Oost en West. Voor de namen en adressen dier leden raadplege men de lijst in het K. W. van ... Januari 1926, No. 3.

Van de Redactie.

In het *Kol. Weekbl.* van 24 Dec. 1925 schreef „Colonisticos" een artikel, o.m. in verband met het bekende procédé-Van der Jagt (cocosvezelvraagstuk). De *Mercuur* van 6 Febr. d.a.v. vestigde de aandacht op dit artikel en noemde het „tendentieus", eene kwalificatie, waarmede „Colonisticos" zich, zonder nadere verklaring van de beteekenis, niet kon vereenigen.

Het door hem in verband daarmede de Ind. Mercuur aangeboden zeer uitvoerig stuk, werd door de redactie niet geplaatst, waarna de schr. zich tot ons wendde met verzoek het in het K. W. op te nemen.

Hoewel wij ons met inhoud en strekking van dit stuk weer volkomen vereenigen, kunnen wij tot onze spijt aan het verlangen van „Colonisticos" niet voldoen in verband met de in ons blad beschikbare plaatsruimte.

Intusschen houden wij het artikel eenigen tijd onder onze berusting, teneinde belangstellenden gelegenheid te geven van den inhoud kennis te nemen.

Van het Informatie-Bureau.

INDISCHE VERLOFGANGERS.

J. A. C. Ch. W. Mooyen, machinist 1e klasse bij 's Lands baggerbedrijf te Semarang, Archimedesstraat 6.., Den Haag.

H. W. van Gelder, hoofd van het Centraal Reglementair Bureau bij de Staatsspoor- en Tramwegen, 2e A...meulenlaan 3 te Bussum.

Mej. M. C. Soumokil, 1e klerke bij de Staatsspoor- en Tramwegen, p/a. Wed. J. C. Toorop, Gendri...

J. E. H. Bolland, onderwijzer 1e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Dr. Joh. M...straat 44 te Zandvoort; m. i. v. 1 April 1926 Duin en Dal, Hoogeweg, Zandvoort.

G. Gerlach, assistent-resident ter beschikking van den Gouverneur van Sumatra's Westkust, Groot Hertoginnelaan 105 te 's-Gravenhage.

P. Brouwer, onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Obrechtstraat 179, Den Haag.

A. B. Masthoff, controleur bij den Pandhuisdienst te Poerbolinggo, Columbusstraat 112, 's-Gravenhage.

J. W. Best, medisch leeraar bij de Nederlandsch-Indische artsenschool te Soerabaja, p/a. Mr. J. Duparc, Laan van Meerdervoort 264, 's-Gravenhage.

I. Th. van Rosse, hoofdingenieur, directeur der haven van Soerabaja, p/a. Mevr. E. Eilbracht, Prins Mauritslaan 108 te 's-Gravenhage.

Opperdoes, opziener van Scheepsbouw bij het Marine Etablissement te Soerabaja, Commelinstr. 13 II, Amsterdam.

L. Overbeek, vendumeester 1ste klasse bij het vendukantoor te Soerabaja, Pension Garnier, Boulevard Gambetta 42, Nice; na 7 April 1926: p/a. familie Müller, Regentesselaan 138 te 's-Gravenhage.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR:

Nederl.-Indië:

A. F. de Groot, ingenieur 3e klasse bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W., Hazekamp 2, Zutphen.

C. Bongers, leeraar bij het Openbaar Middelbaar Onderwijs, Kepplerstraat 258, 's-Gravenhage.

Q. J. van Leeuwen, onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Valkenburgscheweg 13 te Katwijk a/d. Rijn.

Kloth, Vliegtuigmaker 2e klasse bij de Luchtvaartafdeeling van het leger, Nieuwstraat G 221 I, Middelburg.

MET PENSIOEN.

H. G. Harloff, voorzitter Algemeene Rekenkamer, Statenlaan 76 te 's-Gravenhage.

C. Schadee, assistent-resident, p/a. Nederlandsche Handel Maatschappij, 's-Gravenhage.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1⁰. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;
b. leeraar (leerares) M. O. Nederlandsch (doctoren of doctorandi Ned. letteren genieten de voorkeur);
c. leeraar (leerares) M. O. Fransche taal (volledig bevoegd);
d. leeraar (leerares) M. O. Duitsche taal (volledig bevoegd);
e. leeraar (leerares) M. O. Engelsche taal (volledig bevoegd);
f. Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);
g. vrouwelijke Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 jaren);
h. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2⁰. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

a. 2 hoofdonderwijzers;
b. 2 hoofdonderwijzeressen;

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A B (voor de betrekkingen, genoemd onder 1⁰.) en tot de 10e afdeeling (voor de betrekkingen onder 2⁰.).

Mutatiestaat van 17 tot 24 Maart.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
E. de Crane, Rotterdam, Henegouwerlaan 8a f 5 G. C. B. E. Suringar, Rotterdam, G. W. Burgerplein 16. f 5 C. Hoogewerff, Rotterdam, Vredehofweg 34. f 5	Voorzitter Afd. Rotterdam.
Jongbloed, Student, te Joure (Fr.). f 2.50	Secretaris Afd. Leiden.
Prins, Ind. Jur. Cand., Leiden, Oegstgeesterlaan 49. f 2.50	den heer D. M. Hollestelle te Leiden.
Verburg, Utrecht, Jan van Scorelstraat 76. f 5	Secretaris Afd. Utrecht.
Swaluë, Ambtenaar bij de Rijkswaterstaat, Zwolle, Julianastraat 43. f 5	Secretaris Dagelijksch Bestuur.
C. van der Velde, Referendaris Dep. B. O. W., Den Haag, Loosduinsche Kade 398. f 5 Francis, Den Haag, Populierstraat 97. f 5	Secretaris-Penningmeester Afd. Den Haag.
Sayers, Den Haag, Raamweg 13. f 5	den heer R. Francis, Den Haag.
Melchior, Leeraar R. H. B. S., Amersfoort, Pieter Bothlaan 48. f 5 van Riemsdijk, Directeur Filiaal Amsterdamsche Bank, Amersfoort, Utrechtsche Weg 134. f 5 H. van den Berg, Inspecteur Raad van Arbeid, Amersfoort, Johan v. Oldenbarneveltlaan 10. f 5 Schluter, Administrateur s.f. „Balapoelang", Halte Balapoelang S. C. S., Tegal. f 5	Afdeelingsbestuur van Amersfoort.
Lilipalij, Regent van Ihamahoe, Postkantoor te Saparoea (Gouv. Amboina). f 5	den heer J. L. Manusama te Saparoea.

Afschrijven:

J. P. Trap, Leiden, Papengracht 30.

Adresveranderingen:

...ogen-Vereeniging, van: Oegstgeest, Emmalaan 53, naar: Leiden, Hooigracht 3.

Martens, 1e Werktuigkundige bij de Gouv. Marine, Amsterdam, van: Wolvenstraat 24 naar: 3de Helmersstraat 34 I.

J. Vorderman, Gep. O.-I. Ambtenaar, Den Haag, van: Slicherstraat 27 naar: Zuidwal 93.

Beijer, Den Haag, van: Hotel Pomona naar: Laan van Meerdervoort 341.

Monod de Froideville, Controleur B.B., Den Haag, van Archimedesstraat 62 naar: Wattstraat 10.

...nk, thans Den Haag, Stadhouderslaan 107.

A. van Waardenburg, thans Den Haag, Frankenstraat 12.

C. Wolterbeek, Ingenieur bij de Rijkswaterstaat, thans Zutphen, Deventerweg 121.

Gerlach, Ass.-Resident, van: Padang naar: Den Haag, Groot Hertoginnelaan 105. f 5.

J. A. J. Vermaat, thans Ambtenaar ter beschikking van den Directeur van Gouv. Bedrijven te Bandoeng.

G. Boswinkel, wd. Directeur van de Instelling ter bevordering van de kennis van Inlandsche talen, van: Blitar naar: Weltevreden, Salemba 28.

Mr. W. van Loon, Voorzitter Landraad, van: Soerakarta naar: Tegal.

H. C. M. Dorren, Commissaris van Politie 1ste klasse, van: Soerabaja naar: Banjoemas.

J. M. Feuerstein, wd. Hoofdcommissaris van Politie, thans te Weltevreden, Dep. B. B.

Mr. N. Makkes, Adm. Ambt. B. B., geplaatst in Sumatra's Oostkust.

Mr. N. de Man, Adm. Ambt. B. B., geplaatst in de res. Banjoemas.

De overplaatsing van W. A. G. Perks, Controleur B. B., van: Medan naar: de Lampongsche Districten is ingetrokken.

Vereeniging „OOST en WEST"

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- en West of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlicht zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „T biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederlan toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aan te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerl 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. In bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetr willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenh verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede d
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. **Onze Oost. II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ,
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw her
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw her
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De Inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

...T BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER ...ORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

De nieuwe Gouverneur-Generaal.

...ijk elders in dit blad wordt gemeld, is Jhr. Mr. ...D. de Graeff, Nederlandsch gezant te Washing... door H. M. de Koningin aangewezen als op...r van Gouverneur-Generaal Mr. D. Fock.

...r. de Graeff, geboren te 's-Gravenhage den 7en ...ustus 1872, studeerde te Leiden en vertrok in ... naar Ned.-Indië, ...

...er Algemeene Secretarie te Buitenzorg en ...e verschillende rangen doorliep. 30 Dec. 1914 ...ij lid, en 2 Jan. 1917 vice-president van den ...n Indië.

...a, in Dec. 1919, benoemd tot Hr. Ms. ge... Tokio, verwisselde Jhr. de Graeff dien post ... met den reeds genoemden te Washington, ... hij zal blijven waarnemen tot midden... dan nog eenige maanden in Nederland te ...en vóór de aanvaarding der Landvoogdij.

...een ruim twintigjarige Indische loopbaan is ...Graeff toegerust met een groote kennis van ...e toestanden, terwijl de op diplomatiek ge...worven kundigheden in de landen die — ... Ned.-Indië — nauw betrokken zijn bij de ...nde vraagstukken in den Pacific, hem zeer ... zullen komen bij de vervulling van zijn ge...ambt.

...de benoeming van den nieuwen landvoogd ...door de dagbladpers reeds volle instemming ...d, waarbij wij ons volgaarne aansluiten.

...en zijn algemeen erkende bekwaamheden en ...ervaringen strekken tot heil van Indië en zijn ...erg!

IN MEMORIAM Mr. WILLEM SONNEVELD

VOORZITTER DER VEREENIGING „OOST EN WEST".

Aan de Vereeniging Oost en West is haren Voorzitter door den dood ontvallen. Een ziekte voor welker bestrijding een operatieve behandeling noodig geoordeeld werd, nam hem op Woensdag 24 Maart 1926 uit dit leven.

Zondag den 21en heeft hij zijn 63en geboortedag kunnen herdenken...!

Zaterdag, den 27en d.a.v. is zijn stoffelijk overschot tot asch vergaan.

Sonneveld's eervolle loopbaan is bekend. In 1891 als rechterlijk ambtenaar naar Indië uitgezonden, diende hij daar de magistratuur op Java en Sumatra gedurende een tijdvak van bijna 30 jaren, onderbroken door enkele verlofjaren, en besloot hij die loopbaan, na Directeur van Justitie geweest te zijn, met het lidmaatschap in den Raad van Indië, het hooge ambt waartoe hij op grond van zijn goeden naam en antecedenten als vanzelf was aangewezen.

In 1920 als gepensionneerde in Nederland teruggekeerd, zette hij zijn werkzaam leven voort, zij het in andere richting. S. was er den man niet naar, stil te gaan zitten, daarvoor had hij te veel gemeenschapszin; het streed tegen zijn opvatting van het leven en tegen zijn zelfkennis, welke, bij alle bescheidenheid hem eigen — een mooi woord van Thorbecke ook op S. toepasselijk, dat de meest bescheidene de meest bekwame pleegt te zijn — hem ingaf dat hij nog veel voor anderen zou kunnen doen. Hij wijdde zich aan de Vrijmetselarij, die zoozeer zijn liefde had en aan welker hoofd hij, vrij spoedig na zijn terugkeer uit Indië, als Grootmeester kwam te staan; hij nam een Hoofdbestuurszetel in in de Vereeniging van Volkenbond en Vrede; hij aanvaardde, midden 1920, de benoeming tot Voorzitter onzer Vereeniging, alle welke functiën hij tot kort voor zijn overlijden heeft bekleed.

De arbeid aan deze drie organisaties, welker geestelijke pijlers, in groote lijnen, zooveel overeenkomst toonen, kenschetsen den humanist die S. was.

In deze woorden, gewijd aan zijn nagedachtenis, komt de nadruk het eerst en het meest te vallen op zijn werkzaamheid ten dienste van de Vereeniging Oost en West; het Hoofdbestuur acht zich zulks aan de leden der Vereeniging verschuldigd. En wanneer dan al dadelijk in een enkelen raken omtrek — zoo aanstonds nog wat uitgewerkt — het beeld van onzen thans ontslapen, diep betreurden Voorzitter, den leden en alle degenen die der Vereeniging na zijn, mag worden voorgehouden, dan geschiedt dit op de meest afdoende wijze door aanhaling der getuigenis van hem die, in het Bestuur, hierarchisch, op den Voorzitter volgt, van den Onder-Voorzitter, den heer R. Zuyderhoff, die, ter plechtige uitvaart op Westerveld, naar waarheid de verklaring kon afleggen dat Mr. S. de Vereeniging Oost en West in voor haar zeer moeilijke jaren had geholpen en geleid.

Dat heeft hij gedaan, inderdaad. Het H. B. rekent het zich dan ook tot een onschatbaar voorrecht, dat Mr. S. 5½ jaar ruim, aan het hoofd de[r] Vereeniging heeft gestaan, haar heeft gedragen. Het leenen van zijn persoonlijkheid reeds beteekende voor haar een geschenk van hooge waarde en zijn voorzitterschap deed haar in aanzien stijgen. Hierin liggen — voor een groot deel — zijn verdiensten, ze gaan uit boven de daadwerkelijke bevordering van de bizondere belangen, bezien uit een organisatorisch en propagandistisch oogpunt. Wat dat betreft voelde hij zichzelven we[l] eens onbevredigd en meende hij wel meer te kunnen en te moeten doen. Intusschen, het moge zo[o] de opvatting geweest zijn van den hoogstaande[n] man, die met zichzelven niet spoedig tevreden is, een dergelijke opwelling doet niet af aan de be[-]teekenis van zijn voorzitterschap. Want, de gro[o]te lijnen langs welke de Vereeniging zich te be[-]wegen heeft, hield tij terdege in het oog en [bij] alle minzaamheid en welwillendheid in den per[-]soonlijken omgang, bij alle soepelheid in de be[-]handeling van zaken stond hij pal, onwrikbaar daar waar hij meende — en zijn meening was al[-]tijd goed gefundeerd — dat de kern van Oost en West gevaar liep te worden aangerand. Nauw[-]gezet wikkend en wegend, maar dan, na genomen besluit zonder aarzeling en recht op het doel af[-]gaande, greep hij in waar de belangen van de Vereeniging zulks noodzakelijk maakten. In d[at] opzicht kunnen zijn verdiensten niet licht word[en] overschat.

Was S. dus een uitnemend Voorzitter, bij wie[n] de belangen der Vereeniging veilig waren, even[-]zeer was hij een voortreffelijk leider van verga[-]deringen. Zijn bekend, welsprekend woord wa[s] menig keer doortrokken van den zuurdeesem eener bezieling, welke op de vergadering in[-]werkte; ook daardoor hielp hij de Vereeniging vooruit en is zij hem dank verschuldigd. Daarb[ij] steeds opgewekt, al bestond daarvoor ook meni[g] keer geen aanleiding — hij wist zijn leed [te] dragen.

Met deze korte schets van den ontslapene a[ls] hoofd der Vereeniging moet worden volstaan; volledigheidshalve moge aan het vorenstaand[e] worden toegevoegd, dat hij steeds op de mee[st] waardige wijze de Vereeniging naar buiten ve[r]tegenwoordigde.

De zegswijze „de mortuis nil nisi bene" zij t[en] opzichte van dit „In Memoriam" in hare juist[e] beteekenis begrepen. Veel goeds van den hee[n]gegane is — en kon — in deze regelen gezeg[d] worden als Voorzitter, als leider van vergaderin[-]gen, als vertegenwoordiger ook buiten de Ve[r]eeniging. Bij den dood, als alle strijd is uitgestre[-]den, pleegt het minder goede, dat iedereen aa[n]kleeft, naar den achtergrond te worden gedron[-]gen, ook ten aanzien van S. Daarin althans too[nt] de mensch zijn hooge roeping. Met Mr. S. gin[g] heen een man van beschaving, uiterlijk, maa[r] vooral innerlijk, een rechtschapen man van ui[t]nemend verstand en van groot intellect, d.w.[z.] van in- en doorzicht, maar ook een man m[et] een warm gemoed, die zoo gaarne het goede wi[l]de. Zijne tekortkomingen deden deze eigenscha[p]pen temeer uitkomen.

Pijnlijk wordt zijn verscheiden gevoeld in z[ijn] gezin, in de maatschappij en hare instellinge[n] en niet het minst door

HET HOOFDBESTUUR VAN D[E]
VER. OOST EN WEST.

n Indisch Huis te 's-Gravenhage [1].

Die Botschaft hör' ich wohl, allein nur fehlt der Glaube.

het Koloniaal Weekblad van 8 October 1925 heer Lusink, oud-agent der N. H. M. te Medan, nen met het plan voor een Indisch Huis, neer llen in Den Haag. Hij noemde het „een centrum het Indische leven op wetenschappelijk, econo- h en sociaal gebied in de residentie" en dacht dit centrum als een gebouw met ruimten voor eitszaal, tevens geschikt voor bioscoop-voor- ngen en voordrachten, vergaderzaal, tentoon- ngszaal, bibliotheek, leeszaal, kantoren van che vereenigingen en maatschappijen. Het beeld vond instemming bij het hoofdbestuur vereeniging „Oost en West", hetwelk samen de besturen van andere corporaties een voor- ge commissie benoemde, bestaande uit de hee- . van Peski, lid van het dagelijksch bestuur Oost en West, voorzitter; M. J. Lusink; K. G. Tubergen, oud-hoofdingenieur B.O.W. in N.-I.; . A. van der Brugh, secretaris-penningmeester Oost en West; Ed. Cuypers, architect en H. J. illard, architect, secretaris.

ze commissie is, naar in de dagbladen was te voortvarend aan het werk gegaan; om de itatie van een Indisch Huis mogelijk te maken chte zij samenwerking met instellingen die, el niet Indisch, toch eveneens behoefte hebben lokaliteiten voor uitvoeringen en tentoonstel- n, zooals het Conservatorium, de Academie beeldende kunsten, het Schoolmuseum en re, en zij is met de besturen dezer instellingen in aanraking gekomen, zoomede met het lijk bestuur. De bedoeling is te trachten het of de gebouwen te zetten op het ledige erf Mauritskade, waar vroeger de kazerne stond; missie vindt dit het centrum van Den Haag, kelijk bereikbaar voor Hagenaars en buiten- rden.

besprekingen hebben, zooals begrijpelijk is, voorloopig karakter gehad, maar zooveel is dat het denkbeeld van alle zijden instemming De architect Cuypers stelt zich het Indische voor als een samenstel van gebouwen, met een zaal voor uitvoeringen en tentoonstellingen rn; daaromheen ruimten voor diorama's, uit- nd het bedrijfs-, kunst- en volksleven in Indië der al de lokalen waarvan in het plan-Lusink ept. Hij heeft het uiterlijk zich streng eenvou- dacht: een Hollandsch gebouw welks inwen- Oostersch aandoet.

het geld, want ook dit komt eraan te pas. Het apitaal voor de stichting zou alleen kunnen n verkregen met medewerking van de groote che bedrijfs-organisaties. Wel 100 Indische r-maatschappijen moeten in Den Haag hun hebben, ook een 10-tal mijnbouw-maatschap- lichamen als de Ondernemingsraad, de Be- de Internat. Vereen. v. d. Rubberhandel, en ort. Verder het Indisch Genootschap, Oost en de Vereen. v. Verlofgangers, die van Ambte- bij het B. B., de Officiers-vereeniging en .

* * *

et onbeleefd van een mal plan te spreken? il de lezer wel een equivalent en beter klin- woord bedenken. Het is mij onbegrijpelijk dat al denkende menschen met zoo iets durven den dag komen. Omdat de heeren Van Peski, en eenige anderen zoo iets hebben bedacht, de kultuur- en mijnondernemingen die in Den Haag kantoren hebben hun boeltje pakken en naar het kazerne-plein aan de Mauritskade verhuizen? Ook de olie? Waarom zouden zij een lokaal in het Indisch Huis verkiezen boven het kantoor waar zij thans huizen? Wie het Scheepvaarthuis als voorbeeld noemt, geeft blijk er nooit te zijn geweest. Men moet eens nalezen wat er al in het Indisch Huis zal worden saamgebracht, een tjampoeran van zonderling maaksel. De heer Lusink wenscht „een centrum voor het Indisch leven op wetenschappelijk, economisch en sociaal gebied" en noemde in de eerste plaats een sociëteitszaal, tevens geschikt voor bioscoop-voorstellingen. En het denkbeeld vond instemming. Maar zoo iets noemt men toch geen denkbeeld, hoogstens eenige op een rijtje geplaatste woorden.

Zoo goed als alle vereenigingen van wetenschap, van nijverheid, van kunst en van veel meer nog, schijnen op eenmaal behoefte te hebben aan lokalen voor tentoonstellingen, voor uitvoeringen, voor alles ... is dat indertijd niet ook gezegd toen men het Amsterdamsche Paleis voor Volksvlijt wilde bouwen? Dat het plan van alle zijden instemming heeft gevonden is niet waar, gelukkig. Daar zijn er zelfs die er hartelijk om hebben gelachen; en gevraagd welke Indische belangen hier werden gediend: Zie eens hier: ook De Bijenkorf brengt veel heterogene dingen onder één dak, een Oostersche tapijtzaal, een lunchroom, een zaal voor nijverheidskunst, tearoom, leesbibliotheek, 72 verkoop-afdeelingen, een kapsalon, postkantoor, reisbureau en een escalier roulant. Maar dat alles is in één hand en het mag een ijzeren vuist zijn die er orde houdt. Is zulk een vuist beschikbaar voor het Indische Huis? Want dat zal noodig zijn, 't zal er spannen. De bewindvoerders der mijn- en kultuurondernemingen, de onderscheiden Indische organisaties, de pachters der buffetten, het bioscoop-personeel, de menschen die komen vergaderen, het concertbestuur en de impresario, de heeren en dames die voordrachten gaan houden en de anderen die willen tentoonstellen Indische en andere kunst; daartusschendoor de oudgasten uit het Oosten en het Westen, verlofgangers, ambtenaren, liefhebbers voor de leeszaal, zij allen, gesteld op behoud van eigen wezen en van eigen zelfstandigheid, moeten te vrind worden gehouden, anders draaien zij het kultureele centrum op het kazerne-plein (welk een curieuse lotsverwisseling!) den rug toe.

Het is aan een boozen droom gelijk; en nu zwijg ik nog van het Hollandsche gebouw dat inwendig Oostersch aandoet; ook van de diorama's van het Indische volksleven; woorden alweer! Is 't niet om angstig te worden? Slapen de leden dezer commissie nog één nacht rustig? Naar het cultureele centrum dringen de drommen, dáár is hun gemeenschappelijk tehuis, dáár wordt saamgebracht wat tot dusver was verbrokkeld. Woorden, niets dan woorden. Gelukkig geeft het slot iets komieks: dat het Koloniaal Instituut te Amsterdam heel wat anders is. Ach kom! Ja, en de bad-inrichting aan den Heiligenweg ook.

JOH. F. SNELLEMAN.

Naschrift. Als de spreuk „le ridicule tue" waar is, dan zijn wij reeds omgebracht vóór ons plan door ons uitgewerkt is.

Toch kunnen wij den heer Snelleman verzekeren, dat wij nog springlevend zijn en ons zeer verplicht gevoelen voor zijne kritiek, waardoor ons plan nog eens onder de oogen van het pubiek komt, al geeft deze kritiek louter spot voor argument.

Maar nu eene vraag.

Indien „Oost en West" is overgegaan tot het vormen eener commissie inzake het plan van den heer Lusink, zou hiervan dan niet de bedoeling zijn om dit pasklaar voor uitvoering te maken?

Als oud-Rotterdammer weet de heer Snelleman wel, dat er op de Leuvehaven te Rotterdam een

[1] Dit artikel werd door ons, ter kennisneming van inhoud, toegezonden aan den voorzitter van het oopig comité „Het Indische Huis", die er een kort ift aan toevoegde.

huis staat met een gevelsteen, het opschrift dragende: „Oordeel niet vóór het tijd is, dus weet of wacht".

F. VAN PESKI,
Voorzitter voorloopig comité „Het Indisch Huis".

Onvermoeid bezig voor Suriname

door

C. K. KESLER.

In het nummer van 4 Maart van dit blad hadden wij het genoegen, de aandacht te mogen vragen voor eene lezing van den Heer S. Beck, „Geschäfts-direktor" der Moravische Broedergemeente te Paramaribo, die deze te Wageningen hield. Dezer dagen ontvingen wij van den geachten schrijver eene in het Duitsch gestelde brochure over Suriname, die ons aanleiding geeft, onder bovenstaand opschrift, ook hieraan eenige regels te wijden.

Het zal menigeen opgevallen zijn, die na een jarenlang verblijf in de tropen weer eens in het Moederland, in het bijzonder in eene der groote steden, terugkeert, dat men hier in het algemeen geen hoog denkbeeld heeft van datgene, wat daarginds, in die zonnelanden, aan arbeid gepraesteerd wordt. Eene overdreven voorstelling van de tropische hitte, van het afmattende van het klimaat van Oost en West, van de indolentie tusschen de keerkringen, doen die verkeerde voorstelling ontstaan bij hen, die nog nooit buiten ons koelere klimaat geweest zijn. Tropenlui weten wel beter, zij weten, dat daar in de nabijheid van den Evenaar vaak harder gewerkt wordt en zeker onder moeilijker omstandigheden, dan in het Moederland.

Voor de ongeloovigen in dit opzicht, waarover wij het hierboven hadden, zou het goed zijn, eens een kijkje te gaan nemen in het complex gebouwen, dat de Moravische Broedergemeente te Paramaribo heeft en vanwaar uit alles op zendings-, zoowel als op handels- en industriegebied gedirigeerd wordt. Als er één plaats is, waar eene opgewekte, onophoudelijke bezigheid heerscht, is het wel daar. Het aloude „Ora et labora" wordt daar op de gelukkigste wijze in practijk gebracht.

In het midden de groote kerk en daaromheen gegroepeerd Internaat, Leerlingen-tehuis en dergelijke inrichtingen op religieus of paedagogisch gebied, benevens de voornaamste handelszaken, waarvan de filialen over een groot gedeelte der kolonie verspreid zijn. Daar wordt gewerkt, zoolang het dag is en dikwijls ook nog, nadat de zon reeds lang is ondergegaan; niet het minst, of juister gezegd, wel het meest door de bedrijfsleiders. Daar in het kantoor van den Heer Beck staat de telefoon haast niet stil, daar op het hoofdkantoor tikken onophoudelijk de schrijfmachines, daar komt de bezoeker onmiddellijk onder den indruk, dat er onder het oog van den leider hard, maar met opgewektheid gewerkt en heel wat arbeid verzet wordt. Wanneer dan ook, hetzij voor wetenschappelijke, hetzij voor handels- of andere doeleinden een vreemdeling Suriname bezoekt, staat zonder mankeeren steeds op zijn programma, behalve verschillende bezoeken, die hij aan autoriteiten te brengen heeft, een bezoek aan het hoofdkantoor van de firma C. Kersten & Co., waar hij er zeker van kan zijn, door den Heer Beck op de meest voorkomende wijze voorgelicht en, als het noodig is, op even welwillende manier daadwerkelijk voortgeholpen te worden.

Zijn verloftijd, dien de Heer Beck thans in Europa doorbrengt, is voor hem al evenmin een uitrusten van de vermoeienissen van het harde werken in de tropen. Zooals wij in het nummer van 4 Maart reeds schreven, zijn groote liefde voor land en volk daar aan de overzijde van den Oceaan doet hem onvermoeid daarvoor bezig zijn. De bovengenoemde brochure getuigt daarvan op
De schrijver beoogt ermede, zooals ook in voorwoord van den Heer Wilhelm Fölmer, zitter van de Duitsche Koloniale Vereeniging meld wordt, Suriname ook in Duitschland bekend te maken door mededeelingen omtre voornaamste cultures en de vooruitzichten van en door aan te geven, in hoeverre jonge schers, die thans hun vroegere koloniale g voor het grootste gedeelte of geheel voor zich afgesloten, daar met voordeel voor zichzelf, ook voor het land werkzaam kunnen zijn.

In het voorwoord treffen wij deze ware wo aan: „Hier worden inlichtingen gegeven om een over het algemeen weinig bekend gebied ook voor menigen Duitscher een succesvol ar veld kan worden." Over het algemeen onbe ja, dat is Suriname ook in ons eigen land nog te veel; de Heer Beck doet en deed het zijn die onbekendheid althans iets minder te m Kennismaking met zijn brochure, die uitge door den Zendings-Boekhandel te Herrnhu met fraaie illustraties naar foto's van Mej. Au Curiel te Paramaribo verlucht is, wordt da den lezers van dit blad en den leden onzer eeniging in het bijzonder, ten zeerste aanbe

Amsterdam, Maart 1926.

Bouwkunst op Bali.

Voor leden van het Kon. Ned. Aardrijksk Genootschap en belangstellenden hield de hee van Erp dezer te 's-Gravenhage een voordrach lichtbeelden over de Bouwkunst op Bali.

Dank zij de bemoeiingen van 't Bestuur der eeniging van Vrienden der Aziatische Kunst spreker in 1925 eenige maanden in Zuid Midden-Bali vertoeven teneinde daar gegeven verzamelen omtrent de nog levende Baline bouwkunst. Hij mocht daarbij den gewaarde steun ondervinden van den Oudheidkun Dienst in N.-I., die een fotograaf te zijner bes king stelde.

De heer van Erp begon de toehoorders te plaatsen in Bali's eigenaardige sfeer, waarvan de wedergade in den Archipel tevergeefs zoek

Hij wijdde eenige beschouwingen aan de bo gesteldheid van het begenadigde eiland, met ouds goed georganiseerde bevloeiing, aan den dienst, de karaktereigenschappen en de allure het volk, van zijn artistiek vermogen en verg enkele kunstuitingen van den Balinees met eenkomstige van den Javaan.

Daarna volgde een beknopte karakteriseering de bouwkunst der Balineezen. Bij deze Oosterl heeft de architectuur uit den aard der zaak karakter van een gemeenschapskunst. Zij is mer individualistisch, doch steeds gebonden oude geheiligde tradities.

Treedt de Balinees een enkele maal buiten de ken dier traditie, en daartoe leidt nu eenmaa invoering van het Westersche gezag, dan is hopeloos het spoor bijster, dan ontstaat onver lijk het misbaksel, de croûte. Spreker wees op geval van de nabootsing van een Boroboedoer- voor een dorpstempeltje.

De heer van Erp waarschuwde tegen overdr verwachtingen ten aanzien van het wezen der neesche bouwkunst op Bali. Ruimte-kunst hier niet voor, noch in den volksbouw, noch heiligdommen. Ze mag hier ook niet verwacht den. In dit milde land leeft de primitieve men buiten. Een simpele gesloten slaapwoning en pendopo voldoen aan alle eischen. Zelfs in vroegeren vorstentijd stelden de aanzienlijken tevreden met die allereenvoudigste bouwvorm

Ook in de heiligdommen, poera's genoem spr. wijst op het misleidende in de benaming pels" — is geen behoefte aan ruimtebouw. Aa

n en kleine luiden verrichten hunne devoties en open tempelhof.

tegenstelling met het oude Java kent men op geen vereering van het godsbeeld. Van een cella voor is dus ook geen sprake.

n richt godenhuisjes op en pagode-vormige eroe's" — symbool van den godenberg) waarin odheid bij bepaalde plechtigheden gedacht t tijdelijk te verwijlen. Deze houten bouwsels ngedekt met plantaardig materiaal en hebben aans een steenen voet. Alleen de godentronen e z.g. „tjandi's" zijn van steen.

erigens bepaalt de monumentale kunst zich een afsluitings-architectuur, tot poorten en n. Hierin uit zich de sterk levende bouw-beeld-kunst en sierkunst met al de uitbundigheid, ige kracht en den zin voor 't groteske, die het e erfdeel zijn van deze begaafde Polynesiërs. ze poorten en muren zien we vaak een onge-elden woeker, een orgie van het ornament, die s denkbaar en aanvaardbaar is te midden der looze vegetatieve kracht der tropennatuur.

ch soms treft ons in een poort of muur de heid, de verfijning, de rustige evenwichtigheid. zijn wellicht te beschouwen als de Hindoesche g op de inheemsche schering.

merkelijk is het gevoel dat de Baliër aan den legt voor harmonische aanpassing van het werk aan het milieu. Een oude boom, een el, een waterpartij, een klaterende bron wor-in het bouwwerk opgenomen. Het natuur-t wordt aanleiding tot den bouw.

rechthoekige omsluiting met muren van alle erven leidt vanzelve tot regelmatigen dorps-g met rechthoekig wegenplein.

bij de lijkverbrandingsplechtigheden gebrui-e hooge torens eischen een groot profiel van ruimte voor de wegen. Zoo vindt men op Bali overal zeer aantrekkelijke wegbeelden. Ook omsluiting van menig plein blijkt, dat de natuurlijk gevoel heeft voor goede indeeling.

r poera-bouw wordt tufsteen of baksteen ge-, veelal een combinatie van beide. De geringe aamheid van den tufsteen heeft het hare er gedragen, dat de geoefendheid onderhouden van de Balineesche hand.

een groot aantal lichtbeelden deed spr. onder op het doek verschijnen de woningtypen en muren, de haneklopbanen en campaniles, ten de soorten van poera's als den dorps-, den nhemel, den zeetempel, den familietempel en paar der zes landtempels, welke laatste eren Baliër in een bijzonderen reuk van heilig-staan.

De Volkenbond in 1925.

behoeft nauwelijks op den voorgrond ge-dat wanneer men spreekt over den Volken-n 1925, de tractaten van Locarno zijn positie heeltelijk zijn arbeid in dat jaar karakteri-. Deze algemeene opvatting heeft daarom iets nderlijks, wijl die tractaten van Locarno niet reeks tot den arbeid van den Volkenbond be-, en deze integendeel heeft zorg gedragen ilen de conferentie te houden, noch haar be-ingen, noch haar resultaten te beïnvloeden. Het kan niet genoeg worden gezegd, dat de an samenwerking, in den Volkenbond ge-de geest ook, die de beraadslagingen der ssemblée in zoo hooge mate heeft geken-Locarno heeft mogelijk gemaakt. Zonder olkenbond ware aan een resultaat als dat van no niet te denken! Waarnevens men niet uit heeft te verliezen, dat datgene wat men de reiding van Locarno kan noemen, in en mid-en Volkenbond heeft plaats gegrepen. Immers, in de Raadszitting van Maart 1925 heeft Sir Chamberlain, op hetzelfde oogenblik, dat hij de redenen ontvouwde, die hem het Protocol van 1924 deden verwerpen, den grondslag gelegd voor een regionaal waarborgverdrag, dat in Locarno is verwezenlijkt. De onderhandelingen tusschen de Geallieerden en Duitschland zijn buiten den Volkenbond om gevoerd, maar de laatste stadia dezer onderhandelingen vielen met den aanvang der Assemblée 1926 te Genève samen, en men kan velig aannemen, dat de aanwezigheid èn van Briand èn van Sir Austen Chamberlain, om van andere vooraanstaande diplomaten niet te spreken, geenszins toevallig was. Na de onderteekening der Locarno-tractaten op 1 December te Londen heeft Chamberlain het terecht nuttig geacht om van het feit der registreering dezer tractaten in het tractatenboek van den Volkenbond in het bijzonder melding te maken. Hij deed dat in die merkwaardige Raadszitting van 14 December 1925, waarin na hem achtereenvolgens de gedelegeerden van alle landen, die er in den Raad vertegenwoordigd zijn, het woord voerden, en nog eens uitdrukking gaven aan hunne voldoening over hetgeen te Locarno is tot stand gekomen.

De verwerping door Engeland van het Protocol maakte het zeker, dat dit niet zou tot stand komen. Maakte het dus uitgesloten, dat in Juni 1925 de met spanning tegemoet geziene Ontwapeningsconferentie zou bijeenkomen. Zou daarmede het ontwapeningswerk van den Volkenbond zijn afgesloten? De zesde Assemblée heeft terecht gemeend, dat dit niet het geval kan en mocht zijn. Verschillende resoluties werden ingediend, onder welke die van de Nederlandsche delegatie, door den heer Loudon verdedigd, zeker de verststrekkende was. Geheel werd zij niet aangenomen, maar wel ging van de zesde Assemblée aandrang op den Raad uit, dat deze geen tijd zou verloren laten gaan om het voorbereidend werk der ontwapening met kracht ter hand te nemen. Zoodoende ging de Raad reeds in zijn December 1925-zitting ertoe over de voorbereidende commissie, waarin ook Nederland zitting kreeg, samen te stellen, terwijl hij tevens 15 Februari als datum voor het bijeenkomen dier commissie aanwees. Helaas hebben onvoorziene omstandigheden tot uitstel geleid; de voorbereidende commissie zal, naar aangenomen mag worden, thans in April, uiterlijk in Mei samenkomen. Haar belang ontleent zij voor een niet gering gedeelte aan het feit, dat Duitschland, nog voordat het tot den Bond was toegetreden, erin toestemde aan den arbeid dier commissie deel te nemen; dat Rusland èn Amerika evenzoo deden. Zelfs zijn het, naar verluid heeft, de moeilijkheden, tusschen Rusland en Zwitserland bestaande in verband met den moord, destijds op Zwitsersch grondgebied op den Russischen communist Worowski gepleegd, geweest, die tot de verdaging van den commissorialen arbeid mede aanleiding hebben gegeven.

Overziet men den arbeid van den Volkenbond in 1925, dan ziet men 5 zittingen, waaronder één buitengewone vergadering van den Raad; 4 zittingen, waarvan 3 buitengewone, van het Hof van Internationale Justitie te 's-Gravenhage; bijeenkomsten van verschillende conferenties, waarvan 3 tot het resultaat eener internationale overeenkomst hebben geleid; onophoudelijke samenkomsten van de technische organen en de verschillende commissiën, door den Volkenbond ingesteld. Het internationaal recht werd èn door het Hof èn door de ingestelde codificatiecommissie ontwikkeld; politieke geschillen werden geregeld; uitvoering werd gegeven aan verschillende bepalingen van het grondverdrag, en aan de procedure, jegens de minderheden te volgen, werd aandacht, schoon nog steeds aanmerkelijk zwak, geschonken. Daarnevens zette de Bond zijne bemoeiingen met Danzig en met het Saargebied voort.

Het Hof te 's-Gravenhage wees in 1925 twee arresten en bracht drie adviezen uit. Het eerste dezer drie had betrekking op de uitlegging van de artikelen van het verdrag van Lausanne ten aanzien van

Haarlem en Omstreken.

de uitwisseling van Grieksche en Turksche bevolkingen; het tweede op den door Polen ingestelden postdienst in Danzig; het derde op de beteekenis van het artikel van het verdrag van Lausanne ten aanzien van de grensregeling tusschen Irak en Turkije (Mosoel). Op grond van en overeenkomstig deze adviezen heeft de Raad zijn beslissingen genomen. Het Hof wees vonnis in de zaak-Mavromatis, den Griekschen onderdaan, die zich door het Engelsche mandaatbestuur in Palestina benadeeld achtte en wees hem een deel zijner vordering toe. Het wees evenens arrest in de tusschen Duitschland en Polen aanhangige aangelegenheid betreffende eigendommen in Opper-Silezië, ten aanzien waarvan het zijn eigen bevoegdheid vaststelde, de hoofdzaak aan een nadere behandeling, die inmiddels heeft plaats gehad, overlatend. Uitspraken als deze van een werkelijk permanent hof doen jurisprudentie ontstaan; jurisprudentie, die leidt tot versterking van het volkenrecht. Anderzijds kwam de op Zweedsch voorstel ingestelde commissie voor de ontwikkeling van dit volkenrecht voor den eersten keer samen, en aanvaardde de studie van een tiental onderwerpen, die zij rijp voor codificatie rekende.

(Slot volgt).

Van Week tot Week.

Dinsdag 23 tot Maandag 29 Maart.

De Buitenzorgsche Troonswisseling. Bij Kon. besluit is, op zijn verzoek, met ingang van den dag in de maand September, waarop hij het ambt van zijn opvolger zal hebben overgegeven, aan mr. D. Fock, eervol ontslag verleend als gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië, met dankbetuiging voor de vele en gewichtige diensten, door hem in die betrekking aan den Lande bewezen;

is benoemd tot gouverneur-generaal van Nederlandsch Indië de buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister te Washington, jhr. mr. A. C. D. de Graeff.

Oud-Minister van Koloniën Mr. Th. B. Pleyte †. Te 's-Gravenhage, waar hij sedert eenige maanden voor herstel van gezondheid vertoefde, is den 25en dezer op 61-jarigen leeftijd overleden Hr. Ms. buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister bij het Spaansche Hof, *Mr. Th. B. Pleyte, oud-Minister van Koloniën.* Mr. Pl. bekleedde het Ministerschap gedurende de veel bewogen periode 1913—1918.

Mutaties Opperofficieren N.-I. leger. Bij Kon. besluit is op verzoek eervol ontslagen onder dankbetuiging, de generaal-majoor der inf. van het N.-I. leger H. Bakker en hem de titulaire rang van luit.-generaal verleend;

is benoemd tot generaal-majoor de kolonel der inf. van het N.-I. leger J. V. Oppermann en op verzoek eervol ontslagen onder dankbetuiging;

is benoemd tot generaal-majoor de kolonel der inf. van het N.-I. leger H. L. La Lau;

is den kolonel der inf. van het N.-I. leger G. W. Mazee de titulaire rang verleend van generaal-majoor.

De Bestuurshervorming. Aneta meldt dd. Batavia 25 Maart. De Regeering heeft beslist, dat *Sumatra in vier gewesten zal worden verdeeld:* Zuid-Sumatra met den Riouw-Archipel, Oost-Sumatra, West-Sumatra en Atjeh. De respectievelijke gouvernementen zullen 1 Januari 1927 worden ingesteld; de provincie Zuid-Sumatra op 1 Juli 1927, West-Sumatra op 1 Januari 1928. De instelling van een provincie Oost-Sumatra wordt wegens bijzondere omstandigheden voorloopig uitgesteld.

Verder verneemt hetzelfde persbureau, dat de instelling van een Minangkabau-raad van de baan is in verband met de verdeeling van Sumatra in provincies. De onderverdeeling van de provincie in autonome ressorten schijnt mede te brengen, dat de verheffing van Minangkabau tot een autonoom ressort is uitgesloten.

De verdere bestuurshervorming omvat de provincie Borneo, de provincie Bali, Lombok, Timor en Celebes, met uitzondering van Menado, waarvoor de provincie Menado wordt ingesteld en het gouvernement der Molukken.

De overvallen op West-Atjeh. Bandoeng, 26 (Aneta). De kapiteins Behrends en Bonger over groote Atjehsche ervaring beschikken bestemd om op West-Atjeh te worden ge[…]

Voor een ziekenhuis te Koedoes. De suikerfabriek-ondernemingen in Pati, Koedoes en Japara […] te zamen een bedrag van f 30.000.— toe, a[…] drage voor den bouw van een gewestelijk z[…] huis te Koedoes.

Prof. Van Rees naar Ned.-Indië. De bekende […] bestrijder prof. dr. J. van Rees, die reeds […] ouderdom van 70 jaar heeft bereikt, is voorn[…] begin Mei naar Indië te vertrekken. Zijn r[…] oogt niet alleen propaganda te maken voor […] en opiumbestrijding, doch wordt ook dien[…] gemaakt aan het onderwijs in modernen ge[…]

Onderzeeërs naar de Philippijnen. Hr. Ms. depôt Pelikaan, onder commando van kapitein-lu[…] ter zee W. Brandt, benevens een divisie va[…] onderzeebooten, onder bevel van luitenant […] 1e klasse J. G. v. d. Berg, zullen in den 10e April een bezoek brengen aan Manilla, ter […] woording van een bezoek door Amerikaansch[…] logsschepen, te Manilla gestationneerd, aan […] landsch-Indië.

Directeur van het Departement van Onderwijs. B[…] 24 Maart (Aneta). De heer J. Hardeman, […] ambtenaar ter beschikking aan het depar[…] van onderwijs, is benoemd tot directeur v[…] departement van onderwijs en eeredienst.

(De hr. Hardeman ving zijn ambtelijke lo[…] aan bij de Alg. Secretarie te Buitenzorg; a[…] rendaris ging hij wegens ziekte naar Ned[…] om kort daarop werkzaam te worden ges[…] de afd. Onderwijs van het Dep. van Kolon[…] 1918 naar Indië teruggekeerd, bleef hij sed[…] hoofdambtenaar verbonden aan het Depar[…] waarvan hij thans tot Directeur is benoemd.

Bouwkunst op Bali. Dezer dagen heeft de hr. T[…] Erp te 's-Gravenhage voor verschillende v[…] gingen een voordracht met lichtbeelden ge[…] over Bouwkunst op Bali. (Zie het overzi[…] blz. 4 hiervóór).

Den 30en Maart houdt de hr. v. E. d[…] voordracht te Amsterdam voor de leden d[…] eeniging van Vrienden der Aziatische Ku[…] dier plaatse. Ze is echter ook toegankelijk […] belangstellenden, niet-leden.

Overste W. K. M. Beugel †. In den ouderdom […] jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer […] M. Beugel, gep. luitenant-kolonel van het O[…] ger en oud-secretaris der redactie van het d[…] De Telegraaf.

De medische hoogeschool voor Indië. Aan dr. C[…] Langen, leeraar aan de School ter opleidin[…] Indische artsen (S.T.O.V.I.A.) en geneesh[…] Batavia, die thans hier te lande vertoeft, […] prof. Kühn te Amsterdam, is door de Indis[…] geering de opdracht verstrekt tot voorbe[…] van de Indische medische hoogeschool, d[…] moedelijk in 1927 zal tot stand komen.

Univers. examens. Wageningen. Landbouwhooge[…] Bevorderd tot doctor in de Landbouwku[…] heer F. Kramer, geb. te Leeuwarden, op […] schrift met stellingen, getiteld: „Onderzoe[…] de natuurlijke verjonging en den uitkap in […] ger gebergtebosch".

Leiden. Doctoraal examen Indisch recht d[…] J. P. Roelofsz.

Het belastingrapport Meijer Ranneft. Op een vra[…] het Kamerlid den heer Cramer, betreffende […] dige publicatie van het bij de Indische re[…] ingediende rapport van den heer Meijer R[…] over den belastingdruk op de inlandsche […] king, heeft de minister van koloniën geant[…] dat het door den heer Cramer bedoelde r[…] inmiddels ter Landsdrukkerij te Weltevre[…] gedrukt en de voor de Tweede Kamer be[…] exemplaren daarvan rechtstreeks uit Indië […] griffie worden toegezonden.

Het ligt voorts in de bedoeling, om het […] zoowel hier te lande als in Indië voor het […] verkrijgbaar te stellen.

Oud-Minister Welter weer Raad van Indië. B[…] besluit is de oud-minister van koloniën, […] Welter, benoemd tot lid van den Raad va[…] Indië, met ingang van den dag, waarop […] ambt zal aanvaarden.

...mandant Kol. Reserve. De luit.-kolonel van het O.-I. Leger J. D. Roukens, commandant der koloniale reserve te Nijmegen, wordt binnenkort eervol van dat bevel ontheven. Zijn opvolger zal zijn de met ingang van 1 Mei tot majoor bevorderde kapitein der inf. O.-I. Leger W. C. Camman, die einde April uit Indië vertrekt om zijn betrekking te aanvaarden.

Nadat dit bericht was opgesteld, werd vernomen, dat overste Roukens op den 27en dezer, door een noodlottig ongeval, op den leeftijd van ruim 50 jaar te Nijmegen is overleden.

...scheidingen. Bij Kon. besluit zijn benoemd tot officier in de Oranje-Nassau-Orde Raden Mas Adipati Ario *Sosrohadikoesoemo*, regent van Berbek, en *J. H. A. van de Water*, kolonel der intendance van het N.-I. Leger.

Inlandsch Bestuurscongres. Het Inlandsch B.B.-congres, dat, naar men weet, reeds eenige malen werd uitgesteld, zal, naar de *Loc.* thans verneemt, definitief doorgaan met krachtige medewerking van den Regentenbond. Het zal gehouden worden te Weltevreden in Mei aanstaande, tijdens de voorjaarszitting van den Volksraad. De taak en de toekomst van het Inlandsch binnenlandsch bestuur zullen er besproken worden. Tegelijk met het congres zal een tentoonstelling op politiegebied gehouden worden.

...n Midden-Java. Belangrijke toeneming. In de week van 24 tot en met 30 Januari zijn op Java in totaal 346 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 2, Temanggoeng 93, Magelang 40, Jogjakarta 12, Soerakarta 13, Bojolali 4, Klaten 42, Sragen 1, Salatiga 1, Pekalongan 66, Tegal 1, Banjoemas 1, Poerbolinggo 70.

...conomische Barometer over voedselvoorraden. Batavia, 27 Maart. (Aneta). Het Centraal Kantoor voor de Statistiek meldt, dat de bijplant voor de voornaamste gewassen nog steeds een maand achter is. De oogstbare cassave zal op het einde van April 150.000 bouw meer uitgestrektheid hebben dan op dat tijdstip in 1925. Geconcludeerd wordt, dat hoewel de voedselvoorraden nog wel niet ruim zijn, de ergste tijden van de voedselschaarschte achter den rug liggen.

...rsoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het groote wereldprobleem.

...vend en arbeidend te midden van een Oostersch ..., dat nog in de eerste fasen verkeerd van zijn cul...ele en economische ontwikkeling, is *in Ned.-Indië*, ...egenstelling met andere Aziatische landen, nauwe...waar te nemen hoe door den wereldkring, met ...ekking tot het Oosten, een probleem zich ontwik...le, met welks oplossing de toekomst van het Wes...ten nauwste samenhangt. *Het groote wereld...bleem*, dat meer en meer de aandacht heeft van de ...naamste Europeesche staatslieden, is het vestigen ...den vrede op onwrikbare basis in verband met de ...raties en aanspraken van het ontwaakte Oosten. Of ...dreigend Wereldconflict tusschen gekleurd en blank ...ezweren is, zal de naaste toekomst leeren. Het ware ...lisme houdt niet het oog gesloten voor de werke...heid. In dit verband wijst het *Soer. Hbl.* (20 Febr. ...) op de feiten in Europa, die de ongerustheid voor ...we oorlogen gerechtvaardigd hebben, en op het ...le gevaar, dat niet alléén van de zijde van Rusland ...; het gele gevaar en bovenal de emancipatie van ...gekleurde rassen met hun sterke numerieke meer...heid. Zonder het te willen, hebben de blanken, door ...doen deelnemen van zóó vele gekleurde volken aan ... Wereldoorlog, het conflict uitgelokt, dat ons be...t — het grootste dat de menschheid ooit heeft ge... Met den heer *Snowden*, oud-minister in het ...ur-kabinet, is ook het *Soer. Hbl.* van oordeel, dat ...nomische minderwaardigheid der Oostersche ...ken een der voornaamste oorzaken is, welke het ...enverschil tot een rassenconflict toespitst. *Lou...ur*, de scherpzinnige oud-minister van Frankrijk, ...ft het zoo juist uitgedrukt, toen hij verklaarde: „Het ...dhongermotief, dat vroeger zooveel gewicht in de ...aal wierp, bestaat bijna niet meer; de tijd van de ...overingsoorlogen is voorbij; het gaat nu zuiver om ...nomische belangen." Aan het Pacific-vraagstuk ligt verder een kwestie van demographie ten grondslag. De oplossing van deze problemen kan voor een groot deel gevonden worden in de vorming van een federatie: de Ver. Staten van Europa, de verwezenlijking van welk idee in het Verdrag van Locarno reeds tot uiting komt. De vorming van dit blanke front, waarop de heer *Zentgraaff* in zijn reisbrieven zinspeelde, mits niet gericht tegen de gewettigde aspiraties der Aziatische volken, doch met als doelstelling de bevordering van het welzijn der gekleurde rassen, kan misschien het Pacific gevaar, in zijn meest ernstige gevolgen, bezweren. Daartoe — zoo besluit het S. H. — is het noodig de beschaving te humaniseeren, brood te geven aan hen die hongeren, ruimte aan hen die verstikken, de wereld bewoonbaar te maken voor allen, en om dat doel te bereiken bestaat geen ander middel dan internationale samenwerking. Binnen een decennium, doch vermoedelijk reeds eerder, zal zijn gebleken of de wereld daarvoor rijp is, of het antagonisme tusschen blank en bruin niet reeds te diep is ingevreten, of de ondergrondsche strooming, welke door economische belangen wordt gestuwd, te keeren is. De Indische Regeering heeft met de hiervóór gereleveerde ernstige factoren terdege rekening te houden. Zij zal dat o.i. op de meest afdoende wijze doen, door, ten volle rekening houdende met de realiteit, aan een streng rechtvaardig Gezag de krachtige bestuursvoering te paren, welke het baas zijn in eigen huis verzekert. Dan zal zij haar internationalen plicht nakomen, door te voorkomen dat uit deze gewesten de lont in het kruit wordt gestoken.

De Sumatra Post (23 en 25 Febr.) schrijft over: „Het moreele gezag van den Volkenbond" en „De strijd om den Nijl", de *Deli Crt.* (26 Febr.) over: „De vlootbasis te Singapore"; het *Soer. Hbl.* (15, 16, 17 en 18 Febr.) bevat artikelen over: „De douaneconferentie te Peking", „Lief en leed ter conferentie te Peking", „Het werk van de Y. M. C. A. in China" en „De Japanners in China", *De Locomotief* (15, 16, 17 en 18 Febr.) over: „De actie in China" (blz. 4), „In Palestina", „De Halve Maan", „Fez en Hoed" (blz. 16), „China en Sovjet-Rusland" (blz. 26), „Gandhi's leer" (blz. 3), „China-mozaïek" en „De A-mandaten" (blz. 5). In de *Java-Bode* (18 Febr.) wordt het „Standaardwerk over Ned.-Indië" van Gabriel Angoulvant besproken, waarin hulde gebracht wordt aan het Nederlandsche Bestuur.

Javaansche figuren. De Indonesische Studieclub.

Als derde in de reeks van interviews met leidende Javaansche figuren laat *De Loc.* (17 Febr.) den heer *R. M. A. A. Koesoemo Oetoyo* aan het woord, thans na een veeljarige regenten-loopbaan te Semarang rustend, — om straks wellicht weer in het openbare leven terug te keeren. In 1905 werd de heer Oetoyo regent van Japara, nadat hij 3½ jaar regent van Ngawi was geweest. Van 1903—1914 was hij lid der Welvaartscommissie; hij werkte mede tot de oprichting van den Regentenbond, waarvan hij ondervoorzitter en sinds het overlijden van den pangeran van Demak voorzitter was; van 1918—1922 was de heer Oetoyo lid van den Volksraad; ook was hij lid van de irrigatiecommissie, het autonomie-comité en van de commissie voor de staatsherziening. De heer Oetoyo, sprekende over *de richtingen in de volksbeweging*, verwacht van *Boedi Oetomo* het meest voor de ontwikkeling van het Javaansche volk. Maar dan moet B. O. van koers veranderen. Onder het tegenwoordige bestuur heeft die koersverandering zich ook reeds ingezet. Boedi Oetomo moet niet slechts de intellectueelen zelf, maar ook het volk vereenigen. Het lagere volk had voorheen eigenlijk geen andere vereeniging om zich te wenden dan tot de S. I. en den laatsten tijd de Sarekat Rajat. Pas als Boedi Oetomo ook voor den volksman openstaat en zijn directe belangen behartigt, zal de vereeniging zich als 'n kracht voor de ontwikkeling doen gelden. Thans — zoo vervolgde de heer Oetoyo en besprak dan mede de vraag naar zijn meening over het communisme — thans trekt het communisme velen aan, omdat de kleine man uit het Inlandsche volk buiten den kring der andere vereenigingen blijft. Men moet wel goed onderscheiden: het uit Rusland geïmporteerde communisme en het communisme in de desa zelf. Dat geïmporteerde communisme heeft hier weinig kans — het druischt in tegen adat en neigingen. Maar er is ook bij het gewone volk ten plattelande een onbewust verlangen om zich ruimer te bewegen, beter levensvoorwaarden te krijgen, etc. Er is ook een, wellicht eveneens onbewust, besef van tegenwerkende krachten: de prentah aloes, het communaal bezit, de belastingdruk. In antwoord op een andere vraag verklaarde de heer *O.* dat *samenwerking* noodig is tusschen de volksgroepen in Indië. Men onderscheide wel den *Volksraad* als adviseerend

college en de *locale Raden* met uitvoerende bevoegdheden. In den Volksraad komt het vooral op de waarde van uitspraken en argumenten aan, in de Raden op de stemming. De *Regentschapsraden* zijn de vertegenwoordigende lichamen voor het eigenlijke volk. Ondanks de fouten der bestuurshervorming verwacht de heer *O.* van de Regentschapsraden goede gevol..n op den duur. Er zullen in den beginne fouten gemaakt worden; spr. acht het goed dat de Regeering vooreerst de bevoegdheid gebruikt alle tot uiting komende verlangens wat te remmen. Ondanks teleurstellingen zullen de Regentschapsraden toch het vertrouwen der bevolking kunnen winnen.

De Indonesische Studieclub te Soerabaja geeft een nieuw orgaan uit: *Soeloeh Indonesiia.* Volgens *De Loc.* (19 Febr. blz. 17 en 23) wil dit orgaan een constructieve kracht zijn — gelijk immers de Studieclub als zoodanig is bedoeld. Zij wordt geleid door *dr. R. Soetomo, R. P. mr. Singgih, mr. M. Soewono, M. Soendjoto, R. T. Tjindarboemi* en *R. M. H. Soejono.* Elders op Java werd dit initiatief gevolgd. Semarang heeft de studieclub *Soorja Ngalam.* Bandoeng en Batavia hebben hun *Algemeene Studieclub.* Zij vormen het teeken eener behoefte om zich rekenschap te geven van de groote vraagstukken van Indië, de uiting van een drang naar ontwikkeling en van een verlangen naar helderheid en inzicht. Dat het orgaan van zulk een beweging strijd voert is onvermijdelijk en die strijdbaarheid zelf moet als blijk van wassende kracht gewaardeerd worden — zelfs door de objecten der bestrijding. Dat de beweging zelf zoo snel groeit en aanhang vindt in menigen inheemschen kring zal, zoolang het constructief karakter blijft behouden, iedereen gelukkig achten, die zich oprecht verheugt in het ontwaken van die krachten welke ongetwijfeld in de volken van Indië sluimeren en...... wakker worden.

De *Java-Bode* (18 Febr.) wijst op het gevaar dat de redactie van het half in 't Nederlandsch, half in 't Maleisch geredigeerde maandblad, zich door op zichzelf onbeduidende uitlatingen van sommige journalisten op een dwaalspoor laat leiden omtrent de bedoelingen van het verantwoordelijk Bestuur. Het kan verhoed worden, wanneer bij de leiders van dit orgaan de kennis des onderscheids gekweekt wordt, die hen op het spoor zal brengen van de betrouwbare adressen, waartoe ze zich kunnen wenden om in rustig overleg het gemeenschappelijk doel te benaderen.

De batikindustrie. De A. M. S. te Solo.

Het officieel onderzoek dat wordt ingesteld door het Kantoor van Arbeid en een toegevoegd ambtenaar van de afd. Nijverheid van het Dep. van Landbouw, is vertraagd, doordat eerst het onderzoek naar den toestand bij de machine-industrie te Soerabaja wordt ingesteld, dat thans gaande is. Toch is de voorbereiding van het onderzoek naar *de inheemsche batikindustrie* reeds gaande. Een conferentie had plaats tusschen resident Dingemans, mr. Vreede, den heer De Kat Angelino en ir. Soerachman over de wijze, waarop het onderzoek te Djokja kan worden geleid. *(Bat. Nwsbl.,* 19 Febr.).

De Loc. (26 en 27 Jan., 4, 5, 16 en 20 Febr.), het *Bat. Nwsbl.* (20 Jan.) en *De Sum. Post* (9 Febr.) wijden eenige artikelen aan den toestand van de batikindustrie. Wat men thans aanziet voor een achteruitgang in de batikindustrie is— betoogt *De Loc.* — voor een deel een terugkeer tot normaler tijden, onder opruiming van het „teveel” uit den gouden tijd. Evenwel zal men moeten erkennen, dat de opkomst van de batikkerij op Pekalongan, dat steeds meer wordt tot een der belangrijkste centra, gepaard aan het hand over hand toenemen van het „bedrukken” der doeken, het tjappen, in stede van het hand-batikken, en vooral het verdringen van de oude patronen door nieuwerwetsche, vaak Europeesch- „geïnspireerde” figuren, een gevoelige knauw heeft toegebracht overal daar, waar men nog hechtte aan tradities, en waar men het zuiver inheemsche motief op het doek de voorkeur bleef geven boven de modeplaat-na-aperij. Maar wanneer we dezen teruggang erkennen, dan moet er direct op gewezen worden, dat men vaak twee dingen verwart, te weten den achteruitgang van de industrie in economisch opzicht en de malaise op artistiek gebied.

Solo zal dit jaar zijn eigen *Algemeene Middelbare School* krijgen, waarvan de heer *Stutterheim,* doctor in de Oostersche Letteren, directeur zal worden; de heer *Pigeaud* wordt verbonden voor de Javaansche taal- en letterkunde en de heer *Mas Katamsi* voor het teekenen. De heer Pigeaud blijft belast met de verzorging van het Javaansche woordenboek. Mas Katamsi

heeft de acte M. O.-Teekenen in Nederland be hij zal de eerste Javaan zijn, die voor een de ambt wordt aangewezen. Met deze benoeming men niet de bedoeling om aan het teekenond een Javaansch cachet te geven, al ligt het wel bedoeling in de toekomst daarbij *meer aandac de Javaansche motieven te besteden.* Zoowel de S hoenan als de Mangkoenegara — prins Hadiw wordt algemeen de geestelijke vader van de A. geacht — stellen zeer veel belang in deze ond inrichting en hebben beiden een terrein aange *(Soer Hbl.* 15 Febr.).

Uit Timor.

Prof. dr. E. Rodenwaldt heeft *Aneta (Bat.* 17 Febr.) bizonderheden medegedeeld over de res. Timor getroffen maatregelen ter bestrijdin de heerschende *infectie-ziekten.* In het landsch *ngarai* (Flores) bestrijdt men sedert 2½ jaar de *wormziekte.* De Mangaraiërs zijn soms met 20 gezinnen in groote tentvormige woningen geh Tot heden werden in 1½ jaar tijds 75000 mijn kuren toegepast, terwijl men begonnen is om volking er toe te krijgen dat zij voor zichzel pongs bouwt volgens een systeem dat in overee ming is met de hygiënische eischen: kleine wo van 4 bij 6 M., op palen van 2 M. hoogte. Op dez krijgt men onder de woningen drogen grond, wa de vernietigende werking der zonnestralen op werkzaam wordt. De drie proefkampongs, afd bouwd, hebben voldaan; een 35-tal dergelijke pongs worden nog dit jaar gebouwd. Binnen zal in het geheele gebied de nieuwe bouwwij toegepast. *Waingapoe* (Soemba) is in de laatste berucht geweest wegens de *malaria.* Gedurend laatste 4 jaren heeft de malaria in den toestan de inheemsche bevolking geen noemenswaardig ziging gebracht. Het opgemaakte assaineeringspla geheele bodem-assaineering) wordt zoo spoedig lijk door den assaineeringsdienst en den D. V. uitvoer gebracht. Te *Koepang* (Timor) zijn de beruchte broeinesten in de buitenwijken van de lijke hoofdplaats, in de laatste jaren door regul ring van de beekjes en den aanleg van goten, neerd. Koepang, vroeger een betrekkelijk mala plaats, zal naar alle waarschijnlijkheid haar roep terugkrijgen. *Kalabahi* (Alor), berucht m oord verkeert thans in een vrij gunstige situati wel het ondoenlijk is om een kustplaats, waar ve lende omstandigheden voor het ontstaan van m samenwerken, geheel vrij te maken van deze Door doelmatige drainage van de kuststreek is h slotte gelukt de gevaarlijkste malariaoverbre „myzomyia ludlowi” geheel uit te rooien. Het m bestuur zal ten behoeve van het detachement e terleiding aanleggen. *Waiverang* (Adonara) en *merie* (Flores) zijn twee plaatsen, die nog zwaar de malaria gebukt gaan. Op het eiland *Soembaw* ciaal nabij de plaatsen *Bima* en *Soembawa,* is ee van de bevolking, naar bleek, er in de laatste m toe overgegaan, om de oude verlaten *vischvijve* derom te exploiteeren, zoodat het gevaar, veroo door deze broedplaatsen van malariamuskieten, de laatste jaren opgehouden hebben te bestaan, om dreigt. Alles wijst er op, dat een bedenkelijk meerdering van het aantal malariagevallen g moet worden aan de vischvijvers. Het plaatselijk zoek bevestigde deze overtuiging. Het B. B. en he bestuur op dit dreigende gevaar attent gemaakt, gelukkig in uitzicht, dat aan het exploiteeren van vijvers in de bewoonde streken zoo spoedig m een einde zal worden gemaakt.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het huwelijk van inlandsche Meisjes.

Zooals bekend, heeft het kinderhuwelijk Inlandsche samenleving in Ned.-Indië reeds eeuwen bestaan.

Feitelijk is zulk eene verbintenis echter niet dan eene verloving, doch, wanneer zulk een ving te lang duurt, dan wijst de practijk toe aan, dat de jonge personen, ook al is de hu leeftijd nog niet bereikt, zich toch maar als lieden beschouwen.

In de „Pewarta Soerabaya” van 2 Octobe wordt melding gemaakt van een in de Desa (district Soemenap-Madoera) gesloten huwelijk kinderen van 5 en 6 jaar oud.

Het meisje speelde het liefst nog met de pop.

Toen men den vader naar de reden vroeg waarom hij toestemming tot het huwelijk van zijn kind van zulk een jeugdigen leeftijd had gegeven, gaf hij daarop ten antwoord, dat zulk eene verbintenis feitelijk niet verschilde van eene verloving en dat hij wilde voorkomen dat zijn kind later de keuze vestigde op een ander persoon.

Dit laatste motief zou wellicht den nog bestaanden toestand in vele Inlandsche families kunnen bevestigen, welke hierop neerkomt, dat families waar tusschen eene goede verstandhouding bestaat, gaarne zien dat hunne wederzijdsche kinderen met elkander in den legalen echt worden verbonden.

Men kan zulk eene verloving van kinderen nu wel als eene onschuldige zaak beschouwen doch in de „Pewarta Soerabaya" wijst men toch op de gevaren die, vooral bij het naderen van den huwbaren leeftijd bij de jongelui, aan den toestand verbonden zijn.

Op eene andere plaats in hetzelfde nieuwsblad wordt eene waarschuwing tot de jeugdige Inlandsche meisjes gericht om zich wel te bedenken, wanneer zij in het huwelijk wenschen te treden met den Westerling, waarbij als voorbeeld wordt gegeven het nog niet lang geleden te Batavia voltrokken Mohammedaansch huwelijk van een Mohammedaansch jong meisje met een Indo-Europeaan.

Een hadji van de kampong Bali te Weltevreden had een jonge dochter, die niet alleen op uiterlijk schoon kon bogen, doch ook de lessen op een der Mulo-scholen had gevolgd.

Een schoolkameraad van haar, een Indo-Europeaan, was onder den indruk van haar gekomen en sprak ronduit met den vader, dat hij op legale wijze met zijne dochter wenschte te huwen en dat, als aan het verlangen geen gevolg werd gegeven, hij zelfmoord zoude plegen.

Van de zijde van den pretendent bestond geen bezwaar om den Mohammedaanschen godsdienst te aanvaarden.

Dit is ook geschied en de vader had daarna geen reden meer om zijne toestemming tot het huwelijk te weigeren.

Het huwelijk, dat op Inlandsche wijze werd voltrokken, duurde echter slechts één week en gaf de Indo-Europeaan daarna de voorkeur aan een verkeer in de ouderlijke woning, onder de verklaring, dat hij er spijt van had Mohammedaan te zijn geworden.

De schrijver hoopt, dat de Inlandsche meisjes uit dit voorbeeld leering zullen weten te trekken.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een Hollandsch-Chineesche Meisjesschool met Internaat te Bandoeng?

Het is nu al eenige jaren geleden, zoo schrijft men in de „Pewarta Soerabaya" van 2 October 1925, dat de te Bandoeng algemeen bekende heer Tan Bian Tjoan reeds pogingen deed, om volgens zijne wenschen, daar ter plaatse een Hollandsch-Chineesche meisjesschool met internaat op te richten, ten einde de Chineesche meisjes op die wijze de gelegenheid te bieden eene opvoeding te verkrijgen volgens het leerplan van de school der Raden Ajoe van Bandoeng.

Of de heer Tan Bian Tjoan destijds te weinig steun terzake ontving, dan wel dat er geen voldoende aantal Chineesche meisjes aanwezig was, in elk geval kwam de bedoelde school niet tot stand en is die toestand tot heden zoo gebleven.

Thans gaat het gerucht dat men het vroegere denkbeeld wederom op den voorgrond heeft gebracht en dat men hoopt en vertrouwt dat het plan de sympathie zal verwerven van al de Chineezen te Bandoeng.

De bedoelingen van den heer Tan Bian Tjoan waren destijds, zooals gezegd, eene Hollandsch-Chineesche school voor jonge Chineesche meisjes op te richten, meer in het bijzonder voor die van de hoofdplaats Bandoeng, doch waarvan ook de meisjes van elders, die daar ter plaatse geene familieleden hadden, eveneens gebruik konden maken.

Zij konden in het internaat tegen zeer billijken prijs worden opgenomen en tevens dan de lessen volgen, welke door de onderwijzeressen van de school zouden worden gegeven.

De heer Tan Bian Tjoan heeft zich nog niet lang geleden, terzake van dit onderwerp, verstaan met het bestuur van de Zendingschool en van den christelijken Zendingleeraar, den heer Itken, steun verkregen.

Voor zoover de schrijver weet, ligt het echter ook in het plan van het Indisch bestuur om meerdere Chineesche meisjesscholen te Bandoeng en elders op te richten en als aan dat voornemen tot heden nog geen gevolg werd gegeven, dan is de oorzaak daarvan te zoeken in het feit, dat slechts zoo weinig jonge Chineesche meisjes te Bandoeng van het onderwijs op die instelling gebruik wenschen te maken.

Op de hoofdplaatsen Batavia en Soerabaja, waar honderdtallen van Chineesche meisjes aanwezig zijn, die de lessen op de Chineesche scholen wenschen te volgen, is de toestand wel eenigszins anders als te Bandoeng en ligt het voor de hand, dat die steden voor de oprichting van dergelijke onderwijsinstellingen eerder in aanmerking komen.

Te Soerabaja gaat thans eene lijst rond ten einde te weten te komen hoeveel en welke meisjes die studies verlangen en is men van meening, dat, ingeval van eene voldoende sterkte, het bestuur het verzoek om oprichting van eene nieuwe meisjesschool wel zal willen toestaan.

Naar schrijver's meening, voorzien die scholen in de bestaande behoefte aan onderwijs, doch zij zijn ook in overeenstemming met de wenschen van de Chineesche volksgroep in Ned-Indië.

Het is niet alleen goed, dat de meisjes tijdens de onderwijsperiode van de jongens gescheiden worden gehouden en zoodoende de gelegenheid hebben zich volgens de Chineesche maatschappelijke instellingen en gebruiken intellectueel te ontwikkelen, doch ook dat zij zich kunnen onttrekken aan het te sterk opdringen van Westersche neigingen.

Bovendien is het nuttig voor de meisjes dat de kennis van koken, handwerken, muziek, kinderzorg, kinderverpleging, enz. op het leerplan dier meisjesscholen staat, waardoor zij tot goede moeders in de toekomst worden opgeleid.

Wanneer men weet, dat 25 % van de Chineesche meisjes daarvan zoo goed als niet op de hoogte zijn, dan is deze aangelegenheid zonder twijfel wel van groot belang.

Men is thans zoekende naar een geschikt terrein voor het schoolgebouw, dat, naar men hoopt, in de nabijheid van het Chineesche centrum zal worden gevonden.

Een gebouw op eenigen afstand daarvan gelegen heeft het nadeel, dat de dagelijksche vervoerkosten voor de meisjes te bezwarend zijn.

Zooals boven reeds werd gemeld, wil de heer Itken te Bandoeng al het mogelijke doen om het plan van den heer Tan Bian Tjoan te doen slagen.

Doch, zegt de schrijver, de heer Itken is een Christelijk godsdienstleeraar, hetgeen, zijns inziens, zeggen wil, dat de leiding van zulk een meisjesschool Christelijk zal zijn.

En, waar de geloovige Christen gewoonlijk niet bijzonder sympathiek staat tegenover den niet-Christen, daar ziet de Chineesche groep toch wel tegen zulk eene orde van zaken op.

De schrijver vraagt zich dan ook af, of die groep niet op eigen krachten kan steunen en of zij wil toelaten dat de Christelijke godsdienstige beginselen ingang vinden in de jeugdige toegankelijke meisjesziel.

In elk geval hoopt hij, dat het Chineesche element te Bandoeng zich door anderen niet van de wijs zal laten brengen en dat het goed uit zijne oogen zal zien.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Indische Post.

Behalve een aantal bijdragen waarvan de vermelding buiten deze rubriek vat, bevat het Nr. van 13 Febr. een door een plaatje verduidelijkte beschouwing over 't plan van den Amerikaanschen prof. Stirling om een gedeelte van Ned. Nieuw-Guinea te verkennen per vliegtuig. De schr. noemt het een uiterst gewaagde onderneming. — Verder brengt dit Nr. het slot der zeer uitvoerige bespreking van het Fransche werk over Ned.-Indië van den heer Angoulvant. De eindconclusie luidt: Een boek, waarvan de buitenlandsche koloniale literatuur behoefte had. — Praetor geeft voorts nog eenige „Schetsen van den Landraad".

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van het Febr. Nr.: Afbeelding (met beschrijving) van het huldeblijk door de oficieren van het Ned. Ind. leger ter gelegenheid der herdenking van hun zilveren huwelijksfeest aan H.M. de Koningin en Z.K.H. Prins Hendrik aangeboden. — De psychologie van den veldheer, door D. — Strategisch-krijgsgeschiedkundige studiën I. De inleiding van den Russisch-Japanschen

oorlog. — Wenken voor het practisch beoefenen van veldversterking, door Pionier. — Uit de practijk. De riviervaart, door W. Versluis. — Uit de pers. (Hierin o.a. een uit de Ind. Gids overgenomen artikel van G. Nypels: „Het veiligstellen van Ned.-Indië", met commentaar van M. B.).

Djawa. Tijdschrift van het Java-Instituut.

Jaarg. 6, No. 1 (Jan. '26) opent met de beeltenis van den onlangs afgetreden Departementschef, den heer J. F. W. van der Meulen; een kort onderschrift getuigt van groote waardeering en dankbaarheid. — Dr. Engelhard maakt eenige opmerkingen over het artikel van den heer v. Schilfgaarde, getiteld: „De psyche van den Javaan", verschenen in een vorig Nr. van Djawa; laatstgenoemde voegt er een naschrift aan toe. — H.O. schrijft zijn vervolg van „Java in de Maleische literatuur; ditmaal is de bekende „Hikajat Hang Toewah" zijn bron. — Boedihardja geeft onder het opschrift „Hindoe-Javaansche sagen" de geschiedenis weer van Doerghadini en Santanoe. — Mevr. A. J. Resink—Wilkens deelt bijzonderheden (met afb.) mede over het aardige dakonspel, dat een twintig jaar geleden nog in bijna elk Javaansche huis aanwezig was, doch langzamerhand in onbruik is geraakt. — J. S. en S. A. Brandts Buys—Van Zijp geven een aanvulling van hun opstel over „Toeters en piepers", geluidmakende instrumentjes, waarmede de Javaantjes zich vermaken. — In de rubriek Boekbesprekingen vraagt J. Kats de aandacht voor Dr. W. Stutterheim's werk: Rama-Legenden und Rama-Reliefs in Indonesien; verder bespreekt Dr. Th. Pigeaud het proefschrift van Dr. G. W. J. Drewes: Drie Javaansche goeroe's enz., terwijl laatstgenoemde jonge geleerde een geschrift van H. Alkema over den Islam vreeselijk aftakelt. —— Van de overige, kortere, bijdragen, die dit zeer interessante Nr. vullen, worden alleen nog genoemd de mededeelingen over den arbeid der zgn. „Restauratie-Commissie", onder het hoofd: De Hindoe Javaansche monumenten. — Eene beschouwing over achterlijkheid van Jogjasche kunstnijverheid zal vermoedelijk wel bespreking vinden in de rubriek Kunst enz. van het Kol. Weekbl.

Architectuur-Tentoonstelling te Batavia.

In samenwerking met de kunstkring te Batavia, heeft de Ned. Indische Architectenkring van 10 tot 30 Dec. Dec. '25 eene tentoonstelling aangericht van het werk der Ned. Indische architecten, waarover bijzonderheden te vinden zijn in het Indisch Bouwkundig Tijdschrift (Nr. 23 en 24 van jaarg. '25). O.m. wordt daarin besproken het advies van Dr. H. P. Berlage over een uitbreidingsplan van Batavia (door afb. verduidelijkt).

De conversiekansen der Ned.-Indische leeningen.

Aan dit onderwerp wijdt Dr. D. J. Hulshoff Pol Jr. eene beschouwing in het Nr. van 24 Maart der Economisch-Statistische Berichten.

De schr. schetst uitvoerig de eigenaardige positie van Nederlandsch-Indië ten opzichte van het conversieprobleem en komt ten slotte tot de conclusie, dat de Ned.-Indische conversiepolitiek in de eerste plaats geregeld dient te zijn op conversie van geheele leeningen tegelijk met gebruikmaking van het groote consortium, en pas in de tweede plaats, indien de in het artikel genoemde gedragslijn volstrekt niet of niet geheel doorvoerbaar is, op renteverlaging door uitgifte van kleinere leeningen van niet meer dan 20 à 30 millioen met gebruikmaking van kleine onderling concurreerende consortia. Wellicht zal afwisselende toepassing van deze beide beginselen ten slotte nog de meest geschikte weg blijken te zijn.

Hoe dit ook zij, met de conversies moet eindelijk eens een begin gemaakt worden; verdere vertraging beteekent een jaarlijksche schade voor Nederlandsch-Indië, die in vele millioen loopt. Er is in dit opzicht zonder twijfel periculum in mora.

De Indische Verlofganger.

De heer S. Kalff schrijft in het 26-Maart Nr. op onderhoudende wijze over het leven van den eersten Gouverneur-Generaal van Indië, Pieter Both. — Verder bevat dit Nr. een aan „Onze Stem" ontleend artikel over het communisme in Indië; en tevens o.m., een beschouwing van v. d. B., handelend over opiumssmokkelhandel in Indië, welk voordeelig bedrijf nog steeds groote afmetingen blijft aannemen.

Het tabaksgebied ter Oostkust van Sumatra.

Als uitgave van de Deli Planters Vereeniging is verschenen een in kwarto formaat gedrukt geschrift, getiteld: Het tabaksgebied ter Oostkust van Sumatra in woord en beeld. Het werk is opgedragen aan Gouv.-Generaal Mr. D. Fock ter gelegenheid van zijn bezoek in het najaar van 1925 aan de Oostkust, en in alle opzichten keurig uitgevoerd (de firma Koloff en Co. te Batavia heeft er inderdaad eer van).

De tekst, voorafgegaan door een „Binnenleiding" verplaatst den lezer naar de hoofdstad Medan, waarvan een korte beschrijving wordt gegeven; daarop volgen bijzonderheden over de tabakscultuur, en daarna een overzicht van de verkeerswegen te water en te land. Ten slotte, bij wijze van toegift, een kijkje op de Karo-hoogvlakte. Vooral de bij dit gedeelte behoorende afbeeldingen zijn buitengewoon fraai.

Rapport der Vlootcommissie.

Verschenen is het rapport van de Staatscommissie, ingesteld bij Kon. besluit van 24 Jan. 1922 (Vlootcommissie), houdende beschouwingen en conclusiën over de plannen tot reorganisatie van het beheer der marine. De commissie stelt voorop dat het feit, dat het grootste deel der vloot bestemd is voor Nederlandsch-Indië, terwijl het veel kleinere deel in Nederland aanwezig is, er toe noodzaakt maatregelen te treffen, die een meer economisch gebruik van personen en materieel mogelijk maken. Het huidige stelsel van personeelsvoorziening van de vloot in Oost-Indië moet leiden tot een overcompleet in Nederland, dat geen volwaardige diensten presteert en daarbij duur is. De commissie is met de Regeering van oordeel, dat een organisatie als de thans bestaande, wijziging behoeft.

Onze plaatsruimte gedoogt niet op het rapport nader in te gaan, trouwens de groote dagbladen gaven reeds een uittreksel, o.a. de N.R.Ct. van 23 Maart (Ochtendbl.), welk blad, in zijn Nr. van 26 d.a.v. (Avondbl. D) er een beschouwing aan vastknoopte onder den titel: Marine problemen.

De Indische Mercuur.

No. 12 (24 Maart). Commentaar op de Indische Onteigeningsverordening, door Dr. W. J. Beek; besproken door Mr. G. J. Nolst Trenité. — Over het gehalte van in alcohol oplosbare stoffen in het kernhout van verschillende boomsoorten, door Prof. Dr. A. te Wechel. — De met rubber beplante uitgestrektheden in Ned.-Indië gedurende 1924 (ontleend aan Mededeeling No. 22 van het Centraal Kantoor voor de Statistiek). — Kultuurberichten. (Uitbreiding van den landbouw in Suriname, ontleend aan De West. — Enz.). — Kleine mededeelingen (Comité voor Indische lezingen en leergangen over 1925: mededeelingen ontleend aan het verslag van den Secretaris. — Voedselvoorziening van Ned.-Indië. — Koopkracht en import van Deli. — Enz.). — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft literatuur over aetherische oliën, boschwezen, gommen, geneesmiddelen, specerijen, voedingsmiddelen, vruchten en groenten, enz.

Maandstatistiek van den in- en uitvoer.

Ter vervanging der maandstatistiek van den in- en uitvoer van Java en Madoera, die tot nu toe als bijlage der Javasche Courant verscheen, zal, te beginnen met Jan. '26, aan de hand der nieuwe, zeer uitgebreide naamlijsten, door het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden, een *nieuwe, veel omvangrijker* maandstatistiek worden uitgegeven.

Deze statistiek zal uit de volgende deelen bestaan: 1. Uitvoer van Java en Madoera. 2. Invoer van Java en Mad. 3. Uitvoer der belangrijkste havens van J. en M. 4. Invoer van garens en manufacturen van J. en M. 5. Invoer der belangrijkste havens van J. en M. Volgens een voorloopige schatting zal de complete maandstatistiek ongeveer 130 blz. folio-druk beslaan.

Het Nr. van 19 Febr. van „Korte Berichten" waaraan het bovenstaande is ontleend, deelt o.m. nog mede dat de prijs van het jaarabonnement ƒ 30.— bedraagt en dat de Januari-statistiek weldra zal verschijnen.

De tabakscultuur in Deli.

Onder dit opschrift bevat het Nr. van 22 Maart van „In- en Uitvoer" het eerste gedeelte eener beschouwing van den hr. M. J. Lusink, welke een aardigen kijk geeft op de belangrijke plaats die de Deli-tabak, door haar bijzondere eigenschappen, inneemt onder de koloniale cultures.

Het duidelijkst spreekt de beteekenis dier cultuur wel in de opbrengstcijfers der verschillende oogsten, die na verschillende up and downs zich bewogen tusschen ƒ 4000 in 1864 en ƒ 88.000.000 in 1925 (oogst 1924). De hr. Lusink brengt o.a. hulde aan den heer J. Nienhuys, aan wiens initiatief en energie het te danken is dat de Delitabak is ontstaan.

De Tropische Natuur.

Inhoud der Febr.-afl. Over eenige roofvogels v

Sumatra's Oostkust en enkele bijzonderheden omtrent hun voorkomen in den Indischen Archipel (met afb.), door Jhr. Dr. F. C. van Heurn en Jhr. W. C. van Heurn. — Van een vogelspin, Selenocosmia javanensis Walck. (met afb.), door C. J. Louwerens. — Crotons (bekende sierplant in Indië), door Dr. A. Rant (met ill.). — Verspreiding van Loranthus-zaden door de boeroeng tjabé (met ill.), door C. R. — Tropische vruchten in Nederland, door S. Kalff (een interessant artikel, waarin o.m. verteld wordt hoe in vroeger tijd Indische ananassen met succes in ons land gekweekt werden). — Korte mededeelingen (uit een waarvan blijkt dat de Indische orang pendek (sedapak) zelfs in Amerika de aandacht heeft getrokken).

* * *

Is in Suriname het land, buiten het zee-rivier alluvium gelegen, voor den landbouw op groote schaal te benutten? door E. Essed. (Overgedrukt uit „De Periskoop"). (Paramaribo, J. H. Oliviera).

Beknopt overzicht van eenige Ned.-Indische planten, die giftig zijn of giftige bestanddeelen bevatten (vervolg), door M. Duyster. (Pharmac. Tijdschr. v. N.-I., Dec. '25 en Jan. '26).

Conserveering van limonades in Ned.-Indië, door K. J. Holtappel. (Pharmac. Tijdschr. v. N.-I., Jan. '26).

Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het vierde kwartaal van 1925 (vervolg). — De uitvoerhandel van Java en Madoera gedurende 1925 (vervolg). (Korte Berichten, 19 Febr. '26).

De mystieke beteekenis van oude cultuurmonumenten op Java, door J. Kruisheer. (Theosofisch Maandbl. v. N.-I., Dec. '25 en Jan. '26).

Multatuli en de koloniale politiek, door P. A. Diepenhorst. (Stemmen des Tijds, Jan. '26).

Van grofwild en Hindoe-tempels op Midden-Sumatra, door P. te Wechel. (Buiten, 1926, bl. 32 en 43).

Suriname.

„Suriname" van 19 Febr. verneemt:

„dat op 1 Januari 1927 het Departement voor het Onderwijs wordt opgeheven en de werkzaamheden in verband met het onderwijs, evenals de onderwijzers zelve zullen worden geborgen onder het dak van de Gouvernements Secretarie"......

Met den meesten ernst moeten wij waarschuwen tegen zulk een onverantwoordelijke daad, die een aanslag zou zijn op dat volksonderwijs in de Kolonie. Het ambt van inspecteur voor het onderwijs is in het leven geroepen onder het bestuur van Gouverneur van Sypesteijn, den man van de „subsidievermindering quand même", een der beste Gouverneurs, die Suriname ooit gehad heeft. Na van Sypesteijn is het bestuur van Suriname in handen geweest van Baron van Heerdt Crull (a. i.), Mr. Fock, Mr. Rolin Couquerque (a. i.), Mr. de Savornin Lohman, Mr. Tonckens (a. i.), Mr. van Asch van Wijck, Mr. Tonckens, Mr. van Oosterzee (a. i.), Ir. Lely, Havelaar (a. i.), Idenburg, Hofstede Crull (a. i.), Mr. Fock, Mr. Roiein Couquerque (a. i.), Mr. Hofstede Crull (a. i.), Baron van Asbeck, Staal, Mr. Rietberg (a. i.), Staal, Mr. Rietberg (a. i.), Baron van Heemstede, Mr. Rietberg (a. i.), Mr. Nijsingh (a. i.), Baron van Heemstra.

Een lange reeks mannen van zeer uiteenloopende politieke richtingen, die bijna allen daarin overeenkomen, dat zij er naar streefden de bijdrage van het Moederland aan de Kolonie te verminderen. Welnu, geen van hen heeft een oogenblik er aan gedacht een aanslag op het volksonderwijs te doen door opheffing van het zelfstandige departement van onderwijs. Het wil er bij ons niet in dat zulk een heillooze daad — aangenomen dat het bericht van de „*Suriname*" juist is — de wensch zou zijn van Baron van Heemstra. Van den anderen kant kunnen wij niet aannemen dat het Ministerie van Koloniën de afbraak zoover zou willen doorzetten, dat de volksopvoeding daarvan het slachtoffer zou worden.

In de onlangs verschenen Memorie van Antwoord betreffende het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer over de Surinaamsche begrooting voor 1926, schrijft de Minister:

„Of, en zoo ja, in hoever, de bestuursorganisatie te groot zou zijn opgezet, is een vraag, waarop de ondergeteekende voor het oogenblik geen weloverwogen bescheid zou vermogen te geven. Zijn aanvankelijke indruk is, dat, in verband met den stand der financiën van het gewest, in dit opzicht in Suriname verdere versobering noodig en mogelijk is, ook al houdt men rekening met de omstandigheid, dat eene dunne, verspreid wonende bevolking als daar wordt aangetroffen, relatief hoogere bestuurskosten vergt".

De eerste zinsnede is geruststellend. De Minister wil zelf de zaak onder de oogen zien. Maar de tweede zinsnede doet vreezen dat de afbraak verder zal worden doorgevoerd. De Gouvernements Secretarie is reeds topzwaar. Verdere centralisatie is uit den booze. Veel meer dan tot dusver moet aan de hoofden der verschillende departementen worden overgelaten. Wij herinneren ons uit vroegere tijden den onmogelijken rompslomp, die noodig was om de vergunning te verkrijgen tot het bouwen van een stoepje voor zijn woning: rekest aan den Gouverneur, die het rekest „ten fine van bericht, consideration en advice" toezond aan den Chef van het Bouwdepartement en, bedriegen wij ons niet, ook aan den Beheerder van het Domein, den Administrateur van Financiën. Wij weten niet of dat nog zoo is, maar het zou ons niet verwonderen. De Secretarie houdt nu eenmaal van paperassen.

De Minister bedenke zich tweemaal vóór hij de topzwaarte van de Secretarie vergroot.

* * *

Ingediend is een wetsontwerp tot wijziging van de Surinaamsche begrooting voor 1924. Blijkens de Memorie van Toelichting moest op 47 artikelen meer worden uitgegeven dan geraamd was. Daarvan kon het tekort op 14 artikelen niet uit andere posten der begrooting (onvoorzien en waarneming van tijdelijk opengevallen betrekkingen) gevonden worden, zoodat deze artikelen voor verhooging tot een bedrag van *f* 260.633.— moeten worden voorgedragen.

Tegenover deze overschrijdingen staat, dat op 139 artikelen een bedrag van *f* 825.073.— minder dan de raming is uitgegeven. Het totaal eindcijfer der begrooting kan derhalve verminderd worden met *f* 564.390.—.

Na aftrek van het bedrag waarvoor geleend mag worden blijft een bedrag van *f* 415.466.— dat van invloed is op het bedrag van de bijdrage uit 's rijks schatkist.

* * *

„*De West*" van 16 Februari schrijft:

„In de Indische Mercuur van 25 December is een bericht overgenomen van het Koloniaal Instituut, getiteld: over kapokvervalsching met katoen.

Dit onderwerp op zichzelf kan ons onverschillig laten, doch wat ons wel interesseerde was de mededeeling, dat blijkens onderzoekingen in genoemd instituut de Surinaamsche kapok in kwaliteit staat boven de beste Java kapok.

De bedoelde Surinaamsche kapok is afkomstig van onze savana's en kan ook gecultiveerd worden. Volgens iemand die bekend is met de cultuur, zou deze teelt een zeer loonende kunnen zijn in Suriname. De prijs — die zeer vast is — kan op *f* 90.— à *f* 100.— worden gesteld en de productie op tenminste duizend kilogram per hectare".

Tot zoover „*De West*". Welk kapitaalkrachtig lichaam in Nederland zal, na een deskundig onderzoek, de cultuur ter hand nemen? Of moet men ook deze onderneming aan de Amerikanen overlaten? Zooals die van de bauxiet en de katoen.

* * *

„*De West*" van 26 Februari schrijft:

„*Nickerie.* Door de Surinaamsche Katoen Handel en Landbouw Mij. is in erfpacht aangevraagd een perceel groot 2900 H.A. grenzende aan Margarethenburg.

De aan genoemde Maatschappij verleende vergunning tot onderzoek van een terrein van 98300 hectaren in Nickerie en Coronie naar de geschiktheid voor den katoenteelt op groote schaal, is met zes maanden verlengd.

Door de heeren I. v. d. Velde en H. M. van Leesten is in erfpacht aangevraagd een terrein van 1000 H.A. aan de Corantijn, ten zuiden van den Corantijn polder".

* * *

In ons nummer van 18 Maart hebben wij het overlijden bericht van Professor Harrison in Britsch Guiana. In „*De West*" van 23 Februari vinden wij nu het volgende:

„In de Argosy lezen wij, dat de Gouverneur van Suriname een telegram van deelneming naar Britsch Guiana heeft gezonden bij het overlijden van professor Harrison. Hij gewaagt daarbij ook van de uitnemende adviezen die Harrison bij meerdere gelegenheden aan

Suriname uitbracht (bijvoorbeeld in zake artesische boringen)".

* * *

Wij ontleenen aan de N. R. Ct. van 22 Maart, avondblad D het volgende bericht:

„Na onderhandelingen over immigratie van Indiërs naar Britsch-Guyana, die vijf jaar geduurd hebben, heeft de Wetgevende Vergadering te Delhi een motie goedgekeurd, waarbij vergunning verleend wordt tot overbrenging daarheen van 500 gezinnen, het totaal van 1500 menschen niet te boven gaande.

De vertegenwoordiging van de regeering zeide, dat men zich niet moest voorstellen, dat het Indië aan den anderen kant van den Oceaan verkregen was met geweld of bedrog, maar met eerlijken arbeid van werkzame en verstandige burgers."

* * *

In de N. R. Ct. van 27 Maart avondblad C een interessante bespreking van Walter Edmund Roth's reis naar de zuidelijke — de Braziliaansche — grens van Britsch Guiana. De voorloopige mededeelingen over de reis komen voor in een hier te lande zeldzaam geschrift *„Christmas Tide"* 1925 van Britsch Guiana.

Curaçao.

De „draadlooze".

Het eerste bericht over de nieuwe verbinding tusschen Nederland en Curaçao bevatte de *Amigoe* van 6 Febr. l.l. Het luidde aldus:

„Elken Maandag- en Donderdagavond ten 6 uur ontvangt tegenwoordig ons draadloos station rechtstreeks eenige berichten door middel van den korten golfzender van uit Den Haag.

Zooals we nog uit de berichten van Maandagavond l.l., gepubliceerd in *El Boletin Comercial* van Donderdag, konden nagaan, komen deze berichten correct en compleet over. Het eenige wat we er op zouden kunnen aanmerken is, dat die berichten maar proefzendingen zijn, om te bewijzen dat de verbinding met de korte golf uitstekend is. En dat bewijs is doorslaand. Doch men kan duidelijk zien, dat die berichten niet van een journalist, noch minder van een persbureau afkomstig zijn. Het is een allegaartje van niet veel belang. Wij zouden liever wenschen, dat het *Aneta*- of *Dias*-persbureau zich met de keuze en samenstelling dier berichten belastte. Dan kregen we wat degelijks.

Maar we mogen, zoo al niet voldaan, toch voorloopig alweer tevreden zijn. Wij gaan vooruit en binnenkort nog veel meer. Want met het s.s. „Venezuela" a.s. 17 Februari wordt hier ook een *korte-golf-zender* verwacht. Dan kunnen we dus daarmee *rechtstreeks* naar Holland draadlooze berichten zenden. Dat kan een heele ommekeer in het telegrafisch verkeer teweeg brengen."

Daarna kwam, voor een dag of 14, het departement van koloniën met de volgende mededeelingen:

Het oprichten van radiostations van groot vermogen, zooals te Kootwijk en Malabar, uitsluitend met het doel, ook West-Indië een eigen verbinding te geven, zou veel te kostbaar worden.

Een verbinding door middel van de korte golven zou, meende men, uitkomst kunnen bieden. De ingenieur van het technisch bureau van het departement van koloniën, ir. G. Schotel, heeft dan ook een kortegolfzender, volgens een nieuw systeem, dat geheel afwijkt van de gebruikelijke methoden voor het opwekken van korte golven, met bestemming voor proefnemingen met Curaçao, in gereedheid gebracht en in de gebouwen van genoemd bureau in Den Haag opgesteld.

Aan de Nederlandsche seintoestellenfabriek te Hilversum werd opdracht gegeven een korte-golfzender samen te stellen, geheel volgens het ontwerp ir. Schotel.

Behoudens enkele kleinere onderdeelen is deze zender opgebouwd uit in Nederland vervaardigd materiaal. De zender werd den 29sten Januari van Nederland naar Curaçao verscheept.

De teekens door dien zender te Curaçao uitgezonden, werden den 1sten Maart op het vooraf afgesproken uur, reeds dadelijk zeer goed ontvangen door den heer Schotel op het technisch bureau in Den Haag en door het ontvangstation van den rijkstelegraafdienst te Meyendel, wat te grooter succes was, omdat dit type zender voor het hoofd van den post voor draadlooze telegrafie in Curaçao, den heer Molenkamp, en zijn personeel geheel nieuw was. Dienzelfden avond ontstond een vlotte telegramwisseling tusschen de zend-ontvanginstallatie van het technisch bureau eenerzijds en die te Curaçao anderzijds. Den 2den Maart zond de gouverneur van Curaçao — uiteraard als proefseinen — de eerste telegrammen per radio naar Nederland, inhoudende gelukwenschen voor H. M. de Koningin en den minister van koloniën.

De teekens van Curaçao worden hier in de gunstige uren met groote sterkte ontvangen, en Curaçao meldt buitengewoon sterke ontvangst.

Er zij echter met den meesten nadruk op gewezen, dat een en ander zich nog in het stadium van proefnemingen bevindt. De gebezigde toestellen zijn niet bestemd voor een definitieve verbinding en zijn zoo goedkoop mogelijk gehouden; de zend- en ontvanginstallaties te Curaçao en te 's-Gravenhage hebben te zamen slechts rond *f* 3000 gekost.

De bedoeling van deze proefnemingen is, vast te stellen, hoe een definitieve verbinding met de grootst mogelijke bedrijfszekerheid en de minste kosten tot stand kan worden gebracht."

Vanuit Curaçao is intusschen ook bericht ontvangen, dat het korte-golfzender-toestel op Curaçao ontvangen is en bij de proefnemingen voldoet. De bladen hebben daarna nog de volgende bijzonderheden omtrent de toestellen meegedeeld met een opwekking aan liefhebbers om te „zoeken".

„De primair energie bedraagt 400 of 500 Watt en wordt verwekt door één 250-Watt zendlamp van Amerikaansch type. Met behulp van een transformator wordt de gloeidraad gevoed door den stadstroom. Voor de plaatspanning zijn aanwezig twee gelijkstroomdynamo's, in serie geschakeld elk van 100 Volt spanning. Bij dezen zender wordt gebruik gemaakt van een gewone aardverbinding; proeven met tegencapaciteit geven practisch geen andere resultaten. Naar ons werd medegedeeld, is het rendement van den zender hooger dan van de gebruikelijke typen.

Curaçao heeft een primair-energie van pl.m. 800 Watt en werkt met een Philips' Z lamp.

De zender is direct aangesloten op de bestaande installatie van het 2½ K. V. fluitvonkstation. Aangezien de proeven nog aan den gang zijn en men derhalve nog geregeld veranderingen verwachten kan, geven wij onder alle voorbehoud voor de amateurs, die eens luisteren willen naar Curaçao, de golflengte van 42.5 M. op. Roepletters P. J. C. Met een zeer eenvoudig één-lamps-toestel hebben wij den overkant goed gehoord. De werktijden varieeren natuurlijk ook en liggen ongeveer tusschen des avonds 10 en des morgens 6 uur."

Dr. M. Gerstl.

In ons vorig nummer konden we nog kort berichten, dat Dr. Gerstl, onze havendokter, met eervol ontslag den dienst verlaat en door een nieuwen, dokter Arends, oud-marine-officier van gezondheid, vervangen wordt. Dr. M. Gerstl heeft onze havenbeweging van 45 stoomschepen vóór den oorlog zien dalen tijdens den oorlog tot 25, en ook zien groeien en grooter worden tot 213 *stoom*schepen per maand, waarbij nog geregeld ± 100 *zeil*schepen komen. Dat is 300 schepen per maand, gemiddeld dus 10 per dag. Vóór dag en dauw moet de havendokter reeds klaar staan, dikwijls nog laat in den avond en niet zelden midden in den nacht. En die eer kan iedere scheepskapitein Dr. Gerstl nageven, dat hij nooit op zich wachten liet, altijd op tijd present was.

(A. d. C.)

Nieuwe Tankboot.

5 Febr. l.l. is de *Maximina*, de laatste nieuwe tankboot van 2300 ton, van Holland hier binnengekomen. Hiermede is de tankvloot van de C. S. M. voor transport van ruwe olie van Maracaibo naar Curaçao compleet afgebouwd en afgeleverd. *(A. d. C.)*

Openbare Gezondheidsdienst.

De *Amigoe* van 13 Febr. l.l. deelt mee, dat volgens berichten uit Holland is benoemd tot Directeur van den openbaren gezondheidsdienst Dr. P. H. van der Hoog, vroeger in Oost-Indië werkzaam. Wij kunnen hieraan toevoegen, dat wij vernomen hebben, dat de vorige directeur, Dr. Bergmann, in gouvernementsbetrekking in Oost-Indië is benoemd.

Pater Ebben †

Op bijna 70-jarigen leeftijd is te Langenboom (N.-B.) overleden pater Vincentius, J. H. Ebben, die van 1883 tot 1905 in de missie van Curaçao is werkzaam geweest.

Uit den Verren Vreemde.

Alleen Duitsche koloniën kunnen den Franschen en Belgischen frank redden.

Wij waren niet van plan spoedig op de kwestie der Duitsche Koloniën terug te komen, nu zij met het uitstel van de opname van Duitschland in den Volkenbond, ook aan dadelijk belang heeft ingeboet. Als wij er hier toch weer aandacht aan geven is dit niet omdat Generaal von Liebert in een artikel van 14 Maart in de *Deutsche Zeitung* uiteenzet dat de Duitschers meer dan ooit behoefte aan koloniën hebben en dat zij niet moeten schromen hulp te zoeken bij een bondgenootschap met de onderdrukte gekleurde volken, die alle reden hebben Duitschland als hun bevrijder te willen begroeten. Wij zijn ook niet uit onze tent gelokt door het hoofdartikel in *La Dépêche Coloniale* van 24 Maart, van den afgevaardigde van Martinique in de Fransche Kamer, Alcide Delmont, dat Frankrijk voorhoudt er zich met alle middelen tegen te verzetten dat Duitschland weer een koloniale mogendheid zou kunnen worden. En evenmin is het zekere emotie, die in de laatste dagen van de Volkenbondsbesprekingen te Genève ontstond, omdat men meende uit den mond van den Franschen premier A. Briand de herinnering te hebben opgevangen aan een in Locarno aan Duitschland gedane toezegging betreffende eenig recht op een koloniaal mandaat, indien het lid van den Volkenbond werd; emotie, die zich vooral in Italië uitte, waar men Duitschland geen voorrecht wil toekennen dat aan Italië niet is gegund; emotie, die bezworen is door een nadere verklaring van Briand volgens welke hij in Locarno en in Genève niet anders heeft gezegd en heeft willen zeggen, dan dat Duitschland, nadat het in den Volkenbond zal zijn opgenomen, alle rechten van een Volkenbondslid zal hebben, en tot deze behoort ook, dat het in aanmerking zou kunnen komen voor een koloniaal mandaat. Zou kunnen komen, hieruit is alles te lezen en niets; hierin is alles te leggen en niets. Blijkt uit deze aanhalingen wel dat de kwestie in het buitenland haar actualiteit geenszins verloren heeft, en wijzen zij wel op de waarschijnlijkheid dat dit punt nog menige beschouwing uit de pen zal doen vloeien vóórdat de September-bijeenkomst van den Volkenbond wordt geopend, na het vele dat wij er reeds over gezegd hebben, zouden wij haar toch geen voorrang gegeven hebben bij vele andere interessante vraagstukken of gebeurtenissen van den dag, ware 't niet dat wij in een op 24 Maart j.l. door Schacht, de president van de Rijksbank gehouden lezing een noot meenen te verstaan, die, als zij opgevangen wordt door Fransche staatslieden die niet koloniaal-doof zijn, iets wil bijdragen om de harmonie in het Europeesch staten-concert te bevorderen.

Het was in de afdeeling Charlottenburg van de Deutsche Kolonial Gesellschaft dat de financieele specialiteit bij uitnemendheid, sprekende over nieuwe koloniale politiek, dit geluid deed verstaan.

Volgens het korte verslag in de *N. R. Ct.* (26 Mrt.) zeide spreker eerst (wat wij ook al wel van anderen vernomen hadden):

„In een land als Duitschland kunnen bedrijfsleven en muntstandaard slechts in stand worden gehouden als er koloniale bronnen aanwezig zijn. Men heeft, door aan Duitschland zijn koloniën te ontnemen, een ernstige economische fout begaan en indien men haar niet herstelt, zal men er ook de politieke gevolgen van te bespeuren krijgen. Voor Duitschland kan het koloniale vraagstuk er niet meer een van imperialisme zijn. Het groote probleem van de overbevolking van Europa, dat tot het uitbreken van den wereldoorlog heeft bijgedragen, is door het verdrag van Versailles niet opgelost. De strijd om de grondstoffen speelt heden in de wereldpolitiek een nog grootere rol dan voorheen. In alle staten wint de industrialisatie veld, zelfs als er geen bronnen voor grondstoffen aanwezig zijn."

Stond spr. hiermede reeds in de internationale verhoudingen, hij ging hierop dan verder in met deze opmerkingen, waarvoor wij volle aandacht vragen:

„Het is onloochenbaar een verdienste van de Dawesovereenkomst, die het systeem van politiek geweld wil vervangen door een systeem van economisch overleg, dat zij heeft getracht dit probleem op te lossen. Deze regeling legt groote prestaties aan Duitschland op voor het herstel. Er kunnen nieuwe Europeesche complicaties ontstaan als Duitschland niet aan zijn financieele verplichtingen voldoet. Geregelde betalingen van Duitsche zijde zijn echter alleen mogelijk, indien de beste Duitsche productiemiddelen en werkkrachten in staat worden gesteld, grondstoffen en levensmiddelen te winnen. Dit is echter alleen mogelijk met hulpbronnen in koloniale staten en daarom heeft Duitschland eigen koloniën noodig.

Indien Duitschland thans grondstoffen uit zijn gewezen koloniaal gebied wil koopen, moet het zich eerst buitenlandsche betaalmiddelen aanschaffen.

Dit bepaalt het verdrag van Versailles, dat ook hier dus de Dawes-regeling tegenwerkt.

Duitschland vraagt voor zich zelf weer overzeesch gebied, zooals ook erkend wordt in een ander deel van Spr. rede, waar hij zeide: „Duitschland moet, daar het overbevolkt is, eveneens koloniaal bezit verkrijgen om door emigratie verbetering van den toestand in het moederland te brengen".

Maar Duitschland vraagt het niet alleen uit eigenbelang: „Geregelde betalingen van Duitsche zijde zijn alleen mogelijk, indien het eigen koloniën krijgt". Wilt gij, voormalige geallieerden, groote schuldeischers van Duitschland, betaling verwachten van het U toegedachte, geeft Duitschland dan koloniën. Wilt gij, Frankrijk en België, Uw Frank stabiliseeren en doen stijgen, stelt Duitschland in staat zijn oorlogsschuld af te doen, d.i. geeft het koloniën.

Spr. liet dan volgen: De groote vraag is, koloniale souvereiniteit of koloniale mandaten? Het verslag geeft niet duidelijk aan hoe Spr. zich tegenover deze kwestie gesteld heeft, waar het hem laat zeggen: „Recht en verstand vragen voor Duitschland eenzelfde behandeling als voor andere koloniale staten". Maar voor ons is dit de hoofdzaak niet. Naar onze meening is de groote vraag deze, hoe de geallieerden, hoe Frankrijk en België in het bijzonder, zich zullen uitspreken, waar zij nu volgens Schacht voor de keuze worden gesteld: Duitschland geen koloniale mogendheid maar dan is het niet in staat zijn schuld te betalen en dan zal de frank nog verder kelderen; òf van Duitschland betaling zijner schuld verwachten, daardoor voorkomen van de débacle van de frank, maar hiertoe toegeven aan den daaraan onafwijsbaar verbonden eisch: het geven aan Duitschland van een overzeesch gebied tot verschaffen van grondstoffen, afzet van producten en ontlasting van zijn overbevolking.

Wij laten hier nu nog volgen, wat het verslag verder over Spr. rede vermeld heeft:

„Het komt er thans op aan, voor Duitschland zoo spoedig mogelijk activiteit op koloniaal gebied te vinden, want alleen op deze wijze kunnen de lasten voor het herstel gemakkelijker worden gedragen. Het systeem van groote particuliere koloniale ondernemingen (de zoogenaamde chartered companies) kan tot de verwezelijking van dit doel bijdragen.

De wereldoorlog heeft bewezen, hoe verkeerd de rekening van het imperialisme was. De ellende in Rusland bewijst hoe onjuist de rekening van het socialistisch bolsjewisme is geweest. Redding kan alleen een individualistisch kapitalistisch bedrijfsleven brengen. Maar hiertoe is koloniaal gebied, emigratie en kapitaal noodig. Als er alom goede wil heerscht, kan deze weg zonder moeilijkheden worden bewandeld. In het Duitsche koloniale gebied zou echter in elk geval de Duitsche muntstandaard moeten worden ingevoerd.

Schacht besloot met de verzekering, dat wat Europa en in het bijzonder Duitschland noodig heeft, een uitweg is uit de tegenwoordige verstikkende lucht uit de armoede en de wanhoop naar een vrijheid en een gelukkiger beschaving".

„Als er alom goede wil heerscht!" Goede wil onderstelt hier, dat een de mandatarissen vrijwillig afstand zal doen van een toegewezen gebied, en dan natuurlijk van een gebied groot en rijk genoeg om in Duitschland's koloniale behoefte te voorzien; bij wien wordt die goede wil aanwezig geacht? Duitschland biedt hiervoor een frank van 48 centen.

Een onderzeeboot via het Panamakanaal naar Ned.-Indië.

Hr. Ms. onderzeeboot K. 13, onder bevel van den luitenant ter zee 1e klasse L. G. L. van den Kun, zal de uitreis naar Nederlandsch-Indië maken via het Panamakanaal.

Deze reisroute is gekozen ten einde te voldoen aan het verzoek van de Rijkscommissie voor graadmeting en waterpassing, om de, aan boord Hr. Ms. onderzeebooten K. 2 en K. 11 uitgevoerde slinger-waarnemingen in de Middellandsche Zee en in den Indischen Oceaan, welke waarnemingen een groote wetenschappelijke waarde hebben, thans voort te zetten in den Atlantischen Oceaan en in den Stillen Oceaan, met een door dr. Vening Meinesz, op grond der verkregen ondervinding ontworpen toestel, terwijl hierbij tevens ondervinding wordt opgedaan betreffende het uithoudingsvermogen van

SCHOOLVEREENIGING „AGATHA SNELLEN"

Opgericht 1898. - Zuilenstraat 7, Utrecht

Lagere School (jongens en meisjes van 6—12 jaar): opleiding H. B. S. en Gymnasium.

Vijf Vervolgklassen voor meisjes van 12—18 jaar uit den beschaafden stand. Voor zeer goede tehuizen kan worden gezorgd. Inlichtingen en prospectus bij den Directeur, den Heer G. F. VRIJBURG.

Het Bestuur,
Dr. J. VAN DER BILT, Voorzitter.
H. WALLER, geb. PIERSON, Secr.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

personeel en materieel van een onderzeeboot op een dergelijke lange reis.

De volgende havens zullen worden aangedaan: Fayal, Las Palmas. Curaçao, Colon, Panama, Mazatlan, San Francisco, Honolulu, Guam, Yap, Manilla en Ambon.

Het vertrek uit Nederland zal plaats hebben omstreeks einde Mei; de aankomst in Indië ongeveer December.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

VOORDRACHT PATER JOS VIEGEN.

Voor dezen avond hadden wij ons bijzondere moeite gegeven. Door welwillende medewerking van eenige leden waren er eenige voorwerpen en doeken aanwezig. (Deze laatste hadden mèt een keurige collectie van Bocatan ook dienst gedaan op de Tentoonstelling der Vereeniging „Tot de kunst"). Aan een zestigtal adressen buiten onze leden waren kaarten toegezonden.

Doch slechts een vijftigtal waren Donderdagavond aanwezig. Dat was zeer jammer, want Pater Viegen heeft, met behulp van een zeer mooie serie lichtbeelden, verteld van de bewoners van Indië, zooals alleen iemand kan doen...... die Indië waarlijk liefheeft.

Z.Eerw. begon met te wijzen op de tegenstelling Oost en West. Bij de Westerlingen treedt de enkeling op den voorgrond. De Oosterling daarentegen is een sociaal wezen. Indië is door ons eerst verwaarloosd. Nu willen wij het vernieuwen. Misschien draven we daarbij wel wat te hard van stal. Echter, een Westersch volk zullen we er nooit van vermogen te maken. Gelukkig maar! Wij zijn daar de mandatarissen; een mooi woord! Mandatum beteekent dienen; om daar te kunnen heerschen moeten wij dienen, die volken dat geven, wat ze noodig hebben om op hooger peil te komen in hun Oostersche beschaving.

In den Archipel is te onderscheiden eén westelijk deel, met een cultuur; een oostelijk deel, zonder cultuur. Doch dat laatste is niet geheel juist, volgens spr. Ook bij de z.g. primitieve volken is een diepere ondergrond van hun leven te vinden.

Daarna volgen de plaatjes, eerst Bali, dan de Kaja-Kaja, een lange serie. En onvermoeid en frisch en geestig vertelt spr. van zijn ondervindingen, in krachtige lijnen schetsend het leven van Papoea's, die hij heeft leeren zien en begrijpen, anders en beter dan wij en waardoor hij hen ook lief heeft gekregen.

Bij den aanvang herdacht de voorzitter in zijn openingswoord het overlijden van onzen hooggeachten algemeenen voorzitter.

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Afdeeling 's-Gravenhage.

VOORDRACHT PAUL GRAETZ.

In de groote zaal van de Twee Steden aan het Buitenhof heeft Donderdagavond, 25 Maart, de Duitsche ontdekkingsreiziger Paul Graetz een interessante lezing gehouden over zijn reizen in Afrika en Sumatra, waarvoor buitengewoon groote belangstelling bestond. Deze avond, welke o.m. werd bijgewoond door Z. K. H. Prins Hendrik, Freiherr von Vietinghoff van de Duitsche legatie, Herr von Tschudt, Professor van Sleeswijk en Jhr. Mr. G. C. von Weiler, was georganiseerd door de Vereeniging Oost en West, in samenwerking met de Nederlandsch-Duitsche Vereeniging en de Duitsche Verein.

De voorzitter van de Afdeeling, de Heer R. Zuiderhoff, sprak een kort openingswoord, waarbij hij allen welkom heette. Hij herdacht in het kort het overlijden van den algemeenen voorzitter, Mr. W. Sonneveld, waardoor de Vereeniging Oost en West in rouw gedompeld was.

Voorts wees de Heer Zuiderhoff er op, dat deze lezing de eerste is, welke voor Oost en West in een vreemde taal gehouden wordt over een ander onderwerp dan Ned.-Oost- en West-Indië. Wel is waar licht de Vereeniging al sedert jaren haar leden in omtrent andere verre streken, door middel van het Koloniaal Weekblad, in welk verband spreker hulde bracht aan Kolonel Nijpels, eveneens aanwezig, voor de verzorging van zijn rubriek: „Uit den Verren Vreemde".

Tot slot bracht spreker in het Duitsch dank aan den heer Graetz voor zijn bereidwilligheid, hier iets van zijn reizen te willen mededeelen.

Daarna begon Paul Graetz zijn interessante causerie, die met ongeveer 170 gekleurde lichtbeelden illustreerd was.

Destijds, toen hij zijn eerste reis ondernam, was luitenant in Duitsch Oost-Afrika. Hij kreeg opdracht de Duitsche regeering een weg voor auto's aan te gen dwars door Afrika, hetgeen de eigenlijke oorz was van zijn ontdekkingsreizen. De tocht per auto biel ving in 1909 aan te Dar-es-Salem, de hoofds van Duitsch Oost-Afrika en ging door een prach palmenland. Tal van hindernissen moesten op de gen, welke alleen voor voetgangers geschikt wa door middel van dynamiet verwijderd worden. Vo ging het langs de Zambesi met haar krokodillen hoorde men in de stilte van den nacht het gekrij der hyena's. Menig autoband sprong, bruggen moe worden opgeslagen om verder te komen, doch ten sl werd toch de Atlantische Oceaan bereikt.

Nog interessanter was de reis per motorboot d Afrika in de jaren 1911 en 1912. Vele avonturen w den daarbij beleefd; bij zulk een avontuur met een geschoten buffel moest spreker's Fransche metg daarbij het leven laten, terwijl de Heer Graetz zwaar aan den kaak gewond werd. Om volkomen genezen heeft hij zijn reis moeten onderbreken.

Tot slot gaf de Heer Paul Graetz nog enkele van indrukken weer, die hij bij zijn bezoek aan Sum heeft opgedaan. Van dit eiland deelde hij tal van m waardigheden mede, welke hij eveneens op het d bracht.

Het was een mooie avond; een hartelijk applaus dan ook spreker voor zijn boeiende voordracht deel.

De Secretaris,
J. C. BAUDOI

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Zaterdag April e.k.*, ten 2 ure, in het gebouw der Vereenig Heulstraat 17, den Haag.

Punten van behandeling.

1. Opening en installatie nieuwe H.B.-leden, de Mr. J. Huges, Voorzitter der Afdeeling Arnhem, gevolge art. 11 2elid Huish. Reglem. en W. C. ner, Bestuurslid der Ver. Suriname, ingevolge Ov eenkomst met O. en W. (Zie K. W. 24 Dec. 192
2. Notulen. (Zie K. W. 29 Oct. 1925, No. 44).
3. Jaarverslag, Rekening en Verantwoording 1925, rapport Verificatie-Commissie en Begrooting 19 (Zie K. W. 18 Maart 1926, No. 11).
4. Bepalen plaats Algemeene Vergadering 1926 en va stelling datum.
5. Mededeelingen.
6. Rondvraag en sluiting.

De Secretaris,
VAN DER BRUGH

Van de Redactie.

SUMATRA-FILM.

Van Zondag 4 tot en met Donderdag 8 April wo in het City-theater, Veenestraat, den Haag, een mooie, grootendeels folkloristische film over Sum vertoond.

Door afwezigheid van de schr. bleef in dit Nr. rubriek „Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt" acht wege.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR:

Nederl.-Indië:

Ir. W. J. R. Lanzing, ingenieur 3e klasse bij den die van den Mijnbouw, Koornmarkt 25, Delft.
D. P. Mastbergen, onderwijzer bij het M.U.L.O., Do straat A 86, Nieuwenhoorn.
K. J. Danckaerts, onderwijzer 2e klasse bij het Op Europ. Lager Onderwijs, Lobith-Tolkamer.
C. W. Otte, onderwijzer 2e klasse bij het Openb. Eu Lager Onderwijs, Vaillantlaan 502, 's-Gravenhage.
Ir. O. W. Memelink, ingenieur 3e klasse bij den di van den Mijnbouw, Kerkplein 9, Zutphen.
Mr. H. Veldhorst, rechterlijk ambtenaar, Boulevard Katwijk aan Zee.

C. van Os, onderwijzer 2e klasse bij het Openb. Europ. Lager Onderwijs, Julianalaan 33, Bilthoven.
A. J. G. J. Schneider, onderwijzer 2e klasse bij het Openb. Europ. Lager Onderwijs, Bootenmaker, Zaandam.
D. A. v. Waardenburg, officier van Gezondheid 2e kl., Oude Singel 142, Leiden.
J. v. Engelenburg, officier v. Gezondheid 2e kl., Fahrenheitstraat 538, Den Haag.

INDISCHE VERLOFGANGERS.

J. H. B. Jaspers, 1e Luitenant Infanterie, Utrechtscheweg 114, Arnhem.
A. C. W. Lionarons, Dirig. Officier van Gezondheid 2e klasse, Hoogewal 15, 's-Gravenhage.
R. J. E. Muring, Kapitein der Infanterie, Borneostraat 19, Dordrecht.
M. A. Weigel, Onderluitenant-Apotheker-assistent, Utrechtscheweg 161, Amersfoort.
H. H. L. Tieland, 1e Luitenant der Infanterie, Rembrandtkade 48, Utrecht.
R. von Seijdlits-Kurzbach, Kapitein der Infanterie, Leidschekade 82, Amsterdam.
M. Ch. Goedhart, Officier van Gezondheid 1ste klasse, Denneweg 126a, 's-Gravenhage.
M. P. Augustijn, Militair Apotheker 1ste klasse, Regentesselaan 122, 's-Gravenhage.
H. A. C. H. Hueber, Inspecteur van het Gevangeniswezen, p/a. F. Houtkamp, Sterksel, gem. Maarheeze (N.-Br.).
Mr. T. C. Lekkerkerker, Landrechter te Tegal, Leuvenschestraat 59, Scheveningen.
M. F. Bemmelman, Immigratie-ambtenaar der 2e klasse te Langsa, Adm. de Ruyterweg 218, Amsterdam.
J. F. G. Drechsel, Onderwijzer der 1e klasse bij het Openb. Europ. Lager Onderwijs, Friesche Straatweg 66, Groningen.
J. L. Tielman, Commies op het kantoor van den assistent-resident der Palembangsche Benedenlanden, Goudenregenstraat 55, 's-Gravenhage.
A. J. Rankema, Houtvester bij het boschwezen in Ned.-Indië, p/a. K. Rankema, Bleyenburgstraat 2, Utrecht.
Dr. A. Noë, Leeraar bij de Voorbereidend Hooger-onderwijsafdeeling der Algemeene Middelbare School te Jogjakarta, Assendelft 202.
H. Dekker, Controleur 1e klasse bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, Badhuisstraat 7, Vlissingen.
E. H. B. Brascamp, Opperhoutvester bij het Boschwezen in Ned.-Indië, villa Rozenhof, Olst.

MET PENSIOEN.

G. Bakker, e.o. Kapitein der Infanterie, Beeklaan 320 II, Den Haag.
Th. F. J. Hennings, e.v. Dir. Officier van Gezondheid 1e klasse, Kopenhagen, Smalle 1.
H. Welter, Alg. pakhuismeester, Koningsplein 30, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 24 tot 31 Maart.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
M. van der Hilst, Faas Eliaslaan 33 te Baarn (Afd. Utrecht) f 5	den heer L. D. Petit te Amsterdam.
Ir. A. F. de Groot, Leeraar Christelijk Lyceum te Zutphen, Hazekamp 2, f 5	den heer J. P. Donk te Dieren.
H. Pek, Oud O.-I. Hoofdambtenaar, Den Haag, Anna Paulownastraat 30, f 5 Mevrouw A. Suyck-van Motman, Den Haag, Frederik Hendriklaan 210, f 5.	Voorzitter Afd. Den Haag.
W. Baronesse van Lijnden-von Schmidt auf Altenstadt, Den Haag, Jul. v. Stolberglaan 36. f 5. Jonkvrouwe D. von Schmidt auf Altenstadt, Den Haag, 3de v. d. Boschstraat 2. f 5. Mevrouw A. Smit-Hofman, Wassenaar, Zijllaan 15. f 5.	den heer R. Francis te Den Haag.
H. W. Dahlberg, Den Haag, Buys Ballotstraat 71. f 5. Th. van Dissel, Hoofdambtenaar Dep. v. Koloniën, Den Haag, Ant. Heinsiusstraat 56. f 5. Mevr. Wed. M. J. W. Jacobson-Zoetelief, Den Haag, Riouwstraat 200. f 5. J. A. Quist, Adsp. Controleur B.B. m.v. te Hoorn, Achterom 3. f 5.	Secretaris-Penningmeester Afd. Den Haag.

Rectificatie: H. Schlüter is abusievelijk vermeld als: Administrateur; dit moet zijn: Geëmployeerde s.f. „Balapoelang" S.C.S., Tegal.

Nieuwe Begunstigers:

H. Klerckx, Leeraar Fransch M.O., Oss, Molenstraat...	Secretaris Afd. Nijmegen.
Mej. G. M. Leich, Apeldoorn, Hoofdstraat 157............	den heer H. Beunink te Apeldoorn.
Heer en mevrouw Tepe, Apeldoorn, Sophiapark......	Mej. Mr. H. P. Dijk te Apeldoorn.
Mevrouw M. Lovengreen, Apeldoorn, P. Mauritsl. 23. Mevr. A. A. v. d. Paardt, Apeldoorn, Pr. Mauritslaan 24 Mej. C. C. de Graaff, Apeldoorn, Pr. Mauritslaan 24...	Voorzitter Afd. Apeldoorn.

Afschrijven:

H. J. J. Knibbeler, Oud Luit.-Kolonel N.-I. L., Den Haag, Hoeylaan 19 (overleden).
P. J. Zürcher, Schoten (Haarlem), Spaarnhovenstr. 4.

Adresveranderingen:

J. L. Sevenster, Arnhem, Sweerts de Landasstraat van: 31 naar 29.
Mejuffrouw J. L. E. Waller, onderwijzeres, Amsterdam, van: Rustenburgerstraat 353 naar: Frederik Hendrikstraat 188 III p/a. familie Martens.
G. W. J. Kooy te Territet (Suisse) van: Grand Hotel naar: Riant Chateau.
Baronesse de Koek-s'Jacob, Den Haag, van: Alexanderstraat 18 naar: Oude Scheveningscheweg 106.
R. ten Seldam, oud-Luitenant-Generaal-tit., Den Haag, van: Valeriusstraat 81 naar: van Boetzelaerlaan 171.
Mr. H. J. Matthes, oud-Raadsheer H. G. v. N.-I., Den Haag, van: Kranenburgweg 11 naar: Weede van Dijkveldstraat 52.
P. L. van der Putten, Techn. Ambt. P. T. T., Den Haag, van: Schuytstraat 217 naar: Regentesselaan 339.
K. E. Breslau, Ind. Jur. Cand., Den Haag, van: Scheldeplein 3 naar: Columbusstraat 251.
J. F. H. Gijsberts, Gep. O.-I. Ambtenaar, van: Den Haag, Schenkkade 307, naar: Rijswijk, Caen van Necklaan 170.
Dr. M. C. Goedhart, Off. v. Gezondheid N.-I. L., van: Pasaroean naar: Den Haag, Denneweg 126a. f 5.—
H. W. Schröder, Controleur B.B., van: Den Haag, Schenkstraat 118, naar: Weltevreden, Dep. B. B.
K. J. van Wijngaarden, Controleur B.B., van: Kediri naar: Salatiga, Toentangsche Weg.
C. W. Pantekoek, Majoor Mil. Adm., van: Magelang naar: Bandoeng.
Mevrouw F. H. Suermondt-Albrecht, van: Soekaboemi naar: Weltevreden, Oud-Gondangdia 9.

Vereeniging „OOST en WEST".
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, D Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jon lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen do

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-In of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied a personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtin zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Tehu biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland v toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvra te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indis bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekki willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten ei aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de da J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Fir MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede dru
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede vo verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indi**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzie
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzie
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indi**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

INHOUD: Het verband tusschen den logischen gang van zaken in een Javarietsuikerbedrijf en de administratieve contrôle daarvan, door B. G. H. van der Jagt, Adv. Ingenieur. — De Volkenbond in 1925, door v. d. M. — Een Landbouwatlas voor Java en Madoera. — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afd.: I. Apeldoorn, II. 's-Gravenhage. — Mededeelingen: I. Van het Dag. Bestuur, II. Van het Inform.-Bureau. — Mutatiestaat van 31 Maart tot 7 April.

Het verband tusschen den logischen gang van zaken in een Javarietsuikerbedrijf en de administratieve contrôle daarvan.

door

B. G. H. VAN DER JAGT.
Adv. Ingenieur *).

De lange titel van dit artikel eischt eenige nadere toelichting om de strekking duidelijk te maken. Men moet al direct de volgende scheiding maken, n.l. die van

1. den logischen gang van zaken in een Javarietsuikerbedrijf en
2. de administratieve contrôle van een Javarietsuikerbedrijf.

De administratieve contrôle van een dergelijk bedrijf is een vrij omvangrijke zaak en dient niet alleen om verschillende finantieele bedragen te registreeren, maar is meer en meer ook geworden de mogelijkheid om gegevens van het bedrijf zelf

*) Het is zeer lang geleden, bijna een vol jaar, dat de schr. van dit artikel zijne copie te onzer beschikking stelde, doch wegens gebrek aan ruimte werd de plaatsing steeds uitgesteld. Intusschen heeft zijne beschouwing nog niets van haar actualiteit verloren en zal ze ongetwijfeld, vooral in bedrijfskringen, de zoo verdiende aandacht trekken. — *Red. Kol. Weekbl.*

te verzamelen, die de mogelijkheid van een contrôle daarvan openen.

Behalve dus de finantieele administratie voert men dan ook de zgn. bedrijfsadministratie en met het geheel tracht men een samenwerking te verkrijgen tuschen *techniek* en *administratie*.

De „logische gang van zaken" in een bedrijf zou men de „techniek" van dat bedrijf kunnen noemen. De administratieve contrôle, van dat bedrijf, zou dus overeen moeten komen met de administratieve contrôle van den logischen gang van zaken van dat bedrijf.

Aan de hand van eenige voorbeelden zal ik nu trachten dit „verband" eens te belichten. Ik beschik daarvoor over gegevens van een der meest bekende en best beheerde fabrieken van Java, die mede aan de spits staat en dus werkelijk als een voorbeeld mag gelden. Producties noch kostprijs laten iets te wenschen over en evenmin de winsten.

Vooraf wil ik een kort overzicht geven van den meest gebruikelijken weg dien men bij de administratieve contrôle volgt.

Men heeft een kantoor en aan het hoofd daarvan staat een boekhouder, met een of meerdere assistenten en schrijvers. Er wordt een gewone boekhouding gevoerd, meer of minder uitgebreid, doch alles culmineert in de *maandelijksche kasverantwoording*. In deze kasverantwoording wordt het geheele bedrijf ontleed in groepen en deze groepen worden weder onverdeeld in afdeelingen en zelfs deze afdeelingen worden weder gesplitst in onderafdeelingen. Bijgaand voorbeeld geeft een idee van de inrichting van zoo'n kasverantwoording.

Model van een Maandelijksche Kasverantwoording van een Java Rietsuikerbedrijf.

	Begrootingspost 1	Kas 2	Magazijn 3	Totaal over deze maand 4	Totaal vorige maanden 5	TOTAAL van kolommen 4 en 5
6. Onderhoud.						
e. Ketels, Harkcarrier en Voedingstation.						
Ambachtslieden						
Koelieloonen						
Materialen . .						
Mach.deelen .						

De Hoofdgroep 6 is hier „Onderhoud", de afdeeling is „Ketels, Harkcarrier en Voedingstation" en de onderafdeeling is „Machinedeelen". Dan volgt een kolom met een „begrootingspost", terwijl alle verdere kolommen slaan op het „verbruik", finantieel uitgedrukt van de verschillende onderdeelen, die voor het bedrijf en de instandhouding van deze bepaalde bedrijfsgroep noodig waren. Degene, die met de inrichting dezer kasstaten eenigszins op de hoogte is, zal moeten toegeven, dat de voorgestelde inrichting nog lang niet de slechtste is en zelfs tamelijk uitgebreid.

Het geheele bedrijf was nu onderverdeeld in 6 hoofdgroepen, n.l.:

1. *Beheer.*
2. *Aanplant.*
3. *Opkoop riet.*
4. *Snijden en transport.*
5. *Fabrikaat.*
6. *Onderhoud.*

Ieder van deze hoofdgroepen was weder verdeeld in een aantal afdeelingen en deze weder in onderafdeelingen, en wel tot een totaal van ca. 500 verschillende posten. Men zou moeilijk een betere contrôle durven denken. Verder is er in verband met de tantième-regelingen nog een groep:

7. *Uitbreidingen.*

De geheele administratieve contrôle is dus absoluut gebonden met de genoemde indeeling.

De genoemde groepen vertegenwoordige... momenten van het suikerbedrijf, tot den la... cent, daar alle gebeuren in dat bedrijf, equi... met geld voorgesteld wordt in deze kasverant... ding.

Hoe staat het nu met den logischen of liev... zegd den „harmonischen" gang van zaken va... bedrijf?

Deze gang van zaken is vrij kort aan te ... en zou kunnen worden uitgedrukt als volgt...

Men moet *gronden* hebben om *suikerriet* ... planten en te produceeren en als men dit ri... produceerd heeft, moet men het naar de fa... *transporteeren* en in die fabriek *verwerken* to... *ker* en *brandstof*. Over alles staat het *behee*... zorgt dat alles regelmatig zijn gang gaat.

Hiermede is het geheele Javasuikerbedrij... schreven. Als men nu op grond van dezen ... monischen gang van zaken, bedrijfsgroepen ... gaan kiezen voor de contrôle, dan zou men n... lijk die momenten opzoeken die een hoofdbe... nis hebben. Ook hier zouden 7 groepen uit te ... schijn komen en wel:

1. *De gronden.*
2. *De suikerriet productie.*
3. *Het suikerriet transport.*
4. *De bewerking van het suikerriet.*
5. *De bewerking van het suikerriets...*
6. *Het beheer.*
7. *De uitbreidingen.*

Ik wil deze groepen even nader toelichten ... hoofdbeteekenis te doen uitkomen.

1. *De gronden.* Iedereen die met de Javas... productie aldaar te maken heeft, heeft wel ... het een en ander gehoord over de verkrijgin... deze gronden. Wat daar allemaal voor gedaan ... worden wettigt het motief om van deze aang... heid een hoofdgroep van contrôle te maken.

2. *De suikerriet productie.* Heeft men de ... den eenmaal tot zijn beschikking, dan kom... woord aan den planter. Alles wat met de s... rietproductie te doen heeft, is het werk van ... planter. Hij moet zorgen, dat hij zooveel m... opbrengst en zooveel mogelijk suiker krijgt ... moet het moment aangeven, dat het oogenbl... komen is om met het produceeren op te h... Hij snijdt het riet dan af en daarmede is zij... afgeloopen.

3. *Het transport van het suikerriet.* Wann... planter het riet heeft afgesneden, moet het ... de fabriek om verwerkt te worden. Transpor... is niet ieders werk, vooral niet bij een riets... onderneming. Het parool is niet dat het riets... geregeld wordt naar het transport, maar dit ... geheel en al geregeld worden naar het riets... en hoe sneller het riet van het veld in den ... komt, hoe voordeeliger dat is.

Zoodra het riet aan de molen ligt is het ... port afgeloopen. Dan moet het bewerkt word...

4. *De bewerking van het suikerriet*, hee... tweeledig doel en wel: *a.* het winnen van h... kersap en *b.* het winnen van de benoodigde ... stof voor de ketels. Beide zijn van enorm ... voor het geheele bedrijf. De bewerking va... riet is afgeloopen, als het in den vorm van ... gassen en asch uit de stoomketels verdwijnt.

5. *De bewerking van het suikerrietsap.* ... het sap door de molens uit het riet wordt ge... tot de suiker in de zakken gereed staat ter v... ding, behoort alles onder deze groep.

6. *Het beheer.* Dit moet zorgen dat de h... nische gang van zaken bewaard blijft, niet ... van de hoofdgroepen, maar ook van de ... details. Wanneer alles harmonisch werkt, ... leen zal de hoogste grens van efficiency ... kunnen worden.

7. *De uitbreidingen*, moeten ook gescheide... den van het gewone bedrijf in verband met ... tième regelingen en afschrijvingen etc.

Vergelijkt men nu de werkelijke opstelli... hoofdgroepen, uitgedrukt in de bestaande ...

twoording, waarvan ik het model aangaf, dan is en vrijwel ineens in staat om het „verband" waarer ik het in den titel had, na te gaan.

Men kan niet zeggen dat er heelemaal geen ver-nd bestaat, maar dat de genoemde opstelling nigszins een beeld geeft van den „harmonischen" ng van zaken, zal men toch wel niet kunnen weren.

Omdat ik in een Koloniaal blad schrijf, heb ik t over een der meest voorname industrieën van dië, meer speciaal van Java, maar schreef ik or de bietsuiker of voor een machinefabriek of n ander industrieel bedrijf, dan zou ik precies zelfde kunnen schrijven.

Alleen in goed getayloriseerde bedrijven, zal men t de onderafdeelingen aangaat, uit den aard der ak reeds een beter beeld bij de administratie van n logischen gang van zaken van die onderafdeeng kunnen verkrijgen.

Nu zou men zich kunnen afvragen of er nu wel n been gebroken is, als dat „verband tusschen dministratie en Techniek" (want hierop komt het er) niet juist is. Als men toch maar de „right an on the right place" heeft, dan komt de geheele ministratie er niet op aan, hoort men zelfs in zen tijd nog sommigen zeggen. Het zou een aarge affaire kunnen worden om tegenwoordig een varietsuikerbedrijf „zonder" administratie te rijven, maar zeker niet voor de aandeelhouders.

Het is een bekend feit, dat over het algemeen nomen, boekhouders niet op al te besten voet ven met tuinemployé's en machinisten. Zeer dikijls wordt dit gestoken op het verschil in beroep. e boekhouder loopt steeds in een mooie „pakaian" zit dicht bij den baas, en meer van die termen. ben overtuigd dat de hoofdzaak zit, in het ander niet begrijpen. Die boekhouder krijgt een maar stomme cijfers voor zijn oogen, doch en juist begrip van den gang van zaken komt uit in administratieve contrôle niet te voorschijn. De chinist en tuinemployé staan met een kasverantording in hun vingers, als de beroemde Kat in vreemde pakhuis. Er is geen behoorlijk „vernd" tusschen die twee categorieën.

Ter vergelijking heb ik maar een paar mindere llen uit dat bedrijf gekozen, maar tot in de allerogste rangen werkt deze dissonnantie zonder dat en zich rekenschap weet te geven, wat eigenlijk oorzaak is.

Ik zal voorloopig maar niet beginnen over de afelingen dier hoofdgroepen, laat staan over de derafdeelingen en derzelver elementen. Wat daarn te vertellen is beslaat boekdeelen.

Wat de gevolgen daarvan zijn is moeilijk te hatten, maar zij zijn niet gering en in tijden van laise zijn ze zelfs zeer ernstig. Verschillende benle personen op suikergebied heb ik hooren beren, dat men op de fabriek weinig nog op den prijs kan besparen, m.a.w. op de hoofdgroepen en 5. Ik geloof dat deze veronderstelling zeer keerd is. Men bezit geen middel om momenteel e disharmonieën te ontdekken. De eenige weg deze ontdekking is de administratie en deze is % in disharmonie met den werkelijken logien gang van zaken.

Administratie is de registratie van alle „bedrijfsden". Registreert men deze bedrijfsdaden verrd of niet harmonisch, dan zal men ook zelden men ontdekken, waar de schoen wringt, wanr er onlogische zaken in een bedrijf ontstaan of rvallen.

n harmonisch verband te brengen tusschen de ministratieve contrôle en den logischen gang van ken niet alleen in de rietsuiker, maar in alle bedrijven is een gebiedende eisch, voor het bereiken n de hoogste economische grens van een bedrijf.

H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het W. steeds namen voorkomen van personen die in aanrking komen om voor het lidmaatschap der Vereenig te worden aangezocht.

De Volkenbond in 1925.

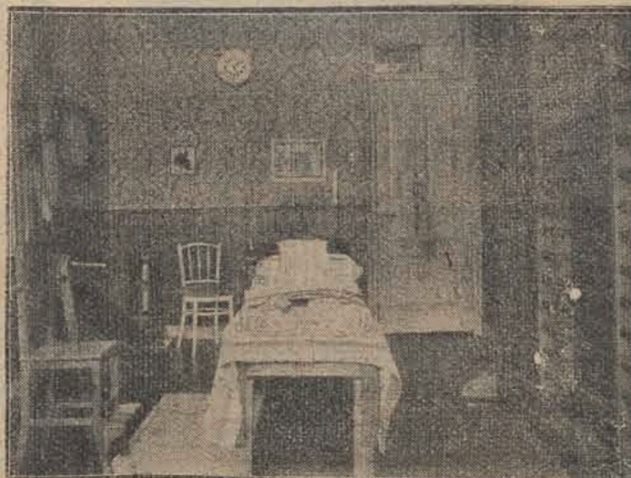
(Slot).

Op politiek gebied vond de Volkenbond twee belangrijke geschillen te beslechten. Het eene betrof Griekenland en Bulgarije, welk laatste land vrij plotseling door een Griekschen inval in het grensgebied werd bedreigd. Met buitengewone snelheid trad de Raad in deze zaak op; bracht allereerst den Griekschen inval tot staan; deed de zaak door een onpartijdige commissie, waarvan onze landgenoot Mr. P. Droogleever Fortuyn deel uitmaakte, onderzoeken, en wees aan Bulgarije een niet onaanzienlijke schadevergoeding toe. De behandeling van het dusgenaamde Mosoel-vraagstuk, overblijfsel van de tractaten van Sèvres en Lausanne, baarde meer zorg. Nadat een vorig jaar de uitzending eener commissie van onderzoek naar het bestreden terrein was overeengekomen, werd aan de hand van het rapport dezer commissie eene beslissing vastgesteld, die aan Irak Mosoel toewees, onder beding, dat het mandaat van Engeland over Irak van 5 tot 25 jaren zou worden verlengd. Hiertegen heeft Turkije zich verzet; het heeft de bevoegdheid van den Raad bestreden, hetgeen dezen aanleiding gaf het advies van het Haagsche Hof in te winnen. Dit advies is doör den Raad overgenomen; het geschil daarna door een met algemeene stemmen — die der partijen uitgezonderd — uitgebracht rapport beslecht ten voordeele van Irak en Engeland. Turkije heeft blijk gegeven zich aan deze uitspraak niet te willen onderwerpen, al heeft het van daadwerkelijken tegenstand tot dusver afgezien. De loop der omstandigheden dient afgewacht, al geeft deze allerminst zekerheid op een afdoende oplossing.

Minderheden-aangelegenheden hielden den Volkenbond in groot aantal bezig. Men verliest wel eens uit het oog, dat zulke minderheden-vraagstukken ook vóór den oorlog in groot aantal bestonden, maar dat toen die minderheden nauwelijks een tribune vonden, op welke zij zich konden doen hooren. Thans vinden zij deze tribune, en vinden tevens in den Volkenbond een beschermer, van wien men alleen zou kunnen verlangen, dat hij zoo nu en dan eens wat krachtiger optrad. Slechts Polen gaf reden tot tevredenheid; in Griekenland maakten de Bulgaarsche minderheden; in Lithauen de Poolsche; in Roemenië de Joodsche minderheden tusschenkomst van den Raad noodzakelijk. Welke tusschenkomst niet altijd met succes werd bekroond, ondanks het feit, dat in den loop van dit jaar de procedure, voor de behandeling der minderhedenzaken vastgesteld, in werking trad. Het minderhedenvraagstuk zal een vraagstuk blijven, dat nog langen tijd tot moeilijkheden en onrust aanleiding geeft.

De administratieve functies, die de Volkenbond in het Saargebied en in Danzig uitoefent, gaven geen al te groote reden tot moeilijkheden. De regeeringsmachine in het Saargebied is erin geslaagd om nieuwe economische en sociale moeilijkheden te vermijden. Ten aanzien van Danzig, dat met betrekking tot zijn havengebied, voortdurend in strijd geraakte met Polen, is door den Raad een procedure vastgesteld, die verhindert, dat zoo dikwerf als tevoren het geval was, beide partijen zich tot hem wenden. Verwacht mag worden, dat de economische noodzakelijkheid beide partijen nader tot elkander brengt, en de teekenen zijn overvloedig aanwezig, dat Danzig beseft, dat zoo Polen zijn haven noodig heeft, Danzig zelf niet minder het rijke Poolsche achterland behoeft om zich te ontwikkelen.

Ging de geplande algemeene Ontwapeningsconferentie niet door, de door den Volkenbond samengeroepen conferentie over den privaten handel in wapenen en oorlogstuig bereikte een gunstig resultaat. Zij slaagde er met medewerking van Duitschland, Egypte, Amerika en Turkije in een overeenkomst aan te gaan, waaruit een regelmatig toezicht op den internationalen wapenhandel voortvloeit

met behulp van een daartoe te vestigen permanent bureau. Door deze zelfde conferentie werd een Protocol betreffende den chemischen en bacteriologischen oorlog aangenomen, krachtens welk Protocol de Staten zich verbinden den oorlog niet op deze wijze te voeren. Het sluiten der overeenkomst betreffende den internationalen wapenhandel heeft de mogelijkheid van toezicht op den particulieren aanmaak van wapenen en oorlogsmateriaal aanmerkelijk vergemakkelijkt. Vermoedelijk zal de Raad ertoe overgaan om ook over dit onderwerp een conferentie bijeen te roepen, aan welke dan een ontwerp-overeenkomst, die thans is voorbereid, zal worden voorgelegd.

Een der permanente commissiën van den Bond, die uitnemend werk verricht, is die voor de mandaten. Zij kwam dit jaar twee malen bijeen, eens voor en een na de Assemblée. Haar werkzaamheden breiden zich uit, nu alle mandaten in werking zijn getreden, en zij alle deze, met uitzondering van dat over Syrië, had te onderzoeken. Zij besprak ook algemeene vraagstukken en nam besluiten, betrekking hebbende op leeningen, voorschotten en kapitaalsbehoeften der mandaatslanden, en evenzeer over het uitstrekken over deze mandaatslanden van bepalingen van overeenkomsten, door de mandatarissen op eigen gebied aangegaan. Het mandaatstelsel ontwikkelt zich geleidelijk, maar toont in de besluiten der commissie haar zelfstandigheid.

De technische afdeeling van den Volkenbond bleef onvermoeid werkzaam. De financieele medewerking, die door den Volkenbond in Oostenrijk en in Hongarije wordt verleend, maakte snelle vorderingen. Wat Oostenrijk aangaat, kon aan de zesde Assemblée het voorstel worden gedaan om de contrôle in dier voege te wijzigen, dat na 1 Januari 1926 de voortdurende tegenwoordigheid van den commissaris-generaal, den heer Zimmermann, te Weenen, niet meer vereischt zou zijn, en dat deze wellicht medio 1926 zijn functie als beëindigd zou kunnen beschouwen. De redevoeringen, die Mr. Zimmermann te Praag, te Basel en te Amsterdam heeft gehouden, toonen duidelijk de beteekenis aan van het geweldige stuk werk, hier door den Volkenbond verricht, maar doen ook zien, dat dit werk nog geenszins een volkomen afgesloten geheel vormt. Naast Oostenrijk en Hongarije dienen op financieel gebied de hulp aan de Grieksche vluchtelingen, en de leening, aan Danzig toegestaan, vermeld. Op economisch gebied vroeg het vraagstuk van dubbele belasting en fiscale vlucht allereerst de aandacht; daarnevens dat van de afschaffing van in- en uitvoerverboden, en vervolgens dat betreffende billijke behandeling van vreemdelingen ten aanzien van hunne toelating tot uitoefening van beroepen, industrieën en betrekkingen. Op economisch gebied ligt het belangrijkste besluit van den Volkenbond wel in de aanstaande bijeenroeping eener economische conferentie, door Frankrijk aan de Assemblée voorgesteld. Deze conferentie wordt voorbereid door een afzonderlijk daartoe ingestelde commissie, waarin twee Nederlanders, de heeren A. G. Kröller en J. Oudegeest, de laatste namens de werknemers in het Arbeidsbureau, zitting hebben. Aangenomen mag worden, dat deze economische conferentie, na deugdelijk te zijn voorbereid, in den loop van 1927 zal samenkomen.

De overige technische organisaties van den Volkenbond, die voor den arbeid, die voor doorvoer en verkeer, die voor hygiëne, en ten laatste die voor de intellectueele samenwerking, brachten haar programma een eind verder. De Arbeidsorganisatie bracht in haar jaarlijksche bijeenkomst nieuwe ontwerp-verdragen en aanbevelingen tot stand. De Verkeersorganisatie hield eene conferentie betreffende de tonnage der binnenscheepvaart, terwijl een nieuwe conferentie over paspoorten werd voorbereid. Vraagstukken als die van de veiligheid ter zee; van de toepassing van de conventie op de spoorwegen; van de telegrafische en radio-telegrafische verbindingen, werden door haar behandeld, terwijl zij aan het toezicht op de Rijn en Donau volle aandacht schonk. De hygiënische organisatie br[...] de haar dienst van epidemiologische inlichtin[...] uit; vestigde een bureau te Signapore, en [...] voort met de uitwisseling van sanitair person[...] Zij bevorderde de uitzending naar Midden-Afr[...] van eene commissie, die ter plaatse vraagstuk[...] betreffende tuberculose en slaapziekte zal be[...] deelen. De commissie voor de intellectueele co[...]ratie verloor, door aftreden van haar eersten [...]sident, den Franschen geleerde Bergson, in w[...] plaats de beroemde Nederlandsche geleerde P[...] Lorentz als zoodanig optrad. Het door de Frans[...] regeering aangeboden instituut te Parijs kwam [...] der leiding van den Heer Luchaire in werking[...] met de instelling van een instituut uitsluitend [...] het burgerlijk recht te Rome, is een aanvang [...]maakt.

Ook op humanitair en sociaal gebied bleef [...] Volkenbond werkzaam. Allereerst wat aangaat [...] zoo gewichtige opiumvraagstuk. De twee confe[...]ties, aan het einde van 1924 nog samen, zetten [...] arbeid voort; zij leidden tot verschillende over[...]komsten, die de oplossing van het probleem ter [...]strijding van het opium-misbruik in de richting [...] Haagsche overeenkomsten van 1912 en volg[...] jaren vervolgen. Onze landgenoot, de heer [...] Wettum, die de eerste dezer conferenties, de v[...]naamste opium-mogendheden samenbrengend, [...]de, én de Deen Zahle, die de tweede, uitgebre[...] conferentie voorzat, kunnen met voldoening op [...] arbeid terugzien. De commissie voor de bestrij[...] van den handel in vrouwen en kinderen werd [...]reorganiseerd; zij telt thans twee afdeelingen [...] vertakkingen in die landen, die voor haar ar[...] van de meeste beteekenis zijn. De Volkenbond [...] voort vluchtelingen te beschermen; het Arb[...] bureau vergemakkelijkte de plaatsing in een [...]tigtal landen, van 18.000 dezer vluchtelingen, [...]wijl gelijke plaatsing van Armenische vluchtel[...] door Nansen nader in studie werd genomen. [...] het gebied der slavernij kwam ter zesde Assem[...] een voorloopige overeenkomst tot stand, die [...]werkelijk gedwongen arbeid tevens omvat. Een [...]ternationale vereeniging voor hulp, te verleenen [...] onverwachte rampen, kwam naar het ontwerp [...] den Italiaanschen Senator Circaolo in beginsel [...] stand, al zal over de uitvoering nog menigmaal [...] gedachten dienen te worden gewisseld.

Dit zijn, in het kort genomen de voornaa[...] fata, die het leven van den Volkenbond in [...] kenmerken. Reeds het feit, dat men voor een vl[...]tig overzicht van dezen arbeid ettelijke regels [...] hoeft, spreekt boekdeelen. Het instituut, aldus [...] vroegere Britsche Minister H. A. L. Fisher, n[...] natuurlijk nog in belangrijkheid toe. De St[...] leden beginnen hun sterkste menschen naar [...] en Vergadering te sturen. De dingen, die [...] eenigen tijd zich in de zeer ernstige belangste[...] van Parijs en Tokio mochten verheugen, wi[...] thans ook het actief interesse van het Brit[...] Foreign Office. Sir Austen Chamberlain w[...] regelmatig de Raadszittingen en Vergaderingen [...] Hij kent het belang, gelegen in het aankoopen [...] persoonlijke vriendschap tusschen vreemde st[...]lieden. De Bond geeft hem thans de gelegenheid [...] te doen. Die gelegenheid zal grooter en het [...] belangrijker zijn volgend jaar, wanneer Duit[...]land aan de Raadstafel zit.

De laatste belofte houdt tevens de zekerheid [...] dat ook 1926 voor den Raad een uitermate bel[...]rijk jaar belooft te worden. Als dan de voorb[...]dende Ontwapeningscommissie haar arbeid [...] hand neemt, en als de economische confer[...] samenkomt, zal het aan stof voor uitbreiding [...] den Volkenbond niet ontbreken.

V. d.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend ver[...] bij adresverandering hierva[...] spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aa[...] Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17[...] Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, [...] Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's [...]

Een Landbouwatlas voor Java en Madoera.

n de laatste jaren zijn door het Centraal Kan-r voor de Statistiek te Weltevreden een groot ntal cijfers bijeengebracht aangaande den Inland-en landbouw, welke nog steeds voor de groote ssa der bevolking het voornaamste bestaans-iddel vormt.

Wie zich een denkbeeld wil vormen van de wel-art dier bevolking, zal moeten beginnen met zich vragen voor te leggen: hoeveel menschen leven in de verschillende deelen van Java en Madoera? eveel grond is er voor hen beschikbaar? Wat en zij met die gronden? Hoeveel product leveren bebouwde gronden? Hoe is het gesteld met den erijkdom dezer gewesten?

Op deze en dergelijke vragen kunnen de verza-elde cijfers een antwoord geven. Maar spreken-r, levendiger dan getallenreeksen is het beeld, t te voorschijn treedt uit *eenvoudige, overzichte-ke kaarten,* waarin al de bedoelde gegevens op afische wijze zijn vastgelegd. Zulke kaarten, voor onderwerp opgemaakt in één kleur met ver-hillende arceeringen, geven niet alleen als met n oogopslag een algemeen inzicht in de gesteld-id van wat men wil weten — de bevolkingsdicht-id, de uitgestrektheid der bouwvelden, de padi-oductie, de dichtheid van den veestapel, om maar kele punten te noemen — ze lokken bovendien tot onderlinge vergelijkingen van de zoo sterk rschillende streken van Java, omdat de plaatse-e gesteldheden op elke kaart duidelijk naar en springen.

halve dat op deze wijze een atlas van statisti-e kaarten de dorre cijfers doet spreken tot velen, wie tabellen een gesloten boek blijven, biedt wijze van voorstellen de mogelijkheid om in klein bestek den agrarischen toestand van een sloten periode vast te leggen. Hoe langzaam de bouw op Java zich ook wijzigt, ook deze ont-t niet aan de algemeene verandering aller eco-ische toestanden en een herhaling van zulk uitgave zal in latere jaren de wijzigingen kun-doen kennen, die zich schier onmerkbaar vol-ken.

oor een grooter publiek dan dat gewoonlijk istieken raadpleegt, kan zoodoende deze atlas, *binnen enkele maanden, als uitgave van voren-emd kantoor, gereed komt,* van nut blijken. et alleen landbouwkundigen, maar ook econo-geografen, houtvesters, veeartsen, hygiënisten, ers, journalisten, directies van cultuurmaat-ppijen, groote handelslichamen stellen immers in de voornaamste bron van welvaart op en Madoera.

zesentwintigtal kaarten werden vervaardigd, n de statistische gegevens in hoofdzaak dis-gewijs werden verwerkt, alle op schaal 00.000. De atlas wordt uitgegeven in twee n, waarvan het eene deel een toelichtenden benevens het gebruikte cijfermateriaal bevat, het tweede deel den eigenlijk gezegden atlas akt.

kaarten, waarvan een volledige opgave te veel ruimte zou vergen, vervallen in zeven groe-e resp. eerst de bevolkingsdichtheid beschou-p grond van de volkstelling van 1920, ten de bouwgronden van de bevolking, de onder-gronden en de gouvernementsbosschen, ten en oogst van sawahpadi, ten vierde den aard e voeding der bevolking in den schralen tijd k na den hoofdpadioogst, ten vijfde de ge-uitgestrektheden der voornaamste Inland-gewassen, ten zesde den omvang van den nt op ondernemingen en ten slotte den groot-veestapel op Java en Madoera.

tekst begint met een algemeene inleiding, be-de uit een kort overzicht van den aard en de verzameling van het materiaal, opmerkingen over het verband van het klimaat en den landbouw, over de bouwgronden, zoowel van Inlanders als ondernemingen, voorts over den landbouw als zoodanig en den veestapel, terwijl geëindigd wordt met een vergelijking van de geoogste oppervlakten over 1916 tot en met 1924.

Na de inleiding is voor elke kaart een hoofdstuk gereserveerd. Hierdoor werd bereikt, dat elk hoofdstuk, over een bepaald onderdeel handelend, een min of meer zelfstandig geheel vormt. Er is naar gestreefd, dat de tekst ook niet-landbouwkundigen in staat stelt om de kaarten te raadplegen zonder direkt naar handboeken of andere publicaties te behoeven te grijpen.

Van Week tot Week.

Dinsdag 30 Maart tot Maandag 5 April.

Javanen naar Borneo. Pontianak, 31 Maart (Aneta). De resident der Wester-Afd. van Borneo, mr. J. H. Meyer, stelde de Regeering voor een terrein, gelegen in de onderafdeeling Sambas, dat voor sawahbouw uitermate geschikt is, te bestemmen voor kolonisatie van Javanen. Hij wilde den trek derwaarts aanmoedigen door middel van rentelooze voorschotten zooals zulks in de Lampongsche districten is geschied. De Landvoogd stemde met dit plan in. Voorloopig zullen nu 500 gezinnen, waarvoor de kosten op een ton gerekend worden zich dit jaar nog waarschijnlijk naar Sambas kunnen begeven.

Verwerking van Inlandsche rubber. Batavia, 3 April. De Singapoorsche multi-millionair Tan Kah Khee is voornemens, zijn fabrieken tot verwerking van inlandsche rubber goeddeels over te brengen naar Bandjermasin. Hij zou ook voornemens zijn een fabriek te Palembang op te richten.

Dit Aneta-telegram verdient aandacht in verband met de uitgesproken plannen tot oprichting van door Nederl. kapitaal gesteunde dergelijke fabrieken, welke het uitschakelen van Singapore beoogen.

Arbeidsconflicten bij de a.s. suikercampagne? Soerabaja, 3 April, (Aneta) Het „Soer. Handelsblad" verwacht, dat gedurende den tijd der suikercampagne, arbeidsconflicten zullen onstaan. Als begindatum wordt 1 Mei a.s. genoemd. Het blad dringt aan op de vorming van een politieke recherche in de hoofdplaatsen der binnenlanden.

Militaire bewaking van cultures. Aneta meldt d.d. 3 April. Besoeki krijgt 1 Mei a.s. gedurende den tijd van het oogsten 80 militairen ter bewaking van de cultures.

Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje, hoogleeraar te Leiden, is dezer dagen tot doctor honoris causa van de Universiteit te Parijs benoemd.

Jubileum Pandhuisdienst. Batavia, 1 April (Aneta). Het zilveren jubileum van den pandhuisdienst is met groote opgewektheid gevierd. Het hoofd van den dienst, de heer K. C. Barkey, hield een feestrede, en de directeur van financiën, de heer C. W. Bodehausen, deed mededeeling van de verleende Koninklijke onderscheidingen. (De heer Barkey werd benoemd tot officier en de heer A. Barend hoofdbeheerder van het gouvernements-pandhuis op Kapasan te Soerabaja, tot ridder in de Oranje-Nassau-orde).

De adviseur van het volkscredietwezen, prof. dr. J. H. Boeke, herdacht in zijn toespraak den organisator van den pandhuisdienst, den heer De Wolff van Westerrode.

Verblijdende samenwerking. Men meldt aan het Haagsche Aneta-kantoor:

Op een hier gehouden bijeenkomst van jongere Nederlanders en Indonesiërs is besloten tot de oprichting van een Nederlandsch-Indonesisch Verbond van Jongeren-Organisaties.

Het verbond stelt zich ten doel het verbreiden van kennis omtrent en het bevorderen van belangstelling aangaande Indonesiërs in Nederland en omgekeerd, en met terzijdestelling van alle politieke tendenzen een cultureele associatie te bevorderen.

Het tracht dit doel te bereiken door het organiseeren van lezingen, filmvertooningen, kunst-

uitvoeringen en het scheppen van mogelijkheden, waar Nederlanders en Indonesiërs elkander in welwillende gezindheid kunnen ontmoeten, ten einde te geraken tot een beter onderling begrijpen, wederzijdsche waardeering en een goede verstandhouding tusschen Nederlanders en Indonesiërs.

Het bestuur heeft zich als volgt samengesteld: Mr. D. J. W. J. Kluiver. president; Rn. Ms. Soeripto, vice-president; Ir. Hein von Essen, algemeen secretaris P. J. E. Rhemrev, 1e secretaris; Rn. Ms. Jodjana, 2e secretaris; A. F. Pasanéa, 1e penningmeester en A. Doeve, 2e penningmeester.

Voorzitter Alg. Rekenkamer. Bij Kon. besluit is benoemd tot voorzitter van de Algemeene Rekenkamer in Ned. Indië, de heer W. V. Smeets, onderdirecteur van het Binnenl. Bestuur.

Wederom een gift van het Smeroefonds. Aan het bestuur van den Kon. Nationalen Bond voor Reddingwezen en Eerste Hulp bij Ongelukken „Het Oranje Kruis" heeft het Smeroefonds te Batavia een zevende gift, nu van ƒ 20.000, overgemaakt ten behoeve van de slachtoffers van den watersnood.

De pest in Midden-Java. In de week van 31 Jan. tot 6 Februari zijn op Java in totaal 236 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Temanggoeng 62, Magelang 30, Jogjakarta 9, Goenoengkidoel 1, Soerakarta 3, Klaten 28. Sragen 2, Pekalongan 27, Tegal 10, Poerbolinggo 63 en Banjoemas 1.

Bali en de autobus. Naar Aneta uit Bandoeng seint zal het Hoofd van de S.S. in de buitengewesten, de heer Sloos, een reis naar Bali maken, voor een onderzoek, inzake de mogelijkheid der oprichting en de rentabiliteit van een lands-autobusdienst.

Een nader bericht vermeldt dat de hr. Sloos van zijn dienstreis naar Bali terug is. Zijn indruk is — zegt de *Preanger-Bode* — dat men op het eiland voorloopig zelf nog zal kunnen voorzien in de behoeften van het verkeer.

Crematie in Ned.-Indië. Te Weltevreden is een „Vereeniging voor facultatieve Lijkverassching" opgericht. Het voorloopig bestuur (secretaris J. G. Spaan), ontving uit alle deelen van Indië talrijke bewijzen van instemming.

Atjeh. Een nieuwe, noodlottige aanval. Koeta Radja, 5 April (Aneta). Een nieuwe klewangaanval op de patrouille onder kapitein der infanterie J. Paris heeft plaats gehad nabij kampong Sape, Boven-Kandang, in het landschap Kloeët, onderafdeeling Tapatoean (Westkust van Atjeh).

Gesneuveld zijn kapitein Paris en vijf marechaussees; zwaar gewond werden vijf marechaussees, één ziekenverpleger en twee dwangarbeiders, licht gewond werden zes marechaussees. De vijand had negentien dooden. Er zijn geen karabijnen verloren geraakt.

Het stoffelijk overschot van kapitein Paris is te Tapatoean begraven.

Mr. B. Nijman †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 73 jaar, overleden Mr. B. Nijman, oud-lid van het Hooggerechtshof in Ned.-Indië, officier in de Orde van Oranje Nassau.

H. M. Lublink Weddik †. De gepens. assistent-resident (laatstelijk van Zuid Nieuw-Guinee) H. M. Lublink Weddik, is te 's-Gravenhage, op den leeftijd van 55 jaar, overleden.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Boeatan-plannen.

De Raad van Beheer van „Boeatan", die wederom van Hare Majesteit de Koningin de goedgunstige toezegging ontvangen heeft om gedurende de maanden April en Mei over de Gothische zaal tegenover het Koninklijk Paleis te 's-Gravenhage gelegen, te mogen beschikken tot het houden eener Indische Kunstnijverheid tentoonstelling, stelt zich voor ditmaal een speciale batik-expositie tot stand te brengen, ook met het oog op de aanwezigheid hier ter stede van Pangeran Ario Soerjodiningrat, die met verschillende Vorstenlandsche Grooten te Djocdja onlangs een vereeniging stichtte tot bevordering der batikkunst, welke in die streken dreigt ten onder te gaan.

Hoewel het bestuur reeds de beschikking heeft over verschillende verzamelingen van zeer fraaie batiks, doet het toch bij deze nog een beroep op de medewerking der leden van *„Oost en West"*, lezers van *Het Koloniaal Weekblad*, die in het bezit zijn van bijz mooie zeldzame exemplaren van batikkunst: di voor de aanstaande tentoonstelling te willen af opdat deze zoo volledig mogelijk worde.

Berichten daaromtrent, gericht tot den Raad Beheer van *Boeatan, Heulstraat 19, Den Haag,* met groote dankbaarheid worden ontvangen.

Het Bloemenland en de Teeltkunst.

Het land van de helderblauwe lucht en zeeën, d roemde *Côte d'Azur,* kan ook met recht hèt *Bloe land* heeten, ten minste voor ons Noorderlingen wij uit onze guur-grauwe, doodsch-dorre w atmosfeer, na één enkele dag-en-nacht spoorreis plaatst worden naar de Zuidkust van Frankrijk wij in bewonderende opgetogenheid over de felle ren, die daar heerschen, zoowel op de Middellan Zee zelve, door een schitterende zon beschenen langs hare kusten, waar de sub-tropische planten alom haar weelde spreidt.

Zulk een bloemenpracht is overweldigend!

In fraai aangelegde parken en tuinen, op alle v en langs alle wegen, tusschen rotsblokken en groeven, overal waar maar een wortel schieten groeien weelderig bloeiende en geurende planten allerlei aard. Er zijn wel honderd soorten van Mi Het geheele jaar door, van Januari tot December men er deze trossen van goudgele, welriekende bl jes; als de eene soort uitgebloeid is, begint de a En zoo ook de *Marguerieten:* men vindt ze in alle t van hard geel, citroen- en oranjekleurig, tot zuiv met klein geel hartje, kruipend langs den grond oprichtend tusschen de steenen, als randen van delwegen, maar ook als heesters en zelfs groote men, onder wier schaduw men rusten kan.

Er is een schat van wilde bloemen, eveneens h heele jaar door. In elk jaargetijde kan men, bij z schijn, buiten pic-nic houden op een geurtapijt thijm, roosmarijn, lavendel, kruizemunt en wat meer zij. Begin Maart reeds bloeien er in alle t duizenden van perziken, abrikozen en amandelen met hun zachtrose pracht aan Japan herinner evenals in Zuid-Spanje, ziet men witte oranjebloe blinken tusschen de glanzendgroene bladeren, met de rijpende vruchten en worden de fleurige b gaarden hier en daar afgewisseld door de grijsg eentonigheid der kronkelende olijfboomen. In den sten tijd heerscht er de mode tot het aankweeken *anjelieren,* die er bijzonder goed schijnen te ge niettegenstaande de droogte, waarin echter, do aanleggen van regenbakken, zooveel mogelijk voo wordt.

Een der fraaiste aanblikken is zeker de bloe markt, die iederen morgen tot twaalf uur, o.a. te te zien is: de lange, breede straat is als met een zendkleurig tapijt bedekt, alle mogelijke nuancee tinten naast elkander, zonder dat zij ooit een diss vormen.

Zouden de Perzen niet hieraan een voorbeeld men hebben voor hunne fijn-kleurige weefsels?

Het vóór-oorlogsche voorbeeld volgend der Bo sche Vereeniging te Gent, die om de vijf jaar, tot aanmoediging, niet uit winstbejag, bloemente stellingen hield, welke een wereldvermaardheid ben verworven, doen dit thans ook de bloemkwe aan de *Côte d'Azur;* dit jaar in de heerlijke C tuinen van het zoo gunstig gelegen badplaatsje *les-Pins.* Onder de tentoonstellers op deze z.g. „ *lies"* behoorde o.a. ook de Landbouwkundige Afde der spoorwegmaatschappij P. L. M. *(Paris, Lyon, terrainée,* spottenderwijs wel eens *Pour La Mor* noemd), die uit hare kweekerijen in deze streek alleen de mooiste bloemen, maar ook een merk dig rijke inzending van luxe-fruit liet bewonder

Onwillekeurig kwam bij ons de gedachte op: *Wa zoo iets ook niet in Nederlandsch-Indië, in zoo zijner vrucht- en bloemrijke streken, tot stand ka men?*

Zou de reden daarvan zijn, dat er noch onder d boorlingen, noch onder de europeanen ginds ge liefhebberij is voor het kweeken van vruchten en men?

Maar zou deze nuttige liefhebberij deze dan hetzij van particuliere zijde, hetzij van regeerings meer aangemoedigd kunnen worden, dan tot hed geval is geweest? Zeer sporadisch hoort men s van kleine inzendingen van vruchten of bloem onderdeel bij andere tentoonstellingen, nimme speciaal daaraan gewijde, periodiek werderkee belangrijke exposities, welke juist zoo zeer noodi om de kunst- en kweeklust op te wekken en g te houden.

aar Indonesië — Java om te beginnen — toch zulk prachtland er voor is, zoowel wat bodemgesteld-d als wat klimaat betreft, waar nog zoovele duizen-n van vruchten en bloemen te veredelen en in te ren zouden zijn, moet daar toch wel een wijs op n.

ok aan de *Côte d'Azur* zijn de toestanden vroeger l anders geweest dan thans, vroeger groeiden er t veel anders dan wilde bloemen, en vruchten wer-n slechts voor eigen gebruik door iederen tuineige-r gekweekt.

oen de bekende Fransche romanschrijver *Alphonse rr* zich in 1852 te Nice vestigde, moest men, als men ruiker ten geschenke wilde geven, de bloemen rvoor uit Genua bestellen, zoo vermeldt hij, en tot groote spijt ontbrak daar veelal aan de z.i. aller-oonste der bloemen: de roos. Als echt bloemenlief-bber — te Parijs wonende had hij altijd reeds tul-, die toen in de mode waren, op zijn balcon ge-nt — begon hij in zijn zuidelijken tuin, rondom zijn ne villa, dadelijk een uitgebreide kweekerij aan leggen en met succes, want na korten tijd verkocht op de markt te Nice voor duizenden francs aan emen, wat in dien tijd héél wat zeggen wilde. Zijn end *Lamartine* heeft toen dit aardige vers op hem maakt:

Nice t'a donc prêté le bord de ses corniches
Pour te faire au soleil le nid d'algue où tu niches;
On dit que d'écrivain tu t'es fait jardinier,
Que ton âne au marché porte double panier;
Qu'en un carré de fleurs ta vie a jeté l'ancre,
Et que tu vis de thym au lieu de vivre d'encre?"

Karr heeft nimmer spijt gehad van zijn nieuwe lief-bberij: de kinderen van zijn tuin waren hem zeker et minder dierbaar dan zijn pennevruchten. Ook an-ren heeft hij er veel goed mee gedaan. Zijn voorbeeld nd meer en meer navolging en zoo ontwikkelden zich gzamerhand in die streken de thans zoo belangrijke eekerijen, de handel in bloemen en vruchten.

Een ander gevolg van de bloemzendingen, die hij, en r zijn opvolgers, over bijna geheel Europa verstuur-, was: dat door de lieflijke boden de beste re-me gemaakt werd voor het land, vanwaar zij afkom-g waren. Zoo volgden op de koopers der bloemen, oze bezoekers dier streken, van wie velen wel-blijvers werden.

een wonder dus, dat er thans stemmen opgaan, om dankbaarheid voor Alphonse Karr, den weldoener, standbeeld te Nice op te richten en dit dan *niet* laatsen op een somber graf of op een nuchter stads-n, maar midden in een tuin, onder de schaduw bloeiende boomen, dicht bij perken met rozen, r hij zooveel van hield.

ouden er in Indië geen persoonlijkheden als Al-se Karr zijn? Vrouwelijke misschien? De liefheb-j moet aangekweekt! Op de *Koloniale School voor jes en Vrouwen* te 's-Gravenhage b.v. is men er s mee begonnen, die op te wekken onder de naar vertrekkende leerlingen. De nieuw benoemde ingmeester van deze nuttige inrichting, de oud-ent-resident E. A. G. J. van Delden, die vóór hij ambtelijke loopbaan begon, de Koloniale Land-school te Wageningen had afgeloopen en altijd met liefde de edele kweekkunst op zijn verschillende sche standplaatsen heeft beoefend, is onlangs be-nen met geheel belangloos een beknopten cursus te n in den tropischen tuinbouw, daar 't bleek dat chillende leerlingen der school bizonder veel voor vak voelen. Zijne zeer onderhoudende en zooveel elijk aanschouwelijk gegeven lessen worden dan met levendige belangstelling gevolgd.

ie weet of er onder haar, later voor Indië, niet of meer vrouwelijke voorgangsters à la Alphonse schuilt?! Dit zou zeker zoowel voor de school als den heer Van Delden de grootste voldoening zijn. ar ook zonder dadelijk tot zulke veelomvattende gen te leiden, kan een gezonde liefhebberij in eren voor de vrouw in Indië een groote vervul-n haar leven zijn, welke van zelf mede haar huis-en en vrienden ten goede komt.

op wees terecht ook de heer *L. C. Westenenk*, van den Raad van Ned.-Indië, toen hij j.l. Woens-ag bij de afscheidsbijeenkomst van den veer-en cursus der Koloniale School voor Vrouwen en jes in het gebouw Westeinde 46, den Haag, een dracht hield over liefhebberijen, waarbij hij ook ort — zoowel paardrijden, zwemmen, tennis, berg-ten maken als golfspelen — en het houden van eren, aquaria enz. niet vergat. Onder de aange-en liefhebberijen misten wij noode die in het hand-k der omwonende inboorlingen, d.w.z. het onder-zoek, de waardeering en aanmoediging der bijna overal onder mannen, vrouwen en kinderen beoefende takken van kunstnijverheid en huisvlijt (zonder zich als westerling evenwel op eenigerleiwijze door raad of daad te mengen in de oostersche wijze van uitvoering en opvatting). En dit te meer, waar de heer Westenenk zich altijd een groot liefhebber daarvan betoond heeft, zelf dus bij ondervinding weet welk een rijke bron van kennis en kunstgenot, van wederzijdsche voldoening en dankbaarheid er in gelegen is.

Laten wij dit stokpaardje nu echter tot een volgenden keer op stal!

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Provinciale Raad. Politieke vraagstukken.

In de zittingen van den Prov. Raad op 15 en 16 Febr. teekende zich een strooming af, die haar invloed op de vergaderingen nog langen tijd zal doen gevoelen. *De Loc.* (22 Febr.) bedoelt de vorming van een meerderheidsbloc van het I. E. V. en den P. E. B., en de reactie daarop: de z.g. *minderheidsunie.* Meer dan de heterogene samenstelling dragen de aanwezigheid van een *Schotman*, burgemeester van Cheribon, een *Djajadiningrat* en een *Bruineman* in de minderheid er toe bij aan deze ontwikkeling van de zaken beteekenis toe te kennen. De stemmenverhouding is op het oogenblik 21—19, waarvan de meerderheid bij de verkiezing van de gedeputeerden en hun plaatsvervangers een allesbehalve bescheiden gebruik heeft gemaakt. De gouverneur *Hillen*, die in de eerste vergadering verklaarde „de politiek" in den Raad uit den booze te achten, zit er thans midden in.

Het *Bat. Nwsbl.* (20 Febr. en *De Loc.* 23 Febr.: „Gedeputeerden") verneemt dat *mr. Raden Koesoema Atmadja* ontslag als gedeputeerde neemt. Zijn werkkring als voorzitter van den Landraad te Indramajoe en de functie van gedeputeerde konden niet samengaan en eigenlijk ook niet de laatstgenoemde functie en het lidmaatschap van den Prov. Raad. Mr. Koesoema Atmadja is — volgens het *Soer. Hbl.* (23 Febr.) — geen non-co-operator, integendeel. Zijn besluit zal allicht in sommige Inlandsche kringen weinig waardeering ontmoeten.

Het *Bat. Nwsbl.* (25 Febr.: „Fair Play") kan zich niet vereenigen met de strekking van het hoofdartikel „Geprolongeerd" van *De Loc.* van 22 Febr. (Zie ook *Soer. Hbl.* 15, 16 en 18 Febr. 3de bl.en). „De Loc." bevatte een pleidooi voor een royale en loyale uitvoering der bestuurshervorming; maar hare critiek berustte o.a. op een feit dat zich anders zou hebben toegedragen.

Het *Soer. Hbl.* (24 Febr. „Politieke vraagstukken") geeft een verslag van een onderhoud met *mr. S. Cohen Fzn.*, oud regeeringscommissaris voor de bestuurshervorming. Volgens den heer Cohen gaat het met de bestuurshervorming geheel de richting uit, zooals hij zich die had gedacht. In de *Regentschapsraden* zag de heer C. het fundament voor de toekomstige staatsinrichting. In deze Raden toch leert de bevolking wat besturen is, meer nog dan in den *Prov. Raad*, die hooger staat, en samen vormen deze Raden den onderbouw voor den Volksraad, die tot heden slechts een zwevend dak was. Doordat een groot deel van de taak der centrale Regeering overgaat op de provincies, veranderen ook de werkzaamheden van den *Volksraad*, die zich meer uitsluitend op algemeen gebied zal gaan bewegen en, naar bekend, ook wetgevend college wordt. De heer C. betreurde het dat het *Departement van Koloniën* niet buiten de partijpolitiek in Holland gehouden wordt. Vooral nu Indië een Volksraad heeft, is er geen goede reden aan te geven, waarom de richting der koloniale politiek door de Kamer in Holland bepaald zou worden. Men spreekt zoo vaak van het hechter maken van den band tusschen Indië en het moederland. Ongetwijfeld zou die band hechter worden, indien men in Indië weet, dat iemand, die daar aller sympathie en vertrouwen heeft, met de onderlinge meeningsverschillen der Hollandsche partijen niets te maken heeft. Het overgroote deel der bevolking in Indië begrijpt immers de Hollandsche partijpolitiek niet!

Ten slotte vestigen wij de aandacht op de volgende artikelen in *De Locomotief* (25 t/m 27 Febr.): „Japan's politiek" (blz. 4), „De A-mandaten" (blz. 6 en 15),

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

„Hoogere idealen voor de Jeugd" (rede van dr. Mott, blz. 8), „Sovjet-Rusland" (blz. 22) en „Goed werk in het nabije Oosten" (blz. 23); in het *Soerabajasch Hbl.*: „De anti-Japansche betooging" (22 Febr.), „Buitenlandsche politiek in China" (22 en 24 Febr.), „Het bolsjewisme in China" (25 Febr.), „Een conflict in Noord-Mandzjoerije" I (26 Febr.), „De bolsjewistische bedreiging van Voor-Indië" (24 Febr.) en „De noodzakelijke industrieele ontwikkeling van Br.-Indië" (25 Febr.); in *De Sumatra Post*: „Treub en de Indonesische beweging" (2 Mrt.) en „Nederland en Indonesië" (4 Mrt.).

Communisme en godsdienst.

Het communisme staat vijandig tegenover den godsdienst. Niettegenstaande die principieele afkeer gebruiken de discipelen van Moskou elders waar dat mogelijk is, gaarne den godsdienst om het communisme te verbreiden of opstanden te verwekken, waar dat mogelijk is. *In Solo* blijken de communisten er nu in geslaagd te zijn vasten voet te krijgen in de godsdienstige vereeniging (*Deli Crt.* 1 Mrt., *De Loc.* 19 en 20 Febr. blz. 21 en 27, *Soer. Hbl.* 18, 20 en 23 Febr.). Het communisme — aldus het *Soer. Hbl.* — had in de Kota Solo circa 4000 aanhangers, geregistreerde leden van P. K. I. en S. R. Op het platteland was de communistische aanhang veel geringer. Verder had men te Solo de godsdienstige vereeniging *Mardi Boesoro*, welke, daar zij op orthodox standpunt stond, als tegenhanger van het meer moderne *Mohammadijah* (te Djokja. Zie *De Loc.* 22 Febr. blz. 6) is te beschouwen. Reeds geruimen tijd is door de communisten getracht vasten voet te krijgen in deze godsdienstige vereeniging. Niet alleen dat zij zich daarbij de voordeelen zou verzekeren waarop godsdienstige bijeenkomsten steeds aanspraak hebben — men weet met hoe groote angstvalligheid bestuur en politie vermijden die bijeenkomsten, en in het algemeen alles wat met den godsdienst in verband staat, te belemmeren — doch men begrijpt volkomen de groote beteekenis van eene impregneering der godsdienstige organisaties met communistische begrippen. Heeft men een samengaan van godsdienst en communisme verkregen, dan schept men eene lastige situatie voor eene Westersche, dus niet-Mohammedaansche Overheid, die dan immers bij bestrijding van het communisme ook den godsdienst raakt. Aldus zou men hier een godsdienstconflict van de eerste orde kunnen uitlokken, waarbij het zeer gemakkelijk zou vallen ons Gezag voor te stellen als dat van ongeloovigen, die den Islam bestrijden en over geheel Java een agitatie op te wekken, welke in de historie der „beweging" tot dusver hare wedergade niet had. Hierin schuilt de groote, moeilijk te overschatten beteekenis der *godsdienstig-communistische actie, welke te Solo haar centrum heeft*. De communisten hebben met hun streven succes gehad. De beweging groeide met den dag; alle besprekingen, ook die in de bedehuizen, namen een communistisch karakter aan. Dit werd nog sterker toen te Solo den communistischen organisaties vergaderen was verboden. Deze hadden nu alleen nog gelegenheid tot vergaderen onder den mantel van den godsdienst, en maakten hiervan flink gebruik. Toen dit voldoende duidelijk was geworden, werd door het bestuur van Solo aan de Regeering voorgesteld de beperking van het vergaderrecht ook voor deze godsdienstige vereeniging door te voeren, hetgeen geschiedde. Natuurlijk werd de procureur-generaal voortdurend vaan den groei der beweging op de hoogte gehouden. Men begrijpt thans beter *de beteekenis* welke ook aan *godsdienstige meetings en optochten in Djokja* moet worden *gehecht*. Het was aan resident *Dingemans* te Djokja reeds bekend, dat van communistische zijde zou worden getracht de groote optochten te benutten voor het verwekken van relletjes. Dit is niet doorgegaan, doch men begrijpt hoe behoedzaam het bestuur moet optreden.

In de kringen der penghoeloes bestaat vijandschap tegen de communistisch-godsdienstige actie. Het spreekt vanzelf, zou de *Deli Crt.* zeggen. De bezadigde voorgangers van den Islam in deze landen weten dat het Nederlandsche gezag den godsdienst nooit ook maar een stroobreed in den weg heeft gelegd, integendeel dien godsdienst steeds de grootste vrijheid heeft toegestaan. De *D. C.* heeft steeds dringend gewaarschuwd tegen het toelaten van communistische propagandisten in Atjeh, waar het dubbel gevaarlijk zou zijn, indien zij vat kregen op den godsdienst der bevolking; zooals herhaaldelijk getracht is. Ook heeft het blad steeds gewaarschuwd tegen toelating der communistische propaganda in den Archipel. Met het „*Soer. Hbl.*" constateert de *D. C.* van Regeeringszijde een veel te groote liberaliteit tegenover onruststokers, welke eene als een vergunning, anderzijds als een zwakheid de Regeering werd uitgelegd. Daartegen — zoo b de *D. C.* — dient duidelijk front gemaakt. Het is niet te laat.

Het *Bat. Nwsbl.* (24 Febr.) ziet in de *Relletjes te* evenals te *Djokja* een uiting van de nationalist islamietische strooming, welke op de S. I.-bewegi geënt en deze geleidelijk verdringt. Te Solo had te doen met een soort krachtproef, zooals de S. haar eerste dagen herhaaldelijk te zien heeft geg hoe ver men kan gaan. Heel het bedrijf, van de bi komsten tot de demonstratie, was een krachtproef de les, die er uit te trekken valt, is deze: de nation tisch-islamietische beweging voelt zich al zoo s dat zij in Solo, — ontstond de S. I.-beweging ook daar? — tot een krachtproef besloot. Zij wint dus en zij hebbe volle aandacht.

De Sumatra Post (1 en 6 Mrt.) betoogt dat de binatie godsdienst en communisme geenerlei ve sing behoeft te wekken. Rasbewustzijn wil in het derhavige geval tevens zeggen: politiek. En bij een servatief Mohammedaansch volk is — althans in rie — bovendien politiek en godsdienst niet te s den. Het zijn juist het communisme en de herlev Islam, die zich in de praktijk tegenover elkaar plaatst zullen zien als twee vijandige machten. D zaak een ander aspect draagt of schijnt te dragen, alleen worden toegeschreven aan het feit, dat de m de twee antipoden niet als zoodanig herkent, te waar het Indische communisme leuzen aantreft, gedeeltelijk buiten het eigenlijke programma zijn legen, doch tijdelijk als dommekracht worden a wend, om later te maaien, wat niet gezaaid is. neer de geloovige Mohammedanen hun antipode deze eeuw zullen ontdekken — meent *De S. P.* — de verdere verbreiding van het communisme in landen tot algeheelen stilstand komen. Hetgeen zeggen wil dat de evolutie van de onafhankelijkh gedachte een einde zal nemen.

De Keiëezen. Dr. N. Adriani.

De Z. E. *Pater J. van den Bergh*, overste van d siepaters van het Heilig Hart in het Vicariaat N Guinea, vergastte een dankbaar publiek in het geb van de K. S. B. te Weltevreden op een blik in den en den Godsdienst van de bewoners der Kei-eilan (*Java-Bode*, 24 Febr.). Allereerst herdacht spr. zegenrijken arbeid in N.-Guinea van *Pastoor Verte* en zijn helpers, en van het Nederlandsche bestuur, arbeid, die, zooals spr. gezien heeft, reeds vele v ten droeg. *Groot-Kei* en *Klein-Kei* hebben een b king van 40.000 zielen, waarvan er 15.000 Kath zijn, het overige deel is Mohammedaansch en een deel Protestantsch. Spr. was onder hen 17 jaren w zaam. Allen leven zéér rustig en in aangename ver ding naast elkander. De bevolking bestaat uit mengelmoes van bijna alle rassen van den Arch De Bandaneezen zijn overheerschend in aantal. I lectueel staat de bewoner van Kei vrij hoog. Hun adat is gebaseerd op de, in ieder mensch aanw oergedachte van de Tien Geboden Gods. De mens zijn innig en ernstig godsdienstig. Hun oude adat kent ook slechts één God, dien zij „Doewaden" — aller Heer — noemen. Bij het aanroepen van dien richten zij zich tot „Zon-Maan" in één gedachte. dezen Godsdienst kon de Kath. missionaris gema lijk opbouwen. Hun grondgedachten en hun cere niën konden gehandhaafd worden, behoefden sle geperfectionneerd te worden. Bij den Kath. Godsdi kunnen dus zeer vele namen en begrippen onve derd bewaard blijven. Zoo bijv. „Doewaden"; e geen enkel motief om deze betiteling van God te anderen. Zoo bestaat reeds sedert „de oude dagen" openbare zondenbelijdenis. Natuurlijk maakt de Ke geen bezwaar om de biecht geheim te maken. Ook H. Misoffer is voor hen begrijpelijk, daar het uite een sterke overeenkomst heeft met hun offer aan waaraan ook alle aanwezigen deelnemen (de H. C munie). Het dansen (Menarie) van den Keiëes is ho zedelijk en bij den Godsdienst in gebruik. Bij pro sies en optochten blijven de dansen dan ook rust gebruik, omdat daartegen geen enkel bezwaar be De Kath. missionarissen geven hun onderricht i Keiëesche taal, in tegenstelling met de Protesta die in het Maleisch onderrichten, wat de meesten behoorlijk begrijpen. Dit geeft ook een grooten sprong. De heer *Matthee* bedankte den spreker en s den wensch uit, dat de Z. E. Pater Overste nog jaren zijn vruchtbaren arbeid met zijn medemiss rissen moge voortzetten tot heil en opheffing va

menschen in die afgelegen gebieden van Groot-Nederland.

Dr. Adriani heeft een streep getrokken onder zijn studie van de *Toradja-talen,* waarvan speciaal het *Bareë* zijn groote liefde had (*Java-Bode,* 25 Febr.). Spoedig kan de geleerde zendeling op Java verwacht worden. Hij zal dan 30 jaren in de Toradja-landen onder de eenvoudigen van geest gearbeid hebben. Geheel verdiept in de studie van den primitieven geest der vreemde volken, afgezonderd van hetgeen wij gewend zijn te beschouwen als aangenaam en stimuleerend, wist Dr. A. de hooge roeping te vervullen, die een goed Christen in dit leven heeft en waaraan hij zich geheel wijden kon geven. Maar buitendien heeft de arbeid van dr. A. tot resultaat, dat vermoedelijk een der belangrijkste woordenboeken verschijnen zal, tot dusver in Indië gepubliceerd.

De hydroglisseur. De microrameur.

De heer *Th. A. de Neve* te *Pontianak* heeft het initiatief genomen tot het openen van een nieuwen „snel-dienst te water" per z.g. *hydroglisseur* (glijboot). Indien dit toestel in de practijk zal voldoen, zal een belangrijke stap gezet zijn in de richting van de verlossing der ver weg gelegen plaatsen uit hun isolement. De hydroglisseur (*De Sum. Post,* 22 Febr.) bestaat uit een platten, rechthoekigen, van voren iets oploopenden romp, 6 M. lang, 1.60 M. breed en 40 c.M. diep, samengesteld uit smalle planken. In het midden bevindt zich de cockpit met opstaanden rand en voorruit, als bij een 4- à 6-pers.-auto. Achterop staat de 3 cyl. Anzani-motor van 35 P.K.; de luchtschroef stuwt de boot met 45 K.M. vaart over het water. In vollen gang wordt het wateroppervlak nauwelijks aangeraakt! Op de groote Zuid-Amerikaansche rivieren loopen reeds een 300-tal groote en kleine glijbooten. De *Borneo-Sumatra Handelmij.* is agente voor Ned.-Indië. Bovengenoemd type „de Lambert" wordt in den handel gebracht voor ƒ 5.500.—. Een zending is onderweg met kleine motoren met luchtschroef (*microrameur*), die den aanhangmotor kunnen vervangen. Zij wegen 12.5 K.G., ontwikkelen 2½ P.K. en kunnen achter op iedere prauw met een paar schroeven worden bevestigd. De prijs bedraagt ƒ 230.—; van de 2½ P.K. ƒ 4 à ƒ 500.—.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De moord op den hoofdagent van de Veldpolitie te Pekalongan, den heer Meijer, in de desa Galek.

De correspondent van de „Pewarta-Soerabaija" te Pekalongan, zegt in het nummer van 12 October 1925, na het bovengemelde feit te hebben vermeld, dat ook thans, evenals bij belangrijke gebeurtenissen, allerlei geruchten de ronde doen die van de officieele mededeelingen verschillen.

Ook bemerkt men daarbij dikwijls, dat de eene persoon den andere napraat en dat vele lieden feiten vertellen die zij slechts hebben van hooren zeggen, omstandigheden welke het moeielijk maken met juistheid te verklaren welke partij het dichtst bij de waarheid komt.

Hetgeen hij persoonlijk en plaatselijk heeft kunnen onderzoeken is het navolgende.

Volgens de officieele berichten had de heer Meijer, zooals gebruikelijk is, verscheidene politiespionnen in zijn dienst, die door hem werden uitgezonden naar die plaatsen, waar, volgens de ingekomen berichten, zich slecht volk ophield.

Een van die spionnen was een inlander, die zóó-danig optrad dat een deel der bevolking ernstig ontstemd geraakte en meer in het bijzonder het vroegere desahoofd van Soerodadi (onderdistrict Tirto Pekalongan) met zijne huisgenooten.

Het schijnen deze personen te zijn geweest, die met elkander waren overeengekomen, den spion, wegens zijne handelingen, eene straf toe te dienen.

Die samenspanning lag reeds geruimen tijd in de bedoeling, doch kwam eerst 6 October 1925 tot uitvoering.

De spion die actie vernemende, liep onmiddellijk naar zijn chef, den heer Meijer, daarbij verklarende al hetgeen hij persoonlijk had waargenomen.

De heer Meijer ging, zonder eerst de zaak nader te onderzoeken, op de verklaringen van den spion af en begaf zich naar Soerodadi, alwaar hij het vroegere desahoofd onderhanden nam en hem lichamelijke kastijdingen toebracht.

Een van de familieleden van het desahoofd sloeg op de tontong, voor hulp, zooals in geval van brand gebruikelijk is en waarop een 16-tal gewapende inlanders verschenen.

De heer Meijer, die onmiddellijk begreep dat het om hem te doen was, trachtte zich geleidelijk achteruitloopende, te verdedigen en schoot met zijn revolver in de lucht, ten einde vrees aan te jagen, doch dit gelukte niet, ook nadat een tweede male in de lucht was geschoten.

Integendeel, toen het schieten geëindigd was, volgde de aanval, met het gevolg dat de heer Meijer, die over geen munitie meer beschikte, zich door de vlucht trachtte te redden, en de volksmenigte hem nazette tot aan Gandoe.

De heer Meijer had toen reeds eene wond in den buik ontvangen, doch kon, daaraan niet denkende, toch nog loopende, de desa Galek bereiken, alwaar hij tengevolge van bloedverlies, bezweek.

De politie wist, na ontvangst van dit bericht, 12 van van de 16 daders te vatten, terwijl 4 voortvluchtig zijn.

Hetgeen de correspondent van de buitenwacht vernam, is het navolgende.

De oorzaak van de treurige gebeurtenis moet men zoeken in het feit dat de heer Meijer te galant optrad ten opzichte van de vrouw van het vroegere desahoofd.

Niet alleen namen diens huisgenooten en familieleden met die verhouding geen genoegen, doch ook de andere desalieden waren ontstemd en liepen terstond te wapen op het geluid van den tontongslag.

Het bewijs dat de heer Meijer niet alleen in de lucht heeft geschoten wordt bewezen door het feit dat één der aanwezige personen eveneens aan eene bekomen verwonding is bezweken, hetgeen niët in het officieele bericht werd vermeld.

Ten slotte wil de correspondent iets zeggen over den persoon van den heer Meijer.

Hij was een bekwaam hoofdagent van de veldpolitie met veel speurzin.

Doch in zijn optreden was hij ruw en gaf, in geval van arrestatie, de voorkeur aan de ruwe manier van handelen boven de meer geraffineerde wijze, ook al waren de daders niet bepaald woest te noemen.

Het algemeen verwijt is dat hij te gevoelig was voor vrouwelijk schoon.

Het gebeurde heeft groote ontsteltenis te weeg gebracht in de politiewereld en bij het Binnenlandsch Bestuur te Pekalongan, doch het is zaak het eindresultaat van het politieonderzoek, dat nog niet volledig is, af te wachten.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De woning- en winkelbranden en de Brandassurantie-Maatschappijen in Nederl.-Indië.

I.

Woning- en winkelbranden met opzet gepleegd zijn in Ned.-Indië geen ongewone verschijnselen.

Het bestaande euvel heeft reeds herhaalde malen de aandacht van de Inlandsche- en Chineesche Pers getrokken, terwijl ook in deze rubriek een enkele maal eene beschouwing aan het onderwerp werd gewijd.

In verband met de vele woning- en winkelbranden, welke in den laatsten tijd wederom hebben plaats gehad en die men wel aan de duidelijk bestaande malaise in den handel hoort toeschrijven, komt de redactie van de „Sinar-Sumatra" in haar nummer van 29 September 1925 nog eens op deze aangelegenheid terug en wijst zij in het artikel al dadelijk op het feit, dat het, volgens de bepalingen van het Ned.-Indisch strafwetboek, zeer moeielijk is het opzet van de misdadige handeling, als het opzettelijk stichten van brand, te bewijzen.

Het is een algemeen bekend verschijnsel in de Ned.-Indische samenleving, dat, wanneer een groote brand in een winkel uitbreekt, het publiek terstond denkt aan opzet, vooral wanneer het gerucht de ronde doet dat de waarde der in den winkel aanwezige goederen sterk is verminderd of wel dat in het beheer der zaak onregelmatige handelingen hebben plaats gehad.

In een minimum van tijd heeft zulk een gerucht zich dan verspreid.

Het bestaande vermoeden kan natuurlijk in overeenstemming zijn met de werkelijkheid der feiten, doch kan ook wel op fantasie berusten, maar hoe dit ook zij, vast staat dat het in de praktijk zeer moeielijk is het wettelijk bewijs van het opzet te leveren en een dader achter slot en grendel te zetten.

Eerst wanneer voldoende legale getuigen aan-

wezig zijn, die persoonlijk den brand bijv. met een fakkel hebben zien aansteken, kan van eene dadelijke strafrechterlijke vervolging sprake zijn.

Waar de wet aan de brandstichters zulk eene ruimte overlaat, is het wel verklaarbaar dat men gewoonlijk zoo weinig hoort van brandstichters, die door de bevoegde rechterlijke colleges zijn gestraft.

Met betrekking tot het brandgevaar, vooral in de groote steden, wordt opgemerkt, dat vele woningen zóódanig zijn gelegen dat over geen water uit bronnen of uit waterleidingen in de nabijheid kan worden beschikt.

Wanneer de eigenaren dier woningen en winkels zich dan ook voor huizen en goederen bij de assurantie-maatschappijen tegen brandschade verzekeren, dan is het wel aan te nemen dat zij dikwijls die transactie sluiten uit winstbejag en een brand benutten om te trachten daaruit belangrijke geldelijke voordeelen te trekken.

Er zijn natuurlijk ook verzekerden die te goeder trouw zijn en dat zal wel de reden zijn van het steeds toenemende aantal brandassurantie-maatschappijen in geheel Ned.-Indië.

Groot is de mededinging tusschen die maatschappijen, die er naar streven het aantal polissen zoo sterk mogelijk op te voeren en de tarieven zóódanig te verlagen dat zelfs personen, die volstrekt niet van voornemen waren zich tegen brandschade te verzekeren, zich laten verlokken tot het nemen van een brandpolis.

Het aantal brandassurantie-maatschappijen in Ned.-Indië is zooals gezegd vrij aanzienlijk.

Zij werken zoowel met Nederlandsch als met Engelsch, Chineesch en Japansch kapitaal.

En, waar het publiek het steeds toenemende aantal met elkander concurreerende brandassurantie-maatschappijen in Ned.-Indië waarneemt, daar denkt het al spoedig dat groote winsten worden gemaakt en het nemen van een brandpolis als een geldelijk voordeelige zaak kan worden beschouwd.

Hierbij wordt opgemerkt dat in de woningen en winkels, behalve de eigenaren, tal van andere personen wonen, die als huisgenooten zijn te beschouwen.

Zij bezitten geen polis doch hebben toch wel goederen in de zaak.

Wanneer nu, in geval van brand, de polis wordt gevalideerd, dan ziet men zoo dikwijls, na de geldelijke uitkeering, die niet verzekerde lieden achter het net visschen.

Men is, zegt de redactie, wel verplicht groot medelijden te hebben met die menschen, die na een brand, in een toestand komen te verkeeren dat zij de hulp van de politie en den bijstand van het bestuur moeten inroepen.

Wanneer de door de redactie gegeven cijfers overeenstemmen met de werkelijkheid, dan is de omvang van het euvel zeker niet gering te noemen.

Zij toch, schat van het aantal plaats gehad hebbende branden het percentage van de met opzet in brand gestoken woningen 60 % en van de in brandgestoken winkels 30 %, zoodat slechts van 10 % van een normaal brandverloop als eene ongelukkige ramp kan worden gesproken.

Is het onder die omstandigheden niet verklaarbaar dat het publiek naar de reden vraagt waarom het aantal gestrafte brandstichters zoo gering is?

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Ned.-Indië. Oud en Nieuw.

De April-afl. opent met het portret van Pangéran Ario Soerjodiningrat, broeder van Z. H. den Sultan van Djokjakarta, die — zooals men weet — thans hier te lande toeft. R. M. Noto Soeroto voegt er een waardeerend bijschrift aan toe. — Een uit ethnographisch oogpunt zeer belangwekkend artikel over koperwerk uit Midden-Sumatra, kwistig geïllustreerd met een keur van afbeeldingen, is geschreven door den kunstzinnigen Mr. J. G. Huyser, voorzitter der afd. Rotterdam van Oost en West, op wiens initiatief onlangs in genoemde plaats zulk een mooie tentoonstelling van Sumatraansche kunstnijverheid werd tot stand gebracht. — De hr. J. C. Lamster beschrijft „eenige merkwaardige museumstukken (aanwezig in het Kol. Instituut te Amsterdam), afkomstig uit Zuid-Nieuw-Guinee". Interessante afbeeldingen o.a. van costuums welke gedragen worden door dema's (mythische stamvaders der Marind-anim) vergezellen de beschrijving. — Verder bevat dit Nr. een uit het Kol. Weekbl. overgenomen artikel van den hr. B. M. Goslings: Een merkwaardige grottempel op Java.

De West-Indische Gids.

Inhoud der April-afl. Birdcatching in Surinam, by Th. E. and A. P. Penard, (eene geïllustreerde verhandeling over de verschillende methoden om de vele in het wild levende schadelijke en nuttige vogels te vangen) 1). — Muggenbestrijding, door D. G. J. Bolten. — De geschiedenis van een boek, (n.l. Verhandeling over den landbouw in de Colonie Suriname enz. 1786), door Fr. Oudschans Dentz. — Ottho Keye in 1659 over den cacaoboom en de cacao.

De Opbouw.

In het Maart-Nr. eene beschouwing van den hr. M. Amir, getiteld „De medische Hoogeschool te Batavia" waarin verschillende behartigenswaardige wenken worden gegeven, waarmede rekening moge worden gehouden bij de a.s. stichting. „Naast de wetenschappelijke vorming, die in essentie een training is in logisch denken, bestede men de uitsterste zorg aan de paedagogische zijde van de zaak: de versterking van de individueele kracht en waarde van den Indonesischen arts (student), dus: persoonlijkheidsvorming."

Mr. A. M. Joekes bespreekt in de rubriek „Indische kroniek" de invoering van de provincie West-Java o.m. is hij niet bijster ingenomen met de houding van den Gouverneur, tevens voorzitter van den provincialen raad, tijdens de openingsplechtigheid. „Niet met naamsveranderingen kan een nieuwe toestand worden in het leven geroepen, maar door een met de wezenlijke behoeften overeenstemmende nieuwe organisatie". — Verder critiseert Mr. J. de wijze waarop de Ind. Regeering is opgetreden bij de werkstakingen te Soerabaja. „Voor het krasse optreden van bestuur en politie wordt als motief aangevoerd, dat de geheele staking het gevolg van een communistische actie was. Indien de betiteling „communistisch" een afdoend argument is voor het buiten werking stellen van de normale regelen van sociale rechtvaardigheid en onpartijdigheid, dan zal die etiquette in de naaste toekomst nog schitterende diensten kunnen verrichten bij het neerdrukken van elke inlandsche vak-actie, vooral wanneer het meedoen van „communisten" — voor Indië een veel ruimer en vager term dan voor Nederland — op zichzelf reeds voldoende aanleiding den grond oplevert om de actie als communistisch aan te merken."

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 34 (20 Febr.). De voorspellingen van het Meteorologisch Observatorium door C. M. Hamaker. — De Amsterdamsche rubbermarkt in 1925. — Hoe staat het op het oogenblik met het artikel rubber? door J. N. Burger. — De rubbercultuur maatschappijen. — Het nut van de mieren.

De Indische Cultures.

Uit den inhoud van 11en jaarg. No. 4 (15 Febr.). Kropsla en andijvie in eigen tuin, door Dr. C. J. J. v. Hall (met ill.). — Onvermengde thee als consumptie-product (slot), door Adviseur. — Grooter vraag naar cacao bij minder aanbod. — De positie van het artikel thee. — Nederlandsche vereeniging voor den rubberhandel te Amsterdam. Het 12½-jarig bestaan.

De Indische Mercuur.

No. 13 (31 Maart). De micrographische identificatie van hout. Naar aanleiding van een proefschrift van J. R. Beversluis, besproken door Dr. J. Ph. Pfeiffer. — De zwavelrijkdommen van de Kawah Poetih (nabij de Patoeah, ten Zuiden van Bandoeng). — Het Rubbersyndicaat. (Plannen tot oprichting van een fabriek voor de verwerking van de bevolkingsrubber). — Jaaroverzicht van den in- en uitvoer van Ned.-Indië gedurende het jaar 1924 (uittreksel). — Kultuurberichten. Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen, zoomede overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over economische zaken, arbeidsvraagstukken, nijverheid en brandstoffen, delfstoffen, geologie, enz.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Jaarg. 10, afl. 1 (1 April). Een en ander uit Java's verre verleden. I. Moderne en ouderwetsche geschiedschrijving, door L. (met ill.). — Een excursie van de Bandoengsche Technische Hoogeschool, door J. M. Reitsma. — Schetsen uit de Landraadszaal (Midden-Java), door Mr. L. (vervolg). — Schetsen naar herinneringen van een oud-Indisch officier van gezondheid. No. 10. Met vrouw en kinderen op reis in Midden-Sumatra.

1) Een uitvoerig overzicht van dit artikel vindt men in de „N.R. Ct." van Zondag 4 April.

De Indische Post.

Voor beminnaars der lichamelijke sport is het Nr. van 27 Febr. buitengewoon interessant. Verschillende schrijvers hebben bijdragen geleverd aan dit Olympisch Sportnummer. Voor zooverre ze betrekking op Indië hebben volgt hier een opgave der titels. Beteekenis der Olympische spelen voor Nederland en koloniën, door Kapt. P. W. Scharroo. — Het voetbalspel in Indië, door W. van Buuren. — Tennisspelen (in Indië), door Th. Leslie Miller. — Het groot-toerisme in Indië, door C. J. J. Habnit. — Het automobilisme in Indië gedurende de laatste twintig jaren, door D. B. — Hippische sport in Indië, door F. Treffers. — Zeil- en motorsport in Indië, door D. A. R. — Het roeien in Ned.-Indië, door J. C. van Citters. — De zwemsport in Ned.-Indië, door N. Sturkop en J. Snoek.

Madjoe.

Het Maandbl. der oud- en actief dienende onderoff. van het Ind. leger blijft maar steeds zijn kolommen vullen met bijdragen, beoogende lotsverbetering der vóór 1920 gepensionneerden. Het April-Nr. doet in dat opzicht niet onder voor zijn voorgangers; de hr. J. Keur schrijft bijv. een heel goed artikel „Bali 1906—1926", waarin o.m. wordt aangetoond dat na het militair optreden ook op dit eiland in alle opzichten betere toestanden heerschen. Schr. acht het een groote onbillijkheid dat juist de militairen die in de krijgsverrichtingen gedurende het pacificatie-tijdperk een actief aandeel hadden, lager gepensionneerd zijn dan zij die jaren later kwamen, toen de paden geëffend waren. Hij eindigt: „Wij wachten op het bewijs van Regeeringszijde, dat de woorden gesproken tijdens de Lombokdagen en ook nadien, geen holle phrasen langer blijken te zijn voor de oudgedienden, en dat het het nu dezer dagen optredende Kabinet gegeven mag zijn, op te heffen de onrechtvaardige achterstelling van hen die zooveel in het waarachtig belang van Nederland en Ned.-Indië tot stand hielpen brengen."

Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur.

In een der laatste Nrs. bespreekt (volgens het „Vad." van 29 Maart) Dr. Alb. C. Kruyt het uitsterven van primitieve volken en meent dat te weinig aandacht wordt geschonken aan den invloed, die de aanraking van de Westersche cultuur op de ziel van primitiece volken heeft. Het is toch niet zonder reden, dat volken als de Javanen en de Boegineezen in zielental toenemen, terwijl een volk als de Toradja's de nadeelige invloeden van de bedoelde aanraking wel ondervindt.

Een mogelijkheid waardoor een primitief volk zich staande kan houden na met het vreemde bestuur in aanraking te zijn gekomen, is om zich zoo spoedig mogelijk aan de nieuwe omstandigheden aan te passen, zoodat men zich daarin thuis gaat voelen. Daarvan zien we voorbeelden bij de Minahassers, de Amboneezen en de Bataks. En bij die volken valt ook aanstonds op welk een groot aandeel de aanneming van het Christendom voor die volken heeft gehad om de kloof tusschen West en Oost te overbruggen.

Mensch en Maatschappij.

No. 2 van den 2en jaarg. (April '26) brengt een opstel van Pr. H. Geurtjens: „De doodenvrees bij primitieve volkeren"; door jarenlang verblijf als missionaris op de Tanimber- en Kei-eilanden, zoomede op Nieuw-Guinea, is de schr. ongetwijfeld bevoegd zijn — van sommige ethnologen nogal afwijkende — stem over dit onderwerp te doen hooren. — De hr. L. Lekkerkerker publiceert het eerste gedeelte eener uitvoerige studie over de kastenmaatschappij in Britsch-Indië en op Bali; schr. behandelt in dit gedeelte alleen het kastenwezen in Britsch-Indië. — Verder wijdt Prof. Dr. A. J. van den Broek een bespreking aan het werk van Prof. Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan over de rassen van den Indischen Archipel.

De Ingenieur.

No. 14 (3 April) van dit weekblad bevat o.m. eene beschouwing van den hoofdredacteur ir. R. A. van Sandick over de Gouvernementsbedrijven in Ned.-Indië. Schr. zet uiteen hetgeen in de laatste jaren door dat bedrijf onder groote moeielijkheden is verricht en brengt in dat verband hulde aan den directeur, ir. P. A. Roelofsen.

Zendingsperiodieken.

De Timor-Bode. Maart '26. In Memoriam C. J. Schröder, oud-hulpprediker en director van het Zendingshuis der N. Z. V. Overleden te Soekaboemi op Jan. 1926 in den ouderdom van 63 jaren (met portret). — Een reis op het eiland Pantar Juli 1925, door W. Akkerman. — Een reis door Tjamplang in 1924 (vervolg), door Ds. E. C. C. A. van der Wijngaard.

Neue Allgemeine Missionszeitung. Jan.-Febr. '26. Das Heidenchristentum in Neuguinea, von K. Steck.

De Macedoniër. Maart '26. Rijnsche Zending. De Zending onder de Bataks, door Ds. D. Pol. — Een taalman voor Soemba (afvaardiging van Dr. L. Onvlee door het Ned. Bijbelgenootschap), door D. K. Wielenga. — De Heidenwereld, door Ds. D. Pol.

* * *

Eine botanische Tropenreise. Indo-Malaiische vegetationsbilder und Reiseskizzen, von Prof. Dr. G. Haberlandt. Dritte Auflage. Mit Tafeln. (Leipzig, W. Engelmann).

In unknown New Guinea. A record of 25 years of personal observations etc. With an Introduction by B. Malinowski. With plates and maps. (London, Seely Service & Co. Ltd.).

Overzicht van hetgeen onder het bewind van den Gouverneur-Generaal Mr. D. Fock tot dusver tot stand is gekomen. (Vrijzinnig Weekbl. 21 Febr. en 2 Maart 1926).

De tabakscultuur in Deli (slot), door M. J. Lusink. (In- en Uitvoer, 29 Maart '26).

Importers' Directory of the Netherlands East Indies. Sixth edition, published by the Division of Commerce of the Department of Agriculture, Industry and Commerce. (Batavia, Landsdrukkerij).

Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het vierde kwartaal van 1925 (slot). — De uitvoerhandel van J. en M. gedurende 1924 (slot). (Korte Berichten, 26 Febr. '26).

Opmerkingen over het ontwerp Stadsgemeente-ordonnantie, door Logemann. (Locale Belangen, 16 Febr. '26).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. 1926, No. 9. (Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand Januari 1926. Samengesteld door het Kantoor voor Chineesche Zaken. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

De Indische „oudgast" van de „ancien régime", door C. Vis—Janssen van Raay. (De Ind. Verlofganger, 2 April '26).

Regeerings-Almanak voor Nederlandsch-Indië 1926. Eerste gedeelte. Grondgebied en bevolking, inrichting van het Bestuur. Tweede gedeelte. Kalender en personalia. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Suriname.

Onder het hoofd *„Onvermoeid bezig voor Suriname"* heeft de heer Kesler in ons vorig nummer geschreven over den heer S. Beck „Geschäftsdirector" der Moravische Broedergemeente in Suriname, naar aanleiding van diens jongste, in het Duitsch verschenen geschrift „Suriname". De heer Beck is zoo vriendelijk geweest ook ons een exemplaar van het boekje toe te zenden. In een luttel aantal bladzijden wordt daarin een voortreffelijk algemeen overzicht gegeven van alles wat men in Duitschland over Suriname zal willen weten in verband met mogelijke ondernemingen aldaar.

Het geschriftje is verlucht met 11 mooie afbeeldingen. Wij vestigen vooral de aandacht op de *„drei derbe Burschen, Typen aus dem Buschland Suriname's"*. Over den inhoud zullen wij het hier verder niet hebben. Alleen willen wij — in verband met hetgeen wij onlangs schreven over een mogelijke herleving van de rubbercultuur in Suriname — hier aanhalen wat de heer Beck daarover zegt, na over de mislukking van de cultuur eenige jaren geleden te hebben gesproken: „....Die Preise sind bedeutend besser geworden. Dadurch ist von neuen das Interesse für die Kultur in Suriname wach geworden. Die noch vorhandenen Bestände von Kautschukbäumen bieten Gelegenheit zur Feststellung, an welchen Stellen in der Kolonie sich die Bäume gut entwickelt haben, und zwar trotz der Blattkrankheit, die in mancher Beziehung mehr eine Kinderkrankheit, als eine ernste Gefahr für die Kultur zu sein scheint. Da die Kautschukpreise erheblich über den Erzeugungskosten liegen, und diese voraussichtlich für lange Zeit so bleiben werden, ist es durchaus nicht ausgeschlossen, dasz die Kautschukkultur trotz der ersten Enttäuschungen doch noch von Bedeutung für Suriname werden wird."

Het is wel jammer dat men indertijd er toe heeft

moeten overgaan bij duizenden de rubberboomen, ook die geen spoor van bladziekte vertoonden, om te hakken. Men is daarmede wel heel voorbarig geweest. Had men de boomen kunnen behouden dan zou er in den laatsten tijd in Suriname zeer veel geld verdiend zijn. Voor de naaste toekomst staat o.i. de zaak zoo: kapitalisten uit Europa of de Vereenigde Staten zullen er waarschijnlijk niet toe overgaan in Suriname rubberplantages aan te leggen zoolang daartoe terrein te verkrijgen is in landen waar men de rubber tegen lageren kostprijs kan voortbrengen dan waarschijnlijk mogelijk is in Suriname. Maar voor hen die reeds landbouwondernemingen aldaar hebben staat de vraag anders: zij hebben te onderzoeken of de kostprijs zoo laag kan zijn dat er een bevredigende winst verkregen kan worden. Naar buitensporige winsten, zooals op Sumatra behaald, behoeven zij niet te streven. Aan concurrentie met Sumatra behoeft men niet te denken. Men zij tevreden met matiger winst, zooals ook met andere producten.

* * *

Uit Suriname ontvingen wij twee belangrijke geschriften: *„De instervingsziekte bij de cacao"*, door dr. D. S. Fernandes en Ir. J. W. van Dijk en een overdruk van artikelen die in het vorige jaar verschenen zijn in „De Periskoop", een te Paramaribo verschijnend weekblad: *„Is in Suriname het land, buiten het zee-rivier alluvium gelegen, voor den landbouw op groote schaal te benutten?"* door E. Essed. B. Sc. Edinb.

Onze ruimte laat niet toe de geschriften hier te bespreken. Over de onderzoekingen van Dr. Fernandes schreven wij vroeger in dit weekblad: „Wij willen ons hier bepalen tot een verzoek aan Dr. Fernandes, n.l. dat hij het schaduwvraagstuk voor de cacaoboomen nog eens in studie zal nemen. Het is onze vaste overtuiging dat de cacaoboomen alleen in den eersten tijd eenigen schaduw noodig hebben en dat de z.g. „koffiemama" meer als windbreker dan als schaduwboom noodig is en dan ook niet geplant moet worden zooals tot dusver gebruikelijk is (over de geheele plantage) maar alleen als een muur aan de windzijde op bepaalde afstanden. Dat de „koffiemama" als schaduwboom niet noodig is, leiden wij daaruit af, dat wij meermalen dezen boom gedurende verscheidene weken geheel bladerloos hebben gezien, juist in den drogen tijd, wanneer de zon het felst schijnt. De planters zeggen dat, als hij bladerloos is, hij ook geen water aan den grond onttrekt door verdamping. Maar als hij er in het geheel niet was zou hij ook geen water kunnen onttrekken.

Juist door het afvallen der bladeren, zeggen zij verder, wordt de grond bedekt. Maar zijn daartoe geen eenjarige gewassen te gebruiken, die ook den grond bedekken, en niet zooveel last en onkosten veroorzaken als de koffie-mama? Als vlinderbloemige verbetert hij den grond, hoort men verder. Maar zijn daartoe geen betere middelen te vinden, aangenomen dat die grondverbetering noodig is?

Het verdient ook overweging de wilde cacaobosschen te onderzoeken, die men in Suriname ontdekt heeft.

Die schaduwkwestie verdient inderdaad nader onderzoek. Boomen, die steeds in de schaduw gestaan hebben kan men natuurlijk niet plotseling van de schaduw berooven, maar men onderzoeke of de boomen niet kunnen opgroeien zonder de koffie-mama.

Op het geschrift van den heer Essed komen wij in een volgend nummer nader terug.

* * *

Onder het hoofd *„een gerechtvaardigd filmverbod"* in „De Telegraaf" van 1 April, eerste ochtendblad, het volgende telegram:

„PARIJS, 30 Maart. — Hedenavond om 10 uur zijn 340 tot deportatie veroordeelden naar Fransch Guyana vertrokken, waar zij na een zeereis van drie weken zullen aankomen. Van La Rochelle gaat de boot naar Algiers, waar zij nog een 300-tal veroordeelde kolonialen zal opnemen. Sedert twee jaren heeft er geen transport van déportés meer plaats gehad en menigeen dacht, dat het deporteeren naar de strafkolonie in de West nu voorgoed tot het verleden behoorde. De gebeurtenis, hoe dieptragisch zij ook is, trok natuurlijk de belangstelling van de film-industrie. De minister van Justitie, Pierre Laval, had er echter voor gewaakt, dat de te Rochelle gearriveerde film-operateurs niet de gelegenheid kregen, den droeven stoet op de rolprent te vereeuwigen."

* * *

De „N. R. Crt." van 1 April schrijft.

Wij lezen in het jongste maandelijksche verslag van de Nederlandsch-Amerikaansche Kamer van Koophandel te Amsterdam, o.a. onder het hoofd *kapitaalbelegging Suriname:*

„New-York wekte met succes belangstelling bij Amerikaansch kapitaal voor houtexploitatie en proeven met katoen-aanplant. Zij gaf op verzoek inlichtingen omtrent cinnabar en oliepalmen, die tot uitzending van experts leidden".

Curaçao.

Hollandsche Bank voor West-Indië.

In de vergadering van Commissarissen, in Januari j.l. te Amsterdam gehouden, werden de balans en winst- en verliesrekening over het afgeloopen boekjaar goedgekeurd. Na de noodig geachte afschrijvingen en ruime reserveeringen, werd van de gemaakte winst een bedrag van f 50.000.— overgeboekt op speciale reserverekening, terwijl het overblijvende onverdeelde winstsaldo ad f 9575.— op nieuwe rekening werd overgedragen.

De door ons ontvangen verkorte balans wijst op een krachtige liquiditeit en een gezonde financieele positie.

In diezelfde vergadering werd de benoeming van den heer P. R. Küp tot Directeur van het Bijkantoor op Curaçao dezer bankinstelling bekrachtigd.

Wij vernamen tevens, dat er plannen bestaan om de kantoor-inrichting van het bijkantoor Curaçao geheel te moderniseeren. (A. d. C.)

Begrootingen.

Bijna dagelijks, zouden wij haast zeggen, brengt de post ons begrootingsstukken, zoowel van 1926 uit Den Haag als van 1927 uit Curaçao. Wij kunnen er niet aan denken alles te behandelen, en doen daarom een paar grepen.

Politie.

De lezers, die kennis genomen hebben van onze artikelen over *Politie en Justitie* (K. W. 28 Jan. en 4 Febr. 1926), welke de *Amigoe* tot onze voldoening gebracht heeft onder de oogen van die Curaçaosche belanghebbenden, welke geen lid van *Oost en West* zijn, zullen begrijpen, dat wij verheugd zijn over deze woorden in de M. v. A. begr. 1926 aan de Tweede Kamer:

„De Minister meent het vertrouwen te mogen uitspreken, dat bij de reorganisatie der politie, welke ehelang ter hand zal worden genomen, de scheiding tusschen de taak der justitie en die der politie, zooals die in het algemeen in acht pleegt te worden genomen, in het oog zal worden gehouden."

Daarbij sluit zich aan, wat de Gouverneur in de M. v. T. begr. 1927 aan den Kol. Raad schrijft:

„In den loop van het jaar 1926 zal de reorganisatie van de politie waarschijnlijk haar beslag krijgen.

De bedoeling is het garnizoen en het burgerpolitiekorps te laten samensmelten tot een compagnie militaire politietroepen, die den politiedienst in den beginne in het stadsdistrict zal overnemen en geleidelijk ook die in de buitendistricten op Curaçao. Aangezien echter de voorstellen van den kapitein der troepen, die met de opdracht der reorganisatie is uitgekomen, eerst kort geleden zijn ingediend en bij de Departementen van Koloniën en Oorlog in behandeling zijn, kan aan den Raad nog geen definitief plan worden voorgelegd.

Vast staat echter, dat om een goed politiekorps te krijgen, de betaling evenredig moet zijn aan hetgeen van de manschappen geëischt wordt, zoodat de kredieten verhoogd moeten worden. Verwacht wordt dat met eene verhooging van het krediet met f 70.000.— zal kunnen worden volstaan."

Bezoldiging van landsdienaren.

Heel wat minder prettig zijn wij gestemd over hetgeen wij hierover lezen. In het V. V. begr. 1926 had de Tweede Kamer gewezen op „een bedenkelijke wanverhouding... tusschen de bezoldiging van sommige uit Nederland gezonden en die van inheemsche landsdienaren" en als voorbeeld genoemd het verschil in salaris tusschen kapitein Borren en den procureur-generaal bij het Hof van justitie. Men kan dit voorbeeld niet gelukkig gekozen noemen, omdat deze kapitein als officier van de landmacht in Curaçao deelt in de Ned.-Indische militaire traktementsregeling. Maar hoe de Minister kan antwoorden, dat de regeling van de bezoldigingen der Curaçaosche landsdienaren, die uit de gewestelijke geldmiddelen worden gekweten, geen onderscheid maakt tusschen inheemsche en uitgezonden krachten, zoodat van een wanverhouding bezwaarlijk sprake kan zijn, is ons een raadsel. Het is haast ni

te denken, dat men aan „Koloniën" zoo onkundig zijn, dat men niet zou weten, dat de geschetste wanverhouding wel degelijk bestaat. Wij grijpen maar weer naar de juist verschenen begrooting voor 1927 en deelen daaruit mee: „Ondanks verschillende pogingen is het ondergeteekende niet mogen gelukken een geneeskundige bereid te vinden voor de bij de bezoldigingsregeling bepaalde bezoldiging van ƒ 7008.— de betrekking van Directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst te aanvaarden. In aanmerking genomen, dat van een geneeskundige eenige bijzondere ervaring op het gebied van hygiëne en bacteriologie vereischt wordt, terwijl tevens particuliere bijverdiensten krachtens de verordening uitgesloten zijn, vermeent ondergeteekende dat een inkomen van ƒ 12.000.— 's jaars niet te hoog is om een geschikte kracht te krijgen. Teneinde het bezoldigingsbesluit niet te wijzigen, wordt een persoonlijke toelage voorgesteld." Ieder, die de zaken op Curaçao de laatste tien jaren gevolgd heeft, weet, dat we hier allerminst met een uitzonderingsgeval te doen hebben.

Bij dit onderwerp moet ook vermeld het voorstel van den gouverneur om de bezoldiging van den administrateur van financiën te verhoogen van ƒ 8004.— tot 9600.—. De gouverneur doet dit met de bewering, dat de tegenwoordige salarieering niet in verhouding staat tot de beteekenis van het ambt en de daaraan verbonden groote verantwoordelijkheid. Op gezag van den gouverneur nemen wij dit natuurlijk gaarne aan en wij mogen lijden, dat de Kol. Raad hierin meegaat. Slechts willen wij er op wijzen, dat op deze wijze de wanverhouding tusschen de bezoldiging van den ongestudeerden drager van dit ambt en die der ingenieurs, rechtsgeleerden, geestelijken en dokters, voor zoover zij geen eigen praktijk mogen doen, belangrijk vergroot wordt.

De officieele rangorde der landsdienaren is vervangen door een officieuze, doch van overoude tijden heeft toch de voorzitter van het rechtscollege na het hoofd van het parket rang gehad vóór den administrateur van financiën. Dat is ook een „beteekenis van het ambt".

Scheepvaart.

„Alweer een record" schrijft de *Amigoe* boven het volgende:

„De records volgen elkander snel op. In December ll. zagen we het maandelijksch aantal *stoom*schepen ineens stijgen tot 213. Onze verwachting was niet, dat wij op dat getal voor het geheele jaar vast zouden kunnen rekenen. En nu we de schepenlijst over Januari ontvangen, blijkt dat het getal stoomschepen over die maand alweer hooger, tot 223 gestegen is. En daar hebben de toeristenbooten nog niets toe kunnen bijdragen. Evenmin zijn de tankbooten niet(?) over *alle* dagen van die maand met hun maximum getal uitgevaren.

Reeds in December maakte de tankvloot een buitengewoon hoog cijfer van 107 reizen.

Nog iets anders valt er omtrent dat cijfer van 223 stoombooten op te merken. Niettegenstaande het dus slechts 10 schepen méér bedroeg dan in December, bleef de inhoudsmaat der stoomschepen nog ruim 60.000 M³. beneden die van December.

Ook het getal zeilschepen is vergeleken met December van 99 tot 136 zeilers vooruitgegaan en de totaalinhoud met 9000 M³.

Er is geen enkel *redelijk* vooruitzicht, dat er voor dit jaar een stagnatie of teruggang te verwachten is, veeleer wijst er alles op dat er nog méér stijging op komst is.

Daarom alle hens aan dek en met spoed en doorzicht en flink doortastend alle verbeteringen aan onze haven aangebracht, die het toenemend verkeer vereischen" (vereischt?).

Hotels.

Er liepen dezer dagen geruchten, dat een Amerikaan er aan het onderhandelen was over den aankoop van het *Hotel Americano* voor een aanzienlijke som.

Ook werd er gezegd, dat een Amerikaansche combinatie plan had, hier op het Rif een groot modern Amerikaansch hotel in betonbouw op te richten, voorzien van alle nieuwigheden op dit gebied.

Het schijnt zeker te zijn, dat verschillende Amerikaansche families plan hebben, om hier voortaan den winter door te brengen. *(A. d. C.* 20-II-'26.).

Nieuwe Loodsbooten.

Deze week zijn hier twee nieuwe loodsbooten aangekomen, evenals de vorigen beiden voorzien van een Kromhout-motor. Een dezer loodsbooten was voor Cuba bestemd en is door de *Ligia*, op sleeptouw genomen, daarheen gebracht. *(A. d. C.* 20-II-'26).

Uit den Verren Vreemde.

De Pieter Corneliszoon Hooft andermaal prooi der vlammen.

Wij vonden, in „La Dépêche Coloniale" van 28 Maart, onder dagteekening van 26 l.v., een vrij uitvoerige correspondentie over een ongeval de juist te Saint-Nazaire te water gelaten mailboot P. C. Hooft overkomen, dat wij, tot onze verwondering, niet in de Nederlandsche bladen — voor zoover deze ons onder oogen zijn gekomen en wij goed gelezen hebben — overgenomen vonden.

Men zal zich herinneren, hoe een tweetal jaren geleden de Mij. Nederland van vele zijden gekapitteld werd, omdat zij den bouw van een nieuw schip had opgedragen aan een Fransche maatschappij. De Tweede Kamer is er toen bij te pas gekomen, maar de verleende opdracht bleef gehandhaafd. De P. C. Hooft werd te St. Nazaire op stapel gezet. Eenige maanden geleden is een brand, waarvan de oorsprong in 't duister is gebleven, schade komen berokkenen, die vooral de inrichting voor de eerste klasse trof, zoodat mooi, uit Nederland gekomen, meubilair onbruikbaar werd. Dit werkte bovendien mede tot een uitstel in de aflevering, die aanvankelijk was gesteld op Augustus 1925. De directie van de scheepsbouw-mij. stelde toen een verscherpten bewakingsdienst in. Zonder verdere ongelukken kon het schip de vorige maand te water gelaten worden. Maar in de havenkom van Penhoet te St. Nazaire is 't nu toch nog slachtoffer van een nieuwen brand geworden.

Het tankschip Litiopa van de Anglo-Saxon-petroleum-mij. had in den nacht van 25—26 Mrt. 1900 ton mazout ontladen voor de Mij. Jupiter. Zooals 't (volgens L. D. C.) vaker voorkomt, vooral bij nachtelijk bedrijf, werden de noodige veiligheidsmaatregelen niet nagekomen om het gevaar weg te nemen, dat aan slordige lossing van petroleum-mazout verbonden kan zijn. Bij zijn vertrek liet de Litiopa een laag mazout drijven, de wind voerde deze in de richting van de kade van Penhoet, waar de P. C. Hooft aan kabel lag, voor de laatste voltooiingen. Er waren nog eenige honderdtallen werklieden aan den arbeid op het schip. De gevaarlijke drijvende massa kwam tusschen schip en kade.

Een werkman, bezig met een oxhydrique soldeertoestel, liet bij ongeluk smeltend metaal op de laag petroleum vallen. In een oogenblik vormde zich een zee van vlammen, die het pas geverfde schip uitwendig in vuur zetten. De gloed deed ook het plaatijzer kromtrekken en schaadde natuurlijk het uiterlijk van dit prachtschip. Brandweer en werkvolk deden wat zij konden, maar de brand hield toch een paar uren aan, totdat de drijvende laag opgeteerd was. Een ander schip, de destroyer Lynx, dat in de nabijheid lag, wist aan de vlammen te ontkomen.

De schade moest nog opgenomen, de verantwoordelijkheden nog vastgesteld worden, maar intusschen heeft deze ramp de scheepsbouw-mij. evenals de Mij. Nederland ernstig getroffen. Indien, 't gunstigste geval stellend, alles verholpen kan worden, zal een ruim uitstel van de aflevering toch weer onvermijdelijk zijn.

De P. C. Hooft (lastige naam voor een Fransche tong) is het grootste schip opit door het buitenland in Frankrijk besteld: 165 M. lang, 21500 ton waterverplaatsing, 8000 paardenkracht Diesel-Sulzer-motoren, snelheid 14 kn. 5.

De scheepsbouw-mij. treft geen blaam, maar in het gebrek aan veiligheidsmaatregelen der haven-autoriteiten kan toch een aanwijzing liggen, die huiverig maakt om zich te wagen aan een bestelling onder dergelijk risico.

De Maharaja van Indore heeft afstand gedaan van den troon.

Volgens besluit van den onderkoning van Britsch-Indië van 1 Febr. '26 werd een commissie van onderzoek ingesteld om uit te maken in hoever Z. H. de Maharaja van Indore betrokken was in de poging tot 't ontvoeren van Mumtaz Begum, op den 12en Januari 1925, bij welke gelegenheid haar begeleider Abdul Kader Bawla vermoord werd.

Het verhaal, zooals het destijds gedaan werd, kwam nu weer in aller herinnering.

Bawla was met het jonge meisje naar den Malabar-heuvel, een eenzaam punt buiten Bombay, gelokt. Hun auto was daar, met opzet, door een andere aangereden. Uit dezen laatsten kwamen mannen uit den eersten stand van Indore, zij wierpen zich op Bawla en M. Begum, de eerste verweerde zich en werd gewond. Toevallig kwamen eenige Britsche officieren voorbij, die zich met de zaak bemoeiden. Bawla werd naar 't hospitaal te

Bombay vervoerd, waar hij in den nacht overleed. M. Begum werd in veiligheid gesteld.

Een gerechtelijk onderzoek leidde tot de veroordeeling van de aanranders, maar de aanwijzing van den Maharaja als hoofd-aanstichter waren van dien aard, dat de zaak met de veroordeeling der uitvoerders niet als beëindigd werd beschouwd.

In Indore zelf wachtte men niet geduldig af wat de onderkoning Lord Reading doen zou, maar werd een groote beweging op touw gezet om het denkbeeld te verspreiden, dat elk verder doorgezet onderzoek de bevolking in beweging zou brengen, vooraanstaande persoonlijkheden stelden zich te weer voor hun vorst.

Toen het bovenvermelde besluit van 1 Febr. j.l. toch kwam, volgde de aangekondige uitbarsting echter niet, maar ging de vorst te rade bij rechtskundige adviseurs. Naar verluidde, zouden deze den Maharaja hebben aanbevolen zich aan het onderzoek te onderwerpen, hoewel hij zich, desgewenscht hieraan kon onttrekken.

Tot goed begrip van dit advies zij hier aangeteekend, dat een weigering dan echter tot onvermijdelijk gevolg heeft den vrijwilligen afstand van den troon. De vorst heeft zich blijkbaar niet veilig gevoeld, heeft gevreesd dat zijn schuld zou komen vast te staan, dat dit hem dan toch tot heengaan zou verplichten, hij heeft althans het vrijwillig afstand-doen van den troon verkozen, boven het opvolgen van het advies van de grooten en machtigen, die hem aanrieden nòch voor de commissie te verschijnen, nòch heen te gaan, en boven dat der rechtskundigen, die hem moed trachten te geven om zijn zaak voor de commissie te gaan bepleiten.

Door den troonafstand ten behoeve van zijn 18 j. zoon heeft Maharaja Holkar zich nu voor verdere vervolging in zake den moord op Bawla gevrijwaard. Toch, 't spreekt wel van zelf, legt de vorst in zijn heengaan niet de beteekenis van een schulderkenning. Hij stelt de positie, die hij bekleedde, te hoog om voor een commissie van onderzoek te mogen verschijnen, het hierin opgesloten beginsel heeft hij jaren geleden reeds beleden. Hij offert nu liever zijn persoon, dan zijn beginsel op. Toch een mooi einde; niet waar?

Bij dit alles zij even aangeteekend, dat Mumtaz Begum, die eenige jaren des Maharaja's liefje was geweest, 't tegenovergestelde is van 'n heilig boontje. In 1921 vervulde zij al een rol tijdens het verblijf van den Maharaja te Londen, hetgeen er toen toe meewerkte dat Z. H. niet werd ontvangen door den Koning-Keizer. Ook zij aangeteekend, dat in Indore eigenlijk niemand zich weet te verheffen tot de hooge opvatting van het Britsche recht in deze. De zaak wordt er besproken als een der vele hofkabaaltjes, waarbij nu, ongelukkiger wijze, een doode gevallen is. Wij voeren dit natuurlijk niet aan om den Maharaja, die al meer op zijn vorstelijken kerfstok had, geheel vrij te pleiten, maar er liggen toch verontschuldigende factoren in, door het 's lands wijs 's lands eer. 's Lands wijs van Indore is blijkbaar achterlijk; en het verbeteren ervan is in Engeland dus te prijzen; maar in 't handelen naar 's lands eer ligt voor den vorst toch een verzachtende omstandigheid opgesloten.

Het is niet onwaarschijnlijk dat dit begrip van 's lands wijs en 's lands eer op de eene of andere lastige manier nog in verzet zal komen tegen de overwinning, die het Britsche rechtsbegrip erop heeft vermogen te behalen.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

DE FILMVOORSTELLINGEN.

Maandag en Dinsdagmiddag 29 en 30 Maart hadden in het Minerva-Theater de aangekondigde voorstellingen plaats, waarvan door iets meer dan 1100 kinderen een dankbaar gebruik is gemaakt.

26 scholen waren aangeschreven, waarvan door 17 scholen geantwoord is, dat er één of meer klassen zouden komen; van drie kwam bericht in, dat er geen gebruik gemaakt zou worden van de gelegenheid en de rest gaf heelemaal geen antwoord.

Echter kwamen er na de regeling nog eenige aanvragen in, die evenwel afgewezen moesten worden. Als die op tijd geweest waren zouden we zeer geschikt drie voorstellingen hebben kunnen arrangeeren.

Dinsdagavondvoorstelling.

Om de vele teleurgestelden, die de Patria-Plancius-voorstelling wegens het overgroote drukke bezoek niet konden bijwonen tegemoet te komen, gaven we 't zelfde program benevens de film over de Karo-Bataks tegen dezelfde prijzen en voorwaarden als de eerste voorstelling. Bij afwezigheid van den voorzitter sprak de se[cre]taris eenige woorden tot inleiding en toelichting [van] de films. Tevens maakte hij van de gelegenheid [ge]bruik mede te deelen, dat verkrijgbaar waren ge[s] de boekjes van het informatiebureau.

Deze avond was nog bezocht door een 350 mensch[en]. Door een welwillende regeling, welke wij met de [di]rectie van het Minerva Theater konden treffen [zijn] deze drie voorstellingen mogelijk geworden.

De schoolkinderen betaalden 15 cts waarbij B. en [W.] vrijstelling van belasting verleend hadden.

Voor de avondvoorstelling betaalden de leden [en] begunstigers + recht op twee introducee's f 0.30 [per] persoon; alle anderen f 0.60 pl. bel. inbegrepen. [De] voorstelling viel wel in den smaak. Gezien dit [gun]stige resultaat zijn we (de directie en afd.best[uur]) aan het zoeken naar een regeling om af en toe [voor] de leden en schoolkinderen Indische films tegen [on]geveer dezelfde prijzen te doen vertoonen. Te zij[ner] tijd hooren de leden hiervan nog wel nader.

Voor Apeldoorn is nu de geschikte tijd voor lezin[gen] enz. voorbij en kan het bestuur gaan overleggen [of] het zal kunnen doen na de groote vacantie. Dit [resultaat] van de campagne 1926 stemt ons niet te ontevre[den].

Voor het bestu[ur]
De Secretaris,
J. C. BAAR

Afdeeling 's-Gravenhage.

DWARS DOOR SUMATRA.

Woensdagmiddag, 31 Maart, gaf de Vereen[iging] „Oost en West", Afd. 's-Gravenhage, in het Tria[non-]Theater een voorstelling van het prachtige filmw[erk] „Dwars door Sumatra". Deze film, speciaal voor [leden] en genoodigden, werd bijgewoond door Z. K. H. P[rins] Hendrik en zijn adjudant Jhr. von Mühlen, den P[rins] van Djocja met gevolg, den Minister van Koloniën, [den] oud-Minister van Koloniën, den Burgemeester [van] 's-Gravenhage, Generaal Snijders en vele andere [voor]aanstaande personen.

Nadat de Prins door het Wilhelmus, hetwelk sta[ande] door het publiek werd aangehoord, verwelkomd [was,] trad de voorzitter van de afdeeling der Vereen[iging] „Oost en West", de heer R. Zuyderhoff, naar voren [en] heette allen hartelijk welkom. Hij dankte voorts [de] Directie van het Trianon-Theater voor de verle[ende] gastvrijheid en deelde in korte trekken eenige bij[zon]derheden omtrent Sumatra mede. Hij eindigde me[t de] woorden, dat Sumatra reeds in den Oudheid als g[oud]land gequalificeerd stond en dit in de toekomst o[n]twijfeld zou worden.

Daarna ving het eerste deel der film aan, voor[stel]lende de kroningsfeesten in Deli in het jaar 1[...] waarin de geheele omgeving van den Sultan in al [haar] pracht vertoond werd.

Vervolgens rees het doek en kregen we op het [too]neel de echte Indische gamelan te zien, terwijl [een] adellijke Javaan, lector aan de Leidsche Univers[iteit] ons bizonderheden omtrent den Javaanschen dans dedeelde en dezen gedeeltelijk demonstreerde. Ond[er] wiegende muziek der gamelan danste Mej. Weber [zeer] gracieus een Javaanschen dans, welke groote bewo[nde]ring oogstte en door de toeschouwers onder ademl[ooze] stilte werd gevolgd. Een daverend applaus viel [haar] ten deel, terwijl de danseres een tweetal bloemstu[kken] werden aangeboden.

Na de pauze werd de eigenlijke film: „Dwars d[oor] Sumatra" vertoond. Deze werd met onverdeelde [be]langstelling aanschouwd en niet ten onrechte, w[ant] hoewel reeds meermalen stukjes en brokjes van [Su]matra op het doek werden gebracht, gaf deze film het ware beeld te zien van alle bizonderheden van [het] prachtige eiland. Een waar wonder werd ons voo[rge]tooverd en bij menig oudgast zullen vele herinn[erin]gen daardoor zijn opgewekt, terwijl voor degenen, [die] nimmer in de Oost geweest zijn, de platen zooveel [be]zienwaardigs bevatten, dat hen een duidelijk b[eeld] voor oogen werd gebracht van Sumatra's rijkdom [aan] delfstoffen en andere producten.

In één woord een zeer mooie, interessante film, [met] verscheidenheid en met kunstgevoel samengesteld.

Ten slotte zij nog vermeld, dat de hall van het T[ria]non-Theater door Boeatan smaakvol en sierlijk [met] sarongs en andere Indische artikelen, versierd wa[s].

De Secretaris,
J. C. BAUDO[...]

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Zaterdag 17 April e.k.*, ten 2 ure, in het gebouw der Vereeniging, Heulstraat 17, den Haag.

Punten van behandeling.

1. Opening en installatie nieuwe H.B.-leden, de H.H. Mr. J. Huges, Voorzitter der Afdeeling Arnhem, ingevolge art. 11 2e lid Huish. Reglem. en W. C. Clasener, Bestuurslid der Ver. Suriname, ingevolge Overeenkomst met O. en W. (Zie K. W. 24 Dec. 1925).
2. Notulen. (Zie K. W. 29 Oct. 1925, No. 44).
3. Jaarverslag, Rekening en Verantwoording 1925, met rapport Verificatie-Commissie en Begrooting 1926. (Zie K. W. 18 Maart 1926, No. 11).
4. Bepalen plaats Algemeene Vergadering 1926 en vaststelling datum.
5. Mededeelingen.
6. Rondvraag en sluiting.

De Secretaris,
VAN DER BRUGH.

H.H. Secretarissen en Penningmeesters (c.q. Secretarissen-Penningmeesters) worden herinnerd aan art. 5 van het Huish. Reglement der Vereeniging, aldus luidende:

Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór *20 Januari* aan het Hoofdbestuur eene alfabetische naamlijst der leden van de afdeeling op *1 Januari*, met vermelding van ieders contributie of bijdrage en adres, benevens een opgave van de bestuursleden met vermelding van functie en een opgave van ingestelde commissiën met vermelding der commissieleden.

Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den *1en Maart* aan het Hoofdbestuur:

a. het verslag over het afgeloopen jaar, met vermelding van den toestand op 31 December van het vorige jaar en der resultaten welke verkregen zijn door inrichtingen, door de afdeeling in het leven geroepen;

b. eene geldelijke afrekening, ingericht volgens door het Hoofdbestuur vast te stellen (en bereids goedgekeurd) formulier;

c. eene opgave van onderwerpen, welke de afdeeling op de jaarlijksche algemeene vergadering behandeld wenscht te zien;

d. een candidatenlijst, houdende opgave van een dubbeltal candidaten voor de mogelijk voor de afdeeling openvallende plaatsen in het Hoofdbestuur.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR:

Nederl.-Indië:

G. A. v. d. Tempel, onderwijzer bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Landpoortstraat B 73, Willemstad.

INDISCHE VERLOFGANGERS.

M. Govers, onderwijzer der 1ste klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Landsmeer.

G. Vlaandingerbroek, politie-opziener 1ste klasse bij de Algemeene Politie, Oostsingel 1a, Schiedam.

G. J. de Marchie Servaas, resident ter beschikking van den directeur van Binnenlandsch Bestuur, belast met de werkzaamheden van inspecteur voor de agrarische zaken en verplichte diensten, Nassaustraat 26, Utrecht.

E. P. von der Pfordten, commies bij de Staatsspoor- en Tramwegen, Laan van Meerdervoort 190, 's-Gravenhage.

Dr. J. W. van Bart, directeur der Hoogere Burgerschool te Bandoeng, p/a. Hotel Soto, Sevilla.

MET PENSIOEN.

J. Jonker, ambtenaar bij het bedrijf der haven van Soerabaja, Bagijnestraat 50, Leeuwarden.

Mutatiestaat van 31 Maart tot 7 April.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
P. Nauta, Amsterdam, Hemonylaan 16. ƒ 5	Secretaris Afd. Amsterdam.
W. F. Bijlevelt, Sigarenfabrikant, Arnhem, Roggestraat 17. ƒ 5	Secretaris Afd. Arnhem.
H.W.L. Jansen, Bussum, Pens. „Lindeoord", Lindenl. ƒ 5	Eigen aanmelding.
Ir. B. G. H. van der Jagt, Adviseerend Ingenieur, Den Haag, Thomsonlaan 15. ƒ 5	den heer W. C. Muller te Den Haag.
R. A. Voet, oud-Resident, Den Haag, Alexander Gogelweg 30, p/a. Dr. Wyckerheld Bisdom. ƒ 5	Secretaris van het Informatiebureau.
Mevrouw M. M. Eversdijk Smulders-Beckers, Den Haag, Frankenstraat 36. ƒ 5	Secretaris Dagelijksch Bestuur.
Pronk, Indoloog, Den Haag, Fahrenheitstraat 322. ƒ 2.50	Secretaris Dagelijksch Bestuur.
Vos, Luitenant t/zee 1e klasse, Den Haag, Snelliusstraat 9. ƒ 5	Secretaris-Penningmeester Afd. Den Haag.
C. W. Lionarons, Dirigeerend Off. v. Gez. N.-I. L., Den Haag, Hoegewal 15. ƒ 5	Secretaris-Penningmeester Afd. Den Haag.
F. de Calonne, Hoofdcommies S.S., Den Haag, Fahrenheitstraat 593. ƒ 5	Secretaris-Penningmeester Afd. Den Haag.
P. Kocken, Den Haag, Buurtweg 51. ƒ 5	
E. van der Lely, Hoofdcommissaris v. Politie, Weltevreden, Tjikini 18. ƒ 5	den heer B. R. van der Most te Weltevreden.
Het Comité van Bestuur der Ned.-Ind. Spoorwegmaatschappij te Semarang. ƒ 5	den heer B. R. van der Most te Weltevreden.

Nieuwe Begunstigers:

Zuster W. M. Beukema-van Meerten, Nijmegen, Kelfkensbosch 13. ƒ 2.50	Secretaris Afd. Nijmegen.

Afschrijven:

B. J. Visscher, Zeist, Krullelaan 37.

Adresveranderingen:

Garschagen, Penningmeester der Afdeeling Amsterdam, verplaatst van: Keizersgracht 564 naar: Keizersgracht 604.

E. J. Wix, Ingenieur, Amsterdam, van: Jacob Obrechtstraat 38 naar: Nassaukade 377.

J. J. de Roock, van: Amersfoort, Jacob Catslaan 16 naar: Dordrecht, Groenendijk 58. ƒ 5

van Dijk, Den Haag, van: Prins Mauritslaan 86 naar: Frankenstraat 52.

H. Hoedt, oud-Resident, Den Haag, van: Archimedesstraat 19 naar: Beeklaan 401.

Ir. J. Manschot, Administrateur s.f. „Wringinanom", van: Sitoebondo naar: Gouda, Steynkade 32.

A. M. Hens, Lid v. d. Raad van Indië, thans: Weltevreden, Kebon Sirihpark 121.

R. Adolf, Ambtenaar voor den Handenarbeid, thans: Weltevreden, p/a. Dep. van Onderwijs.

K. W. L. Bezemer, Controleur B.B., thans: te Pekalongan.

G. J. Boenink, Onderwijzer, thans: te Ambon.

Mr. G. N. Bouma, thans Vice-President van den Raad van Justitie te Semarang.

W. G. Rhemrev, thans Griffier Landraad te Pasaroean.

Berichten over onze Adverteerders

Arbeidsbeurs Oud Indische Militairen.

Aan het verslag van de Arbeidsbeurs voor den Oud-Ind. Militair te Nijmegen, ontleenen wij het volgende:

Het doel van bovengenoemde instelling is den Oud-Ind. Militair, in geheel Nederland, met raad en daad bij te staan en te trachten hen aan arbeid te helpen. De beurs heeft in alle voornaamste plaatsen van ons land correspondenten. Zij wordt gesubsidieerd door het Ministerie van Koloniën.

In het jaar 1925 werden: ingeschreven 248 oud-onder-officieren, 346 minderen, totaal 594 oud-Ind. Militairen. Geplaatst werden 78 oud-onderofficieren, 63 minderen, totaal 141 oud-Ind. Militairen in vasten dienst; 17 oud-onderofficieren, 77 minderen, totaal 94 in lossen dienst, d.w.z. voor korter dan 3 maanden. Totaal geplaatst werden 95 onderofficieren, 140 minderen, totaal 235 oud-Ind. Militairen.

Bovendien verstrekte de beurs tal van waardevolle adviezen van diverse aard, zooals in zake woeker, kosthuizen, borgstelling, oprichten of overname van zaken, huisvesting, Ouderdoms- en Invaliditeitsverzekering, Beroepskeuze kinderen van O. I. M., enz. enz.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten doel aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492. Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË: Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Een bijdrage tot de kennis van het spoorwegwezen op het eiland Sumatra

door

Mr. P. A. F. BLOM.

I.

Een blik op de kaart van Sumatra doet ons zien, hoe arm aan spoor- en tramwegen dit eiland is. Niettegenstaande het onmogelijk is om een parallel te trekken met Java, is het op dat eiland ook al geen rozengeur en maneschijn, als ik op dit gebied van dit aardsche beeld mag reppen; immers in het Staatsnet zit in dat deel van Insulinde een bedenkelijke moot, n.l. de Nederlandsch-Indische Spoorweg (N. I. S.) in het midden van het eiland, dat van Europeesch normaalspoor (1.42 M.) voorzien, absoluut niet past tusschen het net der Staatsspoorwegen, dat een smaller spoorbreedte kent (1.067 M., z.g.n. Indisch normaalspoor). Historisch is dit te verklaren. In het midden der 19e eeuw zat toch in Indië het denkbeeld voor, dat van Regeeringswege allerminst spoorwegaanleg op zijn plaats was en het gevolg was dan ook, dat het particulier initiatief de zaak ging opzetten, onder rente-garantie van het Gouvernement. Ongelukkigerwijze begon men de lijn Semarang-Vorstenlanden met een verkeerde spoorbreedte, die voor Europa dienstig, achteraf zou blijken voor Java allerminst geschikt te zijn, toen de Indische Regeering te laat inzag, dat op haar de taak rustte om het spoorwegwezen overeind te zetten en bleek, dat, gelet op den vertikalen vorm van meergenoemd eiland, een spoorbreedte van 1.067 M. de meest geëigende was. Behalve dan op Midden-Java had de N. I. S. zich ook genesteld op het vette lijntje Tandjong Priok—Batavia—Buitenzorg, hetwelk van Indisch normaalspoor was voorzien, daar de N. I. S. toen ook de fout had ingezien en was dus hier het kwaad, eenmaal in Midden-Java gesticht, vermeden. Wij kregen dus den toestand, dat de Indische Staat, zijn net uitbouwende van uit West- en Oost-Java, ten slotte in Djogjakarta en Soerakarta tegen het N. I. S.-net aanbotste en hier een gebiedend halt werd toegeroepen aan het bestuur der Staatsspoorwegen, daar de bespottelijke voorwaarden, waaronder de N. I. S. concessie gekregen had, o.m. inhield, dat aanleg tusschen beide genoemde plaatsen, door wien dan ook, practisch uitgesloten was. De ellende bleek toen eerst goed, doorgaand verkeer was niet mogelijk, tweemaal overladen van al het goed en de passagiers konden tweemaal overstappen. Men ging toen, wat ik destijds in het Soerabayasch Handelsblad genoemd heb, over tot het sluiten onder het bewind van Minister van Dedem van het gouden railcontract, wat alleen der N. I. S. voordeel verschafte, doch de S. S. niets dan het naakte en simpele feit, dat hare treinen zonder eenige inkomsten met nog maar matige snelheid (45 K.M. per uur) tusschen beide plaatsen zouden mogen rijden, waartoe dan op kosten van den Staat door de N. I. S. een derde rail werd gelegd en zoo werd dan langs een kwetsbare lijn het geheele verkeer van Oost naar West en omgekeerd geleid. Weliswaar heeft de N. I. S. eenige jaren geleden voorgesteld om ook hare lijnen tot Indisch normaal spoorbreedte t te brengen, doch dan moest het Gouvernemen onkosten van den ombouw betalen; begrijpeli wijze ging men op dit aanbod niet in.

Bestaat nu de mogelijkheid van al die narig voor Sumatra? Al dadelijk kan gezegd worden wat er in het begin van de 19e eeuw op Sum bestond, uitsluitend ontstaan is uit opportunit redenen. In het hooge Noorden de Atjèh-tram een breedte van 0.75 M., ten slotte uitgebreid een lengte van 511 K.M., was noodig voor de ficatie van Atjèh; en het daaraan sluitende Deli met zijn Indisch normaalspoorbreedte was onts om Deli's kostbare producten naar Belawan af te voeren, terwijl eindelijk het Staatsnet op matra's Westkust met normaal breedte noodig na het vinden van steenkolen aan de Ombili de Padangsche Bovenlanden, die naar de kust voerd moesten worden.

In het begin dezer eeuw begon nu bij het vernement het denkbeeld post te vatten, dat systematisch opgezet spoorwegplan voor Sum niet langer uitblijven kon. Hoe dit in elkaar zitten, was principieel nogal gemakkelijk va stellen. De langgerekte vorm van Sumatra me Barisangebergte als ruggegraat loopende op Westelijk een derde gedeelte, de breede vla ten Oosten daarvan, waardoor de rivieren van naar Oost stroomden, voerden vanzelf tot de s lijn, loopende aan den zoom der Oostelijke vla en aan den voet van de uitloopers van het Bar gebergte van Teloek Betoeng in het Zuiden Medan in het Noorden, waar de verticale vorm gedoogt, dat Koeta Radja als Noordelijke term kan dienst doen, nog daar gelaten het versch spoorbreedte (die, als men ingewijden gelo mag, gemakkelijk gelijk te maken is) der ra binding, die er tusschen beide plaatsen reed staat. Zoo werd dan vanzelf de aandacht gevr voor een lijn Teloek Betoeng—Medan.

Voor dat men echter tot een spoorwegverbin kon overgaan, moest er nog een harde strijd schen Buitenzorg en het Plein gevoerd worden de vraag of 1o. de Staat de verkenning zelve m verrichten en 2o. of de spoorwegaanleg aan het ticulier initiatief overgelaten moest worden. Minister van Koloniën gaf spoedig toe in de e aangelegenheid en kon de ingenieur Ligtvoe 1902 de verkenning in Zuid-Sumatra beginnen. tweede punt echter gaf, gelet op eenige ser concessie-vragers, meer moeilijkheden, doch dezen, afgeschrikt door de voorwaarden, geen zagen om de geldmarkt voor spoorwegaanle Zuid-Sumatra te interesseeren, won Indië oo dit opzicht het pleit en kon de Indische Rege nu handelend optreden.

II.

Wat was nu het resultaat van Ligtvoet's ve ning, neergelegd in zijn rapport, in 1901 ve nen onder den naam van „Spoorwegverkenni Zuid-Sumatra." Ligtvoet kwam tot de conclu zijn werk, dat aangelegd dienden te worden:

a. een lijn van Teloek Betoeng over Banten Moeara Enim en vandaar over Tebing Tinggi pahiang naar de hoofdplaats Benkoelen;

b. een lijn van Banten uit naar Palembang totaal 922 K.M. lang.

Derhalve zou op de stamlijn Banten aan Komering gelegen, het knooppunt worden va Staatsspoorlijnen van Teloek Betoeng naar Mo Benkoelen en naar Palembang.

Van de geprojecteerde zijlijnen verdient s aandacht die van Tebing Tinggi over Moeara naar Moeara Klingi, omdat in een later ra over den aanleg van Staatsspoorwegen in Sumatra door den Hoofdingenieur Richter de werd gedacht als uitbouw naar Midden-Suma

Na de verschijning van Ligvoet's werk, we afgewikkeld de beslissing over het principe

ontworpen lijnen door den Staat zouden worden aangelegd, dan wel of dit aan het pariculier initiatief moest worden overgelaten, doch, gelijk gezegd, draaide het er ten slotte op uit, dat het denkbeeld van Indië om uitsluitend Staatsaanleg in Zuid-Sumatra toe te laten, aan het Plein werd goedgekeurd. Daarmee was de weg gebaand tot verderen arbeid van Regeeringswege. Om dienzelfden tijd (1907) werd nu besloten tot terreinverkenning en het ontwerpen van een spoorwegplan voor Midden-Sumatra, welke werkzaamheden aan den reeds genoemden ingenieur Ligtvoet met als medewerker ingenieur van Zuylen werden opgedragen. Doch eerst willen wij terugkeeren tot de spoorwegopname, hoewel later uitgevoerd, in Zuid Sumatra, om dan na te gaan, welke denkbeelden voor Midden-Sumatra zijn uitgewerkt.

III.

Dat de hoofdplaats Palembang een plaats in het toekomstige spoorwegnet zou innemen, was vanzelf sprekend, maar daarnaast mocht het mijnbouwcentrum Moeara Enim met zijn toen nog onontgonnen kolenbeddingen niet vergeten worden: de lijn Palembang—Moeara Enim opende perspectieven voor een belangrijken afvoer van kolen naar de zeehaven Palembang en men kon vooruit berekenen, dat deze lijn dadelijk rentegevend zou zijn. En waar er nog concessieaanvragen over deze lijn liepen, trachtte men van uit Indië dan ook terecht in het licht te stellen, dat het niet aanging om deze lijn in handen te geven van particulieren, wat een Sumatraansch Solo-Djogja tusschen de verdere lijnen, die ontworpen en stellig uitgevoerd zouden worden, beteekenen zou.

Zuid-Sumatra is dan ook gespaard gebleven, dank zij het vasthouden van de Indische Regeering, voor een dergelijken blunder. Tot welke uitkomsten is nu Richter is zijn verslag gekomen? Dat op grond van de eischen, die de tegenwoordige, alsook de later te verwachten handelsbeweging en verkeersrichting in het Oostelijke vlakke deel van Zuid-Sumatra stelt, er naast de lijn Palembang—Moeara Enim aangelegd dienen te worden:

1°. een verbinding van Teloek Betoeng naar Palembang in Noordelijke richting, en

2°. een zooveel mogelijk rechtstreeksche verbinding van Teloek Betoeng met Moeara Enim,

welke verbindingen alle vlaktelijnen moeten zijn, gelet op de groote beteekenis, die deze spoorweg in de toekomst voor het verkeer zal hebben en voorts op de omstandigheid, dat de belangrijke plaatsen, of die het zullen worden, in economisch opzicht in de vlakte of alleen op geringe hoogte boven zeepeil liggen. Nu rees echter een groot bezwaar, n.l. dat de stamlijn rechtstreeks over Moeara Doea en Moeara Enim niet gelegd kan worden als vlaktelijn, daar deze plaatsen van elkander gescheiden zijn door vooruitspringende heuvellanden. De 160 K.M. lange lijn Palembang—Moeara Enim, die ook een vlaktelijn is, zou volgens Richter moeten loopen langs den rechteroever van de Lematang om de uitloopers van het heuvelland tusschen de Ogan en de Lematang met zijn grillige vormen en diepe ravijnen te vermijden. Een verbinding echter van Moeara Enim met Batoe Radja is steeds in alle concessieaanvragen en ook in het rapport Ligtvoet naar voren geschoven en zal nu, waar rechtstreeksche verbinding onmogelijk blijkt, langs een omweg tot stand gebracht dienen te worden.

Wij laten nu de aftakkingen, door Richter opgenomen, behalve dan die van Moeara Enim uitgaande, die vanzelf in behandeling komt, rusten. Intusschen Richter heeft zich ook afgevraagd, waar dient de aansluiting van het Zuid-Sumatraansch met het MiddenSumatraansche net plaats te vinden? Van Palembang uit langs den weg, die de waterscheiding tusschen de Moesi en de Lalang vormt, dan wel van Moeara Enim uit of van een geschikt punt tusschen beide voornoemde plaatsen? De toekomst zou het leeren en in dit opzicht is er reeds teekening, gelijk wij hieronder zullen zien.

Hoe had men zich nu den loop van de stam- of hoofdlijn gedacht? De Directeur der Burgerlijke Openbare Werken dacht zich de lijn van T. Betoeng uitgaande in recht Noordelijke richting te doen loopen naar Goenoeng Soegih, vervolgens Westwaarts naar Kota Boemi en dan weer zwaaiende tot zij in Noordelijke richting zou loopen naar Poeloe Batoe, Batoe Radja naar Moeara Enim, vandaar langs Lahat, Pagar Alam, Kepahiang verder naar Benkoelen, terwijl dan van Moeara Enim een verbinding naar Palembang zou komen, derhalve de hoofdplaats kwam aan een zijverbinding te liggen. Ligtvoet nu veranderde in zijn rapport niet heel veel daaraan, doch liet echter de lijn niet over G. Soegih meer loopen, doch gaf ze al dadelijk de richting, die zij in werkelijkheid dan ook gekregen heeft, n.l. over Tegineneng, Koeta Boemi, Kota Negara, P. Batoe naar Banten aan de Komering en zoo naar Moeara Enim, gelijk het vorige plan aangaf, doch nu zou de aftakking naar Palembang niet van Moeara Enim plaats vinden, doch van uit Banten in vrijwel recht Noordelijke richting. Richter neemt ten slotte in zijn project de lijn over tot Batoe Radja, doch laat haar van daar loopen over Loeboek Batang—Karang Agoeng—Tandjong naar Praboemoelih, een station, ontworpen op de verbinding Moeara Enim—Palembang, van deze laatste plaats ongeveer 84, van de eerste zoowat 76 K.M. verwijderd. De totale lijn Teloek Betoeng—Palembang zou worden 386.6 K.M., af te leggen door een sneltrein in ongeveer twaalf uur. De later tot stand gekomen en uitgevoerde ontwerpen brachten nu allereerst de verwezenlijking van de lijn Palembang—Moeara Enim om de vroeger vermelde redenen, terwijl de verbinding van Praboemoelih-Teloek Betoeng daarna aangevat werd, waartoe men zoowel van Palembangzijde als van de Lampongzijde begon. De lijn, die sedert aangelegd en grootendeels gereed is, werd nu definitief over Loeboek Batang naar Batoe Radja geleid, vervolgens echter niet naar Banten, doch naar het meer stroomopwaarts gelegen Martapoera, verder over Tjempaka, Kota Boemi, Tegineng, Tandjoeng Karang naar Teloek Betoeng.

Na eenige jaren van voorbereiding werd de aanleg van de verbinding van Moeara Enim uit aangevat; om echter een groote spoorbrug over de Moesi bij Palembang te vermijden, werd de lijn van Kertapati aan de overzijde van de rivier begonnen, terwijl een geregelde veerdienst werd ingesteld; de groote opslagplaatsen en kolentip voor de Boekit Asemkolen werden daar ook gevestigd. De bezuinigingsjaren hebben ook den voortgang van dit werk geschaad, zoodat de lijn Proboemoelih—Teloek Betoeng in een zeer langzaam tempo afgewerkt werd; eerst sinds verleden jaar is met meer kracht aan de afwerking begonnen, zoodat in begin 1927 de geheele stamlijn gereed zal zijn, waar het nu nog maar gaat om de moot Martapoera—Negeri Batin.

Het is zeer leerrijk om eens na te gaan, wat Richter becijferde als uitkomst van de opbrengst per dag-K.M.; hij kwam ten slotte op 5.22 gld. en slaat men nu het verslag van de staatsspoorwegen over 1923 op, dan blijkt, dat de Palembanglijn in Juli 1923 tot Batoe Radja gereed en 259 K.M. lang, inclusief de afvoer van de kolen uit het Moeara Enimsche, 17.17 gld. per dag-K.M., terwijl de Lamponglijn op 1 Juni 1923 gereed tot Tjempaka en 110 K.M. lang, 8.64 gld. per dag-K.M. opbracht. Tot dusver zijn dus de verwachtingen ver overtroffen.

IV.

Ten slotte: wat hebben Ligtvoet en van Zuylen

nu in Midden-Sumatra voor kennis opgedaan. Voorop stellende hun doel, n.l. de richting in het algemeen aan te geven, waarin eventueel lijnen zouden aangelegd moeten worden, in verband met de economische gesteldheid, werden wel metingen verricht, doch die behoefden niet nauwkeurig te zijn, als er maar een algemeene voorstelling van het terrein gegeven werd. De bestaande wegen, paden en rivieren werden dan ook gevolgd; tot het kappen van paden werd zoo min mogelijk overgegaan, terwijl de lengte van het gevolgde met een meetrad gemeten werd; met den aneroiden barometer werden de hoogteligging van saillante punten bepaald. En op deze wijze is het terrein tusschen 4 gr. N.B. en 4½ gr. Z.B. nagenoeg opgenomen. Evenals in Zuid-Sumatra loopt het Barisan-gebergte ook hier op het Westelijk een derde gedeelte met breede vlakten ten Oosten daarvan, vormende de stroomgebieden van de Batang Hari, Koeantan, Kampar, Siakrivier, de Rokan en de Panè en Bila. Naar het Noorden zou aansluiting gezocht worden aan het Deli-net, dat toen nog tot Tebing Tinggi liep, naasting daarvan stond op het programma; dat in het Zuiden verbinding met het Zuid-Sumatranet moest volgen, stond als vanzelf sprekend vast en op grond van de opgedane kennis zou dan daar de verbinding tot stand komen te Moeara Bliti, gelegen aan de Klingi, die met den Rawas de langs Palembang stroomende Moesi vormt. Van Moeara Bliti nu werd de lijn geprojecteerd naar het in de residentie Palembang, aan den Tambesi gelegen, verder door naar het gelijknamige plaatsje Soeroelangoen in de residentie Djambi, om de Batang Hari te snijden bij Moeara Tebo, om dan vervolgens in Noord-Westelijke richting aan te gaan op Taloek aan de Koeantan gelegen; hier zou zich dan aansluiten een lijn van Sawah Loento komende, die aldus de aansluiting van het staatsnet van Sumatra's Westkust tot stand bracht. Intusschen zou de stamlijn in vrijwel Noordelijke richting naar Goenoeng Sahilan, aan de Kampar Kiri gelegen, gaan, om vervolgens, na de Kampar Kanan overgestoken te zijn, in Noord-Westelijke richting over Pasir Pangangan aan de Rokan door te gaan naar Rasau aan de Panè, vandaar via Kisaran naar Tebing Tinggi, om dan ten slotte Medan te bereiken.

Wat is er ondertusschen gebeurd? De Delispoor heeft haar net uitgebreid via Kisaran naar Tandjong Balai en voorts in onderzoek genomen de voortzetting van de lijn vanuit Kisaran over Merbau naar Kota Pinang aan de Panè, stroomafwaarts van het zooeven genoemde Rasau gelegen.

Het Zuid-Sumatra-net heeft zich intusschen met Moeara Enim als uitgangspunt voorgezet naar Lahat [1]) en Tebing Tinggi en is de verbinding met Moeara Bliti niet ver meer van hare verwezenlijking af, wordt er reeds over hare verlenging gedacht naar Djambi, om dan via de beide Soeroelangoens naar Bangko, meer stroomopwaarts aan de Merangan gelegen, steekt bij Moeara Boengo de Tebo over, buigt dan in Noord-Westelijke richting naar Rantanikir, Soengei Darah naar het aan de Koeantan gelegen Padang Darat en niet naar Taloek. Op Sumatra's Westkust is men intusschen ook niet blijven stilzitten en is men bezig met het aanleggen van een lijn van het nabij Sawah Loento gelegen Moeara Kelaban naar de stamlijn toe; de bedoeling is dan om te Padang Karang aansluiting te zoeken bij het Midden-Sumatra-net en dan verder door te trekken naar het hooger genoemde Taloek, dat eerst aan de hoofdlijn zou komen te liggen, doch thans op een zijlijn terecht komt. Tot zoover is men dus gekomen; het Noordelijke gedeelte van de groote lijn tusschen Koeantan en [Ki]saran is nog niet nader bestudeerd: er zijn g[een] ontwerpen althans bekend.

1) Intusschen heeft het Spoorwegbestuur voorgesteld om in 1927 een aanvang te maken met een uitbreiding van het net vanuit Lahat in Noordelijke richting. Zal dit dan de aftakking worden van het Midden-Sumatranet?

Uit het bovenstaande kan nu blijken, dat [de] stamlijn nog verre van in aanleg is. Vergeten m[a]g echter niet worden, dat er eenige jaren van s[til]stand zijn geweest, daar men eerst den financieele[n] toestand van Indië wilde saneeren, alvorens [weer] met dergelijk werk te beginnen. Nu alles weer [in] het goed spoor gaat, zal men weldra weer m[eer] kunnen lezen over dezen spoorwegaanleg.

In allen gevalle, als in 1927 Teloek Betoeng [met] Palembang en Moeara Enim zal zijn verbonden, [en] hopelijk niet lang daarna de hoofdplaats Benk[oe]len en het Westkust-net aan deze plaatsen verb[on]den zijn en aan de stamlijn alreeds een aardige [ver]kening geven.

De kendaoeri's van Makal en Rante P[ao] en de „onrustbarende toeneming der bevolking van Indonesië"

door

H. F. TILLEMA.

In het Kol. Weekbl. van 25 Maart las ik het een [en] ander over 't eerste onderwerp. Toen ik 't gele[zen] had kwam spontaan de gedachte in me op, dat [er] een zeker verband tusschen de kendaoeri's en [de] toeneming van het aantal der Indonesiërs best[ond.] De vriendelijke lezer(es) vraagt, hoe ik er in vre[des]naam toe kom om verband te kunnen zien tussc[hen] kralen en het aantal Indonesiërs. Wel, dat zit ['m:] de overeenkomst is, dat men van beide zoo [goed als] niets afweet. Dat is wat de kralen betreft niet [be]gesproken — leest het artikeltje over de mooie k[en]daoeri's nog maar eens over — wat de bevolkin[gs]toeneming van Indonesië (leest a.u.b. Java!) a[an]gaat, wel.

Laat ik eerst op de vraag van de redactie, of ik iets naders heb gehoord omtrent mijn poging door de toezending van eenig materiaal de h[uis]vlijtindustrie weer aan den gang te brengen, [ant]woorden dat ik nog niets heb vernomen. Be[gin] October zond ik de kralen, terwijl ik er van [te] voren eenige brieven over heb geschreven. Nu [zijn] de afstanden groot in de Buitengewesten. Ik [ver]moed, dat een brief een paar maanden of meer o[ver] het traject doet, als er geen dadelijke aansluit[ing] te Priok en Makasser is; een postpakketje zal waarschijnlijk nog langer over doen. Ik wacht [dus] met verlangen op berichten omtrent goede [ont]vangst en vooral kabar of de Toradja's de kra[len] „echt" vinden of niet. Intusschen heeft het me g[root] genoegen gedaan, dat de zaak de aandacht h[eeft] getrokken van de redactie van ons weekblad. 't K[omt] nu wel in orde. Ten overvloede zal ik den en[er]gieken gouverneur van Celebes, den heer Couvre[ur] het artikel toezenden; over enkele maanden [zal] Boeatan dan voor haar uitstalramen kunnen p[ron]ken met de magnifieke voortbrengselen van Toradja-kunst!

En nu de toeneming van Indonesië's (leest Java['s]) bevolking, die men zoo vaak onrustbarend vi[ndt]. Over dit laatste onderwerp schreef ik al meerma[len]. 't Eerst eenige jaren geleden in „Kromoblanda", enkele maanden her in „De Opbouw". Ik begon [dit] laatste artikel met den volgenden zin: „Onder [de] onjuiste overleveringen, die een taai leven bezit[ten] behoort die van de phenomenaal snelle toenem[ing] van Java's bevolking gedurende de laatste eeu[w]. Als men de opgaven omtrent de sterkte der be[vol]king vanaf ± 1800 nagaat en ze vergelijkt met [de] uitkomsten der volkstelling van 1920, dan is [het] verschil inderdaad buitengewoon groot. En w[an]neer de getallen juist zijn, dan is de toeneming

daad „onrustbarend". Maar — en hier zit hem kneep — die vroegere getallen zijn niet juist, slechts *schattingen*. En zoo is het eveneens gooien met de pet als men de toeneming der volking van Java „schat" op 500.000 per jaar of meer zelfs: op een der laatste vergaderingen 't Indisch Genootschap noemde een spreker het er 800.000! Dit laatste cijfer even vasthoudend, t een heel eenvoudig deelsommetje, dat de toeneming op Java per jaar zou moeten zijn ruim 2 % jaar! Nu is 1½ % voor Europeesche toestanden veel! Dat dit hooge cijfer in 'n tropisch land met ontzettende kindersterfte, zijn gebrek aan sanitaire en medische voorzieningen, zijn vaak uiterst chten gezondheidstoestand (malaria, mijnwormkte, framboesia) de lage positie der vrouw, nooit worden bereikt, niemand, die dit bedenkt! Ik rijf het dan ook voor een groot deel toe aan de eroeste overtuiging van de zoo „onrustbarend" lle toeneming der bevolking van Java, dat daar verbetering van slechte sanitaire toestanden t die aandacht wordt gewijd, die het vraagstuk ard is. Immers, waarom de volksvermeerdering or verbetering van slechte hygiënische toestan n nog hooger op te voeren, dan ze al is? 't Gaat toch in een veel te vlug tempo, die toeneming. o denkt men! Tusschen haakjes merk ik op, dat t niet de bedoeling der hygiëne is om het in de rste plaats in de *quantiteit* der menschen te zoeen, maar vooral in de *qualiteit*. Een ieder, die gen heeft om te kijken, hersenen om het opgeerkte te verwerken, moet tot de overtuiging komen, dat hieraan nog veel ontbreekt! 'n Staaltje: *alle* vrouwelijke leerlingen eener meisjesschool Java, *alle* afkomstig uit de dessa's der binnenden, dus niet van de met malaria verpeste ordkust van Java, behoorlijk gekeurd waren geest, zou er geen enkele zijn toegelaten! Dit vange hun lichamelijke constitutie! Maar ter zake: gaven omtrent de bevolkingscijfers vóór het r 1920 zijn ruwe schattingen. In de „Indische s" van 1885 schreef v. Kesteren een artikel over e onwaarde van een groot deel der Indische bekingsstatistieken." Aan de hand der Koloniale slagen toont de schrijver aan, dat er met de bekingscijfers vreemd wordt omgesprongen. Hij rkt aan het slot van zijn beschouwingen op: oralsnog geeft de Indische statistiek niet alleen onvolledige, maar ook in veel opzichten een uiste voorstelling van de werkelijkheid en daarte wijzen acht ik als plicht. Personen, die niet staat zijn zelf eenige kritiek uit te oefenen, ziet n hier te lande en in de koloniën de Indische tistieken aangrijpen als een middel om politieke eels te toetsen of economische vraagstukken op lossen en klakkeloos nemen ze de cijfers voor rheid aan als om het woord van Thiers te bestigen: „la statistique c'est l'art de préciser ce on ignore." Van hun overmoedig dilettantisme g de goedgeloovige natie, maar vooral Indië niet slachtoffer worden."

. de Waal schrijft ook over het vraagstuk (Onze ische Financiën, nieuwe reeks aanteekeningen 6, bladz. 199). Deze zegt o.a.: „het voorafgegane wijst meteen, dat naar de hoegrootheid der Indsche bevolking van Java in 1860 niet anders gruwelijk gegist kan worden." Voor 1865 moet, gens dien schrijver, een correctie van minstens % worden aangebracht (d.w.z. een correctie naar n. T.). Hij neemt voor 1850 een bevolking aan ± 12.000.000 en voor 1874 een van 20.000.000. heeft volgens de telling van 1920, dus van 50 jaar daarna, een bevolking van 34.984.171 en. Aan het laatste cijfer heeft men houvast, dat het geen „schatting" is geweest, maar een sche „telling". Uit de vergelijking der cijfers — nemend, dat de „aanname" van de Waal eenig trouwen verdient — blijkt geen „onrustbarentoeneming.

Wat wij *zeker* weten is dit: de bevolkingsdicht van Java is groot, maar wat wij *niet* weten is: *hoe groot de toeneming is.* Een nieuwe telling zal terzake licht brengen!

Vol spanning zie ik de ontvangst van kendaoeri's van Makale en Rante Pao en die der bevolkingscijfers van Indonesië tegemoet!

Van Week tot Week.

Dinsdag 6 tot Maandag 12 April.

Verpakking van artikelen bestemd voor Indië. Daar het herhaaldelijk gebleken is, dat de verpakking van verschillende Nederlandsche artikelen, bestemd voor Indië, niet voldeden aan de eischen, welke voor verzending naar de tropen te stellen zijn, heeft het Bestuur der Vereeniging Nederlandsch Fabrikaat in overleg met het Bestuur der Nederlandsche Vereeniging voor Tentoonstellingsbelangen en den heer mr. C. A. H. van der Hoeven, correspondent hier te lande van de Nederlandsch-Indische Jaarbeurs, een verzameling monsters van doelmatige blikverpakkingen met medewerking van de Vereenigde Blikfabrieken bijeengebracht..

In de afgeloopen maand is deze verzameling van blikverpakkingen bij verschillende Kamers van Koophandel en Fabrieken, o.a. die van Vlaardingen, Zwolle, Groningen, Amersfoort en Arnhem tentoongesteld, waarbij de heer Van der Hoeven de noodige inlichtingen heeft verschaft aan belangstellenden.

De verzameling van exportverpakkingen is thans opgesteld op het secretariaat der Vereeniging Nederlandsch Fabrikaat in Den Haag, waar zij gedurende de kantooruren voor belangstellenden te bezichtigen is.

De Communistische partij en Indië. Het Partijbestuur der C. P. H. wekt de geheele Nederlandsche arbeidersklasse op om op den 1en Mei te demonstreeren voor een aantal eischen, waaronder: volledige vrijheid van organisatie van het Indonesische proletariaat; en: Indonesië los van Holland.

De Indologische faculteit te Leiden. In 1927 zal het 25 jaar geleden zijn, dat aan de Leidsche Universiteit de Indologische faculteit of zooals de officieele naam luidt, de vereenigde faculteit der rechten en letteren, werd opgericht. Er zijn plannen tot feestelijke viering van dit feit in voorbereiding.

De expeditie van Prof. Stirling naar Nieuw-Guinea. Aneta meldt dd. 7 April uit Batavia: De expeditie onder prof. Matthew W. Stirling, den bekenden anthropoloog en ethnoloog aan de universiteit van Californië, is vanmorgen van Tandjong Priok vertrokken aan boord van het stoomschip der gouvernementsmarine Fomalhaut. Het vliegtuig, plaats biedende aan zes personen, dat op het marinevliegkamp Moro-Krambangan (Soerabaja) gemonteerd werd en voorzien is zoowel van wielen als van drijvers, zoodat het als land- en als watervliegtuig kan worden gebruikt, zal te Soerabaja worden opgeladen, waar ook de Dajaks worden ingescheept. Een brigade militairen embarkeerde te Priok. Prof. Matthew Stirling sprak zijn volle vertrouwen uit in de expeditie per vliegtuig. Er was groote belangstelling, o.a. waren aanwezig het lid van den Raad van Indië de heer Hens en het comité voor wetenschappelijke onderzoekingen.

C. L. W. B. von Liebenslein †. Padang, 6 April (Aneta). De ambtenaar der in- en uitvoerrechten C. L. W. B. von Liebenstein is tusschen Emmahaven en Padang met zijn motorfiets geslipt, waardoor hij een schedelbreuk kreeg. Hij werd naar het hospitaal vervoerd, waar hij is overleden.

Prof. Hazeu tijdelijk vervangen door R. Ng. Poerbatjaraka. Prof. dr. G. A. J. Hazeu, hoogleeraar in de Javaansche taal- en letterkunde aan de Leidsche Universiteit, is sinds eenige weken door ongesteldheid verhinderd college te geven. Aangezien het zich laat aanzien, dat hij zijn colleges niet voor de groote vacantie zal kunnen hervatten, zal voor den verderen duur van dezen academischen cursus de heer R. Ng. Poerbatjaraka, hulpleeraar in het Javaansch, zich met deze colleges belasten.

De pest in Midden-Java. In de week van 7 tot 13 Febr. zijn in totaal 233 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 5, Temanggoeng 50, Magelang 23, Jogjakarta 5, Goenoengkidoel 2, Soerakarta 2, Bojolali 1, Klaten 45, Sra-

Haarlem en Omstreken.

gen 2, Salatiga 4, Pekalongan 33, Banjoemas 1 en Poerbolinggo 60.

Kapitein P. van Roven †. Te Utrecht is overleden de heer P. van Roven, gepens. kapitein van het O.-I. Leger.

Op een klip geloopen. Ternate, 10 April (Aneta). Het gewestelijk vaartuig Stella, dat terugkeerde van de feesten aan boord van den kruiser Java, is tusschen Mare en Tidore op een klip geloopen. Aan boord waren de resident, de assistent-resident, de plaatselijke militaire commandant, hun echtgenooten en het plaatselijk bestuurshoofd.

Onderluitenant Resseler heeft met een prauw te Ternate hulp gehaald in hondenweer. Drie motorvaartuigen zijn daarop uitgevaren. De passagiers hebben met een prauw het schip verlaten en zijn naar Soasioe gegaan en later te Ternate aangekomen. De Stella maakt water.

Generaal L. W. C. Gerlach. † Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 91 jaar, overleden de heer L. W. C. Gerlach, gep. generaal-majoor van het O.-I. Leger, President-commissaris der Ned. Ind. Spoorweg Mij. De overledene was Ridder van de Militaire Willemsorde en van den Ned. Leeuw.

Pater G. Jonckbloet †. Te Nijmegen overleed, op 77-jarigen leeftijd, pater G. Jonckbloet; de jaren 1896—1908 was hij als zoodanig in Indië werkzaam. Ook op letterkundig gebied had pr. J. een goeden naam; gewezen zij bijv. op zijn werk over Multatuli en zijne (gunstige) beoordeeling der letterkundige geschriften van R. M. Noto Soeroto.

Mutaties bij het B. B. (Ontleend aan Aneta-telegrammen). Benoemd tot resident ter beschikking van den gouverneur der Molukken, de heer J. Roest, thans resident van Amboina, terwijl hij als zoodanig wordt opgevolgd door den heer D. G. Hooyer.

De heer H. P. Coors, ass.-resident van Sidoardjo. is benoemd tot resident van Indramajoe; de heer B. J. Suermondt, vroeger ass.-resident van Soemenep, is benoemd tot ass.-resident van Sidoardjo.

Benoemd tot assistent-resident in algemeenen bestuursdienst voor West-Java de heer C. von Dewall, controleur, onlangs van verlof teruggekeerd.

Het Soer. Hbl. meldt, dat de resident van Bali, de heer P. E. Moolenburgh, binnenkort met pensioen gaat.

De Secretaris vaan het Departement van het Binnenlandsch Bestuur, de heer J. K. Helder, is benoemd tot onder-directeur van dat Departement.

Boedi Oetomo zegt de politiek vaarwel. Batavia, 6 April (Aneta). De *Locomotief* meldt, dat in een besloten vergadering van het congres van Boedi Oetomo een motie werd aangenomen, om deelneming aan de politiek te staken en Boedi Oetomo niet langer te doen vertegenwoordigen in den Volksraad, den Provincialen Raad en de Gemeenteraden. Boedi Oetomo zal voortaan een sociale vereeniging zijn. Den leden en bestuursleden zal veroorloofd zijn zitting te nemen in de vertegenwoordigende lichamen, doch uitsluitend met persoonlijke verantwoordelijkheid, zonder eenig mandaat van Boedi Oetomo.

Een nader Aneta-telegr. meldt, dat deze beslissing medebrengt, dat Dwidjosewojo, bestuurslid van B. O. en secretaris van den Sultan van Jogjakarta, niet zal aftreden als Volksraadlid, zooals zijn voornemen was.

Een overstrooming. Madioen, 6 April (Aneta). Een wolkbreuk en een bandjir hebben in de kotta een gedeelte van den weg weggeslagen en overstroomd. Huizen zijn ingestort en weggespoeld. De suikerfabriek Redjo-Agoeng is ondergeloopen. De rivier is gestegen meters boven het hoogste bandjirpeil. Het Ngawische is ernstig geteisterd. De riettuinen van de suikerfabriek Soedhono zijn gedeeltelijk overstroomd. Vier dessa's zijn geïsoleerd. De bevolking redde zich in prauwen. De administrateur van Soedhono voorziet de slachtoffers van de eerst noodige levensmiddelen.

Afnemende sterftecijfers. Batavia, 9 April (Aneta). De sterftecijfers alhier zijn in de jaren 1921 tot 1925 met 37½ pCt. afgenomen.

Dr. R. D. M. Verbeek. † Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 81 jaar overleden dr. R. D. M. Verbeek, oud-hoofdingenieur bij het mijnwezen in Ned.-Indië. Vooral op geologisch gebied had Dr. V. een wereldberoemden naam; verschillende buitenlandsche en Nederl. Universiteiten kenden hem een eere-doctoraat toe en talrijk zijn de onderscheidingen hem verleend door de Ned. en buitenland[sche] regeeringen. Op zijn 80en verjaardag versche[en te] zijner eere een Gedenkboek, waarin o.m. de g[roote] verdiensten van Dr. V. als geoloog ten op[zichte] van den Indischen Archipel worden geschetst.

Kapitein J. A. Almerood. † Te Haarlem is, in [den] ouderdom van 80 jaar, overleden de heer J. [A.] Almerood, gepens. kapitein der art. van het [O.-I.] Leger.

Persoverzicht uit de Indische Blad[en]

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Ned.-Indië als internationaal Belangencentrum

Het *Bat Nwsbl.* (8 t/m 10 Mrt.) bevat „Mededeeli[ngen] der Regeering omtrent enkele onderwerpen van [alge]meen belang": Belangrijke export van land- en [mijn]bouwproducten; suiker, rubber en petroleum he[bben] het leeuwendeel in den uitvoer; het exportbedrijf [groo]tendeels in vreemde handen; bankwezen; culture[s ter] Sumatra's Oostkust en op Java; scheepvaart.

Ned-Indië heeft zich tot een internationaal bela[ngen]centrum bij uitnemendheid ontwikkeld. Deze on[twik]keling komt in nagenoeg alle takken van bedri[jf en] verkeer tot uiting. Wat in de eerste plaats den e[xport] betreft, leert een onderzoek van de statistiek over het volgende ten aanzien van de beteekenis der [be]langrijkste producten. De uitvoerwaarde der voorn[aam]ste producten in 1924 was:

Suiker	f 491,1	millioen	32,1	% van de totale e[xport]
Rubber	„ 202,6	„	13,2	„
Petroleum	„ 158,3	„	10,3	„
Tabak	„ 123,6	„	8,1	„
Copra	„ 97,4	„	6,4	„
Thee	„ 93,6	„	6,1	„
Koffie	„ 65,6	„	4,3	„

Zeer opvallend is dat 55,6 % van de waarde va[n den] uitvoer gevormd wordt door suiker, rubber en olieproducten, terwijl de zeven hierboven genoe[mde] producten tezamen 80,5 % van den uitvoer uitma[ken]. De beteekenis van deze zeven producten in de we[reld]huishouding zal derhalve van integreerenden in[vloed] zijn bij de beoordeeling in hoeverre het buitenlan[d] belang bij heeft direct deel te nemen aan het ec[ono]misch leven van Ned.-Indië. Het aandeel van en[kele] landen in den uitvoer van Ned.-Indië in 1924 wa[s]:

Nederland	f 291,9	millioen	19,07	% van het to[taal]
Singapore	„ 268,8	„	17,56	„
Br. Indië	„ 147,4	„	9,63	„
Ver. Staten	„ 145,5	„	9,50	„
Hgk. en Ch.	„ 118,1	„	7,72	„
Engeland	„ 116,9	„	7,64	„
Japan	„ 114,8	„	7,50	„
Frankrijk	„ 73,7	„	4,81	„
Australië	„ 37,8	„	2,47	„
Duitschland	„ 22,6	„	1,48	„

Totaal uitvoer f 1.530,6 millioen (In 1910: f 399,6 m[illioen]).

Het Chalifaat en de Islam. Godsdienstige oplevi[ng]

Voor de Technische Ver. van geëmployeerden [bij] suikerfabrieken in de res. Soerabaja te Modjo[kerto] hield *dr. Kraemer*, die aangezocht is als Regeer[ings]adviseur voor Inlandsche zaken, een lezing over het [Cha]lifaat *(Soer. Hbl.* 5 Mrt.). Toen in 1256 de Mon[golen] het Abassydengeslacht uitmoordden, was het Chal[ifaat] practisch dood. De Chalifaatskwestie werd eerst [weer] opgerakeld, toen de Turksche sultan als Chalief en heerscher der geloovigen optrad; het zijn voora[l] diplomaten geweest, die steeds veel waarde toeke[nden] aan de geestelijke zijde van het Chalifaat. De Tu[rken] lieten zich dit kalm aanleunen, ofschoon een Ch[alief] zonder wereldlijk gezag niet kon bestaan. Door [de] kwistige beloften na 1914 van de geallieerden aan [Ara]bieren en Britsch-Indiërs voor zelfbeschikking, en [het] verdrag van Sèvres, dat Turkije vrijwel buiten Eu[ropa] zette, is de Chalifaatskwestie weer het middelpun[t van] discussies geworden. In 1922 werd de Turksche s[ultan] afgezet en streefde Moestafa Kemal Pasha na[ar een] republiek. Hij benoemde een Chalief met een uitslu[itend] geestelijke macht, waartegen de verwondering en [kri]tiek zich steeds feller moest uiten; immers een o[n]gelijkheid en onding volgens den Islam. De groote [fout] van Engeland is geweest, dat het zich met de C[hali]faatskwestie heeft bemoeid, want daarmede heeft [het] in de Mohammedaansche wereld het sentiment van [soli]dariteit en verheerlijking wakker geroepen en h[et]

... ook met de Chalifaatskwestie, die op het aanstaande wereldcongres ter sprake zal worden gebracht, voor... een zaak van sentiment. De historie toont aan dat, ...etisch, sinds 1256 het Chalifaat geene beteekenis ... Dit geldt ook thans nog. Wat overigens dit con... betreft, resultaten mag men daarvan niet verwach... Het zal vermoedelijk alleen eenige waarde heb..., omdat men er kan hooren welke begrippen in de ... wereld leven. We zien dus: dat het Chalifaat in ... oogen der Mohammedanen, die vrijwel allen leven ...er een hen vreemd gezag, zekere beteekenis be...dt, omdat het, als zaak van sentiment, voor de ...raal verspreide Mohammedanen het begrip vertegen...ordigt der Mohammedaansche godsdienstige en poli...ke eenheid, waarnaar toch aller verlangens uitgaan. ...n die beteekenis getuigt ook de zending van afge...ardigden (de heeren Tjokroaminoto en Mansoer) uit ... Indië naar het Chalifaatscongres te Kaïro.

Het Congres van de godsdienstige vereeniging Mohammadijah, te Soerabaja gehouden (zie *De Loc.* 1, 2, en 6 Mrt.) en door duizenden belangstellenden bijgewoond, is een der symptonen van de opleving, die ook op godsdienstig gebied in deze landen is te constateeren. Een dergelijke opleving, waarbij de be...king de plichten van den godsdienst, dat zijn tevens ... plichten van het waarlijk mensch-zijn, worden voor...houden en bijgebracht, kan de *Deli Crt.* (11 Mrt.) ...chts toejuichen. Zelfs daar waar de Islam in be...sel zoowel godsdienst als staatsrechterlijke band be...kent. De ervaring toch heeft ons voldoende geleerd, ... een opgewekt godsdienstig leven, ondanks alle ...orieën, geen bezwaar behoeft te zijn voor een trouw toegewijd onderdanendom onder de Nederlandsche ...kleur. Wel echter maant die opleving in den gods...enst tot een groote voorzichtigheid. Niet zoozeer wat directe maatregelen van Bestuur en Regeering be...ft, dan wel de indirecte van vereenigingen en cor...raties, die ten onrechte met Bestuur en Regeering ...eenzelvigd kunnen worden. Het is voldoende be...nd, dat onze Regeering en daarmee ook ons Bestuur ... orgaan dier Regeering, ten opzichte van den gods...enst op een volkomen neutraal terrein staat, vrijheid ... godsdienst garandeerend aan ieder, die in de uit...efening daarvan de grenzen der wet niet overschrijdt. ... C. is ervan overtuigd, dat de eeuwen van gezag, ... achter ons liggen, bij de bevolking de levendige ...tuiging hebben gevestigd, dat deze vrijheid en eer...iging van den godsdienst, geen phrase is, doch een ... grondbeginselen van het Nederlandsche bewind.

Atjeh.

...n de door de bende in Troemon den 1sten Maart ... 10 uur 's avonds overvallen brigade zijn 9 man ...od, 5 zwaar, doch niet levensgevaarlijk gewond, ... 2 licht gewond, terwijl er 2 ongedeerd bleven. Zes karabijnen zijn zoek geraakt. (*Deli Crt.* 10 Mrt.). ... overval heeft opnieuw tot zeer uitvoerige commen...n in de Pers geleid (zie o.a. *De Loc.* d.d. 4 en 6 Mrt. 3, 22 en 23, het *Bat. Nwsbl.* en de *Java-Bode* van ...en 6 Mrt., het *Soer. Hbl.* van 4 Mrt., *De Sum. Post* ...9 en 10 Mrt. en de *Deli Crt.* van 3, 4, 5, 6, 9, 10 ...11 Mrt.). Het vroegere onder-hoofd van Sibadeh (op ... grens van Bakongan en Troemon gelegen) werd ...ds afgezet. Voor hem kwam in de plaats een fa...e-lid van teukoe Moehammad Noer, tegenwoordig ...d van Bakongan. Het voorbeeld van teukoe Ang... (vroeger hoofd van Bakongan en bekend uit het ...ge verzet in West-Atjeh, sedert neergelegd) volgen...hebben de oude onderhoofden van Sibadeh vermoe...k, zooals in Atjeh gewoonte is, uiting gegeven aan ... dépit door een aanval te doen op de kampen.

... oud-gouverneur *Hens* was zoo welwillend het ... *Nwsbl.* (4 Mrt.) en de *Java-Bode* (6 Mrt. L. N.) ...de hand der beschikbare gegevens zijn oordeel ...den overval te geven. Daarmede is weer de twist ...bend over de vraag „al of niet politieke beteeke...en al gaat die vraag voor een goed deel over ...den, de heer Hens krijgt er antwoord op in het ...*Hbl.* (4 Mrt. 3de bl. Z.).Het stemt het *Soer. Hbl.* ... alles tot voldoening dat de heer *Caron* weer in ...s terug is. Hij is een zeer geschikt ambtenaar, ...el resident, een goed kenner van land en volk, ...in den omgang zonder zwak te zijn. Ook vraagt ...blad waarom een bijzonder man als de heer *Schmidt* Atjeh-kenner boven alle anderen, uitstekend mili...en bestuursman, niet benoemd is tot gouverneur ... Atjeh, doch tot resident van Menado.

Een economische organisatie.

...e heer *Oetoyo*, oud-regent van Japara, ontvouwt in ...Loc. (2 Mrt. blz. 13) zijn denkbeelden omtrent een Inlandsche economische organisatie met het doel het economisch zoo achterlijke Inlandsche volk — inzonderheid het Javaansche — tot hoogeren welstand te brengen. De overwegingen, die hem er toe hebben geleid naar den juisten vorm van organisatie te zoeken, zijn de volgende: In het Javaansche volk zijn er, als in andere volkeren, genoeg elementen aanwezig, die er naar streven om tot grooteren welstand te komen (Pasargedeh, Koedoes, Pekalongan, Solo, enz.). Alleen, in vergelijking met Westersche landen, Japan of China, is dit aantal nog zeer gering. Waaraan dit is toe te schrijven, worde hier als niet ter zake dienende, buiten beschouwing gelaten. Door dit geringe aantal „Strebers" — in den goeden zin van het woord — heeft men niet genoeg aan elkander om zich den weg naar welvaart te banen in die mate, dat ook minder energieken worden meegesleept om denzelfden weg te bewandelen. Ook stelt de buitenwereld — de zakenwereld b.v. — daardoor niet voldoende vertrouwen in die kleine schare om ze de behulpzame hand te kunnen reiken. Hoe anders is het, om maar een voorbeeld uit onze onmiddellijke omgeving te noemen, bij de Chineezen. Men heeft maar een Chineeschen naam te dragen en op een Chineesche relatie te wijzen en men heeft de grootste kans van den groot- of tusschenhandel de ongelooflijkste credieten te bekomen. De taak der organisatie moet nu zijn om genoemden weg voor het meest energieke deel der Javanen te effenen, om geleidelijk ook anderen er toe te brengen denzelfden weg te bewandelen. Leeringen wekken, maar voorbeelden trekken. De heer Oetoyo geeft uitvoerig den weg aan en hoopt dat men al doende leert; mocht deze weg niet tot het doel leiden, dan misschien een andere. Wie zoekt, die vindt.

De Loc. van 3 Mrt. (blz. 21) waardeert het plan van den heer Oetoyo. In vooraanstaande Javaansche kringen te Solo werd dit onderwerp op een bijeenkomst reeds besproken. De bedoeling van den heer Oetoyo is het onderwerp aan de orde te stellen. Of de thans ontworpen vorm de juiste is en of het oogenblik der uitvoering reeds thans is aangebroken, zullen de tijd en de ervaring moeten leeren. Inlandsche landbouwkundigen en technici, Inlandsche dokters, ingenieurs en handelsemployé's, Inlandsche onderwijzers en juristen —hen allen roept hij op tot hulp. Het is een mobilisatie der ontwikkelden, die hier bepleit wordt. Tot actie *buiten* politiek terrein noodigt de oproep uit: „sluit de gelederen!" De ontwerper bekent het zelf: klein is nog de schare van de intellectueelen. Maar zij zijn er, die inheemsche krachten, en zij zijn geroepen tot den arbeid. *Door hen* moet de weg tot welstand worden geëffend voor het energiekste deel des volks om dan geleidelijk anderen mee te nemen. De bespreking en critiek, welke de ontwerper zoo gaarne tegemoet ziet — zoo besluit *De Loc.* — hebben recht op ruimte in ons blad en op belangstelling van allen, die met verheuging constructieven arbeid zien van Inlandsche ontwikkelden voor land en volk.

Het Belasting-onderzoek.

De *Java-Bode* (5 en 6 Mrt.) bespreekt het lijvig boekwerk, dat de uitkomsten van het uitgebreide onderzoek der heeren *Meyer Ranneft* en *dr. Huender* naar den belastingdruk op de inheemsche bevolking van Java en Madoera bevat, en daarnevens het kleinere, doch even belangrijke boekje, waarin de belastingherzieningscommissie verslag uitbrengt omtrent het rapport en hare, daarop gebaseerde voorstellen tot verlichting van dien druk motiveert. De volledige publicatie dezer gegevens, op zoo degelijke en objectieve wijze verzameld, juicht de *J. B.* zeer toe, al zullen ze soms wel eens leiden tot welverdiende critiek op onze fiscale politiek. Reeds sinds lang bestond een gevoel van groote onbehaaglijkheid over den invloed van het belastingstelsel op den welvaartstoestand, doch het was vrijwel onmogelijk de ernstige feilen ervan aan te toonen wegens het ontbreken van vrijwel alle gegevens betreffende het aantal en de zwaarte der talrijke heffingen, die in een of anderen vorm aan de bevolking waren opgelegd. Nadat de invoering van het huidige stelsel der *landrente* (de belangrijkste belasting voor het grootste deel der Inheemschen) volledig haar beslag had gekregen, en mede de persoonlijke heerendiensten op Java geleidelijk door een *hoofdgeld* waren vervangen, is geruimen tijd de aandacht voor den economischen invloed der belastingen op den achtergrond gedrongen. Wel werden, deels om politieke redenen (de z.g. unificatie), deels om fiscale redenen nog verschillende wijzigingen in het belastingstelsel gebracht, terwijl in de laatste jaren een algemeene en zeer groote verzwaring der heffingen ingevoerd werd, doch van nauwkeurige waarneming der zich wijzigende verhou-

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers eén introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

ding tusschen druk en draagkracht was geen of weinig sprake. Deze waarnemingsarbeid is thans op zeer breede basis ingezet door de twee genoemde heeren. Zij hebben duidelijk kunnen laten uitkomen, dàt en waarom de hervorming noodig was, en dat daartoe een speciaal detail-onderzoek ingesteld dient te worden.

De conclusie is gewettigd, dat de totale welvaart in 1924, vergeleken met 1913, geen sterken achteruitgang toont. Toch zijn desondanks de luide klachten over den achteruitgang van het welvaartspeil, in de laatste tijden zoo heftig geuit, begrijpelijk en aannemelijk. Want niet vergeten moet worden, dat in het algemeen de meerdere noodzaak tot koelie-arbeid voor de uitheemsche cultures door de bevolking reeds als een teeken van verarming wordt gevoeld, terwijl verder in den loop dier jaren de behoeften der bevolking door onderwijs, beter verkeer, politieke agitatie sterk gestegen zijn. In het algemeen geeft de gansche beschouwing der rapporteurs wel reden tot de conclusie, dat in de laatste jaren zeker niet gesproken kan worden van een *goede* verhooging van het welvaartspeil.

Ten slotte verwijzen wij naar het *Bat. Nwsbl.* (27 Febr. en 1 Mrt.: „De belastingherzieningscommissie"; 3, 4 en 5 Mrt.: „Landrente, hoofdgeld en inkomstenbelasting") en de *Deli Crt.* (8 en 9 Mrt.: „Verlaging van den belastingdruk en „Naar de indirecte belastingen").

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De mannelijke en vrouwelijke doekoens in Ned.-Indië als volksbedriegers.

I.

Vele malen werd in deze rubriek reeds de aandacht gevraagd voor het bestaan en het werk der Inlandsche doekoens in Ned.-Indië, voor hunne ongewenschte praktijken en voor al de malligheden, welke zij aan hunne slachtoffers trachten te verkoopen.

Thans komt de correspondent van de „Pewarta Soerabaija" in het nummer van 13 October 1925, nogmaals op dit onderwerp terug, daarbij, onder aanhaling van verschillende voorbeelden aantoonende, hoe gevaarlijk die doekoens dikwijls zijn voor de personen, die hun bijstand inroepen en die men zelfs tot de meer geldelijk welgestelden in de Inlandsche maatschappij mag rekenen.

Het is, zegt de correspondent, nog niet lang geleden, dat een Inlandsche vrouw van de desa Karangasem (Java) ziek werd en dat haar man, volgens de gewoonte, de hulp van een doekoen uit hetzelfde dorp inriep.

Deze kwam en aangezien de echtgenoot vertrouwen in hem had, werd hij in het vertrek van de zieke toegelaten.

Doch hij schrikte, toen hij, nadat de doekoen zijne woning had verlaten, van zijne vrouw vernam, dat zij niet meer door dien doekoen wenschte te worden behandeld, aangezien hij te veel galante neigingen aan den dag had gelegd.

Gelukkig nam de echtgenoot het geval kalm op en is de zaak daarbij gebleven.

Dat de doekoens ook op andere wijze ongepast optreden ten opzichte van de vrouwen en meisjes is wel bekend en kan ten overvloede wederom blijken uit het geval met een Inlandsch meisje, woonachtig in de desa Pemalang (Java).

Zij was de eenige dochter van haar vader, die zich ongerust maakte over hare ziekte en voor de genezing waarvan hij den bijstand vroeg van verschillende doekoens.

Doch geen van hen kon genezing brengen, met het gevolg, dat hij een bekwamer doekoen trachtte te verkrijgen en die, volgens aanwijzing van een zijner huisgenooten, meende te vinden in eene vrouw, die op 25 paal afstand van zijne desa woonde en den leeftijd van ongeveer 40 jaar had bereikt.

Drie dagen lang gaf deze vrouwelijke doekoen medicijnen aan het meisje, doch zonder eenig resultaat te bereiken.

En, aangezien de doekoen reeds terstond bemerkt had, dat zij met geldelijk welgestelde menschen te doen had, begon zij zich op ander terrein te bewegen.

Het heette toen, dat de ziekte van het meisje als oorzaak had een verlangen, dat de vader niet kon bevredigen.

Toen de vader daarop te kennen gaf dat hij altijd, volgens zijn weten, zooveel mogelijk aan de wenschen zijner dochter tegemoet kwam, antwoordde de doekoen, dat dit toch niet voldoende was en dat hij zelf dit maar aan zijn kind moest vragen.

Hieraan gevolg gevende hoorde de vader eens dat zijn kind verlangen had naar 16 stuks dinars
De vader, geen vermoeden hebbende van mog invloeden van de zijde der doekoen op zijne do verkeerde in de veronderstelling, dat deze laatst juist inzicht had in het ziektebeeld van de pa en verkocht voor den aankoop der 16 dinars, w gebrek aan contant geld, zijn karbouw.

In overleg met de doekoen werd een rits ge van de gouden muntstukjes en deze op de bor legd van de zieke, die zoodanig was verzwakt, d zich zelfs niet kon oprichten.

Na een gebruik van 2 dagen was de doekoen medeneming van het gouden versiersel, verdwe

De vader, geheel in de war gebracht, liet de rusten, omdat zijne gedachten geheel bezig w gehouden met de ziekte van zijn kind.

Te Tanah-baja gaf een Inlander zich uit als een persoon, die beschikte over de bovennatu gave van een arme rijk te kunnen maken.

Het bezoek was vrij druk, terwijl 4 personen opgaven zich wel aan de voorschriften van den koen te willen onderwerpen.

Zij werden in het vertrek van den doekoen laten, die in de schaamdeelen van ieder hunne pities, d.i. een klein, veelal Chineesch, koperen nen muntstukje bracht.

Wanneer zij dat 40 dagen volhielden, zouden zij der twijfel rijk zijn.

Hebben de menschen dan geen hersens meer, de schrijver uit, doch hoe dit zij, na 4 dagen de patiënten het uit van de pijn.

Gelukkig kwam een desahoofd de zaak ter oo onttrok de slachtoffers aan de handeling van bejag van den doekoen, terwijl, ten aanzien van laatste, zulke maatregelen werden genomen, dat rol, die hij speelde, moest staken.

(Wordt vervolg

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De woning- en winkelbranden en de Brandassu Maatschappijen in Nederl.-Indië.

II (Slot).

Een stellig antwoord te geven op die vraag is lijk, niet alleen omdat, zooals gezegd is, de „Do in geval van opzettelijke brandstichting, niet ge kelijk kan worden vastgesteld, doch ook, omdat zoo herhaaldelijk hoort dat de door de bevoegde r bank uitgesproken vonnissen, waarbij vrijheidstr aan de brandstichters worden opgelegd, door een ger rechtscollege worden vernietigd en de beklaa in vrijheid worden gesteld.

Een dergelijke gang van zaken zal de nuttige voor straf, ter zake van brandstichting, zeker niet sterken.

De redactie verwijt aan de brandassurantie schappijen geen goed systeem van werken te vo wanneer zij medewerken aan de verzekering van inventaris van eene kleine toko tot de hoogste devolle bedragen, hetgeen tot veel ongerustheid niet verzekerde huisgenooten aanleiding geeft.

Aannemende, dat in eene toko eene waarde van deren van f 1000.— aanwezig is, welke voor f 30 verzekerd wordt, dan moet zulk eene overmoedige tie verdenkingen opwekken, die niet tegen te ho zijn.

Ook komt het voor dat de assuradeurs, na de de van den voorraad goederen tegen den juisten te hebben getaxeerd, in den polis een lageren prijs nemen, terwijl intusschen de goederen zijn verk en de voorraad niet is aangevuld.

De schade, welke dientengevolge wordt gele komt zoowel ten laste van de assuradeurs, als va eigenaren der goederen, die zich niet verzekerd ben en bij wien opnieuw wantrouwen wordt opge

Terwijl de assuradeurs die schade lijden h zakelijk tengevolge van de handelingen van hun soneel, is de tweede groep daarentegen zooveel a geworden door de praktijken der verzekerden.

Wel is waar is in de polis de bepaling opgen dat de te verzekeren goederen door de assura moeten worden opgenomen en onderzocht, doch onderzoek vindt niet altijd plaats, hetgeen het vo maakt eene grootere geldelijke winst te veroveren

*) „Dinar" is een woord van Arabischen oorsprong, waaronder verstaan een klein muntstukje van goud, dat vroeger althans, de had van ongeveer f 6.—.

lieden, die kwade bedoelingen hebben, gemakkelijk die, welke zij met den handel zouden kunnen maken.

Tengevolge van deze omstandigheden en bij het heerschende wantrouwen ten deze, is het verklaarbaar dat vele kleinhandelaren liever uit de buurt blijven van de verzekerde handelaren en de voorkeur geven aan eene verhuizing of aan het handeldrijven langs of op den openbaren weg, waar zij zich met hunne nering veiliger gevoelen.

Gedachtig aan het spreekwoord dat het beter is eene ziekte te voorkomen dan te genezen, beveelt de redactie niet alleen aan, doch beschouwt zij het als een plicht, dat, bij het plotseling uitbreken van een brand, ieder persoon, die ook maar het minste wantrouwen heeft of opzet daarbij vermoedt, aan de politie daarvan kennis geeft en haar op de hoogte brengt van den gang van zaken.

Zulk een handeling zal wel eens door sommigen als eene daad van verraad worden beschouwd, doch het algemeen belang gaat boven het particulier belang, terwijl het aan het licht brengen van een misdrijf toch altijd als eene goede handeling moet worden beschouwd.

Nu kan men hiertegen wel aanvoeren de bewering dat niemand het recht heeft zich met andermans zaken te bemoeien, doch daartegenover staat, dat als men door tijdige kennisgeving aan de politie een brand, die veel materieele schade aanbrengt, kan vóórkomen, men verplicht is daaraan gevolg te geven.

Men kan toch niet van inwonende huisgenooten verlangen dat zij bij het waarnemen van het toebrengen van schade aan hunne materieele belangen, stil zullen blijven zitten en het zullen aanzien dat een brandstichter, ten koste van anderen, zich eensklaps verrijkt.

Ten slotte zegt de redactie dat als de brandassurantie Maatschappijen volgens een behoorlijk en correct systeem werken, vele branden van verzekerde woonhuizen en winkels in Ned.-Indië kunnen worden voorkomen.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Indische Gids.

Inhoud der April-afl.: Portret van Z.Exc. Dr. J. C. Koningsberger, Minister van Koloniën.

Het magisch denken van den Inlander, door Mr. F. D. E. van Ossenbruggen (tekst eener voordracht, den 1en Dec. 1925 gehouden voor de studenten der Nederlandsche Handelshoogeschool te Rotterdam).

Het ontstaan van de Javaansche wajang (slot), door B. M. Goslings. Schr. heeft van het onderwerp eene diepgaande studie gemaakt; z.i. is dit populaire schimmenspel on-Javaansch van oorsprong, doch geboren in China en van daar reeds zeer vroeg naar Java overgebracht. Het heeft er zijn verschijning gemaakt te midden van een volk met een over het geheel nog vrij primitieve cultuur en waar de priesters van den doodendienst zich van het spel hebben meester gemaakt, daarmede tevens het voortbestaan er van verzekerende. „Onder de gunstigste omstandigheden als een uitvloeisel van het klimaat, van den volksaard en van het geheele conglomeraat van veredelende Hindoe-invloeden, op de Javaansche beschaving uitgeoefend, heeft de wajang poerwa zich zoo in den loop der eeuwen ontwikkeld tot een zeer hoogstaande kultuuruiting van het Javaansche volk, eenig in de wereld en waard om door de eeuwen voort te bestaan."

Dr. J. R. Beversluys wijdt eene beschouwing aan het Ned.-Indische Boschwezen op Java (naar aanleiding van het dienstverslag over 1924).

Onder het opschrift: Twee aristocraten in het begin van de 17e eeuw (Eene épisode uit de geschiedenis van Djambi) geeft de heer J. W. J. Wellan interessante bijzonderheden over een mislukte poging van Portugeesche zijde om in Djambi vasten voet te krijgen.

Mr. Chr. P. van Wijngaarden schrijft over de rechtspositie der Indische stadsgemeenten binnen het rechtsgebied van de Provincie West-Java; hij heeft daaromtrent andere opvattingen dan Mr. S. Cohen Fzn., die in de vorige afl. van de I. G. over dat onderwerp zijn meening uiteenzette en thans aan het stuk van Mr. v. W. een Naschrift toevoegt.

De artikelenreeks wordt gevolgd door de vaste rubrieken: Varia (Kinderhuwelijken op Java). — Revue van brochures enz. (De bestuurshervorming in Ned.-Indië, enz.). — Buitenland (De koersverandering van Moskou, door G. N.). — Koloniale literatuur (Mr. P. H. Fromberg's verspreide geschriften, besproken door Dr. H. G. Heijting. — Les Indes Néerlandaises, par G. Angoulvant (besproken door G. N.). — Wetenschap, enz. (Pionierseischen van de H. V. A.).

Gegevens over Djokjakarta.

De omstandigheid, dat reeds een paar maanden na de uitgave van het werk „Gegevens over Djokjakarta 1925" de oplaag was uitgeput, waaruit blijkt dat op de publicatie zeer veel prijs werd gesteld, heeft de resident van dat gewest, de heer L. F. Dingemans, er toe geleid tot het uitgeven eener nieuwe monografie, getiteld: „Gegevens over Djokjakarta 126 B", als vervolg op een later te verschijnen geschrift „Gegevens over Djokjakarta 1926 A".

Het thans uitgegeven werk, in fol. formaat, handelt over speciale onderwerpen (nader in de inhoudsopgave gespecificeerd), waarbij aan den landhuur in de Javaansche Vorstenlanden een afzonderlijk hoofdstuk is gewijd, evenzoo aan de Djokjasche aardbeving in 1867, alsmede aaan verschillende in het gewest gehouden tentoonstellingen. — Weinig is het bekend, dat in de Prambanan-vlakte, nabij de hoofdplaats Djokjakarta, in den Hindoetijd, een groote stad heeft bestaan, waarvan thans enkele overgebleven tempels, vooral de tjandi Prambanan, eene bezichtiging overwaard zijn. Ook daarvoor vraagt een afzonder hoofdstuk de aandacht.

Een aantal kaarten en platen verhoogen de waarde van het boek in hooge mate; vooraf gaat een uitstekend geslaagd portret van het Hoofd van het Pakoe Alamsche Huis, staande naast het portret (in zilveren lijst) van de Koningin, tegengeschenk van Hare Majesteit aan genoemden Vorst.

Mededeelingen van den Dienst der Volksgezondheid.

Van deze publicatie (voorheen getiteld: Mededeelingen van den Burgerl. Geneesk. Dienst) is deel I van jaarg. 1926 verschenen. Het bevat eene belangwekkende studie van Dr. F. Kopstein: „Hygiënische studiën uit de Molukken" met tal van afbeeldingen en twee kaartjes.

Na een korte algemeene beschrijving van het land en de bewoners, hun huizen en woningtoestanden, voedings- en genotmiddelen, treedt schr. in beschouwingen over de zeden en gebruiken der Ambonneezen en der Tenimbereezen, om vervolgens eene afzonderlijke beschrijving te geven van de vele ziekten waarvan de bevolking heeft te lijden (waaronder in de eerste plaats: lepra). Dr. K. besluit zijne studie met aanteekeningen over het bevolkingsvraagstuk in de Molukken, gevolgd door tabellen over de verspreiding van sommige ziekten onder de schoolkinderen.

Hetzelfde deel brengt nog het derde vervolg van Prof. E. Rodenwaldt's entomologische notities, met uitkomsten van muggenvangsten tijdens door den schr. in de laatste twee jaren uitgevoerde dienstreizen in de oostelijke gedeelten van den Archipel.

Mededeelingen. Tijdschrift voor Zendingswetenschap.

Het eerste stuk van deel 70 bevat weder een vervolg van Dr. A. C. Kruyt's beschouwingen „Van Heiden tot Christen"; de schr. heeft het thans over Wet en Evangelie in de Zending op Midden-Celebes en de moeilijkheden voor welke de zendeling vaak komt te staan bij de toepassing van beide begrippen. — Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje wijdt, onder het opschrift „Een belangrijk boek over het rassenprobleem", een uitvoerige beschouwing aan een werk van J. H. Oldham: Christianity and the race problem. — Het volgend artikel, van C. W. Nortier, handelt over het geestelijk leven van den dessa-Javaan. — Verder bevat dit Nr. een zeer uitvoerig bewerkt overzicht uit de Javaansch-Maleische pers, voor zoover betrekking hebbend op de volgende onderwerpen: godsdienst, volksbeweging, onderwijs, vrouwenbeweging en arbeidersbeweging. — De rubriek „Belangrijke verschijnselen op Zendingsgebied" biedt groote verscheidenheid, evenals de „Literatuur-aankondiging."

De Mestiezen van Kisar.

Aannemende dat de lezers van het Kol. Weekbl. wel zullen weten dat op het kleine Molukken-eilandje Kisar een paar honderd afstammelingen wonen van in Compagniestijd aan hun lot overgelaten en vergeten Europeanen, welke nakomelingen hun ras betrekkelijk zuiver wisten te bewaren, doch overigens een levenswijze volgen geheel gelijk aan de oorspronkelijke bewoners van dat eilandje, laten we hieronder eenige aan „Neerlandia" ontleende bijzonderheden volgen, waaruit blijkt dat men zich in de laatste jaren hun lot heeft aangetrokken.

Op Koepang zijn voor een twintig Kisareesche gezinnen woningen gebouwd, terwijl de kinderen kosteloos tot de Europeesche school zijn toegelaten. Dit is

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

nu acht jaar geleden en verklaard wordt dat deze kinderen haast niet van de Europeesche zijn te onderscheiden. Het vorige jaar hebben zij een bezoek kunnen brengen aan het land hunner geboorte, doch door hunne opvoeding op een Europeesche school zijn de kinderen ongeschikt geworden voor het leven dat zij vroeger leidden. Voor de verdere opleiding dezer kinderen is nu onder leiding van het Binnenlandsch Bestuur opgericht de „Vereeniging tot opvoeding der Mestiezen-kinderen van Kisar", welke zich ten doel stelt om de opvoeding van dit jonge geslacht in den ruimsten zin ter hand te nemen, dus zoowel maatschappelijk als geestelijk.

Sri Poestaka.

De Maart-afl. van dit door „Volkslectuur" in de Maleische taal uitgegeven maandblad opent met een fraai gezicht op het meer van Wanajasa bij Poerwakarta, gevolgd door een geïllustreerd artikel over de Londensche haven en markt; een uittreksel uit een lezing van Prof. Dr. Hoesein Djajadiningrat over het gebruik van vreemde woorden in de Maleische taal; een geïllustreerde verhandeling over de Tenggereezen (res. Pasoeroean); het verhaal van Ken Tamboehan; iets over den pisang-exporthandel te Banjoewangi (met foto's); boekbespreking en redactioneele mededeelingen; feuilleton.

Gedaya.

Inhoud der April-afl. Titelplaat: Een scène uit het Javaansche tooneel met levende acteurs „Wajang wong". — Cultuur en civilisatie, door Noto Soeroto (slot). — Gezichten uit Indië: Het eiland Bali. — Gevoelens van liefde en trouw bij den Javaan. — Indrukken van de Molukken en Nieuw-Guinea (vervolg), door H. F. Tillema (met ill.). — Verder o.a. een bijdrage van S. Soetan Melajoe over het Vredespaleis te 's-Gravenhage.

Economisch-Statistische Berichten.

Dr. R. Broersma schrijft in het Nr. van 7 dezer een artikel: „Het tekort aan eigen rijst in Ned.-Indië", verband houdend met de door Dr. A. A. L. Rutgers onlangs in het Indisch Genootschap gehouden voordracht over de voedselvoorziening van Ned.-Indië. Dr. Br. toont zich bevreesd dat, nu de Inlandsche bevolking zich meer en meer gaat toeleggen op den aanplant van handelsgewassen, die (zooals rubber bijv.) voor haar in geldelijk opzicht zoo voordeelig zijn, de teelt van het hoofdvoedsel rijst daaronder moet lijden. Welke vrees intusschen niet door Dr. Rutgers wordt gedeeld, óók blijkens het Naschrift dat hij toevoegt aan de beschouwingen van Dr. Broersma.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 35. De exploitatiehand der bergcultures. Vooruit- en terugblik,, door C. M. Hamaker. — Algemeen overzicht van de theecultuur in Ned.-Indië gedurende 1925. — De Nederlandsche theemarkt in 1925. — De nieuwe organisatie der Proefstations bij de bergcultures op Java. — Balansanalyses voor Rubber Maatschappijen (slot). — Weekrevue.

De Indische Mercuur.

No. 14 (7 April). Zal de katoen als grondstof verdrongen worden? door ir. W. L. Utermark. — De proefstations der bergcultures. — Invoer uit Ned.-Indië naar Australië gedurende het fiscale jaar 1924—25. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft literatuur over cacao, koffie, suiker, tabak en thee.

Indonesia Merdeka.

Inhoud van het Maart-Nr.: Indonesia op het Fête orientale (te Parijs). — Een gevaar in zachtzinnig gewaad (Blanda-theosofen) voor de Indonesische jeugdbeweging. — Een stukje uit onzen strijd om het bestaan (slot der beschouwingen over de rubbercultuur als belangrijke bron van inkomsten voor de bevolking). — De rotanstraf (scherpe critiek op het bestaan ervan). — Herleving van de Europeesche machtsevenwichtspolitiek (bespreking van het werk van den Volkenbond).

* * *

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers 1926, No. 10. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Rondom het Idjenplateau, door H. 't H. (Met eenige afbeeldingen van interessante natuurgezichten). (Aarde en haar Volken. Maart '26).

Verslag over de Burgerlijke Openbare Werken in Nederlandsch-Indië over het jaar 1923. Vijfde gedeelte Bevloeiing, afwatering en waterkeering. Met platen e kaarten. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Jaaroverzicht van den in- en uitvoer van Nederlandsch-Indië gedurende het jaar 1924. (Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 3 Weltevreden, Landsdrukkerij).

Overzicht van den uitvoer en de productenmarkt Makassar gedurende het vierde kwartaal van 1925. — De markt van enkele invoerartikelen op Java en Madoera in 1925. (Korte Berichten. 5 Maart '26).

Het vochtgehalte van Inlandsche rubber, door ir. W Spoon. — De uitvoerhandel van Java en Madoera gedurende 1925, I. (In- en Uitvoer. 7 April '26).

Komedie Stamboel, door S. Kalff. — Een evenement op wajang-orang gebied. (Met afb.). (De Indische Ve lofganger. 9 April '26).

BOEKAANKONDIGING.

No. 39 van Elsevier's Algemeene Bibliotheek is get teld, Jeugdbeweging in Nederland door J. P. A, Ernst man. Wie iets van de jeugdbeweging hier te lande wete wil of zijn kennis omtrent deze belangrijke beweging wenscht te vermeerderen, raadplege dit systematisch geordend werkje, dat behalve een Voorwoord en over zichtelijke slotbeschouwing, een 10-tal hoofdstukken be vat. Gaarne wordt het boekske aan de jeugd, maar even zeer aan volwassenen, ter kennisneming aanbevolen.

Suriname.

In zijne artikelen in „De West-Indische Gids" en e ders heeft de heer Tj. Pyttersen een lans gebroke voor de geschiktheid van de hooger gelegen licht gronden in Suriname voor den landbouw. Hij hee daarbij ook gewezen op de meeningen van oude schr vers over Suriname en Britsch Guiana. Het onder werp is nu nader bestudeerd door den heer E. Essed i zijn in ons vorig nummer genoemd geschrift: *„Is i Suriname het land, buiten het zee- en rivieralluvi gelegen, voor den landbouw op groote schaal te be nutten?"*

Het o.i. zeer belangrijke geschrift heeft in Suriname niet de aandacht getrokken die het verdient. De stu die getuigt van groote kennis van het land en van een merkwaardige opmerkingsgave. Wij zouden gaarne zien, dat deskundigen hun meening uitspraken ove de beschouwingen en conclusies van den heer Essed die de door hun gestelde vraag bevestigend beant woordt. In het bijzonder trok onze aandacht hetgeen hij zegt over de geschiktmaking van de savannes voor den landbouw. De heer Essed eindigt zijn interessante studie met deze woorden:

......„Nog ligt er land ongebruikt in overvloed, dat zooals betoogd is, uitnemend geschikt is voor den land bouw op groote schaal.

Mocht echter te eenigertijd de behoefte ontstaan naar meer land, dan, voorzeker, lieb Vaterland, magst ruhig sein: in uw heuvel- en bergland schuilt nog een onschatbaar actief op uwe rekening, die niet spoedig uitgeput zal zijn."

* * *

In verband met de studie van den heer Essed ver dient opmerking het volgende bericht in „De West" van 19 Maart:

„Savanna teelt? Aan den heer E. G. Samson is voor den tijd van uiterlijk vijf jaren vergunning verleend tot het instellen van een onderzoek naar de geschikt heid voor veeteelt en landbouw — voor zoover deze laatste in verband met het veeteeltbedrijf noodig is — van een terrein vermoedelijk groot 32500 H.A., gelegen tusschen de Coesewijnerivier en den spoorweg."

* * *

In alle koffielanden groeit de koffie op heuvelland. Eenige jaren geleden ontmoette een Surinaamsch planter, op reis naar of van Nederland, een Engelschen of Amerikaanschen koffie-expert, die hem vroeg hoe hoog boven het zeevlak in Suriname de koffie groeit.

„Below sea level", was het antwoord, waarop de expert: „impossible, Sir."

Of de man aan de uitnoodiging om zelf te gaan kij ken gehoor gegeven heeft, weten wij niet. Nu wil Dr

Fernandes, van het landbouw-proefstation, een proef nemen met een kleinen koffieaanplant op land buiten de alluviale kuststrook.

„De Surinamer" van 21 Februari acht de proefneming onnoodig en schrijft dat, als men de oude jaargangen van 't blad opensIaat, „men daar artikelen zal vinden van de hand van een eminenten geleerde, een echten ludax, daarenboven van een oud en ervaren kolonist, van Pater van Coll, z.g., waarin Z.Eerw. dit vraagstuk ampel en goed gedocumenteerd heeft behandeld en in bevestigenden zin beantwoord."

Wij hebben slechts een flauwe herinnering van die artikelen en meenen daarom, dat de redactie van „De Surinamer" — nu het onderwerp blijkbaar weer aan de orde is — goed zou doen ze te herdrukken, vooral nu een inzender in „De West" van 2 Maart verklaart dat Pater van Coll „vele mogelijkheden geopperd heeft, vele stimuleerende beweringen heeft uitgesproken, maar helaas (wat geen verwijt aan hem is) niets „bewezen" heeft. Het zou dus in strijd met den geest van dezen pater wezen, om diens beschouwingen tot geleverde bewijzen te proclameeren en verdere proefnemingen overbodig te achten."

De inzender schrijft o.i. terecht: „Men wil in Suriname grootkapitaal binnenhalen. Zoo vaak is getracht dit uit redeneering te bereiken. Het resultaat is natuurlijk nihil geweest. Is 't dan nog geen tijd, dat we nu niet langer legenden blijven voortbouwen, maar eindelijk aan het werk gaan en op 'n behoorlijke manier gegevens aan het kapitaal verstrekken"......

* * *

Prof. Dr. Stahel, die, op reis naar het Wilhelminagebergte diep in het binnenland zit, heeft van daar uit in „De West" van 16 Maart een uitvoerig artikel doen opnemen om ernstig te waarschuwen tegen de hervatting van de rubbercultuur in Suriname, waarvan hij, wegens de bladziekte der Hevea, mislukking verwacht.

De heer Th. Waller, door de redactie daartoe in de gelegenheid gesteld, maakt in hetzelfde nummer zijne opmerkingen over de beschouwingen van Prof. Stahel. Wij ontleenen daaraan het volgende:

......„Wetenschap — de phytopathologische branche, die Prof. Stahel zoo ijverig bestudeert, inbegrepen — is iets, dat in gissingen is verstrikt. Tastend gaat men vooruit, en wat gisteren nog een rots van waarheid geleek, zakt heden krakend in elkaar. Dat moest tot voorzichtigheid manen. Want aan de mannen van de wetenschap is het beter bekend dan aan anderen, dat het haast grijpbare door een nieuwe ontdekking soms plotseling vervaagt en zich oplost in het oneindige onbekende......"

......„Toen mijn broer bij een onderhoud met Prof. Stahel melding maakte van den keurigen aanplant op Beekhuizen, riep de Professor met overtuiging uit: „*Dat kan niet.*" Mijn broer hield vol, de Professor ook en daar was maar één uitweg op: een auto nemen en zich ter plaatse begeven, hetgeen ook geschiedde. En? De Professor moest erkennen, dat de aanplant (waarvan hem het bestaan niet bekend was) behoudens heel enkele boomen, er goed voor stond. Maar hij zeide, dat dit toch niets afdeed van de algemeene waarheid, dat het hier met Hevea niet ging. Later is gebleken, dat op plantage De Vrede een aanplant van bijna tien duizend boomen tot op heden intact is gebleven en dat ook plantage Nieuw Clarenbeek een aanplant van ongeveer gelijke grootte bezit. Dit alles zegt volgens Professor Stahel niets. Het zal wel aan mijn leekenverstand liggen, maar wanneer zulke uitgebreide aanplantingen zich gedurende 15 tot 20 jaren handhaven onder een accumulatie van ongunstige factoren, zooals daar zijn: slechte bodem en dito drainage, onoordeelkundige behandeling, intense verwaarloozing, wanneer — zeg ik — van zoo'n aanplant, voortgekomen uit meer dan slecht plantmateriaal, niet meer dan een paar procent der boomen aan de ziekte ten offer valt, dan vraag ik of het gerechtvaardigd is te beweren, dat in deze materie het laatste woord al gesproken is? Naar mijne bescheiden meening is dat niet het geval. Nergens is hier de cultuur opgegeven om de ziekte. Op geen enkele plantage heeft de sterfte, voor zoover mij bekend, meer dan enkele procenten bedragen. Onder de suggestie gebracht, dat voor Suriname de rubber wegens de lage prijzen geen economische beteekenis meer had of ooit weer zou krijgen, hakte men de boomen bij duizenden — in enkele gevallen bij tienduizenden — om.

Iedereen kan zich overtuigen, dat overal in de kolonie, waar de houthakkersbijl de boomen gespaard heeft, deze goed staan. Maar als desondanks de Professor op grond van zijn theorie zegt, dat zoodra het aantal boomen vermeerdert, de ziekte verwoestend zal optreden, dan buig ik het hoofd en leg de pen neer met de zucht: *arm Suriname*".

* * *

„De West" van 9 Maart schrijft:

„Dezer dagen werd door een landbouwleeraar Liems de aandacht gevestigd op de mogelijkheid om op goedkoope wijze terreinen te bevloeien in den Saramaccapolder, met het nu nog steeds zoete water van het Saramaccakanaal.

De meeste gronden liggen slechts twee tot drie voet boven het kanaalpeil, zoodat er weinig arbeidsvermogen noodig is, om het water op te pompen. Deze proef ligt in de lijn van het betoog door den heer Liems geleverd in „De West-Indische Gids", over de uitoefening van kleinen landbouw, met behulp van irrigatie en drainage. Beantwoordt de proef, dan zal dit systeem ongetwijfeld geleidelijk over den geheelen polder worden uitgebreid en zullen daardoor de kansen voor de kleine landbouwers om met behoorlijke winst te werken, niet weinig worden vergroot. Onderzocht kan dan worden of dit systeem ook kan worden toegepast voor de vestigingen der Hollandsche boeren rondom Paramaribo.

De heer Liems meent, dat als men irrigatie en drainage in de hand heeft, men ook een proef zou kunnen nemen om de Columbiaansche methode van planten van Gros Michel bacoven hier toe te passen. Men weet dat in Columbia de Panamaziekte niet voorkomt"......

* * *

Bij resolutie van den gouverneur van Suriname van 4 Maart is bepaald, dat mede tot den werkkring van het Landbouw-proefstation zal geacht worden te behooren, de landbouwvoorlichtingsdienst van het sedert opgeheven departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, in verband waarmede onder de bevelen van den directeur van dat proefstation staat het personeel van dien voorlichtingsdienst; wordende de landbouwleeraar J. A. Liems zooveel mogelijk ter beschikking gesteld van den agent-generaal, in verband met de aan dezen hoofdambtenaar opgedragen zorg van het onderhoud en de verbetering van de centrale vestigingsplaatsen, andere vestigingen van kleine landbouwers en van gouvernements-stalweiden.

* * *

„*De West*" van 5 Maart schrijft:

„*Constantia*. De heer Freeman, een Amerikaan, die onlangs de kolonie bezocht voor de katoencultuur, heeft de plantage Constantia gehuurd, met optie tot koop. De bedoeling is om de plantage in katoen en koffie om te zetten. Met het beheer is belast de heer E. Snellen, oud-directeur van den landbouw, en met de uitvoering der werkzaamheden de heer J. Pool."

* * *

Wij lezen in „*De West*" van 2 Maart:

„Suriname's geschenk. Gisteren werd door Mr. S. D. de Vries van Harer Majesteits particulier secretaris Baron van Geen onderstaand telegram ontvangen: „Prachtig geschenk Suriname goede orde ontvangen. Koningin Prins bijzonder erkentelijk brief volgt."

* * *

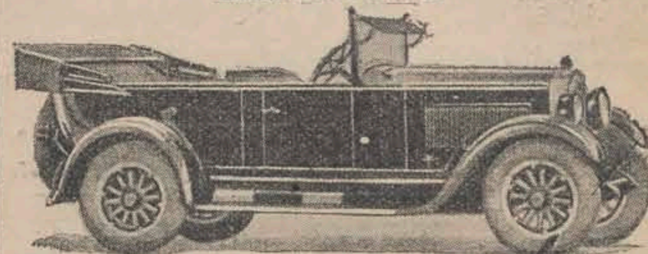
Volgens een mededeeling in „*De West*" van 12 Maart is Baron van Heemstra, Gouverneur van Suriname, benoemd tot Commandeur van het Legioen van eer.

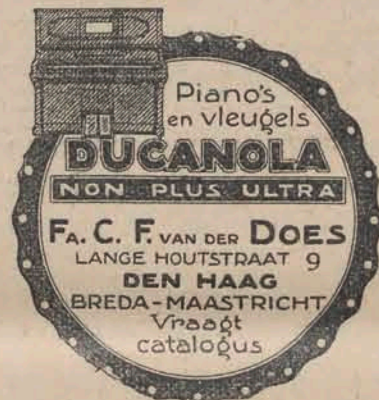
* * *

Bij Kon. besluit van 1 April is aan den gouverneur van Suriname, mr. A. J. A. A. baron van Heemstra, met ingang van 15 Mei, voor den duur van 3 maanden, verlof naar Nederland verleend.

* * *

Wij vestigen de aandacht onzer lezers op een zeer belangrijk artikel van de hand van den heer A. S. J. Fernandes — oud-griffier der Koloniale Staten — in „*Het Vaderland*" van 10 April, Av.blad B, onder het hoofd: „*Het Opperste Gerechtshof van Suriname. Ministerieele bedreiging van de onafhankelijkheid*". De schrijver is van oordeel dat de Kamer door een krachtig en ondubbelzinnig votum in den vorm van een motie van orde moet aandringen op intrekking van de artikelen 9 en 46 van Het eglement op de Inrigting en Zamenstelling der Regterlijke Magt in Suriname.

Curaçao.

Wijziging Curaçaosche begrooting 1924.

Ingediend is een wetsontwerp tot wijziging van de Curaçaosche begrooting voor het dienstjaar 1924.

De uitkomsten van het begrootingsjaar zijn geweest: voor de inkomsten f 2.517.972.—, voor de uitgaven f 2.511.419.—, zoodat de middelen f 6552.— meer hebben opgebracht dan voor de bestrijding der uitgaven werd vereischt en dientengevolge over de Rijksbijdrage niet behoeft te worden beschikt.

Het eindcijfer der begrooting zal thans nader bepaald moeten worden op f 2.715.321.—.

De hoogere opbrengst van de middelen: invoerrecht, accijns op gedistilleerd, ontvangsten wegens dienstverleening en havengelden, is in hoofdzaak het gevolg van de economische opleving van Curaçao. Bovendien had men bij het doen van de ramingen voor 1924 nog geen voldoend overzicht over de hoogere opbrengst der heffingen, die einde 1922 werden herzien.

Havenverbetering.

In aansluiting op hetgeen wij 25 Maart j.l. meedeelden, kunnen wij melden, dat de Kol. Raad in zijn vergadering van 22 Februari 1926 heeft vastgesteld een brief aan den Gouverneur, waarin de Raad adviseert om voor f 35.000.— de bedoelde terreinen van den Heer Petrus Boom te koopen en waarin de Raad zich verbindt mede te werken tot het tot stand komen eener tijdelijke bijzondere heffing, indien door het bouwen der brug over het Waaigat op de plaats door de afdeelingen aangewezen en het aanleggen van een nieuwen weg meerdere kosten veroorzaakt worden boven de reeds aangevraagde ruim vijf ton die niet door hoogere opbrengst der middelen of door bezuniging op deze of de volgende begrooting zouden kunnen worden bestreden.

De protestantsche gemeente op Bonaire.

De kerkeraad der V. P. G. op Curaçao heeft zich in een brief aan den Kol. Raad verklaard tegen de opheffing van de betrekking van Predikant op Bonaire. De kerkeraad wijst er op dat (ingeval van opheffing) de Prot. Gemeente op Bonaire zal uiteenvallen; dat er geen reden is om de Protestanten op Bonaire zonder godsdienstige leiding te laten; dat de Gemeente op Bonaire geenszins ingenomen is met de pogingen van Ds. Foppema; dat het heel wel mogelijk is, dat wegens den hoogen levensstandaard op Curaçao en den stijgenden op Aruba binnenkort velen een andere woonplaats zullen moeten zoeken, waarbij Bonaire allereerst in aanmerking komt; dat door vestiging van een groote onderneming op Bonaire het aantal Protestanten aldaar kan toenemen.

Op voorstel van den voorzitter is deze brief in de afdeelingen behandeld, waarna de Kol. Raad den Gouverneur heeft meegedeeld, hem niet in overweging te kunnen geven „tot opheffing van de betrekking van godsdienstleerjaar van de Protestantsche Gemeente op Bonaire over te gaan, bijaldien daarmede bedoeld is het verwijderen van de Curaçaosche begrooting van de bezoldiging voor den leeraar van die gemeente.

Indien tengevolge van het afnemen van het aantal Protestanten op Bonaire de noodzakelijkheid of behoefte van het geregeld op dat eiland wonen van een godsdienstleeraar van die Gemeente niet meer wordt gevoeld, bestaat er, naar het oordeel van den Raad, geen bezwaar dat de tegenwoordige titularis den dienst verlaat en bedoelde betrekking vacant blijft, mits geregeld op de Curaçaosche begrooting het voor die betrekking uitgetrokken bedrag voorkomt, waaruit te allen tijde de bezoldiging van een godsdienstleeraar op Bonaire kan plaats hebben, ingeval door toenemen van het aantal Protestanten aldaar of anderszins de wensch naar een voorganger mocht ontstaan en waaruit zouden kunnen gekweten worden de reis- en verblijfkosten bij een dienstreis naar Bonaire van een op een ander eiland gevestigden predikant of godsdienstleeraar, die op verzoek van de Protestantsche Gemeente op Bonaire, bereid mocht gevonden worden zich op vastgestelde tijdstippen of bij gelegenheden naar gezegd eiland te begeven."

Wij vreezen, dat, wanneer de godsdienstleeraar den teruggang niet heeft kunnen tegenhouden, zonder dezen het ledental wel niet klimmen zal. Over de oorzaken van den achteruitgang geen woord.

De nieuwe notaris.

Zooals bekend, is onlangs de mogelijkheid geopend een derden notaris aan te stellen. Thans is met de waarneming van dit ambt belast de heer E. S. C. de Veer Abrahamsz, gewezen advocaat-generaal bij het hof v justitie.

De pharmaceutische dienst.

Blijkbaar naar aanleiding van de gedachtenwisseli in de Staten-Generaal bij de begrooting over 1925 o dit onderwerp, waaraan ook ons blad heeft deelge men, is thans in de 2de Kamer bij het Voorloopig v slag voor 1926 gevraagd, of de Openbare gezondhei dienst voor de pharmaceutische contrôle beschikt o een wetenschappelijk gevormde kracht..

Hierop luidt het antwoord van den Minister:

„Aan het laboratorium van den openbaren gezo heidsdienst zijn een hulp-scheikundige en een hu bacterioloog werkzaam. Voor zoover den onderget kende bekend, zijn deze krachten niet aan eene hoo school opgeleid."

Onze haven in het buitenland.

Onder bovenstaand opschrift plaatsten wij in blad van Zaterdag 31 October 1925 een artikeltje, wa in wij de aandacht vestigden op het feit, dat het in algemeen belang van de scheepvaart zou zijn, ind de bank, welke zich midden in het Schottegat vindt, zoo spoedig mogelijk werd weggebaggerd, wa door een aanmerkelijke ruimte gewonnen zou word om met groote schepen te manoeuvreeren.

Dat zulks wel noodig is, is o.a. thans bewezen d het feit, dat 17 Februari 1926 het Engelsche stoomsc *„San Gerardo"*, onder loodsaanwijzing, het baken, welk op deze ondiepte staat, omvoer.

Of het schip aan den grond geloopen is, weten niet met zekerheid, doch het zal op den gezagvoer zeker wel geen aangenamen indruk gemaakt hebb temeer niet wanneer men daarbij in het oog hou dat het schip voor de schade aansprakelijk gest wordt.

Het gevolg is ook meestal een ontevreden kapit welke in zijn rapport over zulk een ongeval aan reeders de ongunstige toestanden der haven sterk n voren brengt en deze onder zijn collega's verspre welke dan dikwijls een vóóroordeel tegen onze ha zullen hebben zelfs voor ze er geweest zijn.

In aanmerking nemend, dat deze *betrekkelijk kle ondiepten* in het Schottegat zulk een *groot* gedeelt van ontoegankelijk maken voor *groote* schepen, w het onwillekeurig verwondering, waaren men maar steeds niet met de opruiming ervan begonnen De haventoestanden schreeuwen alom om verbeteri Welnu, waarom dan niet met het meest noodzakeli en gemakkelijkste begonnen?

Het Gouvernement heeft toch een eigen bagg machine!!

(A. d. C.)

Uit den Verren Vreemde.

De brand van de P. C. Hooft.

Nadat wij het alarm overgenomen hadden, zoo „La Dépêche Coloniale" dit had laten hooren, kw ditzelfde blad in zijn nr. van 3 April de eerst gew onrust temperen. Wij haasten ons deze herziene lez weer te geven, hopende dat de conclusie waartoe komt, deze namelijk, dat de P. C. Hooft in Juni k en klaar zal kunnen worden afgeleverd, verwezenl zal worden.

Volgens het nieuwe bericht zijn vlammen en ro dicht en hoog om het schip opgestegen, toen de d vende mazout in brand was geraakt, maar is de rokkende schade niet van groote beteekenis geword Dank zij het vaardig optreden van de directie van werven van de Loire, kon de mazout met kracht pompen uit de buurt van het schip weggestuwd w den. De prachtige boot is slechts aan een zijde, o een betrekkelijk kleine lengte, beschadigd. Het pla ijzer, bewerkt met waterstralen, is weinig opgezet, men hoopt dat vervanging ervan niet noodig blijken.

De houten onderdeelen, die bij een vorigen br werden beschadigd, zijn door nieuwe vervangen, en Saint Nazaire is men, zooals gezegd, de meening gedaan, dat het vertrek naar Amsterdam van de voor de St. Vt. Mij. Nederland bestemde, mailboot, Juni kan geschieden.

Wij voegen aan dit verblijdend bericht een aan kening toe, aan dezelfde bron ontleend.

Volgens L. D. C. heeft de Mij. Nederland een tw de motorschip, de Christiaan Huygens (174 M. L., 26 t., 17000 p.k., 15 kn.) besteld, waarvan de bestell ook aan de werven van de Loire zou zijn ten deel worden, ware het niet dat het „veto gouverneme

glais" haar dit had ontnomen, want zij hadden prijn aangeboden die veel voordeeliger waren dan die r Engelsche- en zelfs der Nederlandsche mededingers.

Ons dunkt dat in dit bericht zeker iets is recht te ten. De Mij. Nederland staat toch niet onder een to gouvernemental anglais".

Frankrijk als mandaat-houder in Syrië.

De commissie van den Volkenbond, welke de aangelegenheden der mandaat-gebieden te behandelen heeft, stelde het vorige jaar de bespreking van de Syrische zaken uit, in verband met de gebeurtenissen daar. Het Fransche rapport was nog niet ingekomen en de stand van zaken, in wat de opstand der Droezen werd genoemd, was te troebel om toen reeds tot een oordeeling te kunnen komen. Uitstel werd verleend, Inmiddels was generaal Sarrail, die naar veler oordeel te ruw was opgetreden, vervangen door senator de Jouvenel, den bekenden Volkenbondsfiguur.

In Februari vergaderde nu de permanente mandaatscommissie te Rome om zich thans speciaal met het Syrische rapport bezig te houden.

Wij vonden reeds gelegenheid om t. d. p. melding te maken van commissies en delegaties uit Syrië, die zich ook naar Rome hadden begeven, om opvattingen en inzichten te bepleiten, welke tegen de Fransche practijk ingaan.

Heeft men aan Volkenbondsorganen wel eens kunnen verwijten, dat zij zich te veel lieten leiden en beheerschen door een vooropgezette meening, of een vooruit gewenschte conclusie, de commissie, welke t.d. rapport heeft uitgebracht, mag een dergelijk verwijt zeker niet treffen. Het uitvoerig overzicht, dat de pers van het rapport bevat geeft den indruk van onbevangen onpartijdigheid, de kritiek wordt Frankrijk niet bespaard. Deze critiek richt zich in de eerste plaats tegen het verslag, dat de mandaatmogendheid zelf over den toestand in Syrië heeft ingediend. De commissie betreurt te moeten verklaren, dat dit document niet beantwoordt aan de eischen, die men er aan stellen mag. Het bevat leemten, niet slechts in de uiteenzetting van de onmiddellijke oorzaken der tegenwoordige onlusten, doch ook wat de diepere oorzaak betreft van een onrust, waarvan niets gebleken is in de vorige rapporten. Het rept bovendien met geen woord van een onderzoek naar den algemeenen toestand in het mandaatsgebied, noch naar de verantwoordelijkheid der Fransche agenten, tegen wie nogtans in het Fransche Parlement ernstige beschuldigingen zijn uitgebracht. De mandaatscommissie heeft daarom een ruim gebruik gemaakt van de petities, welke haar van verschillende kanten bereikt hebben.

De mandaatscommissie stemt in met de definitie van de mandaatstaak door De Caix, Frankrijk's vertegenwoordiger in de commissie gegeven, en de commissie erkent, dat Frankrijk's taak in Syrië zeer is bemoeilijkt doordat de proclamatie van het recht van zelfbestemming en de verklaringen van Frankrijk en Engeland over de toekomst van Syrië tijdens den oorlog de Syriërs in de meening gebracht hebben, dat zij onmiddellijk onafhankelijk zouden worden. Van het oogenblik af dat het mandaat ingevoerd werd, hebben er in Syrië naast de partij, die gunstig voor Frankrijk was, partijen bestaan, die vijandig gezind waren tegen den Franschen invloed en het mandaatsstelsel zelf. Deze oppositie heeft nooit gezwicht.

Bij de bespreking der grieven, welke tegen het Fransche bestuur aangevoerd zijn maakt de commissie uit de verklaringen van den Franschen vertegenwoordiger op, dat het niet waar is, zooals het Syro-Palestijnsche Comité beweert, dat de Bank van Syrië, door de inrichting van haar statuten, al het goud uit het mandaatsgebied naar Frankrijk zou overpompen. De commissie doet echter opmerken, dat het door Frankrijk ingevoerde stelsel van pariteit tusschen de Syrische en Fransche valuta's waardoor het Syrische geld aan al de schommelingen van den frank onderworpen is, ernstige nadeelen voor de Syrische bevolking heeft.

Wat den opstand van de Droezen aangaat, zegt de mandaatscommissie, dat één van de oorzaken der revolte is geweest, dat de opvolgers van De Caix, die Hooge Commissaris in Syrië geweest is, de overeenkomst niet hebben nageleefd, welke hij in 1921 met de leiders der Droezen gesloten had, en welke aan deze stammen een ruime mate van autonomie toestond. De ruwe behandeling van de Droezische notabelen, toen zij zich in April 1925 bij generaal Sarrail aanmeldden om de terugroeping van kapitein Carbillet te vragen, heeft, in verband met overdreven eischen onder den vorm van dwangarbeid, een diep gevoel van wrok gewekt.

In haar besluit zegt de mandaatscommissie, dat zij vooral getroffen is door het gemis aan continuïteit, dat de mandaatspolitiek in Syrië gekenmerkt heeft. Het treffendste voorbeeld wordt geleverd door de opeenvolgende wijzigingen, die in een periode van vijf jaar hebben plaats gehad in de territoriale organisatie van het land. Van 1919 tot 1925 zijn er vijf Hooge Commissarissen geweest, om van de waarnemende te zwijgen. Deze voortdurende veranderingen in het opperbestuur brachten een instabiliteit mee in alle takken der organisatie en deze onstandvastigheid bevorderde de verscherping der geschillen, waarvoor in dit gebied met tallooze rivaliteiten van ras, godsdienst en volksstammen, steeds overvloedige stof aanwezig is.

Bovendien vertoonden de Fransche adviseurs een al te uitgesproken neiging om de plaats in te nemen der plaatselijke overheden, zoodat de Syriërs den indruk moesten krijgen, dat het mandaat langzamerhand omgezet werd in een stelsel van directe administratie door de Franschen.

Ter rechtvaardiging van de mandaatsmogendheid laat het rapport gelden, dat de inboorlingen wel een groote mate van apathie aan den dag gelegd hebben, waardoor de Fransche administrateurs welhaast gedwongen werden buiten hun boekje te gaan.

De mandaatscommissie wijst ten slotte op de groote offers aan geld en manschappen, die Frankrijk zich reeds voor Syrië getroost heeft en zonder welke dit gebied vermoedelijk reeds lang weer onder het Turksche juk gebracht zou zijn. In verband met de verklaringen der mandaatsmogendheid, dat zij in Syrië geene dan onbaatzuchtige doeleinden nastreeft, en de bewijzen, door De Jouvenel geleverd, dat hij het eerlijk met deze politiek meent, spoort het rapport tenslotte de inwoners aan om niet langer hunne medewerking bij de uitvoering van het mandaat te weigeren, daar dit hun emancipatie slechts vertragen kan.

Wij meenen aan dit rapport één kantteekening te moeten toevoegen.

Gemis aan continuïteit is zeker een gebrek van de Fransche politiek. Een enkelen keer laat zij een bestuurder gelegenheid om een plan door te zetten. De leiding van maarschalk Lyautey in Marokko was hiervan een voorbeeld.

In Syrië is het wispelturige van het vertrouwen der Fransche regeering in de door haar gekozen hooge commissarissen wel heel duidelijk vertoond. Naar ons inzicht, is de leiding daar het meest in veilige handen geweest toen generaal Weygand er het bewind voerde. Politieke partij-overwegingen deden hem vervangen door generaal Sarrail, die o.i. een verkeerden kijk op de zaken had. Nu staat de Jouvenel aan het roer.

De Fransche Kamer heeft de begrooting voor Syrië pas met een millioen verminderd. Het rapport van de commissie te Rome komt Frankrijk tekortkomingen toekennen. Het is te betreuren dat dit zoo samenvalt. In 't algemeen zijn wij voorstanders van publiciteit, maar wat 't zwaarste is moet men het zwaarste laten wegen. 't Wil ons voorkomen, dat de Jouvenel ondervinden zal, dat de uitspraak der commissie voor anti-Fransche propaganda zal worden gebruikt. De vermindering van 't budget met 1 millioen fr. zal, niet om dit bedrag zelf, maar om de beteekenis, die de verzetspartij in Syrië erin zal weten te leggen, mede kwaad doen.

't Klinkt misschien als een tegenstrijdigheid, maar 't is toch eerlijk gemeend: wij verwachtten van de politiek van de Jouvenel de beëindiging niet van de moeilijkheden in Syrië, maar toch vinden wij 't jammer dat hij belemmerd wordt in de vrije uitwerking van zijn opvattingen. Zijn stelsel, van eerst bepraten, fouten doen inzien, tot beter inzicht overreden, om daarna, indien dit alles gefaald heeft, tot doortastende maatregelen over te gaan, dit stelsel is niet dat waarmede men succes heeft tegenover Arabische stammen.

Deze moeten de straffende hand nabij voelen en er, bij 't buiten den band springen, dadelijk door getroffen worden. Maar juist omdat wij 't als een fout van de Fransche politiek beschouwen, dat zij veel te gauw over stag gaat, zouden wij 't van belang hebben geacht de Volkenbondsfiguur haar proefneming zuiver te laten uitvoeren en tot conclusiën te laten komen, die niet afgeleid of verward waren, door van elders bijgebrachte ongunstige inwerking. Het Fransche parlement had daarom het door den vertrouwensman gevraagde budget onverkort moeten verleenen. De mandaatscommissie had daarom haar rapport wel ter kennis van den mandaathouder over Syrië moeten brengen, maar de publicatie ervan moeten uitstellen totdat de Jouvenel het oogenblik hiervoor geschikt zou heb-

ben geoordeeld. Hij is toch ook de vertrouwensman van den mandaatgever, den Volkenbond.

De stabiliteit waarop de mandaatscommissie, in beleid en in persoon aandringt, wordt door haar publicatie zelf geschokt en geschaad, en de, uit de ondervinding van de Jouvenel, nader te trekken leering voor de toekomst wordt er ook door vertroebeld.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amsterdam.

EEN BEDROEVEND RESULTAAT.

In het „Koloniaal Weekblad" van 25 Maart jl. deelden wij mede, dat wij in overleg waren getreden met de Directie van het bekende Cental-Theater in de Amstelstraat en dat zij bereid was op een der Zaterdagmiddagen in April in haar theater een „Indische kunstmatinée" te geven, bestaande uit dansen door R. M. Jodjana en een wajang-voorstelling door R. S. Hardjodiringgo.

Leden van onze Vereeniging zouden deze zoo interessante kunstmatinée met hunne introducé's tegen den prijs van *f* 1.— en van *f* 2.— (Loge en Beignoires) kunnen bijwonen.

Kregen wij op onze poging, om een demonstratie van de Sumatra-film voor onze leden te kunnen houden een „resultaat van 15 aanvragen", voor bovengenoemde kunst-matinée was het resultaat nog bedroevender, er kwam n.l. „geen enkele aanvraag". Wel een schamele belooning voor al de moeite en tijd welke onvermijdelijk aan de voorbereiding van zulke matiné's en filmvoorstellingen verbonden zijn.

DE BOEDDHA-FIGUUR IN DE KUNST.

Woensdag 7 April hield de heer Anne Hallema uit Den Haag voor de leden onzer Afdeeling en voor die van de Afdeeling „Lego" (Lichamelijke en geestelijke Ontwikkeling) van de Amsterdamsche Burgerwacht eene lezing met lichtbeelden over „De Boeddha-figuur in de kunst".

Spreker begon met onder de aandacht te brengen dat sinds enkele tientallen van jaren in Europa eene levendige belangstelling is gewekt voor de beeldende kunst der Hindoes en Oost-Asiaten.

Wel kende men hier sinds lang hun tempels, beelden en schilderijen, maar men zag ze meer als curiosa met geheimzinnige beteekenis, van ethnografisch en godsdienstig belang, dan wel als geestesuitingen in schoonheidsvormen.

Dat zoo'n z.g. „afgodsbeeld" een „thing of beauty" zou zijn, dat naast en vaak boven een gothick of renaissance beeldje kon worden gesteld, werd maar door een ènkele ingezien.

De dingen uit China, Japan en Indië waren zoo vreemd. Men begreep ze niet, vond ze zoo raar en bleef blind voor de zeldzame schoonheid van veel Boeddhabeelden en oude schilderijen, omdat er gewaand werd dat iets pas „mooi" kon worden gevonden, wanneer men wist, wat het voorstelde.

Doch het is niet door het weten en het verstand dat iemand de heerlijkheid van een kunst geniet. Aesthetisch aangedaan worden door een kunstwerk geschiedt onafhankelijk van het intellect.

Men heeft er zich voor „open" te stellen, zooals voor het zien van de natuur en het hooren van muziek.

Dat geen geleerdheid de poort opent op de velden van de eeuwige schoonheid, zooals die in de beeldende kunst geopenbaart wordt, kan hieruit wel zeer klaar blijken dat het in ons land maar een paar eenvoudige menschen zijn geweest, die met eenige anderen de pioniers werden voor het groote cultuurwerk n.l. de belangstelling voor de Oost-Aziatische beeldhouw- en schilderkunst. In het begin dezer eeuw, zoo in de jaren 1903—1904 begon de firma Kleykamp, die een handel in riet en mandenwerk sinds 1792 te Rotterdam dreef, voorwerpen van Japansche en Chineesche kunst te exposeeren. Voor de oningewijden gaf de bekende essayist J. A. Loeber Jr., in den catalogus van die tentoonstellingen beschouwingen over Japan en China. Bremmer ging en geeft nog lessen in het aestetisch zien van kunst. Prof. Dr. M. W. de Visser organiseerde te Leiden tentoonstellingen van Japansche Prentkunst. In Bergum richtte de oud-Ind. onderwijzer Van der Meulen, een museum van Oost-Aziatische kunst in, dat thans een sieraad is van kunst-verzameling te Leeuwarden.

Verschillende periodieken gaven artikelen over Boedhistische-, Hindoesche-, Chineesche-, Japansche- en Indische kunst. Vooral muntte daarin uit het Maandblad

„Nederlandsch Indië, Oud en Nieuw". Hoezeer de[z]langstelling in Holland voor de geestelijke schoo[n]der kunst uit het Oosten aanwakkerde, bleek w[e] de oprichting der Vereeniging van Vrienden der Aziatische Kunst, die sindsdien drie belangrijke toonstellingen organiseerde en een paar fraaie werken uitgaf.

Na deze inleiding wees de heer Hallema er op, h[oe] leek het beste doet zich tot een bepaalde groep va[n] guren te beperken, daar telkens weer, zij het o[n] veelvoudige gedaante-verwisseling de figuren van Boeddha in het weelderig woud der Oost-Aziat[ische] kunst verschijnen en hij beginnen moet zich er r[e]schap van te geven dat deze gestalte in gebaar, vormenrythme en lijnmuziek voor zijn gemoed, geest en schoonheidszin te beteekenen heeft.

Want in elke Boeddhafiguur is een wereld van [...]sche gedachten en verheven gevoelens gerealiseerd [...] men zich pas na jaren van stil gepeinzen en ge[...] zuivering kan eigen maken.

Dit is de kunst der Stilte, der Kalmte, van d[e ge]moedsvrede en van de kristallijnen Rust.

Gelijk in een effen bergmeer het klare hemel[...] ongebroken wordt weerspiegeld, zoo wordt in d[e] louterde ziel zuiver weerkaatst het verheven beeld [van] den zwijgenden, naar binnen en naar boven luister[enden] Boeddha. Wij, die graag veel praten, moeten l[eeren] luisteren om de subtiele schoonheid van de Boe[ddha-] kunst te kunnen waarnemen en door haar eeuwig[en] adem te worden beroerd.

Want het is als eene fluistering uit hemelsche v[...] die zacht en teeder en vervlietend als een geur u[it] vorm- en lijnharmonie van het Boeddhabeeld tot [...] ziel komt.

Hierna behandelde de spreker de verschillende [Boed]dha-figuren, zooals die voorkomen in de nissen va[n] Boroboedoer, wees op de kleeding, op de handho[udin]gen, op de ligging der beenen en eindigde zijn inl[eiding] met het voorlezen van het gedicht van Noto So[...] „De Boroboedoer", in welk gedicht deze fijnvo[elende] Oosterling biddend zingt in vereering voor den [Boed]dha, die de schoonheid en volmaaktheid is voor [de] Oostersche ziel.

Hierna werden prachtige lichtbeelden vertoon[d van] ongekende schoonheid. Bij elk lichtbeeld gaf de [spre]ker eene toelichting, geen dorre verklaring va[n het] beeld, dat meer dan levensgroot op het doek gep[rojec]teerd werd, maar eene beschrijving welke ieder op [zich] zelf een juweeltje van woordkunst, van taalmuziek [was].

Het was wel een der mooiste lezing-avonden di[e wij] meegemaakt hebben, wat een gewijde atmosfeer hee[rsch]te er in de zaal!

Na afloop van de lezing kwamen verschillende hoorders en toehoordsters spontaan naar een der [be]stuursleden toe om hun dank te betuigen voor [den] avond. Deze spontaniteit, deze waardeering „speak[s vo]lumes". Deze avond was een waardig besluit voo[r het] seizoen.

L. D. PETIT,
Secretaris Afd. Amste[rdam]

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Zaterd[ag ...] April e.k.,* ten 2 ure, in het gebouw der Vereen[iging] Heulstraat 17, den Haag.

Punten van behandeling.

1. Opening en installatie nieuwe H.B.-leden, de Mr. J. Huges, Voorzitter der Afdeeling Arnhem [in]gevolge art. 11 2e lid Huish. Reglem. en W. C. [...]ner, Bestuurslid der Ver. Suriname, ingevolge [over]eenkomst met O. en W. (Zie K. W. 24 Dec. 1[...]
2. Notulen. (Zie K. W. 29 Oct. 1925, No. 44).
3. Jaarverslag, Rekening en Verantwoording 1925, rapport Verificatie-Commissie en Begrooting (Zie K. W. 18 Maart 1926, No. 11).
4. Bepalen plaats Algemeene Vergadering 1926 en [vast]stelling datum.
5. Mededeelingen.
6. Rondvraag en sluiting.

De Secretaris,
VAN DER BRU[...]

H.H. Secretarissen (Secr.-Penningmrs.) die, voor [de] werving van nieuwe leden in hunne afdeeling, [...]sen wenschen te hebben, worden gewezen op d[...]

ve van het Ned. Inst. v. Handelsvoorlichting te Scheveningen, Neptunusstraat 59.

ADRESBOEK 1926

n alle in Europa verblijfhoudende Oost- en West-Insche Ambtenaren en Officieren, volgens officieele gevens samengesteld door J. J. H. Buijs, Adjt.-Comm. het Dep. van Koloniën, 13e afd., Bur. Comptabiliteit. ijs f 2.40.

Dit werk zal het volgend jaar niet meer verschijnen.

De heer M. van Lokhorst, oud-officier, lid van „Oost West", Riouwstraat 136, Den Haag, stelt zich beikbaar tot het houden van lezingen met lichtbeelden n, over onze en over vreemde koloniën.

De verslagen uit de groote bladen luiden alle bijzonr gunstig. De billijk gestelde voorwaarden, zijn ten hoeve van vereenigingen, die een nuttig doel nastreen, voor wijziging vatbaar. Men wende zich rechteeks tot den heer Lokhorst voornoemd.

Van de Redactie.

Door omstandigheden bleef in dit Nr. de rubriek Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt" achterwege.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS.

van Slooten, Gouvernementsarts 1e klasse bij het Centraal Geneeskundig Laboratorium te Weltevreden, Frankenslag 55, 's-Gravenhage.
Jansen, Onderwijzer 1e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, p/a. A. de Haas, Paardenstraat 15 te Leeuwarden.
A. Bulsing, Werkmeester bij de Staatsspoor- en Tramwegen, Soembawastraat 23huis, Amsterdam.
J. Axt, Commies bij het Marine-Etablissement te Soerabaja, p/a. J. W. Hahn, Spanbeck (L.).
H. Lentze, Hoofdopzichter bij den Waterstaat en lands Burgerlijke Openbare Werken, p/a. v. Geuns, Weede v. Dijkveldstraat 41 te 's-Gravenhage.
E. Stoll, Hoofdcommies bij het Hoofdkantoor In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, Galileïstraat 71, 's-Gravenhage.
Budelman, Boekhouder bij het Marine-Etablissement te Soerabaja, Toldwarsstraat 24, Amsterdam.
Doll, Technisch Ambtenaar der 2e klasse bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, Amsterdamsche Straatweg 222bis, Utrecht.
H. C. Paulus, Commies-kashouder bij de Landsdrukkerij, Elsstraat 35, 's-Gravenhage.
F. J. A. Wolrabe, 1e Commies bij het Dept. van Marine, Hanenburglaan 73, 's-Gravenhage.
L. L. H. Brugman, Commies bij de Staatsspoor- en Tramwegen, Goudenregenstraat 55, Den Haag.
Mevr. J. Brugman geb. Kaïn, 1e Klerke met den titel van 3e commies bij de Staatsspoor- en Tramwegen, Goudenregenstraat 55, Den Haag.
Th. O. B. Günther, Controleur der 1e klasse bij het Binnenlandsch Bestuur in de gewesten buiten Java en Madoera, Beninckstraat 133, Den Haag.
G. A. Beljaars, Stationscommies 3e klasse bij de Staatsspoor- en Tramwegen, Obrechtstraat 493, Den Haag.
Mr. B. J. M. Hanlo, tijdelijk buitengewoon voorzitter v. d. Landraad te Semarang, Emmastraat 35, Arnhem.
W. C. Drijver, Gezaghebber bij de Gouvernements-Marine, van Eeghenstraat 48 I, Amsterdam.
C. J. Visscher, Hoofdcommies bij de afdeeling Handel van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, Huize „Firmine", Overschie.
Mej. G. S. van Oosteroom, Hoofdverpleegster bij het Krankzinnigengesticht te Buitenzorg, 2de Kostverlorenkade 2 I, Amsterdam.
J. P. Captijn, Inspecteur bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, p/a. J. Th. Schoenmakers, Naarderstraat 60, Huizen (N.-H.).
J. H. G. Herrebrugh, tijdelijk waarnemend Kantoorhoofd 1e klasse bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, p/a. R. L. Brantz, Lohmanstr. 26, Amsterdam.
J. W. van de Weyer, Controleur 2de klasse Telegraaf- en Telefoondienst, Stationsplein, Simpelveld.
Mej. R. van Brederode, Hoofdverpleegster bij het Krankzinnigengesticht te Buitenzorg, 2de Kostverlorenkade 2 I, Amsterdam.
Ir. H. A. Vreeburg, Hoofdingenieur bij de Luchtvaartafdeeling, p/a. Mevr. de Boer, Frederik Hendrikplein 17, 's-Gravenhage.
C. Hensen, Verpleger bij het Krankzinnigengesticht te Buitenzorg, Wilhelminastraat 24, Meppel.
J. H. Wiggers, Ambtenaar tijdelijk ter beschikking van den directeur der Burgerlijke Openbare Werken, p/a. G. Wiggers, Houthandel, Elburg.
J. Koneijnenberg, Technisch Ambtenaar 2de klasse bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, Javastraat 48, Amsterdam.
W. G. H. Ch. Bickes, Controleur 1ste klasse bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, p/a. F. Wentzel, Rembrandtlaan 16, Bilthoven.

Mutatiestaat van 7 tot 14 April.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
Mevrouw E. A. E. van Tiedemann, Nijmegen, Joh. Vijghstraat 42. f 5.—	Secretaris afd. Nijmegen.
C. C. de Vos, oud-Kapitein O.-I. L., Nijmegen, Javastraat 33. f 5.—	Secretaris afd. Nijmegen.
Kedde, gep. Hoofdonderwijzer O.-I., Nijmegen, Joh. Vijghstraat 48. f 5.—	Secretaris afd. Nijmegen.
Militaire Sociëteit der Koloniale Reserve,,, Nijmegen, Prins Hendrik-kazerne. f 5.—	Secretaris afd. Nijmegen.
van Lokhorst, 1ste Luitenant der Grenadiers, Den Haag, Riouwstraat 136. f 5.—	Secretaris Dagelijksch Bestuur.
E. F. Weijergang, oud-Administrateur suikerfabriek, Den Haag, van Boetzelaerlaan 183. f 5.—	den heer L. Th. van der Kruk te Den Haag.
Mevrouw Dietz-van den Broek d'Obrenan, Den Haag, Javastraat 144. f 5.—	Baronesse van Lijnden te Den Haag.
Mevrouw A. Roëll-Cremer, Den Haag, Hofzichtlaan 7. f 5.—	Baronesse van Lijnden te Den Haag.
Mevrouw H. van der Linden, Den Haag, Louise de Colignystraat 157. f 5.—	Mevrouw J. M. S. van der Zwet te Den Haag.
L. A. Maurenbrecher, Den Haag, Anna Paulownastraat 9. f 5.—	Eigen aanmelding.

Nieuwe Begunstigers:

Lewis, oud-Luit.-Kolonel N.-I. L., Nijmegen, Bijleveldsingel 15. f 2.50	Secretaris Afd. Nijmegen.

Adresveranderingen:

Schuit, van: Amsterdam, van Eeghenstraat 167 naar: Huize „Nieuwerhoek" te Loenen a/d. Vecht.
C. Berg, Litt. Ind. Docts., Leiden, van: Nieuwe Rijn 6 naar: Hooge Rijndijk 96.
H. van der Veen, Zendeling-leeraar, van: Noordwijk aan Zee, Zeeweg 10A naar: Oegstgeest, de Kempenaerstraat 40 f 5.—
A. F. A. van Zijll de Jong, Ass.-Resident, van: Haarlem, van Eedenstraat 30, naar: Weltevreden, Dep. B.B.
Mr. H. J. Wijnmaalen, Adm. Ambt. B.B., van: Delft, Markt 63 naar: Weltevreden, Dep. B.B.
H. P. Coors, thans: Resident te Indramajoe.
Rectificatie: het juiste adres van Mevrouw B. H. van Deelen-de Kat is: Amersfoort, Prinses Marielaan 13.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Inl. bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de Dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492. Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk). Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer. Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West. Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman. Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien). Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË: Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

N DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer ...iging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één ...n introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat ...prekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van ...werkelijk streven naar verhooging van den bloei „Oost en West”.

De onfortuinlijke uitreis der Expeditionnaire Afdeeling naar Java (Januari 1827).

Van de veronderstelling uitgaande, dat in deze jaren belangstelling zal bestaan voor herinneringen aan gebeurtenissen uit den tijd van den Java-oorlog (1825—1830), ook al hebben zij geene betrekking op de eigenlijke krijgsverrichtingen, is deze bijdrage ter plaatsing aangeboden.

Het onderwerp, dat wij behandelen, is in Deel IV van De Nederlandsche Zeemacht door J. J. Backer Dirks in hoofdzaken beschreven, maar niet te veel in détails kunnende afdalen, heeft die schrijver naar verschillende bronnen — thans te raadplegen aan 't Rijksarchief en de Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage — verwezen. Aan die bronnen zijn ondervolgende bijzonderheden, waarmede gehoopt wordt de aandacht te mogen vasthouden, ontleend. En hiermede Lectori Salutem!

Bij Koninklijk Besluit van 26 October 1826 werd op aandrang uit Indië om versterking der troepenmacht op Java eene Expeditionnaire Afdeeling (E. A.) groot 3145 man (infanterie, artillerie en cavalerie, van de laatste 150 onbereden manschappen) aangewezen, die in December 1826[1]) zou vertrekken om tegen het goede seizoen van 1827 voor Semarang aan te komen. Den 27 October d.a.v. deed Z. K. H. Prins Frederik der Nederlanden, Commissaris-Generaal van het Departement van Oorlog, een beroep op het leger voor vrijwilligers en werd daaraan in ruime mate gehoor gegeven, zoodat zelfs eene reserve van 1500 man kon worden gevormd.

Voor het vervoer werden bestemd de 3 en flûte [2]) gewapende linieschepen *de Zeeuw, Wassenaar* en *Waterloo*, waar a. b. meer dan het 2/3 der E. A. zou embarkeeren en nog 7 particuliere transportschepen. Voorts werd bepaald, dat door de schepen binnen zes weken na aankomst op Java de terugreis moest worden aanvaard.

Achtereenvolgens behandelen wij nu de wederwaardigheden van de uitreis der drie genoemde linieschepen en beginnen met die van *Z. M. de Zeeuw.*

Dit schip, onder bevel van den Kapitein t./z. *E. Lucas*, kreeg a. b. een groot deel der Infanterie, bestaande uit staf en het bataljon flankeurs en vertrok 5 Januari 1827 te 2 u. A. M. met gunstigen wind uit Vlissingen, doch werd later door tegenwind verplicht onder de Engelsche kust te houden, alwaar het schip op 7 Januari door zware mist overvallen, vastraakte op de Kentische Knock (bank ben. de Theems). Na 2½ uur vastgezeten te hebben, raakte het schip, zonder schade te hebben beloopen, los en moest den 8en Januari wegens aanhoudenden tegenwind ter reede Duins ankeren om betere gelegenheid af te wachten. Respectievelijk 12 en 17 Januari werd van Duins — op den laatsten datum met goed gevolg — onder zeil gegaan en naar het Kanaal koers gezet. De verdere reis verliep normaal en werd begin Juni 1827 Semarang bereikt en na ontscheping der troepen — die onder bevel van Kolonel *Vermersch* den 10 en 11 Juni al dadelijk aan eene actie in het Padjangsche deelnamen — op 8 Juli d.a.v. de terugreis van Batavia aanvaard, waarna de *Zeeuw* 10 October 1827 te Vlissingen terugkeerde.

Ruim eene week na het vertrek van *Z. M. de Zeeuw*, n.l. op 14 Januari 1827, werd het particulier fregat *de Schelde*, dat mede bestemd was om troepen voor Java a. b. te nemen, doch nog niet tot embarkement was overgegaan, ter reede Vlissingen

van zijne ankers geslagen bij ontstuimig weder e
tot bij Ter Neuzen voortgedreven om daar vast t
raken en eerst 4 Maart vlot te komen, waarop h
schip 15 Maart ter herstelling naar Antwerpe
werd gebracht.

Wenden wij thans den blik naar Texel's reed
waar *Z. M. Wassenaar* en *Waterloo*, na op 29 De
cember 1826 de troepen geëmbarkeerd te hebbe
op 6 Januari 1827 ten anker waren gekomen o
met gunstige gelegenheid uit te zeilen. Den 1
Januari was de wind flauw uit Oostelijke richtin
en maakte *Z. M. Wassenaar*, onder bevel van de
Kapitein t./z. *R. L. L. Spengler*, aanstalten ond
zeil te gaan te 3 u. 30 m. A.M., welk voorbeeld do
Z. M. Waterloo, onder Kapitein t./z. *A. van Daale*
een kwartier later werd gevolgd, hoewel laatstg
noemde Commandant de gelegenheid nog niet z
gunstig beschouwde (zoo staat in het journaal d
Waterloo geschreven). Beide schepen stuurden
loodsmansaanwijzing het Schulpengat uit, do
moesten op de P.V. 7½ u. wegens stilte ten ank
komen. Na korten tijd kon weer onder zeil word
gegaan en werd te 12 u. 's nachts de Uiterton g
passeerd.

Op 13 Januari begon de wind krachtig uit h
W.Z.W. te waaien en werd op *Z. M. Wassena*
met welk schip wij ons eerst zullen bezighoud
geconstateerd, dat het tuig voortdurend rekte;
werd daarop klein zeil gemaakt. Op de H.W. v
den 14en Januari sprong een ijzeren beslag van h
achterste hoofdtouw van B.B.'s groote want
werkte het schip zwaar; ondanks pompen maak
het 32 duim water in de wacht. Meerdere beslag
op den rustrand braken hierna en werden zijl
aangezet, toen plotseling de groote mast kraak
en naar lij over boord viel, kruissteng en vo
marsra medenemend. Onder gereefde fok
kleine bezaan werd het schip zwaar slinger
onder zeil gehouden, maar nu volgde het ongel
dat de voorsteng loefwaarts over boord sloeg
dadelijk daarna de fokkemast aan lij zich be
waardoor ook de boegspriet werd medegenom
waarna de bazaansmast al spoedig volgde. N
braken de stuurreepen, zoodat het roer vreesel
sloeg, en tot overmaat van ramp raakten de a
dek gesjorde watervaten los, welke om ongeluk
te voorkomen moesten stukgeslagen worden. Om
vleet kwijt te raken moesten de overblijfselen v
het tuig worden gekapt en werd gepoogd ten an
te komen, hetgeen mislukte door het breken d
touwen. Op 15 Januari 1827 bevond het schip z
des middags op 53° 18′ N.Br., peilende het midd
van Texel Z.O. op 8 mijl afstand. Aan den sto
van de groote mast werd een grootbramzeil op
bracht en met noodtalies op het roer, voor d
storm afdrijvende zoo goed mogelijk den wal
gehouden, daar het water in het schip ste
rijzende bleef, er 10 voet bij de pompen stond
uitzicht op redding uitgesloten was. Het sc
stootte 16 Januari op de H.W. met den voorste
tegen de 3e bank 1½ u. benoorden Egmond en w
door den storm verder naar het strand ge
waarbij het dadelijk vol water stond. In d
hachelijke positie werden kanonschoten gelost
hulp van den wal te krijgen, terwijl ook eene pog
om met een vat een lijn aan den wal te breng
werd gedaan, die mislukte, evenals eene poging
luitenant *Muntz* om gemeenschap te krijgen, waa
die officier zelfs het leven er bij inschoot. Hoe
ettelijke personen er in slaagden met barkas
sloepen den wal te bereiken, kon geen lijn word
bevestigd, evenmin was het de reddingboot
het strand mogelijk door de branding bij de *Wa*
naar te komen. De toestand was dus erg kriti
toen in den nacht van 16 op 17 Januari het
heer *Krop Hellingman*, controleur der belastin
te Alkmaar, gelukte met een pink van den
Medebrink te loefwaart van het schip ten anke
komen en zijn vaartuig achter den spiegel om
lij van de *Wassenaar* te brengen, en zoo vele m
schen over te nemen, waarna de tros waarvoo
pink lag, werd gevierd om de menschen aan

1) Het werd echter Januari 1827, doordat het gereedmaken meer tijd vorderde, dan waarop gerekend was.

2) „en flûte gearmeerd" wil zeggen, dat een of meer der batterijen waren afgegeven. Tusschendek en kuil (gedeeltelijk) wonnen daardoor ruimte voor passagiers en/of lading.

reddingboot te kunnen overgeven. De reddingboot kon de branding ook toen nog niet passeeren, zoodat *Hellingman* zijn tros liet slippen om het strand te bereiken en met wagens van den wal eindelijk de geredden van boord der pink aan den wal konden worden overgebracht. Van Texel waren onderwijl eenige rinkelaars uitgezeild, a.b. waarvan op elk een officier van het wachtschip *de Zeeland* zich bevond; deze hebben den 17 Januari de overige menschen kunnen redden en die overgebracht naar Nieuwediep, alwaar ze werden afgegeven aan de *Zeeland* en aan het Kazerneschip *Willem I*. De aan het strand van Egmond gelande schipbreukelingen werden voorloopig te Alkmaar opgenomen door de zorg van de stedelijke overheid.

Op het bericht der stranding waren dadelijk de Gouverneur van Noord-Holland, de Directeur en Commandant der Marine in het hoofddepartement van de Zuiderzee en de onder-Directeur der Marine van het Nieuwediep naar de plaats des onheils getrokken, waarheen ook de Minister van Marine en Koloniën zich begeven had.

Den 23 Januari kwam *Prins Frederik* te Haarlem en bezocht de aldaar overgebrachte troepen in de groote Kazerne, zij werden van kleedingstukken voorzien. Van deze troepen werden 15 man vermist. Het aantal personen, dat bij deze ramp het leven verloor heeft 23 totaal bedragen.

Den 13 Februari sloeg het wrak der *Wassenaar* uit elkaar; aan het strand te Wijk aan Zee dreef nog een menigte vaatwerk met leeftocht aan, doch overigens is van de lading en goederen niets geborgen geworden.

Het ontscheepte krijgsvolk ging later over op Z. M. *Kortenaar*, gevoerd door Kapitein t./z. *Blommendaal*, die 21 Augustus de reede van Texel verliet, in Januari 1828 ter bestemde plaatse kwam en 30 Juni van dat jaar in het vaderland terugkeerde.

Een ander deel van de troepen, behoorende tot het bataljon vrijwilligers voor den Kolonialen dienst, hetwelk te Haarlem was hereenigd, is den 9 April 1827 naar Nieuwediep vertrokken om a.b. te gaan van de koopvaardijschepen, die het naar Java zouden overbrengen, n.l. de *Prins van Oranje*, Kapitein *Blom*; de *Suzanna*, Kapitein *de Rolh* en *de Helena*, Kapitein *D. Gaim*, welke schepen 26 April 1827 van Texel naar Indië zijn uitgezeild.

Er blijft nu nog over te vertellen van de wederwaardigheden der uitreis van *Z. M. Waterloo*, onder bevel van Kapitein ter zee *A. van Daalen*, die het er, ondanks gelijksoortige omstandigheden als zijn collega *Spengler*, gelukkiger heeft afgebracht.

De *Waterloo* had 29 December 1826 de tot de O. I. A. behoorende troepen ten getale van 666 man en 14 officieren a.b. gekregen en vertrok, zooals wij boven hebben gezien, gelijktijdig met de *Wassenaar* op 12 Januari 1827 van de reede van Texel met Oostelijke flauwe koelte. Het schip stuurde het Schulpengat uit en ondervond op Zaterdag 13 Januari V.M. eene gereefde marszeilskoelte uit het W.Z.W., waarop de zeilen gereefd werden. Tusschen 8 en $10\frac{1}{2}$ u. E.W. werd een groot driemastschip te loefwaart gepasseerd, dat zeer waarschijnlijk de *Wassenaar* is geweest.

De *Waterloo* werkte zwaar door moeielijk water en werden op 14 Januari, toen de wind toenam tot dichtgereefde marszeilskoelte uit het W.Z.W., de zeilen gestreken. Op den V.M. te 11 u. 45 kraakte de groote mast en geraakte een deel van het tuig en bij het daarop volgend kappen van de groote steng werd de kruissteng medegetrokken en de Fransche vleet op de groote ra vallende deed deze gelijks breken en naar omlaag komen. Alras kraakte ook de fokkemast en viel de voorsteng over boord, die nog de zesriemssloep verbrijzelde. Bij het opredderen sloeg een man overboord, die niet kon worden gered en verdronk.

(Slot volgt).

Naamsafkortingen van Indonesische vereenigingen en organisaties.

Onlangs verscheen in het *Kol. Weekbl.* eene opgave van de in Indië verschijnende niet-Europeesche couranten en vak- en vereenigingsbladen, ontleend aan het door de Commissie voor de Volkslectuur te Weltevreden geplubliceerde overzicht. Uit dezelfde bron puttend volgt, in aansluiting daarbij, hieronder eene lijst van gebruikelijke afkortingen, die men vaak in de Indische en zoo nu en dan ook in de Hollandsche couranten ontmoet en waarmede men in den regel geen weg weet.

Wij houden ons overtuigd, dat bedoelde lijst goede diensten zal bewijzen aan vele lezers van het Kol. Weekbl., dat in zijn verschillende rubrieken eveneens vaak van die raadselachtige afkortingen gebruik maakt.

A. I. C.	Algemeen Indonesisch Congres.
B. I. Z.	Bond van Inlandsche Ziekenverplegers
B. O.	Boedi Oetomo.
C. B. I.	Chauffeurs Bond Indonesia.
C. P. S.W.W.	Comité Pentjegah Sawenang-wenang (tot tegengaan van willekeur).
C. S. I.	Centrale Sarekat Islam.
C. S. G. B.	Comité Sarekat Goeroe Bantoe (Hulponderwijzers).
F. O. R.	Fonds Onderwijs Rajat.
H. O. H.	Hadji Organisatie Hindia (voor de bedevaart naar Mekka).
H. K. S. B.	Hoogere Kweekschool Bond.
I. E. V.	Indo Europeesch Verbond.
I. P. O.	Inlandsche Padvinders Organisatie (ook Indonesische en Internationale P. O. genoemd).
I. P. D. S. V.	Inlandsch Personeel Deli Spoor Vereeniging.
I. P. B.	Inlandsche Politie Bond.
I. T.	Ina Toeni (Amboneesche vrouwenvereeniging werkende naast de Amb. mannenvereeniging Sarekat Ambon).
I. V. B.	Indische Vaccinateurs Bond.
J. B. B.	Jong Bataks Bond.
J. J.	Jong Java.
J. I. B.	Jong Islamieten Bond.
J. O. I.	Jeugd Organisatie Indonesia (Jeugdvereeniging naar het voorbeeld van de Russische organisatie en beoogende een vereeniging der bestaande locale padvindersorganisaties of I. P. O.'s. De J. O. I. kreeg den Maleischen naam „Organisatie Pemoeda Indonesia", verkort O. P. I.).
J. S. B.	Jong Sumatranen Bond.
K. B.	Kweekschool Bond.
K. B.	Koetsiers Bond.
K. B. I.	Koetsiers Bond Indonesia.
Komintern.	Kommunistische Internationale (in Rusland).
L. I. B.	Landelijke Inkomsten Bond.
M. I. P.	Makassaarsch Inlandsch Personeelbond (opgericht door Inlandsche bestuursambtenaren).
M. I. P. O.	Meisjes Indonesische Padvinders Organisatie (ter Sum. Westkust opgericht naast de jongens-I.P.O.).
M. S.	Minangkabau Saijo (Vereeniging van Minangkabauers te Medan).
N. E. S. I.	Nationaal Economische Stichting Indonesia.
N. I. C.	Nationaal Indisch Congres.
N. I. P.	Nationaal Indische Partij.
N. I. V. B.	Nederlandsch Indische Vrijzinnige Bond.
N. M. C.	Nationaal Madoera Congres.
N. P. O.	Nationale Padvinders Organisatie (te Bandoeng opgericht en niet communistisch, zooals de I. P. O. te Semarang en elders).

O. K. K.	Oentoek Keperloean Kita (Voor onze belangen, vereeniging van niet-Europeesche onderofficieren).
O. I.	Oemmat Islam (Islamieten-godsdienstige vereeniging te Djokja).
O. P. I.	Organisatie Pemoeda Indonesia (zie bij J. O. I.).
O. R. B.	Opium Regie Bond.
P. A. B. I.	Perserikatan Auto dan Bingkil Indonesia (Bond van personeel van autogarages en constructie-werkplaatsen).
P. B. B.	Persatoean Boeroeh Bingkil (Bond van personeel van werkplaatsen).
P. B. G.	Perserikatan Boeroeh Gewest.
P. B.	Pasar Bond (bond van marktverkoopers).
P. E. B.	Politiek Economische Bond.
P. F. B.	Personeel Fabriek Bond (Bond van fabriekspersoneel).
P. G. B.	Perserikatan Goeroe Bantoe (hulponderwijzers).
P. G. H. B.	Perserikatan Goeroe Hindia Belanda (algemeene onderwijzersbond).
P. G. K.	Pakempalan Goeroe Kasoeltanan (bond van onderwijzers van het sultanaat Djokja).
P. I.	Perserikatan Istri (Vrouwenbond, radicaal, te Serang opgericht en kantoor houdende in het P. K. I.-kantoor).
P. I. K. A. T.	Pengasihan Iboe Kepada Anak Toeroenan („De Liefde van de Moeder voor haar Nakomelingen", vereeniging van Minahassische vrouwen).
P. K.	Perserikatan Koesir (Koetsiersbond).
P. K. B.	Penolong Korban Bergerak (Steun aan slachtoffers der beweging).
P. K. B. B.	Perkoempoelan Kaoem Boeroeh Boemipoetera (Tjilatjapsche vereeniging van havenpersoneel).
P. K. B. T.	Perserikatan Kaoem Boeroeh Tambang (Mijnwerkersbond, Sawahloento en Boekit Asem).
P. K. B. T. I.	Penolong Klas Boeroeh dan Tani Internationaal (Internationale Boeren- en Arbeiders-Hulp).
P. K. I.	Partij Kommunis Indonesia.
P. K. I.	Perkoempoelan Kaoem Isteri (Vereeniging van vrouwen, opgericht ter Sum. Westkust, radicaal).
P. K. O.	Penolong Kesengsaraan Oemoem (Algemeen steunfonds, een afdeeling der vereeniging Moehammadijah).
P. K. T.	Perserikatan Kaoem Tani (Landbouwersbond).
P. M.	Perserikatan Minahasa (Bond van Minahassers).
P. N. S.	Perserikatan Normaal School (van abituriënten der Normaalschool).
P. O.	Perserikatan Oelama (Bond van Islam-leeraars).
B. P. K. D.	Pakempalan Politiek Katholiek Djawi (Politieke vereeniging van Javaansche Katholieken).
P. P. P. B.	Perserikatan Pegawai Pandhuis Boemipoetera (Bond van Inlandsch pandhuispersoneel).
P. P. P. I.	Poesat Pertalian Pemimpin Islam (Centrale Moslimsche Leiders Bond).
P. P. T. I.	Perserikatan Pegawai Toko Indonesia (Bond van Indonesische handelsemployés).
P. S. I.	Partij Sarekat Islam.
P. S. O.	Perserikatan Schoolopziener.
P. V. H.	Persatoean Vakbond Hindia (Indische Vakcentrale).
P. Z. V. B.	Perserikatan Ziekenverpleger Boemipoetera (Inlandsche Ziekenverplegersbond).
S. A.	Sarekat Ambon.
S. A. A. M.	Sarekat Adat Alam Minangkabau (Minangkabausche Adat-vereeniging).
S. B. B.	Sarekat Boeroeh Bingkil (Bond va[n] werkplaatsen-personeel).
S. B. B.	Sarekat Boeroeh Batik (Bond van a[r]beiders in de batik-industrie).
S. B. E.	Sarekat Boeroeh Electris (Bond va[n] personeel bij de electriciteitsbedri[j]ven).
S. B. H. B.	Schrijvers Bond Hindia Belan[da] (Bond van schrijvers, of klerken, [in] N. I.).
S. B. G.	Sarekat Boeroeh Goela (Bond va[n] personeel der suikerfabrieken).
S. B. M. E.	Sarekat Boeroeh Marine Etabliss[e]ment.
S. B. O.	Sarekat Boeroeh Onderneming.
S. B. S. I.	Sarekat Boeroeh Singer Indonesia ([bij] de Singer Sewing Mach. Cy.).
S. B. T.	Sarekat Boeroeh Tjitak (Bond van [ty]pografen).
S. B. T. H.	Sarekat Boeroeh Toko dan Han[del] (als P. P. T. I.).
S. G. B.	Sarekat Goeroe Bantoe (hulponde[r]wijzers).
S. I.	Sarekat Islam.
S. K. I.	Sarekat koesir Indonesia.
S. K. T.	Sarekat Kaoem Tani (Landbouwe[rs]bond).
S. O.	Setija Oesaha (Minangkabausche v[er]eeniging voor bevordering van het o[n]derwijs en de ontwikkeling).
S. P.	Sarekat Postel (Bond van P.T.T.-p[er]soneel).
S. P. I.	Sarekat Pendjait Indonesia (kleerm[a]kersbond).
S. P. L. I.	Sarekat Pegawai Laoetan Indone[sia] (Bond van Indonesische arbeiders [ter] zee).
S. P. P. C.	Sarekat Pegawai Pelaboehan Cele[bes] (Bond van havenpersoneel op Ce[le]bes).
S. P. P. I.	Sarekat Pegawai Petroleum Indo[ne]sia (Bond van personeel bij de petr[o]leummaatschappijen in Indië).
S. P. P. L.	Sarekat Pegawai Peleboehan dan [La]oetan (Bond van haven- en schee[ps]personeel).
S. P. R. I.	Sarekat Pegawai Roemahsakit In[do]nesia (Bond van personeel der zieke[n]huizen).
S. R.	Sarekat Rajat.
T. V.	Timorsch Verbond.
V. B. P. S. S.	Vereeniging Boemi Poetera Sta[ats]spoor (Vereeniging van Inlandsch personeel bij de S. S. op Sum. We[st]kust).
V.I.P.B.O.W.	Vereen. Inlandsch Personeel B. O. W.
V. I. O. S.	Voorwaarts Is Ons Streven (e[en] Semarangsche Inlandsche voetbalcl[ub] die er echter ook een school of cur[sus] voor onderricht in de Hollandsche taal enz. op na houdt.
V. S. T. P.	Vereeniging van Spoor- en Tramw[eg] Personeel.

Sunda.

Eine Reise durch Sumatra.

door

MARTIN BORRMANN.

Dat valt het eerst in het oog, als men dit onl[angs] verschenen werk ter hand neemt, de bizonder [ver]zorgde, smaakvolle band en de afwerking van [het] geheel, en wat een prachtig papier. De Frankfu[rter] Zeitung heeft er alle eer van.

En dan de teekeningen en aquarellen van Sc[h]erin, zijn ze niet origineel in hun juiste weerg[ave] van het typisch Oostersche, ja speciaal Sumatr[aan]sche, dat het allen, die daar geweest zijn, bij [de eer]sten aanblik moet treffen? Het lijkt een waag[...]

…eer een werk, bij de vele, die er reeds bestaan, …er den Soenda-archipel te schrijven, al omvat dit …vige boekdeel „slechts" het land van de toekomst …matra. Het feit, dat het werk in het Duitsch ge…hreven is, dus voor een grooter lezerskring dan … ons kleine land bestemd is, kan reden zijn, dat …n groot aantal boekenvrienden het mooie werk …llen willen bezitten.

De auteur is de bekende Koningsberger dichter …rtin Borrmann, die in opdracht van de uitgevers …n reis door Sumatra deed; maar een dichteroog … geen gewoon sterveling-oog en daarmede een …penland te willen bezien en ervan te vertellen, … voor ons Nederlanders reeds de moeite van het …zen waard, want hoe weinigen kennen het van …gen aanschouwing? Zijn waarnemingen zijn goed, …n verteltrant onderhoudend, al wijst menige op…erking er op, dat hier een echte „totok" (baar) …n het woord is, die onbevooroordeeld alles be…kt, al is het dikwijls maar aan den waarneem…ren buitenkant. In Sabang gaat hij van boord, … voor het laatst op 't schip, dat hij nog als een …k Europa beschouwt en waar de temperatuur … die van een „krokodillenhuis" begint te gelijken. …n de Atjehtram zegt hij: „die Wagen sind win…ge, aber hübsche Puppencoupé's." Drie dingen …eten" het inkomen op, het reizen, de hotels en de …to's, omdat ze veelal het eenigste vervoermiddel …n. Een Javaansch zanger, dien hij in den nacht …ort, zou als een slaapmiddel werken, maar de …elodie hypnotiseert hem, hij zweet en luistert tot …t einde.

Sommige hoofdstukken zijn meesterstukken van …rtel- en waarnemingskunst, maar ook hier speelt … werkelijkheid den dichter wel begrijpelijke, maar …oral vergeeflijke parten.

Wij wenschen dit mooie, onderhoudende boek …en goed onthaal.

F. J. S.

Mr. L. W. C. Keuchenius over autonomie van Indië.

… het door Mr. Keuchenius geschreven Voorbe…t van de door Mr. Reitz en de Filliettaz-Bous…el bewerkte uitgaaf der Ned.-Indische Wetboeken … men een uitspraak aan, die een merkwaardig …genis aflegt van het door dien antirevolution…en staatsman [1]) reeds in 1882 (het jaar waarin …oemd werk verscheen), ingenomen standpunt … opzichte van het toekomstig bestuur in Oost…ië. Voorspellend schreef hij:

„De tijd schijnt niet verre, waarin het geheele …uursstelsel van Nederlandsch-Indië zal moeten worden herzien en gewijzigd en het zal worden erkend, dat de vrede en welvaart van Nederlandsch-Indië en zijne waarde en behoud voor Nederland het beste verzekerd zijn zullen, waar eene verstandige en regtvaardige Regering, in Indië zelf, voorgelicht door de bekwaamsten en besten uit de Indische Maatschappij, zich niet langer door eenen op 3500 mijlen afstands gezetenen en in vele opzigten oppermagtigen Minister van Koloniën, belemmerd ziet in hare vrijheid en haren ijver om te beramen en uit te voeren wat tot het welzijn van Indië noodig is en de in Nederland gevestigde Volksvertegenwoordiging, doordrongen van de ongerijmdheid der poging van zelve de behoeften en belangen van Indië te beoordeelen, vast te stellen en te regelen, zich weet te beperken tot de meer bescheidene, maar daarom juist gewigtigere en nuttigere taak van te waken, dat de Nederlandsche heerschappij onder den overwegenden invloed der door beschaving, verstand en kapitaal bevoorregte blanke rassen niet uitloope tot een onderdrukking door deze van de Indische volken, noch tot eene verbittering en vervolging tusschen die beiden."

[1]) Mr. Keuchenius werd geboren te Batavia in 1822; …studeerde en promoveerde te Leiden en vertrok …1842 naar zijn geboorteland, vestigde zich als advo…t te Soerabaja, doch ging spoedig daarop over in …uvernementsdienst. Als Raadsheer in het Hoogge…chtshof bekwam hij in 1854 ziekteverlof naar Neder…nd. In 1859 werd hij lid van den Raad van Indië, …ke betrekking hij tot 1865 vervulde om daarna op…uw met verlof naar Nederland te vertrekken. Het …gend jaar werd K. tot lid der Tweede Kamer geko…, waar hij, als Indische specialiteit, een belangrijke …ts innam; zijn optreden tegen de toenmalige Re…ing veroorzaakte veel opschudding en leidde zelfs …erhaalde Kamerontbinding, maar ook tot zijn ont…it 's Lands dienst. Hij vertrok daarop weder naar …, trad op als hoofdredacteur van het N. Bat. Han…bl. en was daarna (in 1869) als advocaat en pro…eur bij het Hooggerechtshof werkzaam. In 1879 tot … der Tweede Kamer te Gorinchem gekozen nam K. … mandaat aan en vertrok naar Nederland. Met uit…dering van den tijd gedurende welken hij Minister …n Koloniën was (n.l. van 20 April 1888 tot 17 Febr. …90), bleef K. tot kort voor zijn dood in de Tweede …mer zitting nemen en oefende grooten invloed uit … koloniale aangelegenheden. Hij overleed den 17den …. 1893 te 's-Gravenhage.

De nood der Zending.

De bestuurders der „Samenwerkende Zendingscorporaties" te Oegstgeest verzoeken plaatsing voor het volgende:

De ontvangsten gedurende de maand Maart bedroegen ongeveer ƒ 45.000.—, een bedrag dat hooger is dan hetgeen in dezelfde maand van het vorige jaar ontvangen werd, maar dat toch ontoereikend is om in de behoeften van het Zendingswerk te voorzien. De inkomsten, waarop met meerdere of mindere zekerheid te rekenen valt, bleven gedurende het eerste kwartaal 1926 met ƒ 27.500.— beneden de verwachting. De buitengewone inkomsten, die het benoodigde moeten aanvullen, bleven gedurende het eerste kwartaal met ƒ 78.500.— beneden de raming. Men ziet het dreigend tekort dus weer gestadig groeien; om welke reden de besturen een krachtig beroep doen op de welwillendheid van allen, die met de Zending sympathiseeren om door een meer regelmatige verdeeling en toezending hunner bijdragen de schommelingen in de inkomsten, die een nadeeligen invloed op den gang van het zendingswerk oefenen, te voorkomen.

Verleden jaar werd in April mede tengevolge van de giro-collecte, een bedrag van ƒ 38000.— ontvangen, maar de inkomsten gedurende de eerste helft dezer maand doen onderstellen, dat dat cijfer dit jaar niet zal worden bereikt, tenzij men alsnog een bijzondere bijdrage wil toezenden, hetgeen bijzonder zou worden gewaardeerd.

Van Week tot Week.

Dinsdag 13 tot Maandag 19 April.

Wederom een overval in West-Atjeh. Koeta Radja, 17 April (Aneta). Een klewangaanval te Oedjoeng-Poelo in het landschap Kloeët op de marechaussee-brigade van luitenant Batten werd afgeslagen. Onzerzijds werd licht gewond luit. Batten, 3 marechaussees zwaar, één levensgevaarlijk, één licht en één onbeduidend gewond.

De Indische Begrooting. Een overschot. Aneta seint uit Buitenzorg. De begrootingsvergadering ten paleize is afgeloopen. Ondanks belangrijke belastingverlaging, waaronder afschaffing van het hoofdgeld, dat twaalf millioen opleverde, is toch een sluitende begrooting verkregen met een overschot van zeven tot acht ton op „gewoon". Bovendien worden belangrijke nieuwe maatregelen voorgesteld voor een groote uitbreiding van de irrigatie o.a. in de noodlijdende streken van Rembang, en belangrijken wegenaanleg op Java, benevens extra 7½ millioen voor den aankoop van particuliere landerijen. Voorts verlaging van de opcenten op Europeesche verponding en wijziging van de In-

landsche verponding; wegenaanleg ook in Banjoemas en de Preanger en in Zuid-Bantam en op Atjeh.

Onderscheidingen. Bij Kon. Besluit zijn benoemd tot ridder in de orde van den Ned. Leeuw mgr. *M. J. D. Claessens,* secretaris van het hoofdbestuur der Indische Missievereeniging; en *H. J. Ansingh,* directeur der Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij en directeur der Curaçaosche Scheepvaart Maatschappij te Willemstad;

is benoemd tot ridder in de Oranje-Nassau-orde *G. Selleger,* administrateur der Suikeronderneming Boedoean in Besoeki.

Ind. Officieren met pensioen. De luitenant-kolonel der inf. van het O. I. Leger D. G. Draaijer is op verzoek met ingang van 4 Mei op pensioen gesteld.

De luitenant-kolonel-intendant bij het O.-I. Leger H. van der Palm is op zijn verzoek, met ingang van 2 Mei, eervol ontslag uit den militairen dienst verleend, onder toekenning van den titulairen rang van kolonel.

Luitenant-kolonel der infanterie van het O.-I. leger J. Oudsburg zal 2 Mei den militairen dienst met pensioen verlaten onder toekenning van den titulairen rang van kolonel.

Generaal-majoor J. H. I. le Cocq d'Armandville, inspecteur der infanterie bij het leger in Oost-Indië, zal begin December den dienst met pensioen verlaten.

Majoor der artillerie E. van Drimmelen van het O.-I. leger, op non-activiteit hier te lande, is op zijn verzoek eervol ontslag uit den militairen dienst verleend, onder toekenning van pensioen en den titulairen rang van luitenant-kolonel.

Majoor der infanterie van het O.-I. leger J. J. Riel zal, wegens volbrachten diensttijd, 2 Mei met pensioen den dienst verlaten.

De expeditie-Stirling naar Nieuw-Guinea. Aneta seint uit Amboina. De expeditie-Stirling is heden alhier aangekomen. Een waterhoos, voorafgegaan door een storm, trof Woensdag het schip, brak de touwen en lichtte de vliegmachine op, die zal kunnen worden hersteld.

Spoorwegen op Sumatra. Palembang, 14 April. (Aneta). — De spoorlijn Martapoera—Giham wordt waarschijnlijk 1 Mei a.s. opengesteld voor goederenvervoer. De verdere werkzaamheden voor den aanleg vorderen gunstig, zoodat verwacht wordt, dat op het einde van dit jaar de geheele verbinding Palembang—Tandjong-Karang voor het goederenvoer zal zijn opengesteld.

Mutaties bij Binnenl. Best. Benoemd is tot assistent-resident voor den bestuursdienst in de Molukken de heer Blok; tot ass.-resident ter beschikking op Timor de heer A. J. Hamerster, onderhoofd der afdeeling Bestuurszaken der Buitengewesten aan het Departemtn van B. B. (Aneta).

Raadsheer Hooggerechtshof. Mr. F. D. van Ossenbruggen, die van Europeesch verlof is teruggekeerd, is herbenoemd tot Raadsheer in het Hooggerechtshof te Weltevreden (Aneta).

Opening tramlijn West-Java. Volgens een Anetatelegr. dd. Bandoeng 16 April, wordt de tramlijn Djatibarang—Karangampel 1 Mei a.s. geopend.

Hevige overstrooming te Padang. Aneta seint dd. 16 April uit Padang: Een geweldige bandjir teisterde vannacht Padang en omstreken. Wegen en bruggen werden zwaar beschadigd of vernield. Het spoorwegverkeer naar de Padangsche Bovenlanden is gestremd. Er zijn vier personen verdronken. Twee huizen zijn weggespoeld. De schade bedraagt duizenden.

Een later bericht luidt: Onder angstwekkend geraas stortte de van de bergen komende bandjir zich in zee. Padang werd geheel in duister gehuld, daar de electriciteitsvoorziening defect raakte. Het bandjirkanaal kon het water niet afvoeren. Het laaggelegen gedeelte der stad geraakte onder water, toko's en pakhuizen bekwamen waterschade. Van de cementfabriek Indaroeng is een gedeelte van het waterkanaal vernield. Talrijke aardstortingen hadden plaats op den weg naar de Soebangpas. De schade wordt getaxeerd op 2½ tot drie ton, ongerekend de schade berokkend aan de wegen en diverse werken. In twaalf uur tijds viel er 370 millimeter water.

Rectificatie. In het vorig Nr. van het K. W. werd medegedeeld, dat aan de Leidsche Universiteit plannen in voorbereiding zijn tot feestelijke herdenking van het feit, dat aldaar in 1927 sinds 25 jaar Indologische faculteit zal zijn gevestigd.

We lezen nu in het *Vaderl.:* Bij navraag [...] van plannen van dezen aard geenerlei sprak[e] zijn. Er is trouwens niet in 1902 een Indolog[ische] faculteit te Leiden opgericht; de vereenigde fa[cul]teiten der rechtsgeleerdheid en der letteren [en] wijsbegeerte, die de examens afnemen voor den [In]dischen dienst, zijn het rechtstreeksch uitvl[oeisel] van de hooger-onderwijswet van 1876 en het [aca]demisch statuut van 1877.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisv[lijt]

Indische Schilderijen en Teekeningen door Piet Moojen.

Het heeft ons gespeten, dat wij door uitstedig[heid] niet in staat zijn geweest de aandacht der Haag[sche] lezers van het Kol. Weekblad te vestigen op de ten[toon]stelling van Indische schilderijen en teekeningen [van] Piet Moojen, welke van 16 Maart tot 9 April in *de* [...] gehouden is en wel een gang naar de van Speyks[traat] 43 waard was, want niet dikwijls ontmoet men [zoo] krachtig en eerlijk werk, waarin het schoone en [...]tieke van Indië met zooveel liefde is weergegeven.

Voor de leden der Afdeeling Arnhem van „Oo[st en] West" zij hier vermeld, of liever gezegd: er aan [her]innerd, — want de plaatselijke bladen zullen er reeds over geschreven hebben — dat tot en met 1[...] a.s. in de *Korenbeurs* bij den Kunstkring *Artibus Sa[crum]* een uitgebreider expositie gehouden wordt [van] Moojen's werk. O.a. zijn daarbij eenige bizonde[r in]drukwekkende stukken, welke een paar jaar ge[leden] in de *Kunstzaal Kleijkamp* te 's-Gravenhage zijn toongesteld geweest.

J.l. Zaterdag werd deze tentoonstelling in Ar[nhem] geopend met een causerie door den schilder over [Indië] en Bali, naar aanleiding van zijn werk. In Indië [heeft] zijn kunst veel opgang gemaakt. In *De Locomotief* [van] 3 Maart 1923 schreef *H.* o.m.:

„Moojen werkte op Bali; hij zoekt niet, [om het] zoo eens te zeggen, den mensch onder de Bal[inee]zen, — Moojen wil den Balinees aanwijzen [onder] de menschen. Uit Moojen's werk klinken m[et ...]nige overtuiging apostolische klanken op. H[ier is] een schilder, die zich behalve kunstenaar [in] zijn kunst, ook geroepene voor een volk we[et, en] dit uitspreekt met alle vuur, alle hartstocht[elijke] welbespraaktheid, die hij in zich draagt. Een [man] staat hier voor ons, die met dwingend gebaa[r] wijst, dat er een plicht bestaat, ook in de k[unst,] die uit is boven het pittoreske, zwaarder is [dan] het monumentale nog, die tot in al zijn ve[zels] den kunstenaar beheerschen kan en zijn werk [ma]ken tot een levend getuigenis, een moedige, [scher]ne prediking, een boodschap, die bestemd is [ver]der te gaan dan van de wanden der tentoo[nstel]lingszaal in de grage oogen der bezoekers, [een,] die met groote stelligheid bedoelt door te dr[ingen] in het hart van den ontvankelijke, om daar [een] beeld te vormen, zoo roerend, zoo eenvoudi[g, om] er medeleven en mededoogen op te wekken [voor] wat te sterven dreigt.

„Alles, de lijn, de vorm, de verf, het wor[dt] Moojen het middel om ons zijn Bali voor oo[gen te] zetten, en wat dit zeggen wil, gevoelt allee[n hij,] die den welhaast evangelischen ernst van zijn [werk] verstaat.

„Ten slotte nog een woord over de omr[amin]g van zijn tableaux. Moojen's werk is gevat i[n de] eerste schoone lijsten, die ik ooit op een In[dische] tentoonstelling gezien heb. Balische houtsn[ijders] leverden lijsten zoo rijk, waar het hoorde, z[oo ...]getogen versierd, waar dit vereischt werd, d[at het] wel een zeldzaamheid beteekent voor iedere [ten]toonstelling waar ook. Een aparte ontroering [geeft] het, te bedenken, dat voor het werk, waarin [hun] eigen diepste wenschen en gedachten, in W[ester]sche vertolking, geboden zou worden, zij [...] het kader schaften.

„Zoo bezien, doch naar reeds gezegd, ev[en] van een zuiver artistiek standpunt bekeken, i[s deze] tentoonstelling te beschouwen als de merk[waar]digste, die de laatste jaren zich voordeed."

Wij zeggen 't H. na: *Men verzuime niet een [kijkje] te gaan nemen.*

Van 's Lands Kunstbezit en Batavia's Museumpl[ein]

Onder bovenstaanden titel lazen wij in *Het* [...]

nd van 16 dezer een artikel, geteekend *Hx*, waarin aarlijk haast ongelooflijke feiten aan het licht worn gebracht.

Sinds eenigen tijd is in Indië n.l. een onderzoek ande naar aantal en aard der in 's Lands bezit zijnde de schilderijen, meer in 't bijzonder naar de portetten van Landvoogden van Pieter Both af, die in de leizen te Buitenzorg en Weltevreden bewaard orden.

De *Javabode* van 8 Mrt. l.l. vermeldt uitvoerige bijnderheden van de voorloopige resultaten van dat derzoek, in een artikel van de hand van *Mevr. J. de os-Haaxman*, die, door Gouverneur-generaal Fock artoe in de gelegenheid gesteld, de portretten aan n onderzoek en studie onderwierp.

Vooraf gaat wat van de lotgevallen der collectie bend is, waaruit blijkt, dat de beeltenissen, in den loop r jaren blootgesteld aan vocht en de invloeden van t klimaat, zoo goed als niet onderhouden zijn.

„De schrijfster maakt melding van twee restauraties in de 19de eeuw:

„De eerste herstelling," zoo schrijft zij, „geschiedde door den in 't midden der vorige eeuw bekenden schilder *Raden Saleh* (1814—1880), die van 1831—1851 in Europa vertoefde en o.a. *Horace Vernet* op diens studiereizen in Algerië vergezelde. Na zijn terugkomst in zijn vaderland werd hem door de Indische regeering het restauratiewerk opgedragen. Zijn werk aan de schilderijen liet de hand zien van een bekwaam schilder. Zijn opvatting van restaureeren was die natuurlijk van zijn tijd. Door dunne glaceeringen en dunne overschilderingen gaf hij aan enkele oude portretten een midden-negentiende eeuwsch cachet.

„Van ingrijpenden invloed ten nadeele der schilderijen was helaas de arbeid van de latere conservators. Omstreeks 1894 hebben zij vooral een knoei gekregen. Hoe het restaureeren toen in zijn werk is gegaan, blijkt uit hetgeen de uit Nederland overgekomen restaurateur J. Koene, die al de schilderijen grondig onder handen heeft genomen, van den toestand van enkele stukken moest verklaren. „Het had geen zin om van die stukken de overschilderingen te verwijderen, *omdat zich daaronder niets meer van het oorspronkelijke werk bevond.*"

Klinkt dit niet haast ongelooflijk?

Maar reeds in het laatst der vorige eeuw schreef de nstgeleerde, *G. P. Rouffaer*, in een artikel in het tijdschrift *Oud Holland*, dat de oorspronkelijk goede portetten uit de Gouvernements-gebouwen verdwenen den zijn en door copieën „van de ellendigste soort" vangen.

En bijna nog ongelooflijker klinkt het volgende, naar leiding van hetzelfde artikel van *G. P. Rouffaer*, arin deze met groote waardeering spreekt over twee ken in de verzameling: het groote portret van rd *Minto* door den Engelschen schilder *Chimery* een kleiner portret van de hand van den zeer goe- 17den eeuwer *Slabbaert*.

Toen schrijfster bij den aanvang der restauratie lijst opmaakte van de schilderijen in 's Lands bezit ulk een lijst bestond n.l. niet — bevond de *Slabbaert* niet meer in de collectie, wel echter het andere tret van *Lord Minto*. Sedert 1917 hangt de Slabrt nu in het Mauritshuis te 's-Gravenhage. *)

Zij schrijft:

„Deze verminking van Indië's bescheiden kunstbezit heeft blijkbaar niet den minsten tegenstand ondervonden, noch verontwaardiging gewekt. Hoe kon dit ook, daar niemand er waarschijnlijk iets van wist. Noch het „Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen", noch de „Ned.-Indische Kunstkring" kon protest aanteekenen. De ontvoering van het mooie stuk was in alle stilte geschied.

„Nu, tien jaar later, heeft het mij eenige moeite gekost den weg terug te vinden dien het stuk is gegaan. Ik gaf van het ontbreken van het portret kennis en vernam later, dat over deze kwestie naar Holland was geschreven"

. merkt verder op:

„Het schilderij werd niet in bruikleen, doch in schenking afgestaan. De betrokken museumdirecteur — Mauritshuis —, die zijn verzameling met een stuk van een zeer weinig voorkomenden meester verrijkt zag, zal zich dan ook wel met klem van redenen tegen de teruggave verzetten.

„Wie zal zeggen, wat nog meer verdwenen is of verknoeid bij zoo weinig toezicht?"

„Nu hangen de oude portretten weer in de paleizen. De beeltenissen der Landvoogden van 1610—1811 zijn van vuil en overschilderingen ontdaan. Het woekeren van den houtworm in de paneelen is tegengegaan; de doeken kunnen de van vocht zware atmosfeer in den regentijd doorstaan; zoowel de achter- als de voorkanten zijn voorzien. Maar men ziet niet, hoe interessant de verzameling is en hoe mooi het grootste deel der stukken. Want het publiek komt niet in de paleizen. Zoo dreigen onze mooie oude Compagnies-portretten van een vergeten... een onbekende collectie te worden.

„Tenzij verwezenlijkt worde het plan om ook Indië te laten deelen in hetgeen vrijkomt bij de ontlasting van het zwaar beladen Rijksmuseum te Amsterdam. De uit dat museum af te stane werken zouden dan gezamenlijk met de portretten der Landvoogden in het weldra voor den Volksraad in te richten paleis in het Hertogspark, ook voor het publiek, tentoongesteld kunnen worden. Maar dan onder garantie niet van particulieren, maar van de supervisie van het Nederl.-Indisch gouvernement. Na de verwaarloozing gedurende eeuwen van de unieke historische portrettengalerij, stelle de Indische regeering op haar kunstbezit een strenge contrôle in door de benoeming van een deskundig conservator, die de verantwoordelijkheid voor de collectie door zijn kunde kan aanvaarden."

Wijst deze laatste alinea op een plan tot een Museumaanleg naast dat van het Hoofdbestuur van den Bond der N.-I. Kunstkringen te Batavia, waarover onlangs in de bladen en ook hier uitvoerig is geschreven?

Hoe verblijdend het ook is, dat wij eindelijk onze Hollandsche Kunst in Indië met eere toonen zullen, men hoede zich ook in deze voor versnippering van krachten.

In „Het Vaderland" van 20 dezer staat een rectificatie van den heer B. Lelyveld, die met vergunning van den G. G. Idenburg en den van Indië dit portret naar Nederland bracht. Het is geplaatst in de hal te Leiden, omdat Slabbaert daar gewoond en gewerkt heeft.

Batiktentoonstelling in de Gothische Zaal te 's-Gravenhage.

De tentoonstelling, aan de Javaansche Batikkunst gewijd, welke „*Boeatan*" gedurende de maand Mei in de Gothische zaal te 's-Gravenhage houdt, belooft zeer belangrijk te worden. Er zijn reeds bizonder fraaie inzendingen, o.a. van *Pangeran Ario Soerjodiningrat*, broeder van den Sultan van Djocdja, die thans hier vertoeft, van mevrouw *Dentz van Schaik-Marloff* en de heeren *Enserinck* en *Moojen* uit Amsterdam, terwijl het Rotterdamsche *Museum van Land- en Volkenkunde* enkele zeldzame batik-exemplaren ter vervolediging heeft toegezegd.

Door vrienden der Indische Kunstnijverheid is een som bijeengebracht voor een smaakvolle aankleeding der zaal.

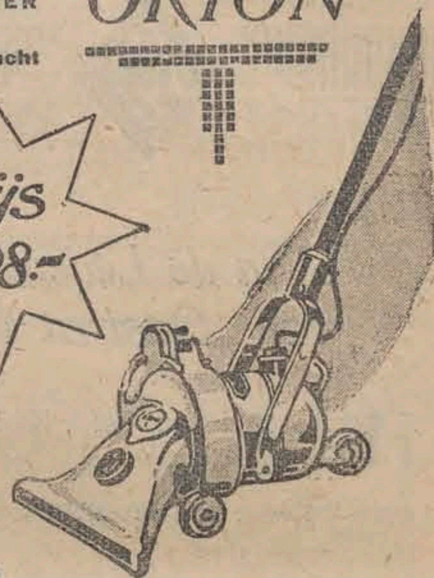
Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Permanente Internationale Handelstentoonstelling.

Te *New Orleans*, in den Amer. staat Louisiana, zal een permanente internationale handelstentoonstelling gehouden worden, waar *producenten uit alle deelen van de wereld* gelegenheid zullen hebben hun waren uit te stallen, tegelijk met die van Amerikaansche fabrikanten, landbouwers en mijneigenaren. Het *Soer. Hbl.* (12 Maart) deelt aangaande doel en opzet, bij monde van den leider van de afd. Buitenland van deze tentoonstelling, den heer *Ric. de Villafranca*, e.e.a. mede. Producenten van ruwe producten of van voortbrengselen van tropischen landbouw en van alles, waaraan Amerika en landen, die in gelijke omstandigheden verkeeren, behoefte hebben, zullen den ruimsten steun genieten en alles zal worden gedaan om hen in direct contact met de koopers te brengen. De Regeering van de Ver. Staten is ten volle overtuigd van het groote belang van deze tentoonstelling en heeft er volledigen steun aan toegezegd. Een schitterend gebouw van beton, zes verdiepingen hoog, is opgericht op kosten van de Regeering van de Ver. Staten. Deze kosten bedragen $ 5 millioen. Het lag in be bedoeling de tentoonstelling op 1 Febr. te openen. Een van de groote aantrekkelijkheden zal zijn de aanschouwelijke voorstelling van de natuurlijke schoonheden, hulpbron-

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

nen, weelde, voorspoed en cultuur van de landen, die hebben ingezonden. Dit geschiedt door middel van *films*, die in de zalen, die hier speciaal voor zijn ingericht, vertoond zullen worden. Het publiek kan daar op alle uren van den dag zich verpoozen door te genieten van de voordeelen van de methode van groote opvoedkundige waarde om de schoonheden van de wereld en haar bezit op het gebied van weelde, gemak en vooruitgang, aan de bezoekers te toonen. Deze nieuwe manier om de landen onder de oogen van de geheele wereld te plaatsen, vraagt slechts een kleine moeite van de zijde van de betrokken landen. Het bestuur vraagt hun alleen om de *films te zenden*, die zij vertoond wenschen te zien, wat den afzenders geen kosten zal brengen.

Wij vestigen nog de aandacht op de volgende artikelen van het *Soer. Hbl.*: „Ned.-Indië en het handelsverdrag tusschen Nederland en Canada" (12 Mrt. 2de bl.) en „Economische en sociale aangelegenheden" (8 en 11 Mrt.); van *De Locomotief*: „De olie van Voor-Azië" (10 Mrt.); van het *Bat. Nwsbl.*: „Econ. en sociale problemen" (13 en 15 Mrt.).

Oost en West.

In de reeks beschouwingen van vooraanstaande personen over het belangwekkende probleem *„Oost en West"*, voor Indië uitsluitend in „De Locomotief" te publiceeren, is thans (*De Loc.* 8 Mrt. en *De Sum. Post* 17 Mrt.) aan het woord de vroegere Britsche Kanselier van de Schatkist in het Labour Kabinet, *Philip Snowden*, „wiens inzichten zonder twijfel niet door ieder zullen worden gedeeld, doch van wiens beschouwing zeer zeker door velen met belangstelling kennis zal worden genomen." Volgens schr. zal het niet tot een oorlog komen, wanneer men de inheemsche volken allengs een voortdurend grooter aandeel en invloed op de regeering van hun eigen landen geeft en wanneer zij intusschen door ontwikkeling en scholing op zelfbestuur worden voorbereid. De oorzaak van de controverse tusschen „blanken" en „kleurlingen" schuilt minder in rasvraagstukken dan in economische kwesties. Het helder besef van de economische exploitatie der Inlandsche volken en de belemmeringen, die door de blanken aan de vrije ontwikkeling van groote volken als de Japanners en Chineezen werden in den weg gelegd, hebben er toe geleid, dat de Aziaten zich hun nationaliteit zijn bewust geworden. Deze volken zien duidelijk in, dat hun afkomst en huidskleur hun het juk van een economische heerschappij heeft bezorgd en die gemeenschappelijke toestand brengt allen in dezelfde afweerpositie. Wanneer zij uit dezen toestand bevrijd zouden worden, wanneer zij het gevoel zouden hebben, dat kleur en afkomst niet langer als een kenmerk van minderwaardigheid beschouwd worden, dan zou hun nationaal besef hoogstwaarschijnlijk niet een tegenstelling vormen met de blanken. De verschillen der rassen, die zich met hun onderscheidene kenteekenen en hun geschiedenis in aanzienlijke mate uit de verschillende klimatologische omstandigheden op de wereld hebben ontwikkeld, hebben voor de wereld een groote waarde; het is niet gewenscht en vermoedelijk ook onmogelijk, ze uit te schakelen en alle volken volgens een uniform monster te vormen. Derhalve kan men naar alle waarschijnlijkheid ook geen oplossing van het probleem van Oost en West verwachten van een vermenging van bloed der verschillende volken. Dit ernstige probleem zal alleen opgelost worden, wanneer men overal zonder voorbehoud erkent, dat alle menschen bij hun geboorte aan elkaar gelijk zijn; evenals Lincoln zeide, dat geen man ooit goed genoeg is om over een ander zonder diens toestemming te heerschen, zoo heeft geen volk het recht, om een ander op den duur tot een ondergeschikte positie te veroordeelen.

Wij verwijzen in dit verband naar het *Soer. Hbl.*: „De Britsch-Indisch—Zuid-Afrikaansche kwestie" (8 Mrt. 2de bl.), „Het conflict in Mandzjoerije" en „Engeland in Japan en China" (1 Mrt.), „Opgewekt leven in China" (2 Mrt.), „In het Christen-Leger" (3 en 4 Mrt.), „Een denkbeeldige aanval van Japan op de Filippijnen" (6 Mrt.) en „China" (12 Mrt.); *De Locomotief*: „Palestina of De Krim?" (5 Mrt.), „Het Egyptisch zinnebeeld" (13 Mrt. blz. 27), „Kruis en Halve Maan", „Mandaat-problemen" (blz. 28), „De vrouw in Japan" (blz. 29); de *Java-Bode*: „Het werk van het Intern. arbeidsbureau" (8 Mrt.) en „Een arbeidsconferentie in het verre Oosten" (9 Mrt.).

Atjeh (vervolg).

De *Deli Crt.* (15, 17 en 18 Mrt.), *De Sum. Post* (17 en 19 Mrt.), het *Soer. Hbl.* (11 Mrt. 3de bl.), het *Bat. Nwsbl.* (10 en 12 Mrt.), de *Java-Bode* (10, 12 L. N. 13 Mrt. L. N.) en *De Loc.* (7 Mrt. blz. 7) vervolg hunne berichten en beschouwingen over den *overval Sibadeh (Troemon)* op 1 Mrt. De beide gebeurtenis van *Bakongan* en *Sibadeh* zijn voor de *Deli Ct.* (18 Mr een vaststaand bewijs, dat 't onverantwoordelijk is passeerde zelfbestuurderstelgen te vergunnen in omgeving te verblijven of daarheen later terug te ren. Laat men hen elders, desnoods met eene toelage te leven, een verblijfplaats aanwijzen, zoo ver van h eigen omgeving, dat zij daar geen complot meer k nen smeden. Deze vergevensgezindheid pleit voor Bestuur en onze Regeering, uitingen van Westersc psyche en opvatting, maar die kan hier in het Oost nu eenmaal niet zonder gevaar worden toegepast. noodig zende men op ditzelfde oogenblik gepasseer zelfbestuurders uit hun oude omgeving naar Koeta dja of naar een ander landschap, om dergelijke con quenties te voorkomen. Een andere conclusie he gouverneur *Goedhart* reeds getrokken, en het ligt v een groot deel in zijn macht om met steun het Gouvernement die conclusie uit te voeren. Het de kwestie van het contact tusschen bestuursambte ren en hoofden en bevolking. Goede wegen, vermin ring van het bureauwerk en openstelling van het voor cultures zijn daarin machtige middelen. Maar verlieze ook niet uit het oog, dat een eerste eisch dat contact is, dat de bestuursambtenaar zoolang zijn standplaats doorbrengt, dat dit contact moge wordt. De *D. C.* heeft daarop bij herhaling gewezen nu blijkt het reeds dadelijk een belangrijke factor moeten worden in het verdere bestuursbeleid in At Ten slotte — zoo besluit de *D. C.* — zal het ieder duidelijk zijn, dat noch het gebeurde in Bakong noch dat in Sibadeh, als op zich zelf staande fe van persoonlijke geraaktheid, niets behoeven te gen omtrent den algemeenen toestand in Atjeh. A het daarnaast even duidelijk, dat meerdere herha gen van die feiten al zeer ongunstig zouden worden wel degelijk op den algemeenen politieken toestand vloed kunnen hebben. Oude herinneringen worden door wakker geroepen en nieuwe slachtoffers wor er gemaakt, wat ook al slecht is voor een vreedz toekomst. Daarom dringen we met te meer klem op het afzonderen van dergelijke pretendenten uit eigen omgeving.

Bom-aanslag. Het groote kwaad. Tegengif.

Volgens *De Loc.* (7 Mrt. blz. 7) schijnt de b aanslag te Djokja op 6 Maart j.l. door de politie te geprovoceerd. Het *Bat. Nwsbl.* (10 Mrt.) is over onthulling weinig te spreken. De *N. Soer. Crt.* no het onschadelijk vuurwerkspel. Het *Soer. Hbl.* (8 3de bl. „Bomaanslag" en „Een snood plan verijdel schrijft dat men in de kringen van tot oordeelen voegden zeer goed weet voor welke mogelijkheden in de allernaaste toekomst kàn komen te staan. Re ring en Justitie beschikken over alle gegevens omt den aard van het communisme en de beteekenis leiders. Het *S. H.* kan er zich niet mede vereenigen de Gouverneur-generaal bij de bestrijding van het c munisme zich bepaalt tot krachtige repressie, waa wet is overtreden.

A. E. erkent in het *Soer. Hbl.* van 10 Mrt. (3de „Het groote kwaad") dat er in den laatsten tijd kr tiger tegen het kwaad der Inl. communistische wordt opgetreden; toch blijft het meermalen nog bijsterend, wat in die krantjes blijkbaar onges tegen Europ. en Inl. ambtenaren, tegen zelfbestuur en hun onderhoofden geschreven en gelasterd kan den. Men onderschatte den uiterst schadelijken vloed hiervan niet!

Ook het *„Alg. Hbl."* (*De Sum. Post*, 19 Mrt. 2de acht het ontwijfelbaar, dat de Inlandsche pers op een rol ten kwade in de Inlandsche maatschappij vult. Het vertrouwen in de Regeering wordt on mijnd en de noodzakelijke samenwerking komt in toekomst in zeer ernstig gevaar. Een dagblad in In in Inlandsche taal, zal hier voor de eerste jaren taak kunnen vervullen. Het zal een dam kunnen werpen tegen de invloeden van communisten en dere onwelwillende elementen. Het zal zich een kunnen banen en nuttig werk kunnen verrichten verheldering van het begrip zijner lezers. Doch moeten er in de leiding en in het beheer voorwaa zijn verwezenlijkt, waaraan geen der thans besta Inlandsche dagbladen voldoet. Indien er hier een leisch dagblad werd opgericht, met behoorlijk kap met goede telegrammendiensten, met een goed-op den en bekwamen redactiestaf, waarvan de leden ander ideaal kennen dan voor te lichten, onbe

rdeeld, doch zonder dien wrangen zin voor oorgsrumoer, die den huidigen Inlandschen journalist nmerkt, dan zou dit dagblad groote kansen hebben. zulk een dagblad zouden van tijd tot tijd platen kunn verschijnen, daaraan zouden nuttige bijvoegsels nnen worden toegevoegd en andere attracties. Verr zou het noodig zijn, dat de lezers gelegenheid kren hun meening te zeggen en informaties in te winn. Bedoeld dagblad zou dan dadelijk zoo hoog boven huidige pers uitsteken, dat concurrentie daartegen mogelijk zoude zijn. Dit zou aan het dagbladbedrijf n prikkel geven om zich op te richten en het zou een odsteek toebrengen aan tal van blaadjes, die thans n omgeving vergiftigen.

In *De Sumatra Post* (20 Mrt. 2de bl.) wordt uiteenget hoe door *„Volkslectuur"* rusteloos voortgearbeid ordt aan de voorziening van eenvoudig, doch degek geestesvoedsel ten behoeve der Inlandsche bevolng in Indië.

Onderwijszaken.

B. betoogt in het *Bat. Nwsbl.* (11 Mrt.) de wenschekheid van de *oprichting van meisjes-Mulo's*, speciaal or Inlandsche leerlingen. De zich ontwikkelende jonling wenscht zich een echtgenoote, welke, in ontikkeling niet te ver van hem af zal staan en dus ordt een Mulo-opleiding gewenscht. De lagere school eft niet genoeg en de bestaande Mulo kan niet in de hoefte voorzien. Het gevolg is dat men, trots allerl theoretische beschouwingen over de vroege huweken, de meeste meisjes op 14, 15 of 16-jarigen leeftijd t huwen en dat de bruidegoms over het algemeen t de half-intellectueelen behooren. Op den duur zal Regeering zich wel verplicht zien tot de oprichting n dergelijke scholen over te gaan; tenzij *kerkelijke stellingen* Haar dit werk uit handen nemen en dergeke scholen op confessioneelen grondslag oprichten. is overtuigd dat ze slagen zullen. De Mulo neemt n zeer hooge plaats in in de waardeering van de landsche maatschappij; het aantal Inlandsche candien voor de technische scholen neemt voortdurend De Mulo zal spoedig eischen gaan stellen aan de rsoneelvoorziening, wat weinig goeds voor de Europeesche scholen voorspelt.

Een medewerker van de *Java-Bode* (11 Mrt.) beouwt de kritiek van dr. Nieuwenhuis en anderen *de Holl.-Inl. school* als onbillijk. Deze school toch het geweest, die aan handel en nijverheid, aan Gouernement en particulier geschikte lagere krachten eft geschonken, zoowel voor technische als voor administratieve diensten. De beste lagere ambtenaren, B. ambtenaren, landbouwambtenaren, bureau-klerken zelfs commiezen, zijn afkomstig van deze school, en hans op Java is de leerling van de H. I.-School een tekend werker gebleken onder het toezicht, dat in rangen overal bestaat en overal noodig is. Het beaar dat de eigen taal wordt vergeten, is sterk overeven. Schr.'s ervaring is, dat de Javaansche abituenten van de H. I.-School best hun eigen taal kunnen en en schrijven, dat ze in het Javaansch van thans d thuis zijn. Den eisch te stellen dat iemand ook is is in oude literatuur, zooals velen plegen te doen, onbillijk.

Volgens het *Bat. Nwsbl.* (10 Mrt. „Ons Middelbaar derwijs") wordt thans op het Dep. v. Ond. geard aan plannen, die ten doel hebben binnen korten een vrij belangrijke *uitbreiding te geven aan het tal middelbare scholen*, waarbij dan in de eerste ats de gedachten gaan in de richting van de A. M. S. n het *Soer Hbl.* (3, 5, 12 en 24 Febr. en 10 Mrt.) volgt „Klapper" zijne artikelen: „Uit de School". een onderwijskundig oogpunt is de A. M. S. beordeeld geweest boven de H.B.S.; hare drie afdeelinberusten op 'n gezonde differentiatie naar den aandie de H.B.S. in Indië tot vóór 'n paar jaren miste. H. B. S. is nu bezig haar litterair-economische afling te krijgen; wat nu nog proef is zal dra de regel Daarvoor is de splitsing te zeer in overeenstemg met behoefte en aanleg der leerlingen. Door deze fferentiatie wordt de H. B. S. de gelijkbedeelde van ar zusterinrichting. Hiermede zijn beide middelbare scholen gelijkelijk toegerust om, ieder naar eigen methode en langs eigen weg, te streven naar één doel: opleiding en vorming van jonge mannen en vrouwen, die in de Universiteit te samen komen om eenlde bekroning van geestelijke ontwikkeling te erngen.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De mannelijke en vrouwelijke doekoens in Ned.-Indië als volksbedriegers.

II (Slot).

Een andere mannelijke Doekoen liet het bericht verspreiden dat hij in het bezit was van middelen, die kinderlooze vrouwen eene nakomelingschap konden bezorgen.

En, aangezien vele Inlandsche vrouwen gaarne kinderen hebben, liep het in het huis van den Doekoen nog al druk.

Deze verlangde van de vrouwen dat zij zich tot de navolgende voorwaarden zouden verbinden:

1e. dat de mannen zouden medekomen;

2e. dat beiden de voorschriften stipt zouden opvolgen;

3e. dat het middel niet aan anderen mocht worden gegeven;

4. dat de man niet aan zijne vrouw mocht vragen wat het ontvangen middel was.

De vrouwen, die deze overeenkomst aanvaardden, werden daarna in het vertrek van den Doekoen toegelaten en hielden het middel strikt geheim.

Eén vrouw echter spartelde tegen en verklapte het geheim dat hierin bestond dat de man al te galant wilde zijn.

Men begreep toen dat men te doen had met een misleider, die de woede der echtgenooten ziende, zich spoedig uit de voeten maakte. Door de bekendstelling dezer verschillende feiten, wordt, naar de meening van den correspondent, op voldoende wijze aangetoond welk een gevaar deze Doekoenzwendel voor het welzijn van de Inlandsche bevolking oplevert.

Het gaat niet alleen om de geldelijke bedriegerijen, die somtijds nog te herstellen zijn, doch nog meer om het kwetsen van het zedelijkheidsgevoel der massa.

Er zijn wel Doekoens in de desa's aanwezig, wien men vertrouwen kan schenken; ook zijn er ongevaarlijke masseuses, die men roepen kan, doch deze personen moet men natuurlijk gescheiden houden van het groot aantal bedriegers.

Vele inlandsche vrouwen zijn tijdens de zwangerschap volmaakt gezond, doch na de bevalling treden bij talloozen lichaamsstoornissen op, die het gevolg zijn van zorgeloosheid, onzindelijkheid en onoordeelkundige behandeling van de Doekoens.

Niettemin ziet men toch dat de bevolking blijft voortgaan met den bijstand van de Doekoens in te roepen.

De correspondent schrijft dit feit toe aan de navolgende omstandigheden:

1e. aan het nog steeds sterk heerschende bijgeloof;

2e. aan de zorgvolle omstandigheden, waarin de meeste inlandsche gezinnen verkeeren;

3e. aan den grooten afstand van de particuliere geneesheeren.

Met betrekking tot de artsen, merkt de correspondent op, dat een deel hunner het te druk hebben met den dienst en dat zij dikwijls te hooghartig optreden tegenover de bevolking.

Deze laatste ziet tegen mogelijke verwikkelingen met den arts op en geeft, zooals iedereen weet, de voorkeur aan het opnemen van geld bij particulier of afdeelingsbank.

In elk geval staat de arts ver van de bevolking af.

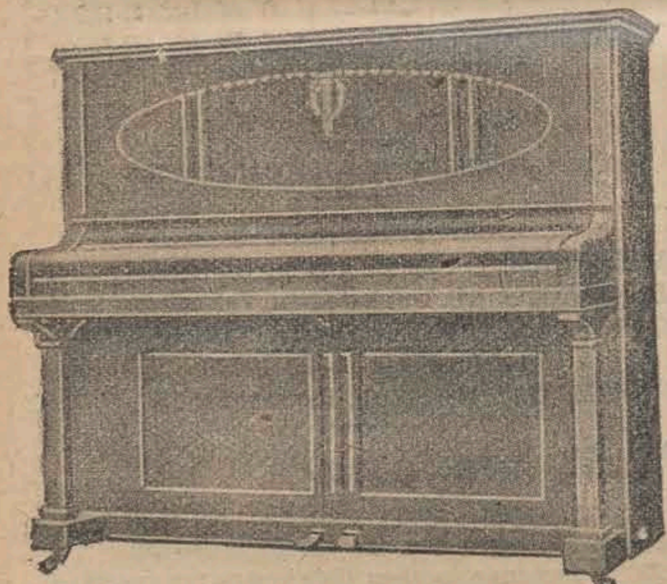
Bij eene behandeling, die getuigde van menschenmin, zou de bevolking zonder twijfel niet achterwege blijven en anders optreden tegenover de artsen en hen dankbaar zijn dat zij werd verlost van de praktijken der Doekoens, die zich wel opgeven deskundig te zijn, doch die voor een groot deel feitelijk niet meer zijn dan bedriegers.

De correspondent heeft het vertrouwen dat zijn opstel de aandacht zal trekken van de Indische Regeering en dat deze verandering ten goede zal weten te brengen in zekere eigenschappen van de particuliere geneesheeren.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Het houden van feesten, ten huize van de Landshoofden op de Sanggi-eilanden (Menado), aan wien, bij gelegenheid van de herdenking van den geboortedag van H.M. de Koningin onderscheidingen worden toegekend.

In het te Menado verschijnende nieuwsblad „Keng Hwa Poo" van 17 October 1925, behandelt de persoon,

die zich „Kawanoea” teekent, het bovenstaande onderwerp, daarbij op den voorgrond stellende, dat hij niet de minste critiek wil uitoefenen op beschikkingen van regeeringspersonen, die landshoofden, wegens het ten toon spreiden van buitengewone verdiensten bij de uitoefening van hunne ambtelijke functies met openbare eereteekenen wenschen te beloonen.

Hij wil alleen wijzen op eene onaangename zijde, welke aan deze aangelegenheid vast zit en die zich op de Sanggi-eilanden jaarlijks herhaalt

Het is n.l. eene welbekende gewoonte, bij hoogere, zoowel als bij de lagere landshoofden in die streken, dat, wanneer hun eene onderscheiding van regeeringswege is toegekend, zij die voor hen belangrijke gebeurtenis wenschen te doen vergezeld gaan van een feestmaaltijd, waaraan dikwijls vrij aanzienlijke geldelijke uitgaven zijn verbonden.

En, aangezien deze gelden door de bevolking worden opgebracht, gebruikte de schrijver reeds boven het adjectief: „onaangenaam.”

Tegen het vieren van een feest bestaat natuurlijk geen bezwaar, doch de kosten daarvan moeten, zijns inziens, door den begunstigde worden betaald en niet door de bevolking.

De inzameling der gelden, ten behoeve van de feestviering, heeft plaats in den vorm van de collecte, zoowel ten huize van de hoofden als van den kleinen man en levert gewoonlijk goede resultaten op, omdat zij wordt beschouwd als te geschieden op naam van en door het Gezag.

Het opbrengen dier gelden, drukt, naar schrijvers meening, nog zwaarder op de bevolking dan de betaling van de gewone belastinggelden, daarbij als voorbeeld aanhalende het landschap van het hoofd van Kendahe-Tahoena, waar thans, behalve ten behoeve van zijn eigen feest, in verband met de door hem ontvangen onderscheiding, ook nog wordt gecollecteerd:

a. voor de feesten tijdens de avondmarkt te Tahoena;
b. voor de D. A. P. school;
c. voor het hoofd J. Abast, kapitan laoet van Soa Taolara, eveneens wegens eene ontvangen onderscheiding.

Gewoonlijk wordt het bedrag, dat moet worden betaald, te voren vastgesteld en is het voor den betrokkene maar het beste daaraan niet te tornen.

Dengenen, die zouden willen morren, wordt door het woord „gevangenis” al spoedig het zwijgen opgelegd.

Bovendien is het landshoofd voorzitter van den raad en de Djogoegoe lid van dat college, terwijl de kleine man denkt aan het spreekwoord, dat een stok al heel spoedig gevonden is om een hond te slaan.

Dientengevolge betaalt de bevolking en is het eindresultaat der collecte gewoonlijk zeer gunstig.

Met betrekking tot de onderscheiding, welke aan den heer J. Abast werd verleend, merkt de schrijver op, dat die bestaat uit de bronzen ster, welke wegens langdurigen diensttijd werd toegekend.

Die toekenning door de Indische Regeering is met groote vreugde begroet, doch sluit, zijns inziens, nog niet het bevel in, om, door middel van eene collecte, de bevolking van Sanggi in staat te stellen op haar eigen kosten bij die gelegenheid feest te vieren.

De heer J. Abast was blijkbaar ook van die meening, althans toen hij het officieel bericht zijner onderscheiding ontving, verklaarde hij dat hij in stilte die voor hem gelukkige gebeurtenis wilde gedenken.

Hij bedoelde daarmede, dat hij, in verband met zijne minder gunstige geldelijke omstandigheden, niet van voornemen was een feestmaal te geven.

Niettemin kwam die feestviering toch tot stand, doch voor rekening van de bevolking, die, door middel van de collecte, de gelden had bijeengebracht.

De heer J. Abast zat dientengevolge toch mede aan tafel, hetgeen wel eenigszins vreemd aandoet, in aanmerking genomen zijn plicht om voortdurend voor de volksbelangen te waken.

De schrijver vindt daarin aanleiding zijn vertrouwen uit te spreken, dat het Europeesch bestuur voor het onderwerp in kwestie zijne oogen zal willen openhouden en zal willen medewerken aan het opruimen van eene gewoonte op de Sanggi-eilanden, die voor de bevolking aldaar onaangenaam is.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Lebak en de Max Havelaar. Het boek van het schandelijke en fijngesponnen zamenraapsel van leugens en valsche aantijgingen, van laster en van de meest geraffineerde laaghartigheid, door Jhr. W. H. W. de Kock,

oud O.-I. Hoofdambtenaar. Met een Voorrede van Pr Dr. J. H. Valckenier Kips, Hoogleeraar aan de Techn sche Hoogeschool te Delft. (Den Haag, W. P. v Stockum en Zoon.

Habinsaran. Het land van den zonnestraal. M leven onder de Bataks, door H. J. Köhler. Met plat en kaart. (Zutphen, W. J. Thieme & Cie.).

Verordeningen Inlandsch privaatrecht. Verordeni gen en losse voorschriften betreffende het materi privaatrecht der Indonesiërs in Nederlandsch-Ind Verzameld onder toezicht van Prof. Mr. C. van Voll hoven. Tweede druk. (Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willin

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesc pers 1926, No. 11 (Bureau voor de Volkslectuur te W tevreden. Afdeeling Pers).

Het rapport over den belastingdruk op de Inlandsc bevolking, door G. Gonggrijp. (Econ.-Statistische richten, 14 April '26).

Het rapport Meyer Ranneft-Huender nopens den lastingdruk op de inheemsche bevolking van Java Madoera, door Ir. E. P. Wellenstein. — De inkomst belasting der inlanders en met hen gelijkgestelden Ned. Oost-Indië, door R. J. W. Reys; besproken d Prof. Mr. J. C. Kielstra. (De Economist, 15 April '26)

Suriname, door Fred. Oudschans Dentz (De Ind. V lofganger, 16 April '26).

Zijn de Lematang bruinkolen en overgangskolen reeds van economische beteekenis? door Ir. A. Braake en Ir. M. H. Caron. (De Mijningenieur, M 1926).

Aanteekeningen over den economischen toestand het gewest Oostkust van Sumatra gedurende het 1925. (Mededeelingen van de Handelsvereeniging Medan 1926, No. 4, 28 Febr. '26).

Decentralisatie-merkwaardigheden, door J. J. G. Rückert. (Locale Belangen, jaarg. 13, afl. 17, 1 M 1926).

Vijftiende Decentralisatie-congres. Bijeenkomsten 30 en 31 Mei 1925 te Soerabaia. (Locale Belangen, dedeeling No. 58).

De luie? Inlander. (Democratie en Vrije Arbeid. April '26).

Orgaan van de Ned. Ind. Officiers-Vereeniging.

Febr. '26. Het aan H. M. de Koningin aangebo huldeblijk (met 2 platen). — Het voorschrift men 1925. — Wenken betreffende belastingzaken voor lofgangers uit Ned.-Indië (vervolg). — De Volkenb en de ontwapening. — Het nieuwe beoordeelingss (met bijlage). — Het veilig-stellen van Ned.-Indië, G. Nypels (ontleend aan de Ind. Gids). — Leger vloot. (Overzicht van de voornaamste uitingen in Ind. dagbladen ten aanzien van de kwestie leger vloot).

Indisch Militair Tijdschrift.

Jaarg. '26, No. 3. Het vijf en zeventigjarig bestaan den Artillerie Constructie Winkel, door J. D. A. de mery. — Wenken voor het practisch beoefenen veldversterking, door Pionier (vervolg). — Een voor tot vereenvoudiging der methodes van plaatsbepa in den terrein meetdienst, door P. G. H. van der H — Strategisch-krijgsgeschiedkundige studiën (verv Het varen op de Borneo-rivieren, door A. M. Siere — Overzicht van tijdschriften.

Geneeskundig Tijdschr. voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van deel 66, afl. 1: Over het voo men van loodvergiftingen te Weltevreden, door C. de Langen. — Een geval van Meningitis Cerebrospin epidemica genezen door Terpentijn abces, door A. Hulshoff. — De miltscheuring, hare pathologie en rensische beteekenis, door Dr. H. Müller. — Tetanie kinderen, door Dr. J. G. F. de Geus. — Het eerste ternationale malaria congres te Rome, door Prof. W. Schüffner. — Onderzoekingen met de duodenaal de bij lijders aan tropische spruw, door Dr. P. B. Steenis. — Complicaties bij salvarsanbehandeling. W. M. van der Veur.

De Tropische Natuur.

Jaarg. XV, afl. 3 (Maart '26). Aseroë rubra, Junghuhnii, de zee-anemoon-zwam, door S. J. Ge Donner en J. M. Geerts (met ill.). — Een wonder-pi door v. d. M. M. (met ill.). — Een nieuwe methode dieren op te zetten en te bewaren, door L. H. Bittne Een ontmoeting met adjaks (wilde honden) door

A. Met Naschrift, door Dr. K. W. Dammermann. — Kroekidillennesten en hun omgeving, door H. L. D. — Korte mededeelingen. (Vliegende eekhoorn, door E. B. Kiel. — Enz.).

Indië. Geïll. Tijdschrift.

Jaarg. X, afl. 2 (14 April). Een en ander uit Java's verre verleden II. De Javaansche geschiedbronnen (met ill.), door L. — De luchtlijn Londen—Singapore in 10 dagen in 1928 geopend. Twee officieele Britsche uitingen in verband daarmede (met ill.), door E. L. K. Schmülling. — Een belangrijk Fransch werk over Indië (bespreking van G. Angoulvant: Les Indes Néerlandaises).

De Periskoop. Alg. Weekblad voor Suriname.

No. 72 (van 13 Maart) bevat o.a. Cinnabar (mineraal, verbinding van kwik met zwavel), door A. Ph. S. — Odo's (spreekwoorden), (vervolg, met slot in No. 73). — Iets over onzen Caraïbischen Pujaï, door A. P. Penard (vervolg, zie ook No. 73).
Id. No. 73 (20 Maart). Koloniale geschiedenis, door Fr. Oudschans Dentz. Huldiging van een Schotsch geneesheer in Suriname in 1816.

Anthropos.

Afl. 1—2 van dl. XXI (Jan.—April '26) brengt het slot van Pr. J. Schmidt's studie: Die Ethnographie der Nor-Papua (Murik—Kaup—Karau) bei Dallmannhafen, Neu-Guinea. — Rev. Fr. J. Staal publiceert een aantal Dusun drinking- and love-songs. (Dajaksche tekst met Engelsche vertaling en korte verklaring van de beteekenis der zangen).

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Het Febr.-Nr. bevat de volgende oorspronkelijke verhandelingen: Analyse der bosschen in de onderafdeeling Pleihari van de afd. Bandjermasin der Zuider- en Oosterafd. van Borneo (Met kaart). — Ipomoea spec., Angkoengan en hare waarden voor aanleg van brandstofwels rondom Djaticulturen, door T. Altona. — De verjongingskap in het boschcomplex Goendih, door H. Verling. — Eenige mededeelingen omtrent de in de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo voorkomende katiaasoorten, door C. N. J. Delmaar. — Korte berichten: Export van djatihout vanuit Ned.-Indië, Britsch-Indië en Siam, door A. J. Warta. — De derde decimaal in de houtboekhouding, door W. Zwart. — Een eigenaardige vergroeiing van twee djatistammen, door Ch. Cosier (met ill.).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 36 (6 Maart '26). De cultuur van jute-achtige gewassen, speciaal Hibiscus cannabinus, door P. van Besouw. — De Firestoneplannen. De vezel op de onderneming „Tjipoenegara". Ananas toekomst voor vezel en rubber. — Cultuur van de jute in Britsch-Indië. — De Britsch-Indische jute-industrie. — De gouvernements kina-onderneming in Ned.-Indië, door Dr. A. Groothoff. — Kapokcultuur. — Rubbervoorlichtingsdienst. — Over kapokvervalsching met katoen.

De Indische Mercuur.

No. 15 (14 April). De dienst van het Boschwezen in Ned.-Indië gedurende de jaren 1923 en 1924, door Ir. Dr. A. te Wechel. — —De cursus voor rietplanters te Pasoeroean. — Landbouwatlas voor Java en Madoera. — Koffie-statistiek voor Ned.-Indië. — Kulturberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft eene opgave van literatuur over Rubber.

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

Uit den inhoud der Maart-afl. Een eenvoudig en praktisch sheet-rookhuis, door Dr. R. Riebl. — Over het optreden van kringrot (bij rubberboomen), door Ir. F. C. van Heurn en Dr. A. Steinmann. — Boekbespreking (De bevolkingsrubber in Ned.-Indië. II. Wester- en Ooster-afd. van Borneo).

De Indische Culturen.

Jaarg. 11, No. 5 (1 Maart '26). Bij het portret van Prof. Dr. W. H. Arisz, door Dr. A. J. Ultée. — Een zeldzame bloem (Soend.: Kembang dewa). — Nederland en Indië ten opzichte van den eigen plantenschat, door J. van Laren (slot). — De bereiding van ammoniak uit de luchtstikstof door microben, door R. Karsakoff. — De tegenwoordige en toekomstige positie van de salpeterindustrie in Chili, door P. Krassa.

Landbouw. Tijdschrift der Vereeniging voor Landbouwconsulanten.

No. 3 van den eersten jaarg. van dit twee-maandel. tijdschr. bevat o.m. De rijstinvoer in Ned.-Indië, door Dr. A. A. L. Rutgers (Voordracht). — Overzicht van de productiviteit der sawahs voor padi in de residentie Semarang. (Naar de gegevens der landrente-proefsnitregisters), door G. J. Vink en A. M. P. A. Scheltema. — Drie ontdekkingen op het gebied van het eenvoudig landbouwonderwijs, door A. J. Koens.

Missie- en Zending-periodieken.

De Katholieke Missiën. April '26. De hanengevechten bij de Dajaks (met ill.), door P. Jucundus. — Het Missiewerk der Zusters te Larantoeka, door Zr. Maria Eliana.

Onze Missiën in Oost- en West-Indië. April '26. Bij Mgr. M. J. D. Claessen's gouden priesterfeest op 15 April 1926 (met portret en platen). — Vroegere Zendingsarbeid in West-Indië, door S. Kalff. — Indrukken en gedachten uit de Missie van de stad Padang. — Artikel 123 van het Regeeringsreglement.

De Banier. 4 Maart '26. De Zending en onze kinderen (vervolg, zie ook Nr. 11 Maart). — Conferentie van den Ned.-Indischen Zendingsbond te Djokjakarta (zie ook het Nr. van 11 Maart).

Zendingstijdschrift „De Opwekker". Febr. '26. Kantteekeningen op de pers, door Dr. H. Kraemer. — Uitzichten in de Zending, door B. M. Schuurman. — De „Anthingsche" Christen-Inlandsche gemeenten in Batavia's Ommelanden, door A. J. Bliek (vervolg).

Nederlandsch Zendingsblad. April '26. Het zendings-ziekenhuis te Sibolangit (Deli). Het tienjarig bestaan herdacht, door J. van Muylwijk (met ill.). — De Zendingspost Tjiderès op West-Java, door A. K. de Groot (met ill.). — Vijf en twintig jaar in Zendingsdienst, 1901—23 April 1926 (J. Fortgens).

Suriname.

Over de door Dr. Fernandes, van het landbouwproefstation in Suriname, voorgenomen proef om koffie te planten buiten de alluviale kuststrook, schreven wij in ons vorig nummer: Wij meenden dat de proef aanbeveling verdient. Maar nu lezen wij in *„Suriname"* van 5 Maart, in een ingezonden stuk van den heer H. G. Brandon o.m. het volgende:

.......„Dat koffie zal groeien en goed groeien, op die vruchtbare gronden in 't binnenland, daaraan twijfelt niemand. En mocht er iemand zijn, bij wien dienaangaande ongeloof bestaat, hij neme een kaartje naar Lelydorp en dan zal hij kunnen zien, dat de koffie zelfs groeit en gezond tiert op het barre humus-arme witte kwartszand van de Savanne en nog wel *zonder* schaduw en *zonder* grondbedekking! Desondanks stond de koffie daar, zooals ik eenige weken geleden kon opmerken, er oneindig veel beter bij, dan de koffieheesters, die van den weg af te zien zijn op de plantages Geyersvlijt, Voorburg en Suzanna's daal!"

Ja, dan is de proefneming zeker niet noodig. Maar nu komt nog de vraag bij ons op: „hoe staat het met de *dracht* der door den heer Brandon bedoelde boomen? Het zou interessant zijn te weten of die boomen in het witte kwartszand evenveel dragen als die in het kleiland. Het is bekend dat de Liberiakoffie in het kleiland van de kust buitengewoon veel vrucht levert. Van den anderen kant hebben wij van een planter vernomen, dat de robustakoffie in Suriname welig groeit maar weinig draagt.

* * *

„De West" van 12 Maart schrijft:
„Van de directie van het Panamakanaal werd onlangs een schrijven ontvangen, vermeldende het resultaat van een op 12 October 1925 door den entomoloog van het Landbouwdepartement der Vereenigde Staten ingesteld onderzoek naar den toestand van eenige blokken Surinaamsch hout, welke op 17 September 1923 werden gebruikt bij de havenwerken aldaar. Bedoelde houtsoorten waren: Foengoe, Anoura, Sponsoehoedoe, Ingi Barki, Basralocus (Angélique) en Manbarklak.

Met uitzondering van de Ingi Barki, waar één paalworm en van de Manbarklak, waar twee openingen met paalwormen werden aangetroffen, bleek het hout niet door paalwormen te zijn aangetast."

* * *

„De West" van 19 Maart meldt:
„Blijkens gisteren ontvangen berichten, heeft de ex-

peditie-Stahel de rivierreis, waarbij zooveel hinder werd ondervonden van den lagen waterstand, volbracht. Bij de verzending van het bericht, bevond dr. Stahel zich aan den ingang van het tracé naar de Lucie-rivier, dat is ongeveer ter plaatse waar het graf is van wijlen Eilerts de Haan. De ingenieur Yzerman, die in een licht vaartuig vooruit was gereisd, was reeds het tracé opgegaan en scheen een zijtak van de Lucie-rivier te hebben bereikt.

Men berekent dat het vervoer der bagage over land naar de Lucie-rivier ongeveer een maand in beslag zal nemen. Aan de Lucie-rivier worden nieuwe corjalen gemaakt en men zal deze rivier opvaren tot het diepst vooruitspringend punt in het Wilhelmina-gebergte. In dit gebergte zal vervolgens het hoofdkamp worden ingericht, waar de expeditie eenige maanden zal vertoeven.

De kapitein ter zee Kremer en dr. Fernandes vertrekken de volgende maand via de Corantijn, om zich bij de expeditie aan te sluiten."

* * *

De heer W. C. Neilson, president der Surinaamsche Bauxite Maatschappij, heeft zich laten interviewen door *De West*. Hij vertoefde eenige weken voor inspectie in de kolonie en zou weder naar Philadelphia vertrekken.

De heer Neilson verklaarde zeer tevreden te zijn over den stand der werkzaamheden op Moengo. De fabriek, die daar in aanbouw is, wordt de duurste ter wereld, maar zal dan ook de meest moderne inrichting van dien aard zijn, in staat, naar men hoopt, om de concurrentie aan te binden tegen elders bestaande bauxiet-inrichtingen. Met den bouw hoopt men gereed te komen tegen het eind des jaars, zoodat in de eerste maanden van 1927 zal begonnen worden met het wasschen en drogen der bauxiet. De capaciteit der fabriek is berekend op een productie van ongeveer 180 duizend ton bauxiet per jaar.

De verdere afbouw van Moengo wordt eveneens met kracht voortgezet. Bijzondere zorg wordt gewijd aan de woningtoestanden van stafpersoneel en arbeiders op Moengo, terwijl ook op hygiënisch gebied maatregelen worden genomen waardoor de vestiging aan de spits zal staan vergeleken bij andere vestigingen in de kolonie. Dat in den aanvang op een dergelijke groote onderneming een tekort bestaat aan woningen, is nu eenmaal niet te vermijden. De toestand verbetert echter met den dag, terwijl verder ten behoeve van het personeel een groot winkelgebouw in aanbouw is. Men hoopt deze winkelzaak te kunnen drijven zonder verlies, maar aan den anderen kant is geen oogenblik de bedoeling om daarmede winst te behalen.

De heer Neilson bevestigde ook, dat de maatschappij de voorkeur geeft aan gezinnen boven losse arbeiders. Het is haar voornemen het aantal gezinnen in de toekomst nog uit te breiden. Op dit oogenblik bevinden zich op Moengo reeds een duizend arbeiders.

Verder is het de wensch van de maatschappij om het stafpersoneel voor het grootste deel te doen bestaan uit Hollanders en Surinamers. Nu reeds werken bij den staf verschillende Hollandsche krachten, wier diensten op prijs worden gesteld. De heer de Munnick, directeur in Suriname, vertrekt midden April naar Nederland, om nieuwe leden voor den staf aan te werven en te zorgen voor den noodigen aanvoer van materialen. Hij keert in Augustus terug om zijn werkzaamheden in Suriname te hervatten. Gedurende zijn afwezigheid zal waarschijnlijk een ander lid van mr. Neilson's bauxietstaf zich tijdelijk te Paramaribo vestigen.

* * *

De Gouverneur van Suriname heeft een ontwerp ingediend, bevattende twee wijzigingen der arbeidsverordening, ten behoeve van de arbeiders in het balatabedrijf.

Geschillen over de kwaliteit der balata zullen voortaan, volgens dit ontwerp, beslist worden door arbitrage. De Gouverneur benoemt jaarlijks voor dit doel een commissie, bestaande uit een vertegenwoordiger van den huurder, een van de zijde der arbeiders en een onpartijdig voorzitter.

Wat betreft het vervoer der balata uit het binnenland, van welk vervoer totdusver de arbeider het risico draagt, ook al is hijzelf niet belast met dit vervoer — bepaalt het ontwerp, dat dit risico voortaan niet meer mag worden gelegd op den arbeider, indien het vervoer door of vanwege den huurder geschiedt.

* * *

De verordening is afgekondigd en onmiddellijk in werking getreden, waarbij de mogelijkheid geopend wordt om in zoogenaamde boschbedrijven te werken met vrije arbeiders.

Dit kan geschieden indien de betrokken onderneming zich verbindt om te zorgen voor behoorlijke geneeskundige behandeling en verpleging der arbeiders en hun gezinnen, gedurende zes weken, en indien op de onderneming een geneesheer gevestigd is. Onder kostelooze geneeskundige behandeling wordt ook verstaan de verstrekking van genees- en verbandmiddelen. Onder gezin wordt verstaan de arbeider en de met hem gehuwde, of althans duurzaam samenwonende vrouw met hun kinderen.

Bij de behandeling in de Koloniale Staten werd vrees uitgesproken, dat de Bauxite Maatschappij, als gevolg van deze verordening, voortaan de voorkeur zou geven aan losse arbeiders, zonder gezinnen. Van andere zijde werd er evenwel op gewezen, dat een dergelijk bedrijf een gevestigde bevolking eischt en dat het niet in het belang is der onderneming om arbeiders te hebben zonder familie, die telkens verlof moeten hebben, heen en weder trekken naar de stad, daardoor veel werktijd verliezen, enz.

Bij het interview, dat De West had met den president der maatschappij, den heer Neilson, bevestigde deze, dat de maatschappij over het geheel de voorkeur geeft aan gezinnen boven losse arbeiders, zooals trouwens ook blijkt uit de inrichting der woningen op haar placer.

* * *

„De Surinamer" van 11 Maart schrijft:

„Naar wij van welingelichte zijde vernemen is ... Pothier, die hier een goed jaar geleden samen met ... Cenner was in verband met studies over gele koorts, overleden.

Dr. Connor, zijn metgezel en deelgenoot zijner ... gaande studies, vertoeft op het oogenblik in Mexico.

Van daaruit schreef deze, het voornemen te hebben dit jaar naar Suriname terug te keeren in verband met zijn onafgebroken voortgezette bestudeering der muskieten en hun bestrijding.

Een bescheiden woord van hulde past hier voor ... aan de nagedachtenis van den overleden dr. Pothier, die van de muskietenbestrijding zijn levenswerk ... te en er ook grooten naam mede verwierf. De Rockefeller Foundation tot wier staf hij behoorde, verliest in hem een harer kundigste wetenschappelijke werkers.

Curaçao.

Bezoldiging van landsdienaren.

Men heeft ons gevraagd, of onze opmerkingen in ... blad van 8 dezer ook bedoelden instemming met ... klacht in het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer over de wanverhouding tusschen sommige „uitgekomenen" en inheemsche landsdienaren. Ofschoon wij ... nen, dat in den loop der jaren ons gevoelen over ... bezoldigingen der landsdienaren wel een en ander maal naar voren gekomen is, willen wij nog wel ... hierop ingaan. Wij hebben in het aangehaalde stuk alleen betoogd, dat de wanverhouding wel degelijk ... staat, of zij „bedenkelijk"is, lieten wij in het midden. In zekeren zin kan van een wanverhouding alleen ... sproken worden, wanneer het gaat tusschen personen die dezelfde betrekking vervullen en de een hooger ... zoldigd wordt dan den ander. Voor zoover wij ... herinneren, is dat alleen voorgekomen bij het onderwijzend personeel en eens bij de leden van het ... van justitie. Nu staat bij deze groepen van ambtenaren de zaak verschillend. De leden van het hof hebben allen denzelfden wetenschappelijken graad noodig; ... het onderwijs bestaat er een groot verschil tusschen Curaçaosche en Hollandsche diploma's, en dat men ... verschil in de bezoldiging laat uitkomen achten ... begrijpelijk en zelfs gewenscht. Er zijn gevallen waarin men gelijkbevoegden, en zelfs wel gelijkbev... de „uitgekomenen", met verschillende bezoldiging naast elkaar geplaatst heeft, eenvoudig omdat ... voor de vastgestelde bezoldiging op een bepaald tijdstip niemand krijgen kon. Dat is o.i. een „bedenkelijke ... verhouding." Immers blijkt dan, dat de vastgestelde bezoldiging te laag is, en dat geldt dan ook voor ... eenmaal in dienst zijnde ambtenaren. Daarom ... len wij ook niets voor de persoonlijke toelagen, ... dan nu weer een voor den directeur van den ... baren gezondheidsdienst wordt voorgesteld.

Er zijn natuurlijk ook zekere verhoudingen in ... ambtenarencorps. Daarover hebben wij reeds iets ...

d. En die verhouding mag ook niet verbroken wer-. In dit opzicht is het voorbeeld van den garnisoenscommandant en den procureur-generaal bij het nog zoo gek niet. De gevolgtrekking ligt dan ook r de hand, dat de bezoldiging van laatstgenoemden ambtenaar zou moeten verhoogd worden: o.i. zijn wens de meeste bezoldigingen der wetenschappelijk gevormde ambtenaren op Curaçao te laag.

an eenigszins teederen aard is de vraag, of onderscheid gemaakt moet worden tusschen uitgekomen en eemsche ambtenaren zonder meer. Hier liggen voetangels en klemmen. Gevoeligheden moeten vermeden worden. Maar er is in den regel verschil, omdat de begaafdheden van geest en lichaam bij beide groepen uiteenloopen, althans voor zoover de inheemsche krachten niet in Holland hun opleiding genoten hebben.

Is dat nu noodig?

Wanneer Nederland en de Nederlanders meer fier waren op hun taal, zou veel er op Curaçao anders zien. Op taalgebied zijn wij in de laatste eeuw èn op bovenwindsche èn op de benedenwindsche eilanden hard achteruit gegaan.

Als pakpapier kregen wij in handen een gedrukt formulier met opschrift

Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij.
Conserver Cracking plant
General Operatingreport.

En dan veel kolommen met geen woord Hollandsch bij.

Engelsch is geen heerschende taal op Curaçao; van arbeidersklasse spreekt zoo goed als niemand het.

Heeft de C.P.I.M. misschien ook Engelsche en Amerikaansche ingenieurs?

Wat doen Engelsche en Amerikaansche maatschappijen met Hollandsche ingenieurs?

Mordeky C. Henriquez †.

Woensdagavond (10 Mrt. 1926) overleed alhier op hoogen leeftijd de heer Mordeky C. Henriquez, die tijdens zijn leven tal van eervolle betrekkingen vervulde. ...gen tijd was de overledene lid van de Schoolcommissie, maakte tot het einde van 1905 deel uit van den Kolonialen Raad en is van 1912 tot 1919 lid van den Raad van Bestuur gewoest.

(A. d. C.)

Werkvolk voor de Isla.

Dinsdagmiddag (9 Mrt. 1926) kwamen met een betrekkelijk kleine bark ± 130 jongens en jonge mannnen ...van Coro aan, om hier als peonnen of losse werklieden op de „Isla" arbeid te vinden. Spoedig na aankomst werden zij met een lichter en een sleepboot naar terreinen van de *C. P. I. M.* in het Schottegat overgebracht.

Naar wij hoorden, worden er nog meer Corianen ...de Isla verwacht.

De Maandelijksche Schepenlijst.

Niettegenstaande Februari nog 2 of 3 dagen minder had dan andere maanden, was het aantal stoombooten ...2 booten minder dan in December l.l. en maar 12 minder dan in Januari, toen het record gehaald werd. Dat de bruto inhoudsmaat in Februari nog bijna ...000 M3. hooger was dan in Januari en nog ruim ...00 M3. hooger dan in December, zal wel mede een gevolg zijn van de groote toeristenbooten, die in Febr. de haven een bezoek hebben gebracht.

Ook de *zeilvaart* handhaafde zich tamelijk wel op hooge peil, waarmee in Januari het nieuwe jaar ingezet.

(A. d. C.)

Geschiedkundige Sprokkelingen.

De schutterij en het bal.

...Aug. 1817 ontving de gouverneur-generaal den ...nden brief:

Excellentie

De Majoor en officieren van het Bataillon Schutterij, innerlijk leedwezen heden middag op de levé, ...er Excellenties ongenoegen ontwaard hebbende over bedanken voor de uitnoodiging ter bijwoning van ...bal ter eere van Zijne Majesteits geboortedag, nemen de vrijheid Uwer Excellentie eerbiediglijk voorstellen dat zij en Corps geene uitnodiging voor het ontvangen hebben, hetgeen hun leedwezen over

Uwer Excellenties ongenoegen vergroot, door dien zij laatstleden jaar en Corps op het toen gegeven bal genodigd zijn geworden, en zich vleijen door hunnen betoonden ijver, welke op herhaalde malen Uwer Excellenties mondelinge approbatie weggedragen heeft, dit jaar dezelfde eer te meriteren.

Het diné door hun vastgesteld strekt tot niets anders dan ter fiering van dezen zoo heugelijken dag en ter ophouding van uwer Excellenties instelling.

Op Uwer Excellenties rechtvaardige doorzigt vertrouwende, hopen zij, zich van alle blaam gezuiverd te hebben, en hebben de eer te zijn Excellentie, Uwer Excellenties zeer gehoorzame dienaren

G. Striddels, majoor; A. W. Hellmund, capt.; Const. Schotborgh, kapt.; Latté, kapt.; Iosias Dovale, kapt.; I. N. C. Jutting, kapt.; H. K. Schotborgh Gz., kapt.; David Abinun de Lima, 2 lt.; Is. Arevon. 2de luit.; J. G. Ringeling, adjt.; I. Steeling, 2 lt.; David Dovale, 2e lt.; Js. Franken, 2e lt.; D. Boonen, 1ste Luit.; F. Ziegler, 1e Luit.; Abm. Steeling, 1e Luit.; J. B. Schotborgh, 2e Luit.

Uit den Verren Vreemde.

Naar den vrede in Marokko?

1 April, bedenkelijke datum, bracht het bericht, dat Kaïd Haddoe, een der vertrouwensmannen van Abd el Krim, zich naar Rabat zou begeven om met den Franschen resident-generaal in Marokko, den heer Steeg, vredesonderhandelingen aan te knoopen.

Geruchten over een neiging tot onderhandelen waren reeds geruimen tijd vernomen, men had dit bericht dus op te vatten als een stap van meer daadwerkelijke beteekenis. Weldra hoorde men van besprekingen in Parijs en in Madrid, van overleg tusschen de Fr. en Sp. regeeringen. Toch werd er in Marokko nog voortgestreden.

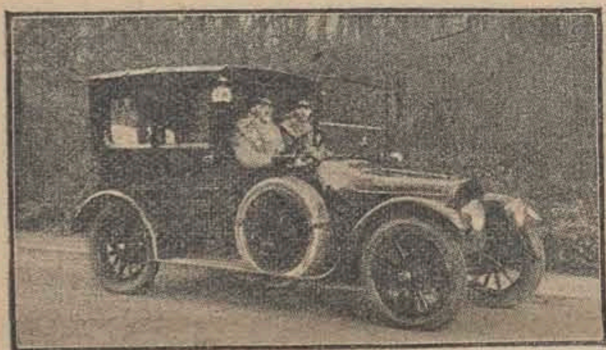
De berichten kregen al vaster vorm. Namen werden genoemd van vertegenwoordigers, die te Oedsdja zouden bijeenkomen. Van Fr. zijde zouden generaal Simon, bevelhebber der Fr. troepen in Marokko, en de heer Ponsot, van Sp. zijde zou de heer Lopez Olivan, voor Abd el Krim zouden zijn broeder Mohammed Azerkan, tevens zijn adviseur in buitenlandsche aangelegenheden, Cheddi en voornoemden Kaïd Haddoe als woordvoerders optreden. In hen worden ook vertegenwoordigers gezien van de Beni Oeriagels en de Boekaja.

Zondag 18 April werd aangegeven als dag voor het begin der onderhandelingen.

Allereerst zou men het over een wapenstilstand trachten eens te worden. Verder zou men van Fr. en Sp. zijde met eischen komen. Ontruiming van bezette punten, om deze door Fr. of Sp. troepen te laten innemen .Een neutrale zône. Aan de betrokken stammen wil men ruime autonomie toekennen, doch onder souvereiniteit van den Sultan van Marokko, aan wien zoodoende alle buitenlandsche aangelegenheden komen. Ontwapening der stammen; slechts een beperkte militie-politie, onder controle. Onvoorwaardelijke uitwisseling der krijgsgevangenen. Dan las men verder nog: verwijdering van Abd el Krim, die elders onderhoud zou mogen genieten; de bedoeling was blijkbaar tot onderhandeling met de stamhoofden te komen en Abd el Krim uit te schakelen. Reeds vóórdat de vertegenwoordigers allen te Oedsdja waren aangekomen, kreeg men voor dit punt een gewijzigde en getemperde lezing, volgens welke Abd el Krim niet bepaald buitenslands zou behoeven te gaan, als hij maar waarborgen geeft verder niet opstandig te zullen zijn.

Wat men eigenlijk wenscht is niet duidelijk. De gestelde eischen doen denken aan een vroeger reeds opgesteld plan van minister Painlevé, dat blijkbaar uitgaat van de opvatting dat Abd el Krim al heel blijde moet zijn er zoo genadig af te komen.

De radicale en socialistische pers is zeer ingenomen met den nu gedanen stap. Haar dit genoegen te verschaffen, zal wel een van de voornaamste redenen er toe zijn. Misschien dat de heer Steeg ook van praten wel iets verwacht. Een aanzienlijk deel van de Fr. pers in 't moederland en in Marokko spreekt echter ronduit uit, dat het geenerlei goede verwachting koestert. Van die zijde wordt in Abd el Krim's bereidwilligheid tot onderhandelen een listige toeleg gezocht om op politiek of strategisch gebied voordeel te behalen, danwel om zich te laten afkoopen, om later 't spel van den weer afvallige te herhalen, zooals hij dit van menig Mahomedaansch krijgsvoerder kan hebben afgezien. Ook kan hij uit de onderhandelingen nieuwe argumenten halen om den geest van verzet aan te wak-

keren, of om zijn grootheid nog te verhoogen. Het verdrag van Algeciras indachtig kan 't zelfs zijn toeleg zijn andere mogendheden aanleiding te geven zich weer met de Marokkaansche aangelegenheden te gaan bemoeien, ook in verband met de Tangerkwestie.

Deze opvatting strookt met hetgeen wij t.d.p. vroeger als onze zienswijze meenden te mogen verkondigen. Toch doen Parijs en Madrid verstandig door de aangeboden gelegenheid en kans niet botweg af te wijzen, als zij er maar op bedacht blijven zich niet te laten verschalken. De Mahomedaansche politici hebben meermalen bewijs van groote schranderheid gegeven.

Terwijl wij dit schrijven, komt een Havas-telegram uit Oedsdja de aanwijzing brengen, dat generaal Simon de besprekingen ook niet zonder achterdocht tegemoet gaat. Hij verklaarde Zaterdag 17 April aan vertegenwoordigers van de pers:

„Het program van ons eerste onderhoud is niet overladen. In de eerste plaats zullen wij aan de tegenpartij te vragen hebben in wiens naam zij spreekt. Daarna zal ik aan de Riffgedelegeerden uiteenzetten welke de militaire waarborgen zijn, die het ons voorkomt van hen te moeten eischen, vóór het begin der eigenlijke onderhandelingen. De wapenstilstand moet dus werkelijkheid worden onmiddellijk na ons eerste gesprek. Er bestaat geen veiliger middel om van alle stammen te verkrijgen, dat zij de bevelen van Abd el Krim opvolgen, dan de posities te bezetten, die wij bovendien opeischen. Ik voorzie in dit opzicht op dit oogenblik geen onoverkomelijke moeilijkheden.

Wij zullen dus Zondagochtend tot overeenstemming moeten komen over de voorafgaande voorwaarden, om den volgenden dag de officieele besprekingen te beginnen."

Generaal Simon voegde hieraan toe, dat deze, naar zijn meening, zijn gekomen met het ernstige verlangen om tot een goed resultaat te komen.

Het spijt ons, maar wij durven deze optimistische opvatting niet deelen. Naar onze verwachting zullen de onderhandelingen geen nuttig effect opleveren.

Op deze kans is door Fr. en Sp. ook gerekend. Alles is in gereedheid gebracht voor een groot offensief, dat ingezet zal worden, indien de onderhandelingen mislukken. Meenen wij dat 't hierop zeker zal uitloopen, wij deelen echter het geloof niet, dat daarmede de overwinning zal zijn te bevechten. Wie Abd el Krim en de Marokkanen overwinnen wil, moet in Sp. Marokko den langdurigen strijd aandurven en doorzetten, die maarschalk Lyautey voor Fr. Marokko heeft doorgevoerd en die na 15 jaren nog niet geheel volstreden is.

Die consequentie willen Fr. en Sp. echter niet aan. Zij vraagt dan ook meer geduld, meer offers in menschen en geld dan Fr. en Sp. nog aan Marokko wenschen te offeren. Deze waarheid houdt het fatum Parijs en Madrid voor. Dit blijft het noodlottig dilemma der Marokko-kwestie.

Juist voor het afdrukken bracht de telegraaf bericht over de op Zondag gevoerde onderhandelingen. De Riffijnsche gedelegeerden maakten dadelijk bezwaar tegen enkele voorwaarden, o.a. tegen de ontruiming der bezette punten, de uitlevering der krijgsgevangenen, de verbanning van Abd el Krim. Wat deze laatste betreft, schijnt Spanje, instede van zich meer toeschietelijk te toonen, nog verder te willen gaan en hem zelfs buiten elken Mahomedaanschen invloed te willen stellen. De gedelegeerden zijn dadelijk per vliegtuig naar Abd el Krim teruggekeerd. De onderhandelingen zouden den 22en kunnen worden hervat.

De Duce in Tripolis.

De derde op Mussolini gepleegde aanslag heeft nog in 't bijzonder aandacht gevestigd op zijn reis naar Tripolis. De ensceneering was al grootsch voor deze eerste reis van den leider der Italiaansche staatkunde naar den overwal. Omstuwd door een indrukwekkende scheepsmacht, zou de Cavour met den Duce aan boord de Middellandsche zee oversteken. Nu kwam de aanslag, de verwonding, de redding als door een wonder, Mussolini stelde de reis niet uit.

Na aankomst te Tripolis ontvangt de groote staatsman de consuls van Engeland, Frankrijk, België, Griekenland, Noorwegen en ons land, dan de plaatselijke autoriteiten, dan de vertegenwoordigers van de pers. Van uit een der ramen van zijn paleis spreekt hij de menigte toe.

Wij lezen dan:

„Zoowel Mussolini als de gouverneur droegen het zwarte hemd der fascisten. De Bono, de gouverneur,

had onder dit hemd zijn generaalsuniform aan, ter[wijl] Mussolini het uniform van de fascistische mi[litie] droeg. Voorts droeg hij op zijn fascistenbaret een [...] kwast, zoodat het geheel er een weinig Oostersch [uit]zag, hetgeen op de Arabieren een bijzonderen in[druk] maakte. Mussolini werd toegesproken door Hass[...] pasja, den burgemeester der stad, die verzekerde, [dat] de bevolking ten zeerste gehecht was aan Italië e[n] van overtuigd was, dat de kolonie onder het wijze [be]leid van de Bono in bloei zou toenemen. De pa[rade] der troepen, die voorbij Mussolini trokken, du[urde] ruim een uur. Toen Mussolini de troepen had to[ege]sproken drong een Amerikaansch journalist, Wi[...] genaamd, de correspondent van de „Associated Pr[ess"] naar voren en riep luid: Salve Imperator, het[geen] groote geestdrift verwekte."

Het verblijf van Mussolini is ook verder en o[ver]gens gemaakt tot een demonstratie voor het fasc[isme], voor Italië in Tripolis, voor Tripolis in Italië. [Dit] zoo meesterlijk volgehouden, ook bij zijn vertrek [uit] de kolonie en zijn terugkeer in het moederland. De [bui]tenwereld heeft 't nu vernomen, voor zoover de[ze] nog niet wist: Italië is de groote Middellandsche mogendheid, die aan het Romeinsche rijk herinn[ert]. Italië vraagt een plaats in de rij der groote kolon[iale] mogendheden.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Nijmegen.

Voorstellen der afd. Nijmegen voor de Alg. Verg. [...]

a. De afdeeling Nijmegen verzoekt het H. B. dil[igent] te blijven inzake het onderwerp in de koloniale geo[gra]fie bij het M. O. en V. H. O.

T o e l i c h t i n g : Aan het stedelijk gymnas[ium] te Arnhem is voor den tijd van 6 jaar, een der [uren] Aardrijkskunde van de 4e klasse teruggebracht naa[r de] tweede. Overeenkomstige machtiging is verleend [aan] een aantal andere gymnasia. In dat uur moest juis[t] koloniale geografie behandeld worden. De bedoe[ling] der afd. Nijmegen is, om elke verslechtering op dit [ge]bied te trachten tegen te gaan, door telkens te p[ro]teeren tegen de aanslagen op de geringe ruimt[e] overgelaten wordt voor het onderwerp in de kolo[niale] geografie.

b. De afdeeling Nijmegen verzoekt het H. B. de[n in]houd van het K. W. zoo in te willen richten, dat [ook] die leden, die niet uit eigen ervaring of studie [de] overzeesche gewesten hebben leeren kennen, op [de] hoogte gebracht worden van de brandende kolo[niale] vraagstukken.

T o e l i c h t i n g : Zonder aan de tegenwoo[rdige] indeeling van het K. W. afbreuk te doen, zou bo[ven]staande verwezenlijkt kunnen worden door een [bij]voegsel (los) waarin een duidelijke, populaire ui[teen]zetting geregeld wordt gegeven over de zoo tal[rijke] vraagstukken die in onze Oost (en de West) de [aan]dacht vragen. Wij noemen: Poenale sanctie, emig[ratie] en transmigratie, industrialisatie, bestuurshervorm[ing], waarover de krantenpers ook wel inlicht, doch niet [een] uiteenzetting van deze vraagstukken geeft. Om bel[ang]stelling te wekken is het eerst noodig grondige ke[nnis] aan te brengen.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS:

M. F. Stenger, 1e Luitenant der Artillerie, Cl. de Vri[es]laan 32, Rotterdam.
J. van Eenennaam, 1e Luitenant der Infanterie, B[...]mijpark 21, Vlissingen.
J. A. Chamot, 1e Luitenant der Infanterie, St. [...]straat 25, Breda.
H. J. Kuiper, Majoor Top. Dienst, Wilhelminastraat [...] Ginneken.
H. T. van Goor, Kapitein der Artillerie, Oegstgees[...] 16, Leiden.
A. J. F. Dessauvagie, Kapitein der Infanterie, Ant. H[...]siusstraat 18, 's-Gravenhage.
J. Ph. van Exter, 1e Luitenant der Genie, Valkenb[osch]laan 3, 's-Gravenhage.
C. J. van der Linden, 1e Luitenant der Infanterie, [Co]lumbusstraat 237, 's-Gravenhage.
J. A. Visser, Controleur 1ste klasse bij den Post-, [Tele]graaf- en Telefoondienst, p/a. van Wigcheren, W[...]straat 32 te Leeuwarden.

...H. W. van der Voort, tijdelijk waarn. directeur der ...ven van Makasser, Coornhertstraat 34, Haarlem.
...B. de Winter, Controleur 1e klasse bij den Post-, ...elegraaf- en Telefoondienst, p/a. Ned. Consulaat, ...vos Platz.
... Leemeijer, Controleur 1e kl. bij den Post-, Tele...raaf- en Telefoondienst, p/a. H. Mulder, Heiloo, ...ijenburgh.
...W. Stolp, Controleur 1e kl. bij den Post-, Telegraaf- ... Telefoondienst, Heerenstraat 40, Rhenen.
...W. J. O. Sluiter, tijdelijk waarn. scheikundig inge...eur bij de fabriek der Opiumregie, Parkstrasse 2, ...d Soden am Taunus.
...rssen, Controleur bij den Pandhuisdienst, Midden...g 135, Amsterdam.
... Lamberts, Onderwijzer der 1ste kl. b. h. Openb. ...ropeesch Lager Onderwijs, Wilhelminastraat 12, ...sen.
... G. J. van Gendt, Gouvernements Veearts, p. a. ...eevoort, Sarphatipark 101, Amsterdam.
...n den Berg, Directeur der Normaalschool v. In...dsche hulponderwijzers te Meester-Cornelis, Co...mbusstraat 276, 's-Gravenhage.
... F. A. Snoek, geb. Klaver, hoofdverpleegster bij ...n dienst der Volksgezondheid geplaatst bij de Gou...nements Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting ... Soerabaja, p. a. den heer W. Klaver, Tolstraat 136, ...msterdam.
... Ph. Trebels, Technisch ambtenaar 1ste klasse bij ...n Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, Jacob Gil...r. No. 8, 's-Gravenhage.
... van der Kolk, baas-monteur bij het Marine Eta...ssement te Soerabaja, Voorstreek 92, Leeuwarden.
... Bamberg, Landmeter der 1ste klasse bij het ka...ster, Obrechtstraat No. 181, 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN.

...Bodde, Kapitein der Infanterie, Frederik Hendrik...n 174, 's-Gravenhage.
... Geul, Kapitein der Infanterie, Laan van Meer...ort 294, 's-Gravenhage.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIË:

Mr. J. P. Roelofsz, Administratief Ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur, p/a. Mr. O. J. Roelofsz, Singel 150 te Amsterdam.
G. D. van Gelderen, Onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Zwart Janstraat 57B, Rotterdam.
H. Olthof, Onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Onderwijzer aan de Openbare Lagere School I, Nieuw-Weerdinge.
G. J. van de Pieterman, Onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Regentesseplein 2, 's-Gravenhage.
W. Slingerland, Onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, p/a. Wed. Lucas, Van Speykstraat 101a, Rotterdam.
J. A. Voogt, Onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs; Onderwijzer aan de Openbare Lagere School, Eext.
S. de Vries, Onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Leidschestraat 34, Haarlem.

NIEUW BENOEMD:

W. C. Wermink, Officier van Gezondheid 2e kl., Daendelweg 15, Apeldoorn.

Heeren Secretarissen der afdeelingen die, voor propaganda-doeleinden, boekwerkjes welke bij het Informatie-bureau der Vereeniging verkrijgbaar gesteld zijn (zie pag. 16 K.W.) wenschen te ontvangen, gelieve hiervan opgave te doen aan het Secretariaat, Heulstraat 17.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Mutatiestaat van 14 tot 21 April.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
... Ipenburg, oud-Kapitein N.-I. L., Nijmegen, van ...hlenhorststraat 19. f 5.—	Secretaris Afdeeling Nijmegen.
... van Berg, oud-Luit.-Kolonel-Intendant, Nijmegen, ...straat 55. f 5.—	Secretaris Afdeeling Nijmegen.
...ttenheim, Amsterdam, Joh. Verhulststr. 77. f 5.—	Secretaris Afdeeling Amsterdam.
... Holdert, Procuratiehouder Bataafsche Petroleum ..., Amsterdam, Gabriël Metsustraat 22. f 5.—	Secretaris Dagelijksch Bestuur.

Nieuwe Begunstigers:

... Schaffers, Boekhouder der Maasbuurtspoorweg, ...nep, Rijksweg 284. f 5.—	Secretaris Afdeeling Nijmegen.

Afschrijven:

...ouw J. F. H. Hellendoorn—van Vogelpoel, Den ...g, Statenlaan 2 (overleden).
F. de Ridder, civiel gezaghebber, Laboehandeli (bij Medan).

Adresveranderingen:

... van Zuylen, van: Nijmegen, St. Annastraat 140, ...r: Amsterdam, p/a. Kantoor K. P. M., Prins Hen...kade. f 5.—
... Dingemans, Resident, van: Djokdjakarta naar: ...sterdam, p/a. Mevrouw M. W. J. van Dissel, Ge... Terborgstraat 17. f 5.—
...mme, Amsterdam, van: Overtoom 21[2] naar: Ach...gracht 3.
... van Puffelen, van: Arnhem, Catherijnestraat ...0, naar: Velp, p/a. J. A. van den Berg, Parallel...5.
...w E. A. E. van Tiedemann, Nijmegen, van: Joh. ...straat 42 naar: Heijdenrijkstraat 2.
...ulman, Majoor der Artillerie, Den Haag, van: ...Hertoginnelaan 172 naar: Laan Copes van Cat...burch 58.
... Lansberge, Den Haag, van: Celebesstraat 53 ...r: Jacob de Graefflaan 4.
... Soeporno, Jur. Stud., Den Haag, van: Paulina...at 42 naar: Schenkstraat 118.
..., Hoofdkantoorhoofd S.S., Den Haag, van: Jacob ...straat 10 naar: Archimedesstraat 141.
C. Adriaanse, Controleur B.B., van: Scheveningen, Badhuisweg 18 naar: Merano, Pension Ottobrug, Majastrasse.
A. Hermans, Hoofdopzichter Plantage Mariënburg, van: Amsterdam, Frederik Hendrikplantsoen 5, naar: Paramaribo. f 5.—
H. Huisman, Ingenieur S.S., van: Bandoeng naar: Brouwershaven (Zeeland). f 5.—
W. J. Cator, Controleur B.B., thans te Singkawang.
A. J. W. Visser, Opperhoutvester, thans te Randoeblatoeng (Java).
W. M. Guldenaar, Inspecteur P.T.T., thans te Makasser.
A. J. van Wilgenburg, Ambtenaar B.B., thans te Kabandjahé bij Brastagi (Sumatra's Oostkust).
S. J. Rikkers, Apotheker, van: Bandoeng naar: Jogjakarta.
Dr. L. Gonggrijp, Gouvernementsarts, thans te Sitoebondo.
Mejuffrouw P. W. Keller, Onderwijzeres, thans te Banjoemas.
R. Kuiken, Agent N.-I. Escompto-Mij., Weltevreden, van: Wilhelminalaan 10 naar: Palmenlaan 30.
P. C. A. J. Quanjer, Onderwijzer, thans te Serang.

Ter overweging

De Bond van Vruchtenhandelaren te Londen, heeft dezer dagen eenige merkwaardige cijfers openbaar gemaakt. Verleden jaar besloot hij tot een groote advertentie-reclame onder het motto „eat more fruit". Het gevolg is geweest, dat voor twaalf millioen Gulden méér werd omgezet dan het jaar te voren. Over de twee jaren, waarin de reclameveldtocht voor het eten van fruit werd ondernomen, hebben de advertentiekosten nog geen f 1.200.000 bedragen, terwijl het bedrag van den omzet in dezelfde periode is toegenomen met

24.000.000 Gulden

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jo lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen d

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-I of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraa 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichti zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Teh biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvr te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerla 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indi bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrek willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten a aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenhe verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de da J. Franco Mendès—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Fi MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede dr
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede v verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-In**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herz
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herz
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-In**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volksredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-In
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 17 DONDERDAG 29 APRIL 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË: Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Een Fransch werk over Ned.-Indië

door

L. VAN VUUREN.

GABRIEL ANGOULVANT. *Les Indes Néerlandaises, leur rôle dans l'économie internationale.* Paris. Le Monde Nouveau. 1926.

„Mais un jour est venu où, par l'effet même de la civilisation dont elle portait le flambeau, elle a fait naître parmi ces multitudes [der gekleurde rassen] des aspirations nouvelles.

Aujourd'hui, la sécurité nationale elle-même est conditionnée par la force du domaine colonial."

Den 28en Juni 1923 sprak Albert Sarraut bovenstaande gedenkwaardige woorden openlijk uit op het door hem gepresideerde banquet, aangeboden door de „Monde Nouveau".

Uitvloeisel van den met die woorden weergegeven gedachtegang was kort daarna de opdracht aan Gabriel Angoulvant, Gouverneur-Général Honoraire des Colonies, député de l'Inde Française, om een reis te maken naar Nederlandsch-Indië met het doel een vergelijkende studie te maken van de Nederlandsche, Fransche en andere koloniale politiek en methoden.

De resultaten van die reis zijn neergelegd in twee lijvige deelen, onder den hierboven vermelden titel verschenen, tezamen omvattende niet minder dan ruim 850 bladzijden, versierd met ruim honderd goed gereproduceerde platen buiten den tekst en voorzien van een overzichtskaart van Nederlandsch-Indië 1 : 10.000.000 met een karton van Java 1 : 6.000.000.

De West-Indische koloniën worden in een kort aanhangsel maar mager besproken. Daarbij is gevoegd een tamelijk slechte zwartdruk van de kaarten die behooren bij de Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië.

Van meer beteekenis is het aanhangsel B. waarin systematisch een goede literatuuropgave is verstrekt betreffende Nederlandsch-Indië, verdeeld over de rubrieken: A. Algemeen, B. Gewesten en C. Bijzondere wetenschappelijke onderwerpen.

Typisch Fransch is Aanhangsel C. waarin de markante persoonlijkheden op den voorgrond getreden in onze koloniale politiek, besproken worden in een korte levensschets, meestal met portret, gevolgd door een schets van de voornaamste koloniale ondernemingen in Nederland en Indië.

Zoo is voor allen die Fransch lezen kunnen — en dat is een heel wat grooter aantal dan van hen die men met de Hollandsche taal bereiken kan — thans de gelegenheid geschapen om kennis te maken met de grondleggers van het Nederlandsche gezag in het verre Oosten en met hen die hun leven gewijd hebben aan den uitbouw daarvan tot het tegenwoordige Overzeesche deel van het Rijk in Europa.

De tekst zelve biedt een nagenoeg volledig overzicht van Nederlandsch-Indië in 14 hoofdstukken; De eerste vier hoofdstukken geven een kort algemeen overzicht van het land en het volk (Hfst. I), van de geschiedenis (Hfst. II), van de aardrijkskundige gesteldheid van Java en van de gewesten der Buitenbezittingen (Hfst. III), van de verschillende elementen der bevolking (Hfst. IV), wij zouden zeggen bevolkingsgroepen en van de pers. Hoofdstuk V behandelt zeer uitvoerig de geheele bestuursvoering, hoofdstuk VI de financiën en het credietwezen, hoofdstuk VII het onderwijs en hoofdstuk VIII de medische verzorging van het gebied, waarmede het eerste deel sluit. Het tweede deel wendt zich dan geheel tot landbouw, veeteelt, handel en industrie. Hfst. IX bespreekt de organisatie van de verzorging van den landbouw, zoowel van de inheemsche als van de grootlandbouwindustrie, met de arbeidswetgeving; terwijl in het volg Hfst. de voornaamste Europeesche en Inheem cultures en hunne producten behandeld wor De bosschen, de visscherij en de industrie vor het onderwerp van Hfst. XI, terwijl in Hfst. de mijnbouw ter sprake wordt gebracht. De ho stukken XIII en XIV ten slotte zijn gewijd aan Angoulvant noemt, „Outillage Economique", het verkeer te land en te water, de kapitalen gelegd in de Indische ondernemingen, den bu landschen handel en den jongsten economis toestand.

Angoulvant is in staat gesteld dit alles nauwkeurige hem verstrekte gegevens te beha len, terwijl hij in den Heer Lekkerkerker van Koloniaal Instituut, die ons ieder jaar tijdens kolonialen vacantie-cursus verblijdt met zijn n uitgave „Indië's Jonge Kracht", wel de meest voegde persoonlijkheid heeft aangetroffen, om werk grondig na te zien, nadat de tekst was ge gekomen. Dit moet een heidensch werk gew zijn, waarvoor Nederland en Indië Dh. Lek kerker dank verschuldigd zijn, die hem van F sche zijde reeds ruim betuigd is in de voorred in het avant propos van het boek, door uitg en schrijver. Gaarne ziet men het dan ook over hoofd dat nog een enkele misstelling is acht bleven in deze overstelpende hoeveelheid tekst, als b.v. op bldz. 523, waar het eiland Moena zijn djatibosschen verplaatst wordt naar de kust van Sumatra.

Zoo is door de enorme inspanning, die Lek kerker zich heeft getroost, een betrouwbare gid stand gekomen voor het Fransch lezende pu betreffende Nederlandsch-Indië, waardoor m vraag om inlichtingen eenvoudig beantwoord kunnen worden met een verwijzing naar het be fende hoofdstuk van dit boek, althans voor algemeen deel van het antwoord.

Aan zijne medewerking mogen wij ook we schrijven, dat nu eindelijk ook eens in een Fr boek, dat toegankelijk is voor ieder ontwikk niet-Nederlander, voor goed afgerekend wordt de legende, dat de Nederlanders reeds meer *drie honderd jaren* Indië *besturen*. Duidelijk Angoulvant doen uitkomen, dat daarvan sprake kan zijn sedert het einde van de tiende of zelfs pas sedert het begin van de twi ste eeuw (bldz. 40).

In hetzelfde hoofdstuk, over de evolutie va koloniale politiek wordt er den nadruk op ge dat geen imperialisme ons geleid heeft tot de tiging van ons gezag in den Archipel, maar harde noodzaak ons daartoe gedwongen heeft. recht wordt ter plaatse dan nog de aandacht vestigd op het principieele verschil der Fran koloniale politiek na de revolutie, welke str naar assimilatie, een methode die tegenwoordig door niemand meer aangeprezen wordt, en de derlandsche, dit tot nu toe gezocht heeft naar rechtvaardige behandeling der verschillende groepen op den grondslag van het eigen rech wustzijn, al komt gedurende de laatste decenn associatiegedachte, welke het midden houdt schen beide genoemde opvattingen wel meer op voorgrond.

Zoo zijn inderdaad enkele gemeenplaatsen dikwijls zoo hardnekkig stand kunnen houd de literatuur, hier weer eens duidelijk met vinger aangewezen. Of het ditmaal helpen za

Jammer is daarom wel dat andere gemeen sen niet in dezelfde mate zijn weggenomen wordt bij de afzonderlijke beschrijvingen der naamste eilanden de bodem van Sumara weer eens in rijkdom gelijkgesteld met dien Java. Verwonderd zal de aandachtige buiten sche lezer zich dan wel aan de hand van de kingsstatistieken gaan verdiepen in de oor welke er dan toch wel toe geleid mogen he dat Java ruim 34 millioen inwoners telt e matra, dat zooveel grooter is, er nauwelijks

en kan aanwijzen, en hij zal in het boek geen evredigend antwoord vinden.

Zoo zijn ook onze arme Toradja's van Centraal lebes, in den trant van den eersten druk van rubauer's boek „Unter den Kopfjägern von Zenal Celebes (waarvan de titel in den tweeden druk lukkig gewijzigd is) weer getypeerd als „conissant autrefois la barbare coutume rituelle du upage des têtes", een coutume, die zij reeds sedert enschenheugenis vaarwel hebben gezegd en waarn bij hen met groote moeite de bekwaamste ethlogen nog slechts resten hebben aangetroffen, e waarschijnlijk maken, dat die gewoonte baan heeft.

Evenmin kan men instemmen met de vermelding n het feit, dat Celebes alle elementen in zich vernigt „d'un avenir prospère". De waarheid is, dat lebes het nooit verder zal brengen dan een oeiend inheemsch gewest en dan nog alleen v.z.v. treft enkele bepaalde deelen, en dat daaraan niets randerd kan worden door een eventueele ontikkeling van den mijnbouw, die altijd buiten land n volk omgaat.

Behoudens deze enkele opmerkingen kan men ts dan lof over hebben voor de geslaagde korte handeling van het geographisch milieu en van de schiedkundige schets.

Wanneer wij het geheele werk verder op deze ijze zouden willen bespreken, dan zou ook de eest royale plaatsruimte, die ons kon worden egestaan, daartoe nog onvoldoende zijn. Wij zuln ons daarom tot enkele belangrijke hoofdstuken beperken en daartoe behooren zeker die bladden, waarin Angoulvant komt tot een vergeking met de toestanden in de „Union Indonoise". Nadat een uitgebreid en goed gedocueerd overzicht gegeven is van de bestuursrichting van Nederl.-Indië tot en met den Volksen de Locale raden, volgt het merkwaardige ofdstuk over de vergelijking met Indochina. oraf echter dient de vraag beantwoord te woren of het nut van dergelijke vergelijkingen wel o groot is als men gewoonlijk meent te mogen nnemen. Naar mijne meening behoort men met rgelijke vergelijkingen zeer voorzichtig te zijn. Of en het ontkennen wil of niet, het koloniale vraaguk is een rassenvraagstuk. Daarom eischt ieder loniaal stelsel maatregelen, die zich aanpassen n de raseigenschappen der te besturen volksoepen. In een dergelijk stelsel kan men onmogek details uit een ander stelsel overnemen. Men ligt dan steeds het gevaar, dat de harmonie in t eigen stelsel verbroken wordt en men zal meeralen zien, dat het overgenomen detail, dat zoo ed voldeed waar het was waargenomen, niet tot n recht komt, nu het wordt toegepast in een lsel, waarin het niet thuisbehoort.

Maar niet alleen de eigenschappen der te bestun volksgroepen bepalen het te volgen koloniale elsel, zij doen dat zelfs niet in de eerste plaats. t zijn meestal de eigenschappen van het volk, dat t bestuur op zich genomen heeft, die in eerste stantie den geest van de koloniale politiek belen. Zoo is het dan ook niet te verwonderen, dat Franschen met hun sterk ontwikkeld gevoel van lijkheid, het stemrecht invoerden in Franschdië. Maar dat stemrecht, waarvoor de bevolking den aanvang zeker nog niet rijp was, heeft daar ook tot veel corruptie geleid. Rijke inlanders hten de kiezers om en kregen daardoor de cht in handen. Toch kan men niet ontkennen, daardoor veel meer gedaan is voor de ontwikling van het gevoel voor politieke eenheid in de schillende gebieden van Fransch-Indië. Men zou ter de geheele structuur van de sociale verhoungen in die gebieden moeten kennen, om na te n in hoeverre de uitbouw van de decentralisatie Fransch-Indië steunt op de vroegere inrichting r inheemsche maatschappij om daardoor te kunnen beoordeelen, na vergelijking met de door onze decentralisatie in het leven geroepen organen, in hoeverre het door Angoulvant voor Nederlandsch-Indië aanbevolen middel van het stembiljet inderdaad in staat zoude zijn ons over de moeilijkheden heen te helpen, welke de jongste bewegingen in de inheemsche wereld gebracht hebben. Mij wil het voorkomen, dat te weinig aandacht geschonken is aan den zoo gelukkigen vorm van decentralisatie, mede door Angoulvant kort en goed geschetst, n.l. dien van de Zelfbesturen in de gewesten buiten Java en Madoera (de Vorstenlanden mogen wij om historische en vele andere redenen niet over één kam scheren met de Zelfbesturen op de Buitengewesten). Niet alleen had men op dien weg kunnen komen tot een vrijere beschikking over de eigen middelen (door de landschaps- resp. onderafdeelingskassen), waardoor, zooals Angoulvant terecht opmerkt ten aanzien van de Fransche koloniën, aan ieder autonoom gebied de gelegenheid geboden wordt, zich te ontwikkelen: „sur leur rythme propre, leur marche en avant, guidées par l'organisme supérieur qui soutient les plus faibles et qui supporte sur ses ressources propres, constituées surtout par les impôts indirects et les droits de douane, les annuités des emprunts d'outillage général," maar mede ware het door dezen vorm van decentralisatie mogelijk geweest in ieder autonoom gebied aan de inheemsche bevolking dat aandeel te geven aan het bestuur van het eigen land, dat geheel natuurlijk gegroeid kon zijn uit de daar bestaande sociale verhoudingen zelf.

Inderdaad is het een goede raad, die Angoulvant misschien onbewust gaf op blz. 157. De aangeboren beleefdheid van den schrijver ontlokt hem de woorden, dat Holland wel goede redenen gehad zal hebben om den vastgestelden vorm van decentralisatie te kiezen. In ieder geval, zoo zegt hij, hebben de Hollanders er lang genoeg en grondig over gestudeerd en gedacht!!!

Zijn wij dan ten achter gebleven bij Fransch-Indië ten opzichte van de decentralisatie en het stembiljet, met het onderwijs is dit niet het geval. Hier kan Nederlandsch-Indië een grooten voorsprong boeken op Indochina, een voorsprong, die, zooals Angoulvant terecht opmerkt, in korten tijd verkregen is. Daar in Indo-China heeft men meer werk gemaakt van den bovenbouw, van het hooger onderwijs. Daardoor wordt wel, zooals de Gouverneur-Generaal Merlin zeide, de Fransche cultuur in het verre Oosten over een grooter gebied verbreid dan de koloniën omvatten, maar men heeft, misschien juist door dat doel te veel na te streven, het lager onderwijs verwaarloosd, dat ten slotte toch de grondslagen moet leggen voor den bloei der universiteiten en voor de volksontwikkeling (rede uitgesproken in 1923, blz. 313).

Voor hetgeen de Nederlandsche ondernemingsgeest en de Regeering in Indië gedaan hebben voor de ontwikkeling van de groote cultures is de schrijver vol lof. „L'organisation agriculture" is een hoofdstuk, dat ieder Nederlander, die het goed meent met Holland en Indië, gaarne zal lezen. Ietwat mager schijnt de behandeling van het arbeidsvraagstuk. Vooral de quaestie van de poenale sanctie is maar hoogst oppervlakkig besproken. Treffend is daarin de mededeeling van een gezaghebbend man als Angoulvant, dat de redenen van internationaal-politieken aard tot afschaffing van de poenale sanctie niet meer zouden bestaan: „Au point de vue de la politique internationale, la suppression devenait superflue puisque, dans maintes colonies étrangères, des ordonnances analogues concernant le recrutement des coolies et comportant la sanction pénale ont été établies ou projetées."

Wij zouden alleen wel eens willen weten hoe de landgenoot van den schrijver Albert Thomas, die

aan het hoofd staat van het arbeidsbureau in Genève, hierover denkt!

Evenmin schijnt ons de motiveering gelukkig van het besluit der Ind. Regeering van 1918 om geleidelijk tot afschaffing van de poenale sanctie te geraken. Naast het hiervoor genoemde motief van internationaal-politieke beteekenis zegt de schrijver, dat de Indische Regeering dier dagen meende, dat de afschaffing wel mogelijk zoude zijn: „parce que les industries en question rapportaient des gains considérables." Zoo eenvoudig is het vraagstuk niet, dat het met geld alleen zou zijn op te lossen. Men kan misschien met geld een aantal arbeiders overhalen het eigen land te verlaten om in den vreemde te gaan werken, maar om ze daar te houden en voor de noodige natuurlijke aanvulling te zorgen, daarvoor zijn andere maatregelen noodig, die door de groot-landbouw-industrieelen dan ook werkelijk genomen zijn.

Zeer juist is door Angoulvant in korte trekken geschetst hoe de langdurige onzekerheid, welke bestond ten aanzien van het vraagstuk der arbeidsvoorziening, een zekere schuwheid van het kapitaal ten gevolge had, zonder welken productiefactor het nu eenmaal onmogelijk is de Buitengewesten tot ontwikkeling te brengen. Inderdaad hierin, gegeven de overbevolking van Java, ligt de rechtvaardiging der handhaving van de poenale sanctie in gebieden, die gelegen zijn aan den rand der beschaving, waar het initiatief van kapitaal en ondernemers terecht bijzondere maatregelen vraagt ter schepping eener arbeids-zekerheid.

Die energie heeft de volle bewondering van den schrijver en hij stelt haar ten voorbeeld aan zijne landgenooten als hij het groote proefstation voor de suiker te Pasoeroean bespreekt. Door dat wetenschappelijk werk is de productie per bouw opgevoerd van 22 pikols in 1840 tot gemiddeld 130 pikols in 1923 en de toename gaat voort.

De suikerplanters vreezen dan ook niet om te zeggen: „Les impôts sont de jour en jour plus élevés, les salaires augmentent, le Gouvernement veut encore accroître le prix de location des terres. Tant pis: nos techniciens en seront quittes pour accroître la production de nos domaines."

En dan volgt de grootste lof die wel ooit aan onze suikercultuur op Java en aan de ontzaggelijke inspanning, die onze planters zich getroosten, gebracht werd:

„Voilà le vrai langage. Chez nous on se lamenterait, on ferait campagne contre le Gouvernement et on dépenserait en fin de compte pour cela beaucoup plus que ne coûterait l'entretien d'un Institut comme celui de Pasoeroean."

Het kan geen kwaad dat deze lof nu eens openlijk door een buitenlander gebracht is. Natuurlijk is de schrijver even enthousiast over de prestaties der Deli-planters en hunne organen. Nederlanders, die nog niet goed weten hoe er in Indië gewerkt wordt, zullen goed doen de „Conclusions" te lezen op de bldz. 420 en 421 van het werk van Angoulvant, waar hij een vergelijking maakt met hetgeen op dit gebied in de Fransche koloniën geschiedt. Slechts één zin veroorloven wij ons daaruit te halen: „Voici plus de 40 ans que l'arachide fait la fortune du Sénégal, et ceux qu'elle enrichit n'ont jamais su s'unir pour créer une station d'essais qui régénèrerait les graines et distribuerait des semences sélectionnées. On se contente de réaliser chaque année des bénéfices parfois considérables, de palabrer interminablement à l'Union Coloniale et on laisse à l'Etat-Providence — en l'espèce le Gouvernement Général — le souci et le soin d'assurer l'avenir. La vie est belle, jouissons-en!"

Even lezenswaardig is voor die groep van Nederlanders het algemeen besluit waartoe Gabriel Angoulvant komt. Dit besluit is geformuleerd in een vijftal bladzijden van het tweede deel (bldz. 660—665). Behoudens de aanteekening betreffende het schenken van de genoegens van het stembiljet aan de inheemsche bevolking om daardoor te komen tot politieke rijpheid, waarop wij reeds de aandacht vestigden, kan Holland, en in het bijzonder mannen, die hun leven gegeven hebben voor de ontwikkeling van Indië, tevreden zijn met het oordeel van deze Fransche koloniale specialiteit. Wij sluiten de bespreking van het eigenlijke werk gaarne met het slot dier „Conclusions":

„La Hollande peut dès maintenant étaler devant les nations civilisées les fruits matériels de son magnifique effort et le libéralisme de sa politique indigène."

Inderdaad daar komt het op aan! Men kan klagen over verwaarloozing van detailvraagstukken en hunne oplossing; men kan klagen over te zware belastingen en te straf doorgevoerde bezuiniging, mits men slechts erkent, dat in de groote lijn Nederland verantwoord is ten aanzien van de genomen maatregelen in de aan ons volk toevertrouwde gebieden over zee, tegenover de gemeenschap.

De Monde Nouveau en Gabriel Angoulvant hebben aan Nederland een grooten dienst bewezen, waarvoor Nederland dankbaar mag zijn. Het is een goed boek.

Blaricum, 19 April 1926.

De onfortuinlijke uitreis der Expeditionnaire Afdeeling naar Ja[va]
(Januari 1827).

(Slot).

Den volgenden dag braken tegelijkertijd van het fokkewant alle rustijzers of de talreepen en [...] dientengevolge de fokkemast bij het dek af, [...] den teweeggebrachten schok werd ook de [...] spriet bij den oven gebroken. Nadat den 16 Jan[uari] de groote mast en nog een sloep over boord w[as] geraakt, kregen de schepelingen door den s[...] om den O. gedreven, 17 Jan. 11 u V.M. den [...] toren van Borkum in het zicht. Van het tuig [...] toen overgebleven de bezaansmast en bagijnera[a] werd noodtuig gereed gemaakt. Door noodsch[oten] was den dag te voren reeds de aandacht getrok[ken] van een brik, die zich O.N.O. op 2 mijl afstand [van] de *Waterloo* had bevonden. Het was de brik *Ac[...]* schipper *Spiljard*, bestemd voor Smyrna. Toen [de] wind den 16en Januari wat afgenomen was, lu[kte] het dien schipper zelfs a.b. over te komen en [...] loofde hij te zullen helpen en in de buurt te blij[ven]. Doch de deining kwam weer spoedig hoog opze[tten] en het werd buiïg met sneeuwjacht. De brik [...] nog tot 2 maal toe getracht een sleeper van [de] *Waterloo* te krijgen, doch zulks was mislukt. T[oen] nu Borkum in 't zicht kwam werd aan de [...] kennis gegeven, dat het voornemen bestond n[aar] Helgoland op te werken, alwaar verwacht werd [...] kunnen opredderen en opknappen en aan schip[per] *Spiljart* verzocht den autoriteiten aan den wal v[...] te stellen, dat hulpvaartuigen zouden worden [ge]zonden om de *Waterloo* in behouden haven [te] sleepen. Er werd op den A. M. van den 17 [Ja]nuari bij Borkum geankerd en kwamen er da[de]lijk visschersvaartuigen a/b, alsook het loodsva[ar]tuig met den loods *W. C. Staghouwer*, aan w[ie] mede bericht kon worden medegegeven naar D[elf]zijl om vaartuigen te zenden voor sleephulp en [...] bergen van goederen. De maatregelen te Delf[zijl] zijn echter verhinderd geworden door vermeerd[eren] den vorst en dientengevolge drijfijs gepaard [...] slecht weer. Van Borkum werd op 24 Januari [...] met het loodsvaartuig in commissie naar den [...] gezonden de kapitein der E. A. *van Imbyze* [...] *Batenburg* en op den zelfden dag in den A. [...] onder noodtuig onder zeil gegaan naar Helgol[and] waar den 25 Januari P. V.[3]) Westelijk van [...] vuurtoren werd ten anker gekomen en dade[...]

[3]) P.V. is Platvoet, 4 u.—8 u. namiddag.

n aanvang werd gemaakt met het klaren van t schip.

De *Active* had inmiddels den Burgemeester van rschelling bericht gebracht, dat de *Waterloo* ter ogte van Borkum voor anker lag in masteloozen aat, doch gelukkig waterdicht was en naar Helgoland zou verzeilen, welk bericht door dezen Burgemeester den 19 Januari eigenhandig naar Nieuwediep werd overgebracht. In den nacht van 18 op 19 nuari werden toen 11 loodsschuiten van Terhelling tot hulp naar de *Waterloo* afgezonden daarna van Nieuwediep de stoompakket *racao* en de stoomboot *N. Holland*, doch deze lp heeft de *Waterloo* wegens het stormweder et kunnen bereiken.

Op Helgoland vernamen de opvarenden der *aterloo* van den Agent Lloyds op 27 Januari, toen ze zijne diensten kwam aanbieden, dat *Z. M. assenaar* verongelukt was en *Z. M. de Zeeuw* in al was binnengevallen, alsmede dat de Elbe vol et ijs zat. Enkele sterfgevallen hadden zich tot t tijdstip reeds onder de soldaten en schepelingen orgedaan, als gevolg van de doorstane ellende dens de afgeloopen zware dagen.

Den 31 Januari op de P.V. kwam a.b. der *aterloo* de met de Zierikzeesche vischsloep *de rede*, schipper *Maarten Abeele* op 29 Januari van xel buitenom vertrokken Luit. ter zee 1e kl. *rkhout Molenaar*, die na overleg met Commant *van Daalen* vergezeld door den loods *Olsen* van rkum op de E.W. weder van boord afzeilde naar xhaven om den mond der Elbe op te nemen en 5 Februari terug kwam met de bevinding, dat Elbemond niet vrij van ijs was.

Intusschen waren ook door den reeder *P. Varkeer* te Scheveningen met 7 pinken pogingen aanend om de *Waterloo* op te zoeken, hij kwam nuari aan het Nieuwediep, toen er nog geene ing was van het aankomen voor Helgoland. Het was ongunstig en de stroomen waren overmet ijs, toch ging *Varkevisser* te 12 u. onder op 29 Januari en kwam tot 6 mijl van Helgod, toen hij door hevig stormweder overvallen oodzaakt was terug te keeren en 5 Fabruari te euwediep weder ten anker kwam. De pinken erden, met de nog op 2 en 4 Februari uitgezeilde Vlaardingsche vischhoekers naar Scheveningen ug, doch bleven voor mogelijke verder in te roen assistentie beschikbaar.

Toen eindelijk op den V.M. van 14 Februari de de Maze afgezonden vaartuigen met den Luit. *Molenaar* bij de *Waterloo* kwamen, werd belen Helgoland op den A.M. te verlaten, nadat het g zoo goed mogelijk in gereedheid was gebracht onder geleide van de 9 medezeilende visschersrtuigen te trachten eene Nederlandsche haven bereiken. De O. wind was daartoe echter niet stig en wellicht ware benoorden de Doggersnk betere gelegenheid afgewacht geworden, inn niet op 19 Februari van eenige in het zicht gemen Engelsche visschers de schippers *John Catta-* van de *Fortitude* en *William Insole* van de *ra* a.b. waren gekomen en hadden aangeboden *Waterloo* naar Sheerness binnen te brengen. Met og op het groot getal zieken a.b. en de sedert vertrek van Texel voorgekomen 25 sterfgevalmeende de Commandant *van Daalen* aan dit bod de voorkeur te moeten geven en zoo werd r de Theems koers gezet, alwaar op de E.W. [4]) 21 Februari bij de batterijen van Sheerness ten er werd gekomen en de beide Engelsche loodvan boord gingen.

e 1e officier der *Waterloo*, de Luit. ter zee 1e e *W. F. Pinet*, werd opgedragen zich naar den te begeven om den Nederlandschen gezant de aankomst kennis te geven en in de gegeven standigheden zijne gewaardeerde hulp in te pen. Van dit bezoek kwam *Pinet* den 25 Feari aan boord terug en bleek al spoedig van de kzaamheid van den Gezant, daar op diens verzoek op order van den Vice-Admiraal *Robt. Moorsom,* die te Chattam het bevel voerde, een kotter werd gezonden om de zieken naar het ziekenschip *Argonnaut* over te brengen, omdat te Sheerness geene lokaliteit daarvoor bestond. Spoedig daarna werden de zieken met een stoomboot naar het Royal Marine Hospital te Woolwich vervoerd, zij waren de chirurgijn 2e kl. *A. Porth,* die 13 Maart kwam te overlijden, 28 soldaten en 14 matrozen. Door *Dr. Burnett,* tevens lid van het Geneeskundig Bestuur te Londen, was tevoren een onderzoek ingesteld naar den aard der ziekte, welke door hare vele slachtoffers in Engeland veel indruk had gemaakt; de oorzaak moest door hem ook worden toegeschreven aan afmatting en weersinvloeden.

Den 28 Februari arriveerde uit het vaderland de Luitenant der artillerie *De Biteux,* Adjudant van *Z. K. H. Prins Frederik,* die namens Z. M. den Koning was afgezonden om dépêches aan Z. Exc. den Heer Ambassadeur en aan den Commandant van *Z. M. Waterloo* over te brengen; hij kwam 3 Maart weder a.b. om de mede te geven stukken af te halen, waarmede hij van Dover naar Holland terug keerde.

De *Waterloo* verhaalde den 4 Maart naar het dok, nadat de troepen a.b. van *The Vengeur,* een Engelsch hulkschip en de equipage a.b. van *The Terrible* aan de kade van de Dockyard gemeerd, waren overgegaan. In het dok werd ontdekt, dat verscheidene stukken der huidplanken ontzet waren en puttingijzers gebroken.

Eene treurige gebeurtenis was op 13 Maart 1827 het plotseling overlijden door een toeval van den 1en officier Luit. ter zee *W. F. Pinet* a.b. der *Waterloo*; hij werd 18 Maart met militaire honneurs begraven op het kerkhof in het dorp Minster. Waarschijnlijk was ook deze officier het slachtoffer van de vooral in zijne functie ondervonden overspanning.

Op 27 Maart kwam de *Waterloo* uit het dok en werden met den bok groote en fokkemast ingezet, waarna de volgende dagen aan het optuigen werden besteed. Reeds 25 April kon de equipage aan boord overkomen en 26 April de 1e compagnie E.A. embarkeeren, waarop naar buiten werd verhaald. Op 30 April volgden nu de inscheping van eene tweede compagnie en 1 Mei weder die van eene derde compagnie, waarna 5 Mei de loods voor Duins het schip aldaar ten anker kon brengen.

In het afgeloopen tijdvak kwamen nog verschillende schepen uit het vaderland met victualie en personeel. Zoo 8 April de kof *Engelina Jantina* met den victualiemeester *Klis,* 13 April de kof *Veenstroom* met den idem *Gevers Leuven,* terwijl 18 April de brik *Sirène,* onder Luit. ter zee *Klein,* medebracht de Chirurgijns 3e kl. *B. Eichler* en *A. Geelhoed*, den buitengewonen adelborst *G. S. v. Hasselt,* beide laatsten bestemd voor de Koloniale Marine; verder nog equipage en suppletie voor de E.A. van 6 korporaals en 75 soldaten. Tijdens het verblijf te Sheerness valt nog op te merken, dat bij 't rollezen aanhoudend matrozen werden vermist, die dus blijkbaar gedrost waren.

De vervanger van den overleden 1en officier werd de Kapt.-Luit. ter zee *H. W. v. Maren,* bij Min. Resolutie van 25 Maart als zoodanig benoemd. Hij kwam 10 April aan en aaanvaardde zijne nieuwe functie dus reeds tijdens het gereedmaken van het schip.

Den 9 Mei kwam de *Sirène* weder met schepelingen aan en bracht den Chirurgijn Majoor *Marinkelle;* met dat schip gingen van de *Waterloo* in ruil terug naar Nederland de Chirurgijn *Schisseler* en eenig volk.

Eindelijk kon 9 Mei naar het Kanaal onder zeil worden gegaan en bereikte de *Waterloo* ten lange leste 2 September Semarang, alwaar een saluut van 13 schoten werd afgegeven. De E.A. werd 3 September 1827 aldaar gedebarkeerd.

Ten slotte moet nog worden toegevoegd, dat het gebeurde met de *Wassenaar* en *Waterloo* natuur-

[4]) E.W. is Eerste Wacht, 8 u.—12 u. avond.

Haarlem en Omstreken.

5076

Les extrêmes se touchent

Een courantendrukkerij is een inrichting waar in den kortst mogelijken tijd het grootst mogelijk kwantum werk moet worden gemaakt. Personeel en machines zijn daarop speciaal ingesteld. Snelheid is hoofdzaak; kwaliteit een, zij het dan voorname, bijzaak.

Een kunstdrukkerij is juist het omgekeerde. Daar is de afwerking hoofdzaak en teveel haast zou ten nadeele van het werk komen. Ook daar zijn personeel en machines speciaal op zulk werk berekend.

De meeste drukkerijen leggen zich óf op het een, óf op het ander toe, omdat het lastig is, zich op twee zoo uiteenloopende soorten van werk te specialiseeren. S

L'exception confirme la loi

Dat ziet men aan onze Drukkerij, die op haar rotatiepersen couranten en tijdschriften snel en in groote oplagen vervaardigt, doch wier snelpersen kunstproducten leveren als „Ned. Indië Oud en Nieuw", „Het Huis Oud en Nieuw", Oedaya (Opgang) enz. Natuurlijk vervaardigen wij ook het midden klasse-werk, het z.g. Handelsdrukwerk en wij beroemen er ons op, dat ons werk door geen onzer collega's kan worden overtroffen.

N. V. DRUKKERIJ TEN HAGEN
DEN HAAG - NOBELSTRAAT 20 - TEL. 11987

Goed Adverteeren beteekent grootere omzet; dus meer winst

lijk een nader onderzoek noodzakelijk maakte. Bij Kon. Besluit van 31 Januari 1827 no. 31 werd eene Commissie van onderzoek benoemd, betrekkelijk de gereedmaking dezer schepen.

De Commissie bestond uit: Vice-Admiraal *F. S. Grave van Byland Halt*, President; Vice-Admiraal *A. A. Buyskes* en Schout bij nacht *Jhr. H. A. Ruysch*, leden; *L. Serrurier*, Secretaris der Directie van de Marine te Vlissingen, amanuensis.

Zij bracht 22 Mei 1827 haar rapport uit.

Het zou te ver voeren dat rapport weer te geven en zal worden volstaan met de vermelding van eenige punten en van de conclusies.

Er blijkt uit, dat de *Wassenaar*,[5]) op 9 Augustus 1824 van de Middellandsche Zee ter reede Texel gekomen, was opgelegd geworden te Nieuwediep. Het schip was vertimmerd (er waren o.a. 79 inhouten vernieuwd), het touwwerk was bij de gereedmaking zoo uit de lijnbanen a.b. gebracht en daardoor niet aan het stuk voldoende gerekt.

De oorzaken van het ongeluk aan de *Wassenaar* overkomen werden gezocht in:

1e. overmatig rekken, daardoor losraken van het staande want, waardoor de masten overboord zijn geslingerd;

2e. onklaar raken der pompen;

3e. slechte uitwatering van het opgepompte water en wat de *Waterloo* betreft ook in de overmatige rekking van want en stagen en onvoldoend kalfaatwerk door overhaaste gereedmaking.

Het advies van den Minister aan Z. M. den Koning naar aanleiding van het rapport d.d. 31 Juli 1827 uitgebracht luidde, dat er geene termen waren om eenige bepaalde beschikking omtrent het gebeurde voor te dragen, maar kon worden berust in de verklaring der Commissie, dat de rampen aan een samenloop van omstandigheden, die niet te beletten waren, toe te schrijven zijn geweest.

Zooals uit de vorengaande relazen gebleken zal zijn, heeft een soort noodlot op de uitreis der E.A. gerust; het linieschip *de Zeeuw* had slechts geringen tegenspoed, maar heeft in den aanvang onder de Engelsche kust toch ook moeilijkheden ondervonden.

Men zou geneigd zijn aan het bijgeloof tegen het op Vrijdag uitvaren — 5 en 12 Januari 1827, de vertrekdagen der 3 linieschepen vielen op een Vrijdag — niet alle beteekenis te ontzeggen.

W.

[5]) De *Wassenaar* was in 1812 op stapel gezet te Amsterdam en in October 1816 afgeloopen, droeg eerst den naam *Audacieux*, later *Coalitie*, ten slotte *Wassenaar*. De *Waterloo* heette te voren *Pultusk*, was in 1807 te Antwerpen te water gelaten en ingevolge het Parijsche tractaat van 30 Mei 1814 aan Nederland overgegaan. (Zie Herman. Onze zeemacht tijdens de Fransche overheersching 1810—1814).

Van Week tot Week.

Dinsdag 20 tot Maandag 26 April.

De economische toestand der Inl. bevolking. Batavia 22 April. (Aneta). Verschenen is het rapport van Van Ginkel inzake den economischen toestand der inlandsche bevolking, waarnaar ingevolge de motie van het Kamerlid ir. Albarda een onderzoek is ingesteld. De algemeene slotsom is, dat er geen sprake is van ernstige inzinking van het welstandspeil der bevolking, noch van een jammerlijk bestaan van millioenen. De economische toestand der bevolking baart geen vrees.

De communisten en de suikercampagne. Semarang, 22 April. (Aneta). De Locomotief meldt, dat men van bestuurszijde op Midden-Java bij den aanvang van de nieuwe suikercampagne opleving van de communistische activiteit verwacht, welke blijkbaar geconcentreerd zou zijn op enkele fabrieken. Het bestuur zou aan twee suikeradministrateurs op Midden-Java hebben aangeraden het Europeesch fabrieks- en tuinpersoneel te bewapenen met schiettuig.

Het Bat. Nieuwsbl. bevestigt dit bericht (vol-

gens een ander Aneta-telegr.) en spreekt van kerfabrieken in de Vorstenlanden en Madioen

Procureur-Generaal bij het Hooggerechtshof. Advoc generaal mr. H. G. P. Duyfjes volgt mr. D Wolterbeek Muller op als procureur-generaal het Hooggerechtshof van Ned.-Indië. (Aneta).

Univ. examens. Delft, Technische Hoogeschool. Be derd tot doctor in de technische wetenschap N. J. M. Taverne, mijningenieur, na verdedi van een proefschrift, getiteld: Vulkaanstudiën Java.

Leiden. Doctor. ex. Indisch recht de heer W. J. Sonius

Rotterdam. Handelshoogeschool. Bevorderd doctor in de handelswetenschappen de heer I van der Waals, referendaris bij het Dep. van K niën, op proefschrift De Indische invoerrec (een fiscaal-economische studie).

Opleiding van landmeters. Bandoeng, 20 April (An Deze gemeente krijgt een instituut voor mid baar onderwijs voor vakkundigen voor het ka ter. Er zal gelegenheid zijn tot opleiding van jongelieden met een maandtoelage van f 10 Het aantal in Nederland op te leiden landme zal echter tot de helft worden verminderd.

Overstroomingen. Probolingo, 24 April (Aneta). hadden overstroomingen alhier en in de Krak plaats. Het water drong een meter hoog in de zen. Zes personen zijn verdronken; veel vee is loren gegaan. De grootste schade ondervonden riettuinen en bruggen. Dijken zijn doorgebrok

Hindoe-Javaansche kunst. Den 24en dezer heeft heer Th. van Erp, voor het Kon. Ned. Aardr. een voordracht met lichtbeelden gehouden o Monumentale Hindoe-Javaansche kunst. (Een o zicht bevat o.a. de *N. R. Ct.* 26/4 '26).

J. J. Leys. † In den ouderdom van 58 jaar is te sterdam overleden de heer J. J. Leys, oud-di teur der Groen van Prinsterer-Kweekschool te tinchem en oud-hoofd van het landbouwonder in Suriname.

Kolonel J. A. W. Oxenaar. † Te Teteringen is in ouderdom van 73 jaar overleden de heer J. Oxenaar, gep. Kolonel-titulair der Cavalerie het O.-Indisch Leger.

Met pensioen. Generaal-majoor der genie bij het leger C. J. de Bruijn, zal 5 Mei den dienst pensioen verlaten.

Indische Begrootingen. Terwijl dezer dagen de Twe Kamer met de behandeling der Indische beg ting een aanvang heeft gemaakt, is, blijkens schillende Aneta-telegrammen de begrooting 1927 reeds door de Ind. Regeering ontworpen

Vereeniging Simavi. Onder het bestuur van de hh. F. Bervoets, voorzitter; Prof. Dr. N. Swellen bel, vice-voorzitter; Dr. C. U. Ariëns Kappers, secretaris; Jhr. F. J. E. van Lennep, penningm ter, e.a., heeft zich gevormd de vereeniging Sim (Steun In Medische Aangelegenheden Voor heemschen), welke zich ten doel stelt geneesk dige hulpverschaffing aan en geestelijke ophef van de Inheemsche bevolking in Nederl. Oos West-Indië.

Ten einde belangstelling voor deze zaak te w ken, zal genoemde heer Bervoets, zendelingarts Java, op Woensdag 28 April te 's-Gravenhage bouw De Ruyterstr. 67) eene uiteenzetting ge

De onrust in Atjeh. Batavia, 21 April. (Aneta). N het Bat. Nieuwsblad verneemt, worden met sp zestien brigades maréchaussée uit Java, als a vulling van de troepenmacht in Atjeh, daarh gezonden. Die grootere troepenmacht wordt no zakelijk geacht om ruggesteun te verleenen bij actie der kleinere maréchausséepatrouilles.

Bandoeng, 23 April (Aneta). Luit.-kolonel A. Bennewitz, die pas van verlof uit Holland is arriveerd, is te Koeta-Radja ingedeeld.

Het Haagsche Aneta-kantoor teekent hierbij aa Overste Bennewitz is tweemalen eervol verm in den strijd en is drager van het eereteeken v belangrijke krijgsverrichtingen met de ges Djambi 1901/04, Atjeh 1901/05 en Atjeh 1906

Koeta Radja, 26 April. (Aneta). Zaterdagmid omsingelden troepen, onder bevel van den luit. W. A. M. Molenaar, een bende kwaadwilli bij kampoeng Goeha, landschap Kandang, on afd. Tapatoean (Westkust van Atjeh). De vij kreeg negen dooden; wij maakten blanke wa

buit. Onzerzijds sneuvelde een inlandsch fuselier en werd een inlandsch fuselier gewond.

Mr. J. Ph. F. Filz. † Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 88 jaar, overleden de heer mr. J. Ph. F. Filz, oud-vice-president van het Hooggerechtshof in Nederl.-Indië, ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.

Onregelmatigheden in 's Lands administratie. Een uitvoerig Aneta-telegr. dd. Batavia 23 April meldt, dat de commissie van voorbereiding uit den Volksraad met „pijnlijke verbazing" kennis heeft genomen van een zeer groot aantal ernstige onregelmatigheden in 's Lands administratie; ze noemt als oorzaken: onkunde en onachtzaamheid.

Bevordering der Volksgezondheid. Aneta verneemt dat de begrooting voor den Dienst der Volksgezondheid voor 1927 ruim 18 millioen gulden bedraagt, wat ƒ 500.000 boven het jaar 1926 is. (Batavia, 21 April).

Palembang vooruit! Het gemeentebestuur van Palembang besloot tot den bouw van een schouwburg en een sociëteit, waarvan de maximum kosten ƒ 85.000 bedragen. (Aneta, 21 April).

De bandjir bij Padang. In aansluiting bij vroegere telegrammen omtrent den hevigen bandjir bij Padang, seint Aneta dd. 21 April:

Zeventien aardschuivingen werden veroorzaakt tusschen Indaroeng en Loeboek Soelasih. De door den bandjir aangerichte schade is grooter dan vermoed werd. De Limau Manisrivier is verlegd. De fabriek Indaroeng moet een nieuwe brug bouwen. De herstelling van de waterkrachtleiding aan de Koerandji moest worden stopgezet. De gebouwen van B.O.W. aan den stuwdam van de Koerandji zijn in het water gevallen. Het aantal aardschuivingen in de geheele streek bedraagt 23, waaronder één lang 160 en hoog 4 meter. De geschatte schade van het Gouvernement en particulieren bedraagt minstens vier ton.

Chineezen-vereeniging Chung Hwa Hui. Het derde lustrum der vereeniging van hier te lande vertoevende intellectueele Ind. Chineezen „Chung Hwa Hui" is te 's-Gravenhage, onder groote belangstelling, feestelijk herdacht. (Een verslag der herdenking is verschenen in het *Vaderland* van 20 dezer, Avondblad D).

Raden Mas Noto Soeroto. Het onlangs opgerichte Ned. Indonesisch Verbond van Jongeren-Organisaties, heeft aan Noto Soeroto, te 's-Gravenhage, het eerevoorzitterschap aangeboden, wat door hem is aanvaard.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Het Serimpi Boek.
Oude en moderne Dansen.

Als No. 457 harer serie werd door *Volkslectuur* te Weltevreden onlangs uitgegeven *„Het Serimpie Boek"*, bestaande uit een portefeuille met 20 gekleurde platen en 12 autotypieën van Serimpie- en Bedaja-dansen, met toelichtenden tekst, naar de aanteekeningen van wijlen Mevrouw *B. van Helsdingen-Schoevers.*

Als „Inleiding" tot deze stellig allen, in de Javaansche danskunst belangstellenden, zeer welkome uitgave, die voor den werkelijk geringen prijs van ƒ 5.— verkrijgbaar gesteld is, vermeldt *Volkslectuur:* „dat zij haar ontstaan te danken heeft aan het initiatief van wijlen Mevrouw *B. van Helsdingen-Schoevers*, die zich had voorgenomen over het hier geboden onderwerp een rijk verlucht standaardwerk te schrijven.

„Dank zij de hoogelijk gewaardeerde welwillendheid waarmee de *Soesoehoenan van Soerakarta*, speciaal voor dit doel in intiemen kring dansoefeningen door *Serimpie's* en *Bedaja's* deed houden, kreeg Mevrouw *van Helsdingen* de gelegenheid om de Javaansche dansen tot in de kleinste bijzonderheden te bestudeeren en op schrift te stellen, en waar deze dame reeds gedurende langen tijd voorstudies had gemaakt en ook een degelijke kennis van de Javaansche taal bezat, daar mocht men veilig te mogen aannemen, dat nu dan eindelijk de superieure Javaansche danskunst in een uitgebreid werk zou worden vastgelegd.

„Helaas, de hooggespannen verwachtingen zijn niet in vervulling kunnen gaan.

„Mevrouw *Van Helsdingen* is midden in haren arbeid verscheiden, zonder dat zij de gelegenheid heeft gehad om hare aanteekeningen — die zeker van hare groote kennis getuigden — geheel uit te werken.

„Zij schreef het eerste hoofdstuk van dit boek; anderen hebben haar arbeid voltooid, doch het idee van een standaardwerk moest vervallen."

Een woord van dank wordt voorts gericht tot *P. A. Koesoemojoeda* en *P. A. Adiwidjaja* voor hunne bereidwilligheid om *Volkslectuur* te steunen met deskundige aanwijzingen en aanvullingen, waardoor dit boek toch tot een waardevollen gids op het gebied der Javaansche vrouwendans is geworden.

De gekleurde platen, door den *Topografischen Dienst* te Weltevreden vervaardigd, naar origineele teekeningen van *Tyra de Kleen*, zijn, naar onzen smaak, wat schel en schril-fel van kleur, waardoor niet de indruk van wondere fijnheid en distinctie vastgelegd wordt, welke toch inderdaad deze danseresjes kenmerkt, terwijl ook o.i. deze anders toch zoo talentvolle Zweedsche schilderes en teekenaarster ook niet goed geslaagd is in het weergeven van het bizonder teere en schuchtere in lichaamsbouw en gelaatsuitdrukking dezer uitverkoren Javaansche meisjes. De autotypieën, naar verschillende dansgroepeeringen en -standen, geven van een en ander een veel meer zuiver en typisch beeld.

Hoezeer schrijfster onder de bekoring dezer dansen is gekomen, lezen wij uit haar *„Indrukken"*, bij den aanvang van dat eerste hoofdstuk:

> „Als een zeldzame kasplant bloeit zij nog ergens voort, deze danskunst, in een veilig beschut, door velen ongeweten hoekje op deze veelbewogen aarde. Daarom juist zoo interessant, wijl zij zoo geheel onberoerd bleef te midden der woeste, kokende tijden......
>
> „Merkeloos ging haar de tijd voorbij — van uit verre Hindoe-oudheid kwam zij, een mooie, teertintige bloem, en in onzen vreemden, felbewogen tijd verschijnt zij soms nog aan onze verbaasde oogen, zich uitlevende in zoo iets wonderlijks, zoo iets ongedachts, dat over ons, nuchtere, practische kinderen van deze materialistische, mechanische eeuw, een stemming vaardig wordt van fluisterende geheimzinnigheid, een onwezenlijke sfeer, als de wierook schept in grijze tempelruimten."

De Legende verhaalt: „hoe *Brahma* in den godenlusthof zijn hemelnimfen schiep. Tot een ideaal beeld boetseerde hij de schoone, vrouwelijke vormen te zamen en gaf dit het leven. Vele malen deed hij zoo en schoon waren deze maagden, het werk van zijnen wil, zóó wondermooi, dat hij telkenmale de oogen niet van haar te wenden vermocht, wen zij, na hare schepping, haar eerbiedigen rondgang om der godenvorst volbrachten. *Brahma* wenschte te leven in het voortdurend genot harer bekoring, doch daar het zoo hoog een god niet passend wezen zou het hoofd te wenden naar haar, zoo schiep hij zichzelven vier aangezichten om zoo nimmer de hemelnimfen uit het oog te verliezen.

„En deze goddelijk schoone meisjes waren het, die op een paarlmoertintigen ochtend, toen de zon de schuchtere zee in de armen nam, de danskunst vonden.

„Glanzige sterren, zweefden zij over den oceaan, in de schoone regelmaat van een goddelijken dans, met smijige golving van heur ranke lenigheid. Zij dansten ingetogen van beweging en in den fijn-vlinderigen zwier harer sluiers was de schuchtere schroom der voorname schoonheid......

„Grenzeloos was *Brahma's* vreugde......"

Daarna schrijft Mevrouw *van Helsdingen*, op niet minder opgetogen wijze, over de dansen zelve, zóó, dat wij niet anders dan betreuren kunnen, dat haar arbeid plotseling onderbroken werd.

In hoofdstuk II wordt de beschrijving der Bedaja- en Serimpie-dansen op meer zakelijke wijze voortgezet, wat hare opleiding, kleeding, enz. betreft. Hierop hopen wij gelegenheid te hebben later terug te komen, als, naar wij verwachten, bij de a.s. *Batiktentoonstelling* van *Boeatan* in de *Gothische zaal* te 's-Gravenhage, ook enkele Javaansche dansen zullen worden gegeven. Pangeran Soerjodiningrat is niet alleen een leidend persoon der te Djocdja opgerichte *„Vereeniging tot Bevordering der Batikkunst"*, maar ook een der bestuurders van de Javaansche dansschool, *Krido Bekso Wiromo*, en tevens degene,, die op zeer deskundige wijze — de Prins danste als knaap de vrouwenrollen aan het Djocdjasche hof — het onderricht dier dansen leidt.

Mejuffrouw *G. Weber (Siti Sundari)* behoorde, toen zij tegelijk met de meisjes van vorstelijken bloede, het dansonderwijs daar genoot, tot de beste leerlingen van dezen kunstzinnigen Prins, die naar wij vernemen, zelfs zijn kort verblijf hier ten nutte maakt door ook die edele danskunst te leeren, niet alleen aan eenige Ja-

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

vaansche studenten hier, maar ook aan een paar Haagsche jonge dames van aanleg.

De ruimte der Gothische zaal zal, te meer wanneer de wanden met fraaie Javaansche batiks behangen zijn, zich zeer goed l:enen tot de uitvoering dier zoo rhythmisch schoone ritueele dansen.

De toeschouwers, die er gevoelig voor zijn, zullen dan evenzeer onder de bekoring er van komen, als wijlen mevrouw *van Helsdingen*, al is van zelf hetgeen hier geboden kan worden, maar een zéér flauwe afspiegeling van h-t volmaakte, dat in dit opzicht aan de Vorstenlandsche hoven van Midden-Java te genieten valt.

Wij, Noorderlingen, beginnen ook pas sedert kort belang te stellen en ons te verdiepen in de *danskunst*, in de meer verheven zin. Terecht schreef *F. S.* onlangs in *Het Vaderland* naar aanleiding van de plastische dansen van *Claudia Issatschenko,* in het *City Theater* opgevoerd, o.m.:

„Onze gezelschapsdans is geen dansen meer in de ware beteekenis van het woord, het is smullen aan rhythmiek. En dat men daaraan smult in onzen tijd is begrijpelijk, omdat in onzen tijd zooveel chaotisch is of lijkt.

„Sinds *Isadora Duncan* den dans vrij maakte uit het balletcorset, meenen heel veel jonge dames haar huppelen en springen dansen te mogen noemen. Zij hebben geen vermoeden, dat dans gebonden is aan dynamische en statische wetten, die helaas voor het meerendeel vrij onvindbaar begraven liggen onder de stof der eeuwen.

„'t Is met den waren dans, als met zoovele dingen: in oude tijden begreep men het wezen van den dans beter dan wij, „krappe" menschen, van de verlichte eeuw. Daarom keerde *Isadora Duncan* terug naar den Griekschen dans, toen zij zich bewust werd, dat het ballet zich dood gepirouetteerd had.

„*Claudia Issatschenko* grijpt nog verder terug. Zij is bij de Egyptische reliefs ter school gegaan. En de plastiek, die zij daarop vond, gaf zij weer met ander materiaal, met vier soepele danseresjes, onder aanvoering van haarzelve.

„*Claudia Issatschenko* meent, dat de „gang" in den dans aan Grieksche invloed is toe te schrijven. Oorspronkelijk, zegt zij, werd niet in hoofdzaak met de beenen, maar met de armen gedanst.

„Het is bizonder interessant, deze renaissance der oude waarden in den dans mede te maken. Maar ze te begrijpen, is heel moeilijk, omdat die waarden in onzen tijd waardeloos zijn. De symbolische en ritueele beteekenis er van is voor ons verloren gegaan. Die oude danstaal is voor de meesten van ons een serie letterteekens, zooals het Sanskriet dat is.

„*Mary Wigman* bladert dan ook met groote piëteit in dit onleesbaar geworden boek, maar tracht niet de oude teekens te verklaren. *)

„Zij zoekt naar nieuwe waarden en nieuwe symbolen, die van onzen tijd zijn.

„Al zal het werk van *Claudia Issatschenko* dus minder vruchtdragend zijn dan dat van *Mary Wigman,* het is even interessant. Die oude plastiek boeit, omdat wij bewust of onbewust voelen, dat er achter die simpele gebaren zooveel gedachten en gevoelens schuilen moeten. Dat is de bekoring van hetgeen is te vermoeden, maar niet te weten."

De Javaansche dansen zijn zeker niet minder bekoorlijk en interessant, voor hen, die er zich voor open willen stellen.

Henri Borel schrijft naar aanleiding van het hier kortelings opgetreden Fransche opera-ballet o.m.:

„Sedert ik in Midden-Java de „serimpi" en de „bedie" dansen heb gezien, weet ik pas, hoe de dans uitdrukking kan zijn van het groote en verhevene, welk een ontzaglijke dramatische kracht hij kan hebben, en hoe hij zich verdiepen kan tot in het magische van wonder en openbaring. Maar deze heilige kunst is van zulk een geheel ander, hooger wezen, in zulk een geheel andere sfeer, dat er niet eens kwestie kan zijn van vergelijking."

*) Ook dit zou zeer belangrijk kunnen zijn, om ze niet zoozeer langs verstandelijken, dan wel langs geestelijken weg te begrijpen, want juist daaraan hebben wij behoeften, al zijn velen zich daarvan niet bewust.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger. den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Persoverzicht uit de Indische Blad

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Buitengewesten en hunne leiders.

In de *Java-Bode* (18, 20, 22 en 23 Mrt.) en *De* is opgenomen een reeks interviews met de Geweste Bestuurshoofden van de Molukken, de Z.- en O.-af ling van Borneo, de Westerafdeeling van Borne Riouw en Onderhoorigheden.

De bestaande cultures in *de Molukken* beperken op de eilanden buiten Nieuw Guinea hoofdzakelijk die van *copra* en *notemuscaat*. De huidige hooge zen der notemuscaat maken dat wederom alle dacht aan deze, reeds als verloren beschouwde cu wordt gewijd. West-Nieuw-Guinea brengt groote veelheden wilde notemuscaat voort. De copracu beperkt zich op Nieuw-Guinea voornamelijk tot de streken en is vrijwel geheel in Chineesche handen *vogeljacht* is door het gedurig dalen der prijzen achteruitgegaan en is niet meer winstgevend. Een zienlijke stock wordt tot betere tijden aangehoude Makasser en ook op N.-Guinea. Er bestaat in he heel geen kans op dat de vogels uitgeroeid zullen den. Op Jappen (N.-Guinea) bevindt zich een in goeden staat verkeerenden *katoentuin,* die doo zending is aangelegd. De beoordeelingen van de zijn zeer goed; ook de aanplant maakt een uitste den indruk. De mogelijkheid van slagen in deze ting is niet uitgesloten. Voor de *grootcultures* N.-Guinea waarschijnlijk niet ongeschikter zijn eenig ander gebied in onzen archipel; men stuit ter op te groote bezwaren bij de ontginning doo brek aan verkeerswegen. Bovendien komen op pro ten de hooge vrachtprijzen te drukken, zoodat hiermede van den beginne af rekening moet wo gehouden. De eenige groote thans bestaande o neming is die, welke toebehoort aan de *Mij. Klapp* grootte van 8000 bouws, welke in Zuid-Nieuw-G gelegen is. Veel animo bestaat er niet om gronde te vragen; wel stelde de H. V. A. een onderzo naar de mogelijkheid van suikercultuur op Halma welke plannen echter op niets zijn uitgeloopen, o wel de grond geschikt bleek te zijn, doch me gens complexen van voldoende grootte in elkaa middellijke nabijheid aantrof, waardoor exploit kostbaar zou worden. Omtrent de exploratie va Kei-eilanden door dr. Weber voor de B. P. M. de Gouverneur nooit iets positiefs vernomen. De *tieke toestand* op Ternate en Halmaheira laat nie wenschen over. Sedert Patti weg is, zijn de gem ren tot rust gekomen.

Door de geweldige *rubberuitvoeren* is de wel van de bevolking der *Zuider- en Oosterafdeeling Borneo* enorm gestegen. De uiterlijke kenteekenen toonen zich in de betere kleeding en door den aan van groote hoeveelheden gouden munten, waarin het verdiende geld vastlegt. Ook de woningen wo overal verbeterd. De *Afdeelingsbanken,* die eertijds bloeiend bestaan hadden, kwijnen thans merkbaar, het volk, dat nu geen geldzorgen meer kent, zich der de hulp van de Banken weet te redden. Men echter niet denken, dat het geld over den balk gesmeten. De Bandjarees is n.l. van huis uit een noom. De *politieke toestand* laat niets te wens over. Communisten worden niet aangetroffen wordt scherp toezicht gehouden op de binnenko den, opdat er geen kwade elementen door zullen pen. De trek over de Britsche grens, die in *Boel* eenige jaren geleden plaats vond, was te wijten a poging door het Bestuur aangewend om de mens te doen verhuizen naar gezondere oorden. De D gewend hunne eigen woonsteden uit te kiezen, we ten hieraan geen gevolg te geven en trokken liever Britsch gebied, waar zij tenminste met rust g werden. Aan de onrust is thans een einde geko doordat het Bestuur met deze verkeerde method gedwongen volksverplaatsing heeft gebroken. De k ten, die over de *Jabor Concessie* op Poeloe Laoe nomen werden en waarbij sprake was van schen der bevolkingsrechten, zijn geheel uit de lucht g pen. De bevolking heeft slechts voordeel uit de lijkheid tot geldverdienen, die daar door de werk heden van de Jabor wordt geschapen. De *invloe hooge rubberprijzen* is het Gewest slechts ten geweest. De vrees betreffende het verwaarlooze den *padibouw* is ongegrond; de tuinen worde steeds uitstekend verzorgd, de opbrengst is ruim doende voor de voedselvoorziening in de afdeeli laat zelfs nog een restant over voor export.

Inlandsche landbouw-export. Landbouw-statisticken.

In de „Mededeelingen omtrent enkele onderwerpen van algemeen belang” neemt de Regeering zeer uitdrukkelijk stelling tegenover degenen, die beweren, dat de Inlandsche teelt van handelsgewassen belemmerend werkt op de eigen voorziening in de behoefte aan voedselgewassen, dus voornamelijk aan rijst *(De Sumatra Post*, 23 Mrt.). „Voor toename van de beteekenis der handelsgewassen voor den Inlandschen landbouw” — aldus de Mededeelingen — „zóó dat die een gevaar zou gaan opleveren voor de voedselvoorziening van Ned.-Indië, behoeft men zich nog niet bevreesd te maken, daar deze relatief nog van weinig beteekenis is. Dit kan duidelijk blijken uit 't volgend staatje, waarin is aangegeven de verhouding der oppervlakten door beide gewassengroepen op het bouwland ingenomen in andere landen en op Java.

	Voedingsgewassen.	Handelsgewassen.
Duitschland	100	4.4
Frankrijk	100	1.7
Spanje	100	1.8
Nederland	100	17.6
België	100	12.3
Ver. Staten	100	13.—
Br. Indië	100	16.4
Egypte	100	40.—
Java en Madoera	100	7.5

Voor Java en Madoera is hierbij inbegrepen de oppervlakte door ondernemingen van de bevolking gehuurd. Niemand zal het wenschelijk vinden, dat Java en Madoera in dezelfde positie komen te verkeeren als Egypte, waar bovendien de landbouw zich, wat de handelsgewassen betreft, geheel heeft geworpen op een in alle opzichten zoo riskant gewas als katoen. Maar, dat er nog plaats genoeg overblijft voor verdere uitbreiding der teelt van gewassen voor export, is zonder meer duidelijk genoeg.” Ja — zoo vervolgt de *S. P.* — de Regeering gaat nog verder en zij zet in een ander hoofdstuk uiteen, welk een groote taak er nog kan zijn weggelegd voor het kapitaal, hetzij Europeesch of van ander origine, in de vestiging van industrieën, die een intensiveering van het Inlandsche bedrijf mogelijk zullen maken, zonder dat de voedselvoorziening in gevaar wordt gebracht. Terwijl door het vestigen van fabrieken ook andere Inlandsche cultures zouden kunnen worden bevorderd, zooals die van vezel, katoen, palmen en suikerriet. Deze mededeeling ademt dus wel een geheel anderen geest. Ze is gericht op de mogelijkheden van uitbreiding niet alleen van den Inlandschen landbouw voor exportdoeleinden, maar tevens op een versteviging daarvan, op verdeeling van risico en op vermeerdering van het nationaal vermogen, dat geleidelijk ontstaat als uitvloeisel van betrekkelijk geringe inspanning. We vermoeden, dat de communisten ervan zouden schrikken, wanneer ze wisten, hoeveel „kapitaal”, hoeveel waardevol productiemiddel, thans steekt in al die millioenen rubberboomen, die successievelijk in den grond zijn gestoken; in het bijzonder in de Buitengewesten. Wanneer men de groote lijnen ziet, dan kan hier inderdaad niet anders dan vooruitgang in worden gezien, ook al wordt niet ontkend, dat men op den duur voor moeilijke sociale en economische problemen kan komen te staan.

In dit verband vestigen wij de aandacht op *De Loc.* van 17 Mrt.: „Een Nederl. consul-generaal over Br.-Indië”, van 15 Mrt. blz. 7: „Java-jute”, van 19 Mrt. blz. 14: „De productie van de jute” en de *Java-Bode* van 20 Mrt.: „De Javasche peperhandel”.

In *Rome* bevindt zich — volgens het *Soer. Hbl.* (13 Mrt.) — een *Internationaal Landbouw-bureau*, l'Institut International d'Agriculture, waarbij de voornaamste landen ter wereld aangesloten zijn; de voornaamste taak daarvan bestaat in het bijeenbrengen van allerlei gegevens, betrekking hebbend op het geheele uitgestrekte gebied van den landbouw, welke weer door het Bureau de la Statistique générale in den gewenschten vorm worden verwerkt. Ook Nederland heeft zich bij dit Landbouw-bureau aangesloten, blijkbaar ook voor zijn koloniën. In de laatste vergadering werd besloten om in 1930 en 1931 in alle bij dit Bureau aangesloten landen tegelijkertijd *een landbouwtelling* te houden. De Indische Regeering heeft zich in principe uitgesproken voor het deelnemen aan deze algemeene landbouw-telling. De landbouw-telling zal tevens tegemoet komen aan de desiderata, zooals die geuit werden door de Economische Commissie en den Raad van den *Volkenbond*. Het *S. H.* vermoedt dat bij die landbouw-telling verlangd zal worden het tellen van alle in den *Ned.-Ind. archipel* aanwezige vruchtboomen

en dat van den veestapel, alsmede van het gemiddelde grondbezit der Inheemsche bevolking, waarbij allerlei gegevens omtrent de Europeesche cultures in het algemeen in de eerste plaats van belang zullen zijn.

Atjeh.

De *Deli Crt.* (23 Mrt.) constateert een verheugende toename van de opbrengst der exploitatie van de *Atjehtram.* Sedert het begin van 1925 is in Atjeh eene opleving merkbaar door de hooge prijzen der producten van de bevolkingscultures. Pinang, copra, Inlandsche rubber, maar ook vee en rijst doen hooge prijzen. De welvaart in de landbouwstreken van het Gewest weerspiegelt zich in de ontvangsten der Atjeh-tram. Indien de toestand zoo gunstig blijft kan dit met het vorige jaar een voordeelig verschil maken van bijna *f* ½ millioen. Ook voor den politieken toestand is de volkswelvaart natuurlijk een zeer gunstige factor, maar toch mogen we — aldus de *D. C.* — ons zelf in dit opzicht niets wijs maken. En de vroeger gestelde vraag, wanneer Atjeh eens zichzelf gaat bedruipen, mag in dit verband niet opkomen, omdat in het streven naar een sluitend budget voor Atjeh een groot gevaar is opgesloten.

Aneta (o.a. *Deli Crt.* 24 Mrt.) vroeg den resident *Schmidt* zijn oordeel over de jongste aanvallen in West-Atjeh. Zijn meening omtrent de oorzaak van dit plaatselijke verzet dekt geheel wat de *D. C.* en anderen daarvan hebben geschreven omtrent het fanatisme van den Atjeher, de oude haat van den oorlog en dan zijn gewoonte om zijn misnoegen met zijn hoofden op de Kompenie te wreken. Hij wijst ook den weg aan om er uit te komen. Ontwikkeling van hoofden en bevolking door onderwijs, opheffing der isolatie door aanleg van wegen en dan, natuurlijk, innig contact met de bevolking. Ook de heer Schmidt is overtuigd dat van een georganiseerd verzet ook in de toekomst geen sprake meer kan zijn.

Wij verwijzen nog naar het *Soer. Hbl.* (16 Mrt. „De fout van Atjeh”) en het *Bat. Nwsbl.* (18 en 19 Mrt. „De jongste overval in Atjeh” en „Het goede adres”).

Islamietisch bijzonder onderwijs. Zending.

In den fellen strijd, die onder de inheemsche volksleiders van communistische richting en die van den Sarekat Islam om de machtspositie wordt gevoerd, hebben — schrijft het *Soer. Hbl.* (13 Mrt.) — de voormannen van den S. I., *August Salim* en *Tjokroaminoto*, een goede kaart in handen, n.l. den godsdienstigen grondslag. In dat teeken, de godsdienstige grondslag van den S. I., stond het jongste congres dezer vereeniging. De voornaamste der behandelde punten waren de afvaardiging van vertegenwoordigers van den S. I. naar het Chalifaatscongres, dat te Caïro (zie ook *De Loc.* 22 *Mrt.* blz. 9) zal worden gehouden, en de godsdienstig-Islamietische school. Bij de behandeling van het agendapunt: „Nationaal onderwijs op godsdienstigen grondslag” werd betoogd, dat de school moet dienen om de jeugd op te voeden tot goede Islamieten. Het werd noodig geacht voor dit doel een S. I.-kweekschool op te richten voor de vorming van geschikte onderwijzers. Het *S. H.* acht het niet onwaarschijnlijk, dat de S. I. pogingen zal doen om het plan van de bijzondere Islamietische school ingang te doen vinden, omdat de opleving en de aanwakkering van het godsdienstig leven een voorwaarde voor het bestaan van den S. I. zelf is. Op het jongste S. I.-congres zei Hadji Salim o.m., dat de S. I. niet met de Regeering kan meegaan, omdat hij vrij wil zijn in zijn doen en laten. Islamietische scholen, uitgaande van den S. I., krijgen in het licht eener dergelijke politiek, beteekenis. Zij worden daardoor van anti-gouvernementeelen opzet. Het is evenwel bekend, dat er ook andere groepen van Islamieten zijn, die van een tegengesteld beginsel uitgaan en die zuiver Isl. onderwijs bevorderlijk achten voor de goede verstandhouding tusschen de Inheemsche bevolking en de Ned.-Ind. Regeering. Het *S. H.* kan de verdere ontwikkeling van de plannen inzake bijzondere Islamitische scholen rustig aanzien.

In 1927 wordt te Malang een opleidingsschool voor Inlandsche predikanten voor de Oost-Java Zending van het Ned. Zending Genootschap opgericht. Aan de inrichting zullen worden verbonden *ds. B. M. Schuurman* en *dr. C. W. Nortier*, terwijl ook *dr. H. Kraemer* zal medewerken. De school zal een 4-jarigen cursus omvatten. Het onderricht wordt in de Javaansche taal gegeven. *(De Loc.* 17 Mrt.)

Het aantal Katholieken op de *Kleine Soenda-eilanden* bedroeg in 1925 89.379, waarvan bijna 30.000 communicanten. De missie bezit 50 kerkjes en 165 bedehuizen. Op de 170 lagere scholen geven 290 onderwijzers on-

derricht aan 13.190 jongens en 3.258 meisjes; op 13 scholen met meer uitgebreid onderwijs zijn nog 1200 leerlingen, waarvan 428 meisjes. Een katholiek maandblad is opgericht, de *„Bintang Timor"*, dat terstond 3000 abonné's had. De *Java-Bode* (17 Mrt.) wijst op het nut van dergelijk missiewerk: Daar toch worden ordelijke en degelijke burgers van Ned.-Indië gevormd uit wat eenmaal wilden waren. Op zulke burgers heeft het communisme geen vat!

De *Java-Bode* van 17 Mrt. bespreekt het uit de „Avondpost" overgenomen interview met den heer Feber over „Indië en het Oost-Aziatische réveil"; *De Loc.* (15 Mrt. blz. 1) geeft een uiteenzetting door *dr. P. W. Kuo* van „Het groote Chineesche vraagstuk." In *De Loc.* van 22 Mrt. (blz. 1) beschrijft *Hs.* „De Missietentoonstelling te Rome" als een stuk organisatorischen arbeid, dat respect afdwingt.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Journalistenbond te Djocjacarta.

De te voren aangekondigde samenkomst van journalisten, medewerkers en reporters van de Inlandsche en Chineesche nieuwsbladen in Ned.-Indië, had, volgens mededeeling, voorkomende in de „Pewarta Soerabaija" van 28 October 1925, op Maandag, den 26en dier maand, in het gebouw der Chineesche vereeniging te Djocjacarta plaats.

Een twintigtal personen waren aanwezig.

Des avonds ten 8 ure werd de vergadering op de gebruikelijke wijze geopend door den heer Kwa Siam Tjay, die er op wees, dat het aantal journalisten te Djocjacarta voldoende groot was om te besluiten tot het in het leven roepen van een journalistenbond, die bovendien wenschelijk werd geacht, in verband met de geringe vrijheid, welke aan de Inlandsche en Chineesche Pers werd gelaten.

Hij herinnerde daarbij aan het feit, dat de heer Gouw Boen Hwat, hoofdredacteur van de Tjamboek (= De Zweep) op het politiekantoor was aangehouden en daar ter plaatse was behandeld als ware hij een dief.

Hoewel daarvan geen werk werd gemaakt, zoo was het toch wel zijne meening, dat, als men zulke feiten maar laat loopen en er geen gezamenlijk optreden daartegen plaats vond, die toestand op den langen duur aanleiding moest geven tot onverkwikkelijke handelingen van tegenweer

Men zal in de toekomst moeten begrijpen dat overtredingen, door een journalist begaan, hem nog niet stempelen tot een slecht mensch en dat men hem niet als een misdadiger mag behandelen.

De spreker noodigde daarna de vergadering uit te willen beslissen of zij wilden overgaan tot het vormen van een eigen vakbond dan wel of zij eene afdeeling zou uitmaken van den Aziatischen Journalistenbond te Batavia.

De heer Tjokroaminoto het woord voerende, gaf als zijne meening te kennen, dat hij zich geheel vereenigde met het denkbeeld om zoo spoedig mogelijk een plaatselijken bond op te richten, doch dat, waar het bekend is, dat elke journalist gewoonlijk zijn eigen opinie heeft over tal van onderwerpen en over den gang van zaken, men moeilijk eenstemmigheid bij de journalisten kon verwachten.

En zeer zeker niet, wanneer het er op aankomt moreelen en materieelen steun te verleenen aan een collega, die het slachtoffer is geworden van zijn ambtelijk werk.

Aannemende het geval dat een redacteur veroordeeld is terzake van beleediging van een spreker of van een zijner collega's, moeten deze dan dien veroordeelde ook nog helpen en hem op die wijze schragen in zijne dwaling?

Alvorens dus den bond te stichten, beveelt de spreker aan zich eenstemmig een goed en rijp beeld te vormen van de risico, welke aan den gedachten maatregel verbonden is.

De heer Brotokesowo wijst op de bestaande geschillen en acht de oprichting van den bond noodzakelijk, onverschillig hoe anderen daarover denken.

Hij wil de kennis van de journalisten verrijken door het stichten van bibliotheken en het in het leven roepen van bepaalde organen.

De heer Tjie Tjeng Tjiang van de „Tjamboek" vestigt nogmaals de aandacht op de gebrekkige vrijheid, welke de Oostersche journalisten genieten als zij iets in het openbaar schrijven, en die in zulk eene tegenstelling is met die van de Europeesche journalisten.

Ook spreekt hij van een verwijt over het verschil in bejegening van beide categoriën en hoopt in verb[...] daarmede dat de bond tot stand zal komen.

De heer Tjokroaminoto vindt het streven van [...] bond om meer kennis op te doen niet eene hoofdz[...]

De bond zou dan eene beweging worden alleen [...] mannen, waarin de vrouw niet vertegenwoordigd [...]

De heer Soerjopronoto van de „Bandera Isl[...] wenscht dat de bond zal streven naar grooter vrij[...] voor de journalisten en meer overeenkomstig de [...]heid, welke de collega's in Europa genieten.

Deze kunnen zoo scherp schrijven als zij wensch[...] terwijl zij zich moeten intoomen.

Wanneer het zoeken van meer vrijheid hoofd[...] wordt, is het geven van steun aan de journalisten, [...] slachtoffer worden, zijns inziens niet zoo urgent.

Ten slotte werd tot oprichting van den bond be[...]ten.

Men wilde evenwel eerst een bestuur vragen aan [...] Aziatischen Journalisten-Bond te Weltevreden voor [...] maken van propaganda.

Een voorloopig comité werd aangewezen met [...]dracht de verschillende aangelegenheden te reg[...] statuten te ontwerpen, het beginselprogram vast te [...]len enz. en waarvoor werden aangewezen de heeren [...] Tjeng Tjang, voorzitter, Drijowongso en Hardjoh[...]mo, secretarissen, Lie Djing Gwan, penningmeester [...] als leden de heeren Soerjopronoto, Kwa Sian Tja[...] Tjo Tjing Ham.

Voor bestrijding van voorloopige uitgaven werd [...]dens de vergadering een bedrag van *f* 41.— bij[...]gebracht.

Te 11.30 uur werd de vergadering gesloten.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De toekomst van de Chineezen in Ned.-Indië.

I.

De Nederlanders, zoo schrijft de redactie van de [...]nar-Sumatra van 15 October 1925, hebben ten [...]tijde hoog opgegeven van zekere gunstige eigens[...]pen der Chineezen in Ned.-Indië, die over het alge[...] werden beschouwd als te zijn ijverige lieden, die [...] hunne soberheid geld wisten te verdienen en [...] gewoonte hadden zich noch met andermans za[...] noch met de politiek, noch met bewegingen van s[...]len of economischen aard te bemoeien.

In de werkelijkheid waren zij over het algemeen [...]tige burgers, die, volgens eigen zeden en gewoo[...] opgewekt leefden en als tusschenpersonen veel bijd[...]gen tot de ontwikkeling van den Inlandschen ha[...] in Ned.-Indië.

In elk geval zag de Europeaan in het Chinee[...] element van Ned.-Indië nooit eenig gevaar.

Geleidelijk is in dien toestand in de laatste j[...] eenige verandering gekomen, want het feit bestaat, [...] de vroegere inschikkelijke en geduldige Chinees [...] niet meer kan neerleggen bij beschikkingen van [...]gerhand, wanneer die, naar zijne meening, me[...] rechtvaardigheid en billijkheid in strijd zijn.

Wanneer de redactie als oorzaak daarvan op[...] de ruwe wijze van optreden van den Europeaan, [...] ten opzichte van den Chinees, van geen ongelijk [...]weten, dan zullen, zegt zij, de lezers van het ar[...] haar wel begrijpen.

Schadelijker wordt deze onrustige beweging van [...] Westerling, wanneer hij overmoedig wordt en den [...]terling laat bemerken, dat hij deze, die geduldig be[...] in deze of andere beslissing, beschouwt als te zijn [...] persoon zonder durf, die den moed mist voor zijn[...]langen op te komen.

Dientengevolge toch wordt de bedoeling van [...] Chinees, die gaarne met alle volksgroepen in v[...] wil leven, op ernstige wijze tegengewerkt en hij [...]dwongen tot overmoedige tegenweer, welke de [...]zen der welvoegelijkheid wel eens overschrijdt.

De redactie herinnert hierbij aan de vele prote[...] welke reeds sedert vele jaren werden ingediend, [...] wel in de nieuwsbladen als bij de bevoegde autor[...]ten, over de ruwe behandeling van de Chineezen [...] het politiepersoneel, dat te veel misbruik maakte [...] marechausseesabel en gummistok en dat de procu[...] generaal bij het hooggerechtshof in Ned.-Indië d[...] aanleiding vond het willekeurige en dikwijls ruw[...] treden der politie tegenover het Chineesch publie[...] circulaire te verbieden.

Het is nooit de bedoeling van de Chineesch-M[...]sche Pers geweest aanvallen te doen of zich opst[...] te toonen tegenover het Europeesch element in [...]

lië, doch waar de Europeesche Pers in hare nieuwsbladen niet anders deed dan op de Chineesche volksgroep te schimpen en te smalen, daar lag het voor de hand dat de Chineesche journalist, die toch ook de belangen zijner ras- en landgenooten wil behartigen, bij zijn afgedwongen tegenweer de grenzen der welvoegelijkheid te buiten ging.

Want wie de bal kaatst, moet hem terug verwachten. Feitelijk is het dus de Europeesche Pers, die de Chineesch-Maleische Pers te overmoedig heeft gemaakt.

Het staat bij de redactie van de „Sinar-Sumatra" vast, dat de Europeaan de wetten der humaniteit zeer goed kent en dat hij uit menschenmin bereid is de zaken naar rechtvaardigheid en billijkheid te overwegen en te beoordeelen, in tegenstelling met die Europeanen, die de toestanden en verhoudingen aan de oppervlakte beschouwen en met geringschatting op den Chinees neerzien.

Zij is verplicht daaraan evenwel toe te voegen, dat die oppervlakkige beschouwing noch die geringschatting tot het verleden behooren en dat er nog vele Europeanen zijn, die in die houding volharden.

Het streven van den Chinees is in den tegenwoordigen tijd niet anders dan dat hij op gelijken voet als de Europeaan wil worden behandeld en bejegend.

Het is de wensch van zijn binnenste, die, naar hij vertrouwt, geleidelijk in vervulling zal komen, omdat reeds de jonge Chineesche generatie reeds zooveelen eene volle stelling innemen in de Ned.-Indische Maatschappij.

(Wordt vervolgd.)

Oost-en West-Ind. Literatuur-Overzicht.[1]

Vademecum voor het personeel van het mijnwezen. Geologie, door Dr.. J. K. van Gelder. Tweede, herziene druk. Met afbeeldingen. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Schets van de economische ontwikkeling der afdeeling Poerworedjo (residentie Kedoe), door Dr. C. L. van Doorn (Vereeniging van Koloniaal maatschappelijke vraagstukken. Publicatie No. 18). Met kaarten. (Weltevreden, G. Kolff en Co.).

Nova Guinea. Résultats des expéditions scientifiques à la Nouvelle Guinée, publiées sous la direction de M. L. F. de Beaufort, et de M.M. les Dr. A. A. Pulle et L. Rutten. Vol. XVI. Ethnographie. Livraison II. (Untersuchungen an Schädeln und Skeletteilen aus dem Gebiet der Humboldt-Bai und dem südlichen Küstengebiet von Holl. Neu-Guinea, von Dr. P. Wirz). Avec planches. (Leide, E. J. Brill).

Opkomst en ontwikkeling van Sumatra als economisch-geographisch gebied. Met schetskaartjes, door Dr. H. Blink. Uitgave van de Nederlandsche Vereeniging voor Economische Geographie. ('s-Gravenhage, Mouton en Co.).

Bijdrage tot de kennis van de Afdeeling Asahan, door M. Hamerster, Assistent-Resident. (Oostkust van Sumatra-Instituut. Mededeeling No. 13). Met kaart en ... (Amsterdam, Uitgave van het Oostkust van Sumatra-Instituut, druk van J. H. de Busy).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. 1926, No. 13. (Bureau voor de Volkslectuur en verwante aangelegenheden te Weltevreden).

De wajang poerwa, door C. L. Becking. Met ill. (Den Haard, 17 April '26).

De voedselvoorziening van Nederlandsch-Indië. Voordracht door Dr. A. A. L. Rutgers. (Indisch Genootschap. Vergadering van 12 Maart 1926).

De Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting te Semarang. Architect: Ir. W. Lemey. Met tal van afbeeldingen. (Bouwen. Tijdschr. voor Holland en Indië, 17 ... '26).

Beknopt overzicht van eenige Ned.-Indische planten die giftig zijn of giftige bestanddeelen bevatten, door M. Duyster (vervolg). (Pharmaceutisch Tijdschr. voor Ned.-Indië, Febr. en Maart '26).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand Februari 1926. Samengesteld door het Kantoor voor Chineesche Zaken. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

De klein-landbouw. IV. Klein-landbouw, een gouvernementsbelang, door Dr. B. Vrijburg. (De Ind. Boerderij, 19 Febr. '26).

Karakterschets van L. D. Petit (de sympathieke secretaris der Afd. Amsterdam van „Oost en West"). (De Hollandsche Revue, 26 Maart '26).

[1] Door gebrek aan plaatsruimte is van deze rubriek een gedeelte der ... achtergehouden en moest worden volstaan met eene opgave van ... Wanneer de gelegenheid zich voordoet, zal aan sommige der vermelde publicaties meer aandacht worden geschonken.

Koloniale Studiën.

Inhoud van jaarg. 10, No. 1 (Febr. '26). Domeinverklaring van het water bestemd voor industrieele doeleinden en bevloeiing,, door Mr. A. J. R. Heinsius. — Onopgeloste oplossing (over art. 109 Regeeringsreglement), door Mr. C. T. Bertling. — Over wildhoutbosschen en herbossching op Java, door W. Zwart. — Belastingen in eenige tropische Britsche koloniën, door D. J. Gerritsen. — De Chetti en zijn bedrijf, door S. J. Schoorl. (Chetti's zijn van Voor-Indië afkomstige personen, Klingaleezen, die ter Sum. Oostkust het bedrijf van geldschieter uitoefenen). — De plaats van de auto onder de verkeersmiddelen, speciaal in Ned.-Indië, door W. Wynaendts van Resandt. — Het rapport Meyer Ranneft-Huender nopens den belastingdruk op de inheemsche bevolking van Java en Madoera, door Ir. E. P. Wellenstein. — In memoriam. A. L. Waworoentoe †, door J. Tideman. — Economische kroniek (De buitenlandsche handel der Buitengewesten in 1924). — Boekbespreking: H. T. Colenbrander, koloniale geschiedenis, door W. M. Mansvelt.

Inter-Ocean.

De schitterend geïllustreerde Jan.-afl. bevat met betrekking op Indië de navolgende bijdragen: The story of rubber and the rubberboom in the Netherlands Indies, by „Djembatan". — Javanese arts and crafts. — Pomona's children in the East Indies, by S. Kalff. — Toilers of the deep, by G. G. van der Kop. — Reviving the coffee industry, by K. O. Moe. — The „Tygersgracht" (at Batavia), by C. Vis-Janssen van Raay. — Batavia's new year's eve.

Verhandel. Kon. Magn. en Meteorol. Observatorium te Batavia.

Nieuwe publicaties. No. 8. Het klimaat van Ned.-Indië, door Dr. C. Braak. Deel II, afl. 1. Sumatra. Met platen en kaart.

No. 13. Isomagnetics for the Neth. East Indian Archipelago. Epoch 1925—0, by Dr. S. W. Visser.

No. 15. Uitbreiding van regenbuien te Batavia, door Dr. J. Boerema.

No. 16. Some researches into the propagation of seismic long waves, by Dr. S. W. Visser.

De Ind. Verlofganger.

Het Nr. van 23 April bevat o.a. een artikel (met ill.) van S. Kalff met historische bijzonderheden over het eiland Onrust bij Batavia; en, een eveneens geïll., opstel over een tocht naar Java's hoogsten berg (den Smeroe), door v. d. B.

Indisch Tijdschrift van het Recht.

Behalve de rubriek Jurisprudentie bevat afl. 2 van dl. 123 eenige verhandelingen, waarvan de titels luiden: Hypotheek op handelswaren, door Mr. Heinsius. — De Haagsche Academie voor Internationaal recht. Het eerste jaarverslag van het Permanente Hof van Internationale Justitie, door Mr. Fievez de Malines van Ginkel. — Voorwaardelijke veroordeeling, door Mr. W. H. van Helsdingen. — Valschheid in rekening courant, door Mr. Jeekel.

De Indische Mercuur.

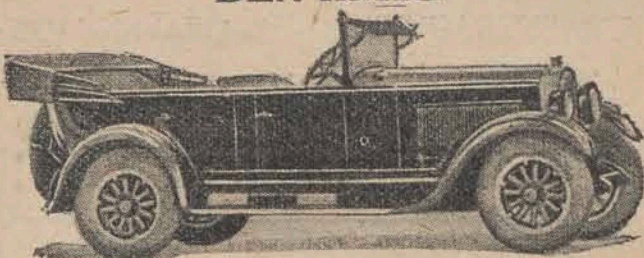
No. 16 (21 April). De nieuwe organisatie der Proefstations bij de Bergcultures op Java. — Kamer van Koophandel en Fabrieken te Rotterdam (opmerkingen over Oost- en West-Indië uit het jaarverslag over 1925). — Invoer tot verbruik der voornaamste handelsartikelen op Java en Madoera door particulieren. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft literatuur over vezelstoffen, plantenziekten en bodemvraagstukken.

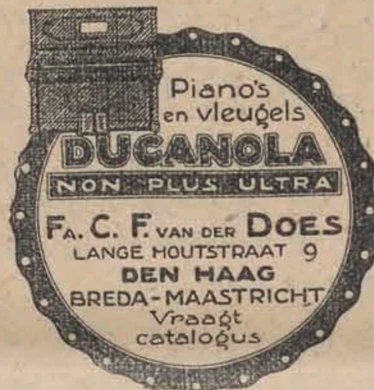
Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 37 (13 Maart '26). De toekomst der oude rubberondernemingen en hun verjonging, door C. M. Hamaker. — Overzicht van werkzaamheden van het Proefstation Malang over 1925. — Cacao-bericht 1925, door makelaar S. W. Hoekstra. — Malachravezel, door A. W. Drost (ontleend aan de Ind. Mercuur). — Vervoer van palmolie en latex.

De Indische Mercuren.

11e Jaarg. No. 6 (15 Maart '26). Causerie over een

reis naar de Zuider- en Oosterafd. van Borneo (hoofdzakelijk ter bestudeering der bevolkingsrubbercultuur aldaar). — De plant als chemische fabriek. — Mutatie? (Is het vroeger allerwege gekweekte welriekende muskusplantje als een thans weer verloren gegane mutant van Mimulus moschatus te beschouwen?). — Het groeien der planten gefilmd. — Overzicht van werkzaamheden van het Proefstation Malang over 1925, door Dr. A. J. Ultée. — Uit de rubberwereld. Rubber in Ned.-Indië, door Prof. Dr. L. Th. de Cosquino de Bussy (ontleend aan het Maandblad der Amsterdamsche Bank).

Missie en Zending.

St. Claverbond. Mei '26. Aan de nagedachtenis van onzen vader Pater Franciscus van Lith, door Alb. Soegija S. J. Met afb. — Korte berichten uit Djokjakarta, door Zr. Gabriëlle. Met afb. — Santosa. Historisch verhaal, door Alb. Soegija (vervolg). — De komende crisis der wereldmissie, door C. Kolfschoten S. J.

De Macedoniër. April '26. Besnijdenis bij de Soembaneezen, door P. J. Lambooij. — Zendingsconferentie te Jeruzalem in 1924, door A. de Geus. — Van mijn uitkijk, door Ds. D. Pol.

Het Zendingsblad van de Gereformeerde Kerken. April '26. Het jaar 1925 in Djokja, door A. Pos. — Mededeelingen uit Solo, door H. A. van Andel. — Uit het hospitaal te Poerworedjo. — Portret (met bijschrift) van Dr. en Mevr. Onvlee-Miedema (taalgeleerde voor Soemba, afgevaardigd door het Ned. Bijbelgenootschap).

BOEKAANKONDIGING.

Bij H. D. Tjeenk Willink en Zoon te Haarlem is verschenen „Algemeene Plantenteelt", ten behoeve van het Indische Landbouwonderwijs, door A. de Koning (2edruk).

Dit boekje, maar dan toch van een paar honderd pagina's, meldt zich aan als een eerste proeve tot het bijeenbrengen van hetgeen door de verschillende onderzoekers in den loop der jaren gevonden is. Bestemd voor gebruik op verschillende scholen, die jongelieden opleiden voor betrekkingen in de Ned. O.-I. cultures, is het evenzeer dienstig voor reeds in betrekking zijnde geëmployeerden. De inhoud van het zeer nuttige werk is verdeeld in 2 Hoofdstukken: Het vermenigvuldigen van cultuurplanten en De vegetatieve vermenigvuldiging en onververdeeld in onderscheidenlijk 18 en 15 paragraphen.

Suriname.

„De West" van 2 Maart schrijft:

„Nu de rampzalige droogte nog steeds aanhoudt, nemen de boschbranden op sommige punten in de kolonie ernstige afmetingen aan. Branden aan de kust zijn een vrijwel jaarlijks in den grooten drogen tijd terugkeerend verschijnsel en de plantages nemen gewoonlijk bijtijds de noodige voorzorgsmaatregelen tegen het overslaan van het vuur. Thans echter woeden zware boschbranden al dagenlang aan weerskanten van het Pad van Wanica, in de nabijheid van het Kanaal van Tout Lui Faut en achter de polders aan weerszijden van Lelydorp. Men heeft getracht door brandpaden het vuur te stuiten, doch dit is niet gelukt. Het vuur heeft een omvang genomen die voorloopig bestrijding vrijwel onmogelijk maakt. Tal van perceelen hebben door het voorbij trekkend vuur schade geleden. Een landbouwer, Braumuller genaamd, die een aardigen kokosaanplant bezit aan het Kanaal van Tout Lui Faut, is vrijwel geruïneerd.

Bij al deze ellende komt een voortdurend nijpender gebrek aan drinkwater. De Javaansche landbouwers hebben hun putten in den zandbodem verdiept en vinden nog wat water. Tal van andere landbouwers lijden bepaald gebrek, zoodat waarschijnlijk de trein ook spoedig op Lelydorp drinkwater zal moeten distribueeren.

Men deelt ons mede, dat door deze boschbranden tal van terreinen zijn open gekomen, die waarschijnlijk, zoodra de regens invallen, uitstekend te benutten zullen zijn voor rijstcultuur."

* * *

In „De West" van 19 Maart schrijft de heer W. Hewitt, landbouwleeraar, over de productieve waarde van den kleinen landbouw:

„De beteekenis van onzen kleinen landbouw wordt,

naar ik uit den aard mijner betrekking herhaaldelijk kunnen ervaren, nog te weinig ingezien. Daarom a[cht] het mij een aangename plicht onderstaande, uit offi[cieele] bronnen verkregen, getallen betreffende de produ[ctieve] waarde van den kleinen landbouw in Suriname, tot publiek eigendom te maken en aldus een steen[tje bij] te dragen tot verhooging van de waardeering voor belangrijke bestaansbron.

De geldwaarde van den kleinen landbouw over jaar 1924 bedraagt f 3.124.758.18, terwijl die va[n de] totale productie van den grooten landbouw bed[roeg] f 6.732.680.71. Alleen aan suiker werd door den ten landbouw geproduceerd tot een waarde f 3.262.300.80, zoodat de totale productie in 192[4 van] alle cacao- en koffieplantages tezamen be[droeg] f 3.471.379.91. De productie van den kleinen land[bouw] maakt dus tegenover die van alle koffie- en [cacao]plantages samen geen slecht figuur.

Waar de bewering ook meer en meer veld win[t dat] de klein-landbouwer een zeer oneconomisch ge[bruik] maakt van den grond, heb ik getracht aan de van de mij ten dienste staande cijfers, de ju[istheid] van deze bewering te onderzoeken.

De totale oppervlakte in bebouwing bij de s[uiker]cultuur op ultimo 1924 was 3076 H.A., op alle koff[ie- en] cacaoplantages tezamen 9357 H.A. en bij den k[leinen] landbouw 9823 H.A. Door een zeer eenvoudige b[ereke]ning krijgen we dan als de productiewaarde per voor de suikerplantages f 1060.56, voor cacao- en [koffie]plantages f 370.99 en voor den kleinen land[bouw] f 318.11. Ook hierin kan bijgevolg de kleine land[bouw] een vergelijking met de cacao- en koffieplantage[s] doorstaan.

Voor de verbetering van de handelsbalans Suriname heeft de kleine landbouw in de laatste goed werk gedaan. Een vermindering van den heeft met betrekking tot de handelsbalans van ee[n] immers dezelfde economische beteekenis als een waardige verhooging van den uitvoer.[1])

In het jaar 1910 bedroeg de invoer aan rijst no[g] balen. Deze invoer daalde in 1925 tot 2744 balen. dus 56708 balen minder dan een 15-tal jaren g[eleden]. Een baal ingevoerde rijst op f 20 gerekend, is de stiging van de handelsbalans alleen door de rijst van den kleinen landbouw nu reeds f 1.134.160 j[aarlijks].

De rijstcultuur breidt zich meer en meer uit. nu de tijd de landbouwers er toe te brengen do[or toe]passing van arbeidbesparende werktuigen de [pro]ductiekosten naar omlaag te brengen, teneinde mogelijk te maken, zooals onlangs door mijn ambt[genoot] Liems reeds naar voren werd gebracht.

De productie aan rijst (padi) bedroeg in:

1890	16.546 K.G.
1900	52.714 „
1910	1.993.700 „
1915	5.280.200 „
1920	9.798.200 „
1924	17.873.969 „

Op Lelydorp en omstreken wordt de pindac[ultuur] gaandeweg uitgebreid om ook de invoer van di[t pro]duct, welke in 1925 154.651 K.G. bedroeg ter van f 54.128 en welk gewas zeer goed op onze gronden kan worden geteeld, langzamerhand to[t het] verleden te doen behooren.

Bij gebrek aan een goed uitvoerproduct in de van de cacao, trachten de kleine landbouwers d[an zo]veel mogelijk de ingevoerde levensbehoeften te [ver]vangen door producten van eigen bodem. Voorna[melijk] voor gewassen, die binnen het jaar product le[veren] bestaat een speciale voorliefde. De koffiecultuur wel langzamerhand uitgebreid, maar de klein-la[ndbou]wer heeft liever een product, waarvan de be[werking] minder handen noodig heeft en dat minder bewe[rkelijk] is dan die van de koffie.

Gaarne had ik ook gegevens betreffende den k[leinen] landbouw over het afgeloopen jaar medegedeeld, die zijn nog niet alle te mijner beschikking, da[ar het] verzamelen dezer gegevens wel wat tijd vereischt.

* * *

„De West" was in de gelegenheid om het oor[deel te] vernemen van iemand die — na vier jaren af[wezig]heid onlangs het district Coronie, waaromtrent o[nlangs] pessimistische berichten waren verspreid, wed[er be]zocht en die zeide verrast te zijn over den voor[uitgang] en de meerdere bedrijvigheid die hij waarnam. [De pro]ductiecijfers van Coronie wijzen eerder op voor[uitgang] dan op het omgekeerde. De kokosnootproductie schommelen op ongeveer twee millioen noten, d[e] productie neemt toe en ook de veestapel is iets

1) Wij zijn dit slechts tot zekere hoogte met den heer Hewitt

men. Het spreekt van zelf, dat Coronie zwaar geleden ft door de heerschende zware droogte. Hoe de toe-nd nu is, of worden zal, valt moeilijk te zeggen, maar cijfers over het afgeloopen jaar zijn zeer meegevallen.

• • •

n „Recueil des Travaux botaniques néerlandais", Vol. II, 1925 heeft Prof. Dr. A. Pulle uitgegeven „Neue träge zur Flora Surinams IV". Aan de beschrijving planten gaat een belangrijke inleiding vooraf, waarin f. Pulle uiteenzet wat door den voormaligen hout-er J. W. Gonggrijp en door Dr. G. Stahel is gedaan bevordering van de kennis der Surinaamsche flora. Professor betreurt het dat de heer Gonggrijp naar Indië is overgeplaatst: „Im Frühjahr 1923 verliess W. Gonggrijp nach 15-jähriger Dienstzeit die Kolonie, h Ostindien mitnehmend einen Schatz an Erfahrung Kenntniss des Surinamischen Urwaldes, der in er Weise für Surinam verloren ging, und eine be-tende Menge unvollendeter Arbeiten hinterlassend. in Holland gemachten Versuche, um die Regie-g vom Bedenklichen dieser Schrittes zu überzeu-, blieben leider fruchtlos."

an het slot van de inleiding deelt Prof. Pulle mede hij voornemens is binnenkort aan te vangen met de ave van een in het Engelsch geschreven flora van name in den geest van de Engelsche koloniaalflora's. e flora zal een overzicht geven van alle tot dusver ende Phanerogamen en Vaatkryptogamen van Suri-e. Prof. Pulle heeft zich de medewerking verzekerd een aantal specialisten.

Curaçao.

De middelen in 1925.

1925 hebben de middelen ƒ 725.000.— boven de ing en ƒ 340.000.— meer dan in 1924 opgebracht. et 1924 zijn de grootste verschillen: invoerrecht 6.000.— hooger, gedistilleerd-accijns ƒ 142.000.— er, zegelbelasting ƒ 4000.— lager, overdrachts-ing ƒ 11.000.— lager, grondbelasting ƒ 16.000.— gebruiksbelasting ƒ 10.000.— hooger, inkom-belasting ƒ 33.000.— hooger, huur van landgronden ndommen ƒ 17.500.— hooger, dienstverleening door- en uitvoer ƒ 11.000.— hooger, inkomsten de posterij ƒ 6000.— lager, inkomsten van de draad-telegrafie ƒ 13.000.— lager, loodsgelden ƒ 55.000.— ger.

Mgr. Niewindt-Stichting.

Union van 1 April l.l. vermeldt de oprichting op Mrt. l.l. van de „Mgr. Niewindt-Stichting", ten doel ende aan het Apostolisch vicariaat de middelen erschaffen tot bouw en inrichting en onderhoud gebouwen, aan den godsdienst gewijd.

de akte, die ten overstaan van notaris Lansberg den werd, compareerden de heeren Mgr. Vuyl-, Mr. De la Try Ellis, De Lannoy (voorzitter), H. an Rossum, B. E. van der Veen Zeppenfeldt en E. G. van der Veen Zeppenfeldt (secretaris-pen-ncester), alsmede Mej. U. G. J. van Eps.

De droogte.

Amigoe van 13 Mrt. schrijft:

nderdagmorgen 6 uur hebben we een flinke regen-had, doch het duurde helaas maar goed 5 minu-Had het in dat tempo een paar uur lang aange-en, dan was het schitterend geweest.

, was nu de beloofde waterleiding maar klaar, ouden we sterk staan en alle droogte trotseeren. t al verzuchtingen en jeremiades zullen we dit nog over de droogte te hooren krijgen. Wat zal de werkende klasse, doch ook de meer gegoeden r van gebrek aan water te lijden hebben. Want n pas in het begin van de droogteperiode en het nog lang voor het November is, het begin van igenlijken regentijd, als 't dan ten minste gelieft enen.

organisatie van den aanvoer van putwater is zeer geregeld. Organisatie bestaat er heelemaal niet, t toch vooral dit jaar wel bijzonder noodig is. en geheel en al overgeleverd aan de willekeur watertrucks en ezelkarren, die het water brengen zij het goed vinden, dus daar waar zij het 't eerst raken, en niet daar waar het 't meest noodig is. eer afgelegen straten en wijken, vooral de hoog-en punten der stad krijgen bijna geen beurt. e brengt hier eens een beetje orde en organisatie en warboel, die tot nadeel strekt onzer bevolking?

Minister en Koloniale Raad.

Over de Memorie van toelichting der begrooting voor 1926 schrijft de *Amigoe di Curaçao* van 20 Mrt. l.l. o.a.:

„Het allerlaatste art. 129 is in die *Memorie v. T.* met een weergalooze beknoptheid van de volgende opheldering voorzien:

„De uitvoering der werken van de *watervoorziening* zal afhangen van het advies door Prof. Kraus, op verzoek van Z.Exc. den Minister van Koloniën, in deze uit te brengen.

„Indien wordt overgegaan tot de uitvoering dier werken zullen daarvoor fondsen beschikbaar moeten zijn, die door leening zullen zijn te verkrijgen."

Wanneer twee personen of corporaties met elkaar *moeten* samenwerken, is het zaak, dat beide partijen elkaars zwakheden en gevoelige punten ontzien, anders bestaat er telkens groot gevaar, dat het misloopt, de goede verstandhouding verstoord wordt en het op wederkeerige prikkeling en tegenwerking uitdraait.

Uitgaande van dit principe valt er op de redactie van de bovenstaande toelichting zeer veel af te dingen, vinden wij deze al heel ongelukkig gekozen.

Zooals die eerste alinea luidt, kan zij geen andere beteekenis hebben, dan dat het allerlaatste woord over de watervoorziening nu door Prof. Kraus gesproken wordt, dat van zijn advies dus de eindbeslissing afhangt.

Is dat waar?

Wij kunnen onmogelijk aannemen, dat het de bedoeling van den Gouverneur kan geweest zijn, het medezeggenschap van den Kol. Raad in deze aangelegenheid weg te cijferen of uit te schakelen.

Doch waarom dan een terminologie gebruikt, waardoor de bekende gevoeligheid van de Raadsleden op dit punt noodeloos geprikkeld wordt?

Wij zullen de laatste zijn, om deze overgevoeligheid van den Raad in bescherming te nemen. Wij voor ons vinden ze veeleer overdreven en ongegrond. Maar wij erkennen ook, dat deze, door ze onnoodig te prikkelen, nog verder zal worden toegespitst, waarbij de vriendschappelijke verhouding en de goede samenwerking noodzakelijk nog méér in het gedrang moeten komen.

Dat toch moet in het belang van de kolonie in ieder geval voorkomen en vermeden worden."

H. v. d. Hoeven.

Zooals blijkt uit de officieele berichten van deze week heeft de heer Hendrik van der Hoeven, wegens ziekte, eervol ontslag verkregen uit den loodsdienst. Bijna 20 jaar heeft hij als loods gefungeerd en iedereen weet met welk een ijver en succes. Hij heeft alle lotverwisselingen van onze scheepvaart vóór, tijdens en nà den oorlog meegemaakt, ruim zijn deel gehad van het inspannend werken, dat de na-oorlogsche groote opbloei van onze haven vooral in de laatste jaren meebracht. *(A. d. C.)*

Toeristenbezoek.

Niet minder dan 7 toeristenbooten hebben in Maart Curaçao bezocht. De *Amigoe* heeft ze allen genoemd en schrijft in haar blad van 20 Mrt. l.l.:

„Allen te zamen zijn door deze 7 toeristen-booten, die in deze *maand Maart* onze haven bezochten, in het geheel 2616 toeristen in onze haven aangebracht, die op enkele uitzondering na, allen aan wal zijn geweest, hier te voet of per auto stad en omgeving in oogenschouw namen, talrijke inkoopen deden in onze groote winkelmagazijnen en menigen dollar hebben achtergelaten.

Zoo hoorden we vertellen dat op één enkelen dag een onzer groote magazijnen alleen aan parfumerieën voor bijna ƒ 2000.— aan deze Amerikanen verkocht heeft.

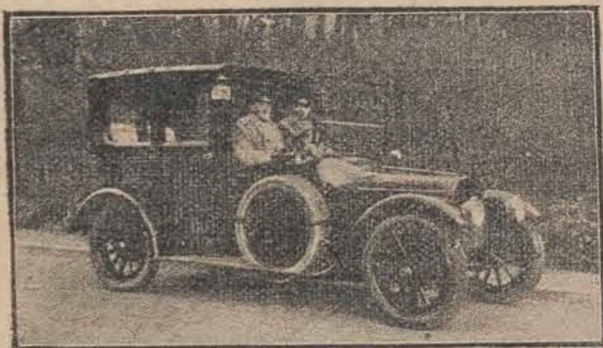
Neemt men aan, dat elk dezer toeristen aan auto's, restauratie en hotel en inkoopen gemiddeld een 10 dollar heeft uitgegeven, dan komt men reeds aan een bedrag van ƒ 65.000.—, dat hier door de toeristen in deze maand binnenvloeide. Maar het zal wel meer geweest zijn."

De „Petroleum".

De *Amigoe* ontleent aan La Cruz de mededeeling, dat sinds het begin van 1926, 800 werklieden van Bonaire bij de C. P. I. M. werk hebben gevonden.

Curaçaosche Hypotheekbank.

Het jaarverslag over 1923 vermeldt een winst van ƒ 36.062.75 (v. j. ƒ 35.217.96).

Uit den Verren Vreemde.

Lord Reading.

Lord Reading heeft toch den gebruikelijken termijn van vijf jaren rond gemaakt. Eerst was gezegd, dat een verschil van opvatting met de regeering in Londen, hetwelk niet was bijgelegd door en bij zijn bezoek aan het moederland, hem tot een vervroegd heengaan noopte, terwijl ook de gezondheidstoestand van Lady Reading hiertoe nog 't zijne zou meebrengen. Zoo is 't niet gegaan. Hij heeft, na volbrachten termijn, afscheid van Indië genomen, terwijl zijn opvolger Lord Irwin chassez-croissez met hem speelde, zonder dat de heeren elkander ontmoetten; zoo wil het de adat van Britsch-Indië.

In het moederland terug gekeerd, is hem bijzonder eerbetoon ten deel geworden. Londen benoemde hem tot eereburger. De koning verhief hem tot markies.

De Indische pers is vrijwel eenstemmig in lof over zijn hooge ambtsvervulling. Wij releveeren eenige punten, welke hierbij naar voren worden gebracht.

Lord Reading kwam in Indië met de opdracht den hervormingsarbeid, die reeds ingezet was, door krachtige leiding te bevorderen. Hij vond zich echter geplaatst voor de oplossing van financieele vraagstukken, die hem zeer belemmerden in het volvoeren van die opdracht. Hij wist 't een met 't ander aan te vatten. Geleidelijk werd orde gebracht in de verwarring, die nog als oorlogsnawee heerschte. Groote uitgaven werden teruggebracht tot wat als normaal mocht gelden. Het budget kwam in evenwicht. Aan de hulp daarbij ondervonden van Lord Rawlinson, om de legeruitgaven in te krimpen, en van Sir Basil Blackett, om de financiën te beredderen, wordt door Lord Reading zelf groote beteekenis toegekend. Om deze politiek door te zetten is soms groote durf, bij groot verantwoordelijkheidsbesef, noodig geweest, zoo b.v. toen de verhooging van de zoutbelasting door den onderkoning werd doorgevoerd (1923), tegen de oppositie in de Wetgevende vergadering in.

Toch ging de Viceroy niet in tegen ontwikkeling van den inheemschen invloed, integendeel zelfs; maar hij wenschte deze in goede baan te leiden. De *Indianisation* van het leger en van de vloot, waardoor hij aan een vaak geuiten wensch te gemoet kwam, en aan de Indiërs een ruimer aandeel gaf in de verdediging van hun land- en zeegrenzen, wijst in die richting, al heeft deze maatregel niet dadelijk de waardeering gevonden waarop hij aanspraak mag maken.

De tartende houding eerst door Gandhi, later door de Swarajisten, aangenomen, vond een aanhang, die een minder krachtige persoonlijkheid dan Lord Reading van haar stuk had kunnen brengen. De non-coöperation was wel lastig te bestrijden, maar in haar aard ook moeilijk streng vol te houden. Verzetten door niet te verzetten kan den verzetsman moeilijk bevredigen. Bij de onthouding kwam 't dan ook meermalen tot relletjes, die geenszins negatief waren, en waarvoor Gandhi zich zelf strafboetedoening oplegde. Vele Swajaristen wilden wel in de vertegenwoordigende lichamen komen om daar de regeering tegen te werken; dat was toch al meegaan, meedoen, al heette 't ook een vorm van non-coöperation. Lord Reading liet Gandhi tot zich komen. Deze kwam: dat was alweer geen non-coöperation. Toen Gandhi echter zijn invloed op de massa toch op zoodanige wijze wist te doen inwerken, dat de rust er door werd bedreigd, heeft de onderkoning het oogenblik gekomen geacht om de uitspraak aan den rechter te laten en Gandhi heeft de gevangenisstraf, waartoe hij veroordeeld werd, lang genoeg ondergaan om zijn invloed gebroken te zien, zonder dat dit een massa-verzet uitlokte. De Swajaristen vormen thans een partij, die, door onderlinge verdeeling en door de tegenstellingen tusschen Hindoes en Moslemen, geen gevaar meer oplevert voor de belemmering van de ontwikkeling van Britsch-Indië zooals de Britsche regeering zich deze denkt, en zooals zij door Lord Reading een goed stuk vooruit is gebracht.

De wijze waarop hij zich heeft gemaakt tot warm strijder voor de rechten van de Indiërs buiten Indië, speciaal in de dominions, koloniën en mandaatlanden onder Br. vlag, heeft hem de sympathie van vele Indiërs bezorgd, en zoo ook alweer aan de Swajaristen wind uit het zeil genomen. Hij is daarbij tegenover de regeering in het moederland flink opgetreden, het gerucht over zijn vervroegd aftreden stond er mee in verband. En nu juist is het gunstige resultaat bekend geworden. De besprekingen tusschen Indië en Zuid-Afrika hebben ertoe geleid, dat een oplossing voor de Indiërskwestie in Zuid-Afrika gevonden is, die alle partijen zal kunnen bevredigen.

Z.Exc. is er daarentegen niet in mogen slagen [...] broederstrijd tot verzoening te brengen, die in Br. [...] zelf tusschen Hindoes en Mohamedanen woe[dt], waarbij nu en dan stakingsrelletjes nog in 't spel k[...]. Momenteel heeft deze in Calcutta zelfs het karakt[er] kregen van een bloedigen kamp, die tientallen dooden en een paar honderdtallen van gewonden gebracht en die nog geenszins ten einde is. Toch [wordt] Lord Reading ten goed toegerekend, dat hij bij a[...] gelijke uitbarstingen en uitspattingen de politi[e] regelen zoo heeft weten te doen nemen, dat het [...] binnen engen kring gehouden werd. Voorkomen [...] dat een partij, die zich ergens de sterkste voelde, [...] groep die van brutaal optreden succes verwachtt[e] [...] plaats of streek kon terroriseeren. De relletjes k[...] niet voorkomen, niet steeds spoedig onderdrukt w[orden], maar zij vermochten niet het openbaar gezag ook [...] van zijn voetstuk te stooten.

Aan de relaties van de Indische regeering m[et de] Indische staten heeft Lord Reading zijn bijzonder[e zorg] gewijd, en geen onderkoning is geroepen gewees[t zich] te bemoeien met zoo vele kiesche kwesties, al[s uit]vloeisel van de hem in dit opzicht toegedachte [...] schrijft „The Times of India" van 3 April. Zoo is [...] vooruitgang gegeven aan de verandering, waard[oor] Staten, die in verhouding stonden tot locale be[...] nu in rechtstreeksche verhouding tot de Centrale [Regee]ring zijn gekomen. Hij heeft, gebruik makend [van de] buitengewone macht hem bij de *India Act* ve[rleend], de *Princes Protection Bill* goedgekeurd, tegen [de be]slissing van de Wetgevende vergadering in.

In dezelfde lijn ligt de steun verleend a[an de] *Chamber of Princes*, die echter nog slechts te be[schou]wen is als een begin van hetgeen de georgani[seerde] samenwerking van de staten zal kunnen bijdrag[en om] tot *zelf-gouvernement* voor Indië te komen.

Zooals bekend, heeft Z. Exc. zich ook te bemoei[en ge]had met politieke zaken in eenige staten, waar[bij on]aangename, moeilijke, persoonlijke kwesties op [te los]sen zijn geweest. Omtrent de dan gevolgde ged[ragslijn] heeft verschil van oordeel bestaan, maar zijn h[andelen] heeft steeds getuigenis afgelegd van rechtscha[penheid] en krachtigen wil.

Dit kan eigenlijk zoo ook in ander opzicht de [samen]vatting zijn van de waardeering van Lord R[eading's] landvoogdij. Er is verschil van oordeel betreffe[nd de] min of meer doelmatige van meer dan een ge[...] slissing, maar bij alles wat hij volbracht heeft [werd hij] geleid door groote liefde voor Indië, door de [over]tuiging Indië's belang te dienen en door moedig [...] handelen overeenkomstig die liefde en die overt[uiging].

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

Op Maandag 19 April j.l. organiseerde het B[estuur] van de Afdeeling Amersfoort onzer Vereeniging [een] autobus-tocht naar de bloeiende boomgaarden [in de] Betuwe.

Het liet zich aanvankelijk niet aanzien, da[t de] tocht met het buiige weer als een succes zou k[unnen] geboekt worden. Desniettegenstaande hebben d[e] tien deelneemsters en deelnemers ten volle ge[noten], immers telkenmale, wanneer wij om de een of [andere] reden de autobus moesten verlaten, was het dr[oog en] kwam zoowaar het zonnetje ons verblijden.

Het was dikwijls alsof een schilder ons voo[r een] lichtend schilderij van het schoone Hollandsche [land]schap zette.

De tocht ging over Zeist, Bunnik, Cothen en [Wijk] bij Duurstede, waar wij onder gunstige omstandig[heden] de ruïne van het aloude kasteel bezochten, en n[a met] het veer de Lek te hebben overgestoken, red[en wij] over Buren, Kerk Avezaat en Zoelen, waar d[e om]geving van het aardige bewoonde kasteel we[rd be]keken en vervolgens over Drumpt naar Tiel. V[an daar] over Lienden naar het veer over den Rijn bij R[henen], waar wij een schitterend gezicht hadden op h[et] zonnestralen overgoten stadsgedeelte met zijn m[...] kerktoren. Vervolgens over Amerongen, Doo[rn en] Maarn weder huiswaarts.

De prettige stemming onder alle deelneemst[ers en] deelnemers deed met het genot van het zi[en der] bloeiende boomenpracht dezen tocht voor on[s tot] een onvergetelijke gebeurtenis zijn.

E. H. BERGSMA,
Secre[taris].

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS.

K. Kuyper, Onder-luitenant der Infanterie, Constantijastraat 45, Hilversum.
J. J. v. d. Willigen Gatsonides, 1e Luitenant der Kavalerie, Ulvenhoutscheweg, Ginneken.
Heckenbucker, Hoofdagent van Politie 1e kl., Gelernsche Strasse 147 te Crefeld.
J. Janssen, Controleur 1e kl. bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, p/a. J. Jansen-Burton, ...eleen.
. van Bennekom, Onderwijzer 1e kl. bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Schutstraat 4bis, Utrecht.
M. Emondt, Hoofdagent van Politie 2e kl., Ceramstraat 18 II, Amsterdam.
. H. Stiemens, tijdelijk waarn. commies op het kantoor van den Inspecteur van den Dienst der Volksgezondheid voor Zuid-Sumatra, Noorderbeekdwarsstraat 240, 's-Gravenhage.
. M. R. E. van Es, Onderwijzeres der 2e kl. bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Benoordenhoutscheweg 34, 's-Gravenhage.
H. E. Sian van Leeuwen, Hoofdcommies op het Residentiekantoor te Tasikmalaja, Baronielaan 201, Ginneken (bij Breda).
Mr. P. C. Sonius geb. Allan, Onderwijzeres der 3e kl. bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Torchstraat 21, Velp.
Booy, Baas-timmerman bij het Marine-Etablissement te Soerabaja, Brielschelaan 158a, Rotterdam.
Scheffer, Gediplomeerd Gezaghebber bij het Binnenlandsch Bestuur, Hoofdweg 219, Amsterdam.
N. Vernie, Onderwijzer der 1ste kl. bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Groot Hertoginnelaan 224, Den Haag.

S. J. van Geuns, Assistent-Resident bij het Binnenlandsch Bestuur, v. Bylandtstraat 96, 's-Gravenhage.
J. C. Plesman, Inspecteur bij den Dienst der Zoutregie, Balistraat 27, 's-Gravenhage.
Mevr. C. F. S. M. Lambermont geb. van Maaren, Onderwijzeres der 3e kl. bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Hendrik van Deventerstraat 97 te 's-Gravenhage.
Ir. L. A. Alting Mees, Ingenieur 2de kl. bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, Eksterlaan 12, 's-Gravenhage.
A. S. de Bats, Havenmeester 2e kl., Burglaan 24, Apeldoorn.
J. Verkaden, Adjunct-Inspecteur der contrôle der Staatsspoor- en Tramwegen, Berckheijdestraat 28rood, Haarlem.
I. P. L. Bouwman, Majoor der Militaire Administratie, Fr. Maelsonstraat 35, 's-Gravenhage.
K. Kleiterp, Officier van Gezondheid 2e kl., Ant. Heinsiusstraat 25, Den Haag.
F. Dijkstra, Officier van Gezondheid 2e kl., Waldeck Pyrmontlaan 2b, Soestdijk.
M. List, 1e Luitenant der Infanterie, Groot Hertoginnelaan 159, Den Haag.

Heeren Secretarissen der afdeelingen die, voor propaganda-doeleinden, boekwerkjes welke bij het Informatie-bureau der Vereeniging verkrijgbaar gesteld zijn (zie pag. 16 K.W.) wenschen te ontvangen, gelieve hiervan opgave te doen aan het Secretariaat, Heulstraat 17.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

Mutatiestaat van 21 tot 28 April.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
A. G. H. van Mensch, Leerares M. O., Nijmegen, Fransche Straat 9. f 5. Gemeente H.B.S. voor Meisjes te Nijmegen, (Directeur Dr. J. H. L. Sprangers). f 5. Gemeente H.B.S. met 5-jarigen cursus te Nijmegen. (Directeur Ir. F. C. Theling). f 5.	Voorzitter Afdeeling Nijmegen.
Koets, Leeraar M.O. te Nijmegen, Stadsgracht 33. f 5.	Secretaris afdeeling Nijmegen.
W. van Ooijen, Directeur Stichting voor den O.-I. Militair, Nijmegen, Varkenmarkt 41. f 5.	Penningmeester afdeeling Nijmegen.
P. Bladergroen J.Phzn., Den Haag, Valkenboschlaan 10. f 5.	Secretaris van het Informatiebureau.

Nieuwe Begunstigers:

M. Cohen Henriquez, Nijmegen, Fransche straat . f 1.—. G. Stentius, Nijmegen, Balistraat 1. f 2.50. van der Wijk, Nijmegen, St. Annastraat 282. f 2.50.	Penningmeester afdeeling Nijmegen.

Adresveranderingen:

Stada, oud-Hoofdonderwijzer O.-I., van: Fort de Kock, naar: Amsterdam, Kattenburgerplein 8. f 5.
H. Oudschans Dentz, van: Hastings (England), naar ... van Maas, Coornhertstraat 12, Haarlem. f 5.
G. M. Brouwer, Rustend Geneesheer, van: Heemstede, Craynesterlaan 14, naar: Landhuis „Djoemandang" te Doorn (afd. Utrecht). f 5.
P. Deinum, Secretaris afdeeling Haarlem „Oost en West", Heemstede, van: Tuinwijklaan 12, naar: Hoendorpstraat 3. (post Haarlem).
...raël, Oud Adjunct Translateur v. d. Javaansche ... te Soerakarta, van: Soestdijk, Praamgracht 9, naar: Baarn, Ferdinand Huycklaan 11 (blijft bij de afdeeling Amersfoort).
P. Mars, 1ste Luitenant der Koloniale Reserve, van: Den Haag, Fahrenheitstr. 556, naar: Nijmegen, Barbarossastr. 62. f 5.
J. Klinkenberg, Architect, van: Den Haag, Jacob Mosselstraat 49, naar: Voorburg, Damsigtstraat 20.
A. Quist, Asp. Controleur B.B., van: Hoorn, Achterom 3, naar: Den Haag, Pijnboomstraat 92. f 5.
L. W. Visser, Hoofdcommies P.T.T., Den Haag, van: Beukstraat 46, naar: Galileistraat 26.
Mevrouw H. Kips geb. Tegelaar, Den Haag, van: Koningin Emmakade 56, naar: Ten Hovestraat 86.
A. J. H. Eyken, oud-Resident, Den Haag, van: Populierstraat 86, naar: Ieplaan 98.
J. F. Andela, Hoofdopzichter B.O.W., van: Parijs naar: Weltevreden, Departement van B.O.W.
J. A. Fugli, Algemeen Ontvanger, van: Den Haag, Beeklaan 248, naar: Weltevreden, Departement v. Fin.
J. C. de Ridder, Kapitein Inf., van: Voorburg, Laan v. Rustenburg 18, naar: Bandoeng, D. v. O.
Dr. A. A. L. Rutgers, Directeur Departement v. Landbouw, van: Den Haag, van Weede van Dijkveldstr. 7, naar: Buitenzorg.
A. C. de Bruijn, Kapitein Inf., van: Eingkawang, naar: 19e Bat. Inf. te Malang.
Mr. Raden Soedirman, thans: Voorzitter v. d. Landraad te Soemenep.

Vereeniging „OOST en WEST"

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West- of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebie personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlicht zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Te biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aan te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerl 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. In bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetre willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenh verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmidda 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492. Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEME
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkr Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijke Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw her
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw her
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-I
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordige Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostku

NUMMER 18 DONDERDAG 6 MEI 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

IT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER OORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

De vroegere omvang van ons Koloniaal bezit

door

H. A. RITTER.

Het is zeker wel een der merkwaardigste verschijnselen in de wereldgeschiedenis dat een zoo klein land als de opgestane Noordnederlandsche gewesten eenmaal de vlag deed waaien over een zoo uitgestrekt koloniaal gebied. Een van de hoofdoorzaken daarvan lag in het feit, dat onze expansieve kracht *nieuw* was. Busken Huet heeft dat opgemerkt: „Toen de Hollanders in Indië kwamen, was de magt der Portugezen als rijp voor pensioen; niet omdat zij werkelijk had uitgediend of in éénig opzigt achterstond, maar omdat zij oud was en de magt der Hollandsche Compagnie nieuw." (Het Land van Rembrandt).

De koloniale erfenis der Portugeezen en der Spanjaarden was feitelijk Holland ten deel gevallen. De aanleiding daartoe was Spanje zelf, dat door de sluiting van zijn havens voor de Nederlandsche vrachtvaarders in het laatst der 16e eeuw den Hollandschen koopman en den Hollandschen zeeman den weg naar Indië opdreef.

Krachtiger en gevaarlijker concurrent had het zich zelf niet kunnen scheppen. Holland en Zeeland waren reeds lang bloeiende provinciën met een uitgebreiden handel, een zeer groote koopvaardijvloot, een talrijke bevolking en veel rijkdom. De opstand verplaatste bovendien, wat in de Zuidelijke provinciën beteekenis had en naar vrijheid verlangde, daarheen.

Al die kracht zocht een uitweg, eerst in den opstand, later in den strijd om den kolonialen handel. „Gelijk de handel den krijg bekostigde, zoo voedde de krijg wederkeerig den handel" (Fruin).

* * *

Wat was het resultaat dat in koloniaal opzicht door ons werd bereikt? Molley geeft ons het antwoord:

A great naval and commercial commonwealth, occupying a small portion of Europe, but conquering a wide empire by the private enterprise of trading companies, girdling the world with its inumerable dependencies in Asia, America, Africa, Australia — exercising sovereignty in Brazil, Guiana, the West-Indies, New-York, at the Cape of Good Hope, in Hindostan, Ceylon, Java, Sumatra, New-Holland (The Rise of the Dutch Republic).

Merkwaardig nu is het na te gaan, hoe *snel eigenlijk* die „wereldheerschappij" tot stand is gekomen.

Luttele jaren nà 1595 — de definitieve officiëele sluiting van alle Spaansche havens voor Nederlandsche schepen *) — bestonden er in Nederland reeds een aantal compagnieën voor den handel op Indië. In 1600 waren er *elf*. Zij werkten met verlies, tot de concentratie in de V. O. I. C. uitredding schonk. De kooplieden, die daarvan aan het hoofd stonden, hadden evenwel niet den minsten lust en niet het geringste voornemen om land te veroveren. Hun doel was alleen een „profijtelijcken" handel te drijven. Maar de verdediging der enkele vaste factorijen, die zij daarvoor noodig hadden, leidde in beginsel tot veroveringsoorlogen. Vooral op Java is dat ten zeerste gebleken. De strijd daar duurde dan ook net zoolang, tot het geheele eiland *feitelijk* in bezit der Compagnie was.

Een andere factor die meesprak was de noodzakelijkheid zich tegen vreemde mededingers — vooral Engelschen — te verdedigen. Van koopman werd de V. O. I. C. overheid. Groote namen, i[...] bekend, zijn aan die gestadige veroveringen ver[...] den. Binnen vijf en twintig jaren — de stich[...] van Batavia in 1619 is er een bewijs van — [...] de Compagnie op als een machtige staat, met e[...] vloot, *eigen* leger, *eigen* Regeering.

Het toezicht van de Staten-Generaal werd *illu*[...] Een ontzaglijk Rijk begon zich, gedurende de [...] Eeuw, onder onze vlag in Azië uit te breiden. O[...] al toch zond de Compagnie hare schepen. [...] China, Japan, Voor-Indië. Ceylon werd verov[...] In Voor-Indië stichtte zij tal van kantoren. Pe[...] de Levant zagen de Hollandsche vlag, het te[...] der V. O. I. C. Eenmaal goed op dien weg, b[...] de waarheid van het beweren dat koloniseer[...] machten steeds verder moeten. De vestiging [...] de Kaap de Goede Hoop bevestigt dit ook. Half[...] den langen tocht naar Indië werd de Kaap een [...] stekende pleisterplaats en rustplaats voor he[...] Reeds vroeg was door hare dienaren in de Oos[...] aandacht van de Compagnie op de Kaap geves[...] Toch ging zij er slechts schoorvoetend toe ov[...]

* * *

De Hollandsche ondernemingsgeest bepaalde [...] echter niet tot „de verre Indiën". Vlakbij lag A[...] rika, dat — een eeuw vroeger ontdekt — alleen [...] Spanjaarden en Portugeezen gediend had als g[...] en zilvervoortbrenger. Dat was in het Zuiden e[...] Midden. Het Noorden lag nog braak voor den [...] loop naar koloniën. Ook dat Noorden beloofde [...] zaglijk veel. Al wat in Holland door het mono[...] der V. O. I. C. was uitgesloten van de mededi[...] in Indië, wierp zich op de Amerikaansche [...] De stichting van Nieuw-Amsterdam, de vestigi[...] Brazilië, in Essequebo, Berbice en Demerara[...] riname, Curaçao, op de West-Indische eilanden [...] er het gevolg van. Wij behielden dat allemaal [...] Voor een deel wegens te groote schrielheid [...] veel handelsgeest. De W.-I. Compagnie ging i[...] te gronde. Engeland nam in 1667 Nieuw-A[...] dam. In de Napoleontische oorlogen verloren [...] onze kostbare Midden-Amerikaansche koloni[...]

* * *

Het scheen echter alsof Holland onuitpu[...] was in kracht. Naast die koloniale expansie [...] de vrachtvaart op Europa onverminderd. I[...] midden der 17e eeuw kon Colbert zijn m[...] voorrekenen dat Holland meer schepen had da[...] overig Europa te zamen. Onze ontdekkings[...] hielden aan, gelijk Nova Zembla en Australië [...] nen getuigen.

Toch bleken wij ten slotte te veel te omsp[...] om alle bezit tegen de ontwakende mededin[...] vooral van Engeland en Frankrijk, te blijven [...] dedigen. De achttiende Eeuw zag Engeland g[...] als een mededinger, tegen wien wij ten slo[...] Indië zelf het *monopolie* niet meer durfden [...] haven. Ook Frankrijk kwam zijn woord [...] spreken.

Seeley heeft dan ook gelijk als hij zegt:

„They (Holland and Sweden) were once [...]
„but the conditions of their greatness have p[...]
„away, and they now hold a secondery [...]
„(Expansion of England)."

Die grootheid te handhaven was boven [...] macht. Maart wat in de 17e eeuw is volbrac[...] tuigt van een levenskracht, die boven alle[...] blonk. In die eeuw waren wij ook op dat geb[...] opvoeders en voorgangers van Europa.

Het schijnt tegenwoordig mode ook daarop [...] geringschatting neer te zien. Onderwijl blij[...] historie van ons epos sluimeren in de bibliot[...] totdat later tijd haar weer recht zal laten [...] varen.

*) *Officieel* zeggen wij. Want reeds zeer spoedig moest de Spaansche Regeering Nederlandsche schepen (oogluikend) toelaten, zij het dan onder vreemde vlag. De Spanjaarden konden het hout en het koren uit de Oostzee niet missen en hadden behoefte aan verzenders van hun Indische waren.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend v[...] bij adresverandering hier[...] spoedigste mededeeling te doen: in Nederland a[...] Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat [...] Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordig[...] Heer Mr. K. FAUSER [...]ndjong Balei, Sumatra's [...]

e Koloniale Geografie in het programma voor het Staatspractijkdiploma.

In het najaar van 1925 is, naast de akte Boek-uden M.O. (K. XII), het examen voor het Staats-actijkdiploma ingesteld. Het programma voor dit amen omvat, in tegenstelling met het programma ekhouden M.O., ook het punt „Handelsaardrijks-nde". Dit programma-punt wordt niet voor XII vereischt, omdat deze acte als schoolbe-egdheid is ingesteld, terwijl op de middelbare hool het vak Aardrijkskunde onder een anderen raar ressorteert.

Het programma voor het Staatspractijkdiploma agt nu voor „Handelsaardrijkskunde":

„Eenige bekendheid met de navolgende onder-erpen, hoofdzakelijk in verband met de bedrijfs-er:

a. „de voornaamste landbouw-, mijnbouw- en ndustrie-centra der wereld;

b. „de hoofdlijnen der internationale waren-istributie;

c. „de plaats van Nederland en zijn overzeesche ewesten in het wereldverkeer;

d. „de bestaansmiddelen en het goederenvervoer n Nederland."

Een nadere toelichting van dit punt achtte de mmissie overbodig; de interpretatie der verschil-nde punten zal dus blijken uit de toepassing in de actijk.

ls de toenemende belangstelling in de econo-ische geografie een verheugend verschijnsel, oral daar het vak Aardrijkskunde zeer stiefmoe-rlijk behandeld werd (en nog dikwijls wordt!!), programma toont ons echter een leemte op het ied van Koloniale Geografie. Weliswaar staan overzeesche gewesten genoemd onder punt c, de rest wordt Indië alleen indirect betrokken, onder landbouw- en mijnbouwgebieden, bij fdlijnen der internationale warendistributie; endien zal, om de bestaansmiddelen van Neder-nd goed te kunnen begrijpen, ook meerdere en naar Indië dienen verwezen te worden. De nomische vraagstukken in Nederland zijn im-rs niet te verklaren zonder kennis der economie n de Koloniën. „Bloei van Indië trekt bloei van ederland na zich. Niet — natuurlijk — alsof onze ansche herleving uitsluitend aan de Oost te dan-en ware. Maar het is, telkens en telkens weer, ndië geweest, dat ons uit een ziekteerisis op-alde, of na ziekte over het doode punt heen-acht; — zooals het de republiek heeft helpen root maken, zooals het den val in de 18e eeuw eft helpen breken; zooals het met honderden illioenen eerst onze hoofdigheid jegens België eft bekostigd; later ons aan sporen en kanalen eft geholpen, het afschaffen van de slavernij in West heeft betaald, onze scheepvaart en eepsbouw op gang gebracht, onzen geestelijken ichtskring honderdvoudig verruimd." (Prof. C. v. Vollenhoven: „De eendracht van het p", Den Haag, 1913).

u is de mogelijkheid niet ondenkbaar, dat in de tijk meer aandacht zal geschonken worden het programma doet vermoeden. Bij de letter-e toepassing van de bewoording van het pro-mma (en hoe vaak is dat niet het geval?) zal ë in dit programma een poover figuur maken, niet in overeenstemming is met het steeds stij-e economisch belang dat Indië èn voor Neder-en voor de wereld heeft.

e hopen niet, dat hier ook weer als oorzaak t moet worden de dikwijls uitermate geringe ngstelling, die Nederlanders voor hunne over-che gewesten toonen.

oge dit artikeltje bijdragen, om, wat wij meen-aan te moeten merken als een leemte, nog bij-s hierin te kunnen voorzien, doordat de prac-he uitvoering van het programma, die dit jaar zal beginnen, wel rekening zal houden met een ruime opvatting der bewoordingen van het programma.

F. M. GESCHER,
Leeraar Aardr. M.O.

Vereeniging „SIMAVI"

(Steun In Medische Aangelegenheden Voor Inheemschen)

Het is reeds eenigen tijd geleden dat de vereeniging *„Simavi"* werd opgericht, doch waar in den laatsten tijd zoo vaak een beroep is gedaan op den Nederlandschen offerzin (Olympiade) en liefdadigheid (storm- en watersnoodrampen), meende haar Bestuur er wijs aan te doen voorloopig niet naar buiten te werken. Thans het tijdstip echter gunstig achtend, laat ook zij haar stem klinken tot leniging van nood, maar nu ten bate van *grooter* Nederland.

Een klein aantal journalisten te 's-Gravenhage had Woensdag 28 April gevolg gegeven aan de uitnoodiging van Dr. H. Bervoets, zendeling-arts op Java, om hem het schoone werk der medische zending te hooren uitleggen.

Met ontroering wekkende woorden wees hij ons er op hoe ontzettend veel er door de Javaansche bevolking lichamelijk geleden wordt door gebrek aan geneeskundige, op wetenschappelijken grondslag berustende, hulp. Het Javaansche dorpsleven, meestal zoo idyllisch voorgesteld door oppervlakkige waarnemers, wordt in werkelijkheid vergald door dat gemis aan voldoende zorg voor zieken en lijdenden. Uit jarenlange eigen ondervinding deed de sympathieke spr. eenige grepen, die ons de overtuiging schonken dat de medische zending, welke door haar tactvol optreden het volle vertrouwen der bevolking heeft weten te winnen, krachtig streeft naar verzachting van veel leed, daarin bijgestaan door een door haar gevormde staf van inheemsche verpleegsters en verplegers, die evenens met groote liefde en toewijding hun moeilijke taak vervullen.

Met klem betoogde Dr B. dat om dit barmhartige werk te kunnen voortzetten en er de zoo noodige uitbreiding aan te geven, financieele steun, ook en vooral van particuliere zijde, onontbeerlijk is. Hij eindigde zijn warm betoog ten bate der lijdende Jav. bevolking met ons een ideé te geven van het streven der jeugdige vereeniging „Simavi", welke — naar hij vurig hoopt — van de zijde van het Nederlandsche volk met sympathie zal worden begroet en krachtig gesteund.

We vertrouwen dat vele lezers van het Kol. Weekbl. aan de roepstem van Dr. Bervoets en de overige leiders gevolg zullen geven, wanneer ze kennis hebben genomen van de plannen van het Bestuur, zooals die hieronder nader worden uiteengezet.

Het doel van *„Simavi"* is geneeskundige hulpverschaffing aan en geestelijke opheffing van de Inheemsche bevolking in Nederl. Oost- en West-Indië, in den zin, waarin het tot nu toe door de Prot. Medische Zending in praktijk is gebracht.

Dit doel wil de Vereeniging bereiken door:

1. Aan onze Universiteiten en groote Ziekenhuizen bij studenten en zusters belangstelling te wekken in ziekenzorg voor de Inheemsche bevolking van Oost- en West-Indië, teneinde krachtdadig mee te werken, dat jonge mannen en vrouwen zich bereid verklaren en bekwamen om däárheen te gaan, waar, naar het oordeel van het Bestuur, het doel der Vereeniging het best verwezenlijkt kan worden.

Ook de aflossing dergenen, die reeds in het door ons beoogde werk staan, doch voor wie een verlof naar Europa noodig is, zal door ons behartigd worden.

2. Vanzelf brengt dit mee de zorg voor een uitnemende opleiding en voorbereiding van artsen

en zusters. Wij bedoelen hiermee het openstellen der gelegenheid om zich eigen te maken een nauwkeurige kennis van land en volk, van omgang met den Inlander, van de taal der bevolking waaronder men gaat arbeiden, voor zoover dit in Nederland mogelijk is, benevens van geschiedenis en ervaring van het werk der Medische Zending, der Plantage-Artsen van Sumatra's Oostkust en van meer dergelijken sociaal-medischen arbeid. Ook het verschaffen van de mogelijkheid om een cursus in Tropische Hygiëne en Geneeskunde te volgen en om gedurende korter of langer tijd een Assistentschap in één van de onderafdeelingen der geneeskunde waar te nemen, zal op ons program staan.

3. Het beschikbaar stellen van beurzen voor diegenen, bedoeld sub 1, die niet in staat zijn uit eigen middel n hunne volledige opleiding te bekostigen.

4. Het verleenen, zoo noodig, van toeslag op tractementen pensioenen of verlofs-salarissen voor deze personen: alsook

5. Geldelijke hulp bieden bij eventueele tekorten in de jaarlijksche exploitatie van reeds bestaande, of bij het oprichten van nieuwe Ziekenhuizen, waar bedoelde personen werkzaam zijn, of gesteld zullen worden.

Bovendien zal de Vereeniging trachten met den Volkenbond betrekkingen aan te knoopen, teneinde te bewerken dat in oorlogstijd elk particulier Ziekenhuis, bestemd voor de Inheemsche bevolking in onze Overzeesche Gewesten, tot neutraal terrein verklaard zal worden en de daaraan verbonden artsen en zusters onschendbaar zullen wezen, indien zij beloven zich volkomen neutraal te zullen gedragen.

Oost- en West-Indië liggen geheel ter verantwoording van Nederland; daartoe behoort als voornaam deel ook de *Ziekenverzorging.*

De verantwoordelijkheid van die Ziekenzorg moet gedeeltelijk door de Regeering gedragen worden, maar voor een ander deel evenzeer door particulieren; terecht rekent de Indische Regeering op het initiatief en de medewerking van particuliere zijde, zooals wij die ook in Nederland, naast de Staatszorg, als een zegenrijke bemoeienis kennen en zich voortdurend zien ontplooien. En van hoeveel gewicht die medewerking is op het gebied der bestrijding van belangrijke volksziekten, dat heeft de ervaring der laatste jaren wel duidelijk geleerd; die heeft ons een vergelijking veroorloofd van den gezondheidstoestand in Nederland met die van andere Europeesche landen, waar de Regeering zich alléén voor die taak geplaatst ziet. Die medewerking van particuliere Vereenigingen in zake Ziekenzorg, is in Indië nog veel meer noodig dan in het Vaderland, omdat in Indië nog zoo enorm veel pionierswerk is te verrichten; om maar iets te noemen: aanraking zoeken met den enkeling, meeleven met het Inheemsche gezin, winnen van vertrouwen, wegnemen van vooroordeelen, enz., bemoeienissen welke *dan* voorzeker het meest tot hun recht zullen komen, wanneer zich daarvoor beschikbaar stellen personen met een bepaalde roeping en een daarbij aansluitenden aanleg.

Hoeveel het Indische Gouvernement reeds doet, kan hieruit blijken dat van de 900 artsen in Indië werkzaam, 600 in Gouvernements Dienst staan. In Nederland daarentegen zijn van de 3500 artsen, slechts 200 door den Staat aangesteld.

In het bovenstaande werd behalve een plicht, een grootsche taak van barmhartigheid aangegeven; niet minder behoort daartoe ook om de bevolking te leeren afzien van een op bijgeloof steunende, veelal onvoldoende, meestal schadelijke eigen-behandeling, wat gewoonlijk verzwaring van lijden ten gevolge heeft.

Bovendien zoeken wij de wegen om veel lijden en ellende te voorkomen.

En zal het ooit mogelijk zijn heel Tropisch Nederland van goede medische hulp te voorzien,
dient de bevolking voortdurend aan haar pl
herinnerd te worden om naar vermogen zelf
te dragen in de kosten harer geneeskundige
handeling. Dáárin de bevolking op te voeden
evenzeer de taak van hen die zich aan haar ge
voor medisch werk.

Maar Nederland zal eerst nog moeten bijsp
gen op velerlei gebied; het zal méér mense
moeten uitzenden om deze veelhoofdige taak
barmhartigheid, opvoeding en organisatie te
wezenlijken; artsen en zusters moeten de ra
komen versterken dergenen, die reeds arbeide
de hospitalen en aan de opleiding van Inheem
assistenten en verpleegsters. Gelukkig zijn er
het groote arbeidsveld al verschillende posten
punten bezet, waartoe zeer zeker ook de Zendi
ziekenhuizen behooren, waar geleidelijk het
trouwen der bevolking gewonnen is. Het werk
naastenliefde en onbaatzuchtigheid, hier verri
zal ongetwijfeld menigeen willen steunen.

Waar nu de Regeering voornamelijk zorgt
de massa (volksgezondheid, bestrijding van ep
mieën, nemen van voorzorgsmaatregelen) en
hare Ziekeninrichtingen voorbeelden stelt in
grootste centra der bevolking, daar richt „Sim
zich tot den enkeling, wil met tact en voorzicl
heid de levenswijze, gewoonten en behoefte va
bevolking dusdanig wijzigen, dat met vrucht
bruik kan worden gemaakt van wat de Wester
tot verhooging van lichamelijk en geestelijk we
komt aanbieden.

Het bovenstaande bevat slechts enkele gr
uit de groote taak van barmhartigheid welke
roept, maar om hierin tot daden te komen, on
zuchtige, echt verwarmende, de bevolking o
fende daden, daarvoor roepen wij Uwe mede
king en Uwen steun in.

Wil door Uwe gave Uwe dankbaarheid to
voor de vele voorrechten, die wij in ons Vade
genieten. *Begunstigers* verbinden zich om ja
f 2.50 of méér bij te dragen; het *lidmaatsch*
gesteld op *f* 25.— per jaar.

Beschermvrouwe: Gravin van Limburg Stir
van Sminia.

Bestuur: Dr. H. Bervoets, Voorzitter, M
weg 1 (Tel. 588) Zeist; Prof. Dr. N. Swelleng
Vice-Voorz., Aerdenhout; Dr. C. U. Ariëns Kap
1ste Secr., Amsterdam; Jhr. F. J. E. van Len
1ste Penningm., p/a. Firma Patijn, van Notte
Co., Amsterdam; Dr. M. Colenbrander, Heems
Dr. A. J. Hovy, Utrecht; Dr. G. Royer, Amster
Dr. J. van der Spek, Den Dolder; Dr. P. J. W
denburg, Arnhem, terwijl de Administratie w
behartigd door Mej. M. D. van Hoogstraten, P
laan 6, Zeist (Postgiro 51868), aan wie men
zocht wordt alle correspondentie en geldzendi
te richten.

Asahan.

Oostkust van Sumatra-Instituut. M
13. *Bijdrage tot de kennis van de afde*
Asahan, door M. Hamerster, ass.-res.
Oostkust v. Sumatra Inst. Amst. 1926.

Asahan is geen interessant land; vandaar d
geen belangrijk boek over dit land is te schrij
wel een nuttig boek, een zooals de heer Hame
heeft geschreven. Daar is b.v. de geschiedenis
feitelijk begint met de Atjehsche inmenging;
daarvóór geschiedde is legende. Die inme
kwam omstreeks 1620 toen een Atjehsche s
een bruid poogde te halen uit het land van
in het vervolg van de Asahansche geschie
komen niets dan namen te voorschijn van su
radja's, jang di pertoean's soetan's en teng
tusschen deze namen veel geharrewar onde
en, later, verzet tegen het Nederl. gezag. Nie

deze potentaten is iets bijzonders te vertellen; er is b.v. Soetan Alam wiens „eenigste merkwaar-gheid" was, dat hij 22 vrouwen en 37 kinderen d. Toen in 1915 de sultan van Asahan overleed, s zijn zoon 8 jaar; een regent bleek dus noodig een rijksgroote werd als zoodanig aangewezen; t portret van dezen heer vindt men tegenover n titel; hij voert nog het bestuur over Asahan; sultan's zoon is thans 18 en zit in de 2de klasse n de Mulo te Batavia; geen vluggertje, maar sschien is dat niet noodig.

Het volkstype is geprononceerd Bataksch, zegt de rijver, behalve aan de kuststreken, waar door menging met talrijke bevolkingsgroepen, Atjèh-, Maleiers van den overwal (dus van het schier-and), Chineezen, Menangkabauers, Javanen, Man-lingers, Bandjareezen en Klingen het gewone e „Oostkust Maleier" is ontstaan. Hoe men zich ze soort heeft voor te stellen, kan uit 't volgende lken: vlijt, spaarzaamheid, kunstzin, moed spo-disch aanwezig; de bevolking is lui, vergenoegt h met ingevoerde rijst, die betaald wordt met de brengst van rubberboomen of van boschproduk-n die men anderen laat halen. Sawah's zoo goed nergens, behalve daar waar Javanen of Bandja-ezen er voor zorgden; ladangbouw bepaalt zich t het strikt noodzakelijke; huizenbouw in verval, nstnijverheid insgelijks. Dobbel- en spilzucht ieren hoogtij". In enkele regels toont de schr. n in hoever de groote ontwikkeling der Euro-esche kultures invloed heeft gehad op het karak-r en de levens-omstandigheden der bevolking.

Er schijnen ginds groote mogelijkheden van ont-ikkeling te liggen. De tabakskultuur is mislukt: produkt kon geen standhouden naast het andere uit Deli en uit Langkat komt; sedert 1908 zijn meeste concessies waarop aanvankelijk de kskultuur met middelmatigen uitslag werd ge-ven, in andere handen overgegaan en de ter-n werden voor rubberkultuur bestemd. In leverde Asahan reeds meer dan 1/3 van de ele rubberopbrengst der Oostkust. Daarnaast en kultuur in opkomst die veel belooft: de olie-lm-kultuur; een oppervlakte van 12.000 H.A. zal de naaste toekomst met deze boomen zijn be-nt. De kultuurcentra in de onderafdeelingen oe Bahra, Asahan en Laboean Batoe worden nderlijk genoemd.

Volgen we de inhouds-opgaaf dan blijkt het boek deze hoofdstukken te zijn verdeeld: landbeschrij-g; klimaat en regenval (met regenkaartje; een ge tijd is er niet); flora; fauna; bevolking; be-ur en rechtspraak (Europeesch bestuur en zelf-uur); onderwijs; eeredienst; geneeskundige st; agrarische aangelegenheden; groote, kleine nlandsche landbouw; boschwezen; veeteelt; vis-rij; landschapskassen; negorij-fondsen en in-dsche rechtsgemeenschappen. In een laatste fdstuk is afzonderlijk de gemeente Tandjoeng i beschreven, dat is de hoofdplaats, waar de as-nt-resident woont in een mooi huis, op een der n afgebeeld. Niet alle hoofdstukken geven uit-ige inlichtingen; de flora heeft aan 37 regels eg en bevat geen enkelen latijnschen naam; fauna is iets grooter; er blijken nog olifanten jn in Asahan; na de zoogdieren, krokodillen, gen, schildpadden, haaien en zaagvisschen t de schrijver ons één vogel, den neushoorn-l.

In het slot wordt het groote belang bespro-van de verbetering der bestaande havens, van de voornaamste zijn die van Tandjoeng en van Laboean Bilik. Eerstgenoemde heeft hterland de geheele onderafdeeling Asahan, deel van Batoe Bahara en later, wanneer de -Asahanweg gereed is, ook een deel van 't land. Het is hoog noodig dat de bevaarbaar-der Asahan-rivier wordt verbeterd.

Zij die met dit landschap iets hebben te maken n in Hamerster's „Bijdrage" stellig een en er van hun gading vinden; voor hen wel een nuttig, zakelijk boek; niet een leesboek voor anderen.

JOH. F. SNELLEMAN.

Van Week tot Week.

Dinsdag 27 April tot Maandag 3 Mei.

De onlusten op Atjeh. Troepenversterking. Aneta [1]) seint d.d. Batavia 1 Mei. Een zestigtal militairen, waaronder een brigade marechaussee is van Tandjong-Priok naar Atjeh vertrokken. Een volgend detachement gaat 8 dezer. Kapitein Gosenson te Meester-Cornelis is aangezegd, dat hij spoedig naar Atjeh moet vertrekken.

Ass.-Resident Van Zijll de Jong. Benoemd is tot ass.-Resident van Bengkalis de heer A. F. A. van Zijll de Jong, die van verlof is teruggekeerd. (Aneta).

De bandjir te Padang. Volgens een Aneta-telegr. d.d. Padang 25 April bedraagt de door particulieren geleden schade bij den bandjir in Padang en omgeving ruim *f* 500.000.—. De schade aan het gouvernement berokkend, is niet te taxeeren.

G. Gerlach †. Te 's-Gravenhage is in den ouderdom van 44 jaar overleden de heer G. Gerlach, assistent-resident bij het Binnenlandsch Bestuur in Ned.-Indië, laatstelijk te Padang, ter beschikking van den Gouverneur van Sumatra's Westkust. De heer Gerlach vertoefde met zi•kteverlof in het moederland.

De Indische begrootingen. Dezer dagen is door de Tweede Kamer de Oost-Indische begrooting voor 1926 aangenomen; alleen de sociaal-democraten en het communistisch lid stemden tegen. De begrooting van Suriname evenals die van Curaçao werden goedgekeurd zonder hoofdelijke stemming.

Univ. examen. Leiden. Doctoraal examen Indisch recht de heer Mr. B. J. Lambers.

Werkende vulkanen op Sumatra. Palembang, 29 April (Aneta). De Merapi en de voortop van den vulkaan Dempo vertoonen verhoogde werking. Het kratermeer is vermoedelijk leeggeloopen; de noordzijde van den kraterwand is gedeeltelijk weggeslagen.

Communistische bladen verboden. Aneta seinde d.d. Batavia 27 April. Eenige communistische bladen zijn in Indië ten gevolge van de nieuwe bepalingen der strafwet opgeheven.

Een telegr. gedateerd uit Solo van 29 April luidt: De uitgifte van het orgaan der Sarekat Rajat Mowo is stopgezet; vijf redacteuren, die propaganda maakten voor het communisme, zijn gearresteerd.

Intree-rede Prof. Gonggrijp. Den 26en April heeft de heer G. Gonggrijp, benoemd tot hoogleeraar aan de Handelshoogeschool te Rotterdam, zijn ambt aanvaard met een rede getiteld: Bruikbaarheid en beteekenis van enkele rente-theorieën voor de koloniale economie.

De economische ontwikkeling van Ned.-Indië. De heer G. J. W. Putman Cramer, secretaris van den Ondernemersraad, heeft den 1en Mei in de Geldersche Industrieele Club een lezing gehouden over de economische ontwikkeling van Ned.-Indië. (Een uitvoerig verslag bevat de *N. R. Ct.* van Zondag 2e Mei, blz. A).

Batik-tentoonstelling. Onder groote belangstelling heeft Zaterdag (1 Mei) Mevr. Van Beresteijn-Tromp in de Gothische zaal te 's-Gravenhage, eene tentoonstelling van batiks geopend, georganiseerd door den Raad van Beheer van Boeatan. (Zie voor bijzonderheden de rubriek Kunst, enz. in dit blad).

Voordracht van R. M. Noto Soeroto. Den 29en April heeft Raden Mas Noto Soeroto, op uitnoodiging van de groep Lumière voor het Willemsfonds te Antwerpen een lezing gehouden over: De Javanen *(Vaderl.).*

Pest in Midden-Java. In de week van 7 tot en met 13 Maart zijn op Java 165 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 1, Temanggoeng 34, Magelang 6, Jogjakarta 10, Soerakarta 2, Bojojali 1, Klaten 21, Sragen 1, Pekalongan 18, Tegal 10 en Poerbolinggo 61.

Communistische vereenigingen ontbonden. Solo, 3 Mei (Aneta). De afdeelingen Sarekat Rajat en de Communstische Partij in Indië alhier zijn ontbonden.

1) De tekst van dit en volgende Aneta-telegrammen is ontleend aan de „N. R. Ct.", het „Vaderland" en de „Haagsche Ct.".

Haarlem en Omstreken.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

Bandjir in Zuid-Sumatra. Benkoelen, 3 Mei (Aneta). Bij een bandjir in het Kroeische zijn eenige huizen en 'n missigit (tempel) in de rivier gestort. Veel vee is verdronken. Een nieuwe hangbrug is vernield en meegesleurd. Het bedrag van de schade is niet bekend; het verkeer is verbroken. De weg Kroei-Niwa is door aardschuivingen over een afstand van zeven kilometer vernield.

Opening van bevloeiingswerken. Djokjakarta, 3 Mei (Aneta). Bij de feestelijke opneing te Bonongan van de bevloeiingswerken in tegenwoordigheid van den sultan, den resident en vele belangstellenden werden redevoeringen gehouden door den heer Schmutzer, administrateur van de sf. Gondang Lipoero, den resident en den sultan.

Boedi Otomo. Semarang, 3 Mei (Aneta). Boedi Otomo houdt 20 Juni een buitengewoon congres te Djokjakarta ter bespreking van een motie in de richting van non-coöperation.

Van Gouvernements-leveranties uitgesloten. Batavia, 3 Mei (Aneta). De Regeering sloot de firma's Nederlandsch-Indische Maatschappij tot voortzetting der zaken Van der Linde & Teves en R. S. Stokvis en Zonen Ltd. en Technisch Centraal Bureau der Firma Carl Schlieper gedurende een jaar uit van gouvernementsleveranties in verband met het verleenen van retour-commissies voor 1923. Het Bat. Nieuwsblad merkt op, dat het de bedoeling geweest is, een voorbeeld te stellen, doch dat in het onderhavig geval te laat is geschied en dus niet vrij van zekere onbillijkheid. Het onderzoek berokkende Linde Teves reeds zeer veel schade, hetgeen de Regeering in aanmerking had moeten nemen.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Opening der Batiktentoonstelling in de Gothische Zaal te 's-Gravenhage.

In de tot een smaakvolle, rustig in toon gehouden expositielocaal aangekleede Gothische zaal, waar een keurcollectie van batiks uit de verschillende centra van Java, bizonder goed uitkomen, had zich op Zaterdag 1 Mei des namiddags te drie uur een drom van genoodigden verzameld voor de opening der door *Boeatan* georganiseerde tentoonstelling.

De presidente van den Raad van Beheer van *Boeatan* heette de aanwezigen, waaronder Pangeran Ario Soerjadiningrat, hartelijk welkom en betuigde dank aan allen, die deze tentoonstelling mogelijk hebben gemaakt. In de eerste plaats aan Hare Majesteit de Koningin, die de zaal ter beschikking heeft gesteld voor dit doel; verder aan de gelukkige bezitters van mooie batiks, die hunne schatten voor deze tentoonstelling in bruikleen hebben willen afstaan, bovenal *Pangeran Ario Soerjodiningrat,* die uit Djocdja zoovele mooie batiks heeft medegebracht, maar ook het Land- en Volkenkundig Museum te Rotterdam, dat zeldzame exemplaren afstond en de Koloniale Bibliotheek in de van Galenstraat 14 te 's-Gravenhage *) voor het in bruikleen geven van het standaardwerk van *Rouffaer en Juynboll* en verschillende foto's, op het batikken betrekking hebbend, alsmede aan die goede vrienden van Indië, die *Boeatan* geldelijk hebben willen steunen om de anders zoo holle, koude zaal een fijn, warm aanzien te geven, waardoor de fraaie batiks goed tot haar recht komen.

Als *Boeatan* er in geslaagd is een mooi geheel aan te bieden, dan is dit bovenal te danken aan den heer *de Koo,* binnenhuis-architect, die met zijn goeden smaak aan het werk is geweest, onvermoeid, dagen lang, met de grootste toewijding, zoo zeide de spreekster, terwijl zij mede *Boeatan's* groote erkentelijkheid uitdrukte jegens de Propaganda-commissie, die ook nu weer, gedurende den duur der tentoonstelling, de heele maand Mei, alle zorgen er voor op zich wil nemen.

Spreekster legde den nadruk er op, dat deze tentoonstelling niet een wetenschappelijk ethnografisch, noch een technisch doel heeft, hoewel de batiks eenigszins gerangschikt waren naar de verschillende streken, waaruit ze afkomstig zijn en er op de aangebrachte étiquetjes wel enkele technische bizonderheden vermeld staan, haar streven is aesthetisch ethisch. Zij wil een beeld geven van de groote [...]tieke waarde der Javaansche batikkunst, die met [...] wereldberoemd is. *Boeatan* mag zich zeker wel [...] het hare te hebben bijgedragen tot deze alombe[kend]heid door hare verschillende tentoonstellingen in [bin]nen- en buitenland gedurende onze bijna vijf en [...]tig jaren. In deze zelfde zaal werd reeds in 1901 [...] batik-expositie gehouden door de Commissie [...] Kunstnijverheid der „Vereeniging Oost en West", [...] uit *Boeatan* enkele jaren later is gegroeid.

Terecht schrijft *J. A. Loebèr Jr.,* Prof. aan de K[...] nijverheidschool te Elberfeld, een der beste kenners [...] onze Indische sierkunst, van wiens hand eerst[...] een Batikboek verschijnt:

„Een kostbare schat van sierkunst is met [...] batikkunst op Java en Madoera gevormd èn a[...] de Indische Kunstnijverheid niets anders [...] deze batikkunst opgeleverd hebben, het zou [...] doende zijn om haar een eervolle plaats te [...] zekeren. Er is niets mooiers te bedenken dan [...] Javaansche batiks, die door hare veredelende [...] werking het simpele materiaal verhoogen, [...] weeldekunst verheffen".

Zou 't nu niet doodjammer zijn, als deze zoo [...]staande kunst wegkwijnen moest uit gebrek aan [...] werkelijke belangstelling en aanmoediging, zo[...] langs moreelen als financieelen weg?

De vrees voor achteruitgang der batikkunst is [...]lijk niet ongegrond. Er worden van overheids[...] reeds enquêtes en rapporten uitgeschreven ov[er de] oorzaken er van, vooral op handelsgebied. Deze z[...] wel hoofdzakelijk gelegen zijn in de vermindering [...] koopkracht bij het Javaansche volk in het alge[meen,] dat zich nu grootendeels tevreden moet stellen [...] minderwaardige batiks. Daarom is in die str[eken] waar de goedkoopste batiks gemaakt worden, o.a. [...] middel van stempels (z.g. *tjaps*) de omzet natu[urlijk] het grootst en vandaar ook, dat de fabriekm[atige] Europeesche namaak-batik, steeds meer aftrek [...] Het spreekt wel vanzelf, dat de batik*kunst* [...] dit alles lijdt, zóó zelfs, dat sommigen meenen, [...] thans geen waarlijk mooie batiks meer gemaakt [wor]den.

Moge deze tentoonstelling, waar naast [...] oude exemplaren, even fraaie nieuwe hange[...] tegendeel van deze al te pessimistische meening [...]gen. Er zijn op Java wel degelijk nog batik-kun[ste]ressen, die de techniek volkomen meester zijn en [...] vak met zooveel liefde beoefenen, dat zij er haar [...] in leggen.

Maar haar aantal zal verminderen, als haar [...] niet naar waarde geschat wordt en steeds minde[r] [af]trek vinden kan.

Gelukkig is er nu in Djojcdja onder de Lands[...]ten een „*Vereeniging tot bevordering der Batikk[unst]*" opgericht, waarvan *Pangeran Ario Soerjodiningra[t,]* [die] wij zoo gelukkig zijn, als deskundige, in ons midd[en te] hebben, voorzitter is, zoo kan 't den goeden kant [uit] gaan! Dit streven moeten wij naar onze beste kr[ach]ten steunen.

Er zijn hier in Nederland vele kunstkenners, [...] tevens groot-verzamelaars, die meenen, dat de In[di]sche kunst aan haar lot overgelaten moet wo[rden,] dat alle Westersche inmenging uit den booze is.

Dit is zeker de allergemakkelijkste opvatting, ze[...] niets, noch aan goed, noch aan moeite en zorgen.

Maar......... mag men een wezen, dat kwijnt, en [...] wel zulk een voortreffelijk wezen, aan zijn lot [over]laten, het een erbarmelijken dood laten sterven?

Moeten wij niet veeleer ons inspannen om 't er [met] gezamenlijke krachten, met liefde en toewijding, bovenop te helpen?

Het is een feit, dat Europeesche bemoeienis, van [par]ticuliere zijde, ook aan de Javaansche batikkun[st op] esthetisch gebied nadeel heeft berokkend: als b.v. [In]disch-Europeesche dames een batikerij oprichten, [...] zij Javaansche batiksters laten werken naar voor [...] onbegrijpelijke patronen uit modeplaten en behan[g]papieren. Dit doen die leidsters echter zuiver om [...] handelsbelang, niet uit waardeering en liefde vo[or de] Javaansche batikkunst; zij vonden en vinden no[g] koopers onder degenen, die al evenmin de batik [...] naar waarde weten te schatten, doch alleen na[ar] nieuws verlangen ook op dit gebied. De batik-te[...] liet daarbij echter veelal niets te wenschen ov[er.]

Er zijn kunstkenners onder de batikliefhebber[s, die] zelfs bij deze Europeesch beïnvloede batiks a[...] hoogstaande exemplaren vinden, n.l. die, waarin [...] tijd de eigen Javaansche opvatting en stijl der ba[tik] zien weergegeven, terwijl weer andere kunstk[...]

*) Naar wij vernemen, was 't Zaterdag 1 Mei juist 25 jaar geleden dat de heer W. C. Muller, Adjunct-Secretaris van het Konink1. Instituut voor Land-, Taal- en Volkenkunde van Ned.-Indië, zijn taak aan deze bibliotheek, die zoovelen van nut is, begon. Allen, die den jubilaris kennen en waardeeren, zullen zich zeker met hem over dit heugelijk feit verheugen en hem nog vele jaren in gezondheid en opgewektheid, op zijn zoo omvangrijken post wenschen.

st de traditioneele oude batiks, juist om hun onbepelijk strakke uitvoering, zonder bezieling vinden, s van alle kunst ontbloot.

De Westersche opvatting van kunst dekt niet altijd Oostersche, om hier maar één voorbeeld te noemen: De Javaan roemt de batik van vlekkelooze regelmaat, nder een barstje in de was (het euvel, waaraan de or ons zoo geliefde marmer-adertjes op de stof te nken zijn). Wij beseffen echter niet, dat om zulk volmaaktheid te bereiken, de batikster niet alleen ar vak volkomen moet verstaan, maar ook moet beikken over een kalmte van geest, een rust en bekenheid van gemoed, een verheven levensrhythme, lke maar weinigen van ons, Westerlingen, kunnen grijpen, laat staan waardeeren. Langs intellectueelen g bereikt men dit begrip ook niet, men moet 't met n eenigszins gelijk gestemd gemoed leeren aanvoelen. tzelfde geldt immers ook van de Oostersche muziek dans.

Maar de tijdgeest is aan 't kenteren, er komen er hoe ger hoe meer onder ons, met de artistiek aangelegde turen te beginnen, die juist deze hoogste levensarden in zich zoeken tot ontwikkeling te brengen aan te wakkeren. Dit is echter niet te volbrengen t redeneeren en niets doen: de goede gedachten moen in liefdedaden worden omgezet, ten bate van anren en daardoor tevens voor onszelven. Natuurlijk ordt er dan wel eens iets verkeerd gedaan: door uikelen en vallen leert men loopen.

Zoo gaat 't ook met betrekking tot de Indonesische nstnijverheid, tot de Javaansche batikkunst, waar op deze tentoonstelling om gaat. Laat 't ons een beefte en een eer zijn hare thans wat wankele schreen, naar onze beste krachten, met liefde te steunen, o lang tot ze weer op eigen beenen kan staan.

Het is heden de eerste Mei, een gelukkige dag voor opening der tentoonstelling. Moge dit een gunstig orteeken zijn: in de natuur, rondom ons, ontluikt es in lentepracht. Moge ook voor de Javaansche ikkunst spoedig een tijdperk van nieuwen groei en oei aanbreken!

Als deze tentoonstelling, Boeatan in samenwerking de vereeniging te Djocdja, daartoe iets bij mag en, zal 't doel, dat er mee beoogd wordt, bereikt orden.

een al-oude Javaansche gewoonte om bij feesgelegenheden, bij den aanvang van een belangwerk, een zegeningsmaal *(slamatan* of *sedekah)* te richten onder degenen, die eenzelfde doel ben. Boeatan heeft deze goede gewoonte willen vol, hopende, dat allen van het opgedischte een bete len willen gebruiken op het welzijn der Indonesikunstnijverheid, in het bijzonder tot heil der Jasche batikkunst.

an het tentoongestelde hopen wij den volgenden eenige regels te wijden.

rsoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De nieuwe Gouverneur-Generaal.

r. mr. A. C. D. de Graeff heeft te Tokyo en te hington ons land vertegenwoordigd. *De Locomotief* Mrt.) wijst er op dat deze omstandigheid bij de e voor het landvoogdelijk ambt beslissend moet geweest: *De internationale positie van Indië* wordt ersch door den toestand in het Verre Oosten en e landen rondom den Stillen Oceaan. Niet alleen een conflict tusschen één of meer landen in dit der wereld voor Indië velerlei gevaren meebrenmaar ook de binnenlandsche toestand in die lann vredestijd is in menig opzicht van groote beteevoor Indië. De gebeurtenissen in China, inzoneid de verhoudingen in Zuid-China, brengen connties mede voor Indië. De duurzaamheid van het ur der Amerikanen in de Filippijnen is van bevoor Indië. De noodzakelijkheid van Japansche ie moet in Indië met aandacht gevolgd worden. en meer wint het inzicht veld, dat menig groot bleem van Indië zelf bepaald wordt niet slechts Indische omstandigheden, maar ook door internale factoren. De positie van Nederland tusschen ogendheden houdt rechtstreeks verband met het van Indië en de buitenlandsche staatkunde bet de erkenning van dit feit te weerspiegelen. Meer dan ooit heeft Indië als groot productieland de aandacht van de buitenwereld. Hoe grooter het aandeel van Indië wordt in de voortbrenging van voor de wereld onmisbare tropische producten, hoe meer Indië in het centrum raakt van de internationale aandacht. Daarom wordt het bestuur van Ned.-Indië thans gelegd in handen van een man, die vertrouwd is met de werkelijkheden van de buitenlandsche staatkunde en die de gezindheid in leidende regeeringskringen leerde kennen juist in die landen, die op de situatie rondom den Pacific den grootsten invloed hebben. Die bekendheid zal jhr. de Graeff bij de bestuursvoering over Indië te stade komen. Zijn praktische kennis van menschen en verhoudingen in Japan en de Vereenigde Staten kan voorts in menig geval een leidraad vormen voor beslissingen ten aanzien van zaken, waarbij Japanners en Amerikanen betrokken zijn. Dat al deze eigenschappen vereenigd zijn in een man, die tevens met Indië bekend is door een loopbaan, welke naar de allerhoogste betrekkingen in den lande voerde, stemt tot vertrouwen. Dat vertrouwen — zoo vervolgt *De Loc.* — moge den nieuwen landvoogd bij zijn komst over eenige maanden in ruime mate geschonken worden. Hij aanvaardt het bewind op een tijdstip, waarop vele nieuwe maatregelen in uitvoering kwamen en waarop nog andere op uitvoering wachten. Hij krijgt een andere positie dan zijn voorgangers. Weliswaar vindt hij het evenwicht der staatsfinanciën hersteld, maar de belastingverlaging en de werken ten behoeve der bevolking blijven de grootste zorg voor het behoud van dat evenwicht eischen. Den nieuwen landvoogd wacht een zeer zware taak. Dat hem de kracht moge geschonken worden voor een bewind, in elk opzicht bevorderlijk voor de rustige ontwikkeling van Indië.

De *Java-Bode* (24, 25 en 27 Mrt.) bespreekt eveneens de Gouverneur-Generaalskeuze. Van de staatkundige overtuiging van den nieuwen landvoogd zegt de *J. B.*: Zij, die hem gekend hebben schetsen hem als iemand, die meer op de uitvoering der bepalingen let dan op de daarin gestipuleerde mogelijkheden. In zijn tijd vond hij het Regeeringsreglement voldoende zooals het was, mits de hanteering ervan naar de innerlijke bedoeling geschiedde. Hierop wil de *J. B.* den grootsten nadruk leggen bij de ambtsaanvaarding van den heer De Graeff in deze dagen van politieken en administratieven groei. Van hem is geen gevaarlijke vrijgevigheid in zaken van bestuur te verwachten.

Wij vestigen nog de aandacht op de *Java-Bode* (30 Mrt. „Buitenzorg en de Buitenwereld"; 20 Mrt. „Gelb gegen Weisz", „De toestand in Syrië"; 24 Mrt. „Het Jacobijnen-lied der Chineezen"), het *Bataviaasch Nwsbl.* (18 en 19 Mrt. „Mongolië onder invloed van de Sovjet"; 19 en 22 Mrt. „China-kroniek"; 20 Mrt. „Afghanistan"; 22 Mrt. „De toestand in Oost-Azië"; 23 Mrt. „De Philippijnen", „China"), *De Locomotief* (15 Mrt. „Fransche zorgen"; 19 Mrt. „Hongkong en Kanton", „Modern Turkije"', „Liberia als rubberland"; 22 Mrt. „De Indische kwestie in Zuid-Afrika"; 23 Mrt. „Mandaten en Monopolies", „Amerika en de Filippijnen"; 25 Mrt. „De Filippijnen", „Formosa"; 27 Mrt. „China-nieuws", „Wood spreekt", „De harde hand van El Gazi", „De Italiaansche expansie"), het *Soerabajasch Hbl.* (18 Mrt. „Zuid-China onder rood bewind"; 22 Mrt. „De Japansche export en de yen"; 24 Mrt. „De wedloop in de bewapening in den Pacific"; 25 Mrt. „De Filippijnen", „Uit de Pacific-landen"; 26 Mrt. „Het sluiten van de haven van Canton", „Het Japansche bevolkingsvraagstuk"), *De Sum. Post* (23 Mrt. „De petroleum van Mosoel") en de *Deli Crt.* (1 en 3 April „Indië in de internationale economie").

De Buitengewesten en hunne leiders (vervolg).
De bestuurshervorming.

In de *Java-Bode* (26, 27, 29 en 30 Mrt.) en *De Loc.* zijn thans opgenomen interviews met de residenten van Tapanoeli, Palembang (hierbij werd ook de Minahassa besproken) en Timor. De *Java-Bode* van 29 Mrt. geeft tevens een Overzicht der aanleg-plannen van de „Wegen in de Buitenbezittingen".

Over de toestanden op de 215 panglongs in de residentie *Riouw* en Onderhoorigheden *(De Loc.* 22 Mrt.) deelde resident *Doeve* mede, dat de panglongs thans geregeld door de arbeidsinspectie bezocht worden en ook door het Bestuur en het Boschwezen. Zoodoende zijn de koelietoestanden reeds veel verbeterd.

Ook in *Palembang* is door de groote plotselinge rubberinkomsten zeer veel geld verdiend. Resident *Tideman* acht de weeldedrang bij snelle stijging van inkomsten zeer natuurlijk. Maar 't geld wordt volstrekt niet geheel verkwist; de Palembanger is economisch aangelegd en weet zijn geld goed te besteden. Hij heeft zich

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1o. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2o. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

niet de kaas van zijn brood laten eten door Chineezen, maar heeft zelf den handel weten te behouden en het verdiende geld benut om zijn bedrijf in allerlei richting uit te breiden! Er is bijv, een handelaar, een gewone Palembanger, die 't laatste jaar ruim *f* 80 mille verdiende, maar 't goed weet te gebruiken ook. Zulke energieke kerels zijn er verscheidene onder hen, en dat werkt een flinke economische ontwikkeling sterk in de hand.

In de *Minahassa* is het analphabetisme geheel verdwenen. Iedereen kan lezen en schrijven, en verscheidenen spreken behoorlijk Hollandsch. Die ontwikkeling maakt de menschen niet afkeerig van den eenvoudigen handenarbeid, om hun brood te verdienen; bij de heerendiensten kwamen de „ontwikkelden" toch gewillig uit als koelie aan den weg. 't Geeft ook zoo veel makkelijker contact met de menschen; ze denken na en begrijpen, wat hun voorgesteld wordt. Zoodoende vindt men daar ook krachtiger gemeenschapsleven en gevoel van sociale verantwoordelijkheid. Het Christendom, zooals het daar beklijfd is, heeft veel goeds gedaan. Het gezinsleven is er zoo veel sterker door ontwikkeld, wat natuurlijk het verantwoordelijkheidsgevoel opwekt. De positie van de vrouw is daardoor ook zoo heel anders; resident Tideman kent geen andere streek, waar de vrouw zoo'n diepgaanden en goeden invloed uitoefent. Daar draagt heel veel toe bij, dat ook het meisje geheel meegaat in den ontwikkelingsgang, dus naast den man kan staan. Er zijn zoodoende in de Minahassa verscheidene werkelijk vooraanstaande vrouwen, die in de sociale ontwikkeling een nobele rol vervullen. Door de meerdere ontwikkeling van het volk is in den Minahassa-raad ook een heel andere geest gekomen. De leden voelen hun verplichting tegenover de gemeenschap en zijn er nu met hart en ziel bij. Zoodoende wordt er nu goed werk verricht, is er autoactiviteit gekomen, initiatief en drang om het land vooruit te brengen.

De *Java-Bode* van 25 Mrt. L. N. en 29 Mrt. brengt het volledige bericht omtrent de aanstaande verdeeling der Buitengewesten in zes groote bestuursressorten (behalve Atjeh en O.), waarvan Zuid-Sumatra reeds medio 1926 een provincie zal worden met resident Tideman als eerste Gouverneur. In het algemeen beteekent deze hervorming *een zeer belangrijke verbetering der vooruitzichten van de bestuursambtenaren der Buitengewesten.* Volgens voorloopige berekeningen zal de nieuwe bestuursindeeling de instelling van 33 à 35 residentsplaatsen omvatten (medegerekend de residenten ter besch. der Gouverneurs), met de 7 Gouverneurs-plaatsen dus ± 42 keuze-betrekkingen, inplaats van de 17 residenten en Gouverneurs, die thans bestaan. Uit het tegenwoordige corps van ± 90 assistent-residenten der Buitengewesten zal een keuze gedaan moeten worden om de ± 30 nieuwe residentsposten te bezetten. Vergeleken met de bestuursambtenaren op Java hebben die der Buitengewesten thans wel een buitengewoon gunstige promotiekans gekregen. Voor het oude bestuurscorps van ongeveer 75 assisten-residenten op Java komen, als daar de bestuurshervorming geheel voltrokken is, 3 plaatsen open als Gouverneur en ongeveer 45 als resident; een kans voor den hoogsten bestuursrang van 1 op 15. In de Buitengewesten wordt die verhouding 7 Gouverneurs en 35 residenten, een promotiekans derhalve van 1 op 5.

...jeh (vervolg).

De *Deli Crt.* (29 Mrt.) ontleent aan het „A. I. D." een interview met kolonel F. T. A. van Gheel Gildemeester en majoor E. J. Geldrop, twee Atjeh-officieren. Het is hun niet onopgemerkt voorbijgegaan, dat sedert de recente voorvallen drie Atjeh-kapiteins snel naar Atjeh werden overgeplaatst; later volgden er nog twee. Doch intusschen hadden zij met stijgende verontwaardiging verschillende publicaties in de dagbladen gevolgd, zoodat gemeend werd, dat ook wel een ander geluid mocht worden gehoord. Beide officieren verklaarden het in hoofdtrekken eens te zijn met de verklaringen van resident Schmidt.

De *Deli Crt.* van 31 Mrt. geeft een samenvatting der beschouwingen in de Indische Pers over de vroegere overplaatsingen van Atjeh-kenners. De beteekenis van de uitzending van Atjeh-officieren ligt hierin dat daarmede alreeds dadelijk een moreel effect zal zijn verkregen tegenover de Atjehsche bevolking. De uitzending dier Atjeh-officieren valt zeker niet te beschouwen als een aanwijzing van veranderd inzicht omtrent het in Atjeh te volgen bestuursbeleid, veeleer als een incidenteele maatregel, noodig geworden door de op zich zelf staande aanvallen, welke een onmiddellijk krachtig optreden vereischten, waarvoor de ervaring van

voorheen van praktische waarde is. De algemeene ... van het bestuursbeleid wordt niet verlaten, maar ... dergaat slechts tijdelijke wijziging, en dan nog al... ten aanzien van het gebied, waar overvallen zich v... deden.

Communistische propaganda. De Soerabaja-staking...

Een radiogram uit Holland (*De Sum. Post* en ... *Crt.* 1 Apr.) brengt bijzonderheden over een intens... communistische propaganda. Het schijnt dat Ams... dam als centrale is gekozen, van waaruit Nederl... en Scandinavië, als ook Ned.-Indië bewerkt zullen w... den. De *Deli Crt.* (1 Apr.) toont aan dat de mededee... gen geen onrust behoeven te wekken. De autorite... zijn en blijven op hun qui vive.

Het *Soer. Hbl.* (24 Mrt. 3de bl. „Waar de sch... ligt") constateert dat bijna iedere week ons fe... bracht van de communistische actie, welke tot v... kort onmogelijk werden gehouden. Het *S. H.* w... schuwt er voor, dat het gevaar niet zoozeer zit in... Inlandsche actie, doch bij ons; men begrijpt nog st... niet met voldoende duidelijkheid welk een reusach... invloed ten goede uitgaat van een krachtig en zel... wust optreden. Wat dit betreft is — volgens Z. — de Kraksaän-historie veel te leeren. In 't *Soer Hbl.* 27 Mrt. (3de bl. „Zelfkastijding") wordt de aand... gevestigd op een correspondentie in de „Java-Bo... (22 Mrt. „Soerabaja na de stakingen").

De *Java-Bode* (25 Mrt) deelt de uitkomsten m... van *„Het arbeidsonderzoek te Soerabaja".* Een o... zoek als het thans door de Regeering gelaste, is uit... nuttig om de overheid op het spoor te brengen ... misstanden, die den communist zoo welkom zijn. ... mag daaronder noemen de meer dan treurige won... toestanden, die in deze landen worden aangetro... Terwijl het geldloon zeer behoorlijk of soms zelfs ... verhouding hoog kan zijn, komt het voor, dat de ... standigheden maken, dat men voor dat geld lang ... zijn „waar" krijgt, dat de arbeider gedwongen is ... wonen in een krot, waarvoor hij een veel te hooge h... betaalt. Een andere commissie, door de Indonesis... studieclub te Soerabaja aangewezen, waarvan o.m. *Soetomo* en *mr. Singgih* deel uitmaakten (*Java-B...* 27 Mrt.) kwam tot acht conclusies. De drie laatste... den: Zoowel werkgevers, gemeente als staat, di... de sociale positie der arbeiders zoo snel mogel... verbeteren (goede woongelegenheid, medische ... ongevallenverzekering, regeling van den arbeids... enz.). Aangemoedigd dient te worden de kennis ... taal en volk, speciaal bij het lager Europeesch pe... neel in die bedrijven, die met Inheemschen wer... Lotsverbetering van het lager politiepersoneel is d... gend noodzakelijk en betere waardeering van het ... heemsch intellect in openbare diensten zeer gewens...

Organisatorische vertegenwoordiging.
Op komende wegen.

In het *Soer. Hbl.* (24, 25 en 26 Mrt.) toont *Mr. J. ...mond* aan hoe in de verschillende landen de over... ging veld wint, dat de tijd van parlementarisme ... politieke partijen, zooals wij die heden kennen, v... bij begint te gaan en dat ook de staatkundige idea... waaraan een vorige generatie nog onwrikbaar geloo... aan evolutie onderhevig zijn. Geen staatsvorm is v... alle tijden. In de practijk is men reeds doende, zoo... van uiterst links als van uiterst rechts, een oploss... der moeilijkheden te zoeken in een vorm van org... sche vertegenwoordiging.

Het *Soer. Hbl.* (27 Mrt. „De Week") acht voor N... Indië een sterke bedrijfsconcentratie, sterker nog ... de Ondernemersbond thans vormt, een eisch van ... oogenblik. Een bedrijfsconcentratie, die het algem... belang op de eerste plaats stelt, die overtuigd te... is, dat krachtige samenwerking van werkgevers ... Europeesche werknemers noodig is, om te behou... hetgeen door Westersch kapitaal en Westersche e... gie in deze gewesten werd opgebouwd. Daartoe is ... noodig, dat de werknemers de bedrijfsconcentr... leeren zien niet als gericht tegen hen, doch als ... historisch gegroeide noodzakelijkheid, welke naast e... schaduwzijde ook een schoone beloften inhouden... lichtzijde heeft. Het belang van den Europeesc... werknemer staat, vooral in deze landen, niet tegen... dat van den werkgever, doch loopt er zoo goed ... geheel mede parallel.

In dit verband verwijzen wij naar het *Soer Hbl.* ... Febr. „De Indische Vakbeweging"), het *Bat. Ni...* (20 Febr. „De Indische Vakbeweging"), *De Sum. Post* (1 Mrt. „De Suikerbond") en *De Loc.* (15 Mrt. ... Spoorbond").

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De „doejoeng" (zeekoe) en het daaraan verbonden bijgeloof in Ned.-Indië.

Volgens een in de „Perniagaän" van 16 November 1925 voorkomend bericht, werd door een beroepsvisscher van de kampong Kakas, in het Menadosche, in de monding van de Bokirivier, in een der vischfuiken, een doejoeng opgehaald ter lengte van ongeveer 3 Meter.

Zooals bekend, behoort de doejoeng tot de plantenetende walvischachtige zoogdieren, die in groote getale in de Chineesche Zee en in de wateren van den Molukschen Archipel voorkomen en die door de Chineezen als reine dieren worden beschouwd.

Wanneer de Chineesche visscher dan ook een doejoeng machtig wordt, geeft hij het dier gewoonlijk de vrijheid terug en denkt er niet over het vleesch te nuttigen, omdat, volgens een der bestaande verhalen, de doejoeng van den mensch afstamt en over zekere wonderbaarlijke eigenschappen beschikt.

Vooral het oogwater heeft bijzondere eigenschappen, terwijl, als het dier stervende is, het menschelijke geluiden uitstoot.

De plantenetende walvischachtige zoogdieren hebben niet een zoo sterke vischachtige gedaante als de vleeschetende walvisschen.

Hunne neusgaten staan boven op de bovenlip, ver van de kruin van den kop, de mamschijven zijn op de borst geplaatst en de huid is, ten minste van de jonge individuen, eenigermate harig.

De doejoeng leeft aan de kusten van riviermonden in de nabijheid van wellen met zoet water en voedt zich met zeewier in de nabijheid van het strand.

De smaak van het vleesch komt het meest overeen met dat van varkensvleesch en verscherpt, volgens het bijgeloof van de inheemsche bevolking, het verstand.

Toen de vangst bekend werd, kwamen vele belangstellenden het dier bezichtigen.

Onder hen was een Chinees, die, volgens de geruchte, het dier wilde vrijlaten, hetgeen ook is geschied, nadat bij 2 zilveren ringen aan de neusgaten had vastgehecht.

Een gemeenteraad te Mekka.

I.

Onlangs had Sultan Abdul Azis Ibnoe Saüd het [bestu]ur van de stad Mekka in handen genomen, of, zoo schrijft men in de „Sinar Sumatra" van 11 November 1925, hij vaardigde eene circulaire uit, waarin hij als zijn wensch te kennen gaf, dat de regeling van zaken door de ingezetenen in den vervolge zelf zou geschieden en dat hij dientengevolge een bestuurscollege in het leven had geroepen, dat uit vertegenwoordigers van de Mekkaansche bevolking zou zijn samengesteld.

Bij de keuze van die personen is met de navolgende omstandigheden rekening gehouden:

1e. Ieder stamhoofd wijst een candidaat aan, die als leider kan optreden en van bestuurszaken eenigszins op de hoogte is.

2e. Uit den geestelijken stand worden 2 candidaten aangewezen.

3e. Eveneens uit den handelsstand.

4e. Na deze keuze moeten de kiezerslijsten naar hooger bestuur worden opgezonden.

5e. Bij deze keuze noch bij de verkiezingen mocht eenigen twijfel of dwang bestaan, terwijl de gekozenen, in geval van overtreding der voorschriften, streng zouden worden gestraft.

6e. Na de verkiezing zouden de gekozenen te zamen komen op nader te bepalen plaats en uur en zouden daarin de verschillende bestuursaangelegenheden worden besproken en behandeld.

Deze gemeenteraad van Mekka heeft laten bekend maken, dat in den vervolge voor de inlevering van de stembiljetten bussen zullen worden geplaatst ten huize van ieder stamhoofd.

De bussen voor de verkiezing van den geestelijke en van den handelsman worden gescheiden gehouden en met de andere bussen gesloten opgezonden naar het bestuurskantoor, alwaar zij in het openbaar worden geopend ten overstaan van Sjech Abba's Maliki en Sjech Mohamad Marsjoek (geestelijken) en van Abdullah en Mohamad Noer (handelaren).

Van de zijde der stamhoofden heeft men gekozen Sjech Abdul Kedir Saifi en Abdul Fattah, die bekend staan als goede stamleiders en van geslacht op geslacht sleutelbewaarders zijn geweest van de Ka-abah.

Behalve de andere gekozenen heeft Sultan Ibnoe Saüd 3 personen aangewezen, n.l.:

Sjech Mohamad Marsjoeki, Kadli van Mekka, als president;

Sjech Abdul Kadir Saifi, als onder-voorzitter en Sjech Mohamad Serwar Sabban als secretaris.

(Wordt vervolgd.)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De toekomst van de Chineezen in Ned.-Indië.

II (Slot).

Groot is reeds het aantal in Ned.-Indië geboren Chineezen, die als geneesheer, meester in de rechten, ingenieur en bij tal van bestuurslichamen en sociale instellingen werkzaam zijn en die zonder twijfel in de toekomst het hunne zullen bijdragen tot verhooging van het peil van den Chineeschen stam.

Het is van de actie dier intellectueelen dat het verkrijgen van de zoo gewenschte gelijkstelling met den Westerling hoofdzakelijk afhangt.

Eenige jaren geleden was het nog een zeldzaam verschijnsel dat een Chinees in den bestuursdienst trad, omdat hem nog geen Westersche opvoeding en kennis van Westersche administratie was bijgebracht, doch, sedert het onderwijs op de Hollandsch-Chineesche scholen resultaten begint af te werpen, ziet men tal van jonge Chineezen een werkkring zoeken en vinden bij den douanedienst, op tal van kantoren, enz.

Dat de Chinees ten alle tijde de voorkeur gaf aan een werkkring in den handelsstand, was gelegen in de omstandigheid, dat hij meer naar die richting neigde, doch ook daarin is reeds verandering gekomen, sedert hij persoonlijk heeft kunnen waarnemen hoe men ook op andere wijzen tot zekeren maatschappelijken welstand kan geraken en eene eervolle stelling in de maatschappij kan innemen.

Van groot belang voor alle Chineezen zonder onderscheid is de beantwoording van de vraag of de Chineesche volksgroep, na de noodige intellectueele ontwikkeling te hebben bereikt, één lijn zal trekken met betrekking tot de ontwikkeling van de belangen van haar stam en van haar land.

Neemt men in aanmerking het bestaande groote aantal Chineesche vereenigingen in Ned.-Indië en de geringe aaneensluiting en eensgezindheid, welke daarin heerschen, dan is, volgens de meening van de redactie der „Sinar Sumatra", de kans daarop niet bijzonder groot.

Haar inziens zal het verhoogen van het peil van den Chineeschen stam, wanneer de intellectueelen niet eenstemmig daarover denken, moeilijk worden bereikt, aangezien ieder intellectueel gewoonlijk zijn eigen rol in het leven wenscht te spelen.

Ook de handelaren en de kleine man hebben daaromtrent hunne eigen en bijzondere meeningen en zoolang die toestand bestaat, kan van eenstemmigheid en aaneensluiting wel geen sprake zijn.

Het bestaan en het wel en wee in de toekomst van de Chineesche volksgroep in Ned.-Indië is een onderwerp van de eerste orde en van het hoogste gewicht.

Het is in het belang van de groep dat zij in voortdurende vriendschappelijke verhouding staat tot het Westersch element.

Doch, om dat te kunnen doen, moet er gelijke behandeling en bejegening bestaan.

Het is goed de vraag te overwegen of verschil van behandeling bij verschil van gelaatskleur, maatschappelijken stand en geboorte-extractie voldoening schenkt.

Klein-Monaco op de Sanggi-eilanden (Menado).

In de „Keng Hwa Poo" van 31 October 1925 schrijft de persoon, die zich „Kawanoea" teekent, dat op de Sanggi-eilanden en meer in het bijzonder op Sanggi-Besar, het hazardspel in omvang toeneemt.

Vooral in de voornaamste negorij Tahoena schijnt de landschapspolitie door den mantripolitie met zijne agenten te worden geholpen bij het dagelijksche hazardspel, dat niet alleen plaats vindt achter de opslagloodsen, doch overal waar het publiek zich druk beweegt.

Aan het uiteinde van de Chineesche vestiging te Tahoena is eene plaats, die den naam draagt van Towo-E, waar personen van elken landaard hun geluk op de speelmat beproeven.

De leider van het spel is dikwijls de Japanner Fukiage, die daarin door een landgenoot wordt bijgestaan.

De schrijver maakt van het bovenstaande melding, met het doel autoriteiten en publiek te waarschuwen

en omdat hij medelijden heeft met al die teleurgestelden, die, als zij het speelhuis hebben verlaten, met zulke treurige trekken in hun gelaat huiswaarts keeren.

Hij hoopt dat de politie zich aan deze aangelegenheid zal laten gelegen liggen en niet het minst de jonge meisjes, die op de pasar komen, ten deze zal beschermen.

De strandnegorijen Bebalang, Panaroe, Lapango en Ngalipoeng volgen het voorbeeld van de moedernegorij, alwaar de personen, met name Si Maras en Si Laga, de bevolking weten te lokken en voor het hazardspel om zich weten te verzamelen, met het gevolg dat het geld van de spelers in hunne zakken terecht komt.

Groot-Sanggi gelijkt wel op een klein-Monaco, zegt de schrijver.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Opstellen over Adatrecht van Prof. Dr. G. A. Wilken, bezorgd door Mr. F. D. E. van Ossenbruggen (Semarang enz., G. C. T. van Dorp en Co.).

In 1912 heeft Mr. van Ossenbruggen een zeer verdienstelijk werk verricht met de in verschillende jaren in zoovele tijdschriften verschenen bijdragen van Wilken bijeen te brengen, waardoor een standaardwerk van vier deelen is ontstaan, hetwelk de raadpleging van al wat die beroemde schrijver te boek had gesteld, in hooge mate vergemakkelijkt heeft.

Toen korten tijd geleden de oplaag van deze verzameling van „Verspreide geschriften" bleek uitverkocht, kwam de vraag van een volledigen herdruk ter sprake, welke echter afstuitte op bezwaren van de zijde der firma Van Dorp, die zich echter bereid verklaarde een gedeelte opnieuw te willen uitgeven. Mr. v. O. heeft daarop, in overleg met Prof. van Vollenhoven, uit den rijken voorraad eene keuze gedaan en zoo heeft het boek, welks titel hierboven is vermeld, zijn intrede gedaan.

Het ruim 500 blz. tellende werk, hoofdzakelijk bestemd om tegemoet te komen aan de behoeften van aanstaande Indische rechterlijke en bestuursambtenaren, voor wie Wilken nog steeds een onmisbaar leidsman blijft bij de studie van maatschappelijke en godsdienstige instellingen van Indonesië, bevat een interessante, van groote kennis en belezenheid getuigende Inleiding van Mr. van Ossenbruggen en voorts de volgende opstellen van Wilken. I. De vrucht van de beoefening der ethnologie voor de vergelijkende wetenschap. — II. Verwantschap, huwelijks- en erfrecht bij de volken van het Maleische ras. — III. Het erfrecht op Nias. — IV. Plechtigheden en gebruiken bij verlovingen en huwelijken bij de volken van den Indischen Archipel. — V. De verbreiding van het matriarchaat op Sumatra. — VI. Over het huwelijks- en erfrecht bij de volken van Zuid-Sumatra. — VII. Het landbezit in de Minahasa. — VIII. Landverkoop in de Minahasa. — IX. Het pandrecht bij de volken van den Indischen Archipel. — X. Het strafrecht bij de volken van het Maleische ras.

Dat deze aldus samengestelde bloemlezing den beoefenaars van het adatrecht van Indonesië zeer te stade zal komen, behoeft geen betoog, te meer daar Mr. v. Ossenbr. met groote nauwkeurigheid de literatuur vermeldt welke over de genoemde onderwerpen is verschenen, sedert Prof. Wilken zijne opstellen publiceerde.

Een voortreffelijk ingericht Register, eveneens door Mr. v. O. samengesteld, besluit de belangwekkende artikelenreeks.

De Indische Invoerrechten.

We ontvingen een prospectus van de firma C. de Boer Jr. te Den Helder, waarin deze mededeelt, dat verschenen is een over de Indische invoerrechten handelend werk van de hand van Dr. L. J. van der Waals, Referendaris bij het Ministerie van Koloniën. Het bevat een duidelijke, overzichtelijke behandeling, o.a. der volgende onderwerpen: Van plakkaat tot wet (1620—1865); de tariefwet van 1872 tot 1914; na den wereldoorlog; het karakter, de economische werking en het systeem der invoerrechten; de opbrengst der invoerrechten; het Indische toltarief en tolgebied. Als aanhangsel is de geheel bijgewerkte Indische tariefwet opgenomen.

Het is bekend dat door de Ind. Regeering binnenkort een ontwerp van een geheel nieuwe Indische tariefwet zal worden ingediend bij den Volksraad, die de oude wet van 1872 zal moeten vervangen, eene aan-

gelegenheid, die de aandacht vraagt van den koopm[an,] den industrieel, den politicus, den economist, die [al]len een woord zullen wenschen mede te spreken [om] de eventueele benadeeling van zekere belangen tij[dig] te voorkomen."

Door de uiteenzettingen van Dr. v. d. W. is men [in] de gelegenheid deze belangrijke aangelegenheid na[ar] behooren in beschouwing te nemen en de wensch[en] te formuleeren, die men bij de Indische Regeering, d[en] Minister van Koloniën of de Staten-Generaal wil vo[or]brengen.

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud van jaarg. 15, Nr. 3 (Mei "26). België als [ko]loniale mogendheid. Belgisch Congo en het manda[at]gebied Ruanda-Urundi (VI. Rechtswezen. VII. Eco[no]mische toestand. VIII. Financiën en belastingwez[en.] IX. Onderwijs en volksgezondheid. X. Het sociale vra[ag]stuk en de arbeiderskwestie. Inlander-politiek. XI. S[lot]woord en Naschrift. Met kaart), door A. Muhlenf[eld.] — Enkele aanteekeningen over de geschiedenis [van] Nieuw-Guinea gedurende de laatste jaren (I. Nie[uw-]Guinea als zelfstandig gewest. II. III. Landbouw en [ar]beid in Australisch Papoealand in vergelijk met N[ed.] Nieuw-Guinea), door L. Tip. — Bruikbaarheid en [be]teekenis van enkele rente-theorieën voor de kolon[iale] ekonomie. Zakelijke inhoud van een rede, gehou[den] bij de aanvaarding van het ambt van buitengew[oon] hoogleeraar in de koloniale ekonomie aan de Ned[er]landsche Handels Hoogeschool, door G. Gonggrijp. Balische splinters, door H. T. Damsté. 30. De Batoe[r] eruptie. — Kroniek (Hervorming onder hoogen dr[uk]. Enz.). — Literatuur (Dr. R. Broersma: Atjeh als [la]nd voor handel en bedrijf), besproken door H. T. Dam[sté].

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

10e Jaarg. afl. 3 (28 April '26). Een en ander uit [Ja]va's verre verleden. II (vervolg). III. Javaansche ch[ro]nologie (met ill.), door L. — De luchtlijn London-Singapore in 10 dagen in 1928 geopend. Twee o[ffi]cieele Britsche uitingen in verband daarmede, d[oor] E. L. K. Schmülling (slot). — Mooi Sumatra, door [..] van Bokhoven. (I. Naar boven. 2. Met de tandradb[aan] door den boekit Barisan. 3. Ons landhuis). — Sc[het]sen uit de Landsraadzaal (Midden-Java), door Mr. [..] (vervolg). — Tjoeroeg Tji-Tarik, een der mooiste [plek]ken van het Preanger bergland, door J. R. (met i[ll.]).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van jaarg. 10, No. 39 (27 M[aart] '26). De vruchtbaarheid van den grond, in het bij[zon]der in verband met de teelt van meerjarige gewas[sen] (slot), door Oey Tiauw Hok. — De aardappelknol[motte]rups (Phthorimea operculella) en de tabakscultuur [in] Deli, door J. C. van der Meer Mohr. — De Inlandsc[he] landbouw (ontleend aan de Mededeelingen der Reg[ee]ring omtrent enkele onderwerpen van Algemeen [be]lang). — De Soekaboemische en Rubberplanters V[er]eeniging. — De bereiding van ananas in blik.

Mededeelingen Dienst der Volksgezondheid.

Deel II van jaarg. '26 der Mededeelingen van [den] Dienst der Volksgezondheid in Ned.-Indië bevat [uit]sluitend gegevens (met ill.) over 's Lands Koepok[in]richting en het Instituut Pasteur. Dr. L. Otten sch[rijft] eene Inleiding en daarna over vaccine en vaccin[atie] bij de Koepok-afdeeling. — J. van der Hoven-van G[en]deren meldt bijzonderheden over de Hondsdolh[eid-] afd., evenzoo Dr. L. Kirschner over de Bacteriolo[gie-] en Dr. P. Papamarku over de Serologie-afd.

De Indische Mercuur.

No. 27 (28 April '26). De sinaasappelcultuur in [Su]riname, door A. W. Drost. — Ned.-Indië op de M[ila]neesche Jaarbeurs, door Ir. W. L. Utermark (met [ill.]) — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — [Fi]nancieele berichten. — Industrieele mededeeling[en] (De oprichting eener zakkenfabriek op Java in verb[and] met de cultuur van jute-achtige gewassen in Ned.[-In]dië, door F. A. Wilkens). — Financieele berichten[,] verslagen, enz. — De afd. Handelsmuseum van het [Kol.] Instituut geeft recente literatuur over oliën, vetten [en] wassen.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Afl. 3 van dl. 19 (Maart '26) brengt de volgende [oor]spronkelijke bijdragen: De bosschen van de onder[afd.] Tanah Boemboe van de afdeeling Zuid-Oostkust [der] residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, [door] E. van der Laan (met kaart). — Over eenige dier[lijke] vijanden van Pinus Merkusii Jungh, et de Vr., door L. Fulmek en J. C. van der Meer Mohr (met ill.)

Eenige opmerkingen over kapbeperking, door W. Zwart.

De zeer uitvoerige rubriek Literatuur bevat o.m.: Boschopname met behulp van vliegmachines. — Brandbestrijding in de bergbosschen van Java.

De Indische Post.

Het Nr. van 20 Maart bevat eene beschouwing over de jongste werkstakingen te Soerabaja en de Inlandsche vakbeweging. — In een artikeltje „Belasting naar draagkracht", geschreven naar aanleiding van het rapport Meyer Ranneft-Huender, vraagt de schr. aandacht voor het „heel pijnlijk beschamende feit", dat van het Inlandsche inkomen, hetwelk nauwelijks de voorziening in de allernoodzakelijkste primitieve levensbehoeften waarborgt, toch tien procent moet worden afgestaan aan den fiscus.

Dienst van den Mijnbouw in Ned.-Indië.

Inhoud van No. 3 der „Wetenschappelijke mededeelingen". Fossile Säugetiere aus der Gegend von Limbangan (Java), von H. G. Stehlin (mit ill.) — A study of tertiary Foraminifera from the „Tidoengsche Landen" (E. Borneo), by I. M. van der Vlek (with plates).

Nieuwe methode voor vervoer van tropische vruchten.

Prof. Thompson heeft in zijn laboratorium te Liverpool, volgens een draadloos bericht uit Londen, proeven genomen, die geleid hebben tot de ontdekking van een nieuwe methode om tropische vruchten bij het vervoer naar Europa goed te houden, zonder ze in koelkamers op te slaan. Men beweert dat deze methode de koelkamer onnoodig zal maken.

Volgens de Daily Mail doen de importeurs van fruit verdere proeven op een commercieele basis. Thompson zegt, dat het beginsel van zijn methode is, om zoolang de vruchten opgeslagen zijn, de natuurlijke atmospherische omstandigheden, waaraan zij gewend zijn, te reproduceeren.

Met behulp van een eenvoudige inrichting worden de temperatuur en de vochtigheidstoestand gehandhaafd en in deze omstandigheden staan de vruchten in hun ontwikkeling stil. De verandering van de ruimen van fruitschepen voor de nieuwe methode biedt geen moeilijkheden.

Onwillekeurig vraagt men zich in dit verband af hoe het toch wel staat met de eenigen tijd geleden te Buitenzorg uitgevonden methode, om tropische vruchten in latex te dompelen en na droging van de latex te verzenden, een uitvinding, waarvan men sedert niet veel meer vernomen heeft.

Tot zoover de *Ind. Merc.*, aan welk blad het voorenstaande is ontleend. De in het onderwerp belangstellenden worden dezerzijds verwezen naar een artikel van den hr. P. J. S. Cramer te Buitenzorg, getiteld „Het conserveeren van vruchten door een latexbedekking", opgenomen in het Alg. Landbouwweekbl. van N.-I. van 28 Febr. 1925, waaruit o.m. blijkt dat aan Mevr. Cramer-van Deventer, die deze methode het eerst in het huishouden toepaste, octrooi werd verleend. Inusschen waarschuwde de schr. voor teleurstellingen voor toepassing op groote schaal. Wij hebben — zegt hij o.m. — vragen ontvangen van belangstellenden in Indië, die allerlei Indische vruchten in latex wilden doopen en medenemen op de wekenlange reis naar Europa. Dat zal zeker teleurstellingen geven. Zoo eenvoudig is de werkwijze niet en zoolang duurt haar uitwerking niet."

De Indische Loods.

Uit den inhoud van No. 63 (27 Maart '26). Notities over staat en maatschappij. VI. De suikerindustrie. — Nederland en Indië, door Prof. Dr. F. A. F. C. Went (ontleend aan de Telegraaf). — Landbouwvoorlichting (vervolg).

* * *

Het gevecht bij Idi op 3 Mei 1889, door J. F. K. Hansen (met ill.) (Eigen Haard, 24 April '26).

De verhouding Nederland-Indië, door G. T. S(tibbe). (Democratie en Vrije Arbeid, 1 Mei '26).

Feestavond te Paramaribo (herdenking zilveren huwelijk van H. M. de Koningin door de groep Suriname van het Alg. Ned. Verbond). (Neerlandia, Mei '26).

Muloschool in Tapanoeli, door I. S. G. Moelia (lid van den Volksraad). (De Banier, 18 Maart '26).

Suriname, door Fr. Oudschans Dentz (met ill.) — Enkele, aan de Economist ontleende, beschouwingen over het Weduwen- en Weezenfonds van Burg. Ambt. in N.-I. (De Ind. Verlofganger, 30 April '26).

De Afdeeling Volkenkunde van het Koloniaal Instituut (geillustreerde beschrijving van haar veelomvattende taak), door Marga Jansen. (Op de Hoogte, April 1926).

The culture of tobacco in Deli, by M. J. Lusink (Holland's Import and Export Trader. Mars-April '26).

De bestemming van de rietsuikermelasse van Java, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — De uitvoerhandel van Java en Madoera gedurende 1925. (In- en Uitvoer, 26 April '26).

Schetsen uit Indië, door H. Feriz (uit het Duitsch). IV. Zeereis en aankomst. V. Wij en Java. Met ill. (Opgang, VI, bl. 154, 258).

Ondervindingen van een vrouwelijk arts, door Agnes Schuil (antwoord voor Sim Ki Ay). (Leven en Werken, 1926, bl. 223).

Suriname.

In de vergadering van de Tweede Kamer van Woensdag, 28 April, is de Surinaamsche begrooting voor 1926 behandeld. Er was groote belangstelling en er zijn een aantal belangrijke redevoeringen gehouden, die allen getuigen dat de Kamer het goed meent met dit overzeesche gebiedsdeel. Het woord is gevoerd door de heeren van Rappard, Boon, IJzerman, Droogleever Fortuyn, Van Vuuren, Van Gijn, Van Boetzelaer van Dubbeldam, Scheurer, Joekes en den Minister van Koloniën, den heer Koningsberger. Replieken zijn er niet geweest.

De rede van den eersten spreker was zeer belangrijk. Hij liet vooral licht vallen op den economischen toestand van het gewest en gaf de middelen aan de hand om daarin verbetering te brengen. Den Minister werd aanbevolen alle maatregelen te nemen om het groot-kapitaal, dat plaatsing in Suriname zou willen zoeken, ter wille te zijn. Deelneming van het Rijk in de oprichting van nieuwe ondernemingen zou ondernemers aantrekken. Wij herinneren er hier aan dat ook een zoo bij uitstek bevoegde als de oud-gouverneur Lely in de Kamer dit denkbeeld, eenige jaren geleden, warm heeft aanbevolen.

Wekt het geen verwondering, vroeg de heer van Rappard, dat 2½ milliard Nederlandsch kapitaal is gestoken in Indische cultuurondernemingen en bijna geen kapitaal in Surinaamsche, hoewel de grond in Suriname veel vruchtbaarder is. Ook naar onze meening is de houding van het Nederlandsche kapitaal onverklaarbaar. Wat al millioenen zijn hier verloren door allerlei gewaagde of slecht beheerde ondernemingen, millioenen, die vruchtdragend zouden geweest zijn, had men die gebruikt om in Suriname groote, modern ingerichte suikerfabrieken op te richten. Er valt heel wat af te dingen op het doorzicht van velen onzer groote zakenmannen. Hun kennis van Suriname is veelal nihil, zooals blijkt wanneer men met hen in aanraking komt en hun oordeel over dit gewest verneemt. Men kan dan den indruk niet van zich afzetten dat het eenvoudig dom geluk is wanneer door hen bestuurde zaken goed gaan en winst opleveren. Inmiddels is Suriname op weg een Amerikaansche kolonie te worden.

Wij kunnen de belangrijke rede van den heer van Rappard niet op den voet volgen. Alleen willen wij nog zeggen dat men hem in Suriname dankbaar zal zijn voor zijn verzet tegen de opheffing van het departement van onderwijs in Suriname, waardoor hij van den Minister de verklaring heeft uitgelokt dat die opheffing *niet in de bedoeling ligt*. Van een man als Dr. Koningsberger zou het ons dan ook ten hoogste hebben verwonderd, zoo hij tot een aanslag op het onderwijs zou hebben medegewerkt. Dat zou de opheffing van het departement ongetwijfeld geweest zijn.

Naar aanleiding van hetgeen de heer van Rappard zeide over de opheffing van het landbouwdepartement, antwoordde de Minister, dat ter wille van de bezuiniging het administratief hoofd van landbouw verdwenen is, maar dat de outilleering, die ten behoeve van den landbouw noodig is, niet is veranderd.

De heer Boon kwam op tegen de wijziging van artikel 46 in verband met het nieuwe artikel 19 van het reglement op de rechterlijke macht. Na een krachtig betoog diende de spreker een motie in, waarbij de Kamer, van oordeel dat de onafhankelijkheid en de zelfstandigheid van den president en de leden van het hof van justitie in Suriname door de wijziging van artikel 46 en artikel 19 van het reglement op de samenstelling en inrichting der rechterlijke macht on-

voldoende worden gewaarborgd, den minister uitnoodigt de intrekking van die wijziging te bevorderen.

Onze lezers herinneren zich misschien het krachtig betoog van den heer A. S. J. Fernandes, oud-griffier der Koloniale Staten, in De West-Indische Gids, over deze aangelegenheid. Zeer tot ons leedwezen moeten wij mededeelen, dat de motie in de vergadering der Kamer van 29 April verworpen is met 39 tegen 28 stemmen. Deze beslissing doet pijnlijk aan, omdat in Suriname een toestand gehandhaafd wordt, die de tegenstemmende leden zeker in Nederland niet zouden dulden.

De voortreffelijke rede van den heer IJzerman hebben wij met groot genoegen aangehoord. Hij is een wakker verdediger van de belangen der West-Indische gebiedsdeelen. Terecht kwam hij op tegen de zoogenaamde „arbeidsopvoeding", die beoogt de kinderen voor den landbouw op te voeden. Men mag een deel der bevolking niet dwingen in een bepaald bedrijf te gaan, wanneer men niet den waarborg heeft dat in dat bedrijf een behoorlijk bestaan is te vinden. Wij hebben dat in dit weekblad meer dan eens betoogd.

Ook over de Corantijnkwestie sprak de heer IJzerman een hartig woord.

De heer Droogleever Fortuyn behandelde dit onderwerp uitvoeriger en toonde in een helder betoog aan dat de mededeelingen der opvolgende regeeringen in de laatste kwarteeuw voortdurend met elkander in strijd zijn geweest en dat een oplossing dezer kwestie dringend noodzakelijk is.

Wat te denken van het antwoord van den Minister? Zijne Excellentie is geneigd zich te plaatsen op het standpunt van Minister de Graaff, maar dit is nog slechts een voorloopige indruk. „De lectuur der stukken zou zelfs aan den meest onschuldige der Kamerleden geen nadeel berokkenen." Deze opmerking wekte de vroolijkheid der Kamer op. *Wij* hebben de aardigheid niet kunnen snappen. Worden de stukken nu overgelegd of niet? Als die stukken zoo onschuldig zijn, waarom hebben de opvolgende regeeringen steeds uitvluchten gezocht om de publicatie daarvan te voorkomen? Wij weten beter en zullen elders op deze aangelegenheid terugkomen. Misschien vindt de Minister inmiddels tijd om meer aandacht aan de zaak te wijden dan tot dusver het geval schijnt geweest te zijn. Wij geven Zijne Excellentie in overweging zich daarbij niet te bepalen tot het lezen van de verwarde beschouwingen van den heer de Graaff.

De heer Van Vuuren brak een lans voor de gelijkstelling van het bijzonder en het openbaar onderwijs.

De heer Van Gijn, die deel heeft uitgemaakt van de Commissie-Bos, verdedigde de denkbeelden in het verslag dier commissie uiteengezet met betrekking tot de splitsing der begrooting. Wij zullen daarop niet ingaan en constateeren slechts dat de bezwaren door den heer Lely in zijne op 10 Februari 1921 in de Tweede Kamer uitgesproken rede aangevoerd, tot dusverre niet weerlegd zijn.

De heer Van Boetzelaer van Dubbeldam meende dat Suriname vóór alles rust noodig heeft en dat snelwerkende middelen niet kunnen baten. Hij sloot zich aan bij hetgeen de heer Van Vuuren over de gelijkstelling van bijzonder en openbaar onderwijs heeft betoogd en bestreed de motie-Boon.

De heer Scheurer heeft een nuttig werk gedaan met de bestrijding van den zoogenaamden „aftrekpost". Tegen zijn betoog viel o.i. weinig in te brengen. Het amendement om dien post — door den Minister zelf een monstrum genoemd — is in de vergadering van 29 April gelukkig aangenomen met 34 tegen 29 stemmen.

Wanneer het officieele verslag is verschenen komen wij wellicht op het een en ander terug.

Curaçao.

De bovenwindsche eilanden.

Wij zijn helaas niet dikwijls in de gelegenheid, iets mee te deelen van de bovenwindsche eilanden. Al is het wat laat, toch meenen wij goed te doen aan het onlangs verschenen *Verslag van bestuur en staat van Curaçao* 1925 te ontleenen een en ander over den economischen toestand van St. Martin, St. Eustatius en Saba in 1924.

„*St. Martin.* De economische toestand is niet ten gunste gekeerd.

De arbeiders waren dientengevolge verplicht elders, met name op suikerondernemingen op Santo Domingo, een middel van bestaan te zoeken. De hulp, waarop de achtergebleven huisgezinnen konden rekenen, [was] gering, daar de verkregen loonen laag waren.

Daar emigratie naar de Vereenigde Staten [van] Amerika zoo goed als uitgesloten was, konden w[erk]krachten, waarvoor werkgelegenheid op dit eiland [en] ook op St. Eustatius en Saba ontbrak, niet langer, [zoo]als te voren het geval is geweest, op het grondgeb[ied] dier Staten een toevlucht vinden.

Op 28/29 Augustus heeft een storm op de Bov[en]windsche eilanden gewoed, die veel schade aan [den] landbouw en de veeteelt en aan de verkeersweg[en] heeft aangericht. De zoutpannen werden overstroo[md] door het regenwater, dat van het achterland afvloo[ide] en een groot gedeelte van den zoutoogst is daard[oor] verloren gegaan.

Van Landswege is, afgescheiden van wat van and[ere] zijde is bijgedragen, aanstonds een bedrag van *f* 10.[...] beschikbaar gesteld voor herstelling van de door [den] storm aangerichte schade, welke som naderhand [...] werd verhoogd.

De aanvraag voor zout was in de tweede helft [van] het jaar levendiger dan in de eerste helft. Het z[out]bedrijf verschafte toen aan vele arbeiders werk, [ten]gevolge waarvan de loonstandaard gestegen is.

St. Eustatius. Ook voor dit eiland was het ver[slag]jaar niet gunstig.

Een proef werd genomen met het te werk st[ellen] van Statiaansch werkvolk bij de Petroleum-Indus[trie] Maatschappij op Curaçao; de uitkomst was echter [te]leurstellend.

Het verbouwen van katoen op St. Eustatius was [...] mogelijk, tengevolge van den lagen marktprijs.

De prijzen van naar St. Thomas uitgevoerde [...] waren in de laatste helft van het jaar loonend.

Ook op St. Eustatius heeft de storm, waarvan h[ier]boven melding is gemaakt, veel schade aan landb[ouw] en veeteelt en aan de verkeerswegen veroorzaakt.

Saba. De bevolking was voor haar levensonderh[oud] ook dit jaar, als voorheen, voor een groot deel af[han]kelijk van den steun van familieleden in den vree[mde]. Op Bermuda bestond werkgelegenheid voor arbei[ders] van Saba.

De prijs voor fraaie handwerken, welke grootend[eels] in Noord-Amerika verkocht werden, was zeer o[nvol]digend.

Er bestond weinig uitzicht op [...] 1924/1925, daar al het geplante door rupsen ver[nield] werd."

Rechtspraak.

Sinds kort bevat het „Koloniaal Verslag" een op[gave] van belangrijke beslissingen van den Curaçaosc[hen] rechter. Uit het *Verslag 1925* vermelden wij deze, [die] kenners van den plaatselijken toestand niet onbel[ang]rijk zal voorkomen.

„Eene naar buiten opengaande deur eener on[mid]dellijk aan den openbaren weg gelegen woning [moet] worden beschouwd als over dien openbaren weg [...] hangen en het gebruik van die deur valt onder [het] voorschrift... van de Algemeene politiekeur 1917, [ge]biedende „het zonder vergunning van het hoofd [van] politie iets hoegenaamd over den openbaren weg [...]gen."

Dit vonnis is gewezen door den kantonrechter [te] Curaçao en is in hooger beroep bevestigd.

In dit verband is van belang, dat het Hof van [Jus]titie in 1924 slechts 1 burgerlijke zaak en 11 strafz[aken] behandelde.

Ook deze uitspraak van hetzelfde kantongerecht d[ient] vermeld: Art. 14 van het Wetboek van Strafrecht, [dat] den rechter de bevoegdheid geeft te bepalen, dat [bij] veroordeeling tot gevangenisstraf van vijf jaar of [meer] met tewerkstelling aan openbare werken de ar[beid] met boeien zal worden verricht, laat hem vrij te [be]palen, dat die arbeid slechts het eerste jaar met bo[eien] zal worden verricht. Het Hof van justitie meende e[chter] wel, dat, wanneer de rechter van deze bevoegd[heid] zou gebruik maken, gedurende den geheelen stra[ftijd] de arbeid met boeien zou moeten worden verricht.

Politie.

Helaas kon ook over 1924 nog niet veel goeds [van] de politie gezegd worden. Het zijn de bekende [klach]ten, die men in het *Verslag* beluistert:

„Het gedrag, de ijver en de bekwaamheid der p[o]lieten te wenschen over; immers werden 6 ag[enten] eerste klasse (van de 16) en 44 agenten tweede k[lasse] (van de 93) gestraft met tezamen 135 straffen, [...] 4 berispingen, 35 intrekkingen van vrije dagen, [...] strafdiensten en 54 boeten, terwijl een agent e[erste] klasse en 5 tijdelijke tweede klasse wegens wang[edrag] ontslagen werden.

Er zijn nog altijd manschappen, die geen N[...]

ndsch verstaan of kunnen schrijven en wier kennis an vreemde talen zeer gering is.

Ter vervulling van de door ontslag en verlof ontane vacatures zijn eenige nieuwe agenten tijdelijk aangesteld. Geschikte elementen konden, evenmin als in e laatste jaren, tegen de geldende salarissen worden rkregen."

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Ruzie onder de hooge oomes.

Wie de archieven van Curaçao van 100 jaar geleden estudeert, stuit herhaaldelijk op alle mogelijke ruetjes, en verwondert zich over de hebbelijkheid der ziemakers om telkens maar den gouverneur in hun ken te mengen. Zelfs de hoogste ambtenaren schijnen ch daarvan niet te hebben kunnen onthouden.

11 Januari 1821 diende de Raad-fiskaal Mr. Elsevier e volgende klacht in tegen den chirurgijn-majoor roesbeek.

Voor het College van commercie en zeezaken had op Nov. 1821 volgens getuigenis van den procureur Riardo de chirurgijn-majoor Groesbeek zich in beleedinden zin uitgelaten over het interimaat als gouverneur-generaal van Mr. Elsevier. O.a. zou hij gezegd hebben, dat Elsevier „zwak genoeg was geweest van ich te laten misleiden door eene Intrigante Vrouw nder het Eeten van Teerhaantjes [1]) en koek en alle ulke beuzelachtige expressien meer. Dat zijn Edele estrenge op het Gouvernement rondloopte in zijn eshabillé." Ernstiger was de daaraan vastgeknoopte eschuldiging van „malversatie, valsiteit en delapidaie".

Het betrof een geding, voor het genoemde college anhangig tusschen de Weduwe van den artilleriemajoor W. Schmidt en genoemden Groesbeek.

De gouverneur stelde de stukken in diens handen m inlichting.

Toen deze inlichting 30 Januari was ingekomen, gaf e gouverneur den fiskaal kennis, dat hij zich met de echtszaak niet te bemoeien had, en dat het hem, gouverneur, aangenaam zou zijn, als de fiskaal met eene betamelijke en voldoende satisfactie" voor de gedane eleedigingen, waartoe dokter Groesbeek bereid scheen, enoegen zou willen nemen. Deze satisfactie formuleerde de gouverneur 6 Febr. 1822 aldus: „ten over-van ons in de tegenwoordigheid van den Presien de Leden van het collegie van commercie en zeeken, voldoende apologij te maken wegens de uitdrukkingen die door hem Chirurgijn Majoor ten aanzien van den Raad Fiscaal gebezigd zijn en waarover Raad Fiscaal den genoemden Chirurgijn Majoor heeft aangeklaagd."

Drie dagen later vereenigde Groesbeek zich hiermee, n ook Mr. Elsevier stemde ermee in.

Dinsdag 26 Febr. 1822 had op het gouvernementshuis de verzoening plaats.

[1]) Wie de eigenaardige Curaçaosche uitspraak van het Hollandsch kent, zal verstaan, dat de Curaçaoenaar Ricardo dit maakte van de Utrechtsche theerandjes, waarvan de procureur Nuboer verklaart.

Uit den Verren Vreemde.

Voorbereidingsexpeditie voor een Noordpoolvlucht.

't Is niet voor het eerst, dat wij hier over drukte bij de Noordpool schrijven, maar thans geschiedt het met meer recht dan ooit.

Terwijl Amundsen en Ellsworth, die ten vorigen jare met twee vliegtuigen een gewaagden tocht naar de N.P. ondernamen, welke hun bijna het leven kostte, zonder dat zij het zich gestelde einddoel bereikten, terwijl deze Noor en deze Amerikaan nu, in gezelschap van den Italiaanschen kolonel Nobile, een reis per bestuurbaren ballon willen ondernemen van Spitsbergen, over de N.P., naar het bewoonde gebied van Alaska, is de Australiër G. H. Wilkins reeds doende om, per vliegtuig, in tegenovergestelde richting, van Alaska, over het onbekende N.P.-gebied heen, Spitsbergen te bereiken, 2100 mijl.

Rusland zendt een vliegexpeditie uit van 3 machines door de Russische luchttransport-mij. van Siberië bereid. De toestellen zijn van Duitsch maaksel. Met Spitsbergen als beginpunt, is de N.P. doel. Rusland heeft, in verband met de vele pogingen, al vast alle te ontdekken land tusschen zijn kust en de N.P. tot Russisch gebied verklaard.

Van Fransche zijde gaat een N.P.-expeditie uit, onder luit. Darcis, die met dubbele motorsleden zal trachten de N.P. te bereiken.

Wordt de Norge, het in Italië vervaardigde half-stijve luchtschip, na een vlucht Italië—Engeland—Rusland—Noorwegen, te Spitsbergen gereed gemaakt voor zijn poolvlucht, en zullen wij over deze onderneming t.g.t. meer te zeggen hebben, evenals misschien over de andere zooeven vermelde aanvallen op 't onbekende deel van het poolgebied, voor heden vragen allereerst de verrichtingen van Wilkins onze belangstelling.

De Detroit aviation society heeft de onderneming op touw gezet, waartoe Henry Ford 50.000 D. bijdroeg. Van andere zijden zijn ook groote sommen gegeven. Zoo droeg Wilkins zelf 15.000 D. bij. De 2 vliegtuigen, die dienst zullen doen, zijn Fokkers.

Het heet, dat de poolvlucht moet uitgaan van Point Barrow, een kaap in 't uiterste noorden van Alaska. Maar het bereiken van dit punt vergt al een poolexpeditie op zich zelf. Point Barrow is van Fairbanks, het meest noordelijk gelegen Canadeesche spoorwegstation, zoowat verwijderd als Parijs van Berlijn, en het tusschengelegen bergterrein ligt al meerendeels binnen den poolcirkel. Point Barrow moet eerst tot basis voor de vliegmachines ingericht worden. Hiertoe moest Wilkins eenige malen heen en weer vliegen, telkens een hoeveelheid benzine in P. Barrow achterlatende, om daar een depôt te vormen. Intusschen ging een afdeeling met hondensleden op weg het materieel, de voorraden en levensmiddelen meevoerend, noodig voor de inrichting van het kamp te P. Barrow, van waaruit Wilkins verschillende proefvluchten zou uitvoeren, alvorens den grooten tocht te aanvaarden. In Fairbanks was majoor T. G. Lanphier met de leiding belast.

Als voornaamste doel stelt Wilkins zich niet het bereiken of verkennen van de aardrijkskundige pool. Bij de reeds volbrachte ontdekkingsreizen is men herhaaldelijk gestuit op de grens van een ontoegankelijk gebied, dat in zijn enorme uitgestrektheid wordt samengevat in de benaming „de IJspool". Wat zich daar binnen heeft gewaagd of er binnen gedreven is, is verloren geweest, het ijs scheurt, zet in scherpe schotsen op, perst en kraakt. Amundsen en Ellsworth zijn 't vorige jaar even over de grens terecht gekomen en hebben zich met bovenmenschelijke inspanning nog weten te redden. Volgens verschillende gegevens is aan te nemen, dat zich in dat meest onherbergzame gebied der maximum-ontoegankelijkheid ergens vast land bevindt. Dit gebied uit de lucht waar te nemen, vast te stellen, of er al dan niet land is, dat is uit geographisch gezichtspunt reeds van groote beteekenis, maar ook voor bestaande theorieën, betreffende getij, zeestroomingen, ijsbeweging, enz., kan deze vlucht bevestiging of weerlegging brengen. Indien er land is, zal dit dan te bereiken zijn? Welke vlag zal er waaien? Kan 't van nut worden, wanneer de poolweg eenmaal een gebruikelijke luchtroute mocht worden?

Met deze voorbereidingsexpeditie Fairbanks-P. Barrow gaan nu al een paar maanden gemoeid. Wilkins vloog den eersten keer zonder veel moeilijkheden te ondervinden met den kleinen eendekker naar P. Barrow. Maar daar zetten de reeks tegenvallers met een treffend ongeluk in. Voor de afvaart van een der eerste vluchten te P. Barrow werd den 12en Maart Hutchinson, de correspondent van de N. American Newspaper Alliance (een der instellingen die financieel steunen), door de schroef zóó getroffen, dat hij op slag dood was. Een week later stortten te Fairbanks achtereenvolgens de 2 vliegtuigen, zoodat vrij belangrijke reparatie noodig was. Het werd einde Maart vóórdat de proefvluchten van Fairbanks uit konden worden hervat. Die met den kleinen eendekker werden dadelijk weer benut om benzine naar P. Barrow te brengen. F. L. Larp was als vervanger van Hutchinson aangekomen. Bestuurder van den Fokker „Alaskan", waarmede Wilkins zijn verkenningen uitvoert, is luitenant C. Eielson. Draadloos moeten de vliegeniers in verbinding kunnen blijven met de groote wereld. Die wereld moet er echter aan wennen om zonder bericht te kunnen blijven, zonder zenuwachtig te worden. Den 31en Mrt. opgestegen, kon Wilkins eerst twee dagen later 't eerste bericht zenden van zijn aankomst te K. Barrow. Wilkins houdt van verrassingen. Instede van gauw naar Fairbanks terug te keeren, ondernam hij den 5en April een verkenningsvlucht over de IJspool en streek toen al over ondoorvorscht gebied, tot voorbij 73° 30'. De „Alaskan" vloog hierbij over 840 mijl zonder oponthoud, een record voor poolvluchten.

Nadien werden een paar vluchten heen en weer tusschen Fairbanks en P. Barrow volbracht.

Half April was de groote eendekker de „Detroirer" weer zoover in orde, dat men te Fairbanks proefvluchten kon ondernemen.

UTRECHT.

Intusschen verkeerde men weer in twijfel omtrent 't lot van Wilkins en Eielson, die den 15en uit Fairbanks waren vertrokken, met een grooten voorraad belasting. Zij waren gesignaleerd boven de Thetis-eilanden, maar op den 24en had men nog geen nader bericht van hen, en die dag was volgens 't nieuwe plan bestemd voor de overbrenging van de basis van Fairbanks naar P. Barrow. Er waren ook andere redenen om dit vertrek nog wat uit te stellen, zoodat majoor Lanphier nog te Fairbanks was, toen den 29en April een kort bericht kwam, waaruit bleek dat de Alaskan te P. Barrow was.

Nader vernam men dat de reizigers te P. Barrow waren. Zij hadden bij 't overschrijden van het hooge gebergte moeite gehad een gleuf te vinden van minder hoogte, dan die waarop hun zwaar-beladen vliegtuig zich kon verheffen. Na het hierdoor veroorzaakte oponthoud hadden zij echter nog meer vertraging ondervonden door zóó ongunstige winden, dat een herhaalde poging om terug te vliegen van P. Barrow naar Fairbanks telkens had moeten worden opgegeven. De draadlooze gemeenschap werkte niet. Nu kon echter niet alleen eindelijk hun aankomst te P. Barrow gemeld worden, doch tevens die van de slede-expeditie, welke, over het gebergte, meermalen een zware taak gehad, zoodat de honden uitputting nabij waren geweest. Met haar aankomst beschikte men ook weer over een draadloos station. Wilkins zelf heeft een gebroken arm, dit belette hem echter niet den 30en naar Fairbandes terug te vliegen. Bovendien is hij lijdende aan sneeuwblindheid.

Alles scheen dus gereed om de „Detroirer" nu ook naar P. Barrow over te brengen, maar Lanphier had bij proeftochten nog eenige voorzieningen noodig geoordeeld. Het wachten was alleen hierop om de basis van de vliegtochtonderneming naar P. Barrow te verplaatsen. Het verlangen om eindelijk het *beginpunt* te kunnen bereiken was te grooter, omdat het ijs in de Alaska-rivieren losraakt, hetgeen den pool-zomer aankondigt, den gunstigen tijd voor de groote verkenning.

Na alles goed en wel overwogen te hebben, zal de groote Fokker toch te veel benzine verorberen. Wilkins heeft daarom besloten, zoodra hij physiek in orde is, den eersten grooten vlucht over de ijspoel met de Alaskan te verrichten.

Men kan dus nu spoedig het bericht verwachten dat Wilkins te P. Barrow de basis gereed heeft om *te beginnen*. Om te beginnen; het hier vermelde moge, in zeer beknopten vorm, een denkbeeld geven van het enorme werk, van de buitengewone inspanning, van het groote organisatietalent, die vereischt worden om nog niets anders te doen dan het punt te bereiken en geschikt te maken, vanwaar zoo'n poolvlucht zal beginnen.

Men volge nu aandachtig de berichten over proef- en verkenningsvluchten boven het poolgebied, en, als Wilkins er toe komt en alles naar wensch gaat, de groote vlucht van 2 dagen zonder oponthoud over de IJspool, van P. Barrow naar Spitsbergen.

Wie weet, passeeren zijn vliegtuig en de „Norge" van Amundsen, elkander nog boven het gebied der maximum-ontoegankelijkheid!

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Nijmegen.

OPROEP AAN DE LEDEN.

Ten einde in het najaar een welverzorgd programma te kunnen brengen, om kennis en belangstelling te wekken ten opzichte van onze overzeesche gewesten, hebben we den vollen steun en medewerking noodig van de leden der afdeeling Nijmegen.

Waar het Bestuur reeds een uitgebreide actie op touw gezet heeft om nieuwe leden te werven, waardoor reeds verschillende leden zijn aangeworven, verwacht het ook de medewerking der leden afzonderlijk.

„Het koloniaal bewind behoort krachtigen en zaak-
„kundigen steun en groote belangstelling achter zich
„te hebben, en dit niet alleen van enkele op den voor-
„grond tredende personen, maar van *het gansche volk.*"
(Van Heutsz).

Het Bestuur verwacht, dat de afdeeling nieuw leven zal krijgen, met een ruim ledental, leden die niet schitteren door afwezigheid, maar elk voor zich de propaganda naar buiten zullen dragen en medeleven met de Vereeniging.

Een dezer dagen zal elk uwer een circulaire met

propaganda-materiaal ontvangen. Mogen we op u medewerking rekenen?

Elk lid brenge één nieuw lid aan!

Namens het Bestuur:
GESCHER, *Secretaris*
B. v. d. Berghstraat 74.

Afdeeling Utrecht.

VERSLAG VOORDRACHT Dr. TAVERNE.

Vrijdag 23 April hield Ir. Dr. Taverne, vulcanolo met verlof hier te lande, in de collegezaal van botanisch laboratorium, daartoe welwillend afgest door prof. Went, een voordracht over het vulkanis in 't algemeen en de vulkanen van Java in 't bizond

Er zijn vele theorieën om vulkanische verschijns te verklaren. Spreker behandelde er één van, liet kele lichtbeelden zien van de meest bizondere schijnselen, doorsneden van de aardkorst, kaarten, gestolde lavapiek in den krater van den Mont Pe den gloedwolk bij gelegenheid van de uitbarsting dien berg, die geheel St. Pierre verwoestte, enz.

Daarna werden meer in 't bizonder de werke vulkanen op Java besproken. Ze werden verdeeld verschillende groepen. Pracht lantaarnplaten naar foto's verduidelijkten 't geheel: o.a. van den Keloe zijn kratermeer, dat niet lang meer een bedrei voor de omgeving zal zijn, nu, na jaren van zw arbeid, binnen enkele maanden de voltooiing van tunnel, die 't kratermeer zoo goed als leeg zal loopen, te verwachten is.

Ten slotte vertelde spreker van den bewakingsd die vooral zijn aandacht gevestigd hield op den st werkenden Papandajan bij Garoet. Tal van lichtb den lieten de werking zien en de vernieling, aa richt in 't oerbosch; ook hoe de vulcanologen daar de onmiddellijke nabijheid van de kraters gehuisv waren, met tal van kostbare instrumenten, een w zaam oog houdend op alle verschijnselen, om tijdig meest bedreigde streken te kunnen waarschuwen.

Door een hartelijk applaus dankten de talrijke ho ders den spreker voor zijn zeer interessante voordra

Utrecht, 24/4 '26.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

GEPENSIONNEERD.

W. A. van Oorschot, Chef van Exploitatie bij de S en Tr. op Java, Bennekom.
D. van Hinloopen Labberton, Ambtenaar ter besch king van den directeur van Binnenl. Bestuur, St houderslaan 100, Den Haag.
Mr. A. J. van Buuren, Raadsheer in het Hooggerech hof van Ned.-Indië, gemachtigde: N.-I. Escomp Mij., Den Haag.
W. van Geer, Kapitein der Infanterie, Columbusstr 155, 's-Gravenhage.
J. B. de Jager, Onderluitenant der Infanterie, Utrec schestraat 78, Amsterdam.

INDISCHE VERLOFGANGERS.

J. Beers, Hulpprediker ten dienste der Inlands Christengemeente te Saparoea, Wijde Geldeloose 22, Haarlem.
L. R. W. van Olden, Hoofdopzichter bij den Wa staat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werk Groot Hertoginnelaan 107 te 's-Gravenhage.
J. A. Kievits, Hoofdcommies bij het Dept. van Ond wijs en Eeredienst, Holkerstraat te Nijkerk.
L. G. Stolwijk, Opzichter werkplaats 1e kl. bij de St spoor en Tramwegen, p/a. H. Volbers, Amstelve scheweg 988 te Amsterdam.
A. C. Lafeber, Gediplomeerd gezaghebber bij het B nenl. Bestuur, Spieringstraat 55, Gouda.
N. H. A. J. Schulte, Officier van Gezondheid 1e kla Eusebiusbinnensingel no. 16, Arnhem.
J. Th. Boxman, Majoor der Artillerie, Kranenburge weg 13, 's-Gravenhage.
M. A. R. v. Bannisseht, Controleur 2de categorie den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, Popu straat 19, 's-Gravenhage.
Mej. W. M. S. v. Bannisseht, tijdelijk waarnemend c mies 1e kl. bij en Post-, Telegraaf- en Telef dienst, Populierstraat 10, 's-Gravenhage.
A. P. C. Janssens, Politieopziener bij de Alemeene litie, Veldstraat 1, Tilburg.

G. Markus, Ambtenaar 2e kl. bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnsen, Frederik Hendrikstraat 83, Utrecht.

H. de Vries, Onderwijzer der 1e kl. bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs. Bad-Hotel Walda, Hindeloopen.

UITZENDING VOOR 's LANDS DIENST IN NEDERLANDSCH-INDIë, SURINAME EN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;
b. leeraar (leerares) in de klassieke talen;
c. leeraar (leerares) M. O. Nederlandsch (doctoren of doctorandi Ned. letteren genieten de voorkeur);
d. leeraar (leerares) M. O. Fransche taal (volledig bevoegd);
e. leeraar (leerares) M. O. Duitsche taal (volledig bevoegd);
f. Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);
g. landbouwconsulent bij den Landbouw Voorlichtingsdienst;
h. textielvakman (hoofd der werkplaats) bij het gevangeniswezen in de bijzondere strafgevangenis te Sragen (Soerakarta);
i. jutewever (gediplomeerd technisch-ambtenaar 2de klasse) bij idem;
j. adjunct-accountant voor den belastingaccountantsdienst;
k. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname:
a. lid van het Hof van Justitie;
b. 2 hoofdonderwijzers.

3°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
a. 2 hoofdonderwijzers;
b. 2 hoofdonderwijzeressen;
c. 3 loodsen.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A.B. (voor de betrekkingen, genoemd onder 1°., *a* t/m *j*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *k*) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°. en 3°.).

NAMEN EN ADRESSEN DER SECRETARISSEN EN PENNINGMEESTERS VAN DE VEREENIGING OOST EN WEST.

Amsterdam: Secretaris L. D. PETIT, Saxenburgerstraat 34*h*, Penningmeester M. GARSCHAGEN, Keizersgracht 564.
Apeldoorn: Secretaris J. C. BAARS, Lammerweg 3, tevens Penningmeester.
Arnhem: Secretaris L. SURINGA (wd. Penningmeester), Ernst Casimirlaan 30.
Breda: Secretaris L. VISSER (wd. Penningmeester), 1e Muntstraat 6, Zandberg.
Deventer: Secretaris Dr. H. D. TJEENK WILLINK, Ceintuurbaan 392; Penningmeester G. ALBERTS, Zwolscheweg 72.
Den Haag: Secretaris J. C. BAUDOIN, Jacob Hopstraat 12, tevens Penningmeester.
Groningen: Secretaris J. FRANKE, Martenshoek, tevens Penningmeester.
Haarlem: Secretaris H. P. DEINUM, Tuinwijklaan 12, Heemstede; Penningmeester D. J. H. VRIJDAG, Johan de Wittlaan 2, Heemstede.
Leiden: Secretaris Mr. E. RIJKE, Witte Singel 58; Penningmeester Prof. Dr. N. J. KROM, Witte Singel 18.
Nijmegen:
Rotterdam: Secretaris W. C. SCHALKWIJK, Westersingel 16, tevens Penningmeester.
Utrecht: Secretaris J. W. C. GROOTENDORST, Mauritsstraat 65; Penningmeester H. SOMERMEIJER, Frans Halsstraat 22.

Mutatiestaat van 28 April tot 5 Mei.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
N. V. Cultuurmaatschappij „Badjanagara", Amsterdam, Leidschegracht 18. *f* 5.—	Administrateur Oost en West.
J. W. C. van Motman, Den Haag, Roodborstenlaan 2. *f* 5.—	wd. Voorzitter van het Dagelijksch Bestuur.
Office „Insulinde", Bruxelles, 5 Avenue Gallilée. *f* 5.—	Secretaris van het Dagelijksch Bestuur.
W. F. Zuur te Bandoeng. *f* 10.—	Hoofdvertegenwoordiger in Oost-Indië.

Adresveranderingen:

H. Jongbloed, student, van: Joure (Fr.) naar: Leiden, Oude Rijn 25. *f* 250
E. v. d. Kam, Ind. Jur. Student, van: Den Haag, van Lumeystraat 74, naar: Oegstgeest, Duinzichtstraat 7. *f* 2.50 (Afd. Leiden).
A. Emanuel, Indoloog, Leiden, van: Zoeterwoudsche Weg 5 naar: Aloëlaan 43a.
A. Los, Indoloog, van: Wasstraat 6 naar: Heerenstraat 128.
Dr. S. E. Boorsma, Amsterdam, van: Leidsche Kade 69 naar: Amstel 165.
K. Kesler, van: Amsterdam, van Eeghenstraat 46 naar: Nieuwer-Amstel, Amstelveensche Weg 395 (blijft tot afdeeling Amsterdam behooren).
Rens, Arts, van: Laren, St. Jansstraat 242, naar: Amsterdam, Prins Hendriklaan 39 II. *f* 5.—
M. J. Ackerstaff, van: Deventer, Zwolsche Weg 84 naar: Dieren, Zutphensche Weg. *f* 5.— (Afdeeling Arnhem).
van Bohemen, Leeraar Lyceum, Zutphen, van: Lange Hofstraat 16 naar: Marschpoortstraat 13a.
Bergmeijer, Burgemeester, van: Dordrecht, Krispijnsche Weg 91 naar: Almkerk (N.-Br.).
R. Beeuwkes, Indoloog, Den Haag, van: Verhulststraat 106 naar: Ieplaan 139.
Ph. A. Broekhuysen, oud-Onderwijzer O.-I., Den Haag, van: Van Speykstraat 40 naar: Ieplaan 89.
Mejuffrouw Ch. P. Keyzer, Leerares Engelsch M. O., Den Haag, van: Theresiastraat 84a naar: de Carpentierstraat 53.
Mevrouw H. A. C. Struben-Kroesen, Den Haag, van: Van Weede v. Dijkveldstraat 33 naar: Van Hoornbeekstraat 98.
Mevr. Wed. C. M. Laseur-Vielars, Den Haag, Obrechtstraat, van: 16 naar: 493.
J. Swartjes, oud-Luit.-Kolonel O.-I. L., Den Haag, van: Thomsonlaan 17a naar: Suezkade 144.
A. B. C. Paulsen, Ambtenaar Meetbureau, van: Den Haag, Copernicuslaan 68 naar: Solo.
A. F. H. P. van Asperen, Controleur der Opiumregie, van: Weltevreden naar: Makasser.
J. C. Koster, thans: Majoor der Generale Staf te Weltevreden.
A. F. A. van Zijll de Jong, thans Ass.-Resident te Bengkalis.
Mr. G. N. Bouma, thans: Vice-President van den Raad van Justitie te Semarang, Parallelweg 26.
A. E. Bombeke, Onder-Directeur Centrale Kas, van: Malang naar: Meester-Cornelis, Koninging Wilhelminalaan 6.
C. J. Batenburg, Controleur B.B., van: Arnhemia naar: Medan.
M. J. Ruychaver, Controleur B.B., van: Medan naar: Arnhemia.
G. D. E. J. Hotz, Kapitein Inf., van: Riouw naar: Weltevreden, p/a. Subsistentenkader.
Mr. Mas Soesanto Tirtoprodjo, Rechterlijk Ambtenaar, van: Djokdja naar: Sragèn.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en j lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-I of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstra 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichti zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Te biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanv te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerla 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Ind bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetre willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenhe verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de d J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de F MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede d
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER
Prijs: **f 0.85** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkr Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw her
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw her
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-I
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

[illegible] jongste gebeurtenissen op Atjèh

beschouwd door

EEN OUD-MARECHAUSSEE-OFFICIER.

(met schetskaart).

De overvallen op onze troepen ter Atjèh's Westkust hebben heel wat pennen in beweging gebracht, er zijn interviewen gepubliceerd van min of meer bevoegde beoordeelaars en verwijten gedaan, die ons nopen ook eens de pen op te nemen en na te gaan, wat nu eigenlijk gebeurd is.

Laten wij al dadelijk vaststellen, dat Atjèh's Westkust een allerminst interessant landschap is: een conglomeraat van miniatuurstaatjes onder een landschapshoofdje met den naam van oelèëbalang, maar al te dikwijls bestaande in een nederzetting langs een onbevaarbaar riviertje, een paar honderd zielen in een nauw dal. De Westkust, gedurende negen maanden van het jaar door den uit den Indischen Oceaan komenden Westenwind geteisterd, kent slechts enkele reeden, bijv. die van Tjalang, van Meulabòh, Tapa' Toean en Singkil; de riviertjes, die van het centrale bergland komen, hebben een korten loop, hunne mondingen zijn maar al te dikwijls verzand, alleen een bandjir weet een tijdelijken doorgang te forceeren, zoodat het water in de moerassige benedenrivier wat zakt, maar na het wegstroomen van het teveel aan water, slaat de zee den riviermond al gauw weer toe. Ziedaar het vrijwel algemeen aspect; zeker, er zijn een paar groote rivieren, in het Tjalangsche de Kroeëng Teunòm, bij Meulaboh de Kroeëng Wòjla, de Kroeëng Meureubò, de Kroeëng Seunagan, in het Singkilsche de uit het Alasland komende Simpang Kiri, alle voor flinke djalo's over aardige afstanden bevaarbaar, maar van een eigenlijke scheepvaart is toch geen sprake in het binnenland.

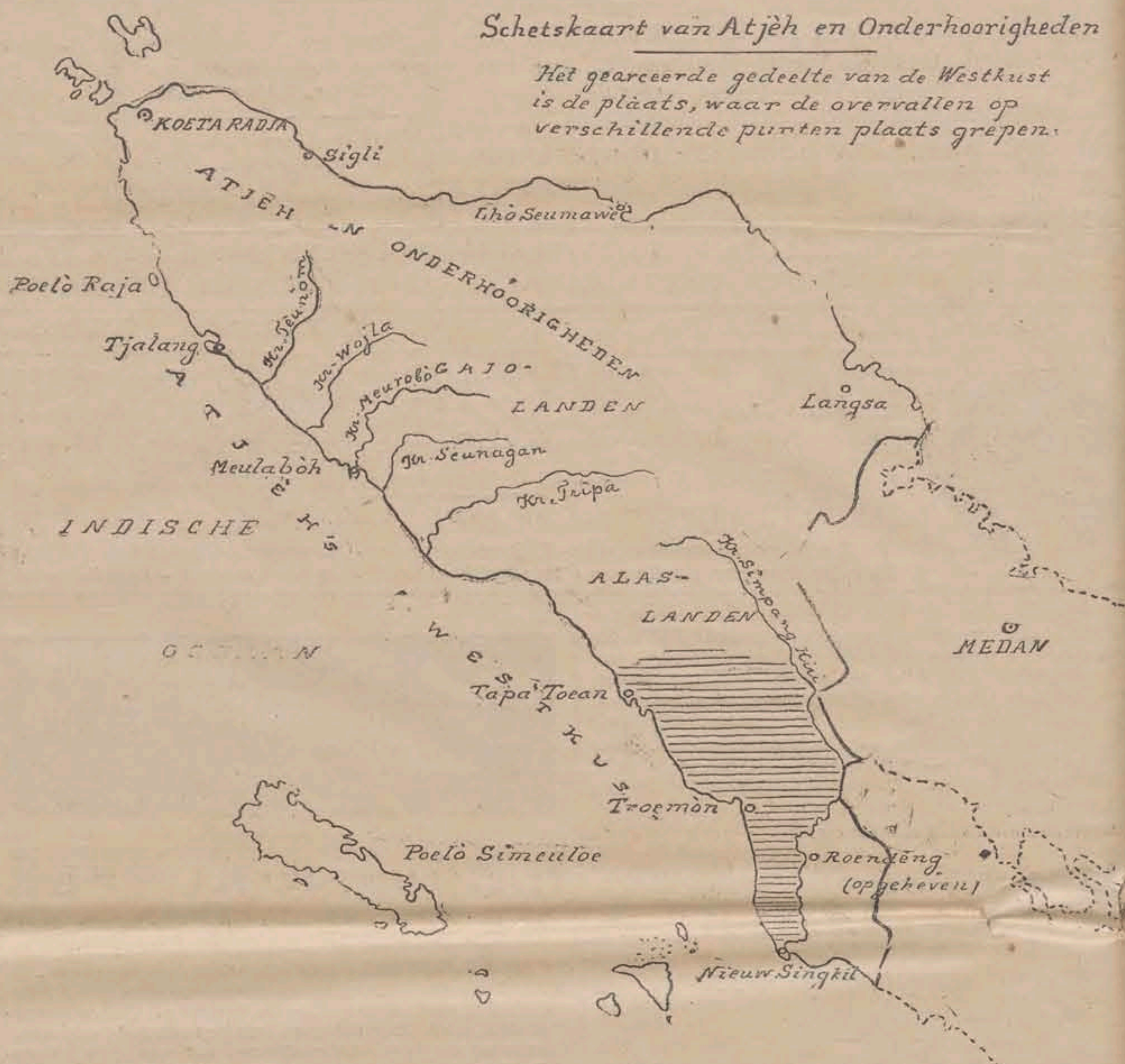
Het spreekt van zelf, dat dergelijke groote rivieren een vrij flinken benedenloop hebben, die dus door groote vlakten loopen; ik denk dan niet aan den Wòjla, die, na de ronde zelfstandige heuvels, waar tusschen door hij stroomt, verlaten te hebben, benedenwaarts niet veel zaaks is, maar aan de vlakten van Meureubò en Seunagan vooral, die een somberen naam hebben; in de laatste vlakte zijn er heel wat gliwangaanvallen geweest.

Komt thans ter sprake het bestuurselement ter Westkust; aanvankelijk waren er te Meulabòh, Tapa' Toean en Poelò Raja een controleur of civiel gezaghebber en ging er niet veel om, doch toen van Heutsz na de Samalanga-expeditie in 1900 de handen vrijkreeg op de Noord- en Oostkust van Atjèh, begon de schoonmaak op de Westkust. De reactie hierop deed zich, gelijk te begrijpen was, spoedig gelden in den vorm van tal van aanvallen op onze troepen. De colonne Matthes-Nypels had het zwaar te verduren, daarna kwam, om van kleinere aanvallen niet te spreken, de groote attaque op de marechaussees van Campioni, die aan de gevolgen van daarbij opgeloopen verwondingen overleed; toen verscheen ten tooneele Heldens, zette zijn wegenaanleg, waarmee hij zich overal onderscheidde en kenmerkte, in; later kwam Veltman de zaak verder flink opknappen, zoodat op een gegeven oogenblik zelfs een burgerlijk Assistent-Resident zijn intrede te Meulabòh kon doen en daar zijn standplaats kiezen. Intusschen was het Singkilsche van Tapiannaoeli afgescheiden en aan Atjèh's Westkust toegevoegd, zoodat er een vestiging te Roendèng aan bovengenoemden Simpang Kiri volgde; daarnaast bleef de bestuursvestiging te Tapa' Toean, in 1908 volgde de voltooiing van Tjalang nabij de baai van Rigaïh en werd het voor Lho' Kroeët gelegen Poelò Raja verlaten door onze troepen. Eindelijk ging later Roendèng ook al uit de lijst van vestigingen en kwam de nederzetting Nieuw-Singkil aan den mond van de Simpang rivier.

Het centrum van verzet ter Westkust lag in het Meulabòsche, doch een centrum, van geringe beteekenis weliswaar, vond men in het Tapa' Toeansche; dat hadden de colonnes Donner en Nieuwland bijv. ondervonden; de eerste officier moest in het Bakongansche, waar onlangs weer een aanval plaats vond, het leven laten, terwijl zijn manschappen voor een groot deel mee-sneuvelden.

Het Tapa' Toeansche, ook al zoo'n legkaart van miniatuur-landschapjes met zijn veeten en partijtjes, trok wegens de betrekkelijk geringe beteekenis weinig aandacht, doch roerig was het er altijd, nu eens in het Noorden, tegen het Meulabòsche aan, dan weer in het Zuiden in het Troemònsche.

En gaan wij nu al dadelijk maar even den vinger op de wondeplek leggen: men heeft Tapa' Toean

als observatie-object onderschat. De overigens aller-onbeteekendste staatjes moesten uit een politiek oogpunt in de gaten gehouden worden; er was nl. 'n groote factor, die niet uit het oog had verloren mogen worden. Immers de bestuurselementen staan in zoo'n landschapje in het algemeen op zeer lagen trap [1]), dat wie zijn oogen den kost gaf bij het in aanraking komen met dergelijke bestuurders — en in het Tjalangsche was het ook al niet veel beter — het opvallen moest, dat een oelèëbalang van daar een slecht figuur moest slaan tegenover zijn naamgenoot uit de Pasèstreek of uit Pidië. Ik weet niet of overal de herkomst is nagegaan van de bevolking van de Westkust, maar het zal niet veel mis zijn, als men zegt, dat zij òf van Groot-Atjèh òf van Pidië afkomstig is; in het Zuiden zijn die elementen vermengd met het ondernemende Minangkabausche ras. Nu zijn wel uitgezwermd de meest avontuurlijke, doch daarom zeker niet de beste elementen, zoodat ik daarmee zeggen wil, dat de grondslag van de staatjes ter dier kuste niet van al te besten aard is en hieruit komt nu voort de bestuurder; zoo heer, zoo volk. Men begrijpt, dat er heel wat op dergelijke bestuurders, de goeden niet te na gesproken, af te dingen valt en is er naast een groote kennis van land, volk en taal, toch heel wat menschenkennis toe noodig om te onderkennen of alles wel in de landschappen naar behooren loopt.

1) Door opleiding aan hoofdenscholen wordt lit allengs beter.

Heel moeilijk is het voor den bestuursambtenaar, gelet op den langgerekten vorm van het Zuidelijk deel der Westkust, om in al die staatjes op te sporen, wat er gaande is en of er, al wat zich als bestuurder van de landschapjes heeft voorgedaan, wel op zijn plaats is. Nu is het evident, dat er in den loop der jaren velen gewogen, doch te licht zijn bevonden en dit heeft zich in het Troemònsche, welks bevolking, hoewel Minangkabausche elementen in zich bevattende, toch een Atjèhschen stempel draagt, voorgedaan. Gesteld nu, de naam doet er niet toe, dat er in zoo'n staatje een oelèëbalang niet geschikt is bevonden voor de bestuurstaak, dan volgt afzetting. In een dergelijk kleine nederzetting gaat de man niet in de groote hoop op, hij heeft zijn eigen kliekje en als het zielental niet groot is, dan blijft zoo'n gevallen grootheid met zijne omgeving een gevaar, een bron van intriges tegen zijn opvolger. Nu de Atjèhsche mentaliteit: in zoo'n geval was in de goede dagen, toen men nog aan het begin van de pacificatie stond, de eenige oplossing de gampong verlaten en djahat worden, men ging over tot Harer Majesteits oppositie in de rimba; nu het zoover was, moest een gelegenheid geschapen worden om de zoo begeerde vuurwapenen — anders kon men niet tot aanzien komen — in bezit te krijgen, natuurlijk vooral repeteergeweren en die kon men alleen door middel van een gliwangaanval op onze troepen bemachtigen en dan, indien mogelijk, in het landschap zelf om den nieuwen bestuurder een hak te zetten of wel in dat van een buur-

man, tegen wien men een veete heeft, om deze in ongelegenheid te brengen. Werd nu de gunstige gelegenheid gevonden voor zoo'n aanval, dan ging men over tot het leggen van den hinderlaag, men ging erop los en als men dan wat repeteergeweren machtig had kunnen worden, was men den koning te rijk. Voorloopig bleef men dan als pauwen rondloopen, alles afdreigende in de gampongs, tot de vergelding, die niet uitbleef, kwam: de Gompeunie ging klopjachten houden en het eind van het lied werd dan ten slotte afzakken naar den bestuurder of naar een of ander bivakcommandant met de geweren, als men die van te voren niet reeds geheel of ten deele in ontmoetingen met onze troepen was kwijt geraakt. Men zette zich dan weer in het landschap neer, tenzij het een verbanningszaak werd en verdwenen de hoofdaanleggers naar Merauke of dergelijke contrijen. Zoo was het recept met de noodige varianten overal, een aardigheid bijv. die zelfs regeerende oelèëbalangs wel eens deden: men trok aan de touwtjes achter de schermen en liet een bendetje ageeren, terwijl men dan, van den prins geen kwaad wetende, in de gampong bleef. Zoo kreeg in de Pasè-streek Hakém Kroeëng eens een gliwangaanval in zijn gebied op onze troepen, die voorbereid was door den buurman van Geudong, zijn doodsvijand en toen repeteergeweren daarbij verloren gingen, kostte dat duizenden aan boete en in Geudong zat men te grinniken.

Met het voortschrijden van de intensiteit van ons gezag ging de aardigheid er hoe langer hoe meer af, omdat het procédé-Van Heutsz er wel voor zorgde, dat de Gompeunie niets dan winst en de djahats naast een hoop ellende en misère in de rimba niets dan bebloede koppen kregen. Zoo verliep het getij; men werd wel gedwongen om veel meer dan vroeger te dulden, men bleef echter noodgedwongen in de gampong, maar de gedachte aan den ouden tijd, toen men zoo maar de Gompeunie te lijf ging, bleef levendig gehouden en de oude mentaliteit sluimerde, als een vuur met een dikken laag asch toegedekt, totdat er weer eens een oogenblik kwam, dat het te machtig werd, de kans op succes als buitengewoon geschat werd. De omstandigheden brachten dan vanzelf de recidive met zich mee, bijv. gering contact, slecht toezicht, weinige waakzaamheid en plots behoeft er maar iets bij te komen om een troep een aanval te bezorgen en loopt zoo'n bevlieging nu maar slecht af! Maar de eerste der jongste aanvallen in het Tapa' Toeansche gelukte van Atjèhsch standpunt allerprachtigst, van de aangevallenen kwam maar weinig terecht en vuurwapenen werden er in grooten getale buit gemaakt. Wat een aanmoediging voor anderen, die ook wel eens wat wilden ondernemen en daarvoor vermeende redenen hebben. Nu, het liet niet lang op zich wachten, de eene aanval volgde op den anderen, maar de pret was er gauw af, want de opvolgende gevechten werden hoe langer hoe ongunstiger voor de aanvallers en het zal niet lang meer duren of alles behoort weer tot het verleden en slaapt weer in, tot tijd en wijle de gelegenheid weer eens zich voordoet.

En als ik nu tot de kern van de kwestie kom, stel ik op den voorgrond, dat de Atjèher door ons erg verwend is; van onze eerste verschijning af zijn wij zeer ongelukkig in ons optreden geweest. Ik spreek dan maar niet van den tijd vóór de eerste expeditie; deze mislukte en de tweede gelukte op papier, want al dacht men er met de proclamatie van Van Swieten op de wallen van Koeta Radja, die den Sultan van Atjèh vervallen verklaarde van zijn troon, dank zij de afwezigheid van zelfs elementaire kennis van Atjèh's volk, te zijn, alras bleek, dat men feitelijk nog niets had bereikt. Toen zijn allerlei systemen van onderwerping toegepast, actief naast passief optreden, militair naast civiel bewind, alles mocht niet baten, totdat de voorbereiding van een genie als Snouck Hurgronje en de bij uitstek goede inzichten van een militair talent als Van Heutsz ons een systeem aan de hand deden, dat ten slotte leidde tot een stelselmatige afbraak van de guerilla op Atjèh, die aan ons koloniaal bezit knaagde. En kan men nu verwachten, dat een volk, dat van zijn standpunt uit een glorietijdperk gehad heeft, als nooit een volk in Indonesië gekend heeft, zijn roemvol verleden zoo op eens begraaft en dat 't zich verder gewillig als een kudde schapen zal laten leiden? Zoolang het thans levende geslacht op Atjèh nog van eigen aanschouwing van de prang tegen de Compeunie weet en er nog levende getuigen zijn, zoolang zal, wat ik boven schetste, meer of minder zich kunnen voordoen, doch het komende geslacht, dat van een oorlog tegen de kaphé maar van hooren zeggen kennis genomen heeft, kan zich dus slechts op historische feiten beroepen, wat allerminst een basis is voor belustheid op avonturen. De mentaliteit van den Atjèher moet langzamerhand omgezet worden en dat kost tijd. En als men den Minister van Koloniën gaat voorlichten op de wijze, zooals uit een mededeeling bij de behandeling van de Indische begrooting voor het dienstjaar 1926 bleek, dat een irrigatiekwestie de gemoederen opgezweept heeft in het Tapa' Toeansche, dan getuigt het van weinig kennis van het Atjèhsche volk, dat men dat als reden durft te poneeren.

Het zal na het bovenstaande duidelijk zijn voor den lezer, dat Atjèh al een zeer bijzonder gewest is en van zelf volgt daar uit, dat daar alleen plaats is voor speciale bestuursambtenaren en officieren, vooral in de lagere functies, die in staat zijn den Atjèher te volgen in zijn doen en laten en als wij eens nagaan, wat voor deskundigen er in het onderwerpelijke gewest zijn, dan zien wij, dat, gelet op de gehouden interviews, aan het woord zijn geweest de militaire commandant, de kolonel Mazee, die vóór zijn komst op Atjèh in die functie nimmer een Atjèh-carrière gehad heeft; daarnaast staat dan de resident ter beschikking, Caron, die stellig op eenige ervaring kan bogen, doch overigens kunnen wij wel zeggen, dat het oude type ambtenaren en officieren, dat vroeger op Atjèh naam maakte, geheel verdwenen is. Intusschen heeft het Departement van Oorlog zijn fout al ingezien en heeft oude ervaren marechaussee-officieren naar Atjèh gezonden. Nu is het opvallend en dat houd ik voor een ernstige fout van het Departement van Binnenlandsch Bestuur, dat toen in Januari j.l. er blijkbaar door het vertrek van gouverneur Hens naar den Raad van Indië, deskundige hulp voor den nieuwen gouverneur zeer gewenscht was, men overijld den toenmaligen assistent-resident Caron, met verlof in Holland, naar Indië liet vertrekken, terwijl niet ver van Atjèh de assistent-resident Schmidt in het gewest Palembang op zijn residentspet zat te wachten; en is het totaal onbegrijpelijk, waarover blijkbaar tot nog toe niemand gevallen is, dat deze bestuursman, die den Atjèher niet alleen in alle opzichten kende, doch bovendien naast militaire talenten, op schitterende wijze betoond en beloond, zeer goede bestuursgaven heeft aan den dag gelegd, dat men dezen, met wien de heer Caron toch in geen enkel opzicht een vergelijking kan doorstaan, eenvoudig op zijn standplaats heeft laten zitten. Welke politiek hier weer achterzit, zal wel later blijken, als de rekening opgemaakt moet worden. Juist nu de nieuwe gouverneur in geen enkel opzicht iets van Atjèh wist en er geen deskundigen meer bij de hand waren, nad men dezen een kracht van primaire orde moeten toevoegen. Dan zou vermeden zijn, wat thans gebeurd is en had Schmidt, die de Westkust op zijn duimpje kent, die daar al zoolang van Noord naar Zuid en Oost en West rondgezworven heeft, al spoedig bij een bezoek aan het Tapa' Toeansche onderkend, wat daar haperde. Schmidt was stellig niet met de boodschap thuis gekomen, dat een irrigatie-

kwestie, die mogelijkerwijze een directe aanleiding is geweest, de poppen aan het dansen heeft gebracht. Hij had al dadelijk bij zijn komst in den Kraton gemerkt, dat het oude mata-mata stelsel, dat Swart op zoo uitstekende wijze georganiseerd had en wist te hanteeren, waardoor een bij uitstek goede contrôle op den graad van waakzaamheid op zijn afdeelings- en onderafdeelingschefs ontstaan was, niet meer in orde was.

Moet nu maar weer het militair bewind de plaats gaan innemen op Atjèh van het civiel bestuur, zooals men hier en daar wel zegt? Immers neen, na de uiteenzetting van hierboven zal dat den lezer wel duidelijk zijn. Men zorge echter voor bibit voor bestuursambtenaar, als voor officieren- en sergeanten patrouille-commandanten, die het peil van de Atjèhsche marechaussee-divisies niet laten zakken. Het zenden van troepen naar Atjèh, zooals nu is gedaan, is m.i. een groote fout, die niet nalaten zal in de oogen van den Atjèher het reiletje in het Zuidelijke gedeelte van de Westkust hooger te stellen dan 't in werkelijkheid is; het getuigt van bingoeng zijn, gelijk ook de Tweede Kamer van zenuwachtigheid niet ontbloot is door aan te dringen op een enquête op Atjèh en het is tragisch, dat men *de man* van de enquête, Schmidt, als een onderzoek gewenscht is, met een kalmen Paketvaarder naar het rustige Menado liet wegstoomen.

20 April 1926.

Van Week tot Week.

Dinsdag 4 tot Maandag 10 Mei.

Herinnering aan de Indische Staatshervorming. Ter herinnering aan de Indische staatshervorming geeft de Vereeniging voor Penningkunst een penning uit, waarvan de vervaardiging en verspreiding werd opgedragen aan de N. V. Ateliers voor Edelsmeed- en Penningkunst v.h. Koninklijke Begeer te Voorschoten.

Deze penning is ontworpen door C. J. van der Hoef. De voorzijde vertoont twee handen, die elkaar drukken; rechts boven de stevige hand van een Hollander, links onder de slanke en tengere van een bewoner van Nederlandsch-Indië. De keerzijde draagt het opschrift: „Ter herinnering aan de staatshervorming van Ned.-Indië of begin der ontwikkeling, die de bevolking van dat deel van Nederland zal roepen tot zelfstandige medewerking in het groote rijksverband. 1925". De penning wordt geslagen op 60 m.M. diameter.

Van Gouvernementsleveranties uitgesloten. Semarang, 7 Mei. (Aneta) [1]). Ruim twee honderd leden van het Europeesche personeel der Javasche kantoren van Linde Teves hebben in een request aan den landvoogd gevraagd om intrekking van het besluit tot uitsluiting van leveranties en verzocht om een audiëntie. Voor het personeel zou de handhaving van het besluit ernstige gevolgen hebben. (Zie de rubriek v. W. t. W. in het vorig Kol. Weekbl.).

Dr. C. Braak. Batavia, 7 Mei (Aneta). Aan dr. C. Braak, directeur van het Kon. magnetisch en meteorologisch observatorium, is met ingang van 15 dezer eervol ontslag verleend.

Rede van Prof. J. E. van der Stok. Den 6en dezer heeft de heer J. E. van der Stok het ambt van hoogleeraar aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen aanvaard met een rede over den Inlandschen en Europeeschen landbouw in Ned.-Indië en enkele hunner problemen. (Een uitvoerig overzicht is verschenen o.a. in het *Vaderl.* van 6 Mei, Avondbl.).

Voordracht J. E. Stokvis. Voor de Indonesische Studieclub te Leiden heeft de heer J. E. Stokvis, lid van den Volksraad in Ned.-Indië, den 5en dezer, een voordracht gehouden over: Staatsexploitatie in Indonesië.

Met pensioen. Soerabaja, 6 Mei (Aneta). De president van den Raad van Justitie alhier, Mr. J. S. Thieme, gaat eerstdaags met pensioen.

Luitenant-kolonels der Inf. van het O.-I. Leger D. van den Berg en W. K. L. H. C. Campen zullen op hun verzoek, wegens volbrachten diensttijd 2 Juni den dienst met pensioen verlaten.

Akten van bekwaamheid. De minister van koloniën maakt (in de Staatscour. van 4 Mei) bekend dat op nader te bepalen data in de maand Juni gelegenheid zal bestaan tot het afleggen van de examens ter verkrijging van de akten van bekwaamheid tot het geven van middelbaar en lager onderwijs in Nederlandsch-Indië in de land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië en in de inheemsche talen van den Oost-Indischen Archipel.

Zij, die aan deze examens wenschen deel te nemen, gelieven daarvan vóór 18 Mei schriftelijk kennis te geven aan:

a. den heer prof. dr. C. Snouck Hurgronje, te Leiden, voor wat betreft de examens voor de middelbare akten;

b. het departement van koloniën (9de afdeeling onderafdeeling A. B.), voor wat aangaat de examens voor de lagere akten.

Vertrek van den Legercommandant. Batavia, 5 Mei (Aneta). De legercommandant, luitenant-generaal K. F. E. Gerth van Wijk, en generaal-majoor H. Bakker, die repatrieeren, zijn vandaag onder enorme belangstelling van de hoogsten in den lande, vertrokken. Vliegtuigescadrilles cirkelden boven de Johan de Witt.

Univers. examens. Leiden, Doctoraal ex. Indisch recht de heer Satochid Kartinegoro en de heer J. Gerritsen.

Nieuwe filmreis van Willy Mullens. Naar het *Vaderl.* verneemt, gaat Willy Mullens binnenkort weer een filmreis in Indië ondernemen. Vermoedelijk vertrekt hij reeds den 25en van deze maand. De reis staat in nauw verband met industrieele opdrachten.

De pest in Midden-Java. Het aantal gerapporteerde pestgevallen bedroeg in de week van 14 tot 20 Maart 137, waarvan in de afdeeling Wonosobo 1, Temanggoeng 22, Jogjakarta 21, Soerakarta 3, Bojolali 1, Klaten 24, Pekalongan 35, Tegal 5, Poerbolinggo 25.

Ethnografisch Museum te Breda. Den 4en dezer is, onder groote belangstelling, geopend het Ethnografisch Museum in het Gouverneurshuis der Kon. Militaire Academie te Breda. In dit Museum is ondergebracht de verzameling van Indische ethnographica van den voormaligen Hoofdcursus te Kampen, stichting van wijlen kapitein H. T. van IJsseldijk. (De *N. R. Ct.* van 4 Mei, Avondbl., bevat uitvoerige bijzonderheden).

Redevoering van Prof. Treub. Den 6en dezer heeft Prof. Mr. M. W. F. Treub in den Ondernemersraad te 's-Gravenhage eene rede uitgesproken, waarin o.m. de volgende onderwerpen zijn behandeld: De Ind. belastingen. — De winstaandeelkassen. — De bergcultures. — De Indol. Faculteit te Utrecht. — Het Koloniaal Instituut. — De nieuwe gouverneur-generaal. (Zie *Vaderl.* van 7 Mei, Avondbl.).

Ontslagen communisten. Pekalongan, 7 Mei (Aneta). De kashouder van den stationsdienst te Proepoek en acht beambten zijn tegelijk ontslagen wegens aanhangen van het communisme en het uitoefenen van terreur.

Natuurwetenschappelijk Congres. Het Hoofdbestuur van de Vereeniging Nederlandsch-Indisch Natuurwetenschappelijk Congres deelt mede dat besloten is het vierde Congres in 1926 te doen plaats hebben en wel te Weltevreden van 23 tot en met 25 Sept. a.s.

Voordracht Prof. Thal Larsen. Voor de afd. Bouw- en Waterbouwkunde van het Kon. Instituut van Ingenieurs te 's-Gravenhage heeft Prof. Ir. J. H. Thal Larsen een voordracht gehouden over: Bestrijding van zandbezwaren aan den voet van werkzame vulkanen op Java in verband met de irrigatie en de afwatering.

A. M. Vermast †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 71 jaar, overleden de heer A. Vermast, oud-majoor-titulair paardenarts van het O.-I. leger, ridder in de Oranje-Nassau-orde.

Telegrammen voor Indië. De directeur-generaal der Posterijen en Telegrafie vestigt er voor zooveel noodig de aandacht op, dat verzending sedert 1 dezer van D.L.T.-telegrammen in het verkeer met Nederlandsch-Indië op gelijke voorwaarden en prijzen plaats vindt over de beide bestaande wegen (radio en kabel).

In verband daarmede moeten de telegrammen

[1]) De tekst van dit en volgende Aneta-telegrammen is ontleend aan de „N. R. Ct.", en het „Vaderland".

bij gebruikmaking van den nationalen rechtstreekschen radioweg voorzien zijn van de kostelooze aanwijzing „via Amsterdam—Bandoeng-radio", dan wel eenvoudig van de aanduiding „via radio".

Promotie R. Goris. Den 11en dezer promoveert tot doctor in de letteren en wijsbegeerte aan de Universiteit te Leiden de heer Roelof Goris, op een proefschrift getiteld: Bijdragen tot de kennis der Oud-Javaansche en Balineesche theologie.

Dr. N. Adriani †. Een Aneta-telegram uit Menado meldt: De bekende taalgeleerde Dr. N. Adriani is den 1en Mei te Posso overleden. We hopen in een der volgende Nrs. van het K. W. in de gelegenheid te zijn aan de nagedachtenis van dezen eminenten, beminnelijken geleerde een artikel te wijden.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

De Javaansche Batik-Tentoonstelling in de Gothische Zaal te 's-Gravenhage.

Gaven wij de vorige week hier een kort verslag van de opening der Javaansche Batik-tentoonstelling van „*Boeatan*" in de *Gothische Zaal* te 's-Gravenhage, volgens belofte laten wij thans een beknopt overzicht volgen van de indeeling der localiteit en van de daarin tentoongestelde stukken.

Daar het doen drukken van een catalogus voor *Boeatan's* beperkte middelen blijkbaar een te groote uitgave zou zijn, kan deze beschrijving wellicht voor belangstellende leeke-bezoekers als gids bij een rondgang der tentoonstelling dienen, al zijn er in de zaal altijd een paar dames, leden van het Propaganda-Comité, aanwezig, die, desgewenscht, gaarne inlichtingen willen geven.

Bij het binnenkomen doet het geheel al dadelijk prettig rustig aan, niet alleen doordat een ter halverhoogte aangebracht velum het licht tempert en tevens op de met batiks behangen kanten terugkaatst, maar vooral ook omdat de ruim 25 Meter lange zijwanden aan weerszijden gelijkmatig verdeeld zijn in een vijftal „loges", de een van de ander gescheiden door in bruin crêpepapier opgetrokken kolommen, die aangename rustpunten zijn voor het oog. De twee middelste dezer afdeelingen zijn dubbel zoo groot als de andere wijl deze bestemd werden voor de beide voornaamste Batik-centra: Soerakarta en Djokdjakarta. Nu deze Vorstenlandsche prachtstukken van batiks zoo tegenover geëxposeerd zijn, valt 't duidelijk op hoe die van Djocdja het karakter van deftige soberheid dragen, die van Solo daarentegen van meer kleurigen zwier en rijkdom.

In het centrum der zaal zijn twee verhoogingen aangebracht. Op het grootste podium heeft *Boeatan's* nieuwste aanwinst, een gamelan-stel, een goede plaats gevonden, terwijl op de kleinere verhooging, die zich tegen den ingangswand bevindt, een batikster is gezeten, op echt Javaansche wijze haar handwerk uitoefenend voor het rekje, waarover haar tot batikken geprepareerde witkatoenen doek hangt, ditmaal daarop vastgehouden door een haak, waaraan een keurig bewerkte, in zilver gedreven mangistan hangt; naast haar het komfoortje met gloeiend houtskool, waarop het ijzeren pannetje met smeltende bijenwas staat te geuren. Aardig is 't om te zien, hoe zij telkens met haar miniatuur rood-koperen „gietertje" — de *tjanting*, — was daaruit schept, het tuitje voor den mond brengt, om het ietwat af te koelen en mogelijke vuiltjes te verwijderen, alvorens met merkwaardig vaste hand haar wasteekening op het doek te brengen, dat zij met haar linkerhand van onder steunt. Deze batikster geniet terecht de grootste belangstelling.

Langs den rechter verhoogden zijwand van dit kleine podium, liggen, in een lange reeks van 12 stuks, de verschillende stadia tentoongesteld, welke het katoenen lapje doorloopen moet, vóór het als volmaakt batik-kunststuk bewonderd kan worden. Er ligt ook een zijden kleedje bij, dat volgens de Djocdjasche opvatting nog niet klaar is, wijl 't slechts tot de indigo-blauwverving, dus op de helft der geheele bewerking, gereed is gekomen. Voor ons, Westerlingen, heeft het echter ook zonder de nog daarbij vereischte *sogan*-bruinverving reeds groote bekoring.

Aan de overzijde ligt op de balustrade van dit podium een aardige inzending van mevrouw *van Deventer-Maas*, n.l. een verzameling klein batikwerk, door leerlingen der *Kartini-scholen* vervaardigd, werkelijk zeer verdienstelijk als arbeid van meisjes tusschen 8 en 14 jaar oud. Hoe verblijdend zou 't zijn, als op alle scholen van Java en Madoera deze zoo hoogstaande volkskunst door een harer bekwame, artistieke landgenooten aan de kinderen geleerd werd!

Daarnaast liggen de prachtig geïllustreerde standaardwerken over de batikkunst, zoowel van *Rouffaer* en *Juynboll*, als van *Jasper* en een paar brochures van *Loebèr* en *Baanders*, terwijl deze rij besloten wordt door een paar z.g. *tjap-sarongs*, die, zooals op de bijliggende foto te zien is, door middel van bedrukking met een wasstempel vervaardigd zijn, een procédé, door mannen uitgeoefend, dat veel minder tijdroovend is en daarom dan ook veel goedkooper product levert. De kunstwaarde er van is natuurlijk ook véél minder, hoewel ze door leeken soms haast niet te onderkennen zijn van echte, met de *tjanting* gebatikte, vooral wanneer, na het „tjappen" de doek nog met de *tjanting* bijgewerkt wordt. Aan de daarbij tentoongestelde *tjap*, afkomstig uit het Rotterdamsche Museum van Land- en Volkenkunde, ziet men, dat ook zulk een stempel op zichzelf een kunstwerk is van den kopersmid, die 't uit smalle messingrepen, naar vaste patronen, moet samenstellen; van diens arbeid hangt grootendeels het welslagen af der tjap-sarongs, welke bij de minder koopkrachtige bevolking zeer in trek zijn en in ieder geval verre te verkiezen boven de minderwaardige fabrieksnamaak, die bij massa's uit Nederland geïmporteerd wordt.

Achter de batikster hangt een lange doek, uit Centraal Celebes afkomstig — eveneens eigendom van hetzelfde Rotterdamsche Museum — waarvan de middenband gebatikt is met bijenwas. Daar in die landstreken zich nimmer Hindoes hebben gevestigd, zou dit stuk sommiger vermoeden kunnen wegnemen, dat op Java de batikkunst niet autochtoom doch door de Hindoes ingevoerd zou zijn. Veel aannemelijker dan bovengenoemd vermoeden is de meening, dat de thans zoo hoog staande Javaansche batikkunst zich in den loop der eeuwen ontwikkeld heeft uit dit eenvoudige verf-uitsparings procédé met kleefrijstpap, als toegepast op de *kain simboet*, uit afgelegen dessa's van Bantam en de Preangerregentschappen, gelijk er een rechts van dit podium aan den wand hangt. Hoe eenvoudig ook van teekening en bewerking, doet deze doek, in zijn gedempt roode kleur, bizonder aangenaam aan.

Doch laat ons op onze wandeling naar den ingang der zaal terugkeeren, dan zien wij rechts een groot carton, waarop verschillende foto's de geheele batikbewerking weergeven, ook het verven, dat op deze tentoonstelling natuurlijk niet daadwerkelijk te zien kon zijn. 1) Intusschen komt 't niet veel voor, dat dit alles in één gezin geschiedt, veelal zijn de ververijen in andere deskundige handen en wordt al het met was bewerkte goed uit den omtrek daarheen gebracht om gekleurd te worden, wat weder een kunst op zich zelf is.

Tegen den achterwand hangen in het midden twee zeer decoratieve *kaïns* van Tasikmelaja, het eene met een wolkenmotief *(balegbag)* in roodbruin en bruinzwart, 2) de ander met een schelpmotief, afgewisseld door roode koraaltakken op blauw fond. Ter aanvulling aan weerszijden een paar opgevouwen Djocdjasche, reeds veel gebruikte kaïns.

In het eerste vak rechts ziet men een bizonder doek uit Demak, de echte batik-stippel-techniek, op grof katoen, wat een aardig fluweel-achtig effect geeft; een groot verschil echter met het fijne werk der Lassem-sarongs (herkenbaar aan de donkere puntjes op het lichte fond) in de volgende afdeeling, welke nog bovendien door een speciale bewerking met bladgoud *(pradan)* tot feestkleedij, o.a. bij huwelijksplechtigheden, zijn verheven. Daarboven hangt, als tegenstelling, een z.g. *rouwsarong* in wit en blauw, in de *kapala* zóó donker, dat het zwart lijkt.

Aan de veelkleurigheid en de drukke patronen der batiks in de volgende loge ziet men dadelijk, dat zij uit Pekalogan en omstreken afkomstig zijn, (de hoofddoek op het voorvlak is uit Cheribon) waar men bizondere tinten van blauw, groen en rood heeft weten te verkrijgen.

Nu zijn wij tot het groote vak genaderd, waarin de batiks van Solo hangen, waarvan de sogan-kleur altijd een mooi goudgelen gloed heeft. Bovendien is een *dodot* (hof-feestkleed) niet van batik, doch z.g. *planggi* (na plaatselijke afbinding, door omrijging en intrekking

1) Een bezoeker der tentoonstelling, die voor een der groote Haagsche magazijnen batiks à la minute maakt en alleen gekomen was om het verven te zien, drukte daarover zijn groote teleurstelling uit. Op Java zou hij kunnen zien dat het verven daar waarlijk niet „in een vloek en een zucht" gaat.

2) Die eigenaardige kleurmengeling, zoo geheel afwijkend van de Vorstenlandsche, hoewel dezelfde verfstoffen gebruikt worden, schijnt te danken te zijn aan het groote ijzergehalte van het water in de Preanger.

der rijgdraden geverfd) welke zoo kleurig alleen daar gedragen worden, Ook de losse, smalle *kembèns* (borstdoeken) zijn dikwijls met kleurige spiegels versierd, in den laatsten tijd zelfs van opgenaaide zijde of satijn.

De overgang tot de kleurige zijden *looktjois* in de volgende afdeeling, zou niet zoo groot zijn, als hier niet zoo duidelijk Chineesche invloed zichtbaar ware. Deze *slendangs,* die veel in Oost Java gemaakt en gedragen worden, vallen thans ook bij Europeesche dames, als shawls, zeer in den smaak.

Op een tafel zijn verschillende batiks, ook in den vorm van kleinere gebruiksvoorwerpen: kleedjes, reticules, theecosies, kussenomtrekken, boekomslagen enz. te koop, voor hen, die een souvernirtje aan de tentoonstelling mee naar huis willen nemen.

Aan weerszijden van deze tafel hangen, vóór twee Djocdjasche *dodots,* een paar bizonder mooie batiks, door de *Raden Ajoe* van den Regent van Malang, eene Solosche van geboorte, vervaardigd, als *lambrequins* boven deuropeningen bedoeld, maar geheel in Javaanschen stijl gehouden.

In het eerste vak van den daaropvolgenden zijwand hebben sarongs uit *Kampong Karet,* niet ver van Batavia, een plaats gevonden, waar deze in al haar, aan het oude Italiaansche palet herinnerenden kleurenpracht uitkomen. Ook hier is Chineesche invloed te herkennen. Hoeveel ingetogener van schoonheid verschijnen daarnaast de pracht-exemplaren van batiks, door Pangeran Soerjodiningrat medegebracht uit zijn zonneland: de lichte *dodo t parang roesah pariksit,* door diens vader gedragen, de *kaïn pandjangs* in de vorstelijke patronen, de *tjoewiri*-hoofddoek, een waar wonder van batikkunst!

Hier is aan een paar beeldjes van klei, door een Javaan gekneed, de wijze van dragen van gewone *kaïn* en van *dodot* te zien, alsook de z.g. „geprepareerde hoofddoek", welke kant en klaar als een pet, op het hoofd wordt gezet, in plaats van, ouder gewoonte, los om het hoofd gevouwen te worden. Het gemak dient den mensch, al lijden schoonheid en hygiëne er nog zoo onder. Een Fransche schoone wilde zich dadelijk met zoo'n pet-hoofddoek tooien!

Als overgang van Djocdja tot de meer kleurige, vooral in roode tinten uitmuntende batiks van het eiland Madoera, is een vak met Semarang-batiks gevuld en daarna zijn wij bij onze wandeling weer genaderd tot de reeds beschreven *Kaïn Simboet,* terwijl op den daaraan sluitenden voorwand dezelfde Preanger batiks hangen als bij den ingang.

„*Boeatan*" had stellig de keus uit nog veel meer mooie batiks, maar indachtig aan het spreekwoord: „Overmaat schaadt", heeft men zich weten te beperken. De indruk, welke de aandachtige bezoeker krijgt, zal er des te meer een zijn van rijkdom en volmaaktheid der Javaansche batikkunst.

De tentoonstelling mag zich verheugen in belangstellend bezoek, waartoe Z. K. H. Prins Hendrik en de Koningin-Moeder het gewaardeerde voorbeeld gaven.

Op Donderdag 20 dezer zal in de *Gothische Zaal* door *Prof. J. A. Loebèr,* hoogleeraar aan de Kunstnijverheidsschool te Elberfeld, op verzoek van „*Boeatan*", een voordracht worden gehouden over Batik.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het evenwicht. Het bevolkingsvraagstuk.

De Locomotief (30 Mrt.) noemt drie middelen voor de duurzame saneering van de Indische financiën: de voortgezette besnoeiing van de *personeelsuitgaven,* het bevorderen van de stichting van *nieuwe ondernemingen* en het herstel van den *buitengewonen dienst.* Er zijn, ongetwijfeld, andere middelen. Het handhaven van de tarieven der monopolies en de bedachtzame versterking der indirecte belastingen behooren er toe. Voorts merkt *De Loc.* op, dat het overdragen van diensten en het verleenen van heffingsbevoegdheid aan nieuwe en bestaande locale ressorten een verlichting zal brengen aan de staatsbegrooting. Daarnaast wordt tegelijk de centrale overheid de zorg tot plicht gesteld om te waken tegen opvoering der belasting en der uitgaven in die locale ressorten. Ondanks dit gevolg der bestuurshervorming voor de landsbegrooting en ondanks de aanwezigheid van talrijke andere factoren, blijft het bovenaangeduide drietal behooren tot de voornaamste middelen voor het verkrijgen van een duurzaam begrootingsevenwicht.

De sterke inkrimping van den *buitengewonen dienst* oefent — volgens het blad — op den duur een druk uit op den gewonen dienst. Er zijn talrijke productieve werken uit te voeren, voor het verkeer, voor de irrigatie en vooral voor dat groote belang: de ontwikkeling der Buitengewesten, waarvoor kapitaalsuitgaven noodig zijn. Het nalaten van de uitvoering dier werken zou de toekomstige stijging der landsinkomsten belemmeren en zou aan een op de economische ontwikkeling gericht landsbestuur alle perspectief ontnemen. Wie de noodzaak van de belastingverlaging voorop stelt en wie een verzuim ten opzichte van de welvaartspolitiek ziet als schade toegebracht aan de Indische gemeenschap, die heeft zich tevens rekenschap te geven van de wijze, waarop de Indische financiën, ondanks de onzekerheid van sommige middelen, voor de toekomst zijn te versterken. Indien daarbij een vaste lijn gevolgd wordt, indien de juiste middelen worden toegepast en indien te voren de te volgen koers is vastgesteld — dan zullen de toekomstige ministers van Koloniën den toestand van de Indische financiën zonder voorbehoud „gezond" kunnen noemen en dan zal men in Ned.-Indië de weldadige gevolgen dier gezondheid ondervinden.

De Loc. van 30 Mrt. (blz. 17) bevat een overzicht van *het wegennet,* dat in de laatste jaren in de Buitengewesten werd aangelegd en van de plannen, die tot verdere openlegging bestaan; het *Soer. Hbl.* (29 en 30 Mrt. 4de bl.) geeft een uitvoerige beschrijving van „De Kali Konto-waterkrachtwerken in Oost-Java". Uit New York schrijft een spec. corr. aan *De Loc.* (30 Mrt., blz. 20 en 30) dat de fabrikanten in Amerika er thans ten zeerste op gesteld zijn rubbergronden te verwerven en onder Amerikaansche contrôle te brengen in Liberia, Ned.-Indië en andere deelen der wereld.

De heer *Oetoyo* vestigt in *De Loc.* (29 en 30 Mrt. blz. 3 en 16) de aandacht op vier vraagstukken: Het bevolkingsvraagstuk, Vrije Javanen-emigratie naar de Buitengewesten wenschelijk en mogelijk, Overheid en Bevolkingsvraagstuk, De Javanen zijn van huis uit go[illegible] de kolonisten. De schrijver acht het van het bestuur der Ver. voor Studie van Koloniaal-Maatschappelijke Vraagstukken, waarvan *Koloniale Studiën* het orgaan is, een alleszins gelukkige gedachte, om hare plaatselijke organisaties uit te noodigen binnen hetzelfde tijdsbestek dezelfde vraagstukken van sociaal belang in studie te nemen. De resultaten daarvan moeten schriftelijk bij dat bestuur worden ingediend, dat zorg zal dragen, dat de gegevens worden verwerkt, hetzij tot een basis van verdere plaatselijke besprekingen, hetzij tot een artikel in „Koloniale Studiën" of een afzonderlijke publicatie, hetzij tot een prae-advies voor een over dat onderwerp te houden congres van de vereeniging, wanneer het onderwerp zich daartoe blijkt te leenen. E.e.a. zal niet nalaten de belangstelling voor maatschappelijke problemen h. t. l. te wekken van menigeen, ook buiten den engen kring harer leden, wie deze vraagstukken — uit onbekendheid — tot dusver onberoerd laten. De heer Oetoyo ontvouwt vervolgens zijne inzichten over hetgeen de overheid kan doen inzake het Inlandsche bevolkingsvraagstuk. Hij maakt zich sterk dat, zoo de regeling gevolgd wordt door hem aangegeven, *vrije emigratie van Javanen* naar buitengewesten, binnen afzienbaren tijd populair zal worden, zoodat het niet zal voorkomen, dat men op Java in moeilijke financieele omstandigheden verkeert, terwijl men daarbuiten — Djambi, Pontianak, Tapanoeli — als het ware met geld gooit.

„De Sum. Post" (*Java-Bode,* 31 Mrt. 3de bl.) geeft een beeld van de kolonisaties in Sisir Goenting en Loeboeq Kertang (Deli), die vanzelf groeien. Weliswaar langzaam, maar dat is het lot van alle kolonisaties. En een weinig hulp op zijn tijd kan het proces vergemakkelijken en bespoedigen. Dat *het arbeidsvraagstuk* ter Oostkust er in de eerstvolgende 25 jaren door zou worden opgelost, valt niet te verwachten. Hier blijken lage terreinen, mits ingedijkt, gedraineerd en beschermd tegen indringing van zout water, uitnemend geschikt voor paditeelt. Hierin ligt een vingerwijzing voor de bestemming van dergelijke lage landen — bij de groote cultures niet geliefd — voor voedselproductie.

In *De Loc.* van 31 Mrt. (blz. 30) wijst de Makassaarsche corr. op de mogelijkheden van kolonisatie in Noord-Celebes; de *Deli Crt.* (7 Apr. 4de bl.) ontleent aan het „Bat. Nwsbl." een beschrijving van „De Kolonisatie in de Lampongs".

De Buitengewesten en hunne leiders (vervolg).
De dwangarbeiders in de Sawah Loento.

De *Java-Bode* (1, 2 en 3 Apr.) en *De Loc.* hadden nog een onderhoud met de residenten van Djambi, de Lampongs en Bali. De verhalen over de *groote verkwisting van het geld in Djambi* zijn in algemeenen zin — volgens resident *Van Dongen* — niet juist. Wie verkwistend zijn, dat zijn de losse koelies. Die komen, na een paar maanden in de tuinen te hebben gewerkt, met een bom geld naar de hoofdplaats. Onderweg worden ze al op alle mogelijke manieren afgezet en in Djambi zelf maken ze nog het restantje op, dat ze over hebben, zoodat ze meestal even berooid heengaan als ze gekomen zijn, — plus een flinken beri-beri-aanval op den koop toe. 't Is vaak een zielig gezicht die tappers uit het bosch te zien komen. De bevolking verkoopt niets van haar goede inheemsche ladangrijst, zoodat de tappers-koelies aangewezen zijn op de geslepen import-rijst. Trouwens — dat willen ze ook niet anders; ze vinden zich rijk genoeg om de mooie witte rijst te eten. En doordat overigens hun voedsel buiten even primitief is gebleven, wat rijst met een stukje gedroogde visch en zoo, krijgen ze bijna allen na eenige maanden zware beri-beri, wat niet zou gebeuren als ze de roode rijst bleven eten. Dan ziet men zoo'n stumper, gedragen op den rug van een kameraad, uit het bosch gesleept worden naar een of anderen kampong in de buurt. Daar moet hij dan minstens een gulden of vijf betalen voor nachtverblijf in een bouwvallig pondokje, en als hij een prauw wil huren om door de kreken naar de groote rivier te varen, waar de hekwielers aanleggen, dan kan hij daarvoor een paar honderd gulden neerleggen. Zoo slinkt de uitpuilende zak met bankbiljetten al heel gauw — en de opschepperij in de hoofdplaats en het pleziermaken helpen hem wel van de rest af. Maar de eigenlijke bevolking is waarlijk niet zoo. Het grootste gedeelte der winst wordt door den rijken Djambischen rubberplanter heel zuinig bewaard. Daar bouwt hij in de eerste plaats een stevig, mooi huis van in zijn kampong — die kampongs in het binnenland zijn thans minstens net zoo goed als in de Minahassa! — en dan misschien een motorboot, als hij nauwkeurig uitgerekend heeft die rendeerend te kunnen maken, en de rest belegt hij in goud. Gouden sieraden voor vrouwen en kinderen, en Chineesch bladgoud en Amerikaansche dollar-stukken, die dan in den grond begraven worden. Onze gouden tientjes zijn minder in trek. Iedere Djambiër, die zich zelf respecteert, houdt er een stevige ijzeren geldkist op na, die propvol zit met lapjes van honderd en duizend. Aan onnutte dingen verspilt de Djambiër zijn geld niet. Wel zijn er vele auto's ingevoerd, maar 180 taxi's doen op het berijdbare wegennet van 29 K.M. rondom de hoofdplaats nu goede diensten voor het zeer drukke verkeer. De sociale invloed, bijv. ten aanzien van het *schoolonderwijs*, is minder gunstig. Het kost heel veel moeite in de rubberstreken om de scholen bevolkt te houden; de kinderen kunnen immers handen vol geld verdienen. De *criminaliteit* is in het algemeen gunstig; alleen komen er rubber diefstallen voor op groote schaal. Op de hoofdplaats zelf, waar het krioelt van allerlei uitschot uit heel den Archipel, zijn bepaalde dievenbenden, die heel brutaal optreden. Bij de Europeanen wordt nooit ingebroken — daar is toch niets te halen.

De „Borneo Post" *(Soer. Hbl.* 31 Mrt. 4de bl.) schrijft over „De toekomst der Rubberindustrie te Bandjirmasin". Binnen twee jaren zullen daar vier rubberfabrieken in werking zijn, waarvan de export naar Singapore tot het verleden zal behooren en alle te maken winsten op het product binnen het gewest worden gemaakt.

De heer *Lutz,* directeur van de strafgevangenis en gestraften-kwartieren te *Sawah Loento,* deelde aan de „Sumatra-Bode" *(Java-Bode,* 1 Apr.) mede, dat de resultaten van de proefneming met de ommuring van den toegangsweg van het gestraften-kwartier te Soengei Doerian naar de mijnen, teneinde de talrijke ontvluchtingen van dwangarbeiders tegen te gaan, zeer gunstig zijn. Als gevolg hiervan konden de rottanstraffen tot een minimum beperkt blijven. De bepalingen schrijven nu eenmaal voor dat voor een ontvluchting rottanstraf moet worden toegediend. De kosten van de ommuring van het kwartier te Soengei Doerian hebben duizenden bedragen, maar die van de andere kwartieren zullen, in verband met de minder gunstige ligging, in de tonnen loopen. Deze kosten moeten door de Ombilinmijnen gedragen worden, hetgeen zwaar drukt op de exploitatiekosten van deze mijnen, die toch reeds door den lagen kolenprijs zwaar gehandicapt zijn. Ook is de algemeene politie te Sawah Loento met ruim 70 man uitgebreid, welke uitbreiding over het algemeen niet zoo urgent geacht wordt, vooral niet, indien overgegaan wordt tot afsluiting van de andere dwangarbeiderskwartieren. Het aantal aanslagen, dat onder de dwangarbeiders plaats heeft, wordt overdreven. In 1925 kwamen 51 aanslagen voor, alles inbegrepen, waarvan 11 met doodelijken afloop.

Conferenties. Bestuurshervorming.

Het *Soer. Hbl.* (30 Mrt. 3de bl. „De Paleisconferenties"), geeft bijzonderheden over de jaarlijksche conferenties tusschen den landvoogd, de leden van den R. v. I met nog eenige andere autoriteiten aan den eenen kant, en de verschillende hoofden van gewestelijk bestuur in de Buitengewesten aan de andere zijde. De *politieke paragraaf* werd door niets nieuws of belangrijks gekenmerkt. Verreweg de belangrijkste der drie conferenties was geheel — in het bijzijn van prof. Stibbe, den Regeeringscommissaris voor de bestuurshervorming — gewijd aan de *reorganisatie van het bestuur* in de Buitengewesten in het algemeen. De *Deli Crt.* (7 Apr. „Departementale conferenties") bevat de onderwerpen op de departementale conferenties met de hoofden van gew. bestuur der Buitengewesten gehouden. Er valt niet aan te denken om den heerendienstplicht der bevolking uit te breiden voor *topografische werkzaamheden,* hoezeer ook moet worden toegegeven, dat de Topografische Dienst zeer groote, welhaast onoverkomelijke moeilijkheden ondervindt bij den inhuur van vrije koelies. Besproken werd de opheffing van de Buitengewesten, in het bijzonder de afgelegen bestuursposten, uit hun isolement door *radioverbindingen.*

Door den gouverneur van Celebes, den heer *Couvreur,* is in de Ver. van ambtenaren B. B. een rede gehouden over de *Bestuurshervorming (Bat. Nwsbl.* 1 Apr.). Juist en treffend mag een constructie zijn, zij zal alleen slagen — betoogde spr. —, wanneer zij de personen, die moeten uitvoeren, bevredigende taak geeft, taak, die hen in staat stelt, hoe dan ook, te *bouwen!* De inhoud van gouvernement, provincie, residentie heeft te beslissen; de aard, de diepte, de talrijkheid, de omvangrijkheid der vraagstukken, welke die gebiedsdeelen in zich houden te geven. *Die* grootheid is vergelijkbaar, al mogen de vraagstukken, welke uit gegeven mentalen bodem voortkomen anders zijn van vorm, van inhoud of van aard. Het is op *deze* basis, dat gouvernementen, provincies, residentiën moeten worden opgetrokken; waarbij uiteraard bijeen moet komen wat in structuur, in samenstelling van maatschappij en mentaliteit, overeenkomt.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Een gemeenteraad te Mekka.

II.

De uitvoerige rede, welke Sultan Ibnoe Saud bij de installatie van den gemeenteraad te Mekka heeft gehouden, kwam in hoofdzaak op het navolgende neer:

Het was zijn wensch aan de bevolking van de stad een eigen bestuur te geven, omdat hij over den vroegeren gang van zaken zoo dikwijls klachten had ontvangen.

Langen tijd had hij daarmede gewacht, aangezien, naar zijne meening, de leden van zulk een bestuurscollege het algeheele vertrouwen moeten genieten van de geheele bevolking en het gunstige tijdstip voor de invoering van den maatregel moest worden afgewacht.

Behalve dat tal van belangrijke aangelegenheden in de heilige stad om oplossing vragen, moet het bestuur daarbij het noodige voorzichtige beleid ontplooien, wil het de bevolking tevreden stellen en hare ontstemming vóórkomen over beslissingen, welke haar minder aangenaam zijn.

Hij had met het nemen van den maatregel drie bedoelingen, n.l.:

1e. hem persoonlijk gedeeltelijk van zijne persoonlijke verantwoordelijkheid te ontheffen;

2e. dat vertrouwensmannen zouden worden gekozen om leiding aan de zaken te geven;

3e. dat die vertrouwensmannen zelf op de afgelegde beloften zouden antwoorden.

Hij gaf op dezen dag de belangen van volk en stad aan den gemeenteraad over, met de toezegging dat den leden bij de behandeling van zaken de meest mogelijke vrijheid werd geschonken en zij zich door niets gebonden behoefden te achten.

Alleen achtte hij het den plicht van allen om de godsdienstige instellingen, waarmede zij bekend zijn,

krachtig te handhaven, terwijl hij zich voorbehield om zijne goedkeuring te onthouden aan die beslissingen, welke in strijd waren met de voorschriften van de Sjareat.

Er was geen macht, die hem tot het tegenovergestelde kon dwingen.

Het was aan geen twijfel onderhevig of de leden van den gemeenteraad zouden dikwijls komen te staan voor moeilijke vraagstukken, doch bij het nemen van beslissingen moesten zij zich laten leiden door een zuiver geweten en zich in herinnering brengen het groote vertrouwen dat hun door de kiezers van Mekka was geschonken.

Wanneer zij de bestaande gebrekkige toestanden niet zouden weten te verbeteren en aan de volkswenschen niet zouden weten te gemoet te komen, zoo zou dit feit voor hen in de toekomst een bedorven levensbestaan beteekenen.

Na de rede van Sultan Ibnoe Saud nam de Gouverneur van Mekka, Habiz Wahba Sahib, het woord, waarin hij verklaarde het stadsbestuur aan den gemeenteraad over te geven, daaraan toevoegende dat bij zuivere plichtsbetrachting goede uitkomsten niet konden uitblijven en de namen van de leden in de Moslimsche wereld met eere zouden worden genoemd.

Gebrekkige opvatting van de plichtsvervulling zou niet alleen hun naam schaden, doch ook leiden tot zulk een wantrouwen bij de bevolking, dat deze niet spoedig tot het verkiezen van een vervanger zoude overgaan.

Ten slotte wees Sultan Ibnoe Saud op hetgeen voorshands te doen stond, n.l.:

1. het vaststellen van een reglement van orde;
2. berekening en vaststelling van de inkomsten en uitgaven;
3. krachtige verzorging van de godsdienstige instellingen;
4. regeling van de Waqafterreinen en de daaruit getrokken inkomsten;
5. het verzekeren van de rust en orde in de stad;
6. het vormen van een politie-departement;
7. de oprichting van godsdienstscholen;
8. het in het leven roepen van afdeelingen voor den handel, de Post en Telegrafie;
9. het oplossen van de bestaande geschillen.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een drama in eene Chineesche familie ter hoofdplaats Semarang.

In de „Perniagaän" van 16 November 1925 wordt melding gemaakt van den treurigen zelfmoord, welke door den 17-jarigen leerling van de Gemeente Handelsschool, wonende in de kampong Helajoe te Semarang en met name Go Hong Bie, werd gepleegd in den avond van den 12den dier maand en welke droevige daad eene groote beweging in de Chineesche familie en in de Chineesche samenleving ter plaatse heeft gebracht.

Go Hong Bie beroofde zich in de badkamer door middel van ophanging om het leven.

Hij stond bekend als een intelligent jongmensch, die reeds op de lagere school boven zijne medeleerlingen uitblonk en in welke talenten de ouders aanleiding vonden hun zoon de hoogere studies te laten volgen.

Wel is waar zag de vader hem liever in de toko werkzaam, doch onder invloed van de moeder en van de familieleden werd ten slotte toch vergunning tot de hoogere studies gegeven.

Go Hong Bie behoorde op de Gemeente Handelsschool te Semarang tot de bekwame en rustige leerlingen, van wien algemeen verwacht werd dat hij eenmaal een sieraad van den Chineeschen handelsstand worden zou.

Op den bewusten Donderdag kwam hij 's middags op de gewone wijze thuis en vroeg eenig geld aan zijn vader, aangezien hij daarvoor in de buurt een zonnescherm wilde koopen.

Er was een betrokken lucht en het heette dat hij noodzakelijk uit moest.

Nadat de vader het geld gegeven had en de zoon met het zonnescherm was thuis gekomen, vroeg hij dezen hoeveel hij daarvoor betaald had, waarop de zoon antwoordde, dat hij al het ontvangen geld daaraan had besteed.

De vader, meenende dat het wel eenige centen goedkooper had kunnen zijn, heeft toen, niettegenstaande zijn zoon beweerde reeds voldoende te hebben afgedongen, op onaangename wijze uiting gegeven aan zijn

misnoegen en Go Hong Bie toegevoegd, of zulk gebrek aan warenkennis nu evenredig was aan de groote geldelijke opofferingen, welke hij zich voor zijn handelsopleiding getroostte.

Go Hong Bie, over dat verwijt ontstemd, ging een uur later naar de badkamer, maakte door ophanging een eind aan zijn leven en werd in dat vertrek in dien toestand door zijne ouders aangetroffen.

De Communistische Beweging ter Westkust van Sumatra.

„Brani-Betoel", de gewone medewerker van de „Sinar-Sumatra", schrijft in het nummer van 14 November 125, dat hij, nu eenigen tijd geleden, in de Nederlandsche nieuwsbladen heeft gelezen dat de communistische beweging ter Westkust van Sumatra dood was en dat bestuur en politie zich over een mogelijk nieuw optreden van de roode leiders niet ongerust behoefden te maken.

De schrijver gelooft dat die mededeeling op een vergissing berust en dat de Europeesche Pers, gewoon als zij is om de zaken nog al op te blazen, daarmede heeft bedoeld, de Europeanen ter Westkust van Sumatra een meer behagelijk gevoel te geven.

Verscheidene malen heeft hij zich tot de bestuursambtenaren gewend, om, met betrekking tot de communistische actie, inlichtingen in te winnen en ontving hij van allen het bescheid: „Alles is rustig, de communistische actie is verdwenen."

Hoe staat deze aangelegenheid dan nu, vraagt de schrijver?

In de afdeeling Batipoe en Priaman hebben tal van vergaderingen van communisten plaats en het schijnt wel alsof de besprekingen, welke daar worden gehouden, de strekking hebben de middelen te beramen op welke wijze men bestuur en politie zal bemoeilijken.

Die samenkomsten zijn geen gewone openbare vergaderingen, doch wanneer zij op een negental plaatsen worden gehouden, kan men toch moeilijk zeggen, dat de communistische actie is weggeveegd.

Volgens berichten werden onlangs te Fort de Kock een elftal communisten op de rol gebracht, welk aantal, naar de meening van den schrijver, te groot is om te verklaren dat de communistische actie dood is en de aanhangers van die beweging zich niet meer kunnen roeren.

Bovendien mag men wel aannemen, dat, wanneer een elftal wordt gevat, er nog wel 10 × 11 rooden overblijven.

Het opleggen van zware straffen brengt, zijns inziens, geen oplossing, doch wekt integendeel de onrust in de hand.

Ter hoofdplaats Padang hoort men eveneens herhaaldelijk dat het communisme ten doode is opgeschreven, dat geene openbare vergaderingen noch demonstraties worden gehouden, enz., terwijl in de kampongs Alai, Sawahan en Ganting, tot groote vreugde van de rooden, samenkomsten plaats vinden.

Men wordt door den uiterlijken schijn misleid en spant zich niet in om tot de kern van de zaak door te dringen.

De schrijver heeft dan ook niet het minste vertrouwen in de bewering dat de communistische actie ter Westkust van Sumatra dood is en is zelfs van meening dat zij zoo gezond mogelijk is en dat zij wordt versterkt door de uit Atjeh verwijderde en naar hun land teruggekeerde communisten.

In tegenstelling met vroeger geschiedt de actie in het geheim en het is best mogelijk dat bestuur en politie te eenigen tijd daarvan zullen opschrikken.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

De Gids.

In de rubriek „Aanteekeningen en opmerkingen" van het Mei-Nr. geeft Prof. J. C. van Eerde eene verklaring van de houding van den toenmaligen leenvorst van Kareng Asem op Bali, Goesti Gdé Djilantik, tijdens de Lombok-expeditie in 1894. Dit goed gedocumenteerd artikeltje bevat eene aanvulling van Mr. Dr. J. A. A. de Beaufort's beschouwingen: Vijftig jaren uit onze geschiedenis (1868—1918), in hetzelfde maandschrift, waarin ook het zgn. „verraad van Lombok" ter sprake komt en o.m. van Djilantik wordt gezegd: „De door hem in deze geschiedenis gespeelde rol is niet geheel duidelijk geworden".

Leidsche geologische Mededeelingen.

Als tijdschrift van het Rijks Geologisch-Mineralogisch Museum der Rijks-Universiteit te Leiden zijn van 18

—1923 verschenen „Sammlungen des geologischen Reichsmuseums." De uitgave van dit op zeer ongeregelde tijdstippen verschijnend periodiek, dat in hoofdzaak een palaeontologisch karakter droeg, is thans gestaakt en in plaats daarvan verschijnt nu, onder redactie van Prof. Dr. B. G. Escher, directeur van genoemd museum, een tijdschrift, dat zich niet zal bepalen tot een onderdeel der geologie, doch waarin allen worden behandeld geologische onderwerpen in de ruimste beteekenis van het woord.

De eerste afl. van dl. I is onlangs (bij E. Ydo te Leiden) verschenen; met betrekking op Indië bevat ze een tweetal verhandelingen, n.l. B. G. Escher, L'éboulement préhistorique de Tasikmalaja et le volcan Galunggoung (Java); en: H. Gerth, Jungtertiäre Korallen von Nias, Java und Borneo. — Verder is er o.m. in opgenomen een inhoudsopgave van alle verschenen deelen der vorengenoemde gestaakte „Sammlungen".

Comité Plaatwerk „Nederlandsch-Indië".

De H.H. E. W. van den Berg, Dr. C. P. Gunning en F. A. Hamelberg te Amsterdam, hebben een comité gevormd, hetwelk zich ten doel stelt een plaatwerk uit te geven over Ned. Oost-Indië. Het wordt een in groot formaat royaal uitgevoerd boekwerk, met pl.m. 360 prachtige foto's, begeleid van verklarenden tekst.

Aan het plaatwerk wordt toegevoegd een „Bijblad", waarin de Oud-Gouv.-Gen.'s Van Limburg Stirum en Idenburg, benevens de Oud-Vice-Pres. v. d. Raad van Indië, Generaal Swart, hun meening hebben neergeschreven omtrent de propaganda voor Indië in het moederland en elders. In hetzelfde bijblad zal de Oud-Minister Rambonnet schrijven over de „padvindersbeweging en Ned. Oost-Indië" en bovendien wordt er opgenomen een tot nu toe onbekend gebleven schrijven van Oud-Gouv.-Gen. van Heutsz, naar aanleiding van het overlijden van zijn voorganger Jhr. van der Wijck.

Het werk, voorzien van een Inleiding van Z. E. Minister H. Colijn, wordt in den handel gebracht (o.a. door W. P. van Stockum te 's-Gravenhage) tegen den prijs van ƒ 5.— per ex. De netto-opbrenst dezer uitgave komt ten bate van het Jeugdwerk in Nederland.

Tijdschr. Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

In de Mei-afl. artikelt de hr. J. C. Lamster over de ... van aardrijkskundige namen in Nederlandsch-Indië, eene aangelegenheid die niet zonder reden stof ... oplevert. Door de weifelende houding der Regeering omtrent de toepassing der door haar gestelde regels, gevolgd door een gedeeltelijke in...ing van een systeem waaraan men een weinig begon te gewennen, is op het gebied der schrijfwijze van Indische plaatsnamen inderdaad een grenzenlooze verwarring ontstaan, welke vooral haar nadeeligen invloed doet gelden bij het aardrijkskundig onderwijs in Indië zoowel als in Holland.

De hr. Lamster legt vooral den nadruk op de transcriptie van a- en o-klank in het Javaansch, welke nu door de allernieuwste wijziging — weer tot allerlei moeilijkheden aanleiding zal geven; hij betreurt het dat vooral in dit opzicht het advies der taalgeleerden, „die toch wel het beste op de hoogte zullen zijn", niet wordt opgevolgd.

In een Naschrift betuigt de Redactie met het betoog van den schr. in hoofdzaak hare instemming, doch ons is ze van meening, dat de Ind. Regeering zich ter zake had behooren te doen voorlichten door een commissie van taalkundigen (niet taal-g e l e e r d e n, maar ook taal-g e v o e l i g e n; niet kenners van Javaansch en Madoereesch enz. alléén, maar ook van het Nederlandsch), in overleg met het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap.

Onder de Mededeelingen bevat deze afl. nog een bericht, hetwelk we hier laten volgen; het zou ... zijn dat een onzer lezers de verlangde inlichting kan geven.

„Muller of Müller.

Kan iemand zekerheid verschaffen, hoe de naam geschreven moet worden van den verdienstelijken reiziger, naar wien een gebergte in het binnenland van Borneo is genoemd, en die, nu een eeuw geleden, terwijl hij op expeditie was, verraderlijk vermoord werd? ... vindt den naam zoowel met als zonder Umlaut."

Vakblad voor Biologen.

In het April-Nr. bevindt zich o.m. een uitvoerig verslag van het botanisch gedeelte der einde December geëindigde Midden-Borneo-expeditie. De hr. F. Endert, die als botanicus aan deze expeditie was toegevoegd, heeft niet minder dan 4000 herbarium-nummers en 160 houtmonsters verzameld. Bovendien legde hij een fraaie collectie van een 300 foto's aan.

De eerste schipvaart naar Oost-Indië.

Als No. 25 der serie-uitgaven van de Linschoten-Vereeniging is (bij M. Nijhoff te 's-Gravenhage) verschenen: De eerste schipvaart der Nederlanders naar Oost-Indië onder Cornelis de Houtman 1595—1597. Journalen, documenten en andere bescheiden uitgegeven en toegelicht door Dr. G. P. Rouffaer en Dr. J. W. IJzerman, II. De oudste journalen der reis: Verhael (1597), Journael (1598), Van der Does (Hs.). Met 15 kaartjes, 18 platen en 6 facsimile's.

Voorloopig wordt met de vermelding van dezen titel volstaan; wellicht doet zich later de gelegenheid voor dat een daartoe bevoegde in het Kol. Weekbl. dit, van bewonderenswaardige en weergalooze belezenheid getuigend, werk aan eene bespreking wil onderwerpen.

Indisch dagboek.

Onder dezen simpelen titel heeft de heer C. K. Elout zijn welbekende brieven, geschreven in het Alg. Handelsblad gedurende een verblijf van eenige maanden in Indië, in boekvorm uitgegeven. De schr. zegt, dat deze verzameling niet kan dienen tot vermeerdering van *kennis* van Indië, doch wel hoopt hij er mede te bereiken verhoogde *belangstelling* voor Indische zaken. Toch meenen we dat de hr. E. in bescheidenheid te ver gaat en dat er zeer velen zullen zijn die zijn vlot geschreven reisindrukken gaarne willen bezitten in den vorm waarin ze thans opnieuw worden aangeboden. Want in één opzicht althans zal deze bundel er wel, en zelfs zeer belangrijk, toe kunnen bijdragen om de kennis van Indië te bevorderen, n.l. door de vele schitterende, interessante afbeeldingen, welke den tekst begeleiden en werkelijk een lust voor de oogen zijn.

Mede door de fraaie uitvoering van dit overvloedig illustratie-materiaal, den duidelijken druk, alsook door den solieden band (hulde aan den uitgever C. A. Mees te Santpoort) is het boek van Elout o.i. een der meest begeerlijke uitgaven van den laatsten tijd over Indië.

Sri-Poestaka.

Het April-Nr. van dit door „Volkslectuur" te Weltevreden in de Maleische taal uitgegeven maandblad bevat een artikel over de bevolkingsrubber en bijbehoorende foto's van aanplant, tap, bereidingswerktuigen en bereiding. Verder iets over Maleische sjair en pantoen, een gedicht getiteld „Ken Tamboehan", een feuilleton enz.

Het „Missiewerk" over de bevolking van Curaçao.

No. 4 (ged. Mei '26) van den 7en jaarg. van het tijdschrift voor Missiekennis en Missieactie bevat verschillende bijdragen waarin de R. K. Missie in Oost- en West-Indië ter sprake komt. Bij de doorbladering viel ons eene mededeeling op over de bevolking van Curaçao en de overige W. I. eilanden van den volgenden inhoud. De totale bevolking op de 6 eilanden der kolonie is 62.591. De meeste niet-katholieken worden op Curaçao, en wel bijna uitsluitend in de stad aangetroffen, bijna 3000. Het eiland Bonaire ziet zijn niet-katholieke bevolking steeds slinken. Hun aantal is nu gedaald tot 25, terwijl de Katholieke bevolking 6296 bedraagt. Aruba heeft ongeveer 300 Protestanten op 10.422 Katholieken. Op Saba zijn sedert twee jaren de Katholieken talrijker dan de Anglikanen, 799 tegen 780. Hierbij zijn niet geteld, zooals vroeger gebeurde, de honderden Sabaneezen, die in de zeevaart zijn, en maar zelden zich laten zien.

Nederlandsch Zendingsblad.

In het Mei-Nr. is eene afbeelding opgenomen van den gedenksteen met de beeltenis van Dr. J. W. Gunning, welke den 26en Maart plechtig onthuld is in het gebouw van de Nederl. Zendingsschool te Oegstgeest. — Verder bevat dit Nr. o.m. een levensbericht (met portret) van den oud-zendeling S. Coolsma, overleden te Apeldoorn den 20en Maart jl.

De West-Indische Gids.

De Mei—Juni-afl. opent, onder het opschrift „Suriname van 1651 tot 1668", met eene vertaling, door Nelly E. van Eyck-Benjamins, van een hoofdstuk uit „English colonies in Guiana and on the Amazon, by J. A. Williamson." De Redactie voegt er een aantal belangrijke noten aan toe en zegt dat het boek van Williamson (Oxford, 1923) het eerste haar bekende aaneengeschakelde en goed gedocumenteerde overzicht bevat van de geschiedenis van Suriname als Engelsche kolonie.

Mr. B. de Gaay Fortman vervolgt zijn beschouwin-

gen over munt- en geldmoeilijkheden op Curaçao vóór honderd jaar.

Naar aanleiding van een artikel in de Dec.-afl. van den hr. C. van Drimmelen, getiteld „De Neger en zijne cultuurgeschiedenis, heeft de hr. C .K. Kesler de pen opgenomen om zijne meening over de Surinaamsche Negers te zeggen. Vooropstellende dat hij het met den hr. v. Dr., dat elke poging om het vooroordeel van rasminderwaardigheid uit den weg te ruimen, toejuiching verdient, luidt zijn oordeel over bedoeld ras nochtans niet zeer gunstig. Uit zijn betoog nemen we één zin over die dit voldoende illustreert. „De Afro-Amerikaan, die nadenkt en de hand in eigen boezem steekt, (zal) moeten zeggen: Voor mijn land en volk heb ik zoo goed als niets gedaan; wat daar is, is, hoe gebrekkig dan ook, gewrocht door blanken; ik critiseer, ik keur af, maar ik bouw zoo goed als niets op. Wie dat doet, is de Britsch-Indiër, dien ik als „koelie" veracht en bespot, wie leiding geeft en den weg aanwijst, is de Europeaan, dien ik becritiseer, voor wiens gebreken ik een open oog heb. Uit eigen kracht heb ik nog niets tot stand gebracht, noch in Suriname, waar ik nog niet de leiding in handen heb, noch op Haïti, waar ik die gehad heb, doch de kracht en het zelfbedwang miste, om haar te behouden."

De hr. S. Kalff schrijft aan de hand van in het archief van de Portugeesche gemeente te Amsterdam berustende bescheiden, over de joden op het eiland Curaçao.

De oud-voorzitter der Commissie van advies over de herziening van het Surinaamsche Regeeringsreglement, de hr. G. J. Staal, schrijft een beminnelijk wederwoord naar aanleiding van de hoffelijke beschouwing van Mr. O. E. G. Graaf van Limburg Stirum over de voorstellen van genoemde commissie in de Febr.-afl.

Een uitvoerige bibliografie ten besluite.

De Indische Mercuur.

No. 18 (5 Mei '26). Fabriekmatige bereiding van levulose (suiker) in de Vereenigde Staten van Amerika, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — La Mostra della Silvicoltura" op de Milaneesche jaarbeurs 12—17 April 1926, door Ir. W. L. Utermark. — Jaaroverzicht van den in- en uitvoer van Ned.-Indië gedurende het jaar 1924 (aankondiging). — Malangsch Proefstation. — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het vierde kwartaal van 1925. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur o.a. over de volgende onderwerpen: Aetherische oliën, boschwezen, looistoffen, gommen, geneesmiddelen.

Officiëele Luchtreisgids 1926.

Door de Koninklijke Luchtvaartmaatschappij voor Nederland en Koloniën is deze gids, welke een uitmuntend, in handig formaat, samengesteld compendium bevat van alles wat op de luchtvaart betrekking heeft, uitgegeven. Onze Nederlandsche K. L. M. is, als bekend, een der oudste luchtvaartverbindingen ter wereld en heeft zich thans ontwikkeld tot een internationaal middelpunt der luchtvaart, daar de groote wereldverbindingen over Amsterdam loopen. Zij, die belangstellen in de luchtvaart — en hun aantal groeit bij den dag — zullen dezen gids gaarne raadplegen.

* * *

Gedachten over de Inlandsche beweging in Nederlandsch-Indië, door W. C. van der Meulen. (Weltevreden, Albrecht en Co.).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 10, 3 April '26. (Weltevreden, Bureau voor de Volkslectuur).

Bruikbaarheid en beteekenis van enkele rente-theorieën voor de koloniale ekonomie. Rede, uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van buitengewoon hoogleeraar op 29 April 1926, door G. Gonggrijp. ('s-Gravenhage, „Adi-Poestaka").

Die verdedigingstelsel aan die Kaap onder de Hollands-Oosindiese Kompanjie (1652—1759), deur P. E. Roux, M. A. Met kaarten. (Stellenbosch).

De kasgeldvoorziening van Nederlandsch-Indië, door Dr. D. J. Hulshoff Pol Jr. (Econ.-Statistische Berichten, 5 Mei '26).

Indisch communisme, door A. de B. (Democratie en Vrije Arbeid. 8 Mei '26).

De geschiedenis van een revolutie op Java (Een waar verhaal), door C. Vis-Janssen van Raay. (De In Verlofganger, 7 Mei '26).

Onze weermacht in Ned.-Indië in een toekomst pacific-conflict. Lezing, gehouden door den Luit. zee 1e kl. C. E. L. Helfrich. (Marineblad, 41e jaar afl. 2, Mei '26).

Suriname.

„De West" van 26 Maart meldt:

„In overleg met den minister van koloniën hoopt Gouverneur 15 Mei a.s. per s.s. Prins der Nederland naar Nederland te vertrekken, om 2 Augustus terug keeren in Suriname.

De reis geschiedt buiten bezwaar van den lande, d strekt uitsluitend ter bespreking van verschillende a gelegenheden betreffende de kolonie, die beter mon ling dan schriftelijk behandeld kunnen worden. Gouverneur had omtrent deze zakenreis reeds gecor pondeerd met den afgetreden Minister van Koloniën is thans de datum van zijn afreis bepaald in overleg den nieuw opgetreden Minister Dr. Koningsberger."

„De Surinamer" van 28 Maart, hetzelfde bericht meldende, teekent daarbij aan:

„Een unicum voorzeker in de Surinaamsche, well in de koloniale geschiedenis der heele wereld, is dat Gouverneur van Heemstra de reis aanvaardt sluitend ter bespreking van verschillende aangeles heden betreffende de kolonie — dus een zuivere za reis in het belang der kolonie onderneemt — en n op kosten van den lande reist, zooals toch billijk doch op eigen kosten.

Voorwaar een navolgenswaardig voorbeeld in de tijd van bezuiniging."

Onzerzijds willen wij opmerken, dat de Nederlands regeering, hoe précair de toestand van den gulden moge zijn, hierin niet had mogen berusten.

* * *

„De Surinamer" van 25 Maart schrijft:

„Vrijdag a.s. 26 Maart is het zestig jaar geleden hier de eerste Paters Redemptoristen voet aan zetten. Op 12 December 1865 van Amsterdam vert ken, kwamen zij den dag daarna reeds aan te N diep, waar zij door tegenwind 69 dagen moesten wachten aan boord van het zeilschip „De Jonge E waarmede de reis zou worden ondernomen. Me pas gewijden bisschop, mgr. J. B. Swinkels, bevo zich op het schip de eerwaarde paters J. B. van de en J. van Rooy, benevens een broeder van mgr. Lambertus.

Na een reis, die voorspoedig was, bereikte het op Maandag in de Goede Week 26 Maart 1866, des dags twee uur de stad Paramaribo"....

* * *

„De West" van 3 April schrijft:

„Dezer dagen zijn de Resoluties uitgegaan, wa aan twee ondernemers concessie verleend wordt de exploitatie van rozenhout in Suriname. Beide o nemers hebben daarbij verplichtingen aanvaard, aanzienlijke voordeelen kunnen opleveren voor de niale kas. Zij betalen vier cent concessierecht per tare en bovendien een retributie gelijk aan 10 per van de waarde der gewonnen olie. Dat vooral dit la een bron van belangrijke inkomsten kan worden vo kolonie, wordt in „De West" uiteengezet:

Aan den heer J. H. Schloss is voor vijf jaren cessie verleend tot exploitatie van rozenhout op reinen, in totaal groot 65.000 H.A., waarvoor het cessierecht (jaarlijks vooruit te betalen) bed f 2600.

De concessionaris is verplicht om een minimum ductie aan rozenolie te Albina of te Paramaribo leveren, en wel in het eerste jaar 15.000 kilogram het tweede 30.000 Kg.; in het derde 50.000 Kg.; in vierde 75.000 K.g. en elk volgend jaar 300 Kg. roz voor elke duizend hectaren in concessie.

De marktprijs van rozenolie bedraagt op dit oogen blik f 15 tot f 18 per kilogram. De ondernemer zal ten minste f 1.50 retributie per kilogram verkregen duct hebben te betalen. Dit beteekent in het eerste voor de koloniale kas een inkomst van f 22.500 en vierde jaar een bate van f 112.500 van deze éëne o neming.

Deze retributie is verschuldigd, ook in geval noemde hoeveelheden door den ondernemer niet den geproduceerd.

Het gouverment van Suriname heeft er natu belang bij, dat de rozenhout voorraden — waarv

wezigheid in de Lawa-delta bij verschillende ge-enheden is aangetoond — in behoorlijke ontginning rden genomen. Door het thans toegepast systeem (de ffing van een retributie die toeneemt evenredig aan meerdere oppervlakte die in concessie wordt geno-n) wordt voorkomen, dat terreinen noodeloos worden gevraagd, met de bedoeling om derden uit te sluiten de exploitatie. De ondernemer heeft voorkeurrecht zijn terrein uit te breiden, zelfs tot een maximum 500.000 hectaren, doch moet dan retributie betalen r reden van een jaarlijksche productie van 300 kilo-m rozenolie per duizend hectaren. Worden de com-en waarop hem voorkeurrecht is verleend, door eren aangevraagd, dan heeft de ondernemer drie nden tijd om van zijn voorkeurrecht gebruik te en.

en monopolie is uitgesloten. Te zelfder tijd is ook cessie verleend aan een ander ingezetene der kolonie, heer R. J. Tjin A Djie van Albina. Hem is concessie eend op een terrein van 25.000 H.A. gelegen ten en van de Lawa.

et echte rozenhout wordt slechts bij uitzondering groote complexen gevonden. De praktijk heeft uit-ezen, dat de bosschen die deze houtsoort bevatten, iddeld ongeveer tien ton rozenhout per hectare nen leveren. Het percentage rozenolie bedraagt onge-één procent van het gewicht van het hout. Tien ton nhout leveren dus ongeveer 100 Kg. olie.

root kapitaal wordt voor de exploitatie van rozen-t niet vereischt. Een installatie die acht ton hout dag kan verwerken, kost ongeveer ƒ 12.000. Het be-f is betrekkelijk eenvoudig. De boomen worden om-akt en het hout op bepaalde afmeting in de distilleer-ls gebracht.

ij zien met veel belangstelling de ontwikkeling van nieuwe boschindustrie in Suriname tegemoet."

•.•

ij lezen in „De West" van 6 April:

De Argosy van Demerara bevat een belangrijk be-t. De schier eindelooze onderhandelingen omtrent hervatting der Britsch-Indische immigratie, zijn elijk met succes bekroond. De wederzijdsche regee-en zijn het eens geworden en het Parlement in -Indië heeft de voorwaarden goedgekeurd waar-krtaan vrije Britsch-Indische arbeiders zullen ngevoerd in Britsch Guyana.

betreffende overeenkomst bepaalt o.m., dat jaar-vijfhonderd gezinnen (in totaal niet meer dan personen) van Britsch-Indië zullen worden over-cht naar Britsch Guyana. Het vervoer geschiedt rekening van het Gouvernement van Demerara. De granten zullen gevestigd worden op landerijen, di doel uigekozen door een kolonisatie-commissie. unnen perceelen van vijf akkers krijgen, die, onder e voorwaarden, na zeven jaren hun volstrekt eigen-worden. Zij genieten vrije geneeskundige hulp.

immigranten komen zonder contract, doch zijn n werk aan te nemen, hetzij in vasten dienst, hetzij n hun eigen bedrijf.

Wenscht de immigrant, na drie tot vijf jaar in Britsch n te hebben vertoefd, terug te keeren naar zijn dan betaalt het Gouvernement van Demerara de van zijn passage. Keert hij later terug, dan betaalt ouvernement slechts een kwart der passage. Na ende jaar vervalt de verplichting om bij te dragen retourpassage van den immigrant."

•.•

hetzelfde nummer van „De West" de beide vol-berichten:

toenteelt. Aan de algemeene industriemaat-ij, gevestigd te 's-Gravenhage en de Surinaamsche -Landbouw en Handelmaatschappij, gevestigd te ribo is, voor den tijd van één jaar vergunning nd tot het instellen van een onderzoek naar de theid respectievelijk voor het bewerken van hout r de uitoefening van Landbouw, en voor de alt op moderne en groote schaal, en wel aan gemde op een terrein groot 222.000 H.A. gelegen n van de Corantijn en aan tweede genoemde errein vermoedelijk groot 230.000 H.A., gelegen de Boven-Nickerie en de Coppename."

•.•

nden. Met onverminderde hevigheid duren de nden in verschillende deelen der kolonie voort. Beneden Saramacca woedt het vuur zoowel aan st als in het achterland aan den kant van en. Dit station zelf werd op een gegeven oogen-stig bedreigd. De verschillende plantages in die moesten maatregelen nemen om het vuur uit hun beplantingen te houden. Op enkele ondernemingen werd nochtans schade aangericht, terwijl ook tal van gronden van kleine landbouwers meer of minder geleden hebben."

•.•

„De West" van 13 April schrijft:

„Terwijl aan de kust de droogte nog hoogtij viert, komen er uit het binnenland berichten van zwaren regenval op enkele punten. Op Kabelstation is in den nacht van Zondag op Maandag een echte tropische regenbui gevallen. De regenmeter wees 80 millimeter aan. De waterstand in de rivier, die te voren 30 centimeter bedroeg, was vanmorgen 80 centimeter. Ook in de buurt van de Grankreek zou het flink geregend hebben."

„In „De West" van 16 April, het laatst ontvangen nummer, lezen wij:

„Berichten van regens in het Zuiden — vooral de stortbui van 80 m.M. op Kabelstation — deden deze week de hoop herleven, dat de droogte ten einde liep. Aardrijkskundig toch is het een bekend verschijnsel, dat de bosschen het eerst de regens aantrekken, zoodat het normaal scheen dat de verlossing zou komen uit het Zuiden.

Ten spijt van alle verwachtingen is het tot heden gebleven bij plaatselijke buitjes en duurt als geheel de droogte met onverminderde hevigheid voort.

De waterstand bij Kabelstation — die na de zware bui gestegen was van 30 tot 80 centimeter — was hedenmorgen weder gedaald tot 50 centimeter."

•.•

In hetzelfde nummer van „De West" lezen wij dat de boring voor Artesisch water — op initiatief van den heer L. H. Wix, balata-industrieel — in Nickerie geslaagd is.

•.•

Op 15 April zijn per koloniaal stoomschip Koningin Wilhelmina de kapitein ter zee Kremer, dr. D. S. Fernandes, de geneesheer Faverey en de opnemer Kuiperbak naar Nickerie vertrokken. Zij zullen vandaar de Corantijn opvaren en vervolgens de Lucie-rivier, om zich aan te sluiten bij het gedeelte der Wilhelmia-expeditie, dat onder leiding van dr. Stahel via de Boven Suriname naar het Wilhelmina-gebergte vertrok. Wanneer de vereeniging heeft plaats gehad, keert de heer Faverey terug.

De Gouverneur en verschillende autoriteiten deden de leden der expeditie uitgeleide.

•.•

Bij de periodieke verkiezing van leden der Koloniale Staten zijn gekozen de heeren: H. G. Brandon met 445 stemmen, Mr. P. A. A. Bucaille met 390 stemmen, F. P. Schuitemaker met 433 stemmen en E. Snellen met 355 stemmen.

Curaçao.

De begrooting voor 1926.

In haar zitting van 29 April l.l. heeft de Tweede Kamer deze begrooting zonder hoofdelijke stemming aangenomen. De heer IJzerman heeft aangetoond de fouten van de bezuinigingspolitiek der laatste jaren, die zich nu gaan wreken. Hij sprak over de inkomstenbelasting, het droogdok, de watervoorziening, de bovenwindsche eilanden. De heer Van Vuuren besprak de onderwijsgelijkstelling en de Cubaansche emigranten. De mislukking van de vorige poging om die lieden naar Curaçao te zenden, weet dit kamerlid hieraan, dat niet „een stoomschip en op dat stoomschip een autoriteit, die zijn zedelijk gezag in dien zin kan doen gelden, dat men op onze menschen geen dwang kan uitoefenen, die hen tot blijven beweegt", gezonden had, en vroeg den minister dit alsnog te doen. De minister beloofde dit denkbeeld telegrafisch aan het oordeel van den gouverneur te onderwerpen.

De Curaçaosche Handelmaatschappij.

Aan het jaarverslag over 1925 ontleenen wij het volgende:

„De zaken zoowel van onze bijkantoren als van het hoofdkantoor wierpen over het algemeen bevredigende resultaten af en de omzet nam in verschillende takken van handel niet onbeteekenend toe.

Met voldoening constateeren wij den economischen opbloei van de kolonie Curaçao. De tegenwoordige beteekenis van de Curaçaosche haven moge blijken uit de scheepvaartbeweging in 1925, toen er 2129 stoomschepen met een totaal-capaciteit van 18.746.137 ton aankwamen. Uiteraard ondervindt ons aldaar gevestigde bedrijf daarvan den voordeeligen invloed, wat te meer

verheugend is, daar het hier, naar het zich laat aanzien, een verbetering van duurzamen aard betreft.

In Suriname, Venezuela en Columbia waren de omstandigheden voor onze verschillende afdeelingen niet ongunstig. Immers gedurende een groot deel van het jaar brachten de tropische producten, bij goeden oogst, behoorlijke prijzen op, wat de koop- en betaal-kracht der betrokken gebieden ten goede kwam".

De Kon. West-Indische Maildienst.

Het jaarverslag over 1925 deelt mee, dat het nieuwe schip voor de Colonlijn, *Simon Bolivar*, ± 7800 ton bruto groot zal zijn, en in het begin van 1927 moet worden opgeleverd. Het wordt gebouwd door de Rotterdamsche Droogdokmaatschappij.

Rekening 1925.

In 1925 hebben de middelen zeer ruim gevloeid; zij brachten ruim *f* 700.000.— meer op dan de raming. Deze meerdere opbrengst is voornamelijk het gevolg van de hoogere opbrengst der middelen invoerrechten en accijns op gedistilleerd voor de Benedenwindsche Eilanden en de inkomsten wegens vergoedingen voor dienstverleening bij den in-, uit- en doorvoer van goederen, opbrengsten van de posterij en wegens loodsgelden, terwijl voor ongeveer *f* 150.000.— aan toevallige baten en uit middelen van wisselvalligen aard meer ontvangen werd. Het voorloopig tekort over 1925 bedraagt *f* 20634.—.

Dat 1925 niet evenals 1924 een overschot liet, kan worden toegeschreven aan het feit, dat verschillende nog al belangrijke werken, door de late afkondiging der begrooting van 1924, niet dan in de tweede helft van dat jaar ter hand konden worden genomen, waardoor eenige dier werken hetzij in 1925 beëindigd of in den loop van het afgeloopen jaar werden uitgevoerd.

Als gevolg hiervan werden de uitgaven voor 1925 opgevoerd. Ware dat niet het geval geweest, de dienst 1925 zou evenals in 1924 met een gering batig saldo gesloten zijn, niettegenstaande aan de ambtenaren ter bestrijding van de toenemende duurte, van 1 Mei 1925 af duurtetoeslag moest worden toegekend, terwijl meerdere werken, die geen uitstel gedoogden en waarvoor geen kredieten waren toegestaan, toch nog uitgevoerd werden. Bovendien is bij het vaststellen der uitgaven, gedaan of nog te doen voor 1925 zooveel mogelijk rekening gehouden met bedragen, die nog vermoedelijk in Nederland uitgegeven zullen moeten worden, zoodat verwacht kan worden, dat het nadeelig verschil niet veel hooger worden zal.

Aldus lezen wij in de Memorie van toelichting bij de begrooting over 1927.

Voor dat jaar worden de gewone ontvangsten geraamd op *f* 2.697.650.—; de uitgaven op *f* 4.076.931.—, zoodat een tekort begroot is van *f* 1.379.281.—, dat de gouverneur voor *f* 900.000.— door leening voor de watervoorzienning en de haven dekken wil.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

De Joden op het eiland Curaçao.

S. Kalff heeft in de laatste aflevering van *de West-Indische Gids* een bijdrage geleverd over dit onderwerp. Men vindt er van alles in. De 19de eeuw is al te stiefmoederlijk behandeld, en is toch als het 't kortst achter ons liggende, niet het minst belangrijke tijdvak. Zoo had er in dit tijdvak een twist plaats in de kerkelijke gemeente, die jaren duurde, en evenals zoovele andere, zijn aanleiding vond in een kleinigheid, de vermeende ongeschiktheid van den voorzanger. Velen scheidden zich af van de kerk, maar de gouverneur Candz'laar, doortrokken van de denkbeelden van dien tijd, verklaarde, dat er maar één Joodsche gemeente kon zijn, en dat die zich daaraan onttrokken, dus ook afstand van de Joodsche ritus moesten doen. Dat was de meesten te machtig, maar drie der afgescheidenen hielden vol en schreven den volgenden brief:

„Bijaldien geen andere middel zig opdoed om bevrijd te zijn en geen der hoegenaamd connextie met de Regenten van de Joodsche Kerk *Mikwe Israel* te hebben dan afstand van onze Religie te doen, hebben wij raadzaam geoordeeld na rijpe deliberatie deze geschrift in handen van den WelEd. Gestr. Heer Raad Fiscaal te stellen, waarbij wij verklaren afstand te doen van de Mosaische Wet in welke wij opgevoed zijn geweest.

De publicatie gedagtekend 171 July l.l., noopt ons deze stap te ondernemen, en wenschende ons te ontslaan van de Lighaam der Joodsche Regenten, danken den Heere, dat in de tegenswoordige verligte Eeuw een yder na zyn best geweten en met een zuyver gemoed den Almogende kunnen aanbidden, zulcs zullen wy als Eerlyk Lieden stiptelyk opvolgen, en ons altoos g[...] gen gelijk wij tot heden gedaan hebben, Overtuyg[...] 't Algemeen van onze zuyvere gemoed en goede danigheden.

Wy gelooven voldaan te hebben aan den In[...] der gemelde Publicatie en zullen altoos als deugd[...] en brave Burgers, de orders en bevelen van onze [...] nauwkeurig opvolgen, dog, konde wy als Joden vryd zyn van ons te onderwerpen aan de Joodsche Kerkenraad, zonder afstand van onze Religie te doen, zouden wy gewis deze Stap niet genomen hebben.

Curaçao den 14 Augustus 1821.

A. I. Lobo.
David Cohen Hen[...]
Is. Calvo."

Uit den Verren Vreemde.

Naar de Noordpool.

Toen wij, voor het nr. van de vorige week een [...] schreven van de moeilijkheden, die G. H. Wilki[ns] overwinnen heeft gehad om de basis te Point B[arrow] in te richten voor zijn vliegtocht over de ijspool, [lag] het luchtschip „Norge" nog aan den meerm[ast te] Gatsjina bij Leningrad. Den dag, waarop dat n[...] scheen, doorkliefde de „Norge" echter den afsta[nd] Vadso (N. O. Finmarken), laatste stations vóór [de] reis naar Spitsbergen, en den 7en Mei is hij bij Ko[nings]baai (Spitsbergen) aangekomen, zoodat de N.-P.-[onder]neming van Amundsen-Ellsworth nu ook in vo[lle ac]tualiteit kwam te staan.

Maar intusschen was de Amerikaan R. G. Byrd [...] van het marinewezen te Washington, ook in Sp[itsber]gen aangekomen. Over zijn voorbereidingen w[...] nauwernood iets vernomen. En nu heeft deze, e[...] de aankomst van de Norge, het er op gewaagd m[et een] Fokker naar de N. P. te vliegen, en dit is hem [...] vlucht van 15½ uur gelukt, in gezelschap van F. B[ennett].

De opzet van Wilkins' stoute plannen was [...] Maart te starten, waardoor hij Amundsen v[...] voor zijn; wij weten dat het oponthoud er toe [...] heeft, dat zij nu te gelijk zoowat gereed sto[nden,] een in Point Barrow, de ander in Spitsbergen, [...] de N.-P. stuivertje te verwisselen. Zij zullen [...] nu wel niet opgeven, maar de aardigheid is [...] het succes van Byrd-Bennett, toch voor ee[n] deel af.

Amundsen en Elsworth hebben de luchtrei[s] de „Norge" niet meegemaakt. Zij zijn per schi[p] Koningsbaai gegaan, om daar de basis voor de [onder]neming in te richten. Den 25 Maart bracht daa[r] een schip tal van benoodigdheden en voorrad[en] Er werden hangars en een meermast op[...] Amundsen en Ellsworth zijn er sedert 22 April.

De ondervinding ten vorige jare, door dez[e] haftige ontdekkingsreizigers opgedaan, bij hu[n] tocht tot nabij de N.-P., is hun in menig opz[icht] leering geworden, en brengt er hen toe, voor d[...] we onderneming alles nauwgezet voor te b[...] De afstand van Spitsbergen tot de N.-P. is 600 [...] len, van de N.-P. tot P. Barrow 1200.

De „Norge", het half-stijve luchtschip, is i[n] gebouwd en heeft den Italiaanschen kolonel No[bile] gezagvoerder. Bij het vertrek uit Rome speel[de] solini natuurlijk een rol. Het vloog van 10—1[...] van Rome naar Pulham in Engeland. Vandaar te het, via Oslo, Leningrad, of Petrograd, of St. burg. In verband met berichten over vertrag[ing] de werkzaamheden te Koningsbaai en met de 1 Mei-feesten, alsmede met de weergesteldheid vond het vertrek eerst den 5en Mei plaats.

Toen werd Vadsö bereikt, vanwaar de toc[ht] de N. IJszee naar Spitsbergen, den 7en Mei w[...] bracht.

Daar Amundsen en Wilkins vooruit gezegd [...] dat de ontoegankelijke IJspool, meer dan de [geogra]phische N.P., doel van hun tocht is, kunnen [...] schitterende vlucht van Byrd als een verkenni[ng] schouwen.

De P. C. Hooft vertrekt op 31 Augustus.

In het „Kol. Wkbl." van 8 tot 15 April ma[akten wij] gewag van het brand-ongeval, dat de P. C. [Hooft] troffen heeft te Saint Nazairre, waar dit nieu[we schip] voor de St.-Mij. „Nederland" is gebouwd. [...] bestond toen of deze mailboot op tijd zou worden geleverd. De redactie ontving nu volgend gerustellend bericht:

„Aangenaam is het ons U thans te kunnen [...]

de oplevering van het nieuwe schip op een zoo-ig tijdstip zal plaats hebben, dat het vertrek van -erdam definitief bepaald blijft op 31 Augustus -aande."

-ij zijn erkentelijk voor de aan onze berichten door -ij. „Nederland" geschonken aandacht en wij ver-en ons met haar over het gunstige verloop der

'i onbescheiden ook te herinneren aan hetgeeen uit „La Dépêche Coloniale" van 3 April over-en, betreffende de voorgenomen bestelling van een -de motorschip, de „Christiaan Huygens", die -eens toegedacht zou zijn geweest aan de werven de Loire, welk voornemen echter niet tot verweze-ng zou zijn gekomen, door het „véto gouverne-al anglais"? Wij veroorloofden ons hierbij een -eekening, daar 't noodig voorkomt de verdenking -e heffen, als zou de Mij. „Nederland" staan onder -nig „veto".

-onderhandelingen met Abd el krim zijn mislukt, een groot offensief is ingezet.

-enmin als de Volkenbonds-vredesapostel de Jou-l in Syrië door overreding en geparlementeer de -zen tot de overtuiging heeft weten te brengen dat -et beter en wijzer kunnen doen dan zich aan de -ng van Frankrijk te onderwerpen, en evenzeer als -enateur daar een groote troepenmacht in actie -moeten laten zetten om door de kanonnentaal te -ten te bereiken, wat hij zich tot doel gesteld -, evenzoo ziet de resident-generaal Steeg, in Ma-, zich teleurgesteld in zijn verwachting door on-andelen met de Riffijnen deze tot onderwerping -et Fransch-Spaansche gezag te brengen, en even-iet hij zich verplicht tot een groot offensief over -aan, van een gecombineerd Fransch-Spaansche -macht.

'-verloop der onderhandelingen met de gezanten Abd el krim en van de Riffstammen geweest over-enstig hetgeen wij hier als onze verwachting uit-en, wij moeten andermaal de overtuiging uitdruk-dat men zich weer met illusies blijde maakt, die -n verwezenlijking zullen gaan. Snel voorwaarts-n, dat zal wel gaan. Stammen in onderwerping -komen, dat zal men ook verwezenlijkt zien. Maar -mmen al herhaaldelijk bereikt, vele bevelheb-en er lauweren mee geplukt. Maar elke illusie -e manier in korten tijd iets te bereiken van -aard en van blijvende beteekenis is ijdel. -zullen honderden menschenlevens, millioenen geofferd worden, om ten slotte niet meer van -de waarde behaald te hebben dan bij alle vorige -heden 't geval is geweest. Wij hebben hierover -zoo vaak onze meening gezegd, dat wij ze maar -meer zullen herhalen. Over een 3- à 4-tal maan-ullen wij er echter weer op hebben te wijzen dat -e offensief de bevrediging van Marokko niets heeft gebracht en zullen wij hebben te her-dat slechts één stelsel bruikbaar is, dat is het -Lyautey: geleidelijk vermeesteren, stelselmatig bestuur brengen, geduldig, streng en eerlijk het -sch bestuur opvoeden. Het Fransche- en het -che ongeduld willen niet gelooven, kunnen niet -n dat deze weg de kortste is; dat weet Abd el -ok; hij gunt daarom gerust nu en dan een over-g aan zijn vijanden, die zich dan weer verheu-rwijl hij in zijn vuist lacht.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling 's-Gravenhage.

-aarlijksche Algemeene Vergadering van de Ver-ng „Oost en West", afdeeling 's-Gravenhage, zal hebben op Zaterdag 22 Mei 1926, des namiddags -ur, in het Gebouw Heulstraat 17.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten -ste mededeeling te doen: in Nederland aan den -dministrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den -in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den -r. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur:

NOTULEN DER HOOFDBESTUURSVERGADERING
gehouden op Zaterdag 17 April 1926, des nam. ten 2 ure, in het gebouw der Vereeniging, Heulstr. 17, Den Haag (voorloopig goedgekeurd in de vergadering van het Dagelijksch Bestuur op 5 Mei 1926).

Aanwezig de H.H. R. Zuyderhoff, wd. Voorzitter, F. van Peski en F. H. A. van der Brugh, Secret.-Penningmeester, leden van het Dagelijksch Bestuur, voorts de heeren J. A. van Hamel (Leiden), F. E. Luitjes (Nijmegen), Z. G. Ph. Marcella (Rotterdam), J. C. Baars (Apeldoorn), J. Franke (Groningen), E. Roodhuyzen (Apeldoorn), Mr. J. Huges (Arnhem) en W. C. Clasener (Amsterdam, vereeniging Suriname).

Afwezig met kennisgeving: Mevr. de Douair. Jhr. W. C. Clifford Kocq van Breugel-Roelofs (Breda), de H.H. Dr. H. H. Zeijlstra Fzn. (Deventer), G. C. van den Wall Bake (Amsterdam), H. F. Wagenaar Reisiger (Haarlem) en H. Somermeijer (Utrecht).

De voorzitter opent op het aangegeven uur de vergadering met het uitspreken van de volgende rede:

„Mochten wij nog op de vorige Hoofdbestuursvergadering te Utrecht ons verheugen de voorzitter de Vereeniging, de Hr. Mr. W. Sonneveld in ons midden te zien, zijne bezielende leiding waar te nemen en zijn opgewekt woord te hooren, thans is hij van ons heengegaan en gevoelen wij allen diep dit verlies. Met eere heeft Mr. Sonneveld alle openbare functiën in zijn leven bekleed, zoo ook het voorzitterschap der Vereeniging Oost en West, namens welker Hoofdbestuur ik bij de plechtige uitvaart op Westerveld de droevige taak vervulde zijne nagedachtenis te huldigen. Ik heb daar de verklaring kunnen afleggen dat Mr. Sonneveld de Vereeniging door zeer moeilijke omstandigheden heeft heengeholpen, waarvoor hij haar blijvend aan zich heeft verplicht. Ik gevoel behoefte dit nog eens in uw midden te herhalen en houd mij overtuigd dat gij allen in deze hulde aan onzen overleden voorzitter deelneemt."

De Voorzitter heet thans de nieuwe Hoofdbestuursleden welkom, t. w. de heer Mr. J. Huges, Voorzitter der afdeeling Arnhem en de heer W. C. Clasener, Secretaris der Vereeniging Suriname, wenscht hen beiden geluk met hunne benoeming en spreekt de hoop uit dat deze beide Heeren aangenaam en vruchtbaar werkzaam zullen mogen zijn. Aan dezen welkomstgroet verbindt de Voorzitter een woord van dank aan het wegens gezondheidsredenen tusschentijds uitgetreden H.B.lid voor Arnhem, den heer H. J. M. Baumann, met wien het Hoofdbestuur een tiental jaren mocht samenwerken en wiens kalm en bezadigd woord op de vergaderingen menigmaal zulk een goeden invloed heeft gehad.

Daarna heeft voorlezing plaats van de ingekomen stukken. Deze behelzen kennisgevingen van verhindering tot het bijwonen dezer vergadering door de leden in den aanhef genoemd; het desbetreffend schrijven van Mevrouw Clifford (Breda) bevat bovendien een aanbeveling van den heer Zuyderhoff voor de open gekomen plaats van Voorzitter van de Vereeniging Oost en West. Twee brieven, onderscheidenlijk van de Hoofdbestuursleden van den Wall Bake en Zeijlstra, mede behelzende bizondere onderwerpen, zullen later bij punt 5 der Agenda in behandeling worden genomen.

Van de lezing der *notulen* wordt afgezien, daar deze ondersteld worden bekend te zijn. De Voorzitter merkt hierbij op, dat kort na het optreden van den vorigen Minister van Koloniën, de heer Mr. Sonneveld vergezeld van den heer v. d. Brugh hunne opwachting bij dien bewindsman hebben gemaakt en dat de nieuw opgetreden Minister, de heer Koningsberger, een oud vriend van Oost en West, bij de aanvaarding van zijn ambt dezerzijds geluk gewenscht is, waarvoor Z.E. onlangs bij diens bezoek aan de filmvertooning „Dwars door Sumatra" den wd. Voorzitter persoonlijk heeft bedankt.

Aan de orde is Punt 3 der Agenda: *Jaarverslag, Rekening en Verantwoording, enz.* Ook van deze bescheiden wordt een herhaalde kennisneming overbodig geacht, wenschende de Voorzitter dan te volstaan met voorlezing van het rapport der Verificatie-commissie, naar aanleiding waarvan hij den Secr.-Penningm., onder instemming der vergadering, dank zegt voor hetgeen door dezen ook in dit opzicht voor de Vereeniging is gedaan. De Secr.-Penningm. betuigt hiervoor wederkeerig den Voorzitter en den vergaderden zijne erkentelijkheid.

UTRECHT.

Punt 4. *Bepalen plaats Algemeene Vergadering 1926 en vaststelling datums.*

Bij dit punt, dat reeds ter vorige H.B.-vergadering ter sprake gekomen is, zou de Voorzitter gaarne het woord wenschen te geven aan den heer Roodhuijzen, Voorzitter der weliswaar jonge, maar zoo flinke afdeeling onzer Vereeniging. Deze zegt dat hij inderdaad op de vorige vergadering daarvoor spontaan den zetel zijner afdeeling heeft genoemd, ofschoon dienaangaande in het Bestuur van Amersfoort nog geen definitieve besprekingen gehouden waren. Evenwel wil hij verklaren dat, vooral nu het H.B. er prijs op stelt in Amersfoort te vergaderen, zijn Bestuur zich thans gaarne met het plan vereenigt. Ook de datum van 5 Juni komt spr. wel geschikt voor. Voor nader te houden overleg door het afdeelingsbestuur met het Dagel. Bestuur der Vereeniging houdt spr. zich overigens aanbevolen. Conform besloten, zullende nog nader overleg omtrent de uitvoering geschieden.

Punt 5. *Mededeelingen.*

In de eerste plaats wenscht de Voorzitter de oprichting eener afdeeling in Twente ter sprake te brengen en noodigt hij den Secretaris uit de voorgeschiedenis van dit plan mede te deelen. Deze voldoet hieraan en eindigt met de voorlezing van een brief van 17 Maart van den heer W. Stork te Hengelo, meldende dat diens pogingen tot oprichting eener afdeeling in Twente tot geen resultaat geleid hebben. In tegenstelling hiermede is juist gisteren, 16 April, een „expresse"' ingekomen van den heer v. d. Wall Bake, te Amsterdam, die in deze welwillend intermediair verleend had, meldende dat hij zoo juist van den heer C. Stork persoonlijk vernomen had dat deze alsnog geslaagd was in de stichting eener afdeeling in Twente, met vooralsnog 6 leden (minstens 10 leden zijn volgens de voorschriften noodig).

De heer Baars acht het thans den besten weg om na de groote vacantie een openbare vergadering in Twente te beleggen, om te trachten aan die kern van 6 personen uitbreiding te geven en aldus een afdeeling tot stand te brengen. Dit denkbeeld vindt instemming bij de vergadering. De hr. Baars voegt hieraan toe den Secretaris nog enkele namen, in dit verband, te zullen opgeven.

Bijaldien de Secretaris der Vereeniging aan den heer v. d. Wall Bake nog gevraagd had om, daar hij verhinderd was deze vergadering bij te wonen, een plaatsvervanger uit het bestuur der afdeeling Amsterdam af te vaardigen, zooals indertijd op een H.B.-vergadering besloten was, op welke vraag nog nader zal worden teruggekomen, bepleit de heer van Peski met nadruk de naleving van dit besluit door de Hoofdbestuursleden, omdat men anders steeds met een onvoltallig H.B. vergadert. De Voorzitter en de Secretaris sluiten zich bij dit betoog aan, zullende de laatste over deze aangelegenheid een rondschrijven doen uitgaan.

Nadat de mededeeling van den Voorzitter, dat het Bestuur gemeend heeft den hier vertoevenden Indische prinsen een diner te hebben moeten aanbieden, met instemming was vernomen, leidt hij thans de bespreking in over het Indische Huis, met verwijzing naar het in October l.l. verschenen opstel van den heer M. J. Lusink in het Koloniaal Weekblad.

De heer Mr. J. Huges zegt dat hij den heer Lusink kent als een degelijk bezadigd man. De Voorzitter vervolgt, dat in het plan-Lusink zeker wat goeds zit; een poging om te centraliseeren in een tijd dat vereenigingen en bonden, groote en kleine, als uit den grond oprijzen, verdient om die reden overweging en het was dan ook daarom dat, toen men zich tot Oost en West om steun wendde, het Dagelijksch Bestuur gemeend heeft dien te moeten verleenen in den vorm waarop dit kon geschieden, door de benoeming n.l. van een commissie, door Mr. Sonneveld nog geïnstalleerd, welke ten doel had te onderzoeken of en in hoeverre het plan levensvatbaar is. Thans is er een schrijven ingekomen van den heer Zeijlstra, ons mede-hoofdbestuurslid uit Deventer, die, tot z'n leedwezen, deze vergadering niet kon bijwonen, maar die er prijs op stelde zijne meening kenbaar te maken omtrent die plannen voor de stichting van een Indisch Huis. Met verwijzing dan in dat schrijven naar de droevige ervaring in gelijksoortig geval opgedaan met het Imperial Institute te Londen, meent hij, in verband met het eventueel geldelijk risico en de moreele verplichtingen voor een minder kapitaalkrachtig lichaam als Oost en West, dat men die plannen stop zet en dat het reeds thans noodzakelijk is dat de twee leden van het Dagelijksch Bestuur, die qualitata qua in die voorloopige commisie zitting hebben, zich daaruit terugtrekken. De heer Zeijlstra zal gaarne de meening v... H.B. dienaangaande vernemen. De Voorzitter b... dat het principieel standpunt van het Dagelijks... stuur — afgezien van de persoonlijke opinie... leden omtrent de uitvoerbaarheid van het plan, d... dat Oost en West het streven in die richting, al... danig, niet meende te mogen tegengaan, maar h... tiatief een kans moest geven, waartoe men wilde... werken door de benoeming eener commissie. H... echter de uitdrukkelijke verzekering dat van... werking door Oost en West aan de uitvoering v... eventueel plan geen sprake zal zijn zonder d... Hoofdbestuur met kennis van zaken daarover... kunnen oordeelen en de Algemeene Vergadering... goedkeuring daaraan heeft gehecht. Voor de... beschouwingen verleent hij thans het woord a... heer van Peski, voorzitter der Commissie.

Deze deelt dan mede, dat het voorloopig Com... taak aldus heeft opgevat, dat men het plan-Lusi... alle kanten wilde bezien, in de eerste plaats... financieele consequenties. Spr. wil deze geleg... gaarne benutten voor de mededeeling, dat het... der Vereeniging Oost en West nimmer een p... voorleggen dat te duur of zelfs maar duur is en... dat niets tot stand zal komen, indien niet van te... vaststaat dat geldelijke verliezen uitgesloten zi...

De heer Marcella ziet in het instellen der com... en het daarin zitting nemen van 2 leden van he... lijksch Bestuur geen kwaad.

De heer v. Hamel wil niet verhelen dat ook... uitvoerbaarheid van het plan sterk betwijfelt... ding der benoemde leden uit het comité acht h... wel niet noodig, indien maar niet in principe... aangenomen dat het Indisch Huis tot stand *moet*...

Met dit standpunt — dat aan den hr. Zeijls... worden bekend gemaakt — vereenigt zich de v... ring, terwijl de Voorzitter ten slotte nog de m... ling doet, dat uit de publiceering van het plan... reeds dit voordeel is getrokken, dat een groote... bekende instelling hier ter stede de Vereeniging... en West heeft voorgeslagen van een deel har... liteiten voor behuizing gebruik te maken. Dit... is in studie.

De Voorzitter deelt thans mede dat een de... commissies van Oost en West, met name de We... sche, reeds geruimen tijd zonder Voorzitter is... een beroep op zijn medeleden om te trachten... vacature te doen voorzien door aanwijzing... geschikt persoon voor President. Door de ve... worden reeds eenige namen genoemd.

Bij de bespreking over het punt propaganda... de Voorzitter, dat deze het krachtigst kan wor... voerd, indien daardoor een methode zou kunn... den ontworpen, welke, van het H.B. uitgaand... de afdeelingen zou moeten worden gevolgd. ... Roodhuijzen zet hierbij uiteen wat in deze pe... bezoek vermag.

De heer Clasener vraagt — en zulks in opdr... zijn Bestuur — of Oost en West niet zou kun... noemen een commissie, welke den wederopbloei... kolonie Suriname in studie kon nemen en li... vraag uitvoerig toe.

De Voorzitter antwoordt dat hij door die v... meer overtuigd is dat het denkbeeld, neergeleg... met de Vereeniging Suriname gesloten overe... om een lid dier Vereeniging op te nemen in h... zeer gelukkig geweest is. Wat de Ver. Surin... de Ver. Oost en West nastreven is voor een d... zelfde, zoodat door de gesloten overeenkomst... lisatie van belangen verkregen is. Wat nu d... zelve betreft, zoo zal deze gaarne overwogen... en daarover zoo mogelijk advies worden inge... van de West-Indische Commissie.

De heer v. Peski geeft den heer Clasener i... weging alsnog de resultaten af te wachten van... van den heer de Kock Buning naar Suriname.

Van het geopperde denkbeeld om dit jaar ee... vraag uit te schrijven wordt weinig heil ver...

Ten slotte stelt de President de rondvraag.

De heer v. Hamel wenscht daarvan gebruik... ken om de aanbeveling van den heer Zuijderh... Voorzitter der Vereeniging, door Mevr. Clifford... daan te souligneeren en beveelt hij op zijn be... denkbeeld gaarne in gunstige overweging aan... andere leden van het H.B.

De Voorzitter is zeer erkentelijk voor het ... hr. v. Hamel gesprokene, en zegt eventueel wel... te zijn het voorzitterschap op zich te nemen. ... hij het Hoofdbestuur geenszins binden en b... rustig nadenken over deze zaak aan. Mogelijk... meer geschikte personen dan hij voor deze po...

...Spr. geeft in enkele punten de voordeelen aan ...onden aan zijn voorzitterschap, maar evenzeer de ...elen en stelt hij ten slotte voor het Hoofdbestuur ...e weken vóór de Algemeene Vergadering op de ...e te stellen van de voorstellen van het Dagelijksch ...ur nopens de vervulling der bestaande vacatures. ...us besloten.

...heer Luitjes vraagt, in opdracht van zijne mede-...ursleden, om een crediet van ƒ 100.— ter bestrij-...der kosten voor de krachtdadige propaganda, in ...gen reeds begonnen.

...Voorzitter wil den heer Luitjes gaarne steun toe-... voor propaganda; de beslissing omtrent het ...an van het bedrag zou hij zich echter nog gaarne ...n voorbehouden.

...heer v. Peski stelt zich op datzelfde standpunt.

...n der leden verder iets in 't midden te brengen ...nde, sluit de Voorzitter de vergadering, onder ...betuiging aan de aanwezigen voor de betoonde ...gstelling.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS.

...erkhout, Resident der Lampongsche districten, ...nkenslag 187, 's-Gravenhage.

... van der Pool, Gediplomeerd gezaghebber bij het ...nenl. Best., Nieuwe Dieststraat 2b, Breda.

... van der Kuip, Opperhoutvester bij het Bosch-...zen in Ned.-Indië, Wandelweg, Wormerveer.

... Beekman, Hoofd der Inventarisatie bij het Dept. ...r Burgerlijke Openbare Werken, p/a. H. Beekman, ...iderberg.

... J. E. van Marken, Onderwijzeres der 2e kl. bij het ...enb. Lager Onderwijs, Nieuwstad 73, te Zutphen.

... Scholte, Commies-redacteur bij het Departement ...n Binnenlandsch Bestuur, Lekstraat 50, Amsterdam.

...loemsma, Onderluitenant der Infanterie, Achter ...penburg no. 24, Leeuwarden.

UITZENDING VOOR 's LANDS DIENST IN NEDERLANDSCH-INDIË, SURINAME EN CURAÇAO.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;
b. leeraar (leeraren) in de klassieke talen;
c. leeraar (leerares) M. O. Nederlandsch (doctoren of doctorandi Ned. letteren genieten de voorkeur);
d. leeraar (leerares) M. O. Fransche taal (volledig bevoegd);
e. leeraar (leerares) M. O. Duitsche taal (volledig bevoegd);
f. Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);
g. landbouwconsulent bij den Landbouw Voorlichtingsdienst;
h. textielvakman (hoofd der werkplaats) bij het gevangeniswezen in de bijzondere strafgevangenis te Sragen (Soerakarta);
i. jutewever (gediplomeerd technisch-ambtenaar 2de klasse) bij idem;
j. adjunct-accountant voor den belastingaccountantsdienst;
k. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname:
a. lid van het Hof van Justitie;
b. 2 hoofdonderwijzers.

3°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
a. 2 hoofdonderwijzers;
b. 2 hoofdonderwijzeressen;
c. 2 loodsen.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A.B. (voor de betrekkingen, genoemd onder 1°., *a* t/m *j*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *k*) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°. en 3°.).

Mutatiestaat van 5 tot 12 Mei.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
...D. L. Gunning, Advocaat en Procureur, Leiden, ...uwe Rijn 29a. ƒ 5.— ...uw C. C. Bakker-Vermeer, Amsterdam, Jakob ...kade 33. ƒ 5.—	Secretaris Dagelijksch Bestuur.
...ck, Amsterdam, Van Eeghenstraat 39. ƒ 5.—	Penningmeester Afd. Amsterdam.
... Morra, Den Haag, Jan v. Nassaustraat 25. ƒ 5.—	Secretaris Dagelijksch Bestuur.
...van Nierop, Den Haag, Statenlaan 30. ƒ 5.— ...uw E. de Koning Knijff-van Nierop, Den Haag, ...lem de Zwijgerlaan 55. ƒ 5.—	den heer G. W. C. van Motman te Den Haag.
... Hoets, Den Haag, Frankenslag 139. ƒ 10.— ... Sloot, Den Haag, Adriaan Pauwstraat 31. ƒ 5.—	wd. Voorzitter van het Dagelijksch Bestuur.
...H. C. Vreede, Administrateur N.-I. Tramweg Mij. Weltevreden. ƒ 10.— ...m, Superintendent van landelijke ondernemingen ...andoeng. ƒ 6.— ...handelaar, Hoofdadministrateur ondern. „Tjisa-...en Tjigombong", Bandoeng. ƒ 6.—	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in Oost-Indië.
...ra. M. C. Burger, Nijmegen, Guyotstraat 3. ƒ 5.—	Secretaris Afd. Nijmegen.

Nieuwe Begunstigers:

...eubelfabriek „Delta", Nijmegen, van Broeckhuy-...raat 26. ƒ 1.— ...I. Severijn, Nijmegen, Jozef Israëlstr. 39. ƒ 1.— ...Onderwijzersbond, Afd. Nijmegen. ƒ 2.50 ...J. Overmeer, Nijmegen, Houtstraat. ƒ 1.— ...emers, Nijmegen, Graafsche Weg 204. ƒ 1.—	Secretaris Afd. Nijmegen.

Afschrijven:

J. K. F. Weber, Luit.-Kolonel, te Kota-Radja.

Adresveranderingen:

...gepier, van: Soerabaija naar: Amsterdam, Hee-...444, p/a. Broekmans Effectenkantoor. ƒ 6.—.

...O.-I. Ambtenaar m. v. van: Weltevreden naar: ...r, Oude Gracht 120. ƒ 5.—.

...reutz Lechleitner, Kapitein O.-I. L., Den Haag, ...Weimarstraat 4 naar: Willem de Zwijgerlaan 10.

...uw B. L. C. Hoek—Soesman, Den Haag, van: ...laan 15 naar: Valeriusstraat 59.

...uw M. Naessens—Wardenaar, Den Haag, van: ...de van Dijkveldstraat 37 naar: François Maelson-...t 28.

R. C. Bakhuizen van den Brink, Wetenschappelijk Assistent bij 's Landsplantentuin, van: Amersfoort naar: Buitenzorg.

J. C. de Ridder, thans: Majoor der Infanterie te Solo.

H. A. A. Sangster, Hoofd P. en T. kantoor, van: Madioen naar Medan.

H. Hofman, Inspecteur P. T. T. thans te Bandoeng, Parkweg 4.

M. J. Ruijchaver, Controleur B. B. thans te Bindjai.

Vereeniging „OOST en WEST"

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 2, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Zij bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking teneinde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de Dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede van verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door één inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 20 — DONDERDAG 20 MEI 1926 — 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Sumatra's beteekenis voor Prehistorie en Archaeologie

door

Dr. P. V. VAN STEIN CALLENFELS.

In de archaeologie van Nederlandsch-Indië is sedert het begin dezer eeuw geen feit merkwaardiger dan het na 1918 plotseling op den voorgrond treden van Sumatra, welk eiland tot dien tijd toe uit oudheidkundig oogpunt betrekkelijk vrij onbelangrijk was geweest.

Wel was het bekend, dat zich in de Padang Lawas (residentie Tapanoeli) tempelbouwvallen bevonden, dat zelfs een zeer interessante stupa te Moeara Takoes aan den Kampar Kanan stond, dat in de Batangharidistricten bij Poeloe Poendjoeng en Soengei Lansat enkele merkwaardige beelden werden aangetroffen en benedenstrooms uit Djambi ook oudheden kwamen, dat op verschillende plaatsen in de Padangsche Bovenlanden inscriptie's op steen aanwezig waren alle in zeer slecht Sanskrit van een vorst Adityawarman, die een vazal van het Majhapahitsche rijk was geweest en in het midden der 14de eeuw had geleefd, terwijl ook in het Loeboek Sikapingsche en het Mandahilingsche vroeger bouwvallen waren geweest, die echter zoo goed als geheel verdwenen waren, maar daar het verband tusschen al deze resten uit de Middeleeuwen ontbrak of niet duidelijk was, waren zij betrekkelijk waardeloos. Ook omtrent den politieken toestand op het groote eiland in de Middeleeuwen was men slechts zeer onvolledig ingelicht. Uit Boeng-Baros was een inscriptie bekend in een in Insulinde ongebruikelijk Zuid-Voorindisch schrift, dat na ontcijfering slechts bewees, dat zich daar in de 11de eeuw Klingaleesche kooplieden hadden opgehouden, wat met het oog op de beroemde Baroskamfer geen verwondering wekte; uit sommige deelen van Sumatra waren losse jaartallen op bronzen godenbeeldjes e.d.m. bekend, uit Chineesche bronnen bleek, dat in het Palembangsche een niet onaanzienlijke handelsplaats had gelegen en ten slotte kende men van het staatje op Noord-Sumatra, dat als Sumadra-Pasei bekend staat uit verschillende bronnen als Chineesche en Arabische verhalen etc., en uit de in de laatste jaren dezer eeuw teruggevonden koningsgraven met inscrip-

Benauwde droom eens rubberplanters.

„Wat de rubber betreft, blijft de sterke toename der Ned.-Indische bevolkingsrubber zorg baren".
(Meded. Handelsvereeniging M...

tie's op de grafsteenen eenige chronologische data, koningsnamen en andere historische feiten, maar daarmede hield ook alles op. Java met zijne groote tempelruïnen en zijn voor verschillende tijdvakken tot in details veel nauwkeuriger bekende geschiedenis trok alle aandacht tot zich, de beteekenis van Sumatra zonk vergeleken bij het zuster-eiland geheel in het niet.

Hierin kwam sinds 1918 plotseling en voor goed een verandering. De aanleiding daartoe was de publicatie eenige jaren te voren door Prof. Dr. H. Kern van de transscriptie en vertaling eener oorkonde op steen gevonden te Kota Kapoer op Bangka. Deze oorkonde in een ouderwetsch Maleisch en dateerend uit het laatst der 7de eeuw vermelde o.a. een kadaton van Çri Wijaya. Waar Çri een bij vorstennamen geregeld voorkomend woord is in waarde ongeveer overeenkomend met ons Zijne Majesteit, terwijl Wijaya een algemeen gebruikte mannennaam was, lag het voor de hand, dat Kern het opvatte als: „de kraton van Z. M. Wijaya", evenals men in het Nederlandsch bij de vermelding van b.v. „het land van den edelen Johannes" onmiddellijk aan een persoon zou denken.

In 1918 verscheen in het Bulletin de l'Ecole française de l'Extrême Orient te Hanoi een artikel van de hand van Dr. Coedes, bibliothecaris aan de Koninklijke Bibliotheek te Bangkok, getiteld Le royaume de Çrivijaya, waarin werd aangetoond, dat de naam Çrivijaya geen persoonsnaam was, maar in verschillende oorkonden dateerend uit ver uiteenliggende jaren als naam voorkwam van een machtig rijk.

De voornaamsten dier oorkonden waren twee inscriptie's op koper berustende in de Universiteitsbibliotheek te Leiden en afkomstig uit de buurt van Madras. De eene vermeldt de stichting van een buddhistisch heiligdom daar ter plaatse, door een vorst van Çriwijaya en zijn zoon, terwijl de tweede de krijgsdaden vermeldend van een vorst uit die streek als allervoornaamste opnoemt de verovering van Çriwijaya en de gevangenneming van den koning van dat rijk. Uit laatstbedoelde oorkonde bleek verder de groote macht van het Suma... sche rijk, daar de onderhoorigheden, die oo... overd werden, al worden opgesomd, en voor ... de namen terecht zijn te brengen, geheel Sum... Malaka en zelfs deelen van Achter-Indië blijke... omvatten.

Verder toonde Coedes aan, dat dit Çriwijaya ... zelfde was als de onder den verchineesten n... Se-li-fo-tse in de Chineesche annalen voorkome... belangrijke handelsplaats in Palembang en dat ... vorstengeslacht dat daar regeerde den naam d... van de Çailendra's. Diezelfde Çailendra's nu wa... al een 30-tal jaren bekend van de stichtingso... konde van Tjandi Kalasan bij Jogja, zoodat ... waarschijnlijk werd, dat Çriwijaya zelfs een ... lang althans een deel van Midden-Java aan ... onderworpen had.

Zooals het meer gaat bij dergelijke ontdekkin... die een tot nog toe in duister gehuld gebied ... wetenschap plotseling verlichten, bleken nu ... schillende reeds lang bekende feiten, die echter ... onverklaarbar terzijde waren gelegd of als o... langrijk voorbij waren gegaan, geheel te passe... het nieuwe raam der geschiedenis van den a... pel, terwijl de belangrijke gegevens op die ... verkregen er toe drongen het onderzoek in ... schillende richtingen voort te zeten. Op het oo... blik kan men dan ook zeggen, dat in de belang... ling der vakgeleerden, niet alleen in Nederland... Insulinde, doch ook in het buitenland, Sumatr... het centrum staat.

Door de onderzoekingen en publicatie's van v... schillende personen is uit de duisternis, die tot v... kort over Sumatra's geschiedenis heerschte, e... groot en machtig rijk verrezen, groot zoow... politiek, als op economisch en wetenschappelij... bied. De machtsuitbreiding van Çriwijaya oo... het vaste land van Azië werd boven reeds ver... terwijl uit de Chineesche en Arabische berichte... economische welvaart en de belangrijkheid van ... handel duidelijk blijken. Maar bovendien was ... lembang voor een tijd een centrum van beoefe... der wetenschap. Vrome buddhistische pelgrims

China gingen op hun pelgrimstochten naar de heilige plaatsen in Voor-Indië eerst naar Çriwijaya om daar Sanskrit te leeren, terwijl op een gegeven oogenblik zelfs het hoofd van de Noord-Buddhistische kerk in Palembang gevestigd was en geleerden en hooge geestelijken van dien godsdienst naar Sumatra kwamen om daar te worden ingewijd in de allerdiepste geheimen van die heilsleer.

Ook als factor in de Oud-Javaansche geschiedenis blijkt Sumatra niet verwaarloosd te mogen worden. Een strijd om de hegemonie in straat Malakka heeft, afgewisseld door kortere of langere perioden van wapenstilstand, gedurende 6 eeuwen gewoed en het valt niet te ontkennen, dat, al is die dan ook tenslotte met den ondergang van Palembang geëindigd, het voordeel bijna steeds aan de zijde van het Sumatraansche rijk is geweest. Verschillende malen zijn deelen van Java door Çriwijaya veroverd geworden en Midden-Java heeft zelfs ongeveer een eeuw achtereen, van omstreeks 750 tot 850, onder bewind van de Çailendra's gestaan. In tegenstelling met Java, dat na de definitieve verovering van Palembang in de laatste helft der 14de eeuw niets beters wist te doen, dan aan den mond van de Moesi een Chineesche zeeroovers-kolonie toe te laten, zoodat de handel van den concurrent voor goed gefnuikt werd, heeft Çriwijaya een grooten invloed ten goede uitgeoefend op de Oud-Javaansche cultuur. Op het Çiwaietische Java werd het Noord-Buddhisme, een godsdienst waartoe de Çailendra's zelf nog slechts kort geleden waren overgegaan, gepropageerd o.a. door den bouw van Buddhistische tempels, zoodat waarschijnlijk de allerberoemdste der Javaansche bouwvallen aan Sumatraanschen invloed hun ontstaan te danken hebben (b.v. Tjandi Kalasan zeer zeker en Barabudur en Mendut zoo goed als zeker). Verder schijnt de nu nog populaire gamèlan salendra, zooals de naam aanduidt, door de Çailendra's te zijn ingevoerd en zal het nog een onderwerp van gezette studie moeten uitmaken of niet veel meer dan wel denken van het beschavingsbezit van het oude Java aan Sumatra te danken is. *)

Na eene eerste periode van voortdurende worstelingen om de oppermacht, die tot het midden van de 11de eeuw geduurd heeft, is er in de verhouding tusschen de beide landen een verandering gekomen, waarbij als het ware Zuid-Oost-Azië in invloedssferen verdeeld werd. De Sundalanden, Sumatra en het vaste land vormden de invloedssfeer van Çriwijaya, Midden- en Oost-Java, Borneo en de Oostelijke helft van den archipel die van Java, en ander natuurlijk voor zoover de beide landen machtig genoeg waren hun invloed te doen gelden. Waarschijnlijk heeft deze toestand ongeveer 2 eeuwen geduurd, doch daar ook de geschiedenis van Java in die 2 eeuwen nog vrij duister is, is het niet onmogelijk dat nieuwe ontdekkingen ons zullen noodzaken onze meening ter zake te herzien.

Toen het laatste kwart der 13de eeuw aanbrak, werd van uit Java gebroken met den bestaanden toestand en 'n expeditie uitgezonden nu niet tegen Çriwijaya zelf maar ter verovering van een der onderhoorigheden op Sumatra, het oude rijk Malayu, omvattende waarschijnlijk het stroomgebied van den Batanghari. Zooals prof. dr. N. J. Krom aantoonde in een verhandeling over een inscriptie op Sumatra gevonden, welke verhandeling ongeveer gelijkertijd met het opzien verwekkende artikel van Coedes het licht zag, zond in 1286 de vorst van Singasari op Java aan zijn vriend en vazal, den Malaischen vorst, die in de Batangharidistricten zijn zetel had, een beeld, dat als het ware een combinatie was van de verschillende beelden in den graftempel van den vader van den Singasarischen koning, de nu nog bestaande tjandi Tumpang bij Malang aangetroffen. Dit van uit Java gezonden beeld bestaat nog en is het bovenvermelde beeld te Poeloe Poendjoeng.

Toen tenslotte het rijk van Majhapahit gesticht was en dit door het beleid van den rijksbestierder Gajah Mada op het toppunt van zijn macht stond heeft Java definitief een eind gemaakt aan het rijk Çriwijaya door de verovering van Palembang.

Al kan men tevreden zijn over de resultaten, die het onderzoek van de oude geschiedenis van Sumatra sinds 1918 voorloopig heeft opgeleverd, veel valt er nog na te speuren en tot klaarheid te brengen, terwijl regelmatig weer nieuwe gegevens ter beschikking komen, die in het bestaande schema moeten worden ingepast dan wel herziening van een onderdeel van het schema vorderen. Ik wijs hier slechts op de merkwaardige oorkonde op koper uit de 9de eeuw, ontdekt in de Gangesvlakte op de plaats waar het oude Malandha, eens het brandpunt van het Noord-Buddhisme, gelegen heeft en wederom een schenking van een koning van Çriwijaya aan een Buddhistisch klooster vermeldend en op de twee merkwaardige oud-Maleische inscriptie's door de heeren Westenenk en Batenburg voor enkele jaren bij Palembang ontdekt.

Een tweede vraagstuk, dat zich op Sumatra langzaam maar zeker naar voren dringt is dat van den Dravidischen invloed op Sumatra's Westkust en in Tapanoeli. Merkwaardige Dravidische volksnamen als geslachtsnamen bij Batakstammen, typische gebruiken als b.v. lijkverbranding bij diezelfde stammen voorkomend en wijzend op Voor-Indischen invloed, daar de lijkverbranding geen instituut der Malayo-Polynesische volken is en waar zij voorkomt, zooals b.v. op Bali, vreemde invoer kan worden aangetoond, het toenemen van bekende Dravidische inscriptie's in die streken, waar nu, nadat na die van Baros en een dicht bij Fort van der Capellen was ontdekt en daarna in 1920 er een in Zuid-Padang Lawas werd gevonden, voor eenige weken de vierde in de Tobalanden is voor den dag gekomen en dergelijke feiten meer, doen de vraag rijzen of wij hier niet met een afzonderlijke cultuurbeïnvloeding uit Voor-Indië rekening moeten houden en of zelfs wellicht een deel der Bataks en der Minangkabauers niet een mengras zijn van Maleiers en Dravida's. Behalve de archaeologie zal de anthropologie en de ethnologie hier ook een woord moeten meespreken.

Was in al het bovenaangehaalde van Sumatra's Oostkust weinig sprake en is daar inderdaad van invloed der Hindu-Javaansche of Hindoe-Sumatraansche cultuur weinig of niets te bespeuren, op een ander gebied der archaeologie trekt het juist in de laatste jaren bepaald de aandacht.

Tot voor korten tijd is de prehistorie in Insulinde vrijwel het stiefkind der wetenschap geweest. Men kende van Java en andere deelen van den archipel prehistorische werktuigen uit den nieuweren steentijd, meest in den vorm van fraai gepolijste bijlen, een enkel geoloog had losse gegevens verzameld, de bekende reizigers, de neven Sarasin hadden voor een bepaald deel van den archipel op een merkwaardige cultuur uit het steenen tijdperk gewezen, van Oost-Java waren megalithische monumenten bekend, maar ernstig systematisch onderzoek had nooit plaats gehad. Het keerpunt in deze toestanden werd veroorzaakt door de ontdekking in 1920 van zoogenaamde kjökkenmöddinger in de kuststrook van Deli. Deze schelpenheuvels, bestaande uit keukenafval van volken, die langs de kusten wonen en zich hoofdzakelijk met opbrengst van de visscherij, meer speciaal met die van de schelpenvisscherij voeden, vindt men over de geheele wereld verspreid, zoowel in Denemarken, Bretagne en Portugal als in Achter-Indië en Japan en langs de Atlantische kusten van Noord- en Zuid-Amerika. Door enkele planters werd in 1920 de aandacht van den Oudheidkundigen Dienst op het voorkomen van dergelijke heuvels ook op Sumatra's Oostkust gevestigd. Door verschillende omstandigheden

*) De bekende Javaansche Adji-Sakelegende heeft als historische basis deze verovering van Midden-Java door de Çailendra's. Ook dateert uit dezen tijd het oud-bekende Sanskrit-Javaansche woordenboek, wat op verhoogd literair leven wijst.

moest het onderzoek nog eenige jaren blijven wachten, doch dit is tenslotte toch ter hand genomen, zoodat binnenkort wellicht de resultaten van dit onderzoek, dat op het oogenblik nog niet beëindigd is, gepubliceerd zullen kunnen worden.

Intusschen had de Oostkust een nog veel verrassender ontdekking opgeleverd. In de menschelijke beschaving is ook in het steenen tijdperk een duidelijke ontwikkeling waar te nemen, een ontwikkeling, die zich over tienduizenden van jaren uitstrekt en zich aan ons openbaart in de meerdere of mindere volmaaktheid hoofdzakelijk der werktuigen, die tot ons zijn gekomen. Nauwgezet onderzoek heeft in Europa een zoo goed als onderbroken ontwikkelingsgang van minstens 150.000 jaren aangetoond en deze periode is door vakgeleerden aan de hand van de bewerking der steenen werktuigen in verschillende perioden verdeeld. Voorwerpen uit de oudere perioden worden behalve in Europa, in Noord-Afrika en in Azië van de Middellandsche Zee tot en met Britsch-Indië toe gevonden, doch kwamen tot nog toe in Zuid-Oost-Azië zoo goed als niet, tot voor kort zelfs in het geheel niet aan het licht. Nadat tenslotte in Fransch-Achter-Indië voor enkele jaren bij het onderzoek van enkele grotten voor het eerst voorwerpen tot de allereerste perioden van menschelijke cultuur behoorend, voor den dag waren gebracht, werd in 1924 aan den Oudheidkundigen Dienst een steenbijl opgezonden, door den zendeling Neumann bij een opgraving, die met een geheel ander doel plaats had, gevonden. Deze bijl bleek te behooren tot de zoogenaamde Chellén-cultuur, de allereerste periode, waarin de mensch echte werktuigen vervaardigde. Een ingesteld onderzoek leidde helaas tot geen resultaat, daar het bleek, dat de bijl niet op de oorspronkelijke plaats lag, doch met 'n aardschuiving naar beneden is gekomen. Daardoor was het onmogelijk te bepalen, uit welken tijd het object dateerde. Dergelijke bijlen in Europa worden geschat op een ouderdom van ongeveer 150.000 jaar, terwijl zij in Voor-Indië tezamen met fossiele beenderen van uitgestorven diersoorten in ongestoorde lagen worden aangetroffen, door geologen geschat op een ouderdom van 400.000 jaar. Daartegenover staat, dat zij tot voor een 80 jaar bij de sedert uitgestorven Tasmaniërs nog in gebruik waren. Waar prof. Dubois in een grot op Java fossiele schedels van een proto-Australisch ras heeft gevonden, is het niet onmogelijk dat onze bijl als werktuig van een persoon van dat ras heeft gediend.

Uit de vondsten elders in Oost-Azië en ook in den archipel valt in elk geval wel te concludeeren, dat de bijl heeft behoord aan een ras, dat als bewoner van Sumatra aan het Maleische voorafging.

Naschrift.

Ofschoon het al eenigen tijd geleden is dat deze historische verhandeling van Dr. v. St. C. werd gepubliceerd, in het Sumatra-Nr. van de *Locomotief*, meenden wij dit buitengewoon interessante stuk alsnog in het Kol. Weekbl. een plaats te mogen verleenen, in het vertrouwen dat het door velen met belangstelling zal worden gelezen.

In verband met de opmerkingen van den geleerden schrijver o.a. over de ontdekking van zgn. „kjökkenmöddinger" zij dezerzijds gewezen op een artikel van Dr. J. Zwierzycki, verschenen in de „Mijningenieur" van April j.l., getiteld: Een vondst uit de palaeolithische cultuurperiode in een grot in Boven-Djambi. — *Red. Kol. Weekbl.*

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Een boek over Oud-Javaansche en Balische theologie.

R. Goris. Bijdrage tot de kennis der Oud-Javaansche en Balineesche theol... Acad. Proefschrift. Leiden 1926.

De lezer ziet misschien wat vreemd op, als h... in den titel van dit proefschrift, waarop de he... Goris op 11 Mei 1926 te Leiden promoveerde, ... woord „theologie" gebruikt ziet voor het eigenaard... samenstel van priesterlijk ritueel en — dogmatis... beschouwd — verwarde en mengelmoes-achti... complex van geloofsvoorstellingen der vóór-Islam... tische Javanen en der Baliërs. De promovend... maakt zelve reeds in een noot bij zijne Inleidi... ons opmerkzaam op het bezwaar van het gebru... van deze en dergelijke Westersche termen voor ... onderwerp. Maar een titel mag nu eenmaal n... tevens tekst en uitleg geven.

Deze dissertatie sluit in zekeren zin aan bij d... van zijn Leidsche studiegenooten der laatste ja... in zoover ook uit deze weer blijkt, dat de huidi... Islam op Java niet goed kan worden begrepen ... men niet op de hoogte is van de daaraan voor... gaande Hindoe-Javaansche denkwijzen en riten. O... hier geldt dat het heden ligt in 't verleden.

Uit de Oud-Javaansche en Balische theolo... koos schr. tot onderzoek een stukje eeredienst ... een stukje dogmatiek.

Van den eeredienst is dit het *Soerja-sewana*, ... de vereering van Çiwa als Zonne-god, zooals de ... lische priesters dit dagelijks als huisritueel c... breeren.

In het werk van P. de Kat Angelino „Balineesc... moedra's (handhoudingen)" (Uitg. Adi Poesta... 's-Gravenhage 1922), bij de hoogst merkwaard... teekeningen van frl. Tyra de Kleen geschrev... vindt men op blz. 39—51 die huisritus reeds ... schreven. De heer Goris geeft nu de daarbij ge... velde formulieren en eene critische bespreking ... de bronnen, waaruit deze zijn geput, zoowel de ... lische als die uit het Sanskrit.

Hoe formalistisch, hoe arm aan waarlijk re... gieus gevoel lijken ons deze met pijnlijke preci... heid uitgesproken formules en uitgevoerde bew... gingen! Maar toch: ook hier een stuk godsdi... stig sentiment in verheven poëzie, in de „sme... bede om vergiffenis", waaruit een diep schu... bewustzijn en een vurige hoop op verlossing uit ... booze spreken. De schrijver geeft hiervan eene v... taling (blz. 28).

En na afloop van den dienst kan de padan... het inmiddels bereide wijwater aan de geloovig... verkoopen. Dat wijwater is het essentieele voor ... volksmenigte, die haar godsdienst dan ook noe... de „gama-tirta", het wijwatergeloof.

Voor de dogmatiek — waaronder schr. hier v... staat de *Javaansche verwerking* van de wijsgeer... godsdienstige *systemen* der *Hindoe's*, zooals di... den Indischen Archipel bekend werden, geeft sc... eerst een schets van een dozijn dogma's en daar... chronologische opmerkingen, waarbij gewe... wordt op de moeilijkheid der tijdsbepaling van ... theologische litteratuur, die zoo gaarne archaïs... sche vormen aanhoudt. Schr. meent een criteri... voor deze tijdsbepaling te hebben gevonden in ... *structuur* van zulke geschriften en slaagt er ald... op scherpzinnige wijze in den tijd van haar ont... staan te benaderen. Hierop volgt eene behandelin... van oudere en jongere teksten — een stof, d... men in eene aankondiging als deze moet late... rusten.

Aan het eind van het werk twee bijlagen: de e... ste over de *Balische wéda's*, de tweede over de S... *Hyang Kamahâyânikan*, de Mahâyâna-Boeddhi... sche catechismus, reeds door den heer J. Kats ... voortreffelijke wijze bewerkt en uitgegeven (191... In de eerste bijlage trekt schr. te velde tegen ... „romantici", die nog maar altijd in de wéda's v...

Balische priesters, op den klank van den naam de bekende Oud-Indische wéda-sanhitâ's willen [te]rugvinden, ondanks het feit, dat de „realisten" al [re]eds van 1862 af getracht hebben het menschdom [te] overtuigen dat die Balische mantra's met die [kla]ssieke uitgebreide Sanskrit-geschriften zoo goed [als] niets te maken hebben. Hij geeft teksten van [de] Balische wéda's, die te Leiden berusten, en die [al]s de „romantici" al eerder voorgoed hadden kun[ne]n genezen van hun waan.

Als wij over dit knappe en verdienstelijke proef[sch]rift eene opmerking zouden mogen maken, zou [he]t er eene zijn van algemeenen aard, in den vorm [va]n een vraag: Kunnen dergelijke proefschriften, [do]or eene meer geëigende compositie, door meer [ve]rklaringen van vreemde woorden, door meer uit[le]gging van specialistische termen, door meer defi[nit]ies van bepaalde begrippen, niet een grooter [wa]arde verkrijgen voor een ruimen kring van alge[me]en-ontwikkelden, die geen specialist zijn in de [wet]enschap, welke den pas gepromoveerde jaren [la]ng geheel in beslag nam? Wij weten wel, dat het [we]l moeilijk is een geleerd boek te schrijven, dat [aa]n dezen eisch voldoet. Maar er bestáán zulke boe[ke]n. En daar de promotie toch geen herhaling is [va]n het doctoraal examen, is het niet in te zien [wa]arom eene dissertatie niet eene waardevolle mo[no]grafie zou kunnen zijn voor het ontwikkelde pu[bli]ek buiten dne kleinen kring van Indische taal[- en] oudheidkundigen.

L.

De Borneo-reiziger Georg Muller of Müller.

[In de] rubriek Literatuur-overzicht van het vorige [Kol.] Weekbl. namen we uit de jongste afl. van het [Tijd]schr. Kon. Ned. Aardr. Gen. een vraag over [va]n den volgenden inhoud:

„Muller of Müller.

Kan iemand zekerheid verschaffen, hoe de [naa]m geschreven moet worden van den verdien[ste]lijken reiziger, naar wien een gebergte in het [bin]nenland van Borneo is genoemd, en die, nu een [eeu]w geleden, terwijl hij op expeditie was, ver[rad]erlijk werd vermoord? Men vindt den naam [zoo]wel met als zonder Umlaut."

Het zou kunnen zijn — voegden we hieraan toe — [d]at een onzer lezers de verlangde inlichting kan [gev]en.

[In]derdaad mochten we nu dezer dagen van een [belan]gstellend lezer, van wiens hand meermalen [hist]orische bijdragen in ons orgaan worden opge[nom]en, een op het onderwerp betrekking hebbend [schr]ijven ontvangen, waarvan het zakelijk gedeelte [lu]idt:

„Naar aanleiding van die vraag veroorloof ik [mij] uwe aandacht te vestigen op een artikel van [mijn]e hand in het Kol. Weekbl. van 10 Oct. 1923 [no. 4]1, getiteld: „Twee in de pen gebleven levens[schet]sen bij het artikel „De Sultan van Brussel"." [Da]arin is Müller behandeld en zijn naam ont[leen]d aan het Levensbericht, door zijn broeder Dr. [...]t Müller, in de „Indische Bij" van 1843, 1e [deel] opgenomen. U zult dat Levensbericht wel [kenn]en. Hij, Georg Müller, werd 8 Juni 1790 te [...] (Mainz) geboren en naar mijne meening zou [hij] in een of ander Kerkelijk register de juiste [naa]m wel na te sporen zijn. Doch is dit wel noodig, [als] de broeder zelf zijn naam Müller schrijft?"

[Tot] zoover onze berichtgever; en, na kennis ge[nom]en te hebben van zijn artikel in het Kol. [Wee]kbl. en van de daarbij genoemde en andere [bron]nen, zijn we het volkomen met hem eens; men [kan] o.i. gerust aannemen dat de naam van bedoel[den] Duitscher van geboorte niet Muller, doch Müller is, zooals trouwens ook de tweede druk van de Encyclopaedie van Ned.-Indië (dl. II, bl. 792), in een korte biographie aangeeft.

Enkele, aan deze bron ontleende levensbijzonderheden over den persoon in kwestie, zullen wellicht nog welkom zijn.

Zooals reeds is gezegd, werd Müller den 8en Juni 1790 geboren. Hij trad in 1807 als cadet in Oostenrijkschen dienst en nam als Oostenrijksch officier deel aan den slag van Wagram. Toen tegen het einde van 1809 Napoleon een bevel uitvaardigde, dat allen, die op den linker Rijnoever geboren en in dienst van vreemde mogendheden waren, bij het Fransche leger moesten overgaan, meende M. aan deze machtsspreuk te moeten gehoorzamen. Aan Fransche zijde maakte hij dientengevolge den Russischen veldtocht mede en bracht het als Fransch officier tot Luitenant-Kolonel. Na de zoogenaamde honderd dagen trad hij in 1816 als kapitein der Infanterie in Nederl.-Indischen dienst. In 1818 nam hij deel aan een expeditie tegen Sambas, werd benoemd tot resident der Westerafdeeling van Borneo, als hoedanig hij een reeks wetenschappelijke expedities ondernam om bedoelde binnenlanden in kaart te brengen. Op een dier expedities werd Müller, 20 Jan. 1826, aan de Kapoeasrivier met zijne tochtgenooten door Dajaks vermoord.

Van Week tot Week.

Dinsdag 11 tot Maandag 17 Mei.

Een ingrijpend besluit van Boedi Oetomo. Door een Aneta-telegram van de vorige maand was het hier reeds bekend dat de vereeniging Boedi Oetomo het besluit had genomen zich uit het staatkundig leven terug te trkken. Aan de Ind. bladen ontleent nu het *Vaderland* den tekst der motie hieromtrent, luidend: „De zeventiende bondsvergadering, gehouden van den tweeden tot den vierden April te Solo, gezien den toestand binnen en buiten de organisatie,

heeft besloten, dat Boedi Oetomo te beginnen met dezen dag niet langer zal deelnemen aan de politiek, die onafscheidelijk aan het bestuur verbonden is, en dat de vereeniging zich in den vervolge wederom bepalen zal tot een bestaan als sociale vereeniging,

en voorts dat het den leden vrijgelaten wordt zich in de politiek te mengen, doch dat zij daarbij geen mandaat van B. O. hebben."

Genoemd blad wijdt hieraan eene beschouwing (Avondbl. van 12 Mei) en constateert o.a., dat de bondsvergadering van B. O. een duidelijke, zij het misschien overbodige, illustratie is van de onvoldaanheid, die in Inlandsche kringen (en waarlijk niet in Inlandsche kringen alleen!) ten aanzien van de uitvoering der bestuurshervorming bestaat.

(Zie ook over het congres van B. O. de rubriek „Uit de Europeesche pers" 'op blz. 7 hierachter).

C. van Mens †. Te Wassenaar is in den ouderdom van 85 jaar overleden de gepens. majoor der genie van het Ned.-Ind. leger de heer C. van Mens, oud-burgemeester van Dinteloord. De overledene was ridder in de orde van Oranje-Nassau.

Met pensioen. De officier van gezondh. 1e kl. bij het O.-I. leger F. D. Jansen zal, op zijn verzoek, den 2en Juni den dienst met pensioen verlaten; evenzoo de luitenant-kolonel der genie van dat leger, T. Tanja.

Univers. examens. Leiden. Doctoraal ex. Indisch recht de heer L. B. van Straten. — Taalkundig cand. ex. Indologie de heeren W. R. Beeuwkes en A. I. Luteijn.

Wageningen. Landbouwhoogeschooll. Cand. ex. Koloniale landbouw, de heer P. M. D. de Haer.

De pensioenen van oud-Indische militairen. Het comité van actie der samenwerkende Bonden van oud-militairen van koloniën, zee- en landmacht heeft een adres gezonden aan den Indischen Volksraad, waarin — onder herinnering aan de bij de behandeling der Indische begrooting op 27 April l.l. door

de Tweede Kamer aangenomen motie-Joekes betreffende nadere regeling der pensioenen van de vóór 1 Januari 1920 gepensionneerde militairen van het Indische leger, die den leeftijd van 60 jaren hebben bereikt, alsmede aan de verklaring van den minister van koloniën dat door hem eerst dan iets zal worden gedaan, wanneer Z.Exc. ter zake voorstellen van de Indische regeering bereiken — verzocht wordt, dat:

1e. van de zijde der Indische Regeering zoo spoedig mogelijk voorstellen aan de Nederlandsche regeering worden toegezonden;

2e. eveneens van de zijde der Indische regeering voorstellen worden gedaan, welke algeheele gelijkstelling zonder leeftijdsbeperking inhouden.

Het Volksraadslid J. E. Stokvis over Indië. Woensdag 19 dezer zal het lid van den Volksraad, de heer J. E. Stokvis, in „Pulchri Studio" te 's-Gravenhage voor leden en genoodigden van het Comité Nieuw Indië eene lezing houden over den staatkundigen toestand van Indië.

Anti-extremistische maatregelen. Indische telegrammen hebben melding gemaakt van nieuwe wettelijke bepalingen tegen de communisten, waarvan vervolging van communistische bladen het gevolg is geweest. De mailbladen brengen nu den tekst dezer nieuwe bepalingen.

Afgekondigd is een Kon. besluit, waarbij twee artikelen, nummers 153bis en 153ter, zijn toegevoegd aan het Wetboek van Strafrecht:

153bis luidt: Hij, die zich opzettelijk uit in woord, geschrift of afbeelding, waarin, zij het ook zijdelings, voorwaardelijk of in bedekte termen, verstoring der openbare orde of omverwerping, dan wel aanranding van het in Nederland of in Ned.-Indië gevestigd gezag wordt aangeprezen of daarvoor stemming wordt gemaakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

153ter luidt: Hij, die een geschrift of afbeelding, waarin, zij het ook zijdelings, voorwaardelijk of in bedekte termen verstoring der openbare orde of omverwerping, dan wel aanranding van het in Nederland of in Ned.-Indië gevestigd gezag wordt aangeprezen of daarvoor stemming wordt gemaakt met het oogmerk om aan den inhoud ruchtbaarheid te geven of de ruchtbaarheid daarvan te vermeerderen, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Dit Kon. Besluit is in werking getreden op 1 Mei 1925. (*Nwe Rott. Cour.)*

Jhr. E. W. J. de Beyer †. Te 's-Gravenhage is overleden Jhr. E. W. J. de Beyer, oud-reserve-kolonel-titulair van het O.-I. leger. De overledene was officier in de Orde van Oranje Nassau.

De Nieuw-Guinea-expeditie van Prof. Stirling. Het *Vaderl.* publiceert het volgende Aneta-telegr. dd. Batavia, 13 Mei. De Stirling-expeditie seinde, dat de eerste vlucht groot succes had. Het vliegtuig werd bestuurd door Hayte, de inzittenden waren prof. Stirling en de photograaf Peck. Van den mond der Mamberamo werd naar het Albatroskamp en verder naar de samenvloeiing van de Van Daalen- en de Rouffaer-rivieren gevlogen. De landingen geschiedden zeer gemakkelijk. Er werden twee bergmeren ontdekt in het Van Rees-gebergte, alsmede inlandsche woningen.

De opengelegde gronden aan de rivieren bieden schitterende landingsmogelijkheden. Het Albatroskamp is ingericht tegenover het oude pionierskamp in verband met hoog water.

Brand in een kampong. Vorengenoemd blad meldt uit dezelfde bron: Padang 14 Mei. Ruim honderd woningen en toko's zijn in de kampong Djawa verbrand. De schade bedraagt ruim twee ton. Er is weinig verzekerd.

Benoemingen. De heer P. C. Arends, thans resident van Tapanoeli, is benoemd tot resident van Sumatra's Westkust.

Tot hoogleeraar in de mechanica aan de Technische Hoogeschool te Bandoeng is benoemd de Ir. C. G. J. Vreedenburgh aldaar. *(Vaderl.)*

Zendingsfeest te Leiden. Den 13en dezer heeft op het landgoed Oud-Poelgeest nabij Leiden het 16e Zendingsfeest plaats gehad, georganiseerd door een Zendingsorganisatie te dier stede. Ds. H. Janssen sprak er over: de geestelijke verzorging van onze militairen in Ned.-Indië, zendeling J. L. D. van der Roest over: de donkere bosschen van Nieu[w] Guinee, enz. en zendeling Bodaan had tot onderwerp: In het binnenland van Sumatra.

Mr. J. H. Lichtenbelt †. Te Utrecht is in den ouderd[om] van 74 jaar overleden mr. J. H. Lichtenbelt, o[ud] president van den Raad van Justitie in Neder[landsch-] Indië.

Overstrooming op West-Sumatra. Padang 17 M[ei] (Aneta). Door een overstrooming tusschen L[...] boek Kaloeng en Baritmalintang is zestig me[ter] spoorbaan weggespoeld. De rails hangen in [de] lucht. De steenkoolafvoer van Sawah Loento na[ar] Emmahaven is volkomen stopgezet. (*Nwe Rott. C[our.]*)

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvl[ijt]

De Javaansche Gamelan.

Op een met twee treden verhoogd podium, midd[en] in de *Gothische Zaal* te 's-Gravenhage, waar thans z[...] een keur van fraaie doeken uit de verschillende [Ja]vaansche en Madoereesche batikcentra tentoongest[eld] zijn, is Boeatans onlangs door bemiddeling van d[en] Vorst van het Mangkoenegaransche Huis aangekoc[ht] gamelan-stel geplaatst. Daar 't den lezers van dit we[ek]blad en speciaal onder hen de bezoekers dier tento[on]stelling, voor zoover zij leek zijn op dit gebied, toch [be]lang zal inboezemen de namen dier instrumenten [en] iets omtrent den aard der gamelan-muziek in 't algeme[en] te vernemen, willen wij daarvan in 't kort een en an[der] mededeelen aan de hand van het standaardwerk v[an] *J. Kats: „Het Javaansche Tooneel"*, in 1923 door [de] *„Commissie voor de Volkslectuur"* te Weltevreden u[it]gegeven. Bij geen enkele Javaansche uitvoering m[ag] de gamelan ontbreken, ook een vertooning van de w[a]jang als schimmenspel wordt er door begeleid en [af]gewisseld.

De gamelan bestaat uit een aantal instrumenten v[an] verschillende soort. Niet alle soorten zijn bij elke g[a]melan vertegenwoordigd.

Men onderscheidt de volgende groepen:

Snaarinstrumenten: *rebab* (strijk), *tjelempoeng* (t[ok]kel).

Blaasinstrumenten: *soeling* (fluit).

Slaginstrumenten: trommen (2 à 3 soorten), he[t] slaginstrument (1 soort), metalen slaginstrumenten [...] grootste aantal).

Boeatans gamelan is niet een volledig, groot st[el] doch een klein z.g. *Klenengan;* het bestaat uit: d[e] *tjelemplong*, het decoratieve tokkel-instrument, [dat] vooraan in het midden op het podium staat, g[e]flankeerd rechts door de *kendang*, een trom, w[el]ke aan beide zijden met de palm en de vinger[s] van de hand geslagen wordt, waardoor een gro[ot] aantal zeer verschillende tonen te voorschijn ku[n]nen komen, die maat en rhythme der muziek aan[]geven; links is de *gambang*, samengesteld uit 19 [in] lengte opeenvolgende houten staven, met pennen va[st]gehouden, boven het hout klankbord en die met tw[ee] bekleede, houten kloppers *(poekoelans)* worden be[]speeld. Daarachter staat een kleine *saron*, bestaan[de] uit vrij dikke, zacht gewelfde metalen klankstaven, d[ie] op 't klankbord bevestigd zijn door middel van do[or] de uiteinden loopende pennen. Gewoonlijk laat m[en] het geluid niet doorloopen, doch dempt de speler h[et] met duim en vinger van de linkerhand. Aan de ove[r] zijde zijn een tweetal *Gendèr (ageng* en *paneroes*[)] platte metalen klankstaven, die paarsgewijze op kato[en]nen koorden hangen over bamboe-kokers, welke a[ls] zangbodem dienst doen, en een *demoeng*, een gelijk[]soortig instrument, doch met looden in plaats v[an] bamboe kokers. Midden daartusschen rust op zijn sie[r]lijk rekje de *rebab*, een tweesnarig strijkinstrumen[t] dat bespeeld wordt met een slap gespannen boog, ov[er] een met buffelblaas bedekten zangbodem.

Verder zijn er nog een *kemong*, bestaande uit dri[e] metalen bekkens van onder open, van boven van een[] halven bol voorzien, los liggende in een rek over twe[e] overlangs gespannen koorden, en een *ketoek*, een der[]gelijk bekken, rustend op twee boven een houten b[...] gekruiste koorden. Ten slotte ziet men achteraan [e]en grooten standaard, waaraan een vijftal metalen bekk[ens] hangen: een groote *gong (soewoekan)*, twee klein[e] *kempoel* en twee nog kleinere *kemong*.

De heer Kats schrijft o.m.:

„Reeds bij een oppervlakkige beschouwing valt [h]et op, dat de Javaansche toonkunst verscheidene punt[en] van overeenkomst vertoont met de oud-Grieksche.

Bij de Grieken vormden poëzie en zang één gehe[el]. Aristotelès zegt: *„De muziek is niets dan een* [...]

...erkt genot van de poëzie. Zij moet in de ziel van den toehoorder dat gevoel en die gedachten opwekken, welke in staat zijn het begrip van het gedicht te vergemakkelijken."

Zoo behooren ook op Java poëzie en zang bij elkaar, zooverre alle poëzie bestemd is om gezongen te worden, alle „lezen" van poëzie is „zingen". Bij de Grieken had elk gedicht zijn eigen melodie, op Java bepaalt de dichtmaat de zangwijs.

In het oude Griekenland stond de ontwikkeling der muziek in verband met die der poëzie en was de aard van het gebruikte toonstelsel in vele opzichten afhankelijk van dien van het gedicht. De muziek van den voortijd, het tijdvak der heldenzangen, kenmerkt zich door een beperkt aantal tonen en het gebruik van den dorischen toonaard. De tragedie had haar eigen toonsoort, waarbij bijv. in geen geval het chromatisch toongeslacht mocht voorkomen. Evenzoo gaat in de Javaansche kunst het gebruik van het salendra- en het pelogtoon stelsel o.a. samen met de bij het tooneel behandelde onderwerpen.

In Griekenland stond de beeldende kunst hoog in aanzien en ook in de muziek kwam de beeldende factor, de *melodie,* sterk op den voorgrond, terwijl de kleur, de *harmonie,* zoo goed als geheel werd gemist. De zang was uitsluitend éénstemmig: door meerstemmigheid zou het duidelijk uitkomen van de zangwijs worden geschaad en zou de melodie een deel van haar scherp belijnd beeldend karakter verliezen. Ook de Javaansche zang is éénstemmig. Waar zich koren doen hooren, is dat steeds *unisono.* In verband hiermee is van belang op t merken, dat ook blijkens de oversnijselen in Javaansche beeld- en bouwwerken, de lijn met voorliefde is verzorgd, terwijl het aanbrengen van kleuren nooit sterk op den voorgrond heeft gestaan.

Het gebruik van *polyphonie* en van *harmonie* brengt mede, dat de verschillende samenwerkende stemmen zich naar elkaar richten en a.h.w. naar eenzelfde bedoel zich voortbewegen. Zoo ontstond in de Westersche muziek het begrip van *„tonaliteit",* waarbij alle stemmen zich uit een bepaald accoord — dat der *tonica* — ontwikkelen en daarin terugkeeren. En daarbij is een octaaf in onderling gelijke toonafstanden verdeeld, ten einde o.a. een herhaling van melodie en een accoord op verschillende toonhoogte mogelijk te maken. Beide hoofdzaken van het ...sch toonstelsel worden in de Javaansche muziek gemist. Het begrip *tonica* ontbreekt, zoodat vele Javaansche melodieën op voor Europeesch oor onbevredigende wijze eindigen. En daarbij zijn gelijksoortige toonafstanden niet uniform vastgesteld, zoodat zij op de Westersche instrumenten met vaste toonhoogte niet zijn weer te geven en den bij die instrumenten gewende zangers zeer moeilijk „in het gehoor" vallen."

De ontwikkelingsgang van de muziek is niet een op zichzelf staande: hij houdt nauw verband met de ontwikkeling op geestelijk gebied. De muziek drukt het karakter uit van het *volk* in zijn geestelijk en maatschappelijk leven en zij kan ook het denken en voelen van elk *individu* in het bijzonder weergeven. Hoe dichter een volk staat bij de communistische inrichting der maatschappij, hoe algemeener de gevoelens zijn, welke de muziek behandelt. De zanger drukt dan niet zijn *eigen* gedachten uit, hij legt niet *zijn ziel* in de liederen, welke hij ten gehoore brengt, maar geeft den gemoedstoestand, het innerlijk zijn van het geheele volk weer. De *persoonlijkheid van den zanger* treedt op den achtergrond voor het algemeene *volkskarakter.* Het gemis aan behoefte tot uitdrukken van de persoonlijkheid komt duidelijk uit in den aard en de uitdrukkingsmiddelen van de Javaansche muziek en hare instrumenten. De Javaansche muziek mist zoowel harmonie als modulatie. Daarentegen beschikt zij over een zeer ontwikkelde melodievorming, welke uitsluitend stemmingen kan weergeven, zonder de daaraan ten grondslag liggende gemoedsbewegingen uit te drukken. Voor het accentueeren van bepaalde tonen en groepen staan haar daarbij verandering van *tempo* en *toonsterkte* ten dienste.

In het gamelanspel werken verschillende instrumenten samen. Al kan dit geen „harmonische muziek" worden genoemd in de beteekenis, die de Westerling daaraan hecht, toch wordt hierin een machtig middel gevonden om de melodie te steunen en te doen uitkomen en om — als bij de Westersche polyphone muziek — verdere stemmen te doen samenklinken. Inderdaad vertegenwoordigt het gamelanspel dan ook een orkestvorm, waarin polyphonie tot uiting komt.

De Javaansche toonkunst vertegenwoordigt een hooge trap van ontwikkeling in de homogene muziek en vormt een tot groote volkomenheid gebracht middel tot uitdrukking van algemeene gemoedsstemmingen. Men beschouwe ook deze muziek in verband met de psyche van het volk. Dan pas wordt veel duidelijk, wat onverklaarbaar scheen, dan leert men waardeeren, wat als een bloot spel van willekeur voorkwam, dan zal men niet hooghartig een toonkunst als de Javaansche voorbijgaan en als kunstuiting verwerpen, alleen omdat zij niet overeenkomt met de regelen der Westersche aesthetiek."

Aanstaande Vrijdagavond 21 dezer ten 8.15 uur zullen in de Gothische zaal te 's-Gravenhage dansen worden uitgevoerd, begeleid door gamelan-muziek. Deze zal, bij gebrek aan geoefende spelers, uit den aard van de meest eenvoudige soort zijn, maar toch altijd meer bij dezen dans geëigend dan piano-accompagnement.

Pangeran Ario Soerjodiningrat, die aan het hoofd staat der dans- en gamelan-school, *Krido Bekso Wiromo,* te Djocdja, heeft eenige muzikale jongelui, zoowel Javaansche als Maleische, als Europeesche studenten, leden van het onlangs opgerichte *„Nederlandsch-Indonesische Verbond van jongere organisaties",* de beginselen van het gamelanspel geleerd, door hen 's avonds in de Gothische zaal oefeningen te dóen houden op de verschillende instrumenten, waarbij hun de noodige uitleggingen gegeven werden.

Op deze wijze zich gezamenlijk wijdend aan de toonkunst, zullen West en Oost elkander meer en beter leeren begrijpen.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het militaire vraagstuk.

Het *Soer. Hbl.* (3 Apr. 2de bl.) bespreekt het rapport der commissie in Nederland van S. D. A. P. en N. V. V., die een studie van het militaire vraagstuk in Nederland en in Ned.-Indië maakte. Voor Ned.-Indië komt het rapport tot de conclusie, dat een zekere legermacht onontbeerlijk is. Wij citeeren een passage uit het rapport: „De eenige band, dien vele bewoners van Insulinde met elkaar hebben, is de Islam, en een onafhankelijk Indië zou niet anders kunnen worden dan een Islamictische theocratie. Ten minste gedurende eenige menschenleeftijden. Wijl dit tegenover de tegenwoordige mogelijkheden — mogelijkheden, welke de soc.-democraten zoo krachtig mogelijk willen bevorderen — ongetwijfeld uit ontwikkelings- en beschavingsoogpunt een achteruitgang zou zijn, staat men voor de keus: het Nederlandsch regime handhaven, of het gebied over zien gaan in de heerschappij van een grootere, sterkere mogendheid, waarvoor dan in aanmerking zouden komen: de Ver. Staten, Groot Brittannië of Japan. Dat een dergelijke overgang zonder oorlog, dien zelfs de Volkenbond, waarbij Amerika immers nog niet is aangesloten, niet zou kunnen voorkomen, tusschen twee of wel alle drie dezer mogendheden zou plaats kunnen hebben, valt niet aan te nemen, zoo dat ook in het belang van den wereldvrede de handhaving van het Nederlandsche gezag, totdat de groote meerderheid der bevolking door zelfbestuur den noodigen samenhang tot onafhankelijkheid zal hebben verkregen, gewenscht is." Het *S. H.* constateert dat breeder en scherper zich de verhoudingen in den Pacific afteekenen. De oorlogsvoorbereiding is in vollen gang: de Amerikaansche vlootmanoeuvres en de bouw van de krachtige vlootbasis Singapore. De positie van Japan is even moeilijk als gevaarlijk. De ontploffing kan nog steeds op het meest onverwachte oogenblik komen — betoogt het blad —, zij zal echter worden verhaast door een maritiem weerloos Indië, zooals het commissierapport dat aangeeft. Ned.-Indië is door de Washingtonsche conferentie in de eerste linie van een eventueele Pacific-oorlog komen te liggen. Deze gewesten zullen, bij onvoldoende middelen tot neutraliteitshandhaving, zeker door een der oorlogvoerenden worden bezet. Of de bezetting „tijdelijk" of voor goed zal zijn, hangt van den uitslag van den oorlog en van niets anders af.

Wij verwijzen naar: *Soer. Hbl.* (30 en 31 Mrt. 2e bl. „Sjanghai"; 1 Apr. 2e bl. „Het knokkende China", „De strijd tusschen de Japansche en Br.-Indische katoenindustrie"; 8 Apr. 1ste bl. „Nieuws uit China"; 10 Apr. 5de bl. „Russische gesprekken"); *Bat. Nwsbl.* (1 en 13 Apr. „Brieven over Rusland"; 6 Apr. „Turkije en de wereldpolitiek"; 7 en 10 Apr. „China-kroniek"; 7 Apr. „De Filippijnen"; 9 Apr. „De toestand in China"); *Java-*

Bode (10 Apr. „Amerika's inzicht betr. het bestuur van de Philippijnen") en *De Locomotief* (31 Mrt. blz. 27, 28 en 29 „China en Sovjet-Rusland", „De Filippijnen", „De Filippijnen en de Rubber"; 3 Apr. „Modern Turkije"; 8 Apr. blz. 6 „Nationale politiek en de rubberbelangen", „Java-suiker voor Br.-Indië"; 10 Apr. blz. 23 „Japan's zorgen", „Peking's poorten", „Nijl en Woestijn").

Het Congres van Boedi Oetomo.

De Loc. (3, 6 en 7 Apr.) geeft een verslag van het Congres te Solo van Boedi Oetomo. De voorzitter van B. O., de heer *Slamet*, besprak de ontwikkeling en de historie van Boedi Oetomo, ging de internationale verhoudingen rondom Indië na en concludeerde dat gestreefd moet worden naar opname van Indië in den Volkenbond. Spr. besloot, dat de actie van B. O. gevoerd moet worden met wettige middelen en met inachtneming van de spreuk *waspodo anggajoeh oetomo: door wijsheid streven naar het betamelijke. Dr. Soetomo* sprak zich persoonlijk niet uit over non-co-operation, doch drong aan op harmonische ontwikkeling, handhaving van rust en orde, verklarend dat het z.i. echter noodig was, dat de Westerlingen die samenwerking zouden helpen bevorderen door den Inlander-intellectueel niet als een soort assistentje te blijven beschouwen. Het moet worden: bij gelijke capaciteiten, gelijke rechten, gelijke plichten. (Zie „Het Kol. Wkbl." dd. 15 Apr. blz. 6 over de aangenomen *motie*).

De Loc. (7 Apr. blz. 19) onderscheidt in B. O. drie groepen: Een oude en behoudende groep, die weinig voor politiek voelt en veel voor beoefening van de Javaansche kunsten, verdieping en bevordering der Javaansche cultuur; een middengroep van gematigden, wier meening goede vertolking vond in de rede van den voorzitter, en een derde, radicale, linksche groep. Deze laatste is voor snelle verovering der onafhankelijkheid en voor non-co-operation. Zoowel de besprekingen als de motie bewijzen, dat deze laatste groep *ter vergadering* de meerderheid verkreeg. Ware die meerderheid zeer sterk geweest en gesteund door een overeenkomstige meerderheid in de vereeniging, dan zou men stellig tot non-co-operation besloten hebben. Nu was het logisch einde een onlogische motie: Boedi Oetomo als zoodanig trekt zich terug uit de politiek, doch haar leden individueel mogen daaraan deelnemen. Waar dit in de praktijk op zal uitloopen, weet men in B. O.-kringen zelf niet. De motie, voorgesteld door eenige bestuursleden, werd aangenomen, omdat de niet-radicale leden het behoud van de vereeniging en van de eenheid voorop stelden. De eenheid is met dit besluit wel duur gekocht.

De Midden Java-redacteur van *De Loc.* (7 Apr. blz. 20) wijdt aan het slot van zijn overzicht een ernstig woord aan datgene, wat naast al de onvolkomenheden, afkeurenswaardigheden of ernstige fouten, sterk zijn aandacht trok. Het is het groeiend besef onder deze geschoolden en intellectueelen, dat het gist en broeit onder het volk, dat de communisten invloed en terrein blijven winnen, „ook al *schijnen* de Soerabajasche stakingen geëindigd," „ook al valt de politieke toestand niet ongunstig te noemen." Waar zij ten congresse op middelen zonnen om het volk te helpen, op te heffen, *te bereiken*, af te dalen van de feodale hoogten van den prijajistand naar het niveau van „den mensch in de maatschappij", waar zij zulk een middel vònden en spontaan geld schonken om de poging te wagen, waar ze elkaar opwekten om de deuren te openen en de massa te laten binnenstroomen, neen beter: om naar buiten te gaan en zich onder de bevolking te begeven, haar schenkende wat het Westen en de eigen cultuur hun schonk: hygiënisch begrip, spaarzin, liefde voor mooie vormen, drang naar scholing, opheffing van de vrouw, verlangen naar vooruitgang, comfort, winst, in een woord: om van de „landbouwende slaven" weer te maken de ondernemende handelaars, stoute zeevaarders, onverschrokken kolonisten der 16e eeuw (Prof. P. J. Veth), waar de Boedi Oetomoërs dit bespraken, daar was het congres op zijn best.

De *Java-Bode* (7 Apr.) schrijft, in verband met de non-coöperatie-leuzen, over „Werklooze Intellectueelen" in Br.-Indië en over die in Ned.-Indië in de toekomst.

Uit de School. I. E. V.

„Klapper" vervolgt in het *Soer. Hbl.* (22 en 29 Mrt. 2de bl.) zijn artikelen „Uit de School". Schr. is verblijd met het bericht, dat een groot aantal volledig bevoegde mannelijke leerkrachten uit Nederland ons innerlijk verzwakt onderwijs in Indië komen versterken. (Zie ook *Deli Crt.* 22 Mrt. „De Onderwijzers en het Onderwijs"). Hij begroet met instemming een

departementale aanschrijving aan directeuren hoofden van scholen, een maatregel van de Re[ge]ring, die beoogt de bestrijding van ongewenschte [so]ciaal-politieke propaganda door landsdienaren en d[e] aanstaande landsdienaren, die nog in opleiding zijn een gouvernementeele onderwijsinrichting.

Het *Soer Hbl.* (30 Mrt. 6, 7 en 8 Apr. 4de bl.) en *Sum. Post* (12 en 13 Apr.) geven bizonderheden o[ver] „De jaarvergadering te Semarang van het Indo-Eu[ro]peesch-Verbond". Het ledental bedraagt thans 11[...] verdeeld over 84 afdeelingen. De financieele toest[and] van het Verbond is door en door gezond. Een [niet] onaanzienlijk stamkapitaal is gevormd, dank zij den arbeid van den secr.-penn., den heer *Van Sch[o]wenburg*. Aan hem is behalve het redactiewerk v[an] „Onze Stem" ook de behandeling van agrarische [aan]gelegenheden opgedragen. De toegestane beur[zen] eischen per maand *f* 5000.—. In 1925 werden af[ge]leverd: een indoloog, 9 onderwijzers en onderwi[jze]ressen, een Indisch arts (V), 2 Mulo-abituriënten [...] technische school-abituriënten. Het aantal beurs[ee]lingen bedroeg einde 1925 14 in Nederland en 12[...] Indië. De Bandoengsche kweekschool en daaraan [ver]bonden lagere school werden overgenomen; de open[ing] op 1 Juli 1926 van een Mulo-school als schakel, is [ver]zekerd. Het hoofdbestuur doet opnieuw een beroep [op] aller steun om het bij te staan in het werk voor kolonisatie, dat voor de toekomst van den Indo-Eu[ro]peaan van onschatbare waarde zal kunnen blijken. [Per] ultimo 1925 was op het „Twee ton fonds" voor [de] landbouwkolonie in De Lampongs ingeschreven [...] ruim *f* 76.000.—.

Communisme.

Het krachtige optreden van het Bestuur ter [Su]matra's Westkust tegen het „Communisme" word[t] [in] de „Indische Crt." *(Bat. Nwsbl.* 2 Apr.) gepr[ezen]. Zeer actief waren de communisten reeds in Pad[ang], Padang-Pandjang, Fort de Kock en Sawah Loento. [Op] 22sten Maart heeft men in de Ommelanden van [Pa]dang, en vooral in het onderdistrict Paoeh, een o[...]ming gehouden. Wij vestigen de aandacht op *De* [...] (29 Mrt. blz. 9 „Het communisme te Garoet"), *Bat. Nwsbl.* (7 Apr. „Stakingsgerucht en Stakersle[...]", de *Deli Crt.* (7 Apr. „Een communistische vergad[ering] te Belawan"), *De Sum. Post* (9 Apr. „De fideel[e ge]vangenis") en de *Java-Bode* (9 Apr. L. N. „Voor[zich]tigheid geboden", 2 Apr. „De bestrijding van het c[om]munisme" en 2 Apr. L. N. „„*De Indische Renaissan[ce]*". Het laatste artikel is ontleend aan een brochure [van] den heer *W. C. van der Meulen*, voorzitter van [den] Ondernemersbond. De schrijver ziet heil in een sy[ste]matische bestrijding van het z.g. „Koloniale werk" [dat] vanuit Moskou geleid wordt onder quasi-nationale [mo]tieven. Hij geeft de middelen daartoe aan. Met vreu[gde] begroet de *J.-B.* hierin een theorie, die onlangs d[oor] haar in de *„Indische Loods"* gelanceerd werd: De [In]lander wordt meestentijds door onkunde het zwa[arst] gedupeerd, en hiertegen zou het bestaan van een v[oor] hem begrijpelijke bewerking in de Inlandsche ta[al] van een aantal pakkende economische en sociale wa[ar]heden van groot nut kunnen zijn.

Bij Kon. Besluit is het strafwetboek, reeds uitgebr[eid] met het bekende art. 161bis, aangevuld met twee a[rti]kelen 153bis en 153ter, met welke nieuwe artike[len] thans het hoofdstuk „Misdrijven tegen de openb[are] orde" opent. Dit K. B. zou in werking treden o[p] [...] Mei 1926. Het is — zegt het *Bat. Nwsbl.* o.m. (9 A[pr.] „Nieuw Wapen") — een uiterst scherp wapen, dat [als] de meeste wapens van deze soort, naar beide kan[ten] snijdt en daarom zeer voorzichtig gehanteerd zal [die]nen te worden. Het eerste artikel bedreigt een gev[an]genisstraf van ten hoogste zes jaren tegen wie z[ich] opzettelijk uit in woord, geschrift of afbeelding, wa[ar]in, zij het ook zijdelings, voorwaardelijk of in bed[ekte] termen, verstoring der openbare orde of omverwerp[ing] dan wel aanranding van het gezag wordt aangep[re]zen of daarvoor stemming wordt gemaakt. Het twee[de] bedreigt met vijf jaren gevangenis al wie een geschrif[t] of afbeelding als vorenbedoeld, verspreidt, openlijk te[n] toon stelt of aanslaat.

Atjèh (vervolg).

In de Pers komen nog meerdere beschouwingen [...] naar aanleiding van de klewangaanvallen ter W[est]kust van Atjeh, o.a. in het *Bat. Nwsbl.* (6 Apr. „[Resi]dent Schmidt en Atjeh", „Een nieuwe klewangaan[val]", „Nieuw incident". 12 Apr. „Klewangaanvallen"), [de] *Java-Bode* (9 en 10 Apr. „De onrust in Atjeh" en „[...] nieuwe Atjeh"), het *Soer. Hbl.* (31 M1rt. 3de bl. „[...] Atjeh", 6 Apr. 3de bl. „Het leger betaalt"), *De S[...]*

Post (6 en 12 Apr. „Atjeh" en 15 Apr. 2de bl. „B.B.'sche Atjeh-discussies") en de *Deli Crt.* (6, 7, 8, 12, 13 en 15 Apr.). Men kent — aldus de *D. C.* — onze middelen voor Atjeh, sedert meer algemeen, zij het wat laat erkend: het land open, de wegen aangelegd, de cultures er binnen en dan een rechtvaardig en krachtig bestuur, onverstoord onzen weg gaande in de zekerheid van een goed einde. De *Deli Crt.* van 17 Apr. heeft bij het schrijven over de „Arbeidsmoeilijkheden en Godsdienststrijd in Br. Indië" het oog voortdurend gericht op Atjeh: Zonder ons gezag zou Atjeh in een ommezien weer uiteenvallen in het honderdtal twistende en roovende landschappen, wier bestuurders elkaar voortdurend beoorlogen en wier eenig doel is overeenkomstig het Oostersche despotisme met hun uitgebreide families te leven ten koste van de bevolking, zonder recht en zonder orde, zonder eenige zekerheid van bezit en zonder een toevlucht voor de verdrukten. Dat is Atjeh, zelfs onder zijn sultans, door de geschiedenis geweest en dat zou het worden op den dag dat het Nederlandsche gezag zich uit dat gewest terugtrok. Dat wij dat niet doen heeft zijn goede reden. Voor ons zelf, maar toch ook voor de bevolking, die nu eenmaal groot gebracht is onder het Nederlandsche gezag. Hier gelden parallel loopende belangen van twee volken, ook al wordt dat niet overal ingezien. Daarom hebben wij daarbij het risico van den arbeid te aanvaarden en ons niet van de wijs te laten brengen, of kleinmoedig te worden door de offers die dat kost. Wij mogen wat dat betreft, gerust eens een voorbeeld nemen aan onze Britsche buren, die voor heel wat grooter moeilijkheden staan dan wij.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Moord, gepleegd op een der landschaphoofden in het Gouvernement van Atjèh en onderhoorigheden.

In de „Sinar-Sumatra" van 24 November 1925, is een in de Deli-Courant voorkomend bericht overgenomen, waarin melding wordt gemaakt van den moord, die nu eenigen tijd geleden, heeft plaats gehad op het hoofd van het landschap Boekit di Kebajakan, ressorteerende onder de Gajoelanden van het Gouvernement Atjèh en onderhoorigheden.

De daad werd gepleegd door een zijner ondergeschikte hoofden, met name Radja Maoen, die, in vereeniging met een familielid, aan het landschapshoofd op het oogenblik dat deze de badkamer verliet een doodelijken steek met een lans toebracht.

Daarna gaven de daders zich over aan het bestuur.

Als reden van dezen moord wordt opgegeven dat het vermoorde landschapshoofd reeds gedurende langen tijd betrekkingen onderhield met de communistische Partij en daarvan gebruik maakte om verwikkelingen in het leven te roepen en in de godsdienstige voorstellingen wijziging te brengen.

Hij was lid van de „Oesila" partij, die de richting volgt van de Jong-Islamitische beweging, welke ook buiten Atjèh werkzaam is en propaganda maakt voor denkbeelden, die geheel in strijd zijn met de oude Mohammedaansche godsdienstige voorstellingen.

Door zijne bemoeiingen waren niet alleen reeds verscheidene godsdienstige veranderingen tot stand gekomen, doch hadden ook reeds verschillende vechtpartijen in de kampongs plaats gehad.

Ten einde de rust en orde te handhaven, wilde het landschapshoofd zijn gezag doen gelden en nam daarbij maatregelen, welke niet werden aanvaard, hetgeen eene stemming in het leven riep welke hoogst waarschijnlijk tot den moord aanleiding heeft gegeven.

De daders hebben zich na den moord niet onmiddellijk bij het bestuur gemeld, doch zijn eerst gevlucht. De gezaghebber gaf terstond aan alle kampongs last de daders te arresteeren, doch werd bij zijne komst te Blangkan, ter voorkoming van mogelijke onaangename gebeurtenissen, verzocht geen bezoek te brengen aan de andere kampongs, wanneer hij niet vergezeld was van eene patrouille van kampongvolk.

De daders meldden daarna zich zelf.

Wanneer deze gegevens overeenkomstig de werkelijkheid der feiten zijn, dan kan deze moord worden beschouwd als een gevolg van een onderlingen twist.

Strafrechterlijk zal het niet moeielijk vallen een vonnis te vellen terzake van dezen moord, doch, wanneer men die daad onpartijdig wil beoordeelen, dan zal men rekening hebben te houden met bestaande toestanden en verhoudingen in de Gajoelanden, waar de bestuurstoestanden nog niet zooals elders regelmatig geregeld zijn.

Sedert eeuwen vrij onafhankelijk en zelfstandig, is het, evenals in de Alaslanden, in de Batakstreken en in de Gajoelanden gebruikelijk, dat de gezamenlijke hoofden een voorman aanwijzen en dezen vooruitschuiven, wanneer het op de behartiging van de groote volksbelangen aankomt.

Dat Radja Maoen, de dader, zulk een persoon zoude zijn, is in het geheel niet onmogelijk, ook in aanmerking genomen de beschouwing dat het bijna niet is aan te nemen dat hij zich zoude opofferen, zonder te weten dat invloedrijke personen achter hem stonden.

Hetgeen evenwel duidelijk uit de onderwerpelijke gebeurtenis is gebleken, is het verschijnsel dat communistische invloeden ook in de verre en in de meest afgelegen streken van Sumatra ingang trachten te vinden op bevolkingsgroepen, die van de nieuwe leerstellingen allerminst zijn gediend.

En aangezien deze invloeden in stilte werken en in strijd zijn met de heerschende bestuurstoestanden, zoo zijn zij een gevaar voor rust en orde in het land.

In het bijzonder acht de verslaggever die communistische actie gevaarlijk voor het gouvernement van Atjeh en Onderhoorigheden en beveelt hij waakzaamheid en het nemen van strenge maatregelen ten deze aan.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De Kies-ordonnantie voor de gemeenteraden in Ned.-Indië.

Met 24 vóór en 16 tegenstemmen, zoo schrijft men in de „Perniagaän" van 24 November 1925, is de gewijzigde Kies-Ordonnantie voor de gemeenteraden in Ned.-Indië door den Volksraad in de zitting van den dag te voren, aangenomen.

De reeds zoovele malen veranderde Kies-Ordonnantie van het jaar 1908 behoort dus tot het verleden.

Bij de indiening van het Ontwerp der nieuwe Ordonnantie, heeft het van de zijde van verscheidene leden niet aan oppositie ontbroken.

Niet alleen werd gevraagd het aantal leden voor de Inlandsche en vreemde volksgroepen in den gemeenteraad gelijk te stellen met het aantal Nederlandsche leden, doch ook werden verscheidene moties en amendementen ingediend, met het doel verschillende artikelen en zinnen te wijzigen.

Van al deze amendementen werden er 4 aangenomen, welke door de groep Roep waren voorgebracht en die een belangrijk verschil opleverden met de voorschriften, welke in de ontwerp-Ordonnantie waren opgenomen.

In laatstgenoemde regeling was als geschiktheid voor kiezer van gemeenteraadsleden als maatstaf aangegeven de kennis van het invullen van het kiezersbiljet, doch in het aangenomen amendement is bepaald dat eene daarvoor aangewezen commissie zal vaststellen of een persoon al dan niet voldoende kan lezen en de schrijfkunst verstaat, daarbij rekening houdende met de omstandigheid of iemand met goed gevolg de lessen op de lagere school of eene daarmede gelijkgestelde onderwijsinstelling heeft gevolgd.

Verder werd de leeftijd voor den kiezer, welke in de Ontwerp-Ordonnantie op 21 jaar was gesteld op 23 jaar gebracht.

In het derde amendement werd als verplichtend voorgeschreven, dat, om het kiesrecht te kunnen uitoefenen, de persoon in het afgeloopen of in het daaraan voorafgaande jaar was aangeslagen in de Inkomstenbelasting voor een inkomen van minstens *f* 300.— per jaar.

Voor het geval hij vrijstelling van belasting genoot, moest worden aangetoond dat hij toch minstens dat bedrag aan inkomen genoot.

Ten slotte werd in het vierde amendement bepaald, dat de Gouverneur-Generaal voor de commissie die de bekwaamheid der kiezers ten opzichte van de kunst van lezen en schrijven zou onderzoeken, een reglement zou vaststellen.

Doch, al zijn deze 4 amendementen door den Volksraad aangenomen dan sluit dat feit nog niet in zich dat de regeering zich aan die beslissing gebonden acht.

De Volksraad is voor haar een college van advies en zij kan naar eigen goedvinden, daarvan overnemen hetgeen haar goeddunkt. De praktijk heeft reeds vele malen aangewezen dat de regeering lang niet altijd medegaat met de beslissingen van den Volksraad.

Welke eindbeslissing ook zal worden genomen, vast

staat evenwel, dat volgens de nieuwe Kiesrecht-Ordonnantie, elke volksgroep hare eigen candidaten zal aanwijzen.

De Nederlanders hebben daarvoor op vele plaatsen kiesvereenigingen voor gemeenteraadsleden.

Ook de Inlanders neigen in die richting en willen kiesvereenigingen in het leven roepen.

Doch de Chineesche volksgroep denkt, voor zoover bekend, daaraan nog niet.

Vele Chineezen maken zelfs van het hun toegekende kiesrecht geen gebruik, waardoor het is kunnen gebeuren dat Chineezen door de stemmen van leden van andere volksgroepen in de gemeenteraden werden gebracht.

Ook Nederlanders stemden wel op Inlanders en omgekeerd, doch aan dien toestand wordt door de nieuwe kiesrechtregeling thans een einde gemaakt.

Hebben de Chineezen zich voor die nieuwe orde van zaken wel voorbereid, vraagt men in de Perniagaän?

De aangelegenheid is toch in de werkelijkheid belangrijk genoeg.

Want wie brengt voor de eerstvolgende verkiezing de Chineesche candidaten naar voren en wie neemt de leiding daarvan op zich, terwijl men als zeker kan aannemen dat het aantal kiesbevoegden, tengevolge van de nieuwe Kiesrecht Ordonnantie belangrijk in aantal zal toenemen?

Wanneer de Chineezen volharden in hunne lijdelijke houding en zich niet willen inspannen voor het kiezen van candidaten, zal het gevolg zijn dat de Chineesche volkgroep tot eigen schade in het geheel niet in den gemeenteraad vertegenwoordigd zal zijn.

Wel is waar is het nog niet zoover, doch de redactie van de „Perniagaän" wil toch niet nalaten de Chineesche volkgroep op te wekken zich voor den nieuwen toestand met ernst voor te bereiden.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Nederlandsch-Indië. Platen-Atlas.

In het vorig Kol. Weekbl. (blz. 9) werd medegedeeld dat de H.H. E. W. van den Berg, Dr. C. P. Gunning en W. A. Hamelberg te Amsterdam een comité hadden gevormd, zich ten doel stellend een plaatwerk over Ned.-Indië, begeleid van verklarenden tekst, uit te geven.

De firma Van Stockum te 's-Gravenhage deed ons thans een exemplaar toekomen met verzoek er nader de aandacht op te vestigen. Daaraan gaarne voldoende, schrijven we eerst den titel af, welke luidt: Nederlandsch-Indië. Platen-atlas met korten beschrijvenden tekst. Uitgegeven door Volkslectuur te Weltevreden. (Druk van G. Kolff en Co., Weltevreden, Jan. 1926).

Het moet al dadelijk worden gezegd: deze prachtig uitgevoerde uitgave overtreft verre onze verwachtingen. De belangwekkende en met zorg gekozen afbeeldingen, deels met betrekking op Indië (vooral Batavia) in den Compagniestijd, en overigens een beeld gevend van het tegenwoordige Indische volksleven, de natuur, nijverheid en handel. Europ. en inh. cultures, enz. enz., alle voorzien van pakkende onderschriften, vertoonen zich aan het oog als een schoone film, maar dan een van duurzame waarde.

Tusschen dit schitterend platenmateriaal waarbij nog portretten van tal van vooraanstaande personen zijn afgebeeld, bevindt zich een in een 9-tal hoofdstukken verdeelde tekst, die niet te ver in bijzonderheden afdaalt en daardoor de belangstelling in het behandelde onderwerp van begin tot einde gaande houdt.

Over het toegevoegde „Bijblad", waarin verschillende autoriteiten aan het woord zijn, is reeds een enkel woord gezegd in het vorig Kol. Weekbl.

Het is te wenschen, dat het vertrouwen van bovengenoemd comité niet zal worden beschaamd en dat dit kostelijke werk hier te lande in ruime mate belangstelling en vooral...... koopers zal vinden, want inderdaad: het brengt Indië naar Nederland.

De indische Gids.

De Mei-afl. geeft allereerst het portret van den nieuw benoemden Gouv.-Generaal Jhr. Mr. A. C. D. de Graeff, waarna de tekst aanvangt met eene bijdrage van den hr. J. van Roon „Kartografische kakografie", waarin de schr. de verwarring stichtende spelling der Indische geogr. namen aan eene scherpe critiek onderwerpt. Een der bezwaren van den hr. v. R. is dat vele namen, die door jarenlang gebruik burgerrecht verkregen, door de in 1922 officieel vastgestelde spelling tot onherkennens toe zijn gewijzigd; hij betuigt zijne instemming met de methode, welke was vastgelegd in de spellingslijst van 1906; deze „was practisch en had tevens wetenschappelijke waarde, maar in plaats v[…] daar op voort te bouwen, heeft men, om aan een g[…] te voldoen, of quasi geleerd te doen, zelfs de fund[…]menten afgebroken, waarop die eenheid berustte...... De namen, die gedurende 1906—1922 over den aardb[…] zijn verspreid, blijven juist, de namen van de lijst v[…] 1922, die gelukkig slechts van kortstondig bestaan w[…] drie jaar hadden, zullen geduld moeten worden tot h[…] tijdstip, waarop de atlassen en geografische leerbo[…]ken, die in het verwarrende tijdvak 1922—1925 ve[…]schenen, herdrukt moeten worden."

De hr. C. Lekkerkerker schreef in de Ind. Gids va[…] Dec. 1923 een overzicht van Balambangan, het la[…] Hindoe-Javaansche rijk op Java, dat in 1767 aan [...] Compagnie kwam, sedert werd geïslamiseerd en w[…]dra herdoopt in Banjoewangi. Omtrent het eerste t[…]vak van het bestaan van dat gewest (1800—1810) v[…] de hr. L. enkele belangrijke bijzonderheden in tot [...] den niet gepubliceerde bescheiden in de „Library v[…] het India Office" te Londen, welke hij thans als aa[…]vulling den lezers van de I. G. voorzet.

De hr. S. Kalff schrijft — op de hem eigen onde[…]houdende wijze — over het werk van eenige vreem[…] natuuronderzoekers in Indië, tijdens den Compagni[…]tijd, die in den regel niet veel medewerking ond[…]vonden van het lichaam, dat slechts op de rechtstre[…]sche voordeelen der negotie bedacht was. Schr. bre[…] hulde aan deze vroegere reizigers in dienst der wet[…]schap; dwars tegen den toenmaligen dompergeest [...] en ondanks de belemmeringen van den kant van [...] argwanend bestuur, verrichtten zij hun pioniersw[…] en legden een fundament, waarop hunne epigon[…] konden voortbouwen.

Verder bevat deze afl. een vervolg van Kijkjes in h[…] leven onzer Inlandsche bedienden, door Mevr. [...] Nittel-de Wolff van Westerrode, en houdt Mr. J. .. v[…] Bolhuis, onder het opschrift „Indië en de Ned[…] Volksvertegenwoordiging" eene beschouwing over [...] Indische paragraaf der jongste Troonrede, het Mari[…] probleem, enz. — Ten slotte de vaste rubrieken V[…] Revue van brochures, enz., Buitenland, Koloniale li[…]ratuur, Wetenschap, enz.

Bijdragen Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-In[…]

Inhoud van deel 82, afl. 1. Bijdrage tot de gesc[…]denis der Karo-Bataksiammen, door J. H. Neuma[…] — Marindineesche verwantschapsbetrekkingen, doo[…] van der Kolk. — Surinaamsche volksvertellingen (Z[…] Anansitori's) door A. P. Penard. — Vertaling v[…] Sarga XII van het Oud-Javaansche Ramayana, do[…] Dr. H. H. Juynboll. — De Calon-Arang (Inleiding, te[…] en vertaling), door R. Ng. Poerbatjaraka. — Notul[…] der Bestuursvergaderingen van het Kon. Instituut v[…] de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië v[…] Nov. 1925—Febr. '26.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 4 (12 Mei '26). Een en ander uit Java's ver[…] verleden (vervolg), door L. — De Noordpool-expedi[…] van Byrd (met ill.) — Mooi Sumatra, door J. van [...]hoven (vervolg: 4. Naar de H. Mis. 5. Naar de P[…] 6. Het Karbouwengat). — Het vraagstuk van Ja[…] bevolkingsaanwas, door Prof. Dr. A. W. Nieuwenh[…] — Van de vele fraaie illustraties verdienen afzond[…]lijk vermelding die van een dansfiguur uit de waja[…]wong en het wijdingsbeeld van een Çailendra-konin[…] van Midden-Java, ± 850 N. Chr., gevonden bij Tjan[…] Sewoe.

De Indische Mercuur.

No. 19 (12 Mei). De Landbouw-voorlichtingsdien[…] in de Vorstenlanden. Voordracht, gehouden voor [...] „Koloniaal Instituut" op 27 Jan. 1926, door W. St[…]vers (met ill.) — Overzicht van de productenmarkt [...] Java en Madoera gedurende het vierde kwartaal v[…] 1925 (vervolg). — Kultuurberichten. — Kleine me[…]deelingen. — Financieele berichten en verslagen, z[…] mede de overige wekelijksche rubrieken. — De a[…] Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft literatu[…] over economische zaken en diversen.

Algemeen Landbouwweekbl. voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 40. Een systeem o[…] voor de padi, vanaf den snijtijd, een hoogeren prijs [...] kunnen bedingen, dan zulks onder de gewone omst[…]digheden steeds het geval is geweest, door W. L. M[…]man. — Een en ander omtrent Guttapercha, in het [...]zonder omtrent de wijze waarop de cultuur op [...] Gouv. guttapercha onderneming Tjipetir wordt ge[…]ven, door H. van Lennep (zie ook No. 41). — Kina[…] en coca. — De Inlandsche landbouw (vervolg, zie o[…] No. 41).

Id. No. 41. De bereiding van bouillie bordelaise, d[…]

r. S. C. J. Jochems. — Inlandsche rubbercultuur en uropeesche voorlichting, door Dr. O. de Vries (ontend aan „Landbouw"). — Mr. M. W. F. Treub over enschelijkheid en mogelijkheid van een rubber proucenten-trust (Ontleend aan „De Zakenwereld"). — e jute en aanverwante vezelstoffen, door R. L. Scholn (ontleend aan „In- en Uitvoer"). — De lontarikerbereiding op de Kleine Soendaeilanden. — Een ffie-jubileum, door Dr. R. Broersma (ontleend aan N. R. Ct.)

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van jaarg. 11 No. 7 (1 April '26). s over de kieming van de manggapit, door Ir. E. de ries. — De beoefening der ethno-plantkunde in de pen, door Prof. Dr. J. C. Th. Uphof. — De tegenoordige en toekomstige positie van de salpeterindus-e in Chili, door P. Krassa (slot). — Grondverschiln op de Soenda-eilanden (ontleend aan een door Ir. Th. White te Wageningen gehouden voordracht). — ubber. (Een internationaal belang), door W. S. Forn. — Bestrijding van de sluipwesp, door Dr. Begeann. — De Braziliaansche koffiehandel.

De Tropische Natuur.

De April-afl. brengt het vervolg eener interessante illustreerde beschouwing over het leven van plann en dieren op den top van den Pangerango op Java, or D. v. L. — Verder een eveneens geïll. artikel van C. J. Jochems, getiteld: „De Westenenk-paadjes van rastagi" (aldus genoemd naar den vorigen gouverur van de Oostkust van Sumatra, den hr. L. C. Wesenk, die zich verdienstelijk maakte door den aang te bewerkstelligen van een groot aantal eenvouge wandelpaden op de Karo-hoogvlakte. De schr. eft die paden in de wildernis dienstbaar gemaakt n botanische uitstapjes).

Mededeelingen der Indische Regeering.

Ter Landsdrukkerij te Weltevreden is verschenen de riodieke bundel „Mededeelingen omtrent enkele onrwerpen van algemeen belang". Het geschrift (geeerd Februari 1926) bevat ditmaal de volgende stukken. Wet op de Staatsinrichting van Ned.-ië. — Bestuurshervorming. — Ned.-Indië als internaal belangencentrum. — De ordonnantie op de schapsbelasting 1925. — De wettelijke regeling arbeidsovereenkomst. — Maatregelen ter beking van den kinderarbeid en den nachtarbeid van wen. — Volkslectuur. — De Inlandsche landbouw. Veeteelt.

Bij deze opsomming treft men tot zijn bevreemding aan eene uiteenzetting van de politieke en geestestroomingen der bevolking van Indië; blijkbaar de Regeering — in tegenstelling met vorige jaren hetgeen haar daarvan bekend was niet geschikt voor licatie, dan wel behoorde h.i. deze materie niet meer ngschikt te worden onder de „enkele onderwerpen algemeen belang".

Missie en Zendingperiodieken.

e Katholieke Missiën. Mei '26. Het Missiek der Zusters te Larantoeka (Flores). Met ill. — Sakke Keba en Mekeo Maoe me over aardbevingen Flores) vertelden, door Pr. J. van Cleef.

lmanak Missiehuis Tilburg. 1927. De te vliegmachine in Kaja-Kaja-land, door P. Verten(met ill. waaronder het portret van dien bekenden ionaris). — Van loopen en zwemmen, door N. Veren, (beschrijving van een onderzoekingstocht in de reken van Merauke, met kaartje). — De nieuwe ie-Centrale te Saumlakki (Tanimbar). Met ill. — bouwen en wonen op Celebes, door H. Croonen.

ndingstijdschrift De Opwekker. Maart Kantteekeningen op de Inlandsche pers, door Dr. H. mer. — De „Anthingsche" Christen-Inlandsche gelen in Batavia's ommelanden, door A. J. Bliek volg).

* * *

erzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche No. 15. 10 April 1926. (Bureau voor de Volkslectuur vreden).

nieuwe kantoorgebouw der Handelsvereeniging erdam" aan het Komedieplein te Soerabaja. Met an afbeeldingen. (Ned.-Indië Oud en Nieuw, Mei)

ein-landbouw en gouvernementshulp bij den opzet, Dr. B. Vrijburg. (De Indische Boerderij, 19 Maart).

s over onzen Caraibischen Pujai (vervolg), door Penard. (De Periskoop. Alg. Weekbl. voor Surie, 19 April '26).

Suriname.

In ons vorig nummer moesten wij mededeelen dat, afgezien van eenige onbeteekenende plaatselijke buitjes, de droogte in de kuststreek nog steeds aanhield. Jongere Surinaamsche bladen hebben ons nog niet bereikt. Mocht het Departement van Koloniën telegraphische berichten omtrent de droogte hebben ontvangen, dan zou een communiqué zeer op prijs gesteld worden.

De toestand is inderdaad dreigend. De nood in den kleinen landbouw stijgt. Een kleine landbouwer uit Saramacca schrijft aan „De West" o.m.: Wij zijn niet meer in staat om aan onze verplichtingen te voldoen. De toestand op onze gronden is niet te beschrijven. Zelfs de plantsoenen zijn dood gegaan. De helft van de cacaoboomen is afgestorven. We lijden gebrek aan voedsel. Ik ben ook timmerman, maar er is niets te doen op de plantages, die de uitgaven tot het uiterste inkrimpen. Bij alle misère ontvangen wij geregeld van gouvernementswege aanmaningen en vervolgingspapieren voor inkomstenbelasting, huurwaardebelasting, akkergelden, enz. Waar moeten wij het vandaan halen?

Nu de toestand met den dag critieker wordt en vele landbouwers bepaald gebrek lijden, stelt „De West" de vraag: of niet eenige verlichting ware te verschaffen in den vorm van werkverschaffing? Men beweert dat het gouvernement het voornemen heeft om eindelijk den weg van Livorno naar het Tout Lui Faut kanaal (later door te trekken naar Domburg) in orde te brengen, met gestraften. Zou dit werk, vraagt het blad, niet vervroegd kunnen worden en ook aan landbouwers gelegenheid kunnen worden gegeven om als delvers wat te verdienen?

Te Paramaribo wordt nu dagelijks per trein 70.000 liter water aangevoerd en de menschen verdringen zich nog rondom de stadsputten.

Een inzender in „De West" van 16 April geeft een overzicht van droogteperioden in het verleden. Bekend zijn de droogten van 1746 en 1767, vergezeld van zware boschbranden. Ook de droogteperioden van 1846 en 1911/12 mogen hier vermeld worden. De publieke putten, die nu onschatbare diensten bewijzen, zijn grootendeels gegraven onder het bestuur van gouverneur Wigbold Crommelin (1757—1769). Enkele waren reeds ten tijde van gouverneur van Aaerssen van Sommelsdijk gegraven.

Of men nu in de kolonie bedacht zal zijn op maatregelen om voor het vervolg het gebrek aan drinkwater te voorkomen? Wij vreezen dat zoodra de regens invallen, de ellende vergeten wordt en men er weer zorgeloos op los zal leven.

* * *

„De West" van 16 April schrijft over de Surinaamsche Bauxite Maatschappij:

„In 1924 werd door deze maatschappij uit deze Kolonie uitgevoerd en verkocht 55.000 Eng. ton bauxite van haar onderneming Moengo. Het verlies per ton bedroeg $ 1.28.

Gedurende het afgeloopen boekjaar 1925 werden 84.000 Eng. ton verscheept en verkocht en bedroeg het verlies $ 0.62 per ton, dus minder dan de helft van het verlies per ton in het vorig boekjaar. Niettegenstaande de moeilijkheden bij het mijnen, door de ondernomen uitbreidingswerken, werden in het afgeloopen jaar dus 29.000 Eng. ton meer gemijnd en uitgevoerd en de bedrijfskosten belangrijk gedrukt.

Indien geen tegenvallers komen, wordt gehoopt reeds aan het einde van dit jaar of in 't begin van 1927 een gedeelte van de fabriek in bedrijf te kunnen zetten, waarna spoedig daarop de eerste gewassen en gedroogde bauxite uit deze Kolonie zal kunnen worden uitgevoerd.

De Maatschappij zal, wanneer deze installatie gereed is, 180.000 ton gewasschen en gedroogde bauxite per jaar kunnen uitvoeren en met een kleine uitbreiding, waarvoor de fundeeringen tegelijkertijd worden gelegd, deze tonnage opvoeren tot 275.000 à 300.000 ton per jaar.

Het ligt echter niet in de bedoeling onmiddellijk bovengenoemde cijfers te behalen, doch zeer geleidelijk de productie te verhoogen al naar gelang de vraag op de markt.

Men hoopt door de ondernomen uitbreiding, richtige organisatie en gepaste bezuiniging het daarheen te kunnen leiden, het bedrijf, hetwelk gedurende bijna een tiental jaren met belangrijke verliezen heeft gewerkt, loonend te maken. De daling van het verlies per ton in het afgeloopen jaar, wijst er reeds op, dat men op den goeden weg is.

Per laatste Fransche mail arriveerde in de Kolonie

uit Philadelphia de heer L. Litchfild, die als waarnemend directeur zal optreden gedurende de afwezigheid uit de Kolonie van den huidigen driecteur de heer ir. O. M. de Munnick, welke 22 April per Hollandsche mail met zijn familie voor een aantal maanden naar Nederland zal vertrekken.

De gezagvoerder te Moengo, de heer ir. B. Barnes, gaat intusschen met vacantie de Kolonie voor korten tijd verlaten en vertrekt per zelfde gelegenheid naar Georgetown. Als diens vervanger zal te Moengo optreden de heer J. P. Dearasaugh, aldaar als hoofdingenieur werkzaam".

Tot zoover „De West".

In den laatsten tijd zijn ons geruchten ter oore gekomen over minder wenschelijke behandeling van de Hollandsche geëmploijeerden te Moengo. Het is te hopen, dat de heer de Munnick, zoodra hij hier aankomt, daaromtrent mededeelingen zal willen doen.

* * *

De redacteur van „De West" heeft de bevloeiingsproef, die door den landbouwleeraar Liems in den Saramacca-polder wordt genomen, bijgewoond en schrijft daarover in het nummer van 23 Maart:

„Een terrein van dertig hectaren wordt daar in gereedheid gebracht, om door middel van bevloeiing, voortaan onafhankelijk te zijn van het seizoen, of althans van den regenval. Dit terrein is ingedijkt. Het water wordt door middel van pompen gebracht in het kanaal rondom het terrein, welk kanaal tusschen twee dijken is. Is het water in dit kanaal hoog genoeg, dan wordt op de plek waar men wil bevloeien, een inlaat gemaakt. Het terrein van dertig hectaren wordt door kleine dijkjes verdeeld in perceelen, zoodat men gelegenheid heeft om telkens het gedeelte te bevloeien, waar dit noodig is. Als irrigatiewater wordt gebruikt het water uit het Saramaccakanaal, dat zelfs bij de huidige scherpe droogte over het geheel nog zoet is. Er zijn enkele dagen, dat het water (hetwelk bij Uitkijk ingenomen wordt) licht brak is, doch het zoutgehalte is zoo gering, dat het water geschikt is voor landbouwdoeleinden"......

..... „De vraag is nu maar of dit werk economisch uitvoerbaar is. De meeningen zijn daaromtrent zeer verdeeld.

Er zijn planters, die bij voorbaat het uitoefenen van den landbouw op terrein, waar water moet worden opgepompt, financieel onmogelijk achten.

De proeven zullen dat moeten uitwijzen. Men rekende voor, dat een perceel van ruim vijf akkers een uitgaaf vordert van ongeveer zestig gulden. Zoo'n perceel kan duizenden bossen bananen leveren, zoodat de kosten per bos slechts enkele centen zouden bedragen. Dit achtte men ten volle gerechtvaardigd door de meerdere bedrijfszekerheid, die het bevloeien levert.

Het voornemen bestaat, om op het proefperceel verschillende gewassen te telen. Bijvoorbeeld koffie en cacao, geplant zonder schaduw, doch met irrigatie en groenbemesters. Voorts om te toonen, dat men door het terrein onder water te zetten, direct na de uitplanting van rijst, den hinderlijken overlast van onkruid kan vermijden. En ten slotte wil men bewijzen, dat, waar beschikt wordt over water, de grond in een toestand kan worden gehouden voor ploegen geschikt en dat in den drogen tijd op zulken grond een tweede oogst kan worden verkregen van boonen, maïs, enz."

* * *

„Suriname" van 9 April is niet goed te spreken over de concessies voor rozenhout-exploitatie, waarover wij in ons vorig nummer een bericht uit „De West" overnamen. Het blad geeft een uitvoerige kritiek van de beschouwingen van „De West" en noemt een der concessies een verkapt monopolie.

Wij zullen in de Koloniale Staten wel meer over deze zaak hooren.

* * *

„Neerlandia" van Mei schrijft over de Groep Suriname":

„Door de vele en herhaalde veranderingen, die het afgeloopen jaar in het bestuur plaats grepen, ging er van de Groep niet die kracht uit, welke kon worden verwacht. De voorzitter Mr. P. van den Helm was langdurig ziek en daardoor geraakten eenige zaken, die hij persoonlijk had aangevat, zooals een algemeene uitvoering van Nederlandsche muziekwerken, waarvoor hij zich bijzonder had ingespannen, van de baan. Een algeheel herstel bleef uit en zoo zag de heer Van den Helm zich verplicht zijn betrekking neer te leggen. In hem verloor de Groep een groote kracht. Het Bestuur vond Mr. Dr. F. L. J. van Haaren, Gouvernementssecretaris, bereid hem te vervangen.

Ook de heer Oudschans Dentz, jarenlang secreta[ris] trad af. Van hem mag worden gezegd, dat hij een [der] steunpilaren van de Groep Suriname is geweest [en] zijn verlaten van het bestuur en later vertrek uit [de] kolonie was een groot verlies voor het Verbond. [Hij] werd opgevolgd door den heer Jhr. Van Suchtelen [van] de Haere. Voorts trad de heer C. K. Kesler af als ond[er]voorzitter. Gedurende de ziekte van den heer Van [den] Helm heeft hij met beleid de zaken gaande gehoud[en].

Vertoond werden de rolprent Nederland, door [het] Hoofdbestuur ter beschikking gesteld, en de aan[ge]kochte Jubileumfilm, welke zeer veel bijval vond, voo[r]ook bij de bevolking. Als laatste rolprent werd me[er]malen vertoond die over Suriname.

De tooneelspeler Arbous gaf een welgeslaagden vo[or]drachtavond.

De Groep verloor 3 leden, maar mocht 37 nieu[we] boeken."

* * *

In een bijeenkomst, belegd door het departement R[ot]terdam van de Nederlandsche Maatschappij voor Nijv[er]heid en Handel in samenwerking met de afdeeling R[ot]terdam van de Vereeniging Oost en West heeft pr[o]fessor mr. J. C. Kielstra uit Wageningen Dinsdagavo[nd] 11 Mei, gesproken over vraagstukken en vooruitzicht[en] in West-Indië. Naar het verslag in de N.R.Ct. van [...] Mei, Ochtendblad C. is het dezelfde lezing die eenig[en] tijd geleden in het Indisch Genootschap en ook eld[ers] is gehouden.

Curaçao.

De reorganisatie van de politie.

De Memorie van toelichting bij de begrooting v[oor] 1927, zooals aan den Kolonialen Raad meegedeeld, [be]vatte hoopvolle mededeelingen omtrent de eindel[ijke] reorganisatie der politie. Er werd meegedeeld, dat [zij] waarschijnlijk in 1926 haar beslag zou krijgen. Omtr[ent] de wijze, waarop de zaak opgelost zou worden, w[erd] wel nog niet veel meegedeeld, maar uit het weinig[e] in verband met wat elders verluid heeft waarschijn[lijk] geworden, dat gezocht is in de richting, destijds [door] den gouverneur Helfrich aangewezen, van een [...] taire politie.

Onzerzijds hebben wij eenige maanden geleden [in] vrijmoedigheid doch in bescheidenheid getracht [een] eenig mogelijke oplossing aan de hand te doen voor [het] kiesche vraagstuk van de uitschakeling van den pro[cu]reur-generaal bij het hof van justitie als hoofd d[er] straks militaire, politie, voor zoover die zich niet [op] justitieel terrein zou bewegen. Wij hebben dat gedaan [in] het belang der zaak, en omdat wij er iets voor voe[lden] konden, dat 't moeilijk was in de kolonie zelf dit vra[ag]stuk op deze wijze aan te roeren. Dankbaar zijn [wij] ervoor, dat ons gebleken is, dat zij, die algemeen [als] de best bevoegde beoordeelaars van den plaatselijk[en] toestand bekend zijn, blijk gegeven hebben, het in [be]ginsel en in uitwerking met ons eens te zijn.

Echter dreigt plotseling en van onverwachte zij[de] een kink in den kabel te komen. De Koloniale Raad [is] in het geweer gekomen. In het Voorloopig verslag [be]grooting 1927 toont hij zich misnoegd over de wein[ig] mededeelzaamheid van den gouverneur wat betreft [de] voorloopige plannen, en acht zich voorbijgegaan. Da[ar]voor kunnen wij iets gevoelen. Maar over de f 70.000 verhooging van bezoldiging lezen wij:

„En wat de aangevraagde bedragen betreft, wil men laten uitkomen, dat, indien jaren geleden het [be]drag van f 70.000.— voor positieverbetering van [de] agenten van politie beschikbaar was gesteld en [zulks] wel uitsluitend voor het stadsdistrict op het eila[nd] Curaçao en het Bestuur het vraagstuk der poli[tie]huisvesting onder de oogen had gezien, geheel and[ere] elementen bij de politie zouden zijn gekomen, het [ge]halte der manschappen, de onder hen heerschende g[eest] een gansch andere geweest en menige klacht ach[ter]wege gebleven zou zijn."

Wij hebben ons even afgevraagd, of dit zou moeten beteekenen, dat de Raad het oude *stelsel* wel zou hebben willen handhaven, althans de gebreken van [het] *stelsel* niet inziet, maar kunnen dit niet aannemen.

Doch dan wordt vervolgd:

„Bij deze beschouwingen, die eenszins bedoeld [zijn] als verzet tegen politiereorganisatie, werd er op ge[wezen], dat, waar de politie een Curaçaosch belang bij [uit]nemendheid is, gelden daarvoor op de Curaçaos[che] begrooting worden uitgetrokken, de politie steeds [in] contact met het de *landstaal* sprekend publiek m[oet] treden en waar de Koloniale Raad politieaangeleg[enheden]

...den mag bespreken en beoordeelen, het recht heeft behoort te behouden om critiek op de politie, op ...ofd en leden uit te oefenen, niet van zelf sprekend het concentreeren van macht in handen van autori...ten, die als regel voor enkele jaren door de Regee...g uitgezonden, zich in hoofdzaak naar het in Ne...land gevestigd centraal gezag richten, niet in Cura...schen dienst zijn en geen bezoldiging uit de Cura...sche kas genieten. Kan dit reeds elken op zich zelf ...anden aldus uitgezonden ambtenaar betreffen, te ...er werd dit geacht hier te klemmen, waar bedoelde ...oriteiten en de mindere manschappen een zelfstan... korps vormen en in een zeker hierarchisch verband ... opgenomen, waarop Curaçao uitteraard geen in...ed heeft of kan hebben, terwijl thans een verant...ordelijkheid van gansch anderen aard moet worden ...chapen, als gevolg van werkzaamheden verricht ten ...oeve van Curaçao en waarover Curaçao zich kan en ...et uitlaten, zelfs al zou de betrokken autoriteit geen ...goeding uit de Curaçaosche kas ontvangen. De Cu...aosche politie is (anders dan het garnizoen) geen ...kszaak. Het ligt voor de hand dat er moeilijkheden ...nen ontstaan door het niet in het oog houden van hier bedoelde onderscheiding en het verwaarloozen ... grenzen.

...et werd van belang geacht reeds bij de eerste ge...enheid, dat de militaire politie ter sprake wordt ge...cht, naar voren te brengen, dat de militaire politie...nnen en zelfs de minderen —althans verschillende ...er hen — omdat zij tot den militairen stand behoo... zich onafhankelijk gevoelen en een toon aanslaan ...nover burgers, met name tegen West-Indiërs; de ...aren van welke omstandigheid reeds vroeger dui...lijk aan den dag zijn gekomen, des te erger op de overige eilanden gevoeld werden en bij doorvoering ... de voorgenomen plannen allicht in niet geringe ...te, ook op het eiland Curaçao, gevoeld zullen wor...

...n de besprekingen van dit onderwerp werd verder ...aagd op welke wijze de verhouding tusschen de ...itaire politie en het civiele hoofd van politie inge... het Regeeringsreglement zal worden geregeld. ...ets werd er op aangedrongen bij invoering en voor... het functioneeren van de militaire politie alles ...m...ijden, wat wrijving en botsing tusschen door ...eering uitgezondenen en in West-Indië gebore... werder tusschen de Militaire Macht en de niet militair commando gewende burgerij kan veroor...

...t feit, dat in de memorie van toelichting ge...wordt van in den beginne het stadsdistrict en ... ook de buitendistricten op Curaçao, schijnt ...e kunnen worden, dat de politiereorganisatie niet tot de vijf andere eilanden zal uitstrekken. ...schoon ten overvloede wilden enkele leden hier ...ippen, dat de afdeelingen zich de vrijheid voor...den om als het plan aangeboden wordt, daarin wijzigingen voor te stellen, welke zij naar gelang de omstandigheden wenschelijk zullen achten."

...kunnen deze opmerkingen, die wij, hoewel zij kostbare plaatsruimte innemen, letterlijk in haar ...el opnemen, niet anders dan noodlottig achten de voorgenomen reorganisatie. De Koloniale Raad ... hier niet zijn hoogste, maar zijn eenigste troef ...en werpt als een knuppel in het hoenderhok de ...stelling „Curaçao—Nederland" en „Hollander—...çaoënaar". Wij vinden dit gevaarlijk spel.

... verwijt, in de eerst aangehaalde woorden ge...is bovendien onbillijk en onjuist. Nederland heeft ...çao zijn voogdij nimmer zwaar doen gevoelen, en ...ns in ambtelijke betrekking heeft nooit de gelegen... bestaan voor Nederlanders om Curaçao met een ...rekening der Curaçaoënaars gespekte beurs te ...en. Wie mogen de autoriteiten geweest zijn, als voor enkel jaren uitgezonden, in wier handen ... geconcentreerd was, „die zich in hoofdzaak het in Nederland gevestigd centraal gezag rich...". Het ware gewenscht, dat de Koloniale Raad hen ...nd had. Ook zonder dat dit verwijt voor het ver...rdiend is, valt er iets voor te zeggen om de autoriteiten, evenals de andere ambtenaren, niet ...kele jaren uit te zenden, hen wel in Curaçao-dienst te laten treden en wel uit de Curaçaosche ...n bezoldiging te betalen.

... alleen van dat Nederlanderschap moet de Kolo... Raad niets hebben, ook niets van dat militair... Omdat zij tot den militairen stand behooren, ge... de militaire politiemannen zich onafhankelijk ...an een toon aan tegenover burgers, met name ... West-Indië. Zabern is er maar kinderspel bij, als die zich onafhankelijk voelende Hollandsche politiemannen een toon hoort aanslaan tegenover West-Indiërs, de niet aan militair commando gewende burgerij!

Deze uiterst kleine „argumentatie" van den Koloniaalen Raad zal velen bitter tegenvallen. Hier is getracht een slechte zaak te verdedigen, op een wijze, die haar niet beter maakt.

Uit den Verren Vreemde.

De Noordpool.

Wij sloten onze rubriek de vorige week af op het oogenblik, dat het bericht van Byrd's welgeslaagde N.P.-vlucht wereldkundig was geworden. Zooals wij als waarschijnlijk uitspraken, heeft Amundsen zich daardoor niet laten weerhouden aan de N.P. toch ook een bezoek te brengen, hij heeft er zich zelfs door aangespoord gevoeld zonder verwijl uit Spitsbergen te vertrekken, zoodat het bericht, dat de Norge over de aardrijkskundige N.P. gecirkeld had, er reeds was vóórdat ons stukje in het Koloniaal Wkbl. zijn lezers had bereikt.

De Amundsen-Ellsworth expeditie heeft sedert haar tocht geheel volbracht. Zij had zich vooral tot doel gesteld het enorme IJspool-gebied tusschen de N.P. en Alaska te verkennen.

De Norge is in den nacht van 14 op 15 Mei gedaald bij Teller, een kleine handelspost met een 200-tal inwoners, in Alaska. Men stelle zich de verassing van de Eskimo's voor, toen daar een vliegend gevaarte landde, waaruit een 14-tal reizigers stapte! De bijzonderheden der volbrachte verkenning zijn in tal en tal van opzichten hoogst belangrijk. Toch zullen wij er niet nader op ingaan; het doel van onze mededeelingen in de twee voorafgaande nummers was slechts datgeen in herinnering te brengen wat aan de voorbereiding van deze N.P.-ondernemingen bijzondere beteekenis gaf, wij zijn hiermede precies op tijd gekomen. De aandacht en de belangstelling kunnen verder bevrediging vinden in de dagelijksche courantenberichten.

Maar op een paar punten meenen wij toch nog even te moeten wijzen.

Wilkins, die 't eerste gereed had willen zijn, en wiens voornemen 't was reeds den 21en Maart uit Point Barrow in Alaska te starten, om over de IJspool, via de N.P. naar Spitsbergen te vliegen, is nog steeds te P. Barrow, waar hem het bericht van den door Byrd volbrachte N.P.-vlucht heeft bereikt, en waar hij de Norge over zich heen heeft zien drijven. Heeft Byrd alle veine aan zijn zijde gehad, Wilkins heeft het éene ongeluk na het andere ondervonden. Na hetgeen wij hierover twee weken geleden reeds meedeelden, sloeg de kleinste zijner Fokker-vliegmachines stuk, het groote geeft niet voldoende zekerheid, maar toch zou Wilkins de vlucht vermoedelijk wel hebben ingezet als zijn gebroken arm hem niet half invalide maakte. Met dit al heeft hij toch belangrijke vluchten over onbekend poolgebied volbracht.

Wij schreven zooeven over de Amundsen-Ellsworth onderneming. Zooals men weet, is aan hun naam dien van Nobile toegevoegd. Toen Amundsen en Ellsworth besloten hadden de poging om de N.P. te verkennen, die zij in 1925 met een vliegtuig beproefd hadden, nu met een bestuurbaren luchtballon te hervatten, slaagden zij er in een Seppelin van het half-stijve type van de Italiaansche regeering aan te koopen. Tevens oordeelden zij zich gelukkig in den Italiaan kolonel Nobile ontwerper en vervaardiger van een bestuurb. ballon, een commandant voor het luchtschip te vinden, die het van Rome uit wilde besturen. Wij willen niets afdingen op de groote beteekenis van deze gunstige regeling, wij wenschen haar juist in haar werkelijke beteekenis tot haar recht te laten komen. Het luchtschip herdoopt tot „Norge" (Noorwegen) heeft het prachtig gedaan. Signor Nobile heeft zich een bij uitstek bekwaam commandant getoond.

De kapitein van een schip heeft echter bij vroegere pool-ondernemingen alleen dan rang genomen bij de benaming der expeditie als hij tot de plant-ontwerpen had behoord of de hoofdleiding op zich nam. Dit gebruik gaat zelfs zóóver dat b.v. bij de nu door Byrd volbrachte eerste vlucht naar de N.P. diens naam vrijwel algemeen alleen wordt gehoord, terwijl hij toch maar één medereiziger had, en deze F. Bennet geenszins de eerste de beste is. Nogmaals, wij misgunnen Nobile de eer niet zijn naam aan de grootsche onderneming verbonden te zien, maar wij releveeren dit om de tegenstelling te doen uitkomen tusschen de geestesgesteldheid, waarin de volkswaardeering tot uiting komt.

UTRECHT.

In Noorwegen is men trots op Amundsen, de man die de magnetische N.P. bereikte, die eveneens de Z.P. voor het eerst betrad, die nu de held van de N.P. is. Maar men beraadt er zich op hoe men die bewondering en waardeering tot uiting zal brengen. De Ver. Staten van N.-Amerika kunnen met fierheid wijzen op hetgeen Byrd en Ellsworth hebben gedaan om de eer van de Amerikaansche vlag in het poolgebied hoog te houden. Als zij in 't land terugkeeren, zal hun dit wel gedemonstreerd worden.

Maar Italië! Maar de Italiaan! Toen de Norge ook de Italiaansche vlag had laten vallen in de sneeuw van de N.P., barstte Italië en speciaal Rome in geestdrift los. Als Italië het geheel alleen gedaan had, kon de behaalde zege niet grootscher bejubeld zijn. En nu de Norge, na de spanning van eenigszins bange dagen, terecht is, na schitterend volbrachten tocht, nu brak Rome in een luide, nationalistische demonstratie los, in de Kamer, op straat, in de openbare gebouwen, overal vreugde en jubel, waarbij mevrouw Nobile vooral tot de hoofdfiguur werd gemaakt.

Nogmaals, wij keuren dit niet af. Het tegendeel zelfs is waar. Wanneer er een zoo schitterende prestatie is verricht, zouden wij in het Noorden wat meer van dergelijke geestdrift willen merken. Het flegma komt wel in menige aangelegenheid ten goede, maar wat uitbundige uiting van bewondering en waardeering zou bij menige andere aangelegenheid niet misplaatst zijn.

In dit verband willen wij er op wijzen, dat wij Nederlanders bij deze N.P.-zegevieringen zelf ook wat meer aandacht ervoor hadden mogen vragen en zelf wat meer aandacht eraan hadden mogen geven, dat voor de vliegtuigen waarmede getracht wordt de N.P. onbekendheden te ontsluieren aan het Fokker-vliegtuig de voorkeur wordt gegeven, èn dat de Fokker waarmede Byrd den eersten geslaagden vliegtocht naar de N.P. heeft volbracht, bovendien nog een Fokker van Nederlandsche constructie is geweest.

Kon een ander land erop wijzen dat de eerste kunstvogel, die boven de N.P. gevlogen heeft, in stelsel en in constructie, product van dat land was, vermoedelijk zou het hoofd van een artikel hiervan — althans in Frankrijk, Italië of Spanje — in dikke letters melding hebben gemaakt. De Nederlander, die 't mocht vernemen zegt: nou wat zou dat?

De algemeene werkstaking in Engeland.

De algemeene werkstaking in Engeland is afgeloopen en geëindigd met een overwinning voor de regeering. De staking in de mijnen is hiermede echter nog niet opgeheven, en zoo is het conflict teruggebracht tot zijn oorsprong.

Het is een niet onwaarschijnlijke voorstelling van zaken, dat dit mijnconflict een gevolg is van de Roerbezetting door de Franschen. In 1923 zijn daardoor de leveringsvoorwaarden voor de Engelsche mijnen zoo voordeelig geworden, dat de arbeiders extra-hooge loonen en extra gunstige bepalingen kregen. Nadat meer normale toestanden ingetreden waren, konden deze voorwaarden niet gehandhaafd blijven, de arbeiders wilden er echter niets meer van prijs geven. Om den toestand tijdelijk te redden sprong de regeering met een subsidie bij. Dit kon echter ook niet blijvend zijn. Een commissie maakte een reorganisatie-voorstel op, met loon- en werkvoorwaarden gunstiger dan vóór 1923, maar minder gunstig dan de nu bestaande. De mijndirectiën en de regeering wilden hierop ingaan, de mijnwerkers niet. Dat schijnt het eigenlijke conflict te zijn. Het Algemeene vakverbondscongres heeft zich daarna met de zaak bemoeid, heeft toen 't verloop te langzaam scheen, met een algemeene werkstaking gedreigd, wier inzet weer verhaast is door een onhandigheid van de drukkers van de Daily Mail.

De regeering heeft daarop alle onderhandelingen met het vakvereenigingscongres afgebroken, onder beding dat de algemeene werkstaking herroepen moest worden. Zij heeft hierin flink volhard. Na een negental dagen moesten de stakers het opgeven. De regeering heeft haar overwinning voor een zeer groot deel te danken aan de vrijwilligers, die zich, tot versterking der politie of als hulpkrachten bij vervoer, voedselvoorziening, verpleging, e.d.m. hebben beschikbaar gesteld, tot een totaal van wel 60.000 mannen en vrouwen alleen al in Londen. Wie de beteekenis hiervan begrijpt en waardeert vinde er aanleiding in om de waarde te begrijpen van de h. t. l. bestaande burgerwachten, die, beter nog dan te eeniger tijd op te treden, door haar bestaan de noodzakelijkheid hiertoe helpen voorkomen.

Aan de stakers waren uit het buitenland in menigen vorm sympathie-betuigingen en hulpverleening toegezonden, ook waren door buitenlandsche arbeidersorganisaties maatregelen genomen om uitvoer naar Engeland, het bunkeren voor Engelsche schepen, leveren van artikelen die de Engelsche stakers b... deelen konden, te beletten. Uit Britsch-Indië, Aus... Zuid-Afrika kwam door de stakers gewaardeerde h... zoo ook uit Nederland, Noorwegen, Duitschl... Tsjecho-Slowakije. Voor de uit Sowjet aangeboden s... werd echter bedankt, men wilde vrij blijven van c... munistische en bolsjewistische smetten.

* * *

m.s. „Christiaan Huygens".

In het orgaan Uwer Vereeniging „Het Kolon... Weekblad" van 12 Mei 1926 lezen wij, dat in „La ... peche Coloniale" van 3 April werd geschreven, da... bouw van de „Christiaan Huygens" niet aan de C... tiers de la Loire zou zijn opgedragen wegens „véto gouvernemental anglais."

Het spreekt vanzelf, dat dit bericht ten eenen... onjuist is en het is ons niet duidelijk, hoe „La D... che Coloniale" er bij komt te vermoeden, dat wij b... aanbesteding onzer schepen in eenig opzicht afha... lijk zouden zijn van de Engelsche regeering.

Het verwondert ons echter, dat een zoo onge... veerde bewering door een Hollandsch blad wordt o... genomen.

Hoogachtend,
Stoomvaart Maatschappij „Nederlan...

Bovenstaand schrijven mochten wij ontvangen en geven er, 't spreekt vanzelf, met het grootste geno... plaats aan, met dit voorbehoud echter, dat het ve... vervat in de laatste woorden, ons niet gebillijkt l... Wij hebben de aandacht van de Mij. op een haar... treffend onjuist bericht gevestigd, wij hebben da... dadelijk gezegd, dat dit bericht niet juist kon zijn... hebben haar zoo de gelegenheid gegeven om het juiste bericht te wraken en haar tevens getoond... wij er geen geloof aan hechten.

De Schrijver van de rubri...
„Uit den verren vreemde."

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling 's-Gravenhage.

De Jaarlijksche Algemeene Vergadering van de ... eeniging „Oost en West", afdeeling 's-Gravenhag... plaats hebben op Zaterdag 22 Mei 1926, des nam... om 3 uur, in het Gebouw Heulstraat 17.

De Secretaris,
J. C. BAUDO...

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Zaterda... Juni e.k.,* des voorm. ten 11 u., in het Hotel Mon... te Amersfoort.

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen (Zie K. W. van 13 Mei '26, No. 19).
3. Besprekingen in verband met de Agenda der ... meene Vergadering.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING ... *dienzelfden datum* in genoemde inrichting, des ... ten 2 ure.

1. Opening en herdenking wijlen Mr. Sonneveld.
2. Notulen (Zie K. W. van 29 October '25, No. 4...
3. Jaarverslag, Rekening en Verantwoording '25 rapport der Verificatie-Commissie en Begro... 1926. (Zie K. W. van 18 Maart '26, No. 11).
4. Benoeming Commissie van Verificatie, Rekeni... Verantwoording 1926.
5. Voorziening vacatures H.B.
6. Voorstel afd. Nijmegen — a en b. — (Zie K. W. ... 22 April 1296, No. 16).
7. Propaganda.
8. Bepalen plaats en tijdstip volgende Algemeene ... gadering.
9. Rondvraag en sluiing.

N.B. Het Bestuur der afdeeling Amersfoort stel... voor de uren tusschen en na deze bijeenkomst... schikbaar te stellen voor een gezellig samenzijn.

De Secretaris,
VAN DER BRU...

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS.

r. J. Th. Stok, Vice-president bij het Hooggerechtshof van Ned.-Indië, p/a. de Twentsche Bank, Dordrecht.
ej. W. H. Terstegge, Onderwijzeres der 2e kl. bij het Openbaar Europeesch L. O., p/a. familie van Temmen, Laan van Eik en Duinen 225, 's-Gravenhage.
A. Zorab, Ambtenaar ter beschikking van den Thesaurier-Generaal bij het Departement van Financiën, Laan van Eik en Duinen 225, 's-Gravenhage.
G. van Buuren, Ambtenaar der 4de kl. (groep II) bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, p/a. Nederlandsche Handel Maatschappij te 's-Gravenhage.
van der Valk, tijdelijk waarnemend ambtenaar 3e kl. bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen; p/a. fam. de Groot, Weimarstraat 274 te 's-Gravenhage.
Oostra, Onderwijzer der 1ste kl. bij het Openbaar Europeesch L. O., Trekweg 21, Winschoten.
ej. E. A. M. Prins, Commies bij het Centraal kantoor van de Statistiek, Hugo de Grootstraat 46, 's-Gravenhage.
A. B. Lechner, Directeur der 3e kl. van 's Lands gevangenis te Medan, Emmastraat 12, 's-Gravenhage.
J. Leijds Rzn., Controleur 1ste kl. bij het Binnenlandsch Bestuur op de bezittingen buiten Java en Madoera, Stationsweg 510, Haren, m.i.v. 1 Juni 1926, Steijnweg 17, Oosterbeek.
A. de Lint, Hoofdingenieur-afdeelingshoofd bij den dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen, Hoofdpostkantoor, 's-Gravenhage.
Wesselius, Onderbeheerder bij het bedrijf der haven Tandjoeng-Priok, Vooruitgangstraat 85, Haarlem.
B. Weisflog, Verpleger der 2e klasse bij den Dienst der Volksgezondheid, p/a. hotel Elim, Singel 109, te Amsterdam.
J. van Roosmalen, Onderbeheerder 1ste klasse bij het bedrijf der haven van Tandjoeng-Priok, Vooruitgangstraat 85, Haarlem.
ej. A. M. Wagelmans, 1e Klerke bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, Baarsjesweg 184, Amsterdam.
D. van der Gon Netscher, tijdelijk Ambtenaar ter beschikking bij de Generale Thesaurie bij het Departement van Financiën, Valeriusstraat 254, Amsterdam.
E. H. Stolz, Onderwijzeres der 3e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Margarethenstraat 50, Binningen (Basel).
Chr. van den Berg, Baas-bankwerker tevens draaier bij het Marine-Etablissement te Soerabaja, Keizerstraat 358, Scheveningen.

M. A. F. Dijkmans, Houtvester bij het Boschwezen in Ned.-Indië, Eenmesserweg 102, Baarn.
J. van Garrel, Opzichter-machinist 1ste klasse bij de Staatstramwegen, p/a. Mej. G. v. d. Houwen, Buitennieuwstraat No. 72 I, Kampen.
C. F. Muzerie, Gezaghebber bij de Gouvernements-Marine, Acaciastraat 108 te 's-Gravenhage.
E. A. v. d. Bossche, Kapitein Gen. Staf, King George Hotel, Nice, Rue Grimaldi.
C. C. Mullaert, Onderluitenant der Infanterie, IJzendijke.
M. Boerstra, Majoor der Artillerie, Stadhoudersplein 17, 's-Gravenhage.

Bladvulling.

Geridderden in Ned.-Indië.

Militaire Willems-orde. Er bevinden zich in Indië elf ridders der derde klasse (8 Europeanen en 3 Indonesiërs); het aantal van de vierde kl. bedraagt 310 (de Indonesische, voornamelijk Ambonneesche en Minahassische militairen, zijn hier natuurlijk verre in de meerderheid).

Orde van den Nederlandschen Leeuw. Commandeurs dezer orde zijn alleen de Gouv.-Gen. Mr. D. Fock, de Soesoehoenan van Soerakarta en de Sultan van Jogjakarta. Het aantal *ridders* bedraagt 116, waaronder in het geheel 13 niet-Europeanen.

Orde van Oranje-Nassau. Het *Grootkruis* met de Zwaarden is slechts toegekend aan den Soesoehoenan van Soerakarta; de Sultan van Jogjakarta is de eenige *Grootofficier* in die orde. *Commandeurs* zijn er in totaal 5, allen Indische vorstelijke personen. 240 Personen zagen zich benoemd tot *Officier* dier orde (nl. 192 Europeanen en 48 niet-Europeanen). Het aantal *ridders* eindelijk bedraagt 400, waaronder slechts 50 van niet-Europeeschen landaard.

De namen van al deze bezitters van Nederlandsche ridder-orden in Indië worden vermeld in een „geheel bijgewerkte lijst", verschenen als Supplement van den Ind. Regeerings-Almanak, deel II, 1926.

Mutatiestaat van 12 tot 19 Mei.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
G. Stridiron, Oud Gezagvoerder St. Mij. „Nederland", Apeldoorn, Koningin Hortenselaan 55. f 5	Voorzitter afd. Apeldoorn.
J. Gombault, Oud-Planter, Velp, Overbeeklaan. f 5.	Secretaris afd. Arnhem.
Arendsen de Wolff, Den Haag, Raamweg 26. f 5	Secretaris afd. Den Haag.
C. Plesman, Inspecteur b. d. Dienst der Zoutregie O.-I., Den Haag, Prinsessegracht 26. f 5.	Secretaris afd. Den Haag.
Openbare Leeszaal te Oss (N.-Br.) f 5	Secretaris afd. Nijmegen.

Afschrijven:

Mevrouw A. Schönhuth, Haarlem, Tempelierstraat 10.
C. J. M. van den Heuvel, Haarlem, Joh. v. Vlietstr. 77.

Adresveranderingen:

A. Martens, 1e Werktuigkundige Gouv. Marine, Amsterdam, van: 3e Helmerstraat 34 I naar: Van Speykstraat 144 I.
Juffrouw M. C. van Peski, Rotterdam, van: Schiedamsche Singel 44 B, naar: Westersingel 120.
...uw de Voogt-de Vogel, van: Haarlem, Tuinwijklaan 17, naar: Heemstede, Crayenestersingel.
...rouw wed. M. C. A. Westendorp-van Krieken, van: Nijmegen, van Broeckhuysenstraat 6, naar: Enschede, ...ol Kateweg 93.
A. van Waardenburg, officier van Gezondheid 2de klasse, van: Leiden, Steenstraat 6 naar: Bandoeng v. O.
van der Elst, Den Haag, van: Lange Houtstraat 2 naar Noordeinde 141A.
A. Quist, Adsp. Controleur B. B. Den Haag, van: Pijnboomstraat 92 naar: Valkenboschlaan 3.
Birckerhauer, Den Haag, van: Vivienstraat 84 naar: Wagenaarweg 11.
L. J. Schippers, oud-Directeur B. B. van: Van Boetzelaerlaan 91 naar: Frankenslag 125.
Mevr. Wed. A. Nill—Marinissen, Den Haag, van: Weissenbruchstraat 9 naar: Raamweg 34.
E. A. van den Bossche, Kapitein v. d. Generalen Staf, van: Bandoeng naar: Nice, King Georg Hotel, Rue Grimaldi.
J. L. W. Grootenboer, Douaneambtenaar, thans te Padang, Kloosterweg 2.
M. Wisbeen, ondercommissaris van Politie, Weltevreden van Oude Tamarindelaan 134 naar: Tjemaralaan 5.
P. C. Arends, Resident, van: Sibolga naar: Padang.
A. Rompies, Controleur 1e klasse Pandhuisdienst, thans te Bandoeng.
O. Horst, Controleur B. B. van Roeteng (Flores) naar de Residentie Bali en Lombok.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten dienste van hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheden verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Mr. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 21 DONDERDAG 27 MEI 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Ontwikkeling van de Volkslectuur in Nederl.-Indië (1910—1925).

Instelling van een Commissie voor de Volkslectuur.

Met de snelle uitbreiding van het elementair volksonderwijs in Indië, desascholen en Gouvernementsscholen der tweede klasse, waarmede in het jaar 1906 een aanvang werd gemaakt, werd al spoedig begrepen dat dit onderwijs op zich zelf niet voldoende was, hoogstens het middel tot meerdere ontwikkeling kon zijn.

Als een noodzakelijke aanvulling van het onderwijs moest er lectuur zijn, opdat het op school geleerde niet verloren zou gaan, de opgedane kennis door lezen zou worden vermeerderd, de blik verruimd, schadelijk bijgeloof en bestaande dwaalbegrippen zouden worden bestreden; eenvoudige, doch aantrekkelijke en *goede* lectuur om te strekken tot meerdere ontwikkeling in het algemeen en tot opvoeding, waardoor heel het maatschappelijk leven der Inl. bevolking op hooger niveau zou kunnen worden gebracht.

Een goede lectuur bestond er nog niet.

Behalve leesboeken bij het schoolonderricht in gebruik, was het getal der in druk verschenen werken in Inlandsche talen zeer gering, bevatten deze voor het meerendeel verhalen van mythologischen aard, overleveringen en oude legenden, waren er ...ologische geschriften en werkjes met het meest ...urde bijgeloof, geen boeken welke de ontwikkeling onderhouden en voortzetten konden, geen lectuur van eenige opvoedende waarde.

Op de Overheid rustte derhalve de taak voor betere leesstof te zorgen.

In 1908 werd een Commissie ingesteld, bestaande uit zes leden met den Adviseur voor Inlandsche Zaken (Dr. G. A. J. Hazeu) tot voorzitter, ten einde den Directeur van Onderwijs voor te lichten bij de keuze van werkjes geschikt om te dienen tot lectuur ten behoeve van de Inlandsche bevolking.

Plannen der Commissie.

In de eerste plaats richtte de Commissie haar aandacht op ontspanningslectuur, welke vooral de leeslust moest aanwakkeren en gaande houden en in den aanvang trachtte zij haar doel te bereiken door allerlei eigendommelijke volksverhalen en legenden te verzamelen, met vermijding van dezulke, die het bestaande bijgeloof in de hand konden werken en van obscene verhalen en episodes, terwijl daarbij als grondeel werd aangenomen, dat ten

opzichte van godsdienstige opvattingen, rasaangelegenheden en politiek een zoo neutraal mogelijk standpunt moest worden ingenomen en als doel voorop stond oorspronkelijke werken van Inlandsche schrijvers te publiceeren.

Werkzaamheden der Commissie.

In de eerste paar jaren van haar bestaan heeft deze Commissie, door de omstandigheid dat de leden door eigen ambtelijk werk daartoe minder in de gelegenheid waren, zich weinig kunnen ontplooien.

Toen echter in 1910 Dr. D. A. Rinkes, tijdelijk leeraar voor de Javaansche taal tot Secretaris der Commissie werd aangewezen en als zoodanig bleef fungeeren toen hij het volgende jaar tot taalambtenaar bij den Adviseur voor Inlandsche zaken werd benoemd en een jaar later als Adviseur mede als voorzitter der Commissie optrad, kon meer intensief en daadwerkelijk aan de volkslectuur gearbeid worden.

Door circulaires aan hoofden en aan het publiek, door het uitloven van belooningen maar ook vooral door mondelinge besprekingen met personen van wie men als schrijvers iets verwachten mocht, werd het resultaat bereikt, dat haar al spoedig talrijke handschriften werden toegezonden. Die handschriften werden onderzocht en bij geschiktbevinding ter uitgave aanbevolen, bij afkeuring den auteur aanwijzingen gegeven hoe hij bij een volgende poging wellicht beter zou kunnen slagen. Tevens werd naar lectuur voor meer ontwikkelden gezocht, ten einde de lezers, zij het nog op zeer eenvoudige wijze, in kennis te brengen met het Europeesch weten op allerlei gebied. Voor bedoelde werkzaamheden werd het aan den Secretaris der Commissie toegevoegd personeel, dat aanvankelijk slechts uit één schrijver bestond, geleidelijk uitgebreid met twee hoofdredacteuren (voor het Javaansch en Soendaneesch) twee gewone redacteuren (voor Maleisch en Madoereesch), een paar correctoren en schrijvers.

Aangezien den Directeur van Onderwijs de bevoegdheid was verleend om de werken, welke door de Commissie voor uitgave als volkslectuur werden aanbevolen, voor rekening van den Lande te doen drukken, verkreeg men na betrekkelijk korten tijd, ondanks de nog omslachtige wijze, de beschikking over een aantal goede boeken. Hiernaast reeds het vraagstuk hoe deze werken op de meest doeltreffende wijze onder de verschillende bevolkingsgroepen te verspreiden.

De aanvankelijk gevolgde methode van gratis uitreiking door tusschenkomst van de hoofden, was om meer dan één reden verwerpelijk gebleken. Meer heil verwachtte de Commissie van eene beschikbaarstelling van boeken tegen eene — zij het ook geringe — betaling, omdat de ervaring geleerd had, dat men grootere waardeering had voor datgene waarvoor men zich eenige opoffering getroost had. Bovendien zou de commissie in de mate van aftrek een zekere contrôle op haar eigen keuze vinden.

Oprichting van volksbibliotheken.

Deze nieuw-ingeslagen weg leidde in de eerste plaats tot de oprichting van z.g. *volksbibliotheken*, voorloopig alleen voor het Javaansche en Soendaneesche taalgebied, daar het aantal beschikbare werken voor andere taalgebieden nog niet toereikend was. Iedere bibliotheek werd voorshands ingedeeld in drie seriën en wel *A* kinderlectuur, *B* ontspannings- en ontwikkelingslectuur voor volwassenen, beide in de landstaal, en *C* hetzelfde doch voor meer ontwikkelden, in het Maleisch, waarbij serie B het hoofdbestanddeel van iedere bibliotheek vormde.

Ten einde zoowel een behoorlijk aantal dezer bibliotheken te kunnen plaatsen, alsook ze er geschikt onder dak te brengen en onder goed heer te stellen, besloot de Regeering aan ie Inlandsche school der 2de klasse een derge volksbibliotheek te verbinden en het Hoofd school ambtshalve tot beheerder der bibliot aan te wijzen. Ofschoon uit deze uiterlijke om digheden meermalen ten onrechte de gevolg king is gemaakt, dat de boeken voor de schoo deren bestemd zouden zijn, moeten deze boeke toch wel degelijk als volksbibliotheken worden gemerkt.

Reeds in het jaar 1912 kon worden overge tot de oprichting van ± 170 Soendaneesche e 1913 tot ± 500 Javaansche bibliotheken, waa de inhoud voor het grootste gedeelte bestond bijdragen van Inlandsche zijde, terwijl de doo Commissie zelf samengestelde werken uit den der zaak nog slechts weinig in aantal waren inventaris bestond, behalve uit de boeken zelve een kast, een reglement voor het publiek, een structie voor den beheerder, registers, bons vo uitleening, enz. Het leesgeld bedroeg aanvank 1 cent per maand voor kleinere en 2½ cent grootere deelen, later werd dit gesteld op 1 per week, 2 cent per twee weken enz., met ui dering echter van Serie A, waarvan geen lee werd geheven.

Verkoop van boeken.

Behalve voor de uitrusting van volksbibliotheken stond de Commissie ook van den beginne af de taak om hare uitgaven te verkoopen en ond bevolking te verspreiden. Met den verkoop was vankelijk belast het Depot van leermiddelen, eenige noemenswaardige reclame werd nie maakt omdat van individueele bestellingen bij centraal depôt voor geheel Indië weinig ver werd. Bovendien wees de ervaring reeds u Chineesche handelaren van de gelegenheid maakten om de uitgaven der Commissie in te en tegen het twee- of driedubbele van den van de hand te doen.

Wel stond toen de mogelijkheid open om o schillende plaatsen debitanten aan te stellen dezen toe te staan om bij het debiet als comm loon een bepaald percentage boven den vast den prijs in rekening te brengen, doch deze ling bleek met zooveel administratieve bele ringen gepaard te gaan, dat het welhaast b gesloten mocht worden geacht, dat personen voor het luttele gewin daarmede zouden wille lasten. Aangezien het om redenen van compta aard onmogelijk bleek deze administratie op voudigen leest te schoeien, werd besloten slechts één debitant aan te wijzen, en wel ie van het personeel der Commissie (een stro derhalve) door wien alle administratieve be nissen zouden worden verricht. Hierdoor werd heid verkregen om overal verkoopagenten a stellen, voor risico van de Commissie en ook aan haar verantwoordelijk en kon de commer contrôle eenvoudig worden ingericht. Op het van 1916 waren reeds een 10-tal agenten voor verkoop werkzaam.

Door het plaatsen van advertenties, het t den van recensie en present-exemplaren a dagbladen en aan personen op wier medew men rekenen kon, alsmede door verspreidin prospectussen, werd aan de verschijning v voor volkslectuur geschikte werken hoe lange meer bekendheid gegeven.

Aantal en aard van de door de Commis verspreide werken.

Van het aantal en van den aard der door deling van de commissie voor de Volkslectu 1917 verspreide werken, geven de volgende een overzicht:

TAAL.	Door de Commissie voor de Volkslectuur uitgegeven werken						Totaal.	Door de Commissie voor de Volkslectuur aangekochte werken						Totaal.
	1911	1912	1913	1914	1915	1916		1911	1912	1913	1914	1915	1916	
Javaansch	19	25	27	8	4	12	95	2	2	12	1	2	3	22
Soendaneesch. . . .	14	11	7	14	7	1	54	1	3	5	3	1	1	14
Maleisch.	3	5	6	4	4	5	27	—	—	4	1	1	—	6
Madoereesch	1	—	8	—	4	4	17	—	—	—	1	—	—	1
Totaal . . .	37	41	48	26	19	23	193	3	5	21	6	4	4	43

Verdeeld over verschillende rubrieken waren in de volksbibliotheken aanwezig:

Aard van het werk.	A. Kinder-lectuur.		B. Lectuur voor volwassenen.		C. Ontwikkelings- en Ontspannings-lectuur voor meer gevorderden.
	1916		1916		1916
	Jav.	Soend.	Jav.	Soend.	Maleisch.
Verhalen	25	20	23	20	18
Zedekundige werken	5	3	12	6	3
Taalkennis . . .	—	—	4	1	—
Aardrijkskunde.	—	—	7	2	2
Landbouw, Veeteelt, Visscherij	—	—	14	17	7
Gezondheidsleer.	2	—	—	3	5
Diversen.	4	2	15	—	5
Totaal	36	25	75	49	40

Het aantal gedurende die jaren ontvangen handschriften bedroeg:

TAAL.	Aantal ontvangen handschriften.						Totaal.
	1911	1912	1913	1914	1915	1916	
Javaansch	144	104	120	69	68	93	598
Soendaneesch.	20	41	56	48	19	20	204
Maleisch.	18	19	22	9	14	14	96
Madoereesch	3	14	8	7	6	9	47
Bataksch	—	—	—	—	—	8	8
Totaal	185	178	206	133	107	144	953

Aantal opgerichte bibliotheken tot 1917.

Het aantal Volksbibliotheken, opgericht in het Javaansche en Soendaneesche taalgebied, bedroeg in 1917 onderscheidenlijk 521 en 188.

Belemmeringen voor een goede ontwikkeling der volkslectuur.

Voornamelijk om tweeërlei redenen werd in het tijdvak van 1913 tot 1917 geen meerdere uitbreiding aan dit instituut gegeven. Ten eerste was de wijze waarop moest worden gewerkt veel te omslachtig: Onderzoek en afwerking van de handschriften door de Commissie; examinatie door het Departement; taxatie door de Landsdrukkerij; machtiging tot uitgave en zoeken van een drukker weer door het Departement; de correctie door de Commissie; het afgedrukte werk naar het depôt voor leermiddelen, van waar een voorstel tot publieke verkrijgbaarstelling aan het Departement moest worden gedaan. Ziedaar een ambtelijke om-[illegible], die ten gevolge had, dat op zijn gunstigst vele maanden na de feitelijke samenstelling eindelijk het boekje voor distributie beschikbaar kon worden gesteld. Ook was er gebrek aan personeel. Van de leden der Commissie, die allen drukke ambtsbezigheden hadden, kon niet meer gevorderd worden dan dat zij kennis namen van de door het personeel reeds onderzochte en behandelde handschriften en daarover advies uitbrachten, voorts op vergaderingen hun oordeel uitspraken over verschillende te berde gebrachte zaken, de Volkslectuur betreffende.

Wel werd in 1916 bepaald, dat tijdelijk aan bevoegde personen, zoowel leden als niet-leden der Commissie, tegen een vastgesteld honorarium kon worden opgedragen om bijdragen, vertalingen en andere proeven na te zien en te behandelen en werd ook in dat jaar een ambtenaar, goed op de hoogte van Inlandsche talen, ter beschikking gesteld, doch daartegenover stond dat de werkzaamheden zeer belangrijk vermeerderden.

Vermeerdering der werkzaamheden.

Eischte de behandeling der ingekomen bijdragen van Inlandsche inzenders reeds zeer veel arbeid en tijd, al spoedig bleek, dat met de werken van inheemsche auteurs niet kon worden volstaan, aangezien daarin slechts zelden de meer moderne begrippen en opvattingen, waaraan de Inlandsche maatschappij — zal zij zich verder kunnen ontwikkelen — zoo zeer behoefte heeft, tot haar recht kwamen. Gewenscht was het over te gaan tot het overbrengen in de Inlandsche talen van Westersche ontspannings- en ontwikkelingslectuur, teneinde te verdringen de door particuliere uitgevers verspreide sensatieromans ed., welke dikwijls een verderfelijken invloed oefenen op het gedachtenleven van de lezers.

Ook waren door de oprichting en het beheer van een 700-tal bibliotheken, hoe eenvoudig deze ook waren ingericht, de administratieve werkzaamheden zeer belangrijk vermeerderd. Jaarlijks moesten in den loop van December aan alle bibliotheken worden verzonden en in den loop van het jaar worden aangevuld het vereischte aantal blanco-gedrukten (registers van uitleening, bons, model-verslagen) voor elke bibliotheek afzonderlijk naar de behoeften afgemeten. In de eerste maanden van het volgende jaar kwamen de door iederen beheerder aangehouden en op 31 December afgesloten registers van uitleeningen en de verantwoording der leesgelden binnen. De vergissingen en fouten, die vooral in de eerste jaren talrijk waren wegens het wisselende personeel op de scholen, moesten aan de betrokkenen worden medegedeeld en toegelicht.

De registers en binnengekomen verslagen der Inlandsche schoolhoofden moesten nagezien en verwerkt worden en een verzamelstaat gemaakt worden van het aantal uitleeningen van ieder boek om tot een oordeel te komen van de gewildheid der boeken.

Bovendien werd in 1916 ook overgegaan tot de oprichting van *Nederlandsche Volksbibliotheken* ten einde aan hen die onderwijs in het Nederlandsch genieten of aan belangstellenden, vooral in de binnenlanden, gelegenheid te verschaffen zich die kennis door lezing van geschikte werken meer eigen te maken. Om dezelfde redenen als gemeld ten aanzien der Inlandsche bibliotheken, werden de Nederlandsche bibliotheken aan de Hollandsch-Indische scholen in beheer gegeven.

Bleek de Commissie reeds niet in staat met de afwerking van den toevloed der inzendingen van bijdragen gelijken tred te houden en ontstond daarin van den aanvang reeds achterstand, aan een volledige verwerking der bibliotheek-gegevens tot nuttige statistieken, kon nog in het geheel niet gedacht worden.

In Januari 1917 werd door den Directeur van Binnenlandsch Bestuur bovendien voorgesteld te zijnen kantore handleidingen voor de Inlandsche bestuursambtenaren samen te stellen, betreffende aangelegenheden, waarmede zij vaak bemoeienis hebben, welke handleidingen periodiek zouden zijn bij te werken en aan te vullen. Voor de vertaling dier handleidingen werd de hulp van de Commissie voor de Volkslectuur verzocht. *(Wordt vervolgd).*

Van Week tot Week.

Dinsdag 18 tot Maandag 24 Mei.

Studiereis van leeraren naar Ned.-Indië. Het Bestuur van de Vereeniging „Jan Pietersz. Coen” te Amsterdam deelt mede, dat de groep leeraren, die dit jaar zullen worden uitgezonden om een studiereis door Ned.-Indië te maken, uit de navolgende heeren zal bestaan: Dr. L. W. Beekman, leeraar aan de R. H. B. S. te Groningen; L. Cohen, leeraar aan het Kennemer Lyceum te Aerdenhout; W. E. Noordman, leeraar aan de H. B. S. en het Gymnasium te Nijmegen; Dr. H. J. Slijper, directeur van de H. B. S. te Utrecht; Dr. H. N. ter Veen, leeraar aan een H. B. S. te Amsterdam. De reis zal ongeveer 4½ maand duren en zal waarschijnlijk aanvangen met het begin der zomervacantie.

De onderzeeboot K XIII. Onder bevel van den luitenant ter zee 1e kl. L. G. L. van der Kun, vertrekt Hr. Ms. onderzeeboot K XIII den 27en dezer via het Panamakanaal naar Ned.-Indië.

Voordrachten over Nederlandsch-Indische politiek. In een door de Democratische Partij te 's-Gravenhage belegde vergadering heeft de heer A. de Bruin, oud-Secretaris van den gewestelijken raad der Preanger Regentschappen, gesproken over Ned.-Indische politiek. — Den 19en sprak de heer J. E. Stokvis, lid van den Volksraad, in een vergadering van het Comité Nieuw Indië te 's-Gravenhage, over het onderwerp: De staatkundige toestand van Indië.

Voordracht over volkswelvaart en belastingdruk. Den 19en dezer heeft de heer J. W. Meyer Ranneft, assistent-resident met verlof, te Leiden eene voordracht gehouden over: Volkswelvaart en belastingdruk op Java.

De Gouv.-Gen. veroordeelt het ophitsen tegen de Inlanders. Batavia, 20 Mei (Aneta). De vermaning van den landvoogd van 15 dezer tot de Europeesche pers wordt gunstig gecommenteerd door het meerendeel der bladen. Mr. Fock wilde getuigen van het afwijkende standpunt der Regeering tegenover de Europeesche organen, die dagelijks de Europeanen ophitsen tegen de Inlanders. De landvoogdelijke waarschuwing is gericht tegen de journalisten, die het stichten van een blank eenheidsfront, Ku Klux Klan-vereenigingen, enz., propageeren, tengevolge waarvan eenige weken geleden te Soerabaja een absoluut noodeloos comité voor een burgerwacht werd ingesteld. (Nwe Rott. Ct.)

De overvallen op Atjeh. Het *Vaderl.* van 19 dezer (Avondbl.) bevat den tekst van een uitvoerig Aneta-telegr. met bijzonderheden over den overval van de patrouille-Paris. — Hetzelfde blad maakt nog melding van een Aneta-telegr., dd. Koeta Radja 19 Mei: In den nacht van 17 op 18 dezer kreeg de patrouille onder den 1en luitenant der infanterie H. J. M. Klyar in kampong Lembang in het landschap Kloeët, aanraking met de bende van Tjoet Ali. Gesneuveld is één, zwaargewond zijn twee maréchaussées, lichtgewond werden sergeant Kars, een Menadoneesch sergeant en drie maréchaussées, terwijl onbeduidend gewond werd luitenant Klaar. Neergelegd werden zes kwaadwilligen, terwijl blanke wapens buit gemaakt werden.

De Indische begrooting voor 1927. Batavia, 17 Mei. (Aneta). — De begrooting voor 1927 geeft in vergelijking met die voor 1926 aan uitgaven in Nederland aan: ƒ 7.758.559 meer, de middelen idem ƒ1.027.800 minder, de uitgaven in Indië ƒ27.754.214 meer en de middelen in Indië ƒ 34.588.986 meer. *(Nwe R. Ct.).*

Univers. examen. Leiden. Doctor. examen Indisch recht de heer A. M. van Lière.

J. G. van Kooten †. In den ouderdom van 70 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer J. G. van Kooten, oud-majoor der artillerie van het O.-I. leger.

J. N. Eikema †. Te 's-Gravenhage is op den leeftijd van 50 jaar overleden de heer J. N. Eikema, gep. havenmeester bij de gouvernementsmarine in Indië.

J. Chr. H. Hencke †. De oud-havenmeester in Indië, de heer J. Chr. H. Hencke is, in den ouderdom van 74 jaar, te 's-Gravenhage overleden.

Mej. R. de Joode †. Blijkens bij de familie hier te lande ontvangen telegrafisch bericht, is te Weltevreden in den ouderdom van 49 jaar overleden mej. R. de Joode, inspectrice van den Gemeentelijken Geneeskundigen dienst aldaar.

Hevige storm in het Garoetsche. Bandoeng, 19 M[ei] (Aneta). Een storm in het Garoetsche, die d[rie] dagen aanhield, vernielde tienduizenden pond[en] thee. Op de kina-onderneming Daratjat werden [..] honderd huizen vernield en duizenden boomen [ge]veld, die vóórtijdig van den bast ontdaan m[oe]ten worden. *(N. R. Ct.)*

Personalia. [1]) Benoemd tot resident van Jogjakarta [de] heer J. E. Jasper, thans resident van Pekalonga[n], die als zoodanig wordt opgevolgd door den he[er] J. G. van Heyst, resident van Midden-Priangan.

Benoemd tot resident van Soerabaja de he[er] W. Ch. Hardeman, laatstelijk ass.-res. in de afdeeling Bandoeng, van buitenlandsch verlof terugg[e]keerd.

Benoemd tot vice-president van het Hoog[ge]rechtshof in Ned.-Indië, mr. A. H. Walkate, voo[r]dien raadsheer.

Benoemd tot ass.-resident van Banjoewangi, [de] heer W. D. B. H. Mulder; tot ass.-resident ter [be]schikking van den resident van Palembang, [de] heer C. L. Dankmeijer.

Benoemd tot directeur van het Kon. Magnetis[ch] en Meteorol. Observatorium te Batavia, dr. J. Bo[er]ma, thans onder-directeur.

Ontslagen met dankbetuiging voor bewezen di[en]sten, met ingang van 11 Juni, de hoofdinspecte[ur] hoofd van den dienst Boschwezen, de heer J. Duyfjes.

De pest in Midden-Java. In de week van 29 Maart [tot] 3 April zijn op Java in totaal 127 gevallen van p[est] gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonoso[bo] 2, Temanggoeng 10, Magelang 3, Jogjakarta 1[.], Klaten 13, Pekalongan 25, Tegal 5, Poerboling[go] 54, Banjoemas 11.

Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer. [De] wnd. directeur-generaal van den Landbouw bre[ngt] ter kennis van belanghebbenden, dat de aanm[el]ding voor den cursus 1926-1927 van de Middelba[re] Koloniale Landbouwschool te Deventer moet [ge]schieden bij den wnd. directeur der school vó[ór] 1 Juli en dat de toelatingsexamens aldaar zull[en] worden afgenomen op 16 Juli, des morgens 8[½] uur, en volgende dagen.

Het is noodig zich vóór Juli op te geven, al is men dan nog niet in het bezit van een di[plo]ma, dat recht geeft op toelating zonder ex[amen] tot de 1e of de 2e klasse.

Bij de aanmelding op te geven naam en voo[rna]men (voluit) jaar, dag en plaats van geboorte[, en] het in het loopende schooljaar genoten onderw[ijs].

Nadere inlichtingen verstrekt de wnd. direct[eur] der school. (St.-Ct.)

Candidaat-landmeter. Voor enkele jongelieden best[aat] gelegenheid om vanwege het Ministerie van [Ko]loniën in opleiding te worden genomen als c[an]didaat-landmeter voor het kadaster in Ned[er]landsch-Indië. Nadere inlichtingen bevat de Sta[ats]courant van 14/15 Mei 1926.

Ned.-Indonesisch Verbond. Het onlangs opgeric[hte] Nederl.-Indonesisch Verbond van Jongeren Org[ani]saties heeft een afd. Amsterdam gesticht on[der] voorzitterschap van den heer L. D. Petit en [een] afd. Leiden onder voorzitterschap van den h[eer] Raden Mas Soeripto.

Militair-Apotheker. De Minister van Koloniën bre[ngt] ter kennis van belanghebbenden, dat in 1926 v[oor] twee jongelieden, die dit jaar de studie in [de] artsenijbereidkunde aan de Nederlandsche univ[er]siteiten aanvangen, de gelegenheid bestaat om [te] worden opgeleid tot militair-apotheker bij [het] leger in Nederlandsch-Indië.

Nadere inlichtingen bevat de Ned. Staatsc[ourant] van 11 Mei 1926.

1) Ontleend aan Aneta-telegrammen van verschillende dagbladen.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisv[lijt]

De Boeatan-avonden in de Gothische Zaal.

Op Donderdagavond 20 dezer hield, op uitnoodig[ing] van den Raad van Beheer van „Boeatan”, *Professo[r] A. Loebèr* uit Elberfeld een voordracht over *B[atik]kunst* in de Gothische zaal te 's-Gravenhage, w[elke] thans in een waar batikpaleis is herschapen. Spr[eker] wees op het verschil tusschen deze tentoonstelling [en] die, welke in deze zelfde ruimte, in 1901, werd ge[hou]den, waaraan hij destijds zelf medegewerkt heeft.

…van toen *Dr. G. P. Rouffaer* de uitvoerige catalo… heeft samengesteld. Op die expositie waren veel …doeken, zij waren echter meer ethnografisch… gerangschikt, languit naast elkander opge…gen tegen het houten beschot, terwijl nu met een …der aantal batiks, op artistieke wijze, een mooi ge… is verkregen, waarbij iedere doek beter tot zijn …t komt en daardoor meer indruk maakt op den …schouwer. „Boeatan's" doel: het doen kennen en …ebben dezer fijne Javaansche kunst, die nergens …e wereld haar weerga vindt, zal er door worden …ikt.

…mmer genoeg, was het aantal toehoorders van … Loebèr's rede niet zoo groot als te wenschen ware. … een bewijs, dat nog met alle macht en kracht ge…t moet blijven worden om de zoo noodige diepere …ngstelling bij 't publiek op te wekken", zooals de …idente van „Boeatan" bij haar openingswoord in…ie.

Spreker merkte echter scherp op: dat de afwezi… ditmaal geen ongelijk hadden, daar zij terecht had… ingezien, dat zij, die geen groote liefde voor de …kunst voelen, beter doen met weg te blijven; over … een bizondere, intieme kunst kan ook niet goed …olle zalen gesproken worden!

…ar misschien zouden de nog onverschilligen en …en toch door sprekers warm bewonderende woor… bekeerd zijn? Hoewel hij nimmer in Indië geweest …ag hij toch zeker als een der meest deskundigen …it gebied gelden, want niet alleen heeft hij er een …gaande studie van gemaakt, maar hij beheerscht …de techniek volkomen en heeft die jarenlang on…wezen aan de Kunstnijverheidschool te Elberfeld.

…et zou ons te ver voeren hier den zeer belangwek…en, leerrijken inhoud van zijn zeer onderhoudende … weer te geven. Zij, die er voor voelen, zullen alles uitvoeriger kunnen weervinden in het onlangs door … geschreven, fraai geïllustreerde werk over *Batik*, …door *Gerhard Stalling* te Oldenburg wordt uit…even.

…ermelden wij alleen nog, dat Prof. Loebèr proef…ervindelijk een lans brak voor de aanwending der …erieure synthetische kleurstoffen bij het batiken …dat hij ten slotte ook overheidsbescherming voor de …aansche batikkunst inriep, niet alleen door het op… …en van proefstations en musea met keurcollecties, …vooral ook van kunstnijverheidsscholen in de …tra.

* * *

…Over *den Javaanschen Dansavond* laten wij den heer …ri) *B*(orel) in „Het Vaderland" van Zaterdag 22 …aan het woord:

…Een zeer talrijk publiek was opgekomen om inge…d te worden in de Javaansche danskunst. De heer …rbatjaraka was zoo vriendelijk allereerst een ele…taire beschrijving, door dansbeweging geïllustreerd, …geven van de „schoonheidsregeling" (van het woord …hetiek zeide hij niet te houden) die aan deze dan…ten grondslag ligt, die oorspronkelijke gewijde tem…dansen zijn geweest, vóór de komst van den Islam. …wel nu geen tempeldansen meer, hebben zij toch …streng gestyleerde behouden van een ceremonie. … Bali alleen, waar nog Hindoeïsme, zij het niet …t zuiver meer, bestaat, is ook de tempeldans nog …als religieus). Raden Poerbatjaraka liet het publiek …, hoe de vereischte voethouding is, hoe het geheele …aam, recht gehouden, daarop steunt en met den … medebeweegt, zóó dat geen inspanning, maar ge…achter elke beweging behoort te zijn, en hoe ook … de oogen aan den dans mede behooren te doen, …hoe de slippen van het gewaad zelfs hulpmiddelen om het rhythme te regelen. Zeer duidelijk liet … Javaansche danser de grondslagen uitkomen, …op de Javaansche dans (eigenlijk evenals een …leerde architectuur, H. B.) gebouwd is.

…ij deed nog méér dan dit. Met nauw verholen ironie … deze Javaan, voor wien de schoonheid een cul…is, uitkomen — o.a. door kostelijke nabootsing, …van 't potsierlijke alleen aan 't origineel ligt — hoe …tuul en wanstaltig onze moderne Europeesche dan…ansen eigenlijk zijn, ook die van Engelsche dan…girls met omhoogslaande en draaiende beenen, en … en belachelijk de plastiek is der mannequins …onze étalages. Wat moet zoo'n in schoonheid van …eeuwenoude cultuur opgegroeide Javaan ons in al onze …amusementen" en ons stijllooze modegedoe „kassar" …) vinden om het zóó raak aan de kaak te stellen! …Met een — weliswaar zéér gereduceerde en dus pri…tieve — „gamelan", waarin, behalve Javanen ook …vele Europeanen mede speelden, voerde toen de heer …(raar klinkt hier dit „de heer" nietwaar?) Poerbatjeraka een Javaanschen dans uit. Ik heb al zóóveel malen in dit blad mijn geestdriftige bewondering uitgesproken over den Javaanschen dans, dat ik slechts zou kunnen herhalen. Ziet u, dit is nu ook „traditie", maar heilige, niet van kijken naar mooie, althans sensueel aandoende vrouwenbeenen, maar traditie van een kunst die — als alle kunst in het Oosten — uit emotie („bhakti") geboren is, en niet van religieuse innerlijkheid is te scheiden. Geen enkel zinnelijk element is hier in, en àls er hartstochtelijkheid in voorkomt, is deze altijd gesublimeerd, want er is niet het minste gebaar, dat niet streng gestyleerd is. Hier is dansen geen log en potsierlijk springen, maar zweven, maar bewegingsmuziek van lichaam, gestuwd door ziel. Het is of het lichaam in dezen dans geen zwaarte aan materie meer heeft, maar of het enkel geest is, door mystiek ademen voortbewogen. Inderdaad, hier is wat Poerbatjaraka zoo terecht noemde „schoonheidsregeling" (en wat is dit eigenlijk anders dan stijl?).

Na den danser kwam ook een danseres (ik durf het woord hier haast niet te gebruiken, zóó is het in Europa ontaard), en het wonder hiervan is, dat deze danseres een Hollandsche is (met een Oostersche ziel klaarblijkelijk), die in de hof-dansschool, de officieele, van den sultan van Djokjakarta, dezelfde opleiding heeft gehad als keizerlijk Javaansche princessen, en nu ook werkelijk als zij danst... Siti Soendari is, een Javaansche. Ik noem dit niet veel minder dan een wonder, want dit toch Hollandsche lichaam is door de „schoonheidsregeling" van 't Oosten zoo lang het danst een Javaansch geworden, levend in den strengen stijl van den zuiver Javaanschen dans, en er geheel in geconcentreerd. Hoe is het mogelijk! Had men mij gezegd, dat het een, Javaansche was, ik zou het geloofd hebben. Alleen een Oostersche ziel kan dit lichaam zóó gestyleerd hebben gehouden, met al de statige bewegingen en ijle zwevingen en materielooze golvingen en wuivende waaiingen. Heb ik zóó niet slanke bamboetakken zien buigen en wenden onder winde-adem, heb ik zóó niet superbe, groote Oostersche vogels zien aan-paradeeren, zijn deze zelfde trillingen niet in ruischende vogelwieken? En zelfs dat aller-devootste en aller-ijlste handengebaar, dat van de „sembah", aan het begin en het einde van den dans; dat is als het devoot openplooien van een lotus, heeft deze Siti Soendari van uit deemoedig devote innerlijkheid superbe geopenbaard. Mijn hulde, o Siti Soendari, een theosoof zou heusch vragen: zijt gij in een vorige incarnatie een Javaansche princes geweest?

En dan die dans, die (wij zouden hier zeggen: pantomimische dans)van den Koning, wiens Geliefde hem verlaat, hoe prachtig hebben Siti Soendari en Poerbatjaraka dezen samen voor ons doen leven, hoe wonderschoon was al dat opkomen! (Let eens op, hoe b.v. een danseres zoowel opkomt als weder heengaat, in diepe concentratie, zonder één gebaar of blik naar het publiek, „ce fut comme une apparition" zou Flaubert er van gezegd hebben).

Ziet u, dit is nu stijl, dit is nu dans die devotie is („bhakti"), dit is nu ware „schoonheids-regeling". En al de rest is maar enkel „dansen" in den hideuzen modernen zin......"

* * *

Is de Javaansche Batiktentoonstelling in de „Gothische Zaal" dagelijks voor het publiek opengesteld van 10—12 uur v.m. en van 2—5 uur n.m., des avonds wordt er, onder leiding van Pangeran Ario Soerjodiningrat, door Oostersche en Westersche studenten samen met ijver geoefend op de daar opgestelde gamelan.

Onlangs vermeldden de dagbladen, dat het *„Nederlandsch Indonesisch Verbond van Jongere organisaties"* van plan is zijn beschermheer, Prins Soerjodiningrat van Djokjakarta, een afscheidssoirée aan te bieden in de groote zalen van het Hotel De Twee Steden op 12 Juni a.s., opgeluisterd door Javaansche dansen, die zullen begeleid worden met gamelaninstrumenten, welwillend door Boeatan afgestaan.

Bovendien zal een nummer van het programma gewijd worden aan Westersche bewegingskunst, uitgevoerd door 9 dames. Zoowel dansvertolking als muziekbegeleiding zal door leden van het Verbond geschieden.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Haarlem en Omstreken.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Begrooting. Onderwijszaken.

De *Java-Bode* (17 Apr. L. N.) deelt e.e.a. mede omtrent de zoo juist ontworpen *begrooting van het Dep. van O. en E.:* Het *Inlandsch onderwijs* wordt uitgebreid met 100 tweede klasse-scholen en 450 dessascholen. Voorts bevat de begrooting een post voor de oprichting van *een H. B. S. en een A. M. S. te Malang.* Het staat echter nog te bezien of beide instellingen reeds dit jaar tegelijk in werking zullen kunnen komen. Dit staat in verband met een voorgenomen *reorganisatie van het M. U. L. O.* Men is namelijk van plan de derde klasse van dat instituut te splitsen in twee deelen, waarvan het eerste aansluit op de H.B.S. en het tweede op de A.M.S. Zoodra dit geregeld is kan omtrent Malang eene beslissing vallen. De begrooting bevat een post van *f* 120.000 voor de oprichting van de *Middelbare Technische school.* Men twijfelt echter of doorzetting in dit jaar, in verband met de geringe stof, die het M. U. L. O. levert, mogelijk zal zijn. De *Dienst van de Volksgezondheid* zal boven het gewone accres een bedrag van *f* 200.000 krijgen voor bestrijding van volksziekten. De instelling van de *Medische Hoogeschool* is thans verzekerd, maar die van de Landbouwhoogeschool staat nog niet vast, ook alweer in verband met het feit, dat het middelbaar onderwijs in Indië nog *te weinig abituriënten* aflevert.

De nieuw opgetreden Dir. van Ond., de heer Hardeman, heeft onlangs een nota geschreven *(Soer. Hbl.* 13 Apr. 3de bl. *„Landbouw en Rubber"),* waarin hij de aandacht vestigde op *het geringe aantal abituriënten,* dat jaarlijks door A. M. S. en H. B. S. afgeleverd wordt. Aan abituriënten worden jaarlijks ± 200 afgeleverd, van wie de helft de voorkeur geeft aan de universitaire opleiding in Nederland. Blijven dus 100 over en hiervan zoeken er weer 40, door verschillende omstandigheden genoodzaakt, een maatschappelijke positie, terwijl er gemiddeld 25 bovendien nog de voorkeur schenken aan een kortere studie dan de universitaire. De opleiding tot commissaris van politie, ijker en civiel gezaghebber — maatschappelijk zeer aantrekkelijke posities — duurt aanmerkelijk korter en dus blijven er per jaar ± 35 jongelui over, die in aanmerking wenschen te komen voor de toelating tot een onzer *Indische* hoogescholen. Over 2 of 3 jaren mogen de drie faculteiten — Technische-, Rechts- en Medische Hoogeschool — rekenen op een jaarlijkschen aanvoer van nog geen half honderd jongelieden. Daarbij dient nog ten volle rekening te worden gehouden met een typisch Oostersche karaktereigenschap, waardoor bijv. in Br.-Indië en de Filippijnen een veel grootere animo aan den dag gelegd wordt voor de studie in de rechtswetenschappen. In Br.-Indië volgen thans niet minder dan 4000 studenten deze geliefkoosde studie, terwijl er op een enkele hoogeschool in Manilla reeds 400 worden aangetroffen, van wie hetzelfde geconstateerd mag worden.

De Indische Regeering heeft geen termen aanwezig gevonden om het toelatingsgeld voor buitenlandsche arbeiders, die naar Ned.-Indië, speciaal naar de Oostkust van Sumatra emigreeren, te verminderen. De *Deli Crt.* (19 Apr.) merkt hierbij op dat dit de opleiding van eigen landskinderen voor verschillende bedrijven dubbel noodzakelijk maakt; de bedrijfsleiders dienen onverwijld de hand aan den ploeg te slaan. In Juli a.s. wordt de *Gouv. Ambachtsschool* op Soengei Kerah geopend, die — om te beginnen — timmerlieden en metaalarbeiders zal opleiden. Bovendien zijn ter Oostkust dringend noodig: metselaars, chauffeurs, meubelmakers, kleermakers, typografen, electriciens, enz.

De *Deli Crt.* (22 Mrt. „De onderwijzers en het Onderwijs" en 20 Apr. „Om het openbaar onderwijs") weerlegt de „Waarschuwing" van het N. I. O. G., in Nederland gepubliceerd, tegen het dienstnemen van *Nederlandsche onderwijzers* voor Indië (Zie ook *Soer. Hbl.* 29 Mrt. 2de bl. „Uit de School"). Het *Soer. Hbl.* (14 Apr. 2de bl. „Onderwijszaken") vertelt e.e.a. van *Inlandsche onderwijzers.*

Atjeh (vervolg).

De bladen vervolgen hunne artikelen over Atjeh: o.a. *De Loc.* (12 Apr. blz. 3 „De meening van den gen.-maj. Le Cocq d'Armandville"; blz. 8 en 9 „Atjeh"), de *Java-Bode* (15 Apr. „De toestand in Atjeh") en het *Soer Hbl.* (13 Apr. 3de bl. „Betere koersen" van *Zentgraaff;* 17 Apr. 3de bl. „Over Atjeh" van den maj.-tit. *Mazee).*

In den *overval in Troemon* kan *generaal Mazee,*
mandant der troepen in Atjeh, tot heden niets
zien dan een naspel van hetgeen zich kort te
in Bakongan voordeed. De vechtlust der Atjehe
zucht tot roem in den strijd tegen den kafir, de
leiding van de zaligheden, welke zij verwachten
dien strijd gevallen te zijn, waren daardoor ster
worden; er was een vuur ontstoken, dat gemak
oversloeg naar ander licht ontvlambaar materiaa
dien de patrouille-Grünefeld geen kans had geb
dan zou men een andere gelegenheid hebben
wacht. Naar de oorzaken van den Troemon-overv
hoeft men dus niet langer te zoeken. Er is nu een
een wespennest verstoord; het zal nog wel geruime
duren vóór de zwerm weer tot rust is gekomen.
belang is alleen, naar de oorzaken van den *overv*
Bakongan te speuren. Alleen dat, wat hier in Atj
gemeen goed aan een ieder bekend is — aldus sch
zij daaromtrent vermeld: In Bakongan — zooals
malen reeds werd betoogd, behoorend tot de a
lijke streken van het gewest — bedroeg de bel
over 1925 per aangeslagene gemiddeld ca. *f* 6, d
hoogste bedrag over geheel Atjeh; in het welva
Pidië b.v. bedroeg het gemiddelde ca. *f* 4, dus *f* 2
der. In Bakongan is buiten de reeds afgekochte h
diensten van de bevolking arbeid gevorderd voo
waterleiding, te haren behoeve aan te leggen
spreking met hoofden en bevolking. Die bespr
met de bevolking is door de hoofden nagelaten;
beid bedroeg gedurende vijf maanden één dagtaa
week, door sommigen uitgevoerd in 2½ dag, de
leiding bleek ten slotte verkeerd te zijn ontworp
was onbruikbaar. Aldus werd de bodem gunst
bereid voor het doen ontkiemen van verzet. Van
omstandigheid werd gebruik gemaakt door T.
sah, die zich — hetzij ten rechte, dan wel ten onr
zulks is niet aan mij om te beoordeelen — on
vaardig behandeld achtte. Het resultaat van e
ander is, dat aan de bevrediging van Atjeh ee
duchte knak is toegebracht; in Troemon is de
uitgeslagen, maar ook op andere plaatsen
broeiing geconstateerd.

De heer *Z(entgraaff)* wijst op allerlei verande
die in Atjeh in uitvoering dan wel op til zijn.
hem moet het worden erkend dat men in he
van den gouverneur Goedhart het volste ver
heeft.

De Buitengewesten en hunne leiders (vervol

De *Java-Bode* interviewde nog de gewestelijke be
hoofden van Bali (*J. B.* 7 Apr.), de Lampongs (8
Sumatra's Oostkust (9 Apr. L. N.) en Celebes (
en 13 Apr.). *De Loc.* (12 Apr. blz. 1) geeft een
houd weer, dat *Aneta* had met den heer *A. J. L*
vreur, dat in de eerste plaats liep over de versc
de methoden, die in den loop der jaren bij h
sturen van *Celebes* zijn toegepast. Aanvankelijk
het besturen te weinig aandacht geschonken a
adat-gemeenschappen, die in den loop van de e
gegroeid waren en die bij de vorming van dist
— op voorbeeld van andere buitengewesten — so
elkander werden gevoegd, soms in stukken werde
deeld en onder een hoofd gebracht, dat in zijn d
buiten zijn eigen gebied zoo goed als niets te
had, omdat hoofden van ouderen bloede aan he
dergeschikt waren gemaakt, doch zich niet on
schikt aan hem voelden. Dit heeft steeds tot
moeilijkheden en wrijving aanleiding gegeven en
toen de heer Frijling gouverneur geworden was, is
er toe overgegaan om de grenzen van deze adats
pen te herstellen en de bestuursindeeling te ri
naar die adatschappen. Het bloed overheerscht in
Celebes en als dit in aanmerking wordt genomen
men van de medewerking van de bevolking zeke
Het werd dan ook, bij de te volgen richting do
bestuur, de kwestie of men zou forceeren en dan
de gevolgen aanvaarden, of den toestand laten
bij is en hem verder ontwikkelen. De richting
den heer Frijling ingeslagen heeft de heer Cou
voortgezet. Het heeft langen tijd geduurd, voord
gezag op Celebes gevestigd was en in dien fellen
stand ligt het bewijs, dat er in de bevolking een
kern aanwezig moest zijn. Wat ook uit andere
blijkt. De geheele handel in Celebes is niet in
van Chineezen, doch van Boegineezen, en zij
schen vrijwel het vrachtverkeer. Daarbij komt
Boeginees van sparen weet. Het ras moest o
leidraad worden bij de te volgen bestuursmetho
soelewatang (plaatsvervanger, stadhouder) he
veel toe bijgedragen, dat de stof voor Inlandsc

uursambtenaren steeds te vinden is. Van de oude ethode om een zelfbestuur in stukken te kappen, zijn ij teruggekomen. Er zijn tegenwoordig landschappen, ie uit meer dan een onderafdeeling bestaan, maar dit ag nimmer een argument tegen het stelsel worden. Is ulk een gedeelte voor de aanwezige ambtenaren te oot, dan moet hun hulp gegeven worden, maar de iding blijft in één hand, wat mogelijk is, indien wij slechts voor zorgen, dat het zelfbestuur niet wordt passeerd. En dit moet mogelijk zijn. Vroeger zat bij rechtspraak de controleur voor en waren de Inlandhe hoofden niet veel meer dan figuranten, die het hoofdzaak wel geloofden. Thans gaat de leiding bij zitting uit van de hoofden en kijkt de controleur e, wat aan de contrôle niets af doet en de belangelling grooter heeft gemaakt. Ook de wegenaanleg gehiedt voor een goed deel onder contrôle van de hoofn. De technische leiding blijft natuurlijk in handen n den ingenieur of architect, maar het werk kunnen hoofden zelf wel af. De aanleg geschiedde in heendiensten, maar de tegenzin van de bevolking tegen e diensten is niet groot, zoo deze er al mocht n. Het is slechts een kwestie van oordeelkundig vorren en het niet meer vragen dan gevraagd mag woren. De ondervinding, die met de nieuwe wijze van beuren is opgedaan, kan niet anders dan gunstig woren genoemd. Het toezicht van het Europeesche beuur kan nu veel intensiever zijn. Het samenvoegen n verschillende adatgemeenschappen heeft goed geerkt. Zij werken federatief onder een eigen gekozen oofd.

Jaarvergaderingen. Het verlofsrecht.

De *Loc.* geeft verslagen van de jaarvergaderingen an *„Gezagvoerders en Stuurlieden"* (12 Apr. blz. 3), *urgerlijk Personeel"* bij de Departementen van Alg. estuur (12 en 15 Apr.) en *„De apothekers"* (15 Apr.); et *Bat. Nwsbl.* (15 Apr. „Federatie contra V. V. L.") vat een belangrijke rede van den heer Van Lonkuyzen, gehouden te Soerabaja bij de opening van de arlijksche bijeenkomsten der Federatie van Eur. werkmers in de particuliere bedrijven, waarin spr. pleitte oor de vorming van een Algemeen Ned.-Indisch Vakrbond.

Bij de vergadering van het *„Burgerlijk Personeel"* am ter sprake het voorstel om aan Inlandsche landsnaren gelegenheid te geven verlof wegens langn dienst aan te vragen. De heer Webb deelde dat de schakelcommissie van het V. V. L. en de mmissie tot bestudeering van den rechtstoestand der btenaren hadden geadviseerd om alle ambtenaren echt op buitenlandsch verlof te geven, nu eenmaal de p was gedaan, dit verlof ook uit te strekken tot enen, die niet in Holland en Europa zijn geboren daar familie hebben.

Mr. K. *Denijs* bespreekt in *De Loc.* (13 Apr. blz. 15) *„Het verlofsrecht van Inlandsche ambtenaren".* In de btenaarsverordeningen van verschillende groote (en het voorbeeld daarvan vermoedelijk ook wel kleine) *meenten,* ziet men wat de verloven aangaat, ambteren van alle bevolkingsgroepen over één kam gehoren. Boven een bepaald traktement hebben allen cht op langdurig buitenlandsch en daarbeneden op nenlandsch verlof na zes jaar dienst. Alles onverderd een paar weken jaarlijksche vacantie. Naar n weet kent de *gouvernementsdienst* als regel enkel gdurige buitenlandsche verloven, en alleen voor ropeesche ambtenaren. De grond voor deze gouvermentsregeling ligt voor de hand: periodiek langdurig rlof — boven de jaarlijksche vacantie dus — komt normale omstandigheden bij geen enkelen werker ter wereld voor, hetzij overheid of particulier; n zal in Europa vergeefs den werker zoeken, die de zes jaar van zijn patroon acht maanden verlof igt met behoud van tractement. Het langdurig ver wordt enkel gerechtvaardigd door de abnormale omdigheid van den invoer van werkers uit een ver d met een ander klimaat. Het is een tropentoelage, ike men wel moest toekennen, omdat men anders gewenschte en benoodigde krachten niet kreeg. In particuliere evenmin als bij overheidsdiensten. Het in den grond niets anders dan een zaak van vraag anbod. Had men altijd met inheemsche krachten kund, het langdurig verlof was er nooit gekomen. ste men zich in de toekomst meer met inheemkrachten zal kunnen redden, zal ook het langrig verlof kunnen afnemen, daar die inheemsche chten het zeker niet als onafwijsbare voorwaarde llen. Toekenning ervan aan de enorme schare van ndsche ambtenaren — om ons nu maar tot den uvernementswerknemer te bepalen — zou trouwens ruïne voor de schatkist beteekenen en de zoo noodige intensiveering van ons bestuur op hopelooze wijze remmen. Als eerste oorzaak, dat vele gemeenten toch verloven op die schaal toekennen, zal wel de *unificatieleus* mogen worden genoemd. Resumeerende zegt de heer Denijs: Behandel ook de Inlandsche werknemers menschwaardig, betaal ze goed, voorzie in hun werkelijke sociale nooden (ziekenverpleging, onderwijs, dit geldt ook voor particuliere werkgevers), maar geef hun geen luxe-regelingen, die aan een behoorlijke ontwikkeling der bestuursbemoeiing in den weg staan, omdat ze niet te betalen zijn en waarvoor zijn eigen rasgenooten zullen hebben krom te liggen. Het voorbeeld van de betrokken gemeenten is een slecht voorbeeld. Blijkens de feiten is er dit gevaar aan verbonden, dat nieuwe op te richten publiekrechtelijke gemeenschappen (regentschappen, provinciën) het als van zelf sprekend klakkeloos navolgen. Totdat men overal niet anders weet of het hoort zoo en dan is het kwaad niet meer te keeren. De Regeering zelf behoort hier desnoods in te grijpen.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Een Japansch gevaar voor Ned.-Indië?

I.

De persoon, die zich „Tj. K." teekent, schrijft in de „Perniagaän" van 26 November 1925, dat reeds in het jaar 1923 in dat nieuwsblad werd gewezen op de bedoeling, welke Japanners koesterden om het visschersbedrijf in de Indische zeeën op groote en moderne schaal uit te oefenen en op de concurrentie, welke, als aan dat plan werd voldaan, zoude worden in het leven geroepen tegen de Indische visschers, die, aan de stranden van Java, in dat bedrijf hun levensbestaan vinden.

De toenmaals voorgebrachte bezwaren tegen de Japansche plannen waren gebaseerd op het destijds loopende gerucht, dat door de Japanners een vischconcessie was aangevraagd voor een zee-ressort, dat liep vanaf het strand van Soerabaija tot aan Banjoewangi en dat dat zeegebied zou worden verpacht, met uitsluiting van de Indische visschers, wien, behoudens een zeegebied van 3 à 4 zeemijlen van de kust, het visschen in het concessiegebied zou zijn verboden.

Dat die Inlandsche visschers, tengevolge van die concurrentie, in het gedrang zouden komen, sprak van zelf.

Van de Soerabaijasche plannen werd sedert niet meer gehoord, doch men staat thans wel voor het feit, dat te Semarang en te Batavia het visschersbedrijf door Japanners wordt uitgeoefend.

Met de in [illegible] opzichten goed uitgeruste visschersvloot, voorzien van de modernste instrumenten, gaan de Japanners met hun motorschip tot een halven dag ver in zee en brengen de groote zeevisschen in overvloed naar de beide groote steden, in tegenstelling met de Inlandsche visschers, die het bedrijf met praoemajang en met kleine vlerkprauwen moeten uitoefenen.

Voorts beschikken de Japanners over een voldoenden voorraad ijs en kunnen zij dus de gevangen visch voor bederf behoeden.

Het valt ter hoofdplaats Semarang op, dat de Japanners reeds 's morgens ten 8 ure zooveel goedkoope visch ter markt kunnen brengen en wegens de lage prijzen ook kunnen doorzenden naar Soerakarta, Djocjakarta en de daarbij gelegen plaatsen in de Vorstenlanden, eene handelsbeweging, welke ook voor het nieuwsblad, de Djawa Tengah, de aanleiding is geweest om daarin het Bestuur te waarschuwen voor het gevoel van ontstemming, dat zich van de Inlandsche visschersgroep zal meester maken wanneer het visschersbedrijf, dat in handen is van vreemdelingen, nog meer wordt uitgebreid.

Men roept om bescherming van de belangen der Inlandsche visschers, die tegen het Japansche bedrijf niet kunnen concurreeren en wier levensbestaan achteruitgaande is.

In „De Locomotief" van 19 November 1925 kan men het bericht van een der correspondenten van dat nieuwsblad vinden, waarin gemeld wordt, dat de Japanners thans opnieuw de aandacht op de stad Soerabaija hebben gevestigd en van die hoofdplaats een centrum van hun visschersbedrijf willen maken.

Het terzake gehouden onderzoek zou gunstige resultaten hebben opgeleverd, met het gevolg dat eene maatschappij is opgericht met een kapitaal van 45.000 Straitsdollars en welke maatschappij bij de uitoefening van het bedrijf gebruik zal maken van motorschepen.

In het Japansche nieuwsblad „Java Nippo" van 22

October 1925 wordt geschreven, dat de Ned.-Indische autoriteiten met het Japansche visschersbedrijf in de Indische zeeën wel ingenomen zijn.

De Nederlanders hebben vroeger ook wel visscherij-ondernemingen opgericht en daaraan groote sommen ten koste gelegd, doch de uitkomsten waren niet bevredigend en men had geen vertrouwen meer in de toekomst.

In Ned.-Indië is men verlangend te weten op welke wijze de Japanners te werk gaan en hoe zij het bedrijf winstgevend kunnen maken, eene kennis waarvan allicht partij is te trekken.

Het nieuwsblad voegt daaraan nog de mededeeling toe, dat de Ned.-Indische Regeering de bescherming van de Inlandsche visschers als een voorname factor in de onderwerpelijke aangelegenheden beschouwt.

De zeeën, die Java en Madoera omgeven, zijn rijk aan visch en dus een dankbaar veld voor het visschersbedrijf.

Het is gemakkelijker dit feit te constateeren dan voldoende hoeveelheid visch uit de zee te halen en dat de Nederlanders met hun bedrijf niet gelukkig zijn geweest, lag, volgens het Japansche nieuwsblad, niet aan de gebrekkige kennis ten deze van de Nederlanders of aan de onvolkomen uitrusting der visschersvloot, doch meer aan het niet-toekennen van waarde aan het bijgeloof der visschers van het eiland Madura.

Men moet nu eenmaal in het visschersbedrijf ook goed op de hoogte zijn van tal van zaken, welke niet in de wetenschappelijke boeken staan.

De Japanners hebben onder meer aan die kennis hun succes op de Duizend Eilanden, welke in de nabijheid van Batavia zijn gelegen, te danken.

(Wordt vervolgd.)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Berichten uit China.

Volgens mededeeling, voorkomende in de „Socara Publiek" van 4 November 1925, is door de Volksregeering van Canton aan den heer Hu Han Min opgedragen zich naar Rusland en Duitschland te begeven.

Hij was op die reis vergezeld van zijne dochter Miss Hu Mu Liang en had in zijn gevolg de heeren Li Mung Fan, Chu Hockung en 2 cadetten van de Militaire School.

Te Vladivostok aangekomen, werden zij aan boord welkom geheeten door Russische ambtenaren, waaronder de hoofden van de afdeelingen van Buitenlandsche Zaken en van het Zeewezen in het Verre Oosten.

Op den vasten wal werden zij door de veiligheidspolitie beschermd en namen de hulde in ontvangst, welke hun werd gebracht door verschillende ter plaatse aanwezige arbeidersvereenigingen, studenten, scholieren, zoowel mannelijke als vrouwelijke en van Chineeschen landaard.

Deze juichten hen toe en vergezelden hen op hun rondgang in de stad.

Op een ter hunner eere door de Sovjetautoriteiten gegeven maaltijd sprak de heer Hu Han Min eene rede uit, welke in hoofdzaak hierop neerkwam, dat het Chineesche volk zeer goed begreep dat op dit oogenblik in China twee volksgroepen op den voorgrond traden, n.l. overheerschers en overheerschten, voorts dat de succesvolle leiding van Lenin door de Chineesche bevolking met vreugde was begroet en deze voor haar eene groote aansporing was om zich nog meer in te spannen voor het verkrijgen van de vrijheid van het land.

Werklieden en landbouwers te Canton, die de leiding van wijlen den heer Sun Yat Sen hadden gevolgd, zoomede de aldaar aanwezige Kuo Min Tang Partij, zouden samenwerken en trachten de overwinning op het imperialisme te behalen.

In een onderhoud, hetwelk de Russische gezant in China, tijdens zijn aanwezen te Moskou, aan den correspondent van de New-York Times in Rusland toestond, verklaarde de heer Karachan geen groot vertrouwen te hebben in de uitkomsten van de douaneconferentie te Peking en dat zij niet zoude geven hetgeen het Chineesche volk wenscht.

Ook al zal het nieuwe douanetarief grooter ruimte geven aan de Chineesche Regeering, toch zal de verhoogde opbrengst der middelen uit de douanetarieven verkregen, van geen groote beteekenis zijn.

Het is mogelijk dat die verhoogde inkomsten aanleiding kunnen geven tot het sluiten van nieuwe geldleeningen, doch dan zal het nog de vraag zijn of ... tot geluk zullen strekken van het land.

Tenzij China zich krachtig wapent, moet het ...neesche volk er niet op rekenen dat de Vreemde ...gendheden de eenmaal verkregen rechten zullen ...geven.

Wenscht het Chineesche volk die vreemde invloe... te weren en de verloren souvereiniteit te herove... dan zal het naar andere middelen en maatregelen ...ten omzien.

De gezant kon zich niet vereenigen met de verg...king der Sovjet nieuwsbladen van de toestanden ... Rusland in het jaar 1905 en die van China van he... aangezien de in China in gang zijnde beweging par... is en slechts op twee plaatsen en niet in geheel C... werkt.

De strijd tusschen Chang Tso Lun en Feng Yu Hs... was, zijns inziens, niet te vermijden, doch de Re...ring te Peking verlangde niets liever dan tot ... schikking tusschen deze op den voorgrond tred... personen te geraken.

Op de twee door den correspondent gedane vra... welke partij nu eigenlijk de leiding moest nemen ... het verkrijgen van de vrijheid van China en of ... Yu Hsiang gewapenden bijstand uit Mongolië kon ...wachten, antwoordde de gezant als volgt:

In China bestaat geen georganiseerde arbeidersb...ging zooals in het Westen.

Dientengevolge is de leiding in China zwak.

Op die plaatsen, waar op politiek gebied e... kracht wordt ontplooid, is het gezag in handen ... de militairen.

Ook de leiding van de Kuo Min Tang-partij in ... Zuiden van China is, evenals op andere plaatsen, ... krachtig.

Feng Yu Hsian verzamelt thans zijne macht te ...gan en heeft daar de handelsbetrekkingen met Ur... hoorlijk kunnen regelen.

Over den wederzijdschen koop en verkoop van ...pens tuschen Kalgan en Urga kon de gezant zich ... wel niet uitlaten.

Met betrekking tot de bestaande spoorwegen en ... aanleggen van nieuwe spoorbanen in de drie O... lijke provinciën in China, waarin ook Fengtien ... gemengd, werd verklaard, dat dit onderwerp zou ... den behandeld op eene conferentie, waarop do... land en Japan zou worden beslist of de aanleg ... niet in samenwerking met Rusland zou gesch...

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overz...

De welvaart van Indië.

Onder dezen titel is de reeks voordrachten ... Indische economie, onlangs door Mr. J. Gerrit... Leiden gehouden, in boekvorm (bij H. D. Tjeenk ...link te Haarlem) verschenen.

Mr. M. W. F. Treub, die er een Voorwoord aa...voegde, noemt deze verzameling een wezenlijke ... winst voor de economische literatuur over Ned.-... Door zijn langdurig verblijf aldaar, zijn aanraking ... verschillende kringen der bevolking en hun mo...heden gedurende de jaren dat de schr. er de advo... uitoefende en daarna door de gewichtige betr... die hij als Directeur, van de Javasche Bank bekl... kreeg Mr. G. een veelzijdige kennis van de aldaar ...schende toestanden, vooral voor zoover zij rech...houdingen of financieele vraagstukken raken. Mr. ... verder van meening dat de door Mr. G. behan... onderwerpen — waarvan hieronder eene opsom... volgt — de volle belangstelling verdienen ook va... die het met verschillende zijner conclusies niet ... mochten zijn. „Ook voor zoover deze tot tegen... uitlokken, zullen zij medewerken om de kennis ... de belangstelling in Indische aangelegenheden te ... grooten."

Het boek bevat de volgende hoofdstukken: D... schiedenis en de ontwikkeling van het Indische ... leven. — De suiker- en rubbercultuur. — Java's ... bevolking, industrialisatie van Java, emigratie ... Javanen naar de Buitengewesten. — De ontwi... der Buitengewesten. — Indië's voedselvoorzien... De rente- en goudpolitiek van de Javasche Bank ... financieele politiek der Indische Regeering. — ... heids- of particuliere exploitatie.

Encyclopaedie van Ned.-Indië.

Wederom is een afl. (de 13e) verschenen ... Aanvullingen en wijzigingen der Encyclopae... Ned. Oost-Indië, onder redactie van Prof. C. S... Ze bevat het slot van het door Prof. T. J. ...

bewerkte artikel over „Huizen der Inlandsche bevolking". — De heer J. van Roon beschrijft het leven van den op 25 Dec. '25 overleden oud-chef van den Topografischen Dienst in N.-I., gen.-majoor J. J. K. Enthoven. — Een uitvoerige beschouwing wordt gewijd aan het „Kantoor van Arbeid", ingesteld bij Gouv. besl. van 30 Dec. 1921, welke instelling ressorteert onder het Departement van Justitie en thans uit vier afdeelingen bestaat, nl.: a. Wetgeving en statistiek van den arbeid, b. Arbeidsinspectie voor Java en Madoera, c. Id. voor de Buitengewesten, d. Vakbeweging. — Eenigszins met dit onderwerp in verband staan de daarna behandelde artikelen: Poenale Sanctie (een uitgebreide aanvulling van het ter zake medegedeelde bij Koelie, deel II der Enc.) en Werving van Inlandsche arbeiders. — Vervolgens krijgt men een levensschets van H. H. van Kol (overl. 22 Aug. 1925). — Daarna een artikel „Overtocht", dat een overzicht geeft van de voornaamste bepalingen uit het Overtochtsreglement omtrent de rechten op vrijen overtocht van landsdienaren en hunne gezinnen. — Eindelijk bevat deze afl. het eerste gedeelte van een beschouwing over de Roomsch-Katholieke Missie in Indië.

Paarden- en runderteelt in Ned.-Indië.

Als Veeartsenijkundige Mededeeling No. 51 (uitgave van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel) is eene monographie verschenen over de paarden- en runderteelt in Ned.-Indië, samengesteld door J. Merkens(leeraar der N.-I. Veeartsenschool te Weltevreden).

Volgens den schr. brengt dit boek weinig nieuwe gegevens, maar bestaat het hoofdzakelijk uit een nieuwe rangschikking van hetgeen reeds in andere gedrukte bescheiden was vastgelegd, terwijl voor hen die van een bepaald onderdeel verdere studie willen maken, aan het slot een literatuuropgave is toegevoegd.

Wanneer hieronder een zeer beknopt overzicht van den inhoud dezer, ook door de overvloedige illustreering interessante publicatie wordt gegeven, zij in de eerste plaats medegedeeld dat eene beschrijving der karbouwen er niet in wordt aangetroffen; de schr. hoopt later een overzicht te geven van de teelt enz. van dit belangrijke huisdier.

Schr. laat eene algemeene Inleiding voorafgaan, waaraan we ontleenen dat de grootveestapel (paarden, runderen en karbouwen) van Ned.-Indië bestaat uit ongeveer 8.125.000 stuks en wel 750.000 paarden, 4.125.000 runderen en 3.250.000 karbouwen.

In Afd. I geeft hij eene beschrijving van het ontstaan van het Indische paard (waarschijnlijk oorspronkelijk eene kruising van een Mongoolsch-Arabisch ras), om daarna eene bespreking te wijden aan de vele rassen welke tegenwoordig op verschillende eilanden worden aangetroffen. Vervolgens geeft hij eene uiteenzetting van de plaats welke het paard inneemt in het maatschappelijk leven, waarbij het opvalt dat het door de Inheemsche bevolking zoo goed als niet voor landbouwdoeleinden gebruikt wordt. Op eenige blz. welke handelen over voeding en verpleging, volgt dan een uitvoerig overzicht van de maatregelen welke in den loop der tijden zijn genomen ter bevordering van de paardenfokkerij op Java zoowel als in de Buitengewesten.

Daarna komt in Afd. II het rund aan de beurt, dat als landbouw-trekdier, mestproducent, transportdier en ten slotte als slachtdier, nog meer dan het paard, een rol van de allergrootste beteekenis vervult bij het economische leven in Indië.

De hr. Merkens heeft met het schrijven van dit boek ongetwijfeld een zeer nuttig werk verricht, hetwelk verdient in ruimen kring bekend te worden.

Algemeen Landbouwweekbl. voor Ned. Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 42 (17 April '26). Houtsoorten van Java en Sumatra's Oostkust, door Dr. L. G. den Berger. — De Inlandsche landbouw (vervolg). — Mexicaansche cacao. De cacaoboom en zijn geschiedenis.

De Indische Mercuur.

No. 20 (19 Mei). Over de bestrijding van schadelijke insecten in de thee- (en kina) cultuur. Lezing gehouden door Dr. R. Menzel, op 20 April 1926 in het Koloniaal Instituut. — Meerjarige overzichten van den in- en uitvoer van Nederl.-Indië in 1924 (overzicht van den inhoud). — Bestrijding der koffiebessenboeboek. — De uitvoerhandel van Java en Madoera gedurende 1925. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft in dit Nr. literatuur over cacao, kina, koffie, suiker en tabak.

Korte Berichten voor Landb., Nijverh. en Handel.

Het Nr. van 3 April brengt een artikel over de lontarsuiker-bereiding op de Kleine Soenda-eilanden; vooral op Rotti en Savoe maakt deze suiker het hoofdbestanddeel uit van het dagelijksch voedsel der bevolking. — Verder bevat dit Nr. een overzicht van den handel van Nederland met Ned.-Indië in 1925.

Het Nr. van 16 April publiceert het eerste gedeelte van een overzicht van de productenmarkt op Java gedurende het eerste kwartaal van 1926.

Militaire periodieken.

Orgaan der Ned.-Ind. Off. Vereeniging. Maart '26. Het Verre Oosten in 1925, door W. J. Lucardie. Eene belangwekkende beschouwing, waarin de schr. achtereenvolgens de volgende onderwerpen behandelt. I. Het Russisch-Japansche verdrag. II. China. Binnenlandsche toestanden en buitenlandsche verhoudingen. III. Japan's binnenlandsche toestand. IV. Het Amerikaansch-Japansche geschil over de draadlooze inrichtingen in China. V. De Miangas- of Las Palmaskwestie. VI. De Amerikaansche vlootmanoeuvres. — De officiersvereeniging tot onderlinge ondersteuning van nagelaten betrekkingen, door F. de Bakker. — Belastingbetaling door verlofgangers. — Overzicht van persstemmen over leger en vloot.

Indisch Militair Tijdschrift. April '26. Klewangaanvallen enz., door P. W. F. Kaniess, oud-kapitein der maréchaussée, geschreven in verband met de recente gebeurtenissen op de Westkust van Atjeh. — Het leger en het gevangeniswezen, door A. J. Bakker. — Strategisch-krijgsgeschiedkundige studiën (vervolg), door B. — De bediening van het Infanterie-geschut, door A. A. G. Feuilleteau de Bruyn. — Wenken voor het practisch beoefenen van veldversterking (vervolg), door Pionier. — Overzicht van tijdschriften, enz.

Indische Krijgskundige Vereeniging. No. 73. Infanteriegeschut, door H. L. Maurer. — No. 74. Het gebruik van het luchtwapen in het leger, door R. N. de Ruyter van Steveninck.

Inter-Ocean.

Het Febr. Nr., prachtig geïllustreerd, bevat met betrekking op Indië een artikel van Djembatan naar aanleiding van een bezoek van verscheidene Amerikaansche touristen op Java. — C. F. van Balsem vult een in een vorig Nr. verschenen bijdrage over gouvernementsspoorwegen op Java aan met een beschouwing over nachttreinen op gezegd eiland. — G. A. van Bovene schrijft over het nuttige werk van het Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden. — Het Supplement bevat schitterende foto's van Bali, met toelichting door G. G. van der Kop. — Ten slotte vragen de aandacht eenige foto's, welke betrekking hebben op de jongste wetenschappelijke Borneo-expeditie; enkele daarvan vertoonen de Kombenggrotten, waarin Hindoe-oudheden zijn gevonden.

De Mijningenieur.

De April-afl. opent met een artikel van Dr. J. Zwierzycki, getiteld: Een vondst uit de palaeolithische cultuur-periode in een grot in Boven-Djambi. Schr. bezocht niet alleen de grot Oeloe Tiangko, (welke in 1908 door Tobler is ontdekt en in 1919 tot Natuurmonument werd verklaard), doch ook een grot nabij het dorpje Ngalau, welke hij heeft doen uitgraven, waardoor relicten van een voorhistorische vestiging te voorschijn zijn gekomen.

Verder bevat dit Nr. o.m. mededeelingen van J. de Kroes over het voorkomen van diamanthoudende gesteenten in Zuid-Oost-Borneo en een aan een Australisch tijdschrift ontleend bericht over pogingen van Austr. zijde om op Portugeesch Timor petroleum te winnen.

Missie en Zendingperiodieken.

De Java-Post. 9 April '26. Pastoor G. Jonckbloet †, door C. (in deze necrologie wordt vooral de nadruk gelegd op de letterkundige gaven van den overledene). — Cariben en kannibalen (hierin wordt de aandacht gevestigd op een bijdrage van Pr. W. Ahlbrinck, Missionaris in Suriname, in „Revue de l'Expos. Vatic. 19 Sept. 1925".

De Banier. 8 April '26. Getrouwd of ongetrouwd (beschouwing over het concubinaat naar aanleiding van Indische persstemmen over dit onderwerp).

Berichten uit de Heidenwereld. Mei—Juni '26. Een Zondag in Leliëndaal (Suriname), door zendeling A. Peucker. — Uit den arbeid der Stadszending. Paramaribo. 1 Nov. 1924—31 Oct. 1925 (slot), door J. Frey.

De Timor-Bode. April '26. Kerstfeest te Koepang en Namosain, door Mevr. H. G. Doxie—Pruis. — Reisverslag van den Pendeta van Alor, W. Akkerman. — Reis van Ds. van den Wijngaard in Tjamplong 1924 (vervolg).

Annalen Missiehuis Tilburg. De Doesoens (Dajak-stam) op Noord-Borneo, door Fr. J. Staal (met portret van den schrijver en ill.).

De Indische Loods.

Uit den inhoud van No. 65 (10 April). Notities over Staat en Maatschappij. VIII. De Marine bedreigd! door Wachter. — Het malaria-vraagstuk. Voortreffelijke propaganda, door A. v. G. — Minister Koningsberger en Indië (ontleend aan de N.R.Ct.).

No. 66 (17 April). Inlandsche kapitaalvorming en Boedi Oetomo, door Wachter. — Centralisatie van den melkverkoop in groote steden in Nederlandsch-Indië, door A. J. Lieth. — Een Atjeh-kenner aan het woord, (ontleend aan het Ind. Milit. Tijdschr.).

* * *

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 16. 17 April '26. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Carpentier Alting stichting, opgericht in 1902 door wijlen Ds. A. S. Carpentier Alting te Batavia. Jaarverslag over 1925. (Weltevreden, N.V. Indonesische Drukkerij).

Enkele beschouwingen over Suriname, door Fred. Oudschans Dentz. (Tijdschr. voor Econ. Geographie, 15 Mei '26).

Recent explorations in the North-West District of Papua, by L. Austen. (The Geographical Journal. May 1926).

Gids voor den belastingbetaler in Nederlandsch-Indië. Tarieven en wenken samengesteld naar officieele gegevens, door B. Wolf, accountant en belastingconsulent te Batavia. 2e vermeerderde uitgave. (Hollandsche en Maleische tekst). (Weltevreden, F. B. Smits—Amsterdam, J. H. de Bussy).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand Maart 1926. Samengesteld door het Kantoor voor Chineesche Zaken. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Iets over onzen Caraïbischen Pujai, door A. P. Penard (vervolg). (De Periskoop. Alg. Weekbl. voor Suriname, 17 April '26).

De Indische Begrooting 1926 in de Tweede Kamer, door G. T. S(tibbe). (Democratie en Vrije Arbeid, 22 Mei '26).

BOEKAANKONDIGING.

Bij de N.V. Boekhandel v.h. W. P. van Stockum & Zn. is verschenen: Lebak en de Max Havelaar, door Jhr. W. H. W. de Kock, oud-O.-I. Hoofdambtenaar, met een voorrede van Prof. Dr. J. H. Valckenier Kips.

Blijkens die voorrede is dit zeer gedocumenteerde werk van den geachten schrijver uitgegeven opdat het volle licht schijne over de reden waarom de M. H. is ontstaan en wat de waarheid was die er achter lag verborgen.

Behalve de voorrede bevat het boek de volgende hoofdstukken: 1. Multatuli's afschuw van logen en onrecht, de man van Lebak en de Strijdkreet van de Max Havelaar; 2. Lebak, Heldendaad of Dwaasheid? 3. De omkooping van den Regent van Lebak; 4. De vergiftiging van den Assistent-Resident van Lebak, Carolus; 5. Waarom de Max Havelaar geschreven werd.

Het eerste hoofdstuk is een omgewerkte overdruk uit „De Nieuwe Gids", afl. VII van Juli 1910; het tweede idem uit de „Tijdspiegel" van Mei 1911, terwijl de laatste 3 hoofdstukken herziene overdrukken, zijn uit laatstgenoemd tijdschrift van December '12, Mei '13 en 1 October '13.

Suriname.

Als gewoonlijk bevat het jaarverslag van de Surinaamsche Bank — over 1925 — door den Hoofddirecteur Mr. Dr. C. F. Schoch uitgebracht, hoogst belangrijke beschouwingen over den sociaal-economischen toestand van de kolonie. Wij betreuren het zeer dat de ons in dit weekblad toegestane ruimte ons niet veroorlooft meer uit die beschouwingen ter kennis onzer lezers te brengen dan wij hier laten volgen:

„Op de vraag, of het Suriname in 1925 goed, redelijk of slecht ging, is een antwoord niet zoo maar met een paar woorden te geven. De vraag is daarvoor te algemeen gesteld. Men moet zich eerst rekenschap geven van de verwachtingen, welke men van een dergelijk uitgestrekt tropisch land, als Suriname is, mag koesteren.

De belastingbetaler in Nederland, wellicht ook de volksvertegenwoordiger en misschien zelfs Regeeringspersonen zullen de vraag dadelijk beantwoorden in dien zin, dat zij den toestand treurig vinden, want de kolonie kost nog elk jaar zooveel aan Nederland. De administratieve ambtenaar zal zeggen: wij hadden een prachtig jaar: de belastingen en andere koloniale inkomsten brachten ƒ 500.000.— meer op dan de raming en zelfs ƒ 750.000.— meer dan in 1924 werd verkregen, maar dan vergeet men hoe zwaar de koloniale bevolking gedrukt gaat onder die belastingen en hoe duur het leven daar is geworden. De econoom zal waarschijnlijk ook op de vraag antwoorden, dat 1925 een jaar was van sterken vooruitgang. Uitvoer en invoer wisselden gelukkig weder van plaats, na de laatste jaren in verkeerden stand zich te hebben bevonden. De waarde van den uitvoer haalde niet alleen die van den invoer in, maar liet dezen laatste een flink stuk achter zich, aldus weder zorgende voor een voordeelige handelsbalans.

De planter of belanghebbende bij een cultuuronderneming zal wijzen op de groote bezorgdheid, welke hem het geheele jaar 1925 heeft vervuld wegens de abnormale weersgesteldheid. Eene droogte, als in tientallen jaren niet gekend! Men was steeds vol vrees voor een slechten oogst, ja zelfs voor sterker voortwoekeren van ziekten in de cultures en voor het afsterven der vruchtboomen. Gelukkig voorkwamen de goede productenprijzen eene ramp, maar hoe had alles niet schitterend kunnen zijn, als de natuur zich niet zoo onbarmhartig had betoond.

Zoo hangt het oordeel, dat men over de kolonie velt, veelal af van de plaats, waarop men zich stelt en van waaruit men den gang van zaken beschouwt."

Na eenige zeer interessante beschouwingen over Suriname als „plantage-kolonie", over de goud-, de balata- en de bauxiet-industrie geeft de schrijver het volgende antwoord op de bovengestelde vraag:

„Het ging der kolonie in 1925 als den man, die in een afgeloopen jaar zijn kapitaal zag achteruitgaan, maar wiens inkomen door bijzondere omstandigheden toch vermeerderde. Het bedrijf der verschillende industrieën bracht meer geld onder de bevolking en de waarde van den export nam aanzienlijk toe. Daardoor steeg ook de opbrengst der belastingen en kwam de kolonie economisch weder vrijwel in evenwicht. Daarentegen verarmden de koffie- en cacaocultuur. Veel van den koffieoogst ging door de droogte teloor of wel kwam niet tot volle ontwikkeling, terwijl de vruchtboomen zelve het zeer hard te verantwoorden hadden. Of de cacaocultuur zich ooit weder tot een loonende cultuur zal kunnen opwerken wordt door deskundigen zeer betwijfeld. Nieuwe aanplant van koffie of cacao had bijna niet plaats. Men heeft daarvoor het kapitaal niet en de exploitatiekosten zijn te veel bezwaard door belastingen en opgelegde verplichtingen dan dat de ondernemingen voor vernieuwing geld zullen kunnen vinden in de eventueel te maken winst. Ook de sinaasappelcultuur leed zwaar onder de droogte, evenals de rijstcultuur. En de suikercultuur ontkwam evenmin aan den nadeeligen invloed van het weder, al verminderde de productie niet door den grooteren aanplant. Bij de suiker was het hooge suikergehalte een belangrijk voordeel"......

Het volgende moge nog uit het verslag aangehaald worden:

......„Van maatregelen, als in een vorig verslag aangegeven, die de Nederlandsche Regeering in samenwerking met het Koloniaal Bestuur, in het belang van de kolonie zou kunnen nemen, viel in 1925, evenmin als in 1924, naar buiten iets te bespeuren. Ook het mondeling overleg tusschen Minister *de Graaff* en den Gouverneur *van Heemstra,* tijdens diens verlof, leidde niet — zooals de inmiddels nieuw opgetreden Minister *Dr. J. C. Koningsberger* aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal in zijne memorie van antwoord betreffende de Surinaamsche begrooting van 1926, 18 Maart [illegible] medegedeeld heeft — tot reeds concrete, goed gef[illegible]deerde en voor verwezenlijking vatbare plannen tot bevordering van het algemeen welvaartspeil in dit gewest. Dit is zeer te betreuren. Op den tegenwoordigen Minister, die uit ervaring weet, wat koloniale landbouw beteekent, is thans alle hoop gevestigd voor den eindelijken wederopbloei van de, niettegenstaande de [illegible] aan subsidie uitgegeven millioenen, toch verwaarloosde kolonie"......

Met Mr. Schoch hopen wij dat Dr. Koningsberger alles zal doen om de kolonie uit het moeras te halen, maar dan zal Zijne Excellentie zich schrap moe[illegible]

zetten tegen het Departement van Financiën. Ons zijn n.l. allerlei geruchten ter oore gekomen over *groote* versoberingsplannen, die dit departement ten opzichte van Suriname heeft. Wij hebben meermalen in dit blad als onze meening te kennen gegeven dat men met die versobering niet anders bereikt dan het subsidie een paar ton lager te maken. Om de kolonie tot bloei te brengen en zoodoende van het subsidie af te komen zijn heel andere middelen noodig dan afbraak. Welken hoogen dunk wij ook hebben van de kunde der ambtenaren van het Departement van Financiën, die versobering zouden wij hun niet toevertrouwen. Gouverneur van Sypesteyn — een der beste gouverneurs, die Suriname gehad heeft — ging naar Suriname met de belofte dat hij een eind zou maken aan het subsidie van het Moederland. Hij kreeg den bijnaam van den gouverneur van de subsidievermindering quand-même. Men leze in de *„Encyclopaedie van Nederl. West-Indië"* onder het hoofd van Sypesteyn hoe het onder dezen gouverneur gegaan is met de subsidievermindering.

De versobering komt neer op verwaarloozing van vitale belangen en de kolonie zal er te dieper door zinken. Alleen groote moderne landbouwondernemingen kunnen Suriname er boven op helpen. Eenmaal zullen de oogen der kapitaalkrachtigen in den lande opengaan en zullen zij inzien welke onschatbare cultuurmogelijkheden de kolonie aanbiedt. Daarin zijn hen reeds voorgegaan Amerikaansche, Belgische en Engelsche kapitalisten.

Als het Departement van Financiën de verkrijging van dit inzicht kan bespoedigen, zal het tot vermindering van het Moederlandsche subsidie aan de kolonie meer bijdragen dan door afbraak, die zich vroeg of laat wreekt. Men zette de meening van zich af dat een kolonie een handelszaak is die op dezelfde manier als een handelsonderneming gesaineerd kan worden en dan liefst door zakenmenschen. Heeft hetgeen wij om ons heen zien gebeuren niet het vertrouwen geschokt in het beleid van de „zakenmenschen"?

* * *

In de N. R. Ct. van 21 Mei, Avondblad D, lazen wij een interessant artikel over *„bijzondere costuymen van het Dokovolk"*, naar aanleiding van mededeelingen van den missionaris D. Wynant in de laatste aflevering *„Congo"*. De Doko wonen in het Bangala-district. Het is merkwaardig hoeveel overeenkomst er is van de zeden en gewoonten der Boschnegers in de wouden van Suriname met die der Doko.

In het ochtendblad C van denzelfden dag een artikel over *„Geesten bij de Karaïben"*, ontleend aan een artikel van Pater W. Ahlbrinck C.ss.R., missionaris in Suriname, in den jaargang 1925—1926 van het *„Missiewerk"*, naar aanleiding van onthullingen van een Caraïbischen pü yei (geestenbezweerder). Over deze geestenbezweerders verschijnt ook een reeks artikelen van de hand van den heer A. P. Penard in het Surinaamsche weekblad *„De Periskoop"*.

* * *

De postzegels van Suriname en Curaçao van 3, 10 en 15 cent zijn thans, overeenkomstig de internationaal vastgestelde kleuren in resp. groen, rood en blauw verschenen.

Curaçao.

Minister en Koloniale Raad.

Het Voorloopig Verslag van den Kolonialen Raad reageert op de in ons blad van 29 April l.l. aangehaalde woorden aldus:

„Zonderling deed het aan in de memorie ad art. 129 de laconieke toelichting te lezen: „De uitvoering der werken van de watervoorziening zal afhangen van het advies door Prof.. Kraus, op verzoek van Z. E. den Minister van Koloniën, in deze uit te brengen. Indien wordt overgegaan tot de uitvoering der werken, zullen daarvoor fondsen beschikbaar moeten zijn, die door leening zullen zijn te verkrijgen." Daaruit valt af te leiden, dat de organen, die over de gelden stemmen, niet dezelfde zijn als die, welke tot het uitvoeren der werken beslissen, terwijl men zelfs zou kunnen beweren, dat, als Prof. Kraus tot uitvoering adviseert, er met of zonder 's Raads medewerking voor fondsen zal gezorgd worden.

Wat hiervan zij, in elk geval verlangen de afdeelingen te vernemen, wat de beteekenis en de juiste bedoeling dier zinsnede is en welke voorstelling het Bestuur zich omtrent den verderen loop dezer zaak gemaakt heeft. Doch ook overigens is het, naar het oordeel der afdeelingen, niet mogelijk, de gelden noodig voor de voltooiing der werken voor de watervoorziening en de rente der leening te voteeren, zoolang over de hoofdzaak geen beslissing is genomen. Het ontwerp betreffende de watervoorziening is den 19en October 1925 ingediend met dank bij voorbaat voor een zeer spoedige behandeling en den 23en November 1925 is door den Raad voorloopig verslag uitgebracht. De memorie van antwoord is pas den 18en Maart 1926 verschenen. Hoe zou dan over de rente eener leening, waarover de Raad zich nog niet heeft uitgesproken, gestemd kunnen worden? Evenbedoeld ontwerp behoort vooraf te gaan. In het voorloopig verslag daarop is met nadruk verklaard, dat de afdeelingen *algemeen* en *eenparig* tegen de leening zijn. Zonder een woord daarover wordt, alsof het reeds een voldongen feit was, eventjes zeventig duizend gulden als rente der leening gevraagd, enkel met boven weergegeven eigenaardige redeneering, die van weinig deferentie getuigt en zelfs als een intimidatie zou kunnen worden beschouwd. Verschillende leden verklaarden, dan (dat?) niemand meer dan zij belang kan hebben bij het tot stand komen eener behoorlijke watervoorziening of last van den tegenwoordigen toestand kan ondervinden of kan wenschen, dat Curaçao zoo modern en up to date mogelijk is, maar dat hun afwijzende houding ten aanzien van de leening haar grond vindt in het feit, dat zij geen garantie, geen waarborgen zien in de onderneming, welke zij als zeer gewaagd beschouwen, waarin zij geen vertrouwen stellen en geen kapitaal zouden steken, indien die van een particuliere maatschappij uitging. En indien zij er hun eigen geld niet in zouden beleggen, kunnen zij het niet van zich verkrijgen gelden der gemeenschap, waarover zij tot op zekere hoogte kunnen beschikken, voor dat doel aan te wenden. Dat achten zij niet te verdedigen en niet overeen te brengen met hun verantwoordelijkheidsgevoel.

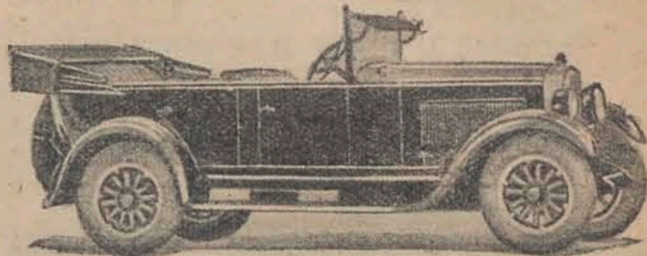
Deze leden gaven ook als hunne meening te kennen, dat, indien de wetgever in Nederland tegen den zin van den Raad, al moge het ook op advies van Prof. Kraus zijn, tot eene leening ten laste van Curaçao mocht besluiten, de wetgever in Nederland ook de verantwoordelijkheid voor zijne daden te aanvaarden en Nederland de geldelijke gevolgen dier beslissing te dragen heeft. Het risico mag dan h.i. niet op Curaçao worden afgewenteld. Lukt de zaak, dan krijgt Nederland het geld terug; kunnen niet geregeld en naar behooren de renten worden betaald en de aflossing plaats hebben, dan zal h.i. Nederland, indien daar de leening doorgedreven wordt, zich er bij hebben neer te leggen, doch dat Curaçao geen aansprakelijkheid wegens eene leening worde opgelegd, indien dit gebiedsdeel die heeft afgewezen.

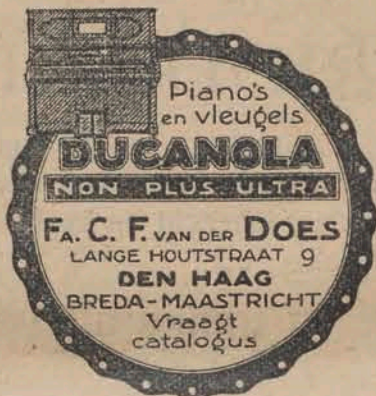
Naar aanleiding van vorenaangehaalde, onaangenaam aandoende zinsnede in de memorie van toelichting, voelen de afdeelingen zich noodgedwongen verplicht van deze gelegenheid gebruik te maken, het bovenstaande ter kennis van Regeering en Staten Generaal te brengen en ernstig de aandacht voor deze aangelegenheid te verzoeken.

Indien de totstandkoming van de watervoorziening afhankelijk is gesteld van het advies van Prof. Kraus, van zijn *ja* of zijn *neen*, had dan het Bestuur met den aankoop van verschillende der onroerende goederen, verband houdende met de watervoorziening, niet moeten wachten op het beslissend jawoord van Prof. Kraus? Waarom dan een dienstreis van den Chef van den Mijnbouwkundigen dienst naar Holland in Mei 1925, die besprekingen met den Minister van Koloniën gevoerd en tevens nagegaan heeft of het mogelijk was een aannemer te vinden?

Indien alles afhankelijk is van het oordeel van Prof. Kraus, zou men zeggen, dat het onderzoek van twee mijningenieurs op Curaçao, dat *verbazend veel geld gekost heeft en nog kost,* niet veel anders is dan het verzamelen van materiaal, teneinde Prof. Kraus in de mogelijkheid te stellen zonder zelf op Curaçao te komen een beslissing te nemen. Is dat zoo, dan, werd er gemeend, had het wel op den weg van het Bestuur gelegen zulks eerder bekend te maken.

Naar aanleiding van het medegedeelde omtrent het hooren van een in Nederland gevestigden deskundige achten de afdeelingen het niet ondienstig hier in herinnering te brengen, dat het volgens het Voorloopig Verslag op de supletoire begrooting betreffende de watervoorziening, niet uit de afdeelingen het plan is opgekomen om deskundigen in Nederland te hooren, doch dat *nadat* aan de afdeelingen ter deze zake eene mededeeling was gedaan, dit punt besproken is, waar-

bij zelfs verschil van gevoelen aan den dag is getreden.

Bij lezing van bedoeld voorloopig verslag blijkt verder, dat het hooren van een deskundige in Nederland ook slechts verband hield met de kosten aan de watervoorziening verbonden. Nu het Bestuur over de watervoorziening zelf een deskundige wil hooren, werd in ernstige overweging de *Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij* alhier te verzoeken in deze van advies te dienen. Die maatschappij toch heeft reeds een uitgebreide watervoorziening, heeft dus de zaak grondig bestudeerd en op dit gebied ervaring opgedaan, waarvan Curaçao voor zijn watervoorziening een dankbaar gebruik zou kunnen maken.

Bij deze besprekingen wilden enkele leden er den nadruk op leggen, dat de Raad het zich voorbehoudt, bij de verdere behandeling van het ontwerp-suppletoire begrooting in zake de watervoorziening gezichtspunten naar voren te brengen, die afwijken van de zienswijze van het Bestuur daaromtrent."

Het droogdok.

Het door de Scheepsbouwwerf te Nieuwe Waterweg, te Schiedam, in opdracht van de Curaçaosche Scheepvaart Mij., gebouwde droogdok, heeft de reis aanvaard, gesleept door de sleepboot „Roode Zee", van L. Smit & Co"s Internationale Sleepdienst.

Het dok is 287' 5½" lang, 76' 6" breed en 8' 7" hol, met een diepgang van ongeveer 3½' en heeft een lichtvermogen van 3000 ton.

Het werd door vier havensleepbooten op stroom gebracht en aldaar door de sleepbooten „Roode Zee", „Hudson" en „Rozenburg" overgenomen. De „Hudson" assisteert nog mede de Noordzee over, waarna de „Roode Zee" alleen het dok over den 4200 mijl langen afstand zal sleepen.

Het commando berust bij kapitein Nils Persson.

(Alg. Hbl.).

Bezoldiging van landsdienaren.

In aansluiting van hetgeen wij 8 en 22 April l.l. aan de begrootingsstukken over dit onderwerp ontleenden, geven wij thans wat het Voorloopig verslag van den Kolonialen Raad daarover zegt.

Eerst over den duurtebijslag:

„Met het stelsel bij het toekennen van duurtebeslag aanvaard kon men zich niet vereenigen. De grens van f 6000.— achtte men zeer willekeurig gekozen. Na een langen lijdensweg en na bezwaren van allerlei aard is er tusschen Regeering, Bestuur en Raad overeenstemming verkregen en een nieuwe traktementsregeling tot stand gekomen. En nu moest het het Bestuur niet vrijstaan, al dan niet door de Regeering gesteund door het toekennen van willekeurige duurtetoeslagen daarin wijziging te brengen. Het Bestuur kweekt daardoor ontevredenheid en misnoegdheid in het ambtenarencorps. Ongewenschte toestanden, die de bezoldigingsregeling wilde wegwerken, worden zoodoende weer geschapen. Bovendien schijnt het, dat de griffier van het Hof van Justitie en de advokaat-generaal, die beiden een inkomen van minder dan f 6000.— hebben, in 1925 geen duurtetoeslag gekregen hebben en thans krachtens bijzondere bepaling minder krijgen, dan volgens de algemeene regeling hun zou toekomen, terwijl zij bij vroegere regeling wel in den algemeenen duurtetoeslag gedeeld hebben. Indien zulks aan het door het huidig Bestuur ontworpen systeem te wijten is, behoort, naar de zienswijze der afdeelingen, het betrokken besluit herzien te worden. Uitsluiting van genoemde ambtenaren van den algemeenen duurtebijslag werd niet billijk geacht.

Door het partieel wijzigen van de salarisregeling en het toekennen van duurtetoeslagen wordt het verband, dat door den wetgever tusschen verschillende bezoldigingen is gelegd, verbroken en het geheele stelsel uit zijn voegen gerukt. Verhooging van slechts een of een groep bezoldigingen is naar de meening der afdeelingen niet dan bij hooge uitzondering, bij dringende noodzakelijkheid en na vergelijking met andere daarmede overenkomende te verdedigen.

Onbegrijpelijk kwam het voor, dat het Bestuur het inkomen van den heer Molengraaff met f 1.200.— 's jaars verhoogd en op f 10.800.— gebracht heeft. Waarom, zoo vraagt men, deze verhooging? Om welke reden iemand, die reeds een flink salaris heeft en daarenboven tijdelijk en toelage krijgt als wnd. Directeur van Openbare Werken zulk een verhooging toegekend en wel zonder dat zulks op de begrooting voorkwam?"

En thans over de bezoldigingsverhooging van den administrateur van financiën.

„Met verwijzing naar hetgeen in de algemeene beschouwingen is gezegd betreffende duurtebijslag en verhooging van slechts een of een groep bezoldigingen, werd bij deze posten opgemerkt, dat de ambten va[n] Administrateur van financiën en postdirecteur niet d[e] eenige zijn, die in beteekenis gewonnen hebben en wie[r] verantwoordelijkheid en dienstprestaties beduidend toe[-] genomen zijn en men achtte het billijk, dat, als trakte[-] mentsverhooging voor een of twee dier ambten zo[u] worden voorgesteld ook voor de andere dergelijke voor[-] stellen gedaan worden. En wat dit laatste betreft va[lt] er naar het oordeel van vele leden bij het tegenwoordi[g] beeld van de ontwerp begrooting, welke een beduiden[d] nadeelig saldo aanwijst, aan traktementsverhooging e[n] een algeheele herziening van de bezoldigingsregelin[g] niet te denken.

De opmerking werd gemaakt, dat bij deze artikele[n] traktementsverhooging wordt voorgesteld, terwijl „ten einde het bezoldigingsbesluit niet te wijzigen" een per[-] soonlijke toelage wordt voorgesteld voor den Directeu[r] van den Openbaren Gezondheidsdienst, die volgens d[it] besluit f 7.008.— aan bezoldiging geniet en van welke[n] geneeskundige volgens de memorie van toelichtin[g] eenige bijzondere ervaring op het gebied van hygiën[e] en bacteriologie vereischt wordt."

Jubileum.

15 April l.l. was de directeur der C.P.I.M. 25 ja[ar] geleden in dienst der Kon. Mij. t. expl. v. petr. in N.-I. getreden. De Koningin benoemde hem ter gelegenhei[d] hiervan tot ridder in de orde van den Nederlandsche[n] Leeuw.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

's Lands wijs 's lands eer.

Curaçao, den 17e Mei 1820.

Ik neem de vrijheid Uwe Excellentie bij deze kenni[s] te geven dat ik voornemens mijn woonhuis gelegen a[an] de overzijde dezer haven te verloten, waartoe ik Uwe Excellentie verzoek derhalver (derzelver?) toeste[m]ming te willen verleenen, zullende aan de gebruikelij[ke] bepaling van een lot aan ieder der protertansche (pr[o]testantsche?) gemeente aftestaan worden voldaan.

Waarmede ik de eer heb te zijn
Uw's Excellentie's
onderdanige dienares,
MABEL BEUTN[...]

Zijne Excellentie Mr. P. B. Van Starkenborgh, Gouverneur-Generaal ad interim dezer en onderhoorige eilanden, Ridder van de orde der Nederlandschen Leeuw, etca, etca, etca.

Uit den Verren Vreemde.

Zuid-Afrikaansche vragen van den dag.

Uit het ons stamverwante land komen in den laatst[en] tijd berichten van ongewonen klank.

Het meest heeft wel getroffen de verklaring van de[n] Z.A. premier Hertzog, volgens welke Zuid-Afrika e[n] Engeland onder eenzelfden koning staan, maar over[i]gens elk voor zich even zelfstandig zijn. Indien Z.A. zoo dom zou zijn om zich staatkundig van Groot-Brittannië los te willen verklaren, dan zou het hierto[e] gerechtigd zijn. Zeer opvallend, een dergelijke uiting, zelfs al neemt men aan dat zij bij een korte same[n]vatting en weergave wat scherper belijnd kan zijn, d[an] zij inderdaad geluid kan hebben. Het recht om de[n] verkiezend geheel op eigen beenen te gaan staan, zo[u] dan door de hoogste autoriteit in Z.A. verkondigd zij[n]. Z.A. zou van dit recht geen partij trekken, omdat e[en] zoodanige daad dom zou zijn. Maar over tien, twinti[g], vijftig jaren zou men hierover wel eens anders kunne[n] gaan oordeelen, of een partij, die zulks in het geheel ni[et] dom mocht achten kon ook wel eens de overhand kri[j]gen, en dan is het recht op zelfstandigheid in 1926 ree[ds] uitgesproken door 's konings eersten minister.

Men zij ook indachtig, dat de verhouding waa[rin] Z.A. tot het Britsche Rijk staat dezelfde is als die waa[rin] de andere dominions gesteld zijn. Wordt de verklaring zoo aanvaard, dan heeft zij dus een zeer vèr reikende strekking. In October zullen in Londen de premiers d[er] dominions weer in *Imperial conference* samen kom[en]. Daar zullen de onderlinge verhoudingen aan de o[rde] komen, door Herzog's verklaring zal de opletttendh[eid] voor dit nummer der agenda wel zeer zijn versche[rpt].

Een tweede zaak, wier beteekenis in verband met [het] voorafgaande mag worden beoordeeld, is die van [de] eigen vlag. De vlaggen-kwesties komen in de mode. [In] ons land meenden, eenigen tijd geleden, enkelen er [op] te moeten aandringen, dat officieel zou worden vas[t]

…d hoe de vlag van Nederland eigenlijk is (dit schijnt nu toe niet in wet of besluit te zijn geschied), en meenden dan het oranje, blanje, bleu te moeten aan-…len voor de kleuren van Nederland's vlag. Gelukis deze zaak niet tot een twistappel onder ons volk …orden, dat zich met rood, wit, blauw best tevreden gelukkig voelt, zonder er daarom aanstoot aan te …en als iemand, die zulks om de eene of andere …n gewenscht acht, daar den oranjen wimpel bij laat …peren, of wel het oranje, blanje, bleu uitsteekt. In …schland neemt, zooals men weet, het conflict oude …vlag, of nieuwe rijksvlag de beteekenis aan van een …ige tegenstelling, die nog geenszins is uitgevochten.

…-Afrika staat onder de Britsche vlag, de Union Jack. …regeering te Kaapstad vond 't echter noodig dat … ook zijn eigen vlag zou hebben, niet om de …sche te verdringen, doch om naast de Britsche ge…d te worden, zooals dit ook elders gebeurt met …inciale, stedelijke vlaggen, zooals binnen het …sche rijk de afzonderlijke staten hun vlag hebben, …ls ook het Roode Kruis zijn vlag overal ontrolt …t het nationale symbool.

…it vele ontwerpen koos de regeering, volgens mede…ling den 20 Mei door Dr. Malan, minister van …nenlandsche Zaken in de Volksvertegenwoordiging te …pstad gedaan, een vierkleur: een roode baan langs … stok, horizontaal daarop: groen, geel, blauw, in …en van gelijke breedte.

…ijn er, die aan deze vlaggekwestie niet veel betee…is hechten, er inderdaad niet meer in ziende dan …even aangegeven werd, van andere zijde wordt er …er in of achter gezocht. Zoo heeft de bekende oud…mier Smuts het ontketenen van deze gevoelskwestie …t onder de tegenwoordige omstandigheden gelaakt. … in Natal, waar een sterkere pro-Britsche strooming …n laat gelden dan in de andere Boerenstaten, werd …en het vlagontwerp geprotesteerd door een alge…menen Britschen vlaggedag, daags vóórdat het ont…rp in de Volksvertegenwoordiging kwam — en aan…omen werd. De laatste mail-berichten maken ge…g van voortgezette demonstraties tegen de Z. A.-vlag; …e zouden zelfs zoodanigen omvang hebben aange…men, dat de regeering de verdere beslissing over het …eren van een eigen vlag voorloopig zou hebben aan…houden.

…aast deze punten, die nieuwe gevoeligheden doen …staan, is echter ook melding te maken van een kans …erbetering in een oude kwestie, waardoor in dit … dan wat ontspanning zou kunnen komen. „Een …op zou *kunnen* komen"; meer nog niet, maar 't …och iets, na lang wanhopig te vergeefs uitzien.

…en telegram van 19 Mei luidde:

„Lord Birkenhead deelde in het Hoogerhuis mede, …t men schikkingen had gemaakt tot een conferentie …schen vertegenwoordigers der regeering van de …id-Afrikaansche Unie en der regeering van Indië, ten …de tot een vriendschappelijke regeling te geraken … problemen betreffende het verblijf van personen …n Indische afkomst in de gebieden der Unie van Zuid-…rika. Over den tijd en de plaats dezer conferentie …den thans besprekingen plaats tusschen hem en … onderkoning van Indië.

…irkenhead voegde er bij, dat het nog ontijdig zou … te zeggen, dat het houden dezer conferentie de …erheid verschaft, dat men het eens zal worden, of …een compromis zal worden bereikt. Wanneer een …chil als dit tusschen twee constitueerende elementen … het Rijk een acuut stadium heeft bereikt, staat het …aan de regeering van Z.M. om voorstellen te doen, …nog minder, om een oplossing voor te schrijven. De …eering van Zuid-Afrika had opofferingen gedaan, …r in de conferentie toe te stemmen, en de regeering … Indië was haar erkentelijk voor de welwillendheid … geduld, betoond bij een zaak, welke vele elementen … hare bevolking ten nauwste betreft."

… hetgeen wij hier eerder over de hangende kwestie …en medegedeeld werd het belang, dat Britsch-Indië … Z.A. bij deze zaak hebben, reeds naar voren ge…cht. Ook weet men, dat dergelijke kwesties door de …sregeering zijn verklaard tot interne aangelegen…n der samenstellende deelen van het Rijk. Maar …ede zijn zij niet uit de wereld geholpen, nu zij …al bestaan en nu de goede verstandhouding tus… die deelen er in ernstige mate door wordt ge…. Het al dan niet vinden van een oplossing heeft …kenis voor alle dominions: immers ook Kenia, …ada en Australië hebben hun Britsch-Indisch …igratie-vraagstuk.

…ver den stand van zaken nog een kort woord. … Z.A. heeft een talrijke kolonie van Br. Indiërs, af…melingen van lang geleden geïmmigreerden, die …llen door nieuw aangekomenen versterkt is. Met het sluiten der immigratie zou het vraagstuk dus niet meer zijn op te lossen. Die Indiërs leven er in menig opzicht onder uitzonderingsbepalingen, welke zij als grievend en onbillijk beschouwen, en waarin de Z.A. regeering geen lust betoonde principieele verandering te brengen. Sedert lang wordt, ook van Br. Indië uit, hiertegen geijverd. Over en weer zijn delegaties, commissies, enz. gezonden. Zonder veel resultaat. Ook momenteel is een niet-officieele Z.A. deputatie in Br. Indië, en een Br. Indische deputatie in Z.A. De onlangs afgetreden onderkoning, lord Reading, heeft zich gemaakt tot een warm pleitbezorger voor de zaak der Indiërs in Z.A.; eindelijk schijnen Hertzog en Malan gewonnen te zijn voor het denkbeeld om een poging te doen ten einde door een conferentie, in gemeenschappelijk overleg, tot verbetering der verhoudingen te komen. Hierop doelt de mededeeling van lord Birkenhead. Als waarschijnlijk tijdstip voor de, in Britsch Indië te houden, conferentie wordt December genoemd. Dr. Malan zou zelf als hoofd van de Z.A. delegatie optreden.

Als hoofdmomenten zullen in behandeling komen, de gelegenheid voor Br. Indiërs in Z.A. om vrijwillig te repatrieeren, een kwestie waar heel veel mee gemoeid gaat, en waarvoor van de zijde der Br. I.'s meer bezwaren worden opgeworpen dan van Z.A. kant, en vervolgens de invloed der Br. I.'s op den levensstandaard in Z.A. Eigenaardig, terwijl elk land er prijs op stelt de loonen niet op te drijven tot boven den wensch der betrokkenen, maakt Z.A. bezwaar tegen de lage loonen waarvoor de Br. I.'s er werken, aangezien deze de loonen der blanke arbeiders drukken. De invloed van de Westersche arbeiders, of van hen, die hun toeneming in Z.A. wenschen te bevorderen, is zóó groot, dat de regeering te Kaapstad de oplossing van de kwestie van den levensstandaard overeenkomstig den wensch der blanke arbeiders tot een der voorwaarden heeft gemaakt, waarop zij zou zijn te vinden om wel in overleg te willen treden.

Waar wij bij de vorige punten de imperial conference te pas brachten, stippen wij hier ook aan, dat deze gezindheid ten goede tusschen Z.A. en Br. I., voor die algemeene ontmoeting te Londen als een goed voorteeken zal worden toegejuicht, en dat zij daar aan alle deelen des Rijks zeker zal worden voorgehouden als een *never despair* bij hun onderlinge geschillen.

Zou, bij eventueel vertrek op groote schaal van B. I.'s uit Z.A., de stroom niet, althans voor een deel, naar Suriname kunnen worden geleid? 't Zijn arbeiders, die een nieuw woonoord zoeken als blijvers.

Erratum.

In het stuk „De Noordpool", in het vorige nummer, kwam een zin voor, die, door een zetfout, onbegrijpelijk was (blz. 13, aanhef van de laatste alinea). De zin had aldus moeten luiden:

De kapitein van een schip heeft echter bij vroegere pool-ondernemingen alleen dan rang genomen bij de benaming der expeditie als hij tot de plan-ontwerpers had behoord of de hoofdleiding op zich nam.

Ingezonden.

Arnhem, 20 Mei 1926.

Aan de Redactie van het Kol. Weekblad.

Beleefd verzoek ik U in het e.v. Nr. het onderstaande als ingezonden te willen opnemen.

De Voorzitter van de afd. Arnhem van Oost en West,
HUGES.

Indische Tentoonstelling te Arnhem.

De afdeeling Arnhem van Oost en West besloot een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid, om in Juni 1927 met succes te Arnhem een Indische tentoonstelling te kunnen houden.

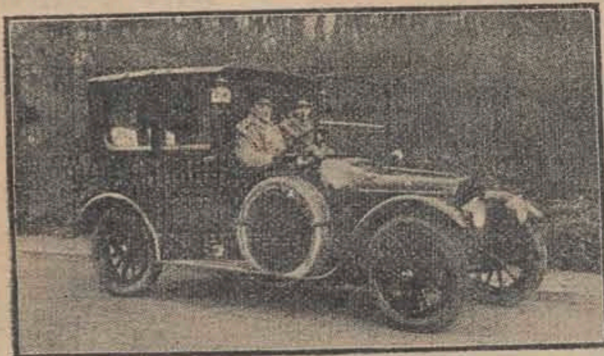
De afdeeling is van meening, dat er tal van omstandigheden zijn, die pleiten voor de veronderstelling, dat deze tentoonstelling kans van slagen kan hebben. Van meerdere zijden werd bovendien reeds steun op verschillend gebied toegezegd.

Het doel van dit schrijven is om, waar het Bestuur van de afdeeling ten eenenmale geen ervaring heeft in deze richting, aan ieder belangstellende te verzoeken het Bestuur bij de organisatie wel met raad te willen bijstaan.

Berichten, opmerkingen, enz. worden gaarne ingewacht door Mr. J. Huges, Nieuwe Plein 52, Arnhem.

UTRECHT.

Verzending van poststukken per vliegtuig Rotterdam—Marseille.

's-Gravenhage, Hofweg 9, 20 Mei 1926.

Aan de Redactie van het Kol. Weekblad.

Wij hebben de eer U kennis te geven, dat het Comité Vliegtocht Nederland—Indië besloten heeft een proefvlucht te doen verrichten van Rotterdam naar Marseille, ten einde te demonstreeren de bekorting, welke de mailtijd, in het bijzonder met het oog op postvervoer, zou kunnen ondergaan indien genoemd vak per vliegtuig werd afgelegd. Tot dat doel zal de heer Ir. Grasé op Vrijdag 28 Mei a.s. des morgens te 3.45 uur van Rotterdam Waalhaven vertrekken met een van de K. L. M. gehuurd Fokkervliegtuig F VII A.

Aan den tocht zullen deelnemer als tweede bestuurder de heer W. S. van Os, als werktuigkundige de heer Uriot, als vertegenwoordiger van het Comité zijn secretaris Dr. W. L. Groeneveld Meijer en voorts een vertegenwoordiger van de Pers, alsmede 2 à 3 passagiers, indien daartoe gegadigden zich aanmelden; voorts zal het vliegtuig de hoeveelheid post vervoeren, welke daartoe volgens de door het Hoofdbestuur der Posterijen gepubliceerde gegevens zal worden aangeboden.

Het vliegtuig zal aansluiten op de mailboot Indrapoera, die op Vrijdag 28 Mei te 12 uur van Marseille zal vertrekken naar Ned.-Indië. De bedoeling is, dat het vliegtuig te Marseille zal verblijven tot de aankomst van het stoomschip Patria uit Ned.-Indië en zoo mogelijk op denzelfden dag zal terugvliegen, wederom met passagiers en post, naar Rotterdam Waalhaven en Amsterdam Schiphol. De datum waarop zulks zal geschieden, is in verband met het niet vaststaaande tijdstip van aankomst van genoemd stoomschip niet met zekerheid vast te stellen en zal nader op de Passagekantoren der K. L. M., Leidsche Plein, Amsterdam en Coolsingel, Rotterdam worden bekend gemaakt, evenals het vermoedelijk uur van terugkomst van het vliegtuig te Waalhaven en Schiphol. Verwacht wordt, dat dit zal zijn op 4 Juni a.s. in den namiddag.

Hoogachtend,
Comité Vliegtocht Nederland—Indië,
Dr. W. L. GROENEVELD MEIJER,
Secretaris.

In aansluiting bij deze kennisgeving laten we hier volgen eene haar aanvullende bekendmaking van den directeur-generaal der posterijen en telegrafie.

Red Kol. Weekbl.

De gelegenheid wordt opengesteld om met het vliegtuig gewone en aangeteekende correspondentie (met uitzondering van stukken met aangegeven waarde) voor Ned.-Indië te verzenden. De daarvoor boven de gewone porten en rechten verschuldigde bijslag bedraagt: 15 cent per 20 gram of gedeelte van 20 gram voor brieven; 15 cent per briefkaart; 10 cent per 50 gram of gedeelte van 50 gram voor de overige stukken.

Deze bijslag, welke door middel van gewone frankeerzegels kan worden voldaan, wordt ten bate van het comité geheven.

Het adres van de correspondentie moet een duidelijke aanwijzing „per luchtpost" of een soortgelijke aanwijzing dragen.

De aandacht wordt er nadrukkelijk op gevestigd, dat correspondentie voor Ned.-Indië, voorzien van de aanwijzing „per luchtpost", per vliegtuig zal worden overgebracht, ook al is opneming in de op 25 en 26 Mei per trein te verzenden mails mogelijk.

Het vliegtuig zal van Marseille naar Nederland (Rotterdam—Amsterdam) terugkeeren na aankomst aldaar van het stoomschip Patria, dat 12 Mei van Batavia is vertrokken en 5 Juni te Marseille wordt verwacht.

Blijkens van de Indische postadministratie ontvangen telegrafische mededeeling bevindt zich post aan boord, welke bestemd is om per vliegtuig naar Nederland te worden vervoerd.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Zaterdag 5 Juni e.k.*, des voorm. ten 11 u., in het Hotel Monopole te Amersfoort.

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen (Zie K. W. van 13 Mei '26, No. 19).
3. Besprekingen in verband met de Agenda der Algemeene Vergadering.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING *dienzelfden datum* in genoemde inrichting, des n ten 2 ure.

1. Opening en herdenking wijlen Mr. Sonneveld.
2. Notulen (Zie K. W. van 29 October '25, No. 44)
3. Jaarverslag, Rekening en Verantwoording '25 rapport der Verificatie-Commissie en Begroot 1926. (Zie K. W. van 18 Maart '26, No. 11).
4. Benoeming Commissie van Verificatie, Rekening Verantwoording 1926.
5. Voorziening vacatures H.B.
6. Voorstel afd. Nijmegen — a en b. — (Zie K. W. 22 April 1296, No. 16).
7. Propaganda.
8. Bepalen plaats en tijdstip volgende Algemeene gadering.
9. Rondvraag en sluiting.

N.B. Het Bestuur der afdeeling Amersfoort stelt voor de uren tusschen en na deze bijeenkom dienstbaar te maken aan gezellig onderling verkee

De Secretaris,
VAN DER BRUGH

Door de Directie van het Trianon-theater, Pri straat 40, den Haag, daartoe welwillend in de gele heid gesteld, kunnen de leden van „Oost en West", t den gereduceerden prijs van ƒ 1.10, de gala-voor ling bijwonen van het tooneelstuk „De Vlam", Hans Müller, te geven door Mevr. Greta Lobo-Braa siek en haar gezelschap, op Zaterdag 29 Mei e.k., avonds ten 8 ure.

Plaatsbespreking, op bewijs van lidmaatschap, het theater op Vrijdag 28 en Zaterdag 29 Mei, 10—4 ure.

Van het Informatie-Bureau

INDISCHE VERLOFGANGERS.

J. D. H. Kuyp, Boekhouder bij de Banka-tinwinn Baronielaan 217, Ginneken.
H. M. Gerbehy. Werkmeester bij de Staatsspoor Tramwegen, Zuiderstraat 22rood, Haarlem.
H. A. van der Meer, Werkmeester bij de Staats en Tramwegen, President Steynstraat 76, H
R. L. Holst, Stationscommies 3de kl. bij de Staat en Tramwegen, Verhulststraat 106, 's-Gravenh
H. Warnars, Ambtenaar 4e kl. (groep II) bij den der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, Groot toginnelaan 92, Den Haag.
J. Roorda, Onderwijzer 1ste kl. bij het Openbaar L. O., Loosche Weg 114, Apeldoorn.
P. J. den Baars, Controleur 2de categorie bij den en Telefoondienst, Pension v. d. Heijden, Berks 26, Den Haag.
J. G. A. de Zwart, Hoofdopzichter bij den Water en 's Lands B. O. W., Columbusstraat 86, 's-Gra hage.
H. W. Hooper, waarn. Kantoorhoofd bij de Pensi en Weduwen- en Weezenfondsen van de Ind. bu lijke en locale ambtenaren te Weltevreden, Laan Meerdervoort 568, Den Haag.
A. Stumpf, Inspecteur der contrôle bij de Staatssp en Tramwegen, Graaf van Lijndenlaan 10, Apeld
A. S. L. Spoor, Controleur 1ste kl. bij het Binnenl stuur op de bezittingen buiten Java en Mad Sonoystraat 23, Den Haag.
A. Schuurman, Opziener (machinesteller) bij het rine Etablissement te Soerabaja, Diaconiestraat Den Helder.
D. den Hartogh, Adjunct-Inspecteur van Finan Bentinckstraat 115, Den Haag.
J. W. M. van Bakel, Onderwijzer der 2e kl. bij Openb. Eur. L. O., Adelheidstraat 129, 's-Gravenl
Dr. J. W. Bart, Directeur der H.B.S. te Bandoeng nekenweg 143bis, Breda.
A. H. J. Offermans, Controleur 1e kl. bij den P. Telefoondienst, Obrechtstraat 503, Den Haag.
J. B. Vortman, Controleur bij den dienst der Zout Groeneweg 162, Zwolle.
G. C. Twijsel, Adjunct-referendaris bij het Dep. Justitie, Paulinastraat 42, Den Haag.
H. P. Pels, Commies voor de Belastingen te Teg chimedesstraat 62, Den Haag.
L. A. van der Veen, Politie-opziener in de resi Soerabaja, St. Jansplein 4, Schiedam.
C. M. Verdonk, Hoofdopziener (burgerlijk ambt bij den Artillerie Constructie Winkel te Ban p/a. H. Verdonk, 's Molenaarsbuurt, Alphen a.d.

Posthuma, Onderwijzer der 1ste kl. bij het Openb. Eur. L. O., Verlengde Dracht, Heerenveen.
Mevr. E. Posthuma geb. de Kok, Onderwijzeres der 3e kl. bij het Openb. Eur. L. O., Verlengde Dracht, Heerenveen.
Beyer, Gediplomeerd gezaghebber bij het Binnenl. Bestuur, Laan van Meerdervoort 222, 's-Gravenhage.
P. J. Somers, 1e Officier bij de Gouvernements-Marine, Nieuwstraat 5, Vlissingen.
J. J. F. de Vries, 2e Officier bij de Gouvernements-Marine, Tullingstraat 55, 's-Gravenhage.
Mej. C. S. H. Souisa, Onderwijzeres der 2e kl. bij het Openb. Eur. L. O., Zeestraat 48, 's-Gravenhage.
R. Adolf, Ambtenaar voor den handenarbeid, Oudegracht 120A, Alkmaar.
P. Campferman, Hoofd der werkplaatsen bij de Strafgevangenis en Huis van Bewaring te Madioen, Engelenburgstraat 125, 's-Gravenhage.
I. J. Goudswaard, Onderbeheerder bij het havenbedrijf te Soerabaja, Reederstraat 18huis, Rotterdam.
J. G. Peeting, Controleur 1e kl. bij de Landelijke inkomsten te Kediri, Gymnasiumstraat 2, Assen.
Ir. J. G. Meerdink, Ingenieur 2e kl. bij den Waterstaat en 's Lands B. O. W., Abeelstr. 34, 's-Gravenhage.
H. G. Gerke, waarn. Secretaris der residentie Palembang, Hoogeweg 19, Zandvoort.
E. G. G. R. Ellendt, Adjunct-ambtenaar voor de Inklaring bij de Staatsspoor- en Tramwegen, p/a. A. Teunissen, Bennekom.
Raden Mas Soegondo, 1e Luitenant der Infanterie, Haarlem (poste restante).
W. Stevels, Kapitein der Infanterie, Archimedesstraat 62, 's-Gravenhage.
E. A. Lüder, 1e Luitenant-kwartiermeester, p/a. Mevr. Rijkholt, Verl. Heerenweg 57, Groningen.
A. van Luyn, Onderluitenant der Infanterie, Sumatrastraat 13, Amersfoort.
H. G. Oltmans, Technisch Ambtenaar 2e kl. bij den P. T. en Telefoondienst, Villa Wasescha, Davos-dorf.

UITZENDING VOOR 's LANDS DIENST IN NEDERLANDSCH-INDIë, SURINAME EN CURAÇAO.

1º. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:
a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in bezit der hoofdakte;
b. leeraar (leeraresː) in de klassieke talen;
c. leeraar (leerares) M. O. Nederlandsch (doctoren of doctorandi Ned. letteren genieten de voorkeur);
d. leeraar (leerares) M. O. Fransche taal (volledig bevoegd);
e. leeraar (leerares) M. O. Duitsche taal (volledig bevoegd);
f. Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);
g. landbouwconsulent bij den Landbouw Voorlichtingsdienst;
h. textielvakman (hoofd der werkplaats) bij het gevangeniswezen in de bijzondere strafgevangenis te Sragen (Soerakarta);
i. jutewever (gediplomeerd technisch-ambtenaar 2de klasse) bij idem;
j. adjunct-accountant voor den belastingaccountantsdienst;
k. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2º. Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname:
a. lid van het Hof van Justitie;
b. 2 hoofdonderwijzers.

3º. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
a. 2 hoofdonderwijzers;
b. 2 hoofdonderwijzeressen;
c. 2 loodsen.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A.B. (voor de betrekkingen, genoemd onder 1º., a t/m j), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1º., k) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2º. en 3º.).

Ik legateer aan de Vereeniging „Oost en West", gevestigd te 's-Gravenhage en goedgekeurd bij verschillende Koninklijke Besluiten, de Somma van

....

De ondergeteekende,

....

Naam.

....

Woonplaats.

Desverkiezend voege men hierbij: Vrij van alle kosten en rechten, ook van het recht van successie.

Mutatiestaat van 19 tot 26 Mei.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
Ir. E. H. Karsten, Oud-Hoofdingenieur O.-I., Arnhem, Zijpendaalsche Weg 1. ƒ 5.—	Secretaris Afd. Arnhem.
G. L. van Straaten, Architect, Arnhem, Velperplein 1. ƒ 5.—	Secretaris Afd. Arnhem.
van Dam, Haarlem, Garenkokerskade 40. ƒ 5.—	Voorzitter Afd. Haarlem.
Mevr. A. G. Timmers-Reich, Den Haag, Wilhelminastraat 87. ƒ 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
Hendriks, Assistent-Resident der Gajoe- en Alaslanden te Takengan (Atjeh). ƒ 5.—	Eigen aanmelding.

Afschrijven:

Mr. F. J. H. de Wetstein Pfister, Driebergen, „Heidenstein" (overleden).

Mevrouw F. de Wetstein Pfister, Driebergen, „Heidestein" (overleden).

Adresveranderingen:

R. Menkman, van: Curaçao naar: p/a. K. W.-I. M. „Het Scheepvaarthuis", Prins Hendrikkade, Amsterdam. ƒ 10.—

E. Romswinckel, Oud-Kapitein O.-I. L., van: Medan naar: Heelsum, Villa „Casa Cara". ƒ 5.—

Dr. W. G. Boorsma, Oud-Directeur M. L. B. S. te Buitenzorg, Oegstgeest, van: Warmonderweg 42 naar: Regentesselaan 55.

N. de Vicq, Oud-Hoofdingenieur Stoomwezen, van: Nieuw-Amsterdam (Dr.) naar: Villa „den Breehof", Molenweg, Nunspeet. ƒ 5.—

J. L. Weys, Administrateur Afdeelingsbank Bondowoso, van: Alkmaar naar: Den Haag, Kraijenhoffstraat 29. ƒ 5.—

M. A. van der Sprong, Oud-Inspecteur P. en T., van: Brussel, Rue du Trône 98 naar: Den Haag, Laan van Meerdervoort 426. ƒ 3.—

Mevr. J. Holle-Maier, Wassenaar, van: Stoeplaan 5 naar: Groot Hasebroecksche Weg 4a.

B. H. Gronewold, 1ste Luitenant Inf., van: Den Haag, Stuyvesantstraat 1 naar: Bandoeng, D. v. O.

E. M. Stock, thans Asp. Controleur B. B. te Koeta-Radja.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en j lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West- of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstra 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlicht zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Te biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanv te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerla 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Ind bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetre willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenh verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

. Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede d
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkri Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-In**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw her
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw her
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-In**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een Inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7 Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk bij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-In
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den oofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust

NUMMER 22 DONDERDAG 3 JUNI 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË: Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Verslag over 1925

[va]n het Tehuis voor Ned. Ind. Bedienden „Persinggahan" gevestigd te 's-Gravenhage, van Boetzelaerlaan 2.

[Raa]d van Beheer: R. Zuijderhoff, Voorzitter; [...] A. Rademaker, Onder-Voorzitter; G. Hen[...], Penningmeester; Mevrouw D. Raedt van Ol[de]nbarnevelt, J. P. J. Barth.

Regeeringscommissaris: G. J. Oudemans.

Directeur: F. de Munnik.

Raad van Beheer. In de samenstelling van den [Ra]ad van Beheer had dit jaar geen verandering [plaa]ts.

Financiën. De inkomsten bedroegen *f* 10880.56 [en] de uitgaven *f* 10793.36.

Huisvesting. In het verslagjaar werden 89 (101) *) [be]dienden in het Tehuis opgenomen, n.l. 72 (92) [vr]ouwelijke en 17 (9) mannelijke, met te zamen [..]98 (2837) logeerdagen. Hun gezondheidstoestand [liet] over het algemeen weinig te wenschen over. [Tw]ee bedienden moesten in het Gemeente-Ziekenhuis worden opgenomen. De eene, een baboe, kon [na] eenigen tijd hersteld het Ziekenhuis verlaten, [doc]h de andere, een „djongos", overleed er. Bij zijn [be]grafenis was een groot aantal baboes en djongos [teg]enwoordig; de gebruikelijke Mohammedaansche [pl]echtigheden werden door de Javaansche mannen [ve]rricht.

[G]ezellig samenzijn. Het bleek ook dit jaar, dat [de] baboes en djongos, die in den Haag en omstre[ke]n in betrekking zijn, gaarne in hun vrijen tijd [„Pe]rsinggahan" bezoeken om samen den avond ge[zel]lig door te brengen. Meermalen was de recreatie[za]al geheel gevuld.

[B]ij gelegenheid van het Javaansch Nieuwjaar [wer]d wederom de zaal door de bedienden aardig [versi]erd. Er was toen twee dagen feest, waarbij de [muzie]k van een eenvoudige gamelan meehielp om [vo]rtdurend een opgewekte stemming te onderhou[de]n. Ook zijn eenige groote selamatans gegeven, [wa]arbij meer dan tachtig bedienden bijeen waren.

Arbeidsbeurs. Het aantal aanvragen om een be[die]nde bedroeg 386 (420). Het grootste deel daar[va]n was voor betrekkingen in den Haag of om[stre]ken. Slechts aan een klein gedeelte van deze [aa]nvragen kon worden voldaan. Daarentegen wa[re]n er voor de reis naar Indië altijd voldoende ba[boe]s beschikbaar.

Hulp en raad. Vaak werd ook in dit verslagjaar [hul]p en raad van „Persinggahan" ingeroepen. Naar [bes]te weten werden die verstrekt, terwijl in geschil[le]n tusschen bedienden en hunne meesters in den [rege]l eene voor beide partijen bevredigende oplos[sin]g gevonden werd.

Een baboe, die door de Politie drie dagen was [aa]ngehouden, omdat zij verdacht werd twee bank-

*) De hier en elders tusschen haakjes geplaatste ge[ta]llen hebben betrekking op het jaar 1924.

biljetten, ten nadeele van haren meester, te hebben ontvreemd, werd, nadat die biljetten in zijn huis waren teruggevonden, op zijn verzoek en voor zijn rekening in het Tehuis onderdak gebracht. Spoedig werd voor haar een andere dienst gevonden, waarin zij nu al sedert maanden, tot volle tevredenheid van hare nieuwe meesteres, werkzaam is.

Een baboe, die voor het eerst in Nederland was en zich in Amsterdam ongelukkig gevoelde, werd, volgens haar zeggen, door haar meester naar de Javakade aldaar gebracht en, met het benoodigde geld voor een spoorkaartje naar den Haag, overgegeven aan een Javaanschen hutjongen, die haar naar het station bracht. Door een behulpzame dame, die ook in den Haag moest uitstappen, werd de baboe naar „Persinggahan" gebracht. De vrouw wist noch den naam van de familie, noch dien van de boot, waarmede zij naar Nederland was gekomen. De baboe zag er bij haar komst in den Haag ellendig uit. In het Tehuis gevoelde zij zich spoedig op haar gemak en binnen korten tijd was voor haar een geschikte dienst gevonden.

In Mei meldde zich bij het Tehuis een baboe, die in Londen op den trein was gezet met een kaart aan een band om den hals, waarop aan de voorzijde met groote letters geschreven stond: „Miss Sabinah, Passenger to Rotterdam via Gravesend" en aan de andere zijde: „Den Haag, van Boetzelaerlaan 2". Ook deze baboe kon geen inlichtingen geven omtrent den naam van de boot en de familie waarmede zij naar Europa gekomen was.

Hierbij kan nog worden aangeteekend dat voor de toekomst in dergelijke gevallen meer kans zal bestaan achter de namen te komen van de families welke de bedienden meebrachten, doordat sedert eenigen tijd de Maatschappij „Nederland" en de „Rotterdamsche Lloyd", op verzoek van het Departement van Koloniën, aan „Persinggahan" een opgaaf van de meegebrachte bedienden doet toekomen.

Het bovenstaande moge voldoende zijn om aan te toonen dat „Persinggahan" in een bestaande behoefte blijft voorzien.

Namens den Raad van Beheer:
R. ZUIJDERHOFF, *Voorzitter.*
F. DE MUNNIK, *Secretaris.*

Exploitatierekening van „Persinggahan" over 1925.

Debet.

Bedrijfskosten	f 5503,91
Tractementen	„ 3690,70
Aanvulling en onderhoud	„ 1598,75
Saldo	„ 258,48
	f 11051,84

Credit.

Saldo 1924	f 171,28
Subsidie	„ 8200,—
Vergoeding voor logies	„ 2633,—
Interest	„ 47,56
	f 11051,84

BALANS.

Debet.

Aan	
Ned. Handel Mij.	f 3704,44
Cassa	„ 258,54
Meubilair	p.m.
	f 3962,98

Credit.

Per	
Diverse Crediteuren	f 3704,50
Exploitatierekening Saldo	„ 258,48
	f 3962,98

Statistiek van „Persinggahan" over de jaren 1920 tot en met 1925.

Jaar.	Aanvragen.	Aanbiedingen.	Opgenomen bedienden			Loge[illegible] dage[illegible]
			Vrouwen	Mannen	Totaal	
1920	366	183	87	16	103	164[illegible]
1921	440	271	126	23	140	255[illegible]
1922	427	332	102	21	123	297[illegible]
1923	441	288	107	11	118	273[illegible]
1924	420	277	92	9	101	283[illegible]
1925	386	284	72	17	89	349[illegible]

F. DE MUNNIK.

Het Informatie-Bureau van de Vereeniging „Oost en West"

(in verband met den economischen toestand van Ned. Oost en West-Indië).

Verslag over het jaar 1925.

Kon reeds in het vorige jaarverslag gewag w[illegible] den gemaakt van den verbeterden economisch[illegible] toestand in Nederlandsch Oost-Indië in vergel[illegible] king met dien in de daaraan voorafgaande malaise jaren, in het jaar 1925 kan de algemeene toestand zoowel op Java als op de buitengewesten als gu[illegible] stig worden aangemerkt.

Belangrijke gegevens omtrent de productie v[illegible] het Groot-landbouwbedrijf op Java vinden wij aa[illegible] geteekend in de September-aflevering van 1925 v[illegible] het Tijdschrift voor Economische Geographie v[illegible] de hand van Dr. S. van Valkenburg en vermeen[illegible] wij belangstellenden voor bijzonderheden daarna[illegible] te moeten verwijzen.

De bij het artikel gevoegde groote, mooi u[illegible] voerde, productiekaart van Java en Madoera, o[illegible] schaal van 1 : 750000, bewerkt aan de Topo[illegible] phische inrichting te Weltevreden, doet al dade[illegible] in het oog vallen de tegenstelling van Oost- West-Java, wat de cultures betreft.

West-Java is het land van de thee en de kina [illegible] met slechts enkele sporen van de vroegere koffi[illegible] cultuur.

Suiker dringt alleen bij Cheribon West-Java bi[illegible] nen en tabak komt er bijna niet voor (alleen [illegible] Garoet in de Preanger Regentschappen).

Oost-Java daarentegen heeft èn suiker èn tab[illegible] in de laagvlakte, en zijn koffie in de bergstreke[illegible] maar thee en kina behooren tot de uitzondering[illegible] En tusschen deze twee ligt Midden-Java, niet als e[illegible] overgangszône, maar, wat de bergcultures betre[illegible] een gebied op zich zelf. Op Oost- en West-Java vin[illegible] men groote ondernemingen met één of twee gew[illegible] sen (thee — kina, thee — rubber, rubber — koffie[illegible]

Midden-Java daarentegen is het land van [illegible] kleine perceelen, met een mengelmoes van aller[illegible] cultures. Men noemt dit wel eens *„de Kruidenier winkel van Java"*. Aanplantingen van cacao, co[illegible] nootmuskaat, castilloa, ficus, vezel, hevea, liber[illegible] robusta, klappers, peper, kapok, thee, kina en[illegible] vindt men op kleinen afstand bij elkander. [illegible] rubber heeft evenwel haar zegetocht gedaan over [illegible] geheele eiland, terwijl het toch vrijwel zeker is, [illegible] de suikerindustrie op Java, vooral wat techniek [illegible] treft, in de geheele wereld bovenaan staat.

De merkwaardige snelle ontwikkeling van [illegible] rubbercultuur valt nog in meerdere mate te constateeren in de buitengewesten Borneo, Sumatra [illegible] omliggende eilanden en andere eilandengebied[illegible] van onzen Archipel.

Behalve Borneo, zijn op Sumatra de bij uits[illegible] vruchtbare alluviale landen in het Gouvernem[illegible] Oostkust van Sumatra en die zuidelijk daar[illegible] langs de Oostkust van het eiland gelegen, in [illegible] Kwantan-, Indragiri-, en Djambi-stroomgebied [illegible] het gewest Palembang, wel bij uitnemendheid v[illegible] een laagland-cultuur als rubber geschikt.

De rubberondernemingen, zoowel Europeesche als inlandsche, zijn daar dan ook als paddestoelen uit den grond gerezen en leverden reeds een prachtige productie op, wat merkbaar was aan de hooge uitvoercijfers van het rubberartikel. Alleen de waarde van den Inlandschen rubberuitvoer kan voor 1925 geschat worden op *f* 250.— millioen. Het droog product in tonnen uitgedrukt, ziet er voor het afgeloopen jaar 1925 als volgt uit:

Westerafdeeling van Borneo 18.000, Zuid- en Oosterafdeeling 16.000, Djambi 15.000, Palembang 3.000, Atjeh en Sumatra's Oostkust 11.000, Riouw (met Indragiri) 8.000, Sumatra's Westkust 3.000, Tapanoelie 3.000, Banka 1.000.

De bevolkingsrubbercultuur verbreidt zich nog steeds verder, o.a. in den laatsten tijd in de Lampongs (waar men ook zeer wel vaart bij den peperaanplant) en in den laatsten tijd ook op het eiland Nias.

De enkele cijfers omtrent de uitvoerwaarde van de Inlandsche rubber ten opzichte van de totale uitvoerwaarde van de buitengewesten uit de voorgaande jaren, zullen genoeg kunnen zeggen over den juisten omvang.

In 1922 werd aan Inlandsche rubber uitgevoerd: *f 14 millioen*, waartegen de totale uitvoerwaarde der buitengewesten gesteld kan worden op rond *f 620 millioen.*

Voor 1923 zijn deze cijfers respect. te stellen op: *f 14 millioen en f 550 millioen*, terwijl die voor 1924 bedragen *f 74 millioen* tegen *f 630 millioen.* (Zie „De beteekenis van de inlandsche cultuur in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 14 Mei 1926, Avondblad A, bldz. 1).

Het zou ons te ver voeren bij de beschouwing van het verblijdend proces van de verbreiding der culturen en van de voorwaarden van hun economische opkomst, niet alleen op Sumatra, maar ook op Borneo, Celebes, de Molukken en andere eilandengebieden, hier nader stil te staan.

Alleen voor zooveel Sumatra betreft, het land der toekomst wel bij uitnemendheid, beslaande een gebied dertien maal grooter dan Nederland en ruim drie maal Java en Madoera, meenen wij vooral de aandacht te moeten vestigen op het Sumatra-nummer van de „Locomotief", Overzee-editie van September 1925.

Zeer belangrijke artikelen over mijnbouw, over Sumatraansche waterkrachten, over de machtige beteekenis van Deli als centrum van ondernemingstuin, over de problemen van den Inlandschen landbouw, over de beteekenis van het tegenwoordige Atjeh en zoovele andere artikelen van allerlei aard, vindt men in het Locomotief-nummer van deskundige hand, bijdragen, die ons tot het inzicht brengen, dat Sumatra meer dan tot dusver aandacht verdient als werkgebied van het grootkapitaal, als demonstratieveld ook van inheemsche energie, als natuurlijk afzetgebied van Java's overbevolking, als in waarde toenemend effect voor den Staat ter bestrijding van een ruim deel der bestuurskosten in de nog minder productieve deelen van den Archipel.

Vestigen wij thans onze oogen op het jarenlang onder een algemeene malaise zuchtende *West-Indië*, dan kan het ons niet anders dan verheugen, dat wij, aan de hand van het door de Vereeniging voor Handel en Nijverheid in *Suriname* uitgebracht verslag over den economischen toestand van dat gebiedsdeel in Amerika (vastgesteld in April 1925 en tot dat tijdstip bijgewerkt) in iets opgewekter toon kunnen schrijven dan sedert een reeks van jaren het geval was. De wanverhouding tusschen de cijfers van in- en uitvoer verdwijnt aldaar geleidelijk, hetgeen op een stabiliseering van den toestand wijst. Behalve voor cacao, welke cultuur steeds meer achteruit gaat, zijn de omstandigheden voor het landbouwbedrijf volgens vermeld verslag verbeterd. De koffie-productie blijft toenemen door het vruchtdragend worden van jonge aanplantingen, terwijl de bestaande suikerplantages het bedrijf en de cultuur belangrijk uitbreiden, waardoor weldra het bewijs staat geleverd te worden dat Suriname voor denzelfden kostprijs als Java, suiker kan produceeren, wat zeker grooten invloed zal hebben op de willigheid voor deze cultuur, nu reeds blijkende uit de verschillende voor onderzoek van nieuwe terreinen voor de suikercultuur ingekomen aanvragen, w.o. van gunstig bekende handelshuizen in Nederland.

Letten wij ook op het in de laatste jaren zich vrij snel ontwikkelende bauxietbedrijf (exploitatie van het aluminiumerts op Moengo) hetwelk in 1924 reeds vijfmaal grooter hoeveelheid uitvoerde dan in 1923 en over 1925 nog een belangrijker uitbreiding onderging, dan bestaan er gegronde redenen om voor Suriname een kentering ten goede te verwachten.

Het oordeel in buitenlandsche deskundige kringen is dan ook, dat een groote toekomst is weggelegd voor de bauxietindustrie in de Guyana's. (Verslag van de Amerikaansche Geological Survey, Departement van Binnenlandsche Zaken van Bauxiet en Aluminium, 1923). Uitvoer van Bauxiet in tons in 1924: 60.032 tegen 13.047 in 1922.

Hiermede in strijd is evenwel hetgeen de nieuw opgetreden Minister van Koloniën, Dr. J. C. Koningsberger, heeft gezegd, (Vergadering van de Tweede Kamer van 28 April 1926), dat, helaas nog steeds hetzij de moederlandsche fiscus, hetzij het moederlandsche kapitaal, niet veel lust toont om zich te interesseeren voor Surinaamsche ondernemingen.

Evenzoo is dit het geval met het artikel in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 29 April 1926, Ochtendblad C: „De begrooting van Suriname", dat Suriname nog steeds blijft „het zwakke Kindje, dat „jaar in jaar uit schatten aan dokter en apotheker „kost en toch altijd nog maar blijft voortsukkelen, „zonder dat van eenige beterschap gesproken kan „worden. Wanneer zal de patiënt hersteld (en bij „gebrek aan noodzaak de Schatkist van het Moeder„land voor Suriname gesloten) zijn?"

Wat tenslotte in ons overzichtelijk verslag omtrent den economischen toestand van Nederlandsche gebiedsdeelen buiten Europa nog ontbreekt is het eiland *Curaçao.*

Als met blijdschap vermeldt het Verslag van de Kamer van Koophandel en Nijverheid op dat eiland, uitgebracht den 9den Juli 1925 te Curaçao, bldz. 16:

„Zeer druk scheepvaart (speciaal stoomvaart) en „vreemdelingenverkeer; veel belangstelling voor „Curaçao van uit het buitenland; bloei van den „handel: een bijna uitstekende economische toe„stand der bevolking in het algemeen; toevloeiing „van de gouvernements-inkomsten in die mate, dat „naar de voorloopige uitkomsten althans deze de „uitgaven dekken, ziedaar in hoofdzaak de gunstige „factoren, waardoor het afgeloopen jaar zich voor „ons eiland kenmerkte".

Na in het „Bijzonder gedeelte", op bldz. 30 van het Verslag een uitvoerige schets gegeven te hebben van den toenemenden bloei van de Curaçaosche Petroleum Maatschappij, die alleen aan stookolie aan schepen in 1924 leverde 117.000 ton tegen in 1919 23.100 ton, maakt het nog eigenaardig, als een duidelijk teeken van ruime verdiensten, melding van het bloeien van de vele koffiehuizen en restaurants op het eiland. Triomfantelijk eindigt het „Algemeen Gedeelte" van het Verslag, bldz. 28: „De groote armoede van vroegere jaren is echter geluk„kig geweken en we gaan de toekomst hoopvol „tegemoet. Wel mogen we dankbaar zijn."

Met voldoening vergelijkt ook de Amigoe di Curaçao de cijfers van het scheepvaartverkeer van Curaçao met de jongste cijfers van Amsterdam.

Het aantal zeeschepen, binnengekomen in de haven van *Amsterdam* bedroeg in 1924: 3016, bruto inhoud 18.101.186 M³.; in 1925: 2990, bruto inhoud 18.625.534 M³. Voor Curaçao: in 1924 3175 schepen, bruto inhoud 12.646.306 M³.; in 1925: 3469 schepen, bruto inhoud 19.036.165 M³, zoodat zoowel het aantal schepen als de bruto-inhoudsmaat alsook de jaarlijksche stijging voor Curaçao veel aanzienlijker is dan voor Amsterdam.

Daaronder plaatst het blad ook de cijfers van Rotterdam, om te doen zien hoe ver Curaçao's overigens zoo snel zich ontwikkelende havenbeweging daarvan nog is verwijderd. (Zie de Nieuwe Courant van 9 Maart, Avondblad).

Dient 1926 zich, zooals hierboven aangetoond, voor Curaçao als een geheel beschouwd, onder de gunstige voorteekenen aan, voor wat in het bijzonder de *Bovenwindsche groep eilanden* betreft, zijn de vooruitzichten niet gunstig te noemen. De landbouw, het eenige middel van bestaan van het gros der bevolking, gaat er achteruit, de emigratie houdt aan. De tijd is niet ver meer af, dat de regeering zich ernstig zal hebben af te vragen of er ten aanzien van deze groep eilanden geen ingrijpende veranderingen in de bestuursadministratie zal dienen te worden gebracht.

Zondert men bovengenoemde eilandengroep uit, dan is het afgeloopen jaar in economisch en financieel opzicht in sterker mate nog dan zijn onmiddellijke voorganger er een geweest van *opbloei allerwege, van vooruitgang op schier elk gebied.* (Zie voor bijzonderheden „Curaçao — in het jaar 1925", in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 15 Januari 1926, in 't Ochtendblad B, bldz. 1).

Waar uit bovenstaande vluchtige schets blijkt, dat thans de economische toestand van de beide Indiën, na de doorstane jaren van malaise, reden tot tevredenheid geeft, daar mag de verwachting worden uitgesproken, dat de Overzeesche gebieden in de eerste plaats aan Hollandsche jongelieden, althans binnen afzienbaren tijd, weer als voorheen (n.l. vóór den wereldoorlogstijd) de gelegenheid zullen openen er hun levensberoep op welk gebied ook, te kiezen, zij het ook onder veel gewijzigde omstandigheden. Deze zijn geen andere dan dat zij, alvorens er heen te gaan, zich een dosis nuttige kennis moeten hebben bijgebracht, om met succes hun taak in Indië te gaan aanvaarden, want meer en meer is uitgesloten, dat men een „baar", die van taal noch zede eenig begrip heeft, aanstonds een zelfstandige positie geeft in een bedrijf met Oostersche arbeidskrachten.

De Locomotief van 22 Aug. 1925 brengt het ten overvloede ons in herinnering, dat de steeds ingewikkelder verhoudingen, waaronder het groote Westersche bedrijf in Indië heeft te werken, steeds zwaarder eischen stellen, en wie zullen aan die eischen beter kunnen voldoen, dan zij, die inzicht hebben verkregen in de beteekenis van het bedrijf, in de economie van het land.

Zonderen wij de Hollandsche sollicitanten uit, die voor de een of andere bureau-administratieve betrekking op handelskantoren in Ned.-Indië een werkkring zochten en zich daarvoor om advies bij het Informatie-Bureau aanmeldden, dan kan ten aanzien van de overige Hollanders, n.l. de sollicitanten voor een betrekking bij de Cultures in den meest uitgebreiden zin, verklaard worden, dat zij voor het meerendeel niet aan de vermelde eischen voldeden en alleen een heenkomen zochten naar Oost- of West-Indië, omdat de malaisetoestand in ons land hen ter verkrijging van een levenspositie daartoe dwong. Zij behoorden grootendeels, evenals in vorige jaren tot de weinig ontwikkelden, voor zoover zij slechts lager-, enkelen Mulo-onderwijs hadden genoten.

Onder hen kwamen ook weer, meer dan in 1924, gestudeerden voor aan onze Hooge en Middelbare scholen, die in ons land vergeefs hadden beproefd een passenden werkkring te vinden.

De betrekkelijk vele buitenlanders, grootendeels van Tschecho Slowakeische nationaliteit, die zich in 1925 hoofdzakelijk schriftelijk tot het Informatie-Bureau wendden, ten getale van 159 (mondeling 5, totaal 164), in 1924: 145, behoorden weer voor het meerendeel tot de categorie der intellectueel ontwikkelden, als ingenieurs, doctoren, apothekers, technici, bedrijfsleiders van fabrieken, handelaren, enz., w.o. ook weder zich gewezen officieren bevonden, die zich gaarne bij het Indische leger of bij de politie ingelijfd zagen, niettegenstaande tot hen moet zijn doorgedrongen de bekendmaking, dat voor hen geen gelegenheid bestaat om voor den Indischen dienst te worden uitgezonden.

Als gewoonlijk in onze jaarverslagen kunnen wij het best de ingewonnen informaties rangschikken als in het hieronder staand overzicht rubrieksgewijze vermeld, n.l.:

	Schriftelijk	Mondeling	Tot[...]
Betreffende gouvernementsbetrekkingen	23	7	[illegible]
Betreffende particuliere betrekkingen	374	125	4[...]
Betreffende de reis, het leven, den levensstandaard, de kleeding, het land en volk en de bevolking en toestanden in Indië	9	18	[illegible]
Betreffende een bepaalde plaats of streek	10	10	[illegible]
Betreffende boekwerken en brochures over Indië en die over betrekkingen aldaar	78	58	1[...]
Betreffende de opleiding, studiekosten en vereischten tot ambten en bezoldigingen	38	38	[illegible]
Betreffende informatie aangaande de meest uiteenloopende onderwerpen	86	279	3[...]
In 1925	618	543	11[...]
In 1924	541	651	11[...]

Onder de rubriek betreffende de meest uitee[...] loopende onderwerpen zijn begrepen de person[...] die woningen of apartementen hadden te verhu[...] of te verkoopen en pensions hielden (69);

families, die bij voorkeur Indische kinderen [...] hun gezin wenschten op te nemen (145);

dames, die zich aanboden voor het besturen v[...] een huishouding in Ned.-Indië of als kinder[...] frouw in Europeesche gezinnen daar te lande (...)

personen, die inlandsche bedienden wenscht[...] dienst te nemen en daartoe de hulp inriepen [...] „Persinggahan" (13);

totaal van bovenstaande cijfers 265 (in 19[...] 222).

Van de serie boekwerkjes, gevende uitvoerige [...] lichtingen over Staats- en particuliere betrekkin[...] in onze Overzeesche gewesten, is thans nog in [...] werking No. 2: De geëmployeerde bij de Java-sui[...] industrie.

Het debiet der boekwerkjes in 1925 bedr[...] f 54.60, tegen f 75.85 in 1924.

Verkocht werden tegen den kostenden prijs:

74 boekjes met een opbrengst van .... f 29[...]
75 boekjes, verkocht met 50 % reductie met een opbrengst van .... „ 13[...]
36 boekjes, verkocht van de boekjes: Onze Koloniën, met een opbrengst van „ 12[...]
Aantal boekjes gratis verstrekt: 41 ex.

f 54[...]

In het geheel bedroeg de omzet van de boek[...] 226, tegen 316 in 1924.

Het is ook hier wederom de plaats om met erk[...] telijkheid te gewagen van de zoozeer op prijs [...] stelde medewerking en hulp, zoowel door de [...] Afdeeling van het Ministerie van Koloniën als d[...] het Inlichtingsbureau voor den Indischen dienst [...] genoemd Departement verleend, waar deze i[...] roepen werd voor het geven van de noodige inli[...] tingen omtrent betrekkingen in 's lands dienst [...] wat daarmede in verband staat.

Waar wij boven de verwachting uitspraken, [...] werkzoekenden in ons land in verband met den [...] beterden economischen toestand in Ned.-Oost-I[...] in het bijzonder, aldaar, althans binnen afzienb[...] tijd, wederom in verschillende particuliere be[...] kingen zullen kunnen worden geplaatst, daar m[...] wij ten slotte niet verhelen, dat in de gegeven [...] standigheden, hun kansen om in Indië terech[...]

komen niet gunstig zijn.

Met betrekking tot de uitzending uit Nederland merkte de Directeur van Justitie nog in den Volksraad op, dat het ongetwijfeld te betreuren viel, dat maatschappijen menschen uit Nederland uitzenden wanneer zij in Indië goede werkkrachten konden krijgen. Reeds hierover was vroeger met het Opperbestuur gecorrespondeerd, doch dwang van Overheidswege bleef hier uitgesloten. Intusschen werd het nuttig geacht op deze kwestie nog eens de aandacht te vestigen:

omdat dit de betrokkenen tot het inzicht zal brengen, dat zij goed doen in het belang der samenleving, en ook ter besparing van eigen kosten, eerst eens in Indië naar sollicitanten om te zien, alvorens die uit Nederland te betrekken;

omdat het werkzoekenden in Nederland zal weerhouden om op goed geluk naar Indië te trekken in de hoop daar wel een bestaan te zullen vinden (Handelingen Volksraad, 1e gew. zitting 1925, bldz. 564) — zie „Beknopte Sociaal Economische Kroniek van Nederland, de Koloniën en het Buitenland", tweede kwartaal 1925 (Vervolg), Nederlandsch-Oost-Indië", bldz. 54.

In dezelfde Kroniek over het vierde Kwartaal 1925, vinden wij onder rubriek „Arbeidsbemiddeling, Werkeloosheid en Arbeidsbeurzen", bldz. 27, vermeld, dat binnenkort te Batavia vermoedelijk wederom een gemeentelijke geheel gereorganiseerde arbeidsbeurs zal kunnen worden geopend; in Semarang werd in November (1925) een Tehuis voor dakloozen opgericht, dat ten doel heeft aan behoeftige Europeanen een onderdak te verschaffen, maar tevens in de toekomst zich met arbeidsbemiddeling zal bezig houden (Locomotief, 5 November 1925).

De arbeidsbeurs te Bandoeng plaatste in 1925 tot en met November 290 werkzoekenden, terwijl aan het eind dier maand nog 837 werkzoekenden ingeschreven stonden. Door de beurs te Soerabaja werden vanaf medio April tot en met November 293 personen geplaatst; ingeschreven bleven 1105 werkzoekenden (waarvan 589 Eur., 190 Chin. en 426 Inl.). De particuliere beurs te Medan, waar alleen Europeanen worden ingeschreven, plaatste tot en met October 39 personen.

Met open armen worden reeds om bovenvermelde redenen de Hollandsche jongelui in Indië niet ontvangen, terwijl in het goed en zakelijk geredigeerde artikel „Hollandsche jongelui naar Indië", in het Weekblad van 1 October 1925 No. 40, onder de rubriek „Persoverzicht uit de Indische Bladen", bldz. 7, wij aangeteekend vinden, dat men in Indische vakvereenigingen niet bijzonder enthousiast is over het *prachtige denkbeeld van Sir Henry Deterding* om Hollandsche jongelui groepsgewijze onder kundige geleide naar Indië te zenden om hun land te doen leeren kennen, dat aan nog zoovele flinke mannen een nuttigen werkkring kan aanbieden.

Men gaat in Indië zelfs zoover, dat men in het plan *Deterding* slechts de bedoeling kan zien om in Indië een overschot aan Europeesche krachten te kweeken en daardoor van de wet van vraag en aanbod ten bate van het kapitaal, profijt te trekken.

's-Gravenhage, 22 Mei 1926.

De Leider van het Informatie-Bureau van de Vereeniging „Oost en West",
H. J. A. RAEDT VAN OLDENBARNEVELT.

Eeuwfeest...zum van het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië te 's-Gravenhage.

Morgen, den 4en Juni, is het 75 jaar geleden dat het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië, op initiatief van de heeren Baud, T. Roorda en G. A. Simons werd opgericht. Aanvankelijk gevestigd te Delft en nauwe relaties onderhoudend met de toenmalige Kon. Akademie voor de vorming van Indische ambtenaren in die plaats, werd de zetel van het Instituut in 1865 verplaatst naar 's-Gravenhage, waar het sedert gevestigd bleef; aanvankelijk in een bescheiden huurhuis, vervolgens (1878) in een eigen woning op de Heerengracht en sedert April 1903 in het door aankoop verkregen ruime, een Koninklijke instelling waardig, gebouw in de Van Galenstraat 14.

In den loop der jaren heeft het Kon. Instituut, geleid door in binnen- en buitenland beroemde geleerden, met nimmer verflauwden, zelfs steeds toenemenden ijver, zich toegelegd op de bestudeering der taal-, land- en volkenkunde van Ned.-Indië. De *zichtbare* resultaten van dien wetenschappelijken arbeid zijn vastgelegd in de periodiek verschijnende „Bijdragen", thans een eerbiedwaardige reeks van 81 deelen vormend, zoomede in een groot aantal, buiten die Bijdragen om, gepubliceerde afzonderlijke geschriften. — Verder kan het Genootschap zich o.m. beroepen op een goed geordenden, rijken boekenschat, bekend onder den naam van „Koloniale Bibliotheek", welke van onberekenbaar nut is voor hen die zich aan koloniale studiën in het algemeen wijden, temeer daar van die boekerij een gedrukte Catalogus bestaat, welke door Supplementen geregeld wordt bijgehouden.

De herdenking van het 75-jarig bestaan dezer zoo nuttig werkzame instelling — in stand gehouden uitsluitend door particulieren (leden en donateurs), die met haar doel en streven sympathiseeren — zal een eenvoudig doch waardig karakter dragen, en alleen bestaan in het uitgeven van een geïllustreerd „Feestgeschrift", waarvoor een aantal geleerden eene bijdrage hebben afgestaan [1].

Dit werk opent met eene beschouwing van den Heer P. de Roo de la Faille, den tegenwoordigen Secretaris, waarin op uitnemende wijze de „faits et gestes" van het Instituut van de oprichting af zijn vastgelegd. Zijne uiteenzettingen leggen onder meer getuigenis af dat het Kon. Instituut met gerechtvaardigden trots kan terugzien op alles wat het gedurende een tijdsverloop van driekwart eeuw heeft verricht ten bate der Indologische wetenschap.

Dat deze thans 75 jaar oude, maar niettemin immer jeugdige en levenskrachtige vereeniging nog geruimen tijd haar hoogstaande en eervolle taak zal mogen blijven vervullen, is ongetwijfeld de wensch van allen, die belangstellen in de verbreiding der kennis van den Indischen Archipel en zijn bewoners.

[1] In het Literatuur-overzicht van het volgend Kol. Weekbl. zal eene opsomming van den inhoud van dit Feestgeschrift gegeven worden.

Van Week tot Week.

Dinsdag 25 tot Maandag 31 Mei.

Geen communisten in Gouvernementsdienst. Batavia, 26 Mei (Aneta). [1] In een rondschrijven van de Regeering wordt bepaald, dat noch het bestuurslidmaatschap, noch het gewoon lidmaatschap van de Partij Kommunist Indonesia en van de Sarekat Rajat vereenigbaar zijn met een landsbetrekking.

Nieuws van de Nieuw-Guinea-expeditie. Batavia, 25 Mei (Aneta). De leider der Nieuw-Guinea-expeditie, prof. Mathew W. Stirling en de heer H. A. Hoyte maakten een vlucht van 2 uur 20 van het Albatroskamp naar den voet van het Nassaugebergte. De landing bovenstrooms van het splitsingskamp was onmogelijk wegens ondiepte en bochten der rivier. Geland werd toen bij het Splitsingskamp, waar veel inboorlingen aanwezig waren. De meegenomen 220 kilo voedsel werd verborgen, waarna werd teruggevlogen naar het Albatroskamp, daar de houding der opgewonden inboorlingen (Papoeastammen) onzeker was.

Het communisme op Sumatra's Westkust. Padang, 25 Mei (Aneta). Vier Europeesche politieambtenaren

[1] Ontleend aan Aneta-telegrammen van verschillende dagbladen.

Haarlem en Omstreken.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

zijn tijdelijk ter Sumatra's Westkust gedetacheerd ten einde patrouillediensten in de Padangsche Bovenlanden, waar moeilijkheden op politiek gebied zijn voorgekomen, te verrichten.

Padang, 28 Mei (Aneta). De onrust te Padangsidempoean en omstreken is een gevolg van communistisch gestook. Militaire troepen zijn van hier derwaarts vertrokken voor machtsvertoon.

Conversie van Indische leeningen. De Tweede Kamer heeft goedgekeurd het wetsontwerp dat den Minister van Koloniën de bevoegdheid verleent over te gaan tot conversie van eenige Indische leeningen.

Staatscommissie herziening Indisch privaat- en strafrecht. Bij Kon. besluit van 25 Mei is de Commissie voor de herziening van het Indisch privaat- en strafrecht, bestaande uit de heeren mr. A. H. du Mosch, lid, tevens vice-voorzitter, mr. J. J. Hagen, lid, tevens secretaris, mr. dr. M. S. Koster en mrs. P. L. A. Collard, B. H. P. van der Zwaan en W. Boekhoudt en E. H. Winkelman, leden, gerekend van 1 Mei, ontbonden, onder dankbetuiging voor de wijze, waarop zij zich van de haar opgedragen taak heeft gekweten.

Bij Kon. besluit van 25 Mei zijn de heeren mrs. J. J. Hagen en W. Boekhoudt, voornoemd, leden van de bijzondere commissie uit die Staatscommissie, benoemd tot ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.

Arrestatie van Chineezen. Batavia, 25 Mei (Aneta). De politie te Batavia heeft twintig leiders van de extremistische fractie der Chineesche vereeniging Kwo Min Tang gearresteerd.

Univers. examens. Leiden. Doctoraal examen Indisch recht de heeren M. Hoesein Tirtoamidjojo en K. E. Kan; Candidaatsexamen Indisch recht de heeren H. Vreede, J. Larivière en J. Jonge Poerink.

Wageningen. Ingenieursexamen Koloniale boschbouw de heer W. Ovink.

Indische bestuursopleiding. Ned. Stsbl. No. 115 bevat een besluit van 10 Mei, tot nadere wijziging van het „Besluit op de Indische Bestuursopleiding 1922".

Bevordering Hoofdofficieren. Luitenant-kolonel der infanterie van het O.-I. leger G. J. Nijweide, thans met verlof hier te lande, is bevorderd tot kolonel. — Majoor der inf. van het O.-I. leger, eveneens hier te lande met verlof vertoevend, is bevorderd tot luitenant-kolonel. — Kapitein van den topogr. dienst bij het O.-I. leger W. de Quant is bevorderd tot majoor van dat dienstvak. — Kapitein der inf. van het O.-I. leger K. Brevet, thans met verlof hier te lande, is bevorderd tot majoor.

C. E. A. Niermans †. Te Breskens is overleden de heer C. E. A. Niermans, gep. officier van het O.-I. leger, secretaris en ontvanger der gemeente Breskens.

Onderscheiding. Bij Kon. besluit is benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau de heer O. van der Brug, zendeling-leeraar in Ned.-Indië.

Nederl. Indonesisch Verbond. Men meldt aan het Haagsche Anetakantoor: Als vereeniging zijn tot het Nederlandsch Indonesisch Verbond van Jongeren Organisaties toegetreden: De Indonesische Studieclub te Leiden en het Propaganda-Comité van Boeatan te 's-Gravenhage. *(Vaderl.).*

Het vertrek van den onderzeeër K XIII. Onder groote belangstelling is den 27en dezer de K XIII (commandant de luit. ter zee 1e kl. L. G. L. van der Kun) uit den Helder vertrokken, ter aanvaarding van de reis, via het Panamakanaal, naar Ned.-Indië.

Bij het Dep. van Kol. werd bericht ontvangen dat de boot den volgenden dag Dungeness was gepasseerd.

Mutaties Binnenl. Best. Buitenzorg, 25 Mei (Aneta). Benoemd is tot ass.-resident bij den Algemeenen Bestuursdienst op West-Java W. F. van Neden, thans ass.-resident in de afdeeling Bangil, residentie Pasoeroean. Den ass.-resident in de afdeeling Pati (res. Semarang) I. de Clercq Zubli, is onder dankbetuiging op verzoek eervol ontslag verleend.

Vereeniging Jan Pietersz. Coen. In een dezer dagen te Amsterdam gehouden vergadering is verslag uitgebracht over de verrichtingen gedurende het jaar 1925 en plannen voor 1926. Het verslag, waarvan een overzicht is opgenomen o.a. in de *N. R. Ct.* van 29 dezer, bevat o.a. bijzonderheden over de uitgezonden en uit te zenden jongelieden en leeraren naar Ned.-Indië (het z.g.n. plan-Deterding).

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvl

Verlenging Batiktentoonstelling.

De duur der Batiktentoonstelling van „Boeatan" [in] de Gothische Zaal, Paleisstraat, 's-Gravenhage, wo[rdt] tot en met *9 Juni* verlengd. Tot besluit zullen op d[en] Woensdagavond, 9 dezer, te 8½ uur, daar weder [Ja]vaansche dansen worden gegeven, waarvoor kaar[ten] te verkrijgen zijn in Heulstraat 19.

Javaansche Jaarmarkten.

„Een Serie Jaarmarkten van Inlandsche Nijverhe[id]" is de titel van een zeer lezenswaardige brochure, d[oor] den heer *J. E. Jasper* geschreven, nadat verleden j[aar] ten derden male in zijne residentie de z.g. *„Passar [ma]lem's"* met succes zijn gehouden. In den aanvang toogt schrijver:

„Met het houden van een kleine serie jaarm[ark]ten, tevens tentoonstellingen, van Inlandsche [nij]verheid te Pekalongan en Tegal, onderscheiden[lijk] van 29 Augustus 1925 tot en met 7 September 1[925] en van 3 October tot en met 12 October, heeft [de] Pekalongansche Jaarmarktvereeniging beoogd, voor die nijverheid het afzetgebied ietwat te [ver]ruimen, den nijveren dus de gelgenheid te ge[ven] hun producten anders dan op de gewone m[arkten] of door het uitvoeren van bestellingen te ver[han]delen. Zooals de hieronder te vermelden cij[fers] zullen kunnen aantoonen, hebben die beide j[aar]markten bevredigende resultaten opgeleverd e[n] het hierboven aangeduide doel bereikt.

„Zoo het plan van het Hoofd der afdeeling [Nij]verheid van het Departement van Landbouw, [Nij]verheid en Handel te Buitenzorg doorgaat, om [prij]zen beschikbaar te stellen — hetzij in geld o[f in] den vorm van medaljes — voor de beste inzen[din]gen op jaarmarkten, dan zal daarmede een p[rik]kel tot degelijk werken worden gegeven en op [de] eenvoudige, zij 't bescheiden wijze worden b[ij]dragen tot de technische verbetering en ver[fraai]making, en de artistieke verfijning en vernieuw[ing], welke de Inlandsche nijverheid en kunstnijver[heid] noodig hebben."

Als nabetrachting der drie achtereenvolgende [Peka]longansche Jaarmarkten, merkt de heer Jasper o[p, dat] deze reeds aan velen een aanmoediging heeft ge[geven] tot meerdere werkzaamheid en vooruitstreving [en] noemt daarvan eenige sprekende voorbeelden:

„De *stagèn**)-wevers van Pekalongan en omge[ving], wier huisvlijt aan het tanen was, gingen weer aa[n het] handenweefgetouw staan.

De op bescheiden schaal overgebleven Brebes[sche] *ikal*weefkunst, door de beoefening waarvan de k[ain] *kasang* ontstaan, fleurde weer wat op.

De tentoonstelling van Tegal bracht het verblijd[ende] feit aan het licht, dat men zich niet alleen ter ho[ofd]plaats Pekalongan, het centrum van de tot indu[strie] en massaproductie verworden batikkunst, maar ook ver daarbuiten, sedert kort meer en meer toeleggen op precieuze en welverzorgde *prada*-k[ain] (het maken van met goud belegde batiks); niet onw[aar]schijnlijk is, dat de schitterende *dodots*, welke o[p de] twee eerste tentoonstellingen van Pekalongan w[erden] geëxposeerd, als de staatsiedracht van bruidegoms, die herleving van een bijna vergane kunst hebben gedragen.

In het Pemalangsche, in het Lebaksioesche vond [de] handweverij, welke zich eertijds bepaalde o[t het] vervaardigen van gestreept baadjesgoed, nieuwe [toe]passingen, welke konden getuigen van een friss[che] opbloei dier kunst.

De *zilversmeden* van Kedoengwoeni vonden [in de] nieuwe voorbeelden op de jaarmarkt-tentoonste[lling], welke hen in de gelegenheid stelde, uitbreiding t[e ge]ven aan hun vak; met succes vingen zij opnieuw [de] beoefening der *drijfkunst* aan, welke reeds zoo [zeer] bij hen op den achtergrond was geraakt.

Goedverzorgde bamboezen meubels, — naar ve[ler] meening reeds sedert lang uit het gebruik verdwe[nen] — werden weer gemaakt en ingezonden en toonde[n] waarlijk goede vindingen en methoden, om met e[en] het simpele bamboemateriaal te vormen, op te b[ouwen] en te versieren.

Deze enkele voorbeelden toonen aan, hoe de t[ot] toe in het gewest Pekalongan gehouden jaarma[rkten] tevens-tentoonstellingen op verschillende plaats[en] in verschillende liniën den stoot hebben gegev[en].

*) breede band, waarmede de sarong (beenkleed) om het mid[del ge]bonden wordt.

...en zekere verlevendiging in nuttige en artistieke huisvlijt."

Twee bizonder verblijdende feiten, die véél navolging mogen vinden, zijn:

1o. dat op de laatste tentoonstelling voor het eerst door eenige gouvernements-Tweede-klasse-scholen en dessa-scholen in het Batangsche tal van voor Inlandsch gebruik bestemde proeven van handenarbeid der leerlingen zijn ingezonden.

2o. dat de Pekalongansche Jaarmarktvereeniging, welke ook de Tegalsche jaarmarkt heeft georganiseerd, op haar kosten eenige Javaansche nijveren van Pekalongan aan de Gouvernements leerinstellingen te Bandoeng heeft doen opleiden voor het textielbedrijf en de ceramische kunst.

Een van hen heeft zich 6 moderne handweeftoestellen aangeschaft en voert reeds tal van bestellingen uit, terwijl de 2 opgeleide pottenbakkers, na van werkkapitaal te zijn voorzien, het eerste verglaasde aardewerk uit hun oven op de beide jaarmarkten van Pekalongan en Tegal hebben tentoongesteld.

De heer Jasper vervolgt:

„De vereeniging blijft, zoolang zij nog niet financieel in staat is om meer maatregelen van praktisch belang te nemen, voornamelijk het afzetgebied verzorgen door het houden van geregelde jaarmarkten; haar plan is en blijft, om later te Pekalongan een *Batikschool* op te richten.

„Zoo is dus de eerste serie kleine jaarmarkten (Pekalongan—Tegal) tot stand gekomen. Spoedig zal de eerste trits kunnen worden verkregen, aangezien de op initiatief van den heer Schotman opgerichte Cheribonsche jaarmarktvereeniging zich bij Tegal en Pekalongan gaat aansluiten. Kunnen de jaarmarkten van Pekalongan, Tegal en Cheribon geregeld elk jaar gehouden worden, zooals zij nu in goede samenwerking ontworpen zijn, dan zal daardoor ook elk jaar een belangrijk afzetgebied worden verkregen, bestaande in een groot stuk van Java's Noordkust met drie welvarende steden en een rijk achterland van suikerondernemingen."

Ook voor de toonkamers van *Boeatan* werden eenige koopen op deze jaarmarkten gedaan. Als dit voortaan in toenemende mate het geval zal mogen zijn, zullen belangstellenden hier te lande ook meer op de hoogte komen en profiteeren kunnen van de in Indië op dit gebied gemaakte vorderingen. Volgens des heeren Jaspers onderhoudende, deskundige beschrijving en de toegevoegde fotografische illustraties, was er op die tentoonstellingen heel wat moois te bewonderen.

De expositie was ook ditmaal weder in een tiental groepen verdeeld:

I. Vlechtwerk; II. Weefkunst; III*a*. Batikkunst (algemeen); III*b*. Batikkunst (Pekalongan); IV*a*. Goud- en zilverwerk; IV*b*. Koperwerk; IV*c*. Blikwerk; V. Hout- en bamboebewerking; VI. Lederbewerking; VII. Hoorn, been, schildpad, enz.; VIII. Aardewerk en steenwerk; IX. Siropen, confituren, zuren, enz.; X. Bloemen, vruchten, planten.

Bovendien was er nog een winkelgalerij, bestaande uit stands van een vier-en-twintigtal, op eigen kosten, van elders overgekomen Inlandsche verkoopers. Het totaal aantal inzenders van Inlandsche nijverheid- en kunstnijverheidartikelen bedroeg ruim 800.

Waar ook de financieele uitkomsten, blijkens de bijgevoegde rekening en verantwoording bevredigend waren, zullen deze jaarmarkten stellig ook in 't vervolg hun levensvatbaarheid te hebben en veel kunnen bijdragen, niet alleen tot het algemeen welzijn der Inlandsche bevolking, maar ook tot de goede verstandhouding tusschen het Oostersch en Westersch element der bevolking, wanneer ook van overheidswege de noodige belangstelling en zorgen aan een en ander blijven ...

Met groote ingenomenheid vernamen wij de benoeming van den heer Jasper tot resident van Djocdja. Ongetwijfeld zal hij ook aan dat zoo belangrijke centrum van Inlandsche nijverheid en kunst met liefde zijn beste krachten wijden.

En waar hij gedurende zijn verloftijd deel uitmaakte van den Raad van Beheer van „Boeatan", mag er hoop gekoesterd worden op nuttige samenwerking.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De economische toestand der Inlandsche bevolking.

Naar aanleiding van een motie der Tweede Kamer van 18 Dec. 1924, gesteld door den soc. afgevaardigde Ir. Albarda, waarin aangedrongen werd op het doen houden van een onderzoek naar den economischen toestand der Inlandsche bevolking van Ned.-Indië, werd door de Regeering de controleur B.B. de Fievez de Malines van Ginkel aangewezen, om — onder algemeene leiding, eerst van den heer Westenenk, later van den heer v. d. Marel — een desbetreffend beknopt onderzoek in te stellen. Het resultaat van dezen arbeid is neergelegd in twee boekdeelen. Het eerste deel bevat — na een inleiding, welke ondanks hare beknoptheid zeker niet als het minst-belangrijke deel van het werk mag beschouwd worden — twee groepen van monografieën, elk voor zich samengesteld door de daartoe meest bevoegde deskundigen. De eerste groep omvat een overzicht betreffende de „Welvaartsfactoren", d.z. dus die verschillende bronnen van inkomsten, welke in hoofdzaak den economischen toestand van het volk beheerschen. De tweede groep handelt over de „welvaartsaanwijzers" — de gegevens, welke in het bijzonder dienstig kunnen zijn voor het teekenen van een algemeen beeld van dien economischen toestand. De eerste afdeeling: *Welvaartsfactoren*, bevat een achttal hoofdstukken, handelende over: Getalsterkte der bevolking, Landbouw, Veebezit, Zeevisscherij. Nijverheid, Handel, Loonarbeid en Werkgelegenheid. De tweede afdeeling: *Welvaartsaanwijzers*, handelt in acht hoofdstukken over: Verkeer, volkscredietwezen, pandcrediet, sparen in geld, zoutverbruik, opiumverbruik, ontwikkeling van den geest en criminaliteit. De *Java-Bode* (23, 24, 26 en 27 Apr.) gaat nader op den inhoud van het belangwekkende werk in en geeft den algemeenen indruk weer, welken de zoo rijk geschakeerde inhoud ervan wekt. Als de meest belangrijke van de uitkomsten van het *„welvaarts-onderzoek"* aarzelt de *J.B.* niet deze zinsnede uit het rapport op pag. 8 te citeeren: „Indien thans in het kort zou worden weergegeven, wat de slotsom is van de eerste afdeeling van het verslag (hoofdstuk welvaartsfactoren), dan leert de beschouwing van de verschillende factoren, die de welvaart beheerschen, dat er geen sprake is van een ernstige inzinking van het welstandspeil der bevolking, noch van een jammerlijk bestaan van millioenen menschen."

Het verslag wordt eveneens ontleed door *De Loc.* (24 Apr. blz. 26), *De Sum. Post* (28 Apr.) en het *Bat. Nwsbl.* (22 Apr.). De eenige groep van inheemsche bewoners, die werkelijk in welvaart achteruitging en dat nog steeds doet, is de meer intellectueele bevolking der steden. Zij kan of wil niet alle werk aanvatten, dat haar een inkomen, hoe gering ook, zou kunnen verschaffen, doch wacht op een herstel van de arbeidsmarkt in haren eigen maatschappelijken kring, een herstel, dat zich eerst langzamerhand begint aan te kondigen. Voor dezen zal alleen een wellicht nog enkele jaren verwijderde toekomst de zoo noodige verbetering kunnen brengen.

De meevaller 1926.

Voorloopig moet worden aangenomen, dat de gewone dienst (dienstjaar 1925) een overschot van ± *f* 100 millioen zal hebben opgeleverd. Het bericht daarover heeft heel wat pennen in beweging gebracht: o.a. *De Loc.* (19 Apr. blz. 3 „Het publiek betaalt"), het *Soer. Hbl.* (22 Apr. 3de bl. „De minste groep") en het *Bat. Nwsbl.* (26 Apr. „De meevaller 1926"). Het *Bat. Nwsbl.* geeft een analyse van het *z.g.* overschot en trekt daaruit de volgende conclusie: De inning van achterstallige belastinggelden in 1925 en de goede uitkomsten van tal van middelen hebben de kaspositie van Indië belangrijk verbeterd; de in 1921—1924 hoog opgeloopen vlottende schuld is tot een redelijk en bescheiden bedrag teruggebracht. Van het aangaan van nieuwe leeningen zal, afgezien van eventueele conversies, waaromtrent Dr. Hulshoff Pol in de *„Econ. Stat. Ber."* (24 Mrt.) e.e.a. mededeelde, vooreerst geen sprake behoeven te zijn. Dat deze verbetering van de kaspositie van gunstigen invloed kan zijn op de kansen voor conversie van de dure leeningen, welke zonder twijfel eerlang aan de orde zal moeten komen, spreekt vanzelf. De uitkomst van den gewonen dienst 1925 mag voorts niet worden beschouwd los van de resultaten der jaren vanaf 1917, die stijgende tekorten gaven t/m. 1921, in totaal ± *f* 366 millioen. Daarop is in de jaren 1922—1925 inge-

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

haald ± *f* 196 millioen, zoodat in de periode 1917—1925 een tekort op den gewonen dienst geboekt bleef van *f* 170 millioen. Aannemende, dat een deel daarvan nog in 1926 terecht komt, dan sluit het tienjarig tijdvak 1917—1926 met zijn oorlogsmoeilijkheden, duurte, hausse, korte schijnwelvaart, malaise, bezuiniging en reconstructie in elk geval met een tekort van rond *f* 100 millioen. In al die jaren is dan bovendien in de bekostiging van den buitengewonen dienst geheel moeten worden voorzien door leeningen, w.o. zeer dure, d.w.z. heeft de politiek van kapitaalvorming, in dit kapitaal-arme land van primair belang, *stilgestaan*. Wie daar zonder meer gerust op is en een streep wil zetten onder 1921, het tekort op den gewonen dienst in het daarmee afgesloten 10-j. tijdvak van *f* 310 millioen aanvaardt als de Indië door den wereldoorlog opgelegde verarming en de straf gevolgd op mentale zonden van de toenmalige geestesgesteldheid, kan dat doen. Maar wie zoo doet vergeet, dat het wel erg eenvoudig is zoo'n streep te zetten, maar dat een oordeel over de innerlijke financieele structuur van Indië daarover heengaat en de beteekenis van de credietwaardigheid van dit land, de financieele en economische mogelijkheid van welvaart en vooruitgang niet wordt afgeleid uit een groep van jaren, waarvan men een willekeurig aantal uitzondert, maar uit de historie van 's Lands financiën *als een geheel*. Dat oordeel is alleen dan met gerustheid af te wachten, indien in het financieel beleid bedachtzaam naast de oude schuld de nieuwe winst wordt gesteld. Eerst als deze rekening is vereffend en na zooveel jaren van kapitaalintering weer kan worden gedacht aan kapitaalvorming, zal gelegenheid bestaan in veel ruimere mate dan thans mogelijk is, tegemoet te komen aan de tallooze en uiteenloopende, vaak kostbare wenschen tot het treffen van maatregelen in het belang van de maatschappelijke en economische ontwikkeling, die van alle zijden worden geuit en die men, gefascineerd door het overschot van *f* 100 millioen voor 1925, weer aanstonds voor het voetlicht heeft gebracht.

Algemeene Rekenkamer in Indië 1924.

De Loc. (24 Apr. blz. 25 „Ons goede geld") en de *Deli Crt.* (28 Apr.) halen e.e.a. aan uit het verslag van de commissie uit den Volksraad voor de verslagen van de Algemeene Rekenkamer in Ned.-Indië over 1924. Haar indrukken samenvattend meent de commissie te moeten verklaren, dat zij met pijnlijke verbazing heeft kennis genomen van het zeer groote aantal ernstige onregelmatigheden in 's Lands administratie. Daar zij er tot haar leedwezen niet van overtuigd is, dat van het zeer groote aantal ernstige onregelmatigheden in 's lands administratie alleen onkunde en onachtzaamheid de oorzaken zijn en zij evenmin den indruk heeft dat alle autoriteiten doordrongen zijn van de noodzaak van eén duidelijke en correcte administratie der door haar beheerde landsdiensten, meent zij, dat slechts een zeer grondige verbetering van het administratieve raderwerk uitkomst zal kunnen brengen. De Commissie vertrouwt daarom, dat de Regeering in het verslag van de Indische Rekenkamer aanleiding zal vinden om zoo krachtig en zoo spoedig mogelijk in te grijpen in de omslachtige en dure administratie, opdat waarborgen worden verkregen, dat 's Lands gelden op doeltreffende wijze worden beheerd.

De begrooting voor 1927.

Het *Soer. Hbl.* (21, 22, 23 en 24 Apr.) bespreekt „De begrooting B. O. W." en „De begrooting voor 1927." Van groote strekking is de inzet voor de plannen ten behoeve van *de economische ontwikkeling van Zuid-Rembang*, welke in het geheel *f* 3 millioen zullen vereischen. In deze plannen is begrepen het project voor den aanleg van een enorm waterreservoir ten Z. van Bodjonegoro. Een *wadoek*, welke gevoed zal worden door de *Pantjal*-rivier en bij voltooiing 36 millioen M³. water zal kunnen bevatten om een gebied van 20.000 bouws te kunnen voorzien van het noodige irrigatiewater. E.e.a. werd reeds uitvoerig besproken in het „*Soer. Hbl.*" (25, 26, 27 en 29 Jan. en 1 Febr. „In een verwaarloosd Gewest"). Het zal dus het grootste waterreservoir worden van geheel Java; voor den aanleg werd op de ontwerp-begrooting *f* 300.000 uitgetrokken. De voltooiing van het gansche plan zal in het geheel zes jaren vorderen en vormt slechts een onderdeel van eene serie projecten om de streek verderop, welke aansluit bij Noord-Soerabaja, in economische ontwikkeling te brengen. De andere projecten, waaraan in den loop der volgende jaren wellicht begonnen zal worden, bevatten plannen voor den aanleg van nog grootere *wadoeks* dan die van Pantjal. Uit deze enkele mededeeling kan reeds genoegzaam blijken, welke groot-sche plannen in portefeuille liggen voor deze armzal streken, waar de laatste langdurige droogte het zwaa door de bevolking gevoeld werd. De irrigatie-plan voor Zuid-Rembang gaan gepaard met den aanleg verschillende wegen, waarvoor in eersten term *f* 65.000 werd uitgetrokken, terwijl het geheele p ongeveer *f* 425.000 zal vorderen.

De wegenaanleg in Atjeh (*f* 500.000 voor het *weg plan-Hens)*, Benkoelen en Z.-O.-Borneo zal voortge worden. Het *S. H.* vindt het alweer merkwaardig, er *wegenplannen voor Sumatra's Westkust* ontbrek Gouverneur Whitlau vreest — terecht — dat, bij a leg van wegen in oostelijke richting, de uitvoer z geheel in die oostelijke richting zal gaan bewegen, w trouwens de wegen onzer groote Oceaan-schepen gen, zoodat de havens ter Westkust aan belangrijkh zouden inboeten. Desondanks is de mogelijkheid n uitgesloten, dat binnen niet te langen tijd *de weg K Baroe naar Pakan Baroe* toch tot stand zal komen, d hieraan werkelijk behoefte bestaat. In de *Deli Crt.* Apr. „Brieven van om de Zuid") keurt de heer *Ab Rachman* den langzamen aanleg van dezen weg ev eens af. Er zullen nog een vijf jaren mee gemoeid z wel is het ontbrekende stuk slechts 17 K.M. la doch er komen groote bruggen in voor en het be terrein is zwaar. De heer *A. R.* meent dat de voltooi wordt tegengehouden om de Emmahaven te redd reeds nu gaat veel import over Pakan Baroe, vooral v de Inlandsche markt. Volgens de *D. C.* zullen Pad en Emmahaven toch altijd, zij het niet als groot-imp haven, beteekenis houden.

Communisme.

Van den procureur-generaal is een circulaire uit geven, inhoudende, naast een waarschuwing tegen co munistische relletjes, een instructie hoe in geval v nood te handelen. Het *Bat. Nwsbl.* (23 Apr. „Rede radeloos?") constateert dat de onrust, welke re eenigen tijd in Midden Java heerscht, nu overgesla blijkt naar Soerabaja, gezien o.m. de sensatie-bericht uit Madioen en de oprichting van een comité te Soe baja tot organisatie der burgers om bij verwachte co munistische ordeverstoringen het gezag te steunen. valt — aldus het *B. N.* — geen oogenblik aan te tw len, dat dit alles ver uitgaat boven de bedoelin waarschuwing van het hoofdparket. Zie ook in di band het *Soer. Hbl.* (13 Apr. 3de bl. „Waarschu 17 Apr. 2de bl. „Eenheidsfront'", 23 Apr. 3de bl. ganisatie" en 24 Apr. 2de bl. „Defaitisme"). Ve vestigen wij de aandacht op de *Java-Bode* (16 „Een onderhoud met het bestuur der Indonesis Ver.", 17 Apr. „Indonesische Ben", 20 Apr. „De sui en de Inl. beweging"), *De Loc.* (16 Apr. blz. 18 gaswapen voor Ned.-Indië nuttig" en *Java-Bode*, 19 A „Gasbommen") en het *Bat. Nwsbl.* (21 Apr. „Even praten"). In dit laatste artikel wijst het *B. N.* er op minister Koningsberger in de Tweede Kamer geleg heid kreeg al dadelijk goed en duidelijk te zeggen hij tegenover communistische propaganda in In dacht. En — zoo besluit het blad — al zal ijdel zijn hoop, dat men hier zijn duidelijke taal zal verstaan begrijpen, — niet ijdel is de verwachting, dat onze geering er naar zal weten te handelen!

Opleiding tot vrouwelijke beroepen.

Een groot deel van de *Indo-Europeesche meisjes*, in den kampong verblijven, in haar eigen omgev dikwijls verwaarloosd, groeit op tot huismoeders, later op haar beurt ook gezin en kinderen verwa loozen. In verband met de zorg besteed aan de Inlan sche meisjes-kopscholen brengt „*Mataram*" onder oogen der Regeering de vraag of het niet mogelijk om in denzelfden geest iets te doen voor het In paupermeisje, dat die hulp al evenzeer als haar landsche zuster zoo zeer van noode heeft. Neemt m voor deze kinderen het practische huishoud- en han werkonderwijs ter hand, hetzij gecombineerd met woon schoolonderricht, hetzij in een afzonderl cursus, die aansluit op de lagere school, dan zal mede aan een andere groote groep van ingezetene eveneens een groote weldaad worden bewezen. Do tegelijkertijd worde de aandacht van plaatselijke deelingen van het I. E. V. op deze materie geves In samenwerking met de Regeering zal men plaats wellicht veel kunnen bereiken. De *Java-Bode* (26 A kan zich met dit betoog volkomen vereenigen, voo gesteld, dat de keuze van vrouwelijke beroepen sluit met de behoeften der samenleving. Het is n. vraag of niet de jongste I. E. V.-actie voor de opleid tot vroedvrouw, te weinig rekening heeft gehouden de hoeveelheid dergelijke krachten, die onze m schappij absorbeeren kan.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Een Japansch gevaar voor Ned.-Indië?

II (Slot).

Het gebrekkig economisch inzicht van de Inlandsche visschers in het visscherijbedrijf, is de reden dat die groep gebruik maakt van de diensten van Chineezen, die voor de geheele vangst een vast loon bedingen.

Zij kan bij dezen gelden op dat loon opnemen, waardoor zij de kosten van reparatie der vaartuigen kan betalen, vischnetten en ander materiaal kan koopen, enz., doch deze geldelijke afhankelijkheid heeft tot gevolg, dat de gevangen visch tot lagen prijs aan de crediteuren moet worden afgestaan en dat aan dezen, die de visch tegen hooge prijzen verkoopen, eene belangrijke geldelijke winst wordt bezorgd.

De consument van de visch betaalt op die wijze te veel, de Chineesche crediteur maakt eene te groote winst en de Inlandsche visscher ontvangt te weinig en vischt feitelijk achter het net.

Verder schrijft men in de „Java Nippon", dat, wanneer de Japanners het visscherijbedrijf op eigen gelegenheid willen uitoefenen, die zelfstandigheid zeer goed uitvoerbaar is, doch dat zij de belangen der Inlandsche visschers niet uit het oog moeten verliezen en den toorn der Chineesche geldschieters moeten voorkomen of vermijden.

Het is aan geen twijfel onderhevig of eene Japansche maatschappij kan gemakkelijk het Inlandsche visschersbedrijf ten onder werken, doch het zou dwaas zijn van zulk eene maatschappij eene gedragslijn te volgen, die de ontstemming van de Inlandsche visschersgroep in het leven zou roepen.

De bedoeling van de Japanners is om zelf de visch te verkoopen tegen een prijs, die ook rekening houdt met de geldelijke belangen van den kooper.

Behoudens eene enkele uitzondering misschien, is de Inlandsche visscher de eigenaar van de fuik en de Japanner twijfelt er dan ook niet aan of hij zal van den Chineeschen geldschieter onderwerpelijk de meeste bezwaren ondervinden.

Hij wil gaarne met den Inlandschen visscher samenwerken, mits deze geen al te groot winstbejag beoogt [illegible] Inlandsche belangen niet uit het oog verliest.

Onder dit licht bezien, is de uitoefening van het visscherijbedrijf in Ned.-Indië een onderwerp van groot gewicht.

Ten slotte meldt men nog in de „Java Nippon", dat het Japansche visscherijbedrijf te Batavia de buitengewone belangstelling trekt van het Bestuur, dat, willende weten of wellicht in verboden wateren wordt gevischt, omtrent dat bedrijf een ernstig onderzoek heeft ingesteld.

Wanneer, zegt de schrijver in de „Perniagaän", het behandelde onderwerp wat dieper wordt bezien, dan bevestigt dit de meening van velen, dat de Inlandsche economie in Ned.-Indië vrijwel geheel in handen van de vreemdelingen is, een feit dat, zijns inziens, getuigt van de armoede en de onkunde der Inheemsche bevolking om zich de gereedschappen te verschaffen, welke zij voor haar levensbestaan noodig heeft.

Op den langen duur mag men in dien toestand niet berusten en moet men de bevolking doen ontwaken en haar opwekken, zooals in alle landen geschiedt, om zich op economisch gebied aan te passen aan de nieuwe toestanden en verhoudingen.

Het is algemeen wel bekend, dat de financieele toestand van de Javanen van dien aard is, dat zij geen eigen zelfstandig visscherijbedrijf en beheer in het leven kunnen roepen.

Doch in het goudland Sumatra en meer in het bijzonder in Palembang, met zijne rijke bevolking en welvarende visschers, aan de mondingen der rivieren, is het vormen van eene maatschappij, met een maatschappelijk kapitaal, op den voet van de Japansche maatschappij, die van motorschepen gebruik maakt, zonder twijfel mogelijk.

Men vergete toch niet, dat in de wateren tusschen Singapore en den vasten wal van Sumatra vele met Japansch kapitaal werkende Japansche visschers hun bedrijf uitoefenen en eenmaal, tot nadeel van de Inlandsche economie, hun arbeidsveld zullen uitstrekken tot het Ned.-Indisch territoir.

Siam is een klein land, doch geniet welvaart, tengevolge van den verkoop van de in het Oosten overal beroemde Siameesche „ikan peda".

De vraag of de Palembanger dat voorbeeld zou kunnen navolgen, hoopt de schrijver later wel te bespreken.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

China als Markt.

Aangezien de Engelsche handelspolitiek in China achteruitgaande is, heeft een Engelschman in dat feit aanleiding gevonden om in de „Manchester Guardian Commercial" van 22 October 1925 een artikel te schrijven, met het doel propaganda te maken voor den Engelschen handel in dat land.

Aan den inhoud van dat artikel heeft de „Perniagaän" van 28 November 1925 het navolgende ontleend.

Tijdens den grooten oorlog werd de Engelsche propaganda gevoerd door het British Information Committee, met hulp van het nieuwsblad de „Cheng Pao", dat tweemaal 's maands met een aantal van 175.000 exemplaren in geheel China werd verspreid.

Doch sedert den oorlog is die propaganda geleidelijk verminderd en daarna geëindigd, hoofdzakelijk tengevolge van gebrek aan geldelijken steun.

Andere naties daarentegen hebben, sedert het einde van den gemelden strijd, de handelspropaganda met kracht ingezet.

In de eerste plaats Rusland, dat op politiek terrein een voorsprong wist te veroveren.

Vele Russen in de verdragshavens wijdden de Chineesche jeugd in de bolsjewistische leerstellingen in en zonden de jonge mannen daarna de binnenlanden in om die leerstellingen aan eigen rasgenooten bekend te maken.

De resultaten dier actie zullen later wel blijken.

Die jeugdige propagandisten werden voldoende geldelijk gesteund en beschikten zoowel over de noodige hoeveelheid boeken als films.

Een dier films gaf een beeld van de arbeidstoestanden in de fabrieken van Shanghai, welke onder leiding stonden van Engelschen en gaven zulke weerzinwekkende tooneelen te zien, dat de vertooning er van zonder twijfel in Europa zou zijn verboden.

De Russische propaganda was duidelijk anti-Engelsch en revolutionnair.

Een paar jaren na den vrede kwam Amerika met kracht in actie.

De Amerikanen maakten eerst gebruik van de Chineesche nieuwsbladen, doch hebben thans een of twee eigen organen.

Aan de Chineesche bladen geven zij alleen handelsberichten.

Voorts beschikken de Amerikanen over twee technische en chemische nieuwsbladen, welke in de Chineesche taal worden uitgegeven.

Al deze maatregelen worden door de Amerikaansche Regeering bekostigd, terwijl de Amerikaansche firma's de nieuwsbladen geldelijk schragen door de plaatsing van vele advertenties.

Boeken, brochures, catalogi enz. doen verder voor de handelspropaganda dienst.

De Amerikanen ontvangen daarbij veel hulp van de Young Men Christian Association, welke vereeniging, in het belang van eene sociale handelsopvoeding der jeugd, de belangstelling der Amerikaansche Regeering geniet.

Zoo heeft een afdeeling dier vereeniging eene eigen leeszaal, voorzien van fraaie Amerikaansche literatuur en is de jeugd dientengevolge geheel op de hoogte van de producten en artikelen, welke Amerika uitvoert, waarvan de Amerikaansche firma's wederom voordeel trekken.

Ook heeft elke afdeeling een eigen bioscoop, alwaar 2 à 3 maal in de week voorstellingen worden gegeven en waarin propaganda wordt gemaakt voor de Amerikaansche industrie.

Men kan wel zeggen dat de geheele filmindustrie in China in handen is van de Amerikanen.

Duitschland is eveneens als mededinger op de Chineesche markt opgetreden.

Reeds geruimen tijd geleden waren zij in het bezit van een eigen nieuwsblad, waarin onderwerpen van politiek en handel werden uiteengezet.

Duitsche agenten worden naar de binnenlanden gezonden en zijn dan vergezeld van Chineesche kooplieden, die hen helpen bij het verkrijgen van de kennis van de volkstalen.

De Japanners zijn eveneens ernstige propagandisten en concurrenten.

Zij hebben een voorsprong, omdat zij gedurende langen tijd in de binnenlanden kunnen verblijf houden.

Ook is het aantal Japansche nieuwsbladen in China zeer aanzienlijk.

Eén daarvan bezigt de Engelsche taal.

Waar blijven de Engelschen met hunne propaganda, vraagt de schrijver?

Waar het bekend is dat de Engelsche handelspolitiek achteruit gaat, mogen Engelsch Bestuur en de chefs van Engelsche handelshuizen zich aan het besproken onderwerp wel laten gelegen liggen en trachten het opkomende gevaar te bezweren.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Batavia's Katholieke kerken.

Den 21en April jl. was het 25 jaar geleden dat de Kathedraal te Batavia in gebruik werd genomen. De Java-Post van 16 April wijdt aan de herdenking eene beschouwing, waarin o.m. wordt medegedeeld dat zich een commissie heeft gevormd welke ten doel heeft geld bijeen te zamelen ter aanbieding van een blijvend huldeblijk aan die kerk.

Het is wellicht niet zonder interesse uit bedoelde beschouwing eenige aanteekeningen over te nemen met betrekking op de verschillende R.K. kerken, die Batavia, in een tijdsverloop van ruim een eeuw, de een na de ander zag verrijzen en ook... verdwijnen.

Den 4en April 1808 kwamen de eerste twee Katholijke priesters te Batavia. Gouv.-Gen. Daendels stelde toen te hunner beschikking een zgn. Kapel in Gang Wansing (Sewen). Vele jaren diende ze den R.K. tot kerk. Maar gaandeweg werd ze te klein, bovendien bouwvallig.

De kath. Commissaris-Generaal du Bus de Ghisignies, gaf toen tegen de getaxeerde waarde de vroegere Luit.-G. G.'s woning aan het Waterlooplein aan Batavia's kath. Gemeente met een som voor verbouwing en een renteloos voorschot. Dat gebeurde 5 Dec. 1828 en 5 Febr. 1830 kon dit in kerk herschapen huis in gebruik worden genomen. Een op het dak daarvan aangebracht torentje, bleek later te zwaar te zijn en werd oorzaak van heel wat miseries; voortdurend moest aan het gebouw gerepareerd worden en kon het nog, zoo goed en zoo kwaad als het ging tot 1872 gebruikt worden, maar toen werd het te bouwvallig.

Na veel tobben om 't noodige geld kwam eerst in 1880 een nieuwe, vrij schilderachtige kerk tot stand. Groote blijdschap, doch helaas, in 1890 zakte dit gebouw eensklaps in elkaar. Gelukkig had men 's morgens vroeg van den 9en April gevaarlijke scheuren bemerkt, en toen wijselijk de kerkdeuren gesloten. Ongeveer 11 uur v.m. was ze reeds een ruïne.

Met buitengewone voortvarendheid werd toen een vrij groote noodkerk in elkaar getimmerd. Reeds den daaropvolgenden Zondag — voor Indië zeker iets buitengewoons — kon deze in gebruik worden genomen. Haastige spoed is zelden goed, maar hier bleek hij toch goed te zijn, want tot 11 April 1901 heeft deze schuurkerk dienst gedaan, dus ongeveer 11 jaren.

Intusschen was men in 't najaar van 1891 begonnen met het leggen der fundamenten van een nieuwe kerk, volgens de bouwplannen van den pastoor, tevens bekwaam architect, A. Dijkmans S.J. Doch toen de fundamenten één meter boven den grond waren, moest men den verderen bouw wegens gebrek aan middelen staken. Na zijn benoeming tot Bisschop trok Mgr. Luypen naar Holland en vond daar offervaardige katholieken, die ruime hulp schonken. En, onder de kundige leiding van den bekenden architect Hulswit z.g. is dan de tegenwoordige Kathedraal, een sieraad van Batavia en Indië's schoonste kerkgebouw, er eindelijk gekomen.

Het Javanisme.

Onder dit opschrift bevat het Mei-Nr. van het Zendingsblad der Gereformeerde Kerken in Nederland eene bijdrage van den hr. S. Nimpoeno (gedateerd Amsterdam, Maart '26), welke n.h.v. eene nadere kennismaking volkomen verdient, daar zij is geschreven door een het Christendom belijdende Javaan, die blijkbaar vóór alles Javaansch blijft voelen. Na eene verklaring te hebben gegeven van wat hij onder Javanisme verstaat, nl. een mengelmoes van animistische, hindoesche en mohammedaansche godsdiensten, treedt hij in beschouwingen over den toestand waarin de Javanen zijn gebracht die tot het Christendom zijn overgegaan. waarbij z.i. te weinig rekening gehouden wordt met hun aard en geschiedenis.

Zoo schrijft hij o.m.: In de Jav. zeden en gewoonten zijn ook gebruiken die volstrekt niet in strijd zijn met de christelijke leer en toch door de pas geworden Christen-Javanen overboord zijn gegooid. Zoo wordt bijv. het zingen op Javaansche muziek niet meer onderhouden, en hoort men in de Jav. Christengemeente zingen op Europeesche muziek. Daar de toonladders van

Europ. muziek evenwel niet overeenstemmen m Oostersch gehoor, klinkt dat zingen dikwijls mind zuiver en soms vèr van aangenaam. Wie eens een I gemeente-samenkomst heeft bijgewoond, weet hoe het

De Javanen hebben hun eigen toonladders en mel dieën, waarom zou men op die Jav. melodieën de c liederen niet kunnen zingen? 't Zingen toch is een uiti van 't gemoed en daarom moet de zang ook overee stemmen met 't volkskarakter. Dat zingen op vreem wijzen staat op één lijn met 't lezen van den Koran in Arabisch door een Javaan die geen Arabisch versta of een gebed in 't Arabisch prevelt, terwijl hij zijn ui gesproken woorden niet verstaat. Zoo is het ook met overnemen van zang en muziek van een volk, wiens ta en gemoedsstemming men niet kent.

We kunnen natuurlijk den schr. in zijn verderen ge dachtengang niet volgen, maar willen toch nog op é zijner behartenswaardige opmerkingen de aandac vestigen.

„Ook de Javaansche muziekinstrumenten, de gamel raken bij de Christenen geheel in onbruik, omdat de niet kunnen dienen als begeleiding van de Europeesc zangwijze. Ieder, die de schoone gamelan kent, zal mo ten erkennen, dat het groot verlies zou zijn, als de specifiek Javaansche muziek verloren ging."

Het Jang-plateau als herstellingsoord.

In het Nr. van 20 Mei van „Indië, geïll. tijdschrift" komt de heer J. L. van Gennep in een goed gedoc menteerde, door afb. en kaartjes verduidelijkte, b schouwing nogmaals terug op zijn lievelingsdenkbeel het tot standkomen eener blijvende Europeesche vest ging op het Jang-plateau, met als centrum een hote sanatorium. In den breede geeft schr. eene uitleggin hoe hij zich voorstelt dat gehandeld moet worden o een gunstigen uitslag zijner grootsch opgezette plann te kunnen verwachten.

Zooals de hr. v. G. het aanbeveelt, schijnen inderda zijne ideeën voor verwezenlijking vatbaar, al zulle daarbij blijkbaar heel wat technische en vooral fina cieele moeielijkheden zijn te overwinnen. Van ove ijling zijnerzijds kan men intusschen stellig niet spr ken; het is nl. ruim 30 jaar geleden dat de schr. vo het eerst zijn denkbeelden omtrent de gunstige liggi van het Jang-hoogland als herstellings- en ontspanni oord ingang trachtte te doen vinden.

Thans heeft de hr. v. G. zijn laatste woord gespro moge het in ernstige overweging genomen worden.

Bandoeng als Gemeente.

Den 1en April 1905, dus 20 jaar geleden, is Bandoe tot gemeente gepromoveerd. Dit feit gaf den hr. aanleiding in beschouwingen en vergelijkingen te tr den over het toenmalige onbeduidende plaatsje, me zijn nog geen 48-duizend inwoners en het tegenwoor dige Bandoeng, dat sedert in alle opzichten met reuze schreden vooruit ging en thans is uitgegroeid tot ee stad met een bevolking van ruim 150.000 personen. D verschillende factoren te noemen welke tot dat ont wikkelingsproces het hunne bijdroegen zou ons te ve voeren, waarom verwezen wordt naar de bron zelv het Nr. van 16 April van „Locale Belangen". Blijkbaar de schr., die zich R. noemt, de heer S. Reitsma, oud burgemeester van Bandoeng.

De Indische Mercuur.

No. 21 (26 Mei). Tropische groenten, door J. J. Ochs (Uitgave van het kantoor voor de Volkslectuur), be sproken door Dr. W. G. Boorsma. — De lontarsuikerbe reiding op de Kleine Soenda-eilanden (ontleend aa Korte Berichten). — Kinasituatie in 1925. — De uitvoer handel van Java en Madoera gedurende 1925 (slot). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. (Oprichting van een documentatie-bureau in Ned.-Indië). — Finan cieele berichten en verslagen, zoomede de overige weke lijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over rubb waaraan de volgende titels zijn ontleend. Le caoutchouc dans l'ouest de Java, par M. Guillaume (Agron. Colon. 14, 98, p. 53, 1926); Native rubber in the Dutch East Indies, by R. C. M. Kindersley (Bull. R.G.A. 8, 3, p. 125, 1926); Balata cultivation in British Guiana (enkele cijfers) (India Rubb. W. 71, 1, p. 43, 1926).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 43 (24 April). Bemes tingsproeven bij Bengaalsch gras met zwavelzu ammonia en stalmest, door W. Weber. — Houtsoorten van Java en Sumatra's Oostkust (slot). — De Inlandsch landbouw (vervolg). — Sprokkelingen uit de buiten landsche pers. — De Indonesiër met zijn rubber, door Dr. R. Broersma (ontleend aan het Kol. Tijdschr.).

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van jaarg. 11, No. 8 (15 April). Mieren als bondgenooten van den planter, door J. C. van der Meer Mohr (met ill.). — De aardappelknollenrups (Phthorimea operculella) en de tabakscultuur in Deli, door J. C. van der Meer Mohr. — Moderne koffiebereiding. — Koffiestatistieken, door Dr. A. J. Ultée. — Mislukte cultuurproeven, door S. Kalff (bijzonderheden omtrent de van Gouvernementswege in vroeger tijd genomen proeven met cultuur van vanille, cochenille en cassave).

De Indische Loods.

No. 67 (van 24 April) bevat o.m. Notities over staat en maatschappij, door Wachter (X. De internationale verhoudingen en onze weermacht). — Een loerah verkiezing in de dessa, door C. — De Inlandsche jeugdbeweging en de studieclubs, door Dr. H. Kraemer (ontleend aan „De Opwekker"). — „Roeping". Lezing van R. M. Noto Soeroto, uitgesproken voor de „Commercieele Club", (ontleend aan de Avondpost).

(Ind.) Vrijzinnig Weekblad.

In het Nr. van 21 April wijdt de hr. H. C. Kerkkamp eene beschouwing aan den Vrijzinnig-Democratischen Bond in Nederland, welke ter gelegenheid van zijn 25-jarig bestaan een gedenkboek heeft uitgegeven, waarvan, op een andere plaats in hetzelfde Nr. een overzicht wordt gegeven.

Zendingsperiodieken.

De Macedoniër. Mei 1926. Conferentie van den Ned.-Indischen Zendingsbond te Djokjakarta (overgenomen uit de Banier), door D. Pol. — Het tatoeëeren bij de Soembaneezen, door P. J. Lambooy. — Het mutileeren der tanden bij de Soembaneezen, door P. J Lambooy. — Solo, het bijzondere zendingsterrein van Midden Java, door D. K. Wielenga. — Van mijn uitkijk, door D. Pol.

Het Zendingsblad van de Gereform. Kerken in Nederland. Mei 1926. De Zendingsconferentie te Djokja. — J. A. Wiggers (directeur der Keucheniusschool). — Het jaar 1925 in Djokja (vervolg), door A. Pos. — Het onderwijs op Soemba in 1925, door C. van Dijk. — Javaansche kleeding. — Het Javanisme, door S. Nimpoeno. — Enz.

De Opwekker. Maart '26. Bijlage. Verslag van de Jeugdconferentie te Bandoeng, gehouden op 18 en ... 1926 in de Zendingskerk aldaar.

* * *

Overzicht van de productenmarkt van Java en Madoera gedurende het eerste kwartaal van 1926 (vervolg). (Korte Berichten, 23 April '26).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 17. 24 April 1926. (Bureau voor de Volkslectuur, afd. Pers te Weltevreden).

Klein-landbouw en gouvernements-hulp bij den opzet (Motto: „Waar de landbouw bloeit, bloeit de Staat"), door Dr. B. Vrijburg. (De Indische Boerderij, 2 April 1926).

Eenige bedrijfseconomische beschouwingen naar aanleiding van de Ordonnantie Vennootschapsbelasting 1925, door A. E. C. van Saarloos, accountant der 1e kl. bij den dienst der belastingen in Ned.-Indië. (Weltevreden, G. Kolff en Co.).

De Indische begrooting in de Tweede Kamer, door Mr. A. M. Joekes. (De Opbouw, 15 Mei '26).

Nog eens: De financieele verhouding tusschen Land en Gemeente, door J. J. G. E. Rückert (naar aanleiding van een aan het „Vaderland" ontleend artikel over dit onderwerp). (Locale Belangen, 16 April '26).

De rechtspositie der lokale ambtenaren. Prae-advies, uitgebracht door G. Hoeneveld voor het 16e decentralisatie-congres te houden op 23 en 24 Mei '26 te Bandoeng. (Locale Belangen, Mededeeling No. 62).

De suikercultuur in den eersten Compagniestijd. (De Indische Post, 24 April '26).

Oost- en West-Indië. Beknopt leerboek der aardrijkskunde, door L. Romkes. Met vele penteekeningen. (Zwolle, 1926).

Vloot en leger bij de verdediging van Nederlandsch-Indië. Lezing voor leden en genoodigden van „Onze Vloot" op 10 Maart 1926, gehouden door H. Ferwerda. (Kon. Nederl. Vereeniging „Onze Vloot"). (Dordrecht, 1926).

Gedenkschrift uitgegeven ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van den Gouvernements Pandhuisdienst. 1901—April—1926. Geïllustreerd. (Weltevreden, 1926).

Een tocht naar Soemba. (Uitgave Indisch Comité voor wetenschappelijke onderzoekingen). (Batavia, 1926).

Niederländisch—West-Indien (Eine länderkundliche Skizze, mit karte). Von Dr. O. Winkler. (Mitteilungen der Gesellschaft für Erdkunde zu Leipzig 1923—25). (Leipzig, F. Hirt & Sohn. 1926).

(Deze studie over Curaçao en de overige eilanden is, blijkens eene „Vorbemerkung" een heruitgave van des schrijvers „Dissertation", met weglating echter van het historisch gedeelte, het hoofdstuk over „Verwaltung", de rechtspleging en eene literatuuropgaaf, zoomede eenige kaarten).

Suriname.

Eindelijk is er in den nacht van 27 April een einde aan de ellende gekomen. „De West" van 30 April schrijft:

„Sedert Dinsdagnacht zijn eindelijk de regens ingevallen over de geheele kolonie. De weldadige invloed daarvan is in de cultures nu reeds merkbaar. Alle regenbakken in Paramaribo zijn boordevol, maar het niet opgevangen regenwater dringt tot dusver met een verbijsterende snelheid in de uitgedroogde aarde. De loostrenzen op de plantages hebben nog weinig of geen water, hoewel er de laatste dagen zeker reeds een 80 tot 100 m.M. regen gevallen is. Hetzelfde verschijnsel doet zich voor in de bovenrivieren, die tot hedenochtend nog maar heel weinig gestegen waren."......

Wat de droogte-periode voor de kolonie heeft beteekend, vindt men uitvoerig uiteengezet in het ons toegezonden „Verslag, uitgebracht door de Vereeniging voor Handel en Nijverheid in Suriname: De Economische toestand van Suriname in 1925".

Voor zooveel onze ruimte toelaat zullen wij in een volgend nummer daaruit eenige mededeelingen doen.

Voor vandaag bepalen wij ons tot hetgeen een planter aan „De West" van 27 April schrijft over den invloed van de droogte op de cultuurgewassen:

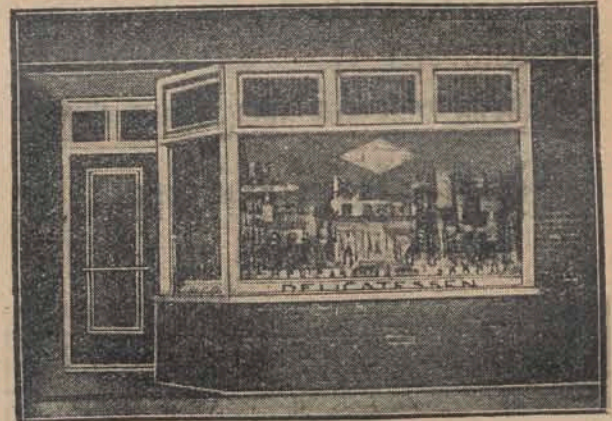
„Verscheidene exemplaren, die nu voor dood aangezien worden, zullen zich later herstellen. Bij het aansnijden van den bast ontdekt men dikwijls, hoewel de boom er uitziet alsof hij dood is, dat er nog leven in zit. Eerst na het invallen van de regens kan dus worden uitgemaakt, hoeveel er werkelijk dood zijn. De jonge boomen in gesloten velden houden zich tot nu toe goed, maar in de oudere velden schijnt thans de grens bereikt te zijn en gaan zij bij duizendtallen dood. Bovendien zijn zoo goed als alle plantsoenbedden dood. Alleen die bedden, die onder een zwaar dak van pinapalmbladeren staan, houden zich goed en daar doet zich de eigenaardigheid voor, dat hoewel de grond tot op een groote diepte absoluut droog is, die plantjes daarop frisch blijven en zelfs nog doorgroeien.

Een droogte als deze is door ons nog nooit medegemaakt, wij hebben nog nooit medegemaakt dat de boomen zoo slap en verwelkt staan, zoodat wij ons geen oordeel kunnen vellen over hetgeen zal gebeuren bij het invallen van de regens. In normale jaren mochten de boomen al eens op het heetste gedeelte van den dag slap staan, in de morgenuren hadden ze weer zooveel vocht opgenomen, dat de bladeren weer overeind stonden. Vielen nu de regens in, dan was na een week niets meer te zien van de schadelijke gevolgen van de droogte en hadden de boomen dus practisch niet geleden. Nu echter, nu reeds sedert maanden de boomen dag en nacht met slap blad staan, hebben wij niet alleen een stilstand in groei, maar geloof ik dat de boomen teren op hun reservevoedsel. Als ik dit juist inzie, hebben wij ons de vraag te stellen: Wat zal er nu gebeuren bij het invallen der regens? Zullen de boomen dan eerst hun reservevoedsel weer aanvullen om dan eerst nieuw blad en vruchten te geven, of zullen zij eerst bloeien terwijl tegelijkertijd blad gevormd wordt? Dit alles zijn voor ons open vragen."

„De West" schrijft naar aanleiding hiervan:

„Tot zoover de planter, uit wiens opmerkingen blijkt hoezeer de toestand nog onzeker is.

Wat echter reeds vaststaat is, dat zoowel de groote als de kleine landbouw enorme schade hebben geleden en er alleszins reden is om die bedrijven eenigszins tegemoet te komen. Wij meenen daarom, dat het op den weg van het gouvernement ligt om in deze de medewerking te vragen van het opperbestuur. Het minste wat men o.i. zou kunnen doen is om zoowel het groot- als het klein-landbouwbedrijf het loopend jaar vrij te stellen van alle belastingen en andere lasten, terwijl daarnaast door reliefworks zal moeten worden getracht eenige verlichting te brengen in den oogenblikkelijken

nood der kleine landbouwers, die nu jammerlijk gebrek lijden. Gelukkig wordt in die laatste richting reeds iets gedaan. De weg van het Tout Lui Faut kanaal naar Lelydorp wordt in orde gebracht, waardoor naburige landbouwers eenig dagloon kunnen verdienen, terwijl verder het voornemen bestaat om ook den weg naar Saramacca aan te pakken. De bedoeling is om dezen weg van twee kanten tegelijk onder handen te nemen, n.l. van uit Kwatta en van uit Saramacca, zoodat daardoor werk wordt verschaft zoowel in Beneden Suriname als in Saramacca.

Of ook hulp noodzakelijk zal zijn aan andere bedrijven, is op dit oogenblik nog niet te zeggen. De toestand in het balatabedrijf is precair, maar de hoop is nog niet uitgesloten, dat indien de regens, zooals in 1924, lang aanhouden — dit boschbedrijf ten slotte nog een normale productie oplevert." '

* * *

„De West" van 23 April schrijft: „Per s.s. Commewijne" kwam hier aan de heer M. Spruyt, onder-administrateur van koffieondernemingen in Nederlandsch-Indië, tevens deskundige op rubbergebied. De heer Spruyt, die groote bekendheid heeft van de cultures in verschillende deelen van Indië, deelde ons mede, dat hij hier een kijkje komt nemen en het van omstandigheden zal afhangen hoe lang hij hier zal blijven".

Het blad hoopt later het genoegen te hebben de indrukken van dezen deskundige zoowel op koffie- als rubbergebied, omtrent Suriname te mogen vernemen.

In verband hiermede laten wij hier dit bericht uit *„De West"* van 7 Mei volgen:

„Volgens geruchten worden er onderhandelingen gevoerd tusschen het gouvernement en een Nederlandsche combinatie, in Suriname vertegenwoordigd door den heer Spruyt, over eventueelen verkoop der gouvernements koffie onderneming Slootwijk."

* * *

Volgens een mededeeling in *„De West"* van 27 April moest de bevloeiingsproef, waarover wij het in ons nummer van 20 Mei hadden, worden gestaakt, omdat het zoutgehalte van het water in het Saramaccakanaal wegens de felle droogte was gestegen tot ongeveer een half percent en het water dus niet meer geschikt was voor de cultures.

Het kanaal wordt geregeld gespuit, waarna het water uit de Saramacca-rivier bij Uitkijk wordt ingelaten. Uit de verzouting van het kanaal blijkt dat niet alleen de geheele Beneden-Saramacca, maar ook een deel van de Boven-Saramacca zout geworden is, ten gevolge van de droogte.

* * *

Naar *„De West"* verneemt, zullen de heeren mr. S. D. de Vries en R. D. Simons met ingang van het nieuwe zittingjaar der Koloniale Staten, hun mandaat als lid der Staten neerleggen, de heer De Vries wegens vertrek uit de kolonie, de heer Simons wegens drukke bezigheden.

Tot voorzitter en ondervoorzitter zijn benoemd de heeren J. Drielsma en Th. Waller.

* * *

In de begrootingsvergadering van de Koloniale Staten van 3 Mei heeft de heer R. D. Simons een hoogst sympathieke en welsprekende rede gehouden, die in haar geheel in *„De West"* van 4 Mei is opgenomen.

In verband met hetgeen wij in ons vorige nummer — en ook reeds vroeger — over de versobering schreven, knippen wij uit de rede van den heer Simons het volgende:

......„Na al het voorafgaande zou ik nu willen komen tot onze eigenlijke taak: deze begrooting, maar ik zie waarlijk niet wat daarover te zeggen valt. Sober, soberder, soberst, allersoberst en welke graden van soberheid men meer kan aanduiden, ziedaar de kwalificatie, die in de laatste jaren op dit, ons staatsstuk past.

Dat bezuiniging, die nu als summum van staatsmanswijsheid overal wordt gehuldigd, ook hier wordt geëischt, het is niet meer dan vanzelf sprekend. Maar deze waarschuwing zij herhaald en de daarin gelegen vrees opnieuw uitgesproken: de versobering worde geen aftakeling, de inkrimping geen likwidatie. Want dan zou eenmaal kunnen blijken, dat wederopbouw niet mogelijk is, omdat de voegen zijn ontwricht of dat, wat nu bespaard werd, veelvoudig zal moeten worden uitgegeven.

Maar bijna alles, wat wij zouden willen aanvoeren is al te voren aangevoerd — argumenten en contrabetoog zullen over en weer niet overtuigen. Laten w[...] hopen op betere tijden — ook voor de jeugd, die d[...] wat het onderwijs betreft, dat is, wat zéér veel betre[...] in betere conditie zal kunnen komen.

De VIe afdeeling van ons begrootingsontwerp dra[...] tot opschrift: Eeredienst, onderwijs en armenzo[...] Daarin ligt dit vermaan, dat de ideëele en intelle[...]tueele ontwikkeling van den mensch heel nauw m[...] het materieele zijn verbonden. Onderwijs en arme[...]zorg in één adem genoemd; als men onderwijs we[...]neemt houdt men dus armenzorg over: *Caveant co[...]sules!*

* * *

Verschenen is het Eindverslag van de Commissie v[...] Rapporteurs uit de Eerste Kamer over de ontwerp[...] van wet tot vaststelling van de Surinaamsche begro[...]ting voor het dienstjaar 1926 en van de Curaçaosch[...] begrooting voor het dienstjaar 1926, welk staatss[...] aldus luidt:

„Verscheidene leden waren van oordeel, dat het w[...] is waar wenschelijk zoude zijn met de eerst onlan[...] opgetreden Regeering van gedachten te wisselen aa[...]gaande het beleid dat zij voornemens is te voeren t[...] aanzien van de bij deze wetsontwerpen betrokken g[...]westen, maar dat, nu het dienstjaar, waarvoor de[...] begrootingen zijn opgemaakt, reeds voor een zeer a[...]merkelijk gedeelte is verstreken, het van héél wei[...] nut meer kan zijn, thans nog in beschouwingen die[...] aangaande te treden."

Tegen deze gevolgtrekking zou wel het een en and[...] zijn aan te voeren, b.v. dat het te voeren beleid n[...] alleen op *deze* begrooting betrekking heeft.

Hoe het zij, de heeren van de West-Indische afd[...]ling van „Koloniën" zullen er wel niet rouwig om zi[...] dat zij het jaarlijksch schriftelijk examen ontsnapp[...] nu de patres conscripti het hebben goedgevonde[...] geen voorloopig verslag uit te brengen.

Waar een ministerieele crisis al niet goed voor is[...]

Curaçao.

De reorganisatie der politie.

Op duidelijke en voorloopig afdoende wijze sta[...] gouverneur in de Memorie van antwoord op de[...]grooting van 1927 den Kolonialen Raad te woord[...]

„Indien thans naar het oordeel van den Raad", z[...] lezen wij, „ter beschikking stelling van een bedrag v[...] *f* 70.000.— voor positie-verbetering van de agent[...] van politie en voorziening in de huisvesting der ma[...]schappen, reeds voor jaren geleden had kunnen voo[...]komen de veelvuldige en gegronde klachten over [...] huidige politie, dan is dit toch zeker geen argumen[...] om nu door het weigeren der gelden, die voor verbe[...]ring noodig worden geacht, den bestaanden toesta[...] te handhaven.

Ondergeteekende laat het dan ook verder gehe[...] voor de verantwoordelijkheid van den Raad, indie[...] op een gegeven oogenblik, onder de in de laatste jar[...] geheel gewijzigde toestanden en bij den zeer groot[...] toevloed van vreemde werkkrachten, blijken zal, d[...] het in sterkte zeer verminderde garnizoen niet meer [...] staat is, aan gebeurtenissen het hoofd te bieden, wa[...]neer het daarbij slecht steunen kan op het bestaand[...] politiecorps.*) Slechts wanneer hij de beschikki[...] krijgt over een goed georganiseerde militaire-politi[...] die garnizoenen- en militaire politie zal vervange[...] acht ondergeteekende zich in staat, eventueele ong[...]regeldheden te voorkomen en zoo noodig te onder[...]drukken.

Inderdaad is het consentreeren van macht in ha[...]den van autoriteiten, die door Nederland worden ui[...]gezonden niet van zelf sprekend, doch evenmin is d[...] functie van Hoofd van Politie steeds bekleed gewo[...]den door een in West-Indië geboren persoon; wel v[...] zelf sprekend is, dat aan het hoofd van eene mi[...]taire organisatie, ook een militaire commandant sta[...]

Overigens zij opgemerkt, dat het in de bedoeli[...] ligt een „goede" politie te vormen, waarvoor de med[...]werking van den Raad ten zeerste zal worden op pri[...] gesteld. Een „goede" politie slaat geen toon aan, do[...] handhaaft, waar noodig met kracht, orde en rust, [...] staat onpartijdig tegenover een ieder, wie hij moge z[...] of waar ook geboren, terwijl juist in de onafhankeli[...]heid, waarvoor in het Voorloopig Verslag zooz[...] wordt gevreesd, een waarborg is gelegen, dat blank [...]

*) Dit verwijt kan natuurlijk slechts voor de toekomst gelden, a's [...] Raad zijn medewerking geweigerd heeft. Voorloopig is en blijft het [...]stuur in gebreke.

kleurd, Europeesch of West-Indisch, rijk of arm, hoog of laag, dezelfde behandeling zal ondervinden. ovendien kunnen vroegere ondervonden bezwaren beilijk gelden als argumenten tegen een geheel nieu- organisatie onder deskundige leiding. Dat deze or- nisatie een militaire is, heeft het groote voordeel, t de invloed van die leiding grooter is dan ooit in n burgerkorps mogelijk zou zijn. Tenslotte zij opge- merkt, dat de bewering als zoude de politie geen Rijks- ak doch een specifiek Curaçaosch belang zijn, wel n eenige bedenking onderhevig is.

Het is duidelijk dat ondergeteekende voor de wijzi- ng der politie-organisatie te zijnertijd de medewer- ng van den Raad zal inroepen. Bij die gelegenheid er zeer zeker aanleiding bestaan om de bijzonder- den, die de Raad wenscht te vernemen omtrent de ze, waarop de verhouding tuschen de militaire litie en het civiele Hoofd van politie ingevolge het geeringsreglement zal worden geregeld, mede te elen.

Momenteel hebben de plannen nog niet eens vasten rm aangenomen."

Onwaardig van toon.

Nog wel in het officieel gedeelte van *de Curaçaosche urant* van 16 April ll. leest men:

„Het bericht voorkomende in de Amigoe di Curaçao . 2205 dd. 10 April 1926 luidende:

„DUITSCHE BOOT.

Donderdagmorgen vóór 6 uur, terwijl er een felle ind blies en het weer hevig was, zag een Duitsche oot het licht in den kalkoven op het Rif voor het venlicht aan en stoomde in die richting, doch zat in nder dan geen tijd op de klippen. Gelukkig is de oot weer spoedig losgemaakt en stoomde later de wer- lijke haven binnen."

is volslagen onwaar; van begin tot einde onjuist. Er geen schip gestrand nòch in gevaar geweest."

Sterk.

In het begin dezes jaars ontvingen wij officieel be- richt van de komst des heeren Goedheer en De Groot, eide hoofdonderwijzers, bestemd voor de Hendrik- chool. De heeren hebben van hun plan afgezien en men niet.

Naar wij vernemen, houdt dit verband met de on- gelegenheid om hier een geschikte woning te vinden.

(„A. d. C.")

De C. P. I. M.

De C. P. I. M. heeft deze week een nieuw olie-afval- product in den handel gebracht, nl., *Petroleum-cokes*, dat steenkolen vervangt en groote hitte geeft. Wij hopen er veel succes van. *(A. d. C.)*

J. S. Joubert †.

6 April l.l. overleed alhier op den leeftijd van 85 jaar de heer J. S. Joubert, die van 1905 af gedurende enige jaren lid was van den Kolonialen Raad.

Ook het Apostolisch Vicariaat herdenkt dankbaar het vele goede, dat de heer Joubert als weldoener van de Missie verricht heeft. Het laatste schonk hij nog den grond, waarop de kerk van *Jan Dorel* gebouwd is.

(A. d. C.)

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Munt- en geldmoeilijkheden.

Over dit onderwerp — vóór honderd jaar — deelt de „W. I. G." van Mei/Juni 1926, een en ander mee. Belangrijk is het nieuwe licht, dat op de door Brusse Simons eenzijdig behandelde dubloenenkwestie valt. Over het protest der kooplieden tegen Centze- naars optreden valt nog wel een en ander te zeggen. Geheel ten onrechte voelde de gouverneur zich over dit protest in zijn hoog ambt beleedigd. De ware aard en de bedoeling der onderteekenaars vindt men weer- gegeven in een brief, dien zij 15 October 1824 aan den Generaal schreven.

Zij deelden daarin mee, dat zij van ter zijde ver- nomen hebben, dat de gouv. het stuk heeft aangezien voor een formeel protest tegen Gouvernementsor- (dres?) en Koninklijke bevelen", maar verklaren met ...k dit ter keuring van den Gouverneur te bren- gen, dat zij „tegen niets verders of meerders hebben willen protesteeren, dan waartoe naar regte gepro- testeerd mag worden, namelijk voor kosten en schade, die uit de wijze van invordering der bewuste preten- tien en te volgen executie voor de ondertekenaren lo- pen en nog lopen zullen — en die daarom aan Zijn Excellentie geschieden zoude, omdat de invordering op hoogdeszelfs last geschiedend en, alle surcheance daarin geweigerd zijnde, de ondertekenaars eene vire- parabele schade zo in Credit als finantie zal toebren- gen en dat in, ondergeteekenden ten formeele protes- teeren moeten tegen alle verdere illatien die uit dit papier of protest kunnen worden opgemaakt".

Uit den Verren Vreemde.

Abd el krim's onderwerping.

Daar is, in 't Riff, iets gebeurd dat wij zoo niet ge- dacht, zoo niet verwacht hadden.

Sedert 15 Mei 1926 was de Spaansch-Fransche ope- ratie-lijn, die het kustgebied waar Abd el krim als heer- scher optrad omsloot, zoo bevestigd, dat zij, te zamen met de kust van de Middellandsche zee, een lus vorm- de, die maar aangehaald behoefde te worden, om het terrein waar Abd el krim vrijheid van bewegen had al kleiner en kleiner te maken, zoodat hij ten slotte in de cul-de-sac terecht moest komen. Bij de uitvoering van dit goede plan werd een sterke, modern uitgeruste troepenmacht in het veld gebracht, waartegen de strijd- macht van het Riffijnsche hoofd niet opgewassen kon zijn. De leiding was, vooral aan Fransche zijde, in uit- stekende handen. Door de ondervinding kon men erop rekenen, dat de stamhoofden hun onderwerping zou- den aanbieden waar een sterke krijgsmacht hun land beheerschte.

In het welslagen van dit plan ligt de verrassing dan ook niet.

Maar een lijn van ± 150 K.M., zooals zij hier was van Rihana (linker Fr. vleugel) tot de uitmonding van de Iguermaous in de Middellandsche zee (rechter Sp. vleugel), door bergland, met bewoonde streken hier, woeste gedeelten daar, is niet geheel af te sluiten, en een gelegenheid om tusschen colonnes en posten door te ontwijken is nog te meer te vinden, wanneer de schakels, welke die lijn vormen, telkens verschoven moeten worden.

Wij hadden niet gedacht, dat Abd el krim zich tot overgave zou laten dwingen, wij hadden verwacht, dat hij de Franschen en Spanjaarden zegevierend zou laten oprukken, doch zelf, als 't hem te benauwd werd, tus- schen hun afdeelingen door een heenkomen zou zoeken om in het gebergte *achter* de vijandelijke linie het einde van het voor operatiën gunstige seizoen af te wachten, aldus de Fransche en de Spaansche krachten afmat- tende en uitputtende, zooals de Riffijnen dit reeds tien- tallen van jaren ten opzichte van Spanje hebben vol- gehouden. Wij hadden ook verwacht, dat hij de vele krijgsgevangenen, welke hij nog in zijn macht had, eveneens buiten het bereik van de oprukkende legers zou hebben weten te brengen. Alsmede, dat hij, indien en voor zoover hij aan deze de vrijheid zou willen of moeten geven, daarvoor een hoogen prijs of een be- paald voordeel zou hebben bedongen.

Dit is anders geloopen, en wij hebben ons hierover slechts te verheugen. Wat de oorzaak is van de zoo ge- heele ontmoediging van Abd el krim zal nader nog moeten blijken. Wel heeft hij een paar malen vergeef- sche pogingen gedaan om door Engeland's bemidde- ling tot onderhandelen te komen; bekend is hoe hij herhaaldelijk, het laatst een maand geleden, stappen gedaan heeft om rechtstreeks over vredesvoorwaarden te spreken. In dit alles heeft meer ernst gezeten, dan toen ondersteld werd, en het wijst op een afnemen van zijn invloed en macht en aanhang, maar 't verklaart toch niet de zóó volslagene moedeloosheid, dat hij een onvoorwaardelijke overgave, met onvoorwaardelijke in-vrijheidsstelling van alle krijgsgevangenen, verkiest boven een leven in het binnenland van Marokko, waar hij zeker nog bewonderaars, vereerders en vrienden heeft, terwijl hij ook het wisselspel der kansen uit ondervinding kent.

Zooals gezegd, wij hadden dit niet verwacht. Dat wij in deze verwachting niet alleen stonden, sprak nog uit een artikel in La Dépêche Coloniale van 23 op 24 Mei, dat, na een beschouwing over de prachtige vorde- ringen die op het Riffijnsche front werden gemaakt, de mogelijkheden aangaf, welke voor Abd el krim over- bleven, indien hij niet kon besluiten zich onvoorwaar- delijk over te geven. Daar vindt men dan opgesomd: het zoeken van een schuilplaats in de bergen als ver- laten zwerveling; de vlucht naar de kust van de Mid- dellandsche zee om over zee een heenkomen te zoe- ken; of het bereiken van Tanger, het internationaal plekje in Marokko. Zoo schreef toen nog het Fransche koloniale blad bij uitnemendheid. En toen Abd el krim in die dagen een poging deed om een wapenstilstand te verkrijgen ter inleiding van nieuwe onderhandelin-

gen, was een deel van de Fr. pers er geenszins gerust op, dat men, door dit af te wijzen, tot een spoedige beeindiging van de Riff-kwestie zou kunnen komen.

Hoe dit zij, de Fransche autoriteiten hebben een goeden kijk gehad op de positie waarin Abd el krim was gebracht.

Den 26en toch werden uit de krijgsgevangenschap vrijgelaten: 6 Fr. officieren, 8 onderoff., 25 soldaten, 112 Algerijnen en Singaleezen; 105 Sp. soldaten, 19 burgers, 2 vrouwen, 4 kinderen. Daarna zond hij bericht van zijn onvoorwaardelijke onderwerping. Den 27en meldde hij zich om 5 uur in den morgen zelf aan den Franschen post Imazoeën.

Zijn lot is nu in handen van de overwinnaars. Reeds spreken berichten van een verbanning naar een der Middellandsche zee-eilanden, Corsica wordt genoemd. Spaansche beschouwingen willen een strenger afdoening, veroordeeling als rebel.

Het behaalde succes heeft bevestiging gebracht van de leer, dat hier alleen door krachtige militaire actie, die een geheel (in deze het omsloten Riff-gebied) omvat, en door stelselmatige leiding, die de bestuurstaak voorloopig geheel in handen neemt, een blijvend resultaat te bereiken is. Abd el krim heeft zich niet buiten dien cirkel weten te houden, dat is zijn verderf geworden.

Eere voor dit bereikte succes aan de regeering te Parijs; Briand en Painlevé hebben de dure onderneming durven doorzetten de oppositie en den lagen koers van den franc ten spijt. In Marokko zelf komt de eer boven anderen toe aan den resident-generaal Steeg en aan generaal Boichut, opperbevelhebber der ageerende krijgsmacht; generaal San Jurgo voerde het bevel over de Sp. troepen.

De beteekenis der behaalde overwinning reikt veel verder dan de Marokko-kwestie in engeren zin. Abd el krim was in de geheele Mohamedaansche wereld een heldenfiguur. Men liet hem gaarne een rol spelen in de bolsjewikische en communistische propaganda. Onder hen, die nog beheerscht worden door na-oorlog sympathieën en anti-sympathieën, waren er, evenals onder de blinde anti-militaristen, die 't succes van het Riffijnsche opperhoofd met leedvermaak volgden. Zoo is de draak met vele koppen verslagen.

Zal hiermede de Marokko-kwestie in haar geheel een afdoende oplossing en bevrediging zijn gebracht?

Men moet in aanmerking nemen, dat het Riffgebied tot de Spaansche sfeer behoort. In het overige, het Fransche deel was de bevrediging door maarschalk Lyautey reeds heel ver volbracht, het nu behaalde succes zal zeker medewerken om daar den laatsten weerstand nog te verzwakken, en de resident-generaal Steeg is een bestuurshoofd van beproefde bekwaamheid.

Maar in het Riff moet nu het Spaansche bestuursbeleid de vredelievende voortzetting regelen van de bevochten overwinning. Deze overwinning is er verkregen door samenwerking met Frankrijk, ja door de Fr. leiding te aanvaarden. Zal Primo de Riverra ook voor het bestuursbeleid daar in de leer willen gaan? In dat geval zal het lot van Abd el krim anderen tot voorbeeld en waarschuwing zijn. Maar mocht 't daarentegen in 't Riff weer Spaansch toegaan, dan zou er een nieuwe Raisoelie of Abd el krim opstaan, en in Spanje gaan nu al stemmen op van wrok en wraak, die geenszins van bezadigdheid en ingetogenheid getuigen.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Zaterdag 5 Juni e.k.*, des voorm. ten 11 u., in het Hotel Monopole te Amersfoort.

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen (Zie K. W. van 13 Mei '26, No. 19).
3. Besprekingen in verband met de Agenda der Algemeene Vergadering.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING op *dienzelfden datum* in genoemde inrichting, des nam. ten 2 ure.

1. Opening en herdenking wijlen Mr. Sonneveld.
2. Notulen (Zie K. W. van 29 October '25, No. 44).
3. Jaarverslag, Rekening en Verantwoording '25 met rapport der Verificatie-Commissie en Begrooting 1926. (Zie K. W. van 18 Maart '26, No. 11).

4. Benoeming Commissie van Verificatie, Rekenin Verantwoording 1926.
5. Voorziening vacatures H.B.
6. Voorstel afd. Nijmegen — a en b. — (Zie K. W. 22 April 1296, No. 16).
7. Propaganda.
8. Bepalen plaats en tijdstip volgende Algemeene gadering.
9. Rondvraag en sluiting.

N.B. Het Bestuur der afdeeling Amersfoort stel voor de uren tusschen en na deze bijeenkom dienstbaar te maken aan gezellig onderling verke

De Secretaris,
VAN DER BRUG

Van de Redactie.

Wegens plaatsgebrek kon in dit Nr. het vervolg het artikel over Volkslectuur in Ned.-Indië nie den opgenomen.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS.

J. C. Fanoy, Inspecteur van Financiën te Weltevr Nieuwe Gracht 149, Utrecht.
J. P. Captijn, Inspecteur bij den Post-, Telegraaf Telefoondienst, p/a. C. Speet, Kl. Houtstraat m.i.v. 1 Juni a.s. p/a. Mevr. Veldhuizen, Zijlweg Haarlem.
J. A. M. Tielman, Stationscommies 2de klasse bij Staatsspoor- en Tramwegen, Berg en Dalscheweg Nijmegen.
K. F. Donk, Stationscommies 2de klasse bij de St spoor- en Tramwegen, Berg en Dalscheweg 364, megen.
C. A. M. Lentze, Hoofdopnemer bij den Waterstaat 's Lands B. O. W., Groot Hertoginnelaan 92, 's venhage.
B. G. G. Dietz, Onderwijzer der 1ste kl. bij het Op Europ. L. O., Prinses Mariannelaan 10, Voorbu
H. M. Bulles, wnd. Hoofdagent der 1ste kl. in de dentie Jogjakarta, Maastrichterlaan 50, Vaals.
E. Perné, Referendaris 1ste kl. bij de Staatsspo Tramwegen, Accaciastraat 120, 's-Gravenhage
B. Korn, Controleur 1ste kl. bij het Binnenland stuur, Copernicusstraat 145, 's-Gravenhage.
Mej. G. H. M. van Tulder, Onderwijzeres 2e kl. bi Openb. Europ. L. O., p/a. Dr. A. C. A. H Gouda.
J. C. van den Braak, Hoofd der drukkerij bij het toor v. d. Volkslectuur te Weltevreden, Broek weg 82, Woensel.
H. Bruinink, Hoofdrechercheur 1ste kl. in de resi de Midden-Priangan, Provincie West-Java, 1e Oo parkstraat 8, Amsterdam.
L. Noë, Controleur 1ste kl. bij het Binnenlandsch stuur, p/a. Dr. Idenburg, Burgemeester Reigerst 82 te Utrecht.
J. F. Brendel, Hoofdagent van politie 1ste klasse de residentie Midden-Priangan, gouvernement W Java, p/a. Wed. Brendel, Ten Hoetdwarsstraat Nijmegen.
Mr. M. van Apeldoorn, Voorzitter van den landraad Kediri, Schimmelpenninkstraat 38, Amersfoort.
Mej. Y. Oosterdijk, Verpleegster der 1ste kl. bij dienst der Volksgezondheid, St. Peterlaan 32, Arnh
W. Horst, Directeur 3de klasse van de bijzondere st gevangenis te Muntok, p/a. E. de Vries, Raapops weg 108, Arnhem.
C. J. Mol, Onderwijzer der 1ste klasse bij het Op baar Europeesch Lager Onderwijs, Nieuw-Helvoe
Ch. L. Coemaet, wnd. Ondercommissaris van poli IJzendijke.

UITZENDING VOOR 's LANDS DIENST IN NEDERLANDSCH-INDIë, SURINAME EN CURAÇ

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's L dienst in Nederlandsch-Indië, Suriname en Cu waarin moet worden voorzien door uitzending wege het Departement van Koloniën, bestaat gel heid tot mededinging.

1º. Uitzending voor den Nederlandsch-Indis Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwij het bezit der hoofdakte;
b. leeraar (leerares) in de klassieke talen;
c. leeraar (leerares) M. O. Nederlandsch (doc of doctorandi Ned. letteren genieten de voorkeur

... leeraar (leerares) M. O. Fransche taal (volledig ...oegd);

... leeraar (leerares) M. O. Duitsche taal (volledig ...oegd);

... Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezond... (dienstverband 3 of 5 jaren);

... landbouwconsulent bij den Landbouw Voorlich...sdienst;

... textielvakman (hoofd der werkplaats) bij het ge...geniswezen in de bijzondere strafgevangenis te ...en (Soerakarta);

... jutewever (gediplomeerd technisch-ambtenaar 2de ...se) bij idem;

... adjunct-accountant voor den belastingaccountants...nst;

... officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en ...lijken dienst).

... Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname:

... lid van het Hof van Justitie;

b. 2 hoofdonderwijzers.

3°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

a. 2 hoofdonderwijzers;

b. 2 hoofdonderwijzeressen;

c. 2 loodsen.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A.B. (voor de betrekkingen, genoemd onder 1°., *a* t/m *j*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *k*) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°. en 3°.).

Heeren Secretarissen der afdeelingen die, voor propaganda-doeleinden, boekwerkjes welke bij het Informatie-bureau der Vereeniging verkrijgbaar gesteld zijn (zie pag. 16 K.W.) wenschen te ontvangen, gelieve hiervan opgave te doen aan het Secretariaat, Heulstraat 17.

Mutatiestaat van 26 Mei tot 2 Juni.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
...Pellenkoft, Cand. Ind. Ambtenaar, Leiden, Kaiser...raat 18. *f* 2.50	den heer M. Hins te Leiden.
...Marsman, Nijmegen, Sumatrastraat 9. *f* 5.—	Secretaris Afd. Nijmegen.
...Directie der Nieuwe Arnhemsche Courant, Arnhem, ...wanestraat 25. *f* 5.—	Secretaris Afdeeling Arnhem.
...G. Vreedenburg, oud-Luitenant-Kolonel der Mari...iers, Dieren, Tramstraat 10. *f* 5.—	Secretaris Afdeeling Arnhem.
...rouw Weduwe C. van Doorn-Colenbrander, Hilver...um, Sterrelaan 41. *f* 5.—	den heer J. C. Hietink te Den Haag.
...uffrouw V. van Lierop, Directrice Hollandsche ...ngschool, Den Haag, Groenesteinstraat 47/51. *f* 5.—	Secretaris van het Dagelijksch Bestuur.
...J. van Lakerveld, oud-Administrateur Billiton Mij., ...en Haag, Frankenslag 109. *f* 5.—	Secretaris van het Dagelijksch Bestuur.
...S. L. Spoor, Controleur 1ste kl. B.B., Den Haag, ...ystraat 23. *f* 5.—	Secretaris Afdeeling Den Haag.
...Noordenbos, Lowokwaroe 24 te Malang	Eigen aanmelding.
...H. Bosch, Administrateur s.f. „Pangka" te Slawi ...) *f* 10.—	Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in Ned.-Indië.
...Dykstra, Administrateur Rubberondern. „Hessa", ...andjong-Balei (S. O. K.). *f* 10.—	Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in Ned.-Indië.
...J. Koek, wd. Administrateur Rubberondern. „Silau ...oenia", Tebing Tinggi (S. O. K.). *f* 6.—	Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in Ned.-Indië.
...F. Leersnyder, Administrateur Rubberondern. „Poe...oe Banding", Kisaran (S. O. K.). *f* 6.—	Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in Ned.-Indië.
...F. T. Terwindt, Administrateur Rubberondern. „Soengei Boenoet", Kisaran (S. O. K.). *f* 6.—	Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in Ned.-Indië.
...B. M. van Driel, Arts, Hospitaal te Soengei-Sengkol, ...Medan. *f* 6.—	Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in Ned.-Indië.
...N.-Ind. Escompto Maatschappij, Batavia. *f* 6.—	Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in Ned.-Indië.
...H. Pootjes, Onder-Directeur N.-I. Escompto-Mij. te Batavia. *f* 6.—	Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in Ned.-Indië.

Nieuwe Begunstigers:

...Sibbelee te Tiel. *f* 2.50	Secretaris Afdeeling Nijmegen.
...A. van Blijenburgh, Apeldoorn, van der Heijden...laan 9. *f* 2.—	Mevrouw M. L. van Blijenburgh te Apeldoorn.

Afschrijven:

E. Zeiler, Directeur plantage „Zorgvliet", Paramaribo, Baarn (overleden).

D. Hermans, Opzichter plantage „Zoelen". Paramaribo.

Adresveranderingen:

...Dr. W. H. Arisz, van: Djember naar: Groningen, Kijk in 't Jatstraat 84. *f* 5.—

...A. G. Jenny, Administrateur s.f. „Kadipatèn", van: ...Cheribon naar: Nijmegen, p/a. Familie Gatsonides, ...Batavierenweg 161. *f* 25.—

...F. Schor, Agent H. V. A., van: Medan naar: Amsterdam, p/a. H. V. A., N. Z. Voorburgwal 162. *f* 12.—

...C. Horsting, Adjunct-Hoofd Triangulatie O.I., van: ...Weltevreden naar: Amsterdam, p/a. den heer J. Boer-... Plantage Kerklaan. *f* 5.—

...W. Weijers, Amersfoort, van: Kapelweg naar: ...laan 35.

...Donck, van: Rotterdam, Prinsenhoofd No. 1A ...naar: Den Haag, Juliana van Stolberglaan 137. *f* 5.—

...Oudschans Dentz, W.-I. Ambtenaar m.v., van: ...Haarlem, Coornhertstraat 12 naar: Den Haag, Zout...manstraat 14. *f* 5.—

...C. Lievegoed, Redacteur N. R. C., Den Haag, van: ...Heemskerckstraat 9 naar: 1e Obrechtstraat 16.

...D. Niestadt, Declamator, van: Den Haag, Fred. Hendrikplein 41 naar: Scheveningen, Cornelis Jol...straat 56.

W. R. Grijzen, Beheerder Pandhuisdienst, van: Den Haag, Galileistraat 26 naar: Weltevreden, p/a. Hoofdbureau Pandhuisdienst, Kramat.

N. W. Pel, Oud-Kapitein der Genie, van: Den Haag, Batjanstraat 28 naar: Padang.

P. L. Fabriek, Controleur 1ste kl. P.T.T., van: Weltevreden naar: Palembang.

Dr. L. Gonggrijp, Gouvernements-Arts, van: Sitoebondo naar: Bondowoso.

J. E. Jasper, Resident, van: Pekalongan naar: Jogjakarta.

J. Blok, As.-Resident, van: res. Timor naar: Gouvernement der Molukken (Amboina).

A. Rompies, Controleur 1e klasse Pandhuisdienst, thans te Rembang.

W. Huson, Controleur B.B., thans residentie Djambi.

J. L. Manusama, Posthouder, thans te Saparoea.

H. W. Th. de Santy, Controleur B.B., van: Celebes naar: Gouvernement van Atjeh en Onderhoorigheden.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten doel aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de Dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede van verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 23 DONDERDAG 10 JUNI 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang”

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Ontwikkeling van de Volkslectuur in Nederl.-Indië (1910—1925).

(Slot)

Oprichting van een afzonderlijk bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden.

Het werd van lieverlede een dringende eisch in de organisatie zoodanige verandering te brengen dat de belangen der Volkslectuur intensiever en meer systematisch ter hand konden worden genomen, daarvoor een goed georganiseerd en geoutilleerd bureau in te richten en het bureau voor de Volkslectuur af te scheiden van dat van den Adviseur voor Inlandsche zaken.

Werkzaamheden en organisatie van het bureau voor de Volkslectuur.

In 1917 werd Dr. Rinkes benoemd tot Hoofdambtenaar voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden en begon een nieuw tijdperk waarin o.m. de uitgeverij en de boekhandel tot volle ontwikkeling werden gebracht.

1. Redactioneele arbeid.

Wat de Volkslectuur in eigenlijken zin betreft, voortgegaan werd met het aanmoedigen van ontwikkelde Inlanders tot het leveren van litteraire producten, waarvoor goede belooningen in uitzicht werden gesteld.

Voorts werd ter hand genomen de bewerking en uitgave van een volksuitgave van de in het volksleven zoo diep ingrijpende Javaansche klassieken (geïllustreerd), waarop reeds lang van Inlandsche zijde was aangedrongen. De meeste bestaande edities van die heldendichten en geschiedenissen waren niet geïllustreerd en kwamen wegens den hoogen prijs niet onder het bereik van het volk.

Naast de lectuur van inheemschen, werden verschillende belletristische werken van Westerschen oorsprong min of meer bewerkt, in het Maleisch en andere Inlandsche talen overgebracht. Dat daaraan inderdaad behoefte bestond, bleek uit het feit dat boeken van dien aard (door Chineesche uitgevers tegen hoogen prijs op de markt gebracht) en de feuilletons van twijfelachtig gehalte in de Maleische en vooral Maleisch-Chineesche pers verschenen, grooten afzet vonden en gretig werden gelezen.

Voorts werden na eene bewerking van den Nederlandschen tekst, welke geschikt was voor de Inlandsche bevolking, geleidelijk vertalingen van verschillende belangrijke werken voorbereid, o.a. eene „Geschiedenis van Java” en verschillende andere bijdragen op wetenschappelijk gebied. Samengesteld werd ook een populair werkje over drankbestrijding, dat in vier Inlandsche talen werd uitgegeven.

Te voren was reeds met het oog op de bestrijding van opiumgebruik een prijsvraag uitgeschreven, waarop ruim 100 antwoorden inkwamen. Hiervan konden er 10 voor een belooning en een getuigschrift dan wel een belooning alleen in aanmerking worden gebracht. Eenige der bekroonde geschriften werden door den druk verspreid. Het streven van particuliere vereenigingen, als die voor dierenbescherming en het behoud van natuurmonumenten, werd gesteund door samenstelling of vertaling van daarmede verband houdende brochures.

Ook voor kinderlectuur werd gezorgd. Inheemsche verhalen als b.v. die van het dwerghert, werden aangevuld met bewerkingen van Nederlandsche kinderboeken. Een prijsvraag op het gebied van kinderlectuur werd uitgeschreven en voor de beste beschrijvingen van het kinderleven voor kinderen, prijzen uitgeloofd. Van de 35 ingezonden handschriften werden er vier bekroond, bewerkt en uitgegeven.

Op het einde van 1917 kwam ter sprake de samenstelling van een volksalmanak, welk werk voor het eerst over 1919 werd uitgegeven in drie talen. Deze volksalmanakken, verlucht met portretten van leden van het Koninklijk Huis, Regeeringspersonen in Indië, Inlandsche Vorsten, Grooten en Hoofden, bevatten behalve wat speciaal des almanaks is, kleine artikelen op het gebied van landbouw, economie, nijverheid enz., verschillende wetenswaardigheden van practisch nut, en ten slotte gedichten en raadsels.

Alverder zagen het licht twee geïllustreerde Maleische tijdschriften. De „Seri Poestaka”, een maandblad, heeft de bedoeling populaire weten-

schap te verspreiden onder de meer ontwikkelden der Inlandsche bevolking, die geen voldoende kennis bezitten om werken in die taal te lezen. Het bevat artikelen op velerlei gebied o.a. over bereiding van suiker, papier, opium, winning van zout en petroleum, over waterkracht, watervoorziening in groote steden, over bouwkunst op Java, weef-, snij- en koperwerk, over aanplant van oliepalm, klapper en pisang, over de kweekschool van Inlandsche schepelingen bij de marine, landbouwpraktijk aan de lagere scholen, over levensverzekering en coöperatie, over splitsing en samenvoeging van Inlandsche gemeenten, gezondheid in groote steden, instituut Pasteur en tal van onderwerpen meer.

Van 1922 dateert een weekblad, de „Pandji Poestaka", bevattende in de eerste plaats wetenswaardigheden en allerlei mededeelingen omtrent gebeurtenissen van den dag, hetzij in afzonderlijke geïllustreerde artikelen, hetzij in de kroniek van binnen- en buitenland. Voorts bijdragen over de Inlandsche bevolking, nuttige instellingen, bijzonderheden over vereenigingen op het gebied van landbouw, veeteelt, onderwijs en sport, eveneens voorzien van illustraties. Verder worden daarin portretten opgenomen van verdienstelijke Inlandsche ambtenaren, veelal met een woord van hulde daarbij, van Inlandsche studeerenden die in Nederland of Indië een academischen graad behaalden, van de Inlandsche vorstenhuizen (zoo werd reeds een extra Sultans- en Mangkoenegara-nummer uitgegeven). Ten slotte vinden daarin ook plaats vrij uitvoerige Volksraadverslagen en belangrijke regelingen en aanschrijvingen omtrent verschillende onderwerpen van staatszorg. De tijdschriften worden ook voorzien van feuilletons, soms inheemsche verhalen, doch meestal vertalingen (min of meer bewerkt) w.o. van bekende detectieven-romans.

2. Vertalingen.

Zooals boven reeds bleek, werd aan het bureau der Volkslectuur opgedragen de bij het Departement van Binnenlandsch Bestuur samen te stellen handleidingen ten dienste der Inlandsche ambtenaren te vertalen. Geleidelijk werd een 50-tal dier handleidingen betreffende belastingen, agrarische zaken, boschwezen, post- en telegrafie, werving, oprichting van fabrieken, zout- en opiumregie, pandhuisdienst enz. in het Maleisch (naast den Nederlandschen tekst) uitgegeven. In aansluiting hieraan zag ook het licht een uitgave van het Wetboek van Strafrecht voor Ned.-Indië en het Inlandsch Reglement in Nederlandsch-Maleischen tekst. Ook de Dienst der Volksgezondheid verkreeg de medewerking van het bureau voor propaganda lectuur over veel voorkomende ziekten, over kinderverzorging, hygiëne, enz. En in niet mindere mate het Departement voor Landbouw voor verschillende werkjes ter voorlichting van de landbouwende bevolking of ten behoeve van het landbouwonderwijs. In dit jaar werd een landbouwalmanak (almanak-tani) door Volkslectuur vertaald en gedrukt.

3. Uitgeverij.

Niet alleen had het kantoor voor de Volkslectuur de zorg voor de vertaling der bovenbedoelde handleidingen en werken, doch ook die voor de uitgifte, de distributie en den verkoop daarvan.

Zooals boven vermeld werd, worden de uitgaven van Volkslectuur vóór dat deze een afzonderlijke dienst vormde, bij particuliere drukkerijen gedrukt en geschiedde dit evenals de verkrijgbaarstelling door het Departement van Onderwijs buiten de Volkslectuur om. Met deze omslachtige werkwijze werd in 1918 gebroken en alles wat met de uitgifte verband hield aan het kantoor voor Volkslectuur opgedragen, waardoor een meer effectieve gang van zaken verkregen werd.

4. Eigen drukkerij.

Na enkele jaren bleek het niet doenlijk meer om voor de uitgaven van Volkslectuur bij particuliere drukkers ter markt te gaan. Er vormde zich in Indië een federatie van drukkerspatroons, waar vrijwel alle belangrijke drukkerijen zich aansloten. De prijzen voor drukwerk werden telkens zoodanig verhoogd, dat het doel van Volkslectuur om goede en *goedkoope* lectuur te leveren, in het gedrang kwam, tenzij de boeken met groot verlies zouden worden verkocht.

De Landsdrukkerij bezat van den beginne reeds te geringe capaciteit om veel werk voor de Volkslectuur te kunnen verrichten en het was de vraag of ook na de aanhangige uitbreiding dier drukkerij bij de enorme toename van drukwerken voor allerlei Gouvernementsdiensten, de Volkslectuur op bevredigende wijze bediend zou kunnen worden. In elk geval was het reeds voor de naaste toekomst noodzakelijk, wilde de Volkslectuur in staat zijn haar taak naar behooren uit te voeren, zelf het drukken ter hand te nemen en eenige persen met het noodige letter- en hulpmateriaal aan te koopen, voldoende om den achterstand van het drukwerk (meerdere handschriften lagen al jaren geheel persklaar in de kast) bij te werken en gelijken tred met de dagelijksche productie te houden.

In 1921 kwam de eigen drukkerij tot stand.

5. Boekhandel.

Was hiermede de uitgeverij geheel aan het bureau van Volkslectuur toevertrouwd, de verkoop, een niet minder belangrijk onderdeel, was er, als boven werd opgemerkt, officieel geheel aan onttrokken. Deze geschiedde door het Depôt van Leermiddelen.

De uitgaven van Volkslectuur — inbegrepen die ten behoeve van andere diensttakken — werden voortaan verkocht tegen de zelfkosten (druk... en auteursbelooning), vermeerderd met een bep... percentage voor algemeene onkosten, zoodat ... zonder winst geleverd konden worden en dus ... zienlijk goedkooper waren — zonder nadeel ... 's Landskas — dan in den particulieren boekh... mogelijk zou zijn. De Gouvernementsbemoeie... dezen geeft dus niet alleen waarborg voor ... lectuur, doch maakt dat deze voor de kooper ... vendien zeer goedkoop uitkomt.

Om verder den verkoop der Volkslectuur-u... ven te bevorderen, werd gaandeweg groote uitb... ding gegeven aan het aantal sub-depôthouders. ... alleen op de hoofdplaatsen, doch ook op and... voorname plaatsen op Java en in de Buitengew... ten werden deze agenten, te goeder naam en f... bekend staande Inlanders, aangesteld. Zij krij... een voorraad boeken in commissie en genie... 25 % van den verkoop, terwijl zij verplicht ... maandelijks rekening en verantwoording aan ... kantoor te doen en het hun streng verboden is ... boeken tegen een hoogeren dan den officieelen, ... het werk gedrukten prijs te verkoopen.

Ook de reclame werd belangrijk uitgebreid, ... voerige catalogi werden samengesteld, aanlok... lijke prospectussen verspreid, advertenties in ei... uitgaven en in Inlandsche bladen geplaatst, ... het gevolg dat de verkoop van de gestadig in a... tal toenemende boeken zoodanig werd opgevo... dat die op den duur niet meer aan het Depôt ... leermiddelen kon worden toevertrouwd.

De uitgeverij — met annex de drukkerij — ... boekhandel werd geleidelijk een zoodanig bed... dat groote voortvarendheid bij de afdoening ... van bestellingen, een eerste vereischte w... eisch waaraan het Depôt, omdat dit te wein... merciëel was ingericht, niet kon voldoen.

6. Eigen magazijn.

Te meer werd de noodzakelijkheid van ui... keling van het Depôt van leermiddelen uit h... drijf van Volkslectuur gevoeld, toen de ve... king van boeken aan de bibliotheken herhaal... aanzienlijke vertraging ondervond.

Zoo werd in medio 1919 dat kantoor on... kelijk gemaakt van het Depôt van leermiddelen ... kreeg het zijn eigen magazijnen.

7. Boekhouding.

Het eigenlijke bedrijf der Volkslectuur: de uitgeverij met de drukkerij en de boekhandel met de noodige verkoop-agenten, werd derhalve langzamerhand geheel in eigen beheer genomen en zoo commercieel mogelijk gedreven. Werd reeds in 1917 de hulp van den Gouvernements-accountantsdienst ingeroepen voor het verkrijgen van inlichtingen bij het inrichten der boekhouding, deze werd naar den gewijzigden toestand nader geregeld en vastgelegd.

8. Bibliotheken.

Wat het instituut der volksbibliotheken betreft, daaraan werd groote uitbreiding gegeven. Was er in begin 1917 nog slechts een 700-tal dier bibliotheken tot stand gebracht en alleen in het Javaansche en Soendaneesche taalgebied, in 1918 werden 75 bibliotheken in het Madoereesche en in het daarop volgende jaar 371 bibliotheken in het uitgestrekte Maleische taalgebied opgericht en in 1921 steeg het aantal der aan de Inlandsche 2e klasse school verbonden bibliotheken tot 1618. Hierbij kwamen nog 443 bibliotheken voor kazernes, marine en gewapende politie, voor hospitalen, burgerlijke en particuliere zieken-inrichtingen, voor particuliere onderwijsinrichtingen, normaal- en andere opleidingsscholen en voor vereenigingen en openbare leeszalen.

Ook aan de Nederlandsche Volksbibliotheken werd uitbreiding gegeven. Zij worden naar het lezerstal en het gehalte van den lezerskring onderscheiden in uitgebreide of groote bibliotheken en normale of kleine bibliotheken. De eerste worden slechts aangetroffen op eenige groote plaatsen en bestaan uit de normale bibliotheken uitgebreid met nuttige en goede werken, waarvan een beperkte verspreiding voldoende wordt geoordeeld.

Het toezicht op de Inlandsche bibliotheken werd sinds 1918, behalve door de schoolcommissie ook uitgeoefend door de inspecteurs en adjunct-inspecteurs van het Inlandsch onderwijs. In 1922 werd hetzelfde ten aanzien van de Nederlandsche volksbibliotheken voorgeschreven.

9. Personeel.

Het zal na het bovenvermelde duidelijk zijn dat voor het volbrengen van de uitgebreide taak, welke aan het bureau voor de Volkslectuur is opgedragen, ook een uitgebreid personeel noodig is. Zoo vereischt het beheer van ruim een 2000-tal volksbibliotheken, over den geheelen archipel verspreid, een zeer aanzienlijke staf van administratief personeel, omdat deze administratie met groote accuratesse moet worden gevoerd, doch de werkzaamheden zijn niet van dien aard, dat daarvoor personeel met bijzondere capaciteiten noodig is. Dit is evenmin het geval met het beheer der magazijnen en met het meer administratieve gedeelte van den boekhandel. Voor de boekhouding en de drukkerij is deskundig personeel noodig, maar de werving daarvan behoeft — althans bij behoorlijke regeling van het salaris — geen moeilijkheden op te leveren. Anders is het evenwel gesteld met het personeel voor de afdeelingen redactie, vertaling en pers. Daarvoor zijn noodig in de eerste plaats goed ontwikkelde Inlandsche krachten met uitgebreide kennis van de landstaal en de daarin voorkomende literatuur en met vrij groote kennis van het Nederlandsch, personen die bovendien te voldoen hebben aan zekere eischen van stijlvaardigheid, aan wie de hoofdwerkzaamheden kunnen worden toevertrouwd en die leiding kunnen geven aan het ondergeschikt personeel.

Personen aan wie zulke hooge en bijzondere eischen moeten worden gesteld waren vroeger zeer moeilijk en zijn zelfs nu niet gemakkelijk te vinden.

Wat het Euopeesch personeel betreft, dat controle heeft uit te oefenen op de bewerkingen en vertalingen van Europeesche boeken of geschriften, ingekomen handschriften nader heeft te beoordeelen en algemeene leiding heeft te geven aan alle werkzaamheden van redactioneelen aard, personen van algemeene ontwikkeling, goed bekend met een of meer Inlandsche talen en thuis in de inheemsche samenleving en gedachtenwereld, doen zich, voor de bezoldigingen en de vooruitzichten, welke Volkslectuur hun kan bieden, nog veel minder voor. Gedacht werd aan taal-ambtenaren die aan het hoofd zouden komen van de redactie in elk der vier Inlandsche hoofdtalen en zich dan speciaal in die taal zouden kunnen inwerken, doch deze wenschelijkheid is nog niet in vervulling gegaan.

Langzamerhand vormde zich na tallooze mutaties een kern van blijvende krachten en werd het noodig aan hunne positie zekerheid te geven door dit personeel in vasten dienst te nemen. In 1921 werden de bezoldigingen van het personeel van het kantoor voor de Volkslectuur vastgesteld.

Om een indruk te geven van de tegenwoordige sterkte van het personeel wordt hier medegedeeld, dat bij de verschillende afdeelingen (afdeeling Redactie, Vertaalbureau, Pers, Inlandsche Volksbibliotheken, Nederlandsche Volksbibliotheken, Boekhouding, Administratie, Drukkerij en Magazijn) werkzaam zijn 32 Europeanen (als taalkundigen, translateurs, redacteurs, boekhouders, typisten, enz.) en 62 Inlanders (als translateurs, redacteurs, correctors, typisten en schrijvers), ongerekend nog de drukkers, zetters, binders, pakkers en dergelijke onmisbare hulpkrachten.

Taak der Commissie voor de Volkslectuur.

Konden alle aangelegenheden de Volkslectuur betreffende, toen de werkzaamheden nog niet zoo omvangrijk waren met de Commissie worden behandeld, sedert een afzonderlijk kantoor werd ingesteld met een deskundig ambtenaar aan het hoofd daarvan, was het niet langer noodig dat de Commissie zich mengde in de interne aangelegenheden van dit kantoor. Bij het voorstel tot afscheiding van de Volkslectuur van het kantoor van den Adviseur voor Inlandsche zaken, was dan ook in overweging gegeven om de Commissie op te heffen, doch op voorstel van Dr. Rinkes bleef zij behouden als raadgeefster bij de keuze van werken voor volkslectuur en voor de bibliotheken.

Localiteit.

Het kantoor voor de Volkslectuur was eerst gevestigd in een huurhuis, dat al spoedig onvoldoende ruimte bood voor het zich uitbreidend personeel. Die magazijnen tot berging van de boeken en van den voor de drukkerij benoodigden voorraad papier, lagen ongeveer 10 K.M. daar vandaan, terwijl voor de drukkerij een tijdelijke loods was opgericht op eenige kilometers afstand van het kantoor in een geheel andere richting. Een voorstel om voor Volkslectuur een afzonderlijk gebouw op te richten, waarin het kantoor met het geheele bedrijf kon worden ondergebracht, moest tengevolge van de noodzakelijke bezuiniging in 's Lands uitgaven worden aangehouden, doch toen de Landsdrukkerij verplaatst werd kon het ontruimde gebouw voor de Volkslectuur worden bestemd. In 1923 werd dit gebouw betrokken en bleek daarin juist voldoende ruimte aanwezig te zijn voor de geheele inrichting van Volkslectuur.

Resultaten van Volkslectuur.

Van de resultaten van Volkslectuur werd in dit jaar reeds een uitvoerig overzicht gepubliceerd. Daarin worden de uitgaven dier instelling gedurende de 15 jaren van haar werkzaamheid genoemd, een aanzienlijke verzameling van geschriften, vooreerst uit de oude inheemsche literatuur, de gewijde verhalen van Hindoeschen oorsprong, heldendichten en tooneelstukken, geschiedenissen, overleveringen en legenden, waarvan vele geïllustreerd zijn en die alle nog gretig worden gelezen. Voorts oorspronkelijke verhalen van Inlandsche schrijvers

met leerzame, zedekundige en opvoedkundige strekking, ook reisverhalen, humoristische bijdragen, spreuken en spreekwoorden, raadsels, sprookjes en gedichten.

In de laatste jaren konden ook eenige oorspronkelijke, inheemsche romans, geschreven naar Westersch voorbeeld, worden uitgegeven. Vele Europeesche werken zijn in min of meer bewerkten vorm in een of meer Inlandsche talen vertolkt en blijkens de cijfers van uitleening en verkoop bestaat daarvoor groote belangstelling.

De inheemsche verhalen voor kinderlectuur zijn aangevuld met bewerkingen van sprookjes van Moeder de Gans.

Populair wetenschappelijke lectuur is geleverd op het gebied van natuur- en aardrijkskunde, geschiedenis, economie en credietwezen, van staatsinstellingen en bestuur, ook op dat van nijverheid en ambachten, terwijl een groote plaats wordt ingenomen door lectuur op het gebied van landbouw, veeteelt en op dat van geneeskunde en hygiëne.

De Inlandsche volksbibliotheken nemen gestadig toe; waren er op eind 1916 ruim 700 bibliotheken, dat aantal steeg in 1924 tot 2456; het aantal uitleeningen vermeerderde in die jaren van ± 283.000 tot ± 1.500.000.

De uitkomsten der Nederlandsche bibliotheken, ten getale van 159, wijzen eveneens op vooruitgang in het gebruik dat van die instellingen wordt gemaakt.

Ook is de verkoop van boeken elk jaar toegenomen. Volkslectuur is reeds in heel den archipel populair geworden; debitanten zijn overal aangesteld; van 10 in 1917, is het getal dezer agenten allengs geklommen tot 58 in dit jaar (w.o. 5 Europeanen en 4 Chineezen).

Om ook het gewone volk te bereiken is in dit jaar een verkoop-auto ingericht, waarmede — voorzien van een voorraad uitgaven van Volkslectuur — de verschillende pasars in de binnenlanden worden bezocht, waar de boeken worden uitgestald en te koop aangeboden. De gewesten Pekalongan, Banjoemas, Kedoe, Jogjakarta en Soerakarta zijn daarmede reeds in alle deelen bereisd.

Met de uitgifte van almanakken is steeds voortgegaan; zij worden in oplagen van 30 tot 50 duizend exemplaren van de hand gezet. De almanaktani, gedrukt met een oplaag van 5000 exemplaren, was binnen korten tijd uitverkocht.

Het maandschrift Seri Poestaka heeft een oplaag van ± 3200 exemplaren. De Pandji Poestaka, eerst een weekschrift, is in dit jaar twee maal in de week verschenen en in korten tijd zeer populair geworden. Dit tijdschrift is thans tot in de uiterste deelen van den Archipel verspreid. Op Timor en Halmaheira, Nieuw-Guinee, Atjeh en de Anambas-eilanden worden abonné's van de Pandji aangetroffen. Thans is in voorbereiding de uitgifte van een zelfde, voorloopig wekelijksch, tijdschrift in het Javaansch (met Javaansche karakters gedrukt), dat onder den naam van „Kedjawen" zal verschijnen. De inhoud, getrokken uit de Pandji, zal nog iets eenvoudiger zijn, omdat daarmede de bedoeling voorzit een lager en breeder groep der bevolking, aanvankelijk van Midden- en Oost-Java, te bereiken.

* * *

Het vorenstaande overzicht, ontleend aan de jongste, vermoedelijk bij tal onzer lezers onbekende „Mededeelingen der Regeering omtrent enkele onderwerpen van algemeen belang" kan gevoegelijk worden besloten met de gevolgtrekkingen waartoe een deskundige als Dr. D. A. Rinkes komt, na eene beschouwing over hetzelfde onderwerp, opgenomen in het Gedenkboek voor Ned.-Indië, uitgegeven bij gelegenheid van het Regeeringsjubileum van H. M. de Koningin in 1923.

Het spreekt welhaast van zelve, dat de instelling der Volkslectuur zich ontwikkelend als boven geschetst en in den loop der jaren tot een invloedrijke factor geworden voor de verstrekking van geestes-voedsel in Indië, geenszins verschoond is geblev[en] van *critiek* op hare gestie.

Ontegenzeggelijk heeft deze wijze van lectuu[r]verschaffing zoowel een *koloniaal-ethische* als e[en] *koloniale* strekking. Wat de eerste betreft, daa[r]voor moest uiteraard een strikt neutraal of liev[er] objectief standpunt worden ingenomen, terwijl t[en] behoeve van de tweede de principes van ons Staat[s]bestel, gericht op de handhaving van gezag en o[r]de, op saamhoorigheid en rechtvaardigheid, t[en] volle moesten worden gehandhaafd. Om begrijp[e]lijke redenen werd uitdrukkelijke propaganda vo[or] een of andere bepaalde godsdienstige richting m[et] zorg vermeden. Dit laatste sluit godsdienstige le[c]tuur natuurlijk geenszins uit; zoowel de Holland[er] als de Indonesiër zijn van nature van ernstig re[li]gieuzen zin en tevens van oudsher tolerant; het z[ou] dus al heel vreemd zijn als een arbeid met duid[e]lijke moreele strekking, door die beide rassen [in] gelukkige samenwerking opgebouwd, zonder go[ds]dienstigen ondergrond tot stand ware gekomen. H[et] religieuze element wordt dan ook geenszins gem[e]den, maar wel de godsdienst-propaganda, zood[at] de Volkslectuur-uitgaven, al moge hier en daar w[el] eens een ongelukkige zinsnede aan de aandacht z[ijn] ontsnapt, door ieder, van welke godsdienstige ric[h]ting ook, zonder vrees voor aanranding van ov[er]tuiging, zullen kunnen worden gelezen.

De koloniaal-ethische, de ontwikkelende stre[k]king van de Volkslectuur, heeft critiek moeten o[n]dergaan van die richting, welke in het algeme[en] de ontwikkeling van de Inlandsche maatschapp[ij] in modernen zin ongaarne ziet, terwijl de politie[ke] strekking weer aanvallen te verduren had van r[e]volutionnaire partijen, die de Volkslectuur noe[m]den een „benting van het Gezag". En terecht: zij [is] trotsch op dien naam, zij wil inderdaad een vesti[ng] zijn van gezag en orde, waarin de maatschappelij[ke] ontwikkeling in den ruimsten zin zich ongesto[ord] zal kunnen ontwikkelen, tot onvergankelijken [ze]gen der Inlandsche bevolking, en daarmede tot [heil] van het Gemeenebest.

Een vreemde eend in de bijt op Luchtvaartgebied.

Rotterdam—Middellandsche Zee in 6½ u[ur]

Het vroegere weekblad, thans tijdschrift „Indi[ë]" heeft in de 10 jaren van zijn bestaan, v.z.v. mij b[e]kend, altijd bijdragen gehad, die, op welke wij[ze] dan ook, met Ned.-Indië verband hielden, daar[op] betrekking hadden. Voor den eersten keer is v[an] deze gewoonte en ongeschrevene wet echter afg[e]weken in het nummer 4 van midden Mei '26. moge het dan ook willekeurig geschied zijn, m[en] heeft daarbij op treffende wijze uitvoering gegev[en] aan het gezegde: „wat gij doet, doet het goed", men is van het traditioneele pad niet alleen afg[e]weken, maar heeft dit eenvoudig geheel en al ve[r]laten, zoodat het als het ware spoorloos verdwen[en] en geheel uit het zicht geraakt is.

Bedoeld nummer bevat nl. een overigens voo[r]treffelijke beschrijving van een volstrekt ontropisc[h], ja zelfs geheel buiten de keerkringen vallend onde[r]werp, t.w. het relaas van den bekenden tocht v[an] Byrd vanaf Spitsbergen naar de Noordpool en t.eru[g].

Doch hoe interessant op zich zelf, het was in.h[et] niet overbodig geweest aan dat stuk een slotno[ot] toe te voegen; ongeveer in deze bewoordingen:

„De redactie heeft gemeend aan deze bijdra[ge] ruimte te moeten geven, omreden deze zoo g[e]geslaagde en thans in de geheele wereld beke[nde] vliegtocht werd ondernomen in een vliegtuig [van] Fokker; dus van denzelfden bouwer en constr[uc]teur, die ook het gunstig befaamde vliegtuig h[eeft] geleverd, dat in het najaar van '24 den vliegto[cht] naar Indië zoo goed en zelfs roemvol heeft

racht. Het is dus thans, op grond van feitelijke uitkomsten, vast komen te staan, dat Fokker een vliegtuig heeft kunnen construeeren, dat ook bestand en opgewassen is gebleken tegen de eigenaardige zwarigheden en gevaren van een Noordpoltocht. Te grooter moet de waardeering voor Fokker's bekwaamheid zijn, waar het in hem gestelde vertrouwen niet beperkt is tot Byrd, maar het in op zijn minst even hooge mate bestond bij een anderen landgenoot, n.l. den Amerikaan Wilkins.

Deze was en is nog voornemens, om van het vergraf gelegene Alaska tot betrekkelijk dicht bij de Noordpool te vliegen en zulks met gebruimaking van een driemotorig Fokker-vliegtuig. Ook in verband met het groote succes, dat Fokker zelf in October '25 in N.-Amerika behaalde, bekroond met de Fordtrophy, meende de redactie er goed aan te doen, om de overigens geheel buiten het kader van het Tijdschrift Indië vallende bijdrage op te nemen, daar zij goede reden meent te hebben voor de verwachting, dat het Fokkervliegtuig reeds in de naaste toekomst eene groote rol zal spelen in de luchtvaart zoowel naar als in Ned.-Indië."

Deze toevoeging ware m.i. noodig en voldoende geweest om te rechtvaardigen en begrijpelijk te maken de uitzonderlijke opneming van een hoognoordelijken vogel, met recht een stemmigen ijsvogel, in den kooi van de veelkleurige tropische vogels. Ware deze of eene soortgelijke bewoording er aan toegevoegd geweest, dan hadde zij van de profetische zinsnede aan het slot reeds thans voldoening kunnen smaken, want zij blijkt reeds, zij het ook maar voor een klein deel, verwezenlijkt in een zeer goed geslaagden beginstap. Immers heeft er voor het eerst eenige dagen vóór en na 1 Juni 1926 eene welgeslaagde vliegreis van Rotterdam naar Marseille en terug van de Middellandsche naar de Noordzee plaats gehad. Deze reizen zijn door een eerste klas vliegtuig volbracht en behalve aan de ontwikkelde groote doorsneesnelheid, is het ook te danken aan het vliegen zonder tusschenlanding, dat er slechts 6½ uur vereischt werd voor een afstand van ruim 1000 K.M.

Deze vliegreizen zijn m.i. zoo veelzeggend, zoo veelbelovend en zoo veelbewijzend, dat zij kunnen gelden als een mijlpaal in de ontwikkeling van de luchtvaart tusschen Nederland en Java. Het Comité Vliegtocht Nederland—Indië, dat er het initiatief toe genomen heeft, zij er hulde voor gebracht en geluk mee gewenscht met het uitnemende slagen van zijn vruchtbaar denkbeeld. Moge het daaruit vertrouwen en moed putten, om in diezelfde lijn voort te gaan, hetzij ter bevestiging van het proefhoudend geblekene, hetzij voor nieuwe proefnemingen; men denke b.v. aan aansluiting op de Maatschappij „Nederland" te Genua, al schijnt deze door afwezigheid van een Luchthaven en den grooteren afstand moeilijker. Voor het eerst is aldus onze brieven- en pakketpost over Marseille geheel door Nederlandsche vervoermiddelen bediend, wat niet gezegd kan worden van de sinds 1 Juni geopende vaste Luchtlijn Amsterdam—Marseille, daar het gedeelte vanaf Parijs door Fransche vliegtuigen wordt bediend; zij is echter ook eene snelle verbinding en behoeft er ± 8 uur voor.

Toch lijkt mij, al kwam er eene doorgaande verbinding uit Nederland van en vóór Marseille en Genua als vaste Lijndienst tot stand en al zou zulks ongenzeggelijk een aardige verbetering door verrakkelijking en bespoediging opleveren, de beteekenis van de twee geslaagde proefvluchten anders, veel grooter en wijdscher te zijn en in eene andere richting te zullen liggen: in verband met deze beteekenis bezigde ik boven dan ook de woorden „vruchtbaar" en „beginstap".

De evengenoemde Lijndienst zoude aansluiten op stoomvaartdiensten met een reisduur van ± 23 dagen naar Batavia; maar daar boven uit hebben de twee proefreizen duidelijk getoond, dat het mogelijk wordt, om eerlang ook Bagdad in korten tijd door de lucht te kunnen bereiken, om daar echter aansluiting te verkrijgen op de in het voorjaar '27 te openen Britsche Luchtlijn Cairo—Bagdad—Karachi met voorzetting over Bombay—Calcutta naar Singapore—Batavia. Voor den afstand Bagdad—Batavia zijn noodig 7 dagen, dus hoogstens een derde van den duur der zeereis voormeld. Wat nu den afstand Amsterdam—Bagdad betreft, deze is een weinig meer dan het viervoud van dien naar Marseille. In eene dagreis van 13 uur kunnen afgelegd worden de trajecten Amsterdam—Weenen en Weenen—Boekarest; elk zoo lang als Amsterdam—Marseille, daarvoor zijn echter twee vliegtuigen vereischt. Hetzelfde geldt, na de nachtrust te Boekarest voor de volgende dagreis over Constantinopel—Angora—Aleppo—Bagdad, met overstappen te Angora. De geheele reis Amsterdam—Bagdad, lang 4100 K.M., vereischt bij 160 K.M. gemiddelde snelheid ruim 15 vlieguren, met een toestel gelijk aan het onderwerpelijke Fokker-vliegtuig; bij elkaar zijn er voor noodig 2 dagen en 2 nachten, welke laatste te Boekarest en Bagdad worden doorgebracht, om vanaf Bagdad de reis verder door de lucht naar Batavia en Melbourne te kunnen voortzetten.

Men ziet dus, de aansluiting op Bagdad houdt in tijdbesparenden zin veel meer in, dan die op Genua of Marseille.

Maar er komt nog iets bij. De stoomvaart heeft in snelheid, althans met inachtneming van den dringenden eisch van „economisch varen" vrijwel haar hoogtepunt bereikt, en dienovereenkomstig in tijdsduur haar minimum, daar zij ook des nachts doorvaart. Maar met de Luchtvaart is inzake snelheid het laatste woord nog volstrekt niet gesproken; men kan met goeden grond rekenen op hare toeneming tot 180, ja zelfs tot 200 K.M.; maar dan zou de vliegtijd naar Bagdad achtereenvolgens tot 23 en 20 uur teruggaan. Blijkt bovendien ook 's nachts te kunnen worden doorgevlogen, dan wordt de reisduur in zijn geheel hoogstens 30 uur. Met dezen vooruitblik betreedt men volstrekt niet — zooals menigeen onwillekeurig hoofdschuddend zou meenen — het terrein van fantasterij of van hersenschimmen. Want tot Angora beweegt men zich op bekend terrein door het eenvoudige feit, dat er sinds begin '25 een Luchtdienst van Parijs en Berlijn over Boekarest—Constantinopel naar Angora bestaat. Het nog overschietende, nog niet door een vasten Dienst bevlogene stuk, is dat tusschen Angora en Bagdad; maar ook deze Dienst zal er nog moeten komen, even stellig als men dit sinds twee jaar kan zeggen van dien tusschen Parijs en Marseille. Ook de uitbreiding der nachtdiensten kan een eisch des tijds en der naaste toekomst heeten; in Europa is hij in dit jaar ingevoerd tusschen Koningsbergen en Berlijn, in N. Amerika bestaan ze reeds talrijker en over lange afstanden ook in de grimmigste winternachten, terwijl er aanhoudend en met vrucht wordt gewerkt aan kostenverlaging en snelheidsverhooging, zooals nog in dit jaar en stellig in 1927 wel eclatant zal blijken.

E. L. K. SCHMÜLLING.

De Jaarlijksche Algem. Vergadering van „Oost en West".

Zaterdag 5 Juni j.l. had deze vergadering plaats in het Hotel Monopole te Amersfoort.

Zij kenmerkte zich door een warme belangstelling voor het doel en streven der Vereeniging.

Tot Voorzitter, Onder-Voorzitter, Secretaris-Penningmeester en 4e lid van het Dagel. Bestuur werden ge(her)kozen de Heeren: R. Zuyderhoff, F. van Peski, F. H. A. van der Brugh en F. H. W. J. R. Logeman.

Aangezien de notulen, in concept, eerlang in het

Haarlem en Omstreken.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

K. W. zullen worden opgenomen, moge voor bizonderheden omtrent het ter vergadering behandelde daarnaar verwezen worden.

De afdeeling Amersfoort, „de jongste maar krachtige telg van Oost en West", had voor een aangenaam onthaal gezorgd. Door de goede zorgen van haar Bestuur, werden de H.B.-leden in de gelegenheid gesteld het Oudheidkundig Museum „Flehete" te bezichtigen, terwijl na afloop der vergadering per autobus de oude poorten en de omgeving van Amersfoort in oogenschouw werden genomen. Een heerlijke wandeling door de bosschen van Berkhoven, waar in het hotel van dien naam de thee werd gebruikt, waarop een gemeenschappelijke maaltijd volgde, tot besluit van deze jaarvergadering met hare welgeslaagde afwisseling van het nuttige met het aangename.

Van Week tot Week.

Dinsdag 1 tot Maandag 7 Juni.

3e Officieren bij de Gouvernements-Marine. Het Departement van Koloniën heeft voor een achttal jongelieden, voorzien van het diploma van 3en stuurman groote stoomvaart (zoo mogelijk van diploma B) en van het diploma van radio-telegrafist, liefst met practische ervaring op zeevaartkundig gebied, de gelegenheid opengesteld om te worden uitgezonden naar Nederlandsch-Indië ter plaatsing als 3e officier bij de Gouvernements-Marine daar te lande. Nadere bijzonderheden bevat de Staatscourant van 3 Juni.

Opleiding tot officier O.-I. leger. Op 1 Juli sluit de gelegenheid tot aanmelding als cadet bij de Kon. Militaire Academie met bestemming voor opleiding tot officier bij het Nederlandsch-Indische leger. Voor deze opleiding zijn opengesteld tien plaatsen voor infanterie, drie voor cavalerie, drie voor artillerie en twee voor genie. Staatscourant nr. 82 van 29 April bevat alle gewenschte inlichtingen en is gratis te bekomen bij den gouverneur der Kon. Militaire Academie te Breda, bij wien ook de voor aanmelding noodige formulieren verkrijgbaar zijn.

Accountants voor Ned.-Indië. Er bestaat gelegenheid om vanwege het Dep. van Koloniën naar Nederl.-Indië uitgezonden te worden als accountant en adjunct-accountant bij den gouvernements-accountantsdienst. Nadere inlichtingen bevat de Staatscourant van 31 Mei.

Ter nagedachtenis van generaal J. B. van Heutsz. Naar de N. R. Ct. verneemt is de voorbereidende arbeid van het comité tot huldiging van de nagedachtenis van luitenant-generaal J. B. van Heutsz thans zoover gevorderd, dat de overbrenging van het stoffelijk overschot uit Zwitserland naar Amsterdam in het begin van het najaar zal kunnen geschieden. Het ligt in de bedoeling der Regeering de overbrenging van het stoffelijk overschot van het Centraal Station te Amsterdam naar de Oosterbegraafplaats, waar het in een grafmonument zal worden bijgezet, met militaire eer en op 's Rijks kosten te doen geschieden.

Onderscheiding. Bij Kon. besluit is benoemd tot officier in de Oranje Nassauorde ds. Joh. Rauws, zendingsdirector der Samenwerkende Zendingscorporaties te Oegstgeest.

Javaansche dansen. Het *Vaderl.* schrijft: Men meldt aan het Haagsche Aneta-kantoor:

De Javaansche dansen, welke den 12den Juni op het groote avondfeest van Het Nederlandsch Indonesisch Verbond van Jongeren-Organisaties te 's-Gravenhage zullen worden gegeven zijn ingestudeerd onder leiding van Z. H. den Prins Soerjodiningrat van Djogjakarta, beschermheer van het verbond en leider van de bekende Djogjakartasche dansschool Krido Bekso Wiromo.

Van het begeleidende Gamelan-orkest, waaraan zoowel Indonesische als Westersche leden van het Verbond medewerken, is de Prins van Djogjakarta tijdens zijn verblijf hier te lande de stichter en dirigent geweest. Het nummer Westersche bewegingskunst staat onder leiding van mevrouw Dini von Essen-Bergsma.

C. J. J. H. van Kempen †. In den ouderdom van 91 jaar is te Bloemendaal overleden de heer C. J. J. H. van Kempen, gep. kapitein van het O.-I. leger, o burgemeester van Wieringen.

Dr. Ph. G. Gunning naar Batavia. Naar het Haags Aneta-kantoor verneemt, heeft dr. Ph. G. Gunni leeraar aan het tweede Gemeentelijk Gymnasi te 's-Gravenhage, de benoeming aanvaard tot tor van het lyceum te Batavia. De hr. G. zal spoedig mogelijk derwaarts vertrekken. *(Vader*

Univers. examens Leiden. Taalkundig examen Ind gie de heer G. M. Laarman. — Taalk. cand.-ex. dologie de heeren L. Pronk en G. van Gelder. Cand.-ex. Indisch recht de heer Ch. F. H. Wel

Generaal Gerth van Wijk. De commandant van het ger in Oost-Indië, luitenant-generaal K. F. E. Ge van Wijk, is om gezondheidsredenen met verlof Europa aangekomen.

De pest in Midden-Java. In de week van 18 tot 24 A zijn in Midden-Java in totaal 115 gevallen van gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wono bo 1, Temanggoeng 9, Magelang 4, Jogjakarta Soerakarta 1, Klaten 21, Pekalongan 30, Tegal Poerbolinggo 42.

Kwaadwilligen in Atjeh. Aneta [1]) seint dd. Bando 1 Juni: Het legerbestuur ontving een telegram Atjeh, waarin werd medegedeeld, dat te Pin rimboe (Boven-Troemon) een kwaadwillige neergelegd. Aan onze zijde werd een Men neesch sergeant licht gewond.

Zendeling G. H. Scholten †. Te Sonder (Celebes) is den leeftijd van 41 jaar, overleden de heer G. Scholten, zendeling-leeraar der Utrechtsche Z dings Vereeniging te Djailolo (Halmaheira).

Een droevig gevolg van den „klap". Padang, 31 (Aneta). De heer Muller, ingenieur bij het Gou nements-krachtstation op Tambang Sawah (B koelen) is door een onhebbelijken paardenjong dien de heer M. tevoren had geslagen, door mid van messteken gedood.

C. W. Koenderink †. Te Rotterdam is, op den leef van 49 jaar, overleden de heer C. W. Koender gezagvoerder van het stoomschip Tjerimai, den Rotterd. Lloyd.

Aanvraag van gronden in Atjeh. Medan, 5 Juni. ta). Delische combinaties hebben grondcom aangevraagd in Atjeh, in de onderafdeeling T geun voor koffie- en theecultuur en voor een veebedrijf ten behoeve van de veevoorziening een groote cultuurmaatschappij aan de Oostku

Het communisme ter Sum. Westkust. Padang, 4 J (Aneta). In verband met de ongeregeldheden Sumatra's Westkust, die ,zooals een Aneta-t gram van 28 Mei meldde, een gevolg waren communistisch gestook, zijn op Poeloe Tello deeling Loeboeksikaping) 300 personen gear teerd. De hoofdleiders zijn echter nog niet grepen.

1) De tekst der Aneta-telegr. is ontleend aan de „N. Rott. Crt.".

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvl

De Javaansche Batiktentoonstelling gesloten.

Als dit blad onder de oogen der lezers komt, hoort de zoo rustig smaakvolle en indrukwekke tentoonstelling van Javaansche Batikkunst in de thische zaal te 's-Gravenhage reeds tot het verlede

De laatste dagen mocht zij zich in bizondere bela stelling verheugen: op Dinsdagmiddag bracht Z.E de Minister van Koloniën er een bezoek, door bestuu leden van „Boeatan" en Pangeran Soerjodining rondgeleid, terwijl tegelijkertijd ook de leerlingen „*Koloniale School voor Meisjes en Vrouwen*" er wa met de Directrice, die eveneens zeer deskundige ui leggingen ontvingen van den toevallig ook aanwezige Prof. *D. van Hinloopen Labberton* uit Japan.

En Woensdagavond werden ten afscheid nogma Javaansche dansen gegeven, met gamelanbegeleidin Een waardig slot van het succesvol geheel.

Hollandsche gedichten en Javaansche gedacht

In de Juni-aflevering van „*Oedaya*", het door R Noto Soeroto opgerichte en met veel toewijding e kwaamheid geredigeerde tijdschrift, schrijft hij o

„Mijn dichterschap wordt nog al eens in argu taties bij zuiver-zakelijke debatten te pas gebracht klaarblijkelijk zelfs op het terrein der politieke b hazerij uitgebuit. Enkele landgenooten-tegensta

beschouwen mij als een „overlooper", een „Nederlander", een „verzenmakende nietsnut". Er zijn ook Nederlanders, die mijn „Hollandsche verzen-makerij" of mijn z.g. „vernederlandsching" voor de oorzaak aanzien van mijn in hun oogen foutieve denkwijze in politicis. Naar hunne meening deed ik beter in deze aangelegenheid mijn mond te houden. Toch zal ik mij door deze Indonesiërvereerders-door-dik-en-dun niet het zwijgen laten opleggen. Hun vriendschap en goede hart schat ik op volle waarde, doch zij moeten niet denken, dat hun inzichten ten aanzien van onze waarwichtige belangen daarom per se de juiste zijn. Op grond van mijn dichterschap in de Hollandsche taal, mijn gedachten over het Javaansche volk à priori te diskwalificeeren, is op zijn zachtst uitgedrukt niet reëel.

„Critici van deze soort vertoonen daarmede slechts een totaal gemis aan begrip van wat de Nederlandsche taal is en wat poëzie beteekent. Er is nooit één geweest, onder de ernstige beoordeelaars van mijn litterair werk, hoe verschillend hun uitspraak omtrent de waarde daarvan overigens moge luiden, die mijn gedichten voor het werk van een Nederlander heeft aangezien. Unaniem luidt de verklaring, dat ze zijn voortgekomen uit een on-Hollandsche ziel. En dikwijls zelfs heette het: „ze zijn van een on-Hollandsche schoonheid".

„Maar bovendien heeft de dichter zijn gevoelens en gedachten te uiten in de taal, welke hij het best beheerscht. Wanneer hij een taal gebruikte, welke de nationale politiek hem voorschreef en zich daarin geen meester betoonde, dan zou hij zijn talent geforceerd hebben; hij had iets niet geschápen, maar kunstmatig gemáákt, en dat ware al in oorsprong veroordeeld. Hij had waarschijnlijk in stede van goede verzen, in een vreemde taal geschréven, middelmatige gedichten in de eigen taal geknutseld, waardoor hij zich niet, naar zijn hoogste kunnen, aan de geestelijke opleving van zijn landgenooten had gewijd.

„Toen Willem de Zwijger den dood inging, werd de noodkreet van zijn ziel, die tot op het laatste oogenblik bij zijn geliefd volk vertoefde, geuit in de Fransche taal. Zou iemand durven beweren, dat deze Fransch sprekende prins daarom geen Nederlander, althans geen „Vader des Vaderlands", was geweest? De Vlaamsche beweging als een cultureele en politieke opleving heeft ontzaglijk veel te danken aan het genie en het levenswerk van Guido Gezelle. Maar sluit deze erkenning in zich een wegcijfering van de bijdrage van den Fransch schrijvenden Emile Verhaeren aan de levensimpuls der Vlaamsche beweging? Ik zou het tegendeel denken. Indien in Frankrijk, onder welks politieken en cultureelen invloed het Vlaanderenland staat, aandacht wordt geschonken aan de verlangens en de ideeën der Vlamingen, dan is zulks eerder een gevolg van den arbeid van Verhaeren dan van dien van Gezelle.

... ...

„Ook op twee congressen van het „Java-Instituut" werd mijn dichterschap ter sprake gebracht, waarbij droefenis werd betoond over het feit, dat ik mij in een vreemde taal uit en dat dit een negatieve houding is jegens de Javaansche cultuur, naar welker bloei het streven van het „Java-Instituut" is gericht. Ik werd vergeleken met een boom op het eene erf geplant, die over de afscheiding heen zijn vruchten op het andere erf laat vallen.

„Ik zou deze vrienden willen verzoeken mijn geval niet als een geval tot droefenis aan te merken, doch integendeel als een reden tot verblijding. Want onze Nederlandsche vrienden, die gelóóven in de wijde mogelijkheden van het Javaansche volk, behooren aldus te redeneeren: de vorm is vreemd, de bloesems zijn gepermuteerd, de vruchten vallen in andermans schoot, maar de boom zelf is ontsproten uit eigen bodem; de grond is dus goed, die is vruchtbaar, we zullen een anderen boom trachten op te kweeken, wat meer in het midden van het erf, zoodat de vruchten den bewoners ervan ten goede komen. Waarmede ik maar wilde zeggen: dat, al schrijft een Javaan Nederlandsche verzen, zijn dichterziel, de oerbron, in ieder geval Javaansch is en dat dus de Javaansche ziel, het Javaansche volk cultuurmogelijkheden bevat. Ik zelf behoef niet op die wijze te redeneeren om tot dat besluit te komen, omdat ik het gelóóf heb in de waarde en in de toekomst van mijn volk, waarom ik apodictisch durf te zeggen: zij zullen bij tientallen komen en met sprekender argumenten mijn bewering staven: de meesters in schilderkunst, die in muziek, die in poëzie, die in bouwkunst — met grooter scheppingsmacht en sterker kunnen dan deze mijn zwakke krachten".

Na uitvoerig uiteengezet te hebben, dat de reden waarom hij de Nederlandsche en niet de Javaansche taal bezigt voor zijn gedichten, eindigt *R. M. Noto Soeroto* met de volgende woorden, welke zoo sympatiek klinken, dat ze door een ieder, die 't wel meent met Indië, zullen worden beaamd:

„Mocht mijn geval ten slotte slechts weinigen bevredigen, laat het dan zijn een waarschuwing en een aansporing aan alle landgenooten om de bezielende kracht van onze nationale opleving niet uitsluitend te zoeken en te ontplooien op het terrein der politiek, het terrein van den strijd om ons materieël bestaan, maar óók op het gebied van cultuur, de bloeiende en vruchtbare tuinen van onzen geest, waar de ziel haar bevrediging kan vinden.

„De natie, naar mijn ideaal, moet zijn als een persoonlijkheid met materieele kracht, maar bedwongen door de macht van den geest en ombloeid door een rijkdom van gemoed. Laat de stoffelijke kracht vernietigd zijn, dan blijft over de *geest:* „onwondbaar is deze en onbrandbaar; onverwoestbaar, alomtegenwoordig, onverganklijk, onwankelbaar en eeuwig is hij." Aldus zegt de *Bhagavad-Gita."*

Het is goed, dat *R. M. Noto Soeroto* nog eens in het openbaar duidelijk een en ander uiteen heeft gezet. Mogen hem voortaan dergelijke minder aangenaam aandoende oordeelvellingen en uitlatingen, welke getuigen van *verkeerd denken* en *niet begrijpen,* bespaard blijven.

Borduurwerk eener West-Indische.

Bij *De Bron,* de zoo smaakvol ingerichte kunstzaak (hoek Zoutman- en van Speyckstraat te 's-Gravenhgae), welke in den korten tijd van haar bestaan reeds zulk een goeden naam maakte op het gebied vooral van Nederlandsche sierkunst, is op het oogenblik een bizonder interessante tentoonstelling van borduurwerk — schilderen met de naald — van de hand eener geboren West-Indische: *Mevrouw C. de Nerée tot Babberich-van Houten,* een kunstenares, van het eiland Curaçao afkomstig, die velen zich nog zullen herinneren van de tentoonstelling van Vrouwenarbeid in 1898, waar zij de ziel was der West-Indische Afdeeling.

Sedert dien tijd heeft zij niet stil gezeten, dat getuigt al dit bewonderenswaardige borduur-kunstwerk, door haar in haar vrijen tijd verricht, naast hare schilderstudies, onder de beslommeringen van haar huishouden en de opvoeding van drie zoons, bij een dikwijls wankelende gezondheid.

De ontwerpen van dit borduurwerk zijn grootendeels van haar te vroeg ontslapen, oudsten zoon Carel, van wiens exotische, veelgeroemde zwart-en-wit-kunst hier tevens verscheidene zeer fraaie exemplaren zijn geëxposeerd. De verwantschap tusschen beiden is dan ook wel opvallend. Het magistrale borduurwerk, dat den geheelen wand beslaat, vertoont dezelfde vrouwenobsessie, welke al Carel's teekenwerk kenmerkt. Maar hoe innig fijn, orchidee-achtig, als in een droom, wist hij ze weer te geven, b.v. de *„Sprookjesvertelster"* en *„Extase"* om er maar een paar te noemen. En hoe zuiver gevoelig heeft de moeder, die haar genialen zoon aanbad, hem met haar naald gevolgd.

Aandoenlijk is 't haar te hooren vertellen, hoe zij aan zijn ziekbed in Zwitserland zat te borduren, omdat hem dit zoo'n rust gaf en hoe bij een indrukwekkenden „zonsondergang" haar kunstwerk van dien naam ontstond. Wat een heerlijke kleurenpracht! Maar ook wat een uren-, dagen-, maanden-, jarenlangen geduldig toegewijde arbeid.

Daar deze tentoonstelling nog slechts tot 16 dezer geopend blijft, zouden wij allen lezers van dit weekblad een plaats willen geven, zich te haasten er heen te gaan. Zij zullen zich den gang niet berouwen.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Welvaart.

De Sumatra Post (6 Mei) hoorde stemmen opgaan, die wezen op werkelijke of vermeende tegenstrijdigheden in de conclusies van het *Rapport-van Ginkel* over den economischen toestand van de Inlandsche bevolking en vele der daarin vervatte gegevens. Er worden gemiddelde inkomens in opgegeven, die voor ons gevoel zeer laag zijn, terwijl anderzijds wordt opgemerkt, dat er geen ernstige inzinking in het wel-

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

vaartspeil der Inlandsche bevolking heeft plaats gehad. De samensteller van het rapport heeft dit reeds bij voorbaat gevoeld. Hij heeft er op gewezen, dat men bij de beoordeeling van de cijfers en gegevens, door hem verzameld, aan de begrippen *welvaart* en *welstandspeil* niet de beteekenis kan nog mag hechten, die men in Westersche landen aan deze begrippen pleegt toe te kennen. De definitie van het begrip welvaart is nooit precies te geven, omdat het persoonlijke element er een groote rol bij speelt. In het rapport wordt de definitie van Verrijn Stuart overgenomen: Het begrip welvaart drukt een toestand van evenwicht uit tusschen begeerten en bevrediging. Hierin schuilen reeds alle mogelijke verschillen van niet te omschrijven aard. Ten aanzien van de Indische maatschappij wordt deze definitie, bij nadere beschouwing, hoogst interessant. Begeerte — zoo vervolgt *De S. P.* — is immers een zeer variabel element. Een kleine afgesloten maatschappij, beperkt in mogelijkheden, in begrippen, in connecties en in aanraking met een andere cultuur, kan honderden jaren dezelfde begeerten blijven koesteren. Worden deze begeerten bevredigd, dan heerscht welstand, zoowel massaal als individueel. Maar nu komt een ander volk, een andere stam, een ander ras, niet zoo bescheiden van opvatting, leven temidden of in de nabijheid van de eenvoudige maatschappij. Er is niet aan te ontkomen, dat de eenvoudige maatschappij haar begeerten vermeerdert. Slechts de verzadigden willen terug naar het primitieve. De primitieve haakt naar uitbreiding van behoeften en begeerten. Zoo heeft er ongetwijfeld ook in de Indische maatschappij een toename van begeerten plaats, soms geleidelijk, soms in snel tempo. En zoo raakt ook het begrip welvaart steeds in het gedrang. De bevrediging voor begeerten, voorwaarde voor welvaart, eischt meer. Er is een voortdurende „huishoudelijke" evolutie merkbaar. Voor een juist inzicht in de volkswelvaart zal men dus steeds met die zich wijzigende factor der begeerten en behoeften rekening moeten houden en een welvaartsonderzoek zal periodiek het indexcijfer der begeerten moeten herzien. Hier zou nog een omvangrijke studie uit op te bouwen zijn. De leek, die zich even in het vraagstuk verdiept, kan echter reeds thans niet aan den indruk ontkomen, dat geleidelijk een geweldige omvorming van de Inlandsche maatschappij, in samenwerking met de Westersche, zal moeten plaats vinden, om op den duur begeerten en bevrediging niet al te ver van elkaar verwijderd te houden.

De misère der intellectueelen. Loonen. Acht uur.

Het *Soer. Hbl.* (27 Apr. 3de bl.) vestigt de aandacht op het hoofdstuk *Werkgelegenheid* van het *Rapport-Van Ginkel*. Hierin staan interessante bijzonderheden over de economische positie van het ietwat meer ontwikkelde deel der Inlandsche bevolking, speciaal van de groeiende massa dergenen, die zooveel onderwijs genoten, dat zij nog slechts iets gevoelen voor zekere bureaubetrekkingen, en in geen geval meer overgaan tot landbouw of handwerk. Vrijwel algemeen is men het er over eens, dat de positie der ietwat meer ontwikkelde Inlanders, zelfs te midden eener stadsbevolking, die geen blijken gaf van economischen achteruitgang, reeds zeer ongunstig is (Pasoeroean nog uitgezonderd). Het *S. H.* trekt daaruit de les, dat men met de uitbreiding van het onderwijs niet te ver mag gaan, doch haar moet houden binnen de grenzen der zich uitende behoefte; desnoods ga men eene kleine schrede verder dan die direct tot uiting komende behoefte, doch in elk geval onthoude men zich van alles wat lijkt op dwang van Overheidswege.

Het *Soer. Hbl.* van 28 Apr. (3de bl. „Loonen bij landsdiensten en particulieren") bespreekt hetgeen in het Rapport-Van Ginkel gezegd wordt over *de loonen*, een relaas, samengesteld door het hoofd van het kantoor van Arbeid. De eindconclusie — waartoe de chef van het arbeidskantoor komt — is, dat het aantal loontrekkenden sedert 1913 zeer belangrijk is toegenomen, dat dus geleidelijk een grooter deel der bevolking meer dan vroeger afhankelijk is geworden van de Landsdiensten en de Europeesche werkgevers, dat de stijging van de Inlandsche levensbehoeften, die in de steden eerder, doch ten plattenlande eerst einde 1918 doorbrak, veel scherper is geweest dan de stijging van de loonen, welke nimmer evenredige hoogten bereikten en dat het gevolg daarvan was dat voor al in 1920, toen het ongunstig verschil tusschen het peil der levensbehoeften en den loonstandaard het grootst was, zich onder de loontrekkenden een ernstig gevoel van mindere welvaart heeft doen gevoelen; dat dit gevoel ook na de loonstijging in 1921 tengevolge van

de inkrimping van het aantal arbeiders, welke bij
particuliere landbouw en nijverheid in 1921 en bij
Gouvernement in 1922 aanving, bij hen bleef best
digd. Ten slotte trad in den loop van 1922 in de ste
en in 1923 ten plattenlande ten aanzien van het v
schil tusschen levensduurte en loonshoogte een o
spanning in en nam, voor zoover na te gaan, in 19
de werkgelegenheid belangrijk toe. Het ongunstig v
schil tusschen levenspeil en gemiddeld loon w
daarentegen in 1924 weder iets grooter. Het *S. H.* k
zich met deze conclusies in hare algemeenheid ze
vereenigen, maar merkt op dat de *suikerindustrie*, w
de door haar betaalde loonen betreft, gunstig afste
bij de verschillende landsdiensten. Het „*Soer. Hb*
van 28 Jan. (3de bl. „Salaris en Loonen in de Suike
deelde reeds mede, dat in geen geval bij de suik
industrie gebruik zou worden gemaakt van de geleg
heid tot verdere loonsverlaging. De loon-gegevens, d
de Handelsver. „Amsterdam" verstrekt omtrent tw
harer Kediri-ondernemingen, maken — volgens het *S.*
— een zeer goed figuur. Voor de eene ondernem
komt het normaal loon der fabrieks*koelies* per m
op 54½ cent en voor een vrouw op 35 cent, beneve
vrij wonen en geneeskundige behandeling. Het norm
toekang-dagloon is 66.5 cent, benevens vrij won
vrije geneeskundige behandeling en — voor 1924
twee maanden gratificatie, zijnde dus een verhoogi
met 16 %. Op de gouvernements *Getapertja* en *rubb*
onderneming Tjipetir (Preanger) hebben de fabrie
koelies gemiddeld een dagloon van 47½ cent, waarin
premies reeds zijn verwerkt, en desgewenscht vr
woning of logies.

In *De Locomotief* (26 Apr. „De Pekalongansche b
tikindustrie" en 27 Apr. blz. 18 „Jogjasche industrieën
lezen wij dat te Jogja in de *batikkerij* dagloonen v
25 tot 40 cent regel zijn. Voor dat geld kon een ei
naar eener batikkerij werkkrachten te over krijge
maar hij weet met de menschen geen raad, omdat h
met 't product blijft zitten. Er zijn er met zwaar-h
leende voorraden van twee tot vijf duizend koddi (
koddi = twintig kains-pandjang van twee en een h
ven meter)!

Door de „*Indische Courant*" en in een motie van
V. V. L. werd de *8-uren-dag* bepleit. Meent men n
derdaad — vraagt *De Loc.* (26 Apr. blz. 3) — d
„werkgever in het algemeen" zoo dom is, dat hij
een maatregel zou zijn welke tot verhoogde produ
voert? „Minder werktijd en hooger prestatie", — is
juist voor den werkgever iets mooiers denkbaar? M
neme aan, dat zoowel in Europa als in Indië el
werkgever een regeling zou toejuichen welke tot ve
hoogde arbeidsprestatie voerde. Men hoort geen g
juich — omdat in Europa helaas van verminder
arbeidsprestatie en van arbeidsschuwheid sprake
En daarom bestrijdt daar ieder verantwoordelijk b
drijfsleider den 8-uren-dag. Daarom blijft het compl
van sociale maatregelen in Nederland een ondeugdel
uitgangspunt voor voorzieningen in Indië — omdat d
ontijdige invoering nog steeds als schadelijk wor
ondervonden. Dit vast te leggen en nogmaals met n
druk te constateeren moge voorkomen, dat men zi
ook in Indië aan sociale experimenten waagt, waa
van land en volk de risico thans allerminst kunne
aanvaarden.

Een burger-organisatie.

In een Ingezonden Stuk in de „*Ind. Crt.*" (*Java-Bod*
1 Mei) verklaart de heer Mr. Tichelaar, een der vo
aanstaande oprichters van het comité van oprichti
der burgerwacht te *Soerabaja*, o.m. dat bij geen d
leden van het comité ook maar de gedachte aan h
vormen van een blank eenheidsfront bestond, toen
besloten tot oprichting der organisatie; de organisa
beoogt inderdaad een front te vormen, geen blank fro
echter, doch een front van allen, onverschillig we
ras, welk geloof of welken stand, die het gezag in d
landen niet in handen wenschen te zien van commu
ten. Ieder van welken landaard hij ook zij, is welkom,
en de ruim 80 Ambonneezen, die zich dezer dagen bi
het Comité opgaven, werden met volle sympathie a
medestanders begroet.

De Sumatra Post (3 Mei „Niet verstandig"), het *So*
Hbl. (29 Apr. 3de bl. „Bataviasche paniek") en de *I*
Crt. (7 Mei „Een Burger-Organisatie") achten het b
grijpelijk, dat men zooveel mogelijk zijn voorzorgsma
regelen treft, om op alle gebeurlijkheden voorbereid
zijn. De *S. P.* keurt echter het „openbare" in den o
roep voor de burgerwacht niet goed; men moet daar
van het moreel effect op de massa niet onderschatte
De *D. C.* hoopt dat, waar de berichten vrij stellig z
dat over geheel Ned.-Indië arbeidsonrust en staki

wordt voorbereid, *het voorbeeld te Soerabaja* gegeven, navolging moge vinden, opdat men overal als een gewaarschuwd man dergelijke gebeurtenissen tegemoet kan treden.

De Loc. (29 Apr. blz. 3) deelt mede dat men in *Midden-Java* in bestuurskringen den toestand niet zorgwekkend acht; de kans op eenige actie van beteekenis is uiterst gering. Ook in verantwoordelijke kringen van bedrijven en cultures worden geen ernstige moeilijkheden verwacht. Het blijft mogelijk, dat zich kleine, op zichzelf staande en locale uitingen voordoen, maar doordat eenerzijds het aantal communistische leiders verkleind is door de vele arrestaties, terwijl anderzijds de leiders van thans hun vat op de massa als geheel beginnen te verliezen, ook doordat zij de gelegenheid missen direct op haar in te werken, kan van een actie in grooter verband voorloopig geen sprake zijn. Men beheerscht thans de situatie zoozeer, dat men met volkomen gerustheid de komende maanden tegemoet kan gaan.

Wij verwijzen nog naar de *Java-Bode* (28 Apr. „De communisten en het buitenland"; 30 April „De comm. partij. Vervalschte ledenlijsten"; 1 Mei „Comm. financ. politiek. Hoe men aan geld komt"), het *Bat. Nwsbl.* (1 Mei „De angst en vrees campagne"; 4 Mei „Waarin het gevaar bestond", „De goeden met de kwaden", „Dactyloscopie en staking") en het *Soer. Hbl.* (27 Apr. 2de bl. „Uit de Suiker"). De corr. van het *Bat. Nwsbl.* te Soerabaja gelooft niet dat het thans tot een botsing zal komen te Soerabaja. Het *B. N.* waarschuwt nog eens met de meeste kracht tegen het kweeken van een stemming, die, zooals hare correspondent terecht opmerkt, de toch reeds spoedig kopschuwe bevolking in den war kan brengen, dat er „iets zal gebeuren". Want... dan *gebeurt* er ook iets.

Koelie-mishandelingen.

De Bat. redacteur van het *Soer. Hbl.* (28 Apr.) meldt, dat de publicaties over de geruchtmakende Soeban Ajam affaire *(Benkoelen)* speciale aandacht hebben getrokken ook in moederlandsche kringen. Zulke gevallen van tropenkoller behooren gelukkig tot de uitzonderingen en worden alleen dáár mogelijk gemaakt, waar geen intensief toezicht van bestuurszijde, noch van die der Arbeidsinspectie bestaat. Dat aan beide het ontbroken heeft, bewijst o.m. het vormen van nieuwe en kleinere inspectie-ressorten op Sumatra. De *Deli Crt.* (6 Mei) kan de toelichting bevestigen. Bij dergelijke berichten wordt maar al te vaak vergeten, dat er ten slotte een duizendtal en meer ondernemingen zijn met eenige duizenden planters en honderdduizenden arbeiders, terwijl het ten slotte maar zeer sporadische uitzonderingen zijn, dat dergelijke misstanden bestaan. Het gaat daarmee als in zooveel gevallen, dat men de rustige massa die niets van zich laat hooren vergeet en de uitzonderingsgevallen, waarover te recht geschreven wordt, als de regel gaat beschouwen. Datzelfde geschiedt ten opzichte van het communisme in Indië, de stemming op de vloot, enz. waarbij de groote afstand dikwijls ook een zeer belangrijke factor blijkt te zijn. Aan den anderen kant moet herhaald worden dat het juist zulke gevallen zijn, die de beoordeeling van het groote publiek over den ondernemingsarbeid ten onrechte beïnvloeden. Een geval van mishandeling doet meer kwaad dan tien gevallen van bijzondere zorg door werkgevers genomen ten bate van hun arbeiders. Het is dan ook in de eerste plaats een planters- en een ondernemingsbelang, dat dergelijke misstanden niet voorkomen, of waar ze voorkomen, bevoorlijk gesignaleerd en daarmee grondig worden uitgestampt. De planter die dit niet inziet, maakt zich schuldig aan ergerlijke kortzichtigheid tegenover zichzelf en, wat erger is, tegenover anderen. Hoe strenger de Arb.-Inspectie en de rechter daarom tegenover dergelijke misstanden optreden, hoe beter het is.

Ten slotte verwijzen wij naar het *Soer Hbl.* (1 Mei, 2de bl. „Uit eenzame landen") en het *Bat. Nwsbl.* (5 Mei, 1ste bl. „Korte Metten?").

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Propaganda voor het Christendom in Ned.-Indië.

In de „Pewarta Soerabaija" van 2 November 1925 is opgenomen het bericht van den correspondent van dat nieuwsblad te Tangerang, waarin melding wordt gemaakt van het bezoek dat een pastoor op Zaterdag, 31 October te voren, bracht aan een der lagere scholen aldaar ter plaatse.

Het had den schijn dat deze geestelijke schoolboeken medebracht ten behoeve van het onderwijs der leerlingen van deze school, doch bij de uitdeeling door den onderwijzer, bleek een deel der boeken den titel te hebben van: „Ten behoeve der kinderen", geschreven door den heer Soetikno, onderwijzer aan de Keucheniusschool te Djocjacarta, terwijl een ander deel Bijbels waren, gedrukt bij de Naamlooze Vennootschap voorheen A. C. Nix en Co. te Bandoeng.

De leerlingen dezer school behoorden zoowel tot de Inheemsche als tot de Chineesche volksgroepen en verkeeren nog in het stadium, dat zij, evenals de ouders, nog geen begrip hebben van hetgeen de leer van het Christendom beteekent.

Nadat de schooltijd verstreken was, gingen de leerlingen, onder leiding van den onderwijzer, op denzelfden dag, naar het huis van den Wedono, alwaar hun het bidden op Christelijke wijze werd geleerd, tot groote verbazing van de ouders, wien niet was gevraagd of zij hunne kinderen wel in die richting wenschten opgeleid te zien.

Ook trof den Correspondent de omstandigheid dat die les in het bidden plaats had ten huize van den Mohamedaanschen Wedono.

Het spijt de redactie van de „Pewarta Soerabaija" zeer, dat zij van dit bericht van den correspondent moest kennis nemen.

Zij weet wel dat vele toonaangevende personen in de Indische bestuurswereld tegenwoordig tot den katholieken godsdienst behooren en dat het bestuur den christelijken godsdienst steunt, doch niettemin vindt zij het toch raadzaam te zeggen dat het bestuur wake voor herhaling van eene gebeurtenis, als waarvan hier sprake is.

Vele ouders van Inheemsche en Chineesche kinderen gevoelen zich niet bevredigd over een bekeering tot den christelijken godsdienst van hunne nakomelingschap en als een onderwijzer van eene school ten deze te ver gaat, dan dient hij daarover te worden aangesproken door den Directeur van onderwijs.

De Europeesche Lagere School is eene onderwijs-instelling waar gewoon lager onderwijs wordt gegeven en geen godsdienst onderwijs.

De onderwijzer van zulk eene school mag dan ook, op eigen gelegenheid, geen propagandist van den christelijken godsdienst zijn, ook al is hij zelf katholiek en dient te eerbiedigen dat het onderlijk gezag in het gezin primeert.

Wat zou diezelfde onderwijzer wel zeggen wanneer zijne leerlingen, op aansporing van een Mohamedaansch propagandist en met een „Koran" in de hand, naar de missigit togen?

Het lijdt geen twijfel of hij zou, als hij hetzelfde deed als de Pastoor, al spoedig buiten de school zijn gezet.

Het zou, volgens de redactie, een gewone loop van zaken zijn wanneer de ouders der leerlingen onderwerpelijk een ernstig protest indienden bij de bevoegde autoriteit, doch, met het oog op eene twijfelachtige beschikking, beveelt zij liever aan de kinderen weg te nemen van de school, ook al is daartegen het ernstige bezwaar dat zij dan verstoken blijven van onderwijs.

De Studieclub te Batavia.

„Alpena" schrijft in hetzelfde nieuwsblad, als boven vermeld, ten opzichte van dit onderwerp, als volgt:

Zooals bekend, bestaat ter hoofdplaats Soerabaija reeds een studieclub, welke gevormd wordt door eene groep inheemsche intellectueelen, onder leiding van Mr. Singgih en welke ten doel heeft onderwerpen van politieken en economischen aard in studie te nemen.

Ook te Bandoeng is een dergelijke club opgericht, waarvan de statuten niet veel verschillen met die van Soerabaija.

Voor de hoofdplaats Batavia heeft op 30 October 1925, ten huize van den heer Soeriadiredja te Meester-Cornelis eene samenkomst plaats gehad, ten einde tot hetzelfde doel te geraken en waarop een aantal Indonesische intellectueelen verschenen, waaronder Dr. Kaijadoe en Ir. Polderman.

Laatstgenoemde zette het nut van zulk een club uiteen, daarbij wijzende op het bestaande feit dat er tegenwoordig wel veel sprekers en schrijvers zijn, doch dat, wanneer het tot een debat komt, vele vergissingen te constateeren vallen.

Dit wordt voorkomen wanneer de onderwerpen, voordat men spreekt of schrijft, te voren zijn bestudeerd en geluisterd wordt naar de denkbeelden van Indonesische intellectueele voorgangers.

De studieclub is een instelling, die alle Indonesische intellectueelen tot elkander brengt en waarvan de einduitspraken over de voorgebrachte onderwerpen kunnen dienen tot het geven van leiding aan de Indonesische partij.

Men rekent daarbij op den steun en de sympathie van den Indonesiërs welgezinde personen als de heeren Dr. Nieuwenhuys, Stokvis, enz.

Het voorloopig bestuur werd samengesteld uit de heeren Poeradisastra, Soetan Remoentjak, A. Wongsosewoja, Dr. Kaijadoe en Tupamahu, dat voor de oprichting van de officieele „Studieclub Batavia” het noodige zou verrichten.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

In Memoriam van den heer A. L. Wawo-Runtu, Oud-Majoor van Sonder (Menado) en Oud-Lid van den Volks- en Minahassaraad.

In den nacht van 16 op 17 November 1925, zoo schrijft men in de „Keng Hwa Poo” van den 21en dier maand, overleed in het ziekenhuis te Titiwoengan majoor A. L. Wawo-Runtu, in den ouderdom van 64 jaar.

Den 18en November 1925 werd zijn stoffelijk overschot bijgezet in het familiegraf te Ranomoet, welke plaats op 4 K.M. afstand van Menado is gelegen.

Wanneer men, in navolging van den schrijver Mazmoer, een menschenleven stelt op 70 tot 100 jaar, dan is majoor Wawo Runtu niet oud geworden, niettegenstaande zijn krachtig physiek lichaamsgestel, waarin een goed hart en een sterke geest huisden en waarmede hij woekerde in het belang van land en volk.

In den maatschappelijken strijd was hij een dapper voorvechter, die helaas dikwijls, midden in dien strijd, niet door zijne partijgenooten werd gesteund.

De overledene werd 28 October 1861 te Menado geboren uit het bekende Menadosche familiegeslacht.

Grootvader en vader waren majoor van Sonder geweest.

Eerst bezocht hij de Maleische school en daarna de Hollandsche school te Menado, waarna hij de studies op de hoofdenschool te Tondano volgde, na eerst het zoogenaamde klein-ambtenaarsdiploma te hebben veroverd.

In het jaar 1880 trad hij als klerk op het controleurskantoor te Amoerang in gouvernementsdienst, om, na eenige maanden als zóódanig werkzaam te zijn geweest, als 2de hoekoem in het district Sonder op te treden en op 26-jarigen leeftijd zijn vader als majoor te vervangen, ook als lid van den Landraad te Menado.

In het jaar 1896 riep het Bestuur zijne hulp in voor het maken van regelingen voor de heerendiensten en voor de inning van het hoofdgeld in het district Tompasso, terwijl hij tevens — in samenwerking met de volkshoofden — zich aan de wegen liet gelegen liggen, voor welke diensten hem van Regeeringswege de zilveren ster van verdienste werd toegekend.

Onder die omstandigheden was het voor hem droevig in het jaar 1919 's lands dienst wegens ziekte met pensioen te moeten verlaten.

Toch bleef hij niet geheel werkeloos. Bij de oprichting van den Minahassaraad te Menado viel op hem de keuze om als lid in dat college zitting te nemen, eene functie welke hij tot het jaar 1924 vervulde, terwijl hij bij het in werking treden van den Volksraad, vanaf 21 Mei 1918 tot 21 Mei 1924 daarvan deel uitmaakte.

Hetgeen hij in die functie in het belang van zijn land en volk heeft gepresteerd, is door de nieuwsbladen voldoende bekend gemaakt en behoeft dus niet nader te worden uiteengezet.

Den 18en November 1925, des morgens ten 8 ure, had de begrafenisplechtigheid plaats.

Het druk verkeer van auto's en dogcars op den Maketweg te Menado werd op correcte wijze door de politie geregeld, terwijl in het rouwhuis de plechtigheden werden vervuld door den heer E. W. J. Wawo Runtu, in tegenwoordigheid van de familieleden en tal van vrienden en bekenden.

Ten 8½ ure kwamen de Resident en de Gewestelijk Secretaris, terwijl 2 Assistent-Residenten door hunne aanwezigheid blijken gaven van hunne belangstelling.

In de rede, welke de Resident uitsprak, kon men, zegt de verslaggever, al terstond opmerken dat niet alleen het Bestuurshoofd, doch ook dat een vriend aan het woord was.

Wijzende op de persoonlijkheid van den overledene tijdens zijn leven, schetste de Resident hem als een krachtig strijder voor de belangen van zijn land en volk en die zich reeds van af zijne jonge jaren had doen kennen als een man die opkwam voor het recht, wanneer, naar zijne meening, onrecht plaats had gehad.

Gedurende zijn geheele leven zagen de jongeren tegen hem op, als zijnde een wegwijzer, die zich e[...] terugtrok toen zijne physieke krachten begonnen [...] verminderen.

Wel waren er personen, die beweerden dat hij ei[gen] belang, eer en macht beoogde, doch, zoo sprak de [Re]sident, waar zijn de rijkdommen, die hij vergaarde, [an]ders dan in den vrede van zijn gemoed en de [...] waarmede hij kon sterven.

Als Resident bracht hij daarom eene laatste hu[lde] voor het werkzaam leven ten bate der Minahasis[che] gemeenschap.

Als vriend had hij hem de laatste 3 jaren lee[ren] waardeeren en als vriend bracht hij thans zijn l[aat]sten groet.

Met de woorden majoor Wawo Runtu, uw leven [was] arbeid, uw leven was strijd voor uwe idealen, [rust] zacht! eindigde de Resident zijne toespraak, te[vens] woorden van troost richtende tot de familieleden.

Nadat de Inlandsche leeraar, de heer Lantang, [...] nog het woord had gevoerd, werd de kist naar [...] voorplein gebracht en onder geleide van een graf[...] van de zangvereeniging van Sonder in de lijkkoets [...] dragen, welk voertuig overdekt was met bloemen.

Ten 9 ure zette zich de stoet in beweging naar [...] familiegraf te Ranomoet en gevolgd door een 20- [à] 40-tal auto's en 20 à 30 dogcars.

Daar voerden nog het woord Dr. Ratu Langi, maj[oor] Wakkarij, de Inlandsche leeraar Talumepa en de s[er]geant-majoor Najoan.

De heer E. W. J. Wawo Runtu dankte voor de [be]toonde belangstelling.

Te 11.30 uur was de treurige plechtigheid afge[lo]pen en keerde iedereen huiswaarts naar zijn wer[k].

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzic[ht]

Koloniale Studiën.

Het April-Nr. opent met een bijdrage van den [...] G. Dalenoord over de textielnijverheid in Ned.-Indië, welke verhandeling de schr. o.a. het licht doet vallen [op] de averechtsche tolpolitiek in Indië, waardoor aan [den] invoer van grondstoffen voor de industrie zwaa[rdere] belemmeringen in den weg worden gelegd dan aa[n den] import van het afgewerkte fabrikaat.

In verband met de voorbereiding van de best[uurs]decentralisatie in Bali is het daarover handelende ar[tikel] van den hr. V. E. Korn van actueel belang. Evenzoo [dat] van den hr. B. D. W. J. van Garderen over het Ci[viel] Weduwen- en Weezenfonds, met het oog op de o[ver]weging zijnde regelingen tot wijziging van de [be]staande pensioensbepalingen.

De hr. P. van Schilfgaarde vestigt in zijn art[ikel] „Indexcijfers van effectenkoersen en het figuur, [dat] Indische fondsen daarbij maken” de aandacht op [de] pogingen, welke ook in Nederland worden gedaan [om] tot een meer bevredigend inzicht in het financi[eel-] economisch gebeuren te komen.

In de laatste verhandeling, welke in dit Nr. is op[ge]nomen, geeft Prof. Dr. J. H. Boeke een reeks bud[get]onderzoekingen door den Dienst van het Volkscredi[et]wezen verricht, een arbeid van bijzondere beteeke[nis] voor de ontwikkeling van de inheemsche maatschap[pij,] wijl het een inzicht verschaft in toestanden en verh[ou]dingen, waarin een gedegen inzicht tot nu toe vrij[wel] ontbreekt en op den duur bezwaarlijk kan worden o[nt]beerd.

Het Nr. bevat verder een „In Memoriam” voor Mr. [J.] H. Abendanon en verder het gebruikelijke boekenov[er]zicht.

Van bijzonder belang schijnt verder de met het [...] verspreide mededeeling, dat te beginnen met [het] komende Juni-Nr. een aanvang zal worden gemaakt [met] een economische documentatie van boekwerken en t[ijd]schriftartikelen van belang voor de kennis van Neder[l.-] Indië.

Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.

Het ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan dezer i[n]stelling uitgegeven „Gedenkschrift” (in het vorig [Nr.] Weekbl. ten onrechte „Feestgeschrift” genoemd), h[eeft] den volgenden inhoud.

Herdenking, door P. de Roo de la Faille (I. J. C. Ba[...] en de oprichting van het Kon. Inst. — II. Het Indis[ch] Genootschap en het Kon. Instituut. — III. Uit de la[atste] jaren). — Een litterarisch-philosophisch proefsch[rift] der Cairosche Universiteit, door Dr. C. Snouck Hu[r]gronje. — Uit den strijd om het adatrecht in Engelsch[-] Indië, door Mr. C. van Vollenhoven. — Javaansche d[...] sen en Europeesche schilderijen, door J. C. van Eerd[e]

Hollandsche prenten als handelsartikel te Patani in ..., door Dr. J. W. IJzerman. — Sculptuur, tekst en ...itie op Barabudur, door Dr. N. J. Krom. — De ...leische tekst der Proclamatie van 1833 (het zgn. ...kaat Pandjang) tot de bevolking van Sumatra's West..., door Prof. Dr. Ph. S. van Ronkel. — Tweeërlei D ...het Maleisch, door Prof. Dr. Ph. S. van Ronkel. — ...en ander over de wet op de staatsinrichting van ...-Indië, door Mr. Ph. Kleintjes. — De geschiedenis ...Garuda, door Dr. H. H. Juynboll. — Duitschers en ...erlanders op de zeewegen naar Oost-Indië vóór ...5. Adriaen Menninck en de Hertog van Lauenburg ..., door Mr. J. E. Heeres. — Balische plaatsnamen in ...arakrtagama, door C. Lekkerkerker. — Een „Nawa...a" van Lombok, door B. M. Goslings. — De Singa ...aradja-figuur, door M. Joustra. — Çiwa en Boeddha ...den Indischen Archipel, door Dr. W. H. Rassers. — ...sche kleedjes en doeken, verband houdende met ...dienst en doodenzorg, door H. T. Damsté. — De ...ering van het Oud-Jav. Ramayana, door R. Ng. ...batjaraka. — Verspreiding van enkele vlecht...emen in den Ned.-Indischen Archipel, door J. C. ...ster.

...erschillende bijdragen van dezen belangwekkenden ...del zijn voorzien van toepasselijke afbeeldingen.

Algemeen Landbouwweekbl. voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 44 (1 Mei 1926). Ver...eiding van nieuwe gewassen en variëteiten, door L. ... — De Inlandsche landbouw (vervolg). — De ...eldbehoefte aan kinine en het Nederlandsche ...nopolie. — Individueel grondbezit voor den Javaan... landbouwer wenschelijk, door A. J. Koens. — ...ang-cultuur. — De Indonesiër met zijn rubber (ver...) — De toekomst van de Lampongs (ontleend aan ...we Soer. Ct.). — Gebruik en prijsverloop van de ...ok, door Van der Vies (ontleend aan In- en Uitvoer).

De Indische Mercuur.

No. 22 (2 Juni). Beschermende rechten bij de spiker...uctie, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Het alge...e prijsverloop gedurende 1925 (ontleend aan Korte ...ichten). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelin... Nieuwe handelsmogelijkheden in Indië). — Finan...e berichten en verslagen, zoomede de overige weke...e rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het ...tituut geeft een literatuuropgaaf over vezelstof...plantenziekten en -plagen en bodemvraagstukken.

Korte Berichten voor Landbouw, enz.

...e Jaarg. No. 18 (1 Mei). Overzicht van de producten... op Java en Madoera gedurende het eerste kwar...an 1926 (vervolg). — Overzicht van den uitvoer ...e voornaamste handelsartikelen uit de Buitenge... gedurende 1925. — Rubberbereiding in 1925. ...ededeeling van den Directeur van het Centraal Rub...ation te Buitenzorg). — Prijzen en indexcijfers in ...-Indië 1926, No. 3.

Geol. Mijnbouwk. Bibliographie van Ned.-Indië.

De hoogstverdienstelijke arbeid van Dr. R. D.M. Ver...estaande in het verzamelen en jaarlijks uitgeven ...titels over bijdragen welke betrekking hebben op ...ogie en mijnbouw van Ned. Oost-Indië is in andere ...n overgegaan; bij de verschijning van het twaalf...ervolg had de sedert overleden auteur reeds mede...d dat hij wegens hoogen ouderdom dit werk ...t prijsgeven.

...hans is een dertiende vervolg van deze bibliographie ...chenen, bewerkt door den hr. N. Wing Easton; in ...ezaak heeft de schr. zich gehouden aan het be...de systeem van zijn voorganger; alleen geeft hij ...r dan deze, een kort resumé van den inhoud van eene ...ge wanneer de enkele titel dezen niet voldoende ...ukt.

...e publicatie is verschenen als het 3e stuk van deel ...er Verhandelingen van het Geologisch-Mijnbouw... Genootschap voor Nederland en Koloniën te ...avenhage.

Vulkaanstudiën op Java.

No. 7 der van wege den Dienst van het Mijnwezen ...even Vulkanologische Mededeelingen is bij de Alge... Landsdrukkerij te 's-Gravenhage een verhande...erschenen getiteld: Vulkaanstudiën op Java, ge...en door ir. N. J. M. Taverne.

...groote merkwaardigheid van dit streng weten...ppelijke werk is dat het, in hoofdzaak althans, de ...aten bevat van uit een vliegtuig gedane waar...ingen, een middel dat de vroegere onderzoekers van ...vulkanen niet ten dienste stond. De voordeelen ...wijze van verkennen komen ook zeer duidelijk ...de bezichtiging der vele fraaie foto's welke den ...verluchten.

De Indische Loods.

No. 68 (van 1 Mei) bevat o.m. Notities over staat en maatschappij, door Wachter. IX. De staatkunde van minister Koningsberger. — Moskou en de koloniale mogendheden. — Een loerah verkiezing in de dessa. — Cultuur en civilisatie, door Noto Soeroto (ontleend aan Oedaya). — Mohamedaansche beweging, door Dr. H. Kraemer (ontleend aan De Opwekker). — Het Suikersyndicaat over de arbeidswetgeving.

(Ind.) Vrijzinnig Weekblad.

In het Nr. van 1 Mei trekt eene beschouwing van den hr. A(ay) de aandacht, naar aanleiding der jongste gebeurtenissen op Atjeh. Schr. publiceert daarbij een den 16en Jan. jl. gedateerden brief, geschreven door den inmiddels gesneuvelden kapitein der maréchaussée J. Paris en gericht aan een zijner vroegere strijdmakkers. De hr. Aay ging tot de openbaarmaking over „al was het alleen maar om te pogen de nagedachtenis van dezen kranigen rimboe-officier verder te vrijwaren voor onwelwillende critiek van bureaucratische betweters in kogel- of loodvrij klimaat, zooals wij dat vroeger noemden."

Verder tracht de hr. A., evenals zoo vele anderen, de oorzaken van de betreurenswaardige gebeurtenissen op te sporen en middelen aan te geven welke eene herhaling kunnen voorkomen: „Men bestemme voor Atjeh een absoluut op zich zelf staand corps, los van de overige legertroepen, een korps, dat met goede dienstvoorwaarden bestemd is om op Atjeh te zijn en te blijven... Atjeh heeft vooralsnog keursoldaten van noode, ervaren woudloopers, doorkneed in alles wat de guerillakrijg van hen kan eischen, zorgvuldig opgeleide scherpschutters, een onbeperkt vertrouwen hebbende in hun karabijn en klewang en... in zich zelf."

Economische verschijnselen in eenige rubbergewesten.

In het 2 Juni Nr. van Econ.-Statist. Berichten heeft de hr. M. B. Smits (te Buitenzorg) een nuttig werk verricht met eene beschouwing over de economische veranderingen welke zich in Djambi en West-Borneo hebben voorgedaan sedert de inlandsche rubbercultuur in die streken zulk een groote uitbreiding onderging. Schr. bouwt zijn betoog op met materiaal, verkregen uit cijfers, welke betrekking hebben niet alleen op den uitvoer van rubber, maar ook van eenige landbouw- en boschproducten die een voornaam bestanddeel van dien uitvoer uitmaken. Vervolgens geeft hij een beeld van de toename, in de laatste jaren, van den invoer van verschillende artikelen. Zijne gevolgtrekkingen uit een en ander luiden, dat er althans tot het jaar 1925 geen sprake van is, dat de inlandsche rubbercultuur de toestanden in Djambi en West-Borneo totaal zou hebben ontwricht en de sensationeele krantenberichten betreffende de roekelooze geldverspilling hoogstens betrekking kunnen hebben op alleenstaande gevallen.

En verder: „De bevolking blijkt integendeel economisch haar meerdere inkomsten te hebben benut, nl. allereerst door op zij te leggen voor later mogelijk minder gunstige tijden; door verbetering van de voeding zonder dat hier van extravagance sprake is; door aanvulling van haar kleerenvoorraad zonder dat hierbij van groote luxe blijkt; door aanvulling van haar huisraad."

Ned.-Indië Oud en Nieuw.

De Juni-afl. opent met een bijdrage van Prof. Dr. N. J. Krom, over Angkor Thom, de oude hoofdstad van het rijk der Khmers in Kambodja (Achter-Indië). In het bijzonder vraagt de schr. aandacht voor de oudheden aldaar, welke (ook blijkens de toegevoegde afbeeldingen) zooveel gelijkenis vertoonen met de Hindoemonumenten op Java.

Onder het opschrift „Nieuwenkamp over Tampaksiring" geeft de hr. H. T. Damsté eene aanteekening over wien de eer toekomt het eerste de aandacht te hebben gevestigd op de rotsgraven en rotswoningen in de buurt van genoemde, op Bali gelegen plaats. De hr. W. O. J. Nieuwenkamp voegt er zijn opmerkingen aan toe. — De hr. en mevr. Brandts Buys, die zooveel studie maken van Javaansche muziek, publiceeren een artikel over Soendasche fluitmuziek.

* *

Kon. Vereeniging „Koloniaal Instituut", Amsterdam. Vijftiende jaarverslag 1925. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 18. 1 Mei 1926. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden, afdeeling Pers).

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

De Inlandsche en Europeesche landbouw in Ned.-Indië en enkele hunner problemen. Rede uitgesproken in verband met de aanvaarding van het ambt van hoogleeraar aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen op 6 Mei 1926, door J. E. van der Stok. (Wageningen, H. Veenman en Zonen).

Verslag der werkzaamheden van de vereeniging „Pro Juventute" te Medan over het jaar 1925. (Medan, Varekamp en Co.).

Statistiek van den handel en de in- en uitvoerrechten in Nederlandsch-Indië over het jaar 1923. Deel III. Samengesteld bij het Hoofdkantoor der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Abraham Patras (gouv.-generaal van 1735—1737), door S. Kalff. (De Ind. Verlofganger, 4 Juni '26).

Beobachtungen über die Aussprache des Malayischen im Sultanat Perak, von K. Wulff (Acta Arientalia, IV, 4, 1926).

Animal standards in Indonesia and their cultural significance, by G. Elliot Smith. With ill. (In „The Year Book of Oriental Art and Culture 1924—'25, edited by A. Waley", bl. 70—79).

Suriname.

In het „Verslag uitgebracht door de Vereeniging voor Handel en Nijverheid in Suriname", en dat den titel draagt: *„De Economische toestand van Suriname in 1925"*, neemt uit den aard het hoofdstuk *„de droogte in 1925/26"* een groote plaats in. Ziehier den aanhef:

„In een tropisch land, waar de bodemproductie niet — als in koudere streken — wordt onderbroken door de sterke temperatuurwisselingen, speelt de regenval en vooral de verdeeling van den neerslag over het geheele jaar een groote rol in het welslagen van den landbouw. En nog veel verder strekt zich die invloed uit, waar in een land de verbinding tusschen het bewoond kustland en het binnenland, geheel afhankelijk is van den toestand der bestaande waterwegen.

Suriname verkeert in dit geval.

Zoowel de landbouw in zijn verschillende vormen, als het transport naar binnen, zijn voor een groot deel afhankelijk van den regenval, welke bovendien nog voorziet in de behoefte aan drinkwater. De lange duur der droogte, welke thans achter ons ligt, heeft verschijnselen te voorschijn geroepen en maatregelen noodig gemaakt, wier mededeeling in dit verslag wel van belang is."

Kapitalisten in Nederland, die misschien toch al niet voornemens zijn in Suriname ondernemingen op touw te zetten, zouden misschien de droogte als een waarschuwing beschouwen en uitroepen: „zie je wel, er is in dat land niets te beginnen." Voor dezulken is waarschijnlijk bestemd de opmerking, die het verslag, gespatieerd gedrukt, op den aanhef laat volgen:

„Te dezen aanzien moet er echter met den meesten nadruk op gewezen worden, dat de nu heerschende droogte er een is, welke zich uitstrekt over een groot deel van het noordelijk Zuid-Amerika [1]) en een groote uitzondering vormt niet alleen in menschenheugenis, maar tevens in de registers van den regenval, zoover die bestaan; waarschijnlijk zou men een kleine honderd jaar terug moeten gaan om een dergelijke droogte vermeld te vinden, doch de gegevens daarover zijn niet voorhanden.'

Wij zullen den lezer niet vermoeien met de mededeeling van details. Zoowel de groote als de kleine landbouw hebben zeer groote schade geleden.

Bij de tegenwoordige goede koffieprijzen is het dubbel jammer dat de droogte den oogst heeft doen tegenvallen en de oorzaak is geweest van het bezwijken van zeer vele boomen.

Het ergst er aan toe zijn de kleine landbouwers, die veelal éénjarige gewassen verbouwen. Velen hunner lijden gebrek.

Hier heeft men watersnood gehad. Daar waternood. Wij weten niet wat erger is. In de bladen lezen wij onder het hoofd „hulpverleening":

„Bij de algemeene vereenigde commissie ter leniging van rampen door watersnood in Nederland is thans in totaal *f* 4.455.149 ingekomen."

Maar wie zal in dat verarmde land de noodlijde[nden] te hulp komen? In het verslag lezen wij dat de toes[tand] van velen der kleine landbouwers nog is verzw[aard] „daar het gouvernement in November 1925 op vers[chil]lende vestigingsplaatsen de achterstallige huren doen innen in den vorm van padi, een op zich zelf te verdedigen maatregel, welke echter onder de da[arop] gevolgde omstandigheden een veel harder karakter aangenomen dan destijds te voorzien was geweest.

Zooals wij in ons vorig nummer mededeelden, „De West" van 27 April het op den weg van het go[uver]nement te liggen om de medewerking te vragen het opperbestuur, ten einde zoowel het groot- als klein-landbouwbedrijf het loopend jaar vrij te st[ellen] van alle belastingen en andere lasten. Gelukkig eenige reliefworks ondernomen. Maar wij vreezen er van krachtige hulp geen sprake zal zijn, nu de sobering scherp moet worden doorgezet.

Na de schade te hebben uiteengezet, die de bos[ch]drijven, de goudindustrie en de veeteelt hebben gel[eden] schrijft het verslag:

„*Voordeelen.* Elke ramp heeft hare goede zijde. is te hopen, dat men uit de thans doorgestane dr[oogte] leering zal weten te trekken. In de eerste plaats aanzien van een betere watervoorziening, om in de [toe]komst doeltreffender uitgerust te zijn tegen zulke [na]tuurverschijnselen, al is vermoedelijk in de eerste een herhaling van een ramp in dezelfde mate niet [waar]schijnlijk.

Aangenomen mag verder worden, dat de natuur[lijke ...]dige toestand van den grond door de droogte verb[eterd] is. Droogte tot diep in den bodem is een grondb[ewer]king, welke elk ploegen en vorken overtreft, zelfs bekenden invloed van het bevriezen van den gro[nd in] kouder klimaat. Het onkruid is dood geschroeid en lichte bewerking van de bovenlaag zal het open zaaiensklaar maken als het zelden geweest is.

De landbouw zal het vraagstuk der irrigatie grondiger onder de oogen zien dan tot nu toe geval was.

Zoo zouden er meer leeringen te putten zijn uit ondervondene, indien ... de menschen niet zoo vergaten wat geleden is. In een goed tropisch kl[imaat] als dit, gezond en lekker, waar als regel geen [...]rijke stoornissen voorkomen, voedsel volop is, duur, waar ieder leeft of zich laat leven en de [...] weinig kan ondernemen wat veel kosten me[...] vergeet men spoedig wat voorbij is en laat lie[ver] gauw mogelijk weer „Gods water over Gods [akker] loopen"."

* * *

Aan „De Telegraaf" van 1 Juni, derde ochten[d]... ontleenen wij het volgende:

„Zooals wij reeds mededeelden, heeft de Gouver[neur] van Suriname aan de Koloniale Staten ter goedke[uring] aangeboden een verordening ter opneming in het boek van Strafrecht van de volgende strafbepaling: die een kind, waarvan hij weet dat hij de vader ni[et is] overeenkomstig de voorschriften van het Burg[erlijk] Wetboek als het zijne erkent, wordt als schuldig valsche erkenning, gestraft met gevangenisstraf van hoogste drie jaren.

Het Weekblad van het Recht geeft hierop de vol[gende] commentaren:

„Er kan aanleiding bestaan in de wet uitdruk[kelijk] eene bepaling op te nemen, die verbiedt een kind als zijne te erkennen, dat niet het zijne is. Doch mo[et] dan geschieden op zoodanige wijze, dat onmiddellijk dat thans nog niet bestaande verbod eene strafre[chte]lijke sanctie in geval van overtreding wordt verbon[den]. Gebiedt de zuinigheid met strafbedreiging niet tot zoodanige actie eerst over te gaan, wanneer mocht [blij]ken dat zonder haar het verbod van den wetgever wordt nageleefd? Zou eene bepaling, waarbij aan erkenning als hier bedoeld alle rechtskracht en re[chts]gevolg wordt ontzegd, niet voldoende zijn om de ha[nd]having van het verbod te verzekeren? Wij veroorlo[ven] ons die vragen aan den kolonialen wetgever voor te leggen. Het ware denkbaar, dat bij den Nederlands[chen] wetgever de neiging mocht opkomen het voorbeeld Suriname te volgen. Daarom achten wij deze opmer[king] niet misplaatst."

Ook het Ned. Juristenblad schrijft: „Mocht dit [voor]stel wet worden dan zou voor de kolonie Sur[iname] recht worden datgene wat te onzent door het [arrest] van den H. R. 26 Nov. 1925, N. J. 1926, blz. 341 verworpen is. Zie de noot van P. S. onder dat [arrest]. Moge het voorbeeld niet tot navolging strekken."

* * *

Zou het niet op den weg liggen van het bestuur

1) En over een groot deel van Nederlandsch Oost-Indië.
Red. Kol. Weekblad.

r onderzoek in te stellen naar de uitvinding van de enrijksche ingenieurs Suess en Pucher van een ne, die onder water aan een draagschip is opgeen en door de kracht van stroomend water voor trieele doeleinden kan worden gebruikt? (Zie de Ct. van 31 Mei, Avondblad A.). Suriname heeft zoostroomende rivieren!

* * *

schenen is het „Verslag der Algemeene Rekener over 1925 ingevolge artikel 36 der Surinaamsche tabiliteitswet.

Curaçao.

Bezoldiging van landsdienaren.

chts wat hierover in de schriftelijke gedachtenling tusschen Bestuur en Kolonialen Raad gezegd illen wij nog naar voren brengen.

de beschouwingen van den Raad in het V. V. de gouverneur niet diep in (K.W., 27 Mei 1926); ts dit wordt gezegd:

ke grens, getrokken bij bezoldiging of toelage, is p zekere hoogte willekeurig. Ook bij vroegere tebijslagen waren evenwel grenzen getrokken en een duurtebijslag bijzonderlijk dient om oogenkelijke behoefte te bevredigen, is het niet noodig te geven bij en boven bezoldigingen, die reeds in stellen in voldoende mate in het levensonderhoud orzien.

de laatste duurtebijslagrekening in het ambtenaorps ontevredenheid en misnoegheid heeft gekt, spreekt ondergeteekende beslist tegen.

et regelen der bezoldiging behoort niet tot de taak wetgevers.

en het dienstverband van den Ir. Molengraaff was ndigd, deed hij den ondergeteekende de mededeedat hij, gezien het inmiddels duurder geworden n te Willemstad, zijn dienstverband niet kon laten ngen op dezelfde finantieele voorwaarden.

et argument billijkend, ging ondergeteekende met nden ingenieur een nieuw dienstverband aan, t geval de watervoorzieningsplannen worden voerd, waarbij hem f 900.— 's maands salaris egeven.

lage die Ir. Molengraaff geniet als waarnedirecteur van Openbare Werken, mag, naar de ning van ondergeteekende, niet bij zijn inkomen den gerekend, daar deze van zeer tijdelijken aard n zeker niet verdiend wordt zonder aanmerkelijk er dienstprestatiën.

an over de verhooging, voor den administrateur van ciën voorgesteld:

Met genoegen las ondergeteekende in de slotalinea der Afdeelingen betoog in zake de door hem toegede duurtebijslag eene meening, die geheel overeenstig de zijne is. Ook hij is bij hooge uitzondering en dringende noodzakelijkheid en na vergelijking met ere daarmede overeenkomende bezoldigingen er overgegaan een crediet tot verhooging van die van Administrateur van financiën aan te vragen. De ere departementshoofden toch genieten of genoten 000.— of meer bezoldiging. Geen dus had minder het salaris aan het ambt van Administrateur verden. Deze betaling acht ondergeteekende, gezien de kenis van het ambt, niet billijk omdat gelijkwaarbetrekkingen zoo mogelijk met gelijke salarissen en worden betaald.

et om redenen van toegenomen dienstprestatiën erantwoordelijkheid of het winnen in beteekenis ze tijden, is de verhooging aangevraagd, doch omer geen steekhoudende reden bestaat dit ambt zoolager te bezoldiggen dan dat van Procureur-gene- Reeds eerder is de billijkheid van gelijke bezolng dezer departementshoofden ingezien, doch inijd werd besloten het verkeerde in de verhouding de bezoldiging te verhelpen, door toekenning aan dministrateur van financiën, van een persoonlijke (Zie de begrooting van 1908 bij artikel 8b.). geteekende kan zich met een dergelijken maatniet vereenigen, aangezien hij meent, dat een per- toelage meer heeft te strekken tot belooning en persoonlijke verdienstelijkheid in eene betrek-, dan wel dient te strekken om de gelijkwaardigeener betrekking met eene andere tot uitdrukte brengen."

en slotte heeft de Raad een zeer uitvoerig eindvergegeven, waarin men over deze onderwerpen leest:

De afdeelingen waren en zijn niet tegen het verleenen van duurtetoeslag. De gemaakte opmerkingen betroffen het feit, dat buiten den Raad om tot het toekennen van duurtetoeslag is besloten en ook het daarbij aanvaarde stelsel. Reeds vorig jaar is betoogd, dat die regeling niet zonder 's Raads medewerking had mogen tot stand komen. Doch hiermede heeft de Raad de bevoegdheid niet verloren om, nu de stukken worden overgelegd en de Raad een overzicht krijgt over het gebruik der geldmiddelen, het geheele dienstjaar te bespreken en zijn oordeel over dat dienstjaar kenbaar te maken. En aangezien 's Lands geldmiddelen hierbij betrokken zijn, zijn de afdeelingen bevoegd zich er over uit te laten. Nu de regeling in werking is, komen de onjuistheden aan het licht en daarop is gewezen. Personen met meer dan f 6000.— inkomen krijgen geen duurtebijslag, doch tevens zijn personen uitgesloten, wier inkomen door de Kroon is bepaald, niettegenstaande zij minder dan f 6000.— hebben. Bij vroegere regelingen zijn dergelijke onderscheidingen niet gemaakt. En door het ten aanzien van Ir. Molengraaff gebillijkte argument, dat tot verhooging van diens inkomen leidde, n.l. het inmiddels duurder geworden leven te Willemstad, is het standpunt van het Bestuur niet versterkt voor wat betreft de bezoldigingen, die volgens de duurtebijslagregeling reeds in staat stellen, in voldoende mate in het levensonderhoud te voorzien.

De afdeelingen moeten herhalen, dat door de nieuwe regeling van den duurtetoeslag ontevredenheid is gekweekt, ook wegens de verrekening met het vroeger boven de bezoldiging genotene, al moge zulks het Bestuur niet bekend zijn.

Volgens het Regeeringsreglement regelt het Bestuur wel is waar de bezoldigingen, doch die bedragen moeten op de begrooting worden gebracht en derhalve van te voren door den wetgever volgens het budgetrecht goedgekeurd worden."

Van de verhooging der bezoldiging van den Administrateur van financiën blijft de Raad afkeerig, omdat geen nieuwe feiten zijn aangevoerd.

De schepenlijst van Maart.

Zoowel de *stoom-* als *zeilvaart* hebben in de afgeloopen maand Maart weer een belangrijk record gemaakt.

De stoomschepen bereikten het getal van 239, de zeilschepen van 159. 't Vorig jaar zijn we 101 stoomschepen en 87 zeilschepen al vooruit.

Het was te voren te voorzien, dat het aantal stoomschepen over Maart bijzonder hoog zou loopen, want de tankers hebben bijna de geheele maand op volle kracht gevaren. Maar weinige dagen gingen er slechts 3 uit. Meestal 4, soms zelfs 5 stuks per dag. Ook de inhoudsmaat was een record en beliep voor de stoomschepen 2.430.928 B. M3., waartoe ook de 7 groote toeristenbooten in het begin der maand binnengeloopen, hun aandeel hebben bijgedragen.

Ook de zeilvaart ging weer met een sprong vooruit en steeg tot 159 stuks, een cijfer, voor zoover wij ons herinneren, sedert jaren niet meer bereikt, Behalve de tegenwoordige drukke zeilvaart tusschen Bonaire en Aruba, hebben de vele scheepjes, die werkvolk en vruchten aanvoeren van Coro en Puerto Cabello daartoe grootendeels bijgedragen. De inhoudsmaat was evenwel daaraan niet geëvenredigd, want deze bedroeg in Januari 23 zeilers minder, nog 2.500 M3. bruto méér. („A. d. C.")

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Munt- en geldmoeilijkheden.

Nog twee opmerkingen naar aanleiding van het verleden week aangehaalde stuk uit „de West-Indische Gids".

Mr. Serrurier, de voorzitter van den Raad van Justitie, wordt genoemd als steller van een request aan den gouverneur voor de koopleiden over den geldkoers. In dien vorm heeft hij dat ontkend. Wel gaf hij toe, een request, dat in inhoud grootendeels met het bedoelde overeenkwam, opgesteld te hebben, maar zonder te weten, dat dit voor den gouverneur was bestemd.

Dat de kooplieden het mogelijke gedaan hebben, om de zaak buiten proces af te doen blijkt ook uit een brief van (8?) Dec. 1824 aan den fiskaal, waarin zij meedeelen, kennis genomen te hebben van het besluit van den Minister van Koloniën van 21 Augustus 1824 op een verzoekschrift van Kloppenburg en Co. te Amsterdam, uit het slot waarvan blijkt, „dat de daarin genomene Basis ter berekening de *vier* vijfde delen eener gekapte Spaansche Daalder gelijk steld aan veertig Nederlandsche Stuivers, en gevolgelijk daardoor ook de

zilveren patinjes wezenlijk buiten allen twijfel op vijf gekapte deelen of vijftien realen Curaçaosch courant bepaald en verklaard, waardoor het dan ook vanzelfs spreekt dat de doubloen dewelke alom de waarde van zestien Spaansche daalders heeft insgelijks als dertig pezos van achten Courant wordt." Gevraagd wordt daarom schorsing van alle executie op hun eigendommen tot de beslissing van den Koning op hun verzoekschrift.

Uit den Verren Vreemde.

Om het chalifaat.

Sedert 3 Maart 1924 was de chalief Abd-ul Medjid van zijne waardigheid als zoodanig afgezet, over de Turksche grens verdreven, en was een einde gebracht aan het Osmanische chalifaat. Heeft de Mohamedaansche wereld bij die daad van de regeering te Angora berust, daarmede was niet uitgemaakt dat men het chalifaat als instelling afgeschaft wenschte te beschouwen. Integendeel. Van meer dan een zijde werd op de noodzakelijkheid gewezen aan den Islam weer een chalief te geven, en meer dan een machthebbend vorst deed verstaan, dat hij voor die hooge waardigheid als de aangewezene was te beschouwen.

Nadat eenige plannen voor het bijeenkomen van een concilie halverwege de uitvoering waren blijven steken, slaagden de leiders van de theologische hoogeschool te Kaïro erin een zoodanige algemeene godsdienstige bijeenkomst te doen samenkomen.

Den 13en Mei werd het congres geopend in het vermaarde klooster, waarin de hoogeschool van El Azhar bij Kaïro gevestigd is. Het was bijeengeroepen door de geestelijkheid. Verschillende moslimsche landen of gemeenschappen, die zich bereid verklaarden er vertegenwoordigers heen te zenden, voegden daaraan dadelijk de opmerking toe, dat besluiten of verkiezingen van het congres geen bindende kracht zouden hebben, voordat zij door het parlement van het betrokken land zouden zijn aanvaard.

Er waren er ook die al dadelijk verder gingen dan het hier vermelde voorbehoud, en die bij voorbaat als hun opvatting te kennen gaven, dat het volstrekt niet noodig was om tot de verkiezing van een nieuwen chalief over te gaan. De schriftgeleerden van de Hanefitische school erkennen de rechten van het nu verdreven Osmanische chalifaat zelfs niet, eigenlijk heeft, volgen hen, het chalifaat sinds 661 opgehouden te bestaan. Elke gemeenschap van geloovigen is gerechtvaardigd den regeeringsvorm te bepalen, welke zij verkiest.

Op de conferentie te Kaïro kwamen deze inzichten dadelijk scherp tegenover elkander te staan. 't Is niet gelukt ze tot verzoening te brengen. Ook heeft geen een er in dergelijke mate over de andere vermogen te zegevieren, dat zij meerderheidsgezag heeft kunnen uitoefenen. Was men 't vooraf niet over een candidatuur eens geworden, op de conferentie kwam duidelijk uit dat geen der staatshoofden, die zich als candidaat beschouwden, de algemeene instemming vond. Was de bijeenroeping uitgegaan van de geestelijkheid, de besprekingen werden, vooral beheerscht door staatkundige bedoelingen en politieke inzichten.

Na vier dagen is de conferentie dan ook uiteengegaan, zonder een chalief gekozen te hebben. Evenmin is men er tot een besluit kunnen komen betreffende het al of niet voortbestaan van het chalifaat.

Toch werd er wel eenig resultaat bereikt. Er is besloten een „Ismalietischen Grooten Raad" in te stellen, voor de behandeling van religieuze aangelegenheden van algemeene strekking. Maar meer waarde wordt nog gehecht aan de mogelijkheid, dat de gevoerde besprekingen de inleiding konden zijn, voor een meer vruchtdragende behandeling ter bijeenkomst, die nu te Mekka begin Juni geopend is.

Deze is bijeengeroepen door Abdoel Azir Ibn Seöed, den vorst der Wahabieten, die koning Hoessein van den troon van Hedchas heeft verdreven, om er zich zelf op te plaatsen, en die zoo meester is van Mekka en Medina, de twee heilige plaatsen bij uitnemendheid van den Islam. Hoewel hij de vertegenwoordigers van de mahomedaansche gemeenschappen uit alle deelen van de wereld slechts heeft opgeroepen om over bedevaart-belangen te beraadslagen, is 't niet onwaarschijnlijk, dat de beraadslagingen zich over een veel ruimer gebied zullen uitstrekken. Door de tegenwoordigheid van deelnemers uit Turkije, Rusland, Centraal Azië, China, Zuid-Afrika, zal de conferentie ook een meer internationaal karakter dragen dan die van El-Azhar. Britsch-Indië en Ned.-Indië zijn ook vertegenwoordigd.

Daar de Wahabieten juist de bedevaart naar de[...] lige plaatsen *niet* als een plicht van den Muzel[...] beschouwen, bestond er eenige vrees, dat hun over[...] ning aan het verrichten van die bedevaart ni[...] moeilijkheden in den weg zou leggen. Door het bi[...] roepen van deze conferentie, waar Abdoel Seöed de geheele moslimsche wereld over deze aangel[...] heid wil beraadslagen, heeft hij geruststelling in[...] gemoederen gebracht. Er zijn er, die dit beschou[...] als en stap in de richting der verzoening van uit[...] loopende inzichten en zoodoende tevens in de rich[...] naar de erkenning van den koning van Hedchas[...] „Beschermer der Heilige Steden", waardoor hij zo[...] zou worden als waarnemend chalief.

De blank-zwarte vrouwenkwestie in Zuid-Afrika.

Minister Roos had een wetsontwerp ingediend bi[...] Z.-A. parlement, om het onzedelijk verkeer van bl[...] mannen met naturelle-vrouwen tegen te gaan.

Reeds bestaat er een wet, die aanranding of [...] krachting strafbaar stelt. Maar volgens het ont[...] zal het plegen van ontucht of onzedelijk verkeer [...] een blanke met een naturelle-vrouw reeds straf[...] worden, en de veroordeeling zal tot 6 jaren „tronk[...] en daarbij ook een pak slae (hoogstens 15 houe)" [...] nen bedragen.

Zoowel de vrouw als de man, die de daad pl[...] daartoe aanlokt, of iemand daarom lastig valt, als[...] menschen, die gelegenheid scheppen of geven tot s[...] baar verkeer, zullen tronkstraf of een pak slae ku[...] krijgen.

In den Volksraad ging het ontwerp er grif door, [...] 't is in den Senaat gestrand. Het meerendeel vond [...] de straffen veel te hoog, er waren er die 6 maa[...] zonder „houe" als maximum, hoog genoeg achtten[...] wezen op den omgang van matrozen met zwarte v[...] wen in de havensteden en daarbij zouden zij zoo str[...] straffen niet toegepast willen zien. Slechts één der [...] natoren oordeelde de voorgestelde straffen niet [...] zwaar, en hij wilde deze ook toegepast zien voor [...] geval dat een naturel gemeenschap heeft met een b[...] ke vrouw, hetgeen het ontwerp niet doet.

Minister Roos heeft niets willen toegeven. Zoodo[...] is het ontwerp geen wet geworden. De minister [...] de verwachting uitgesproken dat de publieke opi[...] zich nader over zal uitspreken en het zoo bin[...] jaar rijp zal maken, om opnieuw en dan met me[...] ces in behandeling te kunnen komen.

De zwart-blanke vrouwenkwestie in Oost-Afrika.

In Britsch Oost-Afrika is het de kwestie der [...] randing der blanke vrouwen door inlanders (d.i. [...] anders dan de onzedelijke omgang, waartegen mi[...] Roos in Z.-A. te velde trekt) die de gouverneur op [...] delen bedacht doet zijn ter bescherming dier vrou[...] Wegens het groote aantal gewelddaden, in den [...] sten tijd tegen Europeesche vrouwen door inlanders [...] pleegd, is de regeering van plan, wetten in te die[...] waarbij hoogere straffen tegen dergelijke misdr[...] worden geëischt, om een gevoel van grooter veili[...] te scheppen.

De regeering heeft ook een beroep gedaan op de [...] landsche hoofden, die zelf dergelijke misdrijven [...] keuren.

Accoord in de Mosoel-kwestie.

De slechte staat van de Turksche financiën, sch[...] de regeering tot inschikkelijkheid in de Mosoelkw[...] gebracht te hebben.

Den 7en Juni is tusschen Turkije e.z. en Groot-B[...] tanië met Irak a.z. een overeenkomst aangegaan. [...] grens van Mosoel, als vilayet van Irak, is vastge[...] de staten sluiten een veiligheidsverdrag, Turkije k[...] 10 pCt. van hetgeen Irak zal trekken uit de petrol[...] bronnen van Mosoel.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS.

Embregts, Hoofdagent van politie 1ste kl. in de [...] sidentie Batavia, Hoorendonkstraat 78, Es[...] (België).
E. Vervuurt, Onderwijzer der 1ste kl. bij het Op[...] Eur. L. O., de Genestetstraat 6boven, Amsterda[...]
F. Bodeman, 1e Commies op het assistent-reside[...] kantoor te Sawah-Loento, Fahrenheitstraat 356a, [...] Haag.
J. de Vos, Hoofdagent van politie 1ste kl. in de [...] dentie Soerabaja, Bloedorpstraat 20, Rotterdam.

...gel, Stationscommies 2de kl. bij de Staatsspoor- en Tramwegen, Rijksstraatweg 65, Schoten.
...n der Veer, Politie-opziener 1ste kl. in de residen...ie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, p/a. W. Dracht, 2e van Blankenburgstraat 169, 's-Gravenhage.
...H. Menalda van Schouwenburg, Ingenieur 1ste kl. voor de Landsgebouwen, Batavierenweg 41, Nijmegen.
...W. de Haan, Onderwijzer bij de Opleidingsschool voor Inlandsche ambtenaren te Probolinggo, p/a. Hotel Terminus, Stationsweg 80, 's-Gravenhage.
... de Ceuninck van Capelle, Architect bij de Waterstaat en 's Lands B. O. W., van Hoornbeekstraat 59, 's-Gravenhage.
...Demmig, waarn. Commies der 1ste kl. bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, Ohmweg 116, 's-Gravenhage.
...Nijdam, Controleur der 1ste klasse bij het Binnenlandsch Bestuur, Thomsonlaan 156, 's-Gravenhage.
...Ridderinq, Verpleger der 1ste klasse bij den dienst der Volksgezondheid, Rhijnvis Feithplein 18, Groningen.
...H. van Wamel, Commies bij de Wees- en Boedelkamer te Medan, Goltiusstraat 12, Haarlem.
...J. Neesen, 1e Officier bij de Gouvernements Marine, Celebesstraat 67 II, Amsterdam.
...J. Veger, Commies der Belastingen in Curaçao, Polderstraat 23, Groningen.

...phabetische opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen over verschillende onderwerpen.

P. J. BLOK, gep. ass.-resident, laatstelijk van Soerakarta, de Riemerstraat 8, Den Haag. — Javaansch en Maleisch.

...DUSAULT en Mevr. C. M. SANDBERG—v. REEDE, ...aakleeraressen, Groot Hertoginnelaan 184, Den Haag en Keizersgracht 774, Amsterdam. — Ademhalings- en spreekstoornissen (zoo noodig met in...g).

...H. F. ENGELEN, Rijswijk, Caan van Necklaan. — Leeraar in de Dactyloscopie.

Mejuffr. A. M. EIGENHUIS, van Boetzelaerlaan 181, Den Haag. — Lessen L. O. in alle vakken en Wiskunde lagere klassen H. B. S.

Ch. A. FONTEIJN, Frederik Hendriklaan 104, Den Haag. — Maleisch en Javaansch in geheelen omvang.

...H. GILTAY, Laan van Meerdervoort 516, Den Haag, geeft les in Oud-Fransch recht, Oud-Vaderlandsch recht, Romeinsch recht en Inleiding tot de Rechtswetenschap. Dictaten en excerpten beschikbaar. Leidt op voor cand.-examen Ind. Jurist.

J. F. H. GIJSBERTS, gep. hoofd eener school uit Ned. O.-I., Schenkkade 307, Den Haag. — Privaatlessen op alle uren van den dag in alle vakken van het L. O. en, voor zoover de vakken op de H.B.S. betreft, ook voor lessen in Fransch, Ned. taal en letterkunde, Geschiedenis, Aardrijkskunde en Cosmographie. Genegen leerlingen aan huis te ontvangen voor toezicht op huiswerk.

J. ISRAEL, oud-adjt. Translateur van de Javaansche taal te Soerakarta, beëedigd Translateur hier te lande, Soestdijk. — Javaansch; vervaardigen van schriftelijke vertalingen uit het Hollandsch in het Javaansch en omgekeerd. — Stelt zich ook in andere plaatsen beschikbaar.

A. H. JANSEN, Jacob Ruijsdaellaan 21, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

Mr. E. RIJKE, oud Ind. recht. ambt., Witte Singel 58, Leiden. — Ned. Ind. Wetb. — Adatrecht. — Staatsinstellingen van Ned. O. en W. Indië. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.

J. J. F. SCHREUEL, gepens. Ass.-Res., Vogelkersstraat 5, Den Haag. — Maleische taal en letterkunde.

A. A. SCHROEVERS, Stadhoudersplein 3, Den Haag. — Stenografie. — Machineschrijven.

C. STEUERWALD, oud Ass. P.S., Vivienstraat 59, Den Haag. — Lessen in Werktuigbouw en IJzerconstructie.

PH. C. STUBENRAUCH, H. F. VAN ZUIJLEN en F. M. GESCHER, Leeraren M. O. — Opleiding voor M. O. Boekhouden en Staatspraktijkdiploma. Cursus voor Handel en Administratie. St. Annastr. 85, Nijmegen.

P. D. VISSER, Frederik Hendriklaan 162, Den Haag. — Maleisch (grammatica, correspondentie, omgangstaal) en Wiskunde.

A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

H. WESSELS, Leeraar Engelsch M. O. Lessen in Engelsch en Eng. Handelscorrespondentie. — Wychen A. 16c (lessen in Nijmegen te geven).

Leden, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Mutatiestaat van 2 tot 9 Juni.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
...van Vloten, Huize „Duno" te Doorwerth. ƒ 5.— Afd. Arnhem.	Secretaris-Penningm. van het Dagelijksch Bestuur.
...C. W. C. van der Schoot, oud-Kolonel der Cavalerie, Den Haag, Noordeinde 6a. ƒ 5.—	Secretaris-Penningm. van het Dagelijksch Bestuur.
...rouw J. Lelsz, Amsterdam, Valeriusterras 7. ƒ 5.—	Eigen aanmelding.
...E. Sigal, p/a. Bandoengsche Kininefabriek, de Wittenkade 48—50, Amsterdam. ƒ 5.—	Secretaris Afd. Amsterdam.
...Faber, Leeuwarden, Poppestraat 11. ƒ 5.—	Administrateur Oost en West.
...A. Desertine, Lid van het Hof van Justitie te Curaçao. ƒ 5.—	den heer X. H. Ch. Krugers te Curaçao.

Adresveranderingen:

...T. J. G. Derks, Off. v. Gezondheid O.-I. L., van: Curaçao naar: Rotterdam, Mathenesserlaan 370B. ƒ 5
... van Delden, van: Hilversum, Sweelincklaan 18, ... Wolfheeze (Gld.), „Henriëtte Hoeve". ƒ 5.— Afd. Arnhem).
...Wed. L. C. van Nouhuys-Leyssius, van: Bilthoven, Sparrelaan 1, naar: Apeldoorn, Frisolaan 3. ƒ 5
...rouw J. Vriesema-de Boer, Haarlem, van: Kruisweg ...rood naar: Santpoorterstraat 66, Kleverpark.
...A. Koops, oud O.-I. Ambtenaar, Den Haag, van: Emmastraat 64 naar: François Valentijnstraat 207.
R. J. A. Stolk, Hoofdbeheerder Pandhuisdienst, van: Medan naar: Den Haag, Nassau Zuilensteinstr. 15. ƒ 5
L. Coomans de Ruiter, Controleur B.B., van: Amoerang naar: Batoeradja (Palembang).
J. A. Spoor, Luitenant-Kolonel der Intendance, van: Weltevreden naar: Bandoeng.
Mr. H. J. Wijnmaalen, Adm. Ambt. B.B., is geplaatst in het gouv. van Celebes en O.
Mevrouw L. Schoor-Dersjant, thans p/a. Ir. P. Schoor, Hoofdbureau P.T.T. te Bandoeng.
Rectificatie: het juiste adres van F. van der Elst is: Den Haag, Noordeinde 142A.

Vereeniging „OOST en WEST"
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23,
Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en
lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen
INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West
of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied
personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr
's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlich
zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.
TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „T
biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland
toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aan
te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.
TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaer
's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. In
bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetr
willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.
LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.
NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten
aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegen
verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.
BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de
J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmidd
2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de
MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEM
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkk
Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijk Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw h
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw h
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indie en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oo
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordig Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk

NUMMER 24 DONDERDAG 17 JUNI 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË: Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

De Evolutie in de Javaansche Batikkunst

door

J. A. LOEBÈR Jr.

I.

Het is stellig geen eer voor ons Nederlanders, die eeuwen op Java geheerscht hebben, dat eerst in de laatste 30, 40 jaar het batikken, dit kleinood van Javaansche kunst, welks wedergade men in de groote, algemeene kunstgeschiedenis zelden zal aantreffen, in *meerdere mate* bekend geworden is.

Een Engelschman was het, die het batikken op Java nauwkeuriger observeerde en in zijn „History of Java" kort maar bondig vastlegde: Sir Thomas Stamford Raffles! Een geniaal man, zooals ook de Engelschen er weinig kunnen opnoemen, een man, die den Janboel uit den Nederlandschen Napoleontijd op Java moest beredderen, er werkend met ambtenaren, die zijn taal en óók zijn geest niet verstonden, hem haatten en ook door hem gehaat werden. Raffles was het, die, ondanks zijn kortstondig bestuur in stormachtige tijden, als eerste-ling het enorm belang der overblijfselen der Hindoe-kultuur op Java inzag, deze door kundige ambtenaren liet opmeten en beschrijven. Hoeveel jaren heeft het niet geduurd voor een Hollandsche Raffles onder de Nederlandsche hooge ambtenaren zijn voorbeeld volgde en in 1901 de bekende, oudheidkundige commissie stichtte?

Men kan schamper beweren, dat die ruïnes, vooral de Borobodoer, wel wat te groot zijn om door een Engelschman ongezien voorbijgeloopen te worden!

Doch Raffles ontdekte en observeerde tevens een andere antikwiteit op Java, *minder* opvallend dan tjandi's met hun prachtige architectuur en plastiek: een wondere volkskunst, een intieme kleedingskunst, die, onbekommerd om vreemde overheerschers, in waarheid leefde onder de Javanen.

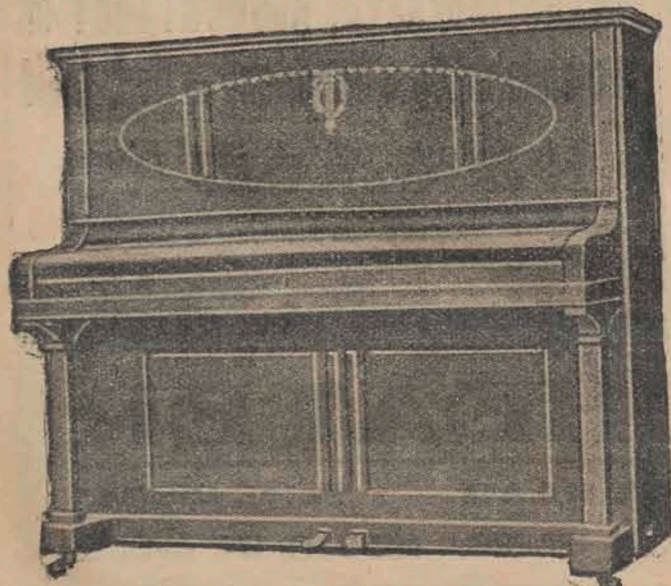
En in *dit* opzicht wachten we geduldig, met gehuldigen eerbied op den tijd, dat ook hier een Nederlandsche Raffles zal verschijnen!

't Is waar, van die andere antikwiteit brokkelden de steenen af, *moest* gekonserveerd worden en wij, Nederlanders, zijn door eigen bezit kenners van monumenten. En begrijpelijk is het, dat wij, die een eigenlijke, hoogstrevende volkskunst kennen, het batikken als geestelijk monument eener hoogstaande, doch voor ons onbekende kultuur niet konden waardeeren!

Het batikken op Java een monument? Zeker! Doch geen antikwiteit! We vergissen ons danig in deze veel te lang gekoesterde meening! Het is niet waar, dat deze kunst als een Javaansche Aphrodite kant en klaar verrezen is. Integendeel, het is een verschijning, die bescheiden — wellicht eeuwen heeft gevegeteerd en dan als een kostelijke plant gegroeid is en........ nog groeit en leeft.

Hadden we vroeger het inlandsche leven en zijn kunst intensiever bezien en gezien, het zou reeds

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

lang zelfs aan half blinden opgevallen zijn.

Want in de 19e eeuw kwam in 1872 uit datzelfde Javaansche leven een inlandsch appèl uit Solo, die een Javaansche beschrijving van het batikken te Semarang deed verschijnen! Stel u voor een boekje, door 'n inlander geschreven en dat gedrukt werd! En vijf jaren door een Nederlander vertaald en ook gedrukt!....

Het geestelijk-krachtige Java weerde zich tegen de Hollandsche geringschatting, tegen het volmaakt-negeeren van den geest van Raffles.

Kiliaan was de eerste, die in 1890 durfde spreken van het batikken als „een echte Javaansche kunst." De Engelsche Gouverneur van Java vond in een bescheiden controleur een eersten navolger, een man, die niet alleen administreeren, doch ook begrijpen kon en voelen!

II.

In de laatste dertig jaar is het, dank zij Rouffaer als ernstig willend voorganger, gaan „daghen in den Oosten." En al zijn wij tot gansch andere conclusies gekomen, een eeresaluut aan zijn prachtig en geestdriftig optreden! Evenzoo hulde aan Jasper, nu resident in Djokja, die in zijn batikboek prachtig materiaal bijeengebracht heeft. Nieuwe vondsten hebben nieuwe wegen gewezen. We *weten* nu, al ontbreken ons weliswaar de doopbriefjes, dat het batikken gegroeid is in langzamen wasdom en dat als steeds op Indonessich kunstgebied sporen van dien groei heeft nagelaten, sprekend voor elkeen, die hooren wil en kan.

We kennen de direkte wasversiering op bladwerkhoeden en foeja-weefsels van de Moro's op Mindanao. Het toeval, dat helaas onze Indische studie beheerscht, brengt ineens een primitieven batik uit Midden-Celebes te voorschijn, daarmee het dogma Java + Madoera + Dekhan doorbrekend. En wie weet of niet spoedig een nieuw toeval mijn meening omtrent den gebatikten hoed, uit hetzelfde Celebes, hoe veel bestreden ook, komt bevestigen?

Bij de beoordeeling van het batikken stuit men steeds op het abnormale bij het bewerken van stoffen, dat men wegens het was *koud* verven en dat was weer in een *heetwaterbad* verwijderen moet. Vandaar, dat men in de Preanger een interessant voorstadium vindt, den bekenden simboet, waarbij rijststijfsel als reservage gebruikt wordt. Die vondst van Pleyte blijft niet alleen staan, want door de onderzoekingen van Jasper weten we, dat ook bij het herstellen van batiks rijststijfsel gebruikt wordt en niet alleen in de Preanger, doch ook in... Midden- en Oost-Java.

Bij het verbeteren van de inlandsche verfmethoden kon men terugkeeren tot het aloude was, dat fijnere lijnen en mooiere détailleering mogelijk maakte. Eerst — d.i. vermoedelijk — met een bamboestaafje, later met den onvolprezen tjanting ontstond de wasbatik!

Men batikte eenzijdig het patroon of men spaarde het patroon uit en bedekte het fond met was en verkreeg zóó een blank patroon op kleurig fond (latar ireng) of een kleurig ornament op witten grond (latar poetih), twee soorten, die men reeds bij den Bantenschen simboet vindt.

Op deze tweekleurige batiks volgde de driekleurige. Bepaalde deelen van het ornament werden met het penseel donker nageverfd, een Preanger-specialiteit.

En dan volgden Madoera en de Vorstenlanden! Voor elke verving wordt een speciale wasbedekking aangebracht, die na het verven verwijderd wordt en zoo ontstaat de driekleurige kain soga, waarbij in later tijd de was slechts gedeeltelijk door afkrabben verwijderd wordt.

Ziedaar de technische ontwikkeling van het batikken, duidelijk zichtbaar als het bouwen van een simpel dorpshuisje, een eenvoudig begin, dat wordt het heerenhuis, wat de Vorstenlandsche batik ook inderdaad is!

Met de patronen, waarop de Javaansche batikstijl met recht en reden baseert, gaat het evenzoo.

Men bouwt en organiseert. Op de primitieve ... ling der Soendaneesche simboet gaat men ... en profiteerend van de rijke, Javaansche flo... staat de streng gestileerde groep der tjeplokk... der ganggong-patronen met als scherpe teg... ling de vrij behandelde semen-indeeling. Pl... dier, flora en fauna leveren de motieven, di... de Javanen meer of minder vrij nagevolgd w... steeds dekoratief bewerkt zijn. Ze begrijpen ... bij zeer wèl, dat het nonsens is „bloemetjes e... jes" zoo naturalistisch af te beelden, dat het echt wordt en ze dus van het doek noodz... moeten afvallen. In artistieken zin verwerk... het motief, vinden een nieuwen vorm, die ook schoonheid kan toonen. En daar het meer... wel navolgen, doch zelden *scheppen* kan, ... men steeds naar patronen, naar pola's, min of vrij te volgen, *den* standdaard der Javaansc... tikkunst!

Natuurlijk blijft die Oostersche kunst ni... van vreemde smetten. Doch in plaats van ... beperken tot de etiquetten van Italiaansche, ... sche, Duitsche en Hollandsche Renaissance ... dito Barok en Rococco, *verwerkt* Java die v... motieven. Men gebruikt het steriotiepe ... patroon van China, het parang-motief van ... Guinea. Doch ook absorbeert men het, sche... riaties, die soms slechts in de verte aan h... motief herinneren. In geestelijken zin wor... vreemde geannexeerd, gejavaniseerd. Daar ... men eerlijk genoeg de herkomst te blijven n... bijv. bij het semen persii of malebari, welke ... nen heelemaal niet meer aan Perzië of Malab... inneren. Men eert zelfs de blanke overheer... met het semen amtenar, een patroon, heel lief, ... al te vleiend met... bloemige guirlandes, ... een fond van heel veel spiraaltjes, die aan... ... rijen doen denken.

Alleen de kepala, het oude, Indonesische ... pingsmotief, blijft zooals het is, de aloude ... reboeng, beperkt tot scherpe, driehoekige ... en hoezeer in feitelijke tegenstelling met ... vrije Javaansche décor blijft de kepala he... en zelfs zoozeer, dat men op Sumatra spre... den poetjoek djawa.

Van dit standpunt gezien is het batikken ... zins een antikwiteit, een overleefd iets. In ... nisch en artistieken zin groeit het en is ge... Het leeft, leeft nog. Want op de mooie, th... sloten, tentoonstelling in de Gothische ... 's-Gravenhage vond men en drietal Solosche doeken. Zooals het behoort, is op deze smalle ... ben's een langgerekte ruit (tengahan), wit ... kleurd, begrensd door een ornamentalen n... rand van tjjemoerikans.

Maar op deze Solosche doeken is de punt ... blanke ruiten saamgevat in 'n donkerblauwe ... hoek. Als overgang tot het blanke middenv... men een deel met geelbruine wasbreuken. Ee... kelijk artistiek détail, dat bewijst, dat men ... ditioneelen stijl kan blijven en toch nieuwe ... sten doen. Het is een vondst, die een Frans... zou noemen: très délicate" en die voor o... treffend bewijs is, dat het batikken nog le... Java, steeds evolutionneert, geenszins is een ... kwiteit.

En wel zal men zeggen, wat die drie doeke... een bewijskracht hebben! Dat is zoo, maar ... zal mij veroorloven te antwoorden, wat we... eigenlijk van wat op Java geschiedt?

III.

Dat blijkt het allerbest uit de inlandsche v... op Java!

Men weet het, onze synthetische verfstoff... ben reeds veel onheil in Indië aangericht, h... leelijks veroorzaakt en door heel onzen mo... dischen Archipel treffen we die smerige ... kleurstoffen aan tot zelfs bij de Papoea's!

En begrijpelijk is het, als een leek op verf... gebied maar tevens bewonderaar van Java...

...unst den roepstem laat hooren: blijf weg met je Europeesche verfstoffen!

Doch juist is het niet! Op dit synthetische verfstoffengebied heeft Europa ongeloofelijke dingen bereikt en men vergeet, dat voor de... inlanders de inferieurste verfstoffen goed genoeg waren.

Zeker, er zijn op kleurgebied op Java prachtige tinten te kenmerken, het mengkoedoe-rood, de heerlijke combinatie van indigo met soja-bruin. Doch vergeet niet, dat voor datzelfde mengkoedoe-rood een voorbereiding van veertig dagen noodig is, met het rood-verven een tijdverlies van 45 dagen! Met voorbereiding der katoenen stof en door fixeeren na het verven weet men de op zich zelf zwakke verfstoffen vast te leggen, die echter niet als onze Europeesche stoffen een koken in zeepwater zouden verdragen.

En toch weet de Javaan zich in deze volmaakt nieuwe omstandigheden te helpen en zelfs deskundiger dan men zou denken.

In de Javaansche verfmethoden ontbreekt een waschecht geel en vandaar, dat deze symbolische goudkleur in de batikkunst ontbreekt, tenminste niet die plaats inneemt, die het geel naar Javaansche begrippen toekomt.

Wat doet nu de Javaan? Uit de menigte van Europeesche verfstoffen gebruikt hij het Auramin, een basische verfstof, ook niet wasch- en licht-echt, maar toch echter dan zijne vegetabilische verfstoffen. En als voorzichtig man mengt hij Auramin met zijn eigene verfingrediënten.

Hij onderscheidt zeer wel het voor- en het nadeel van oud en nieuw. Bijv. het synthetische indigo verft zeer snel, mist echter den „gebroken" toon van het natuurlijke indigo. Wat doet nu de Javaan? Hij gebruikt oud en nieuw bij elkaar en vindt deze combinatie heel raak „medel telegraph", telegrafisch verven.

Men ziet uit deze twee simpele voorbeelden, dat het den Javaan niet aan goede, juiste opvattingen ontbreekt. De oude evolutiegeest doet zich gelden. De Javaan voelt hoezeer zijn oude ververij primitief is, zijn kunst economisch benadeelt. Dus zoekt hij naar al wat bruikbaar schijnt, is echter nog in staat om naar onze zeer strenge, wetenschappelijke methoden het nuttige van het onkruid te scheiden.

Er dreigt hier op kleurgebied een groot, *een enorm gevaar!*

Het batikken is eenerzijds een artistieke kunst van teekening, anderzijds een verfkunst en zoo lang niet aan redelijke eischen van wasch- en lichtechtheid beantwoordt, wordt de tijdroovende, geestelijke inspanning van het wasteekenen niemendal waard. Een schril, afschrikwekkend voorbeeld geeft Duitschland te zien! Ginds de meest enthousiaste stemme van het batikken in een omvang, die Holland nooit gekend heeft en dat alles is als sneeuw voor de zon verdwenen, *omdat* men het verven als een belangrijk toevoegsel totaal *vergeten* heeft. Het antwoord behoort niet tot dit Javaansche gebied! Zonder op verfstoffengebied deskundig oordeelen te kunnen, zal toch menigeen den huidigen toestand in Indië kunnen overzien. De oorlog heeft nieuwe fabriekscentra geschapen, die afzetgebieden zoeken en de zeer belangrijke markt op Java naar waarde schatten. Het gevolg daarvan is, dat agenten van verschillende fabrieken en naties de markten overstelpen met allerlei verfstoffen, wier eigenlijke waarde de gewone Javaan *niet* beoordeelen kan.

Zijn er nu synthetische verfstoffen, die èn in echtheid èn in licht- en waschechtheid geschikt zijn, de veel tijd vereischende inlandsche verfmethoden te vervangen, zoo zou ik dat vooral uit economisch belang hartelijk begroeten. Wanneer men bijv. voor synthetisch rood eenige uren noodig heeft in plaats van 45 dagen, dan is deze nooit een buitengewone verbetering van het batikken. Maar het komt op beproeven aan, niet op besliste verzekeringen van fabrieken, en van den eenvoudigen Javaan kan men niet verlangen, dat hij den strengen, wetenschappelijken weg volgt om de licht- en waschechtheid beslist vast te stellen *).

Zoo zijn er in Duitschland tal van Ersatz-Batikinstrumenten uitgevonden, eenvoudig omdat men met den tjanting niet werken kan en men 't onnoodig vond, behoorlijk les te nemen. Geen van al deze dingen, die ik uitvoerig beproefd heb, zijn in staat onzen schijnbaar simpelen tjanting in het minst te vervangen, laat staan te verbeteren! De prijs is meestal ⅞ zuivere winst voor den fabrikant. Men heeft zelfs electrisch batikken uitgevonden, d.w.z. dat de was door elektrische warmte gesmolten wordt. En dezer dagen moest ik van een Javaan hooren, dat al die snakerijen, die in Duitschland afgedaan hebben, den inlander opgedrongen worden en dat het vermaarde, elektrische batikken zelfs met lof in inlandsche kranten vermeld wordt. En hij voegde erbij: „Wij, Javanen, zijn begeerig te putten uit de Europeesche beschaving."

Is er beter bewijs te vinden, hoe schromelijk lichtzinnig het is, een hoogstaande, inlandsche kunst eenvoudig te laten betijen, omdat zulks goedkooper en makkelijker is?

Er was eens een tijd in Nederland, dat het woord „eereschuld" klonk, *de* eereschuld van hen, die, zooals onlangs in de Demokratische Partijvergadering in Den Haag betoogd werd, van 30 tot 100 millioen uit datzelfde Indië trekken. Wij bouwen gymnasia en zelfs een universiteit voor Nederlanders èn Inlanders, we stichten Gouvernementsambachtscholen om inlanders de moderne vakmethoden te leeren. Prachtig dit alles! Maar laat men dan ook niet vergeten, dat het hoogste, het edelste, wat het Javaansche volk bezat en trots onze overheersching behouden heeft, zijn kunst is! Wat zou de Javaan zijn zonder dat, zonder zijn schitterende danskunst, zijn verrukkelijken wajang poerwa, wat zonder zijn batikkunst? Om slechts dit te noemen. In Engelsch-Indië heeft Engeland minstens vijf goed ingerichte kunstnijverheidsscholen gesticht om de inheemsche kunst te steunen en bij ons? De tijd is voorbij, dat men mij op het Departement van Koloniën met trots liet zien, dat het kleine Nederland *het grootste* koloniale budget voor kunst en wetenschappen had.

Toch wordt het tijd hiervan te reppen, omdat er nieuwe en goede teekenen zijn gekomen. De studie en de steeds groeiende waardeering van hetgeen ginds gewrocht is, iets dat men alteveel als onschuldige liefhebberij van dilettanten beschouwd heeft, blijkt vruchten in ongedachte richting te dragen. De aristokratische Javaan is niet meer de aangekleede Europeaan van vroeger, die met kostbare pamorkrissen het ijzerdraad van champieflesschen ten koste van het mooie metaalsmeedwerk doorbrak. Hij voelt van onze wetenschap en onze techniek te moeten profiteeren, maar niet langer is hij de etende en dragende gast uit den Bijbel. In *zijn* kunst, die wij in dien diepen zin niet bezitten, voelt hij zijn hoogste, geestelijk bezit en hij is begeerig met ons dat kunstgebied te openen, ons te laten deelen in die schoonheid.

De Javaansche kunstavonden te onzent zijn daarvan de klinkende bewijzen en ook in de Javaansche kratons wordt meer, veel meer dan vroeger, de eigen, de nationale kunst geëerd en gehuldigd. En dat is juist, de Javaan moet Javaan in hoogeren zin blijven!

Een prins van den bloede richt te Djokja een batikvereeniging op. Hij zelf komt naar Holland, brengt een schat van batiks mee. In Nederland beproeft hij onder intellektueele Hagenaars zijn in-

*) Over inl. ververij en synth. verfstoffen verschijnt binnenkort een uitvoeriger opstel in „De Indische Gids".

heemsche muziek- en danskunst meer bekend te maken en bereikt zelfs, dat Hagenaars met Javanen in een gamelan kunnen meespelen en dat een Nederlandsche dame een waarlijk schitterende visie van voorname, Javaansche danskunst geeft. Eere zij dien Pangeran Ario Soerjodiningrat, die een nieuwen tijd, een nieuwen geest inluidt! Zijn streven kan ongetwijfeld het belang van Java èn van Nederland bevorderen, de verzorging der Javaansche kunst *kan* de brug worden, die tot meerder, dieper verband tusschen beide volken leidt. En het is geen toeval, als tusschen de Indonesiërs in Nederland in de laatste weken een scherpe scheiding is gekomen tusschen de extremisten en de meer bezadigde elementen, welke laatste een samengaan met Nederland allereerst in het belang van Java achten.

Maar wat te doen? Men kent de polemieken van vroeger, uit 1902 en volgende jaren, de vele gewisselde nota's, waarvan het eenig resultaat de boeken van Jasper en Pleyte zijn geweest, werken, die we niet gaarne zouden missen.

Na jaren dat alles aandenkend komt men toch tot de conclusie, dat men toenmaals te veel hooi op den vork genomen heeft, te veel gewild heeft.

Het zou beter geweest zijn zich te concentreeren op één enkele kunst, bijv. op het batikken, als primus inter pares op Java!

Hier is voor Nederlanders goed werk te doen! Vooral in den huidigen tijd, waar opdringerig Europa de Javaansche kunst wil overtreffen, verbeteren en dit deels ook kàn. Het leiding geven door beproefde mannen van het vak zou men onder de idealen van wijlen Mr. van Deventer kunnen rekenen.

Het verfstoffenprobleem is bijv. iets, welks goede oplossing het Javaansche batikken kan sterken, maar dat bij nalatigheid de eeuwenlang gegroeide bloem van Java tot langzaam afsterven kan veroordeelen. Juist hier is gevaar in aantocht!

Indien nu de Nederlandsche regeering in een der beide centra's van Javaansche kultuur op het voorbeeld der proefstations bij de kultures een proefstation voor het batikken schiep (dat natuurlijk niet door gepensionneerde onderofficieren der genie bezet mag worden), dan zou wellicht een stap in de goede richting gedaan worden. Hier zou proefondervindelijk het kleurprobleem onderzocht kunnen worden, aan belangstellende ambtenaren e.a. raad gegeven kunnen worden.

Voor een zoodanig station ligt verder een breed veld van werkzaamheid open. Wij weten natuurlijk veel, heel veel van het Javaansche batikken, maar mag ik verklappen, dat dit niet heelemaal juist is? Van die kunst weten we wellicht het 3/5 deel, misschien ook het 3/10... meer niet!

De Preanger-batiks zijn voor ons een vrijwel gesloten boek. In hoever hier meerdere voorstadia van het batikken te vinden zijn, dat weet geen mensch. Madoera, waar hoogstwaarschijnlijk veel te vinden is, is voor ons... terra incognita. Wat weten we van Oost-Java? Namen, meer niet.

Van de vele duizenden standaardpatronen der Javaansche batikkunst kennen we er hoogstens 800, zegge achthonderd.

Van de folklore, die vide „Pleyte, het Soendaneesche weven" ook rijkelijk in het Javaansche batikken te vinden *moet* zijn, is... niets... bekend...

Moeten wij evenals bij de Hindoe-tempels geduldig wachten tot alles tot ruïnes afgebrokkeld is, vóór men aan ernstig bestudeeren en vastleggen denkt?

We hebben danig schik in het kurieuse geval, dat Fransche kunstkenners naar ons Museum Mesdag moeten komen om *hun* meesters van Barbizon in hoogste schoonheid te zien.

Edoch, wat te zeggen van het volgende geval: wanneer de ontwikkelde Javaan op Java, de belangstellende Europeaan op datzelfde eiland zich willen oriënteeren over de batikkunst, die er eeuwen gebloeid heeft, dan moeten zij op goed geluk naar verzamelaars zoeken en *hier* aanklop[pen].

Geen openbare verzameling geeft in Indië [gele]genheid deze inheemsche kunst te leeren kenne[n en] te eeren. De Javaan moet naar Nederland re[izen], vooral naar Rotterdam, waar als door een toeval [de] prachtige collectie van Rijckevorsel hem van [den] bloeitijd in kunst kan vertellen, hij kan gaan [naar] Leiden, naar Amsterdam...

En *dit* is de weg, dien de Javaan moet gaan [om] zijn, *zijn* eigen kunst te leeren kennen!

Een standaardkollektie van goede, zoo mog[elijk] oude exemplaren te vormen is eene plicht voor [...] welken te vervullen *nu nog* mogelijk is. De batik[s] stijgen in prijs en als het buitenland zich er [voor] gaat interesseeren — zooals reeds het geval is — heeft Nederland het toekijken. Het zou niet [het] eerste geval zijn.

Voor dat proefstation in de Vorstenlanden w[...] nog een andere taak. Naast experimenteeren, be[stu]deeren, vastleggen en het propageeren onder [de] Europeesche bevolking, ook het bevorderen [...] evolutie in de Javaansche kunst.

Het batikken is traditie-kunst en dat is voo[r de] groote massa zeer juist. Niet iedereen kan arti[stiek] ontwerpen! Maar wel zou het in de historische [lijn] der batikontwikkeling liggen, indien door on[der]wijs beproefd werd met talentvolle Javanen een *individueele* kunst op de beproefde, histori[sche] basis te vormen en te kweeken. Natuurlijk nie[t] teekenpapier, 'n potloodje en gummi, doch met [de] tjanting op doek met enkel geometrische in[dee]ling, met Java's flora en fauna als inspireere[nde] voorbeelden, batiks die weer als pola's de [in]heemsche kunst kunnen bevruchten, verrijken[*)].

Naar het voorbeeld van Berlijn en Weenen [—] d.i. in vroeger jaren — zou het gansch niet on[mo]gelijk zijn aan een artistieke studie-inrichting [der]gelijke kursussen te verbinden. En wel zonder g[root] te kosten! En de ervaring van *deze kursussen*, [die] ons nu geheel en al ontbreekt, zou weer ku[nnen] leiden tot *het stichten van kunstnijverheidssc[holen] in Indië!*

Met den geest van onzen aartsvijand, den [...]len Raffles, is zulks te bereiken!

*) Dit blijkt uit de hooge prijzen, die in Duits[chland] voor de batiks uit de collectie Komter betaald [...] prijzen van zelfs 500 Mark. Ook uit de uitgav[e van] mijn batikboek bij de firma Stalling in Oldenbu[rg], welke Duitsche uitgave waarschijnlijk een Fra[nsche] en Engelsche editie volgen zullen.

Van Week tot Week.

Dinsdag 8 tot Maandag 14 Juni.

Natuurkundig onderzoek der Nederl. koloniën. 12en dezer heeft te Amsterdam eene vergad[ering] plaats gehad van de Mij. t. b. v. h. Nat. Onder[zoek] Ned. Kol. De navolgende onderwerpen vo[nden] daarin behandeling: Expeditie naar Oost-Bo[rneo], Djambi-exp., Exp. Wilhelminagebergte Surin[ame], Oceanogr. exp. in Oost-Indië, Organisatie en [toe]komst rubbercult. in N.-I. (Uitvoerig versla[g] Nwe Rott. Ct. 13 Juni, Ochtendblad B).

Het Congres van Boedi Oetomo. Spreekdelicten. He[t is,] naar men weet, op het jongste congres van B[oedi] Oetomo, waar besloten werd dat de vereeni[ging] zich van het politiek terrein terug zou trek[ken,] nogal heftig toegegaan. Er zullen nu, naar w[ij] de Indische bladen lezen, verschillende spre[kers] wegens spreekdelict vervolgd worden; hier is [een] lijstje:

Slamet, voorzitter van het hoofdbestuur, [tech]nisch instructeur bij den pandhuisdienst en [lid] van den gemeenteraad van Semarang, wegens [zijn kri]tiek op de bestuurshervorming;

Mr. Soejoeti, lid van het hoofdbestuur, [direc]teur en advocaat te Djokja, wegens zijn sche[rp ge]stelde conclusie, dat de inheemsche jongeling[schap] de gouvernementsdiensten heeft te mijden;

Mr. Iskak, advocaat en procureur te Band[oeng,] voorzitter van de Indonesische Studieclub ald[aar,] om hetzelfde als de voorgaande spreker;

Dr. Statiman, arts te Bangil, wegens zijn ui[...]

scherpe critiek tegen de regeering en haar politiek;

Dr. Soetomo, arts aan de C. B. Z. te Soerabaja, wegens de door hem ontvouwde gedachten over al of niet samenwerking. *(N. R. Ct.)*.

Het *Vaderland* van 11 Juni eene critische bespreking wijdend aan dit gouv. optreden, merkt daarin op: Juridisch mogen deze vervolgingen te rechtvaardigen zijn, staatkundig zijn zij een ernstige fout welke het aantal verbitterde geesten onder de Inlandsche intellectueelen vermeerdert.

Verzet in Atjeh. De bladen van 10 dezer bevatten een uitvoerig Aneta-telegram over het standpunt der Ind. Regeering inzake de jongste gebeurtenissen in Atjeh. Geloofsfanatisme, achteruitgang van den economischen toestand, ontevredenheid over het zware werk bij den aanleg eener waterleiding en andere factoren (invloed van verzetslieden bijv.) worden genoemd als de oorzaken.

...eren met pensioen. Kolonel der inf. O.-I. leger H. M. Luchsinger zal op zijn verzoek den 2en Juli den dienst met pensioen verlaten, evenals luitenant-kolonel J. C. A. Bannink, aan wien den titulairen rang van kolonel is toegekend.

...lies Binnenl. Best. De ass.-resident van Goenoeng Kidoel (Wonosari) W. G. Horninge is benoemd tot ass.-res. van Keboemen, ter vervanging van den ass.-resident L. B. C. de Klerk, die de plaats van eerstgen. zal innemen. — Benoemd is tot resident van Tapanoeli de heer H. Ch. Gooszen en tot ass.-resident van Bangil de heer J. C. Brinks.

...van kampongwoningen. Soerabaja, 11 Juni (Aneta). De decentralisatie-commissie heeft bij de regeering een bedrag van twee ton aangevraagd voor den bouw van 800 kampongwoningen te Soerabaja. *(Vaderl.)*.

...rwegen op Zuid-Sumatra. Telok Betong, 11 Juni (Aneta). De spoorlijn van Tjempaka naar Negaratoe in de Lampongsche districten is geopend. *(N. R. Ct.)*.

...rs. examens. Leiden. Bevorderd tot doctor in de letteren en wijsbegeerte op proefschrift getiteld: Agastya in den Archipel, de heer Raden Ngabei Poerbatjaraka (Lesya), geb. te Solo. — Econ. cand. ... Indologie de heer F. W. T. Hunger.

...A. J. Schnelle †. Te Nieder Walluf is op 84-jarigen leeftijd overleden de heer F. C. A. J. Schnelle, gep. luit.-kolonel der Inf. O.-I. leger, ridder Militaire Willemsorde.

Pest in Midden-Java. Belangrijke afneming. In de week van 25 April tot 1 Mei zijn in Midden-Java in het geheel 63 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afd. Temanggoeng 5, Jogjakarta 1, Klaten 25, Kendal 4, Pekalongan 10 en Poerbolinggo 18.

...nsch predikant te Jogja. Den 29en April (26en verjaardag van den zendingsarbeid te Jogja) heeft de bevestiging plaats gehad van den eersten Javaanschen predikant Soepater. Het kerkgebouw op Gondokoesoeman was geheel gevuld met ca. 700 geloovigen, onder wie verschillende leden van de Hollandsche kerk. Het historische feit is hierin gelegen, dat door de beroeping en bevestiging van dezen Javaanschen predikant een geheel zelfstandige Javaansche kerkgemeente is in het leven geroepen van Midden-Java. (*Locomotief*, 3 Mei).

...datvereeniging op Bali. Aan de *Locomotief* werd gemeld dat te Kloengkoeng (Zuid-Bali) opgericht is de vereeniging Tjartoerwangsa Dérjo Gama Hindoe Bali. Het doel van deze vereeniging is het vormen en instandhouden van een hechten band tusschen de leden van alle kasten, het hooghouden van den godsdienst en het wegnemen van gebreken in de adatinstellingen. Bij de stichting der vereeniging waren aanwezig vele vertegenwoordigers uit verschillende kringen der bevolking van Bali ... Lombok.

...G. Mijnlieff †. Hier te lande is bericht ontvangen, dat de heer A. P. G. Mijnlieff, ingenieur bij de Bataafsche Petroleum Mij. te Balik Papan (Oost-Borneo) door een noodlottig ongeval plotseling is overleden. Hij was 34 jaar oud.

Verzet in Atjeh. Koeta Radja, 10 Juni (Aneta). Nabij Troemon werd een kwaadwillige gedood. Een Menadoneesch maréchaussée werd gewond. *(N. R. Ct.)*

...Hol †. In den ouderdom van 76 jaar overleed te 's-Gravenhage de heer J. Hol, gep. Oost-Indisch ambtenaar.

Onderdirecteur Dep. v. Onderwijs. Aan den heer R. de Man, onderdirecteur van het dep. van onderwijs en eeredienst, is als zoodanig eervol ontslag verleend onder dankbetuiging.

Een dure verhuizing. De totale kosten der overbrenging en installeering van het Departement van Gouvernementsbedrijven van Batavia naar Bandoeng bedroegen 10 millioen gulden; geraamd was 2.8 à 3 millioen. (Wijziging Ind. Begr. 1925, Memorie van Antwoord).

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Nabetrachting over de Tentoonstelling in de Gothische Zaal, ook in verband met het Afscheidsfeest in „De Twee Steden" te 's-Gravenhage.

Nu Boeatan's Batiktentoonstelling, die gedurende zes weken in de Gothische zaal te 's-Gravenhage gehouden werd, tot de geschiedenis behoort, loont 't wel de moeite even een terugblik te slaan op hetgeen er mede bedoeld en bereikt is.

Als vanzelf komt dan de vraag bij ons op: Is die onderneming een succes geweest? Maar daarnaast rijst de vraag, wat men onder „succes" verstaat.

Financieele baten heeft deze tentoonstelling *niet* afgeworpen, ofschoon ze een uitnemende „pers" had, er genoeg „reclame" voor gemaakt en ze door allen, die haar gezien hebben, geprezen is geworden. [1])

Een groote stroom van bezoekers is alleen naar de Gothische Zaal te trekken, wanneer er de zilveren bruiloftgeschenken der Koningin voor een liefdadig doel tentoongesteld zijn. Dat was natuurlijk vooruit te voorspellen. Trouwens indien Javaansche batiks in staat waren drommen belangstellenden te boeien, dan zou deze tentoonstelling overbodig zijn geweest, had Boeatan zich de moeite kunnen besparen. Het doel was immers juist: belangstelling op te wekken, omdat deze nog veel te weinig aanwezig is, zelfs in de residentie, waar zoovelen wonen, die wel met Indië vertrouwd zijn, doordat zij er jarenlang geleefd hebben, maar nog niet veel voelen voor de kunstuitingen der bevolking, misschien omdat zij er niet genoeg van weten. In dit opzicht is „Boeatan's" tentoonstelling zekerlijk een groot succes geweest: zij heeft meerdere belangstelling, die stellig nog na zal werken, weten te wekken voor de Javaansche Batikkunst in de eerste plaats, maar ook voor de Javaansche muziek- en danskunst, beide door de onvolprezen medewerking van den kunstzinnigen Pangeran Ario Soerjodiningrat, die niet alleen een prachtige collectie batiks voor de tentoonstelling uit Djocdja heeft meegebracht, maar ook „Boeatan's" gamelanspel, dat op een podium in 't midden der zaal was opgesteld, heeft weten te benutten tot het geven van avondlessen in het bespelen dier instrumenten aan Hollandsche, zoowel als aan Indonesische studenten, waardoor „Boeatan" in staat werd gesteld twee Javaansche dansuitvoeringen te geven, die goed bezocht en ten zeerste geroemd zijn geworden. Was bij de eerste uitvoering het gamelanspel nog wel wat dun en onzeker, veertien dagen later klonk het, dank zij de geregelde oefeningen in de Gothische Zaal, reeds aanmerkelijk beter en nog beter, zij 't dan ook niet zóó als een vol orkest aan de Vorstenlandsche hoven, was 't op het feest van 12 dezer in De Twee Steden te 's-Gravenhage, ter eere van bovengenoemden Prins, gegeven door het *„Nederlandsch-Indonesisch Verbond van Jongeren-organisaties."*

Henri Borel schrijft hierover in *Het Vaderland* van Maandag 14 Juni o.m.:

> „Dit is een Verbond, niet van „jongeren" in den zin van jongelieden, maar van wat *Noto Soeroto* eens heeft genoemd „de Morgenmenschen", degenen, die reeds in den morgen, den Dageraad van de nieuwe Menschheid zien, waarin alle menschen van alle rassen broeders zullen zijn, en dus Wereldvrede zal heerschen. Het zijn alzoo: idealisten, zult ge zeggen. Ik heb er niets tegen: van de idealisten kwam sedert het begin der wereld de

1) In de jongste „Indische Gids" wordt de opmerking gemaakt: „De tentoonstelling gaf veel moois te bewonderen. Maar zou 't, voor zoover het doel ook is om financieelen steun te krijgen door kooplust aan te wakkeren, geen overweging verdienen een volgende tentoonstelling mede te maken tot een demonstratie hoe mooi batik-werk tot zijn recht kan komen in de sierkunst onzer eigen omgeving? De doeken waren nu, vrijwel alle, plat uitgespreid of opgehangen, dit kwam elk stuk op zich zelf ten goede, maar de door ons bedoelde vraag van practische toepassing vond zoo geen antwoord".

Naar wij vernamen werd Boeatan's plan om op deze tentoonstelling ook een paar vertrekjes in te richten met batik-versiering, opgegeven, omdat men meende, dat 't toch beter was dit aan ieders persoonlijken smaak over te laten.

Haarlem en Omstreken.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

verwezenlijking van het ideaal. Het Verbond bovengenoemd heeft waardeering van Oost en West wederzijds ten doel, en het oplossen van eventueele conflicten in wederzijdsch begrip en overleg. Ik vrees, kennende de mentaliteit van al te veel „blanda's" in Indië en al te veel Inlandsche heethoofden, dat een en ander in de naaste toekomst nog niet mogelijk zal zijn, maar het Verbond is niet alleen voor de naaste, maar ook voor de verre, nog slechts vaag-dagende aan het werk.

„Eergisterenavond bood dit Verbond aan zijn Beschermheer, Pangeran Soerjodiningrat, broeder van den Sultan van Djocjacarta, een afscheidsavond aan. Deze Pangeran is een zeer kunstlievend prins, die te Djocja in 1918 de opleidingsschool *Krido Bekso Wiromo* heeft opgericht voor dans en muziek, later ook voor de kunst van den „*dalang*" (spreker, zanger en beweger van wajang), welke school binnenkort tot een Kunst-Academie zal worden verheven. Toen ik, in 1897 over *bekso* (dansen) en *gamelan* schreef, heeft men mij zoo'n beetje uitgelachen en toen ik, in 1908 in *De Telegraaf*, mijn geestdrift uitte over *serimpi*-dansen, die ik in den kraton te Djocja bijwoonde, vond men mij „overdreven" en zoo. Thans, 29 en 18 jaar na die artikelen, zit een volle zaal menschen met aandacht te kijken naar Javaansche dansen in de daarvoor ongeschikste omgeving [2]), met een zeer primitieve „gamelan", en in een hotelzaal in plaats van in de open lucht. Men is thans bezig, een kunst te „ontdekken", waar de blanda's al honderd jaar en langer achteloos en ietwat minachtend aan voorbijgingen. Hoe is 't mogelijk!..."

Ja, de tijden zijn wel ten goede veranderd! En zou „Boeatan", door het voortdurend streven en werken in die richting, niet het hare daartoe hebben bijgebracht?

De Haagsche dagbladen kondigden aan:

„In een Vrijdag 18 dezer te houden vergadering van het *Indische Genootschap*, zal Pangeran Ario Soerjodiningrat een inleiding houden over: *Ontwakende cultuur op Java, gevolgd door een dansdemonstratie.*"

De gamelan der Batik-tentoonstelling wordt uit de Gothische Zaal naar het deftige vergaderlokaal in de van Galenstraat 14 verplaatst, onder het gehoor en gezicht der delibereerende heeren. [3])

Pangeran Soerjodiningrat zal er in alle rustige eenvoud, zooals hij in de feestzaal van „Hotel de Twee Steden" deed, zijn uitleggingen geven.

Laten wij hierover *Henri Borel*, als deskundige criticus, weder aan het woord:

Nadat de President van het Verbond, Mr. *D. J. W. J. Kluiver*, den vorstelijken beschermheer dank en eer had betuigd en hem de insignes en het diploma van het eere-bestuurslidmaatschap waren aangeboden (op het insigne symboliseeren 2 cirkels van goud en zilver, die elkaar raken, Oost en West, geflankeerd door tijger en leeuw), betrad de Pangeran zelf het podium en begon zijn demonstratie van den Javaanschen dans met de zeer juiste opmerking, dat alle kunst internationaal is, en een intuïtief-artistiek aangelegde Westersche kunstenaar de z.g. „vreemde" Oostersche kunst wel degelijk direct kan aanvoelen. Na een compliment voor de technische lenigheid en behendigheid voor het Parijsche Ballet, dat hij echter nu en dan ontaard zag in te veel acrobatiek, begon hij zijn lezing over de elementaire grondbeginselen van den Javaanschen dans, beschreef de verschillende soorten er van, grappige [4]) en fijne, oorspronkelijke en afgeleide, waarbij de schoonheid hoofddoel is, en waarin steeds, evenals in een schilderij, „het leven moet bewegen". In de oude schoonheidswetten van Sië Hö, 6e eeuw, van China, is deze wet genaamd „Sheng tung", het leven beweegt, ook reeds vastgelegd. Het komt bij dezen Javaanschen dans aan op „geestelijk begrijpen", niet op enkel uiterlijk genot. De Pangeran liet hierna door 3 zijner leerlingen, een voor een, de meest elementaire bewegingen zien van het instudeeren der dansen, lichaamshouding, voet-, pols- en vingerbewegingen, hoofdwendingen, rompdraaien enz., waarbij hoofdzaak is: volkomen beheersching van het gansche lichaam en stijleering van alle beweging. Wat was dit alles hoogst interessant en leerrijk, maar hoe jammer, dat slechts één der leerlingen in Javaansch costuum en de andere in smoking(!) waren."

De middelste der drie leerlingen was een Sumatraan in zijn nationaal costuum, terwijl de beide anderen, in smoking, Hollandsche studenten waren. De bedoeling van den prins was te laten zien, dat niet alleen zijn landgenooten, maar ook Europeanen en andere vreemdelingen den Javaanschen dans kunnen leeren en dat deze thans op Westersch methodische wijze door *Krido Bekso Wiromo* wordt onderwezen, terwijl het zuiver Javaansche karakter behouden blijft. Voor een deskundig oog waren de bewegingen en standen van den heer Appel, de langste en slankste dier drie jongelieden, verreweg de beste. Deze zou, na de noodige lessen en oefeningen, den beroemden *Kelono*-dans (van den ijdelen, verliefden vorst) misschien even goed kunnen leeren als *Raden Soekamto*, die terecht zoozeer werd toegejuicht.

Siti Sundari, die ook luistert naar den Hollandschen naam van Gineke Weber, gaf wel het beste voorbeeld dat eene Europeesche niet voor een Javaansche in gevoel en rhythmisch dansen behoeft onder te doen. Met *R. M. Soeripto*, volbloed Javaan, mede leerling van Pangeran Soerjodiningrat, tijdens diens verblijf hier te lande, danste zij op onberispelijke wijze de wa... sublieme *Sikandi*- en *Bhisma*-dans, een episode uit de *Mahabharata*.

Mogen nu ook, nadat de prins binnenkort weer in zijn vaderland teruggekeerd zal zijn, de gezamenlijke oefeningen in het gamelanspel en de danskunst er worden voortgezet. Als de Toonkamers van Indische kunstnijverheid van Boeatan in Heulstraat 19, een noodige, kleine uitbreiding konden verkrijgen, dan zouden ze daar gehouden kunnen worden.

Wie weet?

2) Als omgeving was de Gothische Zaal ontegenzeggelijk veel beter. Het podium met de daaromheen geplaatste stoelen deed denken aan een Indische pendopo en ook de omringende batiks gaven een Oostersch cachet aan het geheel. In de pauzen ontbrak zelfs de gezellige warong niet, met haar lekkernijen onder 't typisch flikkerend lichtje.

3) Mevrouw v. Deventer—Maas is naar wij meenen, het eenige vrouwelijke lid van dit genootschap.

4) Dit woord „grappige" heeft H. B. verkeerd verstaan: moet zijn krachtige, die van forsche bewegingen als b.v. bij gevechten in tegenstelling met meer fijne, zachtvloeiende karakteruitingen.

Persoverzicht uit de Indische Bla...

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De opening van den Volksraad.

Bij de opening van den Volksraad sprak gouver... generaal Fock de gebruikelijke rede uit (*De Su... Post*, 15 Mei), waaraan wij o.m. het volgende ontle... In de huidige samenstelling houdt de Volksraad ... laatste zitting dit jaar. Daarna komt het nieuwe ... lege bijeen, met een grooter aantal leden en me... langrijke nieuwe bevoegdheden. De verdere door... ring van de wijziging der Indische constitutie is ... blijdend, omdat zij aantoont dat het staatkundig ... een goede, gezonde en geregelde ontwikkeling ... maakt. In de staatsinstellingen zal de inheemsche ... volking een werkzaam aandeel kunnen nemen b... behartiging zoo van de algemeene aangelegenheden ... van hun bijzondere belangen, in Volksraad, Pro... ciale- en Gemeenteraden en in de Regentsch... raden. Het orienteeringsproces zal niet van k... duur zijn, doch de Regeering zal elke fase ... van met belangstelling gadeslaan en den goeden ... bevorderen en bespoedigen. In dit verband doe... landvoogd een ernstig beroep op de Europeesche ... die bij kan dragen tot de vorming van de pub... opinie. Die pers kan het oriënteeringsproces beïn... den in gunstigen, maar ook in ongunstigen zin. Spr. pleit hiermede niet, dat de pers feiten zal nege... noch wegdoezelen, doch wel mag de Regeering v... Eur. pers verwachten, dat zij als plicht goed voor ... houde en van harte zal medewerken tot het doel: ... vreedzame samenleving van de verschillende ... kingsgroepen. Het is een gelukkig verschijnsel, dat ... scheidene bladen dit gevoelen en van dat gevoelen ... blijk geven. Een vreedzame samenleving is onmis... voor den vooruitgang van Indië. Spr. drukte a... meening uit, dat de bloei van Indië en de stoffel... geestelijke vooruitgang van de bevolking het be... reikbaar is, wanneer op den voorgrond staat de w... bij den Volksraad — onder een welwillende, ... krachtige leiding van den voorzitter, langs de... van een vrije, openhartige, doch tevens wed... waardeerende gedachtenwisseling — het algeme... lang te bevorderen.

Het Chineesche gevaar.

Villanus geeft in het *Soer. Hbl.* van 3 Mei (2de bl.) antwoord op een brief: Is er Chineesch gevaar? Het „Chineesche gevaar" kan men op twee manieren formuleeren. Men kan er een bedreiging in zien voor de positie van de Europeanen in Oost-Azië, een soort eeuwig gevaar dus. Schr. zou zeggen, dat het voor een groot gedeelte de schuld van Europa zou zijn, als dit gevaar werkelijkheid werd binnen korten tijd. Dan echter kan men een „Chineesch gevaar" noemen de plaatselijke spanning in China, die tot uitbarstingen kan leiden, welke gevaarlijk zouden zijn voor de buitenlanders in China. De spanning is, zooals *Villanus* in zijn brieven vanuit China getracht heeft uiteen te zetten, op het oogenblik aan het afnemen. Een incident kan haar opnieuw, en wellicht heviger dan te voren doen opvlammen. Het blijft altijd een gevaarlijke toestand voorloopig. China verkeert in een crisis, die zich in zenuwtoevallen en overgevoeligheden van allerlei aard uit. In dit opzicht mag men zich niet door een schijnbare ontspanning laten misleiden. Men leeft in China nu eenmaal op vulcanischen bodem. Het is echter ook zeer wel mogelijk, dat men over een jaar in veel rustiger omstandigheden teruggekeerd is. Ten opzichte van het incidenteele is alles mogelijk. Dit echter — zoo besluit *V.* — is voor ons geen reden om de Chineezen ook buiten China *als Chineezen* tot een gevaar te proclameeren. Zij kunnen onruststokers zijn, maar dan zijn zij dat zonder de macht van China achter zich. Want die macht is als zoodanig nog niet te vreezen.

Voorts verwijzen wij naar het *Soer. Hbl.*: 12 en 13 Apr. „Is China rood?"; 19 en 20 Apr. „De Toestand te Kanton"; 26 Apr. „De spoorwegen in China"; 27 Apr. „Pijnlijke toestanden"; 28 Apr. „Wat men over China hoort; 30 Apr. en 3 Mei „De Toestand in China"; 4 Mei „Overstelpende gebeurtenissen" en 5 Mei „Russen in China".

De provincie-opcenten.

De Loc. (8 Mei blz. 31), het *Bat. Nwsbl.* (6, 7, 8 en 11 Mei), de *Java-Bode* (7, 10 en 11 Mei) en *De Sum. Post* (10 en 12 Mei) kunnen zich niet vereenigen met het voorstel van den gouverneur van de provincie West-Java tot heffing van niet minder dan 10 opcenten op de verpondings-, de personeele- en de inkomstenbelasting, welke opcenten geheven zullen worden — volgens het voorstel althans — van alle inwoners der provincie, ook van die der stadsgemeenten, welke binnen de provincie gelegen zijn. In de Toelichting (*De S. P.*, 12 Mei, 1ste bl.) wordt opgemerkt, dat voor den aanleg van nieuwe groote wegen in de provincie een kleine *f* 25 millioen benoodigd zijn, „zoodat" het billijk is een ieder, die binnen het provinciaal verband is gelokken, naar verhouding te belasten. De andere objecten van provinciezorg worden voorloopig nog buiten beschouwing gelaten. De *S. P.* (12 Mei, 3de bl.) betwijfelt de billijkheid van het betrekken der inwoners van een stadsgemeente in de procinciale belastingheffing — in het bijzonder voor de wegen — en meent dat men er toch niet aan zal kunnen ontkomen om de financieele verhouding, gouvernement-provincie-gemeente nader vast te stellen, voordat men in zulke onaardige consequenties verward raakt als die waarvoor thans de stadsgemeenten in West-Java zich reeds zien geplaatst.

De Loc. schrijft tevens over „*Normaal budget*" (3 Mei, blz. 3) en „*Belasting naar draagkracht en Bestemmingsheffing*" (5, 6 en 7 Mei, blz. 31, 3 en 16).

Bestuurshervorming.

Dr. *V. J. Korn*, controleur B. B. te Den Pasar, Zuid-Bali, komt in *De Loc.* (1, 3, 4 en 5 Mei, blz. 30 en 33) op tegen *het plan tot de stichting van een gouvernement Celebes*, dat behalve het gouvernement Celebes van thans, ook Bali, Lombok en Timor zal omvatten. Hij wijst op het groote verschil in volksaard, godsdienst en economische belangen dier te vereenigen gebieden, waardoor van een werkelijke eenheid in het nieuwe gouvernement geen sprake zal kunnen zijn, waarmede ook de groote verspreiding dier samenstellende deelen tegenstrijdig zal blijken. Beter acht de schr. de oprichting van een afzonderlijk gouvernement der Kleine Soenda-eilanden. Hiervan verwacht hij, dat het tot een staatsrechtelijk homogeen, op de inheemsche gemeenschappen rustend geheel kan groeien; ook staatkundig zou zulk een gewest zuiverder verhoudingen te zien geven dan het groote gouvernement Celebes-Kleine Soenda-eilanden. De uitgestrektheid en het bevolkingsgetal (2.680.000) van een gouvernement van de Kleine Soenda-eilanden zullen grooter zijn dan van een der toekomstige Sumatraansche provincies. De onderlinge verhouding der aantallen inwoners naar de godsdienstige gezindten waarborgt eene eerlijke behartiging van aller belangen. Er zullen nml. zijn: bijna een millioen Hindoe's, ± 850.000 Moslims, ± 750.000 Animisten en ± 80.000 Christenen.

Uit recente berichten is *De Sum. Post* (14 Mei) gebleken, dat de desbetreffende plannen een wijziging hebben ondergaan.

In *De Loc.* van 7 Mei (blz. 17) wordt „*De Bestuurshervorming op Sumatra*" nagegaan, speciaal ten opzichte van het gedeelte van de Bataklanden, dat deel uitmaakt van het tegenwoordige gouvernement der Oostkust van Sumatra en t.o. van de Kwantandistricten. (Indragiri) en de Rokanstreken (Oostkust van Sumatra), die uit een ethnografisch oogpunt beide bij het Minangkabausche gebied, dus bij Sumatra's Westkust, behooren. Hier is een ethnografische incongruentie geschapen. Zal men thans, bij de grensbepaling der nieuwe gouvernementen, aandurven de gemaakte fout te herstellen of zullen de zelfbestuursgebieden bij Oost-Sumatra blijven? Schr. vreest het laatste: Men zal allicht meer oog hebben voor de dadelijke bezwaren dan voor min of meer ideëele belangen van de toekomst. Men zal zeker ook wel redeneeren, dat het bestuur tot nog toe weinig of geen hinder heeft ondervonden van de gewraakte splitsing van ethnografische eenheden. Maar ongetwijfeld zou een ontwikkeling van Indië harmonischer en vruchtbaarder zijn, wanneer de te decentraliseeren eenheden opgezet worden op den onderbouw van bij de bevolking levende complexen, die taal, aard, opvattingen en instelling met elkaar gemeen hebben.

Het Indische rijstvraagstuk.

De heer *Rutgers*, de tijdelijk in Holland vertoevende directeur van Landbouw, is aangevallen naar aanleiding van zijn in een lezing voor het Indisch Genootschap uiteengezet standpunt dat de *Inlandsche landbouw* in Ned.-Indië moet worden aangemoedigd tot den verbouw van handelsgewassen met zoo noodig desnoods gedeeltelijke loslating van den voedselbouw. Dr. Rutgers zette in „*Ec. Stat. Ber.*" zijn inzichten nader uiteen. Hij vraagt zich af waarom het Javaansche volk, dat door gebrek aan voldoende bouwgronden in de weinig loonende paditeelt geen voldoende bestaan meer kan vinden, zich niet zou toeleggen op de teelt van waardevoller gewassen. Het blijft — betoogt *De Sum. Post* (11 Mei) — een belangrijk en belangwekkend vraagstuk, dat zich steeds meer zal opdringen en dat niet alleen bepaald zal kunnen worden door persoonlijke gevoelens. De moderne huishouding gaat na, wat op een bepaald stuk grond het voordeeligst en het best verbouwd kan worden en indien elders het voornaamste voedsel met meer succes of op groote schaal kan worden verbouwd, dan betrekt men het vandaar in directen of indirecten ruil voor wat het handelsgewas oplevert. Het is hetzelfde wat de Hollandsche boer doet; wanneer de prijzen van tarwe en aardappelen — het voornaamste volksvoedsel — dalen, verbouwt hij anijszaad, lijnzaad, vlas, e. d. Vraagt hij zich af of er voldoende te eten zal zijn, wanneer het volgende jaar stagnatie in den aanvoer van tarwe of aardappelen zal ontstaan? Immers nooit. De draden van het zakenleven loopen over de gansche wereld en men kan niet altijd leven onder de gedachte, dat ze tijdelijk kunnen worden afgebroken. De wereld zou aan zich zelve ten ondergaan. Zoo staat het ook met dit probleem van het vooruitstrevende Indië. Het vindt zijn oplossing niet door Indië te dwingen zich te bepalen tot den enkelen verbouw van het voornaamste voedingsmiddel. Het zou op den duur als een kleine wereld in de groote wereld te gronde gaan. Alleen zou men kunnen overwegen in hoeverre een grootcultuur van rijst loonend zou kunnen zijn. Maar de eerste proeven in die richting hebben wat veel geld gekost......

De *Deli Crt.* (12 Mei) gevoelt meer voor een *Gouv. mechanisch rijstbedrijf* dan voor een *Gouv. suikeronderneming*, waarvoor nu weer plannen bestaan (zie hiervoor „*De Loc.*" 8 Mei blz. 35 en „*Soer. Hbl.*" 8 Mei, 3de bl. „Overheidsbedrijf als werkverschaffing"). De Regeering moet het oog gevestigd houden op alle middelen om de voedselvoorziening te verzekeren, althans deze zoo weinig mogelijk afhankelijk te maken van het buitenland. Dat de mechanische rijstteelt in andere landen ook economisch mogelijk is, bewijst wel de rijstcultuur van Californië, die vrijwel in enkele jaren is ontstaan en daar tot een buitengewoon grootsch mechanisch landbouwbedrijf op geïrrigeerde gronden is uitgegroeid. Het gouvernement vindt zich den weg dus aangewezen.

In *De Loc.* van 3 Mei (blz. 4) geeft de heer *A. J.*

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

Koens „Landbouwhuishoudkundige bijdragen"; het *Bat. Nwsbl.* (6 en 7 Mei) behandelt „De Landbouw in Japan" aan de hand van eene officieele verhandeling van *Dr. P. J. S. Cramer,* getiteld: „Aanteekeningen over den Landbouw in Japan, verzameld gedurende een studiereis in 1924".

Onze Sociale Politiek.

Omtrent besprekingen, die de heer *Den Hamer* van het Kantoor van Arbeid thans in Java's Oosthoek voert met de ondernemers over een regeling van den arbeid van niet-volwassenen (tusschen 12—16 jaar), deelt de „*Ind. Crt.*" thans mede: „De ondernemingen zijn van meening dat een vrijwillige overeenkomst met het Kantoor van Arbeid voorloopig de beste oplossing zal zijn. Men is derhalve besloten om de verschillende directies voor te stellen in dien geest te handelen, zoodat van de zijde van den werkgever vrijwillige medewerking uitgaat. Men is thans doende, om van de Regeering voor den tijd van drie jaren uitstel op het verbod van kinderarbeid (niet-volwassenen) te erlangen. Gewacht wordt verder op de beslissing der directies in Holland." Het *Bat. Nwsbl.* (10 Mei) heeft, toen de plannen tot verdere „bescherming" der bevolking werden gepubliceerd, daartegen uit financieele overwegingen protest aangeteekend. Nu de ondernemers zelve, noodgedwongen, een compromis zoeken, zal — vreest het *B. N.* — de principieele vraag: of nu moet worden voortgegaan met verderen uitbouw der sociale maatregelen in het Westersch bedrijf, terwijl aan de ellendige toestanden in het Inlandsch en Chineesch kleinbedrijf niets gedaan wordt, helaas wel blijven rusten.

Atjeh (vervolg).

Het *Bat. Nwsbl.* (5 Mei) geeft plaats aan een opstel uit Atjeh van een vertrouwd correspondent, geschreven naar aanleiding van het gerucht over de klewangaanvallen ter Westkust gemaakt. Het opstel geeft weer wat vrij algemeen in Atjeh wordt gedacht en gezegd — meent de redactie — en juist daarom heeft het nog waarde, ook al schijnt de verwarring naar aanleiding van de klewangaanvallen voorbij. Daarnaast bevat het stuk verschillende mededeelingen en wenschen, waarvan men buiten Atjeh geen weet had; ook daarom verdient het volle aandacht. Het zal vele verkeerde denkbeelden over Atjeh kunnen wegnemen.

Verder verwijzen wij naar het *Bat. Nwsbl.* (7 Mei „Atjeh"), het *Soer. Hbl.* (8 Mei, 3de bl. „Atjeh") en de *Deli Crt.* (26 Apr. „Meeningen over Atjeh" en 10 Mei „Atjeh met een rustigen blik bezien").

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Een houten beeld van bijzonder model voor 2 kwartjes!

Zendeling W. F. Schröder vertelt op gemoedelijken toon in „Een vaste Burg is onze God" over land en volk van Poeloe Tello, het kleine eilandje der Batoe-groep, op de Westkust van Sumatra, met zijn gedeeltelijk van Nias afkomstige bevolking.

In het Juni-Nr. deelt hij — na de beschrijving van een der merkwaardige huizen in den bouwtrant van Zuid-Nias — het volgende mede:

„Voor eenigen tijd was hier nog een houten beeld van bijzonder model, zooals ik nog geen tweede op de Batoe-eilanden zag. Op het hoofd stonden twee lange horens, die geheel bezet waren met uitgesneden gezichten. Ik had den eigenaar reeds een paar maal gevraagd, wanneer hij het weg deed of hij het mij dan wilde geven, want verkoopen wilde hij het niet. Op een dag komt een gezelschap van Padang met het gouvernementsschip hier en nemen ook een kijkje in dit huis. Een der heeren legt een paar kwartjes neer en neemt het beeld zonder meer mee. Dat zijn dan de Europeanen, die een voorbeeld geven! Men kan geen woorden vinden zoo iets scherp genoeg te laken."

We zijn het met den schr. volkomen eens en geven mu- overigens de beheerders van onze ethnographische sea in overweging dit stukje uit te knippen en zuinig te bewaren; mocht hen later soms eens een aanbod worden gedaan om bedoeld unicum voor hun verzameling aan te koopen, wellicht „voor een zoet prijsje", dan weten ze op welke fraaie wijze de „kunstminnende eigenaar" in het bezit ervan is gekomen!

De Indische Gids.

De Juni-afl. opent met een door kaartjes verduidelijkte bijdrage van den hr. J. W. J. Wellan, getiteld: De Engelschen op Lagoendi. 6 Oct. 1624—29 Mei 1625. Na veel tegenwerking van de zijde der Nederlanders, die in die dagen hun machtsfeer in Indië gestadig uitbreiden, was het den Engelschen eindelijk gelukt o[…] noemd, in Straat Soenda gelegen eilandje „op[…] selven te gaen wonen". Ze beleefden echter wein[…] noegen van die vestiging; de verwachte handel[…] deelen bleven uit, ingesloten als ze waren do[…] onzen, maar bovendien bleek Lagoendi zoo on[…] — „de arme stakkers stierven er als ratten" — […] bezetting ten slotte heel dankbaar was het eiland […] te kunnen verlaten, nog wel mèt de hulp van […] machtige concurrenten.

Het volgend artikel (een vreemde eend in de[…] sche bijt!) van Dr. B. Raptschinsky, handelt ov[…] „Sowchozen", d. z. door communisten beheerde goederen in Sovjet-Rusland, die volgens schr., als van staatsbedrijf een mislukking zijn gebleken.

De hr. L. J. van Dijk somt, als vervolg op vro[…] overzichten, weder een aantal commissies op, we[…] Indië van regeeringswege zijn ingesteld. Sedert 1925 (laatste overzicht) zijn er weder negen bijgek[…]

„Love, courtship and mariage in the East" is d[…] van een korte bijdrage, aangetroffen in de schrift[…] nalatenschap van Dr. J. F. Scheltema, den vroe[…] hoofdredacteur o.a. van het Bat. Nieuwsblad, di[…] laatste levensjaren in Schotland heeft doorgebra[…]

In zijn rubriek Indië en de Nederl. Volksvert[…] woordiging, welke ditmaal handelt over de In[…] begrootingsdebatten in de Tweede Kamer, heeft Mr. van Bolhuis een geschikte gelegenheid zijn me[…] over Minister Koningsberger te zeggen: „In teg[…] ling met den oud-minister De Graaff, kenmerk[…] tegenwoordige bewindsman zich door een onge[…] genheid, een jovialiteit en verblijdend gemis van heid en stemmigheid, welke onmiddellijk voor he[…] nemen."

Overigens de vaste rubrieken: Revue van broc[…] enz. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en ind[…] (hierin o.m.: Pamor, damast en gemengd smeed[…] door J. F. Snelleman).

Uitgaven van het Kon. Bat. Gen. van K. en W.

Tijdschrift voor Ind. Taal-, Land- Volkenkunde. Deel 65 (1925), afl. 1—2. Het […] lijk op Rote (Rotti), door F. H. van de Wetering […] platen). — De heilige weefsels van de „Waktoe-[…] op Oost-Lombok, door J. C. C. Haar. — Prolegome[…] eene sociologische studie over de volken van S[…] door Dr. B. Schrieke. Deel I (A. Historisch g[…] Schets van de politieke en economische ma[…] schuivingen in den Indischen Archipel in de 17[…] — Een oorkonde op koper uit het Singasarische[…] Dr. W. F. Stutterheim. — Houtleveranties ond[…] O.-I. Compagnie, door E. H. B. Brascamp. XI. leverancies te Makassar van 1730—1732.

Id. afl. 3. De toonkunst van Bali. II. Aanvullende[…] schouwingen naar aanleiding van nieuwe vondsten, J. Kunst en C. J. A. Kunst—van Wely (met plate[…] Een oorkonde van het groote klooster te Naland[…] Britsch-Indië), door Dr. F. D. K. Bosch (met kaa[…]

Verhandelingen. Deel 66, 1e stuk (1925)[…] Sudamala in de Hindu-Javaansche kunst, door Dr. […] van Stein Callenfels. Met platen. (Deze studie beva[…] tekst van het te voren nog niet in druk versch[…] acad. proefschr. waarop de schr. in 1924 te L[…] promoveerde).

Geneeskundig Tijdschr. voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van deel 66, afl. 2 (1926). Fees[…] gadering ter herdenking van het 75-jarig bestaan[…] Vereeniging tot bevordering der geneeskundige w[…] schappen in Ned.-Indië. — Bilharzia-behandeling[…] varingen met ruim 3000 tartarus-emeticus-injecties[…] nemen voorzorgen. Bereikte resultaten, door Dr. […] J. Lampe, off. v. gez. te Paramaribo. — Zur Epide[…] logie der Lepra, von Dr. P. Bargher. — Het gere[…] lijk-geneeskundig onderzoek van verwondingen, […] Dr. H. Müller. — Over het voorkomen van rhe[…] tische hartaandoeningen in Nederl.-Indië, door Soe[…] — Een en ander over moderne Röntgendiagnostiek, […] H. E. A. Fermin (met platen).

De Indische Mercuur.

No. 23 (9 Juni '26). Civette (reukwerk), door A. […] claire. — De markt voor enkele invoerartikelen op J[…] en Madoera gedurende 1925. — Kultuurberichten[…] Kleine mededeelingen. — Financieele berichten e[…] slagen, zoomede de overige wekelijksche rubriek[…] De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut […] recente literatuur over oliën, vetten en wassen.

Suriname.

In de vergadering van 9 Juni heeft de Eerste Kamer de Begrooting van Suriname voor 1926 zonder stemming aangenomen.

* * *

Op 11 Mei heeft de Gouverneur de 61e zitting der Koloniale Staten met de volgende rede geopend:

„Van de gewoonte, om bij het openen van eene Staten-vergadering enkele retrospectieve beschouwingen te geven en daaraan eene uiteenzetting van toekomstplannen te verbinden, moet ditmaal worden afgezien. Kan ten aanzien van het jaar, dat achter ons ligt, in hoofdzaak worden verwezen naar het zoo juist verschenen verslag van de Vereeniging voor Handel en Nijverheid, met betrekking tot het ingetreden tijdperk, ware het aankondigen van elken maatregel voorbarig, zoolang overleg met het Opperbestuur niet heeft plaats gehad.

Als teeken van vooruitgang moge worden genoemd de gunstige verhouding tusschen geboorte- en sterftecijfers, met eene lage kindersterfte, zooals volgens beschikbare gegevens tevoren nimmer bereikt, en daarnaast eene toenemende welvaart welke in handelsbalans en middelenstaat tot uitdrukking komt.

Het valt te betreuren, dat aan het gunstig effect van de toenemende middelen zooveel afbreuk wordt gedaan door hooge uitgaven met name die voor rente en aflossing van geleende gelden, voor pensioenen, en voor de bekostiging van het onderwijs.

Is het tempo van den bestaanden vooruitgang uiterst langzaam, en heeft de calamiteit van de recente droogte nieuwe zorgen gebracht, toch komt het ingewikkeld Surinaamsch probleem, dat eenmaal tot oplossing zal komen, allengs in een klaarder licht, hetgeen bemoedigend stemt.

Voor de reeds bij Uw College aanhangige voorstellen, en hetgeen nadien moge worden ingediend, roep ik Uwe ernstige medewerking in, en ik hoop, dat Gods onmisbare zegen op onzen gemeenschappelijken arbeid moge rusten.

In naam van Hare Majesteit de Koningin verklaar ik deze vergadering van de Koloniale Staten geopend".

* * *

De Koloniale Staten van Suriname hebben na het aannemen der begrooting het volgend adres gericht aan den Minister van Koloniën:

Aan
Zijne Excellentie den Minister
van Koloniën, den Haag.

De Koloniale Staten van Suriname hebben de eer, voor het onderstaande de aandacht van Uwe Excellentie te verzoeken.

Bij de behandeling der Koloniale Huishoudelijke Begrooting voor het dienstjaar 1927 in de Koloniale Staten is duidelijker nog dan bij vorige gelegenheden gebleken, dat het tot nu toe gevoerd beleid niet de belangen van Land en Volk heeft bevorderd in den zin en in de mate als daarvan verwacht had mogen worden.

Niettegenstaande de groote belangstelling door het Moederland voor Suriname aan den dag gelegd, zich o.a. toonende in de belangrijke bedragen aan de huishouding des lands en aan de z.g.n. productieve werken, is de toestand van Suriname op dit oogenblik niets anders dan die eener geheel afhankelijke, kwijnende kolonie.

Onder die omstandigheden is een sterk verlangen ontstaan onder het denkend deel der bevolking, dat aan dezen toestand een einde kome en het bestek opnieuw worde gemaakt en een nieuwe koers bevaren.

De waar te nemen mislukking van het beleid vindt, naar het oordeel der Koloniale Staten, een zeer voorname oorzaak in de afscheiding, welke er in het bestaand Regeeringsstelsel is neergelegd tusschen het staatkundig en economisch Suriname.

Immers het Koloniaal Bestuur is niet alleen niet verantwoordelijk aan de vertegenwoordiging der kolonie, en behoeft zichzelf niet te houden aan de uitgesproken meeningen en wenschen der vertegenwoordiging; verantwoording en beslissing geschieden in Nederland buiten den invloed der Koloniale Staten.

Dit heeft ertoe geleid, dat de actieve deelname aan het Landsbestuur door het vertegenwoordigend orgaan, dat geacht mag worden voortgekomen te zijn uit het economisch Suriname, nooit ten volle tot haar recht is gekomen.

Een der belangrijke gevolgen hiervan is, dat te geringe aandacht is geschonken aan de opvoeding der bevolking tot voldoende geschiktheid en initiatief om door eigen werkzaamheid het Land tot de welvaart te brengen, welke het gevolg zal zijn van een veel meer intensieve deelname dier bevolking aan de productie des lands.

Nooit zal Suriname uit den huidigen, kwijnenden toestand kunen worden opgeheven en tot zelfstandigheid gebracht, zoolang niet de productie van verschillende bronnen zoo krachtig mogelijk worde opgevoerd; daarop zullen alle in de toekomst te nemen maatregelen gericht moeten worden.

Met nadruk moet hieraan worden toegevoegd, dat de huishouding van Suriname te dien opzichte zal moeten worden gewijzigd, opdat het mogelijk zij, met de bestaande krachten en de voorhanden middelen dit doel zoo ernstig mogelijk na te streven.

Het voeren eener huishouding boven de krachten en de behoeften des lands, hetgeen alleen mogelijk is door daaraan een groot deel van het jaarlijksche subsidie te besteden, heeft een toestand in het leven geroepen, welke geen bevrediging gebracht heeft en waarmede de Koloniale Staten in de naaste toekomst gebroken willen zien.

Om aan dezen algemeen gewraakten toestand een einde te maken, achten de Koloniale Staten het gebiedend noodzakelijk dat hun, met betrekking tot de begrooting volledige zeggenschap gegeven wordt.

De bestaande bestuursinrichting zal belangrijk gewijzigd en vereenvoudigd moeten worden, waarbij niet geschroomd zal mogen worden geheel te breken met wat reeds lang bestaan heeft en waarvan onder de gegeven omstandigheden het nut niet gebleken is.

Teneinde echter te voorkomen, dat ontwrichting zal plaats vinden, zullen deze wijziging en vereenvoudiging zeer geleidelijk moeten gebeuren en is het daarom noodig het subsidie voor een bepaald aantal jaren te handhaven, elk jaar te verminderen met een vast bedrag.

Rijkshulp in den vorm van het tegenwoordig subsidie behoort daarna uitgesloten te zijn.

De vlottende schuld zal in eene leening moeten gefundeerd worden, waarvan met de aflossing zal worden begonnen na afloop van een vooraf vast te stellen tijdvak.

Aan het huidig stelsel van kasvoorschotten wordt een einde gemaakt.

Voor Rijkshulp zal voornamelijk in aanmerking mogen komen:

a. het verleenen van steun aan het kapitaal om in dit land een loonend emplooi te vinden, en

b. het bevorderen van immigratie en kolonisatie.

Waar de nu te ondernemen reis van den Gouverneur, luidens aan de Koloniale Staten verstrekte mededeeling, blijkbaar ten doel heeft met Uwe Excellentie maatregelen te beramen tot verheffing van Suriname's welvaart, wenschen de Koloniale Staten thans als hunne meening te doen kennen, dat in de eerste plaats door de genoemde middelen en door opvoering der productie en inkrimping der Bestuursbemoeienis als uitkomst van een betere wisselwerking tusschen wat hier boven is genoemd staatkundig en economisch Suriname, een bevredigenden toestand is te bereiken.

De Koloniale Staten, die de nadeelen van het bestaande stelsel zeer ernstig inzien, stellen zich voor in het nu ingetreden zittingsjaar hunne volle aandacht aan dit vraagstuk te wijden en hopen te dien opzichte, in medewerking met het Bestuur, een betere toekomst te helpen voorbereiden.

Zij spreken op dien grond het vertrouwen uit dat geene maatregelen ter bevordering van de welvaart van Suriname zullen worden getroffen, alvorens hun de gelegenheid zal zijn geschonken een oordeel daarover uit te spreken, in verband met het vorenstaande.

* * *

In de „N. R. Ct." van 14 Juni, Av.bl. D, het volgende telegram over den vliegtocht New-York—Buenos Ayres:

Paramaribo, 13 Juni. (Reuter). De Argentijnsche vlieger luit. Duggan is hier hedenochtend om acht uur aangekomen en ook weer vertrokken in zuidelijke richting.

Curaçao.

De openingsrede.

Aan de rede, waarmee de gouverneur het nieuwe zittingsjaar van den Kolonialen Raad heeft geopend, ontleenen wij het volgende:

„Met voldoening ben ik in staat U mede te deelen, dat de levendige opbloei van Curaçao, waarvan ik ver-

leden jaar bij de opening van Uw zittingjaar mocht gewagen, zich heeft voortgezet en dat de toenmaals uitgesproken verwachting niet ongegrond is gebleken.

De opbrengst der middelen was in 1925 ƒ 340.000 hooger dan in 1924, daarmede de raming met ƒ 728.000 overschrijdend.

Het scheepvaartverkeer te Willemstad nam dermate toe, dat in 1925 niet alleen in aantal binnengekomen schepen, doch ook in tonnenmaat haar haven die van Amsterdam overtrof. Het aantal binnengekomen stoomschepen, in 1919 nog geen 400 bedragende, overschreed in 1920 voor het eerst de 500, in 1922 de 1000, in 1924 de 1500, in 1925 reeds de 2000 en het zal, indien de voorteekenen niet bedriegen, in dit jaar de 2500 overschrijden.

De fabrieksinstallaties der Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij ondergingen gedurende de laatste jaren voortdurend uitbreidingen.

Werd in 1921 gemiddeld per dag ± 400 ton ruwe olie verwerkt, deze hoeveelheid klom geleidelijk 1 Januari 1925 tot 3000 ton, in Juli 1925 tot 5500 ton en einde 1925 tot 6500 ton per dag. Nu in de laatste dagen van April de nieuwe trumble-plants op Asiento in gebruik werden genomen, bedraagt de verwerking van ruwe olie ongeveer 9000 ton per dag en door uitbreiding der bestaande installaties zal dat bedrag nog in den loop van dit jaar waarschijnlijk tot 10.000 ton per dag worden opgevoerd, dat is 25 maal de hoeveelheid van nog geen 5 jaar geleden. Dit cijfer zoude nog aanzienlijk hooger zijn, indien uitsluitend zware olie werd verwerkt.

Binnen enkele maanden zal op Asiento eene geheel nieuwe smeeroliefabriek in bedrijf worden gesteld, terwijl binnenkort wordt aangevangen met den bouw van een complex z.g. cracking-installaties voor de fabricage van pressure-gasoline.

De fabriek, langzamerhand eene der grootste ter wereld geworden, mag zeker een der meest moderne genoemd worden......

Wat de economische toestand van het eiland Curaçao betreft, hiervan kan met voldoening worden geconstateerd, dat die in 1925 zeer gunstig is geweest, in hoofdzaak het gevolg van de omstandigheid, dat er zoowel bij de Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij als bij de Mijnmaatschappij „Curaçao" en in de haven volop werkgelegenheid was.

Hiertegenover stond, dat, tengevolge van het nagenoeg geheel uitblijven van den regen, de maisoogst 1925—1926, zoomede die van peul- en rankvruchten zoo goed als geheel mislukte, de dividivi-oogst onbevredigend en de afzet van dit artikel gering was.

De prijs van oranjeschillen bleef in 1925 laag. Ook de afzet was, voor wat betreft de schillen, gering. Evenwel had er gedurende het jaar een geregelde verscheping in vruchtvorm (ongedroogde vrucht) plaats naar Duitschland, waarbij betere prijzen konden worden bedongen.

De zoutoogst was gering en de afzet van het artikel matig. Gebrek aan arbeidskrachten bij het oogsten en lage prijzen waren hiervan de voornaamste oorzaken.

De invloed van deze ongunstige factoren is echter op den algemeenen toestand niet overwegend geweest. De buiten-bevolking, die in vroegere tijden door het mislukken van den maisoogst, honger en gebrek zoude hebben geleden, zoodra de voorraad van vorige oogst was uitgeput, kon thans door werk in de stad te zoeken voldoende in eigen onderhoud voorzien.

Ook de economische toestand van het eiland Aruba gaf in 1925 alle redenen tot tevredenheid, voor een groot deel dank zij de vestiging aldaar van de Lago Oil & Transport Co. Ltd., met een steeds drukker wordend verkeer, groote vraag naar arbeidskrachten en belangrijke stijging der werkloonen als gevolg.

De rijke oogst van mais-, peul- en rankvruchten over 1924/1925 deed zijn goeden invloed nog gelden en verzachtte de gevolgen van schraalheid van den oogst over 1925—1926, veroorzaakt door onvoldoenden regenval.

De opbrengst van den aloë-oogst was in 1925 minder bevredigend. Weinige saprijkheid van de planten en gebrek aan werkvolk waren hiervan de oorzaken.

Handel en scheepvaart, met name de stoomvaart, namen toe. De zeilvaart bleef echter ook in 1925 kwijnen. De zeilschepen werden hoofdzakelijk gebruikt voor het vervoeren van zand en grint naar Curaçao.

De Lago Oil & Transport Co. Ltd. heeft thans in de baai te Druif, bewesten Oranjestad, met vergunning van het Bestuur, twee depôtschepen ten anker liggen voor den wederuitvoer van ruwe olie.

In 1925 werd in totaal ingevoerd 584.623.732 K.G. ruwe olie en uitgevoerd 552.151.000 K.G. De invoer ge-

schiedde door middel van 387 kleinere tankbooten de wederuitvoer door 59 grootere booten.

Aan genoemde maatschappij is door het Bestuur den tijd van 75 jaar in erfpacht afgestaan eene u strektheid domeingrond langs de Zuidkust van Ar aan de St. Nicolaasbaai, groot ongeveer 321 H.A. het doel daarop alle werken te bouwen, die no zijn of verband houden met een op te stellen aard bedrijf. Ook werd aan de maatschappij het recht leend om, met uitsluiting van welke andere petrol onderneming ook, de St. Nicolaasbaai en andere gelegen baaien tot aan Punta Basora, te zamen g ongeveer 262 H.A., te gebruiken om daarin schepe meren, daarover steigers en andere aanlegplaatse bouwen, daarin dokken te construeeren, boeien te gen, sleephellingen of andere werken in nevenverb met haar bedrijf aan te leggen.

Reeds in Juli 1925 werd door de maatschappij aanvang gemaakt met de noodwendige gedeelte uitdieping van de St. Nicolaasbaai, welk werk s met bekwamen spoed is voortgezet en binnenkort ver gevorderd zal zijn, dat genoemde baai door gr zeeschepen zal kunnen worden bevaren. Het be van de maatschappij zal dan naar die baai wor overgebracht. Reeds zijn aan die baai 3 olietanken bouwd, terwijl ook andere werken, noodig voor bedrijf, tot stand zijn gekomen.

Op het eiland Bonaire was de economische toest over het algemeen genomen in 1925 gunstig. Ook dit eiland waren de goede resultaten van den o van mais, peul- en rankvruchten in het plantsei 1924/1925 nog van gunstigen invloed op den alge nen toestand.

Door den zeer onvoldoenden regenval in 1925 lukte echter de oogst 1925/1926 totaal.

Scheepvaart en visscherij waren normaal.

De doorvoerhandel was levendig.

De dividivi-oogst was goed en de prijsnoteering b dan in 1924.

De uitvoer van aloë was ongeveer gelijk aan die 1924. Er was niet veel vraag naar het artikel en marktprijzen in New-York bleven laag. Om deze r nen werd de aanplant op sommige velden niet sneden.

Voor de zoutwinning op Bonaire was 1925 zeer stig. De uitvoer bedroeg in 1925 11.446.000 K. waarde van ƒ 62.613 tegen slechts 2.620.000 K. waarde van ƒ 17.078 in 1924. Bij het garen en ve pen van zout had men echter meermalen te ka met gebrek aan werkvolk, daar vele arbeiders Curaçao vertrokken.

Uit den Verren Vreemde.

Angora tam geworden.

In onze vorige bijdrage konden wij al melding ma van de vreedzame oplossing der Mosoelkwestie, die lang de gemoederen in beroering heeft gehoud Angora had uitdrukkelijk verklaard geen afstand willen doen van zijn aanspraken op het vilajet Mos en ook nadat de uitspraak van den Volkenbondsr het landschap had toegewezen aan Irak, dat, zoo men weet, onder Britsch mandaat staat, had Moesta Kemal Pacha te verstaan gegeven dat het die uitspr niet als beslissend erkende.

Turkije versterkte de troepenmacht bij Mosoel, als 't voor krijgsverrichtingen gunstige jaargetijde zijn aangebroken was de inzet van den strijd te wachten.

De Britsche diplomatie heeft aan de zaak een and verloop en een gunstige oplossing weten te bezorgen.

De Nationale vergadering, die lang, naar 't voorbe van Kemal Pacha, het „van vreemde smetten vrij" richtsnoer van haar buitenlandsche politiek liet geld schijnt langzamerhand tot de overtuiging te zijn ge men, dat de financiën van Turkije niet onuitputtel zijn, terwijl zij aan de Moskousche bereidwilligheid hulp verleenen geen oor wenscht te verleenen. 't Is moeilijk precies na te gaan hoe zij er zoo toe gekom is, maar 't staat vast, Angora houdt nu rekening m financieele overwegingen en laat er zich zelfs d leiden.

Sir Ronald Lindsay, de Britsche gezant te Konst nopel, heeft van die veranderde gemoedsstemming 't juiste tijdstip partij weten te trekken. Hij is Angora gegaan, en het nu verkregen resultaat mag volle als een overwinning van vèrstrekkende beteek worden beschouwd. Het tractaat is door hem, Turkschen minister van buitenlandsche zaken Te Roesdi Bey, en den Irakschen vertegenwoordiger N

..cha Said onderteekend; 't is in Londen zonder bezwaar aanvaard, de Nationale vergadering te Angora toonde zich volstrekt niet enthousiast, maar nam 't ..h met bijna algemeene stemmen aan.

De eerder bij een behandeling te Brussel als grondslag van bespreking getrokken grenslijn is, met een kleine door Turkije gewenschte verbetering, tot grens aangenomen. Een speciale commissie, waarin onder presidium van een Zwitser, gedelegeerden van Turkije, Groot Brittanië en Irak zullen worden benoemd, zal de .. op het terrein vast leggen.

Een neutrale zone van 75 K.M. houdt de op vijandelijkheden beluste grensbewoners op te eerbiedigen afstand van elkander. Een clausule van goede nabuurschap tracht de goede verstandhouding overigens ook .. verzekeren.

Bepalingen van ratificatie, amnestie, enz. regelen bijzonderheden van belang, maar de groote moeilijkheid was, men weet 't, de petroleumkwestie.

Eigenlijk is de petroleumrijkdom zelf nog een kwestie. Vele aanwijzingen hebben groote verwachtingen doen ontstaan, maar met de ontginning moet nog een aanvang worden gemaakt. Toch hebben deze verwachtingen aan het vraagstuk zijn bijzondere beteekenis gegeven.

Turkije zal 10 pCt. ontvangen van de inkomsten, die Irak ten deel zullen vallen gedurende 25 jaren.

Mocht het één vogel in de hand verkiezen boven tien in de lucht, dan mag 't, binnen één jaar, de zoo omschreven aanspraken kapitaliseeren, en er een uitkeering ineens voor krijgen van 500.000 P.St. Verkiest Angora dit laatste, dan zal 't zich dus inderdaad laten afkoopen. Het bedrag is, dunkt ons, niet eens zoo heel groot. Turkije schijnt wel dringend behoefte aan geld te hebben.

Zonder verwijl wordt de ontginning der petroleumvelden nu tot een begin van uitvoering gebracht, door een Britsche maatschappij. Aan Irak zijn royalties toegedacht. Engeland zal indirect voordeelen van de exploitatie trekken, doch geen direct aandeel in de winst genieten.

Men zal zich herinneren, dat het zich, bij de toewijzing van Mosoel aan Irak, bereid heeft verklaard het mandaat over Irak nog 25 jaren te voeren, het kan zich .. directe voordeelen dus nog geruimen tijd verzekerd achten, voor zoover de petroleumbronnen inderdaad tot een exploitatie op grooten voet zullen leiden.

De beklonken oplossing opent nieuwe perspectieven in meer dan één richitng. De bewaarde vrede kan niet slechts Turkije en Irak ten goede komen; volgens een door den onderstaatssecretaris bij het departement van Buitenlandsche zaken L. Lampson in het Lagerhuis afgelegde verklaring, moet de geest van verzoening en staatsmansbeleid, die bij de onderhandeling voorgezeten heeft, ook wijzen op een hernieuwing der traditioneele vriendschap tusschen Turkije en Engeland.

Men zou kunnen vreezen voor een spel der politiek, zooals dit meermalen en vooral ook bij de politiek om den Gouden Horen toegepast is, van vriendschap met den een, ten koste van vriendschap met een ander. Angora heeft zich immers in dit opzicht ook al ervaren betoond in het onderhandelen, door Frankrijk, Engeland, Rusland, Italië om beurten aan te halen en wantrouwig te maken. Ditmaal schijnen echter teekenen te wijzen op een algemeen vredelievende stemming.

Senator H. de Jouvenel is van zijn zending als hooge commissaris uit Syrië in Frankrijk teruggekeerd. Hij, .. Volkenbondsman bij uitnemendheid, heeft den moed gehad te erkennen, dat in Syrië met overreden en prediken geen succes te bereiken zou zijn, hij heeft er de wapens aan het woord, of juister aan de daad moeten laten. Hij heeft Libanon onder geregeld bestuur gebracht. Hij heeft tegen de Droezen krachtig laten optreden en met de vermeestering van hun hoofdplaats Soeëida kan hun verzet als gebroken worden beschouwd. Syrië heeft een voorloopige nationale regeering gekregen met eigen president en eigen ministers. Zijn succes in Syrië omvatte hij in deze verklaring: *..ont compris que nous avons la force, mais aussi le ..r d'organiser leur indépendance.* Maar als een bijkomstige omstandigheid van meer dan ondergeschikt belang erkent hij daarbij tevens, het beëindigen van den Turkschen invloed, die zich op meer dan één wijze deed gevoelen, en waarop zoowel de openlijk in verzet gekomenen als de tegenstrevenden elders bouwden. De Jouvenel heeft van Syrië uit overleg met Angora gepleegd en hij was voldaan over de daar waargenomen wijziging der gezindheid.

De Volkenbond, die in menig opzicht onaangename oogenblikken doorleeft, daar de verdeeling van de

zetels in den Raad, de ontwapeningsvoorbereiding, de opiumberaadslagingen onprettige gebeurtenissen te boeken geven, kan eenigen troost vinden bij de gunstige wending der zaken in de mandaatlanden Irak en Syrië, waardoor tevens in de verhouding tusschen Europa en Azië wat ontspanning komt. Reeds waagden eenige voorspellers de onderstelling dat Turkije nu ook, tegelijk met Duitschland, tot den Volkenbond zal toetreden.

Turkije heeft mede de troepenmacht, die 't samengetrokken had nabij de grens van het gebied, dat in Tripolis onder Italiaansche vlag staat, meerendeels terug geroepen en de daarheen gedirigeerde militie naar huis gezonden, uit financieele overwegingen.

Wie verder wil zoeken, kan den invloed van deze politiek zelfs vinden in de ontmoediging van Abd el krim, kan haar terugwerking op de toestanden in Rusland, Griekenland en de andere Balkanstaten in beschouwing nemen.

Hoofdzaak is dat zij, voor zoolang als zij maatgevend zal zijn in den Jong-Turkschen staat, de van daar dreigende kans op oorlog daadwerkelijk vermindert.

Met dit al heeft Jong-Turkije zich toch een positie veroverd in de rij der staten, zooals Oud-Turkije die nooit zou hebben weten te verkrijgen, en is 't de eenige van de overwonnen mogendheden, die niet als overwonnen behandeld en bejegend wordt. Als 't hiermede tevreden, zich van de vroegere kwalen van „den zieken man" nu ook maar weet vrij te houden.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Nijmegen.

OPROEP AAN DE LEDEN.

Het Bestuur heeft als resultaat van de gehouden propaganda een *verdubbeling van het ledental te boeken;* het aantal leden (begunstigers inbegrepen) bedroeg in het begin van het jaar 36, thans 75.

Dit getal leden is echter *nog lang niet groot genoeg,* om voor het najaar een programma te kunnen samenstellen, dat succes waarborgt. Ons doel is: de lauwe en laksche onverschilligheid te bestrijden, die de doorsnee-Nederlander ten opzichte van de overzeesche gewesten betoont.

Helpt het Bestuur in deze propaganda!

Waar het Bestuur bijna 40 nieuwe leden wist te winnen, kan elk van de leden toch wel *één nieuw lid* aanbrengen!

Alle steun is welkom!

De Secretaris,
GESCHER.

B. v. d. Berghstraat 74.

Afdeeling Apeldoorn.

Apeldoorn, 15 Juni 1926.

EEN VERZOEK OM MEDEWERKING.

L. S.

Het zal uwe aandacht, evenmin als de onze, ontgaan zijn, dat er in onze vereeniging een merkwaardige opleving te constateeren is. De jongste afdeeling, Amersfoort, groeide uit tot 108 leden; Nijmegen won in het laatste halfjaar ruim 30 leden; Arnhem vertoont een merkwaardigen groei; in het Koloniaal Weekblad zullen in de toekomst voor niet-Indische menschen door bekwame deskundigen, duidelijke overzichten worden gegeven van Indische vraagstukken.

De afdeeling Apeldoorn mag hierbij, als een der meest actieve, niet achterblijven. Er is nog zooveel te doen ter versterking van den band tusschen Nederland in- en buiten Europa. Bovendien hopen wij in 1927 het vijf en twintigjarig bestaan der afdeeling passend te herdenken.

Daarom verzoeken wij de krachtige medewerking van allen, die bestaan kan in:

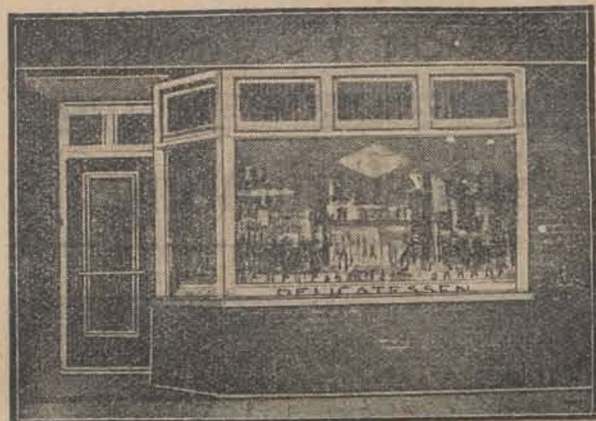
1e. ieder trachte leden aan te brengen, of begunstigers;

2e. of geve adressen van candidaten aan ons secretariaat op;

3e. bezoek zooveel mogelijk onze avonden en werk anderen daartoe op;

4e. indien ge dit nog niet deed, brengt ge, als het kan, uw contributie op *f* 5.—.

Het is ons hierbij een genoegen mede te kunnen deelen, dat wij door het welwillend aanbod van de Directie van het *Minervatheater*, Paschlaan, in staat gesteld zijn U de *„Boeddhafilm"* te doen genieten op *Donderdagavond 1 Juli a.s.,* waarvoor de leden en de begunstigers, ieder met recht op *twee* introducée's, *f* 0.30 per persoon entrée betalen (pl. bel. inbegrepen).

H. Zol. en Hakk. f 2.25	D. Zol. en Hakk.. f 1.50
Heeren Zolen. . . f 1.50	Dames Zolen. . . f 1.10
Heeren Hakken . f 0.75	Dames Hakken. . f 0.40
Kinderwerk naar grootte	Gen. werk f 0.50 hooger

De film behoeft geen aanbeveling na wat Henri Borel er van schreef in het Vaderland van 1 Nov. 1925. Himan Rai, de vertolker van Boeddha, getuigt er van: „alles in deze film is echt".

Wij stellen ons verder voor bij gelegenheid nog enkele andere films te doen vertoonen, zooals de bekende Sumatra-film, die van de Java-China-Japanlijn en mogelijk nog een keer de Planciusfilm.

Maar om veel en goed werk te kunnen leveren is uw aller steun noodig en dus hebt gij het zelf in uw hand of de afdeeling iets zal doen.

Ten slotte nog dit: een afzonderlijke convocatie voor de Boeddhafilm op 1 Juli verzenden wij niet en wij geven U in ernstige overweging op Woensdag te voren plaats te bespreken.

In het vertrouwen op uw aller steun, teekenen wij,

Hoogachtend,

Het Bestuur:
L. A. v. d. BERG, Boschweg 13, *Voorzitter.*
Mevr. M. L. v. BLEIJENBURGH, v. d. Heijdenlaan 9.
Mej. Mr. H. P. DIJK, Markt 26.
J. EIGENHUIS, Vonderlaan 22.
J. C. BAARS, Lammerweg 3, *Secr.-Penningm.*

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur:

NOTULEN

der Hoofdbestuursvergadering, gehouden op Zaterdag 5 Juni 1926, des voorm. ten 11 uur in het Hotel Monopole te Amersfoort. (Voorl. goedgekeurd in de vergadering van het Dag. Bestuur van 9 Juni 1926).

Aanwezig behalve het Dagelijksch Bestuur, bestaande uit de H.H. R. Zuyderhoff, wd. voorzitter, F. van Peski en F. H. A. van der Brugh, Secret.-Penningmeester, het Bestuur der afdeeling Amersfoort, vertegenwoordigd door den Voorzitter, den heer E. Roodhuyzen, door den Secretaris, den heer Mr. E. H. Bergsma, en voorts door de dames mevvrouw Post Liefrinck en ter Cock en den heer Prof. Mr. G. J. Nolst Trenité, de volgende Hoofdbestuursleden: J. A. van Hamel (Leiden), F. E. Luitjes (Nijmegen), H. Somermeijer (Utrecht), J. C. Baars (Apeldoorn), Z. G. Ph. Marcella (Rotterdam), J. Franke (Groningen), Dr. H. H. Zeylstra Fzn. (Deventer), Mr. J. Huges (Arnhem), W. Oxenaar (Breda), ter vervanging van Mevr. de Douair. Jkvr. Clifford Kock van Breugel-Roelofs en W. C. Clasener van de „Vereeniging Suriname".

Afwezig met kennisgeving de heer Jhr. J. Six (Amsterdam), ter vervanging van den heer G. C. v. d. Wall Bake. Zonder kennisgeving de heer H. F. Wagenaar Reisiger (Haarlem).

De Voorzitter opent op het aangegeven uur de zitting en heet de aanwezigen welkom. Hij stelt voor de lezing der notulen van de vorige H.B. vergadering achterwege te laten, bijaldien verondersteld mag worden dat deze den leden bekend zijn en over te gaan tot de bespreking der punten van de agenda der algemeene vergadering, teneinde bij elk punt het standpunt van het H.B. te bepalen. Conform besloten.

Daar de vergadering, ten aanzien dezer punten, zich uitspreekt overeenkomstig het standpunt door den Voorzitter, in overleg met zijn mede-leden van het Dag. Bestuur ingenomen en de ter algemeene vergadering gevoerde besprekingen met de aanvaarde conclusiën op elk punt volledig vermeld zijn in de Notulen dezer laatste vergadering, zoo wordt daarnaar verwezen.

Op des Voorzitters vraag of een der aanwezigen nog het woord verlangt, meldt de heer Huges zich aan, die ter bevrediging van zijn mede-H.B. lid, den heer Baars en van het Dagel. Bestuur eene uiteenzetting geeft van de bedoeling van het Bestuur der Arnhemsche afdeeling, met het verzoek om de Algem. vergadering in 1927 te Arnhem te houden. Mochten de plannen, welke men aldaar heeft, niet doorgaan, dan zal hij daarvan tijdig kennis geven, opdat alsdan die vergadering alsnog in Apeldoorn zal kunnen plaats hebben.

Voorts stelt spr. der vergadering nog eenige vragen met betrekking tot de in Arnhem aanhangige tentoonstellingsplannen, omtrent welke voor het ontvangen van inlichtingen en aanwijzingen hij zich gaarne aanbevolen houdt.

Sluiting.

Van het Dagelijksch Bestuur.

NOTULEN

der Algemeene Vergadering op dienzelfden dag en ter zelfder plaatse, des namiddags ten 2 uur.

Aanwezig alle leden als in de morgen-bijeenkoms voorts de H.H. Dr. Tjieenk Willink, Gescher, Roland Jhr. Mr. van Asch van Wijck, Liems en Dentz, onde scheidenlijk afgevaardigden der afdeelingen Devente Nijmegen, Amsterdam, den Haag en van de Vereenig Suriname, voorts een vijftal heeren, o.w. de heer Cuypers, bestuurslid der afd. Amsterdam, de he Oudschans Dentz, oud-vertegenw. der Vereeniging Suriname en een viertal dames, als belangstellenden.

De Voorzitter opent de vergadering met het verzo aan de aanwezigen, om zich van hunne zetels op heffen als een stil huldebetoon aan de nagedachte van wijlen den heer Mr. W. Sonneveld, Voorzitter d Vereeniging „Oost en West". Hij spreekt daarbij e rede uit, waarin de verdiensten van den thans o slapene en het groote verlies als gevolg van diens ov lijden geleden, in het licht worden gesteld en besl zijn rede met een woord van dank aan het bestuur d afdeeling Amersfoort voor de aangename en gastvr ontvangst.

Overgaande tot de agenda, stelt hij, onder inste ming der vergadering, voor geen voorlezing der n tulen van de vorige Algem. Vergadering te doen g schieden, zijnde deze bekend. De notulen dus gearr teerd zijnde wordt het 3e en 4e punt aan de orde g bracht. De voorzitter verzoekt den secretaris het ja verslag voor te lezen. Na beëindiging hiervan vraagt of iemand eenige op- of aanmerking heeft; zulks n het geval zijnde zegt hij den ijverigen secretaris da voor de samenstelling. Ook omtrent de rekening verantwoording '25 en de begrooting '26 verlangt n mand het woord en wordt met algemeen goedvinde besloten het H.B. decharge te verleenen overeenko stig het advies der Verificatie-Commissie, welker ou ste lid, de heer Hartevelt, verzocht heeft ontheven worden van zijne functie. Zulks zal onder dankbet ging tevens aan de beide andere H.H. de Bordes van Haaften, die in functie blijven, geschieden en de in deze commissie opengevallen plaats bezet w den door den Heer G. W. Erfmann, oud-Hoofdoff van Administratie K. M., die zich daarvoor wel-w beschikbaar gesteld heeft.

Bij het punt voorziening vacatures H.B. leest voorzitter voor de artt. 15 en 16 der Statuten han lende over de vertegenwoordiging der afdeelingen de Algemeene Vergaderingen en over de uitoefen van het stemrecht door de afdeelingsafgevaardig en vraagt hij bekrachtiging der vergadering van de December a. p. met de vereeniging Suriname geslot overeenkomst, waarvoor geen schriftelijke stemm noodig is. De bekrachtiging wordt verleend, nadat overeenkomst, op verzoek van den Hr. v. Asch v. Wij is voorgelezen geworden. Wat aangaat de stemmen o personen op de agenda genoemd (de dubbeltallen merkt de Voorzitter op, dat zulks schriftelijk dient geschieden en wel op den voet van art. 16, 2e alin der statuten, hetwelk bepaalt, dat het aantal uit brengen stemmen voor elke afdeeling bedraagt 1 p 25 leden, met dien verstande dat boven de 100 t/m. 2 5 en boven de 200: 6 stemmen mogen worden uit bracht. Hij vraagt den H.H. Baars en Gescher de ste men, waarvoor briefjes bij den secretaris voorhand zijn, te willen opnemen. Vooraf evenwel gaf de Voo zitter den vertegenwoordiger van Apeldoorn, ingevol gedaan verzoek door deze afdeeling in haar geheel, volgende uiteenzetting van de wijze hoe op grond v de voorschriften, in verband met het bestaande g bruik, in de vacatures wordt voorzien. (Zie *a*).

De heer Luitjes stelt voor, om tijd uit te sparen, stemming mondeling te doen plaats hebben en wel zo dat alle eerste candidaten van de agenda worden aan vaard.

a. Elke afdeeling behalve de afdeeling 's-Gravenhage wordt in het hoofd bestuur vertegenwoordigd door ten minste één lid, de afdeeling 's-Gravenhage — en wel omdat in die plaats de vereeniging gevestigd is door ten minste vier en ten hoogste vijf leden (art. 7 Stat.).
Voor eene vacature in het hoofdbestuur draagt de betrokken af deeling aan de jaarlijksche algemeene vergadering een tweetal didaten voor. Gelijke verplichting rust op het hoofdbest. (art. 11 H.h.r. Dat bestuur heeft dus het recht in de algemeene vergadering tegen de candidaten van de afdeelingen andere candidaten te stellen. Nog heeft het hoofdbestuur van dat recht gebruik gemaakt. Altijd heeft hoofdbestuur gemeend dat het verstandig deed door de candidaten, door de betrokken afdeelingen waren gesteld, over te nemen.
In de algemeene vergaderingen wordt het stemrecht, behalve door de voorzitter, alleen uitgeoefend door de afgevaardigden der afdeelingen. Bij de uitoefening van dat stemrecht voor het kiezen van hoofdbestuurs leden zijn de afdeelingen gehouden aan de voorgedragen candidaten. In de praktijk hebben zij dus slechts de keuze tusschen de 2 door de betrokken afdeelingen gestelde candidaten.

De Voorzitter herhaalt dat stemming over personen schriftelijk moet geschieden, evenwel zal hij zich niet tegen het voorstel-Luitjes verzetten, indien *alle* stemgerechtigden dat voorstel ondersteunen, wat het geval blijkt te zijn, zoodat — overeenkomstig de rangschikking op de agenda — de uitslag valt. Afd. Den Haag, 4 dubbeltallen, 1e candidaten Zuyderhoff, v. d. Brugh, Logeman en Mevr. van Assen-Sol (ter vervanging van wijlen Mevr. Ten Bosch—Bosscher); dubbeltal Leiden, van Hamel; dubbeltal Groningen, 1 Franke.

Punt 6 luidt: Benoeming Voorzitter, Onder-Voorzitter en Secretaris-Penningmeester. De Voorzitter brengt hierbij in herinnering het zoo even genoemd art. 8, lid met de toevoeging dat nog een 4e lid in het Dagel. Bestuur moet worden gekozen. In aansluiting op dit artikel 8 betoogt hij dat het niet gewenscht is dat verandering gebracht wordt in den sedert jaren bestaanden toestand dat de betrekkingen van Secretaris en Penningmeester in één persoon vereenigd zijn, weshalve de vergadering zich zal hebben uit te spreken welke 4 van de 5 hoofdbestuursleden van den Haag zitting zullen nemen in het Dag. Best. en hoe de werkzaamheden onder die 4 zullen worden verdeeld.

De heer Jhr. Mr. M. M. v. Asch v. Wijck, afgevaar-de van den Haag, vraagt hierop het woord en zegt namens de Haagsche afdeeling gemachtigd te zijn de heeren Zuyderhoff, van Peski en v. d. Brugh achtereenvolgens voor Voorzitter, Onder-Voorzitter en Secretaris-Penningmeester aan te bevelen, zoomede de heer H. W. J. R. Logeman voor het 4e lid in het Dagel. Bestuur.

De Voorzitter zegt dat indien geen enkele afgevaardigde zich tegen de woorden van den vorigen spreker verzet, hij dat ook niet zal doen en namens de heeren van Peski, van der Brugh en Logeman wil verklaren dat de benoemingen aanvaard worden, zullende de gekozenen al hun best doen om gedurende de drie jaren … hun mandaat de vereeniging tot verderen bloei te brengen. (Bijval).

De heer Rolandus, afgevaardigde van Amsterdam, wenscht, namens de afdeeling, zijn misnoegen te kennen te geven over de late kennisneming van voor de geheele vereeniging belangrijke zaken, zooals deze benoemingen zijn en betoogt voorts de wenschelijkheid tot opname in het H.B. van een vooraanstaande West-Indische autoriteit.

De heer Cuypers sluit zich hierbij aan en meent dat het nemen van dergelijke gewichtige beslissingen, zonder dat vooraf door de afdeelingen onderling overleg gepleegd is, der Vereeniging niet ten goede kunnen komen.

De Voorzitter merkt op dat daarvoor juist de H.B.-vergaderingen zijn waarin de afdeelingen vertegenwoordigd zijn, maar dat op de laatste H.B.-vergadering Amsterdam, dat nu in deze op eigen gelegenheid ageert, afwezig was.

De heer Cuypers blijft van meening dat de fout in deze niet in Amsterdam maar in den Haag lag, dat men in Amsterdam niet op de hoogte kon zijn, daar geen enkele officieele mededeeling werd ontvangen, dat het H.B. derhalve in gebreke is gebleven practisch te werk te gaan.

De Voorzitter bestrijdt deze opvatting en stelt nu aan de orde punt 7 der agenda: een tweetal voorstellen van Nijmegen, nadat hij het Bestuur dezer afdeeling, met name haar Secretaris, hier aanwezig, gecomplimenteerd had voor zijn activiteit.

Met betrekking tot het eerste voorstel heeft de Voorzitter ten behoeve der vergadering een toelichtend exposé samengesteld, dat hij voorleest. (Dit voorstel met toelichting is hierachter afgedrukt).

De heeren Gescher en Oudschans Dentz stellen te dezer zake nog eenige vragen, welke door den Voorzitter beantwoord worden.

Het tweede voorstel der afd. Nijmegen houdt het verzoek in het K. W. zoo te willen inrichten, dat ook die leden, die niet uit eigen ervaring of studie onze overzeesche gewesten hebben leeren kennen, op de hoogte gebracht worden van de brandende koloniale vraagstukken.

De Voorzitter zegt dat aan dit verzoek in zooverre zal worden tegemoet gekomen, dat van tijd tot tijd in het K. W. artikelen zullen worden opgenomen, welke een duidelijke, populaire beschrijving geven van de bedoelde vraagstukken, als aangegeven in de verstrekte toelichting der afdeeling op dit punt. Verder kan men niet gaan.

Punt 8. Propaganda. De Voorzitter leidt dit punt in met de mededeeling dat een systeem van doorloopende propaganda, ter verkrijging van meerdere jaarlijksche geldelijke bijdragen en ter uitbreiding van het ledental, door het Dagel. Bestuur ontworpen is. De medewerking der afdeelingen zal hiervoor eerlang worden ingeroepen.

De heer R. Birckenhauer vraagt of het niet goed zou zijn alle leden een ledenlijst te verstrekken; de heer Cuypers sluit zich aan bij deze vraag.

De Secretaris antwoordt dat zulks der Vereeniging op zeer hooge kosten zou brengen, welke, blijkens opgedane ervaring, weggeworpen gelden zouden zijn. In het K. W. is het verkrijgen der ledenlijsten bekend gemaakt zonder dat hierop gereageerd werd. Evenzoo is het gesteld — dit in antwoord op een vraag van den heer Cuypers — met Statuten en Reglementen, welke evenwel bij aanvraag dadelijk beschikbaar gesteld worden.

De heer H. Th. Rolandus bepleit de opname in het K. W. van finantieele mededeelingen, alsmede het plaatsen van kleine advertenties in bladen en bioscopen. De heer Birckenhauer die van geheele of gedeeltelijke vermelding der leden van de Vereeniging. De beide laatste punten zullen in overweging genomen worden.

De heer Cuypers vraagt nog waarom het Bestuur zich niets gelegen laat liggen aan de indertijd opgerichte propaganda-commissie onder voorzitterschap van wijlen den heer Brondgeest. De Voorzitter antwoordt dat het slechts aan het oudste lid dier commissie legt om haar weer te doen herleven. Intusschen zal het Bestuur zich hierover nader beraden.

De heer Cuypers vraagt voorts waarom men de contributie van ƒ 5 niet iets hooger stelt. De Secretaris antwoordt dat dit der Vereeniging op een groot verlies aan leden zou komen te staan.

De heer Gescher vraagt of onder onderwijzersorganisaties geen propaganda voor Indië zou zijn te maken en of door middel van de kino-boxen niet overal Indische films zouden kunnen worden vertoond. Op het eerste deel dier vraag antwoordt de Voorzitter, dat het Comité van Ind. Lezingen en Leergangen, waarvan O. en W. deel uitmaakt, zich op dit gebied beweegt, terwijl de Secretaris en ook de heer Somermeijer wijzen op de groote uitgebreidheid dier propaganda en op de hooge kosten hieraan verbonden, waartoe de middelen der Vereeniging ontoereikend zijn.

De heer Birckenhauer vraagt inlichting omtrent het op te richten monument voor Generaal van Heutsz; mogelijk valt er in deze iets voor O. en W. te doen.

De heer Cuypers verstrekt die inlichting en zegt dat het in de bedoeling ligt dat voor Van Heutsz een grafmonument zal worden opgericht op de Ooster-begraafplaats in Amsterdam.

De heer Rolandus spreekt over het prachtige plan-Deterding, waarvan de deelnemers bij terugkeer uit Indië lid moeten worden dezer Vereeniging.

De Voorzitter zegt ten slotte dat alle deze onderwerpen de aandacht van het Bestuur zullen blijven houden; hij stelt ten slotte, nadat als plaats der volgende jaarvergadering voorloopig Arnhem wordt aangewezen, de rondvraag, welke gelegenheid de heer Cuypers benut om aan den heer Zeijlstra zijne bevreemding te kennen te geven over diens opmerkingen over het Indisch Huis en zegt dat aan de aanhangige plannen voor deze Vereeniging geene finantieele consequenties verbonden zijn. De heer Zeijlstra verklaart zich hiermede voldaan.

Niemand verder het woord wenschende sluit de Voorzitter de vergadering, onder dankbetuiging aan de aanwezigen voor de betoonde belangstelling.

Steeds hebben de afdeelingen gemeend verstandig te doen door te stemmen op den 1sten candidaat van de betrokken afdeeling. In de praktijk komt het dus hierop neer, dat degeen die door de algemeene vergadering van de betrokken afdeeling wordt voorgedragen als 1ste candidaat voor eene plaats van die afdeeling in het hoofdbestuur door de algemeene vergadering der vereeniging tot hoofdbestuurslid wordt gekozen.

Bij vasthouden aan deze gewoonte is het niet noodig dat eene afdeeling die hare jaarlijksche algemeene vergadering gehouden heeft vóór die van eene andere afdeeling, nogmaals eene algemeene vergadering houdt om hare houding op de algemeene vergadering te kunnen bepalen ten aanzien van candidaten voor het hoofdbestuur door andere afdeelingen voorgedragen.

Wordt aan die gewoonte niet vastgehouden en door de algemeene vergadering andere personen tot lid van het hoofdbestuur benoemd dan de betrokken afdeelingen wenschen, dan vrees ik groote moeielijkheden, moeielijkheden die zelfs het bestaan van de vereeniging kunnen bedreigen.

ONDERWIJS IN DE AARDRIJKSKUNDE OP GYMNASIA.

MOTIE, naar aanleiding van het door de afdeeling Nijmegen gedaan voorstel (zie K. W. van 22 April) met *Toelichting* van den Voorzitter van O. en W.; een en ander goedgekeurd door- en aangenomen in de Algem. Vergadering van 5 Juni.

De Vereeniging „Oost en West", in Algemeene Vergadering te Amersfoort bijeen,

Overwegende dat een grondig onderwijs in de Aardrijkskunde van het Rijk in en buiten Europa en het dieper ingaan daarbij op verschillende vraagstukken, in het bizonder die welke de Indiën betreffen, onmogelijk te geven is aan leerlingen van de 1ste en 2de klasse van Gymnasia,

Overwegende dat het verspreiden van die kennis onder leerlingen van de Gymnasia voor het Rijk van het grootste belang is,

Betreurt dat de Min. v. Onderwijs voor den tijd van 6 jaren enkele Gymnasia gemachtigd heeft een der uren Aardrijkskunde van de 4de klasse (d.i. de hoogste klasse waarin op Gymnasia onderwijs in de Aardrijkskunde gegeven wordt) over te brengen naar de 2de klasse.

Noodigt het H.B. uit zich tot den Min. v. Onderwijs te wenden met het verzoek om aan Gymnasia niet toe te staan dat lesuren in de Aardrijkskunde hetzij van de 4de dan wel van de 3de klasse overgebracht worden naar lagere klassen, noch dat door welke maatregelen ook op eenigerleiwijze aan het toch reeds stiefmoederlijk bedeelde onderwijs in de koloniale geographie afbreuk wordt gedaan.

TOELICHTING.

Volgens het nieuwe algemeene leerplan voor de Gymnasia, vastgesteld bij K. B. van 7 Juni 1919, wordt onderwijs in de aardrijkskunde alleen gegeven in de 1e, 2e, 3e en 4e klasse (dus niet in de 5e en 6e kl.) en wel wekelijks gedurende 2 lesuren in elk dier klassen.

In de 1e tot en met de 3e klasse moet een *beknopt* overzicht van de landen en volken van de geheele aarde gegeven worden en in de 4e kl. *in de eerste plaats* een meer uitvoerig overzicht van het gebied rondom de Middellandsche Zee mede in verband met de geschiedenis der oudheid en *verder* eene behandeling van z.g. capita selecta der algem. land- en volkenkunde vooral van onze overzeesche bezittingen.

Voorts is bij het aangehaalde K. B. bepaald, dat met machtiging van den Min. van O. K. en W. aan een openbaar gymnasium telkens over een tijdvak van 6 jaren onder zekere voorwaarden kan worden toegestaan het onderwijs te regelen naar een leerplan dat afwijkt van het algemeen leerplan.

Toen de leeraren in de wiskunde aan de Gymnasia bemerkten, dat door het nieuwe algemeene leerplan hun vak in een minder gunstige positie was gekomen, hebben zij begrijpelijkerwijze getracht daarin verbetering te brengen. Voor den drang der leeraren in de wiskunde is de Regeering hier en daar gezwicht, helaas ten koste van het onderwijs in de aardrijkskunde.

De Min. v. O., K. en W. toch heeft het Sted. Gymnasium te Arnhem en een aantal andere Gymnasia gemachtigd voor den tijd van 6 jaren o.m. eene wijziging in het leerprogramma aan te brengen, waarbij één der 2 uren aardrijkskunde van de 4e naar de 2e wordt teruggebracht.

Op die Gymnasia wordt in de 4e klasse dus nog maar één uur per week les in de aardrijkskunde gegeven. Dat uur is hoog noodig voor het geven van een meer uitvoerig overzicht van het gebied rondom de Middell. Zee, mede in verband met de geschiedenis der Oudheid, zoodat op die Gymnasia in de 4e kl. geen uitgezochte onderwerpen der alg. land- en volkenkunde in het bijz. van onze overzeesche bezittingen meer behandeld kunnen worden.

Daar het uitgesloten is dergelijke onderwerpen in een lagere klasse te behandelen, is het gevolg van het overbrengen van één uur aardrijkskunde van de 4e naar de 2e kl., dat op die Gymnasia voor de leeraren in de aardrijkskunde in het geheel geen gelegenheid meer bestaat om bijzondere onderwerpen betreffende de Kol. land- en volkenkunde te behandelen.

Ons mede-bestuurslid de heer Zeijlstra, heeft in zijne kwaliteit van Secretaris van het Comité van Ind. lezingen en leergangen niet nagelaten in de algem. vergadering op 4 Juli '25 van dat comité, waarvan de vereeniging O. en W. deel uitmaakt, op deze achteruitgang van de Kol. land- en volkenkunde de aandacht te vestigen. Deze vergadering besloot de tusschenkomst van het Kon. Ned. Aardr. Gen. in te roepen. Naar aanleiding hiervan heeft het Gen. zich in Oct. j.l. tot den Min. v. O. gewend.

Sedert is door een artikel, getiteld: „Hands off" in het Weekbl. voor Gymn. en Midd. onderwijs, van de hand van Mr. Zeldenrust, leeraar in de aardrijkskunde aan het eerste Haagsche Gymn. de aandacht van het publiek op deze aangelegenheid gevestigd geworden.

Mr. Z. heeft niet geaarzeld openlijk te verklaren, dat hij het een schandaal vindt dat nu eindelijk aan Indië

in het onderwijs op de Gymnasia een weinig rec gedaan, men het zijn bescheiden deel weer gaat nemen.

Ofschoon dus èn Regeering èn publiek reeds o hoogte zijn gebracht van de noodlottige gevolgen, eene overbrenging van een der 4 lesuren in de rijkskunde van de 4e naar de 2e kl. op de Gym heeft voor het onderwijs in de Kol. land- en vo kunde, is het H.B. gaarne bereid in het belang va zaak ook nog een stap bij den Min. v. O. te doen.

Daartoe bestaat te meer aanleiding, nu gebleke dat de ernstige bezwaren welke te berde zijn geb tegen het overbrengen op de Gymnasia van een l in de aardrijkskunde van de 4e naar de 2e kl., in Haag geleid hebben tot het voorstel om instede van een lesuur van de 3e kl. over te brengen de 1ste.

Mr. Zeldenrust noemt dit voorstel nog onaann lijker.

Door de meeste leeraren wordt Ned. en de In niet in de 1e of 2e kl. behandeld, doch bewaren z behandeling van die gebieden voor de 3e kl., o zij met meer ontwikkelde leerlingen dieper op de grafie van Groot Nederland kunnen ingaan.

Wordt nu een lesuur in de aardrijksk. van de 3e de 1e kl. overgebracht, dan zou wel is waar tijd het behandelen van capita selecta der Kol. land volkenkunde in de 4e kl. beschikbaar blijven, doch voor een diepere geografische behandeling van het in en buiten Europa slechts 1 uur in de 3e kl. besc baar zijn, hetgeen beslist onvoldoende zou zijn.

Op deze gronden kan het Hoofdbestuur zich ver gen met de door de afd. Nijmegen thans inged motie, hierboven vermeld.

BERICHT.

Photo's van de Algemeene Vergadering te Amers zijn op aanvraag verkrijgbaar bij den Heer W. Liems, wd. voorzitter der afdeeling Suriname Clercqstraat 58, Amsterdam.

Van de Redactie.

DE FILM „NAAR TROPISCH NEDERLAND"

Deze film wordt vertoond in het City-the 's-Gravenhage. De openingsvoorstelling heeft p dezer des n.m. ten 8 uur. „Naar Tropisch Ned is eene origineele cinematografische reisbeschrijv 5 deelen, van de Ned.-Ind. Filmmaatschappij; 1. Holland naar Marseille; 2. Marseille en Noord-A 3. van Genua tot het land der Pyramiden; 4. van land der Pyramiden tot Ceylon; 5. van Ceylon Tropisch Nederland.

Uit deze opgave blijkt, zooals trouwens de tekst film aangeeft, dat hier niet sprake is van een spec Indische film, ofschoon men toch een groot brok van het Oosten te zien krijgt en de film besloten met de treinreis Batavia—Bandoeng, maar dat de reis naar ons Indië op welke men met 3 werelddee kennis maakt, de overgang van West naar Oost in gebracht is.

De beelden zijn schitterend; de tekst bizonder be telijk en onderhoudend.

DE INHOUD VAN HET K. W.

Wegens plaatsgebrek is in dit Nr. de rubriek Uit Inlandsche en Chineesche pers achterwege gebl en moest ook een gedeelte van de copie der rubri Literatuur-overzicht, Suriname en Curaçao voor volgend Nr. bewaard blijven.

Verder kon aan de periodieke opgave van Indis verlofgangers geen plaats worden verleend, in verb met het verheugende feit, dat de „Mutatiestaat" maal op zeer veel ruimte beslag legt.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verz bij adresverandering hierva spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's O

Mutatiestaat van 9 tot 16 Juni.

Nieuwe Leden: — Geïntroduceerd door:

Zijne Excellentie Jhr. Mr. A. C. D. de Graeff, Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, Huize „Heijenoord" te Arnhem.
Mr. S. Baron van Heemstra, Commissaris der Koningin van Gelderland te Arnhem, Eusebiusbuitensingel 69. *f* 5.—.
Mr. S. J. R. de Monchy, Burgemeester van Arnhem, Utrechtsche straat 33. *f* 5.—.
H. de Visser,, Oud-Burgemeester, Arnhem, Ernst Casimirlaan 9. *f* 5.—.
Mr. Dr. A. D. H. Fockema Andrae, Rechter, Arnhem, Bouvelard Heuvelink 114. *f* 5.—.
W. van Ingen Schouten, Majoor der Infanterie, Arnhem, Emmastraat 37. *f* 5.—.
Mr. S. J. van Zijst, Directeur Arnhemsche Hypotheekbank, Arnhem, Apeldoornsche Straat 12. *f* 5.—.
Ph. J. Stokvis, Directeur Kon. Fabriek W. J. Stokvis en Zoon, Arnhem, Velperweg 31. *f* 5.—.
A. Sleijster, Arnhem, Vossenstraat 35. *f* 5.—.
Mevrouw M. Engelberts—Enger, Arnhem, Sonsbeeksche Weg 40. *f* 5.—.
Charles Engelberts, Bankier, Arnhem, Cordesstraat 4. *f* 5.—.
C. F. van Dogterman, Arnhem, Utrechtsche Weg 186. *f* 5.—.
H. D. F. Claus, Bronbeek, Velperweg 151, Arnhem. *f* 5.—.
P. Ribbius, Arts, Arnhem, Sweerts de Landasstraat 3. *f* 5.—.
W. A. Stark, Arts, Arnhem, van Pallandtstraat 38. *f* 5.—.
Dr. G. H. Nikkels, Arts, Arnhem, Velperweg 72. *f* 5.—.
Dr. H. Braat, Keel-, Neus- en Oorarts, Arnhem, Cordesstraat 6. *f* 5.—.
de Cock Rouaan, Tandarts, Arnhem, Bovenbergstraat 10. *f* 5.—.
Directie der Amsterdam-Tapanoeli Rubber Cultuur Mij., Arnhem, Willemsplein 5. *f* 5.—.
H. J. Nederhorst, Directeur N.V. v/h. H. J. Nederhorst, Arnhem, Zijpendaalsche Weg 83*d*. *f* 5.—.
F. C. Schaap, oud-Directeur Gemeentewerken, Arnhem, Roermondsplein 16. *f* 5.—.
A. ten Bosch, Adviseerend Ingenieur, Arnhem, van Lawick van Pabststraat 205. *f* 5.—.
Hijmans, Stenfert Kroese en van der Zande, Boekhandelaren, Koningstraat 64. *f* 5.—.
H. G. K. van Ommeren, Fabrikant, Arnhem, Sonsbeekweg 2. *f* 5.—.
A. Frank, Koopman, Arnhem, Koningstraat 70. *f* 5.—.
H. J. A. Hupkes, Koopman, Arnhem, Rijnkade 105. *f* 5.—
A. Prins, Directeur Arnhemsche stoomsleephelling, Arnhem, Stadsblokkenweg 37*a*. *f* 5.—.
P. Stijnman, Theeschenkerij „Sonsbeek" te Arnhem. *f* 5.—.
— Secretaris der afdeeling Arnhem.

A. D. van Andel, Controleur B.B. m. v., Rotterdam, Mathenesserlaan 203A. *f* 5.— .... Eigen aanmelding.

Prof. Dr. H. F. M. Huybers, Hoogleeraar R. K. Universiteit, Nijmegen, Groesbeeksche Weg 10. *f* 5.—.
H. Vodegel, Lid v. d. Weeskamer Soerabaja te Nijmegen, Graafsche Weg 100. *f* 5.—.
Joh. Zwanikken, Architect, Nijmegen, Stijn Buysstraat 45. *f* 5.—.
H. Suys, Leeraar M. O., Nijmegen, van Oldenbarneveldtstraat 34. *f* 5.—.
— Secretaris der afdeeling Nijmegen.

A. Utermark, Den Haag, Willemstraat 95. *f* 6.—.
M. Son, Tandarts, Den Haag, Prinsessegracht 6. *f* 5.—.
— Secretaris Dagelijksch Bestuur.

H. Ramondt, Den Haag, Sweelinckstraat 41. *f* 5.—.
W. Wasch, Bouwkundige S.S. m. v., Den Haag, van Aerssenstraat 184. *f* 5.— ....
— Eigen aanmelding.

Bertling, Hoofdadministrateur onderneming „Sedep" te Pangalengan, Bandoeng. *f* 6.—.
J. Baron van Slingelandt, Chef firma Tiedeman en van Kerchem te Soerabaja, van Hogendorplaan 98. *f* 6.—.
Timmer, Administrateur ondern. „Soeka Radja", Tandjong-Balei (S.O.K.). *f* 6.—.
Herrnsdorf, Commies D. S. M., Medan, Javastraat 15. *f* 6.—.
— Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in Oost-Indië.

Adresveranderingen:

de Heer, van: Laren, „De Huif", Verlengde Houtweg, naar: Amsterdam, Zocherstraat 3. *f* 5.—
Stada, oud-Onderwijzer 1e klasse, van: Amsterdam, Kattenburgerplein 8 naar: Apeldoorn, Bruglaan 25. *f* 5.—
A. Slot, oud-Onderwijzer O.-I., Apeldoorn, Louisalaan, van: 3 naar: 11.
K. R. Oxenaar, Ginneken, van: Villa „Semarang", Wilhelminastraat 69a naar: villa „Kradjan-Redjo", Boschlaan 107B.
G. W. Valderpoort, Directeur Holl.-Ind. Zendingschool, van: Taroena naar: Nijmegen, Graafsche Weg 130. *f* 5.— (contr. '26 reeds voldaan).
A. G. Jenny, oud-Administrateur s.f. „Kadhipatèn", van: Nijmegen, Batavierenweg 161 naar: Den Haag, 1ste Sweelinckstraat 49. *f* 5.—.
Bakker, oud-Luitenant-Generaal-tit. N.-I. L., van: Weltevreden naar: Voorburg, Groen van Prinsterer- 10 p/a. F. D. Brands. *f* 5.—
Mr. J. H. Andries, Den Haag, van: Koninginnegracht 13 naar: Josef Israëllaan 30.
Mevrouw A. L. Baar van Slangenburgh, Den Haag, van: Laan v. Meerdervoort 448 naar: Frederik Hendriklaan 195.
Jhr. Jan Feith, Den Haag, van: Nieuwe Laan 16 naar: Hoogwerflaan 7A.
A. J. W. Harloff, oud-Lid van den Raad van Indië, Den Haag, Riouwstraat, van: 29 naar: 208.
H. Ch. Gooszen, Resident, van: Ternate naar: Sibolga.
P. J. Deijs, fung. Controleur B.B., van: Laboean Bilik (S.O.K.) naar: Gouvernement Atjeh.
J. A. Th. Berg, van: Magelang naar: Bandoeng, Floresstraat 8.
Dr. A. C. Moulijn, Arts, van: Soemenep naar: Loemadjang.
Mr. H. A. Nauta, Voorzitter Landraad, van: Weltevreden naar: Poerwokerto (Banjoemas).
Ch. G. M. Perk, Chemisch Adviseur, Soerabaja, van: Embong Kenongo 4 naar: Borneostraat 14.

Ik legateer aan de Vereeniging „Oost en West", gevestigd te 's-Gravenhage en goedgekeurd bij verschillende Koninklijke Besluiten, de Somma van

....

De ondergeteekende,

....

Naam.

....

Woonplaats.

Desverkiezend voege men hierbij: Vrij van alle kosten en rechten, ook van het recht van successie.

NUMMER 25 DONDERDAG 24 JUNI 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G.E.V.L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Een sympathiek plan.

De heer P. J. L. Cleintuar, Spoorwegarts S.S. te Cheribon, deed ons een door hem in Indië verspreide circulaire toekomen van den volgenden inhoud:

Oproep tot alle Inheemschen in Nederl.-Oost-Indië, in het bijzonder van Java en Madoera.

„Naar aanleiding van het „In Memoriam" gewijd aan de nagedachtenis van wijlen den heer Mr. J. H. Abendanon door Prof. Dr. J. A. G. Hazeu, in het *Koloniaal Weekblad* voor Oost- en West-Indië, d.d. ... Februari 1926 No. 6, het lezen waarvan een ieder ten zeerste wordt aanbevolen, en indachtig de ...ken, die ik gedurende mijn studiejaren in Amsterdam bij wijlen Z.H.E.D.G. had, voelde ik den ...ng om bovenstaande tot U allen te richten, op...er Comité's worden gevormd om bijdragen, hoe ...ng ook, te verzamelen. Hierdoor kan een fonds ...staan, hetwelk voor een deel kan worden besteed ... een *Gedenksteen* en verder voor een *Studie...ds*, waaruit beurzen zouden kunnen worden ...leend aan jongelieden van goeden aanleg en goe... wille, die door omstandigheden niet in de ge...heid zijn de studiën voort te zetten.

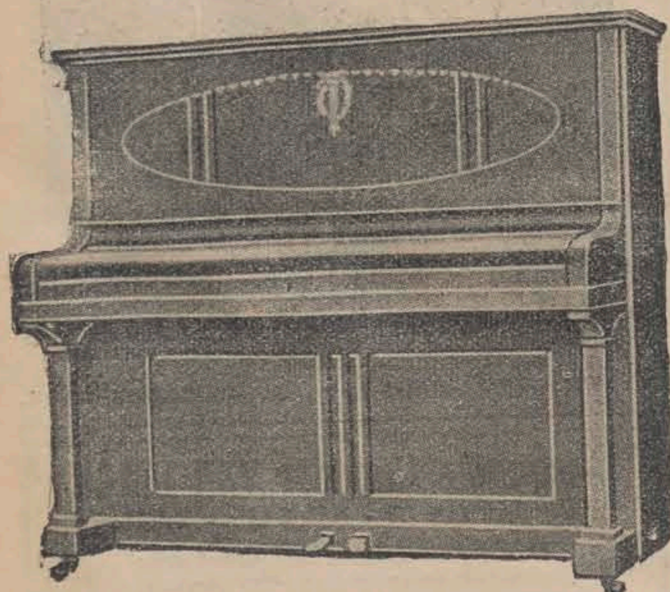
...lien aan dezen oproep gehoor wordt gegeven, ... het levensstreven van dezen zeldzaam grooten ... ook na zijn overlijden worden bestendigd, tot ...ngte van dagen.

Bij voorbaat U allen dankend voor den verleen... steun bij dit streven, dat naar ik hoop tot het ...gde doel mag leiden, teeken ik, enz."

Het is ons een groote voldoening dat de voortreffelijke biographie van Mr. Abendanon, welke Prof. Hazeu voor ons orgaan heeft geschreven, zoozeer in Indië de aandacht heeft getrokken; verschillende dagbladen en enkele periodieken (waaronder *Koloniale Studiën*) namen die levensschets zelfs in haar geheel over.

Maar het sprekendste bewijs dat de woorden van Prof. Hazeu weerklank hebben gevonden, achten wij toch bovenstaanden oproep van den heer Cleintuar. Moge zijn sympathiek voornemen met goeden uitslag worden bekroond! *Red. Kol. Weekbl.*

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Indië, let op U saeck!

„ . . . Eene vooruitziende en voortvarende Regeering wacht niet af, totdat zij door den loop der
door dwingende behoeften genoodzaakt wordt den stroom des tijds te volgen, maar zij streeft er naar, de
der toekomst te voorzien en leiding te geven aan de stroomingen, welke tot de vervulling dier behoe
voeren. Daarom ware het ergste en onverantwoordelijkste, wat wij zouden kunnen doen: stil zitten . . .

(Gen. Snijders: „De toekomst van het luchtverkeer" Vragen des Tijds, 1925).

(Teekening voor het Kol. Weekblad).

West-Indische Bezoldigingen

door

C. K. KESLER.

Dit is een teer onderwerp om iets over in het midden te brengen, zoo teer, dat wij vreezen, door de aanraking van die gevoelige plek, velen te zullen ontstemmen, zoo niet erger. En toch, het schijnt ons, dat er nog wel wat over gezegd mag worden, ook na wat reeds in de rubrieken Suriname en Curaçao van dit blad is te berde gebracht. *Nog* wel wat, want het is een onderwerp, dat aan de overzijde van den Oceaan the topic of the day, of the whole year eigenlijk, uitmaakt, *het* onderwerp, waarover men niet uitgepraat raakt en dat steeds tot mopperen en kankeren aanleiding geeft. Zoo is het althans in de West; met de Oost zijn wij te weinig bekend en zullen die in het hieronder volgende daarom geheel buiten beschouwing laten.

Daarginds in de West, in Suriname en op Curaçao wordt over bezoldigingen gepraat, gepraat en nog eens gepraat, alsof er geene andere onderwerpen voor een draaglijk gesprek waren en niet het minst door de beide officieele lichamen, de Koloniale Staten en den Kolonialen Raad. Vooral in de maand April, als de begrootingen behandeld moeten worden, is het onderwerp bezoldigingen niet van de lucht en kijkt de goe-gemeente met Argusoogen toe, of A. ook iets te veel, of B. misschien iets te weinig krijgt; ontvangen de plaatselijke bladen ingezonden stukken van C., die zich benadeeld en van D., die E. te veel bevo[…] acht en zoo het geheele alphabet door. E[…] wordt het immer belangwekkende ond[…] 's avonds op de balcons en de stoepen nog extra nageplozen, met het eindresultaat, [...] slechts zeer weinigen zijn, die zich niet over dat ontevreden gevoelen. Wij hebben dat bijgewoond en er ons jaren over verwonder[…] in de verschillende salarisplannen, die wij revue hebben zien passeeren, steeds een lij[…] brak, een dwarslijn, die de scheiding aang[…] schen de uit Nederland uitgezondenen en de koloniën thuisbehoorenden. Onrechtvaardig hoogste mate, hooren wij in onze verbe[…] reeds roepen; gelijk werk eischt gelijke bezold[…] Welk verschil is er tusschen den in Nederla[…] den in de tropen geboren Nederlander? En veel meer van dien aard, dat wij reeds tien van keeren hebben hooren verkondigen. E[…] dan de storm, dien wij in onze verbeelding zoo opsteken, een weinig geluwd was, zouden w[…] daard antwoorden: Niet onrechtvaardig, ma[…] tegendeel hoogst rechtvaardig, want al zijn[…] Nederlanders, verschil bestaat er zeer zek[…] schen den in Nederland en den tusschen de[…] kringen geborene.

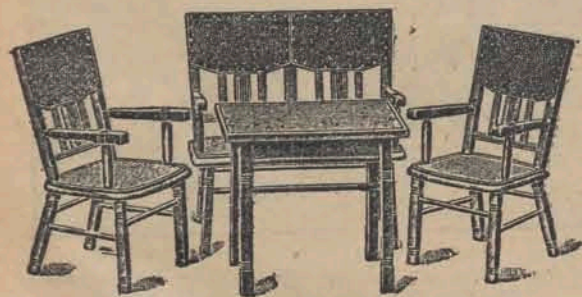
Wat wij hieronder zullen trachten aan te[…] Vooreerst dat rechtvaardigheids-element[…] over zou zooveel te zeggen zijn, dat wij vree[…] de redactie bezwaar zou moeten mak[…] artikeltje, als te omvangrijk te plaatsen. [...] daarover slechts enkele woorden. Waarom [...] doorsnee-Nederlander naar de tropen? In de[…]

och wel, omdat hij meent, daar betere vooruitichten te vinden, dan het Moederland hem kan anbieden, om dus zijn eigen belang te dienen, aardoor hij tevens in den regel dat van de koloiën bevordert, want die hebben voortdurenden oevoer van versch bloed hoog noodig en kunnen et er niet buiten stellen. Trouwens de overheid rkent dit laatste zelf; waartoe anders aanvragen it de koloniën om uitzending van nieuwe ambteären; waarom hun vrijen overtocht eventueel met ezin toegestaan; waarom tegemoetkoming in de itrustingskosten met nog vaak een gratificatie rbij? Waarom ook de zeer juiste bepaling, dat na ndigen van het dienstverband de uitgezondene r aanspraak op heeft, op overheidskosten naar het Moederland teruggezonden te worden, terwijl de n de tropen geborene, die op dat oogenblik in het Moederland is, die aanspraak niet kan doen gelden. Dit is oogenschijnlijk bevoordeeling van den Europeaan, doch staat in verband met de zeer eigenaardige verlofsbepaling, die tot voor niet zoo langen tijd voor uitgezondenen en in de tropen thuis behoorenden geheel gelijk waren. Zeer terecht is daarin eene wijziging gemaakt, waardoor de aanspraken op verlof na een bepaalden onafgebroken diensttijd voor de laatste categorie eenigszins beperkt werden. O.i. gaat dit verschil echter, tot schade voor de schatkist, tot schade ook voor den richtigen gang van den dienst nog lang niet ver genoeg. Waartoe dient het, tropenmenschen verlof toe te staan naar een voor hen vreemd land, naar een voor hen ongeëigend klimaat, naar eene omgeving, waar zij zich niet thuis kunnen gevoelen? Voor den Europeaan is dat alles voor opfrissching hoog noodig; voor den in de tropen geborene echter is het even groote luxe, als voor den Nederlandschen ambtenaar een uitstapje naar Noorwegen, of een dergelijk kouder land. Kan hij dat zelf bekostigen, hij ga daarheen en geniete volop, maar in zijn vacantietijd en niet op kosten van de schatkist. Het bovenstaande is, dunkt ons genoeg, om aan te toonen, dat in sommige gevallen reeds de overheid hier en in de tropen wel degelijk onderscheid maakt tusschen uitgezonden en in de koloniën thuisbehoorende ambtenaren. En waarom doet zij dat? Toch zeker alleen, omdat zij ervan overtuigd is, dat aanvoer van nieuwe menschen voor den goeden gang van zaken daarginds onontbeerlijk is en dus aantrekkelijk gemaakt dient te worden. Maar de doorsnee-Nederlander gaat er ook heen met het voornemen, na een bepaald aantal jaren terug te keeren naar de omgeving, waar hij nu eenmaal door geboorte thuis behoort en zich thuis gevoelt. En zijn kinderen, als hij die heeft, hebben er recht op, in die omgeving te zijner tijd weder zonder bezwaar te kunnen worden opgenomen, waarom zij eene moederlandsche en niet eene koloniale opvoeding dienen te krijgen. Die eischen kan de in de koloniën geborene *niet* stellen, *behoort* hij zelfs niet te stellen. Hij is tusschen de keerkringen geboren en getogen en behoort daar thuis; een verblijf in het Moederland is voor hem evengoed luxe, als voor den Nederlander een vacantie-uitstapje en eveneens is de opvoeding zijner kinderen in het Moederland luxe, die hij zich veroorloven mag, als hij die kan betalen, doch waaromtrent de overheid, die de salarissen bepaalt, geene enkele verplichting heeft.

Dit alles wijst reeds op een verschil, maar er is meer. Aangenomen, dat twee personen, de eene uit het Moederland uitgezonden, de andere in de koloniën geboren, in gelijken werkkring geplaatst, voor denzelfden arbeid gesteld zijn, moeten dan beiden gelijk gesalarieerd worden. O.i. niet; wie thuis is, kan zonder twijfel met minder toe dan degene, die in den vreemde met allerlei niet verwachte moeilijkheden te worstelen krijgt. De practijk is daar, om te bewijzen, dat dit waar is. Maar nog bovendien: de uitgezondene ziet ook, als hij verstandig is, in de toekomst, waar zijn pensioen hem wacht en dan ontwaart hij, in de tropen aangekomen, dat hij in den regel achterstaat bij zijn daarginds geboren collega's, die daar hun geheelen diensttijd hebben doorgebracht. Voor pensioen toch tellen in vele betrekkingen in Suriname en op Curaçao slechts de helft der in Nederland doorgebrachte dienstjaren mede. Verkrijgt dus iemand in Nederland op 18-jarigen leeftijd eene betrekking waaraan t.z.t. pensioen verbonden is, en gaat hij op 38-jarigen leeftijd naar de West, dan heeft hij, daar aankomende, niet 20, maar slechts 10 voor pensioen tellende dienstjaren. Hij zal dus in de kolonie het Gouvernement 12 jaren moeten dienen, om 20 of meer dienstjaren te hebben en tevens den 50-jarigen leeftijd bereikt te hebben, wat hem, zonder afkeuring wegens ziekte, aanspraak geeft op pensioen. Hij heeft dan dus 22 dienstjaren, die voor zijn pensioen medetellen. Nu zijn tropische collega, die hetzelfde tractement eischt en het in den regel ook krijgt. Deze treedt eveneens op 18-jarigen leeftijd in dienst en verliest gedurende zijn geheelen diensttijd geen enkel dienstjaar. Hij heeft dus op 50-jarigen leeftijd niet 22, maar 32 dienstjaren, waartoe de uitgezondene het als regel nooit brengt. En daar komt dan nog bij, dat de uitgezondene het risico loopt, niet tegen het klimaat te kunnen, waaraan de in de tropen geborene gewend is, en voor wien dus dat risico belangrijk minder is. O.i. stelt dit voorbeeld, dat aan de practijk ontleend is, duidelijk in het licht, dat hier aan de rechtvaardigheid te kort wordt gedaan, wat alleen te compenseeren is, door den uitgezondene eene belangrijk hoogere bezoldiging toe te kennen, ook al waren daarvoor geene andere motieven.

Maar waarom wachtte deze ook tot hij 38 jaar was, om naar de tropen te gaan; als hij daar eer geweest was, was het nadeel voor hem belangrijk minder geweest, zou hiertegen ingebracht kunnen worden. En ons antwoord op deze tegenwerping is dit: Al zou dit ook de ongelijkheid belangrijk verminderen, noch voor de kolonie, noch ook voor den belanghebbende is het in sommige gevallen wenschelijk, daar te jong heen te gaan. In vele gevallen heeft de kolonie noodig menschen, die reeds ervaring hebben opgedaan; beginnelingen kan men daar in vele werkkringen niet gebruiken; en voor den belanghebbende is het beter, dat hij reeds eene zekere zelfstandigheid verworven heeft, om hem in staat te stellen, zich vrij te houden van allerlei niet voorziene invloeden, die daarginds vrij zeker op hem zullen trachten te werken.

Doch het bovenstaande is niet het eenige, voor ons zelfs niet het gewichtigste motief, om de hooger aangeduide scheidingslijn te rechtvaardigen, of liever, haar noodzakelijk te maken. Voor ons is het gewichtigste, dat aangenomen dat overigens alle omstandigheden gelijk zijn, de arbeid, dien de uit het Moederland uitgezondene in een bepaalden tijd levert, dien van zijn, steeds in de tropen werkzaam geweest zijnden collega kwalitatief en kwantitatief onvermijdelijk zal overtreffen. Dat strekt niet tot eere van den eerste, noch tot schande van den laatste, — zij zijn eenvoudig verschillende persoonlijkheden, die werken moeten in eene op Europeesche leest geschoeide maatschappij, waarin de Europeaan zich thuis gevoelt, de tropenmensch daarentegen vreemd is en waar hij gehandicapt wordt door allerlei omstandigheden, als invloed zijner omgeving, beperktheid van inzicht, waaraan hij niet veel kan veranderen, maar die toch niet nalaten haar invloed op zijne arbeids-prestatie te doen gelden. Dat gevoelt hij trouwens zelf. Waaraan zou anders die drang toe te schrijven zijn, vooral in Suriname en in mindere mate ook op Curaçao, om het geboorteland te verlaten en in Nederland of in de Vereenigde Staten te gaan studeeren? Die neiging is natuurlijk onvoorwaardelijk

goed te keuren, alleen, maar al te vaak, wordt daarbij de hulp van het Gouvernement ingeroepen en wordt die niet altijd voldoende gemotiveerd verleend. Gemotiveerd kan zulke steun van overheidszijde in het algemeen o.i. alleen dan geacht worden, als de gemeenschap behoefte heeft aan een bepaalde werkkracht en deze niet op andere wijze te verkrijgen is, dan door aan een bepaald persoon onder nauwkeurig omschreven voorwaarden de opdracht te geven, zich voor het geëischt werk te bekwamen. In alle andere gevallen dient o.i. de belanghebbende, die „hooger op" wil, de kosten van de studie daarvoor geheel zelf te dragen.

In sommige gevallen heeft men, als geacht werd, dat de door reglement of verordening voorgeschreven bezoldiging eigenlijk te laag was, of, als zich niet voldoende gegadigden daarvoor aanmeldden, de betrekking wel eens aantrekkelijker trachten te maken, door het toekennen van eene z.g. persoonlijke toelage. Ons lijkt dit in alle opzichten verwerpelijk, omdat zulk eene persoonlijke toelage te veel lijkt op een bijzonder gunstbewijs aan den begunstigde, wat niet kan nalaten in eene kleine maatschappij de afgunst van de minder bevoorrechten op te wekken. Maar ook, omdat juist door het persoonlijke niet erkend wordt, dat in soortgelijke gevallen hoogere bezoldiging gerechtvaardigd is.

Deze verschillende gronden deden ons in den aanvang schrijven, dat er eene scheiding dient gemaakt te worden tusschen de uit het Moederland uitgezondenen en de in de koloniën geborenen, zich uitende in eene belangrijk hoogere bezoldiging voor de eersten.

Maar nu degenen, die, in de tropen geboren, in het Moederland of elders gestudeerd hebben en met Europeesche bevoegdheden naar hun geboorteland terugkeeren. Ook voor hen geldt o.i. het boven aangevoerde. Want in den regel zullen zij wel slechts een deel van hun studietijd buiten hun geboorteland, het grootste deel echter daarin hebben doorgebracht. En nu kan men wel, zooals reeds met sommige diploma's geschied is, de in de koloniën behaalde zoo maar gelijkwaardig verklaren aan de in het Moederland behaalde, ieder, die in de tropische maatschappij bekend is, weet, dat zij dat daardoor toch nog maar niet zijn, niet kunnen zijn, omdat op de verkrijging ervan zooveel invloeden werken, die in het Moederland eenvoudig niet bestaan. Wij onthouden ons hier opzettelijk van preciseeren; wie in de West bekend is, zal zonder veel moeite die invloeden kunnen aanwijzen. Maar ook, al kan al het bovenstaande in dit geval uitgeschakeld worden, dan blijft toch dit, dat de tropenmenschen naar hun eigen omgeving terugkeeren, en daar weer thuis zijn, de uit het Moederland uitgezondenen zijn en blijven in eene vreemde omgeving, die hen voor extra moeilijkheden op allerlei gebied voortdurend stelt.

O.i. zal alleen de boven aangegeven scheiding doeltreffend blijken te zijn, om aan het chronisch tekort aan Nederlandsche ambtenaren, waarmede men in de West reeds jaren sukkelt, een einde te maken. En Nederlanders moet men er nu eenmaal hebben; verstandige Curaçaonaars en Surinamers erkennen dat zelf. En er zal ook door voorkomen worden, dat men door te geringe aanmelding van sollicitanten genoodzaakt is, inferieure krachten naar de koloniën uit te zenden. Inferieure krachten kan men daar nog minder dan hier gebruiken, want er is veel en belangrijk werk te doen, werk, dat persoonlijkheden eischt, die weten aan te pakken en door te zetten.

Juni 1926.

Van Week tot Week.

Dinsdag 15 tot Maandag 21 Juni.

Een samenzwering in de Alaslanden (Atjeh). Ko Radja, 13 Juni (Aneta).[1] Bij afwezigheid v den fungeerend controleur te Blangkedjeren (Oos kust van Atjeh) ontving de luitenant-troepencom mandant berichten van een samenzwering te Blan kedjeren en van aanvallen. Een nader onderzo door den fungeerend controleur, die dadelijk he waarts kwam, wees uit, dat twintig jongelied een avontuur wilden wagen, doch door de hoo den waren tegengehouden.

Medan, 13 Juni (Aneta). Volgens de Sumatr post is ontdekt, dat het complot te Blangkedjer in de Alaslanden uitgebreid was en een overv had beraamd, die niet is doorgegaan. Brigades u Kota Radja en Takengon zijn derwaarts vertro ken. De situatie is beheerscht.

Volgens een nader Aneta-telegr. is de leider v het avontuur, Mohamad Bin, gearresteerd.

Kapitein Behrens Civiel bestuurder. Koeta Radja, Juni (Aneta). Kapitein Behrens, die over groo Atjeh-ervaring beschikt, is opgetreden als civi bestuurder van de zuidelijke landschappen v Atjeh.

Een mislukt Gouvernementsbedrijf? Batavia, 17 Ju (Aneta). Het Bat. Nieuwsblad wijdt een hoof artikel aan het Gouvernements goud- en zilv mijnbedrijf in Benkoelen. Het blad noemt de o derneming een volkomen debacle.

W. B. P. H. Stortenbeker †. Te Tilburg is overled de heer W. P. B. H. Stortenbeker, gep. assiste resident bij het Binnenl. Bestuur op Java.

Resident Th. A. Meister. De resident van Madoera, heer Th. A. Meisler, is als zoodanig benoemd Pekalongan.

Univ. examens. Leiden. Taalkundig candidaatsexam Indologie de heeren Th. H. M. Loze, W. C. Scho vers en K. P. Rijpstra.

Bekorting der reis van Ned.-Indië. Om voor hare Indië komende passagiers, die ineens van Gen naar Nederland willen doorreizen, deze overla reis gemakkelijker en vlotter te doen verloopen tot nu toe het geval was, is de Stoomvaart M schappij Nederland met de Nederlandsche, sche, Zwitsersche en Italiaansche spoorwegen o eengekomen, om speciaal en uitsluitend ten hoeve van de passagiers dezer maatschappij trein te laten loopen in aansluiting op de uit In te Genua arriveerende mailschepen.

Deze trein bestaat uit D-wagens eerste en twe de klasse, een restauratierijtuig van Genua na Bazel, slaapwagens van Bazel naar Den Haag, als mede een restauratierijtuig van Keulen naar De Haag. De reisroute is via Milaan, St. Gothard, Ba zel, Karlsruhe, Mannheim, Keulen, Zevenaar, Ar hem en Utrecht naar Den Haag. Plaatskaart kunnen genomen worden naar Arnhem, Utrech Den Haag, Amsterdam en Rotterdam; reizigers vo de twee laatstgenoemde plaatsen moeten te Utrec overstappen.

De schepen arriveeren — zooals bekend — Genua op Zaterdag om de 14 dagen (gedurend Juni, Juli en Augustus op Zondag) des voormi dags 7 uur. In aansluiting daarop vertrekt de tre Zaterdagmorgen 10.30 van Genua. De verde dienstregeling is: Aankomst te Bazel 20.29, aa komst in Den Haag 12.35 zomertijd, aankomst Arnhem 10.35, aankomst te Utrecht 11.24, aa komst te Amsterdam M.P. vóór 1 Juli en na 1 September 12.17 en anders 11.58 (C.S. 12.16), aa komst te Rotterdam vóór 1 Juli en na 15 Septem ber 12.42 en anders 12.25.

Men is dus aanmerkelijk vlugger in Nederlan dan met de gewone treinen. De passagiers kun nen zoowel voor den trein als voor den slaap wagen reeds aan boord bij den administrate plaats bespreken; zij kunnen dan per se op pla rekenen, zoowel in de gewone coupé's als in slaa wagens.

Wat de regeling der bagage betreft, kan wor medegedeeld, dat alle colli's onmiddellijk na komst te Genua aan de kade gelost worden in douaneloodsen vlak tegenover het schip gele De groote bagage wordt daar gewogen en in schreven.

1) De tekst der Aneta-telegr. is ontleend aan „Het Vaderland".

Het vervoer der passagiers en hun handbagage geschiedt per auto's van de kade vlak voor het schip naar het station.

De eerste boottrein vertrok van Genua Zaterdag j.l. in aansluiting op het stoomschip Koningin der Nederlanden. (N. R. Ct.).

Ch. Grotendorst †. Te 's-Hertogenbosch is overleden de heer L. Ch. Grotendorst, gep. kapitein der inf. O.-I. leger.

F. P. H. Prick van Wely †. Te Nijmegen is overleden dr. F. P. H. Prick van Wely, assistent in de Engelsche taal aan de R. K. Universiteit. De overledene was een bekend lexicoloog, die, toen hij leeraar in het Duitsch en Engelsch te Batavia was, ook veel studie maakte van het zgn. Koloniaal Nederlandsch. In dit verband schreef hij o.a.: Indische woorden en hunne equivalenten in de moderne talen. — De verindisching van ons Nederlandsch. — Neerlands taal in het verre Oosten, eene bijdrage tot de kennis en de historie van het Hollandsch in Indië.

Luitenant-generaal C. de Mooy †. Te 's-Gravenhage is in den ouderdom van 92 jaar overleden de oud-officier van gezondheid van het Indische leger, gep. luitenant-generaal-titulair C. de Mooy, ridder der Militaire Willemsorde en van den Nederlandschen Leeuw.

Boedi-Oetomo en non-coöperation. Batavia, 21 Juni. (Aneta). Een besloten congres van Boedi-Oetomo heeft de Solosche motie tot politieke non-coöperation verworpen. Langdurige debatten over de toekomstige politieke houding leidden niet tot eenig resultaat.

Predikantsvacaturen in Indië. De Indische commissie vestigt de aandacht op het feit, dat er thans op zijn minst 8 vacaturen als predikant in Oost-Indië te bezetten zijn. Wie goedgekeurd wordt kan dus op spoedige plaatsing rekenen. Het aanvangssalaris is gering, maar loopt spoedig op, en de Hollandsche jaren tellen voor 9/10 mee, tot een maximum van 8. Wie 7 jaar hier predikant is begint dus met *f* 600.— enz. De leeftijdsgrens is 45 jaar; voor wie boven de 45 jaar is moet eerst Indië geraadpleegd worden. Nadere inlichtingen verstrekt gaarne de secretaris der gen. commissie: Borneostraat 26, Den Haag, H. Schokking.

(N. R. Ct.).

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Kunst in het Indisch Genootschap.

Op Vrijdag 18 dezer werd in de vergadering van het Indisch Genootschap — door sommigen bijgenaamd „Vóór-parlement" — des avonds om 7.45 uur — zoo vroeg, omdat de Leidsche professoren nog naar huis terug moesten — in de kamers van het Genootschap, van Galenstraat 4 te 's-Gravenhage — waar ook de Koloniale Bibliotheek gevestigd is — onder voorzitterschap van *Prof. Mr. C. van Vollenhoven*, door *Pangeran Ario Soerjodiningrat* een lezing gehouden over: „*De ontwakende cultuur op Java*", gevolgd door een dansdemonstratie.

Deze bizondere avond mag in de annalen van het geleerde gezelschap wel met een extra streepje worden aangeteekend! Niet dikwijls — zoo ooit — is het voorgekomen, dat een ontwikkeld, kunstzinnig Javaan van vorstelijken bloede, gehuld in zijn nationaal costuum, dat zijne edele trekken in al haar fijnheid doet uitkomen — in grooten eenvoud verhaalt van hetgeen hem naast aan het hart ligt: *zijn hoogstaande volkskunst*, die helaas eeuwenlang verwaarloosd, nu weer begint op te leven.

Zouden velen der talrijke aanwezigen, waaronder ook verscheiden dames, de bizonderheid hiervan begrepen, gevoeld hebben?

De prins begon met te zeggen, dat de oude Javaansche cultuur oogenschijnlijk dood is, den nadruk leggende op dit woord „*oogenschijnlijk*" — 't schijnt zoo voor alledaagsche oogen — omdat er niet veel van aan het licht is gekomen, dank zij de ongunstige tijdsomstandigheden, — maar in het hart van het volk heeft zij nooit opgehouden te leven.

Ook betoogde hij met warmte — als geboren aristocraat toch altijd vormelijk, uiterst beleefd zich uitdrukkend — hoe, tegen sommiger beweringen in, de Javaansche kunst geen Hindoesche cultuur zonder meer is. Al moge zij in de laatste tijden weinig scheppend geweest zijn, zij maakt wel degelijk deel uit van de Javaansche volksziel.

Sommiger opvatting: dat de tijd voor de Javaansche cultuur voorbij is, dat men zich daarin niet meer moet verdiepen — noemt de Pangeran geheel onjuist. Integendeel: uit 't oude moet z.i. het nieuwe worden opgebouwd. Een feit is, dat thans de jongeren de kunst zoodanig bestudeeren en weder opvatten. Ondanks den invloed der Westersche cultuur en haar in het Oosten verwarring stichtende kracht, is er z.i. in de laatste tien jaren een opleving der Javaansche cultuur, die hoop geeft, dat zij de invloeden van het Westen zal weten te verwerken, zonder haar eigen karakter te schaden, dus met behoud van haar speciaal Javaansche volkskunst-eigenschappen. Deze op kunstgebied zoo geheel met zijn volk meelevende en daarin voorgaande landsgroote, ziet deze gelukkige opleving zoowel in het tooneel (de *wajajng wong)* den dans, de muziek, de literatuur en de kunstnijverheid, als in de oprichting van volks-kunst-bevorderende vereenigingen als 't Java-Instituut, waarvoor ook de Javaansche vorsten en intellectueelen groote belangstelling hebben, ook in de reeds veel presteerende tooneelbonden te Semarang en Solo, in *Krido Bekso Wiromo* te Djocdja, waarvan de arbeid geleverd wordt door de Javanen zelven. Bij laatstgenoemde, in 1918 opgerichte school, waar niet alleen zuiver Javaansche muziek en zang, maar ook de *dalang*-kunst (de geschiedkundige voordracht bij het schimmenspel) belangeloos geleerd worden aan een ieder, die er aanleg voor heeft, ook aan Europeanen en waarvan Pangeran Ario Soerjodiningrat de ziel is, stond hij langer stil, verhalend, hoe de oprichting daarvan niet zonder vele moeilijkheden is geschied, niettegenstaande de Sultan van Djocdja er zich voor verklaard had en de beweging nog altijd steunt en wel omdat de behoudenden meenden, dat die kunsten, als weleer, alleen aan de hoven der vorsten mochten beoefend worden, dat het hof er door in luister af zou nemen. De praktijk heeft echter het tegendeel bewezen: er is veel meer belangstelling gekomen, vooral voor den Javaanschen dans, die voor het volk een plastische literatuur is. Er moet streng gewaakt worden tegen vervorming en verwording van den nationalen, Javaanschen dans, hoewel 't niet in de bedoeling der school ligt de ontwikkeling van dien dans en speciale artistieke scheppingen op dit gebied tegen te houden, integendeel uit 't grondig kennen en beoefenen der al-oude tradities kan het nieuwe, in hetzelfde grootsche volkskarakter blijvend, geboren worden.

Van het Westen kan de Javaan leeren: de methodische ontwikkeling der techniek, de wetenschappelijke en organisatorische manier van werken. Vroeger moest aan de Javaansche hoven de dans alleen door navolging geleerd worden, thans geeft *Krido Bekso Wiromo* vaste regels en voorschriften, welke de leerlingen op schrift krijgen. Zij zijn ook in het tijdschrift „Djawa" gepubliceerd.

Typisch was, hoe de Pangeran vertelde, dat de vroegere leermeesters allerlei geheimen van den dans hadden, die zij hun leerlingen niet mededeelden, uit vrees voor concurrentie; de zijne wijdde op diens sterfbed hem eerst in het allerfijnste in. Hij zelf geeft echter alles aan zijn leerlingen.

In Indië, ook op onderscheidene eilanden van den Archipel, heerschen verschillende opvattingen van den dans, zelfs op Java zijn duidelijk voor den kenner schakeeringen waar te nemen. De oudste dans aldaar dateert uit de tweede helft der 18e eeuw.

Vrouwendansen, de *Sirimpi* en *Bedaja*, werden alleen op feestdagen van den vorst en voor hooge gasten gegeven, deze werden vroeger ook wel door knapen van 14—16 jaar uitgevoerd, doch sedert een twaalftal jaren is dit gebruik afgeschaft. Wel worden nog wel eens mannenrollen door vrouwen vervuld, vooral wanneer tegelijk met den dans gezongen wordt, daar zang- en danskunst te zamen meer in de perfectie schijnt aangetroffen te worden bij het vrouwelijk dan bij het mannelijk geslacht.

Na uitlegging gegeven te hebben van de verschillende soorten van mannendansen, gelijk hij dit ook op het feest van den 12den in „De Twee Steden" gedaan heeft, werden weder demonstraties gegeven van het dansonderricht, zooals dit in de drie klassen van *Krido Bekso Wiromo* gegeven wordt, waarbij dezelfde drie jongelieden optraden, de beide Europeanen thans echter in sportcostuum, wat minder stijf aandeed als het vorige avondtoilet en weder bleek, hoe de jonge Appel, ook door zijn slanken en lenigen lichaamsbouw, den meesten aanleg toonde.

Haarlem en Omstreken.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

Na een kleine pauze werd door Raden Soekamto weder, evenals in de Twee Steden, op meesterlijke wijze de schoone Kelonodans gegeven, ditmaal echter met de zoo noodige uitlegging van de beteekenis der verschillende figuurlijke bewegingen, n.l. als volgt:

Fig. 1. *Milang-milung.* In de verte turend van links naar rechts, als verwachtte de danser zijn geliefde.
Fig. 2. *Oelap-oelap.* Trachtende nog beter in de verte te kijken, in de hoop, de geliefde te zien.
Fig. 3. *Mèloeng.* Tellend op de vingers om te weten, of 't aantal zijner troepen voldoende is voor den strijd tegen zijn mededingers om de uitverkorene.
Fig. 4. *Njamber.* Een trippeldans, gecombineerd met een scherende vliegbeweging als uiting van blijdschap, in de veronderstelling, dat de uitverkorene de zijne zal worden.
Fig. 5. *Kepok tangan.* In de handen klappen om zijn geliefde te roepen, die den danser in zijn verbeelding verschijnt.
Fig. 6. *Ngoesap-ramis.* Den knevel opstrijkend.
Fig. 7. *Anta Djamang.* De kroon opzettend.
Fig. 8. *Ngogar-sinam.* De fijne voorhoofdhaartjes versierend plaatsend.
Fig. 9. *Minir Kepoeh.* Uitspreidend de afhangende plooien van de kampool. (sjerp).
Fig. 10. *Atrap Soemping.* De oorversiersels aanbrengend.
Fig. 11. *Oekel tangan.* De hand in een mooie houding draaiend, waarschijnlijk bedoeld om de schittering van de ringen te bevorderen.
Fig. 12. *Lembejan.* De armen slingerend, als een elegante lichaamsbeweging om te bekoren.
Fig. 13. *Dalonan Soemping.* Spelend met het oorversiersel, waarschijnlijk bedoeld ter verhooging van 't beoogde effect, te bereiken door 't bewegen van de kwasten.
Fig. 14. *Hatoer-hatoer.* Met groote plechtigheid een geschenk aanbiedend.
Fig. 15. *Dolanan Sondèr.* Spelend met de sjerp.
Fig. 16. *Dolanan soepe.* Spelend met de ringen.
Fig. 17. *Mendjangan rangah.* Weergevend een groot vertakt hertengewei, als symbool van schoonheid en trots.
Fig. 18. *Sekar Soewoen.* In verbeelding zijn geliefde verzoekend hem een bloem op 't hoofd te zetten.
Fig. 19. *Ngilo.* In den spiegel kijkende om zijn volmaakte optooiing te kunnen aanschouwen.

Bij iedere figuur deed de Pangeran, die zelf een bizonder elegant danser is, de bewegingen voor. Dit maakte dat de aanwezigen den dans beter hebben begrepen en meer gewaardeerd.

Met daverend applaus werd warmen dank voor het genotene betuigd.

Een hartelijk Afscheid.

Op Zondagmiddag 20 dezer werd in Boeatan's toonkamers voor Indische kunstnijverheid, Heulstraat 19, den Haag, door het bestuur een afscheidsthee gegeven voor alle leden van Boeatan's Propaganda-Commissie, die Pangeran Ario Soerjodiningrat en zijne beide hem vergezellende neven, vóór hun vertrek naar Indië, — op Dinsdag 22 dezer — vaarwel wenschten te zeggen.

Velen, waaronder ook de leerlingen in de gamelanspeelkunst, waren in de ten afscheid met bloemen versierde voorzaal gezellig bijeen, toen de presidente, met een hartelijk woord van dankbare waardeering den prins, ter herinnering aan de buitengewoon aangename samenwerking gedurende zijn verblijf in Nederland, namens Bestuur en Propaganda-commissie van Boeatan, een keurig in batik gebonden album aanbood, waarin een twaalftal welgeslaagde foto's der Batiktentoonstelling, ook der gamelan en dans, in de Gothische zaal, waaraan de Pangeran zulk een werkzaam aandeel genomen heeft.

Het was hem aan te zien, hoezeer deze welgemeende hulde den Prins trof. Bij het afscheid nemen uitte hij met warmte zijn dank, tegelijk met de oprechte verzekering, dat Boeatan oko uit Indië altijd op zijn medewerking kan rekenen.

Van harte wordt Pangeran Ario Soerjodiningrat een voorspoedige terugreis en een gelukkig weerzien zijner familieleden en vrienden te Djocdja toegewenscht.

Persoverzicht uit de Indische Blade

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het vraagstuk der werkloosheid in Indië.

Door een commissie van het Verbond van Vereeni gingen van Landsdienaren, bestaande uit de heer *Hegt, Koch* en *Nooteboom,* is een onderzoek ingest naar den stand van het vraagstuk der werkloosheid Indië onder arbeidskrachten, die door haar opleid aangewezen zijn op *een werkkring in gouvernemen dienst of in de Westersche particuliere bedrijfswer* Het rapport dezer commissie werd gepubliceerd in *„Vakbeweging"* en in een openbare bijeenkomst te B doeng van het V. V. L., *zonder nadere bestudeeri* door een motie onderschreven. Het rapport is, met zondering van wat verouderd materieel, zuiver theo tisch gehouden. De huidige stand van het werklo heidsvraagstuk is in cijfers noch grafieken vastgel De politieke factoren, die het vraagstuk sterk beïnv den, zijn er niet in verdisconteerd. Op theoretis gronden wordt als eenige oorzaak voor het onts en toenemen der werkloosheid aangewezen: de wikkelingstendenz der Westersche koloniale sam leving, evenals de socialisten en communisten in Moederland de werkloosheid stellen op rekening het kapitalistische productie- en distributie-proces. crisis-werkloosheid herstelde zich op min of meer tuurlijke wijze. Het rapport gewaagt daarvan meer len. Het geheele jaar 1922 en ook gedurende 1923 nam en las men van klachten en beschouwingen o werkloosheid onder Europeanen in Indië. Maar all hoorde men er minder van. Er ontstond ter wer markt opnieuw vraag naar de producten der Euro sche cultures en tal van werkloozen vonden weer werkkring, terwijl bovendien velen hunner ger triëerd waren. Later erkent het rapport met betrek tot de werkkrachten met een redelijk-goede oplei en een ervaring, welke aanspraak geven op betrek gen, die voor jongelui uit den ontwikkelden mid stand in Nederland de moeite waard zijn uit te ko dat de werkloosheid in deze kringen geen sociaal stig verschijnsel is. Het *Soerabajasch Hbl.* (15 M Loo) durft nog een stap verder te gaan en te verl dat voor *werkkrachten met redelijk-goede ople* ervaring en werklust, in Indië nog steeds een werk te vinden is. De werkgelegenheid moge minder g den zijn dan in de jaren der hoogconjunctuur het was, voor de hiervóór bedoelde categorie is ten nog wel steeds een betrekking te vinden en over ook volgens de ervaring der arbeidsbeurzen, het bod de vraag niet noemenswaard. Van werkloosheid resultaat van abnormale conjunctuur is dan ook sprake. De bezwaren, in het rapport opgeworpen, het laten uitkomen van *handels-* en *cultuur-ge ployeerden* acht het *S. H.* overdreven. Het spreekt tuurlijk van zelf, dat de arbeidsgelegenheid daard wordt beperkt, doch zeker zullen de werkgevers kosten voor uitkomen laten vervallen, indien de q liteit van het aanbod in Indië deze luxe overbo maakt. In het rapport wordt overigens herhaalde verklaard, dat er in de *cultures* voldoende arbe gelegenheid is, óók voor de abituriënten der *landbo* en *cultuurscholen.* In de gewone Westersche be nis van het woord bestaat er in Indië geen werkl heid. Er is evenwel een ander soort werkloosh welke in toenemende mate ernstiger wordt en zeker volle aandacht verdient. De omstandigheden hebben arbeidsmarkt in Indië overvoerd met een aantal w krachten, die nauwelijks in de categorie skilled lab kunnen worden ondergebracht: jongelui met ee schoolsche kennis, die wat kunnen typen, zonder varing, in algemeene ontwikkeling niet uitgaande ven het zgn. kleinambtenaarsexamen. Voor deze beidskrachten was *vroeger* plaats op de gouver mentskantoren en ook in den handel. Zij konden opklimmen tot de midden-rangen. De intensivee van bestuur en politie, de veramerikaniseering den handel brachten noodwendig mede het stellen hoogere eischen aan de bezetting der midden-ra waardoor de kansen op promotie, evenals de ar gelegenheid voor deze categorie werknemers be rijk werden verminderd. Hierbij komt nog dat a volg der onderwijspolitiek een groot aantal Inla ernstig in concurrentie traden met dit soort Eur sche werkkrachten. Het aantal Inlanders in la vroeger door Europeanen bekleede betrekkingen gouvernementsdienst moet zeer aanzienlijk zijn en zij op bezetting dezer plaatsen recht kunnen doen

...n, staat voor het *S. H.* vast. De vraag, op welke wijze ...t steeds toenemend surplus aan betrekkelijk waar...looze administratieve krachten moet worden wegge...erkt heeft de aandacht van het Indo-Eur. Verbond. ...e Regeering zal aan de oplossing de helpende hand ...eten bieden, al zal voor een deel natuurlijk herstel ...t uitblijven. De moeilijkste kwestie is echter het ...nden van emplooi voor het leger van abituriënten ...n *Mulo, H.B.S.* en *Technische scholen*, voor wie de ...aatschappij geen werkkring biedt. Het gaat niet aan ...or dezen toestand de ontwikkelingstendenz der Wes...sche koloniale samenleving verantwoordelijk te stel...n. Het zijn — volgens het *S. H.* — juist de koloniale ...rhoudingen, welke de onderwijspolitiek der Regee...ng hadden moeten bepalen, verhoudingen, welke om ...erlei redenen vaak uit het oog zijn verloren. De zgn. ...ng naar onderwijs is, in vele gevallen, kunstmatig ...gewekt. De Regeering zal te bedenken hebben dat ...ar *onderwijs-politiek* voor een groot deel gebaseerd ...oet zijn op den ontwikkelingsgang van het Inheem...he bedrijfsleven. Dat *welvaartspolitiek* daarop stimu...rend zal inwerken, spreekt vanzelf en zij dient dan ...k binnen realiteitsgrenzen te worden toegepast. Het ...nbevelen eener *economische politiek*, welke gelijken ...d houdt met den wedloop op onderwijs-gebied, is ...urd.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer Hbl.* (8 ...i, 3e bl. „Overheidsbedrijf als Werkverschaffing"), ... *Bat. Nwsbl.* (15 Mei „De openingsrede van den ...dvoogd in den Volksraad") en de *Java-Bode* (15 en ... Mei „De Indische begrooting voor 1927").

De situatie in de suiker en de thee.

Wanneer de regens te laat invallen — zooals in 1925 ... werken op het suikerriet de volgende ongunstige ...toren: 1e. De groeitijd wordt verkort; derhalve in ...lijke mate ook de vorming van suiker. Het riet heeft ...n paar maanden verloren. De thans nog vallende re...ns kunnen nog goed doen aan het riet dat laat ge...eden wordt, doch dit is niet te beschouwen als her...el der eenmaal aangerichte schade. Men kan den ...altijd niet uitstellen. 2e. Groote beschadiging der ...len heeft plaats, waardoor deze zich verder min... goed ontwikkelen. O.a. worden de steungels dun en ...roog. 3e. Vallen daarna de regens in, dan ziet men ...riet weer dik en meestal te voos worden; het heeft ...s rendement. 4e. Dit riet heeft meer neiging tot ...eren, hetgeen opnieuw een verlaging van het ren...ment is. Al deze gevolgen van de droogte zijn on...gelijk meer goed te maken. Niet alle fabrieken zijn ...ns getroffen. Die in de Sidoardjo-delta bijv., al...ns de meeste, hebben steeds over irrigatiewater te ...schikken gehad en verkeeren derhalve in veel gun...er conditie. De natuur corrigeert meermalen het ...r haar gestichte kwaad. Zoo vertoonden de Kloet...dernemingen vrijwel geen sporen van de ernstige ...ogte in 1925. Hier en daar ging het met de padi ...k zoo; de droogte had allerlei insecten en ziekte...men in den bodem vernietigd en dit kwam den late... aanplant ten goede. Hoewel de toestand nog niet ...e overzien kan — meent het *Soer. Hbl.* (12 Mei) — ...d als zeker worden aangenomen dat, al naarmate zij ...nder of meer van de droogte te lijden hebben gehad, ...opbrengst der fabrieken een zeker percentage tot ...licht 15 pCt. zal ten achter blijven bij de opbrengst ... het vorige jaar.

Het klimaat van Batavia en ommelanden was in be... April abnormaal droog en heet. Maar Java heeft ... West naar Oost vele klimaten. In de Preanger, bij ...kaboemi, regende het dagelijks — zoo vertelt de ...a-corr. in *De Sum. Post* (17 Mei). De *thee*, in de ... helft 1925 door droogte in haar groei belemmerd, ...nde volop jong blad. Tijdens de lebaran natuurlijk ...rek aan volk en direct daarop een ongekende over...d van blad! Fabriekjes van maximaal 10.000 pond ...aciteit, verwerkten 15 tot 20.000 pond! Overal, op ...onmogelijkste plaatsen, moest de thee worden uitge...eid om te verflensen. En de tuinen produceerden ...r voort, geen handen genoeg om den pluk bij te ...en. Ook in Oost-Java abnormaal weder. Maar daar ...ten voordeele der planters. In de Oostelijke suiker...en heeft eerst acht maanden droogte den groei van ...suikerriet ernstig belemmerd. Daarop zijn nu volop ...s gekomen, zoodat het suikerriet onder abnormale ...andigheden is gerijpt. De Inlandsche cultures in ...n Oosthoek, de *rijst, maïs* en vooroogst-*tabak* profi...ren van de milde regens.

Pleidooi voor de mahonie.

De Kedirische corr. van *De Locomotief* (10 Mei) ...nt de voordeelen op van den *mahonieboom* in Indië als schaduwboom en voor timmerhout. Waar de schitterende asemlanen van weleer, vroeger door het Boschwezen langs de groote postwegen geplant, het langzamerhand door onoordeelkundig opsnoeien, ouderdom en ziekten gaan afleggen en door nieuwe schaduwboomen moeten worden vervangen, is z.i. van algemeen belang de keus te laten vallen op den mahonieboom, die aan mooie schaduw en snellen groei, een zekere houtwaarde paart. In enkele streken worden schaduwboomen uitgeplant, die een deel van het jaar kaal staan, door hunne broosheid bij wind gevaar opleveren voor de omgeving of door hun omvang en wortelstelsel nadeel toebrengen aan het wegendek. De *tamarinde*, de *djohar*, de *regenboom*, de *kanari*, *trenggoeli* en de variëteiten, die men onder de bloemtrosdragende boomen aantreft, dienen daarom van onze wegen te worden geweerd. Bij den opperhoutvester van Zuid-Kediri en 's Lands plantentuin te Buitenzorg komen thans vele aanvragen om mahoniezaad binnen, zelfs vanuit de Buitengewesten. Blitar is de eerste gemeente, die dit jaar bij het begin van den Westmoesson een deel der wegen met mahonie beplantte. Ze werden uitgeplant een voet hoog zijnde en thans, na 5 maanden, hebben zij reeds een hoogte van bij de twee meters bereikt, toch zeker wel een bewijs, dat de mahonie tot de snelgroeiers behoort, dus spoedig schaduwgevend kan zijn. Ook de aanplantingen in het boschcomplex Gadoengan leveren het bewijs, dat de mahonieboom een snelgroeier is met de gelukkige eigenschap rechtstammig op te schieten. De boom gedijt op alle gronden en in elk klimaat; hij is een snelgroeier, vertakt zich hoog boven den grond en vormt een mooie bladerkroon, die het geheele jaar door van schitterend groene kleur blijft. Zijn takken zijn taai en veerkrachtig; hij bezit een penwortel, die zich diep in den grond wortelt; van omwaaien bij storm is geen sprake; de nevenwortels gaan mede haast rechtstandig den grond in, waardoor beschadiging van het wegendek uitgesloten is. De mahonie levert na 50 j. leeftijd een gezocht timmerhout met een verkoopwaarde van *f* 300.— per M3. Djati levert pas na 80 jaren eerste kwaliteit timmerhout.

De provincie-opcenten (vervolg).

In *De Sum. Post* (18 Mei), de *Deli Crt.* (18 Mei), het *Soer. Hbl.* (11 Mei, 3de bl.), de *Java-Bode* (12 Mei L. N. 14, 15 en 18 Mei), het *Bat. Nwsbl.* (12 Mei, 1ste en 2de bl., 14, 17 en 18 Mei) en *De Loc.* 15 Mei (blz. 15 en 20) wordt nog steeds meer dan gewone aandacht besteed aan de kwestie der tien opcenten, die de gouverneur van de provincie West-Java wil heffen op de landsinkomstenbelasting, de verponding en de personeele belasting van alle inwoners der provincie. Het zijn vooral de gemeenten en de pers, die oppositie gevoerd hebben. In zijne openingsrede tot den Volksraad kondigde de Landvoogd o.a. aan, dat de 30 opcenten, tot dusverre door het Gouvernement op de inkomstenbelasting gelegd, voor 1927 met $^1/_5$ deel verminderd zouden worden. Wanneer nu het voorstel tot heffing van provinciale opcenten toch doorgezet wordt, zullen de stadsingezetenen der provincie in 1927 instede van 30 opcenten er $24 + 10 = 34$ te hebben op te brengen, zoodat de zoo uiterst noodzakelijk geachte belastingverlaging voor hen neerkomt op nog zwaarder fiscalen druk dan tot dusverre. De *Java-Bode* is van oordeel dat dit feit alleen al voldoende is om de volstrekte onaanvaardbaarheid van het voorstel der Gedeputeerden in een duidelijk licht te stellen.

Atjeh.

De corr. te Kota Radja van *De Loc.* (11 en 12 Mei, blz. 15 en 30) ontleent aan het jaarverslag van de Economische Vereeniging „Atjeh", de vertegenwoordigster van den handel in dit veelbesproken gewest, eenige bizonderheden. Wij zien hieruit dat via de tolkantoren uitgevoerd werden:

	In 1925.	In 1924.
Copra	8492 ton	7962 ton
Damar	293 „	240 „
Kapok	338 „	281 „
Koelit bakau	12830 „	10341 „
Muskaatnoten	99 „	106 „
Nitanbladeren	402 „	914 „
Peper	2960 „	2642 „
Pinangnoten	19804 „	18008 „
Rottan	370 „	430 „
Rubber	3739 „	2768 „
Rijst	2929 „	± 4000 „
Vee	11234 stuks	1515 stuks
Visch	321 ton	201 ton

In het gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden

waren op 31 Dec. 1925 38 rubberondernemingen en 8 oliepalmondernemingen. De klapperondernemingen produceerden 465.743 kg. copra. De peper had door de flinke prijzen de belangstelling van den Atjeher. De beruchte peperziekte schijnt bijna uitgewoed te zijn, dus vanzelf verdwenen. De Bat. Petr. Mij. won 92.435.8 M^3. ruwe olie uit Peureula. Van Sinabong werd 791.035 M^3. bezaagd hout uitgevoerd; van Singkel 16.757.64 M^3. hout. De Atjeh-tram had een bedrijfssaldo van *f* 651.664 (in 1924 *f* 441.995).

In aansluiting met de voorafgaande artikelen over Atjeh verwijzen wij naar *De Loc.* (10 Mei, blz. 16) en het *Soer. Hbl.* (12 Mei, 3de bl.).

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Uit de Moslimsche Wereld.

A. De Hedjaz.

Reeds werd in deze rubriek een paar malen gewezen op de gunstig gelegen havenplaats Rabig in de Roode Zee, behoorende tot het ressort van de Hedjaz en op de meerdere geschiktheid van die plaats voor het aandoen van die schepen, welke jaarlijks de bedevaartgangers naar Arabië brengen.

De persoon, die zich „Habib" teekent, heeft verschillende met plaatselijke toestanden bekende personen willen onderzoeken, in hoeverre Rabig boven de reede van Djeddah de voorkeur verdient voor het aandoen van pelgrims-aanbrengende stoom- en zeilschepen en, blijkens het medegedeelde in de „Perniagaän" van 1 December 1925, bevonden, dat vooral de watervoorziening te Rabig veel beter is dan te Djeddah, alwaar regenwater wordt gedronken, dat maandenlang is moeten worden bewaard.

Voorts zijn de levensmiddelen te Rabig billijk in prijs, doch is er gebrek aan woningen, in welke leemte Sultan Ibn Saud, bij aankomst van de pelgrimsschepen, wil voorzien.

De Sultan wenscht door krachtige handhaving van de rust en orde de bedevaartgangers in staat stellen op veilige wijze van uit Rabig de steden Mekka en Medina te bereiken.

Wanneer deze nieuwe toestand practisch uitvoerbaar blijkt te zijn, dan beteekent deze nieuwe orde van zaken voor sjerif Ali eene belang[illegible] vermindering van inkomsten en wellicht de geheel[illegible] stopzetting daarvan.

De Egyptische nieuwsbladen Al-Ikbal en Al-Mokattam maken reeds melding van een duidelijken achteruitgang van de havenplaats Djeddah en van de ongunstige omstandigheden waarin de bevolking aldaar begint te verkeeren, als gevolg van den slappen handel, die zich zeker niet zal herstellen, wanneer de schepen met de pelgrims dit paar die plaats niet aandoen.

Vele personen zijn reeds uit de stad vertrokken en hebben zich begeven naar Aden, Mokallah, Hadramaut en naar de verschillende strandplaatsen ter Oostkust van Afrika.

De aanstaande pelgrims, die de bedevaart vanuit Rabig zullen maken, behoeven zich, zegt de schrijver, niet ongerust te maken over de veiligheid, aangezien sjerif Ali, volgens de internationale wet, godsdienstige processies niet mag bemoeilijken en er bovendien voldoende oorlogschepen van verschillende naties in de Roode Zee aanwezig zijn om, zoo noodig, daadwerkelijke bescherming te verleenen.

Beide genoemde nieuwsbladen bevatten het aandachttrekkende bericht, dat een Egyptisch gezant onlangs Sultan Ibn Saud te Mekka heeft ontmoet en dat deze toen heeft verklaard daar thans te zetelen, ten einde het bestuur van de Hedjaz uit de handen te houden van Hoesin bin Ali en zijne nakomelingschap.

Hij was bereid met zijne Wahabietenmacht onmiddellijk naar zijn gebied terug te keeren, zoodra door het aanstaande te houden Islamietisch Congres zoude zijn vastgesteld, aan wien in den vervolge de bewaking van de beide heilige steden zou worden opgedragen.

Zijns inziens kon alleen een zuiver Islamsch bestuur met eene Islamsche administratie rust geven aan het land van Hedjaz.

Volgens de ontvangen inlichtingen zouden de Mohamedanen in Ned.-Indië afgevaardigden zenden naar dat congres en daarop hunne betrekkingen en belangen met de Hedjaz willen regelen.

Het laat zich niet aanzien, dat in dit jaar vele bedevaartgangers uit Ned.-Indië zich naar Mekka zullen begeven en zeker niet wanneer de besturen der Scheepvaartmaatschappijen niet tijdig hunne circulaires [hebben] verzonden.

De sterk religieuzen zullen misschien toch wel [...] trekken, doch de meesten zullen zich niet zoo sp[oedig] gereed kunnen maken voor de reis en liever n[adere] tijdingen afwachten.

De Wahabieten zijn streng in het handhaven va[n de] godsdienstige voorschriften en verbieden het ro[oken,] het gebruiken van tabak, het dragen van goudve[r-]selen, enz.

Dientengevolge is het leven goedkoop, hoewel [daar] tegenover staat, dat bij grafbezoek de Arabische gi[dsen] en grafbewaarders moeten worden betaald.

Bij verandering van naam van den candidaat [...] mogen van Arabische zijde geene kosten in reke[ning] worden gebracht.

Bij overtreding van de godsdienstige voorschr[iften] schijnen de Wahabietische soldaten over te gaa[n tot] handtastelijkheden, hetgeen tot gevolg heeft, dat tal[rijke] geruchten over de ruwheid der Wahabieten wo[rden] verspreid.

Doch die handelingen, zegt de schrijver, wo[rden] waarschijnlijk gepleegd door de uit de bergen af[komsti-]stige soldaten, die nog niet weten hoe het in eene g[root-]stad toegaat.

Anderen daarentegen prijzen het strenge opt[reden] der Wahabieten zeer.

In de Arabische Sjechgroep op Java is het ge[rucht] in omloop, dat zij aan Sultan Ibn Saud, als hoofd [der] Wahabietensecte, het verzoek wil doen om in [Ned.-]Indië een consul te plaatsen.

Tijdens het bestuur over de Hedjaz van Hoesin [heeft] de groep der Saids te Batavia en op andere pla[atsen] van Java iets dergelijks gedaan en gevraagd een [ver-]tegenwoordiger in Ned.-Indië te benoemen, met Ba[tavia] als standplaats, doch dit verzoek is geweigerd.

De verhouding tusschen de Wahabieten en de S[aids] is zeer vijandig, omdat de eerstgenoemden de oo[rzaak] waren dat laatstgenoemden, tijdens den oorlog, o[p de] zoogenaamde „zwarte lijst" waren geplaatst en [het] land niet konden bezoeken.

Naar de meening van den schrijver moet de He[djaz] een republiek worden, wanneer men althans st[reeft] naar eene voortdurende rust.

Zulk een Mohamedaansche Republiek kan al[le Is-]lamsche belangen vereenigen en de plaats zijn[, waar] alle Muzelmannen hunne stem kunnen doen ho[oren.]

Alle godsdienstige onderwerpen moeten d[oor de] Hoofdleiding worden geregeld op zóódanige wi[jze, dat] zij geen geweld aandoen aan de voorschriften va[n den] Koran en de godsdienstgie wetten.

Ten slotte hoopt de schrijver, dat de vertegen[woor-]digers, die Ned.-Indië naar het Islamietisch Congr[es] zenden, op verheffende wijze uiting zullen geve[n aan] de denkbeelden, die de Mohamedanen in Ned.-In[dië] ten opzichte van den Islam, bezielen, de partijb[elan-]gen ter zijde zullen stellen en uit eerzucht geen na[de-]ligen druk zullen uitoefenen op andere partijen.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De Inheemsche- en Chineesche Pers en het Communisme in Ned.-Indië.

I.

In het Algemeen Verslag van den Volksraad, [...] schrijft de redactie van de „Sinar Sumatra" in [...] nummer van 25 November 1925, is door verschille[nde] leden van dat college als hun gevoelen te kennen [ge-]geven, dat het Bestuur zwak optrad tegenover de c[om-]munistische beweging in Ned.-Indië en werd in [ver-]band daarmede het verzoek gedaan ten eerste om [een] ernstig onderzoek in te stellen naar de actie van [de] inheemsche Pers en ten tweede om terzake de nood[ige] preventieve maatregelen in het leven te roepen.

Tot op zekere hoogte kan men die uitgesproken m[ee-]ning en die verzoeken als een verwijt aan het Reg[ee-]ringsbeleid beschouwen, doch er zijn toch ook nog [...] leden van den Volksraad, die over dit onderwerp [...] breedere gedachte hebben en inzien, dat, als zulke [pre-]ventieve maatregelen in werking worden gebrac[ht en] streng worden toegepast, het gevaar voor de u[itbrei-]ding der ziekte eerder zal toenemen dan vermin[deren.]

De wreveligheid van de Inheemsche- en Chine[esche] Pers staat op dit oogenblik niet in verband met [...] ontstemming van hare zijde ten opzichte van h[et In-]disch bestuur, zooals door de Europeesche Pers w[ordt] beweerd of vermoed, noch met haat tegenover [het] blanke ras, doch die Pers zoekt met kracht geda[...]

gen, dat zij zich vrij in het openbaar kan uiten en volle alle journalistieke rechten kan genieten en oefenen.

Dit is de hoofdzaak.

Het verschil in behandeling bij het opleggen van ffen en boeten van Westersche en Oostersche journalisten is de reden, dat deze laatsten eene bepaalde ur aannemen, ten einde gelijkstelling met de Europeesche journalisten te veroveren.

Het bevreemdt de redactie, dat het Europeesch Bestuur nog niet heeft ingezien, hoe noodzakelijk het is andering te brengen in de Aziatische journalistieke wereld, waar die toch dezelfde verplichtingen dezelfde verantwoordelijkheid heeft als de Westersche, doch die, als zij voor den rechter verschijnt, op andere wijze wordt bejegend.

De Nederlandsche journalist staat terecht voor den Raad van Justitie, de Aziatische voor den Landraad, hoewel hij in rechten gelijk gesteld is met den Nederlander.

In het algemeen kan men dus zeggen, dat de Aziatische journalist terecht staat voor een anderen rechter dan zijn Westersche collega en dat hij dientengevolge voor delicten ook op andere wijze wordt gestraft.

Hij is den toestand beu, doch de methode van schreeuwen in het openbaar willende vermijden en hetgeen in hem omgaat willende uiten, bepaalt hij zich tot het leveren van protesten in de Inheemsche en Chineesch-Maleische nieuwsbladen, teneinde op die wijze bij de autoriteiten voor te brengen hetgeen hem bezwaart.

Thans op het verslag van den Volksraad terugkomende, zegt de redactie het navolgende:

Zij is van meening dat, als de voorgebrachte voorstellen in toepassing worden gebracht, de toestanden niet alleen niet zullen worden verbeterd, doch zelfs slechter worden, welk oordeel zij grondt op het feit, dat sedert de Regeering streng is opgetreden tegen de communistische actie, de communistische leerstellingen in geheel Indië steeds meer ingang hebben gevonden.

Want elke harde maatregel lokt een harden tegenmaatregel uit.

Het is hare overtuiging, dat, ware de Regeering bekend geweest met de inwendige roerselen der Aziatische journalisten, zij de reeds bestaande scherpe maatregelen niet zou hebben ingevoerd en de toestand beter zonder zou zijn geweest.

En zoo is het ook ten opzichte van de Inheemsche en Chineesche Pers.

Laat men toch eerst grondig de bedoelingen van de in die nieuwsbladen voorgebrachte denkbeelden onderzoeken en daarin verbeteren hetgeen noodzakelijk wordt geacht, doch, wanneer de Regeering met ijzeren hand de strenge beperkende voorschriften wil handhaven, dan zal de omvang der communistische beweging eerder stijgen dan dalen.

Men blijve niet volharden in den waan dat de journalist bevreesd is voor vrijheidsberooving, wanneer die straf is opgelegd wegens den aangebonden strijd voor vervulling van zijne idealen.

Integendeel, hij beschouwt zulk eene straf als een bewijs van eerbied en tevens als eene les.

Gevangenisstraf terzake van een persdelict maakt hem niet tot een minderwaardig persoon, doch doet hem stijgen in de achting van velen.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Geschiedenis van de Nederlandsche Handel-Maatschappij door Dr. W. M. F. Mansvelt. Uitgegeven ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan, in opdracht van de Directie en in overleg met den Hr. Abram Muller. Tweede deel. (Haarlem, Joh. Enschedé en Zonen).

Verslag van den economischen toestand der Inlandsche bevolking 1924. (Door Mr. H. Fievez de Malines van Ginkel). Weltevreden, Landsdrukkerij. 2 dln.

De communistische activiteit in onze koloniën (vervolg). (De Indische Loods, 8 Mei '26).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand April 1926. Samengesteld door het Kantoor voor Chineesche Zaken. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 19. 8 Mei '26 en No. 20, 15 Mei. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Een tocht naar Soemba, door Dr. K. W. Dammerman. Met kaartje en platen. (Natuurkundig Tijdschr. voor Ned.-Indië. Dl. 86, afl. 1).

De Stadsgemeente-ordonnantie en de kleinere steden, door Mr. Chr. P. van Wijngaarden. (Locale Belangen, 1 Mei '26).

De rechtspositie der Locale ambtenaren. Prae-advies uitgebracht voor het 16e Decentralisatie-Congres op 23 en 24 Mei '26 te Bandoeng, door G. de Raad. (Locale Belangen. Mededeeling No. 63).

Notes on the morphology and tectonic of the North coast of New Guinea, by J. Zwierzycki. With maps and plate. (The Philippine Journal of Science. April '26).

Soerabaja, Indië's eerste handelsstad, door J. Koning. (Ontleend aan de Nederlandsche Mercuur). (Het Ned. Zeewezen. 5 Juni '26).

In en om Batavia en Weltevreden, door Ch. Dumont. Met afb. (Buiten. 1926, bl. 196).

Indische herinneringen, door S. Kalff. (Hollandsche Revue. 1926, bl. 327).

Soenda. Een reis door Sumatra, door M. Borrmann. Vrij vertaald uit het Duitsch, door J. G. Sinia. Met platen. (Utrecht, W. de Haan).

Oostkust van Sumatra-Instituut. Mededeeling No. 14. Kroniek 1925, samengesteld door M. J. Lusink, Archivaris van genoemd Instituut. (Met portret van den Gouverneur der Oostkust van Sumatra C. J. van Kempen). (Amsterdam).

Verslag omtrent den toestand van het Museum voor Land- en Volkenkunde en Maritiem Museum „Prins Hendrik" te Rotterdam over het jaar 1925. (Rotterdam, Boekdrukkerij van Waesberge en Zoon). Met platen.

Voornaamste voorschriften en personalia betreffende de decentralisatie. Derde druk. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Bouwkunst op Bali. Een inleidende studie, door P. A. J. Moojen. Met platen. (Bouwen. Tijdschr. voor Holland en Indië. 12 Juni '26).

Het „klein-grootlandbouw-bedrijf", geschreven voor onze a.s. kolonisten, door W. A. Schrauwen. (De Indische Boerderij, Mei '26).

Oost- en West-Indië. Beknopt leerboek der aardrijkskunde, door L. Romkes. Met vele penteekeningen. (Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink).

Nederlandsch-Indië. Aardrijkskundig leesboek, door J. L. Hooftman en K. G. Houwen. 2. B. Java en de buitengewesten. 12e Druk. (Groningen-Den Haag, J. B. Wolters.

Gegevens over Djokjakarta 1926 A (door L. F. Dingemans, Resident). (Het eerste gedeelte van dit werk: 1926 B is bereids in druk verschenen). (Magelang, Firma Maresch).

De geschiedenis der Winstaandeelkassen, door Mr. Dr. H. H. A. van Gybland Oosterhoff. (Handelsberichten, 17 Juni '26).

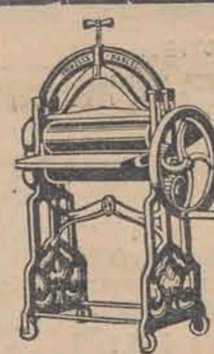
Het Michiels-monument te Batavia (met ill.), door S. Kalff. (De Ind. Verlofganger 18 Juni '26).

Indische kroniek, door Mr. A. Joekes. (Het Congres van Boedi Oetomo. Treub's jaarrede voor den Indischen Ondernemersraad enz,). (De Opbouw, 15 Juni '26).

De Regent op Java en Madoera. Voordracht door B. J. Suermondt. — Het Vorstenlandsche Waterschap. Voordracht door H. J. van Mook. (Ver. van Ambtenaren bij het B.B. in Ned.-Indië. Berichten en Mededeelingen ten behoeve van de leden. No. 41, Juni '26).

De Indische Post.

In het Nr. van 1 Mei handelt de redact. rubriek „Onze meening" over de bestrijding van het communisme in Indië. Ziehier het door den schr. aanbevolen recept: „Verwoede, niets en niemand ontziende strijd tegen de importeurs en propagandisten van de lekkernij uit de communistische vergiftkast. Doch daarnaast beleering, welke medicijnen deugdelijk zijn. Een groote antibolsjewistische campagne in bevattelijken geest, berekend voor de Inlandsche mentaliteit." — Verder bevat dit Nr. o.a. eene critische bespreking van het Gedenkboek van den Vrijzinnig-Democratischen Bond in Nederland, waarvan het slot luidt: Mr. Marchant en zijn volgelingen, onder wie overigens genoeg bekwame man-

nen schuilen, zijn te verpolitiekt om vele dingen in hun ware gedaante te zien, en, zooals eens te meer uit dit gedenkboek blijkt, op het stuk van Indische zaken, zijn zij gevaarlijke idealisten, wier invloed men niet krachtig genoeg kan bestrijden, zoolang koloniaal dilettantisme in Nederland niet van ernst kan worden onderscheiden.

Het Nr. van 8 Mei bevat eene aanvulling van het redactioneele entrefilet over het communisme in het vorige Nr. Het door de Regeering en groote werkgevers aangevangen zuiveringsproces toejuichend, waarschuwt de schr. voor een eenzijdige toepassing. „Het zuiveringsproces moet voltrokken worden zonder noodelooze slachtoffers te maken onder hen, die met wat tact en bedachtzaamheid aan de goede zijde kunnen worden gehouden of teruggebracht. Omdat daardoor kracht wordt toegevoerd aan een gevaarlijk streven, in stede van daaraan ontnomen."

De Indische Culturen.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 9 (1 Mei '26). Surinaamsche bajeur of klaroen (groentesoort), door Dr. C. J. J. van Hall (met ill.). — Bij het portret van Dr. C. J. J. van Hall (bij diens vertrek naar Europa), door S. J. Leefmans. — Meeldauw van tabak en Physalis minima, door Dr. M. B. Schwarz. — Het bacterie-rot van de orchideeën, door Dr. C. J. J. van Hall en Dr. B. Schwarz. — De bereiding van bouillie bordelaise, door Dr. S. C. J. Jochems. — Een lastig probleem (in zake verkoop van rubber), door Mr. M. W. F. Treub, (ontleend aan „Zakenwereld").

Korte Berichten voor Landb., Nijverh. en Handel.

No. 19 (van 7 Mei) bevat o.a.: Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het eerste kwartaal van 1926 (slot). — Overzicht van den uitvoer van de voornaamste handelsartikelen uit de Buitengewesten (vervolg, met slot in No. 20). — De markt voor enkele invoerartikelen op Java en Madoera gedurende het eerste kwartaal van 1926.

Blaadje voor het Volkscredietwezen.

Inhoud van het Nr. van 15 Maart. Verslag van een dienstreis van de ambtenaren J. Wenas en C. L. van Doorn naar Siaoe (een der Sangir-eilanden), 22—25 Sept. 1925. — Het Volkscredietwezen in de vereeniging Pagoejoeban Pasoendan. — Een landbouwatlas voor Java en Madoera.

Id. Nr. van April. Een nieuwe organisatie van het Volksbankwezen, door Fruin. — Woeker in en buiten het Volkscredietwezen, door Fruin.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 6 (9 Juni). Een en ander uit Java's verre verleden, IV (vervolg). Javaansch-Mohammedaansche jarentelling. V. Javaansche chronogrammen, door L. — Bandoeng als twintigjarige gemeente, door S. — Bandoeng als vacantie-oord.

St. Claverbond.

Uit den inhoud van het Juni-Nr. Santosa. Historisch verhaal, door A. Soegija S.J. (V. Vorstenlanden, slot). — Legenden van den Profeet Mohammed. I. Zijn luchtreis of Hemelvaart, door D. Hardjasoewonda S.J. — Welke is de inhoud der Javaansche gedichten? door A. Djajasepoetra S.J. — Djokjakarta, door C. Poespadihardja S.J.

Oedaya (Opgang).

Juni '26. Titelplaat: Een merkwaardig relief van den Boroboedoer. — Hollandsche gedichten en Javaansche gedachten, door Noto Soeroto. — Zelfontwikkeling en onderscheidingsvermogen. (Wederom een stem uit het Volk), door Soedarso a. Amaloedin. Gezichten en tafereelen uit Indonesië. In het land der Kaja-Kaja's (uit de aanteekeningen van Dr. J. B. Sitanala). — Bamboezen-Panamahoeden industrie op Java (belangwekkende foto's met uitvoerige verklarende onderschriften). — Het Ned. Indisch Verbond van Jongeren-Organisaties (mededeelingen omtrent doel enz.).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 46 (15 Mei '26). Résumé van de mededeelingen, gehouden door den entomoloog van het Koffiebessenboeboekfonds. — Advies aan exporteurs van aardappelen van Java naar Sumatra, Bali en Lombok. — Zal de katoen als grondstof verdrongen worden? door W. L. Utermark (ontleend aan de Ind. Merc.) — De Indonesiër met zijn rubber (vervolg).

De Indische Mercuur.

No. 24 (16 Juni). Wetenschappelijke organisatie en toe-

komst der rubbercultuur in Ned.-Indië, door Prof. W. H. Arisz. — De handel van Nederland met Ned Indië gedurende 1925. — Kultuurberichten. — Kl mededeelingen. (Prijzen en Indexcijfers in Ned.-In enz.). — Financieele berichten en verslagen. — In trieele mededeelingen (aan de Locomotief ontl overzicht over de aftapping van het Kloetmeer), mede de overige wekelijksche rubrieken. — De Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft rec literatuur over aetherische oliën en alkaloïden, bo wezen en hout, gommen, harsen en kleurstoffen, ge en genotmiddelen, specerijen, voedings- en voeder delen, vruchten en groenten.

De Tropische Natuur.

Afl. 5 (Mei '26). Flora en fauna van Soemba, door K. W. Dammerman (met kaartje en ill.). — Rozetp ten, door J. Beumée (met ill.). — Inlandsche vog men, door Sody. — Eenige merkwaardige ijsvogels ten van de Minahassa, door L. Coomans de Ruiter. Korte mededeelingen (Vlindertrek).

Orgaan van de Ned. Ind. Officiersvereeniging.

Uit den inhoud van jaarg. 26, afl. 4. In memo Joannes Paris, geboren 27 Juli 1889, gesneuveld 3 1926. — De monnik-krijgsman. — Eereteeken belang krijgsbedrijven, door Sierevelt. — De chemicaliën-oo door Dr M. Duyster. — Atjeh (persstemmen naar leiding der jongste overvallen). — Het eiwitvraag door U. H. van Wijk. — Gratificatie voor het spr van de Atjehsche taal. — Leger en vloot (overzich dische dagbladen). — Uit pers en periodiek. — M deelingen van het Hoofdbestuur.

Tijdschrift voor Econ. Geographie.

De afl. van 15 Juni opent met eene beschouwing Dr. K. J. Beversluis, waarin de schr. een duidelijk b geeft van de economische beteekenis van de boss en de houtproduktie van Ned.-Indië. — De hr. H. C J. van der Mandere schrijft een artikel: „Nederland Indië, gezien door een buitenlandsch koloniaal des dige", een uitvoerige en zeer waardeerende bespre inhoudend van G. Angoulvant's bekend werk. — In rubriek „Literatuur", publiceert J. J. H. eenige b derheden over de natuurlijke voortbrengselen Celebes (rotan, damar, ebbenhout enz.).

Zendingstijdschrift „De Opwekker".

Het April-Nr. bevat o.a.: De „Anthingsche" Ch Inlandsche gemeenten in Batavia's ommelanden, A. J. Bliek (vervolg) — De Zending en het Indones huwelijk, door Alb. C. Kruyt. — Het Zendings onder de inheemsche vrouwen en meisjes. — Alge overzicht van den arbeid der Utrechtsche Zend vereeniging op Noord Nieuw Guinee gedurende door D. B. Starrenburg. — In Memoriam Sjoerd Cools door A. J. B. — G. H. Scholten †.

BOEKAANKONDIGING.

De Redactie ontving het eerste No. van het Weekblad voor het Reizen, „*Toerisme*", tevens offic orgaan van de Algemeene Nederlandsche Vereeni voor Vreemdelingenverkeer. Uitgave N. V. Moorm Periodieke Pers, Amalia v. Solmsstraat 2—8, den H Hoofdredacteur is de heer Moorman, die dit ee no. inleidt. Het blad, op fraai papier gedrukt, met toepasselijken omslag in zwart en rood, is met tal foto's verlucht. Dit eerste welgeslaagde no. bevat een artikel „Indië als Toeristenland", van Feith.

Suriname.

Uit een hoofdartikel in „De West" van 14 Mei, ge aan de reis van den Gouverneur, knippen wij volgende:

„Gelukkig is in den laatsten tijd een kentering goede onmiskenbaar. De ondernemingsgeest, die den rug scheen te hebben toegekeerd, geeft teek van herleving. De bestaande bauxietonderneming h zich uit tot een reuzebedrijf. De katoencultuur i zeer kapitaalkrachtige zijde opnieuw ter hand gen Voor de koffiecultuur groeit de belangstelling zi oogen (de onderneming Sorgvliet kocht een aa zende oude cacaoplantage, om die geheel om te ze koffie, de combinatie Spruyt kocht Slootwijk m bedoeling om aan die plantage een groote uitbr te geven). Ook de bestaande suikerondernem moderniseeren zich en breiden de cultuur uit,

nieuw van deskundige zijde (o.m. in het rapport-gan) de aandacht gevestigd werd op de buiten-wone geschiktheid van onzen bodem voor die cultuur. houtaankap wettigt gegronde verwachting voor een angrijke ontwikkeling daarvan (levering van paal-ut, dwarsliggers, enz. aan het buitenland), terwijl nstige exploitanten — die dit bedrijf reeds sedert nge tijden uitoefenen in het naburig Cayenne — nog jaar een aanvang zullen maken met de winning van enhout-olie, een nieuwe industrie in Suriname.

Hoezeer men dus, onder den invloed der jongste oogte, geneigd moge zijn tot zwartgalligheid, de hier-ren vermelde feiten wijzen onmiskenbaar op een ere herleving. Men kan zeggen, dat de kolonie in de aande lijn is. Zijn onze inlichtingen juist, dan bestaat in Nederlandsche zakenkringen geneigdheid om het iname-vraagstuk nogmaals onder de oogen te zien. Ook bij het Opperbestuur schijnt thans een williger mming te heerschen dan in jaren het geval was"...

* * *

In ons voorlaatste nummer schreven wij over de groote hade, zoowel aan den grooten als aan den kleinen dbouw door de langdurige droogte toegebracht en er de van overheidswege te verleenen hulp. Wij vin-n nu in „De Surinamer" van 25 en 29 April een chtig betoog van de noodzakelijkheid van hulp van alswege. Het blad schat de schade aan den land-uw toegebracht op ƒ 7.500.000 en vergelijkt de gevol-n van deze natuurramp met de twee waardoor Neder-d onlangs getroffen is, de stormramp in het Oosten lands en de watersnood van dezen winter:

„Nederland is in het afgeloopen jaar tweemaal ge-ffen door rampen, die nationale rampen werden eeten"....

...„Vergelijken wij nu de ramp, welke ons land trof or de droogte, met deze twee dan moet worden ge-stateerd, dat de gevolgen hiervan op Suriname veel arder drukken dan de schade, welke in Nederland in ustus door den storm werd aangericht, zoowel als r den watersnood in de eerste dagen van dit jaar ervonden.

De bevolking van Nederland immers is zooveel grooter n die van Suriname — zestigmaal zoo groot —. Daar-n kan Nederland naar verhouding meer dragen n Suriname, aangezien het kapitaalkrachtiger is, of ter gezegd, aangezien het een zekere mate van kapi-alkrachtigheid bezit en Suriname in het geheel niet. Relatief genomen, moet dus de ramp, veroorzaakt door droogte, zwaarder drukken op Suriname dan de rmramp van Augustus en de watersnood van Januari Nederland."

Het blad zet dan uiteen dat de hulp van staatswege et komen, omdat in Suriname van particuliere bij-agen niets te verwachten is, dat van beteekenis kan . Het aantal kapitaalkrachtigen is er daarvoor te ring en voor een deel te zoeken juist onder degenen, getroffen werden.

Zoowel indirect als direct moet er geholpen worden. r het financieren van deze hulpverleening zou van vernementswege een crisisfonds moeten gevormd den, onder nadere goedkeuring en met medewerking het Opperbestuur.

Wij twijfelen niet of de Regeering de noodige aan-cht zal wijden aan het krachtig betoog van „De Suri-ner". Er is periculum in mora!

* * *

De heer J. R. Samson, handelsagent en koopman te Paramaribo, had de vriendelijkheid ons toe te zenden een te kaart, als reclameplaat uitgegeven: een plan van amaribo op een schaal van 1 : 8000, met een carton evende de monding van de Suriname-rivier en de tie van Paramaribo, op een schaal van 1 : 100.000. De kaart is zeer mooi uitgevoerd en zal ook goed st kunnen doen op de scholen in Suriname.

De oppervlakte van Paramaribo is 1200 H.A.

zen besten dank aan den heer Samson.

* * *

Dr. C. F. Schoch, hoofddirecteur van de Suri-e Bank te Amsterdam, heeft zitting genomen het bestuur van de „Maatschappij ter bevordering van natuurkundig onderzoek der Nederlandsche lonien".

* * *

Het vorenstaande kon in het vorige nummer van dit ad geen plaats meer vinden.

* * *

In de dagbladen doet het Bestuur van de Vereeniging „Suriname", te Amsterdam, een krachtig beroep op de Nederlandsche liefdadigheid om Suriname in zijn grooten nood te hulp te komen.

Bijdragen kunnen voorloopig worden toegezonden aan: De Surinaamsche Bank, Heerengracht 577, Amsterdam; Penningmeester Vereeniging „Suriname"; Postcheque en Giro-rekening 13500 (S 2120); Gem. Giro S 2120.

* * *

Tweede Kamer. Ingediend is een ontwerp tot verhooging van het elfde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1926.

In de vergadering van de Tweede Kamer van 29 April j.l. werd een amendement van den heer Scheurer c.s. aangenomen, strekkende om in het wetsontwerp tot vaststelling van de begrooting van Suriname voor 1926 den z.g. aftrekpost ad ƒ 319.815 te doen vervallen en het eindcijfer der uitgaven met hetzelfde bedrag te verhoogen. In verband daarmede onderging de in den ramingstaat der middelen dier begrooting voorkomende bijdrage uit 's Rijks schatkist tot aanvulling van de geldmiddelen gelijke verhooging.

Het wetsontwerp strekt om het elfde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1926 daarmede in overeenstemming te brengen.

Curaçao.

De openingsrede.

(Vervolg).

Op de bovenwindsche eilanden was de economische toestand ook in 1925 verre van gunstig te noemen. Emigratie van arbeiders van St. Martin naar het buitenland vond, evenals in vorige jaren, ook in 1925 plaats.

Van St. Eustatius vertrokken velen naar Curaçao, vooral vrouwen, die te Willemstad een middel van bestaan vonden als dienstmeiden.

De hernieuwde exploitatie van de zwavelmijnen op Saba, waarvan bij de opening van het afgeloopen zittingjaar werd gewaagd, kwam in 1925 niet tot stand. Eveneens kwam niets van de verleden jaar bestaande plannen om op St. Eustatius muildieren te gaan fokken.

In den toestand van deze eilanden zal dan ook ingrijpende verandering noodig zijn, teneinde algeheele economische inzinking zoo mogelijk te verhoeden.

Bij de zeer aanstaande inspectie zullen de ontworpen plannen onderwerp van bespreking met de bevolking en hare gekozen vertegenwoordigers uitmaken.

De stroohoeden-vlechtnijverheid bleef ongeveer stationnair.

De prijzen van de gewone hoeden waren ook in 1925 laag. Toch werd er op Curaçao, vooral door de buitenbevolking, nog ijverig aan dezen tak van nijverheid gewerkt. Op Bonaire en Aruba was de lust daartoe minder groot.

De waarde van den uitvoer van stroohoeden bedroeg in 1925 voor Curaçao, Aruba en Bonaire onderscheidenlijk ƒ 28.728, ƒ 14.189 en ƒ 14.411 minder dan in 1924.

In 1925 is ingevoerd voor een waarde van ƒ 67.823.472 tegen ƒ 49.641.686 in 1924, eene vermeerdering dus van ƒ 18.181.697.

De invoer uit het moederland bedroeg in 1925 ƒ 5.223.472 tegen ƒ 5.639.920 in 1924, eene vermindering dus van ƒ 416.448.

Het hoogere cijfer van den algemeenen invoer is in hoofdzaak te danken aan den vermeerderden invoer van ruwe olie, manufacturen, schoenen, steenkolen, gemaakte kleeren, tarwe- en tarwemeel, koffie, verfwaren, machinerieën voor electrische verlichting, verduurzaamde levensmiddelen en timmerhout.

Het lagere cijfer van den invoer uit het Moederland is een gevolg van den verminderden invoer van bewerkt ijzer, in verband met het in den loop van het jaar 1925 gereed komen van een groot gedeelte van het nieuwe tankenpark van de Cur. Petr. Ind. Mij.

De uitvoer in 1925 bedroeg ƒ 59.059.857 tegen ƒ 31.625.036 in 1924; ook hier dus een vermeerdering en wel ten bedrage van ƒ 27.434.821.

De uitvoer naar het Moederland bedroeg ƒ 59.586 tegen ƒ 164.138 in 1924. Hier valt dus, evenals bij den invoer uit Nederland, eene vermindering te constateeren en wel van ƒ 104.542.

Het hoogere cijfer van den algemeenen uitvoer is in hoofdzaak ontstaan door den vermeerderden uitvoer van residu, gasoline, smeerolie, ruwe olie, petroleum, dieselolie, zout en steenkolen.

Het lagere cijfer van den uitvoer naar het Moeder-

land is in hoofdzaak toe te schrijven aan verminderden uitvoer van phosphorzure kalk.

De doorvoer is in 1925 ook toegenomen. Deze bedroeg 112.600 ton, of 36.510 ton meer dan in 1924.

Het hoogere cijfer van den doorvoer is in hoofdzaak ontstaan door den vermeerderden doorvoer van ijzerwaren, cement, hout, meel, dividivi, wijn en bier....

Uit het Jaarverslag van de K. N. Mij. tot Exploitatie van Petroleumbronnen in Ned.-Indië.

Curaçao.

Evenals het vorige jaar kenmerkte ook 1925 zich door groote activiteit. De opslag-, verwerkings- en vervoercapaciteit werden belangrijk vergroot, ten einde aan alle eischen te kunnen voldoen.

Venezuela.

Caribbean Petroleum Company. Ook gedurende 1925 viel eene stijging in de productie waar te nemen; zij bedroeg 952.839 K.G. ton (770.340 K.G. ton).

De bestaande opslagcapaciteit zal met een 9-tal tanks van 10.000 ton elk, worden uitgebreid.

In verband met het steeds toenemend verbruik van petroleum-producten in Venezuela, werd besloten de verwerkings-capaciteit der raffinaderij te San Lorenzo aanzienlijk te verhoogen.

Venezuelan Oil Concessions Ltd. In Juli van het afgeloopen jaar werd met de Venezolaansche regeering eene overeenkomst gesloten, die door de wetgevende macht werd bekrachtigd, waarbij onder meer aan de bewoordingen, waarin de concessie was vervat, eene duidelijker interpretatie werd gegeven.

De productie was in 1925 aanmerkelijk hooger dan in 1924: 690.749 K.G. ton (392.141 K.G. ton).

Gedurende het afgeloopen jaar werd voortgegaan met de werkzaamheden op het La Rosa-veld. Ook op alle andere velden werden de boringen krachtig voortgezet en nieuwe velden ontsloten.

De begrooting voor 1927.

In haar vergadering van 8 Mei ll. heeft de Koloniale Raad de begrooting voor 1927 behandeld. De notulen hebben ons nog niet bereikt, doch aan de *Amigoe* ontleenen wij, dat door een dertigtal amendementen de begrooting met f 1.372.569.— is ontlast, waaronder f 929.300.— voor de watervoorziening. Uit de mededeelingen in dat blad begrijpen wij, dat bij de behandeling belangrijke onderwerpen ter sprake zijn gebracht, zoodat wij ons stellig voornemen, daarop terug te komen. Reeds nu willen wij een korte beschouwing van de *Amigoe* zelf plaatsen over de bezoldigingen, omdat die ons anders misschien ontgaat.

Na vermeld te hebben, dat het raadslid De Lannoy bezwaar maakte tegen de voorgestelde verhooging van de bezoldiging van den administrateur van financiën, omdat daardoor de bestaande indeeling en de onderlinge verhouding op losse schroeven zou gezet worden, schrijft het blad:

„Dit standpunt is volkomen juist. Toch dunkt ons, dat men, door 't over een andere boeg te gooien, hetzelfde, misschien nog meer, had kunnen bereiken, zonder dit gezond princiep geweld aan te doen.

Eigenlijk om juister te zijn, moeten we 't anders zeggen.

De Gouverneur zelf heeft vroeger dit princiep reeds geweld aangedaan en die salarisregeling op losse schroeven gezet. En de Kol. Raad heeft zich nu een mooie glegenheid laten ontglippen die schroeven weer vaster aan te draaien.

Wij hebben sinds ruim een jaar een duurtebijslag, welke echter niet van kracht is voor salarissen boven de 6000 gld. Door die uitzondering is er in die salarisregeling een wanverhouding ontstaan.

Indien de Raad nu bij deze gelegenheid had voorgesteld, de duurtebijslag ook over de salarissen van boven de 6000 gld. uit te strekken, zou het juiste evenwicht weer hersteld, zou ook aan deze categorie van personen (en het zijn er zoo weinigen) voldoening zijn geschonken, zou de administrateur van financiën er tegelijk profijt van getrokken, zij 't misschien niet in die mate als de Gouverneur hem nu had toegedacht.

Bovendien nu de Hooge Regeering zelf aan den Gouverneur onzer Koloniën een toeslag op zijn salaris heeft geschonken, vervalt het motief waarom de hoogere ambtenaren van die gunst van duurtebijslag moeten worden uitgesloten. Ook voor hen geldt het duurdere leven, enz.

De koloniale kas kan dat stootje best verdragen.

Het is zeker goed de hand op de beurs te houden, doch men kan de koorden ook te strak aanhalen.

Men moet met zijn tijd weten mee te gaan. In handel en industrie worden op ons eiland hoogere tracte[men]ten genoten dan in het corps ambtenaren, ook in hoogere en hoogste rangen."

Geschiedkundige Sprokkelingen.

De scheepvaart op Curaçao in 1853.

Kwamen binnen 741 schepen, 49765 tonnenm. M[inder] in 1852 dan in 1853 102 vaartuigen. Minder in 1[852] dan in 1853 2287 tonnenm. Onder deze getallen [zijn] niet begrepen oorlogsschepen en vaartuigen zon[der] dek. *De Cur. Crt.* 8 April 185[3]

Uit den Verren Vreemde.

Nog steeds slavenhandel.

The Pioneer kon een correspondentie uit Cal[cutta] publiceeren, waarin de gegevens verwerkt zijn, [ver]schaft door den leider der uit de Hoekawng-v[allei] teruggekeerde zending, welke daar nog bestaande [mis]standen, w.o. de slavenhandel, moest opheffen of opheffing ervan voorbereiden. Zij heeft deels [mooie] resultaten bereikt, anderdeels een veelbelovend uitzicht kunnen openen, en zij heeft dit kunnen [doen] zonder eenigen geweldmaatregel toe te passen.

Leider was de heer J. T. O. Barnard, hij was [verge]zeld door kapitein C. J. S. Fraser, die ook een gewapend geleide tot zijn beschikking had.

In 1925 was Sir Harcourt Butler, gouverneur [van] Burma, naar de Kachin-stam in de Hoekawng-v[allei] gegaan, waar hij een vergadering van hoofden had [be]legd. Bij die gelegenheid had hij erop gewezen, d[at de] slavenhandel niet mocht blijven voortbestaan, en d[at hij met] de opheffing ervan geen genoegen zou kunnen wo[rden] genomen met halve maatregelen. Hij liet de kw[estie] aan hun overweging over, in afwachting van de [komst] van een Britsch ambtenaar, die binnenkort voor d[e af]doening van deze aangelegenheid zou komen. De [heer] Barnard kwam dus ter volbrenging van een aang[ekon]digde zending.

De uitrusting van zijn expeditie werd op 500 [muil]dieren vervoerd. Hij kon tot Mogaoeng per spoor r[eizen,] dan tot Kamaing een goeden weg volgen. Daar[na had] men nog negen dagen door moeilijk terrein te [trekken] om Maininghkwan te bereiken, waar het hoofdk[wartier] werd gevestigd.

Van uit dit punt heeft Barnard de moeilijke t[aak te] volbrengen gehad de Kachins te overreden om a[an hun] slaven, die de helft van de bevolking uitmaakte[n, de] vrijheid te geven. De opdracht was te moeilijker, [daar] men tegenover een overoude instelling stond, wa[arvan] niemand het schandelijke inzag. De Kachin laat [zijn] werk verrichten door slaven; hun aantal was ove[rdre]ven voorgesteld, maar beliep toch nog 3445. De [sla]ven en de slavin werden gekocht.

Barnard was er werkzaam van 9 December 192[5 tot] 31 Maart l.l. In dit tijdvak werd elke slaaf opgero[epen] en hem een bevrijdingsbewijs gegeven. Dit ging nat[uur]lijk niet zoo-maar. Bezoeken aan de dorpen, bespr[eki]gen met de hoofden en de slaven-eigenaars hebbe[n het] resultaat voorbereid. Voor het vrijlaten van de sl[aven] werd een zoodanige vergoeding uitgekeerd, dat, algemeen gesproken, de Kachin met deze regeling [in]genomen was. Maar verwacht mag worden, dat m[enig] een tot inkeer zal komen, wanneer hij zich zelf [aan het] werk geplaatst zal vinden, dat tot nu toe voor hem [werd] gedaan, en dat hij beneden zijn waardigheid acht. [Voor] het vrijlaten van de 3445 slaven is in totaal 1.96.16[...] betaald. Zal 't nu ook gelukken de verhouding tuss[chen] de voormalige meesters en slaven zoo te regelen, [dat] zij samen als vrije lieden in eenzelfde gemeens[chap] vreedzaam kunnen leven? Barnard heeft voorzieni[ngen] getroffen om de verwachtingen hieromtrent gunsti[g te] stellen, maar de ondervinding heeft elders geleerd [dat] een zoodanige kunstmatige, plotselinge hervorming [niet] altijd vlot het nieuwe spoor volgt.

Heeft de zending Barnard voor de afschaffing [der] slavernij onder de Kachins alles opgeleverd w[at van] haar, in de verst strekkende verwachting, g[ehoopt] mocht worden, voor een anderen stam, die der [Nagas,] heeft zij 't niet verder mogen brengen dan gege[vens te] verschaffen, waarop hopelijk verder zal zijn v[oort te] werken.

Nadat Barnard en Fraser op 31 Maart hun taa[k bij de] Kachins als voltooid beschouwden trokken zij, [met hun] geweerdragenden en een transport vergezeld, door weinig bekend terrein naar Lebo, een stati[on aan] de Dibroesadica-spoorbaan in Assam. Bij dezen [tocht] van ongeveer 125 mijl moesten zij door het gebi[ed der] Nagas trekken, tweede doel van hun zending, da[t]

Burma, deels in Assam gelegen is. Barnard had zich en te bemoeien met hen, die in Burma wonen, en r hoofden ook opgeroepen waren geweest tot de enkomst door Sir H. Butler in 1925 met de Kachinfden belegd. Dat gebied bestaat uit een 140-tal dor- met ongeveer 25.000 inwoners.

Het misbruik, dat hier vooral te bestrijden is, is dat menschenoffers. Toen de gouverneur den hoofden ontoelaatbare hiervan voorhield, kwamen deze hier overtuiging tegen op. De geesten eischen die offers, dt hieraan niet voldaan, dan zouden rampen over en hun volk komen. De Nagas wonen in een van overige der wereld door woest bergland gescheioord.

Barnard bevond, dat het menschenoffer nog ten volle het volksgebruik behoort, en ook vond hij bevestigt verteld was over de wijze waarop het offer ge-t wordt. In 't Zuiden van Nagas bevindt zich een schap, dat nog niet onder bestuur is gebracht, de olking ervan wordt door de nu bezochte Nagas weer onbeschaafd, ruw, strijdlustig afgeschilderd. Alle menschenoffers bestemde lieden worden van daar verd. Ze worden dan voor dit doel door den hanar aan het dorp verkocht. Het offer wordt gedude een paar maanden vet gemest, als een paaschos een kalkoen. Het wordt niet als een mensch bebouwd, maar meer als een zoenoffer voor de geesten. den moord gaat een dag vooraf geheel gewijd aan en muziek. Het slachten wordt volgens regels en ruiken uitgevoerd. Het lijk wordt ten slotte in jes gesneden, die beschermende kracht hebben, en zoodanig zelfs koopwaarde krijgen.

De Britsche regeering staat hier voor een moeilijke stie, aangezien de Nagas vast gelooven aan het hun gend onheil in geval van afschaffing, en zij de htoffers halen uit een landschap dat niet onder ch bestuur is gebracht, terwijl men van Britsche de goede oplossing wil bereiken zonder tot geweldelen over te gaan.

Gelukkig heeft Barnard goeden moed. Hij meent dat ok hier grootendeels neerkomt op een kwestie van en overigens van beleid. Door het ruilen van geken is, meent hij, tot overleg te komen. Hij heeft een 34-tal dorpen zelfs al zoo ver gebracht, dat zich daar wel bereid heeft getoond 't menschendoor offers op andere wijze te vervangen. Barnard dat, volgens zijn ondervinding, de onbeschaafden altijd toegeven.

Goede vooruitzichten dus! Maar herhaaldelijk komen weer toestanden aan 't licht, die laten zien hoe barsche gebruiken, in ongelooflijke gemoedelijkd, buiten het bereik der beschaving blijven voortan.

Evens valt er uit te leeren, wat overigens ook niet w is, dat het verhelpen van misstanden, die onbaar vast gegroeid, of hopeloos verkanderd heeten, al meevalt als men het maar aandurft en met beleid hkt.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

JAARVERSLAG 1925.

Ledental. Op 1 Januari 1925 telde de afdeeling 52 n. In den loop van het jaar bedankten er 4; een is uisd en een overleden. Deze laatste was ons oudursslid: Mevrouw *Slors-Wentink*. Haar toewijding het mooie doel der vereeniging blijve steeds in eerbiedige herinnering.

kwamen 4 nieuwe leden bij en 2 werden uit anafdeelingen overgeschreven, waardoor wij dus op den bleven staan.

t aantal *begunstigers* bedroeg op 1 Januari 1925: n den loop van het jaar kwamen er 16 bij, zoodat afdeeling nu 62 begunstigers telt.

erkzaamheden. Het bestuur werd aangevuld met lid: Mevrouw *M. L. v. Blijenburgh*. Het bestuur derde vijfmaal en had op de verschillende avonwaarop de afdeeling „iets" deed, nog vaak beren.

memoreeren wij nog het volgende:

12 Januari *„Indische avond"* voor de Buurt-Op te Ughelen.

II. Op 20 Januari eveneens te Beekbergen.

Op 25 Januari *Jaarvergadering*, waarop de heer F. Tideman een voordracht met lichtbeelden hield *„De Rubber"*.

In het begin van het jaar werkten wij samen met afd. Apeldoorn der Volksuniversiteit en onderwijorganisaties, tot het houden van een *Indischen Leergang*, uitgaande van het Koloniaal Instituut.

V. In Maart werkten wij voor de slachtoffers der aardverschuiving te *Wonosobo*. Op 6 Maart hielden wij een weldadigheidsavond met den Heer *Ch. Dumont* als spreker. Een afzonderlijke herinnering aan de activiteit van Mevrouw Hoen, die ons zoo buitengewoon steunde, is hier zeker op haar plaats. Het resultaat was, dat *f 300.—* naar het centrale comité opgezonden kon worden.

VI. Ook had ons bestuur zitting in het Provinciaal en het plaatselijk comité voor het v. Heutsz-monument, dat *f 315.92* afdroeg aan het centrale comité te Amsterdam.

VII. Op 8 April hadden we een zeer druk bezochte lezing met lichtbeelden door den Heer *J. Einaar* over: *„De Boschnegers van Suriname"*.

VIII. In Juni organiseerde het bestuur eenigszins inderhaast een inzameling ten bate van de inrichting „Oranje Nassau-oord" te Magelang van *„Pa" van der Steur*. Het bestuur werd daarin geholpen door de heeren *B. v. Hamel* en *J. Eigenhuis*. Hoewel er niet veel tijd voor een behoorlijke voorbereiding was, hadden wij toch het genoegen *f 301.40* aan ons hoofdbestuur te kunnen zenden.

IX. Op 15 April hadden we een *„Indischen avond"* in de zaal van Stempker aan den Arnhemschen weg voor de Buurtvereeniging „De Goede Woning". Een poging om de petroleum-film van de Bataafsche Petr. Mij. te laten vertoonen, mislukte, terwijl een verzoek aan den heer H. F. Tillema om een voordracht te houden werd afgewezen.

X. Op 12 Nov. hadden we weer een druk bezochte lezing met lichtbeelden door den Heer *E. Roodhuyzen* over *„Deli"*.

XI en XII. Ten slotte: twee *Indische avonden* op 't Loo en te Beekbergen op 8 en 9 Dec.

De Indische avonden waren alle goed bezocht, behalve de laatste, wat aan een ongelukkigen samenloop van omstandigheden te wijten was.

Voor de lezing van Dr. F. Winckel over de Frambosia tropica kwamen wij te laat met ons verzoek.

Een dansdemonstratie door den Heer en Mevrouw R. M. Jodjana, hoe mooi ook, durfden wij niet aan, wegens de betrekkelijk hooge kosten.

Op 't laatst van het jaar kregen wij contact met het bestuur van de Personeels Vereeniging „Nieuw Leven" van het geneeskundig gesticht „Het Apeldoornsche Bosch". Mogelijk zullen we in 1926 daar een „Indischen Avond" kunnen geven.

Financiën. Onder verwijzing naar het overzicht zij hier opgemerkt, dat dit jaar geen nadeelig slot heeft, ondanks de bijna *f* 70.—, welke wij in het begin van het jaar ten achter waren. Toch is dit nog steeds het zwakke punt, want met ongeveer 130 gulden is niet veel te doen. Bovendien hopen wij in 1927 ons 25-jarig bestaan te vieren en dan hier de algemeene vergadering te mogen ontvangen. Wij zullen dus zuinig moeten zijn en meer dringend dan anders roepen wij den steun in van onze leden en begunstigers.

Zien wij terug op 1925, dan treft ons de offervaardigheid alhier voor Indië betoond, waarvoor een kleine *f* 1000.— is geofferd. Dit geeft ons hoop, dat 1926 ons ledental vooruit zal zien gaan.

Voor het Bestuur:
De Secretaris-Penningmeester,
J. C. BAARS.

Geldelijke Verantwoording over 1925.
Inkomsten.

Contributie		*f* 287.18
Entrée's		„ 34.45
Van avond te		
Ughelen	*f* 25.—	
Beekbergen	„ 15.—	
Goede Woning	„ 22.—	
't Loo	„ 25.—	
Terugontvangen van:		
Cursus V. U.	„ 20.10	
v. Heutsz-comité	„ 8.50	
Comité Pa v. d. Steur	„ 16.—	
Hoofdbestuur	„ 25.90	
		„ 157.50
Advertentie op loten		„ 12.50
Diversen:		
Wonosobo	*f* 411.85	
v. d. Steur	„ 301.40	
Hoofdbestuur	„ 44.10	
Andere	„ 3.50	
		„ 760.85
Totaal		*f* 1252.48

Nog te ontvangen van Beekbergen Vooruit *f* 23.—
Vergroot het voordeelig saldo met 17.65 tot *f* 44.80.

Uitgaven.

Porti		*f* 36.07
Bureau		„ 15.90
Zaalhuur		„ 27.50
Projectie		„ 58.67½
Advertentiën		„ 86.87
Drukwerk		„ 35.60
Reizen *)		„ 101.80
Fooien		„ 12.20
Vrachten		„ 13.53
Afdrachten:		
Cursus V. U.	*f* 35.—	
Aan H.B.	„ 75.—	
Afbetaling tekort 1924	„ 69.49½	
Voor Wonosobo	„ 300.—	
Voor Pa v. d. Steur	„ 301.40	
Honoraria	„ 30.10	
		„ 810.99½
Diversen		„ 26.19
Totaal		*f* 1225.33
Saldo		„ 27.15
Totaal		*f* 1252.48

Nog te betalen aan plaatjeshuur *f* 5.35.

Aldus vastgesteld in de bestuursvergadering van 3 Januari 1926 en de Jaarvergadering van 25 Januari 1926.

De Secretaris-Penningmeester,
J. C. BAARS.

Nagezien en accoord bevonden:
A. H. DE BATS.
J. EIGENHUIS.

*) Hierin begrepen auto's naar de buurtvergaderingen en reiskosten sprekers.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Aan H.H. Secretarissen (Penningmeesters) der afdeelingen wordt bekend gemaakt, dat de Administrateur der Vereeniging van 23 Juni—8 Juli afwezig is en de wekelijksche mutatiestaten in de nos. van 1 en 8 Juli niet zullen worden opgenomen.

ONDERWIJS IN DE AARDRIJKSKUNDE OP GYMNASIA.

De motie met toelichting, naar aanleiding van het voorstel-Nijmegen — zie K. W. van 17 Juni j.l. — ter kennis gebracht van den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, is mede in afschrift toegezonden aan den Minister van Koloniën, den Wethouder van Onderwijs alhier, en aan het College van Curatoren van de Gymnasia.

Van de Redactie.

DIENSTVERRICHTING „VOORWAARTS".

Een commissie van oud-gegageerde en gepensionneerde militairen van de legers in Oost- en West-Indië heeft in Mei 1923 de dienstverrichting „Voorwaarts", gevestigd Jan Evertstraat 19, den Haag, opgericht met medewerking van het departement van Koloniën en geldelijken steun der Koninklijke familie, enkele Indische Cultuur-Maatschappijen en oud-Indische civiele- en militaire autoriteiten.

Het doel is, om den oud-Indischen militair door werkverschaffing bij deze dienstverrichting, het maatschappelijke leven eenigszins dragelijk te maken.

Aangezien het tegenwoordig in gebruik zijnde materiaal dringend behoefte heeft aan vernieuwing, doet het bestuur een beroep op de hulp en medewerking van het publiek, om door een geldelijke bijdrage het in staat te stellen, de noodige vernieuwing en aanvulling van dit materiaal (handwagens, bakfietsen, enz.) mogelijk te maken.

Penningmeester is de heer M. W. Bladergroen, Laan van Eik en Duinen 107, Giro No. 99208.

(H. Ct.)

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS.

F. K. Kuhnt, Godsdienstleeraar bij de Evangelische Broedergemeente, Paramarobo; Zendingsgenoot der Evangelische Broedergemeente te Zeist, Ut
C. Hoek, Havenmeester en Loods te Willemstad raçao); p/a. J. van Katwijk, van der Palmstra Rotterdam.
L. Kalff, Ambtenaar 4de klasse (groep II) der Uitvoerrechten en Accijnzen; Jac. v. d. Doesstr Den Haag.
Mej. T. van Cattenburch, Assistente bij het burea het hoofd van de 1e Post- en Telegraafafdeeli Weltevreden; Obrechtstraat 375, 's-Gravenhage.
Mej. J. Brandes, Assistente bij het bureau van het van de 7e Post- en Telegraafafdeeling te Mak Obrechtstraat 375, Den Haag.
J. H. Jansen, Griffier 1ste kl. van de Landraden dang c.a.; Voltastraat 58, Den Haag.
A. J. van Mourik, Technisch ambtenaar 2e kl. P.T.T.; Hobbemastraat 288, 's-Gravenhage.
O. O. Rhemrev, Administrateur (burgerlijk ambte bij den Magazijndienst der Genie; Van Boet laan 14, Den Haag.
M. Krammenhoek, technisch Ambtenaar 4e kl. P.T.T.; Valkenboschkade 406, Den Haag.
P. O. Doeve, Controleur 1ste kl. bij de P.T.T.; d'Orléans 16, Parijs.
P. H. R. Huynen, Referendaris 1ste kl. bij de S Tr.; p/a. J. R. Smeets, Valkenburg.
Mej. A. Dories, Verpleegster der 1ste kl. bij den der Volksgezondheid, Boreelstraat 4, Den Haag
D. van der Made, Onderbeheerder 1ste kl. bij venbedrijf te Soerabaja; p/a. J. A. Hagen, Jannestraat 27, Rotterdam.
J. A. Hordijk, Onderwijzer der 3e kl. bij het Eur. L. O.; Obrechtstraat 499, Den Haag.
G. Wiersma, Kasbeheerder 1ste kl. bij de S.S. e v. Hoornbeekstraat 57, Den Haag.
Ir. J. H. Janssen, tijd. wnd. Hoofdingenieur-afde chef bij de S.S. en Tr.; p/a. L. C. F. Poiderma caciastraat 19, Den Haag.
A. M. van Well, Hoofdbesteller bij het P. en T. k te Weltevreden; p/a. Th. van Well, Orthen Den Bosch).
H. A. van Leeuwen, Stationscommies 1ste kl. bij d en Tr.; Van Beverningkstraat 108, Den Haag.
G. C. A. Smith, Tijd. wnd. boekhouder b. d. die S.S. en tr., Obrechtstr. 244, Den Haag.
H. J. Hardonk, Controleur 1ste kl. b. d. P.T. venter.
G. Twijsel, Gedipl. techn. ambtenaar 1ste kl. brick der Opiumregie; Tasmanstraat 151, den
F. Mabelis, Onderwijzer der 1ste kl. b. h. Openb. L. O.; Elsstraat 37, 's-Gravenhage.
J. A. van der Meyden, Stationscommies 5e kl. S.S. en tr.; Paulus Buysstraat 48 I, 's-Graven
A. Ch. D. Bothé, Ingenieur 2de kl. b. d. dienst va Mijnbouw; Bergschelaan 74b, Rotterdam.
W. R. Ceuninck van Capelle, Hoofdopzichter bij Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openb. W Adriaan Pauwstraat 48, 's-Gravenhage.
A. P. Ingram, Beheerder 1ste kl. b. h. Landspa te Terandam (Padang); Copernicusstraat 24, venhage.
S. Hartog, Directeur van de 2de openb. Muloafd Algemeene Middelbare school te Malang; p. a. Birkhoven, Amersfoort.
A. P. de Jonge, Onderwijzer der 1ste kl. b. h. O Europ. L. O.; Piccardstraat 55, Goes.
Ir. W. F. F. Oppenoorth, Tijd. wnd. hoofdingenie den Dienst van den Mijnbouw; Frankenslag 1 's-Gravenhage.
J. J. Eckhardt, Officier van Gezondheid 1ste kl Van Baerlestraat 118, Amsterdam.
J. J. A. v. d. Lande, 1e luit. der Inf.; Schoonde straat 78, Rotterdam.
O. M. de Munninck, 1e luit. der Cavalerie; Sweel straat 182, 's-Gravenhage.
A. van Oosten, 1e luit. der Artillerie; Buys Ballots 14, Utrecht.
L. P. F. Schimpje, Kapitein der artillerie; Albe straat 8, 's-Gravenhage.
J. Tuin, 1e luit. der Infanterie; St. Annastraat 4 megen.
F. H. Terlaak, Officier van Gezondheid 2de Wouwermanstraat 20, Amsterdam.
J. H. Macpherson, Baas sloepenmaker, tevens en mastenmaker bij het Marine Etablisse Soerabaja; p. a. P. Emmer, Paul Krugerst Haarlem.
J. N. de Jel, Leeraar bij de Prins Hendriks Weltevreden; p. a. P. Emmer, Paul Krugers No. 54b, Rotterdam.

Mutatiestaat van 16 tot 23 Juni.

Nieuwe Leden:

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door
Mevrouw Smits, geb. Rant, Velp, Nordlaan 2. *f* 5. A. de Ruuk, Oosterbeek, Stationsweg 21. *f* 5.	Mej. C. C. de Monchy te Arnhem.
Ir. R. H. Gockinga, Hoofd-Ingenieur-direct. Rijkswaterstaat, Sweerts de Landasstr. 50. *f* 5. Mr. S. Tromp Meesters, Advocaat, Arnhem, Jollesstraat 3. *f* 5. Dr. J. C. Hartogs, Directeur Nederl. Kunstzijdefabriek, Arnhem, Velperweg 55. *f* 5. A. Bax, Groothandelaar in rijwielen, Arnhem, Mariënburgstraat 8—9. *f* 5. W. A. Eisma, Koopman, Arnhem, Nieuwe Plein 42. *f* 5. Mej. A. P. J. Groshans, Arnhem, Utrechtsche weg 186, Pension „Arja". *f* 2.50. D. M. G. H. Putman Cramer, Velp, Rosendaalsche laan 20. *f* 5. S. F. van der Weide, Velp, Zutfenschestraatweg 31. *f* 5. D. A. R. Hellendoorn, Velp, Hoogeweg 2a. *f* 5. L. M. G. v. d. Myll Dekker, Steenfabrikant, Velp, Boulevard 11. *f* 5. J. H. Veenendaal A. Lzn., Velp, Kerkallee 5. *f* 5. E. J. Rothuizen, Architect, Velp, Tromplaan 3. *f* 5. G. Elink Schuurman, Velp, Stationsstraat 8. *f* 5. Dr. W. A. A. Hecker, Velp, Kastanjelaan 25. *f* 5. Mr. P. Peelen, Velp, Havelaarstraat 2. *f* 5. W. Keizer, O.-I. Ambten., Oosterbeek, Mariaweg 50. *f* 5. C. E. Saijers, Ass.-Resident, Oosterbeek, Veerweg 5. *f* 5. A. van Witzenburg, Gep. O.-I. Ambtenaar, Oosterbeek, Jacobastraat 2B. *f* 5. Jhr. Mr. H. Laman Trip, Oosterbeek, Benedendorp 68. *f* 5. Mej. Tony de Ridder, Letterkundige, Oosterbeek. *f* 5. G. J. A. Steen, Ingenieur, Oosterbeek, Schelmsche weg 34. *f* 5. H. Tulp, Oosterbeek, Utrechtsche Weg 111. *f* 5. Jhr. H. W. M. van Coehoorn van Sminia, „de Buitenhof" te Brummen. *f* 5. (behoort bij Afd. Arnhem). J. W. Richrath, tandprotheticus, Busdelsche laan 15, Velp. *f* 5. B. Beger, Hotelhouder, Hotel Naeff, Hoofdstraat 34, Velp. *f* 5	Secretaris Afd. Arnhem.
Mr. P. B. H. van Groin Soeters, Wassenaar, Duinweg 5. *f* 5	den heer J. H. Bybau te Den Haag.
A. Dirks, Controleur B.B., Den Haag, Houtrustw. 52. *f* 5	den heer R. Zuyderhoff te Den Haag.
A. Freudenberg, Kapt. Inf. O.-I. L., Den Haag, Reinkenstraat 5. *f* 5	den heer J. Swartjes te Den Haag.
J. W. van Aalst Jr., Onder-Directeur Surinaamsche Cultuur Mij., Den Haag, Molenstraat 15. *f* 5.	Mevrouw F. J. van Aalst-Koopman te Den Haag.
Dr. de Kat Angelino, Javastraat 57, Nijmegen. *f* 5.	Vice-Voorzitter afdeeling Nijmegen.
C. Mollema, Chef de Bureau K. P. M., Weltevreden, v. Slichtenhorststraat 49, Nijmegen. *f* 5.	Secretaris afdeeling Nijmegen.
Ter rectificatie: A. Bertling, Hoofdadministrateur Ondern. „Sedep", Pangalengan, Bandoeng. *f* 60.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Indië.
Mevr. M. Wiersma—Cramer, Rembrandtlaan 1, Apeldoorn	Mevr. S. A. Hoen—Keyzer.

Nieuwe Begunstigers:

Nieuwe Begunstigers	Geïntroduceerd door
Mevrouw Escher-Gleichman, Oosterbeek, Villa „Rozanda", Utrechtsche weg. *f* 3. Mej. J. C. van Beusekom, Arnhem, van Nispenstr. 18. *f* 2	Mejuffrouw C. C. de Monchy te Arnhem.
H. F. Ledeboer, Ass.-Res., Javastraat 59, Nijmegen. *f* 1. J. Brouerius van Nedek, Comm. 2e kl. P.T.T., Javastraat 50, Nijmegen. *f* 2.50.	Vice-Voorzitter afdeeling Nijmegen.
W. C. A. Goedbloed, Onderw. 1e kl., Javastraat 58, Nijmegen. *f* 1	Penningmeester afdeeling Nijmegen.

Afschrijven:

N. Scheltema, Hattum.

Adresveranderingen:

Dr. J. B. van Milaan, Leeraar H.B.S., van: Bilthoven, Parklaan 50, naar: Bandoeng.

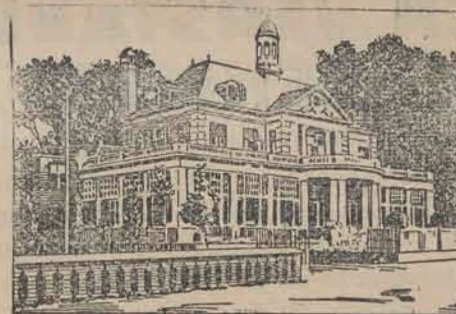
M. A. Evers, Kapitein Inf., van Nijmegen, Kastanjelaan 10, naar: Bandoeng D. v. O.

E. Zuur, van: Wassenaar naar: Rue Barella 86 te Bascoup-Chapelle (Belgique).

D. C. Prins, Predikant-Zendelingleeraar, Soerabaja, van: van Deventerlaan 57, naar: Parkhotel, Boeboetan 67.

J. S. Stienstra, van: Hoogewoerd 42a, Leiden, naar: Nieuwstad 99, Leeuwarden.

H. Kievit, van Papandajalaan 61, Bandoeng, naar: Marinewerf, Soerabaya.

Heeren Secretarissen der afdeelingen die, voor propaganda-doeleinden, boekwerkjes welke bij het Informatie-bureau der Vereeniging verkrijgbaar gesteld zijn (zie pag. 16 K.W.) wenschen te ontvangen, gelieve hiervan opgave te doen aan het Secretariaat, Heulstraat 17.

Vereeniging „OOST en WEST"
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West- of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. In bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Het sterven der desa's gaat voort [1])

2500 dooden in de jaren 1923 en 1924

door

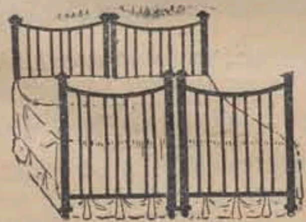
E. L. K. SCHMÜLLING.

In het Koloniaal Weekblad van 23 October 1924 meldde ik als afsluiting der bijdragen van 3 en 10 Januari bekend, dat in het 32-jarige tijdsverloop van 1891 tot en met 1922, dus tot 1923 in de Gouvernementslanden, het aantal desa's van 30800 was teruggegaan tot ± 22000 (a) dus met het respectabel-belangwekkende aantal van 8800. Voor de Vorstenlanden waren deze gegevens achtereenvolgens 19400 (b), 11400 en 8000. Voor de particuliere landerijen, voor ± 92 % in het gewest Batavia gelegen, is niets te vermelden en zulks door gebrek aan — ja geheele afwezigheid van gegevens.

Voorts wees ik er op, hoe de Regeeringsalmanak, die als administratieve Jaarbijbel te beschouwen uitgave der Algemeene Secretarie, in het licht van wat men dan ook eene soort „Bijbelkritiek" zou kunnen noemen, in deze materie een berispelijk-slechte voorlichter moest heeten. Het is eenvoudig onbegrijpelijk, dat hij zich tot zulke wanvoorlichting, zulke intellectueele (zij het natuurlijk ook geheel onopzettelijke) misleiding *in staat heeft gevoond ook nog nà* 1920: en op het einde van elk jaar kon men weer een bureaucratisch koekoeksei in het almanakale nest zien opgenomen; aldus zonder blikken of blozen getuigende en bewijsgevende, men kan niet precies zeggen waarvan: het is eene vermengeling van onkunde, onverschilligheid tot minachting wellicht toe omtrent wat er juist sinds dat jaar met zoo'n opmerkelijke intensiteit, zoo'n treffende stelselmatigheid en voortvarendheid vooral in de binnenlanden van Java tusschen en achter de vele blauwe bergen werd aangepakt en afgewerkt met betrekking tot de desa's. Men zou bijna geneigd zijn, om verband te zoeken tusschen de groote afwezigheid van zorg en verzorging, waarmee dit onderwerp en liefst op 2 plaatsen in vrij ruimen omvang wordt behandeld en den naam der plaats, waar telken jare bij wijze van ambtelijk eerstgeschenk de twee lijvige deelen van den Almanak worden samengesteld. Maar daarvan vormt de desastatistiek c.a. op grond van het terzake beoogde en bewezene naar mij voorkomt een zoo gewichtig onderdeel, dat het voortaan wel eens gebiedende plicht zal moeten heeten, om voor de verzorging daarvan geenerlei recht tot welke onzorgvuldigheid of zorgeloosheid, tot berispelijke onernstigheid toe te ontleenen aan de toevalligheid van op eene plaats te moeten werken, n.l. schrijven en „inkten", die „*Buitenzorg*" heet. Zulks ontslaat geenszins van de plicht, om, ook in veel minder

[1]) Onder „sterven" te verstaan het einde van het bestaan in administratieven of staatsrechtelijken zin, zooals van Loosduinen, dat echter in alle andere opzichten springlevend is.

belangrijke zaken goed werk te leveren, al is het dan ook maar automatisch en compilatief kantoorwerk: en het beetje verstand, de kruimeltjes belangstelling, het weinigje critische snuggerheid, dat daarvoor in billijkheid geëischt mag, ja moet worden, moet dan ook ten volle gegeven worden.

Ter nadere overdenking moeten die almanakbewerkers uit hunne jeugd in hunne herinnering terugroepen, dat er ook in Europa eene plaats van gelijken naam bestaat, genaamd „Sanssouci", dus „Buiten Zorg"; zij werd echter bewoond door den even grooten als origineelen Pruisenkoning, niet ten onrechte door Carlysle bewonderd, en die gedurende tientallen jaren zijn bekenden spreuk: „le roi est le serviteur meilleur de l'Etat" in daden heeft omgezet en verwezenlijkt. Hij was het tegendeel van „Sans soucis", maar juist en gedurig „dans soucis" en „dans beaucoup soucis". Ook hij had een schrijftafel, met inkt, papier en de noodige ganzenkielen, kon goed met de pen omgaan, deed het ook vaak, nam van een stroom van schrifturen en documenten dag aan dag kennis en: hij was toch geen bureaucraat of papperassenman; daarentegen heeft hij voor een deel klassiek geworden werken nagelaten, die thans nog zeer lezenswaard zijn. Nu wordt aan geen bureauambtenaar de eisch gesteld, dat hij klassieke werken moet nalaten, maar wel, dat hij aan primaire en minimale vereischten moet voldoen, noodig ter voorkoming en vermijding van onvergeeflijke tekortkomingen en blamabel gestoethaspel in eene ambtelijke uitgave van den rang en de beteekenis van den Regeeringsalmanak; die behoort eenvoudig smetteloos te zijn en daaraan moet zoo noodig zelfs veeleer een *overmaat* van zorg gegeven worden, al verschijnt hij ook in Buitenzorg.

Zooals reeds bekend gesteld, gaf de Almanak voor eind 1922 voor *a.* 30300 en voor *b.* 19400 op; dat is echter 7800 en 8000 te hoog, nl. 35 en 70 % (excusez du peu) hooger dan er in werkelijkheid desa's of Vorstenlandsche eenheden aanwezig waren. Dus men heeft hier met een grossiersbedrijf in onjuistheden te doen; men gaf, voor 1922 kalm en eenvoudig weg voor *a.* en *b.* de gegevens van 1891!

Intusschen is de tijd voortgegaan en in de jaren 1923 en 1924 heeft men waarlijk niet stilgezeten. Uit het Koloniaal Verslag, dat in deze ook niet een model noch van volledige, noch van duidelijke en nauwkeurige berichtgeving kan heeten (waarom niet, kan hier niet nader verklaard worden) blijkt, dat er volgens eene vroegere aangegeven, juist en bruikbaar gebleken wijze van becijfering bij elkaar in dezen tijd moeten zijn *gestorven*, n.l. door samenvoeging verdwenen, ruim 2300 desa's in de Gouvernementslanden.

Hun geheele aantal moet dus in het begin van 1925 bedragen (±) 22000—(±)2300=(±) 19800. De Almanak voor 1926 geeft echter op meer dan 27100, dus den feitelijken stand van 1905 en ± 7300 te veel; die voor 1925 geeft met 30562 den feitelijken toestand van 1895 aan, dus van bijna 30 jaar geleden en 9500 meer dan het feitelijk aantal van begin 1924. Commentaar is hierbij overbodig. Alleen moet ik nogmaals vragen: in het algemeen, vanwaar de Algemeene Secretarie hare volstrekt verouderde en onbruikbaar-onbetrouwbare gegevens ontvangt en speciaal wat den Almanak voor 1926 betreft, hoe zij het in zekere verjongingskuur niet verder brengt dan van een achterstand van ± 30 tot een van ± 20 jaar; aldus blijvende steken op een weg, die als eindpunt alleen mag en moet hebben een achterstand van vrijwel nul, dus met een verschil van een klein jaar den feitelijken toestand naar juistheid moet aangeven.

Dat de combinatieve becijfering, leidende tot het bovenstaande eindtotaal van ± 19.800, vrijwel juist en zelfs nog aan den hoogen kant was, blijkt uit wat Meijer Ranneft's onderzoek omtrent den belastingdruk, in begin 1926 verschenen, leert. Daarin wordt nl. dit aantal opgegeven met 19.441 voor 1925 en met 26.569 voor 1907, beide als totalen van eene leerrijke gewestelijke specificatie, waarmede ook de Almanak-redacteur zijn voordee[l] kunnen doen. Daar er niets afwijkends van [...] wordt aangenomen, dat bedoeld is 1 Januari [...] en gemakshalve kan men het totaal afgerond [...] len op 19.500. Het voor dit tijdstip in het V[...] van den Dienst der Landrente aangegeven [...] van ruim 22.000 is er slechts schijnbaar m[...] tegenspraak, daar dit is ontstaan uit de op[...] van de desa's, waar op dit oogenblik de land[...] geheven werd overeenkomstig hun aantal [...] laatste herzieningen, die op zijn minst om d[...] jaren plaats hebben en met den door samenv[...] ontstanen nieuwen stand van zaken wordt t[...] eerst rekening gehouden nà eene herziening.

Iedereen zal moeten toegeven, dat het zeer [...] derling en bevreemdend is, dat in twee na[...] gelijktijdig — n.l. met een tijdsverschil van [...] maanden — op Java verschijnende ambtelijk[...] blicaties het aantal desa's wordt opgegeven [...] 19.441 en 27.127, dus met een verschil van ± [...] of 39 %! Dat is dus eene onwillekeurige her[...] van wat in '23 is gebeurd met het Indische G[...] boek en den op het eind van dat jaar verschen[...] manak en waarop ik ook in het K. W. van O[...] 1924, voormeld gewezen heb in het verband [...] bijdrage van denzelfden Meijer Ranneft in het [...] bedoelde boek; voor eind 1922 waren de op[...] 30.300 en 22.0000 en verschilden 38%! Deze [...] ling zoo sterk afwijkende opgaven zijn m.i. [...] aldus te verklaren, dat er aan het Departemen[t] B.B. twee bronnen moeten vloeien, de een [...] juiste en bruikbare en de andere van on[...] n.l. bijna 40 % te hooge en misleidend-on[...] bare opgaven en voor de Algemeene Sec[...] of juister den Landvoogd bestemd. Een[...] dere verklaring zou kunnen zijn, dat ook [...] de juiste ontving, maar de Almanak-red[...] ze niet als zoodanig aanvaardde en het noodig [...] te van de goede munt, door toevoeging van [...] metaal, een zeer minderwaardig ruilmiddel [...] ken als resultaat van almanakale munt[...] king.

Op het hoofdonderwerp terugkomende, zal [...] dan ook niet verwonderen, dat er in de jaren [...] en 1926 nog eens 1000 à 1500 desa's zullen [...] ven", maar vrijwel als de laatsten, zoodat d[...] met ± 18.000 de laagste grens vrijwel berei[kt] zijn met eene lager volgende beperking.

Wat de vier Vorstenlanden betreft het volg[...] Het aantal der z.g. kabekelans of samen[...] gen van vóór de Reorganisatie was bij elka[...] 1915, dus het laatste jaar der arcadisch-arch[...] toestanden (zie Kol. Weekbl. van 3 en 10 Ja[...] 1924): 19.400; daarna begon hare werking, m[...] resultaat, dat dit getal vóór einde 1920 was [...] gegaan tot 11.900; de overige 7500 waren o[...] in 1500 desa's (Soerakarta) en kaloerahans [...] djakarta); dus was het totaal administratie[...] heden 13.400. De vermindering bedroeg dus [...] voorwaar een respectabele stap vooruit als [...] van voortreffelijken Reorganisatiearbeid van [...] 5 jaren! In het Kol. Weekbl. van 3 Januari [...] spelde ik, dat in 1928, wanneer de Reorga[...] zal zijn voltooid, het uiteindelijke aantal een[...] in zijn geheel hoogstens 4000 zou bedragen, [...] overgang op het voetspoor der practijk der [...] 1915—1920 van den ouden naar den nieuwen [...] stand in eene verhouding van 1:5.

Hoe is het er nu mee gesteld op einde 192[...] na een verder viertal jaren van verderen bekw[...] stelselmatige en volhardenden reorganisa[...] beid? Daarop geeft de onlangs verschenen bijl. [...] het Kol. Verslag van 1925 antwoord in het [...] houdende „Overzicht van de in 1924 g[...] maatregelen, ter hervorming van de agrari[...] maatschappelijke toestanden in de residenti[...] rakarta en Djokdjakarta". Voor Soerakarta [...] het aantal desa's: 1822 (eind '23 1396); voo[r] [...] djakarta bedroeg het aantal kaloerahan[s] [...] (eind '23: 492). Totaal der Vorstenlandsche [...] meenten: 2677 (eind '23: 1888).

De teruggang van eind 1920 tot eind 1923 is dus ij gering, n.l. bijna 400; vermoedelijk toe te schrij- n aan het feit, dat men te doen heeft gehad met eilijke en tijdroovende gevallen en waarop wel- ht ook van invloed is geweest de omstandigheid, het gemiddelde aantal kabekelans, dat over- g in de nieuwe eenheden, grooter is geweest n het gemiddelde voor elk geval nl. 5. Daaren- en is het in 1924 verkregen resultaat, n.l. 789, merkelijk groot; vermoedelijk was een groot ge- elte der gevallen op eind 1924 reeds „op één oor gevild." In het licht van dezen opvallenden groo- stap vooruit kan men dan ook niet verwonderd n over het wel lakonieke, maar voor den ook ar een weinig ingewijden en ter zake kundigen, l inhoudenden en van achtenswaardigen bestuur- en arbeid getuigend zinnetje op bl. 2 van het rzicht met betrekking tot Djokdja: „het geheele ltanaatsgebied is thans in kaloerahans verdeeld", .w. de 855 bovenbedoelde kaloerahans zijn in plaats getreden van 6700 kabekelans, dat is eene houding van 1 : 8. Hierbij behoeft dus niet meer gist te worden, maar geldt het een vaststaand t.

Voor Soerakarta is die uiteindelijke verdeeling g niet tot stand gekomen, althans het Kol. Ver- g zegt dit niet uitdrukkelijk, maar heel ver zal n er niet vandaan zijn; want al nam men een ergang van gemiddeld 6 kabekelans tot één desa n, dan zou het archaïsche totaal van 12.700 terug eten gaan tot 2110, dus tot slechts ± 300 meer n de 1822 voormeld. Men kan dus met groote erheid beweren, dat op eind 1925 uit Soerakarta laatste kabekelan zal zijn verdwenen, om plaats maken voor in het geheel ± 2100 desa's („kaloe- an"' is vermoedelijk ook de Solosche benaming). Voor de Vorstenlanden in hun geheel zal men t overspringing van de zeer merkwaardige de- e 1915—1925 van den „ouden tijd" met 19.400 den „nieuwen" of juister „nieuwsten tijd" zijn gegaan met minder dan 3000 in talrijke op- ten en geheel van afwijkende, in aard en wezen eel van verschillende levenskrachtige bestuurs- heden. Als dit verschil van ruim 16.000 tus- en Oud en Nieuw den Almanakredacteur, nadat er thans op gewezen is, niet deert, dus „buiten g" laat, dan denkt men aan een gezegde, waarin woorden „knip" en „neus" voorkomen en zou r hem alleen als clementie kunnen worden aan- voerd, dat het bijna bovenmenschelijke krachten et kosten, om in dit Centrale Inktinstituut op n duur niet te versuffen, ook al had men het beste ol-ambtenaarsexamen gedaan; wie met vet om- t wordt er mee besmet en wie altijd met inkt gaat, die leeft als achter een zwart inktgordijn hoort en ziet ten slotte niets meer van wat er rvóór en op zijde daarvan omgaat.

(Slot volgt).

Geschilderde kleedjes van Java.

Het is een merkwaardig artikel, dat Loebèr heeft hreven in dit weekblad van 17 Juni, met het hrift „De evolutie in de Javaansche batik- st." Het blijkt noodig, dat we nu en dan uit den mel worden gehaald. Loebèr is daarmede be- en door zijn „Timoreesch snijwerk en orna- bijdrage tot de Indonesische kunstgeschie- in 1903 verschenen. Misschien is het boekje kocht, maar nog wel te krijgen is De Gids 03, waarin Rouffaer erover schrijft. „Nieuwe el voor Indische volkenkunde" noemt hij zijn , dat, na amper een kwart eeuw, reeds eenigs- antiek eruit ziet, omdat zóóveel lof, geplengd het hoofd van één persoon, werkelijk niet meer n onzen tijd is. Nu is Loebèr losgekomen over batikken en o.a. schrijft hij: „Wij weten na- rlijk veel, heel veel van het Javaansche batik- , maar mag ik verklappen, dat dit niet heele-maal juist is? Van die kunst weten we wellicht het 3/5 deel, misschien ook het 3/10... meer niet! De Preanger-batiks zijn voor ons een vrijwel gesloten boek. In hoever hier meerdere voorstadia van het batikken te vinden zijn, dat weet geen mensch. Madoera, waar hoogstwaarschijnlijk veel te vinden is, is voor ons... terra incognita. Wat weten we van Oost-Java? Namen, meer niet." Zoo gaat hij nog eenige alinea's door, om te doen uitkomen, dat we niet genoeg, niet veel ervan weten.

Toen ik in 1901 voor het eerst de batiks van het Rotterdamsche Museum in handen kreeg, meende ik dat we van deze techniek aardig op de hoogte moesten zijn, omdat er in de collectie zooveel verscheidenheid was, zooals de lijst met beschrijving der soorten, die Rouffaer maakte, duidelijk aantoont; en nog herinner ik mij goed, dat met mij zoo dachten velen, die meer ervan behoorden te weten dan ik. Langzamerhand is er van dit geloof afgebrokkeld: Java werd zachtjes aan een eiland waarvan we niet genoeg hadden en niet genoeg wisten. Bij het sorteeren der voorwerpen bleek er van Java, toch een van de groote eilanden, en waar we al zoo lang baas zijn, betrekkelijk weinig aanwezig.

En ziet, daar kwam in het Tijdschrift van het Bataviaasch Genootschap van 1903 (dl. 46, bl. 289) dr. Hazeu met zijn opstel „Kleine bijdragen tot de ethnografie en folklore van Java", waarin deze zin velen wel bijzonder moest treffen: „Niemand zal ontkennen, dat er op 't gebied, waarop deze kleine bijdragen zich zullen bewegen, nog veel te onderzoeken overblijft: Java is in ethnografisch opzicht minder, veel minder bekend dan menig ander deel van onzen archipel, als b.v. Atjeh of Midden-Celebes." Rouffaer citeerde deze woorden in zijn Gidsopstel, nadat hij had geschreven, dat waar men het langst heeft verkeerd en geleefd, men het minst ertoe is gekomen het leven van dat land te beschrijven; en vroeg daarna: „Neem de Vorstenlanden, het hart van Java: welk werk is daarover geschreven, dat maar aan de bescheidenste eischen van overzichtelijkheid voldoet?"

Toen ik in 1913 het Museum-gidsje schreef, moest ik erkennen, dat de Javaansche collectie nogal poover was, vergeleken b.v. met die van Nieuw-Guinea. Java, oogenschijnlijk het meest bekende eiland van den Archipel, zóo staat er, en daarom dikwijls voorbijgegaan. Een jaar later verscheen het eerste gedeelte van den Javaanschen catalogus, dien dr. Juynboll schreef als directeur van 's Rijks Ethnographisch Museum. Heel in den aanvang van zijn inleiding lezen we daar: „Als een Hollander over Indië in het algemeen spreekt, dan bedoelt hij hiermede gewoonlijk alleen Java. Dit eiland is het meest bevolkt, het meest beschaafd en het best bekend van geheel Nederlandsch-Indië. Toch is de ethnographie van Java na Raffles veel minder beoefend dan die der minder beschaafde volksstammen als de Dajaks, Toradja's en Papoea's." Java heette reeds eeuwen lang bekend te zijn. „Het intieme leven der Javanen is echter eerst bekend geworden door personen, die niet alleen lang op Java vertoefd, maar zich ook veel met de inlanders bemoeid hebben." En dan noemt Juynboll L. Th. Mayer, Poensen, Rouffaer, Loebèr en Jasper, eraan herinnerend wat hèt laatste drietal voor de Javaansche kunstnijverheid heeft gedaan.

Wanneer we nu eerst maar overtuigd zijn, dat we niet genoeg ervan weten, dan is er kans, dat er zal worden overlegd of het geen tijd wordt het ontbrekende aan te vullen.

JOH. F. SNELLEMAN.

West-Indische Bezoldigingen.

Met aandacht heb ik het betoog gelezen van den heer Kesler in het K.W. van 24 Juni j.l. Indien de voorstellen van den heer Kesler ingang zouden vinden — en er is alle grond voor — dan zou er gen

onbillijkheid worden begaan tegenover een andere groep.

De heer Kesler noemt 2 groepen: A. de in de Kolonie geborenen en B. de uitgezondenen. Maar waar blijven dan die Nederlanders die *niet* in de Kolonie geboren zijn en *niet* uitgezonden? Daar zijn er toch nog al in Suriname. Nederlanders, die zelf naar Suriname zijn gegaan op eigen kosten, of die voor rekening van plantages of handelshuizen naar de Kolonie vertrokken zijn enz., en die, eenmaal in de Kolonie zijnde, zijn overgegaan in 's lands dienst. Over die groep moet men niet te gering denken. In de eerste plaats hebben zij het Gouvernement *niets* gekost aan overtochts- en uitrustingskosten, in de tweede plaats zijn zij geacclimatiseerd en leveren geen verrassingen op inzake het risico van wennen en gezond blijven; in de derde plaats hebben zij door hun verblijf in het land ervaring opgedaan, waarvan het Gouvernement kan profiteeren. Gewoonlijk zijn die menschen niet zoo jong en hebben zij al iets van het leven medegemaakt. Zij zullen ten slotte dikwijls de meest bruikbare krachten kunnen blijken! In verschillende ambtelijke betrekkingen zijn dergelijke personen thans werkzaam, niet het minst in de hoogste betrekkingen. Wat denkt de heer Kesler met hen te doen? Als in Nederland geborenen dienen zij n.m.m. op denzelfden voet behandeld te worden als de uitgezondenen, voor wat betreft *bezoldigingen, verloven en alle personeele regelingen.*

Dan komt er nog iets. Stel de *op eigen kosten naar Suriname* vertrokken Nederlander, die in ambtelijken dienst is overgegaan en die een in de kolonie geboren zoon heeft, gaat na volbrachten diensttijd, met pensioen naar het Vaderland terug. Zijn (uit Europeesche ouders) in de tropen geboren zoon gaat op lateren leeftijd naar Suriname, niet als uitgezondene. Daarvoor kan reden zijn. Hij komt in ambtelijken dienst. In welke groep wil de heer Kesler hem plaatsen? In groep A: in de Kolonie geborenen? (want dat is die persoon), of in groep B: de uitgezondene of daarmede gelijk te stellen.

Mij dunkt dat de uit *Europeesche ouders* in de Kolonie geboren persoon op denzelfden voet dient behandeld te worden als de uitgezonden persoon.

Dan is er nog een ander punt.

In Nederland moet men dienen tot zijn 65e jaar en een diensttijd van 40 jaren hebben, om vol pensioen te kunnen genieten.

In Suriname kan men op 50-jarigen leeftijd met 20 dienstjaren pensioen krijgen. Dat laatste is goed voor groep B: de uitgezondenen en daarmede gelijk te stellen, maar niet voor groep A: de in de tropen geborenen. Zij behooren *in hun eigen land, evenals de ambtenaren in Nederland* 40 jaren te dienen om pensioen te genieten en met hun 65e jaar den dienst te verlaten. De pensioengrootte van groepen A en B dienen echter dezelfde te zijn. Een uitgezondene of daarmede gelijk te stellen behoort in 20 jaren evenveel pensioen te verdienen als een in de tropen geborene met 40 dienstjaren.

Misschien zijn er nog meer wenschelijkheden. Het wordt tijd dat die dan naar voren komen, opdat de onbillijkheden tegenover de Nederlanders die hun gaven van hart en hand aan de Kolonie willen wijden of gewijd hebben, worden weggenomen.

Den Haag, Juni 1926.

FRED. OUDSCHANS DENTZ.

Van Week tot Week.

Dinsdag 22 tot Maandag 28 Juni.

Pangeran Soerjadiningrat naar Indië terug. De broeder van den Sultan van Jogjakarta, Pangeran Ario Soerjadiningrat is Dinsdag 22 dezer naar Berlijn vertrokken, om van daar uit over Zwitserland naar Genua te reizen, waar hij zich per s.s. Johan de Witt naar Indië begeeft.

Oostkust van Sumatra-Instituut. In het gebouw van Afd. Volkenkunde van het Kol. Instituut te Am[ster]dam heeft het Oostkust van Sumatra-Instituut 22en Juni eene vergadering gehouden, welke was bezocht. Bij deze gelegenheid zijn de [vol]gende voordrachten gehouden: Over het ar[beids]vraagstuk in de Buitengewesten, door A. C. [...]hoek Hegt. — De geest van Deli, door A. J. [...]goed. — Staatkundig perspectief, door Mr. H. Kindermann.

Het grafmonument van Generaal van Heutsz. In [ver]band met vertraging van de oplevering van [het] grafmonument voor wijlen luitenant-generaal [van] Heutsz, zal de overbrenging van diens stoffelijk overschot uit Zwitserland naar Amsterdam, w[elke] voorgenomen was in het aanstaande najaar, [ver]moedelijk eerst in het voorjaar van 1927 p[laats] hebben.

Hadji Misbach †. De politieke banneling Hadji Misbach op wiens rekening allerlei gekuip in de Java[ansche] Vorstenlanden werd geschreven, is te Manokwari op Noord-Nieuw-Guinea, overleden. De N. R. [Ct.,] welk blad blijkbaar in den laatsten tijd beschikt over een zeer deskundigen Indischen Redacteur, wijdt in het Nr. van 25 Juni (Avondbl. A), [een] beschouwing aan ballingschap van Inlanders, [wel]ke, in verband met het sterven van Misbach, veel geeft te denken.

De Rechtshoogeschool te Batavia. Aneta verneemt [dat] een nieuwe leerstoel in Handelsrecht wordt [inge]steld aan de rechtshoogeschool, waarvoor be[noemd] is de Alkmaarsche advocaat mr. Zeylemaker, [die] in Juli in Indië wordt verwacht. *(N. R. Ct.)*

Postverbinding met Ned.-Indië. De Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie maakt bekend, dat [met] ingang van 24 Juni des Donderdags om de 1[...] [...]gen gewone en aangeteekende brieven en [brief]kaarten (uitgezonderd brieven met aangegeven waarde) voor Nederlandsch-Indië, welke niet [meer] in de nazending per trein kunnen worden [opge]nomen, met den luchtdienst Amsterdam—Rotter[dam]—Parijs zullen worden overgebracht zon[der] heffing van een extra-recht (luchtrecht) en [zon]der dat de afzenders uitdrukkelijk verzending [per] luchtpost hebben verzocht. Het vliegtuig vertrekt van Amsterdam Schiphol te 8 u. v.m. en van Rot[terdam] Waalhaven te 8.50 v.m. Het vervoer [van] Parijs naar Marseille geschiedt per trein. Op [deze] wijze is in normale omstandigheden de aan[slui]ting verzekerd met 't stoomschip van den Rotter[damschen] Lloyd, dat des Vrijdagmiddags te 12 [uur] van Marseille afvaart.

De aandacht wordt er op gevestigd, dat aan [het ver]zoeken om brieven en briefkaarten voor Ned[er]landsch-Indië *niet* per luchtpost over te bre[ngen] wordt voldaan. Indien deze correspondentie [voor]halve van een duidelijk opschrift „niet per [lucht]post" of van een soortgelijke aanwijzing is [voor]zien, vindt verzending per trein plaats.

De overvallen in Atjeh. Bandoeng, 22 Juni. (Aneta). [Een] patrouille onder kapitein Behrens legde in B[...] Troemon twaalf kwaadwilligen neer. Onze[rzijds] vier lichtgewonden. *(Vaderl.)*.

Adjunct-accountants. Er bestaat voor twee perso[nen] gelegenheid om vanwege het Departement van [Ko]loniën naar Ned.-Indië te worden uitgezonden [(in] tijdelijken dienst voor vijf jaren) als adju[nct-]accountant bij den belasting-accountantsdienst.

Nadere inlichtingen bevat de Ned. Staatscourant van 17 Juni 1926.

De Indische Club en het Ned.-Indisch Verbond. [...] meldt aan het Haagsche Aneta-kantoor:

Op de onlangs gehouden algemeene vergadering van de Indische Club, de bekende Haagsche [ver]eeniging voor studeerenden, welke in Ned.-In[dië] hebben verblijf gehouden, werd besloten als [ver]eenigingslid toe te treden tot Het Nederlandsch-Indonesisch Verbond van Jongeren Organis[aties].

De toetreding van deze krachtige vereeni[ging] 250 leden tellende (onderafdeeling te Amster[dam,] Rotterdam en Leiden) is een groote schrede [nader] tot het doel van het Nederl.-Indonesisch Ve[rbond,] een Algemeen Centrum te vormen voor pe[rsonen] en Vereenigingen, waar de banden tusschen [Ne]derland en Indië, met vermijding van alle p[olitiek,] cultureel worden versterkt, ten einde een s[...] scheppen van wederzijdsch vertrouwen en [...]deeren.

Een herdenkingsfeest op Billiton. Den 28en Juni is [het] 75 jaar geleden dat V. G. baron van Tuyl van [...]

...rooskerken en John Loudon op het toen vrijwel onbekende eiland Billiton aan wal gingen om te onderzoeken of daar, evenals op Banka, tin in exploitabele hoeveelheid zou te vinden zijn. Het *Vaderland* van 25 Juni (Avondbl. A) deelt mede dat op genoemden datum op Billiton een groot feest gevierd zal worden en geeft verder historische bijzonderheden over het zoo belangrijke tinbedrijf aldaar.

...*van Volksgezondheid*. Batavia, 28 Juni (Aneta). Het Nieuws van den Dag v. Ned.-Indië meldt dat Dr. L. Otten, directeur van de Landskoepokinrichting en het Instituut Pasteur te Bandoeng, den heer J. J. van Lonkhuyzen opvolgt als hoofd van den Dienst van Volksgezondheid. *(Vaderl.)*.

Indische Begrooting in de Eerste Kamer. De Indische Begrooting voor 1926 is in de Eerste Kamer der Staten-Generaal zonder hoofdelijke stemming aangenomen, nadat de sociaal-democratische leden verklaard hadden geacht te willen worden te hebben tegengestemd.

...*Havelaarfonds.* Vrijdag den 2en Juli zal te 's-Gravenhage (ten huize van Mevr. Mr. C. Th. van Deventer-Maas) de jaarlijksche algemeene vergadering van het Max-Havelaarfonds gehouden worden.

...*in Midden-Java. Steeds vermindering.* De opgaaf van gerapporteerde pestgevallen in de week van 2 tot 8 Mei bedroeg in totaal 67, waarvan in de afdeeling Temanggoeng 4, Jogjakarta 7, Bojolali 1, Klaten 25, Pekalongan 16, Tegal 2, Poerbolinggo 12.

...*beving ter Westkust van Sumatra.* Opvolgende Aneta-telegrammen maken melding van een ernstige aardbeving, welke Padang, Fort de Kock, Solok, maar vooral Padang Pandjang heeft getroffen. Er moeten vele dooden en gewonden zijn. (De N. R. Ct. van 29 Juni, Avondbl. A, bevat nadere bijzonderheden en toelichtingen.

...nst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Een niet-alledaagsche Promotie.

...opschrift slaat stellig ten volle op de verheffing ...ector in de Letteren en Wijsbegeerte van den onzen ... welbekenden *Raden Ngabei Poerbatjaraka*. Hij ...digde negen en twintig stellingen, waarvan wij ...een viertal, die ons bizonder troffen, omdat zij ...ende vraagstukken raken, hier weergeven:

...en der thans bestaande Javaansche grammatica's ...woordt aan de eischen van de Indonesische taal...schap in haar tegenwoordigen stand.

...nder eenige kennis van het Sanskrit is grondige ... van Oud-Javaansch ondenkbaar, en zonder ...dige kennis van het Oud-Javaansch is grondige ... van het Nieuw-Javaansch eveneens ondenkbaar.

...e Midden-Javaansche tempels, daaronder begrepen ...Borobudur, zijn door gehinduïseerde Indonesiërs ...kt.

...illen de Javanen op staatkundig gebied iets bereiken, dan moeten zij het onderwijs, in den uitgebreidsten zin, op eigen initiatief krachtig aanpakken, en ...e veel op de goedheid van anderen rekenen. [1])

...*Maasbode* van 12 Juni bevat het volgende be...

„Toen *prof. dr. N. J. Krom* omstreeks 1915 in Indië werkzaam was voor onderzoekingen ten behoeve van den Oudheidkundigen Dienst, ontmoette hij daar een jeugdigen Javaan, wiens groote begaafdheid op het gebied der Javaansche letterkunde hem was opgevallen: *Raden Poerbatjaraka*. Deze behoort tot den Soloneeschen adel en was oorspronkelijk bestemd voor den dienst van den Soesoehoenan. Reeds vroeg voelde hij zich tot het Oud-Javaansch en de studie van de oude cultuur van zijn vaderland aangetrokken en door deze belangstelling vestigde ... de aandacht op zich van den toenmaligen adviseur voor inlandsche zaken, thans hoogleeraar ... het Javaansch aan de Leidsche Universiteit, ...*of. dr. G. A. J. Hazeu*. Deze bewerkte, dat de heer *Poerbatjaraka* te Batavia onder deskundige leiding kon komen, waarmede dr. N. J. Krom, chef van den oudheidkundigen dienst, thans hoogleeraar te Leiden, zich belastte. Van dat oogenblik af, in 1915, legde *Raden Poerbatjaraka* zich met ijver en succes op een wetenschappelijke studie van Sanskrit, Kawi en Javaansche oudheidkunde toe, en hij schreef eenige artikelen in het Tijdschrift van het Bataviaasch Genootschap, welke de bijzondere aandacht trokken van prof. Kern. In 1921 achtte de Indische Regeering termen aanwezig om *Raden Poerbatjaraka* door een studie-opdracht aan de Leidsche Universiteit gelegenheid te geven zijn gaven verder te ontplooien. Toen in 1922 het hulpleeraarschap in het Javaansch aan deze Universiteit vacant kwam, werd hij tot deze betrekking benoemd, welke hij ook thans nog bekleedt en aan het eind van den loopenden cursus zal neerleggen, om weder naar Indië terug te keeren. Tijdens de ongesteldheid van prof. Hazeu heeft hij de laatste maanden diens colleges waargenomen.

„Inmiddels, tijdens zijn hulpleeraarschap, wist hij de resultaten van zijn voortgezette studie reeds ten deele te publiceeren in den vorm van eenige belangrijke artikelen in de Bijdragen van het Kon. Instituut; bovendien vond hij gelegenheid om, gebruik makend van de bepalingen van het nieuwe academisch statuut, achtereenvolgens het candidaats- en doctoraal examen af te leggen in de Arische Letteren. Gisteren heeft deze studie haar bekroning gevonden in een promotie tot doctor in de letteren op een proefschrift over: *„Agastya in den Archipel"*.

In dank ontvingen wij een exemplaar van dit zeer lezenswaardige, ook voor leeken op het gebied der Javaansche litteratuur en oudheidkunde, begrijpelijk proefschrift, bij de firma E. J. Brill te Leiden uitgegeven en door den schrijver opgedragen aan zijn Promotor en aan zijne beide dochtertjes. De oudste dezer, *Ratna*, is een veelbelovende leerlinge van de lagere school te Leiden, die, hoewel binnenkort met hare ouders naar Java teruggaande, toch hopelijk later, evenals haar vader, aan de Universiteit te Leiden zal kunnen komen studeeren, om met de zoodoende verkregen kennis en kunstontwikkeling, haar land en volk van dienst te mogen zijn.

In het „Voorwoord" tot zijn proefschrift, uit R. N. Poerbatjaraka zijn groote dankbaarheid in de woorden:

„Bij de voltooiing van dit proefschrift heb ik den zeer aangenamen plicht te vervullen mijn beleefden dank te betuigen aan Z. H. den Soesoehoenan *Pakoe Boewono* X van Soerakarta s.s. t.t. voor het feit, dat hij mij, als kind van 7 jaar, de Europeesche school van Solo deed bezoeken, tegelijk met zijn eigen kinderen. Immers, ware dit niet het geval geweest, dan zou ik in mijn latere jaren nooit er toe in staat zijn geweest, dit proefschrift te maken, alleen reeds omdat ik de Nederlandsche taal niet gekend had; ja, dan zou mijn loopbaan zeker anders, en stellig niet beter, geweest zijn dan de tegenwoordige.

„Ook U, Professor Dr. *G. A. J. Hazeu*, ben ik zeer verplicht. Toen ik, geraakt in de modder van de minachting mijner Solo'sche omgeving, mijn handen om hulp naar boven stak, waart Gij het, die deze handen hebt gegrepen en mij hebt gered. De hooge positie en de zware taak, die Gij in Indië vervuldet, lieten U geen tijd om mij persoonlijk op te leiden, doch Gij steldet mij in handen van *Dr. N. J. Krom*, toen ter tijd Hoofd van den Oudheidkundigen Dienst in Ned. Indië.

„En U, Professor *Krom*, mijn hooggeachte Promotor, kan ik niet genoeg dankbaar zijn. *Meru tulya ta renangkwi ri kita, tan kahentya sahuren sa-iwu tahun,* d.i. Zoo groot als de Himalaya is mijn schuld jegens U; zij zou niet opraken met de betaling gedurende duizend jaar (Ram. XXI, 101). Men zegt wel, dat de taal het middel is om de gevoelens van het hart uit te drukken; nu ben ik echter tot de overtuiging gekomen, dat zij bij ...re na niet voldoende is om dat te doen. Het gevoel in mijn hart ten aanzien van wat Gij voor mij gedaan hebt, kan ik met de talen, die ik ken, niet uitdrukken. Maar daar mijn hart mij dringt, dit, hoe gebrekkig het ook moge zijn, toch te doen, wil ik U op Javaansche wijze heel in het kort zeggen: Gij hebt mij tot een waardig mensch gemaakt.

„Ook U, Professor Dr. *J. Ph. Vogel*, ben ik niet weinig dankbaar voor Uw onderwijs in de Voor-Indische zijde van mijn studie. Op dit gebied heb ik niet alleen veel geleerd van U, doch Gij hebt mijn belangstelling voor mijn Voor-Indische vakken zóó gemaakt, dat die belangstelling mij tot een genot is geworden.

„Voor alles heb ik mijn dank te betuigen aan de Regeering van Nederlandsch-Indië, die het mij mogelijk heeft gemaakt, mijn studie voort te zetten aan de beroemde Rijks Universiteit te Leiden, wier Indologisch

[1]) ...den lezers eveneens van vroeger hier welbekende Raden Suardi ...ingrat, die sinds enkele jaren te Djocdja en elders de door ...gerichte Taman Siswo (nationale scholen) leidt, zal dit wel ...en met hem eens zijn.

Haarlem en Omstreken.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

onderwijs in den laatsten tijd van zekere zijde helaas nogal aanvallen te verduren heeft gehad, doch die desondanks langs heilzamen weg deze studie zal blijven leiden.

„De beheerders van het Kern-fonds zijn mij in menig opzicht gedurende mijn Leidsche jaren behulpzaam geweest. Het is voor mij een reden tot diep gevoelde dankbaarheid, dat dit geschiedde ingevolge den uitgesproken wensch van den Grootmeester onzer Indische wetenschap wijlen Prof. Dr. *H. Kern* zelven.

„Ten slotte betuig ik mijn dank aan het personeel van de R. U. Bibliotheek, in het bijzonder aan Dr. *C. van Arendonk* en Dr. *J. E. Kroon*, die steeds even welwillend zijn geweest mij ter zijde te staan bij het gebruik maken van die instelling; voorts aan allen, die het hunne hebben bijgedragen tot de vervaardiging en het tot stand komen van dit proefschrift."

Onze plaatsruimte laat niet toe hier nader in te gaan op den inhoud van het, een zestal uitvoerige hoofdstukken beslaande, proefschrift, dat getuigt van diepgaande studie der vele bronnen betreffende de geschiedenis van den in de Indische literatuur en kunst beroemden en op godsdienstig gebied machtigen kluizenaar *Agastya*.

Wij kunnen slechts de lezing er van aanbevelen.

Kunstnijverheid-Tentoonstelling in Den Briel.

Zooals uit Den Briel aan de *Nieuwe Rott. Crt.* van Maandag 28 dezer wordt geschreven, heeft de „Zuid-Hollandsche Vereeniging tot Bevordering van Kunstnijverheid en Volkskunst" te Rotterdam het, in vereeniging met den Bond *Heemschut* te Amsterdam, aangedurfd om in Den Briel, als hoofdplaats van Voorne en Putten, een tentoonstelling te organiseeren, waar gedurende een paar weken tal van goede en tegelijk schoone, hoewel veelal ook goedkoope kunstnijverheidsproducten op allerlei, vooral huishoudelijk gebied, alsook afbeeldingen van eenvoudige, stijlvolle bouwkunst te zien zijn. Zij wordt gehouden in een gedeelte van de voormalige kazerne „Den Doele", door de goede zorgen en het artistiek gevoel van den heer *N. P. de Koo* van Rotterdam, dezelfde, die Boeatan's Javaansche Batiktentoonstelling in de Gothische Zaal te 's-Gravenhage zoo smaakvol heeft aangekleed, tot een ... zelf al bezienswaardige „show" ingericht. Op... werkelijk een opbouwende kracht van moge uitgaan, is de toegangsprijs zeer laag gesteld.

Toen wij deze tentoonstelling zagen, kwam dadelijk de gedachte bij ons op: als dergelijke goede uitstallingen ook in de hoofdsteden van Indië gehouden konden worden, zoodat een ieder, en vooral ook de inboorlingen, het beste konden zien, wat thans in het Westen, speciaal in Nederland, in deze richting voortgebracht wordt, zou onze invloed op kunstgebied daar zeker minder neerhalend werken, dan zij tot nu toe veelal deed, doordat minderwaardige artikelen bij massa's geïmporteerd worden. Goede toegepaste Nederlandsche kleinkunst hebben wij in Indië al heel weinig getoond. Zou dit ook niet op den weg liggen van den Bond der Nederlandsch-Indische kunstkringen?

Tevens dergelijke voordrachten met lichtbeelden, als op den avond van de opening der tentoonstelling in Den Briel gehouden werden, zouden in Indië, met betrekking tot eigen omgeving natuurlijk, zeker goed doen.

De voorzitter, de heer *J. van Hoey Smith*, hield een lezing over het mooie van het eiland Voorne, waarbij hij niet alleen doelde op het ongerepte deel van het duingebied, maar ook op het vele overgebleven stads- en dorpsschoon en de heer *W. H. Gispen*, kunstsmid uit Rotterdam, over kunstnijverheid. [2]) Met vele voorbeelden toegelicht, was dit een zeer leerrijke rede, al waren wellicht niet alle aanwezigen 't met zijne opvattingen eens. Zoo zouden ook de Oostersche naast de Westersche kunstuitingen kunnen worden geplaatst en besproken tot beider leering en opbouwing.

2) Ook verslagen dezer beide lezingen staan in de „N. Rott. Crt." van 28 dezer.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Westersche ambities en de „onderdrukte volken van het Oosten".

De *Java-Bode* (25 Mei) laat een scherp licht vallen op den innigen band, die er bestaat tusschen de Europeesche verhoudingen en den terugslag daarvan op

Indië. Die terugslag laat zich gevoelen in eene... quente verkeerde interpretatie van de Indische... beweging, naar de behoeften van hen die, voor... machtsvestiging, een machtsverschuiving in het Oosten noodig hebben. Daarvan is een aangeha... taat uit *„Der Kampf um Asien"* *) een merkw... staaltje... en een buitengewoon openhartig bov... De aandacht van in het nauw gedrongen, of ... volkte, of in den kolonialen strijd achtergeblev... ken vestigt zich op deze landen... en de wensch... vader hunner openlijk uitgesproken gedachte... den a.s. opstand van het Oosten. Mogen de volk... het Oosten tijdig begrijpen dat ze voor een ... wagentje gespannen worden. Buitenlandsche ... stelling... hoezeer wij die ook van noode hebben... aan de critiek van het gezond verstand onderw... Begrijpelijkerwijs trekken Duitschland en Rusl... lijn hunner ambities naar het Oosten. In hun m... zijn zeer begrijpelijke klanken van nationale te... ling en van sympathie met dergelijke gevoelens... dere volken. Ten opzichte van China mogen ... voelens juist zijn geweest, ten aanzien van I... meent de *J. B.* — moeten ze onderworpen blij... het nuchter inzicht, dat nu eenmaal geen n... aspiraties in onmiddellijke toepassing kan ... waar alsnog de onderlaag van kennis en schol... breekt.

Wij vestigen de aandacht op de *Java-Bode* (... 2de bl. „Idealen en Realiteiten rond den Volke... 22 Mei „Het zoeklicht over den Pacific"), het *So*... (18 Mei, 2de bl. „Japansche kroniek. Het bev... vraagstuk. Koloniale politiek"; 20 Mei, 2de bl. ... tionalistische beweging in Britsch-Indië"), *De* ... Mei, blz. 24 „Rusland's nieuwe politiek in Az... 26 „Japan's politiek jegens Rusland") en ... *Nwsbl.* (17, 20 en 23 Apr., 4, 8, 11, 17, 19 en ... 2de bl. „Chineesche Kroniek").

De begrooting 1927.

De Loc. (17, 18 en 19 Mei) geeft toelichti... cijfers betreffende de begrooting 1927. Wij v... enkele punten: Als uitvloeisel van art. 15 der ... 1925 moet ten aanzien van de *toekenning va*... *catiën* een nieuwe regeling worden getroffen... in de bedoeling, de bevoegdheid tot die toe... handen te leggen van de hoofden der depa... Waar de onmogelijkheid bleek de bedragen, w... dit doel in de toekomst op de begrooting zul... ten worden uitgetrokken, voldoende nauwkeu... men, is voorloopig bij alle begrootingsafdeeli... gelijkluidende memoriepost „Gratificatiën in ... van artikel 15 der B.B.L. 1925" opgenomen. ... *hooge rubberprijzen* is de *levensstandaard* in ... streken van den Archipel dermate gestegen, ... noodzakelijk is gebleken om aan de *in die* ... werkzaam zijnde Landsdienaren *een tijdelijken* *bijslag* toe te kennen. Hoewel moeilijk met z... valt te zeggen, in hoeverre deze toelagen in 1... noodig zullen zijn, laat het zich toch niet aan... zij voor dat jaar geheel zullen kunnen verva... verband hiermede en met de omstandigheid, ... de voorloopige uitkomsten voor de eerste ma... het loopend jaar blijkt, dat met dezen maatre... belangrijke bedragen zijn gemoeid, is het wen... daarvoor afzonderlijke posten in de begrooting ... nemen. Een op eenigen redelijken grond be... raming valt uit den aard der zaak niet te gev... halve deze posten voor memorie zijn opgebra... *opcenten op de Inkomstenbelasting* worden ... van 30 tot 24; die op de *vennootschapsbelast*... 25 tot 20; die op de *Europeesche verponding* ... afgeschaft. Hoewel voor zoover de beschikbare ... len dat toelaten, het mogelijk wordt gedaan o... voorshands schier onbegrensde behoefte in In... geneeskundige hulp althans eenigermate te v... wordt in één opzicht nog zeer weinig verricht, ... met betrekking tot de *deskundige tandheelkund*... *zorging* van groote bevolkingsgroepen van ... landsch-Indië, aldus de M. v. T. tot Afd. I ... ontwerpbegrooting 1927. Dat ten deze van ee... te kan worden gesproken is aan geen twijfe... hevig te achten; dit wordt trouwens voldoen... zen door de aanwezigheid van een vrij gr... onbevoegden, voornamelijk van Chineeschen ... schen landaard, dat in de tandheelkundige ... van deze bevolkingsgroepen, of beter voor ... die verzorging doorgaat, een bestaan vindt. ... met de voorziening in de hierbedoelde b...

*) Hans Rohde — „Der Kampf um Asien" — Deutsche V... Stuttgart, Berlin und Leipzig. I 1924, II 1926.

...ns een doeltreffend begin te maken, heeft de regeering het voornemen medio 1927 een inrichting te Soerabaja in het leven te roepen tot opleiding van Nederlandsch-Indische tandartsen.

De provinciale opcenten (vervolg).

...e *Sumatra Post* (25 en 26 Mei) en de *Java-Bode* (19, en 21 Mei) geven verslagen van de debatten in den Provincialen Raad betreffende de provinciale opcenten. Hoofdzakelijk ging het daarbij om het antwoord ...rie vragen, die gesteld kunnen worden: 1o. Kan provincie wettelijk de opcenten heffen? 2o. Mag zij moraliter heffen? 3o. Moet zij die noodzakelijk heffen? Het voorstel werd aangenomen met 20 tegen 19 ...mmen. De Provincie West-Java heeft zijn eerste be...ngen in den vorm van *tien opcenten op de Inkomsten- en op de Personeele belasting* gekregen, doch niet ...ten koste van een groote ontevredenheid onder de ...stingbetalers. (Zie ook *Deli Crt.* 25 Mei, *De Loc.* 22 ... blz. 27 en *Bat. Nwsbl.* 19 t/m 22 Mei). De mogelijkheid bestaat, dat de Regeering het besluit niet zou be...chtigen, doch de *Deli Crt.* acht die kans al zeer ge...

...*neta* (*De Loc.* 19 Mei) meldt dat de heer *Otosoebrata* ...ozen is tot lid van het college van gedeputeerden ... den Prov. Raad van West-Java.

Atjeh (vervolg).

...et artikel „Politiek en Militair beleid in Atjeh" in „*Bat. Nwsbl.*" van 5 Mei en de bespreking daarvan ...r de redactie, geeft *F.* aanleiding in het *Bat. Nwsbl.* 20 en 21 Mei (*„Atjeh"*) aandacht te vragen voor ...inzichten. In vele opzichten kan hij met de ge...en beschouwingen accoord gaan; op verscheidene ...ten geeft F. toelichting of rechtzetting. Het ver...wen in ons bestuur en aan onze macht was er en ...t weer terugkeeren. F. ziet den toestand niet zoo ...hopig in als de correspondent vermeent te moeten ...ippen en daarom behoeft het geen verwondering ...ren, dat de schrijver hier een tegenstelling plaatst ...eweert, dat het Atjehsche volk — en bloc — ons ...meer haat. Alle oude Atjeh-gasten — aldus schr. ...llen dit met ons eens zijn en zelfs zullen zij er toevoegen, dat zij van den Atjeher houden, omdat ...hooren tot een pracht- en krachtig volk. Veeleer ...men generaliseerend kunnen beweren dat de ...er den blanda meermalen „veracht", omdat hij nu ...aal niet bang is en geen ontzag heeft voor een ...Bestuur. De Atjeher is een groot comediant, maar ...een groot menschenkenner en gevoelt een groot ...eet voor hem, die zijn gezag weet te handhaven ...zijn wil weet door te voeren. Geschiedt dit met ...vaardigheid, dan kan men er zeker van zijn, dat ...bestuurder dan als een weldoener zal worden be...uwd. Zooals de zaken nu weer staan, is het o. i. ...niet noodig het civiel bestuur door een militair ...ervangen, vooral nu gouverneur Goedhart aan het ...nd is. Slechts wenschen wij den nadruk te leggen ...e macht aan den Gouverneur te verleenen om zijn ...mannen te kiezen en op den plicht den onder...ikten op te leggen, immer voeling te houden met ...oofden en het volk.

...j verwijzen naar het *Bat. Nwsbl.* (21 Mei „Atjeh. ...cces in Boven Bakongan"), de *Java-Bode* (25 Mei ...gen. Swart over Atjeh") en het *Soer Hbl.* (21 ...2de bl. „Atjeh-toelagen en nog iets").

De opium-situatie.

...de M. v. T. tot afd. III van de ontwerp-begrooting 1927 komt voor de *Regeeringsverklaring over de ...situatie* (*Soer. Hbl.* 19 Mei, 2de bl.). Zooals be...zijn de voornaamste middelen, waarmede gepoogd ...t het door art. 6 der Opiumconventie van 1912 ...d einddoel te bereiken — naast de aanwijzing van ...n, waar het opiumgebruik geheel verboden is — ...passing van licentiestelsel en de verhooging van ...ijzen. De smokkelhandel, welke in 1920 nog vrij ...t was (589 thail sluikwaar werd aangehaald), is ... laatste jaren zeer bedenkelijk toegenomen (in ...004 thail). Hiernaast valt eene aanzienlijke af... van het debiet in de laatste jaren te constateeren ...er geen goede reden is om aan te nemen, dat ...umverbruik in 1924 slechts de helft zou hebben ...gen van dat in 1920 en ongeveer 57 pCt. van het ...iddelde der jaren 1914 tot en met 1919, moet wel ...gevolgtrekking worden gemaakt, dat in de behoefte ...opium ook, en wel in toenemende mate, door den ...kelhandel wordt voorzien. Het spreekt vanzelf dat ...berust kan worden in een dergelijken toestand ...e medebrengt dat er, indien over eenigen tijd de ...n van 15 jaar aanvangt, binnen welken, volgens ...n vorigen jajre te Genève gesloten overeenkomst, aan het opiumgebruik een einde moet worden gemaakt, geen behoorlijk overzicht zou zijn van het werkelijk aantal opiumgebruikers, daargelaten de demoraliseerende werking en de ondermijning van den eerbied voor de wet welke daarvan uitgaan. Aangezien, in aansluiting aan de conventies, een hoofdvereischte van een beperkend stelsel, als de opiumregie er een is, moet zijn het binnen redelijke grenzen houden van den smokkelhandel, ligt het in de bedoeling der regeering in de eerste plaats de rechtstreeksche bestrijding daarvan veel krachtiger te doen ter hand nemen dan de te dien einde tot dusverre beschikbaar gestelde middelen toelaten, waartoe voor aanzienlijke geldelijke offers niet zal worden teruggedeinsd. Hiermede zal echter, ook in aanmerking genomen de geografische gesteldheid en ligging van Nederlandsch-Indië, zoomede de toestanden in het Verre Oosten, alwaar groote hoeveelheden sluikwaar beschikbaar zijn, niet volstaan kunnen worden. De sluikhandel toch vindt ook zijn oorzaak in het feit dat velen, die onder de werking van de huidige beperkende bepalingen hun behoefte aan opium niet op wettige wijze kunnen bevredigen, noodgedwongen zich wel op clandestiene wijze daarvan moeten voorzien en aldus in de armen van dezen handel gedreven worden. Het is nu met het oog hierop dat — als opgemerkt — het stelsel dier beperkende bepalingen te ver gaat en in zijne gevolgen niet voldoende doelmatig is. In de gegeven omstandigheden zal daarom eene krachtiger rechtstreeksche bestrijding alleen den sluikhandel niet binnen redelijke grenzen vermogen terug te dringen en zal deze maatregel onvermijdelijk ook gepaard dienen te gaan met een wegneming, voorzoover mogelijk, van de zooeven bedoelde oorzaak van de vraag naar sluikwaar, door een verzachting der beperkende bepalingen. Uiteraard zal de regeering hierbij niet verder gaan dan onvermijdelijk is. Waar handhaving der bestaande bepalingen, al dan niet met personeelsversterking mogelijk wordt geacht, zullen zij gehandhaafd blijven. Maar overal waar de beperking van het opiumgebruik eene fictie is geworden en geen ander gevolg heeft, dan verplaatsing van den afzet van de wettige verkoopplaatsen naar de smokkelaars, zullen mildere bepalingen worden ingevoerd. De regeering ontveinst zich niet, dat ook de zeer hoog opgevoerde prijs van het regie-opium een prikkel oplevert om zich tot smokkelaars te wenden, maar zij wenscht toch, voorloopig althans, niet tot verlaging van dien prijs over te gaan, in de verwachting ook zonder dat meer gezonde toestanden te kunnen verkrijgen en voorts op grond van de overweging, dat prijsverlaging het gebruik zal doen toenemen bij hen, die ook thans zich van regie-opium voorzien. Mocht nochtans die verwachting niet in vervulling komen en, nadat beide bovenomschreven maatregelen een jaar zullen hebben gewerkt — d. i. omstreeks het begin van het jaar 1928 — ook uit het wegblijven van het herstel van het normale debiet blijken, dat de smokkelhandel daarmede niet voldoende kan worden onderdrukt, dan zal de regeering als derde maatregel het middel van prijsverlaging toepassen. Dus doende handelt zij niet alleen in overeenstemming met hare eigen beginselen, doch ook in aansluiting aan de opiumpolitiek, zooals die door de Conventie van Genève van 11 Februari 1925 is vastgelegd. Immers deze politiek is er op gericht, bij krachtig weren van den sluikhandel, zooveel mogelijk het aantal schuivers te weten te komen en zich voor te bereiden voor het rationneeringssysteem bij den aanvang van het bekend tijdvak van 15 jaar. Hetgeen het opiummiddel meer mocht opbrengen dan voor 1926 geraamd, zal *aan den buitengewonen dienst* ten goede komen en niet in aanmerking worden gebracht bij het sluitend maken van de begrooting. Het ligt in het voornemen door den vertegenwoordiger van Nederland in de Raadgevende Opiumcommissie van den Volkenbond in de a.s. voorjaarszitting van die commissie in den geest van het vorenstaande eene verklaring te doen afleggen nopens de boven besproken wijzigingen in de opiumpolitiek.

In *De Loc.* (17 Mei blz. 2) worden de maatregelen van de Japansche regeering opgesomd. De Japansche regeering is een weloverwogen campagne begonnen om personen van Japansche nationaliteit over de heele wereld te verbieden deel te nemen aan iedere onwettige handeling met betrekking tot het verschaffen van opium.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1º. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2º. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Uit de Moslimsche Wereld.

B. Afghanistan.

Zoolang het bestuur van Afghanistan in handen is van Emir Amanulla Chan, die zich als een bekwaam en rechtvaardig regeerder heeft doen kennen, kan men, zoo schrijft „Hannibal" in de „Perniagaän" van 2 December 1925, eene steeds toenemende ontwikkeling van het land waarnemen.

Zich daarbij bewegende in de democratische lijn, heeft hij bovendien liefde voor zijn land en volk en handhaaft hij de Islamsche godsdienstige instellingen, met een zóódanig gevolg, dat hij in alle lagen der bevolking de achting geniet.

Hij treedt niet, zooals zijne voorgangers, op als een autocratische Emir, doch als een democratische dictator.

De rede, bij zijne inhuldiging gehouden, heeft de sympathie en is de trots van de Islamsche Pers in Oostelijk Azië.

Zijn vader, Emir Habibullah Chan, had niet het geluk de sympathie te verwerven van zijn volk, aangezien hij slechts zijne eigen grootheid en zijn eigenbelang behartigde en de volksbelangen hem onverschillig waren.

Door de actie van eene geheime vereeniging liet hij het leven, tijdens hij zich in een landhuis buiten de stad bevond.

Emir Amanulla is eene waardevolle kracht, ook voor de wetenschap.

Zijne gemalin is geschoold, van vorstelijken bloede en heeft onder den invloed van haar oom de leiding van eene vrouwenvereeniging, welke zich ten doel stelt het onderwijs van vrouwen te bevorderen.

Volgens de berichten van den correspondent van het Parijsche nieuwsblad „Le Debat" heeft Emir Amanullah te Kabul eene hoogeschool gesticht, welke zijn naam draagt en waar, behalve de landstalen, ook de Europeesche talen worden onderwezen.

Onder de leerkrachten zijn vele Franschen, terwijl het aantal leerlingen ongeveer 350 bedraagt.

Naar de meening der Fransche leeraren zijn de leerlingen ijverig en intelligent.

De school is op militairen voet ingericht.

De leerlingen dragen kleedij van dezelfde kleur, volgens een militair model, en worden door leiders geoefend in militaire exercitiën.

Uit een politiek oogpunt beschouwd, verkeert Afghanistan in dezelfde vrije positie als Turkije.

Het leger is geschoold en krachtig en staat onder leiding van Westersche deskundigen.

Te Tarsana Kabul is eene wapenfabriek aanwezig.

Tengevolge van de goede verhouding tusschen vorst en volk heerscht er rust in het land.

C. Iran (Perzië).

I.

In het land van Iran heeft, met het vervallen verklaren van de Quadjaz-familie, als eeuwenoud vorstengeslacht van Perzië, eene buitengewone gebeurtenis plaats gehad.

Amad Chan, de thans afgetreden Sjah van Perzië, die tot dat vorstengeslacht behoorde, is een jong mensch, die door zijne zwakke houding in bestuurszaken zelf de aanleiding is geweest, dat de teugels van het bewind geleidelijk in handen geraakten van zijn voornaamsten Wazir, den bekenden Ridha Chan.

Deze had bij de vervallenverklaring van de Quadjaz-familie al de leden van het Parlement, behalve 5, op zijne hand en werd daarna als Sjah van Iran gehuldigd, hetgeen dus niet overeenstemde met de vroeger verspreide geruchten, als zoude in Perzië de republiek zijn uitgeroepen.

Sjah Ridha Chan is derhalve thans de bestuursleider in Perzië, althans als hij mag blijven rekenen op den steun en de trouw van de troepenmacht, welke hij uit Sawadkwe, in het district Mazadran, naar Teheran heeft geroepen.

Het is vooral zijn ijver geweest, die Ridha Chan in staat heeft gesteld zijn doel te bereiken en de hoogste maatschappelijke positie in Iran te veroveren.

Na het eindigen van den grooten oorlog en nadat de Engelsche troepenmacht Iran had verlaten, werd de naam van Ridha Chan algemeen genoemd en had hij, na zijne overwinning, al dadelijk den strijd aan te binden tegen een der landsgrooten, met name Mirza Kodjak, die in Rusland verblijf had gehouden en onder Russischen invloed in het ressort van Djailan den publikeinschen bestuursvorm had ingevoerd.

Mirza Kodjak moest in dat conflict het onderdelven.

Van de rumoerige beweging, welke toenmaals te heran heerschte, trok de heer Dhiauddin, hoofdredacteur van het nieuwsblad „Waed", partij om het ministerie tot aftreding te dwingen en prins Farmanfa... met eenige andere ambtgenooten in arrest te st... terwijl hij tot wazir werd aangesteld en Ridha ... als hoofd van de legermacht optrad.

(Wordt vervolgd.)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De Inheemsche- en Chineesche Pers en het Communisme in Ned.-Indië.

II (Slot).

In de Inheemsche en Maleisch-Chineesche nie... bladen zal men dikwijls mededeelingen met eene ... munistische strekking vinden, welke voor de Eur... sche Pers, die op de communistische beweging ... gesteld is, de aanleiding zijn tot de verklaring, da... nieuwsblad, dat die artikelen opneemt, diezelfde ... ting is toegedaan.

Dit nu is eene vergissing.

Men dient meer te letten op de richting waarin een nieuwsblad zich beweegt, dan op de mededee... gen van anderen, welke daarin worden opgenom...

De dagbladen nemen alle berichten van den da... mits zij zijn in het algemeen belang, in tegenst... met de partijbladen, die de belangen eener bep... partij voorstaan.

En, als men dan in de Inheemsche of Mal... Chineesche Pers eens een extremistisch artikel aan... dan is dit nog geen reden om dat nieuwsblad to... rood blad of tot een bolsjewistisch blad te stemp... ook al wordt er critiek uitgeoefend op de handel... van het Bestuur.

Persarbeid en communistische actie zijn, volgens ... redactie van de „Sinar Sumatra", twee versch... zaken.

Niet alle Inheemsche en Maleisch-Chineesche nieu... bladen zijn bepaald vóór of tegen het commu... pro of contra ten opzichte van het Bestuur, doch ... neer men foutieve beschuldigingen wil vóórk... dan dient men ten deze de zaken nauwkeurig te o... zoeken en rekening te houden met het feit, dat h... moeilijk is iemand zijn levensbestaan te ontnem... hem broodeloos te maken door hem eenvoudig to... roode of communist te stempelen.

Pers en communisme hebben eene belangrijke ... Ned.-Indië te vervullen.

Het laatste zorgt, onder leiding van de intellec... len, voor eene steeds toenemende verspreiding ... communistische leerstellingen onder het volk.

De Pers wil niet alleen vóórlichter zijn, doch ... trachten het volk te overtuigen van het groote b... dat het heeft bij eene goede Pers.

Het communisme tracht het volk nader te bre... tot de publieke zaak.

De Pers wil de oogen van het volk openen voor ... geen waar en goed is.

Het verschil tusschen beide richtingen is, dat ... communisme de wijze van bestuur in Ned.-Indië ... afbreken, terwijl de Pers wil opbouwen door aan ... volk inzicht te geven in de veranderingen, welke ... dig zijn.

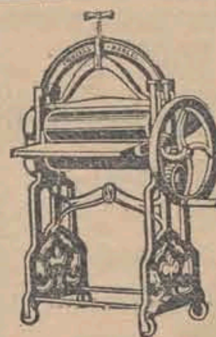
Het is opvallend, zegt de redactie, dat er zoovele ... sonen zijn, die in een journalist iemand zien van g... politieke kleur als de communist.

Deze beschouwing zal men evenwel zoodanig m... ten opvatten, dat een journalist een gewoon m... is als ieder ander, tenzij hij bepaaldelijk van zijne ... munistische gevoelens en opvattingen duidelijk ... doen blijken.

De Aziatische journalist houdt zich niet veel ... verschillende „ismen" bezig, behalve natuurlijk ... het journalisme.

De positie van den journalist is zijns inziens ... een onpartijdig tusschenpersoon tusschen volk ... stuur en dat is zeker de juiste opvatting van zij... kring, mits die in de praktijk ook werkelijk w... gepast en men zich in zaken en verhouding... partij stelt.

Het onderwerp, waarvan hier sprake is en ... zake geleverde beschouwingen onder dit licht ... schenken der redactie de overtuiging dat grootere ...

lijkheden dan de bestaande zijn te verwachten, wanneer de Regeering gevolg zou geven aan de in den Volksraad gedane voorstellen.

Zij kan bij een verstandig inzicht niet aannemen, dat de Regeering daartoe zou kunnen besluiten, waar zij zelve toch ook wel weet welk een tegenstand van de tegenpartij te verwachten is, wanneer zij op de in den Volksraad gedane voorstellen ingaat.

De Regeering kan die beweging in goede banen leiden, door opheldering te vragen aan de Inheemsche en Maleische Pers wanneer die zich te buiten gaat en de publieke opinie verkeerd voorlicht.

Bij het onderzoek naar de motieven, waartoe die voorlichting aanleiding heeft gegeven, kan zij de toestanden verbeteren, de ziekte genezen en de opstandigen zoo mogelijk tevreden stellen.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

„Dispereert niet".

In het jongste jaarverslag van het Museum van Land- en Volkenkunde te Rotterdam, maakt de directeur, de heer J. W. van Nouhuys, melding van een voor dat Museum aangekochte bronzen penning, geslagen ter herinnering aan het driehonderdjarig bestaan van Batavia. De hr. v. N. schrijft daarbij: De aanhef der vermaarde woorden van Coen in zijn brief van 29 September 1618 aan de Bewindhebberen van de Vereenigde Oost-Indische Compagnie: *Dispereert niet*, ontsiet uwe vijanden niet, daer en is ter wereld niet dat ons can hinderen noch deeren, want God met ons is, en treet de voorgaende misslagen in geen consequentie, want daer can in Indiën wat groots verricht worden" zijn hierop verhaspelt tot *„ende desespereert niet"!*

Deze recente poging van den heer van Nouhuys om op dat *onjuiste* „ende desespereert niet" te wijzen en te trachten uit de wereld te helpen toejuichende, hebben we intusschen weinig hoop op succes. Verschillende historici van naam, Prof. Heeres en Dr. Kielstra bijv., wezen reeds vroeger bij elke gelegenheid op de verhaspeling. De heer J. F. L. de Balbian Verster wijdde er zelfs een speciaal artikel aan in het veel gelezen tijdschrift „Buiten" (van 31 Mei 1919), evenzoo de heer Croon in het „Middelbaar Onderwijs" (jaarg. 1919, bl. 205), doch alles vergeefs. Zoolang de bewerkers van Van Dale's groot Woordenboek der Nederlandsche taal hunne oogen gesloten houden voor de juiste bewoordingen van Coen's gevleugeld gezegde, en daardoor de goede schrijfwijze niet binnen het bereik van het *groote publiek* komt, dat zijn wijsheid begrijpelijkerwijze uit Van Dale put, mag men ten deze helaas niets verwachten.

Alsof er nooit een letter over geschreven ware, dicteert de zesde, geheel opnieuw bewerkte, in 1924 verschenen, uitgave van bedoeld woordenboek ijskoud: „Desespereeren (desespereerde, heeft gedesespereerd), wanhopen, den moed verliezen: *ende desespereert niet* (devies van Koen)".

Celebes.

Celebes. Onbekende gebieden en volken, door W. Holtus. Met een Voorwoord van W. Frijling. Met 24 afbeeldingen en een kaart. (Amsterdam, Scheltema en Holkema's Boekhandel).

Dit boek is de samenvatting van een dertigtal reisbrieven, indertijd in het Soerabajasch Handelsblad verschenen. toen de schrijver verbonden was aan dat blad als eerste redacteur. De hr. Frijling, oud-gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, heeft met genoegen van deze opwekkende lectuur kennis genomen; z.i. geeft de schr. een juist inzicht in verschillende interessante adatgebruiken van de volken, die het eiland bewonen, in de bestuursproblemen, die deels reeds opgelost zijn, deels nog opgelost moeten worden zullen deze volken tot ontwikkeling en beschaving gebracht worden. Verder laat hij ons zien den mooien, opofferenden en succesvollen arbeid, die er door bestuursambtenaren en zendelingen, gesteund door hunne echtgenooten, is en wordt verricht.

De hr. Fr. wenscht blijkens zijn Voorwoord, het boek in handen van een ieder, die belang stelt in wat er in dit belangrijke deel van den Indischen Archipel omgaat, inzonderheid van hen, die in het bestuur over Celebes een woord hebben mede te spreken.

Het is vooral deze laatste opmerking van den heer Fr. welke men geneigd is te onderstrepen na van den inhoud van het geschrift kennis te hebben genomen; inderdaad: er schijnt voor het Bestuur nog heel wat te doen en te verbeteren in de door den schr. bereisde, uitgestrekte gebieden. Zoo bijv. op het gebied der geneeskundige verzorging der bevolking; wat de heer Holtus hierover schrijft stemt geheel overeen met de persoonlijke bevindingen van den heer H. F. Tillema, den bekenden hygiënist, die zijn reisindrukken, óók over Celebes, eenigen tijd geleden in het Kol. Weekbl. publiceerde.

Dat de hr. Tillema zich toen niet aan overdrijving heeft schuldig gemaakt, zooals „men" zoo licht geneigd is aan te nemen, blijkt o.a. uit het volgende citaat.

„In Palopo is een dokter gevestigd, de officier van gezondheid Nijk, wiens naaste buurman te... Bone woont, een honderd kilometer zuidelijker. Dr. Nijk praktiseert allereerst in het detachement te Palopo, en bovendien over een gebied, dat minstens zoo iets is als half Nederland. En waarachtig geen schaars bewoond gebied! Een half millioen Toradja's en nog wel een honderd duizend Boegi's, Loewoereezen, plus de overigen....

Dr. Nijk gaat op een goeien keer b.v. naar Malili en rijdt daartoe 180 K.M. heen en 180 K.M. terug. We weten bij ervaring hoe! Het laatste deel van den weg tot Wotoe is zeer slecht.

Als per ongeluk een kali bandjirt? Dan blijft hij thuis of hij gaat met een prauw! Dat beteekent dágen verlies. Soms, als er een op sterven ligt te Malili, tracht hij (indien hij op zijn standplaats is!) telefonisch te dokteren door de bestuurstelefoon. Men kan zich de kansen voor de patiënten voorstellen!....

Dokter heeft ook in... Kolaka te praktizeeren. Dat beteekent voor hem veertien dagen uit-en-thuis! Als het in de golf van Bone te hard spookt, gaat ie niet: en gaan de menschen maar dood!....

En dan heeft hij ook nog... de Toradjalanden: 400 à 500.000 zielen!

Onlangs is aan den B. G. D. te Weltevreden het voorstel gedaan, om in de Toradjalanden een dokter te plaatsen. Het afwijkend antwoord deed veronderstellen, dat men deze streken te afgelegen en te onbelangrijk vond."

Deze, men zou bijna willen zeggen: beschamende woorden, worden nu eens niet gezegd door den „Groninger, die van Palopo naar Makale, een deel van het zuidelijke Toradjagebied bereisde" [1]), maar door een bekwaam journalist, die niet alleen het geziene in aantrekkelijken vorm weet weer te geven, maar die tevens — volgens den hr. Frijling — een „onpartijdig en goed opmerker" is.

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

Uit den inhoud van jaarg. 10 (1926), No. 5. Over de toepassing van de in de rubbercultuur gebruikelijke desinfectiemiddelen, door Dr. A. Steinmann en Dr. J. J. B. Deuss. — Zoolrubber-bereiding op de onderneming of in centrale fabrieken? door Ir. J. G. Fol. — De bereiding van zoolcrêpe, door Ir. H. N. Blommendaal.

De Indische Mercuur.

No. 25 (23 Juni). Berichten van de Afdeeling Handelsmuseum van de Kon. Ver. Koloniaal Instituut. No. 26. Nieuwe onderzoekingen over cubeben (staartpeper). — De economische toestand in Japan gedurende 1925. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Inst. geeft recente literatuur over de volgende onderwerpen: Economische zaken, arbeidsvraagstuk, nijverheid, brandstoffen en waterkracht, delfstoffen en metalen, geologie, diversen.

De Indische Culturen.

No. 10 (van 15 Mei) bevat o.a. De Vanda-orchidee, door H. J. Wigman (met ill.). — Zoogenaamde „onderzeeërs" bij pootaardappelen. — Euanthe Schltr, door H. J. Wigman (met ill.). — Het bevorderen van de thee-consumptie, door W. H. Ukers. — Java-suiker, door „Administateur". — Moderne koffiebereiding. — De positie van thee. Het jongste statistische cijfermateriaal (ontleend aan het Handelsbl.).

Inter-Ocean.

De Maart-afl. brengt een geïllustreerd artikel van „Djembatan": Industrial Java. A short history of the industrial assets of Java and the Netherlands Indies in general. — Een volgende bijdrage handelt over „Gambir or catechu production in the Dutch East Indies. — Het Supplement bevat eenige mooie foto's van Oud-Batavia, met tekst van G. G. van der Kop. — De rubriek

1) met welke vage en n. h. v. onvriendelijke aanduiding de heer Holtus (bl. 42) stellig Tillema, de onvermoeide, onbaatzuchtige strijder voor verbetering van hygienische misstanden in Indië, bedoelt!

„Tourism in the Neth. East Indies" vestigt o.m. de aandacht op een artikel van Dr. H. T. Stearns in de „Mid Pacific Magazine", getiteld: Borobudur, the temple that Buddhists forgot. — Verder in deze, als altijd fraai geïll. afl., nog eenige bijdragen met betrekking op de Straits en de Philippijnen.

Indisch Militair Tijdschrift.

Hoofdzakelijke inhoud van jaarg. 1926, No. 5. In Memoriam J. Paris (den 3en April '26 bij een klewangaanval op Atjeh gesneuveld). — Amerikaansch-Nederlandsche wetenschappelijke expeditie naar het Nassaugebergte van Ned. Nieuw-Guinea (met een schets), door R. Posthumus. — De klewangaanval op de patrouille Paris (uit een officieel verslag). — Zoeklichten over den Pacific, door Dr. W. K. H. Feuilletau de Bruyn. — Strategisch-krijgsgeschiedkundige studiën (vervolg). — De bediening van het Infanterie-geschut, door H. L. Maurer. — Uit de pers. De verdediging van Ned.-Indië. Een stem uit de Marine.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 7 (23 Juni). Een en ander uit Java's verre verleden. V (vervolg). Javaansche chronogrammen, door L. — Het vraagstuk van Java's overbevolking, door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis (vervolg). — Mooi Sumatra, door J. van Bokhoven (vervolg). 7. Tusschen den Merapi en Fort de Kock. 8. Rondom den Merapi. — Oude gevels te Paramaribo, door Fr. Oudschans Dentz. — Behalve de foto's, welke bij het laatstgenoemde artikel behooren, bevat de afl. nog verschillende andere zeer mooie afbeeldingen.

Locale Belangen.

Afl. 22 (van 16 Mei) bevat o.a.: De waardevermeerderingsbelasting in haar twee vormen (vervolg), door Mr. Dr. B. J. F. Steinmetz. — De financieele verhouding tusschen het land en de Locale Ressorten, door J. J. G. E. Rückert. — Voorkeursrecht van gemeenten bij uitgifte van gronden in eigendom. — Indische Raden. De tien opcenten.

Missie- en Zendingsperiodieken.

Onze Missiën in Oost- en West-Indië. Juni '26. De missionaris linguist en ethnoloog, door H. Geurtjens. — Hoe een Hindoe over godsdienst denkt, door Pr. F. van Loon. — Buiten-parochies op het eiland Curaçao, door een Missionaris. — De scholen op Java, door P. Jucundus. — De Karaïb en zijn taal (vervolg), door W. Ahlbrinck. — De totale zonsverduistering op 14 Jan. 1926 (waargenomen op Borneo), door P. Fulgentius. — Politiek overzicht. (Rede van den Heer A. C. A. van Vuuren in de Tweede Kamer bij de algem. besch. over de Indische Begrooting).

De Katholieke Missiën. Juni '26. Het Missiewerk der Zusters te Larantoeka, door Zuster Maria Eliana (slot). Met ill.

Het Zendingsblad van de Geref. Kerken. Juni '26. Het Christelijk leven der Inlandsche Christenen. — Soepater. De eerste Javaansche predikant op Midden-Java (met portret), door A. P.

De Indische Post.

De rubriek „Onze meening" in het Nr. van 15 Mei bespreekt de voorgestelde 10-opcenten belasting door de provincie West-Java te heffen. De schr. is er begrijpelijkerwijs niet mede ingenomen; ja hij acht het voorstel zoo oppervlakkig, eenzijdig en onrechtmatig, dat de verwerping door den Raad volle toejuiching zal verdienen. Intusschen is, blijkens nadere berichten, het voorstel op het kantje af er door gekomen, n.l. 20 voor en 19 tegen (zie ook de rubriek „Uit de Europeesche pers" op blz. 7 hiervóór).

* * *

Catalogus van 's Rijks Ethnographisch Museum. Deel XVIII. Celebes. II. Zuid-Celebes (slot), Zuid Oost- en Oost-Celebes en Midden-Celebes (eerste deel), door Dr. H. H. Juynboll, Directeur van 's Rijks Ethnograpisch Museum. (Leiden, E. J. Brill, 1925). Met platen. (Van dit werk is tegelijkertijd een uitgave in de Duitsche taal verschenen).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 21, 22 Mei 1926. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden. Afdeeling Pers).

Suriname, door L. J. M. Feber. (Opgenomen in het gedeelte getiteld „De Nederlandsche Mercuur" van Handelsberichten, 24 Juni '26).

Uitkomsten van het mijnbouwkundig onderzoek van goudhoudende terreinen in de zoogenaamde Chineesche

districten van de Residentie Westerafdeeling va Borneo. Met kaarten. Samengesteld door J. de Kroes (Verslagen en Mededeelingen betreffende Indische delf stoffen en hare toepassingen. No. 19).

De indeeling van het grondgebied van Nederl.-Indi (slot), door K. (Vrijzinnig Weekbl., 20 Mei '26).

Suriname.

„Het Algemeen Handelsblad" van 21 Juni schrijft naa aanleiding van de droogte die in Suriname heeft ge heerscht:

„Men zond ons een zeer uitvoerig stuk ter plaatsing waarin gelden werden gevraagd voor Suriname, waar een zeer abnormale droogte gevolgen had gehad, di een nationale ramp beteekenden.

Alvorens dit stuk te plaatsen zijn wij eens op infor matie uitgegaan. Ware de toestand zoo ernstig als d inzenders hem schetsten, dan zouden wij niet geaar zeld hebben een beroep te doen op de ons welbekend mildheid onzer lezers. Het blijkt ons evenwel, dat, hoe wel de abnormale droogte voor enkele plantages zee schadelijk is geweest, hier, gelukkig, van een national ramp niet, althans nog niet, behoeft te worden gespro ken en er dus (althans nog) geen reden is het Neder landsche volk te alarmeeren.

Wel moge deze, ernstige tegenvaller van het tropisch Nederlandsch gebied in de West een nieuwe aansp ring zijn voor het Nederlandsche volk om van mee belangstelling voor dit gebied te doen blijken en voo den Nederlandschen wetgever, om meer nog dan tot n toe te streven naar een zoodanigen steun, dat Surinam in normale omstandigheden zichzelf kan redden, oo dan wanneer tegenvallers als deze droogte, die in el tropisch land zich kunnen voordoen, nog ernstiger ge volgen mochten hebben, dan ze nu blijkbaar hebben gehad."

Wij vragen ons af of de persoon, die aan het Handels bureau de informatie heeft verstrekt, de zaken we juist inziet.

Voor „enkele plantages" zou de abnormale droog zeer schadelijk zijn geweest. Dat klopt niet met de me deelingen van „De Surinamer", waarop in ons vo nummer wordt gewezen. Wij gelooven niet dat „en plantages" zeer geleden hebben, maar dat „zeer wei gen" van groote schade zijn vrijgebleven en dat hu van staatswege in den vorm van vrijstelling of uitst van lasten dringend noodig is. De berichtgever van he „Handelsblad" spreekt niet over de kleine landbo wers, die van de hand in den tand leven en wier oog mislukt is. Deze zijn er het ergst aan toe en voor he is geldelijke steun dringend noodig.

Heeft het Departement van Koloniën geen officieele berichten over de aangerichte schade ontvangen? Zoo ja, dan is het wenschelijk die op de een of andere wijze te publiceeren.

* * *

Schrijvende over het bedrag dat in Suriname bijeen gebracht is voor de slachtoffers van den watersnood hier te lande, zegt „Suriname" van 27 April:

..... „Het bedrag dat door onze kolonie toegezonden wordt, is betrekkelijk zeer, zeer gering te noemen in vergelijking met hetgeen van andere zijden — men denke b.v. aan Indië, waar het Smeroefonds alleen thans reeds ruim twee ton heeft opgehaald — is en nog wordt bijgedragen.

Doch niet zoozeer in de hoegrootheid van het bedrag dat Suriname opzond, als wel in het feit dat in dezen tijd, waarin het land zelf het slachtoffer is van een even verwoestende natuurramp — *het watergebrek* — als de *watersnood;* in dien tijd, dat Suriname zelf krachtigen steun behoeft om de aan het land en zijne bevolking toegebrachte schade weer te vergoeden en den toestand hier te normaliseeren, dit feit, zeggen wij, levert het bewijs hoezeer het Surinaamsche volk — zelf zwaar getroffen — deelneemt in het nòg harder lot dat zijn Nederlandsche broeders trof.

Het geringe bedrag dat zij in staat zijn over te ma ken, heeft daarom dan ook dubbele beteekenis voor getroffenen."

* * *

„Suriname" van 7 Mei schrijft:

„Hedenmorgen keerde de expeditie van den heer B. Fairweather, die weken geleden voor prospecti naar cinnabar naar de Marowijne was vertrokken, p koloniale stoomer te Paramaribo terug.

Naar wij vernemen moeten de prospecties gelukkig zijn afgeloopen en bestaat er veel kans dat de explo

tatie krachtig wordt ter hand genomen. Er zou product aanwezig zijn, dat voor langer dan 30 jaren onafgebroken vollen arbeid verzekert".

Dat zal dan weer de zooveelste Amerikaansche onderneming in Suriname zijn.

Waar blijven onze kapitaalkrachtigen?

* * *

In het „Verslag omtrent den toestand der Nederlandsche Handel-Maatschappij en hare handelingen in het boekjaar 1825" lezen wij onder het hoofd „Suriname".

„In de 43ste campagne, loopende van 1 September 1924 tot 31 Augustus 1925, werden op onze suikerfabriek „Mariënburg" vermalen 93.054 ton riet, afkomstig van 2908 akkers, gevende derhalve een rendement van 32 ton per akker. De suikerproductie bedroeg in totaal 8002 ton.

Van de geproduceerde suiker werd 6812 ton naar Europa verscheept, terwijl het restant plaatselijk werd verkocht. De opbrengst per ton suiker bedroeg *f* 156.—.

De rumproductie bedroeg 639.464 liters. De cacaocultuur werd opgegeven.

Gedurende het verslagjaar stonden onze agenten te Paramaribo in relatie met 1 suikeronderneming en 2 koffie- en cacao-plantages.

Zooals uit de winst- en verliesrekening blijkt, werd in 1925 door het agentschap in Suriname eene winst gemaakt van *f* 97.833.90."

* * *

De Minister van Koloniën heeft onder dagteekening van 15 Juni j.l. tot den Voorzitter van de Tweede Kamer den volgenden brief gericht:

„Ten vervolge op hetgeen ik in de vergadering der Kamer van 28 April j.l. heb medegedeeld omtrent mijn standpunt ten aanzien van de westgrens van Suriname (Handelingen 1925—1926, blz. 719, 2de kolom), heb ik de eer U HoogEdelgestrenge hiernevens te doen toekomen de briefwisseling waarnaar in het Voorloopig Verslag der Kamer nopens de Surinaamsche begrooting voor 1926 onder 1°. en 3°. was gevraagd. Ik teeken hierbij aan, dat eene mededeeling van de Britsche Regeering aan de Nederlandsche van de uitkomsten van Schomburgk's exploratie, als aldaar sub 2°. bedoeld, niet is ontvangen.

Deze bescheiden worden onder inventaris overgelegd uitsluitend ter kennisneming van de leden."

Als men bedenkt dat opvolgende Ministers jaren lang onder allerlei voorwendsels hardnekkig geweigerd hebben deze bescheiden ter kennis der Staten Generaal te brengen, dan moet men Dr. Koningsberger een eeresaluut brengen voor deze daad.

Jammer dat de inventaris niet gepubliceerd is.

Wij vertrouwen dat de leden der Tweede Kamer volle aandacht zullen wijden aan de briefwisseling, vooral aan die welke voorafgegaan is aan de opdracht aan Schomburgk, omstreeks 1843, om de Corantijn op te nemen.

Van het *allergrootste belang* is de mededeeling van den Minister *„dat een mededeeling van de Britsche Regeering aan de Nederlandsche van de uitkomsten van Schomburgk's exploratie niet is ontvangen."*

Wij hopen dat zoowel de Minister van Koloniën als zijn ambtgenoot van Buitenlandsche Zaken de beteekenis van deze verklaring van Dr. Koningsberger in het licht van de briefwisseling na 1900 naar waarde zal weten te schatten. Wij bevelen zeer aan de lezing van de nota's uit Suriname betreffende deze aangelegenheid.

Ten slotte moeten wij de hoop uitspreken dat de Kamer zal aandringen op publicatie der bescheiden.

Misschien gaat Dr. Koningsberger, die minder geheimzinnig is dan zijne voorgangers, ook daartoe over.

Curaçao.

„De draadlooze".

Naar wij vernemen is gebleken, dat de kortegolfzender van Curaçao ook in Ned.-Indië zeer sterk ontvangen wordt. Op Curaçao wordt Ned.-Indië per kortegolf ook zeer goed ontvangen, zoodat men kan zeggen dat deze verbinding, over een afstand van 20.000 K.M., tot stand is gebracht.

Huishuren.

„La Union van 6 Mei l.l. schrijft, dat de huurprijzen der huizen blijven stijgen, en in plaats dat het gouvernement daaraan paal en perk stelt, schijnt het dat dit het slechte voorbeeld gaat volgen.

Men deelde aan het blad mee, dat van een huis op den Rooden weg bij den ingang van Mundo Nobo de huurprijs van *f* 15.—, die zonder twijfel goedkoop was, gestegen was tot *f* ˉ0.—, een buitengewone hoogte. Ook op den Rooden weg, ten Oosten van „Ons Hoekje" vroeg iemand aan het gouvernament een stuk grond om er een sluis op te zetten. Het gouvernement vroeg niet minder dan *f* 5.— per vierkante meter. Waar moet het heen, vraagt het blad, als het bestuur zelf zoo handelt?

W. B. Menkman.

De „Amigoe" verneemt, dat de heer Menkman als hoofdagent van de K. W. I. M. zou aftreden, om in Amsterdam te worden geplaatst aan het hoofd van het kantoor „Vrachtmail". De heer Kiès, thans agent te Colon, zou zijn opvolger op Curaçao worden.

Met de „Stuyvesant" is de heer Menkman 24 Juni te Amsterdam aangekomen.

Uitvoer.

Aan de „Amigoe" ontleenen wij de volgende uitvoercijfers:

	C. P. I. M.-producten.	Steenkolen.	Phosphaat.
1923	*f* 13.093.466.—	1.300.953.—	1.856.655.—
1924	„ 27.517.781.—	1.552.964.—	1.996.381.—
1925	„ 55.259.739.—	1.688.195.—	1.608.550.—

Scheepvaart.

April bleef met 9 stoomschepen en 445.572 M3. bruto inhoud onder Maart, terwijl het aantal zeilers ook 15 stuks minder, daarentegen hun inhoudsmaat 4078 M3. bruto hooger liep. Het groote verschil van inhoudsmaat bij de stoomschepen is mogelijk een gevolg van de 7 groote toeristenbooten, die in Maart onze haven bezocht hebben. *(A. d. C.)*

Watergebrek.

De „Amigoe" schrijft:

„Het gebrek aan water in de stad wordt met den dag nijpender. Tal van gezinnen hebben 's morgens zelfs geen water in huis om koffie te zetten en hun eten te koken, en door den dag geen druppel drinkwater. In de afgelegen straatjes en steegjes komt zelfs geen waterkar of truck om er water te verkoopen. Die wijken worden geregeld overgeslagen. Dagelijks kan men er getuigen van zijn, zoodra zich bij den ingang van een straatje een waterkar vertoont, hoe deze terstond door tal van vrouwen omringd wordt, om een blikje water machtig te worden.

De Gouvernements-regenbak aan den Vianenweg op Pietermaai heeft prachtig hulp geboden. Doch dat raakt nu ook ten einde. De kraan loopt al niet meer.

De rest moet er nu met een putemmer door het venster uitgehaald worden. De volgende week komt deze bak zeker leeg en dan is deze wijk er zeer slecht aan toe.

Het is dringend noodig, dat het Gouvernement zelf nu met watertrucks in de meest afgelegen wijken het water laat rondbrengen.

Het watergebrek wordt dit jaar een ramp voor onze stad."

In het zelfde blad plaatste de directeur van den openbaren gezondheidsdienst de volgende waarschuwing aan de „huismoeders van Willemstad":

„Door de langdurige droogte is het voor velen van U bezwaarlijk geworden Uw woning geregeld schoon te houden. Dat weet ik. Maar toch is zoo iets dringend noodzakelijk.

Door ophooping van vuil ontstaat de mogelijkheid voor het uitbreken van verschillende epidemische ziekten.

Bijvoorbeeld: Op de ontlasting van een lijder aan buikziekte, welke niet direct ontsmet of verwijderd wordt, kunnen zich vliegen neerzetten. Deze vliegen besmetten weer Uw voedsel en Uw geheele gezin wordt zoodoende het slachtoffer.

Inderdaad is het aantal gevallen van dysenterie en andere buiktziekten gedurende de laatste maanden sterk toegenomen.

Een ander voorbeeld:

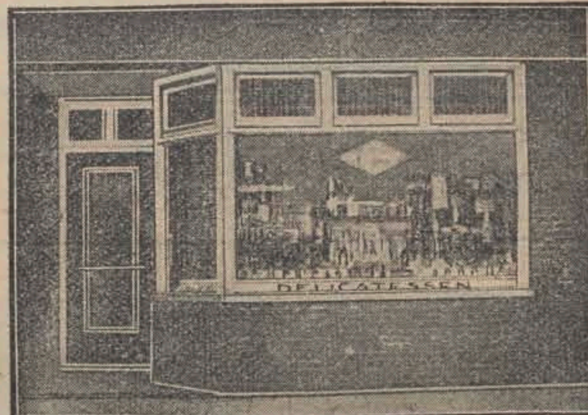
Afval, dat blijft slingeren en niet opgeruimd wordt, lokt ratten en muizen aan. Deze zijn weer de overbrengers van verschillende andere smerige ziekten.

Daarom wek ik U allen op om gedurende de eerste week van Mei een groote schoonmaak te houden.

Verzamelt al het vuil, dat in Uw woning en koralen is en geeft het aan de stadsreiniging mee.

Besteedt wat geld om putwater te koopen en schrobt alle vloeren. Desnoods met zeewater. Wit alle muren.

Ik verzoek om Uw aller medewerking."

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Willemstad.

De Cur. Crt. van 3 Mei 1828 schrijft:

„Naar welken Prins onder den naam van Willem heeft de Willemstad te Curaçao haren naam bekomen?

Hoewel wij nooit in eenig werk iets gevonden hebben aangaande den naamsoorsprong van deze stad, zoo is het toch aller waarschijnlijk, dat zij haren naam heeft ontleend aan een der vijf Prinsen uit den Huize Oranje, die als Stadhouder over de Nederlanden hebben geregeerd.

Toen in 1634 Curaçao in bezit der Nederlanden kwam, was Frederik Hendrik Stadhouder. Waarschijnlijk hebben in de daarop volgende jaren zich niet vele Colonisten uit Nederland alhier nedergezet, wijl deze republiek toenmaals een groot gedeelte van de Brazilien en de provintie Nieuw Nederland, welke naderhand herdoopt werd N. York, in dit werelddeel, in bezit had, en de Colonisten zich liever in die vruchtbare streken zullen ter nedergezet hebben, dan op het rotseiland Curaçao.

Het fort Amsterdam is waarschijnlijk reeds vroeg gebouwd, om den ingang der haven te beschermen; en allengkens zullen eenige compagnie dienaars en kooplieden eenige huizen nabij hetzelve gebouwd hebben, waarna de ringmuur dezer stad moet opgetrokken zijn.

In 1647 stierf Frederik Hendrik, en hij werd opgevolgd door zijn zoon Willem den II, die den 6den November 1650 aan de kinderziekte stierf, nog geen 25 jaren bereikt hebbende. De grondvesten der stad zullen dus gelegd zijn tusschen de jaren 1647 en 1650, en de stad zal bijgevolg naar Willem II genaamd zijn.

Naar Willem III kan de stad haren naam niet ontvangen hebben, wijl deze vorst eerst in 1672 tot stadhouder uitgeroepen werd, toen de stad in haren tegenwoordigen omvang reeds bestond."

Uit den Verren Vreemde.

Waarom?

Wanneer men, waarnemer op een afstand, tot de ontdekking komt een verkeerden kijk te hebben gehad op hetgeen men zich voorstelde als den waarschijnlijk te verwachten gang van zaken, ondervindt men eenig geruststellend genoegen wanneer blijkt dat anderen, die van meer nabij konden toezien en die tot de ingewijden mogen worden gerekend, over een kwestie toch precies zoo hebben gedacht als de waarnemer in den verren vreemde.

Een dergelijke gewaarwording hebben wij nu ondervonden ten opzichte van tweeërlei recent gebeuren.

Wij hebben den strijd in Marokko gevolgd, die geleid heeft tot de onvoorwaardelijke onderwerping van Abd el krim, maar 't is ons niet duidelijk geworden waarom deze leider van het verzet alle kansen, die hem overbleven om nog een rol te blijven spelen, of om althans vrij man te blijven, prijs heeft gegeven.

En 't blijkt nu, dat die stammen van Taza en Riff, welke het verzet tegen Spanje nog niet hebben opgegeven, ook nu nog maar geen verklaring kunnen vinden voor de plots ingetreden ontmoediging van Abd el krim. Zij hebben eerst het verhaal zijner onderwerping beschouwd als een list van Fransche en Spaansche zijde bedacht om hen den strijd te doen opgeven. Nadat zij deze gedachte hebben moeten loslaten, zijn zij aan een list van Abd el krim gaan denken, die een figurant in krijgsgevangenschap zou hebben laten gaan, om zoo de aandacht van zich zelf af te leiden. Zullen zij de dwaling hiervan eveneens moeten erkennen, hun geloof in de macht en de slimheid van Abd el krim komt er toch getuigenis voor afleggen, dat zijn vrijwillige overgave voor de Riffijnen ook als een groote verrassing gekomen is.

Een tweede plotseling gekomen verandering van zienswijze hebben wij gesignaleerd van de regeering te Angora in de Mosoelkwestie.

Velen hebben zich verdiept in de oorzaken hiervan. Zoo wijdt de Balkancorrespondent van de N. R. Ct. een lange beschouwing (Nrs. van 22 en 24 Juni) aan de vraag. Hij begint met: „Wat steekt daar precies achter?" en hoewel hij zeer interessante mededeelingen doet, bevredigt zijn betoog o.i. toch niet ten volle, zoodat wel nader blijken zal dat er nog meer achter steekt. Misschien zal het proces over het dezer dagen te Smyrna ontdekte, tegen Kemal Pacha gerichte complot, wel wat aan 't licht brengen.

De mededeeling van den Balkan-correspondent, volgens welke Mussolini van het uitbreken van een verwacht gewapend conflict tusschen Turkije en Groo Brittanje, wegens Mosoel, gebruik zou willen make om van Libië uit Cilicië binnen te vallen, leek de ge wenschte verklaring te brengen, te meer daar Sch hieraan toevoegde: „Van dat oogenblik dateert inder daad de volmaakte ommekeer der stemming te Angor met betrekking tot het Mosoelprobleem", maar als hi dan nader weet te verzekeren, dat de regeering va Moestapha Kemal Pacha zich heeft laten geruststelle door den Italiaanschen gezant, zoodat de vrees voo Italiaansche expansie ten koste van Turksch gebie weggenomen is, dan brengt zijn mededeeling de gezoch te oplossing o.i. niet. En wat dan verder wordt bijg bracht, over toenadering tusschen de regeeringen va Irak en Turkije, over Azië voor de Aziaten, over beha gen in Moskou en onbehagen in Londen, maakt ni duidelijk waarom Angora zich heeft laten vinden voo het sluiten van een overeenkomst, die in Turkije *niemand* welkom is.

Men is in Turkije evenzeer verrast geweest als in Engeland en in Irak. „Wat steekt daar achter?" is no een vraag.

Emigratie-gelegenheid naar de Vereenigde Staten.

Van 1 Juli 1927 af wil men den rasoorsprong va de tegenwoordige bevolking der V. S. van N. Amerik als grondslag laten gelden voor de quoten der immi gratie.

Hierdoor zouden dan nieuwe verhoudingen in d toelatingscijfers per jaar voor de verschillende volke ontstaan. Uit de gepubliceerde getallen blijkt, dat Ne derland een aanzienlijke winst te boeken zou krijgen

Welke wijzigingen in de aandeelen der verschillend Europeesche landen zouden intreden blijkt uit onder staande tabel.

	Van 1-7 '26—30-6 '27.	Van 1 Juli '27 af
Engeland	34007	85135
Duitschland	51227	20028
Ierland	28567	8330
Italië	3845	5716
Polen	5982	4536
Rusland	2248	4002
Zweden	9561	3027
Nederland	1648	2762
Oostenrijk	785	2171
Frankrijk	3954	1772
Hongarije	473	1521
Tsjecho-Slovakije ...	3073	1359

Mozambiquers in Zuid-Afrika.

In Portugal gaan stemmen op tegen het hernieuwen van de overeenkomst, die tusschen Mozambique en de Zuid-Afrikaansche Unie bestaat met betrekking tot de arbeidsvoorziening. Een honderdduizendtal inboorlingen van Mozambique werkt in de mijnen van Transvaal, voor hen is, zegt men, werk in 't eigen land, waar de spoorbaan naar Serra Nemoeli verlengd moet worden en groote irrigatieplannen voor de vallei van de Limpopo in uitvoering zijn. Daar de tegenwoordige regeering van Z. A. er op bedacht zou zijn de inboorlingen-immigratie tegen te gaan, zou het wederzijdsche belang in eenzelfde richting wijzen. Juist omdat het een quaestie geldt waarin zeer velen betrokken zijn, en waarmede ingewikkelde arbeidsvraagstukken gemoeid gaan voor nu en voor later, begrijpt men echter, dat alle te nemen maatregelen rijpelijk moeten worden overwogen.

In de a.s. herfst worden generaal Herzog, en de heeren Tielman Roos en Havenga in Frankrijk verwacht om tegenwoordig te zijn bij de onthulling van een gedenkteeken, ter eere van de in den oorlog gevallen Zuid-Afrikaanders, in het bijzonder bij het gevecht om het bosch Delville. In Lissabon hoopt men, zoo meldde de Times-correspondent, dat deze leiders van de tegenwoordige regeeringspolitiek dan de Portugeesche hoofdstad zullen aandoen om over het voormelde vraagstuk van gedachten te wisselen.

Aan de vele zeer questieuse questies in deze questi opgesloten, zijn de nu in Portugal heerschende troebelen nog wat onvastheid komen toevoegen. Zal generaal Gomes Costa de leiding in handen krijgen, en zoo ja ook houden? In dit geval, in hoe ver zal er dan inder daad overeenstemming blijken te bestaan tusschen inzichten te Lissabon en te Kaapstad in zake het ar beidsvraagstuk der Mozambiquers in Zuid-Afrika?

Indochina-rubber.

Hoewel N.-I. als rubberland geen vrees behoeft te koesteren voor de Indochina-mededinging, lijkt 't toch

wel interessant het volgende weer te geven uit een studie uit de Economiste Européen.

Jaar.	Totale Rubberuitvoer in tonnen.	Uitvoer naar Frankrijk in tonnen.	Waarde van den uitvoer n. Frankrijk in francs.
1913	213		
1914	194		
1915	376		
1916	545		
1917	938		
1918	530		
1919	2.951		
1920	3.141		
1921	3.648		
1922	4.620	3.070	11.975.000
1923	5.694	3.693	32.682.000
1924	6.796	5.001	41.054.000
1925	—	6.664	183.132.000

Ingezonden.

Rotterdam, 18 Juni 1926.

Aan de Redactie van het Koloniaal Weekblad.

Mijne heeren.

Uitsluitend als Nederlander, moet ik mijne ernstige bedenking uitspreken tegenover het feit, dat een Duitscher met zeer bijzondere anti-Nederlandsche neigingen, zich als Nederlander vermomt, om op deze slinksche wijze in het orgaan der vereeniging „Oost en West" afbreuk te kunnen doen aan den Nederlandschen naam in het algemeen en om op deze wijze wijze met honing vermengd gif te kunnen druppelen op *onze* Nederlandsch-Indische Bestuursambtenaren. Bij welk deel van uwe lezers denkt de auteur hiermede in 't gevlei te kunnen komen?

Het is eene op hoogst antipathieke wijze misbruik maken van uw orgaan en van de gastvrijheid en hulp die den heer Loeber hier telkens en telkens weer wordt verleend.

Hoogachtend, Uw dienstwillige,
J. W. VAN NOUHUYS. [1])

Elberfeld, Juni '26.
48 Jägerhofstr.

Daar ik den heer van Nouhuys niet mag beschuldigen van valsche insinuaties, moet ik, hoe ongeloofelijk ook, aannemen, dat hem het volgende onbekend is.

Nadat het Dep. v. Koloniën, dat zich voor mijn Indische studies interesseerde, vruchteloos beproefd had mij een opdracht in Indië te bezorgen, ontving ik in Dec. 1903 een beroep van de Pruisische regeering. Ik weifelde dat aan te nemen. De toenmalige Min. v. Kol. liet mij door een hoofdambtenaar mededeelen, dat Z.E. mij aanraadde deze betrekking in Duitschland aan te nemen, mits ik in de eerste twee jaar een naturalisatie kon vermijden. In die twee jaar mislukten de bemoeiingen van Z.E. en mij bleef niets anders over dan een blijvende betrekking met daaraan verbonden naturalisatie aan te nemen. Bestond er evenals tusschen Zwitserland en Duitschland een verdrag met Holland, waarbij de wederzijdsche onderdanen in staatsdienst hun nationaliteit na het verlaten van den vreemden dienst konden terugkrijgen, dan zou de heer v. N. zijn gewetensbezwaar spoedig opgelost zien.

Ook is het den heer v. N. blijkbaar onbekend, dat ik ook in Duitschen dienst in nauw geestelijk verband met mijn vaderland gebleven ben. Talrijke opstellen getuigen daarvan en hoewel ik niet als hij jaren in Indië ben geweest, en niet de vele hulpmiddelen ter studie in mijn nabijheid heb, zoo heb ik toch mijn doel, de bestudeering van het zoo belangrijke Indonesische kunstgebied, goed mogelijk vervuld.

... als ik in het Nederlandsch over een Nederlandsch ...g, waaraan ik vele jaren van mijn leven geofferd ... schrijf, dan voel ik mij meer dan ooit *volbloed* ...*nder*, onverschillig of zulks de hooge toestemming van den heer van Nouhuys kan verwerven!

J. A. LOEBèR Jr.

[1]) Dit schrijven van den Heer van Nouhuys, doelend op het artikel: De evolutie in de Javaansche batikkunst. door J. A. Loebèr Jr. (K. W. No. 24, van 17 Juni '26), meende de redactie niet te kunnen plaatsen, zonder laatstgenoemden Heer in de gelegenheid te stellen onmiddellijk zijn antwoord er op te doen volgen. Vandaar de vertraagde opname.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

JAARVERSLAG 1925.

Op 31 Dec. 1924 telde de afdeeling 67 leden. In den loop van 1925 traden 49 leden toe en 1 donateur; door overlijden verloor de afdeeling één lid, door verhuizen vijf, door bedanken tien, zoodat het ledental toenam met 33, waardoor eind December 1925 de afdeeling 100 leden telde en 1 donateur, wat een groei van 50 % beteekent, voornamelijk aan den ijver van den voorzitter, den heer E. Roodhuijzen, te danken, daarbij gesteund door het krachtige leven, dat de afdeeling in haar werk naar buiten vertoond. Gehoopt wordt, den donateur ook voor 1926 te mogen behouden.

In het Bestuur kwam een wijziging door het vertrek van Mevr. Baronesse C. van Hoëvell; haar opvolgster, Mevr. M. Zonnevylle, vervulde met toewijding de opengevallen plaats.

Zaterdagmiddagbijeenkomsten hadden bijna geregeld eens per maand plaats; gewoonlijk was daarvoor de vierde Zaterdag bestemd. De heeren Mr. Nolst Trenité, Roodhuijzen, Bolten, Zonnevylle, v. Deventer en Dr. Winckel hielden daarin causerieën, meestal met lichtbeelden. De opkomst der leden was dikwijls zeer bevredigend.

In Maart werd gedurende drie dagen een Berlagetentoonstelling gehouden; in April trad Dr. Koningsberger uit Utrecht en in November de heer Elout uit Wassenaar 's avonds voor goed bezette zalen op, waarna in December, door tusschenkomst van het afdeelingsbestuur, de Javafilm van het Rembrandttheater, Amsterdam, gedurende twee dagen voor een talrijk publiek vertoond werd.

In Mei werd de Internationale Bloemententoonstelling te Bloemendaal door de afdeeling bezocht, in Juli gevolgd door een autotocht naar de R. Landbouw H.S. te Wageningen en in September door een bezoek aan de Historische tentoonstelling te Amsterdam.

Geregeld kwam het Bestuur den eersten Maandag van elke maand tot voorbereiding en regeling van deze levensuitingen te zamen ten huize van een der Bestuursleden, waarvoor aan Mevr. v. d. Post vooral den dank toekomt.

In Maart werd een algemeene vergadering gehouden.

Van alle uitstapjes, tentoonstelling, middag- en avondbijeenkomsten verschenen geregeld verslagen in de eerstvolgende nummers van het Kol. Weekblad, terwijl daarin ook de lijsten van boekwerken werden opgenomen, door de leden der afdeeling aan hun medeleden, door tusschenkomst van den Secretaris, ter beschikking gesteld, of door belangstellenden of het Hoofdbestuur aan den Secretaris ten behoeve der afdeeling in eigendom geschonken, waardoor het begin van een eigen bibliotheek gevormd werd. In het geheel beschikt de afdeeling nu reeds over ruim 140 boekwerken, alle op Indië betrekking hebbende, waarvan 86 het eigendom der afdeeling zijn. Hoewel schenkers en beschikbaarstellers reeds schriftelijk of mondeling voor hun vriendelijke belangstelling bedankt werden, rest mij nog de plicht in het bijzonder den dank der afdeeling te brengen aan den bescheiden, doch milden gever uit den Haag, die mij 57 boekwerken voor bovengemeld doel schonk; 29 boekwerken werden reeds uitgeleend, waarvan nu nog 7 in handen van de leden zijn.

Uit alles blijkt, dat onze jonge afdeeling gezonde levenskracht toont. Moge dat zoo blijven!

Amersfoort, 19—1—26.

H. J. DE WIT.

Afdeeling 's-Gravenhage.

JAARVERSLAG 1925.

Bestuur. Voor het jaar 1925 waren aan de beurt van aftreden: Mevrouw D. Raedt van Oldenbarnevelt—geb. van Maarseveen, alsmede de heeren Dr. H. D. Benjamins en J. C. Baudoin. De beide laatsten werden met algemeene stemmen in de jaarlijksche algemeene vergadering van 8 Mei 1925 herkozen, terwijl Mevrouw D. Raedt van Oldenbarnevelt-van Maarseveen zich niet herkiesbaar stelde. In haar plaats werd de Heer Jhr. Mr. J. M. M. van Asch van Wijk verzocht als bestuurslid te willen optreden, die zich deze keuze liet welgevallen, waarna hij als zoodanig werd geïnstalleerd.

Het bestuur bestaat dus uit de volgende personen: R. Zuijderhoff, Voorzitter; L. A. Bakhuis, Onder-Voorzitter; J. C. Baudoin, Secretaris-Penningmeester; Dr. H. D. Benjamins, O. de Bordes, Jhr. Mr. J. M. M. van

Asch van Wijk, Mevrouw G. T. J. van Aalst-Koopman, Mevrouw E. van Assen-Sol.

Leden. Op 1 Januari 1925 bedroeg het aantal leden 735
Bijgekomen in 1925 190

Totaal 925

waarvan zijn afgegaan:

Wegens bedanken	59
„ overlijden	13
„ vertrek naar elders	60
Totaal	132

Zoodat het aantal leden op 31 Dec. 1925 bedroeg 793 hetgeen een vermeerdering van 58 leden aangeeft.

Statuten. Deze ondergingen geen verandering.

Buitengewone alg. vergaderingen hadden niet plaats.

Lezingen. De Vereeniging gaf in het afgeloopen winterseizoen weder verschillende avonden voor hare leden met introducé's en trachtte zoodoende de belangstelling op te wekken.

1. Op 29 Januari 1925 had de eerste lezing plaats van Prof. Dr. A. Pulle over: Een expeditie in de binnenlanden van Suriname, toegelicht door lantaarnplaatjes. De groote zaal van Pulchri-Studio was goed bezet; het publiek volgde met aandacht de boeiende en leerrijke lezing, welke er zeker toe bijgedragen heeft de belangstelling voor Suriname te verhoogen.

2. Voorts trad op 8 April 1925 Prof. Dr. J. J. van Loghem op, die als onderwerp gekozen had: Hygiënische vraagstukken in tropische steden, welke lezing druk bezocht was en met talrijke lichtbeelden werd verduidelijkt, waaruit de tegenstelling tusschen de landelijke gebieden en steden zeer in het oog viel.

3. Op 22 October 1925 hield de Heer C. K. Elout, redacteur van het Algemeen Handelsblad, een causerie over: Vier maanden in Indië, voor een zeer groot aantal leden van de Vereeniging met genoodigden.

Hoewel de Heer Elout slechts kort in de tropen heeft vertoefd, heeft hij in algemeene trekken veel merkwaardigs verteld, de aanwezigen op aangename wijze geboeid en zoodoende bij het publiek vele aangename herinneringen opgewekt.

4. Bovendien werd voor onze leden met introducé's op 14 October 1925 de gelegenheid opengesteld om in het Asta-Theater kosteloos de buitengewoon interessante en leerzame Java-film-vertooning bij te wonen, waarvan, zooals uit den grooten toeloop bleek, zeker wel door bijna alle leden gebruik werd gemaakt en niet ten onrechte, daar deze een schitterend beeld van het heerlijke eiland in den Archipel gaf.

Dr Willem Roijaards hield daarbij nog een mooie voordracht uit Multatuli's Max Havelaar, n.l. Saidjah en Adinda, terwijl de attractie nog verhoogd werd door de fraaie vertooning van een Indischen dans door een Javaan in nationaal costuum. Een en ander gaf een zeer goed geslaagden middag. Aan de Asta-Directie komen dan ook toe alle eer en onze groote dank voor hare gastvrijheid.

Hoewel we uit het bovenstaande kunnen zien, dat het ledenaantal in het afgeloopen jaar is toegenomen, is ons toch meermalen gebleken, dat de Vereeniging „Oost en West" in haar werkingsfeer, zoowel in Indië als hier te lande, niet voldoende bekendheid heeft.

Vol vertrouwen mogen wij dus verwachten, dat onze leden zooveel mogelijk zullen medewerken, om de bekendheid, het doel en het streven der Vereeniging in ruimen kring te verspreiden.

's-Gravenhage, 1 Januari 1926.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Rekening en verantwoording der gelden over 1925.

Ontvangsten.

Per Saldo 1924	f 2179.87
„ Geïnde contributiën	„ 3508.50
„ Gekweekte rente	„ 98.31
„ Nalatenschap Mevr. M. ten Bosch-Bosscher	„ 1823.80
„ Schenking in eens Directie van de Mij. tot Expl. van de Suikerondernemingen Sentanen Lor, Brankal en Dinojo	„ 100.—
	f 7710.48

Uitgaven.

Aan Hoofdbestuur (over contributiën 1924)	f 1330.8
„ Hoofdbestuur voor achterstallige contributie	„ 1000.—
„ Hoofdbestuur voor de helft der schenking ineens van de Directie van de Mij. tot Expl. van de Suikerondernemingen Sentanen Lor, Brankal en Dinojo	„ 50.—
„ Salaris	„ 900.—
„ Bureauhuur over 1925	„ 200.—
„ Onkosten inning contributiën	„ 104.8
„ Lezing Prof. Dr. A. Pulle	„ 148.7
„ Lezing Prof. Dr. J. J. van Loghem	„ 108.6
„ Lezing C. K. Elout	„ 147.4
„ Schrijfbehoeften, porti, enz.	„ 35.6
„ Kleine rekeningen	„ 55.2
„ Provisie	„ 5.—
„ Saldo op 31 December 1925	„ 3624.1
	f 7710.4

's-Gravenhage, 1 Januari 1926.

De Secretaris-Penningmeester,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Groningen en Ommelanden.

JAARVERSLAG OVER 1925.

In mijn vorig jaarverslag werd met vreugde geconstateerd, dat de belangstelling voor onze vereeniging wat meer was wakker geschud. Gelukkig bleef die meerdere belangstelling voortduren, hetgeen zich dit jaar uitte in het toetreden van vele nieuwe leden.

De afdeeling Groningen gaat vooruit, langzaam maar zeker.

In dit verslagjaar werd slechts één propaganda-avond gegeven, welke alleen toegankelijk was voor de leden met hunne dames en genoodigden. Op 9 December n.l. werd met welwillende medewerking van de directie van het Luxortheater, de Java-film afgerold, voorafgegaan door een paar Inlandsche dansen en de voordracht van Saidjah en Adinda door Raden Hardjodiringgo. Deze dag was een groot succes voor onze afdeeling, jammer, dat onze financiën niet toelaten meer dergelijke dagen te geven.

In dit verslagjaar werden 5 bestuursvergaderingen gehouden en 1 algemeene vergadering. Helaas bedankten als bestuursleden de heeren Lt. Kol. W. J. R. L... zing, wegens verhuizing naar elders, en E. Potjer om particuliere redenen, zoodat op de a.s. algemeene vergadering het bestuur met 2 nieuwe bestuursleden zal moeten worden aangevuld. Plannen tot het geven van propaganda-avonden voor het komende jaar, zijn bij het bestuur in bespreking. In het volste vertrouwen dat het eindelijk lukken zal, onze afdeeling die plaats waarop zij behoort te staan, te doen veroveren, gaan wij het nieuwe jaar in.

Financieel Verslag over 1925.

Aan geïnde contributies	f 118.-
Aan restitutie van het H.B.	„ 86.5
	f 204.5

Saldo 1924	f 58.4
Incassokosten	„ 5.-
Portikosten	„ 5.2
Onkosten propaganda	„ 49.0
Reiskosten H. B. vergadering	„ 70.8
Bijdrage H.B., zijnde 60 pCt. der contributies	„ 12.5
Saldo	„
	f 204.57

De Secretaris-Penningmeester,
J. FRANKE.

Afdeeling Haarlem en Omstreken.

JAARVERSLAG 1925.

Aanvangende met het geven van een overzicht van hetgeen in het afgeloopen jaar door onze afdeeling werd verricht, noem ik in de eerste plaats de in Januari van dit jaar gehouden lezing over „de Boschnegers van Suriname", door den heer J. F. E. Einaar.

Een zeer talrijk publiek woonde deze lezing bij, die ook vereerd werd met de tegenwoordigheid van den Gouverneur van Suriname, mr. A. Baron van Heemstra, die in de pauze zich geruimen tijd met den heer Einaar onderhield.

In Maart 1925 werd georganiseerd een filmavond waar vertoond werden de film van de Rotterdamsche Lloyd: „Met de Patria van Rotterdam naar Batavia" en de film van de Kon. Paketvaart-Mij. „Met de Plancius door de Molukken". Ruim 800 personen woonden deze filmvoorstelling bij.

Het groote evenement in het jaar 1925 was voor onze afdeeling de op 24 October gehouden „Liefdadigheidsavond" ten bate van melaatsche kinderen in Suriname. Krachtige medewerking mocht bij het organiseeren van dezen avond worden ondervonden van Mevrouw N. C. Gravin van Limburg Stirum-Baronesse van Heemstra. Ook van Mevrouw van Zeggelen bij de opvoering van haar tooneelstuk „Een kostbare sproke" en van Mevrouw Delbaere voor wat betreft de buffetten en van verschillende andere dames en heeren.

De Stadsschouwburg was bijna geheel gevuld en de avond mocht, ondanks de groote onkosten, een batig saldo opleveren van ƒ 800.—, welk bedrag werd overgemaakt naar Suriname door tusschenkomst van den Heer en Mevrouw Graaf en Gravin van Limburg Stirum.

Deze avond werd tevens bijgewoond door den Commissaris der Koningin van Noord-Holland.

Op 26 November d.a.v. werd gehouden een lezing met lichtbeelden door den Heer C. K. Elout, met het onderwerp: Vier maanden in Ned.-Indië. Ook thans was de zaal van den Schouwburg aan den Jansweg weer flink bezet.

Op 10 December trad in den Schouwburg op de Javaan Jodjana met zeer bijzondere Javaansche dansen. Besprekingen van den secretaris met het concertbureau De Haan en Co. in den Haag leidden er toe, dat aan de leden onzer afdeeling een belangrijke reductie op de toegangsprijzen werd verleend.

Voor onze lezingen werden steeds een aantal kaarten gratis ter beschikking gesteld van Directeuren der verschillende inrichtingen van Middelbaar Onderwijs voor de leerlingen der hoogste klassen, waarvan over 't algemeen een ruim gebruik werd gemaakt.

Aan enkele personen werden adviezen verstrekt in verband met het zoeken van een werkkring in Indië of het maken van zakenreclame aldaar en, voor zooveer noodig, verwezen naar het Informatiebureau van onze Vereeniging in den Haag.

Het feit dat alle georganiseerde avonden zeer goed waren bezocht levert het bewijs voor de belangstelling voor doel en streven onzer Vereeniging en voor hetgeen onze afdeeling biedt, van de zijde van het publiek.

Ook in eenige stijging van het ledental uit zich deze belangstelling, ofschoon deze stijging in geen verhouding staat tot het groot aantal personen dat geregeld onze lezingen etc. bezoekt.

Op verschillende wijze gemaakte propaganda beantwoordde steeds niet aan de verwachtingen.

Op 31 Dec. 1924 bedroeg het aantal leden 106. Op 31 Dec. 1925 bedroeg dit 133.

Betreurenswaardig is, dat nog zoo talloos velen, die door hun tegenwoordige of vroegere positie toch stellig in de eerste plaats lid van een vereeniging als de onze behoorden te zijn, bezwaren hebben zich als zoodanig op te geven. De geringe contributie, waarvoor men meer dan bij elke andere vereeniging terug ontvangt, kan toch zeker geen beletsel zijn.

Onlangs hoorde steller dezes door iemand, niet de eerste de beste, de meening verkondigen, dat Oost en West een vereeniging zou zijn speciaal van en voor gepensionneerde oud-Indischgasten.

Het behoeft geen betoog en het mag in dit verslag nog eens gezegd, dat deze opvatting er geheel naast is. Integendeel, het doel van Oost en West is breed en veelzijdig en iedereen, wie dan ook, die maar eenigszins inziet van welk groot belang de band met Indië voor Nederland is, behoorde daartoe een steentje bij te dragen en een vereeniging als Oost en West te steunen.

Moge het thans begonnen jaar een verderen vooruitgang van het ledental en een vooruitgaanden bloei onzer afdeeling aan het eind te constateeren geven.

De Secretaris,
H. P. DEINUM.

Haarlem, 20 Mei 1926.

Rekening en verantwoording over het jaar 1925.
Ontvangsten.

Saldo in kas ult. 1924	ƒ 196.02
Geïnde contributie	„ 577.50
Koersverschil	„ 6.80
Geïnde entrée's	„ 36.75
Voordeelig saldo filmavond 24 Maart	„ 10.92
Totaal	ƒ 827.99

Uitgaven.

Kosten lezing avond den Heer Einar	ƒ 100.—
Bijdrage huldiging generaal van Heutsz	„ 25.—
Bijdrage Hoofdbestuur	„ 218.—
Honorarium den heer Elout	„ 50.—
Zaalhuur	„ 40.10
Kosten van innen contributie	„ 21.05
Porti	„ 19.—
Telefoon Secretaris	„ 35.20
Vertering, diversen	„ 8.50
Copieerwerk, drukloon	„ 31.85
Advertenties	„ 21.10
Saldo in kas ult. 1925	„ 258.19
Totaal	ƒ 827.99

Heemstede, 25 Februari 1926.
De Penningmeester,
D. VRIJDAG.

Haarlem, 20 Mei 1926.
Gezien en accoord bevonden:
w.g. O. OPPENHEIM.
w.g. O. R. A. MICHELSEN.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Aan H.H. Secretarissen (Penningmeesters) der afdeelingen wordt bekend gemaakt, dat de Administrateur der Vereeniging van 23 Juni—8 Juli afwezig is en de wekelijksche mutatiestaten in de nos. van 1 en 8 Juli niet zullen worden opgenomen.

WEST-INDISCHE COMMISSIE.

Deze Commissie kwam Vrijdag 25 Juni bijeen in het gebouw der Vereeniging, Heulstraat 17, onder praesidium van den nieuwbenoemden Voorzitter, den Heer Prof. P. Ch. Flu.

Van het Informatie-Bureau:
INDISCHE VERLOFGANGERS:

W. Ch. van Ligten, Telegraafopzichter 1e kl. bij de S.S. en Tr.; Archimedesstraat 62, 's-Gravenhage.
Ir. C. D. Volker, Hoofdir., hoofd van de electrotechn. afd. bij den dienst van Waterkracht en Electriciteit; van der Pekstraat 60, Amsterdam.
M. de Wilde, Referendaris bij het Depart. van Binnenlandsch Bestuur; Laan van Meerdervoort 296, 's-Gravenhage.
H. J. Hardonk, Controleur 1ste kl. bij de P.T.T.; Poste Restante, Deventer.
T. Hommes, Leeraar bij de H.B.S. te Soerabaja; p/a. Pension „Quatre Bras", Hooge Naarderweg 23, Hilversum.
Mevr. H. S. de Groot geb. Eberlijn, 1e Commies bij het Hoofdkantoor der Opiumregie te Weltevreden; p/a. Pension „La Roseraie", rue Mirebeau 18, Nice.
J. C. Staal Sr., 1e Commies bij de S.S. en Tr.; Kalverstraat 8, Apeldoorn.
H. F. E. Selier, Onderwijzer der 1ste kl. bij het Openb. Europ. L. O.; Sweelinckstraat 173, 's-Gravenhage.
C. J. Gronthoud, Controleur 1ste kl. bij de Landelijke Inkomsten te Bandoeng; p/a. familie H. C. Praasterink, Vivienstraat 84, 's-Gravenhage.
Ir. H. Huisman, Ingenieur 1e kl. met den persoonlijken titel van hoofdingenieur bij de S.S. en Tr.; Brouwershaven.
J. Kats, Directeur der Instelling ter bevordering van de kennis van Inlandsche talen en de Land- en Volkenkunde van Nederl.-Indië; Verspronckweg 113, Haarlem.
Jhr. Mr. N. Rengers Hora Siccama, Griffier van den Raad van Justitie te Makasser; p/a. Hotel du Passage, kamer 44, 's-Gravenhage.
Th. V. Rhemrev, Administrateur 2e kl. bij het Krankzinnigengesticht te Sabang (Gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden), Copernicusstr. 87, 's-Gravenhage.
Mr. A. J. A. A. Baron van Heemstra, Gouverneur van Suriname; p/a. Graaf van Limburg Stirum, Arnoldlaan, Bloemendaal.
L. T. van Sluis, Onderluitenant der Mil. Adm.; Viaductstraat 12, Groningen.
P. L. Mulder, Kapt. der Infanterie; Utrechtsche Prov. Bank, Utrecht.
G. J. Sieburgh, Kapt. der Infanterie; 1ste v. d. Boschstraat 1, Den Haag.

Vereeniging „OOST en WEST".
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jo lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen d

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-In of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraa 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichti zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Teh biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvr te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerla 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Ind bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrek willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenhe verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de da J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Fi MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede dr
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
~~Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.~~

c. ~~Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.~~

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede v verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Ind**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herz
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herz
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Ind**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De Inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Ind
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 27 DONDERDAG 8 JULI 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G.E.V.L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

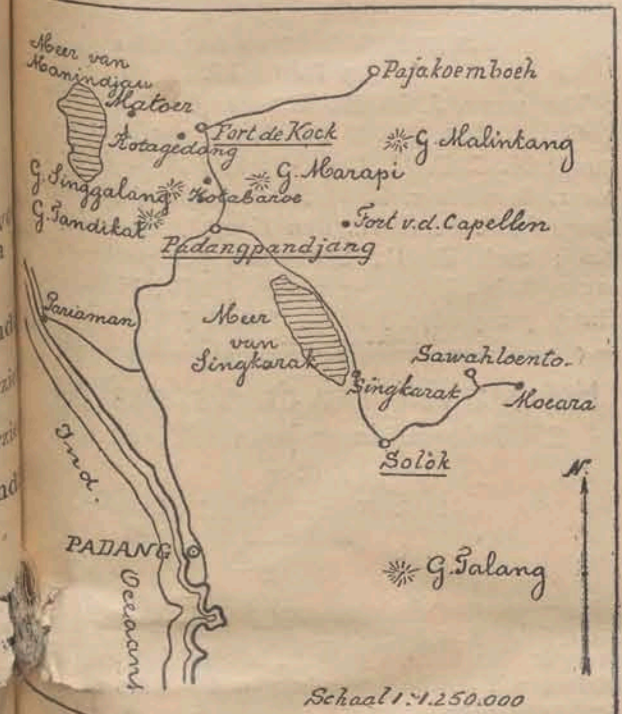
ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

De aardbeving op Sumatra.

In de afgeloopen week werd onze aarde door een nieuwe geweldige natuurramp, een aardbeving, beroerd. Ditmaal heeft het noodlot Sumatra getroffen en wel een der meest gecultiveerde en dichtst bevolkte gedeelten van de Residentie Sumatra's Westkust, namelijk in hoofdzaak de streek tusschen Padang, Sawahloento en Fort de Kock. Hieronder geven wij, aan de hand der tot nog toe tot ons gekomen berichten, een kort overzicht van de ramp en tevens een schetskaartje van het geteisterde gebied. De plaatsen welke het meest geleden hebben, zijn onderstreept.

De aardschokken welke de catastrophe veroorzaakten, vielen voor tusschen 28 en 30 Juni en brachten ontzaggelijke verwoestingen in steden en dorpen, aan wegen en spoorwegen, terwijl bovendien zeer vele menschenlevens verloren gingen.

Het ergste lot heeft de afdeelingshoofdplaats, tevens belangrijk spoorwegknooppunt en levendig handelscentrum Padangpandjang getroffen, dat zoo goed als geheel verwoest werd. Daar zijn alle steenen gebouwen, w. o. de meeste Gouvernementsgebouwen geheel of gedeeltelijk ingestort en de meeste houten gebouwen uit hun verband gerukt en onbewoonbaar geworden. Het aantal door neervallende woningen enz. gedoode personen bedraagt tusschen 100 en 200, doch is nog niet met juistheid bekend, omdat nog zoovele lijken onder puinhoopen bedolven lagen. Het groote getal dooden is te wijten aan het feit, dat het juist groote pasardag was te Padangpandjang, waardoor vele menschen van buiten aldaar verzameld waren. Onder de dooden is de mil. ass. apotheker Smith, voor zoover bekend de eenige Europeaan, die bij de ramp het leven verloor.

Te Fort de Kock (hoofdplaats der afd. Agam) en in de omgeving daarvan werd schade toegebracht aan steenen gebouwen, waarvan eenige instortten. In de afd. Agam vallen 34 dooden en verscheidene gewonden te betreuren. Te Fort van der Capellen werden verschillende beschadigingen aan gebouwen veroorzaakt; de gevangenis is ingestort. Voor zoover bekend, zijn in deze streek enkele dooden. Te Solok (hoofdplaats der afd. Solok) zijn de meeste steenen winkels verwoest, terwijl van de meeste Gouvernementsgebouwen de muren gescheurd zijn. In het Soloksche waren 33 dooden. Uit Sawahloento worden slechts enkele ernstige beschadigingen gemeld; de mijnen hebben zoo goed als niets geleden. Ook te Padang zijn enkele gebouwen beschadigd.

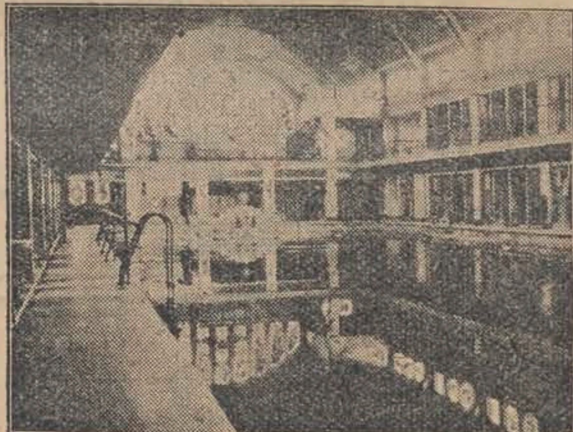
Aan spoorwegen, bruggen en wegen zijn eveneens groote verwoestingen aangericht, vooral tusschen Padangpandjang en Fort de Kock en in de Anei-kloof. Het verkeer is aldaar geheel gestremd. De totale materieele schade door de aardbeving veroorzaakt, is nog niet te schatten, doch volgens officieele berichten zal deze minstens een paar millioen beloopen. Van den omvang der verwoestingen in andere, kleinere plaatsen en op het platteland weten wij nog zoo goed als niets.

Over de oorzaak van de ramp zijn nog geene gegevens beschikbaar; eerst werd aan vulkanische werking gedacht, o.a. van den G. Talang, doch later is als meer waarschijnlijk aangenomen, dat de bevingen van tectonischen aard waren, d.w.z. ontstaan door verstoring van de oorspronkelijke ligging der aardgesteenten, als gevolg van een breukzône in het Barisangebergte.

* * *

Nadat het bovenstaande was geschreven zijn nadere ontstellende berichten tot ons gekomen. Te Fort de Kock en te Solok werd den 6en Juli een zware aardschok gevoeld, welke opnieuw verwoestingen heeft aangericht en helaas ook zóóveel menschenlevens heeft gekost, dat het aantal dooden nu reeds de vierhonderd heeft overschreden. Begrijpelijkerwijs heerscht in de getroffen streken eene algemeene paniekstemming onder de bevolking.

Vóór deze laatste catastrophe werd de materieele schade al op 11 millioen gulden geschat, welk be-

drag thans natuurlijk weer veel hooger is geworden.

De hieronder volgende, van het Oranje Kruis uitgaande oproep om financieelen steun voor de zoo zwaar getroffen bewoners der Padangsche Bovenlanden, zal ongetwijfeld weerklank vinden bij tal van leden onzer vereeniging.

Ramp-Sumatra.

Oproep om steun.

Ons Indië is getroffen door een ontzettende ramp. Daar, waar nog kort geleden een warme belangstelling en milde offervaardigheid getoond werd voor de slachtoffers der rampen, die Nederland teisterden, is men nu onder den diepen indruk van wat in en om Padang gebeurde.

De wonderbaarlijke natuurkrachten schonken Indië zijn onvergelijkelijke vruchtbaarheid en schoonheid. Maar deze zelfde geweldige natuurkrachten brengen van tijd tot tijd door een plotselinge uitbarsting verderf en ongeluk, waar nog kort te voren bloeiende schoonheid en geluk heerschten. Groote gedeelten van stad en land zijn door aardbevingen ingezakt, gebouwen en huizen ingestort, vele, wellicht reeds honderden menschenlevens vernietigd, vele kinderen beroofd van den steun van vader en moeder.

De ondervinding bij vroegere soortgelijke rampen heeft geleerd, dat hier omvangrijke maar vooral snelle hulp noodig is.

Het Smeroefonds, de stichting in Batavia, met welke wij steeds samenwerkten, is in 1910 opgericht met het bepaalde doel om bij natuurrampen onmiddellijk eerste hulp te verleenen. Uit den aard der zaak evenwel stellen de middelen van dit Fonds slechts tot eerste hulp in staat. Voor eenige jaren reeds heeft onze organisatie met het Smeroefonds een overeenkomst getroffen, dat wij ieder op eigen terrein bij een ramp in het andere land gelden zullen inzamelen, doch dat wij eerst in actie zullen treden, wanneer de wenschelijkheid daarvan is medegedeeld door de andere organisatie.

Dit heeft thans plaats gevonden; wij hebben een telegram ontvangen, waarin onze medewerking wordt ingeroepen, onder mededeeling dat de schade eenige millioenen groot zal zijn.

Deze mededeeling van genoemde stichting, welke ons voor nog slechts korten tijd 300.000 gulden overmaakte voor de slachtoffers van den watersnood, geeft ons nu vrijheid om in Nederland tot steun op te wekken. De ramp is te zwaar, de schade te groot dan dat Indië alleen bij machte zou zijn, om de noodige gelden bijeen te brengen.

De hechte banden, die Indië met het moederland verbinden en die telkens tot uiting komen, indien een van beide de hulp van den ander behoeft, laten ons vol vertrouwen een beroep doen op de offervaardigheid van onze landgenooten.

Moge Nederland wederom toonen, dat het medegevoelt met onze landgenooten ginds en met de inlandsche bewoners, wier belangen aan onze goede zorgen zijn toevertrouwd.

Giften, groot en klein, waarvan nauwkeurig verantwoording zal worden gedaan, worden, met vermelding van „Voor de Padang-ramp" gaarne ingewacht aan het adres van den Kon. Nation. Bond „Het Oranje Kruis", rekening houdende bij de landsche Bank voor Zuid-Amerika, Heerengracht 438, Amsterdam, of aan dat van den Secretaris, Postgironummer 106900.

Het aanbod van verschillende dagbladen om den voor de commissie in ontvangst te nemen wordt dankbaar aanvaard.

Voor het Bestuur van den Koninklijken Nationalen Bond voor Reddingwezen en Eerste Hulp bij ongelukken „Het Oranje Kruis":

Dr. N. M. JOSEPHUSS JITTA, *Voorzitter.*
Dr. C. J. MIJNLIEFF, Keizersgracht 134, Amsterdam, *Secretaris.*
W. A. DEN TEX BONDT, Directeur van de Hollandsche Bank voor Zuid-Amerika, *Penningmeester.*
Mr. G. VISSERING, President van de Nederlandsche Bank, *Lid.*

In aansluiting bij het bovenstaande verklaart het Hoofdbestuur van „Oost en West" zich gaarne bereid tot het in ontvangstnemen van gelden ten bate der slachtoffers. Zendingen per postwissel of per giro (No. 14574) aan het Secretariaat, Heulstraat 17, Den Haag.

De, naar gehoopt wordt, ruim vloeiende bijdragen zullen in het Kol. Weekblad worden verantwoord en daarna overgemaakt aan den Penningmeester van het Oranje-Kruis.

Ook het Roode Kruis (hoofdbestuur Prinsegracht 27, Den Haag), is genegen voor het zelfde doel gelden in ontvangst te nemen (giro nummer 22120).

REEDS INGEKOMEN GELDEN:
t/m 7 Juli '26.

Van mevr. J. M. H., den Haag, ƒ 1.— (afgegeven); J. C. t. N. d. B., Den Haag, ƒ 10.— (per giro); M. C. F. H., Oosterbeek, ƒ 10.— (per giro); mevr. de wed. v. B.—L., Den Haag, ƒ 25.— (afgedragen); J. P. C. H., den Haag, ƒ 10.— (afgegeven); mej. de C., Schiedam, per postw. ƒ 1; mevr. G. H., Delft, per postw. ƒ 2.50; M. B. F., Den Haag, per postw. ƒ 10.—. Totaal ƒ 69.50.

Het sterven der desa's gaat voort. 2500 dooden in de jaren 1923 en 1924

door

E. L. K. SCHMÜLLING.

(*Slot*).

Maar weer op de hoofdzaak terug komende: voorspelling is zoowel in tijdsduur, n.l. 2 à 3 jaar vroeger dan 1928, alsook in uiteindelijk aantal heden, n.l. 3000 in plaats van 4000 als men *onder*schreden.

Wat de Gouvernementslanden betreft, voor de jaren 1923 en 1924 eene minimale vermindering van 700 en hoogstens van 1000 desa's per jaar aan. Maar de feiten leeren, dat dit aantal 2500 en dus veel grooter is, zoodat in den loop van het jaar der uitvoering van de Bestuurs-

…ing, n.l. 1925, het geheele aantal minder dan …000 bedraagt of minder dan 2/3 van de 30.500 …n 1897.

Nu is het wel mogelijk en niet zoo moeilijk om …orspellend aan te geven, hoe het verder gaan zal. …ij een zielental voor deze Landen van 35 millioen …n inheemsche bevolking voor eind 1924, is dus …t doorsnee-zielental per desa 1750 en komt het …ij voor, dat men wel kan ophouden met de ver…indering van desa's als 2000 als gemiddelde zal …n bereikt, dus bij niet toenemend volkstal zou …t beteekenen ± 17.500 en als men 36 millioen …nneemt, dan ± 18.000 desa's als uiteindelijke …ens. Wordt er voortgegaan als in de jaren 1921 …m 1924, waarin dit aantal met bij elkaar ± 3000 … 750 per jaar is teruggegaan, dan zou men reeds …begin 1927 dat eindtotaal van ± 18.000 berei…en (over de stadskampongs zie lager). Maar hoe …ok, het blijkt, dat met inbegrip van de 1700 desa's …er Particuliere Landerijen tot vóór 1915 het ge…eele aantal eenheden bedroeg op einde van:

1897 : 51600	1915 : 45800
1924 : 24850	1925 : 22800

…l. in de Gouvern.landen:	19500	19000 (hoogstens)
…l. in de Vorstenlanden:	4500	3000 (hoogstens)
…l. of de Partic. Landerijen:	850	850 (hoogstens)

Men ziet dus in de 10 jaren vanaf 1915 'n terug…ang met 23.000 of ruim 50 %, dus eene vrij radi…ale opruiming als vrucht en uitkomst van een zeer …mvangrijken, stillen, administratieven arbeid, die …er verder buiten bespreking moet blijven. Die be…ngwekkende verminderingsactie in het getal der …rpshoofden zal ongeveer haar einde bereikt heb…n op een tijdstip, vrijwel samenvallende met de …tooiing der Reorganisatie der Vorstenlanden en …r invoering van de nieuwe bestuursregeling in …t Gouvernementsgebied; bovendien is of zal na …n rusttijd van eenige jaren in 1926 worden begon…n met het verder terugbrengen van Particuliere …nderijen tot het Staatsdomein, of anderszins …t hunne beëindiging en daardoor zal, zij het …k dat er nog tientallen jaren mee gemoeid kun…en zijn, ook de kleinste groep van inlandsche ge…eenten verdwijnen.

Vermelding verdient nog het feit, dat in 1926 …egonnen is met de geleidelijke opheffing der …adskampongs, gelegen binnen de groote stads…emeenten; dit betreft eenige honderdtallen, bij …kaar allicht 6 à 700 en niet begrepen in de …8.000 voormeld en zij zullen wel vóór 1930 ver…wenen zijn door oplosing in die stadsgemeenten; …e grens van ± 18.000 voormeld zal dus ook nog …m deze reden kunnen dalen, maar niet veel. …en kan dus bijna wel van eene onbloedige admi…istratieve omwenteling spreken, die zich in min…r dan 10 jaar op Java voltrokken heeft.

Hieruit volgt vanzelf, dat de beteekenis van het …rpshoofd of den plattelandsburgemeester van …ze dagen en vooral in de toekomst eene geheel …dere is dan die van vóór 1915. Afgaande op de …tallen 45.800 en 22.800 en op hunne verhouding …n 2 tot 1, zou men geneigd zijn aan te nemen, …t de totaliteit van sociale positie, bevoegdheid, …rzorgingsgebied, inkomsten e.d.m. van het hui…ge dorpshoofd in omgekeerde reden gemiddeld …nde moeten zijn verdubbeld. Dit zou vrijwel juist … indien in dat tijdsverloop het zielental van …h en vee, de omvang der belasingplichtige …en, de belastingen zelve, de aard van taak en …aamheden voor deze functionnarissen vrijwel …al …derd waren gebleven, maar dit is niet het …geweest, want die elementen zijn in dat tijds…erloop ook nog in omvang toegenomen; daarbij …zijn gekomen grootere bemoeienissen met de land…ente, onderwijs, credietwezen, volksgezondheid en …rdt in verband met de stijging van het doorsnee…eil der volksontwikkeling en dit niet alleen als …volg van de gestadige toeneming der alfabeten, ook het intellectueele peil der dorpshoofden en vooral der dorpsschrijvers, geleidelijk hooger. Maar dientengevolge kan ook veel meer van hen verlangd worden op gebied van berichtgeving over de onderscheidene deelen hunner bemoeienissen, zooals buiten het bovengenoemde ook nog over den landbouw, de bevolkingsbeweging, de gemeentelijke diensten e.d.m. De beteekenis der gemeenteordonnantie acht ik in dit verband zeer beperkt, zoo ook de gevolgen van de inwerkingtreding der regentschapsraden, waarvoor de bevolking een getrapt verkiezingsrecht zal krijgen.

Nu heeft een eigenaardig toeval gewild, dat op den dag der verschijning van het Koloniaal Weekblad van 23 October 1924 voormeld met de bijdrage, die de uitkomsten van 1922 aangeeft, in Leiden tot doctor in de rechtswetenschap gepromoveerd is de heer L. Adam, Controleur van het B.B., op een interessant proefschrift: „de autonomie van het Indonesische dorp". Het hoofdstuk II begint met den zin: „De beruchte Ned.-Indische statistiek laat ons ook ten opzichte van het aantal in den Archipel bestaande dorpen in den steek. Zelfs van Java en Madoera zijn geen volledige cijfers te vinden. Immers, wat de Regeeringsalmanak geeft en waarschijnlijk geput wordt uit de desastaten, bedoeld in de Bijbladen 7507, 7650 en 7681, heeft geen betrekking op de Particuliere Landerijen en de Vorstenlanden." Ik kan wel zeggen: habeo socios in dolore", zijnde deze uitdrukking ontleend aan het proefschrift van mr. Heslinga van 1921, die ook over den Almanak zoo ontevreden was en dat is stellig met nog vele anderen ook het geval.

De Almanakredacteur moet ook hierbij weer denken aan den wijsgeer, die, schoon te Sanssouci *levende*, steeds *dans soucis* was en zich dag en nacht als Dienaar van Staat en Maatschappij beschouwdê; een druppel van dien grooten Staatsleider zou toereikend zijn, om van den Redacteur een andersdenkend Landsdienaar te maken en hem te doen ophouden om als ambtelijk hartje-zonder-zorg door te blijven gaan als geblinddoekte en met gewatteerde ooren.

Nu is dr. Adam geen voorstander van vermindering van desa's en acht samenvoeging 'n onbillijken en tegen volksinstellingen strijdende handelwijze: maar alvorens daarover een oordeel te kunnen vellen, moet m.i. eerst afgewacht worden, wat terzake de practijk der eerstkomende jaren leeren zal en bij de beoordeeling moet men zoo nauwgezet en zoo veelzijdig mogelijk nagaan het voor en tegen van deze vruchten eener „efficiency-politiek" (zie bl. 142 van het proefschrift), die dan toch wel om deugdelijke reden hare voorstanders heeft tot in de hooge en hoogste overheidsinstanties met inbegrip van den Landvoogd toe. Bestaan er dan geene zoogenaamde „moderne tijdseischen" en die ook in Europa tegen vele oude tradities en inzichten optornen, ja, ze vaak onder den voet moeten loopen? Bestaan er niet reeds van ouds zeer groote inlandsche gemeenten, deels kompakt, deels uit verstrooid gelegene gedeelten, n.l. gehuchten, bestaande en die van huis uit veel grooter zijn dan de normen van zielental, door verschillende efficiency-politici of theoretici voorgestaan en waartoe ook de kiesrechtcommissie voor West-Java moet gerekend worden?

Zeer interessant is in deze, wat Nederland betreft, de uitspraak van Prof. Oppenheim, in het verslag der Staatscommissie voor de herziening der Gemeentewet te lezen, en volgens welke hij voor Nederland als normaal minimum van het zielental der gemeenten van onzen tijd ± 6000 aangeeft; het aantal gemeenten van minder dan dit zielental is echter 860, dat is 80 % van het 1110 bedragende totaal der Nederlandsche gemeenten.

Er zijn ontegenzeggelijk hardheden en minder gunstige omstandigheden en gevolgen aan verbon-

den — dr. Boeke beklaagde er zich ernstig in het Verslag van het Inlandsche Credietwezen van 1924 over v.z.v. het betrof de desaloemboengs — maar de lichtzijden en voordeelen schijnen van dien aard, zoo gunstig en zoo groot te zijn geweest en gebleken, zoowel voor de practijk van bestuursvoering alsook ten belange van de bestuurden of administrabelen, dat men in de jaren 1923 en 1924 met de vermindering van het getal desa's met volle kracht is blijven doorgaan en hoogstwaarschijnlijk zal dit ook nog wel in wat langzamer tempo het geval zijn met de jaren 1925 en 1926, die men wel zal kunnen noemen de eind- of slotjaren van deze zeer belangwekkende evolutie. Men kan dus, door redeneering à contrario, wel beweren dat, indien de critiek en de klachten omtrent het verloop van zaken in de bij duizendtallen gevormde en vergrootte nieuwe inlandsche gemeenten of dorpen, veelvuldig en vooral gegrond en steekhoudend genoeg waren geweest, daaraan zeer zeker wel de noodige aandacht geschonken en de gebodene consequenties uit getrokken zouden zijn: t.w. geheel of gedeeltelijk herstel door splitsing. Mocht dit er inderdaad toe hebben geleid, dan kan zulks alleen in hoogst enkele gevallen zijn geschied en in zoo weinige, dat ze niet in staat zijn gebleken, om noch het totaal-beeld, noch het beleid noemenswaardig te wijzigen. Daarbij komt, dat het zich juist sinds 1915 zoo ontplooid en uitgebreid hebbende openbare leven, vooral sinds 1918 zoo krachtig gestuwd door den Volksraad, de gelegenheid voor klachten en critiek zoo vergroot en uitgebreid heeft; en dit is bovendien nog in de hand gewerkt, doordien de desa sinds ongeveer dat jaar veel meer en vaker in aanraking is gekomen met andere overheidspersonen en ambtsdragers dan die van het Binnenlandsch Bestuur in den traditioneelen en engeren zin; men denke aan die van den Landrentedienst, het Credietwezen, voorts die van Landbouw, Volksgezondheid en Bevloeiing.

Volledigheidshalve moet ik wijzen op het volgende. Het voor den eersten keer als één geheel, n.l. in één boekwerk, verschenen „Statistisch Jaaroverzicht van Nederl.-Indië over het jaar 1924", heeft een voorwoord; door het bekwame en volijverige wd. Hoofd van het Centraal Kantoor voor de Statistiek op 22 Juli 1925 onderteekend. Deze overigens hoogstaande publicatie heeft ook nog wel hare tekortkomingen, maar daarover kan en mag men niet anders dan een mild oordeel hebben bij alle zakelijke scherpte in de kenschetsing daarvan en men doet het als de vriend, die de feilen toont en in het bewustzijn, dat de zon blijft stralen, ook al zijn er vlekken op.

Wij zullen ons nu slechts bepalen tot ons onderwerp. Wie in dat overzicht omtrent 't aantal inlandsche gemeenten wenscht te worden ingelicht volgens den laatsten stand, dus 't einde van 1924 en meent, dat hij uit dit, alleen reeds door zijn vlugge verschijnen, zeer verdienstelijke boek deugdelijke voorlichting zal kunnen verkrijgen, zal bedrogen uitkomen en van den wal in de sloot geraken. Uit tabel 85 op bl. 102 blijkt, dat dit aantal, en vermoedelijk zonder de Particuliere Landerijen, op eind 1922 21.978, dus rond 22.000, met inbegrip van de Particuliere Landerijen dus bijna 23.000 bedraagt, wat juist is; zie het voorkomende omtrent Meijer Ranneft in het Kol. Weekblad van 23 October 1924. Ziet men echter tabel 226 op bl. 258, dan gelooft men zijn oogen niet, dat daar staat 34.405, dus 11.500 of ± 50 % meer dan in de eerste. Nu mag men er den samensteller van 't overzicht niet te hard over vallen, want de hoofdzondaar is niet de bewerker daarvan. Dit is het Departement van B.B. en in verband daarmee heeft men te doen met een even zonderlinge als berispelijk-slordige berichtgeving; uit haar koker zijn deze twee berichten voortgekomen, ééne is de juiste en de andere is eene onvergeeflijke fantasterij; de 34.405 komen n.l. overeen met eene werkelijkheid, die zooal, dan vóór 1890 moet hebben bestaan. Zoo schijnt dit Departement door „dubbele boekhouding" ook te handelen tegenover de Algemeene Secretarie, vandaar ongelukken en tegenspraken in den Almanak. Zul... wijst er intusschen nog op, dat ook aan dit Departement blinde en doove inktmannen schijnen ... werken; dorre tredmolenzielen, of, om met Pro... v. Vollenhoven te spreken: schamele geesten. ... Weltevreden is men wel gauw tevreden, maar ... grootere ontevredenheid in deze spoedig en har... noodig.

De zaak wordt nog grotesker, als men ziet, d... bij elk der 2 Vorstenlandsche gewesten in die op... gave een streep staat, zoodat een buitenstaande zoude meenen dat daar geene desa's bestonden, d... zij dus zin zekeren zin luchtledige ruimten ware... Het ware toch 'n zeer kleine moeite voor 't Departement geweest, om die opgave te verstrekken: e... 'n telegram aan de 2 Residenten en men hadde ... hoogstens 2 dagen antwoord gehad, dan wel raa... pleging van 't Koloniaal Verslag, bijlage B, over de voortgang der Reorganisatie der Vorstenlanden ... hare uitkomsten. Bij die tabel ontbreekt ook ee... toelichting, die nog eenigszins had kunnen bijdr... gen tot eenig begrip.

„Das ist der Fluch der bösen That dasz sie fo... „zeugend Böses musz gebören," dus kromme ... wanberichtgeving.

Mocht de Almanakredacteur er prijs op stelle... om niet voor een weinig bekwamen dilettant, e... brekebeen aangezien te worden, dan doe hij m... deze opmerkingen zijn voordeel, door er de eenvo... dige en gebiedende consequenties uit te trekke... voor den Almanak voor 1927. Nu koester ik vo... dezen nog de optimistische verwachting, dat hij bli... ken zal geven, den ouden Adam van dwaas-onjuist... berichtgeving en van zeer berispelijke sleurgeest ui... 't Paradijs van bureaucratische never-mindgeest e... zorgeloosheid te hebben verjaagd en dat wij nu... eindelijk zullen worden in- en voorgelicht met dien ernst en die zorgvuldigheid, welke deze, men zo... haar kunnen noemen, statistische kant van h... meentewezen en de dorpelijke organisatie zoo geheel ten volle verdient.

In ééne moeite door zou in een tweede gedeelte van gebrekenrijke administratieve berichtgeving, e... die sinds jaren den Almanak niet juist heeft ver... sierd of op hooger peil gebracht, de onmisbare ve... betering kunnen worden aangebracht. Daarmee ... bedoeld het „schema der administratieve indeeling van Java en Madoera" vanaf bl. 720 en even weinig waardige tegenhanger van die vanaf bl. 160 voo... meld van deel I van den Regeeringsalmanak v... 1926; het vertoont deels gelijke, deels ervan afw... kende gebreken. Een groote fout is bovendien no... dat deze beide opgaven zooals vanzelf spreekt g... heel overeenstemmend behoorden te zijn en geheel identiek; maar ook daaraan hapert het in zeer b... denkelijke mate en op in het oog loopende wijz...

Nog eens „West-Ind. Bezoldigingen".

In het nummer van 1 Juli van dit blad komt d... heer F. Oudschans Dentz nog eenigszins aanvullen wat ik meende over de bezoldigingen in de We... te mogen opmerken. De strekking van zijn artik... is in hoofdzaak instemming te betuigen met h... door mij aangevoerde en zelfs, dit met nog een ... belangrijke opmerkingen aan te vullen. Dit d... mij natuurlijk buitengewoon veel genoegen; ... blijkt uit, dat er nog anderen zijn, die, evens... meenen dat — natuurlijk tegen de bedoeling ... Regeering en Koloniaal Bestuur — door de ... schillende wijzigingen in salaris-verordeningen ... besluiten langzamerhand uitgezonden Europea... bij de in de tropen geborenen zijn achtergesteld. ... mijne meening in dezen gedeeld wordt, wist ik ... daar ik steeds zooveel mogelijk vermeden heb, ...

veel besproken onderwerp bezoldigingen te bediscussieeren.

Een zeer belangrijk punt, dat ik niet besproken heb in mijn artikeltje van 24 Juni, noemt de heer Dentz in de laatste alinea van zijn stuk, n.l. de regeling der pensioenen. Het spreekt vanzelf, dat ik het met zijne beschouwingen daaromtrent geheel eens ben. Ook ik meen, dat de Surinaamsche en Curaçaosche ambtenaar eerst na 40-jarigen diensttijd en op 65-jarigen leeftijd aanspraak op volledig pensioen dient te hebben, evenals de ambtenaar in Nederland; de uitgezondene dient dezelfde aanspraak te verkrijgen na 20-jarigen diensttijd en op 50-jarigen leeftijd. De redenen voor dit onderscheid liggen voor de hand.

Wat de overige opmerkingen en aanvullingen van den heer Dentz betreft, het schijnt mij toe, dat zij zeer zeker de aandacht verdienen. In die finesses wil ik mij echter liever niet verdiepen. Verordeningen maken is niet het werk van leeken, maar van menschen, toegerust met juridische kennis. Het ware te wenschen, dat dit meer in het oog gehouden werd door leden van wetgevende lichamen in de West, die zoo gauw met amendementen klaar staan. En een der jammerlijkste dingen bij den wetgevenden arbeid heb ik het altijd gevonden, als een of ander lid van een wetgvend college zich opmaakt om eens een lans te gaan breken, zooals de technische term in zoo'n geval luidt, voor een bepaalde groep van personen en daarbij uitsluitend het oog houdt op zijn groepje beschermelingen. Het resultaat van zoo'n gebroken lans, i.c. het amendeeren van een bepaald artikel in de ontwerpverordening is maar al te vaak, dat de groote lijn in het ontwerp treurig verknoeid wordt.

Daarom wil ik, als leek, liever niet er mij in verdiepen, of er misschien nog meer combinaties en permutaties mogelijk zijn, of ik misschien nog meer groepen van personen, in bijzondere omstandigheden verkeerende, zou kunnen opsporen. Hoofdzaak is en blijkt voor mij, dat bij het bepalen der bezoldigingen in de West en bij het maken van voorschriften omtrent verloven en pensioenen er rekening mede dient gehouden te worden, dat er maar twee categorieën ambtenaren zijn: de uitgezondene en de in de tropen geborene. Bovenbedoelde voorschriften en bepalingen dienen voor de eerstgenoemden belangrijk vrijgeviger te zijn dan voor de laatste. Dit lijkt mij een eisch der billijkheid, niet in de eerste plaats in het belang van henzelven, maar ook en vooral in het belang der koloniën, die, ik herhaal het hier, het zonder telkens nieuwe Europeesche werkkrachten niet kunnen stellen.

Nieuwer-Amstel, Juli 1926.

C. K. KESLER.

Van Week tot Week.

Dinsdag 29 Juni tot Maandag 5 Juli.

De aardbevingen in de Padangsche Bovenlanden. De tot 6 Juli loopende berichten over de vreeselijke ramp welke een gedeelte van Sumatra's Westkust heeft getroffen vindt men elders in dit blad besproken.

Koloniale Landbouwschool. Voor de toelating als leerlingen van de Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer hebben zich 138 jongelieden aangemeld, tegen [illegible] het vorige jaar. Voor enkele jaren bedroeg het [illegible] nieuwe leerlingen minder dan de helft van [illegible]

De bevolking van Billiton bedacht en eene Onderscheiding. Bij gelegenheid van het jubileum van de Billiton-Mij. deelde de vertegenwoordiger der Maatschappij, de heer Houwert, mede, dat de directie een half millioen beschikbaar stelde voor de stichting van een fonds ten behoeve van de economische en hygiënische ontwikkeling der bevolking van het eiland.

Bij Kon. Besluit is benoemd tot officier in de Oranje Nassau orde de heer F. J. Houwert, vertegenwoordiger in Ned.-Indië van de gemeenschappelijke Mijnbouw Maatschappij Billiton.

A. C. Schepper † In het buitenland is plotseling overleden de heer A. C. Schepper, gep. assistent-resident in Ned.-Indië.

Een zoon van den koning van België naar Indië? Uit Brussel wordt aan het Hbl. gemeld, dat Prins Leopold, oudste zoon van Koning Albert van België, van plan zou zijn, om eerlang een bezoek te brengen aan Nederlandsch-Indië.

Officieren voor het Indische leger. De hieronder genoemde candidaten hebben aan het dezer dagen gehouden Indische officiers-examen voldaan.

Infanterie: E. G. T. Antonio, W. Bouma, P. J. J. v. d. Broeke, P. L. van Hemert, J. W. Henning, E. E. Jahn, H. L. Jullien, J. Leutscher, A. M. W. Leyder, K. J. Luchsinger, A. J. E. v. d. Ney, Fr. J. v. Nues, J. J. Roy, L. Schotborgh, F. B. v. Straalen, H. Strebels, C. Vries, W. E. F. Wasch, A. Weber en W. J. Weiffenbach.

Artillerie: A. L. S. Badings, J. J. Seykes, W. M. Leyden, J. J. Kroeze, J. Gerharz, W. H. A. Meelhuysen, M. L. Eybergen, G. E. H. Koen en G. E. Scherard.

Genie: H. K. Messenmaeckers v. d. Graaf.

Universitaire examens. Amsterdam: Bevorderd tot doctor in de geneeskunde op proefschrfit: De therapeutische waarde der verschillende behandelingen van den lupus, de heer A. H. M. Tjin Fat, geboren te Paramaribo. — Candidaats-examen Ned. Indisch recht de heer H. J. G. van Giessen.

Leiden: Doctoraal-examen Ind. recht de heer L. H. Hubenet, Sarif Hidajat, Mohammed Nazif en mr. J. G. A. ten Siethoff. — Cand. ex. Ind. recht de heer Han Hian Tjing, J. M. W. Knipscheer en A. Brekers. — Taalkundig Cand. ex. Indologie D. J. Wolhoff, G. H. M. Riekerk, W. Kuiper, J. S. Th. Poutsma, T. T. Spyker, C. W. van der Poel. — Economisch doctoraal-ex. Indologie de heer M. Klaassen.

Verhoogde hooge opbrengst van in- en uitvoerrechten en accijnzen. Batavia, 2 Juli. (Aneta). De opbrengst van de in- en uitvoerrechten en accijnzen heeft in de eerste vier maanden van 1926 *f* 43.233,862 bedragen, tegen in hetzelfde tijdvak in 1925 *f* 35.027.068. Hiervan bedraagt het uitvoerrecht *f*4.954.324, tegen in 1925 *f* 2.256.109. *(N.R.Crt.)*.

Kolonisatie in de Lampongs. Verwarde administratie. Batavia, 3 Juli (Aneta). Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. meldt, dat de heer Schalkwijk, leider van de kolonisatie in de Lampongs, tijdelijk van zijn functie is ontheven. De justitie en de accountantsdienst vingen een onderzoek aan van de verwarde administratie van de kolonisatie. Een hoofdmantri der kolonisatie is als verdacht van malversaties in voorloopige hechtenis gesteld. *(N.R.Crt.)*.

Het verzet op de Westkust van Atjeh. Kota Radja, 3 Juli (Aneta). Een patrouille, onder kapitein Behrends, nam een tot verdediging voorbereide missigit in Gampong Kroeëng, Loeat, in Boven Troemon. De leider Teungkoe Poeti werd met 17 volgelingen, waaronder enkele ondergeschikte aanvoerders neergelegd.

Onzerzijds werden 2 marechauussees licht gewond. *(Vaderl.)*.

Aardschokken in Midden-Java. Batavia, 3 Juli (Aneta). Over geheel Midden-Java worden lichte aardschokken gevoeld. *(Vaderl.)*.

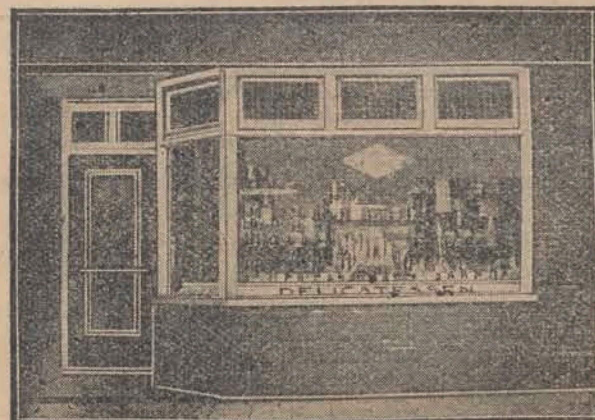
„Zelfmoord" van Soegono. Het lid der Tweede Kamer de heer L. de Visser heeft de volgende vragen gericht tot den minister van Koloniën:

1. Is de minister bereid telegrafisch opdracht te verstrekken tot het instellen van een onpartijdig en grondig onderzoek naar de omstandigheden, waaronder de „zelfmoord" heeft plaats gehad van Soegono, gewezen voorzitter der V. S. P. T., die blijkens een Aneta-bericht in de Indische pers van 21 Mei in de Europeesche gevangenis te Semarang door ophanging een einde aan zijn leven zou hebben gemaakt?

2. Is de minister bereid bij het geven van die opdracht er rekening mede te houden, dat mij van betrouwbare zijde kennis is gegeven, dat Javanen, die het lijk van wijlen Soegono hebben gezien, daarbij de volgende verschijnselen hebben geconstateerd:

„Op zijn voorhoofd bevindt zich een blauwe plek, zijn vingers aan den buitenkant, onder- en bovenarm, ellebogen aan beide kanten vertoonen dezelfde verschijnselen, terwijl zijn rechter groote teen verpletterd is. Op zijn hals een roode streep. Van niet-officieele zijde vernamen wij, dat het onderzoek betreffende zijn zaak, waarvoor hij gearresteerd werd, diep in den nacht geschiedde."

3. Kan de minister bij deze gelegenheid meteen on-

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

derzoeken, waarom aan de familie van den overledene door de gevangenis-directie het lijk niet is afgestaan?

4. Is de minister bereid bij het onderzoek op grooten spoed aan te dringen en het volledige resultaat aan de Kamer bekend te maken?

Koloniale Vacantiecursus. Van 28—30 December e.k. zal vanwege het Comité voor Indische lezingen en leergangen wederom een Koloniale Vacantiecursus voor Geografen worden gehouden.

Het erfrecht in de koloniën. Minister Donner heeft de volgende circulaire gericht tot de notarissen:

Bij de wet van 17 Febr. 1923 (Stbl. no. 40), werden in het Nederlandsch erfrecht verschillende wijzigingen aangebracht. In de koloniale wetgevingen zijn bedoelde wijzigingen tot heden niet overgenomen. Er bestaat dus te dezen een verschil tusschen de Nederlandsche wetgeving eenerzijds en die van Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao anderzijds. Dit verschil komt onder meer tot uiting op het volgende punt:

Wanneer een gehuwd persoon overlijdt zonder testament, zal naar Nederlandsch recht de langstlevende echtgenoot tot de erfgenamen behooren; is het huwelijk kinderloos, dan is hij zelfs universeel erfgenaam. Naar het koloniale recht, hetwelk gelijk is aan het Nederlandsch recht, dat heeft gegolden vóór de inwerkingtreding der bovengenoemde wet van 17 Febr. 1923, daarentegen erft de langstlevende echtgenoot ab intestato niets.

Het is van belang voorgekomen op het rechtsverschil te dezen tusschen de Nederlandsche en de koloniale wetgevingen in het algemeen en op het verschil in erfrechtelijke positie van den langstlevenden echtgenoot in het bijzonder, bepaaldelijk uwe aandacht te vestigen.

(Vaderl.)

J. Mullemeister †. In den ouderdom van 87 jaar is te Nice overleden de heer J. Mullemeister, oud-lid van den Raad van Indië, ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw.

Th. P. C. van Dooren †. Te 's-Gravenhage is, op den leeftijd van 60 jaar, overleden de heer Th. P. C. van Dooren, arts, oud-officier van gezondheid 1e kl. O. I. Leger.

Ned. Zendeling Genootschap. De 129e jaarlijksche vergadering van het Nederl. Zendeling Genootschap zal worden gehouden op Dinsdag 13 en Woensdagmorgen 14 dezer te Oegstgeest, Woensdagmiddag en -avond te Rotterdam. Voorzitter van deze vergadering is prof. dr. H. M. van Nes, hoogleeraar te Leiden.

Woensdagmiddag te Rotterdam zal zendeling J. Kruyt van Mori (Posso) enkele persoonlijke herinneringen aan den persoon en het werk van dr. N. Adriani mededeelen, waarna zendeling H. G. van Eeien vertellen zal over het melaatschendorp Laoe si momo op de hoogvlakte van Deli, waarvan hij de beheerder is.

In de Groote Kerk treden 's avonds als sprekers op prof. dr. H. M. van Nes en dr. T. J. Jansen te Schoonhoven, predikant te Oegstgeest.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering der N.V. „Boeatan".

Op Dinsdagavond 6 dezer ten 8 ure n.m. werd in de localen van „Boeatan", Heulstraat 19, Den Haag, de Jaarlijksche Algemeene Vergadering van aandeelhouders gehouden onder presidium van Mevrouw G. van Beresteyn—Tromp. Nadat de notulen der vorige Alg. Vergadering waren voorgelezen en goedgekeurd, werden onderstaand Jaarverslag en financieele verantwoording uitgebracht en onder dankbetuiging aan Secretaris en Penningmeester gearresteerd. Ook den leden der verificatiecommissie werd de dank der vergadering en tevens het verzoek gebracht diezelfde taak ook voor het volgend jaar te willen vervullen.

Tot leden van den Raad van Beheer werden verkozen: C. van Assen—Sol, G. van Beresteyn—Tromp, J. Petrus—Blumberger, J. H. W. ten Brumeler en L. C. Ouwerling.

Na een levendige gedachtenwisseling over de belangen van Boeatan, werd de vergadering door de presidente gesloten, doch niet alvorens deze, namens den Raad van beheer teleurstelling had te kennen gegeven, dat niet meer aandeelhouders van hun belangstelling in het streven van Boeatan hadden blijk gegeven door aanwezig te zijn op deze vergadering.

Twee en twintigste Jaarverslag van „Boeatan".

Uit de balans en de winst- en verliesrekening blijken, dat het jaar 1925 een periode van vooruit was. De financieele resultaten waren gunstig, zoo wat betreft de hoofdzaak: de doorloopende tent stelling met verkoop van Nederlandsch Oost- en W Indische artikelen van kunstnijverheid en huisvlijt Heulstraat 19, als de daar sedert enkele jaren even gehouden Indische rijsttafel- en theemiddagen, die bezoekers lokten. Getuigd mag worden, dat, in groo mate dan in het vorig jaar, Boeatan in bloei is genomen. De verkoop van kunstnijverheid en h vlijt leverde een bate van f 5896.35 (in 1924 f 3987 in 1923 f 2067.21); de rijsttafel- en theemidd brachten een bruto-winst op van f 7703.61 (in 1 f 3628.38; in 1923 f 2933.97).

Dat de reclame, welke het dagelijksch vrij d bezoek aan de tentoonstellingslokalen, tevens gele heid tot het nuttigen van Indische lekkernijen van meebrengt, ook de belangstelling voor de Indi volkskunst en voor Boeatan's streven, om daarvoor en meer liefde te wekken, levendig houdt, is in dit slagjaar weer duidelijk gebleken.

De gunstige resultaten zijn — het moge hier wor getuigd — voor een groot deel te danken aan de langelooze hulp van de dames van Boeatan's onvol zen Propaganda-Comité, die met buitengewoon lofw dige toewijding de op zich genomen taak vervulden vriendschappelijke samenwerking met de „advise voor huishoudelijke aangelegenheden en met het van den Raad van Beheer, dat zich in het bizon heeft belast met de lieding daarvan.

Met groote waardeering moge hier voorts meld worden gemaakt van de in het begin van 1925 ter h genomen en doorgezette grondige organisatie van nevenbedrijf, waardoor de baten zoozeer toenam

Meer dan in vorige jaren kon geschieden, is in 1 er naar gestreefd geworden om zooveel mogelijk buiten 's-Gravenhage tentoonstellingen met verkoop houden. Dank zij de daartoe door Boeatan opgeric plaatselijke Commissies, soms in samenwerking met afdeelingen der vereeniging *„Oost en West"*, we volijverig, geheel belangeloos, hulp verleenden, kon tentoonstellingen worden gehouden te Scheveningen Utrecht, Haarlem en Hilversum. Een woord va erkentelijkheid en warmen dank aan die gewaardeerde medewerkers is hier op zijn plaats.

Te Scheveningen mocht Boeatan een lokaliteit huur verkrijgen van de *„Bibabo"*, te Hilversum w gedurende enkele weken de beschikking verkregen o de lokalen der *Kunstzaal Brok.*

Behalve te Hilversum, waar de heer *R. A. J. van* *den*, in vroeger jaren lid van den Raad van Beheer Boeatan, in alle opzichten mede geholpen heeft, wa de resultaten dier tentoonstellingen, althans in ge lijk opzicht, weinig bevredigend. Hoewel er natuur wel meer bekendheid aan de Indische kunst en ku nijverheid door gegeven werd, weerhield toch het tenbezwaar Boeatan om meer dergelijke tentoonstel gen op eigen risico te organiseeren, alvorens zelve nancieel er beter voor te staan.

Gedurende eenige in het laatst van het versla door een Duitsch-Nederlandsche combinatie te B gegeven Javaansche dansavonden en lezingen over dische kunst, werd, dank zij de zeer gewaardeerde medewerking van *Prof Dr. Max Fleischer* en d echtgenoote, aan Boeatan gelegenheid gegeven, ge kostenvrij, een schat van kunstnijverheidsartikelen toon te stellen in de groote kunstzaal van *Friedm* *en Weber* aldaar, waar veel van werd verkocht. het geheel was een groot succes en zou zeker voor he ling vatbaar zijn, ook in andere groote buitenlandse steden, als er maar personen zijn, die er zich d werkelijk, met liefde aan wijden. Boeatan is tot d name altijd volgaarne bereid, daar 't immers gehe haar lijn ligt, vooral nu zij langzamerhand groot voorraad van allerlei artikelen krijgt.

In Mei 1925 keerde de presidente terug van korte studiereis over Java, Bali en Sumatra. haar door den Raad van Beheer verstrekte op om plaatselijk enkele aankoopen bij kunstnijv willen doen, heeft zij, binnen de grenzen van B financieele krachten, kunnen voldoen. Van d kochte goederen is een groot deel in den loop verslagjaar reeds verkocht kunnen worden, he zijn bestemming bereikt: waardeering en liefde het Indisch handwerk op te wekken.

Van verschillende zijden, waar door de presid relaties voor Boeatan werden aangeknoopt, kwamen den loop van het jaar zoovele zendingen, dat de

[...]en in de Heulstraat 19 blijken te klein te zijn om alles te bevatten en naar behooren uit te stallen. Behoefte aan ruimte-uitbreiding, ook tot plaatsing der fraaie gamelan-instrumenten, welke Boeatan eindelijk rijk is geworden, doet zich danig gevoelen.

De samenstelling van den Raad van Beheer onderging in het verslagjaar geen verandering. Alle leden werden in de statuaire Algemeene Jaarvergadering herkozen. Deze bleef dus samengesteld uit:

G. VAN BERESTEYN-TROMP, *Voorzitster.*
J. PETRUS BLUMBERGER, *Secretaris.*
R. FRANCIS, *Penningmeester.*
C. VAN ASSEN-SOL, *Lid.*
W. Bar. VAN LYNDEN-VON SCHMIDT AUF ALTENSTADT, *Lid.*

Met bizondere waardeering moge hier melding worden gemaakt van de diensten in het verslagjaar aan Boeatan bewezen door Mevrouw *L. J. M. Petrus-Blumberger*, adviseuse voor huishoudelijke aangelegenheden en door de heeren *Mr. J. Duparc* en *J. D. Ros*, adviseurs voor juridische en voor artistieke zaken.

Als beheerster van de permanente tentoonstelling met verkoop bleef Mejuffrouw *W. H. A. Royen* den Raad van Beheer met ijver bijstaan.

Balans 1925.

Debet.

Aandeelen in portefeuille		f 14800.—
Div. Deb. en Cred.		„ 46626.65
Kas Directrice		„ 191.73
Dep. N. Handel Mij.		„ 1582.67
Id. Scheurleer en Zonen		„ 2251.75
Goederen in magazijn		„ 9918.24
Voorraad thee en koffie		„ 186.30
Inventaris		„ 1.—
Totaal		f 33558.34

Credit.

Kapitaal		f 30000.—
Div. Deb. en Cred.		„ 838.—
Inventaris:		
Gamelan	f 1200.—	
Lichtbak	„ 250.—	
		„ 1450.—
Reserve kapitaal		„ 1270.34
Totaal		f 33558.34

S. E. en O.
Den Haag, 1 Januari 1926
(w.g.) R. FRANCIS,
Penningmeester.

Verlies- en winstrekening 1925.

Debet.

Rente en koersverschil	f 76.82
Restaurantbedrijf	„ 7703.61
Theeverkoop	„ 17.90
Tentoonstellingen en feesten	„ 259.77
V. en R. goederen	„ 5896.35
Totaal	f 13954.45

Credit.

Assurantie	f 228.93	
Belasting	„ 449.54	
Inventaris	„ 661.66	
Huishuur	„ 2202.6[illegible]	
Kantoor en advertentiën	„ 369.9[illegible]	
[illegible]enrekening	„ 321.0[illegible]	
[illegible]sten winkel en rest.	„ 1215.1[illegible]	
[illegible] en telegrammen	„ 176.[illegible]0	
[illegible]ssen	„ 1707.88	
[illegible]on	„ 214.70	
Verlichting	„ 275.65	
Verwarming	„ 204.50	
		f 8027.76
Verlies vorige jaren	f 2046.23	
Winkelgoederen	„ 1160.12	
Reserve gamelan	„ 1200.—	
Reserve lichtbak	„ 250.—	
Reserve kapitaal	„ 1270.34	
		„ 5926.69
Totaal		f 13954.45

S. E. en O.
Den Haag, 1 Januari 1926
(w.g. R. FRANCIS,
Penningmeester.

Accoord bevonden volgens inzage der bescheiden,

(w. g.) K. H. H. VAN BENNEKOM.
„ F. H. v. d. BRUGH.
„ JOH. VAN DER ZWET-DIL.

Nota van Toelichting bij de Verantwoording over 1925.

De Balans en de Winst- en Verliesrekening vertoonen een geheel ander beeld dan dat over 1924. Eensdeels is dit te danken aan de eenigszins gunstiger resultaten van den verkoop der kunstnijverheid- en huisvlijtartikelen en ook van het z.g. restaurantbedrijf, anderdeels aan de teruggave door het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West" aan Boeatan van 200 aandeelen der N. V., welke tot dusver bij die Vereeniging in portefeuille waren en te danken zijn aan de, bij haar oprichting door Boeatan ontvangen *giften*, o.a. van het Koninklijke Huis. Aan deze teruggave werd de voorwaarde verbonden, dat die aandeelen niet zullen mogen worden uitgegeven beneden de nominale waarde.

Dank zij hier uitgesproken voor deze hulpvaardige daad, tengevolge waarvan op het nadeelig boeksaldo over 1924 ten bedrage van f 12.222.28 niet minder dan f 10.000.— kon worden ingehaald. De post „aandeelen in portefeuille" steeg daardoor tot f 14.800.—.

De totale omzet vermeerderde van f 9330.81 in 1924 tot f 13.954.45 in 1925 (in 1923 f 7970.80).

Van de gemaakte bruto-winst ad f 5926.69 werd f 2046.23 bestemd voor dekking van vroeger verliessaldo en f 1160.20 voor afschrijving op winkelgoederen, op een aangekocht stel gamelan-instrumenten en op een vóór het lokaal aangebrachten reclame-lichtbak, ontworpen door den heer J. D. Ros, terwijl het restant ad f 1270.34 wordt bestemd tot vorming van een reservefonds.

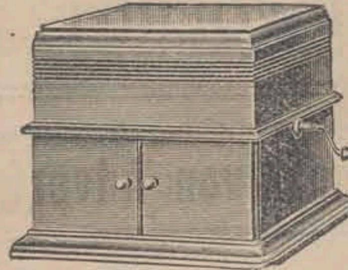
Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Pioniers. Sabang.

Het *Bat. Nwsbl.* (26 Mei) vestigt de aandacht op de *„Journalistieke Herinneringen"* van den heer *Zentgraaff* in het *„Soer. Hbl."* (23 Jan. t/m. 29 Mei, 3de bl.). Met een welsprekendheid, die soms aan Kipling doet denken, schrijft hij in het *„Soer. Hbl."* van 22 Mei over *de pioniers*, de grooten, die klein zijn naar maatschappelijken maatstaf, maar voor wie de vervulling der hoogste menschelijkheid is weggelegd. Uit brieven van mevrouw *Adriani* haalt hij eerst wat aan om vervolgens een bijna epische schets te geven van *het rimboeleven*. Het slot nemen wij hier over: In deze Oostersche wereld, onmetelijk sterk in haar rustige gelatenheid, welke alles aanvaardt en ondergaat, immer zichzelf gelijk, laten slechts zeer weinige Westerlingen eenig spoor van hunnen arbeid. De meesten onzer komen en gaan als wandelaars, wier voetafdruk in het zand der eeuwigheid verloren gaat. Het zijn de zeer zeldzamen, de reuzen-naar-de-ziel, die de lichtende verschijningen zijn in dit leven temidden van millioenen Oosterlingen, aan wie zij zich geven, volkomen in hun toewijding. De doodende eenzaamheid der Indische bosschen en der groote vlakten, het immer stille, gloeiende strand, het huisje aan de rivier die, zwaar van melancholie, tusschen dichtbegroeide oevers loopt, het monotone van dit bestaan, dit alles is voor dergelijke figuren geene bezoeking meer. Zij hebben het groote levensgeheim doorgrond, en zij geven zich met zoo volmaakte toewijding, zóó geheele overgave, dat zij lichamelijk en geestelijk opgaan in hun arbeid en er alle geluk in vinden dat een mensch zich veroveren kan. In de warreling van het jachtend alledagsleven, enerveerend en prikkelend, is het goed bij eene gelegenheid als de dood van *Dr. Adriani*, een woord van herdenking te wijden aan de stille werkers in dezen archipel, de helden der eenzaamheid.

De redacteur in Nederland van het *Soer. Hbl.* (26 Mei, 2de bl. *„Sabang")* schrijft over de ontwikkeling van Sabang, als aanloop voor de aankondiging van een verschenen boekje over de haven van Sabang. Na *Angoulvant's „Les Indes Néerlandaises"* dit boekje, dat de voorlooper is van een uitgebreid werk over Sabang van *Henri Moreau*, dat in Mei zou verschijnen in de „Librairie Maritime Internationale" te Parijs met den titel *„Le Port de Sabang"*. Het *S. H.* wijst er op dat, terwijl het buitenland — Amerika, Engeland, Frankrijk, Japan — van bewondering vervuld is voor het werk van Nederland's zonen in Indië, ons erkent als kolonisten bij uitnemendheid, vol waardeering is voor ons eerlijk, beschaving brengend bestuur, in denzelfden tijd Nederlanders in 's Lands vergaderzaal kritiek uitoefenen op wat Bestuur en particulier initiatief in Ned.-Indië tot stand brachten en brengen. En er zijn Neder-

landers, die naar deze kritiek ooren hebben! Het buitenland kan hen leeren, dat wij over de uitoefening van ons mandaat over Indië, door de historie gerechtvaardigd, ons niet hebben te schamen.

Een interview met den nieuwen G.-G. Speeches over Indië.

Jhr. mr. A. C. D. de Graeff, de nieuwe Gouverneur-Generaal, verklaarde in een onderhoud met Dr. A. E. Mathis, United Press correspondent te New York en corr. van *De Loc.* (20 Mei), dat hij de gezonde politiek hoopt voort te zetten, welke de prachtige economische ontwikkeling van Ned.-Indië heeft mogelijk gemaakt. „Ik zal alles doen wat in mijn vermogen ligt — aldus Z.Exc. — om de productie en den handel te bevorderen, internationale betrekkingen te verzekeren en mij strikt te onthouden van gouvernementeele bemoeiing met prijzen, productie-omvang en markten. Ik ben overtuigd, dat dit de beste weg is voor onze groote rubber- en suikerproductie, onze thee en specerijen, en in de toekomst wellicht voor de katoen, de palmolie en andere producten, die nog in een beginstadium verkeeren. Ik zie met de grootste voldoening, dat de Ver. Staten belang stellen in onze rubberproductie. Ik zal alles doen wat ik kan om zulke buitenlandsche belangstelling te bevorderen. Slechts tegen één zaak zou ik op onzen handel of cultures. Wij hebben buitenlandsch mogendheid een overwegenden invloed zou verkrijgen op onze handel of cultures. Wij hebben buitenlandsch kapitaal en buitenlandsche intelligentie noodig om Indië te ontwikkelen, omdat Nederland te klein is om die taak geheel alleen te vervullen. In Ned.-Indië wonen ongeveer 50 millioen menschen, onze bezittingen strekken zich uit over een afstand, grooter dan die van New-York tot San Francisco. Het is duidelijk, dat wij buitenlandsche hulp noodig hebben om alles voort te brengen wat daar geproduceerd kan worden, en mijn politiek zal zijn: de deur te openen voor alle mannen van goeden wille en voor alle naties, die willen samenwerken in deze taak van civilisatie en ontginning. Er is reeds veel buitenlandsch kapitaal belegd. Nieuw kapitaal zal welkom zijn, het kome van de Ver. Staten of Engeland, van Frankrijk, België, Duitschland of Japan." *Jhr. de Graeff* wees met trots op de schitterende resultaten, welke het Nederlandsch bestuur heeft bereikt, dat slaagde in volkomen pacificatie en dat streeft naar ontwikkeling der inheemsche bevolking. De algemeene toestand is gunstig. Een groot probleem is de overbevolking van Java, maar het zal worden opgelost. De eenige kwestie van internationalen aard, het Las Palmas-geschil (de vraag of het eiland Miangas aan de V. S. of aan Nederland behoort) zal ook door arbitrage spoedig worden opgelost. De aanstaande Landvoogd besloot het interview door nogmaals uitdrukking te geven aan de dankbaarheid en opgewektheid waarmede hij zijn groote taak gaat aanvaarden.

Ter eere van *Jhr. de Graeff* werd in het St. Regis op de Fifth Avenue een diner gegeven, dat bij een zekere intimiteit het voordeel had de upper ten der Hollandsche kolonie en die der voor Holland geïnteresseerde Amerikanen met klinkende namen bijeen te zien. (*Java-Bode*, 31 Mei). In zijne voortreffelijke en zichtbaar gewaardeerde rede wees de scheidende Gezant er op, dat men in Amerika nog niet op de hoogte is hoe buitenlandsche en in de eerste plaats Amerikaansche medewerking in onze Oost niet alleen toegestaan, maar zelfs gretig verlangd wordt. Het zal een van sprekers voornaamste pogingen zijn om dat te bewerkstelligen. Over zijn tweejarig verblijf te Washington liet hij zich ook in dien geest uit, hoezeer het bekende slogan „*America for the Americans*" hem soms had getroffen en hoe gaarne hij dat veranderd wilde zien in „*to live and to let live*". Indien dat het geval zou zijn, zou er een stoot gegeven worden aan *internationale vriendschapsbetrekkingen, waarvan de gevolgen niet te overzien zijn*. De Heer *Schwedtman*, vice-president van de National City Bank, pleitte ook voor dien *international goodwill* en zag in Jhr. de Graeff een man, die in dat opzicht niet alleen van kolossaal belang zou zijn voor zijn eigen land en koloniën, maar voor de geheele wereld. *Mr. William C. Redfield*, de minister van Handel tijdens Woodrow Wilson, vroeg hoe het komt, dat de Amerikanen met hunnen fabelachtigen rijkdom te kort schieten in datgene, wat Europa en Holland in hooge mate bezit? Hoe komt het, dat een klein land van zeven millioen inwoners, een koloniaal keizerrijk bestuurt, en verstandig bestuurt, zooals verleden en heden aantoonen? Spr. zette dit uiteen en roemde Jhr. de Graeff als een van die mannen, die daarvan een voorbeeld zijn.

De Rubberbereidingsordonnantie.

Bij den Volksraad is ingediend een *ontwerp-or*
nantie op de rubberbereiding. De Loc. (21 Mei, blz
bevat de belangrijkste bepalingen en de Memorie
Toelichting. De bedoeling van het ontwerp is, pre
tief op te treden ten aanzien van de groote mog
heid op „ongebreidelde" concurrentie bij den op
van bevolkingsrubber in de groote productiegebi
der Buitengewesten, teneinde zoodoende te voorko
dat zoowel de opkomende rubber-industrie als de p
tersbelangen op den duur door de, bij zulk een
koopdrift stellig ontstaande misbruiken, ernstig
schaad zouden worden. Te dien einde bepaalt de
donnantie, dat het in bedrijf stellen van derge
rubberfabrieken tot een vastgestelde capaciteit ge
den wordt aan een licensie, door den G G. te ve
nen, welke verleening in die mate plaats heeft, da
in een bepaald gebied gevestigde fabrieken zeker
houden de hand te kunnen leggen op een hoeveel
ruwe rubber voor hun bedrijf. De reeds bestaand
brieken (o.a. in Palembang, Djambi en West-Bor
hebben recht op zulk een licensie voor de capac
welke zij hebben op het oogenblik van in werking
ding der ordonnantie.

Het ontwerp is in de afdeelingen van den Volks
behandeld, door de Regeering opnieuw verdedigd
daarna in openbare vergadering gebracht. De or
nantie is aangenomen met 27—14 stemmen (*Bat. N*
„Volksraad" 26 Mei, 2ebl. , 28, 29 en 31 Mei). Be
Civis in het *Bat. Nwsbl.* (van 31 Mei en 1 Juni „V
raad-Overzicht") geven ook de *Java-Bode* (29 Me
1 Juni) en de *Deli Crt.* (1 Juni) hunne inzichten
De *Deli Crt.* kan de bezwaren, die in den Volks
tegen de ordonnantie zijn aangevoerd, niet alleen
deelen, maar zelfs niet begrijpen.

De provinciale opcenten (vervolg).

De Handelsvereeniging te Batavia heeft den L
voogd met klem van redenen verzocht zijn goed
ring te onthouden aan de heffing der tien opce
door de provincie West-Java. De gemeenteraden
West-Java verzoeken hetzelfde. Thans heeft ook het
centralisatiecongres (zie „*De Loc.*" 25 Mei, blz. 3)
dat verzoek adhaesie betuigd. Bekrachtiging van
opcentenbesluit — betoogt *De Loc.* van 26 Mei,
17 — ware een miskenning, niet slechts van de
inzichten der Regeering, die in principe opcen
voorstaat, maar tevens van de overtuiging van
name groepen der ingezetenen, welke zelden zoo
gezind en krachtig tot uiting kwam als in het
tegen deze verhooging der belastingen. Terecht
het Decentralisatie-congres de zaak in breeder
band beschouwd en haar aandacht uitgestrekt tot
eigenlijke oorzaak — de ontstentenis eener oplos
van het vraagstuk der financieele verhouding tuss
het land en de autonome gebiedsdeelen.

Wij verwijzen in dit verband naar de *Deli Crt.*
Juni), *De Sum. Post* (3 Juni), het *Bat. Nwsbl.* (26
t/m 1 Juni) en het *Soer. Hbl.* (26 Mei, 3de bl. „De
der Regeering"). Het *Soer. Hbl.* bevat tevens een
kel over „*De bestuurshervorming*" (26 Mei, 3de
De Loc. over „*Gemeentelijk fiscaal Strafrecht*" (
20 Mei, blz. 29 en 3), „*Gemeentepolitiek*" en „*Geme*
financiën" (27 Mei, blz. 3 en 13).

Het arbeidsonderzoek te Soerabaja. Communisme

De *Java-Bode* (31 Mei, L. N.) deelt e. e. a. mede
het zeer uitgebreide Rapport van het Kantoor van
beid, betreffende de arbeidstoestanden in de vers
lende bedrijven te Soerabaja. Het onderzoek strekte
behalve over de negen rechtstreeks betrokken m
bedrijven, nog uit over ruim 20 andere der belang
ste bedrijven te Soerabaja, waardoor inderdaad
volledig overzicht van de arbeidsverhoudingen
worden verkregen. In totaal waren tijdens het on
zoek werkzaam 11.521 vaste inheemsche werkkrac
en daarenboven bij een 5-tal bedrijven nog 750 à
losse koelies. Gewezen wordt in het rapport op
zeer losse arbeidsverband, dat in het algemeen
voor het „vaste" personeel bestaat, wat natuu
goede arbeidsverhoudingen nadeelig beïnvloedt
wordt in dit verband gewezen op *het taal- en*
schil, dat vaak tot wanbegrip en wrijving aan
geeft. Een verdere aanleiding tot ontevredenheid
gevonden in het feit, dat hier en daar *werk*
ngan werd uitgegeven voor vaste werklieden op
nige wijze, dat deze daardoor in inkomsten ac
gingen. Uit de uitvoerige statistieken betreffende
bedragen en *loonbeweging* blijkt dat een zeer
aantal der toekangs, bij de meeste fabrieken meer
50 pCt., aan dagloon ontvangt ƒ 1.50 en meer,

het algemeen wel den indruk bevestigt, dat te lage loonen niet als een der doorslaggevende redenen voor de staking konden zijn. Minder gunstig klinkt het rapport t. a. v. *de huisvesting.* Bij sommige bedrijven is die vrij goed verzorgd, bij de meesten wordt er echter niets aan gedaan, zoodat te dien opzichte zeer ongunstige toestanden bleken te bestaan. *De normale arbeidstijd* van 7 à 10 uren wordt door het Rapport niet ongunstig beoordeeld; in den drukken tijd heeft echter wel overwerk plaats van exorbitanten duur, soms wel 24 uur aan een stuk; in een bedrijf werd in 7 dagen tijds 88 uren arbeid gepresteerd, in plaats van de normale 51 uur, waarvoor dan 100 pCt. extra-loon werd uitgekeerd. Het gebrek aan *behoorlijk geschoold personeel* en het ontbreken van een arbeiders-reserve zijn oorzaak, dat men niet anders handelen kon. Van 558 toekangs-niet-huisbezitters konden 46 pCt. voldoende *met hunne inkomsten uitkomen,* 54 pCt. echter niet. Steeds bleken, door te hooge huishuren, meestal ook de kosten voor licht en water en soms het transport een te drukkenden last te vormen. Zeer belangwekkend is voorts het uitgebreide verslag over *de Vakbonden en hunne leiding.* Ten slotte vermeldt de *J. B.* dat de directeur van B. B. werd uitgenoodigd om den Adviseur van de Decentralisatie op te dragen zoo spoedig mogelijk zich naar Soerabaja te begeven, ten einde, na overleg met het Gemeentebestuur, uitgewerkte *voorstellen* in te dienen in den loop van van 1926 en 1927 *om afdoende verbeteringen te brengen in de woningtoestanden aldaar.*

Wij vestigen de aandacht op de *Java-Bode* (1 Juni „Mr. Joekes' oordeel over stakingen in Indië") en het *Soer. Hbl.* (22 en 29 Mei, 2de bl. „De Week"). Voorts op het *Soer. Hbl.* van 22 en 25 Mei, 3de bl. *„Duistere aspiraties"* en de *Java-Bode* van 26 en 27 Mei *„Bewapend Communisme"* en *„Geen communistische overheidsdienaren".* In verband met het rondschrijven van de Regeering, waarin het lid zijn van eenige vereenigingen onvereenigbaar wordt verklaard met het bekleeden van een landsbetrekking, kan de *Deli Crt.* (2 Juni) mededeelen, dat het uitvaardigen van dit rondschrijven geen uitvloeisel is van een toestand, die dadelijke voorziening behoeft, doch alleen te beschouwen is als een logisch gevolg van de maatregelen, die de Regeering in haar strijd tegen de ongewenschte [illegible] heeft gemeend te moeten nemen.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Uit de Moslimsche Wereld.

C. Iran (Perzië).

II (Slot).

Al heel spoedig bleek, zegt de schrijver, dat de beide toonaangevende heeren het niet al te best met elkander konden vinden en ook niet met elkanders meeningen konden accoord gaan.

Het conflict, dat dientengevolge ontstond, had tot gevolg dat de heer Dhiauddin van zijne functie werd ontheven en dat de vroegere Wazir, Prins Farmanfarma, weder in genade werd aangenomen en in zijne vorige functie werd hersteld.

De heer Ridha Chan bracht, als hoofd van het leger, vele verbeteringen tot stand en had bij het onder één hoofd brengen van alle troepenafdeelingen, het geluk, den steun te hebben van het volk, dat hem als vóórman prees.

Met Prins Farmanfarma ging het echter ook niet al te best en werd hij om die reden vervangen door den heer Moesjiruddawlah, doch, toen het op het aanwijzen van de macht aankwam, moest ook hij van den ministerzetel opstaan en verklaarde de heer Ridha Chan zich zelf te zijn de eerste Wazir van het land.

In het jaar 1923 was de jonge sjah gedwongen geworden, Teheran te verlaten en is daar tot heden niet teruggekeerd.

Blijkbaar niet teleurgesteld over hetgeen hij had moeten ondervinden, wilde hij hoofd van het leger zijn, [illegible]ke functie alleen aan den sjah toekomt en welke [illegible]ing althans zóó werd begrepen door zijne partijgenooten, die om die reden de rust begonnen te verstoren, met het doel den leider Ridha Chan ten val te brengen.

Doch die pogingen faalden

Den 2en October van gemeld jaar, vertrok een regeeringsgevolmachtigde van Teheran naar Parijs, met de opdracht den jeugdigen sjah Ahmad Chan, die zich daar ter plaatse ophield, te bewegen naar zijn land terug te keeren, doch, bevreesd voor de macht en den invloed van Ridha Chan, weigerde de eerste en werd de laatste daarna op den 30sten October door de bevolking als sjah van Iran gehuldigd.

De heer Moehiddin Pasja, gewezen gezant van Turkije te Teheran en thans in die functie te Cairo werkzaam, heeft de Egyptische pers, met betrekking tot de toestanden en verhoudingen in Perzië ingelicht en daarbij verklaard, dat hij, na de beweging in dat land zorgvuldig te hebben gade geslagen en gevolgd, van meening is, dat Perzië, wanneer de leider de komende bezwaren zal weten te overwinnen, er groote kans bestaat dat Perzië zich voorspoedig zal ontwikkelen.

Hij weet de rust te bewaren, beschikt over eene krachtige parate troepenmacht, kan organiseeren, heeft er den slag van om de wapens in handen van de wilde stammen onschadelijk te maken en is thans bezig de financiën van het land methodisch en grondig te regelen.

Hij staat er voor in dat hij tot overeenstemming zal komen met het parlement in zake den aanleg van een spoorbaan tusschen Laizt Quazidin en Al-Mahmazah, terwijl hij zich voorstelt door heffingen op de thee en de suiker, 's lands kas met 4 millioen Turksche djeneiks jaarlijks te versterken.

Deze gelden zullen worden benut voor den aanleg van een nieuwe spoorbaan voorbij Teheran, waarvoor aan eene vreemde maatschappij reeds de toezegging is gegeven om die aangelegenheid te regelen.

Verschillende nieuwe wetten in het belang van de volksontwikkeling werden reeds door het parlement goedgekeurd, w.o. die de oprichting van verschillende scholen en van inrichtingen voor de opleiding van advocaten, militairen enz. beoogen en welke instellingen goed worden bezocht.

Hoewel de toonaangevende geestelijken nog op de hand zijn van het vroegere bestuurstelsel, worden zij bij het beramen en uitvoeren van maatregelen toch door het nieuwe bestuur geraadpleegd.

Van de vreemdelingen hebben hoofdzakelijk Engelschen en Russen de leiding van de economie in handen en concurreeren op dit terrein met elkander, vooral in suiker.

Toen een hongersnood in Iran uitbrak, voorzag Rusland de bevolking kosteloos van duizenden zakken meel.

Doch ook de Engelschen staken veel kapitaal in het land in den vorm van de oprichting van Banken en het in het leven roepen van Naamlooze Vennootschappen, waartegen niet te concurreeren valt.

De Fransche studenten, die te Cairo studeeren, hebben door hun leider, den heer Dr. Mirza Mohamad Kamal, een telegram gezonden aan sjah Ridha Chan, waarin zij, onder meer, uitdrukking hebben gegeven aan hunne gevoelens over de nieuwe orde van zaken en daarin verklaard, dat zij vertrouwden dat de nieuwe leider van Iran, Perzië zou opvoeren tot zijne vroegere grootheid, welke door de ongelukkige Quadjar-familie, tengevolge van hare willekeurige handelingen ten opzichte van het volk, zoo zeer was geschaad.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De vreemdelingen in China.

I.

In de „Pewarta Soerabaija" van 5 December 1925 is opgenomen eene vertaling van het schrijven, hetwelk de Chineesche gezant te Weenen, de heer Huang Yung Liang, heeft gericht aan den staf van medewerkers van het aldaar uitgegeven nieuwsblad „de Neue Freie Presse" en waarin zijne denkbeelden omtrent het bovengemelde onderwerp worden uiteengezet.

Daaraan is het navolgende ontleend:

Eerbied voor ouders, broederliefde, belangstelling, rechtvaardigheid en nederigheid waren hoofdeigenschappen, welke vanaf de vroegste tijden in het Chineesche familieleven op den voorgrond traden en in de Chineesche volksziel leefden, terwijl het toenmaals gegeven onderwijs het verlangen naar rust en een rustig levensbestaan ontwikkelde.

Wanneer het volk door onbehoorlijke behandeling en bejegening niet werd geprikkeld, dan was eene algemeene eigenschap het uitoefenen van geduld.

China is een groot en rijk land, dat in den bodem alle natuurproducten bergt en het behoeft dan ook geene verwondering te wekken, dat het land nog een 500-tal jaren geleden sterk was bevolkt en over vol-

Aan de Leden van „Oost en West”

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad” is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

doende middelen beschikte, zonder dat hulp van elders noodig was.

In de 15de eeuw bezochten de vreemdelingen China en werden door het Chineesche volk eerbiedig ontvangen.

Doch in het begin van de 19de eeuw brachten de Engelschen het opium in niet geringe hoeveelheden te Canton aan.

De toenmalige gouverneur van de stad, de heer Ling Tse Shu, liet het voor de bevolking gevaarlijke product verbranden en werd, tengevolge van die daad, door Engeland aan China de oorlog verklaard.

Onvoorbereid voor dien strijd, moest China wel de verliezende partij zijn en werd het gedwongen te Nanking den vrede te teekenen, waarbij Hongkong aan de Engelschen werd afgestaan en 21 millioen dollar als schadevergoeding moest worden betaald.

Een jaar later teekende China eene nieuwe overeenkomst, waarin aan Engeland het recht werd toegekend om alle eigen producten en handelswaren in te voeren in Canton, Amoy, Fuchow, Nungpo en Shanghai, terwijl tevens vergunning werd gegeven met oorlogschepen alle havens in te varen.

Het in het jaar 1858 door Engeland afgedwongen contract bepaalde onder meer in de artikelen 9 en 15, dat de in de settlements gevestigde Chineezen onder Engelsche jurisdictie werden gesteld en dat aan de Chineesche Regeering verboden werd meer dan 5 % van de waarde der ingevoerde handelsgoederen te heffen.

Het Engelsche voorbeeld volgende, sloten Amerika en Frankrijk in datzelfde jaar overeenkomsten met China.

De onderstaande opgave kan een overzicht geven van de nog verder door China met de vreemde Regeeringen gesloten contracten:

1847 met Zweden en Noorwegen;
1860 met Rusland;
1861 met Duitschland;
1862 met Portugal;
1863 met Denemarken en Nederland;
1864 met Spanje;
1865 met België;
1866 met Italië;
1869 met Oostenrijk en Hongarije en
1871 met Japan.

Het sluiten van al deze overeenkomsten is de oorzaak geweest dat China eene onzekere politiek voerde.

China had natuurlijk het teekenen dier contracten, die aan het land geen voordeel brachten, kunnen weigeren, doch dan zou gewapende interventie daarvan het gevolg zijn geweest en dat wilde men, als niet gewenscht, vermijden.

Na den verloren strijd met Japan, werd China, in het jaar 1895, bij den vrede van Mak Kwang, gedwongen de navolgende streken over te geven, n.l.:

het eiland Formosa, de Percadoreseilanden, de eilanden ten Oosten van de baai van Liautung, terwijl het door overmacht in de volgende jaren werd gedwongen af te staan, nl. Kiautschau aan Duitschland, Weihaiwei aan Engeland, Kwantshouwan aan Frankrijk en het eiland Liautung aan Rusland.

Het gevolg hiervan is geweest de vernedering van China en tevens groote moeilijkheden voor de verschillende mogendheden.

Om slechts één voorbeeld te noemen:

Tengevolge van het in het leven roepen der bovengemelde douaneregeling ging er veel meer geld het land uit dan dat er binnenkwam en verminderde de koopkracht van het volk.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De totale zonsverduistering op 14 Jan. 1926.

In eene den 26en Juni gehouden vergadering van de Kon. Akad. v. Wetenschappen heeft Prof. Pannekoek verslag uitgebracht over de Nederl. eclips-expeditie naar Palembang op Sumatra. Dit verslag moest helaas heel kort zijn aangezien een wolkensluier op het moment dat de zonsverduistering plaats had, elke waarneming belette, waardoor de expeditie totaal mislukt is. Het voorbereidingswerk is echter gelukkig in zoover niet vergeefsch geweest, dat de Akademie nu in het bezit is van instrumenten die bij volgende eclipsen — in 1929 is er een in Atjeh — opnieuw gebruikt kunnen worden.

Gelijk bekend is was deze totale zonsverduistering ook te zien op andere eilanden van den Archipel, o.a. op Borneo, waar Pontianak nog juist binnen de totalite[it] zone viel. Ook daar dreigde de hemel met sterke bew[olking], doch juist op 't oogenblik dat de verduistering [be]gon, trokken de wolken weg en gedurende het geh[eele] verloop bleef de hemel volkomen helder, zoodat m[en] daar het zeldzame en zeer interessante natuur[ver]schijnsel prachtig heeft kunnen waarnemen.

Een missionaris, Pr. Fulgentius, die op den dag [der] verduistering te Pontianak vertoefde, geeft er [een] aardige beschrijving van in „Onze Missiën”, het k[olo]niale Missie-tijdschrift van Juni jl., waaruit we het [vol]gende citeeren.

„.....Ik had me dan op dien dag van den juisten [tijd] voorzien en met het horloge in de hand, het oog geri[cht] op den secondenwijzer, verbeidde ik het oogenb[lik] waarop het eerste begin of het eerste contact van [de] maanschijf met den zonnerand zou plaats hebben, en precies op het opgegeven oogenblik raakte de ma[an]schijf den rand der zon. Langzaam gleed nu de zwa[rte] schijf der maan over de zon heen, steeds meer en m[eer] van hare oppervlakte bedekkend. Eerst toen onge[veer] drie-kwart van de zon bedekt was, begon men la[ngza]merhand lichtvermindering waar te nemen. Langzaam steeds kleiner en kleiner werd het overblijvende sikk[el]vormige gedeelte en in diezelfde verhouding nam ook [de] lichtsterkte af. Vooral het westelijk gedeelte van [den] hemel nam nu een donker en dreigend uiterlijk [aan], alsof er een zware onweersbui in aantocht was, be[hoe]schoon de hemel onbewolkt was. Kobus, onze aap, be[gon] het benauwd te krijgen en kroop angstig in z'n h[ok], maar ziende dat wij met zeer wetenschappelijke gezi[ch]ten, gewapend met kijkers en zwartgemaakte glazen [on]verschrokken onze waarnemingen voortzetten, kon [hij] toch z'n apennieuwsgierigheid niet langer bedwin[gen en] kwam voorzichtig even om den hoek van zijn huis [nog] eens naar de verdwijnende zon kijken, maar had 't to[ch] niet erg begrepen op dat vreemde gebeuren. De kipp[en] gingen op stok en de zwaluwen, die eerst druk ro[nd] vlogen, zochten hun nachtverblijf op en de vleermuiz[en] kwamen te voorschijn om hun nachtelijken rooftocht [te] beginnen. Nog een heel smal randje .... en sterren w[er]den gezien, zelfs in de nabijheid der zon, ... nog e[en] streepje en ... weg was de zon en nu zagen we plots d[e] gitzwarte maneschijf met een prachtig wit stralen[d] licht als een krans omgeven — de Corona — en spon[]taan klonk het uit aller mond: wat prachtig! Toen ook nog maar een puntje van de zon zichtbaar w.as, [was] er van dien krans absoluut niets te zien. Een []lang duurde het verschijnsel en glom de Corona [met] haar vreemdsoortig wit licht, dat op de aarde een fla[uw] geheimzinnig licht wierp, bijna overeenkomend met [een] flauwe maneschijn. Kobus had zijn wetenschappelijke observatie opgegeven en met een ernstig gezicht zat [hij] weer in z'n hok, blijkbaar z'n naderend einde afwachte[nd] en zich schikkend in het onvermijdelijke! Doch al te ve[el] aandacht kon ik op dat oogenblik niet wijden aan d[it] lid van onze *wetenschappelijke expeditie(!)*. Mijn o[og] werd weer getrokken naar dat prachtige, eigenaardi[ge] licht der Corona. Prachtig! Ieder, die het geluk geh[ad] heeft een totale zonsverduistering mee te maken, [zal] ongetwijfeld instemmen met het woord van Lockyer, d[at] het een der meest grootsche en ontzagwekkende v[er]schijnselen is. Slechts een minuut ongeveer genoten w[e] van dat indrukwekkende hemelgebeuren en toen kwa[m] de zon weer te voorschijn. Het eerste puntje dat gezi[en] werd, was als een schitterende electrische vonk teg[en] het felle intensieve licht, waartegen het oog niet bestand was. Gedurende de verduistering was de temperatuur van 33° C. gedaald tot even onder 29° C., maar van d[en] zoogenaamden verduisteringswind, die gewoonlijk reed[s] voor de totaliteit opsteekt en gedurende de totaliteit ster[k] toeneemt, was absoluut niets te bespeuren. Het w[as] bladstil, maar niet doodstil. Want nauwelijks was [de] totaliteit ingetreden, of we hoorden van alle zijden h[et] afbranden van mortjans en donderbussen, waarmee [de] Inlanders het hemelmonster schrik trachten aan [te] jagen en het op de vlucht trachten te drijven. H[et] electrisch licht in de stad ging aan, zeker ter gerus[t]stelling van angstige zielen. Evenwel beginnen [de] Chineezen en ook onze Dajaks al langzamerhand [hun] dwaas bijgeloof aan het hemelmonster te laten var[en], dank zij de scholen. Van Gouvernementswege waren [aan] alle scholen 'n aantal platen gezonden waarop [een] duidelijke verklaring met teekening van de zons[ver]duistering. De goeroe's en onderwijzers werden in [een] begeleidend schrijven aangemaand, hun leerlingen [] te onderrichten over de zonsverduistering. Die [] was ook voorzien van een gaatje, bedekt door [een] stukje film, waardoor men zonder schade voor het [oog] de zon onafgebroken kon waarnemen. Ook vele Dajak[s] weten tegenwoordig wel dat er geen hemelmonster b[e]staat, dat aan de zon knaagt.

Eenige dagen voor de zonsverduistering vertelde ik aan een ouden Dajak, dat er een zonsverduistering zou plaats hebben; maar ik zei hem, je hoeft er niet bang voor te zijn, want ik hem het monster goed geobserveerd en nagegaan, zoodat ik precies weet, wanneer hij wil beginnen de zon op te eten en ook juist weet aan welken kant hij zal beginnen te knabbelen. Nu, zei ik, dat kan ik hem niet beletten, maar ik zal het monster toch dwingen, als hij de zon opgeslokt heeft, ze weer uit te spuwen! Dat vond de man toch wel wat al te kras, en hij begreep er uit, dat ik den draak wilde steken met zijn opvatting over dat hemelmonster, zoodat hij eindelijk vroeg: Maar toean, als het dan geen monster is, wat is het dân, dat ons de zon wil ontnemen? Ik gaf hem nu natuurlijk zoo goed en zoo kwaad als dat ging een verklaring van de zonsverduistering. Wel keek hij me nog wat wantrouwig aan, maar toen hij later zag dat alles nauwkeurig plaats had, zoo als ik het hem voorspeld had, had ik zijn vertrouwen gewonnen...."

Koloniaal Tijdschrift.

De Juli-afl. opent met een belangrijke, uitvoerige beschouwing van den hr. H. J. van Mook over Koeta Gedé, gelegen 4 palen ten Zuid-Oosten van Jogjakarta. Koeta Gedé, waar de begraafplaats der vorsten van Mataram een blijvend object van vereering vormt, is niet als zooveel andere in vroeger tijd belangrijke vorstensteden (Padjang, Kartasoera, Plèrèd bijv.) vervallen tot gewone plattelands-desa, maar heeft tot den huidigen dag een eigen karakter van Javaansche stad behouden. — De hr. C. Lekkerkerker schrijft een artikel over „Geografische begrippen en de benoeming der hemelstreken bij de Indonesische volken". Verschillende opmerkingen van den schr. bevatten stof tot overdenking, zoo bijv. wanneer hij er op wijst dat in de oudere Javaansche literatuur gegevens ontbreken over volksbeschrijving, landbeschrijving, geografische kaarten en reisbeschrijvingen. Dit treft te meer omdat zoo vaak gezegd wordt dat de Javanen van ouds een zeevarend volk zijn. — De hr. J. de Stoppelaar geeft eenige aanteekeningen over de bevolking van Banjoewangi. — De hr. S. Kalff schrijft over Duitschers welke in den loop der tijden zich in Indië verdienstelijk hebben gemaakt. — Ten slotte Indische splinters" van H. T. Damsté en de gewone „Kroniek", waarin verschillende onderwerpen worden behandeld.

De West-Indische Gids.

Inhoud van het Juli-Nr. De oprichting der Curaçaosche schutterij, door Mr. B. de Gaay Fortman (aan het land-archief van Curaçao ontleende bijzonderheden, welke een juister licht werpen op de geschiedenis dan tot heden uit gedrukte bronnen bekend was). — Eene waterleiding voor Paramaribo, door D. G. J. Bolten. — De interoceanische verbinding voor 100 jaar, door C. K. Kesler. — Adres der Koloniale Staten dd. 14 Mei 1926. — Jaarverslag van het Van Eeden-Fonds (over 1925). — Bibliographie.

Djawa. Tijdschrift van het Java-Instituut.

Jaarg. VI, afl. 2 (April '26). In memoriam Pastoor van Lith (met portret). — Was het Javaansch volk eertijds een zeevarend volk? door J. P. Koster (deze vraag meent schr. — althans wat de groote vaart betreft — ontkennend te kunnen beantwoorden). — Baraboedoer en vandalisme, door Dr. W. F. Stutterheim. — De poendèn van Selorah, door S. Soehari. — Toeters en piepers, door J. S. en A. Brandts Buys—van Zijp. — Sech Joesoep Makasar (door de Compagnie naar Kaapstad verbannen en aldaar overleden). — Ketimpoeng (klankenspel). — Tooneel. I. Het wajang-feestspel te Jogjakarta. II. Larasdeija, door J. S. en A. B. B. v. Z. — Tijdschriftenschouw. — Boekbespreking (De Sudamala in de Hindu-Javaansche kunst. — Het Barabudurprobleem). — In Memoriam Mr. J. H. Abendanon, door Prof. Dr. G. A. J. Hazeu (overgenomen uit het Kol. Weekblad).

Nederlandsch Indië. Oud en Nieuw.

Het Juli-afl. bestaat grootendeels uit een, kwistig geïllustreerde, bijdrage van den hr. J. A. Loebèr Jr., getiteld: Groteske personen en dieren uit de Javaansche kunst. — Verder een artikel van W. O. J. Nieuwenkamp: Van eenige raadselachtige voorwerpen (steenen sarcophagen?) en een weinig bekende kluizenarij op Bali. — Ten slotte eenige boekbesprekingen.

De Kastenmaatschappij op Bali.

In het Juli-Nr. van „Mensch en Maatschppij" geeft de hr. C. Lekkerkerker het slot van zijn doorwrochte studie over de eigenaardige „Kastenmaatschappij" in Britsch-Indië en op Bali; een interessant onderwerp omdat het eene instelling betreft welke lijnrecht ingaat tegen de wijze waarop overal elders de individuen zich tot samenlevende gemeenschappen vormden.

In hetzelfde Nr. vindt men een bespreking door Dr. A. C. Kruyt van W. Kaudern, Migrations of the Toradja in Central Celebes, welke een waarschuwing inhoudt om diens voorstellingen en gevolgtrekkingen zoo maar te te aanvaarden.

De Periskoop. A'g. Weekbl. voor Suriname.

De hr. E. Essed vervolgt in de Nrs. van 22 en 29 Mei zijn artikelenreeks: Naar de Tibiti. — In dezelfde Nrs. schrijft A. P. Penard „Iets over de feesten bij onze Caraïben". Ook bevat het Nr. van 22 Mei een (uit de Ind. Verlofganger overgenomen) artikel van Fr. Oudschans Dentz over Suriname.

Zending en Missie.

De Macedoniër. Juni '26. Het uitzicht bij den Islam, door Mrs. Fok (ontleend aan de „Opwekker"), door D. Pol. — De Hulpdiensten op het Zendingsterrein Solo, door D. K. Wielenga. — Het karakter van het heidendom bij de Soembaneezen, door P. J. Lambooy. — Van mijn Uitkijk, door D. Pol.

Lichtstralen op den Akker der Wereld. 1926, N. 1—2. De opwekkings-beweging op Nias in haar oorsprong, ontwikkeling en verloop geschetst, door H. Kluin (met afb. en kaartje).

Annalen van het Missiehuis te Tilburg. Juli '26. Vooruitgang op Kei, door Pr. J. Grent (met ill.). — Een H. bediening met hindernissen op Kei, door Pr. E. Goossens. — Naklank van mijn reis naar Makassar, Batavia en Banggay, door Pr. Mgr. W. Panis. — Van een zilveren professiefeest op Celebes, door Pr. H. Croonen.

Historisch Tijdschr. V, Nr. 1. Martinus Joannes Niewindt, missionaris op Curaçao, 1824, door G. A. Meijer.

De Mijningenieur.

Uit den inhoud der Mei-afl. In Memoriam Dr. R. D. M. Verbeek, door G. L. L. Kemmerling. — De ertsafzettingen van de Katanga, door ir. M. E. Akkersdijk. — Zijn de Lematang bruinkolen en overgangskolen nu reeds van economische beteekenis? door ir. A. L. ter Braake, met dupliek en slotwoord, door ir. M. H. Caron. — Een en ander op het gebied van opsporen van nuttige delfstoffen door geophysische methoden.

Pandecten van het Adatrecht.

Als uitgave van de Kon. Ver. Koloniaal Instituut (Meded. No. IV, afd. Volkenkunde No. 2) is verschenen deel VIII der „Pandecten van het Adatrecht". Deze lijvige bundel van 850 blz. druks handelt over het recht in zake gezinsleven en huwelijksontbinding in Indonesië; de literatuur is bijeengebracht en bewerkt door mr. J. C. Berenschot, J. P. Duyvendak, D. M. Hollestelle, mr. E. van Hoogstraten, W. Koesoemo, dr. V. E. Korn, M. Nazief, mr. J. Oppedijk, mr. T. H. de la Parra, W. Prodjodikoro, mr. A. Veenhuyzen, J. C. Vergouwen, wijlen A. W. L. Vogelesang en mr. J. Woudstra.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 47 (22 Mei). Associaties in den landbouw in Japan. — Een pleidooi voor vreedzame penetratie ter Westkust van Sumatra door vestiging van een gouvernements oliepalmonderneming, (ontleend aan de N.R.Ct.). — De Japansche kamferproductie. — Rubberbereidingsordonnantie. — De Indonesiër met zijn rubber (slot). — Het tekort aan eigen rijst in Ned.-Indië.

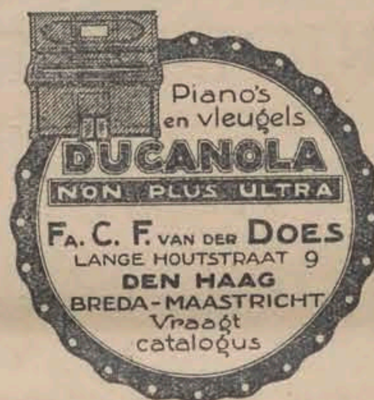
De Indische Mercuur.

No. 26 (30 Juni). Berichten van de Afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut. No. 26. Nieuwe onderzoekingen over Cubeben (staartpeper) (slot). — Propaganda-afdeeling der Internationale Vereeniging voor de Rubber- en andere cultures in Ned.-Indië. — Economisch overzicht van Nederlandsch-Indië, de Straits Settlements, enz. over 1925 (ontleend aan het jaarverslag van de Ned. Handel Mij. over 1925). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Inst. geeft recente literatuur over cacao, kina, koffie, suiker, tabak en thee.

Madjoe.

Het Juli-Nr. van het maandblad der vereeniging van oud- en actief dienende onderoff. van het leger in O. en W. Indië „Madjoe", bevat behalve de in elk Nr. geplaatste stukken over de actie tot algeheele gelijkstel-

ling der Indische pensioengerechtigden, o.m. een lezenswaardige beschouwing van den hr. J. Keur over Atjeh, naar aanleiding der jongste gebeurtenissen op de Westkust, waarvan kapitein Paris het slachtoffer is geworden. Aan het slot geeft de schr. eenige behartenswaardige wenken; z.i. behoorde men bijv. de onderofficieren meer kennis bij te brengen over de land- en volkenkunde van Ned.-Indië. Onwetendheid en onkunde dienaangaande kunnen leiden tot treurige ervaringen.

Suriname.

Aan „De West" van 28 Mei ontleenen wij de volgende berichten:

„Van verschillende kanten vernemen wij, dat de schade aan de koffiecultuur toegebracht, medevalt. Verscheidene boomen, die dood gewaand werden, zijn bij het intreden der regens weder uitgeloopen. Het oogstverlies blijft aanzienlijk, daar een groot deel van de vruchtzetting voor de najaarspluk verloren is gegaan.

Toch zullen de grootere ondernemingen vermoedelijk zonder verlies, of zelfs met eenige winst het jaar 1926 kunnen sluiten."

* * *

„Men schrijft ons uit Boven-Suriname:

Evenals na de droogte van 1912, doet zich een verschijnsel voor, dat de kleine landbouwers bijna tot vertwijfeling brengt. De rups van een vlinder heeft de niet verbrande gronden overvallen en vreet de bladeren van de cassave en napie af. Groote oppervlakten zijn reeds totaal vernietigd. De uitgegraven knollen van cassave van een jaar onderdom, bevatten bijna geen zetmeel, omdat door het ontbreken van bladeren geen assimilatie plaats heeft gehad. Het cassavemeel pakt niet. De kocken worden broos en er kan bijna geen gomma uit gewasschen worden. Volgens sommige berichten zou deze rups ook de rijst- en korenvelden aantasten.

Bij deze ellende komt nog een hevige muskietenplaag, tegelijk ontstaan met het invallen der regens.

* * *

„Alsof een zondvloed ons vergoeding moest brengen voor de zoolang aangehouden droogte, ontlastte zich gisteren een stortbui over Paramaribo, die urenlang aanhield en een groot deel van de stad onder water zette. Op sommige punten zag men de auto's als stoombooten door het water trekken, met zelfs de treeplanken onder water.

Het Proefstation rapporteerde een regenval van 133.8 m.M. Ook in de districten heeft het zwaar geregend. Minder zwaar was de regen in de bovenlanden, waar de waterstand overigens zeer bevredigend is.

De stand was heden bij Kwakoegron en bij Kabelstation 2.70 M. en bij Dam 1.35 M. Ook de groote zijkreeken in de bovenlanden, die nog wekenlang na het invallen der regens droog bleven, zullen nu wel voorzien zijn".

* * *

„N.V. Cultuurmaatschappij Commewijne is de nieuwe naam van de gewezen gouvernements-onderneming Slootwijk, overgenomen door de combinatie Spruyt.

De heer Spruyt is weder naar Europa vertrokken. Hij verklaarde aan „De West" bij het afscheid, dat de Maatschappij Commewijne noteering zal aanvragen aan de beurs. Indien, zooals hij verwacht, de aandeelen boven pari stijgen, zal dit de beste prikkel zijn voor het ontstaan van nieuwe ondernemingen. Het kapitaal lokken, is iets wat zelfs de schoonste rapporten zelden vermogen. Maar zoodra de zakenmenschen zien, dat er geld verdiend wordt, dan is het kapitaal niet tegen te houden. Dit is de eenige reclame die de kolonie behoeft. De heer Spruyt is overtuigd, dat van Commewijne de victorie zal beginnen. Hij acht Suriname niet alleen het land bij uitnemendheid voor de Liberia koffiecultuur (de vruchtzetting, die hij hier zag, overtreft al wat hij zich herinnert uit zijn ervaring als Indisch planter) doch is overtuigd, dat ook de rubbercultuur, mits niet ondernomen in de lage kleilanden, in Suriname ook goede kansen heeft. Zijn initiatief zal zich dan ook mede in die richting bewegen."

* * *

„De West" van 4 Juni schrijft:

„Zijn het de zeven plagen van Egypte, die over Suriname zijn losgebroken? Na een droogte zooals m... schien nooit voorkwam in Suriname, is thans een ... gekende insectenplaag gevolgd. Wij vermeldden re... de rupsen — in den volksmond „landmeters" genaa... omdat zij telkens de lengte van hun lichaam voor... gaan — die bij millioenen over de velden trekken, zi... voornamelijk voedend met gras, maar ook de gepla... gewassen niet geheel sparend.

In hoeverre deze rupsen den rijstoogst bedreigen, ... op dit oogenblik nog niet te zeggen.

Daarbij is nog gekomen een muskietenplaag, die ... les overtreft, wat men op dit gebied beleefde in S... name. Het is zoo erg, dat zelfs op het lichtschip ... dat 14 zeemijlen uit den wal ligt — de muskieten ... honderden neerstrijken, wat vroeger nooit is voor... komen. De muskieten zijn nog lieve diertjes ver... geleken bij de mompieren, die zoo klein zijn, dat ... door elk gaas en elke afsluiting heen dringen, een ... dragelijke gloeiing te weeg brengen in het gezicht, ... het hoofd, waar zij zich in de haren nestelen, en ... de handen.

De landbouwers aan de Pauluskreek, geen kans m... ziende den nacht door te brengen op hun grond... gaan in de bootjes voorzien van afdak in de rivier v... anker, om daar den nacht door te brengen.

Ook wordt gezegd, dat de kippen ernstig hin... hebben van de muskietenplaag."

* * *

Men had in Suriname verwacht dat de felle droo... vernietigend zou werken op de muskieten, omdat ... moerassen grootendeels waren opgedroogd, maar ... muskieten hebben water weten te vinden om ... eieren in te leggen. De kreken waren immers niet ... gedroogd en de muskieten nemen ook met brak- ... zelfs met zoutwater genoegen. Een prachtig veld v... studie lag hier open voor een entomoloog. Maar Su... name heeft geen entomoloog meer.

* * *

„De West" schrijft:

„Welke misère ook de dieren des wouds hebben o... dervonden tijdens de droogte 1925—1926, werd o... langs weder treffend geïllustreerd in Marowijne. Een... Indianen waren daar op jacht gegaan en kwame... thuis met allerlei wild, dat zij met de hand had... kunnen vangen. Er waren bijvoorbeeld eenige ko... bij, zonder voetzolen en nagels. Blijkbaar waren ... dieren, tijdens de geweldige boschbranden, verpl... geweest om te vluchten over heeten grond. Ook een ... boschvarkens konden zonder moeite worden gevan... daar de pooten verbrand waren. Overeenkomstige ... richten zijn ontvangen uit andere districten. In Sa... macca bijvoorbeeld werd een groot hert gevangen, ... bij de nadering van menschen bleef liggen, blijkba... uitgeput door voedselgebrek.

Op Mariënburg verscheen eenige weken geleden ... avonds een buffel (tapir) in de kampong. Hoewel d... beesten gewoonlijk erg schuw zijn, was dit dier ... mak, dat men het kon omringen en belichten met e... flashlight. Het werd toen met een geweerschot gedood...

* * *

Zooals *„De West"* van 8 Juni vernam van iemand ... die uit Demerary kwam, was de muskietenplaag ... Georgetown nog veel erger dan in Suriname. De ... stand is van dien aard dat men zich na zes uur d... namiddags niet naar de „Sea Wall" durft te begeven...

* * *

Naar aanleiding van het adres der Koloniale State... aan den Minister van Koloniën (zie ons nummer v... 17 Juni) schrijft *„De West"* van 18 Mei aan het sl... van een beschouwing over het adres:

„Wij vermoeden, dat de Staten niet het voorneme... hebben om het bij enkele algemeene opmerkingen ... laten en dus een verder plan zullen uitwerken. Met b... langstelling wordt dit plan afgewacht en indien ... meenen dat dit plan dienstig kan zijn om het do... allen gewenscht doel (subsidie-verdwijning) te ber... ken, zullen wij de eersten zijn om daaraan medew... king te verleenen.

Voor ons blijft de economische opleving hoofdz... Vereenvoudiging in de administratie van het land, ... die mogelijk blijkt, is ons welkom, maar ten slott... de redding niet te verwachten van het naar huis ... den van een meer of minder groot aantal ambtenar... maar van uitbreiding van landbouw en industrie. ... is de richting die het huidig bestuur nastreeft en ... reden waarom wij meenen, dat dit bestuur steun ver... dient, in het belang van het land.

„Wij zullen het voorloopig bij deze korte opmerkingen laten, in afwachting dat van de Staten voorstellen uitgaan die werkelijk iets meer zijn dan... *words.*”

* * *

De laatste dagen hebben onderscheidene belangrijke beschouwingen over Suriname gebracht:

In *„Handelsberichten”* van 24 Juni een artikel van den heer L. J. M. Feber, oud-lid van de Tweede Kamer. In de *N. R. Ct.* van 30 Juni, en 1 en 2 Juli, onder het hoofd *„een studiereis naar Suriname”* mededeelingen van den heer W. de Cock Buning, die dezer dagen in den Haag is teruggekeerd van zijn studiereis naar Suriname, onder de auspiciën der Vereeniging van Kamers van Koophandel en Fabrieken in Nederland. En voorts zien wij in de N. R. Ct. 4 Juli melding gemaakt van artikelen van Baron van Heemstra en van Graaf van Limburg Stirum over Suriname in het Hollandsch ...nummer van de Ned. Mexicaansche Kamer van Koophandel in den Haag, welke publicatie wij nog niet hebben kunnen inzien.

Voorts brengt de Juli-aflevering van het *„Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardrijksk. Genootschap”* uitvoerige berichten over de expeditie naar het Wilhelmina gebergte. Wij stellen ons voor op een en ander in een volgend nummer terug te komen.

* * *

Bij beschikking van den Minister van Koloniën is mr. A. K. Vink, advocaat en procureur te Helder, ter beschikking van den Gouverneur van Suriname gesteld, ten einde te worden benoemd tot advocaat-generaal bij het Hof van Justitie in dat gewest.

Bij Kon. besluit d.d. 26 Juni is, met ingang van den dag van vertrek naar Paramaribo, de heer mr. J. C. ...ons, advocaat en procureur te Rotterdam, benoemd tot lid van het hof van justitie in Suriname.

* * *

Bij Kon. besluit d.d. 26 Juni is, met ingang van 22 Augustus, aan den heer S. H. de Granada eervol ontslag verleend uit de betrekking van agent-generaal voor de immigratie in Suriname en als lid van den raad van bestuur in dat gewest, en zulks met dankbetuiging voor de in die functiën aan den Lande bewezen diensten.

Curaçao.

Politie.

Nog altijd zijn wij niet in het bezit van de notulen der begrootingsvergadering, hoewel wij die van de opening der nieuwe zitting al ontvangen hebben. De plaatselijke bladen geven niet voldoende mededeelingen, om een behoorlijken indruk te krijgen van den stand van zaken. Voorloopig bepalen wij ons dus tot enkele onderdeelen.

Afgevoerd zijn de *f* 70.000.— voor bezoldigingen der politie en *f* 220.000.— voor bouw van 25 militaire woningen voor politiepersoneel. Hoe wij over dit votum denken, is voldoende gebleken uit hetgeen wij over het voorloopig verslag van den Kolonialen Raad schreven.

In het debat in de raadsvergadering zeide de administrateur van financiën (waar was het „hoofd der politie”?) als bestuursgemachtigde:

„Op goede gronden moet worden gevreesd, dat in een niet te ver verwijderd tijdperk, d.i. kort na de voltooiing van de Westwerf, hier ernstige arbeidsconflicten zullen voorkomen.”

Naar aanleiding hiervan schrijft X in *La Union* van ... Mei ll. onder het opschrift: Een Profetie?:

„Een opmerking die veel te denken geeft.

Welke zijn de goede gronden waarop dit gevreesd wordt? Z.E. noemt er geene, maar geeft tamelijk juist den tijd aan, wanneer zij zullen aanvangen.

Wat heeft de voltooiing der Westwerf hiermede te maken? Of hult Z.E. zich in een profeten-mantel, en ... voorspellingen, ten voordeele der politie-reorganisatie?

...en zich duidelijker uitspreke en de gronden ...nake waarop deze bewering berust, opdat zij, ...misschien in hun macht hebben dergelijke arbeidsconflicten te voorkomen, of tot het minimum te beperken, hun maatregelen kunnen nemen.

Z.E., die voor rust en orde in de kolonie te waken heeft, moet hier zeker de gronden waarop hij conflicten vreest, bekend maken, opdat zij voorkomen zijnde, niet den sterken arm behoeven om te worden onderdrukt.

Nogmaals, opheldering over deze bewering is dringend gewenscht.”

Aan de verwerping der beide posten wijdt de *Amigoe* van 29 Mei ll. de volgende beschouwingen:

„Als wij de feiten nemen in hun klemmende nuchterheid, dan begrijpen wij niet goed, waarom in dezen door den Raad niet wat meer tegemoetkoming betracht is ten opzichte van het Bestuur.

En dat wel ten bate van het algemeen.

Want een feit is, dat de reorganisatie van de politie *allernoodzakelijkst* is en als zoodanig door Bestuur, Raad en Publiek beschouwd wordt.

Maar het is ook een feit, dat er niet kan gereorganiseerd worden, als er geen flinke, degelijke politiemannen, in hoofdzaak kader, uit Holland worden gerequireerd.

En evenzeer is 't een feit, dat voor de thans geldende salarissen, deze noch hier, noch in Holland zullen gevonden worden en dat die Hollandsche politie-mannen niet zullen uitkomen met hun familie, als er niet voor voldoende en passende huisvesting is gezorgd.

De thans geldende salarissen zijn te laag.

Behoorlijke huisvesting is er bij den thans heerschenden woningnood niet, en het is niet te voorzien, dat in de eerstvolgende jaren daarin verandering zal komen.

Bovendien gaat 't niet aan, zooals reeds in de *Memorie van Antwoord* is gezegd, om deze politie-mannen te verplichten misschien hun tenten op te slaan in stegen en sloppen, te midden van een bevolking, tegen wie ze telkens zullen hebben op te treden. Er is alles voor ze zooveel mogelijk te concentreeren.

Er moet dus gebouwd worden, welk systeem van reorganizatie men ook volge, dat staat als een paal boven water. En om te bouwen is er geld noodig.

Een een ieder, die een beetje verstand van bouwen heeft, weet zoo ten naaste bij, hoeveel het bouwen van een nette, fatsoenlijke burgerwoning heden ten dage kost.

Bovendien, de gelden werden gevraagd voor 1927. Eerst in den loop van 1927 dus zou er met den bouw dier politie-woningen worden aangevangen. En bij de tegenwoordige schaarschte aan geschoolde werklieden was het niet te voorzien, dat reeds in hetzelfde jaar al die woningen zouden kunnen voltooid worden. Een gedeelte en misschien wel een groot gedeelte zou eerst in 1928 klaar komen. Dit is heelemaal geen onredelijke en roekelooze voorspelling.

Welnu, dan zou het toch veel redelijker en veel meer in het algemeen belang geweest zijn, als de Raad eenvoudig de gelden of een deel ervan gevoteerd had, en zoo het Bestuur in de gelegenheid gesteld ten spoedigste met deze allernoodzakelijkste werken te kunnen beginnen.

't Is hier een kwestie van aanpakken; reeds veel te lang heeft de reorganisatie op zich laten wachten. Laat 't fout van 't Bestuur zijn te eigenmachtig over de geldmiddelen te beschikken en een te blind vertrouwen van den Raad te eischen in zijn beleid, het is o.i. even fout van den Raad, het algemeen belang daaronder te laten lijden en maar alle, ook de meest noodzakelijk geoordeelde werken van de Begrooting, zij 't dan voorloopig, af te voeren, totdat het Bestuur alle plannen, tot in de kleinste finesses uitgewerkt, den Raad aanbiedt, om dan na heel veel heen en weer gepraat en geschrijf ten slotte en langeleste tot een besluit te komen.

Laat 't algemeen belang, dat er ten zeerste mee gemoeid is en waarvoor zoowel Raad als Bestuur te waken heeft, domineeren.

Dit wordt o.i. wel eens wat al te veel vergeten, vooral wanneer het zaken betreft, die een spoedige, afdoende oplossing eischen, zooals bij de besproken onderhavige posten het geval is.”

Huisvlijt.

Het zevende jaarverslag is verschenen. Wij ontleenen er het volgende aan:

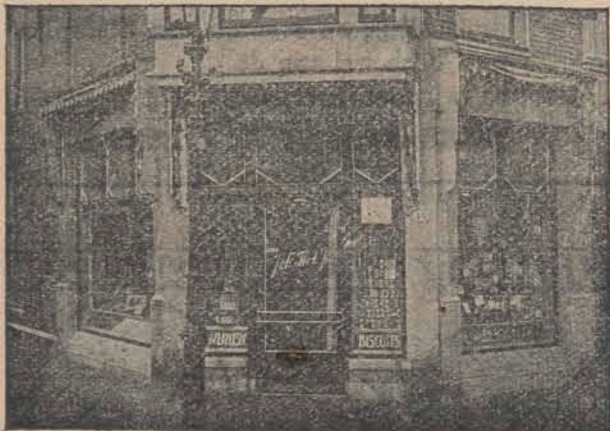
„Het druk verkeer in de haven, vooral het bezoek der toeristenbooten en stoomschepen van de New-Zealand Line heeft bijgedragen om de Vereeniging in de gelegenheid te stellen gedurende het afgeloopen jaar wederom dividend uit te keeren onder de werksters, die voor *f* 25.— en meer aan de Vereeniging verkocht hadden

De inkoopwaarde van handwerken en andere artikelen bedroeg op 31 Dec. *f* 9706.85½. Het bedrag der verkochte handwerken en andere artikelen bedroeg *f* 12.983.04.”

Geschiedkundige Sprokkelingen.

L. Boyé.

Over den veelzins merkwaardigen L. Boyé is nog wel iets meer mee te deelen dan in *De oprichting der Curaçaosche schutterij.* (De West-Indische Gids, Juli-afl.

bladz. 102) gedaan is. Uit een verzoekschrift om plaatsing, in 1821 door hem aan den gouverneur Cantz'laar ingediend, met bijlagen vermelden wij het volgende.

Geboren in 1773, nam hij op zeventienjarigen leeftijd dienst bij het regiment Oranje-Nassau, dat hij twee jaren later als onderofficier verliet met uitzicht op verdere bevordering bij de West-Indische troepen. Die bestemming is hij ook gevolgd en hij bracht het tot adjudant en vaandrig effectief bij het garnizoen op Curacao [1]). De gouverneur Lauffer gaf hem een verklaring, dat hij gedurende het beleg der Franschen een der actiefste officieren geweest was en zijn functie als adjudant met alle accuratesse had waargenomen. Hij werd echter getroffen door het decreet van het Staatsbewind, kort na den vrede van Amiens, dat geen der officieren, die de Engelschen hadden gediend, in den Franschen dienst mocht overgaan. In 1804 wendde hij zich tot den Raad der Amerikaansche Coloniën en bezittingen van de Bataafsche republiek om pensioen onder mededeeling, dat hij bij den laatsten aanval der Engelschen op de batterijen een bijna onherstelbare breuk aan zijn rechtervoet zou opgeloopen hebben. Uit een latere verklaring blijkt, dat hij als lid van de nationale garde of burgerartillerie op een der batterijen was geweest, en toen bij het achteruitloopen van een der stukken door het wiel van het rolpaard „serieus" aan den voet gekwetst was. De Raad van Coloniën zond de stukken aan den gouverneur van Curaçao en beloofde Boyé een jaarlijksch pensioen van f 600.— voor het geval zou blijken, dat zijn mededeelingen juist waren. Intusschen kwam er reeds ongevraagd een aanbeveling van Changuion bij den Raad van Coloniën, die verzocht Boyé op grond van verklaringen van Lauffer en anderen voor herplaatsing in militairen dienst in aanmerking te brengen. „Hij is een man, die zig zeer wel voordoet, die een fatsoenlijk uiterlijk heeft, en een goede opvoeding schijnt genoten te hebben," schrijft Changuion. Daarop volgt zijn benoeming tot gouvernements-adjudant bij den gouverneur en luitenant-generaal Changuion met dit gevolg, dat hij in 1807 na diens overgave van Curaçao aan de Engelschen in diens val moet deelen, al wordt hij na zijn verantwoording voor het Hoog Militair Gerechtshof eervol ontslagen. Drie jaren bleef hij in Holland, doch wist toen over Hamburg en Engeland zijn familie te bereiken. In 1808 had hij in benarde omstandigheden van den Koning nog een bedrag ineens van f 600.— uitgekeerd weten te krijgen, met uitzicht op een betrekking in West-Indië of hier te lande.

Op het gerucht van Napoleons ontsnapping van Elba ging hij naar Holland om dienst te nemen, doch toen hij aankwam was alles weer in rust.

Als benoemd Commandeur van Aruba maakte hij eind 1815 de reis met de Prins van Oranje, waar ook Kikkert en Cantz'laar aan boord waren, naar Curaçao.

Voor zijn verderen levensloop leze men het aangehaalde artikel in De West-Indische Gids.

1) Hamelberg noemt hem in „Een veelbewogen tijdperk".

Uit den Verren Vreemde.

Luchtvaart.

Tusschen Londen en Melbourne
Ligt de vlucht naar Java,
Al die met ons mee wil gaan,
Die moet onze manier verstaan.
Zoo zijn onze manieren.

Den 30en Juni is Alan Cobham van Londen (juister van de Medway-rivier bij Colchester) vertrokken, tot inzet van zijn vlucht van 26.000 mijl naar Melbourne in Australië, en terug. Wij hebben hier te doen met iemand, die naam heeft gemaakt door verre-afstandvluchten; het tot nu toe reeds volbrachte gedeelte van de groote vlucht versterkt ook het vertrouwen op een succesvollen afloop.

Cobham verwacht, dat de reis heen en weder omstreeks drie maanden zal duren, daar hij vele waarnemingen heeft te doen. Zijn mecanicien is mr. Elliott, die hem ook heeft vergezeld op zijn vluchten heen en terug naar Kaapstad en Rangoon. De weg, dien hij volgen zal, gaat over Marseille, Napels, Athene, Alexandrië naar Bagdad, daarna over de Perzische Golf, Karachi, Delhi, Calcutta, Rangoon, Penang, Singapore en Java naar Port Darwin.

Cobham neemt een mail mede, waarin brieven van sir Samuel Hoare, den minister van Luchtvaart, aan Bruce, den premier van Australië, en van den lord-

mayor van Londen aan de burgemeesters van Syd
en Melbourne.
In een onderhoud, hetwelk hij voor zijn vertrek
Engeland had met persvertegenwoordigers, zeide C
ham: „Ons doel is niet, te trachten een nieuw s
heidsrecord te maken. Wij willen enkel trachten n
gaan, of deze groote luchtwegen voor commerci
doeleinden kunnen worden aangewend. Ik bedien
van dezelfde machine als op mijn vluchten naar R
goon en Kaapstad, behalve dat zij is voorzien
drijvers in plaats van wielen en wij op den geh
weg op het water neerdalen. Wij zullen havens
doen, juist als zeelieden, en wij zullen min of m
zeevaarders zijn, tot wij in Australië zijn aangekom
Hij voegde er bij, dat de weersvooruitzichten alth
voor het eerste deel der reis uitstekend waren, m
hij was voorbereid op vele bezwaren, die moesten
gen, inzonderheid de moessons van Burma tot J
De moesson-periode moest natuurlijk beschouwd w
den als de meest nadeelige om in te vliegen, maar
zag niet in, waarom hij de moeilijkheden niet met
gewoon goed geluk te boven zou komen. „Ten slot
zeide hij, „is het vliegen bij fraai weder op afdoe
wijze gedemonstreerd, en indien wij vorderingen wil
maken bij onze pogingen in het Rijk moeten wij t
nen, dat wij met succes moeilijke beproevingen kun
doorstaan, zooals de moessons."
Sedert heeft men de koene reizigers kunnen volg
Op het oogenblik is de tocht gestuit bij de Euphr
door een aan Elliot overkomen ongeval, maar dit
de uitvoering niet kunnen beletten.
*„Wij willen trachten na te gaan of deze groote lu
wegen voor commercieele doeleinden kunnen wor
aangewend. Wij zullen havens aandoen, juist als
lieden."* Toen de Engelschen een 3-tal eeuwen gele
zoo spraken over de zeewegen, zeiden de Holland
maar wij zijn er ook nog! Hoe voelt de groote mog
heid Nederland zich nu bij de groote en grootsche p
nen van den Britschen luchtvaartdienst, die ons d
delijk voorhoudt:

Tusschen Londen en Melbourne
Ligt de vlucht naar Java,
Al die met ons mee wil gaan,
Die moet onze manier verstaan.
Zoo zijn onze manieren!

Indien Nederland niet tijdig voor een eigen dien
zorgt, indien het de Engelsche manier zoo niet tijd
verstaat, dan zal het zich later hebben te voegen
de manieren, die Engeland het te verstaan zal geven.

Het landverhuizings-probleem.

Het immigratievraagstuk, dat vele landen in bero
ring houdt, vraagt meer dan ooit om de algemeene b
langstelling.
Het Internationaal Vakverbond en de Socialistisch
Internationale hebben een poging gewaagd om in
tegenstrijdige belangen wat overeenstemming te bre
gen. Den 22en Juni werd te Londen het arbeiders
wereldmigratiecongres geopend. Wereldcongres? M
de stem van den Australiër, die zijn land blank w
houden, en van den Afrikaander, die Indiër en Kaf
niet als gelijke aan 't woord wil laten, kon zich w
laten gelden, terwijl die van den bruinen en zwar
arbeider niet tot haar recht kon komen. Toch wa
er genoeg tegenstrijdige belangen vertegenwoordigd
de verwachting gespannen te houden. Ook de blank
zijn wat de migratiepolitiek betreft door scherp te
elkander ingaande belangen in verschillende kamp
gescheiden.
De bekwame I. V. V. secretaris Brown had een ra
port opgesteld, dat als grondslag van de bespreking
bestemd was; daarin werd aangedrongen op het pr
geven van eenzijdig economisch nationalisme, wa
door een rijke, beter gesitueerde staat er toe komt z
minder begunstigde buren te laten verhongeren. In z
uiteenzetting werd nadruk gelegd op die maatregel
waardoor aan vreemden grondstoffen tegen redelij
prijzen worden onthouden, of waardoor het afzetg
bied van den vreemde beperkt wordt door besch
mende tarieven. Deze punten die al de voor- en teg
standers van vrijhandel tegen elkander in het harn
brachten, werden naar voren gebracht, omdat Bro
in de regeling een noodigen voorlooper ziet om tot
onpartijdige behandeling der problemen van land
huizing en bevolkingsgroei te kunnen komen.
werd eigenlijk elke verwachting, om van dit co
een belangrijk resultaat van dadelijke beteekenis
zake het migratie-probleem te kunnen krijgen, bij
baat uitgesloten.
Hebben de 3-daagsche discussies momenten bezorgd
die de moeilijkheden in haar volle hardheid en sche

te deden uitkomen, men heeft 't toch wel tot eenige conclusies weten te brengen, wier belang dan echter ook slechts gezien moet worden als kleine stappen in een richting ten goede bij onvermogen om meer te bereiken.

Een der aanvaarde resoluties spreekt uit, dat ieder land een staats-migratie-bureau moet oprichten, waarin de vakbonden behoorlijk vertegenwoordigd zullen zijn. Daarenboven behoort een internationaal migratie-bureau, ook met behoorlijke vakbondvertegenwoordiging, te worden geschapen binnen het raam van het internationaal arbeidsbureau te Genève, om internationale conventies uit te werken, betreffende emigratie en betrouwbare informaties over dit onderwerp te verstrekken. Een andere resolutie bepleit het strikte verbod van alle propaganda voor emigratie door particuliere transportondernemingen. Afschaffing van alle particuliere emigratie-agentschappen, de afschaffing van paspoort- en visakosten voor emigranten in de emigratie-, transito- en immigratielanden. Aanbevolen werd, dat alle arbeiders-organisaties samenwerken om voor de immigreerende arbeiders volledige gelijkheid van behandeling te verzekeren ten aanzien van alle vormen van sociale verzekeringen, die bij de wet zijn ingesteld.

Het uiterst moeilijke probleem van de vrije migratie heeft dit congres niet kunnen oplossen. Er was wel een meerderheid voor de vrije migratie, maar het zou niet mogelijk zijn geweest, die vast te leggen in een resolutie, met welke alle gedelegeerden zich zouden kunnen vereenigen, daar de gedelegeerden der immigreerende landen, als Australië en Canada, zich sterk tegen vrije immigratie blijven verzetten. Zoo nam men er in het congres genoegen mede, dat de beide stroomingen verklaringen aflegden. Voor de voorstanders der vrije migratie, sprak de secretaris van de Tweede Internationale, Adler, en voor de tegenstanders, dr. Evat, Australië, die zeide, dat Australië, en zeker ook Canada, zich wel wilden inspannen, om de levensvoorwaarden van alle arbeiders in de wereld te verbeteren, al konden zij dan ook geen vrije migratie bevorderen.

Wij komen nu nog even terug op dit „alle arbeiders in de wereld". De secretaris van de Onafhankelijke Labourpartij (Engeland), Fenner-Brockay, zeide, dat indien het congres werkelijk een wereld-conferentie geweest was, de gekleurde afgevaardigden hier aanwezig zouden zijn geweest in een verhouding tot de blanken van 4—1. De gekleurde rassen waren tot dusver ongeorganiseerd, maar zouden zeker een groote macht in de toekomst worden. Iedereen moet hulp verleenen, om ze bij te staan in hun politieke ontwikkeling. Deze verklaring vond geen algemeene instemming, en daarmede bleef men staan voor een der diepe kloven, die noch te dempen, noch te overbruggen zijn, met de heden beschikbare middelen.

Niet te onpas lijkt 't ons in dit verband een uitlating van Mussolini te releveeren.

De nieuw aangenomen grondslag ter berekening van de toegestane immigratie in de V. S. van N. Amerika, zooals wij deze de vorige week vermeldden, komt Italië zeer ten goede, 't gaat immers van 3845 p. jaar vooruit tot 5716. Mussolini heeft hierover echter geen jubelkreet geuit. Hij stelt zich op 't standpunt, dat elk verplicht verlaten van het moederland als een misstand te beschouwen is. Al neemt de bevolking van Italië meer in aantal toe dan die van eenig ander land, de wensch moet toch zijn Italië-zelf al zijn kinderen te kunnen laten voeden. Italië dan genomen, met *eigen* koloniën. Hierop moet 't *vaderlandslievende* streven gericht zijn. Deze fascistische opvatting geeft een eigen kijk op het migratieprobleem, maar zij staat niet op meer vredelievenden grondslag dan die der landverhuizers, immers zij is er, imperialistisch, op gericht, voor de in aantal toenemende Italianen meer eigen land noodig te achten, naar gelang de bestaande grenzen hun te eng worden.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

Op Donderdagavond 1 Juli werd in het aardige Minervatheater voor leden enz. van Oost en West de Boedhafilm vertoond, voorafgegaan door de reis naar Britsch-Indië en een film over enkele eigenaardige volksfeesten. Er waren ± 250 menschen aanwezig.

De voorzitter zei in zijn openingswoord, dat hij hierover wel tevreden, doch niet voldaan was, en wekte de aanwezigen op vooral ook mede te werken tot vergrooting van het ledental. Z.E. wees daarbij op den krachtigen vooruitgang in andere afdeelingen, op ons a.s. jubileum en onze verdere plannen.

De vertooning zelf, de muzikale illustratie en de vioolsolo na de pauze voldeden zeer goed; een woord van dank aan de directie van het Minervatheater is hier zeker wel op zijn plaats.

In September hopen wij met frisschen moed de nieuwe campagne in te zetten.

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

De Secretaris-Penningmeester der Vereeniging is van 12 Juli af tot het einde der maand afwezig.

Zoolang de voorraad strekt zijn er nog ex. Ledenlijsten der Vereeniging *gratis* voor de leden en begunstigers beschikbaar; aan te vragen bij het Secretariaat, Heulstraat 17, den Haag.

Van de Redactie.

Van het Comité voor Indische lezingen en leergangen ontvingen wij een Lijst van personen, die zich bereid hebben verklaard tot het houden van voordrachten en lezingen over koloniale onderwerpen, welke zal worden opgenomen zoodra de plaatsruimte dit toelaat.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS.

Mr. M. L. Swaab, Voorzitter van de Landraden te Sawahloento c.a.; p/a. Ned.-Ind. Escompto Maatschappij, Den Haag.
Mej. M. A. Mayer, Hoofdtelefoniste 1e kl. bij de P.T.T.; p/a. Mevr. de Wed. Jansen, Thomsonlaan 187, 's-Gravenhage.
D. G. van der Pijl, Inspecteur van het L. O. (Europ.) in de 4e afd. te Tomohon (Menado); Kerklaan 124, Rijswijk.
D. H. van der Meulen, Controleur 1e kl. bij het Binnenlandsch Bestuur op Java en Madoera; p/a. Hotel Pomona, kamer 40, Molenstraat 53, 's-Gravenhage.
J. H. Jutting, Techn. ambtenaar 2e kl. bij den P.T.T.-dienst; p/a. P. van Raavens, Van Beverningckstraat 264, 's-Gravenhage.
E. F. Croes, Stationscommies 2e kl. bij de S.S. en Tr.; p/a. Indisch Restaurant „Soeka Manah", 2e Sweelinckstraat 111, Den Haag.
P. H. J. Keydeniers, Telefoonambtenaar 2e kl. bij den P.T.T.-dienst; Beukstraat 23, Den Haag.
F. W. Nieraeth, Hoofdopzichter bij de S.S. en Tr.; p/a. hotel-pension, Thomsonlaan 78, Den Haag.
F. R. van der Bruggen, Techn. ambtenaar 2e kl. bij den P.T.T.-dienst, Hendrik Zwaardecroonstraat 24, Den Haag.
R. J. Blume, Techn. ambtenaar 4e kl. bij den P.T.T.-dienst; p/a. Van den Bosch, Halleystraat 50, 's-Gravenhage.
J. F. Flohr, Adj.-controleur der belastingen.
E. E. Nieraeth, Stationscommies 1e kl. bij de S.S. en Tr.
J. Mathis, Hoofdopzichter bij de S.S. en Tr.
Deze drie personen p/a. hotel-pension, Thomsonlaan 78, 's-Gravenhage.
A. Lamers, Stationscommies 3e kl. bij de S.S. en Tr.; p/a. Van den Bosch, Halleystraat 50, Den Haag.
P. Ch. Abels, 2e Werktuigkundige bij de Gouvernements-Marine, p/a. Hotel Pomona, Molenstraat 53, Den Haag (kamer 3).
J. Fray, 1e Officier bij de Gouvernements-Marine; Dussen (N.-Br.).
F. Ch. H. Hirschmann, Controleur 1ste klasse bij het Binnenl. Bestuur op de bezittingen buiten Java en Madoera; p/a. Tehuis voor Ind. Studenten, Prins Mauritsplein 23, Den Haag.
W. J. van Hogezand, tijd. wnd. Ambtenaar 3e kl. bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen; p/a. Pension Jansen, Hugo de Grootstraat 81, 's-Gravenhage.
V. I. van de Wall, Hoofd van het Kantoor der commissie voor de keuring van films te Batavia; p/a. familie H. A. Elias, Van Beuningenstraat 89, 's-Gravenhage.
S. van der Eijk, Werktuigkundige bij de S.S. en Tr.; p/a. A. van der Steen, Bergsingel 17, Hillegersberg.

Vereeniging „OOST en WEST".
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aanzien van hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de Dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 28 DONDERDAG 15 JULI 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Ramp-Sumatra.

Ingekomen gelden van 8 t/m. 13 Juli.

Vorige verantwoording	*f*	69.50
Ver. O. en W.	„	50.—
Vorz. O. en W.	„	25.—
C. v. R. v. N.	„	10.—
Mevr. M. A. M.	„	10.—
Mevr. de Wed. P. Sch. Z.	„	25.—
Mevr. S.	„	25.—
F. S.	„	10.—
K. M.	„	1.—
A. C.	„	10.—
(allen Den Haag)		
A. S. te V.	„	20.—
Mej. J. J. L., Utrecht	„	50.—
D. H. B., Den Haag	„	25.—
D., Den Haag	„	25.—
C. H., Den Haag	„	10.—
L. B., Den Haag	„	10.—
L. P., Den Haag	„	10.—
A. B., Den Haag	„	3.—
H. R., Den Haag	„	50.—
F. H. S., Den Haag	„	5.—
H. Br., Den Haag	„	5.—
T., Rotterdam	„	1.50
Ned. Bank, Bijk. Rotterdam	„	9.84
Th. W. v. H., Den Haag	„	20.—
Mevr. Wed. Ds. F. W. H.—'t H., 's-Hage	„	2.50
X., Den Haag	„	2.—
Mevr. Br., Lausanne	„	2.50
H. B., Den Haag	„	10.—
Totaal	*f*	496.84

Hindoe-Javaansche kunst in verschillende Musea.

Ars Asiatica. Etudes et documents publiés par Victor Goloubew sous le patronage de l'Ecole française d'Extrême-Orient. VIII, *„L'Art javanais dans les Musées de Hollande et de Java", par N. J. Krom,* Professeur à l'Université de Leyde. Paris et Bruxelles 1926, 81 pp., 60 platen in lichtdr.

Het doel van de fraaie en belangrijke serie „Ars Asiatica" is niet zoozeer een reeks monographiën over afgebakende territoriën der Aziatische kunst te bieden, dan wel op ongezette tijden rijk geïllustreerde banden te wijden aan een of ander belangwekkend onderdeel der Aziatische kunst, zooals dit op tentoonstellingen, in musea of in particuliere verzamelingen vertegenwoordigd is. Zoo werd het eerste deel der serie aan een tentoonstelling van Chineesche schilderkunst, vóór den oorlog in het Musée Cernuschi te Parijs gehouden, gewijd. Een tweede band behandelde eenige bizonder interessante Chineesche beeldhouwwerken in steen, eveneens weleer in genoemd museum tentoongesteld. De derde band, wellicht de fraaiste van wat tot nu toe in deze serie verschenen is, maakt voor een deel een uitzondering op het bovengezegde, omdat in dit deel eenige monumenten (o.a. Elephanta) behandeld zijn, die zich nog „an Ort und Stelle" bevinden. Andere deelen behandelen de Çam-kunst in het museum te Tourane, Khmer-bronzen voornamelijk in Siameesch bezit, de Aziatische kunst in het British Museum, en de collectie Chineesche kunst van Prof. Sirén. Men ziet dus dat dè band van Prof. Krom geheel binnen het kader der serie valt.

Intusschen moet men wel bedenken, dat belangstellenden in Aziatische kunst in het buitenland minder goed op de hoogte zijn van Hindoe-Javaansche kunst dan wij hier te lande, die o.a. door Prof. Krom zelf zoo uitstekend werden voorgelicht door middel van zijn „Inleiding tot de Hindoe-Javaansche Kunst". Zeer zeker is menige rijk geïllustreerde, door Nederlanders geschreven, publicatie over Hindoe-Javaansche kunst in handen van buitenlandsche belangstellenden en kenners gekomen, maar... bijkans al deze geschriften zijn, met uitzondering van Van Erp's sterk besnoeide bijdrage in „Twentieth Century Impressions of Netherlands India" (Londen 1909), tot nu toe in het Nederlandsch verschenen. Weliswaar is binnenkort een Engelsche vertaling van Prof. Krom's tekst der groote Boroboedoer monografie te wachten, en schreef Stutterheim zijn „Rama-Legenden" (München 1924), doch uit den aard der zaak zal het buitenland hier slechts van een onderdeel, zij het ook een zeer belangwekkend onderdeel, der Hindoe-Javaansche kunst kennis kunnen nemen. Tot nu toe moet men daarom over de grenzen, indien men onze taal niet machtig is, met With's „Java" genoegen nemen. Dat deze toestand zeer bevredigend is, zal men niet kunnen beweren. Een verkorte uitgave van Prof. Krom's „Inleiding" in b.v. Engelsche vertaling, met gelijktijdige uitbreiding van het illustratie-materiaal, zoude alleszins toe te juichen zijn. Wij zijn dit zelfs eenigszins verplicht aan onze eer als koloniale mogendheid met belangrijk Aziatisch kunstbezit.

Ik vraag mij nu af, of, door zich te beperken tot het materiaal in Indische en Nederlandsche musea (met inbegrip van een belangrijke particuliere collectie op Java — die van den heer en mevrouw Resink —, en van een fraaie particuliere collectie plastiek in metaal hier te lande — die van Jhr. Loudon te Wassenaar —), wel voldoende recht wordt gedaan aan de prachtige Hindoe-Javaansche kunst, die met deze publicatie feitelijk voor het eerst, door den Franschen tekst en door den zoo zeer competenten auteur, behoorlijk voor het buiten-Nederlandsche voetlicht treedt. Natuurlijk beantwoordt de inhoud van de hier besproken publicatie geheel aan den titel; niets in dien titel wijst er op, dat hier een beeld van *de* Hindoe-Javaansche kunst wordt geboden. Maar toch —, heeft men bij het uitbakenen van datgene dat in den eersten aan Hindoe-Javaansche kunst gewijden band van de beroemde serie „Ars Asiatica" zoude worden geboden, zich er wel genoegzaam rekenschap van gegeven dat talrijke lezers van „Ars Asiatica" nog bitter weinig van de kunst onzer Koloniën gezien hebben? Ware daarom tenminste een klein, doch met bizondere zorg uitgekozen, aantal platen van monumenten niet aan te bevelen geweest? Het verband tusschen plastiek en architectuur ware dan den buitenstaander eenigszins duidelijk geweest. Dat het meerendeel van de beste plastiek zich (gelukkig) nog aan de monumenten bevindt, behoef ik voor een Nederlandschen lezerskring nauwelijks aan te stippen. Door dit aanzienlijke complex uit te schakelen, be-

antwoordt Prof. Krom's publicatie geheel aan zijn titel, doch wordt aan het beeld der Hindoe-Javaansche kunst, zooals het m.i. voor den eersten keer aan het buitenland geboden diende te worden, op niet onbelangrijke wijze, automatisch zou men kunnen zeggen, afbreuk gedaan.

Op zich zelf beschouwd, afgezien dus van de geringe kennis van *de* Hindoe-Javaansche kunst in het buitenland, is het een toe te juichen denkbeeld eens tezamen te brengen wat zich van die kunst in musea en eenige voortreffelijke particuliere collecties in Indië en hier te lande bevindt. Ware het echter niet in één moeite doorgegaan om meteen de niet zeer talrijke goede werken in de musea te Londen, Berlijn (het bekende Mandjoeçri beeld), Parijs (m.i. heel weinig wat in aanmerking zou komen), Boston, Kopenhagen, Calcutta enz. mede op te nemen? Tot nu toe is het, zooals gezegd, in aantal vrij onaanzienlijke bezit aan fraaie Hindoe-Javaansche kunst in buitenlandsche musea nog onvoldoende gepubliceerd. Een uitzondering vormen het uitstekende boekje van Heine-Geldern over de bronzen te Weenen, en de studie van Stutterheim, aangehaald in de hier besproken publicatie (het Weensche geschrift is rijk geïllustreerd; bij de studie van Stutterheim zijn geen afbeeldingen gevoegd). Zelden zal zich een schooner gelegenheid hebben voorgedaan om Hindoe-Javaansche kunst buiten de grenzen en buiten Ned.-Indië te publiceeren. Of wijdt Prof. Krom daar spoedig eens een rijk geïllustreerd tijdschrift-artikel aan? Het kan niet ontkend worden dat het een onderwerp is, dat voor ons wellicht meer belang heeft dan voor buitenlanders. Laat ons daarom voorloopig tevreden zijn met de uitvoerige en kundige wijze waarop het materiaal in Nederlandsche en Indische musea behandeld is. In alle geval krijgt toch het buitenland, waarvoor, zooals ik reeds heb betoogd, deze publicatie voornamelijk bestemd is, een goeden, zij het ook niet den best mogelijken, indruk van Hindoe-Javaansche plastiek en versieringskunst. Met deze publicatie is natuurlijk het geheele bezit aan Hindoe-Javaansche plastiek enz. hier te lande niet uitgeput, want buiten de musea is nog menig goed stuk in àndere particuliere collecties dan die van Jhr. Loudon (de eenige particuliere Nederlandsche collectie, waarvan stukken afgebeeld zijn) te vinden.

Ik spreek van Hindoe-Javaansche *plastiek*. Inderdaad is het juister dáárvan te spreken voorzoover het dezen „Ars Asiatica" band betreft, dan van Hindoe-Javaansche kunst. De kunst omvat architectuur, plastiek en ornamentiek. Waar in de hier besproken publicatie de architectuur ontbreekt, waar zij voornamelijk aan de plastiek en in geringe mate aan de ornamentiek is gewijd, is de aanduiding „Hindoe-Javaansche kunst" minder juist.

De inleiding geeft een voortreffelijk algemeen overzicht over de Hindoe-Javaansche kunst. Architectuur noch plastiek en ornamentiek worden daarin speciaal behandeld. Dit is zeker juist gezien, doch ongaarne mis ik, in de inleiding, een ontwikkelings-schets van de plastiek. Zulk een schets had na de algemeen gehouden inleiding m.i. niet mogen ontbreken. Waarom? Om de eenvoudige reden, dat deze publicatie nu eenmaal in hoofdzaak een werk over Hindoe-Javaansche plastiek geworden is. Wie scherp ziet, leest die ontwikkeling wel uit de afbeeldingen, maar er zijn zeker velen die eenige leiding behoeven. Die leiding had door iemand als Krom, uitstekend geleerde met aanmerkelijken aesthetischen kijk op dit speciale gebied, zeer goed kunnen worden verstrekt. Weliswaar vindt men brokstukken van deze schets in de uitvoerige beschrijvingen bij de platen verspreid, doch uit den aard der zaak ontbreekt hier de draad. Bovendien leest maar een enkel belangstellende alle beschrijvingen achter elkander.

Het ontbreken van bovenbedoelde schets is mijn eenige ernstige bezwaar tegen het tekst-gedeelte van den zeer bekwamen auteur.

Het behoeft geen verwondering te wekken dat de twee centrale problemen der Hindoe-Java[...] kunst, ook weer in dit geschrijf naar voren k[...] Het is vooreerst de waarschijnlijk nooit bevre[...] op te lossen kwestie van den oorsprong der H[...] Javaansche kunst. Men kent de opinie van [...] Een ander inzicht heeft de hem bestrijdende [...] C. P. Wolff Schoemaker, die in zijn bizonder [...] waardige, scherpzinnig gestelde brochure „A[...] tiek en Oorsprong der Hindoe-Kunst op Java[...] marang enz. 1924, zegt (p. 89):

„Een feit is, dat de bouwwerken uit de [...] VIIIe eeuw in Zuid-Indië, meer in het bijzon[...] ratha's ten Z. van Madras, het algemeen [...] schema der Midden-Java tempels vertoonen [...] hun opbouw in opstapeling van gradueel sl[...] lichamen, met kluisvormige bekroningsstukk[...] door hun krachtige geleding.

Dit bouwtype is echter naar alle waarsch[...] heid afgeleid van Noordelijker voorbeelden [...] oorspronkelijk Z. Indisch".

Op blz. 91 leest men: „Uit de plastiek z[...] dat er tusschen Z. Indië en Java geen innig[...] tieke verwantschap kan hebben bestaan, [...] duidelijk wordt, dat de beeldhouwers van M[...] Java en die van Midden-Indië in elk geval [...] gelijke kunstinstincten werden geleid". En [...] nog (zelfde blz.): „De bevallige pose, het [...] modelé van het Java beeldhouwwerk vindt m[...] dien tijd alleen terug in Midden-Indië: Ele[...] Ellora, Ajanta, Aihole, Sirpur, Dhamtari. [...] slotte (blz. 93): „Al mochten dus de [...] heerschers der Midden-Java periode uit Zuid[...] afkomstig zijn en de religieus-kultureele in[...] van dit gebied uit het sterkst hebben inge[...] toch moeten m.i. de kunstenaarsgeslachten [...] Midden-Java, die hunne gaven in dit land [...] merkwaardige wijze ontwikkelden, groote[...] afkomstig zijn uit Midden-Indië, althans v[...] lijke afstamming zijn als de kunstenaars die [...] werkten."

In mijn „Reisbrieven over Aziatische K[...] XVI, Algem. Handelsbl. van 4 Jan. 1922, [...] bij voorbaat, bij Prof. S.'s inzichten aangesloten [...] schreef: „...de frappante gelijkenis van veel [...] ren-plastiek in Ajanta... met Hindoe-Java[...] beeldhouwwerk, ...de gelijkenis van veel [...] menten in Ellora, Sarnath (Dhamekh Stûpa), [...] en Mahavellipuram met Hindoe-Javaansche [...] mentiek..." (de door Prof. S. aangestipte [...] ten Z. van Madras zijn een andere aanduiding [...] Mahavellipuram). Verder zeide ik nog: „De [...] kenis met Ajanta is zoodanig, dat de Hin[...] vaansche kunst haar impuls m.i. uit de eerst[...] moet hebben gekregen. Men zou kunnen [...] aan door Hindoe-kolonisten op Java meege[...] kunst, aan door hen op Java vervaardigde [...] ken..."

Prof. Krom onthoudt zich ervan te veron[...] len van welk deel van Voor-Indië het be[...] Hindoe kunst op Java „geïmporteerd" zou[...] nen zijn. Slechts zegt hij (p. 7): „D'où venai[...] premiers colonisateurs? Les rares donn[...] nous possédions à ce sujet semblent nous [...] ser à répondre: de la partie méridionale de [...] orientale de l'Inde."

Het tweede probleem dat in het middenpu[...] belangstelling staat van hen, die zich met de [...] der Hindoe-Javaansche kunst bezig houd[...] hoe is de voor een belangrijk deel Indonesi[...] tinte Oost-Javaansche kunst, als uiting [...] sieke Midden-Javaansche kunst gekome[...] laatstgenoemde kunst te verklaren?

Een oogenblik laat ik Prof. Krom aan he[...] (p. 15): „La continuité qui, au point de [...] tique et économique, exista entre le roy[...] tauré de Java Centrale et son successeur [...] Orientale, s'observe également dans l[...] de l'art; le seul ancien monument de Ja[...] tale qui ait été fortuitement épargné [...] par sa structure et son ornementation aux [...] de Java Centrale."

Prof. Krom is dus de meening toegedaan [...]

Oost-Javaansche kunst zich uit de Midden-Javaansche kunst heeft ontwikkeld. Deze meening is de gangbare opinie in de zoojuist aangestipte kwestie. Intusschen is T. B. Roorda, in een door hem op het Congres van het „Oostersch Genootschap" te Leiden in 1924 gehouden voordracht, tegen deze gangbare meening opgekomen. Roorda meent dat naast de meer Hindoe'sch getinte hof-kunst van het klassieke Midden-Java, een Indonesisch getinte volks-architectuur moet hebben bestaan, waarvan de resten verdwenen zijn. R. denkt dat de Indonesisch getinte Oost-Javaansche architectuur en plastiek een voortzetting is van de Indonesisch getinte Midden-Javaansche kunst, die vooralsnog, door het ontbreken van monumenten, ietwat hypothetisch blijft.

In 1925 publiceerde de bekende „India Society" te Londen een serie voordrachten onder den gemeenschappelijken titel: „The Influences of Indian Art." Een dezer voordachten, eind 1922 door Prof. Vogel gehouden, handelt over „The Relation between the Art of India and Java." Op p. 77 van bovengenoemden bundel zegt Prof. Vogel: „We shall... have to assume that during the period of East Javanese art there existed two distinct styles of sculpture side by side. The one school continued the great traditions of the Indo-Javanese art of Central Java, the other derived its inspiration from purely Indonesian sources. Perhaps the latter school, too, did not in reality evolve an entirely new style, but simply imitated in stone what during past centuries it had been the custom to carve in wood. It goes without saying that in the damp climate of Java any wood carving that may have existed in the centuries previous to A. D. 1000 must have perished long ago."

Men ziet dat de meeningen van Roorda en Prof. Vogel zich ten deele dekken. Er is echter sedert dezen hun standpunt formuleerden (óók sedert Prof. Krom zijn tekst voor den hier besproken „Ars Asiatica"band schreef?) een ontdekking op Oost-Java gedaan, die de verschillende meeningen van de bovengenoemden zal wijzigen. Ik doel op de ontdekking met daarop gevolgde ontgraving van Tj. Badoet (1924). *Architectuur en ornamentiek van dit bouwwerk wijzen, o.m. volgens van Erp, naar het tijdperk waarin de kunst van den Diëng ontstond.* Deze allerbelangrijkste ontdekking werpt waarschijnlijk heel wat omver. De gevolgtrekking ligt immers voor de hand dat zich de ontwikkeling van klassieke *Hindoe*-Javaansche tot Indonesisch getinte Oost-Javaansche kunst *geheel op Oost-Java heeft voltrokken.* Intusschen is de theorie van Roorda en die van Prof. Vogel ook in dit geval toe te passen.

Over de bijschriften bij de platen, die soms vrij uitvoerig zijn en waaruit, zooals ik reeds opmerkte, een schets van de ontwikkeling der plastiek, zij het dan ook met eenige moeite, opgebouwd zou kunnen worden, zal ik kort zijn. Onnoodig te zeggen bij een auteur als Prof. Krom, dat deze bijschriften voortreffelijk zijn. Misschien hadden de gegevens over de collecties, maten en materiaal, waar het bijschriften bij platen met meerdere daarop afgebeelde voorwerpen betreft, typographisch en organisatorisch iets practischer en overzichtelijker behandeld kunnen worden. Waar deze publicatie schatten uit musea publiceert, ware het gewenscht geweest indien op de platen de naam der collectie er kort bij ware gedrukt. Een overzicht van de wijze waarop het materiaal over de verschillende musea verdeeld is, verkrijgt men eerst als men de namen der verzamelingen overal op de platen er bij zoekt.

Over het algemeen onthoudt zich de auteur van schoonheidswaardeering. Een bepaald systeem is hier echter niet. Soms zegt hij eenige treffende woorden over een bijzonder schoon stuk; een ander maal beeldt hij echter een stuk af dat hij zeer zeker bizonder bewondert, zonder iets over de kunstwaarde te zeggen. Misschien verlangt deze of gene *overal* eenige woorden over de schoonheidswaarde. Daar Prof. Krom er de man niet naar is in het uitvoerige Bremmer-systeem te vervallen, kan hij zich deze methode gerust permitteeren.

De platen zijn over het algemeen zeer goed geslaagd; in vele gevallen zijn ze voortreffelijk. De keus der afgebeelde voorwerpen is ook te waardeeren. Slechts vind ik dat Prof. Krom een beslist te matig gebruik van de schatten der Goud-Kamer van het Museum te Batavia heeft gemaakt. De klein-plastiek in goud en zilver en de wonderbaarlijke gouden oorsieraden uit dit museum hadden, in eenige uitstekende specima, bepaald niet mogen ontbreken. De klein-plastiek in edele metalen is in deze publicatie dan ook in onvoldoende mate vertegenwoordigd.

Prachtige platen naar prachtige werken zijn m.i.: VI (dat men bij opnamen van „archaeologische" voorwerpen toch eindelijk eens breke met het mede-opnemen van die afgrijselijke maatstaven!), VII, XIV (boven; de onderste figuur vertegenwoordigt de Lara Djonggrang plastiek op niet bepaald gelukkige wijze. Zie mijn opmerkingen aan het begin van deze bespreking. Hier is à outrance aan den opzet — kunst in musea — vastgehouden. Van het „Openlucht-museum", gedoopt „Coll. Prambanan", naar de talrijke dgl. véél fraaiere reliefs aan het monument zelf, is de reis... een steenworp!), XV, XVII (zie het rhytme van de oog-partij!), XIX (de bronzen groep en de bronzen figuur uit de coll. Resink behooren m.i., ook wat patina betreft, tot het subliemste wat men zich op dit gebied voorstellen kan), XX, XXII (onderste figuren. De Kinnari lamp uit 's Rijks Ethn. Mus. te Leiden, tentoongesteld onder No. 47 op de Tentoonst. van Ind. Beeldhouwk. der Vereenig. v. Vrienden der Aziat. Kunst, Den Haag 1922, zoude ik liever zien afgebeeld dan de thans uit 's R.E.M. afgebeelde lamp), XXXV, XLI (boven rechts), XLV.

Van de taak Javaansche kunst (wapenen, koperwerk, batiks, maskers enz.) te toonen, heeft de auteur zich ietwat te gemakkelijk gekweten.

Het ware wellicht beter geweest indien hij zich uitsluitend tot de Hindoe-Javaansche kunst hadde beperkt.

Het deze kunst behandelende gedeelte van deze fraaie publicatie is echter, in weerwil van eenige bedenkingen van meer algemeenen aard, zeer zeker geslaagd. Het maakt het werk tot een begeerenswaardig bezit van allen die in de prachtige en sterke kunst van het oude Java belang stellen.

H. F. E. VISSER.

Surinaamsche Brieven [1]).

I.

Te weinig wordt er in Nederland gelezen of gehoord van de koloniën Suriname en Curaçao. Nu en dan, na aankomst der mail, lezen we in een paar groote bladen uittreksels uit de Surinaamsche kranten, welke vanzelf een onvolledig beeld geven van wat daar omgaat 4000 mijlen ver van Nederland. Vergissingen om Suriname of Curaçao onder Oost-Indië te plaatsen of onderling te verwisselen, laat ik buiten beschouwing. De „Indische Mercuur" en het „Vaderland" schijnen medewerkers te hebben, overigens hebben de groote bladen geen correspondenten in beide koloniën. Wordt het niet de moeite waard geacht? Wie in Nederland heeft belang bij Suriname? Vermoedelijk zijn er daar geen 400 in Nederland geboren Nederlanders, zoodat tenslotte 1 op de 8000 Nederlanders banden met dit

[1]) De Redactie ontving van zeer bevoegde en deskundige zijde eenige brieven over West-Indische toestanden, die haar van belang genoeg schijnen om ze geleidelijk in het *Kol. Weekblad* op te nemen. Den wensch van den eenigszins critisch aangelegden schrijver eerbiedigend, verschijnen deze brieven echter vooralsnog anonym.

overzeesch gewest heeft. Curaçao wil ik hier niet noemen.

* * *

Van tijd tot tijd leest men van voordrachten van den onvermoeiden oud-Gouverneur Staal, een der weinige oud-Gouverneurs, die ooit in het openbaar na zijn aftreden van zijn liefde en belangstelling heeft laten blijken voor het land, waar hij met zijn echtgenoote, eerst als Secretaris, daarna als Gouverneur een achttal jaren heeft gewoond en ofschoon geen groote ondernemingen tot stand gebracht, veel heeft bijgedragen om het verarmde gewest op te beuren en toegewijd in de kleinste details heeft geregeerd. Niet te vergeten, drukten op hem de zware zorgen voor de voedselvoorziening in oorlogstijd. Een enkele maal treedt een West-Indisch ambtenaar in Nederland op voor de vereeniging „Oost en West", in beperkten kring. Na een studiereis leest men gewoonlijk een verslag of hoort men een voordracht, doch dat zijn uitzonderingen. De Suriname-film is een paar jaren in Nederland rondgegaan maar tienduizenden en honderdduizenden hebben er nooit van gehoord, noch minder hebben ze deze gezien. Waarom die film niet op of voor de scholen — desnoods van overheidswege — is vertoond, begrijp ik niet. Men kan lezen de West-Indische Gids, een belangwekkend tijdschrift, sedert een 7-tal jaren aan Suriname en Curaçao gewijd, dat uitstekend geredigeerd en met bekwame medewerkers, een schat van wetenswaardigheden vastlegt over beide koloniën in Zuid-Amerika. Het woord „gebiedsdeel" wil ik niet gebruiken, dat te kwader uur in de Grondwet is opgenomen en geforceerd wordt gebruikt. (Men verzuimde echter het Departement van Koloniën te herdoopen in Dp. van Gebiedsdeelen en de nieuwe G.G. te noemen Minister van Gebiedsdeelen!) Dit maandschrift wordt met ondergang bedreigd, indien niet meer abonnementen toevloeien. Immers de afnemende subsidie is thans geheel vervallen, ondanks de welwillende pogingen van de bestuurderen hier in Suriname, om de luttele som van 3 × *f* 100.— beschikbaar te stellen, welke men van een andere post der begrooting op die conditie had afgenomen, om het voortbestaan van dit eenige W.-I. tijdschrift te verzekeren. De firma Nijhoff te 's-Hage, lezer, zal U gaarne als abonné inschrijven).

Het „Koloniaal Weekblad „Oost en West" heeft zijn vaste deskundige medewerkers voor de rubrieken Suriname en Curaçao, doch beide tijdschriften worden door een beperkt aantal menschen gelezen en dan nog wel in hoofdzaak door hen, die van de koloniën komen. Buitenstaanders bereiken die bladen maar weinig en nieuwe vrienden vinden zij derhalve haast niet.

* * *

Het gaat hier niet als met de steen, die in het water geworpen, steeds wijder kringen vormt. Met andere woorden de belangstelling in Suriname is niet alleen flauw, maar laten we eerlijk bekennen, onder nul. De armoede, bittere armoede, tegenspoed en voortdurende achteruitgang in Suriname zijn de oorzaak der onverschilligheid der 7 millioen inwoners, die wel de lust maar niet nog grooter last willen aanvaarden van een noodlijdend gewest, waar al jaarlijks eenige millioenen moeten worden bijgepast. Zouden er morgen petroleum of diamanten worden gevonden of andere mineralen, of de landbouw tot grooten bloei komen, zoodat in vele gezinnen en kringen de terugslag in weldadigen zin werd ondervonden en de portemonnaie gevuld, dan zou zonder twijfel de barometer stijgen. Voor Oost-Indië behoeft men minder reclame te maken. Tienduizenden voelen in Nederland aan den lijve wat Oost-Indië voor hen beteekent. „Indië verloren, rampspoed geboren" zeide een schrijver. Helaas kan men dat niet zeggen van Suriname.

* * *

Is het vrees welke de weinige in Suriname nende Nederlanders weerhoudt om over mensc en dingen te schrijven in Nederlandsche bla omdat in de kleine, bekrompen kring der wein aldaar, de gevolgen om uiting te geven aan h schende gevoelens van ontevredenheid of ger vaardige critiek te leveren op vele dwaze d voor hen merkbaar en kwalijk genomen zou w den? Men leeft er in een glazen huis, waarin zichtbaar is, of wordt. En dan denkt men „apres moi le déluge". Ik dien mijn tijd wel uit zooveel jaren of maanden en de detacheering is om of het pensioen is eindelijk verkregen.

* * *

Groote schuld ligt bij het systeem van detac ren op korten termijn. Aanvankelijk drie jare het den laatsten tijd vijf jaren geworden, dat ambtenaar (met moeite) te bewegen is naar S gaan. Uitzending van ambtenaren heeft sporad plaats. Men tracht in S. met inheemsche, e krachten de openvallende plaatsen te bezetten een oogpunt van bezuiniging en bezuinigt op wijze op de toeneming van den beschavingsin en de opvoedende kracht welke van den Neder der dient uit te gaan. Bovendien betaalt het moe land ieder jaar zooveel millioenen en is va gerechtigd zijn ambtenaren uit te zenden. Fris gedachten, verbeteringen, orde, tucht en plic besef zullen bij hen vanzelf meer worden gevo dan bij de ingeborenen. Wij laten de geschied van den slaventijd rusten met de erbarmelijke welen — ook Surinaamsche, Duitsche en Joods planters hebben hun schuld mede te dragen — m de afgunst, welke eenmaal is opgewekt in de har der bevolking, welke haar ontstaan aan de Eu peesche kolonisten en soldaten te danken he is nimmer uitgeroeid en leeft steeds voort. heerscht een gevoel van verongelijkt te worden als minderwaardig te worden beschouwd. Dit niet juist. Vele Nederlanders meenen het goed den bruinen broeder, met wien hij heeft te den. Het is geen verwijt dat er van den Nederlan der meer uitgaat dan van den Surinamer. Het li aan het geestelijk milieu, waarin de eerste is gevoed en aan zijn physiek.

* * *

Nederland koloniseert niet meer in Surin Het houdt de stervende zaken gaande door ja lijks ettelijke millioenen in den zinkput te w pen, hopend op verbetering, welke niet komt niet in uitzicht is. Tot schande van Nederla naam. Inmiddels gaat het land met rassche sc den achteruit.

Voornamelijk buitenlandsch kapitaal is nog willig naar Suriname te vloeien en ondernemin tot stand te brengen. Er is de laatste jaren „peacefull penetration" door Amerikaansch k taal. Het land is bijna 5 malen zoo groot als Ne land en 99 pCt. ligt braak. Het is bevolkt door 135.000 inwoners, waarvan Boschnegers en In nen, die geheel buiten het verband staan, niet m ten worden medegerekend. In die 115.000 mensc is een kring van ± 31.000 Britsch-Indiërs en 20.000 Ned.-Indiërs en 1500 Chineezen. Blijven een 62.500 inwoners over, waarvan 2200 blank Europeanen en Israëlieten. Onder de 1500 Eu peanen zijn nog Duitschers, Franschen, Amerik nen, Engelschen en Portugeezen, zoodat te een 400 in Nederland geborenen overblijven als niet mede telt de ± 380 Hollandsche Boeren alle in Suriname geboren, wier tragische ko satiegeschiedenis drie kwart eeuw geleden a en die op zich zelf staand, afgezonderd bijeen

Een Tuindorp in het Gooi.

Plannen bestaan om in het Gooi een tuindorp aan te leggen, dat vermoedelijk zal worden genoemd „Villapark Bosch en Zee". Uit het voorloopig prospectus wordt het volgende ontleend: „Bosch en Zee" zal de aangewezen verblijfplaats zijn voor hen, die zich geen groote, dure stadswoning en het deelnemen aan het kostbare groote stadsleven kunnen permitteeren, echter toch een zoodanige welgesteldheid genieten en in maatschappelijke omstandigheden verkeeren die het hun mogelijk maken hun kinderen het beste onderwijs en een uitstekende opvoeding te geven. Wij hebben hier het oog b.v. op repatrieerende ambtenaren, die in de koloniën belangrijke posities, zoowel bij het Gouvernement als bij particuliere instellingen hebben bekleed, zakenlieden die zich uit het drukke handelsleven hebben teruggetrokken, beoefenaars der z.g. vrije beroepen, die voor hun werk een rustige omgeving en tevens de nabijheid eener groote stad noodzakelijk achten."

De bedoeling is villatjes te bouwen met centrale verwarming, koopprijs à contant ƒ 6200. Huurkoop na 20 jaar onbezwaard eigendom à ƒ 530 per jaar.

Van Week tot Week.

Dinsdag 6 tot Maandag 12 Juli.

De aardbevingen ter Sumatra's Westkunst. In aansluiting bij het medegedeelde in het vorig Kol. Weekblad volgen hier nog eenige aan het *„Vaderl."* en *„N. R. Ct."* ontleende nadere berichten over de aardbevingen op de Westkunst van Sumatra.

Padang, 7 Juli (Aneta). — Het aanzien van de ramp wordt steeds ernstiger. Te Soempoer zijn 27 dooden. In Goegoek 15, waaronder 14 kinderen, die door het opgestuwde water in het Singarahmeer werden gesleurd. Te Soempoer zijn 674 huizen ingestort. De schade bedraagt ongeveer 2½ millioen gulden.

Padang, 7 Juli (Aneta). Steeds worden trillingen gevoeld en wordt onderaardsch gerommel gehoord, vooral op de helling van den Merapi.

De top van den Marapi is aan de westzijde afgeplat. Roodgele rookwolken stijgen er uit op.

Het water van de Ombilinrivier en van de zijrivieren, die ontspringen op den Marapi, is troebel. Een aschregen wordt op de helling van den Marapi waargenomen.

Batavia, 10 Juli. (Aneta) Officieel wordt gemeld, dat in het onderdistrict X (Sepoeloeh) Kota, waaronder inbegrepen Padang Pandjang, door de plaats gehad hebbende aardbeving totaal 1709 huizen zijn ingestort of zwaar beschadigd.

Padang Pandjang, 12 Juli (Aneta). Alhier is gisteren een hevige aardschok gevoeld.

Van den gouverneur-generaal van Ned.-Indië is den 10en Juli het volgende telegram ontvangen uit Weltevreden, verzonden vermoedelijk op 9 Juli: Resident (van Padang) seinde nader aantal dooden ressort Padang Pandjang totaal 222, van wie ter hoofdplaats 74 ressort 8 alwaar gevonden elf.

Onderdistrict Soempoer ressort Padang Pandjang 27 dooden, onder wie in Nagari-Goekoek Westzijde Sinkarah-meer 15 Slachtoffers door opgestuwd meerwater medegesleurd.

In bedoeld onderdistrict zijn 674 huizen ingestort. Schade met inbegrip sawah-leidingen, enz. geschat op ruim twee en een half millioen gulden.

Treinverkeer heeft sedert 5 dezer over geheele net weder plaats volgens normale regeling, behoudens lijnvak Padang Pandjang—Solok, dat tot nadere bekendmaking gesloten.

Mijningenieur Akkersdijk van vulkaandienst vertrok drie dezer Padang met seismoloog Visser van observatorium, terwijl voorts sectie genietroepen met barakken gezonden.

Het bestuur van den Kon. Nation. Bond „Het Oranje Kruis" maakte den 10en Juli telegrafisch aan het bestuur van het Smeroe-Fonds te Batavia een som van ƒ 50.000 over als eerste remise ten bate van de slachtoffers der Padangramp.

Indologische Leergang. Vanwege de afdeeling Volkenkunde van het Kon. Koloniaal Instituut te Amsterdam, wordt van 13 Sept. tot 11 Dec. e.k. de achttiende Indologische Leergang gehouden. (In een der volgende No's van het Kol. Weekbl. zullen bijzonderheden worden opgenomen omtrent de vakken waarin en door wie onderwijs wordt gegeven, lesuren enz.).

Hooger onderwijs. Bij kon. besluit is het einddiploma der Oostersch-letterkundige afdeeling (afdeeling A I) van de Algemeene Middelbare School in Ned.-Indië gelijkgesteld met het getuigschrift, vermeld in art. II der H.-O.wet, met dien verstande, dat de bezitters van dat einddiploma toegelaten worden tot de examens in de faculteit der letteren en wijsbegeerten, voor zooveel zij betreffen de studie van de Arische (Indo-Iraansche) en van de Indonesische taal- en letterkunde, tot die in de vereenigde faculteiten der rechtsgeleerdheid en der letteren en wijsbegeerte (studie van het Ned.-Indisch recht en Indologische studie) en, na het met goed gevolg afleggen van een aanvullingsexamen in het Latijn, tot die in de faculteit der rechtsgeleerdheid.

Bestuurshervorming in Oost-Java. Soerabaja, 9 Juli. (Aneta). Het „Soer. Handelsblad" meldt, dat de meerderheid in den Raad van Indië geporteerd is voor uitstel van de invoering van de bestuurshervorming in Oost-Java, zulks in verband met de ervaringen, welke hiermede in West-Java werden opgedaan. *(Vaderl.).*

Met pensioen. Luitenant-kolonel der infanterie van het O.-I. leger P. H. de Boer zal op zijn verzoek, wegens volbrachten diensttijd, met ingang van 2 Januari 1927 eervol ontslag worden verleend onder toekenning van pensioen.

Resident van Ternate. Aneta seint dd. Buitenzorg 10 Juli. Tot resident van Ternate is benoemd de assistent-resident van de afdeeling Palembangsche Bovenlanden (Lahat) P. F. J. Karthaus. *(Vaderl.).*

Universitaire examens. Leiden. Taalkundig candidaatsexamen Indologie de heer H. Jongbloed en F. Hartsteen. — Cand. ex. Indisch recht de heer G. G. J. Lambers. — Doctoraal ex. Indisch recht de heer H. C. Verhoeff en R. W. van Diffelen. — Economisch cand. ex. Indologie de heer G. W. Overdijkink.

Met pensioen. Majoor der infanterie van het O.-I. leger S. E. P. A. van Haeften zal op zijn verzoek, met ingang van 2 September, een eervol ontslag uit den militairen dienst worden verleend, onder toekenning van pensioen.

Aardschokken op Java en Ternate. Blijkens een in de dagbladen opgenomen Aneta-telegr., dd. 7 Juli, werden op Midden-Java weder lichte aardschokken gevoeld. — Den 12en Juli is ook op Ternate een hevige aardschok gevoeld.

De onderzeeër K XIII. Aankomst te Curaçao. Blijkens een bij het departement van Marine ontvangen telegram is de onderzeeboot K XIII, onder bevel van den luitenant-ter-zee 1e klasse L. G. L. van der Kun, op haar uitreis naar Nederlandsch-Indië, 8 Juli j.l. in Curaçao aangekomen.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

De Boeddhistische Oudheden in de Progovallei.

Over bovenstaand onderwerp hield de heer *Th. van Erp,* op Woensdag 7 dezer, een onderhoudende voordracht met bizonder fraaie lichtbeelden, in de *„Koloniale School voor Meisjes en Vrouwen",* Westeinde 46, te 's-Gravenhage, ter opluistering van den sluitingsavond van den vijftienden cursus dier nuttige onderwijs-inrichting.

Spreker begon met zijn zeer aandachtig gehoor een kort overzicht te geven van de ontwikkelingsgeschiedenis der Boeddhistische kunstwerken op Java en legde er den nadruk op, dat men daar te doen heeft met uitingen van Hindoe-Javaansche kunst, dus van een gemengde beschaving. De oudste sporen op West-Java dateeren uit de 5e eeuw, de volgende Midden-Javaansche periode omvat een tijdperk van twee eeuwen en eindigde in de 10e eeuw. Op Midden-Java is een hooge bloei bereikt, waaraan plotseling een mysterieus einde is gekomen. De hoogste bloei werd bereikt tusschen 750 en 850 en in dien tijd moeten de *Boro Boedoer* en de beide andere monumenten in de Progovallei: de *Mendoet* en de *Tjandi Pawon,* zijn ontstaan. Na het einde van het bloeitijdperk op Midden-Java kreeg men

Haarlem en Omstreken.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

de hoogste kunstuitingen op Oost-Java, totdat de Islam een domper zette op die kunst. Slechts op het eiland Bali bleef het Hindoeïsme en Boeddhisme zich tot op heden handhaven.

Spreker raadde zijne toehoordsters warm aan, als zij in Indië zijn, vooral veel belang te stellen in deze en andere inheemsche kunstuitingen, opdat zij met land en volk mee leeren leven en zich niet eenzaam zullen voelen. Populaire boeken als „Geschiedenis van Java" door *Mevr. W. Fruin-Mees* (uitgave van de Volkslectuur, Weltevreden) en dat van *Prof. Krom* (Wereldbibliotheek) zullen haar daarbij kunnen helpen.

Bij het vertoonen der sprekende, goedgekozen lantaarnplaten, lichtte de heer van Erp een en ander duidelijk toe, als artistiek deskundige, die jarenlang met hoofd en hart aan de restauratie gewerkt heeft en onlangs het voorrecht had een en ander nog eens ter plaatse te bestudeeren.

Het eerste plaatje gaf een beeld van het mooie vruchtbare landschap Kedoe, met recht de tuin van Java genoemd. Hij sprak van 't mogelijke verband tusschen deze drie bouwwerken in de lachende Progovallei, die in één stijl zijn gehouden en uiting schijnen van eenzelfden geest, op één lijn gelegen, wijzend in de richting van Benares. Niet alleen prees de heer van Erp de schoonheid van alle onderdeelen der tjandi's, zoowel wat verhouding als wat beeldhouwwerk betreft, maar telkens wees hij ook op de symbolische beteekenis der figuren en vooral op de pracht en rijkdom dier versieringskunst. Ook vertelde hij enkele der leerrijke fabels, welke door de reliefs zijn weergegeven.

Beginnende met het beeld van de kleine *Tjandi Parwon* (parwon = keuken, om zijn kleinheid bij de andere waarschijnlijk, welke geheel uit de voegen was gerukt door een reuze-boom — die zich ontwikkeld had uit een zaadje, dat tusschen de oude steenen was was gevallen en die nu, met zijne vele wortels overal doorgedrongen, verwijderd is moeten worden — bracht spreker hulde aan den te vroeg ontslapen Dr. Brandes voor de restauratie der bouwwerken, waarbij de karakteristiek zoo goed bewaard is gebleven. Deze bestaat n.l. in het sterk overwegende der horizontale lijnen met hunne telkens inspringende hoeken, welke zulke mooie schaduwwerkingen te weeg brengen, terwijl het materiaal met zijn groven korrel ook zeer veel bijbrengt om de schoonheid dezer monumenten, vooral bij zonlicht, te doen waardeeren. Vandaar dat men zou kunnen spreken van: „de architectuur van het zonneland".

Bij de bespreking van den *Boroboedoer* deed de heer van Erp uitkomen, dat men hier niet te doen heeft met een tempel, een godshuis, waarin men binnen kan treden, maar met een *stoepa*, het gewijde monument bij uitnemendheid, terrasgewijze om een bestaanden heuvel gebouwd. Wijzend op de, tot heil der menschheid, wijding uitstralende werking der *stoepa*, radieerend van de daarin bewaarde reliquien evengoed als van de Boeddhabeeltenissen, deelde hij mede, dat de *Boroboedoer* een 505-tal daarvan bevat.

Natuurlijk verzuimde spreker niet te wijzen op de prachtige ligging van den *Boroboedoer* en op de groote bekoring, welke uitgaat van de herhaling, de dreun, der verschillende, wederkeerende motieven, welke, verre van doodsch te zijn, juist verrassende variaties te zien geeft, alles in een zuiver religieus karakter gehouden, zoodat op iederen ernstigen beschouwer, welken godsdienst die ook belijden mag, het geheel altijd een diepen indruk maakt.

Zij, die spreker gehoord hebben, zullen zeker *niet* verzuimen deze monumenten te gaan zien.

Mevrouw Ros-Vrijman, presidente van het bestuur der *Koloniale School*, dankte den heer van Erp dan ook hartelijk voor wat hij te genieten had gegeven. Daarna sprak zij, op de haar eigen pakkende wijze, het gebruikelijke afscheidswoord tot de vertrekkende leerlingen, die zich wijd en zijd over den Indischen Archipel verspreiden zullen, waarbij zij dezen op het hart drukte vooral het vaandel dezer school hoog te houden, door zich daar gelukkig te gevoelen onder den arbeid in haar gezin, als hulp en kameraad naast haar echtgenooten en ten voorbeeld te zijn voor de bevolking, die zij moeten leeren begrijpen en waardeeren, ook in haar kunstuitingen.

Een der leerlingen dankte, mede namens de anderen, voor wat de school had gedaan tot hare voorbereiding voor haar aanstaande leven in Indië, waardoor zij zich niet zoo vreemd en onbeholpen daar zullen gevoelen, als zoovelen, die deze cursussen niet hebben kunnen volgen.

Bataksche Tooverstaven.

Onder den titel *„Indische Curiosa"* lezen wij in jongste weekblad „De Ind. Verlofganger" een artikel verluchtende foto over den, onder de meer en mee christenen bekeerde Bataks, thans zeldzaam voo mende tooverstaf. Wij ontleenen daaraan het volge

„De „tooverstaf" neemt een eereplaats in onder fetisj-attributen van den Batakschen priester, tevens duivelbanner, ziektebezweerder en medicijn vaak ook stamhoofd is.

Er zijn twee soorten *„toengkats"*, gewoonlijk zwart of donkergekleurd hout van een bepaalde bo soort vervaardigd. De *„malekastaf"*, welke, naar naam te oordeelen, zou moeten dienen om (vóórou geesten te vriend te houden, is een gladde stok, het boveneinde waarvan veelal een ruiterbeeld is aa bracht, een man op een karbouw of paard gezeten een naar zich toegekeerd kleiner beeld. De *„pan kan"*-staf, die volgens den naam een doeltreffend del zou zijn om vijanden tot onderwerping te bre is vrijwel over de geheele lengte bewerkt met m meer gestijleerde figuren van menschen en dieren; het boveneinde voorzien van een mannetje met hoofdtooi van haarstrengen of haneveeren.

De beide bovenste figuren dier tooverstaven st voor: de tweelingen van vorstelijken bloede uit een taksche sage; een jongen en een meisje, die, w hun zondige liefde voor elkaar, door de goden met dood werden gestraft. Dit lot trof hen op wonder lijke wijze, toen zij in een boom in het bosch ge men waren om vruchten te plukken ten einde honger te stillen. Hun ontzielde lichamen gro aan den stam vast. Ook enkele naburige volkshoo die de tweelingen na lang zoeken vonden en in boom klommen om hen te redden, ondergingen ac eenvolgens hetzelfde lot. Een oud priesterhoofd den troosteloozen vader ten slotte den raad in de schikking der vertoornde goden te berusten. Ver de ongelukkigen onmiddellijk en onverwachts dood hadden gevonden — aldus de priester — was hout van dien boom bezield door hun geest. Voor zouden uit den stam offerpalen worden gekapt, al tooverstaven worden gesneden, voorzien van af dingen der zondige tweelingen. Ter erlanging van gische kracht moest een holte in het hoofd van mannenbeeld gevuld worden met zielestof, welke reid wordt uit de asch van verbrande overbl van een offer, n.l. een onverhoeds gedood mensch paard of een haan. Sindsdien is de „toengkat" mythisch attribuut geworden van de „goeroe's" priesterlijke stamhoofden der Bataklanden."

Gaarne onderschrijft men de woorden van s ver, dat men ongetwijfeld de groote kunstvaardi bewonderen moet, welke uit het voorwerp spre

Ten slotte wordt de opmerking gemaakt, dat de t lingfiguur ook op andere benoodigdheden van Ba sche *„goeroe's"* voorkomt; zoo op de dubbelmesje dubbel-zwaarden voor offerdoeleinden in gebruik, ke als handvat, of ook wel als versiering, de spe Bataksche tweeling-beeldjes vertoonen. De ruiterg vindt men ook op de stop van offerbussen en van k en waterkalebassen.

Persoverzicht uit de Indische Blad

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het arbeidsonderzoek te Soerabaja (vervolg).

Een uitvoerig overzicht in het Rapport van het toor van Arbeid over de verhoudingen tusschen „Komintern" (de derde „Internationale") en de sche communisten doet zien hoe de buitenlandsche vloed op de Inlandsche vakbeweging in Ned.-Indië althans wat daarvoor doorgaat, van steeds grooter teekenis is geworden. Onweersprekelijk blijkt — wordt geconstateerd — dat de staking bij de indu te Soerabaja geheel en al voorbereid is door de munisten; eveneens, dat de actie der communiste aanleiding is geweest van de incidenten, welke a alleen door die communistische actie tot sta hebben geleid, ten slotte dat de communisten king hebben uitgelokt met de bedoeling haar ge aan naar het overige deel van Java te doen ov *(De Loc.* 2 Juni, blz. 29; *Deli Crt.* 7 Juni; *Ja* 3 Juni *„Politieke Minderjarigheid"*, 8 Juni *„ ring der Soerabajasche arbeidstoestanden")*.

Omtrent *het taal- en rasverschil* wordt in het

port gezegd (*Soer. Hbl.* 31 Mei, 2de bl. en 1 Juni, 3de bl.), dat die natuurlijk bij de verhoudingen in de fabrieken *een belangrijke rol* spelen, en men treft zelden pogingen aan om zich in de mentaliteit, die van onze opvattingen zoo geheel afwijkt, in te denken. En dit zeer zeker niet bij die werkbazen, die uit de Hollandsche fabrieken met promotie zijn overgeplant naar de Indische. Flinke vaklui, ruwe klanten, wier veelal niets kwaads bedoelend optreden den kleinen Inheemschen toekang verschrikt. Ze hebben een enkel woord Maleisch opgepikt, vullen dit aan met *Nederlandsche krachttermen* en bedenken nimmer voor één seconde hoe dit taaltje moet klinken in de ooren van den Inlandschen werkman. Volgt een uitlating, afkomstig van een der fabrikanten, die zelf daarop heeft gewezen. Daarin wordt o.m. het volgende naar voren gebracht: „Ook in de verhouding opzichter-mandoer-werkman liggen voetangels en klemmen. De goede toestand in het bedrijf zou zijn, dat de Europeesche werkmeester daar de baas was en de arbeiders in hem den man zagen, tot wien zij zich vóór alles wenden kunnen. De werkmeester, die door zijn *gebrekkige taalkennis* alras merkt, dat hij niet tot de massa doordringt en dat veel hem onhandig afgaat, zal zich echter gemakshalve verlaten op den mandoer, die wel zorgen zal zich in de oogen van zijn toewan onmisbaar te maken. De mandoer, die hoogstens een schakel zou mogen zijn tusschen arbeiders en over hen gestelden, matigt zich de macht aan. Van een contact met den Europeeschen opziener is dan geen sprake meer. En de arbeider begrijpt dat onmiddellijk. Hij weet à la merci van den mandoer te zijn, die hem kan voordragen voor ontslag, die hem onaangename baantjes kan opdragen, die hem op tallooze manieren erin kan laten loopen en zijn slag ook slaan zal, indien een toekang in ongenade bij hem is gevallen. De werkman weet, dat van een hooger beroep geen sprake is. Wat de mandoer voorbrengt bij den werkbaas gebeurt. De werkbaas verliest toch veel liever een toekang dan zijn handigen mandoer, zonder wien hij in zak en assche zit. Een zeer gevaarlijk gevolg van deze wanverhouding is ook, dat men met den mandoer tevens het werkvolk heeft, van welk feit de communistische opstokers handig gebruik hebben gemaakt. Zij hielden eenvoudig besprekingen met de mandoers en konden zich verder op deze menschen verlaten."

Voor het *Soer. Hbl.* (5 Juni „De Week" *v. L.*) wettigt het omvangrijk, diep-gaand onderzoek naar de arbeidstoestanden in de Soerabajasche metaalindustrie en naar de levensomstandigheden der Inlandsche loontrekkers in deze industrie de conclusie, dat dit verre uitgaat boven het aanvankelijk gestelde doel. Het onderzoek naar de arbeidstoestanden in de Soerabajasche metaal-industrie is te veroordeelen om velerlei redenen — betoogt de heer *van Loo* —. De voornaamste zijn wel, dat het werd geboren uit politieke overwegingen, als wapen tegen de critiek der zgn. democratische politici in Indië en Nederland; dat met betrekking tot loonen en arbeidstijden verwachtingen werden gewekt, welker verwezenlijking, stel zij waren gerechtvaardigd geweest, practisch buiten de macht der Regeering lag; dat een eventueele wettelijke loonzetting en regeling van den arbeidsduur zich voor een groot deel zou richten tegen de Regeering, omdat, wat de Overheid van derden eischt, zij zelve wel allereerst dient te doen. Het *S. H.* vertrouwt, dat het experiment, toegepast op de Soerabajasche metaalindustrie als gevolg eener communistisch beïnvloede staking, in de eerste jaren zich niet zal herhalen.

De *Sumatra Post* (7 Juni) kan het in 't algemeen waardeeren dat de Regeering bij een zoo ernstige beweging, als die te Soerabaja inderdaad was, zich niet heeft bepaald tot bestrijding van de uitwassen der staking alleen, evenmin tot het uitzoeken van de tendenzen, die aanwezig waren bij de leiders, maar zich tevens begeven heeft op het terrein van de algemeene levensomstandigheden der arbeiders in de industrie. Indië maakt in dat opzicht een overgangsperiode door, waarbij ook acht geslagen zal moeten worden op de gewijzigde omstandigheden, waarin de Inlandsche arbeiders daardoor komen te verkeeren. In het algemeen moet wel zoo gesteld zijn, dat in de centra, waar de industrialisatie effectief wordt, de kosten van levensonderhoud voor den Inlander zullen stijgen, omdat de beschikking over de „natuurlijke hulpbronnen" is verdwenen.

In den „*Volksraad*" (*Bat. Nwsbl.* 3 en 4 Juni „De algemeene beschouwingen" en *Deli Crt.* 11 Juni „De Politieke toestand. Mem. van Antw.") kwamen ter sprake *Economische politiek, Werkloosheid, Sociale zorgen der cultures en Politieke toestand.*

De Studieclub en de Inlandsche stadsbevolking.

Door de Indonesische Studieclub te Soerabaja werd een openbare vergadering gehouden, welke werd bijgewoond door ongeveer honderd personen, meldt *De Loc.* (1 Juni, blz. 20). De voorzitter, *dr. Soetomo,* deelde o.m. mede, dat volgens een uit Holland ontvangen brief is opgericht *een Aziatische vereeniging te Parijs,* waarvan de voorzitter en de secretaris Chineezen zijn, terwijl het overige bestuur uit een Javaan, een Japanner en andere Aziaten bestaat. Deze vereeniging stelt zich ten doel de gekleurde rassen onder één vaan te stellen. Met deze mededeeling wilde de voorzitter aantoonen, dat niet alleen de Europeesche staten een Volkenbond stichtten, doch ook de Aziatische volken trachten tot samenwerking te geraken. *Dr. Soetopo* hield een lezing over *de zorg voor de Inlanders in groote steden.* Ter sprake werd gebracht de slechte hygiënische toestanden in de kampongs. Het is de plicht van de intellectueelen de massa te wijzen op de slechte toestanden, gevaarlijk voor de kampongbevolking en de bewoners van naburige wijken. Dit ga gepaard met goed onderwijs en het bijbrengen van het begrip van hygiëne. Een gezond Indonesië is een welvarend Indonesië. *Dr. Soetomo* voegde hieraan toe, dat het de plicht is van de Regeering om de medewerking van de intellectueelen te benutten. In West-Europa heeft de overheid ter verbetering van dezelfde slechte toestanden de woningwet en tallooze andere voorzieningen in het leven geroepen. Spr. zette ook uiteen, hoe het volk hier onder de mijnwormziekte lijdt. Het is naar aanleiding daarvan, dat de Studieclub het plan heeft opgevat om gegevens te verzamelen betreffende de slechte huisvesting der Inlanders om daarna bij de Regeering aan te dringen op verbetering daarvan. Deze vergadering besprak alleen *de huisvestingsvraagstukken,* de volgende vergadering zal over *economische vraagstukken* spreken en nog een andere vergadering over *politieke vraagstukken.* Het bestuur der Studieclub heeft daarom gedacht al die gegevens te boek te stellen en langs die wegen zal het bestuur het volk van zijn achterlijken toestand kunnen opheffen.

Wij vestigen de aandacht op de volgende artikelen in *De Locomotief: „Kampongzorg"* en *„Interview met mr. Singgih* (Juni, blz. 27), *„Sir Frederick Whyte over Azië"* (3 Juni, bl. 10), *„De Philippijnen en het Buitenlandsch Kapitaal"* en *„Economische Ontplooiing"* (3 Juni, blz. 7 en 8). Volgens Sir Fred. Whyte, den oud-voorzitter van den Wetgevenden Raad in Engelsch-Indië, bestaan tusschen de verschillende bewegingen tot onafhankelijkheid in Azië slechts geringe banden. De zooveel besproken *pan-Aziatische beweging* met Japan aan het hoofd is pure fantasie. Japan is reeds volmaakt onafhankelijk en heeft genoeg zaken in andere werelddeelen om zich bezig te houden. Naar aanleiding van dit interview schrijft de „Philippines Herald": „Het zou te betreuren zijn, indien een beweging werd opgezet, alleen om tegen het Westen te gaan. Bij zulk een strijd zouden beide partijen verliezen. Het zou echter een zegen worden, indien getracht werd tusschen de verschillende volken van het Oosten een betere verhouding te scheppen, en tevens om hun commercieele en cultureele relaties met het Westen te versterken. Niemand kan ontkennen, dat er tusschen West en Oost een zeker vooroordeel bestaat, en dit vooroordeel is meer toe te schrijven aan wantrouwen, aanmatiging en misverstand dan aan eenige andere oorzaak. Viscount Ishii, de Japansche vertegenwoordiger in den Volkenbond, heeft nooit opgehouden te strijden voor rassengelijkheid bij elke gelegenheid, die zich voordeed. Zijn eenig doel was vrede te brengen, en het wegnemen van wantrouwen en vooroordeel, waar dit tusschen de volken mocht bestaan. Zooals de toestanden nu zijn, zou het dwaasheid zijn breuken te bestendigen, zelfs indien er een Aziatische bond tegen het Westen bestond".

Atjeh.

Daartoe in de gelegenheid gesteld door het Volksraadslid, den heer *Kerkkamp,* heeft de Regeering bij monde van den gemachtigde voor Algemeene Zaken, van haar *inzichten omtrent de jongste gebeurtenissen in Atjeh* blijk gegeven. Verschillende personen — aldus de heer *Schrieke* — hebben een leidende rol bij het verzet gespeeld, waarvan de eerste is Angkasah, daarna teukoe Mauloed, teukoe Hitam, teukoe Nja Bintang en vervolgens Tjoet Ali, die afkeerig is van openlijk vechten doch een liefhebber is van hinderlagen, sluipmoord en vexaties, in de hoop, na vorming van een nieuwe bende weer een rol te kunnen spelen. Medewerkende factoren zijn het geloofsfanatisme en de wreede sportiviteit van de jeugd. Spr. constateert, dat de reeks aan-

eensluitende gevallen van gewapend verzet en de omvangrijke neiging tot deelneming veel te denken geven. Een nota betreffende den economischen toestand zegt, dat indien de welvaart dynamisch beschreven wordt, dan de qualificatie „sterk achteruitgegaan" ten gevolge van de val van de pepercultuur op haar plaats is. Het zware werk bij den aanleg van een waterleiding heeft den doorslag gegeven tot het daadwerkelijk verzet. De economische toestand in Kloeët en Troemon is eenigszins gered door de rambong-aanplantingen. Nog niet vast staat of bij den belastingaanslag voldoende rekening gehouden is met de inzinking van het gewest. De verzetsbeweging en voorts de toestand van wegen en bruggen wijzen aan, dat het Ned. bestuur tevens van de bevolking en van de volksbelangen verwijderd is. Het valt niet te ontkennen, dat het voorgevallene de pacificatie van de streek terugzette. Men hoede zich echter voor overschatting van den indirecten invloed op het geheele gewest. Het is niet verantwoord uit de gebeurtenissen conclusies te trekken voor de geheele Westkust. Tijdens de verzetsbeweging werd in bevredigende mate medewerking van de officieele hoofden geconstateerd. Tusschen het bestuurscorps en de volkshoofden bestaat echter niet het nauwe contact dat urgent is. Een groote verbetering zal verkregen worden door de versnelde uitvoering van het wegenplan. De Regeering ziet geen aanleiding tot vereeniging van civiel en militair bestuur, noch tot versterking van de positie der mil. commandanten, behalve in Troemon en Kloeët waar het bestuur voorshands in één hand blijft. Ten tweede worden maatregelen genomen ter bezetting van de lagere civiele posten, meer ondergeschikt aan de bijzondere eischen van het gewest. Er is niet gebleken, dat de actie beïnvloed werd door ongeoefendheid van de troepen; wel is er aanleiding het korps marechaussee tijdelijk terug te brengen op de oorspronkelijke sterkte, dus een uitbreiding te geven aan de brigades. De wenschelijkheid van een toelage in het belang van den dienst is niet gebleken. *Spr. concludeert dat de Regeering een onbeperkt vertrouwen heeft in de civiele en militaire vertegenwoordigers en is ervan overtuigd dat deze het moeilijke en verantwoordelijke werk voortzetten overeenkomstig de beste daaraan verbonden tradities. (De Loc*, 10 Juni).

De *Deli Crt.* (11 Juni) twijfelt niet of de noodige door de Regeering genomen maatregelen zullen, goed uitgevoerd, ook inderdaad voldoende zijn om de rust in Atjeh te verzekeren. Voorloopig zal echter nog niet elke indvidueele poging tot verzet geweken zijn. Daarom eischt Atjeh continiuïteit in de leiding, de beste ambembtenaren en handhaving van de daar bekende ambtenaren, zoolang als dat met het oog op de overplaatsingen maar eenigszins mogelijk is. Rust, continuïteit, met daarnaast een krachtige, waakzame patrouillegang. *De Sum. Post* (11 Juni, 3de bl.) wil het toeschijnen dat de opstandige geest binnen niet al te langen tijd is geluwd, ofschoon het moeilijker is een volk weder voor zich te winnen dan het van zich te vervreemden.

De provinciale opcenten (vervolg).

De Loc. (31 Mei, blz. 3; 4 Juni, blz. 19), het *Bat. Nwsbl.* (2, 3 en 4 Juni) en de *Java-Bode* (3 Juni „Decentralisatie en Democratie") bevatten nog eenige artikelen over dit onderwerp. Volgens het *Bat. Nwsbl.* zou er geen reden tot geschil zijn geweest zoo de provincie niet ingesteld was zonder een behoorlijk geregelde verhouding. Het *B. N.* meent dat de Regeering door haar schrijven aan de Commissie voor de financieele verhouding tusschen het Land en de Locale Ressorten, nopens *de werkwijze dier commissie* op handige, delicate wijze alle klippen omzeilt! Het blad concludeert uit het regeeringsschrijven niet alleen, dat de opcenten in West-Java voorloopig zijn opgeschort, maar acht het bovendien mogelijk, dat deze opschorting het voorspel zou kunnen zijn van een definitieve afwijzing. De gouverneur van West-Java, de heer *Hillen* wil de mogelijkheid van een opschorting van de opcenten-kwestie niet ontkennen, doch dat dit het voorspel zou kunnen zijn van eene definitieve afwijzing, acht hij uitgesloten. *Prof. Stibbe*, voorzitter van de Commissie en tevens regeeringscommissaris, acht 't voorbarig te spreken van het van de baan zijn van de opcenten en zou dus liever willen zeggen, dat na deze opdracht aan de commissie het lot der opcenten minder zeker is geworden.

De *Java-Bode* van 3 Juni L. N. publiceert de juiste gegevens omtrent *„De verdere uitbreiding der Bestuurshervorming"*.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De onregelmatigheden bij de Afdeelingsbank te Bekasie (Batavia).

In het nieuwsblad de „Perniagaän" is reeds versch[illende] malen gewezen op de onregelmatige wijze w[aarop] op het kampongvolk werd behandeld door zoogen[aamde] de Inlandsche mandoers, die als zoogenaamde he[lpers] optraden van de agenten der afdeelingsbanken op [...]

Daarbij werd tevens in het licht gesteld, dat [...] mandoers voor hunne inspanning geen geldelijk [...] ontvingen en op clandestiene wijze druk uitoefen[den] op die kamponglieden, die geld bij de Bank wilden [...] nemen.

De mandoers waren dientengevolge in staat op h[...] wijze royaal te leven en er somtijds 2 à 3 vrouwen na te houden.

Het zal goed zijn wanneer het beheer van eene [af]deelingsbank de handelingen van zulk een man[doer] laat nagaan, opdat het niet in den waan verkeere, [dat] elke beleeningsactie een zegen is voor de bevol[king].

Ook de vraag of het noodzakelijk was dat de [...] ten over de diensten van de mandoers moeten [...] schikken, werd vroeger reeds naar voren gebrac[ht].

Het geld, dat door den mandoer, hetzij door [...] hetzij bij wijze van geschenk, wordt ontvangen, is [na]tuurlijk niet voldoende om diens geluk te bepro[even] op de speelmat van den duivel en als daaraan [...] moet worden voldaan, dan wordt het door de [...] opgevraagde of het door den mandoer ontvangen [...] van de debiteuren gebruikt en neemt het geknoei [...] aanvang.

Hoevele malen werd het door de bevolking aan [den] mandoer betaalde geld niet misbruikt, zonder dat [een] der benadeelden eene klacht inbracht bij de polit[ie of] bij de administratie van de Bank?

Zij laat dit na òf uit eene soort van vrees òf [uit] schaamtegevoel, terwijl het ook niet onmogelijk is [dat] zij zich laat overhalen haar mond te houden en op [die] wijze voorkomt dat openbaarheid aan het gebe[urde] wordt gegeven.

Aldus, zegt de verslaggever in de „Perniagaän" [van] 3 December 1925, was de voorstelling van zaken [door] de Chineesch-Maleische Pers gegeven, doch, aan[gezien] van die Pers wordt gezegd, dat zij partijdig is en [on]voldoende over de feiten wordt ingelicht, ziet me[n ge]woonlijk, dat men zich weinig aan die berichten [...] gelegen liggen.

Doch ook vóórdat die berichten gegeven waren, [werd] de aandacht reeds op dit onderwerp gevestigd en [...] doende aan de Bankadministratie gelegenheid [...] ven te voldoen aan het gedane verzoek om de man[doers] uit het bedrijf uit te schakelen en het dessavolk [niet] langer slachtoffer te doen zijn van hun kwade [prak]tijken

Men weet, dat het in de practijk moeilijk is de [man]doers wegens misbruik van vertrouwen gestraft te [krij]gen en dat de afdeelingsbank niet verantwoordel[ijk is] voor geleden schade, doch, vraagt men, waarvoor [is het] noodig lieden als zoogenaamde helpers aan te s[tellen] en hun een vertrouwen en macht te schenken, [die] ten nadeele zijn van het volk?

Het kan toch niet moeilijk zijn den toestand te [ver]veren, wanneer de agenten der Bank zich van de [dien]sten der mandoers onthouden.

Ten einde de bovenstaande beweringen ook [met] feiten te staven, wijst de schrijver op het navolg[ende].

Op Maandag, den 30sten November 1925, werd [door] de veldpolitie de inlandsche mandoer Mandjar [in] dienst van den hoofdagent der afdeelingsbank te [Be]kasie, in hechtenis gesteld.

Hij wist te ontvluchten, waarop zijne vrouw in [gij]zeling werd gesteld, doch, aangezien hij 's avonds [we]derom was opgevat, kreeg zij hare vrijheid terug.

De beschuldiging was verduistering van gelden [ten] nadeele van Lie Soen Lo alias Galo, woonachtig in kampong Bedjoeng, doch thans verblijf houdend [te] Teloek Poetjoeng.

Deze had *f* 200.— bij de Bank opgenomen en in [...] 1925 de schuld afgelost.

Den 10en November 1925 werd aan den kassier, [zon]der dat men wist door wien en ten name van Gal[o een] som afgedragen van *f* 15, terwijl deze nog bleek t[e] te staan voor *f* 68.80 — *f* 15.— of *f* 53.80.

De *f* 200.— waren echter betaald aan den [...] agent, die eene kwitantie van Mandjar ontving [...] uit de afdoening der schuld bleek, waarop Lie S[oen Lo] alias Galo, nadat hij nog een dagvaarding v[an den] deurwaarder had ontvangen, zich tot den insp[ecteur] en den administrateur wendde, met verzoek een [...]

zoek in te stellen.

Dit geschiedde door den wedono van Bekasie, doch, aangezien dit onderzoek 's morgens plaats had en de beklaagde niet aanwezig was, had deze, vóór zijne arrestatie, nog de gelegenheid de door hem benadeelde personen te vleien of te bedreigen.

De schrijver betreurt het, dat van de vroeger gegeven aanwijzingen zoo weinig notitie is genomen, omdat, wanneer tijdig een onderzoek ware ingesteld, men zonder twijfel meer benadeelden gevonden zou hebben, die thans door den verkoop der sawahs tevreden zijn gesteld

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Vreemdelingen in China.

II (Slot).

De Westersche Mogendheden beschouwen het Chineesche volk als een zwak volk en voelen den sterken druk, dien zij op dat volk uitoefenen, niet aan.

Doch dat volk is niet dom. Op die ten laste gelegde zwakheid valt niet anders te antwoorden dan dat die druk te zwaar is en dat elke krasse maatregel een krachtigen maatregel van verweer in het leven roept.

De anti-vreemdelingenbeweging in China van 1900 was er het gevolg van.

Zij werd in het jaar 1901 onderdrukt en leidde tot het opleggen van eene geldelijke schadevergoeding van 450 millioen thail, [1]), terwijl iedere betrokken Mogendheid sedert dien tijd, het recht verkreeg in de vreemde vestigingen, eene militaire troepenmacht te legeren.

Wel is meerdere aaneensluiting tusschen beide partijen daarvan het gevolg geweest, doch zulk eene verhouding kan op den langen duur ook verzwakken en aanleiding geven tot conflicten, wanneer van de zijde der Westersche Mogendheden onrechtvaardig, onoprecht en oneerlijk tegenover het Chineesche volk wordt opgetreden.

De wijze, waarop de verwikkelingen te Shanghai zijn behandeld, hebben het Chineesche volk ten hoogste ontstemd.

Terwijl die zaken toch, krachtens het contract, door een Chineesche rechtbank hadden moeten worden behandeld, is dit geschied door de vereenigde vreemde consuls.

In het jaar 1911, tijdens de revolutie bestond er nog een eigen Chineesche rechtbank, doch die werd opgeheven en sedert dien tijd geen nieuwe ingesteld, niettegenstaande zoovele malen van Chineesche zijde tegen die opheffing was geprotesteerd.

Doch de Mogendheden bleven ten dezen aanzien onverschillig, met het gevolg dat de Chineezen in hunne verwikkelingen de beslissingen van de vreemdelingen hebben te aanvaarden.

Tijdens den grooten oorlog heeft de Japansche Regeering in het jaar 1915, zonder de gevolgen te overzien, aan China een 21-tal verzoeken voorgelegd, die het land in groote moeilijkheden heeft gebracht.

Die verzoeken waren niet gegrond op rechtvaardigheid en zoodanig vernederend voor China, dat zij een gevaar opleveren voor eene toekomstige vriendschappelijke verstandhouding tusschen beide Regeeringen.

De vaderlandslievende gevoelens der Chineezen, zooals die zich in het jaar 1911 ontplooiden, zijn in den loop der jaren sterker geworden.

De gebeurtenissen te Shanghai, welke door Chineesche studenten werden geleid, hebben bewezen, welk een liefde zij gevoelen voor hun land.

Hoevelen hunner toch hebben daarbij het leven ingeschoten en hebben zich als zoenoffer laten dienen van de willekeur, waarmede door de vreemdelingen in China wordt opgetreden.

Het zijn niet alleen de Chineezen geweest, die verwijtingen hebben gericht tot de vreemdelingenpolitie over hare ruwe handelingen, doch de vreemdelingen zelf hebben die actie als wreed gestempeld.

Na den grooten oorlog heeft de Chineesche Regeering overeenkomsten gesloten met Duitschland, Sovjet-Rusland en Oostenrijk, waarbij het beginsel van behandeling op voet van gelijkheid werd aangenomen.

Bij het Chineesche volk bestaat tegen die contracten niet het minste bezwaar.

De vreemdelingen kunnen in China werken, zonder dat zij op eenigerleiwijze zullen worden bemoeilijkt en het volk zal ze met welwillendheid ontvangen.

Het toekennen van extra-territoriale rechten aan vreemdelingen is, onder die omstandigheden, onrechtvaardig en overbodig.

Doch bovendien zijn zij vernederend voor China en schaden zij de belangen der vreemde Mogendheden zelf.

In aanmerking genomen de feiten dat China duizenden jaren de rust in 't land wist te handhaven, op een eeuwenoude beschaving kan wijzen en een der grootste landen met eene vredelievende bevolking is, hoopt de gezant, dat die omstandigheden voor de Westersche Mogendheden aanwijzingen zullen zijn om de toestanden in China breed en diep te overwegen.

[1]) 1 thail is f 3.60 Ned. munt.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

In de Juli-afl. is aan de Indiën een voorname plaats ingeruimd. De hr. J. van Roon wijdt eene beschouwing aan de z.i. stiefmoederlijke behandeling der kartografie van de Zuider- en Ooster-afdeeling van Borneo. Van de Westerafdeeling bestaan al sinds 1886—1895 topografische kaarten, zelfs staat het beschikbare kaartenmateriaal der Z. en O.-afd. achter bij dat van Nieuw-Guinee! — Dr. A. C. Kruyt geeft eene beschrijving (met kaart) van Pakawa, een landstreek in de onderafdeeling Paloe (Midden-Celebes). — Dr. G. Stahel publiceert bijzonderheden (in dagboekvorm) over de in gang zijnde wetenschappelijke expeditie naar het Wilhelminagebergte in Suriname. — De hr. J. Schokkenkamp bespreekt eenige hedendaagsche Nederlandsche schoolatlassen, waaronder de Indische van Van Gelder—Lekkerkerker en van Dumont—Poldermans, welke laatste aan vernietigende critiek wordt onderworpen; „aan het geheele werk is te zien, dat de bewerkers geen flauw idee van kartografie bezitten".

Verder bevat deze afl. eenige besprekingen van Indische uitgaven, en het literatuur-overzicht van W. G. M.

De Indische Gids.

De Juli-afl. opent met eene bijdrage van den heer H. F. Damsté over land en volk van Bali (zijnde de tekst eener door hem indertijd gehouden voordracht voor studenten van de Nederlandsche Handels Hoogeschool te Rotterdam). — De hoofdredacteur G. Nypels geeft een overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen, voorgevallen gedurende het eerste jaar van den Java-oorlog, van 1825—1830. — Over West-Indische eilanden en belangen een artikel van den hr. S. Kalff, waarin Curaçao, Bonaire en Aruba aan eene beschouwing worden onderworpen. — In zijn rubriek „Indië en de Nederl. Volksvertegenwoordiging" behandelt Mr. J. J. van Bolhuis de Surinaamsche en Curaçaosche begrootingsdebatten in de Tweede Kamer.

Overigens de uitnemend verzorgde, bekende rubrieken: Varia, Revue van brochures enz., Buitenland, Koloniale literatuur, Wetenschap, kunst en industrie.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Het fraai geïllustreerde Nr. van 7 Juli heeft den volgenden inhoud. Een en ander uit Java's verre verleden (vervolg), door L. VI. Oude berichten van buitenlanders over den Indischen Archipel. — Het vraagstuk van Java's bevolkingsaanwas, door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis (vervolg). — Bataviasche markten (in den Compagniestijd), door S. Kalff.

Indisch Tijdschrift van het Recht.

Behalve de in ieder Nr. voorkomende rubriek Jurisprudentie bevat afl. 5 van deel 123 het eerste gedeelte eener belangrijke verhandeling van Mr. J. van Kan: „Uit de geschiedenis onzer codificatie". Na eene Inleiding bespreekt schr. de in 1830 aan Mr. Hageman gegeven en mislukte opdracht: de invoering van de in het moederland reeds afgekondigde wetboeken voor Ned.-Indië voor te bereiden. Vervolgens schetst hij het verdienstelijke werk van Mr. Scholten van Oud-Haarlem, die na Hageman's vertrek de zaak der Indische codificatie ter hand heeft genomen. — Verder is in genoemde afl. opgenomen de tekst eener voordracht van Mr. P. Ch. Groenemeijer, getiteld: „Verruiming van de competentie der residentiegerechten op Java en Madoera", benevens de op die voordracht gevolgde gedachtenwisseling.

Mededeelingen over het Luchtverkeer.

De steeds actieve vereeniging „Comité Vliegtocht Nederland—Indië" heeft No. 3 harer Mededeelingen over het luchtverkeer in en naar Ned.-Indië in druk doen verschijnen en gratis beschikbaar gesteld voor belangstellenden. [1])

[1]) Aanvragen te richten aan Dr. W. L. Groeneveld Meijer, Hofweg 9 Den Haag.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

De bijdragen die op Indië betrekking hebben zijn getiteld: De Kamer van Koophandel te Amsterdam en de luchtverbinding met Indië. — Een Indische luchtvaartmaatschappij en het Gouvernement. — De grondorganisatie in Nederlandsch-Indië (beschouwingen van den hr. R. J. Castendijk, luchtvaartingenieur, die als vertegenwoordiger van de Nederl. Vliegtuigenfabriek ruim een jaar in Indië vertoefd heeft).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 49 (5 Mei '26). Ervaringen met Indigo endecaphylla, door A. Keuchenius. — Java-jute, door J. Kopper. — Associaties in den landbouw in Japan (vervolg). — Rubberbereidingsordonnantie. — Het zaaien van aardappel. — Rubber in Brazilië.

De Indische Mercuur.

No. 27 (7 Juli '26). Steun voor geteisterd Sumatra (waarbij de mededeeling dat de firma De Bussy een bedrag van f 1000.— heeft geschonken). — Innerlijke kwaliteit van herbereide rubber, door W. Spoon. — Onderafd. Cheribon van het Proefstation voor de Javasuikerindustrie (uit het verslag over 1925). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een opgaaf van recente literatuur over rubber.

Vragen des Tijds.

Mr. Dr. H. H. A. Gybland Oosterhoff wijdt in de Juli-Aug.-afl. van Vragen des Tijds eene beschouwing aan de staatkundige verhouding tusschen Nederland en Indië. Schr. is volstrekt niet blind voor de feilen van onze vroegere koloniale bewindvoering, doch hij houdt zich overtuigd dat de geschiedenis ons gezag als een zegenrijk en rechtmatig rechtvaardigt. Zou dit gezag wegvallen, dan zou dit zeker zijn ten nadeele van Nederland, doch nog veel meer ten verderve van Indië zelve, voor welks heil de handhaving en de inwerking van dat gezag in de eerste tijden noodzakelijk blijft. „De leuze: Indië voor de Indonesiërs is in hare algemeenheid misleidend, want zij zou alleen zin hebben, indien er één Indië en één Indisch volk bestond.

Vragen van den Dag.

De heer S. Kalff betuigt in de Juliafl. zijn instemming met de van de Ned.-Ind. Kunstkring te Batavia uitgaande pogingen om daar ter plaatse een schilderijmuseum te stichten. Het spreekt van zelf dat de schr. in dat voornemens tevens stof vindt om daarbij in toepasselijke historische bijzonderheden te treden; in dat opzicht schijnen zijn altijd smakelijk opgedischte gegevens onuitputtelijk.

Economisch-Statistische Berichten.

Prof. Dr. J. H. Boeke onderwerpt in het Nr. van 7 Juli het nieuwste Indische welvaartsonderzoek — waartoe de hr. Alberda den stoot heeft gegeven — aan eene critische bespreking. De merkwaardige gevolgtrekking van Prof. B. luidt letterlijk: „Men zal het mij wel willen vergunnen tegenover de talrijke conclusies die het rapport stelt er een van mij te plaatsen, die bovendien negatief luidt, te weten: Het nieuwste Indische welvaartsverslag heeft bewezen, dat een op algemeene cijffers en feiten gegrond onderzoek niet in staat is omtrent den welvaartstoestand der bevolking uitsluitsel te geven.

De Indische Post.

In het Nr. van 29 Mei handelt de bekende rubriek „Onze Meening" over de zgn. „onthullingen" in de Ind. pers over wanbeheer in sommige havenbedrijven. — Verder over het „te driftig bloed" van den gouverneur der provincie West-Java. — De hr. Van Citters wijdt eene beschouwing aan het wegenvraagstuk in Ned.-Indië; z.i. is het gedecentraliseerd houden van de verzorging van dit vraagstuk de eenige goede oplossing om uit de bestaande achterlijke toestanden te geraken. — De hr. D. Hans schrijft uit Den Haag over de jongste Indische begrootingsdebatten in de Tweede Kamer. — De rubriek „Actualiteiten" houdt eene nabetrachting over de veelbesproken provinciale opcenten; de beslissing deze te heffen wordt niet onwettig, maar wel onbillijk genoemd. — Ten slotte o.m. nog een vervolg van het artikel van Dr. E. H. Hermans over de Mijnwormziekte.

Oedaya.

De Juli-afl. bevat o.a. Titelplaat: Een relief van den Boroboedoer. — Oost en West, door Noto Soeroto. — De Nederlandsche taal, ingezonden door het Bestuur der Ver. van Ambt. B.B. — Goedkoop succes, ingezonden door „Indonesisch Nationalist". — Murs Inayat Khan en het Sufisme, door L. Hoyack. — Nederlandsch Indonesisch Verbond van Jonge Organisaties.

Zendingsperiodieken.

Zendingstijdschr. „De Opwekker". '26. Kanteekeningen op de pers, door Dr. H. Krae — Het zendingswerk onder de inheemsche vrou en meisjes. II. Zendingsarbeid op Java door vrou door Elfriede Krieg. — Het verwerpen van het E gelie door de Mohammedanen en de redenen daar door E. Schaffer. — In Memoriam Dr. N. Adriani, Dr. H. Kraemer.

Berichten uit de Heidenwereld. Ju Aug. '26. Uit het Surinaamsche gemeenteleven. — Paramakkaner-gemeente aan de Marowijne, door Freytag.

De Java-Post, 4 Juni '26. Het Mohammedan der Javanen, door J. S.

St. Claverbond. Juli—Aug. '26. Bakda vaansch oudejaar)), door J. Schots S. J. — De klee dracht der Javanen, door Alb. Soegija S. J. (met a — Legenden van den Profeet Mohammad (verv door D. Hardjasoewonda S. J. — De legende van Baroe Klinting, door H. Caminada S. J.

Nederlandsch Zendingsblad. Juli Onze opleidingsschool te Modjowarno. — In memo Dr. N. Adriani (met portret). — In memoriam G. Scholten (met portret). — Suriname. Samuel Adab lina (boschneger), door W. Burkhardt.

Indisch Vrijzinnig Weekblad.

Uit den inhoud van No. 16 (1 Juni '26). Verhoo militaire pensioenen van vóór 1920 (overzicht van geen te dien opzichte tot dusver in de openbare li men werd verricht en tot stand kwam), door A. Militair tehuis te Bandoeng. — Wat ons te wach staat (beschouwing over het „heetgebakerde idealis van de leden der Indonesische vereeniging).

De Periskoop.

In het Nr. van 5 Juni van dit Surinaamsch weekb geeft de hr. Fr. Oudschans Dentz, onder het opsch Mededeelingen over officiersfamiliën, levensbijzon heden van kapitein J. A. Vrolijk, overl. te Parama den 18en Oct. 1823. — Verder bevat hetzelfde Nr. en ander over de bestrijding der muskietenplaag.

In het Nr. van 12 Juni weder een vervolg v Essed's artikelenreeks: „Naar de Tibiti", zoomede uit de Ind. Verlofganger overgenomen artikel va Oudschans Dentz over Suriname.

* * *

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chinee pers. Nr. 22, 29 Mei 1926. (Bureau voor de Volkslec en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

In het voetspoor der vaderen. De stichting van Nie Amsterdam en de aankoop van Manhattan (met door Fr. Oudschans Dentz. (Eigen Haard, 26 Juni '26

Garoet, door Ch. Dumont (met afb.). (Buiten, 1926, 237).

The history and present state of scientific med research in the Dutch East Indies, by P. C. Flu. (K Akad. van Wetenschappen. Intern. Circumpacifis Onderzoek Commissie). (Amsterdam, J. H. de Bussy

De houtsoorten van Suriname, door Dr. J. Ph. Pf fer. Deel I. Met 23 afbeeldingen, benevens een met 96 reproducties van verschillende houtsoor (Kon. Vereeniging Koloniaal Instituut. Meded. No. X Afd. Handelsmuseum No. 6). (Amsterdam, J. H. Bussy).

Beknopt overzicht van eenige Ned.-Indische pl ten, die giftig zijn of giftige bestanddeelen bevat door M. Duyster (vervolg). (Pharmaceutisch Tijds voor Ned.-Indië, April en Mei '26).

Sir Stamford Raffles, 1826—1926, door E. Sal (United Empire, July '26).

Die Kultur des Bengalischen Grases auf Java, v C. Ettling. (Der Tropenpflanzer, Juni '26).

Iets over orang-oetans, door S. Kalff (met ill.) Indische curiosa (Bataksche tooverstaffen). (De Verlofganger, 9 Juli '26).

Notities over Staat en Maatschappij XIV. De toe van 's Lands financiën. XV. De landbouwvoorlic en de Inlandsche landbouwer. (De Indische Loods Mei en 4 Juni '26).

Additions to our knowledge of the Bornean flora, by E. D. Merrill. (The Philippine Journal of Science, May '26).

Kon. Magnetisch en Meteorol. Observatorium. Jaarverslag 1925. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Handboek voor Verlofgangers. Vereeniging van Indische verlofgangers. Vijfde uitgave. Met portretten. (Den Haag, Ned.-Ind. Uitgevers-Maatschappij).

Suriname.

Door de redactie van „Handelsberichten" — nietambtelijk gedeelte — uitgenoodigd tot het schrijven eener korte beschouwing over de ontwikkeling van Suriname, heeft de heer L. J. M. Feber, oud-lid der Tweede Kamer, daaraan voldaan in het nummer van 24 Juni. Het artikel bevat tal van belangrijke opmerkingen.

„Hoe men er in 't lands vergaderzaal bijvoorbeeld toe is kunnen komen om te zeggen, — aldus de schrijver — dat rustig en bezonnen op den ingeslagen weg moet worden voortgegaan, is ons een raadsel. Immers, met rust en met bezinning dienen zoo spoedig mogelijk *andere* wegen te worden betreden. Eén weg zijn wij bereids ingeslagen, namelijk die van bezuiniging op de topzware landhuishouding".

De heer Feber meent, dat de opvatting „als zou een gouvernement met het geven van onderwijs tevens de zedelijke verplichting op zich nemen aan alle abiturienten een werkkring te bezorgen, aan de overbevolking der Surinaamsche ambtenarij niet geheel vreemd" zijn.

O.i. is dit geheel onjuist. Die opvatting bestaat in Suriname beslist niet, zeker niet bij het jonge geslacht dat in massa de kolonie verlaat om elders een werkkring te zoeken. Er is geen enkele grond om aan te nemen, dat het gouvernement *overbodige* ambtenaren zou hebben aangesteld om aan genoemde opvatting tegemoet te komen. Dat men den toestand der kolonie noemenswaardig zou verbeteren door een aantal ondergeschikte ambtenaren op straat te zetten, is een waan. En de heer Feber ziet in, dat men het hooger, het leidend personeel niet kan inkrimpen. Hij merkt terecht op „dat het land, ondanks zijn gering zielental, geïsoleerd en op zich zelf aangewezen als het daar ligt, een zoodanige personeele uitrusting der diensten eischt, dat deze aan *alle* voorkomende vraagstukken het hoofd kunnen bieden. En nu is het jammer, dat de moeilijkheid, de complicatie dier vraagstukken als regel niet evenredig is aan den omvang der betrokken gemeenschap. Hetgeen hierop neerkomt, dat bijvoorbeeld de gezondheidsdienst en de rechterlijke macht zullen moeten zijn opgezet volgens nagenoeg eenzelfde schema als vereischt is voor een zeer veel grootere gemeenschap en dat de leiding van dergelijke diensten even geschoold en ervaren en paraat zal moeten wezen als bijvoorbeeld die in Indië. Het laat zich dan ook aanzien, dat de bezuiniging hier niet zal kunnen worden gevonden in een ingrijpende wijziging van het constructieschema der diensten, noch in een vermindering van de kwaliteit der leiding, maar in uitdunning van het lagere, met niet meer dan uitvoerende werkzaamheden belaste personeel".

Behoudens die „uitdunning" welke wij, als gezegd, van zeer ondergeschikt belang achten, zijn wij het met deze beschouwing van den heer Feber geheel eens. Wij gaan zelfs een stap verder en meenen dat het belang van moederland en kolonie eischt, dat er nog meer leidende personen en wel eerste krachten worden aangesteld. Het is opmerkelijk, dat de heer de Cock Buning, op wiens artikelen in de N.R.Ct. wij terugkomen, er op wijst, dat het van belang zou zijn een bekwaam irrigatie-ingenieur uit te zenden om het irrigatie-vraagstuk in studie te nemen.

In een land dat geheel met bosch bedekt is heeft men den houtvester weggesoberd. Een entomoloog is er ook niet meer. Dat zich blindstaren op de bezuiniging heeft reeds meer kwaad gesticht dan menigeen vermoedt. Het heeft de aandacht afgeleid van maatregelen die werkelijk tot bevordering van de economische herleving kunnen leiden. En zonder die opleving zal het sukkelen blijven, hoezeer men ook versobert.

Op de hiervolgende opmerking van den heer Feber zij de aandacht gevestigd:

.... „En voorts — van tweeën één: òf grootbedrijven hebben goede kansen in Suriname, òf ze hebben die niet. In het eerste (bedoeld is: tweede) geval zal men het buitenlandsch kapitaal zoo min trekken als het binnenlandsch; in het tweede (bedoeld is: eerste) geval zou het een zeer zonderlinge toestand zijn, wanneer het Surinaamsch gewin uit het Rijk der Nederlanden afvloeide naar het buitenland, terwijl in het Rijk zelf het kapitaal benoodigd voor de ontwikkeling van een Surinaamsch bedrijfsleven, aanwezig is"....

Om dit bedrijfsleven te bevorderen acht de heer Feber het noodig „dat men het kapitaal met de *uiterste* welwillendheid, *vooral ook onder fiscaal opzicht,* tegemoet treedt. En niet enkel met ontboezemingen, dat men het zijn vollen moreelen steun geeft. De begrootingswetgever zou over een dergelijk beleid, mits met overleg gevoerd, gerust kunnen zijn. Immers, het bieden van zoo voordeelige voorwaarden aan het zich interesseerend kapitaal als maar eenigszins mogelijk is en als gevolg daarvan bijvoorbeeld het derven van belastingsbaten gedurende de aanvangsperiode, wil ook zeggen: kweeken van stevige belastingobjecten voor de toekomst".

Wordt deze houding aangenomen, dan schijnt den heer Feber de economische toestand van Suriname niet hopeloos toe.

* * *

In „De West" van 21 Mei een artikel van den heer Vrieze, voorzitter van de Negro Improvement Association, onder het hoofd *„Suriname's achteruitgang een politieke fout"*. Daarin trof ons onder meer deze uitspraak: „Iedereen wil dokter, onderwijzer of ambtenaar worden". Wordt 't geen tijd, dat men ophoudt met zulke losse, ongemotiveerde beweringen? Men houdt in Suriname niet van statistiek. Maar zou het geen overweging verdienen eenige jaren achtereen na te gaan hoeveel van de kinderen, die jaarlijks de school verlaten inderdaad de studie van dokter of onderwijzer kiezen, of solliciteeren naar een ambtenaarsbaantje? Misschien leeren de cijfers, dat er niets abnormaals in het verschijnsel is. De gemeenschap heeft ook deze menschen noodig en het doet er niet toe uit welken stand zij voortkomen.

* * *

In „Het Vaderland" en „De Nieuwe Courant" van 8 Juli een aardige brief uit Suriname over de vele plagen, die het land na de groote droogte teisteren: rupsen, muskieten, mompieren, torren, nachtvlinders en ratten; de laatste in de rietvelden. Op de zevende plaag wordt gewacht.

De briefschrijver merkt op, dat men de zaak neemt zooals ze is, men moppert niet en laat zijn genoegen er niet door vergallen. De bioscopen zijn vol, een kinderoperette trekt volle zalen. „Typisch is, dat men in goed bezette zalen heel weinig last van muskieten en dergelijke heeft".

Maar Suriname heeft geen entomoloog meer, die de oorzaak van dit verschijnsel zou kunnen opsporen.

Uit den brief nog deze opmerking:

„Trots alles neemt de bevolking hier gestadig toe. Terwijl Engelsch-Guyana een deficit heeft, hebben wij hier een flink geboorte-overschot. De kindersterfte mindert steeds en is nog nooit zoo gering geweest als in het afgeloopen jaar. Er is echter op hygiënisch gebied nog geweldig veel te doen. Was daarvoor maar wat meer geld beschikbaar. Wij zouden geld kunnen vragen aan de Rockefeller Foundation en deze zou het zeker niet weigeren. Die nuttige instelling verspreidt haar zegeningen over de gansche wereld.

Maar wil Holland dit verdragen? Wil Holland van den arme bedeeld worden?

Of komt dit Holland's eer te na?"

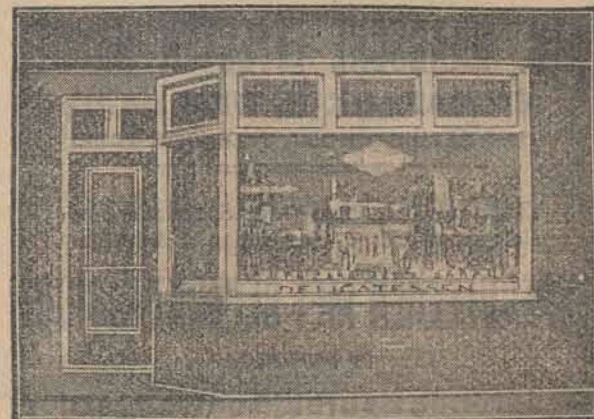
* * *

In het verslag van de commissie voor de staatsuitgaven over de verslagen van de Alg. Rekenkamer, bedoeld in art. 36 der Surinaamsche en art. 36 der Curaçaosche comptabiliteitswet schrijft de commissie aan de Tweede Kamer o.m.: De Rekenkamer gaf den minister van koloniën in overweging te bevorderen, dat de bepalingen omtrent het genot van weduwen- en weezenpensioenen in de desbetreffende verordeningen van Suriname en Curaçao in overeenstemming worden gebracht met de overeenkomstige regelingen voor Nederland en Nederlandsch-Indië. Blijkens de bij het verslag geplaatste aanteekening is de minister omtrent die aangelegenheid in overleg getreden met den gouverneur.

De commissie voor de staatsuitgaven, die het gevoelen der Rekenkamer deelt, spreekt de hoop uit, dat dit overleg zal leiden tot een wijziging van de bovenbedoelde verordeningen in den zin als door dat college in overweging werd gegeven.

* * *

Een zeer verdienstelijk Surinamer, de Amsterdamsche oogarts Dr. M. Juda, is den 8en dezer te Hilversum overleden, in den ouderdom van 83 jaren. De overledene heeft niet alleen in zijn jarenlange zeer drukke praktijk,

maar ook op velerlei ander gebied zich verdienstelijk gemaakt.

Indertijd erkende de Regeering zijne verdiensten door hem te benoemen tot Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.

Curaçao.

Watervoorziening.

Ook de, langzamerhand als uitnemend deskundige in Curaçaosche zaken bekend geworden, briefschrijver in de *Nieuwe Rott. Ct.* heeft zijn gevoelen over het plan Molengraaff bekend gemaakt.

In een eerste artikel toont de schrijver aan, dat het niet gaat om tegenover elkaar staande theorieën, die van Ir. Molengraaff en die van den Kolonialen Raad, maar om de tegenstelling theorie en praktijk.

„De conclusie nu, waartoe ir. Molengraaff gekomen is, dat de bronnen van Hato genoegzaam als drinkwater bruikbaar water opleveren om zelfs in de droogste perioden aan de stadsbehoeften te voldoen, is in flagranten strijd met de feiten.

Wat het rendement der bronnen betreft, kan toch een ieder, die met den toestand op Hato bekend is en de bronnen tijdens droge perioden bezocht heeft, op grond van eigen waarneming en bevinding verklaren, dat naar gelang de droogte aanhoudt de productie daarvan gestadig afneemt en dat het zulks meermalen is voorgekomen, dat zij maandenlang zoo goed als drooggelegen hebben — immers niet meer dan uit een oogpunt van stadsvoorziening onbeduidende hoeveelheid van 60—80 „boco's" (15—20 ton) water per dag opleverden."

Reeds is gebleken, dat de productie der bronnen van Hato na slechts een enkel jaar van droogte reeds 50 ton per dag minder opleverden dan de hoeveelheid van 260 ton, waarop de minimumbehoefte der stad zijn berekend. Uit deze door zijn eigen deskundige waargenomen feiten schijnt het Koloniaal bestuur nog geen enkele consequentie te kunnen of te willen trekken.

„De Gouverneur wijdt geheele pagina's aan zijn Memorie van Antwoord aan de bestrijding der opmerkingen ten aanzien van de al of niet geschiktheid van het putwater als drinkwater voor de bevolking, maar aan het groote gevaar, dat er bij de uitvoering van het plan Molengraaff in de eerste de beste droge periode van eenigszins langen duur geen water meer ter voorziening van de stad aanwezig zal zijn, wordt zoo goed als geen aandacht geschonken."

In het blad van 19 Juni 1926 Av. wordt de financieele kant der zaak onder de oogen gezien. De schrijver staat ook hier aan de zijde van den Kolonialen Raad:

„Wij hebben hier te doen met eene onderneming — men noeme het gerust een experiment — waarvan haast niemand op Curaçao eenig gunstig resultaat verwacht; waarvan de over- en overgroote meerderheid der bevolking de volslagen mislukking voorspelt. Voor eene proefneming, waaraan, in het gunstige geval, een zeer groot risico verbonden is.

Het is begrijpelijk, dat de raad dat risico niet voor rekening van Curaçao wenscht te nemen; dat hij de verantwoordelijkheid niet aandurft de Curaçaosche begrooting voor een reeks van jaren te bezwaren met de lasten van rente en aflossing van een — naar ieders verwachting: improductief — kapitaal."

Hieraan worden echter enkele opmerkingen van financieele politiek toegevoegd, waarop wij misschien later terugkomen. Aan het slot lezen wij nog:

„Bovenstaand artikel was reeds geschreven, toen mij het voorrecht te beurt viel van een onderhoud met een bij uitstek deskundige, een erkende autoriteit op het gebied der hydrologie. Ook bedoelde deskundige bleek van oordeel, dat een nader onderzoek, maar dan door een erkend hydroloog in te stellen, ten dringendste noodig is. Zijn raad zou wezen in deze zaak het advies in te winnen van de wis- en natuurkundige afdeeling van de Kon. Akademie van Wetenschappen."

Rekening Curaçao.

In het verslag van de Commissie voor de Staatsuitgaven over de verslagen van de Alg. Rekenkamer, bedoeld in art. 36 der Curaçaosche Comptabiliteitswet schrijft de commissie aan de Tweede Kamer o.m.:

De Rekenkamer gaf den minister van koloniën in overweging, te bevorderen, dat de bepalingen omtrent het genot van weduwen- en weezenpensioenen in de desbetreffende verordeningen van Curaçao in overeenstemming worden gebracht met de overeenkomstige regelingen voor Nederland en Nederlandsch-Indië.

Blijkens de bij het verslag geplaatste aanteekening de minister omtrent die aangelegenheid in overleg treden met den gouverneur.

De commissie voor de Staatsuitgaven, die het voelen der Rekenkamer deelt, spreekt de hoop dat dit overleg zal leiden tot een wijziging van de venbedoelde verordeningen in den zin als door college in overweging werd gegeven.

In het verslag wordt melding gemaakt van een re ling betreffende kostelooze tandheelkundige behan ling aan gezinsleden van het politiecorps aldaar. Rekenkamer vestigde er de aandacht op, dat een gelijk voorrecht ten aanzien van gezinsleden van a tenaren bij de diensten van het Rijk en van Surin niet werd verleend, en zij gaf den minister in ov weging, dit voorrecht voor Curaçao in te trekken de regeling te beperken tot de ambtenaren zelf, o hankelijk van de reorganisatie van de politie, die licht nog geruimen tijd in beslag zal nemen.

Ook naar de meening der commissie voor de St uitgaven zou intrekking van dit voorrecht onafhank van genoemde reorganisatie kunnen geschieden.

De voorzitter van den Kolonialen Raad.

In Den Haag is aangekomen de heer Ed. S. H berg, notaris, voorzitter van den Kolonialen R Zijn aanwezigheid biedt den Minister van Kolo een goede gelegenheid, om zich over alle belang zaken, die zich thans in Curaçao voordoen, en in eerste plaats die, waarin Gouverneur en Koloni Raad van meening verschillen, door den besten kundige te doen voorlichten.

W. B. Menkman.

Naar wij vernemen is het bericht, dat wij verle week aan de „Amigoe" ontleenden, in zoover niet waarheid, dat de heer Menkman niet aan het h van het kantoor „Vrachtmail" is geplaatst. De Menkman heeft den dienst der K. N. I. M. verlaten

Geschiedkundige sprokkelingen.

Generaal Verveer.

In verband met het opstel in het laatste nummer „De West-Indische Gids" over *Inter-oceanische binding vóór 100 jaar.*, geven wij dit bericht uit „Sur. Crt." van 28 Juni 1828:

„De Engelsche Kouranten melden, dat de van den Generaal Majoor Verveer ten doel had met het Columbiaansche gouvernement, het do ven van het kanaal op de landengte van Panam constateeren. Dit oogmerk is bereikt. Het Neder sch gouvernement mag aldaar een kanaal grave het tol regt voor zich heffen.

Een particulieren brief uit Amsterdam maakt te hiervan melding; waarbij nog gevoegd wordt, dat negotiatie in verband zou staan met de vestingwe en de vrije haven van Curaçao; dat men veel heeft met dit eiland, en dat door deszelfs ligging regt geschikt is tot een stapelplaats voor den ha van de Zuid Zee, aangezien geene groote schepen het te gravene kanaal zullen kunnen varen; dat de deren van Europa alhier in groote vaartuigen zu aangebragt en van hier naar de havens in de Zuid in kleinere schepen en schoeners vervoerd wor welken de producten van die plaatsen, in deze ha voor de Europeesche vaarders zullen aanvoeren.

De uitzigten voor dit eiland zijn schoon, moge wel gelukken!"

Uit den Verren Vreemde.

Hindoe-Mahomedaansche tegenstellingen in Britsch-Indië.

Als wij in deze rubriek geruimen tijd geen gewag ben gemaakt van relletjes tusschen Hindoes en Moha danen in Britsch-Indië, was dit niet omdat daar pais vrede ingetreden is. Integendeel zelfs; maar de treur verschijnselen van tweedracht, haat en nijd nemen hun herhaling niet zoo veel afwisseling aan dat uiting op zich zelf de aandacht vermag te boeien. In tegenwoordige vervallen zij echter in nooit gek uitersten.

't Gaat nu al sedert een 4 tal maanden voort met tjes met vele dooden, gewonden, arrestaties die al i duizendtallen loopen, en met dit al — geen verbete

Om de eigenlijke ontmoetingen tusschen Hindoes Mohamedanen heen, spelen zich dan nog tooneelen die er uitvloeisels of gevolgen van zijn. Zoo veroord

de rechter te Calcutta den 20sten Mei Sheik Jillo en Kasim ieder tot 8 jaar en 12 medeplichtigen tot 4 jaar gevangenisstraf, die zich tijdens een der relletjes aan de postwagen en geleide vergrepen hadden, waarbij de koetsier gedood werd. Dit als voorbeeld van bijkomstige omstandigheden, die de zaak waar 't om gaat, in wisselwerking, nog weer meer verwikkelen.

De zaak waar 't om gaat is het onverzoenlijke in de tegenstellingen tusschen Hindoe en Mohamedaan, zooals deze zich in Britsch-Indië uiten. Leiders, beiderzijds, treden in meetings op. In hun verklaringen is veelal in tweeërlei opzicht overeenstemming te vinden. Zij zetten voorop, dat Britsch-Indië in snel tempo tot zelfstandigheid, of althans tot volledig zelfbestuur onder Britsche vlag, moet komen. En zij verklaren, dat hun eigen groep een vredelievende verstandhouding met de andere wenscht, maar dat het aan de andere — beiderzijds aan „de andere" — te wijten is, als men niet tot vreedzaam samengaan kan komen. Bij onbevooroordeeld waarnemen, komt men door dit weinige al tot een conclusie, die juist het tegenovergestelde aangeeft, namelijk dat Britsch-Indië nog niet rijp is om aan zich zelf overgelaten te worden, en dat geen der beide twistende groepen de concessies wil doen, noodig om vreedzaam samenleven mogelijk te maken. Ligt dus in datgeen waarover beiderzijds overeenstemming lijkt te bestaan al geenszins eendracht opgesloten, wanneer men de leiders hun inzichten over theorie en practijk verder hoort uiteen zetten, gaat men eerst goed beseffen hoe fel de tweedracht woedt.

Waar zij om „swaraj", staatkundige zelfstandigheid vragen, een kwestie, die buiten de godsdienstoneenigheid zou kunnen blijven, verstaan zij hierdoor al geenszins hetzelfde. De een zet voorop dat geestelijke zelfstandigheid hoofdzaak moet zijn. Een ander acht deze niet te bereiken, maar ook niet van daadwerkelijk belang. Deze vraagt een staatkundige zelfstandigheid, onafhankelijk van vreemde voorschriften en contrôle als hoofdeisch. Maar onder de voorstanders van deze opvatting zijn er weer, die een goede uitkomst verwachten van overreding, door deelneming aan en inmenging in het bestuur, door co-operation en door geleidelijk, doch in al sneller tempo, eigen invloed inplaats van dien van den overheerscher te doen gelden, terwijl anderen daartegen alleen van non-co-operation heil verwachten. Ook deze laatste zijn het echter over den te volgen weg weer niet eens. Non-co-operation als ver doorgevoerd lijdelijk verzet heeft een schijn van succes gehad; indien 't al tot een eindelijk resultaat mocht leiden zou de weg echter, in tegenstelling met hetgeen Gandhi voorspelde, een zeer lange zijn, daarom pleiten de verzetmannen van de daad voor een non-co-operation met revolutionaire middelen. Zoo gaan tegenstellingen in het Hindoe-, zoowel als in het Mohamedaansche kamp tegen elkander in. Deze kampen staan in hun geheel weer uiterst fel tegenover elkander.

Onder de leiders zijn er die beweren, dat men 't wel met elkander eens zou worden, als het volk zelf de regeering maar in handen had. Het vreemde bestuur vischt, volgens hen, gaarne in troebel water. Ja, zelfs ontbreekt de beschuldiging niet, dat hierbij aan het: „verdeel en heersch" mag worden gedacht.

Doch zoo vaak als een poging wordt beproefd om Hindoe en Mohamedaan nader tot elkander te brengen, heelemaal buiten bemoeienis van Britschen invloed, loopt zulks niet alleen op mislukking uit, maar gaat men uit elkander in verergerde verbitterde stemming. Had men in de treurige gebeurtenissen, die vooraf waren gegaan, reden gevonden tot wederkeerige verwijten, door de mislukte poging ten goede zijn weer nieuwe vijandige uitingen aan de vroegere toegevoegd. Zoo is 't waar diegenen optreden, die van toenadering heil verwachten.

De felsten vragen echter niet om verzoening. Waar zij in besturen van organisaties, in commissies, in vereenigingen zouden moeten samen werken met leden, die een anderen godsdienst belijden, gaan zij hatelijker en onverzoenlijker tegen elkander in dan ooit Galliër en Germaan zulks hebben kunnen doen.

In de pers gaan partijen elkaar te lijf. Hebben er relletjes plaats en volgen dan maatregelen van rechts- of overheidswege, a.d.z. veroordeeling tot gevangenisstraf of boete, sluiting van zaken of van markten, verbod van het dragen van wapens, beperking van bewegingsvrijheid, verbod van uitgave van een blad, enz., dan breken beschuldigingen los van partijdigheid, dan worden verdenkingen benut om weer op nieuw kwaad bloed te zetten.

De Hindoes houden ceremonies in hun tempels, processies op straat, optochten bij huwelijken, enz., waarbij muziek een groote rol speelt. De Mohamedanen hebben er zich toe gezet, daarin iets te zoeken dat hun aanstoot kan geven of hun, bij de uitoefening van hun godsdienstverplichtingen, bij bijeenkomsten of voor hun scholen, hinderlijk kan zijn. Het rund is voor de Hindoe een geheiligd dier. De Mohamedaan slacht niet alleen het rund voor zijn feesten, maar voert 't op opvallende wijze ter slachting. Ook heeft hij vertooningen op straat. Dat geeft den Hindoe gemakkelijk te vinden aanleiding tot ergernis. Zooals steeds en overal, gaat 't van kwaad tot erger. De eerst in 't openbaar gegeven reden tot aanstoot en op straat hierdoor ontstane relletjes, zijn ook voortgezet in daden van personen tegen personen. Dan werd in winkels en magazijnen binnengedrongen, vernield, geplunderd en verbrand. Ook werd dit toegepast ten opzichte van enkele personen, die in hun eigen woning gemolesteerd werden. Zoowel in steden als in dorpen. Mahomedanen drongen, soms zelfs zonder dat hiervoor een bepaalde aanleiding kon worden opgegeven, een woning van een Hindoe binnen om den huistempel en andere symbolen te vernielen. Elk gebeuren lokt een wederdaad uit. 't Spreekt van zelf, dat verdachte persoonlijkheden, oude bekenden van de politie en anarchisten, een handje meehelpen om de verwarring te bevorderen. De politie, waar noodig versterkt door soldaten, treedt vaak flink op, afdeelingen worden naar dorpen gezonden waar plaatselijk de politie niet sterk genoeg is, soms komen cavalerie en gepantserde auto's er bij te pas. Meermalen slaagt de openbare macht er spoedig in de rust te herstellen, maar meermalen lukt dit niet vóórdat offers gevallen zijn, ook wel bij de politie.

't Is sedert begin April tot formeele aanvallen op tempels en moskeeën gekomen, in een mate zooals de geschiedenis van Britsch-Indië dit tot heden niet gekend heeft. Bij een der relletjes in Calcutta waren alleen al 45 dooden en 560 gewonden te vermelden. 't Aantal branden liep in de honderdtallen.

Geeft de orde-verzekering in gewone dagen al beslommering genoeg, elk te houden feest baart nog bijzondere zorgen. Zoo waren door het geheele land voorzieningen getroffen in verband met het op 24 Juni te houden Moslimsche Bakr—Id feest, waarbij koeien geslacht moesten worden. Dit heeft niet kunnen voorkomen, dat er bloedig is gevochten. En nog steeds komen weer mededeelingen over nieuwe botsingen. Zoo lezen wij als telegram van 9 Juli:

Ernstige godsdienstige onlusten zijn te Pabna, op 320 K.M. van Calcutta, voorgevallen. De Muzelmannen daar bestookten met stokken en steenen een ommegang van de Hindoes, die door de straten trok. Daardoor werden plunderingen uitgelokt. De winkels werden gesloten. De onlusten sloegen over op naburige dorpen, waar de Muzelmannen winkels en huizen van Hindoes geplunderd moeten hebben. Er zijn troepen ontboden om de orde te herstellen. Bereden politie is te Pabna aangekomen. In sommige dorpen omsingelden Muzelmannen de politie om hun in hechtenis genomen geloofsgenooten te bevrijden. De politie vuurde en kwetste verscheidene betoogers. De Hindoesche vrouwen zijn door een paniek bevangen. Zij nemen de vlucht uit vrees voor molestatie.

En een telegram van den 12en maakt melding ervan, dat in een plaats, gelegen op 9 K.M. van Calcutta, vijftien Hindoes gewond zijn. De Hindoes droegen een afgod in een ommegang rond, toen de Mohammedanen uit een moskee kwamen stormen en hen aanvielen. De politie uit Calcutta was er spoedig bij, om de orde te herstellen.

Symbolen.

Een enkel baldadig schot heeft Elliot, den koenen mecanicien van Cobham, het leven gekost. Maar de vlucht Londen-Melbourne is hierdoor slechts vertraagd. Als dit blad verschijnt, is Cobham vermoedelijk weer uit Barra verder gevlogen. In sergeant Ward van 't Indische leger heeft hij een monteur gevonden. De vlucht Engeland—Australië wordt, heen en weer, volbracht. Nederland denkt niet aan de beteekenis van: Tusschen Londen en Melbourne ligt de vlucht naar Java (zie deze rubriek Kol. Wkbl. 8 Juli).

Een Amerikaansch professor, Dr. Stirling, vliegt momenteel met een Amerikaansch vliegtuig boven Nederlandsch Nieuw-Guinea.

De Fokker F VII, met welke van der Hoop en de zijnen den vliegtocht Holland-Indië volbrachten, is te pletter en uiteen geslagen, in lokaaldienst, even buiten Nederland's grens.

Symbolen.

UTRECHT.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

Op initiatief van den Heer M. v. Wijhe Ezn., loco-burgemeester alhier, is op Donderdagavond 8 Juli ten gemeentehuize een comité gevormd, om gelden in te zamelen voor de slachtoffers der Sumatra-ramp, bestaande uit de Heeren: Mr. W. Roosmale Nepveu, voorzitter; Gosker, wethouder, secretaris; K. H. Korff, penningmeester; verder bestuursleden en leden van de afd. Apeldoorn der Vereeniging Oost en West en eenige andere dames en heeren.

De inzameling zal plaats hebben op Dinsdag 13 dezer.

De Secretaris der afdeeling,
J. C. BAARS.

Apeldoorn, 10 Juli '26.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

De Secretaris-Penningmeester der Vereeniging is van 12 Juli af tot het einde der maand afwezig.

De heer W. A. Uiterwijk, Javastraat 32, Nijmegen, stelt zich beschikbaar — in verband met de Ramp-Sumatra — tot het houden van een voordracht met ± 250 lichtbeelden over een 8-daagsche reis door Sumatra's Westkust.

Van het Max-Havelaarfonds:

JAARVERSLAG OVER 1925.

Zooals reeds in het vorige jaarverslag werd aangegeven heeft het *Max Havelaarfonds* in 1925 voor het eerst geen subsidie van de Regeering ontvangen.

Waren dus reeds uit dien hoofde de inkomsten in 1925 f 600.— minder dan die in 1924, ook het bedrag der vaste contributiën daalde van f 542.— tot f 494.50 in 1925.

Daarentegen kan met blijdschap vermeld worden dat ons Fonds kort na het verschijnen van het jaarverslag over 1924 verrast werd met eene gift van f 100.—.

Ten behoeve van een tweetal pupillen werd in het verslagjaar een gezamenlijk bedrag van f 2.320.— uitgegeven.

Daarenboven werd ten behoeve van een tweetal oud-pupillen tijdelijk een bedrag van f 251.08 voorgeschoten.

Op verleende voorschotten werd terugontvangen f 448.12.

Buiten de hierbedoelde pupillen werd nog aan e[…] Indonesiër steun verleend tot een bedrag van f 150[…] omdat de financieele onderstand van diens fami[…] plotseling achterwege bleef. De geldzending van [..] familie bleek echter niet te zijn stopgezet, doch slech[ts] te zijn vertraagd; de betrokkene kon daardoor re[…] spoedig daarop het hem verstrekte bedrag terugbetal[en].

In het verslagjaar onderging het bestuur van [h]et Fonds geen verandering. De samenstelling was [als] volgt:

Mr. A. M. Joekes, Voorzitter; A. G. van Kuik, Sec[re]taris; J. H. Dijkman, Penningmeester; Mevr. de W[…] Mr. C. Th. van Deventer-Maas; W. Havers.

's-Gravenhage, 2 Juli 1926.

Het Bestuur:
A. M. JOEKES, *Voorzitter.*
A. G. VAN KUIK, *Secretaris.*

Balans per 31 December 1925.

Bankier		f 1.063
Contributie-quitantie		„ 5
Studie-voorschotten		„ 17.148
		f 18.216
Kapitaal		f 5.704
Penningmeester		„ 59
Reserve	f 11.878.58	
Surplus 1925	„ 574.37	
		„ 12.452
		f 18.216

Winst- en verliesrekening over 1925.

Onkosten	f 46
Surplus (overgeboekt op Reserve)	„ 574
	f 621
Interest	f 26
Contributie 1925	„ 494
Toevallige baten	„ 100
	f 621

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen wor[den] er nogmaals beleefd [er]aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van [het] K.W. steeds namen voorkomen van personen die in a[an]merking komen om voor het lidmaatschap der Vere[eni]ging te worden aangezocht.

Mutatiestaat van 23 Juni tot 14 Juli.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
A. D. P. V. van Löben Sels, Lid van Gedeputeerde Staten, Nieuwe Plein 33. f 5.—	Secretaris Afdeeling Arnhem.
Mevrouw P. H. Soesman-le Nobel, Arnhem, Velperweg 27. f 5.—	
J. Snijders, Directeur Kon. Fabriek W. J. Stokvis en Zoon, Arnhem, Sweerts de Landasstraat 60. f 5.—	
Mr. J. G. Wurfbain, Advocaat, Heuven, Wörth-Rheden. f 5.—	
F. Wind, Directeur van het Nederlandsch Technicum P.B.na., Arnhem, Boulevard Heuvelink. f 5.—	
Dr. M. van Leeuwen, Leeraar Gymnasium, Arnhem, Apeldoornsche Weg 148.	
J. G. A. van Hogerlinden, Hoofdcommies Gemeente-Secretarie, Arnhem, Nieuwstraat 47. f 5.—	
N. Th. Hillen, Apotheker, Arnhem, Ernst Casimirlaan 58. f 5.—	
A. M. Cornelissen, Arnhem, Steenstraat 83c. f 5.—	
G. Berends, Boekdrukker, Arnhem, Bovenbergstraat 11. f 5.—	
M. van den Brand, Onderwijzer, Arnhem, Pontanuslaan 83. f 5.—	
Daan Keppel Hesselink, Wijnhandelaar, Arnhem, Eusebiusplein 2. f 5.—	
N. V. Heussen's Gloeilampenfabriek, Arnhem, Molenbeekstraat 30. f 5. —	
P. A. Bottinga, Arnhem, Koningstraat 5. f 5.—	
Mej. J. B. Bruyn, Leerares Kweekschool onderwijzeressen, Arnhem, Burgemeester Weertstraat 65. f 5.—	

C. J. Versteegh, firma Wilh. Laimböck, Arnhem, Roggestraat 20. f 5.—	
A. F. Holiaar, Arnhem, Rijnstraat 34. f 5.—	
Z. van Leer, Drogist, Arnhem, Rijnstraat 12. f 5.—	
G. Feenstra, Architect, Arnhem, van Lawick van Pabststraat 70. f 5.—	
G. J. Nuesink, Apeldoornsche Weg te Voorst bij Zutphen. f 5.— (Afd. Arnhem)	
Firma Peek en Cloppenburg, Arnhem, Rijnstr. 50. f 5.—	Secretaris Afd. Arnhem.
A. Telleman, Boekhouder, Arnhem, Burgemeester Weertsstraat 30. f 5.—	
G. V. van der Schooren, Lid der firma Fockers Hampe en v. d. Schooren, Arnhem, Burgemeestersplein 2. f 5.—	
F. H. Perk, Oosterbeek, Veerweg 2. f 5.—	
J. Zwanepol, Arnhem, Nieuwe Plein 31. f 5.—	
H. M. Keppel Hesselink, Directeur V.V.V., Arnhem, Stationsplein 13. f 5.—	
G. de Booy, Agent Rotterdamsche Lloyd, Ede, Bergstraat 8 (behoort tot Afd. Arnhem) f 5.—	Secretaris Informatiebureau van Oost en West.
G. de Bruin, oud Luit.-Kolonel N.-I. L., Apeldoorn, Graaf van Lijndenlaan 1. f 5.—	Voorzitter Afd. Apeldoorn.
W. C. Gerlach, oud Luit.-Kolonel N.-I. L., Den Haag, Hotel Victoria, Spuistraat. f 5.—	den Heer W. H. C. ten Brummeler te den Haag.
R. Heijtman, oud Luitenant-Kolonel N.-I. L., Den Haag, Julianalaan van Stolberglaan 86. f 5.—	den Heer J. Swartjes te Den Haag.
W. C. van Gelder, oud Ass.-Resident, Den Haag, Eschstraat 26. f 5—	den Heer W. C. Muller te den Haag.
J. Marckzak, Den Haag, van Boetzelaerlaan 8. f 5.—	den Heer J. van der Hal te den Haag.
R. F. Hartog, Administrateur „Tanah Intan bij Martapoera, Den Haag, Helenastraat 16. f 5.—	Secretaris Dagelijksch Bestuur van Oost en West.
E. Moorman, oud Administrateur „Kali Baroe", Den Haag, Jacob Hopstraat 10. f 5.—	
W. Ogilvie, oud Sous-chef comptabiliteit K. P. M., Den Haag, Laan van Meerdervoort 555. f 5.—	
J. P. Boon, Directeur Bureau Wijsmuller, Den Haag, van Boetzelaerlaan 218. f 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
H. A. van Leeuwen, Stationscommies 1e kl. S.S., Den Haag, van Beverningkstraat 108. f 5.—	
Mejuffrouw G. de Wit, Den Haag, Beeklaan 460. f 5.—	
A. Th. Hoogesteger, Administrateur Rubberond. „Tandjong Mera" te Tebing Tinggi (S. O. K.). f 7.50	
W. Sieuwertsz van Reesema, Hoofdadministrateur bij de Rubbercultuur Mij. Amsterdam te Galang (S.O.K.) f 10.—	Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in O.-I.
W. C. A. Söhlke, Gloegoer Estate, Medan. f 6.—	

Nieuwe Begunstigers:

Mevr. E. Baumgardt, Apeldoorn, Nassaulaan 1. f 1.—	Voorzitter Afd. Apeldoorn.
Mej. A. v. d. Abeelen, Apeldoorn, Frisolaan 3. f 1.—	Mevr. M. L. van Blijenburgh te Apeldoorn.

Adresveranderingen:

Mevrouw K. J. Smits-Rant, van: Velp, Nordlaan 2, naar: Heemstede, Bosboom Toussaintstraat 27. f 5.—
Mr. F. G. Schalkwijk, Lid van het Hof van Justitie, van: Paramaribo naar: Heemstede, Binnenweg 153. f 5.—
B. G. J. Wijnberg, van: Weltevreden naar: Amsterdam, p/a. Nederlandsche Handel Mij. f 10.—
P. E. Staverman, van: Soerabaja naar: Amsterdam, p/a. Koloniale Bank. f 10.—
L. H. C. Horsting, Adj.-Hoofd Triangulatie O.-I., van: Amsterdam, Plantage Kerklaan, naar: Bussum, Pension Lindenoord, Lindenlaan 8.
A. C. G. Zaal, Amsterdam, van: Brederodestraat 53 II naar: 1e Helmersstraat 243 III.
J. Chr. Hubach, Off. v. Gez.-Vliegenier N.-I. L., van: Zeist, Berkenlaan 3a, naar: Amsterdam, van Eeghenstraat 46huis. f 5.—
K. A. Piek, van: Utrecht, Paulus Potterstraat 21bis, naar: De Bilt, Utrechtsche Weg 192A.
Prof. Dr. K. Oestreich, van: Rijsenburg naar: Utrecht, Catharijnesingel 61.
G. J. Tielrooy, Kapitein N.-I. L., van: Langsa, naar: Apeldoorn, Hoofdstr. 38, p/a. Dr. F. J. Hagen. f 5.—
D. P. F. Mars, 1e Luitenant N.-I. L., Nijmegen, van: Barbarossastraat 62 naar: Jozef Israëlstraat 55.
J. M. Marsman, Nijmegen, van: Sumatrastraat 9 naar: Driehuizerweg 76.
[Mej]uffrouw M. C. van Feski, van: Rotterdam, Westersingel 120, naar: „de Duindoorn" te Katwijk aan Zee. f 5.—
W. Beijer, Den Haag, van: Laan van Meerdervoort 341 naar: Anton de Haanstraat 38.
J. A. H. S. Hanozet Gordon, oud Assistent-Resident, van: Parijs, naar: Den Haag, Daendelsstraat 70. f 5.—
J. A. van Delden, Den Haag, van: de Carpentierstraat 79 naar: Alexander Gogelweg 28.
J. H. Hallema, Den Haag, van: Hugo de Grootstraat 8 naar: Stadhoudersplein 110.
Mr. A. Heyman, Den Haag, van: Heemskerckstraat 39 naar: Groenhovenstraat 4.
M. van Lokhorst, Officier der Grenadiers, Den Haag, van: Lange Beestenmarkt 165 naar: Bankastraat 36.
A. S. L. Spoor, Controleur B.B., Den Haag, Sonoystraat, van: 23 naar: 36.
J. Vollema, Arts, van: Leeuwarden naar: Mantgum (Fr.)
A. G. H. van Sluys, oud-Gouverneur van Atjeh, van: Meran naar: Den Haag, van Boetzelaerlaan 67. f 5.—
C. Adriaanse, Controleur B.B., van: Merano naar: Hotel Miramonti, San Constantino—Fiè (Alto Adige—Italia).
Dr. J. Pilon, van: Meran naar: Villa Pezzei, Ortisei, Val Gardena (Trent—Italia).
E. D. Kunst, Houtvester, van: Bandoeng naar: Den Haag, Ten Hovestraat 29, p/a. Mevrouw L. Kunst-van Delden. f 5.—
J. Snellen van Vollenhoven, Ambtenaar van Chineesche zaken, van: Weltevreden naar: Den Haag, van Boetzelaerlaan 243, p/a. Mevrouw J. Schwing. f 5.—
H. C. Creutz Lechleitner, Kapitein Inf., van: Den Haag, Willem de Zwijgerlaan 10, naar: Bandoeng, D. v. O.
G. W. Horn, wd. Hoofd Centraal Kantoor Dactyloscopie, van: Den Haag, Obrechtstraat 241, naar: Weltevreden, Dep. v. Justitie.
W. R. March, Ass.-Resident, van: Den Haag, Ant. Duyckstraat 50, naar: Weltevreden, Dep. v. B.B.
N. van Zalinge, Directeur K. P. M., van: Den Haag, Bentinckstraat 5, naar: Weltevreden, Menteng 36.
K. W. F. van Langen, Kapitein Inf., van: Soerabaja naar: Bandoeng, p/a. Kantoor Onder-Intendant.
J. C. de Ridder, Majoor Inf., van: Solo naar: Bangkalan.
E. M. Stok, Controleur B.B., van: Koeta Radja naar: Lho' Seumawé.
L. A. de Graaff, Controleur B.B., van: Weltevreden naar: Wirosari (Res. Semarang).
P. J. Heesterman, Controleur B.B., van: Menado naar: Paloe.
T. H. Hermans, Referendaris Generale Thesaurie, van: Ambon naar: Weltevreden.
F. B. Kroese, 1ste Luit. Art., van: Weltevreden naar: Tjimahi.
D. G. Draaijer, Oud Luit.-Kolonel N.-I. L., van: Malang naar: Den Haag, Groot Hertoginnelaan 81. f 5.—

Zoolang de voorraad strekt zijn er nog ex. Ledenlijsten der Vereeniging *gratis* voor de leden en begunstigers beschikbaar; aan te vragen bij het Secretariaat, Heulstraat 17, den Haag.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede van verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 29 DONDERDAG 22 JULI 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Ramp-Sumatra.

Ingekomen gelden van 13 t/m. 20 Juli:

Vorige verantwoording	f 496.84
Mevr. v. L.—K., Den Haag	„ 10.—
C. H., Den Haag	„ 20.—
C. v. T., Den Haag	„ 10.—
Mevr. S. M.—G., Den Haag	„ 200.—
H. v. L., Den Haag	„ 50.—
(Mr.) I. A. N., Den Haag	„ 25.—
Sp., Rijswijk (Z.-H.)	„ 10.—
C. H. F., Den Haag	„ 25.—
D. N., Den Haag	„ 5.—
C. B. W., Den Haag	„ 2.50
H. P., Den Haag	„ 10.—
H., Den Haag	„ 20.—
C. H. te Meran	„ 5.—
v. G. te Den Haag	„ 10.—
Totaal	f 899.34

Bevordering der Volksgezondheid in Ned.-Indië

door
P. COOL,
(Dirig. Off. v. Gezondh. 2e kl.).

Aan het einde der lezenswaardige opstellen van den heer H. F. Tillema in het nummer van het Kol. Weekblad dd. 21 Januari l.l., komt eene samenvatting voor, tegen welke het mij zij vergund eenige opmerkingen in het midden te brengen. De heer Tillema schrijft dan: „Laat men beginnen in de centra Medan, Padang, Ambon, Koepang, Makassar, Bandjermasin inspecteurs van de Volksgezondheid te plaatsen met het doel toestanden te onderzoeken, bestuurs-ambtenaren te adviseeren, voorstellen tot verbeteringen in te dienen, genomen maatregelen te controleeren, zorg te dragen voor continuiteit."

Mag ik hiertegenover de vraag stellen of het den heer Tillema onbekend is dat op al deze plaatsen fungeerende Inspecteurs zijn geplaatst, die er grootendeels dus op de belangrijke plaatsen niet zouden zijn, indien zij niet juist fgd. Inspecteur waren? Immers, te Makassar zouden stellig geen twee, te Ambon en Padang heelemaal geen hoofdofficier van den Geneeskundigen dienst zijn geplaatst, indien het niet juist was om op te treden als hoofd van den Dienst der Volksgezondheid in die gewesten, en de heer Tillema, die op die plaatsen is geweest, moet in de gelegenheid zijn geweest te bemerken dat de hoofdwerkzaamheid dezer functionarissen inderdaad burgerlijk werk is, zooals dat evenzoo het geval is met de onder hen dienende officieren van gezondheid. Dat niet altijd met evenveel succes wordt gewerkt, ligt evenzeer aan de uitgestrektheid der gebieden en de gebrekkige verkeersmiddelen als aan het groote gebrek aan bevoegde krachten bij den Dienst der Volksgezondheid. De bereidheid om naar de verre Buitenbezittingen te worden gezonden is bij een deel der door de Inlandsche scholen afgeleverde geneeskundigen niet groot, naar het schijnt. Zelfs voor plaatsen als Merauke, waar geen garnizoen ligt, is de Dienst van Volksgezondheid genoodzaakt geweest hulp te vragen aan den Mil. Geneeskundigen Dienst en is dan ook reeds een Officier van Gezondheid gezonden, terwijl als verzamelaar van materiaal voor de hygiënische tentoonstelling van September van dit jaar eveneens een officier van gezondheid 1e klasse een rondreis door de Molukken doet. Geen bewijs dat de Dienst van Volksgezondheid de hygiënische kennis der officieren van gezondheid onderschat. Zeer begrijpelijk, aangezien hygiëne wel een der meest door een militair arts in toepassing gebrachte deelen van zijn vak moet zijn, zeker op de Buitenbezittingen.

De aanstelling van twee geneeskundige inspecteurs, van den M. G. D. en een van den B. G. D., op ieder der genoemde hoofdplaatsen, zooals de heer Tillema blijkbaar wil, zou noch in 't belang van 's lands financiën noch in 't belang van den dienst zijn. Op vele plaatsen in de Buitengewesten is maar één hospitaal of ziekenzaal, die wel onder militair beheer staat, maar ook alle burgerzieken opneemt, op vele plaatsen is 't gotenstelsel militair of gaat het militaire in het civiele over; op alle plaatsen wordt het kantoor van den Mil. Geneesk. Chef ook gebruikt voor de plaatselijke en gewestelijke geneeskundige burgerlijke administratie. Zelfs indien de Dienst van Volksgezondheid in Ned.-Indië beschikte over de noodige materieele en persoonlijke krachten om overal een zelfstandigen burgerlijken geneeskundigen dienst op te zetten, dan nog zou dit op vele der Buitengewesten met hunne dikwijls nog eigenaardige toestanden niet in 't belang van de eenheid van leiding en van het algemeen geneeskundig werk zijn. Maar aangezien ook deze krachten, zooals reeds gezegd, grootendeels ontbreken, is de bestaande toestand op *dit* oogenblik uit een oogpunt van praktijk de eenige juiste. Overal waar de Dienst der Volksgezondheid te kort schiet is het Dep. van Oorlog met zijn veel grooter corps officieren van gezondheid gaarne bereid alle krachten voor die volksgezondheid in te spannen, zooals zelfs de Kon. Marine eveneens den laatsten tijd medehelpt, ook op het gebied der framboesia-

bestrijding. Het zal ons echter des te aangenamer zijn als die D. v. V. niet geregeld op verzoek om hulp dezerzijds zal moeten antwoorden: „geen burgerlijke geneeskundigen beschikbaar”.

Ambon, 27 Mei 1926.

Naschrift.

In antwoord op het artikel van den heer Cool, aan hetwelk de Redactie mij gelegenheid gaf onmiddellijk mijne opmerkingen toe te voegen, deel ik mede, dat het mij bekend is, dat op de hoofdplaatsen der Buitengewesten fungeerende inspecteurs van den Dienst der Volksgezondheid zijn. Als de heer C. al mijn artikelen in 't Kol. Weekbl. met dezelfde welwillende belangstelling had gelezen als dat van 21-1-'26 zou hij de vraag niet hebben gesteld. Maar nu de vraag wel is gedaan, eischt ze beantwoording en toelichting. Wat is het geval? De functioneerende inspecteurs zijn militair arts. Dit beteekent, dat alles wat met den militair samenhangt, den voorrang heeft. In mijn reisbrieven heb ik hiervan treffende staaltjes vermeld. *Veel* meer nog heb ik er op mijn reis over vernomen! Maar ik mocht, noch kan alles publiceeren. Bovendien wilde ik in brieven *illustreeren*, niet *documenteeren*! Zoo heb ik o.m. geschreven, dat de functioneerende Insp. van den D. v. V. te Medan chef van het hospitaal was en bovendien een drukke specialiteitenpraktijk had. Hoe kan één persoon een drievoudige functie bekleeden? Een ander bezwaar is, dat de militaire arts gebonden is. Hij kan niet op tournée, tenminste lang niet zoo goed als voor de bevordering der militaire belangen noodig is. Een niet minder groot bezwaar is, dat de militaire arts is: geneesheer. Hij denkt en voelt klinisch. Hygiënist is hij uit roeping uiterst zelden. En juist van de mannen, die handelen uit roeping, uit aandrang, moeten wij 't hebben! Die menschen moeten nu vrij zijn in hun bewegingen. Dat *zijn* de militaire geneesheeren niet, en ze *kunnen* het niet zijn, krachtens hun militaire functie. Daarom is het noodig op de hoofdplaatsen vrije, „burgerlijke” titularissen te hebben. En als deze er zijn, zullen zij na eenigen tijd juist inzicht krijgen in de nooden der bevolking van die streken, die nu nog heelemaal terra incognita zijn!

Ik weet zeer goed, dat de Dienst der Volksgezondheid niet beschikt over het noodige personeel. Wat zou men zeggen van een administrateur eener suikerfabriek, die geen suiker kan maken, omdat hij nagelaten heeft tijdig voor bibit te zorgen? Wat zouden naar dividend verlangende aandeelhouders van zoo'n leiding denken? Wat ik denk van een gouvernement, dat in zake volksgezondheid blijk geeft van een dergelijke kortzichtigheid, zal ik maar voor me houden.

H. F. TILLEMA.

Bloemendaal, Juli 1926.

De Toekomst der Jongeren.

Onder dezen titel werden in de K. W. van 14 Januari en 25 Maart l.l. eenige beschouwingen geleverd met betrekking tot het vraagstuk der overbevolking in Nederland en, in aansluiting daarmede, op het belang voor de vaderlandsche jeugd om in zake emigratie den blik gevestigd te houden op onze Overzeesche Gewesten, waar voor die jeugd een loonend arbeidsveld te vinden is.

Dat het voor een aanzienlijk deel onontgonnen Indië werkkrachten behoeft, spreekt van zelf, maar ook dat men ginds alleen gediend kan zijn met welonderlegden, die hier te lande voor hun taak in Indië met de noodige kennis en kunde volledig toegerust zijn. Dezen zijn daar op hun plaats en vinden daar een plaats. Daarover bestaat geen verschil van meening. (Zie o.m. het Persoverzicht uit de Indische bladen — Uit de Europeesche pers: Het vraagstuk der werkloosheid in Indië — K. W. van 24 Juni, pag. 6).

In de in den aanhef genoemde stukjes ... waart „Wachter” in zijn Notities over S... Maatschappij (Orgaan v. d. Ned.-Ind. Pol. ... Bond, Bijblad van de Java-bode van 15 ... eene „onjuiste” voorlichting en een „gev... opwekking. Wie de stukjes met aandacht ... zal er, met de beteekenis welke men normaal ... woorden hecht, geen voorlichting in vinden, ... opwekking, maar dan voor hen die „in de ... vallen” zich een levensbestaan in Indië te s... Met de adjectieven „onjuiste” en „gev... blaast „Wachter” wel wat al te hoog van de...

De Corantijn.
Een rivier zonder eind.

Men schrijft ons:

De Minister van Koloniën heeft onder d... ning van 15 Juni jl. tot den Voorzitter der ... Kamer den volgenden brief gericht: „Ten ... op hetgeen ik in de vergadering der Tweede ... van 28 April j.l. heb medegedeeld omtre... standpunt ten aanzien van de Westgrens v... name (Hand. 1925-26, bl. 719, 2de kolom) ... eer U H.E.G. hiernevens te doen toeko... briefwisseling waarnaar in het Voorloopig ... der Kamer nopens de Surinaamsche b... voor 1926 onder 1° en 3° was gevraagd. I... hierbij aan, dat eene mededeeling van de ... Regeering aan de Nederlandsche van de uit... van Schomburgk's exploratie, als aldaar bedoeld niet is ontvangen. Deze bescheiden ... onder inventaris overgelegd uitsluitend ter ... neming van de leden.”

De mandarijn van de rubriek Surinam... Weekblad neemt in het nummer van 1 Ju... brief over, en laat dan volgen: „Wij ve... dat de leden der Tweede Kamer volle ... zullen schenken aan de briefwisseling, v... die welke is voorafgegaan aan de opdr... Schomburgk, omstreeks 1843, om de Cor... te nemen. Van het *allergrootste belang* is d... deeling van den Minister *dat een mededee... de Britsche Regeering aan de Nederlands... de uitkomsten van Schomburgk's explorati... ontvangen.*”

Waarom dit van het allergrootste belang ... zwijgt de schrijver. Het kan niet anders of ... moet gaan denken: hij weet er meer van! ... die geheimzinnigheid, nadat de schrijver z... weer heeft aangedrongen op openbaarheid! ... pijnbank is afgeschaft, blijft er nog het ... afdoende middel: den schrijver beleefd te ... ken eens voor den dag te komen met zijn ... En hem te herinneren aan de toespraak v... geneesheer tot Monsieur de Pourceaugnac „... ainsi soit, qu'on ne puisse guérir une maladie ... ne la connoisse parfaitement”.

Indologische Leergang
uitgaande van het Koninkl. Koloniaal Insti... Amsterdam.

Door het Koninklijk Koloniaal Instituut ... eenkomstig het in zijne statuten omschreve... een Indologische leergang ingericht ten dien... hen, die kennis wenschen op te doen ... Nederlandsch-Indië in verband met een ... stigen werkkring daar te lande of in ve... den wensch om te worden ingeleid in e... ken van wetenschap, welke op Nederlan... betrekking hebben.

Deze leergang kan bezocht worden door ... van verschillenden leeftijd en met uiteen... vooropleiding, staande het ter beoordeeli...

... met de leiding belasten, hoogleeraar-directeur ... afdeeling Volkenkunde of iemand in staat gesteld kan worden den leergang te volgen. In de eerste plaats is gedacht aan het bijbrengen van eenige kennis omtrent Nederlandsch-Indië aan hen, die bestemd zijn om te worden tewerkgesteld bij Indische ondernemingen van handel, landbouw en nijverheid, maar ook andere belangstellenden kunnen den leergang kunnen volgen. Het is bekend, dat hoe langer hoe meer de wenschelijkheid blijkt om eenigszins onderlegd omtrent plaatselijke toestanden en verhoudingen een werkkring in de koloniën te aanvaarden. Van regeeringswege is er herhaaldelijk de nadruk op gelegd, dat de opleiding der assistenten op de ondernemingen van landbouw en nijverheid te wenschen overlaat en dat de juiste wijze van optreden tegen de Oostersche werklieden noodig maakt het bezitten van eenige kennis omtrent den aard en de zeden der arbeiders en omtrent de voorschriften der arbeidswetgeving en van het arbeidscontract. Vooral in den tegenwoordigen tijd, nu bij Inlanders en Vreemde Oosterlingen het gevoel van eigenwaarde hoe langer hoe meer ontwaakt, is het meer dan ooit wenschelijk, dat eene oordeelkundige aanraking tusschen Westerling en Oosterling plaats vindt. In het algemeen kan worden gezegd, dat het thans voor ieder, die een kolonialen werkkring bekleedt, noodzakelijk is, zoo goed mogelijk bekend te wezen met land en volk, en met de bestuursvoorschriften van de kolonie, waarin men werkzaam is.

Het is dan ook een verblijdend verschijnsel, dat de instelling van den leergang groote instemming heeft gevonden bij vele besturen der voornaamste handels- en cultuurondernemingen, die van de gelegenheid hebben doen blijken om, voor een werkkring in Indië bestemde, jongelieden den Indologischen leergang te doen volgen. Van de zijde der genoemde ondernemingen is het een groot voordeel geoordeemd, dat een jongmensch, in Nederland voor een Indischen werkkring voorbereid, naar Nederlandsch-Indië vertrekt, zoodat hij daar, eenigszins met land en volk vertrouwd, aankomt en later gemakkelijk op den verkregen grondslag kan voortbouwen. De voor het volgen van den driemaandelijkschen leergang bestede tijd en de financieele offers, die sommige jongelieden daarvoor wellicht noodig zullen hebben, zouden in Indië ruimschoots loonend blijken te zijn, omdat een grondslag zal zijn gelegd voor een goede aanraking met Inlanders en Vreemde Oosterlingen.

Zij beseffen verder, dat de Indische bestuursambtenaren, wier medewerking met de Europeesche ondernemers zoo nuttig is voor de ontwikkeling van Indië's hulpbronnen, terecht kunnen verwachten, dat die ondernemers voortaan alleen zullen laten uitkomen behoorlijk voorbereide jongelieden, zoodat misverstanden en botsingen met hun vaak treurige gevolgen zooveel mogelijk worden voorkomen.

De Indologische leergang wordt tweemaal 's jaars, in het gebouw van de Afdeeling Volkenkunde aan de Linnaeusstraat 2a te Amsterdam gehouden, zoowel van midden Maart tot midden Juni als van midden September tot midden December.

Voor de zeventien, tot nu toe gehouden, Indologische leergangen waren er 698 ingeschrevenen, (w.o. 64 dames), van wie 478 voor den geheelen leergang. Bovendien voor één of meer vakken 220 ingeschrevenen, in dier voege, dat de lessen in Volkenkunde van den Indischen Archipel zijn gevolgd door 635, in Maleisch door 635, in Tropische Gezondheidsleer door 525, in Koloniaal-economische verhoudingen door 495, in Koloniale voortbrengselen door 489, in Aardrijkskunde van Ned.-Indië door 487 en in Staatsinstellingen door 486 leerlingen.

Van de 698 ingeschrevenen waren bestemd voor werkking bij ondernemingen van landbouw, handel en bankwezen in Ned.-Indië 397; artsen 134; officieren 65; van verschillende beroepen 102.

Gedurende den leergang wordt dagelijks gedurende twee lesuren onderricht gegeven, terwijl tevens de nadruk wordt gelegd op eigen studie onder leiding van het onderwijzend personeel en op het bezoeken van musea en koloniale instellingen.

In de handbibliotheek van de Afdeeling Volkenkunde bestaat gelegenheid tot zelfstudie en het raadplegen van boeken en kaarten. Boeken kunnen worden geleend uit de centrale bibliotheek van het Kon. Koloniaal Instituut.

Aan het einde van elken leergang wordt aan de daarvoor in aanmerking komende leerlingen door den hoogleeraar-directeur der Afdeeling Volkenkunde een getuigschrift uitgereikt, ten bewijze dat zij den leergang met voldoenden of wel met goeden of zeer goeden uitslag hebben gevolgd.

Het onderwijs omvat de navolgende leervakken, waarin per driemaandelijkschen leergang ongeveer 26 voordrachten per leervak worden gegeven:

1. *Inleiding tot de Volkenkunde van den Indischen Archipel* door Prof. J. C. VAN EERDE, directeur van de Afdeeling Volkenkunde van het Koloniaal Instituut, en Prof. Dr. J. P. KLEIWEG DE ZWAAN, anthropoloog bij die Afdeeling.
2. *Inleiding tot de Aardrijkskunde van Nederlandsch-Indië*, vooral met het oog op den grooten landbouw, het mijnwezen, den handel en het verkeer, door C. LEKKERKERKER, archivaris van het Bali-Instituut.
3. *Eenige kennis van het Maleisch* door M. JOUSTRA, archivaris van het Bataksch-Instituut.
4. *Eenige kennis van koloniaal-economische verhoudingen* door Prof. G. GONGGRIJP, economist bij de Afdeeling Volkenkunde van het Koloniaal Instituut en lector aan de Universiteit van Amsterdam.
5. *Inleiding tot de Staatsinstellingen van Nederlandsch-Indië*, vooral met het oog op de agrarische en de arbeidswetgeving, door Mr. J. SLINGENBERG, vice-president van de Arrondissements-rechtbank, en Mr. H. J. BOOL, secretaris van het Tabaks-Bureau.

Bovendien worden per driemaandelijkschen leergang voordrachten gehouden over elk der volgende onderwerpen.

a. *Tropische gezondheidsleer:* overzicht der tropische volksziekten; persoonlijke gezondheidsleer voor den Europeaan in de tropen; sanitaire organisatie, in het bijzonder op landbouwondernemingen in de tropen, door Prof. Dr. W. A. SCHÜFFNER, directeur van de afdeeling Tropische hygiëne van het Koloniaal Instituut en Prof. Dr. E. P. SNIJDERS, patholoog bij die afdeeling.
b. *Koloniale Voortbrengselen* door Prof. Dr. L. PH. LE COSQUINO DE BUSSY, directeur van de Afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut (13 voordrachten).
c. Zoonoodig zullen ten dienste van den leergang ook voordrachten over *andere koloniale onderwerpen* worden gehouden.

Er zal gelegenheid bestaan voor het volgen van de voordrachten over enkele der genoemde onderwerpen, doch slechts het met voldoenden, goeden of zeer goeden uits'‑g volgen van den volledigen leergang kan aanleiding zijn tot het verkrijgen van het hoogergenoemde getuigschrift.

De achttiende leergang wordt geopend op Maandag 13 September en eindigt 11 December 1926.

Men kan zich voor den leergang laten inschrijven ten kantore van de Afdeeling Volkenkunde van het Koninklijk Koloniaal Instituut, te Amsterdam, tegen storting van *f* 25.—. Voor het volgen van afzonderlijke leervakken wordt *f* 5.— per leervak gestort (Postgiro No. 57474).

Van Week tot Week.

Dinsdag 13 tot Maandag 19 Juli.

De ramp op Sumatra's Westkust. Sedert het vorig weekoverzicht zijn geen nadere berichten over de aardbevingen ter Sumatra's Westkust, zoodat de hoop mag worden gekoesterd, dat de ergste verschrikkingen thans een einde hebben genomen. Intusschen vormden zich hier te lande in onderscheidene plaatsen comité's met de bedoeling door geldinzamelingen de gevolgen der ontzettende ramp zooveel mogelijk te verzachten. Ook bestaan er bij verschillende vereenigingen plannen liefdadigheidsvoorstellingen te geven, eveneens ten bate der zoo zwaar getroffen bevolking in de omgeving van Padang.

Resident van Ternate. Batavia, 15 Juli (Aneta).[1]) De benoeming van den assistent-resident van de afdeeling Palembangsche Bovenlanden (Lahat), P. F. J. Karthaus tot resident van Ternate, is ingetrokken. Als zoodanig is nu benoemd de ass.-resident in de afdeeling Singkawang, W. A. Hovenkamp.

P. A. J. Koot †. Te 's-Gravenhage is op den leeftijd van 38 jaar overleden de heer P. A. J. Koot, oud-officier van gezondheid 1e kl. O.-I. leger.

De „Soeban Ajam" zaak. Uitvoerige Aneta-telegrammen maken melding van de behandeling (door den Raad van Justitie te Padang) van de beruchte zaak tegen den voormaligen administrateur der cultuuronderneming „Soeban Ajam" in Benkoelen, Van der Stok, beschuldigd van gruwelijke mishandeling en menschonteerend straffen van mannelijke en vrouwelijke contractanten op genoemde onderneming.

Dr. F. W. van Haeften †. Te Wassenaar is overleden de heer Dr. F. W. van Haeften, gepens. kolonel-titulair bij den geneesk. dienst van het O.-I. leger en o.a. ridder der Militaire Willemsorde.

Geestelijke verzorging van het leger. Batavia, 12 Juli (Aneta). De Volksraad heeft met 19 tegen 9 stemmen verworpen den post tot invoering van legerpredikanten en -aalmoezeniers.

Resident Moolenburgh. Batavia, 12 Juli (Aneta). Een ziekteverlof van één jaar is, met ingang van 20 September, verleend aan den resident van Bali, den heer P. E. Moolenburgh.

De commissie voor de Fabrieksnijverheid. Volgens het Alg. Ind. Dagbl. (de Preangerbode) zou de Commissie voor de ontwikkeling der Fabrieksnijverheid in Indië den 2en Juli worden opgeheven.

Het verzet in Atjeh. Kota Radja, 13 Juli (Aneta). Een patrouille onder luitenant Schreuders legde in het Kloeënsche 9 verzetslieden neer en maakte blanke wapens buit. Onzerzijds is één man gesneuveld en zijn 2 man gewond.

H. I. Gerritzen †. Blijkens bij de familie ontvangen bericht is den 13en dezer te Buitenzorg overleden de heer H. I. Gerritzen, gep. luitenant-kolonel geneesk. dienst O.-I. leger.

De pensioenen der vóór 1920 gep. militairen. Batavia, 14 Juli (Aneta). De Volksraad nam met 27 tegen 8 stemmen aan een amendement-Aay tot gelijkstelling van de militaire pensioenen van vóór 1920 voor alle zestigjarigen, dus ook voor officieren en onderofficieren.

W. A. van der Kruk †. Te Sigli is overleden de eerste luitenant der infanterie O.-I. leger W. A. van der Kruk.

Pr. H. Wortel †. Te Laren is bericht ontvangen, dat Pater H. Wortel van de orde der Franciscanen, thans als missionaris werkzaam op Nieuw-Guinea, op 62-jarigen leeftijd is overleden.

J. J. de Naeff †. Te 's-Gravenhage is overleden de heer J. J. Naeff, oud-assistent-resident bij het Binnenl. Bestuur.

Mr. W. W. Brouwer. De president van den Raad van Justitie te Padang, Mr. W. W. Brouwer, is benoemd tot raadsheer in het Hooggerechtshof van Ned.-Indië.

Audiëntie Gouverneur-Generaal. De benoemde Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal aan hen, die hem over dienstzaken wenschen te spreken, daartoe gelegenheid geven op Donderdag en Vrijdag 29 en 30 dezer van 11 tot 1 uur, in het gebouw van het Departement van Koloniën (ingang Binnenhof).

Aan hen, die van deze audiëntie wenschen gebruik te maken, wordt verzocht zich vóór Dinsdag 27 dezer schriftelijk op te geven aan den chef van het kabinet van het Departement van Koloniën, onder vermelding van qualiteit en woonplaats en onder mededeeling, op welken der beide vastgestelde dagen men wenscht te komen.

De pionier van Deli. De eerste tabaksplanter ter Sumatra's Oostkust, de heer J. Nienhuys te Bloe[...]daal, heeft den 15en dezer zijn negentigsten [...]jaardag herdacht. Het is begrijpelijk, dat het [...] man, die den grondslag heeft gelegd tot he[t be]drijf, dat thans tot de eerste welvaartsfactoren [van] Indië kan worden gerekend, niet aan belan[gstel]ling heeft ontbroken.

Het Pan Pacific Science-Congres. Batavia, 15 [...] (Aneta). Tot afgevaardigden op het Pan P[acific] Science-Congres, hetwelk dit jaar te Tokio [...] gehouden, zijn benoemd de navolgende he[eren:] dr. A. A. L. Rutgers, directeur van het dep[. van] Landbouw, Nijverheid en Handel, voorzitter; [...] H. J. F. Bijlmer, officier van gezondheid d[...] klasse; dr. B. J. O. Schrieke, hoogleeraar a[an de] Rechtshoogeschool te Batavia; ir. J. H. G. [...]pers, hoofd van den Dienst der Triangulatie; [...] W. F. Gisolf, leeraar in de Mineralogie aa[n de] H.B.S. te Bandoeng; dr. J. Boerema, directeu[r van] het Koninklijk Magnetisch en Meteorologisch [Ob]servatorium te Batavia; dr. Ch. E. Stehn, ge[...] 2de kl. bij het Vulkanologisch Onderzoek e[n ...] K. W. Dammerman, hoofd van het Zoölogisch [Mu]seum en Laboratorium te Buitenzorg.

De voorzitter zal voorstellen het Congres i[n het] jaar 1929 in Ned.-Indië te houden.

De pest in Midden-Java. In de week van 30 M[ei tot] 5 Juni zijn in totaal slechts 40 pestgevallen g[ècon]stateerd, waarvan in de afdeeling Magel[ang ...] Poerbolinggo 3, Jogjakarta 6, Soerakarta 1, [...]lali 2, Klaten 4 en Pekalongan 22.

Dr. Luther naar Curaçao. De correspondent v[an de] *Nwe Rott. Ct.* te Berlijn meldt, dat de ge[wezen] rijkskanselier dr. Luther weldra een reis za[l on]dernemen naar Curaçao.

Ridderdag. Een 70 ridders van de Militaire Wil[lems]orde beneden den rang van officier zijn in Ro[tter]dam feestelijk ontvangen door een comité u[it de] burgerij (zie bijzonderheden in *N. R. Ct.* va[n ...] Juli, Ochtendbl. D.).

Twee boormeesters door een trein gedood. Soer[...] 19 Juli (Aneta). Twee Amerikaansche boor[mees]ters van de Bataafsche Petroleum-Mij., de he[eren] Glass en Daws, zijn bij het passeeren per m[otor]fiets van een spoorwegoverweg alhier door de[n] trein gedood.

Directeur van het Dep. van Financiën. Den heer [...] Bodenhausen, directeur van het Departement [van] Financiën, is met ingang van 8 September o[p] verzoek eervol ontslag verleend onder dank[betui]ging.

Begroeting van den nieuwen Landvoogd. Batavia, [...] Juli (Aneta). Hr. Ms. kruiser Java zal den [nieu]wen landvoogd, jhr. mr. De Graeff, tot S[...] tegemoet varen en escorteert de Grotius, [aan] boord waarvan de Gouverneur-Generaal zich [be]vindt, tot Tandjong-Priok, alwaar de rest va[n de] Indische vloot zal zijn ter begroeting.

De filmoperateur Willy Mullens gewond. Medan, 1[...] (Aneta). Willy Mullens is door een botsing [van] zijn auto met een ossekar uit den auto geslinge[rd en] met bloedende wonden aan het hoofd buiten[...]nis opgenomen. Zijn toestand is niet levensge[vaar]lijk. De auto is zeer zwaar beschadigd.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisv[...]

De aanstaande Poppententoonstelling.

Van 13—20 November a.s. zal, onder het eere-p[resi]dium van mevrouw *E. Patijn-de Brauw*, in de [...] van hotel „De Witte Brug" te 's-Gravenhage een [ten]toonstelling worden gehouden van poppen en a[n]der kinderspeelgoed. De opbrengst zal strekken ten [bate] van de Vereeniging *„Naar het Strand"* (voorzitter [...] *C. M. Mol)*, welke ten doel heeft: de hygiënische [be]langen van de behoeftige zwakke, *kleine* kind[eren te] behartigen en zich verheugen mag in de sympathie [der] stadgenooten.

Zij exploiteert twee dagkolonies: één aan het st[rand en] één op Zorgvliet, waar zij de kleintjes verzor[gt, die] nog niet in aanmerking komen voor vacantiek[olonies]. Het zijn vooral kinderen met Engelsche ziekte, [...] beentjes, kromme ruggetjes, kinderen met scr[...] en bloedarmoede, en verder die vele patiënt[jes, die] door mazelen, kinkhoest, roodvonk, diphterie en[z. ver]zwakt zijn en daarna niet weer op hun verhaal k[un]nen komen.

1) De Aneta-telegrammen zijn ontleend aan de „Nwe Rott. Crt.".

uist op den leeftijd van 2—7 jaar komen deze ziek- zoo vaak voor, en bestaat er zoo heel veel behoefte verpleging, opdat niet onherstelbaar nadeel aan zwakke schepseltjes zal worden toegebracht.

och, hoe meer succes, hoe meer uitgaven! Zonder en steun kan de Vereeniging haar zegenrijk werk voortzetten. Het Comité stelt zich voor, de ten te stellen poppen te verdeelen over verschillende ricken, bijv. poppen in nationale en internationale lederdrachten, in historische costumes, sierpoppen, ppen geheel door kinderen aangekleed, groepen, enz.

r zal ook een afzonderlijke *Oostersche Afdeeling* deze tentoonstelling verbonden zijn, waarvoor niet en Oost- en West-Indische, maar ook o.a. Chinee-e, Japansche en Arabische poppen in typische klee-drachten, eventueel in groepen of huizingen, inge-len kunnen worden, om zoodoende tevens meer-e bekendheid te verspreiden en belangstelling op wekken, zoowel voor de bewoners van den Indi-en Archipel, als voor de kolonies Suriname en racao.

Vie hiervoor inzendingen heeft, of op de een of an-e wijze mede wil werken, melde zich aan bij me-uw *G. van Beresteyn-Tromp, 7 Heerengracht, Den* g, lid van het Dagelijksch Bestuur dier tentoonstel-g, die gaarne bereid is inlichtingen te geven, raad-ingen te ontvangen en overleg te plegen omtrent en ander.

Jade.

Vie van Oostersche kunst houdt, verzuime niet de gebreide Jade-tentoonstelling te gaan zien, welke tot het einde dezer maand gehouden wordt in stzaal *Kleykamp*, Oude Scheveningscheweg 17 te ravenhage. Men kan dan tevens menige leerzame elijking trekken tusschen deze kunstproducten en uit den Indischen Archipel, welke vaak treffende eenkomsten vertoonen.

inleiding tot den geïllustreerden catalogus dezer onstelling schreef de heer *A. J. Kleykamp* een be-wekkende studie over Jade, waaraan wij het vol-e ontleenen:

de is een van de oudste mineralen, waaruit de volken en vooral de Chineezen hunne gebruiks-unstvoorwerpen vervaardigden. Het mag dan ook reemding wekken, dat in Nederland, waar reeds af het begin van onzen handel op Indië een groote ngstelling voor alles, wat Chineesch was, bestond, zoolang betrekkelijk onbekend was. De meer en r groeiende belangstelling stamt eerst uit de laatste n.

de (Chineesch Yü) is een verzamelnaam voor ne-iet en jadeit. Om zijn groote hardheid werd dit eraal reeds door de oude volken gebruikt voor het vaardigen van hunne werktuigen, zooals: beitels, ers, etc.

eze gebruiksvoorwerpen zijn gevonden in verschil-e deelen van de wereld: in het oude gedeelte van opa, Amerika en Azië.

lgemeen wordt aangenomen, dat vóór het begin van e jaartelling, voorwerpen van jadeit in China ver-rdigd werden van materiaal, dat op Chineeschen em was gevonden (Shensi provincie). Gedurende gedeelte van de Han-periode (206 v. C.—190 n. C.) d jade, en dan in ruwen vorm, in China geïmpor-d, vooral uit Turkestan, later ook uit Yunnan en na. Enorme transporten van ruw jade vonden plaats s den handelsweg van Khotan naar Peking; het oeren van deze zendingen duurde gewoonlijk 4 à aanden.

ok nu nog wordt in China slechts bij uitzondering e in ruwen vorm gevonden in rivierbeddingen, doch bij moeten wij in aanmerking nemen, dat het daar-niet uitgesloten is, dat er nog meer jade te vinden daar Midden-China nog nooit systematisch uit een gisch en mineralogisch oogpunt is onderzocht.

is voor het eerst eenigszins in Europa bekend en door Marco Polo, die nog geen Europeeschen hiervoor wist, maar het wel beschreef. Later, in cht een Spaansch dokter eenig jade uit Cen-Azië mee. In de 17e eeuw werd jade als heel-el tegen nierziekten in Spanje en Frankrijk zeer raagd en noemde men het Piedra de hyadha (nier-n), in 't Fransch vertaald pierre de l'ejade, later sterd in „le Jade." Het is het hardste mine-l, dat er bestaat en juist om deze eigenschap de steen dan ook zoo gewild en ten allen tijde China zoo gezocht geweest, veel meer dan edel-eenten. Het is langen tijd onbekend geweest, de Chineezen deze harde steenen zoo kunstig konden bewerken; het bleek echter, dat men dit met slechts eenvoudige werktuigen verrichtte. In de eerste plaats zijn, naar vanzelf spreekt, noodig het oneindige Chineesche geduld en de Chineesche smaak, terwijl het eigenlijke instrument om het te bewerken, is: een kleine liggende as, die met den voet in draaiende beweging wordt gebracht. Aan het einde van die as worden verschillende cirkelzaagjes bevestigd, terwijl om boringen te doen plaats vinden, aan het einde van de as, naalden of kleine boortjes worden bevestigd. Voor verschillende bewerking en versiering heeft men andere zaagjes en men kan het instrument dan ook het beste vergelijken met dat van een tandarts. Enkele keeren worden ook boren met diamanten punt gebruikt, terwijl ook dunne lintzagen zonder kartels, in den vorm van onze figuurzaag worden en werden gebezigd. Tevens werd bij het boren gebruik gemaakt van verschillende soorten zand, ook wel van gemalen krital of saffier, met water nat gemaakt. Bij de oude instrumenten was dus de zaag vast, terwijl het te bewerken voorwerp in de verschillende richtingen werd gedraaid; in den tegenwoordigen tijd echter past men, evenals in de diamantenindustrie, juist de tegenovergestelde methode toe.

De mooiste voorwerpen zijn wel die, welke den dooden in het graf werden medegegeven, waaronder ook de godsdienstige symbolen behooren en de amuletten.

Er waren in de voorboeddhistische tijden n.l. 6 voorwerpen van jade, welke dienden om aan den hemel, de aarde en de vier windstreken eerbied te betuigen. Deze stukken beeldden de goddelijkheid uit, in denzelfden zin, als later een boeddhabeeld deze voorstelde.

In den oud-Chineeschen tijd had men niet de gedachte de goddelijkheid te verpersoonlijken, hun godsdienst was om zoo te zeggen astronomisch. Begroef men dus den doode te midden van de 6 jade-voorwerpen, die de goddelijkheid uitbeeldden, dan was de doode ook in het leven, na den dood, temidden van de goddelijke machten.

De hier bedoelde jade voorwerpen hebben een vasten vorm, ofschoon naar gelang van den tijd, dat de voorwerpen werden vervaardigd, eenige kleine wijzigingen voorkwamen.

De kleeding, als versiering van het lichaam van den doode, neemt uit kunstoogpunt beschouwd een belangrijke plaats in. Behalve jadeplaten, dienende om de kleeding te verzwaren, werden jadevoorwerpen mede begraven in den vorm van visschen, vlinders, kikvorschen en monsters (pi-sieh). Dat onder deze voorwerpen specimina zijn van het beste, dat in de tijden van de Chou- en Handynastie werd vervaardigd, kan worden nagegaan uit het feit, dat de keizers uit dien tijd de belangrijkste kunstproducten lieten meebegraven met de keizerlijke dooden. Er zijn graven gevonden van 7 M. lang en 5 M. hoog, zoodanig opgevuld met schatten, dat de opstandelingen, die deze graven plunderden, slechts een gedeelte konden meenemen.

„Jammer maar, dat de meeste graven reeds lang geleden zijn leeg geplunderd; het is echter niet uitgesloten, dat nog eens een graf zal worden ontdekt." Zoo meent de heer Kleykamp, die zijn „Inleiding" eindigt met de woorden:

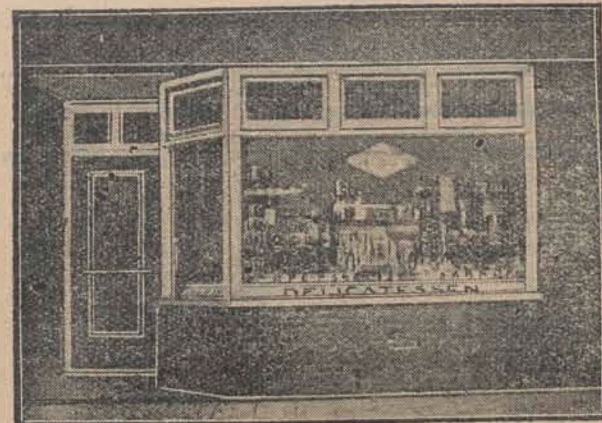
> „De liefde voor het jade is nog lang niet verdwenen, nog steeds neemt het jade een belangrijke plaats in onder de Chineesche kunstvoortbrengselen, hoewel de spoed van den tegenwoordigen tijd een bewerking, zooals die vroeger geschiedde, niet meer toelaat. Wij vinden echter vooral onder de kleinere jade-voorwerpen (lijfsieraden) zeer fraaie specimina, die aan zeer hooge eischen voldoen."

Wij beamen volkomen den wensch van den schrijver: dat deze tentoonstelling de belangstelling moge trekken welke zij verdient, een belangstelling, die bij velen zal overgaan in bewondering voor al het vele schoone, dat de Chineezen met hun taai geduld, met den hun aangeboren en verfijnden smaak, tevens met hun innerlijke rust, wisten tot stand te brengen.

Zeer terecht merkte *Just Havelaar* onlangs in „Het Vaderland" op:

„Indien schoonheid iets als wijding veronderstelt, iets als innerlijke voornaamheid, dan zeker heerscht de schoonheid meer in de zalen met Oud-Chineesch Jade, dan in die met hedendaagsche schilderkunst.

„Kunst is geest en de geest is aristocratisch, nu zoo goed als duizend jaar geleden of als duizend jaar later. En wat de aristocratie beteekent, kan moeilijk beter worden aangetoond dan door deze volkskunst. De ware aristocratie is niet die van een bepaalde, enge kaste, zij is niet een afzondering en een tyrannie, maar zij is

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

de aangeboren zin voor adel van vormen, voor hoogheid van geest.

„Zij is het besef, dat in soberheid, zuiverheid, fijnheid, dat in aesthetische rechtschapenheid de schoonheid het best gediend wordt. Zij is de weerzin voor het luidruchtige, haastige, moedwillige, rommelige en chaotische. Door en door aristocratisch moet een volk voelen, dat tallooze eeuwen achtereen, in telkens wisselende vormen, eenvoudige voorwerpen met zulk een liefde bearbeidde, dat zulk een respect toonde voor de kostelijke materie, dat deze materie zoo van zelf vergeestelijkte."

Hetzelfde kan immers ook gezegd worden van de Indonesische volkskunst. Hoe innig mooi zijn — om maar iets te noemen — de Timoreesche kalkkokertjes *(tibaqs)*, welke thans in het uitstalraam van Boeatan liggen!

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Politieke toestand.

Naar het oordeel der Regeering *(Bat. Nwsbl.* 8, 9 en 10 Juni *„Volksraad"*, M. v. A.) heeft *het contact op politiek gebied van de Inlandsche bevolking met het buitenland* zich in den laatsten tijd van Mekka en Caïro tot de belangrijkste deelen van Azië uitgebreid. Voor twijfel of de Regeering — in algemeenen zin — wel altijd voldoende op de hoogte is van die aanraking der Inlandsche bevolking met het buitenland, is geen goede grond aanwezig. Immers, parallel aan de bedoelde uitbreiding van de buitenlandsche aanraking der bevolking valt een uitbreiding en verdieping te constateeren van de werkzaamheden zoowel der *Kantoren voor Inlandsche, Chineesche en Japansche Zaken, als van het Hoofdparket* en heeft zich een voorshands bevredigende rechtstreeksche verbinding ontwikkeld tusschen de Indische Regeering en de Nederlandsche *diplomatieke en consulaire vertegenwoordiging in de betrokken gebieden,* hetgeen in onderling verband — men verlieze daarbij de uitheemsche dagbladpers ook niet uit het oog — de Regeering in staat stelt vrij volledig op de hoogte te blijven van de politieke en godsdienstige stroomingen onder de bevolking en de wegen, waarlangs deze met het buitenland in verbinding staan. Aan een speciaal bureau tot ordening en verwerking der op de aangeduide wijze verkregen gegevens, bestaat daarom geen behoefte. Dat in tegenstelling met vroeger, thans aan het Bureau voor Inlandsche Zaken te weinig invloed is toegekend, kan de Regeering niet beamen. Nu zoowel als vroeger hebben de van dit bureau uitgaande adviezen de volle aandacht der Regeering, doch Zij mag, met alle waardeering voor hen, die aan het hoofd daarvan stonden en staan, niet nalaten die adviezen te toetsen aan alle factoren, welke zich in de betrekkelijke aangelegenheid doen gelden, terwijl bij Haar de verantwoordelijkheid voor de beslissing blijft. Dit geldt ook voor adviezen, door het Kantoor aan andere autoriteiten uitgebracht.

Den 8sten Juni is het tweede *Pan-Islamielisch Congres* geopend onder voorzitterschap van Ibn Saud (Tel. uit Caïro aan *De Loc.* van 9 Juni, blz. 36). De afgevaardigden, die aan dit congres deelnemen, vertegenwoordigen Britsch-Indië, Rusland, *Java,* Syrië, Palestina, Egypte, Hedjaz en Soedan. Het congres zou het Kalifaat-probleem en de toekomst van de heilige steden in Hedjaz bespreken. Dit congres, dat te Mekka gehouden zou worden, gaat in Mohammedaansche kringen door voor belangrijker dan het half Mei te Caïro gehouden congres. Ook in *Javaansch-Mohammedaansche* kringen is men die meening toegedaan.

De redacteur in Nederland van het *Soer Hbl.* (8 Juni, 3de bl.) constateert, dat de nieuw benoemde gouverneur-generaal, *jhr. mr. dr. A. C. D. de Graeff,* ook in het Buitenland een goede Pers heeft. Welk buitenlandsch blad bekommerde zich, een 25 jaren geleden nog maar, om een nieuwen Indischen landvoogd! Maar sedert *Ned.-Indië in de internationale wereldgemeenschap een belangrijke schakel* is geworden, sedert het vreemde kapitaal zich al meer en meer voor Indië is gaan interesseeren, stelt men buiten Nederland belang in Indië, let men nauwkeurig op al wat er in den Archipel voorvalt en onderzoekt men nauwkeurig wat er op het gebied van politiek gebeurt.

De *Java-Bode* (9 en 10 Juni *„China anti Eng* en *„Ned.-Indië en China")* interviewde *Rev. Jo den,* Amerikaansch zendeling en Privaat-Docent Hannoi universiteit, die op Java kennis gemaak met verschillende onzer instellingen. Hij heeft hi gezien, waartegen gewaarschuwd dient te worde dat ook daarin een zekere mate van overeenko te bespeuren met wat zich langzamerhand in heeft ontwikkeld. Ned.-Indië staat niet los va Mongoolsche rijk; het is daaraan verbonden do geziene banden; het is geketend in de lange werktuigen tegen de isolatie van de Sovjet. Spr. dat onze pers waakzaam is. Er kan niet te veel o den gewezen, dat het eerste belang voor een ontwikkeling, iets, waarop ook de Inlandsche king recht heeft, is een groote kalmte in iedere kings-sfeer. De scherpste aandacht moet word geven aan iedere poging om de rust te versto aan wat daartoe aanleiding kan geven.

Wij vestigen de aandacht op de volgende art *„De Manilla-Bladen over Java"* en *„Uit de Pacif den" (Java-Bode,* 9 Juni), *„Recht of Politiek" Hbl.* 9 Juni), *„De Regeering en de intellectueele nalisten" (Deli Crt.* 17 Juni, 2de bl.), *„Het comm in Indië (De Loc.* 10 Juni, blz. 13), *„Chineesch niek" (Bat. Nwsbl.* 31 Mei., 5, 9 en 14 Juni), *„ over Rusland" (Bat. Nwsbl.* 14 Juni) en *„Chin opvattingen omtrent Vrijheid" (Soer. Hbl.* 7 Juni

De woningverbetering. Hygiëne.

In de laatste maanden is er van overheidswege der groote belangstelling waar te nemen voor d betering van de woningtoestanden in de kam Nadat het B.B., verschillende locale ressorten van particuliere maatschappijen („het groot-kap in dit opzicht reeds belangrijke dingen hebb stand gebracht, gaan de naamlooze vennootsch den Inlandschen woningbouw blijkbaar op groote aanpakken. Soerabaja moet zoo spoedig mogelijk den Inlandschen werkman, bediende, venter e ambte bewoonbaar worden gemaakt; ook Cherib Batavia gaan het huisvestingsprobleem oplossen zelfde wijze als die waarop Semarang daarmee een begin maakte; straks volgt Jogja. Hoe ver de gebouwde en ontworpen moderne kampongwo afstaan van de in hygiënisch opzicht toelaatba landsche begeerten en behoeften der bewon moeilijk na te gaan. Dat de Javaansche toekang zijner vele verschillend-betoonde inggih's het zerzijds toegedachte huis betrekt, rechtvaardigt gedachte dat hij er mee content is. Maar uit het woond blijven van panden, die hem niet met aandrang worden geboden en vooral aan het kn der bewoners aan hun huisje — indien hun dit toegestaan — zoodra ze het naar hun opvatti woonbaar willen gaan maken met schotjes, ka schutsels, is toch wel eenige leering en aanwij trekken: dat er aan onze goed bedoelde en naars studeerde woningverbetering voor Inlanders ie pert. Het kan ook niet anders. Men moet voor den van een goede Inlandsche woning niet alleen arc of architect en geschiedvorscher, of architect, ges vorscher en desakenner zijn: men moet ook In wezen. Om een Inlandsch huis te kunnen doen woorden aan de verwachtingen en eischen, bewoner er met recht aan stelt, moet de bouw verwachtingen en eischen kennen niet door ond ging van zijn ondergeschikten of uit waarnem studie alleen — maar bovendien en vooral door vinding. Dit laatste moet den Westerschen huiz wer ontbreken. Hij mist ten deze noodzakelijk de ling" van den kampong-Inlander. Daarom zou *De* (7 Juni, blz. 3) der Regeering in overweging geven dat Zij, bij de uitvoering van de aanst verbetering op groote schaal van kamponghuizen stadsdesa's, een kans geeft tot verkrijging van wo typen, welke zich meer aanpassen kunnen aan de landsche leefwijzen, behoeften, gebruiken, kortom woningen, die meer beantwoorden ku de Inlandsche feeling dan de deskundigste Wes gedachte volkswoning. Zij tracht dit pogen te be stelligen door de Inlandsche bouwkundigen (er ruim 1000) in staat te stellen om met project den dag te komen. Het beste ware dit te bereil het uitschrijven van een eenvoudig opgeze vraag.

De Loc. (11 Juni, blz. 18) schrijft over „De len en plannen der Soerabajasche volkshuisvesti *Soer. Hbl.* (8 Juni, 3de bl.) over „Stakingsrap woningmisère". In het *Soer. Hbl.* van 8 Juni lezen wij, dat prof. *H. M. Neeb,* voorzitter van het

mité van de *Eerste Hygiënische tentoonstelling te* ndoeng *in Juni 1927,* voor leden van den Volksraad n voordracht heeft gehouden over die tentoonstelling. ze tentoonstelling heeft ten doel onder alle kringen r bevolking meer bekendheid te geven aan en begstelling op te wekken voor de gezondheidsleer, r praktische toepassingen en daardoor bereikte relaten. De tentoonstelling zal een zooveel mogelijk nschouwelijken indruk geven van de verschillende ekten en factoren, welke de menschelijke gezondheid de tropen bedreigen, de gevolgen van die ziekten monstreeren en hoe de bestrijding op de eenvoudig- doeltreffendste en minst kostbare wijze ten uitvoer racht kan worden Spr. vestigt de aandacht op *de* *ernationale beteekenis,* welke een dergelijke tentoonlling tegenover de omringende landen van den Paci- Europa en Amerika kan hebben.

Onderwijs. Een mooi resultaat.

Het *Bat. Nwsbl.* (14 en 15 Juni, 2de bl. *„Volksraad")* leent e. e. a. aan het afdeelingsverslag betreffende *nderwijs".* Ingestemd werd met de maatregelen reeds or de Regeering getroffen om *het tekort aan onder-* *zend personeel* te verminderen. In vergelijking met n onderwijzer in Holland heeft zijn collega in Indië angrijk betere vooruitzichten en in het algemeen n positie, die hem in staat stelt een hoogeren levensndaard te voeren dan in het moederland mogelijk n zijn. Ten onrechte is in Holland getracht de toennning van studietoelagen in een ongunstig licht te llen door te spreken van een „lokpremie"; sedert ruimen tijd worden dergelijke toelagen ook voor andere categorieën van ambtenaren (b.v. voor de rechterke macht) beschikbaar gesteld, zonder dat het ooit iemand is opgekomen dit te veroordeelen. In strijd t de beginselen van de B. B. L. 1925 is de toekenning n die premie evenmin. Gevraagd werd o.m. na te n om welke redenen de particuliere vereenigingen er slagen in het verkrijgen van personeel; uit de r haar gevolgde werkwijze zou wellicht leering zijn rekken. Misschien zou een koloniale kweekschool Nederland aanbeveling verdienen. In overweging gegeven een spoedige oprichting van *een kweek-* *ool in Indië,* maar dan een met een volwaardige opng, identiek aan die, welke de Hollandsche examenprogramma's eischen. Omdat de I. E. V.-kweekool reeds voorziet in de behoefte van West-Java zou gouvernementskweekschool te Malang te vestigen n. Wat — zoo werd gevraagd — denkt de Regeering de verwerping door den Volksraad van het algeer Kweekschoolplan, ter verbetering van de opleig van leerkrachten in Indië te doen?

Wij verwijzen naar het *Soer. Hbl.* van 10 Juni, 3de *„Bemoedigende teekenen"* van *Zentgraaff* en *„Uit School, Begrootingsmomenten"* van *Klapper.*

Indien het nog noodig ware, heeft *de Kweekschool* n het *Indo-Europeesch-Verbond* te *Bandoeng* dit jaar dingend haar recht van bestaan bewezen, schrijft het *t. Nwsbl.".* De school bestaat thans vier jaren; zij erde reeds in 1924 enkele candidaten af, maar werkt elijk pas twee jaren op volle kracht. Aan het jongste men voor hulponderwijzer, te Bandoeng afgenomen, en deel 92 candidaten van de I. E. V.-kweekschool, 32 mannelijke en 60 vrouwelijke. Daarvan zijn geгd 65 candidaten, t. w. 21 mannelijke en 44 vrouijke, d. i. ruim 70 pct. Dit zijn cijfers, zooals geen el ander opleidings-instituut kan aanwijzen. Het r. *Hbl.* (7 Juni) merkt hierbij op, dat het blad *de* *ussen der zusterscholen* vergeet. Met reden mag het E. V. trotsch zijn op zijn kweekschool.

De *Loc.* (16 Juni) bericht: Te Bandoeng zijn geagd voor 't volledig *hoofdakte-examen:* Mej. W. er, E. M. Boorsma, Th. M. G. le Cocq d'Armande, V. J. M. Lichtenvoort, L. V. J. R. Fikenscher, L. Chevalier, N. Kruys Voorbergen en de heeren J. C. us, N. W. Mul en H. J. Stevens.

Radioconcerten.

Soer. Hbl. (10 Juni, 3de bl.) schrijft over de sting van het tweede concert van *Iturbi* te Soe- De uitzending is in de stad over het algemeen goed ontvangen. Ook in Malang en omstreken heeft het concert goed kunnen hooren. Dat enkele beelingen nog wat moeite hadden met afstemmen ligt de hand; de geroutineerden waren zeer voldaan. broadcasting, door den Soerabajaschen Kunstkring op de vele ondernemingen zeer gewaardeerd wor-; een 100-tal personen, werkzaam in de bergcultubeziten reeds een radio-ontvanger. Het verheugde blad instemming met hare meening te ontvangen, dat de radio-amateurs, die de concerten van den Kunstkring opvangen, daarvoor billijkheidshalve dienen bij te dragen in den vorm van een maandelijksche contributie.

Abnormale kinderen.

De heer *J. C. van Raephorst* betoogt in het *Bat. Nwsbl.* (12 Juni, 2de bl.) dat men zich vergist als men meent, dat het aantal abnormale kinderen in Indië niet zoo groot is, althans niet in de Europeesche samenleving. Men moet daarover maar eens praten met de geestelijken, de officieren van het Leger des Heils, de mannen van Pro Juventute en Van der Steur. Wil men van de verbetering van het lot van het abnormale kind ernst maken, dan zal men moeten streven naar samenwerking tusschen medici, geestelijken en onderwijzers, terwijl de overheid in ruime mate fondsen zal moeten beschikbaar stellen om de voorgestelde maatregelen een nuttig effect te verzekeren. Het gerucht loopt, dat na de reorganisatie van de *Osvia,* waarmede dan gepaard zal gaan de opheffing van die school te Serang, de vrijgekomen localiteiten gebezigd zullen worden voor een school voor achterlijke en zwakzinnige kinderen. Tot nu toe werd van overheidswege niets, van particuliere zijde bitter weinig gedaan om het lot van abnormale kinderen te verzachten. Schr. acht Serang ongeschikt voor zulk een inrichting, die onder voortdurend deskundig medisch toezicht moet staan; de aan die instelling verbonden leerkrachten zullen hebben te werken naar de aanwijzingen van psychiaters, psychologen en paediaters. Als van zelf is dus Buitenzorg de aangewezen plaats voor een „school" voor abnormale kinderen. Aan deze school moet een consultatie-bureau verbonden worden, waar de ouders waardevolle adviezen kunnen bekomen omtrent de te kiezen loopbaan voor hun misdeelde kinderen. Naar dit consultatiebureau zullen ook verwezen worden de misdadige kin*deren, die voor den (toekomstigen)* kinderrechter moeten verschijnen. In Nederland geschiedt dit laatste reeds en weet men uit betrouwbare statistieken hoeveel abnormale kinderen onder de misdadige jeugd worden aangetroffen.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Hindoe-overblijfselen op Java.

In de „Perniagaän" van 5 December 1925 wordt melding gemaakt van het groote bosch Gadoengan in de nabijheid van de desa van dien naam en welk dorp gelegen is in het district Paree op het eiland Java.

In dat woud zijn verschillende wegen gemaakt in de richting van het Kloetgebergte, die geleidelijk stijgen tot eene hoogte van 1000 voet boven de oppervlakte van de zee.

Een dier wegen gaat van Gadoengan naar de desa Sawahan, alwaar een groote steen wordt aangetroffen, die een belangrijke hindernis in dien weg vormt en dien men getracht heeft door ontgraving weg te rollen.

Doch bij dat ontgraven kreeg men steeds geen ondergrond en kwam men ten slotte tot de ontdekking dat het gesteente door menschenhanden was vervaardigd, hetgeen men nog niet wist en dat het den vorm had van een olifant met een jong, waarbij de beeltenissen van 12 personen,

Na onderzoek bleken de beelden niet voltooid te zijn, hetgeen het vermoeden doet rijzen dat de arbeiders destijds daarin zijn verhinderd door de afstroomende lava van de Kloet.

Het beeld van den olifant is duidelijk te herkennen, doch de pooten en ooren zijn gebrekkig.

Het aanwezen van het jong aan de rechterzijde van den olifant zou er op kunnen wijzen dat bij de vervaardiging een wijfjesolifant is bedoeld.

De twee jeugdige personen ter linkerzijde van den steen zijn evenmin duidelijk.

De steen zelf is geplaatst op een voetstuk dat 2.60 Meter hoog en 3 Meter lang is.

Bij de ontgraving is van de diensten van een bekwaam werkman gebruik gemaakt, doch het is te betreuren dat diens werk is gestaakt en het ligt nu in de bedoeling den steen naar eene betere plaats over te brengen.

Op een afstand van 2 paal van Paree is te Soerowono eene badplaats, waar overblijfselen van een Tjandi zijn aangetroffen en tevens een onderaardsche weg, die van Soerowono naar Soember Semoeroeng leidt.

Of er nog meer van die ondergrondsche wegen zijn, is niet bekend.

Met gebogen lichaam kan men zich bewegen in die gang, die eene lengte heeft van 2 paal, doch de bevolking heeft het nog niet gewaagd zich daarin te begeven.

Wel zijn twee employé's van een der suikerfabrieken die gang gedeeltelijk binnengedrongen, waarbij zij zich van revolvers en van een lantaarn hadden voorzien.

Op een gegeven oogenblik zagen zij twee oogen schitteren.

Een revolverschot werd gelost en de lamp doofde uit.

Nadat de lamp weder aangestoken was, bleek een loewak of bunsing *) doodelijk te zijn getroffen.

Aangezien de lucht in de gang ondragelijk was en en men bevreesd was voor stikgassen werd de tocht gestaakt.

Het lijd^ geen twijfel of in den omtrek van Paree zijn nog vele Hindoe-overblijfselen aanwezig.

De fraaiste en waardevolste zijn evenwel reeds weggehaald.

Eenige palen van Paree en in de richting van Papar bestaat nog de Tjandi Boedeng.

Zij trekt de aandacht niet en wordt om die reden weinig bezocht.

Zij draagt ook den naam van Tjandi Tegowangi.

Overmoedige onderwijzers.

In den laatsten tijd wordt ter hoofdplaats Soerabaja geklaagd over het overmoedig optreden van de onderwijzers op de Hollandsch-Inlandsche, Hollandsch-Chineesche scholen en ook op de particuliere onderwijsinstellingen ter plaatse.

Zij geven aan de leerlingen geen opvoeding, zooals die behoort te zijn en begaan ten hunnen opzichte zoovele lichamelijke kastijdingen, dat de jeugdige scholieren er dikwijls ziek van zijn en kneuzingen oploopen.

Er zijn daarover wel bezwaren ingebracht, doch de onderwijzers veranderen niet van gedragslijn en nemen integendeel eene steeds meer hooghartige houding aan.

Men wil in dien toestand niet berusten en vindt het niet meer dan voegzaam, dat weldra een 5-tal onderwijzers, jegens ruwe bejegening tegenover kinderen, zullen worden aangeklaagd.

Men spreekt in de „Perniagaän" van 8 December 1925 het vertrouwen uit, dat de onderwijzers voorbeeldig zullen worden gestraft, waardoor alleen hun overmoed kan worden gebreideld.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

School en opvoeding.

I.

Een school en een school zijn twee, zegt de Redactie van de „Sinar-Sumatra" in haar nummer van 10 December 1925 en zoo is het ook gesteld met de uitkomsten, welke op zulk een school verkregen worden, en die dikwijls zeer uiteenloopend zijn.

Het is om die reden van groot belang voor de Indische ouders goed vooraf te overwegen naar welke school zij hunne kinderen zullen zenden, want als eenmaal ten deze eene vergissing is begaan, dan is het, vooral in de tijden, die komen zullen, niet gemakkelijk de begane fout te herstellen.

De gevolgen van zulk eene fout ziet men bovendien in den regel ook fouten blijven.

Het zenden van een kind naar school is voor de ouders eene gemakkelijke zaak en behoeft hun geen hoofdbreken te kosten, doch over de kwestie of die kinderen ook eene behoorlijke opvoeding ontvangen, mag men wel een vraagteeken plaatsen.

Het betalen van het schoolgeld en de belofte om de opgenomen verplichtingen te zullen nakomen, zijn evenmin moeilijke handelingen, doch of de ouders zich wel altijd rekenschap geven van het doel dat zij zich met de geldelijke opofferingen getroosten is eveneens nog eene vraag.

Het groote aantal lagere scholen en de aanwezigheid van zoovele scholen van middelbaar onderwijs en van meer kostbare scholen van hooger onderwijs in Ned.-Indië stellen de ouders in de gelegenheid voor hunne kinderen eene keuze te doen, doch zij moeten daarbij niet vergeten dat onder die onderwijsinstellingen ook scholen zijn, waarin men zich bezig houdt met nationalisme, communisme, Javanisme, Hollandisme, enz. en dat het gegeven onderwijs dus verre van „uniform" is te noemen.

Die verschillende kwaliteit van onderwijs laat ouders onverschillig, n.l. die, welke zich op het st[andpunt] stellen, dat zij louter genoegen nemen met onderwijs, zooals dat op de school gegeven wordt, dit is een verkeerde gedachtengang, omdat het de [plicht] der ouders is er voor te waken, dat hunne jonge k[inde]ren, die voor allerlei indrukken vatbaar zijn, zóód[anige] opvoeding verkrijgen, dat zij later, behoorlijk gesch[oold] als goede burgers in de groote maatschappij kun[nen] treden.

Wanneer aan de Ned.-Indische scholen aan pol[itiek] wordt gedaan, dan ziet men daarin een gevaar voor [de] jeugd, die onderwerpen van politieke strekking niet volgen en begrijpen kan.

In alle steden en op plaatsen van eenigen om[vang] treft men thans Rajatscholen en godsdienstscholen waarin de communistische en de Mohammedaan[sche] godsdienstige leerstellingen worden onderwezen.

Het Europeesch Bestuur ziet in de Rajatschol[en] de toekomst evenzeer een gevaar en heeft, wegen[s] verspreiding van de roode beginselen, aan tal van [on]derwijzers de vergunning tot het geven van onde[rwijs] òf ontzegd òf voor een bepaald aangegeven tijdst[ip] getrokken.

Ten dezen aanzien wordt in herinnering ge[bracht] hetgeen nog niet lang geleden, tijdens eene insp[ectie] van een der Rajatscholen, ter hoofdplaats Sem[arang] heeft plaats gehad.

Niet alleen, dat niet de eerbiedsvormen ten op[zichte] van den Inspecteur door de leerlingen werden in [acht] genomen, doch zij legden desbewust zulk eene o[nver]schilligheid aan den dag, dat de toorn der autori[teiten] werd opgewekt.

De conclusie, welke men uit dit gebeurde mag [trek]ken, is, dat de leerlingen op gemelde school op e[en] jeugdigen leeftijd worden geleid in eene richting [van] oneerbiedigheid tegenover het gezag, die in de [toe]komst weinig belooft.

Niettemin zenden de ouders toch hunne kind[eren] naar zulk eene school om een onderwijs te ontva[ngen] dat hun geheele binnenste uit het evenwicht bren[gt].

Het kan niet worden ontkend, zegt de Redactie [dat] iedereen, die belang stelt in de toekomstige ontw[ikke]ling van zijn land, zich van inmenging en kennis [van] de politiek niet mag onthouden.

Zij, die geen kennis dragen van het politiek ge[beu]ren, blijven staan in de eeuw van de onwetendh[eid].

Doch die kennis kan alleen worden begrepen [door] personen van zekeren leeftijd, die in de maatsch[appe]lijke beweging staan of hebben gestaan en niet [door] de jeugd met hare te jonge hersenen.

Toch kan men, op grond van hetgeen men in [het] dagelijksche leven waarneemt, vaststellen, dat [de] ouders er bijzonder op gesteld schijnen te zijn [om] hunne kinderen op te vroegen leeftijd de kennis [van] de politiek bij te brengen.

De praktijk wijst daarbij aan dat de hersens [der] jeugd wel gemakkelijk veel van het geleerde opne[emt] doch dat dit niet altijd bezinkt en blijvend is.

Bij het bestaan van zulke onzekere meeningen [kun]ter kunnen politieke volksleiders daarvan veel [voordeel] trekken en zijn zij dientengevolge een gevaar voo[r de] jeugd.

(Wordt vervolgd.)

*) Het is bekend, dat de bunsing, die veel overeenkomst vertoont met den marter, een zoog- en roofdier is, dat in gangen, aardspleten of eigengemaakte holen leeft en zich voedt met kruipende dieren, vleermuizen, ratten, muizen, insecten enz.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

(Ind.) Vrijzinnig Weekblad.

Het Nr. van 11 Juni bevat, onder het opschrift „Een zeer normaal verschijnsel", den tekst van de no[tulen] eener vergadering van het College van Bestuur v[an den] Java Suikerwerkgeversbond, voor zoover deze han[delen] over het punt der agenda: Inlandsche propaganda [van] het Departement Oost-Java van den Politiek Eco[nomi]schen Bond. Zooals men weet, heeft de openbaarm[aking] dezer bescheiden zeer veel stof doen opwaaien, da[ar zij] een eigenaardig licht werpen op de middelen, [die] sommige partijen te baat nemen om politieke w[insten te] behalen. De redactie van het Vr. Weekbl. meen[t met] deze publicatie het algemeen belang te dienen; ze [onthoudt] zich van commentaar te onthouden, doch teekent [niet]temin o.m. aan:

Een goed begin is het halve werk. Het gedec[entrali]seerde Java wordt in het Westen, met behulp [van de] P. E. B. geregeerd door een gouverneur, straks [zal in] het Oosten de suiker, met de bergcultures, de [tabak en] de olie regeeren, wederom met behulp van den P. [E. B.] Wie in het Midden zal heerschen, moet nog word[en uit]gemaakt door den P. E. B.

Het zelfbeschikkingsrecht en de medezeggen[schap]

houden schoone beloften in voor hen, die enkele tienduizenden guldens beschikbaar hebben voor de verkiezingen onder leiding van den P. E. B. en zijn „openlijk medewerkende Regenten, die gevoelig zijn voor een decoratie en wel onderscheiden moeten worden van hun „slappe" of „weifelende" collega's.

Met gelatenheid zij voorts geconstateerd, dat ook in de aanstaande provincie Zuid-Sumatra, de P. E. B. reeds op glorieuze wijze zijn intrede hield. De olie zal het op prijs weten te stellen.

De Indische markt.

In het Nr. van 15 Juli van Handelsberichten eene beschouwing van H. L. Haighton, getiteld: De Indische markt. De schr. wijst op de vele moeilijkheden met welke de fabrikant, die zgn. merk-artikelen fabriceert, heeft te kampen om voor zijn producten op de Indische markt afzet van beteekenis te vinden.

Om met ongunstige omstandigheden van economischen aard te beginnen, moet men volgens hem rekening houden met de zeer geringe koopkracht van den inlander, die, met name in de cultures, werkt voor een dagloon ongeveer gelijk staande met het uurloon van den Europeeschen arbeider hier. Van kapitaalbezit is dan ook op Java onder de inlanders, behoudens een hoogst enkele uitzondering, niets te bekennen en de levensomstandigheden van den gemiddelden Javaan, zijn het best weer te geven door te spreken van „bij den dag leven" en dan nog uiterst povertjes.

Is de Javaan van huis uit al geen koopman, doch veeleer landbouwer, waaraan voor een groot deel toegeschreven moet worden dat de geheele tusschenhandel in handen is van Chineezen, Arabieren en andere vreemde Oosterlingen, als vaststaand mag tevens worden aangenomen, dat gemis aan kapitaal mede oorzaak daarvan is.

Op de Buitenbezittingen, die niet zoo intensief gecultiveerd zijn als Java, en waar vele cultures nog in handen zijn van de bevolking zelf, wordt over het algemeen veel meer individueele welvaart onder de inheemsche bevolking aangetroffen, omdat de bevolking zelf van de voordeelen daarvan profijt trekt, soms zelfs buitengewoon, zooals nog kort geleden het geval was toen de prijzen voor de zgn. bevolkingsrubber zoo enorm opliepen.

Op Java blijft de kleine man nuchter van de winsten door den Europeaan in de hoofd-cultures gemaakt, en op de door hem aangeplante bij-cultures is als regel de marge minimaal door een stelsel van voorschotten, daarop gegeven door Chineezen of door den productenhandel. Dat de taxatie van de waarde van den oogst meestal niet in het voordeel is van den Javan geldopnemer, behoeft wel niet betoogd te worden en waar deze laatste vrijwel chronisch geldgebrek heeft, is hij gauw met klinkende munt te overreden...

De Chinees en de vreemde Oosterling vormen dus, als gezegd, de tusschenschakel tusschen den consument en den importeur en de fabrikant is, terwijl hijzelf in Indië is gevestigd, aangewezen op dezen laatste om zijn product te verhandelen. Tot welke moeilijkheden dit stelsel van import-zakendoen leidt, wordt door den schr. vrij uitvoerig uiteengezet.

Gedenkschrift Gouvernements Pandhuisdienst.

Ter Landsdrukkerij te Weltevreden is verschenen het „Gedenkschrift uitgegeven ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van den Gouvernements Pandhuisdienst 1901—1 April—1926".

In eene Inleiding wordt gezegd: „Hier en daar, ook bij leden van de moederlandsche volksvertegenwoordiging heeft de meening postgevat, dat de exploitatie van pandhuizen in eigen beheer, een verkapte belasting op de armoede beteekent. Waar blijkens het laatst verschenen jaarverslag van den Pandhuisdienst in het dienstjaar 1924 ruim 42 millioen panden zijn beleend geweest, waarop een bedrag van meer dan 151 millioen gulden was verstrekt, schijnt het niet van belang ontbloot, thans ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van den dienst, de geschiedenis, werking en resultaten na te gaan, opdat de meerdere bekendheid moge bijdragen tot eene juistere beoordeeling van dezen tot de grootste creditinstelling ten behoeve der inheemsche bevolking uitgegroeiden tak van Gouvernementsdienst."

Het typografisch keurig uitgevoerd en met vele portretten en op het bedrijf betrekking hebbende platen verlucht, is in een aantal hoofdstukken verdeeld waarvan het eerste een historisch overzicht geeft van het pandhuiswezen in Ned.-Indië (in 1746 deed de „lommerd" er zijn intrede) en het laatste een overzicht bevat van de financieele resultaten over de jaren 1901 t/m. 1924.

Enkele sterk sprekende getallen, betrekking hebbend op laatstgenoemd jaar, geven een indruk van den omvang van dit voor het Gouvernement zoo voordeelig bedrijf.

Totaal aantal pandhuizen: 368, ingebrachte panden 42.342.508, bedrag der verstrekte leensommen: ƒ 151.043.872, totale opbrengst: ƒ 20.251.269, winst: ƒ 10.128.444.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 48 (29 Mei). De Javaansche koelie bij het bedrijf der landbouwindustrie. Zijne ongebruikt gebleven percentages werkbaarheid, door C. M. Hamaker. — Associaties in den landbouw in Japan (vervolg), door J. Straub. — Landbouw in de Tweede Kamer. — De Garoetsche Planterskring (vervolg). — Het tekort aan eigen rijst in Ned.-Indië (slot), door Dr. R. Broersma. — Het eerste Internationale Malaria-congres te Rome.

Landbouw.

Inhoud van jaarg. I, No. 6 (Mei '26). De plaats van den veestapel in de volkshuishouding, door J. Merkens. (Het paard, het rund, de karbouw, het schaap, de geit, het varken). — De wet der afnemende netto-opbrengsten, door A. J. Koens. — Groenbemesting bij de inlandsche cultures in de gewesten Kedoe, Jogjakarta en Soerakarta, door Th. G. van Alphen. — Schetsen van den inlandschen landbouw in Zuid-Djombang. II. Grondbezitstoestanden in Zuid-Djombang omstreeks 1886, door G. J. Vink. — Vertaling van landbouwkundige lectuur in het Javaansch, door Raden Soetopowonobojo. — Referaten enz.

De Indische Mercuur.

No. 28 (14 Juli '26). Ons „goed recht" in de rubber, door C. T. H. Hierneiss (vervolg van het artikel dd. 17 Febr.). — De Dernis elliptica wortel. — De economische toestand van Suriname in 1925 (ontleend aan het verslag der Vereeniging voor Handel en Nijverheid in Suriname). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over vezelstoffen, plantenziekten en -plagen, bodemvraagstukken.

Archief voor de Koffiecultuur in Ned.-Indië.

Uit den inhoud van deel I, no. 5 (April '26). Over koffiezaad, door Dr. A. J. Ultée. — Verslag van den entomoloog van het Koffiebessenboeboek-fonds over het tijdvak 3 Dec. 1924—31 December 1925, door H. Begemann. — Nieuwe methoden voor de ontsmetting van koffiezaad, door Dr. H. Begemann. — Circulaires, welke op den koffiebessenboeboek betrekking hebben.

Algemeen Proefstation voor den Landbouw.

No. 21 der Mededeelingen van het Algemeen Proefstation voor den Landbouw bevat eene verhandeling van den hr. L. Koch over in den proeftuin te Buitenzorg sedert 1918 genomen proeven met het doel te komen tot vereenvoudigingen in den natten rijstbouw der Inlandsche bevolking.

No. 22 bevat de resultaten eener studiereis in 1924 van Dr. P. J. S. Cramer naar Japan in verband met landbouwaangelegenheden aldaar.

De Indische Culturen.

Het Nr. van 1 Juni (11e jaarg. No. 11) bevat o.m. Instervingsziekten bij Lochnera Rosea, veroorzaakt door Phytophthora Spec., door Dr. B. Schwarz (met ill.). — Wasbloemen, door A. J. van Laren (met ill.). — Iets over de bestrijding van „Mouldy-rot", door J. W. Thierens. — Zoogenaamde „Onderzeeërs" bij aardappelen, door E. de Vries. — Overeenkomsten voor de levering van theeblad door Inlandsche theetuinbezitters en de organisatie daarvan, door A. H. A. Corts. — Vroegere notencultuur, door S. Kalff.

De Mijningenieur.

Uit den inhoud van het Juni-Nr. Verbeteringen in het scheikundig onderzoek der vulkaangassen, door Ir. A. Fermin, met een Voorwoord door Dr. G. L. L. Kemmerling. — De keuzebetrekkingen bij den Dienst van den Mijnbouw en de B. B. L. 1925, door Dr. J. K. van Gelder. — Over een middel ter voorkoming van aardbevingen, door N. Wing Easton.

Een los bijvoegsel bevat het kort verslag van den Dienst van den Mijnbouw over het 4e kwartaal 1925.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

De Tropische Natuur.

Jaarg. XV, afl. 6 (Juni '26). Lente op den Lompobattang (Celebes), door A. Bouman—Houtman (met ill.). — De winong, de woenoeng en een Sterculia (met een gekleurde bijlage), door J. Beumée. — Iets over de Indische watersnip (met ill.), door J. Olivier.

Orgaan der Ned.-Indische Officiers-Vereeniging.

Hoofdzakelijke inhoud der Mei-afl. De Nederlandsche toeristen kampeer club, door J. Dormaar. — Verslag der Algemeene Vergadering 1926. — Leger en vloot (verschillende persstemmen). — Onze disciplinaire rechtspraak, door M. — De S.D.A.P. en het N.V.V. en het Indische leger, door F. K. — Uit pers en periodiek.

Zending- en Missieperiodieken.

De Macedoniër. Juli '26. Visitatie der Zendingsposten op Midden-Java ten Zuiden, door F. L. Bakker. — Beschrijving van het bijzonder adatrecht der Inlandsche Christenen in Midden-Java v. z. v. behoorende tot de gemeenten der Gereformeerde Zending op Midden-Java (bepalingen omtrent het huwelijk). — Van mijn Uitkijk, door D. Pol.

Mededeelingen. Tijdschr. voor Zendingswetenschap. Deel 70, 2e stuk. Van heiden tot christen, door Dr. A. C. Kruyt. IX. De collectieve toeeigening van het Christendom door de heidenen. — Uit de Javaansch-Maleische pers (Godsdienst, volksbeweging, onderwijs, vrouwenbeweging, arbeidersbeweging). — Belangrijke verschijnselen op Zendingsgebied. — — Literatuur-aankondiging (B. J. J. Visser: Onder Portugeesch-Spaansche vlag. De Katholieke Missie in Indonesië, 1511—1605, besproken door J. R.).

Annalen der St. Josephs Congregatie. Juli '26. Het familieleven der Doesoens (Dajaks), door Fr. J. Staal.

De Katholieke Missiën. Juli '26. Naar het eiland Solor, door Pr. Strieter (met afb.).

* * *

Grondbeginselen der sociale economie en hun toepassing op Ned.-Indië voor onderwijs en zelfstudie, door Mr. I. Cassutto, leeraar in de rechtswetenschap enz. aan de Opleidingsschool voor Inlandsche ambtenaren te Bandoeng. (Semarang, G. C. F. van Dorp en Co.).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. Jaarg. 1926, No. 23 en 24 (5 en 12 Juni). (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand Mei 1926. Samengesteld door het Kantoor voor Chineesche Zaken. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Wegen-vraagstuk in Indië (slot), door Van Citters. (De Indische Post, 5 Juni '26).

De ontwakende cultuur van Java, door Pangeran Ario Soerjodiningrat. Voordracht. (Indisch Genootschap. Vergadering van 18 Juni '26).

Adatrechtbundels bezorgd door de Commissie voor het Adatrecht en uitgegeven door het Kon. Instituut van Nederlandsch-Indië. Deel XXV: Gemengd. ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff).

Suriname, altijd geplaagd, door Montalbaen. (De Vrijheid, 14 Juli '26).

Indisch conservatisme, door A. de B. (Democratie en Vrije Arbeid. (3 Juli '26).

Ter herdenking † Ir. A. M. Hubregtse, geb. te Haarlem 24 Mei 1880, overl. te Bandoeng 9 Oct. 1925), door Ir. W. F. Staargaard (met portret). (De Ingenieur, 17 Juli '26).

Catalogus van academische geschriften in Nederland en Nederlandsch-Indië verschenen. 2e jaargang 1925. (Utrecht, Nederl. Vereeniging van bibliothecarissen en bibliotheekambtenaren).

Jaaroverzichten van den handel in koloniale producten 1925. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Albrecht's Klapper op het Staatsblad van Ned.-Indië en op het bijblad op dat Staatsblad. Jaarvervolg over den Stsbl. jaarg. 1924 en het bijbladdeel LXII. Bewerkt door G. A. N. Scheltema de Heere. (Leiden, A. W. Sijthoff).

Leerboek der dierkunde ten gebruike bij het middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië, door Dr. H. D. Tjeenk Willink. Met ill. 6e Druk. (Haarlem, H. D. Tjeenk Willink en Zoon).

Suriname.

De heer W. de Cock Buning is teruggekeerd van zij onder auspiciën van de Vereeniging van Kamers v Koophandel en Fabrieken in Nederland, ondernom studiereis naar Suriname en doet daarvan mededeeli in de „N. R. Crt." van 30 Juni, 1 en 2 Juli. Drie bela rijke artikelen. Wij kunnen hier geen overzicht ge van de bevindingen van den reiziger en moeten v staan met daaruit het een en ander mede te deelen.

„Zijn algemeene indruk is, dat van een toenemi van den Nederlandschen handel met Suriname wei valt te verwachten. Het aandeel van den Nederla schen handel in den algemeenen handel van Surina is verhoudingsgewijs zeer bevredigend. Wil er van toeneming sprake kunnen zijn, dan zal het afzetgeb zelf zich moeten verruimen als gevolg van toenem van de bevolking. Men geeft er zich veelal onvoldoe rekenschap van, dat Suriname een uiterst geringe volking heeft met zeer beperkte koopkracht. Het l telt niet meer dan 115.000 zielen, waarvan 57.600 rinamers en Creolen, 51.700 Aziaten (Britsch-Indiërs Javanen). Het aantal Europeanen bedraagt niet m dan een kleine 1500 en daarvan zijn er nog geen 700 Nederland geboren. Wanneer geconstateerd wordt, Georgetown, de hoofdstad van het aangrenzende vaak met Suriname vergeleken Britsche Demerara, veel levendiger indruk maakt dan Paramaribo, vergeet men daarbij wel eens dat Georgetown het ec nomisch centrum is van een bevolking van 300. menschen. Geen wonder, dat in Suriname de handel zeer primitieve vormen heeft en het typische beeld v toont van den handel voor een zeer klein afzetgebi Differentieering in het handelsbedrijf ontbreekt er ten eenenmale. Een zelfde firma importeert, verko in het groot en het klein en doet nog andere zaken. V een eigenlijken groothandel is geen sprake. Hoe het ook anders kunnen zijn: niet meer dan 8800 p sonen zijn er aangeslagen in de inkomstenbelasting hebben dus een inkomen boven 600 gulden per jaar. van de naamlooze vennootschappen in Suriname h ben er 18 tezamen een belastbaar inkomen van f 58.0 in totaal. Belangrijke zaken vallen hier dus niet te do Eerst zal de bevolking van het land aanmerkelijk m ten toenemen, en die toeneming is van tal van onb kenbare factoren afhankelijk"....

....„Hoewel gezegd kan worden dat Suriname, da zij enkele opkomende cultures, thans in 'n stijgende l verkeert, ziet men dit het land niet aan. Men krijgt d indruk, dat men er altijd nog zoekende is en dat is o inderdaad wel het geval. De Surinamer, met zijn onu roeibaar optimisme, begint na elke mislukking m weer opnieuw, kapt een aanplant die hem te wei opleverde weg om er een ander product te telen, en dit niet lukt gaat hij even gemakkelijk tot alweder i nieuws over. Dit optimisme is een gelukkige trek, m het gaat gepaard met een oppervlakkigheid, die all weer doet heenglijden over de beteekenis van mislu kingen, welker diepere oorzaken men niet onderzoe

Het ongelukkige is, dat men in Suriname de eco mische basis mist, welke b.v. in Indië altijd aanwe blijkt in den vorm van reserve aan kracht en kapita In Suriname hééft men geen kapitaal. Al wat er g schiedt, hangt af van de inspanning van dat handje menschen. Geld voor belangrijke publieke werken is niet"....

De cultures, die kans van slagen hebben zijn suik koffie en katoen, mogelijk ook rubber en onder zeke voorwaarden ook rijst. Van de vruchtencultuur ve wacht de heer de Cock Buning niet veel. De suik schijnt een goede kans te hebben, wanneer de cultuur i het groot wordt aangepakt.

Op de koffie is thans de hoop in Suriname gevestigd De krachtige Liberiakoffie bloeit het heele jaar do en blijkt tegen de geweldige droogte zoozeer bestan dat, naar schatting, niet meer dan vijf procent in d afgeloopen periode van abnormale droogte is dood gaan."

Voor de katoencultuur bestaat tot dusver de meeste belangstelling van de zijde van het Amerikaansch kapitaal. De Amerikanen hebben een zeer gunsti indruk gekregen van de mogelijkheden dezer cult Men kan verwachten dat vroeg of laat ook het Ne landsche kapitaal een aandeel in de katoencultuur wenschen.

De rijstcultuur zal eerst van belang worden, w neer het irrigatievraagstuk is opgelost.

Volgens den heer de Cock Buning is het Surinaam sche probleem in hoofdzaak een bevolkingsprobleem Eigenlijke kolonisatie van Europeanen is er niet

verwachten. Men zou het met kolonisatie van Javanen moeten probeeren. Die aarden er over het algemeen goed. Hier is dan een taak voor het gouvernement. Zooals het Oost-Indisch bestuur er in geslaagd is een kolonisatie van Javanen op Sumatra tot stand te brengen (Gedong Tataän), zou het West-Indisch bestuur dit in Suriname moeten beproeven. Gouvernementsterreinen zouden daarvoor in de eerste plaats in aanmerking komen. De heer De Cock Buning denkt in dit verband b.v. aan de mogelijkheid van uitbreiding der katoencultuur in Nickerie. Javaansche contractanten zijn er ook nu wel in voldoend (zelfs schier in onbeperkt) getal te krijgen, maar de praktijk in de cultures heeft in verschillende gevallen aangetoond, dat het economischer werken is met vrije arbeiders, die eigen gewas verbouwen en tusschendoor op plantages werken. Het werken met contractanten noopt om voortdurend een zelfde aantal arbeiders in dienst te houden, terwijl het werken met vrije lieden, vooral in verband met kolonisatie, veroorlooft het getal krachten naar behoefte af te wisselen.

De heer de Cock Buning is van meening dat de bezuiniging wat te ver is doorgevoerd. De afschaffing van het landbouwdepartement in een land dat het voornamelijk van den landbouw moet hebben, kan niet anders dan schadelijk zijn geweest.

Het gouvernement mag waarlijk wel wat meer doen ter bevordering van den landbouw. Weinig is b.v. nog geschied op het gebied van grondenonderzoek, op het gebied van voorlichting bij grondbewerking en het geschikt maken van gronden voor de cultures.

Ook op ander gebied is men met de bezuiniging te ver gegaan. Zoo wat betreft het doen verdwijnen van de houtvestersformatie in een land, dat zeker heel wat zou beloven op het gebied der hout-exploitatie in zijn zware bosschen.

En het bestuur der kolonie is feitelijk al zoo armoedig georganiseerd. Ook in dien zin, dat men er vele ambtenaren aantreft, die niet de juiste opleiding hebben gehad voor hun taak. Uit Nederland heeft men vaak tweede- en derderangskrachten naar Suriname uitgezonden.

Men krijgt — aldus de heer de Cock Buning aan het slot der artikelen — in Suriname wel sterk den indruk dat Nederland dit gebied heeft verwaarloosd en dat het zich niet zal kunnen onttrekken aan de plicht om eindelijk afdoende hulp te bieden. En het zou in hooge mate in het belang van Suriname zijn, indien het Nederlandsch en vooral het Nederlandsch-Indisch kapitaal er toe kon komen om gebruik te maken van de gunstige factoren, welke Suriname ongetwijfeld aan het kapitaal biedt.

* * *

Bedriegen wij ons niet dan was het Gouverneur van Asbeck, die zeide, dat 't Suriname-vraagstuk een hygiënisch vraagstuk was. Hoe juist dat gezien was blijkt uit een tweetal hoogst belangrijke artikelen in de „N.R.Ct." van 13 en 14 Juli, onder het hoofd „Ongezond of onverzorgd Suriname", geschreven door den geneeskundigen medewerker van het blad, aan de hand van gegevens door Dr. Lampe, officier van gezondheid in Suriname, verstrekt.

Uit dat feitenmateriaal blijkt, dat hoewel het sterftecijfer niet ongunstig is, de gezondheidstoestand in de kolonie hoogst ongunstig moet genoemd worden.

Wij zullen hier geen cijfers aanhalen om dit te staven. Ook het aantal levenloos geborenen is er nog te hoog, evenals de kindersterfte in het eerste levensjaar.

De geneeskundige medewerker eindigt zijn artikel met deze opwekking:

„Toonaangevende Nederlandsche hygiënisten, bekend met de Surinaamsche toestanden, hebben mij volmondig toegegeven: „„Suriname is een ziek land... zieker dan men menigmaal heeft willen erkennen. En mijn vraag of onze regeering, met name de vorige minister van koloniën de Graaff, zich zijn verantwoordelijkheid en de verantwoordelijkheid van het rijk in Europa ten opzichte van het betrokken overzeesche gewest wel voldoende bewust geweest is, resp. nog is, durfde men niet zonder meer bevestigend beantwoorden. Dat was voor [illegible] een reden te meer om in breeden kring belangstelling te vragen voor de resultaten van coll. Lampe's studie-onderzoek ter plaatse. Ik doe dat vooralsnog zonder Multatuliaansche (aan)-klachten. Ik doe dat in het vertrouwen, ja de overtuiging dat „allen die dit aangaat" wakker zullen worden en waakzaam om te doen wat hun hand vindt om te doen... ten bate van ongezond en onverzorgd Suriname!"

* * *

Onder het hoofd „Proefondervindelijke malaria" schrijft de „N.R.Ct." van 16 Juli, Avondblad B, over het rapport van majoor James, aan wien door het Engelsche ministerie van volksgezondheid was opgedragen om het vraagstuk van het in voorraad hebben van besmette malariamuggen ten behoeve van bepaalde zenuwzieken in studie te nemen.

Wij knippen daaruit het volgende:

„Voor alles bleek, dat anophelesmuggen een uiterst hachelijk bestaan hebben; men mag wel aannemen, dat in de gewone levensomstandigheden de muggen de volledige ontwikkeling van de malaria-parasiet in hun binnenst nooit beleven. Regen, wind en temperatuur bedreigen hun bestaan; temperatuur en ander voedsel dan zuiver bloed bedreigen den levenscyclus van de malaria-parasiet. Alleen in exceptioneel gunstige omstandigheden — zooals men die in het laboratorium nauwkeurig heeft leeren kennen — zal de mug in vrijheid besmettelijk kunnen worden.

Voor de praktijk volgt, volgens James, hieruit, dat alle maatregelen die in den strijd tegen de malaria op de broedplaatsen gericht worden, in het algemeen weggegooid geld beteekenen. Men heeft zijn krachten saam te trekken op die weinige exemplaren, die veilig hier of daar behuisd in de onmiddellijke nabijheid van den mensch de ziekte van zieke menschen op gezonden overbrengen. Zoo is het malaria-vraagstuk voor alles in verband gebracht met de woning."

Op de broedplaatsen vlak bij de woningen zal dit wel niet slaan.

* * *

De gouverneur van Suriname, mr. A. J. A. A. baron van Heemstra, is den 15en dezer per stoomschip Commewijne, van den Kon. West-Indischen Maildienst, naar Suriname teruggekeerd. Namens den minister van koloniën en door eenige vrienden werd hem te IJmuiden uitgeleide gedaan.

Baron Van Heemstra is vergezeld van mr. dr. Van Gijbland Oosterhoff, secretaris van het Indologische Fonds, die gedurende een maand te Paramaribo de gast zal zijn van den gouverneur.

Uit den Verren Vreemde.

Wat Abessynische politiek.

Ras Tafari heeft aan het einde van een nota-wisseling een brief gezonden aan den Italiaanschen gezant te Adisababa, waarin verzekerd wordt, dat hij nooit getwijfeld heeft aan de bedoeling van Mussolini om de onafhankelijkheid van Abessynië te eerbiedigen, en waarin hij de verwachting uitspreekt, dat de vriendschap tusschen de beide landen onveranderd zal blijven, ja nog inniger zal worden.

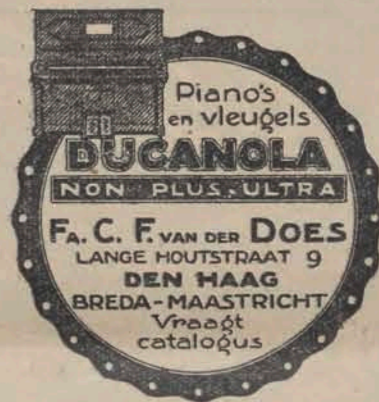
Aangezien een dergelijk telegram ons zegt, dat er voor den ontkenden twijfel dus wèl reden moet hebben bestaan, en dat aan de gegeven verzekering wèl iets schijnt te haperen, kan het belangwekkend zijn even poolshoogte te nemen.

Frankrijk heeft zich ook ongerust gemaakt over vermeerderde belangstelling van Italië voor Abessinië, en die ongerustheid werd gevoed door vriendschappelijke besprekingen van Londen en Rome. Men zegt, dat Parijs wel gerust gesteld is, maar toch niet betreurt er tijdig blijk van gegeven te hebben, dat het zich aan de Abessinische aangelegenheden ook wel wat gelegen laat liggen.

De Italiaansche kolonie-ambitie is, wij hebben er hier meermalen op gewezen, geenszins tot staan gekomen. De blikken zijn ook gericht op Ethiopië. Maar het koninkrijk Abessinië is lid van den Volkenbond, toch voelt 't zich niet ten volle gerust door de bepalingen, die in het Pact van dien bond de integriteit der gebieden heeten te verzekeren. Van welken kant dan gevaar zou kunnen dreigen?

De 1792 in Europa ingezette strijd tegen de slavernij bracht de acte van Berlijn in 1885 en 5 jaar later die van Brussel, waarbij de slavernij werd afgeschaft. Niet alle landen van de wereld behoorden tot de medeonderteekenaars. Turkije moest voorbehoud maken voor Arabië, eenige regeeringen, als die van Abessynië en Afghanistan, bleven er buiten. Bij de vredesbepalingen in 1919 na den grooten oorlog werd hierin geen verandering gebracht, men vleide zich echter met de hoop dat de Volkenbond, die ook de slavernij in zijn punten van actie zou betrekken, de bestrijding met kans op succes zou aanvatten.

In 1922 kwam Nieuw-Zeeland met een verzuchting, over het voortbestaan van de slavernij in Abessynië, in den Volkenbond. Dit leidde tot de opdracht aan Fr. Nansen om daarover een rapport uit te brengen. Het

onderzoek vermocht slechts over schaarsche gegevens te beschikken, daarom besloot de V.B. in 1924 een commissie in te stellen, die het vraagstuk der slavernij in onderzoek en studie zou nemen. Abessynië werd niet vrij gepleit, maar het onderzoek wees op vele elders nog bestaande wondeplekken. Maurice Delafosse bracht een rapport uit, dat in den V.B. aangenomen is (1925), en waarin gezegd werd: laat Thibet, Nepal, de Philippijnen niet aan de aandacht ontgaan, ook Borneo en Amerika werden genoemd als behept met toestanden, die, zooal geen slavernij, deze toch nabij komen. Maar hiermede begaf het rapport zich op een terrein, dat de kwestie anders stelde dan zij tot nu toe bezien was, alle huis- en landarbeid, die niet vrij is, elke dwangarbeid in welken vorm ook werd erbij betrokken. En in de volgende algemeene V.B.-vergadering (1926) komt een ontwerp-internationale conventie aan de orde, gericht tegen de slavernij en al de vormen, van hetgeen men is gaan beschouwen als overblijfsels van de slavernij.

Wij hebben met dit al Abessynië niet uit het oog verloren. Dit land heeft 't verstandig geoordeeld zich in den V.B. te laten opnemen. Maar daar laten Engeland en Italië, door welker imperialistische neigingen het zich gedreigd voelde, het toch niet met rust. En zij vatten juist de slavernij aan om 't daar in 't nauw te brengen. In Abessynië is de slavernij zoo in de volksgebruiken vervlochten, dat het centrale gezag het middel niet weet te vinden om er een einde aan te maken. Een van de groote moeilijkheden is hierin gelegen, dat de macht van Ras Tafari, die naar buiten als het centrale gezag geldt, eigenlijk zeer gering is ten opzichte van de vele andere Ras, die den koning wel erkennen, zekere verplichtingen nakomen, maar voor 't inwendig bestuur over hun gebied vrijwel onafhankelijk zijn.

Van Britsche en Italiaansche zijde wordt hierin aanleiding gevonden om aan den Ethiopischen staat te doen gevoelen, dat 't blijkbaar noodig is, dat zij zich met de zaak komen bemoeien, om de slavernij-afschaffing door te voeren.

Nu bestond in Abessynië de vrees, dat Mussolini zijn koloniale-expansie-politiek op Abessynië zal richten, waartegen Italië van vroeger ook nog wrok heeft over een ondergane nederlaag, en dat hij in de slavernij een aanleiding hiervoor zou vinden. Londen zou dit niet toestaan, daarom hadden Rome en Londen zich verstaan. Maar Abessynië is medelid van den V. B. en als zoodanig zijn er V. B.'s voorschriften ter voorkoming van onderlinge oorlogen na te leven. Toch voelde Ras Tafari zich niet zeker. Ook Frankrijk was niet gerust. Daarom werden de besprekingen aangeknoopt, die hebben geleid tot de bovenvermelde verklaring, dat men elkander nooit gewantrouwd heeft; integendeel zelfs!

Maar, als 't ontwerp-confentie tegen de slavernij in de V.B.-zitting van dit jaar aangenomen wordt, dan zal Abessynië toch met den vinger aangewezen zijn als in een onhoudbare positie geplaatst. Andere landen zullen kunnen toezeggen zich te willen beijveren te hunnent bestaande misstanden te doen verdwijnen, maar in Abessynië is, zooals gezegd, de slavernij niet bij decreet af te schaffen en 't zal dus niet moeilijk zijn dezen Afrika-staat te betichten van èn tegen de menschelijke wetten, èn tegen de V.B.-besluiten te handelen. In deze richting ziet de politiek van Abessynië evenals die van Frankrijk dan ook nog steeds een opkomend gevaar, dat ook door de garantie der drie mogendheden, die in 1907 de integriteit van den Abessynischen staat waarborgden, niet afdoende bezworen blijkt.

Het is voor een buitenstaander ondoenlijk te weten of te raden wat de bedoelingen der diplomaten zijn. Het is zelfs de vraag of bij de betrokkenen deze bedoelingen al vast belijnd zijn, maar uit het voorafgaande kan men zich een oordeel vormen van hetgeen in de Italiaansche, Engelsche en Fransche pers als commentaar wordt gegeven over de Abessynië-kwestie zooals deze zich in het huidige stelt.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

Woensdag 7 Juli j.l. herdacht de afdeeling Amersfoort het feit, dat zij twee jaar geleden werd opgericht.

Kon er een schooner gelegenheid zijn om de leden weer eens bijeen te brengen, al was het niet voor een wetenschappelijke voordracht over eenig Indisch onderwerp? Wij hadden allen „den Hollandschen zomer" in de gedachten, het jaargetijde van de bloeiende heesters, van de eerste vruchten, de kersen... en waar het thans een feest moest zijn ter eere van onze tweejarige afdeeling, werd de uiterst sympathieke gedachte van ons bestuurslid Mevrouw F. van der Post-Liefrink een kersenfeest te houden voor de kinderen der Leden met beide handen door het Bestuur aangegrepen en ten uitvoer gelegd.

Het was een stralende zomerdag toen wij ons 's middags een kersenfeest te houden voor de kinderen der leden met hunne kinderen, in een gereserveerde wagon van de Ooster Stoomtram Maatschappij naar Zeist lieten vervoeren en, na een goed kwartier wandelens, een prachtigen kersenboomgaard bereikten, gelegen ten Zuid-Westen van het bekende kasteel te Zeist.

Onze Voorzitter, de Heer E. Roodhuyzen, herdacht met eenige goed gekozen woorden de aanleiding tot dit feest en na een driewerf hoera voor onze Afdeeling deden wij ons de intusschen klaargezette tientallen ponden kersen heerlijk smaken. Wat waren ze groot, sappig en zoet... en hoe werd de voorraad met gulle hand weer aangevuld!

Na afloop vermengden zich de ouderen met de jeugd en organiseerden wij allerlei spelletjes.

Het werd een landelijk feest in den waren zin des woords en met een dankbaar gemoed keerden wij te zeven uur 's avons weder huiswaats.

De Secretaris,
E. H. BERGSMA.

Wegens plaatsgebrek kon dit verslag in het vorig Nr. geen plaats vinden. *Redactie.*

Afdeeling Amsterdam.

VERSLAG OVER 1925.

Mochten wij het vorige jaarverslag beginnen met de mededeeling, dat onze afdeeling 161 leden bedroeg, nu kunnen we melden dat ondanks de vele verhuizingen van leden naar andere steden en naar Indië het aantal 178 bedraagt.

Voor een stad als Amsterdam bedroevend en tevens beschamend.

In den loop van dit jaar zag onze Voorzitter, de heer C. Calkoen zich, door verandering van werkkring genoodzaakt zijn functie neer te leggen en werd in zijn plaats de heer Th. Jacommetti gekozen. Slechts enkele maanden mochten wij echter het voorrecht hebben met hem samen te werken. Een plotselinge ziekte noozaakte hem zijn druk zakenleven vaarwel te zeggen en zich uit het vereenigingsleven terug te trekken.

In afwijking van art. 5 van het Huishoudelijk Reglement werd in overleg met het Hoofdbestuur de heer G. C. Van der Wall Bake aangezocht den opengevallen zetel in te nemen.

Elken Maandag kwamen verschillende Bestuursleden in het gebouw van de Amsterdamsche Burgerwacht bij elkaar en werden daar, voor zoover noodig, de belangen van de Vereeniging behandeld.

Op Vrijdag 30 Januari hield Mevrouw C. J. Rutten-Pekelharing een voordracht over „De Europeesche huisvrouw in Indië".

Op Woensdag 18 Maart vertelde Prof. Dr. A. Pulle ons over de binnenlanden van Suriname, toegelicht door een serie prachtige lichtbeelden.

In Mei kregen we de beschikking over de „Planciusfilm" en al was het seizoen voor de lezingen feitelijk al afgeloopen, hebben wij haar, jammer vindend dit prachtige propaganda-materiaal ongebruikt te laten, meerdere malen gedemonstreerd voor Vereenigingen en voor de hoogste klassen van verschillende scholen.

In Juli vernamen wij toevallig dat in de groote theaters een film „Java" zou gaan loopen Wij hebben ons tot de directie gewend en het is ons mogen gelukken een samenwerking met den eigenaar van die film tot stand te brengen, zoodat wij op Woensdag 23 September als gastheer konden optreden in het Rembrandt-theater, dat tot in de uiterste hoeken gevuld was met autoriteiten en leden onzer Afdeeling. Met voldoening mogen wij constateeren dat door ons de kiem werd gelegd voor dergelijke voorstellingen in den Haag en in Groningen.

Op Vrijdag 6 November gaven wij in samenwerking met de Ver. „Hou en Trouw" een film-demonstratie van de „Molukkenreis met het S.S. Plancius" en een door den heer H. W. Metman opgenomen film van de Garebeg-feesten aan het hof van den Soesoehoenan. Beide films, begeleid door een strijkje, ons aangeboden door de Directie van de Kon. Paketvaart, hadden veel succes.

Met genoegen kunnen wij constateeren, dat de Afdeeling Amsterdam hoe langer hoe meer bekend wordt, al telt zij ook een zoo bedroevend aantal leden.

Van verschillende kanten kreeg zij aanvraag voor

het houden van lezingen, werd zij geraadpleegd door personen, die contact met onze Koloniën zoeken of door menschen, die kamers aan verlofgangers wenschen te verhuren.

Ook bracht een onzer geregeld bezoeken aan de ziekenhuizen, indien hem bekend was dat vreemde Oosterlingen opgenomen waren.

Aan het einde van dit jaar bestond het Bestuur uit de heeren G. C. Van der Wall Bake, voorzitter; W. C. Honebakker, onder-voorzitter; M. Garschagen, penningmeester; L. D. Petit, secretaris en de besuursleden Ed. Cuypers en L. Van Vuuren.

De Secretaris,
L. D. PETIT.

Afdeeling Breda.

JAARVERSLAG OVER 1925.

In den loop van 1925 is het aantal leden wegens overlijden, vertrek en bedanken tot 32 geslonken. Een nieuw lid, Mr. Couvée is toegetreden.

Het bestuur leed een groot verlies, door het verscheiden van den heer E. G. A. Taenzer, die een tiental jaren met volle toewijding als penningbeheerder de belangen der Afd. behartigde. In zijn plaats kwam de heer J. W. H. Schreurs.

Het voornaamste, dat in het verstreken jaar plaats had, was de zeer belangrijke voordracht met lichtbeelden over de lijkverbranding op Bali, door den heer L. U. van Stenis, oud-resident van Bali en Lombok.

Voorts werd de Petroleum-film van de Koninklijke, door bemiddeling van de Nat. hist. Vereen. alhier, door de leden bijgewoond.

Het rondzenden van de portefeuille Indië is geëindigd wegens allerlei bezwaren.

Nu ligt het in de bedoeling van onze ijverige voorzitster een kleine bibliotheek aan te leggen, waaruit belangstellenden in Indië kunnen putten.

De Secretaris,
L. VISSER.

Het Bestuur is als volgt: Mevrouw Douair. W. C. Clifford Kocq v. Breugel-Roelofs, Voorzitster; W. H. Oxenaar, Vice-Voorzitter; U. L. v. Stenis, Lid, J. W. Schreurs, Penningmeester; L. Visser, Secretaris.

Afdeeling Nijmegen.

JAARVERSLAG OVER 1925.

Aantal leden: Op 31 December 1924 bedroeg het aantal leden dezer afdeeling 37; wegens overlijden, vertrekken en bedanken verminderde dit aantal met 9, terwijl gedurende het verslagjaar werden overgenomen van andere afdeelingen, dan wel als lid toetraden 10 personen; de afdeeling telde dus 38 leden op ult. 1925.

Bestuur. Door het aftreden van de H.H. W. M. Haye en F. E. V. A. Goossens, ontstonden twee vacaturen in het bestuur.

Een afzonderlijk woord van dank voor al hetgeen de heer Haye èn als voorzitter èn als secretaris-penningmeester voor deze afdeeling gedaan heeft, mag hier zeker wel worden gememoreerd.

In deze vacaturen zal op de e.v. jaarvergadering worden voorzien.

Verificatie-commissie. De H.H. C. J. B. I. Bartolotti Rijnders en G. J. Burger waren zoo bereidwillig de rekening en verantwoording van den penningmeester over 1925 na te zien; op het voorstel dezer commissie werd den penningmeester décharge verleend.

Ledenvergadering. In 1925 werd de ledenvergadering gehouden op 7 Maart. In deze vergadering werd met groote ingenomenheid kennis genomen van het besluit van het Hoofdbestuur om deze afdeeling, die in financieel zeer noodlijdenden toestand verkeerde, tegemoet te komen waardoor zij van een drukkende zorg ontheven werd.

Voorts werd in deze vergadering besloten het aantal bestuursleden met twee uit te breiden ten einde op die wijze te trachten meer contact met het actieve leven te verkrijgen en de vereeniging meer bekend te maken; en nu kan gezegd worden dat eenig succes niet is uitgebleven.

In deze vergadering werd tot lid van het bestuur gekozen de heer F. M. Gescher, Leeraar M. O. (Aardrijkskunde en Handelseconomie), de verkiezing van een tweede lid werd voorloopig aangehouden.

De heeren van het bestuur t.w. de H.H. F. E. Luitjes en H. C. Verniers van der Loeff, aan de beurt van aftreden doch herkiesbaar, werden herkozen.

In deze vergadering werd tevens besloten een, door den heer Gescher schriftelijk gemotiveerd voorstel ter kennis te brengen van het Hoofdbestuur met verzoek dit alsnog op de agenda van de e.k. jaarvergadering te brengen. Dit voorstel betoogt de noodzakelijkheid van het in studie nemen van de mogelijkheid om aan de inrichtingen van Middelbaar en Voorbereidend Hooger Onderwijs meer uren beschikbaar te stellen voor het onderwijs in de Geografie en Handelseconomie dan tot op heden het geval is. Voorts dat de wenschelijkheid zou worden uitgesproken dat de bepaling kwam te vervallen waarbij een doctorandus (oud examen) in de Nederlandsche Taal en Letterkunde tevens les geeft in aardrijkskunde zonder voor dit laatste vak de bevoegdheid te bezitten.

De afgevaardigde naar de Algemeene Vergadering werd opgedragen een en ander ter sprake te brengen.

Den 27sten Januari a.p. trad alhier op Raden S. Hardjodiringgo tot het geven van een kunstavond gearrangeerd door de vereeniging „Onze Indische Campagne". Ten einde nu den leden dezer afdeeling in de gelegenheid te stellen deze voorstelling kosteloos bij te kunnen wonen werd door het bestuur besloten financieel deel te nemen aan deze uitvoering door den leden een vrijkaart aan te bieden. Jammer genoeg hebben lang niet alle leden van de afdeeling Nijmegen onzer vereeniging van deze gelegenheid gebruik gemaakt.

Door het plaatsen van een ingezonden stuk in de beide plaatselijke bladen heeft het afdeelingsbesuur de aandacht gevestigd op het door Pa van der Steur te vieren jubileum; de door den penningmeester voor dit doel ontvangen giften werden aan het Hoofdbestuur afgedragen.

Een woord van hartelijken dank voor de redacties der beide bladen die het stuk opnamen is zeker wel op zijn plaats, eveneens voor de milde gevers die het bestuur hiermede gesteund hebben in zijn pogen.

De verwachting uitgedrukt aan het slot van het verslag van 1924 is helaas niet bewaarheid geworden, de tijden zijn blijkbaar niet zooveel verbeterd dat dit onze afdeeling ten goede is gekomen.

Wij vertrouwen echter dat de maatregelen die het bestuur staat te nemen en die gericht zijn op een krachtige propaganda, vruchten zullen dragen en dat daarvan in een volgend jaarverslag mag blijken.

De Secretaris,
L. RöPCKE.

Financieel Verslag over het jaar 1925.

Dank zij de vrijgevige geste van het Hoofdbestuur, kon het afgeloopen boekjaar met een batig saldo sluiten.

Van dit batig saldo moet voor 1925 worden afgedragen aan het H. B. *f* 100.21, zoodat het batig saldo feitelijk bedraagt *f* 47.52, een bedrag dat nu juist geen groote uitgaven toelaat.

Aangezien het aantal leden vrijwel stationair is gebleven zal het gewenscht zijn bij het beramen van plannen voor dit werkjaar ernstig rekening te houden met de kaspositie der afdeeling; echter valt hierbij naar voren te brengen dat het Hoofdbestuur steeds getoond heeft een open oor te hebben voor aanvragen van de afdeeling daar waar het ging om geheel of gedeeltelijk te restitueeren de uitgaven gedaan voor propagandistische doeleinden.

Volgens de aan den penningmeester van het Hoofdbestuur aangeboden afrekening zijn de ontvangsten en uitgaven over 1925 als volgt:

Ontvangsten.

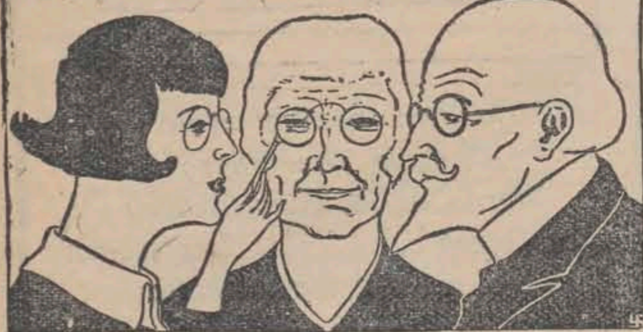
Aan contributies	*f* 172.75
„ diversen	„ 7.50
„ vergoedingen ontvangen van het H.B.	„ 79.56
Totaal	*f* 259.81

Uitgaven.

Vergaderingen	*f* 8.65
Afgev. Alg. Verg.	„ 13.65
Onkosten sprekers	„ 70.50
Advertentie en drukwerk	„ 10.—
Porti	„ 4.26½
Incassoloon, enz.	„ 2.10
Nadeelig saldo a.p.	„ 2.91
Totaal	*f* 112.87½
Saldo 31 December 1925	„147.73½

Wil met succes gewerkt worden, dan is uitbreiding van het ledental dringend noodig, doch die uitbreiding

UTRECHT.

is naar dezerzijdsche meening niet goed denkbaar zonder dat dan ook energiek wordt gewerkt aan de propaganda. Een stad als Nijmegen met hare vele belangen bij grooter Nederland moest een voorbeeld zijn van groote belangstelling, vooral van de zijde van hen die niet in Indië geweest zijnde, toch hunne, hetzij financieele-, hetzij familiebelangen, daar hebben.

Wij willen dit verslag niet eindigen zonder het vertrouwen te hebben uitgesproken dat 1926 van die meerdere belangstelling zal doen blijken.

De Penningmeester,
L. RöPCKE.

Afdeeling Rotterdam.

JAARVERSLAG 1925.

Tot ons genoegen kunnen wij een toename van het aantal leden van onze afdeeling constateeren. Het aantal bedroeg eind December 73, tegen 65 op denzelfden tijd van het vorige jaar.

De finantieele toestand blijft bevredigend; het saldo in kas bij de Bank-Associatie bedroeg per 31 December ƒ 625.63, tegen ƒ 672.97 het vorige jaar.

Met het circuleeren van de leesportefeuille werd doorgegaan. Het aantal personen, aan wie de portefeuille werd toegezonden, nam voortdurend toe. Mej. Gransberg getroostte zich wederom groote moeite, waarvoor wij hier gaarne onzen dank betuigen.

Een zeer interessante lezing werd gehouden door den heer Prof. Pulle, betreffende een expeditie in Nieuw-Guina.

Op 4 November werd de film „Java" in het Luxor-theater vertoond, voor welke vertooning door de Directie van genoemd theater voor de leden van onze afdeeling gratis toegangsbewijzen ter beschikking werden gesteld.

Van 8 tot 23 Maart 1926 zal in het gebouw van den Rotterdamschen kring alhier door onze afdeeling, in samenwerking met de Zuid-Hollandsche Vereeniging ter Bevordering van Kunstnijverheid en Volkskunst, een tentoonstelling worden gehouden van voortbrengselen van Kunstnijverheid uit Midden-Sumatra.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

De Secretaris-Penningmeester der Vereeniging is van 12 Juli af tot het einde der maand afwezig.

De heer W. A. Uiterwijk, Javastraat 32, Nijmegen, stelt zich beschikbaar — in verband met de Ramp-Sumatra — tot het houden van een voordracht met ± 250 lichtbeelden over een 8-daagsche reis door Sumatra's Westkust.

Van de Redactie.

Door afwezigheid van den bewerker bleef in dit Nr. de rubriek „Curaçao" achterwege.

Verbetering. De welwillende lezer zal den naam van den voorzitter van den Kolonialen Raad, in het vorig Nr. Hansberg genoemd, stilzwijgend wel verbeterd hebben in Lansberg. — Het bericht omtrent Generaal Verveer was ontleend aan de *Cur. Ct.*, en niet aan de *Sur. Ct.*

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS:

C. L. J. Hubeler, 1e Luitenant der Genie; Eefde bij Zutphen.
J. C. de Quant, 1e Luitenant der Infanterie; Fred. Hendriklaan 111, Den Haag.
P. E. Gramberg, 1e Luitenant der Infanterie; Boreelstraat 12, Den Haag.
V. G. de Boll, Kapitein der Infanterie; 9 Villa du Bel-Air, Bd. St. Mandé, Parijs.
H. W. L. Schram, Ritmeester der Cavalerie; Hotel des Acacias, Rue des Acacias 47, Parijs.
J. J. Felix, Kapitein der Intendance; „Pomona", Molenstraat 53, Den Haag.
Th. C. Lindgreen, Kapitein der Infanterie; Malakkastraat 71, Den Haag.
F. J. Bussing, 1e Luitenant der Infanterie; rue Sturm 4, Luxemburg (Gr. Hertogdom).

E. V. Elia, Gediplomeerd technisch ambtenaar 1e kl. b/ den P.T.T.-dienst; Noorderbeekdwarsstraat 204, Den Haag.
J. A. Weinberg, Referendaris bij het Departement van Gouvernementsbedrijven; Hanenburglaan 73, 's-Gravenhage.
G. J. Ranneft, Leeraar bij de H.B.S. te Semarang; Va kenboschkade 497, Den Haag.
R. Slechter, Architect bij de Waterstaat en 's Lands B.O.W.; 2e Anthonie Heinsiusstraat 75, 's-Gravenhage.
F. J. E. Siegers, Hoofdbeheerder bij het Landspandhuis te Weltevreden 2de Schuytstraat 146, 's-Gravenhage.
A. Bleeker, wnd. Commies 1e kl. bij den P.T.T.-dienst; Nieuweburen, Leeuwarden.
N. F. Herfkens, Onderwijzer der 1ste klasse bij het O. E. L. O.; p/a. D. Renes, Noord Parallelweg 4, Arnhem.
Ch. F. Ridder, 2e Werktuigkundige bij de Gouvernements-Marine; 1ste Helmersstraat 138, Amsterdam.
J. W. J. A. Ehrenburg, Onderwijzer in het vakhandteekenen bij den Ambachtsleergang te Weltevreden; p/a. J. Loran, Merwedekade 189hs, Utrecht.
F. W. Spier, Commies bij de S.S. en Tr.; p/a. den h Westerkamp, Meezenplein 12, 's-Gravenhage.
P. M. Adriaanse, wnd. Referendaris bij het Departement van Binnenlandsch Bestuur; Lomanstraat Amsterdam.
H. M. J. van de Wall, Inspecteur der Financiën 1ste kl.; Larixlaan 3, 's-Gravenhage.
J. J. Albrecht, Opzichter 1ste klasse bij den dienst Scheepvaart te Emmahaven; p/a. G. J. Steendam, selaarstraat 9, 's-Gravenhage.
J. M. Andreas, 1e Werktuigkundige bij de Gouvernements-Marine; p/a. Hotel „De Zalm", Molenstraat 's-Gravenhage.
Dr. W. Bobiloff, Nijverheidsconsulent bij de afd. Nijverheid van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel; Boulogne sur Seine, 9 rue Denfert Rochereau.
E. A. van Phec, Algemeen Ontvanger der 2de klasse Obrechtstraat 483, 's-Gravenhage.
E. Ch. Keasberry, Onderwijzer der 1ste klasse bij het O. E. L. O.; Sweelinckstraat 214, 's-Gravenhage.
H. L. Martherus, Hoofdopnemer bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W.; Sonoystraat 24, 's-Gravenhage.
H. B. Siregar, Commies bij het Dept. van Binnenl. Bestuur; van Loostraat 25, 's-Gravenhage.
Mr. C. T. Bertling, tijd. buitengewoon Voorzitter van den Landraad te Jogjakarta; Florapark 3, Haarlem.
G. H. M. Haring, Leeraar bij de H. B. S. te Semarang; p/a. P. L. Haring, de Carpentierstraat 24, 's-Gravenhage.
Mej. M. J. van Stockum, Gouvernementsarts 1ste klasse te Semarang; Valkeniersweg 43, Vreewijk (Rotterdam).
L. D. Lawalata, tijd. wnd. Commies 1ste kl. bij den P.T.T.-dienst; Pension d'Haene, Weimarstraat 's-Gravenhage.
C. A. J. van Betten, Onderwijzer der 3e kl. bij het O. L. O.; Emmastraat 56, 's-Gravenhage.
J. F. Prins, Onderwijzer der 1e kl. bij het O. E. L. O. Roemer Visscherstraat 10, Alkmaar.
J. van Gelderen, Hoofd van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden; Lupinenplein 16, Amsterdam o/Y.
Th. C. van der Prijdt, tijd. wnd. Hoofdteekenaar bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W.; p/a. F. J. Bemelmans, Voorhout (Z.-H.).
A. van Kasteren, Mijnbouwkundig Onderopziener bij den dienst van den Mijnbouw, werkzaam bij Bankatinwinning; Kanaalstraat 68, Amsterdam.
J. L. Standenmayer, Gezaghebber bij de Gouvernements-Marine; p/a. L. Standenmayer, Emmastraat 31, Rijswijk.
Dr. G. L. L. Kemmerling, Ingenieur 2e kl. bij den dienst van den Mijnbouw; p/a. W. Vinke, Meerweg 1, Bussum.
E. Baron van Voorst tot Voorst, Beheerder 1ste klasse van het Landspandhuis te Poerwokerto; Archimedesstraat 58, Den Haag.
W. G. J. Zwart, Houtvester bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië; p/a. den heer Bartels, Regentesstraat 7, Nijmegen.
R. E. Meert, Opzichter (burgerlijk ambtenaar) der Genie; Koningin Mariestraat 10, 's-Gravenhage.
F. E. Sahelangi, Ambtenaar 4de klasse (groep II) bij den Dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen (nader adres nog niet bekend), 's-Gravenhage.

S. Osinga, Onderwijzer der 1ste klasse bij het O. E. L. O.; Zeestraat 31, Zandvoort.
Dr. J. A. de Nooy, hoofd van den plaatselijken gezondheidsdienst te Semarang; Huize Klimop, Bennekom.
J. H. V. Lemmens, Onderwijzer der 1ste klasse bij het O. E. L. O.; p/a. G. Woltman, Hoornbruglaan 65, Rijswijk.
J. Rondhuis, Onderwijzer der 1ste klasse bij het O. E. L. O.; Wiessel (bij Apeldoorn).
D. Hubbeling, wnd. Directeur van de V. H. O., afd. B, der Alg. Middelb. School te Jogjakarta; p/a. J. E. Hubbeling, Rolde (Prov. Drenthe).
M. de Wilde, Hoofdcommies ter contrôle bij de S.S. en Tr.; Snellinckstraat 51b, Rotterdam.
H. P. Ritzema, Boekhouder 1ste klasse bij den Gouvernements-Accountantsdienst; p/a. familie I. L. Hundling, Noorderstraat 64, Amsterdam.
A. C. J. M. Alberga, Districts-commissaris van Marowijne (Suriname); Huize Boenni Ajoe, Soestduinen.
Mr. S. D. de Vries, President van het Hof van Justitie te Suriname; tot 31 Juli: Stadhouderslaan 20, daarna: Wattstraat 5, Den Haag.

Mutatiestaat van 14 tot 21 Juli.

Nieuwe Leden: — Geïntroduceerd door:

W. Kölling, Huize Hofstetten, Ellecom bij Dieren, f 5, behoort tot Afd. Arnhem.
Mej. André de la Porte, Arnhem, Eusebiusbinnensingel 23. f 5.
A. H. Rupp, Boekhandelaar, Arnhem, Koningstr. [illegible]. f 5.
Drukkerij J. H. Paap en Zoon, Arnhem, Weverstraat 41. f 5.—.
Wijnhandel v. d. wed. H. Rahder en Zoon, Arnhem, Nieuwe Plein 15. f 5.
— Secretaris Afd. Arnhem.

W. J. de Voogt, Kolonel b.h. N.-I. L., Nijmegen, van Slichtenhorststraat 106. f 5 .... Penningmeester Afd. Nijmegen.

Drs. H. M. Braaksma, Leeraar Gymnasium, Nijmegen, Javastraat 110. f 5.
A. H. de Wildt, Oud-Secretaris van Soerabaja, Nijmegen, Javastraat 91. f 5.
H. G. Gerritsen, Boekhandel en Antiquariaat, Nijmegen, van Welderenstraat 88. f 5.
— Secretaris Afd. Nijmegen.

J. Dekker, Leeraar M. O., Oldenzaal, Berkstraat. f 5.
C. Visser, Hofzichtlaan 8, Marlot, Den Haag. f 5........ den heer K. Peereboom te Den Haag.
Mevrouw C. A. van Prehn-Ihne, Den Haag, Copernicuslaan 29. f 5 .... Mevr. G. van Beresteyn-Tromp te Den Haag.
R. Schenzer, Directeur van Schenzer's Algemeen Assurantiekantoor, Den Haag, Papaverhof 35. f 5 .... den heer Ten Hagen te Den Haag.

Nieuwe Begunstigers:

Ir. C. W. J. Hoyer, Directeur Papierfabriek „Gelderland" te Nijmegen. f 2.50.
E. D. Selleger, Directeur Papierfabriek „Gelderland" te Nijmegen. f 2.50.
G. A. Blits, oud Dirig. Apoth. 1e kl. N.-I. L., Nijmegen, Oranjesingel 24. f 1.
P. Leguit, Directeur Drukkerij „Phoenix", Nijmegen, Javastraat 12. f 2.50.
— Penningmeester Afd. Nijmegen.

B. H. Delsing, onderwijzer, Nijmegen, Lange Hezelstraat 56. f 1.
Ir. B. J. W. Reuser, Leeraar H.B.S., Nijmegen, Javastraat 1. f 1.
J. van Halst, Leeraar H.B.S., Nijmegen, Javastr. 60. f 1.
C. H. F. Slabbekoorn, Leeraar M. O. Nijmegen, van Berchenstraat 6. f 1.
Pater Dr. Cyprianus Verbeek, Provinciaal der Carmelieten te Oss (N.-Br.) f 2.50.
Dr. A. van Grinsven, Nijmegen, Regentessestraat 1. f 1.
— Secretaris Afd. Nijmegen.

Afschrijven:

Dr. P. H. Schoonheid, Den Haag, Nassaulaan 10 (overleden).

Adresveranderingen:

L. J. Rens, Arts, van: Amsterdam naar: Paramaribo, Gravenstraat 32. f 5.
J. H. M. van Lienden, Gep. onderwijzer 1e kl. O.-I., Utrecht, van: Willem Barentszstr. 15 naar: Jan van Scorelstraat 70. f 5.
Mevr. van Veldhuyzen, van: Breda, Wilhelminastr. 30, naar: Den Haag, Daendelsstraat 49. f 5.
H. Polak, oud Ass.-Resident, van Genève, naar: Den Haag, Thomsonlaan 22, p. a. A. C. F. Hersche. f 5.
J. J. Felix, Kapitein-Intendant O.-I. L., van: Soerabaja, naar: Den Haag, Hotel „Pomona". f 5.
R. Francis, Den Haag, van: Populierstraat 97, naar: Ieplaan 129.
Mevr. Wed. G. Gerlach, Den Haag, van: Groot Hertoginnelaan 105, naar: Papegaaienlaan 12.
M. J. Priems, Leeraar Mulo, van: Tondano naar: Warnsveld (Gld.) f 5.
J. M. Feuerstein, Hoofdcommissaris van Politie, thans Hoofd Opleidingsschool Soekaboemi.
P. Jongert, Kapitein-Intendant, van: Bandoeng naar: Weltevreden.
K. W. F. van Langen, Kapitein Inf., thans te Bandoeng, Nassaulaan 44.
J. H. Haring, Controleur B.B., thans in de Lampongs.
W. G. Moggenstorm, thans Assistent-Resident te Makasser.
A. A. Aalders, Controleur B.B., thans te Singkawang.
P. J. Baak, Controleur B.B., thans te Kandangan.
J. J. C. van Dijk, fg. Controleur B.B., thans te Paré-Paré.
P. Ferwerda, Controleur B.B., thans te Semitau (W.-B.).
J. J. van Kempe Valk, Controleur B.B., thans te Poetissibau (W.-B.).
H. F. Lanting, Controleur B.B., thans te Rantepao.
Mr. N. Makkes, Asp.-Contr. B.B., thans te Tebing Tinggi (S.O.K.).
P. Smit, Controleur B.B., thans te Sibolga.
A. de Vries, Controleur B.B., thans te Tandjong-Balei (S.O.K.).
A. F. A. van Zijll de Jong, Ass.-Resident, thans te Benkoelen.
J. Th. G. van Boldrik, 1e Luit. Art., thans te Tjimahi.
C. W. Pantekoek, Majoor Mil. Adm., thans te Magelang.
A. Pimentel, Majoor Infanterie, thans te Gombong.
J. S. Pomper, thans Leeraar K. W. III S. te Weltevreden.
Soerioasmoro, thans Djaksa 1e kl. bij den Landraad te Grissee.
J. A. Th. Berg, Bandoeng, van: Floresstraat 8 naar: Verkerkweg 1.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlicht zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Te biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanv te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerla 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Ind bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetre willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenh verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede d
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ,
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw her
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw her
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-In**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-In
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust

NUMMER 30 DONDERDAG 29 JULI 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Ramp-Sumatra.

Ingekomen gelden van 20 t/m 27 Juli.

...ige verantwoording	f	899.34
...an P., Den Haag	„	25.—
...vr. Wed. C. M.-Gr., Den Haag	„	5.—
...vr. S. G. Gr.-S., Den Haag	„	50.—
...r. H. J. R. v. D., Den Haag	„	50.—
...Fl., te Oegstgeest	„	2.50
...nkvr. M. J. H. R., Den Haag	„	100.—
...nkvr. H. F. A. R., Den Haag	„	100.—
Totaal	f	1231.84

Centraal Haagsch Comité voor de Padang-Ramp.

...nige vereenigingen te 's-Gravenhage, die in be...king tot Indië staan, hebben zich tot een Cen...al Haagsch Comité voor de Padangramp ge...md, onder leiding van de hoofdbesturen van de ...eeniging „Oost en West" en van het Neder...dsch Indonesisch Verbond, teneinde door een ...eenschappelijke actie gelden bijeen te brengen ...leniging van den nood op Sumatra. De gelden ...llen worden afgedragen aan het bestuur van het ...anjekruis.

...n het eere-comité hebben zitting genomen: mr. A. N. Patijn, burgemeester van 's-Gravenhage, ...neraal W. S. A. A. M. van Rijswijk de Jong, gou...rneur der residentie, mevr. de douarière jkvr. O. B. van Beresteyn Tromp, H. N. A. Swart, luit.-...eraal b. d., L. C. Westenenk, oud-gouverneur van ...natra's Oostkust en oud-lid van den Raad van ...dië en R. Zuijderhoff, lid van de Algemeene ...ekenkamer.

Er is besloten, dat eene collecte gehouden zal ...rden, uitgaande van de Collecte-Commissie van ...Roode Kruis. Voorts zal een groote kunstavond ...rden gegeven in het hotel De Twee Steden, waar...n de directie belangeloos de zalen ter beschik...g heeft gesteld, terwijl nog een tweede liefdadig...lsavond in een nader op te geven gelegenheid ...voorbereiding is. Voor hen, die niet aan de col...e of aan deze avonden kunnen deelnemen, wordt ...innerd, dat postwissels en girozendingen met ...melding, dat de stortingen bedoeld zijn voor de ...dangramp, kunnen gezonden worden aan den ...emeenen penningmeester van het comité, den ...r F. Weijerman, Groothertoginnelaan 152, giro...mmer 9269, of aan de vereeniging „Oost en ...st", gironummer 14574.

...n aansluiting bij het bovenstaande kunnen wij ...edeelen, dat een bespreking plaats gevonden heeft tusschen het Hoofdbestuur van „Oost en West", en de Collecte-Commissie van het „Roode Kruis", afd. 's-Gravenhage, waarbij, onder nadere goedkeuring van het Indonesisch Verbond, overeengekomen werd, dat die Commissie de collecte ten behoeve van de Padangramp op zich nemen zal.

Dames en heeren boven 16 jaar worden verzocht zich beschikbaar te stellen om te collecteeren en en zich, onder opgave van leeftijd, schriftelijk te wenden tot de Collecte-Commissie Padang Ramp van het „Roode Kruis", Pagehuis, Lange Voorhout 6.

De collecte zal plaats hebben op *Zaterdag, den 14en Augustus e.k.*

De Landbouwatlas van Java.

Landbouwatlas van Java en Madoera. Meded. van het Centraal Kantoor voor de Statistiek no. 33. Dl. I. Kaartenatlas; Dl. II Tekst en tabellen. — Weltevreden 1926. Prijs f 10.—.

Dit is een zeer welkome uigave voor allen, die belang stellen in het wel en wee van de bewoners van Java. Van Java alleen? Ja. Want voor de Buitengewesten bestaat niet het omvangrijke statistische materiaal, waaruit men dergelijke kaarten zou kunnen opbouwen. En, al bezat men dit materiaal wèl, dan nog zou zulk een atlas niet zijn samen te stellen wegens de ingewikkeldheid der verhoudingen van vorm, grootte, volksontwikkeling en bevolkingsdichtheid der duizendtallen eilanden.

Een uitgave dus van het Centraal Kantoor voor de Statistiek, dat in 1924 in de plaats trad van het Statistisch Kantoor, en dat onder leiding van den bekwamen heer Van Gelderen met recht werd de „barometer voor den welvaartstoestand" van Java.

De tekst van dit werk is samengesteld en de tabellen zijn ontworpen door den landbouwconsulent *C. W. Bagchus*, behalve het hoofdstuk „Verbruik van rijst en tweede gewassen", waarvan de heer *A. M. P. A. Scheltema*, hoofd der afd. Landbouwstatistiek van het C. K. v. d. St., de schrijver is.

Eerst iets over de uitwendigheden van dit werk.

De atlas bevat 26 kaarten van Java en Madoera, alle op de schaal van 1 : 1.500.000, zoodat de kaarten vallen over dubbele bladzijden van 73 bij 24 c.M. De kaarteering der gegevens gaat volgens de indeeling van Java en M. naar de 443 districten (ongeveer! de Vorstenlanden brengen de regelmaat wat in de war), die er waren tijdens de volkstelling van November 1920; verder voor elk district, of soms voor een kleine groep districten, op uniforme wijze in 6 tinten van blauw, door smalle en breede, horizontale, verticale en schuine arceeringen verkregen. Zéér overzichtelijk. In een oogopslag ziet men, waar het op aankomt. Slechts op een vijftal kaarten moesten andere kleuren te hulp worden geroepen, n.l. op die, welke de voeding der bevolking verduidelijken in 1896 (naar Vorderman's kaart) en in 1924, in den „vetten" tijd na den oogst (panèn) en in den „schralen" tijd (patjeklik), en op de kaarten, die de beplante uitgestrektheden der zeven voornaamste gewassen van den Europeeschen landbouw en de oppervlakte van Gouvts.-bosschen en der ondernemingen voorstellen.

Deel II is een kloek boekwerk; 201 blz. lichten in 28 hoofdstukken de kaarten toe en geven nog heel wat méér ook; dan volgen 24 blz. Engelsche tekst, een „Summary" van het voorgaande, en ten slotte nog 225 blz. met 9 tabellen.

Een ontzagwekkende hoeveelheid arbeid ligt verscholen in dit „product, dat als het ware langzamerhand is ontstaan", zooals het Voorwoord uitlegt.

En nu de inhoud. Men kan in kaarten en tekst 5 categorieën onderscheiden: de bevolkingsdicht-

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

De bedevaart naar Mekka in de toekomst.

De schim van Mohammad: „Per auto naar Mekka! . . . Wat zullen ze straks nog gaan doen?? O, Allah! . . . waar blijft de VERDIENSTE van den Haddj!".

(Volgens bericht van den Ned. Consul te Djeddah zal ... transportonderneming aldaar een autobusdienst Djeddah-M... gaan openen).

Teekening voor het Kol. Weekblad.

heid (kaart 1); de bouwgronden van de bevolking, de ondernemingsgronden en de Gouvernements-bosschen (kaart 2—5); de geoogste oppervlakte van de Inl. landbouwgewassen en de omvang van den aanplant der belangrijkste ondernemingsgewassen (kaart 6—9 en 13—22); de aard der voeding van de bevolking (kaart 10—12) en de toestand van den stapel van groot hoornvee (kaart 23—26).

Het cijfermateriaal loopt meestal slechts tot 1922 en dit kon niet anders, zooals duidelijk blijkt uit de wijze, waarop de gegevens omtrent den Inlandschen landbouw zijn verkregen. In den tekst vindt men echter, waar het cijfer van 1922 een te onjuist beeld zou geven (denk bijv. aan de cijfers voor rubber), ook wel dat van 1924 vermeld. Voor de kaarteering zou de verwerking der cijfers voor 1924 echter geen merkbaar verschil met die van 1922 hebben geleverd, daar immers slechts met een zestal trappen of categorieën kon worden gewerkt en een verder gaande détailleering voor de kaarten stellig af te raden zou zijn.

De onlangs verschenen Productiekaart der groote Cultures van Java door Dr. S. van Valkenburg, 1 : 750.000 (ook als Bijlage van het Tijds. voor Economische Geographie van Sept. 1925 verspreid), geeft productiecijfers van 1923 volgens een geheel andere methode. De cultures worden hier aangeduid door stippen, die elk een zekere in de agenda aangeduide productie-eenheid vertegenwoordigen en op de geografische plaats van dat product zijn neergezet. Elke der (6 voornaamste) cultures heeft zijn kleur; die kleuren vinden wij terug in de sectoren der groote cirkels bij de havens van uitvoer der producten. Hier worden dus ook de *uitvoeren* naar geldswaarde, positief en in verhouding tot de totale uitvoerwaarden, in beeld gebracht, doch niet in totalen, maar voor elke uitvoerhaven afzonderlijk. Beide methoden hebben hun voor- en nadeelen. Het doel der kaarten is verschillend en het is begrijpelijk, dat dus ook de systemen verschillen.

In elk geval, de in den Landbouwatlas gevolgde manier van voorstelling lijkt ons duidelijk en bijzonder rijk aan inhoud. De kaart der bosschen ... ondernemingen geeft bijv. kwadraten voor *elk... deeling* als geheel; elke m.M². stelt 400 bouw... en in elk kwadraat stelt arceering voor welk... deelte werkelijk beplant is, of, bij de bosschen, ... djatibosch is.

Verrassende dingen leert deze atlas kennen; ... verouderde voorstellingen omtrent den Inlandsch... landbouw vaagt hij weg. Juister termen wo... voor verschillende begrippen ingevoerd. Zoo ... wij bijv. dat de „bezetting" der sawahs door sa... padi van 0 tot 194.5 % bedroeg van 1916—1... d.w.z. dat de beplanting met rijst in één jaar ... percentage beliep van de sawah-oppervlakte. ... kan dat? Doordat de sawahs soms twee keer in ... jaar met rijst worden beplant, m.a.w. dat na ... regentijdoogst nog een oogst van „padi-gad... wordt gewonnen. Voor geheel Java en Madoera ... de „bezetting" der sawahs met sawahpadi 96.2... het maximumcijfer van 194.5 % geeft het dis... Pedjagoan in het Z. van oud-Bagelèn (res. Ke... De productie van sawahpadi per *geslaagde* ... bedroeg in die jaren voor geheel Java 24.94 p... *droge padi* (men lette zoowel op het substantie... op het adjectief!) en liep uiteen van 8.90 p... (district Barat-laoet in Soemenep, Madoera) ... 42.78 pikoel (district Poeger, afd. Djember, B... ki, merkwaardigerwijze óók in een Madoerees... streek)! De padiproductie per hoofd der bevol... in 1919/20 was voor geheel Java en Madoera ... 2.89 pikoel; het hoogst in het district Tjika... (N.O.-hoek der res. Batavia) met 11.11 pikoel. ... 1920 bestond 52.1 % van Java's geografische o... vlakte uit bevolkingsbouwgronden. (In Neder... 66 %, in Japan 21 %). En van deze bouwgr... was weer 45.55 % sawah. Het district met h... ringste percentage bouwgrond is Tjibalioeng ... Z.W.-hoek van Bantam) met 3.27 % en daarv... dan nog maar 9.76 % sawah en 90.24 % ... grond. Dit district is ook het dunst bevolkt, 1... len per K.M.², terwijl er 65 districten zijn, wa... cijfer boven de 600 en 159 waar het boven 400 ...

komt, en dit voor J. en M. als geheel 266 beloopt. In ditzelfde district Tjibalioeng beschikt elk hoofd der bevolking over slechts 0.02 bouw sawah en 0.23 bouw drogen grond. Voor Java en Madoera als geheel is per ziel aanwezig 0.13 bouw sawah en 0.15 bouw droge grond. Het sterkst is de grondruimte in de districten Poelé (afd. Toeloengagoeng, res. Kediri (met 0.12 bouw sawah en 0.89 bouw drogen grond per ziel, en Losarang (afd. Indramajoe, res. Cheribon), met 0.48 bouw sawah en 0.08 bouw drogen grond per hoofd. Natuurlijk oefenen de groote steden veel invloed uit op het *grondbezit*cijfer en de voedsel*productie* per hoofd, maar slechts weinig op de *bevolkingsdichtheid* per district. Slechts 2 % der bevolking woont in de steden boven 100.000 zielen, slechts 3.7 % in de 14 grootste steden. Het platteland veroorzaakt voornamelijk de groote bevolkingsdichtheid.

Deze willekeurige grepen lijken voldoende om eenig idee te geven van den inhoud. Alle demografische verschijnselen worden in oorzaken en gevolgen en in onderling verband nagegaan voorzoover dit nu reeds mogelijk is. Atlas en tekst vormen een monument van maatschappij-beschrijving.

LEKKERKERKER.

Surinaamsche Brieven.

II. [1])

In mijn vorigen brief sprak ik van koloniseeren en schreef dat Nederland niet koloniseert. De naar de kolonie Suriname komende Nederlanders maken zich in de kolonie geen tehuis. Hun vertrek ligt in afzienbaren tijd vóór hen. Hoe anders is dat in de Britsche koloniën. Ook in de tropische koloniën. De Engelschen gaan meermalen met verlof naar Engeland en zelfs na betrekkelijk korten tijd; en de Engelsche echtgenoote van den Engelschen kolonist stelt er prijs op dat haar kinderen in Engeland worden geboren.

Een wijze regeering geeft meer verlof en houdt haar Europeesche ambtenaren dusdoende frisch en opgewekt. Een Engelschman maakt zich in zijn koloniën thuis. Hij sticht clubs, houdt wedrennen en sportfeesten, verteert geld en draait niet elke cent om. Denkt minder aan potten. Het aantal Hollandsche ambtenaren (zij het uitgezondenen of Nederlanders, die ter plaatse in ambtelijken dienst zijn getreden), dat 20 jaren en meer in de kolonie blijft, om na een welbesteed leven, na hard werken in de afmattende, doch niet ongezonde tropen, terugkeert om een welverdiend pensioen te genieten, is nog maar gering. Deze generatie sterft uit. De nieuwaangekomene brengt meestal bij detacheering een aantal jaren mede in een Nederlandsch ambt doorgebracht, welke tijd in Suriname voor de helft medetelt en begint bij voorbaat uit te rekenen, hoeveel jaren nog resten van de 20, welke hem recht op pensioen geven. Pensioen en verlof zijn de onderwerpen van gesprek. Voorbeelden zooals Prof. Sir Harrison, onlangs overleden, die 40 jaren en James Rodway, de historicus, die 60 jaren in Demarara doorbracht vindt men onder de intellectueelen in Suriname niet.

* * *

Een verschijnsel, waaraan misschien te weinig aandacht wordt geschonken, is de trek der intellectueele Surinamers, Joden en kleurlingen. Ambtenaren en particulieren uit den kring der ingeborenen, die hun pensioen verdiend of hun schaapjes op het droge hebben, keeren gaarne Suriname, hun geboortegrond, den rug toe en verteren het pensioen of de rente van vergaard kapitaal liever in Nederland. Hun patriotisme gaat niet ver. Een enkele van genoemde categorieën blijft maar in zijn eigen land en helpt mede het geld in circulatie te brengen, dat de koloniale kas hem tot zijn dood en daarna zijn weduwe tot haar dood uitkeert. En zij, die hun pensioen in Nederland verteren, gaan gewoonlijk over in zoete rust en werken — op enkele loffelijke uitzonderingen na — niet mede aan de bekendmaking van hun geboorteland en de oplossing van moeilijke problemen. M.i. moest de regeering de pensioenen van niet geboren Nederlanders, die dit pensioen in Nederland of elders dan Suriname verteren, onderwerpen aan een belasting en deze heffing aan Suriname doen ten goede komen. Zij toch benadeelen hun eigen land. Evenals Italië een belasting heft op opschriften in een andere taal dan de Italiaansche.

* * *

Tal van Surinamers, die hun pensioen hebben genomen, hetzij wegens langdurigen dienst of afgekeurd zijn voor de tropen (n.b. waar ze geboren zijn!) hebben in Nederland betrekkingen gekregen, zoowel bij particulieren, als bij het Rijk of de Gemeente. Hun aantal moet in den loop der jaren niet onaanzienlijk zijn. Is dat goed? Er heerscht zooveel werkeloosheid in Nederland en in plaats van de eigen landgenooten de voorkeur te geven, verkiest men degenen, die thuis hooren in Suriname en dáár noodig zijn. Gewoonlijk zijn het de besten, die uittrekken. Zij werken mede aan de ontvolking van het intellect in Suriname. Ook bekwame, energieke werklieden en ambachtslieden trekken bij groote aantallen weg van Suriname, voornamelijk naar Curaçao, verschillende ook naar de Vereenigde Staten, waar ze allen een goed bestaan vinden, dat hun eigen land hun niet kan schenken. Dat die aderlating de kolonie geen goed doet, ligt voor de hand.

* * *

Met de intrede der bioscopen — in Suriname zegt men kino's — is de demoralisatie der bevolking toegenomen. Is het al even treurig gesteld in beschaafd Europa(!), hoeveel te meer moeten de sensatiefilmen hun verderfelijken invloed uitoefenen in een land, voornamelijk uit kleurlingen bestaande van verschillende rassen: Negers, Britsch-Indiërs en Javanen, die nu eens goed zien al het verkeerde in de Amerikaansche en Europeesche samenleving. Wel is waar bestaat er een keuringscommissie in Suriname, maar afkeuring van een film schijnt iets te zijn dat men niet aandurft en de wellust en hartstocht worden steeds meer opgewekt. Diefstal en vagebondage nemen toe; bedelarij, voorheen een ongekend verschijnsel, schijnt al meer beoefenaars te vinden.

Behalve het Gouvernement zijn er maar weinig groote werkgevers, als de Sur. Bauxiet Maatschappij, de firma Kersten en Co., de Nederlandsche en Curaçaosche Handelmaatschappijen en de gasfabriek. Misschien nog een enkele. En die doen alle aan bezuiniging mee. Naar den landbouw trekt men ongaarne. De trek naar de stad, waarin een derde der bevolking woont, is te groot geworden. Ook hier moet de leuze klinken: „terug naar het land". Van geregeld werk houdt de kleurling niet. Liever is hij in avontuurlijk boschbedrijf werkzaam. En daar kan hij hard werken en is niet lui. Als hij maar niet gebonden is. Er heeft lange jaren ook een onmogelijke zucht geheerscht om ambtenaar of onderwijzer te worden. Natuurlijk zijn die groepen overvoerd. De lessenaar en de inkpot met een karig bestaan schijnen een aureool te hebben gehad en te zijn verkozen boven de vreugde en voldoening van eigen arbeid op het land. Nu wordt het onderwijs ingekrompen, het onderwijzerscorps ingedund en is men hard bezig aan een flinke afvloeiing van de tallooze ambtenaren, opdat dit corps tot meer bescheiden proporties wordt teruggebracht. Zal het kind van het waterhoofd worden verlost?

Niet ten onrechte schreef de heer H. G. Brandon,

[1]) De eerste brief verscheen in het K. W. van 15 Juli. Door een vergissing bij de correctie wordt daarin gezegd (bl. 3, middelste kolom, onderste regel): 1 op de 2000 Nederlanders, wat moet zijn: 1 op de 17.500 Nederlanders.

een Surinaamsche kleurling en Oost-Indisch ambtenaar, die — loffelijke uitzondering — zijn kapitaal en talent aan zijn geboortegrond wijdt, het volgende:

„En de Surinaamsche gemeenschap? Wel, de betreurenswaardige gevolgen van het diep gezonken „sociaal economisch verval, waarin zij verkeert, zijn „thans reeds onverholen zichtbaar naar alle kanten. Men is volkomen moedeloos, men heeft alle „zelfvertrouwen verloren en daarmede ook een „goed deel van het zelfrespect. Een typisch verschijnsel van dezen toestand van moreele inzinking is de speel- en speculatiezucht. De bevolking „speelt piauw (een chineesche loterij), de gemeenschap roept het kapitaal aan om hier toch een „kansje te komen wagen, zonder goede redenen „hopende op blind geluk."

De tweede Indische filmreis van Willy Mullens.

De tekst van het Aneta-telegr. omtrent het den heer Mullens op Sumatra overkomen auto-ongeval (zie K.W. dd. 22 dezer) schijnt gelukkig eenigszins overdreven, daar de betrokkene eenige dagen later, volgens het Haagsche Aneta-kantoor, aan zijne familie heeft geseind: „Ongeluk goed afgeloopen, ben gezond en werk." Er is dus alle hoop, dat deze erkende autoriteit op filmgebied zijn nuttig programma volledig zal kunnen afwerken.

Zooals men weet, geschiedde de eerste reis van Willy Mullens (Albert Frères) naar Indië in opdracht van de Bataafsche Petroleum Maatschappij met het doel, haar bedrijf in een filmbeeld vast te leggen, daarmede de waarde van het filmapparaat erkennende en het voorbeeld gevende om door middel van het filmbeeld Indië beter in Nederland bekend te maken.

Alvorens voor den tweeden keer naar Indië te vertrekken — thans geschiedt de reis op initiatief van Prof. M. W. F. Treub, den voorzitter van den Ondernemersraad — heeft de heer Mullens voor zijn tocht een bijzondere reclame gemaakt, door voor den Hilversumschen draadloozen omroep een causerie te houden over zijn ontmoetingen en indrukken op zijn eersten tocht opgedaan en over zijn plannen voor en zijn verwachtingen van zijn tweede excursie.

Met begrijpelijk enthousiasme sprak hij van de belangstelling, die deze reis ook bij de Nederlandsche Regeering heeft ondervonden; maar ook van andere autoriteiten, de grootste maatschappijen w.o. de Nederlandsche Handel-Maatschappij, mocht hij den meest mogelijken steun ondervinden.

Baron Baud's Landen gaven hem gelegenheid de suiker-, thee-, rijst- en oliepalmbedrijven in alle finesses op te nemen. De Senembah-, de Deli-Batavia Mijen en het Tabaksbureau stelden hun ondernemingen voor hem open, terwijl reeds van de Vereeniging van de Rubber en andere culturen, van de Dordtsche Petroleum, de Zuid-Preanger en de Indische Rubber Maatschappijen opdrachten werden ontvangen.

Evenmin mag onvermeld blijven, dat de heer M. van de firma Van Nelle een zeer aparte opdracht ontving, terwijl ook door de film het bewijs geleverd zal worden, dat de grootste Nederlandsche industrieele firma's zooals Stork, Du Croo en Brauns, Heemaf e.a. met haar fabrikaat in Ned.-Indië vertegenwoordigd zijn.

Vervolgens staan op zijn reisprogram een bezoek aan verschillende bedrijven, zoo op Java als op de Buitengewesten, het maken van een „arbeidersfilm" om langs dien weg den Europeaan te laten zien, hoe in Indië Javanen en Chineezen geïmmigreerd worden voor de ondernemingen op Sumatra en elders. Voorts hoopt hij op zijn talrijke reizen zooveel Indische natuurpracht mede terug te brengen, als hem mogelijk wezen zal op zijn reizen door Archipel te verzamelen.

Hij hoopt vurig, dat het hem zal mogen geluk als achtergrond voor de verschillende bedrijven Indische sfeer levend te vangen ten einde daar een serie filmbeelden te kunnen samenstellen daarmede instellingen als het Koninklijk Koloni Instituut, de Vereeniging van Nederlandsche meenten, de Schoolbioscopen en tal van onderw instituten van dienst te kunnen zijn.

West-Indische Bezoldigingen.

Open Brief van J. F. E. Einaar,

aan den Heer C. K. Kesler, naar aanleiding van zijn art in het Kol. Weekbl. van 24 Juni j.l.

Geachte Heer Kesler,

Uw artikel van 24 Juni j.l. trok zeer mijn dacht. Als West-Indiër moet ik opkomen te eenige door U gemaakte op- en aanmerkingen betrekking met de gelijkstelling van de uitge denen en de in de tropen thuisbehoorenden.

Volgens U heeft een tropenling geen verlof dig naar 't moederland. U, leeraar in de Geschie nis, durft Nederland een vreemd land noemen de in de koloniën geborenen. Begrijpt U ook dat het toestaan aan intellectueelen uit de k niën, om hun verloftijd in het moederland doo brengen, bevorderlijk werkt voor 't Nederland gezag in de koloniën? Men leert hierdoor ook Nederlanders kennen, die niet naar de kolon gaan, waardoor men direkt onderscheiden welk slag vooral vroeger naar Suriname en Cura gingen en soms nog gaan.

Wanneer iemand uit de koloniën zijn kind n Holland stuurt voor de opvoeding, zou 't in de ceuw beschouwd worden als luxe. In de 20e e juichen koloniale mogendheden zulks toe, daar niet anders doen kan dan den band tusschen derland en koloniën versterken.

Salarieering.

Die thuis is, kan zonder twijfel met minder komen. Hoe zou 't smaken, wanneer men U Nederland, b.v. als correspondent, minder salaris dan een Duitscher, die de Duitsche corresponden voert op een kantoor. Zou U dat aangenaam z Een Duitscher uit Berlijn heeft toch zeker *meer* hoeften dan een Hollander uit Haarlem of zelfs Rotterdam.

Ik wilde U nog even er op wijzen, dat 't moppe en kankeren in den begrootingstijd, wanneer aan de salarissen wil tornen, niet specifiek W Indisch is, doch ook Nederlandsch. U heeft dat Nederland niet meegemaakt, dus kunt U er niet over spreken. (Denk aan wijziging van art.

Wanneer U zoudt moeten optreden als W Indisch adviseur, zouden uwe adviezen, daar verouderd zijn, niet anders doen dan de bevolk anti-Nederlandsch maken en het werken in de pen voor de Nederlandsche ambtenaren onaan naam maken.

Ik zal er voorloopig niet verder op in gaan, d wilde U, als een der Surinamers, die zich in Ne land thuis voelen, op 't een en ander wijzen en bereid dat verder te doen, als U 't noodig acht.

Rotterdam, Juli 1926.

1) We kunnen den heer Einaar of anderen die vraagstuk der „West-Ind. Bezoldigingen" nog zouden willen uitwerken, niet beloven dat het Weekbl." zich daarvoor beschikbaar stelt. — Red.

Van Week tot Week.

Dinsdag 20 tot Maandag 26 Juli.

De Nieuw-Guinea-expeditie. Batavia, 20 Juli (Aneta).[1]) Omtrent de Hollandsch-Amerikaansche expeditie naar Nieuw-Guinea, wordt uit het Pioniersbivak gemeld, dat de vlieger Hoyte binnenkort naar Amerika zal terugkeeren. Het vliegtoestel zal worden gedemonteerd.

Het Haagsche Aneta-kantoor brengt hierbij in herinnering de artikelen in verschillende Indische couranten, waarbij uiting werd gegeven aan twijfel aan de bedoelingen der Amerikaansche leiders der expeditie. Het vermoeden werd hierbij uitgesproken, dat de expeditie van Amerikaansche zijde niet wetenschappelijk bedoeld was, doch uitsluitend was begonnen voor het maken van filmopnamen.[2]) Wat het vliegtuig betreft, dit was door de Amerikanen berekend voor een nuttigen last van 1000 K.G., doch bleek op het exploratie-terrein slechts 240 K.G. te kunnen vervoeren.

Een tweede telegram van Aneta, dd. Batavia 23 Juli luidt: Omtrent de Nieuw-Guinea-expeditie wordt uit het Pioniersvak geseind, dat zeventig Papoea's met gevelde pijl en boog dansende en schreeuwende het bivak omsingelden. Een sergeant zegde den Papoea's zesmaal aan zich te verwijderen en vuurde schoten in de lucht af, doch dit was vruchteloos. Een beschieting met pijlen volgde, waarop de sergeant vuur gaf en één Papoea doodde en één ernstig verwondde. Onzerzijds zijn er geen verliezen. De Papoea's zijn gevlucht.

De Soeban Ajam-zaak. Padang, 20 Juli (Aneta). De eisch tegen den administrateur van Soeban Ajam, Van der Stok, beschuldigd van mishandeling van contractanten, is één jaar gevangenisstraf met aftrek van den tijd in preventieve hechtenis doorgebracht.

De heer v. d. S. is, in afwachting van zijn vonnis, op vrije voeten gesteld.

Het Tweede Kamerlid Kleerekoper heeft den Minister van Koloniën de volgende vragen gesteld:

1. Heeft de minister van koloniën kennis genomen van hetgeen gebleken is bij de behandeling voor den Raad van Justitie, te Padang, van een strafzaak tegen den administrateur van Soeban Ajam?

3. Hebben de ontstellende bijzonderheden, bij die behandeling aan het licht getreden, niet den minister tot het inzicht gebracht, dat het dringend noodig is om in Indië de algemeene overtuiging te bevestigen, dat lijfsgeweld als tuchtmiddel nimmer kan worden gedoogd?

3. Acht dan thans de minister niet noodzakelijk, dat voortaan het openbaar gezag in Indië zich er van onthoude, in dezen het voorbeeld te geven, door gestraften te tuchtigen?

4. Zoo ja, wil dan de minister met voortvarendheid de noodige stappen doen, om uit Indië de lijfstraf van Overheidswege te doen verdwijnen?

(Onnoodig te zeggen, dat de hr. Kleerekoper hier doelt op de zgn. rotanstraf, welke in sommige Ind. gevangenissen nog steeds wordt toegepast).

Verzet in Atjeh. Batavia, 20 Juli (Aneta). Verschillende Atjehsche benden zijn uit Singkel uitgeweken naar de omstreken van Dairi in de Bataklanden.

Kota Radja, 22 Juli (Aneta). Een patrouille onder kapitein Gosensen heeft in Boven Troemon twee verzetslieden neergelegd.

Voor de Olympiade. Batavia, 22 Juli. (Aneta). De Javasche Bank heeft naar Nederland overgemaakt een bedrag van *f* 201.100, zijnde de opbrengst van de loterij ten behoeve van de Olympiade 1928, in Indië gehouden.

Hierdoor heeft Indië totaal *f* 250.000.— bijeengebracht, terwijl indertijd slechts *f* 150.000.— was gegarandeerd.

Taalleeraren aan de Leidsche Universiteit. Naar het *Leidsch Dagblad* verneemt, zal de heer Prawiro Atmodjo, leeraar aan de Hollandsch-Indische School te Solo, worden benoemd tot hulpleeraar in het Javaansch aan de Rijksuniversiteit te Leiden. — Volgens de *Maasbode* is aan genoemde Universiteit tot hulpleeraar in het Maleisch benoemd de heer Hadji Ismail, die zijn opleiding genoot aan de kweekschool te Fort de Kock (West-Sumatra).

Resident L. J. J. Caron. Buitenzorg, 21 Juli (Aneta). De resident ter beschikking van den Gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden, L. J. J. Caron, is met ingang van 20 September benoemd tot resident van Bali.

Het Haagsche Aneta-kantoor teekent hierbij aan, dat de heer Caron, die reeds met verlof was gerepatrieerd, in het laatst van 1925 door den Gouverneur Generaal mr. D. Fock, na voorafgaand overleg met den toenmaligen Minister van Koloniën, Ch. J. I. M. Welter, naar Atjeh werd teruggeroepen en benoemd in een nieuwe functie van resident ter beschikking van den Gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden, om den nieuwen Gouverneur met zijn kennis en ervaring ter zijde te staan, in verband met de bekende gebeurtenissen op Atjeh.

H. Z. Zegers de Beijl †. Te Nijmegen is op 77-jarigen leeftijd overleden de heer H. Z. Zegers de Beijl, oud-hoofd van een inrichting van onderwijs in Indië, oud-redacteur voor Indische zaken van de *Avondpost*, enz.

De ramp in de Padangsche Bovenlanden. De tweede verantwoording van gelden, welke bij den Kon. Nat. Bond het Oranjekruis voor de Padang-ramp zijn ingekomen, meldt dat tot en met 18 Juli ontvangen is bij de Hollandsche Bank voor Zuid-Amerika *f* 11.712.50 en bij den secretaris van het Oranjekruis *f* 27.032.49. Te zamen met de gelden, welke reeds verantwoord werden, *f* 60.900.72.

Blijkens dagbladberichten zullen ook te Amsterdam en 's-Gravenhage inzamelingen worden gehouden voor de slachtoffers der ramp (zie ook het bericht op blz. 1 hiervóór).

Gouverneur Van Kempen gewond. Medan, 26 Juli (Aneta). De auto van den Gouverneur van Sumatra's Oostkust, den heer C. J. van Kempen, is aangereden door een vrachtauto. De gouverneur werd aan het hoofd gewond; mevrouw van Kempen kneusde een knie. De auto is ernstig beschadigd.

De onderzeeboot K XIII. Blijkens een bij het departement van Marine ontvangen telegram is Hr. Ms. onderzeeboot K XIII, onder bevel van den luit. ter zee 1e kl. L. G. L. van der Kun, op haar uitreis naar Ned.-Indië via het Panamakanaal, 20 dezer van Curaçao vertrokken.

Mutaties bij het Binnenl. Best. Aneta seint dd. Buitenzorg 22—23 Juli. De heer J. W. Meijer Ranneft, assistent-resident ter beschikking, die onlangs van verlof is teruggekeerd, is met ingang van 5 Augustus benoemd tot assistent-resident in de afdeeling Pati (Residentie Semarang).

Benoemd zijn:

tot assistent-resident van de afdeeling Singkawang (Westerafdeeling van Borneo) J. L. M. Swaab, assistent-resident, onlangs van verlof teruggekeerd;

tot idem in de afdeeling Loewoe (gouvernement Celebes en Onderhoorigheden) de controleur ter beschikking van den resident van Benkoelen, L. J. Husselman;

tot idem bij den bestuursdienst in het gouvernement der Molukken de gewestelijke secretaris van Riouw en Onderhoorigheden, Ph. J. van der Meulen, thans met den rang en titel van assistent-resident ter beschikking gesteld van den resident van Riouw;

met den rang en titel van assistent-resident ter beschikking gesteld van den gouverneur van het gouvernement Oostkust van Sumatra de gewestelijke secretaris van het gouvernement Oostkust van Sumatra, J. J. Bosch;

als voren van den resident van Bali en Lombok de controleur 1e klasse der onderafdeeling Manggarai (afd. Flores), O. Horst.

A. S. C. Schepper †. Te Rio de Janeiro is op den leeftijd van 78 jaar overleden de heer A. C. S. Schepper, gepens. assistent-resident.

F. C. Thomson †. Te 's-Gravenhage is op den leeftijd van 77 jaar overleden de heer F. C. Thomson, oud-majoor der Inf. O.-I. leger.

Kolonel J. W. Ebbink. Bandoeng, 26 Juli (Aneta). Kolonel J. W. Ebbink is, met ingang van 2 December a.s., eervol ontslag verleend onder dankbetuiging.

---

[1]) De hiervolgende Aneta-telegrammen zijn ontleend aan de „Nwe Crt.".

[2]) Zie in dit verband ook het berichtje „Foto's van de Nieuw-Guynea-film" op bl. 10 hierachter.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Voor de Padangsche Bovenlanden.

In de toonkamers en voor het uitstalraam van „Boeatan", Heulstraat 19, den Haag, liggen thans allerlei kunstnijverheid-produkten, afkomstig uit de onlangs zoo rampzalig geteisterde streken van Sumatra, de zoowel aan natuurschoon als aan fraaien handenarbeid der fiere bevolking zoo rijke „Padangsche Bovenlanden." Het prachtige weefwerk, voornamelijk bestemd voor adat-kleedij en praalbedden, dat bij feestelijke gelegenheden dienst doet, munt uit door smaakvolle motieven en kleuren, veelal met goud- en zilverdraad versierd, maar ook het kopergietwerk is van aanbelang en niet minder de velerlei soorten van vlechtarbeid in den vorm van matten, tasschen en doozen. Zelfs ziet men er een paar dier aardige vogelkooitjes, welke daar aan de huizen hangen en waarmee de gelukkige bezitters soms zoo trotsch langs den weg loopen.

„Boeatan" heeft dezer dagen juist dit alles ten toon gesteld om den voorbijgangers en den bezoekers der localen er nog eens aan te herinneren toch vooral hun harten en beurzen wijd open te zetten voor de nijvere, kunstzinnige inboorlingen daar ginds, die thans zoo droef lijden onder de natuurrampen, welke hen getroffen hebben. Zij hebben ons aller medelijden en hulp brood-noodig. Ook door de produkten van hun mooie huisvlijt in Boeatan te koopen, kan men hen daadwerkelijk helpen, want voor het daaraan besteede geld worden hun dadelijk weer nieuwe stukken besteld en wat zij met kunsthandarbeid bij verdienen, geeft hun troost en moed in de toekomst.

Amerika en de Indische Kunstnijverheid.

Onder den veelzeggenden titel *„Doing Java"* schreef onlangs de Indische correspondent van *„De Telegraaf"* o.m.:

„We zijn er hier in de laatste jaren al wat aan gewoon geraakt, dat we nu en dan vereerd worden met het bezoek van zoo'n reusachtig touristenschip, dat gedurende een paar dagen honderden *globetrotters* in Priok loslaat „to do Java!" In de eerste maanden van dit jaar hebben we reeds twee van die drijvende caravanserails mogen bewonderen en kunnen er in de eerstvolgende maanden nog wel een vijftal verwachten, zoodat het aantal buitenlandsche — in hoofdzaak Amerikaansche — bezoekers in den loop van 't jaar wel tot ettelijke duizenden zal stijgen.

Ze zijn ons natuurlijk van harte welkom, die hurry-up-touristen, want ze brengen zoo met hun honderden tegelijk heel wat geld in het laadje. Maar onwillekeurig vraagt men zich toch wel af, wat die menschen zèlf voor genoegen hebben van een dergelijke reis — behalve dan de trotsche voldoening, dat ze later in den kring hunner minder fortuinlijke stadgenooten kunnen opsnijden over hun wereldreis, waarvan de blijvende herinnering in hoofdzaak wel het verblijf aan boord zal betreffen.

* * *

„Want van eigenlijk Indië — en voor de andere, in vogelvlucht bezochte landen zal wel ongeveer hetzelfde gelden — zien deze ééndagsvliegen vrijwel niets! Ongeveer net zooveel als een buitenlander van Holland ziet, die denkt, dat hij aan een paar uren verblijf op Marken al genoeg heeft daarvoor. Want hoe gaat het met zoo'n kudde Java-touristen? Er worden hun twee, hoogstens drie dagen gegund voor het bezoek aan *„de tuin van het Oosten"*, zooals Java in de reclame-brochures voor deze massa-reizen heet. Hebben ze drie dagen gekregen, dan kunnen de trips zich wat verder uitstrekken, zelfs tot Midden-Java. Daarvoor zitten ze dan een heelen dag voor de heenreis naar Djokja in den allerminst comfortabelen trein en nog één voor de terugreis over hetzelfde, uiterst eentonig traject. De resteerende dag kan dan besteed worden aan een bezoek aan het Djokjasche Waterkasteel (een bouwval van wat eens een sultans verblijf à la Versailles is geweest) en een autorit naar den Boroboedoer, welke net even open afgerend kan worden, om op tijd terug te zijn in het hotel. Dat is dan „doing Java" voor deze weetgierigste groep, welke meestal slechts zeer klein is.

Een tweede groepje gaat naar Bandoeng, heeft dan het voorrecht van een spoorreis van ruim 5 uren, gedeeltelijk door de schittende Preangerbergen, maakt in en om Bandoeng wat aardige auto-ritjes en heeft bij terugkeer nog een paar uur tijd voor Batavia.

„Nu is Batavia, dat immers een verzamelplaats is van uit heel den Archipel komende menschelijke drijfhout, een stad zonder inheemsch volkseigen, zoodat al het

z.g. „typisch-Inlandsche" er buitengewoon slec... Erger dan minderwaardig.

* * *

„Wel profiteeren de hotelbars en de drank... daarvan. Het schijnt wel, dat voor vele bezoeke... voornaamste indruk van ons schoone tropenland... onleschbare tropendorst is en dat zij de wond... irrigatiewerken, waarvan hun reisgidsen zoo b... vertellen, vooral meenen te moeten zoeken aan d... Terwijl een souvenir aan Java, dat bijzonder veel... heeft, bestaat uit ettelijke vierkante flesschen j... — natuurlijk alleen als medicijn op de lange re... het laatste touristenbezoek ontmoette ik, eenige... na aankomst van de boot, een tiental heeren in... grootste „toko", waar per man minstens vier v... herinneringsflesschen werden aangekocht. Da... blijkbaar hun eerste werk als tropentourist.

Maar voor het overige zijn het vooral de inla... verkoopers van *curio's*, die een slaatje weten t... uit zoo'n massa-bezoek. Die verkoopen nu letterlij... — zelfs de kleeren van hun lijf, gelijk dat één ... op de kade van Priok overkwam, die in ruil voo... lijke dollars, zich stante pede had te ontdoen v... vettig fluweelen mutsje *(made in Germany)*, zij... fomfaaiden *kain* (made in Twenthe) en zijn ka... baadje. Of de kooplustige Miss hem zijn kort ... liet behouden, weet ik niet zeker."

Deze correspondent maakt er een *grapje* van... in den grond is de zaak hoogst ernstig.

Dit artikel werd ons van bevriende zijde to... den, met de opmerking:

„Zou men zich, na lezing van dit artike... ergeren, dat er niet gezorgd wordt voor een... en meer zorgvuldige leiding van die touriste... het niet op den weg liggen der daarvoor i... merking komende vereenigingen in Indië sa... werken tot een behoorlijke ontvangst, doo... tentoonstelling met gelegenheid tot aanko... voorlichting in de zaal van den vroegeren p... en dierentuin te Batavia? Dat zou een goe... clame zijn voor ons mooi Indië en belang... wekken voor de Ind. kunstnijverheid."

Met deze opmerking zijn wij het volkomen ... hopen daarom, dat zij onder de oogen en vooral... de ernstige aandacht kome van krachtdadige pe... zoowel te Batavia als in de Vorstenlanden en Ba... die er raad op weten om een en ander in goede... te leiden.

Toevallig vernamen wij dezer dagen uit Pekal... dat de *Jaarmarktvereeniging* aldaar een schrijv... ontvangen van een zakenman uit New-York, ver... de om toezending van „goedkoope" *batik!* B... die weten, dat juist de bewerkelijke Pekalong... sarongs, zelfs die met Europeesche motieven, w... Chineesche en Indo-europeesche dames zoo zeer ... smaak vallen, verre van goedkoop zijn, komt ... de gedachte op: dat deze bestelling gedaan wer... een der bovenbedoelde Amerikaansche *globe*... Zooals wij vernamen, droeg het bestuur dier *Jaa*... *vereeniging* aan een der Pekalongansche dames o... dien *Yankee* in de pandhuizen batiks op te koop... dra hij haar het geld er voor toegezonden zou ...

Wij vragen ons echter af: zou 't niet beter z... Amerikanen te laten beseffen, dat echte, mooie... *niet* goedkoop, doch uit artistiek oogpunt hun g... komen waard zijn? Deze door kenners hooggе... Javaansche kunst zou dan zeker ook in Amerik... en meer op prijs gesteld worden.

Persoverzicht uit de Indische Bl...

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS...

Een historisch mandaat.

Het *Bat. Nwsbl.* (16 t/m 22 Juni) vervolgt z... slagen, overzichten (van *Civis*) en redaction... kelen over hetgeen in den Volksraad behande... De Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Z... heer *Schrieke*, wenscht het Regeeringsantwoord ... len onder een motto ontleend aan art. 22 van h... vest van den Volkenbond. Bij de stichting v... Bond moest het lot worden bepaald van de vo... Duitsche en Turksche gebiedsdeelen, welke ha... gehouden te staan onder het Oppergezag van...

..., die daar vroeger het bewind voerden, en welke be...ond worden door volkeren, die nog niet in staat zijn ...en koers te sturen onder de bijzonder zware eischen, ...lke het huidige internationale verkeer stelt. Voor het ...wind over deze volkeren heeft art. 22 van het hand...st den gouden regel gegeven, dat „de welvaart en ontwikkeling dezer volken een heilige taak vormen in ...nst van den vooruitgang der menschheid.” Dat deze ...gel boven het Reg. antw. prijkt, is veroorzaakt door ...n heer Gonggrijp, die aandacht vroeg voor een twee... passages uit het schitterend boek van den heer An...oulvant. In die passages zwaait de schrijver het be...ind over Ned.-Indië grooten lof toe en er komt het ...oord „mandat” in voor. „La Hollande” — aldus de ...r. — „se verra d'une décision certainement unanime ...nfirmer par toutes les nations le mandat qu'elle s'est ...rogé sur cet archipel asiatique” en later schrijft hij, ...t het gewestelijk bestuur „a su acheminer douce...nt l'administration du pays vers la formule du *man...t.*” Tegen dit gebruik van het woord „mandat” be...nd bezwaar, omdat onder dat woord verstaan zou ...rden de zeggingskracht, die de verschillende mo...ndheden, die aan de winnende hand waren, hebben ...rkregen over de verloren Duitsche koloniën, waarbij ...tuurlijk zekere waarborgen en zekere eischen wor...n gesteld. Van een zoodanig mandaat ten aanzien ...n Ned.-Indië kon, volgens den heer Gonggrijp, niet ...orden gesproken en hij vroeg de aandacht van de ...egeering voor het z.i. minder juiste gebruik van het ...oord „mandat”. De gegeven omschrijving is, volgens ...n Reg.gem., niet onjuist, maar minder volledig. De ...druk zal meer moeten worden gelegd op den aard ...r verworven zeggingskracht, zooals deze is onder...orpen aan *la formule du mandat:* „Le bien-être et le ...veloppement de ces peuples forment une mission ...crée de civilisation.” *Het Nederlandsche mandaat ...r Indië is geen Volkenbondsmandaat, doch een his...risch mandaat* en grondleggers en uitbouwers van de ...oniale politiek hebben reeds jaren geleden geschre...n, dat Nederland er met ernst naar te streven heeft ...het uitgestrekte koloniale gebied, waarover het ...bestuur voerde, en zijn bevolking tot een hooger ...van ontwikkeling op te voeren. Spr. zegt, dat het ...ig was dit voorop te stellen, omdat het de schakel ...t tusschen de opeenvolgende landvoogdijen van de ...ste kwarteeuw, al kan niet worden ontkend, dat het ...oonlijk element zich daarbij niet geheel laat uit...kelen, maar *onder alle omstandigheden is de Land...gd de mandataris van de Nederlandsche natie, die ...r koloniale politiek in groote lijnen heeft uitgezet.* ...er de plicht der Regeering tot verzorging van de ...itieke ontwikkeling der bevolking kan geen mee...ngsverschil bestaan.

De notulen van den J. S. W. B.

...at betreft de in het „*Vrijz. Weekblad*” gepubliceerde ...ulen van een vergadering van den J. S. W. B. op 10 ... (zie „Kol. Wkbl.” 22 Juli, blz. 8), zal de Regeering ...r een openhartige uiteenzetting in Haar antwoord ...den Volksraad er gaarne toe mede werken de ...gevolge daarvan opgekomen onger...eid weg te ...en (*Bat. Nwsbl.* 22 Juni en *De Sum. Post*, 24 Juni, ...bl.). De Regeering ziet, zoolang het tegendeel niet is ...leken, in iedere politieke partij de draagster van de ...alen, die zij tracht te verwezenlijken en de Regee...g staat vanzelfsprekend gunstig tegenover *een poli...k-loos voorstel, dat dient ter bestrijding van het com...nisme*, dat bestreden moet worden door middel van ...de maatschappij opkomende krachten. De voorge...de actie werd als zoodanig door Haar beschouwd. ...is Haar onverschillig welke partij die actie enta...erde. Voorliefde voor den P. E. B. heeft Zij niet la...blijken, ook de Bond van Vrijzinnigen en Boedi ...omo zouden een gelijk onthaal gevonden hebben; ...daar het schrijven van de Regeering aan de regen... De belangstelling der Regeering werd verzekerd, ...r zoolang als de propagandisten volgens het pro...m optraden. Steun werd in geen enkel opzicht toe...gd, terwijl in de verplichting voor de regenten om ...de actie te rapporteeren de waarborg ligt opge...voor de juistheid der actie.

...verwijzen naar *De Loc.* (14 Juni, blz. 11 „De ...B. en de suiker”; blz. 17 „Politieke dwalingen”), ...*Nwsbl.* (22 Juni „Klare wijn”, een belichting van ...heer *J. den Hollander*, secr. van het Dep. Oost-Java ...den P. E. B. en den Java-suiker-Werkgeversbond ...Soerabaja), *Soer. Hbl.* (11 en 14 Juni, 3de bl. „De ...B.-affaire”; 15 Juni, 3de bl. „Waarheid of disci...ne”; 18 Juni, 3de bl. „Het P. E. B.-geval”, een be...ouwing van den heer *Van Gennep*), *Deli Crt.* (21 ..., „Een verkiezingscampagne”), *De Sum. Post* (19 Juni „Negatieve Steun”; 24 Juni „Nogmaals de P. E. B.”) en *Java-Bode* (14 Juni, 1ste bl. en L. N.; 16 Juni „Van twee regenten”; 17 Juni „Nederland en Indië in den Vreemde en thuis”; 19 Juni „Inlandsche Edellieden”; 21 Juni „Onrust en haar verwekkers”; 22 Juni „Suiker en Politiek” en „Communisten over Indië”).

Om het Onderwijs.

In hare *M. v. A.* heeft de Regeering uitvoerig geantwoord op de bezwaren in de afdeelingen van den Volksraad ten aanzien van het Onderwijs geuit. (*Deli Crt.*, 21 Juni en *Java-Bode*, 21 Juni, L. N.). Dat zij zich ten volle rekenschap geeft van de groote bezwaren tegen *eenzijdig intellectualistisch onderwijs*, bewijzen de in de laatste tien jaren genomen maatregelen zoowel ten aanzien van de *lichamelijke opvoeding* als van den *handenarbeid*, welke op bestrijding van dit euvel zijn gericht. De aandacht blijft bij voortduring op een verdere uitbreiding en intensiveering van het onderwijs in deze onderdeelen gevestigd. De oogenblikkelijke toestand op de arbeidsmarkt rechtvaardigt nog niet de generaliseerende conclusie, door verscheidene leden daaruit getrokken, dat het onderwijsstelsel te weinig rekening zou houden met de eischen der maatschappij en dat het peil van het onderwijs kunstmatig zou zijn opgevoerd en te hoog is dan dat de maatschappij de abituriënten der scholen allen kan absorbeeren. Daargelaten dat *de werkloosheid* onder vele z.g. intellectueelen voor een deel moet worden toegeschreven aan oorzaken, die bij de betrokkenen zelven liggen, mag niet vergeten worden dat in een jong land als Ned.-Indië, dat eigenlijk nog aan het begin van zijn economische en cultureele ontwikkeling staat, een verstoring van de arbeidsmarkt in voor de werkzoekenden ongunstigen zin, niet dadelijk een bedenkelijk karakter behoeft te dragen en dat er eerder aanleiding is om daarin een voorbijgaand verschijnsel te zien, verband houdende met de economische conjunctuur buiten Indië. Het verschijnsel heeft ondertusschen de volle aandacht der Regeering.

Zooals aan de *Deli Crt.* reeds geseind werd, zijn de voorloopige resultaten van de maatregelen om het *tekort aan (mannelijk) onderwijzend personeel* te verminderen, zeer bevredigend. Op de vraag naar het oordeel der Regeering of de door het *N. I. O. G.* voorgebrachte wenschen inzake de bezoldiging redelijk zijn, wordt geantwoord dat dit in het algemeen zeker niet het geval is. Waar verscheidene leden ten stelligste ontraden aan de verlangens dier vakvereeniging gevolg te geven, zoolang deze voortgaat de uitzending van onderwijzers te belemmeren, o.a. door een circulaire, neemt de Regeering het standpunt in, dat het optreden dezer vakvereeniging nimmer aanleiding zou mogen zijn om gerechtvaardigde salariswenschen af te wijzen. Het stemt tot groote voldoening, zoo zegt de Regeering, dat de actie van het *N. I. O. G.*, waarvan de schadelijke werking niet precies is na te gaan, ernstige critiek heeft ondervonden, niet alleen in den Volksraad en de organen der publieke opinie, maar ook in de onderwijswereld zelf, waar zelfs een geheel tegengesteld geluid werd vernomen. Zoo heeft het Hoofdbestuur van de Christelijke Onderwijzersvereeniging een krachtige opwekking gericht tot de Collega's in Nederland om zich aan het onderwijs in Indië te komen wijden en heeft het orgaan van den Kath. Onderwijzersbond afkeuring uitgesproken over den inhoud van de circulaire van het *N. I. O. G.* Wat de opleiding van onderwijzers betreft, wordt dan nog medegedeeld, dat een nieuw schema is opgesteld voor de opleiding van leerkrachten voor de verschillende scholen van het Westersch lager onderwijs.

Het *Soer. Hbl.* (18 Juni, 3de bl. „*Kentering*”) neemt „met groote ingenomenheid” een driestar over van „*De Banier*” (10 Juni), waarin de hierboven vermelde oproeping in de „*Chr. Ond.*” (27 Mei) van het Hoofdbestuur der *C. O.* V. besproken wordt. Het doet „*De Banier*” goed te lezen: „Collega's, we herhalen met den meesten aandrang onzen omroep: *Komt thans naar Indië!* Ge zult er, dit durven we voorspellen, geen oogenblik spijt van hebben. We kunnen wel zeggen, dat alle collega's, die hier zijn — en 't zijn er reeds honderden! — met dankbaarheid terugdenken aan het oogenblik, dat ze het besluit om naar Indië te gaan, genomen hebben.” Er is, naar het inzicht van „*De Banier*”, voor onderwijzers geen reden tot klagen; het verheugt haar nu eens onomwonden te lezen dat er inderdaad reden is tot dankbaarheid.

De aftapping van het Kloetmeer.

De heer *Schorr* vestigde op de laatste vergadering van den Gewestelijken Raad van Kediri er de aandacht

op dat, nu het Kloetmeer op een 3 millioen M3. na ledig is, de bronnen, die op de Kloethellingen ontspringen, zeer sterk in hun debiet achteruit zijn gegaan. (*De Loc.*, 15 Juni, blz. 18). De wanden van het kratermeer zijn doorlaatbaar. Door den eersten horizontalen tunnel stroomde veel water, dat toch zijn oorsprong in het Kloetmeer moest hebben. De heer Schorr had er nog bij kunnen zeggen, dat in 1923, toen het tunneldak over een lengte van 65 M. instortte, door den sloot in den tunnel dagelijks een hoeveelheid water van 7200 kubieke meter werd afgevoerd, welk water in den vorm van zwaren regen, die door het tunneldak sieperde en verder door het gesteente werd geperst, op natuurlijke wijze naar buiten werd gevoerd. *De Loc.* brengt in herinnering, dat het Kloetvraagstuk bij het Mijnwezen in 1906/1907 in studie werd genomen. In het begin van 1907 heeft *ir. Cool* ongeveer een 12-tal bronnen in het Blitarsche en Garoemsche en bij de ondernemingen Tjandi Sewoe, Panataran en Gambar onderzocht. De watermonsters uit die bronnen werden door middel van de toevoeging van een paar zuren onderzocht. Daarbij werd afdoende aangetoond, dat ongeveer de helft dier bronnen hun water rechtstreeks aan het Kloetmeer ontleenden, want de samenstelling van dit bronwater was geheel identiek aan het water, dat men in het Kloetmeer vond. Deze bronnen vonden dus hun ontstaan wel degelijk in het Kloetmeer en kwamen door ondergrondsche waterloopen voor den dag aan den voet van den Kloet. *) Daarmede was bewezen dat het Kloetmeer invloed uitoefende op de bevloeiing. Zeer begrijpelijk is 't dus dat nu het Kloetmeer zoo goed als ledig is, dat van directen invloed moet zijn op verschillende bronnen, putten en waterloopen op de Kloethellingen. Wat het zwaarst was moest maar het zwaarst wegen; een vermindering van het waterdebiet woog niet zoo zwaar als de veiligheid van Blitar en omstreken. In dezen Oostmoesson zal op nog meer afdoende wijze blijken, dat door het ledigmaken van het Kloetmeer tevens een natuurlijke wadoek is opgeruimd.

Een belangwekkende film.

Den heer *Tassilo Adam* te *Djocja* werd de bijzondere gunst verleend ook datgene in de Kratons te Djocja en Solo in beeld te brengen, wat anders slechts aan enkele bevoorrechte Europeanen en Inheemschen mocht worden te zien gegeven: *de Bedojo-dansen,* de heilige dansen van meisjes uit den hoogen adel bij speciale gebeurtenissen en op speciale plaatsen uitgevoerd. (*Java-Bode,* 16 Juni). In de Nieuwe Zaal van het *Deca Park* te Weltevreden was de vertooning van den Bedojodans de clou van een buitengewoon belangwekkende film van den heer Tassilo Adam. De film opende met pracht-opnamen van de Midden Javasche tempelruïnes (Boroboedoer en Prambanan). Hierna kwam het Kraton-leven. Eerst het Djokjasche, ter gelegenheid van de Sekaten-feesten, de optocht naar den Siti-Inggil van Sultan, Resident en het groote gevolg van bloedverwanten, hovelingen (w.o. de mismaakten) en kratontroepen in hun oud-modische costuums en bewapening. De goenoengans (rijstoffers) worden na de missigit gedragen, waar een feestmaal is aangericht voor de hooge en lage ambtenaren. Voorts trokken de aandacht de kleedingoffers aan Njai Loro Kidoel aan de Zuidkust. Na de Bedojo-dansen eindigde de film met de begrafenis van een der hooge kratonfiguren. Wij zagen de witte lijkkoets met de onder bloemen bedekte baar, voor en achter begeleid door kratontroepen en hovelingen, het vertrek per trein naar Imogiri in den witgelakten wagon, de aankomst te Imogiri, het bestijgen van de trappen — evenveel als het Mohammedaansche jaar dagen telt — en de plaats, nog nimmer betreden door Europeanen en niet-ingewijden, waar de heilige graven zijn van de Sultans en Soesoehoenans en naaste familieleden. De opnamen zijn goed en scherp. 't Is een eenig stuk werk, dat ook in den vreemde belangstelling zal wekken voor onze Vorstenlanden. Onder de aanwezigen werden opgemerkt de Duitsche en Japansche consuls, vele leden der Duitsche kolonie, de Regent van Batavia, e.v.a.

Het nieuwe Theeproefstation te Buitenzorg.

Den 17den Juni werd de eerste steen gelegd voor het nieuwe *Theeproefstation* op het land *Gedoeng Halang* te *Buitenzorg* (*Bat. Nwsbl.* 17 Juni). Ruim 60 jaren geleden werden de eerste zaden voor de theecultuur in Ned.-Indië uit China ingevoerd. Het Gouvernement is met de theecultuur begonnen, om ze later over te laten aan het particuliere initiatief. Thans is de jaarlijksche opbrengst circa 35 à 40 millioen K.G. In 1[...] zagen de theeplanters de urgentie in van wetensch[...]pelijke voorlichting; ze wendden zich ter zake [...] *prof. Treub* om hulp bij het nemen van proeven in [...] belang van de theecultuur. In 1902 volgde de opr[...]ting van een theeproefstation, als afzonderlijke af[...]ling van 's Lands Plantentuin, sedert 1905 van het D[...] van Landbouw. Langzamerhand maakten de pr[...] stations zich los van het Departement; het Theepr[...]station is het laatste, dat nog banden met het gou[...]nement onderhield. De opzegging van de lokalit[...] van het Departement is de beste oplossing om tot [...] Theeproefstation te geraken. Het Gouvernement betr[...] geen oogenblik dat het de theecultuur in particul[...] handen heeft gegeven; het waardeert de werkzaamh[...] van het particulier initiatief.

*) De „Wereldkroniek" van 29 Mei, blz. 176, geeft een goed geslaagde vliegtuigfoto van het Kloetmeer.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De geldcirculatie op het eiland Bali.

Volgens eene mededeeling, voorkomende in de „[...]niagaän" van 9 December 1925, zou de heer Tjok[...] Gde Soekawati op den 5en dier maand het navolg[...] onder de aandacht van het Bestuur hebben gebr[...]

Aangezien de geldverwisseling op Bali nog niet [...]stand is gekomen, is het hoofdruilmiddel voor den [...]linees de Balische platte en dunne „kèpeng" gebl[...]

En, aangezien de belastinggelden in Ned.-Indi[...] munt moeten worden afgedragen, is er gedurende [...] tijd veel vraag naar dat geld, met daling van de w[...]de van de „kèpeng".

Zijn de belastinggelden betaald, dan is de vraag [...] Ned.-Indische munt weer minder en stijgt ook w[...] de waarde van de kèpeng.

Tijdens den belastingaanslag betaalt men voor [...] rijksdaalder 1800 kèpeng en na de betaling der b[...]tinggelden 1200 tot 1500 kèpeng.

Dat wisselende koersverschil is voor de bevol[...] schadelijk en valt haar zwaar.

Is het, zoo vraagt de heer Soekawati, niet in het [...]lang van de economie der bevolking op het eiland [...] raadzaam, het muntverschil op te heffen en de geleg[...]heid open te stellen bij 's lands kas te Mataram en [...]ders de Balische munt in te wisselen?

Vooral klein geld zal daarvoor noodig zijn.

Het Communisme in Japan.

In de „Njala" komt een brief voor, gedagteek[...] Oesaka, November 1925, van den heer Rajputawa, w[...] in deze, volgens zijn inzicht, een overzicht geeft [...] den omvang der communistische beweging in Ja[...]

Dit schrijven, dat in het te Semarang verschijn[...] communistisch nieuwsblad „Api" van 18 Decem[...] 1925 is opgenomen, luidt in hoofdzaak als volgt:

Kameraden!

Toen wij te Oesaka aankwamen, werden wij [...] verscheidene roode kameraden aldaar met open ar[...] ontvangen.

De communistische beweging heeft in Japan de [...] Regeeringswege uitgevaardigde drukkende maatreg[...] weten in te perken, ook al tengevolge van de oms[...]digheid, dat de Japansche autoriteiten ongaarne [...]bruik maken van het middel van ruw geweld.

Wel is waar spant de Japansche bourgeoisie zich [...] in de lijn van de „Sarikat-Hidjo" in Indonesië, doch [...] Japanner uit het volk begrijpt, dat hij geen maatreg[...] moet steunen, welke schrik opwekken, aangezien [...] die wijze geene goede resultaten worden verkregen [...] de werklieden bovendien sterk staan door de org[...]satie van de vakbonden.

De Japansche Regeering treedt gematigd ten [...] op, omdat zij weet dat in het leger vele personen to[...] communistische partij behooren.

De Japansche militair is niet iemand, die hand[...] ontvangt, doch wel, evenals thans in Ned.-Indië, [...] milicien.

Volgens de den schrijver verstrekte inlichtingen, [...] afkomstig zijn van een partijgenoot, tevens officier [...] het Japansche leger, staat dit leger op politiek terrein [...] niet vast in zijne overtuiging.

Er zijn groenen en rooden in dat leger, doch w[...] voelen allen sympathie voor de socialistische bew[...]

Het is twijfelachtig of dat leger bij het uitbreke[...] ernstige verwikkelingen vertrouwen verdient en in [...]stige oogenblikken de bevelen van de officieren [...] opvolgen.

Vele jonge officieren te Oesaka en verscheidene [...]den hebben reeds den moed gehad aan de Regeer[...]

vertegenwoordigers het verzoek te doen spoedig kleur te bekennen en de Sovjet Republiek te erkennen, ten einde een verbond tusschen de beide regeeringen tot stand te brengen, hetgeen in het belang zou zijn van het geheele Oosten.

De militaire partij in Japan, waarvan velen de roode beginselen zijn toegedaan, verwacht dat China binnen korten tijd zich met kracht zal oprichten om te doen hetgeen het doen moet en dat Japan zich, in verband daarmede, zal onthouden van het nemen van krasse maatregelen ten opzichte van het militair bestuur in het gebied van Manchurije.

(Wordt vervolgd.)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

School en opvoeding.

II (Slot).

Nog niet lang geleden maakte de „Singapore Free Press" melding van de avondschool „Khai Ming" aldaar, alwaar, volgens algemeene notoriteit, leerstellingen werden verkondigd, die in strijd waren met de voorschriften van de heerschende wetten des lands.

De Gouverneur en de plaatselijke raad vonden ook, dat op die onderwijsinstelling propaganda werd gemaakt voor eene politieke richting, welke in strijd was met de landsbelangen en een schadelijken invloed uitoefende op de openbare meening.

Deswege werd de school gesloten.

De Regeering te Singapore zag in het verspreiden van communistische en revolutionnaire beginselen een gevaar, niettegenstaande de avondschool werd bezocht door personen van leeftijd en was van meening, dat die inrichting, ook buiten de school, gevaarlijk kon zijn voor ander publiek.

En daarin had zij geen ongelijk, omdat de leerlingen het geleerde zonder twijfel ook overbrachten aan jongeren, die des avonds niets te doen hebbende, naar de school werden getrokken.

Het aantal „Rajatscholen", waar de communistische propagandisten van de kinderen geschikte menschen voor de maatschappij denken te maken, is niet gering, doch zij ondervinden daarbij geene groote bezwaren van de zijde der Regeering, in vergelijking met de actie van het Bestuur in de Straits-Settlements, dat de roode propaganda en de roode propagandisten krachtig in de hand houdt.

Waar in Ned.-Indië aan die lieden meer de vrije hand wordt gelaten, behoeft het geen verwondering op te wekken, dat de communistische invloeden steeds in omvang toenemen.

Behalve de scholen, waar politieke leerstellingen worden onderwezen, dient men ook te weten de leerprogramma's der godsdienstscholen en hetgeen even voornaam is of aan de onderwijzers op die scholen wel zulk eene bevoegdheid en macht kan worden gegeven, dat de ouders met volle vertrouwen hunne kinderen voor de opvoeding aan hen kunnen toevertrouwen.

Naar de meening van de Redactie der „Sinar Sumatra" is het aantal leerlingen, dat de particuliere scholen bezoekt (waaronder ook de Rajatscholen), grooter dan van de bestuursscholen, een feit dat zij toeschrijft aan de omstandigheid, dat op de gouvernements onderwijsinstellingen geen plaats is voor de groote massa.

De godsdienstscholen en de scholen van kerkelijke instellingen, die door de Regeering worden gesubsidieerd, trekken eveneens veel leerlingen, doch al wordt de toestand dientengevolge minder moeilijk, niettemin is er gebrek aan leergelegenheid voor de menigte.

Deze verlangt, ten einde te voorkomen dat de kinderen tot schavuiten opgroeien, onderwijs voor hare kinderen en aanvaardt om die reden de school, welke plaatsing aanbiedt.

Het is ten deze voor de ouders een soort gedwongen speculatie, in de hoop, dat de opvoeding in de toekomst winst brengen zal.

Doch, al bestaat die drang nu eenmaal, toch zal het goed zijn voor de ouders om zich te voren te overtuigen van de richting der school, waarop zij hunne kinderen geplaatst wenschen te zien.

De toestand, zooals die thans is, is zoodanig, dat, als een godsdienstschool wordt opgericht, de ouders hunne kinderen derwaarts zenden.

Komt een Rajatschool tot stand, dan is die ook welkom en laat men de kinderen ter schole gaan, zonder dat de ouders eenig onderzoek instellen naar de richting waarin het onderwijs gegeven wordt.

Als een Christelijke school plaatsing biedt is het ook goed en kan men de ouders met de kinderen aan de hand derwaarts ter schole zien brengen.

Met deze werkelijkheid voor oogen, kan men zien hoe groot het verlangen der menigte naar onderwijs is, dat de Rajatscholen onder die omstandigheden gewild zijn en dat het aantal zich uitbreidt.

Doch, zooals reeds in het begin van dit artikel werd gezegd, zijn de scholen, waarop de jeugd hare opleiding kan ontvangen, van verschillende kwaliteit.

Er zijn scholen, waar het verstand en het gevoel der leerlingen wordt ontwikkeld en het onderwijs wordt gegeven in overeenstemming met de wenschen der ouders, doch er zijn ook scholen, waar het onderricht zóódanig is, dat het toekomstige bestaan der leerlingen geheel en al in de war wordt gebracht.

Aan de ouders in Ned.-Indië staat het, om, wanneer zij het voornemen hebben hunne kinderen ter schole te zenden, bovenstaande beschouwingen nauwgezet te overwegen.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Een afwijzende houding, tegenover het Ned. Indonesisch Verbond.

Zooals men weet, is in April te 's-Gravenhage opgericht het Nederlandsch Indonesisch Verbond, welks bestuur als volgt is samengesteld: Mr. D. J. W. J. Kluiver, president; R. M. Soeripto, vice-president; ir. H. von Essen, alg. secretaris; P. J. Rhemrev, 1e secretaris; R. M. Jodjana, 2e secretaris; A. F. Pasanéa, 1e penningmeester, en A. Doeve, 2e penningmeester. Deze jonge vereeniging mag zich verheugen in de sympathie van velen. Schril steekt hierbij af het oordeel van de Vereeniging van hier te lande studeerende Indonesiërs (Perhimpoenan Indonesia), welke in het jongste Nr. van haar orgaan „Indonesia Merdeka" de oprichting van het Verbond in deze bewoordingen *begroet!*

In tweeërlei opzicht is dit verbond ons vijandig gezind te noemen: eerstens, omdat voor het grootste deel de weinige Indonesische leden òf wegens hun antinationalistische aspiraties uit onze vereeniging zijn gezet, dan wel uit eigen beweging als lid van de P.I. hebben bedankt; tweedens, omdat hun politiek van samenwerking met den Blanda lijnrecht tegen de beginselen van de P.I. ingaat, al trachten ze dat ook te verbergen achter phrases als „met terzijdestelling van politieke tendenzen", „een cultureele associatie bevorderen" en dergelijke meer. Wat betreft hun „belangstelling aangaande Indonesiërs in Nederland", wij stellen er prijs op hier te verklaren, dat de Perhimpoenan Indonesia met dit verbond niets van doen heeft!

In dit verband zullen wij naar aanleiding van inlichtingen uit het Vaderland aangaande een zgn. Indonesische Studieclub, in Nederland, er op wijzen dat deze club met den pretentieuzen naam voor zoover wij weten slechts één Indonesiër (die niet tot onze gelederen behoort) als lid heeft.

Staatscommissie van het Muntwezen.

Ter Landsdrukkerij te 's-Gravenhage is verschenen het advies van de Staatscommissie voor het Muntwezen, ingesteld bij Kon. Besluit van 6 April 1921. Deze commissie (voorzitter Mr. G. Vissering, secretaris Mr. W. J. M. van Lutterveld) had de opdracht H. M. de Koningin van advies te dienen over de vraag, of de toestand op het gebied van het muntwezen in Nederland en Nederlandsch-Indië wijziging van de desbetreffende regelingen noodig of wenschelijk maakt, en zoo ja, welke wijzigingen.

Het eerste hoofdstuk van het boek behandelt den bestaanden toestand op het gebied van het muntwezen in Nederland en vervolgens dien in Ned.-Indië; het tweede bevat de voorstellen tot wijziging van het muntwezen (waarbij de blz. 54—64 op Ned.-Indië betrekking hebben). Het derde hoofdstuk bestaat uit opmerkingen betreffende enkele met het muntwezen samenhangende vraagstukken, gevolgd door een samenvatting, waarin men o.a. leest: De beslissing of Indië een eigen muntinrichting in het leven zal roepen, moet aan Indië worden overgelaten; vooralsnog is die maatregel niet aan te bevelen (in Bijlage III vindt men nadere bijzonderheden over een eigen muntinrichting voor en in Indië).

Verder is aan het verslag toegevoegd een afdruk van een persoonlijke Nota van den Secretaris der Commissie, over de door Ned.-Indië gederfde winsten op aanmuntingen.

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

Foto's van de Nieuw-Guinea-expeditie.

Door de gezamenlijke redacties van geïllustreerde weekbladen in Indië is een schrijven gericht aan het Indische Comité voor Wetenschappelijke Onderzoekingen, waaraan de N. R. Ct. via de Java Bode het volgende ontleend:

„Naar ons uit de dagbladen is gebleken, zijn reeds films en foto's van de Nieuw-Guinea-Expeditie door de Amerikaansche leden naar het buitenland gezonden, waar zij hun weg zullen vinden in diverse periodieken en publicaties.

Tot op heden werden echter geen foto's van deze expeditie ter beschikking gesteld van de Indische geïllustreerde pers, terwijl o.a. der directie van het weekblad d'Orient op haar verzoek, gedaan aan kap. Posthumus, dergelijke foto's te mogen aankoopen, werd medegedeeld dat zulks van hoogerhand was verboden.

Waar thans blijkt, dat wel foto's naar het buitenland worden gezonden, vermeenen wij, dat er geen redenen meer kunnen zijn den geïllustreerden bladen in Indië deze foto's te onthouden, en vertrouwen wij daarom dat alsnog opnamen ter publicatie voor ons beschikbaar zullen worden gesteld.

Het Indische publiek heeft zeer zeker recht op ruime voorlichting ter zake van dergelijke expedities, en juist waar publicaties in wetenschappelijke tijdschriften en brochures buiten zijn bereik blijft, zijn naast de dagbladen de geïllustreerde week- en maandbladen de aangewezen organen om deze publiciteit te doen plaats vinden."

De Opbouw.

In het Nr. van 15 Juli wijdt de heer H. J. van Mook een beschouwing aan het ontwakend Oost-Aziatisch nationalisme. Schr. heeft blijkbaar van dit moeilijke vraagstuk veel studie gemaakt; hij ziet er niet de uiting in van een bewuste volksgemeenschap, één van cultuur, afkomst of taal, maar de gemeenschappelijke strijdleuze van een steeds wassende groep ontwikkelde Aziaten, die, onderworpen aan een bepaalde Westersche overheersching, de beëindiging of althans de verzwakking daarvan zich ten doel heeft gesteld. De rechtvaardigheid van deze leuze beamende, gelooft schr. dat voor het Westen de tijd is aangebroken, dat het zijn superioriteit van materieele macht heeft te vervangen door een voorgaan in onbaatzuchtigheid, wil het de wereld besparen voor een onheil, dat alle tijdelijke winsten zal vernietigen. Want hij is overtuigd van de onvermijdelijkheid der Aziatische vrijwording; overtuigd dat die vrijwording is te bereiken in harmonie met het oude Europa en het jonge Amerika; overtuigd eindelijk, dat zij bereikt zal worden, ook al stelt men haar alle hinderpalen van menschelijk vernuft en menschelijke macht in den weg, doch hoe grooter de hinderpalen, hoe geweldiger het leed dat zij eischen zal.

Want zelfs het in verdrukking en benauwenis gegroeide Oost-Aziatische nationalisme zal ten slotte werkelijke naties doen geboren worden, en een blijvend overheerschte natie kent de menschelijke geschiedenis niet.

We bevelen een nadere kennismaking met de interessante beschouwing van den heer Van Mook ten zeerste aan.

De Indische Kroniekschrijver, Mr. A. Joekes, vindt in zijn overzicht in genoemd Nr. gelegenheid, aan te toonen dat z.i. van den tegenwoordigen Minister van Koloniën weinig te wachten is voor het inzetten van een meer vooruitstrevend beleid in Indië.

De Indische Post.

De rubriek „Onze meening" in het Nr. van 12 Juni bespreekt twee onderwerpen: het rapport van het kantoor van Arbeid betreffende de arbeidstoestanden in de Soerabaiasche industrie, en de opcentenhistorie der provincie West-Java. — De hr. G. J. Wiggers schrijft over de immigratie van Chineezen in Ned.-Indië, welke een stijgende lijn vertoont; de trek naar de rubberstreken is zelfs met 100 pCt. vermeerderd. De beteekenis hiervan illustreert schr. duidelijk als hij zegt, dat het aantal Chineesche immigranten met bestemming Djambi alleen in het jaar 1925 ruim tweeduizend bedroeg, terwijl het cijfer van de totale Chineesche bevolking van het geheele gewest Djambi volgens de in 1920 gehouden volkstelling op dat tijdstip weinig meer dan 3000 kan hebben bedragen. — In hetzelfde Nr. o.m. een beschouwing over „de beteekenis voor Indië van het optreden van den nieuwen minister van Oorlog en Marine".

De Indische Mercuur.

No. 29 (21 Juli). De geest van Deli. Lezing gehouden voor het Oostkust van Sumatra-Instituut in de gehoorzaal van de Afd. Volkenkunde van het Koloniaal Instituut op 22 Juni 1926, door A. J. Lievegoed. — Het mu wezen in Nederland en Indië. — De cocamarkt in 19 — Kultuurberichten. (Een nieuw cultuurgebied Atjeh). — Kleine mededeelingen. (Prijzen en inde cijfers in Ned.-Indië. — Koloniaal congres te Marseil — Enz.). — Industrieele mededeelingen. — Financie berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksc rubrieken. — De Afd. Handelsmuseum van het K Instituut geeft een literatuur-opgaaf over oliën, vet en wassen.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 50 (12 Juni). cultuur van Cassave, door M. van der Meer. — Dr. L. H. Zakrzecki †. — Intreerede van prof. J. E. van Stok. De Inlandsche en Europeesche landbouw in Ne Indië en enkele hunner problemen. — Rubberbereidin ordonnantie (vervolg; zie ook No. 51). — Garoetsc Planterskring (vervolg).

Id. No. 51 (19 Juni). De cultuur van Cassave (slo — Over de bestrijding van schadelijke insecten in thee- (en kina-) cultuur, door Dr. R. Menzel (ontle aan de Indische Mercuur). — De rubbercultuur West-Afrika. — Het Sumatra-landbouw-syndic Nieuwe landen in exploitatie.

De Periskoop.

Het Nr. van 19 Juni van dit Surinaamsche weekb bevat het slot van het uit de „Ind. Verlofganger" ov genomen, over Paramaribo handelend, artikel van Oudschans Dentz. — Verder is er o.m. in opgeno het laatste gedeelte van E. Essed's artikelenreeks: N de Tibiti.

Het Nr. van 26 Juni brengt weder een vervolg v A. P. Penard's: Iets over onzen Caraibischen pujai, mede een „Verklaring der toegezondene Odo's" (Su naamsche spreekwoorden).

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 9 (21 Juli). Een en ander uit Java's verre v leden. Wat de inscriptie's verhalen (met ill.), door — Het vraagstuk van Java's bevolkingsaanwas (ve volg), door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis. — Mooi matra. 10. Naar den top van den Merapi (met ill.), d J. van Bokhoven. — Boekbespreking (R. Goris: Bijdr tot de kennis der Oud-Javaansche en Balineesche th logie). — Verder belangwekkende platen van bevl ingswerken op Java.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Uit den inhoud van deel 19, afl. 4—5 (April—Mei De organisatie van den Dienst van het Boschwezen, Dr. R. Wind (met opmerkingen door W. Zwart, W. Zijp en E. D. Kunst). — Intensiteit van het Boschbe door H. J. L. Beck. — Onderzoek naar de technis eigenschappen van het hout, door A. T. J. Bianchi. De mikrografische identificatie van het hout, door J. Beversluis; breedvoerig besproken door Dr. L. G. d Berger. — Het verdwijnen der in het wild leven dieren in Ned.-Indië (overgenomen uit het Soer. H delsbl.).

Ind. Militair Tijdschrift.

Inhoud van jaarg. 1926, No. 6. Over en uit den we kring van den civiel en militair bestuurder, door P. F. Kaniess. — De beteekenis der Locarnoverdra voor den politieken toestand in den Pacific, door W. K. H. Feuilletau de Bruyn. — Een Duitsche gener (nl. F. B. von Gagern) in het Oost-Indische leger, do S. Kalff. — Aanwijzingen voor een postcommandant Boven-Tonkin, door M. H. du Croo. — Over tactis vorming, door Camurs. — Uit de practijk. Vli ervaringen. — Uit de pers: De verdediging van Ned landsch-Indië. — De Nieuwe Rott. Courant over de dische defensie. — Eenz.

Dr. H. L. H. Zakrzechi †.

In het gemeente-ziekenhuis te Bandoeng is op jarigen leeftijd overleden Dr. Zakrzecki, een bek planter uit het Bandoengsche, wiens naam ook in laatsten tijd bij het groote publiek bekend is gewor om zijn plannen tot het stichten van een groote jene fabriek op Java, welke plannen echter zijn afgestuit hevige bestrijding van verschillende zijden.

Bovengenoemd Nr. 50 van het Alg. Landb. we wijdt een korte biographie aan den overledene, waa we enkele bijzonderheden ontleenen.

Dr. Zakrzecki werd te Stettin geboren, studeerde een Duitsche Universiteit, waar hij als doctor in rechten promoveerde. Twintig jaar geleden ontmo men hem als jongste geëmployeerde in de thee op en later als zelfstandig geëmployeerde van Paal

een afdeeling van het kinaland Wanasarie, nabij Pengalengan, waar Dr. Z. zijn beste jaren doorbracht. Eenige jaren maakte hij deel uit der redactie van genoemd weekbl., waarin verschillende artikelen van zijn hand zijn opgenomen; met den heer Taylor Weber richt hij den Cultuurbond op, doch na heftige onaangenaamheden met enkele bestuursleden zegt hij dien Bond vaarwel. Eenigen tijd later neemt Z. ontslag van Paal Lima, toen resident Eycken voor hem 60 grond bouws beschikbaar stelde nabij het meer van Tjileuntjah bij Pengalengan. Met veel energie en geen kosten sparend ondernam hij het klein landbouwbedrijf, doch door oogstmislukking en ten slotte door gebrek aan werkkapitaal werd dit bedrijf een mislukking. (Een der velen, die in het klein-landbouwbedrijf financieel ten onder gingen.)

Geruimen tijd heeft Dr. Z. in een klein kampoenghuisje sober moeten leven, te midden van de Inlanders, en zocht hij afleiding in zijn boeken. Daar zij ook de plannen door hem bepiekerd om een jeneverfabriek op te richten. Na dit intermezzo komt hij weder op een onderneming op Tjisaroeni en wordt kort daarna administrateur van de Sereh-onderneming Tjisada in het Soemedangsche. Juist was voor hem de tijd gekomen voor een financieel herstel, te meer daar hij een kans had zijn landje Poentik Marah voor ƒ 25.000 aan iemand in het Malabarsche te verkoopen. De koop zou gesloten worden als de bebouwingsclausule voor zijn erfpacht zou worden geschrapt. De Regeering verstrekte destijds Dr. Z. die gronden onder het uitdrukkelijk beding, dat daar geen groot-cultures verbouwd mochten worden; hij had zich met een rekest daarvoor tot de Regeering gewend en kon elken dag een gunstige beschikking ontvangen.

Met Dr. Zakrzecki is iemand heengegaan, die ook in de cultuurwereld een werkzaam aandeel heeft gehad; iemand met veel energie en werklust. Na velen en harden arbeid is voor hem nu de eeuwige rust gekomen.

* * *

J. A. Loebèr Jun. Das Batiken. Eine Blüte indonesischen Kunstlebens. Met Tafeln und Illustrationen. (Oldenburg i. O., G. Stalling Verlag). (In de rubriek Kunstnijverheid van het volgend Kol. Weekbl. zal aan dit werk eene bespreking worden gewijd).

Overzicht van de Indische en Maleisch-Chineesche pers, No. 25, 19 Juni 1926. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Verslag betreffende het Spoor- en Tramwegwezen in Nederlandsch-Indië over 1924 (tiende verslag). (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Het vreemde element in Nederlandsch-Indië (eerste gedeelte), door E. Helfferich. (Economisch-Statistische Berichten. 21 Juli '26).

Voorloopige cijfers en gegevens omtrent de werkzaamheden van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken over het jaar 1925. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Verslag over de Burgerlijke Openbare Werken in Ned.-Indië 1925. Zevende gedeelte. Beheer van het grootmaterieel. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Van Nieuw-Guinee tot Curaçao, door W. W. Broekhuysen, A. van Deursen en J. Minderman. (Bloemlezing uit tijdschriftartikelen en boeken, totaal 52 opstellen). (Wageningen, Gebr. Zomer en Keuning's Uitg. Mij.)

De ramp in de Padangsche Bovenlanden. Met afb. (Eigen Haard, 17 Juli '26).

Houtsoorten der cultuurgebieden van Java en Sumatra's Oostkust, door Dr. L. G. den Berger. Met afzonderlijken platenatlas. (Mededeelingen van het Proefstation voor de Thee. Nr. XCVII. Niet in den handel).

Het Kakean-genootschap van Seran. Acad. Proefschrift ter verkrijging van den graad van doctor in de letteren en wijsbegeerte aan de Rijksuniversiteit te Leiden, door J. Ph. Duyvendak. (Almelo, Drukkerij W. W. Hilarius Wzn.)

Suriname.

Volgens de laatst uit Suriname ontvangen bladen wordt het land nog steeds bezocht door allerlei plagen, allen gevolgen van de langdurige droogte, die er heeft geheerscht.

Eerst, in begin Juni, een muskietenplaag, waaronder ook de Engelsche zusterkolonie Demarara te lijden had. Toen deze wat af ging nemen, zijn de rupsen, die ook schenen te verminderen, met vernieuwde woede teruggekomen en tastten rijst, koorn, cassave en andere veldvruchten aan. Tegelijkertijd houden de ratten huis. De rattenplaag heerscht ook op ongekende wijze op de plantages. Tot een der hedendaagsche plagen behooren verder de... boschduiven, die in zwermen op de rijstakkers nederdalen om het uitgeplante zaad op te pikken.

Een planter van den rechteroever der Commewijne deelt aan „De West" mede, dat de nieuwste plaag is een ernstige vreterij aan jonge koffieplanten. Deze worden doorgeknaagd op een hoogte van ongeveer een voet, zoodat het boompje verloren is. Reeds duizenden jonge koffieboompjes moeten op die wijze verwoest zijn. Men vermoedt, dat de vreterij geschiedt door ratten. Het eenige wat men er tot dusver tegen wist te bedenken, was het plaatsen van jonge, gladde bamboekokertjes rondom de stammen, waardoor de ratten verhinderd worden de plant te bereiken.

Omtrent de rattenplaag te Commewijne wordt nader bericht, dat op de plaats Berlijn totdusverre naar schatting ruim vier duizend koffieplanten verloren zijn gegaan, terwijl ook op „Rust en Werk" de schade in het suikerreit aanzienlijk is. De bestrijding is nog in vollen gang.

Van particuliere zijde zijn stappen gedaan om rattenserum in te voeren, met instructie om het middel niet uit te zenden, indien men in Europa vreest dat 't middel in ander opzicht schadelijk kan zijn. Dit was een der redenen waarom het gouvernement, desgevraagd, huiverig bleek om serum te bestellen. Van medische zijde vreesde men, dat door toepassing van dit middel, hetwelk een rattenpest moet doen uitbreken, schadelijke verontreiniging van drinkwater zou kunnen plaats vinden.

De indruk van deskundigen is, dat — evenals het geval was met de muskietenplaag, die alweer vermindert — de abnormale droogte het evenwicht in de dierenwereld heeft verstoord, doordien de natuurlijke vijanden van de ratten bij de boschbranden in groote getale zijn omgekomen. Men vermoedt daarom, dat de natuur zelve het evenwicht binnen korter of langer tijd zal herstellen.

Het treft wel heel ongelukkig, dat bij die boschbranden juist de natuurlijke vijanden van de ratten zijn omgekomen en niet de ratten.

* * *

„De West" van 15 Juni schrijft: „Het gerucht — aanvankelijk door een arbeider van den heer Lashly aangebracht — is officieel bevestigd door een schrijven van den kapitein ter zee Kremer; drie personen van de expeditie Stahel zijn omgekomen in de Wonotobovallen in de Corantijn. De verdronkenen zijn de assistent A. Verschuur, de boschwachter G. Dalger en diens zoon de boscharbeider A. Dalger. Aan „De West" werd hieromtrent gemeld:

In de boot, die omsloeg bij het passeeren der vallen, bevonden zich vijf personen, die door dr. Stahel te gemoet gezonden waren aan de heeren Kremer en Fernandes. Enkele uren na de ramp bereikten de heeren de plaats des onheils. Dalger, die een uitmuntend zwemmer was, is waarschijnlijk omgekomen bij een poging tot redding van zijn zoon, die terstond in de diepte verdwenen was. Dalger verwierf een medaille eenige jaren geleden toen hij, eveneens bij een ongeluk in de vallen, door groote onverschrokkenheid een boot met kostbare lading redde, toebehoorende aan de heeren Gonggrijp en Stahel.

Toen de heer Kremer zijn bericht afzond, waren de lijken der omgekomenen nog niet gevonden. Wel werd de corjaal teruggevonden, die opengespleten tegen een rots lag.

De twee geredden zijn de boscharbeiders Jacobs en de Boschneger Apingé. De laatste was zoo onder den indruk, dat hij voor geen geld te vinden was om de expeditie te vergezellen."

* * *

..*„De West"* van 22 Juni schrijft: „Op ons uitstapje naar de Boven Saramacca, een paar weken geleden, gebeurde het volgende op het dorp *Misa libi kondré:*

De heer Payens, een goed schutter in de vlucht, liet van de motorboot uit een flesch in de lucht werpen, die hij dan stuk schoot. Hij werd voor dit kunstje beloond door een levendig applaus van de aan den waterkant verzamelde Boschnegerbevolking. Een Boschneger zou het kunstje nadoen. Zijn poging mislukte. Een belooning werd uitgeloofd voor dengeen, die den

heer Payens zou nadoen. O, zei de Boschneger die het eerst geschoten had, dan zal mijn broeder het probeeren. Deze greep het jachtgeweer met één hand, alsof het een pistool was, en schoot zonder aarzelen de flesch in de lucht in stukken. Het applaus dat nu volgde aan den oever, overtrof het vorig gejuich, en aan den kranigen Boschneger werd gaarne een extra belooning gegeven. Het was een meesterschot, en dat nog wel uit een geweer dat de man nooit te voren in handen had gehad."

In de interessante reisbeschrijving in het vorige nummer, zegt de redacteur van „De West", dat het water zoo hoog was, dat de *Freemoesoeston* (de bekende rots in de Boven Saramacca, met een inscriptie van Gouverneur van Frederici), nog maar net den neus boven water kon houden.

Met de mededeeling van deze inscriptie zou de redacteur zeker vele lezers verplichten.

* * *

Wij lezen in *„De West"* van 25 Juni: „Naar men ons mededeelt is een schrijven ontvangen van dr. Howard, directeur-generaal van het werk der Rockefeller-Foundation in West-Indië, met bericht, dat hij het voornemen heeft een inspectiereis naar Suriname te ondernemen, om zich te vergewissen van den stand der anchylostoom (mijnworm)-bestrijding. Ook dr. Connor schijnt plan te hebben, weder een bezoek te brengen aan Suriname. Het zou een geluk zijn voor de kolonie, indien de Rockefeller-Foundation te vinden ware voor een hervatting van haar zegenrijken arbeid in Suriname.

Mevrouw Schneiders—Howard, hoofdopzichteres bij den hygiënischen dienst en de anchylostoombestrijding, vertrekt dit jaar met drie maanden verlof naar New York, waar zij zeker de hygiënische belangen op de haar eigen wijze krachtig zal voorstaan."

* * *

De Balata Compagnie Suriname heeft, naar „De West" meldt, besloten een fabriek te bouwen voor de vervaardiging van blikken. Zooals men weet, worden de provisiën voor het balatabedrijf in de binnenlanden verpakt in gesoldeerde bussen. Tot dusverre werden daarvoor oude kerosineblikken opgekocht, die dan schoongemaakt werden en, na vulling, gesoldeerd. Aanvankelijk was de prijs dezer blikken 25 cent, maar door de onderlinge concurrentie is deze ten slotte opgeloopen tot 75 cent per blik. Bij zulk een prijs loont het de moeite om de blikken zelf te vervaardigen. De fabriek zal een capaciteit hebben om honderd blikken per dag te vervaardigen. Door een kleine aanvulling van materiaal, zal men ook blikken van andere afmetingen kunnen vervaardigen, wat misschien van belang kan zijn voor den uitvoer van vruchten of sappen in blik, waartoe plannen bestaan bij de onlangs opgerichte naamlooze vennootschap Surinaam.

* * *

De Koloniale Staten hebben in een vergadering, waarin belangrijke debatten zijn gehouden, een reeks amendementen aangenomen van de heeren Dragten Bucaille en Snellen, betreffende wijziging van het beheer der districten. Indien de betrekkelijke verordeningen worden afgekondigd, gelijk zij door de Staten zijn aangenomen, dan zal het gevolg daarvan zijn: dat vier commissariaten vervallen: Combé, Domburg, Coronie en Albina; dat op Albina en Coronie een secretaris de plaats zal innnemen van den commissaris; dat Ephrata behouden blijft als zetel van den commissaris van Cottica, onder welk district de bauxietonderneming Moengo blijft ressorteeren; dat het district Boven Suriname wordt toegevoegd aan het gebied van den commissaris van Commewijne, die „voor de loopende zaken" op Domburg wordt bijgestaan door een secretaris; dat een groot deel van de tegenwoordige districten Beneden Suriname en Beneden Para wordt toegevoegd aan Paramaribo, dat daardoor als aanhangsel krijgt een „buitendistrict" van ongeveer 25.000 inwoners.

„De West" van 2 Juli, die deze amendementen, inzonderheid de laatstgenoemde regeling, bstrijdt, meent „dat het verkeerd gezien is van de Staten, om het uitvoerend gezag in een richting te willen dringen, waarbij het moeilijk de verantwoording voor den goeden gang van zaken kan blijven dragen. Zij lokken daardoor een conflict uit, met veel kans om straks weder de kous op den kop te krijgen".

* * *

In *„Het Vaderland"* van 20 Juli een ingezonden stuk van den heer Fred. Oudschans Dentz, waarin hij op aandringt dat de Kon. N. I. Mail de passagierslijsten zal publiceeren. Ook wij zouden het op prijs stellen als de Maatschappij daartoe overging.

* * *

„Het Volk" van 20 Juli schrijft: „In de zoogenaamde West-Indische buurt, noordelijk begrensd door Posjeswetering, dienen, aan eenige nieuwe strate waaraan reeds met den bouw van huizen begonnen namen te worden gegeven.

B. en W. stellen de volgende namen voor: Stuyvesantstraat, Crynssenstraat, Van Rensselaerstraat, Nevestraat, Bonairestraat, Paramariboplein, Paramaribostraat."

In Amsterdam heeft men nog de Suriname-kade.

Wanneer krijgt Den Haag een West-Indische buurt? Voor zooveel wij weten hebben wij hier alleen een Surinamestraat en een Paramaribostraat.

* * *

Wij hebben nog te antwoorden op een welmeenend „Men schrijft ons" in het vorige nummer van dit blad naar aanleiding van een opmerking, die wij in het nummer 1 Juli hadden gemaakt. De schrijver zet boven zijn stuk: „De Corantijn. Een rivier zonder eind." N... een eind heeft de rivier wèl, maar wij vreezen, dat de Corantijn-kwestie, naar het tempo, waarin zij zich beweegt, geen eind zal hebben.

De minister van Koloniën heeft aan de Tweede Kamer geschreven, „dat een mededeeling van de Britsche Regeering aan de Nederlandsche van de uitkomsten van Schomburgk's exploratie niet is ontvangen." Wij vonden dat een mededeeling van het grootste belang en nu wil „Men schrijft ons" weten waarom.

Het antwoord op deze vraag zouden wij alleen kunnen geven, wanneer de Minister er toe overging de briefwisseling, die voorafgegaan is aan Schomburgk's re... en die nu meer dan 80 jaar oud is — dus „geschiedenis" — te publiceeren. Wij twijfelen er echter niet aan of de leden der Tweede Kamer, die de overgelegde briefwisseling lezen, zullen onze opmerking beamen.

Curaçao.

Cuba.

Volgens de „Amigoe" van 12 Juni 1926 zou het Curaçaosche gouvernement opnieuw trachten de emigranten op Cuba terug te voeren. Het blad bevat de volgende opwekking:

Spoedig biedt er zich wederom een schoone gelegenheid aan voor onze Curaçaosche arbeiders op Cuba, om naar hun land terug te keeren. Velen zonder twijfel zullen er naar zitten te snakken. Want volgens de laatste berichten is de toestand op Cuba allesbehalve rooskleurig, om niet te zeggen, slecht.

Reeds gedurende enkele maanden is er geen werk, terwijl op bijna alle Centrales een staking is uitgebroken, waardoor de toestand nog verergerd is.

Dit wetende, verheugt het ons te kunnen melden, dat de firma Karel Croes van Aruba wederom met het Gouvernement een contract gesloten heeft om menschen van Cuba naar hier te brengen. Dezer dagen zal de heer Ovid A. Croes, lid van de Firma, die reeds 12 maal de reis naar Cuba gemaakt heeft, met een groote, goed loopende golet daarnaartoe vertrekken.

Laten allen, die familieleden of vrienden op Cuba hebben, van deze gelegenheid profiteeren, om dezen te schrijven en aan te sporen naar hun land terug te keeren.

Curaçao en Aruba geven werk in overvloed. Indien ze deze gelegenheid wederom laten voorbijgaan, wie weet wanneer er zich weer zoo'n gunstige gelegenheid zal voordoen? Daarom schrijft ten spoedigste, en tracht uw menschen te overtuigen, hoe Curaçao en Aruba veranderd zijn, en hoe ze hier werk in overvloed zullen vinden.

De laatste reis van de „Georgetown" in 't begin van dit jaar had 'n schitterend verloop en vele onzer arbeiders zijn er mee teruggekeerd, dank vooral aan de propaganda van de Eerw. Pastoors van Aruba en aan de Agenten der Firma Croes op Cuba."

In verband daarmee ontleenen wij aan „La Union" van 10 Juni 1926, dat de fa. J. Monks and Sons, die op Aruba werkzaam is, op Curaçao 35 timmerlieden gezocht heeft om tegen een dagloon van ƒ 7.— te komen werken. Het werk zou 9 maanden duren; 12 werklieden zouden reeds daarheen vertrokken zijn.

Watersnood-Comité.

Het op Curaçao gevormde comité heeft in de stad op de Isla ƒ 5.656.25 bij elkaar gebracht voor de gemeene commissie in het moederland.

Een nieuw record.

De dag van 2 Juni was wederom een gloriedag voor de havenbeweging. Ik geloof niet, dat onze haven dit zooveel schepen van verschillende nationaliteit op een dag bij elkaar heeft gezien. Alle beschikbare aanlegruimte was bezet. Het was inderdaad een schitterende aanblik, die de onderscheiden passagiers van de verschillende schepen wel een grooten dunk van onze havenbeweging heeft moeten geven. Zonder de schepen van de Curaçaosche Scheepvaart Mij. mee te tellen komen we tot het volgende aanzienlijke lijstje:

Naam.	Nationaliteit.
Davanger	Noorsch
Niels R. Finssen	Deensch
War Nizam	Engelsch
Trafalgar	„
Mimi Horn	Duitsch
Karibia	„
Therese Horn	„
Heinz Horn	„
Denderah	„
Alemania	„
Posilippo	Italiaansch
Delft	Hollandsch
Amazone	„
Commewijne	„
Brion	„
Van Rensselaer	„
Stuyvesant	„
Caracas	Amerikaansch
Merida	„
Trujillo	„

De netto-inhoud van bovengenoemde schepen is ...587 M3.

Twintig stoomschepen van diverse nationaliteit op een dag in onze haven, behalve de Isla-vloot, wel een bewijs, hoe met den dag de belangrijkheid van onze haven groeit.

Van de Isla-vloot vertrokken 's morgens om 9 uur de ...en: President Bolivar, Julieta, Manuela, Maximina en Conchita.

En om 3 uur 's middags lagen de volgende in de haven: ...som, Chepita, Felipa, Maruja, Justina en Juanita.

Het is te hopen, dat de een of andere beroeps- of amateur-fotograaf deze schitterende aanblik van onze haven, vol leven en bedrijvigheid, heeft weten vast te leggen op de gevoelige plaat en voor het nageslacht te vereeuwigen.

(A. d. C.).

Telefoon.

De officieele berichten in de *Cur. Crt.* van 5 Juni l.l. vermelden, dat C. Scalé, technisch ambtenaar bij het Departement van Koloniën en W. Visser, monteur bij de Rijkstelegraaf te Alkmaar belast zijn met de werkzaamheden bij den aanleg van een landstelefoonnet te Willemstad.

Caracasbaai.

Dezer dagen kwam ons ter oore, dat door de C. P. I. M. in principe besloten is tot het leggen van een buisleiding van Asiento naar Caracasbaai, afstand ... K.M. voor het verpompen van stookolie van Isla naar Caracasbaai, ten behoeve van de groote stoomschepen, die daar stookolie gaan bunkeren.

Ook zullen daar eenige pieren worden aangelegd, waaraan die stoomschepen kunnen vastmeren.

(A. d. C.).

Personalia.

G. Landheer, hoofd der Hendrikschool op Curaçao, is eervol ontslag uit 's lands dienst verleend.

Uit den Verren Vreemde.

L. A. aan een touwtje.

Alle belemmeringen ten spijt heeft de vliegmachine der Amerikaansche Stirling-expeditie wonderen verricht boven Nieuw-Guinea. Als de Nederlandsch-Amerikaansche water-expeditie 't daar verder nu zonder vliegmachine zal doen, zal dit niet strekken tot verheerlijking van den roem der Indische L. A.

Binnenkort komt Cobham op zijn vlucht Londen—Melbourne, vice-versa, over Nederlandsch-Indië vliegen, heen en weer. De L. A. bereidt vluchten voor van Bandoeng naar Telokbetong en beschouwt 't als een stout plan om deze verder eens tot Atjeh uit te strekken.

Luit. Kengen, kapitein Beumer laten in Indië verzuchtingen hooren over het touwtje waarmede de L. A. aan Java gebonden is. De marine-vliegofficier M. F. Elkerhout komt ervan getuigen, hoe in Nederland het verlangen bestaat Holland—Java te herhalen.

Waar ligt de boei dan toch verankerd?

't Is bekend, dat de nieuwe gouverneur-generaal Jhr. Mr. de Graeff, als gezant te Washington, heeft medegewerkt tot het uitzenden der Stirling-expeditie. Zal zijn invloed ten goede werken om bij de luchtvaart in Indië kloekheid te laten zegevieren over belemmerende voorzichtigheid?

Er wordt reeds een nieuwe expeditie met meerdere vliegtuigen ter verkenning van Nieuw-Guinea aangekondigd. De Zweed Dr. Mjöberg zou hiervoor financieelen steun krijgen van het groote Smithsonian-Instituut te Washington, hetzelfde dat Prof. Stirling heeft uitgezonden. Naar beweerd wordt, zou Dr. Mjöberg eigenlijk ook 't eerst de gedachte ontwikkeld hebben, waarop Stirling heeft doorgewerkt. De juistheid van 't nieuwe Mjöberg-plan wordt in twijfel getrokken. Hoe dit zij, de mogelijkheid van een hervatte onderneming op ruimer schaal is niet uitgesloten. Moet een Zweed, moet Amerikaansche durf ons ook verder den weg wijzen naar de binnenlanden van onbekend Nederlandsch-Indië?

Van Heutsz toonde de wereld, dat Nederlandsch-Indië voor Nederland niet te groot, dat Nederland voor Oost-Indië niet te klein was. Met zijn heengaan was de taak in dit opzicht niet volbracht; 't lijkt of een voorstander van de oude leer: bij de kust blijven, het binnenland is te gevaarlijk; Java is eigenlijk Indië, de rest is — rest, 't lijkt of een voorstander van die oude leer weer tot macht en aanzien is gekomen. Moge de nieuwe landvoogd dit anders bestieren vóórdat Cobham, Stirling, Mjöberg, of andere buitenlanders de aandacht weer op „de rest" komen vestigen, zooals dit een dertigtal jaren geleden geschiedde in een internationale taal, die van Heutsz verstaan heeft.

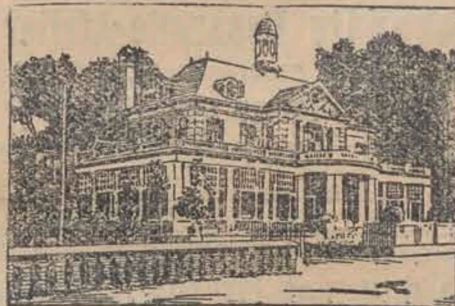
De opening der moskee te Parijs.

Tot de middelen door Frankrijk aangewend om de verbroedering van de verschillende deelen van *la plus grande France* te bevorderen en te demonstreeren, behoort de oprichting van een groote moskee te Parijs. Wij hebben indertijd melding gemaakt van de ceremonie op 1 Maart 1922, waarbij de zuivere richting naar Mekka werd vastgelegd, lijn waarnaar de geheele bouw van den tempel gericht moest worden. Nu was de moskee klaar en dit viel mooi samen met de in Marokko behaalde overwinning. Een prachtige gelegenheid dus voor een openingsplechtigheid in hooge stemming.

De 14de Juli, de Fransche nationale feestdag, werd in Parijs gemaakt tot een grootsche demonstratie voor de in het Rif bevochten zege. De parade, gehouden in Champs-Elysees, zag bijeen President Doumergue, generaal Primo de Rivera, den Spaanschen dictator en Z. M. Moelei Joessef, sultan van Marokko. Bij het défilé langs deze hooge personnages en voorbij het graf van den onbekenden soldaat, was de aandacht der honderdduizenden vooral voor de beroemde zwarte Cherifeinsche wacht èn voor de kort te voren uit het Rif teruggekeerde troepen. Heel Parijs was dien dag in de stemming gebracht voor hetgeen den volgenden dag moest geschieden, de plechtige ingebruikneming van de Mohammedaansche moskee.

Den 15en werd de tempel eerst in streng islamitischen opzet, door sultan Moelei Joessoef, als hoofd der geloovigen, en uitsluitend in tegenwoordigheid van muselmannen, in gebruik genomen. De practische en de symbolische beteekenis van deze stichting in Parijs voelt ieder mee. In een der Fransche dagbladen lazen wij, dat voor het eerst op christengrond, de muzelmannen een tempel zullen hebben, waar zij „chez eux" zullen zijn. Dat is minder juist. Engeland en de Ver. Staten hebben al hun mohammedaansche moskee. Toch blijft de instelling, met regeeringshulp, een daad van beteekenis. Bij de opening van den Parijschen tempel waren niet alleen vertegenwoordigers van alle onder Fransche vlag levende muselmannen (wier aantal op 25 millioen wordt geschat), maar ook van Turkije, Egypte, Perzië, Britsch-Indië. Een groot aantal caïds was uit Marokko, Algerië, Tunis overgekomen. Parijs zelf heeft een talrijke islamitische kolonie, geschat op wel 50.000 zielen. De moskee heeft tevens een bibliotheek, een logeergelegenheid met restaurant en winkels.

Was de eerste ceremonie, die zich naar de eischen

van den koran te regelen had, in goede orde afgeloopen, de tweede zou men de politieke of wereldsche kunnen noemen, die dienovereenkomstig dan het kenschetsend beeld gaf der verwarring van den dag in Frankrijk. Of dit tot stichting is geweest van de vreemde bezoekers? Of dit geen afbreuk heeft gedaan aan de beteekenis der eerste ceremonie, waarna eigenlijk, naar strenge islamietische opvatting, de tempel alleen voor muzelmannen bestemd behoorde te zijn?

In het democratische Frankrijk zijn zeer velen, die aan de een of andere functie of hoedanigheid recht ontleenen om een plaats te krijgen bij officieele plechtigheden. In het democratische Frankrijk zijn zeer weinigen, die aan een waardigheidsbekleeder, functionaris of hoedanigheidhouder een opgeëischte plaats durven weigeren. Vandaar herhaaldelijk een te veel aan bezoekers, aan houders van gereserveerde plaatsen bij wat een plechtigheid zou moeten zijn, maar er een warboel, ja een Janboel door wordt.

De ceremonie was grootsch opgezet. President Doumergue en andere autoriteiten hielden redevoeringen. Aankomst in statigen opmarsch. Maar voordien al een gedrang dat den tempel ontheiligde, dat bij de aankomst tot vechtpartijtjes overging. De deuren werden gesloten. Binnen een ordeloos gedoe, waarin alle waardigheid zoek ging. Men verdrong elkander tot in de bekkens met water. Buiten autoriteiten in uniform en waardigheidkostuum, die trachtten hun recht tot binnen gaan te doen erkennen, geduw, geweld, waarbij de Fransche heftigheid het won van de Fransche deftigheid.

In tegenstelling met dit onwaardige gedoe en met deze demonstratie van gebrek aan eerbied, orde en tucht, bleven de vertegenwoordigers der — naar westersche opvatting minder beschaafde volkeren — toonbeelden van distinctie. Parijs heeft hen stellig geboeid, maar toch moeten zij van de ongeloovigen in de wereldstad den indruk hebben meegenomen, dat het eigenlijk barbaren zijn, die van hen nog een boel te leeren hebben. Allah is groot!

Britsch-Indische troebelen.

Toen wij de beteekenis weer eens deden uitkomen van de treurige gebeurtenissen in Britsch-Indië, stipten wij ook aan, hoe de onderstelling werd gewaagd, dat de regeering de oneenigheid tusschen Hindoe en Mohammedaan eigenlijk met innerlijk welgevallen zou gadeslaan, het verdeel en heersch indachtig. Deze opvatting is eindelijk geuit op een wijze, die de regeering ertoe gebracht heeft er krachtdadig tegen op te komen. Zoowel in het Lagerhuis als in Indië is dit protest uitgesproken, en in Indië heeft de onderkoning, Lord Irwin, zich zelf tot woordvoerder gemaakt, in eene uit Simla overgebrachte rede.

De Britsche regeering heeft van den aanvang af aan begrepen, dat eendracht tusschen deze twee groote gemeenschappen onmisbaar was voor de bereiking van haar doeleinden. Indien plaatselijke veeten op den duur sterker bleken dan de hoop van alle goede Indische vaderlanders, zouden de grondslagen, waarop men voort had trachten te bouwen, ruw geschokt worden. Het was echter ondenkbaar, dat het Britsche genie gedwongen zou zijn te erkennen, dat het in Indië een fiasco bereikt had. Men staat tegenover een toestand, waarin de gevoelens van het volk zoo opgezweept zijn, dat een valsch gerucht of een kleine vechtpartij voldoende is, om een algemeene rustverstoring te veroorzaken en de woeste, onzinnige uitbarstingen te bewerken, die een aanfluiting van den godsdienst en een smet op het nationale leven zijn.

Lord Irwin gewaagde van de mogelijkheid van bijeenroeping van een Al-indische conferentie ten einde over den toestand te beraadslagen.

Het moge Lord Irwin gelukken; maar intusschen is er geen spoor van verbetering; integendeel!

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

De Secretaris-Penningmeester der Vereeniging is van 12 Juli af tot het einde der maand afwezig.

De heer W. A. Uiterwijk, Javastraat 32, Nijmegen, stelt zich beschikbaar — in verband met de Ramp-Sumatra — tot het houden van een voordracht met ± 250 lichtbeelden over een 8-daagsche reis door Sumatra's Westkust.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS.

R. C. Lewis, Telefoonambtenaar 2de klasse bij d. P. T. T.; p/a. Ned.-Indische Escompto Maatschappij 's-Gravenhage.
Mej. D. Latuperisa, 1e Commies bij de S.S. en T.; Amalia van Solmsstraat 117, 's-Gravenhage.
W. van Dijk, Boekhouder 1ste kl. bij de Bangka-inwinning; Hoogstraat A. 5, Wageningen.
C. P. Mom, Natuurwetenschappelijk technisch ambt. naar 1ste klasse bij den Dienst der Volksgezondheid; Kromhout 153, Dordrecht m. i. v. 1 Aug. 1926: Pension Vasseur, Ginneken.
J. W. van Lith, Leeraar bij de H.B.S. te Bandoeng; p/a. fam. v. d. Meer, Insulindestraat 48, Rotterdam.
P. C. van Pelt, Leeraar bij de H.B.S. te Soerabaja; p/a. H. Kap, Nieuwenhoorn (bij Hellevoetsluis).
Th. A. van Benthem, Landmeter der 3de kl. bij het Kadaster; p/a. P. J. B. Briët, Hoogeweg 106, Amersfoort.
H. W. van der Moolen, Administrateur der 1ste kl. bij het Krankzinnigengesticht te Lawang; p/a. den Heer Rike, Fortlaan 3, Bussum.
H. P. A. Holland, Onderwijzer der 1ste kl. bij O. E. L. O.; Nieuwstraat 42, Breda.
F. C. Gerrits, Architect bij de Waterstaat en 's Lands B.O.W.; Laan van Meerdervoort 335, 's-Gravenhage.
J. E. F. Weber, Controleur van de Belastingen op het Hoofdkantoor van den Dienst der Belastingen; Brakelstraat 103, 's-Gravenhage.
F. E. Sahelangi, Ambtenaar 4e kl. bij den Dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen; Irisstraat, Den Haag.
J. Reitsma, 2e Werktuigkundige bij de Gouvernements Marine; Stevinstraat 56, Scheveningen.
A. A. L. Bisschop, Controleur 1e kl. bij den P. T. T.-dienst; Franklinstraat 104; 's-Gravenhage.
S. Osinga, Onderwijzer der 1ste klasse bij de Mulo-afdeeling der Alg. Middelbare School te Padang; Zeestraat 31, Zandvoort.
H. J. Th. Boomgaart, Gouvernements-secretaris in Curaçao; Regentessestraat 15, Nijmegen.
L. H. C. Horsting, Adj. Brigade-Hoofd burgerlijk ambtenaar bij de Triangulatie-Brigade van den Topografischen dienst; Pension Lindeoord, Lindelaan, Bussum.
J. M. G. Vogelsang, Hoofdopzichter bij de Waterstaat en 's Lands B.O.W.; Van Galenstraat 8, Den Haag.
J. C. de Keijzer, Hoofdopzichter bij de Waterstaat en 's Lands B.O.W.; Obrechtstraat 435, 's-Gravenhage.
Ch. W. van Geuns, Opzichter 1ste klasse bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W.; Thomsonlaan 78, 's-Gravenhage.
W. Molenaar, Politieopziener 1ste kl. bij de Alg. Politie; Fultonstraat 98, 's-Gravenhage.
F. P. Overeem, Politieopziener 1ste kl. bij de Alg. Politie; Weimarstraat 283, 's-Gravenhage.
H. Th. J. Schreuders, 1ste Commies bij den Dienst van den Mijnbouw; 2de Schuytstraat 146, 's-Gravenhage.
J. L. F. R. Haelen, Opzichter 1ste kl. Burg. ambt. bij de Genie; p/a. F. M. Haelen, Consulaat-Generaal der Nederlanden te Parijs.
W. Vleghert, Onderwijzer der 1ste kl. bij het O.E.L.O.; Schenkkade 264, 's-Gravenhage.
W. Bobilioff, Nijverheidsconsulent; Frankrijk, Les Houches H. te Savoie, Pension Dôme du Gouter.
P. de Vos, Onderwijzer der 1ste kl. Hoofd der Openbare Holl.-Inlandsche School te Tjiamis; Scheepmakershaven 2, Schoonhoven.
R. van Renesse van Duivenbode, tijd. wnd. Ambtenaar 3e kl. bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen; Voltastraat 58, 's-Gravenhage.

UITZENDING VOOR 's LANDS DIENST IN NEDERLANDSCH-INDIë, SURINAME EN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;

b. leeraar (leerares) M. O. Nederlandsch (doctores of doctorandi Ned. letteren genieten de voorkeur);

c. leeraar (leerares) M. O. Fransche taal (volledig bevoegd);

d. leeraar (leerares) M. O. Duitsche taal (volledig bevoegd);

e. Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);.

f. adjunct-accountant voor den belastingaccountantsdienst;

g. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname: 2 hoofdonderwijzers.

3°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao: 1 hoofdonderwijzer.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A.B. voor de betrekkingen, genoemd onder 1°., *a* t/m *f*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *g*) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°. en 3°.).

Alphabetische opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen over verschillende onderwerpen.

P. J. BLOK, gep. ass.-resident, laatstelijk van Soerakarta, de Riemerstraat 8, Den Haag. — Javaansch en Maleisch.

Mr. P. A. F. BLOM, cand.-notaris, oud recht. Ambt. O.-I., Angerlo. — Lessen schriftelijk en mondeling voor Ind. notariaat en doct. examen Indisch Recht.

Mej. DUSAULT en Mevr. C. M. SANDBERG—v. REEDE, Spraakleeraressen, Groot Hertoginnelaan 184, Den Haag en Keizersgracht 774, Amsterdam. — Ademhalings- en spreekstoornissen (zoo noodig met inwoning).

H. F. ENGELEN, Rijswijk, Caan van Necklaan. — Leeraar in de Dactyloscopie.

Juffr. A. M. EIGENHUIS, van Boetzelaerlaan 181, Den Haag. — Lessen L. O. in alle vakken en Wiskunde lagere klassen H. B. S.

L. Ch. A. FONTEIJN, Frederik Hendriklaan 123, Den Haag. — Maleisch en Javaansch in geheelen omvang.

Mr. H. GILTAY, Laan van Meerdervoort 516, Den Haag geeft les in Oud-Fransch recht, Oud-Vaderlandsch recht, Romeinsch recht en Inleiding tot de Rechts wetenschap. Dictaten en excerpten beschikbaar. Leidt op voor cand.-examen Ind. Jurist.

J. F. H. GIJSBERTS, gep. hoofd eener school uit Ned. O.-I., Schenkkade 307, Den Haag. — Privaatlessen op alle uren van den dag in alle vakken van het L. O. en, voor zoover de vakken op de H.B.S. betreft, ook voor lessen in Fransch, Ned. taal en letterkunde, Geschiedenis, Aardrijkskunde en Cosmographie. Genegen leerlingen aan huis te ontvangen voor toezicht op huiswerk.

J. ISRAEL, oud-adjt. Translateur van de Javaansche taal te Soerakarta, beëedigd Translateur hier te lande, Soestdijk. — Javaansch; vervaardigen van schriftelijke vertalingen uit het Hollandsch in het Javaansch en omgekeerd. — Stelt zich ook in andere plaatsen beschikbaar.

A. H. JANSEN, Jacob Ruijsdaellaan 21, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

Mr. E. RIJKE, oud Ind. recht. ambt., Witte Singel 58, Leiden. — Ned. Ind. Wetb. — Adatrecht. — Staatsinstellingen van Ned. O. en W. Indië. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.

J. J. F. SCHREUEL, gepens. Ass.-Res., Vogelkersstraat 5, Den Haag. — Maleische taal en letterkunde

A. A. SCHROEVERS, Stadhoudersplein 3, Den Haag. — Stenografie. — Machineschrijven.

C. STEUERWALD, oud Ass. P.S., Vivienstraat 59, Den Haag. — Lessen in Werktuigbouw en IJzerconstructie.

PH. C. STUBENRAUCH, H. F. VAN ZUIJLEN en F. M. GESCHER, Leeraren M. O. — Opleiding voor M. O. Boekhouden en Staatspraktijkdiploma. Cursus voor Handel en Administratie. St. Annastr. 85, Nijmegen.

P. D. VISSER, Frederik Hendriklaan 162, Den Haag. — Maleisch (grammatica, correspondentie, omgangstaal) en Wiskunde.

A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

Mutatiestaat van 21 tot 28 Juli.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
A. Feltzer, Gouvern.-Accountant, Paramaribo, Oranjestraat 2. *f* 5.—	den Heer J. Mastenbroek, Directeur Koffieond. „Slootwijk".
F. C. Snijders, Onderwijzer, Paramaribo, Groote Zwarsstraat 11. *f* 5.—	
H. J. Rustwijk, Onderwijzer, Koffieonderneming „Slootwijk", Suriname. *f* 5.—	
R. W. Fränkel, Directeur van de Plantage „Broederschap", Beneden-Saramacca, Suriname. *f* 5.—	Eigen aanmelding.
F. Oortman, Accountant, Amsterdam, Nassaukade 75. *f* 5.—	Secretaris Afd. Amsterdam.
Dieleman, oud-Kapitein O.-I. L., Arnhem, Parkstraat 78. *f* 5.—	Secretaris Afd. Arnhem.
J. H. N. van der Burg, Arnhem, Klingelbeeksche weg 64. *f* 5.—	
Dommering, Eigenaar Hotel „Bristol", Arnhem, Bovenbergstraat 2. *f* 5.—	
Both, Koopman, Arnhem, Vijzelstraat 4. *f* 5.—	
Manufacturenhandel v/h. I. Bünker, Arnhem, Kelstraat. *f* 5.—	
A. Bergfurt, Den Haag, Fahrenheitstr. 664. *f* 5.—	den Heer J. L. Hakker te Den Haag.
J. A. Wilkens, Den Haag, Frankenslag 162. *f* 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
C. Lindgreen, Kapitein O.-I. L., Den Haag, Malakstraat 71. *f* 5.—	

Rectificatie: W. C. van Gelder, oud-Ass.-Resident, moet zijn: Elsstraat 26, Den Haag.

Adresveranderingen:

H. Wallis de Vries, van: Baarn, Heemskercklaan 17, naar: Luthersche Diaconessen-Inrichting, Koninginneweg 3, Amsterdam. *f* 2.50

van Ree, Kapitein-Intendant O.-I. L., van: Bandoeng naar: Amsterdam, van Baerlestraat 128. *f* 5.—

F. Dingemans, Resident m. v., van: Amsterdam, Gerard Terborgstraat 17, naar: Den Haag, Hotel „Guinoord", Sweelinckplein. *f* 5.—

Anderson, van: Amersfoort, Joh. v. Oldenbarneveldtlaan 42, naar: Rijswijk (Z.-H.), Nassaukade 27. *f* 5.—

Felix, Kapitein-Intendant O.-I. L., Den Haag, van: Hotel Pomona naar: Madoerastraat 4. *f* 5.—

W. Molenaar, O.-I. Ambtenaar m. v., van: Meester-Cornelis, Matramanlaan 43, naar: Den Haag, Fultonstraat 98. *f* 5.—

F. P. Overeem, O.-I. Ambtenaar m. v., van: Weltevreden, Oude Tamarindelaan 6, naar: Den Haag, Weimarstraat 283. *f* 5.—

F. Kroon, Kapitein Generale Staf O.-I. L., van: Bandoeng naar: Den Haag, 2de Anthonie Heinsiusstraat 63. *f* 5.—

G. D. E. J. Hotz, Kapitein Generale Staf, naar: Bandoeng, Hoofdkantoor Generale Staf.

Heeren Secretarissen der afdeelingen die, voor propaganda-doeleinden, boekwerkjes welke bij het Informatie-bureau der Vereeniging verkrijgbaar gesteld zijn (zie pag. 16 K.W.) wenschen te ontvangen, gelieve hiervan opgave te doen aan het Secretariaat, Heulstraat 17.

Vereeniging „OOST en WEST".
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië, of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten gerieve aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.

Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk). Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER. Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN. Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede van verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien). Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
2. Indische toestanden gezien door een inlander.
3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
4. Sarikat-Islam.
5. De Suikerrijverheid in Nederlandsch-Indië.
6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
8. De Europeesche vrouw in Indië.
9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
2. Het Javaansch tooneel.
3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
4. De theecultuur op Java.
5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
6. Een doode taal in Indië.
7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
5. Nederlanders in Indië.
6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 31 | DONDERDAG 5 AUGUSTUS 1926 | 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË: Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Ramp-Sumatra.

Ingekomen gelden v/m. 28 t/m. 31 Juli.

Vorige verantwoording	f 1231.84
F. R., Freiburg (pers. afdr.)	„ 25.—
Douair. Cl. K. v. B., Breda (Giro)	„ 100.—
L. S., Bloemendaal (Giro)	„ 2.50
	f 1359.34
Af, zijnde abusievelijk geboekt in opgave K. W. van 15/7	„ 9.84
Totaal t/m. 31 Juli	f 1349.50

Collecte Padang-ramp.

Dringend verzoek tot spoedige aanmelding van collectanten voor den 14en dezer.

Aanmelding Collecte-Commissie, Pagehuis, Lange Voorhout 6.

De teruggave onzer Kolonien door Engeland

door

H. A. RITTER.

I.

(1814).

De oplossing van het vraagstuk of en in hoeverre wij, na onze herstelling, onze koloniën zouden terugkrijgen kon, in 1814, niet worden losgemaakt van dat omtrent ons eigen toekomst in verband met het lot der Oranje's. Vandaar dat men niet eenvoudig kan volstaan met de onderhandelingen over onze koloniën. Die onderhandelingen vormen slechts een ondergeschikt deel.

In elk geval staat vast dat wat ten slotte te voorschijn kwam, „het Koninkrijk der Vereenigde Nederlanden met een nog rijk, hoewel aanzienlijk verminkt, koloniaal bezit, onder het koningschap der Oranje's tot stand is gekomen, in het belang der groote Mogendheden, zeer in het bijzonder dat van Engeland." Bussemaker [1]), die dit opmerkt, voegt er aan toe, dat Engeland later, „toen de omstandigheden veranderd waren en de opstand der Belgen een nieuwe regeling noodig maakten", geen bezwaar had tegen een nieuwen vorm, wat België betreft, een vorm, die reeds in 1800 door Engeland was ontworpen.

Sedert het oogenblik dat Willem V Nederland had ontvlucht (Januari 1795) en de affiniteit tusschen Frankrijk en Nederland, die ten slotte op onze inlijving was uitgeloopen, was aangevangen, was de herstelling van Nederland en wat daarbij noodzakelijk werd geacht of als mogelijk kon worden aanvaard, voortdurend een onderwerp van de belangstelling der Europeesche diplomatie, met Engeland vooraan, geweest. Wij zullen (en kunnen) ons met al de gemaakte plannen niet ophouden, maar ons bepalen tot het *Memorandum* dat Engeland kort na den slag bij Leipzig (Oct. 1813) liet verschijnen, en waarin ook het lot van Holland en van zijn koloniën werd aangeroerd. In dat Memorandum, eerst 7 November 1813 in afschrift aan den Souvereinen Vorst medegedeeld, werd in beginsel voorgesteld Holland en België te vereenigen voor het geval „de herplaatsing van een der beide groote militaire mogendheden van Duitschland in eerste linie tegen Frankrijk onbereikbaar mocht blijken." [2]) Wat de koloniën betreft werd al dadelijk van de teruggave uitgesloten het bij den vrede van Amiëns in 1802 in Engeland's handen gebleven Ceylon. Overigens moest Holland, zou Engeland tot geheele of gedeeltelijke teruggave van onze koloniën kunnen besluiten, krachtig genoeg zijn om zijn koloniaal bezit te kunnen verdedigen. Een tweede reden dus om uitbreiding van Holland met België te bevorderen en wenschelijk te doen achten. Het nauwe verband dat daardoor tusschen het laatste en onze herstelling als koloniale mogendheid bestond, wordt duidelijk, als men ziet dat de onderhandelingen over de teruggave der koloniën eerst worden geopend nadat — nà den vrede van Parijs (30 Mei 1814) — 21 Juni 1814 te Londen het protocol over de voorwaarden van onze vereeniging met België is vastgesteld.

In Holland zelf vleide van Hogendorp zich (in November 1813) nog met de volledige teruggave van alles wat wij aan koloniën hadden gehad. De Souvereine Vorst evenwel, de inzichten der Engelsche Regeering uit besprekingen kennende, ging toen nog niet zoover.

Wel had Engeland bij den Vrede van Amiëns (1802) zich verbonden om ons alles terug te geven wat het na 1795 op ons veroverd had, behalve Ceylon. Maar de heropende oorlog (1803) had dit schoone plan in duigen doen vallen en bovendien Engeland ontslagen van de belofte van 1795 om ons

[1]) De diplomatieke geschiedenis der herstelling van Neerlands onafhankelijkheid. Historisch Gedenkboek der Herstelling van Neerlands Onafhankelijkheid in 1813. Eerste deel, 69.

[2]) De wedergeboorte van Nederland, door Mr. B. D. H. Tellegen. Tweede (vermeerderde) druk, bezorgd door Dr. H. T. Colenbrander, 1913, welk werk wij als hoofdbron gebruiken.

iets terug te geven. Sedert had het ons alles wat waarde had afgenomen.[3]) Onze vlag woei in 1813 nog alleen op het eiland Desima en van de waardelooze forten op de kust van Guinea.

Hangende de Europeesche onderhandelingen over het lot van België, kwam Lord Castlereagh in Januari 1814 op zijn doorreis naar het Hoofdkwartier in Baden, in den Haag terloops mededeelen, dat de Kaap niet zou worden teruggegeven. De Souvereine Vorst zou daarvoor geld krijgen om „bij uitbreiding van grondgebied dit tegenover Frankrijk te versterken." De mogelijkheid van Engeland's verzekering tegen Fransche veroveringszucht moesten wij dus betalen met het verlies van het schitterend land van de Kaap. De Souvereine Vorst scheen dat redelijk en billijk te vinden.

Ook in de West zouden wij veeren moeten laten. Zweden, dat als belooning voor het in 1813 met Engeland tegen Frankrijk gesloten verbond, het op Frankrijk veroverde Guadeloupe zou erlangen, moest schadeloos gesteld worden, omdat er uitzicht was dat Frankrijk dat terug zou krijgen. Hetgeen dan ook later inderdaad is geschied.[4]) Zweden moest naar Engeland's meening schadeloos gesteld worden met een Hollandsche kolonie. Wat tegen Holland's aanstaande gebiedsuitbreiding billijk werd genoemd. Clancarty kwam dat met den Souvereinen Vorst bespreken. Deze nam dat beter op dan hij verwacht had, waarschijnlijk verblijd door de mededeeling dat Rusland had toegestemd in de vereeniging van België met Holland. Dat Rusland daarbij had aangedrongen op overneming door Engeland en Holland van de 80 millioen gulden schuld door Rusland bij den Hollandschen Bankier Hope aangegaan, werd door Clancarty, waarschijnlijk om den goeden indruk niet te verzwakken, verzwegen. Toen de zaak beslist zou worden, veranderde Engeland van plan. Het stelde voor Zweden door geld schadeloos te stellen; de Hollandsche kolonie in de West zou in ruil aan Engeland komen. Het koos daarvoor uit het Westelijk gedeelte van Nederlandsch Guyana: Essequebo, Demerary, Berbice. Koloniën, die vroeger in Holland als de beste van al het bezit werd geschat. Het vele Britsche kapitaal dat daar was vastgezet en het feit dat zij bevatten: The principal cotton etablihsments in America for the use of our manufactures" dreef Engeland tot dat voorstel.

In Engeland was men van meening dat Holland, i.c. Baron van Nagell, onze Minister van Buitenlandsche Zaken, daartegen geen bezwaar zou hebben. Gelijk Clancarty 17 Juni 1814 aan Castlereagh schreef.[5]) Dat zou echter anders blijken. Falck, onze gezant te Londen, kreeg dd. 24 Juni 1814 van van Nagell een instructie, waarin werd uitgegaan van het denkbeeld van de teruggave van*al onze koloniën* en voor zoover dat niet geschieden kon (zooals met de Kaap) een schadeloosstelling in geld. Maar vooral in Nederlandsch Guyana wenschte men in Holland geen stuk te verliezen.

Fagel gaf het antwoord dat hij, die Engeland's inzichten kende en die bovendien naar Holland geschreven had, geven moest. Van Ceylon kon geen sprake zijn. Dat was al bij den vrede van Amiëns uitgemaakt en evenmin zou Engeland afzien van de genoemde W.-I. koloniën.

De Engelsche Regeering nam die eischen zeer euvel op. Zij was toch al ontevreden op Holland. Want het slot van de onderhandelingen over België, neergelegd in het protocol van 21 Juni 1814, hadden den Souvereinen Vorst niet behaagd. Ten eerste omdat zijn optreden als Souverein over België eerst kon geschieden na de „arrangements" door het congres van Weenen over de grenzen van het nieuwe rijk en over de financieele verhouding tusschen de beide te vereenigen landen. Maar ten tweede over de Russische schuld, *waarvan h[…] die gelegenheid eerst hoorde.*

Maar wij moesten zwichten. Castlereagh za[…] door die Hollandsche eischen genoopt, zeide hi[…] omtrent de koloniën te verwijzen naar het Co[…] van Weenen. Wij liepen dus de kans dat de o[…] handelingen zouden gevoerd worden „onder[…] invloed van aan de zaak vreemde belangen.[…]

Voor die bedreiging zwichtte de Souvereine [...] al klaagde hij aan Fagel dat hij toch den blaa[…] op zich kon laden „onze beste koloniën te he[…] opgeofferd als prijs voor de vereeniging met Be[…] Hij teekende het protocol over de vereeniging [...] België. Engeland toonde zich toen bereid de o[…] handelingen over de koloniën te hervatten. [...] zeide Castlereagh, *het staat aan ons te beoord[…] wat het ons belieft te behouden, wat terug te g[…]*

Van Nagell, zijn ambt opvattende als hij g[…] had van de Engelsche Ministers, die voor al h[…] verrichtingen verantwoordelijk bleven, terw[…] Vorst nimmer verdacht kon worden, weigerde [...] der de onderhandelingen te leiden. Falck, de [...] meene Staatssecretaris, nam de leiding over, o[…] hij van meening was, dat de teruggave van [...] van Engeland niet kon worden verwacht, no[…] redelijkheid kon worden gevergd.

Den 13den Augustus 1814 werd het tractaat [...] de koloniën tusschen Groot Brittannië en de [...] eenigde Nederlanden te Londen geteekend. Aa[…] geland's eischen was toegegeven.

Wij kregen dus alles terug, behalve Ceylon[…] Kaap de Goede Hoop, Demerary, Berbice en [...] quebo. Op ondergeschikte punten was Eng[…] minzaam. Zoo werd Banka geruild voor C[…] Zelfs onze kantoren op het vasteland van Azië [...] den ons, onder eenige beperkende bepalingen, [...] gegeven. Ook werd toegestaan dat Nederlan[…] bezitters van plantages in het afgestane deel [...] Guyana, zouden kunnen handeldrijven met N[…] land.

Engeland nam zware verplichtingen op[…] Zweden kreeg 12.000.000 gulden schadeloosstelli[…] 24.000.000 gulden werd gegeven voor den vest[…] bouw in België; Engeland zou tot een maxi[…] van 36.000.000 deelnemen aan de Russische sc[…] Dat alles is eerst in 1815 geregeld.[6])

Merkwaardig is dat de Nederlandsche Rege[…] zoowel als de Engelsche redenen hadden de [...] lingen van het tractaat, waar het omging, vo[…] pig geheim te houden. De afstand van de Kaa[…] van West Guyana werd behandeld in geheim[…] tikelen, die eerst later, 9 Juni 1815, door ov[…] ging aan het Parlement, bekend werden. De [...] lijke teruggave der weder afgestane koloniën [...] eerst in 1815 en 1816 plaats.

Het zou niet moeilijk vallen leerzame bes[…] uit den loop dezer geschiedenis te trekken. [...] Wij willen met dit eene volstaan, dat de in[…] door de Patriotten van de Franschen in onze [...] nenlandsche aangelegenheden het begin is ge[…] van een loop van zaken, die tot 1813 ook le[…] tot het verlies van ons schitterend koloniaal [...]

Er is bovendien een beschouwing dat de ve[…] ging met België ons „als beginsel der smarten[…] allerbelangrijkste koloniën kostten".

Tellegen oordeelt anders en is van meening[…] „de vereeniging met België de prijs is ge[…] waarvoor wij de teruggaaf der koloniën hebben [...] kocht."

Wat zeggen wil, dat *onze* nationale belangen, [...] van België en ons bestaan als koloniale mogend[…] hebben afgehangen van vreemde invloed[…] vreemde belangen. Al moet worden toegegev[…] Engeland voor de inbezithouding van al onz[…] niën ook is teruggedeinsd door de vrees op he[…] tinent een slechten indruk te maken. —

3) N.I. Java, Bandjermassing, Makassar en Ternate.

4) De onderhandelingen te Chaumont met Napoleon bespreken wij, om niet al te uitvoerig te worden, *niet.*

5) Gedenkstukken VII, 150.

6) Betreffende de Russische schuld vermeld va[…] gendorp in Bijdragen tot de Huishouding van [...] 19 Mei 1819.

De Javaan en Ontwikkeling.

Het Bureau voor de Volkslectuur vestigt in No. 5 van zijn wekelijks verschijnend, zeer belangrijk Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers de aandacht op een beschouwing van „Ki W Dèwè over de plaatsing van Javaansche intellectueelen. Aan dat artikel, verschenen in het Solosche blad „*Darmo Kondo*" van 2 Juni jl., wordt het volgende ontleend.

Uit het feit, dat het velen gelukt is, ieder naar zijn aanleg, Westersche kennis te veroveren, concludeert schrijver dat de Javanen behooren tot een volk, dat scherp verstand heeft. Geen wonder is het dan ook, dat nogal hooge betrekkingen in de Gouvernementslanden, zoowel civiel als militair, die vroeger uitsluitend door Europeanen werden ingenomen, thans ook vervuld worden door Javanen. Dat het Gouvernement de Europeesche betrekkingen voor de Javanen heeft opengesteld, is toe te schrijven aan de scherpzinnigheid der Javanen, en aan den wil der Regeering den naam van rechtvaardige beschermster hoog te houden. Doch schrijver vraagt zich af, waarom tot dusver nog geen enkele Javaan tot Assistent-Resident is benoemd geworden. Evenmin heeft hij ooit vernomen van een Javaansche administrateur van een Cultuuronderneming. Hij meent de oorzaak hiervan te moeten zoeken in het feit, dat nog weinigen onder de jeugd in die richting hebben gestudeerd, en dat het kapitaal, hoofdzakelijk uitheemsch, in handen van vreemdelingen met een goed ontwikkeld nationaal gevoel, zoodat ze vanzelf liefst menschen van hun eigen natie in dienst nemen.

De redactie zegt in een noot dat het feitelijk niet zoo moet gaan, omdat kapitaal niet naar menschen ziet en slechts streeft naar winsten, en derhalve tot zijn medewerker rekent, dat zijn winst verhoogt. Zij meent verder, dat zoolang de economische situatie van de Inlandsche bevolking nog blijft zooals zij nu is, geen plaats voor de Javanen in die ondernemingen kan worden veroverd, al hebben ze dezelfde ontwikkeling bereikt als de groep der kapitaalbezittenden.

Zijn artikel vervolgende, stelt schrijver de vraag, hoe het met de ondernemingen van den zelfbestuurder of van het rijk [1]) is gesteld, of er daar ook, gelijk de vreemde ondernemingen doen, administrateurs van het eigen ras aan het hoofd staan, en komt helaas tot een negatief antwoord. Hij heeft wel eens gehoord, dat de omzetting van de Soenans domeingronden in cultuurtuinen geschied is op advies van den Regeeringsvertegenwoordiger, die eveneens als leidsman fungeert. En aangezien in de „politieke contracten" een artikel voorkomt, hetwelk ongeveer luidt, dat de Soesoehoenan de belofte aflegt alles op te volgen, wat het Indisch Gouvernement adviseert, zal de niet-aanstelling van Inlandsche administrateurs aan de rijks ondernemingen haar oorzaak hierin vinden, dat onder de bloedverwanten van den vorst nog geen daarvoor geschikte te vinden zijn en dat het bewuste artikel zijn invloed doet gelden. En ze moeten zelfs op het gebied van bedrijf steeds worden geleid en niet zelf de handen uit de mouw steken.

Schrijver acht dan den terugkeer van een des Soenans neven, R. M. Syogo uit Holland, die zijn bouwkundige studiën heeft voltooid, een mooie gelegenheid om eens te probeeren een Javaan aan het hoofd van een der ondernemingen te plaatsen in de hoop, dat van nu af aan meer jongelieden in die richting zullen worden opgeleid, opdat het op dat gebied niet meer zal behoeven te worden ...

[1]) Hiermede wordt bedoeld Soerakarta.

Indische Bedestonden

door

S. KALFF.

De tijd der vasten-, dank- en bededagen is voor Indië voorbij. Ze geraakten buiten zwang nog vóór dat de O.-I. Compagnie, welke ze had ingevoerd, had opgehouden te bestaan.

Het godsdienstig indifferentisme, aan de Indische samenleving toegeschreven, bestond ook wel in de dagen van dat groote handelslichaam, doch het werd destijds beteugeld van overheidswege en was gebonden aan de officieele voorschriften. Van de Indische regeering, met de eerwaarde broederen van den Bataviaschen kerkeraad achter zich, gingen de lastgevingen uit om naar den oud-vaderlandschen stijl een bede-, boete- of dankdag te houden, telkens wanneer de staatkundige gebeurtenissen daartoe aanleiding gaven. Zg. voorbiddagen beperkten zich ook niet tot een enkel geval, maar werden op gezette tijden herhaald totdat het gevaar, 't welk den Staat bedreigde, voorbij was.

Zoo werden in 1780 onder het bestuur van den gouverneur-generaal W. A. Alting wekelijksche bedestonden uitgeschreven naar aanleiding van den oorlog, door Engeland aan de Republiek verklaard en waarbij de koloniën nauw betrokken waren. Nl. wegens de kans dat Nederlandsche wingewesten door den vijand vermeesterd zouden worden, en ook de rijkgeladen oostinjevaarders, die op de thuisreis naar 't vaderland waren. Hetgeen dan ook slag op slag geschiedde. Het regeeringsbesluit bepaalde toen, dat er in de kerken van Batavia wekelijksche bedestonden gehouden zouden worden, „ten einde God Almachtig te bidden dat Hij de wapenen, zo van den staat der Vereenigde Nederlanden in het algemeen als die van haare g'octroieerde maatschappij (de O. I. Comp.) in het byzonder gelieve te zegenen en dezelve voor alle quade toevallen genadelijk te behoeden, met order om geduurende den tyd des gebeds alle neeringen en handteeringen te laaten stilstaan, en inzonderheid mede dat een ider zig zal hebben te wagten voor allerlei zoorten van exercitiën en ligtvaardigheden, op een boete van ses rijksd."

Onder die „ligtvaardigheden" werd ook gerekend het tooneel, 't welk kort te voren door Jan Bouhon in de zuidervoorstad van Batavia geopend was, als de eerste inrichting van dien aard in Indië. In de kolonie was de Kerk den schouwburg al niet veel beter gezind dan in 't vaderland, en zoo werd in deze bekommerlijke tijden den ondernemer gelast zijn tooneel vooreerst en tot wederopzegging te sluiten.

Onder de burgerij waren er, die de uitwerking van zulke bedestonden betwijfelden en meer fiducie hadden in de exploiten van leger en vloot. Van dien kant was dan ook zeker afkomstig het versje, dat in een der Bataviasche kerken na de collecte uit het kerkezakje te voorschijn kwam, luidende:

Bedestonden, stomme honden,
Dat verjaagt geen Engelschman;
Maar een vloot naar zee gezonden,
Dat is 't wat ons helpen kan.

Dit rijmpje ademde eenzelfde geest als het zooveel uitvoeriger hekelvers, dat bij een bedestond op 27 Februari 1793 in een Amsterdamsche kerk in het armenzakje werd gevonden. Het werd geïnspireerd door de partijzucht dier dagen, den Patriottentijd, en was blijkbaar afkomstig van een aanhanger der anti-stadhouderlijke partij. Het eerste couplet bevatte de regels:

Thans houdt g'opnieuw weer Beedestonden, Stomme
[Honden,
Thans roept gij weer den Hemel aan
Om Vorst Oranje bij te staan,

Uw Armen, uw gebrek, uw angst, uw trillend beeven
Voor 't Lot dat u genaakt, en dat zal u doen sneeven
Rijst Godsvrugt en Berouw. Maar hij die 't al regeert,
Kent uwe snoode geest en weet wat Neerland deert.
Hij dondert uit zijn Throon op hun die Princen eeren,
Die schelmen zijn genoeg aan zijne Raadt bekend,
Vergeefs roept gij hem aan om uwen val te keeren,
Daar hij op Willem's hoofd zijn bliksems nederzendt.

Dit vers lokte nog een „Weerklank" uit van een politieken tegenstander, die het een „godslasterlijk libel" noemde *). In de kolonie was men uren ver van den hevigen partijstrijd in 't vaderland, doch de gevolgen van den oorlog met Engeland zag men er zeer donker in. Vandaar ook het inroepen van 's hemels bijstand; tegen 24 Oct. 1781 werd nog een afzonderlijke bededag uitgeschreven, waarbij werd uitgeweid over de zonden en overtredingen van de inwoners des lands, de toeneming der ongodsdienstigheid en het daaruit voortvloeiend zedenbederf, de verkwistingen in weelde en overdaad, het zondig misbruik van Gods zegeningen, enz. Hieraan, zoo meende de kerkelijke regeerings-adviseur, had men te wijten de drukkende oordeelen, waarmee Gods hand de ingezetenen bezocht, de ziekten en de groote sterfte. Ten bewijze hoe van het aangezicht des Heeren een groote toorn over het land was uitgegaan, werd niet alleen gewezen op de vredebreuk met Engeland, maar ook op het ongelukkig lot, dat naar alle waarschijnlijkheid drie schepen van de Comp., de *Zeeploeg*, de *Juno* en de *Jonge Hellingman* had getroffen, die met man en muis waren vergaan.

't Waren zulke stoute beweringen in een officieel stuk, welke den auteur van *Batavia in dezelfs gelegenheid etc.* de gissing deden opperen:

„Mogelijk hebben tot het zeer algemeen verspreide denkbeeld van Batavia's godloosheid eenig kwaad gedaan de fraaye Bededags uitschrijvingen, die jaarlijks in Indiën worden uitgegeeven, en in welke men alle onheilen, zelfs tot de ontsteeking der brandende bergen van Banda en Ternate toe, aan de krijtende zonden der Bataviasche gemeente ziet toegeschreven."

In 1793 werden veertiendaagsche bedestonden gelast, ditmaal wegens den oorlog met Frankrijk. Twee jaren later kwamen maadelijksche bedestonden daarvoor in de plaats, niet omdat de krijg reeds uitgebroken was, maar dewijl men het gevaar daarvoor wilde verbidden. Dit bleek genoegzaam uit het besluit van 28 Dec. 1795:

„Wordt aan alle en een ieder bekend gemaakt dat, in Raade van Indië overwogen zijnde hoezeer het in de tegenwoordige zorgelijke omstandigheden, waarin ons een vernielend oorlogszwaard dreigt en wij de woede van den vijand hebben te dugten, de pligt is van ieder recht geaart Nederlander en ingezeetenen dezer volkplanting om niet alleen met kloekmoedigheid en standvastigheid van de middelen ter verdediging geschikt te helpen gebruik maaken, maar ook met zijne medeburgeren hart en handen heemelwaards te verheffen om de dreigende rampen van ons af te bidden, eene zo zigtbare als billijk vergramde Godheid in de roede te vallen, 's hemels zegen over de wapenen van onsen staat, maatschappij en bondgenoten ootmoedig af te smeken, den God onser vaderen om een spoedige vreede en herstelling van 's maatschappijs deerlijk kwijnenden handel aan te roepen, dierhalven goedgevonden is plegtige bid-uuren uit te schrijven. Enz."

Wanneer zoo'n gevaar voorbij was, dan volgde het besluit om die veertiendaagsche of maandelijksche bedestonden te staken, terwijl, wanneer er eene victorie over de vijanden der Comp. te boeken was, de „publycque danksegginge" in de plaats kwam van de voorbidding. Dit was overeenkomstig het oude gebruik om eene overwinning op Spanjaarden of Portugeezen, den val van een vijandelijk bolwerk, de onderwerping van een insurgenten hoofdman, enz. te vieren met feestelijkheden, w aan de dankpredikatie niet mocht ontbreken. T in 1659 eene expeditie tegen den „moorders Palembanger" (sultan van Palembang) het doel reikt had, gelastte de regeering eene openbare d zeggingsdienst voor den middag, en voor den a het ontsteken van pektonnen bij wijze van vreu vuren, het luiden der klokken, het losbranden kanonnen, het uitsteken der vlaggen, enz. „to kenen van vreuchdenbedrijven, so onder ons voor den hier verkeerenden vreemdelingh handelaer, voornamentlijck de naburige Moor vorsten ende schijnvrienden."

Behalve door de gebeurtenissen in de kol zelve werd de uitschrijving van dank- en beded geregeld door de berichten uit het vaderland 1802 werden ze gestaakt op de tijding, da Europa een algemeene vrede voorbereid w 't Was de vrede van Amiens, die echter niet zou duren. In 't volgend jaar, onder het bes van den gouverneur-generaal J. Siberg, scheen eindelijk met het verleden te willen breken en gebruik af te schaffen. Althans, het besluit 4 Jan. 1803 bevatte de bepaling „eene publy danksegginge te laten houden wegens de jongs gelukkig gesloten vreede", maar tevens de claus „alsnu finaal te doen cesseeren het houden bedestonden".

Ook op de schepen der Comp. werden die stonden gehouden, en golden dan gemeenlijk verkrijgen van een voordeelige of een behou reis. In het jaar 1608, toen de omzeiling va Kaap de Goede Hoop nog voor eene hachelijke derneming gold, zoowel wegens de Kaapsche men als de onvolledige kennis der navigatie in zeeën, werd op de vloot van den admiraal P Willemsz. Verhoeven een algemeene dankdag houden toen men die kaap te boven was geko Eveneens op de vloot van Joris Spilbergen, die straat Magellaen naar de Molukken stevende, men de gevaarlijke banken der Abrolhos vo was. En wanneer er te Batavia een retourvloot 't vaderland zeilree lag, dan werd aan den v avond van het vertrek de biddag voor een be den reis nooit verzuimd. Het admiraalschip de vloot werd er voor ingericht; er werd daar soort van kansel geplaatst voor een der Bata sche predikanten, terwijl kerk- en gezangbo voor de bemanning tijdig aan boord bezorgd m ten worden. Dit was in overeenstemming met kerke-ordening van het jaar 1643, welke bepa dat de bedestonden zoowel op zee als aan wal houden moesten worden; en verder:

„In tijden van oorlog, pestilentie, duren zware vervolging der kerke, en andere gem zwarigheden zullen van de Dienaren, met auto en bevel der Hooge Overigheit, openbare vast bededagen ingesteld en geheiligt worden."

Den 30sten Mei van ieder jaar werd te Ba een bedestond gehouden ter herdenking va verovering van Jakatra, welke tot de stichting Batavia leidde. De vermeestering van Malakka sterke bolwerk der Portugeezen op het sc eiland van dien naam, gaf eveneens aanleiding een bedestond. In de veroverde vesting zelve eene dankpredikatie in de St. Paulskerk geho door den veldprediker ds. Schotanus, die als aandeel in den buit 1000 gld. in contanten ont terwijl in het *Dagh-register* van het kasteel Ba geboekt werd:

„Over dese memorabile victorie wierd alhier 26 Januarius 1641 een generale dancksegging daen, ende des avonts soo rontom 't casteel stadt los gebrant, mitsgaders dapper geviert; Edelheit den Gouverneur gaff alle Nederlande andere, over eenige misdaden in de ketting bannen, gelyck oock eenige gevangens uyt he huys los, ende vereerde aen de burgery een Spaense wyn; men conde aen hoogh ende bemercken dat de vreugde hun ter herten g

Later werden zulke dankpredikaties geh

*) De Navorscher 1867, bl. 262.

de victorie op den Javaanschen insurgentenfdman Troenodjojo, na het verijdelde komplot den mesties Pieter Erbervelt om te Batavia onhet europeesche element eene „generale masre" aan te richten, en na den bedwongen opnd der Chineezen, de beruchte Hollandsche Fuvan het jaar 1740, waarbij ongeveer 10.000 menen deerlijk vermoord werden *). Ds. Joh. Wadus vond daarin aanleiding tot eene dankpredilie (wedergade van het pauselijk *Te Deum* na den Bartholomaeusnacht) waarvoor hij zijn teekst ps uit I Samuel VII vers 10:

„En het geschiedde, toen Samuel dat brandoffer erde, zoo kwamen de Filistijnen aan ten strijde en Israël, en de Heer donderde te dien dage met oten donder over de Filistijnen, en Hij verrikte hen, zoodat zij verslagen werden voor het gezigt van Israël."

Van de predikaties, bij zulke gelegenheden geden, zijn slechts weinigen in het kerkelijk arief bewaard gebleven. Ook had de Indische letkunde geen werk aan te wijzen, dat vergeleken n worden met dat van prof. N. C. Kist, *Neërlands nk- en Bededagen*. Alleen werd in 1787 te recht uitgegeven een werk van ds. Jacob Casper etzlar, predikant op het eiland Onrust en te Bavia, onder den titel *Bedestonden gehouden te Bavia*, onder het bestuur van den gouverneur-geneal P. A. v. d. Parra. Het boek had, met een Nerlandsch pamflet uit de dagen der kerkelijke isten, evengoed *Donderslag der goddeloozen* moheeten, want de zondigheid van den mensch en wraak des Heeren vormden daarin het *Leitmotiv*. klonk daaruit een voortdurende klaagtoon over menschelijke verdorvenheid, een in de tale Kanıs uitgesproken schuldbelijdenis en aansporing zich met den Heer te verzoenen. Alles in ver met de dreigende teekenen van den goddeen toorn, kenbaar uit de rampen des tijds.

in lateren tijd een Da Costa toornde tegen s, aldus Metzlar tegen het Batavia zijner da. Behalve dan, dat bij den een zich openbaart gloed van den geboren dichter, bij den ander het end proza van den Indischen boetprediker. B.v. een trant als deze:

„Ach Heere, wie weet hoe ras Gij u om Batavias verschilligheid, om Batavias grouwelen, ook in ne tegen ons zult wenden, omdat wij een volk dwalende van harten en dat uwe wegen niet nt."

Met die „grouwelen" bedoelde de prediker inzonheid de onstichtelijke levenswandel van zooen onder zijn tijdgenooten. De openbare geruch eener onheilige samenleving kaatsten dikwijls echo terug van het klankbord des kansels. Niet en de zaken van oorlog en vrede, een opstand, ne epidemie, eene vulkanische uitbarsting, eene atkundige omkeering in Europa, enz. vonden n commentaar van de lippen des kerkelijken remaars, maar ook de buitensporige weelde der ropeanen, de verwaarloozing van de inzettingen r christelijke religie, de ongebondenheid in het rkeer tusschen de seksen. Dit laatste was reeds n oud euvel, opklimmende tot de eerste Europesche generaties in Indië, en op oud ijs vriest het ht. De officieele verordeningen daartegen dagkenden al uit de dagen van Coen en v. Diemen; waren door hunne opvolgers herhaaldelijk geplieerd en gerenoveerd. Doch de geestelijke ht moest ten dezen een verbond sluiten met de ldlijke, wilde men een dam opwerpen tegen aangroeiend kwaad. Een boete van honderd en van achten werd opgelegd aan dengene, die or de eerste maal betrapt werd op het houden n „concubynen"; er waren echter ook gevallen, arin de doodstraf kon worden toegepast. Het orbeeld van den gestrengen puritein Jan Pietersz. en, die den vaandrig Kortenhoef het hoofd voor

*) Willem van Haren. „Op den moord der Sineezen,

de voeten liet leggen ter zake van zijn verboden verkeer met Sara Specx, de onwettige dochter van den lateren gouverneur-generaal Jacques Specx, had afschrikwekkend kunnen werken, indien dit in de dagen van ds. Metzlar niet reeds anderhalve eeuw geleden was.

Het *Ned.-Ind. Plakaatboek* geeft over den strijd van de overheid tegen Indische toestanden op dit gebied tekst en uitleg, vermeldt ook den *considerans* der opvolgende regeeringsbesluiten. Veelal beoogde deze „de afwendinge van de straffen en onheylen, welcke door de grouwelycke sonde van echtbreucke en overspel de landen en steden overcomen, daervan ons de kerckelyke ende wereltsche historiën niet dan al te beweenlycke exempelen voorstellen, bemerckende dat dagelycx veel groote, schandaleuse en den Christelyke name onwaerdige dissolutiën geschieden in vuyle bijeencompsten, oneerlycke versamelingen, gehaete concubinagiën en Godt verdrietende overspel."

Metzlar's *Bedestonden* ijverden tegen hetzelfde euvel, waar hij b.v. de gemeente voorhield dat „d'inclinatiën deses climaets de luyden zoodanich tot welluste zyn aenporrende, dat zy, door hulpe ende aenlyden van hun selffs onbedwongentheyt, den vollen toom aen hare quade genegentheden geven." Evenwel kon hij weten, dat er ook onder zijne eigene ambtgenooten waren, die de klad in de gemeente brachten en bij hunne vermaningen over dit onderwerp herinnerden aan den vos, die de passie preekt. Doch het lag in den geest van het regeeringsbeleid dier dagen, dat het verbod der overheid gesteund zou worden door het sermoen der godsdienstleeraars, die met de eeuwige straffen dreigde, waar de justitie veelal niet verder kon gaan dan het verlies van tijdelijke goederen. Mocht ook niet gezegd worden dat de Indische predikanten uit Metzlar's dagen, d.i. uit de tweede helft der 18de eeuw, ondanks den kerkelijken *style boursouflé* in hunne preeken, sycophanten en femelaars waren; lieden, die zich op de borst sloegen en voortdurend hun Heere! Heere! riepen gelijk de muzelman zijn Allah ill' Allah! Eerder mocht men veronderstellen dat zij opgegroeid waren in de formuliervroomheid dier dagen en de richting volgden, welke de overheid zelf aanwees. Doch, zoo de toon, dien zij aansloegen, al eene genoegdoening was aan de zienswijze der machthebbers en der vooraanzittenden in de synagoge, evenwel was die niet het middel om indruk te maken op de gemoederen der groote massa. D.i. van lieden welke, onder den druk van de Indische atmosfeer en van den dagelijkschen sleur, eerder een gemoedelijke of luimige toespraak als van een pater Abraham a Sancta Clara van noode hadden, eene populaire voordracht, eene pittige gelijkenis, eene bevattelijke levenswijsheid. Eerder dan sombere profeteeringen, waarvan de toon als geborgd was bij het Boek Jesaja, of dan de verzuchtingen en boetredenen van den Nederlandschen kwaker. Aan menigeen onder de toehoorders van Metzlar en zijne ambtgenooten kan destijds in den bedestond eene bede ontweld zijn in den geest van het bekende:

Verlos ons van den preektoon, Heer!
Geef ons natuur en waarheid weer.

(*Wordt vervolgd.*)

Van Week tot Week.

Dinsdag 27 Juli tot Maandag 2 Augustus.

De ramp op Sumatra's Westkust. Uit de berichten, welke de thans hier te lande ontvangen Indische bladen bevatten, kan men zich eerst nu een denkbeeld vormen van den omvang der ramp, welke een gevolg is geweest van de aardschokken op Java. Volgens betrouwbare schatting, door het bestuur van het Oranjekruis uit Indië verkregen, bedraagt alleen de particuliere schade ten minste een millioen gulden. Het deel, dat men hiervoor in Indië van het moederland mag verwachten, is hier nog

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

allerminst bijeengebracht. Verwacht mag worden, dat bij de openbare inzamelingen, welke in verschillende plaatsen van het land in voorbereiding zijn, de giften zeer ruim zullen vloeien.

Leprozerieën op Bali en Lombok. Batavia, 27 Juli (Aneta).[1] Het resultaat van de reis van den heer J. J. van Lonkhuyzen, hoofd van den Dienst der Volksgezondheid, naar Bali en Lombok is, dat er plannen voor sterkere centralisatie van leprozerieën op Bali zullen worden uitgewerkt. Bali krijgt drie groote leprozerieën. Voorgesteld wordt de andere leprozerieën op te doeken. Voor Lombok wordt het plan voor het stichten van een centrale leprozerie uitgewerkt.

Mishandeling van Inlanders. Padang, 27 Juli (Aneta). Het vonnis tegen den administrateur van Soeban Ajam, van der Stok, is 9 maanden gevangenisstraf, met aftrek van den tijd in preventieve hechtenis doorgebracht. De eisch was 1 jaar gevangenisstraf met aftrek van den tijd in preventieve hechtenis doorgebracht.

Mr. E. H. Winkelman †. Te 's-Gravenhage is in den ouderdom van 57 jaar overleden mr. E. H. Winkelman, oud-advocaat en procureur aan het Hoog Gerechtshof in Ned.-Indië.

De lijfstraffelijke rechtspleging. Op de vragen van den heer Kleerekoper (zie vorig K. W.), heeft de Minister van Koloniën geantwoord:

1. Officieele berichten omtrent de behandeling van de strafzaak tegen den administrateur der onderneming Soeban Ajam door den Raad van Justitie te Padang hebben den ondergeteekende nog niet bereikt. Wel is hem echter uit persberichten gebleken, dat hier strafbare feiten zijn gepleegd, waartegen onmiddellijk door den rechter is opgetreden.

2. Eenig verband of analogie tusschen de hier gebleken, door particulieren gepleegde mishandelingen en de lijfstraf, die als uiterste tuchtmiddel in strafinrichtingen door de overheid in enkele gevallen niet kon worden ontbeerd, vermag hij niet te ontdekken. De bijzonderheden, uit de behandeling van de strafzaak gebleken, kunnen den ondergeteekende dus bezwaarlijk tot het inzicht brengen, dat lijfstraffen als tuchtmiddel nimmer kunnen worden gedoogd.

3 en 4. De laatste twee vragen vinden in het bovenstaande reeds haar beantwoording.

Te allen overvloede moge hier nog verwezen worden naar hetgeen op bladz. 23/24 van de memorie van antwoord op het voorloopig verslag der Kamer nopens de Indische begrooting voor het loopende jaar is medegedeeld, ten bewijze, dat in Indië het noodige verricht is en verricht wordt, om de toepassing van de lijfstraf zooveel mogelijk te beperken. Waar de Indische regeering in deze volkomen diligent blijkt, bestaat er voor den ondergeteekende geen reden tot tusschenkomst.

Vertrek van den nieuwen Gouverneur-Generaal naar Indië. Jhr. Mr. C. A. D. de Graeff is voornemens den 11en Augustus het land te verlaten, om zich den 13en d.a.v. te Genua op het s.s. Grotius in te schepen ter aanvaarding van de reis naar Indië.

Naar aanleiding van het verzet op Atjeh. Kotaradja, 28 Juli (Aneta). Tot 24 Juli hadden zich in Troemon 30 kwaadwilligen bij het bestuur aangemeld.

Batavia, 29 Juli (Aneta). De landschappen Kloeet en Troemon zullen worden samengevoegd tot een afzonderlijke onder-afdeeling. Deze onder-afdeeling zal bestuurd worden door een actief dienend officier.

De gestudeerde vrouw in de koloniën. Ter gelegenheid van het dezer dagen te Amsterdam gehouden Congres van vrouwen met academische opleiding, heeft mej. Dr. M. Muusses eene voordracht (met lichtbeelden) gehouden over het werk van Nederlandsche gestudeerde vrouwen in de koloniën.

De Telegraaf schrijft:

Het bleek, dat onder de vrouwen in Indië de theologen, ingenieurs en rechtsgeleerden ontbreken. De reden hiervan is, dat het practische werk van een ingenieur in de Koloniën lichamelijk te veel vermoeit en dus voor een vrouw minder geschikt is. Wat het beroep van advocaat betreft, dit kan door een vrouw in de Koloniën niet worden uitgeoefend, daar b.v. Chineezen en Arabieren hun zaken nooit aan een vrouw zouden toevertrouw...

Toch zijn in Ned. Oost-Indië negen vrouwel... meesters in de rechten werkzaam, evenwel in ... der werk. Over het algemeen heeft men bij ... Bankwezen en in andere betrekkingen liever m... nelijke juristen.

Vijf vrouwelijke juristen zijn werkzaam bij d... Hoogen Raad in Ned.-Indië.

Wat de vrouwelijke tandartsen en apothekers ... de Koloniën betreft, er bestaat in dit opzicht gee... verschil met Nederland.

Het aantal leeraressen in de Koloniën is betr... kelijk klein, doordat er slechts in de groote ... den als Batavia, Soerabaja, Semarang, Band... en Djocjakarta middelbare scholen bestaan.

De pest in Midden-Java. In de week van 6 tot 12 J... zijn in totaal 48 gevallen van pest gerapporteer... waarvan in de afdeeling Temanggoeng 1, Wo... sobo 1, Poerbolinggo 9, Jogjakarta 4, Bojolali ... Klaten 2, Kendal 2, Pekalongan 25, Tegal 3.

[1] De hiervolgende Aneta-telegrammen zijn ontleend aan de „Nwe Rott. Crt.".

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvl...

De Bloem der Indonesische Kunst.

Met groote ingenomenheid ontvingen wij ter besp... king het reeds eerder hier door ons aangekondi... prachtwerk van *J. A. Loebèr Jr.: „Das Batiken, ... Blüthe Indonesischen Kunstlebens"*, keurig verzo... uitgegeven door de *Gerard Stalling Verlag* te Oldenb...

Onze eerste gedachte was: Waarom kon dit bo... geschreven door een kunstenaar, — in hart en ... ren Nederlander gebleven, niettegenstaande hij ja... geleden door zijn levensomstandigheden gedwon... was zich tot Duitscher te doen naturaliseeren — nie... onze taal hier of in Nederlandsch-Indië uitkomen? ... nader inzien echter denken wij: misschien is 't be... zooals 't is, daar 't nu allicht meer gelezen zal w... den, omdat 't een veel grooter taalgebied bestrijkt. ... voor Hollanders en Indonesiërs, die er belang in s... len, is het Duitsch geen onoverkomelijk bezwaar v... de kennisname, veel eer de door de vele illustra... vrij hooge prijs van f 12.50, doch het buitenlands... oefent hier altijd bisondere aantrekkingskracht ui...

Wij wenschen het mooie, leerzame boek dan ... veler handen; het neemt een eereplaats in naast ... standdaardwerk van *J. E. Jasper*, met de typisch ... vaansche verluchting van *Mas Pringadi*[1]) en het ... laas onvoltooid geblevene van *G. P. Rouffaer* en ... *H. H. Juynboll*, waar 't in menig opzicht een welko... aanvulling van is.

Hoewel den heer *Loebèr* nog niet het geluk is te be... gevallen persoonlijk Indië te leeren kennen, is hij ... op Indonesisch kunstnijverheidgebied een vakkun... bij uitnemendheid, zooals er maar weinigen zijn, ... hij met zijn kunstenaarshart van jongs afaan er ... bizonder toe aangetrokken gevoelde — een pra... collectie gesneden bamboe kalkkokers (*tibags*) ... zijn oom uit Timor meegebracht gaf er den stoot ... — en achtereenvolgens bijna alle Europeesche mu... vele particuliere collecties en geschiedkundige bo... doorsnuffelend, zijn ziel gewijd heeft aan de b... deering er van. De batik had zijn bizondere voor... de. In de '90er jaren, tegelijk met *Lion Cachet, Th... Prikker* en *Lebeau*, heeft hij deze kunst zelf beoe... en later aan de kunstnijverheidschool te Elberfeld ... derwezen.

Zooals hij in zijn boek beschrijft, heeft hij met ... toenmaligen medewerker, *Joh. B. Smits*, van Haarl... uitgevonden, hoe met schellak in plaats van was, ... met succes op papier, leder en perkament, zelfs ... koper en ivoor, gebatikt kan worden. Wij herinn... ons menig kunstvol werkstuk van zijn hand uit ... tijd en later.

Geen wonder dus, dat dit boek artistiek vakkun... en zeer gedocumenteerd geschreven is; toch is ... aangenaam onderhoudend, ook voor leeken te le... daar zijn stijl in eenvoudige duidelijkheid meer ... landsch dan Duitsch klinkt.

Schrijver opent zijn „Inleiding" met *Keats'* wo... den: *„A thing of beauty is a joy for ever"*, wijl ... hem de aanblik van een mooie batik een on... vreugde is. Zooals hij terecht opmerkt, is op Java ... techniek en kunst de eenvoudige katoenen lap ... verfijnd en veredeld, dat 't zulk een *thing of bea...* geworden. Een mooie batik doet niet onder voo... kostbaarste fluweelen en zijden vorstengewaden ...

[1]) Van wie Boeatan thans fijn geëtste Indische landschapp... verkoop heeft.

andere landen en wat nog bewonderenswaardiger is: het is echte *volkskunst,* niet alleen vervaardigd en gedragen door de hoogsten in den lande, maar ook als hooggewaardeerd feestgewaad door de mannen en vrouwen uit de heffe des volks, terwijl 't toch altijd zijn aristocratisch karakter bewaart.

Schrijver legt er den nadruk op, dat voor hem het hoogtepunt der Javaansche batikkunst gelegen is in het feit, dat zij in het hart van het geheele volk leeft, bij het geheele volk bekend en met hooge eerbied als kunst erkend wordt. „Een geestelijk bezit, dat men niet onderschatten mag!" Dat de batikkunst juist op Java dit hoogtepunt bereikt heeft, verklaart schrijver uit het feit, dat de Javanen reeds eeuwenlang een hoog geestelijke beschaving ondergaan hebben, die niet, zooals de onze, berust op streng wetenschappelijk denken, maar gericht is op esthetische gevoelsindrukken, geboren uit een rustige schoonheidszin. Hij noemt dit de „Oostersche schoonheidssproke" en kan dan ook de verzoeking niet weerstaan den lezers hier en daar, zij 't ook vluchtige, kijkjes te geven op nog ander Indisch kunst- en kunstnijverheidgebied dan het batikken, wat voor oningewijden niet anders dan belangstelling-opwekkend kan zijn.

Schrijver heeft zijn stof in elf hoofdstukken verdeeld:

I. Het materiaal en de voorbereiding er van.
II. De werktuigen voor het batikken. (Het woord „werktuig" klinkt voor deze fijne kunst, met de subtiele tjanting uitgevoerd, haast te grof.)
III. De was en verdere toebereidselen.
IV. Het met was teekenen.
V. Het verven.
VI. Het batik-ornament (waarin een deskundig, begrijpend en fijngevoelig kunstenaar aan het woord is).
VII. Gebatikte kleederen.
VIII. Batik-namaak en de *kaïn simboet tulis* [2]).
IX. Het Indisch batikken buiten Java.
X. Het mysterie der Javaansche batik (met betrekking tot haar onbekenden oorsprong en afkomst).
XI. Het batikken in Europa. (Bizonder interessant de beschrijving van een oeroude volkskunst in de Karpathen: het batiken van Paascheieren met de daaraan verbonden legenden en gebruiken).

Behalve de vele foto's en verduidelijkende teekeningen tusschen den tekst, is het boek verlucht met zes prachtig gekleurde platen en 34 foto's van zeer interessante batiks uit de meest verschillende streken van Java en Madoera, naar zeldzame exemplaren uit Musea en particuliere verzamelingen. Het geheel geeft een zeer volledig overzicht der batikkunst, al mag men hier en daar bij de beschrijvingen en opmerkingen betreuren, dat de schrijver zijn kennis en ondervinding niet uit eigen ervaring heeft kunnen toetsen aan de uitvoering der batikkunst in het land zelf. Hij doet dan ook menige vraag op verschillend gebied, dat z.i. opheldering vereischt en nimmer de aandacht van desbetreffende onderzoekers heeft getrokken. Het ligt niet op onzen weg hier in details daarover te treden, noch over het herhaald berijden van stokpaardjes, als daar zijn de beteekenis van het *parang*-motief en het al dan niet gebatikt zijn van bladwerk — die reeds vroeger aanleiding gaven tot miskenning en verbittering onder de geleerden.

Wij verheugen ons over de verschijning van het boek en hopen, — vooral ook in het belang van de toekomst der Javaansche batikkunst, die tot haar ontwikkelend voortbestaan thans kennis en waardeering, mede van Europeeschen kant, zoo noodig heeft — dat het den heer Loebèr gegeven moge zijn nog eens zijn licht op te steken en te laten schijnen op Java zelf, in de verschillende batikcentra. Ook op verfgebied, het zoo belangrijke onderdeel der batikkunst, is hij expert — zie zijn artikel in het Koloniaal Weekblad van 17 Juni j.l. — en zou hij aan de Javaansche batikkunst uitmuntende diensten kunnen bewijzen.

[2]) De met ketanpap „gebatikte" grove doeken uit Batem en Zuid-Preanger zooals er een op de jongste Tentoonstelling in de Gothische zaal te 's-Gravenhage hing.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Aardbevingen en aardschokken.

De *Deli Crt.* en *De Sum. Post* (29 Juni t/m 3 Juli) geven aangrijpende beschrijvingen van *De aardbevingsramp ter Sumatra's Westkust.* Behalve ter Westkust zijn sterke aardschokken of bevingen voorgekomen te Singapore, *Djambi, Palembang,* Jokja, Solo, Magelang, Semarang en Malang. Het observatorium te Weltevreden registreerde den 3den Juli om 11 u. 8 min. een beving op 500 K.M. afstand in de richting O.-Z.-O., waarvan de haard vermoedelijk in zee ligt, ten Zuiden van Jokja. De bevingen in Midden-Java waren zwakker dan die in het Padangsche.

Gewoonlijk geldt de opvatting, dat het optreden van aardbevingen aan de vulkanen te wijten is. Dit echter behoeft geenszins het geval te zijn. Veroorzaakt een vulkanische uitbarsting lichte trillingen, alleen voelbaar op den mantel van den werkenden vulkaan, de schokken, die niet van een eruptie vergezeld gaan, hebben niets met vulkanische werkingen uit te staan. In het onlangs verschenen werk over *„De Indische bodem"*, uitgegeven door het Bureau voor Volkslectuur, vond de *Deli Crt.* (3 Juli) zulks nader toegelicht in een artikel van *dr. S. W. Visser,* wetenschappelijk medewerker aan het Kon. Magnetisch en Meteorologisch Observatorium te Weltevreden. *Al deze aardbevingen zijn tectonisch,* d.w.z. zij hangen samen met den bouw van de aardkorst. Geologisch onderzoek leert dat belangrijke breuken en scheuren in de aardkorst voorkomen, zooals op Sumatra over de geheele lengte van het Barisangebergte, in Straat Soenda, bij Maos. Verder weet men, dat de aardkorst niet overal in evenwicht is. Belangrijke spanningen en drukkingen treden op onder de werking van enorme krachten, waardoor langzaam maar zeker het voorkomen van het aardoppervlak zich wijzigt. Deze bewegingen gaan nog steeds door en iedere aardbeving is het gevolg van het toegeven van de aardkorst aan de heerschende krachten, is het innemen van een nieuwen evenwichtsstand. Geweldige krachten zijn hierbij in het spel. Scheuren van 'n paar honderd K.M. lengte (zooals bij Benkoelen in 1914) kunnen ontstaan. Verzakking of rijzing van groote stukken van het aardoppervlak kan voorkomen. Stooten, die tot op 1000 K.M. en meer van den oorsprong gevoeld worden, zijn niet zeldzaam. Juist, waar de aardkorst zwakke plekken vertoont, zal zij te gemakkelijker toegeven; daar kan men telkens herhalingen, zooals van Maos bekend zijn geworden, verwachten. *Tectonische storingen* treft men voornamelijk aan langs den rand der Continenten, het Aziatische Continent, waartoe men ook Borneo, Java en Sumatra met tusschenliggende zeeën rekent, en het Australische Continent, dat mede de Ailfoeren zee en Nieuw-Guinea omvat. Een gelukkige omstandigheid is daarbij, dat de storing als regel op den zeebodem ligt. De meerderheid komt voor langs twee betrekkelijk smalle strooken, de eerste de kuststreken van den Stillen Oceaan *(de Circum-pacifistische Zone)* bevattende, de tweede zich uitbreidende langs de Middellandsche Zee, den Himalaya en Ned.-Indië, om vervolgens den Stillen Oceaan, Centraal Amerika en den Atlantischen Oceaan dwars over te steken *(de Mediterranische Zone).* Onze Archipel ligt in het kruispunt van beide gebieden. Op de groote eilanden *Sumatra en Java* neemt de frequentie toe naarmate men den Indischen Oceaan nadert. Groot is het aantal aardbevingen op Atjeh, Padang, Benkoelen, de eilandenreeksen voor de kust van Sumatra en op de Zuidkust van Java ,Tjilatjap, Patjitan). Aardbevingen, die te Medan, Palembang, Batavia, Semarang, Soerabaja gevoeld worden, zijn bijna zonder uitzondering afkomstig van ver verwijderde haarden in den Indischen Oceaan.

Hout of steen? Stedenbouw in Indië.

De bewoners van *steenen huizen* of de werkers in de steenen gebouwen vonden bij de jongste ramp ter Westkust den dood onder het puin of werden door instortende muren voor hun leven verminkt. Voor *De Sum. Post* (3 Juli) is het ongetwijfeld een aanwijzing, dat we met den huizenbouw te voorbarig, te roekeloos zijn geweest. De ernstige vraag rijst, of de *hygiëne* en de *duurzaamheid* verkregen met de steenen gebouwen, niet te duur zijn betaald. Of men zoeken moet in de richting van ijzer en beton, of van steenen onderbouw met houten bovenbouw, dan wel in nog andere richting, zullen de technici moeten beslissen, maar *de enkele steenen bouw,* zooals die thans gedurende jaren door B. O. W. en particulieren is toegepast, vrijwillig of onder den drang van dwingende bepalingen, *is een vreeselijke fout* gebleken, in het bijzonder ter Westkust. *Dit vraagstuk is dringender dan ooit.* Het heeft zich trouwens nog niet zoo heel lang geleden ter Sumatra's Oostkust eveneens voorgedaan. Thans is het weer van een gevaarlijke actualiteit gebleken, niet alleen voor de roerige Westkust, maar ook voor de kalme laaglandsche steden als *Palembang* en *Djambi,* die in opkomst zijn, en die in de toekomst gebouwen, kantoren, stations, scholen, ziekenhuizen van noode zullen hebben. De beantwoording

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

van de vraag is aan degenen, die voor den verderen opbouw in letterlijken zin van dit groote, maar in geologischen zin blijkbaar onbetrouwbare land, verantwoordelijk zijn.

Het *Bat. Nwsbl.* (23 Juni) had een onderhoud met den heer *Bos*, oud-directeur van publieke werken van Amsterdam, die een vergelijkende studie over *stedenbouw in Indië* maakt. In Indië zijn eigenaardige moeilijkheden te overwinnen, in verband met het optreden van aloude communale instellingen naast ultra moderne maatschappelijke eischen. Daarmee hangen samen vraagstukken van *kampoengbouw*, het verkeerswezen, het stedelijk spoorwegvervoer in verband met handel en stadsuitbreiding, en de rioleering. Spr. noemde deze geen specifiek Indische vraagstukken, want naast de afwijkingen in verband met klimaat en volkskarakter, zijn ze voor alle steden in de beschaafde wereld, die zich van dorp tot stad ontwikkeld hebben, gelijksoortig. In vele opzichten bestaat overeenkomst tusschen de moeilijkheden, die de *gezondmaking* en *woningverbetering* voor Amsterdam opleverden en voor welks oplossing *Soerabaja* staat. Spr. advsieert bij den bouw van kampoengs in hooge mate rekening te houden met de eischen van *mooien stedenbouw*. Behalve ten aanzien van assaineering en hygiëne acht hij het ook noodig rekening te houden met den eisch, dat de kampoengs zich moeten in- en aanpassen aan de door Europeanen bewoonde stadsgedeelten. Een gelukkige oplossing als *Tjandi* te zien geeft, moet ook Soerabaja ten voorbeeld zijn. Terwijl *ir. Maclaine Pont* een verder doorgevoerd gebruik van *bamboe* voorstaat, keurt de heer Bos het ten eenenmale af. N.z.m. is het vóór alles noodig bamboe als bouwmateriaal voor huizen te laten varen en te vervangen door een of andere houtsoort. Spr. sprak ook over den *huurprijs*. De uitkomst van den bouw van arbeiderswoningen in de groote steden heeft bewezen, dat men daarbij den opzet te groot heeft genomen, waarvan het gevolg is geweest het invoeren van huurprijzen, die in ongunstige verhouding staan tot de draagkracht der verbruikers. Het zijn niet het minst de hooge huishuren, welke het verminderen van de loonen in den weg staan. Wil men in Indië een dergelijk proces voorkomen, dan behoort men bij den kampoengbouw terdege rekening daarmede te houden. Spr. geloofde, dat voor verschillende Inlandsche stadswijken het volgen van het Amsterdamsche voorbeeld de aangewezen weg tot verbetering zal zijn.

De notulen van den J. S. W. B. (slot).

De motie van afkeuring-Kerkkamp in den Volksraad is ingetrokken. De Regeering, die er àlles voor heeft over gehad om een einde aan de affaire te maken, zèlfs de kans op deze motie, heeft Haren gemachtigde nog eens uitdrukkelijk laten verklaren dat, zoo ooit de beoogde vereenigingen de grens van economische actie naar politiek zouden overschrijden, op Hare medewerking geen staat meer valt te maken. Zij maakte daarbij gebruik van het testimonium van den heer Tideman, dat de notulen van 10 Mrt. niet in alle opzichten juist waren. *(Java-Bode,* 23 t/m 26 Juni).

Wij verwijzen naar *De Loc.* (26 Juni, blz. 31 „Recht en rede"; blz. 32 „Een reconstructie van het P.E.B.-geval"), *Soer. Hbl.* (22 Juni, 3de bl. „Nieuwe feiten") en *Bat. Nwsbl.* (23 Juni „Klare Wijn"; 24 Juni, 1ste en 2de bl. en 25 Juni „P. E. B., Suiker en Regeering"; 26 Juni „Finis").

Drie beslissingen.

De dagbladen (o.a. *Bat. Nwsbl.* 23 t/m 29 Juni) geven verslagen en overzichten van de zittingen van den *Volksraad*. Er zijn *drie belangrijke beslissingen* gevallen bij de begrootingsafd. Financiën. In de eerste plaats heeft de Volksraad te kennen gegeven, dat hij de *urgentie van belastingverlaging* voor de natuurlijke personen dringender acht, dan voor de rechtspersonen (vennootschapsbelasting). De tweede beslissing viel in negatieven zin: de Volksraad heeft namelijk de motie 's Jacob, die de strekking heeft de Regeering uit te noodigen niet tot verhooging van het invoerrecht op *sigarettenpapier* over te gaan, verworpen. Men mag dit beschouwen als een persoonlijk succes van den Regeeringsgemachtigde. Of het ook een succes voor de schatkist is, zal de tijd leeren. In de derde plaats heeft de Volksraad zich vereenigd met 23 tegen 16 stemmen met een motie van dr. Schmutzer, die zich tegen de plannen van de Regeering ten opzichte van de *opiumpolitiek* verzet. Veel anders dan een breed gebaar valt — volgens *Civis (B. N.* 28/6) — in deze beslissing niet te

ontdekken. Het licentiestelsel leidt er niet slechts dat de Regeering den toestand niet meer in de hand houden, het heeft bovendien ten gevolge, dat, wan eenmaal internationale afspraken zullen voeren tot gedwongen geleidelijke vermindering van het geb elk juist gegeven over den omvang ervan zal blijk ontbreken. De „blinde" schuivers stijgen steeds in tal (zie *B. N.* 28/6 *„Soerabaja"*, de vermindering in omzet van regie-opium) en het gevolg van een zooals de heer Schmutzer aanbeveelt, zal alleen dat er op zeker oogenblik „officieel" in Indië niet geschoven wordt, doch practisch weinig minder te voren. De motie spreekt zich namelijk uit voor having en uitbreiding van het licentie-stelsel, ge aan den onmogelijk te vervullen eisch van een af de bestrijding van den smokkelhandel. Men mag zedelijke waarde van het optreden van dr. Schm en zijne vrienden waardeeren, in de practijk leid helaas slechts tot struisvogelpolitiek. Ook de *Java* (26 Juni „Een Royale geste..." en 28 Juni, L. N. „O en sentiment") moet, met alle eerbied voor het lisme van de heeren, toch verklaren, dat hun w nauwelijks te realiseeren valt. Zij beziet de uits van den Volksraad als eene sympathieke senti reactie, die te weinig rekening houdt met de m en financieele consequenties ervan.

Geen landssuikerfabriek.

Uit de M. v. A. op het afd.verslag der begrooting L. N. en H. *(Bat. Nwsbl.* 16, 17 en 18 Juni en *Soer.* 22 Juni, 3de bl.): Wat de *oprichting van een l suikerfabriek* betreft, moet de Regeering opmerken bij de begrootingsbehandeling in 1925 voldoend bleken is, dat Zij daartegen ernstige bezwaren Deze zijn ook bij nadere overweging van dien aa bleken, dat Zij ook een onderzoek, als in de *Stokvis* voorgesteld, onnoodig heeft geacht. Zij zal afwachten, wat de Minister van Koloniën Haar te zal doen weten. Ook ten aanzien van de *oprichting een lands-rubberbereidingsfabriek,* thans als we lijk uitgesproken, staat de Regeering afwijzend aanzien van deze aangelegenheid moet overigens misverstand bestaan; deze fabrieken toch kunnen profiteeren van hooge rubberprijzen, daar zij het product van de bevolking moeten opkoopen marktprijs. Alleen het prijsverschil tusschen de ru de bewerkte rubber, verminderd met de verwerk kosten, brengt winst mede, terwijl eveneens een deel ligt in het uitsparen van de transportkosten het ruwe product naar Singapore. De met de *exploitatie der dennenbosschen in Atjeh* in het jaar bereikte resultaten zijn van dien aard geweest tot voortzetting van de proef besloten werd. De verkregen ervaring konden verbeteringen in het worden aangebracht. De producten (hars en te tijn) blijken van zeer goede kwaliteit te zijn. Ver wordt, dat de uitgaven door de inkomsten gedekt len worden. Omtrent de mogelijkheid van vorming een grootbedrijf kan echter thans nog geen uits worden gedaan.

In een bespreking van een redevoering in H gehouden door het Volksraadslid *J. E. Stokvis* het *Soer. Hbl.* (26 Juni, 2de bl. *„Indië in Neder* oprichting van een gouvernements-suikerfabriek

Onze puttees veroordeeld?

De *Java-Bode* (25 Juni) vernam met verbazing dr. *W. Schuurmans Stekhoven* te Utrecht in een chure o.m. de stelling verdedigde, dat het dragen beenwindsels een ernstig gevaar oplevert voor zondheid en de marschvaardigheid van den troep harde, gesloten en dan nog wel hooge, on-poreuze op een uniformjas belemmert den bloedsomloop ademhaling en vormt voor marcheerende troepen ongewenschte kleedij. Zeker is dit 't geval in de sche klimaten. Reden, waarom men zoo spoedig lijk die kragen open zet en... de Indische uniform in de groene jas dubbel is en daarin nog een wordt gedragen!! Reden, waarom ook door de ving met de nieuw model open jas getracht wordt oplossing te vinden, die praktisch is en de netheid veel schaadt. Wat de *puttees* betreft, een 15-tal terug is juist op medische gronden de puttee Nederlandsche leger ingevoerd. In Indië best derbeenbekleeding reeds lang en in vrijwel alle landsche legers eveneens. Onze buren, de Engelschen hebben ze door hun soldaten steeds doen dragen Br.-Indië, Zuid-Afrika en Egypte, dus tot in de klimaten. En zouden deze beenbekleedingen nu niet meer deugen, onhygiënisch zijn? Het wil er

J. B. niet in. Intusschen vestigt de *J. B.* de aandacht op de brochure, welke n.a.v. de promotie van dr. Stekhoven zal worden uitgegeven; het blad is zeer benieuwd, wat onze militaire medici over deze aangelegenheid zullen denken, zeggen en schrijven.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het Communisme in Japan.

II (Slot).

China staat thans, zegt de schrijver, voor eene reusachtige organisatie, terwijl vertrouwbare aanwijzingen aanwezig zijn, dat, als het aan het bestuur te Canton mocht gelukken, langs vredelievenden weg, de rust in China te brengen, het aan maarschalk Feng Yu Hsiang niet moeilijk zal vallen eene Chineesche troepenmacht te verzamelen ter sterkte van 5 à 6 millioen man.

Voor de andere menschenrassen is deze aangelegenheid een onderwerp, waarover te denken valt.

De Japansche Regeering verkeert in eenige onrust over het bestaan van de proletarische partij in dat land.

Eigenlijk heeft iedereen daar te lande een rooden neus, hetgeen men op zoodanige wijze moet opvatten, dat iedere intellectueel propagandist is van de volksbeweging, die ten doel heeft het thans nog heerschende imperialisme te doen verdwijnen.

Die propagandisten openen de oogen van het volk, door er op te wijzen, dat de Russische Sovjet den weg aanwijst tot bestuur door het volk, terwijl zij, volgens betrouwbare berichten, te Oesaka eene organisatie van meer dan 100.000 proletariërs hebben tot stand gebracht.

Zoo is het ook te Tokio.

In Nagasaki en te Kobe bestaan reeds nieuwe regelingen, tengevolge van de moeilijkheden waarin het bestuur verkeert.

De oude gebrekkige toestanden worden verbeterd, ten einde het volk tevreden te stellen, doch dit vraagt veel meer dan te voren overeengekomen was.

De hulp, welke de kapitalisten verleenden aan de door het bestuur opgerichte comité's voor de bestrijding der werkeloosheid, wordt door het volk niet geprezen.

Het dagelijksche loon van den werkman bedraagt niet meer dan 45 yen-centen en het laat zich aanzien, dat Japan in de toekomst dientengevolge nog voor groote moeilijkheden zal komen te staan.

Het Japansche bestuur is niet in staat die werkmansbeweging bezwaren in den weg te leggen.

De schrijver hoopt, in geval van een meer langdurig verblijf in Japan, aan zijne kameraden ook nog eens iets te schrijven over de Japansche Pers.

Ook is zijne meening nog, dat men in Ned.-Indië niet veel weet van de proletarische beweging in Japan.

Zoo is het spoorwegpersoneel in de organisatie opgenomen, doch op eene andere wijze dan in Indonesië, waar de lust tot organisatie niet bijzonder groot is.

De schrijver hoopt, dat hij op zijn weg geen groote belemmeringen zal ontmoeten en roept uit de verte zijne kameraden geluk voor de beweging tot aan den dag der overwinning toe.

Het Dansinstituut „Tasman Sirwo" ter hoofdplaats Djocjacarta.

In de „Pewarto Soerabaija" van 26 December 1925 is het in de „Mataram" voorkomende bericht overgenomen, dat het aan den heer Soewardi Soerjaningrat gelukt was voor zijn Instituut de beschikking te krijgen over een gamelan, ter waarde van ƒ 900.—.

In aanmerking genomen het feit, dat dit instituut eene particuliere instelling is, welke geen subsidie ontvangt noch contributie vraagt van de leden, doch zich met de schoolgelden moet in stand houden, zou men tot op zekere hoogte reeds van een succes kunnen spreken.

Doch Tasman Sirwo vraagt aan hen, die voor het instituut sympathie gevoelen, voor de eerste maal geldelijken steun, niet in den vorm van een geschenk, doch bij wijze van leening, waarvoor het 200 obligaties wil uitgeven à ƒ 5.— of te zamen ƒ 1000.—, voor welk bedrag het de gamelan wil koopen.

Hoewel daarvan geen rente wordt uitgekeerd, hoopt de heer Soewardi Soerjaningrat niettemin, dat men ze toch nemen zal.

Op den 19en van elke maand zullen minstens 4 obligaties worden uitgeloot en het bedrag ten volle worden uitbetaald.

De uitloting zal geschieden ten overstaan van eene commissie, die voor de eerste maal zal bestaan uit de heeren Pangéran Ario Soerjaningprang, Raden Bodjito, directeur der Levensverzekering Maatschappij „Boemipoetra" en Mr. R. Soejadi, advocaat en procureur te Djocjacarta.

Zij, wien Djocja veel goeds schonk en daarvan goede herinneringen hebben bewaard, vinden in het vorenstaande wellicht aanleiding klinkenden bijstand te verleenen.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Het eerste Chineesch Onderwijs-Congres te Djocjacarta.

I.

Op Vrijdag, den 25en December 1925, werd in het op Gondomanan gelegen gebouw van de Centrale Chineesche Vereeniging (de C. V. T. H.) te Djocjacarta het eerste Chineesche Onderwijscongres geopend, waarop een 300-tal personen, waaronder 30 vertegenwoordigers van verschillende Chineesche scholen op Java, van andere Chineesche vereenigingen en van de pers tegenwoordig waren.

De samenkomst werd des avonds ten half negen ingeleid door den heer Tjie Tjeng Tjhiang, die, op de gebruikelijke wijze, alle aanwezigen dankte voor hunne komst en voor het feit, dat zij tijd hadden kunnen vinden om aan den oproep van de Centrale Chineesche vereeniging gevolg te geven.

Volgens het door den redacteur van de „Perniagaän" persoonlijk opgemaakte verslag van het verhandelde op het congres, dat in het nummer van 28 December 1925 is opgenomen, werden vóór de bespreking van de verschillende punten, de aanwezigen verzocht zich naar de voorgalerij van het vereenigingsgebouw te begeven en daar eerbied te bewijzen aan de vlag Ngo Sek Kie.

Verder sprak hij over de motieven, welke aan het Bestuur van de Centrale Vereeniging aanleiding hadden gegeven tot het inroepen van den steun en de voorlichting van zoovele deskundige personen en vereenigingen, en welke in hoofdzaak hierop neerkwamen, dat het onderwijs, dat aan de Chineesche jeugd wordt gegeven, onvoldoende is en het nemen van voorzieningen ten deze een gebiedende eisch moet worden geacht.

En, aangezien de wijze, waarop de verbeteringen moesten worden aangebracht, eene zeer moeielijk op te lossen zaak was, achtte het Bestuur der vereeniging het noodzakelijk, dat de verschillende onderwerpen, in tegenwoordigheid van zoovele deskundigen, zouden worden besproken en behandeld.

De spreker hoopte, dat het congres vruchtbare uitkomsten zou opleveren.

Nadat, in het belang van de leiding der vergadering, de heeren Kwee Tek Hoei van Buitenzorg en Kwa Sian Tjaij respectievelijk tot onder-voorzitter en secretaris waren gekozen, gaf de heer Tjie Tjeng Tjhiang de leiding aan den vice-president over, die het podium bestegen hebbende, de navolgende onderwerpen voorbracht:

A. Het goede en nuttige van de Chineesche School;
B. Beschouwingen over die onderwijsinstelling.

De spreker wees op het feit, dat de schoolbeweging destijds was uitgegaan van Batavia.

Er waren toemaals 4 partijen, die wel eenstemmig waren ten opzichte van het nut der oprichting van de Chineesche School voor de jeugd, doch ten aanzien van de uitvoering van het plan verschillende richtingen vóórstonden.

Zoo wenschte o.a. wijlen de heer Lie Kim Hok met zijne volgelingen aankweeking van het Godsdienstonderwijs volgens de leer van Khong Tjoe, terwijl anderen meer voor de oprichting waren om aan het Europeesche Bestuur te toonen, hoe moeilijk het voor de Chineesche ouders was om voor hunne kinderen plaatsing te krijgen op de goede gouvernementsscholen.

Tengevolge van de verschillende richtingen in die 4 partijen kon de basis van het onderwijs al dadelijk niet zeker zijn en werd de toestand van dat onderwijs geleidelijk ongunstiger.

De elders opgerichte Chineesche scholen volgden het voorbeeld van Batavia, doch ook daar waren de resultaten van het onderwijs zóódanig, dat zij niet aan de verwachtingen beantwoordden.

Aangezien 12 sprekers waren ingeschreven en er slechts 3 uren voor de vergadering beschikbaar waren, werd bepaald, dat ieder spreker niet langer dan 7½ minuut zou spreken.

De heer Oei Hong Tjoan sprak als zijne meening uit, dat het onderwijs op politiek-economischen grondslag moest worden gegeven en als het ware een tegenhanger zou zijn van den bestaanden toestand.

De heer Yap Tiang Ho, van Bandoeng, achtte het verkeerd, wanneer men zich op de kleine plaatsen verhoovaardigde op het vermogen eene Chineesche school te kunnen oprichten.

Want, wat had men aan een onsamenhangend onderwijs?

Het gehalte van het tegenwoordig onderwijs was van zoodanige kwaliteit, dat de journalisten en ook anderen van meening zijn, dat het 't beste zou zijn het ter zijde te stellen.

Spreker vond dat oordeel niet kwaad, omdat daaruit ontstemming sprak.

Die stemming was niet bepaald gericht tegen het onderwijs zelve, doch meer tegen het feit, dat men er nog geen einde aan had gemaakt.

Het onderwijs in rekenen, teekenen, enz. wordt gegeven naar het model in China en is niet in overeenstemming met de tegenwoordige toestanden in Ned.-Indië, zoodat ook de spreker van meening was, dat het Chineesche onderwijsplan geheel moest worden veranderd.

Vroeger heeft men die meening ook wel uitgesproken op eene conferentie ter hoofdplaats Soerabaja, doch gebrek aan kapitaal is de reden geweest dat men aan het denkbeeld geen uitvoering heeft kunnen geven.

De Chineesche onderwijzers laten zich aan het onderwijs niet veel gelegen liggen.

De een beschouwt het schoolgebouw als een soort hotel; een ander neemt er genoegen mede, wanneer men kan zeggen, dat er onderwijs gegeven wordt.

Onder die omstandigheden behoefde men er zich niet over te verbazen, dat het gedurende 25 jaren gegeven onderricht op de Chineesche scholen zoo weinig resultaten had gegeven.

(Wordt vervolgd).

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Indische Culturen.

Hoofdzakelijke inhoud van jaarg. 11, No. 12 (15 Juni 1926). In het rijk der Catleya's en Cypripediums (Orchidée-soorten), door C. H. Prins (met ill.). — Aspergillus Nigar op katjang tanah, door Dr. S. C. J. Jochems (met ill.). — De groene tabaks-capside op boeboean (Polanisia viscosa), door Dr. L. Fulmek (met ill.). — Het adsorptievermogen van den grond, door Georgikos. — Het verband tusschen den logischen gang van zaken in een Java-rietsuikerbedrijf en de administratieve contrôle daarvan, door B. G. H. van der Jagt (ontleend aan het „Koloniaal Weekblad). — De handel in bananen. — Verspreiding van nieuwe gewassen en variëteiten, door L. Koch. — Het thee-verbruik in 20 jaren met 50 % gestegen. — De kostprijs van Javasuiker.

Locale Belangen.

Afl. 24 (16 Juni '26). De hr. G. de Raad houdt eene nabetrachting over het jongste Decentralisatie-congres te Bandoeng. — Onder het opschrift „Het ei van Columbus", bespreekt de hr. J. J. G. E. Rückert nogmaals de opcentenhistorie der provincie West-Java, welke de gemoederen zoo sterk in beroering heeft gebracht; schr. noemt het ingrijpen van den Gouverneur-Generaal een gelukkige oplossing dezer netelige kwestie. — Verder bevat de afl. de gewone rubrieken Decentraliania. — Indische Raden. — Enz.

Bouwen. Tijdschr. voor Holland en Indië.

Het Nr. van 24 Juli bevat een van afbeeldingen voorzien artikel van ir. B. J. K. Cramer, naar aanleiding van het advies van Dr. Berlage inzake het voorgenomen uitbreidingsplan der stad Batavia, welk advies Dr. B. was gevraagd tijdens zijn bezoek aan Indië en uitsluitend betrekking moest hebben op den algemeenen opzet van het bestaande plan van ir. Kubatz, eertijds Directeur van den dienst der stadsontwikkeling.

De Indische Post.

De rubriek „Onze meening" van het 19 Juni-Nr. bespreekt de geruchtmakende zaak van den propagandist van den Politiek Economischen Bond voor het Departement Oost-Java. De schr. tikt het Vrijzinnig Weekblad, dat deze geschiedenis aan het daglicht heeft gebracht, op de vingers en acht het gebeurde niet de moeite waard om er zooveel lawaai over te maken. „Het verleenen van geldelijken steun voor verkiezingen is een zeer normaal verschijnsel, dat bijv. in Europa nerg[ens] bedenkingen ontmoet." — De jaarlijksche rede van Pr[of.] Treub in den Ondernemersraad wordt door een Ha[agschen] correspondent zeer waardeerend besprok[en]. — Overigens in genoemd Nr. geen bijdragen waarop deze rubriek de aandacht behoort te worden gevest[igd].

Inter-Ocean.

Bij zeer mooie afbeeldingen bevat het Mei-Nr. de [vol]gende opstellen. The Netherlands East Indies as [a] centre of international interests. — Norfolk island, [the] daintiest island of the South Pacific, by T. J. Mc. Mah[on]. — Glimpses along Batavia's canals. — Industrial Ja[va] by Djembatan (continued from the March numb[er]). — Education in Malaya, by Dr. R. O. Winsted. — T[he] eclipse of the sun, bij an law assistant with the Bri[tish] expedition at Benkoelen, Jan. 14th 1926. — Tourism c[on]tains as usual various notes of interest to the tou[rist] traffic in the Neth. Indies and abroad.

Tijdschrift van den Nederl. Werkloosheidsraad.

Aan eene bespreking welke het „Vaderl." geeft v[an] den inhoud der Juli—Aug.-afl. ontleenen we: De h[eer] Meijer de Vries doet mededeelingen over de werklo[os]heid in Indië en geeft een overzicht van de result[aten] eener enquête, gehouden door het Verbond van Vere[eni]gingen van Landsdienaren naar den omvang der we[rk]loosheid. Het blijkt hieruit, dat de werkloosheid en [de] positie der werkloozen in Indië vrij ernstig is.

De Indische Mercuur.

No. 30 (28 Juli). De beschermde en de onbescherm[de] suikerproductie en haar invloed op den prijs, door [Dr.] H. C. Prinsen Geerligs. — Het Algemeen Syndicaat v[an] Suikerfabrikanten in Ned.-Indië over 1924. — Algem[een] Landbouw Syndicaat. — Kultuurberichten. — Opbre[ngst] der voornaamste Inlandsche landbouwgewassen op Ja[va] en Madoera in 1925. — Het boschwezen op Java [en] Madoera. — Kleine mededeelingen. — Financieele b[e]richten en verslagen, zoomede de overige wekelijksc[he] rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het K[ol.] Instituut geeft een uitvoerige opgave van recente lite[ra]tuur over aetherische oliën, boschwezen, gommen [en] harsen, looistoffen, genees- en genotmiddelen, specerij[en], voedingsmiddelen, vruchten en groenten.

Een lustrum.

Het is nu juist 5 jaar geleden, dat de roep van Pr. Ve[r]tenten: „Nieuw-Guinea sterft uit", gehoord en versta[an] werd, en het gezegende besluit kwam de R.K. Miss[ie] gedurende 5 jaren te helpen in het zware werk van b[e]schaving en bekeering der Kaja-Kaja's.

Vervuld van groote dankbaarheid voor den door [de] Ind. Regeering verleenden steun en blij met het succ[es] dat in die vijf jaren werd bereikt, schrijft Pr. N. Ve[r]hoeven te Merauke een opgetogen artikel in het 11 Ju[ni] Nr. van de „Java-Post", waarin hij zijne lezers een bl[ik] schenkt op de groote verbeteringen in de Kaja-Kaja maatschappij.

Het opstel eindigt: In 1921 was het graf reeds gegr[a]ven voor dit volk: „dit land sterft uit", was het wach[t]woord in Merauke; maar door Gods genade, die zi[ch] bediende van regeering, dokter en missie, is in 5 jaar [dit] land geworden de opstanding van een veroordeeld vol[k], de opbloei van een nieuw geslacht, wat juist mogelijk [is] geworden door de zware slagen, die het oude geslac[ht] gekregen heeft.

In 1921 schreef men: Nieuw Guinea sterft uit; weet [de] Regeering dat? — In 1926 schrijven we: Nieuw-Guin[ea] herleeft; dat de Regeering ook dàt wete!

Een beschamende brief in „De Planter".

In het orgaan der Vakvereeniging voor Assistenten [in] Deli, getiteld „De Planter" (Nr. van 16 Mei j.l.) is e[en] brief opgenomen van een „in Liberia verzeild geraak[t] ex-Deli-assistent" welke een schel licht werpt op [de] mentaliteit van een ruw heerschap, dat voorheen gero[e]pen was gezag uit te oefenen over de contractarbeid[ers] van een of andere cultuuronderneming ter Suma[tra's] Oostkust.

Onder de verschillende onderwerpen, welke de sch[r.] aanroert over de toestanden bij de cultures enz. in [zijn] nieuwe omgeving, bespreekt hij ook de werkvo[lk]-kwestie; gewend aan een over het algemeen meegaan[de] bevolking op Sumatra, is het hem opgevallen dat [de] „boys" wat werktijd enz. betreft, er een eigen wil [op] na houden. „Die boys voelen zich van de kruin van [het] hoofd tot het eelt van hunne voeten: bewoners van [de] vrije neger-republiek Liberia. — O zoo! Van becomm[an]deerd te worden volgens het ten opzichte van de co[n]tractkoelies op Sumatra in acht genomen recept, mo[e]ten ze 'n dingetje doen, en men bereikt dan ook wein[ig]

of niets met het aanslaan van een ruzietoon en het uithangen van den bullebak."

Maar gelukkig voor hem kan dan de beschaafde ex-assistent er op laten volgen:

„Eenig ontzag hebben ze echter wèl voor de met de juiste intonatie uitgestooten oud-Harleveensche vloeken. Trouwens, het is bekend, dat er van enkele Hollandsche vloeken — voor den uitvinder daarvan moesten we een standbeeld oprichten! — een zeggingskracht, een intimeerende en imponeerende invloed uitgaat, waar geen enkele vloek in een andere taal, hetzij een dooie of levende, mee kan wedijveren.

Mijne gévédés, die ik de „gave" heb van met overdonderende artisticiteit het luchtruim in te kunnen slingeren, doen hier dan ook opgeld en maken school bij verschillende „headmen". De Engelsche krachttermen leggen het er met vlag en wimpel bij af. De harde g-klanken in onze Hollandsche vloeken maken de lui reeds murw en de daarop volgende rollende, aan den donder denken doende ò's geven den kerels dan den genadeslag!"

De redacteur van de Planter, de heer A. J. E. Dingemans, blijkbaar niet inziende, dat hij met het publiceeren van deze en andere ontboezemingen van een — naar het schijnt — verwilderde blanke, andersdenkenden moet kwetsen, zegt in een nawoord den schrijver te zullen melden, dat zijne verdere berichten zeer op prijs gesteld zullen worden.

We kunnen en mogen intusschen niet aannemen, dat alle lezers van „De Planter" er evenzoo over denken!

Economisch Statistische Berichten.

In het Nr. van 28 Juli beëindigt de hr. E. Helfferich zijne, Batavia April 1926, gedateerde beschouwingen. In het kort komen deze hierop neer, dat de schr. in het strijdperk treedt voor alle buitenlanders — van welke nationaliteit dan ook — die er toe hebben bijgedragen of nog bijdragen om Nederlandsch-Indië in economisch opzicht vooruit te brengen. Beperkende bepalingen omtrent hunne vestiging of plaatsing in verschillende functies acht hij niet in het belang van het land, want de samenwerking van buitenlanders en Nederlanders heeft in het verleden in Indië de schoonste resultaten geleverd. Schr. verheft dan ook luide zijn stem tegen een eventueele politiek, waarvan de doorzetting zelfs voor een militair en maritiem sterke groote mogendheid moeilijk zou worden.

Bijdragen Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.

De 2e afl. van deel 82 van dit tijdschrift is grootendeels gevuld met een uitgave van het oud-Javaansche gedicht Arjuna-Wiwaha, bezorgd door Dr. R. Ng. Poerbatjaraka (Lesya), en door dezen geleerde van eene inleiding en Nederlandsche vertaling voorzien. — Prof. C. van Eerde schrijft over de samenstelling van „beursteenen", de batoe moestika of goeliga, die in sommige dieren en plantendeelen worden aangetroffen en in den geheelen Archipel als fetis dienst doen; ze heeten den bezitter geluk aan te brengen en dienen ook wel als medicijn of tegengif. — Prof. Dr. N. J. Krom heeft eenige tekstverbeteringen van den vierden zang van het gedicht Nitisara, waarvan melding wordt gemaakt in Dr. G. W. J. Drewes' proefschrift: Drie Javaansche goeroe's. — Dezelfde schrijver doet nog mededeelingen over „Muziekmaken in den maneschijn", welk vermaak al heel vroeg (d.w.z. in het begin der vijftiende eeuw), volgens Chineesche bronnen, in den Archipel bestond.

De artikelenreeks wordt besloten met notulen van door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde gehouden bestuurs- en algemeene vergaderingen en het jaarverslag over 1925 dezer instelling.

• • •

Koloniaal Landbouwmuseum te Deventer. Jaarverslag over 1925. (Deventer, Juli '26).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 26, 26 Juni '26. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Siameese votive tablets, by G. Coedès, translated by W. A. Graham. (The Journal of the Siam Society, Vol. XX, part 1). (We meenen goed te doen op deze, ruim van afbeeldingen voorziene bijdrage de aandacht te vestigen van hen, die van het Boeddhisme en, in verband daarmede, van de oude monumenten op Java, studie maken).

Jacobus Nieuhuys, de pionier van Deli, 15 Juli 1836—1926 (met portret), door G. J. Kroese. (Eigen Haard, 24 Juli '26).

BOEKAANKONDIGING.

Van den ook hier te lande zoo geliefden schrijver Jörgen Falk Rönne verscheen een nieuwe roman „Onder het dak der pastorie", vertaald door A. en E. Huber en uitgegeven, op welverzorgde wijze, door de Uitgevers-Maatschappij Elsevier te Amsterdam.

Ook van dit werk gaat die bekoring uit, welke al het door Rönne geschrevene kenmerkt. Frisch, eenvoudig en waar met een blijde visie op het leven, wordt de aandacht op- en de aanschaffing van deze lectuur gaarne aanbevolen.

Suriname.

De „Ondernemersraad voor Suriname", opgericht in Februari 1925, bij K.B. van 16 April 1925 No. 33 als rechtspersoon erkend, heeft den 22en Juli j.l. tot den Minister van Koloniën een rekest gericht — onderteekend door de heeren Treub en Putman Cramer — vergezeld van een zeer uitvoerige nota.

Naar de overtuiging van den Raad is de langdurige ongunstige toestand van Suriname voor een groot deel te wijten aan de bestaande wettelijke bepalingen en voorschriften, zoowel op het gebied van immigratie en kolonisatie, als op het stuk van belastingen en arbeidswetgeving. Door daarin in den geest der in de nota aangegeven denkbeelden verandering te brengen, zal van Bestuurswege zeer veel kunnen worden gedaan om de thans bestaande beletselen tegen een grooteren bloei der aanwezige plantages en tegen de opening van nieuwe ondernemingen op te heffen of althans belangrijk te verminderen.

Voorts is in de nota gewezen op het groote algemeen belang, dat er voor den Staat der Nederlanden in gelegen is, dat een deel van het Nederlandsch kapitaal, de Nederlandsche energie, en de Nederlandsche werkkracht wordt aangewend ten bate van de economische ontwikkeling van Suriname. Thans schijnen de omstandigheden hiervoor in verschillende opzichten bijzonder gunstig te zijn.

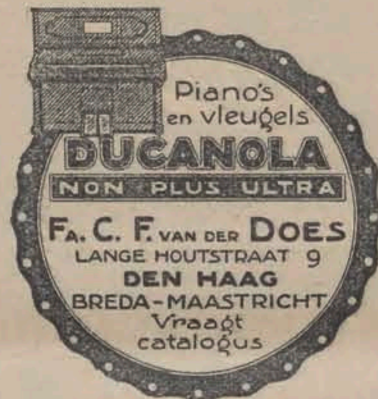
De raad wenscht, gebruik makende van zijne connecties met den Ondernemersraad voor Nederlandsch-Indië, een ernstige poging te doen, om het in Oost-Indië werkend kapitaal ook voor Suriname te interesseeren, doch acht zich niet verantwoord opening van nieuwe bedrijven in deze kolonie aan te moedigen, wanneer hij niet de overtuiging heeft verkregen, dat opperbestuur en Staten-Generaal bereid zijn, de noodige hervormingen en veranderingen in de wetgeving en in de daarmede in verband staande uitvoerende verordeningen tot stand te brengen of te doen brengen, en daarvoor zoo noodig aan Nederland tijdelijk geldelijke offers op te leggen.

Waar Suriname reeds zoo lang — financieel en economisch — in verval verkeert en de huidige toestand der bestaande landbouwondernemingen het dringend noodig maakt, zoo spoedig mogelijk de daarop drukkende lasten blijvend te verlichten; waar voorts, zooals gezegd, de omstandigheden op het oogenblik gunstig zijn voor een poging om regeering en kapitaal samen te doen gaan in een krachtige poging om de kolonie tot nieuwen bloei te brengen; waar 't ten slotte onzeker is, hoe lang deze gunstige constellatie zal aanhouden en of in de toekomst plannen zooals door ons werden ontwikkeld nog wel voor verwezenlijking vatbaar zullen zijn, daar acht de raad het een zaak van de grootste urgentie, dat thans zoo spoedig mogelijk een beslissing worde genomen en tot daden worde overgegaan.

Uiteraard zal over geen enkel detailpunt van de in de nota geformuleerde wenschen en voorstellen kunnen worden beslist, zonder voorafgaand overleg met het koloniaal bestuur. Wèl echter lijkt het den raad mogelijk, dat de minister zich, zonder voorafgaand overleg met Suriname, principieel uitspreekt, of hij in beginsel bereid is in den geest van deze voorstellen een geldelijk offer van Nederland te vragen. En ook lijkt het mogelijk, dat reeds zeer binnenkort aan de Staten-Generaal mededeeling worde gedaan van de in deze nota vervatte voorstellen en van het door den minister daartegenover ingenomen standpunt, opdat ook de beide Kamers de gelegenheid krijgen, zich in beginsel omtrent de hoofdpunten uit te spreken.

Een principieele bereidverklaring tot medewerking in de in deze nota aangegeven richting, zou den Ondernemersraad den gewenschten ruggesteun geven, om met kans van slagen de groote in Nederlandsch-Indië werkende maatschappijen te interesseeren voor het landbouwbedrijf in Suriname.

De 50 bladzijden beslaande nota is een zeer doorwrochte studie van blijvende, ook historische waarde. Er is heel wat noeste arbeid aan ten koste gelegd.

De Raad heeft gemeend zich niet te moeten bepalen tot het overwegen van de maatregelen, waardoor voor de bestaande plantages het bedrijf meer rendabel zou kunnen worden gemaakt, doch vooral ook het oog te moeten richten op de vraag, of Suriname door bepaalde maatregelen meer aantrekkelijk zou kunnen worden gemaakt voor de belegging van nieuw kapitaal, welke maatregelen dan vanzelf ook aan de reeds bestaande plantages ten goede zullen komen. Als uitgangspunt voor zijne beschouwingen is, met andere woorden, niet in de eerste plaats gekozen het zeer gerechtvaardigde verlangen der bestaande plantages naar een blijvende verlichting der daarop drukkende lasten, als wel de principieele vraag, wat Nederland kan doen, om den grooten landbouw in de kolonie Suriname, en daardoor de kolonie zelve, uit haar langdurig verval op te heffen.

Bij een dergelijk uitgangspunt is uiteraard geen plaats voor de gedachte, welke tot dusverre bij de behandeling van het Suriname-vraagstuk al te vaak als axioma is vooropgesteld: dat elke maatregel, welke een tijdelijke opoffering voor het moederland zou medebrengen, bij voorbaat uitgesloten moet worden geacht. Integendeel meent de raad als vanzelfsprekend voorop te mogen stellen, dat een tijdelijke opoffering niet alleen geoorloofd, doch dringend geboden moet worden geacht, wanneer de zekerheid of althans de groote waarschijnlijkheid bestaat, dat alleen daardoor op den duur een einde kan worden gemaakt aan den tegenwoordigen toestand, die zoowel moreel als financieel voor moederland en kolonie beide in hooge mate schadelijk is.

De Raad eindigt zijn betoog met de samenvatting van de hoofdlijnen in eenige stellingen, waarvan wij hier het volgende teruggeven:

I. Het is niet een koloniaal Surinaamsch, doch een nationaal Nederlandsch belang, dat aan den tegenwoordigen treurigen toestand der kolonie Suriname, zoo op financieel als op economisch gebied, ten spoedigste een einde kome, opdat:

a. de jaarlijks terugkeerende tekorten op de Surinaamsche begrootingen, welke Nederland moet bijpassen, zoo spoedig mogelijk te verdwijnen;

b. te zijner tijd, wanneer om welke reden ook belegging van Nederlandsch kapitaal in Ned.-Indië minder aantrekkelijk mocht worden, Suriname gereed zij om ten deze de taak van Ned.-Indië zooveel mogelijk over te nemen.

2. Ter bereiking van het onder 1 gesteld dubbel doel is het noodig en gemotiveerd, dat Nederland zich tijdelijk een geldelijk offer getroost, bijv. door het aangaan ten laste van het moederland van een geldleening voor de economische ontwikkeling van Suriname.

3. Voor die ontwikkeling is in de allereerste plaats noodig een sterke toeneming der bevolking en dat wel in snel tempo; deze is alleen mogelijk door krachtige bevordering van Staatswege van de Javanen-immigratie, waardoor tegelijkertijd de belangen van het overbevolkte Java zullen worden gediend.

Tot zoover de Ondernemersraad.

Het woord is nu aan de Regeering. Wat zal zij doen?

Het eenige middel om Suriname er snel boven op te helpen is het in het leven roepen van groote, moderne landbouwondernemingen. Zal de Regeering deze eenige gelegenheid aangrijpen om aan het grootkapitaal den weg naar Suriname te effenen?

In zijne Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Eerste Kamer betreffende de Surinaamsche begrooting voor 1925 schreef Minister de Graaff:

„De uitspraak van vele leden, dat zij den grooten landbouw voor den bloei van Suriname van de meeste beteekenis achten, wordt door ondergeteekende geheel onderschreven; hij gaat zelfs verder en neemt te dien aanzien het standpunt in, dat een goed rendabele groote landbouw de onmisbare voorwaarde is voor duurzamen voorspoed van het gewest. Voor zoover de ondergeteekende tot oordeelen bevoegd is, wil het hem voorkomen, dat inzonderheid voor op moderne leest geschoeide suikerondernemingen in meerdere opzichten gunstige omstandigheden aanwezig zijn. Doch ook voor den verbouw van de overige in het Verslag vermelde tropische cultuurgewassen en voor den houtkap schijnt hem de belangstelling van den groot-ondernemer gerechtvaardigd."

Voorts willen wij de aandacht vestigen op de volgende moot uit de rede door Minister Dr. Koningsberger op 28 April j.l. in de Tweede Kamer gehouden:

....„De heer IJzerman hoopt op een andere richting onder het nieuwe bestuur, vraagt een actieve welvaartspolitiek en niet alleen bezuinigingspolitiek. Dit is geheel in de lijn, waarin ik mij voorstel te handelen, aangezien ik bijzonder veel gevoel voor welvaartspolitiek ten aanzien van de streken die aan Nederland's zorgen zijn toevertrouwd"....

Wij gelooven daarom, dat de Ondernemersraad het juiste moment heeft gekozen voor zijn zeer te waardeeren poging.

En de Koloniale Staten? Zullen zij bereid zijn hun medewerking te verleenen? Wij meenen dat deze vraag bevestigend beantwoord mag worden. Immers verklaarden zij in hun rekest van 14 Mei j.l. aan den Minister van Koloniën — te vinden in „Het Koloniaal Weekblad" van 17 Juni j.l. en in „De West-Indische Gids" van Juli j.l. — dat „voor Rijkshulp voornamelijk in aanmerking mogen komen:

a. het verleenen van steun aan het kapitaal om in dit land een loonend exploot te vinden, en

b. het bevorderen van immigratie en kolonisatie".

Curaçao.

Middelen.

Eén ding kan de administratie van financiën zeker niet, zij bewijst het nu al eenige jaren achtereen, ramingen maken der middelen, die ergens naar lijken.

Verschenen is de staat, aantoonende de opbrengst der middelen over het 1ste kwartaal 1926, vergeleken met die over hetzelfde tijdvak in 1925 en met ¼ der raming. Deze staat toont aan, dat van Januari tot Maart 1926 de belastingen hebben opgebracht ƒ 490.000.— d. i. ƒ 60.000.— meer dan in het overeenkomstig tijdvak van 1925 en niet minder dan ƒ 100.000.— boven het ¼ der raming; voor de inkomsten van onderscheiden aard zijn deze cijfers ƒ 240.000.—, ƒ 60.000.— en ƒ 70.000.—. Gerekend met een voor 1926 berekende verhoogde opbrengst van eenige heffingen, brachten de middelen in het genoemde tijdvak ƒ 732.539.27 op, d.i. ƒ 120.480.31 meer dan in Jan.—Maart 1925 en ƒ 145.139.27 meer dan ¼ der raming.

De cijfers van 1926 met die van 1925 vergelijkend brachten meer op:

Invoerrecht ƒ 38.000.—, accijns op gedistilleerd ƒ 6.000.—, grondbelasting ƒ 14.000.—, inkomstenbelasting ƒ 8.000.—, petroleumraffinaderijbelasting ƒ 1650.—, uitvoerrecht ƒ 11.000.—, inkomsten van de posterij ƒ 3.000.—, inkomsten van de Curaçaosche bank ƒ 21.000.—, loodsgelden ƒ 17.000.—, terwijl de overdrachtsbelasting ƒ 10.000.— minder opbracht, maar toch nog meer dan het dubbele van ¼ der raming.

De begrooting voor 1927.

Thans liggen voor ons de notulen der raadszitting van 8 Mei 1926. Vier van de 13 leden waren afwezig, de stoet van bestuursgemachtigden was tot een, de administrateur van fianciën, ingekrompen.

Wij kunnen de lezing van deze 14 bladzijden moeilijk een opwekkend iets noemen. Duidelijk blijkt eruit, dat er aan de samenwerking tusschen gouverneur en Kolonialen Raad iets hapert. Een zekere geprikkeldheid is in de wijze, waarop van bestuurswege van ... dachten gewisseld wordt, niet te miskennen. Maar het ergste is wel, dat zoo goed als alle amendementen met algemeene stemmen werden aangenomen, soms zonder dat de bestuursgemachtigde getracht had de leden voor zijn gevoelen te winnen.

De behandeling begon met een mondeling antwoord op des Raads Eindverslag. Daarin vindt men ook de profetische opmerking omtrent arbeidsgeschillen, in één onzer vorige afleveringen reeds meegedeeld. Daaraan moet nog worden toegevoegd, dat de bestuursgemachtigde zei: „wordt niet thans reeds besloten tot den bouw van woonhuizen voor politiepersoneel en huisgezinnen, dan is het uitgesloten, dat binnen de eerste drie jaren iets komen kan van de vrijwel algemeen noodwendig (noodig?) geachte verbetering der politie." Voegen wij hieraan aanstonds toe, dat de voorzitter van den Raad het leggen der verantwoordelijkheid voor rustverstoringen op den Raad door den gouverneur afgewezen heeft in denzelfden geest, als wij dit deden, met deze woorden:

„Omtrent het gesprokene door den geachten gemachtigde van den Gouverneur, dat indien de Raad den Gouverneur de middelen onthoudt tot het in het leven roepen van een corps politietroepen, de verantwoordelijkheid bij eventueele rustverstoringen geheel komt te rusten op de tegenwoordige leden van den Raad, wensch ik er op te wijzen, dat de Raadsleden bij de behandeling van begrootingen bij herhaling geklaagd hebben over het politiewezen in deze kolonie en aangedrongen hebben op het aanbrengen van verbeteringen. Dat tot dusverre geen voorstellen zijn gedaan tot ...

...gelijke reorganisatie, is dus niet aan den Raad te ...ijten.

Ik vermeen, dat de Raad niet tegen de reorganisatie ..., maar de Raad wil de plannen betreffende de reorga...satie van het politiecorps kennen om die te kunnen ...oordeelen alvorens de gevraagde credieten te votee...en."

Deze laatste opmerking raakt eigenlijk het hart der ...schillen tusschen Gouverneur en Raad. De Raad ...rklaart zich niet tegen de voorstellen van het Be..., maar maakt bezwaar gelden toe te kennen ter ...uitvoering van plannen, die hij niet kent, die zelfs in ...sommige gevallen, als bijv. bij de politiereorganisatie, ...olgens den gouverneur nog niet eens vaststaan.

Voor ditmaal moeten wij ons bepalen tot de alge...meene beschouwingen. Een groote rede hield daarbij ...lleen de heer Gorsira. Wij hebben de bedoelingen van ...n spreker niet overal kunnen vatten, o.a. niet als hij ...rak over een aan den Raad van bestuur toe te ken...nen rechtsmacht over geschillen van bestuur, een con...trole op bestuursuitgaven door middel van den Raad, ...er „ambtenarij meestal uitblinkende door mediocri...teit, al is die soms gedekt door diploma." Juist komt ...ns voor, wat de ondervoorzitter zei over den over...wegenden invloed van ambtenaren in den Raad van ...stuur. Onbewezen liet hij zijn beschuldiging aan het ...res der commissie-Staal tot herziening van het re...eringsreglement, dat haar ontwerp niet was geweest ...n ernstige poging om „afdoend" werk te leveren.

Het korte antwoord van den bestuursgemachtigde ...was onbedoeld een treffende toepassing van des hee...ren Gorsira's opmerking, dat het ambt van den gou...verneur langzamerhand was geworden dat van „een ...envoudig administrateur." De heer Schotborgh zei nl., ...at bij de critiek op het gouvernement uit het oog was ...verloren „dat de opbloei van Curaçao, die in zoo snel ...empo gaat, dat die bijna niet door voorzieningen van...wege of door het Gouvernement kan worden bijgehou...den, veel en zeer veel geld kost, zonder dat van ver...kwisting een spoor te vinden is."

Uit den Verren Vreemde.

De Rijksconferentie in zicht.

Den 23en Juni had de Coranaclub te Londen een feest...maal aangelegd waar, naast anderen, 300 gouverneurs ...en oud-gouverneurs uit gebieden in de kroonkoloniën ...aanzaten. Daar hield de minister der dominions, Amery, ...een dier politieke redevoeringen, zooals die in Enge...land dikwijls den hoofdschotel van een clubmaaltijd ...uitmaken, hij sprak over den kolonialen vooruitgang in ...het jongste tijdperk en verklaarde, dat de moeilijke na...oorlog-jaren ten einde loopen, overal ziet hij het getij ...keeren, in tal van deelen van het Britsche wereldrijk ...zet de groote ontwikkeling geleidelijk, maar krachtig in.

Niet lang te voren had generaal Herzog, de Zuid-...Afrikaansche premier, de uiting ten beste gegeven, die ...al opzien gebaard heeft, waarin hij Zuid-Afrika ...voorstelde als zoo vrij in beschikkingsrecht over eigen ...lot, dat het zich als geheel vrij van Groot Brittanje zou ...kunnen beschouwen, indien — zoo voegde hij erbij — ...Zuid-Afrika dwaas genoeg ware om tot zoodanigen stap ...te willen besluiten. En de kwestie van een eigen vlag ...voor Z.-Afrika houdt de gemoederen in de jongste der ...dominions nog in beweging.

Klanken ter inluiding van de Rijksconferentie, die voor ...den herfst in Londen is samengeroepen! Klanken, die al ...duidelijker worden. Den 28en Juli zeide Balfour, spre...kende in het Hoogerhuis over de onderlinge betrekkin...gen tusschen de deelen van het Rijk, dat de kwestie der ...betrekkingen van de dominions tot Brittanje op de Rijks...conferentie zeker te berde zal worden gebracht. ...Niemand kan, volgens den minister, de opvatting zijn ...toegedaan, dat in dit *agglomeraat van vrije staten* de ...een boven den anderen staat. De een kan meer verant...woordelijkheid op zich nemen dan de ander, de een kan ...in meer gevaar komen te verkeeren dan de ander, maar ...onderling staan zij tot elkander op voet van gelijkheid. ...Die verhouding maakt het wezen van het Britsche Rijk ... Aansluitende aan het punt van uitgang, de a.s. Rijks...conferentie, noemde hij het dan ook de plicht van de ...Britsche regeering de dominions, voor zoover dit moge...lijk is, aan haar beraadslagingen te laten deelnemen.

In diezelfde Hoogerhuis-zitting zeide lord Reading, de ...onlangs afgetreden onderkoning van Br.-Indië, dat hij ...volle vertrouwen heeft in de mogelijkheid van de uit...voering der groote hervormingen, waarbij aan Indië in ...ruime mate zelfbestuur is toegedacht. Als Indië maar ...zelf den ernstigen wil toont om de positie te bereiken die het zegt te verlangen, zal het ten volle een deelgenoot worden in het Britsche Rijk, zal het zijne verantwoordelijke, eigene regeering krijgen en met de Britsche Rijksregeering kunnen samenwerken. Lord Reading bracht dit echter te pas in verband met de treurige Hindoe-Islam tweespalt, waardoor de Indiërs zelf veel bederven.

Zoo wordt gestuurd in de richting van een politiek van gelijkwaardigheid der onderdeelen, politiek, die ook uit andere daden en woorden spreekt en mede ten opzichte van de andere deelen van het Rijk wordt toegepast.

Maar tevens richt het Britsche beleid zich op een versterking van het zuiver Britsche element in die overzeesche gewesten, welke hiertoe gelegenheid bieden.

Amery verklaarde, dat gedurende het jaar, hetwelk op 31 Mei jl. is afgeloopen, 8536 m., 6826 v. en 11.036 k., een totaal van 26398 personen uitmakende, volgens de Rijkskolonisatie-wet ondersteuning hebben ontvangen, om zich naar Australië te begeven. Het aantal emigranten naar Nieuw-Zeeland, die gedurende hetzelfde tijdperk ondersteuning hebben ontvangen, bedraagt 2587 m., 2445 v. en 3765 k., of totaal 8797 personen.

Gelijktijdig legde Baldwin, de eerste minister, op de jaarlijksche vergadering van de Rijks-parlementaire vereeniging de verklaring af, dat „het in het belang is voor Australië, den vrede der wereld, de toekomst van de wereld en van ons eigen ras, dat aldaar eene gemeenschap opgroeit, grooter dan er thans bestaat, afkomstig van het onvermengde ras der Britsche eilanden."

Baldwin, Balfour, Amery, Lord Reading, een wedijver van getuigenissen.

Regeerde Londen vroeger en bestuurde het alle deelen, die los van elkander over de wereld verspreide stukjes Engeland uitmaakten, de Rijkspolitiek schijnt nu regeering en bestuur in ruime mate aan elk zelfstandig deel zelf te willen overlaten, maar tevens alle onderdeelen tot het besef te willen brengen van een samenhoorigheid, die elkander doet zoeken en steunen, om zoo samen toch het groote wereldrijk te blijven vormen.

Naar 't zich laat aanzien, zal dit streven vooral zijn merk drukken op de Rijksconferentie, die 19 October wordt geopend.

Pan-Aziatische conferentie.

1 Augustus is te Nagasaki een Pan-Aziatische conferentie geopend, waarvan als doel wordt vermeld: voor de Aziatische volken aanspraak erop te maken met de Europeesche volken gelijk gesteld te worden. Volgens van Japansche regeeringszijde gekomen uitingen, zou de conferentie slechts van academisch belang zijn. Meer weten wij er vooralsnog niet van, maar besprekingen van een onderwerp, dat reeds zooveel beroering in de internationale politiek heeft teweeg gebracht, zijn in eersten opzet al moeilijk in de sfeer der academische bespiegelingen te houden, en zijn in haar gevolgen zeker niet daar binnen vast te leggen.

Wel mochten wij spreken van . . .

Wel mochten wij vrees uitspreken voor mikmak over de wijze waarop de Ital. kolonel Nobile zich tot hoofdpersoon ging maken van de Noordpoolvlucht, die, door Amundsen en Ellsworth georganiseerd, met den door Nobile vervaardigden bestuurbaren luchtballon Norge uitgevoerd is geworden. Nobile en Ellsworth zijn nu in heftigen couranten-strijd, waarin zij wederkeerig elkanders aandeel en recht als voorman verkleinen. Bedroevend naspel!

Wel mochten wij bij de officieele verzekering betreffende de uitstekende verstandhouding tusschen Abessinië eenerzijds met Italië en Groot Brittanje anderzijds de kantteekening plaatsen, dat dit wees op een tegenovergestelde gemoedsstemming. 't Is nu hommeles! Ras Tafari, regent van Abessinië heeft in een nota aan den Volkenbond erop gewezen, dat zijn mede-Volkenbondsleden Engeland en Italië achter zijn rug een overeenkomst hebben gesloten over de Engelsche concessie aan het Tsanameer en de Italiaansche concessie voor spoorwegaanleg in Abessinië. Deze concessies worden nu, volgens Ras Tafari, aangewend, om zich dwingend met Abessinische aangelegenheden te bemoeien. Italië brengt de noodzakelijkheid naar voren van den spoorwegaanleg, *die ook Abessinië ten goede zal komen*, en Engeland de noodzakelijkheid van den aanleg van de Tsanastuw voor den watertoevoer naar Soedan en Egypte, die *eveneens Abessinië ten goede zal komen.*

Dit alles zou, dunkt ons, inderdaad wijzen op een dwingend willen bemoeien met Abessinische binnenlandsche maatregelen. Italië en Groot Brittanje mogen in Abessinië evenmin eigenmachtig optreden als zij het Abessinië zouden veroorloven te doen in gebied onder hun vlag. Niet onwaarschijnlijk zit Parijs achter Ras

Tafari, die hierdoor den moed heeft gekregen minder inschikkelijk te zijn.

De secretaris-generaal van den Volkenbond heeft Abessinië nu gevraagd, duidelijk te verklaren, of het voornemens is de kwestie ter sprake te brengen in de zitting van den Volkenbond, die 2 September te Genève aanvangt. Er zal wel druk gewerkt worden achter de schermen om op deze vraag een ontkennend bescheid te krijgen. In elk geval geeft deze donderbui weer aan, dat er nog veel electriciteit af te leiden is, vóórdat de lucht boven den Volkenbond vredes-helder zal zijn.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Utrecht.

JAARVERSLAG 1925.

Aantal leden einde 1924: 93, einde 1925: 89. Begunstigers einde 1924: 15, einde 1925: 20.

Bestuur. Mej. J. J. Lagers trad af als secretaresse. Onder dankbetuiging voor de vele en veeljarige diensten in deze functie aan de afdeeling bewezen, werd Mej. Lagers benoemd tot Eerelid der afdeeling. In haar plaats trad op J. W. C. Grootendorst. Het Bestuur bestaat nu uit: Mevr. Dr. C. J. Rutten-Pekelharing, wnd. Presidente; Dr. N. H. v. d. Lee, Vice-Voorzitter; H. Somermeijer, Penningmeester; Ir. P. Ch. Boland; J. W. C. Grootendorst, Secretaris.

Bestuursvergaderingen werden gehouden: 2 Maart, 28 Mei, 7 September 27 October en 19 December.

Werkzaamheden. Het Bestuur deed zijn best op verschillende wijzen bekendheid te geven aan de afdeeling en met voldoening kan het constateeren de groote belangstelling van leden en buitenstaanders bij de verschillende hieronder volgende gelegenheden.

1. 20 Januari. Lezing van J. Einaar over de Boschnegers in Suriname.

2. 26 Februari. Films over Java, toegelicht door Ds. B. Alkema.

3. 29 April—9 Mei. Tentoonstelling van Indische gebruiksvoorwerpen, door 't Museum ten dienste van het Onderwijs. Financieel en met de daad gesteund door de afd. Utrecht. Hoofdzakelijk door leden van Oost en West werd aan 1800 kinderen uitlegging gegeven van het tentoongestelde, en werden eenige series lantaarnplaatjes toegelicht.

4. 18 Mei. Lezing met lichtbeelden van den heer v. d. Hoop over de Nederland-Indië vliegtocht; Oost en West werkte hier samen met:

a. De Handelssocieteit.

b. Het Departement van de Ned. Mij. voor Nijverheid en Handel.

c. De Stichtsche Industrieele Club.

d. De Utrechtsche Handelsvereeniging.

5. Juni. Geld ingezameld voor Pa van der Steur. Een bedrag van *f* 143.85 kon overgemaakt worden aan het Hoofd-Comité.

6. 17 October. Algemeene Jaarvergadering in het Jaarbeursgebouw, gevolgd door een Java-film, en een Suriname-film, toegelicht door Prof. Went. Deze vertooningen, als propaganda bedoeld, mislukten als zoodanig, door de onhandigheid van den filmoperateur. Heel jammer, omdat een groot aantal belangstellenden de zaal vulde.

7. Dezelfde film met groot succes vertoond door een anderen operateur in 't Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen aan 18 groepen schoolkinderen (ongeveer 4000), toegelicht door een lid van Oost en West.

8. 15 December. Voordracht van Dr. Winckel, inspecteerend geneesheer in N. O. I. over Framboesia en de bestrijding ervan op Java.

9. Sedert November komt het bestuur op gezette tijden samen met een aantal onderwijzeressen en onderwijzers. Door besprekingen op allerlei gebied (niets wetenschappelijks echter) wordt getracht zooveel kennis bij te brengen over Indië, dat de onderwijzers volgende jaren zelfstandig materiaal en platen in eigen klas zullen kunnen behandelen.

Ten slotte spreekt het bestuur zijn dank uit aan enkele dames en heeren leden van Oosten en West, die Boeatan behulpzaam waren (bij gelegenheid van de Voorjaar-jaarbeurs bij het inrichten van een Indisch Restaurant en het huisvesten van de daarvoor geëngageerde Javaansche bedienden.

De Secretaris,
J. W. C. GROOTENDORST.

Verslag van den geldelijken toestand der afdeeling Utrecht over 1925.

Bedroeg op het einde van 1924 het voordeelig sal nog *f*190.32, op het laatst van het verslagjaar was teruggeloopen tot *f*34.67½, zoodat ons kleine kapitaal met ruim *f*150 interde, een gevolg zoowel van de mindering van het totaalbedrag der contributie als het uitzetten der uitgaven.

Het aantal leden ging van 93 terug tot 89, dat der begunstigers kwam van 15 op 20. Verschillende personen, die geacht konden worden voor Indië en streven van „Oost en West" iets te gevoelen, verk den, als zij aangezocht werden om als lid tot de eeniging toe te treden, daarvoor de contributie in tijdsomstandigheden, te hoog te vinden.

Vooral de kosten van de lezing Einaar en van filmavond drukten zwaar op het budget der afdeel de opkomst van niet-leden, die door betaling van zeer matigen prijs een klein deel der uitgaven zou kunnen dekken, stelde zeer teleur.

Daarentegen was het ons door samenwerking het Dept. Utrecht der Nederl. Mij. voor Nijverheid Handel, de Stichtsche Industrieele Club, de Hand sociëteit en de Handelsvereeniging alhier mogelijk, heer van der Hoop, over zijn vliegtocht Holland-In te hooren lezen.

Een dergelijke medewerking, nu van het „Muse voor Onderwijs" stelde ons in staat eene tentoonstell van Indische gebruiksvoorwerpen in te richten; de geringe kosten van even *f* 35.— werden beh de leden der afdeeling nog 1800 leerlingen van lag vak-, middelbare- en Muloscholen te Utrecht en in de gelegenheid gesteld om uit eigen aanschouw nog toegelicht door lichtbeelden de in Indië meest bruikelijke voorwerpen van dagelijksch gebruik te ren kennen.

Aan de lezing van Dr. Winckel waren voor de deeling al zeer weinig kosten verbonden, omdat sp ker daarvoor geen honorarium wenschte te ontvan en Prof. Went daarvoor zijn collegezaal welwill afstond; aan beiden is de afdeeling daarvoor dank schudigd.

Kas en boeken werden op 6 dezer door de hee Dr. A. Groothoff en A. Hartevelt nagezien en in o bevonden.

Utrecht, 27 Februari 1926.

De Penningmeester,
H. SOMERMEIJER.

Overzicht van de ontvangsten en uitgaven over 19 der afdeeling Utrecht van „Oost en West".

Ontvangsten.

Contributie en bijdragen		*f* 463.—
Gekweekte rente		„ 5.51
Toegangsgelden lezing Einaar		„ 5.50
id. Filmavond w.o. *f* 18.— van leerlingen van verschillende scholen		„ 39.75
id. Tentoonstelling van Indische gebruiksvoorwerpen		„ 7.05
Totaal		*f* 525.
Overschot van 1924		„ 190.
Te zamen		*f* 716.

Uitgaven.

Afgedragen aan het Hoofdbestuur		*f* 268.30
Teruggeven contributie, ten onrechte ingevorderd		„ 5.—
Kosten lezing Einaar		„ 95.50
Kosten filmavond		„ 136.—
Bijdrage aan het „Museum voor Onderwijs" voor de tentoonstelling van Indische gebruiksvoorwerpen	*f* 30.—	
Kleine uitgaven voor id.	„ 5.30	
		„ 35.30
Bijdrage in de kosten der lezing over den vliegtocht Holland—Indië		„ 51.03
Lezing van Dr. Winckel:		
Reiskosten v. d. spreker	*f* 5.80	
Overige kleine kosten ...	„ 8.50	
		„ 14.30
Over te brengen		*f* 605.93

Overgebracht	ƒ 605.93	
Inningskosten	„ 16.87½	
Overige kosten van beheer (schrijfbehoeften, porti, drukkosten, enz.)	„ 58.65	
		„ 681.45½
Overschot 1925		„ 34.67½
Te zamen		ƒ 716.13

Utrecht, 27 Februari 1926.

De Penningmeester,
H. SOMERMEIJER.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

De heer W. A. Uiterwijk, Javastraat 32, Nijmegen, die, als bekend, zich beschikbaar heeft gesteld tot het houden van lezingen over Sumatra's Westkust, heeft op 3 dezer een voordracht te Hilversum gehouden voor de microfoon ten behoeve der slachtoffers van de Padang-ramp. Bij die gelegenheid heeft hij zijn gehoor medegedeeld, dat hij van een in zijn bezit zijnde collectie foto's, albums, ten verkoop, wil doen vervaardigen en de opbrengst beschikbaar stellen ten bate der voor de aardbevingen getroffenen.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS.

E. Ipsen, Controleur 1ste kl. b. d. P.T.T., Snelliusstraat 70, 's-Gravenhage.
Mevr. M. A. Peelen, geboren de Wilde, 1e commies bij het Hoofdkantoor van den dienst der Volksgezondheid, Elandstraat 4, 's-Gravenhage.
G. K. W. Bakker, Leeraar bij de H.B.S. te Bandoeng, p.a. familie Munch, Apeldoornscheweg 172, Arnhem.
Ch. Coster, Opperhoutvester b. h. boschwezen, Stargardlaan 15, Bussum.
E. H. Ferguson, Ambtenaar 2de kl. b. d. Dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, Schuytstraat 30, 's-Gravenhage.
Ir. W. C. Benschop Koolhoven, Ingenieur 2e kl. b. d. Dienst van den Mijnbouw, Regentesselaan 22, Rijswijk (Z.-H.)
J. Coerman, Technisch ambtenaar 4e kl. bij den dienst der P.T.T., Chrispijnlaan 139, Rotterdam.
Th. Vlaming, Havenmeester der 2de kl., Rijksstraatweg 78, Schoten (bij Haarlem).
H. J. C. Hannema, Onderwijzer v. h. practisch onderwijs b. d. Koningin Wilhelminaschool te Weltevreden, 's-Gravendijkwal 58, p.a. D. van Veen, Rotterdam.
R. A. R. Hoffman, wnd. 1e werktuigkundige b. d. Gouvernements-marine, 2de Adelheidstraat 145, 's-Gravenhage.
A. E. Smith, Commies 1ste kl. b. d. P.T.T.-dienst, p.a. Hotel-Pension, Thomsonlaan 78, 's-Gravenhage.
R. G. van Bronckhorst, Opzichter Weg en Werken 1ste kl. der Staatstramwegen, van Lumeystraat 108, te 's-Gravenhage.
K. W. Bergers, 1e luit. der Infanterie, Barendszstraat 41, 's-Gravenhage
H. A. Soetekouw, 1e Luit. der Infanterie, Spoorsingel 46, Rotterdam.
W. F. van Vliet, Luit.-kolonel der Genie, Schiekade 99, Rotterdam.
C. H. de Vries, Leeraar aan de Hendrikschool te Paramaribo, Zuiderzeestraat 28, Utrecht.
Mej. L. A. J. B. Rhenardus, Klerk ten Hypotheekkantore te Paramaribo, 2e Helmersstraat 6, A'dam.
Ch. M. A. Burgemeester, Controleur 1e kl. bij den Pandhuisdienst, Regentesseplein 7, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 28 Juli tot 4 Augustus.

Nieuwe Leden:

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
... van den Eijnden, Directeur van de Manège, Arnhem, Lawick van Pabststr. 29. ƒ 5	Secretaris Afd. Arnhem.
... Nijdam, Controleur 1ste kl. B.B., Den Haag, Hanenburglaan 164. ƒ 5....................	Secretaris Afd. Den Haag.
Mevr. J. Goudsmit-Huetinck, Den Haag, Korte Poten 11. ƒ 5	Secretaris van het Dagelijksch Bestuur.
... Weijerman, Den Haag, Gr. Hertoginnelaan 152. ƒ 5.	den Heer F. van Peski te Den Haag.
J. Lukey, Super-Intendant van Cultuurondernemingen te Malang. ƒ 12.	Hoofdvertegenwoordiger van „Oost en West" in Oost-Indië.
... W. Bollee, Administrateur Rubberonderneming „Lima Poeloeh" te Lima Poeloeh (S.O.K.) ƒ 10.	Hoofdvertegenwoordiger van „Oost en West" in Oost-Indië.
F. van Hengel, Administrateur Rubberonderneming „Soengei Parit", te Rampah (S.O.K.) ƒ 6.	Hoofdvertegenwoordiger van „Oost en West" in Oost-Indië.
E. Frankamp, Directeur v. d. Société Internationale de Plantation et de Finance te Medan. ƒ 6.	Hoofdvertegenwoordiger van „Oost en West" in Oost-Indië.
M. Broekmeyer, Secretaris v. d. Société Financière des Caoutchoucs te Medan. ƒ 6.	Hoofdvertegenwoordiger van „Oost en West" in Oost-Indië.

Afschrijven:

C. W. Smits, Amsterdam, Admiraal de Ruyterweg 278 III (overleden).
L. J. Klinkenberg, Voorburg, Damsigtstraat 20.

Adresveranderingen:

... F. van Vliet, Luit.-Kolonel der Genie O.-I. L., van: Soerabaja, naar: Rotterdam, Scshiekade 99. ƒ 5.
... H. Bergers, 1e Luit. Inf., van: Meester-Cornelis, Staallaan 8, naar: Den Haag, Barentszstraat 41. ƒ 5.
... Landheer, van: Curaao naar: Den Haag, van Beverningkstraat 32, p. a. R. Schellart. ƒ 5.
... H. Holdert, van: Amsterdam, Gabriel Metsustraat 22, naar: Frankenslag 119, Den Haag. ƒ 5.
... Stada, van: Apeldoorn, Bruglaan 25, naar: Den Haag, Houtrustlaan 6. ƒ 5.
... W. L. Jansen, van: Bussum, Pension „Lindeoord", Lindelaan, naar: Zandvoort, Zeestraat 5, p.a. mevr. Verhans. ƒ 5.
Prof. Mr. D. van Blom, Leiden, van: Hooigracht 25, naar: Oude Vest 105.
... Keller, van: Nijmegen, Stijn Buysstr. 11, naar: Huize „Mariëndaal" te Velp bij Grave. (Blijft tot de afd. Nijmegen behooren).
... H. van den Berg, Inspecteur 1ste kl. van den Raad van Arbeid, Amersfoort, van: Joh. v. Oldenbarneveltlaan 10, naar: Utrechtsche Weg 73a.
Mr. H. A. Kinderman, Oud Lid v. d. Raad van Indië, Hilversum, van: Zonnelaan 5, naar: Trompenbergerweg 14.
Mr. M. W. F. Treub, Scheveningen, van: Parkhotel, naar: Kapelplein 10.
H. A. Voet, Oud-Resident, Den Haag, van: Alex. Gogelweg 30, naar: Sweelinckplein 80.
J. Jans, Den Haag, Archimedesstraat, van: 141 naar: 51.
Raden Soemarna, Den Haag, van: Sneeuwklokjesstraat 16, naar: Begoniastraat 145.
A. Pimentel, Majoor der Infanterie, van: Gombong, naar: Soerabaja.
Th. E. J. de Bie, 1ste Luit. Inf., thans te Meulaboh.
H. J. Lindgreen, Kapit. Inf., thans te Tjalang (Atjeh).
C. E. Cohen, Ass.-Resident, Buitenzorg, van: Soekasari 29, naar: Tjikeumeuh 58.
D. F. Pronk, Ass.-Resident, thans te Madjalengka.
Mr. H. A. Nauta, Voorzitter Landraad, van: Poerwokerto, naar: Modjokerto.
Mas Roesban Atmohoeada, Gouvernements-Arts, van: Klatèn, naar: Madjalengka.
W. Specht Grijp, thans: Administrateur van de onderneming „Tjikoempaj-Tjipinaj" te Poerwakarta (res. Batavia).

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West- of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Ind. bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Ramp-Sumatra.

Ingekomen gelden v. 1 t/m 7 Augustus.

Vorige verantwoording	f 1349.50
N.H. Landb. Cr., bijk. Den Haag (pers. afdr.)	„ 25.—
D. v. S., Den Haag (pers. afdr.)	„ 10.—
C. L., Scheveningen (giro)	„ 5.—
H. J. R., Utrecht (giro)	„ 10.—
F. Sp., Groningen (giro)	„ 15.—
Dr. W. C. K., Zeist (giro)	„ 25.—
Totaal t/m 7 Augustus . . .	f 1439.50

Collecte Padang-ramp.

Zooals reeds eenige malen in dit blad is medegedeeld, zal *Zaterdag 14 Augustus* door de Collecte-Commissie van het Roode Kruis te 's-Gravenhage, een straat- en huizencollecte worden gehouden.

De straatcollecte zal geleid worden door de Collecte-commissie, terwijl voor de huizencollecte een sub-commissie is gevormd, bestaande uit de heeren J. G. Kruis, jhr. mr. J. M. M. van Asch van Wijck, B. Drabbe, K. Dijk, M. A. Staal voor Den Haag en de heeren C. A. Besanger, J. van Baal, J. C. Koop, B. van Leeuwen, A. C. v. d. Plas en C. P. Post Jr. voor Scheveningen.

Dames en heeren, die bereid zijn bij de huizencollecte hun medewerking te verleenen, worden verzocht hun bereidverklaring schriftelijk in te zenden, met vermelding van woonplaats en leeftijd bij de schrijfkamer Fultonstraat 191 en voor Scheveningen bij den heer Koop, Heemraadstr. 118.

Ook voor standplaatscollecte wordt nogmaals een beroep gedaan op dames en heeren, die hiervoor in aanmerking willen komen. Zij, die zich hiertoe willen opgeven, worden verzocht zulks te doen, schriftelijk of mondeling, aan het Pagehuis, Lange Voorhout 6, met bijvoeging derzelfde gegevens als hiervoren vermeld.

In verband met een door den Burgemeester getroffen regeling zal op den dag der collecte niemand kunnen medewerken, die niet vooraf zich als collectant heeft opgegeven.

Spoedige aanmelding is dus voor den goeden gang van zaken dringend noodig.

Toezicht op Studeerende Oosterlingen.

De jonge Oosterling, die voor 't eerst het Westen leert kennen in de vrije sfeer van het studentenleven, moet wel sterke beenen hebben om die weelde te kunnen dragen. Menig Inlandsch student blijkt tegen die vrijheid niet bestand. Ook het instituut van „Raadsman voor Studeerenden", eenige jaren geleden tot stand gekomen, heeft niet alle jongelui in het spoor kunnen houden. Hiervan getuigt een rondzendbrief van den directeur van onderwijs te Batavia aan de hoofden van gewestelijk bestuur:

„Naar aanleiding van mededeelingen van den Raadsman voor Studeerenden in Nederland vestigde de minister van Koloniën de aandacht van den gouverneur-generaal op eenige recente gevallen van in Nederland studeerende Inlandsche jongelieden, die zich, door boven hun stand te leven, op bedenkelijke wijze in schulden hebben gestoken en zich onder den druk van dien schuldenlast zelfs hebben laten verleiden tot andere ongewenschte en met de gangbare begrippen van goede trouw bezwaarlijk in overeenstemming te brengen handelingen.

„Daartoe gemachtigd door den gouverneur-generaal heb ik de eer te verzoeken bij voorkomende gelegenheden ouders of verzorgers van Inlandsche studenten in Nederland of van Inlandsche jongelieden, die voornemens zijn voor hun studie daarheen te vertrekken voor bedoeld schuldengevaar ernstig te waarschuwen.

„Het verdient aanbeveling, daarbij tevens op de bemoeienissen van genoemden raadsman te wijzen en belanghebbenden aan te bevelen, zich met hem in verbinding te stellen. Voor zoover daartoe gelegenheid bestaat, zal deze ongetwijfeld bereid worden gevonden, om vooral in financieel opzicht eenig toezicht op hun zoon of pupil, ook al studeert deze niet van een gouvernements- of particuliere beurs, uit te oefenen.

„In dit verband vestig ik mede uw aandacht op de Nederlandsch-Indische Onderwijs en Studie Kas (N.I.O.E.S.K.) te Amsterdam (voorzitter: mr. G. Vissering), welke zich ten doel stelt, ten behoeve van in Nederland studeerende Indische jongelieden als kassier op te treden, op hen toezicht uit te oefenen, de administratie van beurzen te voeren, enz. Vertegenwoordiger van deze kas in Ned.-Indië is de ambtenaar voor het toezicht op de opvoeding van jongelieden te Weltevreden."

De „*Nwe Rott. Ct.*", aan welk blad bovenstaand bericht is ontleend, schrijft dan verder:

Wij hebben in een Indisch blad een spottend stukje gelezen, waarin deze brief van den directeur van onderwijs als voorbeeld van te ver gaande overheidszorg werd aangehaald. Wij meenen echter, dat de overheid door tegen dit gevaar te waarschuwen niet anders dan haar plicht vervult. Het betreft hier niet alleen het belang van ouders, die hun zoon naar een hun volkomen vreemd land in hun volkomen vreemde omstandigheden zenden — hetgeen op zichzelf reeds een geldig motief voor de waarschuwing is —, maar het betreft hier tevens een groot algemeen maatschappelijk belang: die inlandsche studenten zijn in Holland representanten van hun volk, dat hier mede naar hun gedrag wordt beoordeeld; die inlandsche studenten hebben straks een taak te vervullen in hun eigen maatschappij, een taak in een jonge nog onvoldoend uitgeruste maatschappij, welke ontwikkelde bekwame krachten zoozeer noodig heeft; die inlandsche studenten zijn wellicht bestemd om leiding te geven bij de „nieuwe oriënteering", waarvan gouverneur-generaal Fock onlangs gerept heeft en het is niet onverschilig in wèlke Westersche kringen zij hun opleiding hebben voltooid. Er zijn inlandsche gezinnen, inlandsche families ook (want in dit opzicht ontmoet men soms treffende familiesaamhoorigheid), die zich zware offers getroosten om één der jeugdige telgen de Westersche opleiding deelachtig te doen worden. Welnu, het moge dan „vaderlijk" zijn van het gouvernement, indien het zich iets van het welslagen van die opleiding aantrekt —, maar dan toch zeker verstandig vaderlijk.

Surinaamsche Brieven.

III.

Kapitalisten — zooals in Nederland — heeft Suriname niet. Toch zijn er wel vermogende menschen onder de Surinamers. Die wonen grootendeels in Nederland. Het heeft mij getroffen dat men zelden of nooit leest dat een Surinamer bij zijn dood iets voor zijn geboorteland heeft nagelaten en sociale of philantropische instellingen, die meestal een moeilijk bestaan en de fondsen zoo noodig hebben bij uiterste wilsbeschikking heeft bedacht. De enkele maal dat men leest dat de Protestantsche vereeniging van lepralijders een legaat krijgt, blijkt dat nog afkomstig te zijn van een geboren Nederlander, die diep bewogen met het leed der beproefde Surinamers, welke aan die kwaal lijdende zijn, hunner gedenken. De Surinamer moge daar wel eens aan denken. Het is beter den vinger op de wondeplek te leggen, dan evenals de struisvogel de kop in het zand te steken.

Dat èn kerkgenootschappen èn liefdadigheidsgestichten èn inrichtingen voor ziekenverpleging (het Roomsch-Katholieke ziekenhuis krijgt geen steun van de kolonie, tenminste nog niet) geheel door den Staat moeten worden onderhouden, bewijst dat er is „something rotten in the State."

* * *

„Lanti sa paai". Een uitdrukking, welke in Suriname is ingeburgerd, spreekt duidelijk genoeg. Alles afwentelen op het Gouvernement, den Staat, den Nederlandschen belastingbetaler. Er gaat te weinig uit van de bevolking zelve, die het verantwoordelijkheidsgevoel mist.

Een markant voorbeeld zijn de kerkgenootschappen. Het blijkt dat het Koloniaal Gouvernement *alle* voorgangers van kerkgenootschappen salarieert. Hervormde, Luthersche, Roomsch-Katholieke, Israëlitische voorgangers eten allen uit de staatsruif. Is de Hervormde gemeente met haar 7000 zielen niet in staat zelve haar 2 leeraars een fatsoenlijk inkomen te waarborgen, dat vanzelf hooger moet zijn dan in het moederland? Waarom betaalt ieder gemeentelid niet een paar gulden per jaar (de Israëlitische gemeente heft toch ook een betaling van ieder gemeentelid in de kolonie) en ontlast [op die] wijze het arme land al weer van een kleine [...] gulden per jaar? En evenzoo de andere geme[enten]. Heeft men zoo weinig over voor zijn kerk d[an een] zitplaats (misschien) en een magere collect[e] doende wordt geacht? Uit betrouwbare bron [werd] mij medegedeeld dat een gemeentelid, die dit aan den kerkeraad voorstelde, met een breed [...] werd afgewezen. Daaruit spreekt de ment[aliteit]. Het wordt tijd dat de Nederlandsche Regeerin[g] ingrijpt. Voorgangers van alle gemeenten w[orden] door het Gouvernement betaalt en gepension[eerd], behalve die der Evangelische Broedergem[eente] (Herrnhutters), nog wel de grootste in Surin[ame]. Omdat deze Duitschers zijn? De Broedergem[eente] telt 29.162, tegenover de Roomsch-Kath[olieken] 24.116 en de Hervormde Gemeente 7172 ziel[en]; [er] zijn 2768 Lutheranen en 738 Joden. Grooter [on]billijkheid is niet denkbaar. Of allen of gee[n], dan liefst het laatste. Het schijnt dat men nu [besloten] heeft om de zendelingen van die Broe[derge]meente pensioen uit de koloniale kas te geven. [Men] heeft veel goed te maken tegenover deze all[es] offerende protestantsche zending.

* * *

De protestantsche vereeniging van lepral[ijders] heeft een gesticht, Bethesda geheeten, ergens op de Suriname-rivier. De Directeur is een [Duit]scher (Herrnhutter), de ziekenverpleegsters [zijn] Duitsche Diaconessen. Duitschland bedient [deze] stichting in een Nederlandsche Kolonie dus [...]maal. Is het geen schande voor protestantsch [...]dienstig Nederland? De Nederlander draagt [zijn] contributie bij, wanneer het hem gevraagd wo[rdt en] is daarmee klaar. En het Gouvernement gee[ft] weer een zware subsidie. Verder dragen parti[culie]ren bij in Suriname, Duitschland en elders. D[e uit]zending der verpleegsters voor dat gesticht B[ethes]da bekostigt de zending, in casu de Herrnhu[tters]. Wanneer men dan nagaat dat voor de Roo[msch-] Katholieke zusters, die eenmaal in het [Militair] Hospitaal werkten — ik meen een 12-tal — en [aan] wie het Rijk een jaarlijksche toelage gaf, di[e de] missie natuurlijk beurde, de overtochtskosten zijn vergoed van overheidswege, dan is het o[nver]klaarbaar, waarom de Herrnhutters steeds o[p den] achtergrond zijn gedrongen. Zij waren en z[ijn] bescheiden en met dat al worstelt de zendi[ng met] haar onderwijs tegen de sterke en vermo[gende] Roomsch-Katholieke missie, wier invloed ja[ar op] jaar toeneemt. Gelukkig dat de Minister van [Kolo]niën nu aan de Broedergemeente, onder hyp[othe]cair verband, dit jaar een renteloos voorschot [van] een ton wil geven, af te lossen in termijnen [van] f 5000.—, aanvangende 1931. De oogen zijn [ein]lijk open gegaan en de sympathieke zending [kan] haar prachtig sociaal werk voor ondergang be[hoeden].

Indische Bedestonden

door

S. KALFF.

(Vervolg).

Naar 't schijnt was het uiterlijk dezer predi[kan]ten uit de oude school in overeenstemming met [den] zalvenden toon hunner preeken. De portretten [van] François Valentijn, Josua van Iperen, Wilh[elmus] Hogerwaard, Philippus Baldaeus e.a. vertoonen [de]zelfde gladgeschoren troniën, dezelfde statige [pla]ken, dezelfde uitdrukking van plechtigheid en [de]melijkheid. Wellicht hadden zij ook in gebaar en preektoon iets van die gekunsteldheid, welk[e] [elders] gens zoozeer veroordeelde in den kanselredenaar van zijn tijd. Waarom, zoo vroeg hij, voor het „geepronck van die gemaeckte leer" niet in de p[laats] gesteld het ongedwongene van den landman [en het] natuurlijke van het kind.

voor dat doen en hanght geen masker, dat mijn [sinnen
altijds in twyfel brengkt of oock het hert van binnen
al soo voll yver is als 't uyterlick gelaet
In 't schoone spreken en 't veel woelen blijcken laat:
of die Mann, zoo noest met armen en met handen,
In drift veel dieper haelt als even uyt syn tanden;
of dien Heylige, gestegen van 't Thooneel,
Niet soo veel heyligheits ontbreeckt als my en veel.

Ds. Metzlar (van wien geen portret bewaard is gebleven) was in 1774, gehuwd en als een „wel toebereid Evangeli-Dienaar", in Indië gekomen en geplaatst op het eiland Onrust in de baai van Batavia. De O.-I. Compagnie had hier hare scheepstimmerwerven en marinemagazijnen, inrichtingen, die een talrijk personeel noodzakelijk maakten. Somtijds woonden er 800 à 900 Europeanen; het was sedert 1671 de standplaats van een predikant, die tevens den dienst op het naburige eiland Purmerend waarnam. In 1796 werd die standplaats opgeheven, dewijl de gemeente zich toen, in den loop van 125 jaar, verminderd had tot slechts weinige personen. In verband daarmede waren Metzlar's kerkelijke besognes niet drukkend; Valentijn schreef, dat de dominee van Onrust steeds zitting nam in de vergadering der predikanten te Batavia, „schoon hij daar (op Onrust) woond en Sondags eens predikt, zoo men zegt." Zeker behoefde hij op zichzelven niet toe te passen den versregel, door Jan de Marre in zijn gedicht *Batavia* aan dit land gewijd, en welke deze woordspeling op den naam des eilands bevatte:

Daar 't alles woelt en slaaft, en eeuwig onrust is.

Na twee jaren werd hij te Batavia geplaatst. Reeds vóór dat tijdstip kon hij ervaren hebben hoezeer de toon in de Indische samenleving verschilde van dien in 't vaderland, en dat, wel verre dat hier het *odium theologicum* in 't spel kwam, de zieleherder veeleer den strijd had aan te binden tegen onkunde en lauwheid. De toestanden waren nog weinig verbeterd, sedert de kroniekschrijver Valentijn ze in dezer voege had voorgesteld:

„Schoon de menschen hier reedelyk neerstig in de Kerk komen, moet men egter bekennen, dat er zeer weinig van deze Batavische Ingezetenen te vinden zijn, die met eenige grond over de stukken van hunnen godsdienst zouden weeten te spreeken. Ook is dit geen wonder, alzo er niets vreemder aldaar is dan dat men iemand ooit of ooit in eenig gezelschap of elders uit Gods woord tot stigting 't een of ander zal hooren voortbrengen; altoos, het staat my niet voor zulx ooit daar gehoort of bijgewoont te hebben, en zo dit al iemand ondernemen wilde, hij zou bij velen een voorwerp van verwondering, bij anderen van bespotting, en bij de bescheidensten voor een man of juffer, die hun wereld niet wel verstonden, gehouden worden; hoewel de meeste reeden daarvan niet anders dan hunne groote onkunde in die zaake is."

Valentijn handelde grootmoedig door de onthoudenis van de Bataviasche Laodiceërs alleen aan hunne onkunde te wijten. Er waren meer invloeden in 't spel, die hen van kerkelijk geharrewar evenals in 't vaderland afkeerig maakten, terwijl de levenswandel van vele predikanten in zake zedelijkheid, winstbejag en „ieverloosheit" ook geenszins voorbeeldig was te noemen. Valentijn zelf vertoonde zeer berispelijke kanten aan zijn karakter, gelijk dr. F. de Haan dat in zijn werk *Priangan* zou aantoonen, en in Indië gold zoo goed als in Europa de uitspraak:

Man kann den Menschen nicht verwehren
Zu denken was sie wollen!

Het aantal predikanten te Batavia was destijds verre beneden het normale cijfer; uithoofde van den daardoor verzwaarden dienst was aan Metzlar en zijn ambtgenoot Vermeer bij wijze van tegemoetkoming dubbele huishuur en kostgeld toegekend geworden. De bedestonden kwamen de besognes van den kerkdienst vermeerderen; de broederen predikanten oordeelden dat zij daarmee hunne emolumenten, hunne twaalf kannen „Zecqwyn" en hun maandelijksch „biergeld" wel verdienden. Van de regeeringsbesluiten over die bedestonden werden enkele in Metzlar's bundel preeken opgenomen; de afkondiging geschiedde, behalve van den preekstoel, van de puye van 't stadhuis. Nimmer ontbrak de aanmaning „dat dezelve heiligłyk en christelyk zullen moeten worden gecelebreert", nimmer ook de overtreding, inzonderheid wanneer er vasten mee gemoeid was. De kolonie kon in gevaar wezen, zooals in het jaar 1800 toen Batavia door een Engelsch eskader geblokkeerd werd, maar aan den lijve wenschte de burgerij geene offers te brengen. Desnoods liever een boete van zes rijksdaalders! — doch iets anders was 't een order uit te vaardigen, iets anders die ook te doen naleven.

Metzlar's *Bedestonden* werden eerst uitgegeven na zijn terugkeer in 't vaderland, toen hij daar een nieuwe standplaats had gevonden eerst te Beusichem, daarna te Klundert en 't laatste Aduard. Het boek moest aan de gemeente te Batavia tot een gedachtenis strekken en de plaats innemen van de afscheidspredikatie, welke hij door overhaast vertrek naar Nederland niet had kunnen uitspreken. „Ik wilde", zoo schreef hij in het Voorbericht, „der Bataviasche Gemeente, waarin ik zo veel goeds genoot, op de een of andere wijze nog opentlijk gedenken, en hiertoe dachten mij deze *Bedestonden* niet ongeschikt. Mocht de Heere dit werkje nog van wezentlijk nut doen zijn en zich ontfermen over het Indisch Zion! — mocht vooral in deze kommervolle en veruytziende dagen de Geest des Gebeds op Neerlands inwoneren rusten". De schrijver verontschuldigde zich verder over een *hiatus* in zijne sermoenen, de weglating n.l. van de gebruikelijke voorbiddingen voor de overheid, in 't vaderland en in de kolonie. Op den kansel in Indië staande, placht hij die uit zijn geheugen te putten, maar bij de uitgave van zijn boek, zoovele jaren later, was hij den draad kwijt geraakt. Overigens bestond er een gedrukt formulier, 't welk de volgorde van die voorbeden aangaf, zoo goed als de officieele heildronken bij een „scheymael", een gedenkdag van de verovering van Jakatra, een nieuwjaars- of anderen openbaren feestdag. De predikanten baden voor:

Hunne Hoogmogenden de Heeren Staten Generaal, Zijne Hoogheid den Heere Prince van Orange en Nassau, Zijner Hoogheids Koninklijke Gemalinne en Vorstelyke Spruyten, De HoogEdele Heeren Bewindhebberen der O. I. Maatschappye, Zijn Hoog Edelheid den Gouverneur Generaal en De Raden van Nederlandsch-Indië, onze hooge en wettige Overheid in deeze gewesten.

(Slot volgt).

Telegrammen naar Indië tegen goedkoop tarief.

De directeur-generaal der P. en T. vestigt er nogmaals de aandacht op, dat sedert 1 Mei j.l. in het verkeer met Nederlandsch-Indië tegen goedkoop tarief z.g. D.L.T.-telegrammen zijn ingevoerd; de overbrenging geschiedt thans met inachtneming van de volgende bepalingen.

1. De telegrammen moeten boven het adres voorzien zijn van de aanwijzing D.L.T., welke aanwijzing als één woord in de prijsberekening is te begrijpen.
2. De telegrammen kunnen in Nederland vanwege den afzender voorzien worden van den via's: „Amsterdam—Bandoeng—Radio" of „Eastern"; telegrammen zonder via aangeboden worden naar omstandigheden over één dier beide wegen verzonden.
3. De prijs der D. L. T.-telegrammen bedraagt: voor de eerste 20 woorden of minder *f* 12.50, voor elk woord meer *f* 0.62½.
4. D. L. T.-telegrammen mogen slechts gesteld zijn in verstaanbare taal en wel in het Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch of Maleisch, terwijl aan den voet van het aan te bieden formulier een desbe-

treffende verklaring is te onderteekenen als vereischt voor uitgestelde telegrammen.

5. De aflevering in Ned.-Indië van de uit Nederland ontvangen D.L.T.-telegrammen en de aflevering in Nederland van de uit Ned.-Indië ontvangen D.L.T.-telegrammen geschiedt minstens 2 × 24 uur later dan het tijdstip van aanbieding in Nederland, resp. Ned.-Indië, waarbij rekening wordt gehouden met het tijdsverschil tusschen beide landen.

6. De afzenders hebben slechts recht op terugbetaling van seinkosten wegens vertraging, indien blijkt, dat een D.L.T.-telegram 6 × 24 uur na het tijdstip der aanbieding nog niet werd afgeleverd.

7. Op de D.L.T.-telegrammen zijn overigens de bepalingen van toepassing, welke voor uitgestelde telegrammen van kracht zijn.

Zooals uit bovenstaande blijkt, worden D.L.T.-telegrammen zoo mogelijk steeds 2 × 24 uur na het tijdstip van aanbieding afgeleverd; de bepaling, medegedeeld in de Staatscourant van 22 April j.l. no. 77, dat Zon- en feestdagen niet mede tellen bij de berekening van genoemden termijn van 2 × 24 uur is vervallen.

Van Week tot Week.

Dinsdag 3 tot Maandag 9 Augustus.

Dr. H. F. R. Hubrecht †. Te Amsterdam is op ruim 81 jarigen leeftijd overleden Dr. H. F. R. Hubrecht, o.a. oud-lid van de Tweede Kamer, voorzitter van de Kon. Vereeniging het Koloniaal Instituut. Met Dr. H. is heengegaan een Nederlander van groote verdiensten en van veelzijdigen levensarbeid. Het laatste tijdvak van zijn welbesteed leven is samengeweven met het Koloniaal Instituut, door hem in 1910 met den oud-minister van Koloniën J. T. Cremer e.a. opgericht. Nog juist heeft Dr. H. de voltooiing van dezen tempel der koloniale wetenschap mogen aanschouwen, nadat hij tot tweemaal toe een half millioen had geschonken om den afbouw (welke gedurende de oorlogsjaren zeer bemoeilijkt is geworden) en inrichting van deze grootsche instelling mogelijk te maken.

De overledene was ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw en Commandeur in de Oranje Nassau-orde.

Beëediging van den nieuwen Gouverneur-Generaal. H. M. de Koningin zal op Dinsdag 10 dezer den nieuw benoemden Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië, Jhr. Mr. A. C. D. de Graeff, ter beëediging ontvangen.

Javaansche Regenten naar Nederland. Op de begrooting voor 1927 is aangevraagd een post van f 13.500.—, wat verband houdt met het voornemen der regeering om jaarlijks een tweetal regenten of andere Inlandsche ambtenaren met eene speciale studie opdracht naar Nederland te zenden. Het ligt in de bedoeling, den betrokken ambtenaren, behalve behoud van vol salaris, ook toe te staan, zich op landskosten door hun wettig gezin te doen vergezellen (onder wettig gezin wordt in het algemeen verstaan de z.g. eerste wettige vrouw en hare kinderen).

Raden Tirtodanoedjo †. Op ruim zeventigjarigen leeftijd is overleden de Javaansche journalist Raden Tirtodanoedjo, tot voor kort directeur-hoofdredacteur van het te Kediri verschijnende weekblad Hindia Timoer.

De heer Tirtodanoedjo was van den beginne af een voorman der Sarekat Islam en de rechterhand van Tjokroaminoto. Toen de C. S. I. een eigen orgaan rijk was, de Oetoesan Hindia, aarzelde hij niet op het aanbod om deel te nemen aan de redactie van het blad, al zijn krachten daaraan te geven. Hij was het ook, die den stoot gaf tot de zoogenaamde „Djowo Dipo"-beweging, met het doel door de eensoortigheid van taalgebruik (het ngoko), aan den Javaan meer zelfbewustheid te geven en hem op te voeden voor een zelfstandig bewustzijn.

Ophitsing door een ontoerekenbare met noodlottige gevolgen. Tegal, 3 Aug. (Aneta) 1) Een hoofdmandoer alhier hitste vijf familieleden op, waarop zij gezamenlijk onder bedreiging met messen het tuinvolk van de suikerfabriek Pagongan verhinderden de tuinen in te gaan. De veldpolitie sommeerde hen hun bedreigingen te staken, maar zonder succes. Daarna werden twee salvo''s ge[...]ven, waarbij de geweerloopen op het been [...]richt waren. *Ook dit hielp niet, waarop een de[...] salvo werd gelost, met het noodlottig gevolg, [...] vier hunner gedood werden en 1 gewond.* Het [...] volk ging daarop aan het werk zonder dat verder ongeregeldheden gebeurden.

Soerabaja, 3 Aug. (Aneta). Volgens het S[...] Handelsblad is de hoofdmandoer, de aanst[...] van het relletje bij de suikerfabrieken Pag[...] en Adiwerna, gelegen in de afdeeling Tegal, [...]dende aan een ziekelijke storing zijner geest[...]mogens.

1) De hiervolgende Aneta-telegrammen zijn ontleend aan de „Nwe Rott. Crt.".

Eene opwekking voor de studie te Wageningen. Bata[...] 1 Aug. (Aneta). De directeur van het Departem[...] van Landbouw, Nijverheid en Handel, dr. A. A. Rutgers, verklaarde, dat er goede vooruitzicht[...] bestaan voor hen, die aan de Landbouwho[...]school in den kolonialen landbouw en boschbo[...] willen gaan studeeren. In Wageningen is het a[...]tal studenten, vooral voor den boschbouw, be[...] onvoldoende voor de behoefte in Ned.-Indië.

Th. A. Grivel †. Bandoeng, 5 Aug. (Aneta). De hoo[...] ambtenaar bij de Staatsspoor- en Tramwegen [...] A. Grivel, is overleden.

H. van Eck †. Hier te lande is telegrafisch bericht [...]vangen van het overlijden van den heer H. [...] Eck, assistent-resident van Billiton. De ontslape[...] was officier in de orde van Oranje-Nassau.

Het verzet in Atjeh. Kota Radja, 7 Aug. (Aneta). T[...]mon hebben zes en in Bakongan veertien [...]den zich onderworpen.

Her[...] Sir Thomas Stamford Raffles. Op 5 [...] was het een eeuw geleden dat te Londen een [...] merkwaardigste Indische staatslieden is overled[...] n.l. Sir Thomas Stamford Raffles, tijdens het [...]gelsche tusschenbestuur op Java (1811—1816) [...]tenant-gouverneur. De *N. R. Ct.* (Wo. 4 A[...] Avondblad A) wijdt een beschouwing aan de[...] grooten figuur.

Onderscheiding. Bij Kon. besluit is benoemd tot o[...]cier in de Orde van Oranje-Nassau ir. G. C. Smits, administrateur der Deli Spoorweg-Ma[...]schappij.

Majoor L. Oberg †. Te 's-Gravenhage is overleden [...] gep. majoor der Inf. van het O. I. Leger L. Ober[...]

Gepensionneerde opperofficieren. Bij Kon. besluit [...] op verzoek, wegens volbrachten diensttijd, ond[...] dankbetuiging, eervol ontslag verleend uit [...] militairen dienst aan generaal-majoor der arti[...]rie van het N.-I. leger W. A. Blits en aan genera[...] majoor der infanterie van het N.-I. leger J. [...] L. I. le Cocq d'Armandville.

Bevorderd. De Luit.-Kolonel der Inf. van het O.[...] leger H. A. Cramer is bevorderd tot kolonel. — [...] kapitein der Inf. van het O.-I. leger, met ziek[...] verlof hier te lande, is bevorderd tot majoor.

Vulkanische uitbarsting op Bali. Aneta-telegramme[...] maken melding eener uitbarsting van den vulk[...] Batoer op Bali, de hevigste welke sedert mensch[...]heugenis bekend is. De gelijknamige desa Bat[...] is verbrand en geheel door de lava verzwolgen; [...] aangerichte schade is groot, doch gelukkig zijn [...] geen menschenlevens te betreuren.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlij[...]

Resident Jasper en de Ind. Kunstnijverheid.

Van bevriende zijde ontvingen wij per jongste m[...] een exemplaar van de door het Djokdjasche dagbl[...] *„Mataram"* in brochure-vorm bij zijn avondblad van [...] Juni j.l. uitgegeven extra bijlage, gewijd aan de bestuu[...] overname van 't gewest Djokjakarta door resident J. [...] *Jasper*, waarin o.m. een uitvoerige beschrijving van [...] echt Vorstenlandsche ceremonieel dier plechtigheid. W[...] lezen hoe zich daartoe in de z.g. „troonzaal" van [...] residentiehuis verschillende militaire en civiele au[...]riteiten, benevens vele ondernemers en Djokdjas[...] ingezetenen hadden verzameld, toen resident Jas[...] door den gewestelijken secretaris en den waarnem[...] translateur werd binnengeleid, waarna de d.d. res[...] laatstgenoemde functionarissen uitnoodigde het [...]noemingsbesluit van den nieuwen resident voo[...]lezen, respectievelijk in de Hollandsche en Javaansche taal.

Vervolgens werd de resident door den d.d. resid[...]

den heer *P. Westra* toegesproken. Deze begon met de woorden:

„Resident,

Uit naam van de civiele en militaire autoriteiten, alsmede van de overige ingezetenen van het gewest Djokjakarta heet ik U bij dezen hartelijk welkom. Mij valt het voorrecht te beurt het bestuur over Djokjakarta aan U te mogen overdragen en ik doe dit met des te meer genoegen, daar allerwege Uw benoeming tot Resident alhier werd toegejuicht.

„Dit beteekent, dat men vol vertrouwen de toekomst onder Uw Bestuur tegemoet ziet, maar het beteekent ook voor U de zware taak om zooveel mogelijk aan de gekoesterde verwachtingen tegemoet te komen.

„Het contact met de zelfbesturen zal voor U een belangrijke, maar ik ben er van overtuigd tevens een zeer aangename taak zijn."

Verschillende punten van algemeen belang werden aangehaald en daarna, namens de aanwezigen, enkele speciale wenschen uitgesproken, achtereenvolgens van: de zelfbesturen, de rechterlijke macht, de ambtenaren, de militairen, de zending, de missie, van Mohammadijah, het Indo Europeesch Verbond, de landbouwondernemers, de Javaansche bevolking, de vreemde Oosterlingen, de particulieren en de pers. Waarlijk geen kleinigheid!

Ten zeerste troffen ons de desiderata der Javaansche bevolking, in de volgende bewoordingen geuit:

„*De Javaansche bevolking* verhoopt van U bijzondere aandacht voor hare kwijnende kunstbedrijven.

„Haar batikbedrijf maakt o.a. een zeer moeilijken tijd door.

„Volgens het *„Rapport Meyer Ranneft"* is ook de economische toestand van den intellectueelen Javaan nu zeer precair.

„De Javaansche bevolking verwacht met groot vertrouwen, dat onder Uw bestuur voor haar een tijdperk van meer welstand zal mogen aanbreken."

De vervulling van dit laatste staat natuurlijk ook in verband met het wederopleven der inheemsche bedrijven, waaronder verschillende takken van kunstnijverheid en huisvlijt van oudsher een groote plaats hebben ingenomen. De heer Jasper, die altijd getoond heeft hiervoor een open oog en hart te hebben, zal zeker alles doen, wat in zijn vermogen ligt, om dat vertrouwen der bevolking niet te beschamen.

Zijn antwoordsrede begon dan ook met de woorden:

„Het is mij een voorrecht, een eer en een groote vreugde tevens, om heden het Bestuur over dit belangrijk Gewest te mogen aanvaarden.

„De door de Regeering van Nederlandsch-Indië mij opgelegde, nieuwe taak trekt mij aan, wijl Djokjakarta, land van historische beteekenis, op Java een centrum vormt van cultureele ontwikkeling.

„Niet anders dan aangenaam is de werkzaamheid in een bestuursgebied, waar naast en bij de vele moderne stroomingen en bewegingen, welke de levendige belangstelling van den bestuurder te weeg brengen en gaande houden, de uitingen van de Oud-Javaansche beschaving vaak en overal zijn waar te nemen.

„Met opgewektheid sta ik aan het begin van den arbeid in een streek, waar ik gaarne zou willen bijdragen aan de ontwikkeling van de algemeene welvaart en waar de omstandigheden aan bedrijf en samenleving een eigen, interessant cachet hebben gegeven."

De aanwezigen werden door den assistent-resident aan den resident voorgesteld. Daarna vertrok deze met zijne ambtenaren en eenige genoodigden, onder militair geleide naar den Kraton, waar hij door Z. H. den Sultan in de *Bangsal Kentjono* plechtig ontvangen werd.

Nadat Sultan en Resident eenige oogenblikken hadden gezeten, gaf de Sultan bevel, dat de Rijksbestuurder met de Regenten naderbij zouden komen. Daarna stond de Resident van Djokjakarta op om den Sultan bekend te maken met de plaats gehad hebbende bestuursovergave, waarop Zijne Hoogheid, die eveneens was opgestaan, den nieuw opgetreden Resident geluk wenschte. Alle aanwezigen verhieven zich daarop van hunne zetels.

Op een wenk van Zijne Hoogheid werd champagne gepresenteerd en werden de volgende toasten zittende ingesteld:

In de eerste plaats door den Resident op Z. H. den Sultan van Djokjakarta, *Hamengkoe Boewono VIII*, commandeur der orde van den Nederlandschen Leeuw, Groot-officier der Orde van Oranje Nassau met zilveren ster, drager van het Grootkruis der Mecklenburgsche Huisorde van de Wendische Kroon, Generaal-Majoor bij het Leger van Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden.

De Sultan toastte vervolgens op den Resident van Djokjakarta, den heer J. E. Jasper, Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw, Ridder der Orde van Oranje Nassau, Ridder der Orde van de Belgische Kroon.

Na eenige oogenblikken nam de Resident van den Sultan afscheid en keerde naar het Residentiehuis terug, vergezeld van de hierboven genoemde civiele en militaire autoriteiten en genoodigden.

In het Residentiehuis aangekomen, namen de *Prins Pakoe Alam* en *Pangeran Soerjaningprang* op hun beurt afscheid van den Resident om onmiddellijk daarop naar de *dalem* van den Prins Pakoe Alam terug te keeren.

De Resident met zijn ambtenaren bleven eenige oogenblikken in het Residentiehuis vertoeven, waarna, met hetzelfde militair geleide als den stoet naar den kraton escorteerde, naar den *dalem* van *Pangeran Adipati Ario Pakoe Alam* werd gereden.

Hier vond weder hetzelfde ceremonieel plaats.

De redactie van *„Mataram"* eindigt hare getrouwe beschrijving dezer echt Vorstenlandsche plechtigheid met den wensch: „dat zij zich niet spoedig moge herhalen."

Wij beamen deze ten volle, speciaal ook met het oog op onze verwachtingen van den heer Jasper, betreffende het waardeeren en bevorderen der inheemsche kunst, kunstnijverheid en huisvlijt.

In dezelfde brochure vinden wij weergegeven een *interview*, dat de hoofdredacteur van het Djocdjasche dagblad had met den heer *J. E. Jasper* in den door de N. I. S. aan de residentsfamilie afgestane salonwagen, voor de reis van Pekalongan naar Djocdja. Daaraan ontleenen wij het volgende:

„Ons vraaggesprek richtte zich in de allereerste plaats op de den Resident zeker interesseerende, thans kwijnende *batikindustrie* van Djokjakarta.

„Ten aanzien daarvan deelde ons nieuwe hoofd van Gewestelijk Bestuur ons mede, dat hij binnenkort in de gelegenheid zal worden gesteld om kennis te nemen van het door *ir. Soerachman* terzake opgestelde rapport, waarna een bespreking zal volgen met den heer *Welter*, hoofdambtenaar van het departement van handel landbouw en nijverheid.

„Hoewel Resident Jasper uit den aard der zaak ten opzichte van den toestand van deze industrie nog geen bepaalde meening kon hebben, zoo kon hij ons toch wel mededeelen, dat de toekomst van de Vorstenlandsche batikindustrie ook door den genoemden heer *Welter* weinig rooskleurig wordt ingezien.

„Voor een groot deel wordt de Vorstenlandsche batikmarkt, zooals begrijpelijk is, beïnvloed door toestanden, welke zich buiten de Vorstenlanden voordoen en geconstateerd is kunnen worden, dat de Vorstenlandsche batiks in de buitenbezittingen niet meer dien aftrek vinden van vroeger.

„Verschillende invloeden hebben daar het hunne toe bijgedragen. De voornaamste is wel de zeer belangrijke prijsconcurrentie, welke de Vorstenlandsche industrie ondervindt van de Pekalongansche batikhandelaren, die momenteel in staat zijn om een product te leveren, dat belangrijk goedkooper is dan wat de Vorstenlandsche industrie kan produceeren. Het grove product, dat weinig kunstzinnig is, maar kleurrijk en met levendige figuren versierd, wordt momenteel uit Pekalongan uitgevoerd tegen een prijs van *f* 20.— per koddie. In het bijzonder de rubberproduceerende streken zijn de grootste afneemsters van deze goedkoope Pekalongansche batik.

„De uitvoer uit Pekalongan naar de buitenbezittingen heeft het afgeloopen jaar niet minder dan zes millioen gulden bedragen. [1])

„Wil de Vorstenlandsche batikindustrie dus een kans hebben om de verloren markt op de buitengewesten weer te veroveren, zoo zal in de eerste plaats moeten worden omgezien naar een goedkoopere productiemethode, die de prijs-concurrentie mogelijk maakt. [2])

„Het is intusschen mijn voornemen, aldus Resident

1) In de Indische bladen lazen wij onlangs dat in de Pekalongansche batikindustrie thans een stilstand heerscht van ten minste 60 pCt.

2) In dit verband verwijzen wij naar het artikel van den heer J. A. Loebèr in „Het Koloniaal Weekblad", d.d. 17 Juni j.l., No. 24, en naar onze bespreking van diens batikboek in het vorige nummer.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

Jasper, om mijn volle aandacht aan deze aangelegenheid te wijden. Als onderdeel van mijn plannen in die richting, kan ik daar nog aan toevoegen, dat het in mijn bedoeling ligt om zoo mogelijk over te gaan tot de oprichting van een batikschool. [3])

„In het Gewest, dat ik zooeven verlaten heb, wilde ik eveneens tot stichting van een dergelijke school overgaan, in samenwerking met de Pekalongansche jaarmarktvereeniging. De beschikbare gelden — er was het laatste jaar, nadat drie jaarmarkten waren gehouden, een bedrag van circa ƒ 15.000.— als saldo in kas — waren echter nog niet voldoende om èn de jaarmarktexploitatie èn de batikschool daaruit te kunnen bestrijden.

„Vanzelf was het gesprek hiermede gekomen op een ander gebied, dat immer de warme belangstelling van den nieuwen Resident heeft gehad, dat der jaarmarkten.

„Ten aanzien van het begrip Jaarmarkt worden door Resident Jasper principes gehuldigd, welke geheel en al afwijken van wat wij tot nu toe in Djokja of Solo op dit punt gewoon zijn geweest.

„Hoewel Resident Jasper natuurlijk eerst nader zal dienen kennis te maken met de bestaande toestanden ter plaatse, kunnen wij toch wel reeds mededeelen, dat de tegenwoordige *sekatèn*, het vorig jaar met lofwaardigen ijver tot grooter glorie gebracht, waarschijnlijk in den vervolge in zijn ouden vorm zal blijven bestaan, omdat het uitermate moeilijk is om verandering te brengen in de adatgebruiken welke aan de *sekatèn*, die een godsdienstigen ondergrond heeft, verbonden zijn.

„Waarschijnlijk zal er daarom naar worden gestreefd om naast deze *sekatèn*, in den zoogenaamden *maleman-tijd*, een afzonderlijke jaarmarkt in het leven te roepen, welke, zonder dat daardoor specifieke belangen in het gedrang komen, gehouden kan worden in den geest, zooals voor een jaarmarkt wordt vereischt.

Wij besluiten met een aanhaling uit een persoonlijk schrijven van resident Jasper, die naar aanleiding van onze gelukwenschen met zijne benoeming te Djocdja en de opmerking, dat hij noode in Pekalongan [4]) gemist zal worden, antwoordt:

> „De jaarmarkt van Pekalongan zal op dezelfde wijze als voorheen plaats hebben; daardoor zal de heer *A. R. Schilling*, als voorzitter der Pekalongansche Jaarmarktvereeniging, zorgen. Ik ben van plan, om in dit jaar een „Djokdjasche Jaarmarktvereeniging" te stichten, welke in 1927 de 1e Djokdjasche Jaarmarkt-Tentoonstelling zal kunnen houden.
>
> „Tegen 20 Juli zal *Pangeran Soerjodiningrat* te Priok aankomen; waarschijnlijk zal de Sultan hem daar afhalen. Ik denk wel, dat *Pangeran Soerjodiningrat* mede zitting zal willen nemen in het bestuur der nieuw te stichten Djokdjasche Jaarmarktvereeniging.
>
> „Wij zijn door Djokdja's ingezetenen zóó hartelijk ontvangen, dat onze entrée in de Sultansstad joyeus, bijna glorieus is geweest."

Resident Jasper kan daar dus op medewerking van alle kanten rekenen.

Nu bovendien de tegenwoordige Minister van Koloniën en de nieuwe Gouverneur-Generaal beiden aan de presidente van Boeatan, die ter audiëntie ging, betuigd hebben te voelen voor de daadwerkelijke bevordering der Indonesische kunst en kunstnijverheid, en er aandacht aan te zullen wijden, mogen zeker wel de beste verwachtingen in dit opzicht gekoesterd worden.

3) Deze zou zich dan prachtig kunnen aansluiten bij de reeds bestaande Inlandsche batikvereenig., waarvan Pangeran Ario Soerjadiningrat voorzitter is, en wellicht een onderdeel kunnen uitmaken of de voorlooper zijn van de reeds zoo lang verbeide Indische Kunstnijverheidschool.
Er zijn twee factoren: de batik als Kunst en de massa batikproductie als industrie.

4 Niet alleen de ass.-resid. van Pekalongan, maar ook de regenten van Pekalongan, Batang en Brebes hebben den heer Jasper uitgeleide gedaan tot Djocdja en als laatste eerbetoon de plechtigheden meegemaakt.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Onderwijs.

De dagbladen (o.a. *Bat. Nwsbl.* 30 Juni t/m. 6 Juli) vervolgen hunne verslagen en overzichten van de zittingen van den *Volksraad*.

Op overtuigende wijze wist de heer *Harde*[...] directeur van Onderwijs, uiteen te zetten, dat er [...] de vorming van een z.g. *„intellectueel proletariaat"* [...] Indië nog geen vrees behoefde te zijn, omdat de [...] hoefte aan meerontwikkelden slechts tijdelijk door [...] economischen toestand verminderd was en met de [...] zou verbeteren. In ieder geval is de elementaire [...] ming op *volksscholen* en *Inlandsche 2de klasse-sch*[...] een sociale behoefte, die weinig heeft te maken [...] vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. De hoogere [...] tellectueele vorming op *daarboven staande onder*[...] *inrichtingen* behoeft ook geen vrees voor overprod[...] op te wekken, daar een groot deel dergenen, die [...] genieten, daarna een opleiding krijgen op *techni*[...] en *vakscholen*, terwijl de overige „intellectueel ge[...] den" een maatschappelijk nuttige afsluiting van hu[...] studies vinden op de inrichtingen voor *Hooger on*[...] *wijs*. In beide richtingen worden dus door de in[...] lectueele vorming nuttige elementen voor de Indi[...] maatschappij afgeleverd. Ten aanzien van *het la*[...] *vak- en ambachtsonderwijs*, waarvoor de Volks[...] zoo duidelijk sympathie heeft uitgesproken, wees [...] Regeeringsgemachtigde op datgene, wat te dien [...] zien verricht was, doch moest daarbij herinneren [...] de zeer hooge kosten van dit onderwijs, waardoor [...] groote uitbreiding van gouvernementswege belem[...] werd. Gerekend wordt echter op het initiatief [...] locale gemeenschappen, terwijl mede erop gew[...] werd, dat een bepaalde ambachtsschoolopleiding [...] het verkrijgen van goede toekangs niet de eenige [...] weg behoeft te zijn, in verband waarmede *het Ch*[...] *sche gildewezen* naar voren werd gebracht. Verg[...] Reg. gem. — vraagt de *Java-Bode*, 30/6 — in dit [...] band echter niet eenigszins, dat bij de Chineezen [...] gildewezen bloeiend kan zijn, omdat daar het kl[...] ambachtsbedrijf, zeer bloeiend is, terwijl het hier [...] den loop der eeuwen sterk in verval is geraakt, [...] dat van een feitelijken ambachtsstand, behoudens [...] kele uitzonderingen, niet meer gesproken kan wor[...] Pas wanneer door ambachtsopleiding werkelijk-be[...] me ambachtslieden zijn verkregen, zal de verloren [...] gane practijk-vorming weer goede vruchten kunnen [...] werpen en een deel van de vormende taak dier sch[...] kunnen overnemen. De ontbrekende basis moet een [...] opnieuw gelegd worden.

De heer Hardeman wees op de moeilijkheden [...] de Regeering om zelve geheel in de *onderwijsbehoe*[...] te voorzien, zoodat het *bijzonder onderwijs* allen s[...] verdient, daar dit een deel van de anders onuitv[...] bare taak overneemt. In nauw verband tot dit vr[...] stuk staat *de personeelsvoorziening*, waarbij dan [...] werving in Holland met de daartegen gerichte [...] van het N. I. O. G., en het kweekschoolplan be[...] ken zijn. De *Java-Bode* (30/6) is van meening [...] de onderwijzers er goed aan zullen doen hun [...] zoo snel mogelijk op te geven, ook in hun eigen [...] lang. Uit de behandelde detailpunten, haalt de [...] slechts aan, dat de Regeering toezegde, in afwach[...] van het nieuwe *kweekschoolplan*, *beurzen* voor [...] nelijke kweekscholieren beschikbaar te stellen, wat [...] zal geschieden ten bate van leerlingen der hooge[...] len met voldoenden ijver en plichtsbetrachting, [...] deze te helpen bij het betalen der college-gelden.

Ten aanzien van het tot uitdrukking gekomen [...] langen naar onderwijs in het *Mandarijn-Chineesch* [...] de Holl. Chin. Scholen, neemt de Regeering ten r[...] het standpunt in, dat zulk een onderricht in de [...] van het verre Moederland geen maatschappelijk be[...] voor Indië kan zijn, doch door de betrokken g[...] zelf ter hand moet worden genomen.

Klapper vestigt in het *Soer. Hbl.* (28 Juni, 2de [...] en 1 Juli, 3de bl. *„Uit de School"*)) de aandacht op [...] belangwekkende *paedagogische studie* van de hand [...] *prof. dr. G. Révész* te Amsterdam over den Over[...] van het Lager- naar het Middelbaar Onderwijs en [...] plaats, die de Middelbare School in het kader van [...] Nederlandsche Schoolwezen inneemt. Hoewel in h[...] zaak geschreven voor het Moederlandsche scho[...] zen is de studie *voor Indië* zoo mogelijk nog meer [...] tueel dan voor Nederland. Het vraagstuk der [...] aansluiting is *in Indië* nog geen stap verder gevorderd [...] dan in Holland; de terugzinking van het Lager On[...] wijs in de voorafgaande jaren heeft het alleen nu [...] der gemaakt. Bij den overgang naar het Midde[...] Onderwijs struikelen in Indië nog meer kinderen [...] in Holland en op de H. B. S. sneuvelen er onde[...] ook meer.

Aardbevingen en aardschokken (vervolg).

De Loc. (3 Juli, blz. 39), de *Java-Bode* (6 Juli, [...] en de *Deli Crt.* (7, 8 en 10 Juli) bevatten nog [...]

Bijzonderheden over *de aardbeving ter Sumatra's Westkust.* Dr. *Visser* van het Observatorium te Weltevreden meldde aan „Aneta" *(Soer. Hbl.* 1 Juli, 3de bl.) mede dat de eerste zware beving den 28sten Juni om 10 uur 's morgens een haard had nabij Padang maar, aangezien het seismogram op een zeer zwaren schok duidt, en de schade te Padang evenwel betrekkelijk gering is, moet de haard vrij ver van Padang verwijderd zijn en zeker in zee gelegen zijn, waarschijnlijk in de diepte tusschen Sumatra en de eilanden voor de kust. Door de evenwichtsverstoring, die van dezen schok het gevolg was, werden een aantal volgstooten in de omgeving opgewekt, waarbij te 1 u. 30 Padang-pandjang verwoest werd. Deze beving nam zijn oorsprong in het Barisangebergte en hangt samen met de geologische breuklijn, die men van Noord-Sumatra tot in de Lampongs kan volgen. Op deze breuk traden veelvuldige vernielende aardbevingen op, o.a. op 3 Juni 1909 de beruchte Korintjibeving, 22 Febr. 1916 op de Toba hoogvlakte, 24 Jan. 1921 in Tapanoeli en 1 April 1921 de verwoestende beving langs het Tobameer. Met vulkanische werking hebben deze bevingen niets te maken; zij hangen samen met de bovengenoemde zwakke breukzone in de Boekit Barisan, men noemt ze tectonisch. Ook buiten de kust zijn de steile onderzeesche hellingen zwakke plaatsen. Het observatorium te Weltevreden verzoekt zooveel mogelijk inlichtingen over de bevingen van 28 Juni.

De Solovallei-werken.

In verband met de mogelijke hervatting der Solovallei-werken kreeg de hoofdingenieur *Snell* te Soerabaja ruim een jaar geleden de opdracht om het geheele complex der oude plannen nog eens onder de oogen te zien, dus ook die tot afvoering van het water der Solorivier naar de Javazee ter vrijhouding van het Westervaarwater. Te Soerabaja is de heer Snell meer in de gelegenheid in contact te komen met de suikerindustrie dan te Bodjonegoro, zijn vorig hoofdkwartier. Het werk kan slechts rendabel worden, indien althans op een deel der te irrigeeren gronden de suikercultuur mogelijk is. Om dit vast te stellen is de landbouwconsulent *Van der Harst*, speciaal voor een onderzoek der gronden in Lamongan en Bodjonegoro, ter hoofdplaats Bodjonegoro gevestigd. Het ligt — volgens de „Ind. Crt." *(Bat. Nwsbl.* 6 Juli) — in de bedoeling om een veel geringer oppervlakte, instede van 000 bahoes slechts 150.000, in irrigatie te brengen, met een prise d'eau tusschen Bodjonegoro en Rengel, die als een beweegbare stuw zal worden uitgevoerd. Het nieuw aan te leggen hoofdkanaal zal, van de coupure af, welke eventueel tusschen Bodjonegoro en Rengel zal worden aangebracht, zich allereerst moeten richten van de intact gebleven stukken van het oude kanaal. De studie alleen van dit omvangrijke plan zal een paar jaren in beslag nemen, zoodat, komt het ten slotte toch tot hervatting der jaren geleden stopgezette Solovallei-werken, wat thans heel waarschijnlijk is, op de uitvoering van het werk nog ettelijke jaren zal moeten worden gewacht. Naar wat er in dit stadium van voorbereiding van kan worden gezegd, wint de meening veld, dat het werk rendabel en dus uitvoerbaar zal zijn. Men dient hierbij zeer voorzichtig te zijn: het werk zal minstens *f* 30 millioen bedragen.

Wie meer van deze Solovallei-werken wenscht te weten, wordt verwezen naar de „Encyclopaedie voor Ned.-Indië", waarin men daarover de meest uitgebreide mededeelingen aantreft.

De Indische journalistiek.

De Journalistenkring in Nederland houdt begin October een bespreking over de beteekenis en de positie van de Indische journalistiek, in ideaal en economisch opzicht. Inleiders zijn de heeren *Ant. J. Lievegoed* en Mr. *Jan Feith.* De *Deli Crt.* (10 Juli) beschouwt dit als een uitvloeisel van het besluit, onlangs door het Kringbestuur genomen om telkenjare in het najaar een speciale algemeene vergadering te beleggen van min of meer belangrijke onderwerpen, op het journalistiek beroep betrekking hebbend. Desgewenscht kan worden besloten onder de leden een stemming te houden over stellingen of vraagpunten. De bijeenkomst in October a.s. is nog maar als een proef bedoeld; voorzichtigheidshalve, want een vroeger plan om geregeld journalistieke congressen te houden heeft destijds geen duurzame verwezenlijking kunnen vinden, ofschoon toch het eerste congres, in 1920 te Rotterdam gehouden, wel geslaagd kon heeten. Het is een verheugend verschijnsel, dat de Indische journalistiek eens getrokken wordt binnen den kring der belangstelling van de

Hollandsche collega's, die immers, behoudens enkele uitzonderingen, allen vereenigd zijn in den Ned. Journalisten Kring. En het toeval wil nu ook, dat juist in den laatsten tijd in Holland het aantal journalisten met Indische praktijk niet onbelangrijk vermeerderd is. Zoodat men ook daardoor op een gedachtenwisseling zal kunnen rekenen, waarbij deze ex-Indische journalisten een leidende en voorlichtende rol zullen kunnen vervullen, naast de beide inleiders.

De mislukte hoogovenplannen.

De Regeering deelde aan den Volksraad voorloopig mede, dat de pogingen van het betrokken Syndicaat om het benoodigde kapitaal voor de hoogovenplannen in Borneo, bijeen te krijgen, hebben gefaald *(De Loc.* 28 Juni, blz. 22). Het Syndicaat heeft toen het aanvankelijk ontworpen groote plan met een kapitalisatie van *f* 72.000.000 ingekrompen tot een kleiner plan, bestaande uit een ijzerertsontginning met exportbedrijf en een proefinstallatie voor cokesbereiding en ertsversmelting, waarvoor een kapitaal van *f* 3.000.000.— werd noodig geacht. Men had hiermede de bedoeling de technische en economische mogelijkheid van het groote plan zooveel mogelijk ter plaatse na te gaan. Intusschen was men er in geslaagd uit stukkolen van een proefzending Poeloe Laoetkolen een „cokes" te bereiden, waarin „een reductiemiddel" werd gezien, dat voor zoover het geen te hoog aschgehalte had, practisch bruikbaar geacht werd voor de versmelting der Borneo-ertsen in kleine ovens. Het Syndicaat vroeg en verkreeg eene optie-verlenging voor de betreffende terreinen ten einde het noodige kapitaal bijeen te krijgen, terwijl van Regeeringszijde mijnrechtelijk alle medewerking werd toegezegd. Ook voor dit plan kon het Syndicaat echter geen geld krijgen, waarna het zich geheel heeft teruggetrokken. Daarop is nog de vraag onder de oogen gezien of er wellicht aanleiding kon zijn om het kleine plan van Regeeringswege te entameeren, waartoe het als einddoel van het kleine plan gestelde groote plan op het departement van Gouvernementsbedrijven critisch werd bestudeerd. Hierbij bleek, dat het groote plan alleen reeds uit een mijnbouwkundig oogpunt, dus zonder verdere critiek op de metallurgische, mercantiele en verdere mérites, technisch en economisch onuitvoerbaar moest worden geacht, omdat uit de beschikbare, overigens voor het beoogde doel ook te beperkte kolenreserve practisch geen stukkool zou zijn te winnen, waaruit een „cokes" van het verlangde aschgehalte zou kunnen worden verkregen, terwijl de economische zijde van de zaak door den zeer aanzienlijken gruisafval ongunstig zou worden beïnvloed. De gevraagde rapporten van de in Europa uitgevoerde vercokesingsproeven van Indische kolen werden aan den Volksraad ter inzage aangeboden. Alle in Europa aangewende pogingen om den gruisafval der Borneokolen te vercokesen zijn tot nog toe volkomen mislukt, maar de Dienst van den Mijnbouw blijft in samenwerking met het Technisch Bureau van Koloniën de vorderingen op het gebied der vercokesing volgen. De kans op practisch bruikbare resultaten, d.w.z. op het verkrijgen van een voor het doel technisch en economisch bruikbare cokes wordt echter na de opgedane ervaringen zeer gering geacht. En waar de kans van slagen der hoogovenplannen in verband ook met andere moeilijkheden buiten het cokesvraagstuk zoo gering blijkt te zijn als door het ongunstige verloop der plaats gehad hebbende onderhandelingen is gedemonstreerd, zouden eventueel voortgezette cokesproeven voorshands slechts van academische waarde kunnen worden geacht. In elk geval acht de Regeering het voorloopig onnoodig en niet verantwoord, daartoe weer opnieuw kostbare opdrachten of proefnemingen te doen uitvoeren. (Zie ook *Bat. Nwsbl.* 3 Juni, 2de bl. *„Volksraad", 's Jacob).*

Atjeh. Communisme.

„De Sum. Post" *(Java-Bode,* 30 Juni en 6 Juli „Atjeh en het Rif") en het *Soer. Hbl.* (1 Juli „Het Atjehsche zwijgen") verkregen nadere gegevens over *„Het complot te Blang Kedjeren".* Inderdaad is — volgens *De Sum. Post* — communistische opstokerij de aanleiding van dezen beraamden overval. De communisten hebben echter gebruik gemaakt van bestaande ontevredenheid, zoodat het communisme eenigszins op den achtergrond is geraakt en de echte verzetsgeest naar voren is gekomen. Men heeft deze lieden in die streken helaas te lang de vrijheid gelaten om te doen en te laten wat ze wilden en zoo verkregen ze over de geheele *Gajoe- en Alaslanden* veel aanhangers. Het Bestuur en het leger is echter ook daar thans actief, zoodat men hoopt de situatie geheel te kunnen beheer-

schen. Het *Soer. Hbl.* acht het van goede beteekenis dat ook van militaire zijde veel vertrouwen wordt gesteld in gouverneur *Goedhart*, die „the right man" wordt genoemd.

Wij verwijzen naar het *Bat. Nwsbl.* (30 Juni, 2de bl. „Volksraad", mr. Schrieke over de extremistische Pers), *De Loc.* (28 Juni, blz. 5 „Het communisme in Holland"; 1 Juli, blz. 4, 5 en 17 „China"), het *Bat. Nwsbl.* („Chineesche Kroniek" 18 en 25 Juni, 1 en 2 Juli, 2de bl.) en het *Soer. Hbl.* (28 Juni, 3de bl. „Onze vertegenwoordiging in China"; 29 en 30 Juni „De Chin. bolsjewieken" en 1 Juli „Het Russische fiasco in China").

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De voorwaardelijke veroordeeling in Ned.-Indië en de praktijk.

I.

De medewerker van de „Perniagaän", die zich „Bebe" teekent, spreekt in het nummer van 4 Januari 1926 zijn dank en zijne erkentelijkheid uit voor den door de Indische Regeering in het leven geroepen maatregel van de voorwaardelijke veroordeeling in het Indische Strafwetboek.

Die beschikking vult, zijns inziens, het aantal vooruitstrevende en rechtvaardige maatregelen, dat ter Indische Regeeringstafel ligt, op belangrijke wijze aan.

Alleen vindt hij het te betreuren er op te moeten wijzen, dat zoovele Regeeringsgunsten niet tot groei komen vanwege de bezwaren, welke bestaan bij het Regeeringspersoneel, dat de gegeven voorschriften moet opvolgen, doch terzake andere inzichten heeft.

Ook in geval van het uitoefenen van sterkeren Regeeringsdrang, bereiken die gunsten niet altijd het adres, omdat zij, die ze hebben uit te voeren, uit vrees voor vermindering van gezag, ze kunnen toepassen naar eigen inzicht, zooals de bekende eerbied-circulaire en ook andere voorgeschreven gunsten wel kunnen bewijzen.

Thans is wederom door de regeering eene gunst bewezen in den vorm van de voorwaardelijke veroordeeling, doch ook de toepassing van dat voorschrift zal in de praktijk moeilijkheden opleveren, in aanmerking genomen de omstandigheid, dat een niet onbelangrijk deel van de bestuursgroep niet eenstemmig denkt met de Regeering, die ten deze loyaal en mild ten opzichte van de volksmassa wil optreden

Het zijn die personen, die het reeds bekende liedje zingen van „de Inlander is nog niet rijp daarvoor".

Doch wanneer, zegt de schrijver, men wat dieper doordenkt over dit onderwerp, dan is dit laatste een blaam op het bestuur van Nederland zelve, dat in ruim 3 eeuwen tijds, geen kans heeft gezien de massa rijp te maken.

Het blijven zingen van dat liedje, is niet alleen een bewijs dat men in den Inlander een persoon blijft zien met de hersens van een karbouw, doch ook dat men zich bewust is van schuld.

Het wil er bij den schrijver niet in, dat de regeering niet in staat zou zijn binnen korten tijd het volk rijp te maken, nu het voldoende bewijs is geleverd dat de kwaliteit der hersens van den inlander voor die van andere menschenrassen niet behoeft onder te doen.

De groote inheemsche volksgroep is, zijns inziens, niet onrijp en misschien zelfs reeds te rijp of zelfs een te wormstekige vrucht geworden, die, tot schade van Nederland, tot voedsel dient van den onrustigen communistischen duivel.

Deze beschouwingen latende voor hetgeen zij zijn, wil de schrijver thans de aandacht vestigen op de voorwaardelijke veroordeeling zelve, die, naar zijne meening, evenals zoovele andere gunsten wel zal blijven broeien.

Artikel 15 (1) van het Indisch Strafwetboek, luidt als volgt:

„De tot gevangenisstraf veroordeelde kan, wanneer „hij 3/4 en tevens tenminste drie jaren van zijne straf „heeft ondergaan, voorwaardelijk in vrijheid worden „gesteld".

Dat is eene gunst, die werkelijk pakt, doch in de praktijk is de behandeling van het voorstel daartoe zóódanig, dat het in handen wordt gelegd van het hoofd van Plaatselijk Bestuur, dat, aangezien het hier de zwaarste misdadigers geldt en de Inlander nog te

onrijp wordt geacht, zeker dikwijls huiverig zal het voorstel in gunstigen zin door te zenden.

Al heeft de veroordeelde ook een zeker recht kregen, het hoofd van Plaatselijk Bestuur, dat de rust en orde verantwoordelijk is, heeft ook er te waken dat de tot eene zware straf veroordeelde vrijlating, in herhaling vervalt en dan de politie derom groote moeilijkheden bezorgt.

Artikel 20 (1) van hetzelfde strafwetboek bepaalt „dat, tegelijk met het opleggen van een vonnis, „gesteld kan worden, dat een persoon, die voor „langer dan een maand is gestraft, in de vrije uren „buiten de werkuren in vrijheid kan worden gesteld

Vroeger kwamen voor die gunst in aanmerking die voor niet langer dan 6 dagen waren gestraft, bij Staatsblad 1925 no. 28 werd die termijn op 1 maand gebracht.

Waar de politie gewoon is alle overtreders van schriften voor den bevoegden rechter te brengen gaarne ziet dat die personen zoo spoedig mogelijk worden gestraft, daar zal het de vraag zijn hoe politie over de ingevoerde maatregelen denkt.

(wordt vervolgd)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Het eerste Chineesch Onderwijs-Congres te Djocjacarta.

II.

Daarna kwam de heer Liem Tek Shie, als vertegenwoordiger van de Hwe Kwanvereeniging te Tangerang aan het woord.

Ook hij wees op het gebrekkige onderwijs op Chineesche scholen dat aan de jeugd geen wapen in de hand gaf om den strijd om het bestaan aan te binden.

Waar iedereen streeft naar geldbezit, moest het onderwijs zóódanig veranderd worden, dat iedere leerling in de toekomst geld kan verdienen, om later, wanneer dit noodig was, de ouders geldelijk te kunnen steunen.

Hij liet natuurlijk hierbij de reeds meer geldelijk welgestelde personen buiten beschouwing.

De heer Tan Tjing Liat van Poerwokarto wees er op, dat, wanneer de financiën eener Chineesche school in orde zijn, die school ook goed is.

Verandering te brengen in het onderwijs was zijns inziens moeilijk en om het toch vruchtdragend te doen zijn, stelde hij voor van alle leden der Hwe Kwanvereeniging eene verhoogdé contributie van 30 % te vragen, waardoor zeker een bedrag van f 30.000.— worden verkregen en waaruit de vereeniging de verhoogde onkosten zou kunnen bestrijden.

De heer Siem Bian Soen van Parakan zeide dat geconstateerde achteruitgang van het onderwijs aanzien van den Chineeschen stam verlaagt en dit moest worden verbeterd en in overeenstemming den gebracht met de eischen van het levensbestaan.

Wanneer de menschen zwervers worden, hebben geen liefde meer voor eigen land en volk en om reden was goed onderwijs dringend noodig, niet alleen voor de jeugd, doch ook in het belang der ouders van de samenleving, waar van de jongeren een krachtig deel zullen moeten uitmaken.

De spreker hoopte dat de vergadering de middelen zou weten te vinden om het Chineesche onderwijs meer in overeenstemming te brengen met het onderwijs op de Hollandsch-Chineesche scholen.

De heer Ko Pek Soen van Poerwokerto was heugd over de bijeenroeping van het congres, om het wees op een begin van belangstelling van de der Chineezen voor hun onderwijs, dat, zooals is gebleken, niet aan billijke eischen voldoet.

De ouders zenden hunne kinderen zonder een vóóronderzoek maar ter schole en geven zich rekenschap van de kwaliteit der onderwijzers.

Bij het beoordeelen dier leerkrachten gaan zij gewoonlijk af op hetgeen hunne kinderen gelieven te zeggen.

Spreker vertrouwde dat de ouders het groote belang van goed onderwijs zouden begrijpen, de scholen den steunen en vóór dat zij hunne kinderen ter school zenden eerst een onderzoek naar die instellingen den instellen.

De heer Oei Siok Liang van Walet wees op het groote nut der Chineesche scholen, waar de leerlingen kennis kunnen opdoen van eigen land én volk.

Zonder die scholen zou de Chinees in Ned.-Indië niet zijn wat hij nu is, terwijl het moest worden erkend, dat de toestanden waarin zij verkeeren over het algemeen veel verbeterd zijn.

Spreker kon zich dan ook niet vereenigen met de beschouwingen van die journalisten, die de Chineesche school wilden afbreken.

De heer Tan Thwan King van Poerwokerto beval als eerste maatregel van verbetering aan reorganisatie van de Chineesche scholen op zóódanige wijze, dat de Chineezen daarvoor belangstelling zouden aan den dag leggen.

Bij deze meening sloot de heer Tan Tjin Au van Poerworedjo zich aan en waren zij van oordeel dat op die wijze de scholen op Java in de werkelijkheid Chineesche scholen zouden zijn.

De heer Lieu Soe Oen van Tegal deelde mede dat de Chineesche school dáár ter plaatse nu reeds 20 jaren bestond doch dat geen vooruitgang viel op te merken. Daarvoor bestonden natuurlijk redenen, doch hij zou daarover niet spreken, omdat zij reeds langen tijd in de nieuwsbladen naar voren waren gebracht en als bekend werden verondersteld.

Alleen wilde hij wijzen op het feit, dat, terwijl het de plicht is van het bestuur der Chineesche vereeniging om voor de ontwikkeling van het Chineesch onderwijs zorg te dragen, dit bestuur daartegenover dikwijls onverschillig staat.

Voorts weten de ouders gewoonlijk niet op welke wijze zij hunne kinderen moeten opvoeden.

Zij zien in de instelling als het ware eene baboe en zenden de kinderen derwaarts ten einde ze aan de invloeden van andere kinderen te onttrekken.

Bij de plaatsing van onderwijzers bestaat geen vaste regeling en neemt men slechts hem, dien men krijgen kan. Naar diploma's of naar geschiktheid voor het geven van onderwijs wordt niet altijd een onderzoek ingesteld.

Bij dergelijke onzekere toestanden, wordt een leerkracht er niet beter op.

Het komt voor dat een onderwijzer, die op een school niet voldaan heeft, elders, onder een anderen naam weder als zóódanig wordt geplaatst.

De heer Kwee Liong Piu van Malang was van oordeel dat, al was het onderwijs onvoldoende, de leerlingen op die scholen, door de onderwijzers, toch eenige kennis kregen van hun eigen land en volk.

De Maleische en Chineesch-Maleische nieuwsbladen werken daaraan ook mede doch de Chineesche school heeft de oogen der leerlingen geopend en hen in staat gesteld zelf waar te nemen en te oordeelen.

Spreker wees er nog op dat aan de keuze van leerboeken, overeenkomstig het leervermogen der leerlingen, geen groote aandacht werd geschonken en dat het hem bekend was dat een wegens ongeschiktheid ontslagen onderwijzer werd vervangen door een persoon die later kok van beroep bleek te zijn.

Hij stelde dientengevolge voor het onderwijs op de Chineesche scholen geheel te veranderen en zich te richten naar de inzichten van de onderwijsspecialiteit Dr. Kwee Ping Boen te Honolulu.

(wordt vervolgd).

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Indische Gids.

De Aug.-afl. opent met een opstel van den hr. J. A. Loebèr Jr. over Inlandsche ververij van vezelstoffen, vlechtwerk, weverij, katoenen garens en weefsels, in verband met synthetische verfstoffen. Schr. is van meening dat nu de synthetische verfstoffen eenmaal in den Archipel zijn, geen macht ter wereld ze er uit kan verbannen; trouwens in sommige opzichten acht hij het gebruik wel aan te bevelen, mits tegen vervalsching wordt gewaakt. Een deskundig onderzoek naar een en ander wordt door hem aanbevolen.

Mr. W. J. L. van Nes publiceert beschouwingen naar aanleiding van het Gedenkboek van Chung Hwa Hui, April 1911—1926. Schr. acht het Chineezenvraagstuk in Indië, bezien uit staatkundig en sociaal standpunt een „non probleem". Voor zoover dit vraagstuk het inwonerschap raakt, merkt schr. op dat wanneer de juridische gelijkstelling verkregen is waarnaar de Chineezen streven, het individu door afkomst en ras naar zijn aard en wezen onderscheiden blijft van andere individuen.

De hr. J. van Roon bespreekt het boek van H. J. Köhler over Habinsaran over welk Bataksch landschap hij eenigen tijd de functie van civiel gezaghebber bekleedde. Schr. is over den inhoud van het werk niet best te spreken; het hindert hem vooral dat de hr. K. zich niet bij zijn onderwerp heeft bepaald: „De Indo-haat loopt als een roode draad door het geheele boek heen".

In zijn rubriek Indië en de Nederl. Volksvertegenwoordiging behandelt Mr. J. J. van Bolhuis de Indische begrootingsdebatten in de Eerste Kamer, de suppletoire Marine- en Indische begrooting.

Ten slotte bevat de afl. de vaste rubrieken: Revue van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen. — Koloniale literatuur. — Wetenschap, kunst en industrie.

De West-Indische Gids.

De Aug.-afl. vangt aan met een artikel van den hr. S. Kalff: „Een koninklijk Commissaris in Suriname", waarmede bedoeld wordt graaf J. van den Bosch, dezelfde die in Oost-Indië als gouverneur-generaal de „vader van het Cultuurstelsel" werd. In West-Indië heeft de zending van v. d. B. geen diepe sporen nagelaten; hij liet er corrupte toestanden bestaan en zijne koloniale hervormingen verdwenen de een na de ander. „Als vertegenwoordiger der Kroon mocht hij, tusschen de rij der gouverneurs, een poovere figuur heeten".

De hh. Th. E. en A. P. Penard geven, in de Engelsche taal, eene bijdrage over Europeesche invloeden op de Arawaksche taal, zooals die in Suriname gesproken wordt.

„Een vergeten hoofdstuk uit de geschiedenis van het Curaçaosche circulatie-bankwezen" is de titel van een opstel van den hr. J. van Ettinger, geschreven naar aanleiding van een op verzoek van den Minister van Koloniën teruggenomen voorstel van het Bestuur van Curaçao tot ingrijpende herziening van het bankwezen in die kolonie.

Verder is in deze afl. opgenomen het verslag van de commissie van advies en onderzoek inzake Surinaamsche houtsoorten over het jaar 1925; eenige boekbesprekingen door Jhr. L. C. van Panhuys; een aan de West ontleend bericht over de productieve waarde van den kleinen landbouw; en ten slotte eene Bibliografie (waarin o.a. de aandacht gevestigd wordt op een speciaal nummer van het „Boletin de la Cámara de Comercio Holandesa-Mexicana en la Haya" van Juli j.l. met bijdragen over Suriname van Dr. A. J. A. A. Baron van Heemstra en van Mr. O. E. G. Graaf van Limburg Stirum. Ook bevat het een schetskaartje van Suriname en eenige foto's).

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 10 (4 Aug.). Een en ander uit Java's verre verleden. VIII. Ongeschreven bronnen, sprekend van het verre verleden, door L. — Lebaran (Javaansch nieuwjaar), door W. H. H. — Het vraagstuk van Java's bevolkingsaanwas (vervolg), door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis. — Schetsen uit de Landsraadszaal (Midden-Java). VIII, door L. — Mooi Sumatra, door J. van Bokhoven (slot). — Bijzonder fraaie illustraties: godin Prajnaparamita, de moeder van den Boeddha (voor- en zijaanzicht); Lebaran-optocht te Bandoeng; oeverlandschap van het meer van Manindjoe.

Uitgaven van het Kon. Bat. Genootschap van K. en W.

Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde. Deel LXV, afl. 4 (1925). Het huwelijk op Rote, door F. H. van de Wetering (vervolg). — L'inscription coufique de Léran (de oudste Mohammedaansche inscriptie op Java), par Paul Ravaisse. — Boekaankondiging: Jahangir's India. The remonstrantie of Fr. Pelsaert, door W. F. M. — Uittreksel uit de Notulen van Algemeene en Directie-vergaderingen. — Lijst van aanwinsten der archaeologische verzameling in 1925.

Verslag van den Oudheidkundigen Dienst in Ned.-Indië. 1925, 1e en 2e kwartaal. Bevat, behalve een overzicht van de werkzaamheden over genoemd tijdvak, eenige bijlagen, welke een bepaald onderwerp behandelen, als: De oorkonde van Kembang Aroem. Een koperen plaat uit het Sidoardjo'sche, door Dr. F. D. K. Bosch. — Merkwaardige teekens op Tjandi-steenen van Midden-Java, door Dr. W. F. Stutterheim. — Transscripatie van twee Jayapattra's, door Dr. F. W. Stutterheim. — De oudheden te Palgading, door P. J. Perquin en Dr. F. D. K. Bosch. — Sommige dezer bijdragen zijn geïllustreerd.

Nederlandsch Indië Oud en Nieuw.

De Augustus-afl. opent Mr. J. G. Huyser met eene beschrijving (met tal van afbeeldingen) van voorwerpen welke in Maart jl. geëxposeerd waren op de tentoonstelling van voortbrengselen van kunstnijverheid uit Midden-Sumatra, gehouden te Rotterdam van 8—20 Maart l.l. — De hr. W. O. J. Nieuwenkamp publiceert bijzonderheden over „Vaartuigen in tropisch Neder-

land", verduidelijkt door eigenhandige teekeningen. — De hr. en mevr. J. S. en A. Brandts Buys—van Zijp vervolgen hun studie over Javaansche muziek, speciaal fluitmuziek. — Verder bevat deze afl. eenige afbeeldingen van fraaie Hindoebeelden en eene bespreking door Anne Hallema van eene bij Noordhoff te Groningen verschenen Serie van acht „Aardr. wandplaten van Ned. Oost-Indië" met bijbehoorende handleidingen.

De Indische Mercuur.

No. 31 (4 Aug.). Enkele opmerkingen over de practische waarde van procédé's voor het concentreeren van latex, door ir. J. G. Fol. — Vereeniging voor de theecultuur in Ned.-Indië (mededeelingen uit het jaarverslag over 1925). — Overzicht van den uitvoer van de voornaamste handelsartikelen uit de buitengewesten over 1925 (ontleend aan Korte Berichten). — Kultuurberichten. (De pepercultuur in Atjeh. — De beteekenis der bevolkingscultures). — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afdeeling Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een opgave van literatuur over economische zaken, arbeidsvraagstukken, nijverheid, brandstoffen en waterkracht; delfstoffen en metalen; geologie.

Orgaan van de Ned.-Ind. Officiersvereeniging.

Uit den inhoud van No. 6 (Juni '26). In Memoriam J. D. Roukens, door E. A. Ebbink. — In Memoriam W. A. van der Kruk, door D. K. Schrek. — Leger en vloot, door Krijgsman. — Het gebruik van postduiven in den wereldoorlog, door B. — Het weermachtsvraagstuk in Ned.-Indië, door J. J. M. — Mededeelingen van het Hoofdbestuur. — Uit pers en periodiek.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Afl. van deel 66 bevat o.m. de volgende bijdragen. Enkele opmerkingen over metastatische gonorrhoe, door F. de Boer. — Jaarverslag van de Landskoepokinrichting en het Instituut Pasteur te Bandoeng over het jaar 1925. — Gezondheidstoestand en sterfte der kinderen op de ondernemingen ter Sumatra's Oostkust, aangesloten bij het Serdang Doctor Fonds, en de maatregelen te dien opzichte genoemen gedurende het jaar 1925. — De Sarcopsylla penetrans en hare betrekkingen met de elephantiasis arabum in de kolonie Suriname, door W. F. Essed.

De Ingenieur.

Het Nr. van 31 Juli bevat eene bijdrage van dr. ir. C. J. de Groot tot het verkrijgen van een inzicht omtrent de rentabiliteit van de Nederland—Ned. Oost-Indische radio-telegraaf gemeenschap. — Verder schrijft de hr. Th. F. Delprat een levensbericht van Reinier D. Verbeek (geb. te Maarssen 5 Sept. 1841, overl. te 's-Gravenhage 14 Febr. 1926).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 52 (26 Juni). De koeli, door C. M. Hamaker. — Zuid-Garoet. — Associaties in den landbouw in Japan (slot). — De bevolkingsaanwas op Java. — Opiumwinning in Perzië. — Rubber als bestratingsmiddel. — De 7e Jaarbeurs en de tentoonstelling op landbouwgebied te Bandoeng. — Boekbespreking: De Indische bodem (een door Volkslectuur uitgegeven werk).

De Economist.

In de Juli-Aug. afl. wijdt Prof. Mr. J. C. Kielstra eene beschouwing aan het rapport van Mr. H. Fievez de Malines van Ginkel inzake den welvaartstoestand der inlandsche bevolking. Schr. merkt er bij op dat dit zoo voortreffelijk geleide onderzoek het verlangen versterkt naar een Bureau dat ons voortdurend op de hoogte houdt van den toestand der bevolking. — Verder is in deze afl. weder een „Indische kroniek" verschenen.

Oedaya.

Inhoud van het Aug.-Nr. Titelplaat met onderschrift: Samenkomst van de vier Javaansche vorsten. — Natie en cultuur, door Henri Schultz. — Beschouwing over de Javaansche danskunst, door Pangeran Ario Soerjodiningrat van Djokjakarta (met ill.). — Het Nederlandsch Indonesisch Verbond van jongeren-organisaties (vervolg).

De rubriek Indonesiërs in den Vreemde bevat een bericht dat Dr. J. B. Sitanala, die thans te Parijs vertoeft voor studies aan het Instituut Pasteur, plannen heeft om in Indië de lepra-bestrijding ter hand te nemen, gerugsteund door een op te richten „groot nationaal Instituut voor lepra-onderzoek in Indonesië". Reeds hebben verschillende buitenlandsche geleerden (leprologen) instemming betuigd met de plannen van de Indonosischen arts en hem allen steun en voorlichting toegezegd, onder wie Prof. Ehlers, die zijn geh lepra-bibliotheek en laboratorium-apparaten event aan het Instituut zal schenken.

Kerk en Zending.

De Banier. 17 Juni. De roeping van de Zen in Indië, door Ds. A. Pos (met vervolg in het Nr. 24 Juni en 1 Juli).

Nederlandsch Zendingsblad. Aug. Vooruitgang in Midden-Celebes. — De oude Sal Een herinnering aan Paramaribo, door Voullaire. Over het werk in Sanggona (Zuid-Oost-Celebes), M. J. Gouweloos.

De Zendingsbode. Juli '26. Van Seram, heen en thans, door H. Krayer van Aalst.

Het Zendingsblad. Juli '26. Bevestiging den eersten Javaanschen predikant te Djokja, door

Annalen Mssiehuis Tilburg. Aug. De eerste Javaansche priester gewijd, door B. J. J. ser. — Een lustrum, door Pr. N. Verhoeven te Mer (met afb.). — Naklank van mijn reis naar Mak Batavia en Banggay, door Mgr. W. Panis.

* * *

Mission d'études aux Indes Néerlandaises, par Henry. (Bull. Econ. Indochine. 28, 1925, bl. 543).

Jaarboek van het Departement van Landbouw, verheid en Handel in Nederlandsch-Indië 1925. (W vreden, Landsdrukkerij).

Verslag omtrent den Post-, Telegraaf- en Tele dienst in Nederlandsch-Indië over het jaar 1925. (tevreden, Landsdrukkerij).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chinee pers. No. 27. 3 Juli '26. (Bureau voor de Volkslectuur aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Indische begrooting 1927 (in den Volksraad), G. T. S(tibbe). (Democratie en Vrijheid. 7 Aug. '26).

Een Directeur Generaal van de Oost-Ind. Comp (nl. Carel Hartsinck), door S. Kalff. — Indische cur Antiek dievenlantaarntje. (De Ind. Verlofganger, 6 1926).

De waardevermeerderingsbelasting in haar twee men (slot), door Mr. B. J. F. Steinmetz. (Locale Be gen, 1 Juli '26).

Suriname's herstel, door Joh. J. B. (De Vrij 4 Aug. '26).

Klein-landbouw, door Dr. Vrijburg. — Kan de kl landbouwer concurreeren met de grootcultures? W. A. S. (De Indische Boerderij, 11 Juni '26).

Suriname.

Een belangstellend lezer doet ons de vraag, wat denken van de volgende passage in de nota van Ondernemersraad voor Suriname, waarover wij in vorig nummer schreven:

.....„Wanneer het Gouvernement de kolonisten en daar neerzet op — soms zeer zonderling gekozen zelfs voor landbouw min of meer ongeschikte — gingsplaatsen (Lelydorp, Groningen), en de mens vrijwel aan hun lot overlaat, dan komt er van econ sche ontwikkeling van het land door kolonisatie door den kleinen landbouw inderdaad niet veel tere De kolonisten zelve leiden een kwijnend bestaan brengen het hoogstens zoover, dat zij in het onderh van hun gezin vrij behoorlijk kunnen voorzien, zullen — vooral de Javanen onder hen — het ze tot eigenlijke welvaart brengen, welke indirect aan geheele land ten goede komt. En de kinderen van lieden zullen, eensdeels als gevolg van de onvoldoe vooruitzichten voor den kleinen landbouw, anderd als gevolg van het theoretische op Hollandsche geschoeide schoolonderwijs, den landbouw den rug keeren en de mislukking van een dergelijke koloni volkomen maken."

Wij kunnen de vraag van den belangstellenden moeilijk beantwoorden, zoolang de Ondernemer niet preciseert wat bedoeld wordt met de „Hollan leest", waarop het schoolonderwijs geschoeid zo en zoolang niet aangegeven wordt op welke lee onderwijs dan wel geschoeid moet zijn, opdat de deren den landbouw den rug niet toekeeren.

Meenen de heeren, dat de kinderen op school moeten leeren lezen, schrijven en rekenen? Welnu

een bedroevend beetje dat de kinderen daarvan leeren. De heeren hebben geen rechte voorstelling van zoo'n districtsschool met haar 60 kinderen van verschillende nationaliteit — Creolen, Britsch-Indiërs, Japanen — per onderwijzer. Als men zich de moeite wilde geven een statistiek op te maken, zou het blijken, dat de kinderen gemiddeld zeker niet meer dan drie jaar de school bezoeken. De districts-onderwijzers zullen lachen om die „Hollandsche leest".

Dat wij van landbouwonderwijs op de districtsscholen niets verwachten, hebben wij in dit blad meermalen uiteengezet. Op welke leest men het onderwijs ook schoeit, 't zal niet gelukken te voorkomen, dat de kinderen den landbouw den rug toekeeren, zoolang zij in dien landbouw geen behoorlijk bestaan vinden. Zijn de ouders op hun grond — dien zij in eigendom moeten hebben — tot eenige welvaart gekomen, dan zullen de kinderen er niet aan denken weg te trekken, waar het zoo moeilijk is elders een bestaan te vinden.

Dat men de kolonisten, waar ook gevestigd, niet aan hun lot moet overlaten, zijn wij natuurlijk met den Ondernemersraad geheel eens.

* * *

Ons worden toegezonden *„De Nieuwe Courant"* en *Het Vaderland"* van 27 Juli, waarin interessante beschouwingen staan over den 1en Juli, den dag van de vrijverklaring van de slaven in 1863. De schrijver heeft een dankbaar gebruik gemaakt van de *„Encyclopaedie van Nederl. West-Indië"*.

Daar zijn Encyclopaedieën voor, maar had hij het artikel „Slavernij" aandachtig doorgelezen, dan zouden sommige oordeelvellingen anders geluid hebben.

* * *

Beide genoemde bladen gaven ook in hun nummer van 3 Augustus en 30 Juli belangrijke artikelen over den gezondheidstoestand in Suriname. Wij knippen daaruit het volgende:

„Suriname is nog steeds een land met een goed klimaat. Beter, over 't algemeen, dan in O.-I. Ziekten komen er zeker niet meer voor dan daar. Ik zou meenen zelfs minder. Pest en cholera zijn hier onbekend. De koorts komt niet meer voor. De malaria is hier niet erger dan in O.-I. Gevallen als onlangs bij Tegal kent men hier niet. Lepra is er misschien iets meer, doch dat is niet met zekerheid te zeggen, daar in jaren en jaren geen moeite gedaan is achter het aantal lijders te komen en men het juiste aantal in O.-I. evenmin weet. Ook filaria komt hier naar mijn meening meer voor dan in O.-Indië, doch deze ziekte levert geen gevaar op voor Europeanen.

Summa summarum is er dus geen enkele reden om Suriname te mijden en het wordt tijd dat de slechte geruchten over Suriname ophouden."

* * *

In *„De West"* van 2 Juli schrijft de heer H. P. Schuitemaker, arts te Paramaribo, over „Lepra-verspreiding in Paramaribo". Hij zegt in zijn artikel o.m.: „Over de treef is reeds genoeg gezegd. De volksopvatting (daargelaten of ze de ziekte besmettelijk acht of niet) is, dat men slechts Lepra kan krijgen wanneer men iets eet of drinkt, waar het bloed of het lichaam niet tegen kan, speciaal in verband met de Lepra. Zonder treef geen Lepra dus. Dit geloof werkt de besmettingskans in de hand, want wanneer ieder overtuigd was, dat men hier te doen heeft met een echte besmettelijke ziekte zonder meer, zouden de menschen zich beter in acht nemen."

De heer Schuitemaker stelt zich een doeltreffende bestrijding van de ziekte als volgt voor en hij zegt te weten dat het Gouvernement reeds bezig is een nieuwe verordening in dien zin te ontwerpen:

1. Strenge geneeskundige contrôle en registratie van de lijders; contrôle vooral op de schoolgaande jeugd.
2. Behandeling van alle gevallen met de bestaande middelen, vooral waar het de jeugdgevallen betreft.
3. Waar geen gestichts-afzondering door de lijders gewenscht wordt, afzondering in eigen huis, met behandeling.
4. Wie tegen de nieuwe bepalingen zondigt, moet in de gestichten worden opgenomen en ook zij die geen huis hebben.
5. Poliklinische behandeling voor de lichte gevallen zonder wonden.

Zou men strenge afzondering in de gestichten alleen willen toepassen, dan is dit reeds niet meer te betalen, wegens het groote aantal.

De in de oude verordening (1830) voorkomende politiedwang moet zooveel mogelijk uitgeschakeld worden. Deze dwang heeft nergens ter wereld succes gehad, maar gaf aanleiding tot menschenklopjachten. In den tegenwoordigen tijd moet men volgens de nieuwere inzichten deze zieken behandelen als menschen, maar niet als boeven die „levenslang" moeten hebben.

Dit mag door de bevolking niet uit het oog worden verloren, dat het gevaar dreigt, *niet* voor de geïmporteerde menschen, maar *het meest* voor den geboren Surinamer zelf."

Naar onze meening zal het nooit gelukken de verspreiding der ziekte tegen te gaan, zoolang men het volksgeloof aan de treef niet uitroeit. Men leze daarover het artikel *„treef"* in de *„Encyclopaedie van Nederl.-West-Indië"* en het artikel dat Prof. Flu daarover schreef in *„Stemmen uit Bethesda"*, No. XXIX.

Het is zeer te betreuren dat de autoriteiten in Suriname er niet toe schijnen te willen overgaan een onderzoek in te stellen naar den omvang van dit heillooze volksgeloof, een onderzoek dat op de scholen zou kunnen geschieden. Men zie daaromtrent het slot van het evengenoemde artikel „treef" in de Encyclopaedie.

* * *

Wij lezen in het blad „Suriname":

Per laatste K.W.I.M. boot keerde de heer W. Schünemann, vroeger in Suriname werkzaam op het Landbouwdepartement en nog later bij de Katoen Mij. in Nickerie, waar hij een der pioniers dezer industrie is, na een afwezigheid van eenige maanden, uit Amerika in de kolonie terug.

Het is den heer Schünemann gelukt om in Amerika kapitaal te interesseeren in een nieuwe industrie, welke onder zijne leiding hier zal worden begonnen.

Deze nieuwe industrie betreft n.l. de winning van plantaardige oliën, zooals momenteel op groote schaal plaats heeft in West-Afrika en de Oost.

Hiertoe zullen zooveel mogelijk alle oliehoudende gewassen in Suriname worden geteeld en er wordt zelfs gesproken van de winning van olie uit awara- en maripapitten.

Curaçao.

De begrooting voor 1927 (vervolg).

Niet alleen de heer Gorsira maakte geleerde opmerkingen, ook de heer De Veer Abrahamsz, die de leiding had bij het verzet tegen de politie-reorganisatie-uitgaven, betrad het terrein der wetenschap. Eenige argumenten, door het Bestuur aangevoerd, noemde hij „niet met de beginselen van Strafrecht en Strafvordering... overeen te brengen". Waarin dit gebrek bestond, kreeg de gemachtigde van den toch ook rechtskundigen gouverneur niet te hooren.

Aanstonds kwam het raadslid H. J. Beaujon met een reeks amendementen, tot een bedrag van ƒ 48.650.— de uitgaven verminderende, die op één na alle zonder hoofdelijke stemming werden aangenomen. De nôte gaie ontbrak niet, toen dit raadslid de aanvraag van gelden voor een „eventueel wederopkomen van den katoenbouw" beantwoordde door uitdrukking te geven aan zijn vrees, dat dan ook gelden konden worden aangevraagd voor andere cultures, die vroeger bestaan hadden als cochenilleteelt, indigobereiding, sisal.

De amendementen-De Lannoy tot schrapping der voorgestelde verhoogingen van de bezoldigingen van den administrateur van financiën en van den postdirecteur werden achtereenvolgens met algemeene stemmen en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Bij de volgende posten verklaarde de Raad zich niet tegen de aanvraag, maar wilde hij eerst de plannen kennen:

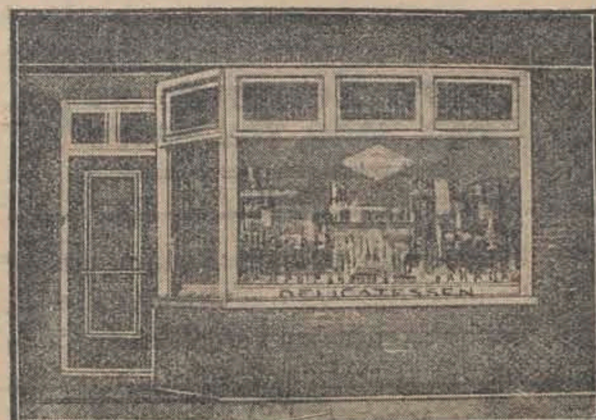
een memoriepost voor den bouw van een nieuw belastingkantoor, die de Raad bovendien niet wilde verbinden aan een tijdelijke bijzondere heffing op in te voeren goederen;

ƒ 18.000.— voor den bouw van een koelhal;

ƒ 50.000.— eerste termijn voor den bouw van een nieuwe steiger voor de Paardenbaai op Aruba.

Zonder hoofdelijke stemming werden afgevoerd de posten verband houdende met de watervoorziening tot een bedrag van ƒ 931.300.—. Dat de Regeering de leening voor de watervoorziening op de begrooting voor 1926 had gebracht, dekte den Raad — ook bij aanneming — niet, zooals de heer J. J. Beaujou opmerkte, en hij voegde daaraan toe: „De Raad heeft zijne eigen verantwoordelijkheid te dragen en die wordt niet opgeheven. De Raad moet toch zijne meening daarover zeggen."

Behalve de door leening te vinden ƒ 900.000.— voor de watervoorziening was aan het einde der behande-

ling een bedrag afgevoerd, iets kleiner dan het voor de bijdrage uit 's Rijks schatkist tot aanvulling der Curaçaosche middelen begroote bedrag. Tegenover de raming der Curaçaosche middelen van het Bestuur stelde de heer Maduro er een, die — zonder dat daarbij met de gewone toeneming dier middelen rekening gehouden werd — ruim 2 ton gouds hooger was. Een overschot van meer dan f 100.000.— kon dan verwacht worden. Met het oog op de mogelijkheid, dat later nog toegestaan zouden kunnen worden gelden, die nu afgevoerd waren, stelde de heer Maduro echter niet voor de Rijksbijdrage als „middel" te laten vervallen, om zoo tot een sluitende begrooting te komen.

Het elect isch licht.

Nog op een bijzonder punt, dat bij de begrooting voor 1927 ter sprake kwam, vestigen wij de aandacht.

Bij nota van wijziging werd ter gelegenheid van de Memorie van antwoord door den gouverneur f 11.000.— aangevraagd met deze toelichting:

„Aangezien de ontwikkeling van Willemstad het noodzakeijk maakt, dat de electrische verlichting ten spoedigste wordt verbeterd, zal door Z.E. den Minister van Koloniën begin 1927 een electro-technisch ingenieur met practische ervaring worden uitgezonden, om naar de mogelijkheid van moderniseering van het bedrijf een onderzoek in te stellen. Tevens zullen door dezen deskundige middelen aan de hand moeten worden gedaan om het bedrijf op economisch technische gronden te verbeteren en zal hij, indien zulks ondoenlijk is of de concessionarisse weigert het advies op te volgen, een nieuw project met rentabiliteits-berekening voor het opwekken, transport en de verdeeling van electriciteit hebben op te stellen.

Deze ingenieur vraagt voor het half jaar dat hij hier moet doorbrengen een salaris van f 1.500.— per maand. Voor zijne overtochtskosten wordt op f 2.000.— gerekend, zoodat in de bijgaande Nota van Wijzigingen voor deze doeleinden een bedrag van f 11.000.— wordt aangevraagd.

Ondergeteekende betreurt het niet eerder in staat geweest te zijn om dit voorstel aan Uwen Raad te doen, daar hij eerst 7 April van het voornemen van Z.E. kennis kreeg, met opdracht de zaak aan het oordeel van Uwen Raad te onderwerpen en het benoodigde krediet aan te vragen."

De Raad merkte naar aanleiding daarvan in zijn Eindverslag op:

„Naar men meende te weten loopt de tegenwoordige concessie voor electriciteit tot het jaar 1939. Het was daarom niet duidelijk, waarom nu al naar de mogelijkheid van moderniseering een onderzoek wordt ingesteld. Wat zal er van het nieuw project met rentabiliteitsberekening worden, indien het ondoenlijk is het bedrijf op economisch technische gronden te verbeteren, of de concessionarisse weigert het advies op te volgen. Aangezien het Bestuur mededeélt, dat het van den Minister van Koloniën opdracht kreeg de zaak aan het oordeel van den Raad te onderwerpen, moeten de afdeelingen om meerdere inlichtingen in deze vragen, ook wat betreft de aanleiding tot het uitzenden van een electrotechnisch ingenieur."

Uit het antwoord van den Gouverneur bleek, dat de concessionnaris niet nakwam haar verplichting om altijd, wanneer dit verlangd werd, stroom te leveren aan personen, die wonen in huizen aan straten, waarlangs een leiding loopt, en dat dus de Gouverneur bevoegd was, de concessie in te trekken.

De aanvraag van den Gouverneur om uitzendiing van een ervaren electro-technisch ingenieur was geschied op eigen verzoek van de concessionnaris teneinde van het Bestuur deskundige technische voorlichting te kunnen verkrijgen ten aanzien van hetgeen er aan de electrische centrale en het leidingnet zou moeten veranderd worden, om tot een rendeerend en toch goed functionneerend bedrijf te kunnen geraken.

Die uitzending werd door den Gouverneur inderdaad noodig geacht omdat algemeen geklaagd werd èn, volgens den Gouverneur niet geheel zonder grond, over de zwakke stroom, die geleverd werd èn het als gevolg daarvan minder goede licht.

En ten slotte vermelden wij uit de rede van den heer Maduro, vennoot van de firma, die concessionnaris is, het volgende:

„Men klaagt veel in den laatsten tijd, dat het electrisch licht slecht en duur is en oefent veel critiek uit op het bedrijf, doch dit alles is afbrekend en zeker niet aangenaam voor de concessionnarisse die van haar kant het publiek naar behooren tracht te bedienen.

Het Departement van Openbare Werken, onder welks toezicht de aanleg van werken en de stroomlevering geschieden, bleek onmachtig, om de middelen aan te wijzen waardoor de electrische verlichting be[ter en] goekooper gedaan kan worden, omdat aan dit De[parte]ment geen deskundige op het gebied van elect[riciteit] verbonden is.

Onder deze omstandigheden zag de concessio[nnaris] zich gedwongen om te vragen om een Gouvern[ements-]deskundige, die de zaak behoorlijk zal onderzoek[en en,] zoo mogelijk, middelen ter verbetering en bez[uiniging] aan de hand zal geven."

Wij kunnen niet anders veronderstellen, dan [dat de] behandeling dezer zaak ons niet duidelijk is. Zo[o als de] stukken voor ons liggen, lezen wij daaruit, dat ee[n con-]cessionnaris, die haar verplichtingen niet nako[mt, op] gouvernementskosten deskundige voorlichting za[l krij-]gen omtrent de wijze, waarop zij haar bedrijf op [econo-]misch technische gronden kan verbeteren. De [heer] Maduro scheen dit iets vanzelfsprekends te vind[en en] de overige raadsleden deden er het zwijgen aa[n toe.] Toch niet omdat „Z.E. den Minister van Koloniën [door] den gouverneur naar voren geschoven werd? Wa[t meer] licht in deze lichtkwestie schijnt niet overbodig.

Geschiedkundige sprokkelingen.

Is Mr. J. B. Gravenharst gouverneur van Cur[açao] geweest?

De Encyclopaedie voor Ned. West-Indië ve[rmeldt,] dat Mr. J. B. Gravenhorst van 28 April 1854 [tot …] Februari 1856 gouverneur van Curaçao is gewe[est. De] vraag is, of dit slechts een waarneming van di[t ambt] is geweest, of een werkelijk gouverneurschap. De [lange] duur zal den steller der tabellen in de West-In[dische] encyclopaedie op een dwaalspoor gebracht hebb[en.]

Bij het aangehaalde Kon. besluit van 26 De[c. …] werd aan den toenmaligen gouverneur van Cura[çao en] onderhoorigheden, Jhr. I. J. Rammelman Elsev[ier,] een buitenlandsch verlof voor den tijd van ee[n jaar] verleend, en gedurende diens afwezigheid het b[estuur] ad interim op gedragen aan Mr. J. B. Grave[nhorst,] president der rechtbank op Curaçao. 1 Mei vert[rok de] gouverneur, met de gebruikelijke adressen vaarw[el ge-]zegd, en in de *Cur. Crt.* deelde hij nog me[de, het] voornemens te zijn, zijn afwezigheid „zonder dri[ngende] redenen te verlengen". Als doel der reis wordt [opgege-]ven „de herstelling van vrouw en kind". Echte[r had] Elsevier binnen het jaar reeds ontslag gevraa[gd en] verkregen. Bij Kon. besluit van 28 April 1855 werd […] van Lansberge benoemd, en alleen aan het fe[it, dat] diens ambtsaanvaarding bijna een jaar uitbleef, [is het] te danken geweest, dat het tusschenbestuur va[n] Gravenhorst zoo lang aanhield. Toen Van Lan[sberge] eenmaal het bewind aanvaard had, op 25 Februar[i …] trad Mr. Gravenhorst weer in zijn ambt van pr[esident] der Rechtbank, dat hij tot zijn dood, 29 Sep[t.] 1859, bekleed heeft.

Uit den Verren Vreemde.

Tusschen Londen en Melbourne Ligt de vlucht naar Java.

Als dit nr. verschijnt zal Cobham de vlucht Lo[nden-] Melbourne wel hebben volbracht. En dan g[aat hij] spoedig de lucht weer in voor de vlucht vice [versa …] Banka—Sumatra—Java—Soembawa—Timor zijn […] men. Voor de terugreis heeft Cobham het voor[nemen] te kennen gegeven, om te trachten Soerabaja—[Singa-]pore in eens te nemen.

De mooie tocht van Van der Hoop en zijn makk[ers …] spijt, hebben Jan Cordaat en Jan Compagnie no[g geen] accoord weten te treffen met Jan Vliegenier, di[e …] onbewogen door den vreemdeling laat overvl[iegen.]

Mexico.

De Nederland—Mexicaansche vereeniging h[ad een] tocht door Nederland georganiseerd voor Mexica[ansche] excursionisten, die mede Engeland, België en de [Scan-]dinavische landen zouden bezoeken. 't Is er ni[et van] mogen komen. Instede van de belangstellenden [een] vreedzaam bezoek rond te leiden, lezen wij over [de] rige troebelen in hun land, die er scheuring bre[ngen in] volk, gemeente en gezin.

Hoewel de bevolking van Mexico vrijwel in h[aar ge-]heel Roomsch-Katholiek is, is er toch een fell[e gods-]dienststrijd losgebroken. Onder de Katholieken [zijn] altijd geweest, die de staatszaken en de maat[schappe-]lijke vraagstukken willen bezien, beoordeelen [en] handelen los van kerkelijke beïnvloeding, en [die de] scheiding tusschen kerk en staat tot in verre [conse-]quenties willen doorvoeren. De aanhangers va[n deze] liberale opvattingen hebben in de regeeringsli[chamen …]

meerderheid verkregen. En zoo zijn in 1917 reeds grondwettelijke bepalingen aangenomen, die nader uitgewerkt in wetten, de macht der kerk in menig opzicht sterk besnoeien. De uitvoering dezer voorschriften liet echter op zich wachten. Eenerzijds doordien de regeering wel weet, dat ingrijpen in kerkelijke aangelegenheden steeds tot verzet prikkelt, en dat dit bij den vurigen aard van het Mexicaansche volk daar zeker in sterke mate het geval zou zijn; anderzijds doordien de geestelijkheid, gewaarschuwd door den inhoud der wetten, erop bedacht scheen de strenge toepassing ervan niet uit te lokken.

Als men de opsomming leest van de hoofdpunten waartegen het verzet der kerkelijke partij zich nu richt, ziet men dat het inderdaad om vraagstukken gaat, waarom beide partijen zich warm kunnen maken. De vrijzinnigen, die sedert meer dan een halve eeuw hun invloed zien toenemen, beschouwen de getroffen maatregelen als een niet langer uit te stellen bekroning van hun, door de meerderheid in de volksvertegenwoordiging gedragen, denkbeelden. De tegenstanders der scheiding van kerk en staat voelen 't als een geweld aangedaan aan traditioneele, en hun heilige rechten, en beroepen zich op een, volgens hen, in het volk levende meerderheid, die bij de verkiezing der volksvertegenwoordigers echter niet tot haar recht kan komen.

President Calles schijnt voornemens de regeeringsplichten nu krachtig door te voeren. De in vakvereenigingen georganiseerde, eenigszins rood getinte, arbeiders staan aan zijn zijde. Met de leiders der liberale partij vormt dit de groepeering, die thans de richting aangeeft. Ook de vroegere president Obregon staat aan die zijde. Daartegenover staat wat men de kerkelijke partij kan noemen, om met een enkel woord aan te geven, dat de leiding in handen van de geestelijkheid is. Maar zij wordt toch niet alleen en uitsluitend gedreven door overwegingen van godsdienstigen aard. Een groot gedeelte der Mexicaansche bevolking bestaat uit afstammelingen van de vroegere Indianen. De huidige regeering wil deze opvoeden tot moderne burgers. De Europeanen en Kreolen, de voornaamste grootgrondbezitters en handelaars zien hierdoor hun positie in de toekomst bedreigd, dit brengt velen tot samengaan met de geestelijkheid, in haar strijd tegen het liberalisme van Mexicaanschen vorm.

Welke die vorm is, blijkt duidelijk uit de strijdpunten der kerkelijke partij, die aldus worden opgesomd: (a). de beperking van de immigratie der geestelijken (van priesters komen uit Spanje en Italië); (b). het verbod van religieuse scholen en orden (c). het verbod van het verrichten van godsdienstige handelingen buiten de kerk; (d). het verbod van kerkelijke publicaties, waarin quaesties besproken worden; (e). het inwerkingtreden van de wet, die veroorlooft kerkelijke goederen in beslag te nemen en (f) de gedwongen inschrijving der geestelijken.

En zoo gaat de strijd tot nu toe hard tegen hard. De afkondiging der nieuwe wetten deed deze ingaan op 1 Augustus. In afwachting daarvan verdrongen geloovigen zich al voor en in de kerken. De geestelijkheid weigerde de eigendommen der kerken aan leeken over te dragen, de ambtenaren hadden de ontvangen opdracht te vervullen en door te voeren.

Voordat de 1e Augustus aangebroken was kwamen opwindende berichten de gemoederen nog opzweepen. De Aartsbisschop van Mexico zakte, tijdens een preek, van uitputting in elkander. De burgemeester van Hidalgo zou gelyncht zijn, omdat hij een priester had overvallen. Den 3en Augustus werd de gearresteerde bisschop van Huejutla in de gevangenis te Vera Cruz dood gevonden.

Bij herderlijken brief was aangekondigd, dat van 1 Augustus af de priesters geen kerkelijke diensten meer zullen verrichten: geen godsdienstoefeningen, geen huwelijksinzegeningen, geen doopplechtigheden (z.g. algemeen interdict). Den ouders werd aanbevolen hunne kinderen niet naar godsdienlooze scholen te zenden. Van andere zijde, b.v. door het Arbeidersverbond, werd een oproep tot de bevolking gericht om president Calles te steunen.

Pogingen tot bemiddeling, ingesteld door de Fransche en Spaansche legaties, faalden, evenals een beroep van het Vaticaan, alsook uit Mexico zelf, op de Vereenigde Staten gedaan, die zich niet met de inwendige aangelegenheden van Mexico willen inlaten.

De bisschoppen hebben aan de regeering voorgesteld een volksstemming over het conflict te laten houden. President Calles heeft dit niet aanvaard. Wordt hierin een bevestiging gezien van de bewering der geestelijkheid, dat een meerderheid op haar hand zou zijn, van

andere zijde wordt aangevoerd dat de regeering, zooals de zaken nu geloopen zijn, niet op het voorstel mag ingaan.

Reeds op den 31en Juli kwam 't in de kerken tot gevechten. De daarin samengekomen menigte weigerde haar te verlaten. Onder de gewonden waren vrouwen en kinderen.

De pauselijke zaakgelastigde kreeg een aanzegging om 't land te verlaten, het bureau-personeel der nuntiatuur werd in hechtenis genomen. De nuntius week uit naar Texas.

De burgeroorlog zette zich daarna in hevige straatgevechten voort, vele arrestaties, vele dooden en gewonden. Wel heeft een herderlijk schrijven van de bisschoppen de Katholieken opgewekt om zich kalm te houden, maar 't warme Mexicaansche bloed voegt zich moeilijk naar dien raad. Bij dit alles komt, 't kan wel niet anders, nog het banditisme, dat zich o.a. uit door brutale berooving van gouden en zilveren kruisen, zelfs van vrouwen op straat.

Heeft de regeering verklaard, dat de decreten evengoed op protestantsche kerken zullen worden toegepast, tot nu toe is de noodzakelijkheid niet ingezien om dit ook tot uitvoering te brengen.

Den 9 Aug. kon gemeld worden, dat het momenteel overal kalm was. De regeering heeft de bisschoppen beschuldigd, dat hun optreden haar genoodzaakt had streng door te tasten. De bisschoppen hebben nu geantwoord, dat de kerk alle wetten eerbiedigt, voor zoover deze niet in strijd zijn met het gezond verstand en met de stellige reehten van de kerk. Dit heldert de verhoudingen echter niet op. Voor iedereen is het eigen begrip het gezond verstand, en onze „wat de rechten der kerk zijn" loopt juist het geschil.

Waar 't hier gaat om heilige gevoelens en om groote economische belangen, waarover het bezwaarlijk tot een accoord te brengen schijnt, is het bevredigend slot nog geenszins in 't vooruitzicht.

Knielen voor den Paus.

Ligt er niet eenige vernieuwde actualiteit in deze anecdote, ontleend aan de *Mémoires de la reine Hortense*, opgenomen in de *Revue des deux mondes* van 15 Juli j.l.?

Het plan was gevormd, dat de Paus naar Parijs zou komen voor de wijding der keizerskroning van Napoleon. De Paus kwam inderdaad (1804), het paviljoen de Flore was als verblijfplaats voor hem ingericht. Dagelijks verdrong een menigte zich in de galeries du Louvre om zijn zegen te ontvangen. Eens weigerde een jonge man „avec arrogance" om te knielen, toen Z.H. voorbij ging. De Paus bleef voor hem staan en zeide met groote zachtheid: „De zegen van een grijsaard doet nooit kwaad". De jonge man knielde bewogen. „Voilà comme la plus douce des religions doit conquérir les coeurs", schreef de aanstaande koningin in haar Mémoires.

Ingezonden.

West-Indische bezoldigingen.

Aan de Redactie van het Koloniaal Weekblad, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Mijne Heeren,

In het laatst verschenen nummer van ons orgaan vond ik een open brief van den Heer J. F. E. Einaar aan mijn adres. Ik zal daarop niet antwoorden; trouwens de redactie heeft reeds wijselijk te kennen gegeven, dat zij het Koloniaal Weekblad waarschijnlijk voor verdere stukken over het door mij aangeroerde onderwerp niet zou beschikbaar kunnen stellen.

Dat ik op het schrijven van den heer E. niet wensch te antwoorden vindt zijn reden hierin, dat het den gewonen kant van een West-Indisch debat uitgaat, n.l. den persoonlijken. Ik wijs in dit verband o.a. op de zinsnede, beginnende met: „Men leert hieruit ook de Nederlanders kennen", enz., die èn den Heer E. en mijzelf reeds van vroeger zeer goed bekend is, en op de voorlaatste 1e alinea.

Inmiddels ben ik de redactie zeer erkentelijk voor de mij en den Heer Oudschans Dentz gegeven gelegenheid, dit punt eens in het licht te stellen.

Hoogachtend,
C. K. KESLER.

Nieuwer-Amstel, 31 Juli 1926.
395 Amstelveensche Weg.

Nederlandsch Indonesisch Verbond van Jongeren-Organisaties.

Aan de Redactie van het Koloniaal Weekblad te Den Haag.

Hooggeachte Redactie,

Naar aanleiding van een berichtje in Uw blad van 29 Juli j.l., No. 30 onder het hoofd: Een afwijzende houding tegenover het Nederlandsch-Indonesisch Verbond, en waarin vermeld staat, dat de Indonesische Vereeniging te Leiden (Perhimpoenan Indonesia) de oprichting van ons Verbond in de navolgende bewoordingen begroet:

„In tweeërlei opzicht is dit verbond ons vijandig gezind te noemen: eerstens, omdat voor het grootste deel de weinige Indonesische leden òf wegens hun anti-nationalistische aspiraties uit onze vereeniging zijn gezet, dan wel uit eigen beweging als lid van de P. I. hebben bedankt; tweedens, omdat hun politiek van samenwerking met den Blanda lijnrecht tegen de beginselen van de P. I. ingaat, al trachten ze dat ook te verbergen achter phrases als „met terzijdestelling van politieke tendenzen", „een cultureele associatie bevorderen" en dergelijke meer. Wat betreft hun „belangstelling aangaande Indonesiërs in Nederland", wij stellen er prijs op hier te verklaren, dat de Perhimpoenan Indonesia met dit verbond niets van doen heeft!"

zouden wij gaarne tegenover Uwe lezers het navolgende onder de aandacht willen brengen, teneinde te doen uitkomen, dat de Perhimpoenan Indonesia zich vergist, indien zij in de veronderstelling verkeert, dat het aantal onzer Indonesische leden werkelijk zoo gering is, als zij dit blijkbaar wenscht voor te stellen.

Het aantal Indonesische leden immers bedraagt op dit oogenblik rond dertig, d.i. dus bijna 40 % van het totaal aantal hier verblijf houdende Indonesische intellectueelen.

Waar ons Verbond eerst sinds enkele maanden bestaat, kan dit aantal zeker door niemand gering genoemd worden. Integendeel, de groote levensvatbaarheid van ons Verbond is er zeer sprekend mede bewezen. En daar zijn wij verheugd over, omdat ons doel is het scheppen van een sfeer, waarin Indonesiërs en Nederlanders elkander kameraadschappelijk kunnen ontmoeten, waar wederzijdsche vriendschapsbanden vrij en onbevangen kunnen worden gevormd en wij gelooven nog steeds, dat de menschheid daardoor meer gediend wordt, dan door het stelselmatig broedstoven van wederzijdschen haat.

Hoogachtend,

HEIN VON ESSEN, *Alg. Secretaris.*
A. F. PASANEA, *1ste Penningmeester.*

's-Gravenhage, 4 Aug. 1926.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

De heer W. A. Uiterwijk, Javastraat 32, Nijmegen, die, als bekend, zich beschikbaar heeft gesteld tot het houden van lezingen over Sumatra's Westkust, heeft op 3 dezer een voordracht te Hilversum gehouden voor de microfoon ten behoeve der slachtoffers van de Padang-ramp. Bij die gelegenheid heeft hij zijn gehoor medegedeeld, dat hij van een in zijn bezit zijnde collectie foto's, albums, ten verkoop, wil doen vervaardigen en de opbrengst beschikbaar stellen ten bate der door de aardbevingen getroffenen.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS.

H. L. P. Berrety, Controleur 1ste kl. b. d. Pandhuisdienst, p. a. P. P. A. van Rossum, villa „De Beuken", Utrechtsche weg 18, Hilversum.
J. C. C. Poppe, Onderbeheerder b. h. bedrijf der haven van Semarang, President Krugerstraat 104, IJmuiden
Ch. M. van Nooyen, Opzichter der 1ste klasse bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W., Gr. Hertoginnelaan 92, 's-Gravenhage.
Mej. Ch. R. Kepel, Adjunct-commies b. d. S.S. en Tramwegen, Hugo de Grootstraat 46, 's-Gravenhage.
Mej. J. J. Belle, 1ste Commies ter controle b. d. S.S. en Tramwegen, Hugo de Grootstr. 46, 's-Gravenhage.
W. Th. Léman, Commies 1ste kl. b. d. P.T.T.-dienst, Obrechtstraat 243, 's-Gravenhage.

K. Lentze, wnd. Mijnbouwkundig opzichter bij dienst van den Mijnbouw, van Diemenstraat 's-Gravenhage.
K. J. Affourtit, Landbouwconsulent 1ste klasse, stenhoekweg 135, Scheveningen.
L. R. Middelburg, Secretaris der S.S. en Tramwe van Weede van Dijkveldstraat No. 7 te 's-Gravenh
D. J. Haaxman, Hoofdopziener der 1e kl. b. h. Bo wezen in Ned.-Indië, Obrechtstr. 479, 's-Gravenh
P. W. H. Klerk, wnd. 1ste Officier b. d. Gouve mentsmarine, Regentesselaan 73, Rijswijk.
Mej. E. Berger, Commies b. d. S.S. en Tramwe Obrechtstraat 492, 's-Gravenhage.
Mej. J. A. Soeters, wnd. Commies bij 's lands Obrechtstraat 492, 's-Gravenhage.
A. J. de Lannoy, Controleur 1ste kl. b. d. P.T.T.-di Obrechtstraat 492, 's-Gravenhage.
P. Th. Santé, Topograaf, burgerlijk ambtenaar bij Topografischen dienst, Stadhouderskade 102, sterdam.
G. A. M. Hondius van Herwerden, Assistent-reside h. Binnenl. bestuur op Java en Madoera, wnd. specteur, Hoofd v. d. dienst der landelijke -in sten, Statenlaan 100, 's-Gravenhage.
K. Ch. van Haastert, Assistent-resident van Flores sidentie Timor en Onderhoorigheden), Staten 100, 's-Gravenhage.
E. Meijer, Opzichter der 1ste kl. b. d. Watersta 's Lands Burgerl. Openb. werken, p.a. villa „Pr Juliana", Davos Platz.
J. Loen, 1ste commies op het kantoor van den dent van Buitenzorg, Duivendrechtslaan 141, sterdam.
Mej. J. A. M. Cramer, Onderwijzeres der 3de kl. O. E. I. O., p. a. mevr. Weijkamp, Verlengde D 8, Baarn.
Mej. N. Harten, Onderwijzeres der 2de kl. bij het O baar Eur. L. O., Leliestraat 6, Rijswijk.
J. L. Albag, Griffier van den Landraad te Malang Galenstraat 8, 's-Gravenhage.
G. A. W. Geissler, Hulpprediker ten dienste der Christengemeente te Tondano (Menado), p. a. bert Baltin, Tongan (Saksen).
K. de Waart, Loods der 1ste klasse bij den L dienst, Marken.
P. H. Weise, Hoofdopzichter bij den Waterstaa 's Lands B. O., p. a. Mevr. Cremer, Ruyterstra te 's-Gravenhage.
Th. M. Hoogendoorn, Hoofd van den Belasting-Acc tantsdienst, p. a. Nederlandsche Handel Maatsch te Amsterdam.
P. Slagter, Machinist 1ste klasse bij de fabriekm bewerking en verpakking van den dienst der regie, Arnhemsche weg 38, Amersfoort.
K. W. Gerken, Immigratieambtenaar 1ste klasse, S taris der Immigratie-commissie te Medan, Schuijtstraat 109, 's-Gravenhage.
K. E. van Oosterzee, Landmeter der 1e kl. bij het daster, Aucubastraat 8, 's-Gravenhage.
C. Moné, techn. Ambtenaar 1ste kl. bij den P. dienst; Laan van Rustenburg 29, Voorburg.
A. N. C. Kraft van Ermel, techn. Ambtenaar 2e kl. den P.T.T.-dienst; Lumeystraat 69, p/a. Mevr. gers, 's-Gravenhage.
D. J. Nanupassa, Controleur 2e categorie bij den P. dienst; Bentinckstraat 12, 's-Gravenhage.
H. C. Siekermann, Mijnbouwkundig opzichter bij dienst van den Mijnbouw, werkzaam bij de goud zilvermijnen te Bengkoelen; Bielefeld in West
W. Th. F. van Horn, Controleur 1e kl. bij den P. dienst; p/a. fam. Bosman, Huize Zweiersdal, terbeek.
H. W. Paatz, Commies bij de S.S. en Tr.; p/a. H. Croes, 1e v. d. Boschstraat 97, 's-Gravenhage
F. W. R. Weise, Opzichter bij de S.S. en Tr.; p/a. H. Croes, 1e v. d. Boschstraat 97, 's-Gravenhage
J. W. Boers, Opzichter bij de Waterstaat en 's L B. O. W.; p/a. J. Joosten, Van Coothplein 52, B
J. C. N. Chabot, 1e Luitenant der Infanterie; Van senstraat 292, 's-Gravenhage.
G. J. Tielrooy, Kapitein der Infanterie; Buiten N straat 14, Kampen.
L. J. H. Burgemeestre, Architect bij de Waters 's Lands B. O. W.; p/a. Hotel „De Zalm", straat 49, 's-Gravenhage.
Mevr. A. H. van Steenbergen geb. Schiphorst, O wijzeres der 2e kl. bij het O.E.L.O.; p/a. J. Ruthardlaan 7, Bussum.
J. H. Ph. van der Zant, Onderwijzer der 1e kl. bij O.E.L.O.; Schoonbroeksweg 15, Apeldoorn.

G. Portier, Opzichter 1e kl. (burgerlijk ambtenaar) der Genie; 2de Sweelinckstraat 111, 's-Gravenhage.
F. Ungerer, Alg. Ontvanger 2e kl. van 's Lands Kas; Obrechtstraat 486, 's-Gravenhage.
A. C. Whitlau, Gouverneur van Sumatra's Westkust; p/a. H. Witlau, Beeklaan 478, 's-Gravenhage.
P. H. Schreve, 1e Commies bij het centr. kantoor van de Statistiek te Weltevreden; Hanenburglaan 75, 's-Gravenhage.

[Al]phabetische opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen over verschillende onderwerpen.

P. J. BLOK, gep. ass.-resident, laatstelijk van Soerakarta, de Riemerstraat 8, Den Haag. — Javaansch en Maleisch.

P. A. F. BLOM, cand.-notaris, oud recht. Ambt. O.-I., Angerlo. — Lessen schriftelijk en mondeling voor Ind. notariaat en doct. examen Indisch Recht.

[M]ej. DUSAULT en Mevr. C. M. SANDBERG—v. REEDE, Spraakleeraressen, Groot Hertoginnelaan 184, Den Haag en Keizersgracht 774, Amsterdam. — Ademhalings- en spreekstoornissen (zoo noodig met inwoning).

H. F. ENGELEN, Rijswijk, Caan van Necklaan. — Leeraar in de Dactyloscopie.

[M]ejuffr. A. M. EIGENHUIS, van Boetzelaerlaan 181, Den Haag. — Lessen L. O. in alle vakken en Wiskunde lagere klassen H. B. S.

Ch. A. FONTEIJN, Frederik Hendriklaan 123, Den Haag. — Maleisch en Javaansch in geheelen omvang.

H. GILTAY, Laan van Meerdervoort 516, Den Haag geeft les in Oud-Fransch recht, Oud-Vaderlandsch recht, Romeinsch recht en Inleiding tot de Rechtswetenschap. Dictaten en excerpten beschikbaar. Leidt op voor cand.-examen Ind. Jurist.

F. H. GIJSBERTS, gep. hoofd eener school uit Ned. O.-I., Schenkkade 307, Den Haag. — Privaatlessen op alle uren van den dag in alle vakken van het L. O. en, voor zoover de vakken op de H.B.S. betreft, ook voor lessen in Fransch, Ned. taal en letterkunde, Geschiedenis, Aardrijkskunde en Cosmographie. Genegen leerlingen aan huis te ontvangen voor toezicht op huiswerk.

HET NEDERLANDSCHE TECHNICUM „P B N A", Dir. E. J. Rothuizen en F. Wind, Arnhem, Is een volledig ingerichte technische school, die volgens de schriftelijke methode opleidt voor alle technische examens en beroepen. Toezicht van het Rijk en K. I. van Ingenieurs op de eindexamens.

J. ISRAEL, oud-adjt. Translateur van de Javaansche taal te Soerakarta, beëedigd Translateur hier te lande, Soestdijk. — Javaansch; vervaardigen van schriftelijke vertalingen uit het Hollandsch in het Javaansch en omgekeerd. — Stelt zich ook in andere plaatsen beschikbaar.

A. H. JANSEN, Jacob Ruijsdaellaan 21, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

Mr. E. RIJKE, oud Ind. recht. ambt., Witte Singel 58, Leiden. — Ned. Ind. Wetb. — Adatrecht. — Staatsinstellingen van Ned. O. en W. Indië. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.

J. J. F. SCHREUEL, gepens. Ass.-Res., Vogelkersstraat 5, Den Haag. — Maleische taal en letterkunde.

A. A. SCHROEVERS, Stadhoudersplein 3, Den Haag. — Stenografie. — Machineschrijven.

C. STEUERWALD, oud Ass. P.S., Vivienstraat 59, Den Haag. — Lessen in Werktuigbouw en IJzerconstructie.

PH. C. STUBENRAUCH, H. F. VAN ZUIJLEN en F. M. GESCHER, Leeraren M. O. — Opleiding voor M. O. Boekhouden en Staatspraktijkdiploma. Cursus voor Handel en Administratie. St. Annastr. 85, Nijmegen.

P. D. VISSER, Frederik Hendriklaan 162, Den Haag. — Maleisch (grammatica, correspondentie, omgangstaal) en Wiskunde.

A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

H. WESSELS, Leeraar Engelsch M. O. Lessen in Engelsch en Eng. Handelscorrespondentie. — Wychen A. 16c (lessen in Nijmegen te geven).

Leden, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 4 tot 11 Augustus.

Nieuwe Leden:

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
F. C. van Arcken, oud Reclasseeringsambtenaar, Nijmegen, Van Schevickhavenstr. 17. f 5.	Den Heer H. C. Verniers van der Loeff te Nijmegen.
W. van Riel, p. a. Ned.-Ind. Handelsbank te Pekalongan. f 5	den Heer W. Meijer te 's-Gravenhage.
Kaufman, Hoofdadministrateur b. d. Deli-Batavia Rubber Mij. te Galang (S. O. K.) f 15.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Indië.
J. Gruys, Administrateur Onderng. „Boekit-Lawang" te Kwala (S. O. K.) f 6.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Indië.

Nieuwe Begunstigers:

Nieuwe Begunstigers	Geïntroduceerd door:
Goossens, Onderwijzer der 1e klasse, Nijmegen, Sumatrastraat 6. f 1	Penningmeester Afd. Nijmegen.

Adresveranderingen:

Mr. A. C. D. de Graeff, Gouverneur-Generaal, van: Arnhem, Huize „Heijenoord", naar: Buitenzorg.
A. F. de Groot, Ingenieur, van: Zutphen, Hazekamp 2, naar: Weltevreden, Departement van B. O. W.
Nobel, O.-I. Ambtenaar m. v., van: Kalianget, naar: Amsterdam, Plantage Middenlaan 30. f 5.
W. Noorduijn, van Semarang, naar: Amsterdam, p/a. Javasche Bank, Keizersgracht 668. f 5.
A. Cox, van: Utrecht, Stadhouderslaan 41, naar: Maarssen, villa „Aurora", Zandpad 41 (blijft tot afd. Utrecht behooren).
Mevrouw A. C. E. Bijnen-van Geuve, van: Den Haag, Laan Copes 51, naar: Brummen, Huize „Rheinderstein." f 5.
Mevrouw A. G. Schadee-Gehrung, Den Haag, van: Anna van Buerenstraat 18, naar: Suezkade 126.
W. Ogilvie, Den Haag, van: Laan van Meerdervoort 555, naar: Gerard Reijnststraat 16.
G. W. Beijer, Den Haag, van: Anton de Haanstr. 38, naar: Haagsche Tehuis voor Ongehuwden, Rijswijksche Weg.
A. Creutzburg, Administrateur Pandhuisdienst, van: Solo, naar: Den Haag, Obrechtstraat 481. f 5.
K. E. van Oosterzee, Landmeter van het Kadaster, van: Weltevreden, naar: Den Haag, Aucubastraat 481.
H. J. Hoekstra, Controleur 1ste klasse B.B., van: Sidikalang, naar: Padangsidempoean.
W. H. Gerritsen, Gedipl. Gezaghebber B.B., van: Taroetoeng, naar: Sibolga.
H. van der Mooren, Kapitein Inf., van: Waingapoe, naar: Pajeti (res. Timor).

Vereeniging „OOST en WEST",
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. In- bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede d
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 33 DONDERDAG 19 AUGUSTUS 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDAGTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Ramp-Sumatra.

Ingekomen gelden van 8 t/m. 14 Augustus.

Vorige verantwoording	*f* 1439.50
Mevr. G. W. v. B. J., Den Haag (per wissel)	„ 25.—
J. H. D., Den Haag (Giro)	„ 25.—
M. S., Den Haag (Giro)	„ 10.—
J. D. v. K. V., Den Haag (Giro)	„ 25.—
Totaal t/m. 14 Aug.	*f* 1524.50

De Padang-collecte te 's-Gravenhage.

Blijkens eene voorloopige mededeeling in de dagbladen, heeft de straat- en huizencollecte gehouden te 's Gravenhage op Zaterdag 14 dezer, ruim 25 duizend gulden opgebracht, waarin begrepen enkele belangrijke stortingen in eens.

Over dit resultaat is men eigenlijk niet voldaan.

Het „Vaderland" bijv. schrijft:

> Ieder weet, dat Indië ons door de crisis hielp. En daarom hadden wij zoo graag gezien, dat Nederland uit erkentelijkheid de Padangramp had opgeknapt voor het leeuwendeel.
>
> 't Gaat niet aan — zooals we telkens hoorden met naam-noeming er bij — te zeggen, dat de cultuurmenschen 't maar moeten doen.
>
> Ongetwijfeld verdienden zij in Indië vermoedelijk het meest, maar zij hebben er ook in het zweet huns aanschijns voor gewerkt. Bovendien kan men hun o.i. gerust overlaten wat zij zich schuldig achten te doen. Laten die heeren persoonlijk het best gevaren zijn bij Indië's bloei, ieder weet, dat ten slotte heel Nederland voor een goed deel door Indië bestaat.
>
> Hoe dit zij, wij hopen en verwachten, dat in ieder geval nog vele na-bijdragen zullen bewijzen, dat den Haag, zóó bijzonder bij Indië betrokken, haar Nederlandschen plicht begrepen heeft.
>
> De Nederlandsche Collecte moet voor de Padangsche slachtoffers een boodschap van blijde troost worden."

Met volle instemming sluiten wij ons bij deze woorden aan en brengen intusschen warme hulde aan allen die zich belangeloos gegeven hebben — dames en heeren collectanten, muziekgezelschappen enz. — om de collecte behulpzaam te zijn.

Hoe schril en diep beschamend tevens steekt hierbij af het volgende door ons persoonlijk, op het wandelhoofd (de Pier) te Scheveningen, waargenomen feit.

Nadat vanaf het podium in de rotonde bekend was gemaakt, dat eenige dames-collectanten zouden rondgaan bij het publiek, maakten de aanwezigen aanstalten hun liefdegaven te offeren en openden zich ook de beurzen van een in onze onmiddellijke nabijheid gezeten tweetal klaarblijkelijk *Indische* heeren, vergezeld van twee dito j... elegant gekleede dames. De ééne heer bracht ... *dubbeltje* te voorschijn; de andere diepte *vijf ... ten* op. Toen de collectante — met vriendelijk ... wel zeer vermoeid uiterlijk — naderde, verd... een der heeren ijlings, het dubbeltje op het ta... achterlatend; de tweede deponeerde zijn gift ... vijf losse centen in het busje der collectant... bedong voor zich en de twee dames ieder een ... je, als bewijs dat ook zij hunne gave geofferd ... den! Het gevaar geweken zijnde, keerde de ... genoemde terug; diens dubbeltje was echter in... dels in het bezit gekomen van den vijf-centen-... heer, die tot de dames zei: „dat zal ik nou ... in mijn zak stoppen", door welke handelin... Padang-collecte dezen „weldoener" nog een ... vere winst van vijf cent heeft opgebracht!

Na lustig het door de aanwezige muziek ... zette „Wien Neerlandsch bloed" en het oude ... helmus te hebben medegezongen, verdween h... zelschap uit onze oogen, doch niet uit on... dachten!!

Een waardeerend oordeel over h... Bestuur van Ned.-Indië.

Dezer dagen werd ons toegezonden een uitkn... van een artikel uit de „New York Times", ge... „Dutch and American colonial methods". Na ... wezen te hebben op de opdracht door den P... dent der Ver. St. Coolidge verleend aan kol... Thompson om in de Philippijnen een onderzoe... te stellen naar den toestand waarin deze eilan... groep en haar bewoners zich bevinden, zeg... schr. van het artikel o.m.: [1])

„Toen kolonel Thompson, bijzonder afg... digde van president Coolidge, in Manilla aan... stapte, verklaarde hij dat het mogelijk was d... ook Java en andere Ned.-Indische eilanden zo... zoeken, om te trachten de methoden te verge... die de Hollandsche regeering in deze koloniën ... paste met die welke door de Amerikaansche r... ring in de Philippijnen worden gevolgd. Deze ... zou al buitengewoon wenschelijk zijn. Ofsc... niet uit het oog mag worden verloren dat de ... landers al sedert drie eeuwen in het bezit zijn ... hun Oost-Indische koloniën, terwijl wij niet l... dan vijf-en-twintig jaar in het bezit zijn va... Philippijnen, zijn toch de problemen waar t... ver zij zich gesteld zagen vrijwel gelijk aan di... nu op te lossen hebben. Buitendien kunnen wi... hun langere ervaring profiteeren. Het volk ... Philippijnen, evenals dat van Java en vele a... deelen van Ned.-Indië, is voor een groot deel ... Maleische afkomst. De eilanden, die zij bew... toonen veel overeenkomst met elkaar in kl... en met hetgeen zij op landbouwgebied voort... gen. De grondslag der Hollandsche en A... kaansche problemen zijn dus gelijk. Het gr... verschil tusschen de volken der Philippijnen e... der Hollandsche koloniën, is dat van den godsd... en der cultureele traditie. De Hollanders he... voor zoover dat mogelijk was, geregeerd do... hulp in te roepen van de inlandsche vorsten ... schoon zij de strengste gehoorzaamheid eis... hebben zij toch nooit de inlanders gedwongen ... Hollandsche regeeringssysteem te aanvaarden ... schoon zij bij officieele gelegenheden op ce... niën hebben gestaan, hebben de Hollanders ... toch altijd voorzichtig op den achtergrond ... den, wel streng maar toch tactvol heerschend... daarentegen, hebben naar de Philippijnen ee... van regeering overgebracht die het geheele sy... van onze constitutioneele regeering bevat. Wi... ben voor ons zelf nooit de officieele pracht ... langd waar het Oostersche hart zulk een behag...

[1]) We volgen de vertaling in het „Vaderland", ... blad blijkbaar eveneens het artikel ontving.

...dt, en toch hebben wij dikwijls tactloos en zon... consideratie geheerscht. De Hollanders hebben ...n inlanders die een opvoeding wenschten te ...ben, een goede opvoeding gegeven en hebben het ...er onderwijs in de eigen talen doen geven. Wij ...ben getracht het Engelsch tot de taal der Phi...pino's te maken en gebruiken die taal zelfs wan... wij kleine kinderen, die er geen woord van ...nen, onderwijzen.

De resultaten zijn zoodanig dat het geraden zou ...n ons geheel koloniaal systeem te herzien. De ...llanders regeeren over een enorm rijk, dat zich ... lengte van drie duizend mijl van den Indischen ...eaan tot de Australische kusten uitstrekt. Niet ...chts is het volk van Ned.-Indië tevreden, maar ... is welvarend, wat ook gezegd kan worden van ... Hollandsche kooplieden en van de Hollandsche ...eering. Wij hebben in de Philippijnen meer ge...ken dan wij teruggekregen hebben. Er heerscht ...n voortdurende ontevreden geest en wat zaken...en betreft, dat is vrijwel tot een dood punt ge...men.

„Zou het mogelijk zijn dat gebrek aan ondervin...ng alleen oorzaak zou zijn van onze moeilijk...den?"

Indische Bedestonden

door

S. KALFF.

(Slot).

...e bedestonden werden 't meest gehouden in de ...andsche Kerk, beschreven als „een kostbaar ...tkantig gebouw met een open koepel, die op ...t steene pylaaren rust". Het gebouw had dan ook ... een half millioen gekost; de vijf koperen ...onen waren alleen reeds met 5000, het orgel met ...n 14000 rijksd. betaald. Voorts had men nog de ...steelskerk, de Hospitaalskerk, de Luthersche ...rk, de Portugeesche Buiten- en de Portugeesche ...nenkerk. Daar leidde de prediker, in mantel ...t bef, het sermoen in met den aanhef: „Waarde ...hertelyk geliefde hoorereren!" Als rhetorische ver...ringen werd in zijne rede nog gewag gemaakt ...n profeten als van „de vroome en graag-getrouwe ...dsman", van eene Voorzienigheid welke men door ...rige smeekingen ging „aanschreyen", van ge...ofsgenooten over welke eene „graauwigheid" ver...reid werd, enz. Een realistische prediker verge...ek de zonde eens bij het gat in een kous, eerst ...ein, maar spoedig grooter wordend; bij den In...schen prediker had dit gat afmetingen bekomen, ...elke twijfelen deden aan de mogelijkheid van ...paratie. „Wij liggen, o God, in onze schaamte, en ...nze schande overdekt ons. Onze zonden, onze on...dankbaarheid, onze ongerechtigheden van ongods...dienstigheid, trotsheid en weelde hebben hierom ...ene scheiding tusschen U en ons gemaakt". Van ...ar de rechtmatige toorn des Heeren, makende ...dat wij van veele onzer gewenschte dingen reeds ...beroofd worden en het te duchten is dat Gij, tot een ...geheele verwoesting, door de gemaakte bresse zult ...inkomen".

Dit doelde op het verlies van schepen en kolo...n, en het gevaar, 't welk dreigde van den kant ... Engelschen. Achter den Britschen „Union Jack" ...toonde zich voor het oog des geloovigen duide...lijk de roede des Heeren. Doch nevens den boete ...teeg ook de danktoon op uit deze oude predika...tiën. „Hij straft ons, maar naar onze zonden niet" ... dien psalmregel had de orthodoxe godsdienst...leeraar vast in 't hoofd. Er was soms een zilveren ...rand aan de wolk te onderkennen, een blinkende ...zoom waarvan de goddelijke genade afscheen, en ...e prediker ontboezemde zich:

„Want daar de Heer elders, in een ander wereld-deel, onze weerloose en van het uytgetogen oorlogszwaard onbewuste bezittingen in hunnen slaap door den vermetelen en onedelmoedigen vijand liet overrompelen, waardoor zij onder den stok des drijvers moesten zuchten, daar heeft het der Voorzienigheid behaagd om ons die treurige maare zo tijdig, zo ter goeder uure te doen aanbrengen, opdat wij, door een zorgvuldig gebruik van die middelen, welke hare goedheid ons nog gelieft te schenken, ons zooveel mogelyk zouden in staat stellen om onzen wreveligen tegenpartyder het hoofd te kunnen bieden".

't Was een zinspeling op de vermeestering van het eiland St. Eustatius. De Engelschen hadden deze bezitting reeds overvallen en genomen nog vóór dat de Hollandsche autoriteiten het bericht van de oorlogsverklaring hadden ontvangen. En wanneer de gouverneur der Kaapkolonie, baron van Plettenburg, dat bericht niet ijlings met een snelzeilend scheepje naar Batavia had laten overbrengen, zoo had de regeering aldaar niet bijtijds hare maatregelen voor de defensie kunnen nemen. De prediker, op zulke gevaren duidende, vond daarin tevens aanleiding tot zijne strafrede, dat zoovelen in den lande den eeredienst des Christendoms op zij schoven voor den eeredienst des vermaaks. Voorts om zijn tekst te kiezen uit het Boek Jesaja:

„Ende te dien dage zal de Heere, de Heer der heirschaaren roepen tot geween, en tot rouwklage, en tot kaalheid, en tot omgordinge des zaks — Maar ziet! daar is vreugde ende blijdschap met runderen te dooden ende schapen te keelen, vleesch te eeten en wijn te drinken, ende te zeggen: laat ons eeten en drinken, want morgen zullen wij sterven".

De eerste bedestond, nadat de tijding van den oorlog met Engeland bekend was geworden, zou onder ds. Vermeer op den 2den Januari gehouden worden, hetgeen echter samenviel met de (wereldsche) Nieuwjaarsviering. Het aloude gebruik wilde, dat op dien dag de gouverneur-generaal de leden der Hooge Regeering en andere notabelen ten zijnent noodigde, waar dan geschranst en gepooierd werd, en de avond doorgebracht met muziek en dans. Ook met den bijbel; maar den bijbel met 52 bladen. Nu hadden de kerkeraad en alle rechtzinnigen verwacht dat, ter wille van dien eersten bedestond, de banale feestviering zou zijn uitgesteld tot den volgenden dag, maar de gouverneur-generaal mr. A. W. Alting, had daarvoor geene termen gevonden. Het feest was doorgegaan en — *qualis rex, talis grex* (zoo de koning, zoo de menigte); het gevolg was geweest dat die bedestond bijster slecht bezocht was geweest. Men ging liever nontonnen (toekijken) bij het huis des maaltijds dan bidden in het huis Gods.

De woorden van Jesaja waren hier te zeer van toepassing op de feestvierenden in de generaalswoning en op de vermaaklievende burgerij, dan dat bij de eerstvolgende gelegenheid de prediker ze niet herhaald zou hebben. En in verband daarmede de schare aldus gekapitteld:

„Ongelukkige, wellustige stervelingen, die hunnen buyk tot hunnen God maakten en zig vrede beloofden, ofschoon zig naar het goeddunken van hun weeld'rig hart voortwandelden. Ach, mijne dierbaare Land en Kerkgenooten! Ach, mijn Batavia! hoe zou het bij de overpeinsing dezer woorden van den propheet mijnen geest niet verkwikt hebben, indien ik in dezelve uwe echte gedaante, uwe waare gesteldheid niet had moeten aantreffen! Dan, helaas! hoe grieft het mij dat ik in dit akelig schilderij der goddeloose Joden bijna geen ééne trek vinde, die uw gedrag in deezen tijd niet allerlevendigst afmaalt. Geven veelen, waarvan men meer ernst en voorbeeldigheid vooral in deeze dagen moest verwachten, zig niet aan allerlei zorgeloosen wellustigheid over, en aan de buitensporigste

vrolijkheid; vermeerderen zelfs zommigen onder ons hunne ijdele vermaken niet meer dan te voren? Wat invloed hebben dan alle vermaningen, alle bedreygingen, die ons van Godswege gedaan worden?"

Hetgeen de spreker met die „vermeerdering van ijdele vermaken" bedoelde, behoefde niemand duister te zijn. 't Was het kort te voren opgerichte tooneel van Jan Bouhon, dat reeds bij de invallende Nachtmaalsviering tijdelijk geschorst was, zonder twijfel ten verzoeke van den kerkeraad. Bouhon had deze lastgeving aan zijn publiek medegedeeld, met de schampere toevoeging: „Want andere Luiden moeten ook haar tijd hebben om te speelen." Twee leden van den kerkeraad, die deze „blasphemie"' gehoord hadden (zij waren dus ook in het theater geweest!) brachten deze woorden over. De kerkeraad, oordeelende dat hier de eer van den godsdienst was aangerand, richtte daarop tot de regeering het verzoek om dezen ongodist den mond te snoeren. Vooreerst kwam hij er met eene boete af, totdat het in 1781 aan zijne kerkelijke tegenstanders gelukte het besluit uit te lokken, 't welk hem noodzaakte de kraam te sluiten. Evenwel zouden alle bedestonden en boetredenen niet bij machte zijn om de muze Thalia van den Indischen grond te bannen, en bekeerden ook de machthebbers zich eerlang tot de opvatting van Huygens:

Verbiedt men oud en jongh Comediën te sien,
Soo moght men ze meteen de wereld wel verbiên;
Of, soo m'haer 't leven gunt, behoort men last te geven,
Dat elck met d'oogen toe, of 's nachts alleen moet leven.

Metzlar's *Bedestonden* weerspiegelden herhaaldelijk de gebeurtenissen van een onrustigen tijd; en zelf zou hij, bij zijn terugkeer naar 't vaderland, ondervinden welke lijfsgevaren de maandenlange reis via de Kaap destijds meebracht. In 1783 was hij, na een negenjarig verblijf te Batavia, gerepatrieerd met het schip *Java*, te zamen met zijn vrouw Petronelle Weppelman en met den raad van Indië J. C. M. Rademacher. Met dezen was hij van nabij bekend, want hij was secretaris van dat Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, waarvan Rademacher de stichter was. De kerkeraad gaf hem een loffelijk getuigschrift mee naar 't vaderland, 't welk door Metzlar werd opgenomen onder de aanhangsels van zijne *Bedestonden*. Deze getuigenis stelde o.a. vast, „dat zijn Eerw. gedurende bijna neegen jaren, van den dag af dat hij in Asia gekomen is, als een kundig, getrouw, ijverig en godvrugtig Evangeliedienaar onder ons verkeerd heeft, 't woord der waarheid regt snijdende en de gemeente met een voorbeeldigen wandel stigtende, zoodat zijne roerende preediking en godvrugtige zeeden aller hoogagting aan zijn Eerw. bedieninge snoerden."

Zulke van kerkelijken honigzeem overvloeiende testimonia waren destijds niet zeldzaam, vooral niet
voor vertrekkende leden van den kerkeraad die ze
te boek stelde. Men gaf ze hun mee als eene con-
ventioneele aanbeveling voor de broederen in 't va-
derland. De reis zou intusschen een noodlottigen af-
loop hebben, want nog voor dat de *Java* de Kaap
bereikte, werd plotseling amok gemaakt door een
bende Chineesche schavuiten, die tot het scheeps-
volk behoorden. Zij overvielen de argelooze passa-
giers en de scheepsofficieren, die zich aan dek be-
vonden, op den avond van den 24 Dec. 1783 en
richtten onder hen een waar bloedbad aan. Rader-
macher en Metzlar's vrouw behoorden onder de
slachtoffers; hij zelf ontkwam ternauwernood. Het
scheepsvolk werd de misdadigers, vijfentwintig on-
geveer, eindelijk meester en zette allen overboord.
Bij aankomst aan de Kaap zou hun toch de galg
gewacht hebben. In zijne intreerede voor de ge-
meente te Beusichem gaf Metzlar (die gedurende
het verblijf aan de Kaap hertrouwd was met Aletta
Margaretha van Kervel) een overzicht van zijn
levensloop, en ook van het bloedig incident in volle
zee. „Vergt mij niet," zoo voegde hij de gemeente
van zijne nieuwe standplaats toe, „dat ik die ge-
beurtenis hier voor uwe oogen in al haare akelige
trekken ga schilderen; zij wierden, naar mijn eigen
opstel, door de openbaare nieuwspapieren egt
rigt. Het vinden, het inkisten, het overboord ze
van mijne tedere echtgenote, mijn G d, welke
lige, welke hert-toewringende verrigtingen! Dan
schuyve voor dit treurtoneel een gordyn."

Behalve zijne *Bedestonden* gaf hij in Neder nog in 't licht, als vrucht van zijn ouderdom, *lotgevallen ter zee en bedrijven op Batavia in d der voormalige O. I. Comp.* Hij stierf in 1824 emeritus, in den ouderdom van 73 jaren. En zoo inderdaad de getrouwe arbeider in den wijng des Heeren was, aan wien de Bataviasche ke raad zoo uitbundigen lof toezwaaide, dan was 't minst aan geen onwaardige besteed de getuig van de eerwaarde broederen predikanten, die scheidenden ambtgenoot toewenschten:

„Dat hij, na een grijzen en geheiligden ou dom, zijnen loop voleind en het geloof behou hebbende, die eeuwig flonkerende krone der veerdigheid moge ontvangen, waarop alle Gods trouwen staren, om te blinken gelijk de ster eeuwiglyk!"

Uit de geschiedenis van Suriname

Van het begin der 17e eeuw af tot het tijd waarop de Hollanders zich in Suriname vestig is dit land afwisselend door de Engelschen en Franschen bewoond geworden. David Peter Pieter de Vries, een Hollander trof in 1634 aan Suriname-rivier verscheidene woningen aan w de Britsche Kapitein Marshall met 60 zijner genooten er gebouwd hadden. Het is niet beken de aanvankelijke (mislukte) tabaksaanplant wel andere oorzaken de Engelschen bewogen ben Suriname te verlaten; wel staat het vast reeds in 1640 de Franschen het land bezet had De ongezonde lucht evenwel, tengevolge der vuldig voorkomende schadelijke dampen, het doordringbaar oerwoud en de vele hevige zie der inboorlingen deden de Franschen beslu Suriname weder te verlaten. De Engelschen na nu de gelegenheid waar het land wederom in te nemen. Lord Willoughby zond er een schip men ving aan handel te drijven met de wilde boorlingen, waardoor allengs de grondslag ge werd voor een kolonie waarheen Willoughby in 1652 zich begaf. Twee jaren waren nauwe verloopen of de Franschen zochten wederom hu oude vestiging op, daartoe gedwongen door de woners van Cayenne, ze bleek evenwel voor verloren te zijn. De Engelschen hadden zich te vast genesteld en de door de Franschen spronkelijk aangelegde forten te zeer versterkt dat hunne verdrijving door de Franschen mog geweest ware. Aan den oever der Suriname-ri telde men toen 350 Engelschen of blanken woningen welke over eene uitgestrektheid van dan 25 mijlen van de uitmonding der rivier af spreid lagen.

Tabaksaanplant en houtkap schijnen toen to voornaamste bezigheden der Engelschen behoo hebben. Dieper landwaarts in, aan de Commew bevond zich een Hollandsche loods, van waaru Hollanders met de Indianen handel dreven. loughby, die tot dusver alles in het werk ge had wat voor Suriname met mogelijkheid kon daan worden, vond in 1662 aanleiding om bemoeiingen met de kolonie opnieuw verder strekken. Karel II van Engeland n.l. stond aan

[1]) Dit opstel is de vrije vertaling van het ho Geschichte Surinams, voorkomende in het bo „Geschichte des Holländischen Handels, nach Hollands Rijkdom," bearbeitet von August Ferd Luder, Ordentl. Professor der Geschichte und tik am Herzoglichen Kollegium Karolino in schweig (Leipzig, 1788 bei Siegfried Lebrecht Cru Het opstel behelst voornamelijk de geschiedenis en toestand der kolonie in het laatste kwartaal der eeuw.

en aan Laurens Hide 't land in eigendom af en sedert dien nam Suriname in bloei toe. In 1665 was Suriname al een aanzienlijke kolonie; reeds bestond er, 5 Engelsche mijlen van de monding der rivier af, het welvarende dorp Fort en 20 mijlen hooger op, een kleine stad Teorarica. Veertig tot vijftig suikerplantages namen langs den oever der rivier ongeveer 30 Engelsche mijlen in beslag, terwijl de gezaghebber der kolonie, de raad en de kolonisten een vrij aanzienlijke burgerij vormde, welke zich naar Engelsche wetten en gebruiken voegde. Zoodanig was de toestand in Suriname toen Karel II in 1666 besloot om de Hollanders uit West-Indië te verdrijven. De Zeeuwen waren de eersten die toonden voor geweld niet te zullen bukken, maar integendeel, van zins om de Engelschen te verjagen. In den winter van datzelfde jaar nog rustten zij drie oorlogschepen uit onder bevel van den Kapitein Abr. Krijnssen. Na een voorspoedige reis kwam Krijnssen voor Suriname, stevende tot vlak bij de Engelsche vestiging en maakte er zich stormenderhand van meester en dientengevolge van de gansche kolonie. De eigenaren der suikerplantages langs de oevers der Surinamerivier en der Commewyne moesten den eed van trouw zweren aan de Staten van Zeeland; zij die zulks weigerden, verloren hun eigendommen en werden bovendien nog gedwongen tot levering van 100.000 pond suiker.

Heeren en meesters van Suriname zijnde, stelden de Staten van Zeeland nu een Gezaghebber aan en lieten een bezetting van 120 man in de vesting leggen tot verdediging der kolonie, welke men den naam van Zeelandia gaf. De Staten van Zeeland behielden Suriname tot den vrede van Breda; in 1682 werd het land, met toestemming der Generale Staten, afgestaan aan de West-Indische Compagnie voor een som van *f* 320.000.

De Generale Staten verleenden aan die Compagnie een octrooi, hetwelk tegelijkertijd een soort van grondwet voor de kolonie bevatte, welke, in menig opzicht, voor den handel en de scheepvaart der Republiek van onschatbare waarde geweest is. In het uit 32 artikelen bestaande octrooi was, zoowel voor het belang der Compagnie als voor de veiligheid en het welzijn gezorgd van hen die of reeds in Suriname woonachtig waren, of zich later er zouden neerzetten.

De Compagnie was verplicht, de nieuw aangekomenen zoowel als de oude ingezetenen met al wat in haar vermogen was te helpen en tegemoet te komen en ervoor te waken, dat de kolonisten, eenmaal tot welvaart gekomen, niet uitgemergeld werden door hooge belastingen.

Een heffing van *f* 3.— van elk last van de in de haven van Suriname binnenloopende of uitvarende schepen, een hoofdgeld van 50 pond suiker, jaarlijks aan iederen inwoner, zonder onderscheid, opgelegd en een derdehalf van 100 der waarde van de uitgaande en inkomende handelswaren, als ook haar weegloon, was alles wat, volgens het octrooi, de Compagnie mocht opvorderen; daarentegen was zij gehouden alles te doen wat tot onderhoud, beveiliging en verdediging der kolonie noodig was, terwijl het aan alle bewoners der Republiek toegestaan werd zich naar Suriname te begeven om er handel te drijven, mits zij hunne waren van Suriname rechtstreeks naar Holland zouden verschepen en de belastingen waren voldaan. Aldus was Suriname onder 't beheer der West-Ind. Compagnie gekomen, maar de kolonie verkeerde nog geenszins in die gelukkige omstandigheden, welke der Compagnie eenige aanmerkelijke voordeelen in het vooruitzicht stelden. Al spoedig bleek het, dat aan de kolonie nog groote geldsommen zouden moeten worden ten koste gelegd, aleer zij der Compagnie de vruchten zou schenken, welke haar bloei, maar eerst in de toekomst, beloofde. Ja, zelfs in die mate zag de Compagnie eerlang zich met schulden bezwaard, dat zij, om althans iets te behouden, tot het besluit moest komen om $^{2}/_{3}$ van Suriname te verkoopen. Een derde kocht Amsterdam, het andere derde deel Cornelis van Aerssen, heer van Sommelsdijk, voor een prijs welke volmaakt in overeenstemming was met dien, welke de Compagnie voor het geheel betaald had. De stad Amsterdam, de familie van Aerssen en de West-Indische Compagnie vormden nu te samen als eigenaren de Maatschappij Suriname, welke onder het oppertoezicht stond van de Generale Staten.

Deze nieuwe Maatschappij (Geoctroyeerde Sociëteit van Suriname) bleef tot 1770 bestaan, toen verkocht de Sommeldijksche familie haar aandeel aan de stad Amsterdam en aan de West-Indische Compagnie, die nog heden Suriname in bezit hebben.

(*Wordt vervolgd.*)

De teruggave onzer Koloniën door Engeland

door

H. A. RITTER.

II.

(1824).

De meening dat, door het tractaat van 13 Augustus 1814, onze verhouding als koloniale mogendheid tot Engeland voldoende was geregeld, bleek reeds spoedig *niet* door de feiten bevestigd. Zeker — ons was gelegenheid gegeven om opnieuw te beginnen, maar reeds van den aanvang af was 't duidelijk dat de Engelschen slechts noode volvoerden, wat hunne Regeering met de onze was overeengekomen. Vooral dat Java verloren ging was voor sommigen hunner een bittere pil. Vooral voor Raffles. Deze beweerde — evenwel zonder grond [1]) — dat als de brieven, die hij als Luitenant-Gouverneur naar Engeland geschreven had, daar maar gelezen waren — hij vond er later vele ongeopend terug — *er nooit sprake van de teruggave van Java zou geweest zijn.*

Een relaas te geven van al het gebeurde, zou onmogelijk zijn. Wij moeten daarom volstaan met de aanstipping van het voornaamste.

Reeds aanstonds bleek het dat de terug te geven koloniën in hoogst ongunstigen toestand verkeerden; iets waarbij sterk afsteekt de zorg door de Engelschen besteed aan die koloniën, die het in 1814 *niet* wilde teruggeven. Bovendien, bijna iedere bepaling van de „conventie” van 13 Aug. 1814 had bij de uitvoering moeilijkheden opgeleverd.

Zoo was het Fendall, de opvolger van Raffles, die de overgave van Java wegens formeele redenen net zoo lang uitstelde tot hij nog in staat zou zijn een belangrijke belasting: de z.g. Macassaarsche Post te innen. Raffles zelf weigerde Billiton af te staan. Onze etablissementen op de Westkust van het vaste land van Indië kregen wij niet terug, zonder verlies van belangrijke voorrechten. Een van de meest onaangename voorvallen was het verzet van Raffles, *die Nederland volstrekt vijandig gezind was,* bij de overgave van Palembang. De eischen, die hij daarbij stelde, waren ongerijmd en in hooge mate voor ons schadelijk. In 1819 moest Raffles, die ook tegen de overgave van de Lampongs onverwachte bezwaren uitte, door het Engelsche opperbestuur in Bengalen gedwongen worden het tractaat van 1814 volledig uit te voeren. Hij kreeg zelfs een openbare berisping. Op Billiton bleef ech-

[1]) Raffles' bestuur over Java was slechts een schadepost voor de Engelschen. Hij werd daarom zelfs van Java naar Sumatra verplaatst, toen op Java reeds bekend was „dat binnen weinige maanden de kolonie onder Nederlandsch gezag zou terugkeeren”. Smulders. Gesch. en Verkl. van het Tractaat van 17 Maart 1814, enz. Academisch Proefschr. Utrecht 1856.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

ter Engeland's hand rusten. Raffles beantwoordde de berisping door — echter op bevel der Regeering— bliksemsnel Singapore, dat *ons* toekwam, te bezetten.

De Nederlandsche Regeering werd door deze feiten er toe gebracht, pogingen in het werk te stellen een nieuw tractaat met Engeland te sluiten, ten einde in het vervolg moeilijkheden af te snijden. Onze Londensche gezant, Fagel, was reeds in 1818 uitgenoodigd te onderzoeken hoe de Engelsche Regeering daarover dacht. De conferentiën daarover begonnen eerst in 1820. Conferentiën, waarvan in hoofdzaak het resultaat was, dat Engeland 1°. Padang teruggaf; 2°. afzag van de Lampongsche districten; 3°. de handelingen van Raffles afkeurde; 4°. Riouw erkende als Nederlandsch bezit; 5°. onze tractaten met Bandjermassing, Sambas, Pontianak en Mempawa geldig verklaarde; 6°. voor de gemaakte onkosten tijdens zijn beheer over onze koloniën Banka zou bezetten, maar daartegenover Singapore zou ontruimen. Tot eene beslissing kwam men evenwel niet. De conferenties werden gestaakt van Engelsche zijde. Eerst in Januari 1823 kwam men tot overeenstemming om eene definitieve eindregeling te maken.

Die eindregeling was het tractaat van 17 Maart 1824 — dat in Engelschen en in *Nederlandschen* tekst verscheen. Een tractaat, dat in hoofdzaak nog de grondslag is van onze verhouding tot Engeland. De hoofdinhoud is die van de conferentiën van 1820. Onze etablissementen in Bengalen, enz. werden aan Groot-Brittannië afgestaan, evenals Malacca. Tevens werd geëischt dat wij den zeeroof tegen zouden gaan. Wat natuurlijk was — maar voor ons in het zoo uitgestrekte eilandenrijk hoogst moeilijk was. De Atjeh-oorlog was van die bepaling — 50 jaren later — het gevolg.

Ook bij deze onderhandelingen bleek dat Engeland niet van plan was om zijn belangen uit het oog te verliezen. Het wilde natuurlijk wel wat toegeven, maar duidelijk bleek dat Engeland zich wel bewust was in macht aanzienlijk grooter te zijn dan voormalige „gevreesde" concurrent. Het hield b.v. nog vast aan vergoeding voor de gedurende zijn beheer gemaakte onkosten: 100.000 pond.

Er waren ook nog andere bepalingen: de afschaffing van den slavenhandel, die reeds in 1814 geëischt werd; de belofte van Engeland om zich niet op Sumatra te vestigen; een voordeelige vaart der Engelschen op onze koloniën; afgestane bezittingen mochten niet aan andere mogendheden worden overgedaan.

Blok merkt naar aanleiding van dit verslag op: „Zoo kwam aan de bezwaren tegenover Engeland en zijn indischen handel een einde, voorloopig tenminste. Dit laatste moet worden gezegd met het oog op het niet noemen van Borneo, op welks noordelijk deel de Engelschen eenige aanspraak hadden en op de bepalingen over Atjeh, met welk rijk Engeland in 1819 een verdrag gesloten had." (Geschiedenis van het Nederlandsche Volk. 1e druk. Zevende deel, 1907).

Ziedaar kort en in vogelvlucht eenige mededeelingen over wat er geschied is omtrent onze koloniën. Het spreekt wel van zelf dat van een diepgaande studie geen kwestie kon zijn. Dit was dan ook de bedoeling niet. Die bedoeling was alléén, te herinneren aan wat een eeuw geleden daaromtrent voorviel, ten opzichte van de zoo groote belangen voor Engeland en Nederland, ieder voor zich zelf, aan die materie verbonden. Daarbij moeten wij eene opmerking maken, die ook in algemeenen zin geldt. De historicus krijgt slechts onder de oogen de bescheiden, voor zoover die bewaard zijn en de onderzoekingen van anderen. Wat zich werkelijk heeft afgespeeld bij zoo'n gelegenheid, weet niemand en zal niemand ook ooit te weten komen. Slechts zelden lekt uit particuliere correspondenties en aanteekeningen daaromtrent iets uit. De onderzoeker, die tevens de wereld kent, neemt met dien toestand vrede. Hij geeft a[…] wereld de slotsom van hetgeen door de act[…] een publiek treur- of blijspel als werkelijk g[…] is nagelaten — en troost zich met de gedach[te] dit dan nog beter is, dan niets. In elk geval zijn werk de verdienste, dat de nakomeling[…] kan leeren, dat wat hij alle de euvelen zij[…] beschouwt, ook eertijds aanwezig was.

En dat het daarom gevaarlijk is te meen[en] men in de Staatkunde ooit met iets anders [te] zal hebben dan met *zelfzucht* en *macht*. Oo[k] koloniale historie is daar vol van.

Van Week tot Week.

Dinsdag 10 tot Maandag 16 Augustus.

De benoemde Gouverneur-Generaal. De nieuw[e] van Nederlandsch-Indië, jhr. mr. A. C. [de] Graeff, die, zooals bekend, twee maanden doorgebracht op Huize Heyenoord te Arn[hem] den 11en dezer naar Ned.-Indië vertrokk[en]. nieuwe landvoogd, die om 9.40 van Arnhe[m] Baden-Baden vertrok, zal zich te Genua aan van het s.s. Grotius inschepen. Aan 't station de familie De Graeff uitgeleide gedaan do[or] schillende Indische autoriteiten. Ook de m[…] van Koloniën, dr. J. C. Koningsberger, [e]n vrouw Koningsberger waren op het perro[n] wezig.

De aftredende Gouverneur-Generaal. Naar het „[…] land" verneemt zal de aftredende gouv[erneur-]generaal van Ned.-Indië, mr. D. Fock, zich [in Sep]tember inschepen op de Jan Pieterszoon Co[en der] Maatschappij Nederland. In Genua zal hij [af]keeren en intrek nemen in het hotel Miram[…]

Jhr. C. M. E. R. C. von Bose † Te Grindhof in L[…]burg is plotseling overleden Jhr. C. M. E. [R. C.] von Bose, gep. Luit-Kolonel-titulair van he[t] leger, geb. te Amboina 5 Nov. 1852. De ove[rledene] was in het bezit van het Eereteeken voor [lo]ffelijke krijgsbedrijven 1873—1880 Atjeh en […] in de Orde van Oranje-Nassau.

Voor de slachtoffers der ramp ter Westkust va[n Su]matra. De vierde verantwoording van [giften] welke bij den Kon. Nation. Bond: Het [Roode] Kruis zijn ingekomen tot en met 12 deze[r] meldt een bedrag van f 14.356.91½, waardo[or het] totaal stijgt tot f 131.890.

De collecte, welke den 14en door de Ha[agsche] afdeeling van het Nederlandsche Roode Kr[uis] gehouden heeft, volgens de eerste raming, f[…] opgebracht.

In de voormalige gemeente Loosduinen, tot 's-Gravenhage behoorend, wordt de inza[meling] gehouden op 17 Augustus.

Het verzet in Atjeh, een nieuwe overval. Kotara[dja …] Augustus (Aneta).[1]) In het landschap Tr[…] hebben zich wederom 7 verzetslieden aang[emeld]. Er rest er thans nog één die zich niet he[eft aan]gemeld.

Kotaradja, 12 Aug. (Aneta). Bij het inn[en van] belastingen in Teureunbangan op de West[kust van] Atjeh is het bivak van den kapitein Behrend[t door] kwaadwilligen beslopen.

Drie hunner die het bivak waren binnen[gedron]gen, werden neergelegd.

Onzerzijds is gesneuveld de 1e luitenant M. Molenaar, terwijl drie Inlandsche fuseliers gewond werden.

Officiers-examens. Aan den Hoofdcursus hebb[en de] volgende leerlingen voldaan voor het Indis[ch of]ficiers-examen. *Infanterie:* de sergeant-le[erlingen] J. C. van Dormolen, M. v. d. Heuvel, G. H. [...] E. A. la Tuparisa, A. L. Nouwens, D. Pes[…] Roquas, J. Stunkens, A. C. J. de Thouars, [...] Velden, H. A. W. de Vos tot Nederveen[…] L. N. J. v. d. Wal.

Administratie: de sergeant-leerlingen [...] J. M. C. Koesveld, J. A. de Koster, C. Sne[l…]

De vulkanische uitbarsting op Bali. Blijkens [de] Aneta-telegrammen is de goenoeng Batoer [op Bali] nog niet tot rust gekomen; het jongste beric[ht …]

1) De hiervolgende Aneta-telegrammen zijn ontleend aan [de „N.] Rott. Crt.".

Singaradja, 14 Aug. luidt: Een nieuwe uitbarsting van den Batoer is wederom waar te nemen; de heer Willy Mullens tracht deze te filmen.

Militaire mutaties. Batavia, 13 Aug. (Aneta). De kolonel der artillerie *F. G. A. Perelaer* is met ingang van 3 September op zijn verzoek eervol uit den dienst ontslagen onder dankbetuiging voor de bewezen diensten.

Batavia, 13 Aug. (Aneta). De luitenant-kolonel der infanterie *W. Lasonder* is bevorderd tot kolonel bij dat Wapen.

Soerabaja, 14 Aug. (Aneta). Het „Soer Handelsblad" meldt, dat de generaal-majoor-titulair der infanterie *G. W. Mazee*, militair commandant van Atjeh en onderhoorligheden, zijn commando in November a.s. zal neerleggen en dat hij in December per stoomschip Slamat van den Rotterdamschen Lloyd zal repatrieeren.

Bandoeng, 14 Aug. (Aneta). Luitenant-kolonel der Infanterie, *J. A. Roukens*, is eervol ontslag verleend uit den militairen dienst.

Meer hoofd-officieren. Bandoeng, 14 Aug. (Aneta). Er zijn voorstellen ingediend bij de regeering om het aantal hoofd-officieren bij de infanterie met 25 te vermeerderen. Ook zal het aantal hoofdofficiersplaatsen bij het corps administratie worden uitgebreid. (Door verminking bij de overkomst van het telegram kan het aantal niet worden opgegeven).

Gebrek aan krankzinnigengestichten. De Minister van Koloniën heeft op vragen van het Tweede Kamerlid mevr. de Vries-Bruins betreffende het onderbrengen van krankzinnigen in politiebureaux in verschillende plaatsen van Nederlandsch-Indië, bij gebrek aan plaats in speciale inrichtingen, geantwoord:

Wegens plaatsgebrek in de doorgangs- of verpleegtehuizen voor krankzinnigen en in de krankzinnigen-gestichten komt het inderdaad voor, dat krankzinnigen gedurende korteren of langeren tijd worden ondergebracht in politiebureaux, soms ook wel in gevangenissen of andere regeeringsgebouwen.

In beginsel is het stellig wenschelijk, dat zoodanige onderbrenging alleen geschiedt bij uiterste noodzaak en onder medisch-deskundige leiding. Zooals de toestanden thans zijn, doet zich die uiterste noodzaak intusschen meermalen voor en wordt medisch-deskundige leiding in vele gevallen ontbeerd.

Door gestage vergrooting van de capaciteit der krankzinnigengestichten en uitbreiding van het aantal medisch-deskundigen en verplegers wordt er naar gestreefd, de bestaande toestanden zooveel mogelijk te verbeteren. Het behoeft echter wel geen betoog, dat daarmede nog tal van jaren gemoeid zullen zijn.

Zendingsconferentie. In de afgeloopen week is onder groote belangstelling de conferentie van den Zendings Studie Raad op het bekende terrein te Lunteren gehouden. Verschillende zendelingen hebben er gesproken over den arbeid in Oost- en West-Indië.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Jaarverslag Javasche Bank. Landbouw.

De bladen (o.a. *De Loc.* 8 Juli, blz. 6 en *Soer. Hbl.* Juli, 3de bl. „Nieuwe Getuigenis") achten het van belang thans de aandacht te vestigen op het pas verschenen jaarverslag der Javasche Bank. De president der instelling, hoewel nog slechts korten tijd in Indië, beschikt uiteraard over uitmuntende voorlichting; de beteekenis van dit instituut voor Ned.-Indië doen de opmerkingen in het jaarverslag dan ook de aandacht van het publiek, en dit is er de laatste jaren zeker niet minder op geworden. Op blz. 47 van het jaarverslag leest het *Soer Hbl.*, in een beschouwing over verdere *intensiveering van den Inlandschen landbouw*, de volgende „zeer juiste opmerkingen": „Wat Java betreft, zal eene verdere opvoering van de Inlandsche producten in hoofdzaak slechts langs den weg van *intensiveering* kunnen bereikt worden. En ook op dit terrein zijn ongetwijfeld zijn het eerst na langeren tijd — belangrijke resultaten te verkrijgen. Hier ligt een moeilijk doch ruim arbeidsveld voor de *Overheidsbemoeiing.* Niet langs den weg van eene *Landbouwhoogeschool* zullen deze resultaten het best en het spoedigst kunnen verkregen worden. Voor een nuchter en objectief beoordeelaar staat wel vast, dat aan een dergelijk kostbaar instituut in afzienbaren tijd geenerlei behoefte bestaat. Men begint nu eenmaal bij de stichting van een gebouw niet met het construeeren van een dak, doch met het leggen van de fundamenten. De hier veroordeelde, tegen redelijkheid en gezond verstand indruischende gedragslijn, welke intusschen in Ned.-Indië in het verleden ook in andere gevallen wel gevolgd werd, moge ditmaal achterwege blijven. Het schijnt toch niet twijfelachtig, dat alle middelen, welke voor het landbouwonderwijs beschikbaar kunnen gesteld worden, voorshands geconcentreerd dienen te worden in eenvoudig, op de practijk en op de mentaliteit van den landbouwer gericht onderwijs, in het geven van leiding en het oefenen van aandrang bij de toepassing van hetgeen het elementaire onderwijs heeft gebracht." En op blz. 50 en 51: „Grooter gevaar in het hierbedoelde opzicht is wellicht gelegen in de neiging om, zonder voldoende kennis van de werkelijk bestaande toestanden en zonder de te verwachten gevolgen te beseffen en te overzien, Oostersche landen als Nederlandsch-Indië te onderwerpen aan *Westersche regelingen*, welke al dan niet in internationaal overleg haar grondslag vinden. Hiertegen kan niet genoeg gewaarschuwd worden. Telkens weer blijkt hoe weinig zij, die zich in dergelijke zaken een oordeel meenen te mogen veroorloven, op de hoogte zijn niet slechts van een Oostersche maatschappij en de aldaar heerschende mentaliteit, maar ook van de werkelijke verhoudingen en omstandigheden op het terrein, dat zij wenschen te verbeteren." Na deze algemeene opmerkingen geeft het verslag hiervan een voorbeeld in het streven tot afschaffing der *poenale sanctie.*

Het *Soer Hbl.* vindt in het hoofdstuk „The British experiment in India" van het pas verschenen boek: *The Occident and the Orient* een juiste beschouwing over de resultaten van *de in Eng. Indië gevoerde onderwijspolitiek:* „Looking back now, it is easy to see the weak points of an educational system, too closely and mechanically modeled on our own for such a widely different country as India. In the first place, it was concentrated mainly upon higher education, and began from the top, in the oversanguine belief that education would ultimately filter down from the higher to the tower strata of Indian society, with the result that it tended to widen the gulf between the educated urban classes and the great peasant masses forming three-quarters of the whole population, who remained als they had been, time immemorial absolutely illiterate and sunk in ancient depths of ignorance. Instruction in the various courses, mostly literary, which were held to constitute higher education, was conveyed solely through the medium of English, which in extremely few cases was spoken or even understood in the homes of the students, who were to great extent, als a rule, largely estranged from their families." Deze uiteenzetting dekt volkomen de opmerking in het jaarverslag der Javasche Bank en het *S. H.* vindt er opnieuw een bevestiging in van zijne meening, dat men bij het uitzetten der lijn waarlangs de ontwikkeling van Ned.-Indië moet geschieden, principieele fouten heeft gemaakt. Nu is eene landbouwhoogeschool nog de meest wenschelijke, als hier behoefte is aan hooger onderwijs. Maar wat wij in de allernaaste toekomst dringend noodig zullen hebben, is eene voorlichting van de bulk van dit volk in zoodanigen zin: *dat de sawahs een picol of vijf meer padi opbrengen.* In de komende jaren zullen millioenen monden meer om voedsel vragen.

Wij verwijzen naar *De Loc.* (8 Juli, blz. 8 en 17 „Landbouw in den Volksraad"; 6 Juli, blz. 19 „Bevloeiïng, welvaart en cultuur"; blz. 22 „De tentoonstelling te Bondowoso"), *Bat. Nwsbl.* (7 Juli „Volksraad" *Civis* en „Landbouw op de Jaarbeurs"), *Soer. Hbl.* (5 Juli, 3de bl. „De jaarmarkt en veetentoonstelling te Blitar") en *De Sumatra Post* (13 Juli „Intensiveering van den landbouw").

A. M. S. Rechtshoogeschool. T. H. S.

Den 5den Juli had te *Solo* de officieele, feestelijke *openingsplechtigheid* plaats van de *Oostersche-letterkundig-historische afdeeling der A. M. S.* Het aantal jongelui (94), dat zich voor deze derde en laatste bovenbouw-afdeeling der A. M. S., de eenige van de drie, die het zuiverst een specifiek-Indische bouwstijl verraadt, overtrof aller verwachtingen. Voor een deel —

aldus verklaarde de dir. v. Ond., de heer *J. Hardeman*, in zijn openingsrede *(De Loc.* 5 Juli, blz. 8 en 20) — is deze groote belangstelling zeker wel toe te schrijven aan de aantrekkelijke vooruitzichten, die het eindgetuigschrift dezer school biedt. De overtuiging der commissie, dat het onderwijs zooals door haar aangegeven aan de strenge eischen zal beantwoorden, welke voor het volgen van het hooger onderwijs worden gesteld, heeft de Regeering tot de hare gemaakt en daarom niet geschroomd aan het bezit van het einddiploma verschillende voorrechten te verbinden. Zoo is reeds vastgesteld, dat dit diploma recht geeft op toelating tot de examens aan de Rechtshoogeschool en (na het afleggen van een aanvullingsexamen) tot die der Technische Hoogeschool te Bandoeng. Verder is de medewerking van den Minister van Koloniën ingeroepen, opdat voor de abituriënten van de *AI* afdeeling de weg zal openstaan tot de examens in de faculteit der letteren en wijsbegeerte, voor zooveel betreft de studie van de Indonesische taal- en letterkunde, alsook tot de examens in de z.g. „Vereenigde Faculteiten" voor het Indisch recht en de Indologische studie, terwijl de mogelijkheid wordt overwogen om hun ook toelating te verleenen tot de examens in de faculteit der rechtsgeleerdheid, eventueel na het afleggen van een aanvullingsexamen in Latijn en ten aanzien van het Staatsexamen dezelfde faciliteiten toe te kennen als aan de bezitters van het einddiploma der vijfjarige H.B.S. zijn verzekerd. De heer *Z. Stokvis*, inspecteur van het M. O., wees er o.m. op dat door de A. M. S. voor den Inlandschen leerling in het bizonder de weg tot aan de poorten van het Hooger Onderwijs veel beter gebaand wordt dan door de middelbare scholen op Nederlandsche leest geschoeid. Voor het laatste eindexamen der vier H.B.S.-en met 5-j. c. en der H. H. S. hadden zich opgegeven 269 candidaten; daaronder waren 23 Inlandsche. Het aantal candidaten voor het eindexamen der beide A. M. S.-en was 66 en onder hen waren 41 Inlandsche. Door de opening van de Oostersche-letterkundige afd. der A. M. S. is thans voor den Indischen leerling de gelgenheid geopend om bij gevoel voor eigen taal en cultuur, ook diepere kennis daarvan te verkrijgen; zij zullen daarin onderwezen worden volgens de beproefde Westersche methode.

In het afgeloopen eerste jaar waren er aan de *Rechtshoogeschool* 46 studenten, t.w.: 18 Europeesche, waaronder 2 vrouwelijke, 17 inheemsche, waaronder 3 vrouwelijke, en 11 Chineesche. Tot dusver werden 57 examens afgenomen; 34 candidaten slaagden. Het burgerlijk recht, het strafrecht en de sociologie werden op het leerplan gebracht; een cursus in moderne talen werd geschapen voor studenten, die daaraan behoefte gevoelen. Het Latijn kan niet dan met moeite worden gemist, en middelen zullen getroffen moeten worden om het gevaar af te wenden, dat de privaatrechterlijke studie wordt gemeden door hen, die de studie van het Latijn hebben gemist. De studie bleek veel grooter moeilijkheden te geven dan aanvankelijk door velen was vermoed; dit geeft geen reden tot verandering voor wie weet, dat velen gedachten over universitaire studie hadden, die met de werkelijkheid niet in overeenstemming waren. *Prof. Van Kan* waarschuwt er voor allen, die de studie niet volbrachten, als mislukkelingen te beschouwen. Gerekend is op in de maatschappij brengen van hen, die eenig examen hadden afgelegd; benoembaarheid tot verschillende betrekkingen is voor hen opengesteld, wat mogelijk is zonder persoonlijke belangen of het karakter van de studie te schaden. Plannen voor vestiging van bizondere opleidingen zijn in overweging, o.a. met Marine en Financiën. De deuren van de Hoogeschool worden wijd opengesteld voor allen, mits van voldoende ontwikkeling, die drang naar studie gevoelen. (*De Loc*, 9 Juli, blz. 31).

Bij gelegenheid van *het zesjarig bestaan van de Technische Hoogeschool* te Bandoeng hield de voorzitter der Faculteit, *prof. Clay*, een rede. Hij verheugde zich over het feit, dat aan 19 van de 22 candidaten, die eindexamen deden, het diploma van civiel-ingenieur kon worden uitgereikt. Onder hen zijn drie Javanen. *De vraag naar ingenieurs* is tengevolge van den verbeterden economischen toestand veel grooter, zoodat gemakkelijk voor alle afgestudeerden een plaats te vinden zal zijn. Hij ging daarop na welke de oorzaken waren, dat het aantal nieuwe studenten niet zoo groot is als vroeger, waarna hij erop wees, dat de toestand dermate veranderd is, dat studie aan deze Hoogeschool

goede vooruitzichten voor plaatsing aanbiedt. *Pr H. C. P. de Vos* hield daarna een rede over bevlo welvaart en cultuur. *(De Loc.* 5 Juli, blz. 13 en

Het Bofors-geschut op Java. Defensie.

Naar het *A. I. D. de Pr. Bode* vernam, zijn te djong Priok aangevoerd 29 stukken geschut, afko van de *Boforsfabriek* in Zweden, bestemd voor de Artillerie van het Indische leger. Een stuk word nagezonden. Op deze moderniseering is 27 jaren gewacht. Het zal voor den inspecteur der Art *gen.-maj. W. A. Blits*, een genoegdoening zijn te dat zijn wapen thans in het bezit is van dit mat hetwelk hij nog enkele maanden voor zijn pe neering in dienst kan zien stellen.

De *Defensie van Ned.-Indië* had wederom de dacht van den Volksraad *(De Loc.* 6 Juli, blz. 19, 33). De heer *Van der Weyden*, gen.-maj. b.d., b de *denkbeelden-Boerstra* aan, die nergens bestr hebben gevonden en wijst op de noodzakelijkhei samenwerking van vloot en leger bij de defensie Indië. Hoe men in Holland de defensie van Indi bespreken, zonder dat een defensieplan voor Ind staat, begrijpt spreker niet. Hij hoopt, dat onde wind van den nieuwen landvoogd het vraagstu oplossing zal worden gebracht en dringt aa opheffing van de bezuiniging voor het leger financiën weer beter zijn. Van moderniseering het leger is niets te bemerken; tal van verweern len ontbreken en hij wenscht, dat verdere begr gen hierin zullen voorzien.

De nieuwe Opium-politiek.

Uit een résumé van de verklaring door den *Van Wettum* in de opium-commissie van den V bond afgelegd *(Java-Bode*, 7 en 8 Juli), blijkt d Regeering vooruit is geloopen op de meening va Volksraad (motie-Schmutzer). Deze correspondent gedateerd Genève, 3 Juni en daaruit blijkt dus, den aanvang van de vorige maand de nieuwe o politiek door onze Regeering, internationaal is a kondigd. (Zie ook *Deli Crt.* 12 Juli „Overeen nopens het gebruik van bereid opium").

Uit den Volksraad.

Over de *vercokesingsproeven der Indische kole* de Reg.-gem., de heer *Hovigh*, nog nadere inlicht *(Bat. Nwsbl.* 8 Juli, 1ste bl.). De *ijzerertsen in C* zullen, nu van de hoogovenplannen is afgezien, loopig gereserveerd gehouden worden. In oliek wordt gunstig geoordeeld over *Boenjoe als olie-* Zoowel door nader geologisch terrein-onderzoe door de uitkomsten der inmiddels aangevangen boringen, is echter de meening omtrent de ide der Boenjoe- en Tarakanlagen onjuist gebleken. D niet aantreffen van olie in de tot dusver doorb lagenserie te wijten zou zijn aan ondeskundige u ring der boringen, is een vergissing. De bestede ten steken niet ongunstig af bij die van proefbor door particulieren elders in den archipel onder ongunstige omstandigheden ondernomen.

De ijkordonnantie is te bezwarend voor klein koopers op de pasars. De Regent van Ba wenscht de ordonnantie zoo aan te vullen, d daarbij opgelegde verplichtingen niet zullen voor verkoopers, die met niet meer waren ter komen dan één persoon kan dragen; de door gebruiken inhoudsmaten of schepkommen mogel lijk niet overeenkomen met de voorgeschreven maten. Door de Regeering is eenige tegemoetk toegezegd. *(Bat. Nwsbl.* 7 en 8 Juli „Hoe men kweekt"; 12 Juli, 2de bl. „Volksraad"; 13 Juli

Bij *tramaanleg in Celebes* mag van eigenlijk nierslijnen niet gesproken worden, omdat het hie ken betreft, die reeds op een vrij hoogen trap va wikkeling staan. Voor streken als de *Minaha Zuid-Celebes* dient te worden nagegaan, of de van een spoor- of tramlijn de ontwikkeling der zal versnellen. En wel zoodanig, dat de financie fers, welke het Land zich heeft te getroosten de rente van het kapitaal wordt opgebracht, in verhouding blijven tot de te bereiken resultaten gebeurd, maar zoowel voor de Minahassa als vo Celebes heeft het ter zake ingesteld onderzoek punt een ongunstigen uitslag gegeven. Ernstig lier initiatief inzake tramaanleg in de Minaha zooveel mogelijk door de Regeering gesteund w *(B. N.* 9/7, 2de bl.).

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De voorwaardelijke veroordeeling in Ned.-Indië en de praktijk.

II (Slot).

De Wetgever heeft aan den Rechter de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling overgelaten in de zaken van misdrijf, waarop geen hoogere straf dan van 1 jaar is gesteld, doch dat is in de praktijk geene gemakkelijke beslissing, waar artikel 14 van de Regeling terzake bepaaldelijk voorschrijft, dat zij niet lichtvaardig mag worden uitgesproken en de Rechter overtuigd moet zijn dat de veroordeelde gedurende zijn straftijd, zich behoorlijk zal gedragen.

Hier heeft de rechter dus in de toekomst te zien en wordt hem eene buitengewone gave toegekend.

De instelling van de voorwaardelijke veroordeeling is door de Regeering ingegeven door het gevoel van humaniteit, ten einde op die wijze het volk gelegenheid te geven zich behoorlijk te gedragen.

De heer T. heeft in de „Perniagaän" van 23 December 1925 die instelling zoo uitvoerig behandeld, dat zij zeer leerzaam is geweest voor de lezers van dat nieuwsblad en ook voor den schrijver.

Het is niet dat de schrijver geen vertrouwen heeft in den rechter, doch waar in den tegenwoordigen tijd de "politiek" zoo op den voorgrond treedt, daar twijfelt hij, of de voorwaardelijke veroordeeling in de praktijk wel tot haar recht zal komen.

De rechter moet zich natuurlijk op het standpunt der Regeering stellen, omdat, als hij dit niet deed, van de Regeeringshumaniteit voor het volk niet veel zou overblijven.

Bij de keuze van rechters is het, in verband daarmede, hoogst noodzakelijk er voor te waken, dat deze zich onthouden van inmenging in de politiek of zich in verbinding stellen met politieke vereenigingen, ook al zijn die op de hand van de Regeering.

Algemeen is wel de overtuiging gevestigd, dat het niet goed is veroordeelden wegens geringe vergrijpen op te sluiten bij de beroepsmisdadigers.

Men maakt door vermenging deze laatsten niet beter en de eerstgenoemden worden slechter.

Het is dan ook goed, zegt de heer T., dat in iedere gevangenis de tot geringe straffen veroordeelden gescheiden worden gehouden van het slechte volk.

De schrijver van het artikel gaat hiermede volkomen accoord, doch wijst er op, dat de heer T. de groote gevangenissen in de groote steden op het oog heeft, waaraan de Regeering veel ten koste moet leggen.

Toch is er zijns inziens wel iets ten deze te doen.

Zooals bekend is, bestaat er nagenoeg in ieder district op Java een opsluitlokaal, waaraan men den naam geeft van districtsgevangenis en waarin de wedono beklaagden, gedurende 3 × 24 uren, in hechtenis kan stellen.

Behalve deze personen, zijn er niet weinig lieden, die, wegens overtredingen, met lichte straffen zijn gestraft, zoomede de doortrekkende gevangenen, wien door de rechtbanken zwaardere straffen zijn opgelegd en die naar de hoofdplaatsen moeten worden opgezonden.

De districtsveroordeelden hebben dus alle gelegenheid om de misdadigers te ontmoeten, hen over alles te spreken en tevens te leeren, hetgeen niet altijd goed is.

Door de districtsgevangenissen bepaaldelijk te bestemmen voor de districtveroordeelden en daarin ook de voorwaardelijk veroordeelden op te nemen, zou het gemelde bezwaar wellicht zijn te ondervangen en voorkomen worden, dat de nog niet bedorven zielen onder slechte invloeden geraken.

Waar de voorwaardelijke veroordeeling toegepast wordt bij straffen van 1 dag tot 1 jaar, daar vraagt de schrijver of die milde bepaling ook geldt voor straffen op dagelijksche kleine overtredingen, als bijv. het zich bevinden van een kleinhandelaar op een verboden gedeelte van den openbaren weg, of van een rijwielrijder, die zich zonder lantaarn op den openbaren weg beweegt, enz.

Hoe die maatregel van de voorwaardelijke veroordeeling in de toekomst zal werken, kan alleen de praktijk leeren.

Intusschen blijft de schrijver erkentelijk en dankbaar voor het in het leven roepen van de voorschriften ten deze.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Het eerste Chineesch Onderwijs-Congres te Djocjacarta.

III (Slot).

De heer Ko Bo Tjoan van Toeloeng Agoeng wees op het feit, dat de kracht van het onderwijs gelegen moet zijn in de opwekking van het gevoel van liefde voor land en volk en dat op dien grond goed onderwijs hoogst noodzakelijk is.

Hadden de studenten te Shanghai geen geletterde opvoeding in eigen land genoten, dan zou nooit de geest in hen zijn gevaren en zij in staat zijn geweest hunne werkdadige actie te ontplooien, welke de aandacht van de geheele wereld heeft getrokken.

De heer The Po Loen van Bondowoso sprak in de Chineesche taal, aangezien hij het gevoel in zich omdroeg, dat vele aanwezigen de kennis daarvan best konden gebruiken.

Hij toonde het nut aan, dat de Chineesche scholen reeds hebben gesticht.

Namens de Djocjasche Chineesche samenleving sprak de heer Tjie Tjeng Tjhiang, die het congres had ingeleid.

Er zijn verschillende soorten van onderwijs, zoo zeide hij, n.l. voor slaven, voor het volk en voor de lieden van maatschappelijken stand, doch hun onderwijs in Ned.-Indië moest zoodanig gekozen worden, dat het in overeenstemming is met het bestaan en de behoeften, zooals die thans zijn.

Eerst dan zou het onderwijs goede vruchten dragen.

De goede arbeid, door de Chineesche scholen tot stand gebracht, leverde het beste bewijs op, dat deze instellingen goed waren.

Geleidelijk neemt het aanzien van den Chineeschen stam toe tengevolge van de leiding op de Chineesche scholen.

Schreven de Europeanen vroeger in het adres op een brief „aan den Chinees N.N.", thans is reeds van Regeeringswege bevolen den Chineeschen ambtenaren den titel te geven van „den heer N.N."

Het vroegere moeilijke passenstelsel voor de Chineezen, die geen ruimte hadden voor beweging, werd vrijwillig door de Regeering opgeheven.

Beide wijzigingen waren toch het resultaat van het genoten onderwijs op de Chineesche scholen?

Een groot bezwaar was evenwel, dat op de meeste dier scholen het onderwijs slechts ten halve ten goede kwam aan de leerlingen.

Dit feit is wel bekend, doch wat was dan de reden, dat men daarin geen verandering bracht, vroeg de spreker?

Hij wekte het gehoor op deze aangelegenheid ernstig te onderzoeken en zuivere toestanden in het leven te roepen.

Ten slotte betrad de heer Kwee Tek Hoaij het podium, die den aanwezigen mededeelde, dat al hetgeen gesproken was ernstig zou worden overwogen en dat door gezamenlijk overleg zeker gunstige resultaten voor het Chineesche onderwijs zouden worden verkregen.

Te 1 .45 's nachts werd het congres door den heer Tjie Tjeng Tjhiang gesloten.

Vrouwelijke werkneemsters.

Volgens mededeeling, voorkomende in de „Perniagaän" van 2 Januari 1926, werken een groot aantal vrouwen in de sigarettenfabriek B. A. T., waar zij hoofdzakelijk zijn belast met de verpakking.

Aan het hoofd van de groep staat een vrouwelijke mandoer, die er streng voor heeft te waken, dat het mannelijk element zich niet met het vrouwelijk element verstaat.

De mannelijke employé's hebben in dien zin instructies ontvangen.

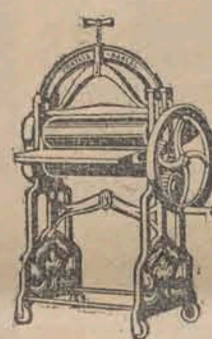
Het beheer der fabriek geeft aan den arbeid van vrouwen de voorkeur, niet alleen omdat hij goedkooper, doch ook beter is dan die van de mannen.

Ouden van dagen heeft men voor het rollen en verpakken van sigaretten minder gaarne dan jeugdige werkkrachten, die voor lager loon willen werken.

De vrouwen op deze fabriek zien er veel beter gekleed uit dan de sexegenooten in andere bedrijven.

Dit valt natuurlijk wel op, doch zindelijke kleedij wordt, zegt men, door het beheer der fabriek verlangd, hoewel enkele vrouwen ook wel uit zich zelf daartoe zijn geneigd.

Dat buitenstaanders bij het uitgaan der fabriek gaarne eens komen kijken, spreekt van zelf.

Doch ook mannelijke arbeiders in de fabriek zijn wel eens nieuwsgierig.

Een hunner maakte van zijn haar een vrouwelijke kondéh, wist zich als vrouw voor te doen, doch werd, toen hij gesnapt was, onmiddellijk uit den dienst ontslagen.

Gehuwde vrouwen, die niet met hunne mannen overweg kunnen, lokken al spoedig een vonnis tot echtscheiding uit, omdat zij liever bij de B. A. T. gaan werken.

Het beheer dier fabriek geeft zich veel moeite om de goede zeden te handhaven.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Gedenkboek Ned.-Indische Schaakbond.

Tot voor betrekkelijk korten tijd geleden werd er in ons Oost-Indië weinig of geen schaak gespeeld. Hier en daar woonde er een liefhebber van het spel, die moeite deed om in aanraking te komen met gelijkgezinden en daar soms wel, soms niet, doch meestal ten koste van veel moeite en tijd in slaagde.

In het voor ons liggend gedenkboek van den Nederlandsch-Indischen Schaakbond, aangaande de eerste tien jaren van zijn bestaan, van April 1915 tot April 1926, dat eerst nu verscheen, worden die tijden in de gedachten teruggeroepen en vergeleken bij den huidigen toestand. Van daar, waar weinig Europeanen woonden en onder welke zich geen schaakspelers bevonden, moest men, om een partner te vinden, veelal uren lang reizen om er een te vinden.

Zondagen, de somtijds krap toegemeten vrije tijd, de nachten werden aan het reizen voor 't schaken opgeofferd. Een schaakleven, zooals men dit in vele Westersche landen kent, bestond er niet. Schaakrubrieken in dag- of weekbladen kwamen sporadisch, zeer sporadisch voor en bestonden niet, als een door de omstandigheden geboden noodzakelijkheid, doch bij de gratie van uitgever, directeur of hoofdredacteur van het blad en dan nog alleen als deze zelf ook schaakliefhebber was.

Deze toestand heeft tientallen van jaren bestaan. Die vroeger naar Indië ging en in Nederland in de schakerswereld vertoefde, vond er zijn schakersgraf, tenzij hij beschikte over een onverwoestbaar enthousiasme en een niet minder groote energie, tot volharding in het goede. En dit duurde totdat in 1915 veertien schaakspelers te Jogjakarta bijeenkwamen en er den Nederlandsch Indischen Schaakbond oprichtten. Bij de verschijning van de eerste aflevering van het orgaan van den bond was het aantal leden reeds gegroeid tot 55, thans, na 15 jaar, mag de jubilaris zich verheugen te zijn samengesteld uit 250 persoonlijke leden en 500 clubleden.

Op nagenoeg alle plaatsen van eenige beteekenis vindt men thans in Indië schaakclubs. Er worden wedstrijden gehouden, die, in aanmerking genomen de afstandsbezwaren, goed bezocht zijn en het bondsorgaan is bereids uitgedijd tot een maandelijks omstreeks 50 bladzijden tellend geschrift.

De Nederlandsch-Indische Schaakbond kan met voldoening op zijn werk terug zien. Hij heeft de kinderziekten achter den rug en nu, als tienjarige, stevige knaap een goede toekomst voor zich.

In het gedenkboek, ons toegezonden door den heer H. Meijer, Zandvoortsche weg 25 te Aerdenhout, wordt veel van het Indische schaakleven vertelt. De inhoudsopgave toont dit. Behalve de geschiedenis van 23 der voornaamste schaakclubs, opstellen over het spel bij Soendaneezen, Batakkers, op Moena en Boeton, op Zuid- en Oost-Borneo en op de Key-eilanden.

(Ontleend aan een meer uitvoerige bespreking in de „N. Rott. Crt.")

Vrijzinnige Zending in Indië.

De Indische Commissie van den Nederl. Protestantenbond gaat een poging doen, om, wat men zou kunnen noemen, vrijzinnigen zendingsarbeid in Indië te gaan ondernemen.

Zij gaf daartoe, volgens het „Vaderland", een brochure uit, getiteld: „Steekt af naar de diepte", waarin een artikel is opgenomen door M. Joustra, archivaris van het Bataksche Instituut en oud-zendeling in Deli, in de Hervorming gepubliceerd.

De heer Joustra wil, dat wat Dr. Adriani, Dr. H. van der Veen, S. J. Esser en Dr. Kraemer hebben gedaan, van vrijzinnige zijde zal worden nagevolgd.

„Het is allen, die op de een of andere wijze in nauwere aanraking komen met de inlandsche wereld in onzen O. I. archipel bekend, dat ook daar, vooral sin[ds] den oorlog tusschen Rusland en Japan, de geestesto[e]stand geheel gewijzigd is. De inlandsche volken en n[a]name de Mohammedaansche zijn uit hun apathie o[nt]waakt. Allerlei vragen op maatschappelijk, staatkund[ig], wetenschappelijk of godsdienstig gebied, die hen vro[e]ger vrijwel of geheel onverschillig lieten, hebben tha[ns] hunne levendige belangstelling. Zij gevoelen meer [en] meer hunne persoonlijkheid en daardoor ook den dra[ng] naar zelfstandigheid. In breede, zich steeds meer [uit]breidende, kringen openbaart zich een dorst naar ke[n]nis en ontwikkeling. Werd vroeger zonder merkba[ren] tegenzin de leiding der Europeanen aanvaard, tha[ns] wenschen zij meer en meer zelfstandig hun levensw[eg] te kiezen. Het is dan ook niet overdreven te bewer[en] dat het in de inlandsche wereld gist en woelt.

„Betreuren mogen wij dit verschijnsel niet; integ[en]deel! Toch mogen wij onze oogen niet sluiten voor [de] daaraan verbonden gevaren. Met die gevaren bedoe[len] wij niet die, welke wellicht onze belangen als koloni[ale] mogendheid bedreigen, maar in de allereerste pla[ats] de gevaren, waaraan de inlandsche maatschappij ze[lf] blootstaat. Het is begrijpelijk, dat een zich openbar[end] enthousiasme botst tegen bestaande toestanden en ook zonder oordeel des onderscheids den steun en leiding aanvaardt van allen, die om welke redenen o[ok] zich eveneens daartegen verzetten.

„Evenmin is het wonder .... dat jonge mannen, ge[grepen] gegrepen door de alles beheerschende begeerte om zi[ch] een in hun oogen hooger staande cultuur eigen [te] maken, zich losmaken van hun vroegere cultuur [en] zedelijke begrippen, en zich ten slotte met een well[icht] groote dosis kennis geheel onbevredigd gevoelen, zeker gaande op zedelijk en godsdienstig terrein.

„Ook is het een vanzelfsprekend iets, dat zij die zi[ch] meerdere ontwikkeling hebben weten eigen te mak[en] behoefde hebben aan lectuur en al te licht maar al[les] lezen wat hun aangeboden wordt.

„Maar ook is het verklaarbaar, dat, waar de toesta[n]den op geestelijk gebied zich zoo snel ontwikkelen [en] zoo voortdurend zich wijzigen, zij, die als zendeling, onderwijzer of op andere wijze in geestelijk con[tact] met den inlander komen, voor vele raadselen komen [te] staan .... omdat zij den geestelijken ondergrond [niet] voldoende kennen.

„Het besef, dat zich een geestelijke ontwikkeling b[ezig] was te voltrekken, waarvan de diepte bezwaarlijk [kon] worden gepeild, en dat er allerlei geestelijke facto[ren] werkzaam waren waarvan de beteekenis slechts m[oei]lijk kon worden verstaan, liet reeds een tiental ja[ren] geleden vooral uit de kringen van zendingsarbeid[ers] stemmen opgaan, betoogende, dat er behoefte best[ond] aan iemand, die door zijn wetenschappelijke vorming [en] door zijn persoonlijkheid in staat was studie te ma[ken] van hetgeen thans op geestelijk gebied onder de Ja[va]nen voorvalt. Dit zou iemand moeten zijn, die [een] grondige studie gemaakt had zoowel van de oud-[Ja]vaansche (Hindoesche) als van de huidige Javaansche cultuur. Deze zoude dan voorlichting kunnen ge[ven] omtrent de geestelijke stroomingen onder de Java[nen], maar ook omtrent lectuur, waaraan bij hen beho[efte] bestaat ...."

Om dit werk te kunnen beginnen wil nu de Indis[che] Commissie een f 60.000 bijeenbrengen en het ro[ept] daarvoor de medewerking der vrijzinnigen in.

Zeker een plan, dat niet alleen overweging, maar o[ok] krachtigen steun verdient.

De Indische Mercuur.

No. 32 (11 Aug.) Overzichten van den Volksr[aad]. Eerste gewone zitting 1926, door H. Ch. G. J. van [der] Mandere. — De Japansche kamfer-productie. — Ov[er]zicht van de productenmarkt op Java en Madoera [ge]durende het eerste kwartaal over 1926. — Kultuu[rbe]richten. — Kleine mededeelingen. (Het jubileum [van] de Billiton Maatschappij). — Financieele berichten, [jaar]verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubriek[en]. — De afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instit[uut] geeft recente literatuur over cacao, kina, koffie, sui[ker], tabak, thee.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van jaarg. 11 No. 1 (3 Juli): Het nieuwe Theeproefstation (met ill.) — De ve[...]tuur. Een bezoek aan Modjo Gendang. — Econom[ische] verschijnselen in een paar Rubbergewesten, door [...] Smits (ontleend aan Econ. Stat. Berichten). — Rub[ber]vervalsching, een ernstig kwaad. — Assistenten[rege]ling, pensioenregeling, arbeidscontract en Zond[ags]rust in den Volksraad. — Nogmaals Zuid-Garoet.

De Tropische Natuur.

De Juli-afl. bevat een uitvoerig, geïllustreerd op[...]

van Dr. F. Kopstein over de schorpioenen van Java. — De heer O. Horst geeft een (eveneens geïllustreerde) bijdrage over Varanus komodoensis, een soort reuzehagadis, welke alleen schijnt voor te komen op Flores en eenige nabijgelegen eilanden. De schr. meent dat voor uitroeiing van dit merkwaardige dier gewaakt moet worden, al richt het onder het wild veel schade aan. Een door schr. geschoten exemplaar mat van kop tot staarteinde „slechts" 2 Meter; bij het villen bleek het dier pas een *hert te hebben verslonden*. — Ten slotte een artikel van Dr. v. d. Meer Mohr over het voorkomen van Homonoia riparia Lour. (tropische wilg) in Deli (met afb.)

De Bestuursgids.

Behalve een artikel gewijd aan het 25-jarig dienstjubileum van den regent van Batavia en zijn 8-jarig lidmaatschap van den Volksraad, bevat het Juni-Nr. een artikel van R. A. A. Soejono over de opleiding van den hoogeren Inlandschen bestuursambtenaar, voorts de verschillende Volksraadverslagen, benevens den korten inhoud der laatstverschenen staatsbladen.

Suriname's herstel.

Het Nr. van 11 Aug. van De Vrijheid brengt het slot van een artikel van Joh. J. B(elinfante), geschreven naar aanleiding van het rekest en de nota van den Ondernemersraad voor Suriname aan den Minister van Koloniën (waarop in de rubriek Suriname van het Kol. Weekbl. reeds de aandacht is gevestigd). De schr. besluit: Nog zelden is zulk een fel licht geworpen op de tekortkomingen van het Surinaamsche beleid als in deze nota. Thans wordt een veilige weg gewezen om Suriname op te heffen uit zijn diep verval. Zonder dwalen dient deze weg te worden ingeslagen. Er is periculum in mora!

Intern. Archiv für Ethnographie.

Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis vervolgt in Nr. 3—4 van Band XXVII zijne studie over „das höchste Wesen im Heidentum". Schr. behandelt thans „die Kubu (von Sumatra) und ihr Glauben". — De rubriek boekbesprekingen bevat o.a.: Publicaties van den Oudheidkundigen Dienst in Ned.-Indië, deel I, door Prof. Dr. N. J. Krom. — W. Kaudern. I Celebes obygder, door Dr. H. H. Juynboll. — O. Beccari. Nuova Guinea, Selebes é Molucche, door Id. — P. Wirz. Die Marind-Anim von Holl.-Süd-Neu-Guinea, door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis.

De Indische Verlofganger.

Het Nr. van 13 Aug. bevat een artikel van den heer Fr. Oudschans Dentz, naar aanleiding van het tienjarig bestaan der petroleumnijverheid op Curaçao. — Verder o.m. eene beschouwing van P. B. met als uitgangspunt J. A. Loebèr's nieuw werk over de batikkunst in Ned.-Indië.

Vakblad voor Biologen.

In de Aug.afl. schrijft Dr. K. W. Dammerman over „Biologen in Indië". Schr. bespreekt het aantal plaatsen in Indië, door biologen bezet en wijst er op dat bij voldoende aanbod men er op zal kunnen rekenen dat in de toekomst gemiddeld per jaar 7 Nederlandsche biologen in Indië plaatsing kunnen vinden, hetzij bij de proefstations, hetzij bij het departement van landbouw of bij het onderwijs.

Jaarboek Mijnbouwkundige Vereeniging.

Bij J. Waltman te Delft is verschenen het Jaarboek van de Mijnbouwkundige Vereeniging te Delft, 1922—1926.

Het bevat o.a. necrologieën van Prof. ir. J. de Koning Knijff en Prof. ir. R. W. van der Veen (die beiden in Oost-Indië eene werkkring hadden), benevens den tekst van de volgende voordrachten: Economische en politieke vraagstukken op het gebied van den mijnbouw in Ned.-Indië, door ir. E. Middelberg; en „Het spoelend grondverzet van Bangka", door ir. G. J. Geursen.

Indragiri, land der toekomst.

Volgens de Nwe Rott. Ct. is in het weekblad „Deli in Woord en Beeld", uitgegeven door de „Deli Crt.", een artikel verschenen van de hand van den ass. resident, den heer V. Obdeijn, over de afdeeling Indragiri, het op den vasten wal van Sumatra gelegen deel van Riouw, dat zich geografisch en ethnografisch geheel bij de Oostkust aansluit en dat in de toekomst ook zeker een deel van het nieuwe Gouvernement Oost-Sumatra zal uitmaken.

Het zwaartepunt van de Oostkust is, naar men weet, bezig zich snel naar het Zuiden te verplantsen, met het natuurlijke gevolg, dat ook de afdeeling Bengkalis en Indragiri daarvan zullen profiteeren.

De schrijver zet uiteen, dat reeds nu Indragiri niet zoo achterlijk is als menigeen in het Noorden van Sumatra wel zal denken. De rubber-„boom" heeft ook in Indragiri zijn invloed doen gevoelen en de schrijver is van meening, dat deze zelfs een belangrijke wijziging moet brengen in de bestaande, veelbesproken wegenplannen. De schrijver schetst den vooruitgang van deze streek in de laatste jaren, waarvan inderdaad menigeen niet voldoend op de hoogte zal zijn. Van de Koeantandistricten constateert schr. dat deze in een periode van 20 jaar onder het Nederlandsche gezag en onder leiding der Ned. Ind. bestuursambtenaren uitgroeiden van een geïsoleerd gebied, waar onrecht en vexatie tierden, tot economische ontwikkeling. De „Deli Crt." kan daaraan toevoegen, dat einde vorige maand de Koeantanraad is geïnstalleerd, dat Rengat, de hoofdplaats, een electrische verlichting krijgt, dat de Landschapskas ƒ 20.000 heeft beschikbaar gesteld als bijdrage voor 2 radiostations, te Rengat en Tambilahan. Om een paar duidelijke symptomen van opleving en ontwikkeling te noemen.

Missie en Zending.

Het Missiewerk. Aug. '26. De prefectuur van Benkoelen (met portret van Mgr. H. Smeets), door B. van der Lans. — De H. Franciscus en de Missie, door fr. E. Uppenkamp. — Indië en de Indische missies. — Over de Dajaks in Borneo, door P. Jucundus.

De Katholieke Missiën. Aug. '26. Het waarnemen van den zgn. civielen medischen dienst van Zendingswege, door Dr. C. van Proosdij. — Het zendingswerk onder de inheemsche vrouwen en meisjes (vervolg), door Mevr. H. Schuurman—Nijhoff.

De Macedoniër. Aug. '26. Nationale Javaansche Kerk, door D. Bakker. — Een scheppingsverhaal bij de Soembaneezen, door P. J. Lambooy. — De zending en het huwelijk (van Christen-Inlanders)), door D. K. Wielenga. — De eerste zelfstandige Gemeente op Midden-Java ten Zuiden.

* * *

Cinchona ant its history; how the culture came to Java. (Netherl. Ind. Review, XII, 2, bl. 46). *

Kaffee in Niederländisch-Indien, von Dr. C. J. J. van Hall (Amsterdamsche Bank, 8 Juli '26). *

The 1925 Java sugarcrop, by R. J. Prinsen Geerligs. (Intern. Sugar Journal. 28, bl. 306). *

La culture du tabac à Java et à Sumatra, par A. Provost. (Rev. Bot. Appl. 6, bl. 60). *

Dr. H. F. R. Hubrecht † (met portret). Eigen Haard. 7 Aug. '26.

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 28, 10 Juli '26. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Verslag van den President van de Javasche Bank en van den Raad van Commissarissen over het 98e boekjaar 1925-'26, uitgebracht in de algemeene vergadering van aandeelhouders op 8 Juli 1926. (Weltevreden, G. Kolff en Co.).

H. J. Köhler, oud-gezaghebber van Habinsaran (Sumatra). Karakterschets, door J. Koning. Met afb. (Hollandsche Revue. 1926, bl. 479). **

Verdwijnende (bouw-)kunst in Indië, door M. W. Maclaine Pont. (Stemmen des Tijds. 15, II, bl. 179). **

Meer dan 50 meter vrije uitbouw van een vakwerkbrug van 60 meter in Zuid-Sumatra. (met ill.), door ir. P. P. Bijllaard (Ingenieur. 14 Aug. '26(.

De voltooiing der Nederlandsch-Indische muntzuivering, door B. J. Fr. Steinmets. (Econ.-Statistische Berichten. 11 Aug. '26).

Vademecum voor den praktizeerenden geneesheer in Nederland en de koloniën. 8e bijgewerkte druk. (Utrecht Kemink en Zoon).

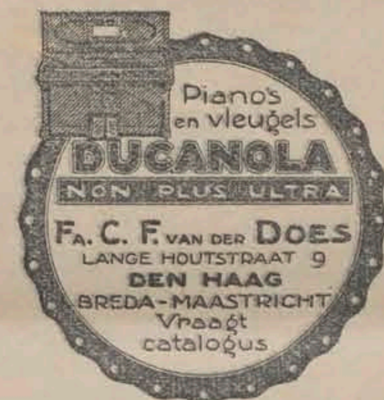
Handleiding voor tropische witsuikerfabricatie, door H. Th. Harloff en H. Schmidt. 5e herziene en vermeerderde druk, door G. Loos. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Inleiding tot de aardrijkskunde van Oost- en West-Indië, door J. H. Pik en K. Zeeman. Geïllustreerd. 3e druk. (Amsterdam, W. Versluys' Uitg. Mij.).

De met * gemerkte titels zijn ontleend aan de literatuur-opgave in de Ind. Merc. d.d. 11 Aug.; de met ** gemerkte aan „Nijhoff's Index".

Suriname.

De belangstelling voor Suriname is wassende. Het rekest met daarbij gevoegde uitvoerige nota van den „Ondernemersraad voor Suriname" aan den Minister van Koloniën wordt in de pers besproken. Het viel ons op, dat een paar groote bladen zich bepalen tot het teruggeven van den inhoud zonder meer. Willen zij de kat uit den boom kijken? Een warm geschreven overzicht geeft *„De Vrijheid"* in twee opeenvolgende nummers. In een artikel van den eeuwig jeugdigen A. Weruméus Buning in de Nieuwe Courant van 8 Augustus — „Baas Boonekamp en Suriname", Een ethnographische scheis — trof ons o.m. een aanhaling uit een voordracht door professor Joest in 1891 te Berlijn gehouden: „Surinam ist das Aschenbrödel der Holländischen Kolonien; es ist aber auch das Dornröschen, das nu des Ritters harrt, der den Mut hat, es aus seinem langen Schlummer zu 'erwecken",...... waarna Weruméus Buning vervolgt: „Helaas, ook nu nog, na meer dan dertig jaren, slaapt nog altoos „Doornroosje" en... slapen de „Ridders" ook. Misschien — en dat willen wij hopen — zal het nu de „Ondernemersraad" zijn, die, met zijn schrijven aan de Regeering, het den „Kapitaal-Ridders" mogelijk zal maken „Doornroosje" te wekken. Het zou toch wel jammer wezen, als later vreemde Ridders met Doornroosje er van door gingen. Het is nog altoos een goeie huwelijkspartij."

Die „Baas Boonekamp" is een even vermakelijk type als de vroegere zeemanstypen van den schrijver. De op een wandeling ergens buiten Paramaribo vergeten wandelstok, die is gaan uitbotten, was ons bekend, maar dat was Baas Boonekamp nog geen voldoend bewijs van de vruchtbaarheid van Suriname's bodem. Wat met *zijn* wandelstok gebeurd is en met de bloemzaden, die hij — ergens onder een boom een dutje pakkende — uit zijn zak liet vallen... dat moet de lezer maar in de Nieuwe Courant opzoeken. Ook „Baas Boonekamp's" ethnographische mededeelingen zijn vermakelijk.

* * *

Wij ontvingen eenigen tijd geleden een catalogus van „rare and valuabe books" offered for sale by N. Posthumas, Daendelsstraat 68, alhier. Daarin stond de Duitsche uitgave van Keye's *„Kurzer Entwurf von Neu-Niederland u. Guajana"*, te koop voor *f* 450. Wij sloegen het artikel van Joh. F. Snelleman in *„De West-Indische Gids"* van Januari 1926, *„Suriname en de collectie Six"*, op en zien daar meegedeeld, dat het boekje in een catalogus van Fred. Muller uit het jaar 1872 te koop werd aangeboden voor *f* 55.—. Op de auctie van de collectie Six bracht het boekje *f* 210.— op, waarbij nog 15 % opgeld kwam. En nu *f* 450.—!

Snelleman teekende in zijn artikel, na de veiling aan: „Een veiling is een loterij, ook een boekenveiling. Vroeger was de kans iets te winnen grooter dan tegenwoordig, nu de kans om iets goeds machtig te worden, voor de som die men gewoonlijk een prikje noemt, veel geringer is geworden. Indertijd, veertig, vijftig jaar geleden, kon men te Leiden op goede aucties brochures en boekjes over West-Indië koopen, niet per stuk maar per pak, voor belachelijk lagen prijs. Destijds was West-Indië meer in tel dan de literatuur van West-Indië; thans heeft de belangstelling zich verplaatst."

Die iets meer wil weten over het boek, dat zoo snel in prijs gestegen is, leze in *„De West-Indische Gids"* van Maart 1926 het artikel *„Over het boek van Ottho Keye"*.

* * *

De heer E. Essed heeft een studiereis gemaakt naar de Tibiti, een zijrivier van de Coppename en vertelt daarvan zeer onderhoudend in eenige nummers van *„De Periskoop. Algemeen Weekblad voor Suriname"*. In het slotartikel deelt hij mede, in de Tibiti de Catleya, de bekende Orchidee te hebben gevonden. Tot dusver was deze mooie bloem in Suriname niet gevonden. Ze is ook niet genoemd in het groote boek van Prof. Pulle *„An Enumeration of the vascular plants known from Surinam"*, Leiden 1906. De heer Essed vertelt verder van een vondst van groote lagen zuivere kaslin (porceleinaarde), van superieure kwaliteit, die hij schat op 20 millioen ton. Als de marktwaarde op slechts 1 cent per kilogram wordt gesteld, zou de laag een waarde van 200 millioen gulden vertegenwoordigen. „En deze waarde — aldus vervolgt hij — ligt langs een rivier, die tot aan de monding van de Kaabokreek een gemiddelden diepgang heeft van 7 M., zoodat vrij groote zeeschepen tot op deze hoogte kunnen doorvaren om het uitgegraven product onmidd in te laden."

Ook in Corantijn hebben wij dikke lagen zu kaolin gezien, maar wij vreezen, dat die rijkdom nog zeer lang daar zullen blijven liggen.

* * *

Wij lezen in *„De Periskoop"* van 17 Juli: „De A. P. Penard, die reeds zes jaren bezig is eene spr kunst van de Caraïbische taal samen te stellen binnenkort deze spraakkunst in haar geheel pub ren in dit blad.

Naar wij van den heer P. hebben mogen vern overtreft deze spraakkunst in vele opzichten di moderne talen.

Op de grondslagen van deze spraakkunst kan nieuwe wereldtaal geboren worden, waarvan de r zoo eenvoudig zijn als het alphabet; juist door eenvoud is niemand tot nu toe in staat gewee regels der Caraïbische taal te ontdekken.

De heer P. deelt ons verder mede:

1e. dat men, weliswaar spreekt over deskundig professoren in de Caraïbische taal, maar dat deze min de regels dier taal kennen als de hippotam regels der muziek;

2e. dat het ongunstig oordeel, tot heden toe g over de Caraïbische taal, het gevolg is van verk overzetting in vreemde talen.

Blind zijnde, heeft de heer Penard medewerking bevoegde zijde gevraagd, doch werd met mooie den afgescheept.

Men kan hem het leedvermaak dus niet ontze dat hij zal ondervinden, wanneer het klad van ren, door de publiciteit van zijn grammatica, aa kaak wordt gesteld."

Curaçao.

Uitvoercijfers.

Uit den uitvoerstaat over het 1ste kwartaal trekt de *Amigoe* de volgende gegevens:

Curaçaosche producten.

Aloe	37.686 K.G.	*f*	[illegible]
Dividivi	217 ton	„	[illegible]
Geitenvellen	12.172 K.G.	„	[illegible]
Stroohoeden	29.283 doz.	„	[illegible]
Huiden	10.670 K.G.	„	[illegible]
Katoen		„	[illegible]
Mest	440 ton	„	[illegible]
Kantwerk	Saba	„	[illegible]
Oranjeschillen		„	[illegible]
Zout	2.785.135 K.G.	„	[illegible]
Alle andere producten		„	[illegible]
		f	18[illegible]

Totaal alle uitvoerartikelen.
1ste kwartaal 1926.

Curaç. producten	*f*	[illegible]
Phosphaat	„	[illegible]
Steenkolen	„	[illegible]
C. P. I. M.	„	19.3[illegible]
	f	20.5[illegible]

Wat de olieproducten betreft, waren de cijfers

Cur. Petr. Ind. Mij.

Dieselolie	1.762.969 Lt.	*f*	[illegible]
Gasolie	31.120 ton	„	1.07[illegible]
Gasoline	77.883.094 Lt.	„	5.8[illegible]
Petroleum	1.755.630 Lt.	„	[illegible]
Residu	362.673 ton	„	7.8[illegible]
Ruwe olie	132.992 ton	„	3.0[illegible]
Smeerolie	13.996.293 Lt.	„	1.2[illegible]
		f	19.[illegible]

Het eerste kwartaal 1925 bedroeg aan exp olieproducten van de C. P. I. M. *f* 13.184.333 en laatste kwartaal van 1925 bereikte niet meer *f* 15.426.846 zoodat dit eerste kwartaal van 1926 een heel groote sprong vooruit beteekent.

Scheepvaart.

In het eerste halfjaar 1926 zijn binnengekomen Willemstad:

816 zeilschepen, netto metende 146.187 M³. en stoomschepen, metende 7.222.337 M³.

H. Boomgaart.

Met verlof is in Holland aangekomen de gouvernementssecretaris, de heer H. Boomgaart. Uit een „afscheid" in de *Amigoe* begrijpen wij, dat het aanvankelijk in des heeren B.'s bedoeling ligt, niet naar Curaçao terug te keeren. Omtrent den staat van dienst van dezen verdienstelijken ambtenaar lezen wij:

„Voor zoover wij weten heeft de heer Boomgaart een diensttijd van ongeveer 40 jaren achter den rug, zonder ooit verlof naar Europa genoten te hebben. Hij heeft in dien tijd alle rangen doorloopen, ook de hoogere functies van Kol. Ontvanger en Administrateur van Financiën en na onder vier Gouverneurs den post van Gouvernements-secretaris, hetzij tijdelijk of definitief bekleed te hebben."

Struisvogelpark „Albertine".

In de algemeene vergadering van aandeelhouders van het Struisvogelpark „Albertine", werd door de directie de aandacht gevestigd op den steeds toenemenden vooruitgang in het bedrijf. De omzet der Veenindustrie overtrof in 1925 dien van alle vorige jaren.

Balans en winst- en verliesrekening werden goedgekeurd en het dividend over 1925 vastgesteld op 4 %.

De Commissaris, de heer dr. J. P. Evertsz, die aan de beurt van aftreding was, werd met algemeene stemmen herkozen. (Alg. Hand.).

Rekening Curaçao 1923.

Ingediend is een ontwerp tot vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over 1923.

De uitgaven hebben bedragen *f* 2.459.701.76, de ontvangsten *f* 2.150.906.75½, zoodat het nadeelig slot, te dekken door een bijdrage uit 's Rijks schatkist, bedraagt *f* 308.795.—½.

Koloniale Postspaarbank.

In 1925 werd *f* 5652.35 meer overgeschreven van de koloniale postspaarbank op de rijkspostspaarbank dan omgekeerd.

Het aantal inleggers vermeerde met 100.

Het saldo te goed was op 31 December 1925 *f* 259.797.58½, d.i. *f* 41.860.20 meer dan op 31 December 1924.

De beurswaarde der effecten bedroeg op 31 December 1925 *f* 233.835.93½, d.i. *f* 27.080.92½ meer dan op 31 December 1924, met inbegrip van *f* 4.982.51, besteed voor aankoop van nieuwe effecten. Hiervan werd *f* 4.358.05½ afgeboekt op de rekening „Koloniale Gouvernement (waardewijziging van effecten)", het bedrag waarvoor die rekening op 1 Januari 1925 debet stond, terwijl voor het saldo ad *f* 22.722.87 de verlies- en winstrekening werd gecrediteerd.

Er werd in 1925 *f* 42.353.25 meer ingelegd dan terugbetaald.

Het hoogste percentage der inlagen, 28.44, betrof inlagen van *f* 10.— tot *f* 25.—. De hoogste inlage, een boven *f* 2000.—, geschiedde op St. Eustatius. Het hoogste percentage der terugbetalingen, 23.17, betrof ook terugbetalingen van *f* 10.— tot *f* 25.—. Een terugbetaling boven *f* 2000.— geschiedde te Willemstad. Aan rente werd uitbetaald en bijgeschreven *f* 5159.30. Het aantal inlagen was 2128 meer dan dat der terugbetalingen.

Geschiedkundige sprokkelingen.

Een geschenk van Brion.

20 Mei 1818 schreef de gouverneur-generaal van St. Eustatius, St. Martin en Saba, A. de Veer, aan Kikkert: „Ik neem de vrijheid UwhoogEd. Gestr. bij deze gelegenheid twee jonge tijger-leeuwen toetezenden, en Uw HoogEd. Gestr. te verzoeken mij de vriendschap te betonen van dezelven bij eene bekwame scheeps gelegenheid aan Zijne Excellentie den Heer Staats Raad Directeur Generaal voor het Departement van koophandel en koloniën te doen geworden, met vriendelijk verzoek om dezelven aan Zijne Majesteit den Koning aan te bieden.

Volgens zeggen van den Heer Louis Brion, die dezelven aan mij als een geschenk vereerd heeft, zijn deze beesten eene soort van half tijgers en half leeuwen, van de Spaansche kust afkomstig en tigreleones genaamd, zij zijn nog zeer jong en groeijen tot eene buitengewone grootte"......

Uit den Verren Vreemde.

Duitschland candidaat voor den V. B.

September nadert en daarmede de beslissing van den Volkenbond over de toelating van Duitschland tot het lidmaatschap. Toen de stemming in de lente werd uitgesteld stond vrijwel voor iedereen vast, dat er in September geen twijfel mocht zijn overgebleven. Wij zijn in dit opzicht nooit ten volle gerust geweest. En of thans bij allen en ieder inderdaad volle gerustheid aanwezig is?!

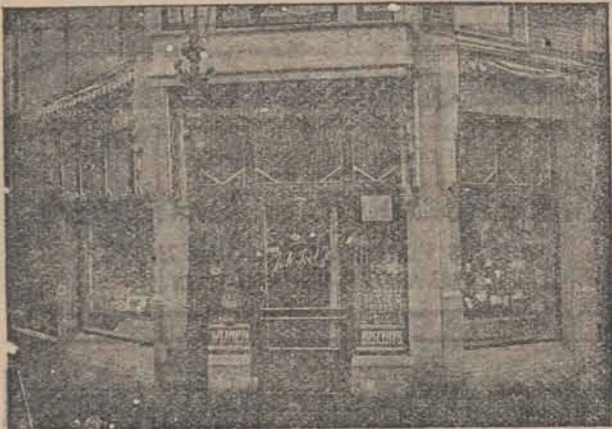
Spanje blijft een permanenten zetel in den Raad eischen. Polen evenzoo. Zij verklaren bij den loop van de Volkenbondsaangelegenheden zoo groot belang te hebben, dat dit alleen gewaarborgd is, wanneer hun een vaste zetel verzekerd is. Een land, dat zich op zoodanig standpunt plaatst, miskent echter de roeping van den Raad, die zich boven de partijen moet willen en durven stellen. Of dit in de practijk door de Raadsleden gedaan is en wordt, moge betwijfeld worden, de bedoeling moet toch zoo voorop gezet worden. Spanje en Polen verkondigen de leer van het waken over en opkomen voor eigen belang in den V.B. Polen heeft momenteel geen zetel en dus ook geen stem in den Raad. Spanje wel, en het kan, als 't wil, door zijn veto, Duitschland er uit houden. Het heeft te kennen gegeven, dat het, als het geen vasten zetel krijgt, verder geen belang meer stelt in den Volkenbond. Dit zou kunnen beteekenen, dat het zich tegen de toelating van Duitschland en tegen het verleenen van een permanenten zetel aan Duitschland in den Raad niet zal verzetten, maar dat 't zelf alle medewerking en belangstelling voor den V.B. eenvoudig zou prijs geven. Maar nu is juist het verdrag van Madrid gesloten tusschen Italië en Spanje, waardoor deze mogendheden een zoo nauwe verbintenis hebben aangegaan, dat van buiten af reeds twijfel is geopperd of zulks wel overeen te brengen is met hun positie als leden van den V.B. Van die overeenkomst is slechts een deel bekend gemaakt, met het openbaar maken van de rest zal gewacht worden *tot na afloop der Septembervergadering van den V.B.* Dat geeft te denken! Wil Italië, dat een permanenten zetel in den Raad van den V.B. heeft, wellicht de rol gaan vervullen van Spanje's vriend, die zijn eisch komt steunen? Italië heeft in het laatste halve jaar zijn anti-Duitsche gezindheid niet verborgen gehouden. Zoo vaak als van Duitsche zijde herhaald werd, dat Duitschland zonder overzeesch afzetgebied en zonder overzeesch grondstoffengebied niet tot opbloei kan komen — en dit is nog weer uitgesproken in de onlangs in Hamburg gehouden koloniale week —, kwam van Italiaansche zijde het bescheid: eerst Italië de overwinnaar, daarna zal eerst gedacht kunnen worden aan een overwonnene. Deze tegenstelling, die door Locarno afgeschaft moest zijn, en die door de Septembervergadering van den V.B. voor goed verdwijnen moest, wordt zoo door Mussolini, die toch ook onderteekenaar van Locarno is, gaande gehouden. Het verdrag van Madrid nu, zoo vlak vóór September gesloten, en deels geheim gehouden doet ook onheil voorspellend aan. De koloniale kwestie op zich zelf is overigens ook niet zonder beteekenis.

Wel heeft de commissie van den V.B., die een uitweg heeft trachten te vinden voor de bestaande moeilijkheden, betreffende de verdeeling en toewijzing van de Raadszetels, voorgesteld het aantal *niet permanente* zetels van 6 op 9 te brengen, waarbij dan de mogelijkheid zou bestaan om een lid, dat na 3 jr. aan de beurt van aftreden zal zijn, te herkiezen, maar dat is niet wat Polen of Spanje, noch ook wat Brazilië, wenscht. Tegen het uitbreiden van 't aantal permanente zetels zijn vele V.B.-leden gekant, zoo Zweden, dat een lossen zetel en dus ook een beslissende stem in den V.B.-Raad heeft. Onder hen, die wellicht over uitbreiding te spreken zouden zijn, zijn er dan toch ook weer, die zeggen: zooal, waarom dan Polen, waarom Brazilië, waarom Spanje juist, die getoond hebben de roeping van het Raadslidmaatschap verkeerd te verstaan?

Met dit al hopen wij, dat Duitschland met vlag en wimpel den V.B. zal binnenvaren en zijn anker zal mogen laten vallen in den V.B.-Raad, maar wij zien het vaarwater nog niet vrij en veilig.

De nieuwe Australische hoofdstad.

Nadat Britsch-Indië in Delhi een nieuwe, speciaal als zoodanig ingerichte en opgebouwde hoofdstad heeft gekregen, nadat Turkije in Angora eveneens een tot hoofdstad gepromoveerden — maar nog geenszins als zoodanig ingerichten — regeeringszetel gekregen heeft, staat het statenverbond Australië aan de beurt om zijn nieuwe hoofdstad in te wijden. Onderlinge naijver be-

lette een der hoofdplaatsen van de staten, die te zamen de Australische kroonkolonie uitmaken, uit te kiezen als regeeringszetel. Canberra is nu met veel kosten en inspanning tot een grootsche hoofdstad in het binnenland ingericht. De, tot nu toe, te Melbourne gevestigde regeering gaat met haar geheelen aanhang daarheen over.

Ter opluistering van de plechtigheid, die 9 Mei 1927 zal plaats vinden, zullen de hertog en de hertogin van York, per oorlogsschip Renown, reeds in Januari uit Engeland vertrekken. Door het Panamakanaal zullen zij eerst naar Nieuw-Zeeland gaan, vervolgens alle Australische staten bezoeken, behalve West-Australië, dat na de plechtigheid te Canberra, op de terugreis dus, toch ook aan de beurt zal komen. De koninklijke reizigers zullen, volgens het plan, tegen het einde van Juni in Engeland terug zijn.

Irak rijp voor onafhankelijkheid.

Het rapport der Britsche regeering aan den Volkenbond over het bestuur van Irak in 1925 is thans gepubliceerd. Dit zegt o.m.:

„De constitutioneele regeering, zooals zij was vastgesteld in de organiseerende wetten, is thans gedurende 18 maanden aan het bewind geweest. Het parlement heeft zijne bekwaamheid bewezen, om wijs en nauwkeurig de maatregelen af te handelen, die het waren voorgelegd. Het verloopen jaar heeft het land het gevoel gegeven, een geconsolideerde en gevestigde regeering te bezitten, terwijl er alle hoop bestaat, dat dit zal toenemen met de opeenvolgende jaren. Het zal derhalve voor Irak mogelijk zijn den Volkenbond binnen niet zeer langen tijd voldoende bewijzen te leveren, dat het geschikt is, lid van den Bond te worden."

Zooals men weet, heeft Groot-Brittanië zijn Volkenbondsmandaat over Irak onlangs verlengd voor 25 jaar, of voor zooveel korter, totdat Irak bewijzen zou geven op eigen beenen te kunnen staan, hetgeen alsdan zal moeten blijken door de opname van Irak als zelfstandig lid in den Volkenbond. Engeland acht, door de verbeterde verhouding met Turkije, door de boven vermelde bewijzen van staatkundige mondigheid, alsook door de economische ontwikkeling het land blijkbaar rijp voor volledige onafhankelijkheid. Een succes voor Engeland en voor den Volkenbond. Het zal voor het eerst zijn, dat een mandaathouder zijn pleegkind mondig laat verklaren. Het mandaatstelsel, dat wel eens als een vermomd koloniaalstelsel is gedoodverfd, zal er ook door stijgen in de algemeene waardeering.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Leiden.

JAARVERSLAG 1925.

Aangenaam is het uw secretaris in dit jaarverslag — en zulks in tegenstelling met het vorige — te kunnen vermelden, dat onze afdeeling haar leden in het afgeloopen jaar wederom een avond heeft kunnen aanbieden waarop iemand een spreekbeurt vervulde. Ditmaal was het de redacteur van het Alg. Handelsblad, de heer Elout, die 12 Nov. j.l. een, door een reeks van fraaie lichtbeelden verduidelijkte, lezing hield, getiteld: „Vier maanden in Indië". Zeer te bejammeren was het, dat slechts zulk een klein aantal onzer leden zich onder het auditorium bevond, terwijl ook overigens de opkomst, niettegenstaande zeer lagen entréeprijs, slechts matig kon worden genoemd.

Mocht nu misschien verwacht worden, dat deze lezing voor iemand aanleiding zou zijn geweest om tot het lidmaatschap onzer afdeeling toe te treden, in die verwachting is men teleurgesteld geworden.

Konden wij, wat voorts het ledenaantal betreft, in het vorig verslag wijzen op een vermeerdering daarvan, nu moeten wij helaas een vermindering constateeren. Bedroeg dat aantal toch volgens even bedoeld verslag ± 55, thans is het gedaald tot 48, en zulks door bedanken of verhuizen naar elders.

Ook nu hoopte de secretaris, evenals een vorige maal, door toezending van een schriftelijke uitnoodiging tot toetreding enkele personen als nieuwe leden te kunnen begroeten, doch zulks heeft niet het geval mogen zijn.

In het Bestuur onzer Afdeeling kwam geen verandering.

Uw Secretaris vertegenwoordigde de Afdeeling op de Algemeene Vergadering te Utrecht.

De financieele toestand is gunstig; een vrij belangrijk bedrag kon op nieuwe rekening worden overgebracht.

Leiden, Febr. 1926.

De Secretaris,
E. RIJK[illegible]

Geldelijke verantwoording over het jaar 1925.

Baten.

Saldo vorig jaar	f 2[illegible]
Contributies	„ 2[illegible]
Rente spaarbank	„ [illegible]
Entrée's lezing	„ [illegible]
	f 4[illegible]

Lasten.

Afdracht H.B.	f 1[illegible]
Inningskosten	„ [illegible]
Drukwerken	„ [illegible]
Zaalhuur	„ [illegible]
Honorarium lezing	„ [illegible]
Onkosten lezing	„ [illegible]
Bijdrage v. d. Steur	„ [illegible]
Onkosten bijwonen Alg. en H.B.-verg.	„ [illegible]
Porti, enz.	„ [illegible]
Saldo	„ 2[illegible]
	f 4[illegible]

De Penningmeester,
N. J. KRO[illegible]

De Commissie,
PH. S. v. RONKEL.
D. M. HOLLESTELLE.
Leiden, 25 Februari 1926.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

ALBUM-FOTO's SUMATRA's WESTKUST.

In aansluiting met de mededeeling in ons vorig [illegible] omtrent de voordracht van den heer W. A. Uite[illegible] verzoekt deze ter kennis te brengen, dat de aan[illegible] van de albums niet doorgaat, indien niet minstens [illegible] bestellingen binnenkomen. De albums zullen bev[illegible] 100 foto-reproducties van diverse plaatsen, panora[illegible] kleederdrachten, enz. van Sumatra's Westkust en [illegible] len kosten f 3.50 per stuk franco per post, terw[illegible] geheele netto-opbrengst zal worden afgedragen aa[illegible] Steuncomité voor de slachtoffers van de aardbe[illegible] ramp ter Sumatra's Westkust.

Van de Redactie.

Door afwezigheid van de Red. blijft in dit N[illegible] rubriek Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt a[illegible] wege.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS.

L. Been, Technisch ambtenaar 2e kl. bij den P. T. [illegible] dienst, van Speijkstraat 176, 's-Gravenhage.
A. Kortz, Boscharchitect der 1ste kl. bij het B[illegible] wezen in Nederlandsch-Indië, p/a Van der [illegible] Copernicusstraat no. 87, 's-Gravenhage.
Prof. Mr. Dr. H. Westra, Buitengewoon hoogl[illegible] aan de Techn. Hoogeschool te Bandoeng en leeraar b/d H. B. S. te Bandoeng, Schuytstraat [illegible] 's-Gravenhage.
V. A. Damwijk, Booropzichter 1ste klasse b[illegible] Dienst van het Grondpeilwezen, Obrechtstraat [illegible] 's-Gravenhage.
J. Chr. P. Schwencke, Werktuigkundige 1e [illegible] Lands Automobieldiensten, Obrechtstraat 384, [illegible] venhage.
Mr. A. W. de Haan, Lid van den Raad van Justitie [illegible] Soerabaya, p/a notaris H. J. de Haan, Albert [illegible] straat te Hilversum.
N. J. Tromp, Onderwijzer der 1ste kl. b/h O. E. [illegible] p/a B. J. Slaap, Singel 73, Bussum.
A. C. A. Kraft, Tijd. wnd. ambtenaar 3e kl. b/d [illegible] der In-, Uitvoerrechten en Accijnzen, Antonie [illegible] siusstraat no. 46 te 's-Gravenhage.

...evr. J. M. S. de Roos geboren Visser, Onderwijzeres der 3de klasse bij het Openb. Europeesch Lager Onderwijs, Chr. de Wetstraat 59, Rotterdam.

...ej. B. M. J. A. Bleijs, Onderwijzeres der 2e kl. b/h O. E. L. O., Berglustlaan 40a, Hillegersberg (bij Rotterdam).

...h. F. F. A. van Loon, Ambtenaar 1ste kl. b/d dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, Laan van Meerdervoort 239, 's-Gravenhage.

... Gouwetak, Directeur v/d Openb. M. U. L. O. afd. der A. N. S. te Koetaradja, p/a hotel „Pomona", Kamer 53, Molenstraat, 's-Gravenhage.

... B. von Faber, Hoofd van den dienst van het Grondpeilwezen bij het Hoofdkantoor van den dienst van den Mijnbouw, Frankenstraat 106, 's-Gravenhage.

... Hennephof, Berkenboschklokstr. 7, Scheveningen.

... Harp, Boschstraat 45 te Assen, beiden onderwijzer der 1e kl. b. h. Openb. Europ. Lager Onderwijs.

... J. F. de Ruyter de Wildt, Afdeelingshoofd b. d. S. S. en Tramw., p. a. H. O. de Ruyter de Wildt, Oosterbeek bij Arnhem.

... Bakker, Controleur 2e categorie b. d. P.T.T.-dienst, p. a. L. Turrer te Prontesina.

... L. de Bruyn Kops, Inspecteur bij de S.S. en Tramwegen, Velp (Gld.)

... Ch. van der Waag, Hoofdopzichter b. d. Waterstaat en 's Lands B.O.W., Stadhouderskade 102, Amsterdam.

... H. Dijkema, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O. E. L. O., p. a. P. A. Haakk, Anna Paulownastr. 32, Groningen.

... Snijders, Mijnbouwkundig-opzichter 1e klasse b. d. dienst van den Mijnbouw, Berg en Dalscheweg 362, Nijmegen.

... A. van Nieuwenhuizen, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O. E. L. O., p. a. H. C. A. van Duuren, Hoogewoerd, No. 189a te Leiden.

... Meyer, Hoofd van de Ambachtsschool voor Inlanders te Sibolga, p. a. van Hinte, Rijnsburgerweg No. 93, Leiden.

... O. Waworoentoe, Boekhouder bij de Landsdrukkerij te Weltevreden; Elsstraat 35, 's-Gravenhage.

... Gorkum Slotemaker, Gediplomeerd Gezaghebber bij het Binnenlandsch Bestuur; Catslaan 4, Aerdenhout bij Haarlem.

... Dorsman, Onderwijzer der 1ste kl. bij het O. E. L. O.; Lage Hilleweg 58, Rotterdam.

... J. E. A. de Vogel, Ingenieur 2e kl. bij den Waterstaat en 's Lands B. O. W.; p/a. Mevr. de Wed. W. de Vogel geb. Wijnmalen, Obrechtstraat 458, 's-Gravenhage.

E. Verlinden, 1ste Commies bij de S.S. en Tr.; Columbusstraat 17, 's-Gravenhage.

Th. E. Verlinden geb. Streithorst, Commies bij de S.S. en Tr.; Columbusstraat 17, 's-Gravenhage.

W. J. Staal, Gediplomeerd techn. ambtenaar 1e kl. bij den P.T.T.-dienst; p/a. Jos. Beelen, Teijthuijsen (L.).

Mej. W. J. E. Westenberg, Gouvernementsarts 1e kl. bij den dienst der Volksgezondheid; Beukinkstraat 28, Enschede.

W. F. Burlage, Afd.-secretaris (assistent-resident) der residentie Midden-Prianang (Provincie West-Java); Ieplaan 40, 's-Gravenhage.

H. E. Rijnders, Immigratie-ambtenaar 2de klasse; Reinkenstraat 11, 's-Gravenhage.

E. B. Kiel, Houtvester bij het Boschwezen in Ned.-Indië; Adriaan Pauwstraat 11, 's-Gravenhage.

Th. J. N. Fonville, Techn. ambtenaar 2e kl. bij den P.T.T.-dienst; Weisstraat 62bis, Utrecht.

W. P. J. K. Brunet de Rochebrune, Inspecteur bij den dienst der Zoutregie; Carpentierstraat 9, 's-Gravenhage.

Ch. E. Hooper, Stationscommies 2e kl. bij de S.S. en Tr.; Laan van Meerdervoort 568, 's-Gravenhage.

R. C. F. v. d. Lee, Politie-opziener 1e kl. in de residentie Sumatra's Westkust; p/a. Hotel „De zeven sterren", Molensteeg 19, Rotterdam.

J. A. Wouters, Referendaris 1e kl. met den pers. titel van administrateur bij het Hoofdkantoor van den dienst der Volksgezondheid; p/a. fam. Dijker, Bezuidenhout 203, Den Haag.

Mevr. D. W. A. Wouters, geb. Anthonijsz, Hoofdcommies b/h Centr. kantoor der Statistiek, p/a fam. Dijker, Bezuidenhout no. 203, 's-Gravenhage.

L. P. J. Ritten, Onderwijzer der 1e kl. b/h O. E. L. O., p/a J. A. Kraan, Pr. Hendriklaan 10, Rijswijk.

J. A. Mulder, Onderwijzer der 1e kl. b/h O. E. L. O., Noordweg S. 215, Middelburg.

C. W. van Bossum, Wnd. onderwijzer der 1e kl. b/h O. E. L. O., p/a Mevr. B. Bal, Staringstraat no. 32 te Amsterdam.

G. W. Haartman, Controleur der 1e kl. b/d P. T. T. dienst, p/a W. E. J. Bollée, Haarlemmerstraat no. 12 te Zandvoort.

Mej. H. A. Visser, Onderwijzeres der 2e kl. b/h O. E. L. O., p/a Mevr. C. Wehrli, Kasernestr. 48, Bern.

A. A. van Sprew, Hoofdcommies b/d S. S. en Tramwegen, Veerstraat 23, Amsterdam.

Th. E. Stam, Landmeter der 2e kl. bij het Kadaster in N.-I.; tot 31 Aug. 1926: Hotel Central, Lange Poten, 's-Gravenhage; tot 31 Sept. 1926: Groot Hertoginnelaan 92, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 11 tot 18 Augustus.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
... A. Westerdijk Bosdijk, p.a. s.f. „Ardjo Winangoen" te Cheribon. f 5	den Heer W. Meijer te 's-Gravenhage.
... de Boer, Adj. Vertegenwoordiger St.v. Mij. „Nederland" te Weltevreden, Mampangweg 53. f 6	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Indië.
... A. Ackerman, Boekhoudkundig Ambtenaar b. d. Gouv. Accountantdienst, Bandoeng, Papandajanlaan 75. f 5	den Heer J. A. Th. Berg te Bandoeng.
... Haayen, Hoofdcommies ter Inspectie der Belastingen te Curaçao. f 5	den Heer X. H. Ch. Krugers te Curaçao

Contributieverhooging:

J. A. Th. Berg te Bandoeng, Verkerkweg 1, van: f 5.— op f 10.—.

Adresveranderingen:

... F. Dingemans, Resident met verlof, van: Pension Duinoord, Den Haag, naar: Museumpension, P. C. Hoofdstraat te Amsterdam. f 5.

Mevr. Wed. J. M. S. Hogerland-Maarschalk, Nijmegen, van: Mesdagstraat 67, naar: Evertsestraat 5.

... Klasser, Amersfoort, van: Brederodelaan 3, naar: ...rchman Wuytierslaan 30.

...ctificatie: K. E. van Oosterzee moet zijn: Den Haag, Aucubastraat 8.

... H. H. van Bennekom, Den Haag, van: Anna Paulownastraat 89, naar: Huize „Oosterbeek", Benoordenhout.

... B. Hartelust, Ass.-Resident m. v., Den Haag, van: Gr. Hertoginnelaan 232, naar: p. a. Ned. Handel Mij. Kneuterdijk 1.

... C. Roos van Raadshoven, Oud Resident, van: Me... naar: Den Haag, Pension Jonkers, van Boetzelaerlaan 91. f 5.

Mej. C. W. Süverkropp, Onderwijzeres, van: Djokdja, naar: Den Haag, Regentesselaan 164 II. f 5.

N. Wiesebron, Gep. Onderwijzer der 1ste klasse, van Meester Cornelis, naar: Den Haag, Ant. Heinsiusstraat 73. f 5.

G. Schutte Raaff, Administrateur s.f. „Phaiton", van: Den Haag, Statenlaan 99, naar: Kraksaän.

A. Rompies, Controleur 1ste klasse v. d. Pandhuisdienst, van: Rembang, naar: Weltevreden.

J. B. C. van Dorpel, Onderwijzer der 1ste klasse: van: Djokdja, naar: Bojolali.

J. H. Haring, Controleur B.B., thans te Taloe (S. W. K.)

G. J. van Reenen, Controleur van de Opiumregie, van: Kota-Radja naar: Medan.

J. J. de Vos tot Nederveen Kappel, oud-Controleur der opiumregie, thans te Rangkasbetoeng.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. In... bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten ... aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de ... J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de ... MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen. Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Ramp-Sumatra.

Ingekomen gelden van 15 t/m 22 Augustus.

Vorige verantwoording	f 1524.50
F. E., den Haag (pers. afdr.)	„ 2.50
Totaal t/m 22 Aug.	f 1527.—

Agastya en Bhatara Goeroe.

Poerbatjaraka (Lesya), geboren te Solo. Agastya in den Archipel, Academisch proefschrift. — Leiden 1926.

Over den persoon van dezen Javaanschen doctor is in een vorig nummer van dit weekblad het een en ander gezegd.

Wij zullen hier het proefschrift zelve bespreken en het karakter ervan aanduiden.

Na de opdracht van het boek aan schrijver's promotor (Prof. Krom) en zijne dochters vindt men als iets ongewoons in een Hollandsch werk de *manggala* (Sanskrit), de zegenwensch, aanvangend met het magisch-plechtige „Om awighnam astu namaç Çiwâya" — Ong, dat er geen stoornis zij, in Çiwa's naam. Dan wordt het werk als het ware gesteld onder den zegen van *bhagawan Agastya,* de *resi,* de Ziener uit de Javaansche mythologie, die het onderwerp uitmaakt van de dissertatie van Raden Ngabèhi Poerbatjaraka.

Hst. I, p. 1—14, deelt iets mede over Agastya in Voor-Indië, waar talrijke sagen en legenden over den heilige in omloop zijn. Zijn wonderdadige geboorte in een pot wordt reeds verhaald in de Rg—véda (VII, 33,1) — zijn védische naam is volgens schr. *Manya* —, en in jongere geschriften, Râmâyana, Mahâbhârata en andere. Agastya geldt hier als de apostel van de Zuidwaarts veld winnende Arische beschaving en Brahmaansche leeringen, als het hoofd der proselieten makende kluizenaars in Zuid-Indië. De legende drukt dit uit als: het bedwingen van het Windhya-gebergte, dat het schiereiland Dèkan van het Indus-Ganges-gebied scheidt.

Maar Agastya „slorpte ook de zee op" — symbolische aanduiding van den Ziener als vinder van den zeeweg en wegwijzer naar den Indischen archipel, als geestelijk veroveraar van die eilandenwereld.

Deze mythische voorstelling van de uitbreiding van het Hindoeïsme wordt in de jongere werken tot vermeende historie gemaakt, zoo door de mededeeling dat Agastya zich begaf naar Kâradipa, waarin schr. meent te zien het eilandje Kera, tusschen de Z.-O. punt van Poelau Pinang en de W.-kust van Malaka, dicht bij Oud-Kedah.

Hst. II, p. 15—31, behandelt Agastya's komst op Java. Deze komst vindt schr. behandeld in de lakon „Bambang Koembayana", eene combinatie van het verhaal van Agastya's reis naar Java met een der epische verhalen uit het Mahâbhârata, n.l. het verhaal uit het Adiparwa, waarin de eerste ontmoeting van Drona met de Koeroeprinsen wordt verteld. Agastya heet hier Drona, eene ver[...] die voor de hand ligt: Drona is nagenoeg [...] zelfde wijze ter wereld gekomen als Aga[...] beide dragen ook denzelfden naam Koem[...] die in deze lakon 's verbasterd tot Koem[...] Schr. meent dat het verhaal van Drona's r[...] Java, ingeschoven in het stuk uit het Ad[...] een overblijfsel is van eene zeer oude over[...] omtrent Agastya's apostolische reis naar [...]

Hst. III, p. 32—42, telt de weinige plaats[...] waar „Agastya in de Oud-Javaansche litte[...] voorkomt; Hst. IV, p. 43—61, „Agastya inscripties". Hieromtrent was reeds beke[...] Agastya bij name wordt genoemd in de in[...] op den steen van Dinaya van 682 Çaka = [...] Chr., gevonden in de gelijknamige desa, te[...] van Malang, in de buurt van Singasari, [...] voet van den Kawi, de aan Agastya gewijd[...] Dr. Bosch heeft aangetoond, dat op Java [...] gebreide Agastya-dienst bestond (Tijds. B[...] 57, 1916, p. 410—444 en 64, 1924, p. 227—[...] naschrift van Dr. B. Schrieke, p. 286—291[...] aanleiding van zijne bespreking dier be[...] steenstukken.

Een heiligdom van 863 na Chr., toen he[...] der Çailèndra-vorsten van Midden-Java ha[...] gemaakt voor eene restauratie van het be[...] vorsten, die zoowel Midden- als Oost-Ja[...] heerschten, werd aan Agastya gewijd te [...] banan (O. van Jogyakerta). De inscriptie va[...] gal (Z. punt van de afd. Magelang) van 732 [...] spreekt van een Çiwa-heiligdom, overgebra[...] den „in Koendjarakoendja gevestigden sta[...] aanleiding waarvan Kern in 1885 reeds te [...] gaf, dat dit land wel het in Zuidelijk Indië [...] Koendjara zou zijn, waar Agastya werd [...] En ten slotte is er de inscriptie van Pèrèng [...] Z.O. der Prambanan-vlakte), van 863 na Ch[...] verhaalt van een Çiwaïtisch heiligdom met [...] verbonden hospitium, genaamd Bhadralo[...] sticht door Koembhayoni. Dit heiligdom [...] de eene of andere wijze met den Agastya-di[...] verband hebben gestaan.

Van de inscripties van Tjanggal en Pèrèn[...] schr. zijne gewijzigde lezing, bewerende dat o[...] Agastya wel degelijk wordt genoemd: op [...] Tjanggal, met gebruik eener woordspeling, [...] den boven reeds genoemden naam *Manya,* [...] van Pèrèng als *Koembhayoni,* gelijk in he[...] genoemde wajang-verhaal. Het is wel moeil[...] mythologisch persoon aan te nemen als de st[...] eener fundatie van 863, maar schr. verklaart [...] uit de gedachtensfeer van dien tijd, gelijk [...] wel op Bali de goden neerdalen in eens me[...] lichaam om in belangrijke zaken hun wil k[...] te maken of een groot werk te patronizeer[...] vele deskundigen deze shamanistische verkl[...] wijze zouden onderschrijven lijkt ons twijfel[...]

Eene inscriptie ergens uit Achter-Indië e[...] uit Nepal, waarin ook van Agastya wordt g[...] ken, gaan wij stilzwijgend voorbij.

In Hst. V, p. 62—82, vindt schr. Agastya [...] terug als „Waprakeçwara", „Heer Wapra", [...] het eerst in eene der Sanskrit-inscipties van [...] Kaman in Koetai (Oost-Borneo). Dezen Waprakeçwara ontmoeten wij ook in vele Javaansche eedsformulieren; hij zou dezel[...] guur moeten voorstellen als *Haritjand[...] Agastya,* in dezelfde formulieren genoemd. [...] een Britsch-Indische *Bappa* (Prakrit-uitspr[...] nogmaals Agastya. Nog betoogt schr. in [...] dat de Hindoe-kolonisten van West-Java, [...] ste Hindoe's op Java, waarvan wij kennis [...] waarschijnlijk ook Agastya-vereerders ware[...] gedateerde inscripties van Toegoe, Tjiaroet[...] overeenkomend met die van Koetai). En [...] vermoedt hij, dat een resi-beeld van Wa[...] Dr. Bosch herkend aan den hoofdwand [...] Brahma-tempel te Prambanan) het tot [...] Java nog niet aangetoonde beeld van Agastya zou zijn.

Wij zagen reeds, dat de promovendus in Hst. I zonder schroom verschillende nieuwe zienswijzen de wereld inzendt, soms geheel afwijkend van die der eerste autoriteiten op zijn terrein. Vermoedelijk zal later wel blijken dat hij, zich geruimen tijd intensief met Agastya bezig houdend, te veel Agastya heeft gezien in de Javaansche archaeologie. Maar het meest radicaal in zijne afwijking van eene min of meer geijkte zienswijze is hij in Hst. VI, p. 82—108, over „Bhatâra Goeroe". Daarin behandelt hij de cardinale kwestie in de Javaansche iconografie of de onder de Javaansche beelden zoo veelvuldig voorkomende dikke god met langen knevel en langen puntbaard en met slechts vier armen Çiwa voorstelt als *Bhatâra Goeroe*, de leeraar, of *Mahâyogî*, de groote asceet. Alleen in Leiden staan er in het ethnografisch museum vier zulke dikbuiken in steen en nog een in brons. De beide andere Çiwa-gestalten in de Javaansche iconografie zijn dan de *Mahâdewa* of oppergod en Bhairawa of *Kâla*, of de Vreeselijke, de Vernieler.

Schr. begint met op te merken, dat de echt Javaansche litteratuur en de wayang, dus de Javanen zelve, geen anderen Bhatâra Goeroe kennen dan den hoogsten god, Mahâdewa. Prof. Krom (Inleiding, 2e uitg. I 92) ziet in dezen ook elders in den archipel bekenden populairen god een compromis tusschen den uit Voor-Indië medegebrachten Çiwa als Mahâyogî en een bij de oorspronkelijke bevolking vereerden, dus Indonesischen, godleeraar. Daarbij merkt hij op, dat de resi's, de Zieners, van welke in 't bijzonder Agastya vereering genoot, genoten, op dezelfde wijze worden afgebeeld als Bhatâra Goeroe. Dr. Poerbatjaraka is het tot daar hiermee eens: „Tegen deze meening der geleerden is onmogelijk een bezwaar te opperen, integendeel, zij moet van inlandsche zijde, door ons, beaamd worden, mits ze slechts mythologisch of — men theologisch wordt bedoeld, m.a.w. zonder dat de oorspronkelijk inheemsche hoogste god die den Voor-Indischen naam Bhatâra Goeroe gekregen heeft, gedegradeerd wordt, evenmin als in het geval van den Javaanschen, Balineeschen, Batakschen enz. Bhatâra Goeroe, die ook hoogste god gebleven is."

Want die bejaarde dikbuik is ongetwijfeld van lager rang. Dit getuigenis lijkt meer op eene uiting van sentiment dan van wetenschappelijke overtuiging. Maar schr. komt dan met goede argumenten voor zijne meening. De Voor-Indische Çiwa als Goeroe ziet er geheel anders uit! Niets klopt in die figuur met het Javaansche beeld. Het misverstand omtrent de identificatie van het beeld begint al met Raffles. Lang niet alle deskundigen hebben dit beeld zonder bedenking met Çiwa als Goeroe durven identificeeren. Wij kunnen hier het tweegesprek op papier, dat schr. voornamelijk voert met den heer Groeneveldt als auteur van den catalogus van het Bataviaasch museum, niet volgen; wij erkennen dat hij goede argumenten aanvoert.

Maar als de bejaarde, gebaarde dikbuik Çiwa-Goeroe niet is, wie is hij dan wèl? Antwoord: een resi. En naar Voor-Indische voorbeelden komt schr. tot de uitkomst, dat het beeld alweer den resi Agastya moet voorstellen. Agastya komt in Walmiki's Râmâyana voor als heer van het Zuiden en de Javaansche goeroe wordt steeds geplaatst met het front naar het Z., ongeacht de frontrichting van den tempel. Het beeld mag dus wel Goeroe blijven heeten, zelfs wel Mahâgoeroe, mits men er maar Agastya, de groote leeraar der Arische beschaving in den Archipel.

De Bijlage, p. 109—111, geeft eene toelichting op een reeds bekend feit in de geschiedenis van Java, staande buiten verband met het onderwerp van de dissertatie. Onder de Stellingen vestigen wij de aandacht op III: „Bij de rangschikking der woorden met Javaansche letters in de nieuwe bewerking van het Javaansch woordenboek *moet* rekening gehouden worden met de klinkers, niet met de medeklinkers alleen, gelijk tot dusverre gebruikelijk is"; op XI: „De Midden-Javaansche tempels, daaronder begrepen de Borobudur, zijn door gehinduïseerde Indonesiërs gemaakt"; en XIX: „Willen de Javanen op staatkundig gebied iets bereiken, dan moeten zij het onderwijs, in den uitgebreidsten zin, op eigen initiatief krachtig aanpakken, en niet te veel op de goedheid van anderen rekenen." Men ziet, dat de promovendus in Stelling XI krachtig partij kiest in een veelbesproken wetenschappelijk vraagstuk.

Wij hebben aan de bespreking van dit proefschrift een ruime plaats gegund, omdat wij het een belangwekkend, knap geschreven werk vinden, ongeacht wat er van de nieuwe door schr. voorgedragen inzichten en hypothesen van blijvende waarde zal blijken te zijn.

LEKKERKERKER.

Het Grafmonument voor Generaal Van Heutsz.

Het grafmonument voor generaal J. B. van Heutsz, dat, gelijk wij reeds vroeger meldden, op de nieuwe Oosterbegraafplaats te Amsterdam zal verrijzen, wordt, volgens de Telegraaf, in grijs-rood Zweedsch graniet vervaardigd. Het geheel wordt ruim 8 M. lang, ruim 4 M. breed en op het hoogste gedeelte 4 à 4½ M. hoog. De eigenlijke grafkelder, die 1 M. onder den beganen grond wordt aangebracht, wordt met een bronzen deur afgesloten. Een trap geeft toegang tot den grafkelder, waarvan de afmetingen ongeveer zijn 4 M. lang, 4 M. hoog en 3 M. breed. Aan het hoofdeinde wordt een nis aangebracht, waarin de urn, bevattende de asch van wijlen mevr. Van Heutsz, zal worden geplaatst.

Aan de beide zijden van de trap komen symbolieke wachtersfiguren met gevouwen handen, waartusschen een zwaard. Aan de achterzijde wordt het monument afgesloten door een plaat — waarop een inschrift zal worden aangebracht — geflankeerd door twee 1.96 M. hooge figuren, waarvan de eene met den Mercuriusstaf en de andere met een stavenbundel als symbool van het gezag.

Het grafmonument zal worden geplaatst te midden van een half-cirkelvormig grasperk achter het gebouwtje dat zich vooraan op de begraafgraafplaats bevindt. Aan de achterzijde van het monument komen twee boogvormige heggen, die aansluiten aan de groote populierenlaan.

De ontwerpers, de heeren B. M. A. Ingen Housz en ir. D. Roosenburg zijn reeds met de uitvoering ervan begonnen.

Uit de geschiedenis van Suriname.

(*Slot*).

Reeds bij de oprichting der Sociëteit, in 1683, bleek het alleszins noodzakelijk een man van aanzien aan haar hoofd te plaatsen. Welke keuze zou, naar alle waarschijnlijkheid, gelukkiger zijn dan die van Sommelsdijk zelf? En werkelijk werd hij dan ook benoemd, maar stelde aan de verwachtingen teleur. In 1683 als Gouverneur in Suriname aangekomen, begon hij met het bouwen van twee forten, en verhoogde de belastingen. Maar allengs trad hij zeer gestreng tegen de kolonisten op, zoodanig, dat ten slotte in 1688 een formeele revolutie uitbrak, welke voor het nagenoeg uitgeputte land allernoodlottigst geworden was, zoo niet Sommelsdijk, in 2de verwarring ware omgebracht geworden en de zeelieden in vereeniging met eenige

trouwgebleven onderdanen, het land niet hadden gered. [1])

Eindelijk werd het weer rustig, oproerige daden werden met den dood gestraft. Dit werkte afschrikkend en de Regeering kon milder en menschelijker optreden. Ten gevolge dezer weldadige rust en door de toename der bevolking met Franschen die om godsdienstredenen herwaarts waren uitgeweken en die zich door vlijt en arbeidszaamheid onderscheidden, bloeide Suriname met elk jaar na Sommelsdijk's dood in meerdere mate op en genoot men van een welstand welke voor enkele jaren onbekend was en onbereikbaar scheen te zijn.

In 1683 waren er slechts 50 suikerplantages en 30 jaren later, in 1712, werkten over de 200 fabrieken van welke er vele op meer dan *f* 30.000 waarde geschat werden.

In datzelfde jaar onderhield Suriname over de 12.000 slaven en reeds zag men rijkdom en verkwisting onder de kolonisten den kop opsteken. Aan de Joden moet een beduidend aandeel van dien voorspoed toegeschreven worden; reeds voor jaren hadden zij zich in de kolonie gevestigd, het dorp Savaane aangelegd en er eene synagoge gebouwd, in 1685. Zelfs onder den druk van ernstige twisten tusschen de Hollanders eenerzijds en de wilde inboorlingen en weggeloopen slaven aan den anderen kant, zelfs ondanks de veelvuldige veeten tusschen de kolonisten en de overheid en onder eene Regeering die weliswaar schappelijker dan Sommelsdijk, toch veeleer den opbloei der kolonie in den weg stond, dan dien bevorderde, nam de algemeene welvaart zichtbaar toe. Ook de aanslag van den Franschman Cassard op de kolonie, in 1712, welke haar met een doodelijken stoot bedreigde, berokkende haar in 't algemeen toch weinig nadeel. Cassard liet zich ten slotte met *f* 747.350 afkoopen. En zoo de rapporten van de bewindvoerders der Compagnie vertrouwen verdienen, dan kan de bloei der kolonie in 1712, hoe groot ook in werkelijkheid, niet vergeleken worden met dien van 1733, aangezien Suriname zich toen in beteren staat bevond dan alle omliggende koloniën. In 1762 was het aantal pantages tot 425 gestegen met 76.500 slaven, bovendien leefden er nog 8000 slaven in de stad. Volgens een schrijven van de bewindvoerders aan Hunne Hoogmogenden, bevonden zich ongeveer 36.000 slaven op de plantages van Paramaribo, de vrouwen medegerekend. De abt Raynal schat het aantal slaven in 1775 op 60.000, vrouwen en kinderen mee, het aantal blanken, zonder vrouwen en kinderen, op 2824 en bij het begin der eeuw berekende men het aantal blanken te zamen met het garnizoen van 1200 man op 4 tot 5000 en het getal slaven op 50.000. Hoe handel en scheepvaart van de republiek Holland met dien stijgenden bloei waren toegenomen, laat zich gemakkelijk gissen, wanneer men in aanmerking neemt, hoevele handen voor de voortbrenging noodig waren, en dat alle koopmanswaren in de Republiek verkocht werden en verder dat wederkeerig de kolonisten met Hollandsche artikelen moesten worden voorzien. Suiker en koffie zijn de voornaamste voortbrengselen van Suriname en het eerstgenoemde product wordt niet alleen in groote hoeveelheden, doch ook zoo voortreffelijk goed geleverd, dat men de Surinaamsche suiker voor 7 pCt. beter houdt [dan] suiker van Barbados en wanneer het een feit [is dat] de hoedanigheid der koffie toeneemt met den [ouder]dom der planten, zoo zal mettertijd dit Surinaamsch product niet onderdoen voor dat uit Martinique. Behalve suiker en koffie levert het land ook [nog] katoen, raffia, verfhout en orleaan (een [roode] kleurstof), tabak, citroenen, oranje-appelen, [indigo], gember, tamarinde, wonderappelen (bal[sem]) vanille en nog meer. In 1775 zouden er 54 sch[epen] de haven van Suriname binnengeloopen zijn, [een deel] van deze brachten slaven aan, waarvan het [aantal] op 2356 aangegeven werd. In datzelfde jaar [zouden] 63 schepen van Suriname naar Holland uitg[evaren] zijn, geladen met 18 millioen pond koffie, 1[5 mil]lioen 200 duizend pond suiker, 600.000 pond [cacao] en 150.000 pond katoen en daarenboven met [an]dere niet juist te schatten artikelen. De [zuivere] winst schatte men op 1 millioen, 416.000 g[ulden], een opgave welke echter van die van de[n abt] Raynal aanmerkelijk verschilt. Raynal, die het [aan]tal plantages langs de boorden van de Suri[name] rivier, van de Commewijne, Kottika en Peri[ca] 430 aangeeft, verzekert dat, in 1775, Surina[me ...] millioen 320.000 pond suiker, bruto, had [opge]bracht, welke in Holland voor 8.333.400 Livres [ver]kocht geworden zijn, verder 15 millioen [...] pond koffie, verkocht voor 8.580.934 Livres, [...] pond katoen voor 2.372.255 Livres, 790.854 [pond] cacao voor 616.370 en 152.844 pond Campêche[hout] (Farbeholz) voor 14.788 Livres.

Een andere tabel van de producten welke [naar] Amsterdam en Rotterdam verscheept werd[en, af]wijkende van de vorige opgave, geeft de heer [...]del, tegelijk met de waarde.

Volgens deze werden in 1771 naar die sted[en] gevoerd:

21 millioen pond koffie à 7 stuivers	*f* 7.[...]
24.000 vaten suiker à 65 stuivers .	„ 1.5[...]
2 millioen pond cacao à 9 stuivers .	„
1 millioen pond katoen à 8 stuivers	„
7000 vaten melasse	„
aan Rhum	„
	f 10.[...]

en in 1775:

20.144.244 pond koffie à 5½ st. . .	*f* 5.[...]
20.255 pond suiker	„ 2.[...]
733.338 pond cacao à 8 st.	„
144.428 pond katoen à 8 st. . . .	„
	f 7.[...]

(De Holl. munten ook in Suriname ga[ngbaar] hadden aldaar 1/5 meer waarde. De becijfering [der] beide laatste opgaven is overigens niet [zeer na]keurig. — Vert.).

Bovendien, zoo voegde de heer S. er bij, [werd] uit de kolonie een groote hoeveelheid timmer- en schrijnwerkershout (Tisschlerholz) uitgevoerd; door den sluikhandel gaat een groot deel van [de] producten naar Engeland. De opgave van el[k deel] van den uitvoer is bijna onmogelijk, maar [men is] zeker niet al te ver van de waarheid, indien [men] het jaarlijksch bedrag der producten uit deze [kolo]nie op ruim 7 millioen gulden aanslaat.

Amsterdam alleen betrok in 1777 uit Suri[name] 17.845 vaten (encailles) suiker, 18.919.816 [pond] koffie, 179.760 pond katoen, 631.410 pond [cacao] en 7 vaten tabak; in 1778: 19.131 vaten [suiker], 15.058.123 pond koffie, 299.400 pond [katoen], 702.626 pond cacao en 49 vaten tabak, en in [1779] 19.236 vaten suiker, 9.947.904 pond koffie, 36[...] pond katoen, 750.300 pond cacao en 36[...] tabak.

Hoe bloeiend Suriname van dezen kant [zich] zich mocht voordoen en welke hoopvolle [ver]zichten de Hollanders ook koesteren, e[en feit is] het, dat bij nader onderzoek van elk onderdeel [en van] het geheel en met een blik op de innerlijke [...]

[1]) Den Heer van Sommelsdijk waren meerdere overtredingen en ongerechtigheden ten laste gelegd, o.m. deze, dat hij tegen den wil en het verbod der Staten in, twee R. C. geestelijken in Suriname had laten komen. Al spoedig na zijn aankomst trad hij op als tyran en onderdrukker van de bevolking, gelijk zoovelen van zijne ambtgenooten in de Hollandsche koloniën. Wel beklaagden zich de kolonisten over hem bij de Generale Staten, en deze trachtten wel door hunne besluiten verandering in den toestand te brengen, maar het mocht niet baten. (Tegenw. Staat der Vereen. Nederl. I, 540).

(Op deze beoordeeling van v. Aerssen valt nog wel wat af te dingen. Men blijve overigens bij de lezing v. h. stuk in 't oog houden, dat het geschreven is door een vreemdeling in 't laatst der 18e eeuw. — Vert.)

ichting, de toestand der kolonie toch weinig skleurig is.

mgeven door machtige vijanden, die bij het toe- en van den bloei van het land steeds driester den, van weggeloopen slaven en wilde inboor- gen, in wier harten onverzoenlijken haat slui- rt, die, om in bedwang te houden, een groot nizoen noodzakelijk maken, had de kolonie alles vreezen. Zij bezat doorgaans noch talrijke en ed gedisciplineerde krijgslieden, noch bevelheb- s, die in staat waren de weerbarstige elementen oorlijk onder den duim te houden. De in puin verval terneerliggende dorpen getuigden maar al uidelijk van de macht der vijanden van de ko- ie en de ellende, welke haar nog te wachten nd. Wanorde, anarchie en de in zoo menige ko- ie voorkomende feilen vormden een andere bron ellende; deze hadden reeds lang hun stempel de kolonie gedrukt. Ook moet de ongunstige stand door het algemeen discrediet waarin de onie verkeerde, daarbij in aanmerking genomen den.

Welke geldsommen zijn niet voor het voortzetten bebouwing van de landen opgenomen en welke ddelen en wegen al niet te baat genomen en in- agen door de geldschieters, zoo van de zijde planters als door de bewindvoerders in Hol- d? Suriname had den handel en de scheepvaart Vereenigde Provinciën sedert 1667 sterk doen nemen en de vruchten ervan werden ook ge- kt; toch was die winst niet zoo groot dan dat een reden bestond hen om het nadeel te bekla- . Na het uitbreken van den oorlog in 1744 was pond koffie ongeveer 10 Groschen waard, in slechts 7; ten slotte daalde de prijs zoozeer, thans ternauwernood de interest van het ge- de kapitaal kon worden opgebracht.

in 1775, toen Suriname's handel toch nog beduidend was, bevond de kolonie zich inder- in een zeer ongunstigen toestand, zoodanig, ze door bewindvoerders der Compagnie als ig afgeschilderd werd:

De huidige toestand der kolonie — aldus het van een in 1775 door deze bewindvoerders aan Staten-Generaal gericht schrijven — „is aller- rigst en beklagenswaardig. Vele jaren reeds uit het vuur van een binnenlandschen krijg. voorkoming zijn onnoemelijke bedragen uit- ven en helaas tevergeefs uitgegeven, zoodat waarlijk alle mogelijke middelen dienen te den aangewend om de financiën der Kolonie edden en deze in zoodanigen staat te houden voor de veiligheid der kolonie noodig is. Maar, mogenden, wij achten het ondoenlijk eenig del daartoe aan te geven van hetwelk verwacht worden dat door U zal worden aangegrepen het zoozeer gewenschte einddoel te berei- ."[2])

v. d. B.

De vele bronnen, welke het origineel bevat, zijn het gemak van den lezer, grootendeels achterwege en. Enkele toelichtingen van den vertaler.

---

mité voor Indische Lezingen en Leergangen.

aamlijst van personen, die zich bereid hebben ard tot het houden van voordrachten of lezingen over koloniale onderwerpen.

W. van Bemmelen, te 's-Gravenhage, Van Blankenburgstraat 31.
Uit Insulinde's vulkaanwereld.
De tropische luchtoceaan.
Kust- en bergklimaat in Indië.
Indische aardbevingen.

Prof. T. J. Bezemer, te Wageningen, Rijksstraatweg 59.
1. Verwantschaps-, huwelijks- en erfrecht op de Buitenbezittingen.
2. Landbezit en landbouw der inheemsche bevolking van Ned.-Indië.
3. Het Animisme in den Oost-Indischen archipel.
4. Hindoe-kolonisatie en -oudheden in verband met Boeddhisme en Brahmanisme.
5. De invloed der Westersche overheersching op den economischen toestand der inheemsche bevolking.
6. De talen van den Oost-Indischen archipel, met proeven uit de Maleische, Javaansche en Soedaneesche letterkunde.
7. Kunstnijverheid der Inlanders.
8. De Inlandsche handel, uit ethnografisch oogpunt beschouwd.
1, 5 en 6 zonder lichtbeelden.

H. Bielke, te Zeist, Zusterplein 18.
1. Het werk der Herrnhutters in Suriname.
2. Twaalf jaren onder de Javaansche immigranten in Suriname.
3. Het goed recht der Boschneger-Zending.
4. Demonstratie van de Suriname-film.

Prof. Dr. L. de Blieck, te Utrecht, Biltstraat 168.
1. Over diergeneeskundig onderzoek en onderwijs in de tropen.
2. Tropische dierenziekten en de bestrijding daarvan.

D. G. Bolten, te Amersfoort, Joh. van Oldenbarneveldtlaan 24.
Suriname (het land; zijne bevolking met haar gewoonten en gebruiken; planten en dieren; cultures; industrie).

L. E. Dom van Rombeek, te 's-Gravenhage, Departement van Koloniën.
Voordrachten over onderwerpen van Indisch economisch-politieken en ethnografischen aard.

W. H. C. Doorman, te Soest, Spoorstraat 43.
Voordrachten op het gebied van den tinmijnbouw.

Ch. F. H. Dumont, te Schalkhaar bij Deventer, Villa „Carolus-Enk".
1. Grepen uit het economisch leven in Ned.-Indië (geologische bouw van Ned.-Indië, Europeesche en Inlandsche cultures, de godsdiensten in Ned.-Indië).
2. Huwelijksgebruiken op Java (familie- en kampongleven).
3. Sumatra als toekomstland.
4. Land en volk van Borneo.
5. Land en volk van Celebes.
6. Nieuw-Guinea.

J. Einaar, te Rotterdam, Joost van Geelstraat 9b.
1. De Boschnegers in Suriname.
2. Suriname en de wereldoorlog.
3. De Surinaamsche neger (geen Boschneger).

T. van Erp, te 's-Gravenhage, Albertinestraat 12.
1. Monumentale Hindoe-kunst op Java.
2. De Boroboedoer.
3. Boeddhistische legenden in de sculpturen van den Boroboedoer.
4. De Mendoet tempel.
5. Het Loro Djonggrang-tempelcomplex te Prambanan.
6. Het ornament in de Hindoe-kunst op Midden-Java.
7. Boeddhistische tempelbouwvallen in de Prambanan-vlakte.
8. Restauratie van Hindoe-Javaansche monumenten.
9. Bouwkunst op Bali.

Haarlem en Omstreken.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

Pater Jos. F. A. Frencken, te 's-Gravenhage, Laan 27.
1. Causerieën: *a.* R.K. Missieleven in Ned. Oost-Indië; *b.* De R.K. Missie op Java.
2. Lezingen: *a.* De invloed van den R.K. Missie-arbeid op de beschaving van Ned. Oost-Indië; *b.* Een interessant volk in de R.K. Missie van Flores (Lamalera op het eiland Lomblen).

R. J. Goddard, te 's-Gravenhage, Jacob Gillesstr. 20.
1. Het land van onbegrensde mogelijkheden (Sumatra's Oostkust).
2. De cultures ter Oostkust van Sumatra.
3. Deli en de Delianen.
4. Over Indische doeken en Indisch koperwerk.

Prof. G. L. Gonggrijp, Jr., te 's-Gravenhage, Copernicuslaan 28.
1. Het volkscredietwezen in Ned.-Indië.
2. Het arbeidsvraagstuk in Ned.-Indië.
3. De beteekenis der Javasuikerindustrie voor de inlandsche bevolking.

B. M. Goslings, te Amsterdam, Linnaeusstraat 2a.
1. Een en ander over de Papoea's van Ned. Ned. Nieuw-Guinea.
2. De Baliërs, grepen uit het volksleven, kunst en godsdienst.

H. Gorter, te 's-Graveland.
De tabakscultuur en het plantersleven ter Oostkust van Sumatra.

Dr. H. 't Hoen, te Utrecht, Stadhouderslaan 70.
1. De huisdieren van den Indischen archipel.
2. De plaats, die de huisdieren in Indië innemen in de landhuishouding van de bevolking.
3. Het eiland Soemba en zijn paardenstapel.
4. Het eiland Bali en zijn veestapel.
5. Het eiland Madoera en zijn veestapel.
6. Het voorkomen en bestrijden van besmettelijke ziekten onder den veestapel in Ned.-Indië.
7. Het gebruik van melk en de inrichting van melkbedrijven in Indië.
8. Vleesch- en melkhygiëne in de tropen.

Herm. J. Jacobs, te 's-Gravenhage, Valkenboschkade 455.
1. Land en volk van Suriname.
2. De Boschnegers in Suriname.
3. De Indianen in Suriname.

M. Joustra, te Leiden, Schelpenkade 39.
1. Sumatra in het algemeen.
2. De Bataklanden.
3. Minangkabau.
4. Over algemeene onderwerpen, Ned.-Indië betreffende.

Prof. Mr. J. C. Kielstra, te Wageningen, Bergweg. Onderwerpen op het gebied van koloniale politiek of koloniaal-economische toestanden en verhoudingen.

John Koning, te Voorburg, Huize Siegfried, Park Leeuwenbergh.
1. Het leven van den Europeaan in Indië.
2. De Indische nijverheid en handel.
3. De Indische groote cultures.
4. Deli het goudland.
5. Soerabaia, Indië's eerste handelsstad.
6. De Kloet-uitbarsting van 1919 en hare gevolgen.
7. Het Toba-Meer.
8. Nederlandsch-Indië in de literatuur.

L. Kijlstra, te Amersfoort, Piersonlaan 11.
1. De Boroboedoer.
2. Iets over Hindoegodsdiensten en tempelruïnen op Java.
3. Causerie over het Indische leven, de woninginrichting, het onderwijs, enz.

G. F. M. Liebert, te Lochem.
1. IJdelheid der ijdelheden. Eene schets ui[t] Lampongsche volks- en liefdeleven.
2. De voornaamste Indische cultures (rijst, suiker, tabak, koffie).

Prof. Dr. J. J. van Loghem, te Amsterdam, Ma[...] kade 57.
Lezingen op koloniaal sanitair gebied.

J. J. Mac-Kenzie, te Harderwijk, Stationslaan. Populaire voordracht over de kolonie [Suri]name (geschiedenis, bevolking, Boschn[egers], Indianen, kleurlingen, cultures, enz.).

H. Michelsen, te 's-Gravenhage, Galileïstraat [...] Eene reis naar en verblijf in de koloni[e Cu]raçao.

Dr. E. C. Jul. Mohr, te Overveen, Zijlweg 25.
1. De bodem van Ned. Oost-Indië.
2. Kleine en groote nijverheid in Indië e[n] natuurlijke gegevens daarvoor.
3. Het verband tusschen de cultures e[n] plaats waar zij in Indië gedreven word[en].
4. Bepaalde cultures (bijv. tabak, vezelpl[anten], vetleverende gewassen of zetmeelleve[rende] gewassen).

I. I. Neurdenberg, te Voorburg, Westeinde 5.
De Javasuikerindustrie.

Prof. Dr. A. Pulle, te Baarn, Javalaan 5.
1. De derde Nederlandsche expeditie naar [het] Sneeuwgebergte van Ned. Nieuw-Guinea [(be]halve lichtbeelden ook demonstratie-[mate]riaal).
2. Eene expeditie in de binnenlanden van S[uri]name (naar aanleiding van reizen van [den] spreker in 1902—1903 en 1920).
3. De plantengroei van de Nederlandsche [kolo]niën (behalve lichtbeelden ook demons[tratie]materiaal).
4. De theecultuur op Java.
5. De kinacultuur op Java.
6. Rubber en getah-pertja in Ned.-Indië.
4, 5 en 6 kunnen tot eene reeks vere[enigd] worden.

Prof. Dr. W. Roepke, te Wageningen.
1. Het Javaansche hooggebergte (1 of 2 [voor]drachten).
2. De plantenwereld van het Javaansche [hoog]gebergte.
3. De cacaocultuur in Indië.
4. Over eenige ziekten en plagen der trop[ische] cultuurgewassen in Indië.
5. Uit het leven der Indische koembangs ([...] bijen).
6. Sprinkhanenplagen in Indië.
7. De fotografie in de tropen.
8. De moderne rubbercultuur in Ned.-Indi[ë].

Mevrouw Dr. C. J. Rutten—Pekelharing, te Ut[recht], Cornelis Evertsenstraat 7.
1. Indische oerbosschen.
2. Over het huishouden in Indië, op Java [en in] de Buitengewesten.

N. Scheltema, te Wapenveld.
1. Java (causerie).
2. Ned.-Indië (causerie).
3. Ned.-Indië en de bedevaart naar Mekk[a].

E. L. K. Schmülling, 's-Gravenhage, Statenlaan [...] Voordrachten op het gebied van de econo[mie in] verband met den cultuurbodem; over het [...] voerwezen; het bevolkingsvraagstuk in het [bij]zonder met betrekking op Java en Madoe[ra].

W. A. Uiterwijk, te Nijmegen, Javastraat 32 [...] Een 8-daagsche reis door Sumatra's [Oost]kust.

A. C. P. E. Vermeulen, te Vlaardingen.
Met de Nederlandsche Mail naar Oost-I[ndië] (één avond; eventueel met Java-kustreis [...] avonden).

Pater *J. H. Jos. Viegen*, te Arnhem, Missiehuis, Velperweg 96.
1. De Mariendinees van Zuid-Guinea.
2. De Mariendineesche geheime genootschappen.
3. De Kei-eilanden, land en volk.
4. Het Tanimbareesche land en volk.
5. Het bekeeringswerk onder onbeschaafde volken, zijne wijze van aanvang en ontwikkeling.

Dr. *J. G. C. Vriens*, te Eindhoven, Treurenburgstr. 9.
1. Rubber.
2. Tabak.
3. Thee. (Behalve lichtbeelden ook demonstratie-materiaal).

van Vuuren, te Blaricum, Huizerweg 211h.
1. Inleiding tot de physisch-geografische verhoudingen van den Austraal-Aziatischen archipel.
2. De invloed van de wereldligging van Nederlandsch-Indië op de sociale ontwikkeling van het gebied en op de politieke gebeurtenissen in Oost-Azië (Pacific).
3. De koraalvormingen in Nederlandsch-Indië en hare beteekenis voor de inheemsche koopvaardij en voor den inheemschen handel (Inheemsche coöperatie).
4. Onze Archipel in het licht der hypothese van Wegener.
5. Atjeh.
6. Sumatra's Oostkust.
7. De toekomst van Celebes (land- en mijnbouw).
8. De industriëele ontwikkeling van Ned.-Indië.
9. De voedselvoorziening (sociaal-geografisch).
10. Onze Indische waterkrachten en hare mogelijkheden (economisch-geografisch).
11. De bevolkingsrubber en de deelname van de inheemsche bevolking aan de productie voor de wereldmarkt.
12. De beteekenis van Straat Malakka in het algemeen en van Singapore in het bijzonder voor Ned.-Indië.

F. Wagenaar Reisiger, te Haarlem, Groote Houtstraat 93.
Mijne reizen over Java en Sumatra.

* * *

Het Comité verleent geen bemiddeling bij het uitnoodigen van sprekers en bij het vaststellen van honorarium en verdere voorwaarden. Het Comité is evenwel bereid van advies te dienen bij de keuze van sprekers en onderwerpen.

Voor zoover niet het tegendeel vermeld is, worden de voordrachten verduidelijkt door lichtbeelden.

Het Koloniaal Instituut, Mauritskade te Amsterdam, stelt tot dat doel op aanvrage van den spreker lantaarnplaten ter beschikking à *f* 0.05 per plaatje (per lezing); de porto-onkosten worden in rekening gebracht; de terugzending moet franco geschieden, zoo mogelijk per bode of pastpakket; voor lichtbeelden, die in ernstig geschonden of gebroken staat of in het geheel niet worden teruggontvangen, moet de bruikleener de kosten van vervanging vergoeden.

Een catalogus van de lantaarnplaten 1917 is voor den prijs van *f* 1.— verkrijgbaar. De nieuwe catalogus is in bewerking; deze verschijnt echter niet als de vorige in één, maar in afzonderlijke boekjes, ten einde de gebruikers in staat te stellen slechts die boekjes aan te schaffen, die op hun onderwerp betrekking hebben; de indeeling in 20 groepen is echter behouden gebleven.

Deventer, 15 Juni 1926.

De Secretaris van het Comité,
Dr. H. H. ZEIJLSTRA Fzn.
Singel 1.

Van Week tot Week.

Dinsdag 17 tot Maandag 23 Augustus.

Communistische actie in het Bantamsche. Serang, 16 Aug. (Aneta).[1] Te Serang werd sedert maanden een verhoogde communistische actie in het Bantamsche geconstateerd. Hoofdzakelijk inlanders uit Tjilegon, Pandeglang en Laboean traden steeds brutaler tegen Europeanen op. De politie heeft zes leiders gearresteerd; verdere arrestaties worden verwacht. De resident van Bantam, de heer J. D. de Vries, verklaarde, dat het bestuur den toestand absoluut beheerscht en er niet de minste grond voor vrees of ongerustheid bestaat.

Batavia, 16 Aug. (Aneta). In verband met verhoogde actie der extremisten in het Bantamsche is een compagnie infanterie voor machtsvertoon op meerdaagsche oefening daarheen gezonden.

Kolonel H. H. Rink †. In het St. Elisabeth Gesticht te Leiden is in den ouderdom van 84 jaar overleden de heer H. H. Rink, oud-kolonel van het O.-I. leger, ridder van de Nederl. Leeuw.

Kapitein J. Otto †. Blijkens een bij de familie hier te lande uit Indië ontvangen bericht is op 37-jarigen leeftijd te Weltevreden overleden de heer J. Otto, kapitein der artillerie van het N. O.-I. leger.

De aardbeving op de Westkust van Sumatra. Batavia, 18 Aug. (Aneta). De schade aan het particulier bezit in de onderafdeeling Padang Pandjang toegebracht, buiten de hoofdplaats, bedraagt *f* 1.175.000, Padang Pandjang *f* 574.000, Fort de Kock *f* 200.000, Solok *f* 632.000. De totale schade ter Sumatra's Westkust bedraagt minstens tien millioen gulden.

Blijkens dagbladberichten zijn thans ook te Nijmegen en te Arnhem commissies opgericht voor het inzamelen van gelden voor de noodlijdenden.

Mr. D. J. Rebel †. Te Utrecht is in den ouderdom van 65 jaar overleden de heer mr. D. J. Rebel, oud-lid van den Raad van Justitie te Semarang.

De Resident van Soerakarta. Aneta seint dd. Soerakarta 20 Aug. De resident alhier, J. H. Nieuwenhuys, is met ingang van 1 Mei 1927 op zijn verzoek eervol uit den dienst ontslagen, onder dankbetuiging voor de bewezen diensten.

Het verzet in Atjeh. Een versterkte moskee ingenomen. Omtrent de expeditie van de patrouille onder bevel van kapitein Behrens, die in Boven-Troemon een versterkte missigit innam en den leider Teungkoe Poetih met een aantal volgelingen neerlegde, worden uit Kotaradja aan de Telegraaf de volgende bijzonderheden geseind:

Vier brigades maréchaussée, onder bevel van den kapitein der infanterie H. Behrens, vielen in kampong Kroeëng Loeas de missigit (moskee) aan, welke door Atjehers met behulp van loopgraven in staat van verdediging was gebracht, terwijl andere kwaadwilligen zich in kuilen schuil hielden, ten einde de patrouille in den rug te kunnen aanvallen. De troep drong eerst een leegstaande school en de onderwijzerswoning binnen, waarbij vijf kwaadwilligen werden neergelegd. Daarna werden de kuilen afgezocht, en alle Atjehers, die zich daarin bevonden en die een ware doodsverachting toonden, gedood. Ten slotte werd de missigit ingenomen. De leider Teungkoe Poetih en zeven kwaadwilligen werden hierbij neergelegd. Tien anderen ontkwamen door in de bandjirende rivier te springen.

Teungkoe Poetih zou volgens geruchten onkwetsbaar zijn. Toen hij dan ook gedood werd, hieven de maréchaussées een hoerageroep aan. Onze verliezen beperkten zich tot één gewonde.

Pest in Midden-Java. In de week van 27 Juni tot 3 Juli zijn in het geheel slechts 32 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 1, Temanggoeng 1, Poerbolinggo 6, Jogjakarta 5, Klaten 3, Kendal 1, Pekalongan 15.

Bij vergelijking met het overeenkomstige tijdvak in 1925 (n.l. van 28 Juni tot 4 Juli) is een beduidende vermindering waar te nemen. Het aantal gerapporteerde gevallen bedroeg toen nog 91, verdeeld als volgt: Temanggoeng 14, Magelang 8, Jogjakarta 3, Bojolali 15, Klaten 12, Sragen 9, Salatiga 7, Pekalongan 6, Tegal 2, Poerbolinggo 15.

[1] De hiervolgende Aneta-telegrammen zijn ontleend aan de „Nwe Rott. Crt.".

Kolonisatie in de Lampongs. Door de Regeering is een terrein van 5400 bouws in de kampongs (Zuid-Sumatra) in erfpacht afgestaan aan het hoofdbestuur van het Indo-Europeesch Verbond. Dit kan dus thans met kracht zijn plan doorzetten om daar een kolonie van Indo-Europeesche landbouwers te stichten, waarvoor het terrein zich bij uitstek leent.

R. M. A. A. Abdoel Moehni †. In hoogen ouderdom is te Sitoebondo overleden de heer R. M. Adipati Ario Abdoel Moehni, oud-regent van Probolinggo. Wijlen Abdoel Moehni was, naar de Loc. in herinnering brengt, een der eerste Javanen, die in Holland het groot-ambtenaarsexamen aflegden. Alvorens hij benoemd werd tot regent van Probolinggo heeft A. M. geruimen tijd als fungeerend Controleur B.B. dienst gedaan. Een figuur, die in een vroegere periode groot gezag genoot in de inlandsche wereld, is met den oud-regent van Probolinggo heengegaan.

Een Ind. medische hoogeschool in 1927. Het *Soer. Hbl.* verneemt, dat de oprichting van een medische hoogeschool in den loop van 1927 is verzekerd. De voorstellen daartoe zullen in de najaarszitting in den Volksraad worden behandeld. De hoogeschool komt te Weltevreden in de Stoviagebouwen.

Mishandeling van contractkoelies. Medan, 23 Aug. (Aneta). Een Japansch waarnemend administrateur van Poelaumandi is gevankelijk naar Medan overgebracht, beschuldigd van ergerlijke koeliemishandelingen en vrijheidsberoovingen.

Dr. Hubrecht en het Koloniaal Instituut. Het Kol. Bijbl. van de Haagsche Courant van 17 dezer bevat het bericht, dat de op 1 Aug. overleden voorzitter van de Kon. Vereeniging Koloniaal Instituut te Amsterdam, Dr. H. F. R. Hubrecht, deze instelling tot universeel erfgenaam heeft benoemd. Het Kol. Instituut zou door deze uiterste wilsbeschikking ongeveer *vier millioen gulden* ontvangen.

Volgens nadere mededeeling in de dagbladen heeft Dr. Hubrecht, naast legaten aan particulieren, ook aan verschillende wetenschappelijke instellingen, of instellingen van openbaar nut, min of meer belangrijke bedragen vermaakt, waaronder het Fonds voor Tropische Hygiëne ƒ 15.000.— en het onder het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap ressorteerende Veth-fonds ƒ 50.000.—.

Het nader bericht omtrent de legaten drukt zich over de erflating aan het Kol. Instituut meer voorzichtig uit, n.l.: „Het overschot van den boedel, waarvan het bedrag, dat zeer aanzienlijk is, niet te benaderen valt, komt aan het Kol. Instituut als eenig erfgenaam."

Luit.-Kolonel W. L. E. Stolle †. Te Nijmegen is, in den ouderdom van 89 jaar, overleden de heer W. L. E. Stolle, gep. Luitenant-Kolonel der Infanterie van het O.-I. leger.

K. N. Binnendijk †. Te Semarang is op den 19en dezer, in den ouderdom van 65 jaar, overleden de heer K. N. Binnendijk, oud-assistent-resident.

Huldiging Dr. J. W. IJzerman. Den 3en Juni is op het voorplein van de Technische Hoogeschool te Bandoeng op plechtige wijze onthuld een borstbeeld van Dr. J. W. IJzerman te Wassenaar, als erkenning zijner verdiensten ten opzichte dier inrichting.

Kapitein D. Aubié †. Te Ginniken is op den leeftijd van 73 jaar overleden de heer D. Aubié, gep. kapitein van het O.-I. leger.

Wederom een onderzeeboot naar Indië. Hr. Ms. onderzeeboot K XII, die te Rotterdam gereed gemaakt is, zal medio September, onder bevel van luitenant ter zee 1e kl. J. L. H. Hoeke, hare bestemming naar Oost-Indië volgen.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Professor J. A. Loebèr en de Ind. Kunstnijverheid.

In een vorig nummer van dit weekblad vestigden wij de aandacht op Prof. Loebèr's even smaakvolle als belangrijke Duitsche boek over Batik. Ook in de jongste „Verlofganger" wijdt P. B. er een uitvoerige beschouwing aan, vol waardeering, echter met de opmerking:

„In het werk mist men een hoofdstuk over de economische beteekenis der batikkunst, over de ontwikkeling van den batikhandel en het batikbedrijf, in commercieel en ook in sociaal opzicht.

Van den omzet op de verschillende cent
batikkerijen, als Djogja, Solo, Lasem, Pek
Tasikmalaja, Kediri [1]), weten wij ook nu n
nig of niets. Hoeveel wordt aan witkatoe
voerd; waar komt dit vandaan; voor hoeve
den analine-kleurstoffen en plantaardige v
fen ingekocht? Dit zijn vragen, die geen
woording kunnen vinden. Van het aand
Europeanen en Chineezen hebben gehad in
wikkeling der batikindustrie weten wij nog
Wat weten wij nog van de sociale toestan
verhoudingen bij het batikbedrijf; van het
schotstelsel, de arbeidsvoorwaarden, de ho
nevenverdiensten; van de huisindustrie en g
gen winkelnering of mogelijk andere inhe
dwangsystemen, die de kunstnijveren — in
heid de batiksters — nopen zich tevreden
len met een schamele belooning voor hun ar
traditioneele schilderkunst?"

Het is zeker niet te verwonderen, dat de heer L
die Indië voornamelijk kent uit bewonderende
voor de zooveel omvattende Indonesische kuns
heid en deze dan ook uit artistieke verwantsch
sympathiek en grondig, als geen ander, heeft b
en bestudeerd, zij 't dan ook uit de verte, in
peesche musea en verzamelingen, want hij is n
in Indië geweest, zich niet heeft gewaagd aan
woording van vragen op sociaal-economisch
als door P. B. opgeworpen. Deze is uit den aar
toevertrouwd aan statistisch aangelegde amb
en deskundigen ter plaatse. Daaraan wordt tha
mers ook „gewerkt" en de verkregen resultaten
van zullen binnenkort wel worden gepubliceerd
is te hopen, dat er dan met nadruk onder
worde gemaakt tusschen de batik*kunst*, door
hoogst begaafde batikkunstenaressen uitgevoerd
artistieke arbeid o.a. in de toonkamers van „Bo
te zien is, en de batik-*industrie*, d.w.z. het op
plaatsen, in het groot, zoo snel en goedkoop mo
aanmaken, ook door middel van stempeldruk
grove batiks voor den exporthandel.

P. B. eindigt zijn betoog met de woorden:

„De aristocratische Vorstenlandsche I
dustrie [3]) is thans alweer aan het kwijne
volg van de algemeene kunstindustrieele
sie. Uit de jongste Indische berichten bl
ook verschillende binnenlandsche invloeden
toe aanleiding hebben gegeven. De voorn
schijnt te zijn de scherpe concurrentie, we
Vorstenlandsche batik-handelsindustrieelen
vinden van andere, o.m. van Pekalongansche
ondernemers, die momenteel in staat zijn
product op de markt te brengen, dat be
goedkooper is dan wat de Vorstenlandsch
dustrie kan produceeren. De Pekalongansche
wordt in groote hoeveelheden (in 1925 vo
millioen gulden) uitgevoerd naar de Buiten
ten, voornamelijk naar de rubberstreken
matra. De nieuw benoemde resident van
karta, de heer Jasper, heeft zich de zaak
trokken en in samenwerking met plaatselijke
kundigen maatregelen beraamd, om in die
stand verbetering te brengen, o.m. door
ting van batikscholen.

„In de Javaansche taal geschreven hand
zullen bij het batikonderwijs onontbeerlijk
Voor de samenstelling van dergelijke boeken
rijkelijk geïllustreerd met de belangrijkste
tieke batikpatronen, het geheele procédé
met het kleuren zullen moeten bevatten,
batikboek van Loebèr stellig van veel nut
zijn.'

Deze laatste opmerking zal den heer *Loebèr*
hoogelijk verbazen. Dat daartoe zijn boek aanl
zou geven! Uit de beste bron weten wij, dat hij
soonlijk, uit ondervinding, niet veel voelt voor
onderricht op dit gebied.

Z.i. kan er geen betere batik-opleiding zijn, dan
op het oogenblik onder de Javaanschen gebruik
is, zooals hij ook in zijn boek beschreven heeft.
beters is z.i. niet denkbaar. Mooie patronen heb
Javaanschen in overvloed en zij weten ze goe

---

1) Madura, Semarang, Koedo s, Toeloengagoeng en Cheri
vergeten.

2) In „De Locomotie," schreef H. een reeks artik len over „De
industrie", waarop wij nader terugkomen.

3) Hier ware 't woord kunst beter op zijn p aa.s, want ar
is stel ig het technisch en artist ek volmaakte batikwerk der
Vorsten andsche vrouwen, veelal tot den adelstand behoorende,
dan ook de aristocratische patronen en kleuren toepast, welke
door personen van haar stand als kleeding gebruikt mogen wo

bruiken. De nieuwe verfmethoden zijn zeer eenvoudig. Waarom dus scholen?[4]) Die zouden z.i. noodzakelijk teleurstelling geven. Het eenige noodige is, naar zijne meening: een *verfproefstation*, zooals hij onlangs ook in een opstel in dit weekblad betoogde.

In de Augustusaflevering van „*De Indische Gids*" vinden wij thans een uitvoerig artikel van zijn hand, getiteld: „*Inlandsche Ververij en Synthetische Verfstoffen*", waarin hij o.m. schrijft:

„De kunstenaar ontwerpt het ornament, kiest de passende kleuren uit. Doch in veel toegepaste kunst is hij wel in staat het ornamentale werk uit te voeren, maar zoo gauw als andere verfstoffen dan water- en olieverf noodig worden, moet er een technische kracht komen, die dit zuiver technische werk op zich neemt. De keuze der kleuren is artistiek werk, het gebruik der verfstoffen is de opgave van vaklieden, die de verfstoffen en hun gebruik danig beheerschen.

„En is dat niet het geval, zijn de verfstoffen of de ververij ondeugdelijk, dan is reeds deze fout in staat het schoonste kunstwerk onbruikbaar, industrieproducten onmogelijk te maken.

„In vroeger tijden beperkte men zich, *faute de mieux*, tot enkele standaardkleuren als bijv. indigo en Turksch rood, waarbij tevens de reputatie van den verver garandeerde voor de wasch- of lichtechtheid, omdat een min of meer nalatige behandeling van het verfprocédé de echtheid der kleur kan verzwakken of verminderen. Op textiel gebied waren er bijv. bepaalde steden, wier textiele waren door echtheid bekend waren en waar strenge gildebepalingen deze in stand hielden.

„In onzen tijd is door de synthetische verfstoffen een geweldige ommekeer gekomen. Beginnend met de teerverfstoffen zijn heele reeksen nieuwe verfstoffen door de chemici geschapen, die alle kleuren met honderden nuances omvatten. Er zijn zelfs verfmethoden gevonden, die, als bij de „ijskleuren", totaal zonder verfstof werken en prachtige kleuren ontwikkelen!

„Daaronder was — kan het bij die veelheid en dien snellen groei anders? — veel, heel veel, dat minderwaardig was. Veel, dat snel inverfde, bekoorde door den wonderlijken gloed, en .... in enkele maanden, als het groen der bladeren, tot bruin terugging!

„In dien kleurenchaos is sinds lang orde en contrôle gekomen. De serieuze fabrieken controleeren zelve de gevonden kleuren op lichtechtheid, op waschechtheid, die zoo mogelijk zich ook moet uitstrekken tot zweet-, benzol- en chloorechtheid, eischen, waaraan men in vroeger jaren niet gedacht heeft. Men zendt stalen, ter helfte met zwart papier bedekt naar alle werelddeelen, naar het koude Noorden en het heete Zuiden, naar de Preanger en naar Timboektoe, naar de woestijnen van Azië en de steppen van Australië. Eerst na het slagen van zulke wereldreizen, waagt men het kleur- en lichtecht te noemen.

„Belangrijk is tevens, dat men door allerlei hulpmiddelen tijdens het mordanceeren en het fixeeren, het middel gevonden heeft op zich zelf zwakke verfstoffen belangrijk te versterken.

„Maar weersproken kan het niet worden, dat de invoering der synthetische verfstoffen jaren lang vrijwel tot een chaos heeft gevoerd met veel teleurstelling, veel verbittering, veel schade, een periode, die we nu langzamerhand overwonnen hebben.

„*Niet* echter in Indië, waar we nog midden in dien chaos verblijven!"

Wij vragen ons af: zou een verfproefstation, als door Loebèr bedoeld, niet met succes verbonden kunnen worden aan het door het Departement van L. N. en H. opgerichte laboratorium te Bandoeng, dat reeds zulke goede diensten op ceramisch en textielgebied, ook aan de Inlandsche kunstnijveren, bewezen heeft?

In zijn artikel behandelt de schrijver verder achtereenvolgens de ververij van vezelstoffen en vlechtwerk, daarna die van katoenen garens en weefsels.

Zooals gezegd, is hij, in zijn liefdevolle onderzoekingsgeest, op dit gebied expert. Een der grootste Duitsche verfstoffabrieken zond hem onlangs haar nieuwste vindingen en was hoogst verbaasd van hem te vernemen, dat deze kleuren niet half zoo mooi zijn als de Indische plantaardige, terwijl toch de importeurs in Indië, waar de fabriek ook haar eigen chemicus heeft, er volkomen tevreden mee zijn; het verschil niet zien!

Loebèr meent echter, dat door deskundige, praktische mengingen stellig dezelfde mooie kleurschakeeringen te verkrijgen zullen zijn. En de fabrikanten zijn bereid met hem samen te werken.

Aan de hand van *Jasper's* standaardwerken beschrijft hij, hoe over den geheelen archipel bij het batikken en ikatten, zoowel als bij het vlechtwerk, meer en meer synthetische verfstoffen worden gebruikt, omdat deze veel en veel sneller inverven, dan bij de eigene verfmethoden. Hij zegt:

„In zoover is het begrijpelijk, dat dit gebruik zich van jaar tot jaar zal uitbreiden. Als men bijv. weet, dat alleen het voorbereiden in olie en loog (ngetel) circa 40 dagen, het opstrijken der roode verfstof 5 dagen duurt, dan kan men volkomen begrijpen, dat de praktische inlandsche liefst een verfstof neemt, die in enkele uren inverft.

„De keerzijde der medaille is natuurlijk: zoo geen *beste* verfstoffen gebruikt zijn, verliezen zij spoedig aan kleur en maken de langdurige batikteekenarbeid volkomen waardeloos. En deze treurige waarheid is voldoende om het geheele batikken te doen afsterven.

„Alleen met licht- en waschechte verfstoffen heeft het batikken *droit d'existence*. Verbleeken de batikans na enkele weken, zoo wordt de hooge prijs, die men voor uitvoerige wasteekening betaald heeft, onzinnig. Een dergelijke kunst verlangt, vereischt een meer dan solide ververij! Iets anders is ondenkbaar!

„In hoever de synthetische verfstoffen bij het Javaansche batikken reeds nadeelig gewerkt hebben, is vrijwel onbekend. Het is een van die vele dingen in inlandsche kunst, waarmee men zich liefst niet bemoeit. Het handelt niet over suiker of petroleum en eerst veel later, als de wondere, Javaansche kunst naar den kelder gegaan is, zal men werkelijk aan vruchteloos restaureeren gaan denken of klagen over het wondere kleinood, dat verloren gegaan is.

„Daarom zou eenig toezicht z.i. wel „gewenscht" zijn! In den stortvloed, waarmee Europeesche en niet-Europeesche fabrieken de inlandsche markt overstelpen, dient naar middelen gezocht te worden om het kaf van het koren te scheiden. Het zou een koloniale mogendheid als de onze meer dan onwaardig zijn, hier nietsdoende toe te zien en dit met besliste wetenschap, dat de inlander niet in staat is in die veelheid van dingen deskundig te kiezen.

„Want de synthetische verfstoffen zijn er nu eenmaal en geen macht ter wereld *kan* ze uit den Archipel bannen!

„En ik weet ook niet, of dat wel wenschelijk zijn zou. Groote voordeelen bezitten de goede, synthetische verfstoffen ongetwijfeld. Ze zijn in veel grootere mate dan de vegetabilische, wasch- en lichtecht, bieden een veel grootere kleurenkeuze èn een enorme tijdsbesparing.

„Zoo zijn er tal van verfstoffen te vinden, die de inlandsche in wasch- en lichtechtheid belangrijk overtreffen. Doch ook is het noodig dat alles persoonlijk te onderzoeken, ook in hoever *de kleurschoonheid* ongerept blijft. Dit voorname punt mag evenmin vergeten worden.

„Ook in dat opzicht moet scherp toegezien worden! We zien het bijv. bij de Europeesche nadrukken van batiks; de fabrikanten meenen veelal, dat de kleuren precies aan de Javaansche gelijk zijn en toch is er voor den kenner een scherp onderscheid op te merken. Ook in dat opzicht verheugt het mij te kunnen meedeelen, dat bedoelde fabrieken mij de aanbevolen verfstoffen tot mijn beschikking gesteld hebben om deze zelf te kunnen beproeven.

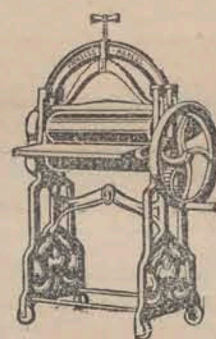
„Het gebruik is niet alleen voor het batikken op Java een levensbelang, doch ook voor andere textiele versieringen aldaar, die nu door de zwakke verving minderwaardig, zelfs onbruikbaar worden.

„Daar zijn bijv. de vele *plangi's*, die als shawl's een groot afzetgebied zouden kunnen vinden, mits de verving echt was! De kain *kembangan* uit de Vorstenlanden, veelal in den vorm van hoofd- en borstdoeken, die een schitterende kleurkunst toonen, meestal in combinaties van twee- of driekleurige vlakken, werkelijk prachtig kleurwerk, dat door de zeer snelle vervaardiging groote toekomst zou kunnen hebben, blijft tot het inlandsche leven beperkt, omdat dit, volgens de bloemrijke Javaansche taal, snel *als bloemen verbleekt*.

„Met het hoogst-artistieke *tritik*-werk is eveneens veel te doen; het kan in andere formaten voor de Europeesche markt een gezocht artikel worden, omdat we niets bezitten, dat bij deze merkwaardige techniek te vergelijken is en ook niet nagemaakt kan worden.[5])

4) Resident Jasper die op dit gebied geen leek is en buitendien ter plaatse van deskundigen alle noodige inlichtingen kan inwinnen, zal wel een speciaal doel op 't oog hebben voor de door hem bedoelde „batikscholen" die stellig niet op Westersche leest geschoeid behoeven te worden.

5) Het is een feit, dat bij de bezoekers van „Boeatan", vooral de buitenlandsche, zoowel de plangie's en kain kembangan, als de tritiks en looktjans bizonder in den smaak vallen. De voorraad door de presidente van haar Indische reis meegebracht, is spoedig aangevuld moeten worden.

„Zoo bieden zich bij invoering van vertrouwbare synthetische verfstoffen allerlei mogelijkheden, die de inlandsche kunst bevruchten en verrijken kunnen. Als men bijv. ziet, welke kleurenrijkdom met beperkte verfstoffen bereikt is, behoeft men niet te vragen, wat met de veel grootere keuze in synthetische mogelijk is!"

Aldus eindigt de heer *Loebèr* zijn alleszins behartigenswaardig betoog.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het plaatsje Baroes (residentie Tapanoeli, Westkust van Sumatra).

Baroes, zoo schrijft men in de „Sinar Sumatra" van 30 December 1925, is eene Nederlandsche vestiging op de Westkust van Sumatra, die vroeger haar belang ontleende aan den aanzienlijken uitvoer van rubber, rottan en kamfer,

Zij werd beschermd door eene militaire versterking met 2 vuurmonden en door een vrij sterk garnizoen.

Een goed landhoofd stelde de voerders van ijzeren prauwen in staat de van de schepen afgehaalde reizigers veilig aan land te brengen.

Kortom, in het algemeen werden de toenmaals bestaande toestanden te Baroes geprezen.

Thans ziet men vele personen naar elders verhuizen, ten einde een nieuw levensbestaan te zoeken, voorts beschadigt de zee het landhoofd en spreekt men reeds van achteruitgang van de welvaart van het plaatsje.

De aankomende reizigers komen niet meer bij het douanekantoor aan land, omdat het te ver verwijderd is van den rivieroever, doch betreden het land aan de monding van de rivier.

De bevolking verarmt en heeft moeite om in haar levensonderhoud te voorzien.

Het weekloon is laag en bedraagt voor een rotanwerker f 0.75 per dag, doch men kan er gelukkig wonen tegen een huurprijs van f 3.— tot f 5.— per maand.

De levensmiddelen zijn goedkoop, maar het verdienen van geld blijft moeilijk.

Aan de bewerking van het niet groot aantal tuinen, waarover de bevolking beschikt, heeft zij zich weinig laten gelegen liggen, doch het schijnt, dat men daarin verandering wil brengen en door het planten van hevea wil trachten den welstand te verbeteren.

Over een drietal jaren kan die arbeid misschien gunstige uitkomsten opleveren.

De aanwezigheid van een betrekkelijk gering Europeesch kapitaal is daarvoor geen belemmering en maakt dat de bevolking over uitgestrekte terreinen kan beschikken.

Bovendien stelt het jonge koeria (district) hoofd van de kampong Moedik veel belang in deze aangelegenheid en spoort hij het volk aan de noodige werkzaamheid te ontplooien.

De heer Soetan Mohamad Arif heeft zich reeds doen kennen als een ijverig en scherpzinnig bestuurder, die door het doen bewerken van den vruchtbaren bodem de vroegere welvaart aan Baroes wil teruggeven.

Het te Baroes aanwezige aantal Chineezen bedraagt slechts enkele tientallen, doch niettemin hebben een paar vooruitstrevende personen toch kans gezien om de vroeger bestaan hebbende vereeniging Tjong Siang Hwe nieuw leven in te blazen en den heer Lim Kie Foen tot voorzitter daarvan aan te stellen.

Nadat deze 2 jaren die functie had vervuld, viel de keuze op den heer Khoe Thian Pie.

Doch het feit doet zich hierbij voor, dat als deze vergaderingen uitschrijft, niemand verschijnt.

Het schijnt dat de jongere elementen in de vereeniging een eigen bestuur hebben samengesteld, dat op den raad van ouderen in jaren en hunne ervaring geen prijs stelt.

Gebrek aan regelmatige leiding zal aan het werk der vereeniging misschien schadelijk zijn, hetgeen moet worden betreurd.

Aangezien te Baroes noch een geneeskundige noch een ziekenzaal aanwezig is, hebben de Chineezen aldaar gelden bijeen gebracht voor de ziekenzaal te Sihorbo, die op een afstand van 4 paal van Baroes is gelegen en waarvan het beheer is opgedragen aan een dilettant-verpleger.

Naar de schrijver van het artikel meent, is het zielental te Baroes groot genoeg om de oprichting van een ziekenzaal voor landsrekening te wettigen.

Voor den zieken verificateur ter plaatse moest voor diens transport naar Siboga onlangs een motorboo[t] worden aangevraagd, hetgeen met moeilijkheden ge[paard] gaat.

Doch wat moeten de zieken doen, wanneer ov[er] geen motorboot kan worden beschikt, vraagt de schr[ij]ver?

Met bezweringswater in de kampong maakt men d[e] menschen niet gezond.

Het beste zal zijns inziens zijn, wanneer de bev[ol]king bij rekest aan den Resident van Tapanoeli om d[e] plaatsing van een geneeskundige verzoekt.

Deze kan dan tevens toezicht houden op de hygi[ë]nische toestanden van de plaats, want de marktpla[at]sen zijn in den regentijd bijzonder vuil, wegens gebre[k] aan afvoerleidingen, privaten, enz.

II. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Regelingen, welke wel eens last kunnen bezorgen.

I.

Het gebeurt dikwijls, zoo schrijft men in de „Pe[r]niagaän" van 9 Januari 1926, dat in Ned.-Indië re[ge]lingen in het leven worden geroepen, die in de prakt[ijk] niet altijd geheel uitvoerbaar blijken te zijn, omdat [zij] te veel last bezorgen aan het publiek, en ook dikw[ijls] in strijd zijn met het algemeen belang.

Het schijnt wel, zegt de schrijver, dat men bij h[et] maken van die regelingen zich meer heeft laten ge[le]gen liggen aan schoone theorieën, dan aan prac[ti]sche overwegingen.

Ten laatste doet de praktijk uitspraak en kan m[en] het feit waarnemen, dat dan sommige voorschrift[en] worden ingetrokken of wel zoodanig worden gew[ij]zigd, dat aan het publiek geen last meer wordt bezorg[d].

De ambtenaren, die die bestuursregelingen hebb[en] toe te passen, weten ook wel, dat sommige voorschri[f]ten in de praktijk niet geheel en al door te voeren zij[n], doch zij weten ook, dat, als dit toch moet geschied[en], het algemeen belang niet wordt gediend.

Het gevolg hiervan is, dat de uitvoering door ambtenaren somtijds slechts losjes is en dat de afw[ij]kingen door de vingers worden gezien.

De goede ambtenaar niet te na gesproken, [is] schrijver van meening, dat er gelukkig slechts enk[ele] ambtenaren zijn, die de gegeven bevelen met alle kra[cht] willen doorzetten en van een gezonden gedachteng[ang] niets willen weten.

Zelfs, wanneer de wetgever een zijweg met mil[de] toepassing toelaat, dan nog zijn die ambtenaren str[en]ger dan de Regeering heeft bedoeld.

Of door zulk een optreden het algemeen belang wo[rdt] geschaad, laat hen blijkbaar onverschillig.

Als aanvulling van het bovenstaande haalt de schr[ij]ver aan, dat, toen in het jaar 1924 de nieuwe regel[ing] van het ijkwezen met het metrieke stelsel werd in[ge]voerd, de handelaren en vooral de Chineesche kle[ine] handelaren daarvan den druk ondervonden en geld[e]lijke schade leden.

Niet alleen dat de ambtenaren bij de uitvoering stre[ng] optraden, doch bovendien dwongen zij de handela[ren] de weeg- en meetinstrumenten te aanvaarden, we[lke] zij aanwezen.

Wel toonden de handelaren hunne eigen weeg- [en] meetinstrumenten, die met de aangewezene overe[en]stemden, doch de ambtenaren wilden die niet van [het] vereischte merk voorzien, terwijl verlangd werd, [dat] de varkensslachter, de warongman, enz. de nieu[we] instrumenten zouden inkoopen bij één of twee aang[e]wezen firma's.

Dat feit heeft destijds aanleiding gegeven tot e[en] verweer in de „Perniagaän", waarover de ambtenar[en] van het ijkwezen wel vertoornd waren, doch zond[er] succes.

Ook te Buitenzorg had de aanklacht de aandacht ge[trokken] en begaf de heer Thung Tjoen Pok aldaar zi[ch] naar den Resident en naar den Adviseur van Chinee[sche] Zaken te Batavia, met het doel de bezwaren voo[r] te brengen, welke de handel had over de wijze v[an] toepassing van de nieuwe regeling door de ambt[enaren] van het ijkwezen.

Het resultaat daarvan is geweest eene confe[rentie] met den heer Thung Tjoen Pok op het Depart[ement] van Handel te Buitenzorg, waarbij de heeren M[...] de assistent-resident van Buitenzorg en de insp[ecteur] van het ijkwezen tegenwoordig waren.

Op voorstel van het Departement is de Regeeri[ng] daarna getreden in het verzoek om de moeilijkhed[en] waarin de Chineesche handel verkeerde, te verlich[ten].

en wel in dien zin, dat de handelaren, die te hooge prijzen voor de weeg- en meetinstrumenten hadden betaald, deze konden inruilen voor instrumenten tegen den veel lageren gouvernementsprijs.

Zij, die bijv. *f* 60.— hadden betaald, konden tegen *f* 25.— nieuwe instrumenten koopen en kregen *f* 35.— terug.

Het gouvernement leed dus eene geldelijke schade tengevolge van onoordeelkundige handelingen zijner ambtenaren.

Deze voor den handel gunstige uitkomst dankt men aan de actie van den heer Thung Tjoen Pok en aan de welwillendheid van den Adviseur van Chineesche Zaken, n.l. van den heer Mouw en van de Indische Regeering en welke gunst men niet zal vergeten.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Landbouw.

Het aldus getitelde, zeer belangrijke, tijdschrift der Vereeniging van Landbouwconsulenten in Ned.-Indië is met de Juli-afl. zijn tweeden jaargang ingetreden en zal voortaan in plaats van tweemaandelijks, iedere maand verschijnen.

De Juli-afl. heeft den volgenden inhoud. De vanillecultuur in Oud-Kedoe, door D. J. de Boer. — Schoolvelden in het regentschap Bandoeng, door ir. G. A. de Mol. — Een hoofdstuk uit den ontwikkelingsgang van den Inlandschen landbouw in de residentie Kediri, door J. Straub. — Overeenkomsten voor de levering van theeblad door Inlandsche theetuinbezitters en de organisatie daarvan, door A. H. A. Corts. — Ladangbouw, door B. J. Hagries. — Petroleum als bestrijdingsmiddel tegen insectenplagen in de rijst, door ir. H. Gonggrijp, met Naschrift door S. Leefmans. — Landbouwkroniek. — Boekbespreking (De paarden- en runderteelt in Ned.-Indië, door J. Merkens. — De vischteelt in zoutwatervijvers, door E. J. Reijntjes).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van 11e jaarg. No. 2 (10 Juli '26). Mierenzuur, door H. F. Verhelst. — Java-jute, door W. A. Schrauwen. — Bevloeiing, welvaart en cultuur, door Prof. de Vos. — De koffie-diefstallen. — Dienstvoorwaarden van de Pamanoekan- en Tjiassemlanden. — Rubbervervalsching. — Albizzia in rubbertuinen, door Dr. Bobilioff. — Wordt aan de resultaten, verkregen met bemesting van theetuinen, voldoende bekendheid gegeven? door W. F. Mailette de Buy Wenniger. — Boekentafel (uitvoerige bespreking van A. H. W. M. Hermans: de Notemuskaatcultuur in Ned.-Indië sedert de opheffing van het monopolie).

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van jaarg. 11, No. 13 (1 Juli '26). De Santos-koffie-industrie in beeld, door David Brown. — Katoen versus koffie in Brazilië, door Dr. O. W. Wilcox. — Nuttig neven-effect van ingevoerde parasieten, door S. Leefmans. — Het adsorptievermogen van den grond (vervolg), door Georgikos. — Een en ander over het verkrijgen en behouden van goede producties, door M. — Over de bestrijding van schadelijke insecten in de thee- (en kina-) kultuur, door Dr. R. Menzel. — De suikercultuur op Cuba.

De Indische Mercuur.

No. 33 (18 Aug.). Berichten van de Afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut. No. 27. Over de hygroscopiciteit van eenige kunstmeststoffen. — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het eerste kwartaal van 1926 (slot). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut geeft een uitgebreide opgaaf van literatuur over rubber (waaronder een artikel van E. G. Holt: The Dutch native rubber industry in „Rubber Age N. Y.", 1926, bl. 296).

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Inhoud van deel 19, afl. 6 (Juni '26). Iets over productie en prijzenpolitiek in het djatibedrijf van het Boschwezen, door Z. van Doorn. — Zelfkosten-prijs van het in de houtvesterijen in eigen beheer gekapte djatihout, door Dr. J. R. Beversluis. — Bescherming van wild en bosch, door Dr. R. Wind Hzn. — Productie van djatihout in Britsch-Indië, Siam en Nederlandsch-Indië, door A. J. Warta. — Boekbesprekingen, enz.

Indisch Militair Tijdschrift.

Jaarg. '26, No. 7. Kan men in Nederlandsch-Indië volstaan met een politieleger? door E. J. Geldrop. (Schr. beantwoordt deze vraag ten stelligste met *neen;* hij acht een dergelijken maatregel — welke in bepaalde kringen herhaaldelijk ter sprake komt — als absoluut strijdig met 's lands belang, ja, als een ramp te beschouwen). — Over en uit den werkkring van den civiel- en militair bestuurder, door P. W. F. Kaniess, oud-kapitein der Maréchaussée (vervolg). — Eene tactische reglementenstudie betreffende de Compagnie en de Sectie, door A. van de Water. — Strategisch-krijgsgeschiedkundige studiën. V. De bondgenootschappelijke oorlog. — Over het begrip „manoeuvre" toegepast op brigades en sectiën bij den aanval in het nieuwe gevechtsvoorschrift voor de Infanterie. — Een legerkompas! (met afb.), door R. S. C. P. — Mededeeling van het comité voor het huldeblijk aan H. M. de Koningin. — Maandoverzicht. De Indische defensie. — Overzicht van tijdschriften.

De Bergcultures.

In verschillende Ind. dagbladen en vaktijdschriften vinden we medegedeeld, dat onlangs het eerste nummer is verschenen van een wekelijksch orgaan „De Bergcultures", het officieel orgaan van het eenige maanden geleden opgerichte Algemeen Landbouw Syndicaat.

Een Syndicaats-weekblad was van het begin af de wensch van de directeuren der Bergcultuur-Proefstations. De tegenwoordige toestand is zeker niet ideaal; thans zal het een groot gemak opleveren de veelheid van afzonderlijke tijdschriften, publicaties, mededeelingen en circulaires te zien verdwijnen om door het nieuwe orgaan geheel op de hoogte te worden gehouden van alles wat er in de bergcultuurwereld omgaat.

We hopen in de gelegenheid te worden gesteld om geregeld den inhoud van het periodiek onder de aandacht te kunnen brengen van de lezers dezer rubriek.

De Indische Boerderij.

Uit den inhoud van jaarg. 4, No. 1 (9 Juli '26). De Cultuurschool te Soekaboemi, door Vr. — Onwettige occupatie, door A. F. Velders (uitvoerige beschouwing over het onrechtmatig in bezit nemen van grond, waartegen de Regeering in den laatsten tijd strenge maatregelen heeft genomen). — De hoenderrassen en hun fok, door M. L. K.

De Ingenieur.

No. 34 (van 21 Aug.) brengt bijzonderheden over de viering van den zesden verjaardag der Indische Technische Hoogeschool te Bandoeng, waarbij o.a. ook is opgenomen een overzicht van de rede door prof. ir. H. C. P. de Vos, getiteld: bevloeiing, welvaart en cultuur. — Verder in dit Nr. nog een Ter herdenking † C. M. Herckenrath (in leven directeur van de Deli Spoorweg Maatschappij en van de Waterleiding Mij. Ajer Beresih), door W. H. M. Schadee en een levensbericht van ir. J. Veldkamp (overleden te Tarakan), door ir. R. A. van Sandick.

* * *

Het probleem van de „stille kracht", door Dr. A. Baudisch. (Weltevreden, G. Kolff en Co.).

Ziekten en plagen der cultuurgewassen in Nederl.-Indië in 1925, door Dr. C. J. J. van Hall. (Mededeelingen voor het Instituut voor Plantenziekten, No. 70).

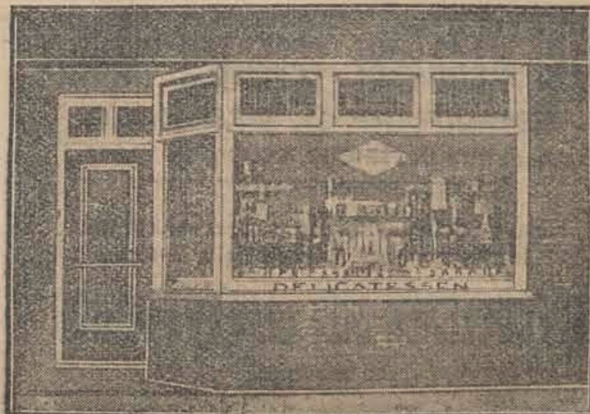
Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 29. 17 Juli 1926. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Adatrechtbundels bezorgd door de Commissie voor het Adatrecht en uitgegeven door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch-Indië. XXVI: Maleisch gebied (Sumatra en Maleische schiereiland) en Borneo. ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff).

Verslag omtrent den dienst der Postspaarbank in Nederlandsch-Indië over het jaar 1925. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand Juni 1926. Samengesteld door het Kantoor voor Chineesche Zaken. (Weltevreden, Drukkerij 't Kasteel van Aemstel).

Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het tweede kwartaal van 1926. (Korte Berichten, 16 Juli '26).

De Indische bodem. Samengesteld onder redactie van Th. Ligthart, ir. P. Hövig en Dr. D. A. Rinkes met medewerking van vele deskundigen. Met 2 gekleurde kaarten en 3 gekleurde platen buiten den tekst en 327 illustraties in den tekst. (Weltevreden, uitgave van Volkslectuur). (In een der volgende Nrs. van het K. W. zal op deze interessante uitgaaf nader de aandacht gevestigd worden).

Indische vruchten, door S. Kalff. — Indische curiosa, door P. B. (De Ind. Verlofganger, 20 Aug. '26).

Suriname.

In *„De West"* van 9 Juli een belangrijk artikel over *„Opkoop en verscheping van vruchten"*, door de Naamlooze Vennootschap *„West-Indische Vruchtenproducten en Vruchtenconservenhandel Surinaam"*, door den heer Tomson tot stand gebracht. De zaak is, naar wat *„De West"* daarvan mededeelt, voortreffelijk voorbereid en wordt met groote energie geleid.

„Het groote voordeel van deze onderneming is, dat zij alles wat deugdelijk is, kan opkoopen. Wat niet geschikt is voor uitvoer in verschen staat, zal in conserven verwerkt worden. Een fabriek zal voor dit doel worden opgericht. De bereiding van stroop uit sinaasappelen zal een voorname factor in het bedrijf zijn."

Deze Surinaamsche stroop is overal gunstig ontvangen.

„Vermelden wij nog, dat de heer Tomson persoonlijk Engeland en Amerika bezocht heeft om den verkoop voor te bereiden, dan zal men het zeker met ons eens zijn, dat, althans wat den afzet betreft, deze onderneming ter dege is voorbereid. Dat de zaak een eigen gedeponeerd handelsmerk (een Surinaamsche Kottomisi) heeft, behoeft ternauwernood vermeld. Maar dat zij ook reeds haar eigen karaffen heeft laten blazen (in den vorm van een eenigszins afgeplatten kalebas met glazen stop en ingebrand merk) is zeker een nieuw bewijs van de grootsche plannen, die zij heeft.

De bedoeling is om den vruchtenhandel zoowel in het buitenland als in het binnenland te drijven. De Centrale zal de van alle kanten toestroomende vruchten opkoopen en ook weder naar alle zijden distribueeren. Wie een fijne vrucht op tafel wenscht zal dan maar aan de Centrale hebben te telephoneeren. Ook een eigen aanplant van vruchten — maar dan alleen van uitgezochte vruchten, die steeds afzet vinden tegen goede prijzen — staat op het program"......

Wij wenschen den heer Tomson succes met zijn mooie onderneming. Het moge voor het gouvernement een les zijn zulke ondernemingen aan particulieren over te laten.

Uit „De West" van 27 Juli laten wij hier volgen de beschrijving van „De eerste verscheping":

„Wie dezer dagen aan den Waterkant een kijkje neemt in het veilinggebouw bij den watertoren te Paramaribo, kan een gezellige drukte waarnemen. Men is bezig de eerste verscheping gereed te maken van de Vruchten-Maatschappij Surinaam, hier vertegenwoordigd door den heer Tomson. Wij waren verbaasd de lange rijen kratten te zien, omdat wij meenden dat er nog weinig sinaasappelen waren. De heer Tomson verzekerde ons echter, dat het aanbod ruim was. Hij denkt met de Nickerie een zeven honderd kratten (elk met 150 tot 200 sinaasappelen) te verschepen naar Europa en per Commewijne een groote bezending te verschepen in andere richting: Demerara, Curaçao, enz.

Onder de kleine landbouwers schijnt veel belangstelling voor deze zaak te bestaan. Vooral de Saramaccapolder levert reeds heel wat vruchten. Deze worden door de landbouwers geplukt, zooveel mogelijk onder toezicht van agenten van de Vruchten-Maatschappij, die hen op het hart drukken de sinaasappelen voorzichtig te behandelen. Het plukken moet, zooals men weet, geschieden met scharen en zakken. Daarna worden de vruchten in booten aangevoerd te Paramaribo. Bij de lossing aan het veilinggebouw wordt onmiddellijk betaald. De gewone prijs is een cent per stuk. Voor mooie vruchten, die goed geplukt zijn, betaalt de heer Tomson *f* 12.50 de duizend. Uit de booten gaan de vruchten over in kisten, om te besterven. Na eenige dagen begint de keuring. Vrucht voor vrucht wordt nagezien. Geen zwak plekje, niet de geringste schram, ontsnapt de aandacht. Verscheept naar Europa worden alleen volkomen gave vruchten. Zij zien er nog eenigszins groen uit, doch, zijn zij boomrijp geplukt, dan ontwikkelt zich op reis het proces waardoor zij zoet en saprijk aankomen.

De vruchten, die in een verder stadium van rijpheid verkeeren, worden gebruikt voor verscheping naar meer nabij gelegen plaatsen, als Demerara, Curaçao, enz.

Worden bij de keuring bedorven vruchten aangetroffen, dan wordt de daarvoor betaalde prijs afgehouden bij een volgende levering. De landbouwers nemen met deze regeling, waarbij wederzijds van zeker vertrouwen wordt blijk gegeven, genoegen. Na de keuring vindt de sorteering naar grootte plaats. De verpakking is nog primitief. De eerste verscheping vindt plaats in gewone aardappelkratten. Het voornemen bestaat wel om in het vervolg een eenigszins ooglijker model aan te schaffen, maar er was geen tijd meer om dit te regelen voor de eerste verscheping en de van gouvernementswege tot dusver gebruikte sierlijke kistjes vindt de heer Tomson wel wat duur. Het is in Holland te doen om de vruchten en niet om de kistjes, redeneert hij. Bovendien is het mogelijk, dat de vruchten te Amsterdam weder worden overgepakt.

Deze eerste bezending gaat naar Amsterdam. Van fruithandelaren in Londen, Antwerpen en Stockholm kwamen echter telegrafische aanvragen in om levering, zoodat vermoedelijk de volgende maand, naast een bezending voor Amsterdam, ook een verscheping naar Londen zal plaats vinden."

* * *

„De West" van 23 Juli vertelt van prachtige *pepites* afkomstig van het placer Pepita. De pepites wegen tezamen 2342 gram. De grootste twee hebben een gewicht van 660 en 550 gram. Het goud is eenigszins afgerond in tegenstelling van de pepites van het placer Brokolonko, die karakteristiek scherpkantig zijn, een aanwijzing vermoedelijk, dat deze gevonden zijn dicht bij de oorspronkelijke ligplaats.

Het is te hopen, zegt het blad, dat deze prachtige pepites, die een reclame zijn voor de kolonie, tentoongesteld zullen worden in Nederland.

* * *

„De Surinamer" van 11 Juli schrijft:

„Gelijk bekend zijn de werkzaamheden der expeditie Stahel nauwkeurig verdeeld onder de verschillende deelnemers. De professor zelf heeft het botanisch onderzoek voor zijne rekening en de heer IJzerman, die reeds met hem opging, voornamelijk het geologische. Thans zijn nog gevolgd Dr. D. Fernandes, die het zoölogisch deel te verzorgen krijgt en kolonel Kremer, die astronomische waarnemingen zal doen en rivieropnemingen, welke gedeeltelijk — volgens het eerste plan — door den heer IJzerman zouden worden verricht.

Dezer dagen vertrekt, nu via Nickerie, naar de expeditie-Stahel de WelEerw. Pater Ahlbrinck, de kenner der Indianen, hun taal, zeden en gewoonten, waarover hij reeds schreef op een wijze, die in de wetenschappelijke wereld zeer sterk de aandacht trok.

Het doel van Pater Ahlbrinck is, zooveel mogelijk linguistische en ethnologische gegevens te verzamelen over de Bovenlandsche Indianen, de Trio's, Oyama's en inzonderheid de Saloema's. Deze Indianen, vooral de laatste, zijn in taal ten nauwste verwant aan de Benedenlandsche Karaïben. De Saloema's zijn tot nu toe door geen blanken bezocht en hebben hun dorpen waarschijnlijk aan de Koetari. De tocht gaat dus tot de grenzen van Brazilië. Het spreekt wel vanzelf, dat de eventueel te verzamelen gegevens van het grootste belang zullen zijn in verband met het reeds voltooide werk van Pater Ahlbrinck."

Tot zoover *„De Surinamer"*.

Eenigen tijd geleden zond Dr. Walter S. Roth, de geleerde ethnoloog in Britsch Guiana, ons een overdruk van een artikeltje van zijn hand in *„Christmas Tide 1925"*, Georgetown, *„A trip to the far Brazilian border."*

Van de Taruma-Indianen zegt hij:

„There would appear to be little room for doubt that these Taruma are identical with the Saloema or Saluma of Surinam, known to the Bush negroes as Salumatti (mates, friends) and hence probably the Tarumata mentioned by Schomburgk. The former relations of the Taruma people with the Wapishana and their present ones with the Waiwai make their true ethnological study a somewhat complicated one."

In een bespreking van Roth's geschrift in de N. R. Ct. werd er op gewezen, dat de Goeje ontkent, dat de Taruma identiek zouden zijn met de Saluma. Om niet te uitvoerig te worden, verwijzen wij naar hetgeen de Goeje daaromtrent schrijft in de *Encyclopaedie van Nederl. West-Indië*, blz. 175.

* * *

Naar *„De Surinamer"* van 22 Juli verneemt, moet de

heer L. van Laar, lid van den Gewestelijken Raad van Kedoe, het voornemen hebben, een studiereis naar Suriname te maken.

In het nummer van 29 Juli wordt dit bericht verbeterd: bedoeld was Mr. J. H. van Laer, Advocaat bij den Raad van Justitie te Soerabaja, die reeds in Suriname is aangekomen.

* * *

Wij lezen in *„De Telegraaf"* van 20 Augustus, eerste ochtendblad: „Nieuw middel tegen malaria. Proeven in het Grieksche malariagebied.

Naar we vernemen van de wetenschappelijke afdeeling van de Duitsche verf-trust, heeft men daar een opzienbarende ontdekking gedaan op het gebied der malariabestrijding. Van andere zijden hooren we, dat het een nieuw geneesmiddel betreft, samengesteld uit arsenicum-verbindingen en chinine-alkaloiden. De klinische proeven in Duitschland zijn nog niet geëindigd. Binnenkort zal het nieuwe middel door een commissie van Duitsche artsen onder leiding van den bekenden malaria-onderzoeker, prof. Mühlens van het Hamburgsche Tropeninstituut, in het Grieksche malaria-gebied en wel in Saloniki, practisch worden toegepast."

* * *

In Suriname zijn thans nieuwe postzegels van 4 en 6 cent en *f* 1.50 in gebruik gesteld.

* * *

Wij ontvangen daar juist het treurige bericht van het overlijden op 27 Juli van den heer Julius A. Polak, oud-gouvernementslandmeter in Suriname. Bij zijne pensioneering hebben wij niet lang geleden in dit blad over hem geschreven. Suriname verliest in hem een zijner bekwaamste zonen. Zeer onlangs had hij ons geschreven niet van plan te zijn op zijn lauweren te gaan rusten en nu volgt hierop zijn doodsbericht.

Curaçao.

Surinamers op Curaçao.

De *Amigoe* schrijft:

„Op blz. 7 van de brochure: *„De Economische toestand van Suriname in 1925"* lezen we het volgende:

„De emigratie van Surinaamsche jongelieden naar Curaçao bleef aanhouden.

In 1924 vertrokken derwaarts 135 jongemannen en in 1925 bedroeg dit aantal 154. De meeste dezer jongelieden vonden plaatsing bij de *Cur. Petr. Ind. Mij.*"

Doch het getal Surinamers hier werkzaam moet nog veel grooter zijn, want reeds *vóór* 1924 was die emigratie al begonnen en ook in dit jaar 1926 zijn er weer velen bijgekomen. En velen wonen hier met vrouw en kinderen."

Havendokter.

Als havendokter in plaats van Dr. Gerstl is benoemd dr. Fehrer, een Oostenrijker, die vroeger in Oost-Indië werkzaam was.

Onderscheiding.

Gouverneur Brantjes is benoemd tot groot-officier in de orde van Simon Bolivar van Venezuela.

Nieuwe school.

De nieuwe R.K. school op Jandoret is 5 Juli l.l. geopend met 171 leerlingen.

Godsdienst.

Aan het persverslag van de 20ste zitting der Ned. Herv. gemeente ontleenen wij het volgende, waarbij wij weglaten wat niet op Curaçao betrekking heeft:

De Commissie voor de Protestantsche Kerken in Nederlandsch Oost- en West-Indië deelt het volgende mede:

In 1923 waren er in Bonaire 40 leden. De Protestantsche gemeente op Aruba telt 317 leden; er vertrokken 20 en er kwamen in 7.

In 1924 liep de post Bonaire achteruit; toch moet de post niet worden opgeheven, want er behoeft maar eenige opleving te komen of eenè groote onderneming zich te vestigen om de gemeente weer te doen toenemen.

Aruba geeft op: 334 leden.

Prof. Knappert spreekt naar aanleiding van de mededeelingen. Het bevreemdt hem, dat er niets wordt gezegd over den arbeid in de gemeente te Willemstad op Curaçao, waarvoor wij wel wat grooter belangstelling mochten koesteren. Hij vestigt ook de aandacht op de

Hollandsche gemeente te Philipsburg op St. Martin, waar men zoo gaarne een eigen predikant zou hebben. Hij zou wenschen, dat er eene speciale opleiding kwam voor predikanten, die naar Oost- of West-Indië zouden willen gaan.

Dr. Schokking wijst er op, dat de gemeenten niet verplicht zijn verslagen uit te brengen en velen dat dan ook niet doen.

Wat de uitzending van predikanten betreft, de commissie heeft alleen het recht van aanbeveling.

Naar aanleiding van het voorstel van prof. Knappert voor eene speciale opleiding wordt eene commissie benoemd, bestaande uit de heeren prof. Knappert, dr. H. Schokking, de secretaris der Synode en prof. Van Nes, om de wenschelijkheid en mogelijkheid daarvan te onderzoeken.

Korte vreugd!

Aan de *Amigoe* wordt van bevoegde zijde verzekerd, dat dr. P. H. van der Hoog, de nieuwe directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst, ontslag gevraagd heeft.

Aruba.

Tot landraad is gekozen de heer A. de Wever.

Geschiedkundige sprokkelingen.

Verkoop van Curaçao.

Ditmaal geven wij twee merkwaardige brieven, die voor zichzelf spreken.

Curaçao, den 27e July 1824.

Dewyl ik vernomen heb dat er tusschen Zyne Majesteit de Koning en het Britsche Gouvernement onderhandeling plaats heeft omtrent den afstand van dit eiland en onderhoorigheden aan Groot-Brittanje, zoo acht ik het van mynen pligt om Uwer Excellentie by deze, tot zoodanig einde als waartoe zulks in het belang van het Ryk zoude kunnen dienstig wezen te berigten dat er eene naar alle waarschynlykheid zeer ryke goudmyn op het eiland Aruba hetwelk aan Curaçao onderhoorig is, is ontdekt geworden en waarvan ik met de schepen die op den 31e dezer naar het moederland zullen vertrekken, verslag zal doen aan Zyne Excellentie den Minister voor de Nationale Nyverheid en de Kolonien, met vermelding dat ik zal trachten om over de vereenigde Staten van Noord America en door andere kanalen deze belangryke ontdekking op Aruba ter kennis van Uwe Excellentie te brengen op dat Uwe Excellentie daarvan niet mogt onkundig blyven, byaldien myn verslag aan den voornoemden Heer Minister niet spoedig genoeg of in het geheel niet mogt aankomen, waardoor Uwe Excellentie zoude kunnen ontstoken blyven van informatien welke het Zyner Majesteit anderszins zoude behagen aan Uwe Excellentie deswege te laten doen.

Aan Zyne Excellentie
den Heere Mr. A. R. Falck [1]
Ambassadeur van Zyne
Majesteit den Koning der
Nederlanden by het Hof van
Groot-Brittanje.

Het antwoord van Falck, 8 Februari 1825 op Curaçao ontvangen, luidt:

Londen, 23. October 1824.

UHoogEd.Gestr. letteren omtrent de onverwacht vermeerderde waarde van Aruba zijn mij achtervolgens, in zesvoudig afschrift, geworden. Ik betuig mijn dank voor die zorg, welke in de bij u bestaande onderstelling alleszins doelmatig was. Doch er is van geenerhande afstand der u onderhoorige Eilanden kwestie geweest en mij blijft dus alleen over den wensch te uiten dat de ontdekte mijn op den duur genoegzame vruchten oplevere om de belastingen al meer en meer te doen verminderen en ten gevolge daarvan aan Curaçao de voorkeur boven andere naburige handelplaatsen te verzekeren.

In Nederland is alles wel. H.H. M.M. zijn sedert eenige dagen wederom te Brussel gevestigd.

De Mexicaansche Generaal Michelena en de heer Hurtado, van Panama, die ik beide van tijd tot tijd zie, blijven hier steeds wachten dat de loop der Europeesche staatkunde aan Engeland veroorloove om tot de erkenning der nieuwe Amerikaansche Gemeenebesten over te gaan. — Het is met voorkennis van laatstgemelde dat de Heer V. S. Gillet, brenger dezes, eene proeve van land-ontginning gaat nemen in den

1) Er staat „Flaek". De brief werd 31 Juli langs vijf wegen verzonden.

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

omtrek van Caracas. Hij is een Engelschman van geboorte, doch sedert vele jaren in Brussel woonachtig geweest, alwaar ik weet dat de Fransche Prefecten in der tijd veel op hadden met zijne geschiktheid voor het besturen van bedelaars-werkhuizen en soortgelijke inrichtingen. Met veel genoegen maak ik mij deze gelegenheid ten nutte om de betuiging te herinneren der consideratie en vriendschap met welke ik de eer heb van te zijn

UHEdGestr. ond: Dienaar,
A. R. FALCK.

Uit den Verren Vreemde.

Mekka-Genève.

Zonder in eenig opzicht tekort te doen aan hetgeen de Volkenbond in zijn jong bestaan reeds mocht verrichten en bereiken, zonder ook te pessimistisch te staan tegenover het goede dat van hem te verwachten is, kan men toch al erkennen, dat de verwachting van hen, die meenden er een vredebond in te mogen zien, welke alle beschaafde natiën zou vereenigen in één organisatie, teleurgesteld is.

Onder de factoren, die hierop in groote mate invloed uitgeoefend hebben en nog uitoefenen, mag gelden, dat West-Europa zich in den bond als de toonaangevende macht wil erkend zien, en dat daar Frankrijk en Groot-Brittanje zich weer beschouwen als de natiën, die den toon hebben aan te geven. Hiertegen wordt op velerlei wijze ingegaan.

De Vereenigde Staten van N.-A. houden zich afzijdig. De Z.-Amerikaansche staten zijn wel tot den V.B. toegetreden, maar zij spreken duidelijk uit, dat deze bedenken moet een wereldbond te zijn, en niet een West-Europ. bond. Reeds meermalen zijn stemmen opgegaan voor 't stichten van een Amerikaanschen V.B. Japan en China zijn wel lid van den V.B., maar zij verhelen hun misnoegen niet over de hun daarin toegedachte rol. En juist is in Japan een pan-Oost-Aziatische conferentie gehouden, waarin het begin is gezien van een V.B. voor Azië, of voor Oost-Azië. Zoeken de Ver. Staten en Groot-Brittanje elkander als landen van 't Angelsaksische ras, dan meent men daarin vaak een stellingnemen te zien tegenover Frankrijk, den V.B. ten spijt. En de jongste Italiaansch-Spaansche overeenkomst, die zich ook richt tot de Latijnsche landen van Z.-Amerika, bedreigt Frankrijk anderzijds met isolement, ook dit den V.B. ten spijt. De Sowjet-republieken, Perzië, Turkije, Irak, de Balkanstaten, de landen der kleine entente, zij knoopen in velerlei schakeering min of meer stevige banden, welke, evenals die van het veelbelovende Locarno, demonstreeren, dat de V.B.-illusie van één wereldbond voor den vrede verloren gaat in een mozaiek van kleine bonden, wier onderlinge vredesbedoeling gericht is tegen gevreesde oorlogsbedreiging en die hierom door anderen juist als een oorlogsbedreiging gezien wordt. Tot de organisaties, die zich onder deze omstandigheden tot vorm zetten, mag men ook die van het panislamisme rekenen. Hoewel daarin geenszins eenheid en eensgezindheid heerschen, zijn daar toch aanwijzingen van een bewust stelling nemen tegen het Westen, waardoor naast Angora, ook Mekka, tegenover Genève komt te staan.

Spoedig na elkander zijn twee congressen gehouden. Een te Kaïro, uitgegaan van godsdienstschriftgeleerden, en voornamelijk ook door oelema's bezocht. Het teekende meer oneenigheid dan overeenstemming, maar 't had zijn nut ter voorbereiding van het spoedig daarna, in Juni j.l., te Mekka te houden congres.

Het bijeenroepen ervan was een gewaagde proef van Ibn Saoed, thans koning van Hedchas. Zooals men zich herinneren zal, was Hedchas een deel van het Turksche rijk. De vorst Hoessein koos partij voor de entente en werd na de overwinning als koning van Hedchas gekroond. De Britsche politiek schiep een combinatie van Arabische staten, als blijvend tegenwicht van de Turksche macht, in Hedchas en omringende landen, waar zij twee zoons van Hoessein op den troon bracht. Een dezer is Emir Feisal, koning van het sedert veel besproken Irak, het vroegere Mesopotamië. Hoessein regeerde niet tot genoegen van alle Arabische grooten. Sultan Ibn Saoed van Nedjd, land van de puriteinsche Wahabieten, rukte tegen den koning op en verdreef hem uit de heilige plaatsen. De koning trachtte de positie nog te redden door het land te verlaten en de regeering aan zijn zoon Emir Ali over te dragen. Ook deze werd echter verdreven. Ibn Saoed vestigde zich als koning van Hedchas. Door flinke maatregelen bracht hij spoedig verbetering in den toestand. Daar de strenge secte der Wahabieten eigenlijk afkeerig is van tempelvereering en daar bij den gevoerden strijd verwoesting was voorgekomen van door de bewoners van Hedchas en door pelgrims vereerde plaatsen, vreesde men voor een belemmering van de bedevaarten naar Mekka en Medina. 't Tegenovergestelde bleek echter 't geval te zijn. In minder dan 2 jaren is de toestand geheel ten gunste gekeerd. De veiligheid in het land is nooit zoo groot geweest als thans. Daar de kwestie van het chalifaat nog altijd niet is opgelost, hellen velen er nu toe over dit in handen te leggen van den heerscher over Hedchas, en Mekka dan te maken tot het middenpunt van islamitisch spiritueel leven. In dezen gedachtengang wilde Ibn Saoed zich gaarne verplaatsen, nu in 't midden latende of hij den vader van die gedachte is geweest, dan wel het kind ervan. Hij meende de kans op verwezenlijking te verhoogen door vertegenwoordigers van de islamitische landen uit geheel de wereld tot een congres te Mekka samen te roepen, die dan zouden hebben te beraadslagen over aangelegenheden het heilige land en de daar te volbrengen pelgrimsgangen betreffende. Om aan dit voornemen eenige kans van bevrediging te bezorgen, moesten vele moeilijkheden onder de oogen genomen worden.

Frankrijk stond er sympathiek tegenover, ware 't alleen al maar omdat zijn politieke vriend Engeland er anders over dacht. Ibn Saoed toch was de gezworen vijand van de Arabische dynastie, die Londen groot had willen maken. Nu zou Ibn Saoed zich om Parijs en Londen zelf niet veel bekommerd hebben, want het congres stond beslist in het anti-Westersch teeken, maar de mohamedaansche landen onder Fransche en Britsche vlag mochten toch niet onder dit teeken opgeroepen worden. Dit werd door Ibn Saoed zóó goed ingezien, dat hij de uitnoodigingen voor het congres niet eerder verzond, dan toen hij zekerheid had, in October 192., dat Britsch-Indië vertegenwoordigd zou worden. Hij deed de oproep nog als sultan van Nedjd. In Januari 192. liet hij zich eerst tot koning van Hedchas uitroepen.

Met Turkije en Yemen waren ook moeilijkheden uit den weg te ruimen. De geschiedenis van de regeering te Angora en de verdrijving van den chalief, wiens bevoegdheden door de Turksche nationale vergadering werden overgenomen, is bekend. Toch was 't te verwachten dat de regeering niet buiten de ... Mekka te houden besprekingen zou willen blijven. De in verband hiermede gevoerde onderhandelingen vlotten niet best, zoodat toen het congres op 6 Juni in de Sjilak te Mekka, door Ibn Saoed, geopend werd, Turkije en Yemen niet behoorden tot de 12 aldaar vertegenwoordigde naties. Eindelijk werd een oplossing gevonden. Turkije erkende het koninkrijk Hedchas, en den sultan van Nedjd als souverein ervan, het zond een gezant, die het tevens op het congres zou vertegenwoordigen. Deze kwam, nadat reeds vele vergaderingen hadden plaats gehad, hij werd plechtig en met opvallende onderscheiding ontvangen. Yemen volgde dit voorbeeld. Weer een klip omzeild.

Toch mocht het congres zich niet een al-islamietisch noemen, en 't heeft dit ook niet mogen worden. Dit werd dan ook bij 't sluiten van het congres met leedwezen geconstateerd.

In Perzië en Irak houden de Sjiïeten zich afkeerig van elke bespreking van de chalifaatskeuze en van den bedevaart naar Mekka en Medina. Hoewel in den oproep voor het congres de chalifaatskwestie niet als onderwerp vermeld was, was wel te voorzien dat deze niet onaangeroerd zou blijven, doch ook al om de bedevaartaangelegenheden, die als hoofdpunt van de beraadslagingen waren genoemd, wilden de Sjiïeten niet naar Arabië gaan. Naar men beweert, zouden zij het chalifaat onder Sjiïetischen invloed wenschen te brengen en den stroom der bedevaartgangers naar de heilige plaatsen Kerbela en Nedjef in Mesopotamië leiden.

Neemt men dit alles in aanmerking, dan mag Ibn Saoed met het bereikte resultaat tevreden zijn. Zijn erkenning door Groot Brittanje, alsmede die van zijn rijk en van hemzelf door Turkije en Yemen zijn al niet te versmaden voordeelen. Dan is de samenkomst van een groot islamitisch wereldcongres, waarbij de natiën officieel vertegenwoordigd waren, ook een succes. Door een uitgesproken voorrang aan het Arabisch verleend, zoodat dit als eenige officieele congres-taal aanvaard werd, waarin alle, in andere talen uitgesproken redevoeringen, overgezet moesten worden, werd vooral positie genomen tegen Westersche pretentiën. Een commissie zal bijeenkomen voor de verbroedering van de verschillende secten van den Islam, tusschen welke het congres niet te verzoenen uiteenloopende opvattingen zijn blijven bestaan. In verband met de pelgrimstochten werden deze besluiten genomen: tusschen Medina en Mekka en van deze plaatsen tot de havens Yambo en Djeddah moeten zoodra mogelijk spoorwegen ...

den aangelegd; water moet in voldoende hoeveelheden volgens hygiënische eischen beschikbaar worden gesteld; ziekenhuizen en logementen, voldoende aan sanitaire eischen, moeten worden ingericht; voorzieningen zijn te treffen ter verbetering van den gezondheidstoestand in Hedchas.

Alles wat politiek betrof had Ibn Saoed buiten het program gehouden, dat gaat, zeide hij, als interne aangelegenheid Hedchas zelf aan. Dit zou men niet kunnen beweren voor de kwestie van het chalifaat, doch deze is blijkbaar nog niet voor oplossing rijp geacht. Dit congres zal wel niet het laatste zijn. Ibn Saoed is in de keuze van de aan de orde te stellen onderwerpen beperkt en gebonden geweest. Zooals hij zich de besprekingen te Kaïro ten nutte heeft gemaakt als verkenning van hetgeen hij in Mekka zou kunnen behandelen, zoo zal Mekka van 1926 wel weer wegwijzer worden voor de verder te kiezen richting en het verder aan te nemen tempo. De oproep is van hem uitgegaan, vertegenwoordigers van 14 naties zijn tot hem gekomen en hebben onder zijn leiding beraadslaagd.

Hedchas is een der medeoprichters van den V.B. geweest. Het liet echter de formaliteiten na, die vastgesteld waren, om daarna ook lid van den V.B. te worden. Het Hedchas van Ibn Saoed toont niet den minsten lust om te Genève mede aan te zitten. Eerder mag men in den wensch om tot panislamitische samenwerking te komen, en in de anti-Westersche uitingen nu te Mekka ten beste gegeven, de neiging zien om een islamitischen hoek te gaan vormen in het mozaiek der bonden, die, geïnspireerd door een V.B.'s gedachte, toch den dood dreigen te worden van *den* Volkenbond.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

ALBUM-FOTO's SUMATRA's WESTKUST.

In aansluiting met de mededeeling in een vorig No. omtrent de voordracht van den heer W. A. Uiterwijk, verzoekt deze ter kennis te brengen, dat de aanmaak van de albums niet doorgaat, indien niet minstens 1000 bestellingen binnenkomen. De albums zullen bevatten 100 foto-reproducties van diverse plaatsen, panorama's, kleederdrachten, enz. van Sumatra's Westkust en zullen kosten *f* 3.50 per stuk franco per post, terwijl de geheele netto-opbrengst zal worden afgedragen aan het Steuncomité voor de slachtoffers van de aardbevingsramp ter Sumatra's Westkust.

LEZINGEN OVER KOLONIALE ONDERWERPEN.

De aandacht der afdeelingsbesturen onzer Vereeniging wordt gevestigd op de van het Comité voor Indische Lezingen en Leergangen uitgaande, in dit Nr. van het K. W. opgenomen naamlijst van personen, die zich bereid verklaard hebben tot het houden van voordrachten of lezingen over koloniale onderwerpen.

De plaatsing dezer uitgebreide lijst met hare verscheidenheid van belangrijke onderwerpen, behandeld door bevoegde personen, zal, met het oog op het aanstaand seizoen, aan de Besturen der afdeelingen en inzonderheid aan zijn Secretarissen, ongetwijfeld bizonder welkom zijn.

Van de Redactie.

Door afwezigheid van den Red., blijft in dit Nr. de rubriek „Uit de Europeesche pers" achterwege.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS:

M. C. van den Toorn, Onderwijzer 1e kl. bij het O. E. L. O.; Hofstedestraat 75c, Rotterdam.
M. de Carpentier Wildervanck, Inspecteur van den Arbeid van de Buitengewesten; Laan van Meerdervoort 221, 's-Gravenhage.
J. Snellen van Vollenhoven, Ambtenaar voor Chineesche Zaken; p/a. Mevr. Schwing, Van Boetzelaerlaan 243, 's-Gravenhage.
Mej. S. Meiler, Ooievaarstraat 31, Rotterdam.
Mej. S. Meiler, Ooievaarstraat 31, Rotterdam.
Beiden hoofdverpleegster bij den Hospitaaldienst.
J. B. Schrameijer, Onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O.; Papaverhof 27, 's-Gravenhage.
K. L. Loo (Kim Liong Loo), Gedipl. techn. ambtenaar 2e kl. bij den P.T.T.-dienst; p/a. Ned.-Indische Handelsbank, 's-Gravenhage.
M. J. Priems, Onderwijzer 1e kl. bij het O. E. L. O.; Warnsveld (Gld.).
W. Lengton, idem als voren; Kolfstraat 26, Dordrecht.
Mevr. C. M. Kimmijser geb. Van Maren, Onderwijzeres 2e kl. bij het O. E. L. O.; Chamby sur Montreux, Villa
H. Kieviet, Gezaghebber bij de Gouvernements-Marine; p/a. Maison de Rijcke, Laan van Nieuw Oost-Indië 14, 's-Gravenhage.
N. van Steenbergen, Kantoorhoofd 1e kl. bij den P.T.T.-dienst; Bentinckstraat 18, 's-Gravenhage.
W. N. G. de Water, Commies 1e kl. bij den P.T.T.-dienst; Rijksstraatweg 118, Schoten.
R. Kakebeen, Opzichter bij de Landskoepokinrichting en het Instituut Pasteur te Bandoeng; Acaciastraat 50, 's-Gravenhage.
Ir. E. J. L. Fuhri, tijdelijk wnd. Hoofd der Irrigatie-Sectie te Madioen; Anthonie Heinsiusstraat 77, Den Haag.
R. van Dijk, Techn. ambtenaar 4e kl. bij den P.T.T.-dienst; p/a. Mej. J. Dom, Beeklaan 244, 's-Gravenhage.
Mevr. C. I. W. van Dijk geb. Van den Broeke, Assistente bij het Post- en Telegraafkantoor te Semarang; p/a. Mej. J. Dom, Beeklaan 244, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 18 tot 25 Augustus.

Nieuwe Leden:

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
K. Ch. van Haastert, Ass.-Resident m. v., Den Haag, Frederik Hendriklaan 119. *f* 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
B. Slot, oud-Administrateur „Soeban-Ajam", Den Haag, Stadhoudersplein 8. *f* 5.—	den heer E. Moorman te Den Haag.
Mevrouw de Weduwe Dr. Post-van Veeren, Arnhem, Amsterdamsche Weg 1. *f* 5.—	Secretaris van de afdeeling Arnhem.
H. W. Kleyn, Oosterbeek, v. Eeghenweg 6. *f* 5.—	Secretaris van de afdeeling Arnhem.
W. P. van der Harst, Arnhem, Zijpendaalsche Weg 57c. *f* 5.—	Secretaris van de afdeeling Arnhem.
W. J. Bieshaar, Hotel Riche, Arnhem, Nieuwe Plein 56. *f* 5.—	Secretaris van de afdeeling Arnhem.

Afschrijven:

Th. P. Löhnis, Rotterdam, Mathenesserlaan 181 (overleden).
J. W. van Aalst, oud-Kapitein-Luitenant ter Zee, Den Haag, Laan van Meerdervoort 279 (overleden).

Adresveranderingen:

[illegible] du Bois, oud-Architect B.O.W., van: de Bilt, Prinsenlaan 2, naar: Den Haag, Regentesselaan 6. *f* 5.—
M. van Lokhorst, 1ste Luitenant der Grenadiers, Den Haag, van: Klimopstraat 100 naar: Riouwstraat 136.
Mevrouw Wed. A. Nill-Marinissen, Den Haag, van: Raamweg 24 naar: Weissenbruchstraat 22.
H. Kieviet, Gezaghebber Gouv. Marine, van: Soerabaja naar: Den Haag, p/a. Maison de Rijcke, Laan van Nieuw Oost-Indië 14. *f* 5.—
L. H. C. Horsting, Adj. Hoofd v. d. Triangulatie, O.-I., van: Bussum, Lindelaan 8, naar: Den Haag, Statenlaan 138. *f* 5.—
E. M. Stok, Controleur B.B., van: Lho' Seumawé naar: Bakongan (Westkust van Atjeh).
H. Fabriek, van: Padang naar: Sibolga, p/a. Nederlandsche Handel Mij.
D. A. van Waardenburg, Officier van Gezondh. 2e kl., thans te Tjimahi geplaatst.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, D[en]
Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jo[ng]
lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen do[en].

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-In[dië]
of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied [aan]
personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 1[7]
's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichting[en]
zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehu[is]"
biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland v[er]-
toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvra[gen]
te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaa[n]
's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indis[che]
bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekk[ing]
willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten ei[nde]
aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenhei[d]
verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de da[mes]
J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag
2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Fi[rma]
MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede dr[uk])
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring [en]
Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede v[an] verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-In[dië]**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw her[zien]).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw her[zien]).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-In[dië]**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-In[dië].
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Ramp-Sumatra.

Erkentelijk voor de reeds ontvangen gelden, in totaal *f* 1527.—, blijft niettemin het Hoofdbestuur onzer Vereeniging zich gaarne aanbevolen houden voor meerdere bijdragen aan het Secretariaat, Heulstraat 17, Den Haag, per postwissel, giro (14574), persoonlijke afdracht, of op elke andere wijze.

Het Hoofdbestuur.

Surinaamsche Brieven

IV.

Curaçao is een gelukkig land. Na de jaren van misère is dit eiland thans op zoo'n hoogte van welvaart gekomen, dat het niet alleen zich zelf kan bedruipen, doch een overschot heeft van enkele duizenden guldens. Het raffineeren van de petroleum van Venezuela — het land waarmee het tal van jaren overhoop heeft gelegen en dat zelfs de afbreking van onze diplomatieke betrekkingen kostte — heeft de kolonie thans gered. Haar haven is uitstekend en nog steeds worden groote sommen besteed om haar te verbeteren en te moderniseeren. Van welk een beteekenis die haven is, blijkt wel uit het aantal schepen dat in 1925 daar is binnengeloopen, nl. 3469 met een tonnemaat van ruim 19 millioen, terwijl datzelfde jaar in Amsterdam ongeveer 3000 schepen binnenvielen met een tonnemaat van 18.6 millioen. Onwillekeurig gaan de gedachten terug naar de lezing door een zeker spoorwegingenieur, een kleine 16 jaren geleden hier gehouden, welke als onderwerp had: „De beteekenis van Curaçao als Nederlandsche wereldhaven in West-Indië", wat men toen als een utopie beschouwde.

Nu is Aruba aan de beurt, waarop niet de Bataafsche Petroleummaatschappij, maar een Engelsch-Nederlandsche Maatschappij, de Lago Oil en Transport Co. Ltd. is gevestigd. Het onbekende en vergeten benedenwindsche eiland zal dan eerlang ook op ieders lippen komen, nu het aan de vergetelheid wordt ontrukt.

Ook in een ander opzicht is Curaçao vooruit op Suriname. Curaçao gaat haar politie en haar militaire macht hervormen. Garnizoen en burgerpolitie zullen worden samengesmolten tot één corps uit politietroepen. In Curaçao, nu een internationale plaats van beteekenis, is een uitstekend politietoezicht thans een dringende eisch geworden. Ook daar zullen de militairen — evenals in Suriname — jaren lang een lui leventje hebben geleid en een nutteloos bestaan, zoodat de plannen om den nieuw uitgezonden kapitein der troepen opdracht te geven een reorganisatieplan in te dienen, hartelijk moeten worden toegejuicht.

Zal men in Suriname ook zoo ver komen? Afgescheiden van de kosten — waarover later — is het hoogst gewenscht een einde te maken aan het onproductief bestaan van de troepenmacht in Suriname. Er had inbraak plaats in het kleedingmagazijn. De militaire sloep werd gestolen. De garnizoensbakkerij brandde af (slecht toezicht?). De bewaking van het Gouvernementshuis door de schildwachten was slecht en veroorzaakte een zeer onaangenaam incident voor den Gouverneur. Desertiesties hadden meer plaats dan ooit te voren. Er hapert dus iets aan de organisatie. De jongen met een ruggegraat, die wat meer ambitie heeft dan leeg te loopen en eenige malen per week een wandeling door de stad te maken, waarna de dag om half elf is afgeloopen, willen niet onder, moreel noch geestelijk. Huwen kunnen er slechts een beperkt aantal, zoodat zij, die geen Surinaamsch kleurlingmeisje als ega wenschen, dat later van Holland naar Oost-Indië moet gaan (waaraan groote bezwaren zijn verbonden uit het oogpunt van volksziekten, als filaria) zijn aangewezen op een huishoudster, anders gezegd concubine. De soldaat lijdt een geestdoodend leven hier en de herhaalde pogingen om hem buiten de kazerne ontspanning te bezorgen in een particuliere inrichting, „het Militair Tehuis", dat ook van Gouvernementswege wordt gesteund, zijn geen oplossing van het vraagstuk. Gelukkig zijn de militairen met de bediening van de brandweer belast. Dat geeft de minste bezigheid, al is het niet veel. Uit de militairen werden en worden nog steeds krachten gerecruteerd voor de politie. Doch het moet de ...ep van Curaçao. Militaire posten buiten Paramaribo bestaan er niet, behalve de politiepost Lawa op het terrein van de Compagnie des ... d'or. Militairen doen die politiediensten. De organisatie der militaire macht is al dikwijls onderwerp van bespreking geweest. Een tiental ... geleden bij de behandeling van de Koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor 191... het de heer Knobel die hierop de aandacht ... in de vergadering van 1 Maart. Genoemd Kamerlid zeide o.m.: „Ik wilde vragen waarom het ... „korps niet kan gevormd worden uit den ... „waarna het met eenige Europeesche krachten „kunnen worden uitgebreid. De ongeveer ... mi- „litairen zijn voor de verdediging natuurlijk ... „waard. Behoorlijke arbeid is niet voor hen ... „nutteloos bestaan, het ledig loopen, het d... „leven maakt den militair slap, ondanks het ... „tair tehuis en eenigen productieven arbeid ... „hij niet. Een kapitein heeft thans zeggingschap „over een hospitaal van 6 à 800 menschen ... „staf van geneesheeren en verpleegsters, ... „slechts de chef en drie geneesheeren in mili- „dienst zijn met één apotheker. De anderen „allen civiel-personen. Een troepencommandant „heeft natuurlijk geen verstand van hospitaal... „Bovendien wisselt hij alle drie jaren. Men zou ... „commissaris van politie kunnen maken en ... „een belangrijke verbetering tot stand kunnen ... „gen. Dat het militaire deel van het hospitaal ... „klein is, wordt nader aangetoond door een ... „snede uit de Nota van Wijzigingen der Ko... „begrooting, blz. 37—21, blz. 5: „De kosten ... „verpleging van burger personen in de mi... „ziekeninrichtingen verhouden zich tot die, ... „ten laste van den militair geneeskundigen ... „moeten worden gebracht, ongeveer als 16 ...

Het onderwerp is, zooals parlementair gebruike- lijk, ge„kirt".

Op de Staatsbegrooting voor dit jaar is voor de troepen uitgetrokken een som van *f* 445.0... voor de politie in 1927 *f* 360.000, te zamen voor de corpsen ruim 8 ton! Voor het half millioen, die troepen aan het moederland kost, heeft ... 1 kapitein (die titulair majoor is), 3 offi... (waarvan er één voor de kolonie als districtscommissaris werkt en één adjudant van den Gouverneur), voorts 28 sergeanten en brigadiers en ... soldaten. Door de bank komt elke militair op *f* 2200 te staan! Een bedrag dat nuttiger kon worden besteed. Uit de 2¾ ton voor traktementen en soldijen wordt alleen circa een ton aan 1 kapitein en zijn officieren en onderofficieren betaald. En de troep is nog zoo klein, dat er niet ...

...n een 40 man overblijven om des morgens uit te ...kken. De rest wordt voor andere bezigheden geëmployeerd. Aangezien de troepen tot de Indische ...dmacht behooren, genieten zij Oost-Indische inkomsten. Vergeleken met de Surinaamsche ambtenaren is dit onbillijk. Een soldaat of korporaal verdient meer dan een goed gesitueerde klerk. De officieren zelf erkennen niet voldoende werk te hebben. En de Staat heeft toch recht een zekere hoeveelheid arbeid te eischen voor het betaalde loon. Het is hier niet naar waarde genoten.

Nu ziet men den zonderlingen toestand, dat een kwartiermeester van het garnizoen, wiens betrekking vrijwel overbodig is, in staat is om een tweede betrekking, met alweer een flinke toelage er bij, n.l. die van administrateur van het militair hospitaal, waarvoor een vol man noodig is, erbij waar te nemen. De Nieuwe Rotterdamsche Courant haalde dat geval aan in zijn nummer van 28 December 1925 en in de Surinaamsche bladen is er genoeg commentaar op geleverd.

Is de betrekking van kwartiermeester vóór dat hij met die andere betrekking werd begunstigd (niet belast), dan niet al die jaren overbodig geweest? En toch in emplooi gehouden? Zoo zijn er meer betrekkingen in de geheimzinnige troepenmacht, die niet meer werden aangevuld, toen de titularissen vertrokken. Maar jaren lang werden zij aangehouden en betaald, ten koste der Nederlandsche belastingbetalers. Wie is daarvoor verantwoordelijk? Reorganisatie is ook in Suriname dringend noodig, evenals in Curaçao, dat de koe bij de horens heeft gepakt. Dan zal er in Suriname ook nuttiger arbeid kunnen worden verricht door een garnizoenscommandant, die nu als onbezoldigd adviseur van den Gouverneur ook in koloniale zaken optreedt. De ...nigingsinspecteur, die thans als Administrateur van Financiën is benoemd, heeft een zware taak voor zich. Op verzet zal hij natuurlijk stuiten. ...der acht zich zelf onmisbaar, doch dat het veld ...delijk moet worden omgeploegd, heeft de Nederlandsche Regeering thans begrepen. Is dat misschien een reden dat Gouverneur van Heemstra, die pas een jaar geleden van verlof terugkwam, zich weer voor 3 maanden naar Nederland heeft begeven met *verlof* voor *dienst*aangelegenheden op eigen kosten? Of waren er moeilijkheden met de Surinaamsche Bauxietmaatschappij gerezen?

De P. C. Hooft.

De directie der Stoomvaart Maatschappij „Nederland" was zoo vriendelijk eenige uitnoodigingskaarten voor een bezoek aan haar nieuwste schip aan ons dagelijksch bestuur te zenden.

Onze ondervoorzitter gaf gaarne gevolg aan deze uitnoodiging en bezocht Donderdagmiddag het nieuwste, tevens grootste schip dezer Amsterdamsche Maatschappij.

Reeds het aan boord gaan deed begrijpen, hoe groot de P. C. Hooft is, waar men langs de hooge trap het eerste klasse binnenste bereikte en daar een ruimte met mozaïkvloer betrad, waardoor men het begrip op een schip te zijn verloor, ware het niet, dat de Javaantjes, hier en verder het geheele schip door opgesteld, onze herinnering aan vroeger varen deden herleven.

De versiering, het comfort, de ruimte in de zalen, gangen en hutten, zoowel voor de eerste, tweede als derde klasse, deden ons zien, dat men nog steeds zoekt bij de Maatschappij „Nederland", om de schepen geriefelijker en gezelliger te maken, maar ook, dat men daarin telkens weder beter slaagt.

De zalen met hare indirecte verlichting, de prettige meubels, de mooie gobelins, de kunstzinnige schilderijen, het gesneden houtwerk, evenals de betimmeringen in de fijnste en fraaiste houtsoorten, waarbij men ook het nieuwste, de schopeering, niet vergat, moeten de passagiers, die voor korter of langer tijd het Europeesche gedeelte van Nederland voor het Tropische verwisselen, wel spoedig over de minder aangename gedachte heenbrengen, dat zij familie en vrienden vaarwel moesten zeggen. Spoedig zullen zij zich, zelfs de meesten, beter dan thuis gevoelen.

Zulks temeer, waar de voorkomendheid van kapitein en zijn staf bijna spreekwoordelijk zijn. Mocht een passagier niettegenstaande dit alles toch nog eens een bui van zwartgalligheid hebben, dan raden wij hem een praatje aan in diens vrijen tijd met den administrateur. Uit ervaring weten wij, hoe spoedig hij die stemming weet te doen veranderen.

Voor rustbehoevende repatrieerenden zijn het kinderdek en de kinderkamer, waar de 3 tot 12-jarigen moeten vertoeven, van groot belang, die hen behoeden voor al te rumoerige erupties van kinderlijke vroolijkheid, terwijl een gedeelte van het promenadedek eveneens voor de jeugd verboden terrein is.

De directie der Stoomvaart-Maatschappij „Nederland" heeft onze Vereeniging tot bijzonderen dank verplicht door het plaatsen in keurige houten omlijstingen van opwekkingen tot toetreding als lid van Oost en West, op duidelijk zichtbare plaatsen.

Wij wenschen de Maatschappij veel geluk met het verwerven van deze aanwinst harer vloot en hopen, dat de P. C. Hooft lang en voorspoedig onder de vlag van de „Nederland" moge varen.

De Javaan als loonarbeider.

In het 26 Juni-Nr. van het „Alg. Landb. Weekblad voor Ned.-Indië", troffen wij een artikel aan van den heer C. M. Hamaker, die daarin op zeer sympathieke wijze de *goede* eigenschappen van den Javaan naar voren brengt. We veroorloven ons zijne uiteenzettingen in haar geheel over te nemen, vertrouwende dat velen onzer lezers met instemming er kennis van zullen nemen. De schrijver is, blijkens het Indisch adresboek hoofdadministrateur der onderneming Kiara Pajoeng te Tjiandjoer, als hoedanig aan zijne beschouwingen ongetwijfeld groote waarde kan worden toegekend.

De heer Hamaker dan zegt:

„De Javaansche koelie is een mensch als elk ander. Hij zoekt wat hem bekoort en hij mijdt zooveel mogelijk, wat hem mishaagt.

Daar hij Javaan is, heeft hij als meest kenmerkende karaktereigenschappen medegekregen *redelijkheid, verdraagzaamheid* en *gulheid*.

De overbevolking van Java en zijn industrieele ontwikkeling op Westersch economischen grondslag, en daarmede ook de Javaan, die anders door landbouw in zijn levensonderhoud voorziet, zijn alle nog zeer jong, dateeren van de laatste halve eeuw.

Het Javaansche volkskarakter, zooals het door de eeuwen heen tot ons gekomen is, is ontstaan in en door de natuur en gevormd door den landbouw. Het zijn zijne ervaringen als landbouwer in tropisch klimaat, die bij den Javaan het karakter vormen.

De natuur, die hem beloonde,, dan wel strafte, naar mate hij met hare eeuwige onveranderlijke wetten rekening hield, dan wel ze veronachtzaamde, leerde hem medelijdendheid. Zijn onmacht tegenover het klimaat en de krachten der natuur en de rampen, die zij over hem bracht, leerden hem verdraagzaamheid. De ongekendheid van zijn bezit, afhankelijk immers veelal van de luimen der natuur en van die zijner regeerders en hoofden, zijn onbekendheid nog met de macht van het geld, deden hem de materie minder hoog waardeeren en maakten hem gul.

Zoo werden redelijkheid, verdraagzaamheid en gulheid de eigenschappen, die men in de eerste plaats noemen moet als men spreekt over het Javaansche volkskarakter.

Verder is er een sterk ontwikkeld zelfrespect; het gevoel van eigenwaarde van den man, die vrij zijn eigen grond bebouwde en zich door dien arbeid in het leven hield. Dan zijn er natuurlijk de opposities van de genoemde eigenschappen, nl. sterke afkeer van

alles en allen, die onredelijkheid en ongeduldig of gierig zijn en uiterste gevoeligheid voor de verletting van het persoonlijk waardigheidsgevoel.

Er is nog veel meer en veel meer goeds, doch het volkskarakter is niet het hoofddoel van ons schrijven en wij willen slechts noemen, hetgeen wij voor ons verder betoog noodig hebben.

Genoemd moet nog enkel worden *de ijver bij het werk*. Aangezien wij weten, dat de luiheid van den Javaan voor de meeste werkgevers een axioma is geworden en zouden moeten vreezen, dat men dit geschrift als onzinnig ter zijde legde, indien wij zoo maar zonder meer zijn ijver zouden noemen, zoo willen wij liever spreken van: IJver bij het werk, zoolang hij zeker weet de vruchten van dien ijver te zullen plukken en zoolang hij niet door een der talrijke endemische ziekten of door ondervoeding buiten staat is zich ten volle aan zijn werk te geven.

Een ieder, die zich de moeite wil geven ze te ontdekken, kan ze terugvinden ook bij de loonarbeiders in fabrieken, ook in de steden, ook bij het tweede geslacht van die loon-arbeiders-Javanen, waarmede wij thans te maken hebben.

Als eigenaardigheden van den koelie moeten wij die noemen, welke voortspruit uit zijn animistisch geloof. Mohammedaan in naam en op zijn zondags, is hij in werkelijkheid animist en zijn gedachten en daden worden beheerscht en bestuurd door de goden uit een geestenwereld, waarvan de Europeaan geen flauw benul heeft.

Het animisme houdt geen stand tegenover een Hollandschen schoolmeester, wiens invloed wordt doorwerkt in de door hem opgeleide onderwijzers der 2de klasse scholen; en ook de omgang met den Europeaan, die straffeloos alle geesten negeert en trotseert, doet hun prestige dalen.

Toch is het animisme van den koelie nog een factor, waarmede de werkgever rekening moet houden, daar het veelal de eenige verklaring geeft van onbegrijpelijke en in zijn oog verkeerde handelingen.

Het volkskarakter is denkelijk in staat van wijziging onder den invloed van de met snel tempo voortgeschreden evolutie der laatste halve eeuw en speciaal der laatste 25 jaar.

De ontwaking van het Oosten, de verdubbeling van het zielental, de groote vermeerdering der inrichtingen van onderwijs en de vertiendubbeling van het aantal Europeanen en der Europeesche industrie in dien tijd kunnen niet zonder invloed gebleven zijn.

Toch kan het volkskarakter in zijn wezen nog niet gewijzigd zijn en moet hij, die met den Javaan te maken heeft en dat goed wil doen, met de bovengenoemde eigenaardigheden rekening houden.

Zeer opvallend en in buitengewone mate zijn in dien tijd veranderd de levensstandaard van den koelie en zijn kosten van levensonderhoud.

Voor vijftig jaren had hij en zijn gezin bijna geene andere kleederen noodig dan de eigen gemaakte. De koelere bergstreken waren nog niet of weinig bewoond. Zijn huisraad en huishoudelijke artikelen waren van bamboe en andere huiscultuurboomen. Hij had geene behoefte aan verplaatsing, zijne kampoeng en de plaats waar hij werkte vormden zijn wereld.

Men vergelijke daarmee den koelie van heden, die goed gekleed wil gaan, zoodra hij niet werkt; wiens huisje vol is van de goedkoope producten der Europeesche industrie, die sigaretten en den bioscoop op prijs is gaan stellen en de snelle middelen van vervoer. Wiens kinderen de desaschool moeten bezoeken en die zelf veelal lezen en schrijven kan of anders het tracht te leeren.

Het schijnt voldoende deze dingen te noemen om te doen inzien hoe ontzaglijk zijn levensstandaard is gestegen. Natuurlijk volgde daaruit een sterke stijging der kosten van zuiver levensonderhoud, want vele der genoemde nieuwigheden zijn tot bepaalde behoeften geworden. Men zal zich zeker niet aan overdrijving schuldig maken, als men aanneemt, dat de evolutie, enkel al de laatste 25 jaren, de kosten van levensonderhoud van den Javaanschen koelie minstens verdubbeld heeft.

Overigens bracht diezelfde evolutie ons een koelie, die tengevolge der toegenomen behoeften meer geneigd is dan vroeger tot loonarbeid en tot het goed en flink verrichten daarvan. Een man, die minder slaafs zijn leven en doen besturen laat door geesten en spoken en daardoor als werkman beter bruikbaar werd. Een man ook, die leerde zich meer te doen gelden tegenover zijn medemensch en aan zijn gevoelens en gedachten tegenover zijn werkgever meer uiting te geven en die ook daardoor aan innerlijke waarde won. Een man tenslotte, die met den Europeaan en [...] methoden meer vertrouwd geraakte en, door zich [...] hem aan te passen, meer waarde voor hem kreeg.

Van Week tot Week.

Dinsdag 24 tot Maandag 30 Augustus.

Voor de slachtoffers der aardbeving ter Sum[...] Westkust. De Collecte-Commissie van het Roode Kruis te 's-Gravenhage deelt nader [...] dat de opbrengst der geldverzameling op 14 [...] f 28.603.47 bedraagt.

Bij den Penningmeester van het Rotterdam[...] Comité is tot heden een bedrag van f 15.455.6[...] gekomen.

Het Centraal Haagsche Comité heeft den [...]sten liefdadigheidsavond vastgesteld op 9 Oct[...]

De directie van het hotel-restaurant De [...] Steden, Buitenhof, die, zooals gemeld is, bel[...]loos haar groote feestzalen ter beschikking va[...] comité heeft gesteld, zal een gedeelte van de[...]brengst der consumptie — die tegen de ge[...] prijzen wordt verstrekt — aan het comité afst[...]

De kunstschilder J. L. Eland heeft een [...] schilderstukken, voorstellende een zonsonder[...] aan het Tobameer, beschikbaar gesteld, waa[...] de baten bestemd zijn voor de slachtoffers[...] schilderij zal waarschijnlijk verloot worden o[...] noemden liefdadigheidsavond.

Van de Nieuw-Guinea-Expeditie. Bandoeng, 25 [...] (Aneta).[1]) Blijkens een telegram aan het leg[...] bestuur uit Nieuw-Guinea hebben een der[...] Papoea's een transport levensmiddelen met [...] beschoten. Onzerzijds werd een Dajak licht [...]wond. De verliezen der Papoea's zijn onbek[...]

De Gouverneur-Generaal verlaat Buitenzorg. A[...] seint d.d. Buitenzorg, 25 Augustus. De landv[...] is met zijn echtgenoote in een vierspan met [...] rijtuigen naar het station gereden, waar een [...]pagnie was opgesteld. De landvoogd nam afsc[...] van de autoriteiten en ambtenaren aldaar, [...] werden koorliederen toegezongen, waarna de [...] naar Batavia vertrok. Willy Mullens filmde [...] plechtigheid.

Generaal-Majoor Mazee. Batavia, 25 Aug. (Aneta). [...] den Generaal-Majoor-titulair G. W. Mazee, [...]tair-commandant van Atjeh en Onderhoorigh[...] is op zijn verzoek eervol ontslag uit den [...] verleend.

Luit.-Kolonel J. H. F. Gelpke. De Luit-Kolonel der [...]fanterie van het O.-I. leger J. H. F. Gelpke zal [...] 3en September den dienst met pensioen verl[...]

Begrafenis Luitenant Molenaar. Kota Radja, 24 [...] (Aneta). Onder enorme belangstelling heeft [...] begrafenis van wijlen den eerste-luitenant der [...]fanterie W. A. M. Molenaar, den 12den Aug[...] bij het innen van belastingen ter Westkust [...] Atjeh gesneuveld, plaats gehad. Er was een [...] van bloemen.

De luitenant-kolonel der infanterie H. A. [...]newitz hield een roerende toespraak. Het [...]felijk overschot van Molenaar werd naast [...] van zijn vader begraven.

Kapitein W. de Vries Reilingh † Te Nijmegen is [...]leden de heer W. de Vries Reilingh, gep. Kap[...] van het O. I. leger.

Een ontslag uit 's Lands dienst. Batavia, 27 Aug[...] (Aneta). Hoofdingenieur J. W. L. H. Mee[...] hoofd van den havendienst te Tandjong-Priok [...] uit zijn betrekking ontslagen. Nader zal wo[...] beslist, of het ontslag eervol zal zijn.

Luit.-Kolonel F. G. J. Bosschart †. Te Biebrich [...] Rijn is overleden de heer F. G. J. Bosschart, [...] Luit.-Kolonel, ridder der Militaire, Willemsor[...]

Achterlijke gevangenistoestanden. Men denke eens [...] er in Nederland zou gebeuren, als iemand, [...] tot vijf maanden is veroordeeld, acht maa[...] gevangen werd gehouden! Dit overkomt in [...] ieder jaar aan honderden menschen. Men [...] aan het opzien, dat in Nederland gewekt zou [...]den, indien gestraften zóó lang vergeten we[...] dat zij enkele jaren meer straf ondergaan, [...] waartoe zij werden veroordeeld. Welnu, dit [...]

1) De hiervolgende Aneta-telegrammen zijn ontleend aan „[...] Vaderland".

in Indië voor te komen en Mr. van Helsdingen heeft in den Volksraad dat feit uit officieele bescheiden opgediept. Hij heeft het gevonden in de staten van schadevergoedingen, die jaarlijks worden overgelegd. (Uit een particuliere correspondentie in de *Nwe Rott. Cour.* van 27 Aug., Avondbl. A).

...ijzigingen in het luchtpost-vervoer. De luchtpostverbinding Marseille—Nederland wordt met 1 Sept. a.s. opgeheven. De Nederlandsche correspondentie voor Indië zal daardoor echter geen vertraging ondergaan. De Donderdags met den luchtdienst Amsterdam—Parijs verzonden brievenmalen voor Ned.-Indië kunnen van Parijs naar Marseille worden vervoerd met den trein, die te 4 uur n.m. van Parijs vertrekt, aankomst te Marseille Vrijdagmorgen 4.50, zoodat aansluiting wordt verkregen op het stoomschip, dat denzelfden morgen van Marseille afvaart.

Wat de uit Ned.-Indië ontvangen correspondentie betreft, is vervoer van Marseille uit per vliegtuig niet verzekerd, zoolang geen dagelijksche vliegdienst plaats heeft.

Een nadere bekendmaking vermeldt, dat — eveneens met ingang van 1 Sept. a.s. — de 1e luchtdienst op Parijs wordt opgeheven. Dientengevolge vervalt de gelegenheid om des Donderdags om de 14 dagen brieven en briefkaarten voor Ned.-Indië per vliegtuig tot Parijs en verder per trein te verzenden in aansluiting op het des Vrijdags om de 14 dagen van Marseille afvarende stoomschip van den Rotterdamschen Lloyd.

De tijdstippen van vertrek en aankomst van den tweeden luchtdienst op Engeland worden van genoemden datum af één uur vervroegd (vertrek van Amsterdam Schiphol 3.— n.m., van Rotterdam Waalhaven 3.45 n.m., aankomst te Londen Croydon 6.20 n.m.).

...r Malam te Koeta Radja. Van 31 Augustus tot 6 September wordt te Koeta Radja (Atjeh) een Pasar Malam gehouden, waaraan verbonden een tentoonstelling van vee, landbouwproducten, Inlandsche en Europeesche nijverheid (ook kunstnijverheid).

...ndonesische Vereeniging. Semarang, 28 Augustus (Aneta). De Locomotief oefent allerscherpst critiek uit op de Indonesische Vereeniging en beveelt bij de Regeering aan tegen deze vereeniging dezelfde gedragslijn als tegen de communisten te volgen.

(We vermoeden, dat bedoelde critiek wel betrekking zal hebben op den inhoud van „Indonesia Merdika", het in de Nederlandsche taal gestelde orgaan der Indonesische Vereeniging hier te lande).

...erlandsche Jaarbeurs. Van 6 tot en met 16 September a.s. wordt te Utrecht de vijftiende Nederlandsche Jaarbeurs gehouden.

...lonel C. D. Lagerwerff. Batavia, 28 Aug. (Aneta). Luit.-Kolonel der artillerie C. D. Lagerwerff is bevorderd tot Kolonel.

...ngres Java-Instituut. Van 23 tot en met 26 September a.s. wordt te Soerabaja een congres gehouden van het Java-Instituut. Het voorloopig programma, gepubliceerd als Bijlage van het Juni-Nr. van „Djawa", bevat nadere bijzonderheden.

...unst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Gemengd Metaalwerk.

...nder dezen titel schreef Prof. *J. A. Loebèr* in „*El...ier's Geïllustreerd Maandschrift*" een drietal artikelen (in de Afl. van Juli en Dec. 1925 en Maart 1926 ...er „Indonesisch Smeedwerk" *(pamor)*, „Asiatisch ...elwerk" en „Gemengd Smeedwerk in Europa", waaruit opnieuw blijkt, dat hij niet alleen expert is op batikverfgebied, maar zijn bewonderende onderzoekingsdrift heeft laten gaan over de Indonesische kunstnijverheid in het algemeen, met hare onnoemlijke vele velerlei vertakkingen, waartoe ook de wapensmeedkunst behoort.

...oh. F. Snelleman, oud-directeur van het Rotterdamsche Museum van Volkenkunde, die in „*De Indische Gids*" van Juni j.l. op deze artikelen de aandacht vestigt, zegt terecht:

„Indische schoonheid is bijna steeds mysterie", schrijft prof. Loebèr. En dit mysterie blijft, ook na de verklaring van de werkmanier... want het is niet de schoonheid der Indische natuur, het is de schoonheid van het weefsel, het blanke wapen, de versierde bamboe of doek, enz. die hij bedoelt. Uitgeplozen heeft hij al deze dingen; hoeveel jaren reeds; Zonder nadeel voor de schoonheid; die blijft, evenals het mysterie. Maar de meesten zien haar niet."

Hoe zuiver de schrijver van bovengenoemde artikelen die schoonheid ziet en voelde — ofschoon hij nooit in Indië geweest is — spreekt o.a. uit de volgende beschrijving:

„Men kent de Indische krissen, het lemmet met pamorwerk versierd, met houten gevest en dito scheede. In tegenstelling met onze Europeesche wapens is de laatste van hout, evenals het gevest, tenminste bij de wapens van minderen rang. Bij de praalwapens, door vorsten en rijke edelen gebruikt, is de greep dikwijls van ivoor of van gemengd goud met kleurige steenen vermooid, de scheede van min of meer edel metaal, uitvoerig geciseleerd, van drijf- of gietwerk voorzien. De kris, door den man uit het volk gebruikt, is veel en veel eenvoudiger. Weliswaar is de scheede van hout, doch wat voor hout! Geelbruin hout, hier en daar donkerbruin doorvlamd met grillig beweeg van lijnen en vlekken [1]). Houtschakeeringen, die geen meubelmaker in Europa ooit gezien heeft, artistiek van werking, heel anders dan de meer regelmatig gevlamde houtsoorten uit Midden- en Zuid-Amerika.

Het huis, het bovenstuk van de scheede, afzonderlijk gemaakt, breed van doen, opdat de kris tusschen den gordel geschoven kan worden en hier hangen blijft. Dat bovenstuk, soms symetrisch niervormig, soms weelderig, haast uitbundig van doen. Het ontplooit zich naar beide zijden, krult aan de kortere zijde om, buigt aan de andere feestelijk in een golvende punt uit [2]).

Schoonheid, ook hier in het dagelijksche van het leven!

In het pamor-werk van het lemmet diezelfde „*Abstufung*", zonder dat het mooie verloren gaat.

De pronkkris, blank glanzend met gepolijst oppervlak, met pamorwerk, helder verschijnend op het zwart gebeitst metaal, het patroon in haast zilveren lijnspelingen mysterieus doende op het diepe, zwarte vlak.

Simpeler, o, veel simpeler het lemmet van den gewonen kris! Het is bijna grof, doet eerst denken aan onafgewerkt metaal en dat is het ook! Het is ongerept gebleven, alsof de kris zóó van het aanbeeld gekomen is. De mengeling der metaaldeelen is nog zichtbaar in de lange lijnen, die zich soms als houtschakeeringen verwarren en vermengen, en daarneven weer als lange lijnen ongerept doorloopen. En indien de kris gegolfd is, in vlammenden vorm, loopen die lijnen gedwee mee met de welving, met de plooiing van het metaal.

Soms ziet zoo'n lemmet er uit als een stuk metaal, dat jarenlang onder aarde verroest is en weer gezuiverd van dien roest. Het krisvlak schilfert als rotsachtig steen en met veel moeite ontdekt men iets als regelmaat, dat langzamerhand een pamor-patroon wordt.

Als tegenstelling tegen al dit „*Ungewisse*" de scherp gepreciseerde klingvorm. Het begin van den kris met soms getanden doorn, scherp afgelijnd, is met recht het uitgangspunt, vanwaar het gegolfde metaal zich uitspreidt. Het *gadja-motief*, uitgehakt en gevijld met wat relief-deuken in het gloeiende metaal gehamerd, is steeds een kostelijk detail en juist deze artistieke details leeren ons, dat ook dit schijnbaar grove lemmet een *thing of beauty* zijn kan.

Indische schoonheid is bijna steeds mysterie, iets, dat men eerst langzamerhand met toewijding en vereering leert kennen, iets dat men jarenlang in musea voorbij gaat en dat zich als een bloemenheerlijkheid ontvouwt, als men het dagelijks bij zich heeft. In al die Indische dingen schuilt sprookjespracht, die men jarenlang niet ziet en die plotseling zich ontvouwen kan.

Men kent de verhalen van Indische ambtenaren, die verbaasd vertellen van de vereering, die soms doodarme inlanders voor zoo'n schamelen kris toonen. Het is voor hen een stuk heiligdom, dat ze zorgvuldig in lappen inpakken, al naar hun middelen zijn. Ze poetsen het lemmet geduldig droog, wrijven het met citroensap in, opdat toch geen atoom van roest het metalen wonderspel ontsieren zal [3]). Ze koesteren den ouden kris met liefde en zien steeds in de mengeling van het metaal nieuwe sproken van schoonheid, die de antieke meestersmid in het heete vuur heeft doen ontstaan.

Het is niet gemakkelijk (voor ons Westerlingen) deze vereering te begrijpen. Schrijft zelfs Multatuli, die veel voor den Javaan voelde en dien meende te kennen:

1) Het door den Javaan zeer geliefde Kajoe pellet.
2) Vooral onder pronklievende Soloneezen in zwang.
3) Ook het hout van gevest en scheede wordt urenlang met een fijne doek gewreven, zacht gestreeld, alsof 't een kind ware.

Haarlem en Omstreken.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

„Toen nam *Saidjah's* vader een *kris*, die *poesaka* (heilig erfstuk) was van *zijn* vader. De kris was niet zeer schoon, maar er waren zilveren banden om de scheede en ook op de punt der scheede was een plaatje zilver."

Dezen kris laat hij vanwege de edelmetaalwaarde(!) voor zes gulden aan een Chinees verkoopen! Als een dergelijke kris voor dien prijs verkocht is, lag natuurlijk de waarde in de bewerking van het lemmet, niet in de paar zilveren banden, die op z'n hoogst een gulden waard waren. Zoo merkt Loebèr terecht op en laat daarop volgen: „Voor den Javaan was die kris wel degelijk schoon, kostbaar als metaalwerk en tevens dierbaar als erfstuk van zijn vader.

„Doch wie dacht in Multatuli's tijd, dat ook een inlander een eigen — en wel een zeer eigen kunstgevoel kon hebben!

„Op metaalgebied is 't hetzelfde als vroeger op artistiek-textielgebied.

„Voor veertig jaren begreep men niet, dat die Javanen zooveel geld gaven voor een gebatikten kain, die ze goedkooper en mooier als Europeesche katoendrukjes konden krijgen."

Dit brengt ons in herinnering hoe, nog niet zoo lang geleden, op 'n Javaansche batiktentoonstelling de vraag gedaan werd: Wat is eigenlijk het verschil tusschen een echte batik en een gedrukte? Waarop het antwoord luidde: Hetzelfde verschil dat bestaat tusschen een schilderij van Rembrandt of Jan Steen en een oleografie daarvan. Een ongevoelige boer zal aan de laatste de voorkeur geven, omdat die voor hem sprekender is, er staat hetzelfde op, maar de oleografische kleuren zijn, naar zijn oordeel toch frisscher, waardoor het geheel levendiger.

Loebèr vervolgt:

„Eveneens gold het Indonesische edelmetaalwerk als minderwaardig, omdat het goud- en zilvergehalte onbetrouwbaar is.

„Dat is het ook [4]). Ons hoog goudgehalte — voor ons de waardemeter — geldt niet voor den gevoeligen Inlander. Hij let allereerst op de schoonheidswaarde van het metaal, in de tweede plaats op de zuivere metaalwaarde.

„De inlandsche goudsmid mengt zijn goud met allerlei bijvoegsels, tot zijn *soewasa*, alias spinsbek, een bizondere kleurschakeering krijgt. Die schoonheid wordt door zijn klant begrepen en den laatste is het vrijwel onverschillig, of het zuiver goud is. Een voorwerp van mooi gehamerd goudblik is in zijn Oostersche opvatting aan een ding van massieven vorm gelijkwaardig.

„Wij zien daaruit duidelijk, hoezeer het Westen met het Oosten in waardeering verschillen. En zoo wordt het duidelijk, dat niet alleen de glanzende pamor-krissen voor den Inlander waarde kunnen hebben, doch ook de meer simpele, de haast grove krissen van den man uit het volk. Beide hebben dezelfde beteekenis, alleen het materiaal verschilt in kwaliteit.

„*Pamor* komt van *wor* = mengen. In den voornamen kris is staal en nikkelhoudend ijzer [5]) in vele lagen saamgesmeed, welke massa in gloeienden vorm gevouwen en gebogen wordt tot het gewenschte patroon gevormd is. Na het afvijlen en polijsten wordt het gemengde smeedwerk gebeitst: het staal wordt zwart, 't nikkelhoudend ijzer blijft zilverwit."

Verder legt Loebèr duidelijk uit, dat men *pamor* niet met „gedamaseerd" moet verwarren, want de teekening in het echte damast (naar de stad Damascus genoemd) ontstaat bij een inwendige kristallisatie, die het gesmolten gietstaal ondergaat gedurende de langzame stolling in den smeltkroes.

Het gedamasceerde zwaard was in staat harnassen door te slaan, terwijl het pamor-wapen eenigszins buigzaam is. In de fabriek der beroemde firma Henckels te Solingen is door mej. Harnecker, als chef van het laboratorium, uitgevonden waarom die gedamasceerde wapens zoo gezocht waren: niet zoozeer om de fraaiheid van het patroon, maar om de buitengewone degelijkheid, de onovertroffen sterkte, die er onafscheidelijk aan verbonden was. Het is die fabriek nu ook gelukt het aloude Damaststaal „made in Germany" te doen herleven.

Op zijn studietochten in Solingen ontdekte de heer Loebèr ook, dat een wapensmid *Paul Dinger*, die tijdens den wereldoorlog daar overleden is en er als „de damastsmid" bekend stond, wel een zeer knappen werkman moet geweest zijn, die verschillende patro-

4) Tegenwoordig moet ook dat geijkt worden.

5) De legende gaat, dat de Vorstenlandsche Kratons in het bezit zijn van meteorijzer, dat héél vroeger uit den hemel is gevallen en waarmee pamor vervaardigd wordt.

nen kon maken, echter geen echt damast, doch mengd smeedwerk. Zoo mede, dat er nog twee sm in leven zijn, die op bestelling dit fraaie geme smeedwerk maken, o.a. in den vorm van vouwbee brief-opener. Maar het werk is te duur en liefheb ontbreken.

Zoo is het immers indertijd ook gegaan met de p ven en pogingen door Dr. Groneman gedaan, o Djocdja de pamorkunst nieuw leven in te blaze

Doch wij leven nu in een overgangstijd. Mee meer leert men weer het Kunsthandwerk waarde en liefhebben.

Persoverzicht uit de Indische Blad

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De schatten van Indië.

In het Tijdschrift der „Ned. Mij. voor Nijverhei Handel" vond het *Soer. Hbl.* (17 Juli, *v. L.*) ee dachtenwisseling over den economischen toestand Nederland in 1925 en over den invloed daarop va schatten uit Indië. De heer *Teding van Berkhout* alleen naar het punt waar het geld uit Indië *kom* bij de bezitters der groote Indische fortuinen, en naar de vele richtingen, waarin dat geld voortrol heer *Keesing* vergroot het gezichtsveld, want het is tuurlijk juist dat verscheidene handels- en nijverh takken in het Moederland den gunstigen invloed dervinden van de Indische baten; dat die baten ruimend werken op de geldmarkt en verlichtend den belastingdruk. Doch daarmede is niet alles ge meent het *Soer. Hbl.* Het Nederlandsche volk, de br massa, staat over het algemeen vijandig tegenove Nederland binnenstroomende Indische baten, o het daaruit voor de arbeidersklassen voortspruit voordeel zijn bevattingsvermogen te boven gaat. *de Nederlandsche arbeiders moet worden uitgeleg de Indische baten arbeidsgelegenheid scheppen, werkloosheid* veel schrijnender zich zou open indien geen Indische baten naar Nederland stroo den; dat het voeren van *welvaartspolitiek* voor e deel steunt op die Indische baten. De baten, die daarvan profiteerende renteniers in staat stell weelde-uitgaven in binnen- en buitenland, vo slechts het batig slot van de eindrekening, het aandeelhouders, commissarissen en andere tant trekkers ter verdeeling beschikbare winstsaldo. De vaart, die door de Indische ondernemingen in Ne land wordt verspreid, kan van die schaal van niet worden afgelezen. Indien het batig saldo to beloopt, dan sluit de verlies- en winstrekening schien met vele millioenen, en uit dat cijfer is d teekenis der Overzeesche Gewesten niet alleen Indië, doch ook voor Nederland af te leiden. In de *verslagen* der Indische ondernemingen ligt het riaal voor het bijbrengen van een juist begrip a Nederlandsche arbeiders, van de groote beteekenis Indië ook voor Nederland's algemeene welvaart. in vindt men de posten, welke dit demonstre *Twente* heeft ruime arbeidsgelegenheid kunnen s pen door het slijten van katoentjes aan de Inheem bevolking. Andere takken van Nederlandsche n heid hebben afzet gevonden voor hun producte Indië, doordat het particulier initiatief met de van het in Indië gestoken kapitaal, zij het dan oo egoïstische overwegingen, een krachtig doorgevo *welvaartspolitiek* voerde. Welvaartspolitiek immer teekent politiek, welke direct en indirect de prod van een land tracht te vermeerderen. Indië's voo rend toenemende productie, resultaat van het ren maken der Indische baten, heeft de *arbeidsgelege in Nederland* aanzienlijk verruimd en daardoor d en indirect Holland's welvaart bevorderd.

Wij verwijzen naar *De Loc.* (22 Juli, blz. 3 „Ne landsche Handel-Maatschappij", handel en bedr Indië; 19 Juli, blz. 1 „In de Ophirstreek", ontgi van 17.000 bouws woesten grond door de Ko Bank; 12 Juli, blz. 23 „Japan", hard werken voo sober bestaan), *Soer. Hbl.* (22 Juli, 2de bl. „De loosheid in Japan", het nut van de emigratie werkzoekenden erkend; 24 Juli, 2de bl. „Wel politiek), *Bat. Nwsbl.* (26 Juli „Opsporing en o ning van olie", Memorie van Antwoord der Rege 27 Juli „Volksraad", zitting), *Java-Bode* (21 Juli, „Critiek op de Deterdingers") en *Deli Crt.* (19 „Interview Willy Mullens te Belawan"; 29 en 30 „Een land in opkomst", een 150-tal aanvragen

00.000 H.A. land voor landbouw-ondernemingen in Bengkalis zijn ingediend).

Inlandsche actie.

De *Indonesische Studieclub* van Soerabaja vierde den 10en Juli haar tweede jaarfeest, waarop ongeveer 100 leden aanwezig waren, w.o. vertegenwoordigers der Sarekat Islam, Perserikatan Minahassa, Sarekat Ambon, Sarekat Madoera en Pasoendan (*De Loc.* 12 Juli, blz. 22). In de openingsrede zegt *dr. Soetomo* dat de Inlandsche beweging in stilte voortgaat ondanks de reactie. De studieclub zal met vakorganisatie beginnen; de leiders van verschillende vakvereenigingen zullen worden bezoldigd. Spr. geeft als voorbeeld de Levensverzekering Mij. „Boemipoetra" te Jogja. Mr. Singgih zal propagandareizen maken op Java, later op andere eilanden, om meer intellectueelen voor de gedachten en idealen der club te winnen. De heer *Ottolander* verklaart, dat in een halve eeuw, sedert hij zich op Java bevindt, de toestanden zich gaan verbeteren. Hij heeft de meeste Javanen in de desa toen bij zijn komst niet anders dan als koelies gekend. De oprichting der Studieclub bewijst, dat de leiders der beweging de zaken gaan bestudeeren en onderzoeken, waarmede zij het volk groot trachten te maken en daarin hebben zij gelijk ook, omdat volgens ondervinding door bestudeeren en onderzoeken veel voor het volk kan worden gewonnen. En wanneer het volk wil, kan het ook hun idealen verwezenlijken. Echter daarvoor is kennis, d.w. *kennis van economie, industrie en landbouw*, noodig. Spr. acht, dat men de politiek een poosje kan laten rusten en hij is overtuigd, dat die later vanzelf zal komen. Het doet spr. geen genoegen dat de Inlandsche desalieden, zoodra ze wat geleerd hebben, geen flinke tani's willen worden en dat de gewone landbouwers niet meer kennis hebben dan van rijstplanten. Daaraan moet een eind komen en spr. gelooft, dat het niet misplaatst is er de intellectueelen op attent te maken. Spr. zegt verder, dat op deze vergadering vertegenwoordigers van verschillende bevolkingsgroepen zijn geïnspireerd door dezelfde idee. En wanneer die werkelijk zijn, dan zal de nieuwe tijd wel spoedig aanbreken; echter moet de verwezenlijking gepaard gaan met ...schapenheid, samenhoorigheid en arbeidzaamheid. Ten dezen waarschuwt spr., dat het niet mag worden in rijkdommen vergaren enz., anders komt niets van terecht. Als ik u allen een raad mag geven, zegt de heer *O.* ten slotte, beheerscht u zelf; dan komt de tijd, de door u verlangde tijd, van zelf, dat u heerscher van uw land en volk zult kunnen worden. (Applaus). *Mr. Singgih* bedankt de verschillende sprekers, waarna dr. Soetomo het officieele gedeelte der bijeenkomst sloot. Het feestje werd vervolgens tot twee uur 's nachts voortgezet.

De Loc. van 1 Juli (blz. 10 „De eenheid van Indonesia") geeft een verslag van een vergadering van de Studieclub „Kaoem Indonesia" te *Solo. Mr. Soesanto* verklaarde dat het doel dezer studieclub is om middelen te zoeken om de eenheid van Indonesië tot stand te brengen. *Ir. Soekarno* omschreef het doel van de Algemeene Studieclub te *Bandoeng:* de bestudeering van theoretische onderwerpen betreffende Indië en van onderwerpen op internationaal terrein. Eerst daarna wenscht deze studieclub te komen tot vorming van een politieke partij teneinde de theorieën, waarover is beraadslaagd, in practijk te brengen. Ter vergadering waren ook aanwezig *dr. Radjiman* en *Marco.*

Naar aanleiding van het bekende vermaan door den Gouv.-Generaal in de Volksraad-openingsrede tot de Europeesche pers gericht, spreekt *Dr. Krämer*, de bekwame schrijver van de Inlandsche persoverzichten in „*De Opwekker*", zijn bewondering uit over de beheerschte wijze, waarop in het orgaan van de Indonesische Studieclub van Soerabaja gereageerd wordt op de aanvallen in de Europeesche pers. Het *Bat. Nwsbl.* (14 Juli „*Waardeering en samenwerking*") merkt hierbij op dat voor de beoordeeling van het sentiment in de Inlandsche pers en het karakter daarvan, niet het oog alleen gericht moet blijven op het orgaan, dat bestemd is in handen te komen van het beschaafde publiek in Indië en Nederland (de *Soeloeh*, door dr. Krämer bedoeld), maar ook op dat bestemd voor het volk, het dagblad *Indonesia,* waarvan de hoofdredactie gevoerd wordt door den heer *Soeroso,* lid van den Volksraad.

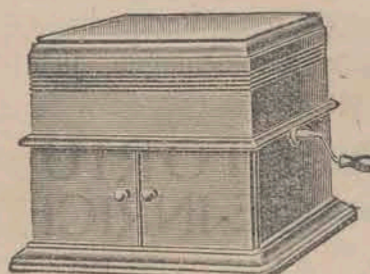
Waar de communistische beweging in Ned.-Indië voornamelijk uit China gevoed wordt, vestigt het *Bat. Nwsbl.* (19 Juli „*Wat het Communisme ons brengt*") de aandacht op Villanus' brieven aan het „*Soer. Hbl.*" (15 Juli, 2de bl. „Communisten" en 16 Juli, 2de bl. „Communistische methoden"). *Villanus* (dr. Blankestein, de bekende ster-corr. van de N. R. Crt.) heeft wel eens met onvervalschte communisten, die den toestand op Java zeer nauwkeurig kennen, openhartig gesproken. Hij heeft dan gevraagd: „Gelooft gij werkelijk, dat gij den Javaan gelukkig zoudt hebben gemaakt, als ge erin geslaagd waart het Nederlandsche gezag te verdringen?" Het zonder aarzelen gegeven antwoord was: „Neen, zeer zeker niet. Dat is de groote gewetensstrijd voor den communist, die met zijn idealen naar Java komt. De vraag, die gij mij daar stelt, is mij op Java meermalen door vrienden gedaan, en ik heb er niet anders op kunnen antwoorden. Een verdrijving van het Nederlandsche gezag uit Java zou een onafzienbare ellende ten gevolge hebben". En hij beschreef een toestand, dien schrijver den lezer niet uiteen behoeft te zetten. „Wij zouden het volk nog oneindig veel verder afgebracht hebben van hetgeen wij het zouden willen bezorgen, dan het nu reeds is". Zoo sprak deze communist, wiens naam op Java zeer bekend is. Daarmede is echter ook het karakter van de communistische beweging op Java gegeven, voorzoover zij de Inlanders opstookt: Een zuiver destructieve beweging, niet met idealen van verbetering der maatschappij, maar met de bedoeling, het stelsel, dat men in Europa niet de baas kan worden, in Indië zooveel mogelijk te schaden, zelfs als het ten koste moet gaan van degenen, die men beweert te willen helpen. De Inlandsche maatschappij is ten deele machteloos overgeleverd aan deze agitatie, als men haar vrij spel laat.

De Loc. van 12 Juli (blz. 34) schrijft over „Anti-bolsjewisme in China", *De Loc.* van 23 Juli (blz. 16) en het *Soer. Hbl.* (16 Juli, 2de bl.) geven nieuws „Uit de Pacific-landen", het *Bat. Nwsbl.* (22, 23, 24 en 26 Juli, 2de bl) uit „Azië".

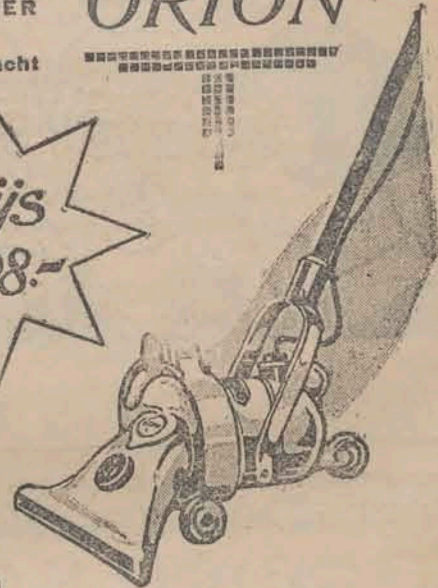
Kolonisatie-lessen.

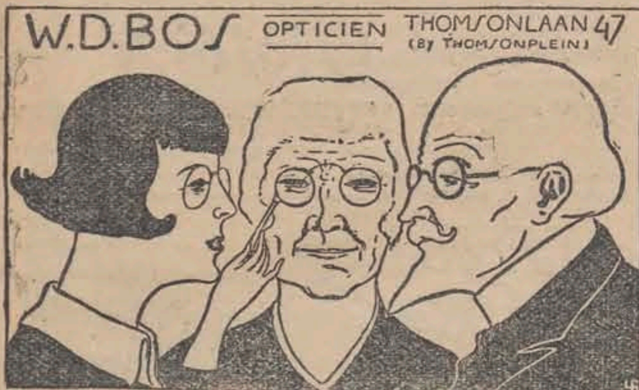
Kolonisatie is: het vormen eener volksplanting door lieden die, op eigen grond gevestigd, een bestaan vinden. Het *Soer. Hbl.* (19 en 20 Juli, 3de bl.) maakt onderscheid tusschen *kunstmatige* en *natuurlijke* kolonisatie. Het proces der natuurlijke kolonisatie heeft op Java het krachtigst gewerkt in den tijd van den bloei der groote onafhankelijke rijken op Java, vijf of zes eeuwen geleden. Er is een legio aantal dier kolonisatietochten te noemen. In de tiende eeuw veroverden Javanen Palembang. In 1544 trok een troep Javaansche kolonisten van Java via Palembang door tot de Pasemah- en Redjang-vlakten, waar men zich blijvend vestigde. Thans ziet men wederom op Sumatra de bewijzen eener gestage penetratie met het Javaansche element. Deze spontane kolonisatie, zonder steun van overheidswege, acht het *S. H.* de beste. Zij werkt alleen zeer langzaam en komt tot dusver vrijwel niet in aanmerking waar het gaat om een middel tegen de geleidelijk scherper afteekenende dreiging van overbevolking op Java. Verscheidene proeven met kunstmatige kolonisatie zijn vooral na 1902 door de Regeering genomen: In de Redjang-streek, in het Lebong-gebied, op de Pasemah-vlakte, in de Lampongs en in de Oeloe Soengei (Z. O. Borneo). Het *S. H.* acht ze alle mislukt. De Lampongsche kolonisatie (26.000 Javanen) heeft groote offers in geld en in menschenlevens gekost. Geene resultaten zijn te verwachten, welke in verband met den jaarlijkschen aanwas der bevolking, van beteekenis zijn. De natuurlijke penetratie van Sumatra met Javanen geschiedt tot dusver zeer langzaam, daarentegen heeft transmigratie, bijv. van volk uit Midden-Java naar Besoeki, op zóó groote schaal plaats en zonder eenigen financieelen steun der Regeering, dat in één jaar geheel spontaan veel meer Javanen naar Djember en Besoeki trekken dan in 20 jaar naar de Lampongs. Het is thans wel afdoende gebleken, dat de bulk van het volk op Java eerst aan verhuizing naar de Buitengewesten zal denken als men daartoe door bitteren nood wordt gedwongen. De Overheid dient tijdig te beginnen met de openlegging van gebieden, welke in de toekomst als emigratie-object kunnen dienen; de aanleg van *wegen*, maar vooral van *spoorwegen*, is hier van het allergrootste belang.

Het *Soer. Hbl.* van 13 Juli (3de bl. „*Ontwaking*") bespreekt de industrialisatie van Indië. De in 1915 ingestelde „Commissie tot ontwikkeling der Fabrieksnijverheid" bewerkte het contract met de papierfabriek te Padalarang, het contract met de Rhein-Elbe Union, die de bekende fabriek bij Cheribon stichtte, en de hoogovenplannen. Met instemming citeert het *S. H.* de meening van de Javasche Bank (Jaarverslag 1925, blz. 46): „De opleving van de Buitengewesten heeft een sterken prikkel gevormd voor de vrijwillige emigratie van Java

naar die gewesten en zulks zal, naar te verwachten is, in nog sterkere mate het geval worden. Deze gang van zaken verdient verre de voorkeur boven de kostbare maatregelen, welke de Regeering, ter bevordering van de emigratie, heeft beraamd, en boven een kunstmatige en ontijdige industrialiseering van Ned.-Indië."

De *Deli Crt.* (26 Juli *„Werk voor de gevangenen")* wijst op den arbeid der gestraften in de gevangenissen, een concurrentie met den kleinhandel. In stede van voor borstels, matten, meubels, enz., dienen — betoogt het blad — onze gevangenen in eerste instantie gebruikt te worden voor den aanleg van wegen. Vooral in een tijd en in streken, waar geen andere arbeiders te krijgen zijn.

Het *Soer. Hbl.* van 16 en 23 Juli, 3de bl. schrijft over *„S. S. perspectieven"* en *„Celebes spoor"*, van 5 en 10 t/m 17 Juli, 3de bl. over *de Lampongsche kolonisatie*, van 23 Juli, 4de bl. over *„Tuinbouwbedrijfsscholen voor Eur. jongelieden"*, het *Bat. Nwsbl.* van 15 Juli over *„Emigatie naar N. Guinea"* en *„De Indische Boerderij"*, de *Java-Bode* van 22 Juli over *„Commissie voor de Ambachten van het I. E. V."*, *„De Sumatra Post* van 29 Juli, 2de bl. over *„De Zuid-Sumatralijnen.*

De aardbeving ter Sumatra's Westkust (vervolg).

Dr. S. W. Visser hield te Padang een lezing over de aardbevingen ter Westkust voor circa 1400 personen (*Deli Crt.* 26 en 30 Juli). Uit zijn schrijven vanuit Padang Pandjang aan de *Indische Post* blijkt, dat zijn *zeebodemtheorie*, opgesteld met behulp van de schaarsche berichten, herziening vereischt: ook de eerste beving op 28 Juli 's morgens om 10 uur moet in deze streek zijn hypocentrum (het middelpunt onder de aardoppervlakte) hebben. Men constateerde een langdurige reeks schommelingen, die geleidelijk uitstierven. De beving van 1 uur n.m. ving op gelijke wijze aan, maar ging plotseling over in een harden, verticalen stoot, waarbij in één moment alles onderste-boven ging. Gaat wederopbouw in gewapend beton boven de financieele draagkracht der bevolking, is hout ontoelaatbaar wegens brandgevaar, dan lijkt de oplossing der herbouw in de richting van een verbeterden semi-permanenten vakwerkbouw.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Een en ander over vergiften in Ned.-Indië.

I.

Herhaaldelijk wordt, zoo zegt de schrijver in de „Pewarta Soerabaija" van 20 Februari 1926, in de Indische nieuwsbladen melding gemaakt van personen, die, door middel van vergif, een einde maakten aan hun leven of anderen van het leven beroofden, in welke omstandigheid hij aanleiding vindt het een en ander mede te deelen omtrent die vergiften, waarvan in Ned.-Indië dikwijls gebruik wordt gemaakt.

Alvorens daartoe over te gaan, meent de schrijver er op te moeten wijzen, dat het niet gemakkelijk is de vraag te beantwoorden wat men onder een vergif moet verstaan.

Het gebruik van te groote hoeveelheden keukenzout bij de voedselbereiding is schadelijk voor het menschelijk lichaam, evenals het gebruik van te veel gedistilleerd, dat ernstige lichaamsstoornissen teweeg brengt, terwijl men bij suikerverstrekking aan een diabeteslijder bepaaldelijk van vergiftiging zou kunnen spreken.

Deze bestaande onzekerheid omtrent hetgeen onder vergif moet worden verstaan, is dan ook, volgens den schrijver, de reden, dat de wet dat woord niet noemt, doch alleen spreekt van voor het menschelijk lichaam schadelijke stoffen.

De werking van vergif is voor de verschillende menschen niet gelijk, want terwijl de een eene zekere hoeveelheid kan verdragen, is diezelfde hoeveelheid voor een ander mensch doodelijk.

Wanneer een vergif zijne uitwerking niet zal missen, dan moet, volgens schrijver, de vaste stof zijn opgelost.

Verschillende vergiften zijn bekend, die onoplosbaar zijn, ook zelfs als zij arsenicum bevatten en zijn dan dientengevolge niet schadelijk in het gebruik.

Vergiften in gasvorm werken snel en schadelijk, vooral cyaanwaterstofdamp, die binnen den kortsten tijd den dood veroorzaakt.

De kracht van de werking van vergiften uit planten verkregen, is niet bepaald aan te geven en hangt af van het bestaan der plantensoort.

Het vergif uit bladeren, die geruimen tijd zijn droogd, werkt, tengevolge van de afscheiding van kere stoffen, zwak.

Overigens staat de werking in verband met de p van aanplant, klimaat en groei der planten.

Vele personen denken, dat de weerstand tegen giften bij de verschillende volksgroepen verschil is, doch dit onderwerp is door de wetenschap nog afdoende onderzocht.

In het algemeen neemt men wel aan, dat pl krachtige individuen beter weerstand bieden aan werking der vergiften dan de tengere personen en heeft waargenomen, dat een Europeaan nog de veelheid vergif verdraagt, welke voor den Inl doodelijk is.

Voorts heeft men opgemerkt, dat inspuitingen morphine bij een man slaapwekkend werkt, terwi vrouw daarentegen onrustig wordt.

Ook werken de vergiften bij vrouwen in zwa schap anders dan bij vrouwen in normalen toestan

Op krankzinnigen hebben vergiften weinig inv

De vergiften, welke door de mondholte in lichaam komen, ondergaan de werking van de vliezen in de maag en worden eerst daarna in bloed opgenomen.

Is men lijdende aan maagbezwaren, dan is die name gering en zal men dientengevolge ook we schade daarvan ondervinden.

Hetzelfde resultaat wordt verkregen bij uitbra

Elk ingenomen vergif werkt niet altijd even delijk op het lichaam.

Ingenomen slangengif bijv. wordt, volgens schr niet opgenomen in het bloed, doch werkt dood wanneer het in aanraking komt met een bloedwon

Een in Ned.-Indië algemeen gebruikt wordend gif is het arsenicum en is bekend onder den n van „warangan".

Het wordt van uit China ingevoerd en is op markten en medicijnwinkels verkrijgbaar.

Het is dus verklaarbaar, dat, wanneer in Ned.-In van eene vergiftiging sprake is, daarbij aan arsenic vergiftiging wordt gedacht.

Deze in den handel gebrachte arsenicum bevat van die stof.

In salvarsan aangebracht is het met andere stoffe vermengd en werkt dan niet meer doodelijk.

Als medicijn wordt van het arsenicum herhaaldel gebruik gemaakt voor versterking van het licha voor opwekking van eetlust, terwijl het als genees del tegen de malaria met kinine wordt vermeng

(Wordt vervolgd

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Regelingen, welke wel eens last kunnen bezorgen

II (Slot).

In aanmerking genomen het bestaan van het trieke stelsel, is het gebruik van de Chineesche schaal (de liteng) en van de Chineesche medic gewichten, als de tjie, de hoen en de thail, in de neesche medicijnwinkels in Ned.-Indië natuurlijk meer toegestaan en zijn deze winkelhouders ged gen het Europeesche gramgewicht te bezigen.

Met de beschouwing of dit stelsel in de pra bruikbaar is, houdt het IJkwezen zich niet bezig regeling bestaat nu eenmaal en de voorschriften deze moeten dus worden opgevolgd.

Reeds vroeger is in de „Perniagaän" gewezen op feit, dat het Europeesch medicinaal gewicht in Chineesche medicijnwinkels niet kan worden to past, waar de medicijnen worden vervaardigd op cept (Jotisa) van den Chineeschen geneesheer (Sin die daarin het gewicht van de kruiden uitdrukt Tjhie's en Hoens's.

Hoe kan men, vraagt de schrijver, het gewicht de verschillende Chineesche geneeskrachtige kru die gewoonlijk bestaan uit wortels van planten, uit droogde grassoorten, in grammen vaststellen?

Het heeft dan ook tot gevolg gehad, dat, zooals de „Perniagaän" van 5 Januari 1926 reeds werd meld, het gebruik van de Chineesche weegschaal de daaraan verbonden Chineesche medicinaal ten, wederom is toegestaan.

Eene regeling, die in de praktijk niet bruikb bleek, kon niet goed werken en was men dienten volge wel gedwongen haar te wijzigen.

Ten slotte merkt de schrijver op, dat het in het gemeen aanbeveling verdient, om, bij het in

ven roepen van nieuwe voorschriften, te voren rijpelijk te overwegen of zij practisch uitvoerbaar zijn.

Ook komt de vraag op den voorgond aan wien de gedwongen ingekochte weeginstrumenten thans kunnen worden overgedaan?

Waar die instrumenten niet werden gewenscht en gedwongen werden aangeschaft, wordt het niet billijk geacht de houders van de Chineesche medicijnwinkels de schade ten deze te laten dragen.

Wellicht is de Regeering daartoe bereid.

Berichten uit China.

Van de zijde der Kuo Min Chun-partij, waartoe Maarschalk Feng Yu Siang behoort, is, volgens het voorkomende in de „Sinar-Sumatra" van 2 Januari 1926, het bericht verspreid, dat, zoodra diens geschillen met Generaal Tsang Tso hin zullen zijn bijgelegd en hij het gezag te Peking in handen heeft, het in zijne bedoeling ligt, uitvoering te geven aan zijne reeds lang gekoesterde plannen, nl.:

1e. Het bestuur zal worden gevoerd door Commissarissen, op den voet, zooals in Rusland plaats heeft. De personen, die deze functie zullen vervullen, zullen moeten bekend staan als vertrouwbare lieden, die liefde hebben voor hun land en die met terzijdestelling van het eigenbelang, China op een hooger peil van ontwikkeling wenschen te brengen.

2. Alle bedrijven zullen worden bevorderd, terwijl de daarvoor benoodigde gelden zullen worden gevraagd van alle onderdanen en op die wijze zal worden getracht buiten de buitenlandsche geldleeningen te blijven.

3. Het onderwijs blijft verplichtend, met aanvulling van het voorschrift, dat straf wordt bedreigd tegen onwillige ouders, die hun kinderen op den openbaren weg laten rondloopen.

4. Gelijke rechtspraak en gelijke bescherming van persoon en goed voor allen, zonder aanzien des persoons.

5. Krachtig optreden tegenover politieke personen, die hebben misdreven en zich aan de landswetten hebben weten te onttrekken.

6. Intrekking van alle overeenkomsten met de vreemdelingen, die betrekking hebben op de toekenning van buitengewone rechten, zoomede teruggave van de aan de vreemdelingen gegeven concessies.

Door het in toepassing brengen van deze hoofdbeginselen, hoopt de Christen-Generaal Feng Yu Sing van China een moderne Republiek te maken, die los kan zijn van al de vroegere banden der vreemdelingen.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

Een nieuwe druk van Klinkert's Mal.-Nederl. Woordenboek.

Bij de N.V. Boekhandel en Drukkerij voorheen E. J. Brill te Leiden is ter perse en zal in den loop van dit jaar verschijnen de derde druk van H. C. Klinkert's Nieuw Nederlandsch-Maleisch woordenboek.

Deze nieuwe druk zal in menig opzicht verschillen van zijn voorganger; niet alleen is de spelling van het Maleisch anders — alle Maleische woorden zijn in officieele spelling, zooals deze gebruikt wordt voor de Maleische uitgaven van het bekende Kantoor voor de Volkslectuur — maar ook de inrichting van het boek heeft een belangrijke wijziging ondergaan, welke verband houdt met de tegenwoordig geldende opvattingen omtrent de waarde van sommige afgeleide vormen. Een dergelijke, meer moderne inrichting werd voor het eerst toegepast door Prof. Ch. A. van Ophuysen in het, bij zijn Maleisch leesboek behoorende glossarium van 1912; zijn methode is in een verbeterden vorm gevolgd door Prof. Dr. Ph. S. van Ronkel in diens in 1918 verschenen Maleisch woordenboek en den in 1926 uitgekomen herdruk daarvan; zijn systeem heeft weer als voorbeeld gediend bij de bewerking van den nieuwen herdruk van Klinkert's woordenboek.

Tal van nieuwe woorden en uitdrukkingen moesten worden opgenomen voor begrippen, waarmede de Maleische maatschappij in de laatste kwarteeuw heeft kennis gemaakt. De uitgaven van Volkslectuur deden bij de keuze en schifting een goeden maatstaf aan de hand.

Nog altijd kunnen onder de Maleische woordenboeken, groot en klein, die van H. C. Klinkert gelden als de eenige wetenschappelijke. Wel heeft Prof. Dr. Ph. S. van Ronkel de Maleisch studeerenden verblijd met een goed woordenboek, maar het is een beknopt werk, waarvan de schrijver zelf in het voorbericht zegt, dat het in het bijzonder is bestemd voor de Inlandsche scholen. Voor ieder Nederlander, die meer van het Maleisch wil weten dan voor den omgang met ondergeschikten in het gewone, dagelijksche leven noodig is, zal de nieuwe uitgave van Klinkert's Nederlandsch-Maleisch woordenboek van groot nut zijn.

Ten slotte de mededeeling dat deze herdruk bewerkt is door Prof. C. Spat, een uitnemend kenner der Maleische taal.

Djawa. Tijdschr. van het Java-Instituut.

De Juni-afl. opent met eene beschouwing van Dr. W. F. Stutterheim, waarin hij een poging doet om de beteekenis vast te stellen van de bouwvallen op den heuvel van Ratoe Baka bij Prambanan. De zoogenaamde kraton van Ratoe Baka heeft reeds vroeg de belangstelling der onderzoekers van Javaansche oudheden gaande gemaakt, doch een bevredigend antwoord op de vraag welke bestemming enz. deze oudheid had, geeft de oudere literatuur niet. In afwachting der resultaten van nader onderzoek neemt Dr. St. voorloopig aan dat die zgn. „kraton"-bouwvallen hoogstwaarschhijnlijk een bergheiligdom voorstellen, gesticht op een oud-inheemsche poenden (vereeringsplaats). En verder dat de eerste verfraaiing en bebouwing door de Sumatraansche Çailendra's is geschied, terwijl het heiligdom daarna door de oud-Javaansche Çiwaitische gemeenschap zou zijn „overgenomen".

De hr. L. C. Heyting schrijft over houten trommen op wielen (koelkoel), die hier en daar op Bali korten tijd geleden nog gebruikt werden bij feestelijke gelegenheden (soort muziekwedstrijd tusschen twee dorpen).

Onder het opschrift Java in de Maleische literatuur, geeft H. O. een overzicht van de Hikajat Radja-Radja Pasai, d.i. het voormalige rijkje in Noord-Sumatra dat voor zich de eer opeischt het eerste land van Sumatra te zijn geweest hetwelk tot den Islam overging. De geschiedenis speelt zich af toen Madjapahit in zijn bloeitijd was en zijn macht zich uitstrekte ver buiten Java. Ook Pasai moest dit ondervinden.

Verder bevat deze afl. eenige vaste rubrieken (Boekbespreking, Uit de pers, enz.), benevens een voortreffelijk bewerkte opgave van literatuur over Java en Madoera, verschenen buiten Ned.-Indië in 1925.

Indië. Geïllustreerd tijdschrift.

In het Nr. van 18 Aug. vervolgt L(ekkerkerker) zijne belangwekkende beschouwingen over Java's verre verleden; thans schrijft hij over de oudste berichten over het eiland en over den naamsoorsprong. — Hierop volgen bijzonderheden over de onthulling van een standbeeld van dr. Jan Willem IJzerman tegenover den ingang van de Technische Hoogeschool te Bandoeng, met welke instelling de naam IJzerman als samengeweven moet worden beschouwd. Fraaie afbeeldingen verduidelijken den tekst. — Aan de jongste aardbeving op Sumatra's Westkust wordt vervolgens eene bespreking gewijd, eveneens verlucht door afbeeldingen. — Ten slotte brengt dit Nr. weder een vervolg van Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis' artikelenreeks over het vraagstuk van Java's bevolkingsaanwas.

Een beschamende brief in „De Planter".

Met verwijzing naar het onder dit opschrift opgenomen stukje in het Kol. Weekbl. van 6 Aug. (bl. 10—11), eindigende: „We kunnen en mogen intusschen niet aannemen, dat alle lezers van „De Planter" er evenzoo (d.w.z. als de redacteur) over denken", zij medegedeeld, dat inderdaad van de zijde der lezers van dat blad een protest niet is uitgebleven.

In het Nr. van 30 Juni wordt den redacteur in bezadigde termen onder het oog gebracht, dat het ongepast is in het orgaan eener neutrale vakvereeniging stukken op te nemen „waarbij de Hollandsche vloeken als het eenige middel aan de hand wordt gedaan om de koelies ontzag in te boezemen."

De redacteur dient den verontwaardigden inzender van repliek; hij vindt het geval niet zoo erg. „Men behoort in deze de zon in 't water te kunnen zien schijnen."

Trouwens in het daaropvolgend Nr. (van 15 Juli) wordt de redacteur weer bijgevallen door een anderen inzender, die o.m. schrijft: „Ons vakblad de *Planter* is geen kerkelijk blaadje en ook geen orgaan voor kostschooljuffies of zoethouterige moeders-pappot-jochies. Het is de spreekbuis van en voor assistenten, wier werkkring te midden van dikwijls slechts door pootig optreden onder den duim te houden koelies, niet bepaald in het teeken staat van een naar de kerk en de catechisatie riekende sfeer. En het is dus begrijpelijk, wanneer de toon en de beeldkeuze van zoo'n vakblad wat verschilt van bijv. de...... *Banier!*"

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned. Indië.

Op den eersten Juli waren 10 jaargangen van dit periodiek verschenen, wat der redactie aanleiding gaf tot het uitgeven van een jubileum-nummer (ged. 17 Juli). Dit op glanzend papier keurig gedrukte Nr. bevat een aantal bijdragen van vele medewerkers, die gedurende het bestaan van het blad er voor geschreven hebben, verlucht met hunne portretten. De redacteur geeft een kort overzicht van de geschiedenis, waaruit blijkt dat het orgaan is opgericht op initiatief van den bekenden planter T. Ottolander, gesteund o.a. door K. A. R. Bosscha.

Van enkele der meer uitgebreide opstellen welke het herdenkingsnummer vullen, volgen hier de titels. Nieuwe wegen voor de verbetering van onze groote cultures, door Dr. P. J. S. Cramer. — Enkele aanwijzingen over de cultuur van cactussen, door Bakkers. — De parasieten van den koffiebessenboeboek, door J. den Doop. — Een en ander omtrent verbreiding van diverse eenjarige gewassen, door L. Koch. — Efficiency en landbouw, door Oey Tiauw Hok. — Planter en techniek, door P. C. André de la Porte Jr.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van jaarg. 11, No. 14 (15 Juli '26). Phajus Lour (aardorchidée), door H. J. Wigman (met ill.). — Het planten van vruchtboomen, door W. de Jong (met ill.). — Beschrijving van de methoden van grondonderzoek en de beteekenis der verkregen resultaten, door Dr. J. J. B. Deuss. — Onwettige occupatie (d.w.z. onrechtmatig bezit van gronden), door A. F. Velders. — Het adsorptievermogen van den grond, door Georgikos (slot). — Nederl.-Indië als internationaal belangencentrum. — Een landbouw-atlas voor Java en Madoera, (aan het Kol. Weekbl. ontleende bespreking).

De Indische Mercuur.

No. 34 (25 Aug.). Overzichten van den Volksraad. (Eerste gewone zitting 1926), door H. Ch. G. J. van der Mandere (vervolg). — Landbouw-atlas van Java en Madoera (korte bespreking). — Internationale Vereeniging voor de rubber en andere cultures in Ned.-Indië (jaarverslag 1925). — Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam (aan het jaarverslag over 1925 ontleende mededeelingen, voor zoover deze betrekking hebben op Oost- en West-Indië. Enz.). — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De Afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft in dit Nr. een opgave van recente literatuur over vezelstoffen, plantenziekten, bodemvraagstukken.

Het vreemde element in Ned.-Indië.

Onder dit opschrift bevatte een tweetal Nrs. van Economisch-Statistische Berichten eene beschouwing van den heer Helfferich te Weltevreden. Zijn betoog was eenerzijds zeer duidelijk een pleidooi voor zeer welwillende behandeling, ja bevordering der positie van buitenlanders in Ned.-Indië (waartoe schr. behoort) door het Nederlandsche element, en anderzijds een critiek op de handelingen van het Gouvernement en particuliere Nederlandsche ondernemers ten opzichte van het vreemde element.

In het 25-Aug. Nr. van genoemd orgaan komt nu de hr. H. J. Groeneveld met degelijke argumentatie tegen de voorstellingen van eerstgenoemde verzet aanteekenen.

Korte Berichten voor Landbouw, enz.

Het Nr. van 23 Juli geeft het vervolg van een overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het 2e kwartaal van 1926. — Verder o.m. het eerste gedeelte van een overzicht van den invoer van enkele artikelen in de Buitengewesten gedurende 1925. — Ten slotte bevat het — vooruitloopende op de publicatie van het Centraal Kantoor voor de Statistiek — de definitieve hoofdcijfers omtrent verschillende exportgewassen.

In- en Uitvoer.

Onder het opschrift: „De Japansche handel en het Ned.-Indisch afzetgebied" houdt het Nr. van 23 Aug. een waarschuwing in; met cijfers wordt aangetoond dat Japan ten opzichte van O.-I. een zeer beduidende plaats wat betreft den handel gaat innemen en op velerlei gebied de producten van Europeesch fabricaat verdringt. Japan begint zich meer en meer van het buitenland onafhankelijk te maken en werpt tevens een massa goedkoope fabrikaten vooral op de Aziatische markt. „De Nederlandsche exporteurs en fabrikanten, die belang hebben bij den handel op Indië, zullen goed doen hun maatregelen bijtijds te nemen."

In hetzelfde Nr. nog eenige beschouwingen over de ontwikkeling van de economische en financieele positie

van Ned.-Indië (naar Mr. Trip in het verslag der Javasche Bank).

De bevolkingsrubbercultuur.

In het dezer dagen verschenen Verslag van gehouden vergaderingen door het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van K. en W. is ook opgenomen de tekst eener door den heer L. van Vuuren gehouden voordracht, getiteld: De jongste deelneming van de inheemsche bevolking van Ned.-Indië aan de productie voor de wereldmarkt, in het bijzonder de bevolkingsrubbercultuur.

Weliswaar bestaat er over dit onderwerp reeds een respectabele hoeveelheid literatuur, doch de beschouwingen van den hr. v. V., die zich op zuiver objectief standpunt stelt en deze materie grondig heeft bestudeerd, verdienen niettemin volle belangstelling.

De Indische Verlofganger.

Uit den inhoud van het 27 Aug.-Nr. Merkwaardige graven op den doodenakker te Tanah-Abang (Weltevreden), door C. Vis—Janssen van Raay. — Een „wajang wong" voorstelling te Djogjakarta, door P. B. — De geschiedenis van de koffiecultuur in Suriname, door F. Oudschans Dentz (met ill.).

* * *

Koloniale geschiedenis, door Dr. H. T. Colenbrander, hoogleeraar te Leiden. Derde deel: Nederland, de Oost sinds 1816. Met 31 kaarten voor de drie deelen. ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff).

Koloniale volkenkunde, door J. C. van Eerde, hoogleeraar en directeur van de Afd. Volkenkunde van het Koloniaal Instituut. Eerste stuk: Omgang met Inlanders. Vierde druk. Met platen. (Uitgave van het Kol. Instituut, druk van J. H. de Bussy te Amsterdam).

Raffles 1781—1826, by R. Coupland. With portrait and map of the Malay Archipelago. (Oxford, University Press).

Het Painansch contract, door Dr. W. J. A. de Leeuw. Met kaart: Sumatra's Westkust ± 1660. (Amsterdam, H. J. Paris).

Departement van Gouvernementsbedrijven in Ned.-Indië. Landsdrukkerij. Jaarverslag over 1925. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Dienst voor Waterkracht en Electriciteit in Ned.-Indië. Achtste jaarverslag 1925. (Verkenning, onderzoek en ontginning van waterkrachten. Bouw en bedrijf van electrische installaties. Waterkrachts- en electriciteitswetgeving. Enz.). (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Verslag betreffende den Dienst der Opiumregie over het jaar 1925. (Weltevreden, Landsdrkkerij).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 30. 24 Juli '26. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Nova Guinea. Uitkomsten der Nieuw-Guinea-expedities onder redactie van Dr. L. F. de Beaufort, Dr. A. Pulle en Dr. L. Rutten. Deel XV. Zoölogie, Afl. 2. (Leiden, E. J. Brill).

Bali. Land, Volk, Tänze, Feste, Tempel, von Dr. Krause. (Dritte Auflage). Mit Tafeln. (München, Müller).

Suriname.

De Koloniale Staten hebben verslag uitgebracht omtrent het voorstel om de valsche „erkenning" van natuurlijke kinderen strafbaar te stellen.

Bij het vooronderzoek van deze verordening meende men algemeen er bezwaar tegen te moeten maken om mede te werken tot het in het leven roepen van de hier voorgestelde regeling. Men verschilde met het Bestuur van gevoelen, dat de enkele gevallen, waarin de erkenning van een kind door een man, die niet de vader van het kind is, aanspraken op overtocht naar Nederland, c.q. naar Nederlandsch-Indië, op onderstand bij overlijden van den zoogenaamden vader, op kostelooze geneeskundige hulp en behandeling, op kinderbijslagen, enz. doet geboren worden, er toe zouden moeten leiden, in zulke algemeene termen als het voorstel beoogt het feit als een zelfstandig misdrijf strafbaar te stellen. Behoudens de enkele uitzonderingsgevallen hiervoren aangehaald, geschiedt in Suriname een dergelijke erkenning slechts uit overwegingen van ethischen aard en komt het zeer zelden voor, dat dit geschiedt uit berekening of met het oogmerk daarmede

zichzelf of het kind eenig voordeel te bezorgen.

Overtuigd was men daarom dat het overnemen van deze in Oost-Indië geldende strafbepaling in Suriname om de enkele ongewenschte gevallen te treffen, zou leiden tot schade van de belangen der Surinaamsche gemeenschap. Ook werd ernstig bezwaar gemaakt tegen de hier voorgestelde gevangenisstraf.

* * *

De Koloniale Staten hebben verslag uitgebracht omtrent het ontwerp, strekkende o.m. om te bepalen, dat geschillen tusschen huurders en arbeiders omtrent de kwaliteit van balata, beslecht worden door een van Gouvernementswege te benoemen commissie. Zij meenen echter, dat het wenschelijk is om niet een permanente commissie te benoemen, doch voor elk geval de arbiters aan te wijzen. Ook meende men, dat deze commissie niet alleen behoort te oordeelen over de kwaliteit van de balata, doch tevens over den daarvoor te betalen prijs. Gewezen werd verder op een praktisch bezwaar; er zijn gevallen dat de arbeider verplicht is „sheets balata" te leveren, volgens de eischen der Londensche markt. Zal de commissie die eischen kunnen beoordeelen? Met het voorstel om het risico van het vervoer af te nemen van den arbeider, werd algemeen instemming betuigd. In overweging werd verder gegeven om de bepaling, dat een arbeider, die bij een onderneming in schuld blijft, in geen vijf jaren een contract met een andere onderneming mag aangaan, aan te vullen met de bepaling, dat na die vijf jaren de schuld beschouwd zal worden als vervallen. Ook werd gevraagd, waarom in het houtkapbedrijf toegelaten wordt te werken met ongecontracteerde arbeiders?

* * *

„De West" van 20 Juli schrijft:

„Nickerie. Heeft de katoenonderneming Anderson in Nickerie van de zware droogte geprofiteerd om een zoo groot mogelijke oppervlakte land aan te brengen, de rijstbouwers aldaar hebben zich na de droogte niet onbetuigd gelaten en men staat verbaasd over de enorme oppervlakten — duizenden akkers — die zij in betrekkelijk korten tijd hebben aangelegd.

De stand is over het algemeen zeer gunstig. Helpt het seizoen mede, dan wordt een schitterende oogst verwacht.

Niet minder gunstig is de stand der katoenvelden op Margarethenburg, een oppervlakte van ongeveer 350 akkers. De prestatie die deze onderneming te zien geeft, is des te opmerkelijker waar zij het tot dusverre heeft moeten moeten stellen zonder gecontracteerde arbeiders. Eerst in den loop van dit jaar zullen Javaansche arbeiders voor Margarethenburg worden aangevraagd. De katoencultuur brengt veel wiedwerk mede. Er zijn tijden geweest dat de onderneming tweehonderd vrouwen voor dit doel in dienst had.

De heer van Leesten heeft in Nickerie een dertig akkers in katoen. En eenmaal sprekende over katoen, kan hier dadelijk aan worden toegevoegd, dat ook elders die cultuur er goed voor staat. Op Broederschap heeft men dit jaar 125 akkers katoen aangebracht, die er schitterend voorstaan. Ook op de Amerikaansche onderneming Constantia is (voorloopig) 35 akkers in cultuur gebracht en de stand gunstig.

Op Margarethenburg gaat men nog voort met planten, hoewel het seizoen reeds vrij ver gevorderd is. Men rekent er echter op, dat de groote droogte in Nickerie zal duren tot eind November, zoodat de oogst binnen kan zijn voor de regens invallen. Het voornemen bestaat om wederom vijf tot zeshonderd akkers nieuw land aan te brengen.

De voorgebouwen maken eveneens een gunstigien indruk. Flinke woningen voor het dirigeerend personeel, terwijl de voorbereidingen reeds getroffen zijn voor den bouw van een nieuw hospitaal en ook een flinke stal is opgezet".

Voor de zooveelste maal moet ons hier de vraag van het hart: waarom kon dit alles geen Nederlandsche onderneming zijn? Is het weer de kwestie van vijf pooten aan een schaap?

* * *

In „Suriname" van 23 Juli een interessant artikel van den heer H. J. Lissone, eigenaar van „het Italiaansche Bijenpark", over *„Honingbijen"*. De heer Lissone heeft het voornemen om van 15 Augustus tot 15 November — den grooten honingoogsttijd — een kostelooze cursus te houden over de bijenteelt.

Uit het artikel knippen wij het volgende:

„Het bedrijf is in de tropen goedkooper en gemakkelijker dan elders en kan met een weinig goeden wil door een ieder, die er iets voor voelt, ondernomen worden."........

„Wij hebben in Suriname ongeveer 300 kolonies honingbijen en 28 imkers, doch slechts 3 bezitten meer dan 25 kasten. Een zeer pover aantal, en dit waar Suriname beschikt over een prachtflora. M.i. moest iedere plantage b.v. ten minste 300 kasten rijk zijn. En wat een bron van inkomsten zou dit niet beteekenen voor de betrokkenen en anderen."

„Inderdaad — aldus de heer Lissone — er zijn nog heel wat bronnen van inkomsten, die wij over het hoofd zien. De honingopbrengst hier per kast is overwegend meer dan in Europa en Amerika en de uitgaven per kast gemiddeld veel geringer."

* * *

Wij hebben dezen zomer heel wat gelezen over zwemsport en in den laatsten tijd over de praestaties van vrouwen, die het Engelsche kanaal hebben overgezwommen. Dat ook in Suriname de zwemsport beoefend wordt moge blijken uit het volgende stukje, onder het hoofd *„Een stout stuk"*, in „De Periskoop, algemeen weekblad voor Suriname" van 10 Juli:

„Onlangs gaf de redacteur van „De West" verslag van een reis naar Brokolonko, het merkwaardig goudplacer, waarvan de fabelachtige rijkdom herinneringen opwekt aan het legendarisch *Dorado.*

Een der leden van het reisgezelschap deelde ons mede, dat het verslag in De West een leemte bevat, welke hij gaarne door ons blad zag aangevuld. De verslaggever heeft namelijk geen melding gemaakt van zijn eigen stouten zwemtocht over de *Mamadamvallen.* Deze vallen, die men kan zien op de Surinamefilm, hebben een lengte van ongeveer duizend meter. Zij bestaan uit een reeks versnellingen en valletjes, in het midden waarvan zich de zoogenaamde „mama" bevindt. Dit is de hoofdval, waar onder donderend geraas en in wolken van schuim het water ongeveer 'n meter neerploft van de rotsen. Bij vorige gelegenheden had de heer Kraan, onder geleide van Boschnegers, de kleinere vallen en versnellingen afgezwommen. De Boschnegers waren toen echter niet te bewegen geweest om de „mama" af te gaan. Ditmaal waren echter vier jeugdige Boschnegers bereid om al de vallen met hem af te zwemmen. Hun geleide is onmisbaar met het oog op de ontelbare rotsen boven, maar vooral onder water, die aan zulk een tocht een bepaald gevaarlijk karakter geven. Het moet wel een merkwaardige sensatie zijn als men zich met onweerstaanbare kracht voelt medesleuren door den stroom, met de wetenschap dat aan alle kanten puntige rotsen dreigen en dat één enkele misgreep noodlottig kan worden. Verliest de zwemmer zijn stuur dan wordt hij meedoogenloos voortgestuwd langs en over de rotsen. Het reisgezelschap, dat van uit een boot dit stoute stukje gadesloeg, stond duizend angsten uit, maar gelukkig kwam de zwemmer uit het avontuur te voorschijn met slechts een aantal schrammen en blauwe plekken, zonder ernstige kwetsuren. De Boschnegers waren vol bewondering voor den vreemdeling, die zich zoo thuis voelde in hun element en verklaarden, dat een dergelijke tocht nog nimmer door een blanke was ondernomen."

* * *

Hebben wij in ons vorig nummer het overlijden gemeld van een hoogst verdienstelijk Surinamer, den heer Julius A. Polak, met den dood van den heer Cor Anijs heeft de kolonie andermaal een gevoelig verlies geleden. Hij was een jeugdig musicus, die veel heeft gedaan voor het muziekleven in Paramaribo, als oprichter en directeur van verschillende muziekgezelschappen.

* * *

In „De Indische Verlofganger" van 27 Augustus een geïllustreerd artikel van den heer Fred. Oudschans Dentz over *„De Geschiedenis van de koffiecultuur in Suriname".*

* * *

Den 4en September e.k. zal het 25 jaar geleden zijn dat Mr. Dr. C. F. Schoch, thans Hoofddirecteur van de Surinaamsche Bank, Heerengracht 577, te Amsterdam, zijne werkzaamheden bij genoemde Bank aanvaardde, na eenige jaren Gouvernementssecretaris in Suriname te zijn geweest.

Wij wenschen dezen beproefden vriend van de Surinamers, die steeds toegankelijk is voor allen die hem noodig hebben, geluk met zijn feestdag. Moge hij zijn nuttigen arbeid in het belang van de kolonie, die hem zoozeer ter harte gaat, nog vele jaren voortzetten.

Een interview van den jubilaris vindt de lezer in het

„*Algemeen Handelsblad*, Bijvoegsel van 28 Augustus. (Met portret).

* * *

Mr. M. Deniet, advocaat bij den Hoogen Raad, vertrekt 30 September naar Suriname, om te worden benoemd tot advocaat-generaal.

Bij Kon. Besluit dd. 26 Juni is, met ingang van den dag van vertrek naar Paramaribo, de heer mr. J. C. Brons, advocaat en procureur te Rotterdam, benoemd tot lid van het hof van Justitie in Suriname.

Bij Kon. Besluit dd. 26 Juni is, met ingang van 22 Augustus, aan den heer S. H. de Granada eervol ontslag verleend uit de betrekking van agent-generaal voor de immigratie in Suriname en als lid van den raad van bestuur in dat gewest, en zulks met dankbetuiging voor de in die functiën aan den Lande bewezen diensten.

Curaçao.

Salarisherziening.

Und kein Ende! zouden wij aan het opschrift hebben willen toevoegen, wanneer wij onzen indruk hadden moeten weergeven, dat met de allerlaatste voorstellen het einde van het lapwerk allerminst kan worden geacht te zijn bereikt.

Bij de in 1925 tot stand gekomen duurtetoeslagen zijn de ambtenaren met een inkomen van f 6000.— en meer uitgesloten. Zooals men in de M. v. A. op de begrooting van 1927, gericht aan den Kolonialen Raad, lezen kan, was dat, omdat „daar een duurtebijslag bijzonderlijk dient om oogenblikkelijke behoeften te bevredigen, is het niet noodig die te geven bij en boven bezoldigingen, die reeds in staat stellen in voldoende mate in het levensonderhoud te voorzien."

Toen kreeg bij de begrooting van Koloniën de gouverneur van Curaçao een traktementsverhooging, waarbij ook een beroep werd gedaan op de stijging van den levensstandaard.

En thans komt de gouverneur met voorstellen tot traktementsverhooging voor de hoofdambtenaren, voor welke, volgens de M. v. t., nu ook gelden „de kostbare levensomstandigheden, die de ontwikkeling van Curaçao thans heeft tot stand gebracht."

Wij laten de ontworpen regeling hier volgen en vermelden achter de nieuwe bedragen de thans geldende.[1])

			verhooging
Gouvernements-Secretaris	f 8.004	f 7.008	f 996
Gezaghebber van Aruba en Bonaire	„ 7.008	„ 6.000	„ 1008
Gezaghebber van de Bovenwindsche Eilanden	„ 8.004	„ 7.008	„ 996
Procureur-Generaal	„ 11.004	„ 10.008	„ 996
Voorzitter van het Hof van Justitie	„ 10.008	„ 8.004	„ 2004
Lid v. h. Hof van Justitie	„ 8.004	„ 7.008	„ 996
Griffier v. h. Hof v. Justitie	„ 7.200	„ 5.508	„ 1692
Advocaat-generaal bij het Hof van Justitie	„ 7.200	„ 5.508	„ 1692
Administrateur v. fin. ...	„ 10.008	„ 8.004	„ 2004
Inspecteur van belastingen	„ 7.200	„ 6.000	„ 1200
Koloniale Ontvanger	„ 7.008	„ 5.100	„ 1908
Postdirecteur	„ 7.008	„ 5.100	„ 1908
Directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst	„ 10.008	„ 12.000	—
Dir. v. Openbare Werken	„ 10.008	„ 7.200	„ 1808
Chef van het Haven- en loodswezen	„ 9.600	„ 7.200	„ 2400

Wij zullen allerminst zeggen, dat de voorgestelde bezoldigingen — op enkele uitzonderingen misschien na — te hoog zijn. De regeling als zoodanig kan intusschen aanleiding geven tot allerhande beschouwingen, waarvan wij er eenige willen laten volgen.

Vooreerst zien wij, dat de gouverneur van deze algemeene traktementsherziening der hoofdambtenaren gebruik maken wil om op de incidenteele verhooging, voor den administrateur van financiën en den postdirecteur bij de begrooting voor 1927 voorgesteld, nog een f 400.— resp. f 1000.— op te leggen.

In de tweede plaats trekt de aandacht de geweldige vooruitgang van den chef van het haven- en loodswezen, een ambt, dat nog niet eens vervuld is. Misschien hoort deze betrekking tot die, waarvan in de M. v. t. gezegd wordt, „dat gegadigden hun sollicitatie introkken na kennisneming der geldende salarissen of hooger betaling bedongen dan de vastgestelde or[…]nieke wedde."

Het zonderlingst lijkt ons de regeling voor de re[…]terlijke macht. De voorzitter van het hof van justi[…] wiens werkzaamheden practisch niet veel schijnen [te] verschillen van die der leden, gaan met f 2000.— vo[…]uit, de griffier en de advocaat-generaal stijgen [met] f 1700.— en de leden van het hof met niet meer [dan] f 1000.—. De bezoldiging dezer leden blijft dan ver beneden hetgeen voor de gegradueerde dragers [van] dit ambt billijk moet worden geacht, zoowel bescho[uwd] van het standpunt der verhooging, vergeleken met andere verhoogingen, als vergeleken met de andere [be]zoldigingen. Een gelijkstelling met de ambten van [gou]vernementssecretaris en gezaghebber der bovenwi[nd]sche eilanden, en een plaatsing onder de betrekkin[g] van administrateur van financiën en chef van het [ha]ven- en loodswezen, misschien ook van directeur [van] den Openbaren Gezondheidsdienst en van direct[eur] van openbare werken, doet aan de „beteekenis" [van] het ambt van lid van het hof van justitie allerm[inst] recht wedervaren. Bovendien is het verschil met [de] ongegradueerde griffier en advocaat-generaal veel [te] gering.

Het ware wel te wenschen, dat bij deze regeling [re]kening gehouden was met de o.i. veelzins juiste besch[ou]wingen van den heer Kesler in dit blad van 24 Juni [l.l.] Ook hierin kon tot voorbeeld strekken de eenige ja[ren] geleden door gouverneur Helfrich ontworpen regeli[ng] waarbij aan ambtenaren met een academische of da[ar]mee gelijk te stellen opleiding en met een *Nederland[sch]* artsdiploma een verhooging van f 1900.— boven [het] vastgestelde bedrag werd toegekend.

De Koloniale Raad zal met deze voorstellen wel ni[et] meegaan. Vooreerst gelden hiertegen goeddeels deze[lf]de bezwaren als tegen de verhoogingen, bij de begr[oo]ting voor 1927 voorgesteld. En in de tweede pl[aats] zal de vraag opkomen, waarom hier salarisverhoog[ing] en bij de lagere ambtenaren duurtetoeslag, waard[oor] de eenige jaren geleden vastgestelde regeling e[en]recht verbroken wordt.

Gouverneur en emigrant.

La Cruz ontving 7 Juli 1926 een bericht van Cuba, geschreven op Central Manati (een suikerfabriek) den 14den Juni. Drie weken had deze briefkaart dus noodig gehad om haar bestemming te bereiken.

Allen waren daar nog in de verwachting, schrijft [het] blad van 14 Juli l.l., dat een stoomboot hen zou ko[men] halen, en allen hadden ervoor geteekend, opdat [de] gouverneur goed zou begrijpen, dat het de moeite [zou] loonen, hen door een stoomboot te laten halen. De g[ou]verneur heeft echter een schoener gezonden. Het b[lad] denkt nu wel, dat die menschen met de *Frisia* zul[len] komen. Maar de *Amigoe* meent, dat dit nog te be[zien] staat, omdat die lieden „reikhalzen om *per stoom[boot]* naar Curaçao terug te keeren." En als zij niet kom[en,] zegt *La Cruz*, kan de gouverneur ermee rekening ho[u]den, hoeveel menschen achtergebleven zijn, en op e[en] andere gelegenheid wachten om hen af te halen.

Is het niet kras? De gouverneur gaat — met m[e]vrouw Brantjes nog wel — met een schoener naar [de] bovenwindsche eilanden, en de Cubaansche emigr[an]ten zouden wachten op een stoomboot.

Inderdaad is de reis van Cuba naar Curaçao een a[n]dere dan van Curaçao naar St. Martin, maar een go[u]verneur van Curaçao is ook geen emigrant.

Waarmee wij nog niet willen zeggen, dat wij z[ulk] een „eenvoudige" reis van den gouverneur toejuiche[n:] het decorum heeft ook zijn eischen.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Uit *de Cur. Crt.* van 24 Mei 1828:

Waarschouwing.

De ondergeteekende Commissaris van Policie, wa[ar]schouwt by deze elk en een iegelyk tegen het gebru[ik] van Sardynen, alias Sardientjes, als zynde dezelve vo[l]gens te kennen geven van den Stads Chirurgyn, in deze en de volgende maanden Juny, July en Augustus gewoonlyk vergiftigd.

De Commissaris van Policie,
Mr. J. B. GRAVENHORST.

Den 17den Mei 1828.

Uit den Verren Vreemde.

Duitsch-Fransche handelsovereenkomst.

Het wil ons voorkomen, dat de pers h.t.l. niet zoove[el] belangstelling heeft getoond voor een bericht, als [dit] wel verdient. Er is een Duitsch-Fransche handelsove[reenkomst]

1) Waarom de Inspecteur van het Onderwijs vergeten is, blijkt niet uit de stukken.

...enkomst gesloten, die met ingang van 20 Augustus ...eldig is geworden. 't Is waar, zij is voorloopig maar voor 6 maanden aangegaan; maar de bedoeling hiervan ... niet, en kan uit den aard der zaak ook niet zijn, dat zij slechts voor een half jaar zal gelden, in dit voorloopige ligt de strekking uitgedrukt om het als een proef... te beschouwen ten einde veranderingen en verbeteringen aan te brengen, welke in dat tijdperk door de praktijk als wenschelijk zullen worden aangewezen. ...l klinkt 't eenigszins tegenstrijdig, toch kan dus gezegd worden, dat het voorloopige, zoo opgevat, juist op de bedoeling van het bestendige wijst.

Deze toenadering tusschen Duitschland en Frankrijk is zeker een verblijdend verschijnsel. Zij is dit te meer, omdat zij geen maaksel is van diplomatiek overleg waar ... naties buiten staan, maar, omgekeerd, een diplomatiek gevolg van door den handel geuiten wensch tot toenadering en samenwerking. De gebeurtenis teekent zich ook scherp in 't licht der zich zettende nieuwe groepeeringen, waarover wij hier nog de vorige week spraken, en die dreigen Frankrijk te isoleeren van de andere Middellandsche zee staten en van de Britsch-Amerikaansche combinatie. Haar komt echter nog bijzondere ...ellendheid toe, om de koloniale paragraaf, die zij bevat, en die haar, ook volgens Fransche bladen, wellicht het meeste gewicht bezorgt.

Daarin wordt bepaald:

In de koloniën Madagascar, Réunion, Martinique, Guadeloupe, Gyana, Nieuw Caledonië en Gabon genieten de voortbrengselen van Duitschen oorsprong dezelfde ...uctiën als aan de Fransche grenzen.

In de koloniën van Fransch W.-Afrika, Fr. Midden Afrika (met uitzondering van Gabon), de Kust van Somalis, St. Pierre en Miquelon, de Fr. bezittingen in Indië en in Oceanië, in Tunis en in de onder Fr. mandaat staande gebieden zullen de uit Duitschland afkomstige voortbrengselen het voordeel der laagste douane-tarieven genieten.

Omgekeerd zullen de voortbrengselen van die koloniën, protectoraten en mandaatgebieden bij invoer in Duitschland behandeld worden op den voet der meest begunstigde natie.

Zoals men weet, heeft Frankrijk voor zijn eigen producten bevoorrechte tarieven of volkomen vrijen invoer in de overzeesche landen onder zijn vlag. Het ... zoodoende dus voor eigen producten een voor... houden. Maar voor den vreemden invoer geeft Duitschland voortaan gelijke kansen met de meest begunstigde natie. Dat zegt wel iets in dezen tijd!

In Duitschland ijvert een zich duchtig roerende ...ep voor de noodzakelijkheid van een overzeesch afzetgebied en van overzeesche bronnen voor grondstoffen. Men zal zich ook herinneren, dat Dr. Schacht, de president van de Rijksbank, die Duitschland over de valuta-crisis heen geholpen heeft, onlangs aan de koloniale politiek den weg aanbevolen heeft, om, zonder den moeilijk in te willigen eisch van Duitsche koloniën onder eigen vlag te blijven aandringen, het daarheen te leiden, dat Duitsche gecharterde en geprivilegeerde maatschappijen in overzeesch gebied werkzaam zullen zijn. Volgens uitlatingen op de in Augustus in Hamburg gehouden koloniale week, is men in deze richting reeds met succes werkzaam. Nu is 't stellig niet zonder beteekenis, dat Frankrijk zich hierdoor niet meer gewaarschuwd en aangespoord voelt om tegen den Duitschen invloed in te gaan, maar ten zelfden tijde nog een overeenkomst sluit, waardoor het alle deuren van zijn overzeesch gebied voor den Duitschen ondernemingsgeest open stelt.

Marianne is niet ineens een opofferende vriendin van Michel geworden. Parijs moet door deze overeenkomst, behalve de voordeelen voor de Fransche nijverheid en productie, bij de tegenwoordige politieke verhoudingen stellig nog andere belangen gediend achten. Kan hierdoor aan de voormelde koloniale paragraaf wellicht een beteekenis van verdere strekking toegedacht worden, in ons oog is de aankondiging van een nieuw Fransch-Duitsche koloniale politiek reeds van zoodanig belang, dat wij haar als een historische gebeurtenis van den dag signaleeren.

Z. Afrika—Britsch-Indië.

Den 30en Augustus is een officieele deputatie van Durban naar Br. Indië vertrokken, van wier bemiddeling wellicht eindelijk uitkomst te verwachten is voor de zoo moeilijke kwestie der positie van de Br.-Indiërs in Z.-Afrika.

In Juli 1925 werd door de Z.-A. regeering een wetsontwerp ingediend, dat de vestiging wilde regelen van bewoners met gelijken rasoorsprong. Een congres van Indiërs in Z.-A. richtte bezwaren tegen dit ontwerp tot den minister van binnenlandsche zaken, Dr. Malan; de deputatie verzocht een conferentie te willen doen houden, door vertegenwoordigers van de Imperiale regeering, van de Z.-A. Unie, van de Ind. regeering, van Indië en van het Z.-A. Indiërs-congres. De deputatie werd niet geheel onverrichterzake naar huis gezonden, haar werden eenige wijzigingen in- en nader overleg betreffende het wetsontwerp toegezegd, maar de conferentie werd niet gehouden. Uit Br.-I. kwam in December l.l. een delegatie van 4 vooraanstaande persoonlijkheden naar Z.-A., om zich ter plaatse op de hoogte te stellen omtrent de economische positie van de Br.- Indiërs. Deze commissie bewees weer eens wat tact vermag, zij maakte op de autoriteiten en invloedrijke personen in Z.-A. 'n uitstekenden indruk. Dr. Malan trok 't aangevochte wetsontwerp in. Intusschen had de Br.-Indische regeering tot die van de Z.-A. Unie het verzoek gericht eenige afgevaardigden naar Indië te zenden om land en volk beter te leeren kennen. Het is de dientengevolge aangewezen commissie, welke nu uit Durban vertrokken is. De minister van mijnwezen en industrieën, F. W. Beijers, heeft de leiding, zijn medeleden vertegenwoordigen de Z.-A. partij, de arbeiderspartij, de Nation. partij, terwijl de heer J. R. Hartshorne, hoofdambtenaar van het immigratie-departement, die de commissie van Br.-Indiërs door Z.-A. heeft vergezeld, als secretaris meegaat.

De bedoeling is, dat de commissie terug zal zijn vóór de in December te Pretoria te houden conferentie van vertegenwoordigers der Z.-A. Unie en der Indische regeering, betreffende de positie van de Indiërs in Z.-A. Men hoopt, dat generaal Hertzog, de minister-president en de heer Havenga, de minister van financiën, dan ook terug zullen zijn van de Imperial-conferentie te Londen. Dit alles spant de verwachting hoog voor een groot en goed resultaat der bijeenkomst, die zich in December zal bezighouden met de positie der 160.000 Indiërs in Z.-A., maar de Br.-Indiërs doen bij voorbaat toch reeds het bezwaar gelden, dat bij de conferentie alleen regeerings-vertegenwoordigers zitting zullen nemen, in tegenstelling met het verzoek dat door het congres van Indiërs in Z.-A. tot minister Malan werd gericht.

Ingezonden.

Het Congres van Boedi Oetomo.

Soerakarta, 28 Juli 1926.

Aan de Redactie van het „Koloniaal Weekblad".

M. H.

Op blz. 4, laatste kolom onderaan (Rubriek: Van Week tot Week), van No. 24 van Uw orgaan van 17 Juni 1926, gisteravond door mij ontvangen, komt de mededeeling voor, dat wegens spreekdelict op het jongste Boedi Oetomo-Congres zullen vervolgd worden...... en dan komt een heel lijstje van personen.

Inderdaad is dat bericht in de Indische bladen gelanceerd, edoch volkomen onjuist.

De politie te *Solo* heeft geen enkel spreekdelict op dat congres geconstateerd, al ging het er vrij scherp toe, ja al was het soms op het kantje af. U weet, dat het congres alhier plaats had.

Hoe dat bericht in de pers is gekomen, is mij niet duidelijk geworden; ik heb het dadelijk tegengesproken. Er wordt dus *niemand* terzake vervolgd.

De critiek van het *„Vaderland"*, dat blijkbaar nog niet weet, dat dergelijke berichten contrôle behoeven, had dus gevoeglijk in de pen kunnen gehouden zijn.

Een kleine rectificatie, aan de hand van dit schrijven, zag ik gaarne in Uw weekblad opgenomen.

Hoogachtend,
J. H. NIEUWENHUYS.

Naschrift der Redactie.

We stellen het natuurlijk op hoogen prijs, dat de Heer Nieuwenhuis, Resident van Soerakarta, aan den inhoud van ons blad blijkbaar volle aandacht schenkt. Het bedoelde, aan de *Nwe Rott. Cour.* ontleende, berichtje werd door ons zonder commentaar geplaatst. De beschouwing door het *„Vaderland"* er aan vastgeknoopt, heeft dat blad aanleiding gegeven de strekking ervan gedeeltelijk te herzien, toen later door de Indische couranten de juiste toedracht dezer zaak in bijzonderheden hier te lande bekend was geworden.

Red. Kol. Weekbl.

Ter overweging

De Bond van Vruchtenhandelaren te Londen, heeft dezer dagen eenige merkwaardige cijfers openbaar gemaakt. Verleden jaar besloot hij tot een groote advertentie-reclame onder het motto „eat more fruit". Het gevolg is geweest, dat voor twaalf millioen Gulden méér werd omgezet dan het jaar te voren. Over de twee jaren, waarin de reclameveldtocht voor het eten van fruit werd ondernomen, hebben de advertentiekosten nog geen f 1.200.000 bedragen, terwijl het bedrag van den omzet in dezelfde periode is toegenomen met

24.000.000 Gulden

Om goede zaken te maken

is het noodig goede waar te leveren. Doch het publiek moet weten dat gij die levert. Dat bereikt gij alleen door **goede** en **voortdurende** reclame.

GEBRUIK DIT BLAD
VOOR UW s
Reclamecampagne.

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

Passagierslijsten van de K. W. I. Mail.

Den Haag, 27 Augustus 1926.

Aan de Redactie van „Oost en West".

Mijnheer de Redacteur,

Vermoedelijk heeft U en hebben enkele lezers mijn ingezonden stuk gelezen in andere bladen over de *Passagierslijsten van de K. W. I. M.* 1) Ik acht het echter raadzaam dit onderwerp ook in uw geacht blad ter sprake te brengen, omdat ik overtuigd ben, dat U deze lijsten ook zou willen opnemen, wanneer U daartoe in de gelegenheid werd gesteld. Doch door gebrek aan medewerking van de zijde van de Directie van de K. W. I. M. wordt U die gelegenheid onthouden. Ik ontving van vele zijden, schriftelijk, mondeling en telefonisch steun voor mijn verzoek. Velen in den lande zouden het niet meer dan billijk vinden, wanneer het verzoek werd ingewilligd, maar de Directie blijft weigeren, omdat *eenige jaren geleden eenige passagiers verzocht hebben het niet te doen.* Kan men zonderlinger argument denken?

Maar de lezers van de „West India Committee Circular", in Engeland verschijnende, worden *wel* in de gelegenheid gesteld om de namen te lezen van de *Engelsche* passagiers, die met de booten van *dezelfde* maatschappij naar Europa reizen!

Ik vraag mij af wat moet voorgaan. De belangstelling in Nederland of in Engeland, waar n.b. de maatschappij jaren lang in de groote Engelsche bladen met een verkeerden naam werd weergegeven (zonder dat deze of haar agenten dit bemerkten) totdat op mijn aandringen, na veel heen en weer geschrijf, tijdens mijn verblijf in Engeland, aan dien misstand een einde kwam. De maatschappij stelde mijn bemoeiingen in deze zeer op prijs. Wij *Nederlanders* stellen nu zeer op prijs, niet op den achtergrond te worden gedrongen, neen niet over het hoofd te worden gezien.

Met dank voor de plaatsing,

Hoogachtend, Uw Dw. Dr.,
FRED. OUDSCHANS DENTZ
West.-Ind. Ambten. met verlof.

Andere bladen worden verzocht dit over te nemen.

1) Ongetwijfeld. We vestigden op dat schrijven de aandacht in het „Kol. Weekblad" van 29 Juli (bl. 12). Red.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

Op de bestuursvergadering van 25 Aug. l.l. hebben we besproken, wat we nog in 1926 zouden kunnen doen. Het resultaat daarvan is:

1e. Te trachten in de tweede helft van October een voorstelling van de films: „Dwars door Sumatra" en „De kroning van den Sultan van Deli" te arrangeeren voor leden enz. en voor scholen.

2e. Een lezing met lichtbeelden omstreeks half November „Uit den Hindoe-tijd op Java", door den heer Ch. Dumont, die we moesten verschuiven.

3e. Contact te zoeken met eenige omliggende gemeenten, teneinde ook daar een „Indischen avond" te organiseeren.

Verder werd besproken de propaganda — waarvan we hopen, dat we resultaten zullen kunnen melden — en de voorloopige plannen voor de herdenking van ons 25-jarig jubileum. Genoemd werden vele mooie, doch kostbare plannen... Ook daarover zullen we ons beraden. De Padangramp-commissie blijkt achteraf te hard van stapel te zijn geloopen. De termijn van inzending is nog steeds niet gesloten. Te zijner tijd zullen we daarover nog wel berichten.

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Afdeeling Curaçao.

JAARVERSLAG OVER 1925.

Aantal leden.

Op het einde van het Vereenigingsjaar 1925 bedroeg het aantal leden dezer afdeeling 13. In den loop van het jaar gaven zich 4 personen als lid op, terwijl 2 leden naar Holland terugkeerden.

Vertegenwoordiger.

Einde 1924 zag de Afdeeling zich door den dood van den heer Meerdinck, van haren vertegenwoordiger beroofd. In genoemden heer verloor de Afdeeling een

zeer bekwaam en volijverig vertegenwoordiger, di durende eenige jaren op waardige wijze onze Ver ging vertegenwoordigd heeft. Gelukkig werd de Kapitein de Ridder op verzoek van het Hoofdbes in het begin van dit jaar bereid gevonden voorlo de vertegenwoordiging waar te nemen. Hier zij plaats hem namens de Afdeeling dank te zeggen de wijze waarop hij zijn beste krachten ter bes king stelde van de Vereeniging gedurende den tijd zijn waarnemingsschap. Eind Juni werd onder kende door het Hoofdbestuur als vertegenwoor voor Curaçao benoemd.

Verdere bijzonderheden zijn er over het afgel jaar niet te melden. Groote belangstelling voor de eeniging bestaat hier nu eenmaal niet. Getracht worden meerdere belangstelling ervoor te doen gen, o.a. door propaganda bij de alhier geves Petroleum Maatschappij.

Laat ons hopen dat 1926 van een en ander resul mag zien!

De Vertegenwoordiger op Cura
KRUGERS.

Hiermede moge nog volgen de geldelijke verant ding over 1925, voor zoover daarvan de gegevens wezig zijn.

Saldo per 1 Januari 1925		f
Ontvangen contributies over 1925		f
		f
Geremiteerd aan het Hoofdbestuur	f 83.50	
Incassokosten en porti	„ 1.50	
		f
Saldo		f

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

ALBUM-FOTO's SUMATRA's WESTKUST.

In aansluiting met de mededeeling in een vorig N omtrent de voordracht van den heer W. A. Uiterwij verzoekt deze ter kennis te brengen, dat de aanm van de albums niet doorgaat, indien niet minster bestellingen binnenkomen. De albums zullen be 100 foto-reproducties van diverse plaatsen, panor kleederdrachten, enz. van Sumatra's Westkust en len kosten f 3.50 per stuk franco per post, terw geheele netto-opbrengst zal worden afgedragen aa Steuncomité voor de slachtoffers van de aardbe ramp ter Sumatra's Westkust.

HOOFDBESTUUR DER VEREENIGING „OOST EN WEST".

R. Zuyderhoff, Voorzitter.
F. van Peski, Onder-Voorzitter.
F. H. W. J. R. Logeman, Lid.
F. H. A. van der Brugh, Secr.-Penningm.
E. Roodhuijzen, Amersfoort.
G. C. van den Wall Bake, Amsterdam.
W. C. Clasener, Amsterdam.
J. C. Baars, Apeldoorn.
Mr. J. Huges, Arnhem.
Mevr. de Douair. Jhr. W. C. Clifford Kock van Breugel-Roelofs, Breda.
Dr. H. H. Zeylstra Fzn., Deventer.
Mevr. C. van Assen-Sol, Den Haag.
J. Franke, Groningen.
H. F. Wagenaar-Reisiger, Haarlem.
J. A. van Hamel, Leiden.
F. E. Luitjes, Nijmegen.
Z. G. Ph. Marcella, Rotterdam.
H. Somermeijer, Utrecht.

Van de Redactie.

De Secretaris der afdeeling Apeldoorn zond de Nieuwe Apeld. Courant van 24 Aug., waar volgende:

Het Koloniaal Weekblad, Orgaan der Vere Oost en West, Uitgave-adres Heulstraat 17, Den Het nummer van 19 Augustus (no. 33) geeft een belangwekkende opstellen. De inhoud vinde hi plaatsje:

Ramp Sumatra. Ingekomen gelden van 8 tot e 14 Aug. 1926. — De Padang-collecte te 's-Grave

— Een waardeerend oordeel over het Bestuur van Ned.-Indië. — Indische Bedestonden, door S. Kalff (slot). — De teruggave onzer Koloniën door Engeland, door H. A. Ritter (II). — Uit de geschiedenis van Suriname, door v. d. B. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Indische Bladen: 1. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: Leiden. — Mededeelingen: I. Van het Dag. Bestuur, II. Van de Redactie, III. Van het Informatie-Bur. — Mutatiestaat van 11 tot 18 Augustus 1926.

Ter navolging!

———

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS:

A. van den Burgh, tijd. wnd. Commies op het kantoor van den Gewestelijken Leider der Veldpolitie te Batavia; Engelenburgstraat 53, Den Haag.
F. Rijken Rapp, Hoofdobservator bij het Kon. Magnetisch en Meteorologisch Observatorium te Weltevreden; Ten Hovestraat 101, Den Haag.
J. van Kapel, Politieopziener 1e kl. aan de Opleidingsschool van het personeel der politie te Soekaboemi; Hoofdstraat 189, Alphen a. d. Rijn.
G. A. M. Ehreneron, Kantoorhoofd met den pers. titel van Referendaris bij de Alg. Rekenkamer; Van Aerssenstraat 168, 's-Gravenhage.
N. H. M. J. D. Büno Heslinga, Ambtenaar 2e kl. bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen; Edisonstraat 144, 's-Gravenhage.
L. A. Leidelmeyer, Idem als voren; Laan van Meerdervoort 717, 's-Gravenhage.
J. Ch. L. de Gosse, Commies bij het Dept. van Financiën; Laan van Meerdervoort 335, Den Haag.
J. M. Maas, Werkbaas bij de Staatstramwegen; Marnixsteinstraat 25 boven, Rotterdam.
van Hees Meyer, Hoofdopzichter bij den Waterstaat en 's Lands B. O. W.; p/a. A. Visser, Eschdoornstraat 159, Den Haag.

Mej. A. M. Nelissen, Commies bij het Kadaster; Wilgstraat 57, 's-Gravenhage.
G. A. Nelissen, Controleur 1e kl. bij den P.T.T.-dienst; Wilgstraat 57, Den Haag.
Mevr. W. H. Nelissen geb. Vaelen, Assistente bij het Post- en Telegraafkantoor te Batavia; Wilgstraat 57, Den Haag.
A. J. van der Heyden, fd. Controleur bij het B. B. in commissie van de Landelijke inkomsten te Den Pasar; Sophialaan 5, Baarn.
H. A. O. Kollmann, Controleur 1e kl. bij den P.T.T.-dienst; p/a. Ned. Handel-Mij., Den Haag.
V. de Leeuw, Assistent-Resident van Poerbalinga, residentie Banjoemas; p/a. Dr. A. K. Kok, Joseph Israëlplein 7b, Den Haag.
H. W. May, Districts-Geneesheer in Suriname; Van Kinsbergenstraat 27 I, Amsterdam.
H. C. P. Th. Reijnst, tijd. wnd. Ambtenaar 3e kl. bij den Dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen; Obrechtstraat 465, 's-Gravenhage.
F. P. de Nijs, Alg. ontvanger 3e kl. bij 's Lands Kas te Tandjoeng Pandan; Obrechtstraat 303, 's-Gravenhage.
G. H. Bartman, Hoofdstationschef bij de S.S. en Tr.; Voltastraat 8, 's-Gravenhage.
J. van Kleef, Controleur 1e kl. bij den dienst der Landelijke Inkomsten; Hooge Rijndijk 190, Leiden.
C. Boterhoven de Haan, Controleur 1e kl. bij het B. B. in de gewesten buiten Java en Madoera; p/a. Prof. Mr. H. Carpentier Alting, Van Hoornbeekstraat 15, 's-Gravenhage.
A. Brener, Onderopzichter-machinist bij de S.S. en Tr.; Obrechtstraat 481, 's-Gravenhage.
A. Moerings, Politie-opziener 1e kl. in de residentie Bangka en Onderhoorigheden; Vlierboomstraat 9, 's-Gravenhage.
L. G. Onrust, Architect bij de Waterstaat en 's Lands B. O. W.; Poste Restante, Groningen.
J. Mallinckrodt, Controleur 1e kl. bij het B. B. in de gewesten buiten Java en Madoera; Lumeystraat 47, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 25 Aug. tot 1 September.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
Cultuurmaatschappij „Waringin" te Amsterdam, N. Z. Voorburgwal 326/8. f 5.—	Secretaris Dagelijksch Bestuur.
J. L. Dijkstra, Huize „De Schansenberg" te Loenen op de Veluwe. f 5.— (behoort tot Afd. Apeldoorn)	Secretaris Afd. Apeldoorn.
Th. van Motman, Directeur N.V. Cultuur Mij. „Goenoeng-Rosa" te Buitenzorg. f 6.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Indië.
A. Beker, Hoofdadministrateur Rotterdam-Tapanoeli Cultuur Mij. te Batang-Taro. f 6.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Indië.
M. Diederik, Administrateur Onderng. „Loemoet" te Batang Taro (Tapanoeli). f 6.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Indië.
van Genderen, Assistent onderng. „Soengei Baleh" te Kisaran (S. O. K.) f 6.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Indië.

Adresveranderingen:

van Ree, Kapitein der Intendance O.-I. L., Amsterdam, van: Van Baerlestr. 128, naar: Van Eeghenstraat 39 I.
J. Manschot, van: Gouda naar: Utrecht, Oude Gracht 129. f 5.
C. Westenenk, Oud Lid Raad v. Indië, van: Scheveningen, Gentsche straat 161, naar: Wassenaar „de Konak" Jagerslaan 2.
G. H. van Sluijs, Oud Gouverneur van Atjeh, Den Haag, van: van Boetzelaerlaan, naar: Verhulststraat 63.
C. van Gelder, Oud Ass.-Resident, Den Haag, van: Elsstr. 26, naar: Sijzenlaan 2.
Stada, Gep. Onderwijzer 1e klasse, Den Haag, van: Houtrustlaan 6, naar: Viviënstraat 66.
B. C. Feekes, Kapitein Inf., van: Malang, naar: Amboina.
L. W. Grootenboer, Douaneambtenaar, van: Padang, naar: Soerabaja.
F. Zuur, van: Bandoeng naar: De Steeg (Gld.) p/a mevrouw A. van der Burg-Schneither. f 10. (behoort tot Afd. Arnhem.)
F. van Gent, oud Kolonel v. d. Topografischen Dienst, van: Weltevreden, naar: Nijmegen, Staringstraat 11. f 5.
H. M. Braaksma, Leeraar Gymnasium, van Nijmegen Javastraat 110, naar: Haarlem, Brouwerskade 19. f 5.

Mevrouw de Weduwe Ph. F. Fraissinet—Deibert, van: Heemstede, Tuinwijklaan 10, naar: Bloemendaal, Bloemendaalschen weg 143.
J. Snellen van Vollenhoven, O.-I. Ambtenaar m. v. Den Haag, van Boetzelaerlaan, van 243, naar: 29.
Mejuffrouw L. H. M. Engelenburg, Den Haag, van: Van der Heimstraat 20, naar: Villa „Winternitz", Johan van Oldenbarneveltlaan 5.
J. H. H. Schuurman, van: Soerabaja, naar: Amsterdam p/a N. H. M., Heerengracht 495. f 10.
W. Kloos, Administrateur s.f. „Meritjan" van: Kediri, naar: Den Haag, p/a Dr. J. P. Kloos, Frederik Hendrikplein 2. f 5.
F. E. Thiange, Administrateur onderng. „Moenggoer" van: Solo, naar: Den Haag, p/a Dr. L. J. C. Thiange, Sweelinckplein 66. f 5.
Jhr. H. G. A. Quarles van Ufford, van: Weltevreden, naar: Den Haag, p/a B. F. M., Carel van Bylandtlaan 30. f 5.
J. Mallinckrodt, Controleur B.B., van: Boentok, naar: Den Haag, van Lumeystraat 47. f 5.
J Fabriek, Politieopziener, thans: Weltevreden, Politiekazerne, Djatie-Baroe.
J. Heppener, Adj. Inspecteur S.S., van: Bandoeng, naar: Cheribon, Kedjaksaän 31.
G. D. E. J. Hotz, thans Kapitein der Generale Staf te Weltevreden, Tuin du Bus No. 5.
C. Noordenbos, Directeur Normaalschool, van: Ma-Lang, naar: Soerakarta.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
Hofleveranciers
GROENMARKT 27
TELEPH. No. 12512 DEN HAAG
DROGERIJEN :: :: CHEMICALIËN
DEPôT DER MEEST BEKENDE BINNEN- EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS 5023

C. HOYNG
SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT
KRISTAL - PORSELEIN
VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ., ENZ., UIT DE PLATEELBAKKERIJ „ZUID-HOLLAND" TE GOUDA 5027
MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen
Garantie voor gave overkomst

TOKO BOGOR
Suezkade 122b - DEN HAAG - Tel. 33472
Het beste adres voor 5267
RIJSTTAFELBENOODIGDHEDEN
Grootste Sorteering — Laagste Prijzen
De beste kwaliteiten.

WISBRUN & LIFFMANN
Veenestraat 35-37 - Tel. 12503 - Den Haag
DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN. ENZ.
BALARTIKELEN. 5022

EEN VERSTANDIG ZAKENMAN

doet verstandige dingen.

Hij zorgt voor een goed ingerichte administratie. kundig personeel, een net ingericht kantoor, om zijn klanten behoorlijk te ontvangen en bedienen, Natuurlijk levert hij ook prima artikelen.

Zijn firma moet een goeden indruk maken op zijn klanten en op hen, die hij tot zijn klanten wil maken. Daarvoor zorgt hij ook, dat zijn handelsdrukwerk een correcten indruk maakt, zoowel wat betreft stijl als uiterlijk.

Ook zijn reclamedrukwerk moet er aanlokkelijk uitzien, want hij weet, dat *slecht reclamedrukwerk wel drukwerk, maar geen reclame zou zijn.* Hij zoekt dus voor zijn drukwerk een drukker die zoo goedkoop mogelijk is, maar niet ten koste van de kwaliteit van het drukwerk. Hij weet, dat dan de zuinigheid de wijsheid zou bedriegen.

Dergelijk verstandige zakenlieden bestellen tot hun groote tevredenheid hun drukwerk bij een der beste drukkerijen van Den Haag: S

N. V. DRUKKERIJ TEN HAGEN
DEN HAAG - NOBELSTRAAT 20 - TEL. 11987

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL
Salon de Rafraîchissements 5015
NOORDEINDE 44 DEN HAAG

HOTEL „DE TWEE STEDEN" | RESTAURANT „DE TWEE STEDEN"
Buitenhof Telefoon Nos. 15950 - 15951 - 10062 's-Gravenhage
FAMILIE HOTEL EERSTE RANG IN HET CENTRUM DER STAD
SPECIALE TARIEVEN VOOR LANGDURIG VERBLIJF
KAMERS MET STROOMEND WATER EN PRIVE BAD
THE DANSANT - DINER CONCERT
ROEMEENSCH ORKEST
UITSTEKENDE KEUKEN
GERENOMMEERDE WIJNKELDER

Vereeniging „OOST en WEST".
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Te biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aan te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerl 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. In bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetre willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenh verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492. Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEME
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw he
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef. dienst in N.-I.** (Op nieuw he
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkseredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-
" 9. De Slavernij in Oost-Indie.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.
Geregelde mail-, passagiers en-vrachtgoederendienst.
tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië
Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te *Amsterdam* en te *Batavia*. 5215

Zeebaboe's en Jonge
beschikbaar.
Te bevragen in „PERSINGGAH
Advies Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Be
van Boetzelaerlaan 2 DEN HAAG Tel.

NUMMER 36 DONDERDAG 9 SEPTEMBER 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

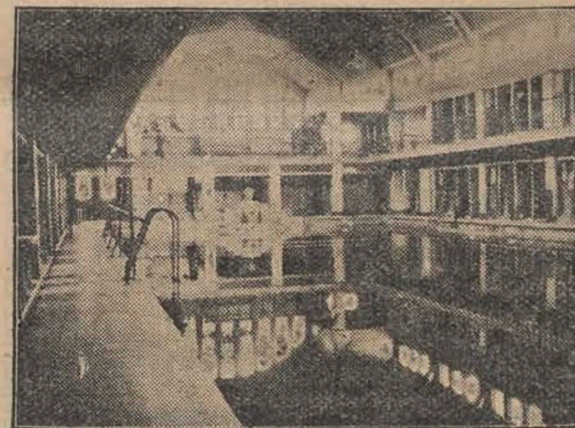
Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang”

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

DE CONTRIBUTIE ad f 5.- 's jaars minimum, voor het lidmaatschap dezer vereeniging, loopt voor hen die zich in het tijdvak van 1 October tot en met ultimo December opgeven tot en met ultimo December 1927. Zij ontvangen het „Kol. Weekblad" dus gratis gedurende het laatste kwartaal van dit jaar.

Die lastige, gevaarlijke Boegineezen!

door

M. CH. v. ROUVEROY v. NIEUWAAL.

Lezers, kent gij het woord „Kilacadmon"? De meesten uwer zeker niet, maar oud-cadetten uit mijn tijd weten, dat het eene omzetting is van *Kon. Mil. Acad.*, den naam van de sombere „broeikas", waarin jonge menschen werden opgeleid in militaire wetenschappen. Daarin werd hun heel wat geleerdheid bijgebracht om hen geschikt te maken voor het oorlogshandwerk, maar daarnaast bestond er gelegenheid om zich te oefenen in een vroolijker vak, de danskunst; dit behoorde niet onder de verplichte vakken, doch moest in de zeer weinige vrije uren worden beoefend. Al zijn er sedert heel wat jaren verstreken, toch herinner ik mij nog levendig onzen Mentor op dit gebied, een klein mannetje, dat ons allerlei bevallige passen met zijne dunne beentjes voordeed, onder het bestrijken van zijn vedel. Hoe hij er toe gekomen was Terpsichore tot zijne godin te kiezen, was ons een raadsel. Hij was n.l. in zijne jonge jaren korporaal geweest bij de artillerie van het Oost-Indische leger. In de danspauzen vertelde hij gaarne over zijne „exploits de guerre", waarnaar wij, jeugdige Marszonen, vooral zij, wier voorland Indië was, gretig luisterden.

Een onderwerp, waarover hij gaarne „uitpakte", was de „Bokkeneezen", zooals hij de „orang Boegis" noemde. *Dat* wàren toch zulke lastige, gevaarlijke snuiters! Driftig, wraakgierig en vlug met lans of kris, waren het heusch geen prettige menschen in den omgang.

Even weinig gunstig was vaak het oordeel over den Boeginees van onze latere collega's, die deze menschen onder hunne bevelen hadden. Ik wil dan ook wel bekennen, dat, toen het Legerbestuur mij als gewestelijk geniechef naar Makassar dirigeerde, deze plaatsing mij maar matig toelachte.

Maar, 't viel mee; vrij spoedig bleek mij, dat ook nu weer de duivel niet zoo zwart is, als hij wel wordt afgeschilderd. Bij de geniewerken had ik verscheidene Boegineezen in dienst, en ik kan gerust verklaren, dat ik met die menschen nooit eenige soesah gehad heb. Zeker, zoo gedwee en onderworpen als de Javaan (ten minste zooals deze *toen* was!) is de Boeginees niet; voor onrecht of ruwe behandeling is hij zeer gevoelig en vooral wat de vrouwen aangaat, kitteloorig. Maar dit pleit toch meer in zijn voor- dan in zijn nadeel!

Sprak ik bestuursambtenaren in de binnenlanden, dan luidde hun oordeel gewoonlijk niet ongunstig en vernam ik dikwijls voorbeelden van trouw en aanhankelijkheid als gevolg van eene vriendelijke en rechtvaardige behandeling.

Zoo'n geval uit eigen ondervinding wil ik eens vertellen.

Op Java had men ons verteld, dat goede be[dien]den te Makassar moeilijk te krijgen waren; w[ij re]cruteerden dus, vóór ons vertrek, daarheen [een] paar Javaansche gedienstigen. Maar dat blee[k] spoedig eene vergissing te wezen: onze geïm[por]teerde huisjongen kreeg verwonderlijk snel s[maak] in de nationale „balok" (gegist palmsap, w[aarin] men een bittere houtsoort heeft laten trekken[)], kwam dan daardoor „onder den invloed"; d[aarbij] was het heerschap liever lui dan moe en ha[d] een beslisten afkeer van zeep. Dus dankten wij [hem] vriendelijk voor zijne verdere diensten. Zooals [gewo]onlijk geraakte dit oneervol ontslag al vrij s[poe]dig op „de plaats" bekend en zoo kwam er [een] paar dagen later een liefhebber voor de vaca[ture].

Wij lagen na den middagdut, op luierstoele[n in] de achtergalerij, van een kopje thee te geniete[n].

Daar komt een net en proper gekleede inla[nder] ons erf opwandelen, hij groet beleefd en bied[t] zijne diensten aan. Ik zag terstond, dat hij [een] Boegis was!

Men zegt wel eens, dat de man het recht [heeft] van leelijk te zijn, maar onze prospectieve [huis]jongen maakte van dat recht schromelijk misb[ruik]. Daarenboven lag er een norsche, onaangename [trek] op z'n gezicht, zoodat, hoewel de man op onze [vra]gen bevredigende antwoorden gaf, ik mij niet [kon] weerhouden uit te roepen: „Vrouw, neem den [man] niet: wat 'n boeventronie!" Om onze weigering [wat] te verzachten, boden we hem een loon aan, [lager] dan in dien tijd als standaard werd aangeno[men].

Teleurgesteld trok hij af.

Maar ziet, den volgenden dag kwam hij zoo[maar] terug en verklaarde toch gaarne bij ons in dien[st te] willen komen! Daar zaten we vast! Fatsoens[halve] besloten wij het er dan maar op te wagen; na[tuur]lijk bepaalden wij zijn loon toen op het vol[le] plaatselijk gebruik geldende.

En geen dag hebben we er spijt over gevoel[d].

Bijna drie jaren lang heeft onze brave Djipin [ons] gediend, met een trouw, eene eerlijkheid en [aan]hankelijkheid, als we in een tijdsverloop van [twin]tig jaren nog nooit van een inlandschen bed[iende] ondervonden.

Weldra kreeg ik berouw van mijn weinig vl[eiend] oordeel bij onze eerste ontmoeting, te meer [toen] het ons spoedig bleek, dat de man redelijk [Hol]landsch verstond! Rancuneus was hij dus [blijk]baar niet, integendeel, want uit alles bleek, dat [hij] hart had voor zijne njonja en zijnen toewan. [Op]gemerkt lette hij op al onze gewoonten en gewoon[]tjes en richtte zich geheel daarnaar. 't Was of [hij] in onze oogen onze wenschen kon lezen. Een[maal] op de hoogte van zijn werk, verrichtte hij dit [bezi]gend, vlug en nauwgezet. Nooit behoefde hij [aan] iets te worden herinnerd; hij was steeds even [voor]komend en gewillig, zonder een spoor van sla[afsch]heid. Zindelijk en proper als hij was, bediend[e hij] ons aan tafel nooit, zonder zich aan de put [ge]te hebben gesiramd en een helder pak te he[bben] aangetrokken. Kregen we avondbezoek, dan [trad] hij op in „pakejan deftig"! Helder witte b[roek], zwart jasje, waarover een gouden(?) horlogek[etting] bengelde, de hoofddoek keurig geplooid, een „[] als een schort om de lendenen. Op een tafeltje [] terzijde, werden glaswerk en minoeman gere[ed ge]zet; werd hem gezegd: „Djipin, zóóvele wh[isky-]soda's, zóóvele paitjes of glazen port", dan vuld[e hij] de glazen en bracht ze netjes bij de bezoekers.

Deden wij onzen middagdut, hij zorgde da[t die] niet werd gestoord; hoorde hij lawaai, da[n ging] hij er terstond op af en gaf den rustverstoo[rder] een fermen uitbrander. Werd er op den weg [voor] ons huis leven gemaakt, hij er dadelijk op af [met] een stortvloed van bestraffende woorden, me[t een] geratel van rr-klanken, waaraan de landstaal rijk is.

Toen onze „djait" haar „lepas" had gevra[agd,] presenteerde hij zijne wederhelft, eene Batavia[sche]

schoone, voor de vacature; deze maakte een bizonder gunstigen indruk, zat keurig en kleurig in haar plunje en werd dus terstond aangenomen. Natuurlijk nam zij haren intrek in de kamer van haren echtvriend. Wie het gewone interieur van zoo'n „kamar-djongos" kent, zoude verbaasd gestaan hebben over Djipin's home. Er stonden stoelen en tafels als bij een Europeaan, een rotanmat dekte den tegelvloer, eene hanglamp bezorgde de verlichting en aan den muur prijkten een aantal gekleurde en ongekleurde prenten. Op den grond zat hij nooit; eten met de hand uit een pisangblad! Neen, daarvoor bedankte hij; als een „blanda" met lepel, vork en mes en uit een bord, dat smaakte hem beter.

Aan kinderen bezat hij eene stiefdochter, eene beauté eerste klasse, ook in Europeesche oogen, en een eigen zoontje, een alleraardigst ventje van 4 of 5 jaar. Voor dit kind was hij zeer streng, maar op verstandige wijze en vol genegenheid. Hoewel de man nooit in boeken over paedagogiek had geneusd, ging hij blijkbaar uit van het gezonde (maar tegenwoordig voor ouderwetsch gehouden) principe: het eerste, dat een kind behoort te leeren is: gehoorzaamheid.

Op zekeren dag liep hij een wond aan een voetzool op; hoewel hij blijkbaar hevige pijn uitstond, deed hij trouw zijn werk, maar toen er een ferm gezwel ontstond, ging het niet meer.

„Kom, ik zal er den dokter maar eens bij halen", stelde ik voor.

„O, trima kassi, toewan, geen dokter; die zou er misschien in snijden" (iets waaraan de meeste inlanders een broertje dood hebben!)

„Ja, dat zal er wel opzitten, maar dan ben je ook spoedig genezen."

Geen kwestie van, geen mes. Maar wat ik liever zoude hebben, dat is openprikken met eene „doerie." Als „njonja" dat zoude willen doen. Ja, njonja was daartoe bereid.

Nadat het primitieve chirurgische instrument flink gewasschen en gedesinfecteerd was geworden, onderging de patient met een hevig benauwd gezicht de operatie. Door de daarop volgende behandeling, met inachtname van de grootste zindelijkheid, kwam de zaak vrij spoedig in orde. Het was roerend te zien, hoe hartgrondig dankbaar de ex-patient zijne njonja was.

Had hij eene heilige vrees voor Europeesche geneesheeren met hunne messen, niet minder afkeerig was hij van gefotografeerd te worden. Wij hadden te Makassar zoo'n puik stelletje dienende geesten, dat ik daarvan gaarne een groep-kiekje had genomen, maar dat was mis!

Onze brave Djipin was er niet toe te krijgen voor de rarekiek te gaan staan. Als hij nu maar zeker wist, dat zijn conterfeitsel nooit onder de oogen van anderen, behalve van toewan en njonja, zoude komen! Want, meende hij, wil iemand mij kwaad doen, dan zou deze zulks kunnen met behulp van zijn portret (een bijgeloof, dat ook elders voorkomt, zelfs onder z.g. „beschaafde" volkeren).

De bediendenloonen waren te Makassar vrij hoog, zoodat het echtpaar Djipin elke maand een aardigen duit in handen kreeg, maar op het stuk van geld zijn inlanders over het algemeen als groote kinderen. Het mooie echtelijke maandgeld was dan ook in den regel al spoedig schoon op. Dit vonden we erg jammer. Met een zoet lijntje wisten wij Djipin tot sparen te brengen. Elke maand deed hij zelf een zeker bedrag in een spaarbusje, en lieten wij hem telkens den inhoud controleeren. Het duurde niet lang of er bleek ruim honderd gulden in te zijn! Groote oogen en een blijde lach bij het zien van dit resultaat! Ja, de njonja had hem toch wel een goeden raad gegeven, erkende hij gulweg. Voor de eerste maal in zijn leven gevoelde hij zich „kapitalist"!

Bij ons vertrek bracht hij onzen geheelen inboedel voor de vendutie keurig in orde; bij deze gelegenheid bewees hij eene specialiteit in het politoeren te zijn.

Dolgaarne hadden wij hem naar onze nieuwe standplaats op Java medegenomen, doch zijne gehechtheid aan zijn geboortegrond was hem te machtig, maar de scheiding greep hem toch sterk aan. Hij deed ons uitgeleide tot aan boord van onzen stoomer en hield zich lang goed. Maar toen de sirene begon te huilen, het aangrijpende sein, waarmede alle niet-passagiers werden uitgenoodigd het schip te verlaten, was het met zijne zelfbeheersching gedaan: hij greep onze handen, kuste die eenige malen en barstte in snikken uit.

Lezer, die in Indië geweest zijt, hoe dikwijls hebt gij een inlander zien schreien? Gij kunt dan begrijpen, hoe hevig de scheiding onzen braven getrouwe aanpakte.

Nooit, nooit, verklaarde hij, wilde hij weder als huisbediende dienen, want zulk een toewan en njonja kreeg hij immers nooit weer. En hij hield woord: ondanks talrijke aanbiedingen van goede en gemakkelijke diensten, met hoog loon, bleef hij vast bij zijn besluit. Van het opgespaarde geld richtte hij een flinke „warong" op. Tot vijf jaren na ons vertrek, vernamen wij van eene te Makassar achtergebleven kennis, dat hij zijn woord gestand had gedaan.

Of hij nog in het rijk der levenden is?......

Naamlijst van in de Indiën verblijfhoudende personen, die ter gelegenheid van den verjaardag van H. M. de Koningin een onderscheiding ontvingen.

Ofschoon de lezers van het K. W. mogelijk reeds door middel van de dagbladen vernamen aan welke personen die in de Indiën vertoeven onderscheidingen zijn toegekend bij gelegenheid van den verjaardag van H. M. de Koningin op 31 Augustus, laten we die opgave hier nogmaals afdrukken.

Door eene *overzichtelijke* rangschikking van de namen der geridderden — welke de bladen uit den aard der zaak niet gaven — zal o.i. die nieuwe opsomming meer aandacht trekken en daardoor beter tot haar recht komen.

I. OOST-INDIË.

Ridder in de Orde van den Ned. Leeuw.

A. Europeanen.

Mr. A. Neytzell de Wilde, voorzitter van den Volksraad.
Mr. Dr. D. Rutgers, directeur van Justitie.
Mr. M. M. Taytelbaum, raadsheer in het Hooggerechtshof.
Mr. P. F. K. Faber, raadsheer in het Hooggerechtshof.
Mr. A. G. Vreede, hoofd van het Kantoor van Arbeid.
A. H. Maas Geesteranus, directeur van Binnenlandsch Bestuur.
P. E. Moolenburgh, resident van Bali en Lombok.
J. H. Doeve, resident van Kediri.
P. de Man, onderdirecteur van het departement van Onderwijs en Eeredienst.
J. H. I. le Cocq d'Armandville, generaal-majoor, inspecteur der infanterie.
W. A. Blitz, generaal-majoor, inspecteur der artillerie.
Ir. P. Hövig, wd. directeur van Gouvernementsbedrijven, oud-hoofd van den dienst van den mijnbouw.
J. G. Hoekman, onderdirecteur van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.
Prof. Mr. A. H. J. M. van Kan, hoogleeraar aan de Rechtshoogeschool.
D. Crommelin, oud-zendingsconsul in Nederlandsch-Indië te Weltevreden.
G. M. Wigman, hoofd van den post-, telegraaf- en telefoondienst.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

B. Indonesiërs.

Sjarif Mohamad ibnoel Marhoem Soelthan Sjarif Joesoef, sultan van Pontianak.

Broeder in de Orde van den Ned. Leeuw.

A. Europeanen.

P. Penningh, agent van het Bijbelgenootschap te Bandoeng.
D. J. Haaxman, hoofdopnemer bij het Boschwezen.

B. Indonesiërs.

J. S. Lopulalan, 1e commies bij den Post-, Telegr. en Telefoondienst.

Officier in de Orde van Oranje Nassau.

A. Europeanen.

H. C. Kerkkamp, lid van den Volksraad (bij bevordering).
A. J. Schabeek, inspecteur, onderhoofd bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen (bij bevordering).
A. H. F. W. Ockerse, inspecteur van het gevangeniswezen.
J. Jansen, inspecteur van Financiën 1ste klasse, hoofd der inspectie Soerabaja.
P. C. A. van Lith, assistent-resident van Makassar.
J. W. Meijer Ranneft, ass.-resident van Pati.
H. Mouw, adviseur, hoofd van den dienst der Chineesche zaken.
W. I. F. Stortenbeker, laatstelijk tijdelijk waarnemend medisch adviseur bij het hoofdkantoor van den dienst der volksgezondheid.
Ds. W. F. Breijer, predikant bij de Evangelische gemeente te Batavia.
Pastoor Dr. J. M. H. Neijens, missionaris in het Apostolisch vicariaat van Nieuw-Guinea.
J. H. Edelman, inspecteur van het Europeesch onderwijs met buitenlandsch verlof.
Dr. P. J. S. Cramer, directeur van het algemeen proefstation voor den landbouw.
E. G. Wesselink, oud-directeur van de Koninklijke Paketvaart Maatschappij.
E. Velds, secretaris van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken.
Ir. Mr. J. A. M. van Buuren, onderhoofd van de afdeeling havenwezen van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken.
D. A. van Ringelestein, hoofd van het bedrijf bij den post-, telegraaf- en telefoondienst.
Ch. J. Cohen, secretaris van het Departement der Marine.
A. K. Nanning, gepensionneerd luitenant-kolonel der infanterie te Bandoeng?
I. P. L. Bouwman, majoor der militaire administratie met buitenlandsch verlof.

B. Indonesiërs.

Mas Ngabehi Dwidjosewojo, lid van den Volksraad (bij bevordering).
Raden Adipati Ario Kertoamiprodjo, regent van [illegible]asan.
Pangeran Ario Mangkoediningrat, majoor bij den generalen staf van het O.-I. leger te Soerakarta.
F. Laoh, lid van den Volksraad.

Ridder in de Orde van Oranje Nassau.

A. Europeanen.

A. Heymans, expediteur bij de Algemeene Secretarie te Buitenzorg.
Mr. L. Einthoven, substituut-officier van justitie bij den Raad van Justitie te Batavia.
J. A. Waleson, algemeen ontvanger der 1ste klasse.
J. A. H. van Rhee, controleur voor de belastingen.
M. van Rhijn, controleur 1ste klasse bij het Binnenlandsch Bestuur in de Buitengewesten.
Mr. H. Fievez de Malines van Ginkel, controleur 1ste klasse bij het Binnenlandsch Bestuur op Java en Madoera.
J. Russer, waarnemend ongediplomeerd gezaghebber 1ste klasse bij het Binnenlandsch Bestuur.
J. H. Letteboer, hulpprediker, waarnemend pre[dikant] te Magelang.
A. Hueting, zendeling te Leksoela (Boeroe).
Mevrouw J. Kater—Ligtvoet, waarnemend insp[ec]trice van het onderwijs in huishoudelijke vak[ken].
Mejuffrouw C. M. F. Pompe van Meerdervo[ort] (mère Clémence), overste der eerwaarde zust[ers] Ursulinen te Weltevreden.
Mejuffrouw E. Hulzebos, verpleegster te Modjo[...]goeng.
J. Brussaard, hoofd van de ambachtsschool v[oor] inlanders te Semarang.
L. K. Ph. Münch, administrateur van de suiker[on]derneming Kemanglen.
J. W. Folkersma, hoofd-administrateur der N[.V.] Landbouw Maatschappij „Oud Djember".
C. A. d'Hanens, werktuigkundige bij de Sta[ats]spoor- en tramwegen.
J. van Weerden, hoofdstationschef bij de Sta[ats]spoor- en tramwegen.
Jhr. J. Th. Goldman jr., technisch ambtenaar [bij] den dienst van den mijnbouw.
J. C. Lagaay, gezaghebber bij de Gouvernemen[ts]marine.
A. B. Gelpke, havenmeester 1ste klasse.
C. F. A. Moorrees, kapitein van den generalen st[af] gedetacheerd bij het Departement van Koloni[ën].
J. G. K. Kemmerling, kapitein der infanterie.
P. L. A. Hamburg, hoofd van den instrument[ma]kerswinkel bij den Topografischen Dienst.

B. Indonesiërs.

Mas Soerohamiprodjo, patih van Salatiga.
Thung Tjoen Pok, Chineesch particulier te B[ui]tenzorg.
B. Manuhutu, hoofdcommies bij de irrigatie-afd[ee]ling Pekalen-Sampean.

B. WEST-INDIË.

Ridder in de Orde van Oranje Nassau.

A. J. C. van der Feen jr., districtscommissaris [...] Beneden-Commewijne in Suriname.
J. R. C. Gonggrijp, beheerder van de plan[tage] Clevia, oud-lid van de Koloniale Staten [van] Suriname.
H. F. Esser, referendaris ter Gouvernementsse[cre]tarie te Paramaribo.
A. K. Valk, landraad op St. Eustatius (Curaça[o]).
D. Molenkamp, hoofd van den dienst der dra[ad]looze telegrafie in Curaçao.

Receptie bij den Landvoogd op 31 Augustus.

Rede van den Voorzitter van den Volksraad.

Bij het openbaar gehoor, dat de landvoogd [ter] gelegenheid van den verjaardag van H. M. de [Ko]ningin verleende, heeft de voorzitter van den Vol[ks]raad, mr. A. Neytzell de Wilde, een toespraak [ge]houden, waarin hij er op wees, dat 's landvoo[gds] zware taak thans een einde neemt. Zijn opvolger [is] benoemd, die, naar men meent, een nieuwen ko[ers] zal nemen en overgaan tot het hervatten van [de] maatregelen voor een krachtige economische [ont]wikkeling. Vooral voor de buitengewesten best[aat] de mogelijkheid van een krachtige hervatting. [De] nieuwe koers is ingeluid door het financieele [be]leid van mr. Fock, waaraan zeker in vele opzi[chten] zal moeten worden vastgehouden.

Wat in het buitenland is gebeurd ten gev[olge] van de inflatie stemt tot nadenken en tot dankba[ar]heid tegenover hen, die tijdig dit groote gev[aar] voor Indië hebben onderkend en afgewend.

„Excellentie", aldus vervolgde spreker, „[...] ons, ambtenaren en particulieren op dezen fe[est]dag naar het landvoogdelijk paleis voert, is bew[ust] of onbewust het gevoel, dat wij samenwerken

de schoone taak der ontwikkeling van Indië, welke taak onder de nieuwe staatsinrichting en bestuurshervorming weldra hoofdzakelijk plaatselijk zal berusten bij autonome lichamen en centraal bij den landvoogd in samenwerking met de volksvertegenwoordiging".

Spreker eindigde met tot den gouverneur-generaal het verzoek te richten de gelukwenschen over te brengen aan onze Vorstin en bij H. M. de tolk te willen zijn van de gevoelens van aanhankelijkheid en trouw der bewoners van Ned.-Indië.

Antwoord van den Gouverneur Generaal.

De landvoogd antwoordde met de hoop uit te spreken, dat de dag van heden een vernieuwd bewijs moge zijn, hoe de Nederlandsch-Indische onderdanen zich gelukkig achten, te leven onder het opperbestuur van Koningin Wilhelmina.

Bij den terugblik op het afgeloopen jaar zeide mr. Fock, dat het optreden van de Koningin na den ernstigen watersnood, grooten eerbied en bijzondere bewondering hebben afgedwongen. De Koningin heeft toen de felle barre koude der winterdagen getrotseerd. De belangen der Nederl.-Indische onderdanen liggen Koningin Wilhelmina even na aan het hart als die der in Nederland wonenden. De Koningin heeft steeds de belofte, die Koning Willem I in Augustus 1816 heeft afgelegd, voor oogen gehouden, om Indië rechtvaardig, billijk, mild en doelmatig te regeeren.

De toestand van Ned.-Indië en van de Ned.-Indische bevolking vertoont in het laatste jaar vooruitgang op verschillend gebied. Vele gunstige omstandigheden hebben zich voorgedaan. De Regeering blijft den stoffelijken vooruitgang bevorderen, steeds er naar strevend het volk en de Indische maatschappij geestelijk en zedelijk meer te verheffen.

Mr. Fock eindigde met het uitbrengen van heilwenschen voor de Koningin en de Koninklijke familie, waarmede door alle aanwezigen werd ingestemd.

(Vaderland).

De XVe Jaarbeurs te Utrecht.

Als naar gewoonte ontving de Redactie van het Koloniaal Weekblad ook ditmaal eene uitnoodiging voor de opening der Jaarbeurs. Steeds gaat daaraan vooraf, ter vergemakkelijking van de taak der Pers, eene belangwekkende verhandeling van den Secretaris-Generaal, den heer Graadt van Roggen, die daarin den stand der Beurs aangeeft en tevens een blik doet werpen op den stand van handel en industrie in het algemeen. Wat nu de koloniale inzending betreft, voor welke onze lezers allicht zich het meest interesseeren, deze moest dit jaar achterwege blijven als gevolg van de a.s. inwijding van het nieuwe gebouw van het Koloniaal Instituut te Amsterdam, waarvoor de gelegenheid ontbrak die inzending voor te bereiden. Wel is het Instituut er vertegenwoordigd voor het geven van inlichtingen. Voor de eerste maal hebben in de voor de koloniën afgestane ruimte dagelijks filmvoorstellingen plaats van de groote Indische cultures en films ontleend aan het leven in Indië, op 7 en 8 September, ook 's avonds van 7—9 uur.

Van Week tot Week.

Dinsdag 31 Augustus tot Maandag 6 September.

Van den nieuwen en den scheidenden Landvoogd. Batavia, 2 Sept. (Aneta).[1] De nieuw-benoemde Gouverneur-Generaal, jhr. mr. A. C. D. de Graeff, is gisteren te Sabang verwelkomd met saluutschoten en een eerewacht van den kruiser Java. De heer De Graeff maakte daarna een autotocht.

Medan, 3 September (Aneta). De heer De Graeff is alhier door een commissie van ontvangst en een eerewacht begroet. De nieuwe landvoogd bleef aan boord.

Blijkens bij het Departement van Koloniën ontvangen telegrafische berichten, heeft Jhr. de Graeff heden (den 7en Sept.) het bestuur over Ned.-Indië aanvaard. H. M. de Koningin heeft den afgetreden landvoogd, Mr. D. Fock, bevorderd tot Grootkruis in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.

Voor de slachtoffers der aardbeving. Te Nijmegen is bij het comité voor de Sumatraramp ingekomen ƒ 5160.—, w.o. ƒ 4377.— aan opbrengst van de gehouden collecte.

De burgemeester van Deventer heeft als eerevoorzitter van het aldaar opgerichte comité een gift van ƒ 3000.— ontvangen van personen, die vroeger in Indië verblijf hielden. De gevers wenschen ongenoemd te blijven.

Bevorderd. Bij het leger in Oost-Indië is bevorderd tot kolonel-hoofdintendant de luitenant-kolonel der intendance A. de Wit.

G. A. Koops †. In den ouderdom van 65 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer G. A. Koops, oud-secretaris van de Wees- en Boedelkamer te Batavia. De overledene werd in 1893 benoemd tot militair ambtenaar 3e klasse in Nederl.-Indië en in 1905 tot chef-boekhouder bij de fabriek der opiumregie. In 1907 werd hij boekhouder bij de Weeskamer en in 1913 secretaris van dat college. In September 1913 werd hem op verzoek eervol ontslag uit 's lands dienst verleend.

Toengkoe Mandil †. Te Soekaboemi is na korte ziekte overleden Toengkoe Mandil, een zoon van den sultan van Langkat, die te Soekaboemi de Cultuurschool bezocht.

Indon. journalistiek. Te Batavia verschijnt een nieuw algemeen Inlandsch dagblad, de Bintang Timoer (ster van het Oosten) onder leiding van den Maleischen journalist Parada Harahap, dat zoowel op godsdienstig als politiek gebied neutraal zal zijn.

P. W. Stort †. Te 's-Gravenhage is in den ouderdom van 80 jaar overleden de heer P. W. Stort, gep. majoor van het O.-I. leger.

J. Ph. Fesevur †. Te 's-Gravenhage is overleden de oud-resident van Besoeki, J. Ph. Fesevur. Hij werd te Delft geboren in 1868 en ging naar Ned.-Indië als ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur in 1892. In onderscheidene residenties was de heer Fesevur werkzaam als controleur. In 1911 werd hij benoemd tot assistent-resident van Cheribon en in 1919 tot resident van Besoeki. In 1922 werd hem, op zijn verzoek, eervol ontslag verleend uit 's lands dienst onder dankbetuiging voor de langdurige diensten, door hem aan den lande bewezen.

Opening van een Indisch Bronbeek. Den 2en Aug. is het tehuis voor oud-strijders „Indisch Bronbeek" te Bandoeng plechtig geopend, in tegenwoordigheid van verschillende autoriteiten. De gouverneur van West-Java, de heer Hillen, voerde het woord en onthulde een gedenksteen.

Onderwijzers en leeraren voor Indië gevraagd. Voor het M.U.L.O. in Ned.-Indië wordt spoedige uitzending gevraagd van onderwijzers in het bezit van hoofdakte en bijakten (voorkeur akte wiskunde).

Nadere bijzonderheden bevat de Nederlandsche Staatscourant van 27 en 28 Augustus 1926, No. 166.

Batavia, 6 Sept. (Aneta). De Ind. Regeering vroeg uitzending aan van 22 leeraren voor het Middelbaar Onderwijs in 1927.

Opening van het Koloniaal Instituut. In tegenwoordigheid van H. M. de Koningin zal de officieele opening van het Koloniaal Instituut te Amsterdam plaats vinden op 9 October a.s.

Indië en de Haagsche Volksuniversiteit. Gedurende het winterseizoen 1926—27 van het elfde werkjaar der Haagsche Volksuniversiteit zullen in de afd. Indië cursussen gegeven worden door Mevr. Raden Ajoe Jodjana en de hh. Prof. Mr. J. H. Carpentier Alting, Prof. Dr. N. J. Krom, H. J. van Mook en Raden Mas Noto Soeroto.

T. Oelmeyer †. Cheribon, 1 Sept. (Aneta). De administrateur der suikeronderneming Karang-Soewoeng, de heer T. Oelmeyer, is te Soerabaja door een tram overreden en gedood.

(Naar het Haagsche Aneta-kantoor verneemt, spreekt een bij de familie alhier ontvangen telegram van een auto-ongeluk. Mogelijk is de dood

[1] De hiervolgende Aneta-telegrammen zijn ontleend aan de Nwe Rt. Ct.

Haarlem en Omstreken.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

van den heer Oelmeyer veroorzaakt door een botsing van diens auto met de tram).

Benoemde officieren O.-I. leger. Bij besluit van den gouverneur-generaal van Ned.-Indië zijn tot 2e luit. bij het leger aldaar benoemd: bij de infanterie: M. v. d. Heuvel, A. J. Nonnekens, J. Stufkens, H. A. V. de Vos tot Nederveen Capel, B. E. Pesch, L. V. J. v. d. Wal, J. G. van Dormolen, L. P. L. Velden, E. A. Latuperisa, J. A. Roques, G. H. Hoesen, A. C. J. de Thouars;

bij de militaire administratie: J. M. C. van Koesveld, J. A. de Koster, H. Dué, C. Snel.

Indisch Bureau voor Documentatie. Eenige gouvernements- en particuliere instellingen te Batavia en Buitenzorg zijn overeengekomen een proef te nemen met het organiseeren van een „Bureau voor economische en sociale documentatie". Het doel is het vastleggen van bijdragen in tijdschriften en dagbladen voor zoover ze voor Ned.-Indië van belang worden geacht. De opgaven zullen maandelijks verschijnen als Bijlage van het tijdschrift „Koloniale Studiën".

Het plan is zeer breed van opzet; blijkens eene opgave van titels (Bijl. v. Kol. Stud. Juni-Nr.) zullen niet minder dan 318 periodieken, in de Nederl. zoowel als Fr., Eng. en Duitsche talen, geraadpleegd worden.

Vijf vliegbooten voor Indië. Naar het *Vad.* verneemt, zijn de vijf door de Nederlandsche marine voor Nederlandsch-Indië bestemde Dornier-vliegbooten thans door de Commissie van overname te Marina Dipisa afgenomen. Deze vliegbooten hebben de daaraan gestelde verwachtingen in alle opzichten verre overtroffen.

Pest in Midden-Java. In de week van 18 tot 24 Juli zijn in totaal 44 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 2, Temanggoeng 5, Jogjakarta 4, Poerbolinggo 7, Klaten 7, Pekalongan 18 en Tegal 1.

Luit.-kolonel H. S. de Visser †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 66 jaar, overleden de heer H. S. de Visser, gep. luit.-kolonel-tit. van het O.-I. leger.

Congressen in Indië in de maand September. Het vijfde Ned.-Ind. Onderwijscongres zal van 20 tot 23 Sept. gehouden worden te Jogjakarta.

Van 19 tot 23 Sept. wordt te Soerabaja het Al Islam Hindia congres gehouden.

Te Weltevreden wordt van 22 tot 26 Sept. het vierde Ned.-Ind. Natuurwetenschappelijk congres gehouden.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Een nuttige en tegelijke fraaie uitgave.

Door het *Java-Instituut* en de uitgeversfirma *G. Kolff en Co.* te Weltevreden is gezamenlijk onlangs een prachtwerk uitgegeven: *Cultuurgeschiedenis van Java in Beeld*, samengesteld door *Dr. W. J. Stutterheim*, adjunct bij den Oudheidkundigen Dienst in Nederlandsch-Indië, die niet alleen, bij de uitstekende reproducties eener keurcollectie van 263 fotografische opnamen, beknopt, deskundig en daardoor ook voor leeken duidelijke onderschriften, maar ook in enkele bladzijden „ter inleiding" een kort overzicht geeft van de geschiedenis van dit op cultuurgebied zeker meest belangrijke eiland van den Indischen Archipel.

Schrijver begint met de woorden:

„Tot beter verstand van de eenheid, die schuilt achter de veelheid der platen van dit boek, zij het mij vergund een vluchtige schets vooraf te doen gaan van de groote lijnen, waarlangs de wording der Javaansche cultuur, die meer en meer op het gebied der algemeene belangstelling komt [1]), plaats vond. Uit den aard der zaak is onze kennis daarvan nog zeer lacuneus en vertoont zij groote hiaten, gedeeltelijk te wijten aan het feit, dat uit sommige perioden der Javaansche en Oud-Javaansche geschiedenis bitter weinig over is gebleven aan berichten, monumenten of andere cultuurhistorische gegevens, gedeeltelijk aan de soms zeer gespecialiseerde belangstelling der onderzoekers. Hoe merkwaardig het ook klinke moge, een feit is het, dat wij meer zekers van Java te weten komen, naarmate [w]ij ons met een ouder tijdvak bemoeien.

„Zelfs het praehistorische verliest in den laats[ten] tijd meer en meer de vaagheid van zijn vormen[.] eenmaal op het terrein der Hindoe-Javaansche gesch[ie]denis gekomen, worden wij van alle kanten omri[ngd] door nauwkeurige en vaak omvangrijke gegevens oorkonden, bouwwerken en meer. Dan breekt ec[hter] een tijdperk aan, waarin het te voren steeds held[er] wordende beeld van de Javaansche geschiedenis w[eer] vervaagt, tot wij ons bevinden in een chaos van te[gen]strijdige berichten en eerst in den allerlaatsten [tijd] weer vasten grond onder de voeten voelen. Het di[rec]te gevolg van het plotselinge ophouden van zeker[e] betrouwbare gegevens uit den tijd, vlak na het af[ster]ven van het laatste Javaansche rijk uit den v[óór-]mohammedaanschen tijd, Modjopait, is wel allere[erst] geweest het ontstaan van een meening als zou na d[ien] val en met het opkomen van den Islam op Java [een] tijdperk aangebroken zijn, zoozeer van het vooraf[gaan]de verschillend, dat deze twee in één adem noe[men] één van beiden onrecht aandoen beteekende.

„Meer en meer blijkt echter, dat toch ook weer [...] bevreemdend is, de huidige Javaansche cultuur [...] looze en tallooze elementen heeft bewaard uit den v[óór-]mohammedaanschen tijd, die daarbij nog steeds [...] zoo integreerend onderdeel van die cultuur vor[men] dat de kennis daarvan en van hetgeen er toe ge[leid] heeft, noodzakelijk mag genoemd worden, indien [men] eenigermate deze cultuur wil leeren verstaan. Teg[en]- echter dringt zich meer en meer de overtuiging [op,] dat ook met het aantoonen van de herkomst dezer [ge]bruiken in 't gehindoeïseerde Java, nog niet het l[aat]ste woord gezegd is. Telkens toch blijken zij in [...] grond vóór-hindoesche genoemd te kunnen word[en] [o]f van hen sprekende gebruikt men dan den term [...] inheemsch. De herkomst van die oud-inheemsche k[...] men eerst in den laatsten tijd meer en meer op [het] spoor.

„Ingewikkeld is dus het worden van de Javaans[che] cultuur zeer zeker, maar toch ook weer niet ingew[ik]kelder dan die van eenig ander cultuur-volk in [het] Oosten of het Westen. Van vier zijden is het Ja[vaan]sche volk aan een krachtigen invloed onderworpen [ge]weest: het grootste aandeel daarin hebben onget[wij]feld de boeddhistische en hindoeïstische bewoners van Voor-Indië gehad, voorzoover zij door hunne komst o[p] Java met de Javanen in aanraking zijn gekomen.

„Minder ingrijpend op maatschappelijk gebied, [doch] zeer belangrijk in geestelijk opzicht, is de invloe[d ge]weest, die uitging van de Voor-Indische en Arab[ische] brengers van den Islam. Oppervlakkig, maar [...] alniettemin onmiskenbaar die der Westerlingen, h[etzij] Portugeezen, hetzij Hollanders, hoewel die der laats[ten] natuurlijk, tengevolge van hun langer verblijf, ste[rker] dan die der eerstgenoemden. Ten slotte heeft, gedu[ren]de al deze perioden, de Chineesche invloed stil, [...] niet steeds naar volle waarde en beteekenis gesc[hat] zijn werk gedaan. Dat alles legde zich nu eens als [een] dunne laag over de oud-inheemsche cultuur, ver[...] er dan weer eens een nauw contact mede, bracht [...] soms zelfs groote wijzigingen in te weeg; en deze [...] inheemsche cultuur is ook al niet van Java, aange[zien] hare herkomst uit Achter-Indië kon worden uitgest[eld]".

Wij zouden willen vragen: Bestaat er in dien [...] wel één land ter wereld, dat een eigen, onverand[erde] inheemsche cultuur bezit? Hebben niet alle lan[den] steeds blootgestaan aan verschillende invloeden [van] buiten?

Hierop legde ook Pangeran Soerjodiningrat den [na]druk in zijn bovengenoemde rede over: *De ontwak[ende] Cultuur van Java*, toen hij opmerkte:

„Nu zegge men niet: ja maar, dat alles is [ten] slotte Hindoe-kunst en niet Javaansch. Dat is [...] waar. Zeer zeker hebben de Hindoes (en and[eren]) door hun religie en hun cultuur grooten inv[loed] op de Javanen uitgeoefend, maar deze hebben [wat] zij van hen leerden, zoodanig verwerkt en tot [...] eigendom gemaakt, dat men van een *Java[ansche]* cultuur mag en moet spreken.

„Java heeft een zeer eigen karakter gegeven [...] aan de onder Hindoe-invloed ontstane bouw[wer]ken en literatuur. (De Pangeran gaf hiervan ee[nige] voorbeelden). Ook de Mohammedaansche [gods]dienst op Java is niet, wat hij in Arabië is; er [is] een Javaansch Mohammedanisme, evenals er [een] Javaansch Sjiwaïsme is geweest. Het feit, dat [de] Islam tal van Javaansche cultuuruitingen, die [strij]den met de strenge voorschriften van de Mo[ham]medaansche wet, niet heeft kunnen verdrin[gen,]

[1]) Terecht merkte Pangeran Soerjodiningrat in zijn rede, 18 Juni j.l. in het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage gehouden, op: „Men behoeft zich over die belangstelling niet te verwonderen: men zou slechts kunnen betreuren, dat zij niet eerder algemeen is ontwaakt.

De verschijning van deze „Cultuurgeschiedenis van Java in Beeld" zal zeker die belangstelling helpen bevorderen en algemeener maken.

bewijst, dat die cultuur deel uitmaakt van de Javaansche volksziel.

„Er zijn in de Javaansche cultuur nog vele elementen, die men oorpsronkelijk Javaansch zou kunnen noemen, en die weinig of geen vreemde invloeden hebben ondergaan.

„Ik geloof, dat bijna ieder volk zijn cultuur met behulp van vreemde invloeden heeft opgebouwd.

„Ik meen hierop eenigen indruk te moeten leggen, omdat ik dikwijls den indruk heb gekregen, dat men door de vreemde afkomst van de Javaansche cultuur-uitingen te willen bewijzen, tracht die cultuur als min belangrijk, als tweedehandsch voor te stellen."

Laatstgenoemde bedoeling zal echter bij *Dr. Stutterheim* stellig niet voorgezeten hebben. Terecht toch merkt hij op:

„Interessant mag het probleem van de ontwikkeling der Javaansche cultuur dus zeker genoemd worden en ik geloof niet te veel te zeggen, als ik beweer, dat het tot de interessantste problemen van dien aard behoort."

Aan de hand van dit deskundig historisch overzicht en de onderschriften bij de lange reeks van platen, kan men zich hiervan eenigszins een denkbeeld vormen, dat aanvulling verdient door studie ter plaatse en uit andere bronnen, welke ons gelukkig in den laatsten tijd van verschillende kanten toevloeien.

O.a. zal *Prof. Dr. N. J. Krom* ook dit jaar weer, vanwege de Volksuniversiteit, te 's-Gravenhage en waarschijnlijk ook elders, een vijftal lessen met lichtbeelden geven betreffende de Boeddhistische monumenten op Java; zullen *Raden Mas Noto Soeroto* over Javaansche Letterkunde en Tooneel, en *Raden Ajoe Jodjana* over Oostersche Danskunst, in het bizonder de Javaansche, spreken [2]).

Ook in de *„Cultuurgeschiedenis van Java in Beeld"* zijn onder de platen die betreffende de bouw- en beeldhouwkunst — de kleinplastiek inbegrepen — en die van tooneel en dans het meest vertegenwoordigd.

De met zorg samengestelde reeksen voorbeelden van gebruiksvoorwerpen (koelkannen, wierookbranders, tafelstellen, kwispeldoors, ketels, enz.) uit de collectie ...ink-Wilkens te Djocdja, geven een goed overzicht van de historische samenhang der verschillende vormen, maar aan de batikkunst zijn slechts een drietal afbeeldingen gewijd, terwijl andere textiel-versiering, zoowel als weef- en vlechtkunst, — toch ook belangrijke uitingen van volkscultuur — jammer genoeg geheel ontbreken. Een bezoek aan de toonkamers van „...atan", Heulstraat 19, Den Haag, kan voor belangstellenden deze lacune aanvullen.

Ook missen wij in het mooie boek noode een inhoudsopgave.

2) Men kan zich vanaf 13 dezer daarvoor doen inschrijven aan het Secretariaat Hooge Nieuwstraat 4a, 's-Gravenhage.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Personeelskwestie en onderlinge verhouding in de cultures.

In een onderhoud met den heer *Vester*, directeur der Ned. Handel Mij., die 17 Mei in Indië is aangekomen, vernam het *Bat. Nwsbl.* (31 Juli) het volgende omtrent *de personeelskwestie in de Eur. cultures:* Het vereuropeeschen van het Westersch deel onzer samenleving in Indië gaat steeds krachtiger door. Dit mag wellicht geen onmiddellijk bezwaar opleveren voor den toestand in de groote steden, het heeft zeer bepaalde nadeelen voor de cultures. De afstand tusschen de Europeesche leiders en hun staven eenerzijds en de bevolking anderzijds wordt steeds grooter. De taalkennis onder de employé's der ondernemingen wordt gebrekkiger. Vroeger kwam een jongmensch naar Indië, ongehuwd en met de gedachte, dat hij hier een carrière had te maken. Hij trok de tuinen in met de zekerheid, dat hij de eerste beginselen van zijn vak nog had te leeren... daartoe behoorde in de eerste plaats de *kennis van de taal* en *tact*, om met de bevolking om te gaan. Hij leerde met de bevolking meeleven, en zijn slagen hing in hooge mate af van de vraag, in hoeverre hij leerde zich vertrouwd te maken met de bevolking. Thans komt het Nederlandsch deel van de employé's in den regel zelfs op zeer jeugdigen leeftijd gehuwd uit. Wanneer zijn dagtaak — in engeren zin — is afgeloopen, bemoeit hij zich verder niet met den grooten kring van zijn werklui. Hun gemoedsleven, hun wenschen en eischen, interesseeren hem niet; hun taal spreekt hij niet, tenzij gebrekkig en voor zoover hij er in verband met hun werk bepaald niet buiten kan. Hun recht op de inrichting van hun leven naar eigen smaak en behoefte buiten de werkuren wil de heer Vester niet betwisten, maar hij meende niet te mogen nalaten op te merken, dat zoowel middellijk als onmiddellijk en niet alleen met het oog op het resultaat der cultures, deze ontwikkeling van zaken hem met zorg vervult. Het *gezag en het prestige van den Europeaan in deze gewesten is een vraagstuk, dat hierdoor in hooge mate kan worden beïnvloed.* De gevolgen kunnen ook voor den stand der Europeesche employé's zelve op den duur belangrijk zijn. De heer *Vester* is van meening, dat de verwikkelingen in *Britsch-Indië*, niet naar hun aard maar wel naar hun intensiteit gezien, voor een belangrijk deel verband houden met de omstandigheid, dat de Brit zich boven en buiten de bevolking plaatst en door de jaren heen heeft vermeden zich zoo nauwgezet mogelijk van haar nooden en behoeften door eigen onderzoek op de hoogte te stellen.

Wanneer men zoo met de ouderen in de cultures spreekt over de tijden van weleer — aldus Z(entgraaff) in het *Soer. Hbl.* van 28, 29 en 30 Juli, 3e bl. *„Als de koffie bloeit"* —, hoort men algemeen de klacht over *de sterk gewijzigde onderlinge verhouding der koffieplanters.* Auto's waren er destijds niet, en dus was men meer aangewezen op elkaar. Men steeg 's middags te paard, zocht een buurman op en wisselde nieuws en kennis van den aanplant. Zoo wist men, ondanks de slechte communicatie, vrijwel alles van elkaar en de landen. Men leefde meer met elkaar, legde een kaartje en dronk een glas op den mooien bloei, op den mooien oogst, of op iets anders dat mooi was. En toen kwamen de auto's. Je stuift naar beneden, langs elkaar heen. Nu rijdt men naar de stad en natuurlijk praat men daar niet over koffie. Men hoort nog maar weinig van elkanders cultuur. Het is de oude klacht, *de vervorming dezer gemeenschap*, en er zijn weinig menschen die zich voldoende duidelijk maken welke geweldige veranderingen *de auto* veroorzaakte. Het type van den ouden binnenlander is vrijwel geheel verdwenen; de echte binnenplaats-opvattingen slijten af nu de auto de menschen in een uur ergens in een stad brengt. Dit alles heeft zijn goede zijde, doch het is voor het aparte landelijke leven de groote knak geweest. En zoo doet zich nu het toch eigenlijk wel dwaze geval voor: dat de meesten niet op de hoogte zijn van zuivere cultuurzaken hunner naaste buurlieden.

Jongelui voor Indië.

In een zijner brieven aan *De Loc.* (29 Juli, blz. 3) constateert de heer *Ant. L*(ievegoed) dat men in Nederland langzamerhand ervaart, dat het *overbevolkingsprobleem in Nederland* de oplossing niet kan vinden in een grootscheepsche emigratie naar den Oost. Indië brengt een groot deel van de krachten, die het vroeger uit Nederland betrok, zelf al voort en het heeft ook niet de roeping Nederland's populatieprobleem op te lossen. Toch verdringt men zich, met gering vooruitzicht op een werkkring in Nederland, aan onze universiteiten en vakkundige hoogescholen, en onder tal van jongelui leeft de vage gedachte dat ze „ten slotte toch altijd wel naar Indië kunnen", wat heelemaal niet meer waar is. Op 't oogenblik schijnt Wageningen nog de beste kansen te bieden. Landbouw-ingenieurs heeft Indië nog altijd noodig en in een uitgave van de vereeniging „Studiebelangen" te Wageningen worden terzake de vooruitzichten zelfs „zeer goed" genoemd. Het geschrift eindigt met deze constateering in Hoog-Nederlandsch: „Een ieder, die zich tot den landbouw aangetrokken gevoelt, biedt de studie te Wageningen goede vooruitzichten wat betreft de koloniale richtingen en kan zeer zeker worden aangeraden". Typisch — en „zeitgemäss" — is de opmerking: „Op een betrekking als employé in Ned.-Indië geeft diploma Landbouwkundig ingenieur K.B. eveneens goede vooruitzichten". Ja —, als het administrateurschap er wis en zeker op volgt; maar daarvoor zijn bovendien nog zekere persoonlijke kwaliteiten noodig, die zelfs geen landbouwhoogeschool kan leeren.

Openlegging van Sumatra.

De Sum. Post (3 Aug. *„Het buitenlandsche kapitaal"*) ontleent aan het jaarverslag van de Handelsvereeniging dat aan het einde van 1913 het totaal der buitenlandsche beleggingen in Ned.-Indië ongeveer 47 pCt. uitmaakte der totale beleggingen, terwijl het percentage

in het begin van 1925 ongeveer 44 pCt. bedroeg. De H. V. A., de Amsterdam Rubber-Mij. en dergelijke groote lichamen overwegen verdere uitbreidingen op groote schaal, terwijl daartegenover staat, dat de buitenlandsche nieuwe beleggingen maar matig zijn. Men behoeft nog in het geheel geen chauvinist te zijn om zich over de conclusie, die men uit deze nieuwe en tot dusverre nog niet gepubliceerde globale gegevens mag trekken, te verheugen. Er blijkt uit dat Holland, ondanks het gering aantal zijner inwoners, ondanks de betrekkelijk geringe gezamelijke kapitaalkracht, in het overzeesch gedeelte geen kamp geeft tegenover het buitenland, dat even vrij in zijn bewegingen is als de Hollanders zelf. En de *S. P.* kan er bijvoegen, dat voor de eerstvolgende jaren de verhouding zoo goed als zeker niet ten ongunste zal worden gewijzigd, aangezien de meeste Hollandsche maatschappijen, dank zij haar financieele politiek en dank zij ook de krachtige financieele positie in het moederland, in staat zijn geleidelijk haar plannen, die op de toekomst gericht zijn, uit te voeren.

Het *Soer. Hbl.* (26 Juli, 3de bl. *Z.*) wijst op de beteekenis van de voortzetting van den *spoorwegbouw in Zuid-Sumatra.* Naar alle waarschijnlijkheid zal men in 1932 de verbinding hebben: Tandjong-Karang—Palembang — Praboemoelih — Moeara Enim — Lahat —Moeara Bliti. De spoorbaan Kepahiang—Benkoelen is practisch uitvoerbaar; het zou echter een kostbare lijn worden door het traject in het zware berggebied tusschen Kepahiang en Taba Penandjoeng. De huidige afscheepgelegenheid te Benkoelen is vrij slecht. Men rekent op den vrachtauto voor het transport op dit gedeelte. Blijkbaar is het overheerschend principe bij de voortzetting van den spoorbouw in Sumatra: naar het Noorden, tot het aaneenlasschen der verschillende thans los van elkaar werkende spoornetten: Zuid-Sumatra, Sum. Westkust en Sum. Oostkust. Het ligt — in het algemeen gesproken — voor de hand dat Sumatra eene baan noodig heeft, die ongeveer in de richting van zijn lengte-as loopt. Hoe krachtiger men hieraan voortwerkt hoe beter, en voor dit groote belang moet de aanleg van zijlijnen welke, gezien in het groot algemeen verband, als regel slechts van secundaire beteekenis zullen zijn, voorloopig wijken. Het is duidelijk dat uitstel hier geen afstel zal zijn. Men vindt in het Barisangebergte schitterende plekken — Ranaugebied, Dempo, Kaba, Korintji, Moeara Laboe, Mandhailing, enz. — waar reeds thans een bloeiende bevolkingskoffiecultuur bestaat, en ongetwijfeld schuilen hier groote toekomstmogelijkheden. Het *rentabiliteitsbeginsel,* thans reeds aangetast en gedeeltelijk terzijde gesteld, behoort voor den *aanleg van sporen in Sumatra* ook verder te wijken, en naarmate de toestand van 's Lands geldmiddelen dit veroorlooft, behoort zoo snel als doenlijk is — dit is ook een vraag van personeel — het programma voor Sumatra te worden afgewerkt. Het groote toekomstbelang dat hierdoor wordt gediend, teekent zich ieder jaar duidelijker af; de geweldige beteekenis van *het bevolkingsprobleem op Java* wordt voortdurend beter gewaardeerd, en zoo dringt alles tot arbeid in snel tempo.

De *Deli Crt.* (4 Aug. *„Een riviertocht door toekomstland")* lijkt het onnoodig om meeningsverschil te hebben over de vraag welke weg er moet komen, die van Pajakoemboe over Kota Baroe en Bangkinang naar Pakan Baroe en de Siakrivier, of die van Sawahloentoe over Sidjoendjoeng en Taloek naar Rengat en de Koeantanrivier, door den heer *Obdeyn* aanbevolen in een artikelenreeks in *„Deli in Woord en Beeld."* Voor de *D. C.* staat het vast, dat in zeer nabije toekomst beide wegen noodzakelijk zijn en aanleiding zullen geven tot eene belangrijke opleving van het achterland. Welke weg dan *de verbinding naar Singapore* zal worden, hangt van verschillende factoren af. De mijnbouw in de Kamparstreek kan daarin b.v. den doorslag geven.

Wij verwijzen naar de *Deli Crt.* van 15, 16, 17 en 19 Juli: *„De zeekant van de Oostkust",* het *Soer. Hbl.* van 26 Juli, 2de bl.: *„De Ombilinmijnen"* en *De Sum. Post* van 5 Aug.: *„De Amerikaansche rubber."*

Engeland-Australië door de lucht.

Met de aankomst van *Cobham* in Port Darwin is weer een grootsche onderneming op het nog zoo jonge luchtvaartgebied afgesloten. Het is mogelijk, dat we over 5 of 10 jaren op dergelijke prestaties neerblikken, en zeker over 25 jaar, maar op dit oogenblik zijn dit de gebeurtenissen, die het luchtverkeer sprongsgewijze vooruitbrengen. Wanneer binnenkort een vliegdienst van Europa op Br.-Indië zal worden geopend, voor een groot deel voortbouwen op de prestatie mannen als *Cobham, Van der Hoop, Pelletier d' Keith* en *Ross Smith, Franco, de Pinedo* en zoove dere helden van de vliegmachine. Ook Ned.-Indië bij deze vlucht groot belang hebben. Ned.-Indië lig alleen aan het eindpunt van den vliegdienst op Indië en Britsch-Malakka, maar ook op den ver weg naar Australië. Onze betrekkingen met Sing en Br.-Indië eenerzijds en Australië anderzijds, zij groote economische beteekenis, hetgeen de gere stoomvaartdiensten duidelijk bewijzen. In deze van versneld verkeer sluit zich een vliegdienst d aan. Het is daarom, dat de *Deli Crt.* (3 en 7 Aug voortduring op het aambeeld blijft hameren, dat Indië zich zijn taak in dezen wel bewust moet

De Loc. (26 Juli, blz. 9 en 29 Juli, blz. 10) *Java-Bode* (2 Aug.) bevatten mede eenige artikelen het luchtverkeer.

Mej. Dr. G. Wilbrink gehuldigd.

Den 24sten Juli is op de suikerfabriek Sindan aan mej. *Dr. G. Wilbrink* de groote gouden Syndi medaille uitgereikt. *De Loc.* (27 Juli, blz. 21) gee opsomming van *haar wetenschappelijk werk vo Suikerindustrie.* Van 1913—1925 vond mej. Wi gelegenheid bij het Suikerproefstation te Cheribo haar onderzoekingen te werken. Nadat er van hand eenige studies waren verschenen (veelal menwerking met den heer Ledeboer) over *de m logie, den bloei en de rijping van het riet,* zag in haar publicatie over *„De gomziekte, haar oorza bestrijding"* het licht. Op Java wekte dit onderzoe consternatie, omdat kort te voren gepubliceerde, onvoldoende gedocumenteerde onderzoekingen betwistbaar door werden weerlegd en een streep gehaald door de bacterie-theorie der serehziekte vermeende identiteit van sereh- en gomziekte. buitenland trok dit onderzoek alom de aandacht dat het zoowel bacteriologisch als phytopatholo een meesterstuk was, waaraan zelfs Erwin Smit hulde niet kon onthouden. Ook in het vaderland dit werk op. De Utrechtsche Universiteit, wa mej. Wilbrink gestudeerd heeft, bewees haar, voo grond van dit onderzoek, haar hoogste eer; Maart 1923 werd mej. Wilbrink tot doctor causa" in de wis- en natuurkunde gepromoveerd, ke benoeming vooral in West-Java groote voldoe wekte. Intusschen had de bekende Amerikaansch tomoloog Brandes gevonden, dat *de bladstrepe* in de Nieuwe Wereld besmettelijk was en werd gebracht door een bladluis (Aphis adusta). Op hoorde men toen de stelling verkondigen, dat me niet ongerust hoefde te maken, want dat de gele penziekte op Java beslist iets anders was en ni smettelijk kon zijn. Weer was het dr. Wilbrin proeven nam en daarbij bijzondere moeilijkheden overwinnen, zoodat in 1922 een publicatie vers waarin het onomstootelijk bewijs werd geleverd de ziekte op Java op precies dezelfde wijze en hetzelfde insect werd overgebracht, als Brandes beschreven. In al dien tijd had *het probleem der ziekte* mej. Wilbrink niet losgelaten, totdat zij in tot een even merkwaardige als belangrijke ontde kwam. Bij proeven, of gomziekte met behulp van ge temperaturen zou zijn te genezen, bleek, dat de ziekte-bacterie niet bij een lagere temperatuur af dan de rietstek. Dit negatieve resultaat bracht mej brink op het denkbeeld, dezelfde proef eens te halen met serehzieke bibit en zij vond, dat deze n warmwater-behandeling inderdaad gezonde pl opleverden. De resultaten dezer *warmwater-pr* werden in 1923 bekend. Koesterde mej. Wi vooralsnog, op grond van technische bezwaren, veel verdere verwachtingen, dan dat deze vonds nieuw uitgangspunt zou zijn voor verder ond over de serehziekte, de praktijk had spoedig e stallatie bedacht, om *de warmwater-methode* groot toe te passen. Thans wordt reeds op 9 fab de behandeling toegepast, om te voorkomen dat generatie-aanplant een serehpercentage van ee lang optreedt. Zoo heeft *de pathologie van het riet* door het werk van mej. Wilbrink in de jaren een heel ander aspect gekregen en zijn haar brekende onderzoekingen overal, ook in den vre bekend. Dr. Wilbrink is in haar vaak een der e die onze tijd kent, en, wat Ned.-Indië betreft, zeker de vrouw, die de grootste wetenschap successen heeft mogen behalen.

De Loc. van 28 Juli (blz. 33) ontleent aan about sugar" een artikel over *„Het Suchar-proces* nieuwe raffinage-methode.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Een en ander over vergiften in Ned.-Indië.

II (Slot).

Behalve door het gebruik van arsenicum als medicijn, neemt het lichaam ook op indirecte wijze dat vergif op, hetzij door het inademen van lichtgasdampen in de groote plaatsen of wel van dampen, die van bepaalde kleurstoffen uitgaan.

Zoo is onder meer fuchsine eene kleurstof, welke wordt gebruikt voor het kleuren van roode siropen, terwijl bij de menigte de meening bestaat, dat zij, door het nuttigen van zekere zee- en riviervisschen, het arsenicumvergif in zich opneemt.

Het uit Europa afkomstige en scheikundig zuivere arsenicum komt in den handel voor als een wit poeder.

Met natrium vermengd, wordt het gebezigd voor opwekking van eetlust en is dan onschadelijk.

Hetzelfde is het geval als het met zwavel is verbonden, omdat het onoplosbaar is in het zoutzuur van de maag.

In het eerste geval is het geel en in het laatste geval rood van kleur en wordt gebezigd voor het kleuren van de witte rijst.

Veel goedkoop kinderspeelgoed is gekleurd met Schweinfurter Grün, welke verfstof ten deele uit arsenicum is samengesteld en om die reden schadelijk voor kinderen moet worden geacht.

Doordat zij aan dat speelgoed likken, neemt men soms buikaandoeningen bij de kinderen waar.

Behangselpapieren en stoffen voor kleedingstukken bevatten eveneens dikwijls Schweinfurter Grün en zijn schadelijk voor de gezondheid, doch zij zijn bij de koopers gewild, omdat de kleuren sterker zijn dan die, welke door het gebruik van anilinestoffen worden verkregen.

Bij de bewerking van krissen kan de Javaan het arsenicum niet missen.

De tandartsen gebruiken die stof voor het dooden van de tandzenuwen om op die wijze het boren pijnloos te maken, doch zijn daarbij voorzichtig, ten einde te voorkomen, dat het vergif in de maag van den patiënt terecht komt.

De ziekteverschijnselen, welke zich, tengevolge van het gebruiken van eene schadelijke hoeveelheid arsenicum bij de patiënten voordoen, zijn verschillend.

De patiënten vermageren en krijgen ingewandsbezwaren, die veel overeenkomst vertoonen met de verschijnselen van typhus en cholera.

Het verschil met cholera bestaat hierin, dat de lijder bij cholera hevige buikpijnen ondervindt, terwijl ingeval van arsenicumvergiftiging, pijnen in de maag worden waargenomen.

Wanneer die plotseling hevig te voorschijn treden, kan de dood binnen 12 tot 24 uur daarvan het gevolg zijn.

Blijkt het, zooals somtijds voorkomt, dat de hersenen zijn aangetast, dan treedt een toestand van bewusteloosheid in, die vergezeld gaat van eene beweegloosheid der ledematen en gevolgd wordt door den dood.

De personen, die dagelijks gebruik maken van arsenicum, ondervinden langzamerhand de gevolgen van eene chronische vergiftiging, welke zich openbaart in de verschijnselen van huidverdikking van zwarte kleur en eene zoodanige aantasting van de zenuwen, dat de ledematen zich moeilijk bewegen.

Bovendien vermagert het lichaam en weigeren de maag en ingewanden te fungeeren.

Eene hoeveelheid van 10 tot 30 milligram arsenicum maakt het menschelijk lichaam reeds ziek, doch de uitwerking daarvan is afhankelijk van de omstandigheid welke hoeveelheid wordt uitgebraakt.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Gaat de Minahassa (Menado) vooruit?

Deze vraag wordt door den persoon, die zich „Zonnestraal" teekent, gesteld in de „Keng Hwa Poo" van 23 Januari 1926, naar aanleiding van het feit, dat hij haar zoo dikwijls in als buiten de Minahassasche samenleving hoort bevestigen niet alleen door de vreemdelingen, doch ook door eigen volk.

De schrijver wenscht dat gunstige oordeel aan een onderzoek te onderwerpen, daarbij uitgaande van de stelling, dat het getoetst moet worden aan de bestaande toestanden van de Minahassa in den tegenwoordigen tijd.

En dan wijst hij op de verbeterde wegen, op de regelmatige plaatsing van de woningen, op de aanwezigheid zelfs van moderne villa's, het drukke autoverkeer, voorts op het gebruiken van Westersche kleeding door ouden en jongen, het elkander begroeten met goeden dag en goeden avond op de vele Nederlandsche en Maleische scholen, enz., enz.

Doch, wanneer hij in dit onderwerp dieper doordringt en rekening houdt met het werkelijk levensbestaan van den Minahasser, dan gelooft hij toch, dat als deze spreekt van een vooruitgang van de Minahassa, hij, bij het uitspreken van die meening, eenigszins is verblind.

Het is natuurlijk de vraag wat hij dan onder vooruitgang verstaat.

Het aantal Minahassers, dat eigenaar is van industriën is nihil.

Nog geen 2 pct. der bevolking is in het bezit van ernstige bedrijven of van auto's, zoodat, als men van vooruitgang van de Minahassa wil spreken, dit alleen betrekking kan hebben op het overnemen van zekere Westersche gebruiken en van eene zekere Westersche beschaving.

Doch deze heeft niet alleen veel schade, maar ook veel verwijt van de landgenooten voortgebracht.

Veel geld wordt verkwist aan kostbare kleeding, dure danspartijen, drank, enz., met het bekende gevolg, dat de eigendommen moeten worden verpand of verkocht en de jeugd zich afkeerig toont van het zoo nuttige en noodzakelijke landbouwbedrijf.

Als Sin Tolè en Sin Keikè den geheelen nacht hebben gedanst, mag men van hen over dag geen belangstelling in tuin- of veldarbeid verwachten.

En, wat even ernstig is, is dat als geen luxe schoenen of luxe japonnen kunnen worden gekocht, men al spoedig overgaat tot allerlei onregelmatige en verboden praktijken.

Behalve al deze gevaren voor den Minahasser, die tot ongunstige gevolgen zullen leiden, wijst de schrijver ook nog op de erfpachtsondernemingen in de Minahassa, die geleidelijk hare vleugels uitslaan en de tuingronden voor den Minahasser doen verminderen.

Dit moet, als daarin geen verandering komt, tot gevolg hebben, dat de Minahasser, evenals de Japanner, in groote en moeilijke levensomstandigheden zal geraken.

Want in Japan heeft men destijds de rechten van den kleinen man op den grond niet willen erkennen en uitgestrekte terreinen aan de groot-kapitalisten uitgegeven, zoodat de kleine man, wanneer hij den bodem voor zijn levensonderhoud wilde bewerken, de gronden moest huren en bovendien nog belasting aan den landheer betalen.

Het kan niet worden ontkend, dat de Westersche beschaving vele voordeelen biedt; de fout van den Minahasser is, dat hij op overdreven wijze de navolging daarvan nastreeft tot schade van zich zelf.

De Javaan is sterk gehecht aan zijn stam.

Ook al heeft hij het tot Professor gebracht, dan nog blijft hij den hoofddoek dragen, terwijl wijlen de intelligente Raden Adjeng Kartini aan de dracht van sarong en kabaja bleef gehecht.

De Minahasser daarentegen werpt zich reeds op de Westersche gebruiken, zoodra hij slechts de Nederlandsche woorden ja en neen kan zeggen.

In imitatie blijft altijd iets on-echts bestaan, hetgeen voor den Minahasser de aanleiding moet zijn om daarbij maat te houden en zekere grenzen niet te overschrijden.

De schrijver wekt hen om die reden op om gezamenlijk in het belang van land en volk, daartoe mede te werken en op die wijze het bewijs te leveren, dat de Minahassa in werkelijkheid vooruit gaat.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Indische Gids.

De Sept.-afl. opent Dr. H. G. Heijting met eene bijdrage: De Nederlandsch-Indische „Gordel van Smaragd" vergeleken met Samoa en het Maleisch Schiereiland. Wanneer men het liefelijke „Gordel van Smaragd" in den titel vervangt door de meer prozaïsche woorden „Koelie-wetgeving", dan weet men in eens welk onderwerp schr. behandelt.

Dr. H.'s beschouwing is nl. een vervolg van des schrijvers dissertatie van 1925, getiteld: „De koeliewetgeving voor de buitengewesten van Nederlandsch-Indië", waarin sedert dien nog al belangrijke wijzigingen zijn aangebracht. De thans geldende bepalingen ten

IN DECEMBER DEZES JAARS ZAL VERSCHIJNEN

ART, RELIGION AND CLOTHES

a Collection of Essays by

HERBERT ANTCLIFFE

CONTENTS

Dit boek, gedrukt op goed papier en keurig gebonden zal slechts bij inteekening uitgegeven worden.

Men gelieve zoo spoedig mogelijk inschrijvingen te zenden aan de Administratie van het „Koloniaal Weekblad", Nobelstraat 20, Den Haag.

De prijs zal zijn f 4.50. S

deze zijn in tal van opzichten ook verbeteringen, maar toch schijnen in de door schr. ter vergelijking behandelde vreemde arbeidscentra de toestanden van dien aard te zijn, dat Ned.-Indië er nog altijd een voorbeeld aan kan nemen (zoo behoort o.m. de poenale sanctie aldaar reeds eenigen tijd tot het verleden).

Dr. S. Gargas schrijft in de Duitsche taal eene uitvoerige verhandeling, welke getiteld is: „Niederlaendische Petroleumpolitik", doch veel meer geeft dan uit dezen simpelen titel valt af te leiden. Aan het slot wijst schr. op de heilzame rol welke Nederland vervult in het zoo belangrijke petroleumvraagstuk, daar het o.m. de wereld heeft behoed voor een Amerikaansch monopolie met alle daaruit voortvloeiende economische nadeelen.

De hr. L. J. van Dijk artikelt over de beperking van het vergaderrecht in Ned.-Indië naar aanleiding der aanvullende bepalingen te dien opzichte bij Kon. Besl. van 29 April 1926, No. 58 (Ind. Stsbl. No. 228).

Sedert dit besluit in werking is getreden, heeft de Gouv.-Generaal verschillende malen gebruik gemaakt van zijne bevoegdheid voor bepaalde vereenigingen het recht van vergaderen te beperken. Blijkens een door den schr. aan de Javasche Couranten ontleend overzicht zijn het de communistische partij en verder een aantal vereenigingen die blijkbaar onder communistischen invloed staan, welke door de nieuwe bepalingen zijn getroffen.

Overigens bevat deze afl. de geregelde rubrieken: Revue van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen. — Buitenland (Een internationale antibolsjewikische ligue in het Verre Oosten). — Koloniale literatuur.

Koloniaal Tijdschrift.

De Sept.-afl. opent met eene beschouwing van K. J. Boeijinga over het omvangrijke visscherijbedrijf der Chineesche ingezetenen der onderafd. Bagan Api Api, met haar gelijknamige hoofdplaats gelegen in de afd. Bengkalis van het gewest Oostkust van Sumatra. Verschillende malen was dit bedrijf reeds een onderwerp van publicatie, doch de meeste dier artikelen gaven uitvoerige statistische cijfers over de visscherij en den daaruit voortvloeienden handel en het verkeer. De schr. laat deze punten vrijwel rusten en bepaalt zich tot een kort algemeen overzicht over de bevolking, het vischwater, de vischsoorten en het vischtuig, om daarna eene uitvoerige beschouwing te wijden aan de „Keur" op de inrichting, de registratie en de opruiming van djermals (visscherijstaketsels) en op de bangliau's (verblijfplaatsen der visschers) in genoemd centrum. Door welk een en ander de verhouding van den hr. B. een belangrijke aanvulling vormt der vorige publicaties.

De hr. Th. O. B. Günther schrijft een artikel over de marga-raden in Palembang, hun rechtspositie, samenstelling, bevoegdheden, inkomsten, enz. In het tegenwoordige stadium van ontwikkeling dier raden is volgens schr. nog weinig van hen te verwachten; eerst wanneer de bedoeling door de bevolking meer zal zijn begrepen en de meer ontwikkelden de hun gegeven bevoegdheden op doelmatige wijze zullen weten te benutten, de marga-raadsleden meer het besef zullen hebben in het algemeen belang te moeten werken in plaats van hun positie uit te buiten tot vermeerdering van eigen aanzien zonder meer; eerst dan zal nuttig werk van dit in 1922 ingestelde instituut kunnen worden verwacht.

Mr. S. Cohen Fzn. geeft eene uiteenzetting van de ontworpen „Stadsgemeente-Ordonnantie", een der jongste consequenties van de doorvoering der Indische bestuurshervorming. „Aan de gemeenten, die in de provincie blijven bestaan, wordt de naam stadsgemeenten gegeven, om ze te onderscheiden van de Inlandsche of dorpsgemeenten".

De hr. A. G. Deelman vestigt de aandacht op een eigenaardige instelling in het landschap Idi Rajau' (Atjeh), nl. een inheemsch kadaster-systeem, in 1917 door den toenmaligen zelfbestuurder Teukoe Tjhi' ingevoerd, welke „grondboekhouding" uitstekend voldoet en van de zijde der bevolking een groot vertrouwen geniet.

Onder het opschrift „een les te trekken uit de Soeban Ajam zaak" schrijft Dr. R. Broersma over toestanden en verhoudingen op cultuurondernemingen in de buitengewesten, welke aanleiding kunnen geven tot betreurenswaardige gebeurtenissen, zooals die zich op S. A. hebben afgespeeld.

De artikelenreeks wordt gesloten met eene bijdrage van den hr. H. Ch. G. J. van der Mandere, naar aanleiding van het jongste jaarverslag van het Alg. Syndicaat van Suikerfabrikanten in Ned.-Indië.

Overigens bevat de afl. de vaste rubrieken: Kroniek (De gaande en de komende Man. — Politiek economisch beleid. — De gezaghebbers) en Vreemde Koloniën. (Rondom de Middellandsche zee. — Britsch Indië

Koloniale Studiën.

Inhoud van jaarg. 10, No. 3 (Juni '26). Biologische reiniging van afvalwater, door J. Groenewege. Larassen in Minangkabau, door W. J. Leyds Jzn. Tabakscultuur en tabaksproducten van Ned.-Indië, door Mr. Th. A. Fruin. — Parlementarisme en Fascisme, door Mr. A. B. Cohen Stuart. — Mededeelingen van de Studiegroepen. — Gedachtenwisseling. (Kadastrale vraagstukken in Ned.-Indië. — Textielnijverheid in Ned.-Indië, door H. L. Wajou). — Persoverzicht. (De landbouw, de Mededeeling der Regeering van Febr. 1926. — Inlandsche landbouw). — Economische kroniek. (Het nieuwste Indische welvaartsonderzoek, door Prof. Dr. H. Boeke). — Boekbespreking. (Een landbouwatlas van Java en Madoera, door v. d. E).

De Indische Mercuur.

No. 35 (1 Sept. '26). Over de tabakscultuur in Ned.-Indië, door H. J. Bool (naar aanleiding van een monografie door J. R. Vleming Jr.). — Lombok rawit (... cerij). — Handelsoverzicht van de Oostkust van Sumatra. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede overige wekelijksche rubrieken. — De Afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft eene opgave van literatuur over oliën, vetten en wassen.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 4 (24 Juli). Vroeg... kaneelcultuur (in Indië), door S. Kalff (slot in No. 5). Rubber in de Filippijnen. — Vreedzame krokodillen in den Maleischen Archipel (mededeeling van Dr. C... haus). — De zware droogte in Suriname. Een nationale ramp, door W. H. J. Liems en W. C. Clasener.

Id. No. 5. Bangelan (uit een rede van den hr. Zuyder-hoff in den Volksraad). — Verzoek om inzending van schadelijke insecten, door W. Bally. — Het verzamelen en verpakken van beschadigde planten en schadelijke insecten. — Ernstige bedriegerijen met rubber. — geschiedenis der Winstaandeelkassen. (Ontleend aan eene beschouwing van Mr. Dr. H. H. A. van Gybland Oosterhoff in de Ned. Mercuur). — Koloniaal Instituut (Mededeelingen ontleend aan het jaarverslag over 19.. gedeelte „Voorlichtingsdienst).

Tijdschr. Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

Sept. afl.: Dr. H. F. R. Hubrecht 15 Sept. 1844—1 A... 1926 (met portret), door J. F. L. de Balbian Verster. De expeditie naar het Wilhelmina-gebergte (Suriname) door Dr. G. Stahel, II. (Bijlagen: A. Vegetatie eilandjes in de versnellingen van den Maupé... B. Andere ziekten dan malaria en anchylostomiasis de Saramaccaner Boschnegers aan den bovenloop de Suriname-rivier, door H. C. van Ommeren). Aardrijkskunde als studievak, door J. Brummelkamp. De differentiatie der schoolgeographie en het goed r... der Sociographie, door Dr. S. R. Steinmetz. — Nederlandsche (ex-Amerikaansche) Nieuw-Guinee expeditie (mededeelingen in de rubriek Aardsrijkskundig Nieuws). — O.- en W.-I. bibliogr. overzicht, door W. Muller.

Ned.-Indië Oud en Nieuw.

De Sept.-afl. bevat een belangwekkend artikel (met mooie illustraties) van Dr. P. Wirz: „De dans met tooverstaf", waarin de schr. eene beschrijving geeft van de bekenden Batakschen tooverstaf (een zeer gezocht voorwerp in enthnogr. musea en voor verzamelaars van ethnographica) en het gebruik dat de datoe (toovenaar) er van maakt bij zijn ceremonieën. — Verder brengt de afl. het vervolg van W. O. J. Nieuwenkamp's Vaartochten in tropisch Nederland, verlucht met interessante teekeningen van dezelfde hand.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Jaarg. 10, afl. 12 (1 Sept. '26). Een en ander uit Java's verleden, door L(ekkerkerker). IX (vervolg). Over... naamsoorsprong. X. Java in het begin onzer ... ling. — De Indische Bank van Leening, door J. J. B... meier. — Het vraagstuk van Java's bevolkingsaanwas, door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis (vervolg). — Het gemeentelijk geschenk van Bandoeng aan de Staatsspoor- en Tramwegen (nl. een monumentale lamp op het Stationsplein).

Inter-Ocean.

Uit den inhoud der Juni-afl.: Stamford Raffles, 1781—1826, door Ph. C. Coote. — The Netherlands East Indies as the centre of international interests. — Wh...

Shadows dwell, by G. G. van der Kop. Photograps, by M. Vervoort. — The Patoeha, by R. P. Andersen. — An interview with Dr. E. Mjöberg, the Swedish explorer of Central Borneo, by G. G. van der Kop. — The romance of rubber, by K. O. Moe.

Korte Berichten voor Landbouw, enz.

No. 31 (van 30 Juli '26) bevat o.a. Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het 2e kwartaal van 1926 (vervolg). — Overzicht van den invoer van enkele artikelen in de Buitengewesten gedurende 1925 (vervolg). — De markt voor enkele invoerartikelen op Java en Madoera gedurende het tweede kwartaal van 1926.

Indisch Tijdschrift van het Recht.

Behalve de gebruikelijke rubriek Jurisprudentie bevat afl. 6 van deel 123 o.m. de navolgende verhandelingen. Fouten in de wetgeving, door J. K. Onnen (vervolg: De regeling van den termijn voor het verzet in art. 479 Rvd.). — Bevoegdheid in erfrechtgeschillen nopens grond, door B. t. H. — De Volkenbond in 1925, door v. H. — Eenige opmerkingen over de bedreiging met uitsluitend gevangenisstraf als hoofdstraf, in 't bijzonder in verband met art. 422 Strafwetboek, door C. A. Wienecke.

Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur.

In het jongste Nr. geeft zendeling Dr. Alb. C. Kruyt interessante bijzonderheden over de nadeelen van het Poso'sche huwelijksrecht, waarbij de man in het huis van de vrouw trekt. — (Vad.).

* * *

Algemeen verslag van het onderwijs in Nederl.-Oost-Indië over 1923 en 1924. Samengesteld door het Bureau van den Onderwijsraad. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Nederlandsch Zendingsjaarboek voor 1926/27. Uitgegeven door den Zendingsstudie-Raad te De Bilt. (Beknopte inhoudsopgave. Overzicht van het Zendingswerk in Ned. Oost- en West-Indië. — In memoriam Jkvr. H. M. de la Bassecour Caan. — Gegevens betreffende den arbeid in Oost en West. — Zending onder de Joden. — Naam- en Adreslijst. — Register van plaatsnamen).

Industrialisatie voor Nederlandsch-Indië, door Ir. J. van der Waerden. (Haagsch Maandblad. Sept. '26).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 30 en 31, 24 en 31 Juli 1926. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Vreemde invloeden in Nederlandsch-Indië, door Mr. M. W. F. Treub. (De Nederl. Mercuur, bijblad van Handelsberichten. 2 Sept. '26).

Het vreemde element in Nederlandsch-Indië, door Prof. Mr. H. Westra. (Econ.-Statistische Berichten. 1 Sept. '26).

Het Bataviaasch Museum, door S. Kalff. (De Ind. Verlofganger, 3 Sept. '26).

De reorganisatie van het Volksbankwezen, door Barre en J. H. Boeke. (Blaadje voor het Volkscredietwezen, Mei en Juni '26).

De voorstellen van den Ondernemersraad voor Suriname, door Mr. Dr. P. H. W. G. van den Helm. (Neerlandia. Sept. '26).

Padang-Pandjang, door Dr. S. W. Visser (mededeelingen in verband met de jongste aardbevingen). (De Indische Post, 24 Juli '26).

Het voorkomen van diamanthoudende gesteenten in Zuid-Oost-Borneo, door L. H. Krol. (De Mijningenieur, Juli '26).

De vischteelt in zoetwatervijvers, door E. J. Reijntjes. (Mededeelingen van de Afdeeling Landbouw. No. 10, Juni '26).

Bijdrage tot het verkrijgen van een inzicht omtrent de rentabiliteit van de Nederland—Ned. Oost-Indische Radiotelegraafgemeenschap, door Ir. A. E. R. Colette. (De Ingenieur, 4 Sept. '26).

Suriname.

„De West-Indische Gids" is verschenen met een dubbel nummer — September-October — waarin verscheidene belangrijke bijdragen.

Prof. dr. L. Knappert schrijft over *„de Labadisten in Suriname"*, een godsdienstige secte, waartoe ook de zusters van Gouverneur van Aerssen van Sommelsdijk hebben behoord. De in Suriname gestichte kolonie heeft slechts korten tijd bestaan. Haar lotgevallen worden uitvoerig door Prof. Knappert nagegaan, onder vermelding van vele bronnen. In het artikel wordt voorts gepubliceerd een manuscript dat zich in de Koloniale Bibliotheek te Paramaribo bevindt, het journaal n.l. van een reis, door eenigen der kolonisten van La Providence — de vestiging der Labadisten aan de Boven Suriname — naar de Boven-Cottica en de Coermotibo gedaan, zeker wel de oudste reisbeschrijving in Suriname. Ook de bij het reisjournaal behoorende kaart is in „De West-Indische Gids" afgedrukt. Alles in alles een zeer belangrijk stuk Surinaamsche geschiedenis. Een 25-tal jaren geleden hebben wij in Suriname verscheidene personen gekend, die den naam Labadie droegen. In „De Vraagbaak. Almanak voor Suriname, 1925", vonden wij in de adreslijst alleen nog vermeld J. E. Labadie, Zendeling te Bersaba in het district Boven Para.

Het tweede artikel is van de hand van Mr. Dr. C. F. Schoch en heeft tot titel: „De Ondernemersraad voor Suriname en zijne voorstellen betreffende den grooten landbouw". De schrijver geeft daarin een overzicht van het rekest van den Ondernemersraad met daarbij behoorende nota aan den Minister van Koloniën, waarover wij in het nummer van 5 Augustus schreven.

Mr. Schoch is plaatsvervangend voorzitter van den Ondernemersraad, waarvan Mr. M. W. F. Treub voorzitter is.

Het slot van het artikel moge hier volgen:

„Ik heb vertrouwen in het heldere inzicht van den Minister van Koloniën, Dr. J. C. Koningsberger; eveneens ben ik overtuigd van de instemming, die de voorstellen bij den tegenwoordigen Gouverneur, Baron van Heemstra en zijne raadslieden zullen vinden.

De Koloniale Staten in Suriname hebben in hun request aan den Minister van Koloniën van 1 Mei j.l., zooals in de nota wordt geconstateerd, reeds duidelijk uitgesproken, dat voor Rijkshulp voornamelijk in aanmerking mogen komen:

a. het verleenen van steun aan het kapitaal om in de kolonie een loonend emplooi te vinden en

b. het bevorderen van immigratie en kolonisatie.

Over twee hoofddenkbeelden van de nota van den Ondernemersraad bestaat dus reeds eenstemmigheid met dat vertegenwoordigend college.

Ook de Staten-Generaal vragen reeds jaren lang aan de Regeering om met afdoende plannen tot meerdere ontwikkeling van de kolonie te komen.

De voorstellen zelve zijn van dien aard, dat m.i. geen onbevooroordeeld kenner van Suriname de juistheid daarvan zou kunnen of willen betwisten. Zij hebben tenminste mijne onvoorwaardelijke instemming en die van alle in den Ondernemersraad vereenigde belanghebbenden en belangstellenden in de kolonie.

De voorteekenen voor eene eindelijke, gunstige regeling zijn dus in alle opzichten gunstig.

Moge ieder, die ten deze verantwoordelijkheid draagt, beseffen, dat het nu de tijd is om de zaken aan te vatten!!

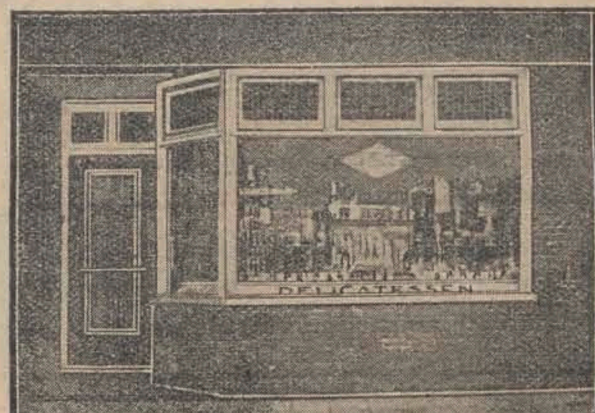
Na het artikel van Mr. Schoch vinden wij in het tijdschrift een uitvoerig verweerschrift van den oud-Gouverneur van Suriname, den heer G. J. Staal, waarin hij opkomt tegen de beschouwingen van den Ondernemersraad n.l. tegen de bewering dat de in 1920 door hem ingevoerde verhooging van de loonen der contractarbeiders op de plantages, een der voornaamste oorzaken van de débâcle zou zijn.

Overigens onderschrijft ook de oud-gouverneur den hoofdinhoud van de nota en hij eindigt zijn artikel aldus:

„De gezindheid om Suriname te helpen uit den werkelijk nijpenden economischen nood met het, naar mijne vaste overtuiging éénig doeltreffend middel: de krachtige bevordering van een breed ontwikkeld, gezond landbouwbedrijf en het daaraan verbonden immigratie-kolonisatiestelsel begroet ik volgaarne met een oprechten goeden wensch."

Het volgende artikel, getiteld „Enkele opmerkingen over den sociaal-hygiënischen toestand en de geneeskundige verzorging van Suriname", is van de hand van Dr. P. H. J. Lampe. De zeer belangrijke beschouwingen zullen zeker de aandacht van Bestuur en Regeering trekken. Dr. Lampe eindigt zijne beschouwingen met deze woorden:

„Zwaar is de verantwoording dergenen die geroepen zijn het hygiënisch werk te leiden; niet de verantwoording voor het zieke individu, dat belangstelling, toe-

wijding en steun in overmaat ontvangt, waar de verantwoording voor het geheele Surinaamsche volk, dat — van alle kanten door ziekten bedreigd — nimmer nog in staat gesteld werd, zich te kunnen weren"....

Verder bespreekt Mr. B. de Gaay Fortman de Curaçaosche begrooting voor 1926 en de heer C. K. Kesler het in het vorige jaar verschenen boek van Dr. H. T. Colenbrander „Koloniale Geschiedenis", voor zooveel West-Indië betreft.

Als bladvulling is opgenomen een beschrijving die Ottho Keye in 1659 van de bacove gaf.

* * *

In „Neerlandia" van deze maand geeft Mr. Dr. P. H. W. G. van den Helm — tot kort geleden Gouvernementssecretaris in Suriname — kritische beschouwingen over *„de voorstellen van den Ondernemersraad voor Suriname"*, beschouwingen waaraan de Ondernemersraad zeker alle aandacht zal wijden. Wij komen in een onzer volgende nummers op dit belangrijk artikel terug.

* * *

In „De Nederlander" van 27 7 Augustus de eerste brief uit Suriname van Mr. Dr. H. H. A. van Gypland Oosterhof, die onlangs — tegelijk met Gouverneur van Heemstra — daarheen vertrokken is.

Na een beschrijving van den eersten indruk bij aankomst in Nederlandsch-Indië, zegt de schrijver:

„Hier in Suriname is dit gevoel van vreemdelingschap u vreemd. Welhaast overal kunt gij u in uw eigen taal uitdrukken, waar gij u in de Oost onmiddellijk van een uitheemsche taal moet bedienen bij de groote lagen van de inlandsche bevolking. Het besef dat u hier van stonde aan overmeestert is dat gij u bevindt in eigen omgeving"...

Hier nog deze aanhaling:

....„Neen, wat op onzen weg ligt is met ernst te zien, wat kan worden gedaan, dat dit Nederlandsche land worde opgeheven uit zijn verval, opdat wederom tot ontwikkeling kan komen de volle rijkdom die het biedt"....

* * *

In de September-aflevering van het „Tijdschrift v. h. Kon. Nederl. Aardrijksk. Genootschap" nieuwe berichten van de expeditie-Stahel naar het Wilhelminagebergte in Suriname. Hierover in een volgend nummer van ons blad.

* * *

Over het zilveren jubileum van den hoofd-directeur van de Surinaamsche Bank schrijft de „N. R. Ct." van 4 September, Avondblad D:

„Vandaag heeft mr. dr. C. F. Schoch, hoofddirecteur van de Surinaamsche Bank, zijn zilveren jubileum aan deze bankinstelling gevierd. Van het gebouw der bank aan de Heerengracht en van de oude patriciërshuizen in de omgeving, thans meerendeels kantoorgebouwen, was de vlag uitgestoken.

De jubilaris heeft vanmorgen in een intieme bijeenkomst, al degenen, die in nauwere betrekking tot de bank staan, ontvangen. De president-commissaris van de Surinaamsche Bank, de heer Abr. Müller, heeft hem hier namens het college van commissarissen geluk gewenscht en zijn groote verdiensten voor de instelling gehuldigd, waarna hij hem namens commissarissen een ameublement heeft aangeboden.

Namens de directie sprak mr. A. van Traa, directeur-voorzitter van de Surinaamsche Bank te Paramaribo, die zijn gelukwenschen vergezeld deed gaan van een Westminster-klok.

Woordvoerder van het personeel der bank was de heer J. H. Hendrikse, die een bronzen beeld, de Hooier, van Levie, aanbood.

In een hartelijke toespraak heeft mr. Schoch uiting gegeven aan zijn gevoelens van dankbaarheid.

Zeer vele bank- en handelsinstellingen hadden bloemstukken gezonden.

Telegrammen waren o.m. ingekomen van den minister van koloniën, dr. Koningsberger, en den gouverneur van Suriname, baron Van Heemstra.

Na de intieme bijeenkomst zijn zeer velen uit de bank- en handelswereld van Amsterdam mr. Schoch hun gelukwenschen komen aanbieden, onder wie de ondervoorziter van de Kamer van Koophandel voor Amsterdam, de heer R. H. du Mosch, die namens deze Kamer den jubilaris gecomplimenteerd heeft, en de heer Stroeve, voorzitter van de vereeniging voor den effectenhandel, die hem namens dit lichaam heeft gelukgewenscht."

Curaçao.

De Protestanten op de Bovenwindsche eilanden op Bonaire en Aruba.

De omschijving der eeredienst-uitgaven, behalve post voor reiskosten van den bisschop luidt op de werp-begrooting voor 1927:

„Bezoldigingen of verlofbezoldigingen en tegemoetkoming in de kosten van vervoermiddelen van voorgangers van verschillende godsdienstige gemeenten".

Bij nota van wijzigingen is daaraan toegevoegd: aan de Methodisten en Anglikaansche gemeenten de Bovenwindsche Eilanden ter voorziening in geestelijke behoeften".

In de toelichting wordt gezegd, dat deze nieuwe dactie is voorgesteld, om moeilijkheden te voorkomen als zich hebben voorgedaan, bij de uitbetaling rende perioden van ontstentenis van den geestelijke der Methodisten- en der Anglikaansche gemeenten de Bovenwindsche Eilanden. Tevens wordt daar vermeden, zoo leest men daar, dat personen, die s zeer tijdelijk in Curaçao dienst doen, kunnen meenen aanspraak te mogen maken op rechten alleen aan Curaçaosche ambtenaren zijn gegeven. wijziging kwam ons in de gedachte toen wij uit persverslag der zitting van de synode der Hervorm kerk over St. Martin lazen, hetgeen wij in ons blad 26 Aug. l.l. afdrukten. Aanvankelijk dachten wij een andere beteekenis der voorgestelde wijziging den rechtstoestand der protestantsche voorgangers de Bovenwindsche Eilanden is ons het ware niet kend. Vermoedelijk zijn zij gouvernements-ambtenaren als de protestantsche en joodsche predikanten roomsche geestelijken op de benedenwindsche den, zij het al dat de ambtelijke verhouding voorgangers tot het gouvernement er een is van zonderen aard, waarover nog wel een en ander zeggen en meer meer nog te vragen zou zijn. To toe werd van alle inkomen uit de koloniale kas als zoldigingen of verlofbezoldigingen" gesproken. dachten wij bij eerste lezing, dat men die boven sche protestantsche geestelijken het karakter van tenaren wilde ontnemen. Waarschijnlijk is dat ook het gevolg van de nieuwe redactie, daar nu voortaan bijdragen uit de koloniale kas aan de gemeenten len gegeven worden als „tegemoetkoming — ter ziening in de geestelijke behoeften". Anders al kunnen wij de onduidelijke, gewrongen redactie tot een behoorlijken zin maken.

In het verslag der commissie voor de Oost- en Indische kerken leest men nu volgens 't synode verslag, dat professor Knappert gewezen heeft Hollandsche gemeente te Philipsburg op St. M waar men zoo gaarne een eigen predikant zou ben.

Deze wensch zal voor menigeen een verrassing Onder „de Hollandsche gemeente" in dit Holland gebied zal wel verstaan moeten worden de gem der Hollandsch sprekenden, en men zal niet ver de waarheid zijn, wanneer men het aantal leden gemeente gelijk acht aan dat der in Holland gebor en dat is volgens het laatste K. V. (1925) niet gr dan 21, te klein toch om daarvoor een predikant te stellen.

De opmerking van prof. Knappert bracht ons tot onderzoek naar den toestand op de Bovenwind Eilanden, en het viel ons op, dat daaromtrent w gegevens bekend zijn. Op St. Eustatius en St. M zijn Methodisten-gemeenten en op Saba werkt een likaansche geestelijke. Volgens het laatste „Kol Verslag" zijn op die eilanden achtereenvolgens 1530 en 827 protestanten. Hoevelen hiervan tot de noemden gemeenten behooren, wordt niet meege Ook van elders hebben wij daaromtrent geen ge kunnen vinden. Volgens de West-Indische encyc die dagteekent de Methodisten-gemeente op Sab 1777, en waren in 1816 op St. Martin 137 Gerefo den, 12 Lutherschen, 1396 Episcopalen, 11 Pre ranen, 9 Methodisten en 1 Universalist. Tot het der 18de eeuw zou de NederDuitsch Hervormde meente op St. Eustatius bestaan hebben.

Wat wij uit verschillende gegevens verder tre is een wonderlijk uiteenloopend allegaartje.

Voor St. Eustatius vinden wij:

in 1817 (bij De Hullu): 218 protestanten, wa „het grooter aantal" calvinisten en episcopalen, theranen, 6 methodisten,

in 1863 (bij Van den Gon Netscher): 1196 Ned. vormden en 320 methodisten,

in 1865 (bij Wijnmalen); 1494 protestanten en 340 methodisten,
in 1866 (bij Van der Gon Netscher): 1583 Ned. hervormden en 300 methodisten,
in 1875 (bij Wijnmalen): 859 protestanten en 550 methodisten,
in 1886 (bij Wijnmalen): 1574 protestanten en 467 methodisten.

Voor St. Martin:
in 1863 (bij Van der Gon Netscher): 2445 Ned. hervormden, geen methodisten,
in 1865 (bij Wijnmalen): 520 protestanten en 1798 methodisten),
in 1866 (bij Van der Gon Netscher): 2331 Ned. hervormden, geen methodisten,
in 1875 (bij Wijnmalen): 2397 protestanten, geen methodisten,
in 1886 (bij Wijnmalen): 3084 protestanten, geen methodisten.

Voor Saba worden over de genoemde jaren alleen „protestanten" en „Ned. hervormden genoemd en wel achtereenvolgens: 1332, 1353, 1329, 1402, 1658.

Na 1886 staan deze gegevens niet tot onze beschikking.

Plaatsen wij nog even de verzamelcijfers der protestanten over 1886 en 1924 naast elkaar, dan zijn deze: voor St. Eustatius: 2041 en 742, voor St. Martin: 3084 en 1530, voor Saba: 1658 en 827.

Welk een achteruitgang! Trouwens de achteruitgang der geheele bevolking is geweldig.

St. Eustatius:	1886: 2312	1924: 1103
St. Martin:	1886: 4526	1924: 2265
Saba:	1886: 2458	1924: 1615

Het zou niet zonder belang zijn te weten hoeveel niet-Wesleyanen en niet-Anglikanen er onder de tegenwoordige protestanten zijn.

Wie helpt ons eens aan een behoorlijk overzicht van den loop der bevolking in de kolonie Curaçao?

Ten slotte nog een opmerking over Bonaire en Aruba. Bij een nog aanhangig voorstel tot wijziging der begrooting voor 1927 is aan de genoemde omschrijving van de bedoelde post toegevoegd: „zoomede kosten van voorziening in de godsdienstige behoeften van de Protestantsche gemeenten op Bonaire en de Bovenwindsche Eilanden," zulks „opdat bij opheffing van het ambt van godsdienstleeraar bij de protestantsche gemeente op Bonaire, als landsbetrekking, toch een krediet beschikbaar blijft voor kosten ter voorziening in de godsdienstige behoeften van die gemeente."

Het voor den leeraar bij de Hervormde gemeente op dit eiland uitgetrokken bedrag is echter onveranderd gelaten, waarschijnlijk omdat over de opheffing van het ambt nog geen beslissing is gevallen.

Zou deze zaak ontgaan zijn aan de aandacht der Commissie voor de Oost- en West-Indische kerken of niet vermeld zijn als vallende buiten het verslagjaar?

Het trof ons, dat in de begrootingsstukken gesproken wordt van „Hervormde gemeente" op Aruba en Bonaire, omdat, naar ons beste weten, toch ook daar de hervormden en lutherschen „vereenigd" zijn. Ds. van Dissel deelt dit ten minste mee, en hij spreekt ook van de „vereenigde protestantsche gemeente" te Aruba en te Bonaire.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Curaçao en Haïti.

Toen Kikkert nog maar nauwelijks het bestuur in 1816 aanvaard had, schreef hem uit (Aux) Cayes 12 ... 1816 een zekere P. Brillamburg, blijkbaar oud-Curaçaoënaar, of de vlag van Hayti in de haven van Curaçao zou toegelaten zijn; hij wees op het voordeel, dat St. Thomas van deze toelating gehad had. Kikkert schreef daarover aan den President Petion en kreeg het volgende antwoord:

Alexandre Pétion Président d'Hayti à son Excellence le Vice Amiral Kikkert Gouverneur Général de Curaçao et des Iles qui en dépendent.

Monsieur le Vice Amiral,

J'ai reçu la lettre que Votre Excellence m'a fait la faveur de m'écrire le 13 avril expiré, par laquelle elle m'informe que les batimens de commerce sous le pavillon de la République d'Hayti pourront librement fréquenter les ports sous les ordres, et qu'ils y seront favorablement reçu.

Je suis charmé de cette circonstance dont le but est d'étendre les relations commerciales des deux pays, et d'unir entrelles les nations qui les habitent par les liens d'un interèt réciproque. J'ai la satisfaction d'informer Egalement V. E. que le pavillon hollandais sera accueilli dans les Ports de la République que j'ai l'honneur de Présider, avec tous les egards qui sont dus à la nation loyale dont il est le signe, et de la maniere dont il l'a toujours été jusqu'à ce jour.

J'ai fait prévenir les commercians de ce pays des dispositions bienveillantes de V. E. j'ai tout lieu d'espérei qu'ils sempres seront de les mettre à profit.

Je pue Votie Excellence de recevoir l'assurance de la haute considération avec laquelle j'ai l'honneur de la saluer.

PETION.

Uit den Verren Vreemde.

Genève—Tanger.

't Is een oud middel om zijn wil door te drijven, maar 't blijft blijkbaar in gebruik. Wenscht een mogendheid iets te krijgen, waarop zij geen recht heeft en dat men haar niet gunt, dan verklaart zij zich bereid afstand te doen van dien wensch, mits als vergoeding voldaan wordt aan een ander verlangen, waarop zij nog minder recht heeft en dat men haar nog minder gunt. Hierbij bestaat dan de verwachting, dat men zich laat vangen door en voor de keuze, en dan een van de twee het minst erge aanvaardt, of indien geen van de twee wordt verkregen, kan de eischer verontwaardigd doen over de niet verkregen compensatie voor hetgeen hem onthouden is.

Dit is weer het politieke spel van Spanje bij zijn eisch om een permanenten zetel in den Raad van den Volkenbond, eisch waarvan 't wel afstand zou hebben willen doen als zijn positie in Tanger, overeenkomstig het nader omschreven verlangen, zou worden versterkt.

Op gevaar af van op herhaling betrapt te worden, meenen wij het verloop van zaken, voor zoover den Raadszetel van Spanje betreft, nog eens in herinnering te moeten brengen.

De Raad van den Volkenbond heeft permanente en losse zetels. Vaste zetels bekleeden tot nu toe de mogendheden, die tijdens den grooten oorlog aan de zijde van den overwinnaar als de groote mogendheden werden beschouwd, behalve de V. S. van N.-Amerika, die, al heeft Wilson den stoot tot het oprichten van den V. B. gegeven, niet tot het lidmaatschap ervan wenschen toe te treden.

Van de losse zetels werd één aan Spanje toegewezen. Voor hoelang een staat een dergelijken zetel zou bezetten was niet vooruit bepaald. De Raad zou hieromtrent zelf hebben te beslissen, met algemeene stemmen. Ettelijke malen was de kwestie daar te berde gebracht: hoe lang? Spanje had de beslissing hierover steeds tegengehouden, door zijn tegenstemmen zou elk voorstel kelderen. Op die manier verzekerde het zich zelf, en elk der medezittende andere (losse) staten, eigenlijk een permanenten zetel.

Onder de grieven, welke men tegen den V.B. had, kwam die van de voortgezette oorlogspsyche, doordien de overwinnaars de toonaangevers bleven en het overwonnen Duitschland uitgesloten bleef, zich al luider doen gelden. De toelating van Duitschland werd al meer en meer waarschijnlijk, maar Duitschland ambieerde die alleen als 't ook een vasten zetel in den Raad van den V.B. zou krijgen.

't Leek of in Locarno de beslissende stap in de gewilde richting gedaan was. Frankrijk, Engeland, Italië, Japan, houders van een vasten zetel, en de andere mede bij Locarno betrokkenen koppelden de daar onderling en met Duitschland gesloten overeenkomsten zelfs vast aan de opname van Duitschland in den V.B.; de tractaten zouden ingaan bij en door de toelating van Duitschland tot den V.B.

Dra bleek nu echter, dat de tijd voorbij is waarin de zich als almachtig beschouwende groote mogendheden, over de wereld te gebieden hebben. De V. B. zal hun dit moeten leeren; dit kan een mooie taak voor de nieuwe instelling zijn, maar de mogelijkheid is ook niet uitgesloten, dat de V.B. hierop nog eens te barsten kan stooten.

Polen, dat in Locarno heeft mede aangezeten, had zich er gevoelig over getoond, dat het geen zetel in den V.B.-Raad heeft. Het meende aanspraak te mogen maken op een vasten zetel, maar 't liet zich eerst, naar 't scheen wel vinden voor een lossen zetel. Nu de toelating van Duitschland toch geregeld moest worden, zou de kwestie van de losse zetels ook afgedaan kunnen worden, men zou het aantal met een drietal kunnen uitbreiden. Door tevens den tijd van aftreden te bepalen, zou ieder lid van den V.B. eens een kans krijgen, overeenkomstig de aanvankelijke bedoeling van 't losse-zetel-stelsel. Maar nu kwam Spanje weer in 't geweer (of mag deze uitdrukking niet meer gebezigd worden

in den vredesbond?) 't Bracht zijn eisch om een permanenten zetel in herinnering. 't Spanje van Primo de Rivera voelt zich weer ten volle groote mogendheid, met een lossen zetel, die 't morgen kwijt kan raken, voelt 't zich in den V.B. niet naar rang en stand vertegenwoordigd. Kreeg 't geen permanenten zetel, dan zou men de kwestie der Raadszetelsverdeeling en van Duitschland's toetreding wel op de agenda mogen brengen, maar Spanje stelde dan geen belang meer in den V.B., 't zou niet aan de stemming komen deelnemen.

Spanje bleef met deze opvatting niet alleen staan. Toen Polen den Spaanschen eisch vernam, bracht 't ook weer zijn verlangen naar een permanenten zetel te berde. Brazilië stelde eenzelfden eisch in zóó positieven vorm, dat het zijn lidmaatschap van den V.B. heeft opgezegd, toen Genève geen gewillig oor leende. China deed eenzelfde geluid hooren; 't is nog niet uitgetreden, maar 't houdt den knop van de deur toch in de hand.

De voorjaarsvergadering van den V.B., die over Duitschland's toelating zou hebben te beslissen, ging onverrichter zake uiteen. Het zomerberaad van het speciaal hiertoe gehouden overleg, vond deze oplossing: Behalve Duitschland zou geen ander land een nieuwen, vasten zetel krijgen. Het aantal losse zetels zou van 6 tot 9 uitgebreid worden, de bedoeling hierbij wijst o.a. op een zetel voor Polen. Elk jaar zou een derde aftreden, de aftredende staat zal in den regel niet dadelijk herkiesbaar zijn, maar — nu komt de vondst — in aangegeven verhouding en volgens aangegeven werkwijze kan niet alleen voortzetting van het losse mandaat veroorloofd zijn, maar kan de toezegging hiertoe, ditmaal voor hoogstens 3 staten, reeds bij voorbaat worden gedaan, voordat de 3-jarige termijn verstreken is. Hoewel zulks niet voor een bepaald geval uitgewerkt werd, was de bedoeling duidelijk, dat Spanje de toezegging zal krijgen voor den nu beginnenden en den daarop aansluitenden termijn een lossen zetel te behouden. Verder is gedacht aan Polen en aan Brazilië. *)

Polen heeft met deze mogelijkheid vrede genomen; Spanje niet; Brazilië heeft zijn ontslag nog niet herroepen. De Raad van den V.B. is thans, sedert 2 September, te Genève in vergadering bijeen. Eerste-rangs kopstukken, als Chamberlain en Briand, vertegenwoordigen de regeeringen, maar de Spaansche vertegenwoordiger de Palacios heeft Genève verlaten.

Madrid stelt zich op 't standpunt: ik houd niets tegen, ik werk niets mee, de V.B. interesseert mij niet meer.

Onder die omstandigheden is de zooeven aangegeven regeling door den Raad van den V.B. aangenomen. Toelating van Duitschland en zijn opname als vastlid in den Raad kan nu aan de orde komen, zonder verzet van Spanje.

Of Spanje uit den V.B. zal treden, of 't, indien 't zulks niet doet, in zijn afzijdige houding zal volharden? Wij achten 't niet onwaarschijnlijk dat het alsnog met den semi-permanenten Raadszetel genoegen zal nemen, nu 't in Tanger toch ook niets gewonnen heeft.

Wij hebben nu nog even aan te geven hoe de Tangerkwestie door de V.B.-aangelegenheden heen werd gemengd.

De acte van Algeciras, die twee jaren voordat de groote oorlog begon, een oplossing trachtte te geven voor de Marokko-moeilijkheden, was onderteekend door alle mogendheden, die destijds bij dat vraagstuk eenig belang hadden. Tanger kreeg daarbij een internationaal instituut, waarbij Engeland, Frankrijk en Spanje tot de voogden ter plaatse werden aangewezen. Nu Spanje, dank zij Fransche hulp, de lastige Riffgeschiedenis zoowat heeft weten te bedwingen, en nu Primo de Rivera aan zijn land weer den luister van voorheen wil terug bezorgen, zou hij gaarne Tanger met omgeving doen toevoegen aan het Spaansche gedeelte van Marokko. Zoo is hij er toe gekomen, toen de vastezetelvraag in den Raad van den V.B. geen gehoor vond, dan Tanger als dispensatie te vragen. Die twee zaken hebben echter niets met elkander uitstaande, de beslissing erover berust ook niet bij dezelfde bevoegden. Hiervoor wist de Spaansche dictator ook een middel te bedenken. Hij vroeg Tanger niet als een aan Spanje bepaald toe te wijzen protectoraat-gebied, neen, het zou tot een door den V.B. uit te geven mandaatland gemaakt kunnen worden en als zoodanig dan aan Spanje toegewezen worden. Primo de Rivera maakte alles zoo mooi gereed, dat men maar te slikken had. De mogendheden, die in eenig opzicht in aanmerking konden komen, in deze een woordje mee te spreken, werden uitgenoodigd den 1en September te Genève bijeen te komen; te Genève waar den 2en September de V.B. zijn handelingen over de Raadszetels zou inzetten. Spanje, dat pas een verbond van nauwere vriendschap met Italië gesloten had, dat wist hoe de erop gesteld is scheuring te voorkomen, dat er zich bewust was hoe 't drijven van Polen, China, Brazilië Duitsche toelating dwarsboomde, verwachtte veel dezen slimmen zet. Maar 't heeft de kous op den kop kregen. Vrijwel van alle zijden werd geantwoord: er over Tanger te spreken valt, zijn wij hiervoor te den, maar daarvoor is de V.B. niet de aangewezen legenheid en lijkt Genève ook minder de best gekozen plaats. Spanje had andermaal getoond de V.B.'s taak te verstaan. Zoo-ook wat de V.B. mandaatlanden betreft. Het desbetreffende artikel (22) van het V.B.-verdrag heeft betrekking op gebieden die, „tengevolge van oorlog, niet langer onderworpen zijn aan de souvereiniteit van de staten, die ze tot dusver bestuurden"; onder is Tanger niet te brengen.

Of 't toch nog eens tot een Tanger-conferentie komen? In elk geval is de bedoeling van 't te brengen nu faliekant uitgekomen.

Spanje heeft geen vasten zetel in den V.B.-Raad, het heeft niets verkregen ten opzichte van Tanger. als boven reeds gezegd, is 't niet onwaarschijnlijk wanneer straks over Duitschlands opname in den gunstig beslist zal zijn, hetgeen eindelijk verzekerd lijkt, dat Madrid dan met den verlengden lossen alsnog genoegen zal nemen.

Wat Brazilië, Spanje, Polen, China doen, drijvend dwingend om een vasten zetel, is zeker niet sympathiek; de wijze waarop door Spanje van zijn veto-macht gebruik is gemaakt zal evenmin waardeering kunnen oogsten. Maar aan hun uiting ligt toch een als matig te erkennen gevoel van wrevel ten grondslag; dit legt in hun actie toch iets, dat in zijn gevolgen nut nawerking kan hebben. De V.B. zal zich bewust moeten worden een wereldbond te zijn, met algemeene strekking; Amerika, Azië, Australië willen ten volle geteld worden, en Europa wil niet naar de pijpen Parijs en Londen blijven dansen. Voor dit probleem heeft Genève een oplossing te vinden; aan die ling moet Genève de wereld doen gelooven. Misschien zal de opname van Duitschland hiertoe ten goede nen meewerken.

*) Wanneer een staat zijn lidmaatschap van den V. B. opzegt, gaat dit eerst 2 jaren daarna in. Binnen dien tijd kan het ontslag herroepen worden.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Nijmegen.

OPROEP.

Aan de leden der afdeeling Nijmegen.

Het Bestuur der afdeeling heeft door persoonlijke propaganda het ledenaantal over de 100 gebracht, oorspronkelijk aantal leden is verdrievoudigd. wordt het tijd, den leden aan te sporen mede te ken om in den komenden winter het noodige succes bereiken. Het winterprogramma is bijna gereed. leden-avond in October, een tentoonstelling met sprekers in November. Mogen we op Uwe getrouwe komst rekenen?

Werft leden! Maakt propaganda!

De Secretaris,

B. v. d. Berghstraat 74. GESCHE

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

De heer W. A. Uiterwijk te Nijmegen deelt ons mede, dat hij aan zijn voornemen, om bij genoegzame deelname een album samen te stellen van Sum Westkust, geen gevolg kan geven wegens onvoldoende belangstelling. (Zie de mededeelingen dienaangaande in vorige Nos. van dit blad).

Aan Heeren Secretarissen ter overweging bij het ken van propaganda:

1e. de personen, wier namen in de kolommen het K. W. worden vermeld en nog geen lid zijn Oost en West, daarmede in kennis te stellen en uit te noodigen zich als lid op te geven;

2e. onderwerpen in het Orgaan behandeld en belang voor personen in de afdeeling woonachtig hunner kennis te brengen met verzoek als voren.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS.

G. J. Wolbers, Ingenieur 1e kl. bij de Staatssp. en tramw., 3e Ebbingestraat 18, Kampen.
Th. Versteegh, Architect bij den Waterstaat en 's Lands Burg. Openbare Werken, Anthonie Duijckstraat 122, 's-Gravenhage.
J. W. J. Beek, Ingenieur 2e klasse bij de Staatssp. en tramw., p/a Mevrouw v. d. Moer, Emmastraat 13, Den Haag.
C. Robbers, Ingenieur 1e kl. met den persoonlijken titel van Hoofdingenieur 1e kl. bij den Waterstaat, van Weede van Dijkveldstraat 13, Den Haag.

J. C. Groeneveld, Gedipl. techn. Ambtenaar 2e kl. bij de P. T. T., Utrechtscheweg 118, Arnhem.
G. J. Oudshoorn, Administrateur bij den Magazijndienst der Genie, Hoofdweg 59, huis, Amsterdam.
R. F. de Lizer, Hoofdcommies op het gewestelijk kantoor te Makassar, Obrechtstraat 475, Den Haag.
P. M. Vissers, Gediplomeerd gezaghebber bij het Binnenl. Bestuur, p/a Mevr. V. Jacoby, Nieuwe Huizen 6, Breda.
J. W. van Marle, Onderwijzer 1e kl. bij het O. E. L. O.; p/a. Ned. Handel-Mij., Den Haag.
W. J. de Graaf Jr., fg. Opzichter 1e kl. bij den Waterstaat en 's Lands B. O. W.; Baronielaan 201, Ginneken.

Mutatiestaat van 1 tot 8 September.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
Mr. K. H. Jansma, Arnhem, Bergstraat 19. f 5.—	Secretaris Afd. Arnhem.
Pollmann, Arnhem, Bakkerstraat 40—41. f 5.—	Secretaris Afd. Arnhem.
J. Stigter, Arts, Apeldoorn, Jachtlaan 202. f 5.—	Mejuffrouw J. Brandt te Apeldoorn.
Gramwinckel, Burgemeester van Purmerend. f 5.—	Secretaris Afd. Amsterdam.
Wierts v. Coehoorn, Hilversum, Middenweg 4. f 5.—	Secretaris Dagelijksch Bestuur.
F. J. Kroon, oud-Resident van Menado, Den Haag, Beeklaan 407. f 12.—	den Heer J. C. Hietink te Den Haag.
J. van Mook, Controleur B.B. m. v., Den Haag, Zeestraat 55. f 5.—	Eigen aanmelding.
J. G. Wiebenga, Voorburg, van Naeltwyckstraat 1. f 5.—	Eigen aanmelding.
van Steenbergen, Kantoorhoofd 1e kl. P.T.T., Den Haag, Bentinckstraat 18. f 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
K. Cock, oud-Onderwijzer 1e kl., Den Haag, Obrechtstraat 496. f 5.—	Administrateur „Oost en West".
Kleinegris, Ambtenaar van de gemeente Semarang, Den Haag, Ant. Duyckstraat 50. f 5.—	Administrateur „Oost en West".
J. F. J. Schnebbelie, Directeur Katholiek Indisch Bureau, Den Haag, Carpentierstraat 153. f 5.—	Administrateur „Oost en West".
W. H. Röder, Kolonel b. d., Nijmegen, Mesdagstraat 8. f 5.—	Voorzitter Afd. Nijmegen.
F. H. van Gelder, Scheepsbouwmeester, Nijmegen, ...otstraat 2. f 5.—	Voorzitter Afd. Nijmegen.
J. Matthes, oud-Luit.-Kolonel, Nijmegen, Batavierenweg 29. f 5.—	Voorzitter Afd. Nijmegen.
M. H. Nijst, Accountant, Nijmegen, Sloetstraat 3.	Voorzitter Afd. Nijmegen.
Eilers, oud-Luit.-Kolonel, Nijmegen, Mr. Franckenstraat 13. f 5.—	Voorzitter Afd. Nijmegen.
...othof, Accountant, Nijmegen, Berg en Dalsche Weg ...5. f 5.—	Voorzitter Afd. Nijmegen.
W. F. Bax, Officier van Gezondheid 1e kl., Nijmegen, Javastraat 101. f 5.—	Voorzitter Afd. Nijmegen.
Weltevreede, Administrateur Rubberonderneming „Tanah Radja", Kisaran (S. O. K.). f 12.—	Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in Oost-Indië.
J. van der Linden, Administrateur Onderneming „Anim Sand I—IV", Kalibaroe (Banjoewangi). f 6.—	Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in Oost-Indië.
P. F. H. Dikschei, Administrateur s.f. „Soerowinangoen", Cheribon. f 6.—	Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in Oost-Indië.

Nieuwe Begunstigers:

A. E. L. Steens Zijnen, Nijmegen, St. Annastraat 8. f 2.50	Voorzitter Afd. Nijmegen.

Afschrijven:

A. Koops, Gep. O.-I. Ambtenaar, Den Haag, François Valentijnstraat 207 (overleden).
W. Wethmar, Oud-Kapitein N.-I. L., Nijmegen, Berg en Dalsche Weg 93.

Adresveranderingen:

J. C. Koningsberger, Minister van Koloniën, van: Utrecht, Alexander Numankade 6 naar: Scheveningen, Gentsche Straat 161. f 5.—
F. van Vliet, Luit.-Kolonel der Genie N.-I. L., van: Rotterdam, Schiekade 99 naar: Bilthoven, Gezichtslaan 7. f 5.—
Adriaanse, Controleur B. B., van: San Constantine naar: Amsterdam, Lomanstraat 102b. f 5.—
Zeehandelar, van: Bandoeng naar: Watergraafsmeer, Hooge Weg 94, p/a. M. Robart, f 5.— (behoort tot Afd. Amsterdam).
Buidema, Amsterdam, van: Spuistraat 200 II naar: Pieter Aertszstraat 34 II.
W. L. Jansen, van: Zandvoort, Zeestraat 5, naar: Djokdja, Toegoe 6B.
Wouters, Oud-Hoofdingenieur S.S. N.-I., van: Overveen, Julianalaan 53 naar: Voorthuizen (Gld.), p/a. C. Badings. f 5.—
C. Schalkwijk, Rotterdam, van: Westersingel 16 naar: Van Vollenhovenstraat 20.
J. F. A. Lieferinck, Arnhem, van: Kastanjelaan 28 naar: Utrechtsche Weg 93.
R. Boele, van: Den Haag, Vivienstraat 40, naar: Rijswijk (Z.-H.), Regentesselaan 4.
K. Ch. van Haastert, Ass.-Resident m.v., Den Haag, van: Frederik Hendriklaan 119 naar: Groot Hertoginnelaan 223.
W. Kloos, van: Den Haag, Frederik Hendrikplein 2 naar: Brussel, Rue Hobbema 29.
Jhr. H. G. A. Quarles van Ufford, van: Den Haag, Carel van Bylandtlaan 30 naar: c/o. Shell Co. of California, San Francisco, 200 Bush Street.
A. Th. Hoogesteger, van: Tebing Tinggi naar: Rhenen, p/a. Mevrouw Boodt.
W. H. Gerritsen, Civiel Gezaghebber B.B., van: Sibolga naar: Bengkalis.
W. K. Grijzen, Beheerder Pandhuisdienst, thans geplaatst bij Gouv. Pandhuis, Pasar Sènen 38 te Weltevreden.
Dr. Th. G. Th. Pigeaud, thans te Soerakarta, Soerjasoegjantan, Totogan.
Dr. M. Duijster, Militair Apotheker 1e kl., thans te Bandoeng, Menadostraat 4.
P. A. Emanuel, Controleur B.B., thans te Meester-Cornelis.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

Vereeniging „OOST en WEST"
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk ge personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlich zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „T biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederla toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aan te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaer 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. In bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetr willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenh verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede d
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herz
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw her
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber (caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Ind**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 37 DONDERDAG 16 SEPTEMBER 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

CONTRIBUTIE ad f 5.- 's jaars minimum, voor het lidmaatschap dezer vereeniging, loopt voor hen die zich in het tijdvak van 1 October tot en met ultimo December opgeven tot en met ultimo December 1927. Zij ontvangen het „Kol. Weekblad" dus gratis gedurende het laatste kwartaal van dit jaar.

Ramp Sumatra.

Ontvangen t/m. 12 September:

Vorig saldo	f 1527.—
Van H. P. M. v. A. te Haarlem	„ 10.—
	f 1537.—

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

Opbloei.

Een enkel woord tot onze lezers nu de zomer voorbij is en de wintercampagne een aanvang neemt.

De Vereeniging „Oost en West" maakt een tijdvak van verhoogden bloei door. Ligt in dezen volzin een beperking, de leden zelven zullen die kunnen opheffen.

Meerdere factoren hebben tot dien opbloei meegewerkt; één dezer worde slechts genoemd: de toenemende werkzaamheid der afdeelingen. Daar het hier geen verslag geldt zullen alleen twee afdeelingen met name genoemd worden, de twee welke in den laatsten tijd een sterke opleving vertoonden en dientengevolge dien opbloei krachtig bevorderd hebben: Arnhem en Nijmegen.

De reeds onder den vorigen Voorzitter, Mr. W. Sonneveld, begonnen en onder den tegenwoordigen, den Heer R. Zuyderhof (wiens conterfeitsel wij — buiten zijn medeweten — hierbij onder de oogen onzer lezers brengen) voortgezette pogingen om te trachten hier en daar wat „nieuw bloed" te brengen, is met gunstigen uitslag bekroond geworden en het is te danken aan de geestkracht en den goeden wil van eenige zich voor bestuursfunctiën welwillend beschikbaar gesteld hebbende personen in genoemde afdeelingsplaatsen, dat het ledental daar op ongedacht sterke wijze toegenomen is.

Goed voorbeeld doet goed volgen! en zoo mag de hoop gekoesterd worden, dat die ledenvermeerdering zich niet blijft bepalen tot Arnhem en Nijmegen, maar dat deze zich ook over andere, over *alle* afdeelingen zal uitbreiden, waartoe wellicht kan bijdragen de door het Dagelijksch Bestuur aangegeven methode voor de werving van leden.

Intusschen — geen licht zonder schaduw — in den aanhef is het woord beperking, als tijdsaanduiding in het zinsverband neergeschreven. Maar in feite behoort dit woord in zijn zakelijke beteekenis te worden genomen ten opzichte van het Orgaan der Vereeniging, het Koloniaal Weekblad, echter uitsluitend met betrekking tot de advertentierubriek.

Kan in algemeenen zin van „opbloei" gesproken worden, genoemde rubriek heeft daarin geen gelijkelijk aandeel. Zij kan en moet zich uitbrei[den]. Het spreekt van zelf dat, waar de zetel van het [Be]stuur gevestigd is in Den Haag, waar verreweg [de] grootste afdeeling is en waar het Orgaan uitko[mt], de annonces overwegend van Haagsche afko[mstig] zijn. Wij zouden daarom gaarne, ter aanvulling [de]zer rubriek, de aandacht der Haagsche leden a[llereerst] voor haar willen vragen en hunne mede[wer]king inroepen om de adverteerders — te go[eder] naam en faam bekende firma's — te steunen en [te] begunstigen. Stijgt daardoor de waarde hun[ner] annonces, welke toch in een blad als het Kolo[niaal] Weekblad onmisbaar zijn, dit meerdere rende[ment] zal anderen aansporen eveneens hun geluk in [het] Orgaan te beproeven.

Mocht deze medewerking van de zijde der le[den] der Vereeniging verleend worden, dan zal g[een] sprake meer behoeven te zijn van beperking, al[leen] van „Opbloei".

De nieuwe samenstelling van den Volksraad.

Als de Volksraad in October a.s. voor de naja[ars]zitting bijeenkomt, is dat voor het laatst in [de] tegenwoordige samenstelling en onder vigeur [van] de tegenwoordige regeling, van het Indische Re[ge]ringsreglement. De nieuwe Volksraad zal [worden] samengesteld en optreden volgens de bepalin[gen] van de nieuwe Staatsinrichting van Ned.-Indië [en] de daarmede verband houdende regelingen.

Voor de verkiezing van nieuwe leden van [den] Volksraad zijn op Java hier en daar de bespre[kin]gen betreffende de candidaturen reeds aan[ge]vangen.

De candidaatstelling is op twee dagen en [zal] bij periodieke verkiezingen, als thans zullen p[laats] hebben, op Donderdag en Vrijdag 14 en 15 Octob[er].

Alleen in kieskring IV, de Vorstenlanden, o[m]vattende de gewesten Soerakarta en Jogja[karta] heeft geen candidaatstelling plaats, daar zij [het] oudste hoofd van gewestelijk bestuur in de [Vor]stenlanden en de Zelfbestuurders de kiezers [zijn]. [De] verkiezing van een lid heeft hier plaats [op] Januari a.s.

Indien in de andere kieskringen, waar wel candidaatstelling plaats heeft, een stemming [over] candidaten noodig is, m.a.w. indien voor é[én of] meer zetels meer dan een candidaat is gesteld, heeft deze verkiezing plaats op Maand[ag] Januari a.s.

De verkiezing geschiedt onder technische lei[ding] van het Volksraadstemkantoor te Batavia.

Gereleveerd zij voorts, dat de nieuwe Volks[raad] zal bestaan uit een lid, tevens voorzitter en [60] leden. De tegenwoordige Volksraad is sam[enge]steld uit een lid tevens voorzitter en 48 leden.

Thans benoemt de Gouverneur-Generaal [24] leden, van wie 8 moeten behooren tot de Inlan[ders] en 16 tot de Europeanen en Vreemde Oosterlin[gen]. De leden der locale raden kiezen 24 leden, van [wie] 12 moeten behooren tot de Inlanders en 12 tot [de] Europeanen en Vreemde Oosterlingen.

Voor den nieuwen Volksraad, waarvan de e[erste] zitting waarschijnlijk met ingang van Maandag [16] Mei van het volgende jaar aanvangt, (de offic[iëele] datum, 15 Mei is een Zondag), zal bestaan u[it 38] gekozen leden, en wel 20 inheemsche onderdan[en] — niet-Nederlanders (Inlanders), 15 onderdanen-[niet-]Nederlanders en 3 uitheemsche onderdanen-[niet-]Nederlanders (deze laatste groep omvat dus, [an]ders dan totdusver, niet alleen de Vreemde O[oster]lingen, maar ook b.v. alle Europeanen-niet-[Neder]landers, thans is er een groep Europeanen [—] ook Nederlanders — en Vreemde Oosterlin[gen]).

Benoemd worden door den Gouverneur-Ge[neraal] 5 inheemsche onderdanen-niet-Nederlanders, [ten] minste 15 onderdanen-Nederlanders en ten ho[ogste] 2 uitheemsche onderdanen-niet-Nederlanders.

De te kiezen 20 inheemsche onderdanen-niet-Nederlanders worden afgevaardigd door 12 kieskringen, waarvan 4 op Java en op de Buitengewesten. Hiervan behooren tot Sumatra: Zuid-Sumatra, Menangkabau, Noord-Sumatra en Oost-Sumatra, welke kieskringen elk een lid kiezen. Kiezer zijn hier de inheemsche onderdanen-niet-Nederlanders, die lid zijn van een localen- of regentschapsraad.

De te kiezen 15 onderdanen-Nederlanders en de uitheemsche onderdanen-niet-Nederlanders worden gekozen, onderscheidenlijk door de tot hun eigen groep behoorende leden van locale- of regentschapsraden in geheel Ned.-Indië, die daartoe tezamen elk een kiezerscorps vormen.

In de kieskringen, die slechts één lid afvaardigen, geschiedt de verkiezing volgens het stelsel der volstrekte meerderheid; elders op den grondslag van evenredige vertegenwoordiging.

De leden van den Volksraad worden voor een tijdperk van 4 jaren verkozen of benoemd.

Vermelden we ten slotte nog — schrijft de Deli-Ct., waaraan deze beschouwing is ontleend — dat een der eerste en belangrijkste werkzaamheden van den nieuwen Volksraad is de benoeming uit zijn midden van een College van Gedelegeerden, bestaande uit den voorzitter van den Volksraad als lid, tevens voorzitter en 20 leden. De verkiezing van deze leden geschiedt op den grondslag van evenredige vertegenwoordiging.

Dit college, dat in het openbaar te Batavia zal vergaderen, oefent uit de bevoegdheden welke de Volksraad ten aanzien van de wetgeving van Indië op het boven aangegeven tijdstip zullen zijn toegekend. Die bevoegdheden zijn: medewerking aan de vaststelling van ordonnanties, het recht ontwerpen van ordonnanties aan den Gouverneur-Geeneraal in te dienen, het recht wijzigingen te maken in een door den Landvoogd toegezonden ontwerp-ordonnantie.

De Volksraad in pleno is echter bevoegd zich de behandeling van ontwerpen voor te behouden. Acht de Gouverneur-Generaal de afdoening van een zoodanig ontwerp zoozeer spoedeischend, dat niet op het bijeenkomen van den Volksraad kan worden gewacht, dan geschiedt de behandeling door het College van Gedelegeerden. Dit laatste is, tenzij de Volksraad anders beslist, belast met het verrichten van voorbereidende werkzaamheden, ten aanzien van door den Volksraad voor zich gereserveerde ontwerpen.

Is de Volksraad niet bijeen, dan kan het College van Gedelegeerden de belangen van Ned.-Indië en zijn ingezetenen voorstaan bij de Koningin, bij de Staten-Generaal en bij den Gouverneur-Generaal, die ook deze laatste uitnoodigen om nopens zaken Ned.-Indië betreffende, inlichtingen te geven.

De Poenale Sanctie.

De ontwikkelde Nederlander, belangstelling koesterende voor de Overzeesche Gewesten, stuit, begrijpelijk, meermalen op uitdrukkingen, ontleend aan de Indische terminologie, welke hij wel eenigszins verstaat, maar welker eigenlijke beteekenis hem toch niet helder voor oogen staat. Wat zegt hem: „Poenale Sanctie”? Beide woorden verstaat hij, maar het begrip — door de samenvoeging — is hem niet recht duidelijk. De volgende korte, populaire verklaring moge hem den weg wijzen.

Het vraagstuk der economische ontwikkeling van het uitgestrekte eilandenrijk Indië wordt voor een groot deel beheerscht door de voortbrenging. Op Java, niet het grootste maar wel het voornaamste eiland, is het door de dichtheid der bevolking alsmede om andere redenen welke hier onbesproken kunnen blijven, niet mogelijk de productie hooger op te voeren; dit is wel het geval in de Buitengewesten (men weet wat onder die benaming verstaan wordt) waar de bewoners schaarscher zijn. Voor de ontwikkeling der Buitengewesten zijn twee dingen noodig: kapitaal en arbeidskrachten. Het kapitaal blijve buiten beschouwing; voor ons doel vragen alleen de arbeidskrachten de aandacht. Deze zijn nu juist in die Gewesten niet of in niet voldoend aantal te vinden, 1e. om de geringere bevolking, reeds genoemd; 2e. omdat die bewoners zich doorgaans weinig genegen toonen op Westersche landbouw - en andere - ondernemingen te werken. De arbeiders moeten dus van elders komen, voornamelijk uit Java en China en worden voor den arbeid geschikt gemaakt, wat gebleken is zeer goed mogelijk te zijn. Ter wille der rechtszekerheid nu moeten zij zich — met bedreiging van straf bij schennis — contractueel verbinden, terwijl degenen in wier dienst zij zijn, gehouden zijn behoorlijk te behandelen. Onnoodig hierover verder in bijzonderheden te treden. Ziehier nu den band welke werkgevers en werknemers bindt en welke wettelijk vastgelegd is in de z.g. koelie-ordonnanties, de voornaamste regeling op dit stuk.

Het geheele samenstel van wetsbepalingen betreffende de wetgeving, den arbeid, de verplichtingen der ondernemers en de arbeidsinspectie vormt met die koelie-ordonnanties een eenheid welke wordt aangeduid als „Contractarbeid” of „Poenale Sanctie”.

De bij Nederl.-Indië betrokken scheepvaart.

Met belangstelling namen wij kennis van het op 31 Juli 1926 uitgekomen *Scheepvaartnummer* van „De Indische Post”, welk nummer, blijkens de inleiding op het titelblad, uit dankbaarheid gewijd is aan de mannen der zee, waaronder te begrijpen allen, die daartoe behooren, zoowel aan boord als aan den wal.

Een zoo beknopt mogelijk gehouden overzicht van den inhoud zal bij onze lezers wellicht den aandrang tot nadere kennismaking opwekken.

Het eerste artikel bevat onder den titel „*De mannen der zee*” eene lofrede op onze zeelui, waaronder niet alleen te verstaan het gezagvoerend personeel, doch ook de mannen van vooruit, dikwijls ruwe kerels, maar die, als de nood aan den man komt, hun plicht doen op het dek en beneden voor de verzengende vuren. En als aan het slot van dat artikel wordt opgemerkt, dat men niet al te vaardig moet zijn met een minachtend oordeel, indien een paar van die menschen later op den vasten wal de lange dagen en nachten van onafgebroken hoogste inspanning willen vergoeden door eenige oogenblikken van uitbundig passagieren, waarbij de schrijver ook herinnert aan de woorden van Vondel in zijn Lof der Zeevaert, dan zeggen wij hem na: „Heil onzen mannen der zee, die Neerland's naam hoog houden, overal waar de driekleur over de groote wateren wappert.”

Eenige aardige afbeeldingen van eene zeemeermin zittend op den schoot van Neptunus en van eene, die een dikken bootsman uit een sloep naar zich toetrekt, verlevendigen het vlot geschreven stuk.

Daarop volgt een *interview* van den Heer J. H. Hummel, Directeur van de Kon. Paketvaart Mij. in Nederland, waaruit de groote beteekenis van deze Maatschappij voor Ned.-Indië duidelijk naar voren treedt. Schertsenderwijze noemde de Directeur zijne maatschappij „je reinste van Gend en Loos”. In dit interview komt de moeilijkheid van het op peil houden van het personeel der vloot ter sprake en wordt de vrees geuit, dat straks niet genoeg stuurlieden of machinisten voor de scheep-

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

vaartbedrijven te verkrijgen zullen zijn in verband met plannen der Regeering in de richting van opheffing van zeevaartscholen in ons land. Wij willen hopen, dat bij mogelijke opheffing de capaciteit der blijvende inrichtingen althans naar verhouding vergroot zal worden. Maar het is gelukkig nog niet zoover.

Hierna schrijft M. A. J. Kelling over de Stoomvaartmaatschappij *Nederland*, waarbij in den tekst afbeeldingen van het S.S. J. P. Coen te Sabang en van een luxe hut a/b der P. C. Hooft zijn opgenomen. De schrijver geeft beschouwingen over de oprichting en ontwikkeling, het passagiers- en vrachtvervoer, de loon-, gage- en salarisregelingen van het personeel, alsmede de pensioenregeling. Dezelfde schrijver heeft ook over de Stoomvaart-Mij. *Rotterdamsche Lloyd* met den daaraan onafscheidelijk verbonden naam der firma W. Ruys en Zn. een artikel van gelijke strekking geschreven, nu met het mailschip Slamat als hoofdfiguur. De nauwe samenwerking van Nederland en Rott. Lloyd blijkt uit den 14-daagschen maildienst op Indië, in de 14-daagsche snelvrachtdiensten van Hamburg, Bremen, Rotterdam en Amsterdam naar N.-I., in de Java—Bengalen-lijn en binnenkort in een gecombineerden vrachtschependienst van Genua naar N.-Indische havens. Ook zijn beide maatschappijen met de Holland—Amerika-lijn en Bluefunnel-line bij de Java—New-York-lijn betrokken.

Tusschen beide genoemde artikelen van M. A. J. Kelling valt eene interessante bijdrage van W. A. P(enard), getiteld: *De zee en het inheemsch bijgeloof*, waaruit te leeren valt, dat op het punt van bijgeloof East and West wel degelijk elkaar ontmoeten.

Interviewer geeft daarna bijzonderheden van de Nederlandsche Stoomvaart-Mij. *Oceaan*, welke hij van den Directeur, den Heer P. C. Adrian, op de meest vriendelijke wijze verkreeg. Hij beschrijft in 't kort de demonstratie van de Fleming Patent reddingboot, waarmede het nieuwe dubbelschroefmotorschip „de Phrontis" is uitgerust. Interviewer besluit met de woorden: „Honour, when honour is due", ook tegenover deze Nederlandsche maatschappij.

V. d. Ven wijdt eene beschouwing aan de *Gouvernements-Marine*, waaruit men een indruk krijgt van de verrichtingen van dezen geheel met burgerlijk personeel gaande gehouden diensttak. De naam „Setenga-Kompenie" geeft in het Maleisch de plaats aan, die zij tusschen de Kon. Marine en de koopvaardij inneemt.

Naar aanleiding van het binnenkort [1]) in de vaart komen der P. C. Hooft van de Nederland volgt hierna een extract uit *„De Aanmerckelijke Voyagie gedaan door Wouter Schouten naar Oost Indiën in 1676"*. Bij lezing kan ieder voor zich eene vergelijking maken tusschen het reizen a/b der hedendaagsche schepen met luxe en comfort en de houten scheepjes van een 250 jaar geleden, waarmede Schouten de reis naar Batavia aanvaardde.

J. J. B. geeft een artikel over de *Kon. Paketvaart-Mij.* en bespreekt de vracht- en passagiersvaart op de geregelde lijnen, de speciale vrachtschepen en de door de Mij. bevaren Java—Australië-lijn. Het uitgebreide bedrijf met zijne omvangrijke organisatie weet hij ons levendig te maken; o.a. wijst hij op de stichting door de Paketvaart-Mij. van eene mijnbouwonderneming in N.-O.-Borneo, de steenkolen-Mij. Parapattan, met het doel om voor de brandstofvoorziening der vloot niet geheel van anderen afhankelijk te zijn.

Onder het hoofd *„De Buitenlandsche lijnen"* vinden wij een relaas over de positie der Blue Funnelline en beschrijvingen over de Peninsular and Oriental S.S. Cy. (P. and O.), de British India en de Union S.S. Cy. of New Zealand, de Nippon Yusen Kaisha en de Messageries Maritimes (van welke laatste het S.S. André Lebon, groot 27.000 ton, in beeld is opgenomen), alsmede over de Duitsche lijnen Nord Deutscher Lloyd te Bremen en de St... neslijn.

Wij moeten, evenals ten aanzien van de over... artikelen geschiedt, ter bekorting ook hier met... kele woorden volstaan en veel belangrijks on... meld laten.

Eene bespreking over *het Dokbedrijf in N...* vraagt hierna de aandacht, de bewerker is niet... noemd. Wij zien afbeeldingen van de aangroei... na langdurig verblijf in de Indische wateren... van den toestand der scheepshuid na het schoon... maken, alsmede van het S.S. Tjikarang in... droogdok. Eene opsomming der droogdokken... N.-I. nemen wij nog even over. Er zijn 2 drijv... droogdokken van 2000 en 5000 ton te Sabang, ... van 4000 en 8000 ton en eene sleephelling tot ... ton te T. Priok, drie idem van 1400, 3500 en 1... ton te Soerabaja, behalve de gegraven en drijv... droogdokken van het Marine-Etablissement al... De moeilijkheden van de Indische dokexploi... betreffen vooral het personeel.

Een onzer zeevaarders is de titel van het vol... niet onderteekend artikel. Van de verwonder... en de gedenkwaardige reize van Schipper Wi... Ysbrandtszoon Bontekoe uit Hoorn wordt een ... onderhoudend uittreksel gegeven.

Door O. J. v. Z. wordt *„Het Veembedrijf"*... schreven, hij geeft aan oningewijden eenig... van de voorgeschiedenis, ontwikkeling en het... van veembedrijven, waarmede hij o.i. gelukk... geslaagd. In Indië bestaan de Veemen nog sl... kort, aanvankelijk te Soerabaja, later te Ba... en Makasser. Zij hebben zich, door de omstan... heden gedwongen, meer toegelegd op het st... dooren en lossen en laden der schepen aan d... den voor hunne Pakhuizen aan de Haven.

De *Ned. Scheepvaart Unie* is het volgend ar... waarin de motieven voor de oprichting (door... initiatief van Jhr. L. P. D. Op ten Noort) wo... uiteengezet, alsmede finantieele bijzonder... worden gegeven. Tot de Unie zijn toegetreden... Nederland, Rotterdamsche Lloyd en Kon. Pak... vaart-Mij., maar zij laat de drie contracteeren... maatschappijen haar eigen beheer en zorgt ... naar buiten voor gemeenschappelijke act... beeltenis van Jhr. Op ten Noort siert de ... fende blz.

De reeds meergenoemde schrijver M. A. J. ... ling komt daarna aan het woord over de *Kon... ketvaart-Mij.*; men ziet van hoeveel belang di... in N.-I. wordt geacht door de meerdere arti... aan haar gewijd. In dit artikel wordt een vlu... beeld gegeven van de historische ontwikkelin... passagiers en afschepers, de vloot en nevenb... ven, binnen- en buitenlandsche lijnen, verb... gen en uitbreidingen; aan het slot zijn ... finantieele gegevens toegevoegd. Van denz... schrijver volgt iets verder een lezenswaardig... kel over de *Java-China-Japan-lijn*, waarbij is... beeld het S.S. Tjisaroea.

Tusschen beide laatstgenoemde artikelen ... eene ongeteekende bijdrage onder het hoofd... *scheepvaart en de economische toestand"* op... men. Uit de scheepvaartstatistiek, samengest... het Hoofdkantoor van Scheepvaart, zijn b... wekkende cijfers omtrent het scheepvaartv... getrokken en daaruit kan men de juistheid... voelen van de woorden des ongenoemden ... vers, luidende: de scheepvaart is de kurk, w... Insulinde drijft.

A. M. W. van Renesse behandelt *„De Ind... havens"* en beschrijft eerst in geographis... hoe Insulinde gelegen is ten opzichte van de ... rige wereld om een indruk te geven van de ... kenis der havens van onzen Indischen Archip... kustlijn telt ongeveer 500 grootere en kleine... vens. Toen een algemeene drang naar verb... der havens ontstond, heeft het Indische G... nement de heeren G. J. de Jongh en Pr... Kraus uitgenoodigd ter zake van advies te... waarbij het denkbeeld van enkele aan te... Oceaanhavens aan de orde kwam. De hav...

[1]) Op 31 Augustus j.l. vertrok het schip naar Indië.

ng, Belawan, T. Priok, Semarang, Soerabaja, ...latjap, Cheribon en Makassar worden nader be...ken en schrijver komt tot de conclusie, dat in het ...zicht van havenaanleg veel tot stand is gebracht. Drie artikelen besluiten de scheepvaartnummer...ie; zij zijn:

De brandstofvoorziening der schepen in N.-I.,
Het leven aan boord der Compagniesschepen,
De Inlandsche scheepvaart,

...dragen geen onderteekening. In het eerste le...n wij over den grooten voorsprong boven vele ...dere landen, dien N.-I. heeft, doordat de bodem ...t alleen steenkolen en bruinkolen, dus vaste ...andstof bergt, maar ook vloeibare brandstof in ...e rijke petroleumvelden. De geproduceerde ko...n worden grootendeels door de Kon. Paketv. Mij. ...voerd uit de voornaamste afscheep- tevens ...nkerhavens hoofdzakelijk naar de 4 groote ko...stations Sabang, T. Priok, Soerabaja en Makas...r.

De voornaamste producent van petroleum is de ...n. Petroleum Mij., die in combinatie met de ...ell ook in Indië de groot- leverancier is. Voor de ...ductie en het technisch bedrijf zorgen de Bataaf...che Petr. Mij. met hare dochterondernemingen ...rdtsche, Perlak, Tarakan en Ma. Enim. De An... Saxon Petr. Cy. met de N. I. Tankstoomboot...ij. zijn de transportlichamen, terwijl de Asiatic ...troleum Cy. voor den verkoop zorgt. Naast de ...ninklijke werken in Indië nog de Koloniale Mij. ...onderdeel van De Standard Oil Cy. of New-...k en de Ned.-Indische Aardolie-Mij. (Djambi). De beide laatste artikelen zijn uit historisch ...punt van belang. Van de Inlandsche scheep...rt bleef de Boegineesche van beteekenis; de ...bewoners van Celebes' Zuidwestarm doorkrui...nog steeds met de moessons mee den ganschen ...ipel in hunne fraaie, zeewaardige padewakang's ...sters met een inhoud van ± 30 ton) en ...12 ton).

...anks de grootste zelfbeperking hebben wij ...hien met dit resumé de ons toegestane plaats...te toch nog overschreven; wij hopen, dat de ...ctie van het Kol. Weekblad ons hierover niet ...ard zal vallen. Het scheepvaartnummer is ook ...buitengewoons!

W. C. B. W.

De Nirwāna-Flats den Benoordenhoutschen weg te 's-Gravenhage.

Architecten: Irs. B. Byvoet, J. Duiker, J. G. Wiebenga.

Wij allen droomen ons een woning, waarin zij volkomen vrij kunnen zijn.

CORBUSIER.

...de stad: het heele huis, de boven- of beneden...ing, ja zelfs de nieuwere zoogenaamde flats, ...iten op het land, de vrijstaande villa, zij alle ...ben als gebrek, dat de bouw of inrichting of ...nisatie zoodanig is, dat onze vrijheid zeer be...t wordt, zoo zelfs, dat pessimistische huis...en spreken van slavernij.

...nstbodenmisère, hemelhooge trappen, radio, ...kindergestoei boven, onder, links, gesand...ed tusschen drie of vier buren, is men als een ...in een pudding. Het resultaat van dezen vrij...algemeenen toestand is, dat het publiek als het ...afgestompt, zich ternauwernood bewust is, ...n den ordeloozen chaos iets goeds te schep...n.

...verademing is het daarom kennis te maken ...de Nirwana flatpannen, die den indruk wek...dat hier moderne zeer wetenschappelijke techniek en organisatievermogen zoowaar het verloren Paradijs terugvonden, voor zoover de woning haar bijdrage hiertoe kan leveren.

Uit het prospectus dezer Nirwana flats nemen wij over: De ideale woning van gesoigneerde stemming moet zijn: dienstbodenloos, maar met een ruim aantal levende en denkende bedienden naast de doode mechanische en electrische middelen. Men moet zoo mogelijk onbeperkt onafhankelijk zijn van huiselijke dienstverrichtingen. Aan tien geboden moet worden voldaan: vrijheid, comfort, schoonheid, economische constructie van de woning, economisch leven in die woning, dagelijksche gezondheid met volle teugen, glad harmonisch functioneeren van alle noodige dienstverrichtingen buiten de woning, de dienstbode moet praktisch gesproken overbodig zijn, voor de resteerende lichte huishoudelijke bezigheden moet getraind specialisten-personeel ter beschikking staan, vruchtbare deelname aan genoegens, stadsleven, uitgaan enz. moet zonder bezwaar mogelijk zijn, ook als men kinderen heeft.

Zakelijke gegevens.

Getraind specialisten-personeel staat gereed elken dienst over te nemen, verdeeld naar groepen. In de prijzen die vanaf *f* 1400.— per jaar varieeren, is gas, electriciteit, warmte, water, volledige bediening buiten de woning en tot zekere grenzen ook in de woning inbegrepen.

Voorbeelden:	1	2	3
Salon	—	—	9.30×6.80
Woonkamer	6.50×4.40	7.00×6.00	7.30×6.00
Pulmanook	3.75×2.90	3.90×2.90	3.90×2.90
Keuken	3.75×2.90	3.75×2.90	3.75×3.25
Slaapkamer	4.25×2.30	5.00×3.70	5.90×4.00
Slaapkamer	4.25×2.80	5.00×3.70	5.90×4.00
Slaapkamer	4.25×2.60	5.00×3.70	5.30×3.00
Slaapkamer	—	4.00×2.60	4.30×3.50
Badkamer	3.00×2.00	2.20×2.20	2.70×2.20
Bergkamer	3.00×2.20	2.50×2.00	2.70×2.20
Totale oppervl.	155 M2.	206 M2.	310 M2.
Huurprijs v.a.	*f* 1400.—	*f* 2000.—	*f* 3075.—

Op het dambordvormige ingedeelde terrein zijn volkomen van elkaar onafhankelijk vijf gebouwen ontworpen, waartusschen kolossale pleinen, elk ruim 500 M2. groot; aan den voet van elk gebouw heeft men dus drie groote parken met het daaraan grenzende sportterrein onmiddellijk verbonden. Het personenverkeer naar de verschillende verdiepingen geschiedt uitsluitend door middel van liften, bovendien monden in de keukens goederenliften, valkokers voor vuil waschgoed en afzonderlijke voor vuilnis.

Over de toegangsstraten onder meeloopende helling gelegd, glijden de auto's vanaf de straat met afgezetten motor over het geruischlooze wegdek, zonder stoornis voor de bewoners de sousterraingarage binnen, men stapt uit de auto in de lift. De dikke kurkplaatbekleeding op massieve betonvloeren voorkomen geluidshinder. De woonkamers der woningen in eenzelfde gebouw op dezelfde verdieping gelegen, liggen 12 M. uit elkaar; zes tusschenliggende wanden van speciaal gunstig geluidwerende eigenschappen, waarborgen ook in deze richting volkomen geluidisolatie.

Op de daken van elk gebouw 25 M. hoog boven de straat, tuinen van 400 M2. oppervlakte, waarbij er ingericht tot solarium. Met frissche stof- en tochtvrije lucht en prachtig uitzicht over Haagsche bosch en Rosarium, bestrijden ouderen en kinderen neerslachtigheid en tuberculose.

Uit het restaurant reiken de spijzenliften tot in de keukens van elke woning. In de kinderkamers kan men desverlangd een luistertelefoon aanbrengen, die voor het uitgaan ingeschakeld, dan elk geluid of rustverstoring op nummerbord en door loudspeaker automatisch aan de wachtcontrole kenbaar maakt.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

Door bovenstaande korte uiteenzetting dezer grootsche, inderdaad Amerikaansch-practische plannen, hopen we de belangstelling opgewekt te hebben van lezers, die naar de in uitzicht gestelde ideale toestanden op woninggebied waarschijnlijk reeds lang verlangend uitzagen.

Nadere inlichtingen zijn te verkrijgen bij Ir. J. G. Wiebenga, Archimedesstraat 133, Den Haag, Telefoon 32530.

Van Week tot Week.

Dinsdag 7 tot Maandag 13 September.

Voor de slachtoffers der aardbeving op Sumatra. De kaarten voor den eersten weldadigheidsavond, welke gegeven wordt op 9 Oct. a.s. in het hotel „De Twee Steden" te 's-Gravenhage, zijn vanaf Maandag 13 Sept. verkrijgbaar bij het kantoor der vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en bij het kantoor van het Nederlandsch-Indonesisch Verbond, Laan van Meerdervoort 64.

Te Amersfoort is een comité gevormd om gelden in te zamelen voor de slachtoffers. De burgemeester, mr. J. C. graaf van Randwijck, is eere-voorzitter; prof. mr. G. J. Noist Trenité, voorzitter; mevr. G. E. van Dijk—Smit Kleine, secretaresse en de heer J. A. Rant, penningmeester. Dinsdag 14 dezer wordt een inzameling langs de huizen gehouden.

De zesde verantwoording van de Amsterdamsche commissie wijst een bedrag aan van f 3459.—. In totaal is er nu ontvangen f 62.877.—.

De bestuurswisseling in Indië. De historische redevoeringen, uitgesproken in eene buitengewone volksraadvergadering te Weltevreden op 7 Sept., door den afgetreden gouverneur-generaal Mr. D. Fock en zijnen opvolger Jhr. Mr. de Graeff, hebben de volle aandacht van de bladen hier te lande, zoowel als in Indië, die er, al naar de richting, welke zij voorstaan, hunne conclusies uit trekken. Aneta seinde reeds den 8en dezer de kern der beschouwingen, verschenen in de groote dagbladen van Java. Daaruit blijkt dat het optreden van den nieuwen Landvoogd bijna éénstemmig met sympathie wordt begroet, mede in verband met de door Z.Exc. in uitzicht gestelde gedragslijn ten opzichte der inheemsche bevolking van Indië; in groote hoofdzaak: het streven naar herstel van haar vertrouwen in de daden der Regeering en het verleenen van steun aan de nationalistische beweging, wanneer deze zich binnen wettige banen ontwikkelt. Slechts één blad (n.l. het „N. v. d. D. v. N. I.") „vreest" dat de „noodlottige periode-van Limburg Stirum weer zal aanbreken".

Nieuwe aardschokken in den Archipel. Medan, 8 Sept. (Aneta [1]). Te Kabandjahé (Oostkust van Sumatra) werden twee sterke aardschokken gevoeld.

Batavia, 11 Sept. (Aneta). Gistermiddag werden hevige aardschokken gevoeld in Midden- en Oost-Java.

Djokjakarta, 11 Sept. (Aneta). Toen de aardschokken hier gevoeld werden ontvluchtten de bewoners hun huizen, waarvan er vele gescheurd zijn o.a de apotheek van de firma Rathkamp en de Societeit.

De rust in Bantam teruggekeerd. Batavia, 11 Sept. (Aneta). De troepen, welke 16 Aug. j.l. in verband met verhoogde actie der extremisten in het Bantamsche voor machtvertoon op meerdaagsche oefening daarheen gezonden werden, keeren heden uit Serang naar Weltevreden terug.

W. Elenbaas †. Te 's-Gravenhage is op 66-jarigen leeftijd overleden de heer W. Elenbaas, oud-hoofdingenieur 1e kl. der Burgerl. Openb. Werken in Ned.-Indië, oud-buitengewoon hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Delft, ridder in de orde van den Ned. Leeuw en officier in de Oranje Nassau orde.

De onrust ter Westkust van Atjeh. Een nieuwe aanval. Troepenversterking. Kota Radja, 10 Sept. (Aneta). Het bendehoofd van kampong Panton Bili in Atjeh is neergelegd. Dertig verzetslieden vielen het bivak te Blang Pidië aan. Vier werden neergelegd.

[1] De hiervolgende Aneta-telegrammen zijn ontleend aan de „Nwe Rott. Ct."

Onzerzijds werden twee Javaansche fu[seliers] zwaar gewond.

Bandoeng, 11 Sept. (Aneta). De troep[en]mandant op Atjeh vroeg versterking met 10[0] aan.

Medan, 13 Sept. (Aneta). De Deli-Ct. meld[t] het militair commando van Atjeh drie b[rigades] marechaussees uit Troemon naar Tapatoe[an] geerde voor actie in het Noordelijke deel [van het] verzetsgebied.

Christelijk Lyceum te Bandoeng. Batavia, 10 (Aneta). De suppletoire begrooting vo[or on]derwijs voor het jaar 1927 zal een post b[evatten] voor subsidie voor het Christelijk Lyceum [te Ban]doeng, welk Lyceum 1 Juli 1927 zal word[en ge]opend.

Nieuwe koelie-mishandelingen in het Palemba[ngsche]. De „Java-Bode" vernam, dat de bevoegd[e auto]riteiten een onderzoek instellen naar klach[ten be]treffende koelie-mishandelingen, eveneens in Sumatra. Deze maal zouden de mishand[elingen] hebben plaats gehad op een onderneming [in het] Palembangsche, waar de administrateur op [onge]veer dezelfde wijze als die van Soeban A[jam te] werk ging. Aanleiding tot dit onderzoek [is ge]weest een anonieme brief, die in verband m[et ... ge]geen bij de behandeling van de Soeban [Ajam-]affaire aan het licht kwam, de aandacht ve[stigde op] soortgelijke gevallen op evenbedoelde o[nderne]ming. Bedoelde administrateur heeft sed[ert] de onderneming verlaten, terwijl zijn nade[r ...] bekend is. De arbeidsinspectie is met het g[eval in] kennis gesteld en heeft de noodige maatreg[elen ge]troffen, ten einde de beweringen in den ano[niemen] brief aan de waarheid te toetsen. Gevreesd [wordt] voor een nieuwe opzienbarende zaak. (N. [...])

Aanval op militairen in Soemba. Batavia, 9 (Aneta). In midden-Soemba vielen honder[d met] lansen gewapenden een brigade, welke [onder] commando stond van een sergeant, aan. Zev[en ver]zetslieden werden gedood. Het aantal ge[wonden] is onbekend. Onzerzijds werden geen ver[liezen ge]leden.

Interneering van communisten. Batavia, 8 Sept. (A[ne]ta). Drie communistische propagandisten [... be]schuldigd van het voeren van actie tot [omver]werping van het wettelijk gezag, bestaand[e ... ge]poogd te hebben het oorlogsmagazijn te [...] de lucht te doen vliegen, is in het belang [der] openbare orde Okaba (Zuid-Nieuw-Guin[ea) als] verblijfplaats aangewezen. Twee anderen [...] Moeting geïnterneerd.

Betrekkingen bij het Gouvernement. De Staats[courant] van 6 Sept. 1926 bevat de maandelijksche [lijst] van betrekkingen bij 's lands dienst in [Neder]landsch-Indië, Suriname en Curaçao, waar[in ...] worden voorzien door uitzending van[wege het] Departement van Koloniën.

Een verzoek van de Zending. De hoofdbesturen [der Sa]menwerkende Zendings-Corporaties (Z[endings]bureau-Oegstgeest) verzoeken ons door mid[del van] een persbericht de aandacht van belang[stellend] Christelijk Nederland te vestigen op twee [punten]:

1e. dat de Zending er nog is en dat de [arbeid,] welke ook in de Zomermaanden voortgez[et wordt,] steeds dezelfde financieele eischen stelt;

2e. dat straks, van 7—14 November a.s. [een Zen]dingsweek gehouden zal worden.

Directe financieele steun, welke zeer no[odig is,] zal dus ongetwijfeld bijzonder gewaardeerd [wor]den, terwijl bedoelde besturen ook plaats[ing van] dit bericht verzochten om aan te dringen op [krach]tige, tijdige voorbereiding van de Zending[sweek,] die nu eens niet hier en daar, maar in [alle ge]meenten in ons land gehouden moet word[en. De] Zending worde alzoo niet vergeten!

Een tentoonstellingsschip voor Indië. Handel [en in]dustrie zoeken naar uitbreiding van afzet[gebied.] Daarvoor wordt reclame gemaakt en word[en ten]toonstellingen gehouden. De Holland-Indi[ë ...] Company, Parkstraat 39, den Haag, heeft [zich ten doel gesteld] handel en industrie een dienst te bewij[zen door] het organiseeren van een tentoonstelling [van] Nederland naar Indië. De Maatschappij is [voornemens] de „Nias" der Mij. Nederland te charteren, [waar]mede zal een reis van 8 maanden door [den Indi]schen archipel gemaakt worden. Alle hav[ens, die] daarvoor in aanmerking komen, worden [aange]daan en met auto's zullen expedities onder[nomen ...]

worden naar het binnenland om daar fabrieken en steden te bezoeken. Met 1 Jan. a.s. hoopt men de „Nias" te laten uitvaren.

(Ontleend aan een in meer bijzonderheden tredend bericht in het *Vaderland*).

...aanslag op Mr. W. Andrée Willens. Solo, 11 Sept. (Aneta). Een persoon, die uit een auto stapte, loste op den Landraadvoorzitter, mr. W. Andrée Wiltens, in de voorgalerij van diens woning alhier, twee revolverschoten. Mr. Andrée Wiltens werd licht gewond. De aanrander keerde naar zijn auto terug en vluchtte. De chauffeur is aangehouden.

...pitein A. Freudenberg †. In den ouderdom van 43 jaar is overleden de heer A. Freudenberg, kapitein bij het O.-I. leger, met verlof hier te lande.

...neraal van Baar van Slangenburgh. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 71 jaar, overleden de gep. generaal-majoor-tit. van het O.-I. leger F. C. van Baar van Slangenburgh, ridder in de orde van den Nederl. Leeuw.

...recteur van Financiën. Batavia, 13 Sept. (Aneta). De heer C. van den Bussche, thesaurier-generaal aan het Departement van Financiën, is benoemd tot Directeur van dat Departement.

...n scheepsbrand. Blijkens Aneta-telegrammen dd. Maandag 13 Sept. is het s.s. Reynst van de K. P. Mij. in de haven van Belawan gedeeltelijk uitgebrand.

...unst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

De Semar-figuur in de Wajang.

...etgeen door *J. A. Loebèr Jr.* in zijn fraai geïllustreerd opstel: *„Groteske Personen en Dieren uit de Javaansche Wajang"*, verschenen in de jongste Juli-aflevering van het maandblad *Nederl.-Indië Oud en Nieuw*, geschreven wordt over de Semar-figuur, deed ons grijpen naar het standaardwerk van *J. Kats: „Het Javaansche Tooneel"*, deel I *Wajang Poerwa*, [1]) in 1923 door de Commissie voor de Volkslectuur te Weltevreden uitgegeven. Doch alvorens hier het oordeel dezer beide ...en naast elkander te zetten, willen wij even ...en wat Loebèr, als *tolok*-kunstenaar, over de ...n het algemeen opmerkt. Hij schrijft o.m.:

„In mijn eerste Indische kunst-studiejaren ben ... in het toenmaals donkere [2]) Leidsche Museum ...de kasten met wajangpoppen voorbijgegaan. Weefsels, vooral de *ikat's*, wier belangrijkheid ik had leeren kennen, trokken mij aan. Dáár was een lijn van studie te vinden, niet in die onbegrijpelijke massa's van vormen, die mij werkelijk gedrochtelijk toeschenen. Tot ik in 1907 uit een oud wajang-spel in „Boeatan" een aantal figuren kon koopen, ze meenam naar Eberfeld, ze ophing rond mijn schrijftafel en iederen dag me meer verwonderde over deze wondere kunst en...... over mijn imbeciliteit [3]). Mijn boete bestond daarin, dat ik weken en weken achtereen op glad karton het ontdekte Oostersche mysterie weergaf, elk puntje en lijntje met fijn penseel herhaalde, totdat een oogontsteking me de voortzetting van dit „monnikenwerk" verbood.

... ...

„Intusschen heb ik geen berouw van die vele bladen wit karton, op natuurlijke grootte geteekend, want het doel is bereikt en geen mensch zou het heden ten dage nog wagen van „gedrochten" en „wangestalten" te reppen! De schoonheid van de wajang als menschelijke uiting is erkend [4]) en dat is mij meer dan voldoende.

„In het opstel van 1908 schreef ik intuïtief: *In dit Oostersch schimmenspel heeft de Javaan een eigen ras van wezens geschapen, die aan de ondermaansche herinneren, maar meer ook niet. Het is een eigen, mystieke wereld geworden, geheimzinnig van karakter, fantastisch in stijl.*

„En weersproken is dit nog niet! In de weinige, zeer weinige opstellen, die zich met het wajangprobleem afgeven, is mijn conclusie niet bestreden; integendeel, men zoekt naar licht in deze wajangsche duisternis."

[1]) ...altijd zien wij verlangend naar de volgende deelen uit.
[2]) ...elaas is 't daar nu nog steeds niet veel lichter.
[3]) ...Izoo niet menigeen gegaan, na meer intieme kennismaking met ...nesische kunst?
[4]) ...chien is dit het geval onder artisten, die er gevoel voor hebben. ...t groote publiek, in zijn oppervlakkigheid, is deze bizondere ...eld nog niet doorgedrongen. Hoe weinige Westerlingen stellen ...n Wajang!

Schrijver wraakt een vergelijking tusschen de als bewegende schaduwen bedoelde wajang-figuren en de Egyptische reliefs in profielstelling, die blijvende monumenten zijn; een verschil dus z.i. als tusschen visch en vleesch. De wajang is een oogenbliksbeeld, dat scherp zwart op wit het beeld geeft en...... verdwijnt. En zeker, veel is, van onzen Europeeschen stoel geoordeeld, overdreven in de wajang. Doch dit *moest;* men moest met scherpe contrasten werken en al doende, met juist begrip der situatie, heeft men dit ras geschapen en op schitterende wijze uitgewerkt.

Om bij het verschijnen dezer wondere beelden in kortstondige visie een indruk bij de toeschouwers achter te laten, was het noodig, dat men rangen vormde, te herkennen aan allerlei eigenschappen, het traditioneele, het van ouds verzorgde en dit op zoo meesterlijke wijze deed, dat de wajang, „het geïllustreerde werk van Java's geschiedenis", zooals schrijver het terecht noemt, allerminst een gesloten boek voor de bevolking is.

De goden van het Hindoesche hemelrijk, de vorsten van oud- en nieuw Java, zijn allen verdwenen, maar de figuren van het wajang-ras leven nog voort, zijn als artistieke volksuiting in leven gebleven, herleven wellicht. [5]) Is er in onze heele Europeesche kunstgeschiedenis een dergelijk voorbeeld te vinden van taaien, onuitroeibaren levensduur van een dergelijken triomf der schoonheid, die blijft en niet kan worden uitgeroeid? Zoo vraagt schrijver en vervolgt elders:

„Uitnemend is de Javaansche wajang-artist er in geslaagd de verbeelding tot waarheid te maken, feitelijk het hoogste, dat in kunst mogelijk is.

„Neem b.v. het edele vrouwentype! Die scherpe lijn, die neus en voorhoofd vereenigt in een golvende lijn over den schedel rondt. Die teere, spitse neus, in een spiraal uitloopend, met den behaagzieken mond. Het smalle, langgerekte oog, het gelaat afgesloten met de Hindoeïstische sieraden.

„De mannen van het edele type! Met groote, bolronde oogen en een lang gestrekten mond, onder den kin een fijn gestileerd baardje. Doch een neus, zooals geen onzer ooit gezien heeft, iets, als een karikatuur. Maar ziet men de figuur als ensemble, dan wordt alles, zelfs die neus, die vreeselijke neus, evenals de schelvischoogen, meer dan aannemelijk.

„Men moet ze *kennen*, die wajang-figuren, bij zich hebben, in de onmiddellijke nabijheid, ze telkens zien en dan eerst kan men begrijpen, dat de Javaan die beelden van oude, oeroude traditie in levende lijve ziet, zwart op het witte doek. En men moet het Javaansche volk van harte benijden om zulk een „Kultureigenschaft."

„En zoo heb ik dan in mijn woning de mooiste figuren van mijn wajang-schat in een kleine kamer opgehangen tegen wit doek op het venster. Andere, daaronder de zonderlinge *Sèmar*, op mijn trap tot groote verbazing van brievenbesteller en dergelijke. Tot er eens een tooneelspeelster bij me kwam en vol verbazing naar de trap terugging: *„Aber Herr Professor, das ist ja Theater, was Sie da aufgehängt haben."* Die dame wist waarschijnlijk heelemaal niet, dat er een eiland Java op de wereld is, maar het „Theaterblut" se reconnut (om drie talen in één zin te gebruiken)."

Omtrent de beteekenis dezer vermaarde Semarfiguur nu verkeert schrijver in twijfel. Hij heeft er *Dr. Juynboll* op nageslagen en werd, toen hij bevond, dat Semar reeds in de oude oorkonden vermeld stond, als aanvoerder van een groep, die bij de klucht optreedt, „lichtelijk teleurgesteld" en vraagt: „Is dat een koddig-lollige figuur van het trouwe, ondeugende, lompe en sluwe type?", terwijl hij opmerkt: „De Semar van het door mij beschreven wajang-spel, collectie-Petit, heeft integendeel iets gemeens, iets ploertigs! Anders zijn de wajang-figuren in zekeren zin „abgeklärt". Ze geven òf het edele òf het geweldenaarstype te zien en al zijn het apen of duivels, monsters of reuzen, met één oogopslag kan men ze herkennen. Maar deze Semar?

Waar *Dr. Juynboll* over de *panakawans*, waartoe Semar behoort, vermeldt: „Waarschijnlijk zijn deze steeds als gedrochten voorgestelde personen, oorspronkelijk de vertegenwoordigers der oude, echt Javaansche voorouders, die later door de Indische helden (Pandawa's c.s.) verdrongen zijn. Hoe een god tot den rang van clown kan afdalen, ziet men ook aan Narada, die door de Javanen steeds als potsierlijk werd voorgesteld, terwijl hij bij de Hindoes oorspronkelijk een god is",

[5]) De gàmelang- en dansschool „Krido Bekso Wiromo" te Djocdja zal immers weldra ook een dalang-cursus openen.

Heeren Secretarissen der afdeelingen die, voor propaganda-doele...n, boekwerkjes welke bij het Informatie-bureau der Vereeniging verkrijgbaar gesteld zijn (zie pag. 16 K.W.) wenschen te ontvangen, gelieve hiervan opgave ...oen aan het Secretariaat, Heulstraat 17.

daar merkt *prof. Loebèr* op: „Het kunnen dus onttroonde hoogheden zijn, die van het hoogheilige in het menschelijk vulgaire neergeploft zijn, een geweldige overgang, die men ook weer bij andere voorwerpen aantreft. Het antieke wapen, het blaasroer, leeft als kinderspeelgoed, als proppenschieter voort, het paard, het edele strijdros, wordt geparodiceerd door het...... stokpaardje, op Java door de *Koeda Kipang;* treurig débris van het adellijk tournooi! En wat enkele panakawan's, vooral de hoofdpersoon, Semar, onderscheidt, is de korpulentie, die voor ons begrip tot wanstaltigheid is opgevoerd. Maar naar ander begrip kan die overmatige vleeschvoorraad een veel hoogere beteekenis hebben. Men zie b.v. de Japansche geluksgod Daikakoe. En Hotel, een Chineesche bedelmonnik uit de 16e eeuw, die ondanks zijn stevige ascese zoo welgedaan was, dat men hem voor een inkarnatie van Maitreya, den toekomstigen Boeddha, hield en na zijn dood als zoodanig ging vereeren, zooals Dr. M. J. de Visser in Els. Maandschrift zegt.

Naar aanleiding der z.i. „vrij ordinaire" handhoudingen der panakawan's, welke hij meent, dat vermoedelijk een bizondere beteekenis op sexueel gebied hebben, schrijft Loebèr: „Daar wij van de historie van het Hindoeïsme op Java weinig weten en niet vermoeden kunnen of de Klein-Aziatisch phallus-dienst zich ook tot Java uitgestrekt heeft, is het toch niet gewaagd in Semar voorloopig een Çiwaïstische verschijning te zien, die wellicht door volgende Boeddhistische of Islamitische geestesstroomingen verdrongen is, verlaagd tot een clown, een potsenmaker in de schoonheidsvolle Javaansche wajang. Hoewel het fundament van het Çiwaïsme steeds waar blijft: steeds *is* de vernieuwer én kan zijn de verdelger der levenskracht!

... ...

„Semar doet denken aan het meesterlijke, het schitterende, maar toch vlijmend-wrange naturalisme van Emile Zola."

In bovengenoemd boek van *J. Kats* lezen wij op blz. 40:

„Een eigenaardige figuur is die van de, in geen *poerwa-lakon* ontbrekende „panakawan" (volgeling, metgezel) *Semar* met zijn zoons: *Petroek* en *Nalagareng.* De namen van deze *panakawan's* zijn van oorsprong zeer oud Javaansch, hun voorkomen wijkt geheel af van dat der overige poppen, die de Indische helden voorstellen, zelfs van dat der „overwalsche" reuzen. Het drietal treedt vooral op in de klucht, de potsenmakerij, maar daarbij komt inzonderheid Semar voor in 'n positie, die veel meer is dan die van den eenvoudigen nar of bediende: hij beschermt altijd zijn meester (in de M. B. lakon's steeds een vertegenwoordiger van het geliefd geslacht der *Pandawa's,* hun voorouders of hun nakomelingen); hij geeft in moeilijke omstandigheden wijzen raad, waarbij hij herhaaldelijk toont meer te weten van de plannen der goden en der menschen dan zijn meester, hij begeeft zich daartoe niet alleen meermalen naar het godenverblijf, maar brengt het ook in opschudding of treedt als godheid op *(Lk Déwa Kasimpar);* hij alleen is in staat *Wrekodara* te helpen uit het moeras, waarin deze tot de borst is weggezonken of om de geweldige *Batari Doerga* en haar reuzengeesten te overwinnen *(Lk Semar Papa);* hij jaagt alle goden op de vlucht *(Lk Semar minta bagnes); S. H. Wenang* incarneert zich in *Pétroek,* maar wijkt, zoodra Semar verschijnt *(Lk Doerta Warna);* zijn heengaan brengt ongeluk over *Ngamarta,* terwijl daarentegen zijn hulp een epidemie kan doen ophouden *(Lk Semar minta bagoes)* en hij als offer de plaag kan afwenden *(Lk Semar Papa);* hij wordt bloedverwant van *Hjang Goeroe* genoemd *(Lk Déwa Kasempar),* is de gelijke van Kresna (*Lk Doerna tapa);* hij trouwt een *widadari* (Lk Déwa Kasimpar*);* hij is *Sang Hjang Azmara santa* of *Batara Maja,* belast met de bewaking van het geslacht van Brama en Wisnoe *(Lk Semar Papa).*

„Dit zijn geen kenmerken van een gewonen potsenmaker, die slechts ten tooneele wordt gevoerd om het publiek te vermaken. Er zijn in deze wajangfiguur dan ook a.h.w. drie persoonlijkheden op te merken: 1e. die van grappenmaker; 2e. die van vertegenwoordiger van het nuchter gezond verstand (in tegenstelling met de dikwijls meer idealistische, veelal ook minder praktische opvattingen van zijn meester) en 3e. die van een wezen met bovennatuurlijke macht. De vraag rijst: of wij in Semar niet hebben te zien de figuur van een der *echt-Javaansche voorouders,* wier schimmen reeds in het oude religieuse schimmenspel werden vertoond, m.a.w. of Semar niet een geliefde figuur is uit de oude echt-Javaansche mythologie, die zijn bestaan heeft gehandhaafd naast — en zelfs boven — de later in de lakon-verhalen opgenomen Indische goden en h...

Bij deze laatste vraag noteert de heer *J. Ka...* *Van Stein Callenfels „Pandji en Semar"* in „Han... gen van het Eerste Congres v. T. L. en Volken... van Java."

Hierop komen wij de volgende week terug.

Persoverzicht uit de Indische Bla...

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS...

Pacific-problemen.

Het op 1 Aug. te Nagasaki geopend *Pan-A... congres* vestigt opnieuw de aandacht op de zg... *fic-problemen,* in de oplossing waarvan Ja... groote rol wordt toebedeeld. Het *Soer. Hbl.* ... *„De Week" v. L.)* toont aan dat sinds de naoorlo... in dat opzicht een verandering ten goede bezig... te voltrekken. Uit alles blijkt dat Japan de lon... het zoo dicht bij het kruitvat van het Verre... hield, voorloopig heeft gedoofd. Men is tot h... gekomen. De *expansie-gedachte,* anders dan in ... ting van het vaste land, wordt niet langer d... en imperialisten gevoed. Japan beseft dat een ... conflict met Amerika in zijn gevolgen o.m. h... bedreiging in den rug door Rusland en Chi... der Pacific-problemen — een *Amerikaansch-Ja... oorlog* — is in elk geval tot een min of meer v... komst verschoven. Wat geschieden zal, wanne... zijn positie in het Verre Oosten heeft gecons... behoort tot het gevaarlijke terrein der profetie... op het *S. H.* zich niet wil wagen. Wèl staat ... die consolidatie gaat ten koste van Rusland... voor een Aziatische, tegen het Westen gerich... onder *Russische leiding,* geen directe vrees ... hoeft te worden gekoesterd. Een nationalistis... tische beweging heeft alleen kans van slag... Japansche suprematie. Dan zullen echter d... kingen met China heel wat moeten zijn verb... dit opzicht spreken de telegrammen van het ... atisch congres te Nagasaki een duidelijk... chaotische *verwarring in China,* waarvan ... niet is te voorzien, verlegt de dreiging een ... het Westen gerichte *Pan-Aziatische actie* e... naar een verre toekomst. Japan's geïsoleerde posit... het Verre Oosten wettigt het vertrouwen, dat dit v... name Aziatische rijk zijn politiek ten opzichte va... Westen meer en meer zal richten op een ver... der betrekkingen met Engeland en Amerika, ... de oplossing der Pacific-problemen op vreed... ze verzekerd zijn.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* ... 2de bl. „De anti-Amerikaansche beweging in ... 27 Juli, 2de bl. „De godsdiensttwisten tusschen Ch... en Mohamedanen"; 4 Aug. 2de bl. „De ... chaos" en „Uit de Pacific-landen"; 6 Aug. 2de ... waarheid omtrent Canton"), het *Bat. Nwsbl.* ... en 30 Juli, 6, 7 en 9 Aug. 2de bl. „Azië"), ... *Bode* (28 Juli, 2de bl. „Uit de Pacific-landen"), ... Aug. „De Concurrentie der Philippijnen"), ... (29 en 30 Juli, blz. 8 „Uit de Pacific-landen" ... 32 „De werking van de Sovjet-machine") en ... *Post* (9 Aug. „De arbeidersbeweging in Japan" ... „De Philippijnen").

Het gezag der Hoofden.

De heer Z (entgraaff) geeft in het *Soer. Hbl.* ... 3de bl. *„De ware beteekenis")* een volledige ... omtrent hetgeen zich in den laatsten tijd in A... afgespeeld en de politieke beteekenis van ... menzwering. Het wordt meer en meer duid... hij, dat de communisten, in en door Atjeh, een ... slag hebben willen slaan. Het staat thans ... dat welbewust uit Java en meer „Russische" ... geageerd om in Atjeh een algemeenen opstand ... wekken. Zoowel vanuit Padang als Medan zijn ... pagandisten voor de communistische leer uit... Vooral onder de volks- en gouvernements-on... in het personeel der Atjeh-tram en dergelijk... de propagandisten willige volgers en werktuig... gaderingen werden gehouden op afgelegen p... kleine troepjes en met uitgebreide voorzo... len tegen overvalling. Vele jonge Atjehers ... op de volksscholen reeds waren geïnfecteerd ... politieke aspiraties, werden als leden ... De agitators kregen ook contact met de ge... porglieden en deze menschen, die zoo ga...

zien dat ons Gezag van Atjeh verdween, hebben op naïeve wijze geloofd dat voor de Keumpeni het laatste uur was geslagen. Het Bestuur, gesteund door goedgezinde zelfbestuurders, heeft in dit opzicht meer en meer aanwijzingen in handen gekregen; tal van schuldigen en verdachten zijn zonder veel opzien te wekken gearresteerd. In het artikel wordt er verder op gewezen, dat *de gezagsuitoefening* nog zooveel gelegenheid laat voor dergelijke hoogst onaangename verrassingen, omdat het Bestuur niet tijdig op de hoogte dezer dingen is door het steeds minder wordend *contact met de Inlandsche hoofden.*

Het *Bat. Nwsbl.* (9 Aug. *„Het communisme in Atjeh")* laat Z.'s conclusie, dat uit de ernstige conflicten in Indië der laatste jaren de les te trekken is „dat het levend contact met de bevolking, dat over de Inlandsche hoofden loopt, verloren is", geheel voor rekening van den schrijver.

De *Deli Crt.* (11 Aug. *„Het gezag der Hoofden")* kan niet alles van Z.'s volledig betoog onderschrijven, maar moet erkennen dat het gezag der Hoofden een voor ons hoogst belangrijke, maar tevens subtiele aangelegenheid is. *Het gezag der Hoofden* en *het genot van eigen rechtspraak en Hoofden*, dat waren de zuilen, waarop sinds eeuwen *Neerlands positie in Indië* heeft gerust. Een feit is het dat het gezag der Hoofden wordt en is aangetast door de democratische instellingen, waarin — dwars tegen alle Oostersche adat in — de eenvoudige kampoengschreeuwer zich tegen zijn rechtmatig Hoofd kan verheffen. Te laat heeft de Regeering ingezien — het Bestuur dacht er veelal anders over — dat het communisme onze en der Hoofden positie in Indië ging ondermijnen. Vooral in Atjeh kan dit inderdaad een gevaar van de eerste orde zijn, ook al behoeven we daarbij nog geenszins à l'instar van het „Soer. Hbl." aan een algemeenen opstand, nog veel minder aan een échec van onze troepen te denken. Uit de verschillende maatregelen in den loop der laatste jaren *in Atjeh* genomen, volgt zeker dat het Bestuur op de hoogte was en maatregelen nam zooveel als met het inzicht der Regeering van destijds mogelijk was. Of zij alles wist? De *D. C.* betwijfelt het. Of er volledig contact met alle Hoofden mogelijk is? De *D. C.* waagt het niet te zeggen. Men vergete niet wat de positie der Hoofden in Atjeh is, hoe zij dikwijls in het zadel zijn gekomen, uit welke school zij stammen en wat voor begrippen zij er op na houden, strijdig met onze Westersche inzichten van recht en macht. En in den eisch van machtsversterking der Hoofden — die ook de *D. C.* wilder voorbehoud stelt — mag men h.i. nooit zoo ver gaan, dat men onduldbaar optreden der Hoofden tegenover hun onderhoorigheden, door de vingers zou zien. Uit een gevoel van recht en billijkheid en daarnaast uit welbegrepen belang. Omdat ook dit ten leste tot voor ons bestuur hoogst moeilijke verwikkelingen zou leiden. Maar ook dit doet niets af aan den eisch, dat het gezag en de positie der Hoofden door ons Bestuur en Regeering dient te worden bestendigd.

„De Soeban Ajam-zaak", door Z(entgraaff) onder de geruchtmakende feiten gereleveerd, wordt in *De Loc.* van 26, 27 en 30 Juli (blz. 5, 27 en 33) en in de *Delt Crt.* van 5 Aug. beschreven.

„Het relletje bij Tegal" (Bat. Nwsbl. 4 en 5 Aug.) geeft de *Deli Crt.* (13 Aug.) het artikel *„Het oude lied en een nieuwe zetting"* in de pen. De *D.C.* wenscht *het communisme en wat daarmee overeenkomt* tot een verboden streven in Indië te maken. Men kome bij haar niet aan met den dooddoener dat een tevreden maatschappij het communisme zelf zal uitbannen. Een tevreden maatschappij is in dit stadium der menschelijke ontwikkeling ondenkbaar en dan nog geldt het zeker niet onder de toestanden, die hier in 't Oosten bestaan met hun vele schakeeringen. Het gaat nu om de vraag: *Zij of wij?* En dan staat de geheele samenleving met zelfbehouds-instinct achter de Regeering, als zij de keus doet in dezen. Niet om onze eigen particuliere belangen, maar om het belang van de geheele maatschappij, die zich alleen in rust in stijgende lijn kan ontwikkelen.

Nuttige lessen.

Het *Soer. Hbl.* (26, 27, 28 en 30 Juli *„Arbeidstoestanden te Soerabaja")* bespreekt *het rapport der Arbeidsinspectie*, na de bekende communistische staking te Soerabaja, over de toestanden in de metaal-industrie te Soerabaja. Ook de *Deli Ct.* (10 Aug. *„Oostersche arbeidstoestanden en Westersche maatregelen")* betoogt dat de Commissie in haar rapport veel te ver gaat. Maar — zoo besluit dit blad — al stelt zij onredelijke eischen, niet in overeenstemming met de feitelijke toestanden en de bestaande omstandigheden en behoeften in en van de Inlandsche maatschappij, aan den anderen kant achten wij een dergelijk rapport, maar dan zonder die fouten, *van buitengewoon groot belang voor de industrie.* Zij zal er ten eigen bate en ten bate van de opvoeding van haar personeel heel wat uit kunnen leeren.

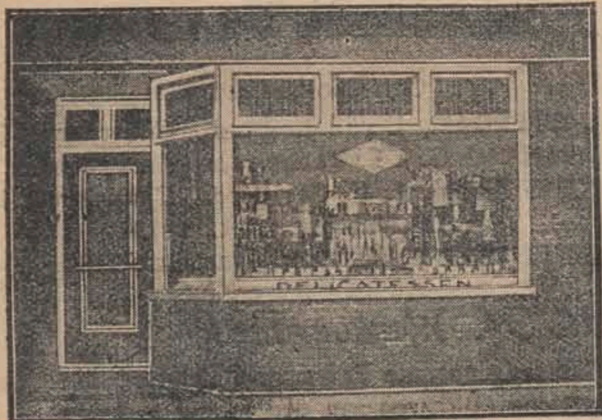
Het *Soer. Hbl.* van 4 Aug. (3de bl. *„Nuttige lessen")* wijst op de ettelijke goede dingen in het rapport vermeld, *o.a.* op *de belangrijke rol, die het taal- en rasverschil bij de verhoudingen in de fabrieken* speelt; men treft zelden pogingen aan om zich in de mentaliteit, de van de onze zoo geheel afwijkende opvattingen in te denken. De Inlander voelt zich niet senang. In eigen en in Chineesche bedrijven zijn de arbeidsvoorwaarden gewoonlijk veel slechter, maar daar gaat het echt gemoedelijk toe. Volgens het *Soer. Hbl.* wordt het inachtnemen van *goede uiterlijke vormen* in het geheele Oosten zwaar aangeslagen. Het werkt zelfs nog in sterke mate na in den Indo-Europeaan, die, bij niet àl te groote verschillen van betaling, genegen is met het minste genoegen te nemen indien hij daarbij *eene goede behandeling* heeft. Een klein weinig der hoofschheid, welke toch onder Europeanen van zekere ontwikkeling pleegt te worden gebezigd, is, bij hare toepassing op werknemers, voor ieder die min of meer Oostersch bloed in de aderen heeft, voldoende om over veel andere bezwaren heen te stappen. Bij hen domineert nog niet, of niet zoo sterk, het materialisme en *met wat goede woorden en beschaafde bejegening kan men zoo machtig veel bereiken.* In dit opzicht valt in de Soerabajasche fabrieken nog veel te doen. Het ware wenschelijk indien aan de Europeesche employé's de eisch werd gesteld: dat zij althans de in de stad meest gebruikelijke *taal* leeren spreken en verstaan, al ware het slechts in zoo bescheiden mate, dat zij zich in de fabriek met het werkvolk weten te redden. Het ligt aan de fabrikanten ervoor te zorgen dat de mandoers geen misbruik maken van hun positie, en in dit opzicht zal meer worden bereikt naarmate fabrikanten en opzichters de taal beter kennen en zich wat meer ophouden met en tusschen het werkvolk. Minstens één der groote fabrieken te Soerabaja denkt er over eenig *elementair onderwijs in een Inlandsche taal voor haar Europeesch personeel* in te voeren. Dit lijkt het *S. H.* zeer verstandig.

Indisch boerenbedrijf.

De heer *Huijzers* te *Wates* is planter geweest in Borneo en bezat een land op den Kloet. Bij de eruptie van 1901 ging het landje verloren. Jarenlang werkte de heer H. als haltechef bij de K. S. M. te Wates. Van lieverlede kwam hij bij stukjes en brokjes in het bezit van een bouw of acht grond. Allereerst plantte hij overjarige gewassen, veel klapperboomen, kapok en allerlei soorten vruchtboomen; daarbij eenige duizenden fijne ananassoorten, koffie en tweede gewassen. Kenner en liefhebber van pluimvee als hij is, begon hij een vogelpark aan te leggen. Men vond er de mooiste kruisingen van fazanten, wilde hanen uit alle streken van den Archipel bijeengebracht en voortgeteeld. Vele soorten kippen en eenden, wat men meer bedenken kon, er was haast geen vogel, of de heer H. was er van voorzien. Er was een tijd dat met dit vogelpark goede zaken konden worden gedaan. Verder legde hij zich toe op de teelt van visch: goerameh, tambra en karpers. Nog niet zoo heel lang geleden teelde hij bandeng in zoet water. Hoewel een brakwatervisch bleek deze visch ook in zoet water goed te gedijen en hij smaakte net eender. Thans heeft de heer H. zich aan de bijenteelt gewijd. De *Kedirische correspondent* van het *Soer. Hbl.* (5 Aug. 4de bl.) geeft hieromtrent uitvoerige bizonderheden.

Natuurschoon.

Een enthousiaste bewonderaar van Indië's natuurschoon getuigt hiervan in *De Loc.* (30 Juli, blz. 17). Het tijdelijk cachet van veler leven in Indië — aldus schr. — maakt hen ook materialistischer. Hoe betrekkelijk weinigen genieten hier van de weergaloos schoone en geweldige natuur! Hoe veel interessanter vind ik een vulcaan-bestijging, een tocht dwars door het oerwoud, of b.v. langs Java's Zuidkust, dan elken anderen tocht in Europa! Het aankweeken van liefde voor de natuur — het éérst in de harten onzer ontvankelijke jeugd — zal blijvers kweeken of althans menschen, die dit land werkelijk en ten volle als hun tweede vaderland beschouwen, als een land dus, dat ook hun interesse behoudt als zij het reeds voorgoed verlaten hebben. Want we hebben ook daarginds in Nederland mannen en vrouwen noodig, wier hart klopt en blijft kloppen voor Indië. Dan is er samenwerking

tusschen Inheemschen en blijvers èn vertrekkers. De natuurliefde moet worden aangekweekt. Hoe kan dat? Doordat de Indische dagbladen hun kolommen openstellen voor populaire maar goede natuurcauserieën. En dan... moeten we ons vereenigen. Nieuwe vereenigingen zijn niet noodig. We bezitten *de Natuurhistorische Vereeniging* met haar maandblad *„De Tropische Natuur"*. Die vereeniging moet véél sterker worden dan ze is.

Het *Soer. Hbl. (6 Aug., 3de bl.)* geeft inlichtingen aangaande de mogelijkheid van een paar *vacantiereizen buiten Java:* In veertien dagen naar Bali en Lombok, in drie weken naar de Padangsche Bovenlanden en in een maand naar Makassar, Ambon en Banda.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Openbare vergadering van het Chalifaat-Comité te Soerabaja.

In de „Sinar Sumatra" van 1 Maart 1926 is het uit Soerabaija afkomstige bericht aan de „Locomotief" opgenomen, waarin melding wordt gemaakt van de openbare vergadering van het Chalifaat-comité, welke in het Orient-Bioscoopgebouw te Bibis (Soerabaija) op Zondag 21 Februari te voren werd gehouden en waarin een 600-tal personen aanwezig waren.

De heer Rottevel, chef van de recherche en de heer Tjokroaminoto waren mede tegenwoordig.

De vergadering werd geleid door den heer Wondosoedirdjo en geopend met het lezen van eenige Koranspreuken, waarna de voorzitter wees op de wijziging van den naam van het Centraal Comité Chilafat Hindia Timor, dat op 5 October 1924, op verzoek van het Chalifaat te Caïro, was opgericht.

Dit comité heeft zich daarna van de medewerking van verschillende propagandisten verzekerd, zóódanig, dat het onderwerp der propaganda nog in hetzelfde jaar op het Al Islam Hindia Congres te Soerabaija in behandeling kon worden genomen.

In het jaar 1925 vernam men weinig van de Chalifaatbeweging tengevolge van de ontvangen berichten over de onrustige toestanden in Arabië, doch nu die zich ten goede hebben gewijzigd, kan het Chalifaat-comité wederom zijne krachten ontplooien.

De spreker wees op het feit, dat de ontheffing van Abdul Madjid uit zijne functie als laatste Chalief te Constantinopel door de menigte met vreugde was begroet, doch daarmede was het onderwerp van het Chalifaat tot heden nog niet opgelost op de wijze, zooals over het algemeen werd gewenscht.

Emir Hoesin, de gewezen vorst van de Hedjaz, beschouwt zich zelf als de Chalif, doch men is van meening dat hij, sedert de bekende verhoudingen met Engeland, noch als zoodanig, noch zelfs als Mohammedaan kan worden beschouwd.

Zoowel het wereldsch als geestelijk gezag moet nu eenmaal in handen zijn van het Chalifaat.

Dit is noodzakelijk, omdat anders in de Islamsche wereld het zoo noodige stuur ontbreekt.

De tegenwoordige Chalief moet echter in overeenstemming handelen met de adviezen van de Oelama's en derhalve worden beschouwd als voorzitter van den Raad.

Het congres te Bandoeng heeft de heeren Tjokroaminoto, H. M. Mansoer en H. Bakri als vertegenwoordigers aangewezen voor het Congres, dat 13 Mei 1926 te Caïro zou worden gehouden.

Laatstgenoemde woont reeds 17 jaren te Mekka.

De onkosten van deze opdracht moesten, volgens spreker, door de Mohammedanen in Ned.-Indië worden betaald en niet alleen dienen om het congres bij te wonen, doch ook om een bezoek te brengen aan Sultan Ibn Saud.

Nadat de heeren Sangadji en M. Bahwa hadden gesproken over het belang van het Chalifaat voor de Islamsche wereld, gaf de heer Tjokroaminoto nog eene uiteenzetting van den Islam in verband met het Chalifaat.

Ten slotte werd nog kennis gegeven dat in de besloten vergadering op Zaterdag te voren de instructie voor de afgevaardigden was vastgesteld, waarin werd bepaald, dat het bezoek aan Sultan Ibn Saud ten doel had dezen de gelukwenschen over te brengen, in verband met zijne bestuursaanvaarding.

Met betrekking tot de regeling van het Chalifaat was men van meening, dat de functie van Chalief niet erfelijk moest zijn.

De Chalief moet alleen optreden als voorzitter van den Raad van Oelama's, die uit verschillende streken afkomstig zijn en waarin ook aan toonaangevende godsdienstleeraars eene plaats wordt aangewezen, terwijl de Raad elk jaar moet worden verwisseld.

I. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Onoordeelkundige actie in China.

I.

China, zoo schrijft de heer Lim Jr. in de „Sinar Sumatra" van 22 Februari 1926, is thans op weg een op moderne wijze bestuurd land te worden.

Ook is China, het land, dat zich wil losmaken van alle oude banden en instellingen, waaraan het volk tot heden gehecht is geweest en die zijne kracht hebben uitgemaakt, terwijl de meening algemeen ingang heeft gevonden, dat als men los wil komen van het nog heerschende bijgeloof, dit door het Chineesche volk zelf en niet door anderen moet geschieden.

Men is dan ook druk bezig om, zooals algemeen bekend is, de beweging der Christen missionarissen in China den kop in te drukken.

Ter bereiking van dat doel worden tal van demonstraties en lezingen gehouden en wil men het volk op die wijze opwekken terug te komen van de vergissing welke het nu eenmaal heeft begaan.

De bedoeling van den schrijver is in zijn opstel er op te wijzen, hoe de Chineesche modernen bij die actie de grenzen te buiten gaan.

Persoonlijk gaat hij met de anti-Christenactie wel accoord, omdat verbreiding van het Christendom z. i. eene ongewenschte aaneensluiting bij den vreemdeling beteekent, doch hij kan zich niet vereenigen met de wijze van uitvoering, wanneer het eenige moderne Chineesche families of toonaangevende militaire bevelhebbers gelieft de oude gebouwen en de daarin aanwezige beelden en kunstvoorwerpen te vernietigen, die op den vooruitgang van China geen invloed uitoefenen.

Die vooruitgang kan alleen worden verwacht van uitbreiding van het volksonderwijs.

De schrijver haalt in verband hiermede als voorbeeld aan Japan, dat toch zeker als een machtig land met een modern bestuur kan worden beschouwd en waarvan de bevolking niettemin de aloude instellingen blijft handhaven en waarde hecht aan haar bijgeloof.

Daar wordt begrepen dat de vooruitgang van het land afhankelijk is van de aanwezigheid van hoogstaande en bekwame mannen, die aan het bestuur leiding weten te geven, terwijl de bestuursleden er niet aan denken het volk in zijne aloude gebruiken te bemoeilijken, doch integendeel subsidies toestaan voor het onderhoud der traditioneele gebouwen en de daarin aanwezige voorwerpen van kunst.

Zijns inziens mag men aan de hooge militaire autoriteiten en aan dat deel van het Chineesche volk, dat hen steunde, de fout verwijten, dat zij onder meer op last van den Gouverneur van de provincie Kuangsi alle in het oog van de bevolking gewijde gebouwen en de daarin bevindende beelden deden verbranden, terwijl de versierselen dier beelden werden geroofd en tot bestrijding van uitgaven hebben gediend.

De bedoeling van dien maatregel was het volk van zijn bijgeloof te verlossen, doch het resultaat is geweest onrust en ontevredenheid bij hen, die op hun wijze geloofden aan hoogere Macht en gehecht waren aan die eeuwen oude voorwerpen.

De Chineezen noemen hen, die geen beschaving kennen, barbaren, doch handelingen, als waarvan hier sprake is, zou men meer dan barbaarsch kunnen noemen en worden door een groot deel van het Chineesche volk vervloekt.

De daders evenwel loopen met een gezwollen borst rond en meenen, dat zij door zulk een vandalisme, aan het volk kunnen toonen op welke wijze zij het volksbelang hebben gediend.

Volgens mededeeling van den schrijver heeft zulk een vandalisme ook te Kota Radja (Atjeh) plaats gehad, waar men de beelden uit den tempel in de Penajoengrivier heeft geworpen en het gebouw voor onderwijsinrichting heeft ingericht.

Dit is geschied, omdat de regeeringsvorm in China thans een Republiek is en omdat alles wat aan de Boan-dynastie herinnert, moet worden verwijderd en door nieuwe regelingen moet worden vervangen.

Het ware, naar schrijvers meening, beter geweest, wanneer men, in plaats van zoovele oude tradities te vernietigen, de aandacht had geschonken aan de wijze waarop de economische en de militaire bestuurstoestanden in China hadden kunnen worden verbeterd.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Invoer van automobielen in de Buitengewesten.

Aan het Nr. van 23 Juli van „Korte Berichten" ontleenen we de hier volgende gegevens over den invoer van automobielen in de Buitengewesten in 1925. Voor een meer gedetailleerd overzicht zij verwezen naar de bron zelve.

Het steeds toenemende gebruik van automobielen voor transportdoeleinden manifesteert zich het duidelijkst in den invoer van vrachtauto's. Ingevoerd werden in 1925, 552 stuks, tegen 125 in 1924.

De invoer van andere soorten automobielen, waaronder dan hoofdzakelijk verstaan moeten worden personenwagens, is in 1925 met bijna 200 % gestegen. Wat de distributie over de verschillende havens betreft, valt op dat juist die havens, welke in het centrum van de bevolkingsrubber-cultuur liggen, een sterk verhoogden import vertoonen. Dit geldt echter niet alleen voor automobielen, maar ook voor andere luxe artikelen en voedings- en genotmiddelen.

Zooals van zelf spreekt is ook de invoer van auto-onderdeelen toegenomen. De importwaarde bedroeg voor het afgeloopen jaar ƒ1.028.000.— tegen ƒ613.000.— in 19244.

De banden-invoer is met ruim 59 % gestegen, n.l. van 21.481 stuks in 1924 tot 30.355 stuks in 1925. Uit de opgave van de herkomst dezer banden blijkt dat Japan bovenaan staat met 11.478 stuks.

Eenige cijfers over de bevolking der Ned. West-Ind. eilanden.

In het vorig Kol. Weekbl. deelde de Red. der rubriek „Curaçao" eenige bijzonderheden mede over „De Protestanten op de Bovenwindsche eilanden, op Bonaire en Aruba". In aansluiting daarbij laten wij hieronder volgen eenige aan het dezer dagen verschenen Nederlandsch Zendingsjaarboek voor 1926—'27 ontleende gegevens, die over hetzelfde onderwerp handelen.

De Wesley and Methodist Missionary Society, opgericht in 1814 (zetel te Londen) heeft een zendingsveld [illegible] St. Eustatius en op St. Martin (Nederlandsch ge-[illegible]lte). Op St. Eustatius (zendeling W. J. Williams) [illegible]970 Christenen, waarvan 125 lidmaten; op St. Mar[illegible] (zendeling C. Mc. I. Darrell) 2693 Chr., waarvan [illegible]95 lidmaten.

The Society for the propagation of the Gospel in Foreign Parts (zetel eveneens te Londen) heeft op Saba een zendingsveld (zendeling G. L. G. Mandeville). Op Saba zijn 826 Christenen.

De vereenigde Protestantsche Kerken in de West tellen op Curaçao en onderh. 5306 leden, aldus verdeeld: Curaçao. Vereenigde Prot. gem. (1853 leden): Ds. G. J. Eybers en Ds. H. W. Eldermans. — Bonaire (33 leden) Ds. R. Foppema. — Aruba (321 leden) A. van Essen. — St. Martin (Ned. gedeelte) (185 leden) en St. Eustatius (1000 leden); de dienst wordt verricht door den Wesl. Meth. zendeling te St. Martin C. Mc. I. Darrell en te St. Eustatius door W. J. Williams (zie boven. — Saba (826 leden); de dienst wordt verricht door den zendeling van de S. P. G. (zie boven) G. L. G. Mandeville, Anglikaansch geestelijke.

Het nu volgende staatje geeft een overzicht van de verdeeling der ingezetenen der kolonie Curaçao naar de kerkgenootschappen, waaruit o.m. met één oogopslag blijkt dat de bevolking dier kolonie overwegend Roomsch-Katholiek is.

Eilanden.	Getal sterkte der bevolking. 1)	Indeeling n. d. Kerkgenootschappen.			
		Protestanten.	Roomsch Katholieken.	Israëlieten.	Andere Genootschappen.
Curaçao (eiland) . . .	35062 (2	1853	32592	539	78
Aruba	9021	321	8700	—	—
Bonaire	7456	33	7422	—	1
St. Martin (Ned. ged.)	2265	1530	735	—	—
St. Eustatius	1103	742	360	1	—
Saba	1615	827	785	3	—
	56522 (3	5306	50594	543	79

1) Volgens de volkstelling van 1924; het is toen gebleken dat de vroegere schattingen te hoog waren.
2) Waarvan 15775 in de hoofdstad Willemstad.
3) Waaronder 706, in Nederland geboren.

Oedaya (Opgang).

Uit den inhoud van de fraai geïll. Sept.-afl. Titelplaat: De Boroboedoer uit de lucht gezien. — Een jaar na de terugkomst der drie Oost-Indiëvliegers, door E. L. K. Schmülling. — Van kunst en kunstenaars: Fokko Mees, door Ir. Hein von Essen. — De ramp op Sumatra's Westkust, door Soedarso a. Amaloedin. — Pangeran Ario Soerjodiningrat dinegeri Blanda, oleh S. Soetan Melajoe.

Een nieuw boek van zendeling Dr. A. C. Kruyt.

In de reeks handboeken Onze Zendingsvelden heeft dr. N. Adriani Posso behandeld. Eenigszins als vervolg op dit boek zijn te beschouwen de artikelen, welke dr. Alb. C. Kruyt in het tijdschrift voor zendingswetenschap De Mededeelingen gepubliceerd heeft onder den titel: Van Heiden tot Christen.

Achtereenvolgens behandelde hij: de voorbereiding van de volken van Ned.-Indië voor het Christendom, dogma en rite in het heidendom der Possoërs, het geloof der Possoërs, het gebed der Possoërs, het zondebesef bij de Toradja's, de aanschouwing bij de heidenprediking, wet en evangelie in de Zending op Midden-Celebes.

Deze belangrijke artikelen zijn nu gebundeld en worden door het Zendingsbureau te Oegstgeest in boekvorm verkrijgbaar gesteld. *(Vaderl.)*.

Das Usir-Spiel der Batak auf Sumatra.

Dr. J. Winkler, zendeling-arts van het Rijnsche Zendingsgenootschap, vergast de lezers van „Baessler-Archiv" (een tijdschrift onder redactie van Prof. A. Maass te Berlijn) op een artikel, handelend over het oesir-spel van de Bataks. Ter verduidelijking heeft schr. een schetsje gemaakt: op het bord is een kwadraat geteekend, dat in 4 maal 4 kleinere kwadraten is verdeeld elk met één diagonaal; verder behooren er 2 tijgers (voorgesteld door stukjes hout of lucifers) en een aantal jagers (rijstkorrels) bij, die probeeren de tijgers in te sluiten. Het is zeer merkwaardig dat Dr. W., die dat spel heel aardig vindt, moeite heeft gedaan het in Duitschland in te voeren, doch tot de conclusie moest komen dat er iets dergelijks reeds lang bestond en bekend is onder den naam „National-Spiel der Tibeter". Bataks en Tibetanen die er eenzelfde vermaak op na houden om den tijd te verdrijven. Een buitenkansje voor ethnologen?

Behalve dit artikel vindt men in denzelfden Band X van genoemd tijdschr. een waardeerende beschouwing 1) over wijlen den beroemden reiziger en ethnoloog A. Bastian, ter herinnering aan zijn honderdjarigen geboortedag op 26 Juni j.l.

Blijkbaar is het niet algemeen bekend dat Bastian het was die aan de eilandengroep, welke gezamenlijk den Indischen Archipel vormt, den naam *Indonesië* gegeven heeft. Ofschoon dit al meer dan veertig jaren geleden is 2) en die verzamelnaam sedert dien tijd meer en meer (vooral door geleerden) werd gebruikt, ja thans vrij algemeen is, vonden we nog in dit jaar door een bekend politicus de meening verkondigd, dat de term Indonesiërs zou zijn uitgedacht door communisten, terwijl een bekwaam journalist zelfs, met zekere bijbedoeling, spreekt van een „Leidsche vondst"!

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned. Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 6 (7 Aug. '26). Hibiscus contra Roselle, door F. A. Wilkens en J. Kopper. — Gouvernements Theefabriek. — Bestrijding van schadelijke dieren per vliegtuig. — Innerlijke kwaliteit van herbereide rubber. — Ned.-Indië, gezien door een buitenlandsch koloniaal deskundige (G. Angoulvant) (ontleend aan eene beschouwing van H. Ch. G. J. van der Mandere in het Tijdschr. v. Econ. Geogr.). — Landbouwatlas van Java en Madoera (bespreking).

De Indische Cultures.

No. 15 (van 1 Aug. '26) bevat o.m.: Bij gelegenheid van de benoeming van Dr. J. G. J. A. Maas tot superintendent van 's Lands Caoutchoucbedrijf (met portret). — Abnormale pisangs, door J. C. v. d. Meer Mohr (met ill.). — Bloemschikken voor iedereen (met ill.), door J. G. Ballego. — Beschrijving van de methoden van grondonderzoek en de beteekenis van de verkregen resultaten, door Dr. J. J. B. Deuss (vervolg). — Irrigatie in Californië, door ir. J. C. van der Mey. — Onwettige occupatie (van gronden), door A. F. Velders (vervolg). — Een zeer nuttige publicatie van de Ned.-Indische wegenvereeniging over wegboomen, door H. J. Wigman. Bespreking door J. J. Ochse.

De Indische Mercuur.

No. 36 (8 Sept.). Over de tabakscultuur in Nederlandsch-Indië (vervolg), door H. J. Bool. — Kediri-

4) getiteld: Adolf Bastian und die heutige Volkerkunde, von K. Th. Preuss (met portret).
5) In 1884 verscheen het eerste stuk van zijn „Indonesien oder die Inseln des malayischen Archipels".

sche Landbouwvereeniging. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over aetherische oliën, boschwezen en hout, gommen en harsen, looistoffen, genees- en genotmiddelen, specerijen, voedingsmiddelen, vruchten en groenten.

Korte Berichten voor Landbouw, enz.

In het Nr. van 6 Aug. is o.m. opgenomen het vervolg van het overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het tweede kwartaal van 1926, zoomede van het overzicht van den invoer van eenige artikelen in de Buitengewesten gedurende 1925.

In hetzelfde nummer wordt de verschijning gemeld van: *a.* Over het uiterlijk van padiplanten, door Dr. P. van der Elst (Korte Meded. van het Alg. Proefst. v. d. Landbouw, No. 1) en *b.* Beschadigingen, ziekten en plagen van Mahonie, aangeplant op Java. (Meded. v. h. Instituut voor Plantenziekten, No. 69).

In- en Uitvoer.

Het Nr. van 6 Sept. bevat een korte beschouwing over rubberprijs en rubberproductie, waaruit o.m. blijkt dat in 1926 de *export van bevolkingsrubber* in Djambi en Palembang en evenzoo in Borneo, vergeleken bij 1925, eenigszins *verminderd* is. — Verder publiceert de hr. H. van Eeghen het eerste gedeelte van een artikel over handel in copra (het in de zon of boven vuur gedroogd vruchtvleesch van de cocosnoot), met welk product Ned.-Indië een belangrijke plaats inneemt op de wereldmarkt.

Madjoe.

In het Sept.-Nr. van dit maandblad der vereeniging van oud- en actief dienende onderofficieren van het leger in Oost- en West-Indië wijdt de hr. J. Keur eene nabetrachting aan het Ind. persbericht, waarin melding wordt gemaakt van het overlijden van den gep. onderoff. Herwijnen, ridder van de Militaire Willemsorde, die in armoede is ondergegaan, wonende in kampong Groedo Sawang gang 2 (Soerabaja). In een klemmend betoog wijst schr. er op dat slechts door algeheele gelijkstelling der pensioenen dergelijke treurige toestanden kunnen worden uit den weg geruimd en voorkomen.

Verder bevat dit Nr. een oorspronkelijk afschrift van het „Journaal van den Militairen Commandant van Goegoe Malintang, luitenant J. B. Banzer (24 Febr. t/m 2 Maart 1841), berustend in het archief te Padang Pandjang. Dit journaal dateert uit den tijd der Padrioorlogen en wijst op heldhaftig gedrag bij ontmoetingen met den vijand.

R. Adjing vertelt dan nog van de Javaansche legende Adji-Soko, of: de oorsprong van het Javaansche alphabet.

De Gids.

In het Sept.-Nr. geeft Prof. J. C. van Eerde levensbijzonderheden en een levendige karakterschets van Dr. Jan Willem IJzerman, de in wijde kringen bekende, hoogst verdienstelijke koloniale figuur.

Verder bevat hetzelfde Nr., verscholen onder het opschrift „Overvraagd", in de rubriek „Aanteekeningen en Opmerkingen", een critische bespreking van de bekende Nota met rekest aan den Min. van Koloniën, opgesteld door den Ondernemersraad voor Suriname. (Zie de rubriek „Suriname" in dit K. W.).

Zending- en Missie-periodieken.

Nederlandsch Zendingsblad. Sept. '26. Jellesma's vestiging te Modjowarno. 1851—Juli 1926. (Met ill.). — Uit de Karo-Batak-Zending (Deli), door J. P. Talens. — De eerste Meisjes-Conferentie op Oost-Java, door H. Schuurman-Nyhoff.

Annalen Missiehuis Tilburg. Sept. '26. De bunzing en de kambroen, Tanimbareesche legende, naar Pr. P. Drabbe. — Bijgeloof op Celebes, door Pr. H. Croonen.

Annalen van het Missiehuis te Roosendaal. De Doesoens op Noord-Borneo (vervolg), door J. Staal.

De Zendingsbode. Aug. '26. Schetsen van Kapan (op Timor), door P. Middelkoop. Nog iets over „alaoet" (geloof aan hekserij). — Een reis door Tjamplong in 1924, door Ds. G. C. A. A. van den Wijngaard (vervolg).

St. Claverbond. Sept. '26. De vaart op Java en de Rotterdamsche Lloyd, door W. K. Met kaartje en afbeeldingen. (Een uitvoerige beschouwing, waarin achtereenvolgens behandeld wordt: De eerste schepen naar Java. — Het monopolie der vaart op Java. — De vrije vaart op Java, na den val der Ver. Oost-Ind. Comp. — De Rott. Lloyd).

* * *

Sic transit gloria mundi. Poetrie Dhoro-wati, vorstin van Modjopahit, door Ram. (Eigen Haard, 4 Sept. '26).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 32. 7 Aug. 1926. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

The nomad hunters of Sarawak (Punan-Dajaks), by Ch. Hose. (United Empire. Sept. '26).

Mijnbranden in de Indische kolenmijnen, door ir. ... van Hettinga-Tromp (slot). (Mijnwezen en Metallurgie, Juli '26).

Suriname.

Zooals wij in ons vorig nummer mededeelden heeft Mr. Dr. van den Helm, tot onlangs Gouvernements-secretaris in Suriname, in „Neerlandia" van deze maand belangrijke beschouwingen gewijd aan de voorstellen van den Ondernemersraad voor Suriname.

„Vooreerst dan — aldus de schrijver — trekt het de aandacht, dat de O.R., hoewel pleitende voor Suriname, daarbij niet dat gebiedsdeel, maar het geheele koninkrijk der Nederlanden tot uitgangspunt heeft genomen en zich voorts op een zeer zakelijk standpunt stelt".....

„Nuchtere zakelijkheid, hoe weinig vatbaar ook voor persoonlijke en politieke doeleinden, is ook hier de eenige grondslag voor blijvende welvaart. Eene doorvoering van genoemd beginsel, dat in zijn toepassing op meer aansluiting bij Ned.-Indië neerkomt, zal voorts op menig ander gebied een anderen, meer regelmatigen wind doen waaien in dat afgezonderde hoekje van ons Rijk, waar alles „persoonlijk" is, waar de zaken veelal afhangen van de toevallige aanwezigheid van één ... of daar opgevischten of aangewaaiden man.

Zelfs al komt er geen verandering in den tegenwoordigen tragen aanvoer van immigranten (1000 tot 1200 's jaars), dan staat het toch vast, dat Suriname binnen afzienbaren tijd een gebiedsdeel zal worden met eene overwegend Javaansche bevolking, welke Nederland zal dwingen tot Oostindische behandeling".....

„Wat de kolonisatie en immigratie betreft, verkiest de O.R. in de gegeven omstandigheden den uitsluitenden aanvoer van contractanten boven het samengaan daarvan met aanvoer van rechtstreeks voor kolonisatie bestemde Javaansche gezinnen. Wil derhalve die doorgang tot kolonisatie voldoende wijd zijn, dan moet de groote landbouw zich belangrijk uitbreiden, hetgeen weer slechts mogelijk is als de lasten verlicht en de voortbrengingskracht (meer werkdagen en werkuren) verhoogd worden".....

De schrijver meent, o.i. terecht, dat het vraagstuk welk voor uitvoer bestemd gewas de kolonist zal moeten verbouwen ten einde onafhankelijk te blijven van grooten landbouw en plaatselijke markt, tegelijk moet worden opgelost met dat van den grooten landbouw, omdat men anders achter den zoom der welvarende plantages eene groeiende massa van kolonisten krijgt, waarmede men geen raad weet.

Voorts meent de schrijver, dat het vraagstuk van de maatschappelijke en staatsrechtelijke inrichting van de kolonisatie moet zijn opgelost als de groote stroom van vrije immigranten van de plantages loskomt.

„In tegenstelling met de Oost bezit Suriname, behalve bij de Boschnegers en Indianen, geen inlandsche gemeenschappen, waarop een Europeesch bestuur zou kunnen steunen en welke als stof voor inlandsche decentralisatie zouden kunnen dienen"....

„Als voor den eenmaal te verwachten grooten toevloed van vrijgekomen immigranten nieuwe plaatsen van vestiging worden ingericht, kan daar onmiddellijk de nieuwe koers worden ingeslagen. Deskundigen, op de hoogte van Java en zijn inlandsche staatsinrichting, gesteund door Indonesiërs van meer ontwikkeling en gezag dan gewone mandoers plegen te hebben, zullen in het inrichten van bedoelde gemeenschappen een moeilijke, maar zeer zeker vruchtdragende taak vinden".

„Het is niet zoozeer de dommekracht van het aantal der nieuwe drommen Javanen, welke Suriname zal ver... anderen, als eenmaal de plannen van den O. R. verwezenlijkt worden. Meer zal dit afhangen van de wijze waarop de nieuwe bewoners zullen georganiseerd worden. Daarom zal de vestiging van Javaansche gemeen...

schappen van vrije kolonisten een belangrijke stap zijn in de richting van een ander Suriname, dat voor hem, die het land thans heeft gekend, wellicht eens onherkenbaar zal maken"....

Wij laten het bij deze aanhalingen uit Mr. v. d. Helm's artikel, waarvan het slot luidt:

„Het is van harte voor Nederland en Suriname te hopen, dat de loffelijke pogingen van den O. R. beter zullen slagen dan die van de Welvaartscommissie in 1911 en van 't Suriname-Studiesyndicaat in 1919. Mogen Regeering en Staten-Generaal bereid gevonden worden den gewezen weg in te slaan, waarna het de beurt der Ned.-Indische ondernemers zal zijn aan den oproep van den jongeren broeder gehoor te geven en metterdaad, in samenwerking met het Bestuur van Suriname, den voorgestelden, geweldigen, cultuurarbeid aldaar te beginnen èn te voleindigen."

* * *

Op de hem eigen kernachtige wijze bespreekt Prof. Mr. van Blom in „De Gids" het rekest en de nota van den Ondernemersraad. „Overvraagd" staat boven het artikel.

....„Het rekest verdient (en verkrijgt zonder twijfel) dus de volle aandacht van Regeering, Kamers, Gouverneur en Koloniale Staten. Voorts van elkeen, die belang stelt in het geval.

Het rekest echter doet ongepast en onverstandig, de allures aan te nemen van een ultimatum."

Prof. van Blom zegt dat het moet vaststaan welk exportproduct de kolonisten moeten verbouwen eer het rekest kan worden beantwoord. „Het ware ongehoord zich te verbinden, op staatskosten de plantages aan arbeiders te helpen en in beginsel de begeerde veranderingen in onderwijs, arbeidswetgeving en belastingen toe te zeggen aan de plantagehouders, aleer men weet wat van hun arbeiders na ommekomst van hun contracttijd worden moet"....

„Dit nieuw initiatief, van een kant welks medewerking onmisbaar is ter opbeuring van het door ramp op ramp geslagen Suriname, is verblijdend. Niet het minst omdat het een plan voorlegt, zóó concreet uitgewerkt, dat er aanstonds over te spreken valt en binnen afzienbaren tijd misschien spijkers met koppen kunnen worden geslagen.

[...] zou nóg verheugender — en pas dan als eerste [...] tot onderhandelen aanvaardbaar — zijn geweest, [...] de rekestranten zich hadden geschikt in wat ook [...] en onvermijdelijk is: met hun vragen te blijven [...] de grenzen van het redelijke."

* * *

[...] zijn artikel „Geschiedenis van de koffiecultuur in Suriname" in „De Indische Verlofganger" van 27 Augustus, vertelt de heer Fred. Oudschans Dentz o.m.: „Neale, oorspronkelijk geheeten Niels, die als matroos naar Suriname gekomen was, kwam tot groote welvaart, kocht in Pruisen een graventitel en was eigenaar van de plantage „Nieuw-Levant", waarop de eerste koffie geplant werd."

Lezers die iets meer wenschen te weten van dien Pruisischen Graaf, verwijzen wij naar een artikel van Mr. R. Bylsma in het „Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap: „de Nederlandsche Leeuw". XXXVIIIe jaarg. no. 3, Maart 1920, blz. 52—54: „De Surinaamsche planter en Pruisische Graaf Stephanus Laurentius Neale".

In een noot deelt Mr. Bijlsma mede dat een incompleet afschrift van Nepveu's Annotatiën wordt bewaard op het Alg. Rijksarchief in de verzameling .verspreide W. Indische stukken onder nummer 428.

Wij meenen te weten dat de heer Oudschans Dentz — thans in Den Haag woonachtig — in het bezit is van een volledig exemplaar van Nepveu's Annotatiën, zoodat het exemplaar van het Alg. Rijksarchief aangevuld kan worden.

* * *

Verschenen: Staatsblad, no. 305.

Besluit van den 16den Augustus, tot nadere wijziging van de bepalingen ter uitvoering van de Nederlandsch-Indische, Surinaamsche en Curaçaosche Comptabiliteitswetten, voor zooveel de ontvangsten en uitgaven in Nederland betreft (Staatsblad 1918 no. 520 en 1921 no. 45, junctis 1920 no. 833, 1921 no. 1162 en 1922 no. 680).

Curaçao.

Het nieuwe dok.

Het Koningin-Wilhelminadok, zooals het nieuwe droogdok der Curaçaosche Scheepvaartmaatschappij schijnt genoemd te zullen worden, is 22 Juli l.l. op Curaçao aangekomen. Twee maanden had de reis geduurd.

Oud zeer!

Uit het *Amigoe*-verslag van de Raadsvergadering van 26 Juli 1926:

„Ingekomen stukken:......

een brief met 26 bijlagen van Dr. A. Bergmann, dd. 9 Mei 1926, te kennen gevende, dat hij die stukken overlegt, opdat de Raad zich een voorstelling kan vormen over de wijze waarop het beleid wordt uitgeoefend. Zonder den inhoud dier 26 bijlagen voor te lezen, deelt de voorzitter stuk voor stuk mede, wat die bijlagen zijn, n.l. beschikkingen van den Gouverneur, stukken aan Dr. Bergmann of door dezen aan den Minister van Koloniën of den Gouverneur gericht, enz. en daaronder ook een brief den 19en Juli 1922 uit Curaçao door G. Molengraaff onderteekend en aan den voet waarvan staat, dat de heeren Prakken, Meerdink en Bergmann zich ten volle daarmee vereenigen. De Voorzitter zegt dat in dien brief niet staat, aan wien deze gericht is, maar dat uit de stukken blijkt, dat die gericht is aan den heer Rollin Conquerque (den Haag).

De heeren Abrahamsz, Ellis en Penso werden gekozen tot leden van de Commissie van verzoekschriften, in wier handen... de stukken van Dr. Bergmann worden gesteld. De voorzitter stelt n.l. voor de taak der Commissie wat ruimer op te vatten.

P. L. B. de Haseth †.

De postdirecteur, de heer P. L. B. de Haseth, is Zondag 25 Juli 1926 na een kortstondige ziekte overleden.

Aruba.

La Cruz heeft een treurig bericht over de gevolgen van het gebrek aan drinkwater voor het vee op Aruba. Op een plantage zijn 150 van de 180 schapen dientengevolge gestorven.

Het is te betreuren, schrijft dit blad, dat het volk het geld, dat het verdient, wegsmijt aan auto's, whisky, enz.

De *Amigoe* vernam van 75 cent als prijs voor een blik regenwater op Curaçao.

Z. E. de Minister van Koloniën.

Vergissen wij ons niet, dan was het de heer Winkel, het toenmalige bekwame raadslid, dat helaas te spoedig zijn ambt neerlegde, dat zeven jaar geleden het eerst ervan sprak, dat Curaçao te veel van „het Plein" uit geregeerd werd. Behoudens het kortstondige bestuur van gouverneur Helfrich, die meer dan „het Plein" lief was ,zich en zijn initiatief wist te doen gelden, is deze klacht er niet op verminderd. Bij de laatste begrootingsbehandeling heeft de heer Gorsira — wij vermeldden het reeds — er op gewezen, dat hierdoor het aanzien van den gouverneur ernstig schade lijdt, terwijl de Koloniale Raad meermalen het uitgesproken heeft, dat zij liever een regiment van den gouverneur in samenwerking met het „wetgevend" lichaam heeft, dan een voorschrift uit Den Haag, den Kolonialen Raad als hoogste wil opgelegd. Nu is door de korte-golf-zendingen het overleg tusschen minister en gouverneur bijzonder vergemakkelijkt. Men zou dit, staande op het standpunt van den Raad, een schaduwzijde van die overigens zoozeer te waardeeren verbinding kunnen noemen. Op den Kolonialen Raad zal het dan ook zonder meer geen bijzonderen invloed ten gunste van een voorstel hebben, wanneer de gouverneur, zooals in den loop eener behandeling meermalen is geschiedt, meedeelt, dat het de goedkeuring van den Minister van Koloniën wegdraagt of aan diens wenschen beantwoordt.

Het trekt daarom de aandacht, dat kortelings bij een tweetal voorstellen de gouverneur den minister aanstonds naar voren schuift. Zoo in het voorstel, bij de begrooting van 1927 gedaan, om een onderzoek naar het electrisch lichtbedrijf in te stellen: „Aangezien de ontwikkeling van Willemstad het noodzakelijk maakt, dat de electrische verlichting ten spoedigste wordt verbeterd, zal door Z. E. den Minister van Koloniën begin 1927 een electro-technisch ingenieur met practische ervaring worden uitgezonden." En in het laatste voorstel tot herziening der bezoldigingen van de hoofdambtenaren wordt gezegd: „Z. E. de Minister van Ko-

loniën is van oordeel, dat verbetering moet worden aangebracht in de bezoldigingen der hoofdambtenaren in Curaçao". Is in het laatste geval nog mogelijk, dat gedacht moet worden aan een verschil van gevoelen tusschen gouvernur en minister, in het eerste blijkt uit de verdere mededeelingen duidelijk, dat hier het initiatief wel terdege van den gouverneur is uitgegaan.

De Watervoorziening.

Zooals verwacht kon worden, is het voorstel van den gouverneur door den Kolonialen Raad met algemeene stemmen verworpen. Misschien komen wij na de ontvangst der notulen nog op deze zaak terug.

Uit den Verren Vreemde.

Onafhankelijkheid voor de Philippijnen.

Dezer dagen lazen wij dit telegram:

„Het Huis van afgevaardigden der Philippijnen heeft tegen het veto van den Amerikaanschen gouverneur-generaal opnieuw het wetsontwerp aangenomen, dat in een volksstemming over de onafhankelijkheid van deze eilandengroep voorziet. Aangezien de Senaat het wetsontwerp reeds voor eenigen tijd goedgekeurd heeft, is thans het woord aan president Coolidge, die binnen een half jaar het wetsontwerp moet onderteekenen of zijn veto moet uitspreken. Men houdt het niet voor uitgesloten, dat Coolidge het wetsontwerp eveneens goedkeuren zal."

Het komt ons niet overbodig voor hierbij een toelichting te geven, aangezien de desbetreffende regeling voor de Philippijnen geen gewone en ook niet algemeen bekend is.

Het aandringen op een volksstemming, om te doen uitmaken of een meerderheid van het stemgerechtigd deel der bevolking al dan niet voor dadelijke onafhankelijkheid is, danwel vooralsnog aan de Vereenigde Staten de voogdijschap nog wil opgedragen zien, heeft zich in die mate laten gelden, dat het in een wetsontwerp verwerkt is geworden. Dit wetsontwerp verwierf de vereischte meerderheid in Senaat en Huis van afgevaardigden te Manilla.

De gouv.-generaal heeft het recht van veto, en Gen. Wood maakte hiervan gebruik. Maar — en nu komt 't eigenaardige — een meerderheid van 2/3 der leden in beide Kamers van het Philippijnsche parlement kan dat veto weer te niet doen. Dit is dan nu blijkbaar geschied.

Ten slotte berust het definitieve veto-recht bij den President van de Vereenigde Staten. Coolidge staat nu dus voor een zeer moeilijke beslissing, die ver strekkende gevolgen kan hebben.

De aandrang om onafhankelijkheid moet, zou men zeggen, in de Ver. Staten meer kans hebben verhoord te worden, nu deze in hun Sesqui-centennial-exposition te Philadelphia (Juni—December) op grootsche wijze de vreugde demonstreeren anderhalve eeuw geleden de onafhankelijkheid te hebben mogen verwerven. Intusschen moet erkend, dat de strijd der tegenstanders minder gericht is — of althans heet te zijn — tegen het recht van de Philippijnen op een eigen bestaan, maar dat zij de Philippijnen nog in lange niet rijp achten om aan zich zelf overgelaten te worden, opvatting, die ook door menigen onpartijdigen buitenstaander gedeeld wordt, en die, naar het inzicht van den gouverneur-generaal, in het wetsontwerp in kwestie niet op voldoende wijze tot haar recht komt.

Nederlandsche vrouwen naar den vreemde.

Een particuliere correspondentie in de „N.R.Ct." van 8 September uit Kaapstad herinnert er aan hoe bevordering van den overgang van Britsche meisjes en vrouwen, als middel wordt aangewend door het Britsche Rijk om de overzeesche gebieden Britsch te consolideeren. Hiervoor bestaat zelfs een vereeniging: Society for the Oversea Settlement of British Women.

Kan hierin niet een vingerwijzing liggen, vooreerst voor wie willen medewerken om in Z.-Afrika het Hollandsch element te versterken, en voorts, met meer algemeene strekking, voor wie het te veel aan vrouwen in ons land een weg naar den vreemde wil aanwijzen? Is er voor het Hollandsche meisje geen plaats in de vele Nederlandsche koloniën, die, buiten het vaderland, te zamen den Nederlandschen stam doen voortleven?

Overdaad van intellectuals in Britsch Indië.

Britsch-Indië heeft een lastige overdaad van gegradueerden. En de stroom wast maar door. Alleen Madras zou dit jaar al weer 1450 van het einddiploma voorziene leerlingen op de markt brengen. In Juni leverde Bombay 540 bachelors of arts, terwijl het een grooter aantal met onvoldoende heenzond. Calcutta voegde het zijne aan toe. Er zijn nog 12 andere z.g.n. universiteiten elders in Indië, die elk hun water doen toevloeien aan den grooten stroom *of educational achievement*.

Wat is eraan te doen? vraagt The Times of India (Ml. Ed. 28 Aug.). Sedert het beginsel geldt, dat onderwijs voor iedereen open staat, valt er niet aan te denken de gelegenheid ter toelating te beperken. Wie studeeren wil moet vrij zijn dit te doen. Maar als de studie het vooruitzicht insluit, dat de student zonder betrekking zal blijven en voor de maatschappij even als voor zich zelf een lastpost zal worden, dan wordt het mede toch een kwestie van algemeen belang. Vindt hij geen middel van bestaan, passend bij de gewekte verwachtingen, dan komt hij allicht ten laste van de gemeenschap, zonder eenig productief effect. Wordt hij zoo tot een parasiet, dan zal de enkeling gevaar doen ontstaan. Groeit het aantal tot den omvang die 't in enkele jaren in Indië bereikt heeft, dan is het probleem er een van het allergrootste belang geworden.

Wie een positie bekleedt, die een wetenschappelijke onderlegging onderstelt, verwacht een tractement, dat opweegt tegen het loon van den eenvoudigen werkman; maar als de markt overvoerd wordt, als de mededinging der betrekkingzoekenden den werkgever in staat stelt de tractementen te drukken, dan verergert de toestand ten nadeele van de intellectueelen, dan toch komen zij wel een werkkring vinden, ook nog in minder gunstige positie.

Een afdoend middel om den misstand uit de wereld te helpen, weet The Times of India niet aan te wijzen, maar hij meent toch wel eenige maatregelen te kunnen aanbevelen, die ten goede kunnen meewerken.

Als eerste sluit hij zich aan bij een advies gegeven door Sir Brajendranath Seal. Daarin wordt aanbevolen het hoogste onderwijs meer aan technische studiën te wijden. De Indische student, die, wijsgeerig aangelegd, de studie kiest uit drang tot bespiegelende overwegingen, zal dien weg niet willen opgaan, en voor hem is het universitair onderwijs, naar de oorspronkelijke doeling, vooral bestemd, maar de practijk heeft velen naar de colleges gebracht, om een positie in de maatschappij te verwerven, en het hooger onderwijs heeft zich ook tot vormende instelling voor de practijk gemaakt. Economisch heeft een land als Indië zeker meer behoefte aan, en dus ook meer plaats voor technisch wetenschappelijk onderlegden, dan aan en voor schoolsche geleerden.

Een ander middel is de instelling of verbetering van Appointments Boards bij de universiteiten. De werkgever is niet steeds genegen om veel waarde te hechten aan een aanbeveling door het bestuur van een instelling zelf aan haar oud-leerlingen verstrekt, dit te meer waar het bestaan van vele universiteiten deze in concurrentie op de markt brengt. Om in deze richting goed werk te verrichten, ten bate van de ondernemers, de universiteit, en de gegradueerden, moet stelselmatig te werk worden gegaan. En hierbij valt dit middel met het in de derde plaats bijgebrachte samen: publiciteit.

De Appointments Boards moeten zich, volgens een te nemen systeem, op de hoogte houden van de behoeften der werkgevers. Omgekeerd moeten deze ingelicht worden over de voordeelen, verbonden aan het in dienst nemen van geschoolde, goed onderlegde krachten, en over de beschikbare adspiranten. In 't algemeen zal meer bekendheid over en weer allen ten goede komen, statistieke, periodieke en bijzondere mededeelingen kunnen hiertoe medewerken.

Als men de meer uitvoerige uiteenzetting van The Times of India overweegt, kan men zich bezwaarlijk aan den indruk onttrekken, dat de remedie niet naar den omvang van de gesignaleerde kwaal berekend is.

Hierin mag, dunkt ons, voor Nederlandsch-Indië, eenige waarschuwende leering opgesloten liggen. Het hooger onderwijs levert in Indië nog weinig gegradueerden af. Stemmen gaan reeds op om het middelbaar onderwijs meer op te drijven, ten einde de kweekplaats voor het hooger onderwijs meer productief te maken, en zulks niettegenstaande het aantal afgewezenen voor alle klassen en bij 't eindexamen der H. B. S. in Indië ontzettend hoog is.

Men zij en blijve indachtig, dat het hooger onderwijs berekend moet zijn op de behoefte van Indië aan gegradueerden, en dat niet omgekeerd, om de hoogescholen te bevolken, studenten gekweekt zullen worden, onge-acht of Indië behoefte heeft aan — en plaats voor — volleerden.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Aan Heeren Secretarissen ter overweging bij het ma... van propaganda:
1e. de personen, wier namen in de kolommen van ... K. W. worden vermeld en nog geen lid zijn van ... en West, daarmede in kennis te stellen en hen ... te noodigen zich als lid op te geven;
2e. onderwerpen in het Orgaan behandeld en van ...elang voor personen in de afdeeling woonachtig, te ...nner kennis te brengen met verzoek als voren.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS.

... E. K. Ezerman, Assistent-resident ter beschikking van den Gouverneur der Oostkust van Sumatra; p/a. Nederlandsche Handel Maatschappij te Amsterdam.

... W. P. Thijsen, Leeraar b/d H.B.S. te Bandoeng; Huize „Marianne", Franschestraat 1 te Nijmegen.

... Kerkhoff, Controleur 1e categorie b/d P.T.T.-dienst; p/a fam. Van Rijn, Van Speijkstraat 39, 's-Gravenhage.

... F. van Bloemen Waanders, Controleur bij de Pandhuisdienst; p/a fam. de Witt, Van Diemenstraat 192, 's-Gravenhage.

...vr. J. Swart, geboren Macaré, 1e commies b/d S.S. en Tramwegen; Van Blankenburgstraat 157, Den Haag.

... E. C. Godée Molsbergen, Lands-archivaris, p/a. firma Heldring en Pierson, Den Haag.

... C. Oldenburg, Leeraar b/d Kon. Emmaschool te Soerabaja; p/a Mevr. de Wed. Drechsler, Archimedesstraat 33, 's-Gravenhage.

... M. J. Vrolijk, Inspecteur bij het Gevangeniswezen; Galileïstraat 100, 's-Gravenhage.

... J. G. Numans, Hoofdingenieur, hoofd van het Centraal Waterschapskantoor voor de Vorstenlanden te Djokjakarta; p/a Pension des Indes, 1e Sweelinckstraat no. 41, 's-Gravenhage.

P. B. de Raad, 1e werktuigkundige b/d Gouv. Marine; Fahrenheitstraat 669, 's-Gravenhage.
H. Ch. Croes, Inspecteur van het Inlandsch Onderwijs in de 3de afdeeling te Jogjakarta; Laan van Meerdervoort 281, Den Haag.
H. Fockens, 1ste Officier b/d Gouv. Marine; Laanstraat 18, Baarn.
H. J. de Jamaer, 1e luitenant der Infanterie; Landzichtlaan 4, Heemstede (N.-H.).
Dr. J. Vermande, Dir. apotheker 1ste klasse; Biltsstr. 153, Utrecht.
Ch. Th. Weidner, Controleur 1ste klasse bij het Binnenlandsch Bestuur; p/a J. G. Ballego, Witte Singel 22, Leiden.
D. G. van Buuren, Leeraar bij de H.B.S. te Soerabaja; Belgische plein 19, 's-Gravenhage.
Mr. H. W. E. Klomp, Raadsheer b/h Hooggerechtshof in Ned.-Indië; Hooge Rijndijk F. 144, Leiderdorp.
A. F. Diem, Hoofdagent van Politie 1e kl. in de residentie Soerabaja; p/a H. Lohman, Tramstraat 8 Oerliken, (Zürich).
L. F. Goelst, Kantoorhoofd b/d S.S. en Tramwegen; Barendszstraat 31, 's-Gravenhage.
F. W. E. Hesse, Mijnbouwkundig opzichter 1e kl. b/d dienst v/d Mijnbouw, werkzaam b/d Oembilinmijnen; Zellerfeld i/Harz.
Ir. H. P. W. Mariouw Smit, Ir. 2e kl. b/d S.S. en Tramwegen; Obrechtstraat 214, 's-Gravenhage.
J. W. G. du Mee, Technisch opzichter 1e kl. bij 's Landsgevangenis te Tjipmang (Meester Cornelis); p/a Mevr. de Wed. Scheepmaker-du Mee, Wilhelmina v. Pruisenstraat 37, 's-Gravenhage.
H. J. de Groot, Controleur 1e kl. b/h Binnenl. Bestuur; Sweelinckplein 46, 's-Gravenhage.
L. Kerkhoff, Stationscommies 2e kl. bij de S.S. en Tr.; Van Speijkstraat 173 II, 's-Gravenhage.
H. R. Poublon, Idem als voren; Van Speijkstraat 173 II, 's-Gravenhage.
L. G. Vonk, Onderwijzer der 1e kl. bij het O. E. L. O.; Oostsingel 108, Schiedam.
C. Th. de Booy, Referendaris bij den Volksraad; 1e van den Boschstraat 19, 's-Gravenhage.
C. W. Naar, Districts-Geneesheer in Suriname; Morschweg 8, Leiden.

Mutatiestaat van 8 tot 15 September.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
... Ph. Hoogensteyn, Amsterdam, Hoofdweg 120. ...	den Heer F. de Munnik te Den Haag.
... van Hees Meijer, Hoofdopzichter B.O.W., Den Haag, Eschdoornstraat 159, p/a. A. Visser. ƒ 5.— ... A. Leidelmeijer, Ambtenaar 2de kl. In- en Uitvoerrechten, Den Haag, Laan v. Meerdervoort 717. ƒ 5.— ... J. Westerman, Lid van de 2e Kamer, Den Haag, ...straat 7. ƒ 10.—	Secretaris Afdeeling Den Haag.
... Handelsbank, Arnhem, Jansbuitensingel 33. ƒ 5.— ... Lijberse, Arnhem, Zijpendaalscheweg 16. ƒ 5.— ... H. Tromp Meesters, Arnhem, Velperweg 90. ƒ 5.—	Secretaris Afdeeling Arnhem.
... W. Stroink, oud-Kapitein N.-I. L., Enschedé, Renstraat 80. ƒ 5.— ... J. Hansma, Enschedé, Groen van Prinstererlaan 37. ƒ 5.— ... B. Mans, Enschedé, Deurningerstraat 118. ƒ 5.— ... J. D. Ruijs, Enschedé, Marthalaan. ƒ 5.— ...bare Leeszaal en Bibliotheek te Enschedé, Markt 14. ƒ 5.— ... Overweg, Hengelo, Enschedéschestraat 305. ƒ 10.— ... Wevers, Hengelo, Middenstandswoningen, Barnerstraat. ƒ 5.—	den heer G. W. Stroink te Enschedé.

Adresveranderingen:

... E. K. Ezerman, Ass.-Resident m.v., van: Pematang-Antar naar: Amsterdam, p/a. Ned. Handel-Mij., Heerengracht 495. ƒ 5.—
... G. Wesselink, van: Weltevreden naar: Amsterdam, p/a. Kantoor K. P. M., Prins Hendrikkade. ƒ 5.—
... J. Vermande, Dirig. Mil. Apotheker 1e kl., van: Weltevreden naar: Utrecht, Biltstraat 153. ƒ 5.—
... H. Jakobs, Officier van Gezondheid N.-I. L., van: Djokdja naar: Den Haag, Obrechtstraat 436. ƒ 5.—
... M. J. Vrolijk, Inspecteur van het Gevangeniswezen, van: Weltevreden naar: Den Haag, Galileïstraat 100. ƒ 5.—
...ans, Hoofdkantoorhoofd S.S., van: Den Haag, Archimedesstraat 51, naar: Les Avants-sur-Montreux, p/a. Mevrouw Boer-de Haan.
... H. Ramondt, van: Den Haag, Sweelinckstraat 41 naar: Nice, p/a. Bureau Hollandais, Rue Verdi 31.
J. B. Hartelust, Ass.-Resident m.v., Den Haag, van p/a. Ned. Handel Mij. naar: Lubeckstraat 80.
J. A. Quist, Adsp.-Controleur B.B. m.v., Den Haag, van: Valkenboschlaan 3 naar: Lubeckstraat 80.
J. M. G. de Vrijer, Hoofdopzichter Mijnbouwdienst, van: Den Haag, Lumeystraat 62, naar: Bandoeng, p/a. Hoofdbureau Mijnbouwdienst.
M. A. Evers, Kapitein Inf., thans te Buitenzorg, Tjileboetsche Weg, hoek Boeboelak.
Ph. C. A. J. Quanjer, thans Adj.-Inspecteur Inl. Onderwijs, van: Serang naar: Medan.
J. Dekker, Leeraar M. O. Lichaamsoefeningen, van: Oldenzaal naar: Teteringen (Breda), Molenstraat 17. ƒ 5.—
A. J. Rooseboom, oud-Luit.-Kolonel N.-I. L., Voorschoten, van: Hotel Deurloo naar: Papelaan 4c.

Vereeniging „OOST en WEST".
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West- of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichting zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „... biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aan te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Ind. bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 38 DONDERDAG 23 SEPTEMBER 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

DE CONTRIBUTIE ad f 5.- 's jaars minimum, voor het lidmaatschap dezer vereeniging, loopt voor hen die zich in het tijdvak van 1 October tot en met ultimo December opgeven tot en met ultimo December 1927. Zij ontvangen het „Kol. Weekblad" dus gratis gedurende het laatste kwartaal van dit jaar.

Ramp Sumatra.

Ontvangen t/m. 19 September:

Vorig saldo	f 1537.—
Van Mej. E. M. v. G. te 's-Gravenhage (pers. afdracht)	„ 10.—
	f 1547.—

In Memoriam Dr. Nicolaus Adriani

door

Dr. H. VAN DER VEEN.

(met portret).

De eerste Mei 1926 overleed Dr. Adriani te Poso. Dat overlijden betekent een gevoelig verlies voor de Indonesiese taalwetenschap en berooft de Indiese samenleving van een man, die het op uitnemende wijze verstond te spreken naar het hart van de Indonesiër.

Nicolaus Adriani werd 15 September 1865 geboren te Oud-Loosdrecht, waar zijn vader, de latere director der Utrechtse Zendingsvereniging, toen predikant was. Hij bezocht het gymnasium te Amsterdam, waar hij de leerling was van Dr. Speyer, later hoogleeraar in het Sanskrit aan de Universiteit te Leiden, die hem toen reeds liefde voor taalstudie inboezemde door hem taal als een levend organisme te leren zien.

In 1886 werd hij ingeschreven als student in de theologie aan de Universiteit te Utrecht, waar hij zijn propaedeuties examen met lof aflegde. Hij studeerde met hart en ziel theologie en zou ook volgens zijn wens predikant zijn geworden, ware het niet, dat hij, van het werk van het Nederlands Bijbelgenootschap in Ned.-Indië vernomen hebbende, besloot zich aan het Genootschap te verbinden en te Leiden in de Indiese Letteren te gaan studeren. Te Leiden had zijn begaafdheid voor taalstudie en zijn studiezin ruimschoots gelegenheid zich te ontplooien toen hij daar Arabies studeerde onder Prof. de Goeje en Sanskrit onder Prof. Kern. Hij mocht er verder genieten van het onderwijs van Dr. C. Snouck Hurgronje, destijds lector in Islâmwetenschap, met wien hij in vriendschap verbonden bleef. Prof. Kern werd zijn leidsman op het gebied van de Maleis-Polynesiese taalwetenschap. In 1893 sloot hij een voorspoedig volbrachte studietijd af, door cum laude tot doctor in de Taal- en Letterkunde van den Oost-Indiesen Archipel te promoveren op een proefschrift: Sangireesche Spraakkunst.

In hetzelfde jaar werd hij door het Hoofdbestuur van het Nederlands Bijbelgenootschap in de Doopsgezinde Kerk te Amsterdam afgevaardigd. Hij ging uit als zendeling, als dienaar van het Evangelie en zag zijn arbeid niet anders dan als een werk, waarmede hij het zendingswerk zou kunnen dienen.

In 1894 in het huwelik getreden met mejuffrouw M. Gunning, dochter van Prof. Dr. J. H. Gunning, de vrouw, die zo ten volle zijn arbeid gedeeld heeft, vertrok hij datzelfde jaar naar Ned.-Indië.

Te *Poso*, in Midden-Celebes, was Dr. Alb. C. Kruyt in 1892 het Zendingswerk begonnen.

In Maart 1895 vestigden Dr. en Mevr. Adriani zich te Poso en daar vingen zij aan met de studie van de Bare'e-taal.

Dr. Kruyt deed op de eerste bezoeken het woord; de weinige zinnen, die Dr. Adriani kende, werden zoveel mogelik te pas gebracht, men begreep zijn goede wil en lachte om zijn pogingen, want natuurlik „haakte zijn tong nog al eens vast", zooals de Toradja's zeggen. Meer aanraking met de bevolking en dus meer gelegenheid voor taalstudie bracht de verhuizing naar Tomasa, waar het echtpaar de woning betrok van de met ziekteverlof afwezige goeroe uit de Minahasa. Tomasa ligt een dagreis van de kust. Zij hadden nog niet lang het goeroehuisje betrokken, of talrijke bezoekers kwamen aanlopen met het doel de blanke vrouw te zien en geschenken te vragen. Die geschenken werden gegeven om „vriendschap te sluiten" en dienden verder als ruilmiddel. Er kwamen lieden van allerlei stam langs: *To Lage, To Pebato, To Napoe* en zelfs ook *To Rano*, de bewoners van de oevers van het Posomeer. Die stammen spreken allen de Bare'e-taal, welke taal, evenals dat met de meeste van Midden-Celebes het geval is, haar naam leent aan het ontkenningswoord: *bare'e* is „niet, niets".

Tomasa bood dus ruimschoots gelegenheid lieden van velerlei stam in aanraking te komen naar hartelust hun taal te bestuderen.

Die eerste jaren waren een tijd van het af... en het ontvangen van bezoeken en het bijw... van feesten. Voortdurend werden vragen ge... werden woorden opgetekend, het opgetekende der uitgewerkt en nog weer geïnformeerd na... gene, wat nog onduidelik gebleven was.

De lieden van Tomasa kwamen hen dru... zoeken, vroegen hun de oren van het hoofd, ... ten ook zelf kleine geschenken, trachtten ... handelszaken te betrekken, vroegen hun ... leen, nodigden hen op feesten en lieten zich neeskundig door hen behandelen.

Het aanleren van de taal werd vergemak... hierdoor, dat de Toradja's tot vreemdelingen ... hun taal nog slecht kennen, een soort van ki... taal gebruiken. Terwijl zij onder elkaar naar... telust rammelen, hun woorden afkorten of h... slikken, omschrijven of verdraaien, hun ges... ken kruiden met kwinkslagen en woordspel... spreken zij tot ongeoefenden in duidelijke, ... eenvoudige zinnetjes, zoo gemakkelik m... voor den nieuweling, maar natuurlik kleurlo... zouteloos voor den meer geoefende. Zoodra ... in een vreemde taal een woordspeling kan m... of een standje geven, kan men zeggen, dat me... gint haar onder de knie te krijgen.

Het Bare'e, dat aan de kust gesproken werd, ... sterk beïnvloed door het *Parigi's*. Dr. Adriani ... het de eerste tijd van de *Parigiërs* te horen, di... op hun wijze spraken. Daardoor werden de ... die zij er in maakten overgenomen. Dat werd ... delik, toen hij in 1897 enige maanden in Po... doorbracht. Toen bemerkte hij verkeerd gedaan ... hebben zijn huis te Poso aan de kust te bouwen. In 1899 trokken zij daarom het binnenland ... vestigden zich te *Panta*. Daar waren zij o... taalterrein.

Het was in die dagen nog de tijd van het ... snellen, der heksenprocessen en godsoordelen. ... Adriani heeft dat nog van nabij kunnen gade...

In 1894, toen Dr. Kruyt nog alleen te Po... vestigd was, brak er een binnenlandse oorlog ... tussen de Parigiërs en de To Pebato. Een vlo... Parigiërs verscheen voor de mond der Poso... De bedoeling der Parigiërs met deze tocht ... vooral Dr. Kruyt weg te jagen. Zij traden ... Poso ook driest tegen hem op en werden ... dag brutaler. Dr. Kruyt was door zijn on... genheid geheel zonder vrees; toen zij ten slotte ... de achterzijde het huis wilden binnendringen, ... hij zo beslist op, dat allen bevreesd werden, ... liepen en niet meer dorsten terug te komen. ... Kruyt bood zijn bemiddeling aan en reisde ... de To Pebato om de zaak bij te leggen. De ... giërs wachtten zijn terugkomst echter niet af, ... trokken het bovenland in en gingen daar ... vernielen en plunderen, totdat zij werden ... geslagen. Nadat Dr. Adriani zich voor goed te ... in het binnenland onder de To Pebato had ... tigd, hebben de Parigiërs vrede gesloten m... To Pebato.

In het jaar 1898 werd de streek ook opge... door de verschijning van een gezelschap *Loe...* De stedehouder van de vorst van *Loewoe* ... Toradja's van de Meerstreek en het gebied ... Posorivier *Ambe' Maa* had van de Controleur ... Poso de opdracht gekregen aan het Poso... komen, ten einde daar aanwijzingen te ge... trent de omvang van het gebied van het r... woe aan een door de Ned.-Indiese Regering ... stelde Commissie, die de grens zou vaststellen ... sen het Gouvernement Celebes en de Res... Menado. Dagen lang wachtte nu de Commissie ... genoemde Ambe' Maa en keerde onverrichter...

naar Poso terug. Nadat de Commissie reeds weer geruime tijd Poso verlaten had, kwam Ambe' Maa met de zijnen ten slotte aan het Meer opdagen blijkbaar met de bedoeling om eens na te gaan wat de Commissie met de bevolking had afgehandeld. En nu liep het gerucht over de komst der Loewoeërs hem al spoedig bij de verschrikte bevolking vooruit en ging het praatje rond, dat Ambe' Maa gekomen was om de Hollanders te verjagen. De onderwijzer aan de Zendingschool te *Boejoe mbajoe* begon onrustig te worden. Dr. Adriani begaf zich daarom op weg den Loewoeërs tegemoet. Hij trof hen te Tomasa. Zij traden daar op de hun gewone brutale wijze op: zij namen alles weg wat hun aanstond; niets wat hun aangeboden werd deugde: het eten smaakte niet goed, de palmwijn was niet fris, de toespijs onvoldoende. De lieden van Tomasa wisten daar niets tegen in te brengen en ondergingen gelaten al die vernederingen. De aanwezigheid van Dr. Adriani werkte reeds kalmeerend op hen en toen 's avonds een tolk met een aantal matrozen van de kruisboot, die ter hoofdplaatse de dekking van de Controleur uitmaakten, Ambe' Maa kwamen verzoeken zich bij de Controleur te vervoegen, ging de bevolking alles met dat andere oogen aanzien. Dr. Adriani keerde daarop naar Panta terug.

Ook tegen de To Napoe, het onbeschaamde bergvolk, dat het den To Pebato vaak zo lastig kon maken, moest meermalen flink opgetreden worden. In troepen van 50 tot 100 man kwamen zij vaak de dorpen der To Pebato binnenvallen en vroegen dan de bevolking van allerlei af. Zij begrepen eerst dat zij zich een dergelijk optreden niet tegenover Dr. Adriani konden veroorloven, toen zij enige malen eens flink waren terechtgewezen en hun was duidelik gemaakt, dat zij als gasten en vreemdelingen beschouwd werden en dat de To Pebato als zijn naaste buren en dorpsgenoten veel meer wat konden krijgen en meer kregen.

Toen er voldoende kennis van het Bare'e verkregen was, ondernam Dr. Adriani tochten om de verwante talen te leren kennen. In het eerst waren het kleine tochten, die naar streken gingen, die op een of twee dagreizen van Poso verwijderd waren. Later werden groote reizen door Midden-Celebes gemaakt en van streken, die diep in het binnenland lagen, taalgegevens verkregen. Die tochten waren buitengewoon vermoeiend en inspannend.

De tocht naar *Saoesoe* en *Parigi* verliep voorspoedig. De mannen te Parigi hadden niet het nodige geduld om mededelingen te doen, maar de vrouwen waren er mededeelzamer en zo kon hij er een 2000 woorden van die taal optekenen en er 50 vertellingen, raadsels en liederen verzamelen. Ook de tocht naar *Todjo* was niet bezwaarlik en leverde taalkundig materiaal op. Dr. Adriani en Kruyt maakten op die tocht hun opwachting bij de vorst van Todjo, een der potentaatjes van Midden-Celebes, die de naburige Toradja-stammen tot zijn onderhorigen rekende.

Een voorgenomen tocht naar *Mori* echter kon in 1906 niet ten uitvoer gebracht worden, omdat *Talasa*, het hoofd met wien de heeren Kruyt en Adriani bevriend waren, zich vrees had laten aanjagen door een trawant van een Loewoesen prins. Deze trawant had het gerucht verspreid, dat de vorst van Loewoe zeer vertoornd zou zijn, wanneer Hollanders zijn gebied zouden bereizen. Er was dus geen gids te krijgen. Men ging nu zonder gids op stap. In het dorp *Mokoepa* aangekomen was er niet aan gids te komen; het heette daar, dat de lieden van Lindoe en *Peloewoe*, dorpen waar de reizigers langs moesten trekken en moesten fourageren, gebrek aan voedsel hadden en zelf naar Tomasa moesten trekken om zich van rijst te voorzien. Men had dus geen kans het uit elf personen bestaande reisgezelschap te voeden en moest dus onverrichterzake terugkeren.

Op hun tocht naar het *Lindoemeer*, welks ontdekkers zij waren, verzekerde het hoofd hen, dat hij hen zeker zou gedood hebben, wanneer zij zonder vergunning van den vorst van *Sigi* in zijn land zouden gekomen zijn.

De vorst van Sigi had hun die vergunning gegeven, desniettemin trad het genoemde hoofd vrijpostig en driest op.

Zij wilden over Napoe naar Poso terugkeeren, maar konden geen gids daarheen krijgen. Later bleek, dat de vorst van Sigi, om wien de to Napoe zich slechts weinig bekommerde bevreesd was, dat de to Napoe de beide reizigers zouden hebben gedood, wanneer zij hun land zouden betreden hebben.

Op die tocht dan werden gegevens verzameld over de taal van *Sigi, Pakoeli, Koelawi, Lindoe*, enz., en van twaalf talen, waaronder zeven nog geheel onbekende, woordenlijsten aangelegd.

Een groote verrassing en voldoening tevens was het de beide onderzoekers op die grote tochten te kunnen constateren, dat het Bare'e een der grootste talen van Midden-Celebes is en ver buiten zijn eigenlijk gebied wordt verstaan.

Zo werden achtereenvolgens gehele streken van Midden-Celebes taalkundig verkend en van een veertigtal talen materiaal van grotere of geringere omvang verzameld.

Stap voor stap werd meerder licht verkregen over de verschijnselen van het Bare'e en omliggende talen, waarbij weer nieuw verworven taalmateriaal allerlei vormen nader kon verklaren, de duister gebleven betekenis van verschillende woorden en namen kon ophelderen en zekerheid kon verschaffen in wat eerst slechts hypotheties kon worden geopperd en ook soms wat vroeger ten onrechte beweerd was kon rechtzetten.

Bij een nauwkeuriger vergelijking van het Bare'e der *To Pebato* met dat der *To Lage*, bleek het laatste ouderwetser en zuiverder te zijn en het eerste met het gebruiken van afgeleide woorden als grondwoorden het meest te zondigen tegen de aloude regels, die bij de To Lage beter in acht genomen worden.

Midden-Celebes heeft een overweldigende rijkdom van talen. Door streng-methodiese taalvergelijking wist Dr. Adriani het verzamelde materiaal in tien grote groepen te klassificeren. Zo ligt het dan voor ons in het standaardwerk: „De Bare'e sprekende Toradja's van Midden-Celebes", dat hij te zamen met Dr. Kruyt uitgaf en waarvan hij het derde deel bewerkte, handelend over de talen van Midden-Celebes.

De talen van Midden-Celebes en de daaraan ten Zuiden grenzende streken, worden onderscheiden in de *Toradja'se*, de *Loinanse*, de *Boengkoe-Mori'se*, de *Sa'danse* en de *Mandarse* groep.

De Toradja'se talen worden dan weer onderscheiden in de West-Tor.- of de Parigi's-Kaili'se en de Oost-Tor.- of de Poso's-Todjo'se groep.

Maar ook van de letterkunde werd een rijke buit bemachtigd.

In het *Ampana'se* wist men Dr. Adriani geen verhalen te vertellen, in het *Sigi'se* bovenland waren het alleen de jonge mannen, die gaarne vertellingen deden, terwijl hij in het warme laagland weer op de vrouwen aangewezen was, die op de hete middagtijd kwamen vertellen, aangezien zij 's morgens en 's namiddags bezet waren met rijst stampen en eten koken.

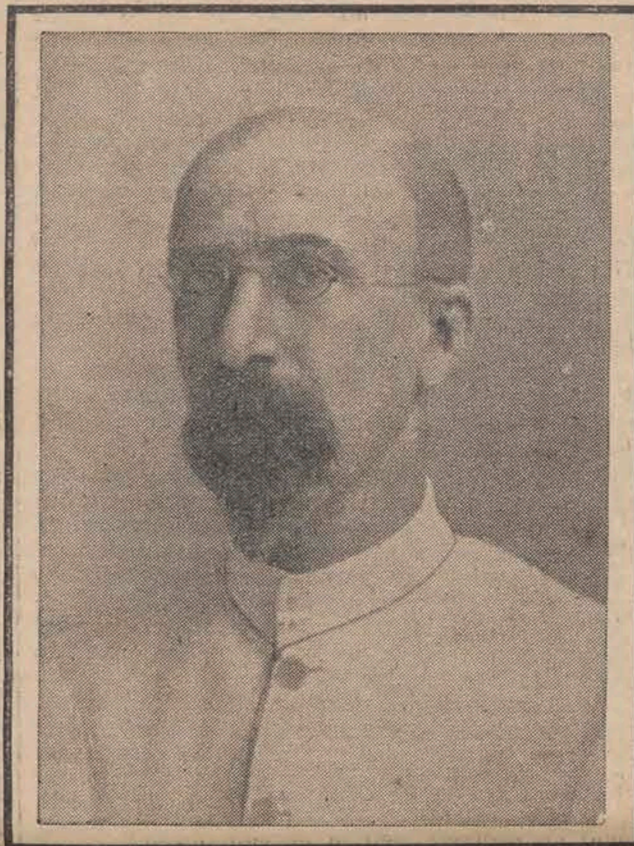
In het Sigi'se konden slechts raadsels verteld worden, wanneer er een dode in huis was; de vertellingen der Bare'e sprekende Toradja's moesten gedurende de oogsttijd verzameld worden, de enige tijd, gedurende welke men daar vertellen mag.

De tijd van het vertellen is meest 's avonds. Dan zette Dr. Adriani zich naast de verteller, op de gevouwen benen, een omgekeerde rijstwan, die als schrijftafel dienst deed, een lantaren naast zich. De verteller spreekt vlot door, hij bekommert zich om de „pandita", die naast hem zit te schrijven niet meer dan om de rest van zijn gehoor, dat slechts heeft te luisteren. Zoo wist hij een verzameling van

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

ruim 300 verhalen aan te leggen. Menige proeve van de Toradja'se letterkunde werd in een tijdschriftartikel of afzonderlike verhandeling gepubliceerd in Holland en Indië.

Levendig weet Dr. Adriani te beschrijven, hoe er geheel naar het karakter van de Toradja, die beter

Dr. N. ADRIANI.

praat dan doet, in de verhalen bovenal gesproken wordt. De plannen voor een reis, een feest, een sneltocht worden uitvoerig besproken, de slaven worden aan het werk gezet, de dag wordt bepaald, de gasten worden gevraagd, dit alles in rijmende of niet rijmende regels, die op één zangdeun worden voorgedragen.

Belangrijk zijn Dr. A.'s uitgaven van de Toradja'se literatuur ook om de breed-opgezette vergelijking van de Toradja'se folklore met die van de verwante volken, waarbij hij dankbaar gebruik kon maken van het werk van Dr. v. d. Tuuk, Dr. Brandes, Dr. Snouck Hurgronje, C. M. Pleyte en Dr. Hazeu. Ook trof hem de verrassende overeenkomst tussen de Germaanse en Indonesiese volksverhalen en in een opzettelike studie over dit onderwerp „Trekken van overeenkomst tusschen de Germaansche en de Toradja'sche en Minahassische Volksverhalen" gaf hij de resultaten van zijn vergelijkend onderzoek weer.

Dat moeizame, geduldvorderende, taalvorsingswerk bleef hij voortzetten tot December 1899, toen hij het voorstel aannam de Director van het Nederlands Zendelinggenootschap, Dr. Gunning, te begeleiden op de reis, die deze in gezelschap van Dr. Van Boetzelaer over de verschillende zendingsterreinen op Java en Soematra maakte. Na deze reis keerde Dr. Adriani naar Poso terug.

In 1902 kreeg hij de opdracht vanwege de Ned.-Ind. Regering de aantekeningen van den heer Schwarz, destijds hulpprediker in de Minahassa, over de *Tontemboanse* taal te ordenen en persklaar te maken. Daarmede werd een lievelingswens van hem vervuld. Door zijn studie van het *Sangirees* en later door zijn verblijf in de Minahassa was hij met de talen der Minahassa bekend geworden, die al spoedig de liefde van zijn hart hadden gewonnen.

Van December 1902 tot het voorjaar van 1905 arbeidde hij aan die taak met mevrouw Adri[...] Zij vervaardigde een Bijbels Leesboek in het To[...]temboans.

Aan de in de Minahassa doorgebrachte tijd d[...]ken wij nu die mooie uitgave der Tontemboa[...] teksten met vertaling en aantekeningen en [...] Tontemboanse woordenboek, een der beste wo[...]denboeken ener Indonesiese taal. Tijdens de [...]loftijd in 1907 en 1908 volgde de uitgave van [...] boek „Hoofdstukken uit de spraakkunst van [...] Tontemboansch", dat door Dr. en Mevrouw Adri[...] te zamen is bewerkt.

In het najaar van 1908 keerde Dr. A. van ve[...] naar Poso terug. De volgende jaren kreeg hij [...]kens nieuwe zendelingen in te leiden in de stu[...] van de taal van het volk, onder hetwelk zij zou[...] gaan arbeiden. Dit gaf hem dan gelegenheid [...] nader met zo'n taal bezig te houden. Zo werd [...] meer van nabij bekend met het *Napoe's*, het *Mor*[...] het *Mekongga's* en het *Sa'dan's*.

Een ernstige maagkwaal noodzaakte hem in 19[...] te repatriëren en tot het najaar van 1919 in [...]derland te blijven. Toen werd hem door de me[...] toegestaan naar Celebes terug te keren. Dat [...]nieuw zich vestigen onder de bevolking bood h[...] gelegenheid de laatste hand te leggen aan de [...]tooiing van het woordenboek en de spraakku[...] van het Bare'e, een werk, waaraan hij jaren [...]werkt heeft.

Rusteloos heeft hij gearbeid, het zwakke licha[...] door zijn sterke geest in toom houdend en ste[...] buitengewone arbeidsprestatie er van vordere[...] Zo kon hij veel publiceren, vruchten van gede[...] studie. De lijst van al zijn publicaties zou lang z[...]

Al zijn taalkundige arbeid draagt het stem[...] van klare, methodiese beheersing van de stof [...] is daardoor al van zo groote waarde voor de al[...]meen-Indonesiese taalwetenschap.

Zijn verhandeling voor de Koninklike Akadem[...] van Wetenschappen, die zijn verdiensten erken[...] door hem in 1898 tot corresponderend, in 1918 [...] gewoon lid te benoemen: „De Intensieve of Acti[...]teitsvormen in enige talen van Indonesië", s[...] een algemeen Indonesies taalverschijnsel aan [...] orde.

Elk woord, dat hij ontmoette, was een kunstwe[...] voor hem, dat zich op een bepaalde wijze ontwi[...]keld had. Hij kon niet rusten voordat hij het [...] verband gebracht had met zijn verwanten en [...] de vaste plaats had aangewezen in het geheel [...] de Indonesiese woordenschat. Zoo leverde vaak [...] zoeken naar een bepaalde vorm of naar de betek[...]nis van een bepaald woord stof tot een uitgebrei[...] studie. Omvangrijk is de correspondentie, die [...] over taalkundige kwesties voerde. Wie ook [...] hulp inriepen: zendelingen, linguïsten in binne[...] en buitenland, allen deelde hij steeds op milde wij[...] van zijn zich steeds uitbreidende kennis mee.

Ook de talen buiten Celebes trokken zijn aa[...]dacht. Het *Talaoets* werd door hem aan de ha[...] van de door zendeling Talens verzamelde gegeve[...] bewerkt; de talen van Halmahera werden in [...] derde deel van de Bare'e-sprekende Toradja's [...]schreven; over de taal van *Merauke* van Z. [...] Nieuw-Guinee schreef hij een opstel en nog in [...] laatste tijd hield hij zich met de taal van *Menta*[...] bezig.

Zo mag hij dan een van de beste kenners der In[...]donesiese talen genoemd worden, die voortbouwe[...] op het werk van Kern, dit op zijn eigen, oorspro[...]kelike wijze heeft voortgezet.

De kennis van het Bare'e, die hij zich langzam[...]hand verwierf, diende hem bovenal om het vol[...] waaronder hij verkeerde nader te komen en d[...] volk het Evangelie nader te brengen.

De moeilijke weg, die Dr. Adriani te gaan [...] van het leren van de taal van het volk, tot het[...] hij met een boodschap gekomen was, op welke [...] hij de eerste tijd als de mindere van dat volk [...]schouwd werd, die weg heeft tot het schitteren[...]

...nde mogen voeren van een voor een Europeaan zeldzame beheersing van een Indonesiese taal. Hij heeft zich door het vaardig spreken van het Bare'e de achting der Toradja's weten af te dwingen. Die vaardigheid maakte hem ook zo bekwaam tot de taak, die hem gesteld was: het vertalen van de Bijbel in de Bare'e-taal.

Door het beoefenen van de Toradja'se letterkunde steeg zijn reputatie bij de bevolking, welke slechts hem voor een ontwikkeld geleerd man houdt, die thuis is in haar letterkunde.

Met de schoolarbeid leefde Dr. Adriani intiem mee. Verschillende leerboekjes in de landstaal stelde hij voor de scholen samen. Er heerste bij hem niet de minste twijfel, dat de landstaal de aangewezen taal was voor het onderwijs op de volksscholen, waartoe trouwens de omstandigheden ook van zelf leidden. Hij meende, dat de jonge generatie door het gebruik van de landstaal op de school zich niet zo gemakkelik van het eigen milieu zou vervreemden en verder ook zich meer bewust, wat dit volk aan goeds van letterkunde en kunst bezat, zou eigen maken.

Dr. Adiani was een fijnvoelend taalkunstenaar. Zijn gehoor reageerde op elke klankafwijking of dialectiese eigenaardigheid. Met grote virtuositeit wist hij dialect na te spreken. En van ganser harte kon hij deelnemen aan de taalspelletjes en de taalgeestigheden der Toradja's. Zijn subtiel waarnemen van klankverschijnselen, zijn zuiver aanvoelen van idiomatiese eigenaardigheden, zijn artistiek kunnen naast zijn rustig-ordenende geest en zijn zin voor wetenschappelik werk deden hem de ware Bijbelvertaler zijn. Zijn levend contact met het volk, voor hetwelk hij de Bijbel te vertalen had, gaf hem een frisse, reëele kijk op zijn taak als Bijbelvertaler.

Tot het recht verstaan van de Bijbel heeft hij zijn Toradja's opgevoed door een Bijbels leesboek, waarin hij de Bijbelse geschiedenis zich in een Toradja's milieu liet voltrekken.

Dr. Adriani besefte zeer sterk de onontbeerlikheid van het gebruik van de landstaal voor gezond zendingswerk. Een Christen Minahasser drukte dit eenmaal uit in de volgende woorden: „Als de Indische voorganger in het Maleis preekt, *begrijp ik* wat hij zegt, als hij in de landstaal spreekt, *voel ik* wat hij zegt."

Deze man, van zoveel kennis en geleerdheid, had toch immer tijd en belangstelling voor zijn medemens. Zijn zin voor het eigene, frisse, pittige, ongedwongene van de ongeraffineerde geestesuitingen van een natuurvolk, zijn eenvoudig en innemend karakter deden hem zich spoedig thuis gevoelen onder de Toradja's. Hij kwam niet tot de Toradja in de eerste plaats als de geleerde, die zijn taal kwam bestuderen of die met belangstelling zijn leven kwam gadeslaan, hij ging tot hem als tot zijn medemens, die hij wilde liefhebben en dienen. Van meet af aan trachtten Dr. en Mevr. Adriani op vriendschappelike en vertrouwelike wijze met de bevolking te verkeren. Teleurstellend was het, dat het volk in den beginne niets om hen gaf, dat het hen niet achtte; dat de Toradja's wel hun voordeel bij hen trachtten te zoeken, maar overigens geen rekening met hen hielden. Groot was de moeite en waren de vele ontberingen, die zij zich getroostten in hun verkeer met de bevolking. En langzamerhand ontstond er toenadering en vertrouwen. Dat werd Dr. Kruyt duidelik, toen hij in het einde van [illegible] te Tomasa kwam. Dr. en Mevr. Adriani hadden in October van dat jaar die plaats moeten verlaten om herstel van gezondheid in de Minahassa te zoeken en nu vroegen de Toradja's daar, of Dr. Kruyt's *toekaka*, oudere broeder (dat is dus Dr. Adriani) en *era*, schoonzuster (Mevrouw Adriani) nog niet terug kwamen. Dat bewees de tocht naar het Posomeer, die Mevrouw Adriani in 1896 alleen in gezelschap van een Minahassiese njora en enige weeskinderen ondernam en die zij voorspoedig volbracht. Steeds werd zij vriendelik ontvangen op deze reis van 3 dagen. Zij was de eerste Europese vrouw, die het Posomeer bezocht.

In 1905 deed het N.-I. Gouvernement zijn intrede in de Toradjalanden. Toen het daadwerkelik gezag begon uit te oefenen boden de door Dr. Adriani en Dr. Kruyt beïnvloede streken geen tegenstand. Nu trad de zo moeizaam verworven genegenheid van het volk, die menigeen eerst stil in zijn hart bewaard had, naar buiten. Nu ging men, denkende aan de komende heerschappij der Hollanders, zijn vertrouwen stellen op die Hollanders, die zo menigmaal hadden doen blijken, dat zij dat vertrouwen begeerden. In de volgende maanden moest contact gezocht worden tussen de Bestuursambtenaar en de bevolking. Dat dit moeilike proces zonder zware conflicten verlopen is, is voor een niet gering deel te danken geweest aan het actief en tactvol optreden van Dr. Adriani, die daarbij kon steunen op de invloed, die hij bij de bevolking had.

Door hun innemende omgang met de bevolking hebben Dr. en Mevr. Adriani mogen deelnemen aan dat stille voorbereidingswerk onder haar, dat zou mogen voeren tot die innerlike verandering, die zich ten slotte zette tot de daad van het Christen worden. Die daad werd gedaan op die gedenkwaardige Kerstdag in 1909, toen een schare van 167 Toradja's, er op het voorgaan van *Papa i Woente* en *Ine i Maseka* de Doop mochten ontvangen.

Met hem is een uitstekend kenner van de Indonesiër heengegaan, een man vol eerbied en achting voor het kunnen van de Indonesiër. Zo genoot hij het vertrouwen van Toradja's, van Minahassers en andere Indonesiërs met welke hij in aanraking kwam. In zijn verkeer met Indonesiërs was het rasverschil als uitgewist. Kartini getuigt van hem in haar brieven: „Het is voor ons een feest als wij brieven krijgen van Dr. Adriani. 't Was zo'n grote vreugde toen wij hem en mevrouw ontmoetten bij de familie Abendanon. De gedachte aan hem en zijn werk is ons een troost, als wij hier zoveel liefdeloosheid en egoïsme zien of er van horen."

De Toradja's zagen in hem niet langer de vreemdeling, maar beschouwden hem als een der hunnen, zoals na zijn dood zo treffend tot uiting kwam — de hoogste eer die hem gebracht kon worden — in hun verzoek om hem te begraven op een plaats tussen de begrafplaats der Europeanen en die der Toradja's in. In hem waren beide rassen elkaar wel heel dicht genaderd.

Zo staat zijn beeld voor ons als van een die de gaven en krachten, die in hem sluimerden, tot ontplooiing heeft mogen brengen. Hij heeft de wetenschap mogen dienen met al de gaven, die hij had en mocht zich daarmede de achting van wetenschappelike kringen verwerven; en hij heeft de Zending mogen dienen met zijn vaardige geest en warm gemoed en is zo een geestelike leidsman geworden van het volk, dat hij het Evangelie wilde brengen.

Hij heeft die arbeid op beide terreinen harmonies weten te verbinden. Zo is daar een gave, harmoniese eenheid in zijn leven.

Ons jongeren is hij niet alleen een leermeester geweest die ons zoveel kennis bijbracht, maar ook een goeroe, die door zijn vertrouwelike omgang invloed uitoefende op onze geest en ons karakter. In de kring der vakgenoten was hij een geachte en geziene figuur. Warme vriendschap verbond hem met de hoogleraren Snouck Hurgronje, Hazeu en Van Ronkel. Zijn louter karakter, zijn vriendelikheid, zijn tintelende geestigheid deden hem ook in andere kringen veel vriendschap verwerven. Hij was een trouw en warm vriend, omdat hij ook in zijn vriendschap zich geheel wist te geven. Daardoor ook was hij velen ten zegen, omdat hij de waarde van een mens niet zag in wat hij doet, maar in wat hij is en in wat de arbeid aan hem doet. Zo zag hij ook zijn eigen arbeid en daarom meende hij tot driemaal toe voor een hem aangeboden professoraat te moeten bedanken. De taak, die zijn leven vulde en vormde zag hij liggen onder zijn volk, onder de Toradja's.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

Van Week tot Week.

Dinsdag 14 tot Maandag 20 September.

De Indische paragraaf in de Troonrede. Met betrekking op de Indiën heeft H. M. de Koningin ter gelegenheid der opening van het nieuwe zittingsjaar der Staten-Generaal, het volgende gezegd:

De droevige ramp, die Nederlandsch-Indië heeft getroffen, heeft Mij met deernis vervuld. De gevoelens, die ook daarbij velen tot leniging van nood hebben bewogen, waren Mij een oorzaak van blijdschap. De steun, in donkere dagen wederzijds verleend, heeft den band tusschen het Moederland en Nederlandsch-Indië versterkt.

In het aanstaande voorjaar zal de nieuwe Indische Staatsregeling ten volle in werking treden. Het streven zal zijn de grootere zelfstandigheid in inwendige aangelegenheden, welke zij aan Nederlandsch-Indië geeft, zoo spoedig en zoo volledig mogelijk tot haar recht te doen komen. De ook in dit gebiedsdeel ter hand genomen welvaartspolitiek zal krachtig worden voortgezet, inzonderheid ten bate van de inheemsche bevolking. De te verwachten opening van een derde inrichting van hooger onderwijs, de medische hoogeschool te Batavia, zal van groot belang blijken voor de geestelijke ontwikkeling van Indië.

Suriname eischt nog steeds de bijzondere aandacht der Regeering, al is eenige verbetering in den economischen toestand van dat gewest te bespeuren. In Curaçao blijft de toestand gunstig.

Generaal van Genderen Stort. Bandoeng, 15 Sept. (Aneta).[1]) Volgens het Algemeen Indisch Dagblad De Preangerbode verlaat generaal P. van Genderen Stort met November het Ned.-Indische leger.

Het verzet op de Westkust van Atjeh. Koeta Radja, 16 Sept. (Aneta). Een patrouille onder kapitein Gosenson legde bij Rasian (Tapatoean, Westkust van Atjeh) vier verzetslieden neer en maakte blanke wapens buit. Onzerzijds werden geen verliezen geleden.

Koeta Radja, 18 Sept. (Aneta). Gedurende het patrouilleeren van kapitein Gosenson in Dureubangan meldden zich twaalf verzetslieden aan.

Tijdelijk Legercommandant. Batavia, 16 Sept. (Aneta). Volgens het Nieuws van den Dag voor Ned.-Indië zal de generaal-majoor J. H. I. le Cocq d'Armandville tot December de functie waarnemen van legercommandant. Daarna zal generaal-majoor H. L. La Lau optreden als waarnemend legercommandant.

(Gelijk men weet, vertoeft de legercommandant luitenant-generaal K. F. E. Gerth van Wijk, met verlof hier te lande).

Gepensionneerd. De kolonel der infanterie van het O.-I. leger G. J. Nijweide, met verlof hier te lande, is op pensioen gesteld.

Onderscheiding. Bij Kon. Besluit is benoemd tot ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw mr. J. W. Ramaer, oud-voorzitter van het Algemeen Syndicaat van Suikerfabrikanten in Ned.-Indië.

Bevorderd. Bandoeng, 17 Sept. (Aneta). Luitenant-kolonel M. J. E. Bos, van de infanterie, en luitenant-kolonel H. J. K. Schuitenvoerder, van den Topografischen Dienst, zijn bevorderd tot kolonel.

J. W. van de Stadt. Te Weltevreden is overleden de heer J. W. van de Stadt, die, na tevoren in Zuid-Afrika werkzaam geweest te zijn, van 1907 tot 1912 als directeur van den Dierentuin te 's-Gravenhage is opgetreden. Daarna is hij naar Indië gegaan, waar hij eerst tot hoofd van publieke werken te Meester Cornelis en tot directeur van de waterleiding aldaar werd benoemd om ten slotte aan het archief van de Nederlandsche Handelmaatschappij verbonde nte worden.

De Landvoogd, de Stovia en de Pers. Batavia, 17 Sept. (Aneta). De landvoogd woonde de receptie bij ter gelegenheid van het 75-jarig jubileum der Stovia (School ter opleiding van inlandsche artsen).

Batavia, 16 Sept. (Aneta). Jhr. De Graeff zal 5 October de vertegenwoordigers van de Europeesche en inheemsche pers ontvangen.

De pest in Midden-Java. In de week van 25 tot 31 Juli werden in Midden-Java in totaal 56 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan alleen in Pek... 29. In de week van 1 tot 7 Aug. bedroeg het ... gevallen 53, waarvan in de afdeeling Wono... Temanggoeng 9, Magelang 4, Jogjakarta 5, P... linggo 10, Klaten 6, Pekalongan 12 en Tegal ...

De hoogovenplannen in Zuid-Oost-Borneo. De In... deelt mede vernomen te hebben, dat ir. J. v... Waerden, thans op wachtgeld hier te lande, ... beid ten behoeve der Hoogovenplannen in ... Oost-Borneo weer heeft opgevat en kantoor h... 's-Gravenhage o, het Technisch Bureau van h... nisterie van Koloniën.

Douane-opbrengst. Millioenen boven de raming. ... 18 September. (Aneta). De douane-opbre... draagt tot dusver 9 millioen boven die in ... den tijd van 1925 en 16 millioen boven de ... hoofdzakelijk ten gevolge van het uitvoerr... rubber en de verhoogde importen van ru... de havens.

Bestrijding der melaatschheid (lepra). Den 18 Se... heeft de Nederl. Vereeniging ter bestrijdi... melaatschheid, te 's-Gravenhage haar jaarv... ring gehouden, bij welke gelegenheid de ... Bodaan, oud-zendeling, een voordracht hiel... zijn werk onder de lepralijders in de stichti... si Momo, zendingspost Kaban Djahé (Oostk... Sumatra).

Eervolle vermelding. Bij Kon. besluit is bepaa... bij afzonderlijke dagorder zoowel in Indië ... Nederland eervol zal worden vermeld de se... majoor bevorderde kapiteint der infanter... het N.-I. leger H. Meihuizen, hoofdzakelijk ... van zijne verrichtingen in Atjeh en Onder... heden gedurende het tweede halfjaar 1925.

1) De hiervolgende Aneta-telegrammen zijn ontleend aan het „Vaderl."

Kunst, Kunstnijverheid en Huis...

Wajang-figuren ter bizondere bestudeering.

Gaven wij de vorige week in 't kort weer ... heeren *Loebèr* en *Kats,* twee onderzoekers de... nesische kunstuitingen, schreven over de bero... Semar-figuur, thans willen wij de aandacht vesti... hetgeen de heer *Van Stein Callenfels* daaromtrent ... deelde in een voordracht op het *Congres voor ... Land- en Volkenkunde van Java,* in 1919 te S... houden.

Na eerst er, met aanhaling van verschille... schiedkundige bizonderheden, op te hebben g... hoezeer de *Pandji-figuur,* die z.i. stamt uit ... Indische geschiedenis (*Mr. L. Serrurier's* meen... de Pandji-cyclus kant en klaar uit Achter-In... zijn ontvangen, is door *Dr. G. A. J. Hazeu* in d... kende proefschrift immers op afdoende wijze ... legd), zeide de heer Van Stein Callenfels o.m.:

„Overgaande tot de bespreking van de ... door mij bedoelde wajang-figuur, dient u in ... ten een geweldigen sprong te nemen, n.l. van ee... van den bloede uit den tijd van de Rijken Jung... Kadiri, naar een *panakawan,* een bediende ... mythischen tijd. Ik heb hier het oog op den, ... Inlander, hoog en laag, en ook bij de Europea... het genoegen hadden nader kennis met hem te ... zoo geliefde figuur van *Semar* uit de *wajang* ... Reeds meerdere malen zijn de *panakawan*-figu... de wajang ter sprake gebracht, vooral die der ... *tengen* of heldenpartij, de, in tegenstelling van ... bevallige, elegante meesters, zoo onbehouwen ... nen, de volgelingen van elken held van een ... verhaal.

„De vluchtige beschouwer zal in deze figur... anders ontdekken dan dikwijls zeer platte aard... verkoopende clowns, doch aan hem, die zich ni... het uiterlijk laat afschrikken om hen nader te ... deeren, ja die hen ten slotte lief krijgt, open... zich al ras, als wel de meest interessante ... wajangfiguren.

„Hun karakter blijkt dan zeer gecompliceer... en zich te laten splitsen in dat van drie afz... persoonlijkheden. In de eerste plaats (van h... naar het hoogere opklimmend) noem ik dan h... aangeduide rol van clown, grappen verkoop... voor een meer gekuischten smaak niet altijd ... beugel kunnen; volgens de officieele handleid... de wajangvertoonerskunst dan ook niet mog... komen, maar desniettegenstaande bij bijna elke ... voorstelling, zoowel in de *desa* als bij de ... geplaatsten, ten gehoore worden gebracht tot ... lijking van de minder ontwikkelden.

„In de tweede plaats vertegenwoordigen de *panakawans* het alledaagsche gezond verstand, in tegenstelling van de dikwijls meer idealistische of minder praktische opvattingen van hunne meesters. Als zoodanig zijn zij zeer geschikt om, middels hunne grappen, den vertooner gelegenheid te geven aan de wajang opvoedende kracht te schenken.

In de derde en voornaamste plaats komt dan het goddelijke in hun karakter. In tegenstelling met *Mr. L. Serrurier*, in zijne, van regeeringswege uitgegeven, monographie over de wajang, die de *panakawans* als een verjavaansching van den nar der Hindoe-tooneelstukken wil beschouwd zien, wees *Dr. Hazeu* in zijn proefschrift reeds op het mythologisch karakter dezer personen. Vooral in *Semar*, die de oudste der *panakawans* is, treedt dit karakter soms sterk op den voorgrond. Na afdoende te hebben aangetoond in zijn meergenoemd proefschrift, dat de wajang, in de eerste plaats de *wajang koelit*, een uitvloeisel moet zijn van de oer-Javaansche vooroudersdienst, vestigt hij er de aandacht op, dat in *Semar* dan moet gezien worden een rudiment van een dier vereering genietende voorouders. Wij meenen nog een stap verder te kunnen gaan en er een der Oer-Javaansche goden in te mogen zien. Trouwens, waar de ideeën „voorouders" en „goden" in den ouden tijd niet zoo ver uit elkander hebben gelegen, lijkt deze sprong grooter dan zij is.

Zooals bekend, beschouwen de Javanen nog *Semar* als een incarnatie van *Batara Maya*, een Godheid, behoorende tot een oudere generatie dan de tegenwoordige oppergod *Batara Gura*. Als zoodanig bezit hij dan ook in vele opzichten grootere kennis en macht dan de in de *lakons* optredende goden en helden. Ik behoef echter slechts te wijzen op het algemeen bekende feit, dat *Semar* op de hoogte was van wat er bestond vóór dit heelal in wezen was, iets, dat zelfs aan den Batara *Gura* onbekend was.

Deze opvatting, dat *Semar* ouder is dan het nu bestaande, wordt nader uitgewerkt o.a. in de Maleische versie van het bekende verhaal, hoe de *Pandawa's* hun vader uit de hellepan trachtten te verlossen. Bij diens dood n.l. was ook zijn lichaam verdwenen, zoodat aan de zonen, de *Pandawa's*, verweten werd, dat zij minderwaardige personen waren, die niet eens de noodige eer konden bewijzen aan het stoffelijk overschot van hun vader. Zij besluiten daarop den hemel te bestormen, teneinde het lichaam van hun vader terug te krijgen. Bij hun tocht hemelwaarts worden zij natuurlijk vergezeld door hun *panakawan's*, in de eerste plaats door *Semar*. Op de grens tusschen hemel en aarde treffen zij de *sela-berlangkep* aan, twee rotsen, waar de weg tusschen door leidt en waar geesten ongehinderd kunnen passeeren, doch die een persoon, die er met een aardsch lichaam tusschen door tracht te gaan, onherroepelijk verpletteren. De *pandawa's* zijn ten einde raad, doch *Semar* bezweert de rotsen, door te zeggen: „Als ik ouder ben dan jullie, laat ons dan ongehinderd passeeren, verbrijzel ons echter in het tegenovergestelde geval. Na deze bezwering kunnen de *Pandawa's rustig* tusschen de beide rotsen door gaan. Daar de rotsen natuurlijk al direct bij de schepping van dit heelal als grens tusschen hemel en aarde moeten zijn gesteld, blijkt ook hieruit weer, dat *Semar* ouder is dan al het nu bestaande.

Een dergelijke episode als bij de *Selaberlangkep* speelt zich ook af op de vlakte *Si Jampang Ruji*, die met allerlei soort wapens bevloerd is, en een andere hindernis vormt op den weg naar den Hemel. Bij den strijd tuschen goden en *Pandawa's* verliezen ten slotte de goden het eveneens door toedoen van *Semar* en de zijnen. Vandaar dan ook, dat eindelijk, als allen voor den troon van *Batara Gura* zijn gekomen, *Narada* hier beschuldigt de bewerker van alles te zijn, doch haastig de vlucht neemt als Semar hem tot een tweegevecht uitdaagt."

Terecht merkt de heer Stein Callenfels op:

„Trouwens in bijna elk wajangverhaal, hetzij Javaansch, Balineesch of Maleisch, zijn er trekken aan te wijzen, die op het goddelijk karakter van *Semar* wijzen."

Persoonlijk zagen wij met Kerstmis in de *wajang*-vertooning, ter eere van het Javacongres te Djocdja opgevoerd, hoe een pracht Semar-figuur, voorgesteld door den zeer „deftigen" [1]) indrukwekkend lijvigen vorsten *pajong*-drager van den Sultan, in letterlijke beteekenis de beschermer en grootwaardigheidsvertegenwoordiger van zijn heer, daar dus *the right man in the right place*, uitbundig toegejuicht werd, reeds bij zijn optreden, als hij met een koddige uitdrukking op 't gelaat, echter zonder een spier te vertrekken, door de typische, achteruitzwaaiende beweging zijner beide dikke duimen, beurtelings links en rechts de menigte begroet en niet minder, telkens wanneer hij zijne rake, dikwijls echt humoristische opmerkingen ten beste geeft, welke, van andere zijde komende, zeker niet goed opgenomen zouden worden.

[1]) Dit Hollandsche, waarvoor in geen andere taal een synoniem bestaat, drukt zijn kwaliteit precies uit.

Juist *Semar's* hoogere afkomst en karaktereigenschappen stellen hem o.i. daartoe in staat.

Wij zijn het met den heer Stein Callenfels volkomen eens, waar hij zegt:

„Nu moge in de moderne *Semar*-figuur veel liggen van de symboliek, die men er zich in denkt, als zou hij het duistere, donker-ongeregelde, de chaos uitbeelden, in tegenstelling met de lichthelden, zijn meesters, bij de oplossing van de vraag, wat Semar in den Oer-Javaanschen tijd geweest is, zal slechts zeer voorzichtig van die uitleggingen gebruik mogen worden gemaakt. Ten einde die oplossing zoo dicht mogelijk te benaderen, zal men eerst alles moeten verzamelen wat op de figuur van *Semar* betrekking heeft, om daarna door vergelijking van die gegevens onderling en met de andere bronnen, nauwkeurig vast te stellen, voor zoover mogelijk, wat tot de oudere *Semar*-opvatting behoort en wat meer moderne bewegingen zijn. Of ook dan nog het doel geheel kan worden bereikt, staat te bezien, doch in elk geval is de figuur van *Semar* aantrekkelijk genoeg om een poging te wagen."

De heer Stein Callenfels sprak zijne mede-congresleden nog toe: „Evenals voor de figuur van *Pandja*, roep ik nu ook voor *Semar* uw aller medewerking in voor het verzamelen en aan het Java-Instituut (dat in Augustus 1919 juist opgericht was) beschikbaar stellen van gegevens, die het onderzoek zullen vergemakkelijken en mogelijk maken van hem, die zich te eeniger tijd met de oplossing van het vraagstuk zal willen belasten."

Thans doen wij de vraag: „Heeft zich sedert iemand met de oplosing dezer zoo belangrijke aangelegenheid bezig gehouden? En zoo ja, zijn de toen gevraagde, zoo noodige inlichtingen verstrekt? Zoo niet, dan zal toch thans, nu wij in een periode van wederopleving der Javaansche kunst verkeeren — Pangeran Ario Soerjodiningrat heeft dit zoo welsprekend betoogd — wel een begin mee worden gemaakt, om tot een bevredigende oplossing te geraken.

Ook *Dr. W. F. Stutterheim* laat in zijn onlangs hier aangekondigd werk: *„De Cultuurgeschiedenis van Java in Beeld"* door menige foto zien, hoe belangrijk de *Wajang* op Indisch kunstgebied is. Zoo vermeldt hij bij figuur 245 (een straatbeeld uit de Vorstenlanden) o.a.:

> „Intocht van de *Pendana's* in *Ngastina* gehouden bij de opening van een recent cultuurcongres. *Ardjoeno*, gezeten op een strijdwagen en voorafgegaan door zijn vaandel met den aap, als veldteeken, overschaduwd door de vorstelijke *pajoeng* en gevolgd door *Nakoela* op een wit paard. Rechts, het gevolg van *Bima*. Deze innovatie levert, naast andere toepassingen van de *wajang*, een sterk bewijs, hoezeer deze nog leeft."

Een ander bewijs daarvan is o.i. de diepe ernst en wijding, waarmede dergelijke artistieke optochten en vertooningen volvoerd en door de volksmenigte, onder de grootste aandacht gevolgd en met hart en ziel genoten worden.

Mogen wij, Westerlingen, ook meer en meer daarin worden ingewijd!

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Pan-Aziatische actie (vervolg).

Het *Pan-Aziatisch congres* te *Nagasaki* werd gesloten nadat als leiders van den nieuwen Aziatischen Volkenbond waren gekozen twee Japanners, twee Chineezen, twee Indiërs en een afgevaardigde van de Philippijnen. Besloten werd de volgende conferentie te Peking te houden. De *Deli Crt.* (18 Aug.) meldt dat de vergadering verrast werd door een voorstel van de Chineesche afgevaardigden, dat het Pan-Aziatisch verbond, Indië en de Philippijnen zou helpen om hun onafhankelijkheid te herwinnen en wel speciaal Indië, dat als basis van

het Oostersche ras aangemerkt mag worden. Het congres besloot ten slotte om deze kwestie later in een geheime vergadering te bespreken. In *China* werd hevig geprotesteerd tegen de conferentie te Nagasaki, terwijl Japan ervan beschuldigd werd de vergadering op touw te hebben gezet in zijn eigen belang. Resoluties werden aangenomen, waarin Japan verzocht werd zijn oprechtheid te toonen door zijn agressieve politiek tegen China op te geven en niet door vergaderingen bijeen te roepen.

Op het aanstaande *Al-Islamcongres*, dat van 19 tot 23 Sept. te *Soerabaja* zou worden gehouden, komen volgens het *„A. I. D. de Pr. Bode" (Deli Crt.* 21 Aug. 2de bl.) belangrijke punten in bespreking. De beide afgevaardigden naar Caïro, hadji *Mansoer* en *Tjokroaminoto*, zullen verslag geven van hun ervaringen; zij zullen mede de toetreding tot het wereldcongres van Islamieten bepleiten. Deze aansluiting zal per jaar ongeveer £ 1800 kosten. Voorts zal worden gesproken over de organisatie van de Mekkavaart onder hadji *Soedjah*.

Z(entgraaff) vult de beschouwingen van zijn collega Van Loo aan *(Soer. Hbl.* 14 Aug. *„De Week")*. Volgens Z. dekken beide bewegingen: de Pan-Aziatische en de Pan-Islamietische, elkaar niet geheel. Waar men de kracht van den Islam erkent, is het logisch dat men de handhaving der andere godsdiensten in Br.-Indië, China en Japan beschouwt als een ernstig gebrek in de Pan-Aziatische constructie. Men ziet overigens in de godsdienstrelletjes, welke zich in den laatsten tijd in Br.-Indië herhaaldelijk voordeden, dat de ijverige Mohamedanen zelfs moeilijk schijnen te kunnen wachten tot de Engelschen weg zijn, en reeds thans met hun agressieve politiek zouden willen beginnen. Of het Hindoe-element in B.-Indië tijdig de dreiging eener naderende Islamiseering zal onderkennen, en of het deze van minder belang zal beschouwen dan eene vrijwording van het Westersche juk, het zijn alle vragen van zeer groote beteekenis, en alleen de historie kan ons hierop het antwoord brengen. Dat dit antwoord van ontzaglijk gewicht zal zijn voor de handhaving der Westersche supprematie in Zuid-Oost-Azië, behoeft wel geen betoog.

De *Deli Crt.* (20 en 21 Aug.), geeft een overzicht van de interessante beschouwingen van den heer *E. Helfferich in „Econ. Stat. Ber."* over *„Het vreemde element in Indië"*. Schr. wijst er o.m. op dat Ned.-Indië van den Japanschen kolonist veel minder te duchten heeft dan vroeger werd gedacht. Het artikel wekt het besef dat in Ned.-Indië noch van miskenning van belangen, noch van miskenning van het vreemde element sprake is.

Wij vestigen de aandacht op de *Deli Crt.* (17 Aug. „Japan en Amerika"), het *Soer. Hbl.* (10 Aug., 4de bl. „Van onze Buren"), de *Java-Bode* (14 Aug. 2de bl. „Het Buitenland in de afgeloopen week"), het *Bat. Nwsbl.* (12, 16 en 17 Aug. 2de bl. „Chineesche Kroniek"), *De Sumatra Post* (18 Aug. „De Britsche politiek in Afrika" en 21 Aug. „ Sociale problemen in Japan") en *De Locomotief* (10 Aug. „Om Kanton").

De kleine Soenda-eilanden. Celebes.

De Loc. (10 Aug. blz. 19) komt in een artikel over *de positie der kleine Soenda-eilanden bij de a.s. bestuurshervorming* tot de volgende conclusie: In elk geval is het noodzakelijk vast te leggen, dat het denkbeeld van een administratieve splitsing van *Celebes* en van het voegen van *Bali* en *Lombok* bij een stuk van Celebes als gevaarlijk en schadelijk is te verwerpen en dan ook door den Volksraad terecht verworpen is. *Daar*mede zal de Regeering zich niet opnieuw tot den Volksraad kunnen wenden. Wie even denkt aan de gevolgen van scheuring en twisten tusschen Hindoes en Moslims in Britsch-Indië zal zelfs de overweging van een plan laken, dat die noodlottige wrijving naar ons Indië zou overbrengen. Zelfs indien tegen de instelling van een gouvernement der Kleine-Soenda-eilanden gegronde bezwaren kunnen worden ingebracht — de argumenteering schoot tot nu toe daarin te kort — *dan nog* mogen Bali en Lombok *niet* gevoegd worden bij Celebes, terwijl samenvoeging bij een deel van Oost-Java niet minder bedenkelijk zou zijn, immers tot dezelfde verdringing en verdrukking van specifieke belangen zou leiden. Voorshands zijn de bezwaren tegen een gouvernement der Kleine Soenda-eilanden voor ons nog niet aannemelijk gemaakt. Inhoud en herkomst der argumenten zouden daartoe zeer verduidelijkt moeten worden. Maar ook al geschiedt dit, alsnog zal men hebben te bedenken, dat de allerhoogste belangen van een der merkwaardigste cultuurcentra van Indië eerbiediging eischen. Dat men niet straffeloos zulke belangen schaden en dat hun veiligstelling als onafwijsb[...] eisch de taak bepaalt van hen, die over de inricht[...] van het bestuur der Buitengewesten hebben te [...]slissen.

Wij verwijzen naar *De Loc.* van 27 Juli (blz. [...] „Stem van Timor", het *Soer. Hbl.* van 29 Juli. [...] bl.) „Timor en Celebes" en het *Bat. Nwsbl.* van [...] Aug. „Dubbel spel".

De heer *Ant. L(ievegoed)* kondigt in *De Loc.* (12 [...] blz. 3) het boek aan van den bekwamen Midden-[...] redacteur van „De Locomotief", den heer W. H[...] over *Celebes. Oud-gouverneur Frijling*, die het boek [...] een waardeerende voorrede voorzag, spreekt [...] wensch uit „dat ook andere deelen der eilanden b[...] Java op dergelijke wijze bereisd en beschreven [...]den, als de schrijver dezer brieven het Celebes de[...] Hij begroet het boek als „een eerste stap in deze [...]ting" en wenscht het boek in handen „van een ie[...] die belang stelt in wat er in dit belangrijke deel [...] den Indischen Archipel omgaat, inzonderheid van [...] die in het bestuur over Celebes een woordje heb[...] mee te spreken."

Misdaad en fraude.

Het *Soer. Hbl.* (11 Aug., 3de bl.) heeft zich de m[...] te gegeven om een compleet overzicht te maken [...] de ontdekte knoeierijen in den Landsdienst over 1[...] De particuliere statistiek over deze teere aangele[...]heid vermeldt 360 welbewezen gevallen, o.a. 82 [...] bedragen tot *f* 50 en 7 boven de *f* 10.000. Tevens w[...] opgemerkt dat het aantal gevallen van fraude in [...] verstreken maanden van 1926 zeer belangrijk was. [...] dië reageert eerst geruimen tijd na Europa op de [...] woelende stroomingen. Men ziet dit alleen op eco[...]misch gebied, doch ook op dat der psyche. De [...]wording der na-oorlogsjaren schijnt althans in [...] landen nog niet te hebben uitgewoed. Intusschen [...]ben ambtelijke vergrijpen speciaal de publieke [...]dacht, omdat zij de gelden der gemeenschap raken, [...]halve meer vallen in den kring van de openbare [...]langstelling dan de gevallen in de particuliere we[...] In verschillende richtingen werkt men aan *verbeter[...] der contrôle*.

Het artikel had de aandacht van de *Deli Crt.* (1[...] Aug.) en de *Java-Bode* (14 Aug.). In hoeverre het hie[...] erger is dan elders in de wereld? — vraagt de *J. B.* [...] Voor 't geen het laatste betreft behoeven we nie[...] vlassen op een record. Getrouw brengen telegraaf [...] mail berichten omtrent diefstal en doodslag uit [...] hoeken van de wereld. De *Java-Bode* gaat vervol[...] na hoe de maatschappij is en wijst op enkele geval[...] De moordzaak te Garoet (Zie hiervoor *Bat. Nwsbl.* [...] t/m. 17 Aug.), mishandelingen door een cipier te [...]rabaja, een vermoording van een Europeaan in een [...]sticht te Lawang, berichten uit den Preanger om[...] handel in vrouwen, veronderstelde kinderroof [...]lik) in het Probolinggosche en elders, excessen in [...] Panglongs, in de Soeban Ajam-affaire, in de Lamp[...]sche kolonisatie. De pers rapporteert of kleurt, al [...] stemming en bedoeling. En het dankbaarste mate[...] vindt zij — volgens de *J. B.* — natuurlijk bij de ad[...]nistratie, die *in de lagere rangen* eene getrouwe [...]spiegeling is van de samenleving en waarbij de ma[...]rieele schade der gemeenschap aangedaan, in guld[...] en centen is voor te rekenen. De *J. B.* eischt allere[...] *saneering der maatschappij door publiciteit en gestr[...]ge straffen*. Het is bekend dat de thans scheidende [...]verneur-Generaal persoonlijk geen gratieverzoek [...] een ter dood-veroordeelde wil afwijzen. Dit st[...]punt valt te respecteeren. Een andere vraag is of [...] opvolger, die rechtstreeks komt uit het land van [...] electrischen stoel, diezelfde persoonlijke scrupules [...] hebben. De goede wil der Regeering voor 't geen [...]treft de *paedagogische maatregelen* tot zuivering [...] maatschappij blijkt uit haar *onverdroten arbeid* [...] *onderwijs en opvoeding* Zaken die — zoo besluit [...] *J. B.* — in verband met het bovengeschrevene, [...] genoeg zorgen en aandacht kunnen genieten, en kracht[...]tigen steun aan zending en missie ten volle rechtvaar[...]digen.

Koeliewerving en vrije emigratie.

Het Algemeen Delisch Emigratie-Kantoor, kort[...] A. D. E. K. geheeten, heeft wat de werving be[...] welke ter plaatse georganiseerd is en voornam[...] Midden-Java als operatieterrein heeft, op toenem[...] succes te bogen (*Java-Bode*, 11 Aug.). De heer *Ra[...]da* staat thans aan het hoofd ervan. Er waren maand[...] dat er 12 tot 1500 contractanten werden aangenom[...]

die op de ondernemingen ter Sumatra's Oostkust en ook elders emplooi vonden. Het kantoor werft geregeld arbeidskrachten aan voor gouvernements-mijnondernemingen, terwijl onlangs weder zijn bemiddeling werd ingeroepen om koelies voor Suriname aan te werven.

De heer *Van Wely*, hoofdvertegenwoordiger te Bandoeng, is een groot voorstander van de vrije emigratie. Hij was het die het initiatief nam tot de reis van de vier regenten van Zuid-Kedoe naar Sumatra's Oostkust, waar de Inlandsche bestuursambtenaren goede indrukken opdeden van de toestanden op de ondernemingen, voornamelijk wat aangaat de behandeling van de contractanten. Het is te verwachten dat de vrije emigratie zal worden doorgevoerd. Intusschen werd de gep. overste, de heer *Feikema*, werkzaam gesteld op het hoofdkantoor van de A. D. E. K., waar hij zich zal inwerken in de wervingsaangelegenheden, maar hij is voorbestemd om in het komende jaar *het stelsel der vrij emigratie* mede te helpen doorvoeren.

Naar de *Deli Crt.* (18 Aug.) verneemt emigreerden in het afgeloopen halfjaar uit Batavia, Soerabaja en Semarang naar de Buitengewesten en het Buitenland resp. ruim 15, 14 en 10 duizend contractanten.

Luchtvaart in Ned.-Indië

Volgens de *Java-Bode* (11 Aug.) kunnen we als zeker aannemen, dat de handelslichamen in Indië om een luchtverbinding niet hebben gevraagd. Dan is tevens verklaard, waarom we hier zoo weinig van de hangende plannen hooren, en waarom ook de Ned.-Ind. vereeniging voor luchtvaart geen openlijke actie voert. Hoe dit zij, de behoefte wordt in Indië blijkbaar nog niet gevoeld door hen, die in de eerste plaats als belanghebbenden kunnen worden beschouwd. Op de vraag of Ned.-Indië niet achteraan zal komen, wanneer Engeland de verbinding naar Australië tot stand wil brengen, ontving de *J. B.* het antwoord, *dat deze zijde van het vraagstuk de volle aandacht van de Regeering heeft en dat de vrees voor achterblijven niet gegrond is.* De toestand van de landings- en noodlandingsterreinen is zoodanig, dat wanneer werkelijk gedetailleerde plannen bestaan voor een geregelde verbinding tusschen Engeland en Singapore, de noodige voorzieningen op tijd kunnen worden aangebracht. Het medegeven van een brief van twee Nederlandsche ministers aan den Engelschen vlieger *Cobham*, die daarvoor de toestemming had van den Engelschen Minister van Luchtvaart, wijst toch op een zeker contact, bij de onderneming waarvan beide partijen belang hebben. Ten slotte vernam de *J. B.*, dat het verzoek van de Western Australian Airways Ltd. is aangehouden, omdat uit den aard der zaak eerst op de aanvraag van de Nederlandsche K. L. M. moet worden beslist. Bovendien zouden enkele bepalingen van het K. L. M.-contract een dadelijke beslissing niet gedoogen.

De *Loc.* van 2 Aug. (blz. 9) geeft bizonderheden omtrent Cobham's belangwekkende tafelspeech te midden der oud-vliegeniers te Singapore. De lijn Londen naar Rangoon zal in Januari a.s. geopend worden. Hierdoor zal Indië vanuit Londen in acht dagen zijn te bereiken. In Australië heeft men reeds enkele luchtlijnen en Cobham voorspelt dat wij binnen vijf jaren een goed georganiseerde route, zoowel voor luchtschepen als vliegmachines, zullen hebben *van Londen naar Australië.* Maar de hoofdzaak is: om dit tot stand te kunnen brengen, zich van *goed getrainde aviateurs* te verzekeren.

De *Loc.* van 2 Aug. (blz. 14) beschrijft Alan Cobham's aankomst in Ned.-Indië; die van 6 Aug. (blz. 25) de aankomst te Port Darwin.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Berichten uit Langkat (Oostkust van Sumatra).

In de „Pewarta Soerabaija" van 25 Februari 1926 kan men eene mededeeling vinden over het opgewekt godsdienstig leven van de Mohammedaansche bevolking te Basilam (Langkat), eene plaats, waar dagelijks een 2000-tal Mohammedanen zich bezig houden met het lezen van den Koran en met het zich bekwamen in de Islamietische instellingen.

De vorst van Langkat is die beweging, welke door een zeer hoog bejaarden Arabier Sjech Abdul Wahab wordt geleid, niet ongenegen.

Deze godsdienstleeraar is afkomstig uit het landschap Tanah Poeti, dat aan de monding der Rokanrivier (Oostkust van Sumatra) is gelegen, kwam tijdens het leven van den vader van den vorst in Langkat en is daar tot heden gebleven.

Tal van personen, zoowel van Atjeh, Kedah (Malakka) als uit Mandailing en Menangkabau (Westkust van Sumatra) begeven zich voor godsdienstige doeleinden naar Basilam, alwaar de Sultan van Langkat een stuk grond van eene uitgestrektheid van 1000 bouw ter hunner beschikking heeft gesteld en waarop die lieden kunnen wonen.

Onder de ongeveer 2000 in aantal aanwezige personen bevinden zich een 500-tal vrouwen van zeer welgestelden en aanzienlijken maatschappelijken stand, die, gedurende eenige maanden zich bezighouden met het leeren lezen van den Koran.

Voorts zijn er vele jongelieden van buiten Langkat afkomstig, die kennis van de Mohammedaansche godsdienstige instellingen wenschen op te doen en die door de ouders van het noodige levensonderhoud worden voorzien.

In geval van geldgebrek wordt men door liefdegaven van de anderen wel geholpen.

Sjech Abdoel Wahab is eene persoonlijkheid, die weinig geeft om materieel bezit.

Hij telt zijne leerlingen bij tienduizendtallen, die overal op Sumatra zijn verspreid en het tot goeden materieelen welstand hebben gebracht.

Zij zijn het, die hem uit gevoel van erkentelijkheid geldelijke liefdegaven doen toekomen, doch die door den godsdienstleeraar ter beschikking worden gesteld van hen die het noodig hebben en daarvoor in aanmerking komen.

Wanneer godsdienstig fanatieke personen zich doen gelden, dan neemt men op tal van plaatsen dikwijls onrustige verwikkelingen waar, doch de vorst van Langkat had daarover niet te klagen.

Persoonlijk is hij van meening, dat een land rustig en met voorspoed wordt bestuurd, wanneer de godsdienstige aangelegenheden behoorlijk geregeld zijn en geëerbiedigd worden.

Het zijn de godsdienstige voorschriften die aan de massa leeren hetgeen goed of slecht is en waardoor elk mensch in evenwicht wordt gehouden.

In de laatste 50 jaren heeft men dan ook nooit van onrust in Langkat gehoord, hoewel van de zijde van zekere godsdienstige secten wel werd geageerd, zoodat de Vorst geen bezwaar heeft tegen het voortzetten van de brief van die ook door zijn vader aan de Beweging te Basilam werd verleend.

Met betrekking tot de communistische beweging in Langkat, mocht de schrijver van het Zelfbestuur vernemen, dat de communistische leerstellingen in dat landschap nog niet met juistheid werden begrepen, doch wel bestond de zekere overtuiging, dat, wanneer die leer gelijke rechten voor alle volksgroepen beoogde en deze werd toegepast ook op den grond, die toestand zou leiden tot een verdringing van de inlandsche bevolking door Chineezen en Japanners.

Met het uitspreken van die meening werd niets vijandigs tegen de Chineesche volksgroep bedoeld, want de werkkracht der Chineezen wordt in Langkat op hoogen prijs gesteld en kan deze, evenals hun ijver, tot voorbeeld dienen aan de Inlandsche bevolking.

Wanneer deze niet bereid blijkt te zijn, dat voorbeeld te volgen, zal zij, bij de toepassing van het beginsel van gelijke uitoefening van de rechten op den grond, steeds in het nadeel blijven.

Reeds nu laat de economische toestand der bevolking te wenschen over.

Wel is haar toestand in vergelijking met vroeger verbeterd, doch dit is slechts gering.

Het schijnt dat de bevolking een materieelen welstand niet op hoogen prijs stelt.

Eerst wanneer de voedingsmiddelen verbruikt zijn en de nood dringt, gaat zij tot serieusen arbeid over.

Aan kapitaalvorming (zooals de Chinees doet) wordt niet gedacht en zoolang dit het geval is, zal van het verheffen van het volk wel geen sprake kunnen zijn.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Onoordeelkundige actie in China.

II (Slot).

De vraag wat nu eigenlijk het verkeerde is van de opruiming dier oude tradities en dier antieke kunstvoorwerpen, beantwoordt de schrijver met de opmerking, dat het zeer moeilijk zal zijn, deze te vervangen.

De Europeaan stelt de oude kunstschatten op prijs en verzamelt ze in musea, waar zij de herinneringen aan vroegere dagen kunnen opwekken en tot leermateriaal kunnen dienen van de leerende jeugd.

Doch in China denkt men blijkbaar zoover niet en is men van meening, dat sedert China een republiek is geworden, alles daarmede in overeenstemming moet worden gebracht en gewijzigd.

De schrijver betreurt de vergissing door zoovele Chineezen begaan in den vorm van de verwoesting der gewijde gebouwen en kunstvoorwerpen, die vereerd werden en is van meening, dat langs dien weg geen vooruitgang van China te verwachten is.

Hij hoopt dan ook, dat andere Gouverneurs en die Chineezen, die nog het plan mochten hebben in het vandalisme te volharden, daaraan geen gevolg zullen geven, omdat die daden in strijd zijn met de goede oude gewoonten en tot schade strekken van China zelf.

Door eerbiediging van die oude tradities en voorwerpen van vereering zal China niet achteruit gaan en de consideratie der Europeanen niet verliezen.

Gewijde gebouwen en vereerde voorwerpen behooren aan het land.

Het plegen van vandalisme ten deze is een misdaad ten opzichte van de Chineesche maatschappij.

De Communistische Beweging te Serang en Omstreken (Bantam, West-Java).

Volgens de gegevens, voorkomende in de „Keng Po", zou het aantal leden, behoorende tot de Communistische partij te Serang en omstreken, 12.000 bedragen, waaronder 5000 vrouwen en een paar honderdtallen Chineezen.

Deze laatsten staan onder leiding van een Jong-Chinees.

In den nacht van 20 op 21 Februari 1926 hield de wedono van Tjiroewas (district Serang) een onderzoek ten huize van den communist Abas, alwaar, zoo meldt men in de „Pewarta Soerabaija" van den 27en dier maand, een aantal bescheiden in beslag werd genomen en Abas persoonlijk ten politiekantore aangehouden.

Tegelijkertijd werden ook zijne partijgenooten Kamid en Tibine, na huisonderzoek, ter beschikking van de politie gesteld en nam deze, uit de gevonden gegevens, kennis van het aantal leden der communistische partij ter plaatse.

Een 54-tal communisten werden dientengevolge naar het politiekantoor gebracht.

Op de vraag wie hun leider was, kreeg de politie slechts ten antwoord, dat de communistische leerstellingen te Serang het meest waren verspreid.

Ook op het landgoed Tjiomas werden 8 communisten in hechtenis gesteld.

Zij werden verdacht van in het geheim te vergaderen onder leiding van een handelaar op de pasar te Tjiomas en door het landgerecht met 5 dagen inhechtenisname gestraft.

De politie kon de bewijzen leveren van het houden eener geheime propagandavergadering, doch de beklaagden beweerden, dat zij te zamen waren gekomen op de markt, niet om eene geheime vergadering te houden, doch, zooals gewoonlijk, om levensmiddelen in te koopen, bij welke gelegenheid men de communistische leerstellingen besprak.

Op spionberichten werden zij daarna in arrest gesteld.

Acht personen uit de kampong Taktakan (district Serang) werden ten politiekantore gebracht wegens weigering hunne belastinggelden, w.o. die wegens heerendiensten, te voldoen.

Zij behoorden tot de communistische partij en werden bij volharding bedreigd met in arrest stelling of met inbeslagname hunner goederen.

Zes der aangehoudenen werden in vrijheid gesteld, aangezien de familieleden het verschuldigde betaalden na hunne goederen in het pandhuis te hebben gebracht, doch de 2 anderen moesten, wegens onvermogen, de straf ondergaan.

De verslaggever vestigt hierbij de aandacht op het feit, dat de bewoners van de kampong Taktakan in werkelijke moessonmoeilijkheden verkeeren en dientengevolge verplicht zijn uit te zwermen.

De niet-betaling der heerendienstbelasting kan daardoor worden opgehelderd.

De mogelijkheid bestaat natuurlijk, dat het bestuur van die uitzwerming geen kennis heeft gedragen, doch wellicht wil het na kennisname van het bovenstaande zich daaraan laten gelegen liggen en niet te veel aandacht schenken aan het feit, of iemand al dan niet tot de partij der communisten behoort.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

Jacht op groot wild in Ned. Oost-Indië.

Bij de uitgevers W. J. Thieme en Co. te Zutphen verschenen: Jacht op groot wild in Ned. Oost-Indië, verhalen uit verre wildernissen, door J. C. Brass... Officier O.-I. leger. Als de schr. — die we kunnen ... gelijken met bekende jagers als wijlen de H.H. L... boer en Ch. te Mechelen — in zijn voorwoord zegt, ... de literatuur over het door hem behandelde onderwerp wat ons Indië betreft schaars is, kan hem ... worden toegegeven; een speciaal aan de jacht gewijd boek bestond tot heden zelfs in het geheel niet. ... werk, dat in die leemte voorziet, is in aangenamen ... onderhoudenden trant geschreven, hoewel hier en ... de toon wel wat te populair schijnt; de druk is ... treffelijk en de begeleidende platen zijn goed uitgevoerd. De inhoud van het uit 262 blz. bestaande boek omvat hoofdstukken gewijd aan de jacht op olifanten, rhinocerossen, krokodillen, koningstijgers, reuzens... gen, bantengs, kasuarissen en zeldzaam wild.

De geschiedenis der R.K. Missie in Amboina.

Bij de N. V. Dekker & v. d. Vegt en J. W. van Le... wen te Utrecht en Nijmegen is dezer dagen een bo... werk uitgekomen, getiteld: De geschiedenis der R. ... Missie in Amboina vanaf haar stichting door den ... Franciscus Xaverius tot haar vernietiging door ... O.-I. Compagnie. Volgens de oudste gedrukte gegevens en een groot aantal onuitgegeven documenten samengesteld door C. Wessels S.J.

Hoewel uit den titel reeds voldoende de strekking van dit boek blijkt, verdient de hoogst belangrijke ... houd ongetwijfeld een nadere bespreking; we hopen in de gelegenheid te worden gesteld, die in een ... volgende Nrs. van dit blad te kunnen geven.

De Indische Loods.

Het Nr. van 13 Aug. bevat o.m. Notities over st... en maatschappij. XXI: P. E. B. in den Volksraad, ... Wachter. — Ambachtsonderwijs, door W. — ... scheiding in den Islam. — Bestuurstactiek (vervolg). — De geest van het Indo-Europeesch Verbond.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned. Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 7 (14 Aug.). Kin... producenten versterkt Uwen band! door C. M. R... d'Ailly. — De rubbervooruitzichten. — Invoer ... kwartels ter bestrijding van schadelijke insecten. Houtproductie en houthandel van Ned.-Indië.

De Indische Mercuur.

No. 17 (15 Sept.). De invloed van het landbouwonderwijs op den landbouw in Tropisch Nederland 1876—1926. Rede, uitgesproken bij het halve eeuwfeest van het Rijkslandbouwonderwijs op 15 Sept. 1926, door J. Sibinga Mulder. — Onderzoek van Surinaamsch hout (Een belangrijke publicatie; uitzending van ... Pfeiffer als adviseur naar Suriname). — De ontwikkeling van de rijstcultuur in de Vereenigde Staten van Amerika gedurende de laatste eeuw. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over economische ... ken, arbeidsvraagstukken, nijverheid en brandstoffen, delfstoffen en metalen.

Economisch Statistische Berichten.

In het Nr. van 15 Sept. eene beschouwing van ... J. J. Schrieke, getiteld welvaartspolitiek in Nederlandsch-Indië onder het bewind van Gouverneur-Generaal Mr. D. Fock. Schrijver, Regeeringsgemachtigde ... den Volksraad, stelt zich op een zuiver objectief standpunt wanneer hij een overzicht geeft van de door ... Landvoogd aanvankelijk scherp doorgevoerde bezuinigingen gepaard met hoog opgevoerde belastingen, ... volgd door een tijdvak waarin, als gevolg van het ... stelde financieel evenwicht, meer aandacht kon ... den geschonken aan maatschappelijke, culturele en economische vraagstukken.

Hetzelfde Nr. bevat aanteekeningen over het Nederlandsche en het vreemde kapitaal ter Sumatra's Oostkust, naar aanleiding van het jongste jaarverslag ... Handelsvereeniging te Medan.

De Indische Post.

In de rubriek „Onze meening" wordt nogmaals ... aandacht er op gevestigd dat Ned.-Indië voor het ... belangrijke internationale luchtvaartvraagstuk

steeds zoo lauw blijft; schr. hoopt op den nieuwen gouverneur-generaal, in samenwerking met den nieuwen minister van koloniën. — „Politicus" geeft een Haagschen brief over de behandeling der Ind. begrooting in de Eerste Kamer. — Onder het opschrift Padang Pandjang schrijft Dr. S. W. Visser nog een en ander over de door hem persoonlijk waargenomen verwoestingen, aangericht tengevolge der aardbevingen op Sumatra's Westkust.

Inter-Ocean.

De rijk geïllustreerde Juli-afl. bevat o.m. een artikel van G. G. van der Kop, getiteld: „The clash of colour", het vervolg van Djembatan's beschouwing over de op Java beoefende industrieën, een bijdrage van A. Somerville over Tibet en een van F. F. Cooray over het oude Malacca, voorheen in Nederlandsch bezit. Dan nog een reeks afbeeldingen naar foto's van M. Vervoort met betrekking op warongs op Java en eenige mooie kiekjes van Sumatra's Westkust.

Zending- en Missie-periodieken.

Annalen Missiehuis Roosendaal. Sept. '26. De Doesoens (Dajaks) op Noord-Borneo, Huwelijksgebruiken, door Fr. J. Staal. — De Missie van Penampang in Noord-Borneo, door Fr. A. Verhoeven.

Geïllustreerd Zendingsblad. Aug.-Sept. '26. Iets over de Padangsche Bovenlanden, door H. J. Eggink.

Zendingstijdschrift „De Opwekker", Juli '26. Kantteekeningen op de Inlandsche pers, door Dr. H. Kraemer. — De Chineesche doodenvereering, door L. Tiemersma. — Dr. N. Adriani herdacht. — Het zendingswerk onder de inheemsche vrouwen en meisjes (vervolg).

Berichten uit de Heidenwereld. Sept.-Oct. '26. Jaarverslag Suriname-Zending, door W. Burkhard. — De Paramakkaner-gemeenten aan de Marowijne, door Br. G. Freytag (slot).

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 13 (15 Sept.). Jhr. Mr. A. C. D. de Graeff, gouverneur-generaal van Ned.-Indië (met portret). — Een en ander uit Java's verre verleden (vervolg), door L. — De koloniën in penseel. V. De stad Batavia, door v. d. M. — Het vraagstuk van Java's bevolkingsaanwas (vervolg), door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis. — De P. C. Hooft der Stoomvaart-Maatschappij „Nederland".

* * *

Le crédit populaire, agricole et commercial aux Indes Néerlandaises, par Y. Henry. (Bull. Econ. Indochine 29, 177, bl. 69, 1926). Uitvoerige studie met kaart, grafieken en tabellen (genoemd in *Ind. Merc.* 15 Sept.).

Overzicht van den invoer van enkele artikelen in de Buitengewesten gedurende 1925 (slot). (Korte Berichten, 13 Aug. '26).

De handel in copra (slot), door H. van Eeghen (In- en Uitvoer, 13 Sept. '26).

Handel en bedrijf in Borneo's Zuidoost-Afdeeling, door Dr. R. Broersma. (Tijdschr. voor Econ. Geographie, 15 Sept. '26).

Recht en rechtsbedeeling in Nederlandsch-Indië. Handleiding bij de beoefening van het Nederlandsch-Indische privaat- en strafrecht, door Mr. G. André de la Porte, Hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te Leiden. ('s-Gravenhage, Gebr. Belinfante).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1926, No. 33. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand Juli 1926. Samengesteld door het Kantoor voor Chineesche Zaken. (Weltevreden, 't Kasteel van Aemstel).

De derde Landvoogd van Indië (Laurens Reael), door S. Kalff. (De Ind. Verlofganger, 17 Sept. '26).[1]

BOEKAANKONDIGING.

De Directie van de Koninklijke Luchtvaart Maatschappij voor Nederland en Koloniën bood het Hoofdbestuur dezer vereeniging aan een met tal van afbeeldingen versierd boekwerk: Nederland's grootste bedrijven van uit de lucht. De redactie is van Jhr. Jan Feith, de uitgave van G. Kolff en Co., Batavia, Weltevreden, Leiden.

„Waarin een klein land groot kon zijn" is het goed gekozen motto waaronder deze prachtige uitgave is verschenen.

Het voorwoord is van den (vorigen) Voorzitter van den Raad van Ministers, H. Colijn, de inleiding van den Voorzitter van den Ondernemersraad voor Nederl.-Indië, Prof. Mr. M. W. F. Treub.

[1] Door gebrek aan plaatsruimte is deze rubriek sterk bekort in dit Nr.

Suriname.

Onlangs namen wij uit „De West" mededeelingen over betreffende de in Suriname gevestigde Vruchtenmaatschappij „Surinaam". Die mededeelingen waren zeer optimistisch en wettigden de verwachting dat de onderneming zaakkundig was opgezet en goed marcheerde.

In „Suriname" van 3 Augustus vinden wij nu een ingezonden stuk, onder het hoofd „Sinaasappelexport", waarin een zeer afkeurend oordeel wordt uitgesproken over de verscheping der vruchten:

„Dagen lang — aldus de schrijver — voor de aankomst van de Nickerie kon men geregeld geheele bootsladingen sinaasappelen aan den Waterkant zien, die door deze Mij. waren opgekocht.

Menigmaal hebben wij ons afgevraagd, wat men er toch aan had dergelijke grasgroene vruchten te plukken, aangezien in een zoodanigen staat geen koopers ervoor zouden worden gevonden. Toen bleek het ons dat het de Vruchten-mij. Surinaam was, die dit groen en daardoor vrijwel saploos fruit opkocht om te worden verscheept naar Europa. Of deze vruchten met de noodige zorg geplukt en verder behandeld waren, scheen er niet op aan te komen. Alles wat aangevoerd werd, was welkom, hoe meer hoe liever. Ongesorteerd werden de vruchten voorts in kratten geladen en gereed gehouden. Vrijdag nam de „Nickerie" dat vrachtje mee.

Indien men nagaat met welk een zorg het behandelingsproces plaats vond bij het export van sinaasappelen onder leiding van Prof. Stahel, van het oogenblik van het plukken af tot en met de verpakking toe, dan vraagt men zich onwillekeurig af wat er terechtkomen kan van de verscheping van de Vruchten Mij., die maar eenvoudig exporteerde wat zij te exporteeren vond. Het antwoord is gemakkelijk te geven: Niets, althans niet veel en het feit dat de kwaliteit van de vruchten bovendien alles te wenschen overlaat, zal er niet toe bijdragen om den indruk welke men in Nederland van den Surinaamschen sinaasappel verkrijgt, gunstig te doen zijn. Integendeel: wij vreezen, dat, wordt op deze wijze voortgegaan, een nieuwe reden wordt geschapen om weinig vertrouwen te stellen in een geregeld goed export van fruit uit Suriname. De eenigszins gunstige reputatie die thans in Nederland de Surinaamsche sinaasappel heeft, wordt op deze wijze bedorven en de vrij goede naam van onzen sinaasappel-export gaat ten slotte geheel verloren. Wij hebben daarom gemeend reeds nu een ernstig waarschuwende stem te moeten doen hooren tegen de wijze, waarop de Mij. „Surinaam" hare sinaasappelenverschepingen gereedmaakt. De zaak is van veel te groot belang voor het land om een en ander lijdelijk te blijven aanzien, of anders dan zij zich in werkelijkheid toedraagt, voor te dragen."

De schrijver eindigt zijn waarschuwend artikel aldus:

„Wij vertrouwen dan ook dat het Bestuur in deze de noodige stappen zal doen ter voorkoming, dat Suriname weer het slachtoffer wordt van een dergelijk bedrijf...

„Het bestuur heeft gepoogd den vruchtenexport te doen slagen; het mag niet lijdelijk toezien dat zij op onverantwoordelijke wijze onmogelijk wordt gemaakt."

* * *

Uit „Suriname" van 13 Augustus het volgende bericht:

„De Britsche Consul te dezer stede, de heer W. L. Kissack, ontving van zijn Regeering de opdracht om het Consulaat hier op te heffen. Naar aanleiding hiervan heeft de heer K. aan het Bestuur kennis gegeven dat hij aftreedt als Engelsche Consul".....

Het wil ons voorkomen dat ook op andere wijze aan onze Regeering kennis zal zijn gegeven van de opheffing van het Consulaat. De opheffing zal in verband staan met het ophouden van de Britsch-Indische immigratie. De Consul was tevens „protector of immigrants."

* * *

De heer H. G. Brandon — wiens belangrijk artikel „Het Suriname vraagstuk" in „De West-Indische Gids" van Februari 1925 onze lezers zich zullen herinneren — heeft het volgend schrijven gericht tot den Voorzitter der Koloniale Staten:

„Ik heb de eer Uweledelgestrenge beleefd te verzoeken aan de Kol. Staten van Suriname te willen mede-

deelen, dat mijne pogingen om zonder onmatige opoffering van gewichtige persoonlijke belangen naar Suriname terug te keeren, ten einde aldaar mijnen arbeid in het algemeen landsbelang voort te zetten, ondanks de door mij op zoo hoogen prijs gestelde ondersteuning dier Staten, gefaald zijn, zoodat ik genoopt ben naar Nederlandsch-Indië te vertrekken.

In verband hiermede zal ik voor onbepaalden tijd uit Suriname afwezig moeten blijven, zoodat het mij gewenscht voorkomt mijn mandaat als Statenlid weder ter beschikking van de Kiezers te stellen.

Op grond hiervan heb ik den Gouverneur van Suriname bij schrijven van heden dienovereenkomstig ingelicht.

Met hartzeer heb ik mij aldus de gelegenheid zien ontgaan om met u, tezamen met de andere leden, die thans het College der Kol. Staten uitmaken, te trachten een beter bestel van zaken van Suriname tot stand te brengen, omdat het mij toeschijnt dat de tijden gerijpt zijn voor de groote en forsche reorganisatie-maatregelen, waarmede alleen voor Suriname een betere toekomst geopend kan worden.

Ik wensch u en uwe medeleden het heldere inzicht, de vastheid van wil en de overtuigingsdurf toe, welke onder de bestaande omstandigheden meer dan ooit vereischt worden om dat doel te bereiken."

Het is wel zeer jammer dat de heer Brandon zijne proeven met de rijstcultuur niet persoonlijk zal kunnen leiden. Wij hadden van die proeven de beste verwachtingen en hopen dat ze voortgezet zullen worden.

∴

Bij Kon. besluit van 11 Augustus l.l. zijn, buiten bezwaar van 's Rijks schatkist, benoemd tot gedelegeerden der Nederlandsche regeering op het 22ste internationale Americanistencongres, in September a.s. te Rome te houden, C. H. de Goeje, oud-zeeofficier en oud-inspecteur der scheepvaart in Nederlandsch-Indië, te 's-Gravenhage, en prof. dr. J. C. F. H. Schrijnen, hoogleeraar aan de R.-K. universiteit te Nijmegen.

∴

De oudere generatie in Suriname zal met leedwezen het overlijden vernemen van den heer F. H. R. Roessingh van Iterson, gep. dirigeerend officier van gezondheid 1e klasse bij de Zeemacht.

Gedurende zijn verblijf in Suriname in de tachtiger jaren van de vorige eeuw heeft hij zich verdienstelijk gemaakt bij de verpleging van minvermogende ooglijders in het militaire hospitaal aldaar, voor welken arbeid hij een bijzondere dankbetuiging van den Gouverneur mocht ontvangen.

Ook na zijne pensionneering is hij steeds vol belangstelling gebleven voor alles wat Suriname betrof.

Curaçao.

De watervoorziening.

Eerder dan wij hadden gedacht, nog vóór de notulen der raadsvergadering, waarin het voorstel van den gouverneur met het plan-Molengraaff is afgestemd, verschenen zijn, bestaat er aanleiding, om op de zaak der watervoorziening terug te komen. De met de laatste mail aangekomen bladen bevatten het verslag van een vergadering van den Curaçaosche Vrijheidsbond, waarin dr. V. d. Hoog, de directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst het plan-Molengraaff verdedigd heeft. 60 personen waren aanwezig.

Volksvergaderingen worden op Curaçao niet dikwijls gehouden. Als wij ons goed herinneren, werd de laatste vergadering van gelijksoortigen aard twintig jaar geleden gehouden, toen een stuk over „het verval van Curaçao" in *„Neerlandia"*, het maandschrift van het A. N. V. de toorn der Curaçaoenaars had opgewekt.

Het zal zeker ten voordeele van het plan-Molengraaff strekken, dat iemand als dr. V. d. Hoog, die althans beter dan prof. Kraus Curaçao kent, dit plan steunt. Nochthans kan de wijze, waarop dr. V. d. Hoog volgens het *Amigoe*-verslag, zijn gevoelens heeft voorgedragen, ons weinig bekoren; zelfs zijn door hem woorden gebruikt, die in een dergelijke vergadering niet moesten gehoord worden. Wij willen hier slechts iets vermelden van wat de spreker zei van den hygiënischen kant der zaak, volgens 't verslag in de *Amigoe*.

Het is een bekend feit, dat iedere stad, die gee[n] een slechte drinkwatervoorziening heeft, een ver[h] de sterfte-statistiek heeft. En voor Willemstad is sterftecijfer te hoog.....

De hier heerschende buikziekten zijn:

Amoeben-dysenterie en z.g. Curaçaosche dysen[terie] een paratyphus *B* infectie.

In ons laboratorium hadden plaats:

in	1917	'18	'19	'20	'21	'22	'23	'24
	21	30	45	49	62	64	32	80

positieve onderzoekingen op *amoeben*, dus in 9 steeg het aantal tot het *3 à 4* dubbele. Andere darm[...] ten, dus de z.g. Curaçaosche dysenterie 43. 49. 96. 154. 129. 121. 223. 298. dus in 9 jaar stijging tot *6* dubbele.

Alle jaren kwam er een behoorlijk aantal typ[hus] gevallen voor met een epidemie in 1917 en een in [...]

En wat leert ons dit jaar 1926? Het aantal darm[...] ten is grooter dan ooit en heeft nu reeds het getal 1925 overschreden. *Typhus* heerscht in alle distr[icten]

Wanneer de K. R. eerder tot den aanleg van waterleiding had besloten, zou menig menschen[leven] behouden zijn gebleven. Tot zoover Dr. V. d. Hoo[g].

Ook de opzichter bij Openbare Werken, 't Sas, [heeft] nog gesproken, waarna besloten is een telegram dezen inhoud aan den minister van koloniën te zen[den]:

Vele inwoners van Willemstad, Curaçao, sam[en-] komen naar aanleiding van het feit, dat het plan [van] eene watervoorziening door den Kol. Raad is ver[worpen], geven met verschuldigden eerbied aan Uwe [Ex-] cellentie te kennen, dat zij doordrongen zijn van noodzakelijkheid van een directe drinkwatervoor[zie-] ning, verzoeken Uwe Excellentie spoedige uitvoe[ring] van welk plan dan ook niet prijs te willen geven.

Wel lezen wij in het verslag, dat in dit ontwerp iets gewijzigd is, om het „persoonlijk element" uit telegram weg te laten, maar aangezien wij een zoo[da-] nig element er niet in kunnen ontdekken, kunnen niet raden wat dit is.

Het valt ons op, dat dr. V. d. Hoog tegen een b[...] was, zooals nog in overweging werd gegeven, om „zulke brieven gewoonlijk in de prullemand terecht [ko-] men, hetgeen bij de vergadering instemming vond.

Zou nu niemand van de leiders en vergaderden dacht hebben aan art. 9 2e lid van 't Regeerings-re[gle-] ment, krachtens welke bepaling dit telegram het niet eens tot de prullemand kan brengen.

Nog dezelfde *Amigoe*, waarin wij het verslag der gadering lazen, vermeldde, dat aan de redactie ter ligste door betrouwbare personen verzekerd was bericht was ingekomen, dat het advies van prof. K[raus] over het plan-Molengraaff zeer ongunstig was. *La U[nion]* van 5 dagen later, 19 Aug. kon daarvan iets meer tellen, n.l. dat in den Kolonialen Raad was voorge[legd] affschrift van een brief van dr. Kraus aan den Mi[nister] van Koloniën, waarin de professor meedeelt, het te verwachten was, dat hij geen raad geven kon, hij niet voldoende met de bodemgesteldheid van raçao op de hoogte is. Daaraan worden enkele merkingen vastgeknoopt, die echter de hoofdzaak raken.

In de bewuste vergadering is den gouverneur nog verzocht de verdeeling van water onder de b[evol-] king ter hand te nemen onder toezicht van den O[pen-] baren Gezondheidsdienst.

Draadlooze Telegrafie.

In handelskringen is rondgegaan een verzoeksch[rift] aan den gouverneur, waarin dezen verzocht werd, daarheen te willen leiden, dat reeds thans het Ri[ffort-] station opengesteld wordt voor den handel en particulieren tot verzending van berichten naar [Ne-] derland.

De emigranten van Cuba.

In 12 dagen heeft de golet *Frisia* de reis van [Cuba] naar Aruba volbracht. 169 emigranten van Cur[açao,] Aruba en Bonaire waren aan boord.

Volgens de *Amigoe* en *La Union* zijn de in ons [be-] richt van 4 dezer l.l. bedoelde werklieden van Ma[...] en andere niet meegekomen, omdat zij nog altij[d op] een stoomboot wachten. Laatstgenoemd blad vind[t het] ook wel wat gevaarlijk, als in den orkaantijd ze[oveel] menschen met een zeilschip zouden komen.

Maar niemand heeft hen toch gezegd, den or[kaan-] tijd af te wachten!

Uitbreiding-tankvloot.

Van officieele zijde vernemen wij, dat de tank[vloot] van de *Cur. Scheepvaart Mij.* nog dit jaar met

euwe olie-tankbooten zal worden uitgebreid, die nu in aanbouw zijn.

Ongeveer 10 October vertrekt uit Holland de nieuwe ker *Matilde*, en eind October twee andere, de *Frasca* de *Lucita*. *(A. d. C.)*

Postdirecteur.

Als opvolger van den overleden heer De Haseth is tot stdirecteur benoemd de heer P. T. S. Krafft.

Vereeniging „Suriname".

Op initiatief van den heer J. I. Henssen, gepensionerd hoofdagent van politie van Suriname, die een hte vereenigingsman is en den heer V. A. G. Braam, meens oud politie- en vereenigingsman, is hier Zagavond 31 Juli j.l. in een bijeenkomst van Surimers en andere genoodigden de Vereeniging *„Suriname"* tot stand gekomen.

Deze vereeniging bevordert de sociale belangen der en en staat in geen enkel verband met eenige godsstige richting of gezindheid, en zal haar doel chten te bereiken alléén langs den wettigen weg. doel van de vereeniging zal precies hetzelfde wezen dat van de vereeniging *„Suriname"* in Nederland, om de belangen van de leden en van Suriname in ruimsten zin van het woord te behartigen. Ook nen niet-Surinamers als leden worden aangenomen. Bestuur is samengesteld: t. w. *voorzitter* J. I. Hens- H. Klein, G. Breeveld, M. Niekoop en A. Nagle. *(A. d. C.)*

Dienstreis.

Augustus is de gouverneur op dienstreis naar ba vertrokken.

Miniaturas.

oor het eerst kwam ons een aflevering van *Minia-*, de Curaçaosche „Wereldkroniek", onder de en wel de nrs. 9 en 10. Wij zagen actueele kiekde inwijding van de tennisbaan „Welgelegen", de mst van het Wilhelminadok, het bezoek van de II. Aardig is een kleine historische bijdrage over K. C. Sassen en de bloedige gebeurtenissen van ember 1871.

Uit den Verren Vreemde.

Duitschland, China en de Volkenbond.

10e September is voor hen, die in de toekomst van Volkenbond gelooven, een dag van beteekenis en ugenis geweest. Duitschland is als lid in den Volbond opgenomen. De kracht en macht van deze voln-organisatie, wier hoofdtaak is vrede op aarde te deren, hebben hierdoor in sterke mate gewonnen. heel de wereld is dat een blijde boodschap ge-

willen hieraan niets afdoen. Wij beschouwen dit lijk bereikte resultaat inderdaad als een zeer beijke schrede in de goede richting. Maar wij vraet hoofd koel te houden.

de toelating van Duitschland is veel te doen ge, niet omdat men het Duitsche Rijk geen plaats n V.B. wilde toekennen, doch wel doordien het toetreden tot den V.B. afhankelijk had gemaakt van kerheid dan ook een permanenten zetel te krijn den Raad van den V.B. Daarin hadden Frank- Engeland, Italië en Japan een permanenten zetel, ndien hadden 6 mogendheden een lossen — voor ing bestemden — zetel. Een niet-permanente was o.a. bezet door Spanje, een door Brazilië, deze n zeiden nu, als Duitschland een permanenten zeel krijgen, willen wij er ook een hebben, anders ken wij heelemaal voor den V.B.. Met een dergeeisch kwam ook China aan, alsmede Polen, dat niet alleen vroeg om een zetel, dien 't nog niet maar dadelijk om een permanenten zetel, tot nu alleen toegedacht aan de toonaangevende groote ndheden.

zijn hierover bij een vorige bespreking dezer kwesbijzonderheden getreden. Wij constateeren nu t op stuk van zaken te Genève eigenaardig verloois. Men heeft den tusschenweg van verlengbare lijke zetels uitgedacht om Spanje, Brazilië en Polen nien. Nu Spanje en Brazilië hiermede geen genoehebben genomen, is Duitschland alleen toegelaten en worden doordien Spanje en Brazilië zich van emmen hebben onthouden. Toen 't daarna op de eling van de zetels in den, expres met 3 tijdelijke uitgebreiden, Raad aankwam, hadden Brazilië en Spanje hun lidmaatschap van den V.B. opgezegd, zoodat het instituut der verlengbare tijdelijke zetels voor hen geen reden van bestaan meer had. Polen werd er nu alleen mee begunstigd.

Duitschland's toetreden leidde dus tot het bedanken van Spanje en Brazilië, tot het instellen van semi-permanente zetels tegen den wensch van den V.B. in, tot het toegeven aan het zelfgenoegzame drijven van Polen.

Maar het heeft nog meer gekost. Bestond het aantal niet-permanente zetels van den Raad oorspronkelijk uit 4, dit was, tegen den wensch van de voormalige neutralen, in 't bijzonder tegen dien van kleine staten, later al tot 6 uitgebreid, en het werd nu, om toe te geven aan pretentiën uit verschillende hoeken, nader uitgebreid tot 9. Hiertegen was bezwaar geopperd door Nederland (Mr. Jhr. Loudon), die ook de opvatting van andere staten vertolkte. Men berustte omdat toegeven alleen de aspiratiën kon bevredigen van staten, die anders niet schroomden het bestaan van den V.B. in gevaar te brengen. Ook hiermede is de Duitsche toetreding dus betaald.

En wat is nu gebeurd?

Nederland heeft zich zelf een van de zetels zien toewijzen.

Ook China heeft een zetel. Elk jaar zal 1/3 aftreden, wie dan zijn beurt gehad heeft maakt plaats voor een ander — behoudens het geval Polen. — De stemming van den V.B. heeft aangewezen met zitting voor 3 jaar Polen, Chili en Roemenië, voor 2 jaar. Nederland, Columbia en China, voor 1 jaar België, Tsjecho Slowakije en San Salvador.

Met deze op 16 Sept. volbrachte verkiezing kan eigenlijk eerst het scherm vallen voor het bedrijf: de toelating van Duitschland tot den V.B.

Tusschen dien 10en en dien 16en September speelden zich, aan de andere zijde van het groote Europeesch-Aziatische vasteland, binnen het gebied van een V.B.-lid, tooneelen af, die in flagranten strijd lijken met wat als de geest van den V.B. te Genève beklonken werd. In diezelfde dagen wisselden Chineesche en Britsche kanonnen granaten binnen 't Rijk van het Midden, dat lid van den V.B. is en waaraan juist met 29 van 49 uitgebrachte stemmen een plaats in den V. B.-Raad werd toegewezen.

Laat ons even, heel in 't kort weergeven hoe de verhoudingen in China waren tijdens de mooie dagen van Genève. Z.-China heeft een eigen regeering in Kanton, die zich als in oorlog beschouwt met de regeering in N.-China, welke laatste haar zetel in Peking heeft en door de buitenwereld, dus ook door den Volkenbond, als de eigenlijke eenige erkende regeering van de Chineesche republiek wordt aangemerkt. De Zuidelijken zijn sedert geruimen tijd in ernstig conflict met de Engelschen, wier wereldhaven Hongkong naaste buur van Kanton is. Het leger der Zuidelijken heeft in den laatsten tijd groote vorderingen gemaakt en is noordwaarts opgerukt tot aan de Jang tse kiang, waar het zich meester heeft gemaakt van de drielingstad: Hankou-Hanyang-Woetsjang. Bij die rivier staan de Chineesche legers dus tegenover elkander en zijn er slaags. Maar die breede, diepe rivier wordt door buitenlandsche schepen druk bevaren, en nu zijn er Britsche schepen in de klem gekomen en in beslag genomen door een generaal van de Noordelijken. Er is om gevochten, dooden en gewonden zijn te betreuren. Engeland heeft zoodoende klappen gekregen en uitgedeeld zoowel in en bij Kanton, als op de Jang tse kiang.

De minister van buitenlandsche zaken van de revolutionaire Z. regeering te Kanton protesteerde tegen de ontscheping van Br. mariniers op pieren te Kanton, een aanval in feite. Eerder had hij reeds geprotesteerd tegen het optreden van Br. kanonneerbooten in den riviermond.

Op de Jang tse kiang leidde een geschil, dat aanvankelijk van weinig belang was, ertoe dat generaal Jang Sen van de Noordelijken twee Britsche vaartuigen met hun bemanning in beslag nam. Het Br. oorlogsvaartuig Widgeon en het s.s. Kaiwo, met mariniers, gingen de rivier op. Onderhandelingen gaven geen uitkomst. Toen is de strijd begonnen; 5 van de 6 gevangen gehouden Engelschen werden bevrijd, de 6e verdronk, aan boord der Br. schepen waren 7 gesneuvelden. De 2 schepen bleven in handen van Jang sen.

De stad Wan sjen, waar deze gebeurtenissen zich afspeelden, werd door een Br. oorlogsschip gebombardeerd. Van den wal werd op meerdere punten op vreemde schepen geschoten.

De Ct. der Br. marine in de Chineesche wateren, vice-admiraal A. Sinclair is met den kruiser Hawkins de Jang tse kiang opgevaren. 11 September las men: De kruisers Carysfort, Castor en Darthmouth vertrekken naar China

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

ter aflossing van andere schepen. Als de toestand 't noodig maakt, zullen de af te lossen schepen echter ook in China blijven.

Terwijl wij dit schrijven, komt een bericht over de eindelijke uitlevering van de twee zoo lang door Jang sen vastgehouden schepen. Het moge waar zijn. Maar intusschen blijft niet alleen in het Kantonsche een toestand voortduren, die moeilijk te rijmen is met Volkenbonds verhoudingen, maar eveneens op de Jang tse kiang.

Wij weten wel dat er ook Amerikaansche, Russische, Fransche en Japansche klanken aangeslagen worden, ook weten wij natuurlijk, dat in een land waar binnenlandsche oorlog woedt, met deze omstandigheid rekening te houden is, doch de regeering, die lid is van den V.B., die een plaats vraagt en krijgt in den Raad van den V.B., die regeering mag toch door een ander lid van den V.B. niet beschouwd en behandeld worden als niet bestaand, als niet erkend. Is het te rijmen, dat Engeland zich gerechtigd acht in China maatregelen te nemen, welke overal elders oorlogsdaden zouden heeten, en zulks omdat ten opzichte van de Chineesche regeering de maatregelen niet zijn toe te passen in de artt. 11 en 12 van het V.B. statuut uitdrukkelijk voorgeschreven? Ja, omdat men eigenlijk niet weet wie de Chineesche regeering is. Is dit te rijmen met de toewijzing terzelfdertijd door den V.B. van een vertrouwenspositie in den Raad aan diezelfde regeering van China?

Zijn ook hierbij niet voor zooveel de ooren en de oogen gesloten, dat daarvoor mede iets in mindering moet worden gebracht als men de winst boekt van Duitschland's eindelijke opname in den V.B.?

Hierop is, meenen wij, de aandacht elders niet gevestigd, toch is, voor wie de werkelijkheid wil zien zooals zij is, dit terzijde zetten van het V.B.-statuut een treurig verschijnsel. Leden van den V.B. wisselden granaten, zonder dat de V.B. tusschen beiden vermocht te komen; zelfs schonk de V.B. aan een dezer leden onder die omstandigheden een zetel in den Raad van den V.B., waarin de ander al houder van een permanenten zetel is.

Ingezonden.

Den Haag, 19 September 1926.

Aan de Redactie van het Koloniaal Weekblad, Den Haag.

De Poenale Sanctie.

Het denkbeeld van Uwe redactie om de beteekenis van de veel gehoorde woorden „poenale sanctie" meer algemeen bekend te maken is toe te juichen, maar dan behoort een dergelijke verklaring ook allereerst juist te zijn en begrijpelijk voor hen, voor wie de verklaring bestemd is.

Wanneer men mij zou vragen wat p. s. beteekent, zou ik ongeveer het volgende willen zeggen:

De werkcontracten, zooals die in de groote cultures in Indië op basis der koelie-ordonnanties gesloten werden, zouden geheel van civiel-rechterlijken aard zijn (zoodat een der partijen, die het contract niet nakomt, de andere voor den civielen rechter om schadevergoeding zou kunnen aanspreken), ware het niet, dat hierdoor de arbeidszekerheid van het bedrijf ernstig in gevaar zou komen. Om dit te begrijpen heeft men in de koelie-ordonnanties bepaald, dat tegen niet-nakoming der civiele verbintenis straf (vrijheidsstraf) kan worden opgelegd in sommige gevallen, en dit sanctionneeren van straf (Latijn: poena) wordt poenale sanctie genoemd.

Hoogachtend,
M. J. LUSINK.

Wij zijn den Heer L. zeer erkentelijk voor deze aanvulling, tevens verbetering, van het in het vorig Nr. verschenen stukje over de „P. S." Red. K. W.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Groningen en Ommelanden.

IN MEMORIAM JOH. BOERSMA.

Heden ontvingen wij bericht van het overlijden van onzen Voorzitter den heer Joh. Boersma, in den ouderdom van 59 jaren.

Wat de heer Boersma voor onze afdeeling i weest, weet ieder, die geregeld onze vergaderi bezocht. Een man met scherp doorzicht en warm hart voor onze Vereeniging. Waar het d hartiging der Indische belangen betrof, stond steeds op de bres. Vriendelijk en behulpzaam a was, stond hij steeds voor ieder klaar, die hem inlichtingen of hulp verzocht. In onze vergaderi zullen wij hem noode missen. Zijn heengaan kent voor onze afdeeling een groot verlies, s zal hij in onze herinnering blijven voortleven, al groot voorstander van de Indische wereld in Noorden.

Hij ruste in vrede.

Groningen, 16 September 1926.

J. FRANKE,
Secr.-Penning

Het Hoofdbestuur der Vereeniging Oost en sluit zich gaarne aan bij deze waardeerende den van deelneming bij het overlijden van den zitter der afd. Groningen, den heer Joh. Boe
Het H.B. voo

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

HOOFDBESTUUR DER VEREENIGING „OOST EN WEST".

R. Zuyderhoff, Voorzitter.
F. van Peski, Onder-Voorzitter.
F. H. W. J. R. Logeman, Lid.
F. H. A. van der Brugh, Secr.-Penningm.
E. Roodhuijzen, Amersfoort.
G. C. van den Wall Bake, Amsterdam.
W. C. Clasener, Amsterdam.
J. C. Baars, Apeldoorn.
Mr. J. Huges, Arnhem.
Mevr. de Douair. Jhr. W. C. Clifford Kock Breugel-Roelofs, Breda.
Dr. H. H. Zeylstra Fzn., Deventer.
Mevr. C. van Assen-Sol, Den Haag.
J. Franke, Groningen.
H. F. Wagenaar-Reisiger, Haarlem.
J. A. van Hamel, Leiden.
F. E. Luitjes, Nijmegen.
Z. G. Ph. Marcella, Rotterdam.
H. Somermeijer, Utrecht.

De heer Willem Niestadt, lid van „Oost en W voordrachtskunstenaar te 's-Gravenhage, Cornelis straat 56, die met succes een tournée door Indi maakt heeft, stelt zich in het a.s. winterseizoen schikbaar voor het geven van lezingen en voord ten, w.o. Indische onderwerpen in costuum.

Van de Redactie.

DE K. L. M.

Het winterprogramma 1926/27 van de Koninklijke L vaart Maatschappij bepaalt zich uitsluitend tot de explo der luchtlijnen op Londen en Parijs. De dienstrege zijn als volgt vastgesteld:

AMSTERDAM—ROTTERDAM—LONDEN v.v.

10.15 ↓	Amsterdam	↑ 13.50
10.45	Rotterdam	13.20
11.05	Rotterdam	13.05
13.15 ↓	Londen	10.15

AMSTERDAM—ROTTERDAM—PARIJS v.v.

10.15 ↓	Amsterdam	↑ 14.05
10.45	Rotterdam	13.35
11.05	Rotterdam	13.20
13.30 ↓	Parijs	10.15

De tijden in Nederland zijn uitgedrukt in A. W die in Engeland en Frankrijk in G. W. T.

12.00 A. W. T. = 11.40 G. W. T.

Het passagebedrag van en naar Londen blijft f 48.– naar en van Parijs f 39.50. Retourbiljetten kosten f 90.— en f 79.—.

PASSAGIERSLIJSTEN VAN DE K. W.-I. MAIL.

Met verwijzing naar het onder dit opschrift in het Nr. van 2 Sept. j.l. ingezonden artikel van den heer Fr. Oudschans Dentz, kunnen we uit zeer betrouwbare bron mededeelen, dat de Directie van den Kon. West-Ind. Maildienst aan het door velen uitgesproken verlangen zal voldoen. De namen der Nederl. passagiers, die van haar booten gebruik maken, zullen, evenals vroeger, weder worden gepubliceerd.

VERBETERING.

In het vorig K. W. is bij het stuk „Opbloei" tot ons Landwezen een hinderlijke drukfout ingeslopen, welke echter vermoedelijk door de meeste lezers reeds stilzwijgend verbeterd is. De naam van den Voorzitter der Vereeniging is niet Zuyderhof — zooals werd afgedrukt — doch Zuyderhoff.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS:

W. H. Verplak, Politieopziener in de residentie Semarang, p/a Pension Moermans, Paulstraat te Nijmegen.
H. Büttner, Boscharchitect der 1ste klasse bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. p/a H. Büttner, Eifa bij Alsfeld (Hessen).
J. de Widt, Politieopziener in de residentie Batavia, Tadamasingel 9, Zutphen.
Mevr. Ch. A. E. de Widt, geb. Hoorn, Commies bij het Departement van Onderwijs en Eeredienst, Tadamasingel 9, Zutphen.
Labruijere, Politieopziener 1ste klasse in de residentie Besoeki, Van Ostadestraat 362, 's-Gravenhage.
Ds. B. M. van Tongerloo, Predikant bij de Protestantsche Gemeente te Malang, p/a familie Kerstjens, Eindenhoutstraat, Heemstede.

A. C. Schipper, Politieopziener in de residentie Soerabaya, Wemeldinge.
S. C. Th. van der Paardt, Leeraar bij de H. B. S. te Soerabaya, p/a Mevr. van der Paardt, Prins Mauritslaan 24, Apeldoorn.
H. J. W. Beezhold, Werktuigkundige b/d S.S. en Tramwegen, Nova Zemblastraat 96 I, Amsterdam.
A. Peeters, Politieopziener in de residentie Batavia, Noordstraat 57, Vlissingen.
J. F. Dee, Controleur 1e kl. bij het Binnenlandsch Bestuur in de gewesten buiten Java en Madoera, Heerengracht 51, Leiden.
T. Hof, Onderwijzer der 1e kl. bij het O. E. L. O., Laan van Nieuw Oost-Indië 108, Den Haag.
A. G. W. Jansse, Gediplomeerd hoofdtechnisch ambtenaar bij den P. T. T. dienst, Hoogewoerd 43a, Leiden.
J. H. van Dranen, Adjunct-inspecteur der 1ste klasse voor het Volkscredietwezen, Weerdsingel W. Z. 25 bis, Utrecht.
W. Brijnen, Onderwijzer der 1ste klasse bij het O. E. L. O., Maretakstraat 13, 's-Gravenhage.
W. G. Huber, Gediplomeerd technisch ambtenaar 2de klasse bij den P. T. T. dienst, Marislaan 8, Bilthoven. 's Lands kas te Batavia; tot 1 October 1926: 2de
P. H. J. Vetter, Algemeen ontvanger 1ste klasse van 's Lands Kas te Batavia; tot 1 October 1926 2e Schuytstraat 146, 's-Gravenhage; vanaf 1 October 1926: Suezkade 97, 's-Gravenhage.
Ph. van Veen, Politie-opziener in de residentie Batavia; Gabriël Metsustraat 168, 's-Gravenhage.
P. G. Wagner, Hoofdagent van Politie 1ste klasse in de residentie Batavia; Van Hoornestraat 16, 's-Gravenhage.
H. J. Somer, Leeraar bij de Koningin Emmaschool te Soerabaja; Bezuidenhoutscheweg 369, 's-Gravenhage.
E. Tacoma, Controleur 1ste klasse bij het B. B. op Java en Madoera; Jan van Nassaustraat 121, 's-Gravenhage.
A. Hottinga, Onderwijzer 1e kl. bij het O. E. L. O.; Rochussenstraat 257b, Rotterdam.

Mutatiestaat van 15 tot 22 September.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
H. K. Hylkema, Ingenieur bij de Billiton-Mij. Amsterdam, Palestrinastraat 5. f 5.—	den heer F. de Munnik te Den Haag.
C. D. Roscam Abbing, Notaris, Arnhem, Pels Rijckenstraat 5. f 5.—	Secretaris Afdeeling Arnhem.
W. Geesink, Nijmegen, Parkweg 122. f 5.—	Secretaris Afdeeling Nijmegen.
D. Ph. Bouman, Hengelo, Deldenerstraat 192. f 5.—	den heer G. W. Stroink te Enschedé.
A. Kroese, Hengelo, Wolter ten Catestraat 61. f 5.—	den heer G. W. Stroink te Enschedé.
van der Meijden, oud-Luit.-Kolonel N.-I. L., Den Haag, Willem de Zwijgerlaan 29. f 10.—	Secretaris Afdeeling Den Haag.
J. E. Siegers, Hoofdbeheerder 's Lands Pandhuizen, Den Haag, Reinkenstraat 39. f 5.—	den heer W. Meijer te Den Haag.
S. Ferwerda, Hoofdadministrateur van „The Habo-an Tea Compy. Ltd." te Tandjong-Balei (S. O. K.). f 10.—	Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in Oost-Indië.

Afschrijven:

Joh. Boersma, Hoofdredacteur Nieuwsblad van het Noorden, Groningen (overleden).

Adresveranderingen:

J. F. Dee, Controleur B.B., van: Donggala naar: Leiden, Heerengracht 51. f 5.—
J. Stierstra, litt. jur. cand., van: Leeuwarden, Nieuwstad 99 naar: Oegstgeest, villa „Candida", Prins Hendriklaan 25. f 2.50 (Afd. Leiden).
J. Hangelbroek, litt. jur. cand., Leiden, van: Koninginnelaan 36 naar: Jan van Houtkade 8a.
J. Bergmans, oud-Ingenieur Waterstaat, van: Oosterbeek, Julianaweg 6c, naar: Soestdijk, Rembrandtlaan 6. f 5.— (Afdeeling Amersfoort).
Rectificatie: Th. J. F. A. Lieferinck, van: Arnhem naar: Oosterbeek, Utrechtsche Weg 93.
F. van Gent, oud-Kolonel-Chef Topogr. Dienst N.-I. L., van: Nijmegen, Staringstraat 11 naar: Den Haag, Sweelinckstraat 61. f 5.—
E. Tacoma, Controleur 1e kl. B.B., van: Banjoewangi naar: Den Haag, Jan van Nassaustraat 121. f 5.—
P. Dingemans, Resident m.v., van: Amsterdam, „Musempension", naar: Den Haag, Sweelinckplein 30. f 5.—
M. M. Raket, Gepens. onderwijzeres O.-I., van: Zutphen, Nieuwstad 87 naar: Den Haag, Irisplein 29. f 5.—

Mr. H. J. Matthes, oud-Raadsheer Hooggerechtshof v. N.-I., Den Haag, van: Van Weede v. Dijkveldstraat 52 naar: Frankenstraat 29.
Fred. Oudschans Dentz, W.-I. Ambtenaar m.v., Den Haag, van: Zoutmanstraat 14 naar: Obrechtstraat 163.
C. F. Hoeke, van: Buitenzorg, Gang Edwards 14 naar: Overveen, Julianalaan 110. f 5.— (Afd. Haarlem).
Dr. J. Pilon, van: Ortisei naar: Merano (Italia), Via Roma 84.
G. W. Stroink, oud-Kapitein N.-I. L., Enschedé, van: Renbaanstraat 80 naar: Goolkatenweg 80.
Mr. J. A. Bartelds, Lid Raad v. Justitie te Medan, naar: Den Haag, Groot Hertoginnelaan 188. f 5.—
G. M. Wigman, oud-Hoofd der Posterijen O.-I., van: Bandoeng naar: Zutphen, Markt 42. f 5.—
F. van Gulick, Gepens. Hoofdonderwijzer, van: Semarang naar: Bandoeng, Landraadweg 10.
C. ten Bosch, wd. Gouvernementsarts 1e kl., thans te: Semarang, p/a. Volksgezondheidsdienst.
P. A. Emanuel, Controleur B.B., thans te Telok-Betong.
R. G. W. Farret Jentink, 1ste Luit. Infanterie, thans te Malang.
F. H. Sanders, Controleur B.B., van: Kota-Agoeng naar: Weltevreden, Gondangdia Ketjil 20, p/a. Witzenburg.

Vereeniging „OOST en WEST"

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 2[3, Den] Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en [jonge]lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-[Indië] of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk ge[bied aan] personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heul[straat 17,] 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inl[ichtingen] zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „[Tehuis"] biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederl[and ver]toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. A[anvragen] te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan [2,] 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. [Zij die] bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbe[trekking] willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking [ten] aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelege[nheid] verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van d[e Dames] J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmid[dag] 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië ga[an].

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en [bij] MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede [druk].)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bez[emer].
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkr[ing en] Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw [herzien].)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw [herzien].)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. O[ost-Indië].
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordig[er der] Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk[ust].

NUMMER 39 DONDERDAG 30 SEPTEMBER 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË: Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

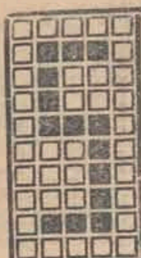
„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

CONTRIBUTIE ad f 5.- 's jaars minimum, voor het lidmaatschap dezer vereeniging, loopt voor hen die zich in het tijdvak van 1 October tot en met ultimo December opgeven tot en met ultimo December 1927. Zij ontvangen het „Kol. Weekblad" dus gratis gedurende het laatste kwartaal van dit jaar.

Uit onzen Kolonialen Expansietijd

door

H. A. RITTER.

Holland kan zich „wereldhistorisch" meten met Engeland. Dat heeft zelfs Seeley, de groote Engelsche „imperialist" erkend.

Aan die beteekenis van ons land te herinneren kan, ook tegenover sommige heerschende denkbeelden van den dag, zijn nut hebben.

Bovendien: de kloeke en daadkrachtige mannen, die binnen een „Halve Eeuw" de ware dominateurs van Indië werden, verdienen *meer* dan de vergetelheid, waartoe sommigen hen, in onzen tijd, maar al te graag zouden willen doemen.

Coen is de eerste op wien de aandacht valt. Hij bevestigde ons gezag en stichtte Batavia: *de parel van Indië*. Maar onder de mannen, die na hem kwamen, zijn er, wier arbeid eveneens aandacht en waardeering verdient bij hun pogingen om waar te maken wat Coen gezegd had: *Er is in Indië wat grootsch te verrichten.*

Dat grootsche wordt tegenwoordig voorbijgezien — omdat men van meening is, dat het doel onzer expansie uit den booze was. Maar men vergeet, dat het onrechtvaardig is de XVIe en de XVIIe eeuw te beoordeelen naar de begrippen die thans, in de XXe eeuw, geldig zijn omtrent dat wat het doel moet zijn van kolonisatie en omtrent de rol van een koloniseerenden Staat. Door dat te vergeten, pleegt men een onrechtvaardigheid, die door onzen grooten historicus Robert Fruin naar verdienste is gegeeseld. De begane wreedheden keurt natuurlijk niemand goed. Maar zonder ze te willen verdedigen, moeten wij toch vragen of de XXe eeuw het recht heeft zich als zoo bijzonder menschlievend voor te doen!

Het is nu juist drie eeuwen geleden, dat de doortastende admiralen, de stoutmoedige veldheeren, de energieke kooplieden, de krachtige regenten, aldus de taak voortzetten, door Coen aanvaard.

Dat voortzetten was niet gemakkelijk.

In de eerste plaats niet, omdat de Europeesche mededingers, vooral de Engelschen, zich veelal schaarden aan de zijde der in hun bestaan en onafhankelijkheid door ons bedreigde Inlandsche vorsten.

In de tweede plaats niet, omdat zij belemmerd werden door den koopmansgeest der Heeren XVII, die alle bezwaren en alle eischen van bestuur achterstelden bij het kunnen uitdeelen van hooge dividenden. En het is merkwaardig, dat telkenmale door de helderziende mannen, die in Indië de zaken te leiden hadden, werd gewezen op de noodzakelijkheid van verandering van stelsel.

Indië moest niet worden een gebied, waaruit alleen winst werd gehaald. Maar Indië moest worden *gekoloniseerd*. En daarvoor was noodig dat gebroken werd ten deele, zoo niet geheel, met het *monopolie*. Ten minste ten opzichte van Nederlanders, die zich in Indië wilden vestigen.

Coen had daarop reeds kort na de stichting van Batavia (1619) aangedrongen. Maar hem was, bij zijn tijdelijk vertoeven in patria (1627) beduid, dat hij zich in dat opzicht had te voegen naar de wenschen zijner gebieders.

Ondanks dit verschil van gevoelen, dat meermalen aan den dag trad, hebben de hoogere dienaren der Compagnie *goed*, somtijds *groot* werk geleverd — ook ondanks het feit, dat op de menschen waarmede zij moesten werken, in velerlei opzicht, veel viel af te dingen.

Gedeeltelijk was de leiding in patria ook daaraan schuldig, omdat niet alleen lieden van niet al te best allooi naar Indië werden gezonden, maar ook omdat de Compagnie zijn dienaren zeer karig betaalde.

Vandaar dat naast klachten over slecht gedrag, ook klachten over corruptie, en zelfs over ver- houding met den vijand talrijk waren.

Jacques Spekx was de eerste om de taak Coen — die te midden van het tweede beleg Batavia (1629) was gestorven — verder vo zetten. Hij slaagde er in den vijand voor goed weren, door vernietiging van diens voorraa ren te Gabang en te Tegal. Het groote leg Sultan Ageng werd vernietigd door den ho nood. „In de ommelanden van Batavia heeft iemand de duizenden kunnen tellen, slacht van dit tweede beleg. Op de lange berg- en bi wegen van Batavia tot Midden Java nog mi Spekx zelf, eigenlijk met tegenzin Gouver Generaal geworden, voerde niet heel veel me dan deze bevestiging van het gezag.

Maar daardoor kon zijn opvolger Hendrik wer (1632) met zijn voortreffelijken Directe neraal Antonie van Diemen zich wijden aan d betering van den bestuurstoestand. De Eng Compagnie toch, die ook te Batavia was ge maar reeds door Coen als mededinger uitg keld, week naar Bantam. Voor den Spanjaa den Portugees behoefde men niet meer be te zijn.

Er was orde te stellen op veel zaken van be en op de samenwerking tusschen de verschil kantoren in den Archipel.

De aandeelhouders ondervonden door de „uitdeelingen" — nooit minder dan 12½ %, het dubbele — de gevolgen zoowel van het houden aan het monopolie, als van de kracht wijze, waarop in Indië werd geregeerd. De aa len der Compagnie stonden op 300 %. Vele m nen stroomden Holland uit Indië binnen. N leen rechtstreeks uit de verkochte goederen, ook vanwege de ambtenaren, die kans zagen ticuliere winst te maken. In Holland zelf vers den de uitrustingen van de 40 groote Oosti vaarders, die jaarlijks vertrokken, de soldij duizende bootsgezellen en soldaten, veel wel onder alle kringen der samenleving.

Antonie van Diemen volgde zijn chef reeds dig op (1636). Gedurende de negen jaar, dat hi het bewind bleef, kenmerkte hij zich door beleid en kracht. Hij werd genoemd „een t Coen in rechtvaardigheid en zuiverheid van en in bekwaamheid en ijver voor de belange Compagnie."

Onder dat bewind was de Compagnie er da niet op achteruitgegaan. In de allereerste zorgde hij er voor, dat de Portugeezen uit C verdreven werden en de Compagnie daar de leenhandel in peper, kaneel, olifanten en elpe verkreeg. De tegenslag, dat Japan de Holla weer uitdreef, trachtte hij te vergoeden do Formosa een werkelijke Hollandsche kolon stichten. Wat hem zeer goed gelukte.

De onderzoekingstochten, die hij liet doen, den echter geen practische resultaten op — werd zijn naam er door vereeuwigd. Hij was de laatste, die in agressief optreden door de ren XVII werd gesteund.

Zijn naaste opvolgers werden Van der Lij Reiniersz. Geen van beiden behoorden tot de nen, geschikt, om door krachtig optreden de pagnie „op nieuwe banen te leiden of zelfs langs de oude tot hoogeren bloei te brengen. werd voorgeschreven: „modeste, nederige en delijke houding" tegenover de inlandsche vor „voorzichtige terughoudendheid" tegenover E sche en andere mededingers. Het monopolie „ondanks de vertoogen van vele leden der In Regeering" worden gehandhaafd. De „dure verneurs mochten niet meer terugkeeren.

De Compagnie vergat evenwel dat haar be vorderde: voortdurende uitbreiding. Van vestigden toestand tegenover, nog niet gehe derworpen, Indische Vorsten, vooral op een

...oten groot, eiland als Java kon nooit sprake wezen. De verdere geschiedenis der XVIIe eeuw heeft dat voldoende bewezen. Ondanks zich zelf, heeft de Compagnie Java dan ook in den loop dier eeuw gedeeltelijk veroverd en heeft zij wat er aan onafhankelijk vorst nog over was, gehandicapt. Dat geschiedde ook onder den buigzamen Gouverneur-Generaal, die langer dan 25 jaar het gezag der Compagnie met groot geluk heeft gehandhaafd.

Wij bedoelen hiermede Johan Maetsuycker (1653—1678). Diens bestuur begon al dadelijk met de verovering van Ceylon door van Goens, die tevens door de inname van Manaar, Negapatnam, Cochin, enz. aan de Portugeesche heerschappij in Indië feitelijk een einde maakte. De admiraal Speelman nam levendig aandeel in de onderwerping van Macassar, waardoor het duurzaam en rustig bezit der Molukken verzekerd was. Op Sumatra voelden Palembang en Padang de zware hand der Compagnie. En op het laatst van zijn bewind begon de groote oorlog op Java tegen Troeno Djojo — de aanvaller van Mataram. En het is hier Speelman weer, die aanpakt. Tegen den wensch der Hooge Regeering te Batavia, op wier angstige brieven: dat hij de Compagnie in een kostbaren oorlog wikkelt, hij o.a. antwoordt: dat er zoovele bezwaren in worden ontwikkeld: „dat daaraan bijna niets schijnt te gebreken, als het nedervallen van den Hemel, waaronder noodzakelijk het heele menschelijk geslacht zou moeten versmoren".

Dat geeft een denkbeeld van *de tegenstrijdigheid tusschen de opgelegde onthouding en de eischen der realiteit*, ingezien door een krachtig en voortvarend karakter als Rijklof van Goens bezat. Toch was Maetsuycker niet ongeneigd om partij te trekken van de omstandigheden. Maar hij deed dat meer diplomatiek en sluw dan de gewoonte is van vloot- en krijgsaanvoerders. Vooral in het laatste gedeelte van zijn bestuur, toen de Compagnie, zij het dan ook *nolens-volens*, hun wijze van optreden moeten volgen. Zij was als *krijgvoerend handelslichaam* zóó machtig geworden, dat hare bemiddeling door de twistende Indische Vorsten met [illegible]gte werd ingeroepen. Van koopman was zij geworden „Souvereine Macht in Indië, omgeven door luister en machtsvertoon. Zij *moest* streven naar de *alleenheerschappij in Indië*."

Hare positie was tegen het einde van Maetsuycker's regeering te machtig geworden om mededinging te dulden, hetzij van Europeanen of Indische Vorsten. Zij beschikte over den alleenhandel in bijna den geheelen archipel.

Wel was Formosa aan Coxinga verloren, maar zij beheerschte den geheelen specerijhandel op de Molukken. Zij bezat Macassar, Ceylon, de Kaapkolonie. Op Perzië en Arabië dreef zij een bloeienden handel. De Engelschen had zij geheel uit den Archipel verdreven. Haar krachtig bestuur te Batavia boezemde den inlandschen grooten het noodige ontzag in. Inwendig heerschte er orde en rust. De „Artikelbrief", door Maetsuycker in 1658 uitgevaardigd, zette het geheele bedrijf en bestuur der Compagnie op vaste grondslagen en het zijn, zonder twijfel, niet in de laatste plaats de rechtsgeleerde bekwaamheden van Maetsuycker geweest, die daarbij uitkwamen. Al levert die brief ook de bewijzen, dat het toen de Compagnie slechts te doen was om de grofste winsten te behalen.

Er hoeft niet aan getwijfeld te worden, dat de Hollanders, die aldus den geheelen Archipel onder hun invloed, zoo niet onder hunne souvereiniteit, brachten, buitengewone daden hebben verricht.

De Europeesche mededingers — spoedig van mededingers vijanden — waren niet te verachten en de inlanders, getuige den tweemaal herhaalden aanval op Jacatra (Batavia) evenmin.

Maar niet alleen de oorlog, ook het bedrijf, de handel, eischten groote krachten, groote bekwaamheden, doorzettingsvermogen en wil.

Bij het einde van Maetsucyker's regeering is het groote werk, de vestiging, volbracht. De latere Gouverneur-Generaals hadden slechts in stand te houden en als het kon voort te bouwen op wat was aangevangen, met hoeveel tegenstand zij ook te kampen hadden.

De volgende vijf en twintig jaren in de 18e eeuw vormen het tijdperk van den grootsten bloei der Compagnie. Haar octrooi, waar zooveel om te doen was geweest in de afgeloopen eeuw, was tot 1740 verlengd. Zij had de Republiek herhaaldelijk krachtig bijgestaan. Een sterke vloot en een leger van 8000 man konden aan hare eischen kracht bijzetten. Alle Europeesche volken had zij uit den Archipel verdreven. Hare dividenden waren de laatste 37 jaren der 17e eeuw nooit minder dan 20 % geweest. Het woord van Coen was ingelost. *Er was inderdaad in Indië wat grootsch verricht.*

Om over dien bloei te schrijven, behoort niet tot het doel van dit artikel. Dat doel was alleen, te herinneren aan de beteekenis der mannen, die het groote Indische handelsrijk, *waarop nog het bestaan van ons volk berust*, vooral in tijden van gevaar, zooals in en na den wereldoorlog bleek, hebben gesticht.

Noesa Kambangan als Open-Lucht-Gevangenis

door

J. F. C. NIENHUIS,

Oud-Hoofd van het Gevangeniswezen in N.-I.

Weg met de cel, plaatsing in een open-luchtgevangenis! Dat is de leuze, die al sedert eenige jaren in ons land wordt aangeheven door hen, die ijveren voor de doorvoering van de, thans nog als proef, te Veenhuizen toegepaste wijze van tewerkstelling van tot gevangenisstraf veroordeelden buiten de muren der gevangenis. Het verblijf, waarin de gestraften na afloop van hun dagelijkschen arbeid in de buitenlucht worden opgesloten, wordt open-lucht-gevangenis genoemd.

Deze in ons land meer en meer veld winnende beweging is echter niet zoozeer gericht op het verkrijgen van een bepaald soort gevangenis, zooals de leuze zou doen vermoeden, doch beoogt in hoofdzaak afschaffing, althans beperking, van het stelsel van afzondering gedurende den arbeid.

De voorstanders van de „open-lucht-gevangenis" hebben onlangs bij hun streven grooten moreelen steun gekregen door de uitspraak van het, in de laatste week van Juli van dit jaar te Brussel gehouden, Internationale Strafrechtcongres. Ten aanzien van de vraag of de arbeid in de buitenlucht door de strafgevangenen aanbeveling en toepassing verdient en zoo ja op welke wijze, heeft dit congres het volgende antwoord gegeven:

„Aangezien de arbeid „in aperto" (in de buiten-
„lucht, buiten de muren der gevangenis dus) in
„semi-vrijheid op oordeelkundige wijze toegepast
„en georganiseerd, moet beschouwd worden als het
„werkzaamste middel tot verbetering der veroor-
„deelden, spreekt het Congres den wensch uit, dat
„deze instelling in groote mate moge worden inge-
„voerd en aangewend in verband met de gewoon-
„ten en economische omstandigheden der verschil-
„lende landen en rekening houdende met de nood-
„zakelijkheid eener streng doorgevoerde selectie
„voor die veroordeelden, waarvoor bedoelde arbeid
„voldoende garanties inhoudt, dat daardoor een
„zoodanige zedelijke verbetering ontstaat, dat een
„geleidelijke aanpassing aan het maatschappelijk
„leven kan worden verkregen."

Nederlandsch-Indië, dat het cellulaire stelsel, zelfs voor veroordeelden van Europeeschen landaard, nimmer heeft gekend en waar de arbeid buiten de muren der gevangenis voor de veroordeelden van Inlandschen landaard langen tijd de eenige geoorloofde wijze van tewerkstelling was, bezit reeds tal

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Tapbare Hevea-rubbertuin op Noesa Kambangan.

van open-lucht-gevangenissen. Echter levert Noesa Kambangan, het welbekende, slechts door een smalle vaargeul van Java's zuidkust gescheiden, eiland, een der meest sprekende voorbeelden van een met behulp van gestraften uitgeoefend goed georganiseerd cultuurbedrijf.

Nu ruim 20 jaar geleden is op Noesa Kambangan een begin gemaakt met den aanplant van caoutchouc leverende gewassen. Het was in 1905 toen, dank zij den krachtigen steun van den toenmaligen Gouverneur-Generaal van Heutsz, met de reorganisatie van het gevangeniswezen kon worden aangevangen. Gewest voor gewest op Java kwam aan de beurt voor een grondige verbetering in de wijze van tewerkstelling van de gestraften.

Aanvankelijk werden op Noesa Kambangan uitsluitend tot minder dan 1 jaar dwangarbeid veroordeelden (Javanen uit Banjoemas) tewerkgesteld. Doch al spoedig, in 1906, is begonnen met daar ook dwangarbeiders van Atjehschen landaard heen te zenden. Met deze Atjehsche veroordeelden wist men eigenlijk nergens goed raad, er was geen land mee te bezeilen. Waar ze ook heen werden gezonden: Amboina, Merauké, Makassar, overal veroorzaakten zij ernstige ongeregeldheden. Ten slotte ging men er toe over deze lieden in enkele groote gevangenissen op te sluiten en werkeloos te laten.

Een poging om ze over verschillende gevangenissen, waar sedert 1905 ambachtswerk werd uitgeoefend, te verdeelen, gaf slechts teleurstelling. Overal veroorzaakten de Atjehsche dwangarbeiders onrust en moeilijkheden, alleen als dragers bij militaire expedities (Bali en Boni) hebben zij goed voldaan. Voor gemeenschappelijken arbeid met lotgenooten van anderen landaard binnen de muren der gevangenis, bleken zij geheel ongeschikt. Tewerkstelling op Noesa Kambangan bracht de oplossing van het vraagstuk, wat met de Atjehsche veroordeelden moest worden aangevangen. Aanvankelijk werd met slechts een betrekkelijk gering aantal van 200 man begonnen, eerst moest een proef genomen worden in hoeverre zij voor landontginning te gebruiken zouden zijn. Hoewel ook hier telkens weer te kampen viel met luiheid, delijk verzet en onhandelbaarheid, waren de beidsprestaties van de Atjehsche dwangarbeid over het geheel genomen, toch waardevol. Voor open kappen van zwaar boschterrein en voor geschikt maken van den geaccidenteerden boden voor den aanplant van ficus elastica, welke uithoudingsvermogen en tamelijk veel krachtsinspa[nning] vereischen, waren er onder de gestraften betere arbeidskrachten te vinden.

Een beschrijving van de verdere ontwikkeli[ng] de gestadige uitbreiding van den rubber-aan[plant] op Noesa Kambangan, in het 20-jarig tijdva[k] achter ons ligt, zou, hoe beknopt ook, meer ru[imte] eischen dan waarover hier kan worden besch[ikt]. Ondanks de groote moeielijkheden waar[mede] voortdurend moest worden gekampt, de gebre[kki]ge en soms geheel onvoldoende hulpmidd[elen] waarmede moest worden gewerkt, is onverp[oosd] voortgegaan op den weg, die tot verbetering [van] Noesa Kambangan als oord van tewerkstelling [voor] Inlandsche gestraften moet leiden. En, al is, [uit] pénitentiair oogpunt bezien, het ideaal nog niet bereikt, al bestaat er voor de verzuchting „Noesa Kambangan”, veeleer „Soesa Kamban[gan]” zou kunnen heeten, nog alle reden, toch mag gerechte trots gewezen worden op hetgeen volharding en noeste vlijt hier hebben gewrocht.

Op het einde van het vorig jaar besloeg het rubber beplantte oppervlak van Noesa Kamban[gan] ongeveer 700 H.A., waarvan 6/7 hevea brasiliensis en 1/7 ficus elastica. Hoewel de ficus-tuinen sedert jaren niet meer in tap waren, is toch in het jaar met zijn loonende rubber-prijzen, be[halve] de gewone productie van hevea, ook de ficus-be[wer]ding weer aangevat. In dat jaar is ongeveer 1[..] K.G. hevea en bijna 11000 K.G. ficus verkoc[ht te]gen gemiddelde prijzen van resp. *f* 3.35 en [...] per K.G.

Het aantal gestraften, dat in 1925 bij het cu[ltuur]bedrijf op Noesa Kambangan is werkzaam geweest, bedroeg gemiddeld 1297 per dag.

Na aftrek van alle onkosten, waaronder ru[...]

schrijvingen, rente van (fictief) kapitaal en het zetten van de arbeidswaarde van de gestraften, en voor het Gouvernement van Nederlandsch-Indië een netto-winst worden geboekt van bijna 3/4 ton (f 272930.15).

Dat een dergelijk gunstig finantieel resultaat behaald, is niet alleen te danken aan de stij- van de rubber-prijzen, doch ook aan het stre- van het cultuur-personeel om den kostprijs rubber zoo laag mogelijk te houden. Er is Noesa Kambangan zuinig en met overleg ge-, de kwaliteit van de rubber is van dien aard, steeds de hoogste prijzen kunnen worden be- en elke voorraad grif koopers vindt. Zal dat blijven?

Tot vóór de invoering van de nieuwe salaris-regeling, had het cultuurpersoneel op Noesa Kambangan aanspraak op een zeker deel van de gemaakte winst. Evenals in een particulier bedrijf het personeel er dus belang bij, dat een zoo mogelijke winst werd behaald. Immers hoe winst, hoe grooter het bedrag aan tantièmes. Dat is nu anders geworden, een hoogere uitkeering als aandeel in de netto-winst dan 2 maanden salaris, laat de nieuwe salaris-regeling niet toe. Voor het thans in dienst zijnde cultuur-personeel, dat jaren lang op een te lage bezoldiging gewerkt heeft, geleefd heeft in de hoop en de verwachting, er wel weer eens goede jaren voor de rubber zouden aanbreken, is het zeker in hooge mate grievend en teleurstellend, dat de met 1 Februari 1925 ingevoerde nieuwe salaris-regeling, de deur juist voor hun neus heeft dicht geslagen.

Stond nu hiertegenover een bezoldigingsregeling, die eenigszins goed maakte, hetgeen als aandeel in de te behalen winst voor het vervolg wordt onthouden, dan zou er nog reden zijn tot berusting. Doch dit is allerminst het geval. Vergeleken bij de salarissen, welke aan het personeel bij particuliere bedrijven worden betaald, waar onder heel wat aangenamer en minder gevaarlijke omstandigheden wordt gewerkt, wordt het cultuur-personeel op Noesa Kambangan schamel bezoldigd.

De gevolgen van deze neiging tot nivelleeren en het zij schuiven van rechtmatig verworven aanspraken, zullen zich ongetwijfeld spoedig doen gevoelen. Personeel dat zich onbillijk en onrechtvaardig bejegend voelt, verslapt in ambitie, daar is geen ontkomen aan.

Niet alleen uit een oogpunt van billijkheid tegenover het personeel, doch ook als een verstandige maatregel in het belang van het caoutchouc-bedrijf zelf, had het aanbeveling verdiend, ten behoeve van het cultuur-personeel op Noesa Kambangan, dat vóór 1 Februari 1925 in dienst was genomen, een

NOESA KAMBANGAN. — Aanlegplaats Djoembleng met Rubber-etablissement.

overgangsbepaling te maken, waarbij reeds verkregen aanspraken op een zeker aandeel in de winst werden gewaarborgd.

Adviezen inzake Adatrecht.

Op verzoek van de afdeeling Adatrecht van het Kon. Bat. Gen. v. K. en W., geven we gaarne plaats aan het volgend schrijven (gedateerd Weltevreden, 13 Aug. 1926).

Herhaaldelijk ontvangen de leden van de afdeeling Adatrecht van het Kon. Bat. Genootschap langs particulieren weg vragen betreffende het adatrecht in verband met zich in de praktijk voordoende moeilijkheden.

Dit geeft onze Afdeeling aanleiding bekend te maken, dat zij — evenals de vroegere Commissie van Bijstand voor dat Adatrecht, in wier plaats zij is getreden — gaarne bereid blijft om desgewenscht aan ieder ambtenaar, die bij rechtspraak of bestuursvoering voor een adatrechtvraag komt te staan, zoo volledig als in haar vermogen ligt inlichtingen te verschaffen aangaande de door hem ondervonden moeilijkheden.

Adres: Kon. Bat. Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, Koningsplein 13, Weltevreden.

Van Week tot Week.

Dinsdag 21 tot Maandag 27 September.

Centraal Haagsch Comité voor de Padangramp. De uitvoering op 9 October a.s. In aansluiting aan vorige berichten meldt men ons nader, dat op den avond van den 9en October in de „Twee Steden" de volgende personen en ensembles zullen optreden: Het orkest onder leiding van den heer Willem van der Meer met 25 musici; de heer Marius van Lokhorst, 1e luit. der Grenadiers, declamatie; Mejuffrouw Victorine van der Werff,

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

zang met medewerking van de heeren Hans Schouwman, klavier en P. C. Brederode, viool; eenige leden van de tooneelvereeniging „Ado" met een éénacter, terwijl de heer James Yeoland als conferencier zal optreden en na afwerking van het programma, tusschen de dansen door, eenige voordrachten ten beste zal geven.

Verlaagde posttarieven. Met 1 October a.s. treedt het Kon. Besl. van 16 Sept. in werking, houdende wijziging van posttarieven. De voornaamste wijzigingen met betrekking op de Indiën zijn:

Het tarief voor brieven en briefkaarten in het verkeer met Ned.-Indië, Suriname en Curaçao per landmail is gelijkgesteld aan het tarief, dat bij verzending van brieven en briefkaarten per zeepost van toepassing is, n.l.: brieven, de eerste 20 gram 10 cent; elk volgend gewicht van 20 gram 5 cent; briefkaarten 5 cent.

In het verkeer met Ned.-Indië, Suriname en Curaçao per zeepost kunnen nieuwsbladen en bijvoegsels in den zin van art. 1 1e lid sub c en d der Postwet bij abonnement gefrankeerd worden verzonden tegen het tarief geldende voor bij abonnement gefrankeerde nieuwsbladen in het binnenlandsch verkeer.

Het recht van verzekering voor brieven en doosjes met aangegeven waarde in het verkeer met Ned.-Indië, Suriname en Curaçao per landmail is verlaagd tot 5 cent per *f* 150.— of gedeelte van *f* 150.—.

Volledige inlichtingen geven de nieuwe tariefboekjes, welke op genoemden datum verkrijgbaar zijn op de postkantoren, tegen den prijs van 10 ct.

Regeeringscommissaris voor de Bestuurshervorming. Batavia, 20 Sept. (Aneta).[1]) Het Nieuws van den Dag voor Ned.-Indië meldt, dat de repatrieering van Prof. D. G. Stibbe, Regeeringscommissaris voor de Bestuurshervorming, verwacht kan worden.

Indisch Genootschap te 's-Gravenhage. Vergadering op Vrij. 8 Oct., des avonds om 7.45 uur. Onderwerp: Onderwijstoestanden in 't verre Oosten, in het bijzonder Java en Japan. Inleider: prof. D. van Hinloopen Labberton.

Bevorderd. Luitenant-kolonel der artillerie bij het O.-I. leger C. D. Lagerwerff is bevorderd tot kolonel.

Leerkrachten Middelbaar Onderwijs. Bij het Openbaar Middelbaar Onderwijs in Nederlandsch-Indië kunnen in 1927 worden geplaatst volledig bevoegde leerkrachten (bij voorkeur mannelijke) voor Nederlandsch (eventueel met bevoegdheid Geschiedenis), Aardrijkskunde, Fransch, Duitsch alsmede van ervaren physici (doctoren of doctorandi Wis- en Natuurkunde) en Scheikundigen (doctoren of doctorandi). Inlichtingen bevat de Nederlandsche Staatscourant van 14 Sept. No. 177.

Kolonel A. F. A. Hoog †. Te 's-Gravenhage is op den leeftijd van 49 jaar overleden de heer A. F. A. Hoog, gepensionneerd kolonel-titulair van de artillerie O.-I. leger. Na zijn Indische dienstjaren is kolonel Hoog van 1911 tot 1 Januari 1926 gedetacheerd geweest aan het Dep. van Koloniën. Met laatstgenoemden datum was zijn pensioen ingegaan. De overledene was ridder in de Orde van Oranje Nassau (met de zwaarden).

Sociaal-democratische Indische Club. De *N. R. Ct.* van 21 Sept. meldt: Opgericht is de Sociaal-democratische Indische Club. Op de oprichtersvergadering waren een twintig sociaal-democraten aanwezig, alle oud-Indisch-menschen. De club is opgericht met instemming van het partijbestuur der S. D. A. P. De secretaris van dat bestuur, de heer Werkhoven, was ook aanwezig. Het doel van de club is ten behoeve van de verschillende organen van de moderne arbeidersbeweging gegevens te verzamelen en bij te houden over belangrijke onderwerpen betreffende Indië. Verder het geven van schriftelijke en mondelinge voorlichting in periodieken, in openbare vergaderingen, op cursussen en aan jeugd-organisaties.

Met de Indische Sociaal-democratische Partij bestaat een vriendschappelijke band.

Tot voorzitter is gekozen de heer Cramer, tot secretaris de heer Vleming, tot penningmeester de heer Harkink.

1) De tekst van de hiervolgende Aneta-telegrammen is ontleend aan de „Nieuwe Rott. Crt.".

Tot de onderwerpen, die voor behandeli aanmerking komen, behooren de poenale s het uitvoerrecht op de bevolkingsrubber, de tingen en het mailitaire vraagstuk voor In

Assistent-resident van Sintang. Buitenzorg, 25 (Aneta). Met ingang van 5 Oct. is benoemd t sistent-resident van Sintang (Westerafd. Borneo) de heer J. P. Verheul.

Uitzending van jonge lieden naar Indië. Het b der vereeniging „Jan Pietersz. Coen" te A dam deelt mede, dat omstreeks 9 October a derom een groep jongelui voor een reis naar Oost-Indië zal vertrekken. Het betreft hier de de en laatste groep van dit jaar. Zij besta zeven jongelieden, wier leeftijd wisselt van 22 jaar. De uitreis geschiedt per vrach „Siantar" van Rotterdam, terwijl het opo in Indië, evenals bij de vorige groepen, on twee maanden zal zijn, waarin vooral de O van Sumatra en Java zullen worden bezocht.

Het vertrek is op begin October vastgeste einde de deelnemers nog eenige weken den logischen cursus van het Koloniaal Insti kunnen laten volgen.

De leiding van deze groep is opgedragen a heer A. R. Kuiper, oud suiker-administrateu

Kunst, Kunstnijverheid en Huis

In Boeatan's Toonkamers.

Voor het uitstalraam in Heulstraat 19, den Haa sedert eenige dagen een groot olieverfschilderi den bekenden Indischen kunstschilder *Eland*, vo lende een gezicht op een deel van het Tobameer door den vervaardiger goedgunstig is afgestaan worden verloot ten bate der slachtoffers van de dangramp, de gevolgen der aardschuivingen, w der daarginds nog zoo velen zuchten, die ten z medelijden en daadwerkelijke hulp behoeven, o hunne Westersche broeders en zusters. Loten v per stuk zijn te verkrijgen, zoowel bij „Boeata bij het Hoofdbestuur der Ver. „Oost en West" Heulstraat 17) en op den voor hetzelfde doel te uitvoeringsavond, met bal na, op 9 October a.s. zalen van Hotel de Twee Steden op het Buitenh 's-Gravenhage, waarvoor eveneens nu reeds toe kaarten van *f* 2.— per persoon te koop zijn.

Naast dit schilderij in vergulde lijst staan een kleine stukken van den Duitschen kunsts *Schwerdt*, gedeelten van Bataksche kampongs gevend, niet ver van het Tobameer gelegen. De der, die thans in de buurt van Medan aan den is en daar reeds een zeer goed beoordeelde te stelling hield, zond eenige proeven van zijn kuns heen, waarvan dit er twee zijn; meerdere zijn achterlokaal ter bezichtiging.

En tusschen deze schilderstukken liggen op vloer van het uitstalraam van „Boeatan" mooie ten, uit de Padangsche Bovenlanden afkomstig. En den wand hangen weefsels uit diezelfde streken wijl daarbij verder nog allerlei vlechtwerk: mandjes en taschjes uit verschillende oorden v archipel tentoongesteld zijn, een uitstalling, die haar typisch Oostersch karakter bizonder de stelling der voorbijgangers trekt.

Menigeen stapt dan ook de toonkamers binnen alleen om, door de geuren gelokt, van de met zo reide en door vriendelijk behulpzame hand diende Indische spijzen te proeven, maar ook om in de beide localen rijkelijk tentoongestelde Ind sche handwerk te bewonderen, zoo mogelijk door koop toe te eigenen, om er in eigen of bev omgeving eerst recht van te mogen genieten.

In de voorzaal hangen thans prachtvolle weefsels uit de binnenlanden van Borneo, afgew door de zoo bizonder decoratieve schilden en m der Dajaks.

Hoe voornaam van kleur en teekening zijn al *moel's* (omslagdoeken) en rokjes, waarop warme rood-bruine tinten hunner plantaardi stoffen door de zoo kunstige *ikat*-bewerking streng gestyleerde mensch-, dier- en plantm zijn toegepast, zóó, dat deze weefsels ook in smaakvol ingerichte Westersche omgeving hooggew waardeerde sieraden zijn, daar zij door hun g dempte kleur bijna overal bijpassen, zelden u toon slaan.

In het achterlocaal is een keurverzameling kunstnijverheid op velerlei gebied uit bijna alle streken, zoowel van Oost- als van West-Indië, niet alleen velerlei weefsels, maar ook koper-, zilver- en andere metaalarbeid, en aardewerk tot zelfs van de Key-eilanden. In Java vooral prachtige batiks en gongs in bijpassend gebeeldhouwde standaards en hangers in garoeda-vorm, om slechts enkele dingen te noemen uit die overgroote verscheidenheid. Er schiet aan alle kanten ruimte te kort, om zoowel 't een als het ander een passende plaats te geven, opdat deze bewonderenswaardige kunst behoorlijk tot haar recht zal komen. Een belangstellende bezichtiging zijn de Toonkamers ten volle waard.

Wajangfiguren ter bestudeering.

Nadat verleden week ons opstel onder bovenstaand opschrift geschreven was, viel ons oog op een artikel van P. B. in *„De Indische Verlofganger"* van 24 dezer, getiteld: *Mystieke Wapens*, waaruit wij, als een vervolg op hetgeen wij toen medeedeelden, het volgende aanhalen:

„De „koedi", in West-Java „koedjang" geheeten en op Madoera als „kodhig" en als „tjaloek" bekend, is in zijn meer bewerkte vormen „een soort mystiek wapen geworden van afwerende kracht."

„In den tweeledigen vorm van *sikkel met dissel* is het een uiterst practisch en solied hak- en tevens schilmes voor ruwe banboe- of houtbewerking; een landbouwers- tevens timmermanswerktuig, dat in een open houten scheede op den rug pleegt te worden gedragen. De geduchte Madoereesche „tjaloek" is een houwer, die een bijzonder type is van den Javaanschen „koedi", geperforeerd aan den top, die den vorm heeft van een reiger- of hanekop.

„De „koedi" behoort in zijn *geraffineerde* vormen, met een vogel- of een slangekop, soms met een wajangfiguur, tot de voorwerpen uit den ouden tijd, die men met den noodigen eerbied behandelt en verzorgt. Bij bijzondere gelegenheden worden zij — aldus Snouck Hurgronje — te voorschijn gehaald, schoongemaakt, gezalfd en bewierookt. In geval van ziekte worden zij met water overgoten en wordt dit vocht aan den zieke als geneesmiddel toegediend. Zij zijn wapens, waaraan geheimzinnige krachten worden toegekend, voornamelijk voor ouden van dagen en zwakke vrouwen; doch ook voor mannen, die zich in het woud begeven en, door een „koedi" bij zich te hebben, behoed worden voor gevaren van de zijde van kwaadwillige menschen, dieren of plaaggeesten. De geheime tooverkracht van deze buitenmodel-koedi's — aldus Hazeu — concentreert zich in het bijzonder op de bestrijding van de vele plagen, die dikwijls misgewas of algeheele mislukking van den rijstoogst veroorzaken. De landman steekt tot dat doel het toovermes in het bevloeiingswater van zijn veld, dáár waar de leiding in zijn sawah uitmondt, of wel loopt hij met zijn „koedi" eenige malen rondom het rijstveld. Zij ontleenen hun bovennatuurlijke eigenschappen aan hun ouderdom, doch ook aan de omstandigheid, dat zij in vroegeren tijd het wapen par excellence waren van kluizenaars en heiligen. De booze geesten en wilde dieren worden door de mystieke kracht — de „lucht" — welke uit het wapen uitgaat, aanstonds op de vlucht gejaagd.

„Als ceremonieel wapen kwam het mes ook op Madoera voor; soms als lanspunt, zoo in een staatsielans van een der vroegere Pangerans van Pamekasan. Volgens *Rouffaer* zou de „koedi", zooals thans de „wedoeng" in de Vorstenlanden, tot het antieke hofcostuum hebben behoord, als symbool namelijk van zelfopoffering en onderdanigheid.

„Van de eigenaardig gevormde „koedi's" met een vogel-, „naga" (slange)- of „wajang"-kop kan men zich in volkslegende voorstellen, dat zij uit zich zelf, zonder door menschenhand bestuurd te worden, los zouden vliegen op den vijand. In hun symbolieke vormen kunnen zij met de werpknots en de werpspeer wellicht tot de slingerwapens „voor het gevecht van verre" worden gerekend; evenals het uit Celebes bekende boemerangachtige werphout.

„Eigenaardig is het, dat onder de in de wajangverhalen voorkomende wonderwapens geen „koedi" voorkomt. Wel zijn de bekende potsenmakers in de wajang-wong veelal gewapend met een sikkelmes, dat door zijn disselachtig uitsteeksel eenigszins den vorm daarvan heeft."

Ook Dr. *W. F. Stutterheim* schrijft in zijn reeds meer aangehaald plaatwerk, *„Cultuurgeschiedenis van Java in Beeld"*, onder fig. 217, voorstellend een drietal dergelijke wapens:

„Koedi's uit den *Kraton Kasepoehan* te Tjirebon (Cheribon). De staatsiekoedi is misschien meer nog dan de kris, een magisch voorwerp, waarbij het niet zoozeer op de bruikbaarheid als wapen of snijwerktuig, als wel op de daaraan toegekende magische kracht aankomt. *Koedi's* hebben den *naga*-vorm, doch kunnen, zooals de afbeelding toont, overigens verschillende dingen voorstellen, b.v. *wajang*-figuren, en dan liefst die der *panakawan's*."

In de meest rechtsche dezer drie *koedi's* vinden wij duidelijk de figuur van *Semar* weer, in diens welgedane, ronde vormen, met jolig slimme gelaatsuitdrukking.

En op blz. 154, bij de verschillende wajang-requisiten, vinden wij in hetzelfde boek bij figuur 227 als onderschrift aangeteekend:

„*Koedi-wajang*, magisch wapen, als figuur 217, op een steel van hoorn en met lemmet van ijzer. Het lemmet, hier eveneens tot een wajangkop uitgewerkt, met naar achteren afhangenden *géloeng* (haartooi), is geheel met ciseleerwerk versierd (Museum Leiden)."

Juist de in een punt uitloopende hoornen steel — precies dezelfde als waarmee alle wajangfiguren voorzien zijn, opdat zij onder de vertooning op de daartoe gereedliggende pisangstronk kunnen worden gestoken — duidt er op, dat de *koedi* wel degelijk bij de wajangvoorstelling te pas komt. De vraag is echter: waar en op welke wijze? Alweder een punt der bestudeering waard.

Onder de *wajang-koelit*-figuren is mede de indrukwekkend fraaie *Kekajon* of *Goenoengan* (boom- of bergstuk), waarmee o.a. bij de vertooning het begin en het einde van een episode worden aangeduid, een der merkwaardigste, wegens zijn verschillende versieringsvormen, alle aan de rijke tropische dieren- en plantenwereld ontleend.

Dr. Stutterheim schrijft:

„Het is in oorsprong een voorstelling van den *Meroe*, den hemelberg. Op dezen godenberg groeit de wereldboom *(nagasari)*, getooid met een *banaspati (kala-kop)*. Onder den boom meestal een gesloten poort met de bekende vleugels of, in plaats van de poort, een terras, waaronder *naga's* (slangen). Geheel onderaan de traditioneele hindoe-javaansche rotsmotieven. Soms bevindt zich bovenop den boom de *garoeda* (heilige vogel).

„Deze voorstellingen zijn zeer oud en houden misschien verband met die der oudste Aziatische culturen. Oud-inheemsche uit Achter-Indië medegebrachte voorstellingen en latere, op Java door de Hindoes gebracht, die onderling weer verwant zijn, spelen hier dooreen."

Alweder dus een belangrijk onderdeel der *wajang*, een nauwkeurige, diepgaande studie overwaard!

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Landbouwhoogeschool.

De Loc. (16 en 17 Aug. blz. 4 en 15) ontleent aan het verslag van het Algemeen Syndicaat van Suikerfabrikanten in N.-I. over 1925 enkele beschouwingen omtrent *onderwerpen van meer algemeenen aard:* Economische toestand der bevolking, Inlandsche teelt van handelsgewassen en opkoop van suikerriet van de Inlandsche bevolking, Financieele toestand en welvaartspolitiek, Opcenten op de Vennootschapsbelasting, Staatsbedrijven, Gouvernementssuikerfabriek, *Landbouwhoogeschool in Indië.*

Het *Bat. Nwsbl.* (19 Aug.) plaatst het schrijven dd. 8 Febr. 1926 van den directeur van Landbouw aan den Ondernemersraad over de wenschelijkheid en mogelijkheid van een stichting van een Landbouwhoogeschool in Indië. Het daarop door den Bond gegeven antwoord luidde, dat van ondernemerszijde eenparig het standpunt werd ingenomen, dat voor het oprichten van een Landbouwhoogeschool niet de minste aanleiding bestaat. Het *B. N.* citeert vervolgens het oordeel van den Bond van Eigenaren *(Beniso)* wat *de suikerindustrie in het bijzonder* betreft, neergelegd in het

schrijven van 16 Maart 1926 van den voorzitter van dien Bond *(Mr. Van Hassell)* aan den Ondernemersraad. De meening, dat tot dusver een onvoldoend aantal landbouwkundig opgeleide krachten bij de suikerondernemingen in Ned.-Indië werkzaam is, kan door *mr. v. H.* niet worden onderschreven. Voor zoover bij die industrie aan dergelijke krachten behoefte bestaat, kan aan de vraag steeds voldoende, zelfs in ruime mate worden voldaan uit de abituriënten van opleidingsinrichtingen in Nederland. Geconstateerd moet zelfs worden, dat reeds sedert geruimen tijd het aanbod de vraag verre overtreft, zoodat scherpe selectie bij de keuze van personeel kan worden, en ook wordt toegepast. In de suikerindustrie is de vraag naar krachten, welke eene hoogere landbouwkundige opleiding hebben genoten, volstrekt niet zoo groot als dikwijls wordt ondersteld. Het zijn vooral — ook voor de leidende functies waarvoor hooger opgeleide krachten dan vooral in aanmerking zouden moeten komen — *de persoonlijke eigenschappen der candidaten,* die den doorslag geven, *naast den eisch eener voldoende ontwikkeling,* doch hoogere landbouwkundige opleiding staat allerminst bovenaan op de lijst der desiderata. De suikerindustrie zal, voor zoover bij haar voor de vervulling van leidende functies behoefte bestaat aan hooger geschoolde krachten, wel steeds de voorkeur blijven geven aan hen, die hunne hoogere opleiding genoten hebben in Nederland boven hen die haar ontvangen zouden hebben in Indië. En zulks juist met het oog op de vorming dier persoonlijke eigenschappen. *Mr. V. H.* vreest dat velen der abituriënten van eene Indische Landbouwhoogeschool in ongewenschte mate het aantal der ontevreden en zich miskend voelende „intellectueelen" zouden vergrooten. Voor wat de suikerindustrie betreft kan het bestuur van Beniso dus slechts verklaren, dat de stichting eener inrichting voor hooger landbouwkundig onderwijs in Indië het niet alleen geheel onnoodig, doch ook onraadzaam voorkomt.

In het jaarverslag wordt deze meening van Beniso door *Mr. Talma* geheel onderschreven. Hij voegt er nog eene opmerking van wijdere strekking aan toe betreffende *het Hooger onderwijs,* n.l. deze, dat men met dit onderwijs in Indië niet te hard van stapel loope en goed zal doen zich te spiegelen aan hetgeen men elders in de wereld ziet, n.l. dat *de arbeidsmarkt met universitair opgeleiden is overvoerd.* Bizonder leerzaam is, hetgeen men in dit opzicht bij onzen kolonialen nabuur Britsch-Indië kan waarnemen. In de begin 1926 gehouden zg. „Assembly" te Delhi werd bij de bespreking van het werkloosheidsvraagstuk aan dit verschijnsel ruime aandacht geschonken. Men heeft in Ned.-Indië thans een Technische en Juridische Hoogeschool, terwijl een Medische Universiteit op het programma staat. Dat men het voorloopig hierbij late.

Het *Bat. Nwsbl.* van 21 Aug. („Uit den tijd") brengt in herinnering het *oordeel van den heer Vester.* Onverholen sprak deze kortgeleden in een interview zijn vrees uit over een verschijnsel, dat aan de personeelsvoorziening uit Holland inhaerent is: de vervreemding tusschen werkgevers (in ruimen zin) en werknemer. Tegenover den jongen man van vroeger, die de tuinen introk met de zekerheid, dat hij de beginselen van zijn vak nog te leeren had (en in de eerste plaats de taal en den tact om met de bevolking om te gaan), die met het volk meeleefde, staat de jonge man van nu, die slechts zijn dagtaak vervult en zich dan verder niet met het volk bemoeit. Met alle gevolgen, welke uit dit langs elkaar heen gaan op den duur moeten voortvloeien. Dezelfde opmerker zag ook helder in, dat de volksbeweging niet zonder invloed kan blijven op den economischen toestand. Als een teeken des tijds wees hij op de aanwezigheid van een Inlandschen tuinopziener op een der Factorij-fabrieken, een man, die gelijk opwerkt met zijn Europeesche collega's en uiteraard met hun gelijk op gaat. En in dit verband sprak de heer Vester ook over de *onderwijs-politiek:* zocht men het niet in te eenzijdige intellectueele opleiding, dan ligt *ook voor de landskinderen een toekomst in de hoogere cultures.* Deze uitspraak — merkt het *B. N.* op — achterhaalt die van het Suikersyndicaat en zij geeft mede het antwoord. Het is nog geen 20 jaren geleden, dat van belanghebbende ondernemerszijde op gelijke, misschien nog iets sterker wijze, opgekomen werd tegen de idee van hooger onderwijs in Indië. Nog geen tien jaar later volgde de reactie op die afwijzende houding: het was van ondernemerszijde, dat de grondslag werd gelegd voor de Technische Hoogeschool te Bandoeng. Wellicht komt ten aanzien van het landbouw-onderwijs, de inkeer nog sneller!

Erfpachtspolitiek, Bataksch exclusivisme, enz.

De *Java-Bode* (24 Aug.) meldt uitvoerig de nieuwe maatregelen door de Regeering uitgevaardigd ten[...] zien van de te volgen *gedragslijn bij de uitgift[e van] erfpachtsperceelen in de Buitengewesten.* Inges[teld is] een interdepartementale commissie voor de we[...] politiek. Een meer soepele gang van zaken is m[...] gemaakt, o.m. in dezen zin, dat het onderzoek [...] bij de aanvragen behoorende kaarten door den [cen]tralen dienst eerst moet plaats vinden na de toe[...] van het erfpachtsrecht, doch voor de inschrijving [...] van. Verder zal ten opzichte van erfpachters, die [...] blijk geven ernstig te streven naar ontginning, [...] de hand gehouden worden aan de z.g. bebou[wings]clausule. Overigens is deze clausule voortaan ten [...] deele van de erfpachters ruimer gesteld.

Het *Soer.* Hbl. (16 Aug. 3de bl. Z.) wijst er o[p ...] thans nog jaarlijks minstens één millioen op Ta[...] moet worden bijgepast. Een goede politiek eisch[t ver]andering in den toestand. Dit is niet alleen m[...] door het opleggen van billijker lasten aan de be[...] aldaar, doch ook door die gewesten tot hooger o[ntwik]keling te brengen, waardoor hunne productivitei[t ...] In laatstbedoelde richting werkt de bevolking [...] niet voldoende mede. Reeds vroeger stelde ee[...] dier bevolking zich op streng nationaal standpu[nt ...] Batakland voor de Bataks. Men stond vijandig [...] over de invasie van Westersch kapitaal. Met de[...] „de grond onzer vaderen worde niet aan vree[...]gen gegeven" is achtereen gewerkt. Ook thans [...] de bevolking nog de tactiek te volgen: *zooveel[...]lijk uitsluiting van vreemden.* Den Batak, die te[...] de middelen van elders, die zoo gaarne uitzwe[...] in ander gebied, ver van zijn land, te werken, [...] worden duidelijk gemaakt, dat hieraan onafsc[heide]lijk is verbonden een zekere inschikkelijkheid [...] het kapitaal, dat in zijn land belegging zoekt.

De Sumatra Post schrijft over: *„Koeliemisha[ndelin]gen"* (23 Aug.). *„De Koffiecultuur in Ned.-Indi[ë"* ...] Aug. 2de bl.) en *„De Javaan in Deli"* (24 Au[g.); ...] *Deli Crt.* over: *„Kolonisatie-mogelijkheden"* ([...] Een interview met res. Van der Jagt), *„Inl[andsche] rubber in Tapanoeli en de Westkust"* (25 Au[g.), ...] *opsporing van aardolie"* (25 Aug. 2de bl.), [...] *vreemde element in Indië"* (26 Aug.), *„De koe[limis]handelingen op Poelau Mandi"* (26 Aug.); het [...] *Hbl.* over: *„De landbouw voorlichtingsdienst"* ([...] 17 Aug. 3de bl.).

De Chineezen vragen gelijkstelling.

Sedert eenigen tijd is men in vooraanstaand[e Chi]neesche kringen in Ned.-Indië doende een [...] voeren ter verkrijging van gelijkstelling van d[e Chi]neesche burgerij met de Europeanen. Een co[...] request is den Gouverneur-Generaal van Ned[.-Indië] aangeboden. De Chineezen van Indië kunnen o[p ...] hier geboren en getogen rasgenooten wijzen, d[ie een] academischen graad in Nederland hebben geha[ald en] het aantal van deze neemt steeds toe. Hetzelfde [is het] geval met de Indische Chineezen, die Europa e[n an]dere beschaafde landen bereizen. Evenzoo nee[mt het] aantal toe der Chineezen, die de instellingen va[n hoo]ger, middelbaar en lager onderwijs in Indië be[zoeken.] Door dezen duidelijk merkbaren drang naar h[ooger] geestelijk peil, gevoelen de Chineezen in zich h[et be]wustzijn ontwaken, dat hun status gelijk beho[ort te] zijn aan dien van de Europeanen. En terwijl het [...] in hen steeds levendiger en krachtiger wordt, ge[voelen] zij, dat op hen nog steeds wettelijke bepalingen [van] toepassing zijn, welke de Regeering nimmer o[p] Europeanen en met de hen gelijkgestelden toe[pas]lijk zou willen verklaren. De bepalingen van p[oe]neelen aard b.v. zijn zoodanig, dat zij, als niet [...] passend in dezen tijd, een grondige herziening b[ehoe]ven. *(Bat. Nwsbl.* 23 Aug.)

Het vraagstuk is niet nieuw. Volgens het *Bat. N[wsbl.]* (24 Aug.) heeft de heer *Kan* reeds verscheidene m[alen] *de positie der Chineezen* in den Volksraad bespr[oken] en ook *Ir. Han* heeft zich daarmede bezig geho[uden.] Van Regeeringswege is reeds medegedeeld, da[t het] vraagstuk in overweging is. Dat het zeer bizo[ndere] moeilijkheden opleveren kan blijkt reeds hieru[it, dat] bijv. de gelijkstelling tengevolge zou hebben het [...] fen der poenale sanctie voor de Chineesche ko[elies ter] Deli en ook op Banka.

Het *Bat. Nwsbl.* van 24 Aug. bespreekt het [...] van den heer E. Helfferich in *„Ec. Stat. Ber."* ([...] over *„Het vreemde element in Ned.-Indië".*

Symptomen.

Er zijn in den laatsten tijd allerlei symptomen [...]

...baar van toenemenden onwil van een deel der bevolking in verschillende streken van den Archipel, van hare groeiende bereidvaardigheid tot daadwerkelijk verzet, vooralsnog op kleine schaal, en herhaaldelijk in den vorm van individueele aanslagen. Dergelijke symptomen verdienen de aandacht. *In Tegal:* verzet tegen de hoofden met arrestatie van meer dan honderd verdachten; moord op den hoofdagent H.; aanslag op den hoofdagent B.; het incident met de lijders aan „Soesoehoenanitis", onlangs door de veldpolitie neergeschoten. *Te Batavia:* de jongste bomexplosie. *Op Sumatra:* de Poelau Tello-historie; het groeiend communistisch verzet ter Sum. Westkust en gevolg hiervan *de moord op den ass.-demang* (zie hiervoor „*De Loc.*" 18 Aug. blz. 33); de toenemende afkeer van ons bestuur; de communistische complotten in Atjeh en de stimuleering hierdoor van het uitblijvend verzet. *In Bantam:* steeds brutaler optreden tegen Europeanen, en zending van een compagnie Infanterie. (Zie „*Het communisme en de onrust in Bantam*", „*Deli Crt.*" 23 Aug. 2de bl. en 25 Aug. 4de bl.). Dit is een hoogst onvolledige opgave, door het *Soerabaiasch Hbl.* (21 Aug. 3de bl. Z.) voor de vuist gegeven. Het Bantamsche geval — als symptoom genomen — geeft den heer Z(*entgraaff*) aanleiding tot een politieke beschouwing. Z. wijt den ongunstigen algemeenen politieken toestand aan een toenemenden afkeer van ons gezag, ook als gevolg der nimmer eindigende hervormingen. Indië — zoo besluit Z. — zal ten allen ongeacht het inzicht van Landvoogden, den vorm en bestuursvorm krijgen, welke goed en logisch is en die is de vorm welke het nationale karakter draagt, ...end met en door de eigen hoofden, wien de ontwikkeling, doch geperfectioneerd en gemoderniseerd, ... worden hergeven. En wij moeten terug uit de ... dingen van het Oostersche leven, dat zich moet ontwikkelen naar eigen aanleg. Wij behooren ons te ... onthouden van inmenging in luttele detailkwesties en slechts de groote lijn aan te geven en uit te voeren ...... *in den geest van het Oosten.* Wij moeten ... tief afstand doen van onze Westersche arroganz, deze reusachtige volksmassa in haar groote passieve kracht te kunnen vervormen naar Westersch ... en, haar onze systemen te kunnen opdringen. ... gebeurtenissen zullen, onverbiddelijk en onweerstaanbaar, iedere fout in ons beleid achterhalen en ... regeeren. Geen menschenmacht kan dit verhinderen. ... kan een krachtig en verstandig man veel doen tot voorkomen van ernstige fouten, welke als regel ... worden opgeruimd door uitingen van betreurenswaardig geweld.

Het *Bat. Nwsbl.* van 24 Aug. („Politieke beschouwingen") corrigeert Z.'s beschouwingen op enkele punten; *Bat. Nwsbl.* van 23 Aug. („Zelfvertrouwen") kapittelt *De Loc.* naar aanleiding van haar artikel „Zelfvertrouwen" van 20 Aug. (blz. 15). Ten slotte vestigen wij de aandacht op het *Bat. Nwsbl.* (24 Aug. 2de bl. „Pan-Aziatisch Congres"; 21 Aug. 2de bl. „Azië"; 19 Aug. „Zuinigheid, die de wijsheid bedriegt"), de *Deli Crt.* (23 Aug. „De Inlandsche beweging" en „Communistische bijeenkomst") en het *Soer. Hbl.* (16 Aug. „Van onze buren"; 17 Aug. 2de bl. „De Russische invloed op het Britsche communisme"; 21 Aug. 2de bl. „Samenwerking").

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het Bestuur en de Pers in Ned.-Indië.

I.

De persoon, die zich „Tj. K." teekent, schrijft in de „Perniagaan" van 3 Maart 1926, dat samenwerking tusschen Bestuur en Pers een gezegde is, dat hij in het wensch gebracht te zien, opdat de bevolkingsgroepen van Ned.-Indië, naar behooren, mede de ... kunnen dragen, welke gewoonlijk aan de uitvoering der bestuurstaak zijn verbonden.

Wanneer de Regeering daarbij de rust en orde bewaart en de volksbelangen behartigt, dan is dat niet anders dan de vervulling van een plicht, zooals de ouder ook tegenover haar kind betracht.

De brug, die de gemeenschap tusschen beide partijen onderhouden, is de Pers, in den vorm van uitgeven harer nieuwsbladen.

Wanneer in die Pers van tijd tot tijd verwijten worden gericht tot het Bestuur of tot het personeel, waarmede men, tengevolge van zekere eigenschappen, is belast, dan geschiedt dat niet wegens revolutionaire neigingen, doch wel om op de voortdurende vergissingen te wijzen en zoodoende te voorkomen, dat het volksvertrouwen in het Bestuur verloren raakt.

De schrijver herinnert zich nog hoe bij de opening van den Volksraad door den Gouverneur-Generaal van Limburg Stirum, deze Landvoogd verklaarde in de Pers eene volksuiting te zien en dientengevolge geen bezwaar te hebben tegen het uiten van eene gezonde critiek, die bestaande gebrekkige toestanden kon verbeteren. Waar echter voortdurende samenwerking tusschen Bestuur en Pers op prijs werd gesteld, daar had deze laatste te rekenen op eene strenge vervolging, zoodra zij blijk gaf van het leveren van inlichtingen, die beleedigend waren voor het Bestuur.

Ook herinnert hij zich nog het gesproken woord in de zitting van de Tweede Kamer der Staten Generaal in de maand November 1920 van den heer Fock, destijds benoemd Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië, waarin werd verklaard, dat, wanneer deze de functie zou hebben aanvaard, het in de bedoeling lag de toestanden van de inheemsche pers te verbeteren, aangezien deze ten achter stonden bij de Europeesche Pers, die, ten opzichte van het leveren van critiek, grooter ruimte genoot.

Aangezien die Inheemsche pers, als voorlichtster van Bestuur en Volk, van groot nut werd beschouwd, bestond er geen aanleiding tot het meten met verschillende maten.

De inheemsche Pers heeft destijds die denkbeelden met vreugde begroet en de schrijver persoonlijk heeft door tal van bijdragen in die nieuwsbladen, zich daarbij niet onbetuigd gelaten, omdat hij daarin in de toekomst zag eene vrijheid voor die pers, die voor de Europeesche Pers niet onder zou doen.

Ook bij de opening van de derde zitting van den Volksraad verklaarde de Landvoogd geen bezwaar te hebben tegen de inheemsche critiek in de nieuwsbladen, wanneer die opbouwend was en aan het bestuur de gelegenheid bood zich te laten gelegen liggen aan de meeningen, die over het algemeen heerschende waren bij een deel van het volk.

Thans, nu de Landvoogd het bestuur in andere handen heeft overgegeven, kan men niet alleen zeggen, dat van de toegezegde beloften weinig is bespeurd, doch ook, dat de inheemsche Pers steeds meer in het gedrang is gekomen, zooals blijken kan uit het optreden van het lagere politiepersoneel ten opzichte van de journalisten en meer in het bijzonder ten opzichte van de redacties der nieuwsbladen.

In den Volksraad gaf dat optreden reeds ten rechte aanleiding tot protest.

Het levensbestaan van den journalist is in den tegenwoordigen tijd hoogst onzeker, want er is bijna geen inheemsch persdelict, dat aan eene veroordeeling ontkomt.

Dit is in tegenstelling met de Europeesche persdelicten, die voor een groot gedeelte de straf kunnen ontloopen.

Men heeft dit onder meer kunnen waarnemen met het geval van den Redacteur der Preangerbode, die zaad van haat en nijd had uitgestrooid tusschen bestuur en volk, zoomede met het Handelsblad te Semarang, dat een afschrift had verspreid van den brief van den heer Tan Malakka.

Door den Procureur-Generaal ter zake vervolgd, nam de Raad van Justitie het verweer der beschuldigden aan en werden deze vrijgesproken van het ten laste gelegde, omdat de bedoeling was geweest voorlichting van het Bestuur.

De schrijver hoopt, dat de journalisten zich bewust zullen worden van de wenschelijkheid bij het uitoefenen van critiek op zekere handelingen, met hunne pen de noodige voorzichtigheid te betrachten.

(Wordt vervolgd).

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Het gehalte van het onderwijs op de Chin. scholen.

I.

Zooals bekend, hebben de Chineezen in Ned. Indië, evenals elders, zich veel moeite gegeven voor de verbetering van het onderwijs der Chineesche jeugd, ten einde haar hoofd en hart te ontwikkelen.

Veel geld is daaraan ten koste gelegd en zeker niet het minst ten gevolge van de oprichting van tal van schoolgebouwen, die, of zij al of niet voldeden, steeds moesten worden vermeerderd.

In de „Sinar v. Sumatra" van 3 Maart 1926, wordt

thans medegedeeld, dat de heer Kwee Hing Tjiat het denkbeeld voorstaat, alle scholen van de Tjiong Hoa Hwee Kwai vereeniging in Ned.-Indië op te heffen, teneinde de Chineesche volksgroep dáár te sparen voor verdere geldelijke aderlatingen en de jeugd te behoeden voor verdere gevaren in den afgrond.

Het spreekt van zelf dat de meeningen van de verschillende schrijvers over dit onderwerp verdeeld zijn.

Terwijl eenigen zich aansluiten bij de gedachte van den heer Kwee Hing Tjiat, willen anderen den schoolbouw ten koste van alles voortzetten, niet bedenkende, hoe de geheele volksgroep daardoor wordt bezwaard met eene belasting ten behoeve van de bovengenoemde vereeniging.

Ook in de Maleisch-Chineesche pers heeft deze tegenstelling aanleiding gegeven tot eene polemiek, waarin een der partijen meende dat het beter was de jeugd tijdig te onttrekken aan eene verkeerde opvoeding, terwijl de andere partij meer hare gedachten concentreerde om de nationale idee door de Chineesche scholen bij de jeugd op te wekken en liefde voor eigen land en stam aan te kweeken.

In dit verband wordt de opmerking gemaakt, dat op de in de maand December 1925 gehouden onderwijsconferentie te Djocjacarta de beslissing werd genomen, dat het onderwijs op de Chineesche scholen in Ned.-Indië moest worden verbeterd.

Of deze maatregel bestemd is om alleen op het papier te worden vastgesteld, valt thans nog niet te zeggen, doch wel zeker is het feit te constateeren, dat van eenige uitvoering ten deze tot heden niets is bespeurd.

Vermoedelijk is het beoogde goede doel slechts een nutteloos streven.

De heer Lim Boon Keng te Singapore ziet blijkbaar tegen geen kleinen maatregel op wanneer hij beweert, dat men de meeste Chineesche onderwijskrachten der Tjong Hoa Hwee Kwan Vereeniging in de zee moest werpen.

Dat kort aangebonden ongunstig oordeel is gebaseerd op zijne meening, dat het slecht gehalte van het Chineesch onderwijs is te wijten aan de onvoldoende kwaliteit der Chineesche onderwijskrachten, die zich meer laten gelegen liggen aan hun geldelijk eigenbelang dan aan de opvoeding der jeugd.

Men spreekt wel over dat onderwijs dat dit het peil van den Chineeschen stam verhoogt, doch wanneer men in aanmerking neemt de resultaten, welke het gedurende 10 à 15 jaren gevolgde systeem heeft afgeworpen, dan komt men tot de conclusie, dat die resultaten allertreurigst zijn.

De meening van den heer Lim Boon Keng berust niet op een praatje doch op feiten, welke hij met eigen oogen heeft waargenomen.

De slechte uitkomsten van het onderwijs zijn, zijns inziens, te wijten aan het gebrek aan plichtsbesef bij de onderwijzers, die geen goed begrip hebben van het systeem van onderwijs, dat zij hebben toe te passen.

Wel denken zij aan hun eigen belang en aan de wijze waarop de gelden der vereeniging in hunne zakken terecht moeten komen.

Voor het geval eenig geld is gespaard, keeren zij al spoedig naar China terug, met het gevolg, dat de leerlingen de vervangers moeten aanvaarden en het Chineesche publiek de geofferde gelden aan de vereeniging betreurt.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De levensgeschiedenis van den Buddha.

Gelijk bekend is, verscheen in 1920 van de hand van Prof. Dr. N. J. Krom eene archaeologische beschrijving van den wereldberoemden Barabudur op Java, eene monumentale monographie in één deel, gr. 4° tekst, benevens twee deelen platen van folio formaat. Thans is een afzonderlijk hoofdstuk (n.l. het vierde) van dat standaardwerk, als afgerond geheel, doch in handiger formaat, opnieuw door genoemden geleerde uitgegeven, onder den titel: De levensgeschiedenis van den Buddha op Barabudur (met 120 afbeeldingen). ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff).[1]

De ornamentatie der gaanderijen van dit in ± 800 A.D. gestichte Mahayanistische heiligdom, geen eigenlijke tempel, doch een zgn. stupa, bestaat uit in beeld gebrachte teksten en onder die teksten is er één, de *Lalitawistara* (weergegeven op den hoofdmuur der eerste gaanderij) welke de levensgeschiedenis van den historischen Buddha verhaalt tot het oogenblik wa[arop] hij voor het eerst zijn heilsleer heeft verkondigd.

Deze Lalitawistara-tekst en de daarop betrekking hebbende reliefs acht Prof. Krom van bijzonder belang; [zij] deden hem besluiten tot de nieuwe uitgave. De f[irma] Nijhoff stak haar — zooals we dat gewend zijn — in passend gewaad en bracht het boek voor den [naar onze] zins billijken prijs van ƒ 9.— in den handel (w[at] leken althans bij dien van hoogergenoemde mon[ogra]phie, waarvoor niet minder dan vierhonderd g[ulden] gevraagd wordt).

1) Gelijktijdig is bij dezelfden uitgever verschenen een Engelsche editie, getiteld: „The life of Buddha on the stupa of Barabudur".

Hadji Misbach herdacht.

In het zendingstijdschrift De Opwekker (Juli) wijdt Dr. H. Kraemer de navolgende woorden aa[n de] nagedachtenis van den javaanschen hadji Misbach, [die] in Mei j.l. plotseling overleed te Manokwari (N[ieuw] Guinea), waar hij was geïnterneerd.

„Misbach was een aparte figuur in de Inlandsche beweging. Met Semaoen is hij misschien wel de[gene] die om zijn moed en opofferingsgezindheid de [alge]meene achting genoot, ook in de Inlandsche kri[ngen] waar men geheel anders over de dingen denkt da[n hij.] Het was een felle, agitatorische figuur. Hij was de [zoon] van een Solo'sch batikhandelaar en verwierf zi[jn le]vensonderhoud op dezelfde wijze. Reeds in zijn [jeugd] zat het ageeren voor vereenigingen, al waren het vereenigingen voor vermaak, hem in het bloed. [De] biografie van hem in de Medan Moeslimin som[t er] eenige op. Zijn opvoeding op een pesantren legd[e in] hem den godsdienstigen grondslag, dien hij nooit verzaakt heeft. Hadji Misbach kenmerkte zich door eigenaardige opvatting en beweging, zelden vo[orko]mend bij vurige Islamieten. Hij werkte met vuur in de Sarekat Islam, richtte in 1914 de eerste kra[nt op] Java op, gewijd aan de propaganda van den I[slam,] stichtte een Solo'sch pendant van het Jogja'sche [Moe]hammadijja, eene vereeniging, die onderwijs op [gods]dienstigen grondslag gaf en zich wijdde aan de [ver]sterking en verbreiding van den Islam. Het orga[nisee]ren van dans- of wajang wong-partijen ging hem [ech]ter ook goed af. Hij ging vrijmoedig om met men[schen] van allerlei naam en faam. Dit was in dezen [...]waardigen man geen beginselloosheid, maar he[t] vloeisel van een vurige en revolutionnaire natuur, di[e in] weerwil van een vurige belijdenis van den Islam, eig[en] banen dorst gaan. Sociale misstanden hinderden [hem] en de verontwaardiging daarover voerde hem ni[et al]leen in de rijen der Nationaal Indische Partij, die door haar felle actie in 1918 berucht maakte, [maar] ook voor het eerst in de gevangenis. De Islam was [voor] hem ook een sociaal wereldprogram dat samenviel [met] de grondbeginselen van het communisme. Daar[door] raakte hij steeds meer verwijderd van de Sarekat [Is]lam en trad in 1923 dan ook uit. Het vreemde [gezag] was voor hem meteen de steunpilaar van de door [hem] verfoeide sociale orde. Tallooze malen zette hij [zich tegen] dat gezag op. De Solo'sche bommenaffaire van 192[3,] schoon nooit tot helderheid kwam welk aandeel [hij] daarin had, werd de aanleiding tot Misbach's ve[rban]ning in Juli 1924. Zijn verwijdering voor de rust [was] een noodzaak.

Toch mag bij de herdenking van dezen onevenw[ich]tigen revolutionnair niet vergeten worden, dat wat [op]rechtheid en betrouwbaarheid aangaat, hij één der [we]nige zuivere figuren in de volksbeweging was, [en er] heerschte in vele harten een oprechte genegenheid [en] eerbied voor hem."

Bibliotheek van de Ned.-Ind. Natuurhist. Vereeniging.

Het eenigen tijd geleden verschenen zoo gunstig [be]oordeelde werkje: „Uit de Tropische Natuur", d[oor] Dr. H. C. Delsman, bevattend dertig populair gesch[re]ven schetsjes op het gebied van de Indische plan[ten-] en dierenwereld, zal weldra gevolgd worden door [een] nieuw boekje; het is getiteld: „Vacantie in de berg[en"] geschreven door Mevr. S. J. Geerts-Ronner en zal m[eer] dan 200 afbeeldingen bevatten. Het vormt No. 2 e[ener] serie werken van bovengenoemde Bibliotheek.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

De Juli-afl. bevat de volgende oorspronkelijke [bij]dragen. Winning van copal (zelfstandigheid welke [uit] boomen wordt gewonnen en hoofdzakelijk voor v[ernis]sen wordt gebruikt) in het Gouvernement Celeb[es en] Onderhoorigheden, de uitvoer hiervan uit Makas[ser en] eenige details over het gebruik van copal (met [...] en kaart), door C. van de Koppel — Zelfkost[en en] vergelijkingscijfers van het in de houtvesterijen [in] eigen beheer gekapte djatihout, door F. W. Snep[per]gers. — Geheimzinnige dieren, door Dr. K. W. [Dam]merman.

Overige inhoud: Literatuur (Het kunstmatige drogen van hout. — Primaire aantasting van houtige gewassen door Xyleborus-soorten. — Ned.-Ind. houthandel en productie. — Nieuws (de bosschen van Pasoeroean). — Personalia. — Overzicht van de houtmarkt.

Locale Belangen.

In het Nr. van 1 Aug. schrijft Prof. Dr. J. H. A. Logemann over „Verantwoordelijkheid voor medebewind", daarmede doelende op bepalingen in de ontworpen Stadsgemeenteordonnantie, welke z.i. in de practijk niet deugdelijk zullen blijken te zijn. — Overigens in dit Nr. een en ander over in den Volksraad in verband het over de decentralisatie gehouden besprekingen, zoomede de vaste rubrieken Indische raden, enz.

Het Nr. van 16 Aug. bevat een artikel van G., getiteld: Opstal en erfpacht bij de toepassing van het eerste lid van art. 43a der Localen Raden-Ordonnantie (met Maleische vertaling). — Verder verdient vooral de aandacht de tekst eener circulaire van het Hoofd van den Dienst der Volksgezondheid gericht aan de Voorzitters van Gewestelijke Gemeenteraden over plannen betreffende malariabestrijding.

Militaire Periodieken.

Orgaan van de Ned.-Ind. Officiers-vereeniging. Juli '26. Het voorschrift menages 1925, door B. F. A. Sch. — Het Roode Kruis, door G. Peekes. — Voor verlofgangers. Belastingdruk in Nederland. — Mededeeling van het Comité voor het Huldeblijk aan H. M. de Koningin. — Een nieuw onderscheidingsteeken (v... officieren die voldoen aan de eischen voor den Generalen Staf)? ...or oud-krijgsscholier. — De Off.Ver. tot onderl. ondersteuning van nagelaten betrekkingen, door F. de Bakker. — Volksraadoverzicht (Interpellatie-Kerkkamp betreffende den toestand in Atjeh). — Uit pers en periodiek.

Indisch Militair Tijdschrift. Jaarg. 57, No. 8. De economische verdediging van Nederlandsch-Indië, door Dr. W. Feuilletau de Bruyn. — Eene tactische reglementstudie betreffende de Compagnie en de Sectie (vervolg), door A. van de Water. — Scherfvrije schuilplaatsen en uitkijkposten, door J. Bruning. — Het vliegen bij duisternis beschouwd van een militair standpunt, door W. A. Leendertz. — ...en uit den werkkring van den civiel en militair bestuurder, door P. W. F. Kaniess (vervolg). — Maandoverzicht (De Indische defensie). — Tijdschriftenrevue.

Indische Cultuur-Almanak.

Bij J. H. de Bussy te Amsterdam is verschenen de Indische Cultuur-Almanak voor 1927 (41e jaargang). Dit (ook wat het formaat betreft) handige boekje, samengesteld door den heer C. Lekkerkerker, bevat velerlei raadgevingen, practische wenken en wetenswaardigheden, welke men, op den titel afgaande, er niet in zou verwachten. Het is een actueele, betrouwbare vraagbaak, welke ook buiten cultuurkringen voor tal van zaken met vrucht kan worden geraadpleegd. Een practisch ingericht register vergemakkelijkt zeer het zoeken naar een bepaald onderwerp.

De Tropische Natuur.

Inhoud der Augustus-afl. Een bezoek aan de bosschen bij Paree (met ill.), door J. H. P. Th. Nuhoff. — Waterlippen (met ill.), door H. C. Siebers. — Korte mededeelingen. (Een choanephora op een stokroos, enz.).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned. Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 8 (21 Aug.). Voor het behoud van de Kina-Overeenkomst. — De theemarkt in Juni. — Primaire aantasting van houtige gewassen door Xyleborus-soorten, door L. G. E. Kalshoven (ontleend aan Tectona). — De oliewinning uit palmvruchten. — E. J. Hammond †.

De Indische Mercuur.

No. 38 (22 Sept.). Overzichten van den Volksraad (vervolg), door H. Ch. G. J. van der Mandere. — De Koffiecultuur in Ned.-Indië, door Dr. C. J. J. van Hall (overzicht, ontleend aan een publicatie van de Statistische Afdeeling der Amsterdamsche Bank). — Waarschuwing voor agaveplanters. — De economische toestand van het Gewest Sumatra's Oostkust gedurende 1925. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. (Prijzen en indexcijfers in Ned.-Indië). — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige geregelde rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over cacao, kina, koffie, suiker, tabak en thee.

Zending en polygamie.

Het desbetreffende artikel 30 van het bijzonder Adatrecht der Inlandsche Christenen in Midden-Java, v.z.v. behoorende tot de gemeenten der Gereformeerde Zending op Midden-Java luidt:

1) Ook het door een Mohammedaan vóór zijn overgang tot het Christendom gesloten huwelijk met meer dan één vrouw wordt na zijn overgang door de Christenen erkend.

2) Nochtans zal het huwelijk v.z.v. het meervoudig is na overleg en in overeenstemming terzake tusschen die echtgenooten in de betrokken Christengemeente op grond van den overgang tot het Christendom kunnen worden ontbonden.

Deze ongetwijfeld zeer belangrijke maar ook moeilijke aangelegenheid wordt in het Sept.-Nr. van het zendingstijdschrift De Macedoniër door Ds. D. K. Wielenga aan eene nadere beschouwing onderworpen, ook in verband met in andere streken (vooral Soemba) bestaande verhoudingen.

BOEKAANKONDIGING.

Het Uitgevers-bureau „Boek en Periodiek", Jacob Gillesstraat 20, Den Haag, zond der Redactie ter bespreking toe het bekende vlugschrift — in het Nederlandsch overgezet — van Blasco Ibaner: Alphons XIII en Marokko. Wij voldoen aan dit verzoek in zooverre, dat het boekje hier gaarne wordt aangekondigd, maar niet besproken, vallende het onderwerp buiten de lijn van dit blad. Het werkje, waarvan de typografische uitvoering te loven is, wordt tegen den prijs van *f* 1.— beschikbaar gesteld.

Suriname.

Ingediend is het wetsontwerp tot vaststelling van de Surinaamsche begrooting voor 1927. Daar is niets belangrijks in te vinden. Als de vorige begrootingen staat zij in het teeken van voortgezette versobering. Aan uitgaven is geraamd *f* 7.653.917, aan inkomsten *f* 4.563.961, zoodat er een nadeelig verschil is van *f* 3.089.956. Hiervan zal door leening *f* 550.000 moeten worden verkregen, terwijl de Rijksbijdrage *f* 2.539.956 bedraagt. Vergeleken bij 1926 vertoont deze bijdrage een daling van *f* 407.375 o.a. in verband met een in het bedrijfsleven van Suriname ingetreden lichte verbetering, waardoor de opbrengst der gewone middelen voor 1927 hooger mocht worden geraamd dan die voor het loopende jaar. Intusschen moest voor 1927 rekening worden gehouden met onvermijdelijke accressen in de uitgaven wegens uitkeeringen aan het bijzonder onderwijs, pensioenen, wachtgelden e. d.

Nieuwe openbare werken worden in de begrooting niet voorgesteld. Ter voortzetting van de werkzaamheden aan enkele, geleidelijk tot voltooiing gebracht wordende bouw- en verbeteringswerken wordt voor 1927 een krediet van *f* 32.500 aangevraagd, terwijl ten behoeve van een verbetering van een verbindingsweg in Nickerie, in de kosten waarvan de belanghebbenden voor ongeveer de helft zullen bijdragen, een krediet van *f* 10.000 in de begrooting is uitgetrokken.

*
* *

De redacteur van „De West" — zie het nummer van 6 Augustus — heeft aan den Gouverneur, Baron van Heemstra, eenige vragen gesteld met betrekking tot zijn jongste reis naar Nederland:

— Ditmaal heeft Uwe Excellentie geen aanleiding gevonden om een mededeeling van hare reis te doen aan de Koloniale Staten?

— Ditmaal bestond daartoe geen aanleiding. Het overleg en mijn besprekingen met den minister hebben nog niet tot zoodanig concrete resultaten geleid, dat bekendmaking daarvan op dit oogenblik noodig is. Ik kan voorloopig slechts zeggen, dat het overleg nuttig is geweest en dat ook de minister er zijnerzijds prijs op bleek te stellen om door een mondelinge bespreking zich nader op de hoogte te stellen van verschillende aangelegenheden. De verschillende vraagstukken zijn in een reeks conferenties met den minister grondig onder de oogen gezien en ik kan er tot mijn genoegen aan toevoegen, dat het eindresultaat is geweest een volkomen overeenstemming van inzichten, zoodat alle aanleiding bestaat om in de toekomst een harmonieuze samenwerking te verwachten tusschen bestuur en opperbestuur. De minister stelt een levendig belang in de ontwikkeling van Suriname en gaf daarvan bij meer dan een gelegenheid blijk. Zoo bijvoorbeeld

werd op zijn initiatief een conferentie belegd met de directie der Nederlandsch-Indische Gas Maatschappij, ter bespreking van het waterleidingvraagstuk voor Paramaribo. Op deze conferentie, die door dr. J. Weyermans en ook door mij werd bijgewoond, is besloten, dat binnenkort door de Gas Maatschappij een plaatselijk onderzoek zal worden ingesteld. Daarna zal de maatschappij overwegen den aanleg van een waterleiding met rijks garantie ter hand te nemen.

— De Ondernemersraad voor Suriname, die door het initiatief van Uwe Excellentie werd opgericht, schijnt zich bijzonder te interesseeren voor het Suriname-vraagstuk. Kan wellicht daaromtrent eenige nadere mededeeling worden verschaft?

— Ik kan daaromtrent voorshands niet meer mededeelen, dan blijkbaar reeds aan uw blad bekend is. Het is juist, dat de Ondernemersraad, onder Treub's voorzitterschap, bereid is om zoo krachtig mogelijk mede te werken in het belang der kolonie. Het heugelijke daarbij is, dat het initiatief ditmaal uitgaat van den anderen kant. Totdusver was het de regeering, die steeds aan doovemansdeur klopte, als zij een beroep deed op het kapitaal ten behoeve van Suriname. Ditmaal komt het kapitaal zelf tot haar en deelt mede onder welke voorwaarden het genegen is zich beschikbaar te stellen voor Suriname. Hopen wij, dat het zijnerzijds niet aan doovemansdeur klopt.

— Het is mij opgevallen, dat in de Nederlandsche pers weinig geschreven is over de reis van Uwe Excellentie.

— Dit was geheel overeenkomstig mijn verlangen. Ik heb zoo weinig mogelijk bekendheid gegeven aan mijn reis, omdat mij de vorige keer gebleken was, dat de berichten in de pers allerlei schriftelijke aanzoeken uitlokken, die ten slotte tot een uitgebreide correspondentie leiden, waarvoor mij ditmaal de tijd ontbrak. Ik vertoefde slechts zes weken in Nederland en moest die ten volle aanwenden voor het doel van de reis.

— Uw houding in zake de Vereeniging voor Suriname, die een inzameling wenschte te houden ten behoeve van Suriname, heeft nogal wat stof doen opwaaien. De vereeniging achtte uwe mededeeling, dat de droogte niet als een nationale ramp was te beschouwen, in strijd met de berichten daaromtrent in de Surinaamsche pers.

— Dat is een kwestie van opvatting. Ik vond geen aanleiding om mede te werken tot het houden van een inzameling zooals men doet wanneer een of ander natuurverschijnsel (een aardbeving, een cycloon, een vulkanische uitbarsting) een plotselinge ramp veroorzaakt. Ik ontken geen oogenblik, dat de droogte groote schade heeft veroorzaakt. De raming daaromtrent gegeven in een der bladen, was echter stellig overdreven en ten slotte zou het al heel moeilijk zijn om uit te maken, wie de bedeelden zouden moeten zijn. Het voedselgebrek, door de droogte in sommige kringen ontstaan, zou bovendien voorbij zijn tegen dat de gaven uit Nederland inkwamen. Het bestuur is niet blind voor de ellende welke door de droogte is ontstaan en heeft, zoover het daartoe in staat was, het zijne bijgedragen om daaraan tegemoet te komen.

— Heeft Uwe Excellentie wellicht nog eenige mededeeling omtrent hare reis?

— Ja, ik stel er prijs op te verklaren, dat Hare Majesteit de Koningin, in een aan mij verleende audiëntie, haar buitengewone ingenomenheid heeft uitgesproken met de geschenken door Suriname gegeven bij haar zilveren bruiloft. Hare Majesteit roemde zoowel de keuze als de schitterende afwerking en waardeerde bovenal, dat de grondstoffen waaruit de geschenken vervaardigd waren, alle van Surinaamschen oorsprong waren. De Koningin was er werkelijk over uit.

• . •

In hetzelfde nummer van „De West" lezen wij:

„De heeren van Waveren en Spakler, tot dusver in dienst van de Surinaamsche Katoen Maatschappij in Nickerie, hebben besloten een eigen katoenplantage te stichten. Tot dit doel is van den heer Lashley aangekocht de grond Botany Bay in Nickerie, welk terrein vergroot is door een aangrenzend erfpachtperceel.

De nieuwe katoenplantage zal in nauwe samenwerking blijven met de onderneming Anderson. Plantmateriaal zal door de Surinaamsche Katoen Maatschappij worden geleverd, terwijl het product zal worden verkocht aan deze maatschappij."

• . •

„De West" van 10 Augustus schrijft:

„Een der ernstigste verschijnselen na de groote droogte was dat de bloei der koffieiboomen uitbleef, zoodat ook voor 1927 de vooruitzichten ongunstig waren. Gelukkig ontvangen we thans bericht uit vers lende districten, dat de koffieboomen beginn bloeien. De voorjaarspluk in 1927 zal dus niet veel maar de najaarspluk kan terecht komen.

Indien uit den bloei der koffie mag worden af dat de boomen eindelijk de periode van zwakte ven komen, is het niet onmogelijk, dat goede oo in komende jaren eenigszins vergoeden zullen wat de droogte verloren ging, daar de structuur van bodem belangrijk verbeterd is."

• . •

Ingediend is een wetsontwerp tot positiere van ambtenaren, in dienst van Ned.-Indië, Surinam Curaçao, leden der Staten-Generaal.

Bij de wet van 17 Juli 1923 zijn regelen vastg tot uitvoering van artikel 97 der Grondwet (fende de vereeniging van het lidmaatschap der S Generaal met een uit 's lands kas bezoldigd ambt), ter uitsluitend met betrekking tot de uit 's Rijks bezoldigde ambten. In aansluiting hiermede d soortgelijke regelen te worden tot stand gebracht betrekking tot ambten, bezoldigd uit de geldmid van Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao.

Dat gelijktijdige waarneming met het Kamerlid schap van een tot den landsdienst in Ned.-Indië, name of Curaçao behoorend ambt niet kan worden gelaten, spreekt vanzelf. Aan den bekleeder van een ambt, die tot Kamerlid wordt gekozen en di maatschap wenscht te aanvaarden, moet verlof leend worden; zoo hij reeds verlof geniet, moet dit zooveel noodig verlengd worden.

Uitgaande van de gedachte, dat het naar de ge regelen berekend verloftraktement een redelijke ve ding vormt voor de kosten van het verblijf in Eu beoogt het wetsontwerp de betrokkenen te stellen te laten) in het genot van zoodanig verloftrakte eventueel verminderd met het bedrag der schade stelling, genoten wegens het lidmaatschap va Tweede Kamer en met andere inkomsten uit eenig betrekking of beroep, ter hand genomen na de vaarding van het Kamerlidmaatschap.

• . •

De commissie uit de Tweede Kamer, in wier hand zijn gesteld de inlichtingen op de adressen van: dagelijksch bestuur van den Alg. Mil. Pensioenbo Amersfoort, houdende verzoek om verhooging va pensioen der oud-gepensionneerden van het leg West-Indië op denzelfden voet als voor de oud-g sionneerden van het leger in Oost-Indië is ges heeft aan de Tweede Kamer voorgesteld, uit te ken, dat naar haar oordeel die pensioenen op den den voet als voor de oud-gepensionneerden van Ned.-Ind. leger is geschied, behooren te worden hoogd.

Met betrekking tot een adres van W. Leget, geg korporaal van het leger in West-Indië, stelt de missie voor het noodige te doen voor de tot stand ging van een dergelijke verhooging.

• . •

In de *„Nieuwe Rotterdamsche Courant"* van 2 24 September (Avondblad D) twee voortreffelijke artikelen: *„Nederland's stiefkind"* en *„Surin kans"*, waarvan wij de lezing zeer aanbevelen allen die belang stellen in Suriname.

Uit het eerste artikel deze zinsnede:

„Men richt geen land uit de ellende tot welvaart enkel door te verhoeden, dat het in de schuld Nog minder door het in zijn bestuur van de verte te bedillen en te rantsoeneeren. Men kweekt daar alleen de stemming van murmureerende machtel heid, welke de domper is van alle initiatief."

In het tweede artikel komt het blad terug op rekest en de nota van den Ondernemersraad voor niname. Het slot van het artikel moge hier volgen:

„Van den Minister van Koloniën, in wien de belangenkringen waarin de voorstellen zich bew een gemeenschappelijk raakpunt hebben, mag nog wel wat meer dan de in de Troonrede in ui gestelde bijzondere „aandacht" — van hem mag voortdurende behandeling worden verwacht opd riname's kans tot gelukkige werkelijkheid worde.

• . •

Wij vestigen er de aandacht van onzen collega *Surinamer"* op, dat wij per laatst aangekomen het blad niet hebben ontvangen.

Curaçao.

De watervoorziening.

Curaçao is in rep en roer geweest, zooals misschien nimmer te voren. De rede van Dr. V. d. Hoog heeft een schriftelijke protestbeweging uitgelokt van ongeveer 90 personen, zooals wij in de *Amigoe* lezen. Een adres is door hen gezonden aan den Kolonialen Raad, waarin aan dit college hulde wordt gebracht voor haar houding. De *Amigoe* heeft een scherpe critiek geleverd op vorm en inhoud van des heeren V. d. Hoog's rede en ook is een door 200 tot 300 personen bezochte vergadering gehouden met als sprekers de heeren J. L. C. Monsanto en pater Euwens. Eerstgenoemde heeft zich ertoe bepaald — volgens de krantenverslagen althans — om den Kolonialen Raad te verdedigen, terwijl de pater Euwens een meer zakelijke bestrijding van dr. V. d. Hoog heeft geleverd.

Toen wij verleden week critiek leverden op de woorden van laatstgenoemde rede, werden wij vooral onaangenaam getroffen door deze woorden:

„Voorwaar ik zeg U:

Wanneer er een dag des oordeels bestaat en de leden van den Kol. R. zullen eenmaal verantwoording hebben af te leggen voor de verantwoordelijkheid, die zij op zich hebben genomen door te weigeren de aan hun zorgen toevertrouwde inwoners van Curaçao (niet?) verder van goed drinkwater te hebben voorzien — wel, ik zou liever direct zonder meer 100 jaar in de hel branden, dan alleen het *oordeel* aan te moeten hooren, dat daarbij zal uitgesproken worden."

Zij hinderden ons waarschijnlijk om dezelfde reden, waarom de verzorger van het Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht in ons blad kort geleden terecht aanstoot nam aan een brief in *De Planter*. Er schijnen nog altijd menschen te zijn, die zich niet kunnen opwerken tot een hoogte van verdraagzaamheid, die zich weet te onthouden van woorden en uitdrukkingen, die anderen in hun heilige gevoelens kwetsen. Het heeft ons goed gedaan, dat ook de *Amigoe* op deze wondeplek in de voordracht van Dr. V. d. Hoog gewezen en daarover afkeuring uitgesproken heeft.

Op de vergadering, waar de heeren Monsanto en Euwens spraken, was dr. V. d. Hoog ook tegenwoordig. Hij heeft toen helaas nagelaten voor zijn ondoordachte woorden, de aangehaalde en andere, verontschuldigingen aan te bieden. Zelfs heeft hij nieuwe verwijten in ongekookten vorm aan de oude toegevoegd, op een wijze, alsof „het doel heiligt de middelen" — ook de *Amigoe* wijst daarop — zijn levensspreuk ware.

Ten slotte is uit de vergadering, zooals *La Union* meedeelt, een commissie gevormd om de zaak in studie te nemen en aan den Kolonialen Raad of aan den Gouverneur voorstellen te doen. In deze commissie namen zitting de heeren dokter Arends, Pater Euwens, H. J. Henriquez, dr. V. d. Hoog, J. Maal, Th. Martijn en Sutherland.

Intusschen schijnt het plan-Molengraaff nu van de baan te zijn. De voorzitter van den K. R. heeft n.l. in de zitting van 16 Augustus l.l. meegedeeld, dat de gouverneur hem inzage had verleend van een van den Minister van Koloniën ontvangen telegram, waarbij wordt medegedeelt, dat nu het plan-Molengraaff voor de watervoorziening van Willemstad door den Kolonialen Raad verworpen is en het dienaangaande in te nemen standpunt nader zal moeten worden bepaald, van het bij artikel 121bis der loopende begrooting uitgetrokken krediet van vijf ton voor den eersten termijn der uitvoering van dat plan voorshands geen gebruik zal mogen worden gemaakt. Immers, zoo telegrafeert de minister verder, is blijkens zijn memorie van antwoord op het voorloopig verslag der Tweede Kamer, betreffende die begrooting, de besteding van bedoeld krediet afhankelijk gesteld van de instemming van dien Raad met voormeld plan.

Tot onze verwondering heeft de K. R. in het gebeurde aanleiding gevonden den gouverneur te verzoeken Dr. V. d. Hoog niet meer als bestuursgemachtigde af te vaardigen. Naar onze meening had de Raad den persoon van den ambtenaar moeten scheiden, een scheiding, die wel niet altijd mag en kan gemaakt worden, maar toch in dit geval o.i. had moeten gemaakt worden. Trouwens een tekort aan onderscheidingsvermogen bespeuren wij ook in deze woorden van den voorzitter:

„Waar de weg, die een Chef van een Bestuursafdeeling open staat, om tot den boven hem staanden Kolonialen Raad te spreken, loopt over zijn superieur, den Gouverneur, meende ik in het optreden van den Directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst en het door hem gesprokene eene tastbare afwijking te moeten zien van het normale, die een bij mij opkomend vermoeden bevestigde, dat ik dan ook ter kennis bracht van den Gouverneur, in afwachting uwer beslissing na kennisneming door u van het voorgevallene, dat wij hedenavond in de vergadering der afdeeling konden bespreken."

De heer V. d. Hoog heeft niet *tot* den Kolonialen Raad gesproken maar *over* dat college tot anderen; en in welken zin staat de K. R. boven het hoofd van een bestuursafdeeling?

De *Amigoe* weet nog te verhalen, dat op een dag omstreeks half Augustus voor een blik regenwater ƒ 1.05 betaald werd. Gelukkig zijn er daarna eenige regenbuien gevallen.

De Boekhandel.

De eenige maanden geleden door ons aangekondigde Boekhandel Sluyter is thans geopend. Een aanwinst.

Dr. Von Luther.

De oud-kanselier van Duitschland is op zijn doorreis naar de republieken van Midden- en Zuid-Amerika 16 Augustus l.l. op Curaçao geweest.

Uit den Verren Vreemde.

Bestrijding der slavernij.

De commissie uit den Volkenbond, die slavernij en gedwongen arbeid tot onderwerp van behandeling heeft, is 't eens geworden over den tekst van een ontwerp-conventie, dat nu door den V.B. nog moet worden goedgekeurd, en daarna dan ter ratificeering aan alle betrokken regeeringen zal worden gezonden. De ondervinding leert dat dit nog een lange weg is, maar daar 't de eenige is om tot een oplossing te komen, geeft de verkregen overeenstemming toch hoop en kans op een te bereiken verbetering. Intusschen kan 't hier volgend stukje over Nepal aantoonen, dat de V.B. ten deze ook reeds rechtstreeks practisch werkzaam is.

Door de conventie zullen, als 't ontwerp verder tot zijn recht komt, de verdragsluitenden zich verbinden den slavenhandel te voorkomen en te bestrijden en te streven naar afschaffing van de slavernij. Te dien einde zullen zij zich verplichten, de inscheping, ontscheping en het transport te beletten van slaven. Zij zullen elkander hulp bieden om de slavernij en den slavenhandel af te schaffen. Zij zullen zich ook verbinden om te voorkomen dat de gedwongen arbeid een toestand in het leven roept, die aan de slavernij gelijk is en den dwangarbeid slechts tegen betaling en uitzonderlijk voor openbare doeleinden toe te staan. De verdragsluitenden, wier wetgeving nog onvoldoende is, om het bedoelde te verwezenlijken, zullen de vereischte wetten en reglementen invoeren. Zij verbinden zich elkaar hun wetten en reglementen mee te deelen en alle geschillen hierover aan arbitrage te onderwerpen.

De slavernij in Nepal.

't Mag zeker een verblijdend nieuws heeten, dat de slavernij eindelijk geheel is afgeschaft in Nepal. Maharaja Chandra Shoem, die deze zaak tot een goed einde heeft gebracht, stond voor de moeilijkheden, welke ook elders te overwinnen zijn geweest. Sedert over-oude tijden was 't gebruik van slaven regel en recht, 't was ingeburgerd, de behandeling der slaven was niet slechter dan die van vrije bedienden bij andere volken. De bemoeienis van de Volkenbonds-commissie inzake slavernij is niet zonder invloed geweest op de in Nepal doorgezette pogingen. Leest men, dat een kleine 58.000 slaven tot vrijen gemaakt zijn, dan is hier wel iets van beteekenis bereikt.

De slaveneigenaars hebben een geldelijke vergoeding ontvangen, die in eerste bedoeling bestemd is om de slaven door betaalde dienaars te vervangen.

De tegenwoordige regeering van Nepal is voornemens den nieuwen toestand hecht te vestigen. Wanneer men dit nu over dezen staat in Midden-Azië leest, zooals men 't ook nu en dan over andere landen in dat werelddeel en in Afrika verneemt, komt de verzuchting toch op: wat vordert de beschaving moeilijk en langzaam!

Spanje-Marokko-Tanger.

In Spaansch Marokko vlot 't weer niet. Abd el krim had zich tot leidende figuur weten te maken van de stammen, die zich in het Riff tegen de Spaansche inmenging verzetten. Nu hij zich door de Fransch-Spaansche concentrische manoeuvre zoo benauwd heeft laten

maken, dat hij zich (tot niet minder verbazing van die stammen als van ons) op genade en ongenade aan de Franschen heeft overgegeven, nu de Franschen achter de grens van hun protectoraat-gebied zijn teruggetrokken en nu de Spanjaarden weer nalaten overal geregeld bestuur gesteund door een sterke macht in te voeren, beginnen de stamhoofden zich weer duchtig te roeren. 't Oude spel wordt hervat. Den draak is één kop afgeslagen, maar twintig nieuwe zijn er voor in de plaats gekomen. Frankrijk zal hiervan ook weer last krijgen in het aan Spaansch-Marokko grenzend gedeelte van zijn Fransch-Marokkaansch protectoraat.

Primo de Rivera heeft niets geleerd. Niet gelukkiger is hij in zijn, aan de Marokko-kwestie verwante Tanger-politiek. Instede van het Marokko-euvel aan zich zelf te wijten, maakt het Spaansche directorium zich wijs — of tracht althans anderen wijs te maken —, dat het kwaad eigenlijk ontstaat door Tanger. Over deze internationale haven gaan Spanje, Frankrijk en Engeland samen. Primo de Rivera had er gaarne de alleenbeschikking over, hij beweert dat Spanje dan het Riff zou beheerschen. En hij vraagt deze nu zoo dringend, dat 't iets krijgt van een eisch met bedreiging.

Tot de middelen om zijn zin te krijgen heeft (wij maakten er reeds melding van) behoord, in ruil ertegen den anderen eisch prijs te geven, dien van een permanenten Raadszetel in den Volkenbond. Deze vlieger ging niet op. Noch 't een, noch 't ander zou Spanje krijgen.

Weinig erkentelijk voor de pas ondervonden medewerking van Frankrijk, sloot Primo de Rivera een verbond met Italië, dat duidelijk positie nam tegen Frankrijk als Middellandsche Zee-mogendheid. Dit kon Frankrijk zeker niet toeschietelijk maken om in de Tangerzaak Spanje ter wille te zijn. Parijs toonde dan ook volstrekt geen lust tot toegeven.

Primo de Rivera wilde ook eerst de Tangerzaak tot een van algemeene Europeesche bemoeienis maken, door te polsen over een congres van de mogendheden die te Algeciras (1912) bijeen waren geweest, of door althans zijn vriend Musolini ook mee te laten aanzitten. Zoo verbruide hij het èn bij Engeland, èn bij Frankrijk, die er niet voor te vinden zijn anderen in de Tangerkwestie te laten meepraten of beslissen.

Nu heeft de Spaansche dictator het dan beproefd om Parijs en Londen alleen tot een bespreking over te halen. Was hij hiermede begonnen, het zou zeker niet afgewezen zijn, al zou het eindresultaat toch wel geen verwezenlijking van den Spaanschen wensch gebracht hebben. Maar nu, nadat ontstemming gewekt is, toonen noch Parijs, noch Londen veel lust tot een conferentie, die geenerlei practisch effect in 't vooruitzicht stelt.

Onder die omstandigheden heeft de wereld het bericht gekregen, dat Spanje en Italië samen zijn overgegaan tot een vlootdemonstratie voor Tanger. Vermoedelijk is de bedoeling geen andere dan Italië zóó ook partij te maken bij de verdere Tanger-besprekingen. In elk geval een zonderlinge manier van doen onder Volkenbondsstaten (Spanje bedankte, maar is toch nog 2 jaar aan 't lidmaatschap gebonden).

De luchtdienst Engeland - Indië. Opening op 12 Januari 1927.

De luchtdienst van Engeland naar Indië zal op 12 Jan. a.s. worden ingewijd. Sir Samuel Hoare, minister der Luchtvaart, zal de eerste vlucht naar Indië meemaken, vergezeld van lady Maud Hoare. Drie machines zullen gezamenlijk vertrekken. Waarschijnlijk zullen slechts 3 vliegtuigen 12 Jan. voltooid zijn, maar later zullen er 5 op den nieuwen luchtweg in dienst worden gesteld. Alle zullen tot het Haviland-type behooren, voorzien worden van 3 Jupiter-motoren, en 14 reizigers kunnen vervoeren. Voor de reis van 2500 mijl van Kairo naar Karachi zullen de kosten ongeveer 72 pond bedragen.

De lijn is ingedeeld als volgt: Na het vertrek van het vliegpark Heliopolis nabij Kairo, zullen de machines voor het eerst halt maken te Gaza, waar de reizigers den nacht zullen doorbrengen. Van Gaza zal de route gaan over de Doode Zee over Ratba en Bagdad naar Basra. Den derden dag zullen de passagiers naar Bushire en Bandar-Abas gaan. Het laatste stadium leidt in een dag van het vliegpark aldaar over Charbar naar Karachi.

En hoever is 't nu met een luchtdienst Nederland—Oost-Indië?

De Rijksconferentie te Londen.

De eerste ministers van Australië, Nieuw-Zeeland en Zuid-Afrika zijn met hun delegatiën naar de Rijksconferentie op weg naar Londen, terwijl de delegatie van New-Foundland op 1 Oct. zal vertrekken. De conferentie, welke waarschijnlijk ongeveer 6 weken zal duren, zal op 19 Oct. aanvangen.

Vroeger deden wij hier mededeeling van de punten,

welke op het program staan. De nieuwsgierigh[eid is] 't meest gespitst op de vraag, wat er waar is v[an het] bericht, dat de Z.-Afrikaansche premier, ge[neraal] Hertzog, een duidelijke bepaling zal vragen van d[e ver]houding van het Rijk tot de dominions.

Boven werd niet gesproken van Britsch-Indi[ë, dat] hoewel geen zelfstandige kroonkolonie, toch o[p de] conferentie vertegenwoordigd zal zijn, noch van C[anada]. Voor dit dominion doet zich het eigenaardige gev[al voor], dat de eerste minister Meighen geheel tot vertre[k naar] Londen gereed was, toen, door de algemeene [verkie]zingen van de vorige week, de conservatieven v[in] de minderheid werden gesteld. De overwinni[ng der] liberalen wijst Mackenzie King aan als de perso[on die] een nieuw kabinet moet vormen. Maar hiermed[e is] tijd gemoeid. Zal de nieuwe premier, aannemende [dat de] kabinetsvorming vlot verloopt, dadelijk 't land vo[or] ruimen tijd kunnen verlaten? Zal hij zich vol[doende] op de hoogte achten van de ter Rijksconferentie [te be]handelen kwesties?

Op deze vragen heeft Mackenzie het antwoo[rd ge]geven. Hij gaat naar Londen en zal dadelijk na [afloop] der conferentie de leiding der zaken in Canad[a aan]vaarden.

Ingezonden.

West-Indische bezoldigingen.

Amsterdam, 24 September [illegible]

Aan de Redactie van het Kol. Week[blad].

Zeer geachte Redactie!

Naar aanleiding van de kort geleden in het [illegible] van de Vereeniging „Oost en West" verschenen [arti]kelen over bovenstaand onderwerp van de H[eeren] Kesler en Oudschans Dentz, zult U mij thans zek[er] een weinig plaatsruimte toestaan voor het [navol]staande.

De redacteur van „De West", nieuwsblad voor [illegible]name heeft beide Heeren eens onderhanden ge[nomen] en is het billijk dat de lezers van bovenbedoel[de ar]tikelen hiervan kennis nemen.

Op den voorgrond moet hier gebracht worde[n, dat] de redacteur van „De West" geen Surinamer is [maar] een Hollander en er dus hier alleen sprake is v[an een] zakelijk standpunt.

In „De West" van Dinsdag 10 Augustus N[o. ...] verklaart de redacteur met zekeren weerzin v[an de] artikelen te hebben kennisgenomen en plaatst d[aar] tegenover deze beide Heeren niemand minder d[an] oud-gouverneur van Suriname Idenburg om te[n slotte] aldus te eindigen:

„Wie schrijven in den geest als de heeren Ouds[chans] Dentz en Kesler, doen meer kwaad dan zij w[el] zelven vermoeden. Zij vergiftigen de onderling[e ver]standhouding in de kolonie, bevorderen wantr[ouwen] en kweeken gevoeligheden die men juist moet tr[achten] te vermijden.

Het is daarom, dat wij ook van onzen kant een [stem] van protest wenschen te laten hooren.

Een bespreking der bewuste artikelen in bij[zonder]heden, kunnen wij gerust achterwege laten, d[aar de] verlichte Regeering zich zeker niet op sleeptou[w zal] laten nemen door schrijvers met zulke bekrompen [denk]beelden".

De Heeren kunnen het er voorloopig mee doe[n.] U dankend voor de verleende plaatsruimte,

Hoogachtend,

H. CORSTEN.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

EXCURSIE RADIO-STATION „KOOTWIJK."

Het bestuur dezer afdeeling opent het winters[eizoen] met eene gezellige excursie op Woensdag 6 Oct.

Ditmaal bestaat het voornemen om bij geno[egzame] deelneming een autobus-tocht te maken naar het radio-station „Kootwijk" op de Veluwe.

Men zal, om tijdig ter plaatse aanwezig te [zijn], 12 uur van het Stationsplein vertrekken, om [bij aan]komst tegen half twee te Kootwijk onder des[kundige] leiding het radio-station te bezichtigen.

Daarna kunnen de deelnemers eene korte w[ande]ling over de heide maken naar een nabijgelegen [illegible]

...ch meertje of naar de Oostelijk van de radio-centrale ...gen bosschen.

Het bestuur verwacht, dat velen, aangelokt door het ...oone herfstseizoen, van deze hun geboden gelegen...d om iets interessants te zien en een prettigen dag ...ten te hebben, zullen gebruik maken.

De Secrearis,
E. H. BERGSMA.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

VERBETERING.

...n het ingezonden stukje De Poenale Sanctie, K. W. ...9, pag. 14, is een zinstorende fout geslopen, waar...r we den schrijver gaarne onze verontschuldiging ...bieden.

De slotzin vangt aan met de woorden *„Om dit te ...rijpen"* dit moet zijn: *„Om dit te ontgaan"*.

EEN INKOOPBUREAU TE PARIJS VOOR DAMES.

...ral voor onze Dames, die door langer of korter ...blijf in Indië niet meer op de hoogte zijn der prijzen ... Europa, zal het aangenaam zijn te vernemen, dat ...e te Parijs wonende en van geboorte Hollandsche dame, aldaar een Bureau heeft geopend, waarbij zij zich ten doel stelt, Dames die in Parijs hare inkoopen komen doen, in ieder opzicht met raad en daad ter zijde te staan en bij goede en goedkoope adressen te introduceeren.

Zoo gewenscht kan men haar ook schriftelijk orders ter uitvoering opdragen waarbij echter vooruitbetaling gewenscht is.

Inlichtingen worden op aanvrage gaarne verstrekt.

Deze dame, waarvan het adres is: Mevrouw W. Zoppi—van Andel, 45 Rue de Laborde, Paris 8, Telefoon Laborde 03.19, heeft uitstekende relatiën onder de Fransche en Russische fabrieken en magazijnen van de Seinestad, hetgeen gevoegd bij haren zoo bijzonder goeden smaak en uitgebreide kennis op het gebied van Mode en Kunst een waarborg is, dat haar intermédiair slechts kan leiden tot goed en smaakvol, maar van bijzonder goedkoop inkoopen.

Door een en ander kunnen wij deze dame, wier wieg op Java stond, met volle overtuiging bij haar zoo energiek streven aanbevelen.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk

Mutatiestaat van 22 tot 29 September.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
Dr. A. van Gijn, Lid 2de Kamer St. Gen., Den Haag, ...nkastraat 50. f 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
...we M. J. de Serière-van Nispen, Den Haag, Fran...slag 169. f 5.—	Mevrouw G. van Beresteijn te Den Haag..
Dr. C. G. S. Sandberg, Geoloog, Den Haag, Willem ...n Outhoornstraat 12b. f 5.—	Secretaris Dagelijksch Bestuur van Oost en West.
...n Andel, oud-Zeeofficier, Den Haag, Emmastr. 1B.	den heer H. J. A. Raedt v. Oldenbarnevelt te Den Haag.
...w M. R. S. Bleckmann-Hoogenstraaten, Nijme...erg en Dalsche Weg 134. f 5.—	Voorzitter Afd. Nijmegen.
H. Baron van Isselmuden, oud-Kapitein N.-I. L., ...ersfoort, Utrechtsche Weg 154. f 5.—	Secretaris Afd. Amersfoort.
...H. J. van Weezel Errens, Leeraar H.B.S., Amers...ort, Bachman Wuytierslaan 154. f 5.—	Secretaris Afd. Amersfoort.
...A. H. Klein, oud-Vice-President Hooggerechtshof ...-I., Bussum, Mecklenburglaan 39. f 5.—	Eigen aanmelding.

Afschrijven:

D. I. Rebel, Soestdijk, Sophialaan 7 (overleden).
...Smits, Geoloog, Bilthoven, „de Zwerfsteen".
Hotel „Zeiler" te Baarn (afd. Utrecht).
...enbaas, oud-Hoofdingenieur B.O.W., Den Haag, ...s Ballotstraat 1 (overleden).
Mr. G. H. Everwijn, Den Haag, Stadhoudersplein 33 (overleden).
Mr. Dr. M. Tydeman, Amersfoort, Prinses Marielaan 1.
Jhr. F. Teding van Berkhout, Amersfoort, Bilderdijklaan 1.

Adresveranderingen:

E. K. Ezerman, Ass.-Resident m. v., van: Amster...m, p/a. N. H. M. naar: Haarlem, Pension Stad- en ...zicht, Dreef 2. f 5.—
...Wesselink, oud-Directeur K. P. M., van: Amster...m naar: Oegstgeest, p/a. fam. Griethuysen. f 5.—
...van Beusekom, oud-Gezagvoerder K. P. M., van: ...emstede, Craynesterlaan 43 naar: Soestdijk, Spoor...aat 50. f 5.— (Afd. Amersfoort).
...de Klerk, Onderwijzer, van: Menado naar: Am...rdam, 1e Helmerstraat 71. f 5.—
...bel, oud-Hoofdingenieur G. B., van: Amsterdam, ...ntage Middenlaan 30, naar: Den Haag, Dunkler...raat 58. f 5.—
...rouw Weduwe M. C. A. Westendorp-van Krieken, ...n: Enschedé, Goolkatenweg 93, naar: Amsterdam, Prinsengracht 867. f 5.—
...ypstra, Commissaris van Politie, van: Tandjong ...iok naar: Amsterdam, Frans van Mierisstraat 24 I. ...5.—
...J. L. E. Waller, Onderwijzeres, Amsterdam, van: Frederik Hendrikstraat 188 III naar: Marnixkade ...9 huis.
...B. M. Jacobson, van: Haarlem, Wagenweg 48 naar: ...emstede, Schouwtjeslaan 36.
...M. C. van Peski, van: Katwijk a/Zee naar: Rot...rdam, Westersingel 120. f 5.—
...T. J. G. Derks, Officier van Gezondheid 1e kl. N.-I. ...van: Curaçao naar: Rotterdam, Mathenesserlaan ...08. f 5.—
W. Veenbaas, Indoloog, Leiden, van: Haarlemmerstraat 283 naar: Mare 62A.
J. E. Romswinckel, oud-Kapitein N.-I. L., van: Heelsum, Villa „Casa Cara", naar: Oosterbeek, Pension „Gelria", Annastraat 5. f 5.—
R. J. A. Stolk, Hoofdbeheerder Pandhuisdienst, Den Haag, van: Nassau Zuylensteinstraat 15 naar: Van Galenstraat 72.
E. D. Kunst, Houtvester, Den Haag, van: Ten Hovestraat 29 naar: J. P. Coenstraat 24.
Mevrouw H. van der Linden, Den Haag, van: Louise de Colignystraat 157 naar: Wassenaarsche Weg 67.
F. B. Vodegel, oud-Ass.-Resident, Den Haag, van: Galvanistraat 16 naar: Weede v. Dijkveldstraat 12.
Mr. W. J. Muller, Den Haag, van: Boksdoornstraat 13 naar: Oleanderlaan 69.
D. G. Draaijer, oud-Luit.-Kolonel N.-I. L., Den Haag, van: Groot Hertoginnelaan 81 naar: Verhulststr. 57.
H. Kievit, Gezaghebber Gouv. Marine, van: Den Haag, Laan van Nieuw Oost-Indië 14, naar: Wassenaar, Schouwweg 34.
W. F. J. Kroon, oud-Resident, van: Den Haag, Beeklaan 407, naar: Breda, Baronielaan 284. f 12.—
J. C. Plesman, Inspecteur Zoutregie, van: Den Haag, Prinsessegracht 26 naar: Pamekasan, p/a. Zoutaanmaak.
R. Pas, Controleur B.B., van: Den Haag, Copernicusstraat 26 naar: Weltevreden, Departement B.B.
D. M. Hollestelle, Adm. Ambt. B.B., van: Leiden, Groenhovenstraat 15, naar: Weltevreden, Departement B.B.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlicht zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „T biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aan te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaer 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. In bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetr willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegen verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmidd 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492. Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEM
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herz
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw her
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË: Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

INHOUD: Ramp-Sumatra. — Centraal Haagsch Comité voor de Padangramp. Liefdadigheidsavond. — Eerste Hygiëne-Tentoonstelling in Nederl.-Indië. — Zevende Koloniale Vacantiecursus voor Geografen. — Donkere bladzijden uit de oude geschiedenis der Kath. missie in Indië, door Sn. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Europ. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: I. Amsterdam, Apeldoorn. — Mededeelingen: Van het Inform.-Bureau. — Mutatiestaat van 30 Sept. tot 6 Oct.

DE CONTRIBUTIE ad f 5.- 's jaars minimum, voor het lidmaatschap dezer vereeniging loopt voor hen die zich in het tijdvak van 1 October tot en met ultimo December opgeven tot en met ultimo December 1927. Zij ontvangen het „Kol. Weekblad" dus gratis gedurende het laatste kwartaal van dit jaar.

Ramp-Sumatra

Ontvangen t/m 5 October:

Vorig saldo	f 1547.—
N. F. la F., den Haag (per giro)	„ 25.—
Totaal	f 1572.—

Centraal Haagsch Comité voor de Padangramp.

Liefdadigheidsavond.

In aansluiting aan vorige berichten meldt men nader, dat op den avond van den 9en October in de „Twee Steden" de volgende personen en ensembles zullen optreden: Het orkest onder leiding van den heer Willem van der Meer met 25 musici; de heer Marius van Lokhorst, 2e luit. der Grenadiers, declamatie; Mejuffrouw Victorine van der Werff, zang met medewerking van de heeren Kees Schouwman, klavier en P. C. Brederode, viool; eenige leden van de tooneelvereeniging „Ado" in een éénacter, terwijl de heer James Yeoland als conferencier zal optreden en na afwerking van het programma, tusschen de dansen door, eenige voordrachten ten beste zal geven.

Ook de zangeressen mevr. Eline Krouwel—Rusch en mevr. A. van Hemert—de Clerq zullen haar bereidwillige medewerking verleenen.

Het bal zal worden opgeluisterd door Lidadihé, onder leiding van den heer G. IJsselstijn, en de Jimmy Parkers Dance Orchestra, leider mr. Parker.

Eerste Hygiëne-Tentoonstelling in Nederlandsch-Indië.

Voor de 8ste Jaarbeurs — welke van 25 Juni tot 10 Juli 1927 te Bandoeng gehouden zal worden — is men er in geslaagd samenwerking met een combinatie te krijgen, welke een hygiënische tentoonstelling op het terrein zal organiseeren; de leiding hiervan berust bij professor Dr. H. M. Neeb, terwijl het Hoofdcomité verder bestaat uit de heeren: K. A. R. Bosscha, voorzitter van 't Hoofdbestuur der Vereeniging Ned.-Ind. Jaarbeurs als onder-voorzitter; M. A. J. Kelling, 2e Beheerder der Militaire Pensioenfondsen als secretaris; Chr. van 't Hoogerhuijs, secretaris der Vereeniging Ned.-Indische Jaarbeurs, als penningmeester, tevens plaatsvervangend secretaris en de leden professor ir. H. van Breen, Hoogleeraar Technische Hoogeschool; B. Coops, Burgemeester van Bandoeng; A. D. H. Heringa, Agent der Ned.-Indische Handelsbank; H. P. Chr. Hoetjer, voorzitter van den Raad van Beheer der Vereeniging Ned.-Indische Jaarbeurs en W. F. Zuur, onder-voorzitter van het Hoofdbestuur dier vereeniging.

De correspondentie betreffende deze tentoonstelling is te richten aan den Secretaris, den Heer M. A. J. Kelling, Balistraat 7, Bandoeng, dan wel aan het Secretariaat der Vereeniging Ned.-Ind. Jaarbeurs, Menadostraat, Bandoeng; aan laatstgemeld adres dienen ook alle tentoonstellingsgoederen te worden gezonden. Vertegenwoordiger in Holland is de heer W. A. C. van der Hoeven, Jacob van der Doesstraat 20, Den Haag.

Van tal van zijden werd deze tentoonstelling steun toegezegd; de dienst der Volksgezondheid komt met een eigen inzending uit, evenals Sumatra's Oostkust en de verschillende gewesten en gemeenten, terwijl uit Nederland, Duitschland, Engeland, Amerika en Japan reeds deelname werd aangekondigd.

De *Iste Afdeeling* zal bestaan uit een Groep A, handelende over de geschiedkundige ontwikkeling der hygiëne en een Groep B: medische inzendingen van instituten, laboratoria, onderwijsinstellingen, bibliotheken en vereenigingen.

De *IIde Afdeeling* zal handelen over *ziekten en hare lichamelijke gevolgen*, terwijl de *IIIde Afdeeling de toegepaste hygiëne* omvat. Deze laatste afdeeling is onderverdeeld in eerstens een *Groep A: Assaineering. I.* Watervoorziening; winning, reiniging, aanvoer en distributie van drink-, bad-, waschen spoelwater.

a. Oppervlaktewatervoorziening: regenwater-, meerwater-, rivierwater- enz. voorzieningen.

b. Grondwatervoorziening: bronwater-, artesisch water-, putwater- enz. voorzieningen.

II. Afvoer en onschadelijk maken c.q. verwerking van faecaliën.

a. Afvoer in den grond: zinkputten, kuilen, sleuven, enz.

b. Afvoer door leidingen: rioleering; slikvangen (w.o. Septic-tanks); slikbedden; slikdroging; slikwaarde; contact- en percolatiefilters voor slikvrij rioolvocht; „activated-sludge" systeem, enz.

III. Afvoer en onschadelijkmaking van huishoudwater. (Zie verder onder II).

IV. Afvoer en onschadelijkmaking van industrieafvalwater. (Zie verder onder II).

V. Verzameling, verwijdering en verwerking van andere afvalstoffen; reinigingsdiensten; vuilverbranding; Beccaricellen; waarde van droog vuil; enz.

VI. Bodem-assaineering. Waterkeering terreinophooging; grondwaterverlaging; draineering; enz.

VII. Uitvoering van technische werken.

Verder zal men aantreffen een *Groep B. Woninghygiëne*: Woningbouw in de tropen (Europeesche en Inheemsche bevolking); ventilatie; verlichting; watervoorziening; onhygiënische en hygiëni (vliegvrije) privaten, erven, enz.

De *Groep C* zal omvatten *Voedsel- en dr hygiëne*; Bereiding; behandeling; vervoer; koop; opbewaring (o.a. in vries- en koelkam conserveering; vervalschingen; contrôle ver ningen, enz.

Groep D handelt over *Epidemiebestrijding zondheidsdiensten* (voor zoover deze niet streeks vallen onder den Dienst van Volksge heid).

Groep E omvat *Hygiëne der hotels, sociët restaurants*, pensions, etenshuizen, warongs, venters, zweminrichtingen, slachtplaatsen, p bakkerijen, melkerijen, mineraalwater- en st fabrieken, kap- en scheersalons, paardenst veekralen, enz.

In *Groep F* is *Vervoers-hygiëne* ondergebr gesplitst in: I. Spoorwegen, trams, auto's. II. delijke auto's en rijtuigen; politiezorg bij ziekt ongevallen. III. Scheepvaartverkeer.

Groep G zal gewijd zijn aan: I. *Schoolhygiën II. Tucht en Opvoedingswezen.* Schoolgebouwe erven; geneeskundig onderzoek van en toezich schoolkinderen (schoolartsen en Zusters), spe tandheelkundige verzorging.

Groep H omvat: I. *Lichamelijke-, sport- en telijke hygiëne*; II. *Padvindershygiëne*; III. *Va tiekolonies-hygiëne.*

Groep I handelt over I. *Bevolkings-hygiëne* een eigen inzending van den dienst van Vo gezondheid; II. *Militaire hygiëne*; III. *Mar hygiëne*; IV. *Provincie- en Gewestelijke hygi* V. Gemeentelijke hygiënische voorzieningen; tistieken in grafiekvorm.

Groep J behandelt de *Plantage-hygiëne*, w.o. keninrichtingen en koelieverzorging vanaf de werving.

Groep K zal de *Kleedinghygiëne* der tro schoeisel, hoofdbedekking enz. bevatten.

Groep L de Bedrijfs- en Fabrieks-hygiëne; G *vangenishygiëne*, enz.

Groep M zal omvatten *stedenbouw*, stadsaa wegenhygiëne, bestrijding van stof-, rook- en s plaag.

Groep N. Ziekenhuiswezen met modellen, fo plaatwerken, teekeningen enz. van verschill ziekeninrichtingen en ziekenzalen (oude en derne), paviljoens voor besmettelijke zieken van militaire, particuliere, gewestelijke en gem telijke organisaties.

Groep O. Zuigelingen- en kinder-hygiëne.

Groep P. Veterinaire hygiëne.

Groep Q. Propagandadienst, terwijl ten slott *IVe Afdeeling Inzending van hygiënische gebr en verbruiksartikelen* door handelshuizen zal vatten.

Uit deze korte opsomming moge blijken breed deze hygiënische tentoonstelling is opg en van hoe groot belang zij voor de tropen worden.

• • •

Bovenstaande bijzonderheden zijn ontleend het jongste Nr. van „Indië, geïllustreerd T schrift", dat als hoofdschotel een belangwekk beschrijving bevat van de in Juni l.l. gehouden zoo uitnemend geslaagde, zevende Jaarbeurs Bandoeng.

We vestigden er speciaal de aandacht op in een der eerstvolgende Nrs. van het Kol. Week eene beschouwing van den Heer H. F. Tillem verschijnen, getiteld: Düsseldorf-Bandoeng, — zooals men zal zien — met de a.s. eerste dische tentoonstelling op hygiënisch gebied verkorting „*Ehtini*" genaamd), in nauw verb staat.

5327

Zevende Koloniale Vacantiecursus voor Geografen.

Deze cursus zal worden gehouden van 28—30 December a.s. te Amsterdam, in de kleine gehoorzaal van het Koloniaal Instituut, Mauritskade. Het programma vermeldt:

Dr. G. L. L. Kemmerling, geoloog bij den dienst van den mijnbouw, leider van het vulkanologisch onderzoek in Ned.-Indië, te Bandoeng: Vulkanisme;

dr. C. Braak, oud-directeur van het Kon. Magnetisch en Meteorologisch Observatorium te Batavia, directeur van het Kon. Meteorologisch Instituut De Bildt: Het klimaat van den Indischen Archipel;

prof. J. E. van der Stok, oud-hoofd van den Indischen landbouwvoorlichtingsdienst, hoogleeraar te Wageningen: De Inlandsche landbouw in Ned.-Indië;

J. van Gelderen, hoofd van het Centraal Kantoor voor de Statistiek, te Batavia: Het bevolkingsvraagstuk op Java.

Op den laatsten dag zal des middags onder deskundig geleide een bezoek gebracht worden aan het museum van het Koloniaal Instituut. De deelnemers zullen eveneens in de gelegenheid gesteld worden tot een bezoek aan de kaartenzaal van het Koloniaal Instituut.

De deelneming is opengesteld voor leeraren in de aardrijkskunde aan inrichtingen voor voorbereidend onderwijs, voor middelbaar onderwijs en tot opleiding van onderwijzers(essen), benevens voor studenten in de aardrijkskunde en aanverwante vakken van wetenschap.

Elke deelnemer ontvangt kosteloos een geschrift, aangevende de hoofdlijnen van de voordrachten en de daarbij eventueel behoorende tabellen en cijfers, alsmede een exemplaar van het economisch-geographisch jaarboekje Indië's Jonge Kracht, 6de uitgave, 1926.

Inlichtingen verstrekt de secretaris-penningmeester der commissie van voorbereiding, dr. H. H. Zeijlstra Fzn., Singel 1, Deventer.

Donkere bladzijden uit de oude geschiedenis der Kath. Missie in Indië.

In de laatste maanden zijn er twee goede boeken verschenen over de geschiedenis der Katholieke Missie in onze Oost, over een stuk van die geschiedenis. Zij die het bekeeren van heidenen geen verdienstelijk werk vinden, zullen ze misschien niet lezen; maar zij missen dan ook de beschrijving van het volhardend werken van menschen die innig overtuigd zijn iets goeds te doen, van hun werken bijna op den duur met kwaadwilligen tegenover zich en de ongunst der omstandigheden naast zich. De titel van het eerste boek is:

Onder Portugeesch-Spaansche vlag; de Katholieke missie van Indonesië, 1511—1605, door B. J. J. Visser M. S. C.

Met de Portugeezen is de kerstening in Indië gekomen; met Vasco de Gama kwam de eerste missionaris in Kalikoet (1498) en na de verovering van Malaka door d'Albuquerque (1511) schreed het Christendom deze stad binnen. Wie meent, dat men de geschiedenis der missie na deze data geregeld kon volgen, vergist zich; langen tijd is er een leemte geweest; de historie der Katholieke missie in de 16de en 17de eeuwen was verwaarloosd. Millies heeft daarop gewezen in zijn „Bemerkingen over de bronnen voor de beoefening der Kerkgeschiedenis van Nederl. Oost-Indië" (Versl. en Med. der Kon. Akad. v. Wet. Afd. letterk. dl. VII). Ruim zestig jaren zijn er voorbijgegaan en thans heeft de heer Visser getracht het ontbrekende te geven.

Hij doet dit onpartijdig. Het begin ligt in 1511 toen in December Portugeesche schepen van Malaka naar Banda stevenden; en vandaar togen de leden der talrijke religieuse orden verder. In 1545 kwam op Ambon Franciscus Xaverius, „die niet, zooals wel eens beweerd wordt, maar in het wilde weg missioneerde, doch wel degelijk onderzocht waar de meeste kans op slagen was, en nu zijn blik richtte naar het verder (dan Makasar) gelegen Ambon, waarvan hij wist, dat reeds vele bewoners Christenen waren en bovendien aanwezig was een gunstige gesteltenis om nog meer te maken."

Op verscheidene eilanden, zelfs ten noorden van Celebes, op Sangi en Talaud, ontstonden bloeiende gemeenten; de Ternataansche en Ambonsche archipels waren de glanspunten; later de Solosche. Vijandig bleken de heidenen en Mohammedanen; later de Hollanders. De vorsten van Morotai, Halmahera, Ternate, Tidore en Batjan hebben schandelijk huisgehouden onder de christenen, maar uitgeroeid hebben zij het christendom niet. Toen de Hollanders kwamen in het begin der 17de eeuw waren er nog vele aanzienlijke gemeenten.

Het eerste hoofdstuk heet „De eerste kennismaking van de Portugeezen met de volken van Oost-Indië, 1511 tot 1522"; we zien aan het werk de Franciscanen in de Molukken, lezen over de missie op Zuid-Celebes, over S. Franciscus op Amboina, Ternate en Halmahera; gunstige perioden worden door ongunstige afgewisseld; op een toestand van rust en gestadige ontwikkeling volgt een storm van vervolging en verwoesting; tot overmaat van ramp schijnt er oneenigheid in het christenkamp te zijn ontstaan. Over het verloop van de missie op Java zijn we zeer karig ingelicht; wat er gebeurde vindt men beschreven in het hoofdstuk „Missie op Tidore en Batjan. Franciscaner-recollecten op Java, 1576—1585". In 1580 is op bevel van Joao de Gama, bevelhebber van Malaka, een missie te Panaroekan begonnen; er zijn kerken gebouwd en kruisen geplant; maar in 1599 was 't gedaan; De Eredia schreef in dat jaar: „Alles is nu geheel vernietigd en verdwenen, en geheel ontvolkt is die nederzetting van christenen; nog geen twintig jaar is daar gewerkt". Ook uit Hollandsche berichten valt op te maken, dat het de opdringende Islam was die de Missie verdreef. In de laatste tien jaren der 16de eeuw verergerden de toestanden in het oosten van den Archipel door de komst van een nieuwen vijand, een die èn de Spaansch-Portugeesche heerschappij èn het katholieke geloof van de eilanden zou wegvagen.

Toen Amboina in het bezit der Hollanders kwam heeft den eersten tijd de missie haar werk ongestoord kunnen voortzetten; maar het heeft niet lang geduurd; in het begin van Mei 1605 moest zij, met alle Portugeezen en mestiezen, vertrekken; zonder rekening te houden met de bepalingen der overeenkomst die bij de inneming van Ambon was aangegaan, werd op ruwe wijze een eind gemaakt aan den arbeid der missionarissen. De schrijver gist naar een reden, maar ze is hem niet duidelijk geworden; niet duidelijk, vermoeden we, waarom 't op ruwe wijze moest geschieden. Sedert 20 Maart 1602 hadden we een Generale Nederlandsche Geoctroyeerde Oost-Indische Compagnie en deze erkende geen anderen godsdienst dan de gereformeerde.

Op Tidore was de Hollandsche vijand bijna gelijktijdig verschenen en de Spaansch-Portugeesche macht moest zich terugtrekken. De bevolking toonde nog jaren lang zich gehecht aan hun padres, „godsvruchtige mannen", voor wie Steven van der Haghen (dd. 14 Aug. 1617) niets dan lof had. Daarnaast stelt de heer Visser wat Coen (dd. 5 Aug. 1619) schreef over de bedienaren van het gezuiverde evangelie: „hooveerdige, ongeschicte, onweetende predicanten, gelyck eenige dienaers geweest syn." Het is merkwaardig te lezen over het vele dat, na ruim drie eeuwen van uitsluiting van allen katholieken invloed bij de bewoners der Moluk-

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

ken, van het katholicisme is blijven voortleven tot op den huidigen dag. De schrijver citeert wat Coolsma daarover zegt, Wallace, de controleur Van Höevell, dr. A. M. Brouwer; veelal uiterlijkheden, maar deze zullen indertijd ook wel het meest hebben gepakt.

Van de kaarten in het boek gereproduceerd noemen we uit De Doorlugtige Scheepstogten der Portugysen na Oost Indien (Leiden 1706) de kaart van D'Oost-Indise Landschappen, Zeen en Eylanden door de Portugysen en anderen ontdekt en bevaren; voorts Celebes volgens Godonho de Eredia; de Molukken volgens denzelfden; Ternate in den aanvang der 17de eeuw (uit Begin ende Voortgangh); Amboina in 1605; het eiland Java (uit het zooeven genoemde boek) Java major en een stukje van Java minor; en Solor. Andere afbeeldingen zijn een portret van S. Franciscus Xaverius; het titelblad van een der geraadpleegde werken, nl. Thesaurus rerum Indicarum (Coloniae Agrippinae, anno MDCXV) met geschikt rondom den titel eenige afbeeldingen van den dood der martelaren. Een afbeelding van de „Ontvangst der Hollanders op Amboina" is ontleend aan Argensola „Histoire de la conquete des isles Moluques par les Espagnols, par les Portugais, par les Hollandais." Dit is de in 1707 bij J. des Bordes te Amsterdam in drie 12mo deeltjes verschenen Fransche vertaling van het oorspronkelijke in 1609 uitgegeven boek van Argensola „Conqvista de las Islas Malucas al Rey Felipe III".

Het boek eindigt met de inneming van Amboina en Tidore door de Hollanders; later krijgen we de verdere geschiedenis van de katholieke geloofsuitbreiding in Indonesië, belooft de schrijver.

* * *

Nu het andere boek:

De geschiedenis der R.K. missie in Amboina, vanaf haar stichting door den H. Franciscus Xaverius tot haar vernietiging door de O.-I. Compagnie; 1516—1605; volgens de oudste gedrukte gegevens en een groot aantal onuitgegeven documenten samengesteld door C. Wessels S. J.

Ook een boek van het jaar 1926 en mede een dat beoogt, nu alléén voor de missie van Amboina, een einde te maken aan een bestaand tekort, door een zoo volledig mogelijke behandeling der gebeurtenissen in het raam der toenmalige koloniale toestanden. Voor de gedrukte gegevens is de schrijver zooveel mogelijk teruggegaan tot de oudste en meest betrouwbare auteurs. Waar deze de Portugeesche koloniale geschiedenis behandelen geven zij maar weinig over de eigenlijke missie. Te zeer treden de politieke gebeurtenissen en de handelsbelangen op den voorgrond. Reeds in de 16de eeuw klaagde Maffeius daarover in zijn Historiarum Indicarum Libri XVI: „Uiterst weinig werd er toen in die streken geschreven en gebeurde het al, dan vindt men slechts reisbeschrijvingen, handelszaken, krijgsbedrijven en in vredestijd onderlinge twisten opgeteekend. Maar over de uitbreiding des geloofs, over den bekeeringsarbeid en het welslagen der missionarissen — wat toch de hoofdzaak is — wordt gezwegen, alsof dat niet tot de taak dier schrijvers behoorde, of hoogstens wordt er terloops over gesproken."

De gedrukte brieven der missionarissen geven tot zekere hoogte betere hulp, maar geen volledig inzicht; de lezers dier tijden hoorden graag sprekende bijzonderheden over de verre landen en hun eigenaardige bevolkingen waar het geloof voor het eerst binnendrong, en zij vroegen daarbij meer naar stichting en leering dan naar een in bijzonderheden afdalend overzicht. De groote, hedendaagsche missievraagstukken wekten toen nog weinig belangstelling; soms werden belangrijke gedeelten uit de ontvangen brieven als van weinig beteekenis weggelaten of ingekort. Over andere zaken kon met het oog op de afhankelijkheid der missie van de Portugeesche of Spaansche Kroon niet in een gedrukt verslag worden gerept. Uit de jaren 1 tot 1600 is geen enkele brief in druk verschenen. Tegenover de menigte stichtende en „curieuse" nieuwstijdingen uit Japan, China en Voor-Indië had men uit de Molukken niets te berichten dan teleurstelling en achteruitgang. Maar zoo gauw het koloniaal bestuur in Goa met de expeditie van Furtado de Mendoza tot een laatste krachtsinspanning komt, die tijdelijk eenig goed gevolg heeft, herleeft in Guerreiro's „Relaçam annual" belangstelling voor de geloofsprediking in den Speceri archipel.

Opmerkelijk is zeker, dat belangrijke stukken naar wier publicatie met ongeduld werd uitgezien ten slotte op onverklaarbare wijze eeuwenlang in de archieven begraven bleven. P. Manuel Teixeira, de eenige biograaf van Xaverius die hem persoonlijk heeft gekend, voltooide zijn levensbeschrijving in 1580 en vulde haar 't volgend jaar nog aan met twee hoofdstukken en eenige verbeteringen. In Rome was men opgetogen over zijn werk, de Generaal van de Societeit van Jezus, P. Claudius Aquaviva, wilde het zoo spoedig mogelijk doen drukken en het verscheen in...... 1912, en wel in een Spaansche vertaling, want de oorspronkelijke Portugeesche grondtekst is verloren gegaan. Een andere levensbeschrijving van denzelfden, in 158[illegible] gesloten, verscheen in 1900! De onuitgegeven documenten vullen menige leemte. Reeds een vluchtig overzicht van de 79 nummers der lijst der manuscripten, die de schrijver gebruikte, toont hoe belangrijk zij zijn; de reeks loopt van [illegible] tot 1609; er zijn 26 brieven en rapporten uit Ambon en 16 uit Tidore.

Het boek van Visser geeft ons een kleine [illegible]derd jaren geschiedenis der Katholieke missie in Indonesië; dat van Wessels bepaalt zich tot Ambon en de omliggende eilanden; ter verduidelijking moest hij meermalen ook gebeurtenissen op Ternate en Tidore vermelden. Zelden zijn het mededeelingen die getuigen van groote voldoening der missionarissen. Sedert haar begin had de missie met moeilijkheden te kampen. Het leven der Portugeesche kolonisten en soldaten, zegt de schrijver, was in de wilsverslappende, tot uitspattingen prikkelende overdaad van dit zon-doorgloeide land weinig geschikt om de inheemsche bevolking een stichtend voorbeeld te zijn voor eigen zedelijke verheffing. De inlanders stonden op een zeer laag peil van beschaving, leefden veelal in de grofste ondeugden... en onder deze menschen kwamen de pioniers de eerste lijnen uitzetten voor den toekomstigen opbouw eener christenheid. Maar ook de geloofsprediking zelve had haar gebreken. Naast hun bovennatuurlijke Godsliefde en onuitputtelijke zelfopoffering beschikten de eerste missionarissen over weinig ondervinding in den omgang met Heidensche en Mohammedaansche volken. Hierbij werkten zij in zeer armoedige omstandigheden, leden gebrek door karige inkomsten en onvoldoende ondersteuning. Hun onderricht ging dikwijls meer over de breedte dan in de diepte, was [illegible] zelden oppervlakkig. Vrijheid van werken en handelen werd geknot door patronaatsrecht van den koning, waardoor letterlijk alles van het Portugeesche staatsbestuur afhankelijk was. Godsdienst en politiek zaten haast onontwarbaar dooreen. De [illegible]zer verwacht, dat de schrijver hierop laat volgen [illegible] „evenals nu nog bij ons." Integendeel, hij [illegible] dat onze 20ste eeuw vreemd staat tegenover [illegible] alles. Men moet, zegt hij, de gebeurtenissen in de lijst van hun tijd bezien en ze niet uit hun historisch milieu breken; men stelle zich voor het leven [illegible] omstandigheden van toen, de beangstigende [illegible]heid van alles, menschen, dingen en toestanden; eerst dan kan het oordeel over de arbeiders [illegible] deze eerste periode billijk zijn en juist.

Telkens lezen we in het boek over de hoogst gebrekkige verbinding van Ambon met de [illegible]

buiten. P. Antonio Marta klaagde, dat nooit missie-overste van Goa, noch de Visitator-zelf inlandsche christenheid op het eiland is komen zoeken; vergat daarbij dat Goa zoo ver weg ligt er met één bezoek drie jaren gemoeid waren. de briefwisseling; de afstanden waren te groot de scheepvaart was gebrekkig. Affonso de Albuquerque klaagde in 1513 aan Koning Manuel, dat schepen zoo rot waren als kurk en alleen drijvende werden gehouden door de vier pompen die schip aan boord had. Xaverius had te Rome eds erop gewezen, dat het 3 jaar en 9 maanden derde om uit de Molukken antwoord op een ef te krijgen en hij rekent 't voor: 8 maanden den weg Rome—Goa, 8 maanden wachten voor gunstige vaartijd naar de Molukken aanbreekt; —Molukken en terug neemt 21 maanden, Goa Rome weder 8. En dit alles alleen bij goed weer; spoed maakt dikwijls de reis een jaar langer. Nunez schreef in 1587 dat hij 20 Maart van jaar antwoord had ontvangen op een brief in uit Goa naar Rome gestuurd. Hij kreeg 4 Febr. op Tidore een schrijven van 16 Juni 1586 uit e, en teekent erbij aan „zeer snel", maar deze kwam dan ook via Zuid-Amerika. En dit zijn gunstige gevallen. Dezelfde P. Nunez beklaagt in 1588 dat hij reeds 4 jaar in de Molukken zonder een enkel antwoord uit Goa op zijn brieven te hebben ontvangen. Den eenen keer dat hij had iets te hooren, heeft het schip niet willen wachten op een gunstige gelegenheid om te kunnen ankeren en het is met de post doorgevaren ... China. Een anderen keer is het schip vergaan. Dit laatste was niets bijzonders: in de tweede helft der 16de eeuw werd het aantal schipbreuken beangstigend talrijk. Geweldige afstanden en gebrekkige verkeersmiddelen met daarenboven een verlies-percentage aan menschen en goederen maakten van Goa uit een goed bestuur van ... en de Molukken een onmogelijkheid.

Reeds genoemde P. Marta wilde kerken en ... bouwen van steenen en kalk „waarvan er een groote voorraad is." Hij vraagt twee ... en gezeggelijke broeders te sturen, echte ...ansche metselaars. „Hier is niemand die dit verstaat en indien er in Indië een mocht zijn, ... hij toch niet hierheen. Wanneer u hen stuurt ... zij via Goa reizen, doch dan moet u hen uitdrukkelijk naar de Molukken bestemmen, anders doet Goa zijn grooten mond open en slikt ze ... Zoo is er, ook voor hen die mogelijk niet dweepen met den arbeid der missie, menige kostelijke bladzijde in dit boek.

... moeten we even recapituleeren: op een inleiding volgen de lijsten der meermalen aangehaalde ...en en der manuscripten. Dan komen de tien ... Molukken, 171 bladzijden; daarna lijsten van missionarissen die in Ambon en de Molukken ... gearbeid, 1546—1605, en van de Portugeesche bevelhebbers van Ambon, 1563—1605; en mededeelingen over de ware afbeelding van den Franciscus Xaverius; diens portret staat tegenover den titel; en verspreid in den tekst vindt men ... kaarten en eenige facsimile's van antieke ... Wie van meening mocht zijn, dat deze ... uit de geschiedenis der missie nu nòg niet ... is beschreven, behoort zonder twijfel tot ...menschensoort die nooit tevreden is.

Sn.

Van Week tot Week.

Dinsdag 28 Sept. tot Maandag 4 October.

...ing *van het Koloniaal Instituut.* Gelijk reeds in deze rubriek werd medegedeeld, zal Zaterdag 9 October het Koloniaal Instituut te Amsterdam door H. M. de Koningin worden ingewijd. Verschillende autoriteiten, afgevaardigden van instellingen, vereenigingen, enz. zullen deze plechtigheid bijwonen. De vereeniging „Oost en West" wordt vertegenwoordigd door haren Voorzitter, den Heer R. Zuyderhoff en haren Ondervoorzitter, den Heer F. van Peski.

Het nieuwe gebouw van de Nederlandsche Handelmaatschappij. Onder groote belangstelling is den 4en dezer het nieuwe gebouw van de Nederlandsche Handel-Maatschappij te Amsterdam geopend. Namens „Oost en West" werd de Directie gecomplimenteerd door haar Ondervoorzitter.

Voordrachten over Indische onderwerpen. Op verzoek van het *Leidsch Universiteitsfonds* heeft de heer *J. van Gelderen,* hoofd van het Statistisch kantoor te Weltevreden, zich bereid verklaard tot het houvan voordrachten over: Tropische Staathuishoudkunde. Deze voordrachten zullen gehouden worden in het klein Auditorium op 4, 11, 18, 25 November en op 2 December te kwart over vier.

Tijdens de *Indische week te Leiden* zullen de volgende lezingen gehouden worden.

Woensdag 13 October in het Academiegebouw *mr. dr. W. M. G. Schumann,* oud-voorzitter van den Volksraad in Ned.-Indië, over: Practijk van den Volksraad.

Donderdag 11 October eveneens in het Academiegebouw, *G. van Genderen Stort,* oud-dirigeerend officier van gezondheid van het Ned.-Indische leger, over: Leven en werkkring van den Europeeschen arts in Ned.-Indië.

Vrijdag 15 October, in het Botanisch Laboratorium, de student *J. F. E. Einaar* over de stoffelijke en geestelijke ontwikkeling van Suriname, sinds 1863.

Tijdens de *Algemeene Zendingsconferentie,* welke van 25—27 October *te Amsterdam* (in Parkzicht) gehouden wordt, zullen o.m. de volgende sprekers optreden: Ds. *J. Rauws:* Overzicht van het Zendingswerk in Oost- en West-Indië. — *Ds. D. Crommelin:* De huidige toestand van Indië en de opgroeiende jeugd. — *Ds. J. H. Bavinck:* De Europeesche jeugd in onze Oost. — *D. van der Meulen:* De jeugd in de Bataklanden. — *Ds. G. Royer:* Nieuwe Westersche methoden op Javaanschen bodem. — *Ds. H. van der Veen:* Christendom en jeugd onder de Sadan Toradja's. — *G. J. Staal:* De jeugd van Suriname en het werk der Broedergemeente.

Dr. S. Monnikendam † Te 's-Gravenhage is op 63-jarigen leeftijd overleden, dr. S. Monnikendam, in leven lid van den geneeskundigen raad voor Ned.-Indië, gep. majoor-titulair van den geneeskundigen dienst van het O.-I. leger.

De onderzeeboot „K XII" naar Indië vertrokken. Onder het commando van den luit. ter zee 1e kl., J. L. K. Hoeke, is den 29en Sept. de onderzeeboot „K XII" van Nieuwediep, langs de gewone route, naar Oost-Indië vertrokken. — De onderzeeër „K XIII", welke de reis naar Indië via het Panamakanaal ondernam en den 27en Mei j.l. uitvoer, zal nu wel een dezer dagen in Indië arriveeren. Zijn beide booten in Indië aangekomen, dan bevinden zich in de Indische wateren dertien onderzeeërs, welk aantal voorloopig niet uitgebreid wordt, daar er momenteel geen nieuwe in aanbouw zijn.

Het kankervraagstuk opgelost? Den 22en Sept. seinde Aneta uit Batavia; „De röntgenoloog dr. H. F. Lumentut uit Batavia, beweerde op het natuurwetenschappelijk Congres [1]), het kankervraagstuk te hebben opgelost". Latere telegrammen zijn meer gereserveerd gesteld; zeer gezaghebbende medici betreuren zelfs de lichtvaardigheid, waarmede de hypothesen van Dr. L. gelanceerd werden, die „een schaduw werpen op het wetenschappelijk karakter" van genoemd congres". Het laatste telegram (d.d. Batavia 29 Sept.) luidt: Dr. Lumentut zal 15 October met drie maanden buitenlandsche verlof gaan, ten einde Europeesche specialiteiten zijn kankertheorieën uiteen te zetten.

De phitecanthropus erectus. Een Aneta-telegram, dd. Soerabaja, 27 Sept., bevat het volgende: Doctor C. J. E. Heberlein, gewestelijke gouvernementsarts bij den Dienst der Volksgezondheid te Soerabaja, vond te Trinil (afd. Ngawi, Madioen), waar prof E. Dubois indertijd slechts schedelfragmenten vond, thans een volledigen schedel van den phitecanthropus erectus.

De *N. R. Ct.,* melding makend van deze voor de wetenschap zeer belangrijke ontdekking, geeft, aan de hand van een werkje van prof. dr. A. J. P. van den Broek, eene samenvatting van wat er tot heden

1) gehouden te Weltevreden van 22 tot 26 September.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

omtrent den Phitecanthropus bekend was (Ochtendbl. A van 28 Sept.).

Intusschen is er volgens een uitvoerig nader Aneta-telegram (ged. Batavia 2 Oct.) vooralsnog geen sprake van een schedel van den phitecanthropus erectus, omdat eerst een gedegen wetenschappelijk onderzoek de waarde van de vermoedelijke vondst dient uit te maken.

Prof. Mr. C. van Vollenhoven. Den 2en dezer was het vijf en twintig jaar geleden, dat prof. mr. C. van Vollenhoven het professoraat in het staats- en administratief recht der Nederlandsche koloniën en het adatrecht van Nederlandsch-Indië aan de Leidsche Universiteit, met het uitspreken van een rede over Exacte Rechtswetenschap, heeft aanvaard.

Gelijk bekend is, vertoeft prof. v. V. op het oogenblik in Amerika.

De aardbevingen ter Sum. Westkust. Padang, 1 Oct. (Aneta). Alhier werd een hevige, korte aardschok gevoeld. De menschen ontvluchtten hun huizen.

Het verzet op de Westkust van Atjeh. (Kota Radja, 1 Oct. Aneta). Veertien der dertig verzetslieden, die op 10 September j.l. het bivak te Blang Pidië aanvielen, meldden zich aan, terwijl één gearresteerd werd en twee werden neergelegd.

Geheime bijeenkomsten in Solok (Sum. Westkust). Batavia, 27 Sept. (Aneta). In het Soloksche zijn 30 mannen en vrouwen gearresteerd wegens het bijwonen van geheime bijeenkomsten. Een zoogenaamd complot is ontdekt, dat beoogde de ambtenaren, welke arrestaties en huiszoekingen verrichten, te vermoorden.

Gepensionneerd. De generaal-majoor der artillerie van het O.-I. leger verliet den 3en October den dienst met pensioen.

Universitaire examens. Leiden. Taalkundig cand. ex. Indologie de heer L. A. Emanuel en J. Huitzing. — Doctoraal ex. Indisch recht de heer Wirjo Prodjodikoro, mr. W. P. Thomas, C. J. Morks, Ong Liang Kok, J. H. Halkema en D. A. Scheerboom. — Economisch doctoraal ex. Indologie de heer A. Wempe en F. W. G. Linck.

Wageningen. Ingenieursex. Koloniale landbouw de heer J. M. T. van Blommestein, H. W. Daniëls, A. Kortleve (met lof) en H. Tulner.

Onderscheiding. Bij Kon. besluit is benoemd tot officier in de Orde van Oranje-Nassau pastoor A. A. J. Mathijsen, te Meester-Cornelis.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

De Inspireerende Tropische Natuur.

Telkens kan men 't aan de Indonesische Kunst en Kunstnijverheid, in de meest verschillende oorden van den Archipel, ontwaren, hoe zij door de overdadig rijke tropische natuur geïnspireerd werden, daarvan als het ware een onvermijdelijk gevolg zijn.

Vindt — om maar enkele voorbeelden te noemen — de soms tot barok overslaande rijkdom van ornament in het Balineesche beeldhouwwerk zoowel als in de Javaansche houtsnijkunst, niet zijn oorsprong in de overweldigende vruchtbaarheid van den bodem, in de nimmer eindigende weelde van bloeienden plantengroei, in de groote hoeveelheid en verscheidenheid der diersoorten, te midden waarvan de Inlandsche kunstenaars dag en nacht leven, zoodat zij er veel meer mee vertrouwd zijn en onder den invloed er van komen, dan wij Westersche stadsmenschen. Vandaar dan ook dat zij, voor zoover zij verre bleven van Westersche invloeden, op bewonderenswaardige wijze de plek en den trant voor hunne gebouwen wisten te kiezen, zóó dat deze één zijn met de hun omringende natuur. Getuigen hunne bijna alle aan de planten- en dierenwereld ontleende siermotieven van weefsels, batiks en vlechtwerken niet ten duidelijkste van hun bewondering en liefde voor die oer-natuur?

Wezen wij er reeds eerder op hoe ook bij hunne tooneelvoorstellingen dieren en planten opgenomen zijn, mede in hun poëzie en hun muziek vindt men deze al van overoude tijden terug.

Uit een door *Prof. Kern* vertaald leerdicht over den Javaanschen versbouw, dagteekenend ongeveer uit het midden van de twaalfde eeuw, halen wij het volgende aan:

„De bergen maakten op dat oogenblik den indruk, alsof ze de boomen tot *tooneelfiguren* en den door-

schijnenden fijnen nevel tot *scherm* hadden. De bamboezen, waar de wind doorheen speelde, de zacht ruischende *fluiten*, de kweelende kw waren de *saron's* (slaginstrumenten in het *gam* orchest, die de melodie aangeven), harmonisch selende met de zachte echo der herten; de tonen verliefde pauwen vormden het *Madraka*-gezang.

Als de *dalang* (vertooner der schimmenb of tooneelpoppen) van dezen tijd de ple audiëntie van een vroeger machtig vorst besc zegt hij o.a.: „Rrts er is niets te hooren dan weging der sprinkhanen. De bladeren der bo bewegen zich niet, de wind waait evenmin. het geluid van de *engkoek*-vogels en van de d die in de *waringin* zitten, is te hooren en het van de werklieden, de *gamelan*-makers, de den en de goudsmeden, die aan het werk zij wordt slechts nu en dan in de audiëntiezaal nomen *). Het is een voortdurend gerinkel, gebroken als het *mandaraga*."

Het *ma(n)draka*-gezang wordt — zooals de *J. Kats* ook in zijn standaardwerk *„Het Javaa Tooneel"*, deel I *Wajang Poerwa*, vermeldt — gevonden in het nog heden, bij het optreden v *Bedaja Ketawang*, voorkomende vrouwenkoor.

Persoonlijk waren wij in Januari 1925 in de zaam gelukkige gelegenheid te Solo in den Krato den Soesoehoenan eene repetitie van dezen dans wonen, welke slechts bij een troonopvolging uitge wordt, door drie stel Bedaja's, ieder uit negen d ressen bestaande. Dit was een bizonder pr schouwspel. En niet minder trof ons de zeer aardige begeleidende muziek, waarbij de *Kam* bespeeld werden. Dit zijn slagbekkens van eenigszins in den vorm van een in de lengte geo pisangschil, dus hol en met een open gleuf, aan dichten onderkant van een handvat voorzien, d bespeler in zijn linkerhand houdt, terwijl zijn re hand onophoudelijk een ovalen *poekoelan* (kl kruislings over de gleuf strijkt, hetgeen treffend geluid weergeeft van zwermen insecten.

Ook *Dr. Hazeu* vertaalde een *Bharata-Joed* gedicht, door *Empoe Sedah* in 1157 gemaakt, w het volgende voorkomt:

„En in de rivier deden de kikvorschen hun kwaak hooren. Zij vormen als het ware de *saro* van het *wajang*-spel. De holle bamboes gaven d luid, als de wind er doorheen speelde, dat wa de fluiten, die het spel begeleidden, het c der *konkang's*, dat men hoorde in de berg was te vergelijken met het gezang der vr het geluid der sprinkhanen, die druk, onop lijk daarbij accompagneerden, was als de van de *kamanak's*."

De indruk van het hooren van al deze natuu den werd, zelfs bij leeken op dit gebied, werkel wekt door de zeer rhythmische muzikale begel der *Bedaja-Katawang*-dans.

In verband met het kunst-inspireerend ka der tropische natuur viel ons onlangs een geïllustreerd artikel op in het Tijdschrift *„De I sche Natuur"* van de hand van Mevrouw A. Bo Houtman, de talentvolle echtgenoote van *Mr. A. man*, vroeger controleur B.B. te Semitau (Bo thans te Djeneponto (Celebes), waaraan wij he gende ontleenen:

„Lente op den Lompobattang.

De eerste regenbuien waren neergekomen en h de ondragelijke droge hitte van de Selébèsche moesson verslagen, maar gelukkig was het daarbij bleven. Zoo noodde op een namiddag de wolken blauwe hemel ons tot een rit naar Karaëng Loe diep ravijn met waterval in de omgeving van kadji, het bij de Makassaarsche ingezetenen zeer kende rustoord op de hellingen van den Lompobatt

„Het vroeger zoo triestige landschap met zijn zwartgebrande of nog rookende *along-along* was nu geheel overtogen met een liefelijk groen de heuvelhellingen hadden zich met jong, malsch bedekt, waaraan kudden uitgehongerde paarden karbouwen zich te goed deden. Het kabbelen van beekjes hoorden wij alom, kortom een milde stem van herleven lag over geheel het landschap.

„Na het langdurig Europeesch verlof, waarbij w hadden moeten spenen van onze grootsche Ind

*) Zou 't niet de taak zijn der regeering, die deze machtige vervangen heeft, om diezelfde kunstnijveren te waardeeren en moedigen?

natuur, was het een onbeschrijfelijke vreugde te genieten van den aanblik der oude, met mos, epiphyten en semi-epiphyten begroeide woudreuzen, waartusschen de dalende zon verrukkelijke lichtinvallen tooverde.

„Toen het bosch zich weder opende, waren wij op een kleine vlakte gekomen, die doorsneden werd door een vore, die slechts enkele meters breed was, maar tientallen meters diep: den Karaëng Loé. We stapten af van onze paardjes en gluurden even over den rand van den loodrechten wand. Daar beneden, heel in de diepte, donderde, bruischte en schuimde het over gladgeschuurde rotsklompen tusschen nauwe doorgangen: een machtige, kil en klam makende aanblik. Geen wonder, dat de Makassaren dezer streken vanouds onder den indruk van dit grootsche natuurtafereel zijn geweest, zich daar beneden een machtigen geest denken te wonen: de Karaëng Loé.

„Vandaar dat vele Makassaren, die in het landraadzaaltje te Djeneponto zonder zichtbaar gemoedsbezwaar een valschen eed op den Koran durven doen, al gauw door den mand vallen en maar heel klein zijn, als een eed bij den Karaëng Loé wordt voorgesteld."

Mevrouw Bouman, die een verzamelaarster is van orchideeën, geeft bij eigen teekeningen van eenige dier daar gevonden prachtige exotische bloemen, enthousiaste beschrijvingen.

Geen wonder dan ook, dat de Makassaarsche vrouwen niet alleen de mooi felgeel gekleurde stengels dier orchideeën gebruiken voor hun kunstig vlechtwerk, maar, evenals zoovele andere Indonesiërs, daarin ook streng gestyleerde bloem- en plantmotieven met voorliefde verwerken. Zij leven immers geheel met de natuur mee.

Diezelfde natuur kan ook woest wreed zijn. Hoe dikwijls hebben deze eilandenbewoners niet fel geleden onder vulkaanuitbarstingen, aardbevingen en -verschuivingen, zooals onlangs weer in de Padangsche Bovenlanden, een oord, dat in natuurschoon ter wereld zijn weerga niet vindt.

Hoe weinig konden wij vermoeden, toen wij verleden jaar daar langs die fraai aangelegde autowegen rondreden, in volle bewondering voor het rustig schoone land en volk, dat dit kort daarop zoo hevig zou worden geteisterd, dat velen der toen in hun eenvoud zoo blije en gelukkig levende Menangkabauërs plotseling door een natuurramp haven en goed zouden verliezen. Fatalistisch als zij zijn, schikken zij zich gedwee in hun lot, dankbaar voor de hulp, die hun door beterbedeelden geboden wordt, trachtend door geduldigen arbeid het verlorene te herwinnen. Zij hebben er hun land en hun natuur niet minder lief om, blijven er wonen, gaan gestadig door van hun onveranderlijke liefde voor hun omgeving te getuigen in het werk hunner handen: de zorgvuldige bebouwing van den grond, de smaakvolle vervaardiging van woning, huisraad en kleeding, waarbij de versieringsmotieven op meesterlijke wijze aan het hen omringende planten- en dierenrijk zijn ontleend. Welke bewonderenswaardige houtsnijwerken, weefsels, metaalbewerkingen en vlechtarbeiden weten zij te maken!

Doet het gemoed dezer kunstvaardige Indonesiërs niet dikwijls denken aan dezelfde stemming, waarin de thans alom herdachte *Franciscus van Assisi* verkeerd moet hebben, waarvan *J. J. M.* in *„Het Vaderland"* van jl. Zondag o.m. schreef:

„Want hoe de tijden ook gewisseld zijn en de gedachtenwereld is gewijzigd, de kleine prediker der armoede is gedurig gestegen in de eerbiedige herinnering der menschheid.

„Ja, hoe grooter de afstand wordt, des te meer komt hij ons nader. Hij vindt zijn heiligen-schijn in het hart der geheele menschheid, die over de dogmatische muren eener Kerk heenziet.

„Zijn menschelijkheid wordt steeds meer ontdekt en maakt hem het kind der menschheid meer dan van een Kerk.

„Hij, die de Armoede koos als bruid, en daardoor den rijken jongeling overtrof, heeft de geestelijke waarheid bekrachtigd van de Evangelische geschiedenis.

„Wie zoo één is met de natuur — omdat hij zoo één geworden is met God — dat hij alle schepselen zijn broeder en zuster noemt, de zon, de bloemen, de vogels, heeft daarmee een levensinzicht geopenbaard, waar de moderne mensch bezig is naar toe te groeien."

Bewondering voor de Indonesische Kunstnijverheid kan ons den weg wijzen naar dat levensinzicht.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het openbaar gehoor.

Bij de audiëntie ten paleize te Weltevreden, ter gelegenheid van den verjaardag der Koningin, heeft de voorzitter van den Volksraad, *mr. Neytzell de Wilde*, een toespraak gehouden, waarin hij er op wees dat de zware taak van den Landvoogd thans een einde neemt en dat diens opvolger, die werd benoemd, een nieuwe koers zal nemen, naar men meent, en vele maatregelen zal hervatten tot *een krachtige economische ontwikkeling, vooral van de Buitengewesten.* De mogelijkheid tot een krachtige hervatting van een nieuwen koers werd ingeleid door *het financieele beleid* van mr. Fock, waaraan zeker in vele opzichten zal vastgehouden moeten worden. Wat gebeurd is tengevolge van de *inflatie* stemt tot nadenken en tot dankbaarheid tegenover hen, die tijdig het groote gevaar voor Indië gezien en afgewend hebben. Wat ambtenaren en particulieren op dezen feestdag paleiswaarts voert is, na een bewust, een onbewust gevoel van *samenwerken aan de schoone taak om Indië te ontwikkelen,* welke taak onder de nieuwe staatsinrichting en na de bestuurshervorming weldra hoofdzakelijk zal berusten bij de plaatselijke autonome lichamen en centraal bij den Landvoogd, samenwerkende met de Volksvertegenwoordiging.

De Gouverneur-Generaal, *mr. Fock,* zeide in zijn antwoord dat hij hoopte dat heden een hernieuwd bewijs geleverd was, dàt de onderdanen in Ned.-Indië zich gelukkig achten te leven onder het opperbestuur van Koningin Wilhelmina. De Ned.-Indische onderdanen liggen Koningin Wilhelmina even na aan het hart als de in Holland wonende. De Koningin heeft steeds de belofte van Koning Willem I voor oogen gehouden, welke hij in Augustus 1816 gedaan heeft, om Indië rechtvaardig, billijk, mild en doelmatig te regeeren. *De toestand van Ned.-Indië en van de Ned.-Indische bevolking* toont in het laatste jaar vooruitgang op verschillend gebied; er zijn vele gunstige omstandigheden. De Regeering blijft den stoffelijken vooruitgang bevorderen, tevens het volk en de maatschappij geestelijk en zedelijk meer verheffen. *(De Loc.* 2 Sept., blz. 5).

De Sum. Post (2 Sept. „De nieuwe koers") merkt hierbij op, dat als gevolg van de positie, die de Gouverneur-Generaal inneemt, een persoonlijk cachet kan worden gedrukt op zijn bestuursperiode; maar men zou tekort doen aan de groote lijn en de bedoelingen van de Nederlandsche en de Indische Regeering, wanneer men „het nemen van vele maatregelen voor een krachtige economische ontwikkeling van deze landen, vooral in de Buitengewesten", inhaerent achtte aan een persoon. Dat het tijdens de vorige bestuursperiode wel eens ontbroken heeft aan die maatregelen, moet hoofdzakelijk worden geweten aan de zeer bijzondere omstandigheden, die een zware belemmering voor een vrije ontwikkeling van Indië vormden. Beziet men het bestuur van Indië vanuit den engen gezichtshoek van enkele jaren, dan zal men de mate, waarin met die bijzondere omstandigheden moet worden gerekend, verkleinen of geheel uit het oog verliezen; beziet men dat bestuur vanuit de hoogte en laat men den blik wijden over een periode van tientallen jaren, dan zal men tot de overtuiging moeten komen, dat de voorwaarde voor een economische ontwikkeling in de eerste plaats was het saneeren van een toestand, die een duurzame en evenwichtige ontwikkeling zou tegenhouden. Zoo gezien, is het volkomen logisch dat, nu men aan het einde van de saneeringsperiode is gekomen, den blik verder laat gaan en op het fundament voortbouwt. De Buitengewesten beginnen een factor van groot gewicht te worden in economisch- en daarom vooral ook in politiek opzicht. Bevordering van de welvaart, die met economische ontwikkeling gepaard gaat, steunt de evenwichtigheid van den geest, zoo die niet moedwillig weerspannig is. Wanneer men deze weerspannigheid van den geest niet eenzijdig bestrijdt, maar daar vlak naast kan stellen de daad, die voortvloeit uit het besef van de moreele verantwoordelijkheid, die het bestuur over deze landen met zich brengt, dan staat men ook sterk in de praktijk van allen dag, die ongetwijfeld steeds grootere beslommeringen met zich zal brengen.

De *Deli Crt.* (1 Sept.) geeft een verslag over *„Het openbaar gehoor ter Sumatra's Oostkust"*; *De Loc.* (24 Aug. blz. 19. Dr. R. Broersma) wijst op het *„gebrek aan particuliere belangstelling voor Celebes en de Molukken"*; het *Bat. Nwsbl.* (28 Aug.) geeft de meening weer van *„Een Regent (van Bandoeng) over de Be-*

Haarlem en Omstreken.

stuurshervorming" en van de bestuursambtenaren over *„De Bestuurshervorming op Sumatra"*.

De stille kracht. Mr. Singgih.

De Locomotief (25 Aug. blz. 33) wijdt een hoofdartikel aan *de Indonesische vereeniging* (in Holland) en haar orgaan *„Indonesia Merdeka"*. Hare actie, als uiting van den geest der Indische studeerenden reeds bedenkelijk genoeg, verdient te ernstiger beschouwing wijl zij zich ook in Ned.-Indië zelf doet gevoelen. Wat men aanvankelijk kon begrijpen als verklaarbare reactie van jonge en onstuimige geesten op de nieuwe Westersche omgeving, is thans uitgegroeid tot openlijk beleden revolutionnaire gezindheid, welke langs allerlei wegen ook naar Indië doordringt. Verklaarbaar is het verschijnsel nog steeds. Wat al denkbeelden stormen op deze jeugdige Oosterlingen aan! Hoe moeten de duizenden indrukken van het nieuwe leven hem overvallen, hen in verwarring en vervoering brengen! Die tijd van jeugd en romantiek, van storm en onrust, van wanhoop en verrukking — wáár zijn de geesten, die dan niet tot uitersten geneigd zijn? Nochtans is de actie dezer studeerenden in haar verscherpten vorm volstrekt ontoelaatbaar. Zij is het wegens haar strekking, doch zij is het niet minder wegens haar verbreiding in Indië zelf. Met enkele citaten uit het Juli-nummer van het orgaan toont *De Loc.* allereerst de strekking, de virulentie en daarmede het laakbare dezer uitingen aan. De mentaliteit der schrijvers wordt er voldoende door geteekend. *De Loc. acht het noodig, dat men zoowel in Indië als in Nederland inziet, dat dit alles niet langer geduld kan worden* en plaatst daarom nog enkele passages, waarmede h.i. de funeste strekking van de actie der Indonesische Vereeniging genoegzaam is aangetoond. Even bedenkelijk als deze gezindheid zelf — zegt *De Loc.* vervolgens *o.m.* — is haar doorwerking naar Indië. Sinds het jongste congres van Boedi Oetomo is zij evident, en in het orgaan wordt de scherpe en stelselmatige invloed op de Inlandsche vereenigingen in Indië actief voortgezet. Daarbij heet iedere Javaan en Maleier, die voor samenwerking is, hij zij daarbij nog zoo vooruitstrevend, een verrader. Zoo gaat het voort en maand op maand brengt de mail de brieven en geschriften van dit zeer actieve centrum van anti-Nederlandsche propaganda naar Indië en maar al te vaak blijkt de critische geest te ontbreken om aan dien subtielen invloed weerstand te bieden. Deze groep van studeerenden en reeds gepromoveerden laat omtrent haar streven geen twijfel bestaan. Zij belijdt letterlijk: dat er geen keus is tusschen revolutie en non-co-operation, „omdat non-co-operation niet tegenover revolutie staat." En uitdagend klinkt het: „Wij nemen beide; èn non-co-operation èn revolutie". Deze actie kan niet langer geduld worden. Kleine en zachte middelen baten niet meer. Men mag het niet langer aanzien, dat hier straffeloos door tientallen zich als leider opwerpende intellectueelen een fatale invloed wordt uitgeoefend in de richting van openlijk aangekondigde „revolutie". *Land en volk van Indië moeten hiertegen beschermd worden en slechts de doortastendste maatregelen kunnen hier baten.* Het behoort tot de moeilijke plichten van de koloniale overheid de samenleving te behoeden tegen deze elementen die, zelf verdwaald, hun volk op dwaalwegen zouden gaan leiden. Bij het vervullen van deze pijnlijke taak sterke ons het vertrouwen, dat eenmaal een verhelderd inzicht ook deze ontwikkelden zich zal doen scharen bij hen, die in loyale samenwerking willen streven naar de ontwikkeling van land en volk.

De Loc. van 9 Aug. (blz. 7) geeft de rede weer van *mr. Singgih* te Semarang over *„Co-operation en Non-co-operation"*; het *Bat. Nwsbl.* van 26 Aug. schrijft over *„De actie van de Soerabajasche studieclub te Bandoeng"*, van 30 Aug. over *„De studieclub en mr. Singgih"*; het *Soer. Hbl.* van 24 Aug. (3e bl. *„Op communistischen grondslag")* en 1 Sept. (3de bl. *„Schrik")* geeft bizonderheden van de vergadering te Bandoeng, waarbij mr. Singgih een redevoering hield over de eenheid van Indonesia, enz.

Kampoengbouw in de steden.

Het *Bat. Nwsbl.* van 18 Aug. („Het Kampoeng-vraagstuk") geeft de inzichten weer van *ir. Maclaine Pont* over kampoengbouw. In het *Bat. Nwsbl.* van 27 Aug. wordt gewezen op de bezwaren, welke de mannen van de practijk er tegen hebben. Voor koelies zouden de woningen volgens het model-*M.P.* geen bezwaar ontmoeten, maar voor een gezeten bevolking acht men ze volstrekt ondeugdelijk. De *S.S.* heeft in *Soerabaja* eenige kampongs voor het Inlandsche personeel, waar eenige duizenden werklieden vertoeven.

De met de projectie belaste ingenieur ging uit [...] stelling dat, wilde men Inlanders een woning [...] waarop voor iets langer dan eenige jaren vert[...] mocht worden, ze zoo gebouwd moesten word[en] er weinig aan te bederven en stuk te maken viel. [...] voor was alleen steen geschikt. De huisjes moet[en] ingericht zijn, dat de Inlanders er zich senang k[...] voelen. Dit advies is door de S.S. gevolgd en [...] S.S.-woningen in de kampongs is geen stukje b[...] besteed. De bond van S.S.-personeel was, toen he[t] stond dat het steenen huisjes zouden worden, [...] noodigd zelf een ontwerp voor de Inlandsche w[...] gen te maken, met het gevolg dat ze hoogst een[...] werden. Geen voorgalerij, hoogstens een voors[...] om de menschen gelegenheid te geven 's avonds buiten te zitten; dan werd er een flinke kam[er] [...] vraagd door een schot te verdeelen in een slaap[...] voor de ouders en een voor de kinderen; voor[...] kleine pendopo en bovenal bij ieder huisje een [...] derlijke badkamer en W.C. De vloeren werden [...] de muren van steen gemaakt. De woningen hebb[en] heel aan de verwachting voldaan en het versch[il] [...] duurzaamheid tusschen de S.S.-kampoengs [...] havenkampoengs bij Soerabaja heeft zich zóó du[...] gedemonstreerd, dat ook de gemeente Soeraba[ja] [...] sloten heeft bij haar kampoengbouw op Ngagl[...] het stelsel-*M. P.*, doch dat der S.S. te volgen. Toc[h] [...] het de vraag of de gemeente het gestelde doel [...] reiken. Immers had de heer *M. P.* het over vr[...] volking, terwijl de S.S. het personeel eenvou[...] bestaande woning aanwijst. Die dwang van buite[n] [...] breekt bij de vrije bevolking. Niettemin blijft h[...] zwaar er niet minder juist om dat een Inlande[r] [...] een woning krijgt, welke hem gelegenheid biedt [...] te peuteren, dat ook doet. Dat blijft het geva[...] punt voor alle woningen gebouwd volgens het sy[steem] *M. P.* Het is en blijft een lastige keuze. Twee g[...] ten, *Cheribon* en *Kediri*, zijn bezig het Java[...] stelsel in toepassing te brengen; de bouw in Ked[iri] [...] vindt zich in handen van eenige Javaansche bou[w]digen, door den heer Maclaine Pont opgeleid.

In een levensbeschrijving van den kortgeleden [...] leden heer *E. J. Hammond (De Loc.* 16, 18 en 2[...] blz. 1, 28 en 25) wordt gewezen op wat deze ve[r]woordiger der N. V. Mij. tot Expl. der *Pamanoek* [...] *Tjiasemlanden* verricht heeft voor de huisvesting [...] water- en lichtvoorziening, en den gezondheidsd[ienst] voor de Inlandsche opgezetenen dezer landen. [...] 14den Aug. is op de vezelonderneming *Soekamau*[...] aanvang gemaakt met den bouw van een missi[git] [...] de daaraan verbonden plechtigheid werd o.a. [...] veerd dat het steeds de wensch van mr. Hamm[ond] [...] geweest de bevolking dezer landen in hunne we[...] tegemoet te komen en het hen zoo aangenaam m[...] te maken; ook het geschenk van een missigit is [...] van wederom een bewijs.

Op het Idjen-hoogland. De Batoer-eruptie.

In een vijftal artikelen beschrijft de heer [...] graaff) in het *Soer. Hbl.* (20, 23, 24, 25 en 26 Au[g.] [...] bl.) *het Idjen-hoogland.* Het Idjen-hoogland heeft [...] den tourist veel te bieden; het heeft, met het [...] plateau, op Java de meeste vulkanologische attr[...] en overtreft dit laatste met zijn krater, zijn im[...] vlakten, en vooral: zijn opwekkenden aard. Moc[ht] [...] er zich over verbazen dat dit kostelijk gebied zoo [...] geïsoleerd bleef, zeker mag hieraan de verwa[chting] [...] worden vastgeknoopt dat onder het huidig gewe[stelijk] bestuur van *Besoeki* stappen zullen worden geda[an] [...] verdere ontsluiting van dit hoogland voor de [...] die nu en dan behoefte hebben aan regeneratie [...] geest en lichaam.

In de *Deli Crt.* (2 Sept. 2de bl.) vertelt een [...] van *„De uitbarsting van den G. Batoer op Bali"* [...] *Sum. Post* (30 Aug. 2de bl.) ontleent aan de „[...] Bode" een verhaal van *Willy Mullens* over *„De* [...] *eruptie"*. Het gelukte den heer Mullens 's av. o[m] [...] een top te bereiken op de helling van den G. Batoer [...] en zijn vijf koelies, die de barang droegen, waren [...] daar ± 500 M. van de kraters verwijderd. In de [...] ringende duisternis kwam de boven-natuurlijke pr[...] nog meer tot uiting dan tevoren bij daglicht. G[...] dige vuurzuilen, niets dan die enorme vlammen, [...] tusschendoor de gloeiende brokken steen omhoog [...] slingerd met ontzettende kracht. En ook, een re[...] tig dak van rook. Willy Mullens pakte onmiddellijk [...] toestel uit en is aan het filmen gegaan. Uren a[...] stuk. Het was om niet genoeg van te krijgen. D[e] [...] zijn naar Holland gestuurd. Daar wordt alles zo[...] dig ontwikkeld en na een maand of twee verwa[cht] [...] heer Mullens alles... weer in Indië.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het Bestuur en de Pers in Ned.-Indië.

II (Slot).

Bij de scherpste critiek kan men zich toch altijd onthouden van uitdrukkingen, die beleedigend zijn voor anderen, terwijl men eigen bestaan en dat van de redacties vergemakkelijkt.

Het is dikwijls moeilijk voor de redacties terstond de bedoelingen van de schrijvers van artikelen volkomen te begrijpen en worden die stukken daarna opgenomen, evenwel met het onaangename gevolg van de bevoegde autoriteit te moeten vernemen, dat men voor een persdelict is geplaatst.

Eerst dan bemerkt de redactie, doch te laat, dat zij de grenzen heeft overschreden, hoewel noch bij den schrijver noch bij de redactie kwade bedoelingen hebben voorgezeten en men alleen het bestuur heeft willen wijzen op het niet plichtmatig uitvoeren van maatregelen door de ambtenaren dan wel op de genomen beschikkingen die in strijd zijn met den volkswensch.

De pen schrijft zoo spoedig iets op het papier zonder dat aan de scherpe gevolgen, die daaraan vastzitten, wordt gedacht.

Dientengevolge zijn aan het werk van den journalist grooter gevaren verbonden dan aan eenig ander bedrijf.

Terwijl rechts hem met vuur bedreigt en links hem plaatst voor scherpe doornen, ziet hij voor zich het ravijn en achter zich de zee.

Wil hij zijne belangen behartigen, dan verwachte hij geen hulp van derden, doch steune op zichzelf, want de pleitbezorger die in het conflict optreedt is feitelijk niet meer dan een doekoen, die hoogstens eenige verlichting van pijn kan bezorgen.

De schrijver maakt hierbij de opmerking, dat, al is hij bij de uitoefening zijner critiek altijd voorzichtig geweest, de getroffene, die in het gedrang was gekomen, toch nog altijd wel een stok wist te vinden om te slaan.

Het gevaar dat ten deze den journalist bedreigt, is, dat niettegenstaande alle voorzorgen, hij toch op een anderen dag in een conflict wordt gewikkeld.

Volk en journalisten hopen en vertouwen, dat de Landvoogd van Ned.-Indië den toestand der inheemsche journalisten nog zal willen verbeteren en gevolg zal willen geven aan hetgeen destijds in de Tweede Kamer der Staten-Generaal werd gezegd.

Dat zou een belangrijke gebeurtenis zijn in de geschiedenis van de inheemsche journalistiek, waaraan men de beste herinneringen zou bewaren.

Het is natuurlijk mogelijk dat het bestuur bij den bestaanden overmoed der inheemsche Pers bezwaren maakt om uitbreiding aan hare rechten te geven, doch dan diene zij daarbij de beschouwing in overweging te nemen, dat de Europeesche Pers, door langdurig dralen, haar daartoe aanzet en zij dus niet anders handelt dan hetgeen die Pers doet.

Dientengevolge neemt het conflict tusschen Europeesche en Inheemsche Pers steeds grooter afmetinge,n en wacht laatstgenoemde op eene rechtvaardige eindbeslissing, die aan dat conflict een einde zal maken.

Voorts vertrouwt de schrijver, dat het bestuur niet altijd zal staren op de fouten, welke de Inheemsche Pers aankleven, doch zich ook zal willen herinneren, dat, naast het gebrekkige, toch ook wel iets goeds valt op te merken, dat aan de bevolking ten goede komt en het bestuur in staat stelt kennis te nemen van hetgeen bij het volk omgaat.

Die voorlichting werd aan de Regeering onthouden toen er nog geen Inheemsche Pers bestond en waardoor zij onkundig bleef van de stille actie welke bij de verschillende volksgroepen plaats vond.

Wanneer de Regeering thans wel op de hoogte komt van tal van feiten tengevolge van het verhoogde aantal Inheemsche nieuwsbladen, dan dankt zij dit aan de Inheemsche Pers, die in het belang werkt van het gezin, den handel en de economie.

Doch, niettegenstaande dien nuttigen arbeid, die bijdraagt tot de verzekering van rust en orde, ziet men aan die Pers hare rechten steeds meer en meer onthouden, terwijl het toch van algemeene bekendheid is, hoe de Europeesche Pers in hare kolommen tal van in de Inheemsche Pers voorkomende berichten opneemt, die, hoewel overgenomen, wel het vertrouwen der Regeering genieten.

Met den wensch, dat aan de Inheemsche Pers ruimere rechten zullen worden gegeven, eindigt de schrijver zijn opstel.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Het gehalte van het onderwijs op de Chin. scholen.

II (Slot).

Het herhaaldelijk veranderen van het onderwijssysteem en de telkens terugkeerende verwisseling der leerkrachten zijn twee factoren die schadelijk op de uitkomsten van het Chineesch onderwijs werken en die voor vele Chineesche ouders de aanleiding zijn, dat zij hunne kinderen zenden naar de Hollandsch-Chineesche scholen of naar de Christelijke scholen, waar het onderwijs beter geregeld is.

Het is opgevallen, dat vele Chineesche onderwijzers in hun vrijen tijd naar de hotels trekken en daar door verschillende genoegens afleiding trachten te zoeken in hun dagelijksch bestaan.

Nog opvallender is het feit, dat de Chineesche onderwijzeressen daaraan meedoen en dan niet bepaaldelijk een fraai beeld geven van levensernst aan het Chineesch publiek, dat ze feitelijk bezoldigt.

De daaruit te trekken conclusie is, dat de dames meer vreugde scheppen in levensgenot dan in de taak van de opvoeding der jeugd en dat zij aan de schoolgaande leerlingen met het hotelgedoe nu juist geen bepaald goed voorbeeld geven op welke wijze het aanzien van den Chineeschen stam moet worden verhoogd.

Het spreekt van zelf dat men aan de onderwijzers niet het genoegen kan ontzeggen om in de hotels hunne kameraden te ontmoeten, wanneer zij neiging daartoe gevoelen, maar wel mag men van hen eischen, dat zij in die hotels, waarvan de reputatie dikwijls twijfelachtig is, zich in behoorlijken stijl gedragen.

Vooral is dit laatste van belang voor de Chineesche onderwijzeressen, wanneer die in dat hotelbezoek zijn gemengd.

Naar de meening van den schrijver kunnen die onderwijskrachten den tijd, welke zij in de hotels besteden, beter benutten in het belang van de overdenking eener verbetering van het onderwijs, daarbij wakende voor eene frissche komst ter schole in den vroegen morgen, welke aan de leerlingen ten goede komt

De Chineesche scholen worden voor het grootste deel op loffelijke wijze door bestuur en leden van de Tjong Hoa Hwee Kwan Vereeniging en door de Chineezen, die daarvoor sympathie gevoelen, geldelijk gesteund, doch wanneer men met het gedrag der onderwijzers rekening houdt, dan kan men een gevoel van spijt niet onderdrukken over de wijze waarop die gèlden worden besteed en is de meening van velen, dat men ten deze het beste doet voor die beweging op zijde te gaan.

Dit laatste verklaart het feit, dat de beurzen van de Chineezen dikwijls gesloten blijven, wanneer de vereeniging een beroep doet op de offervaardigheid der leden, die er tegen opzien geldelijk bij te dragen voor eene aangelegenheid, die hunne kinderen op een dwaalspoor brengt.

Alle Chineezen verlangen door onderwijs het intellectueele peil van hun stam te verhoogen, doch de bekendstelling van het vorenstaande moge voldoende zijn om aan te toonen welke bezwaren daaraan zijn verbonden.

Het in beslagnemen door de Bataviaasche politie van eenige voorwerpen behoorende tot den inventaris van een Chineesch bedehuis.

I.

Volgens de mededeeling, voorkomende in de „Sinar Sumatra" van 12 Maart 1926, zou de politie te Batavia aldaar op zulk een wijze zijn opgetreden, dat zij zich zelve in opspraak heeft gebracht.

Op zekeren middag, ten 2 ure, kwam n.l. een Europeesch rechercheur in het bedehuis te Kebon Klappa Senen en liet den bewaker daarvan (de Bihkong) op ernstige wijze roepen, aangezien hij werd beschuldigd van het feit, dat hij bezweringsmiddelen verkocht en bovendien zonder vergunning een bedehuis had opgericht.

Nu wéet iedereen, zegt de verslaggever, dat niet alleen te Batavia, doch ook in plaatsen elders in Ned.-Indië, tal van bedehuizen bestaan voor Chineezen, waar zij komen bidden, beloften komen vragen en zich medicijnen willen aanschaffen, ten einde op die wijze te trachten, overeenkomstig hunne oude godsdienstige begrippen, hun toestand te verbeteren.

Van de zijde van het bestuur noch van de politie werden daartegen ooit bezwaren ingebracht

Zij, die komen bidden of beloften komen vragen, geven daarna geheel vrijwillig een geschenk, hetzij in geld, hetzij in levensmiddelen, aan den wachter, die

daarvoor een schriftelijk bewijs afgeeft (Hoe) in Chineesch letterschrift, waarin vermeld wordt dat de Toepekkong (godheid) verplicht is zijn zegen te schenken en den betrokkene hoeden zal tegen ziekten en andere aardsche rampen

Die gewoonte komt dagelijks voor en gaf nimmer aanleiding tot moeilijkheden aan de politie.

De Europeesche rechercheur gaf zich niet de moeite deze aangelegenheid nader te onderzoeken en zag in de handelingen van den wachter een bedriegelijken clandestienen verkoop van bezweringsmiddelen.

Hij wilde niet luisteren naar de inlichtingen van den wachter, verlangde zijn eigen zin te volgen, nam alle versierselen van den Toepekkong en tal van voorwerpen als de bidtafel, stoelen en het zonnescherm in beslag en liet die goederen op een vrachtauto naar het hoofdbureau van politie brengen, terwijl de wachter, Tan A Tjin, naar het politiekantoor had te volgen.

Toen de wijkmeester, Thio King Joen, van een en ander kennis nam, begaf hij zich 's avonds naar het hoofdbureau van politie teneinde te trachten de zaak te regelen en den hoofdcommissaris uit te leggen, dat van bedrog geen sprake was en dat de wachter geheel handelde volgens de bestaande gewoonte en volgens de Chineesche godsdienstige gebruiken.

Ook de luitenant-Chinees mengde zich in het geval en wees den hoofdcommissaris op het feit, dat geen wettelijke voorschriften waren overtreden.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Haagsch Maandblad.

Onder het opschrift „Het herstel van Suriname" wijdt Mr. O. E. G. Graaf van Limburg Stirum in het Oct.-Nr. eene bespreking aan de bekende Nota van den Surinaamschen Ondernemersraad, voorafgegaan door eene korte uiteenzetting der oorzaken van de tegenwoordige treurige toestanden op economisch gebied in Suriname.

In hetzelfde Nr. stelt de hr. H. Veersema de vraag of Ned.-Indië thans rijp is voor een permanent Nederlandsch tooneelgezelschap, naar aanleiding van Henri Brondgeest's plannen en reeds gedane stappen in die richting. Schr. is ten deze allesbehalve optimistisch gestemd, gezien de resultaten van vroeger in het werk gestelde pogingen. Ook Brondgeest's pogingen zullen weder een mislukking worden, meent de hr. V. en voert daarvoor verschillende bewijsgronden aan. Zoo zegt hij o.a.: blijvende, zuiver Europeesche bevolking van Ned.-Indië is er nog niet en zal er niet komen. En zoolang zal ook het zuiver Europeesch tooneel niet blijvend overgeplant kunnen worden naar het Nederland binnen de tropen; òf het zal uiteenvallen door innerlijke twisten, dan wel door gebrek aan blijvende belangstelling, òf het zal door assimileering aan de Indische maatschappij en door opneming van Indische krachten losgesneden worden van den stam, waaraan het verbonden was, toen het opgericht werd; den zuiver Nederlandschen stam.

Ach, wanneer men alles met geld zou kunnen goedmaken, dan zou het wel kunnen. Er is in Indië geld en men zit er niet te vast aan. Wanneer het alleen afhing van die veertig duizend gulden, welke Brondgeest meent noodig te hebben, dan komt het er wel, die jaar nog. Maar het hangt van andere dingen af, die men niet zoo gemakkelijk kan te voorschijn halen als het geld uit de brandkast of de Bank. Het hangt af van de wet van Rudyard Kipling: „East is east and west is west and never the twain will meet". Het hangt af van de wet dat „de belangen van Koloniën en Moederland beide het best gediend zijn door de voortdurende en krachtige wisselstrooming van jonge en energieke elementen".

De hr. Veersema besluit:

„De zuiver Nederlandsche tooneelspelkunst (voor zoover men daarvan spreken kan) zal voorloopig, zoo niet voor altijd, moeten opgedragen blijven aan de wisselende jonge en energieke elementen uit de Hollandsche tooneelwereld en aan de dilettanten in Indië."

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 9 (28 Aug.). E. J. Hammond † (met portret). — Vereeniging „Vereenigde Kina-Producenten Vekip". — Geheimzinnige dieren, door Dr. K. W. Dammerman (ontleend aan „Tectona"). — Sumatra-Landsyndicaat. — De verbreiding en de ontwikkeling der rubberproductie en economisch-geographisch vraagstuk (ontleend aan eene beschouwing van Prof. Dr. H. Blink). — Jacobus Nienhuys, de pionier der Delische tabakscultuur.

Kon. Akademie van Wetenschappen.

In de dezer dagen door de Kon. Akademie te Amsterdam verspreide publicaties van den laatsten tijd, komen eenige bijdragen voor, welke binnen het kader der rubriek vallen, doch waarvan met het opsommen der titels moet worden volstaan.

Verslag van de gewone vergadering der Afdeeling Natuurkunde. Deel ... (eerste gedeelte). Over de richting der tertiaire gebergtevormende bewegingen op Java, door L. Rutten. — Over de vermeende aanwezigheid van opheffingskraters in Ned. Oost-Indië, door L. Rutten.

Deel 34 (tweede gedeelte). Tertiaire gesteenten uit noordwestelijk Britsch Borneo en uit Beraoe (... Borneo), door L. Rutten. — Over de herkomst van het materiaal der neogene gesteenten op Java, door L. Rutten.

Mededeelingen, Afd. Letterkunde, ... 59, Ser. A, No. 8. Bericht aangaande de jongste aanwinst van Maleische handschriften in het buitenland (Cambridge), door Ph. S. van Ronkel.

Intern. Circumpacifische Onderzoek-Commissie. The history and present state of scientific medical research in the Dutch East Indies, P. C. Flu.

De Indische Mercuur.

No. 39 (29 Sept.). Overzichten van den Volks... (vervolg), door H. Ch. G. J. van der Mandere. — ... leiding voor de tropische witsuiker-fabrikatie, be... ken door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — De economische toestand ter Oostkust van Sumatra gedurende het eerste halfjaar 1926. — Voorziening in den nood van Suriname (bespreking Nota en Rekest van den Ondernemersraad voor Suriname). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele beichten en verslagen. — De mede de overige wekelijksche rubrieken. — De Handelsmuseum van het Kol. Intstituut geeft een o... van recente literatuur over rubber.

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

Uit den inhoud van jaarg. 10, No. 8 (Aug. '26). korte mededeelingen betreffende Hevea Brasiliensis door Dr. C. Heusser. — De spinnewebschimmel ... Hevea Brasiliensis, door Dr. K. B. Boedijn. — (... ber-) Bereidingsenquête in West- en Midden-Java de Lampongs in 1925/26, door Dr. R. Riebl.

Landbouw. Tijdschr. der Ver. v. Landbouwconsulenten.

Uit den inhoud der Aug.-afl.: Verslag van het ... gres der vereeniging van Landbouwconsulenten in ... op 12 en 13 Juli 1926 te Bandoeng. — De reorganisatie van de landbouwvoorlichting, door M. B. Smits. — Oriënteerende proeven met stumulatie van padi, door Dr. P. van der Elst. — Schetsen van den Inlandschen landbouw in Zuid-Djombang. III. Grondbezit ... verdeeling ervan omstreeks 1925, door G. J. Vink. — Referaten. — Boekbespreking.

De Indische Culturen.

No. 16 (van 15 Aug.) bevat o.a.: In het rijk der ... leya's (met ill.), door C. H. Prins (vervolg). — Methoden ter voorkoming en controleering van ziekten in ... Para-rubber op Ceylon, door J. Mitchell. — Een ... ander over het verkrijgen en het behouden van ... producties, door M. (slot). — Een Fransch oordeel over Nederlandsch-Indië's landbouw; bewerkt en besproken door A. M. P. A. Scheltema. — Vraagstukken en ... uitzichten in West-Indië. Een lezing van prof. Kie...

De Indische Post.

De rubriek „Onze meening" in het Nr. van 21 ... wijdt eene korte beschouwing aan de plannen om in West-Atjeh een gouvernements-cultuuronderneming te stichten. Ook de overtuigdste tegenstanders van ... gouvernements-landbouwbedrijf zullen ongetwijfeld ... initiatief (van Dr. Rutgers) toejuichen, meent ..., omdat in dit geval het staatsbedrijf ingesteld wordt in zijn meest idealen vorm: niet in de eerste plaats als winst-onderneming, doch als pioniersbedrijf, dat ... aarzelt om zich in deze, om politieke en economische redenen tot dusverre geschuwde landen te vestigen.

In hetzelfde Nr. schrijft D. Hans een zeer waarderend artikel over den afgetreden gouverneur-generaal. Fock's leven is eene aaneenschakeling geweest van hooge ambten — raadslid, statenlid, gedeputeerde, kamerlid, minister, gouverneur van Suriname, ... zitter der Tweede Kamer, gouverneur-generaal, ... onderscheidde zich altijd. Een voortdurende demonstratie van arbeidzaamheid en energie, en van een ... zonder zelfvertrouwen.... Hij is een der besten ... bekwame landgenooten, van wien wij, ook als hij ...

is teruggekeerd in het Vaderland, nog veel mogen verwachten.

Mededeelingen. Tijdschrift voor Zendingswetenschap.

Het 3e stuk van deel 70 opent met een levensbericht van Dr. N. Adriani, geschreven door Dr. Alb. C. Kruyt, die lange jaren met den overledene lief en leed heeft gedeeld; en samengewerkt op zendings- en wetenschappelijk terrein. — Overigens bevat deze afl. Eenheid bij verscheidenheid op het gebied van kerk en zending, door Dr. J. Schokking. — Indië en Gandhi, door Dr. Ir. H. G. van Beusekom. — Onze Oost-Java Zending, door J. Pik. — Prof. Pijper als zendingsman, door Joh. Rauws. — Uit de Javaansch-Maleische pers. — Belangrijke verschijnselen op zendingsgebied. — Literatuuraankondiging.

De Ingenieur.

In het Nr. van 2 Oct. schrijft de hr. J. F. A. M. Koning, chef expl. van de S.S. ter S.W.K., een artikel over de door de aardbevingen van 28 Juni j.l. aan den Staatsspoorweg ter Sumatra's Westkust toegebrachte vernielingen, welke — blijkens de toegevoegde afbeeldingen — van grooten omvang zijn geweest. Wat de herstellingen aan de spoorbaan zelf betreft, daaraan is met zooveel voortvarendheid gewerkt, dat nog geen maand later alle stremmingspunten waren opgeheven; met het herstel van de ijzeren en steenen gebouwen van den spoorweg zal nog wel eenigen tijd heengaan; sommige liggen geheel in puin.

Annalen van het Missiehuis te Tilburg.

Het Oct.-Nr. bevat o.a.: Van reizen en trekken, door Pr. E. Cappers (interessante plaatjes van Ternate, met historische bijzonderheden als bijschriften). — Nogmaals de schooltuinen op Celebes, door Mgr. W. Panis. — Bijgeloof op Celebes, door Pr. H. Croonen.

* * *

Aanteekeningen betreffende den economischen toestand van het gewest Oostkust van Sumatra gedurende het eerste halfjaar 1926. (Mededeelingen van de Handelsvereeniging te Medan. 15 Aug. '26).

Het Chineesche element in Ned.-Indië, door Mr. Phora [illegible] Gie, met Naschrift door H. J. Groeneveld. (Econ.-Statistische Berichten, 22 Sept. '26).

Verbeteringen in het scheikundig onderzoek der [illegible]angassen, door ir. J. B. Grandjean (naar aanleiding van het rapport van ir. Fermin). (De Mijningenieur. [illegible] '26).

Langs het toekomstige traject Tandjong-Balige (Sumatra), door M. O. W. (met ill.). (Eigen Haard, 18 en 25 Sept. '26).

Het financieel-administratief stelsel van Nederlandsch-Indië. Een leiddraad voor studie en administratief werk. Samengesteld in overleg met de Generale Thesaurie bij het Departement van Financiën, door J. G. A. Wiemans. Deel I, met Aanhangsel. (Weltevreden, 1926).

Voorloopige bedrijfscijfers over 1925, van de landsbedrijven en diensten, waarbij de handelsboekhouding ingevoerd is. (Weltevreden, 1926).

Voorstellen van de voorlichtingscommissie technisch onderwijs in zake de oprichting van een Middelbare Technische School. Gepubliceerd door het Departement van Onderwijs en Eeredienst. (Weltevreden, 1926).

Rapport van het Hoofd van het Kantoor van Arbeid (Mr. A. G. Vreede) over de arbeidstoestanden in de metaalindustrie te Soerabaja. (Publicaties van het Kantoor van Arbeid. No. 1). (Weltevreden, 1926).

Geologisch overzicht van theedistricten in Ned. Oost-Indië in verband met het grondonderzoek, door J. J. B. [illegible] (Bergcultures, I, No. 5, bl. 133).

Statistiek van de intergewestelijke handelsbeweging der Buitengewesten over het 2e halfjaar 1925. (Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 34, Weltevreden, Landsdrukkerij).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 34 en 35; 21 en 28 Aug. 1926. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Verslag van het Volkscredietwezen over 1925. Afgesloten ultimo Juni 1926. Met 15 Bijlagen. (Weltevreden, Albrecht en Co.).

Verslag van den Dienst der Zoutregie over het jaar 1925. (Departement van Gouv. Bedrijven in Ned.-Indië). (Weltevreden, Landsdrukkerij).

De gouvernementsbedrijven in Nederlandsch-Indië, door ir. J. van der Waerden. (Econ.-Statistische Berichten, 29 Sept. '26).

Suriname.

De jongst verschenen aflevering van het *„Tijdschrift van het Kon. Nederl. Aardr. Genootschap"* (September 1926) brengt het tweede verslag van de expeditie naar het Wilhelmina-gebergte in Suriname, onder leiding van Prof. G. Stahel.

Het verslag lezende, krijgt men een indruk van de groote moeilijkheden, die steeds ondervonden worden bij het opvaren van de rivieren met haar vele watervallen en stroomversnellingen, waarbij de hulp van Boschnegers niet gemist kan worden.

Het verkrijgen van deze hulp gaat — zooals de meeste expedities naar het Surinaamsche binnenland ondervonden hebben — niet van een leien dakje. De Boschnegers maken misbruik van hun positie en zijn dikwijls de oorzaak van noodeloos oponthoud. Tijd is voor hen geen factor en van het gestand doen van op zich genomen verplichtingen hebben ze geen begrip. Het is wel ergerlijk, dat deze menschen steeds er op uit zijn aan de wetenschappelijke expedities moeilijkheden in den weg te leggen en het schijnt dat het koloniaal gouvernement niet bij machte is een einde te maken aan deze practijken. Het bestuur is daar wel eens tegen opgetreden, maar bij elke volgende expeditie herhalen zich de moeilijkheden. In Britsch-Guiana, waar geen Boschnegers zijn, bedient men zich bij zulke expedities van Indianen, die betrouwbaarder zijn dan de Boschnegers. In Suriname kan dat niet. De Indianen van het kustgebied kennen het binnenland niet en die van het binnenland hebben, juist door de schuld der Boschnegers, geen verbinding met het bewoonde gedeelte der kolonie.

In *„De West"* van 24 Augustus een interessant artikel over de expeditie. De redacteur heeft een onderhoud gehad met de eerste arbeiders, die in de stad zijn teruggekeerd.

„Prof. Stahel zal vermoedelijk eerst in December te Paramaribo terug zijn. Hij zal met Pater Ahlbrinck (eenige weken geleden via Nickerie vertrokken naar de Boven-Corantijn) nog een bezoek brengen aan de Indianen in het Zuidelijk grensgebergte aan de Corantijn. De heer Stahel zal dan net een jaar in de binnenlanden hebben vertoefd."

„De arbeiders waren het eens dat Dr. Stahel een gelukkig man is. De moeilijkheden waarvoor hij stond bij deze expeditie, waren ontzaglijk, maar hij schijnt ze allen te boven te komen".

Als een staaltje van het krachtige optreden van Prof. Stahel knippen wij het volgende uit het relaas van *„De West"*:

„Na de vele wederwaardigheden was op een gegeven oogenblik de stemming onder de arbeiders weinig fleurig. Dr. Stahel zorgde echter elke gedachte aan terugkeeren dadelijk te onderdrukken, door de booten bij Eindkamp te vernietigen".....

Uit het verhaal van *„De West"* nog dit over een ander lid der expeditie:

„De arbeiders waren vol lof over den heer IJzerman. Hij gedroeg zich op reis als een goed kameraad en bleek zich uitstekend te kunnen aanpassen aan het boschleven, dat uit den aard der zaak menige ontbering medebrengt. Zijn gezondheid liet niets te wenschen, zijn humor evenmin. Waar noodig, pakte hij zelf aan bij het sleepen der booten of het transport van goederen. Als boschlooper muntte hij uit. Voor arbeiders, die hun best deden, had hij gaarne een waardeerend woord. Hij veroverde door zijn optreden aller harten en de arbeiders verklaarden dat zij bereid waren hem te volgen, waar hij ook mocht gaan".

* * *

In het geïllustreerd Weekblad *„Buiten"* van 14 Augustus een aardig artikel van (Dr.) H. v. C(appelle) over *„een kleine kwelgeest van de Surinaamsche wildernis"*, n.l. de Zandvloo. Dat die meer dan een kwelgeest kan zijn, blijkt uit een ons uit Soerabaja toegezonden overdruk uit het *„Geneeskundig Tijdschrift voor Nederlandsch Indië"*, Afl. 3. Deel 66, 1926, van een artikel van den heer W. F. R. Essed, wd. Hoofd van het Gewestelijk Laboratorium te Soerabaja, getiteld: *De Sarcopsylla punetrans en hare betrekkingen met de Elephantiasis arabum in de Kolonie Suriname"*. Die Sarcopsylla is n.l. de zandvloo. Wij stellen ons voor op dit belangrijk artikel terug te komen.

* * *

UTRECHT.

In het *„Haagsch Maandblad"* van deze maand een uitvoerige bespreking door Mr. O. E. G. Graaf van Limburg Stirum, van het rekest en de nota van den Ondernemersraad voor Suriname aan den Minister van Koloniën. Alvorens tot de bespreking van de voorstellen van den Ondernemersraad over te gaan, geeft de schrijver in het kort aan, waaraan het in hoofdzaak te wijten is, dat Suriname in zulk een toestand van verval is geraakt. Het slot van het artikel laten wij hier volgen:

„De geldelijke gevolgen van deze voorstellen kunnen natuurlijk niet nauwkeurig in cijfers worden uitgedrukt. Tegenover vermindering van baten en verhooging van uitgaven staan stijging van inkomsten langs anderen weg, staat ook besparing van uitgaven. Doch hierom gaat het ook niet in de eerste en voornaamste plaats. Voorop moet de overtuiging staan, dat 't de plicht van Regeering en Volksvertegenwoordiging is, een deel van het Rijk der Nederlanden, dat deels door schuld van vroegere regeeringen en parlementen, deels door die van vroegere ondernemers, in verval is geraakt, daaruit wederom op te heffen. Dan zal Suriname binnen afzienbaren tijd niet langer zijn het stiefkind, het achterlijke kind en het zwakke lid van den Nederlandschen stam, doch een bloeiend, welvarend deel van het Nederlandsche Rijk, dat trotsch op zijn koloniaal verleden ook in de toekomst zijn plaats onder de koloniale mogendheden van den eersten rang wil en kan handhaven".

* * *

Ook aan *„De Standaard"* schrijft Mr. van Grijbland Oosterhof, die tegelijk met Baron van Heemstra naar Suriname is gereisd, brieven over Suriname. Den eersten brief vonden wij in het nummer van 25 September.

* * *

Onder het hoofd: *Een commissie van onderzoek naar de Britsche West"*, schrijft de „N. R. Ct." van 2 October, Ochtendblad B.:

„De minister van koloniën heeft een commissie benoemd van twee parlementsleden en een ambtenaar van zijn departement om een onderzoek in te stellen naar den oeconomischen toestand van Britsch Guiana, de oorzaken, die de oeconomische ontwikkeling van dit gebied vertraagd hebben, de maatregelen die genomen kunnen worden en alle verdere feiten, die zij te dien aanzien van belang achten. De commissie zal half October vertrekken".

Het is niet zoo heel lang geleden dat een andere commissie — bestaande uit de heeren E. F. L. Wood M. P., parlementary Under Secretary of State for the Colonies, W. Ormsby Gore, M. P. en R. A. Wieseman van het Colonial Office — een onderzoek in Britsch Guiana instelde. Het verslag werd aan het Parlement ingediend in Juni 1922. Het is een zeer belangrijk stuk, dat alle aandacht verdient.

* * *

In de N. R. Ct. van 30 September, Ochtendblad B. een interessante correspondentie uit Rome over het 22ste Internationale Amerikanisten Congres aldaar gehouden.

De kwestie besprekende waar volgende congressen zullen worden gehouden, zegt de schrijver:

„Een curiosum moet ik in verband met het bovenstaande nog melden: Mij gewerd hier op het congres de mededeeling, dat baron van Heemstra, gouverneur van Suriname, er over dacht een van de volgende congressen — dat zou dan volgens de statuten eerst in 1932 kunnen zijn — te Paramaribo te doen plaats hebben. Een alleraardigst denkbeeld, dat zeker overweging verdient en ongetwijfeld door de Amerikanisten met veel sympathie zou worden ontvangen, te meer nu het Haagsche congres, zooals gezegd, zulk een bijzonder goeden indruk heeft achtergelaten".

Ja, een aardig denkbeeld, maar hoe zouden, bij de slechte verbinding, de congressisten er moeten komen? En hoe zou men ze te Paramaribo onder dak moeten brengen? Het hotelwezen is er weinig ontwikkeld en hoe gastvrij de Surinaamsche families ook zijn, voor een zoo groot leger geleerden zou men niet genoeg gastheeren en gastvrouwen hebben. Baron van Heemstra zal er waarschijnlijk van opkijken dat dit „curiosum" op zijn naam gezet is.

Uit den brief knippen wij nog het volgende:

„Ons land is op dit congres op waardige wijze vertegenwoordigd door den oud-luitenant ter zee C. H. de Goeje, oud hoofdinspecteur en chef van den dienst van de Scheepvaart in Nederlandsch-Indië, die aan ontdekkingstochten in Suriname deelnam of die leidde, en van wien door de Kon. Akademie van Wetenschappen werden gepubliceerd de uitnemende „Etudes linguistiques Caraïbes, en door den hoogleeraar aan de R. K. Universiteit te Nijmegen, prof. J. C. F. H. Schrijnen, schrijver o.m. van een groot werk over Nederlandsche volkskunde. In verband met de bezuiniging werden beide heeren benoemd buiten bezwaar van 's lands schatkist. Op de constitueerende vergadering werd de heer de Goeje onder applaus benoemd tot vice-president.

Op een voorstel door een Nederlander op die vergadering gedaan om een telegram met groeten en heilwensch te zenden aan den door ongesteldheid afwezigen dr. H. F. C. ten Kate, thans te Algiers, onzen oudsten en geruimen tijd den eenigsten Nederlandschen Amerikanist, werd op eigenaardige wijze ingegaan, want op de vraag of een buitenlander dit voorstel wilde steunen, antwoordde de voorzitter, de heer Amedeo Giannini, met eenige ontroering: onnoodig „parceque nous sommes tous d'accord". Nieuw applaus. En eindelijk werd aan jhr. L. C. van Panhuys na een hartelijke toespraak door den secretaris-generaal, prof. Guido Callegari, het secretarisschap (voor de ethnologische sectie) opgedragen."

* * *

Naar „De Telegraaf" verneemt bestaan er plannen om de postzegels van Suriname van 10, $12^1/_2$, 15, 25, 30 en 35 ct. in nieuwe teekening te doen verschijnen.

Curaçao.

Gelijkstelling van akten.

Onder dit opschrift lezen wij in de *Amigoe di Curaçao:*

„Gelijk bekend is reeds herhaaldelijk het verlangen geuit bijakten — akten L. O. voor vreemde talen, ... kunde enz. — welke in Suriname worden behaald, ... lijk te stellen aan de Nederlandsche.

Nu verscheen kortgeleden in Nederland een K. B. (No. 119), waarin sprake is van akten L. O., be... Nederland behaald.

Aanvankelijk koesterde men de hoop, dat daarin ook sprake zou zijn van de Surinaamsche akte.

Blijkens particuliere berichten uit Nederland verkeerde men daar in de meening, dat dit ook het geval was.

Nader ingewonnen inlichtingen wijzen evenwel uit, dat het bewuste K. B. slechts handelt over de bijakten in Indië behaald.

Suriname is dus nog niet van de partij.

Van harte wordt echter gehoopt, dat ook ons land (Suriname) spoedig in dit voorrecht mag deelen.

Aldus lazen wij in *De Surinamer.*

Voor zoover het Curaçao betreft, uiten wij denzelfden wensch."

Wij bepalen ons tot Curaçao en zouden de redactie van de *Amigoe* deze vraag willen stellen: Staan naar Uw meening de exameneischen en examens in Curaçao voor de L. O. bij-akten zoozeer op dezelfde hoogte als die in Nederland, dat — misschien met terugwerkende kracht — zonder meer bij Kon. besluit de verlangde gelijkstelling, die toch op gelijkwaardigheid moet rusten, kan worden verleend?

Aruba.

Het is te hopen, dat ook Aruba dezer dagen zware regens gehad heeft, want de gezondheidstoestand schijnt daar bepaald ongunstig, wat wel hieruit blijkt, dat op de Noord en Sta Cruz scorbut heerscht, een gevolg van gebrek aan goed drinkwater en plantaardig voedsel, wat natuurlijk weer een gevolg is van de groote droogte.

De groote ophef, die het vorig jaar gemaakt is van de aanstaande economische opleving van Aruba door de vestiging van de *Lago Petr. Cy* is tot nu niet verwezenlijkt. Wel komen de tankschepen geregeld van Maracaibo en laden de ruwe olie in het moederschip, dat ten Westen van Oranjestad bij Druif gestationeerd is, en komen de groote tankers de ruwe olie halen en naar Amerika voeren. Maar dat alles geeft weinig bedrijvigheid en vertier. De meeste Arubianen vinden nog steeds werk op Curaçao, hetzij op New Port, bij de Phosphaat of op de Isla.

Het werk van de *Lago Petr.* op San Nicolas gaat een sukkelgangetje. De baggermachine, die daar werkzaam is, doet niets anders dan wat modder ... gerer, doch dat is onvoldoende. Er moeten eerst ...

Maar kalkrotsen opgeruimd worden bij den ingang en enige ondiepten vooraan in de San Nicolas-baai, opdat groote tankschepen daar kunnen binnenkomen. Zoo lang dit niet gebeurt, kan noch de raffinaderij, noch het tankpark aldaar uitgebreid worden, kunnen de groote tankschepen daar niet komen ankeren om de ruwe olie of de olieproducten te komen innemen.
(A. d. C.)

Ambtenaren.

La *Union* verneemt, dat, nu de gouverneur op verzoek van den Minister heeft voorgesteld de bezoldigingen der hoogere ambtenaren te verhoogen, verscheidene lagere ambtenaren den gouverneur verzocht hebben hun bezoldigingen ook te herzien.

Scheepvaart.

In Juli zijn binnengekomen 123 zeilschepen en 246 stoomschepen, metende achtereenvolgens bruto 28242 en 2168467 M3. Over de eerste 7 maanden van 1926 zijn deze cijfers 939 en 1624, 193536 en 14692023.

Draadlooze telegrafie.

Het in ons blad van 23 September l.l. genoemde verzoekschrift heeft de gouverneur, naar wij in de *Amigoe* lezen, met gunstig advies doorgezonden naar den minister.

De orkaan van 22 Juli.

Bij den laatsten orkaan, die 22 Juli Puerto Rico en Florida zoo fel geteisterd heeft, was men ook op onze Bovenwindsche eilanden op het ergste voorbereid. De barometer daalde onheilspellend, de zee stond woest, alle ramen en deuren werden goed gesloten en gespijkerd.

Doch gelukkig werd de vrees niet bewaarheid. De orkaan is op grooten afstand gepasseerd zonder schade te veroorzaken. Alleen met schrik en angst kwam men vrij.

De emigranten van Cuba.

La *Union* van 26 Aug. l.l. deelt mee, dat de *Frisia* omstreeks half September weer naar Cuba zou gaan om emigranten te halen.

Orkaan.

Het *Alg. Handelsblad* van 28 Sept. l.l. avondblad, heeft in de scheepstijdingen opgenomen een bericht van St. Thomas van 17 Sept., meldende dat de Nederlandsch West-Indische schoener *Ina Vanterpool* in den gevreesden orkaan bij St. Eustatius wrak geworden is. Het volk is gered.

K. W. I. M.

Aan de *Surinamer* ontleent de *Amigoe di Curaçao*, dat in het voorjaar van 1927 de *Prins der Nederlanden* en in 1928 de *Prins Frederik Hendrik* vermoedelijk uit de vaart zullen genomen worden, om te worden vervangen door de *Oranje Nassau* en een nieuw schip.

Koloniale Postspaarbank.

Als curiosum, dat maar zelden voorkomt, vermelden wij dat de *Koloniale Postspaarbank* in de maand Mei in de stad

inlagen	f 23.096.56
terugbetaald	„ 4.360.10

heeft te boeken. Mogelijk, dat de talrijke *Hollandsche* werklieden van de Isla dat loffelijk voorbeeld van spaarzaamheid gegeven hebben. Wij willen hopen, dat ook onze Curaçaosche werklieden het zullen navolgen.
(A. d. C.)

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Een banneling.

Bij het bataljon jagers, dat na de herstelling van het Nederlandsch gezag op Curaçao in het begin der vorige eeuw naar de kolonie was gezonden, bevond zich een zekere J. C. van Starkenburg, vroeger genees-, heel- en verloskundige, die „op eene onberadene wijze" als koloniaal geteekend had. Viermaal deserteerde hij en werd toen in 1823 door den krijgsraad tot kruiwagenstraf veroordeeld. Bij wege van gratie veranderde de gouverneur dit in verbanning van 3 jaar naar Aruba, om onder toezicht van den commandeur gebruikt te worden tot al zoodanige werkzaamheden, als waartoe de commandeur hem zou kunnen gebruiken. Aldus stond in de officieele beschikking te lezen. Er ging echter een geheime brief mee naar den commandeur, waarin dezen in overweging werd gegeven, om te zien, of hij Van Starkenburg niet als dokter zou kunnen gebruiken. Het ging echter niet, zooals de gouverneur gewenscht had, en toen deze in den eersten tijd der goudvinding op Aruba was, liet hij op klachten van den commandeur wegens het wangedrag van Van Starkenburg dezen wegzenden met verbod om in de kolonie terug te komen.

Uit den Verren Vreemde.

De pygmeeën.

Het bericht over de ontmoeting van de Nederlandsch-Amerikaansche expeditie in Nieuw-Guinea met de pygmeeën in hun stamland van het Nassau-gebergte, geeft ons aanleiding 't een en ander in herinnering te brengen over het dwergvolk in tropische landen.

Is 't noodig eerst nog even te zeggen wat die Ned.-Amer. exp. is? Begin 1926 kwam Prof. M. W. Stirling te Batavia. Hij was voornemens, in opdracht van het groote Amer. Smithsonian Inst., een vliegtocht naar het vermoedelijk stamland der pygmeeën in Nieuw-Guinea te ondernemen. Dit plan werd, na veel over en weer praten, omgezet in een onderneming met talrijk personeel, die de Membaramo-rivier zou opgaan tot het bij vroegere verkenningen reeds bereikte *Hoofdbivak*. Van daaruit zouden de groote verkenningen van het vermoedelijke stamland der dwergbevolking ondernomen worden. Het vliegtuig zou in hoofdzaak gebezigd worden ten dienste van de transporten naar dit verlandinwaarts gelegen *Hoofdbivak;* het heeft hiertoe inderdaad goede diensten bewezen en is er ten slotte bij in onbruik geraakt.

Daar het Amer. personeel van 4 man opging in het Nederlandsche, werd de naam van de expeditie verder dienovereenkomstig gekozen. Leider van het geheel is Dr. W. M. Docters van Leeuwen, wien de heer C. C. T. M. Leroux terzijde staat. Eind Augustus bestond het personeel, in het binnenland bijeen voor de eigenlijke onderneming uit den wetenschappelijken staf, officieren voor den dienst en de administratie, 2 geneesheeren, een det. van 80 militairen, 3 telegraphisten (draadlooze instelling), 4 motoristen, een 200-tal Dajaksche roeiers en 140 dwangarbeiders; het personeel staat onder commando van den kapitein der Inf. R. Posthumus.

Den 24 Sept. kon Aneta een telegram verspreiden van een op 3 Sept. uit de wildernis per woudlooper door Prof. Stirling naar *Hoofdbivak* verzonden bericht, dat verder draadloos de buitenwereld bereikte. De kern ervan is: De Ned.-Amer. exp. bereikte het stamland der pygmeeën".

Pygmeeën komen als verspreide volksgroepen voor in Afrika en Azië. Zij leven op zoodanige afstanden van elkander, zonder eenig bewustzijn van 't onderlinge bestaan, dat 't moeilijk valt aan een eenmaal bestaan hebbende gemeenschap over de geheele wereld te gelooven. Maar toch vertoonen zij, hoe vèr ook van elkander verwijderd in het oerwoud van Afrika, en hoe veel verder nog verwijderd in deelen van 't vaste land van Azië en in Nieuw-Guinea, zoodanige punten van overeenstemming, in lichaamsbouw, leefwijze, a. a. z., dat er meer teekenen van verwantschap zijn aan te wijzen dan b.v. tusschen een Fries, een Andalusiër en een Oekraïner.

Bij vorige Nieuw-Guinea-expedities had men (1912) reeds aanraking gekregen met zwervende pygmeeën, hierin heeft de aanwijzing gelegen, die tot verder opzoeken leidde. Wij beschikken dus reeds over eenige gegevens betreffende aard en wezen van dit kleutervolkje, waarover nu weldra meer bijzonderheden zullen komen uit hun eigen land.

Wat wij van hen weten stemt in menig opzicht overeen met hetgeen Dr. J. Maes, in de Volkenkundige gids van het Museum van Belgisch Congo (Tervueren) schrijft over de in Afrika verspreid voorkomende kleine negers.

De dwergen, schrijft hij, de oudste der thans bekende bewoners van Congo, zijn de minst beschaafde van al de volksstammen die in Congo worden aangetroffen. Zij verblijven in het woud. Hunne hoofdbezigheid is jacht, waar zij baas in zijn. Met pijl en boog, soms ook met lans en netten, zoeken zij het wild op en vervolgen het met merkenswaardige sluwheid, hardnekkigheid en stoutmoedigheid.

Uit lichamelijk oogpunt beschouwd zijn deze lieden van kleine gestalte, niet hooger dan 1.20 tot 1.50 M.; hunne huid is min donker gekleurd dan die der Bantu (andere ethnische groep van gewone grootte); borst,

IN DECEMBER DEZES JAARS ZAL VERSCHIJNEN

ART, RELIGION AND CLOTHES

a Collection of Essays by

HERBERT ANTCLIFFE

CONTENTS

Dit boek, gedrukt op goed papier en keurig gebonden zal slechts bij inteekening uitgegeven worden.

Men gelieve zoo spoedig mogelijk inschrijvingen te zenden aan de Administratie van het „Koloniaal Weekblad", Nobelstraat 20, Den Haag.

De prijs zal zijn f 4.50. S

armen en beenen zijn soms bedekt met vlashaar; vlakke schedelvorm; zij zijn korthalzig, hebben een breed, gespierd bovenlichaam, lange en stevige armen, korte en magere beenen.

Ee . meester, rechter, scheidsman of overheid erkennen zij nooit.

Zij leven in afgezonderde en onafhankelijke groepen van 20 tot 50 personen, verspreid in het equatoriale woud, dat zij door en door kennen. Vrij dikwijls zetten pygmeeën-groepen zich neder in de onmiddellijke nabijheid van andere volksstammen, en staan in de soldij van een of ander voornaam opperhoofd, met wien zij een louter vrije verbintenis aangaan zonder echter noch zijn gezag te erkennen, noch zijn gebruiken aan te nemen, noch zijn voorrechten te eerbiedigen. Hun betrekking met zulk een opperhoofd blijft beperkt bij een regelmatig verruilen van de opbrengst der jacht tegen die van aardgewassen en nijverheidsprodukten en een vreedzaam nabijwonen.

Is het wild schaarsch geworden in den omtrek hunner verblijfplaats, dan breken zij op en slaan hun kamp neer, verderop, in een gunstiger oord. Zij leiden dus een zwervend leven; het dorp is weinig verzorgd; de eenvoudige hutten zijn vrij benepen; nijverheid is bij hen weinig ontwikkeld, landbouw nagenoeg onbekend.

Dr. Maes geeft meer bijzonderheden, wij meenen daarop hier niet verder te moeten ingaan. Het voorafgaande biedt punten genoeg ter vergelijking aan. Toch teekenen wij nog even aan, dat photo's van in Nieuw-Guinea ontmoete dwergen treffend opmerkelijke gelijkenis vertoonen met type's van Afrika-pygmeeën.

Belangrijke punten van verschil zijn er, 't kan wel niet anders ook. Zoo wordt de aard van den Afrikaanschen dwerg beschreven als strijdlustig en wantrouwig, terwijl de indruk van den aard van den Nieuw-Guinea-Pygmee werd weergegeven en samengevat als: goedmoedig en hulpvaardig. Hetgeen in het nu ontvangen bericht van Stirling over de ontmoeting in het Nassaugebergte vermeld is, bevestigt ook den indruk van een zachtaardig volkje.

Gesproken is van het vermoedelijk stamland der pygmeeën. Zoo opgevat zouden zij van daar zijn uitgegaan ver, heel ver de wereld in. Waarschijnlijker komt ons voor dat het kleine volk daarheen is geweken, teruggedrongen. Ook hier zal dan reden zijn tot het vinden van overeenstemming met hetgeen Dr. Maes over de pygmeeën in Congo schrijft: „Daar, waar het doordringen van den buitenlander te geweldig of te diepgaande was, is de pygmee verdwenen, uitgeweken of ter plaatse uitgestorven. Daar waar de pygmee nog leeft in zijn volkomen onafhankelijkheid, is het ras in stand gebleven onder de bescherming van het equatoriale woud dat zijn erfgrond en laatste toevlucht is."

En dan de toekomst?

Men kent de aardigheid. Toen Columbus voet aan wal zette in Amerika, vroegen de roodhuiden: Ben jij Columbus? O wee, dan zijn wij ontdekt!

Daar zit noodlottige humor in die aardigheid.

Dr. Maes liet zich in opgemelde bron aldus uit: Over bepaalden tijd, 2 of 3 eeuwen op zijn hoogst, zal het primitieve ras dier dwergmenschen geheel verdwenen zijn, verslonden door de steeds veldwinnende Europeesche beschaving, welke zij niet willen erkennen, niet willen te gemoet gaan, en waaraan zij ook niet zullen kunnen weerstaan."

2 of 3 eeuwen? In *Le Congo Belge,* uitgave van *La vie technique, industrielle, agricole et coloniale* (Paris), eindigde hij een artikel over de pygmeeën met een diep-somber gestemde voorspelling: deze groepen van de eerste bewoners van onze kolonie, van dit oorspronkelijk ras, zullen over eenige tientallen van jaren verdwenen zijn, verzwolgen door de nieuwe beschaving. Treffend, die overgang van 2 of 3 eeuwen tot eenige tientallen van jaren!

Strekt 't niet tot roem van Nederland, dat Amerika den stoot heeft moeten geven tot de nieuwe ontdekking van het gebied in het Nassaugebergte, gelukkig heeft de Indische regeering in gemeenschap met het Indisch comité voor wetenschappelijke onderzoekingen zich in de uitvoering toch een aanzienlijk aandeel weten te geven. Ware dit door de medewerking van een eskader vliegeniers nog meer *up tot date* te brengen geweest, de waarneming van nabij op de wijze zooals deze nu volbracht kan worden, zal voor de kennis van land en volk in elk geval degelijker gegevens bezorgen, dan uit de lucht te verkrijgen zouden zijn geweest.

Voor de pygmeeën zelf zal 't geen onderscheid maken, aan wien in de eerste plaats de eer van deze ontdekking toekomt; waarschijnlijk zal bij hen wel 't overheerschend gevoel zijn: O wee, wij zijn ontdekt!

Zal de kans van hun voortbestaan nu ook in eeuwen, of in tientallen van jaren benaderd worden?

Kan hun stam wellicht gebracht worden op de ... van te beschermen „natuurmonumeten"?! Bescher... die dan vooral zou moeten worden gedacht tegen ... en geslachtsziekten.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amterdam.

Aan Heeren Secretarissen der Afdeelingen.

Hiermede ben ik zoo vrij onder Uw aandacht te ... gen, dat het mij gelukt is, *speciaal* voor de Afdee... der Vereeniging „Oost en West", de zoo bekende ... film (Ufa-film), duur 1½ uur, in bruikleen te ... tegen eene vergoeding van *f* 25.— per avond.

L. D. PETIT,
Secr. Afd. Amsterdam,
Saxenburgstraat 34, Amster...

Afdeeling Apeldoorn.

Op de 2 October gehouden bestuursvergadering ... mededeeling gedaan, dat de netto-opbrengst ... inzameling van het *„Padang-comité"* ongeveer *f* ... bedraagt. De rekening is echter nog niet afgeslo...

Voor de *filmvoorstelling* hadden zich *822* kin... met *36* geleiders opgegeven. Nog van enkele s... wordt antwoord verwacht.

De avondvoorstelling voor de leden en begunst... en introducée's zal zijn op *Woensdag 20 October* ... Minerva-theater. De entréeprijs voor leden, begunst... ieder met twee introducée's, is *f* 030 per persoon ... anderen *f* 0.60, plaatselijke belasting inbegrepen.

Vermoedelijk op *22 October* zal de secretaris ... schoolfeest te *Loenen* een praatje bij plaatjes ... over Indië.

De avond „Uit den Hindoetijd op Java", door ... WelEd. Heer *Ch. Dumont* te Deventer, werd ... steld op *Woensdag 24 November.*

Verder werden besprekingen gevoerd over de ju...leumplannen en de propaganda. Daarover beri... we later wel.

De Secretaris,
J. C. BA...

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS:

D. C. Noppen, Gediplomeerd hoofdtechnisch amb... bij den P.T.T.-dienst; Pension Panorama, Noo... aan Zee.

F. Slootman, Afdeelingssecretaris-kantoorhoofd ... kantoor van den resident van Oost-Priangan ... vincie West-Java); Hotel Bella Vista, Van Sto... te 's-Gravenhage.

J. C. E. von Grumbkow, Magazijnbewaarder ... S.S. en Tr.; Zandvoortschelaan 28, Zandvoort.

Ir. R. M. Weitzenböck, Ingenieur 1e kl. bij de S... Tr.; St. Peter im Sulmtal, Steiermark, Oester...

Mej. W. J. E. Westenberg, Gouvernementsarts 1... bij den Dienst der Volksgezondheid; Beukin... 28, Enschedé.

E. W. van Toledo, Onderwijzer 1e kl. bij het O.... Nieuwe Binnenweg 203a, Rotterdam.

H. E. Walraven Borst, Mijnbouwkundig opzichter ... den dienst van den Mijnbouw, werkzaam bij de ... loe Laoetsteenkolenmijnen; Archimedesstraat ... 's-Gravenhage.

A. G. Mulder, Immigratie-ambtenaar der 1ste kl... tevens secretaris der Immigratie-Commissie te ... tavia; p/a. Nederlandsche Handel Maatschappij ... 's-Gravenhage.

Dr. J. Balner, Officier van Gezondheid 1ste ... Wien Xe Bezoik, Von der Nüllgasse 82.

H. F. L. Kramer, Kapitein der Infanterie, Mar... 20, 's-Gravenhge.

MET PENSIOEN:

J. P. van Dam, Onderluitenant der Infanterie ... straat 13, 's-Gravenhage.

Heeren Secretarissen der afdeelingen die, voor propaganda-doeleinden, boekwerkjes welke bij het Informatie-bureau der Vereeniging verkrijgbaar gesteld zijn (zie pag. 16 K.W.) wenschen te ontvangen, gelieve hiervan opgave te doen aan het Secretariaat, Heulstraat 17.

Zoolang de voorraad strekt zijn er nog ex. Ledenlijsten der Vereeniging *gratis* voor de leden en begunstigers beschikbaar; aan te vragen bij het Secretariaat, Heulstraat 17, den Haag.

Mutatiestaat van 29 Sep. tot 6 October.

Nieuwe Leden: Geïntroduceerd door:

J. ter Kuile, Industrieel, Enschedé, Gronausche Straatweg 124. f 5.—
Mevrouw J. B. ter Kuile-Blijdenstein, Enschedé, Gronausche Straatweg 124. f 5.— } den heer G. W. Stroink te Enschedé.

A. Nelissen, Controleur 1e kl. P.T.T., Den Haag, Pilgstraat 57. f 5.— den heer H. J. A. Raedt v. Oldenbarnevelt te Den Haag.

...., Hoofd H-I-S „Het Javaansche Kind" te Soerabaja, Victoriahotel. f 5.— den heer P. A. L. Eggermont te Soerabaja.

.. H. Rensen, Vertegenwoordiger van de Rubber-Mij. „Simbaloetoe" te Kisaran (S. O. K.). f 12.— Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in Oost-Indië.

.. Santermans, Indoloog, Leiden, Witte Rozestraat 4a.
.. de Putter, Indoloog, Leiden, Rijnsburgerweg 77. } den heer P. van Hoeve te Leiden.

.. de Man, Indoloog, Leiden, Zijlsingel 46. f 4.—
.. Jorissen, oud-Majoor Art. N.-I. L., Den Haag, 2de Sweelinckstraat 78. f 5.—
.. G. Numans, Hoofdingenieur Waterstaat O.-I., Den Haag, 1e Sweelinckstr. 41, Pension des Indes. f 5.—
.. W. M. G. Schumann, Oud-Voorzitter van den Volksraad O.-I., Den Haag, Wagenaarweg 18. f 5.—
.. A. van Vuuren, Lid van de 2de Kamer der St.-Gen., Den Haag, Koningin Emmakade 169. f 5.— } Secretaris Afd. Den Haag.

.. Knottenbelt, Huize „Vinkenhoef", Hoevelaken.
.. F. G. Bolken, Kolonel der Infanterie, Amersfoort, ..man Wuytierslaan 16. f 5.—
..nga, Hoofdonderwijzer, Amersfoort, Javastraat .. f 5.—
.. J. Diddens, Amersfoort, Koninginnelaan 10. f 5.—
.. van der Meiden, Fabriek van Metaalwaren, van ..straat 27. f 5.—
.. G. E. Smit Kleine, Amersfoort, Jacob Cats- .. f 5.— } Secretaris Afd. Amersfoort.

Afschrijven:

.. P. Zonnevylle, Kapitein der Generale Staf Ned. ..er, Amersfoort, v. Maerlandtlaan 4 (overleden).

Ir. A. C. Sanches, Amersfoort, Anna Paulownalaan 14 (overleden).

Adresveranderingen:

.. van Heekeren, oud-Kapitein N.-I. L., van: Amsterdam, 3de Helmersstraat 9b naar: Den Haag, ..rechtstraat 88. f 5.—
..sanse, Controleur B. B., van: Amsterdam, Lomanstraat 102b, naar: Scheveningen, Badhuisweg 18.
.. L. Lohr, Administrateur s.f. „Djombang", van: Djombang naar: Amsterdam, Alberdinck Thymstraat ..
.. den heer Th. W. van der Woude. f 10.—
.. Schmöle, Landbouwkundig Ingenieur, van: Heemstede, Bosboom Toussaintstraat 32 naar: Proefstation ..te Medan.
.. H. G. Verhoeff, Adm. Ambt. B.B., van: Wilnis (Utrecht), naar: Weltevreden, Dep. B.B.
Mevrouw C. W. Süverkropp, Onderwijzeres, van: Den Haag, Regentesselaan 164 II naar: Utrecht, Adriaan van Gentstraat 13. f 5.—
.. Los, Indoloog, Leiden, van: Heerenstraat 128 naar: Morschkade 5.
.. Wehlburg, van: Velp, Villa „Kali Taman", Tuinstraat 1 naar: Joppe Gorssel. f 5.—
.. de Vries, Arnhem, van: Nachtegaalpad 10 naar: ..weg 145a.
.. A. Boots, Controleur B.B., Den Haag, van: Blanstraat 151 naar: Thomsonlaan 20.
.. Nijland, oud-Kapitein ter zee, Den Haag, van: Frederik Hendrikstraat 194 naar: Valeriusstraat 116.
.. van Oosterzee, Landmeter bij het Kadaster, Den Haag, van: Aucubastraat 8 naar: Beeklaan 311.
.. Jakobs, Officier van Gezondheid 1ste kl., Den Haag, van: Obrechtstraat 436 naar: 2de Sweelinckstraat 189.
.. van Mook, Controleur B.B., van: Den Haag, Zeestraat 55 naar: Wassenaar, Wassenaarsche Slag 1b.
.. de Graaff, Griffier 1ste klasse bij den Landraad, Bandoeng naar: Den Haag, Thomsonplein 26.
.. Houwert, Hoofdadministrateur Billiton Mij., van: Tandjong-Pandan naar: Den Haag, Korte Voorhout 12, p/a. Billiton-Mij. f 5.—
H. F. L. Kramer, Kapitein N.-I. L., van: Padang-Pandjang naar: Den Haag, Mariastraat 20. f 5.—
P. J. Baak, Controleur B.B., van: Kandangan naar: Balikpapan.
H. N. Bavinck, Hoofdopziener Mijndienst, van: Boeton naar: Moearaenim.
J. L. van der Bie, Controleur B.B., van: Malili naar: Sindjai (Celebes).
W. A. Braspot, Kapitein Inf., van: Gombong naar: Bandjermasing.
H. C. Creutz Lechleitner, Kapitein Inf., geplaatst te Bandoeng.
P. J. Deijs, Gedipl. Gezaghebber B.B., van: Kota-Radja naar: Sibolga.
W. F. Dracht, Algemeen Ontvanger, van: Pekalongan naar: Amboina.
Mr. J. Elshout, President Raad van Justitie, van: Makasser naar: Soerabaja, Bengawanstraat 1.
N. A. de Haan Thomann, Administrateur Rubberonderneming, van: Modjokerto naar: Kepahiang (Benkoelen).
O. H..st, Ass.-Resident, thans te Karang-Asem (Bali).
F. B. Kroese, 1ste Luitenant der Artillerie, thans te Meester-Cornelis.
Dr. J. Kuyper, thans bij het Deliproefstation te Medan.
A. C. van Lochem, Gedipl. Gezaghebber B.B. geplaatst te Sibolga.
J. A. M. Plasmans, Controleur B.B., van: Idi naar: Kota-Radja.
S. Sprée, Gep. Majoor Mil. Adm., van: Banjoemas naar: Magelang.
G. N. Verhoeckx, Sergeant 1e klasse, van: Djokdjakarta naar: Ternate.
H. L. Wajon, Verificateur In- en Uitvoerrechten, thans te Makasser.
Ds. G. C. A. A. van den Wijngaard, Predikant, van: Koepang naar: Makasser.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

Vereeniging „OOST en WEST"
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië, of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Ind. bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de Dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

MMER 41 — DONDERDAG 14 OCTOBER 1926 — 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

HET BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

INHOUD: Ramp-Sumatra. — Centraal Haagsch Comité voor de Padangramp. — De officiëele opening het Koloniaal Instituut. — Düsseldorf—Bandoeng, door H. F. Tillema. — Platen-Album „Ned.-Indië". — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit Ind. Bladen: I. Uit de Europ. Pers. II. Uit de Ind. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Litteratuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. Uit den Verren Vreemde. — Ingezonden (De Pygmeeën). — Berichten der Afdeelingen: I. Amsterdam. II. 's-Gravenhage, III. Nijmegen. — Mededeelingen: I. Van het Dag. Bestuur. II. Van het Inlichtingen-Bureau. -- Mutatiestaat van 6 tot 13 Oct.

CONTRIBUTIE ad f 5.- 's jaars minimum, voor het lidmaatschap dezer vereeniging loopt voor hen die zich in het tijdvak van 1 October tot met ultimo December opgeven tot en met ultimo December 1927. Zij ontvangen het „Kol. Weekblad" dus gedurende het laatste kwartaal van dit jaar.

Ramp-Sumatra.

Ontvangen t/m 10 October.

Saldo	f 1572.—
Publ. Kr. de Gl. A'dam (per giro)	„ 2.50
Totaal	f 1574.50

Centraal Haagsch Comité voor de Padangramp.

De liefdadigheidsavond in de Twee Steden.

In het Restaurant de Twee Steden, Buitenhof, alhier, had Zaterdag 9 dezer de aangekondigde weldadigheidsvoorstelling plaats ten bate der slachtoffers van de aardbevingen ter Sum. Westkust op 28 Juni en volgende dagen.

De onder-voorzitter der Vereeniging „Oost en West", de heer F. van Peski, opende de voorstelling met een toepasselijke rede, waarna een afwisselend programma, muziek, declamatie, enz. aanving.

De zaal was goed gevuld, de stemming geanimeerd. De avond werd besloten met een bal.

De financieele uitkomst zal later bekend gemaakt worden.

De officieele opening van het Koloniaal Instituut.

Zooals ongetwijfeld aan alle lezers van het Kol. Weekblad bekend is, is Zaterdag, den 9en October, het indrukwekkende gebouw van de Kon. vereeniging het Koloniaal Instituut te Amsterdam, waarvan omstreeks twaalf jaar geleden de eerste steen werd gelegd, op plechtige wijze geopend door H. M. de Koningin, in tegenwoordigheid van een groot gezelschap van vooraanstaande personen: hoogwaardigheidsbekleeders, vertegenwoordigers van Indische vereenigingen en wetenschappelijke instellingen en anderen, wien het voorrecht te beurt viel getuigen te zijn van deze historische gebeurtenis.

Overtuigd dat onze lezers met volle belangstelling kennis hebben genomen van de meer of minder uitgebreide artikelen, welke de dagbladen dezer dagen schreven naar aanleiding dier inwijding, [1]) zouden we slechts in herhalingen treden door opnieuw de aandacht er voor te vragen. Om die reden bepalen we er ons toe om, ongetwijfeld mede namens de vereeniging Oost en West — welke tot onze groote voldoening en blijdschap door den Minister van Koloniën Dr. Koningsberger, met eere werd genoemd in zijne bij de opening gehouden redevoering — aan allen, die tot de totstandkoming van het Koloniaal Instituut, de grootsche instelling waarop Nederland als koloniseerende mogendheid trotsch mag zijn, het hunne hebben bijgedragen, onzen hartelijken gelukwensch aan te bieden. Een gelukwensch, welke ook hen geldt onder wier bekwame en beproefde leiding het Instituut eerst nu zijn volle kracht zal kunnen ontplooien.

H. M. de Koningin eindigde Haar toespraak met de volgende woorden: „Moge het Koloniaal Instituut tot in lengte van dagen tegenover landzaat en vreemdeling blijven getuigen, dat deze landen en de groote gewesten van overzee, hoezeer door wijde wateren gescheiden, in voor- en tegenspoed, in werken en streven, één zijn en blijven."

Dat deze wenschen van Hare Majesteit in vervulling mogen gaan hopen ongetwijfeld allen, die naast en met het Koloniaal Instituut streven naar een blijvenden hechten band tusschen Oost- en West-Indië en Nederland.

[1]) In het bijzonder zij de aandacht gevestigd op de geïllustreerde reeks beschouwingen in de *Telegraaf* van 9 Oct., waarvan in boekvorm een overdruk verscheen, getiteld: „Het Koloniaal Instituut. Artikelen en beschouwingen ter gelegenheid van de officieele opening door H. M. de Koningin, geschreven door Zijne Exc. Dr. J. C. Koningsberger, Prof. Dr. L. Ph. le Cosquino de Bussy, Prof. J. C. van Eerde, Prof. Dr. J. J. van Loghem, Ir. W. L. Utermark en J. F. L. de Balbian Verster."

Düsseldorf—Bandoeng

door

H. F. TILLEMA.

Wat de tentoonstelling „für Gesu[ndheits]pflege, Soziale Fürsorge und L[eibesü]bungen" (Gesolei) te Düsseldor[f te] piekeren geeft, nu te Bandoe[ng de] „Eerste hygiëne-tentoonstelling [in] Indië" (Ethini) wordt voorberei[d].

Een medisch student vertelde mij, dat de bestuur van zijn faculteitsvereeniging een schrijven tot de leden was gericht met het zien of er belangstelling bij hen bestond om leiding van den hoogleeraar in de hygiëne „Gesolei" te gaan bezichtigen. Van de ± 250 bleken er 9 voor het plan te voelen. Dit feit beter dan een lang betoog, dat de aanstaande geneesheeren voor prophylaxe weinig voelen. wonderen behoeft men zich daarover niet.

Voorkómen is beter dan genezen.

De tegenwoordige maatschappij is *uiterl[ijk]* bijna geheel op genezen ingericht. Als men b.v. Leiden spoort, ziet men een groot complex wen. Een hooge schoorsteen steekt er bov[en] 't Lijkt een groot dorp, geflankeerd door een tig fabrieksgebouw; 't imponeert door zijn afmetingen. Waarom heeft men die grootsche richting daar gesticht? Met welk doel? W[aar] dient ze? Uitsluitend om te trachten zieke schen te genezen! 't *Kan* niet anders of de m[en] wordt er door gesuggereerd, dat het *genez[en]* menschen een grootsch werk is. Wat ziet men *voorkómen* van ziekten? Weinig! Het water Amsterdam zooveel gezondheid brengt, zuiverd en opgepompt in een inrichting, di[e] ook vanuit den trein ziet. Maar die inrichti[ng] belangrijk ook, imponeert niet, spreekt niet gemoed. De vele en velerlei maatregelen in lang der volksgezondheid van boven af ge[nomen] men ziet ze niet, men merkt er zoo weinig va[n] hoort noch spreekt er bijna van! Is iemand ziek en hij geneest, 't zij door medicijnen, 't z[ij] behandeling, 't zij door operatie, dan heeft handelende arts voldoening van zijn arbeid studie; 't wekt hem op tot verderen arbeid praat er over met familie, vrienden en kenn[issen] 't geval raakt bekend, de arts krijgt beken[de] renommée en dat stemt hem uit den aard der prettig. 't Kan niet anders. Vandaar dat gen[ezen] den aanstaanden arts aantrekt, hem liefde krijgen voor zijn aanstaand beroep. Van ge[zond]heidsleer ziet hij uiterst weinig. En wat hij ziet zijn statistieken, curven, cijfers, en die s[pre]ken niet tot hem, wekken zijn belangstelling Het is dus volkomen verklaarbaar, dat de staande geneesheer voor een gezondheidste[ntoon]stelling, die hij zich voorstelt als een opeenho[oping] van al die vervelende getallen, cijfers, curven tistieken weinig of geen belangstelling heeft voor medische studenten geldt, geldt eveneens technische studenten, de menschen, die de ve[le] lende sanitaire inrichtingen moeten ontwerp[en] uitvoeren, de juristen, de personen, die de langrijke sanitaire wetgeving moeten bezorg[en] de vele anderen — ik denk aan de aanstaande ambtenaren —, die later in de maatschappij den, de samenleving moeten behoeden te[gen] aanvallen van bacteriën, protozoën, wormen kieten, vliegen, vlooien en hoe die gevaarlijke ganismen meer mogen heeten!

Wat de Gesolei bedoelt te geven.

Het eigenaardige van de „Gesolei", zoo men de tentoonstelling te Düsseldorf, nu is heelemaal niet saai of vervelend is! Men dagen, ja weken in dwalen en telkens iets het oog streelt en boeit en tot nadenken ste[mt] belangstelling opwekt. Zoowel leek als v[...]

s, hygiënist, ingenieur, jurist, enz.) zien er tel-ns iets nieuws, iets moois, iets dat tot overwegen studie leidt. Ze leert, dat het voorkómen van kten van geest en lichaam mooi, grootsch werk dat voldoening schenkt. Daarom zou het zoo d geweest zijn, dat vele studeerenden er naar waren gegaan!

k wil trachten van de tentoonstelling, waar ik paar dagen heb rondgekeken, 'n idee te geven, de hoop, dat de leiders der expositie van den-lden aard, die aanstaand jaar te Bandoeng zal rden gehouden, er eenig nut van kunnen trek-. Uit den aard der zaak zal de laatste van veel ner omvang zijn, zal men daar geen partij kun-trekken van de hulpmiddelen, die een Wester-e maatschappij biedt. Men zal andere e i s c h e n elen stellen, maar de methoden zal men wel nen toepassen.

Wat beoogden de leiders der „Gesolei"? Hun doel te laten zien hoe de Duitsche mensch in den oog en de jaren daarna geleden en gestreden t en hoe hij er zich langzamerhand van be-t is geworden, dat hij weer gezond en krachtig et worden. De Duitscher, die komt om te leeren le studeeren, ziet er hoe hij vroeger was, wat heeft verloren en ingeboet, maar zal er ook zien, r hij weer naar toe wil en moet. Deze overtui-g zal hem sterken en bemoedigen bij het vech-en strijden voor dat doel.

stematisch leert men de massa hoe ze haar zal kunnen bereiken. Over den engen kring Rijnlanders heen wil men het h e e l e groote sche volk bereiken en het van nut zijn. Na af-der expositie wordt een groot deel van het ongestelde aan hooge- en lagere scholen en a geschonken, opdat alles van b l ij v e n d nut zijn.

n het beoogde doel te bereiken, splitste men ntoonstelling in drie groote groepen: gezond-zorg, sociale voorzorg en lichaamsoefeningen. deze drie afdeelingen vindt men geëxposeerd men ook had kunnen noemen: algemeene- en soonlijke hygiëne. Onder algemeene hygiëne staat men wat de Staat en zijn onderdeelen voor gezondheid kunnen doen (b.v. aanleg van wa-leidingen, rioleeringen, stadsreiniging, woning-w, epidemiebestrijding, enz., enz.) en wat het vidu moet doen en nalaten (tanden poetsen, den wasschen, zindelijk zijn op lichaam, klee-, woning, erf, matig zijn op spijs en drank, enz.,). Duitschland heeft echter op het gebied alge-ne hygiëne al zoo'n langen weg afgelegd, dat niet noodig is, hiervoor in 't bijzonder de aan-t te vragen, zoodat de indeeling bovengenoemd, r dit land juister is. In Indië echter, waar op gebied van algemeene hygiëne nog zoo bui-gewoon veel te doen is, zou de indeeling on-ch zijn, vooral ook omdat persoonlijke hygiëne graad van ontwikkeling bij de massa veronder-, die nog lang niet bereikt is.

Bandoeng kan hier wel iets leeren.

Zoals ik de zaak zie, dient in Bandoeng de na-k te worden gelegd op hetgeen gouvernement, eenten en de machtige cultuurlichamen moe-doen op het gebied van: assaineering, water-ziening, faecaalafvoer, woningvraagstuk, epide-bestrijding, e.d. Ook op het gebied van lichaams-ning, sport, kunnen staat, gemeente, gewest maatschappijen er nuttig werk doen, vooral in centra! Op de Gesolei is aan sport zeer veel dacht gewijd.

sociale voorzorg, een gebied waarop eveneens r de aandacht is gevestigd, zal slechts in de In-sche centra van handel en verkeer en cultuur-dernemingen kunnen gedijen. Ook daar zal men kraamvrouwenverpleging, moederschapszorg, een paar der „voorzorgen" te noemen, zeer nut-werkzaam kunnen zijn, maar een omvang als het ontwikkelde Duitschland zal het er niet ngen.

vooral wenscht men te laten zien, dat staat en gemeente het zich tegenwoordig tot plicht achten, lichaamsoefeningen te bevorderen, uitgaande van de juiste overweging, dat sport het lichaam staalt, het daardoor minder vatbaar maakt voor ziekten, en dat het goedkooper is en 't ook meer perspectieven opent ziekten te voorkomen dan te genezen. „Ieder individu, vooral de stedeling, hij zij hoofd- of handarbeider, dient het zich tot plicht te maken, door geregelde lichaamsbeweging in de vrije natuur zijn gezondheid te behouden". Aldus de meening van de organisatoren der Gesolei. Men lette op 't verschil: hier de in steden samengepakte massa's, in Indië de landbouwstaat met zijn verspreide bewoners, de landbouwers. Ik haalde den zin met opzet aan, om even het verschil in doelstelling tusschen Düsseldorf en Bandoeng duidelijk te doen uitkomen.... voor den tani althans! De bewoners der groote steden op Java kunnen den wenk ook ter harte nemen! Ik zie in mijn verbeelding den oprechten Bandoenger al gnuiven en hoor hem zeggen: „Lichaamsbeweging in Batavia, man, dat kan daar niet, dat kun je alleen in het koele Bandoeng". Ik hoop van harte, dat Bandoeng, om dit waar te maken, goede sport zal laten zien op *haar* „Gesolei"! — Laat Bandoeng leeren, dat sport o.a. het hart een reservekracht schenkt, die bij ziekte meer waard is dan alle mogelijke hart-obats te zamen, en dat sport van primaire beteekenis èn voor geestelijk èn voor lichamelijk welzijn een' welbehagen is, waaraan in de heete kuststeden nogal het een en ander ontbreekt!

De tentoonstelling is zoo ingericht, dat zoowel opvoeder als arts, technicus, de sociale werker, de werkman, in 't kort, vertegenwoordigers van welk beroep ook, van een bezoek aan de Gesolei nut kunnen trekken, want in elke afdeeling is zelfs voor den meest deskundige op welk gebied ook, veel te zien, dat hem tot studie en nadenken aanspoort. Op de Gesolei is ook duidelijk te zien voor hem, die leeren wil „hoe in minder tientallen jaren is bereikt, wat honderden, ja duizenden jaren vergeefs gehoopt werd! Thans zijn gevreesde ziekten gebannen, het dagelijksch leven is van zijn gevaren, zijn onbehagelijkheden verlost. Het onverbiddelijke noodlot werd stukje voor stukje den bodem ontnomen, zoodat de gemiddelde leeftijdsgrens van den mensch, tientallen jaren is verhoogd. Dit is niet uitsluitend te danken geweest aan de techniek, maar ook aan het overwinnen van sociale moeilijkheden, de meerdere ontwikkeling der massa. Geestelijke krachten hebben er in hooge mate toe meegewerkt". Met deze woorden leidt de schrijver de voorrede in van een der vele catologi, betrekking hebbend op de Gesolei. Met groote aandacht las ik die woorden, ook met weemoed, want ik dacht aan de tropen, aan de gevaren, die daar nog steeds aan vele kanten dreigen.

Verlenging van de leeftijdsgrens.

En ik vroeg me af: hoelang zal het nog duren, voor men kan zeggen, dat ook de leeftijdsgrens der bewoners dier verre streken met 'n tiental (niet met *eenige*, als in Westersch Europa!) jaren zal zijn verlengd! Zal Bandoeng een nieuw tijdperk inluiden? Het tijdperk van de belangstelling in volksgezondheid, van het begrip der beteekenis van algemeene sanitaire maatregelen bij allen, die door betrekking, beroep of ambt invloed kunnen uitoefenen? Het zij hier duidelijk gezegd: volksgezondheid kan niet door hygiënisten alleen worden gebracht, ze eischt de samenwerking van tal van mannen en vrouwen van geheel verschillende werkkring. *Iedereen* kan en moet er toe meewerken. In Engeland, het klassieke land der hygiëne, is de stoot tot verbetering uitgegaan van humanitair voelende en denkende mannen: van John Stoward, landrechter (sheriff); hij verbeterde 't gevangeniswezen. Anthony Ashley Cooper, Earl of Shaftesbury, begon een campagne ten gunste der industrie-arbeiders, speciaal van den kinderarbeid, maar 't zijn vooral Sir Edwin Chadwick, een advocaat en Sir John Simon, een medicus, die veel hebben gedaan. Zij waren het, die de be-

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

weging op touw zetten, in Engeland „the great sanitary awakening" genoemd". Dit is nu bijna een eeuw geleden. Zal thans in Indië het „sanitaire geweten" ontwaken? Zal Bandoeng daartoe den stoot geven? Zal Professor Neeb den Sir John Simon zijn? Ik hoop het!

(Wordt vervolgd).

Platen-Album „Nederlandsch-Indië".

Volgaarne vestigen wij nogmaals de aandacht op een bijzonder fraai uitgevoerd werk over Nederlandsch-Indië. Het betreft het Platen-album onder dien naam uitgegeven door Volkslectuur te Weltevreden en in ons land ingevoerd onder de auspiciën van Z.Exc. Oud-Minister H. Colijn, die het voorwoord schreef en Dr. C. P. Gunning, die de omvangrijke taak aanvaardde om het werk binnen het bereik van velen te brengen. Wie het keurige, op kunstdruk uitgevoerde werk ziet, zal onmiddellijk begrijpen dat veler steun en niet het minst financieele steun noodig was om het voor den prijs van f 5.— verkrijgbaar te kunnen stellen. Dat daarbij nog een gratis Bijblad gevoegd wordt, geïllustreerd en met belangrijke bijdragen van oud-gouverneurs-generaal e.a., kan de waardeering van het gebodene slechts doen stijgen.

Aan de samenstelling van dit plaatwerk, met ongeveer 400 afbeeldingen uit alle deelen van den Archipel, is blijkbaar zeer veel zorg besteed, niet alleen technisch doch ook wat de selectie van den inhoud betreft. Bij het openslaan ontmoeten we allereerst de groote mannen uit de geschiedenis van Indië. Hun namen zijn ons allen welbekend uit de Nederlandsche geschiedenis. Dit boekwerk brengt ons hun conterfeitsel. Daar is Jan Huygen van Linschoten, die in 1592 in Holland terugkwam na een jarenlang verblijf in Portugal en Voor-Indië; Cornelis de Houtman, die als „oppercommies" den eersten tocht naar Indië als leider meemaakte; Jan Pietersz. Coen, de stichter van Batavia en de grondlegger van ons koloniale rijk; Mr. Willem Herman Daendels, „de donderende Maarschalk", e.a.

Heel fijn zijn de reproducties van teekeningen, waarop voorkomen afbeeldingen van de scheepstypen, waarvan men zich ten tijde van de Oost-Indische Compagnie bediende. Aan dien merkwaardigen Compagniestijd is ook in ander opzicht volle aandacht gewijd.

Na dezen terugblik in het verleden, maken wij dan dadelijk kennis met het land en het volk van Indië, beide even aantrekkelijk. Java's rotsachtige zuidkust, het beroemde Karbouwengat bij Fort de Kock, de Harau-kloof bij Pajakoemboeh, het meer van Pagendit bij Garoet en de Kratermeren van den berg Kelimoetoe wedijveren in grootsche schoonheid.

Interessant zijn de kleederdrachten der Inlanders, waarbij ook de komische noot niet ontbreekt. Inlandsche ceremoniën en gebruiken komen goed tot hun recht.

Het gedeelte over Europeesch en Inlandsch Bestuur bezorgt ons enkele snufjes, als een openbaar gehoor op Koninginneverjaardag ten paleize van den Gouverneur-Generaal, een bijeenkomst van den Raad van Nederlandsch-Indië en een zitting van den Volksraad.

Het hoofdstuk Zelfbestuur brengt ons aan de hoven van de Inlandsche vorsten. De Soesoehoenan van Soerakarta met de Ratoe Mas (voornaamste echtgenoote) opent de rij. Wij zien verder in beeld gebracht de kroningsplechtigheid van den Sultan van Djokjakarta, een galareceptie ten huize van een Resident, het paleis van den Sultan van Deli, de Sultan van Siak met zijn hofgrooten, enz.

Merkwaardige dingen komen voor in het gedeelte over den godsdienst, b.v. die Hindoeïstische priester op Bali.

Bijzonder geslaagd zijn de bladzijden gewijd aan de kunst. Naast een enkele afbeelding, die men in andere boeken nog al eens tegen komt, zooals de groep Javaansche danseressen, treft men daar aan, die meer zeldzaam genoemd kunnen worden, zooals de reproductie van het fraaie beeld van Pradjajaparamita — de godin der wijsheid — en die van het prachtig uitgesneden statierijtuig van een Javaansch vorst.

Behoorlijke aandacht wordt ook besteed aan het geen onder leiding van het Europeesch bestuur al tot stand is gebracht. Wij krijgen een indruk van de groote cultures, van de omvangrijke gouvernements- en andere bedrijven. Wij zien hoe de plantgeulen voor het suikerriet gemaakt worden, hoe de rubber afgetapt en de kina aangeplant wordt. Verkeer en scheepvaart zijn ook niet over het hoofd gezien. Kortom het geheel is een schitterend reclame-dooi voor ons koloniale rijk.

Zooals reeds werd gezegd bedraagt de prijs van dit belangrijke werk met het Bijblad slechts f 5.—. Voor bestellingen kan men zich richten tot het Comité Plaatwerk „Nederlandsch-Indië", Valkenburgerplein 15, Amsterdam. Na ontvangst van postwissel of storting per giro (No. 119889) volgt franco toezending.

Van Week tot Week.

Dinsdag 5 tot Maandag 11 October.

Voordracht Indisch Genootschap. Den 8en dezer opende het Indisch Genootschap 's-Gravenhage het winterseizoen met een voordracht van prof. van Hinloopen Labberton over *onderwijstoestanden in het verre Oosten, in het bijzonder Japan*. Een vrij uitvoerig overzicht van deze leiding en de daarop gevolgde gedachtenwisseling is verschenen in de *N. R. Ct.* van 9 Oct. (Ochtendblad B).

Bomaanslagen te Soerabaja. Aneta seint d.d. Soerabaja 3 Oct. Op het jaarmarktterrein zijn vijf vuurbommen geworpen, waarvan één op een dam. Drie dames en twee heeren werden licht gewond, een inlander en een arbeider ernstig. Twee derd politieagenten zochten het terrein af. De daders zijn onbekend.

(Later). Drie Chineezen hebben ook wonden het gelaat gekregen.

De daders der bomaanslagen op 3 Oct. op het terrein der jaarmarkt zijn gearresteerd; een ner legde reeds een bekentenis af.

6 Oct. Een bom ontplofte op het bouwterrein van het nieuwe Postkantoor alhier.

9 Oct. De zaak van het werpen van bommen tijdens de jaarmarkt alhier is opgehelderd. Het geheele complot is punctueel nagegaan. Vele personen zijn gearresteerd.

9 Oct. Alhier is wederom een bom geworpen, welke is ontploft zonder schade aan te richten.

Noodlottige brand te Semarang. Semarang, 4 Oct. (Aneta). Alhier is een kapokgoedang afgebrand, waarbij negen koelies gedood en negen zeer ernstig gewond werden.

Onderscheidingen. Bij Kon. besluit zijn benoemd: tot Commandeur in de Orde van Oranje Nassau F. A. Delprat, algemeen secretaris der Kon. Koloniaal Instituut te Amsterdam en tot ridder in de orde van den Ned. Leeuw prof. J. C. van Eerde, directeur der afdeeling Volkenkunde en dr. L. Ph. le Cosquino de Bussy, directeur der afdeeling Handelsmuseum van dit Instituut.

Dr. Ultée over de koffiecultuur. Den 15 Oct. zal A. J. Ultée, directeur van het proefstation ... in het Koloniaal Instituut te Amsterdam, een voordracht (met lichtbeelden) houden over de *toestand van de koffiecultuur*.

Mr. P. Maclaine Pont†. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 76 jaar, overleden Mr. P. Maclaine Pont, oud-advocaat en procureur te Batavia, commissaris van onderscheidene cultuur maatschappijen.

Universitaire examens. Leiden, Doctoraal ex. Ind.

1) De tekst van de Aneta-telegrammen in dit Nummer is ontleend aan het „Vaderland".

Mr. H. E. de Boer, A. C. Tobi en Mej. K. W. Eyl.

Wageningen, Ingenieursexamen Koloniale boschbouw de hr. H. Nijenhuis.

W. J. M. de Nivelle † Bandoeng, 9 October. (Aneta.) De hoofdingenieur van de Staatsspoor, de heer W. J. M. de Nivelle is op zijn kantoor plotseling overleden.

Geneeskundige raad van het Dep. van Koloniën. Met ingang van 15 dezer is tot lid van den geneeskundigen raad van het Departement van Koloniën benoemd dr. Th. Ameschot.

Hollandsch-Indische kunstavond. Den 10en dezer gaf de Loge Eenheid VII van de Intern. Orde v. Goede Tempelieren te 's-Gravenhage, een kunstavond ter gelegenheid van het 15e vereenigingsjaar. Ingeleid door den hr. van IJsselstein voerde Raden Mas Soebanta enkele Javaansche hofdansen uit. Mevr. Zwierzina declameerde verzen van Raden Mas Noto Soeroto, welke laatste eene causerie hield, waarin hij wees op het gevaar dat het Westen in het Oosten bedreigt en hoe door broederschap veel onheil te voorkomen is.

Ned. Zendingsvereeniging. Woensdag 13 Oct. houdt de afd. Den Haag van de Ned. Zendingsvereeniging eene openbare vergadering. Als spreker treedt op, Ds. A. Latumahina van Mr. Cornelis; onderwerp: De arbeid onder de inlandsche militairen. Ter afwisseling zullen de dames Nora en Marie Latumahina enkele Maleische en Hollandsche liederen zingen, begeleid door den organist, den heer W. F. Selier.

A. Scharp de Visser † Batavia, 7 October (Aneta). Overleden is de inspecteur van den dienst der volksgezondheid, de heer A. A. Scharp de Visser.

Ontvangst van journalisten door den Landvoogd. Batavia, 6 Oct. (Aneta). De Landvoogd ontving ten paleize aan het Koningsplein een veertigtal Europeesche, Chineesche en inheemsche journalisten van alle richtingen. Z. E. deelde mede, dat hij grooten prijs stelde op persoonlijke kennismaking met de leiders der publieke opinie, wier verantwoordelijke taak van het grootste belang is voor de economische en staatkundige ontwikkeling van Indië. Hij noemde de persmenschen niet alleen medewerkers, maar vrienden, welke hem ook zijn feilen toonden. Jhr. de Graeff kondigde aan, dat, op voorbeeld van Amerika, iedere maand een receptie zal worden gehouden voor de pers, waarop iedereen concrete vragen mag stellen, waarop vaak concreet geantwoord mag worden, wanneer de aangeroerde kwesties geen punt van overleg zijn met het Opperbestuur of den Volksraad. De Landvoogd hoopte, dat hierdoor de vaak bonafide, doch onjuiste berichten en beschouwingen voorkomen zouden worden.

Gepensioneerd en onderscheiden. Bij Kon. Besluit is op verzoek eervol ontslag verleend met dankbetuiging aan den generaal-majoor, chef van den generalen staf van het N. I. L. P. v. Genderen Stort, en is hij benoemd tot ridder in de Orde van den Ned. Leeuw.

50-jarig bestaan Ind. afdeeling Hoogere Krijgsschool. Den 30en dezer zal het 50 jaar geleden zijn, dat officieren van het Ned.-Ind. leger voor het eerst de lessen aan de Hoogere Krijgsschool alhier volgden. De officieren van het Ned.-Ind. leger, gedetacheerd aan deze inrichting, willen dezen dag niet onopgemerkt voorbij laten gaan en zoo zullen er een receptie en een feestmaaltijd in de Twee Steden zijn. Aan den maaltijd zullen behalve alle leeraren en de leerlingen der H.K.S., ook tal van oud-leeraren aanzitten.

Tentoonstelling Padangsche kunstnijverheid. In de zalen van hotel De Witte Brug te 's-Gravenhage zal Boeatan van 29 tot 31 dezer eene tentoonstelling houden van kunstnijverheid uit de Padangsche Bovenlanden. Nadere bijzonderheden bevat de rubriek Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt, op bl. 6 hierachter.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Belangstelling opwekken.

Dat de algemeene belangstelling in de Indonesische kunst en kunstnijverheid in den laatsten tijd werkelijk toeneemt en dat er van verschillende kanten ook meer gedaan wordt om haar op te wekken en levendig te houden, blijkt o.a. uit het op 4 Juni bij Martinus Nijhoff, ter eere van het 75-jarig bestaan van het „*Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch-Indië*" te 's-Gravenhage, uitgegeven Gedenkschrift, waarin niet minder dan 8 van de 18 door vakkundigen geleverde bijdragen, de meeste met afbeeldingen, in betrekking staan tot de Indonesische kunst en kunstnijverheid, te weten:

„*Javaansche dansen en Europeesche schilderijen*", door J. C. van Eerde.

„*Sculptuur, tekst en traditie op Borobudur*", door Dr. N. J. Krom.

„*De geschiedenis van Garuda*", door Dr. H. H. Juynboll.

„*De Nawa-sanga van Lombok*", door B. M. Goslings.

„*Çiwa en Boeddha in den Indischen Archipel*", door Dr. W. H. Rassers.

„*Balische kleedjes en docken, verband houdende met Eeredienst en Doodenzorg*", door H. T. Damsté.

„*De dateering van het Oud-Javaansch Ramayana*", door R. Ng. Poerbatjaraka.

„*Verspreiding van enkele vlechtsystemen in den Ned.-Indischen Archipel*", door J. C. Lamster.

In de *Nieuwe Roll. Crt.* van 22 September j.l. wordt aan laatstgenoemd opstel een artikel gewijd onder het opschrift: „*Het Vlechten als Wetenschap*". Mede omdat wij hier onlangs de aandacht vestigden op het in „*Boeatan*", Heulstraat 19, te 's-Gravenhage tentoongestelde vlechtwerk uit verschillende streken van den Indischen Archipel, halen wij thans het volgende daaruit aan:

> „Men behoeft maar even in het opstel te bladeren, om te zien, dat het een en al *Lehmann* is; deze heeft een boek geschreven over „*Flechtwerke aus dem Malayischen Archipel*" en heeft de vlechtslagen uitgeplozen, gerubriceerd de onderscheidene soorten bindingen, dat zijn: de manieren waarop de vlechtdraden elkaar kruisen. Vooral voor hen, die zelfs nooit in hun eigen keuken de vlechtslagen van hun mandewerk hebben bekeken, zullen de reeksen afbeeldingen in dit werk een openbaring zijn geweest; voor al deze vlechtslagen heeft de schrijver formules samengesteld naar cijfers en letters, Arabische, Grieksche en Romeinsche. Deze kurkdroge manier van vlechtwerk determineeren brengt *Lamster* ons nogmaals; en ook, zooals *Lehmann* doet, bij vele bijster fraaie afbeeldingen.
>
> „In 't bijzonder toont hij ons „de spiraalvlechtingen", waarbij men den draad steekt door de lussen van den voorgaanden toer, en deze methode zal men vinden in „achterlijke gebieden", als Nieuw Guinea en de Z.W.- en Z.O.-eilanden, maar ook in „afgelegen gebieden en enkele binnenlanden" als Soembawa, Flores, Roti, Timor, Enggano, Nias, Singaparna (O.-Preanger), op Moena en in Atjeh; later lezen we over deze „minder ontwikkelde gebieden" en nog iets verder over „den kunstzin van den Papoea", die „practische en kunstige variaties" weet te bedenken met de oorspronkelijke spiraalvlechting als begin. *Graebner* heeft 't een der oorspronkelijkste vlechtsystemen genoemd en *Lamster* is van oordeel, dat deze vlechting als een eerste uiting van vlechtkunst der primitieven moet worden aangemerkt.
>
> „In Afrika, in Australië en bij de Vuurlanders is de spiraalvlechting mede in gebruik en in „*Aboriginal American Basketry*" noemt *Mason* de Indianen-stammen, die naar deze methode werken. Lamster verdeelt, ten behoeve zijner bespreking, den Archipel in: I. het NieuwGuinea -areaal, II. het areaal der overige afgelegen gebieden en binnenlanden en III. het meer ontwikkelde gebied (Java en de kuststreken van de Groote Soenda-eilanden), waar de spiraal-vlechtingen sterk op den achtergrond zijn gedrongen. En dat Nieuw Guinea-areaal zou „in zekeren zin" een soort overgang vormen van het gebied der oudste Australische vlechttechniek naar dat van de Indonesische vlechtsystemen. Voor meer bijzonderheden moeten wij hen, die het aandurven, naar het artikelzelf verwijzen. Ook andere vlechtslagen dan de spiraalvlechting, alle gemerkt met de Lehmannsche cijfers en letters, krijgen een beurt. Aan het slot wijst de schrijver naar een eenvoudigen *hoofdring der Papoea's*, zooals hij meent, het produkt van een vlechttechniek van zeer hoogen ouderdom, een sieraad thans nog bij feesten en plechtigheden gebruikt, maar vermoedelijk in een tijd, die hon-

Van onze Adverteerders

De aandacht der lezers van dit blad wordt gevestigd op het adres van de Firma Kalker, Kalverstraat, Amsterdam. De Firma is in het bezit van tal van tevredenheidsattesten, ook van vooraanstaande personen, die allen hunne ingenomenheid betuigen met de door deze Firma geleverde goederen, inzonderheid de Indische uitrustingen. Onder deze personen, om een enkele aanduiding te mogen geven behoort ook de President van

de Nederlandsche bank. Opgericht in 1876 heeft deze Firma tijd noch moeite of kosten ontzien om de hoogste eischen welke men op haar gebied kan stellen, te bevredigen, als bewijs waarom zij periodiek, in Indië zelf een onderzoek instelt en een studie maakt van de voorwaarden aan welke de kleeding der tropen moet voldoen. De Indische uitrustingen worden geheel vervaardigd op eigen ateliers door eerste krachten. Voor de renommée der Firma is bovenstaande photo met Z. K. H. den Prins der Nederlanden, zijne inkoopen doende, welsprekend. Het betrouwbaar adres van de Firma Kalker wordt dan ook ten zeerste aanbevolen; men vrage prijscourant of reizigers-bezoek (ook 's avonds) aan.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

derden geslachten achter ons ligt, op dezelfde manier gemaakt. Daarnaast stelt hij, „als uiting van hoogeren kunstzin en van oorspronkelijken smaak, het fraaie vlechtpatroon van het nieuwere stijlvolle vlechtwerk van den Dajak in de binnenlanden van Borneo". Allicht geeft dit slot den lezer aanleiding om de voortreffelijk geslaagde afbeeldingen nauwkeurig te bekijken.

„Wij hebben „Het vlechtwerk" van *Loebèr* eens opgeslagen *(Geïllustreerde beschrijvingen van Indische kunstnijverheid VII)* en het blijkt, dat men, naar zijn meening, vlechtwerk heet, wat eigenlijk geen vlechtwerk is. Ook het vlechtwerk met een enkelen draad, schrijft hij, wordt tot vlechtwerk gerekend; en dit is evenmin vlechtwerk als het haken en knoopen — ook met een enkelen draad — weven is. De patroon-vorming wordt geheel vergeten, hoewel deze toch het voornaamste moment bij het Indische vlechtwerk is. *Loebèr's* boekje is van 1916 en we herinneren ons niet, dat hij later anders erover is gaan denken."

Aldus de criticus in de *Nieuwe Rott. Crt.*

Wij zijn het volkomen met hem eens, dat *Lehmann's* vlechtwerkboek ongenietbaar droog is, door den daarin botgevierden zucht tot wetenschappelijke rubriceeringen en dat het opstel van *J. C. Lamster*, die dezelfde methode volgt, daardoor minder geschikt om bij leeken op dit gebied onderzoekende belangstelling op te wekken voor het zoo veelsoortige, mooie vlechtwerk der Indonesiërs, al besluit hij zijn opstel met de woorden:

„Wij hopen, door het even aanroeren van enkele phasen uit de ontwikkelingsgeschiedenis der Indische vlechtkunst, er in geslaagd te zijn, om bij den lezer nog eens in herinnering te brengen, dat er van deze geschiedenis in den Archipel nog heel wat belangrijke en losse bladen verspreid liggen, welke zeker een meer ingaand onderzoek en nadere bestudeering overwaard zijn."

Terecht hebben *Loebèr* en *Jasper* bij hunne beschrijving van het Indisch vlechtwerk opgemerkt, dat, evenals bij het weven, waar het eigenlijke vlechten de voorlooper van was, de patroonvorming een der hoofdzaken is.

Nog beter dan een serie afbeeldingen, kan het van nabij bekijken en van alle kanten betasten der gevlochten voorwerpen, bewondering voor dezen knappen handarbeid wekken of bevorderen, en tegelijk warme belangstelling wakker roepen voor de kunstzinnige vervaardigers er van.

Daarom is 't een goede gedachte van „*Boeatan*" om door een speciale

Tentoonstelling van Kunstnijverheid uit de Padangsche Bovenlanden,

welke in de laatste week dezer maand zal gehouden worden in de daartoe welwillend afgestane zalen van *Hotel de Witte Brug* te 's-Gravenhage, afgewisseld m... voordrachten over land en volk en de kleinkun... die er beoefend wordt, nog eens in het bizonder belangstelling te wekken voor de onlangs zoo wreed door natuurrampen geteisterde bevolking.

Tot leniging van den eersten nood zijn reeds collecten gehouden, waarbij Nederland zeker even gul geofferd zal hebben, als Indië zich altijd bereid heeft getoond tot hulp voor Hollandsche noodlijdenden, maar aan blijvende, daadwerkelijke belangstelling voor het moeilijke lot van zoovelen daarginds, die niet alleen have en goed, maar ook naaste verwanten zoo plotseling verloren hebben, die thans groote moeite en zorgen hebben om zich staande te houden, wordt stellig behoefte gevoeld.

Het doet bedroevend aan hier en daar stemmen te vernemen, die spreken van: *overdrijving!*

Het lijkt ons niet ondienstig uit *De Indische Post* van 24 Juli j.l. het een en ander aan te halen, van hetgeen *Dr. S. W. Visser* als onderzoekend ooggetuige over die ramp schreef. Hij vergelijkt Sumatra's Westkust bij een bouwvallig huis vol scheuren en verhaalt o.m.:

„Men constateerde een langdurige reeks schommelingen, die geleidelijk uitstierven. De beving in den namiddag ving op gelijke wijze aan, maar ging plotseling over in een harden, verticalen stoot, waarbij in één moment alles ondersteboven ging. De assistent-resident, die op inspectie was, na de 's morgens ontvangen berichten, zag zijn stad in een geweldige stofwolk ondergaan. Zijn auto ontsnapte ternauwernood aan een scheur, die langs den weg ontstond. Hij stiet in de stad op een krankzinnige menigte in een dolle paniekstemming. Alles was bedolven, alle verbinding met de buite... verbroken, alle wegen versperd. Men groef ... handen zwaargewonden uit, tot uit de ... materiaal aanrukte. Elke nieuwe stoot ... nieuwe paniek *).

Deze menschen, die het vergaan der ... hebben meegemaakt, die nog midden in de ... zitten, die alles hebben verloren, moeten ... hun leven beginnen. Men behelpt zich met ... ringste onderdak, wat bamboe en wat p... een stuk bilik en een paar planken.

De officieren, die een ongemakkelijk zw... taak hebben, huizen met hun families ... schoolgebouw. Daar heerscht een dosis ... moed, die opbeurend werkt, als wij daar ... na onze tochten door louter ellende, die ... koud als Dokter Cijfer, hebben opgeme... duimstok en kompasnaald.

Gij, die dit leest, kunt niet begrijpen, ... geleden wordt. Dat gaat 's menschen bev... boven. Gij kunt iets doen:

Steunt!"

Er is natuurlijk dadelijk zooveel mogelijk ge... maar een blijvende belangstelling, zich o.a. ... bewondering voor het werk van hunne vlijtige ... en van hun wakkeren geest: hun veelzijdige ... nijverheid — daadwerkelijke belangstelling ... steunt op den duur het meest.

Gaat dus allen belangstellend op naar de aans... tentoonstelling in *De Witte Brug*. Voor het ge... deze opbrengt — er is ook véél moois te koop — ... door „Boeatan" opnieuw dergelijken arbeid uit ... teisterde streken gekocht en besteld.

Wie mooie stukken af wil staan tot opluister... zer tentoonstelling wende zich, zoo spoedig m... tot het bestuur van „Boeatan", Heulstraat 19, den ...

*) Ook nu nog worden in die omgeving telkens aardschokke...

Persoverzicht uit de Indische Bl...

I. UIT DE EUROPEESCHE PER...

De wisseling der Landvoogdij.

De keuze der Landvoogden heeft herhaal... staan onder den invloed van hetgeen in he... van Indië aan nooden of wenschelijkheden he... tot uiting kwam. De benoeming van generaal ... *boom* werd beheerscht door overwegingen van ... sie; die van generaal *van Heutsz* stond in he... der uitbreiding en consolideering van ons Gezag ... geheelen Archipel. Onder den heer *Idenburg* ... arbeid tot verbetering der inwendige structu... leg van sporen en havens, terwijl de benoem... *Graaf van Limburg Stirum* ons voor de eers... bracht in meer internationale sfeer. Indië, ge... tot meer ontwikkeling gekomen, komt steeds in ... internationaal contact, vooral ook door de gr... beteekenis van den Pacific. Wij hadden in G... Limburg Stirum een diplomaat van zekere O... tische kennis, en dit schijnt zoo zwaar te heb... wogen dat zijne onbekendheid met specifiek I... aangelegenheden weinig of geen gewicht in de ... legde. Zijn aftreden viel samen met de algeme... nomische inzinking welke, in Europa ontstaa... ook in Indië nog duidelijk deed gevoelen. De ... der hausse-periode, welke geheel onder het bes... Graaf van Limburg Stirum viel, werden voor I... sterker door de wijze, waarop deze landvoogd, ... volg van zijn eigen inzicht, de taak eener We... Overheid jegens eene Oostersche bevolking in ... dere mate had uitgebreid en gedifferentieerd. ... de nieuwe periode aan welke in de allereers... zou worden beheerscht door de dringende no... tot bezuiniging en versobering, tot inperking de... heidsbemoeienis in velerlei richting, tot saneer... zer financiën. Hiervoor werd de heer *Mr. Foc...* zonden. Nu bij zijn heengaan ook deze periode ... afgesloten, oordeelt het *Soerabajasch Hbld.* ... 2de bl.) wat betreft zijn arbeid op het gebied ... saneering van 's Lands financiën dezer kolonie ... in alle opzichten is geslaagd in de volbreng... taak welke hem was gesteld. Bij de benoem... *Jhr. mr. De Graeff* heeft het „Soer. Hbl." reed... zen op de bijzondere beteekenis hiervan. Ont...

...lijk hoopen aan de boorden van den Stillen Oceaan vraagstukken zich op, en niemand weet op welke wijze zij zich zullen oplossen, en wanneer. Dus is de bezetting van den onderkoninklijken post door iemand die omvang en diepte dezer vraagstukken te Tokio en Washington minstens benaderend heeft kunnen aanleren, van groot belang voor Indië en Holland.

Het *Bat. Nwsbl.* van 3, 4 en 6 Sept. (*„De landvoogdij"*) bespreekt de periode van G. G. mr. Fock van 1921—1926; het *Bat. Nwsbl.* van 7 Sept. geeft een verslag van *„De bestuursoverdracht"*. Een politiek programm heeft de nieuwe Gouverneur-Generaal naar eigen zeggen niet willen geven. Nochtans heeft hij — constateert het *Bat. Nwsbsl.* van 8 Sept. (*„Het nieuwe bewind"*) — vrij van alle politieke leuzen en banden, in het tweede deel zijner rede een program ontwikkeld, dat kort genoemd zou kunnen worden een politiek van toenadering en verzoening, als onmisbare voorwaarden tot samenwerking. Ook de *Java-Bode* (6 Sept. *„Een blik terug"* en 8 Sept. *„Vertrouwen"*) wijst er op dat stellig geconstateerd mag worden, dat de vertrouwens-politiek de gewichtigste opdracht is die Jhr. de Graeff uit Nederland is medegegeven.

Bij de wisseling in de landvoogdij releveert *De Loc.* (1 Sept. blz. 31 *„De eerste voorwaarde"*) den politieken toestand. De erkenning wint gelukkig veld, welke nog weinige dagen door den heer Helfferich is geformuleerd: „De bescherming der Nederlandsche koloniën berust niet op zwaard en pantser, maar op zedelijke macht." Echter — die zedelijke macht wordt eerst dan ten volle uitgeoefend indien ruimte wordt gelaten voor een goede nationale ontwikkeling met behoud van de banden des Rijks en indien *met oprechtheid* wordt gestreefd naar samenwerking, welke de basis behoort te vormen van een vooruitziend landsbestuur. Juist zij echter, wier overtuiging hen dit alles als waarheid doet erkennen, hebben een krachtige bestrijding van het communisme voor te staan. Juist zij ervaren den verwarrenden en vertroebelenden invloed van de communistische actie en juist zij weten hoe noodlottig die in alle richtingen ook op de Inlandschè beweging werkt. Het breken van deze verzetsactie is *eerste voorwaarde* voor het gezondmaken van den politieken toestand in de nieuwe bewindsperiode. De harde ondervinding heeft geleerd, dat dit slechts mogelijk is met de krachtigste en strengste maatregelen. Vóór alles is *nu* doortastendheid noodig. Men is met de bestrijding reeds een eind weegs gevorderd — en opdat het bereikte niet teloorga is thans de onverzwakte voortzetting van het optreden tegen de slechte elementen noodzakelijk.

Wij verwijzen naar *De Sumatra Post* van 11 Sept. 2de blad *„Stokvis aan het woord"*.

Dr. Kraemer en de Inlandsche beweging.

Dr. *Kraemer* maakt in het bijzonder er zijn werk van in contact te komen en te blijven met de jongere generatie van Inheemsche intellectueelen, vereenigd in Jong *Java, Jong Sumatra*, enz. Hij behandelt daar onderwerpen van actueele beteekenis uit de politiek en godsdienst. Al zullen het velen niet geheel met zijn opvattingen eens zijn, aangenomen mag worden — meent het *Bat. Nwsbl.* (2 Sept.) — dat hetgeen hij den jongeren brengt, zijn goeden invloed zal hebben. De persberichten van Dr. Kraemer hebben, vooral wat Arabië en Br.-Indië betreft, in een ernstige behoefte voorzien.

Einde Augustus hield *dr. Kraemer* een lezing in het gebouw van de studieclub te Soerabaja, op uitnoodiging van *dr. Soetomo*, over *Britsch-Indische stroomingen* (*De Loc.* 30 Aug. blz. 6). Spr. wijst er o.m. op dat de machtige „Vereeniging der Dienaren van Indië", opgericht in Eng.-Indië door *Gokhale*, tegen de non-coöperatieve beweging is, niet omdat de vereeniging aan de zijde der Regeering staat, maar wegens hare overtuiging, dat men langs den non-coöperatieweg niet het beoogde doel kan bereiken. Want deze vereeniging is onbevreesd voor critiek op de Regeering, wanneer deze volgens hare opvatting verkeerd doet, zoodat zij niet tot de reactionaire vereeniging mag worden gerekend. Door de groote kennis dezer mannen dier vereeniging, en door ernstige overwegingen wordt daar, volgens spr., veel bereikt. Credietbanken ter steuning der volkswelvaart en andere belangrijke maatschappelijke instellingen zijn door deze vereeniging opgericht. Nu is de vereeniging bezig het moeilijkste vraagstuk, n.l. het kastestelsel, hetwelk vele conflicten tusschen de Hindoes en Mohammedanen veroorzaakt, op te lossen. Ten slotte geeft dr. Kraemer zijn persoonlijke opinie over *de Inlandsche beweging in Ned.-Indië*. Spr. sympathiseert met de plannen van den gewezen regent van Japara, R. M. A. Koesoemo Oetoyo, om een soort economisch Leger des Heils op te richten. Naar aanleiding hiervan heeft spr. met den oud-regent van Japara gesproken en uit dit onderhoud blijkt, dat langs economischen weg veel zal kunnen worden bereikt voor den vooruitgang van land en volk. Spr. zou gaarne hebben dat die plannen steun zullen ondervinden van Inlandsche intellectueelen en wanneer het economische Leger des Heils eenmaal tot stand is gekomen, zal het goed zijn, dat het geregeld zal worden volgens het systeem van de „Vereeniging der Dienaren van Indië" in Engelsch-Indië, dan volgt later van zelf, dat de beweging in het algemeen door dit economische Legers des Heils zal worden gesteund, want per slot van rekening is toch financieele steun de ziel der beweging. *(Krachtig applaus).* *Dr. Soetomo* betuigde namens de Studieclub dank aan dr. Kraemer voor zijn lezing vol vermaningen tot personen, tot wie dr. Soetomo behoort. Hij is tot de overtuiging gekomen, dat onder de Inlandsche ontwikkelden nog te weinig personen zijn te vinden, die zich voor de beweging opofferen, zooals de personen in Britsch-Indië, die door dr. Kraemer werden genoemd. Hij hoopte dat de lezing van dr. Kraemer tot les zal zijn. Wij hebben hier, zeide spreker verder, genoeg ontwikkelden die zulk een beweging op touw kunnen zetten, doch missen den aangewezen weg hoe het toegepast zal kunnen worden.

Door Atjeh.

De heer *Van der Laan*, hoofdredacteur der *Deli Crt.*, vertelt in zijn blad (van 6 t/m 10 Sept.) van zijn reis *„Door Atjeh"*. Vrijwel met zekerheid is te zeggen dat met het neerleggen van *Tjoet Ali* het verzet op de Westkust geëindigd zal zijn. Tenminste wanneer het geschiedt voordat de vonken naar elders zijn overgeslagen. Wie hem in handen krijgt kan dan ook ongetwijfeld op een „bintang", op de Willemsorde rekenen. Dat wordt in Atjeh als een vaststaande zaak aangenomen, onder de tentzeiltjes in de marschbivaks. Van zich melden of van een levend opvatten zal wel geen sprake zijn. Tjoet Ali heeft wat te veel op zijn kerfstok en hij kent de Kompenie. Vast staat dat hij zeer sluw is en geheel volgens een vast systeem met verkenningspatrouilles enz. werkt. Groote, politieke invloed kan hem echter niet worden toegeschreven.

Naar aanleiding van een telegram betr. *„Het bivak Blang Pidië aangevallen"* betoogt de *Deli Crt.* (10 Sept.) dat de niet te onderschatten beteekenis van dit bericht is dat hiermee een kwaadwillige actie is ingezet ver benoorden de streek die tot nu toe als terrein van actie bekend stond. Het verzet bleef tot nu toe een 25 K.M. ten Zuiden van Tapa Toean. Blang Pidië, met een vast bivak met 4 brigades Infanterie, ligt 75 K.M. ten Noorden van Tapa Toean. Zoo niet waarschijnlijk, dan is het toch lang niet uitgesloten dat Tjoet Ali voor den aanval wenken gegeven heeft. De *D. C.* wijst nogmaals op het tekort aan troepen in Atjeh, in geval hier of daar een verder verzet zou mogen uitbreken, nu er feitelijk geen brigade marechaussees in reserve ligt. Zoodat nieuwe actie gepaard moet gaan met het ontblooten van andere posten.

De *Deli Crt.* van 16 Aug. beschrijft *„Het gevecht bij Kroëng Lawas"*, van 19 Aug. *„De actie op de Westkust van Atjeh"*, van 25 Aug. *„Het openleggen van de Westkust van Atjeh."*

De oude klacht.

Ter gelegenheid van Koninginsverjaardag werd dit jaar ook een regen van *onderscheidingen* — gouden, zilveren en bronzen sterren voor trouw en verdienste, in groote en kleine formaten, zoomede titels en gouden pajoengs — over de Inheemsche wereld uitgestort. De lijst van dit jaar vermeldt, volgens de *Java-Bode* (1 Sept), behalve de regenten, nog 839 Inlandsche ambtenaren en beambten, Chineesche officieren, dessahoofden, zelfbestuurders, enz. en ook verscheidene personen, die bij particuliere maatschappijen werkzaam zijn en gepensionneerden.

Het „A. I. Dgbl." *(Deli Crt.* 8 Sept. 2de bl. *„De Lintjes")* heeft nageteld dat van de 69 benoemden in de twee Nederlandsche orden 56 militaire en civiele ambtenaren zijn en 13 particulieren. Het Bandoengsche blad merkt op dat hier *alle verhouding zoek* is. *De Loc.* (1 Sept. blz. 15) komt met dezelfde klacht en vraagt: Verhoudt de verdienste van ambtelijk Indië zich tot die der particulieren als 69 tot 5...? Voert de weg der verdienste steeds door de landskantoren? Het zijn de oude vragen en het is *de oude klacht*. Zij worde andermaal herhaald — opdat men eindelijk de daden van beteekenis niet slechts tusschen de muren der bureaux, maar in het volle leven zoeke.

Het boerenbedrijf in Indië.

De heer Z(entgraaff) gaat in het *Soer. Hbl.* (1, 2 en 3 Sept. 3de bl.) na of het boerenbedrijf voor den Europeaan onmogelijk rendabel kan zijn. Er is in de afgeloopen kwart eeuw een massa veranderd. Een groote groep Inlanders hief zich op en bezette tienduizenden lagere betrekkingen, en in gelijke mate raakte de minder goed gesitueerde groep Indo-Europeanen nog meer aan lager wal. *Er is thans heel wat meer waardeering gekomen voor het boerenbedrijf.* De Europeaan heeft in den economischen strijd een massa voor op den Inlander; men mag van den Europeaan wel verwachten dat hij zijn bedrijf niet houdt op het niveau van een Inlandsch boertje, maar dat hij een hooger staand en meer geperfectionneerd bedrijf weet te stichten. Kan hij dat niet, dan worde hij geen boer. Men vindt in Indië verschillende voorbeelden van succes van *geslaagde boerenbedrijven:* De boerderij *De Wet* (Tjisaroea), *Ursone* te Lembang, enz. De zaak is voor de groote steden van domineerend belang omdat eene goede melkvoorziening in de toekomst slechts rendabel zal zijn door flinke bedrijven, buiten de stad gelegen. Uitvoerig behandelt Z. de resultaten van zijn bezoek aan verschillende ondernemingen ten Zuiden van Soerabaja. De boerderij *Cultura* te Kasri is in 1920 op zeer bescheiden schaal begonnen. De veestapel telt thans 83 dieren. De melkerij is uitstekend ingericht. Met de strengste eischen der hygiëne is rekening gehouden; de melkkamer is een voorbeeld van reinheid en praktische inrichting. Men heeft een dagproductie van circa 300 L. melk. Van de economische zijde kon Z. geen gegevens verkrijgen. De veestapel op de boerderij *Elie* te Boto-Malang, 20 min. van Lawang, in 1922 opgericht, telt 92 dieren. De boerderij werkt onder bijzonder gunstige omstandigheden: goed klimaat, goedkoope gronden en voeder, terwijl de melk in zeer korten tijd beneden is, in de stad en bij de spoorbaan. Hier is een koe met slechts 5 L. melk daags nog rendabel. Met een eigenlijk primitief en eenzijdig bedrijf maakte men hier nog een behoorlijke interest van zijn kapitaal. Thans staat men er op meer deskundig standpunt. Landbouw sluit zich vanzelf bij veeteelt aan, maar blijft uitsluitend gericht op de belangen der veeteelt. De boerderij *Soember Brantas,* vèr boven Poenten, nabij het zadel tusschen Ardjoeno en Andjasmoro, op 5300 voet hoogte, is uit een kleinlandbouwbedrijf gegroeid tot een boerderij met een flinken veestapel en een schitterende bloemenaanplant, hoog in de heerlijke bergen bij de bronnen van Brantas. In Indië — zegt Z. ten slotte — zijn *landbouwscholen,* doch deze zijn niet geschikt voor het leeren van het werk in een boerderij; in *Australië* is dit wèl het geval. Waarom krijgt Java zoo'n school niet? *In flink en deskundig geleide boerderijen kunnen velen zich een mooi bestaan verschaffen.*

Volgens het „A. I. Dgbl." *(De Sum. Post,* 10 Sept. 3de bl.) zijn de werkzaamheden ten behoeve van de I. E. V.-*kolonisatie in de Lampongs* thans zoover gevorderd, dat in October de eerste kolonisten derwaarts kunnen vertrekken.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De alcohol en de Inlandsche bevolking.

In de „Perniagaän" van 5 Maart 1926, is het in de „Nieuwe Vorstenlanden" voorkomende bericht overgenomen dat, bij de viering van den geboortedag van Pangéran Ario Koesoemo te Soerakarta, geen alcohol is rondgediend en dat op het avondfeest, dat van 10 tot 12 uur plaats had, slechts thee werd aangeboden.

Waar de meening steeds veld wint, dat een goed feest zonder gebruik van alcohol moeilijk kan slagen, mag men de wijze waarop de viering van dezen geboortedag heeft plaats gehad wel als iets buiten de gewoonte om beschouwen.

Men kan dit gegeven voorbeeld niet anders dan loven, vooral wanneer rekening wordt gehouden met het zekere feit, dat het gebruik van alcohol door de vorstenlandsche bevolking reeds sedert geruimen tijd toenemende is.

Het orgaan „De Tempelier" van de vereeniging tot bestrijding van het gebruik van sterke dranken, wijst op de voortdurende aanwezigheid van een paar met bitterextract vermengde flesschen jenever op de toonbank van het buffet in één der spoorweghaltes tusschen Djocjacarta en Magelang, waar een inlandsche vrouw werd aangetroffen, die, tegen betaling van één pitjies (kleine koperen of tinnen munt), zich van één glas (slokij) sterken drank voorzag.

Ook mannelijke inlanders laten zich ten de[...] onbetuigd.

De schrijver is van meening dat het wel de[...] waard is eens een ernstig onderzoek te laten i[...] omtrent den omvang, welke het alcoholverbr[...] de inheemsche bevolking heeft aangenomen.

Nu kan men van zekere zijde wel beweren, [...] een verkoop van 2 flesschen jenever per dag, [...] vang onmogelijk groot kan zijn, doch als die vro[...] groentenverkoopster is f 0.30 per dag met [...] drijf verdient en daarvan f 0.10 afzondert voor [...] bruik van alcohol, dan zal die regelmatig terug[...] de uitgave haar reeds moeilijk levensbestaan ze[...] verbeteren en heeft zij haar moeilijken toesta[...] zich zelve te wijten.

Te Soerakarta bestaat een drank, die Tjioe Bo[...] wordt genoemd en welke is samengesteld uit ar[...] mengd met eenige medicijn.

Hij is dáár zéér in trek en wordt dikwijls g[...] door de geleiders van een bruidegom, die [...] huwelijksdag naar het huis van zijne bruid wo[...] leid en die men dan in beschonken toestand k[...] treffen.

Het is natuurlijk mogelijk, zegt de schrijver te[...] te, dat men hem niet zal willen gelooven, wan[...] zegt, dat onder de santri's personen zijn die z[...] vriend zijn met de Tjioe Boembon.

Een Fancy-Fair van de Vereeniging „Jong Ja[...]

Den 7den Maart 1926 hield de vereeniging Jo[...] te Weltevreden, in het gebouw van de Vrijmet[...] loge een fancy fair, waarbij tevens eenige opvo[...] werden gegeven.

De zuivere opbrengst daarvan moest voor d[...] dienen ten behoeve van de noodlijdenden in Oo[...] en voor de helft tot versterking van de vereen[...] kas.

Hoeveel het bedrag is geweest, was niet me[...] heid op te geven, doch, in aanmerking genom[...] opgewekte stemming welke er geheerscht heef[...] men wel aannemen dat het resultaat is medege[...]

Behalve Inlanders en Chineezen, waren ook Ne[...] derlanders aanwezig.

Op het erf en in de galerij van het gebouw [...] legenheid tot het gebruiken van versnapering[...] verfrisschende dranken, die door Nederlandsch[...] kende Inlandsche meisjes in lands kleederdrach[...] den rondgediend en bij wie men sigaretten en b[...] kon koopen.

Het ontvangen geld werd in een bus gestort.

In een der vertrekken van het logegebouw [...] de voortbrengselen van handkunstnijverheid te[...] gesteld, waarbij de meisjes medewerking verle[...]

In het groote vertrek gaf, voordat ten 9 uur [...] voering begon, de heer Raden Mas Kodrat ga[...] spel ten beste en werden daarna door de da[...] heeren op het tooneel voordrachten in de Nede[...] sche taal gehouden, gevolgd door een serimpieda[...] 6 meisjes, welke onder leiding van den heer [...] was ingestudeerd.

Het was duidelijk zichtbaar dat geleidelijk [...] langstelling voor de danskunst toeneemt.

Te 2 uur 's nachts was het genoegelijke fees[...] loopen.

Het is opgevallen, zoo schrijfft men in de „P[...] gaän" van 8 Maart 1926, dat geen hooge Inla[...] autoriteiten waren te zien op dit liefdadighei[...] dat toch werd gegeven ten behoeve van noodli[...] landgenooten.

In Nederland toonen de toonaangevende pe[...] in dergelijke gevallen meer belangstelling en [...] de zaken beter geregeld.

Gelukkig dat de Vereeniging „Jong-Java" ee[...] dadigheidsfeest heeft georganiseerd, dat tot voo[...] van meerdere kan dienen.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Het in beslagnemen door de Bataviaasche politi[...] eenige voorwerpen behoorende tot den invent[...] van een Chineesch bedehuis.

II (Slot).

Deze besprekingen hebben tot gevolg gehad [...] wachter van het bedehuis werd vrij gelaten, [...] aan den wijkmeester werd vergund de door [...] chercheur in beslag genomen goederen weder [...] nemen.

Tevens werd aan den wachter toegestaan de g[...]

...eid voor het gebed wederom open te stellen en het ...rstrekken van de Hoe's voort te zetten, wanneer dit ...rd gevraagd.

De zaak kwam dus weder op den ouden voet, doch ...t dit verschil dat van de teruggegeven goederen, ...gens bericht, een gouden medaillon en een gouden ...p werden gemist, die aan het godsbeeld toebehoor...n en door erkentelijke gevers waren geschonken.

Wel werd de politie daarvan op de hoogte gesteld, ...ch omtrent het resultaat van het onderzoek werd ...heden geen bericht ontvangen.

De vragen rijzen dus of die aangelegenheid maar op ...r beloop zal worden gelaten en krachtens welke ...voegdheid de Europeesche rechercheur handelde ...als hij deed?

Men kan toch niet aannemen dat de Bataviaasche ...litie niet op de hoogte zou zijn van regelingen, die ...ds zoovele jaren in Ned.-Indië bestaan?

Aangenomen evenwel, dat de politie geheel onkun... was van de bestaande godsdienstige gebruiken ten ...e, dan had de rechercheur, na de ontvangen ge...ens van den wachter, toch de noodige inlichtingen ...nen inwinnen bij de Chineesche autoriteiten dan ...l op het bureau van Chineesche Zaken.

Die onkunde mocht voor hem geen motief zijn om ...goederen in beslag te nemen en deze naar het ...ofdbureau van politie te laten brengen, ook zelfs ...t al ware de meening van den rechercheur juist ...er bedriegerijen met de verstrekking van bezwe...ingsmiddelen hadden plaats gehad.

Ware een fanatiek Chinees bij de in beslagname der ...deren tegenwoordig geweest, dan weet men niet tot ...lke gevolgen die daad aanleiding zoude hebben ge...en.

Moet men zich verwonderen over den moed van den ...rechercheur om zijne bevoegdheden te overschrijden; ...staat men verbaasd over het feit, dat het personeel ...het politiekantoor onwettig in beslag genomen goe...en in ontvangst nam.

De schrijver wijst hierbij op het graf van Loear Ba...g, waar dagelijks tal van personen komen bidden ...beloften komen vragen en door het vrijwillig geven ...geschenken in het bezit komen van reukwaar of ...men.

...ch daarbij wordt er niet aan gedacht die handeling ...beschouwen als een clandestiene verkoop van be...ringsmiddelen.

...wer het loopende gerucht, dat aan de in beslag ...omen goederen op het politiekantoor niet de minste ...g werd besteed, waarheid bevat, dan ziet de schrij... daarin een geringschatting van de godsdienstige ...elens van anderen, die aanleiding geeft tot de op...king, dat de Bataviaasche politie er slag van heeft ...zelve in opspraak te brengen.

...en heeft de aangelegenheid voorgebracht bij den ...iseur van Chineesche Zaken, die toegezegd heeft ...plaatselijk onderzoek te zullen doen instellen door ...ambtenaar.

...e uitslag van dat onderzoek dient dus te worden ...wacht.

...st- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Waarheen met onze nationale luchtvaart?

...der dit opschrift bevat Neerlandia van deze maand ...beschouwing van generaal b.d. C. J. Snijders. Wij... op de luchtvaartdagen te Scheveningen gedurende ...27 Augustus jl., welke weder eens een treffend be...gaven, dat het geheim waardoor men de belang...ing vermag te boeien, niet behoeft te worden ge...t in de veelheid en de grootsche verhoudingen van ...gebodene, doch veeleer is te vinden in de juiste ...r, de degelijkheid en de belangwekkendheid van ...en ter bezichtiging en bestudeering wordt beschik...gesteld, constateert gen. Sn. met voldoening dat ge...nde die dagen opnieuw is gebleken dat Nederland ...het gebied der luchtvaart een eervolle plaats heeft ...en te verwerven en zich in staat toont aan de toe...stige ontwikkeling daarvan krachtig mede te ...ken.

Doch hiermede is men, zegt schr., niet aan het einde ...n zijn taak gekomen; men is nog slechts in het begin. ...zijn nog ontzaglijk vele onvoldane behoeften en onbe...digde eischen; er zijn nog reusachtige braakliggende ...nden; er zijn nog onbegrensde mogelijkheden voor ...technische en organisatorische ontwikkeling van het ...vaartverkeer. En het is de plicht van Nederland om ...taak te aanvaarden en te volbrengen, omdat onze ...volle naam en nationale waardigheid er mee gemoeid zijn en er tevens onmetelijke stoffelijke belangen voor ons land en Nederlandsch-Indië mede gemoeid zijn.

Nederland is een groote natie, al ware het slechts wegens zijn rijk en uitgebreid Aziatisch-Australisch gebied, met zijne bevolking van meer dan 50 millioen zielen, een gebied, waarvan de internationaal-economische beteekenis voor de toekomst moeilijk te hoog kan worden geschat. En gelijk Nederland een van de grootste aandeelen heeft in de gezamenlijke tonnenmaat der wereldhandelsvloot, zoo komt het ook een leidende toe in het wereldluchtverkeer.

Maar wat is te dien opzichte tot heden toe bereikt? Het antwoord kan iedereen dadelijk geven. Het particulier initiatief treft geen verwijt, doch „men kan de houding der Regeering na 1920 aangenomen, het best omschrijven als *niets doen*, wat de Regeering in Nederland aangaat, en wat het Ned.-Indisch Gouvernement betreft als *lijdelijken weerstand*, door het gestadig kaatsen van den bal van de eene commissie naar de andere, en van den eenen raadgever naar den volgenden".

Daaraan zal eindelijk een einde moeten komen en de schr. heeft gegronde hoop dat zulks inderdaad weldra het geval zal zijn, daar de tegenwoordige Minister van Koloniën en de nieuwe Gouverneur-Generaal beiden onlangs aan eene ten gehoore ontvangen afvaardiging van het Comité Vliegtocht Nederland—Indië de verzekering gaven doordrongen te zijn van het groote belang van het luchtverkeer voor Ned.-Indië en zich voorstellen te doen wat mogelijk is om de totstandkoming ervan te bevorderen.

We bevelen eene nadere kennismaking met het artikel van generaal Snijders ten zeerste aan; het bovenstaande geeft slechts een zeer onvolledig inzicht van deze nieuwe en toe te juichen poging van den gezaghebbenden schr. om te wijzen op de groote belangen welke hier voor Indië en voor Nederland op het spel staan, of zooals hij het zelf uitdrukt: „De luchtverbinding Nederland—Nederlandsch-Indië is een Grootnederlandsch belang van de eerste orde, een belang dat in de toekomst een beteekenis zal verkrijgen, vergelijkbaar met die van de nationale rechtstreeksche mailscheepvaartverbindingen tusschen het Moederland en de Koloniën. Maar de allereerste voorwaarde voor het tot stand komen daarvan is de schepping van het luchtverkeer binnen onzen Indischen Archipel, dat tevens op zichzelf een dringende verkeerseisch van groot economisch gewicht voor ons eigen gebied is. Daarom hiermede niet langer gedraald!"

De Indische Gids.

De hoofdredacteur G. Nypels opent de Oct.-afl. met een bijzonder actueel onderwerp, nl. het Koloniaal Instituut te Amsterdam. — De hr. E. L. K. Schmülling levert eene bijdrage: De groote omvang, de aard en beteekenis der braakligging van de bouwgronden op Java en Madoera in den Inlandschen landbouw". — De hr. H. Ch. G. J. van der Mandere geeft het eerste gedeelte eener beschouwing over het mandatenstelsel van den Volkenbond. — Over de verdediging van Ned.-Indië polemiseeren de hoofdredacteur en een schrijver die volstaat met de initialen C. R. M.

Op deze hoofdartikelen volgen dan de vaste rubrieken Varia (waarin o.m. Apenfokkerij, een nieuw bedrijf voor Indië; Met de Nederlandsche reisvereeniging naar Indië). — Revue van brochures, enz. — Buitenland. — Koloniale literatuur (o.a. bespreking van Adatrechtbundels 25 en 26; het werk van J. A. Loebèr over batikken; en de jongste kroniek van het Sumatra-Instituut). — Ten slotte bevat de rubriek Wetenschap, enz. een bij de vorige afl. aansluitend overzicht der verrichtingen van de Nieuw-Guinea-expeditie.

Nederl.-Indië. Oud en Nieuw.

De eerste bijdrage in het fraai geïll. Oct.-Nr. is van den hr. J. F. Snelleman en handelt over het ethnografisch museum van de Kon. Militaire Academie te Breda, dat vooral van beteekenis is geworden sedert de toevoeging van de verzameling Indische ethnografica, afkomstig van den Hoofdcursus te Kampen. — De hr. W. O. J. Nieuwenkamp vervolgt zijn artikelenreeks over „vaartuigen in Tropisch Nederland" (hij beschrijft thans de op Bali en Lombok door de bevolking gebruikte prauwen). — De hr. F. Esser publiceert het eerste gedeelte eener beschrijving van bij de Oost-Javanen gebruikelijke feestelijkheden voor zoover ze betrekking hebben op den godsdienst, op het beroep of ambacht en op het huisgezin. — Anne Hallema geeft eene beschrijving van een meesterwerk van Boeddhistische kunst (nl. een Boeddha-beeldje uit de Wei-periode).

Jaarverslag van den Topogr. Dienst.

Verschenen is de 21e jaarg. (1925) van het jaarver-

slag van den topografischen dienst in Ned.-Indië. Behalve een overzicht van de verrichtingen door dien tak van dienst in genoemd jaar, als terreinwerkzaamheden in verband met kantografische opmetingen van verschillende gedeelten van den Archipel, drukken van kaarten enz., bevat het verslag weder een aantal bijdragen van gemengden aard, waardoor het ook voor buitenstaanders een zekere aantrekkelijkheid heeft, die tot nadere kennismaking met het geheel noopt.

Bedoelde bijdragen, verduidelijkt door tal van kaarten en platen, zijn getiteld: In Memoriam J. J. K. Enthoven, generaal-majoor, oud-chef van den topogr. dienst in Ned.-Indië enz., door H. J. K. S(chuitenvoerder). — Prof. Dr. J. J. A. Muller 1856—2 Mei—1926, door L. F. van Gent (met portret). — Het district Djampang—Wetan (in de Preanger), door Dr. S. van Valkenburg. — De vulkaan Koenjit (op Sumatra), door E. Roeges. — Enkele aanteekeningen omtrent de afvloeiing van het Tobameer, door B. J. Lambers. — De vulkanen Soembing en Laboeh (op Sumatra), door J. V. D. Werbata. — Eenige aanteekeningen bij de kaart van den top van het Rindjani-gebergte (Lombok), door J. Th. Horstink. — Waterpassingen in Zuid-West-Celebes en in de Minahasa, door P. D. Boon. — De bouw van het Wilisgebergte (Java), door A. Tissot van Patot. — De nauwkeurigheidswaterpassing van Java, door H. J. K. Schuitenvoerder.

Eigen Haard.

Het Nr. van 9 Oct. is grootendeels gewijd aan het Koloniaal Instituut. Na een inleidend woord van de Redactie vangt de Minister van Koloniën, Dr. J. C. Koningsberger, aan met een artikel getiteld: „Een levend monument". — De hr. Th. A. Delprat herdenkt Dr. F. R. Hubrecht, terwijl de hr. S. P. van Eeghen over wijlen den hr. J. T. Cremer schrijft. — De oud-Minister van Koloniën S. de Graaff wijst het Instituut aan als geestelijk centrum. — Verder o.m. nog bijdragen van den hr. C. J. Hasselman: Het ontstaan van het Koloniaal Instituut; van Prof. J. C. van Eerde: „Kennis van den Inlander; van den hr. C. W. Janssen over den Deliplanter; van Mr. A. Neytzell de Wilde, die schrijft over Indië en den Volksraad; en van Mr. L. J. A. Trip, wiens bijdrage getiteld is: Kennis, belangstelling, samenwerking. Als geheel een mooi Indisch Nr., verlucht met portretten en andere zeer fraaie afbeeldingen, o.m. ook van het nieuwe gebouw der Ned. Handel-Maatschappij te Amsterdam.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 10 (4 Sept.). Proeven met selectieve uitdunning bij cassave, door M. Koch en M. van der Meer. — Enkele opmerkingen over de practische waarde van procédé's voor het concentreeren van latex, door Ir. J. G. Fol (ontleend aan de Ind. Merc.). — De gevolgen van de verhooging van het invoerrecht op thee op het verbruik in Nederland, door F. H. de Kock (ontleend aan Econ. Stat. Berichten). — De geest van Deli. Lezing gehonden voor het Oostkust van Sumatra-Instituut (slot volgt). — J. van Motman (met portret).

De Indische Mercuur.

No. 40 (6 Oct.). De opening van het nieuwe gebouw der Nederlandsche Handel-Maatschappij te Amsterdam (met afb.). — Overzichten van den Volksraad (eerste gewone zitting-1926), door H. Ch. G. J. van der Mandere (vervolg). — Jaarboek van het Mijnwezen in Nederlandsch-Indië, besproken door Prof. Dr. L. Rutten. — Aluminium als verpakkingsmiddel voor thee. — 's Lands caoutchoucbedrijf (overzicht jaarverslag 1925). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over vezelstoffen, plantenziekten en -plagen. — Bodemvraagstukken.

Chung Hwa Hui Tsa Chih.

Het voorheen op onbepaalde tijdstippen verschijnend orgaan van de Chineesche vereeniging Chung Hwa Hui zal in den vervolge geregeld om de twee maanden uitkomen. De nieuwe redactie van Tsa Chih, bestaande uit de hh. Mr. Phoa Liong Gie, Khouw Bian Tie en Ir. Tan Sin Hok, zeggen in het eerste Nr. (gedateerd Aug. '26 en verschenen bij de Leidsche Uitgeversmaatschappij te Leiden) dat ze den weg zal volgen door haar voorgangers behandeld. Aan politiek zal alleen worden gedaan in zoover onder dat begrip wordt verstaan: „die Tätigkeit, die auf das Bewirken guter sozialer Zustände gerichtet ist".

Van de verschillende interessante bijdragen welke dit Nr. vullen, trekt vooral de aandacht een beschouwing van den hr. Khouw Bian Tie over de Chineesche j... beweging in Indonesië.

Indisch Tijdschrift van het Recht.

Behalve de vaste rubriek Jurisprudentie bevat ... van dl. 124 het vervolg eener verhandeling van ... van Kan over de geschiedenis der codificatie in ... (welke ook in afl. 2 wordt voortgezet), benevens ... beschouwing van Dr. H. J. Levelt: „Internationaal ... Gezag en ten uitvoerlegging van door vreemde rec... gewezen vonnissen.

Blaadje voor het Volkscredietwezen.

In het Juli-Nr. is een belangrijk rapport (of eig... een uittreksel er van) van Dr. C. L. van Doorn op... men over het volkscredietwezen in de Minahassa. ... maakte in 1925 eene reis naar genoemde streek te... studeering van drie vraagstukken, nl. 1. Welke ... economische kracht van de Minahassa? 2. Welke ... maatschappelijke factoren als credietwaardigheid v... bevolking, vereenigingszin enz., waarmede bij het ... niseeren der instellingen rekening gehouden ... worden? 3. Wat heeft het credietwezen tot nu to... reikt? In het rapport komen alleen de twee ee... noemde punten ter sprake.

Het Aug.-Nr. bevat o.m. deskundige beschouw... van verschillende hand in verband met voorstellen ... trent de reorganisatie van het Volksbankwezen.

De wapenstilstand in de rubber.

Onder dit opschrift een artikel in No. 16 (31 A... waarbij vooral de nadruk wordt gelegd op de hu... positie van de Indische bevolkingsrubber, in ver... met den gedaalden marktprijs van het product in ... algemeen. Met verwondering leest men dat de exp... van bevolkingsrubber in het eerste halfjaar met ... *procent* zijn achteruitgegaan, daar bijv. een auto... als Dr. Rutgers in zijne brochure „De toekomst der ... volkingsrubbercultuur in Ned.-Indië" heeft gezegd ... men rekening had te houden met eene voortdurend... zeer sterke toeneming der productie in de eerstvolg... jaren. Of de lagere marktprijs hier een rol heeft ... speeld kan niet met zekerheid worden gezegd.

• • •

Verslag omtrent het beheer en den toestand v... Centraal Doorgangshuis voor Regeeringspupil... Malang over het jaar 1925. Samengesteld naar de ... den Directeur van Justitie krachtens artikel 19 v... dwangopvoedingregeling gegeven aanwijzingen ... platen).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chine... pers. No. 36. 4 Sept. 1926. (Bureau voor de Vol... tuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevr...

Beknopt overzicht van eenige Ned.-Indische ... ten, die giftig zijn of giftige bestanddeelen be... door M. Duyster (vervolg). (Pharmaceutisch Tij... v. N.-I. Juni—Juli—Aug. '26).

Indische curiosa. Een zonderling specimen van ... jaksche houtplastiek, door P. B. (De Ind. Verlofg... 8 Oct.).

De Gouvernementsbedrijven in Nederlandsch-I... door Ir. P. A. Roelofsen (naar aanleiding van een ... schouwing van Ir. J. van der Waerden over het ... onderwerp). — Het ontwerp voor een Indisch... drijvenwet, door J. Th. Gerlings. (Econ.-Statist... Berichten, 6 Oct.)).

Koffie in Nederlandsch-Indië (ontleend aan ee... tikel van Dr. C. J. J. van Hall). (Korte Berichten ... Landbouw, enz. 3 Sept. '26).

Regenwaarnemingen in Nederlandsch-Indië, ... jaarg. 1924. Bewerkt en uitgegeven door het ... Magnetisch en Meeorol. Observatorium te Ba... (Weltevreden, Landsdrukkerij).

W. O. J. Nieuwenkamp. Inlandsche kunst van ... derlandsch Oost-Indië. I. Bouwkunst van Bali. (... venhage, H. P. Leopold's Uitg. Mij.). (48 platen ... toelichtenden tekst).

Deze schilderwijze HEET batikken . . . maar IS h...

„Al wie een doek tracht te beschilderen en ver... „uitstrijkt, doet de ondervinding op, dat de ve... „loopt, een mop doet ontstaan, die reeds de ... „poging van uitvoering verijdelt. Door het meng... „een vette zelfstandigheid, b.v. van olie, in de ... „vermijdt men wel het kladden, doch offert tegelijk ... „de mogelijkheid op, de beschilderde stof voor een...

...tisch doel te gebruiken: de stof blijft stijf en vet en is voor het dragen ongeschikt. Wat men verkrijgt is niet een kleedingstuk, maar een schilderij, dat zich slechts tot inlijsten en ophangen leent. Dit uitloopen der waterverf op doek wordt voorkomen door op stoffen de ruimte, die voor een bepaalde kleur is bestemd met vet te omwallen, wat het mogelijk maakt verschillende kleuren naast elkander te bezigen, zonder gevaar voor ineenloopen. Deze schilderwijze heet „batikken."

Dit fraais staat in de October-aflevering van De vrouw en haar huis, onder redactie van Elis. M. Rogge. Het opstel heet „Westersche batiks van Nelly de Fautereau-Gradowska" en de schrijfster of schrijver noemt zich M. I. Paris.

Er komt nog meer: „Van de droge, peuterige, dikwijls onbegrijpelijke figuratie uit 't Oosten is (door Nelly) niets overgenomen. Haar kunst is nieuw...... niets van de Oostersche zoetelijkheid, maar ook niets van de Westersche grofheid."

Hopeloos hardleersch blijven sommige menschen.

Sn.

Suriname.

In „Het Algemeen Handelsblad" van 7 October een artikel onder het hoofd *„De kans voor Suriname. Doe het nu!"*

Na een uiteenzetting van de pogingen om den aanvoer in Britsch Guiana van immigranten uit Britsch-Indië weder in het leven te roepen, welke pogingen tot dusver niet geslaagd zijn, schrijft het blad:

....„Nu heeft Suriname vóór, dat het een vrij goede, al is er op enkele punten belangrijk aan te verbeteren, immigratieregeling bezit. Het kapitaal kan er dus de noodige arbeidskracht vinden. Het is, naar uit de nota van den Ondernemersraad gebleken is, ook wel geneigd, zich voor Suriname beschikbaar te stellen, wanneer aan enkele verlangens wordt tegemoet gekomen. En het vooral in Amerika beschikbare kapitaal, dat belegging naar buiten zoekt, toont ook wel neiging om daarbij Suriname de voorkeur te geven.

Zou dit evenwel ook zoo blijven als door nieuwe regelingen voor Britsch Guyana de toestand daar verbeterd? Dan geniet dit van zijne iets betere ligging ten opzichte van de Vereenigde Staten en sommige deelen van het Britsche Rijk, maar bovendien van de „imperial preference", welke het tolrecht in andere onderdeelen van het rijk met 50 pCt. doet verminderen. Het is zaak voor Suriname gebruik te maken van den thans bestaanden voorsprong, zich, terwijl het dien geniet, een plaats te veroveren op de markt.

Nu liggen daar reeds weer een paar maanden de beschouwingen van den Ondernemersraad. Ze zijn in de pers in hunne hoofdzaken gunstig ontvangen; de gouverneur en de minister staan er welwillend tegenover. Maar van concrete voorstellen in de richting van de bedoelde nota hebben wij nog niet gehoord. Zal alles eerst nog eens breedvoerig op vóór en tegen moeten worden besproken bij de begrooting van Suriname, dus nadat wij eerst bij de staatsbegrooting een langdurig algemeen debat hebben gehad? En zal dan de minister zich zetten aan het overwegen van verschillende denkbeelden, zoo uit deze nota als uit de Staten Generaal? Wanneer zou het dan tot daden komen?

Daarom zeggen wij, ook met het oog op hetgeen nu in Engeland is geschied en waartoe dit zou kunnen leiden: Doe het nu! Laat de minister niet afwachten, wat de Staten-Generaal er van zullen zeggen; laat hij al dadelijk de noodige voorstellen doen ontwerpen en voor de volksvertegenwoordiging komen met een vast plan. Dan weet men èn in de betrokken Nederlandsche kringen èn in Suriname wat de regeering wil en meent te kunnen.

Niet meer overwegen, maar doen! En dat.... nu!"

* * *

Van Britsch Guiana gesproken:

Dezer dagen kwam ons in handen het Juli-nummer 1925 van „United Empire", waarin een artikel van J. B. Cassels, M. B. E., *„Problems of British Guiana"*. Wij lezen daarin dat er in Britsch Guiana een „Foresty Department" in het leven is geroepen, dat in November 1925 zijn werkzaamheden heeft aangevangen. In Suriname heeft men — niettegenstaande al de hier te lande van bevoegde zijde aangewende pogingen om het te voorkomen — den houtvester weggesoberd! Zijn groote kennis van de Surinaamsche bosschen heeft hij meegenomen naar Oost-Indië, waar hij er niets aan heeft.

* * *

In „De Telegraaf" van 6 October, 3e avondblad een bericht over een uitvoerig onderzoek door de Scandinavische ingenieursvereenigingen over den paalworm en de middelen die aangewend worden om de verwoestingen door dit diertje aangericht tegen te gaan.

Het besproken rapport is ons niet bekend, maar zou het niet op den weg liggen van het Departement van Koloniën om die ingenieursvereenigingen te wijzen op hetgeen door den weggesoberden Surinaamschen houtvester is geschreven over de Surinaamsche houtsoorten die weerstand bieden aan den paalworm?

* * *

Ook in Suriname zal men met groote belangstelling kennisnemen van hetgeen geschreven wordt over het nieuwe middel tegen malaria, de plasmochin, gefabriceerd door de I. G. Farbenindustrie Aktien gesellschaft.

De geneeskundige medewerker van de „N.R.Ct." eindigt een artikel over het nieuwe middel aldus:

....„Mühlens besloot zijn voordracht met de opmerking die ongetwijfeld moet worden onderschreven, dat het niet meer kan worden betwijfeld of wij mogen in dit eerste synthetisch samengestelde malariamiddel een ontdekking van den allereersten rang begroeten. Alleen al het feit, dat we nu in staat zijn met zekerheid lijders aan tropische malaria, voorzoover niet direct geheel voorgoed te genezen, toch „onbesmettelijk" te maken, is reeds van de allergrootste beteekenis voor de doelmatige bestrijding van dezen „schlimmsten Tropengeissel". „De Duitsche chemische industrie" — zoo luidde zijn slotapotheose letterlijk — die de tropische wereld reeds voor 6 jaar het voortreffelijke trypanosomenmiddel „Bayer 205" (thans Germanin geheeten) schonk, heeft in alle stilte in moeitevollen doelbewusten onderzoekingsarbeid een nieuwe overwinning op een der ernstigste vijanden van de volksgezondheid behaald. Ik ben overtuigd, dat gij allen het met mij eens zult zijn, wanneer wij de Elbenfelder Farbenfabriken en haar wetenschappelijken staf „aus vollen dankbaren Herzen zu dieser neuen humanen Tat" gelukwenschen.

Tot zoover Mühlens. Inderdaad: de beteekenis van deze vondst voor de tropengeneeskunde en daarmede voor de volksgezondheid intropische en subtropische landen kan moeilijk overschat worden.

In een particuliere correspondentie in een later nummer van hetzelfde blad over de 89e vergadering van Duitsche natuuronderzoekers en geneeskundigen te Dusseldorf, lezen wij nog:

„In de kliniek voor tropische ziekten van prof. Mühlem in Hamburg zijn reeds een aantal patiënten met plasmochine behandeld. Het voordeel van plasmochine bij de bestrijding van malaria tropica is dit, dat het gelukt, de halvemaanvormige parasieten binnen eenige dagen te doen verdwijnen, een resultaat dat met chinine tot nu toe niet bereikt kon worden.

Men heeft ook een combinatie gemaakt van plasmochine met kleine hoeveelheden chinine, het plasmochine compositum, waarmede bij malaria tropica goede resultaten bereikt zijn, daar na toediening van dit middel alle parasieten in weinige dagen uit het bloed verdwenen waren. Naar sprekers meening is uit proefnemingen, die in verschillende klinieken in Zuid-Europa en op den Balkan met het plasmochine genomen zijn, gebleken dat dit geneesmiddel voor de bestrijding der malaria in warme landen van groote beteekenis zal worden en dat met de synthese van deze stof een ontdekking van den eersten rang is gedaan."

* * *

Voor onze lezers in Suriname vestigen wij de aandacht op het in ons vorig nummer genoemde artikel van den heer F. F. R. Essed over *„de Sarcopsylla penetrans en hare betrekkingen met de Elephantiasis arabun in de Kolonie Suriname"*, voorkomende in het „Geneeskundig Tijdschrift voor Nederlandsch-Indië, Afl. 3, deel 66, 1926. De Sarcopsylla is de zandvloo, in Suriname „sieka" genaamd. De schrijver, die een zeer ernstige studie van het onderwerp heeft gemaakt, wijst op de gevaren die kunnen voortvloeien uit de infectie na het verwijderen van de sieka uit de huid, een infectie waartegen men waken kan. Wij herinneren ons dat wij met een even uitgegloeide speld boven de pas ingedrongen sieka een opening maakten en daarna in het huidwondje een weinig jodium druppelden. Daarmede was de operatie afgeloopen.

De heer Essed heeft met zijn artikel een goed werk gedaan en het is te hopen dat men in Suriname zijn wenken zal opvolgen.

Curaçao.

Leegloopers.

Al maanden lang reeds treft men geregeld bij de *„gangway"* — die zich op de Handelskade bevindt en die dienst doet om verbinding te brengen tusschen de stoombooten en den wal — een troep Engelsch sprekende West-Indiërs aan, vermoedelijk afkomstig van de Britsche eilanden in den omtrek. Daar schijnen ze bij voorkeur de plaats hunner bijeenkomst te hebben.

Wat die groep nu eigenlijk voor haar bestaan uitvoert, blijft ons een raadsel, want altijd ziet men dezelfde gezichten van 's morgens tot 's avonds laat. Men zou daaruit de gevolgtrekking kunnen maken, dat die troep bestaat uit „professional" nietsdoeners. Ledigheid is des duivels oorkussen, zegt een Hollandsch spreekwoord en daar de Britsch West-Indiërs van de arbeidende klasse niet zoo bijzonder gunstig staan aangeschreven, zou het niet te verwonderen zijn, dat ze booze plannen smeden. Houdt de politie hier wel een oogje in het zeil? *(A. d. C.)*

Scheepsbouw.

Met goed gevolg heeft plaats gehad de proeftocht van het bij de Scheepsbouw Maatschappij „Nieuwe Waterweg" te Schiedam, voor rekening van de Curaçaosche Scheepvaart Maatschappij te Willemstad (Curaçao), gebouwde dubbelschroef stoomtankschip „Matilde".

Het schip is geclasseerd onder Lloyd's klasse 100 A. I., „with freeboard carrying Petroleum in bulk" en ingericht voor het vervoer van olie voor de vaart tusschen Venezuela en Curaçao. Capaciteit ongeveer 2320 Eng. tonnen bij een diepgang van 11' 1½"; lengte tusschen de loodlijnen 305'; grootste breedte 50'; bruto tonnenmaat ca. 2600 ton.

Het schip is verdeeld in vijf groote middentanks voor lading, cofferdam alsmede 3 bunkers voor berging van stookolie. Het voorruim is ingericht voor het vervoer van benzine in bussen.

De officieren en machinistenverblijven zijn op het achterdek, terwijl de verblijven van de bemanning zich bevinden onder den bak. De kapiteinsverblijven zijn midscheeps op de brug.

De voorstuwing geschiedt door middel van twee triple expansie machines me een gezamenlijk vermogen van ongeveer 1500 I.H.P., welke machines het schip een snelheid geven van 10½ mijl per uur. De stoom wordt geleverd door twee stoomketels van het Schotsche vlampijptype, welke onder geforceerden trek met olie gestookt worden. Het schip heeft voor het snelle verplaatsen van de lading een pompinstallatie met een capiciteit van 500 ton per uur.

(A.H.)

Jan de Vos.

Zeker wel Curaçao's oudste ambtenaar heeft thans eervol ontslag gekregen wegens gezondheidsredenen. Een stuk in de tachtig moet Jan de Vos thans zijn. Hij kwam als koloniaal in de kolonie, kort voor de afschaffing van de slavernij, waarvan hij nog te vertellen wist. In de laatste jaren — wij weten niet hoe lang reeds — diende hij het Hof van Justitie en den Kantonrechter als bode.

Dr. Van der Hoog.

De officieele bekendmakingen van de gouvernementssecretarie van 3 Sept. l.l. bevatte thans de eervolle ontheffing van dr. P. K. v. d. Hoog op zijn verzoek van de verdere waarneming van de betrekking van directeur van den openbaren gezondheidsdienst. *De Union* verneemt, dat dokter Henriquez van St. Eustatius zal benoemd worden.

Handelskade en Waaigat.

Naar wij in de *Amigoe* lezen heeft de Koloniale Raad zonder hoofdelijke stemming aangenomen het plan tot verbetering van Handelskade en Waaigat, ontworpen door den heer Ir. Boomsun, chef van de afdeeling Havenverkeer te Rotterdam. De kosten bedragen ƒ 595.000.—.

Aan het Eindverslag ontleenen wij de volgende woorden, kenschetsend voor den ongewenschten toestand die na alle wrijvingen van den laatsten tijd is ontstaan:

„Ten slotte wenschten verschillende leden te doen uitkomen, dat zij zich weder met meer details dan anders het geval zou behoeven te zijn, hebben ingelaten, omdat zij met leedwezen moeten mededeelen, dat het vertrouwen in het Bestuur, dat, zooals vanzelf spreekt, zich moet doen voorlichten en handel... komen adviezen en de uitvoering aan de amb... moet overlaten, doch dat hier gaat over het ver... in de in 's Landsdienst zijnde personen met de ... ring der plannen belast."

Elias M. Penso †.

6 September overleed te Willemstad de hee... M. Penso, lid van den Kolonialen Raad, con... België en Chili, lid van den Kamer van Koop...

Het tienjarig-bestaan der C. P. I. M.

Wij hebben onlangs medegedeeld, dat de he... schans Dentz in *de Indische Verlofganger* van ... l.l. over dit onderwerp heeft geschreven. De ... neemt dit stuk over, doch meent, dat dit jaar ... het juiste gekozen is voor deze herdenking. ... 1915 werd de koopacte der eerste plantage ... en eerst in Mei 1918 met het raffinaderijbedrijf ... gin gemaakt. Die eerste aaankoop geschiedde ... Bataafsche Petroleummaatschappij. „In 1925", ... het blad, „hadden wij dus het 2e lustrum van de ... van de *Bataafsche* alhier kunnen vieren. In M... bestaat er pas aanleiding het 10-jarig bestaan ... opening van de Raffinaderij te herdenken". D... O. D. zal zich waarschijnlijk beroepen op het ... aal verslag 1917, ook door de *Amigoe* aangehaal... de eerste helft van 1916 werd een aanvang g... met haar bedrijf", sprekende van de „petroleu... woorden zullen toch niet klakkeloos neergesch... zijn.

Havenbeweging.

La Union deelt mee, dat in Augustus 248 ... schepen, metende 1205160 ton netto, zijn binne... men, tegen 181, metende 895580 ton, in Aug. ... voorts 130 zeilschepen tegen 120.

Gedurende de eerste 8 maanden zijn binnengek... 1872 (1413) stoomschepen en 1069 (900) zeilsch...

Uit den Verren Vreemde.

De pygmeeën.

Het door ons in het vorige nummer van het Wkbl. vermelde, betreffende het kleutervolkje in ... en Afrika, naar aanleiding van het bericht door ... Stirling uit het diepe binnenland van Nieuw-... verzonden, gaf een onzer lezers aanleiding o... volgende te schrijven:

„Met zeer veel belangstelling nam ik kennis v... beschouwingen over de dwergstammen; ze be... werkelijk interessante bijzonderheden over de... mitieve menschjes. Doch één opmerking, houde... ten goede; zou uit hetgeen U schreef de lezer ni... indruk kunnen krijgen, dat we zoo goed als ... wisten van hun voorkomen op Nieuw-Guinea? ... er al vrij wat literatuur, 'k noem slechts het (g... treerde) artikel van den off. v gezondh. M. A. de ... in Tijdschr. Kon. Aardr. Gen. 1912, I. bl. 154: „... ethnologische en anthropologische gegevens o... een dwergstam in 't bergland van Zuid Nieuw-Gu...

Vermoedelijk was U een en ander niet onb... maar, enz."

Dergelijke bewijzen van belangstelling zijn e... dewerker van het Kol Weekbl. altijd welkom. ... raad van zoo bevriende zijde wordt erkentelijk ... vaard.

Inderdaad was het artikel van den heer M. ... Kock ons niet onbekend, trouwens de „N. R. C... er een uitvoerig uittreksel van, dadelijk bij de o... van het bericht, waarin Prof. Stirling de ontd... van de pygmeeën-kampong in het Nassaugebergte ... de. Daar het initiatief tot de Amerikaansche exp... naar het z.g.n. stamland der pygmeeën, uitgel... door hetgeen het boek van Dr. A. F. R. Wollaston ... titeld: „Papuans and Pygmies" over het dwergvolk ... vatte, en daar dit in hoofdzaak betrekking ... waarnemingen en berichten van de in 1910 en 19... de zuidzijde van het Nassaugebergte volbrachte ... dekkingsreis, ligt in den opzet der expeditie, ... thans in volle actie is, zelf ook al een verwijzing ... de literatuur.

Ware het blijkbaar niet overbodig geweest, in ... aan vroegere schrijvers in ruimere mate te geven ... hun toekomt, dan wij zulks hebben gedaan, wa... ons in „den verren vreemde" bewegen, namen ... pygmeeën in Nieuw-Guinea wel tot uitgangspunt, ... ons stuk ging toch meer over de negerito-dwerg... men elders, speciaal in Afrika, daarom hebben de...

...s aangehaalde bronnen ook alleen in die richting ...wezen.

Hoe men in Nigerië over advocaten denkt.

Ormsby Gore, onder-staatssecretaris voor koloniën, ...te Londen teruggekeerd is van een reis door Nige... en West-Afrika, vertelt nu dat een der Moham...daansche stamhoofden in Noord-Nigerië hem ge...d had dat alle stammen tevreden waren onder de ...tsche suzereiniteit, maar de Engelsche regeering ...st niet gaan probeeren om de Engelsche wet in ...gerië in te voeren; hij was tenminste ten zeerste ver...onderd, ja, verontwaardigd, geweest toen hij een straf...ak had bijgewoond, waarbij de Engelsche wet voor...reef dat twee „beroepsleugenaars" in de rechtzaal ...rden toegelaten om den rechter te verwarren en het ...ht te verkrachten. De Mohammedaansche godsdienst ...reef voor dat ook de beklaagde tegenover een rech... de waarheid moest zeggen en daar waren dan ver... geen „advocaten" bij noodig.

...ir Ormsby voegde eraan toe, dat de inlandsche stam...fden op dit punt zeer gevoelig waren nopens hun ...-vaderlandsche gebruiken en waar de hoofden ...stal zelf de rechtspraak uitoefenen, zou het dwaas...d zijn om die stammen eenigen vorm van Engelsch ...esrecht op te dringen.

...erika mag tot geheimzinnig Abessinië doordringen.

...et moeite heeft men de uitbarsting voorkomen tus...en Abessinië eenerzijds en Italië met Engeland sa...n, anderzijds. Dit mag weer op de tegoedzijde van ... Volkenbond geschreven worden, die, al brengt hij ... menige teleurstelling, toch ook al veel goeds ge...cht heeft tijdens zijn jong bestaan.

...s Tafari, de invloedrijke prins-regent en troon...olger in Abessinië, kent ook de politiek van het ...en van tegenwicht bij een dreigend onheil van ...re zijde. Voordat de V. B. in het geschil met Rome ...Londen gemoeid werd, had Ras Tafari de V. St. van ...rika reeds voor de Abessinische belangen weten te ...resseeren. En 't is niet onwaarschijnlijk dat de wij...waarop uit Washington hierop tegemoetkomend is ...aan, het aan den V. B. gemakkelijker heeft ge...t tot een minnelijk vergelijk te komen.

...t bezwaarschrift van Abessinië is ingetrokken, ...Italië en Engeland hadden vooraf geruststellen...verklaringen gegeven.

...n de vriendschappelijke stemming ten opzichte van ...rika hebben de hiertoe samenwerkende N. Ameri... Newspaper Alliance, Chicago Daily News en Field ...um te Chicago weten te profiteeren, om toestem... te krijgen tot het zenden van een groote ontdek...expeditie naar de nog niet geëxploreerde gebieden ...Abessinië of Ethiopië.

...ze eerste Amerikaansche wetenschappelijke ver...ding geschiedt niet alleen met volle instemming van ...Tafari, maar de prins-regent heeft zelfs, uit naam ...de keizerin, een uitnoodiging tot de leden der expe...gericht om aan de hoofdstad en het hof een be...te brengen.

...ssinië is in menig opzicht nog onbekend land. Wat ...het binnenland verteld wordt is wel geschikt om ...avontuurlijk gezinde aan te trekken, maar het dreigt ...met vele gevaren, terwijl de regeering tot nu toe ...verder binnen dringen beslist tegenwerkte. In de ...e helft van de vorige eeuw liepen de pogingen van ...el en von Houglin op mislukking uit.

...ellanden wisselen af met hoog, prachtig bergland. ...wordt gesproken van een ommuurde stad, tot nu toe ...oten voor elken buitenlander. Een groote rivier ...wijnt ergens in woud, zand of meer. Ruïnes, om... wier oosprong slechts gissingen bestaan. Flora en ... fauna vooral, wellicht met verloren gewaande ...ten.

...invloed van Ras Tafari reikt ver genoeg om aan ...peditie zekere mate van veiligheid te geven, maar ...et spaarzaam bevolkte binnenland is dat gezag ...tegen toch ook weer niet voldoende bevestigd, ...als een afdoenden waarborg te gelden.

Moet Italië, naaste buurman, en Engeland, de oude ...kker van Afrika's binnenland, wel steken dat nu ...het verre, in Afrika vreemde Amerika voorrang ...verleend om tot het oude —, of wil men liever tot ...nieuwe Ethiopië door te dringen; zij zullen dit te ...lijker vinden, nu zij daarin tot zekere hoogte een ...raffing zien voor hun bedreigend politiek beleid.

Cobham terug.

Cobham is luisterrijk gehuldigd te Londen, bij zijn ...van de reis Londen—Melbourne door de ... 26,000 Eng. mijlen.

Groote vliegenier zeide overtuigd te zijn dat bin-

nen enkele jaren het vliegen naar Australië tot de alledaagsche gebeurtenissen zal gaan behooren.

Hoe denkt men hierover in Nederland, of juister: in Nederlandsch-Indië? want het moederland toont ten deze meer energie dan Indië.

Ingezonden.

De Pygmeeën.

Rotterdam, 8 October 1926.

De Redactie van het Koloniaal Weekblad te 's-Gravenhage.

Mijne Heeren.

Tot voor korten tijd nam ik duidelijk de kenteekenen waar, dat door U ernstig er naar gestreefd wordt, den inhoud van het blad tot een zoo gezond en stevig mogelijk peil op te voeren. In dit door U gekozen kader, is m. i. voor een artikel als „De Pygmeeën" verschenen in het nummer van 7 October, geen plaats.

Elk denkend mensch die tevens gerechtigd is om over exploratie op Nieuw-Guinea een eigen oordeel te hebben en weet wat de eigen, publiek toegankelijke rapporten van deelnemers aan deze expeditie hebben onthuld en volgens de laatste berichten nog onthullen over de reeds van huis uit wrakke en zeer bedenkelijke organisatie (als dit woord hier ten minste nog op zijn plaats is), moet het betreuren, diep betreuren, dat de voor zulk een expeditie noodige menschen en tonnen verbruikt worden, om geen erger woord te gebruiken.

Het artikel zelf laat ik liever buiten bespreking, het draagt te duidelijk het kenmerk van te zijn geschreven door iemand die, zonder daarmede iets speciaals onaangenaams te bedoelen, mag worden genoemd een volslagen vreemdeling zooal niet in Jeruzalem, dan toch zeker ten opzichte van de eischen die exploratie op Nieuw-Guinea aan haar priesters stelt, maar die ook volslagen vreemdeling is in de literatuur die op dit Nederlandsche onderzoek berust.

Hoe groot echter de mantel der „Pygmeeën Ontdekking" ook moge uitvallen, compromitteerend groot wellicht, zij zal zeker niet reiken om de onsmakelijke plekken dezer onderneming te bedekken. Uw medewerker had er nog een „eskader vliegeniers" op willen leggen; goddank is *dat* bedrijf in deze Amerikaansche farce, waarmede wij ons in een onzalig oogenblik hebben ingelaten, ons bespaard gebleven! Er is voor deze kostbare levens en instrumenten even gedurfd, maar beter doordacht werk te doen, zelfs op Nieuw-Guinea; dat heeft men op Batavia wel gevoeld.

Hoogachtend,
J. W. VAN NOUHUYS.

Wat de heer Van Nouhuys gelieft te schrijven komt mij in toon evenmin gebillijkt voor, als inhoud. Prof. Matthew W. Stirling van de universiteit te Californië heeft zijn N. Guinea-onderneming op touw gezet onder de auspiciën van de Amerikaansche Smithsonian Institution, met steun van de University van Berkley, instellingen met een wereldreputatie. Het Indisch Comité voor wetenschappelijke onderzoekingen heeft een staf van geleerden, o.w. Dr. W. M. Docters van Leeuwen, directeur van 's Lands Plantentuin te Buitenzorg, aan de expeditie toegevoegd. Met vliegtuigen zijn in Afrika en Azië reeds succesvolle en waardevolle verkenningen in oerland volbracht. Dat de Amerikanen hiervan voor Nieuw-Guinea iets durfden verwachten, is m.i. dus zoo dwaas nog niet. Ik vind 't zelfs jammer dat hun de kans afgesneden is, door hun vlieg-expeditie om te zetten in een zeer langdurige Nederlandsch-Amerikaansche water- en landtransportonderneming. Wat de vliegmachine der expeditie intusschen toch nog gepresteerd heeft vóórdat zij in onbruik geraakte, pleit ook voor haar geschiktheid om in Nieuw-Guinea goed en wetenschappelijk werk te verrichten.

Nu de Nederlandsch-Amerikaansche expeditie eenmaal georganiseerd is, zooals thans 't geval is, en ten slotte zoo toch een gunstig resultaat schijnt bereikt te hebben, waardoor de verkenning van land en volk nog beter zal kunnen geschieden dan met een vliegmachine mogelijk ware geweest, hoop ik dat het voorloopige, gunstige bericht bevestiging moge vinden. Is dit zoo, dan zal ik mij daarover oprecht verheugen! De heer van Nouhuys ook? Of blijft hij dan toch nog boos op de ondernemers?

Wat de strekking betreft van mijn door den heer

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

Van Nouhuys brieschend aangevallen stukje, verwijs ik naar mijn bescheid, in ditzelfde nummer van het Kol. Wkbl. aan een ander schrijver, die in een meer gebruikelijken toon critiek wist uit te oefenen.

De Schr. v. d. rubriek „Uit den verren Vreemde".

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amsterdam.

Aan Heeren Secretarissen der Afdeelingen.

Hiermede ben ik zoo vrij onder Uw aandacht te brengen, dat het mij gelukt is, *speciaal* voor de Afdeelingen der Vereeniging „Oost en West", de zoo bekende Javafilm (Ufa-film), duur 1½ uur, in bruikleen te krijgen tegen eene vergoeding van *f* 25.— per avond.

L. D. PETIT,
Secr. Afd. Amsterdam,
Saxenburgstraat 34, Amsterdam.

Afdeeling 's-Gravenhage.

BESTUURSVERGADERING OP ZATERDAG 2 OCTOBER 1926, DES NAMIDDAGS 2½ UUR, IN HET GEBOUW HEULSTRAAT 17.

Het Bestuur van de Afd. 's-Gravenhage van de Ver. Oost en West, met uitzondering van de Heeren L. A. Bakhuis wegens ziekte, en O. de Bordes wegens verhindering, kwam op genoemden datum in buitengewone zitting bijeen, om afscheid te nemen van zijn voorzitter, den Heer R. Zuyderhoff. De voorzitter heette alle aanwezigen welkom en zei o.m., dat hij wegens zijne benoeming tot algemeen Voorzitter, op grond van het reglement, uit het bestuur der afdeeling moest treden, waardoor zijne benoeming een keerzijde had, daar hij ruim 12½ jaar met vreugde en liefde de bijeenkomsten der afdeeling had voorgezeten, zoodat het hem zwaar viel die taak thans te moeten loslaten. Hij bedacht ook de momenten van smart, wanneer een bestuurslid door vertrek of den dood ontviel. Steeds trachtte hij de afdeeling tot bloei te brengen en achtte het dan ook niet uitgesloten, nu hij voorzitter der Vereeniging is, een werkzaam aandeel daarin te nemen. Hij dankte ten slotte hartelijk voor de medewerking, die hij steeds van de bestuursleden had ondervonden en gaf de verzekering, dat de tijd, gedurende welken hij aan het hoofd der afdeeling had gestaan, hem steeds in aangename herinnering zou blijven. Spreker eindigde zijn rede met de beste wenschen uit te spreken voor den voortdurenden bloei der afdeeling.

Daarna reikte hij den hamer over aan den waarnemenden onder-voorzitter, den Heer Dr. H. D. Benjamins, ter behandeling der overige punten van de agenda.

Dr. Benjamins dankte allereerst namens het bestuur den Heer Zuyderhoff voor zijne hartelijke woorden en memoreerde het vele goede, dat hij in diens 12½-jarige functie van voorzitter tot stand had weten te brengen. Wij zullen, aldus spreker, de wijze van werken, waartoe Gij de afdeeling 's-Gravenhage der Vereeniging hebt gebracht, en de belangen, waarmede Gij deze hebt behartigd, niet licht vergeten en bevelen de afdeeling in uw aangename herinnering aan.

Hierna bood spreker namens de leden van het Bestuur der afd. 's-Gravenhage den scheidenden voorzitter een souvenir aan, bestaande uit een gouden vulpenhouder en sprak den wensch uit, dat de Heer Zuyderhoff bij het gebruik daarvan nog dikwijls aan de afdeeling zou denken en ook aan haar Bestuur. Hij verzocht hem dit souvenir wel te willen aanvaarden.

Daarna was het woord aan den Heer Zuyderhoff, die allen hartelijk dankte, die tot het cadeau hadden bijgedragen. Hij vroeg zich echter af waaraan hij dit verdiend had. Het is te veel, zeide hij; echter is een vulpenhouder wel het mooiste cadeau, dat ik erlangen kan, want een vulpenhouder is een onmisbaar artikel, vooral voor mij, die steeds veel schrijfwerk te verrichten heeft.

Achtereenvolgens werden de overige punten der agenda in behandeling genomen. Den Secretaris werd verzocht de notulen der vorige bestuursvergadering te willen voorlezen, welke werden goedgekeurd.

Voorts werd overgegaan tot het verkiezen van een nieuw bestuurslid der afdeeling en met algemeene stemmen werd, onder nadere goedkeuring van de Algemeene vergadering, als zoodanig gekozen de F. van Peski, die, inmiddels ter vergadering gek[...] bereid bevonden werd deze functie te aanvaard[...] het aanvaarden hiervan werd de Heer van Peski [...] tijdig tot voorzitter der afdeeling benoemd en hem [...] den waarnemenden voorzitter tegelijkertijd de v[...]tershamer overhandigd.

De nieuw benoemde voorzitter, de Heer van [...] bracht in zijn openingswoord dank voor het in[...] gestelde vertrouwen, gebleken uit zijne benoemin[...] voorzitter. Hij hoopte dat vertrouwen niet te [...] beschamen en steeds in goede harmonie met he[...]stuur samen te werken.

Niemand meer het woord wenschende, sloot de [...]zitter de vergadering.

De Secretaris,
J. C. BAUDO[...]

Afdeeling Nijmegen.

SAMENSTELLING BESTUUR.

Tengevolge van de machtiging, verleend door de [...] Verg. der afdeeling in Januari 1925, heeft het Be[...] een 6e lid geassumeerd, zoodat het thans als vo[...] samengesteld:

G. J. Burger, Guyotstraat 3, Voorzitter; F. Lu[...] Evertsenstraat 40, Vice-Voorzitter; Mevrouw [...]mann-v. Hoogenstraaten, Berg en Dalscheweg 13[...] Secretaresse; L. Röpcke, Joh. Vijghstraat 69, Pen[...]meester; H. J. Verviers van der Loeff, St. Anna[...] 171; F. M. Gescher, B. v. d. Berghstraat 74, Secre[...]

Namens het Bestuur:
GESCHER,
Secretar[...]

OPENING VAN HET SEIZOEN

op *Zaterdag 23 October*, 's namiddags 3 uur precie[s] [...] het Olympia-theater, L. Burchtstraat.

1. Openingswoord door den Heer F. H. A. van [...] Brugh, Secretaris van het Hoofdbestuur.
2. Lezing van......?
3. De Sumatra-film.

De leden hebben vrijen toegang met een introd[...] waarvoor plaatsbewijzen zullen worden toegezo[...]

Het Bestuur hoopt alle leden aanwezig te zien.

Maak van uw recht van introductie gebru[ik] [...] nieuwe leden te werven.

Namens het Best[uur]:
GESCHER,
B. v. d. Berghstraat 74. *Secretar[...]*

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Aan H.H. Secretarissen der Afdeelingen.

Een goed denkbeeld. Het Bestuur der afd[...] Apeldoorn deed in een plaatselijk orgaan: De Ni[...] Apeldoornsche Courant van 28 September j.l., den [...]houd opnemen van een Koloniaal Weekblad.

Ter navolging, waar mogelijk.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-IN[DIË]

J. J. Lanting, Gouvernementsarts bij den Dienst [...] Volksgezondheid, Zijpendaalsche weg 47, Arnh[em].
M. H. Linssen, Leusveenweg 35, Hengelo (O.).
G. H. Hover, Leusveenweg 35, Hengelo (O.).
J. J. Kool, Overtoom 312 (II), Amsterdam.
D. Bokkens, Hoofd O. L. S., Oldeberkoop (Fr.).
G. H. G. Geurts, Instituut Geubels, Duiven (Gld.).
Allen onderwijzer 2e kl. bij het Openbaar Europ[eesch] Lager Onderwijs.
H. H. Frehe, Onderwijzer bij het M. U. L. O., [...]soen 7, Leiden.
W. K. Pacard, Engweg 16, Driebergen, Assistent [...] het Laboratorium voor Veeartsenijkundig onder[zoek] te Buitenzorg.

MET VERLOF.

W. P. Jonkmans, Onderwijzer 1e kl. bij het O. E. L[...] p/a. J. A. Blokker, Tolstraat 74, Amsterdam.
B. Riekerk, Wnd. hoofdcommies bij de Pensioen[...] Weduwen- en Weezenfondsen van de Indische [...]

gerlijke- en locale ambtenaren te Weltevreden, Regentesselaan 26, 's-Gravenhage.

Th. B. Vernet, Controleur 1e kl. bij het Binnenl. Bestuur, op Java en Madoera, Marconistraat 50 te 's-Gravenhage.

N. Burlage, Beheerder 1e kl. bij het Landspakhuis te Pekalongan, p./a. Pension National, Groot Hertoginnelaan 250, 's-Gravenhage.

E. Poublon, Administratief ambtenaar bij het Hoofdkantoor van den Dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, Papaverhof 7, 's-Gravenhage.

C. Malla, Techn. ambtenaar 2de kl. bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, Laakweg 152, 's-Gravenhage.

G. Nieuwkerk, tijdelijk waarnemend stenograaf bij den Volksraad, p/a. Nederlandsche Handel Maatschappij te 's-Gravenhage.

J. H. Calbo, Ambtenaar 4de klasse (groep II) bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, p/a. Familie Van der Heijden, Accaciastraat 29, 's-Gravenhage.

W. F. Buijsman, hoofdingenieur-afdeelingschef der Staatsspoor- en Tramwegen, Poste restante, Nice.

H. H. Karmy, wetenschappelijk assistent bij het Zoölogisch Museum en Laboratorium van 's Lands Plantentuin, p/a. Nederlandsch Consulaat te Weenen.

N. Timmer, opzichter 1ste klasse bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, Obrechtstraat 241, 's-Gravenhage.

J. H. van Witzenburg, Ingenieur 2de klasse bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, Zandvoorterweg 41, Aerdenhout (bij Haarlem).

E. E. Krijgsman, Hoofdcommies op het kantoor van het Hoofd der 2de Waterstaatsafdeeling, Berkstraat 24, 's-Gravenhage.

Kartel, Technisch ambtenaar 2de klasse bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, 1e Tuindwarsstraat 11, Alkmaar.

P. E. Aschmoneit, 2de werktuigkundige bij de Gouvernements Marine, Sarphatipark 47, Amsterdam.

J. Nieuwenweg, Politieopzichter in de residentie Bantam, provincie West-Java, p/a. R. Watjer, Hoornschedijk te Groningen.

Visser, Onderwijzer der 1ste klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Leliestraat 14, Sneek.

van West, Officier van Gezondheid 1ste klasse, Hasseltstraat 19, Apeldoorn.

MET PENSIOEN.

J. S. Thieme, President van den Raad van Justitie, te Soerabaja, p/a. W. C. Thieme, Schuytstraat 231, 's-Gravenhage.

J. Uden Masman, Directeur der Centrale Kas voor het Volkscredietwezen, p/a. Consulaat der Nederlanden, Via della Fortezza, Florence.

UITZENDING VOOR 's LANDS DIENST IN NEDERLANDSCH-INDIë, SURINAME EN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat gelegenheid tot mededinging.

1⁰. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;

b. onderwijzer bij het M.U.L.O., in het bezit der hoofdakte en der akte wiskunde L.O. of van andere bijakten;

c. leeraar (leerares) M.O. Nederlandsche taal;

d. leeraar (leerares) M.O. Fransche taal (volledig bevoegd);

e. leeraar (leerares) M.O. Duitsche taal (volledig bevoegd);

f. gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);

g. apotheker, leeraar a/d Nederlandsch-Indische Veeartsenschool te Buitenzorg;

h. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst);

i. militair apotheker 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2⁰. Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname:

2 hoofdonderwijzers.

3⁰. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

3 hoofdonderwijzers.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A.B. (voor de betrekkingen, genoemd onder 1⁰., a t/m g), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1⁰., h) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2⁰. en 3⁰.).

Mutatiestaat van 6 tot 13 October.

Nieuwe Leden: — Geïntroduceerd door:

Ir. J. Klopper, Motorenfabriek „de Steeg" te Velp, Havelaarstraat 3. ƒ 5.— (afd. Arnhem).
M. Luchsinger, oud-Kolonel N.-I. L., Den Haag, Frankenstraat 76. ƒ 5.—
C. A. Bannink, oud-Kolonel-tit. N.-I. L., Den Haag, Laan van Meerdervoort 385. ƒ 5.—
} Secretaris Afd. Den Haag.

M. J. A. Steenhuis, Den Haag, Ernst Casimirlaan 3. ƒ 5.— .... Mevrouw G. F. J. van Aalst-Koopman te Den Haag.

Afschrijven:

Barto, Arnhem, Pontanuslaan 44.
v. d. Veen, Groningen, Oosterstraat 55.
A. Hermans, Plantage Mariënburg, Paramaribo.

Adresveranderingen:

W. Geesink, Secretaris Havendirectie, van: Nijmegen, Parkweg 122, naar: Amsterdam, Weteringschans 69. ƒ 5.—

H. K. Hijlkema, Ingenieur bij de Billiton Mij., van: Amsterdam, Palestrinastr. 5 naar: Tandjong-Pandan.

H. van der Veen, Zendelingleeraar, van: Oegstgeest naar: Rante Pao, via Palopo.

Jongbloed, Student, Leiden, van: Oude Rijn 25 naar: 3 Octoberstraat 63a.

Klerks, Leeraar M.O. Fransch, van: Oss naar: Nijmegen, Heydenryckstraat 52 (Begunstiger).

A. D. Bauduin, Luit.-Kolonel, wd. Inspecteur der Kon. Maréchaussée, van: Groningen naar: Den Haag, J. de Graefflaan 14. ƒ 5.—

Mevrouw J. Holle-Maier, Wassenaar, van: Groot Haesebroeksche weg 4a naar: „'t Jachthuis", Groot Haesebroeksche weg 14.

G. Th. Maier, oud-Resident, Den Haag, van: 2de Schuytstraat 129 naar: Frederik Hendrikplein 4.

Schulman, Majoor der Artillerie N.-I. L., Den Haag, van: Laan Copes v. Cattenburch 58 naar: Laan van Nieuw Oost-Indië 148.

G. W. Beijer, Den Haag, van: H. T. O., Rijswijksche Weg naar: Morsestraat 9.

C. W. von Lutzow, van: Den Haag, Thomsonplein 28, naar: Brussel, Rue de l'Aqueduc 17. ƒ 5.—.

W. J. Cohen Stuart, oud-Minister van Marine, Nice, van: Rue Grimaldi 11bis naar: Rue Maccarani 12.

J. L. Weijs, Administrateur Afdeelingsbank, van: Den Haag, Krayenhoffstraat 29, naar: Bondowoso, „Tamansari".

Ir. A. T. de Groot, Ingenieur bij de Irrigatie, geplaatst te Bondowoso.

Dr. J. W. Poser, Dirigeerend Officier van Gezondheid, van: Kota-Radja naar: Magelang.

A. J. van Wilgenburg, Ambtenaar B.B., van: Kaban Djahé naar: Siantar-Hotel te Pematang-Siantar (S.O.K.).

Rectificatie: het adres van D. J. E. Sigal is: p/a. Bureau tot bevordering van het Kininegebruik, de Wittenkade 48, Amsterdam.

Van onze Adverteerders

Business Organisation.

Maandag 18 October a.s. zal Mr. Gilbert de Silwa, directeur van The Commercial & News Service een lezing over Business Organisation houden in een der leslokalen van het Instituut Schoevers, Stadhoudersplein No. 3 te 's-Gravenhage.

In verband met de belangrijkheid van dit onderwerp wordt voor belangstellenden een beperkt aantal toegangskaarten kosteloos verkrijgbaar gesteld. Aanvragen kunnen schriftelijk of telefonisch gericht worden aan het Instituut Schoevers, Stadhoudersplein No. 3, Telefoon 52595.

De lezing, die geheel in de Engelsche taal gehouden zal worden, vangt te 1.30 uur n.m. aan en eindigt ca. 2.30 uur.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West- of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Ind. bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de F... MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 42 DONDERDAG 21 OCTOBER 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Nieuwe bomaanslagen te Soerabaja

Dames, in 't Geweer!

„Bij de begrootingsbeschouwingen in den Volksraad is de Soerabaja burgerwacht nog eens ter sprake gekomen. Uit een mededeeling van heer TALMA, den voorzitter van den Java-Suiker-Werkgevers-Bond, bij die gelegenheid dat er zelfs *een damesburgerwacht in de maak is*".
(„N. R. Ct." 15-7-

Teekening voor het Kol. Weekblad.

Düsseldorf—Bandoeng

door

H. F. TILLEMA.

(*Vervolg*).

Opzet en indeeling; wijze van tentoonstellen.

Ik zal nu wat vertellen van de indeeling en den opzet, de manier waarop men het doel heeft trachten te bereiken.

Men voelde, dat men met de oude methode van tentoonstellen moest breken. Menschen, gewend aan telefoon, telegraaf, D trein en vliegtuig, bioscoop en radio, zou men onmogelijk kunnen trekken met tabellen, curven, grafische voorstellingen e.d. Daarom was het noodig voor groote afwisseling te zorgen. Cijfers, die ten slotte onontbeerlijk zijn, wisselde men af met diorama's, panorama's, plastische voorstellingen en modellen. Men bracht leven, actie in de tentoonstellingsruimten. Levendig gekleurde beelden, vroeger in kleine poppenkamertjes tentoongesteld, toonde men in ware grootte, in echte kamers van „rabbitzbouw" en in beweging. Zoo kreeg de massa er belangstelling voor, werd er door aangetrokken, ze bleef er bij stilstaan om te zien en te leeren. Dit kon alleen verkregen worden door nauwe samenwerking van wetenschap met kunstenaars en technici van de meest verschillende richtingen. Alle groote zalen en hallen zijn van eenvoudige architectuur, zoo eenvoudig als 't maar kon. Alles ademt eenvoud, ernst. Hier en daar bieden architectonische brandpunten echter weldoende afwisseling. Door dien eenvoud wordt de aandacht niet van het tentoongestelde afgeleid.

In haar uiterlijk vormt de tentoonstelling een duidelijk geordend, overzichtelijk geheel. Van af den boulevard langs den Rijn ziet men het uitgestrekte relief van de groote gebouwen. Vooral des avonds, als de electrische verlichting de str… eenvoudige lijnen der gebouwen accentueert, is … gezicht verrukkelijk schoon.

Was het doel van vroegere tentoonstellingen een overzicht van den stand der industrie te g… (Parijs 1900) en daardoor nieuwe afzetgebieden … krijgen, kooplust op te wekken, te verkoop… nu wenscht men iets anders, want daarvoor h… men thans de „Messen" of jaarbeurzen. Th… wenscht men te *leeren*. Dit is de nieuwe richt… en men mag zeggen, dat de Gesolei-mannen e… geslaagd zijn, dit nieuwe begrip in toepassing … brengen.

Hoe zou Heinrich Heine Bandoeng hebben gevonden

Naast het nuttige toont men ook het mooie! … meest beroemde Düsseldorfer Heinrich Heine h… eens gezegd: „ De stad D. is zeer schoon, en w… neer men in de verte aan haar denkt en er toev… geboren is, wordt het iemand wonderlijk te mo… Ik ben er geboren en het is me, als „müsste … gleich nach Hause gehen". 's Avonds, als de k… ren verdwijnen, de vormen zich tot massa's sam… ballen, als wit licht de lange strepen van de … trekken der gebouwen tegen den zwarten he… en den breeden donkeren stroom afteekent, als … machtige fontein op de „Festplatz" in bonte v… men als een groote sprookjesbloem opbloeit e… den Rijn het vuurwerk schittert, dan is de tent… stelling wonderlijk schoon! Bandoeng heeft … Rijn, Bandoeng heeft geen Heine voortgebracht … Bandoeng zal niet de grootschheid der Gesolei … reiken, maar wat Düsseldorf *niet* heeft en wat … stad onmogelijk krijgen kan, dat zijn de heerl… sprookjesachtige avonden, de tropische entour… Zie, als ik daaraan denk, dan wordt het ook … wonderlijk te moede. Ik ben er niet geboren, m… toch als ik er aan denk... dan is het als „müsste … gleich nach Bandoeng gehen". Wie ééns onder … palmen heeft gewandeld, wie ééns een tropi…

maannacht op zich heeft doen inwerken, denkt aan dit alles met weemoed terug! Zoo iets onbeschrijfelijk teers en moois dat *kent* men hier niet!

Om niet te veel met cijfers te werken, vertel ik slechts, dat de tentoonstelling ± 3 K.M. lang is, een oppervlakte heeft van 40 H.A., dat de gebouwen een oppervlakte beslaan van 120.000 M²., dat men vanuit het hoofdstation het terrein, dat 11 toegangen heeft, kan bereiken met 5 verschillende trams, waarvan er één uitsluitend naar het tentoonstellingsterrein rijdt.

Vooral aan de industrie dankt de Gesolei veel. Het zou zonder haar niet mogelijk geweest zijn, de verschillende wetenschappelijke vakgroepen tot stand te brengen. Bij t.b.c. b.v. moesten lighallen, sanatoria, enz. zoo mogelijk in natura worden getoond, om naast het wetenschappelijk materiaal het leekenpubliek een volkomen beeld te kunnen geven. Overal, waar het maar eenigszins mogelijk is, heeft men aan de wetenschappelijke afdeeling de industrieele nauw verbonden. Ook industrieën zijn er op de Gesolei, die een gesloten beeld geven van hun bedrijf. Bovenaan staat de firma Henkel, die den productieweg van de uit sanitair oogpunt zoo belangrijke zeep, van de ruwe grondstoffen tot den verkoop van 't bereide product toe, toont. De stand dier firma was buitengewoon interessant en trok massa's publiek. Dit was trouwens in 't algemeen het geval met stands van industrieën. Hoe dit komt? Eenvoudig omdat de zakenman al lang de kracht en de macht van propaganda kent, er geld voor over heeft en weet, dat slechts de vakman in staat is goede reclame te maken.

Practische reclame hoog noodig.

De reclame is uitgegroeid tot een wetenschap. Tal van handboeken zijn er over geschreven, die men moet bestudeeren om die kunst te beheerschen. Dat heeft de leiding der Gesolei begrepen, maar niet alle tentoonstellers hebben 't ingezien. Welk een hemelsbreed verschil b.v. in de propaganda-literatuur, wat uitvoering en aantrekkelijkheid betreft, tusschen die van verschillende wetenschappelijke instellingen en industrieele firma's. Daar voddig papier, dat afstoot, slechte druk, die niet tot lezen uitnoodigt, hier keurige boekjes, kostelijk geïllustreerd, die *vragen*, uitnoodigen om van den inhoud kennis te nemen. Het is wel jammer, dat men in hygiënische kringen nog niet weet, dat het maken van propaganda, van reclame, van publiciteit eischt den man, die op dit gebied vakman is. Men zal geen hygiënist tot veldheer benoemen, omdat dit de kunst van strategie vereischt, die hij niet verstaat; welnu, propaganda maken is ook strategie, vereischt ook het maken van een plan de campagne, vereischt ook kennis van verschillende wapens, de gave ze harmonisch te doen samenwerken. Geen oorlog wordt gewonnen door één wapen, en zoo zal de gezondheidsleer ook niet onder de menschen komen door één wapen, 't zij film, tentoonstelling, voordracht, onderwijs aan de jeugd, boekjes, platen, enz., enz., maar pas door het harmonisch samenwerken, op één punt geconcentreerd doel. Men bedenke, dat bijbrenging van sanitair inzicht en handelen opvoeden beteekent en dat men een massa niet overtuigt met enkele voordrachten, het toonen van enkele films enz., maar dat reclame vereischt volharding, jarenlang achter elkaar! Wie in Indië een bepaald „tjap" kent, drinkt of eet, zal door enkele advertenties, door enkele propagandaboekjes of -blaadjes er niet van worden overtuigd, dat zijn tjap niet het beste is! Dit geldt voor de hoogst ontwikkelden zoowel als voor de massa! Ik kan er van meepraten! Als men dus denkt, dat b.v. de mijnwormbestrijding populair kan worden door enkele voordrachten e.d. heeft men 't vierkant mis! Een vakman-reclameman weet beter! Het zou dan ook zeer wenschelijk zijn, om aan den Dienst der Volksgezondheid een deskundige te verbinden, die in nauwe samenwerking met de wetenschappelijke leiding belast werd met de opdracht hygiëne onder de menschen te brengen. De medicus-hygiënist heeft die kunst niet geleerd, zoodat teleurstellingen niet uitblijven. Dit wordt dan geweten aan de bevolking, die men heeft willen bereiken, terwijl de diepe oorzaak ligt bij hen, die noch door opleiding noch door studie in staat zijn om hun „koopwaar" (gezondheid) aan den man te brengen! Dit leidt tot teleurstellingen en daardoor tot onthouding, het niet treffen van maatregelen, zeer tot schade van land en volk.

Düsseldorf en Bandoeng nogmaals.

Het verarmde, lamgeslagen Duitschland heeft kans gezien een expositie in elkaar te zetten, die imponeert, die allen, die er komen zegt: volksgezondheid is volkskracht, is iets grootsch, iets machtigs, iets moois! 15000 menschen hebben er aan gewerkt! Vijftienduizend menschen, waarvan verreweg het grootste deel anders werkloos zou geweest zijn, want in Duitschland heerscht veel werkloosheid. „Wir Deutsche müssen arbeiten," klonk het 's avonds over het terras vanuit een zaal, waar geconfereerd en gespeechd werd. Wij, een paar kennissen en ik, die er zaten te genieten van den hemelsch mooien avond — de eerste in 1926! — hoorden het. We keken elkaar aan en zeiden: „'t Zijn kerels, die Duitschers. Ze weten van aanpakken en wat ze hier aangepakt hebben is niet alleen groot, maar ook mooi!" De groote lichtlijnen van den Rijnbrug weerkaatsten in den Rijn, de Rijnboulevard met zijn machtige gebouwen, ook verlicht, deden me denken aan den heerlijken avond toen het N. I. S.-gebouw te Semarang ook zoo verlicht was. 'k Piekerde en mijmerde, 'k zat weer in den Oost en 'k dacht: „'k Wou, dat allen, die in Indië wat te zeggen hadden, 't ook eens konden zien. Wat zou dat goed zijn!" Indië, dat niet lamgeslagen is, dat niet verarmd is, dat niet heeft geleden onder den oorlog, dat geen millioen werkers heeft verloren, dat geen honger heeft geleden! Dan zullen ook zij voelen, dat er in Indië iets grootsch gedaan moet worden, dan zou men er niet kibbelen over voorrang e.d., zooals de kranten melden; maar men zou door eendrachtige samenwerking van stad, provincie, gewest, gemeente, cultures, handel, industrie, een Indische „Gesolei" scheppen, weliswaar kleiner, en aangepast aan andere toestanden, maar toch grootsch en flink en goed! Dan zou men met graagte meer tonnen gouds aanbieden (de Gesolei in het verarmde Duitschland heeft ettelijke millioenen gekost) waar men nu, volgens kabar angin, met groote moeite enkele tienduizenden moet afbedelen!

Dat men op de Gesolei ook door andere middelen dan subsidies en bijdragen de groote kosten tracht te dekken, ligt voor de hand. Daarom heeft men aan de industrieelen belangrijke concessies gedaan. Zoo ziet men b.v. in de afdeeling lichaamsoefeningen vliegmachines, die beter op hun plaats waren geweest in de afdeeling verkeer. Hierdoor komt de arbeid van vereenigingen op sportief gebied minder goed tot zijn recht, wordt de aandacht te veel afgeleid.

(Wordt vervolgd.)

Van Week tot Week.

Dinsdag 12 tot Maandag 18 October.

Samenkomst Indische Landbouwtechnici. Onder voorzitterschap van Prof. J. van Baren zal de 8ste samenkomst van Indische landbouwtechnici met verlof, plaats vinden te Wageningen op Dinsdag 7, Woensdag 8 en Donderdag 9 December a.s. Op het programma staan voordrachten van Mr. J. Gerritzen, oud-Directeur der Javasche Bank, over *Indisch financieel perspectief;* van Prof. Dr. J. Jeswiet over: *Toenemende suikerproductie in verband met rietselectie;* van den heer J. Sibinga Mulder, oud-Directeur van het Departement van Landbouw, over: *De beteekenis van en de Staatszorg voor het vee in den Oost-Indischen Archipel;* en

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

van Prof. E. van der Stok over: *De vooruitzichten der landbouwvoortbrenging in Ned.-Indië.*

Op Vrijdag 10 December heeft een excursie plaats naar de Philips fabrieken te Eindhoven met voordracht en demonstraties.

Plannen voor een mail-vliegdienst. De Ned.-Indische Vereeniging voor de Luchtvaart heeft, naar het Haagsche Aneta-bureau meldt, het plan opgevat, bij wijze van proef en propaganda, in samenwerking met den Marine-vliegdienst in Ned.-Indië, Het Comité Vliegtocht Ned.-Indië te 's-Gravenhage en den Rotterdamschen Lloyd, een mailvliegtocht te doen verrichten tusschen Sabang en Tandjong Priok, resp. Soerabaya, in aansluiting op de mailboot, die daar uit Europa zal aankomen en naar Europa zal vertrekken.

Met het oog op het seizoen en de voorbereidingen, welke in Indië nog noodig zijn, zal echter met de uitvoering van dit plan eerst het volgend voorjaar begonnen kunnen worden.

Voor de slachtoffers der aardbevingen ter Sumatra's Westkust. De tiende en laatste verantwoording van de Amsterdamsche Commissie wijst een bedrag aan van *f* 71.044.—.

De communistische actie. Serang, 14 Oct. (Aneta).[1] In verband met de communistische actie in het Bantamsche, waarvan een Aneta-telegram van 16 Augustus melding maakt, zijn reeds 60 verdachten gearresteerd.

Schandelijke behandeling van contract-arbeiders. Medan, 13 October (Aneta). — De ten laste legging tegen den Japanschen assistent, die optrad als administrateur van Poeloe Mandi (bij Kisaran, Asaham, Sum. O.-kust), bevat twaalf feiten, gepleegd tusschen April en Augustus. Hieronder zijn feiten van vrijheidsberooving, het naakt doen uitkleeden, het met paardemest en menschelijke faecaliën doen insmeren en opeten.

Medan, 14 Oct. (Aneta). Een Japansche Plantersvereeniging voor de Oostkust van Sumatra is opgericht met het doel verbetering te brengen in de toestanden op de Japansche ondernemingen.

Luit.-Kolonel D. la Feber † Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 74 jaar, overleden de gepens. luitenant-kolonel van het O.-I. Leger, D. la Feber.

De Legercommandant gepensionneerd. Bij Kon. besluit is aan Harer Majesteits adjudant in buitengewonen dienst, den luitenant-generaal, commandant van het leger en hoofd van het departement van oorlog in Nederlandsch-Indië, K. F. E. Gerth van Wijk, op zijn verzoek, met ingang van 2 November 1926, eervol ontslag verleend uit den militairen dienst, onder dankbetuiging voor de vele en gewichtige diensten, door hem aan den Lande bewezen.

De opleiding voor Indisch ambtenaar. Men meldt uit Leiden aan de *N. R. Ct.:* Van de 51 aangewezenen voor opleiding tot Indisch ambtenaar hebben zich 46 laten inschrijven te Leiden en slechts 5 te Utrecht.

Universitaire examens. Leiden. Doctoraal ex. Indisch recht H. C. Hartevelt, N. A. de Haart, F. J. Muller, J. Allaart.

Wageningen. Cand.-ex. Koloniale boschbouw D. A. Boon. — Ing. ex. Koloniale boschbouw A. H. van Bodegom, W. C. A. Linn, Chr. J. Mol, L. de Rijke, J. H. van Tuil, H. P. Uittenbogaard.

Rotterdam. Bevorderd tot doctor in de handelswetenschap H. F. Jacobs, op proefschrift: De geldvoorziening van Ned.-Indië.

Kazerne-relletjes. Magelang, 16 Oct. (Aneta). 75 Timoreesche soldaten vielen de kazerne van de Javaansche soldaten aan met klewangs en steenen. De versterkte wacht loste met scherp een salvo in de lucht, waarop de Timoreezen gekalmeerd terugtrokken. De wacht is verdubbeld en onder commando van een officier gesteld. Er zijn twee gewonden; deuren en ramen werden vernield. De aanleiding tot alles is een vrouwenkwestie.

Voordrachten over Indische onderwerpen te Leiden. De in een vorig Nr. aangekondigde lezingen van 1e. Mr. dr. W. M. G. Schumann over: „Praktijk van den Volksbond"; 2e. Dr. G. van Genderen Stort over: „Leven en werkkring van den Europeeschen arts in Indië"; en 3e. J. F. E. Ein over: „De stoffelijke en geestelijke ontwikkel van Suriname" zijn dezer dagen gehouden. (V een overzicht zie men het „Vaderland" van 13 15 Oct.).

[1] De tekst van de Aneta-telegrammen in dit Nummer is ontleend aan de „Nwe Rott. Crt.".

Schenking van Ind. ethnographica. De Ned. Staatsc rant meldt: Het Rijks Ethnographisch Muse heeft van den heer R. A. Kern, gep. adviseur v inlandsche zaken, te Leiden, ten geschenke o vangen: 27 weefsels uit verschillende streken Java en een mutsje, een slendang uit Arosb (Madoera) en een volledig feestcostuum van S dang (Sumatra's Oostkust).

Deze schenking ontleent vooral haar waarde de nauwkeurige opgaven van herkomst en van namen der weefpatronen.

Aan den schenker is de dank der Regeering tuigd.

Varanus Komodoensis in Artis. Dezer dagen is de A sterdamsche dierentuin in het bezit gekomen een reusachtige hagedis, circa 3 M. lang, afko stig van het eiland Komodo (bij Flores). Het het eerste exemplaar dat levend in een Europ sche dierentuin te zien is. (Nadere bijzonderhe bevat de *N. R. Ct.* van 16 Oct., avondbl.).

Uitvoering Javaansche dansen. Raden Mas Jodjana vóór zijn vertrek naar het buitenland één enke dansavond geven op Dinsdag 26 October in D gentia te 's-Gravenhage. Hij zal een nieuw p gramma dansen. Raden Ajoe Jodjana zal de d sen inleiden en verklaren.

Najaarszitting Volksraad. Onder voorzitterschap v Mr. A. Neytzell de Wilde is, den 19en Oct., de n jaarszitting van den Volksraad geopend.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlij

Tentoonstelling van Kunstnijverheid uit de Padangsche Bovenlanden.

Naar wij vernemen, zal deze tentoonstelling, w van 27—31 dezer door Boeatan gehouden word de daartoe met groote welwillendheid door de Direc van *Hotel de Witte Brug* te 's-Gravenhage afgest zalen, door Zijne Excellentie *Dr. Koningsberger,* nister van Koloniën, worden geopend op Woens 27 dezer, des middags te 2½ uur. Ze belooft bizon belangwekkend te zullen worden, want behalve prachtcollectie van den heer *L. C. Westenenk,* oud van den Raad van Indië en oud-Gouverneur van matra's Westkust, die als kenner en liefhebber van donesische kunsthandwerk veel schoons verzam heeft, zal er ook de keurcollectie weefsels van Mevr Geertsema Beckering te zien zijn, naast vele and belangrijke inzendingen, zoowel van koper- en ho snijwerk, als van edelmetaalsmeedkunst, terwijl Bo tan veel fraais, op verschillend gebied, uit die ku nijvere streken te koop biedt.

Mogen velen van deze zeldzame, helaas slechts ko gelegenheid gebruik maken om die bewonderenswa dige kleinkunst te leeren kennen of de kennismak te hernieuwen. De toegangsprijs bedraagt slechts tw kwartjes, waaronder begrepen is het recht op kopje „Boeatan"-koffie of -thee, welke om haar fij geur bekend is.

Des avonds biedt de tentoonstelling bizondere tracties: *Woensdag 27* ten 8 ure zal de heer *W. Uiterwijk,* van Nijmegen, een reis verhalen door S matra's Westkust, toegelicht met een uitgebreide se lichtbeelden, waaronder ook van de zoo rampzalig v woeste streken.

Donderdag 28 ten 8 ure houdt *Professor Bezemer* Wageningen een voordracht over Indonesische kun nijverheid.

Vrijdag 29, des namiddags van 3—4 uur, zal Mevro *Geertsema Beckering,* aan de hand van hare mooie v zameling, vertellen van de Indonesische weefkunst des avonds zullen, in samenwerking met het „N *Indonesisch* Verbond van jongeren organisaties", d *R. M. Soeripto* en den heer *D. van Hinloopen Lab ton,* secretaris van den Raad van Beheer van Boeat een aanschouwelijken uitleg van de *wajang* wor gegeven, terwijl ook Javaansche dansen met gamel begeleiding worden uitgevoerd door *Siti Sundari R. M. Soebanto.*

De toegangsprijs tot dezen kunstavond zal *f* 2.—

dragen, voor de andere avonden slechts *f* 1.—. Kaarten zijn van af Maandag 25 dezer te verkrijgen Heulstraat 19 en aan *Hotel De Witte Brug.*

Zaterdagavond 30 dezer zal gewijd zijn aan zang, spel en voordracht volgens een nader aan te kondigen program, dat besloten wordt met een bal onder Jazz-band-muziek en een Indisch koud avondmaal.

Zoowel des middags als des avonds gedurende de feestijden zal er gelegenheid zijn Indische versnaperingen te gebruiken tegen matige prijzen.

Zegt het voort!

„Levend Speelgoed".

Het komt niet vèel voor, dat een Nederlandsch artist door Indonesische kunstuitingen voor zijn werk geïnspireerd wordt; daarom mag 't ons des te meer verheugen, dat dit bij Jhr. J. Feith, naar wij meenen voor het eerst, op dramatisch gebied, het geval is geweest en dat hij er, evenals Debussy, die menige muzikale inspiratie aan de gamelan te danken had, ruiterlijk voor uitkomt niet alleen, maar ook bereid werd bevonden aan oningewijden zijn gevoelens daaromtrent mede te deelen. Op verzoek van de redactie van „Het Vaderland" schreef hij een artikel vóór de opvoering van zijn tooneelstuk door het Rotterdamsch Hofstadtooneel, onder regie van Hermann Schwab. Hij zegt daarin o.m.:

„Eenige jaren geleden bedacht men te Parijs, wanneer een nieuw tooneelstuk voor het voetlicht kwam, den schrijver ook voor het voetlicht te laten treden, teneinde hem in de gelegenheid te stellen, door een gesproken „woord-vooraf" zijn bedoelingen bij het schrijven van het te vertoonen stuk aan het première-publiek kenbaar te maken. Het heeft echter niet lang geduurd, of de zekere pikante nieuwsgierigheid, om een auteur te zien en te hooren, eer het scherm opgaat voor zijn gespeelde stuk, was er bij het publiek af. Daarenboven kwam zoo'n litterair causerietje slechts de eigenlijke stemming voor het tooneelwerk zelf verstoren. Terwijl de schrijver zijn inleidend betoog gewoonlijk liet culmineeren in de, overigens volkomen juiste opmerking, dat een tooneelwerk gemaakt is, om voor zichzelf te spreken, en zichzelff dus veroordeelt, indien het een toelichting, verklaring of aanvulling van den maker noodig heeft.

Bij onze Nederlandsche eerste-tooneelopvoeringen heeft dit Parijsche probeerseltje geen navolging gevonden.

„Er zijn echter, buiten het eigenlijke tooneelstuk om, opmerkingen te maken, welke de schrijver, indien er hem naar gevraagd wordt, gaarne uit; en waarvoor wellicht belangstelling te vinden is bij het schouwburgpubliek, dat zijn stuk gaat zien."

Uit dit oogpunt heeft Jhr. Feith ook voor de leden van de Volksuniversiteit te 's-Gravenhage op Zaterdag 9 dezer een voordracht gehouden, die stellig bij zijn toehoorders de belangstelling voor zijn stuk zou moeten hebben verhoogd, zoo de openbaring eener Indische inspiratie niet juist eer een afschrikwekkenden dan een aantrekkenden invloed op het Nederlandsch publiek blijkt uit te oefenen.

De uitvoering op Donderdag 14 dezer in de Koninklijke Schouwburg te 's-Gravenhage was althans slechts matig bezocht, waartoe zeker H. Borel's minder gunstige recensie zal hebben bijgedragen, wat intusschen zeer te betreuren is.

In het „Vaderland" schreef *Jhr. Feith* verder o.m.:

„Zoo beschouw ik dan ook deze aanteekeningen als buiten „Levend Speelgoed" om te gaan. En liefst ware mij, zoo ik wat uitvoeriger mocht ingaan, niet op mijn eigen tooneelstuk, doch op een genre tooneelwerken, waaraan ik voor een deel de inspiratie heb te danken gehad bij het schrijven van dit stuk.

Ik bedoel de Oostersche dramaturgie, afkomstig uit Voor-Indië, in een vorm, zooals men dien terugvindt in ons Indië bij de vertooningen, zoowel aan de Inlandsche hoven als schier overal bij de Inlandsche volks-voorstellingen van het wajang-spel. Al de daar vertoonde drama's zijn afkomstig van de klassieke heldendichten, oorspronkelijk ontstaan in de zuiver Boeddhistische sfeer van het Ganges-gebied. Op Java en Bali verwierven zij zich, zoowel bij de uitbeelding door tooneelspelers *(wajang-wong* en *wajang-topeng),* als bij de vertooning van poppenspelen *(wajang-koelit, wajang-kêtilik, wajang-golek)* een groote populariteit, welke van wellicht reeds duizend jaren terug dagteekent, doch in het heden in geen enkel opzicht bij de Inlandsche bevolking van Nederlandsch-Indië aan onverflauwde belangstelling heeft verloren.

„Voor een geboren Westerling, al leidt zijn tooneelliefde hem nog zoo zeer naar het kennisnemen van het diepere wezen der verschillende Indische tooneelvertooningen, blijft natuurlijk veel onbegrepen van den litterairen oorsprong en de dramatische overleveringen. Evengoed als de muzikale begeleiding, daaraan onverbreekbaar verbonden, de traditioneele gamelang, een dikwijls moeilijk te analyseeren probleem voor hem blijf.

„Hetgeen niet wegneemt, dat ook de, slechts gedeeltelijk ingewijde, profane toeschouwer en toehoorder — en daartoe rekende ik mij gedurende mijn verblijf in Indië — telkens onderhevig is aan sterke dramatische emoties bij episoden van bepaalde schoonheid en ontroering.

„Vooral heeft indruk op mij gemaakt de legendarische heldenfiguur van een der hoofdpersonen van het Indische *wajang*-tooneel: *Ardjoenâ.* Hij is half goddelijk wegens zijn verheven afstamming, half menschelijk, omdat zoovele van zijn avonturen op aarde hem als bewogen mensch niet vreemd bleven. Een van zijn half-goddelijke, half-menschelijke overleveringen heb ik mij bij het aanschouwen van een wel zeer simpele, doch overigens voortreffelijke dessa-voorstelling door een eenvoudigen poppen-vertooner *(dâlang)* zoo goed mogelijk laten vertalen en over-vertellen."

Bij zijn voordracht in de Volksuniversiteit gaf Jhr. Feith ook den korten inhoud van zijn stuk in levendigen vorm, welke ons sterk deed verlangen naar de tooneeluitvoering. Het Programma daarvan vermeldt o.a.:

Dit drama, met zijn vroolijken opzet en somber einde, is een der tooneelstukken, waarbij men spreekt van een intrige, welke zich als tegen een achtergrond afteekent. Terwijl het levend gebeuren hoofdzaak is, blijft het niet-uitgebeelde een onmisbare voorwaarde voor het spel van menschen en poppen. Zooals bij sommige psychische verschijnselen, zou men geneigd zijn te spreken van dramatisch onder-bewustzijn. De ondergedachte van *„Levend Speelgoed"* verplaatst ons ver van de eigenlijke handeling, welke zich in Westersche omgeving afspeelt. Wij hebben die in het Oosten te zoeken. De hoofdpersoon in het stuk, uitgebeeld door een eenvoudigen, schuwen, in droomen voortlevend jong ingenieur, heeft langen tijd in Indië vertoefd. De eenzaamheid van zijn bestaan in de tropen heeft een dés-equilibreerenden invloed op hem uitgeoefend. Door zijn in nauwere aanraking komen met het inlandsche volk, is hij belang gaan stellen in hun vertooningen, waarbij de, in zoovele hunner wajang-voorstellingen ten tooneele gebrachte Ardjoenô-figuur een blijvenden indruk op zijn verbijsterden geest heeft gemaakt. Namelijk een der beproevingen, waaraan de goddelijke en koninklijke held Ardjoenô zich op aarde onderwerpt door een kluizenaarsbestaan te leiden, waarbij hij aan verschillende verleidingen bloot staat. Een zijner avonturen van profanen aard was de ontmoeting met een eenvoudig dansmeisje, een *„rong-gêng"* uit de dessa, *Rongsa* geheeten, die hem in zijn eenzaamheid troost, doch die later den goddelijken Ardjoenô voor een ander verlaat en daarvoor met de wraak van Ardjoenô's gouden kris wordt gestraft. Het is deze Ardjoenô-vertooning, als Javaansch poppenspel, welke den naar Europa teruggekeerden eenzame als visioen voor oogen blijft staan, omdat zijn getroebleerde geest zich niet kan losmaken van de overeenstemming met een soortgelijke gebeurtenis uit zijn eigen Indische herinnering. Hij verwart verbeelding en werkelijkheid. En in zijn geschokten zielstoestand zich met Ardjoenô vereenzelvigend, volvoert hij diens wraak op het meisje, dat hij aan geen ander wil afstaan. Het stuk zelf speelt in den tegenwoordigen tijd, in de omgeving van een modern poppenwinkeltje, dat den naam draagt van: „Levend Speelgoed".

In *Het Vaderland* van 8 dezer onderwerpt *Henri Borel* het stuk aan een niet malschen kritiek, waarmee echter lang niet iedereen het eens zal zijn. Om te beginnen meent hij: „dat men een Oostersch legendarisch verhaal, met een Oosterschen held, niet straffeloos uit zijn sfeer mag halen." Hij noemt dat „transponeeren in een Nederlandsch drama, wat natuurlijk niet gaat," terwijl toch de auteur alleen geïnspireerd werd door de Oostersche wajang-vertooning tot het schrijven van een modern Nederlandsch dramatisch tooneelstuk.

Het verwondert ons dat de heer *Henri Borel* het zóó

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

onwaarschijnlijk vindt, dat een jong werktuigkundig ingenieur, die op een groote fabriek in Indië geplaatst wordt, zich dusdanig eenzaam en verlaten kan voelen, dat hij er melancholiek onder wordt, al „woont hij daar onder vele andere Europeanen." Alsof niet juist, in zoo'n dikwijls hoofdzakelijk op een zoo spoedig mogelijk geldverdienen ingestelde Europeesche omgeving, een fijngevoelige, hooger aspireerende, niet oversterke ziel zich het meest eenzaam en verlaten gevoelt en daarom aangetrokken tot het meer geestelijk ontwikkelde Oostersch element, hier o.a. belichaamd in de kunst en de aanvallige dochter van den *Djasa*, wajangpoppensnijder, die den eenzame met haar dansen weet op te vroolijken en te troosten, waarbij Borel echter schamper opmerkt: „hm! zegt iedereen, die Indië kent", terwijl hij, wanneer de eenzame door het meisje, dat bang geworden van zijn melancholie, ten prooi valt aan een gewetenloozen, rijken verleider, tusschen haakjes zet: „komt meer voor, die dansmeisjes zijn nu eenmaal zéér gevoelig voor *ringgits* (rijksdaalders)." Borel schijnt zich niet voor te kunnen stellen, dat die toch reeds droefgeestige jongeman door het verlies, de smartelijke ondervinding, die zijn lijdensbeker doet overloopen, tijdelijk waanzinnig wordt, getuige de cynische uitroep van den critucus: „Kom, kom, dáár zijn we nu toch te lang voor in Indië geweest!" Zoo spreken gemeenlijk zij, die Indië alleen van den materialistischen kant bekijken. Juist tusschen dergelijke personen moet deze jonge ingenieur, met hoogere idealen naar Indië gegaan, zich wanhopend eenzaam gevoelen.

Borel wraakt, dat ook in dit stuk, „als in alle romans", Indischmannen worden voorgesteld als „rijk en schofterig". Maar zoo zijn er toch. Tegenwoordig misschien minder dan vroeger, doch daarom vallen ze des te meer op.

Van Gasteren wordt geroemd, omdat deze „den waanzinnigen ingenieur zóó dramatisch uitbeeldde, dat men door zijn spel althans toch geboeid werd," terwijl naar ons oordeel — en naar wij meenen ook volgens dat van den schrijver — juist door de verkeerde opvatting dezer rol door den anders toch zoo knappen acteur, het stuk onmogelijk lijkt.

Deze in zijn beste gevoelens gekrenkte hoofdpersoon is niet zóó heftig krankzinnig bedoeld als *van Gasteren* hem geeft. Een *Moïsi* b.v. zou die héél anders gespeeld hebben en dan ware het stuk zeker ook voor *Henri Borel* „levend" geweest. Dan was Fie Carelsen er beter in!

Voor Indische ooren belachelijk hinderlijk was ook van Gasteren's uitspraak van *Keljoeboeng*, met den klemtóón op de laatste lettergreep. Dat deed denken aan de *Kétepan*, waaronder *Adinda* zat, in Brondgeest's jonge jaren, waardoor Multatuli's dramatisch effect volkomen verloren ging.

Jammer, dat auteurs niet hun eigen stukken mogen regisseeren.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De wisseling der Landvoogdij (vervolg).

De Loc. (7 Sept. blz. 19 *„Een vaste koers")* wijst op de bovenmate moeilijke en omvangrijke taak, welke den nieuwen Landvoogd wacht. Zijn bewind begint op het tijdstip, dat *de nieuwe staatsinrichting* tot stand gekomen is, dat nieuwe grondslagen voor het landsbestuur gelegd zijn, en de uitvoering dezer beginselen zal niet de lichtste zijner plichten zijn. Op menig gebied bestaat *onvastheid en onzekerheid*. In *het bestuurscorps* heerschen zij in hooge mate. De stemming van de B.B.-ambtenaren is in het algemeen gedeprimeerd. Men weet niet, wat de bestuurshervorming zal brengen, men ziet hoe in West-Java met het verband ook veel van de positie verloren ging en hoe daar zelfs het prestige schade leed, men zoekt en twijfelt en men misprijst de tijden, die deze veranderingen brachten. Men kan slechts de hoop uitspreken, dat de huidige periode van instabiliteit zoo kort mogelijk zij. De vaste lijn heeft ook ten aanzien van *het leger en de vloot* geruimen tijd ontbroken. En de stemming in legerkringen gelijkt veel op die, welke men bij den bestuursdienst aantreft. Men weet niet waar men aan toe is. Er is onzekerheid over positie en promotie; men heeft een nieuwe organisatie, maar men mist de krachtige uitvoering; men heeft een scherpe bezuiniging moeten ondergaan en men ziet het verband verstoord. Dit alles stemt tot mismoedigheid en het prouveert voor den geest van het officierscorps, dat men de legerza[ken] behoorlijk gaande houdt, ofschoon aan den prima[ire] eisch van leiding en organisatie niet voldaan is. B[ij de] vloot zijn zij aanwezig — maar daar werkt men o[nder] de gestadige bedreiging van de Nederlandsche s[...]singsplannen. Zoo vragen het bestuur en de defe[nsie] om een vasten koers. Daar is verder het vraagstuk [van] *het rendement van den ambtelijken arbeid*: de v[raag] namelijk hoe men door doelmatige organisatie [en] door opvoering der individueele prestatie te g[...] uitbreiding van het aantal ambtenaren kan voorko[men,] den al te zwaren druk der personeelsuitgaven o[p de] landsbegrooting kan voorkomen en een ambtena[ren]corps verkrijgen, dat sneller, beter en goedkoo[per] werkt. Daar is *de bestrijding van het communis[me],* welke voortgezet moet worden, en daar is *de del[icate] taak van leiding en tegemoetkoming*, welke den [poli]tieken toestand moet helpen verbeteren. Daar [zijn] voorts de groote *zorgen voor welvaart en econom[ische] ontwikkeling*. Nog vele belangen vragen naast de z[org] van het dagelijksch beleid, behartiging. Wat betre[ft de] *volksgezondheid* is men er thans wel algemeen overtuigd, dat zij bij de bestaande verhoudingen in [den] daarmede belasten dienst en bij de huidige daarto[e be]schikbare middelen onvoldoende verzorgd word[t,] tot schade van het land. Onder de maatregelen, w[elke] men als onderdeelen van *de welvaartspolitiek* voorzien — *de wegenaanleg, de irrigatie*, de ve[...] *terugkoop der particuliere landerijen, de verbete[ring] van den landbouw*, de aanmoediging van *handel en [nij]verheid*, het geven van een op de praktijk inge[richt] *landbouwonderwijs*, onder die maatregelen mag [men] de sterke uitbreiding van de zorgen voor de vo[lks]gezondheid wel vooropstellen. Indië verwacht — besluit *De Loc.* — van *jhr. De Graeff* een bewind [van] redelijkheid en oprechtheid, dat nimmer den sc[hoo]nen schijn zoekt en dat de belangen van alle groe[pen] onzer samenleving gelijkelijk behartigt. De nie[uwe] Landvoogd vindt hier zwaar en groot en goed w[erk] te doen. Dat hem de kracht daartoe geschonken w[orde] en dat aller samenwerking hem geworde, opdat [in] Indië's bestuur hervonden wordt — *de vaste koer[s].*

De Loc. van 11 Sept. (blz. 29 *„De intrede")* legt [den] nadruk op de volgende passages uit de rede va[n den] nieuwen Gouverneur-Generaal: In de eerste pla[ats is] noodig dat voorzooveer het is teloorgegaan, he[t ver]trouwen van de Inheemsche bevolking in den r[echt]vaardigheidszin der Regeering en in haar erns[tigen] wil om steeds aan de belangen dier bevolking [boven] elk ander belang den voorrang te geven, worde [herge]steld. *Ik reken op de medewerking van het Eur[opee]sche volksdeel en de pers. Door gemis aan zelfbe[heer]sching en door kortzichtigheid kan van die zijd[e, de] beste bedoelingen der Regeering ten spijt, onhe[rstel]bare schade worden aangericht.* Ik reken ook op [den] vollen steun van die leden der Inheemsche bevol[king,] die door hunne opvoeding en opleiding de aang[ewe]zen personen zijn om aan gedachte en gemoedsl[even] van hun landgenooten leiding te geven. Ik vert[rouw,] dat zij op onbekrompen wijze hun krachten en in[vloed] zullen aanwenden om met mij in de aangeduide r[ich]ting samen te werken. De gelegenheid tot samen[wer]king zal in ruime mate worden geboden, ook [door] voor de vervulling van openbare bedieningen, de [hoog]ste en meest verantwoordelijke ambten daaronder [be]grepen, steeds meer op Inheemsche krachten een [be]roep te doen.

Wij verwijzen naar *De Loc.* (6 Sept. blz. 3 *„Bij [het] afscheid"*; 7 Sept. blz. 20 *„Plechtige overdracht [van] het bestuur"*; blz. 27 *„De Bestuurswisseling"*; bl[z. ...] *„De nieuwe Landvoogd"*; 9 Sept. blz. 3 *„Proclam[atie"];* blz. 11 en 24 *„De bestuurswisseling")*, de *Java-[Bode]* (14 Sept. *„Opgeborgen Staatslieden")*, het *Soer. [...]* (11 Sept. 2e bl. *„De nieuwe G. G.")* en *De Sumatra [Post]* (15 Sept. *„Voorbarig")*. In de *Deli Crt.* (17 Sept. [...] bl. *„Amerika en de Philippijnen")* wordt Ned.-In[dië] ten voorbeeld gesteld.

De Islam-congressen en de na-weeën in Indië.

De op de congressen te Mekkah en Caïro zoo v[eel]vuldig aangeheven leuze: *„Mohammedanen van [alle] landen, vereenigt U"* heeft een geheel averechtsche [uit]werking. Evenals Sumatra's Westkust niets wilde [we]ten van Hadji Tjokroaminoto c.s., wilden de [...] vereenigingen niets weten van Hadji Abdullah c.s. [...] die naar Mekkah togen, wenschten niet eerst het [con]gres te Caïro bij te wonen en die naar Caïro [...]gingen, wenschten op de terugreis ook niet Mek[kah] aan te doen, zoodat er op het gebied van de Kalif[aat]kwestie *een Egyptische-* en *een Wahabbietische* [...] ontstonden. Daar kwam nog bij de thans best[...]

animositeit tusschen de *Partij Sarekat Islam* en *Mohammadiah*, na de terugkomst van Hadji Soedjak en de Mekkah-afgevaardigden. Deze animositeit zal denkelijk wel uitloopen op een scheuring in de Mohammedaansche kringen en een verbreking van de goede betrekkingen tusschen beide groote Islam-volksvereenigingen, waarop de Indische Mohammedanen trotsch zijn. Op het komende *Al Islam Congres te Soerabaja* kan men, naar de teekenen welke erop wijzen, allesbehalve vriendelijke en tegemoetkomende debatten verwachten. Zelfs in de P. S. I. dreigt een scheuring te ontstaan, doordat Wondosoedirdjo zich heeft gekeerd in zijn orgaan „Ons Standpunt" tegen Reksodipoetro van Randoeblatoeng, den beschuldiger van Hadji Soedjak en Mohammadiah. Naar het schijnt is de strijd Cairo-Mekkah ook naar Java overgewaaid. De onderwijzer van de Egyptische school te Soerabaja, Achmad Gonaim, is doende een sterke oppositie te verwekken onder zijn Javaansche geloofsgenooten tegen de Mekkaansche missie, Hadji Tjokro c.s., die op het Al Islam congres aldaar de te Mekkah genomen resoluties aan een openbare bespreking zullen onderwerpen. Deze Mekkah-missie zal verloochend worden door de partijgenooten van den Egyptischen paedagoog. Dat er onder de Arabieren geen eendracht bestaat, is ons al lang bekend. *Hadramaut* en *Hedjaz* kunnen elkaar ook in eigen land niet velen. *Hashmiet* en *Wahabbiet* elkaar nog minder. Britsch-Indië zaait hier ook al het zaad der tweedracht. De *Achmaddiah-beweging van Lahore* heeft in *Midden-Java* vasten voet weten te krijgen, hetgeen niet te verwonderen is, als men weet dat Midden- en Oost-Java van oudsher het strijdperk zijn geweest van godsdienstoverheerschingen en dat daar de nieuwe tijdperken van Java werden ingeluid. Zonder eenige tegenkanting heeft *Mirza Beg* er verscheidene jaren zijn propaganda gevoerd. Op *Sumatra*, en voornamelijk in Sumatra's Westkust en *Atjeh*, gaat het met Achmaddiah niet zoo naar wensch. In den *Volksraad* heeft de heer *Loetan* bereids de propaganda van Achmaddiah gesignaleerd, welke in die dagen te Tapa Toean werd gevoerd, waarbij de veronderstelling werd geuit, dat de oorzaak van het huidige verzet in Atjeh's Westkust wellicht daarin gezocht moest worden.

Het is altijd — vervolgd de *Java-Bode* (10 Sept.) een tijd van woeling, wanneer in deze landen de Islam met moderne, d.z. nog niet gangbare, leerstellingen en uitleggingen wordt overgoten. In deze dagen zal het modernisme zich niet langs wegen van bloed en vuur leiden, doch nog wel naar tweedracht en tweespalt in eigen kringen. De Achmaddiah-propagandist, de Britsch-Indiër *Rachmat Ali*, zal heel wat te verduren hebben in de Padangsche landen, indien hij zijn leer, o.a. dat Mohammed niet de laatste profeet is, ingang wil doen vinden. Het nieuwe trekt de jonge, ontwikkelde Mohammedanen aan, doch kweekt vijanden onder degenen, die zich door jaren lange studie en eigen leering den Islam hebben eigen gemaakt. Tot zijn tegenstanders zal hij voor zich zien de beide doctoren honoris causa, Hadji Abdul Karim Amaroellah en Hadji Abdullah Achmad. Ook in het Tapa Toeansche schijnt hij, vide de door den heer Loetan in den Volksraad voorgelezen brief, nogal oppositie te verwekken en zelfs wordt hij er gesignaleerd als ongewenschte gast. De door Rachmat Ali uitgegeven brochures worden door de bevolking wel graag gelezen, doch of zij het met hem eens zijn, valt thans nog niet ronduit te zeggen.

Atjeh.

De *Deli Crt.* (14 t/m. 17 Sept. *„Indrukken uit Atjeh")* vertelt van het leven der bevolking van Atjeh en het contact met de bevolking. Met het indertijd gevoerde bestuursbeleid van den toenmaligen gouverneur Hens kan de *Deli Crt.*, na de reis van haren hoofdredacteur door Atjeh, zich thans niet meer vereenigen. In menig opzicht gaat haar oordeel lijnrecht in tegen wat vroeger door haar over Atjeh geschreven werd. Menig woord van polemiek aan het „Soer. Hbl." en het „Nws. v. d. Dag" zou thans niet meer door haar neergeschreven worden. De *D. C.* gaat vervolgens na *wat Atjeh noodig heeft* en waarschuwt om de bevolking niet met goed bedoelde maatregelen op het gebied van landbouw en veeteelt te overstelpen. De Atjehsche bevolking is zoovele jaren opgejaagd, dat ze nu wel eens eene generatie rust noodig heeft. En ook met goed bedoelde economische maatregelen kan de bevolking vermoeid worden. De Oosterling vooral vindt die nieuwe, voor hem dikwijls onbegrijpelijke richtingen vermoeiend. Eén gebied schijnt daarvan uitgesloten te zijn. Onze overal opgerichte *poliklinieken* vinden in Atjeh een te waardeeren en groeiende belangstelling. Ook daar heeft de genezing van de volksziekte, de *framboesia*, een groote reclame gemaakt voor de Westersche geneeskunst. Het *onderwijs* gaat ook goed, maar van een bepaalden drang naar onderwijs is natuurlijk geen sprake.

De *Deli Crt.* van 13 Sept. schrijft over den *„Vooruitgang"* van het wegennet op Sumatra; van 14 Sept. over het *„Afscheid van Resident Caron"*; van 16, 17 en 18 Sept. over *„De Bakongan-zaak voor den landraad"*; van 18 Sept. over *„Een onderzoek in Atjeh"* naar den algemeenen politieken toestand, door den adviseur van Inlandsche zaken, den heer Gobée. *De Sum. Post* (6 Sept. *„De ommekeer")* betoogt dat de „Deli Crt." in haar critiek op de bovengenoemde bestuursperiode van den Gouverneur Hens te ver gaat. Het *Bat. Nwsbl.* (10 Sept. *„Een pijnlijke Mystificatie")* vertelt van een intrigue tegen het B. B. in Atjeh. *De Loc.* (9 Sept. blz. 4) ontleent aan „Het Vaderland" de meening van den legercommandant over de Atjeh-overvallen.

Ned.-Indië en andere Landen.

In vroegere brieven heeft *Hugo B.*, de Berlijnsche corr. van het „Bat. Nwsbl.", al eens gewezen op de opvallend groote belangstelling in Duitschland voor alles wat Ned.-Indië betreft. Ze neemt nog met den dag toe — zegt hij thans in het *Bat. Nwsbl.* van 13 Sept. *(„Ned.-Indië en Duitschland")*. In het algemeen schrijft de pers in Duitschland met groote waardeering over Ned.-Indië, maar het zou de moeite loonen al dit geschrijf door een speciaal daartoe aangestelden *persagent* nauwkeurig na te doen gaan en waar noodig te laten verbeteren. De correspondent gelooft niet dat er in *ons Indië* voor vreemdelingen veel plaats is, omdat hij steeds maar weer hoopt, *dat onze beste Nederlandsche krachten bereid zullen zijn hun toekomst op Java en de Buitengewesten te zoeken.*

Wij vestigen de aandacht op het *Bat. Nwsbl.* (26 en 28 Aug., 3, 9, 10 en 11 Sept. 2de bl. „Azië"; 9 Sept. 2de bl. „Brieven over Rusland"), het *Soer. Hbl.* (20, 23 en 25 Aug. 2de bl. „De Marokko-kwestie"; 28 Aug. 2de bl. „De Week Open deur" en „Bevoorrechting van vreemdelingen"; 30 Aug. en 6 Sept. 4de bl. „Van onze buren"), *De Locomotief* (23 Aug. blz. 11 „Indië en de Handelsconferentie in Japan"; blz. 18 „Uit Br.-Indië. Moh. en Hindoes"; blz. 46 „Pan Aziatisme"; 6 Sept. blz. 12 „Lezing over Siam"; 9 Sept. blz. 5 „De stille strijd. Japan en Rusland") en de *Deli Crt.* (7 Sept. *„Sumatra het vruchtbaarste land van de wereld")*.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Ned.-Indië's zelfbestuur?

I.

Deze paar woorden hoort men zoo dikwijls uiten in de gesprekken van den dag, zegt de medewerker van de „Perniagaän", die zich Tj. K. teekent, in het nummer van dat blad van 25 Maart 1926, doch, niettegenstaande steeds vele moderne democratische bestuursmaatregelen werden en worden genomen, gelooft hij toch niet aan de uitvoering der zelfstandigverklaring van Ned.-Indië, zoolang de bestuursvorm, waaraan het spionnenstelsel verbonden is, in hoofdzaak autocratisch blijft.

Met de rol, welke de spionnendienst in Ned.-Indië speelt, kan de schrijver zich in het geheel niet vereenigen en dat is de reden waarom hij reeds zoo dikwijls in geschrift heeft gewezen op het feit, dat de uitoefening van het spionnenstelsel niet alleen geen geluk brengt aan het land, doch ook dat, tengevolge van verkeerde en valsche voorstellingen van zaken door de spionnen, iedereen en ook het Bestuur in het ravijn wordt geleid.

Dat stelsel demoraliseert het volk en brengt zijn vertrouwen in de Regeering op een minimum, niet zoozeer door de regeering zelve, dan wel door de handelingen van de lagere autoriteiten en in het bijzonder van het lager politie-personeel, dat het Bestuur willende bijstaan in het belang van eigen bevordering, zijn ijver wil toonen en eene overdrijving ten toon spreidt, welke schatten gelds kost.

De schrijver zal niet beweren dat de spionnendienst overbodig is en stelt gaarne vast dat hij in enkele zaken wel eens op goede resultaten heeft kunnen wijzen, doch hij stelt daartegenover het feit, dat, in de meeste gevallen, de spionnen lieden zijn die alleen hun eigen belang op het oog hebben en dat zij in hunne rapporten fantaseeren en overdrijven uit haat tegen zekere personen, of dat hen niet genoeg eerbied wordt bewezen.

Het gehalte van de personen, dat zich voor den spionnendienst beschikbaar stelt, is over het algemeen zeer twijfelachtig. De spionnen zijn gewoonlijk opiumrookers die geen behoorlijk levensbestaan weten te verove-

ren en zich bij het Bestuur als vertrouwbare lieden weten voor te doen, doch die in werkelijkheid moeten worden vergeleken met scherpe messen, die aan beide zijden snijden en zoowel Regeering als het volk weten te treffen.

Waar het Bestuur veel geld aan den spionnendienst ten koste legt en reeds zoovele malen de dupe is geworden van valsche spionnenberichten, daar is het naar schrijver's meening toch wel zaak eens te overwegen of die door de politie gesteunde spionnen niet de oorzaak kunnen zijn van eene steeds toenemende vijandige stemming van het volk tegenover het Bestuur.

Bij het volharden in den tegenwoordigen toestand, moet eenmaal het geheele volk tegenover de Regeering staan en kan een ernstig conflict niet uitblijven.

Wil de Regeering werkelijk de rust en orde in het land verzekeren, dan zal zij hare aandacht moeten schenken aan de handelingen van het ondergeschikte personeel, dat tot schade van Regeering en volk, lang niet altijd plichtmatig optreedt en het zoo noodige wederzijdsche vertrouwen schokt.

Ook wake zij tegen het aanvaarden van valsche verklaringen van spionnen, die tallooze verwikkelingen in het leven roepen en de sfeer in het Inheemsche milieu bederven.

Ten einde al deze beweringen met feiten te staven, brengt de schrijver, onder meer, in herinnering het nog niet lang geleden gebeurde ter hoofdplaats Semarang, waar de politie met kracht tegen de communisten optreedt en voor dat doel het aantal spionnen heeft versterkt.

Die spionnen zijn niet op de hoogte van hetgeen in de kampong voorvalt en staan in geen enkel opzicht hooger dan de onwetende kampongman.

Deze laatste in den spion een rustverstoorder ziende en hem beschouwende als iemand van inferieure kwaliteit, stoot hem af, doch ziet hem daarna door de politie, zonder dat deze een onderzoek instelt, in dienst genomen, terwijl die politie van hem de rapporten ontvangt, die gewoonlijk duidelijk het karakter dragen van alleen het eigenbelang te behartigen.

Een dier spionnen nu had een vijand, die op zekeren avond in zijn huis met 2 personen zat te praten over de moeilijke levensomstandigheden.

De spion trad onverwachts binnen en beschuldigde hen van het houden van een geheime vergadering, met het gevolg dat zij den volgenden dag door het Landgerecht werden gestraft.

De schrijver, die deze aangelegenheid niet verder wil beoordeelen, vraagt echter of zulk eene behandeling van zaken wel in orde is, of zulk een de gemoederen prikkelend optreden rust kan brengen, welke de Regeering gaarne ziet en of door zulk eene actie van het politiepersoneel niet de grond wordt gelegd voor revolutionaire bewegingen?

(Wordt vervolgd).

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Het eiland Miangas (Palmaseiland).

De politieke kwestie tot welk ressort het eiland Miangas behoort, is, niettegenstaande de langdurige correspondentie tusschen de Nederlandsche en Amerikaansche Regeeringen, nog steeds niet opgelost, althans, zoo schrijft „Kawanoea" in de Keng Hwa Poo" van 20 Maart 1926, kwam in de maand Januari van dit jaar de Gouvernementsstoomer „Denep" met den assistent-resident ter beschikking van den resident van Menado aan boord voor Tahoena ten anker, met de opdracht nog nadere nauwkeurige inlichtingen omtrent de vroegere verhoudingen van dat eiland in te winnen.

Ten einde tot dit doel te geraken, werd de negorij Saloeran (Moade) in het landschap Tawoekan aangedaan, alwaar de assistent-resident, in vereeniging met den radja van Tawoekan, de voornaamste oudsten van het landschap ontmoette, aangezien zij werden geacht het best op de hoogte te zijn van de vroegere geschiedenis dier streken.

Het is wel bekend, dat die landen thans van weinig economische beteekenis zijn, doch vroeger was dat anders en vormden zij een rijkje, waarvan kracht uitging en dat geëerbiedigd werd door al de hoofden in den omtrek.

Zoowel de oudsten als de bevolking, die in het bezit zijn van tal van oude schriftelijke bescheiden, waren bereid de taak van den assistent-resident te verlichten en, zoo mogelijk, mede te werken aan de afwikkeling der zaak.

Volgens de traditie en volgens den inhoud dier

schrifturen, werd het eiland Miangas, evenals de laoet-eilanden, vóór de komst van de Europeanen volkt door Sanggireezen en hadden zij zich nog de 16e eeuw reeds van Sanggir afgescheiden.

Jaarlijks brachten afgevaardigden evenwel den aan Sanggir.

Ook de vroegere resident van Menado, Jell maakt melding van eene afscheiding van het Miangas van het Noordelijk gedeelte der Nanoes Talaudeilanden en verklaart dat het een zelfst rijkje was, dat later, in den strijd met het rijkje loeran, het onderspit delfde en dientengevolge aan als onderhoorigheid werd toegevoegd.

Die toestand heeft geduurd tot aan het bestuur radja Makaampo, die bij de Sanggireesche bevo bekend is om zijn moed en de kracht, welke van uitging en die als stamvader van de latere bestuu van Sanggir wordt beschouwd.

Hij vereenigde Saloeran met Sahabe en maakte van één landschap, met name Tawoekan, waaraa Noordelijk gedeelte van de Talaudeilanden (het Karakelang) en het eiland Miangas als onderh heden waren toegevoegd.

Sedert is die toestand in hoofdzaak zoo geble

Toen eene dochter van den radja van Toew met name Doloweli, huwde met Tateha Wobo, van Tahoewa, ontving zij Miangas als huw geschenk en werd het eiland door haar echtgeno stuurd.

De nakomelingschap van dit echtpaar heeft d stuur in handen gehouden en is dientengevolge, b sluiten van het politiek contract met de Indische geering, het eiland Miangas als onderhoorigheid Tahoena opgenomen.

In het verloop van tijd is gebleken dat de bevo van de Talaudeilanden en ook die van Miangas bestuursinmenging van de zijde van Sanggir me prijs stelden en naar zelfbestuur verlangden, he in het jaar 1912 werd verleend, onder leiding van eigen radja.

Het ten Noorden van de Talaudeilanden ge Miangas is daarvan ver verwijderd en dat zal w reden zijn dat het Ned.-Indisch bestuur weinig dacht aan dat eiland heeft geschonken en dat de rikanen met hunne schepen herhaaldelijk bezo brachten, met het doel het in bezit te nemen.

Dat het eiland van vroege tijden af steeds tot Ned.-Indisch ressort werd gerekend, is gemak door vele bewijzen te staven, die thans nog aang zijn door het onderzoek van den assistent-resid

Hoewel Miangas een klein eiland van weinig mische beteekenis is, zoo hoopt de schrijver toc de Nederlandsche Regeering hare rechten daarop zal prijs geven, want bij de tegenwoordige pol constellatie om de Stille Oceaan en de tegenwo beweging in Oost-Azië, kan het bezit ervan van nut zijn.

DE CONTRIBUTIE ad f 5.- 's jaars minimum het lidmaatschap dezer ve ging, loopt voor hen die zich in het tijdvak van 1 Oc tot en met ultimo December opgeven tot en met December 1927. Zij ontvangen het „Kol. Weekbla gratis gedurende het laatste kwartaal van dit jaar.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzi[cht]

Begroeting van den Landvoogd te Buitenzorg.

We ontvingen in dank het Nr. van 8 Sept. va tweemaal 's weeks verschijnende „Buitenzorg Post" Nr. vraagt bijzondere aandacht voor de regeling het verkeer, de ceremoniën enz. te Buitenzorg, b intocht van den nieuwen gouverneur-generaal.

Henck Uittestadt teekende voor deze gelegenheid portret van den landvoogd, hetwelk wellicht heel gelijkt; doch om dit te kunnen beoordeelen dient waarschijnlijk verstand te hebben van het prod procédé „linoleum-snede".

Deze knappe teekenaar is blijkbaar tevens di en zeer verdienstelijk dichter zelfs, die zich bove aardig weet uit te drukken in het oud-Hollandsch

We kunnen de verleiding geen weerstand bieden

...hterlijke ontboezeming hier geheel te laten volgen, ...k als welkome afwisseling van den als regel zoo door ...door drogen tekst van het Lit.-overzicht.

WELKOM

aen Syne Excellentie den Gouverneur-Generael
van Ned.-Indië, Jhr. Mr. A. C. D. de Graeff,
bij de gelegentheyt van Hoogstdeszelfs
incomste tot Bogor den 9en van
Fruytmaend A.D. 1926.

...welkom, Groote Heer, in d'U bekende landen,
...eraen Ghy syt gehegt met oude liefdebanden,
...ant was-et Bogor nyet, waer Ghy als jonghen quant
...reeds bequaemen moogt ten dienste van-et landt?
...vreemt gaet 's waerelts loop! Wie hadt oyt [durven dencken,
...Ghy, zoo hooggeëerd, Uw kragt soudt moghen [schencken,
...-t landt waer Ghy voorheen Uw jonckheyt hebt [beleeft,
...dat thands 's Lands Vorstin U tot een Voogtschap [geeft?
...quaemt naar-t sonnig Oost', Ghy quaemt van-t [veste Westen,
...koren als Ghy syt door Haer uyt d'allerbesten,
...toont dan Groote Heer, ai toont die keuze waerd,
...Uw beleyt en trouw haer oock aen Liefde paert,
...U een Broeder oock van-t Volck, dat deese [landen,
...outsher heeft bewoont. Laet tot de verste stranden
...woord vol Liefde syn; Uw wil sy steets een wet,
...welcks vervulling dan een ieglyck geern hem set.
...gent sy Uw werck; dat Insulind' moog' bloeyen,
...onder Uw bestuer de Liefde moge groeyen,
...onzen Broeder hier verbint aen 't kleyne landt —
...voor den Gouverneur! Hoezee voor Nederlandt!

HENCK UYTTESTADT.

Woekerrente in de desa.

...het orgaan voor het Volkscredietwezen, bescheiden „Bladje" getiteld, wordt nu en dan een boekje ...gedaan over schandelijke practijken van z.g.n. ...schieters, waaraan de eenvoudige desabevolking is ...geleverd. De zaak wordt nog erger, wanneer die ...schieter tevens desabestuurder is, wiens plicht ge...t tegen dergelijke practijken te waken.

...an zoo'n geval maakt de gewestelijk ambtenaar W. ...denburgh te Djombang, in het Nr. van Augustus jl. ...ding:

...it een op mijn last door den mantri V.C.M. in de ...a Ngoro ingesteld onderzoek bleek, dat de loerah ...die desa zich bezig houdt met woeker op groote ...al; de door hem berekende rente varieert van ...% tot 600 % 's jaars, en het blijkt hem er hoofdzakelijk om te doen te zijn om de beschikking te krijgen over de gronden van de minder-gegoede desa-leden, ...voor hij f 15 à f 30 per bouw betaalt, om ze weer ...f 50 à f 60 aan de suikerfabriek te verhuren. Vroeger is reeds getracht een desabank te Ngoro in stand ...houden, doch later moest weder besloten worden de ...bank op te heffen, wat natuurlijk het gevolg was ...de intriges van den loerah. In 1920 was 2 % van de ...olking debiteur van de afdeelingsbank, en thans ...19 %, zoodat de afdeelingsbank er langzamerhand veld begint te winnen. De kleine man echter, die ...olpen zou moeten worden met bedragen van f 5 tot ...is nog steeds aan den loerah overgeleverd. Eenige ...beelden:

...In de maand Poeasa (Maart '26) leenden de volgende ...nen de na te noemen bedragen van den loerah, ...g te betalen met f 2.50 rente in de maand Sawal ...pril): P. Sarmo f 5; P. Ketang f 5; P. Sabit f 5; ...rah f 5; P. Kasin f 5. Al deze lieden betalen dus ...% rente per maand = 600 % per jaar. Kunnen zij ...Sawal niet terugbetalen, dan krijgt de loerah, even...tegen bijbetaling van een kleine som, de beschik...g over hun sawahgrond....

...Daar de loerah nog meer op zijn kerfstok schijnt te ...ben, zal hij binnenkort ontslagen worden, en zal als...n met de opening van een desabank begonnen ...orden.

Ook in de desa Mentoro bij Soemobito is een loerah, die zich op groote schaal met woeker bezig houdt.

Oedaya.

Het Oct. Nr. opent met eene merkwaardige bijdrage ...n J. J. ten Berge S.J.: „Een wedergeboorte der Javaansche kunst", waarin gewezen wordt op het werk ...n den bekenden Javaanschen beeldhouwer Iko, die Christelijke beelden vervaardigt in Hindoe-Javaanschen stijl (de afbeeldingen van een drietal werkstukken zijn aan de beschrijving toegevoegd). — Soedarso A. Amaloedin schrijft over wederzijdsche achting en eerlijke vriendschap, daarmede een poging doend om Oost en West nader tot elkander te brengen, welke door sommige zijner ontwikkelde landgenooten mogelijk wel weer als „verraad" zal worden beschouwd. — L. H. C. Horsting stelt de belangrijke positie in het licht, welke de Kon. Paketvaart Mij. ten opzichte van Indië inneemt. — Verder o.m. bijzonderheden over het sultansgeslacht van Pontianak, verlucht met belangwekkende afbeeldingen.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona. Feestnummer.

De Aug.-afl. opent met een Voorwoord van de Redactie als inleiding van den inhoud, welke zoo goed als geheel gewijd is aan de herdenking van het feit dat den 1en Aug. 1896 (dus 30 jaar geleden) de basis werd gelegd voor het intensieve beheer der djatibosschen op Java en Madoera. — De hr. J. J. Duyfjes schrijft met groote waardeering over den oud-hoofdinspecteur A. E. J. Bruisma (wiens fraai portret is toegevoegd). — Laatstgenoemde geeft daarna interessante herinneringen uit zijn diensttijd (verlucht met tal van afbeeldingen). — Dr. H. ten Over schrijft over de ontwikkeling der boschinrichting op Java en Madoera en de Buitengewesten. — Prof. Dr. A. H. Berkhout geeft „Eenige losse aanteekeningen over den toestand van het Ned.-Indische boschwezen in vroegere jaren". — De hr. F. W. Snepvangers artikelt over de ontwikkeling van het boschbouwkundig onderwijs in Ned.-Indië. — Het zeer belangrijke Nr. besluit met een nota van Dr. L. L. A. Rurgers, directeur van het Dep. van Landbouw, over de reorganisatie van den Dienst van het Boschwezen.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 11 (11 Sept. '26). Indigo-notities, door S. Kalff. — De handel in copra, door H. van Eeghen. — De koffiecultuur in Indië. — De rubberpositie. — Koffieteelt. — De vooruitzichten voor koffie. — De geest van Deli (vervolg). — Mededeelingen uit het verslag over 1925 van het Alg. Syndicaat van Suikerfabrikanten, voor zoover betrekking hebbend op den economischen toestand der bevolking en de Inlandsche beweging.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 17 (1 Sept. '26). Bij het portret van Mej. Dr. G. Wilbrink, door V. J. K. — Slijmziekte in de cassave (met ill.), door Dr. M. Beatrice Schwarz. — Waaraan moet een standaardwerk van thee, koffie en andere speciale producten voldoen? door W. Fawcett. — Onwettige occupatie (van gouvernementsgrond), door A. F. Velders (vervolg). — Overeenkomsten voor de levering van landbouwproducten door Inlandsche landbouwers, door A. J. Koens. — Een Fransch oordeel over Nederlandsch-Indië's landbouw, bewerkt en besproken door A. M. P. A. Scheltema. — Een belangrijke proefneming voor de suikercultuur in Ned.-Indië.

De Indische Mercuur.

Het Nr. van 13 dezer bevat eene uitvoerige beschrijving van het Kon. Koloniaal Instituut. Na eene terugblik op het thans afgesloten tijdperk van wording, van ontwikkeling en van organisatie, waarbij tevens het doel en de verrichtingen in het licht worden gesteld, volgt eene beschrijving der plechtige inwijding op 3 October, met de daarbij gehouden redevoeringen in extenso. Hiermede is het redactioneele gedeelte afgesloten en volgen een aantal afzonderlijke artikelen met betrekking op het Instituut, n.l.: Amsterdam en het Koloniaal Instituut, door W. de Vlugt. — De medewerking aan het Museum van de afd. Handelsmuseum, door L. P. de Bussy. — De afdeeling Volkenkunde, door Prof. J. C. van Eerde. — De Afdeeling Tropische Hygiëne, door Prof. Dr. W. Schüffner. — Monumentum aere perennius, door Prof. Mr. M. W. F. Treub. — Het Kol. Inst. en de koffiehandel, door H. R. du Mosch. — Het Kol. Inst. en de rubbercultuur, door Mr. A. G. N. Swart. — Het Kol. Inst. een nationaal belang, door Mr. J. Gerritzen. — De volkenkundige afdeeling, door Dr. C. W. Janssen.

Als extra-bijlage zijn aan dit historische Nr. toegevoegd een aantal schitterende foto's, portretten van de leidende personen en afbeeldingen van het in- en uitwendige van het imposante gebouw.

Geneeskundig Tijdschr. voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van deel 66, afl. 4. De koortsepidemie te Cheribon in 1805, door J. M. H. van Dorssen. — Immunisatie tegen bacillaire dysentery, enz., door Dr. M. Sardjito. — Het voorkomen van spirillum minus var. morsus muris, verwekker van de rattebeetziekte, bij ratten van Batavia, door Dr. R. Soesilo. — Het verloop van de syphilis bij den Inlander, door E. H. Hermans. — Hoe en in welke taal denken en spreken onze Stovianen? door Dr. F. H. G. van Loon. — Boekbeoordeeling: H. E. Driessen, Malaria, de waarde van chinine en kwik voor hare behandeling en bestrijding.

Indisch Militair Tijdschrift.

Jaarg. 1926, No. 9. Eenige bijzonderheden betreffende den inlichtingendienst (politiek en militair) in het buitenland, door H. — Eene tactische reglementen-

studie betreffende de compagnie en de sectie, door A. van de Water (vervolg). — Het vliegen bij duisternis, beschouwd van uit een militair standpunt, door W. Leendertz (vervolg). — Over en uit den werkkring van den civiel en militair bestuurder, door P. W. F. Kaniess.

Inter-Ocean.

Het Aug.-Nr. bevat eene geïllustreerde beschouwing van Dr. W. F. Stutterheim: The story of ancient Java. — I. M. Smith schrijft over „Borneo's Barito", eveneens mooi geïllustreerd. — Het supplement geeft interessante volkstypen uit Oud-Batavia. — Overigens bijdragen met betrekking op de Philippijnen en Australië.

De Tropische Natuur.

Inhoud van het Sept.-Nr. Uit het leven van planten en dieren op den top van den Pangerango (III b. De dieren), door D. v. L. — Een merkwaardige parasiet (van vleermuizen), door C. J. Louwerens. — Adventieve knoppen op de wortels van Peristylus ciliolatus J. J. S., door J. J. S. — Aanteekeningen over Noesa Kambangan, Rafflesia patma Bl., door Erna Boelman-Casparé. — Pholidocarpus sumatrana Becc (palmsoort), door S. C. J. Jochems.

De Mijningenieur.

De Sept.-afl. bevat een door kaartjes verduidelijkte beschouwing van Ir. L. J. C. van Nes: „Geologische waarnemingen op Java". — Verder o.m. „Eenige gegevens over de kolenbeweging in den Indischen Oceaan en Zuid-Oost-Azië gedurende de jaren 1922—1924", door Ir. J. H. van Lohuizen.

De Macedoniër. Zendingstijdschrift.

Uit den inhoud van het Oct.-Nr.: Britsch-Indië (enkele kort-saamgevatte gegevens in verband met de verbreiding van het Christendom), door D. Pol. — In memoriam Dr. N. Adriani, door Dr. L. Onvlee Jr. — Moeilijkheden bij de Evangelieverkondiging onder de Soembaneezen, door P. J. Lambooy. — Van mijn Uitkijk, door D. Pol. (Jeugdwerk in Indië. — Rapport visitatie van den Zendingsarbeid, terrein Poerbolinggo).

De Indische Verlofganger.

In het Nr. van 15 Oct. eene „optimistische overdenking" van den bekenden schrijver, oud-zeeofficier A. Weruméus Buning over Indië voorheen en thans. — V. d. B. schrijft over bijgeloof en vooroordeel der Inlanders in Indië. Wat men hieromtrent in het moederland zoo nu en dan ziet of hoort, zinkt in het niet bij hetgeen Indië op dat gebied te zien en te hooren geeft. „Hetgeen begrijpelijk is, omdat men daar te doen heeft met een bevolking, die voor het grootste deel uit analphabeten bestaat en die alle mogelijke niet dadelijk te verklaren verschijnselen aan iets bovennatuurlijks toeschrijft, dan wel alles in verband brengt met het optreden van goede en kwade geesten." — Verder in dit Nr. o.m. artikel van S. Kalff, „De reede van Olehleh" (dat ook getiteld zou kunnen zijn: „Een stukje geschiedenis uit den Atjeh-oorlog").

* * *

Het oudste kaartboek van een schipvaart der Ver. Oost-Ind. Compagnie, door Dr. R. Bijlsma. (Ned. Archievenblad, jaarg. 1925-26, bl. 137).

Het Koloniaal Instituut te Amsterdam. (Holland Express. 16 Oct. '26).

Het volkscredietwezen in Nederl.-Indië (naar aanleiding van het verslag over 1925), door Dr. H. M. Hirschfeld (Econ.-Statistische Berichten, 13 Oct. '26).

De gouvernementsbedrijven in Nederl.-Indië. Naschrift, door Ir. J. van der Waerden. (Econ.-Stat. Ber. 13 Oct.).

De kiesordonnantie in de practijk (met Maleische vertaling), door G. de Raad. (Locale Belangen. 1 Sept '26).

Suriname.

„De West" van 17 September schrijft:

„Na de arbeiders die onlangs teruggekeerd waren van de expeditie Stahel, is Woensdag ook het eerste lid van de staf dier expeditie, Dr. D. S. Fernandes, te Paramaribo teruggekeerd. Wij hebben natuurlijk Dr. Fernandes opgezocht, die er gebruind en vermagerd uitzag, doch overigens verklaarde gedurende de gansche reis een vrij goede gezondheid te hebben genoten, evenals ook de andere leden. De topograaf Kuiperbak, die met Dr. Fernandes de terugreis deed, is wegen achtergebleven in Nickerie, doch zal waar spoedig de reis naar Paramaribo kunnen verv

De heer Fernandes — die natuurlijk, zoolang taten der expeditie niet zijn gepubliceerd, een reserve had in acht te nemen — had geen bez enkele algemeene mededeelingen te doen.

Men zal zich herinneren, dat terwijl dr. St den ingenieur Yzerman en dr. van Ommeren Suriname-rivier reisde naar de Lucie-rivier en helminagebergte, de heeren dr. Fernandes en tein ter zee Kremer de reis ondernamen via tijn. Zij vertrokken 15 April van Paramaribo en in het begin van de reis nogal wat moeilijkh gevolge van den lagen waterstand in de C Daarna echter traden de zware regens in, waar rivier aanzwol tot een machtigen stroom, w bijna niet was op te roeien. Men kwam tot de dat een dergelijke tocht naar het binnenland zwaren regentijd bijna onmogelijk is. Het passe de Wono Tobo-vallen nam zeventien dagen in Het hoogteverschil tusschen den voet en den t vallen is dertig meter. Booten kan men daar n heen brengen. De booten moeten dus over land worden, met behulp van rollers, over een afst ongeveer een halven kilometer.

Eerst na twee maanden reis was de mond Lucierivier bereikt. Nu werd de toestand no Roeien tegen den woesten stroom was niet m gelijk. Met touwen moesten de booten worden trokken, waarbij men dan langs den oever m pen, met overlast van mieren, wespen, enz. weken tegen den stroom geworsteld te hebben, de heer Feranandes zijn arbeid aan te vangen, tracé te kappen in de richting van het Wilh gebergte. Op dit tracé, ter lengte van 43 K.M. melde hij een omvangrijke collectie fauna, n uitsluitend klein gedierte.

De heer Kremer vervolgde de reis door de omdat hij in het gebergte triangulaties moe richten.

Dat onder deze omstandigheid de voedselvoorr voldoende was, spreekt vanzelf. Op de terugre het tracé moest de heer Fernandes zichzelf arbeiders op half rantsoen stellen. Toen hij w Lucierivier bereikt had, bleek het dat dr. Stahe op de terugreis was van het Wilhelmina-geb geveer aan de samenvloeiing van de Lucie en de tijn vond de ontmoeting plaats. In vijf uren tij afgaande, de afstand afgelegd waarvoor men op vijf weken noodig had gehad.

De heer Fernandes aanvaardde nu de terugr wijl dr. Stahel, die een ijzeren gestel schijnt te zich gereed maakte om met den heer Yzerman Ahlbrinck de Corantijn op te varen tot het bro Op de terugreis ontmoette de heer Fernandes Ahlbrinck, die een ongeluk had gehad met een booten en daardoor zijn toga en nog enkele artikelen had verloren. De heeren dreven een del, waarbij dr. Fernandes een slaappak, een p ken en wat visch inruilde tegen een kleine hoe suiker en chocolade. Het gebrek aan suiker wa voor de arbeiders een groote ontbering geweest

Wat de wetenschappelijke resultaten betreft, Fernandes ons geen mededeelingen verstrekken. namen alleen, dat hij een inheemschen rubberbo dekte, waarvan een monster melk werd mede terwijl ook eenige variëteiten van den chic werden aangetroffen, waarvan het vermengd een oogenschijnlijk waardevol handelsartikel op Verder is er de verzameling fauna, bestaande nummers.

De heer Kremer keert vermoedelijk over weken te Paramaribo terug. Dr. Stahel denkelij tegen het eind des jaars."

* * *

Wij lezen in „De West" van 3 September, on hoofd *„Een Indisch gast"*:

„Het is altijd interessant om de indrukken nemen van personen, die, na een lange ervarin Oost, een bezoek brengen aan de West. Zoo had dezer dagen het genoegen een onderhoud te hebben met Mr. J. H. van Laer, vroeger advo Soerabaja, die hier eenige weken heeft rondgek gisteren via Nickerie, Demerara, Venezuela en weder naar Europa vertrokken is. Hij deelde indrukken mede, die wij hieronder in zijn eigen laten volgen:

Ik vertrek morgen naar Nickerie om niet te maribo terug te keeren. Na Nickerie gezien te

rek ik van Demerara naar Curaçao. Ik zal dan alles en hebben, wat ik wenschte, en ik durf zeggen, dat mijn tijd heb uitgebuit. Bijna elken dag ben ik op pad eest en dagen, welke ik dat niet was, heb ik mij op erschillende bureaux van de voornaamste zaken op hoogte gesteld, waarbij ik de meeste medewerking ervonden heb. Ik zag verschillende plantages, waar n de gelegenheid was met de administrateurs allerlei uur-belangen te bespreken, bezocht eenige vestiplaatsen, Moengo, Coronie, Chatillon en besteeg s den Brownsberg. Ik woonde het onderwijs op verllende scholen bij en ging de woningtoestanden na. t is moeilijk alles op te noemen.

ijn indruk is, dat alhoewel nog veel te verbeteren men met Suriname op den goeden weg is. Het is merkwaardig land, een land met een historie eener-, doch achterlijk anderzijds, zulks door den schok ervonden door de afschaffing van de slavernij, welhet nog niet te boven is. Indien men de tegenwoorkaart van Suriname vergelijkt met de oude, op domeinkantoor aanwezig, dan staat men versteld helgeen aanwezig is geweest, om te constateeren, van dit alles nog slechts een klein stuk cultuur namelijk aan de Beneden-Suriname en de Benedennewijne over is, terwijl Nickerie een nieuwe ontkeling laat zien. Afgescheiden van Moengo, dat beid is door de exploitatie geleidelijk te verdwijnen, Suriname dus een reste van een oude cultuur en nieuw land met besliste mogelijkheden (rijst, kaen).

De taak moet zijn het eerst-bedoelde gedeelte als een cultuur goed te bewaren en door verstandige maatregelen opnieuw te doen uitbreiden, het andere gedeelte tot volle ontwikkeling te brengen. Van buitengewoon belang is daarbij de ontwikkeling der vestigingsplaatsen van den kleinen landbouw, welke hetzij tot een welvaart moeten komen, hetzij den grooten landbouw tot steun moeten dienen, evenals zij van dezen zullen ontvangen door betaling van gepresteerden arbeid of geleverd product.

meen dat de hoofdlijnen door het gouvernement worden gezien of gevolgd. Het zal echter een proom vele jaren zijn, voordat wederom een behoorgeheel gegroeid en een welvaart ontstaan zal zijn. maatregelen door den Ondernemersraad aanbevozullen — indien gevolgd — daartoe zeer zeker aanbijdragen.

den korten tijd, dien ik te Paramaribo heb doorbracht, heb ik veel hartelijkheid ondervonden en ben door zijn vriendelijk karakter daartoe aangetrokgaan voelen."

* * *

uitvoer van Suriname. Het effect van de droogte /1926 laat zich duidelijk zien in de uitvoercijfers. leden jaar tot eind Augustus was uitgevoerd voor waarde van ƒ 6.345.000. Dit jaar is de uitvoerde tot eind Augustus ƒ 5.451.000.

uitvoer van balata bedroeg dit jaar tot eind Augusslechts 87 ton; verleden jaar in hetzelfde tijdvak ton.

uitvoer van bauxiet bedroeg dit jaar 37.000 ton, n 67 duizend verleden jaar tot eind Augustus.

uitvoer van cacao bedroeg dit jaar slechts 1292 , tegen 6920 balen in hetzelfde tijdvak verleden . De berichten, dat die cultuur vrijwel den genadeheeft gekregen door de groote droogte, worden door bevestigd.

uitvoer van hout maakt een gunstige uitzonde. De waarde daarvan bedroeg dit jaar ruim twee of ruim het dubbele van verleden jaar tot eind ustus.

verscheping van katoen neemt eveneens toe. Zij roeg dit jaar tot eind Augustus ongeveer twintig zend kilogram, of ruim het vierdubbele van verleden .

kleine twintig duizend balen koffie werden dit r tot eind Augustus verscheept, tegen ongeveer derduizend balen in hetzelfde tijdvak verleden jaar. vooruitzichten voor het overige deel van het jaar echter zeer ongunstig, daar de boomen zich nog r was hersteld hebben van de gevolgen der droogte. De verscheping van suiker was tot eind Augustus m 8 millioen kilogram, tegen 9.300.000 kilogram in tzelfde tijdvak verleden jaar.

* * *

Onder het hoofd *„Toenemende Werkloosheid en Armoede"* hangt „Suriname" van 3 September een vig beeld op van den treurigen economischen toeand waarin de kolonie verkeert. Die toestand is in and bedenkelijk en wij vreezen dat kleine middelen waartoe wij de „versobering" rekenen, niet bij machte zullen zijn om den toestand te redden. Alleen van de oprichting van groote, op moderne leest geschoeide landbouwondernemingen, waarbij zooveel mogelijk gebruik gemaakt wordt van handenarbeid-besparende machines, verwachten wij de opleving van de kolonie. .Wij herinneren ons, dat jaren geleden wijlen de heer Harry van Ommeren verklaarde hernieuwden bloei van de kolonie te verwachten van de oprichting van eenige groote suikerondernemingen. Al zou men zich in de kolonie niet kunnen vereenigen met alle voorstellen van den Ondernemersraad, in groote lijnen zal het dien weg op moeten, wil Suriname niet in den put blijven. De hulp moet van buiten komen en zal die komen, dan zal men de te stellen voorwaarden in hoofdzaak hebben te aanvaarden.

* * *

Over de voorstellen van den Ondernemersraad lezen wij in een particuliere correspondentie uit Suriname in de „N. R. Ct." van 17 October, ochtendblad A. o.m.:

„Het van ondernemerszijde uitgewerkte voorstel vraagt een offer van het Moederland en zal op dien grond wellicht tegenstand ontmoeten; maar toch zal het aanvaard moeten worden als de eenige weg om het land aantrekkelijk te maken voor particuliere belegging welke zooveel voordeeliger is dan dat de Overheid moet voortgaan met het jaarlijks bijpassen van de tekorten zonder dat het eind daarvan te voorzien is"....

* * *

Over de voorstellen van den Ondernemersraad een sympathiek artikel, onder het hoofd *„De helpende broederhand"* in „De Telegraaf" van 13 October, tweede avondblad. Daarnaast een aardige teekening van Louis Raemaekers: Suriname in den put, aan den rand de Oost-Indische Broer en de Nederlandsche Moeder. Onderschrift:

„Oost-Indische Broer: „Kassian, veel te zwak om alleen uit te komen."

Nederlandsche Moeder: „Als we er haar samen eens uithielpen!" "

Curaçao.

De middelen in het tweede kwartaal en in het eerste halfjaar.

Verschenen is de kwartaalstaat over April tot Juni 1926. Ook thans zijn de ramingen ver overtroffen. De belastingen brachten op ƒ 535.394.40½, d.i. ƒ 151.144.— boven ¼ der raming voor 1926 en ruim ƒ 80.000.— meer dan het 2de kwartaal 1925; de inkomsten van anderen aard waren ƒ 228.938.49, d.i. ƒ 58.288.— boven ¼ der raming en ƒ 40.000.— bijna boven het 2de kwartaal 1925. In het geheel brachten de middelen in dit tijdvak op ƒ 764.332.89½ of ƒ 209.432.— meer dan geraamd was en ƒ 120.000.— meer dan in 1925.

De hoogere opbrengsten zijn vooral te danken aan de inkomstenbelasting, invoerrecht, accijns op gedistilleerd, zegelbelasting en successiebelasting, die achtereenvolgens meer dan de raming opbrachten: ƒ 2000.—, ƒ 86.000.—, ƒ 43.000.—, ƒ 3000.— en ƒ 15.000.—. De accijns op gedistilleerd was ƒ 6000.—, de grondbelasting ƒ 4000.— en de gebruiksbelasting eveneens ƒ 4000.— teruggeloopen, vergeleken bij 1925. Van de inkomsten van onderscheiden aard waren de ontvangsten wegens kosten van dienstverleening bij den in-, door- en uitvoer van goederen ƒ 5000.— boven de raming, het uitvoerrecht was niet minder dan ƒ 22.000.— daar beneden, de inkomsten van de posterij ƒ 4000.— hooger, de opbrengst van de posten voor draadlooze telegrafie eveneens, de loodsgelden waren ƒ 35.000.— boven de raming en ƒ 20.000.— boven het overeenkomstige kwartaal 1925. Over het eerste halfjaar 1926 waren de ontvangsten ƒ 1.496.872.16½, d.i. ƒ 354.000.— boven de raming en ƒ 249.000.— boven het eerste halfjaar 1925.

Salarisherziening.

Het ontwerp tot herziening van de bezoldigingen der hoogere ambtenaren is in den Kolonialen Raad ongunstig ontvangen. Volgens het Voorloopig verslag waren de afdeelingen algemeen van oordeel, dat thans niet tot verhooging van het inkomen van hoofdambtenaren kon worden besloten, zonder ook de andere ambtenaren daarin te betrekken. Voor alle rangen gelden de kostbare levensomstandigheden, die de ontwikkeling van Curaçao heeft tot stand gebracht. Naar het oordeel der afdeelingen is er dan ook geen reden voor het tweeslachtige stelsel, dat het bestuur wil: duurte-

toeslag voor de eene groep ambtenaren en bezoldigingsverhooging voor een andere. Het een of het ander moet voor alle ambtenaren gelden. En dan wordt opgemerkt, dat een half jaar geleden is gezegd, dat bij het beduidend nadeelig saldo der begrooting niet te denken valt aan traktementsverhooging en een algeheele herziening van de bezoldigingsregeling. Daarbij komt, dat de economische omstandigheden zich nog steeds wijzigen en de toestand zich nog niet geconsolideerd heeft. En dan volgen deze sfinxachtige woorden, dat de begrootingswetgever zich een zekere mate van vrijheid van handelen moet voorbehouden, ten einde geen rechten of aanspraken te krenken en niet aan gekoesterde verwachtingen voedsel te geven.

„Den Directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst, voor wien reeds f 12.000.— uitgetrokken is, buiten beschouwing latende, zouden de afdeelingen willen voorstellen den in de memorie van toelichting genoemden ambtenaren, zoomede den Inspecteur van het Onderwijs, tot wederopzeggens toe en verder onder dezelfde voorwaarden als voor de andere ambtenaren bepaald, ieder, ongeacht de beteekenis van zijn ambt, voor 1927 een duurtetoeslag naar reden van f 1008.— te verleenen. De afdeelingen kunnen er zich volkomen mee vereenigen, dat hun tevens een duurtetoeslag tot gelijk bedrag met terugwerkende kracht tot 1 Juli 1926 ten laste van de loopende begrooting wordt toegekend.

Hetgeen enkele der genoemde ambtenaren thans reeds als duurtetoeslag of onder soortgelijke benamingen mochten ontvangen, ware uitteraard thans te verrekenen.

Met het oog op de toenemende duurte zouden eenige leden het Bestuur willen verzoeken reeds terstond, geheel onafhankelijk van de lotgevallen van het onderhavige ontwerp, voor wat 1926 aangaat, evenbedoelden duurtetoeslag te willen toekennen."

Dezelfde regeling wordt gevraagd voor den Apostolisch Vicaris der R. K. geestelijken, die niet in den reeds toegekenden duurtetoeslag schijnt begrepen te zijn, omdat zijn inkomen door de Kroon is bepaald.

Telegraafverkeer.

De directeur-generaal der P. en T. maakt bekend, dat met ingang van 16 Oct. 1926 het tarief der telegrammen naar Curaçao is verlaagd als volgt:

Gewone telegrammen f 3.05 per woord, uitgestelde telegrammen f 1.52½ per woord, Nederlandsche regeeringstelegrammen f 1.99½ per woord.

De verzending der telegrammen tegen bovengenoemde prijzen kan uitsluitend geschieden via Londen P. Q. of via Brest P. Q., d.w.z. van Londen of Brest af over de lijnen der Fransche kabelmaatschappij. *(A. H.)*

Blankensteijnianum?

In het verslag der commissie voor de verzoekschriften van den Kolonialen Raad over den door ons vermelden brief van Dr. Bergmann lezen wij:

„Bij de stukken bevindt zich ook een afschrift van een den 19en Juli 1922 door den heer G. Molengraaff uit Curaçao aan den heer Mr. Rollin Couquerque, Chef van de tiende afdeeling van het Departement van Koloniën gericht schrijven, bevattende critische beschouwingen over en naar aanleiding van de staking in dat jaar en de relletjes op Maandag 17 Juli en aan den voet van welk schrijven de mede-onderteekenaren Prakken, H. Meerdink en A. Bergmann verklaren ten volle met het bovenstaande in te stemmen."

Notaris.

De heer E. S. C. de Veer Abrahamsz is op zijn verzoek eervol ontheven van de waarneming der betrekking van notaris op Curaçao.

Directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst.

Tijdelijk is belast met de waarneming der betrekking van directeur van den openbaren gezondheidsdienst de heer F. E. Quadekker, chef van den militairen geneeskundigen dienst.

Bestuursgemachtigde.

Het schijnt moeilijk te zijn voor leeken in het staatsrecht, om zich een juiste voorstelling te maken van het begrip „bestuursgemachtigde". Twee opmerkingen bij het debat over de watervoorziening in den Kolonialen Raad maken dit duidelijk.

Er was gevraagd naar het oordeel van Prof. Kraus, waarop de bestuursgemachtigde antwoordde, dat het *hem* niet bekend was of dit advies aan het bestuur was overgelegd.

Niet veel beter maakte het de heer De Veer Abrahamsz, die vroeg aan den bestuursgemachtigde: den heer Molengraaff niet bekend hoe prof. Kraus het plan denkt? De heer Molengraaff is toch twee met verlof naar Nederland gegaan; heeft hij daar onderhoud met prof. Kraus gehad?

Een leergang van de Volksuniversiteit in Curaçao staatsrecht zou voor de leden van den Kolonialen en voor de bestuursgemachtigden nuttig kunnen

Uit den Verren Vreemde.

Exploratie uit de lucht.

De „Staits Times" bevatte over de nieuwe manier ontdekkingsverkenning eenige interessante mededeelingen; wij maken er een kleine sprokkeling uit.

De „Aerial Survey Company Ltd." schijnt een voortvarend concern onder uitstekende leiding, genoegen vernemen wij dat de Regeering der Gefedereerde Maleische Staten van de diensten van deze schappij gebruik maakt. Deze maatschappij heeft enkele jaren van haar bestaan reeds zeer veel tot gebracht. Zij stelde een lucht-foto-album samen het door haar ingestelde onderzoek van de Irrawaddy delta, verrichtte van uit de lucht verkenningen bosschen van Birma en in Tenadserim en voerde lijksoortige opdrachten uit voor de „Birma Oil pany". Reeds verleden jaar verrichtte zij uitst verkenningswerk voor de Miri Olievelden en vol een succesvollen onderzoekingstocht boven de bos van Serawak. Zij heeft door middel van fotogra opnamen en verkenningen per vliegmachine een rein met een oppervlakte van 20.000 vierkante aan een verstrekkend onderzoek onderworpen.

Dat de organisators er zelfs in geslaagd zijn de minste subsidie deze maatschappij rendabel te ken is van zeer groot belang en bewijst hoe ver in dit opzicht verschilt van de lucht-transport schappijen welke op het oogenblik in Europa op ren. Daar is maar al te duidelijk gebleken, dat de geerings-subsidie in de ontwikkeling van het luc keer een onmisbare factor was.

De „Aerial Survey Company Ltd." heeft thans opdracht gekregen om een onderzoek in te stellen de kustlijn tusschen Port Swettenham en Port en heeft hiermede reeds een begin gemaakt.

Zeer waarschijnlijk zal men binnen zeer korten ook de aviatiek in dit gedeelte der wereld zich rijk zien ontwikkelen. Enkele dagen geleden werd degedeeld, dat de zeer belangrijke schakel in den vaartdienst tusschen Engeland en Australië, n.l. binding van Caïro met Bagdad en Indië, op den Januari zal worden geopend. Het getuigt van een goed inzicht de diensten van de maatschappij, thans in de Maleische Staten opereert, te benutten het belang van de ontwikkeling van den dienst schen dit land en Indië, de laatste schakel in de binding van deze koloniën met het moederland.

Alan Cobham verzekerde op zijn trip naar Aus dat de vliegmachine het meest safe transport-mid en de onlangs gepubliceerde statistieken van het sche Ministerie van Luchtvaart wijzen uit, dat hij heeft overdreven.

De belangrijke rol welke de vliegmachine he vervullen, wordt ons met den dag duidelijker. De volgende trap der ontwikkeling zal ons het luchtschip brengen, dat een even groot aantal giers en en even groote hoeveelheid goederen groote schepen zal kunnen transporteeren. Ond schen staat de ontwikkeling van de luchtvaart Maleische Staten in het teeken van den tijd; we met voldoening hierop neerzien.

Het heeft lang geduurd, men kan gerust zeggen we ten achter zijn, want er is hier nog veel op bied der aviatiek te doen. Indië, Birma en andere landen, waar toch even groote moeilijkheden hier moesten worden overwonnen, zijn ons voor.

De werkzaamheden van de maatschappij zullen een aanwijzing moeten zijn wat ten opzichte openleggen van nieuw land, nog kan en moet gedaan.

Diamantkoorts.

Al is wat over de bedrijvigheid in de vindpl bij Lichtenburg in N. Transvaal, in woord en overgebracht wordt, eigenlijk niets dan een her van hetgeen de geschiedenis is van vroegere nie liggende diamantveld-ontdekkingen, het gebeuren toch interessant, voor wie het als geheel besch

...el als voor wie vermaak schept in tegenstellingen, ...ls de bijzonderheden aanbieden.

...o lezen wij weer van gevallen, waarbij iemand bij ...erste wasschen een 30, 40, ja 100 karaatsdiamant ...; zoodat hij met één slag rijk was. Een paar van ...lijke berichten zijn natuurlijk voldoende om een ...erhuizing uit te lokken naar het land waar dia... zoo maar voor het grijpen, althans voor het was... ligt. In 10.000-tallen zijn de gelukzoekers dan ook ...een getrokken. Geheel vrij is 't krijgen van een ... niet, maar de kans daarop is, blijkens 't groot ..., toch nogal gunstig. De te verrichten arbeid is ...r en zeer ongezond. Vooral door 't onafgebroken ...emen van stof der uitgravingen. Over dag steekt ...ende hitte, 'snachts kan 't grimmig koud zijn, ter... voor menigeen beschutting noch tegen 't een, tegen 't ander is.

...diamantkoorts zet anders lui-aangelegden tot wer... Zij ploeteren van den vroegen morgen tot den ...avond.

...avonturiers, met vrouwen, kinderen en zwarte ...ers, hebben er al een stad van 30.000 zielen doen ..., met post, banken, winkels restaurants, speel..., enz. De woningen bestaan veelal slechts uit ...en dak van blik, op den aarden vloer. Gerouti... delvers brengen houten woningen mee. Anderen ... in tenten of in ossenwagens.

...ens Dr. C. Ross (Berliner Ill. Zeit. 3 Oct.) gelukt ... ongeveer 5 pCt. der delvers zich een vermogen ...affen. 60 pCt. vindt er een gewoon bestaan. ...rige — gaat te gronde, verdwijnt, of verkwijnt .... Menigeen heeft wat hij bezat geofferd, om ... armoede en ellende in de plaats te krijgen. Zoo... waar plotseling gewonnen wordt, komt ook ...der de aanvankelijk gelukkigen een, naar ver... groot aantal voor, dat daarna weer alles ver... heeft.

...oorbeelden van mislukking worden echter niet ...rteld; daarentegen worden met namen en toe... de gevallen herhaald van den bankbeambte, die ... verlof van twee weken zoo gelukkig was, dat hij ...en villa kon betrekken, of van de keukenmeid, ... haar heer een Claim ten geschenke kreeg, en ... als een der beste partijen van Z. Afrika geldt. ... bezitters van bijna waardelooze stukken grond ... geworden door hetgeen zij daar hebben ge... of doordien zij den grond aan speculanten, dan... delvers tegen buitensporigen prijs hebben ver...

...verhalen zullen vooralsnog groote aantrekkings... blijven uitoefenen; 5 pCt. kans op rijkdom lokt ...dan 95 pCt. kans op ellende afschrikken kan.

Ingezonden.

Nog éénmaal: De pygmeeën.

Aan de Redactie van het Kol. Weekbl.

...oud spreekwoord zegt: „Iedere vogel zingt zoo... gebekt is" en natuurlijk begreep ik levendig, ... geluid storend klinkt, daar waar knus gebab... wordt over het „kleutervolkje". Verder moet ik ...vertrouwen, dat althans Uw lezers objectief zul...len lezen. Voor een groot deel ontheft mij dit ...van een beantwoording van Uw medewerker. ...enkele opmerking. Uw medewerker noemt: Dr. ...ters van Leeuwen, directeur van 's Lands Plan... te Buitenzorg, lid der besproken expeditie. Er ...even aandacht worden gevraagd, in het bijzon... Uwen medewerker, voor hetgeen dit expedi... publiceert, ik herhaal „onthult", in zijn dagboek ...datum 17 Juli. „Zijn verhalen, (van den vlieger ...nl.) over de wijze, waarop hij feitelijk door Stir... den gek gehouden is, en wij dus ook (hij ... hij hier kwam nog niet wat de plannen met ...ig waren), zijn niet opwekkend en geven een ...kijk op de mentaliteit van onze gasten. „It was ... idea to use an aeroplane as a freightcar", zeide ... en het is zeer merkwaardig, dat niet eerder on... gebeurd". Tot zoover het dagboek van ...voor Uw medewerker opgeroepene. De zinsnede ...Hoyte voor rekening van den zegsman latende, ...van mijn zijde commentaar daarop wel achter... blijven, na mijn ontboezeming, een min of meer ...pte, in het vorig nummer van dit blad.

...r dit hieraangehaalde bloempje uit een welvoor...aarde, zie men „Het Nieuws van den Dag" voor ... Indië van 6 Sept. j.l, No. 208, vijfde blad. Aan ...over de aangelegenheid zal ik mij hier niet meer ...en, doch ik blijf Uw medewerker in gemoede

aanraden om zich eenigszins op de hoogte te stellen van de literatuur van zijn onderwerp.

De bestudeering van het werk Nova Guinea zij hem daarbij beleefd aanbevolen.

Hoogachtend,

Rotterdam, 15 Oct. 1926. J. W. VAN NOUHUYS.

Het is den heer van Nouhuys bekend:

dat Prof. Stirling de vliegmachine voor verkenningswerk heeft meegenomen;

dat het Indisch Comité voor wetensch. onderzoekingen er zich over uitsprak, dat het vliegplan de aantrekkelijkheid van het Stirling-plan uitermate verhoogde,

dat het voornemen heeft bestaan, een marine-vliegtuig te Soerabaja in reserve te houden om zoo noodig in N. Guinea te gaan bijspringen,

dat dit alles ter zijde is gezet door invloed van Bandoeng,

dat hierdoor aan het vliegtuig bij de expeditie alleen de taak van transportdiensten is toegewezen,

dat het Indisch Comité en Prof. Stirling hierin noode hebben berust,

dat het vliegtuig zelfs in deze rol wonderen heeft volbracht,

dat het tenslotte in onbruik is geraakt op een wijze, waarover de inlichtingen nog niet volledig en onpartijdig tot ons gekomen zijn,

dat de Deen Hoyte teleurgesteld te Batavia teruggekeerd, daar aan de „Javabode" een interview heeft verleend, dat zich over verschillende leden der expeditie niet gunstig uitliet,

dat het bekend was, dat door de voormelde en andere omstandigheden en verhoudingen tusschen de leden der expeditie een geest heerscht, die een smet voor deze onderneming zal blijven, ongeacht de resultaten waartoe zij moge leiden.

Als de heer van Nouhuys dit alles terzijde zet om den lezer over deze kwestie alleen een verklaring van Hoyte aan Dr. Docters v. L. voor te leggen, waarvan hij zelf schrijft, dat hij haar voor rekening van den heer Hoyte moet laten, dan verloof ik mij aan het objectief oordeel van dien lezer over te laten:

of de heer van Nouhuys het recht heeft mij voor te houden wat als het peil te beschouwen is waarop het Kol. Wkbl. behoort te worden gehouden,

of de heer van Nouhuys het recht heeft, met dergelijk gekibbel, als wetenschappelijk betweter tegen mij op te treden?

De schr. van de rubriek „Uit den verren vreemde."

SLOTWOORD DER REDACTIE.

Vermoedend dat door eene verdere gedachtenwisseling tusschen den heer Van Nouhuys en den redacteur der rubriek „Uit den verren Vreemde" het eigenlijke onderwerp waarover de discussie door eerstgenoemden heer werd geopend meer en meer op den achtergrond zal geraken, meent de Redactie thans de debatten te mogen sluiten.

Düsseldorf—Bandoeng.

Aan de Redactie van het Koloniaal Weekblad te 's-Gravenhage.

Geachte Redactie!

Van bevriende zijde is mijn aandacht gevestigd op het artikel Düsseldorf—Bandoeng van H. F. Tillema in No. 41 van het Koloniaal Weekblad en wel in het bijzonder op de inleiding van den schrijver tot zijn eigenlijk onderwerp.

Ofschoon ik mij zeer goed kan verplaatsen in zijn gedachtengang, dien ik op grond van eigen ervaring niet geheel onjuist kan noemen, meen ik toch hetgeen hij in de eerste alinea voorop stelt, te moeten tegenspreken, mede voor de eer der Utrechtsche studenten in de geneeskunde. Aan de excursie naar de „Gesolei", die van 7 tot 10 October plaats had, hebben deelgenomen 97 aanstaande artsen, 17 studenten in de tandheelkunde en 14 studenten der veterinaire faculteit onder leiding van vier hoogleeraren, één lector en zeven assistenten. Mede door de welwillende hulp van het Bestuur der Groote Tentoonstelling, die de beste deskundigen ter beschikking had gesteld bij het bezoek aan bepaalde afdeelingen, kan ik den Heer Tillema verzekeren, dat noch de belangstelling der Utrechtsche studenten voor het wetenschappelijk deel der tentoonstelling noch hun uithoudingsvermogen iets te wenschen overlieten.

IN DECEMBER DEZES JAARS ZAL VERSCHIJNEN

ART, RELIGION AND CLOTHES

a Collection of Essays by

HERBERT ANTCLIFFE

CONTENTS

Dit boek, gedrukt op goed papier en keurig gebonden zal slechts bij inteekening uitgegeven worden.

Men gelieve zoo spoedig mogelijk inschrijvingen te zenden aan de Administratie van het „Koloniaal Weekblad", Nobelstraat 20, Den Haag.

*De prijs zal zijn f 4.50. S

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

U dankende voor de mij verleende gastvrijheid in Uw blad,

Uw dienstw.,
Dr. J. M. BAART DE LA FAILLE,
Hoogleeraar aan de Rijks-Universiteit te Utrecht.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Nijmegen.

OPENING VAN HET SEIZOEN

op *Zaterdag 23 October*, 's namiddags 3 uur precies, in het Olympia-theater, L. Burchtstraat.

Programma:

1. *Openingswoord* door den Heer *F. H. A. van der Brugh*, Secretaris van het Hoofdbestuur te 's-Gravenhage.
2. *Lezing* van den Heer *F. M. Gescher*, Secretaris der afdeeling, over: *„Nederland en het Indisch Reveil."* Pauze, waarin enkele tentoongestelde doeken bezichtigd kunnen worden.
3. *Film: „Dwars door Sumatra."*

Leden en begunstigers hebben vrijen toegang, elk met één invité, waarvoor plaatsbewijzen zijn toegezonden. (Balcon rechts en 1e Rang rechts).

Voor belangstellenden gelden matinéeprijzen: f 1.—, f 0.75, f 0.50 en f 0.30.

Het Bestuur hoopt allen aanwezig te zien. Maak van Uw recht van introductie gebruik om nieuwe leden te werven.

Het Bestuur.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Zaterdag 30 dezer* in het gebouw Heulstraat 17, des nam. ten 2 ure.

Punten van behandeling.

1. Opening.
2. Notulen (zie K. W. 17 Juni '26, No. 24).
3. Koloniaal Weekblad.
4. Propaganda.
5. Algemeene besprekingen. *)

De Secretaris,
VAN DER BRUGH.

*) Bij verhindering van het H. B.-lid wordt een plaatsvervangend-lid uit het Afd. Best. verwacht.

Met verwijzing naar een vorig, desbetreffend bericht zij medegedeeld, dat de heer M. van Lokhorst, Riouwstraat 136, den Haag, lid van Oost en West, zich beschikbaar stelt voor het houden van lezingen, met of zonder lichtbeelden.

De heer v. L., die belangeloos zijne medewerking verleende op de weldadigheidsvoorstelling van 9 dezer, ten bate van de Padang-ramp, heeft een belangwekkend repertoire (ook van vreemde landen en koloniën) waarvan zeer gunstige persrecenties.

Men vrage prospectus en voorwaarden (voor Afdeelingen reductie).

Van de Redactie.

PLAATWERK „NEDERLANDSCH-INDIË."

Het in het vorig Nr. van het K. W. besproken plaatwerk „Nederlandsch-Indië" is ook verkrijgbaar bij de firma W. P. van Stockum, Buitenhof te 's-Gravenhage en bij den hr. J. F. A. van Vlaanderen, van Blankenburgstraat 13c, eveneens te 's Hage.

16e NEDERLANDSCHE JAARBEURS.

Op verzoek van het Secretariaat zij medegedeeld, dat de 16e Nederlandsche Jaarbeurs gehouden zal worden te Utrecht van 15 tot en met 24 Maart 1927.

LEZINGEN OVER CHINA.

In Nov. en Dec. zullen voor de Volksuniversiteiten te Amsterdam, Den Haag en Rotterdam een vijftal lezingen over China worden gehouden, uitgaande van de redactie van het driemaandelijksche tijdschrift China. Nadere inlichtingen verstrekt een programma, het-

welk verkrijgbaar is bij de redactie-administ genoemd tijdschrift: Leidschestraat 82—84, A

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS:

Mevr. J. Monster, geb. Braam, Controleur 1e kl. P.T.T.-dienst; p/a. H. Bontekoe, Garmerwol terdiep.
J. F. van der Spek, Politie-opziener in het ment Oostkunst van Sumatra; Rembrand 's-Gravenhage.
W. van Os, Leeraar bij de H.B.S. te Soerabaja weg 8, Bergen (N.-H.).
Mr. J. A. Bartelds, Lid van den Raad van Medan; Laan van Meerdervoort 269, 's-Gra
A. J. P. Moereels, Leeraar bij de H.B.S. te Fultonstraat 185, 's-Gravenhage.
B. L. M. C. Perquin, Refferendaris 1e kl. bij d Tr.; Emmastraat 50, Arnhem.
J. B. Mullié, Gouvernementsarts 1e kl. bij de der Volksgezondheid; Haarlemmerweg 9, L
N. M. Voerman, Onderwijzer 1e kl. bij het Pretoriusplein 21 III, Amsterdam.
R. Edwards van Muijen, Ambtenaar 2e kl. bij d der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen; 250c, Blaricum.
F. Avontuur, Technisch ambtenaar 2e kl. bij de dienst; Stadhouderskade 91, Amsterdam.
Mevr. J. E. Avontuur geb. Maitimo, tijd. wnd. bij het Hoofdkantoor van den Dienst der zondheid; Stadhouderskade 91, Amsterdam.
K. J. Kuipers, tijd. wnd. Hoofdcontroleur 1e kl. dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnze brugsteeg 30, Rijswijk.
F. H. G. J. van Leeuwen, Assistent-Resident joewangi; Archimedesstraat 58, 's-Gravenha
I. H. van der Kloor, 1e Commies bij de S.S. Groot Hertoginnelaan 92, Den Haag.
R. de Gooyer, Ondercommissaris van politie sidentie Pasoeroean; Bussummerstraat 11a,
J. Vegter, Administrateur 1e kl. bij de Gouver Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting te S Nicolaas Beetsstraat 12, Utrecht.
L. G. J. van Gils, Boekhouder 1e kl. bij den di Zoutregie; p/a. Hotel Rijnland, Steenstraat
C. A. Tromp, Pakhuismeester 2e kl. bij den di Zoutregie; p/a. A. J. W. Beyer, Berg en Da 356, Nijmegen.
G. J. Schuurmans, Politie-opziener in de res. Heerensingel 55rood, Haarlem.
J. Beverwijk, Politie-opziener in de res. Bloemgracht 83, Amsterdam.
P. E. Moolenburgh, Resident van Bali en Lom Hotel Central, Baarn.
J. J. H. Truijen, Leeraar bij de Koning Willem II te Weltevreden; Straalscheweg 36, Venlo.
G. B. Koenders, tijd. wnd. Boekhouder bij de van het Gevangeniswezen; p/a. G. J. Koend speet.
T. Blijdorp, Directeur der Kweekschool voor sche onderwijzers te Jogjakarta; Ermelo.
Ir. F. O, Wegener Sleeswijk, Ingenieur 1e kl. pers. titel van hoofdingenieur bij de S.S. p/a. Villa Marina, Menton.
G. O. V. Mallien, Assistent-Resident ter beschik den Gouverneur van West-Java; Drebbel 's-Gravenhage.
J. W. Trich, Hoofdcommies bij de S.S. en Tr.; straat 495, 's-Gravenhage.
J. P. A. van Hulst, Politie-opziener 1e kl. bij politie; Leeuwendaallaan 109, Rijswijk (Z.
E. H. Simon, Alg. ontvanger der 2e kl. bij 's La te Koetaradja; van Galenstraat 8, 's-Graven
J. H. Westrik, Politie-opziener in de res. Spijkerstraat 160, Arnhem.
C. B. Cramer, Alg. ontvanger 2e kl. bij 's Lan Buitenzorg; Halleystraat 7a, Den Haag.
A. F. Lapré, Stationscommies 1e kl. bij de S Obrechtstraat 357, 's-Gravenhage.
Th. J. Ouburg, Burgerlijk Ambtenaar, onder Reproductie bij de Topografische Inrichting Topografischen dienst te Weltevreden; schopstraat 28, Deventer.
J. M. Jordaan, Resident van Soerabaja; p/a. la Promenade, 's-Gravenhage.
J. H. Benjamins, Adm. Ambtenaar bij de Gene saurie van het Departement van Financiën; tel „Nationaal", Gr. Hertoginnelaan 250,
J. A. P. Hille Ris Lambers, Officier van 2e klasse; Jorwerd.

Mutatiestaat van 13 tot 20 October.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
...gogisch Adviesbureau voor Indische Ouders, „Pa... te Oosterbeek. f 5.—	Eigen aanmelding.
...n Dorth, Velp, Havelaarstraat 1. f 5.—	Secretaris Afd. Arnhem.
...H. A. S. Vrancken, Wethouder van Onderwijs, Nij...gen, van Slichtenhorststraat 8. f 5.—	Voorzitter Afd. Nijmegen.
...E. J. Th. F. van Hoorn, 1ste Ambtenaar ter Se...arie te Wamel, p/a. Nijmegen, A. Noorduijnstraat f 5.—	Secretaris Afd. Nijmegen.
...Baron van Ittersum, Directeur van de Geldersche ...diet Vereeniging te Amersfoort, St. Anfridusstraat f 5.—	Eigen aanmelding.
...kman, Indoloog, Leiden, Groenhovenstraat 15. f 5.—	den heer P. van Hoeve te Leiden.
...t, Indoloog, Leiden, Zoeterwoudsche Singel 45. f 5.—	den heer P. van Hoeve te Leiden.
...eyn, Litt. Jur. Cand., Leiden, Jan van Goijen...e 10. f 5.—	den heer P. van Hoeve te Leiden.
...ecksen, Rotterdam, Schiedamsche Singel 94a. f 5.—	den heer H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt te Den Haag.
...P. Droogleever Fortuijn, Lid van de 2de Kamer der St.-Gen., Scheveningen, Stevinstraat 80. f 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
...Th. Lussanet de la Sablonière, oud-President van ...Raad van Justitie te Padang, Den Haag, Bezui...houtscheweg 327. f 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
...van Bemmel, Gep. O.-I. Ambtenaar, Den Haag, ...denhoutscheweg 249. f 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
...G. Havik, oud-Hoofd Analyse Laboratorium te ...nzorg, Den Haag, Sleedoornstraat 25. f 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
...A. H. Scheurer, oud-Kapitein N.-I. L., Den Haag, ...n 85a. f 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
...ondius van Herwerden, Ass.-Resident m.v., Den ..., Stadhouderslaan 20. f 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
...beek, Den Haag, Postbus 141. f 5.—	Eigen aanmelding.
...ijh, Den Haag, Laan v. Meerdervoort 665. f 5.—	Eigen aanmelding.
...n, oud-Hoofdinspecteur, Chef P. en T. in N.-I., ...eningen, Helmstraat 2B. f 5.—	Secretaris Dagelijksch Bestuur.
...n Zutphen Jr., Administrateur ondern. „Pasir ...an" te Tjibadak (Preanger). f 6.—	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in Oost-Indië.

Afschrijven:

...ikendam, oud-Dirigeerend Officier van Gezond... N.-I. L., Den Haag, Stadhoudersplein 95 (over...l).

Fr. Piekema, Majoor der Kon. Maréchaussée te Groningen.

Adresveranderingen:

...Doorn, Administrateur s.f. „Goedo", van: Djom... naar: Amsterdam, Willemsparkweg 148, p/a. ...n Doorn. f 6.—

...West, Administrateur s.f. „Djatibarang" van ... naar: Amsterdam, Heerengracht 477, p/a. ...chappij tot Exploitatie s.f. Djatibarang. f 12.—

...oolenburgh, Resident van Bali, van Boeleleng ...Baarn, Hotel Central. f 5.—. (afd. Utrecht).

...Kroon, oud-Resident, Breda, van: Baronielaan ...naar: Zandberglaan 7. f 12.—.

...ters, Oud-Hoofdingenieur, van: Voorthuizen ...Den Haag, Vos in Tuinstraat 2. f 5.—. (tijdelijk ...).

...Bartels, Lid Raad van Indië, Den Haag, van: ...Hertoginnelaan 188 naar: Laan van Meerder... 269.

...sch, Bouwkundige S. S., Den Haag, van: Van ...straat 184 naar: Van Beverningkstraat 247.

...mon, Algemeen Ontvanger, van Kota-Radja ...Den Haag, van Galenstraat 8. f 5.—.

...allien, Ass.-Resident, van: Weltevreden naar: ...ag, Drebbelstraat 38. f 5.—.

...Ackermann, O.-I. Ambtenaar m.v. van: Ban... naar: Den Haag, Weimarstraat 23. f 5.—.

...W. Keuchenius, onderwijzeres, van: Menado ...wijk (Z.-H.), Koninginnelaan 36. f 5.—.

...der Mooren, Kapitein Inf., van: Pajeti (Timor) ...het 2de Garnizoens-Bataljon van Sumatra's ...kust.

...Berkholst, Gep. Ass.-Resident, van: Malang naar: ...ang.

...Hoomker, thans Administrateur van een suiker...k te Djokdja.

...G. van Boldrik, 1ste luitenant Artillerie, thans ...doeng.

G. Bousquet, Gep. Architect B. O. W., thans te Weltevreden.

Mr. W. de Bruin Kops, thans Agent der Kon. Paketvaart Mij. te Singapore.

J. F. van Duuren, Controleur B.B., thans te Pati.

F. W. Has, oud-Kapitein Mil. Adm., thans te Buitenzorg, Panaragan-Gestichtsweg 6.

W. H. Heil, van: Soerabaja naar: Padang.

J. E. H. Heins, Commies Residentiekantoor van: Rembang naar: Tasikmalaja.

W. A. Heijer, van: Bandoeng naar: Probolinggo.

J. H. A. Jacometti, Kapitein Inf., thans te Djambi.

L. A. Jordaan, Controleur P. T. T., thans te Tandjong-Pandan.

B. H. J. van Kerkhoff, Gep. Civiel Gezaghebber B. B., thans te Soerabaja, Winojo V. No. 34.

Mr. N. Koers, Advocaat en Procureur, van: Medan naar: Palembang.

R. W. Kofman, Controleur B. B., thans te Moearalaboeh.

F. B. Kroese, thans Directeur der Geweermakersschool te Meester-Cornelis.

G. W. A. Lucardie, commies P. T. T. thans te Buitenzorg.

Mr. N. de Man, Ambtenaar B. B., thans te Tjilatjap.

A. N. H. van Nes, thans Administrateur van een suikerfabriek te Sidhoardjo.

C. W. Pantekoek, Majoor Mil. Adm., thans te Bandoeng.

Mevrouw Martha Soesman, van: Soember Waras, Lawang, naar: Malang, Julianastraat 30.

Soetjipto, Indisch Veearts, thans te Solo.

E. F. G. Townsend, Controleur B.B., thans te Tegal.

A. Verheul Jr., fung. Controleur B.B., thans te Lho' Seumawé.

C. H. M. van Wieringen, 1ste Luit. Inf., thans te Batoe-Djadjar.

N. A. van Wijk, Controleur B.B., thans te Ternate.

Vereeniging „OOST en WEST"
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kun

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of W of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk g personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, He 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om in zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Neder toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. A te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJE

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetsel 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstb willen veranderen, wenden zich tot den Directeur. den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgele verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van d J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmid 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië ga

---

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en d MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZE
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werk Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzie
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijk Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oo
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordig Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk

NUMMER 43 DONDERDAG 28 OCTOBER 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

CONTRIBUTIE ad f 5.- 's jaars minimum, voor het lidmaatschap dezer vereeni- loopt voor hen die zich in het tijdvak van 1 October n met ultimo December opgeven tot en met ultimo ber 1927. Zij ontvangen het „Kol. Weekblad" dus gedurende het laatste kwartaal van dit jaar.

Indische Weldadigheidsdag te Deventer.

het tweeledig doel: belangstelling voor Indië ken, en gelden te verzamelen tot leniging den nood op Sumatra's Westkust, wordt te ter een groot Indisch feest voorbereid, dat op dag 6 November e.k. in den Schouwburg ge- n zal worden.

Schouwburgzaal zal voor dit doel in een In- milieu herschapen worden; in een Indische rij zal men Indisch gastvrij ontvangen (mits Indisch-royaal aan het goede doel nd); een Indisch restaurant geeft gelegen- goreng, bami en verdere gehemelte- ende schotels te leeren kennen; in een Indi- toko zal men zijn inkoopen kunnen doen; men zich beter te kunnen inrichten op een che vendutie, dan zal ook daartoe gelegenheid geboden.

rwijl 's middags een kinderfeest wordt gehou- met allerlei attracties voor de jeugd, zal des op het tooneel Siti Sundari als serimpi en dere dansen optreden, afgewisseld door ta- vivants en krontjong-muziek.

odig te zeggen, dat de avond zal eindigen bal; zij, voor wie het uur van sluiten te komt, kunnen op den Zondagmiddag de inhalen op den the-dansant, welke het slot stelijkheden vormt.

batig saldo wordt afgedragen aan het Pa- mp-Comité te Deventer.

ekers van buiten Deventer zullen zeer wel- zijn.

In Memoriam M. Joustra.

† 20 October 1926.

Joustra overleden .... Deze droeve mare zal door allen, die hem kennen, en in nog ruimer kring door allen, die in kennis van land en volk in onze Oost belangstellen, met groote deelneming zijn vernomen.

Onverwacht kwam het bericht niet, wij wisten, dat hij reeds geruimen tijd lijdende was en dat zijn lichaamskrachten gestadig afnamen. Den 20en October legde deze beminnelijke, zachtmoedige en eenvoudige mensch voor goed het hoofd neder en den 23en vond zijn stoffelijk overschot een laatste rustplaats op het kerkhof te Sneek.

Een enkel woord te zijner gedachtenis moge hier een plaats vinden.

Na de lessen aan het Zendelinghuis te Rotterdam gevolgd te hebben, vertrok Joustra in 1894 — drie en twintig jaar oud — als zendeling naar Indië. Hoewel voor Java opgeleid en uitgezonden, werd hem, toen hij daar voet aan wal zette, Boeloeh Awar in de Karo-Bataklanden als standplaats aangewezen, ter vervanging van den juist aldaar overleden zendeling Wijngaarden.

Gedurende het tiental jaren, dat hij onder de Karo's werkzaam was, was hij, naast zijn eigenlijke herderlijke plichten, volop in de gelegenheid om uitgebreide kennis op te doen van taal en volk, waaraan hij zijn beste krachten had verpand. Hij deed hiervan blijken in een lange reeks van verhandelingen, die vooral tusschen de jaren 1901—1904 verschenen en waarvan we er eenige zullen noemen:

In de Mededeelingen v. h. Ned. Zendel. Gen.:

1. Iets over de Bataksche litteratuur (dl. 45, 46, 47).
2. Het leven, de zeden en gewoonten der Bataks (dl. 46) (een lezing gehouden op uitnoodiging van de afdeeling Medan van den Ind. Bond).
3. Het *Persilihi 'mbelin* (dl. 46) (over het vervangen van zieken door wisselbeelden om aldus de ziektegeesten te misleiden).

In de Bijdragen v. h. Kon. Instituut:

4. Karo'sche taalstudiën (Rks. 7, II).

In het Tijdschr. v. h. Bat. Gen.:

5. Mededeelingen omtrent het *Pek Oewaloeh*, of het doodenfeest der *merga Simbiring* (dl. 45).
6. Over schrift en uitspraak van het Karo-Bataksch (dl. 44).

In de Verhandelingen v. h. Bat. Gen.:

7. Karo-Bataksche vertellingen.

Behalve uit deze publicatiën blijkt zijn vruchtbare werkzaamheid dier dagen nog uit verschillende bewerkingen voor kerk en school in de landstaal en vooral uit de voorbereiding van het Karo-Bataksche woordenboek, dat in 1907 door het Departement van Koloniën zou worden uitgegeven.

In 1905 keerde Joustra naar het vaderland terug, waar zijn levensloop door allerlei omstandigheden spoedig een andere richting zou nemen.

In Februari 1906 had zich namelijk hier te lande — op initiatief van Dr. C. W. Janssen — een commissie gevormd tot het in leven roepen van een Instituut, dat zich ten doel zou hebben te stellen, het verzamelen van zoo volledig mogelijke gegevens omtrent de Batak's en hun land en die gegevens dienstbaar te maken aan het welzijn en de ontwikkeling dier bevolking. De leidende gedachte daarbij was, dat wegens de groote uitgestrektheid van onzen Indischen Archipel alleen dan van pogingen ten bate van land en volk heil zou zijn te verwachten, als die pogingen zich concentreerden op een speciaal onderdeel van het algemeene arbeidsveld. Zoo werd dan op 30 September 1908 te Leiden opgericht het „Bataksch-Instituut" bereiking van het doel was een vaste werk chivaris) aan het Instituut noodig. Dat de op Joustra viel, was niet toevallig. Dr. J had zijn groote werkkracht en uitgebreide selijke kennis reeds opgemerkt, toen hij in 19 bezoek bracht aan de Karo-hoogvlakte.

Een volledige opgave der geschriften, die Joustra danken als archivaris van het Ba Instituut zou een indruk kunnen geven stoere werkkracht, die hij in die nieuwe ontplooide, maar zij zou vallen buiten het van dit korte levensbericht. We zullen o hierbij tot de hoofdzaken bepalen.

Als vóórarbeid verscheen in 1907 zijn „L tuuroverzicht der Bataklanden". Het daa gende jaar keerde hij voor korten tijd d terug om nadere onderzoekingen in te nieuwe betrekkingen aan te knoopen en z deren arbeid nader voor te bereiden.

Daarna was het naaste werkplan de sam ling van een schetsbeschrijving (gazetteer) Bataklanden, die op vlotte wijze zou he oriënteeren hetgeen wèl en hetgeen niet was over dit gebied. Zóó kwam in 1910 de spiegel" tot stand, een samenvattend werk wel Joustra's hoofdarbeid mogen noemen e mede hij velen een grooten dienst bewees. D boek reeds verscheidene jaren was uitv hield de schrijver zich sedert 1924 met de ning ervan bezig. Hoewel hij de verschijn den 2den druk niet meer heeft mogen heeft hij dien toch nog ten einde toe p kunnen maken, zoodat die eerstdaags het l zien. Deze her-editie is zijn zwanezang ge

In 1913 maakte hij andermaal een reis Bataklanden, met een daaraan verbonden aan de Padangsche Bovenlanden, aan wel we het in 1915 zoo keurig uitgegeven boek ken „Van Medan naar Padang en terug".

Reeds bij de tot standkoming van h instituut lag het in de bedoeling van Dr. en van hen, die hij voor zijn plannen wist nen, om ook in andere deelen van onze lijksoortige Instituten in het leven te roep kreeg men, om ons alleen tot Sumatra te in de laatste 12 jaren nog een Atjèh-, een van Sumatra- en een Minangkabau-Institu gezamenlijk arbeidsveld dezer vijf lichan strijkt thans dus het geheele eiland, dat ni dan vijf millioen inwoners telt, maar op w pervlakte, dat van ons eigen land ruim kan worden uitgelegd.

Toen den 14en November 1917 het noemde dier Instituten te Amsterdam wer richt, werd Joustra aangezocht en bereid den, om ook als archivaris daarvan toe te In deze nieuwe functie verscheen in 1921 hand: „Minangkabau, overzicht van la schiedenis en volk", dat drie jaren later volgd werd door een overzicht der „Litera treffende Minangkabau". Dat het eerstge werkje in zijn beknoptheid en overzichte goede hoedanigheden bezit, bewijst wel d jaar na zijn verschijning een tweede bijg druk noodzakelijk bleek. Toch staat dit naar onze bescheiden meening bij Joustra's graphie der Bataklanden ten achter. Hoe ook anders? Hier was de schrijver geheel de connaissance, kon hij voortwerken op vigen onderbouw van eigen waarneming, ervaring, in het land der Maleiers was hij deels vreemdeling en moest hij dus uitsluit ren op het kompas van anderen.

Geeft 't bovenstaande reeds eenig denkb Joustra's rusteloozen arbeid, velen heeft aan zich verplicht door de Maleische lesse hij de laatste tien jaren gaf aan den „I schen leergang" van het Koloniaal Insti bate van hen, die eenige kennis wensch doen omtrent Ned.-Indië, met het oog op komstige werkkring daar te lande.

Düsseldorf—Bandoeng

door

H. F. TILLEMA.

(Vervolg).

De loterij die insloeg.

Typisch praktisch is de manier, waarop men de onontbeerlijke loterij heeft ingericht. Van verkoopers en verkoopsters, waarvan vele op het terrein aanwezig zijn, koopt men voor *f* 0.60 een lot. Men ontvangt het in een gesloten, blanco enveloppe. Hierin bevindt zich het lot, met een drietal crampons zóó aan vóór- en achterzijde der enveloppe vastgeklemd, dat het onmogelijk is het er uit te verwijderen, zonder het omhulsel te beschadigen. Men maakt de enveloppe open en merkt onmiddellijk of men iets gewonnen heeft of niet. Staat er „niets" op, dan is er geen prijs op gevallen, staat er een getal op, dan heeft men een prijs. Is die niet te hoog, dan ontvangt men van de(n) colporteur (trice) onmiddellijk het geld. Is het bedrag zoo hoog, dat de verkooper dit niet bij zich heeft, dan kan men het bedrag dadelijk ontvangen bij de kas der Gesolei. Deze manier van loten sloeg in! Ze was zeer populair! Mij dacht, dit kon ook te Bandoeng worden gedaan.

De entrée bedroeg *f* 0.60. Hiervoor had men toegang tot alle gebouwen. 's Avonds betaalde men *f* 0.30, maar dan was de tentoonstelling gesloten. Men had hiervoor toegang tot de zeer goed ingerichte café's en restaurants en het gedeelte voor ontspanning bestemd. Tot 16 Augustus had men ± 5.000.000 bezoekers. Op Pinksteren werd ze bezocht door 150.000 personen. Dit stond te lezen in de tentoonstellingskrant, die op de Gesolei gedrukt werd. In het paviljoen waar het blad verscheen, zag ik een rotatiepers, die in staat is per uur 120.000 stuks van een blad van 8 bladz. te drukken! De pers heeft zeer grooten invloed. Ze draagt er in hooge mate toe bij om denkbeelden te verspreiden, 't zij door de redactiekolommen, 't zij door de advertentiepagina's. Op de Gesolei heeft men gevoeld en begrepen, dat de volksgezondheid in de pers een harer beste propagandisten bezit!

Van allerlei: bier, cholera en verpleegsters.

Het is een onmogelijkheid, weer te geven wat er te zien was! Ik doe dus enkele grepen. Veel was er te zien op het gebied van volksziekten, op dat van maatschappelijke voorzorg, van verzekeringswezen, enz. enz. Men zag ook, waar zich gapingen in de organisatie van het gezondheidswezen bevonden, daar moest worden ingegrepen en gehandeld. „De tentoonstelling werkt als een groot „menetekel" op allen, die trotsch op de behaalde resultaten, op het reeds volbrachte, den arbeid reeds zouden willen staken". Men ziet uit de aangehaalde woorden, afkomstig van een der voormannen, het hemelsbreed verschil tusschen de toestanden hier en in Indië en derhalve tusschen het *doel*, dat in beide landen moet worden nagestreefd!

Voor technici is het meest belangrijk de grootste groep der tentoonstelling: volkshuisvesting. Ik vermoed, dat deze groep te Bandoeng ook zal uitblinken, want op woninggebied is er door enkele personen, cultuurlichamen en maatschappijen al heel wat gedaan, al moet er nog zeer veel meer worden verricht!

In de afdeeling „watervoorziening", die mij bijzonder aantrok, zag ik een reliefplan van een uitgestrekt deel van Rijnland en Westfalen, met „Thalsperre" enz. enz., dat een kostelijk overzicht gaf van capteeren, zuiveren, vervoeren, verzamelen, verdeelen van water, meten en gebruiken in badkamer, keuken, huis en fabriek. Door eenige honderden verschillend gekleurde electrische lampjes, die de belangstellenden, door op een knop te drukken konden doen gloeien, kreeg men een zeer duidelijk overzicht van een en ander.

Er was ook een groote bierbrouwerij. Dit heeft nogal wrijving veroorzaakt, naar ik hoorde. De anti-alcoholisten waren er fel tegen! Op een bordje las ik, dat indertijd te Hamburg onder bierdrinkers heel weinig gevallen van cholera waren voorgekomen. Die opmerking is op zich zelf juist, want als men bier dronk, had men geen behoefte aan water... en dat water was besmet! Door goed water te drinken had men evenmin cholera gekregen! Op den niet kritisch aangelegden bezoeker werkte de mededeeling — als propaganda bedoeld natuurlijk — niet sanitair!

Zeer trok de aandacht een monument, waarin door een uurwerk werd aangegeven, dat er in Duitschland elke 24 seconden een kindje wordt geboren, dat in elke 72 een huwelijk wordt gesloten en dat er elke 42 een mensch heengaat. Door licht- en geluideffecten werd het komen en gaan nog duidelijker gemaakt. Dat een dergelijke manier van voorstellen duizendmaal meer tot de massa spreekt dan curven, cijfers, graphische voorstellingen is duidelijk!

Een pyramide uit 2000 poppen bestaande, verdeeld over de verschillende ouderdomsklassen, van zuigeling tot grijsaard, toont plastisch aan hoe de bevolking thans is opgebouwd. Met één opslag zag men welk een vreeselijke slachting de oorlog onder de mannelijke bevolking heeft aangericht en hoe verschrikkelijk remmend hij op het geboortecijfer heeft ingewerkt. Ik zal er niet meer van vertellen; alleen nog mededeelen, dat overduidelijk te zien was, hoe groot de beteekenis van de toewijding der verpleegster, der wijkverzorgster, der sociaaldenkende, voelende en handelende vrouw op het gebied der volksgezondheid is! Dit is een der sterkste indrukken, die ik van de Gesolei heb meegebracht.

Het restaurant.

Nadat we — ik was met een tweetal echtparen — op de tentoonstelling hadden rondgekeken, kwamen we op het te voren afgesproken vereenigingspunt samen. Op een dergelijke tentoonstelling is het 't best, dat ieder zijn eigen neigingen volgt en beziet, wat haar of hem interesseert. Gaat men samen, dan duurt het geen kwartier of men is elkaar kwijt en men vindt elkaar beslist niet weer terug! Een der echtgenooten — een vooruitziende geest — had daarom een punt voorgesteld, waar we ons samen zouden vereenigen op een bepaald uur. Zooals gezegd, 't bleek een uitstekende atoeran, want we waren elkaar dadelijk in het begin al kwijt! En zoo togen we naar het Rijnrestaurant. De keurig gedrukte en uitgevoerde prijscourant trok mijn aandacht. Er stond een voorrede in. Dit is in een „Speisekarte" een groote bijzonderheid, daarom vermeld ik ze. Ik las.... „waarom het Gesolei-restaurant buiten oranje was gekleurd, het buffet blauw met zilver, waarom de lampen zoo sprookjesachtig bont zijn, waarom de toren van het gebouw er 's avonds net uitziet als stond hij in vlammen".... Ja, dat was allemaal om de „verehrte Damen zu gefallen". En zooals de prijscourant was, was alles: keukeninrichtingen, die men door groote ruiten voor iedereen zichtbaar had gemaakt, bakkerijen, voorraadkamer, personeel, bediening: alles! 't Was „af". We moesten een keuze doen uit 187 soorten koele en warme dranken, taarten, gebak, wijnen, koude en warme spijzen, bowls, likeuren (Bols was er natuurlijk ook!) en weet ik wat meer. Ik merkte op, dat het heel wat anders was dan de roode rijst met warm water als sajoran, die ik op mijn reis door Nias in een ongelooflijk vieze pasanggrahan had moeten eten.

Koloniën en koloniale waren.

Zoo kregen wij een praatje over Indië. We kregen het over koffie, thee en over „koloniale waren". „Weet u wel", vroeg ik, „dat de Westersche maatschappij zonder de tropen onbestaanbaar is? dat er zonder „tropen geen Europa" zou

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

zijn?" Neen, daar had men nog nooit over gepikerd. „Stelt u zich de wereld eens voor zonder rubber", zei ik. „Dan zouden we geen telegraaf hebben, geen telefoon, geen auto's, geen fietsen, dan zou snelverkeer, snelle berichtgeving onmogelijk zijn en daarmee handel en verkeer". Weet u wel, vroeg ik, „dat onze voeding voor een goed deel afhankelijk is van de opbrengst der palmen, dat we ook groot gebrek aan zeep zouden hebben, als de tropen geen vet voortbrachten?" En terwijl we daar zoo over zaten te praten, keek een der heeren onder zijn bierglas. Ik zag hem met groote aandacht het opschrift lezen, dat op de, ieder bekende, onderleggers stond. Toen begon hij hardop te lezen:

Kakao, Tabak, Kaffee, Fette,
Baumwolle, Kautschuk, Oel, ich wette
Davon brauchst Du das Meiste täglich
Doch kommts vom Ausland, das ist kläglich:
Wenn Kolonien wir wieder hätten
Das könnt uns vor der Pleite retten!"

Mijn broer keek ook eens onder zijn glas en las: „Deutschland ohne Kolonien, ein Rumph ohne Glieder". We begonnen de zaak interessant te vinden, keken eens rond bij andere tafeltjes en vonden nog meer opschriften: „Deutsche vergeszt unsere Kolonien nicht". „Englands Kolonialbesitz ist hundertmal so grosz wie das Mutterland. (Dat van Holland 60 keer zei ik). Die Einwohnerzahl seiner Kolonien beträgt das neunfache der Bevölkerung Englands. (Holland 7 keer, merkte ik op). Und Deutschland?" Een ander luidde: „Ohne Kolonien keine Sicherheit im Bezug von Rohstoffen. — Ohne Rohstoffen keine Industrie. Ohne Industrie kein au[illegible]hender Wohlstand. Darum Deutsche, müssen wier Kolonien haben". — „Auslanddeutsche, willkommen am freien deutschen Rhein —
Für deutsche Wirtschaft und Export.
Schafft der Auslanddeutsche am ernsten Ort."

Zoo uitte zich in een restaurant de Duitsche volksgeest! Laat het den Indonesiër gezegd zijn, dat hij het onmisbare rad vormt in het samengestelde mechanisme der huidige maatschappij, dat deze hem *noodig* heeft! Moge die wetenschap zijn geest sterken, zijn gevoel van zelfbewustzijn verhoogen.

(Slot volgt).

Een afscheid.

Onze hooggeachte Voorzitster, Mevrouw Douair. W. C. Clifford Kocq van Breugel—Roelofs, is wegens gezondheidsredenen afgetreden en dit beteekent voor onze vereeniging een zeer groot verlies, dat lang gevoeld zal worden.

Met een zeldzame toewijding ijverde zij steeds voor de belangen van Oost en West. Indië, haar geboorteland, dat zij op jeugdigen leeftijd verliet, lag haar nauw aan het hart en zij trachtte door O. en W. haar warme genegenheid voor dat land en zijn bewoners in breeden kring op te wekken.

Geen inspanning was haar te groot om dat doel te bereiken en zoo haar financieele steun hiervoor noodig was, gaf ze dien op haar gulle manier. Het wachtwoord van Oost en West, n.l. grootere en meer practische belangstelling van Nederlanders voor de Indiën en als gevolg daarvan hoogere geestelijke ontwikkeling en verheffing stond met gulden letteren in haar blazoen.

De door haar geleide vergaderingen ademden een geest van gezelligheid en lieten een aangenamen indruk achter.

De sprekers, die hier kwamen om een voordracht te houden, vonden in haar woning een hartelijke ontvangst.

Na het oprichten der Vereeniging „Oost en West" op 3 Mei 1899 door wijlen Kolonel van Zuylen, komt Breda de eer toe de eerste afdeeling te zijn; opgericht 1 November 1900 op initiatief van

wijlen Mevrouw van der Linden van Snelre[illegible] en Mej. van Berkum. Het eerste bestuur w[illegible] volgt: de heer Everts, voorzitter, de heer Bal, [illegible] taris en Jhr. Clifford Kocq van Breugel, pen[illegible] meester.

Den 7 Maart 1911 werd Mevr. Clifford tot [illegible] dente gekozen, zoodat zij deze functie ruim 1[illegible] heeft vervuld.

Zij gevoelde zich als moeder van deze [illegible]

De afgetreden Voorzitster der Afdeeling Breda
Douairière Jhr. Clifford Kocq van Breugel—Roelof[illegible]

dochter der Vereen. O. en W. en het werd [illegible] zamerhand haar troetelkind, waarvan zij d[illegible] zorging noode uit haar handen gaf.

Het was in de laatste jaren een grievende [illegible] stelling voor haar, dat het ledental gaande[illegible] nam. Op hare kosten verspreidde zij onder d[illegible] verschillende illustraties om de aftakeling [illegible] gaan. Hoe zij ijverde voor den bloei der [illegible] bleek in de jaren 1919 en 1920, toen zij niet [illegible] te Breda, maar ook te Tilburg, den Bosch, [illegible] op Zoom en Vlissingen filmavonden en m[illegible] organiseerde van Indische films, die veel bij[illegible] den en waardoor vele nieuwe leden ge[illegible] werden.

Wij brengen daarom onze scheidende [illegible] dente gaarne een eeresaluut en wenschen d[illegible] belangstelling in het lot van de vereenig[illegible] moge verflauwen, alsook dat het haar geg[illegible] door betere tijdsomstandigheden een kra[illegible] opbloei onzer afdeeling in het bijzonder en [illegible] geheele vereeniging Oost en West, te mo[illegible] leven.

De afd. Breda heeft hare erkentelijkhe[illegible] beter weten te uiten dan hare nu afgetrede[illegible] dente tot eere-lid der vereeniging te beno[illegible]

Het Bestuur der Afd. Bre[illegible]
van de Vereeniging „Oost en [illegible]

Het Hoofdbestuur sluit zich ten volle aa[illegible] waardeerende woorden hierboven aan de af[illegible] presidente van Breda, Mevrouw Clifford, [illegible]

Noode legt zij hare functiën neder, w[illegible] lief waren en aan welke zij zich gegeven h[illegible] een toewijding, boven onzen lof. Met gro[illegible] voldoening zal zij steeds kunnen terugzien [illegible]

...k in het belang der Vereeniging O. en W., wel H.B., evenmin als het Bestuur harer afdeeling haar zal vergeten. De rust, welke zij niet echt heeft, moge haar deel zijn, nog vele jaren.

...gelijk met haar treedt af een ander bestuurslid der afd. Breda, de heer L. Visser, de secretaris, die vele jaren met Mevr. Clifford heeft samengewerkt. Erkentelijk voor de goede diensten de afd. bewezen, biedt het H.B. ook hem bij het neerleggen zijn functie, de beste wenschen aan.

Van Week tot Week.

Dinsdag 19 tot Maandag 25 October.

...sche journalistiek Ter gelegenheid eener algemeene vergadering van den Nederlandschen Journalistenkring, gehouden te 's-Gravenhage op 16 en 17 Oct., is door de H.H. Jhr. J. Feith, hoofdredacteur van de „Indische Post" en A. J. Lievegoed, oud-hoofdredacteur van de „Locomotief", thans redacteur der „Nieuwe Rott. Ct.", een voordracht gehouden over Indische journalistiek. De „N. R. Ct." van 18 Oct., Avondbl. C., gaf een vrij uitvoerig overzicht dezer redevoeringen.

Verzet in Atjeh. Koeta Radja; 21 Oct. (Aneta) [1]. Sedert 1 Oct. meldden zich 12 kwaadwilligen aan. In Tapatoean legde een patrouille een verzetshoofd en een volgeling neer.

Aardbevingen ter Sumatra's Westkust. Batavia, 21 Oct. (Aneta). Te Pajakoemboeh werd een flinke aardschok gevoeld, welke echter geen schade aanrichtte.

Sergeant vermoord. Bandoeng, 21 Oct. (Aneta). Het Legerbestuur ontving een telegram uit Timor, waarin werd medegedeeld, dat de bevolking den sergeant-geweermaker E. Miersch vermoord heeft. Het grootste gedeelte van de daders is gevat. De drijfveer is onbekend.

Unificatie bij het onderwijs. Batavia, 22 Oct. (Aneta). Bij den Volksraad is ingediend een plan tot opleiding van leerkrachten voor het Westersch onderwijs. Het ontwerp hanhaaft de differentiatie in de opleiding voor Europeesch, Hollandsch-inlandsch en Hollandsch-Chineesch onderwijs, terwijl het de opleiding belangrijk verbetert. Het ontwerp lijkt van beslissende beteekenis voor de grondslagen van het onderwijs, daar met de unificatie-gedachte thans geheel gebroken is.

...che voordrachten te Rotterdam. In plaats van een volledige Indische Week zullen in deze en volgende maand drie lezingen worden gehouden in het gebouw der Nederlandsche Handelshoogeschool te Rotterdam.

Dinsdag 26 October dr. H. P. Berlage: De oude bouwkunst op Java, Bali en Sumatra (met lichtbeelden). Vrijdag 5 November de heer J. Sibinga Mulder, oud-directeur van het Dep. van Landb. in N. O. I.: Politieke stroomingen en onderwijs in Indië. Maandag 15 November de heer mr. H. A. Kindermann, oud-lid van den Raad van Indië: De Indische Staatsinrichting en het politieke leven.

...cht over de Palmolie-Industrie. Door den heer Ir. N. H. Blommendaal zal op Donderdag 4 November in de aula van het Koloniaal Instituut te Amsterdam een voordracht gehouden worden over ervaringen van de palmolie-industrie van Sumatra. Voor belangstellenden zijn kaarten verkrijgbaar aan het Algemeen Secretariaat. *(Ind. Merc.)*

...-majoor A. Hasskarl Medenbach. Bij Kon. besluit is aan generaal-majoor, inspecteur van den militairen geneeskundigen dienst van het Ned.-Indische leger A. Hasskarl Medenbach, op zijn verzoek, met ingang van 2 November, eervol ontslag verleend uit den militairen dienst, onder dankbetuiging.

B. Bos. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 60 jaar, overleden de heer B. Bos, directeur der Singkep-Tin-Maatschappij, te voren o.a. hoofdadministrateur dier Mij. en hoofd-vertegenwoordiger van de Pasoeroean- en Probolinggo-Stoomtram-Mijen.

[1] De tekst van de Aneta-telegrammen in dit Nummer is ontleend aan de „Nieuwe Rott. Crt.".

Generaal-majoor J. H. S. le Cocq d'Armandville. De inspecteur der infanterie bij het O.-I. leger, generaal-majoor J. H. S. le Cocq d'Armandville zal tot 2 December, de datum zijner pensionneering, optreden als waarnemend legercommandant.

De koeliemishandelingen op Poeloe Mandi. Met toepassing van het bepaalde in de Wervings-ordonnantie is thans verboden dat tot en met den dag, waarop het verbod weder zal worden ingetrokken, arbeiders op den voet der gemelde ordonnantie worden verscheept ten behoeve van de in de afdeeling Asahan gelegen landbouwonderneming Poeloe Mandi.

Het betreft hier de Japansche onderneming ter Oostkust, waar ernstige koelie-mishandelingen hebben plaatsgevonden. *(N. R. Ct.).*

Medan, 20 Oct. (Aneta). De raad van justitie alhier is de behandeling begonnen van de zaak tegen den Japanschen assistent, die optrad als administrateur van Poeloe-Mandi, wegens koeliemishandeling. De beklaagde maakte een netten, bedeesden indruk. Men meent, dat deze zaak een wraakneming van een mandoer is.

De Bestuurshervorming in de Buitengewesten uitgesteld. Batavia, 20 October. (Aneta). Het Bat. Nieuwsblad meldt, dat de doorvoering van de bestuurshervorming in de buitengewesten, met uitzondering van die op Sumatra, voor onbepaalden tijd is uitgesteld.

Volgens de Javabode zullen de gouvernementen Midden- en Oost-Java en de gewesten Soerakarta en Djokjakarta met ingang van 1 Juli 1928, de provinciën Oost-Java en wellicht Midden-Java met ingang van 1 Januari 1929 worden ingesteld. Het blad juicht dit uitstel toe, evenals het voornemen van jhr. De Graeff om Atjeh en West-Sumatra in het voorjaar te bezoeken.

Universitaire examens. Leiden. Doctoraal examen Indisch recht de heer J. E. Ysebaert, A. Verhoef, J. W. A. Boots. — Economisch candidaatsexamen Indologie de heer A. Jonkers. — Geprom. tot doctor in de letteren en wijsbegeerte de heer P. van Hulstijn, op proefschr.: Van Heutsz en de Buitengewesten.

Generaal-majoor G. W. Mazee. De generaal-majoor-titulair der infanterie van het O.-I. leger G. W. Mazee zal 20 December den dienst met pensioen verlaten. — Bij Kon. besluit is gen. generaal benoemd tot ridder in de orde van den Nederl. Leeuw.

W. A. Albrecht †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 90 jaar, overleden de heer W. A. Albrecht, gep. kapitein der infanterie van het O.-I. leger.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Tentoonstelling van Kunstnijverheid uit de Padangsche Bovenlanden van 27 Oct. tot 3 Nov. 1926.

Als dit blad onder de oogen der lezers komt, heeft de opening van bovengenoemde tentoonstelling in de zalen van hotel *De Witte Brug* te 's-Gravenhage reeds plaats gehad. De dagbladpers zal de openingswoorden van Z.Exc. den Minister van Koloniën hebben vermeld en ongetwijfeld, naast de smaakvolle aankleeding van het geheel, welke te danken is aan het talent van den binnenhuis-architect N. P. de Koo, de buitengewoon rijke kleinkunst der Menangkabauers hebben geroemd, alsook de voordracht met lichtbeelden door den heer *W. A. Uiterwijk.*

Wij kunnen niet nalaten met warmte tot een herhaald bezoek dezer tentoonstelling aan te sporen en in herinnering te brengen, dat op Donderdagavond 28 dezer, des avonds ten 8 ure, *Prof. T. J. Bezemer* uit Wageningen er een voordracht zal houden, eveneens met lichtbeelden, over: *Indonesische Kunstnijverheid*, inzonderheid die der Padangsche Bovenlanden; dat op Vrijdag 29 dezer des namiddags ten 3 uur mevrouw *L. Geertsema Beckering-Daumüller* er zal vertellen van de Indische weefkunst, aan de hand van haar keurverzameling van allerprachtigste doeken en dat dienzelfden dag des avonds om 8 uur er een Javaansche Kunstuitvoering zal zijn, in samenwerking met het Ned.-Indonesisch Verbond, bestaande uit een vertooning van wajang door *R. M. Soeripto* met uitleg daarvan door *Prof. D. van Hinloopen Labberton*, secretaris van den Raad van Beheer van Boeatan, gevolgd door Javaansche dansen van *Siti Soendari* en *R. M. Soekanto.*

Zaterdag 31 dezer zal er 's middags van 3—6 een *dancing* zijn met medewerking van den Jaszband.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

Maandag 1 November komt de Indische voordrachtskunstenaar Wilem Niestadt de bezoekers vergasten op eenige uitgezochte stukken van ernst en jolijt, terwijl *last not least* mevrouw *L. Dinger*, met haar mooie, warme stem een paar fijne Maleische liedjes van *Paul J. Seelig* zal zingen, begeleid door mevrouw *J. A. de Bruyn-Ten Brummelen.*

De tentoonstelling is iederen dag geopend van 10—12 uur v.m. en van 2—5 uur n.m. tegen een toegangsprijs van *f* 0.50, waaronder begrepen is een kop „Boeatan"-thee of -koffie.

De toegangsprijs des avonds bedraagt *f* 1.—, alleen voor Vrijdagavond *f* 2.—. Kaarten daarvoor zijn te verkrijgen in *Heulstraat 19* en hotel *De Witte Brug.*

Congres Java-Instituut.

Wij ontvingen het programma van het jongste congres door het *Java-Instituut* van 23—26 September l.l. te Soerabaja gehouden, gebonden in een smaakvol gekleurden omslag door *P. Ducro* geteekend en verlucht met mooie foto's der *wajang-wong* voorstellingen, welke bij schr. dezes lieflijke herinneringen oproepen aan het op dit gebied genotene gedurende het vorige congres met Kerstmis 1925. Ditmaal zal alles zeker niet minder belangwekkend geweest zijn. Al werkte de oud-Vorstenlandsche omgeving te Djocdja natuurlijk toen meer mede, Oost-Ja en Madoera hebben ook hun eigenaardige kunstvormen. Het tijdschrift *Djawa* heeft er een speciaal lijvig boekdeel aan gewijd, dat begint met de welkomstwoorden van *Ir. G. J. Dijkerman*, Burgemeester van Soerabaja en voorzitter van het comité van ontvangst van dit derde Congres van het Java-Instituut, als No. 1 op het program vermeld. Terecht merkte spreker op, „dat Java's Oosthoek, en daarvan in het bijzonder haar tegenwoordig centrum, Soerabaja, dit congres noodig had. De tijden, dat van daaruit de glorie der Javaansche cultuur uitstraalde van uit middelpunten als Kediri, Singosari, Blambangan en vooral Modjopait hebben plaats gemaakt voor andere, waarin datzelfde Oost-Java in vele opzichten is achter geraakt bij de Soenda- en de Vorstenlanden. Wel heet Oost-Java de cultuurstreek, de streek waar gewrocht en geproduceerd, waar hard gewerkt wordt, doch op het gebied van inheemsche kunst en kunstnijverheid bekleedt het bij lange na niet meer de plaats, welke het vroeger zoo eervol innam. Zoo is van de oude beroemde koperwerkers, van de beoefening der batikkunst, ja van die der Javaansche danskunst nog slechts een te gering gedeelte van de oude glorie overgebleven. En het ergste is, dat niet alleen het Europeesch publiek, neen, dat ook de inheemsche bevolking zelve voor een groot deel niet weet, hoe groot die glorie was en wat dus inderdaad reeds is verloren gegaan of nog dreigt verloren te gaan."

Doch spreker laat er dadelijk op volgen:

„Gelukkig zijn er, ook voor Oost-Java, teekenen, die op verandering ten goede wijzen." Hij prijst de oprichting van een Kunstnijverheid Museum en van een Kunstambachtsschool aan en wijst op het bloeiend zeevaart- en visschersbedrijf, het met liefde en kunstgevoel versieren van boeg en achtersteven der vaartuigen, als uitingen van levensblijheid, waardoor elk zich krachtig ontwikkelend volk zich karakteriseert, een toestand, waaronder de kunst het best opbloeit."

Den eersten morgen van het congres hield *Mr. J. Kunst* een voordracht over Hindoe-Javaansche Muziek, speciaal die van Oost-Java. Een serie lichtbeelden verschafte de noodige visueele toelichting op het gesproken woord. Daarna hield de heer *J. S. Brandts Buys* in het Openlucht-Theater van het Kunstkringgebouw in Soerabaja, een causerie met demonstratie van zang, spel en dans er inleiding in de muziek van Madoera.

Op Vrijdag 24 September hield, na het openingswoord van den voorzitter, *Prof. Dr. R. A. Hoesein Djajadiningrat*, de heer *Joh. Scholte* een voordracht over de *Gandroengs* van Banjoewangi. Deze zijn dochters van de *Oesingers*, een volksgroep, uitsluitend voorkomende in die streek en afstammende van de oorspronkelijke bevolking van het Hindoerijk *Blambangan*, dat in het laatst der 18e eeuw ten gronde ging. De tegenwoordige *Gandroengs* zijn. volgens spreker, maagddanseressen, die onder het zingen van erotische liedjes en begeleiding van een gemoderniseerd primitief orkestje als solo-danseres voor het publiek optreden en door haar snel rythme, haar hoofdtooisel en vliegende borstlap, haar waaiermanuaal, voetbeweeg en heupgewiegel herinneren aan de *Lègongs, Djogèds* en *Gandroengs* van Bali. Geen verstard stuk historie, niet gebonden aan tempelriten en hofetiquette, is zij een echte vollksdanseres, die haar oorspronkelijk zangrepertoire steeds uitbreidt en overal vroolijkheid, maar

ook weemoed in de harten zaait van wie haar b[e]pen."

Daarop volgde een voordracht van den heer *A*[...] *Azis: „Een kijkje in Madoera's verleden";*

Een van den heer *R. Sosradanoekoesoemo: „L*[...]*tuur en Kunst in Madoera";*

en van *Ir. H. Maclaine Pont: „Inleiding tot h*[...]*zoek aan het Emplacement en aan de bouwvalle*[n] *Madjapahit"* (met lichtbeelden).

Tot besluit werden de congressisten vergast, e[...] een bezichtiging van verlichte prauwentypen, en [...] na op Serimpidansen en een *Langendrya*-uitvoeri[ng] *dood van Ménak Djingga*, aangeboden door K. G. [...] A. Mangkoenagara VII.

Zaterdag 25 September had de opening plaat[s] de jaarmarkt.

Dr. W. F. Stutterheim hield een voordracht *„Oost-Javaansche Kunst en hare beteekenis voo*[r] *huidige Java."*

Op Zondag 26 September werd een excursie [...] nomen naar Bangkalan tot bijwoning van de [...] *Madoera-Karapan*, wedstrijden waaraan de kam[...] stieren van alle afdeelingen van het Gewest M[...] deelnamen. Ook hadden er zeil- en roeiwedst[...] plaats met prijsuitreiking.

's Avonds een *Wajang-Wong*-opvoering van de [...] *Djaladara* door de Javaansche Muziek- en Danss[...] *Krido Bekso Wiromo* van Jogjakarta, den lezer[s] het Koloniaal Weekblad welbekend. P. A. Soerja[...]grat hield er eene inleiding bij.

Tot besluit werd op Maandag 27 September e[en ex]cursie ondernomen naar *Madjapahit*, onder leidin[g] *Ir. H. Maclaine Pont*, die, zooals onze lezers weten, zeer belangwekkende ontgravingen doet. Ook [...] toen, onder leiding van Dr. F. D. K. Bosch, een b[...] gebracht aan het museum te Modjokerta, waa[r] voorstelling van een *wajang klitik* in de *pendop*[o] den Regent van Modjokerta gegeven werd.

Er is dus heel wat te leeren en te bewonderen [ge]weest, zoodat de bezoekers zeker meer dan vo[...] waren over dit congres.

Wij, die slechts uit de verte dit alles volgen ku[nnen] zullen niet nalaten ons te vermijden in het [...] *Djawa*-deel, met zijn interessante artikelen en [...] Zoo schrijft o.a. *J. E. Jasper* daarin over Ten[...] de Tenggereezen, *R. A. Kern* over *Tjindé* e[...] (twee fraaie weefselversieringen) in Gresik, de [...] *Dr. W. F. Stutterheim* en *Dr. Th. Pigeaud* over [...] *Javaansche oorkonde uit den bloeitijd van Madja*[pahit]. Verschillende inboorlingen vertellen over de Ge[...]denis en de *Adat* (oude gewoonten) van Madoe[ra].

Dit alles kan veel bijdragen tot het doen he[...] onzer belangstelling voor het Oostelijk deel van [...]

Moge die van bevruchtenden en blijvenden aard [...]

Persoverzicht uit de Indische Blad[en]

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De wisseling der Landvoogdij (vervolg).

Wij ontleenen aan *De Loc.* (13 t/m 15 Sept. [...] 25 en 42) o.m. de volgende persstemmen bij [...]stuurswisseling:

Het *„A. I. D. de Preangerbode":* Als men een c[...]sie uit de intreerede van den nieuwen Gouver[neur-]Generaal wil trekken, zou het dan deze niet [...] zijn: dat hij een vriend des volks te wezen, zi[...] hoogste ideaal stelt?

Er zal dus bij de Regeering geen „slappe hand" — maar het volk, ook voor zoover het vèr gaan[...] sterk oppositioneele eischen heeft, wéét nu, d[...] Regeering niet alleen maar een „straffende hand" [...] maar dat zij er naar streeft een „rechtvaardige [...] te zullen hebben.

„Het Indische Volk": De rede van den ni[...] Gouverneur-Generaal was het woord van een [...] en krachtig mensch. Wie zoo spreekt, meent h[et] en kan worden vertrouwd. Gister klonk, en h[...] een verkwikking, weer het oude, welaandoende [...] van een Van Limburg Stirum.

De *„Ind. Post":* De heer de Graeff is de meenin[g] gedaan, dat men door tevredenheid te brengen [...] de Inlandsche bevolking, het communisme kan [...]den. Een standpunt, dat men zelfs in Europa [...] prijs heeft moeten geven. Het blad eindigt met [...] toogen dat de nieuwe G.-G. een aanhanger is v[an] „ethischen koers *à outrance*" en dat velen „m[...] gevoel van angst" de daden zullen afwachten [...]

...and, die zich zonder eenige reserve schaart bij de politieke groep, die geprononceerd links staat.

De „Indische Courant" („Koersverandering"): In hem zal de Inlandsche beweging een hechten steun vinden, daar hij geheel los staat van elke politieke partij of enghartig groepsbelang, dat slechts egoïstische doeleinden nastreeft. De nationalistische idealen zullen door hem ten volle geëerbiedigd worden.

....De nieuwe Landvoogd is de Inlandsche bevolking tegemoet getreden met een oprechtheid en een hartelijkheid, welke van de zijde der Inheemschen meer dan gewone waardeering verdienen, welke hun wantrouwen moeten wegnemen.

....Aan de bevolking staat het thans de uitgestoken hand te drukken. Zij heeft te getuigen van haar wensch, dat zij ook niets liever zou zien, dan een loyale en rustige samenwerking met den Nederlandschen voogd.

Wij vestigen de aandacht op de *Java-Bode* (18 Sept.): „De derde Dinsdag" en „Waandenkbeelden over den nieuwen koers"; het *Bat. Nwsbl.* (20 Sept.): „De landvoogdelijke rede" en „De reis van mr. Singgih"; het *Soer. Hbl.* (14 Sept. 4de bl.): „De naaste toekomst voor de bestuurshervorming."

Technisch Onderwijs.

Indië beleeft een jubiletijd van Indische onderwijsinrichtingen. *De Koningin Wilhelminaschool* te *Weltevreden* vierde op 10 Sept. haar 25-jarig bestaan *(De Loc.* 13 Sept. blz. 3). Momenteel zijn onder de 425 leerlingen 109 Inlanders en 30 Chineezen; opgeleid wordt voor machinist en bouwkundige en voor den mijnbouw. Na de K. W. S. verrezen hare zusterinrichtingen te *Soerabaja, Jogjakarta* en *Bandoeng.* Of de opleiding aan deze groep scholen voldoende is voor de behoeften van den tegenwoordigen tijd? Het pro en contra, voorkomend in de dagbladen, zal hierop een antwoord moeten geven. Verdwijnen zullen deze technische scholen niet; daarvoor hebben zij zich te stevig vastgeworteld in den bodem van het Indische onderwijs.

De afd. Buitenzorg van het Indo-Eur.-Verbond hield den 14en Sept. een algemeene vergadering. De heer *Markus,* architect B. O. W., sprak over de noodzakelijkheid van het oprichten van *een Middelbare Technische School* te Bandoeng *(Bat. Nwsbl.* 15 Sept.). Indië biedt nog steeds een ruim arbeidsveld voor middelbare technici op het gebied van bouwkunde en waterbouwkunde (z.g. droge en natte bouwkunde), electrotechniek en werktuigkunde. De Dordtsche, Amsterdamsche en Utrechtsche Middelbare Technische Scholen leveren ieder jaar een groot percentage harer leerlingen aan Indië af (± 130 's jaars), dus wel een bewijs — meent spr. — hoe ruim het arbeidsveld op dit terrein is. Spr. kon zich niet vereenigen met de bezwaren, die geopperd zijn aan de zijde van de K. P. M., de B. P. M. en den Ondernemersbond.

In dit verband verwijzen wij naar het *Bat. Nwsbl.* (7 en 16 Aug. „Een middelbare T. S."; 20 en 23 Aug. „Het Technisch Onderwijs"; 9 Sept. „Het T. O. in Indië"), *De Loc.* (8 Sept. bl. 37 „Reorganisatie van het T. O."), het *Soer. Hbl.* (27 en 28 Juli „Uit de School. M. T. S."; 6 en 16 Aug. 3de bl. „Een M. T. School"; 17 Aug. „Uit de School"; 17 Sept. 2de bl. „Reorganisatie T. O.") en de *Deli Crt.* (13 Sept. „Technisch personeel voor de cultures").

Werkkrachten op ondernemingen en bij het Gouvernement.

Naar aanleiding van publicaties over *de vooruitzichten van de Delftsche Ingenieurs,* heeft het *Bat. Nwsbl.* (... Sept.) getracht te weten te komen hoe het met hun *kansen op de ondernemingen* staat, speciaal in Java's Oosthoek. Daartoe bestond te gereeder aanleiding in verband met de in suikerkringen vaak vernomen veronderstelling, dat er een toenemende neiging bij de directies zou bestaan alleen diegenen tot administrateur te benoemen, die in het bezit van een diploma werktuigkundig of scheikundig ingenieur zijn. Het blad heeft den indruk gekregen, dat bij overigens gelijke kansen aan den bezitter van een dergelijk diploma de voorkeur wordt gegeven en een feit is, dat steeds meer ingenieurs tot die hoogste betrekking worden gekozen. Toch wordt nog steeds aan de persoonlijke kwaliteiten de meeste waarde toegekend, zoodat de kansen voor de employé's zonder dat diploma nog, volstrekt niet gering zijn. Het zou er inderdaad anders slecht voor hen uitzien, want het aantal employé's afkomstig van de Delftsche Hoogeschool neemt voortdurend toe; zij worden in alle rangen aangetroffen. Om voor bevordering in aanmerking te komen, moeten ze even goed als de anderen in het bezit zijn van het Syndicaats-diploma. Ook in andere bedrijven zijn ze werkzaam en ook daar wordt met hun studie, wat de salariëering betreft, geen rekening gehouden. Zooals een hunner verklaarde is het uitzondering wanneer zij van hun speciaal-studie nut kunnen trekken. Ze verrichten in de particuliere bedrijven op zijn hoogst het werk van middelbaar technisch personeel.

Het *Bat. Nwsbl.* van 21 Sept. maaakt melding van de viering van het 12½-jarig bestaan van *de Cultuurschool* te *Soekaboemi,* die thans 105 leerlingen telt. Van de 725 jonge menschen, die aan de maatschappij werden afgeleverd, slaagden voor hun eindexamen 438 (60 %). Het meerendeel heeft in den land- of boschbouw een redelijk, velen hebben zelfs een goed bestaan gevonden. Twee oud-leerlingen zijn administrateur van een koffie- en rubberonderneming geworden. Enkelen zijn fabricatiechef op een suikerfabriek, meerderen tuinemployé, chemiker, of proeftuinemployé in de suiker, velen tuinemployé in de bergcultures. Ook bij het Boschwezen zijn meerdere oud-leerlingen reeds bevorderd tot boscharchitect. Een groote opbloei van het praktisch landbouwonderwijs wordt tegemoet gezien, nu iedereen meer en meer overtuigd wordt, dat de Indische landbouw nog steeds onbegrensde mogelijkheden biedt *voor alle kinderen van het Land.*

Wat het werken met *een zeker percentage Nederlandsch personeel op ondernemingen* betreft, zou men gemakkelijk de moeilijkheid ten opzichte van buitenlandsche maatschappijen in Indië kunnen ontkomen door die verplichting ook voor Nederlandsche onderdanen en ondernemingen in te voeren. Ook in den Volksraad was dit — naar de *Deli Crt.* (25 Sept.) zich herinnert — van den aanvang af de bedoeling. Toch blijft de *D. C.* bij haar oorspronkelijke oordeel, dat men ook in dit opzicht beter de *„open-deur"-politiek* blijft toepassen. Duidelijk blijkt uit het volledig betoog van het blad, dat aan eene afwijkende behandeling van buitenlanders dikwijls op grond van verdragen (o.a. het Sumatra-Tractaat van 1871) meer vast zit, dan men oppervlakkig wel zou meenen en dat daardoor gemakkelijk conflicten kunnen ontstaan.

Het *Soer. Hbl.* (17 Sept. 3de bl. *„Hollanders eerst")* bespreekt een brief van een medicus in Oost-Java, naar aanleiding van haar artikel van 28 Aug. 2de bl. („Bevoorrechting van vreemdelingen"). Medicus deelt de meening van het *S. H.* over de wenschelijkheid eener „open-deur"-politiek voor Indië onder de voorwaarde: dat deze politiek nooit voert tot bevoorrechting van vreemden en dat, *bij gelijkheid van geschiktheid,* de leuze wordt gevolgd: Hollanders eerst. Waar er in Holland langzamerhand een wetenschappelijk proletariaat ontstaat en heel wat goede Hollandsche medici geen werk naar hun capaciteiten kunnen vinden, dient in de eerste plaats het Hollandsche Gouvernement de stelling te huldigen: *„Hollanders eerst"*.

Het *Bat. Nwsbl.* van 18 Sept. schrijft over „Duitsche belangstelling", de *Java-Bode* van 21 Sept. over „Het vreemde element."

Stovia-Jubileum.

De School tot opleiding van Indische artsen is 75 jaren oud. Ze viert haar jubileum aan den vooravond van het omzetten van de medische opleiding in Indië tot Hooger Onderwijs. De eerste cursus in 1851 zou 2 jaren duren en werd begonnen met 12 Javaansche leerlingen. In 1853 werden de elf dokters Djawa afgeleverd, feitelijk vaccinateurs. In 1856 werden de cursussen ook door jongelui van Sumatra's Westkust en uit de Minahassa bezocht. In 1864 werd de cursus tot drie jaren uitgebreid; in 1875 tot 5 jaren. In 1898 werd door den directeur *dr. Roll* een scheiding gemaakt tusschen den voorbereidenden cursus van drie en den medischen cursus van 6 jaren. Een schitterend gebouw met internaat kwam met den financieelen steun van de heeren *P. W. Janssen, J. Nienhuys* en *H. C. van den Honert* in 1902 tot stand „ter herinnering aan de inhuldiging van Koningin Wilhelmina en tot heil der bevolking van Ned. Oost-Indië." Dit gebouw werd echter breed overvleugeld door het op 5 Juli 1920 in gebruik genomen schoolgebouw, gecombineerd met ziekenhuis en laboratorium, dat wij thans kennen als „de Stovia". „Stovianen — zoo roept de *Java-Bode* (16 Sept.) uit, in navolging van den verleden jaar gescheiden populairen leeraar *dr. de Langen* — Stovianen, wij wenschen U niets dan goeds, en een diep besef van uw schoone taak in deze maatschappij!"

Het *Bat. Nwsbl.* 16, 17 (1ste en 2de bl.) en 18 (1ste en Ochtenbl.) Sept. geeft uitvoerige bizonderheden omtrent het Stovia-jubileum.

Wetenschappelijke expedities.

Het *Bat. Nwsbl.* (23, 24 en 25 Aug., 2, 3, 4 en 6 Sept.)

geeft een verslag van *de Nieuw-Guinea-expeditie.* Uit telegrammen aan *De Sumatra Post* (24 en 25 Sept. 3de bl.) blijkt dat vier maanden na aankomst in Nieuw-Guinea, na een tocht per vliegtuig, per motorboot en per Dajakkano, een groote stam der Pygmeeën in het Nassaugebergte in Centraal Nieuw-Guinea aangetroffen is. Vier maanden zijn eraan besteed, de belemmeringen, welke de gevaarlijke stroomversnellingen van de Mamberano-rivier opleverden, te overwinnen, het Van Rees-gebergte door te trekken, door te dringen tot de groote vlakte en de Rouffaer-rivier tot het Hoofdkamp op te varen, om vervolgens menschen en voedsel op te voeren tot een grooten uitlooper van het centraal gebergte. En tenslotte bracht een vijfdaagsche tocht over land, waarbij over rotsen moest worden geklommen en een pad moest worden opengekapt door de met oerwoud bedekte bergen, een lastig en doodvermoeiend werk, de onderzoekers aan het doelwit van hun streven. Met het voornaamste deel van den anthropologischen en ethnografischen arbeid kan thans begonnen worden.

De Loc. (27 en 30 Aug. blz. 30 en 1) ontleent e.e.a. aan de rapporten van *dr. H. J. Lam* aan het Indisch comité voor wetenschappelijke onderzoekingen te Weltevreden over *de expeditie naar de Talaud-eilanden en Morotai,* die ten doel had het botanisch onderzoek dier eilanden. Op de geheele expeditie werden verzameld: 1379 nrs. Herbarium-materiaal (hiervan van Talaud 982, van Morotai 228) voor het Herbarium te Buitenzorg. Achttien nrs. levende zaden en 39 nrs. levende planten (boomorchideeën) voor 's Lands Plantentuin te Buitenzorg, 250 houtmonsters voor het Proefstation voor het Boschwezen, 64 stuks zoogdieren (5 soorten), 60 vogels (22 soorten), ongeveer 100 reptielen (17 soorten), 27 amphibieën (4 soorten), 29 zoetwatervisschen (5 soorten), benevens vele insecten, landslakken, schaaldieren en aardwormen, alle voor het Zoölogisch Museum te Buitenzorg. Vier grondmonsters voor het Algemeen Proefstation voor den Landbouw. Een en veertig nrs. gesteentemonsters voor den Dienst voor den Mijnbouw. Vijf nrs. ethnografica voor het Museum te Batavia. Verder werden gemaakt een 5-tal schetskaarten, met peilingen en 38 landschaps- en panorama-schetsen, benevens 258 fotografische opnamen.

Het Oosten en de film.

Er wordt in den laatsten tijd veel naar gestreefd de geestesproducten van het Westen en die van het Oosten uit te wisselen. Men tracht met elkaars opvattingen, innerlijken aanleg en uit het karakter voortspruitende neigingen vertrouwd te raken, opdat een beter begrijpen er het gevolg van zal zijn. De goedwillenden trachten zich te ontdoen van het wederzijdsch gevoel van rassen-superioriteit en zoodoende zich ontvankelijk te maken voor juiste indrukken. In dit verband wijst *De Sumatra Post* (24 Sept.) nogmaals op den funesten invloed, die de meeste *Europeesche* of *Amerikaansche films* hebben op den geest van den Oosterling. Men behoeft daarbij nog niet eens zoozeer stil te staan bij dien invloed op zichzelf —— het is de vraag of die überhaupt zoo heel groot is — maar meer bij den indruk, dien de uitbeelding van datgene, wat als een episode uit het Westersch leven van allen dag wordt voorgesteld, bij den doorsnee-Oosterling moet achterlaten. Degenen, die in Europa hebben gestudeerd, zijn natuurlijk spoedig in staat te constateeren, wat voor nonsens dikwijls op het doek wordt gebrouwen, maar de groote massa, die niet kan vergelijken, gaat op den duur gelooven, dat de Westersche beschaving iets heel eigenaardigs moet zijn. De *S. P.* citeert vervolgens — gezien *„De Loc."* (16 en 17 Sept.) — een artikel van den Britschen schrijver *Huxley,* die een wereldreis maakte en ook Ned.-Indië bezocht. Hij is bijzonder getroffen door de films, die hij niet in eigen land en eigen omgeving, doch in het Oosten zag vertoonen. Zijn conclusie is: *„Aan de onderworpen rassen van het Oosten en het Zuiden stellen de films van Hollywood ons voor als een volk van misdadigers en geestelijk gebrekkigen".* De *S. P.* kan alleen zeggen, dat in sommige gevallen de critiek te fel is, maar in het algemeen gesproken, moet zij den schrijver Huxley gelijk geven.

Het *Bat. Nwsbl.* (20 Sept.) vestigt de aandacht op *de Ned.-Indische filmindustrie,* de kraton-film van *Tassilo Adam,* opnamen van Bali door *dr. Wirtz,* de krokodillenjacht-film van den heer *Krüger,* die thans de Loetoeng Kasaroeng verfilmt, e.d.m. *De Loc.* (23 Sept.) meldt de aankomst van den heer *J. S. Fisher,* die voor de *„First National Pictures (East) Ltd."* te Batavia en Soerabaja agentschappen zal openen. Genoemde maatschappij is bekend als de producente van enkele der mooiste films ter wereld. De heer *Willy Mulle*[r] thans in Indië en zendt zijn films — volgens de *Bode* (21 Sept.) — in dicht gesoldeerde blikken Holland om ze daar te laten ontwikkelen en af ken. De films worden in Indië vertoond, zoodra uit Holland aangekomen zijn en door energieke coop-exploitanten ter vertooning aangenomen zijn.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Ned.-Indië's zelfbestuur?

II (Slot).

Een tweede voorbeeld is het verhaal van D kondo over het gebeurde met nona Siti Aminah, redactrice van het nieuwsblad „Mowi", dat te karta verschijnt en die, op berichten van 2 spio in hechtenis werd genomen omdat zij beschu werd van te hebben deelgenomen aan de ter plaats gehouden communistische demonstratie.

De geheele recherchedienst kon dit feit beve en had hare aanwezigheid gezien, doch, na het t gehouden onderzoek door de bevoegde autoriteit men de valsche verklaringen der spionnen aa licht, doordien gebleken was dat Siti Aminah tijdens de demonstratie, niet van het redactieb had verwijderd.

Zij werd dientengevolge in vrijheid gesteld en thans eene klacht tegen de 2 spionnen ingediend gens het afleggen van beëedigde valsche verklar voor den rechter.

Dit feit heeft den schrijver aanleiding gegeven de reeds gemaakte opmerking, dat, door derg handelingen van de politie de regeering in ravijn terecht komt.

De recherche wist natuurlijk zeer goed dat de litie het oog gevestigd hield op de handelingen va communistische hoofdredactrice.

Ook begreep die dienst dat hare arrestatie op geschikt oogenblik der politie aangenaam zoude

De spionnen herinnerden zich de gratificatie na arrestatie en veroordeeling volgen zou, doc hadden niet gerekend op een onderzoek door rechter, tengevolge waarvan Siti Aminah den ontsprong en de spionnen thans wachten op oordeeling, die hen misschien naar Sawahloento gen zal.

Te Djokjakarta is in de aldaar uitkomende bladen het onderwerp der bekende bomaffair voerig behandeld.

Het doel van het laten springen van die bom algemeen als eene door communisten gepleegde deling beschouwd, doch na onderzoek bleek slechts de bestanddeelen bevatte van gewoon ons lijk Chineesch vuurwerk.

Niettemin arresteerde de politie eenigen tijd op gegevens van spionnen, 2 communisten, die schuldigde, door middel van de bom, het kruitmagazijn ter plaatse te hebben willen opbl

Waar de bom niet ontplofte daar valt het den ver wel op dat de politie volhoudt met een bom te doen te hebben gehad.

In de Mataram te Djokjakarta heeft men ov geval niet weinig gespot en spottender wijze ve dat de Resident persoonlijk de bomaangelegenh leid had.

In de „Perniagaän" van 16 Maart 1926 heeft de verklaring van de redactie kunnen lezen tegenwoordige roode beweging van nut was ambtenaren, die met scherpzinnigheden van lende kleur, streven naar ambtelijke bevordering wijl het tijdstip voor de spionnen gunstig tot nadeel van anderen, hunne geldelijke belan dienen.

Doch de wijze waarop de ambtenaren die ro weging willen bestrijden is niet de juiste, om hare verspreiding integendeel bevordert, voo wordt overgegaan tot het in beslag nemen boeken der vereeniging, hetgeen een gevaarlijk moet worden geacht.

Het bestuur komt er weliswaar achter wie en communisten op het oogenblik van in beslagna wezig zijn, doch daarna komt het niet meer wie tot de roode vereeniging toetreden en het dat tengevolge van de politioneele actie, zich genaamde communisten aansluit, is volgens de ring van den schrijver niet gering.

Van dezen toestand maken de werkelijk com tische leiders, buiten de politie om, op verfijnde

gebruik in het belang der communistische propaganda kunnen zij daarbij, hoewel er geen registers op worden gehouden, toch op een bepaald succes wijzen.

Het zal niet lang meer duren meent de schrijver of ieder is communist, hetzij krachtens de beginselen, hetzij omdat de politiemaatregelen hem daartoe dwingen.

Bij toestanden onder dit licht bezien, wordt het tijd dat wordt ingezien dat als volhard wordt in het onoordeelkundig optreden der politie, dit op schade van land en volk moet uitloopen.

De schrijver hoopt, dat, als de regeering haren sterken arm zal uitstrekken naar de leiders van de communistische beweging, zij dien ook zal laten gevoelen aan hare dienaren en zich daarbij zal hoeden tegen overdreven verklaringen van het dikwijls willekeurig optredend politiepersoneel.

De wetten en instructies van hooger hand uitgevaardigd zijn goed en rechtvaardig, doch van de uitvoerders zijn velen niet voldoende onderlegd en zeker niet de opiumrookende, alcohol drinkende en aan het kaardspel verslaafde spionnen, die schade toebrengen aan het werk der regeering en haar wel moeten teleurstellen.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Lezing over de Journalistiek.

Volgens mededeeling voorkomende in de „Soeara Publiek" van 20 Maart 1926, werd op Zaterdagavond den 13en dier maand, eene vergadering gehouden in de Indonesische studieclub ter hoofdplaats Soerabaja, welke door den heer Dr. Soetomo werd geleid en waarop ongeveer een 50-tal personen aanwezig waren.

Na de gebruikelijke welkomstgroet te hebben geuit, hield de heer Neumann van de Nieuwe Soerabaija Courant eene lezing over de journalistiek, waarvan de inhoud in hoofdzaak op het navolgende neerkwam.

Naar de meening van den spreker moet het journalistieke werk, buiten de politiek, zich op een neutraal objectief standpunt stellen en tot voorlichting dienen van het publiek.

De journalist moet algemeen ontwikkeld zijn met ...igen gedachtengang en physiek gezond.

Voor de Europeesche journalisten is het hoogst noodzakelijk dat zij minstens één inheemsche taal grondig kennen en bij voorkeur de Maleische taal machtig zijn.

Het noodlot van de inheemsche journalistiek is, dat door de inheemsche journalisten wordt bedorven en dat de inheemsche Pers dikwijls meer een orgaan is van eene partij en dientengevolge geen bepaalde voorlichter kan worden genoemd.

Bij de inheemsche Pers bestaat geen intellectueele ...ling; althans de spreker heeft nog geen inheemsch journalist ontmoet, die zijne taak met juistheid opvat.

De meeste hunner concentreeren hunne gedachten ...en op eene tendenz-politiek, met uitzondering eventueel van Raden Mas Sosrokertono, broeder van wijlen Raden Adjeng Kartini, die in Europa en in Amerika ...e journalistieke opleiding heeft genoten.

Over zijn eigen persoon sprekende, zeide spreker, dat hij afkomstig was van het Gymnasium te Batavia, dat gelijk gesteld is met eene Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus en dat hij gedurende 2 jaren de Latijnsche en Grieksche talen had geleerd.

Voor het journalistieke werk bij de Java-Bode was ... diploma noch dat van den vroegeren hoofdredacteur Schaap van nut en moest hij beginnen als letterzetter, om na 6 maanden de vergunning te krijgen een verslag op te maken van eene vergadering en stedelijke berichten in te zenden.

Het opmaken van een verslag eener vergadering, waarin meeningen worden verkondigd die in strijd zijn met de inzichten van de leiders van een blad, is een moeilijke zaak, doch nog moeilijker is de taak van het opmaken van een verslag van den Volksraad, waarbij stenografische kennis te pas komt.

In het debat dat volgde, verdedigden de heeren ...djolo en Koesmadi, van de „Kemadjoean Hindia", de inheemsche Pers.

Zij vonden, hetgeen de inleider over de journalistieke ...k had gezegd, zeer mooi, doch twijfelden of de uitvoering van die denkbeelden in de praktijk wel ten ...n tijde mogelijk was.

Ook deden zij de vraag of de berichten, die in de Europeesche Pers voorkwamen, altijd zoo objectief waren?

Het smalen op de inheemsche Pers door de Europeesche Pers was de reden, dat deze uit tegenweer hetzelfde deed als laatstgenoemde en haar op die wijze à contant betaalde.

De inheemsche Pers houdt wel rekening met de belangen van hare geldschieters, doch de Europeesche Pers doet hetzelfde met het Europeesche kapitaal.

Dit verschil van inzichten gaf tijdens het debat aanleiding tot zóódanige rumoerigheid, dat de voorzitter, Dr. Soetomo, de partijen moest scheiden, bewerende dat deze elkander niet begrepen, waarna de vergadering, die te 9.30 uur 's avonds was geopend, te 11 uur in vrede werd gesloten.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Het Kon. Koloniaal Instituut.

Als uitgave van bovengenoemd Instituut is een tweede, herziene druk verschenen over zijn wording, werking en toekomst, samengesteld door den heer C. J. Hasselman. Mochten er nog Nederlanders zijn aan wie alles ontgaan is van wat er in den laatsten tijd over deze grootsche en nuttige instelling in verband met de officieele opening te Amsterdam op den 9en Oct. jl. is gepubliceerd in woord en beeld, dan kunnen zij nu de schade inhalen door kennismaking met het fraai geillustreerde boekje.

Wellicht noopt die kennismaking dan tot een bezoek aan het Instituut zelf, want, zegt de heer Hasselman (op p. 75) „Hetgeen daar te zien en te leeren valt, zal ongetwijfeld velen aansporen tot hernieuwd en geregeld bezoek. Zoodoende zal van uit dat Instituut als centrum, de koloniale belangstelling zich in steeds wijdere kringen moeten verspreiden over het gansche land. Een bezoek aan Amsterdam zal niet mogen afloopen zonder een bezoek aan het Koloniaal Instituut. De opvoeding van een beschaafd Nederlander zal niet voltooid geacht mogen worden, zoolang hij het Koloniaal Instituut niet eenige malen bezocht heeft."

De geldvoorziening van Nederlandsch Oost-Indië.

Aldus de titel van het proefschrift waarop de heer H. Fr. Jacobs dzer dagen aan de Handelshoogeschool te Rotterdam is gepromoveerd tot doctor in de handelswetenschap.

De schr. heeft van het zoo moeilijke en ingewikkelde vraagstuk een vrij diepe en critische studie gemaakt. In het eerste hoofdstuk behandelt hij het Indische muntwezen en het aandeel van de Overheid en van de Javasche Bank in zijn verzorging (dat is dus de muntvoorziening als zoodanig). Het 2e hoofdst. handelt over het Ind. geldwaardeprobleem in de oorlogs- en na-oorlogsjaren. Hoofdst. III houdt den lezer bezig met den derden kant van het geldvoorzieningsvraagstuk: het renteprobleem. In een Naschrift bespreekt schr. het onlangs verschenen Advies van de Staatscommissie voor het Muntwezen.

Van Heutsz en de Buitengewesten.

Den 22en dezer is aan de Rijksuniversiteit te Leiden gepromoveerd tot doctor in de letteren en wijsbegeerte de heer P. van Hulstijn (Majoor der Infanterie van het Oost-Indisch leger m.v.), op een dissertatie, getiteld: Van Heutsz en de Buitengewesten.

Bij wijze van Inleiding geeft schr. een historisch overzicht der politiek ten aanzien van de buitengewesten in den loop van de 19e eeuw (1798—1898); het tijdvak, in hoofdzaak althans, der zgn. politiek van onthouding. Vervolgens treedt hij in beschouwing over de intensieve vestiging van het Nederl. gezag op Sumatra, Borneo, Celebes, de Molukken en de Kleine Soenda-eilanden, welke in 1898 aanving en ongeveer 10 jaar heeft geduurd. Op welke wijze die vestiging tot stand is gekomen, welke betrekkelijk geringe middelen er toe noodig waren en hoe snel en verrassend de resultaten werden bereikt, hoe onmiddellijk na het militair ingrijpen ook tot ordening werd overgegaan, dit alles wordt door den schr. op voortreffelijke wijze uiteengezet.

Het spreekt van zelf dat Dr. Hulstijn daarbij de verdiensten van hem, wiens naam hij in den titel van zijn geschrift heeft vereeuwigd, op den voorgrond heeft gesteld. Dit werk, de grondvesting van Indonesie's eenheid „werd verricht door den Groot-Nederlander Joannes Benedictus van Heutsz".

Een uitnemend proefschrift, dat eenige bladzijden uit de geschiedenis behandelt, welke stellig tot de belangrijkste behooren van Indië's geschiedboek.

De orang pendek weer ter sprake gebracht.

Het vraagstuk der orang pendek, het geheimzinnige wezen in de oerwouden van Sumatra, dat al zooveel pennen in beweging heeft gebracht, vraagt telkens opnieuw de aandacht. Sommigen blijven gelooven aan het bestaan van den aap-mensch, of mensch-aap; anderen halen slechts medelijdend de schouders op wanneer een poging wordt gedaan over dit vraagstuk eenig licht te verspreiden, zooals het geval was met de eenige maanden geleden ondernomen expeditie, met het speciale doel te trachten een exemplaar te bemachtigen, doch die helaas weder op eene mislukking is uitgeloopen. Sedert is er nog al wat literatuur over het onderwerp verschenen, vooral van hen die het bestaan van den orang pendek (of sedepah) naar het rijk der legenden verwijzen (o.a. Dr. K. W. Dammerman in de Tropische Natuur). Doch ook de „geloovigen" lieten zich niet onbetuigd; zoo vonden we bijv. in een zeer lezenswaardige beschouwing van W. L. in de Ind. Post (van 4 en 11 Sept.), getiteld Minangkabau, bedoeld onderwerp opnieuw ter sprake gebracht.

„Over dezen mysterieuzen of legendarischen oermensch is al zooveel geschreven, dat we er niet veel over zeggen willen. Dat onontwikkelde Maleiers, die niet thuis zijn in het oerwoud, soms beren en berensporen voor den aapmensch en diens voetstappen aanzien, is schrijver dezes uit eigen ervaring bekend. Maar juist daarom is het de moeite waard mede te deelen, wat omtrent den Oerang Pandak werd verteld door Permató Lélo, gewezen larashoofd van Rao-Rao in Tanah Datar, die een jaar geleden op hoogen leeftijd — 86 jaar — stierf. Wie de Westkust (van Sumatra) kent, kent niet den ouden Toenkoe Rao-Rao, zooals hij algemeen genoemd werd? Oorspronkelijk dokter djawa, werd hij na zijne benoeming tot larashoofd een der beste en flinkste bestuurshoofden, bekend om zijn ontwikkeling, zijn eerlijkheid en betrouwbaarheid. Hèm zocht de toenmalige Gouverneur van het gewest uit, toen omgezien werd naar een in hoog aanzien staand, moedig, diplomatiek vertrouwensman om in verband met de Midden-Sumatra-expeditie van 1891 een gevaarvolle zending te vervullen naar de onafhankelijke Kwantanstreken.

Welnu, deze man, die tot zijn dood raadsman bleef, deze ervaren jager, die in het oerwoud thuis was als een damarzoeker, vertelde als een absoluut feit, dat hij eens, bij een tocht door een zwaar gebergte (welk is mij ontschoten) midden in het oerwoud op een eenigszins open gedeelte, eensklaps een soort aapmensch voor zich zag — géén beer, dien kende hij te goed — géén m a w e h (orang oetan), die hem bij zijn ontwikkeling ook heel goed bekend was — maar een soort mensch van klein postuur met een dunne beharing en lange armen. Het volgend oogenblik sloeg het wezen op de vlucht — de oude Rao-Rao legde aan om te schieten, maar de verschrikte uitroep van een zijner volgelingen: „niet schieten, Toeankoe, het is een mensch", bracht hem, hoewel slechts één moment, toch lang genoeg van zijn stuk om het vreemde wezen gelegenheid te geven te ontsnappen. De eerlijkheid van den man, die dit verhaal deed, is boven alle verdenking verheven; een domme verwisseling met een bekend dier is bij iemand van zijn ontwikkeling en ervaring uitgesloten; het bij Europeanen veel voorkomend verschijnsel van slechte waarneming kan bij hem nog veel minder een rol gespeeld hebben ... is het te verwonderen dat velen, onder wie mannen als Westenenk, vaak overhellen naar het denkbeeld dat de Oerang Pandak wellicht toch bestaat?"

Jaarverslag der Koningin Wilhelmina Jubileum Stichting.

We ontvingen het tweede jaarverslag (over 1925) van de „Koningin Wilhelmina Jubileum Stichting" te Batavia, welke ten doel heeft de bevordering van wetenschappelijk onderzoek op het gebied van volksziekten en de bestrijding ervan. Het aanvangskapitaal, groot ƒ 456.177.94, zijnde het bedrag door de ingezetenen van Ned.-Indië bijeengebracht als huldeblijk aan Hare Majesteit de Koningin ter gelegenheid van haar 25-jarig Regeeringsjubileum en door H. M. weder aan Indië geschonken voor het bovenomschreven doel, is blijkens de aan het verslag toegevoegde rekening, sedert niet onaanzienlijk vermeerderd.

In het verslagjaar zijn een tweetal prijsvragen uitgeschreven die met het doel der stichting ten nauwste verband houden, voor elk waarvan een gezamenlijk bedrag van ƒ 10.000 ter beschikking is gesteld om in zijn geheel of gedeelten als prijzen toegekend te worden. [1])

Verder was in 1925 de stichting ook practisch werkzaam; ze droeg nl. aan den gouvernements Indisch arts Joesoef een onderzoek op naar het voorkomen van choom bij de inlandsche bevolking op Java. Dit onderzoek is 8 Juli '25 begonnen en zal omstreeks jaar duren; een voorloopig verslag van genoemden is als bijlage A opgenomen.

1) Aangezien de termijn van inzending dezer prijsvragen nog lang niet is verstreken, zullen we den tekst gaarne publiceeren wanneer het verzoek daartoe wordt gedaan.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned. Indië

Hoofdzakelijk inhoud van No. 12 (18 Sept). In notities, door S. Kalff. — Internationale Vereen voor de rubber- en andere cultures in Ned.-Indië. — industrie der eetbare oliën en vetten in Nederland, J. J. A. Wijs. — Wat de toegepaste entomologie tropen voor de systematiek der insecten zijn kan heden voor haar geweest is. — De geest van Deli volg).

De Indische Mercuur.

No. 42 (20 Oct.) Reisbrieven (over Amerika), Prof. Dr. F. A. F. C. Went (wordt vervolgd). — zichten van den Volksraad (slot), door H. Ch. G. J. der Mandere. — Proefstation Midden-Java. — De van enkele invoerartikelen op Java en Madoera durende het tweede kwartaal van 1926. — Kultu richten. — Kleine mededeelingen. — Financieele richten en verslagen, zoomede de overige wekelij rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Ko stituut geeft recente literatuur over aetherische oliën alkaloïden; boschwezen en hout, gommen, harsen kleurstoffen; looistoffen en lederindustrie; gene genotmiddelen, drogerijen; specerijen; voedings- en dermiddelen; vruchten en groenten.

Uitgaven Centraal Kantoor voor de Statistiek

Als Mededeeling No. 36 is verschenen: „Jaar zicht van den in- en uitvoer van Ned.-Indië gedu het jaar 1925, deel IIa (Java en Madoera)", als v zetting der reeks statistieken van den handel en d en uitvoerrechten in Ned.-Indië. In deze publicatie den achtereenvolgens behandeld de in- en uitvoer particulieren, id. door het gouvernement, de in- en voer van goud en zilver; tevens wordt er een gesp ceerd overzicht van de ontvangen in- en uitvoerre in gegeven en ten slotte eenige aanhangsels die tot begrip van de voorafgaande tabellen moeten dienen een Engelsche vertaling der in de statistiek opgen artikelen.

Mededeeling No. 37 is getiteld: Meerjarige ov van den in- en uitvoer van Ned.-Indië, deel I: Jav Madoera. In dit boekje worden, gelijk de vorige overzichten gegeven van den in- en uitvoer der b rijkste artikelen over 41 jaren en van de verdeelin de belangrijkste landen van herkomst en beste over de laatste 21 jaren en ten slotte een uitg statistiek der internationale handelsbeweging in belangrijkste havens van Java.

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië

Uit den inhoud van jaarg. 10, No. 9 (Sept. '26). nuttige en practische inrichtingen voor de rubber ding, door F. A. Franssen. — Rubbertapsystem Noord-Sumatra. Naar aanleiding eener enquête ge in begin 1926, door Dr. J. G. J. A. Maas. — Res van de in 1925 gehouden bereidingsenquête in Be door ir. L. R. van Dillen. — Eenige opmerkingen o de bewaring en verpakking van oculatiehout, do J. G. J. A. Maas.

Letterkundig Bijblad Nieuwe Rott. Crt.

Onder het opschrift Buddha en de Barabudur, Prof. Dr. M. W. de Visser in het Nr. van 16 en Oct. eene beschouwing aan Prof. Krom's pas vers werk: De levensgeschiedenis van den Buddha o rabudur. — Verder geeft de hr. J. F. Snelleman in genoemd Nr. een uitvoerige, geestige recensie va W. F. Stutterheim's Cultuurgeschiedenis van Ja beeld.

∴

De welvaart van Indië, door mr. J. Gerritsen; be ken door Prof. Mr. J. C. Kielstra. (De Econom 1926).

Koloniale geschiedenis, door Dr. H. T. Colenbr Deel I en II; critisch besproken door Mr. J. C. Ki (Tijdschrift voor Economische Geographie, 15 Oct.

Der erste Javanische Priester (met portret van P. Xaver Satiman S.J.), von J. J. ten Berge S.J. (Die lischen Missionen, Okt. '26).

Wie sieht's in den Bataklanden aus? (verv Zeugnisse aus Sumatra. (Berichte der Rhein. Gesellsch. 1926, No. 10).

Stand der cultures en uitvoer gedurende het tweede kwartaal 1926 in Suriname. (Econ.-Statistische Berichten, 20 Oct. '26).

Onze Zendingsvelden. Deel V. Soemba, door Ds. D. K. Wielenga. Met platen en kaart. Uitgegeven door den Zendingsstudieraad. ('s-Gravenhage, Alg. Boekh. voor inwendige en uitwendige Zending).

Suriname.

„De West" van 17 September schrijft onder het hoofd „*Een millioenen erfenis*":

„Onlangs zijn in Suriname brieven ontvangen om inlichtingen te vragen omtrent de nalatenschap van de heeren Johann H. Schaper of Schäfer, die in Suriname zijn overleden zijn en — volgens een Duitsch blad — een erfenis zou hebben nagelaten van maar eventjes 40 millioen Mark.

Tal van familiën in Duitschland leven in de gelukkige hoop een straaltje van dezen gouden regen deelachtig te zullen worden. En die hoop is niet weinig versterkt door een advocaat te Amsterdam zich bereid zou hebben verklaard om zonder voorschot de noodige nasporingen in te stellen en te trachten dezen boedel te regelen. Voor zijn moeite verlangt hij slechts tien percent van de netto opbrengst.

Met de voorloopig beschikbare gegevens schijnt de kans niet groot, dat er van deze erfenis veel terecht komt. Men weet niet eens met zekerheid aan te geven in welk tijdvak deze multi-millionair in Suriname zou hebben gewoond.

Volgens „Eischstelder Anzeiger" van 24 April j.l. zou de erflater in 1840 naar Suriname vertrokken zijn en in 1870 aldaar overleden zijn, als eigenaar van verschillende plantages.

Een hier ontvangen particulier schrijven uit Worbis vermeldt heel andere data. Volgens dit schrijven zou Schaper of Schäfer in 1725 naar Suriname vertrokken zijn en omstreeks 1765 overleden zijn.

De briefschrijver doet de volgende vragen:

1. Wanneer is Schaper, die eigenaar was van drie plantages, overleden?
2. Waar is zijn testament?
3. Wie beheert de erfenis?
4. Is er nog hoop, dat de tegenwoordige erfgerechtigden nog iets zullen krijgen?

Op die laatste vraag wagen wij te antwoorden; „neen, de zaak is hopeloos".

Tot zoover „De West".

Wie iets meer willen weten van deze erfenis, vinden in „De West-Indische Gids" van Mei—Juni 1926 blz. 92 een uit „De Periskoop, algemeen weekblad voor Suriname" van 19 December 1925 overgenomen artikel van den heer Fred. Oudschans Dentz, dat daarover handelt. Het is een zeer merkwaardige geschiedenis.

De briefschrijver uit Worbis geeft het juiste jaar van Schapers overlijden.

* * *

„De West" van 7 September schrijft over de toepassing van irrigatie:

„De droogte in de eerste helft van 1924 en de nog veel ergere droogte 1925—1926 hebben meer dan vroeger de aandacht gevestigd op de noodzakelijkheid van irrigatie voor onze cultures.

Men merkt echter nog weinig van maatregelen om dit systeem op eenigszins beteekenende schaal toe te passen. Daarom doet het ons genoegen te kunnen mededeelen, dat in den Saramacca-polder een daadwerkelijk begin is gemaakt met de toepassing van irrigatie. Zaterdagmorgen mochten wij er, in gezelschap van den landbouwconsulent Liems, een kijkje nemen.

Het is werkelijk het ei van Columbus wat wij zagen. Jammer eigenlijk, dat men niet eerder profijt heeft getrokken van de uitgestrekte Tawajari-zwamp achter den polder, een zwamp met een uitgestrektheid van vier duizend hectaren en die tijdens de jongste buitengewoon lange droogte nog water bevatte in de maand Maart (dus tot ongeveer een maand voor het eind der droogte). In normale jaren bevat deze zwamp zelfs in het hartje van den drogen tijd nog water.

Bovendien kan men het wegvloeien van het water tegengaan door gebruik te maken van een zandrits, die een soort natuurlijke afsluiting vormt aan den kant van de Saramacca-rivier. Vroeger heeft men een opening gemaakt in die rits, om het wegvloeien van het zwampwater te bevorderen. Daardoor ontstond de uitmonding in de Boven-Saramacca, die met den weidschen naam van Panamakanaal gedoopt is. Nu men echter het water van de Tawajari wil benutten voor irrigatie, is onlangs de coupure in de rits weder dichtgemaakt. Bij ons bezoek stond het water in de zwamp tot ongeveer een voet beneden de kruin van den achterdam van den Saramaccapolder.

Wandelt men over dien achterpolder, dan heeft men aan den eenen kant het gezicht op de laag gelegen landerijen in den polder, terwijl aan den anderen kant de zwamp een soort biezenbosch vormt.

Het hoogte-verschil tusschen het zwampwater en de landerijen binnenspolders is een paar voet. Niets eenvoudiger dus dan het water uit de zwamp af te tappen naar de lager gelegen landerijen, door middel van kokers. Zoo'n koker is reeds gelegd. De kosten — nog geen honderd gulden — zijn door het Gouvernement betaald. De landbouwers hebben — ieder voor het gedeelte langs zijn perceel — zelven het kanaal gegraven, dat het water uit de zwamp opvangt. Dit kanaal is aan weerszijden voorzien van dijkjes, zoodat het water in dit kanaal kan worden gebracht op een hooger peil dan de omliggende perceelen. De rest begrijpt men vanzelf. Door middel van eenvoudige inlaten wordt het water naar behoefte gebracht op het te bevloeien perceel. Aan den anderen kant van het perceel is een uitlaat, zoodat men het in- en uitlaten van het water naar verkiezing kan regelen.

De Britsch-Indiers volgen dit werk met groote belangstelling.

De vraag naar perceelen in die buurt is sterk toegenomen. Verscheidene oude cacao-perceelen — door de Creolen in vervallen toestand verlaten — worden door Britsch-Indiërs omgezet in rijstperceelen. Met het kokertje dat er reeds is, wordt thans ongeveer 50 hectaren land bevloeid, weldra uit te breiden tot 140 hectaren. De bedoeling is daarmede voort te gaan en op dezelfde eenvoudige wijze de te bevloeien oppervlakte geleidelijk uit te breiden. Op den duur zal het noodig wezen — voor een betere contrôle en een meer economisch gebruik van het water — een flink bedijkt kanaal aan te leggen, dat dienst doet als reservoir. Dit zal een vrij kostbaar werk zijn, door het Gouvernement te ondernemen, maar dat zijn rente dubbel en dwars opbrengt door de voordeelen aan irrigatie verbonden."

Het blad beschouwt daarna de voordeelen die uit de irrigatie voortvloeien.

* * *

In „De Zakenwereld" van 16 October een onderhoud met Mr. A. van Traa, Directeur van de Surinaamsche Bank, te Paramaribo, tijdelijk in Holland. Als hoofd leest men: „Thans zijn de omstandigheden gunstig om van een vervallen bezit een nieuwe, bloeiende kolonie te maken."

Mr. van Traa geeft eerst een kort overzicht van de oorzaken van achteruitgang der kolonie en vervolgt dan:

„Zoo is Suriname dan nu geworden een land, dat schatten in den bodem herbergt, maar waar geen menschen wonen om die schatten er uit te halen, een land waar de groote ondernemers bijgevolg maar matig belang in stellen, terwijl het moederland Suriname heeft leeren beschouwen als een lastpost op de begrooting, een kolonie, waar geld bij moet. En dit bedrag stijgt onrustbarend. In de laatste tien jaren is het opgeloopen van ¾ millioen tot bijna 3 millioen.

Thans doet de gelegenheid zich voor om een ingrijpende verandering in dezen stand van zaken te weeg te brengen, een verandering, die in de toekomst een welvarende kolonie kan stellen in de plaats van een hulpbehoevende"....

Daarna geeft Mr. van Traa een overzicht van de nota van den Ondernemersraad voor Suriname, om aldus te eindigen:

„Ik hoop van harte, dat de richting, die daarin wordt gewezen, een richting, voorgesteld door mannen, die door hun werkzaamheid ter plaatse het land hebben leeren kennen, zal worden aanvaard. Niet alleen als zakenman, wien de welvaart van het land waar hij werkzaam is na aan het hart ligt, hoop ik dit, maar vooral als Nederlander, opdat bewezen zal kunnen worden, dat voor Hollandsche energie en voor Hollandsche wilskracht ook het schijnbaar onmogelijke (zooals het doen herleven van Suriname wel haast lijkt) zeer wel mogelijk is."

Een kleine opmerking zij ons veroorloofd: Mr. van Traa deelt mede dat aan de eigenaars ƒ 1000.— per vrijgelaten slaaf werd uitgekeerd. Het bedrag was ƒ 300.— per hoofd en ƒ 60.— voor slaven die recht op manumissie hadden verkregen.

* * *

In „Voorwaarts" (Rotterdam) van 18 October wordt een donker tafereel opgehangen van het vervoer van immigranten van Java naar Suriname per het stoomschip „Buitenzorg" van de Rotterdamsche Lloyd. Wij twijfelen niet of de autoriteiten in Indië en in Suriname zullen een onderzoek instellen naar de medegedeelde feiten.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

Curaçao.

De K XIII.

Omtrent de reis van de onderzeeboot K XIII bevat het *Algemeen Handelsblad* een verslag, waaraan wij ontleenen het gedeelte, dat betrekking heeft op het verblijf op Curaçao:

Op „Curaçao".

Den 8sten Juli werd te ongeveer 12 uur 's middags de Sint Anna Baai binnengeloopen, de haven van Willemstad op Curaçao. Het is een aardig, fleurig gezicht. Al dadelijk vallen de typische huizen aan weerszijden van het vaarwater op, het oude fort met het deftige Gouvernementshuis daarachter, verder de rij oud-Hollandsch uitziende huizen, in allerlei kleuren geschilderd, om de oogen van de eilanders te beschermen tegen teveel wit, dan de ingang van het „Waaigat" met de typische ophaalbrug. De talrijke schoeners met de drukte van het laden en lossen, de bekende „Pontjesbrug", thans een belangrijk verkeersvraagstuk, de kleurig gekleede, schreeuwerige negers, dat alles vormt een eigenaardig geheel, dat op niets ter wereld lijkt. Niet passen in dat geheel de 600 automobielen, die thans het eilandje rijk is. Zij worden bestuurd door negerchauffeurs, die het toeteren tot een ambacht hebben gemaakt; zelfs kunnen zij die muzikale neiging niet onderdrukken, wanneer zij in een lange rij op een vrachtje staan te wachten. Dat, en de hobbelige en nauwe straten van Willemstad, beneveens de niet veel betere buitenwegen, zijn de nadeelen van het autorijden in Curaçao.

Curaçao is heelemaal niet meer het stille eilandje, zooals dat in Marinekringen bekend is, waar alleen ezelgebalk de rust kon verstoren. De Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij heeft er een raffineerderij gebouwd, die weldra de grootste van de wereld zal zijn en reeds thans 9000 ton per dag levert. De ruwe olie wordt in tankschepen uit Venezuela aangevoerd en de gezuiverde producten verlaten 't eiland op dezelfde wijze naar alle oorden van de wereld; de scheepvaart, die daarvan het gevolg is, overtreft nu reeds die van Amsterdam. Alles passeert de reeds genoemde „pontjesbrug", een 200 M. lange houten brug, die op pontons drijft, en in haar geheel open draait, wanneer er een schip binnenkomt of uitgaat. Soms staat zij meer dan een uur open; de onmisbare verbinding tusschen de beide deelen van de stad wordt dan onderhouden, gedeeltelijk met motorbootjes, die steeds het maximum aantal passagiers in het minimum aantal ritjes trachten te vervoeren, gedeeltelijk in houten bakken, die door de wijze van voortbewegen sterk aan de gondels van Venetië doen denken. Men mag het schilderachtig vinden, gemakkelijk is het zeer zeker niet

Opnieuw uitgerust.

Tijdens het verblijf te Curaçao moesten de voorraden geladen worden, die voor de verdere reis noodig zouden zijn, veel „blikjes", drink- en waschwater, brandstofolie, gedistilleerd water voor de accumulatoren, en bovendien een groot gedeelte van de tropische uitrusting van de bemanning, want de ruimte aan boord laat niet toe om dat alles voor een dergelijke lange reis mee te nemen. Alles verliep gelukkig zeer vlot, niet het minst dank zij de bijzonder krachtige medewerking van het te Willemstad gelegerde garnizoen, onder leiding van den kapitein Borren. Niet alleen waren zij in deze „dienst"-quaesties een niet genoeg te waardeeren steun, zij zorgden bovendien voor het amusementgedeelte op een wijze die allen lof verdient. Zoo werd de bemanning onder meer onthaald op een autotocht over het eiland, die vermeld moet worden om haar keurige organisatie; op ons maakten de stoffige wegen een troosteloozen indruk, die iets verzacht werd, toen ons in een van de uiterste hoeken een bosch werd vertoond. Inderdaad was het eenigszins onverwachts, een verzameling boomen aan te treffen, waar men de enkeling al slechts bij uitzondering zag.

Ook van andere zijde was men in de weer om ons een aangenamen indruk van het eiland te geven. Zoo zorgde de „Petroleum" voor een gezellig avondje in haar societeit. De „K XIII" op haar beurt deed pogingen om haar verblijf in de geheugenis van de eilanders vast te leggen door een duikdemonstratie te geven even buiten de haven. 's Morgens werd gevaren met Z. E. den Gouveneur en 's namiddags met eenige autoriteiten; beide malen werd ten aanschouwe van een talrijk publiek gedoken, opgedoken, gedraaid en weer gedoken. Ook hier bleek weer dat de „duiksensatie" voor de nieuwsgierigen aan boord erg tegenval eigenlijk niet bestaat.

We konden Curaçao verlaten met de aangenam dachte, dat ook Hr. Ms. „Sumatra" op haar ui naar Ned.-Indië dit eiland zal aandoen. Inderd vooral nu dit stukje Nederland zich zoo snel ont kelt, voelt men als Nederlander, dat het niet vreemde oorlogsschepen mogen zijn, die daar hun komen vertoonen.

Oud-archief.

Blijkens het laatst verschenen deel (XLVII, 1924) *Verslagen van 's lands oude archieven* heeft het archief in 1924 nog verschillende bescheiden van oud-archief uit Curaçao gekregen. De beschrijvin weer geschied door Mr. R. Bijlsma.

De stukken, genummerd 1516 tot 1797, behooren
I. de Archieven van Directeur en Raden: resolu sententiën van Directeur en Raden en van comm rissen van mindere questiën,
1532 Copie-missive van Directeur en Raden aan windhebberen van de Kamer Amsterdam (1719); —1535 placcaten (1720—1761); stukken betreffend actie der ingezetenen tegen de misbruiken der a caten en procureurs 1785—1786 (no. 1536, 1 doss
II. Archieven van den Gouverneur, van den R van Politie en van den Raad van Civiele en Crimin Justitie.
Daarin vindt men nog Instructiën van 1821 tot (1 omslag); 1538 stukken betreffende het buitm van het Schip „Toevallig" door Spaansche ka (1822—1826), 1 dossier.
1539 Stukken betreffende het in beslag nemen de Spaansche ligger „Ascension" (1826—1827), 1 sier.
1541 Politierapport ingekomen bij den Raad-fis (1828).
V. Secretarieele en notarieele protocollen.
VII. Oud-archief der Administratie van Financ
Archief van den Magazijnmeester.
Archief van den Militairen commandant.
1605 Ingekomen rapporten 1805 (1 pak).
Gedeponeerde stukken.
1606. Stukken van den procureur Gerryt Gruys gens door hem genoten emolumenten enz. (1780— 1 pak.

Uit den Verren Vreemde.

Vragen van den dag.

Wie zich nu zou zetten tot het samenstellen van kroniek van al datgeen, wat als brandende kw mag gelden in den verren vreemde of van belang Oost, Zuid en West, zou alleen daarmede een Wkbl. kunnen vullen, zonder nog in breedsprak heid of uitvoerigheid te vervallen. Wij sprokk slechts.

Werd op het nu te houden bolsjewistische gres een uitbarsting verwacht tusschen de twee naamste politieke groepen in *Rusland*, en werd daa de verwachting gebouwd voor een groote gebeurte die wereldbeteekenis zou kunnen krijgen, door de zoening der partijen laat dit zich plots geheel an aanzien. Trotsky, Zinowjef Kamenef, de voorman der Marxistische groep, die van de boeren dwang en belasting hun aandeel willen eisch voor de communistische gemeenschap, die binnen- en buitenland de sowjetoverheersching len opleggen, die aan het proletariaat den rang willen laten, zij hebben bijtijds gemerkt, op het groote congres de partij van Stalin 't winnen en zij zijn daarom in onderwerping gekomen. verwacht van vermindering van den belastingdruk 't platteland een opleving van het geheel, die ook de dustrie ten goede zal komen, hij wil met het buitenl samenwerken, hij kan niet instemmen met de ver de overheersching van het proletariaat. Deze milde opvattingen bieden goede vooruitzichten aan. Maar verwezelijking hiervan is aan zooveel voorwaarden bonden, dat men nog geen te groote verwachtingen koesteren. Vooralsnog is de voornaamste beteekenis van, dat de uitbarsting, die ook als een verhelder onweer zou hebben kunnen werken, vooralsnog is geleid.

De op 19 Oct. geopende *Rijksconferentie te Lon* stelde reeds hoogst belangrijke onderwerpen aan orde, en daar zij een 6-tal weken kan duren, staat

...eel te wachten. De meeste emotie is wel gewekt door de rede van den Z.-Afrik. premier Generaal Hertzog, uitgesproken nadat de Britsche premier Baldwin de openingsrede gehouden had en daarbij gewezen had op de vorderingen door de dominions en Br. Indië volbracht in de richting van grootere zelfstandigheid.

De hoeksteen van het rijksgebouw is, zeide Hertzog, de goede wil van duizenden, waaruit het bestaat. Zuid Afrika is verlangend, die wil te hebben, gelijkelijk met ieder ander lid van het gemeenebest, maar die wil kan alleen voor de toekomst worden verzekerd als het ertoe kan worden gebracht onvoorwaardelijk vertrouwen te stellen in zijn volledig en vrij volksbestaan op een grondslag van gelijkheid met ieder ander lid van het gemeenebest. Dat onvoorwaardelijk vertrouwen bezit het thans niet, maar het zal dit bezitten zoodra zijn onafhankelijk nationaal statuut niet meer betwist wordt en internationaal erkend is. Hij vraagt dus nadere omschrijving van de status der dominions.

Nadat de emotie wat bedaard is, lijkt 't een storm in een glas water te zullen worden. De redevoeringen, welke de premiers van de andere Dominions uitspraken, toonden ten dien aanzien of geen verlangen of noch iets anders te willen dan Hertzog, ook bij andere gelegenheden namen de vertegenwoordigers van Australië, Nieuw Zeeland en New Foundland te Londen daarverder stelling tegenover, dan aan de zijde van Hertzog. Canada en de Iersche Vrijstaat hebben zich reeds meer vrijheid veroorloofd dan Z. Afrika. Wel deed de leider der Britsch-Indische vertegenwoordiging, de Maharajah van Burdwan, den 19en Oct., het verlangen van Indië uitkomen om te groeien tot een gemeenschap met eigen staatkundige verantwoordelijkheid, maar hij dacht daarbij allerminst aan een steunen van de Hertzog-politiek, die, zooals bekend, in Br.-Indië in ander opzicht scherp veroordeeld wordt.

De Z. Afr. bladen zijn ook volstrekt niet eenstemmig in bewondering over het optreden van hun minister-president in Londen; integendeel, van meer dan een zijde wordt dit als ongemotiveerd en zonder practische waarde gegispt.

De hier even aangestipte *verhouding tusschen Z. Afr. en Br.-Indië* stelt zich momenteel juist zeer scherp. Z. Afrika heeft, zooals men weet, een talrijke kolonie van Br.-Indiërs. Deze zijn er nog beperkt in hun rechten en voeren een strijd om uit die achterstelling verlost te worden. Hertzog wil hun hierin wel eenigszins te gemoet komen, maar zij zien in hetgeen hij doen wil toch nog steeds een voortgezette miskenning. Meermalen zijn deputaties over en weer gegaan, om toestanden op te nemen, naar een oplossing te zoeken, of ook wel om de bestaande grieven aan te dikken. Binnenkort zal een conferentie van officieele vertegenwoordigers in Kaapstad samen komen, ter bespreking van alles wat met de aangelegenheid gemoeid gaat. De Br. Indische vertegenwoordiging, met sir Mohammed Habiboellah als leider, is reeds in Z.-Afr. aangekomen. Middelerwijl reist een niet-officieele vertegenwoordiging van Z.-Afrikaansche Britsch-Indiërs door Indië en wordt daar overal op demonstratieve wijze ontvangen en gevierd.

Jammer genoeg voor de Br. Indische zaak, zoowel waar deze in Londen bepleit wordt door den Maharajah van Burdwan, als waar zij in Kaapstad bepleit zal worden door sir Moh. Habiboellah, is dat *Br. Indië het tooneel blijft van tweedracht* en bloedigen strijd tusschen Hindoe en Mohamedaan.

Bij het dezer dagen gevierde „feest der lichten” konden ernstige uitspattingen en heftige relletjes weer niet voorkomen worden.

In den ministerraad deelde de Fr. minister van oorlog Painlevé mede, dat de krijgsverrichtingen in *Fransch-Marokko* zijn afgeloopen. Den 20en Nov. zullen de troepen, die als extra-versterking daarheen werden gezonden, naar het moederland terugkeeren. Verblijdend bericht! Maar aangezien Fr. in Marokko deels afhankelijk is van hetgeen er in de Spaansche zone gedaan en niet gedaan wordt, en aangezien rust en vrede daar nog niet volstrekt verzekerd schijnen, blijft twijfel gerechtvaardigd of Fr. de zaak als gewonnen mag beschouwen.

In *Syrië* heeft de heer Ponsot het hooge commissariaat aanvaard. Senator de Jouvenel, de Volkenbondsman, de vredesapostel, heeft er slechts orde weten te brengen door flink en doortastend wapengeweld. De nieuwe leider der zaken in het Fr. mandaatgebied acht den toestand gunstig. Van andere zijde wordt echter melding gemaakt van Turksche invloeden, die Syrië niet aan Fr. gunnen en er onrust blijven stoken.

Gewezen wordt op een wijziging in de verhouding tusschen *Japan en Rusland*, waardoor Tokio meer toenadering tot Londen zou zoeken, hetgeen ook reeds merkbaar zou zijn in China. Japan zou daar bij een der strijdvoerende partijen zijn invloed op merkbare wijze tegen dien van Moskou laten gelden.

In *Brussel zijn Chineesche relletjes* uiting van den eisch om het bestaande verdrag, waarin China niet volwaardig als gelijke met andere staten werd gesteld, af te schaffen, nu 't binnenkort zijn eindtermijn bereikt, terwijl België hiervoor vooralsnog niet te vinden is.

Het manifest van vooraanstaande Europ. en Amer. financiers en zakenmannen, dat een einde wilde maken aan den treurigen economischen toestand in Europa, door de beperkende fiscale bepalingen in te krimpen, die het vrije verkeer en daardoor de opleving verhinderen, was aangekondigd als de eindelijke verlossing. Dit kon de vrijhandelaars verheugen. In den korten tijd na zijn verschijning zijn echter reeds èn uit Amerika, èn uit Europa zooveel bedenkingen en aanvallen ertegen gericht, en hebben b.v. de Engelsche ministers die ter Rijksconferentie over de economische vraagstukken spraken, zoo stellig positie genomen voor protectie, dat ook dit manifest niet als de groote gebeurtenis mag worden beschouwd, die optimisten er van hadden verwacht, als geneesmiddel van vele naoorlogsweeën in nabije en verre landen.

De Anderhalfhonderdjaar *Tentoonstelling te Philadelphia* is een volkomen mislukking. Dat is de ruiterlijke erkenning van den burgemeester van Philadelphia zelf.

De ontwerpers van de tentoonstelling hadden gerekend op 25.000.000 bezoekers.

Er zijn er tot nu toe nog geen 5.000.000 geweest. Zooals indertijd met Wembley, trachten zij ook nu weer de positie nog te redden door de tentoonstelling het volgend jaar te heropenen, maar daar schijnt maar weinig instemming mee te worden betuigd.

Austen, de directeur-generaal van de tentoonstelling, heeft verklaard dat de wekelijksche exploitatie-uitgaven de inkomsten met $ 25.000 à $ 40.000 per week te boven gaan. De aannemers hebben ongedekte vorderingen tot een totaal bedrag van $ 3.000.000.

In hoever men voldaan is over de resultaten, los en onafhankelijk van het financieele vraagstuk, wordt niet gemeld.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

Op Maandag, Dinsdag en Woensdag 18—21 October zijn de Sumatrafilm en die van de kroning van den Sultan van Deli vertoond voor ruim 1000 schoolkinderen. Woensdagavond was de voorstelling voor de leden, begunstigers en introducée's ook zeer goed bezet. Deze voorstelling sloeg goed in en een woord van dank aan den heer Bunk voor zijn welwillende medewerking is hier zeker op zijn plaats.

Vrijdag 22 October trok de afdeeling naar de openbare school te Loenen, hoofd de heer N. Talen, waar we op een schoolfeest aan de kinderen van Indië zouden vertellen en plaatjes laten zien. Om 5 uur 's namiddags begon de pret, waar ruim 130 kinderen, het personeel, commissieleden en eenige belangstellende ouders aanwezig waren. Eenige doeken in 't front gaven eenige gezelligheid aan het lokaal. De „hè's” en „oh's” waren niet van de lucht. In de pauze werd de schooljeugd getracteerd en de ouderen genoten van de radiomuziek, een vriendelijke attentie van het hoofd der school. Van de tractatie kregen wij ook ons deel. We hopen daar ook eens een avond voor de groote menschen te kunnen geven.

Begin November kunnen we een extra avond geven in samenwerking met de Volksuniversiteit. Dan hoopt de heer E. v. d. Paardt te spreken over Bali.

7 November trekken we naar het Apeldoornsche Bosch en 24 Nov. zal de heer Dumont spreken over den Hindoetijd op Java.

De Secretaris.

Afdeeling Nijmegen.

OPROEP AAN DE LEDEN.

I. *Tentoonstelling.* De aangekondigde tentoonstelling

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren Administratie Koloniaal Weekblad Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

zal gehouden worden van 20 t/m 27 November a.s.

De leden worden dringend verzocht, mede te werken tot het welslagen dezer tentoonstelling. (Alles wordt verzekerd). Degenen, die voorwerpen hiervoor ter beschikking hebben, worden verzocht opgave te doen aan den heer G. J. Burger, Guyotstraat 3, Voorzitter, van: *a.* aard der inzending (korte omschrijving); *b.* ruimte die de voorwerpen ongeveer innemen.

Opgaven liefst *zoo spoedig mogelijk,* doch *uiterlijk 10 November.*

De Tentoonstelling wordt gehouden in de lokalen der Middelbare en Hoogere Handelsschool aan de Bijleveldsingel.

Pater Vertenten M.S.C. zal de Tentoonstelling openen met een lezing met lichtbeelden over: „15 jaar onder de koppensnellers van Zuid Nieuw-Guinee".

De Heer Uiterwijk zal op een der avonden een lezing met ± 250 keurige lichtbeelden houden over Sumatra's Westkust.

Op Zaterdag 27 November wordt de tentoonstelling gesloten met de Java-film, die dan wederom in het Olympia-theater zal draaien. Tijd en plaats worden nader bekend gemaakt.

II. *Ledenaantal.* Door de perspropaganda en de opening van het seizoen is het aantal leden der afdeeling gestegen tot 114. Het bestuur verzoekt den leden dringend propaganda te maken en leden te werven. Indien ieder *één lid* aanbrengt, komen we in dit seizoen nog aan de 200 leden. Dit aantal is *noodzakelijk* om de noodigste onkosten voor een behoorlijk winterprogramma te kunnen dekken!

Ieder zorge voor één nieuw lid!

Namens het Bestuur,
GESCHER, *Secretaris.*

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Zaterdag 30 dezer* in het gebouw Heulstraat 17, des nam. ten 2 ure.

Punten van behandeling.

1. Opening.
2. Notulen (zie K. W. 17 Juni '26, No. 24).
3. Koloniaal Weekblad.
4. Propaganda.
5. Algemeene besprekingen. *)

De Secretaris,
VAN DER BRUGH.

*) Bij verhindering van het H. B.-lid wordt een plaatsvervangend-lid uit het Afd. Best. verwacht.

WEST-INDISCHE COMMISSIE.

Vergadering op Vrijdag 5 November e.k., des avonds te 7.30 uur, in het gebouw Heulstraat 17, alhier.

Punten van behandeling:

1. Notulen.
2. Ingekomen stukken.
3. Rekest met nota van den Ondernemersraad van Suriname.
4. Rondvraag en sluiting.

De Secretaris,
VAN DER BRUGH.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE.

Ir. E. Siebergh, Tijdelijk ambtenaar ter beschikking, Valeriusstraat 1, 's-Gravenhage.
Q. J. H. Mudde, Landmeter bij het Kadaster, Kleverparkweg 200, Haarlem.
Mr. W. P. Thomas, Rechterlijk Ambtenaar, Rapenburg 77, Leiden.
M. de Jong, Leeraar bij het Openbaar Middelbaar Onderwijs, Van Breestraat 21, Amsterdam.
N. Wortel, Leeraar bij het Openbaar Middelbaar Onderwijs, Geestersingel 10, Alkmaar.

INDISCHE VERLOFGANGERS:

J. A. Vincent, Opperhoutvester bij het Boschwezen in Ned.-Indië, Leuvenschestraat 23, Scheveningen.
B. den Heijer, Hoofdpakhuismeester bij den dienst der Zoutregie, Soetenstraat 7, Scheveningen.
M. Th. Boelhouwer, Hoofdcommies bij het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, Obrechtstraat 532, 's-Gravenhage.

Ch. A. Rombouts, Controleur 1e kl. bij de P. ... dienst, Stevinstraat 82, 's-Gravenhage.
P. A. Nuijsink, Politieopziener 1e kl. in het Gou[verne]ment Celebes en Onderhoorigheden, Ruyterstr... Loosduinen.
J. van der Wal, Politieopziener in de res. Soe... Oranjestraat 95, Arnhem.
Mr. A. Mieremet, Griffier van den Raad van ... te Batavia, Adm. van Gentstraat 27, Utrecht.
L. M. Jansen, Politieopziener 1e kl. in de resident... soeroean, p/a. Hotel Tubantia, Ootmarsum.
A. P. Hofschreuder, Hoofdopzichter bij den W... en 's Lands B. O. W., Hollanderstraat 66, 's-... hage.
M. Mendel, Leeraar bij het Middelbaar Onder... beschikking gesteld van de Indo Europeesche ... vereeniging te Bandoeng, Frederik Hendrikl... 's-Gravenhage.
H. Barkeij, Opzichter 1e kl. bij de S. S. en Tr. ... Sweelinckstraat 176, 's-Gravenhage.
Mej. J. Potgieter, Verpleegster der 1ste klasse ... Dient der Volksgezondheid, Juliana van St... laan 5, 's-Gravenhage.
F. Stevens, Adj. kas-controleur bij de S. S. en Tr. ... reboschstraat 6, Groningen.
E. Friso, Onderwijzer der 1e kl. bij het O. E. ... Ureterp (Friesland).
Ir. H. Frijling, Ir. 2e kl. bij den dienst van den ... bouw, p/. Fa. Scheurleer en Zn., Den Haag.
J. H. Werson, Politieopziener 2e kl. bij de Alg. ... Burgemeester Geradtsstraat 11, Roermond.
J. Beverwijk, Politieopziener 2e kl. bij de Alg. ... Bloemgracht 83 (huis), Amsterdam.
L. A. van Mels, Inspecteur bij den dienst der ... regie, Oosterringdijk 90, Amsterdam.
N. C. Repelius, Commissaris van Politie eerste ... Nieuwlandstraat 24, Tilburg.
G. de Lassacquère, Commies-redacteur op het ge... lijk kantoor te Padang, Arnhem, Poste-restante.
Ir. A. J. H. L. Rosenquist, Ingenieur 2e kl. bij d... en Tr.; Laan van Meerdervoort 540, Den Haag.
W. M. van Helten, Administrateur van den Cultu... te Buitenzorg; Utrechtscheweg 1, Hilversum.
M. J. P. Pieterse, Havenmeester 2e kl. te Tan... Balai; Balistraat 97, 's-Gravenhage.
W. C. Krijgsman, Controleur 1e kl. bij het B. ... en Madoera; Ant. Duijckstraat 60, 's-Gravenh...
D. J. Jut de Bourghelles, Directeur der Tech... School te Bandoeng; Statenlaan 85, 's-Graven...
L. W. M. Lobel, Hoofd van het Veeartsenijku... boratorium te Buitenzorg; Tuindorp D 77, ...
F. J. van Vlijmen, Ondercommissaris van Poli... derlaan 38a, Rotterdam.
A. J. Wamsteker, Referendaris bij de Algeme... cretarie; Bilderdijkstraat 11, Leiden.
Mej. A. Wijnstroom, Onderwijzeres 3e kl. bij het ... L. O.; Coornhertstraat 19, Haarlem.
J. J. B. Giebing, Majoor der Infanterie; Hee... plein 4b, Rotterdam.
L. H. Lisnet, 1e Luitenant der Infanterie; Hotel ... tral, Kruiskade, Rotterdam.
F. W. Osten, Kapitein der Infanterie; Agnesstr... 's-Gravenhage.
Raden Soemarno, 1e Luitenant der Infanterie; ... tagebadlaan 4, Amsterdam.
P. Rikkers, Dir. Officier van Gezondheid 1e kl.; ... Boetzelaerlaan 108a, 's-Gravenhage.
F. van Essen, Onderluitenant der Infanterie; ... straat 100, 's-Gravenhage
M. J. Bosma, Officier van Gezondheid 2e kl.; ... van Vianenstraat 4, Amersfoort.
S. Steenhuisen, Officier van Gezondheid; Wilhe... laan 10, Zeist.

MET PENSIOEN:

J. A. A. F. Quentin, Directeur der Landsdru... Hotel Pomona (Molenstraat), Den Haag.
F. W. Snepvangers, Opperhoutvester dienst ... wezen; Ant. Heinsiusstraat 53, 's-Gravenhage.
S. E. P. A. van Haeften, Majoor der Infanterie; ... guerrestraat 98, 's-Gravenhage.
C. J. de Bruijn, Generaal-Majoor der Genie; Staten... 59, 's-Gravenhage.
A. F. Meijer, 1e Luitenant der Cavalerie; Kl. P... laan 10, Wassenaar.

UITZENDING VOOR 's LANDS DIENST IN NEDERLANDSCH-INDIë, SURINAME EN CU[RAÇAO]

Voor de na te noemen betrekkingen bij ... dienst in Nederlandsch-Indië, Suriname en C... waarin moet worden voorzien door uitzending ...

...ge het Departement van Koloniën, bestaat gelegen... tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen ...tsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in ... bezit der hoofdakte;

b. onderwijzer bij het M.U.L.O., in het bezit der ...ofdakte en der akte wiskunde L.O. of van andere ...akten;

c. leeraar (leerares) M.O. Nederlandsche taal;

d. leeraar (leerares) M.O. Fransche taal (volledig ...evoegd);

e. leeraar (leerares) M.O. Duitsche taal (volledig be...gd);

f. gouvernementsarts bij den dienst der volksgezond...d (dienstverband 3 of 5 jaren);

g. apotheker, leeraar a/d Nederlandsch-Indische Veeartsenschool te Buitenzorg;

h. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst);

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname: 2 hoofdonderwijzers.

3° Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao: 3 hoofdonderwijzers.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A.B. (voor de betrekkingen, genoemd onder 1°., a t/m g), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., h) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°. en 3°.).

Mutatiestaat van 20 tot 27 October.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
...Ed. Gerzon, Secretaris-Penningmeester van het ...derlandsch Verbond, Amsterdam, de Lairessestr. 1..., f 5	Ter vervanging van wijlen S. van Lier Ezn, Nassaukade 358.
...sma, Apeldoorn, Wilhelminapark 9. f 5.	
...A. E. van Rhee, Apeldoorn, Deventerstraat 87. f 5.	Secretaris afdeeling Apeldoorn.
...van der Meulen, Apeldoorn, Deventerstr. 61. f 5.	Secretaris afdeeling Apeldoorn.
...van der Paardt, Apeldoorn, Prins Mauritslaan 24. f 5.	Secretaris afdeeling Apeldoorn.
...L. Pot, Apeldoorn, Loolaan 71. f 5.	Secretaris afdeeling Apeldoorn.
...rouw M. C. Tibbe, Apeldoorn, Tutlein Nolthenius...an 24. f 5.	Secretaris afdeeling Apeldoorn.
...P. Schaffers, Boekhouder der Maasbuurtspoorweg ...e Gennep, Rijksweg 284. f 5.	Het Bestuur der afdeeling Nijmegen.
...rouw van der Brugghen-van der Goes, Nijmegen, ...ansche Plaats 3. f 5.	Het Bestuur der afdeeling Nijmegen.
...enteelijk Gymnasium te Nijmegen, Rector Dr. M. ...Schwartz, Kronerburgersingel 71. f 5.	Het Bestuur der afdeeling Nijmegen.
...tie Provinciale Geldersche en Nijmeegsche Cou...nt, Nijmegen, van Broeckhuysenstr. 46. f 5.	Het Bestuur der afdeeling Nijmegen.
...ppmann, Nijmegen, Fort Kijk in de Potstr. 148. f 5.	Het Bestuur der afdeeling Nijmegen.
...Kranich, Nijmegen, Groenestraat 44. f 5.	Het Bestuur der afdeeling Nijmegen.
...rouw S. E. Uges, Nijmegen, Gerard Noodtstr. 3. f 5.	Het Bestuur der afdeeling Nijmegen.
...rouw de weduwe C. A. Vigelius-Bisschop Wijn..., Nijmegen, Sumatrastraat 10. f 5.	Het Bestuur der afdeeling Nijmegen.
...Vieweg, uitgever, Nijmegen, St. Jorisstr. 49. f 5.	Het Bestuur der afdeeling Nijmegen.
...Seijdlitz, oud-Bankdirecteur, Nijmegen, van ...haeck-Mathonsingel 16. f 5.	Het Bestuur der afdeeling Nijmegen.
Dr. H. H. A. van Gybland Oosterhoff, Secretaris ...h. Indologisch Fonds te Utrecht, Den Haag, Stad...ouderslaan 2. f 5.	Secretaris van het Dagelijksch Bestuur.
...van Elsas, Scheveningen, Cornelis Jolstraat 35. f 5.	Secretaris van het Dagelijksch Bestuur.
...C. Krijgsman, Controleur 1ste klasse B.B., Den Haag, Anthonie Duyckstraat 60. f 5.	den heer H. J. M. Raedt van Oldenbarnevelt te Den Haag.
...C. Grivel, Oud-Dirigeerend Officier v. Gezondheid N.-I. L., Den Haag, van den Eijndestraat 17. f 5.	Secretaris afdeeling Den Haag.
...rouw A. H. C. Schoemaker-Triebel, Den Haag, van ...etzelaerlaan 153. f 5	Eigen aanmelding.
...rouw W. Zoppi-van Andel, Paris 8, Rue de La...orde 45. f 5	den heer K. van Andel te Den Haag.
...H. Edelman, Inspecteur van Onderwijs te Bandoeng. f 6	den heer Th. Vogelenzang te Overveen.

Contributieverhooging:

G. B. ten Burg, Nijmegen, Staringstraat 32, van f 2.50 op f 5.

Nieuwe Begunstigers:

...Baars, Apeldoorn, Soerensche weg 80. f 1.	Secretaris Afd. Apeldoorn.
...r. de wed. A. F. R. van Beyma thoe Kingma, Apeldoorn, Vonderlaan 23. f 1.	Secretaris Afd. Apeldoorn.
...r. de Wed. J. W. Broers Hamilton, Apeldoorn, Loolaan 27. f 1.	Secretaris Afd. Apeldoorn.

Afschrijven:

...van Lier Ezn., Secretaris-Penningmeester Ned. Verbond, Amsterdam, Nassaukade 358 (overleden).

K. van Andel, oud-zeeofficier, Den Haag, Emmastr. 1B.

Adresveranderingen:

...ice „Insulinde" Bruxelles, van: 5 Avenue Gallilée, naar: 57 Boulevard du Jardin Botanique.

...J. Sielma, Indoloog, Leiden, van: Jan van Houtkade 8, naar: Mariënpoelstraat 27.

...D. Enthoven, Industriëel, van: Delft, naar: Den Haag, Groenhovenstraat 10. f 5.

...F. L. Krämer, Kapitein N.-I. L., Den Haag, van: ...arlastraat 20, naar: 2de Emmastraat 199.

...R. Slier, oud-Inspecteur 1e kl. P.T.T., Den Haag, van: Stephensonstr. 9, naar: 2de Schuytstr. 340.

...den Soenarno, Den Haag, van: Begoniastr. 145, naar ...Hazelaarstr. 117.

Mejuffrouw J. S. M. van der Kroon, Den Haag, van: Obrechtstraat 20, naar: Valkenboschkade 678.

C. J. de Bruyn, oud-Generaal Majoor der Genie N.-I. L., van: Bandoeng, naar: Den Haag, Statenlaan 59. f 5.

R. F. Hartog, Administrateur „Tanah Intan", van: Den Haag, naar: Martapoera (Z.-O. Borneo).

Ch. Monod de Froideville, Controleur B.B., van: Den Haag, Wattstr. 10, naar: Weltevreden, Dep. B.B.

Mr. G. A. van Schouwen, Voorzitter Landraad, van: Poerwokerto, naar: Jogjakarta.

Van onze Adverteerders

De Sweelinckschool.

Indische ouders zijn ongetwijfeld gebaat met goede adressen in Nederland. In de eerste plaats wel met die van de onderwijs-inrichtingen waar zij in vol vertrouwen hunne kinderen kunnen heenzenden.

Bovengenoemde inrichting nu, onder directie van Mejuffrouw Steffelaar wordt in elk opzicht gaarne aanbevolen door een oude bekende in de Indische Onderwijswereld, door Mevr. E. Ch. Stamm'ler-Böttger, Fred. Hendriklaan 268, Den Haag, gewezen directrice van de Meisjesschool, Koningsplein Oost 14, Weltevreden, die voor belangstellenden gaarne bereid is alle verdere inlichtingen te verstrekken.

Mevr. Stamm'ler die de Sweelinckschool meermalen bezocht en dus kent, prijst de vriendelijke les-lokalen en de goede zorgen door de Directrice en het overige personeel aan de kinderen gewijd. Aan de school wordt onderwijs gegeven aan meisjes van 6119 jaar; de 1e en 2e klasse heeft behalve Woensdag en Zaterdagmiddag ook Donderdagmiddag vrij. Zij, die ver af wonen kunnne tusschen 12 en 2 overblijven. Behalve in de gewone vakken onvangen de kinderen onderricht in gymnastiek (van een Zweedsche) in zang, handwerken, in boetseeren, teekenen en ook in koken. Aangeteekend zij nog dat de klassen klein zijn, zoodat aan elk kind de noodige aandacht kan en ook wordt besteed (het kind is hier dus geen nummer) zoodat naar Mevr. Stamm'ler met groote voldoening opmerkte, de omgang tusschen onderwijzeressen en leerlingen allerhartelijkst is.

Vereeniging „OOST en WEST"

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 2[...] Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en [...]lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen [...]

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West[...] of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied [...] personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr[...] 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlich[...] zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „T[...] biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland [...]toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aan[...] te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaer[...] 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. [...] bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetr[...] willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten [...] aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegen[...] verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de [...] J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.

Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede [...])
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezem[...]
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werk[...] Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-In[...]
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 44 — DONDERDAG 4 NOVEMBER 1926 — 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag. Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË: Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”

ADRES VOOR ADVERTENTIEN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag. Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Een nieuwe Afdeeling van „Oost en West”!

Zooals de bladen reeds gemeld hebben, is op 26 October l.l. een nieuwe afdeeling dezer Vereeniging opgericht in Twente, met zetel te Enschedé.

De reeds geruimen tijd te voren in het werk gestelde pogingen om daartoe te geraken, zijn nu met welslagen bekroond geworden, dank zij de sympathie welke het plan bij eenige heeren in Enschedé mocht ondervinden en den krachtigen steun door hen verder aan de totstandkoming verleend. De heeren J. D. Ir. Ruis, Directeur der Twentsche Electrische Stoomtrammaatschappij en G. W. Stroink, oud-kapitein O.-I.L., beiden uiteraard met Indië bekend, eerstgenoemde zelfs door een veeljarig verblijf, hebben, zeer bereidwillig, de functiën van voorzitter en secretaris op zich genomen, terwijl het in het voornemen ligt nog een derde bestuurslid, als penningmeester, te assumeeren.

De belangstelling van de zijde van het Enschedésche publiek op den avond der oprichting was, ondanks de minder gunstige weersgesteldheid, zeer groot, de zaal van het gebouw der Volksuniversiteit was geheel gevuld; geen plaats onbezet. De heer Stroink voornoemd die, dagen vooraf, in overleg met den secretaris der vereeniging, de noodige regelingen getroffen had, waarvoor hem hier, namens het Hoofdbestuur, een woord van erkentelijkheid gebracht wordt, leidde den secretaris van Oost en West in, die nu een verhandeling hield over doel en streven der vereeniging: wat ze is, wat ze wil, wat ze doet.

Daarop volgde een pauze, gedurende welke men in de gelegenheid gesteld werd zich als lid of begunstiger op te geven. Vervolgens vertoonde hij de [illegible]cius-film onder mededeeling van eenige bizonderheden. Na afloop daarvan het slotwoord van den heer Stroink, die in geestdriftige bewoordingen de beteekenis van dezen avond uiteenzette en de nieuwe afdeeling in de belangstelling der aanwezigen aanbeval.

En zoo is het aantal afdeelingen van Oost en West wederom met een vermeerderd. Moge de nieuwe afdeeling bloeien!

Düsseldorf—Bandoeng

door
H. F. TILLEMA.

(Slot).

De maatschappij pleegt roofbouw.

Een afdeeling, die mij bijzonder aantrok, was die der „Rassenhygiene und Verebung”. Ik voorzie n.l. dat dit de hygiëne der toekomst zal zijn. Wanneer men met algemeene hygiëne en persoonlijke gezondheidszorg, verbetering van het milieu au bout de son latin is, zal men hebben ingezien, dat men hierdoor het beeld van den mensch slechts uiterlijk kan veranderen, niet van den grond af aan, want dit wordt bepaald door de in de vaderlijke en moederlijke kiem aanwezige eigenschappen. Deze kan men niet veranderen of verbeteren. Het lot van een volk wordt er door bepaald, want de tegenwoordige maatschappij is zóó ingericht, dat de meeste waardevolle bestanddeelen van het volk op geestelijk en lichamelijk gebied, zich onvoldoende voortplanten. Het geboortecijfer bij die lagen der bevolking is zeer laag, zoo laag, dat ze na luttele generaties verdwenen zijn. De maatschappij pleegt roofbouw aan zichzelf. Giften als alcohol, ziekten als syphilis spelen daarbij een groote rol. Door hygiënische maatregelen moet er naar worden gestreefd, de schadelijke inwerking van 't milieu tegen te gaan, opdat de kinderen met goede eigenschappen behouden blijven, terwijl men door goede keuze bij huwelijk de schadelijke gevolgen van de overgeërfde eigenschappen dient te neutraliseeren, de goede te versterken. Op de tentoonstelling zag ik verschillende stamboomen van families, waaruit duidelijk de invloed van overerving te zien was. Zoo b.v. de aanleg voor muziek bij de familie Bach; dien van wetenschappelijken aanleg bij de familie Darwin. Veel belangstelling trok deze afdeeling niet, want de doorsnee-mensch staat er nog te ver af. Voor Indië heeft de zaak nog heelemaal geen beteekenis, maar ik vermoed, dat er genoeg lezers van dit blad zijn, die de kwestie belangrijk genoeg achten, om er eens over na te denken!

Een afdeeling, die voor het nationaal welzijn van niet te overschatten beteekenis is, is die, welke handelt over geslachtsziekten. „Hütet Euch vor Geschlechtskrankheiten. Sie sind schwere Krankheiten, langwierig, schmerzhaft, gefährlich und ansteckend.” Zelfs wanneer ze in 't begin van lichten aard zijn, kunnen ze in het latere leven het allerergste lijden veroorzaken en tot ontijdigen dood leiden. Verwaarloost men ze, dan kunnen ze groote ellende, ook voor vrouw en kinderen, veroorzaken. De opmerking geldt niet minder voor Indië dan voor Duitschland!

Hygiënische pret.

Een avond brachten we door in het „Vergnügungpark”. De leiding heeft gevoeld, dat het een hygiënische maatregel van de eerste orde is, om na inspanning uitspanning te zoeken, ieder naar zijn aanleg en zijn aspiraties. Onder meer was er een „bergspoor” te zien, naar schatting 300 Meter lang, waarop wagentjes met griezelige vaart over bergruggen en door ravijnen reden, wat den inzittenden, naar 't scheen, best beviel. Aardig vonden wij allen het Beiersche dorp. Van een groote zaal, ik schat ze op 50 Meter lang en breed naar verhouding, had men een groot panorama gemaakt. Heusche Beiersche huizen, enz. vormden met de goed geschilderde bergen een tafereel, zoo juist getroffen, dat men zich werkelijk midden tusschen de bergen waande. De dikke rook die er hing gaf de noodige luchtperspectief, maakte de verte „echt” blauw. 't Ging er vroolijk toe: echte Beiers, of misschien waren het wel Tirolers, jodelden, dansten, maakten kuitenflikkers, men at en men dronk er bier. Vooral bier! 't Was er stikvol, 't riekte er ook niet bepaald aangenaam, zoodat we, hoe interessant we het ook vonden, maar weer blij waren, toen we weer frissche Rijnlucht inademden!

Tropische hygiëne.

Den volgenden dag hebben we de afdeeling „Tropische hygiëne” bezien, die na het gesprek in het restaurant meer de aandacht van mijn reisgenooten trok dan anders het geval geweest zou zijn.

In afdeeling 22b moesten wij zijn volgens den catalogus. De vele handwijzers volgend, kwamen wij bij een zeer groot gebouw. Ik wil nog iets vertellen van die handwijzers, omdat deze zoo bijzonder praktisch waren. Ze bestonden uit een ... met een arm en een hand er aan. Aan den ... hingen verschillend gekleurde schijven, wa... met duidelijke cijfers en woorden was aangege... wat men kon zien als men de richting door ... hand aangegeven, volgde. Soms hingen er 7 ... van die schijven onder aan den arm. Dit was ... duidelijker dan het aangeven van den te vo... weg op één bord, als b.v. door de bekende ... wijzers van autoclubs wordt gedaan. We stapten ... groote gebouw binnen en volgden de pijlen, die ... de afd. 22b wezen. In de verte zag ik iets, w... min of meer bekend toeleek. Dichterbij gek... zag ik het. 't Was een model van het mooie ... Batakhuis. Typisch, zoo te midden van de Eu... sche omgeving, zonder eenig vermoeden te zijn ... plaatst in Sumatra. De „Rheinische Mission... sellschaft” toonde er wat ze op het gebied van ... kenverpleging deed en hoe 't vroeger was: ... „echte” medicijnman in natuurlijke grootte ... over een zieke gebogen. Met allerlei „hocus p... trachtte hij den kranke te genezen. Er naast ... den afbeeldingen en modellen van ziekenh... e. d. 't Gaf een goed beeld van het mooie hu... taire werk dier vereeniging, die behalve in de ... taklanden ook op andere plaatsen arbeidt.

We gingen verder en kwamen in de eerehal ... Robert Koch. Een drietal diorama's, zeer ... toonden den grooten Duitscher in Afrika, waar ... de vreeselijke slaapziekte bestudeerde en ... Britsch-Indië, waar hij zich in een goed nagebo... Indische omgeving aan de niet minder gevaar... pest wijdde. Zeer treffend was het diorama, ... men het monument zag, door het dankbare J... aan den grooten geleerde gewijd.

Voor den grooten guerilla-aanvoerder v. Let... Vorbeck had men ook een „stand” gemaakt. ... zag hem er niet als krijgsman, den man va... zwaard, maar als den man, die het machtige ... pen der tropische hygiëne duchtig had weten ... hanteeren! Het model van een zeer primitief ... ninefabriekje stond er. Men had er zwavel... chinine weten te bereiden en een zeer bitter ... tract van de bast, door de soldaten in de ... deling „v. Lettow Schnaps” genaamd. Fles... om het te vervoeren, had men niet, men geb... er uitgeholde vruchten voor. Men zag er ook ... men zich op allerlei manieren had weten te ... helpen met van bast vervaardigde verbandm... len; ik kan dit niet allemaal vertellen.

Het Amsterdamsche Koloniaal Instituut en het Hamburgsche.

Dicht bij den stand van v. L. V. stond die van ... „Koloniaal Instituut.” Hij was klein en onb... dend, trok niet de aandacht; de tentoonstellers ... ten aldus den indruk, dat ze de kunst, de aand... op iets te vestige en daardoor de belangstelling ... te wekken, niet verstonden. Die expositie trok ... ook heelemaal geen publiek. 't Stelde me diep te... en ik mopperde er over. In m'n eentje meend... Maar de man van de bieronderleggers hoorde ... en merkte op: „Wil ik U eens zeggen, waarom ... Amsterdamsch Instituut zoo minnetjes voor ... dag is gekomen?...... Om de Duitschers, die ... naar koloniën, naar „Bezugsquellen” van g... stoffen naar afzetgebied snakken, niet begeerig ... jaloersch te maken”. Zou 't waar zijn?

Het Hamburgsche instituut kwam beter ... den dag: op goed geschilderde schilderijen ... men de ellende door slaapziekte veroorzaakt, ... inenting tegen pokken („tegenstanders van ... cinatie kent men in dergelijke streken niet”, ... er te lezen) en nog veel meer. Pakkend ... de manier, waarop men de infectie door mij... men demonstreerde: een levensgroot beeld ... schematisch het bloedvaten- en darmstelsel ... een mensch voor. Door op een knopje te dru... zag men een klein lichtje, dat een larve ... voorstellen, door de opperhuid aan den voo... nendringen. Het lichtje verplaatste zich, klom ... de bloedvaten naar boven, kwam in 't har... longen, de keelholte, den slokdarm, de maag en ... in 't darmkanaal. Bijschriften verduidelijkten ... een en ander. En dan stond er bij: „Schoen... gende menschen worden niet geïnfecteerd”. ... hoogst eenvoudig en uiterst leerzaam! Men ... ook ergens lezen, dat „Arbeiterfürsorge auch in ... Tropen durch erhöhte Arbeitsfähigkeit sich ... lich bezahlt macht”, waarom elk planter ... volen werd de afdeeling te gaan zien. Een ... diorama's maakte op ons allen een diepen in... 't stelde voor een planter, gelegen op een ... baleh, neergeslagen door malaria, midden ...

rimboeh, een paar negers er naast. 't Was het toonbeeld van narigheid. Er naast een opengekapt, zindelijk gehouden, droog terrein, met in 't midden een vriendelijk huisje. Kinderen speelden er, een Europeesche vrouw verzorgde den tuin, stevige, gezonde negers waren er aan 't werk; de heer des huizes, 'n flinke kerel, zag dit alles glimlachend aan. Zie, dat éóne paar diorama's pakte honderd keer beter, dan de curve der Senembah-maatschappij, die het Kol. Instituut liet zien! Klamboe's zag men er ook. Hoe ze niet en hoe ze wel moeten worden aangebracht. Ik hoop, dat men dit te Bandoeng ook zal laten zien, want in Indië wordt zoowel in huis als in hotels en pasanggrahans uiterst zelden een klamboe juist aangebracht. De in het Delische zoo veel gebruikte muskietenvrije slaapkamers zag ik niet, wel een model van een muskietenvrije woning, zooals ze er moet uitzien om niet warm te zijn. In Indië schijnt men in dit opzicht merkwaardig dom-conservatief.

Slaapziekte vóór en na den oorlog.

Van de tropische afdeeling vermeld ik nog een tweetal zeer leerzame wandkaarten. Ze stelden de verspreiding voor van slaapziekte in Duitsch West-Afrika. Lichtjes, die ontstoken werden door op een knopje te drukken, toonden aan, dat in 1914 die ziekte door de Duitschers zoo goed als uitgeroeid was, maar dat ze zich na den oorlog weer in hevige mate heeft verspreid. Men kon door de ontstoken lampjes zeer duidelijk de verspreiding in die jaren volgen. Beri beri, amoebendysenterie, framboesia, gele koorts (een ziekte, die in tropisch Amerika door de Amerikanen zoo goed als uitgeroeid is, zoodat handel en verkeer er geen moeilijkheden ondervonden, wat in vroeger jaren door quarantaine-maatregelen en ziekten onder equipages, die soms *geheel* uitstierven, wel het geval was) passeerden ook de revue.

We zagen nog een model van een schooltje, waar aan de leerlingen de eerste beginselen van zindelijkheid op lichaam, huis, omgeving en van tropische hygiëne werd bijgebracht, uitgaande van de zeer juiste overweging, dat gezondheid dient te worden geleerd, net zoo goed als rekenen, schrijven, lezen, aardrijkskunde, geschiedenis e. d. en dat, wat „jong geleerd is, oud wordt gedaan en toegepast". Ook in Indië zou die maatregel, mits in den vorm van smakelijke en licht verteerbare kost opgedischt, onmetelijk veel nut stichten!

In de afdeeling chemische industrie, die hoogst belangrijk was, ik *kan* er niets van vertellen, omdat ik dan veel te uitvoerig zou worden, zagen we de buste en een groote afbeelding van Paul Ehrlich. Op de afdeeling tropische hygiëne, bij framboesiabestrijding had ik ze gemist! Wel heb ik er portretjes gezien van Eykman en Grijns. Dat deed me goed!

In Duitschland wordt elke penning omgekeerd.

Op de afdeeling „Arbeiter-Wohlfahrt", Bezirk Nieder-Rhein, die een diepen indruk maakte, kreeg men een goed idee van 't geen er door den „proletarier", waarvan er op de 36.600.000 menschen van 16—65 jaar in Duitschland 19.500.000 zijn, wordt geleden! Moet het minimum-inkomen van een arbeidersgezin van 4 personen om te kunnen bestaan M. 43.04 per week zijn, inderdaad is het slechts M. 30.56. „Het geringste toeval: kraambed, ziekte, ongelukken, brengt in het arbeidersgezin een hevige storing. Elke penning wordt omgekeerd, voedselnood, kleedingnood, woningnood, knagen aan het merg van 't volk en leiden tot rachitis, zenuwziekten, zedelijke verwaarloozing, geslachtsziekten, t.b.c. Door wisselwerking infecteeren de lagere klassen de hoogere". Ik las nog, dat er per maand M. 114.000.000 aan werkloozen wordt uitbetaald, maar dat er nog M.160.000.000 zou moeten worden besteed om het arbeidersgezin een minimum bestaan te verzekeren. Eerst wanneer de *mensch* en zijn behoeften tot uitgangspunt en tot doel van alle maatschappelijke handelingen wordt verheven, zal de tijd daar zijn, dat nood in die mate en die bestendigheid als hij thans voorkomt, niet meer zal bestaan.

En een natie met dien nood schiep de grootsche „Gesolei". „Wir Deutsche müssen arbeiten". Ik hoor het nog, 'k zal 't *nooit* vergeten! Maar om te kunnen werken moeten èn geest èn lichaam gezond zijn! Dit voor Duitschland duidelijk te hebben gemanifesteerd deed Düsseldorf. Moge Bandoeng 't voor Indonesië doen!

Bloemendaal, September 1926.

Gelijkstelling van Akten?

door

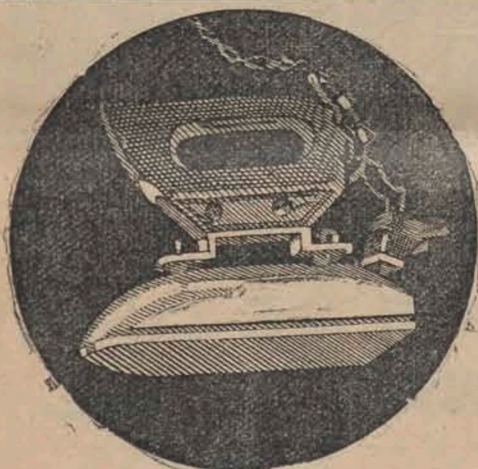
C. K. KESLER.

In het Koloniaal Weekblad van 7 October l.l. komt onder het bovenstaande opschrift een bericht voor omtrent gelijkstelling van onderwijsakten L. O., in Oost-Indië behaald, met de Nederlandsche. In verband met de op Curaçao en in Suriname eveneens gewenschte gelijkstelling der daar behaalde akten, stelt de redacteur van de rubriek Curaçao van het K. W. aan de redactie van de Amigoe deze vraag: „Staan naar uwe meening de exameneischen en de examens op Curaçao voor de L. O. bijakten zoozeer op dezelfde hoogte, als die in Nederland, dat — misschien met terugwerkende kracht — zonder meer bij K. B. de verlangde gelijkstelling, die toch op gelijkwaardigheid moet berusten, kan worden verleend?"

Het stellen van die vraag sluit, dunkt ons, eenigen twijfel aan de bevestigende beantwoording ervan in zich. Daar nu het antwoord van de redactie van de Amigoe uit den aard der zaak nog wel eenige weken op zich zal laten wachten, zouden wij in afwachting van haar oordeel de gestelde vraag reeds nu willen beantwoorden en wel aldus: Gelijkstelling der bedoelde akten is vooralsnog, zal zij op gelijkwaardigheid berusten, onmogelijk, want die akten zijn noch in Suriname, noch op Curaçao gelijkwaardig aan de in Nederland behaalde en kunnen dat niet zijn. Ziehier, waarom niet.

Bij een examen heeft men twee partijen, den examinandus en den examinator. Beschouwen wij eerst den eerste. Hoe komt hij (of zij) aan de noodige examenkennis? Door lessen, door opleiding op cursussen, of op dergelijke wijze. Z.g. zelfstudie zonder of met zeer gebrekkige leiding leidt gewoonlijk tot teleurstelling van den belanghebbende en tot telkens en telkens weer afgewezen worden. En zullen lessen of eenige andere opleiding doel treffen, dan dient de a.s. candidaat tijdens zijne schooljaren althans de eerste beginselen van het vak, waarin hij examen wil doen, reeds onder de knie gekregen te hebben. Aangenomen nu, dat dit laatste op Curaçao en in Suriname mogelijk is — op Curaçao is het, wat de vreemde talen betreft, reeds buitengewoon moeilijk door de gebrekkige kennis van het Nederlandsch — dan stuit men direct op de groote moeilijkheid met de verdere opleiding. Die is haast niet te krijgen. Enkelen belasten zich daar wel mede, maar, aangenomen zelfs, dat de door hen verstrekte opleiding prima is, wat door het niet voortdurend in aanraking blijven met nieuwe inzichten in den regel niet het geval zal zijn, het zijn er zeer enkelen, die in staat geacht mogen worden zich ermee te belasten. En die enkelen moeten dan later optreden als examinatoren van hunne eigen candidaten. Tot dit laatste is men wel genoodzaakt door het geringe aantal wettelijk bevoegden. De examinandus moet dus onder overigens meestal ook nog ongunstige omstandigheden studeeren, òf geheel alleen, als hij op een afgelegen eiland of in een buitendistrict zit, òf onder gebrekkige leiding. Hier te lande is opleiding te kust en te keur te verkrijgen van volkomen bevoegden, die steeds van het nieuwste kennis kunnen nemen en dat natuurlijk ook doen. De omstandigheden, waaronder de examinandi opgeleid worden, zijn dus voor de koloniale uit den aard der zaak veel ongunstiger; de resultaten zijn dus vanzelf daarginds minder dan hier.

Nu de examinatoren. Dat is het zeer zwakke punt. Heeft men hier te beschikken over meer dan voldoend aantal personen, die als deskundigen kunnen optreden en die volkomen deskundig zijn, in de Westindische koloniën is dat volstrekt niet het geval. Daar moet met kunst- en vliegwerk een examen-commissie in elkaar getimmerd worden. En bovendien zijn op Curaçao en in Suriname onderling die commissiën nog geheel verschillend in samenstelling. In geene van beide koloniën heeft men voor het afnemen van examens in vreemde talen en wiskunde commissiën, zooals men die hier kent. Op Curaçao wordt in het begin van het jaar een examen-commissie benoemd, die onafhankelijk van de Commissie van Toezicht op het onderwijs hare werkzaamheden verricht. Deze bestaan hoofdzakelijk in het examineeren van candidaten voor de onderwijs-akte 4e en 3e klasse. Melden zich candidaten aan voor talen of wiskunde of een dergelijk vak, dan wordt aan twee leden dier commissie, zoo

zij wettelijk bevoegd zijn, het examineeren dier candidaten opgedragen. Zijn zulke wettelijk bevoegden niet in de commissie aanwezig, dan worden zij voor die bepaalde werkzaamheden aan haar toegevoegd, of zoo zij niet te vinden zijn, dan worden ook wel wettelijk onbevoegden aangewezen. Zoo althans geschiedde het nog niet zoo heel lang geleden en het is ons niet bekend, dat er verandering in gekomen is. Nu kunnen zich hierbij verschillende vreemde zaken voordoen, vreemd althans voor den Hollander, die voor het eerst van die dingen hoort. Vooreerst, het kan voorkomen, en het is eenige malen voorgekomen, dat iemand het eene halfjaar zich als examinandus aan het oordeel der commissie onderwierp en zwaar genoeg bevonden werd, en het volgende halfjaar voor hetzelfde vak als examinator in hare rijen plaats nam. Ook, dat een examinandus voor het eene vak, als examinator voor een ander vak optreedt. En ten slotte, daar het kan voorkomen, dat zich vreemdelingen, die het Nederlandsch niet machtig zijn, als candidaten aanmelden en dezulken onderworpen moeten worden aan een examen, dat vrijwel gelijk is aan een examen M. O. hier te lande, kan het ook voorkomen, dat zoo iemand geëxamineerd wordt door een examinator, die alleen in het bezit is van eene akte L. O. voor het vak in kwestie. Zulke vreemdigheden zijn eenige malen voorgekomen.

In Suriname geschiedt het afnemen der examens geheel anders. Daar bestaat eene Commissie van Toezicht, die tweemaal per jaar verandert in eene Examen-commissie en als zoodanig een anderen voorzitter krijgt, n.l. den Inspecteur van het Onderwijs, die in gewone gevallen naast de Commissie staat. Die examen-commissie examineert echter niet; het technische werk, het samenstellen van het schriftelijk werk en het afnemen der mondelinge examens geschiedt door de z.g. deskundigen, gekozen uit het onderwijzend personeel der verschillende scholen. Vermoedelijk geschiedt dit, omdat als regel de leden der Commissie van Toezicht wel ontwikkelde menschen zijn, maar geene deskundigen op onderwijsgebied. Het door de deskundigen samengestelde schriftelijk werk wordt door de Commissie beoordeeld en vastgesteld. De taak der Commissie is in hoofdzaak het examineeren van candidaten voor den 4en, 3en, 2en en 1en onderwijzersrang. Voor degenen, die met de Surinaamsche onderwijs-regelingen niet bekend zijn, kan het zijn nut hebben, hierbij in het voorbijgaan op te merken, dat op den weg der gelijkstelling — terecht of ten onrechte, dat willen wij hier in het midden laten — reeds de eerste schrede gezet is, daar de onderwijzers-akte van den 3en rang gelijkgesteld is met de Nederlandsche onderwijzers-akte. Voor het examineeren van candidaten voor bijakten worden in den regel voor elk vak twee z.g. deskundigen aangewezen, die het werk samenstellen en het mondeling examen afnemen. Het samengestelde werk wordt echter eerst door de bovengenoemde commissie beoordeeld en definitief vastgesteld, een alles behalve gemakkelijke taak. Daar ieder der beide deskundigen een afzonderlijk stel werk inzendt, zal het wel vaak op neerkomen bij het vaststellen van de keuze daaruit: God zegen de greep. Het is ons bovendien bekend, dat enkele deskundigen er wel eens hun toevlucht toe nemen, om voor stukken ter vertaling in oude jaargangen van een tijdschrift, als de „Drie Talen" te gaan zoeken. Dit laatste geeft wel eenige garantie voor den graad van moeilijkheid, maar sluit ook in zich het gevaar, dat de „test" alles behalve zuiver is, daar de kans bestaat, dat de candidaat het onderhavige stuk bij zijne voorbereiding onder handen gehad heeft. Het eindresultaat wordt vastgesteld door de examencommissie, d.w.z. de eigenlijke Commissie van Toezicht, waarbij de deskundigen het eene jaar een adviseerende, een ander jaar weer eene beslissende stem hebben, en ook wel in het geheel niet geraadpleegd worden. Van de commissie wonen in den regel maar heel enkelen een examen geheel bij; sommigen verschijnen in het geheel niet, maar kunnen in twijfelachtige gevallen wel geroepen worden om hun stem uit te brengen.

Kan nu met vertrouwen aangenomen worden, dat die examen-commissie op Curaçao, die Commissie van Toezicht met of zonder deskundigen in Suriname de zaak zoo voldoende kunnen beoordeelen, dat gezegd mag worden: hunne uitspraken zijn gelijkwaardig aan die van de examen-commissiën hier? O.i. geenszins, welk oordeel op veeljarige ervaring steunt. Om niet te uitvoerig te worden, illustreeren wij deze uitspraak niet door voorbeelden; ze zouden echter bij menigte te geven zijn.

Maar er is meer. Zooals boven reeds vermeld werd, is men door het geringe aantal deskundigen, die ter beschikking zijn, bij de samenstelling van examen-commissiën, èn op Curaçao, èn in Suriname, maar al te vaak genoodzaakt zijn toevlucht te nemen tot het aanwijzen van personen, wier deskundigheid, minstens genomen, twijfelachtig moet genoemd worden. Iemand, die alleen maar in het bezit is van een akte L. O. voor een taal, al is deze zelfs in Holland behaald, kan wel een heel knap mensch zijn, maar, of hij nu ten volle deskundig is, om een candidaat, die dezelfde akte begeert, te beoordeelen, wij herhalen het, het is minstens zeer twijfelachtig. Toch komt het zeer vaak voor, dat die taak aan zoo iemand opgedragen wordt, omdat men nu eenmaal niemand anders ter beschikking heeft.

Verder, zou het ondenkbaar zijn, dat de omstandigheid, dat men in een zeer kleine gemeenschap elkander zeer nauwkeurig kent, daarginds nalaat haar invloed te doen gelden? Hier te lande is reeds van meer dan ééne zijde er de aandacht op gevestigd, dat percentsgewijze veel meer candidaten via een schoolexamen, dan langs den weg van eene buiten de school staande, examen-commissie slagen. Zou daarginds de omstandigheid, dat goede kennissen, of leeraar en leerling aan tegenovergestelde zijden van de examentafel zitten, de beoordeeling, de geheele ondervraging wellicht, niet beinvloeden? Ook al cijfert men de gedachte aan bevoor- of benadeeling van den candidaat geheel uit, dan maant deze overweging alleen reeds tot groote voorzichtigheid, eer de begeerde gelijkstelling verleend wordt. Voorloopig kan en mag daartoe o.i. nog niet worden overgegaan, allerminst met terugwerkende kracht.

Nieuwer-Amstel, October 1926.

Indische Weldadigheidsdag te Deventer.

Met het tweeledig doel: belangstelling voor Indië te wekken, en gelden te verzamelen tot leniging van den nood op Sumatra's Westkust, wordt te Deventer een groot Indisch feest voorbereid, dat op Zaterdag 6 November e.k. in den Schouwburg gehouden zal worden.

De Schouwburgzaal zal voor dit doel in een Indisch milieu herschapen worden; in een Indische voorgalerij zal men Indisch gastvrij ontvangen worden (mits Indisch-royaal aan het goede doel offerend); een Indisch restaurant geeft gelegenheid nasi goreng, bami en verdere gehemelte-streelende schotels te leeren kennen; in een Indische toko zal men zijn inkoopen kunnen doen, meent men zich beter te kunnen inrichten op een Indische vendutie, dan zal ook daartoe gelegenheid worden geboden.

Terwijl 's middags een kinderfeest wordt gehouden met allerlei attracties voor de jeugd, zal des avonds op het tooneel Siti Sundari als serimpi en in andere dansen optreden, afgewisseld door tableaux vivants en krontjong-muziek.

Onnoodig te zeggen, dat de avond zal eindigen met een bal; zij, voor wie het uur van sluiten te vroeg komt, kunnen op den Zondagmiddag de schade inhalen op den the-dansant, welke het slot der feestelijkheden vormt.

Het batig saldo wordt afgedragen aan het Padangramp-Comité te Deventer.

Bezoekers van buiten Deventer zullen zeer welkom zijn.

Nederl.-Indonesisch Verbond van Jongeren-Organisaties.

Beschermheer: Prins Soerjodiningrat van Djocjakarta.

Volkomen instemmend met het loffelijk streven van deze voor de toekomst zooveel belovende jeugdige vereeniging, geven we gaarne eene plaats aan onderstaanden, van het bestuur uitgaanden

OPROEP.

Heeren Indologen en Indische Juristen en Allen, die belang stellen in Indonesië: wordt lid van het *„Nederlandsch-Indonesisch Verbond"* (contributie

...chts ƒ 3.—, leden van aangesloten Vereenigin...n, zooals de „Indische Club", de „Indonesische ...diecIub" en „Boeatan", ƒ 1.— 's jaars).

Deze jonge Vereeniging, die na een paar maan...n bestaan reeds 170 leden telt, waarvan rond 30 ...donesiërs i.e. 55 % van alle in Nederland stu...erende Indonesiërs, stelt zich ten doel:

Het scheppen van gelegenheden, alwaar Neder...nders en Indonesiërs elkaar vriendschappelijk ...nnen ontmoeten om door cultureele uitwisseling ...n door uitwisseling van ideeën en gedachten ...lkaar beter te begrijpen en te waardeeren.

Zij tracht dit doel te bereiken door het geven van ...ingen, tentoonstellingen, filmvoorstellingen, ge...llige avonden en opvoeringen en de bestudeering ...n alle cultureele vraagstukken.

Zij vermijdt alle politiek: zij laat deze aan de ...litici over, wetende dat alleen de cultureele ban...n in den ruimsten zin genomen, zooals alle we...schappen, bouwkunst, godsdienst enz., tenslotte ...enige, duurzaamste banden zijn.

Zijn niet de tegenwoordige Zonen van Indonesië ..., trotsch op de bevruchtende cultureele invloe...n van de Indo-Germanen, de Hindoe's en van de ...mieten, de Arabieren vóór de komst der Ger...nen, de Hollanders?

Zoo zal er ook eens een tijd komen, dat het na...slacht trotsch zal zijn op de onafwendbare cultu...le invloeden van de Hollanders.

In beider belang leert elkaar nu reeds hier in ...lland kennen, begrijpen en waardeeren, voor ge...r Uw werkelijk arbeidsveld gaat.

Want Indonesië is en blijft voor U Heeren In...nesiërs, Indologen en Heeren Indische Juristen ...w arbeidsveld en niet Holland.

...luit U daarom aan bij ons Verbond.

Namens het Hoofdbestuur:
SOERIPTO, *Vice-Pres.*

...iden, October 1926.

...schrijving lidmaatschap, mondeling of schrif...in het laatste kwartaal 1926 tevens geldend ... het vereenigingsjaar 1927, bij:

...Haag: Rd. Ms. Noto Soeroto, Laan van Meerdervoort 60.
A. Doeve, Ieplaan 90.
Ir. Hein von Essen, Nassaukade 55, Rijswijk (Z.H.).
...den: Rd. Ms. Soeripto, Jan v Houtkade 20.
Mr. D. J. W. Kluiver, Hooigracht 20.
...terdam: L. D. Petit, Saxenburgerstraat 34.

Van Week tot Week.

...nsdag 26 October tot Maandag 1 November.

...d-Gouverneur-Generaal Mr. D. Fock. Den 10en ...ezer zal de oud-gouverneur-generaal Mr. Fock te ...s-Gravenhage, de plaats zijner definitieve vesti...ging, aankomen, verwelkomd door een comité van ...ontvangst.

...ch Genootschap. Over de „hervorming van het ...andbouwstelsel in de Vorstenlanden" zal de heer ... J. van Mook op Vrijdag 12 Nov. een voordracht ...houden in eene vergadering van het Indisch Ge...nootschap te 's-Gravenhage.

...dige Papoea's. Batavia, 26 Oct. (Aneta). 1) Een ...tweehonderd Papoea's beschoot een transport Da...ks van de Nederlandsche-Amerikaansche expedi...tie in Nieuw-Guinea met pijlen; het transport was ...genoodzaakt terug te trekken. Een volgende tocht ...van het transport kon ongestoord geschieden.

...isatie naar de Lampongs. Batavia, 27 Oct. (Ane...ta). De eerste kolonisten van het Indo-Europeesch Verbond vertrokken naar de Lampongs. Het zijn twee gezinnen met 26 andere personen. Binnenkort gaan 7 gezinnen met kinderen derwaarts, waarna voor 1926 de gelegenheid gesloten wordt. In totaal worden 12 perceelen uitgegeven. De ani...mo is groot, speciaal onder cultuurmenschen. Hy...giënische maatregelen zijn in voorbereiding. Het hoofdbestuur dringt aan op de opening van een lagere school op 1 Juli a.s.

...ieuwe Legercommandant. Bij Kon. Besuit is, met ...ingang van 2 November, benoemd tot luit.-generaal ...commandant van het leger en hoofd van het Dep. ...van Oorlog in Ned.-Indië, de generaal-majoor der ...Inf. van dit leger H. L. La Lau.

...derd. Bandoeng, 28 Oct. (Aneta). De overste der ...infanterie G. A. Scheffer is bevorderd tot kolonel.

...scheiding. Bij Kon. besluit is benoemd tot officier ...in de Orde van Oranje Nassau, de majoor van den ...generalen staf N.-I. leger R. Schuursma, leeraar ...van de Hoogere Krijgsschool.

...e tekst van de Aneta-telegrammen in dit Nummer is ontleend aan ...„Vaderland".

Dijkbreuken in Deli. Medan, 28 Oct. (Aneta). Ten gevolge van dijkbreuken is de verbinding tusschen Medan en Asahan verbroken op twee plaatsen in de onderafdeeling Batoebahra, welke thans is geïsoleerd. De dijk tusschen Kisaran en Tandjong-Balei dreigt te bezwijken. De spoordijk wordt bedreigd. De Deli Spoorweg-Maatschappij zond werklieden naar het bedreigde punt.

29 Oct. De baanbreuk in Batoebahra is vergroot en vormt thans een gat van 30 Meter breed en 5 Meter diep. De opening is moeilijk te overbruggen. De stremming van het verkeer zal vermoedelijk zes dagen duren.

Koeliemishandelingen op Soeban Ajam en Poeloe Mandi. Batavia, 28 Oct. (Aneta). Het Hooggerechtshof veroordeelde den heer v. d. S., administrateur van Soeban Ajam, wegens koeliemishandelingen, tot zes maanden gevangenisstraf.

Medan, 28 Oct. (Aneta). De eisch in de zaak tegen den Japanschen assistent, die optrad als administrateur van Poeloe Mandi, wegens koeliemishandeling, is drie-en-een-halfjaar gevangenisstraf.

Door een koelie gedood. Volgens een Aneta-telegr. d.d. Loemadjang 23 Oct. is de heer R. J. F. Elsenburg, 2e machinist der suikerfabriek Djatiroto door een koelie aangevallen en zoodanig verwond dat de dood spoedig is ingetreden. De heer E. stond bekend als een humaan chef.

Raadsheer Mr. van der Stok. De president van den Raad van Justitie te Medan, de heer P. N. van der Stok, is benoemd tot Raadsheer in het Hooggerechtshof. (Aneta, 29 Oct.).

Noodlottige val. Semarang, 29 Oct. (Aneta). Kolonel C. S. Gomm is alhier van zijn paard gevallen, doordat dit schrok. Hij is ernstig gewond in het Hospitaal opgenomen.

Mr. S. J. Hirsch †. In den ouderdom van 70 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer mr. S. J. Hisch, oud-vice-president van het Hooggerechtshof van Ned.-Indië en oud-voorzitter van het Algemeen Syndicaat van suikerfabrikanten in Ned.-Indië. De overledene was ridder in de orde van den Ned. Leeuw.

J. J. Meyer †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 69 jaar, overleden de heer J. J. Meyer, oud-a[illegible]stent-resident, o.m. officier d'académie, offic[illegible]er van de keizerlijke orde van den Draak van Annam en officier van de Kon. Orde van Cambodja.

De heer Meyer, uitnemend kenner van verschillende Indische talen en van de zeden en gewoonten der Javanen heeft, toen het Kol. Weekbl. een rubriek: „Wat de Inlander zegt" en „Wat de Chinees vertelt" opende [2]), geruimen tijd die rubriek uitstekend verzorgd.

Juristen voor den Ind. belastingdienst. Ten behoeve van den belastingdienst in Ned.-Indië kunnen enkele juristen, die met goed gevolg het doctoraal examen in de rechtswetenschap of in het Nederlandsch recht hebben afgelegd, worden uitgezonden als ambtenaren ter beschikking.

Nadere bijzonderheden bevat de Nederlandsche Staatscourant van 28 October 1926, No. 209.

Een typhoon te Djember. Djember, 29 Oct. (Aneta). E[illegible] hevige wind, die op sommige plaatsen het [illegible]ter van een typhoon had, teisterde de omgeving van Djember. De schade aan gebouwen van cultuurmaatschappijen bedraagt ƒ 70.000.—.

Universitaire examens. Utrecht. Candid[illegible]-examen Ned.-Indisch recht den heer J. A. Smits.

Leiden. Taalk. cand. examen Indologie de heer K. G. F. Jonker en J. E. Hage — Cand. examen Indisch recht de heer W. J. Gerritsen.

W. J. G. Umbgrove †. Te Hilversum is, in den ouderdom van 61 jaar, overleden de oud-vice-admiraal W. J. G. Umbgrove, oud-commandant van de Zeemacht in Ned.-Indië. De overledene was ridder der Militaire Willemsorde en van den Nederlandschen Leeuw, officier der Orde van Oranje-Nassau, commandeur der Orde van het Legioen van Eer, enz.

2) t. w. in het Nr. van 24 Sept. 1903.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

De Padangsche Week.

Bovenstaande naam werd door de dagbladpers gegeven aan het werk van „Boeatan" in de daartoe met groote vrijgevigheid voor het goede doel afgestane zalen van „*Hotel De Witte Brug*" te 's-Gravenhage: een keurige tentoonstelling van Kunstnijverheid uit de Padangsche Bovenlanden, welke van Woensdag 27 October tot en met Woensdag 3 November heeft geduurd, afgewisseld door voordrachten en uitvoeringen daarmede in verband staande.

De tentoonstelling moest één dag, n.l. op Zaterdag 30 October onderbroken worden, omdat toen in de groote zaal van het hotel de tienjarige jubileumviering van de Vereeniging Nederland-Frankrijk plaats had. Al moest er helaas het centrum der smaakvolle expositie voor afgebroken worden — welke echter op Maandag

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

1 November vóór 's morgens 10 uur weer hersteld was, velen, die wellicht niet uit eigen beweging er heen zouden zijn gegaan, waren toen in de gelegenheid de prachtige, langs de wanden hangende, Menangkabausche weefsels te zien en te bewonderen.

Hetzelfde zal ook het geval zijn op 4 dezer, tot besluit dezer tentoonstelling, daar het feestmaal tot viering van het vijf-jarig bestaan van den Indischen Ondernemersraad dan in dezelfde zoo fraai versierde zaal plaats vindt.

Toevallige samenloop van omstandigheden heeft dus de bezichtiging dezer alleszins bezienswaardige tentoonstelling bevorderd, waar anders het onstuimige herfstweder niet tot het bezoeken er van aanmoedigde.

Over de officieele opening op 27 October j.l. schreef *„De Indische Verlofganger"* bij een foto, aan *Het Alg. Handelsblad* ontleend, o.m.:

„Woensdagmiddag is onder zeer groote belangstelling door den heer *Koningsberger*, Minister van Koloniën, geopend de tentoonstelling van Kunstnijverheid der Padangsche Bovenlanden, door „Boeatan" in de zalen van Hotel „De Wittebrug" georganiseerd, mede om belangstelling op te wekken voor de slachtoffers van de jongste natuurrampen ter Sumatra's Westkust.

„Nadat mevrouw van Beresteyn-Tromp den Minister bedankt had voor zijn tegenwoordigheid en ook de architect de Koo voor zijn medewerking bij den opzet van het tentoongestelde, nam de Minister van Koloniën het woord:

„Toen mij het verzoek om de tentoonstelling te openen bereikte", zoo sprak Z.Exc."; dacht ik aan een dienstreis, welke ik daar een jaar of tien geleden maakte en waar ik de aangenaamste herinneringen aan behouden heb. De tochten langs de vulkanen en de meren zijn mij altijd bijgebleven door hun wondere schoonheid en dikwijls verlang ik naar de dagen van toen terug. Op die reizen heb ik ook de bevolking leeren waardeeren. Ik heb mij klein gevoeid in dat land van het matriarchaat, soms slaak ik wel eens de verzuchting: „Hadden wij hier ook maar het matriarchaat." Toen ik in dat land reisde was de bevolking welvarend en gelukkig. Op die reis, vervolgde spr., heb ik ook de weverijen en de koperslagerijen bezocht.

Toen trof het mij al, dat men hier niet van een nijnijverheid in den eigenlijken zin van het woord kan spreken.

„Het heilig moeten voor het dagelijksch brood is daarbij nog niet aanwezig. De bevolking is betrekkelijk welvarend, de industrie is tijdpasseering; toch moet die industrie beschermd worden, want die tijdpasseering zal wel eens door omstandigheden hoofdbron van inkomsten kunnen worden [1]). Daarom is het goed, dat in ons land belangstelling gewekt wordt voor Indië en Indische Kunstnijverheid. Daarom breng ik gaarne hulde aan Boeatan voor haar mooi en volhardend werk. Het is een moeilijk werk, maar een schoon werk.

„Ik noodig u uit mij te volgen naar de tentoonstelling, die ik gaarne voor geopend verklaar."

De genoodigden verspreidden zich daarna in de tentoonstellingszalen, waar de kostbaarste weefsels op de meest gunstige wijze geëtaleerd zijn. Die weefsels munten uit, zooals men weet, door een zeer groote distinctie, hoewel het gebruikte versieringsmateriaal grootendeels het meest opvallende is, dat wij kennen, namelijk gouddraad. Doch dit goud is op zoo'n smaakvol eenvoudige manier verwerkt, dat het geheel van een nobele soberheid is. Naast het goud is de hoofdkleur dezer weefsels een schitterend naturel rood, dat op onze wijnkleur lijkt, terwijl de ornamentatie in zijn eenvoud toch getuigt van een overweldigend rijke fantasie.

Naast de weefsels is er nog een schat van zilver-, goud- en koperwerk te zien, naast prachtig snijwerk in hout, bamboe en klapperdop, een groote verscheidenheid van kunstvol vlechtwerk. Men lette vooral op de vitrine, waarin prachtvolle sirih- en kalkdoosjes geëtaleerd zijn, alsmede op de reproductie van de zoo fraaie woning van een Hoofd uit die streken.

Er hebben 's avonds en 's middags belangwekkende voordrachten plaats gehad.

Over den eersten a[...] schrijft *Het Vaderland* onder het hoofd: *„Een [...] door Sumatra's Westkust"* hoe onderhoudend de heer W. A. Uiterwijk uit Nijmegen, die gedurende de kwart-eeuw, welke hij er met genoegen doorbracht, land en volk lief kreeg, vertelde van zijn vele ondervindingen, aan de hand van een reeks fotografische opnamen, welke een goed beeld gaven van de lieflijke schoonheid dier streken, het schilderachtige der volksdrachten hoofdzakelijk uit eigen handweefsel en edelmetaal smeedkunst bestaande, terwijl ook de adat-huizenbouw van hun groote kunstzinnigheid getuigt. In gedachte hebben de aanwezigen dien avond een prachtreis, geprojecteerd op het doek, meegemaakt. Bij me[...]een is zeker de wensch opgekomen dit eens in w[...]kelijkheid te mogen doen, want natuurlijk zijn de mooiste lichtbeelden slechts flauwe weergaven, al worden ze door een enthousiast deskundige toegelicht.

Het ochtendblad van Vrijdag meldt over Donderdagavond 28 October:

„Te midden van de fraaie voorwerpen die

1) Mits dan ook het artistieke karakter, dat wij er zoozeer in bewonderen, bewaard blijve, zouden wij hieraan willen toevoegen.

Boeatan uit de Padangsche Bovenlanden in groote salon van Hotel de Wittebrug heeft s gebracht, waaronder menig stuk getuigt bekwame kunstenaarshand afkomstig te zijn, gisteravond *prof. T. J. Bezemer* uit Wagen gesproken over deze kunstnijverheid.

„Mevrouw van Beresteyn had haar collect taarnplaatjes ter beschikking gesteld.

„Prof. Bezemer wees op het merkwaardig dat kunstnijverheid in Indië een voorname bron van inkomsten kan zijn. Meestal in sch[...]den tijd, als er geen landbouw te do wordt de kunstnijverheid beoefend. En een de merkwaardigheid is dat deze Kunst mees leen de gebruiksvoorwerpen betreft. Zelfs poea's versieren hun omgeving.

„Het Westen heeft de kunstnijverheid Indië in menig opzicht geschaad. Vroeger b.v. de Dajaks schelpen voor de versiering kende groote hoeden. Thans ziet men dat voor Europeesche hemdsknoopjes gebruikt w

De oudste huisvlijt is stellig het vlechten. overal in den Archipel bekend en tot Ku groeid. Vrij algemeen wordt bamboe gebruikt ook rotang en sommige biessoorten, zelfs pa haar. Zooveel materiaal levert een rijkdo vlechtkunst.

„Men zou geneigd zijn aan te nemen, dat h ven zich aangesloten heeft bij het vlechtwerk dit schijnt toch niet overal het geval te zij weefmateriaal vindt men ook vezels van schors en planten.

„De Toradja's dragen nog wel geklopte schors.

„Het weven gaat algemeen met primitieve weeftoestellen. Alleen in de Padangsche landen vindt men er voetbeweging bij. Des staat men verbaasd over de fraaie producten.

„Op Java staat het weven niet zoo hoog. ken staat daar vooraan.

„Spr. behandelde daarna het ikatten, waar bij een gansche reeks lichtbeelden andere kunsten, als houtsnijkunst, bamboebew koperslagerij, enz. besprak".

In het l.l. Vrijdagavondblad lezen wij:

„Boeatan" zet haar propagandaweek in de Witte Brug" voor de kunstnijverheid v Padangsche Bovenlanden met groote opgew voort. Gistermiddag hield mevrouw Becker lezing over de weefkunst, waarvan op de t stelling zulke bizonder fraaie producten b bracht zijn.

„Met groote kennis van zaken, verklaar merkwaardigheden en eigenaardigheden v werkstuk afzonderlijk, aan de hand van prachtcollectie.

„Het weefsel uit de Padangsche Boven had haar speciale aandacht, omdat het naa meening het mooiste *weef*werk in den eigen zin van het woord is, daar de sierkunst der technieken meer berust op kleurenaanbreng het weefsel *(batik)* of op de te weven *(ikat)*.

„Haar interessante lezing vond algemeene deering.

„Voorts werden gisteravond in samenw met het Ned. Indon. Verbond van Jongeren nisaties, Javaansche wajang en dansen met lan vertoond. De belangstelling was zeer g

„De heer van Hinloopen Labberton heeft beerd in korte trekken den toehoorders een zicht omtrent de wajang te geven. Ieder, d weet van dit symbolisch spel, weet ook hoe lijk dit is.

„De heer Labberton is er toch in ge het talrijke gehoor eenig denkbeeld er van ven en zeker heeft hij meerdere belangstelli gewekt.

Raden Mas Soeripto gaf, als *dalang*, een interessante wajangvertooning. De kunstv leder gesneden wajangfiguren waren in bru ontvangen van het Rijksethnografisch Museu Leiden.

„Siti Soendari danste na de pauze een S dans, zoo fijn als een Vorstenlandsche pri Raden Mas Soebanto, op bewonderensw wijze, vol vuur en gratie, den Kelonodans

Maandagmorgen 1 November werd de tentoo vereerd met een zeer belangstellend bezoek va de Koningin-Moeder, die niet alleen belangrijke pen deed van Menangkabausche weefsels, m een gift schonk, waarvoor door Boeatan aan nijveren in de geteisterde streken bestellingen worden gedaan. Als altijd, gaat Hare Majesteit o in het goede voor.

Over den laatsten avond lezen wij:

„De reeks voordrachten, die Boeatan ge seerd heeft ter opluistering van de tentoon uit de Padangsche Bovenlanden is beslo een avond, gewijd aan Indischen ernst en

„*Lidadihe* werkte mee, en dan is een go van de stemming al verzekerd. De IJssels de van Houweningens, ditmaal aan de p

assisteerd door Willy Matthies, spelen altijd met zooveel toewijding, dat het publiek vanzelf meegesleept wordt.

„Zeer veel succes had ook de heer Willem Niestadt met zijn voordracht en o.a. van de toespraak tot de hoofden van Lebak van Multatuli.

„Mevrouw L. Dinger zong met haar welluidende alt mooie Indische liedjes, uitnemend begeleid door Mevr. A. de Bruyn-ten Brummeler, beide in Menangkabausch costuum. Het groote salon zingt niet gemakkelijk, maar de wanddecoraties verbeterden blijkbaar de accoustiek.

„De heer Niestadt declameerde nog verscheidene andere gedichten en gaf een koddige beschrijving van een Totok in Boeatan.

„De avond was gezellig en zeer geslaagd."

CONTRIBUTIE ad f 5.- 's jaars minimum, voor het lidmaatschap dezer vereeniging, loopt voor hen die zich in het tijdvak van 1 October en met ultimo December opgeven tot en met ultimo December 1927. Zij ontvangen het „Kol. Weekblad" dus gratis gedurende het laatste kwartaal van dit jaar.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De nieuwe bestuursperiode.

Het „Soer. Hbl." (11 Sept. 2de bl.) heeft aan de rede van jhr. mr. de Graeff bij de bestuursaanvaarding de waarde toegekend van een „vertrouwenwekkend woord", waaruit geen conclusies mogen worden getrokken voor het toekomstig bestuursbeleid. De bladen die dit wèl deden, hebben naar het inzicht van het Soer. Hbl. van 18 Sept. (2de bl.) ten aanzien van het beleid der nieuwe bestuursperiode in hun voorspelling den wensch tot vader der gedachte gemaakt. Zij hebben zich te veel laten leiden door de atmosfeer waarvan 's Landvoogds rede doortrokken was en onvoldoende aandacht geschonken aan de passage, waarin de nieuwe Landvoogd zich zelf voorloopig incompetent verklaarde tot het geven van een uitspraak over de groote lijnen der bestuursvoering. De nieuwe G. G. wenscht zich, als voorzichtig bewindsvoerder, eerst te oriënteeren. Hij gaf echter, bij voorbaat, de verzekering het zijn plicht te achten het door zijn voorganger verkregen financieel evenwicht te handhaven. Hij kleedde zijn rede in een vertrouwenwekkenden vorm, welke het „Nws. v. d. Dag v. N.-I." („Bedenkelijke momenten") aanleiding gaf tot scherpe critiek, zonder dat dit blad nochtans, zooals te verwachten was, de realiteit uit het oog verloor. Wèl echter wordt de realiteit miskend door de links-georiënteerde organen, die den nieuwen Landvoogd indeelen in hun geestesgroep. Met het „Indische Volk" wenscht het S. H. te wachten op 's Landvoogds daden. Het S. H. wacht die daden bovendien met vertrouwen af, omdat jhr. mr. de Graeff, als vertegenwoordiger der Koningin, niet de behoudsman zooals het „Ind. Volk" hem voorstelt, als zijn voornaamste plicht zal achten het Gezag tegen aantasting, van welke zijde ook, hoog te houden. Voor het overige vertrouwt het S. H. dat de nieuwe Landvoogd zijn koers zal uitzetten in verband met de omstandigheden, die voor hem gunstiger zijn dan voor zijn voorganger, welk voordeel hij echter uitsluitend aan mr. Fock dankt. Het zijn de omstandigheden welke het bestuursbeleid van een getrouw Gouverneur-Generaal bepalen en volkomen is dan ook de klacht van den afgetreden Landvoogd in zijn afscheidsrede te begrijpen, toen hij zei:

„Meer dan wie ook heb ik ervaren, dat de Staatsman, die het schip van Staat moet sturen, de omstandigheden niet kan dwingen maar zijn wil. De financieele toestand, zooals die in de na-oorlogsjaren zich in verschillende landen voordeed, en zooals ik dien ook hier gevonden, verplichtte mij om allereerst en hoofdzakelijk mij bezig te houden met het herstel van het financieel evenwicht. Wanneer men zich nu heeft voorgesteld om de plannen, die men zich na jarenlangen arbeid voor land en volk heeft gevormd, te verwezenlijken, en om de idealen, die men voor land en volk koestert, na te streven, en men ziet zich dan verplicht vóór en bij alles de gezondmaking der financiën voor oog te houden, en zijn plannen en idealen daarbij achter te stellen, dan gevoelt men hoezeer men door de omstandigheden wordt gedreven".

Het S. H. is overtuigd, dat jhr. mr. de Graeff dezen cri de coeur van zijn voorganger op zijn werkelijke waarde heeft geschat, hetgeen ook in zijn rede uitkwam. Er is geen enkele aanleiding om den afgetreden en den nieuwen Gouverneur-Generaal in hun eerlijke bedoelingen ten opzichte van de Inlandsche beweging tegen elkander uit te spelen.

Het Soer. Hbl. (21 Sept. 2de bl.) citeert de „Java Nippo" (7 Sept.), een op Java verschijnend Japansch blad, over „De bestuurswisseling". De Locomotief geeft Indische stemmen over „De bestuurswisseling" (24 Sept. blz. 31), een beschrijving door A. J. Cunningham over „De politieke situatie in Egypte" (25 Sept. blz. 35) en een hoofdartikel over „De Troonrede" (21 en 22 Sept. blz. 3 en 17). Het Bat. Nwsbl. schrijft over „Azië" (15, 16, 20, 22, 23, 24 en 25 Sept. 2de bl.). De Java Bode vermeldt „Nieuwe ontvoogdingsmaatregelen", de weg naar zelfbestuur (22 Sept. L. N.), en bevat een beschouwing van den resident van Palembang over „De Bestuurshervorming", eene uiteenzetting voor den Handel (28 Sept.).

Het vierde Natuurwetenschappelijk Congres.

Van alle zijden zijn de natuur-philosophen naar Batavia gekomen ter bijwoning van het 4de Natuurwetenschappelijk congres (Bat. Nwsbl. 23 t/m 28 Sept.). De Gouv.-Generaal, beschermheer van het Congres, heeft den openingsdag door zijn aanwezigheid opgeluisterd. Dr. H. J. Th. Bijlmer sprak over: „Een bezoek bij een onbekenden dwergstam in het Centraal Gebergte van Nieuw-Guinea in 1912", dr. G. J. Nieuwenhuis over „De Philippijnen en Ned.-Indië" (25 Sep.t). Dr. H. F. L[illegible]ut ontvouwde zijn nieuwe ideeën over „De oorzaak der kwaardaardige gezwellen" (27 Sept. 2de bl. Zie ook „Het Kankervraagstuk" in hetzelfde blad, de Java Bode van 25, 27 en 28 Sept. en De Loc. van 27 en 29 Sept. blz. 3 en 48).

Dr. B. C. P. Jansen sprak mede namens dr. W. F. Donath over „Het isoleeren van anti-beri-beri vitamine" (25 Sept. 2de bl.). Spr. zette uitvoerig uiteen hoe een extract van rijstzemelen (dedek aloes) herhaaldelijk werd gefractionneerd met allerlei stoffen, waarvan bekend is, dat ze reageeren met biogene aminen. De werkzaamheid van de verschillende fracties werd bepaald met behulp van bondols of nonnetjes (munia maja), een klein vogeltje. Ten slotte werd een kristallijn product verkregen, waarvan bij elementair-analyse de waarschijnlijkste formule bleek te zijn $C_6 H_{10} O N_2$. De physiologische werkzaamheid bleek zoodanig te zijn, dat 1 à 2 deelen van het vitamine in staat zijn het vitamine-tekort van 1 millioen deelen gewasschen, geslepen rijst te compenseeren (zie Java-Bode van 27 Aug. „Een wetenschappelijke overwinning").

Dr. W. F. Donath leidde in — mede namens dr. B. C. P. Jansen — het onderwerp „Over maïs en hare toebereiding in Ned.-Indië in verband met de voedingswaarde" (Bat. Nwsbl. 25 Sept. 2de bl.). Een zeer groot deel van de bevolking op Midden-Java en in den Oosthoek, en bijna de geheele bevolking van Madoera, gebruikt maïs als hoofdvoeding inplaats van rijst. Beide medici hadden nagegaan hoe de Inlandsche bevolking de maïs voor het dagelijksch gebruik toebereidt. Daarbij bleek duidelijk, dat er twee methoden (met kleine variaties) bestaan, waarvan de eene uit een oogpunt van vitamine-voorziening zeer afkeurenswaardig is (bijv. bij Wonosobo, Garoeng en het Diëng-plateau, Tengger-gebergte) en een methode, waarbij praktisch geen verlies van anti-beri-beri-vitamine plaats heeft (zooals op Madoera, hoogten rondom Poedjon). Het bleek dat in de desa's waar zich Madoereezen hadden gevestigd, de bevolking de goede methode ook toepast.

Over „De uitbarsting van den Goenoeng Batoer op Bali in 1926" (Bat. Nwsbl. 25 Sept. 2de bl.) deelde dr. Ch. E. Stehn mede dat de waarnemingen gedurende de laatste eruptie hebben doen uitkomen dat de nieuwe eruptie in geen verband staat met den centralen vulkaan. Het magma reet een vroeger gebruikte spleet weer open en vergrootte haar in Z. W. richting. De uitbarsting behoort dus tot het type der excentrische erupties onder vorming van verschillende, achter elkaar gelegen krateropeningen, het z.g. Etna-type. De spleet zelf verloopt tamelijk wel radiaal. De vulkanische verschijnselen waren tot nu toe van effusieven (lava-uitvloeiingen) en explosieven aard (lava-fonteinen en uitwerpen van versch materiaal in den vorm van vloeibare en half-vaste slakken en bommen en van asch, vulkanisch zand en lapilli). Het is niet onmogelijk, dat een uitbreiding der vulkanische werkzaamheid van den voet naar den top der centrale kegel volgen zal. De Etna en andere vulkanen hebben daarvan verschillende voorbeelden gegeven. Hoewel de explosieve werkzaamheid in de laatste weken zwakker geworden is, toont het opnieuw vooruitdringen der lava, dat de krachten in het inwendige nog niet uitgeput zijn. Een voortdurende observatie van den vulkaan is daarom in de eerste weken nog noodzakelijk.

Atjeh (vervolg). Wegen in Noord-Sumatra.

Aan de zeer opmerkelijke en gedocumenteerde verslagen van een studiereis door Atjeh, ondernomen door den heer Van der Laan, den hoofdredacteur van de „Deli Crt.", hebben meerdere bladen reeds belangrijke gedeelten ontleend. Volgens De Loc. (24 Sept.) spreken zij een duidelijke taal. Zij verdienen gelezen en herlezen te worden — en op Java begrepen. Begrepen vooral daar, waar men het Atjeh-beleid zal moeten bepalen.

De Deli Crt. (21, 22 en 29 Sept., 1 en 2 Oct. „Nog een en ander over Atjeh"; 22 Sept. „De Bakonganzaak V" vervolgt hare artikelen over Atjeh. De heer Van der Laan getuigt o.m. van den geweldigen vooruitgang, dien we op Noord-Sumatra in de laatste jaren op technisch gebied hebben doorgemaakt en die nog lang niet zijn eindpunt heeft bereikt:

We maakten een reis naar Atjeh — aldus schr. —. En we hebben daarbij ten volle gebruik gemaakt van het wegennnet dat de Oostkust van Sumatra met Atjeh verbindt. Padang—Medan—Koeta Radja is thans een doorloopende heirbaan geworden, die het in beteekenis, lengte en bruikbaarheid met glans kan opnemen tegen

de grootsche schepping van Daendels in zijn grooten weg over Java. Vooral sedert de weg over de waterscheiding van Padang Tidji naar Seulimeun gereed is gekomen en de weg en de spoorbaan twee afzonderlijke verbindingen met Koeta Radja vormen. Voorbij Koeta Radja kan men reeds een 60-tal K.M. de Westkust oprijden en overal is men thans bezig de consequentie daarvan te aanvaarden, in de doortrekking van dezen weg, die in de toekomst Koeta Radja via Tjalang, Meulaboh, Tapa Toean, met Singkel zal verbinden. Op verschillende punten ter Oost- en Westkust gaan reeds zeer bruikbare wegen diep het binnenland in, nieuwe gebieden ontsluitend, gemeenschap brengend met vroeger geïsoleerde gebieden. Dat dit op de Westkust nog niet geschied is, is een der fouten die ons zuur zijn opgebroken en die thans zoo spoedig mogelijk hersteld moet worden. Met de boot van Olehleh naar Siboga gevaren, konden we in laatstgenoemde plaats de auto weer afladen en in een uur of negen waren we dienzelfden dag weer te Medan, gebruik makend van de schitterende verbinding die onze ingenieurs over den Boekit Barisan en de hoogvlakte van Toba hebben aangelegd voor de verbinding tusschen twee belangrijke gewesten. Daarbij sluiten zich aan de Tobaweg en de Alasweg tot diep in Atjeh, de Gajoeweg en de nieuwe Asahan-Tobaweg, die weer nieuwe gebieden zal ontsluiten. Wanneer men nu even nagaat, dat al deze doorgaande verbindingen van den Deli-Spoorweg en de Atjehtram en die uitgestrekte, duizenden kilometers lange wegen een werk zijn van de laatste 10 of 15 jaar, dan mogen we in dit opzicht zeker wel van een grootschen vooruitgang spreken.

Het Ned.-Ind. Onderwijs-Congres.

Op het N. I. O. K. te Jogja *(De Loc.* 18 Sept. blz. 31 t/m. 25 Sept. blz. 38) zijn zeer belangrijke onderwerpen besproken. De heer *W. H. Th. Marcus* behandelde het den laatsten tijd zoo veelbesproken technisch onderwijs, inzonderheid de vraag of aan een opleiding van middelbare technici behoefte bestaat; en hij achtte een reorganisatie van het technisch onderwijs noodig. De heer *J. van Goudoever* besprak het onderwijs aan zwakzinnigen, de heer *P. Post* het geschiedenisonderwijs op de Indische school, *dr. G. J. Nieuwenhuis* zette zijn denkbeeld over een Paedagogisch Instituut uiteen en besprak in dat verband de personeelsopleiding. Over de groote taak, welke de schoolartsen in Indië wacht, sprak *mevr. dr. J. Sluimers-Egyedi;* over psychotechniek en beroepskeuze *dr. J. Stroomberg.* Van zeer groot actueel belang was de voordracht van den regent van Batavia, R. A. A. A. Djajadiningrat, over de aansluiting van het onderwijs bij de cultuur en de wenschelijkheid van decentralisatie in het onderwijs.

Het Congres van het Java-Instituut.

De Loc. (17, 23 en 24 Sept. blz. 18, 2 en 27) bevat bizonderheden omtrent het programma van het 5de Congres van het Java-instituut, dat van 23—26 Sept. te Soerabaja zou gehouden worden. De heer *Dijkerman,* burgemeester van Soerabaja, sprak bij de opening de welkomstrede uit. Hij wees o.a. op het opleven der belangstelling in de inheemsche kunst, de danskunst en de tooneelkunst. *Mr. J. Kunst* behandelde in de eerste ochtendzitting het onderwerp: „Een en ander over de Hindoe-Javaansche muziek, speciaal die van Oost-Java".

Islam-Congres.

Het Al Islam Hindia Congres te Soerabaja is den 17den Sept. aangevangen. *(De Loc.* 21 en 22 Sept. blz. 4 en 17). H. M. Mansoer vertelt, dat voorloopig voor leden van het Islam-wereldcongres in aanmerking komen 32 Islamietische landen. Doel van het Islam-wereldcongres is: *a.* vorming van eenheid onder de Islamieten van de geheele wereld; *b.* hooghouden van Islamietischen godsdienst en beschaving; verder verspreiding van den godsdienst en *c.* maatregelen nemen ter voorkoming van godsdienstige geschillen onder de verschillende secten (behalve de vier richtingen — madzdab — in den Islam, bestaan in Arabië nog verschillende richtingen, welke kleine groepjes vormen; de groote madzdabs zijn de Sjafi'i, Hambali, Kanapi en Maliki), het verbeteren van gezondheidstoestand, verkeerswezen enz. in Hedjaz. Het congres wordt elk jaar gehouden, het kan ook plaats vinden in een vrij Mohammedaansch land buiten Hedjaz. Leden van het congres kunnen zijn Mohammedaansche regeeringen of onafhankelijke staten en lichamen of vertegenwoordigers van Islamietische vereenigingen in koloniale landen. Het Islam-congres heeft besloten de contributie voor ieder lid vast te stellen op 900 pd. st. of *f* 11.000.— ongeveer.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Een en ander over den Rengasboom.

Volgens verklaring, voorkomende in de „Pewarta Soerabaija" van 6 April 1926, zijn bij de bevolking twee soorten van Rengasboomen bekend, n.l. de Rengas gajam en de Rengas tjelik.

Laatstgenoemde soort is voor den mensch het gevaarlijkst.

In aanraking komende met die boomsoort, zwelt het menschelijk lichaam zoodanig op, dat de beweging moeilijk zijn, terwijl zij in sterkere mate nog toenemen wanneer bladeren of vruchten zijn aangeraakt.

Twee mandoers van den irrigatiedienst hebben langs de gevolgen daarvan moeten ondervinden.

Zij zagen bij een waterkanaal in het bosch een Rengas tjelikvruchten en niet wetende met w vrucht zij te doen hadden, nam ieder hunner vrucht in de hand, met het doel daaromtrent bij deren inlichtingen in te winnen.

Zij hadden aan de vruchten geroken en deze ge pen en ontvingen, thuis gekomen, al spoedig antw op de door hen tentoongespreide weetgierighei den vorm van een sterk opgezwollen gelaat.

Door spoedige toediening van medicijnen ko genezing echter weldra intreden.

Onder een Rengas gajam doorloopende, kunnen dezelfde wonden op het lichaam vertoonen als welke het gevolg zijn van eene aanraking met Yelikboom.

Daarbij wordt de opmerking gemaakt, dat niet persoon onder den invloed komt.

Wanneer men er geen voorbeschiktheid voor h kan men zich zonder gevaar onder den Rengas g boom bewegen.

Deze behoort tot de grootere soort boomen palmvormige baderen.

De rengas tjelik daarentegen heeft slechts de gr van een papajaboom en kan men dus niet tot de g boomsoorten rekenen.

De ziekteverschijnselen door den Rengasboom te gebracht, zijn bij de bevolking bekend onder den n van „boejoet rengas" en worden door haar met e geneesmiddelen behandeld.

Deze bestaan uit het nat van garnalen, gemengd keukenzout en tamarindezuur en met welk vocht lichaam van den patiënt wordt ingewreven.

Voor hen, die zich gaarne in de bosschen bew of daartoe verplicht zijn, kan dit medicijn van g nut zijn.

Concurrentie op scheepvaartgebied in het Djambis

In het jaar 1923, zoo schrijft men in de „Pew Soerabaija" van 16 April 1926, werd te Djambi de neesche kongsie „Hwa Siang" in het leven geroep tengevolge van een geschil met de Koninklijke Pa vaart Maatschappij, die op hare schepen van de neesche passagiers voor de reis naar Singapore e slag vroeg, in verband met het verschil tussch voeding voor de Chineesche en Inlandsche rei

Eene concurrentie met de Paketvaart Maatsc was daarvan het gevolg.

Daarna werd van de zijde der Chineezen de ko Loen Tjioen Hong Kiok opgericht.

Eerstgemelde kongsie heeft de „Norebaar" e tweede de „Tho Lam" in de vaart.

Behalve deze beide kongsies bestaat nog de „S Giap" kongsie, die een groot deel van de lading Singapore vervoert, terwijl de Paketvaart Maatsch zich met eene kleine rubberlading moet tevreden len.

In het afgeloopen jaar heeft de Paketvaart M schappij dientengevolge de regeling met de Male handelaren gemaakt, dat zij voorschot geeft op product, bijaldien van hare schepen gebruik word maakt.

Dit werd noodig geacht, aangezien ook de Male handelaren neiging toonden tot een handelsvervoe eigen gelegenheid.

Aangezien de Siang Giap kongsie geen gebrek lading heeft, is zij verplicht andere schepen al Ban Tek Gwan in te huren.

De Inlandsche handelaren, ten deze niet ten a willende blijven, hebben eveneens een kongsie stand gebracht met *f* 100.000.— kapitaal, welke geleid door den Djambiër Hadji Hanafie.

Zij is in het bezit van 2 hekwielers, n.l. de „Hi en de „Thong Bie".

Doch deze schepen hebben alleen de riviervaa komen niet buitengaats.

De Djambische handelaren hebben terstond partij getrokken en laten de rubberlading op zijde boord vastbinden, om daarop plaats te nemen, m gevolg dat zij tot aan de markt van Djambi gee sagekosten hebben te betalen en de lading do zuiging van water bij verkoop eene belangrijke name aan gewicht aanwijst.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS

Een en ander over den politieken toestand in Ch

In de „Pewarta Soerabaya" van 17 April 1926, w gewezen op het feit dat de Chineezen in Ned.-Indi dit oogenblik de gebeurtenissen met groote belan ling volgen, welke in China plaats vinden, en d zich de vraag stellen tot welk resultaat die bew zal leiden.

Naar de meening van den schrijver hebben de v delingen in China daarin weinig vertrouwen en g ven zij niet dat groote veranderingen in het leven len worden geroepen.

De politieke toestanden in China toch zijn nie

...en geheel onzeker doch ook verward.

Terwijl men in een zeker deel van de nieuwsbladen de mededeeling kan vinden dat het leger van Generaal Feng Yu Siang (Pang Gok Siang) terugtrekkende is, kan men in andere nieuwsbladen lezen dat het zich tegen de Peking belegerende vijanden weet staande te houden.

De bestaande verwarring wordt in geen geringe mate bevorderd doordien generaal Feng Yu Siang zich bij de Kuo Min Chuun of roode partij heeft aangesloten tot groote vreugde van de ultra-nationalisten.

De vreemde persbureaux, die voor het grootste deel in handen zijn van de Europeanen, maken daarvan in hunne nieuwsbladen evenwel geen melding en moet men zich niet verwonderen wanneer men daarin wel-eens het bericht aantreft dat de partij van de Generaals Chang Tso Liu (Tio Tjok Lieu) en Wu Pei Fu (Go Pwee Hoe) als overwinnaars in den strijd aan de winnende hand zijn.

Het is nog niet lang geleden dat de Europeesche nieuwsbladen melding hebben gemaakt van de instructie, welke door de Engelsche Regeering aan de Engelsche autoriteiten in China werd verstrekt, om, wanneer van de zijde der Chineezen geen aanleiding werd gegeven, zich van inmenging in de ontstaande verwikkeling te onthouden.

Deze maatregel hield vermoedelijk verband met de toenemende vermindering van Engelsche handelsinvloeden in het Oosten en met de overtuiging dat het tegenwoordige Chineesche volk niet meer op den vroegeren voet kan worden behandeld.

De positie, welke Engeland op dit oogenblik in China inneemt, is eene zeer gevaarlijke, omdat de Sovjet-republiek staat aan de zijde van generaal Feng Yu Siang en de combinatie Chang Tso Lin—Wu Pei Fu aan de zijde van Japan.

Inmenging in de Chineesche politieke zaken zou voor Engeland op een inval van Rusland op de Engelsch-Indische grenzen beteekenen of het opwekken van den toorn van Japan.

De strijd, welke China te aanschouwen geeft, heeft als werkelijken ondergrond de bedoeling om te trachten het Chineesche volk te houden buiten de communistische invloeden, die door de protocolmogendheden worden gevreesd.

Want het wordt begrepen, dat als eenmaal China geheel rood zal zijn, voor de imperialistische beweging voor extra-territoriale rechten geen plaats meer zal zijn.

Het is algemeen bekend, in welke moeilijkheden Engeland is geraakt na de beschietingen, welke te Shanghai en te Shameen hebben plaats gehad en dat de Engelsche Regeering, ter voorkoming van nog ernstiger verwikkelingen, sedert dien tijd een gematigder houding heeft aangenomen.

In verband daarmede acht de schrijver het plichtmatig er op te wijzen, hoe de Engelsche autoriteiten de der partijen in Zuid-China hebben gesteund, ten einde de groote Engelsche handelsbelangen in die streken te verdedigen, terwijl de partijstelling van de Engelschen... mededelingen voor de combinatie Chang Tso Lin—Wu Pei Fu wel is gebleken uit de door hen verspreide berichten, dat de troepenmacht van generaal Feng Yu Siang steeds terugtrekkende was, hoewel deze, volgens andere berichten, zich te Kalgan ophield, teneinde zijn leger te organiseeren.

In elk geval had generaal Feng Yu Siang de sympathie der Westersche Persbureaux niet meer.

Generaal Chang Tso Lin werkt in het belang en tot bate van Japan, terwijl generaal Wu Pei Fu onder Engelschen invloed staat.

Generaal Feng Yu Siang is het slachtoffer van deze imperialistische politiek in China, niettegenstaande hij de Chineesche volksbelangen juist verdedigde.

Hoewel hij eene groote vergissing heeft begaan door zich bij de communistische partij aan te sluiten, zoo moet men toch eerbied hebben voor zijne daden.

Het is mogelijk dat een deel van het Chineesche volk hem niet op prijs stelt, doch niettemin blijft hij een soldaat, die tot voorbeeld kan dienen voor elk militair.

Hij is nog jong en heeft geleidelijk de sympathie van velen in het land weten te verwerven, omdat hij, in tegenstelling met zijne vroegere chefs, de discipline weet te handhaven, over organisatietalent beschikt en zich niet aan roofpartijen schuldig maakt.

Generaal Feng Yu Siang staat in zijn optreden zuiver tegenover de protocolmogendheden en heeft zijne vaste overtuigingen op politiek en economisch gebied.

Hij streeft naar den vrede en wordt gedwongen den strijd met de vijanden te aanvaarden, die sterker zijn dan hij.

Voor het geval hij het onderspit mocht delven, is het een val van een goed patriot en van een goed politicus, terwijl hij, als overwinnaar, een goed militair dictator zal zijn, die in staat is met rechtvaardigheid de beheersteugels in handen te houden en met handhaving van de discipline zich in de wereld zal weten te doen gelden.

Op welke wijze het schaakspel zal eindigen, zal de toekomst leeren.

—✤—

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Zonder Tropen geen Europa!

Onder dezen pakkenden titel heeft de Heer H. F. Tillema de gedurende zijn jongste reis door de Buitengewesten opgedane indrukken op sanitair en hygiënisch gebied als boekwerk het licht doen zien. De trouwe lezers van het Kol. Weekblad hebben den schrijver reeds op zijn tochten in de verste uithoeken van den Indischen Archipel gevolgd, toen hij indertijd zijne reisbrieven welwillend te onzer beschikking stelde. Maar wat ze daarbij moesten missen: de aanschouwelijke voorstelling van hetgeen de hr. T. beschreef, daarin voorziet thans het door hem uitgegeven werk. De tekst is namelijk verlucht met niet minder dan 334 afbeeldingen, de een al belangwekkender dan de ander, en alle zonder onderscheid schitterend uitgevoerd.

Evenals met zijn vroeger verschenen werk „Kromoblanda" het geval is geweest, heeft de hr. Tillema deze *kostelijke* en *kostbare* uitgaaf geheel voor eigen rekening genomen niet alleen, doch haar gratis gezonden aan „vrienden van den Indonesiër" en bovendien een (beperkt) aantal exemplaren beschikbaar gehouden om te kunnen voldoen aan aanvragen van hen die zich als belangstellenden aanmelden.

Het door den schr. aan ons toegezonden exempl. ligt ter kennismaking in de leeszaal van Oost en West, Heulstraat 17, den Haag.

Zij die wezenlijk belangstellen in het vraagstuk der volksgezondheid op de Buitengewesten, waar ten deze nog zoo ontzettend veel te doen valt ten bate der bewoners, zullen ongetwijfeld deze nieuwe onbaatzuchtige daad van den Heer Tillema van ganscher harte toejuichen en op prijs stellen.

Naar grooter Nederland.

Dr. C. P. Gunning, rector van het Amsterdamsch Lyceum, heeft — het is genoeg bekend — onlangs een reis door Indië gemaakt, en hoewel zijn verblijf aldaar slechts eenige maanden duurde, heeft hij er toch stof verzameld voor een lijvig geïllustreerd boekwerk, hetwelk dezer dagen bij W. P. van Stockum te 's-Gravenhage, onder bovengenoemden titel, is verschenen.

Oogenschijnlijk ligt aan dit boek geen bepaalde strekking ten grondslag; het bevat de losse indrukken van een man van wetenschappelijken ernst, die voortdurend getuigenis aflegt van gezond en frisch enthousiasme over hetgeen hij in Indië heeft gezien en opgemerkt.

Een mooie aanbeveling is wel het voorwoord van den gouverneur-generaal Jhr. de Graeff, die zegt dat hij Dr. G.'s boek in veler handen wenscht, niet alleen omdat het een trotsch beeld geeft van hetgeen de Nederlandsche natie vermocht en nog steeds vermag, omdat het daarmede ons nationaal gevoel bevredigt, maar ook — en vooral — omdat het eene aansporing in zich sluit om onze nationale taak in Ned.-Indië met trouw en volharding tot het einde te volbrengen.

Locale Belangen.

Het Nr. van 16 Sept. bevat het slot van een leerzame beschouwing van den hr. G. de Raad: De (nieuwe) Kiesordonnantie in de practijk. We ontleenen hieraan enkele bijzonderheden. Nog vormt het Europeesche kiezerscorps het talrijkste deel der kiezers, doch voor alle gemeenten gaat dit niet meer op. Blitar, Cheribon, Kediri, Malang, Padang en Pasoeroean, in elk dier locale ressorten is het inheemsche kiezersaantal grooter dan dat der Europeanen. Onder de oude ordonnantie was niet nergens zoo en nadrukkelijker kon niet gemanifesteeerd worden, dat ook deze wijziging der decentralisatiewetgeving beteekent een verder gaande concessie aan het verlangen der landskinderen, om eigen zaak te besturen, om zelf de eigen belangen te behartigen. De kiezerslijsten 1925—26 wijzen uit dat slechts 8 % van het totaal der kiezers van inheemschen landaard is, terwijl dit thans klom tot 30 %. En deze stijging in elk opzicht kwam tot stand niettegenstaande de non-coöperation idee ook hier veler hoofd en hart gevangen houdt. Duidelijk blijkt dat inderdaad de propaganda voor deze gedachte eenige kracht heeft gehad als men het op het gering aantal inheemschen dat de Soerabajasche lijst vertoont. Hier is het aantal der inheemschen slechts 11 % van het totaal, een cijfer dat duidelijk te kennen geeft hoe hier een soort van antipropaganda tegen het gebruikmaken der mogelijkheden van de nieuwe kiesordonnantie haar krachten heeft getoond en niet zonder succes arbeidt. Ook de cijfers voor Batavia en Semarang wijzen wel in die richting.

Aan de nieuwe raden de taak van de non-coöperatiebeweging de wind uit de zeilen te nemen, door open oog en hart te toonen voor de tallooze nooden der groote veelsoortige maatschappij. Ongetwijfeld staat men hier voor een moeilijke taak. Van hoe goeden wille ook, men zal er nimmer in slagen bevrediging te schenken aan hen, wier gevoel niet in evenwicht wordt gehouden door klaar inzicht. Doch „à l'impossible nul n'est tenu". Wanneer bij de raden een gezonde erkenning wordt gevonden van het feit, dat nu zijn uitdrukking vindt in de samenstelling van het nieuwe kiezerscorps, dan zal ook aan de andere zijde te meer blijken, dat de non-coöperatiegedachte verderfelijk is misschien voor de decentralisatie, doch zeer zeker voor land en volk zelve. Onjuist begrip van vaderlandsliefde,

gepaard met verkeerd inzicht in de wezenlijke verhoudingen en sympathie voor Britsch-Indië waaruit immers zooveel wijsheid komt, dit alles brengt tot de verkeerde gedachte, dat niets doen beter is dan de hand aan den ploeg te slaan.

Gedenkboek S. T. O. V. I. A.

Ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de School tot Opleiding van Indische Artsen (Stovia) is bij G. Kolff en Co. te Weltevreden, een gedenkboek verschenen, dat ongetwijfeld een der belangrijkste uitgaven is van den laatsten tijd, omdat het als het ware een geschiedkundig document vormt van wat in de laatste driekwart eeuw in Indië ten bate der bevolking op geneeskundig gebied is verricht door wetenschappelijk opgeleide Indonesiërs (aanvankelijk dokter-djawa, vervolgens Inlandsch arts en tegenwoordig Indisch arts genoemd).

Het typografisch fraai uitgevoerde werk, verlucht met tal van portretten en illustraties bestaat uit twee gedeelten; het eerste opent met eene bijdrage van A. de Waard, die een schets geeft van de ontwikkeling der School van af de oprichting in 1851 tot heden, waarna artikelen volgen welke betrekking hebben op verschillende vakken die aan de Stovia worden onderwezen. In het tweede gedeelte zijn een aantal bijdragen opgenomen die — de een in mindere, de andere in meerdere mate een indruk kunnen geven van de beteekenis die de oud-leerlingen van de Stovia door hun arbeid hebben voor de Indische gemeenschap; verschillende dier opstellen bevatten herinneringen van oud-leerlingen zelf. Ten besluite eenige tabellen, grafieken, naamlijsten enz. benevens een tweetal kaarten, welke een overzicht geven van de verspreiding der aan de Stovia afgestudeerden.

De Indische Mercuur.

No. 43 (27 Oct.). De toekomst der koffiecultuur in Ned. Oost-Indië. Voordracht, gehouden op 15 Oct. 1926 voor de Kon. Vereeniging Koloniaal Instituut, door Dr. A. J. Ultée. — Uitkomsten van het mijnbouwkundig onderzoek van goudhoudende terreinen van de res. Westerafdeeling van Borneo, door J. de Kroes, besproken door Prof. Dr. L. Rutten. — De wereld-theepositie. — Overzicht van den invoer van enkele artikelen in de Buitengewesten gedurende 1925. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een uitgebreide literatuur-opgave over de navolgende onderwerpen: economische zaken; arbeids- en andere vraagstukken van sociaal belang; nijverheid, brandstoffen en waterkracht; delfstoffen en metalen, geologie; diversen.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned. Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 13 (25 Sept). De invloed van een mestgift boven of beneden het optimum. — De economische beteekenis van de oliepalmen-cultuur voor Sumatra, door P. J. Bliek. — Het district Djampang-Wetan, door Dr. S. van Valkenburg. — Besoekisch Proefstation (mededeelingen, ontleend aan het jaarverslag over 1925).

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 13 (15 Sept.). Takkanker van thee, door C. H. Cadd. — In het rijk der Cattleya's door C. H. Prins (vervolg). Onwettige occupatie (van gouvernementsgrond), door A. F. Velders (slot). — Overeenkomsten voor de levering van landbouwproducten door Inlandsche landbouwers (slot), door A. J. Koens. — De vooruitzichten voor koffie. — De gevolgen van de verhooging van het invoerrecht op thee op het verbruik in Nederland. — De ontwikkeling der Fransche koloniale hulpbronnen.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

De hoofdinhoud van het Nr. van 20 Oct. is gewijd aan het Koloniaal Instituut te Amsterdam; het artikel is verlucht met afbeeldingen en tal van portretten. — Verder vraagt de hr. H. F. Wagenaar Reisiger aandacht voor het nieuwe kantoorgebouw der Ned. Handel-Maatschappij te Amsterdam (ook hierbij eenige illustraties).

Het Nr. van 27 Oct. houdt in: Een en ander uit Java's verre verleden (vervolg), door L. — Paroengkoeda (plaatsje in West-Preanger). — De E. N. I. A. T. (Eerste Ned.-Ind. Automobiel-Tentoonstelling) te Weltevreden, 31 Juli—6 Aug. 1926, door Ch. — Het vraagstuk van Java's bevolkingsaanwas, door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis (vervolg). — Ook dit Nr. is fraai geïllustreerd, o.a. met een afbeelding der plechtige opening van het Kol. Instituut door H. M. de Koningin.

Koloniale Studiën.

De Aug.-afl. brengt de volgende bijdragen: Belangstelling in het Civiel Weduwen- en Weezenfonds, door ir. H. M. J. Hart. — Het volkscredietwezen in Nederlandsch-Indië, door H. M. Hirschfeld. — Het jaarverslag van de Javasche Bank over 1925—26, door Dr. W. M. F. Mansvelt. — Het Britsch-Indische belastingonderzoek, door ir. E. P. Wellenstein. — De rubriek Gedachtenwisseling bevat: Een landbouwatlas van Java en Madoera, door Dr. J. Stroomberg. — De rubriek Wetgevende Kroniek: De begrooting voor 1927. — De Economische Kroniek: Verslag van het Tweede Volksh[uis]vestingscongres. — Ten slotte Boekbespreking: De[cen]tralisatie-verslag 1924—25. — Verslag betreffende [den] dienst der Opiumregie over het paar 1925, enz.

Als Bijlagen bevat deze afl. Nr. 1 en 2 eener nie[uwe] maandelijksche publicatie: Systematische catalogus [van] tijdschrift- en dagbladartikelen (uitgaande van het [in] April j.l. opgerichte Bureau voor economische en so[cia]le dokumentatie te Weltevreden).

De Indische Post.

In de rubriek „Onze Meening" van het Nr. van ... Sept. geeft dit blad wederom te kennen zich met [de] richting van den nieuwen Gouverneur-Generaal niet [te] kunnen vereenigen. Na eenige linksche perscomm[enta]ren gegeven te hebben besluit de schr.: „Misschien [dat] de nieuwe G. G. die den heeren van links meer gaf [dan] een vinger, de heele hand gaf, na deze commentaren [de] neiging gevoelt, den arm terug te trekken. In elk [ge]val kan dit eerste contact, dat hij met Indië kreeg [na] zijn afwezigheid van 8 jaar, hem van nut zijn om [de] koloniaal-politieke verhoudingen te onderkennen, [zoo]als deze thans inderdaad zijn. — Verder schrijft „O[nze] Meening" kritisch over de benoeming van gene[raal] majoor van Genderen Stort tot legercommandant (... als men weet is echter dezer dagen niet hij, doch [ge]neraal La Lau als zoodanig benoemd).

Overigens vindt men in genoemd Nr. o.m. nog e[en] beschouwing: De ontwikkeling van Suriname, wa[arin] zeer waardeerend geschreven wordt over de beke[nde] Nota van den Ondernemersraad voor Suriname.

De West-Indische Gids.

Veronderstellende dat de redacteur der rubriek S... name in dit blad nader op den inhoud van de N... afl. zal ingaan, wordt hier volstaan met een titelop[gave]. De Corantijn-kwestie op den goeden weg? door ... H. D. Benjamins. — Walter E. Roth, door Joh. F. S... leman. — Boekbespreking, door Mr. B. de Gaay F[ort]man (Niederländisch-Westindien, van O. Winkler). Bibliographie.

* * *

Curaçao, door U. Driebergen (Beschrijving van ... maat, bevolking enz., met plaatjes en foto's.). (Min... V, No. 12, 1926, bl. 684).

Verslag van den dienst van het Boschwezen in [Ne]derlandsch-Indië over het jaar 1925 (Departement [van] Landbouw, Nijverheid en Handel). Weltevreden, L... drukkerij.

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chinee[sche] pers. No. 39. 25 Sept. 1926. (Bureau voor de Volk[slec]tuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevre[den]).

BOEKAANKONDIGING.

De Redactie werd toegezonden: Morks' Commerc[ieele] Technische Wegwijzer, bewerkt door A. Bosman, ... seerend Ingenieur, Uitgave van J. Morks, Den [Haag]. Ten gebruike voor alle industrieelen, technische [bu]kanten, handelaren in technische artikelen en alle [an]dere verbruikers van materialen of voorwerpen [van] technischen aard, levert deze gids ongetwijfeld [de] hier genoemden veel gemak op. Toegevoegd is een ... voerig alfabetisch naam- en zakenregister en een g... aantal waardevolle technische gegevens.

Suriname.

Het is een verblijdend verschijnsel, dat de Tw[eede] Kamer de pogingen om tot een grensregeling tuss[chen] Suriname en Britsch-Guiana te komen, niet opgeeft. ... was ook niet te verwachten nadat Minister Kon[ings]berger er toe is overgegaan de op de zaak betrekking hebbende stukken ter kennisneming aan de Kamer te leggen.

In het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer [be]treffende het derde hoofdstuk der Staatsbegrooting [voor] 1927 (Buitenlandsche Zaken) lezen wij dan:

„§ 15. *Grens tusschen Suriname en Britsch Gu[yana].* Het had de aandacht getrokken, dat in de briefw[isse]ling tusschen de Britsche Regeering en de N[eder]landsche Regeering na de uitspraak in 1899 van [het] scheidsgerecht te Parijs in zake de grensscheiding [tus]schen Britsch-Guyana en Venezuela — welke brie[fwis]seling den 15den Juni j.l. door den Minister van K[olo]niën aan de Kamer is overgelegd — de standpu[nten] door die Regeeringen ingenomen ten aanzien van [de] vraag of het gebied tusschen de New River en ... Coetari Coeroeni tot Britsch-Guyana dan wel tot S[uri]name behoort, lijnrecht tegenover elkaar staan. ... vraag werd gesteld, of sindsdien door de Nederlandsche Regeering stappen zijn gedaan om met de Britsche Regeering tot overeenstemming aangaande de ... scheiding te geraken. Zoo ja, welke zijn dan die ... pen? Zijn dergelijke stappen niet gedaan of ... resultaat gebleven, dan ware het gewenscht, dat ... Regeering alsnog pogingen aanwendde om tot een ... lossing van de quaestie te komen.

Op publicatie van alle bescheiden, op dit vraag... betrekking hebbende, werd aangedrongen."

Tot zoover het Voorloopig Verslag.

Onze lezers zullen zich herinneren, dat bij de behandeling van de vorige begrooting door een ongelukkig misverstand van het Departement van Buitenlandsche Zaken de zaak niet is opgeschoten. Een dergelijke calamiteit is dit jaar uitgesloten. De Minister zal nu wel weten om welke kwesties het gaat. Zijne Excellentie vindt alles uitvoerig uiteengezet in een artikel in „De West-Indische Gids" van deze maand, onder het hoofd „De *Corantijnkwestie op den goeden weg?*"

Wij vertrouwen dat de Minister daarvan kennis heeft genomen.

Na hetgeen bij de vorige begrootingen van Buitenlandsche Zaken en van Suriname door de heeren IJzerman en Droogleever Fortuyn over deze kwestie gezegd is, kan men niet aannemen dat de Kamer er genoegen mede zou nemen dat de Minister eenvoudig verklaart, dat hij de kwestie niet kan beschouwen als aan de orde te zijn. De kwestie is reeds 25 jaar aan de orde en er is geen enkele reden om een regeling langer uit te stellen. Hoe langer men daarmede wacht, hoe moeilijker het wordt tot overeenstemming te komen.

Onze lezers zullen zich herinneren, dat de toenmalige Minister van Buitenlandsche Zaken, Jhr. de Marees van Swinderen, in 1913 heeft verklaard dat die overeenstemming reeds bereikt was, een verklaring die in 1924 door Minister de Graaff vierkant werd tegengesproken. Nu de correspondentie is overgelegd, kan de Kamer zich overtuigen hoe de vork in den steel zit en behoeft zij niet te berusten in onjuiste of ontwijkende antwoorden van de Regeering.

Het is jammer dat Minister Koningsberger den inventaris van de overgelegde stukken niet heeft gepubliceerd, zoodat zij die de dessous van deze kwestie kennen, niet kunnen beoordeelen of *alle* stukken, die tot opheldering kunnen strekken, overgelegd zijn.

Het is te hopen dat de Kamer de puntjes op de i zal zetten. Het is Suriname er niet om te doen in het bezit te komen van den driehoek tusschen de genoemde grensrivieren. Zeer terecht zeide de heer IJzerman op 26 November 1925 in de Tweede Kamer:

„*Hoe die grens wordt vastgesteld, is voor Suriname geen levensquaestie, maar dát zij wordt vastgesteld, is voor Suriname van groot belang.*"

Wij wenschen voor de toekomst alle wrijving te voorkomen, die anders zeker niet zal uitblijven. Meer dan eens is in de laatste jaren gebleken welk gevaar in onzekere grenzen schuilt. Onze Regeering houde niet vast aan de, op onvoldoende kennis van zaken steunende uitspraken van vroegere Regeeringen.

* * *

Onder dagteekening van 25 October heeft de Minister van Koloniën aan de Tweede Kamer toegezonden een ontwerp van wijziging van de Surinaamsche begrooting voor 1927 met de volgende toelichting:

„Naar aanleiding van eene desbetreffende uitnoodiging van Minister de Graaff, heeft het Koloniaal Instituut te Amsterdam in 1921 eene commissie in het leven geroepen voor het geven van leiding aan technisch-wetenschappelijke en practische onderzoekingen van Surinaamsche houtsoorten en voor het verschaffen van voorlichting aangaande de hoedanigheden van die houtsoorten.

Aan bedoelde „Commissie van advies en onderzoek in zake Surinaamsche houtsoorten", waarvan professor Ten Herson voorzitter is en professor de Bussy als secretaris fungeert, en die onder hare leden de hoogleeraren Went en te Wechel telt, is nader toegevoegd de hout-expert, Dr. Ir. J. Ph. Pfeiffer, gewezen technoloog aan het Boschproefstation te Buitenzorg.

Het Gouvernement van Suriname draagt grootendeels de kosten van de werkzaamheden dier commissie (vgl. art. 30 van het wetsontwerp).

De wetenschappelijke onderzoekingen hebben reeds aangewezen dat vele Surinaamsche houtsoorten zich voor tal van verschillende toepassingen zéér goed leenen en in het algemeen niet voor de hardhoutsoorten van andere, ook overzeesche gewesten behoeven onder te doen. [1])

Bij de werkzaamheden van de commissie op meer practisch terrein is verder gebleken, dat voor die houtsoorten ook afzetmogelijkheden bestaan, mits verbetering wordt gebracht in den zeer onregelmatigen aanvoer van het hout en in de wijze van afwerking daarvan bij den kap. Ten einde te trachten het zoover te brengen, dat een regelmatige en aan de eischen beantwoordende exploitatie van de Surinaamsche bosschen plaats vindt, is het in overleg met de voornoemde commissie en met den Landvoogd raadzaam voorgekomen, Dr. Pfeiffer voor den tijd van ten hoogste anderhalf jaar ter beschikking van den Gouverneur te stellen, ten einde plaatselijk als Adviseur in zake houtkap-aangelegenheden werkzaam te zijn.

In verband daarmede heeft genoemde deskundige, die in September j.l. zijne bestemming heeft gevolgd, tevens mede eene studiereis naar Zuid-Afrika verricht in het belang van den afzet in dat gewest van spoorwegdwarsliggers van Surinaamsch hout, waarmede destijds aldaar een eerste proef werd genomen"...

* * *

In „Het Vaderland" van 28 October, Avondblad B, een

[1]) Zie de als Mededeeling no. XXII Afdeeling Handelsmuseum no. 6 uitgegeven publicatie van het Koloniaal Instituut, onder den titel: „De houtsoorten van Suriname", 1e Deel (1920).

uitvoerige brief uit Suriname over de nota van den Ondernemersraad voor Suriname.

De schrijver bepaalt zich niet tot een relaas van den inhoud der nota, maar geeft daarover belangrijke kritische beschouwingen.

* * *

Onlangs vestigden wij hier de aandacht op een reisbeschrijving „*Naar de Tibiti*" in „De Periskoop." Deze is nu afzonderlijk overgedrukt en de schrijver, de heer E. Essed, B. Sc. Edinb., was zoo vriendelijk ons daarvan een exemplaar toe te zenden, waarvoor onzen dank. Wij zullen niet nalaten de interessante reisbeschrijving te herlezen.

Curaçao.

Het vergaan van de „Ina Vanterpool".

De *Amigoe* deelt hieromtrent mee:

„Het ongeluk gebeurde op Donderdag 16 September. Zoowel de *Ina Vanterpool* als de *Virgina* lagen op de reede van St. Eustatius voor anker. Tengevolge van den orkaan, die meer noordelijk woedde, was de zee zeer ruw en de wind zuidwest, dus landwaarts, zoodat de beide schepen geen zeil konden maken om weg te komen.

Van beide schepen brak de ankerketting, doch de *Ina* werd op de rotsen geworpen en stuk geslagen, terwijl de *Virgina* zich in het zand vastwerkte en behouden bleef.

Persoonlijke ongelukken kwamen niet voor, omdat de bemanning van beide schepen bijtijds zich in veiligheid kon stellen. Ook de mail werd gered. De lading is echter voor het grootste deel bedorven."

Spaar- en Beleenbank van Curaçao.

Het zesenzeventigste jaarverslag is verschenen.

In het afgeloopen boekjaar werd *f* 101.588.— op panden beleend; *f* 95.215.50 werd aan hoofdsom, *f* 9.252.76 aan rente afbetaald. Op hypotheek werd uitgezet *f* 124.260.—, *f* 67.528.— aan hoofdsom en *f* 37.009.13 aan interest afbetaald. Voor de obligaties waren deze cijfers achtereenvolgens *f*3500.—, *f*24.29.— en *f* 1954.17.

Er waren niet minder dan 50 stortingen van *f* 500.— en daarboven.

Van het winstsaldo ad *f* 9984.99 is *f* 40.— dividend uitgekeerd en *f* 4784.99 op het extra reservefonds overgebracht.

Stoomverbinding met de bovenwindsche eilanden.

De *Amigoe* vindt in het vergaan van de paketschoener *Ina Vanterpool,* waarvan wij in ons blad melding gemaakt hebben, aanleiding nog eens te pleiten voor een stoomverbinding tusschen de eilanden. Het blad herinnert er aan, dat er vijftien jaren geleden zulk een stoomverbinding geweest is, en somt nog eens de bezwaren op van 'n reis met een zeilschip van tien tot twaalf dagen naar de bovenwindsche eilanden. Zelfs een reis naar Aruba van ten hoogste twee dagen doet bijna niemand meer met een schoener; men wacht op een stoomboot, al kost dat ongeveer driemaal meer.

f 24.000.— 's jaars kost die zeilverbinding.

„Booten van de K. W. I. M. en Horn-Linieschepen doorkruisen de Caraibische zee in alle richtingen. Wij kunnen ons moeilijk voorstellen, dat voor den prijs van *f* 24.000.— niet de een of andere maatschappij te vinden zal zijn om maandelijks of om de zes weken, n.l. 2 keer per kwartaal, de drie Bovenwindsche eilanden aan te doen. En al zou 't eenigszins duurder worden, wel nu, wat zou dat?

We leven nu eenmaal in een tijd dat de mensch wat meer comfort verlangt — en bovendien zal dat meerdere, wat 't misschien kosten moge, wel niet zoo'n invloed hebben op ons budget, dat de Hooge Wetgever in het Moederland er ons leelijk op zal aankijken.

Zoo oppervlakkig beschouwd schijnt er dus alles voor te zijn, om ten spoedigste die stoomverbinding tot stand te brengen. Geen die er iets bij verliest en velen die er bij winnen.

Want de mailverzending is goed geregeld over Portorico en St. Thomas. En voor passagiers en lading is een maandelijksche gelegenheid, of desnoods 2 reizen per kwartaal, zeer zeker voldoende.

't Is daarom, dat wij het Bestuur deze zaak in ernstige overweging geven."

De Fransche kabel.

De *Amigoe* schrijft:

„Het heeft al meermalen onze aandacht getrokken, dat onze Fransche kabel, die toch overal vertakt is op onze Antillen en West-Indië, ons beter op de hoogte houdt van heel ver weg dan wat dicht in onze nabijheid ligt, beter over allerlei beuzelingen en onbeduidendheden, dan over geweldige gebeurtenissen en catastrophen. Een voorbeeld uit de laatste dagen. Over de tennis- en boxerkampioenen, over zwemmers en zwemsters, die bij den overtocht over het Kanaal slaagden of mislukten enz., enz. worden we tot in de puntjes ingelicht.

Maar terwijl geheel Florida door een orkaan vrijwel verwoest schijnt, krijgen we slechts eenige summiere berichten."

De Sumatra.

11 November wordt de kruiser *Sumatra* op Curaçao verwacht.

De Bond der Surinamers.

Deze vereeniging had een feestavond ingericht „ter waardeering van de zedelijke verklaring". Men raadt in geen tienen, wat dit voor een feest was... Het gold de erkenning der vereeniging als zedelijk lichaam.

De *Amigoe* meent, dat er zeker 3 à 400 Surinamers op Curaçao zijn, voor het grootste deel werkzaam bij de C. P. I. M. en de C. S. M.

Branden op de Isla.

Herhaalde malen is er in den laatsten tijd brand uitgebroken op de Isla. Bij een brand op 24 September l.l. is ook de goulet *Frisia* van de Curaçaosche Handelmaatschappij een prooi der vlammen geworden. Dit schip was bestemd om na afloop der orkaanmaanden emigranten van Cuba te gaan halen.

Over de oorzaak dezer branden schrijft de *Amigoe:*

„De reden, dat in den laatsten tijd op de Isla veel meer branden voorkomen dan vroeger, is gelegen in de nieuwe moderne kraak-methode van olieraffinaderij die sinds een jaar ongeveer hier toegepast wordt.

Dit raffinagesysteem werkt onder zeer hoogen atmosferischen druk en bij een geweldige hitte. Het gevolg daarvan is, dat het staal der buizen enz. van deze installatie zeer veel te lijden heeft en spoedig doorgebrand is. Wanneer er nu een lekkage ontstaat in die pijpen en of een buisleiding doorbrandt, stort zich die olie met alle vluchtige dampen en gassen onder hoogen druk in den vuurgloed der ovens en heeft men den felsten brand die men zich denken kan, die met elke minuut steeds grooter uitbreiding krijgt. Met *stoom* tracht men het vuur in de ovens te dooven en met foamite probeert men den brand van de olie te blusschen. Bij de uitstekende organisatie van de brandweer der Isla, die alleen door technici bediend wordt, heeft men tot nu toe elken brand weten te bedwingen. Zoo-als wij vernemen, zal een der „plants", waarvan het staal en de constructie niet bestand blijkt tegen de geweldige hitte en den hoogen druk, binnenkort gesloopt en door een geheel nieuwe vervangen worden."

Uit den Verren Vreemde.

De mandataris over Syrië.

Een gerucht wil dat er tusschen Rome en Parijs besprekingen zouden zijn ingezet betreffende een overdracht van het Volkenbondsmandaat over Syrië van Frankrijk op Italië.

Van Fransche zijde is aan dit gerucht stellig, zelfs met eenige verontwaardiging, elk recht van bestaan ontzegd. Bekend is dat het mandaatschap Frankrijk veel teleurstelling gebracht heeft, dat het nog steeds hooge financieele eischen blijft stellen, dat de toestand er geenszins rooskleurig is, dat de Turksche invloed het eindsucces hoogst onzeker maakt.

Denkt Frankrijk zich in de positie van den mandaathouder van den Volkenbond, dan weet 't voor de groote inspanning geen mooier en hooger loon te mogen verwachten, dan Syrië rijp te kunnen maken voor zelfbestuur; verheven doel inderdaad, maar dat de gebrachte geldelijke offers toch niet in de schatkist zal doen terugkeeren. 't Is te verklaren, dat een en ander menig Franschman de wenkbrauwen doet fronsen, nu hij onder de ongunstige financieele positie van zijn land pijnlijk gebukt gaat. En ook te verklaren zou zijn, dat een ander er toe kwam Frankrijk erover te polsen of 't van dien lastpost misschien af wil komen.

Kwam een zoodanig aanbod van Moskou, waar steeds naar gelegenheid tot expansie van de Sowjet-politiek gezocht wordt, het zou niet dwazer zijn geweest, dan menig ander daar uitgebroeid imperialistisch plan. Ware het van Angora gekomen, het zou zeker zonderling zijn geweest, aangezien Turkije zelfs geen lid van den Volkenbond is, en Turkije allerminst gezind zou zijn Syrië tot een onafhankelijken staat te maken, maar afgezien hiervan, — of juist hierom zou bij Turkije de lust om de Syrische zaken te beredderen wel groot kunnen zijn, en het zou daarmede ook gemakkelijker klaar kunnen komen dan Frankrijk, dat juist door de stelselmatige tegenwerking van Angora de half-bereikte successen weer in elkaar ziet vallen.

Maar Italië? Financieele soesah heeft Mussolini niet minder dan Poincaré, al trekt hij er zich wat minder van aan. Vat hij de Volkenbondsmandaattaak nauwgezet op, dan zou Italië van Syrië ook geen kolonie hebben te maken, maar zich er op moeten toeleggen Syrië zoodra mogelijk op eigen beenen te laten staan en gaan. De Turksche politiek zal ten opzichte van Italië niet milder gestemd zijn dan t.o.v. Frankrijk, integendeel zelfs, Angora en Rome zijn geenszins boezemvrienden.

En toch komt 't niet onwaarschijnlijk voor, dat Italië Frankrijk erover gepolst heeft het Syrische mandaat over te nemen.

Italië streeft er naar de eerste Middellandsche zee-mogendheid te worden. 't Is door zijn Tripolis-politiek met Turkije toch al op gespannen voet, en in den Oostelijken hoek van de oude Wereldzee denkt 't zich nog wel een rol toe. 't Heeft ten opzichte van de Volkenbondspositie nu en dan reeds eigen opvattingen doen blijken, die van de Fransche afweken. Volgens een verklaring van Mussolini moet het voor zijn overbevolking geen uitweg meer zoeken in vreemde landen, maar voor een eigen emigratiegebied zorgen. In verband hiermede troefde het elk Duitsch verlangen naar een mandaatgebied steeds af met een: eerst Italië.

Met deze opvattingen zou 't zeer goed verklaarbaar zijn, dat Rome Parijs nu in zake Syrië is gaan polsen. Maar even verklaarbaar is 't dat Parijs niet op 't verzoek wenscht in te gaan.

Brengen wij in dit verband enkele aanhalingen van pas, uit de boodschap door Mussolini den 28en October tot het Italiaansche volk gericht, ter eere van den vierden verjaardag van het fascisme.

In de opsomming van het vele door het fascisme in het laatste jaar aan Italië gebracht, komt voor: de ondernemingslust van de koopvaardij herleefde, de Italiaansche vloot neemt de tweede plaats in in Europa, de vierde in de wereld.

Elders luidt het loflied:

Waar de gebruikelijke toevluchtsoorden voor de landverhuizing werden gesloten, heeft het fascisme een commissie ingesteld voor verhuizing binnenslands en versterkte het zijn werk in de kolonies. Ook hier is in een jaar tijds indrukwekkend werk verricht. Djarabub werd bezet en de rechtstreeksche overheersching in Somaliland werd uitgebreid tot de sultanaten in 't Noorden. Jubaland werd bij Somaliland gevoegd. De wet voor het verkrijgen van het Italiaansche burgerschap op Rhodos en de Egeïsche eilanden maakte van deze eilanden een onafscheidelijk en onwrikbaar deel van het Italiaansch vaderland. Grootsche werken werden uitgevoerd in Tripoli, Cyranaïka, Eutrea en Somaliland. Over eenige jaren zal Bengazi eindelijk een veilige haven bezitten en zal Massawa de eerste haven zijn aan de Roode Zee.

Daarna werd ook gewag gemaakt van de overeenkomst met Engeland in de Abyssinische aangelegenheden.

Maar met dit al, zeide de Duce:

Het werk, dat in vier jaren tijds volbracht is, is inderdaad groot, maar het is niet vodoende. Wij staan nauwelijks aan het begin.

Om te eindigen met dezen oproep:

„De fascistische revolutie, die het moreele erfdeel geworden van het Italiaansche volk, zal Italië groot maken naar alle zijden en overal en tegen iedereen, wie ook.

Fascisten uit geheel Italië, ziethier de boodschap, die ik tot u richt op den vierden verjaardag van de revolutie. Ik ken uw trouw, beproefd in jaren van ..., uw verlangen naar strijd en overwinning, uw ijzeren tucht. De kreet die vandaag uit uwe menigte zal opstijgen is dezelfde als die van de eerste dagen en de eerste groepen. Voor de toekomst van de fascistische revolutie, voor de macht des lands. Te wapen!"

Een Italië met dezen geest bezield, kan wel naar een in Syrië te vervullen rol en taak verlangen, maar ... zeer de vraag of deze met de moderne democratische mandaatopvatting zou overeenstemmen. Wellicht ... Italië in Syrië, dat zelf niet veel geschikte immigratieruimte aanbiedt, het portaal naar een begeerd achterland.

Moet men met het Fransche dementi de opgeworpen kwestie als afgedaan beschouwen? Naar 't ons voorkomt bestaat hiertoe wel reden, maar toch schijnt men niet allen hieromtrent geheel gerust te zijn. Sjekri ... lan, die van een vreemd mandaat in welken vorm ook niet wil weten, en die op een Italiaansch mandaat nog minder gesteld zou zijn dan op een Fransch, heeft 't noodig gevonden een nadrukkelijke tegenspraak te geven van een bericht, volgens hetwelk hij met den Italiaanschen staatssecretaris Grandi onderhandeld zou hebben over de overdracht van het mandaat voor ... jaren. Hij heeft Grandi nooit gesproken, met het denkbeeld van een overdracht kan men nooit bij hem komen. „De eenige mandatarissen voor Syrië zijn de Syriërs zelf".

Een zoodanig optreden lijkt toch op eenige ongerustheid van die zijde te wijzen, al kan 't ook wel alleen een vrijpleiten zijn van een hinderlijke, hatelijke verdenking.

Uit de Rijksconferentie.

De bijeenkomst der premiers te Londen nam ook de luchtvaart en haar vraagstukken voor de verbinding van de verschillende deelen van het rijk in behandeling. Sir Samuel Hoare, de Britsche minister voor het luchtverkeer, sprak zeer optimistisch over de toekomst. Hij meende te mogen voorspellen dat men binnen korten tijd in 2½ dag van Londen naar Canada, in 5 dagen naar Bombay, 6 dagen naar Kaapstad, 11 dagen naar Sydney en 13 dagen naar Auckland in N.-Zeeland zal vliegen.

Ook voor het luchtschip breekt een veelbelovende toekomst aan. Op de vertegenwoordigers van de dominions en van Br. Indië was een beroep gedaan om tot samenwerking te komen om een betrouwbaren meteorologischen dienst en goed ingerichte landingspunten, met aanlegmasten voor bestuurbare luchtballons.

Zooals bekend, is voor de inrichting van een vlot werkenden betrouwbaren meteorologischen dienst, gedacht en berekend op de behoefte van de luchtvaart, in Nederlandsch-Indië vrijwel nog alles te doen. Bij Cobham's vlucht over onze Oost is op dit gemis gewezen. Hetgeen ter Britsche rijksconferentie behandeld

voor N.-I. een aanwijzing zijn van het vroeger ons hier aangehaalde:

Al wie met ons mee wil gaan,
Die moet onze manier verstaan.

archipel vormt voor het luchtverkeer in het Oosten een niet te ontwijken dwarsstreep tusschen West en Oost, tusschen Zuid en Noord. Wij hebben dit niet zuchtend te beschouwen als een beroerde omstandigheid, maar 't blijde te begroeten als een gelegenheid om een taak en een plicht te vervullen in het groot internationaal volkerenleven.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

INDISCHE VULKAANBESTIJGINGEN.

aardige en interessante avond ligt in het verschiet voor onze afdeeling, nu Dr. W. van Bemmelen, directeur van het Koninklijk Magnetisch en Meteorologisch Observatorium te Batavia, op Maandag 8 November a.s. in de Societeit Amicitia een voordracht met lichtbeelden komt houden over *Indische Vulkaanbestijgingen.*

en wetenschap kunnen, zelfs in onze tropen, uitstekend samengaan. Wij vermoeden, dat jeugd in deze voordracht belang zal stellen, het Bestuur aan de leerlingen van het Gymnasium, de Rijks H. B. S. en de Gemeentelijke Handelsschool de gelegenheid zal geven tegen betaling van het bedrag van ƒ 0.25 deze lezing bij te wonen.

E. H. BERGSMA, Secr.

Afdeeling 's-Gravenhage.

DE EUROPEESCHE VROUW IN DE BUITENGEWESTEN.

...dracht met lichtbeelden door Mevrouw Dr. C. J. Pekelharing op Dinsdag, 16 November a.s., des avonds om 8 uur in Pulchri Studio, Lange Voorhout 15 's-Gravenhage.

...werp: *„Een Europeesche huisvrouw ergens in de Buitengewesten."*

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

...Haag, 1 November 1926.

Afdeeling Nijmegen.

OPROEP AAN DE LEDEN.

Tentoonstelling. De aangekondigde tentoonstelling zal gehouden worden van 20 t/m 27 November a.s. De leden worden dringend verzocht, mede te werken tot het welslagen dezer tentoonstelling. (Alles wordt verzekerd). Degenen, die voorwerpen hiervoor ter beschikking hebben, worden verzocht opgave te doen aan den heer G. J. Burger, Guyotstraat 3, Voorzitter, van: a. aard der inzending (korte omschrijving); *b.* ruimte die de voorwerpen ongeveer innemen. Opgaven liefst *zoo spoedig mogelijk,* doch *uiterlijk* ... November.

De Tentoonstelling wordt gehouden in de lokalen der Middelbare en Hoogere Handelsschool aan de Bijleveldsingel.

Pater Vertenten M.S.C. zal de Tentoonstelling openen met een lezing met lichtbeelden over: „15 jaar onder de koppensnellers van Zuid Nieuw-Guinee".

De heer Uiterwijk zal op een der avonden een lezing met 250 keurige lichtbeelden houden over Sumatra's Westkust.

Zaterdag 27 November wordt de tentoonstelling gesloten met de Java-film, die dan wederom in het ...-theater zal draaien. Tijd en plaats worden nader bekend gemaakt.

Ledenaantal. Door de perspropaganda en de opening van het seizoen is het aantal leden der afdeeling gestegen tot 114. Het bestuur verzoekt den leden dringend propaganda te maken en leden te werven. Indien ieder *één lid* aanbrengt, komen we in dit seizoen nog tot over 200 leden. Dit aantal is *noodzakelijk* om de ... onkosten voor een behoorlijk winterprogram te kunnen dekken!

...zorge voor één nieuw lid!

Namens het Bestuur,
GESCHER, *Secretaris.*

OPENING VAN HET SEIZOEN.

...ding door den Heer F. H. A. van der Brugh.
...dracht van den Heer Gescher: Nederland en het Indisch reveil.

...dagmiddag, 23 dezer, hield onze afdeeling in het „...-Theater" hare eerste bijeenkomst ter opening van het seizoen.

...zien de tijd krap toegemeten was, omdat een ... program moest worden afgewerkt, was ook de voorzitter, de heer G. J. Burger, verplicht zeer kort te zijn in zijne rede waarmede hij de aanwezigen, die, dankbaar erkend, in zoo grooten getale waren verschenen, welkom heette.

Na een kort overzicht te hebben gegeven van wat er gedaan was om de afdeeling, die in een vrij kwijnenden toestand verkeerde, weder tot bloei te brengen, bracht de heer Burger hierbij in de eerste plaats naar voren den buitengewonen ijver daarbij betoond door onzen secretaris, den heer Gescher, heette ook den heer F. H. A. van der Brugh, secretaris van het hoofdbestuur van de Vereeniging Oost en West, hartelijk welkom, dankte dezen voor diens overkomst, omdat ook daaruit bleek de groote belangstelling niet alleen van den heer van der Brugh voor deze afdeeling, doch ook van het hoofdbestuur en verzocht daarna dien vertegenwoordiger wel de bijeenkomst te willen inleiden.

In de hierop door den heer van der Brugh uitgesproken rede kweet deze zich in de eerste plaats van eene hem door het hoofdbestuur instantelijk gegeven opdracht om de heeren Burger en Gescher de oprechte erkentelijkheid te betuigen voor de toewijding door hen betoond, waardoor het ledental in een een korte spanne tijds zoo belangrijk is toegenomen.

Spreker spoorde hen — die aanwezig waren, doch nog niet tot de vereeniging toegetreden — om dit alsnog te doen en gaf daarna een overzicht van wat de Vereeniging Oost en West is, wat zij wil en wat zij doet.

Voorts meende de heer van der Brugh zich ontslagen te mogen achten om voor dit auditorium nog te moeten uitwerken de stelling dat de welstand van ons land voor een groot gedeelte afhangt van het behoud onzer Overzeesche Gewesten. Wij moeten er van doordrongen zijn dat het Koloniaal belang een algemeen Nederlandsch belang is; dit was dan ook de grondgedachte, die wijlen de kolonel der Genie O.-I. Leger, van Zuylen, met zich omdroeg toen hij de Vereeniging in 1899 oprichtte.

Het feit dat de vereeniging slechts 3000 leden telt op eene bevolking van ruim 7 millioen, waarvan toch een groot gedeelte zeker òf in Indië geweest is òf er heen gaat, danwel er verwanten heeft of anderszins, noemde spreker beschamend. Doch dit betrekkelijk aantal leden mag vergeleken worden bij een phalanx, doordrongen van Goethe's woord: „Wat gij van uwe vaderen geërfd hebt, verwerf het om het te bezitten". Verder wil de Vereeniging bijeenhouden en trachten te versterken den eeuwenouden, historisch gegroeiden band tusschen dit land en dat gelegen aan den evenaar, zij wil toenadering en verzoening, die ontstaan door een wederkeerig begrijpen en waardeeren. Zij wil niet scheuring en afscheiding, waarvan de wereld vol is en die haar met ondergang bedreigt. Alle gezindten zijn welkom in de Vereeniging van Oost en West, behalve die der scheurmakers.

Ook de vraag wat Oost en West doet werd door spreker besproken en deze deed daarbij uitkomen, dat het voornaamste middel is kennis van Indië bij ons volk in al zijn geledingen bij te brengen, want hiermede is het tot op heden veelal droevig gesteld. Humoristische staaltjes van die onbekendheid werden door spreker naar voren gebracht. Ook vestigde de heer van der Brugh nog de aandacht op het Informatie-bureau, dat staat onder leiding van een daartoe bij uitstek geschikt oud-Indisch ambtenaar. Ook het nuttige van de uitgifte van het Koloniaal Weekblad werd als middel genoemd.

Met een woord van dank aan het bestuur van deze afdeeling en een opwekking aan allen om hun steentje bij te dragen tot verwezenlijking van de idealen, gevoed door Oost en West, besloot spreker zijne interessante rede, waarop een krachtig applaus van de zijde der toehoorders volgde.

De voorzitter dankte met groote hartelijkheid den heer van der Brugh voor diens inleiding, verzocht ook dien dank over te willen brengen aan de overige leden van het Hoofdbestuur tevens ook voor alles wat dit Hoofdbestuur in het belang dezer afdeeling bereids gedaan had, refereerde zich tegenover de aanwezigen aan diens woorden en gaf daarna het woord aan den secretaris der afdeeling, den heer Gescher, voor het houden van diens voordracht: „Nederland en het Indisch reveil".

De heer Gescher begon zijn belangwekkende voordracht met het aanhalen van de woorden van wijlen den oud Gouverneur Generaal van Heutsz waarbij deze als zijn oordeel uitsprak dat het niet genoeg gezegd kon worden dat de beteekenis van Nederland ten nauwste samenhangt met het bezit van onze Oost Indische Bezittingen en dat niet alleen plichtsbesef en zedelijke roeping, maar evenzeer welbegrepen eigenbelang ons allen de handen moet doen ineenslaan, om dien schoonen vruchtbaren bodem, dat in alle opzichten rijke land, tot grooten bloei en ontwikkeling, zijne talrijke, tot verschillende rassen behoorende bewoners tot een hoog peil van kennis beschaving en welvaart te brengen" voorts dat het koloniaal bewind achter zich behoort te hebben het gansche volk.

Het zou onbescheiden zijn de rede in haar geheel, zij het ook verkort, te bespreken, de redactie van het Koloniaal Weekblad zou hiertegen en zeer terecht bezwaar kunnen hebben; daarom slechts enkele grepen uit deze leerrijke voordracht, eene voordracht waaruit bleek dat de man die haar hield tintelde van 'n groot enthousiasme en groote liefde voor het schoone rijk van Insulinde dat zich om den evenaar slingert als een gordel van smaragd.

Spreker bracht op den voorgrond de weinige interesse die de doorsnee Nederlander gevoelt voor Indië, deze weinige belangstelling gaat, volgens den heer Gescher, schuil achter het gemis aan de allernoodigste

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om tot lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

kennis. En toch moet het onze belangstelling hebben dat land daar ginds dat bijna zoo groot is als ons werelddeel m.u. van Rusland en het Z.O.-deel van Europa, dat land dat bewoond wordt door 50 millioen Nederlanders wisselend in beschavingshoogte en aanleg.

Ook de politieke constellatie van Insulinde werd in den breede nagegaan en de aandacht gevestigd op de plicht die op ons rust. Besproken werd hoe die plicht in vroegere jaren werd opgevat en vervuld. Eens, zoo vervolgde spreker, zal de Inlander ons vragen of wij onze eereschuld aan hem hebben ingelost. Wij moeten opvoedend werken, ten einde het groote kind t.g.t. in staat te stellen zich zelf te besturen. Veel, zeer veel heeft Nederland genoten van Indië, de batige sloten van daar hebben de regeeringen van hier indertijd in staat gesteld schulden af te lossen en spoorwegen te bouwen. In 1877 was voor het laatst sprake van een Indische bijdrage.

Met vreugde echter wordt door spreker geconstateerd, dat in de laatste jaren in Nederland het bewustzijn een beetje meer algemeen geworden is dat wij tot plicht hebben land en volk krachtig te ontwikkelen, zoodoende steunende het nuttige en belangrijke werk dat in de laatste jaren door onze ambtenaren daar is en wordt verricht. Spreker geeft uitvoerig de redenen aan, die er toe zullen leiden dat wij nog langen tijd de hoofdrol zullen moeten spelen en wil men zich van die taak behoorlijk kwijten, dan is kennis van land en volk van tropisch Nederland een eerste vereischte.

Wij moeten onze energie en idealen geven aan de opheffing van den Inlander en dat kan alleen, als wij waarachtige belangstelling voor Indië koesteren. De verschillen die men aantreft bij de bevolking, die allen een eigen cultuur bezitten, worden ook door den heer Gescher belicht en laat deze daarbij het onderscheid zien tuschen de beschaving van de hoogbeschaafde vorsten en daarnaast die van den weinig ontwikkelden landbouwer.

Daarom is het zoo noodig, dat wij de psyche van den Inlander leeren kennen en die psyche wordt beheerscht door adat en animisme en steeds zijn die anders bij de verschillende rassen en stammen die wij daar aantreffen.

De woorden van Dr. Swart Abrahamsz werden aangehaald, waar deze zegt, dat indien de Europeanen de handen aftrekken van den Inlander, deze laatste weder terugvallen tot hun oorspronkelijken staat in minder jaren, dan er tientallen jaren zijn noodig geweest om het Europeanisme te vestigen.

De Inlander is weetgierig en vertoont neiging zich bij ons aan te sluiten; een bewijs volgens spreker daarvoor is dat het aantal Indische studenten hier te lande sterk toeneemt en de Inlandsche en Europeesche scholen voor Middelbaar en M.U.L.O. druk worden bezocht.

Ten opzichte van de pogingen om de Inlanders tot intellectueele ontwikkeling te brengen, haalt spreker de bekende Raden Adjeng Kartini aan, de vrouw, die met zooveel liefde en toewijding werkte voor hare zusters om deze een meer gewaardeerde positie in de Inlandsche samenleving te doen deelachtig worden.

Ook worden door spreker verschillende Inlandsche schrijvers aangehaald, om uit te doen komen op welke hoogte zich thans de geestesgesteldheid van den Inlander tegenover het moederland bevindt en waarschuwend wordt het bekende „Gouverner c'est prévoir" aangehaald, want niet alleen ons Insulinde is aan het ontwaken, ook China, Japan, Engelsch Indië zijn ontwaakt en wat de bevolking nu nog vraagt, zullen zij over enkele jaren wellicht eischen.

„De sluimerende krachten ontwaken" heeft oud-Gouverneur-Generaal Idenburg in 1913, tijdens eene audientie, gezegd en spreker vermeent, dat dit bevestigd wordt door de teekenen der tijden, die wij thans beleven, gesterkt als zij worden door het fatalisme van de bevolking. In dit verband worden door spreker enkele schrijvers genoemd als R. A. Kartini, Dr. Wakidin e.a.

Ook de Sarikat Islam werd door den heer Gescher besproken, waarbij deze als zijne meening uitsprak, dat zij, oorspronkelijk goed bedoeld, zich onder verkeerde leiding wijzigde en ontaardde tot een min of meer revolutionnaire vereeniging, die anarchistische begrippen propageerde. Spreker waarschuwt er voor, dat de Inlander niet geneigd is zijn adat ter zijde te stellen voor raadgevingen, komende van ambtelijk hooggeplaatste personen, die reeds daardoor met een zeker wantrouwen worden aangezien.

De Inlander, in het begin passief, wordt onder invloed van onbekwame leiders vaak actief en gaat dan over tot excessen, daarom vooral is de schuld van hen, die menschen op zoo gewetenlooze wijze in de ellende drijven, zoo enorm groot. Spreker is het eens met de Indische Pers, waar deze beweert, dat de Sarikat Islam oorzaak is geworden van verwording en verwildering van het Javaansche volk; met voorbeelden wordt die verwording aangetoond, aan de Regeering de taak dit te beteugelen en te voorkomen.

De Javaan is niet de engel waarvoor de ethische richting hem verslijt, noch de gepersonificeerde trilogie van indolentie, onbetrouwbaarheid en conservatisme.

De heer Gescher bewijst aan de hand van de cijfers, dat er te weinig scholen zijn en ook de leerkrachten ontbreken en vraagt zich af of het onderwijs wel voldoende mag genoemd worden in een land dat bijna 60 maal grooter is dan Nederland.

Het werk der missionarissen, alle menschen die een moeilijk werk verrichten onder betrekkelijk wei[nig be]langstelling van het moederland, wordt door s[preker] met waardeering herdacht.

300 jaren bezitten wij thans Indië en daarva[n] 100 jaar onder ons rechtstreeks bestuur, doch pas [de] laatste 50 jaar is het besef tot ons doorgedrong[en dat] wij niet alleen rechten, doch ook plichten, en w[el] ernstige plichten, hebben tegenover de Inlandsc[he be]volking.

De tijd is voorbij, en gelukkig dat dit zoo is, d[at] uit het moederland tijdens een hongersnood d[oor de] Heeren XVII werd gedecreteerd aan de Indisc[he be]stuurderen, dat de schepen der V.O.C. niet ge[schikt] waren om ten tijde van hongersnood voor de b[evolking] rijst te halen — „tot spijzinge van menschen, d[ie] eigentlyck niet en raecken".

De voorzitter dankte den heer Gescher, die ee[n] verdiend applaus in ontvangst had te nemen, voo[r de] met zooveel vuur gehouden, goed gefundeerde [voor]dracht.

Gedurende de korte pauze die nu gehouden [werd,] was in de Hall van het Olympia-theater gelegenh[eid tot] het bezichtigen van het aldaar tentoongestelde ba[tik- en] weefwerk; van deze gelegenheid werd een dr[uk ge]bruik gemaakt.

Na de pauze werd tot algemeene voldoening d[e film] „Dwars door Sumatra" vertoond, waarna de heer [...] mededeelde, dat den leden van deze afdeeling [in het] thans aangevangen seizoen nog eenige verra[ssingen] wachtte en wel een tentoonstelling van Indische [voor]werpen, betrekking hebbende op land en volk; een voordracht van den welbekenden Pater Ver[...] voorts een avond, waarbij de heer W. A. Uiterw[...] voordracht zal houden, welke voordracht zal [worden] verduidelijkt door lichtbeelden, en ten slotte [een] Javafilm zeer waarschijnlijk ook zal worden verto[ond].

Nadat nog den heer Van Os, exploitant va[n het] Olympia-Theater, was dank gezegd voor de aang[ename] en belanglooze wijze waarop deze zijn theater [ter be]schikking van de afdeeling had gesteld, sloot de [voor]zitter deze eerste bijeenkomst.

25 October 1926. L. RÖP[...]

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

WEST-INDISCHE COMMISSIE.

Vergadering op Vrijdag 5 November e.k., des [avonds] te 7.30 uur, in het gebouw Heulstraat 17, alhier.

Punten van behandeling:

1. Notulen.
2. Ingekomen stukken.
3. Rekest met nota van den Ondernemersraad [voor] Suriname.
4. Rondvraag en sluiting.

De Secretaris,
VAN DER BR[...]

Van de Redactie.

COMITE „HET INDISCH HUIS".

In aansluiting aan vroegere berichten deelt m[en] mede, dat de Vereeniging van Ambtenaren van B[innen]landsch Bestuur hare instemming met de plann[en] [van] bovenstaand comité betuigd heeft en haren vo[orzitter] als haar afgevaardigde in dat comité deed pla[ats ne]men, terwijl de heeren D. en A. A. Peereboom zich daar eveneens bij aansloten.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-IN[DIË]:

W. J. G. D. H. Ch. Emeis, Onderwijzer 2e kl. [...] O. E. L. O.; Meerkapelle.

J. Warnaar, Onderwijzer 2e kl. bij het O. E. L. O. [...] derwijzer O. L. S. III, Barger-Compascuum.

C. J. R. Ran, Onderwijzer 2e kl. bij het M. U. [...] Merkmanstraat 8, Haarlem.

H. van der Woerdt, Onderwijzer 2e kl. bij het O. [...] O.; Dallaan 6, Baarn.

B. van Dierendonck, 3e officier bij de Gouv. [...] Glacisstraat 123, Vlissingen.

Ir. F. A. Holleman, Ingenieur 3e kl. bij den die[nst der] Staatsspoor en Tramwegen; Park Vronest[...] Voorburg (Z.-H.).

F. W. G. Linck, Administratief ambtenaar bij he[t Bin]nenlandsch Bestuur; Poortstraat 69, Utrecht.

INDISCHE VERLOFGANGERS:

J. Donker, Commissaris van Politie 1ste klasse [...] residentie Palembang; Burgemeester Meineszla[an ...] Rotterdam.

J. Janse, Commissaris van Politie 1e kl. te Ban[...] Koninginneweg 11, Hilversum.

H. W. M. Janssen, Politieopziener in de residentie [Mid]den-Priangan, provincie West-Java; Obrechtstr[aat ...] 's-Gravenhage.

Mej. J. van Deun, Hoofdcommies bij de S.S. en [Tram]wegen; p/a den heer F. D. Bruins, Praediniu[ssingel] nr. 3a, Groningen.

A. Stark, Administrateur bij de Oembilinsteenkolenmijnen; Godesberg am Rhein, Plittersdorferstr. 36.
C. R. Schnepper, Houtvester bij het Boschwezen in Ned.-Indië; p/a Nederl. Handel Mij. 's-Gravenhage.
J. van Kampen, Adj. Magazijnmeester bij het Marine Etablissement te Soerabaja: p/a Mej. Walg, Heemraadssingel 310, Rotterdam.
A. Sissingh, Ingenieur 2e kl. bij den Waterstaat en 's Lands B. O. W.; van Boetzelaerlaan 2L, 's-Gravenhage.
Mej. A. A. Coldenhoff, Onderwijzeres 2e kl. bij het O. E. L. O.; p/a Ned. Ind. Handelsbank, 's Gravenhage.
M. H. Dohmen, Onderwijzeres 3e kl. bij het O. E. L. O.; Bergstraat 6, Roermond.
J. J. van Betten, Onderwijzer 1e kl. bij het O. E. L. O. Emmastraat 56, 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN.

D. J. Wolhoff, Administrateur bij den Magazijndienst der Artillerie; Landzichtlaan 4, Heemstede.
A. C. J. de Roo, Onderwijzeres 1e kl. bij het O. E. L. O.; Buys Ballotstraat 9 bis, Utrecht.
E. Maas, Onderwijzeres 1e kl bij het O. E. L. O.; Burghardt v. d. Berghstraat 161, Nijmegen.
F. G. A. Perelaer, Kolonel der Artillerie, Obrechtstraat 461, 'sGravenhage.

Zoolang de voorraad strekt zijn er nog ex. Ledenlijsten der Vereeniging *gratis* voor de leden en begunstigers beschikbaar; aan te vragen bij het Secretariaat, Heulstraat 17, den Haag.

Mutatiestaat van 27 Oct. tot 4 November.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
J. Faure, Oud Officier v. Adm. Kon. Marine, Nijmegen, Groesbeeksche weg 54. ƒ 5	Penningmeester Afd. Nijmegen.
G. van Steenbergen, Oud Ritmeester Cav. N.-I. Oosterbeek, Utrechtsche Weg 130. ƒ 5	Secretaris Afd. Arnhem.
Woudstra, Indoloog, Leiderdorp, Dorpsstraat 75, (behoort tot Afd. Leiden)	den heer A. de Man te Leiden.
S. E. H. Ruys-Jolles, Enschede, Marthalaan. ƒ 5. H. M. Stroink, Burgemeester van Lonneker, Groesche Weg 46. ƒ 5. ...ret, Fabrikant, Lonneker, Hengelosche weg. ƒ 5.	den heer G. W. Stroink te Enschedé.
van Bommel, Directeur Holl.-Chin. Kweekschool, Den Haag, Obrechtstraat 5 A. ƒ 5. F. J. Rijckmans, Oud-Resident, Den Haag, ...alia v. Solmsstraat 117. ƒ 5. Jordaan, Resident m. v., Den Haag, Hotel de la ...menade, ƒ 5.	Secretaris Afd. Den Haag.
Gerritsen, Controleur B.B. te Baoe-Baoe, eiland ...on. ƒ 5	den heer Y. P. Visser te Sindjai.
...velaar, Administrateur Ondern. „Tlogo" te Sa... ƒ 12. Ekelens, Administrateur Vezelond. „Kali Gam..." te Blitar. ƒ 10. ...sterouen van Meeteren, Inspecteur N.-I. S. Serang, Goeaningweg 2. ƒ 5.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in Oost-Indië

Rectificatie: C. Kampman, Nijmegen, Fort-Kijk in de Potstraat 148. ƒ 5.

Nieuwe Begunstigers:

van Delden, Enschedé, Hengelosche straat 42. ...50. E. Mogendorff, Rector Lyceum, Enschedé, Park... 51. ƒ 1.50. van Streun, Enschedé, Bleekerstr. 93. ƒ 2. ...w C. C. A. de Bruine-van Dorp, Enschedé, ...sbergerstr. 294. ƒ 1.50.	den heer G. W. Stroink te Enschedé.

Rectificatie: W. Baars, Apeldoorn, Soerensche Weg 80. ƒ 2.50.

Afschrijven:

D. A. R. Hellendoorn, Velp, Hoogeweg 2 A (overleden).

Adresveranderingen:

J. Wijnberg, Amsterdam, van p.a. N. H. M. naar: ...laan 4.
...oed, student, Leiden, van: 30 Octoberstr. 63A naar: Witte Rozenstraat 29A.
A. M. Maurenbrecker, Indoloog, van: Den Haag, Paulownastr. 9, naar: Leiden, Oegstgeesterlaan ... ƒ 5.
C. Th. Lens, van: Aerdenhout, naar: Bilthoven, Steenlaan 4. ƒ 2.50 (Afd. Utrecht).
de Rooze, van: Utrecht, Mauritsstr. 117, naar: ...oort, Dr. Smitstraat 10. ƒ 5. (Afd. Haarlem).
van der Lee van: Utrecht, Admiraal v. Genstr. ... naar Den Haag, Schuitstraat 71. ƒ 5.—.
Mevrouw J. J. Lagers, van: Utrecht, Mengelberglaan naar: Hilversum, Waldecklaan 28 (blijft tot Afd. Utrecht behooren.
J. H. N. van der Burg, Arnhem, van: Klingelbeekscheweg 64 naar Onderlangs 8.
...ind, Arnhem, van: Boulevard Heuvelink 133 naar ...stralaan 25.
Thiange, Administrateur „Moenggoer" van: Den Haag, Sweelinckplein 66 naar Nieuw-Wassenaar, Oost-Hoefijzerlaan 49.
van Soest, van: Scheveningen, Helmstraat 13 naar: Den Haag, Frederik Hendriklaan 119.
Luchsinger, Oud Kolonel N.-I. L., Den Haag, van: ...enstraat 76 naar: Obrechtstraat 363.
Cock, oud-onderwijzer, Den Haag, van: Obrechtstraat 496 naar Segbroeklaan 42.
Mevrouw B. L. C. Hoek-Soesman, Den Haag, van: Va...straat 59 naar Snelliusstraat 30.
Roos van Raadshoven, Oud-Resident, van Van Boetzelaerlaan 91 naar Van Boetzelaerlaan 67.
H. Halkema, van: Den Haag, Stadhoudersplein naar Brussel, Rue d'Edimbourg, Ixelles.
van Son, Oud-Kapitein N.-I. L., van: Epe, Sweerts ...andspark naar Menton-Caravan, villa „Ma-...
Kruchenius, van: Kisaran naar: Den Haag, Regentesselaan 30, c/o E. E. Blokland. ƒ 5.—.
Ir. . B. H. Asselbergs, Weltevreden, van: Oud Gondangdia 8 naar Oud Gondangdia Pav. No. 1B.
A. A. C. Linck, Controleur B. B., van: Bodjonegoro naar: Weltevreden, Palmenlaan 2 A.
Ch. Monod de Froideville, Controleur B.B., van: Weltevreden, p/a. Dep. B.B. naar: Soekaboemi, p/a. C. D. H. Monod de Froideville.
A. F. Neys, van: Gorontalo naar: Tinombo (Res. Menado).
A. C. van der Velden, Controleur B.B., thans te Sambas.
W. A. Braspot, Kapitein Inf., thans te Paloe (Celebes).
J. I. Bril, Inspecteur P.T.T., Bandoeng, van: Nassaulaan 68 naar: Lombokstraat 35.
Mas Diran, Gouv. Ind. Arts 1e klasse, thans te Koeningan (Cheribon).
J. L. Drost, thans Adj. Commissaris van Politie te Soerabaja.
J. Gyse Weenink, thans te Bandoeng, Indisch Bronbeek.
D. ter Laan, Secretaris Dep. v. Onderwijs, Weltevreden, van: Kramatlaan 12 naar: Villalaan 3.
H. J. Lindgreen, Kapitein Inf., van: Tjalang naar: Langsa (Atjeh).
L. Livain, thans Leeraar A. M. S. te Soerabaja.
A. W. M. Mauwer, Onderluitenant Inf., thans te Kediri, p/a. Urich.
W. R. March, Ass.-Resident, thans te Buitenzorg, Gang Crone 7.
H. van der Mooren, Kapitein Inf., thans te Bandoeng.
Ir. V. L. A. Razoux Schultz, Ingenieur W. en E., thans te Bandoeng.
K. Reynsdorff, Gep. Referendaris B.B., van: Bandoeng naar: Jogjakarta.
P. J. Tuyter, thans 1ste Machinist s.f. „Djatiroto", Halte Djatiroto S.S.—O.L.
Y. P. Visser, Controleur B.B., thans te Sindjai (Celebes).
Mr. J. H. Wijnmaalen, Adm. Ambt. B.B., thans te Soerabaja.
Mevrouw J. W. Kuipers-Gerhards, thans p/a. s.f. „Tangoenan" te Modjokerto.
Mevrouw D. N. Sturm-Jacobs, thans te Palembang.

Vereeniging „OOST en WEST"

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlich zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Te biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aan te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerl 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetr willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenh verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmidd 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492. Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezem
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkr Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw he
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw he
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuur-ambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7 Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G.E.V.L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Ramp Sumatra.

Ontvangen t/m 6 November:

...saldo ...	*f* 1574.50
...het Centraal Haagsch Comité ...giro ...	„ 1238.62
...den Burgemeester van Purmerend ...de opbrengst van 2 kerkconcerten te Purmerend en te De Rijp	„ 135.—
Totaal	*f* 2948.12

Onze Indische Historie

door

H. A. RITTER.

In tijden als de onze leeft men geestelijk snel. Wat vijftig jaar geleden gegolden heeft, heeft afgedaan en wie niet mee kan, of niet mee wil, wordt beschouwd als achterlijk en voor verder geestelijk verkeer ongeschikt. Zoo gaat het ook met den Historicus, die geen Historicus kan wezen, zonder zich een eigen oordeel te hebben gevormd over de geschiedenis der feiten en der menschen. Om met Bolland te spreken blijft hij, als hij bij zijn studie de rede buiten spel laat „eindeloos den pas markeeren aan den ingang van den tempel der wijsheid". (Boek der Spreuken).

Wie dus met belangstelling de wording nagaat van ons groot Koloniaal Rijk [1]), en volgt wat in het belangrijkste deel daarvan — Oost-Indië — geschiedt, of zal geschieden, moet er zich rekenschap van geven dat er andere waardeeringen en andere eischen zijn gekomen.

Die waardeeringen en eischen zijn echter niet zoo gloednieuw als sommigen zich dat wel voorstellen. Liberalen als Elout en van Hogendorp (1816) hadden reeds denkbeelden, die ver afweken van de wijze waarop de V. O. I. C. gewoon was Indië te besturen. Toen reeds was men van meening dat het denkbeeld om Indië als *wingewest* te beschouwen, moest worden verlaten, en Nederland als koloniseerende Mogenheid de taak van *opvoeding* moest ter hand nemen. De behoefte aan geld deed Koning Willem I tien jaren daarna besluiten „om Indië geld te doen opbrengen". Elout nam zijn ontslag als Minister van Koloniën en bijna veertig jaren heeft het cultuurstelsel gewerkt. Hevig afgekeurd door Pierson, die ten onrechte beschouwd wordt als de meest verstokte economist, die ooit gevonden kon worden.

In onze dagen wordt van de meest radicale zijde geëischt de emancipatie van Indië— terwijl het Bolsjewisme onder de inlanders groote vorderingen maakt.

Wie dus spreekt of schrijft over Indische zaken moet er zich dus wèl rekenschap van geven dat ook in dat opzicht een nieuwe tijd is aangebroken en dat hij dus op straffe van verouderd te zijn, niet kan blijven staan bij hetgeen dertig, veertig jaren geleden de algemeene opinie was. Met de volksontwaking in Indië en dan wel voornamelijk op Java zal hij rekening moeten houden. Meer. Hij zal moeten kiezen welk program van actie hij aanvaarden zal. Ook op dat gebied is het conservatisme een verloren zaak.

Met den Historicus staat het anders. Wil hij onze Indische Historie onderzoeken en beschrijven, dan zal hij daarbij den geest van den tijd in aanmerking moeten nemen. En dat gebeurt bij de tegenwoordige critici niet of bijna niet. Zij maken zich schuldig aan de fout aan het verleden den maatstaf van het heden voor te leggen. Dat is onbillijk en onwijsgeerig tevens.

Er is, dat zij dadelijk toegegeven, veel vreeselijks op te merken in de Historie van onze verovering van „Nederlandsch-Indië", zooals het thans in de Grondwet heet. Maar is dat ook niet het geval met onzen bitteren worstelstrijd tegen het „Spaansch geweld"? De Zeeuw die zijn verslagen Spaanschen tegenstander het hart uitsneed, er in beet en, het wegwerpende, uitriep: bà, het smaakt bitter! Teekent dat niet den geest des tijds.

Die geest kwam uit — kan het anders — in den veroveringsoorlog met de bewoners der Indische eilanden.

Die geest werd echter niet eerst in *onzen* tijd afgekeurd. Toen Coen in 1623 bij zijn bezoek aan Patria bleef staan op zijn stuk: het eischen van werkelijk *koloniseeren*, bracht hij zijn mondelinge verdediging daarvan voor de Staten-Generaal op schrift. Op dat stuk werd gedurende het onderzoek door de verschillende „Kamers" der V. O. I. C. daarop de volgende aanteekening gesteld:

> Om beulen en guardiaens van een onde slaven, om voorgangers te wesen van de vrije luyden, die met het mishandelen en moorden der Indianen de Nederlanders door geheel Indien bekent maecken voor de alderwreetste natie van de geheele werelt, is niet te ve... ten, dat eenige ervaerene, eerlijcke end... van kennis hebbende luyden van hier onbreecken om hun tot sulcx te lat... bloyeeren...... [2]).

Men schrijft die opmerking toe aan Re... *Indië kende*. Hij wil zeggen dat hier in Ne... met die wreedheid toen reeds niet algeme... coord werd gegaan".

Wanneer de tegenwoordige historicus die ... heid afkeurt, heeft hij deze Nederlanders ... 17e eeuw naast zich.

Het zou evenwel onredelijk zijn in die ge... wreedheden aanleiding te vinden met stil... voorbij te gaan, wat werkelijk aan uitstek... Indië is verricht. Regeerkunst, beleid en ... schrokkenheid.

Ach! Wij weten dat vooral het laatste i... tijd taboe is. Alleen de massa-wil heeft be... Individueele waarde bestaat niet meer. W... thans als in hooge mate schadelijk besch...

Die waarde te roemen verwekt vijandsc...

Evenwel bestaat zij en is de eenige voo... voor werkelijken vooruitgang.

Daarom kan de historicus zich blijven ... seeren voor de groote figuren uit onze Indi... schiedenis, en onbekommerd de herinner... hen levend houden. Want in de bladen der ... aanvoerders is bewondering voor de *indi... beteekenis* der voorgangers zoodanig sch... inslag, dat een enkele verwijzing daarna... dien historicus, als verdediging, afdoende ...

Hij kan dus, terwijl hij recht doet aan de ... stroomingen zijns tijds, tevens recht doen ... verdiensten van het verleden.

[1]) Wij blijven deze uitdrukking handhaven ondanks de Grondwet 1922. Trouwens, er bestaat altijd *officieel* nog een *Departement van Koloniën*.

[2]) Colenbrander. Koloniale Geschiedenis II.

De geschiedenis der bovenwin... eilanden

door

Mr. B. DE GAAY FORTMAN.

> Mr. R. Bijlsma, *De oude ... van Sint Eustatius, Sint M... Saba* in Verslagen o... oude archieven, dl. ... 1924.

Men kan zeggen, dat de geschiedenis ... venwindsche eilanden tot nu toe niet be... is. Van de vroegste geschiedenis is hierbij ... sprake. Hamelberg is tot tweemaal toe ... met de geschiedenis van de ontdekking ... eilanden af. De eerste maal, in 1898 had hi... schikking over zijn aanteekeningen uit de ... in Curaçao aanwezige archieven en uit enk... werken, die hij vier jaren later getoetst ... de oorkonden der West-Indische Compag... eerste opstel verscheen als *Historische Sch... de Nederlandsche Bovenwindsche Antillen ... het einde der 17e eeuw* in het Tweede ... lijksch verslag van het gesch... taal-, land- en volkenkundi... nootschap te Willemstad. In 1902 ... Hamelberg, dat er reden was zijn beschrij... geschiedenis van Curaçao, Bonaire en Aru... *Nederlanders op de West-Indische eiland...* derbreken om met die van St. Eustatius, ... St. Martin te beginnen. Hij bracht het des... verder dan tot het eerste begin der 18de ... toen in 1907 de schets der bovenwindsc... den bij 1782 opzettelijk beëindigd wer... de middelen van het genootschap voortz... de andere uitgave niet meer toe te late... berg's aanteekeningen zijn bij zijn overl... de *Koninklijke bibliotheek* in Den Haag ...

Het hoofdstuk, dat M. J. K. voor de ... sche Encyclopaedie als geschiedkundig ... van Sint Eustatius, Sint Martin en Sab... geeft uit den eersten tijd niets, dat Hame... vermeldt, is bijzonder kort, en staat van ... tius' geschiedenis op het voetspoor van ... bijna de geheele geschiedenis der achttien... over. Van de 19de eeuw leest men daar ... als niets. En ook het hoofdstuk over *best... ling* laat de staatkundige geschiedenis de... den in het duister.

De reeds genoemde Teenstra geeft van ... tin aardig wat, van Saba niets en Teenst... weinig betrouwbaar.

Ten slotte zijn er eenige weinige beschrijvingen van op zichzelf staande gebeurtenissen, van welke St. Eustatius' bloei en val in den Amerikaanschen Vrijheidsoorlog wel het meest tot voorwerp, ook van wetenschappelijk onderzoek, gemaakt is.

Een onderzoek der archivalia der West-Indische Compagnie, van den Raad der Colonien in West-Indien, van het Committe tot de zaken van de Colonien en Bezittingen op de kust van Guinea en in Amerika, van den Raad der Amerikaansche colonien en bezittingen en van het Ministerie van koophandel en koloniën van 1806 tot 1808, voorzoover in het Rijksarchief in Den Haag aanwezig, staat nog steeds open voor ieder, die tijd en lust heeft, de aan Hamelberg's hand ontvallen pen op te nemen. Na 1816 zijn, naar men veronderstellen mag, de archivalia van de Nederlandsche bestuursdepartementen, waaronder achtereenvolgens de koloniën behoorden, althans zonder veel hiaten aanwezig. Maar, evenmin als Hamelberg zijn Curaçaosche archivalia betrouwbaar achtte zonder vergelijking met die der West-Indische Compagnie, evenmin geven de Nederlandsche archieven voldoende stof daaruit een geschiedbeschrijving op te bouwen.

Deze laatste opmerking brengt ons bij de boven dit opstel geplaatste uitgave.

Mr. Bijlsma, de rijksarchivaris, is geen onbekende voor ieder, die zich met Curaçao's geschiedenis bezig houdt [1]). Vier jaren geleden verscheen zijn beschrijving van het oud-archief van Curaçao en onderhoorige eilanden Bonaire en Aruba, ingevolge de Koninklijke besluiten van 22 Dec. 1915 (S. 519) en 7 Juli 1919 (S. 469) naar Nederland overgebracht.

Thans is gevolgd de beschrijving der oude archieven van de drie bovenwindsche eilanden, tot 1828, krachtens dezelfde Koninklijke besluiten in het Rijksarchief te 's-Gravenhage ter bewaring opgenomen.

Uit deze beschrijving blijkt aanstonds hoe weinig van deze archieven is overgebleven. En op St. Eustatius èn op St. Martin heeft het archief te lijden gehad van een orkaan (St. Eustatius 1772, St. Martin 1819) en van de moedwillige vernieling der Engelschen (in 1781 en 1810).

Het minst is overgebleven van het Statiaansche archief, dat juist voor het belangrijkste mag worden gehouden, omdat op St. Eustatius de gouverneur der drie eilanden zetelde. Vóór 1781 (protocol der scabinale en notarieele acten) bestaan van het genoemde eiland geen archiefstukken; de notulen van de vergaderingen van gouverneur en raden beginnen bij 1785. Vooral van 1816 tot 1828, en ook nog eenige jaren verder, is veel aanwezig.

Het oud-archief van St. Martin is veel uitgebreider. Daar beginnen de notulen der vergadering en de rechtsrollen van commandeur en raden reeds in 1736. Ook hier zijn de protocollen van notarieele acten de oudste stukken, zij loopen van 1714 af. Andere stukken zijn er, als wij goed gezien hebben, in deze beschrijving niet genoemd.

Van Saba is in het geheel niet veel aanwezig, hetgeen niet te verwonderen is, omdat meestentijds dit eiland staatsrechtelijk onder St. Eustatius of onder St. Martin viel. Behalve twee deelen oude protocolboeken (1780—1787 en 1814—1855) vindt men genoemd brieven aan den vice-commandant, van St. Eustatius en St. Martin afkomstig, de notulen van den Raad van politie van 1812—1828 en een register van akten van den secretaris.

Dat Saba's verder beschreven is dan tot 1828 vindt zijn oorzaak, dat de overgezonden deelen na 1828 afgesloten zijn.

Mr. Bijlsma doet de beschrijving der verschillende archiefdeelen voorafgaan door een overzicht der bestuursinrichting, dat verdiend in ruimeren kring bekend te worden, omdat het juist begint, waar Hamelberg eindigt, en, voorzoover mij bekend, elders nog niet vastgelegd is. Ik ontleen er het volgende aan:

De vergadering van X stelden 13 December 1686 een instructie vast voor den commandeur van St. Eustatius en Saba. De commandeur had in alles het oppergezag, wat het bewind over de Compagnie's zaken betrof. Er zou een Raad zijn, bestaande uit zes opgezetenen van beide eilanden, of alleen van St. Eustatius (onder wie de kapitein-luitenant der burgerij), te kiezen uit door de gansche burgerij voorgedragenen. Voor Saba werd een vice-commandeur aangesteld, ook voor St. Martin, toen dit eiland, door den commandeur van St. Eustatius veroverd, onder diens gezag kwam. De Raad op St. Martin zou volgens instructie van 12 Maart 1720 bestaan uit den vice-commandeur, plaatselijk commandeur genoemd, en vier opgezetenen, onder welke de kapitein-luitenant van de burgerij. Was aanvankelijk het geheele eiland aan de W. I. C. gebracht, in het begin van 1719 liet de commandeur Durepaire een Franschen gezaghebber toe.

St. Eustatius en St. Martin werden, gelijk bekend, in Febr. 1781 achtereenvolgens door de Engelschen vermeesterd en in November van hetzelfde jaar op hen veroverd door de Franschen, die de eilanden bezet hielden voor de Staten-Generaal. Op St. Eustatius kwam naast den Franschen militairen gezaghebber een civiel gezaghebber met den titel van gouverneur, die met de Raden het bestuur voerde. Dezen titel gaven zij ook aan den gezaghebber van St. Martin, die in zijn ambt gehandhaafd bleef.

Na de herstelling van het Nederlandsche gezag in Febr. 1815 gaf de vergadering van X ook aan den nieuwen gezaghebber van St. Eustatius, Saba en St. Martin den titel van gouverneur, om het ambt tegenover de titularissen op de Antillen-eilanden der andere natiën meer aanzien te geven. Op 3 Februari 1785 aanvaardde de nieuwe gouverneur, kolonel over de militie en president van alle collegiën etc. zijn ambt. Hij hield het opperste gezag in zaken van politie, het opperbestuur der militie, in belangrijke zaken moest hij den Raad bijeenroepen en had het praesidium in zaken der justitie.

11 Februari 1784 werd St. Martin door de Franschen teruggegeven. 5 Febr. 1785 kwam de nieuw benoemde vice-commandeur, wiens titel door de vergadering van X bij besluit van 26 Sept. 1786 werd gewijzigd in commandeur.

De commissarissen van den Prins van Oranje (De Boey en Grovestins) bezochten ook St. Eustatius en St. Martin. Op eerstgenoemd eiland werden sedert de samenkomsten van Gouverneur en Raden naar gelang der behandelde zaken aangeduid als vergaderingen van het Hof van Policie of van het Hof van Justitie. Op St. Martin kwamen nieuwe bestuurders, en een nieuw provisioneel reglement van bestuur kwam 13 Februari 1790 tot stand, dat o.a. van alle appellabele vonnissen hooger beroep toeliet op Gouverneur en Raden van St. Eustatius.

Ingevolge de oorlogsverklaring van de Fransche republiek aan den Stadhouder ging in 1793 het bestuur van Nederlandsch St. Martin het Fransche gedeelte als vijandelijk gebied beschouwen; bij capitulatie van 19 Mei 1793 kwam dit gedeelte onder Nederlandsch gezag. Het bestuur ervan werd opgedragen aan een commandant met 2 Raden-commissarissen, die onder Commandeur en Raden van St. Martin kwamen te staan. Daarentegen sloot de commandant van St. Martin op 5 April 1795 een conventie met de Fransche commissarissen op Guadeloupe, krachtens welke het militair gezag op het eiland aan de Franschen zou komen. Commandeur en Raden bleven het civiel bestuur uitoefenen. Tien dagen later sloten op St. Eustatius Gouverneur a. i. en Raden een overeenkomst met de Fransche Nationale Conventie-gedelegeerden, die o.a. inhield „les functions militaires, de justice et d'administration seront exercées comme auparavant, mais au nom des Etats-Généraux légalement élus par le peuple." Eenige maanden later, 12 Juli 1795, werd de Gouverneur a.i. geschorst en provisioneel vervangen door een kapitein-commandant over de drie eilanden. De ingezetenen van St. Eustatius approbeerden op 24 Aug. 1795 de bestaande regeering.

In Maart 1801 werd St. Martin, in April van dat jaar St. Eustatius door de Engelschen veroverd, die na de vrede van Amiens in het volgend jaar beide eilanden wederom aan het Nederlandsch bestuur overdroegen.

6 Juli 1802 stelde het Staatsbewind instructies vast voor de gouverneurs van St. Eustatius en van St. Martin. Laatstgenoemd eiland werd losgemaakt van St. Eustatius en Saba werd met St. Martin vereenigd.

Op beide eilanden, St. Eustatius en St. Martin, kwam aan den Gouverneur het hoogste gezag in zaken van defensie, justitie, politie en financiën. Hij zou voorzitten in den Raad van Politie, desgewenscht eveneens in den Raad van Justitie, zonder stem. De gouverneur zou het bestuur provisioneel op den ouden voet voortzetten. Dientengevolge bleef een college van Gouverneur en Raden bestaan, bij

[1]) Ook zijn mededeelingen uit de archieven van Suriname in de *West-Indische gids* zijn bekend.

de behandeling van bestuurszaken als Raad van Politie en bij de behandeling van rechtszaken als Raad van Justitie.

In Februari 1810 kwamen de eilanden weer onder Engelsch gezag. Op St. Eustatius bestuurde een Engelsch commandant, in Nov. 1812 vervangen door een Engelschen gouverneur, bijgestaan door de Raden. Op St. Martin voerde een civiel en militair commandant als acting-Governor met de Raden het bestuur.

Tot zoover Mr. Bijlsma. Wat hij nog meedeelt, omtrent het tijdvak na 1816, tot 1828, is bekend door Mr. Bordewijk's studie over het *Ontstaan en ontwikkeling van het staatsrecht van Curaçao.*

Het is te hopen, dat de openbaarmaking van dezen staat van archivalia eens iemand er toe drijven mag, om Hamelberg's werk voort te zetten. Er moeten op de bovenwindsche eilanden, waar verschillende families van ouder tot voorouder wonen, ook nog particuliere handschriften zijn. Teenstra noemt er twee, die hij heeft kunnen raadplegen: een handschrift van Richard Robinson Richardson, procureur en grondeigenaar op het Nederlandsch gedeelte van St. Martin over den gouverneur John Philips, naar wien Philipsburg vernoemd is, en een handschrift van Louis Hitzler, bewoner van Fransch St. Martin. En zoo zullen er meer zijn.

Het is wel sterk, dat, als wij ons niet vergissen, nog nooit een lijst van gezaghebbers of commandeurs van St. Martin is samengesteld. Teenstra noemt ze vanaf 1729, maar het is de vraag, of die opgaaf volledig is en betrouwbaar. Die van St. Eustatius, opgenomen in de West-Indische Encyclopaedie, samengesteld door A. Valk voor het Curaçaosche genootschap van geschiedenis, taal-, land- en volkenkunde is ook niet geheel juist.

Er is echter geen reden om bij 1828 te blijven staan. De latere geschiedenis moet in de eerste plaats op de eilanden zelf bestudeerd worden, waar de archieven van dat jaar af gebleven zijn. Misschien verdient het nog het meest aanbeveling daarmee te beginnen. Een behoorlijke geschiedenis der bovenwindsche eilanden zal er ongetwijfeld toe kunnen bijdragen om de belangstelling voor dit gedeelte van Groot-Nederland gaande te maken.

Amsterdam, 26 October 1926.

Van Week tot Week.

Dinsdag 2 tot Maandag 8 November.

Oud-Gouverneur-Generaal Fock. Woensdag 3 Nov. is de oud-Gouv.-Gen. Mr. D. Fock te 's-Gravenhage aangekomen. Onder de aanwezigen, die van hun belangstelling blijk gaven bij de begroeting aan het Station, bevond zich ook de voorzitter van Oost en West, de heer R. Zuyderhoff.

Acclimatisatie van Europeanen. Den 3en Nov. heeft prof. G. J. W. Koolemans Beynen, in eene vergadering van het Hygiënisch Genootschap te 's-Gravenhage, een voordracht gehouden over de zoogenaamde acclimatisatie van Europeanen in Ned.-Indië. (Kort verslag in de *N. R. Ct.* van 4 Nov., ochtendbl.).

Kon. Koloniaal Instituut. Om tegemoet te komen aan de vele verzoeken tot openstelling van het Kol. Museum in de avonduren, werd besloten gedurende November een proef te nemen met het openen van het Museum voor het publiek elken Zaterdagavond van 7 tot 10 uur, tegen 25 cts. per persoon. (*Vaderl.*).

Akten-examens land- en volkenk. en talen v. N.-I. De Minister van Koloniën maakt bekend, dat op nader te bepalen data in de maand December a.s. gelegenheid zal bestaan tot het afleggen van de examens ter verkrijging van de akten van bekwaamheid tot het geven van middelbaar en van lager onderwijs in Nederlandsch-Indië in de land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië en in de inheemsche talen van den Oost-Indischen Archipel.

Zij, die aan deze examens wenschen deel te nemen, gelieven daarvan vóór 20 November schriftelijk kennis te geven aan:

a. Prof. Dr. G. A. J. Hazeu, hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te Leiden, voor wat betreft de examens voor de middelbare akten;

b. het departement van koloniën (9e afdeeling, onderafdeeling A B), voor wat aangaat de examens voor de lagere akten. (*Stsct.*).

De bodem enz. van Java. Den 10en dezer ho[...] heer E. L. K. Schmülling voor de Indon[...] Studieclub te Leiden eene voordracht o[...] bodem van Java en zijn opbrengst en [...] band daarmede het bevolkingsvraagstu[...]

De ondergang van Criwijaya. In eene verg. [...] Kon. Akademie van Wetensch. te Ams[...] op 8 Nov. heeft Prof. Dr. N. J. Krom [...] deelingen gedaan over het op Sumatra e[...] machtige rijk Criwijaya, dat zijn zetel [...] Palembang (zie N. R. Ct. van 9 Nov. [...] tendbl. B.).

Indische defensie. De luit. ter zee 1e kl. [...] Reede zal den 12en dezer, voor de Ver. [...] oefening van de krijgswetenschap te [...] venhage, eene voordracht houden over [...] sche defensie.

Bevorderd. De luitenant-kolonel der Infan[...] H. Hofkamp is benoemd tot kolonel [...] 5 Nov.).

Tropisch-koloniale staathuishoudkunde. D[...] dezer hield de heer J. van Gelderen, ho[...] het Centraal Kantoor voor de Stati[...] Ned.-Indië, de eerste van een vijftal [...] welke hij op uitnoodiging van het [...] Universiteitsfonds zal houden over [...] koloniale staathuishoudkunde. (Voor [...] verslag zie *Vaderl.* van 5 Nov.).

J. Th. Viehoff †. Op 77-jarigen leeftijd is te [...] venhage overleden de heer J. Th. Vieho[...] administrateur van het Departement v[...] loniën, laatstelijk adviseur-honorair [...] departement. De overledene was ridde[...] Orde van den Nederlandschen Leeuw [...] mandeur in de Orde van Oranje-Nass[...] tevens onderscheiden met verschillen[...] tenlandsche orde-teekenen.

W. Muurling †. Te Weltevreden is bij ee[...] ongeluk om het leven gekomen de [...] Muurling, vertegenwoordiger van de [...] sche Petroleum-Mij., te voren o.a. Re[...] gemachtigde voor algemeene zaken [...] Volksraad en oud-kapitein van het [...]

Bij de ter aarde bestelling van he[...] overschot kwam een onafzienbare s[...] auto's achter den onder bloemen [...] glazen koets aan. Aan de groeve wa[...] wezig alle leden van den Raad van [...] talrijke bekende persoonlijkheden uit [...] scheepvaart en bankwezen, evenals [...] woordigers van marine en het leger. [...] 6 Nov.).

De Nieuw-Guinea-expeditie. Volgens een [...] telegr. dd. Batavia, 6 Nov., zal de [...] Guinea-expeditie in December terugke[...]

Journalisten-audiëntie. Aneta seint dd. [...] eenige vragen, gesteld aan den Gouv.-[...] bij de jongste journalisten-audiëntie, [...] het antwoord van Z.Exc.

Op de zeer belangrijke vraag van [...] aanwezigen betreffende de benoem[...] van inheemschen tot de hoogste a[...] Indië, dus ook tot Raad van Indië, [...] G.-G. het volgende antwoord gegeven: [...] alleen gezegd" (in de installatierede [...] inheemschen tot alle ambten benoemd [...] worden waartoe zij geschikt zijn."

Kunst, Kunstnijverheid en H[...]

Kunstnijverheid-Tentoonstelling te Soe[...] van 25 Sept. tot 10 Oct. 1926.

Ontvingen wij reeds eenige weken ge[...] programma van het derde congres van [...] Instituut, l.l. Sept. te Soerabaja gehouden[...] wij hier reeds de aandacht vestigden, [...] reikt ons de catalogus van de ongev[...] tijdig daarmede door dezelfde instelling [...] houden tentoonstelling van Taal-, Land-[...] kenkunde van Oost-Java en Madoera, we[...] namelijk gewijd blijkt te zijn, zooals trouw[...] zelf sprekend is, aan de aldaar beoefen[...] kunsten. Zij was n.l. in 9 vakken verd[...] staande uit:

a. Hindoe-javaansche bronzen, nieuwjavaan[...] per-, goud- en zilverwerk.

b. Prauwen.

c. Inzending Soerakarta. Rijkssieraden en[...]

Wapens en Landbouwgereedschappen.
Wajang.
Batikwerk.
Vlechtwerk.
Inzending Jogjakarta, batiks enz.
Houtsnijwerk.

Het openingswoord werd gesproken door *Dr. R.* ...omo, die allen deelnemers en medewerkers ...k betuigde, terwijl daarna door den heer *C. Ci-*...en een toelichtende rede werd gehouden, welke ...hier in haar geheel weergeven:

„Laat ik voor diegenen onder U, die niet volko...n op de hoogte zijn van de bedoeling en het stré...van het Java-Instituut, beginnen met er aan te ...ineren welke gedachtengang tot het samen...en dezer tentoonstelling heeft geleid.

De bedoeling van het Java-Instituut is (wij kun... dat in de statuten van het Java-Instituut vin...) o.m. de ontwikkeling van de inheemsche cul...r, in den meest uitgebreiden zin des woords, van ...a, Madoera en Bali te bevorderen. Het Instituut ...t dit doel te bereiken door het houden van ...essen en tentoonstellingen. Deze tentoonstel...nu is een der middelen tot het bereiken van ...genoemd doel.

De eerste tentoonstelling van het Java-Instituut ...d gehouden in 1920 in de Kaboepatèn te Ban...g; het was een tentoonstelling van houtsnij...

De tweede tentoonstelling van het Java-Insti...in 1924 in Jogja gehouden, betrof de Javaan... architectuur en meubelkunst.

Deze, m.i. verreweg de belangrijkste der tot nu gehouden tentoonstellingen, de derde in de ...die thans in Soerabaja wordt gehouden, be...de kunstnijverheid in het algemeen. Boven...is hieraan verbonden een expositie van mo...van prauwen van de meest uiteenloopende ...die op Madoera en Oost-Java worden ge...

...k zooeven sprak van de belangrijkste der ...den tentoonstellingen is daarom, omdat deze ...die geheel het karakter heeft van samengaan ...kunst en nijverheid, de vorm van kunstbeoefe...welke voor een volk de meest zegenrijke ge...n heeft.

Scheiding van kunst en nijverheid daarentegen ...t in de tegenovergestelde richting, leidt tot ...tiviteit met de daaraan verbonden noodlottige ...en.

Zegt ook niet Berlage in zijn „Schoonheid in Samenleving": „Want een algemeen geworden stijl ...ert slechts uit de gestadige ontwikkeling in ...gemeenschappelijke kunstidee; deze is de re...e van het gemeenschappelijk werk van tal kunstenaars, wanneer dat werk door benade...an het begrip, de synthese der algemeenheid welke synthese daardoor alle subjectiviteit ...en gaat."

De ontwikkeling van dezen algemeenen schoon...in, niet dus van de individueele, verheft den ...elijken geest, voert hem tot een hooger plan; ...lgen komen het geheele volk ten goede. Het ...rom ons aller plicht mede te helpen, ieder ...zijn eigen vermogen, aan de bevolking de ge...eid te geven tot de ontwikkeling van den zin ...schoonheid.

Om dit doel te bereiken zal het noodig zijn over ...n tot het oprichten van scholen en inrichtin...voor kunstnijverheid. Bovendien moeten er zoo ...ig mogelijk, al is het voorloopig op beschei...schaal, musea gesticht worden, waar verzame...worden aangelegd van goede specimina der kunstnijverheid, welker technieken geheel of ...telijk verloren zijn gegaan. Die moeten den ...renden tot voorbeeld strekken.

Van belang is het in verband hiermede U het ...de te vertellen:

Enige maanden geleden is op Javaansch initia...en conferentie gehouden ten huize van den ...nt van Jogja, den heer Jasper, die, zooals be...is, zijn sporen heeft verdiend op het gebied ...e bevordering der Inlandsche kunstnijverheid. ...e conferentie waren tegenwoordig de Chef ...afdeeling Nijverheid van het Departement Landbouw, Handel en Nijverheid, de Secreta...n het Java-Instituut en enkele belangstellen...Het doel van deze conferentie was, middelen ...amen om de gedeeltelijk verloren gegane of ...ol geraakte takken van kunstnijverheid weer ...leven in te blazen en tot bloei te brengen. ...eende, dat doel door aanpassing aan nieuwe omstandigheden en door organisatie van het afzetgebied wel te kunnen bereiken [1]).

„Verder meende men, dat door het oprichten van kunstambachtscholen en kunstnijverheidscholen, door het oprichten van permanente monsterkamers en door het stichten van musea dit doel in hooge mate zou kunnen worden benaderd.

„Wanneer U straks het vele, dat U deze tentoonstelling biedt, zult bewonderen: houtsnijwerk, van de onderdeelen der Javaansche en Madoereesche interieurkunst, als achterwanden, bovenlichten van deuren, enz. tot kleiner, vaak minitieuser bewerkte voorwerpen als kastjes, kistjes, spiegeltjes, dakonspelen, enz. enz., batik- en weefkunst, de schitterende wajangspelen, zooals de wajang-koelit, wajang-klitik, de topèng, enz., wanneer U, Uwe wandeling vervolgend, langs de afdeeling wapens, in de afdeeling prauwen belandt en tenslotte, na bezichtiging der afdeeling goud- en zilversmidskunst en oude bronzen, Uw rondwandeling hebt voltooid, zal bij veler Uwer, vooral na mijne toelichting, ongetwijfeld de vraag rijzen: of het niet mogelijk zou zijn het hier geëxposeerde in Soerabaja te houden, als kern van een museum, dat onze stad, de grootste handelsstad van Nederlandsch-Indië, waardig zou zijn?

„Deze gelegenheid is te schoon om er geen gebruik van te maken, daar het hier tentoongestelde, zooals reeds gezegd, voornamelijk uit Oost-Java en Madoera afkomstig is en dus bij uitstek op zijn plaats is in Soerabaja, de hoofdstad van Oost-Java.

„Ten zeerste zou het te betreuren zijn, wanneer het resultaat van het vele moeilijke en moeizame werk, dat er is gedaan, door alle medewerkers, maar vooral door den Secretaris van het Java-Instituut, die van alles de ziel was, niet ten dienste van de bevolking van Oost-Java en Madoera hier in Soerabaja zou zijn te behouden."

Het spreekt van zelf, dat wij deze opmerking geheel beamen en ons ten zeerste zouden verheugen, als wij weldra het verblijdend bericht der vervulling ervan mochten ontvangen.

Over de *Oud-Javaansche Bronzen* vermeldt de catalogus:

„Gedurende den geheelen hindoejavaanschen tijd is brons een zeer geliefd materiaal geweest om er allerhande zaken uit te vervaardigen, vooral die, welke voor den eeredienst bestemd waren. Talloos zijn de bronsvondsten dan ook op Java geweest en zelfs trof men eenmaal bronzen beeldjes in zoo grooten getale bijeen, dat men moest aannemen, dat daar ter plaatse een industrie bestaan had. Voornamelijk heeft Midden-Java bronzen opgeleverd en enkele der middenjavaansche tempels hebben zeker honderden van bronzen beelden bevat, waarvan sommige meer dan levensgroot waren. Helaas is geen enkel levensgroot bronzen beeld gespaard gebleven en wij weten alleen uit de opgegraven brokstukken, hoe het er eenmaal moet hebben uitgezien. Men boetseerde waarschijnlijk uit was de beelden om een kern van klei, eventueel versterkt door een ijzeren geraamte; de was smolt bij het gieten weg. Het gebruikte materiaal is in den middenjavaanschen tijd (pl.m. 700—1000 n. C.) het best; in lateren tijd is het kopergehalte meer en meer overwegend. Ten slotte vindt men beeldjes en andere voorwerpen uit bijna zuiver koper.

„Behalve beeldjes en beelden van goden, die in de tempels, doch waarschijnlijk ook in huis werden neergezet, om te dienen als „medium" tusschen mensch en godheid, had men ook andere bronzen voorwerpen. Om te beginnen veel zaken die met de vereering dier goden samenhingen, als: wijwatervazen, wijwaterkommen, wierookvaten, offerschalen, zgn. bidschellen, hangklokken, verschillende soorten van lampen enz., alles dingen, die nog heden op Bali, waar de Hindoeïstische godsdienst nog bestaat, in gebruik zijn. Van al deze voorwerpen zijn een of meer exemplaren ter tentoonstelling aanwezig. Voorts vond men in den grond spiegels, veeklokken en schellen, platen waarop oorkonden der vorsten zijn gegrift (meest vrome stichtingen) en die het voornaamste materiaal leverden voor onze kennis der oudjavaansche geschiedenis. Zulk een in-

[1]) Naar aanleiding van een schrijven, dat wij hieromtrent van Resident Jasper mochten ontvangen, komen wij hierop een volgende keer nader terug.
Red.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

scriptie is eveneens aanwezig; een ander merkwaardig voorwerp is een blok, waarmede men munten kon slaan.

„Dat al deze en dergelijke voorwerpen fraai versierd werden, spreekt bij den hoog ontwikkelden kunstzin der oude Javanen vanzelf; in den oudsten tijd heeft daarbij het aan de Hindoes ontleende ornament de overhand, doch in de tweede groote periode, waarin men de oudjavaansche geschiedenis kan verdeelen, de Oostjavaansche (van pl.m. 1000—1500 n. C.), worden de vormen meer en meer zuiver javaansch en winnen veelal aan stijlgevoel en verfijning. Ten slotte nadert de vormenschat die van de tegenwoordige wajang en krijgen met name de goden- en heldenfiguren een onmiskenbaar nieuwjavaansch karakter. In de periode van het bestaan van Madjapahit (pl.m. 1300—1500 n. C.) heeft de bronskunst evenzeer gebloeid als daarvoor en tal van voorwerpen, ter tentoonstelling aanwezig, kunnen daarvan getuigen."

Door den heer *C. K. Merkus* wordt een uitvoerig artikel gewijd aan de oud-Javaansche prauwen, waarbij hij terecht opmerkt, hoe onder het verzamelen van eenige typen van vaartuigen van Oost-Java en Madoera gebleken is, dat dit onderwerp een studiemateriaal vormt van enórmen omvang. Hij eindigt zijn verhandeling met de woorden:

„Moge de aandacht, die bij dit congres op het prauwenvraagstuk wordt gevestigd, de oorzaak zijn, dat onze liefde voor Insulinde zich paart aan de liefde voor de zee en dat wat daaruit geboren wordt zich ontwikkelt ten voordeele van de Inlandsche bevolking".

Bij den catalogus is een fijne ets gevoegd van een sierlijke Madoereesche visschersprauw, door den kunstschilder Johs. Nicolaas Jr., welke een juist beeld geeft van den ranken bouw en de smaakvolle versiering dezer volksvaartuigen.

Verder bevat de catalogus nog eenige hoofdstukken gewijd aan de zeer belangrijke tooneel-afdeeling, behelzende de vele verschillende wajangs, topengs en gamelan-instrumenten, om te eindigen met eenige opmerkingen omtrent de tentoongestelde batiks en houtsnijwerken.

Het geheel dezer tentoonstelling vormt ontegenzeggelijk een fraaie en nuttige bezienswaardigheid, waaruit voor een ieder, zoowel Westerling als Oosterling, véél te leeren valt. Wij kunnen niet anders dan herhalen hoe wij in aller belang hopen, dat de door den heer Citroen uitgesproken wensch in vervulling moge treden: moge deze tentoonstelling in haar geheel te Soerabaja bewaard blijven!

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het vierde Natuurwetenschappelijk Congres (vervolg).

Het *Bat. Nwsbl.* (29 Sept. 2de bl.) vervolgt zijn verslag. *Ir. L. J. C. van Es* leidde in het onderwerp: *„Een nieuwe vindplaats van den praehistorischen mensch op Java"*, *dr. Denis Mulder* het onderwerp: *„Licht-therapie der Malaria"*. Zoowel voor de individueele behandeling als voor *de bestrijding der malaria* als volksziekte schieten de middelen, waarover practici en hygiënisten beschikken, te kort. In dit besef is de laatste jaren door dr. Denis Mulder eene andere richting ingeslagen. Hij is begonnen direct naar voren te schuiven die fijnere strijdmiddelen, welke de eigen reserve van het belaagde organisme mobiliseeren. Hiermede was dus de richting der immuniseering ingeslagen. Malariapatiënten, en daaronder zwaar zieken, zijn in behandeling genomen. Gedurende langeren tijd zijn deze patiënten geobserveerd. De subjectieve en objectieve bevindingen vóór, tijdens en ná de behandeling zijn met elkaar vergeleken. *Straling, opgewekt door kunstmatige lichtbronnen, is aan de patiënten als geneesmiddel verstrekt. De resultaten*, gecontroleerd door meerdere artsen, *zijn zonder uitzondering bevredigend*, in de meeste gevallen uitmuntend geweest.

Dr. H. P. Berlage Jr. hield een lezing over *„Oostmoesson-voorspelling"*. Spr.'s conclusie is, dat de weergesteldheid op Java in hoofdzaak beheerscht wordt door drie perioden, *een kosmische*, n.l. den cyclus van 11.2 jaar der zonnevlekken en *twee terrestrische*, n.l. een cyclus van precies drie jaar, die

eigen schijnt te zijn aan den Indischen Oc[eaan] en een cyclus van 6.8 jaar, eigen aan den [Groote] Ocaan. Tot nu toe werd bij het uitspreken [van de] weersverwachting voor den Oostmoesson bij[na uit]sluitend gelet op den barometerstand aan [het be]gin van het jaar en deze zoo goed mogelij[k geëx]trapoleerd. Men komt echter verder door [vol]lende andere gegevens te raadplegen en de[ze] men als bekende factoren in een formule te [pas]sen, waarvan de coëfficienten uit een lan[ge] statistiek worden afgeleid. De verwachting v[oor den] Oostmoesson van dit jaar, luidende: regen[val be]neden normaal, was de eerste op grond [van ge]noemde formule uitgesproken. Het karakt[er van] den moesson heeft volkomen daaraan beant[woord].

De natuurwetenschappelijke congressen [hebben] in Indië een reputatie, maar *De Loc.* (1 O[ct.) ge]looft dat er wel zelden een congres in z[oo hooge] mate geslaagd heeft kunnen heeten als dit. [Op] het congres is ook nog de z.g. *Leeuwenh[oek-film]* vertoond, een rolprent, die, met Leeuw[enhoek's] microscopisch onderzoek tot basis, een a[lgemeen] inzicht poogt te geven in de enorme vord[eringen] van het onderzoek naar het oneindig klein[e. Dr.] *van Rees* zal deze film op de hoofdplaatsen v[an Java] vertoonen.

De nieuwe schedel van Trinil.

Het gerucht: dat *dr. Heberlein* (van den [...] te Soerabaja) in het bezit zou zijn van een [...] in de buurt van Trinil, westelijk van Ngaw[i aan de] Solorivier, gevonden schedel van een *Pi[thecan]tropus Erectus*, heeft in de wetenschappelij[ke we]reld heel wat deining verwekt. Ook in 't bui[tenland] blijkt men zich voor deze vondst te intere[sseeren]. Er is gevonden een sponsachtige steenklo[mp van] vulkanischen oorsprong, waarvan het b[ovenvlak] geheel gelijkt op den vorm van een stuk [van een] schedeldak, en wel van de (ietwat afgew[ezen]) kruin tot de bovenlijn der nog al sterk voor[uitsprin]gende oogkassen. Op dien steenklomp is ee[n ...] zichtbaar dat naar het tot dusver gekoest[erde ver]moeden het niet opgeloste restant zou zij[n van de] beensubstantie van een schedel, welke alle[en ...] heeft met den vorm van een menschens[chedel ...] steken de oogkassen abnormaal ver naar [voren. Het] behoeft nauwelijks betoog — zegt het *S[...]* (1 Oct. 3de bl.) — dat men in dit sta[dium der] kwestie uiterst voorzichtig in conclusies [moet zijn]. Vooralsnog kan zeker niet van een overbl[ijfsel van] een Pithecantropus worden gesproken. [Het staat] wel vast dat het wetenschappelijk onder[zoek der] vondst beter in Holland dan in Indië kan [geschie]den. Men heeft daar *dr. Kleiweg de Zwaan*, [die zich] op anthropologisch gebied eene wereld[naam] heeft verworven.

De Chineezen in Ned.-Indië en China.

Van den beginne af aan hebben de C[hineezen] in Ned.-Indië sympathiek gestaan tegenov[er de be]weging in het Zuiden van China, en sinds [de Zui]delijken triomfantelijk zijn opgetrokken, is [de be]langstelling en de geestdrift nog aanmerk[elijk ge]groeid. Men begint de Zuidelijke constel[latie] hecht te zien en er vertrouwen in te stel[len. Des te] sterker het meeleven echter van de Chi[neesche] bevolking in Indië met de Zuidelijke or[...] blijkt, hoe krachtiger stemmen er in de Europeesche bladen opgaan tegen de be[...] van Canton. Er is maar één woord, dat m[en in dit] verband hoort uitspreken en dat is: com[munisme]. Men vereenzelvigt de Zuidelijke republiek [met het] Russische communisme en zou op grond [daarvan] het blijkbaar zelfs toejuichen, wanneer d[e ...]sche mogendheden en Japan ook een d[...] zakje deden. *De Sumatra Post* (6 Oct.) [...] oordeel onverstandig. Niet alleen, dat h[et ...] tegen de duidelijke verklaringen van bev[oegde ...]zigers en journalisten, die een onderzoek [...] zoo moeilijk te vatten verhoudingen instel[den], bovendien blijkt uit verschillende omstan[digheden], dat de beoordeeling ernaast moet zijn. De [...]ling in China is er niet een tusschen [...] maatschappelijke „orde" en communism[e ...] veeleer een tusschen bestaande wanorde (en [...] wicht van vreemde belangen) en national[isme ...] sterke ondergrond van de actie in China [...] de hardgrondige wensch om den comm[unistischen] heilstaat deelachtig te worden, doch om [een] zelfstandig China te geraken. De sterk indi[vidualis]tisch aangelegde en van ouds op het gezin georiënteerde Chinees is op den duur niet [...] voor het communisme, zooals dat door

geïmporteerd. Maar nu het nationale, of beter: rasbewustzijn is levendig geworden, nu wenscht in de eerste plaats Chinees te zijn. En het Westen heeft hem geleerd, hoe hij zich dan te gedragen heeft.

Het *Bat. Nwsbl.* (30 Sept., 1 en 2 Oct. 2de bl.) schrijft uitvoerig over *„China"*, het *Soer. Hbl.* (27 Sept. 4de bl.) over *„Onze Buren"*.

De resultaten van het Islamcongres (vervolg).

Het *Al Islam Hindia Congres,* dat voortaan Moe'tamaroel Alam-il-Islami Faroel Hindia Sjaqijah heet, wordt een afdeeling en lid van het Islam-wereldcongres, Moe'tamaroel Alam-il-Islami, te Mekka. Het bestuur der afdeeling van het Islam-wereldcongres heeft de heeren *Tjokroaminoto, Wondosoedirdjo* en *H. A. Salim* resp. als voorzitter, vice-voorzitter en 1sten secr. Deze afdeeling ... van het Islam-wereldcongres van Mekka is te Soerabaja gevestigd. Het bovengenoemde bestuur is ook belast met de uitvoering van de besluiten der vergaderingen. Een dagelijksch bestuur is gevormd door den vice-president en een paar leden, die te Soerabaja wonen. De afdeeling van het Islam-wereldcongres zal jaarlijks een contributie aan het centraal-bestuur te Mekka van *f* 11.000 ... t. betalen.

Verder werd besloten, dat de *Hadji Organisatie Hindia* voorloopig onder leiding staat van bovengenoemd afdeelingsbestuur van het Islam-wereldcongres. Maar om de belangen der aanstaande Mekkagangers te behartigen wordt een speciale persoon aangewezen met den titel van hoofdcommandant der Hadji Organisatie Hindia, met welk ambt *A. Wongadji* is belast. In verschillende steden in Indië zullen commandanten worden aangesteld. In zijn slotrede wees de heer Tjokroaminoto er op, dat het congres geslaagd mag worden genoemd; hij ... van de bij deze afdeeling aangesloten 109 ...etische vereenigingen, dat ze hare verplichtingen zullen nakomen. *(De Loc. 28 Sept. blz. 28).*

De *Java-Bode* (29 Sept.) geeft eenige beschouwingen van *Dr. Kraemer* over *„Ibn Saud en het Congres te Mekka"* en diens verklaring over *„De Godsdiensttwisten in Br.-Indië"*.

Het Congres van het Java-Instituut (vervolg).

De Loc. (27 t/m. 30 Sept.) deelt het verdere verloop van het Congres te Soerabaja mede. Na mr. ...ust, die over de Hindoe-Javaansche muziek ..., behandelde de heer *J. S. Brandts Buys* ...tsch de *muziek van Madoera.* Over *de gan...s van Banjoewangi* hield de heer *Joh. Scholte* een populaire voordracht. Helder en bondig was de ...acht van den heer *Abdul Azis* over Madoera's verleden. De heer *Maclaine Pont* wist de verwachtingen voor het bezoek aan *Madjapahit* hoog te stellen met een korte indrukwekkende voordracht, terwijl ten slotte *dr. Stutterheim* in zijn ... over de *Oost-Javaansche kunst* eenige nieuwe inzichten opende. Voorts zag men waarlijk ...sche *tooneeluitvoeringen*, de *stierenrennen* op ...ra en de *zeilwedstrijden* der prauwen, alsook ten slotte de geslechte wallen en de schamele, ... belangrijke, resten van wat eens Madjapahit was.

... was practisch gesproken een Europeesch ... voor Europeanen. En *De Loc.* (blz. 41. *H.*) ... niet den nadruk opleggen, wanneer het niet bekend was, dat zoowel onder Oostersche als Westersche intellectueelen — en onder de bes... een sterke strooming is die, doordacht en ...erd, deze congressen instellingen noemt, ...van in geen enkel opzicht iets goeds te wachten. Het gaat hier om hoogere waarde dan een ...schappelijke alleen en in wezen zijn deze ...ssen iets geheel anders, dan de zuiver we...schappelijke van het Westen. Dit moeten allen ...wel heel sterk gevoelen, die, nadenkend, een ...s als het thans afgeloopene bijwonen. Er ... hier in een Amerikaansch-snel tempo een ...laten we het noemen, geestelijke festiviteiten ...n; er worden kijkjes gegeven op vreemde ...ren, op vreemd volkseigen en bizondere volks...; doch noch het tempo, noch de wijze waarop ...lles geschiedt, houdt verband met het wezen ...deze cultuur. Het zijn en blijven congressen ...Westerlingen, grootendeels *voor* Westerlingen. ...Oosterling staat er buiten en de vraag is daarom gewettigd: is de onmiskenbare *onthouding* van een groot *deel der inheemsche* intellectueelen ...n gevolg van dit feit? Zeker is het dat er ...in haar beteekenis evenmin te onderschatten, ...ouding van Europeesche zijde daarvan het ge-

volg is. Hoe schitterend vaak de uitvoeringen waren op het jongst gehouden congres, hoe interessant sommige voordrachten, hoe belangwekkend de excursies — het vermocht alles niet dat gemis te verbloemen: het gemis van de deelneming van des kinderen des lands. *De Loc.* wenscht dat men uitziet naar nieuwe banen, dat men een verloren contact, een nauwere aanraking met de Inheemschen moet trachten te verkrijgen. Dit kan, met goeden wil. En dan zal men naar een congres kunnen gaan, dat niet voornamelijk *show,* doch dat een levendiger en daard r vruchtbaar contact met die groepen der Indische samenleving, die men zoo gaarne in de eerste plaats zou zien deelen in de tentoonspreiding van wat toch hun hoogst eigen bezit en kunnen is. Wel degelijk erkent *De Loc.* ook den grooten invloed dien het Java-Instituut gehad heeft en nog heeft, wel degelijk ziet zij dat een zoo belangrijke tentoonstelling als thans op de *Jaarmarkt te Soerabaja* (zie *Soer. Hbl.* 27 Sept. t/m. 1 Oct. 4de bl.) te bezichtigen valt, van bizonder belang is, doch zij zou een inniger contact tot stand gebracht wenschen te zien. Bij voorbeeld door de instelling van een derde soort congressen, eventueel zuiver Javaansche, die zouden completeeren wat thans nog maar al te zeer gemist wordt. *De Loc.* hoopt deze verandering eerlang vreugdevol te kunnen begroeten.

Een lezing van den heer J. E. Stokvis.

De heer *J. E. Stokvis* heeft te Soerabaja in een voordracht over *„klassenstrijd en rassenstrijd"* (*De Loc.* 30 Sept., blz. 5) er op gewezen, dat de mogelijkheid van den klassenstrijd in een koloniale maatschappij niet gelijk is aan die in een westersche maatschappij, waar op het gebied der arbeidsverhoudingen geheel andere toestanden heerschen. Wel zijn de verschijnselen op het eerste gezicht precies eender, maar de sociaal-democraat, die in Indië met zijn idealen komt, vergisse zich niet. Wat hij voor klassenstrijd aanziet, is in de eerste plaats rassenstrijd, welke zich uit in den strijd tegen den heerscher, het Westersche kapitalisme. Spr. zou dit willen zeggen: Gij werkt voor uw nationale zaak, wij in de allereerste plaats voor uw economische bevrijding. Wij leven, door een reeks van omstandigheden, samen onder een gemeenschappelijken vijand. Wij ontmoeten elkander, ieder vechtend met eigen doel, op denzelfden weg. Voor u kan een tijdelijk samengaan slechts aangenaam zijn. Laat ons dan die tijdelijke samenwerking dankbaar aanvaarden van beide zijden.

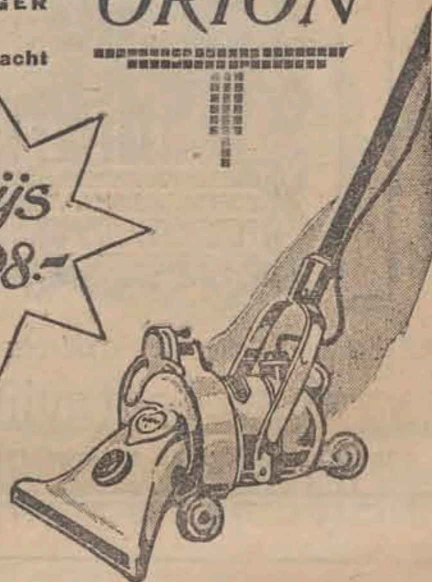
Dr. Soetomo dankte den spreker voor zijn rede en wees er op, dat nationale bevrijding door eigen kracht verkregen zal moeten worden. Het nationalisme leert, dat hebben wij gezien ten tijde van de Soerabaja-staking, toen zelfs de hoogste Inlanders geen afkeuring hadden voor den communist. Wel kan er een tijdelijke samenwerking zijn, maar wij voeren niet den klassenstrijd doch den rassenstrijd. Dat bedienen de sociaal-democraten wel.

De heer *Belonje* wenschte den heer Stokvis een enkele vraag te stellen: De sociaal-democraten werpen zich hier in den nationalistischen strijd en sturen dus aan op afscheiding van het moederland. *Maar de Hollandsche arbeidersklasse heeft het grootste belang bij het voortbestaan van den kolonialen band. Spr. denkt aan de textielindustrie, aan de scheepswerven, aan zoovele andere industrieën en bedrijven, welke uit en door de koloniën leven. Wanneer nu het afzetgebied in Indië vervalt, dan wordt het bestaan van duizenden en duizenden werkers, die daar hun brood verdienen, bedreigd.*

De heer *mr. Singgih* wees op de mogelijkheid, dat Indonesië zich zal ontwikkelen in religieus-communistische richting. Heeft de heer Stokvis de zaak zoo wel eens bekeken? Wat nu de samenwerking betreft, spr. zou zich kunnen voorstellen, dat een samengaan van nationalisten en sociaal-democraten plaats heeft, maar dat zou dan toch alleen tijdelijk kunnen zijn, omdat per saldo de belangen toch uiteen zullen loopen. Voor het overige meent spr. dankbaar te moeten zijn, dat ook van niet-Inheemsche zijde voor onze nationale zaak gevoeld wordt.

De Sum. Post (7 Oct.) is van oordeel, dat wanneer het nationalisme kalm zijn voortgang vindt en de Inheemschen geleidelijk een toenemend aandeel, nemen in het bestuur dezer landen, ook de economische ontwikkeling geleidelijk zijn voortgang kan vinden. Wanneer ontijdig en welhaast door bewuste prikkeling van het nationalisme de klassenstrijd in Indië wordt begonnen, dan moet Indië

terugvallen in een periode van economischen achteruitgang, juist omdat de verhoudingen in een naar alle zijden uitgroeiend land zoo heel anders zijn dan in een maatschappij, waar de verhoudingen tot in details gestabiliseerd zijn.

Wij vestigen de aandacht op de *Java-Bode* (5 Oct. *„Vleming"*) en het *Soer. Hbl.* (25 Sept. *„De Week. Verwordingsverschijnsel"*).

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De viering van het jongste Lebaranfeest te Batavia.

De wijze waarop het jongste Lebaranfeest te Batavia is gevierd, is eenigszins anders geweest dan gewoonlijk.

Zooals bekend, is de „Lebaran" het groote Mohammedaansche feest aan het eind van de vastenmaand.

Volgens mededeeling, voorkomende in de „Pewarta Soerabaija" van 21 April 1926, had, op den 18en dier maand, een optocht van Mohamedanen plaats, welke geleid werd door het daarvoor in het leven geroepen Comité (het Comité Perajahan Lebaran), dat den avond te voren eene voorstelling in het Al Irsjad gebouw had gegeven van Palembangsche dansen en zang.

De optocht vertrok van de wijk Kemajoran via Pintoe Besi naar Sawah besar en Molenvliet.

Het aantal deelnemers, dat ongeveer een duizendtal bedroeg, was dus niet bijzonder groot, in aanmerking genomen het getal Mohamedanen ter hoofdplaats Batavia, dat meer dan 100.000 bedraagt.

Vermoedelijk is dit een gevolg geweest van het feit dat men met eene nieuwe wijze van feestviering te doen had en dat men daaraan eerst nog moest wennen.

Daarentegen was het aantal toeschouwers bijzonder groot en niet minder dan bij de feesten, die andere volksgroepen gewoon zijn te vieren.

Eene voldoende politiemacht was aanwezig, die den optocht ter rechter- en ter linkerzijde begeleidde en waaraan ook de jeugd deelnam, voorzien van Mohamedaansche vlaggetjes.

Ten 10 ure voormiddag bereikte de stoet het Al Irsjad-gebouw, alwaar eene aanzienlijke menigte zich had opgesteld.

Vóórdat eenige volksspelen ten beste werden gegeven, dankte de voorzitter van het Comité, de heer Kadar, de deelnemers aan den optocht, daarbij de hoop uitsprekende dat deze het volgende jaar grootscher zoude zijn.

Daarna traden nog verschillende sprekers op, waaronder Engelsch-Indische Mohamedanen, die hunne vreugde uitten over deze Mohamedaansche beweging, welke het bewijs leverde dat de Indische bevolking bereid was de glorie van den Islam te verspreiden.

Vervolgens zongen de Padvinders eenige liederen in de Nederlandsche taal.

De heer Hadji A. Salim voerde hierna het woord en sprak over de feestviering, zoomede over de verspreiding en den vooruitgang van het Mohamedaansche Geloof, waaraan iedere Mohamedaan eerbied had te bewijzen.

Hij lichtte daarbij toe de reden waarom hij de liederen in de Nederlandsche taal had laten zingen.

Deze was n.l., dat men naar zijne meening, den lof van God en zijne Profeten in alle talen kon verkondigen en dat het Opperwezen daarvoor geen bepaalde taal had vastgesteld.

Hetgeen de heer Ali Hazahah daarna sprak, had de aandacht der menigte.

Hij gaf een stuk geschiedenis van den Islam, er op wijzende dat die tot stand kwam, toen 2 stammen in Arabië strijdvoerden, met het gevolg dat tal van partijen in het land ontstonden en dat daarna de Profeet Mohamad optrad met het doel de geschillen op te lossen en vrede te brengen.

Voorts dat deze alle Islamieten onder een beschermende vlag vereenigde, waaraan de naam van Kalima Sjadat werd gegeven.

Nadat de heer Hadji Neid, pengoeloe, eveneens zijne voldoening over de nieuwe wijze van feestviering te kennen had gegeven, werden door de Padvinders eenige gymnastiekoefeningen vertoond, gevolgd door eene demonstratie, waarbij zij lieten zien op welke wijze tenten worden opgeslagen en hoe men zijn eigen voedsel kan bereiden.

Ten 1 ure 's middags was de plechtigheid afgeloopen met de toezegging van het Comité, dat het

zijn best zou doen voor de viering van het volg jaar.

Een nationale school in Ned.-Indië.

In hetzelfde blad als bovenvermeld komt he richt voor dat de heer Mara Soetan, leeraar Maleische taal te Batavia, die een cursus ge inheemsche talen, zich met een grootsch plan houdt, dat reeds bepaalde vormen heeft nomen.

In de maand Juni 1926 zou zijn zoon, de Mohamed Sjafei, uit Nederland in Indië aank alwaar het hem gelukt is het onderwijzersdi te veroveren.

Het ligt dan in zijne bedoeling om een te Solok (Westkust van Sumatra) te openen.

De heer Soekardi, een andere zoon van de Mara Soetan en onderwijzer aan de Gemeen Hollandsch-Inlandsche school te Batavia, eveneens in die lijn bewegen, in afwachting heer Ismael, die zich thans te 's-Gravenha vindt, aldaar in het onderwijzersexamen sla

De heer Mara Soetan heeft de bedoeling om aan het hoofd van de nationale school te stel is dientengevolge reeds werkzaam in het zijner pensioneering.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS

Vergelijking tusschen twee toonaangevende persoonlijkheden in China, n.l. de Generaals Tso Lin (Tjio Tjok Liem) en Feng Yu Siang (Giok Siang), die elkanders tegenstanders

Een speciale correspondent in China „Brisbane Courier", heeft, volgens mede voorkomende in de „Pewarta Soerabaja" April 1926, een onderhoud gehad met Ge Chang Tso Lin en met hem over de Chin toestanden gesproken.

Het is moeilijk, zegt die correspondent, d Drew Pearson, in China twee persoonlijkh vinden, die grooter tegenstellingen van el zijn dan de Generaal Chang, vroeger hoof bende en de Christen Generaal Feng.

Reeds in het uiterlijk merkt men al ter groote verschil tusschen hen beiden op, neraal Feng is iemand van groote gestalte Generaal Chang iemand is van klein pos met een vrouwelijk stemgeluid.

Men is algemeen verbaasd dat eene pers heid als Generaal Chang het zoover op den schappelijken ladder heeft kunnen brengen gedaan heeft, doch dat zal, volgens de meenin den correspondent, wel tot oorzaak hebb feit, dat hij het geheim bezit van zekere schappen en in de eerste plaats dat hij gr grijpt wanneer hij moet spreken en wann moet zwijgen.

Hij weet te luisteren naar de leeringen deren en daaruit te rechter tijd voordeel te en hetgeen hem niet bevalt ter zijde te stell

Ook heeft hij vertrouwen in zich zelf, dat hij, zonder voorlichting van zijne famil of van den militairen staf, zijne denkbeeld ten uitvoer brengen.

Als vroeger bendehoofd in Mantsjoerije he daarvan de bewijzen gegeven.

Generaal Feng daarentegen is iemand d ringd is van een groep van officieren, bij over alle aangelegenheden voorlichting die hun leider even trouw zijn als dat hebben voor den staf van Generaal Chang

Ten opzichte van het vrouwelijk element een groot verschil te constateeren.

De vrouw van Generaal Feng, houdt zi gens vroegere berichten, bezig met maats lijk werk en volgt de orthodoxe Christel ting.

Generaal Chang daarentegen is Boeddhis 5 vrouwen, waarvan hij zich als heer e beschouwt.

Toen Generaal Feng 17 jaar oud was, kennis van de godsdienstige Christelijke gen in een kerk en begon sedert dien den Christelijken Godsdienst op ernstige te sluiten.

Generaal Chang begon op dienzelfden zich ook te roeren, omdat zijne woning door een bende werd verwoest en bij ge hebbende, den dood van den bij die verwoest dooden vader wilde wreken.

H. vormde, ter bereiking van dat d

eigen bende en wist zich in Mantsjoerije zóódanig te doen gelden dat de Chineesche Regeering hem tot Generaal aanstelde en zijne troepen inlijfde bij de Chineesche legermacht.

Op politiek terrein komt de tegenstelling (welke tusschen beide personen bestaat, het meest uit en wel meer in het bizonder uit de houding, welke zij aannamen ten opzichte van Sovjet-Rusland.

Generaal Feng ziet in Rusland een goed vriend, waarvan men geldelijk partij kan trekken, bij wien men terecht kan voor de levering van oorlogstuig en van wien men wat kan leeren.

Generaal Chang ziet in Rusland zijn grooten vijand, wiens Bolsjewistische denkbeelden tot ongeluk van het land moeten leiden, wanneer die leerstellingen, die nu nog slechts de studentenwereld bezielen, de groote massa van het volk bereiken.

Het is hem bekend dat Generaal Feng van Sovjet-Rusland belangrijke hoeveelheden oorlogsmateriaal heeft ontvangen ten einde den strijd in Noord-China te kunnen voeren en zoo mogelijk iedereen van wapens te voorzien.

Generaal Feng wordt beschouwd als een instrument van Sovjet-Rusland en heeft de bedoeling het proletariaat op te wekken met de bestaande wetten te breken en de rust van de landeigenaren te verstoren.

Hij wenscht eene stabiele Regeering, zoodra de groote steden en de conservatieve partij zullen zijn verdwenen.

Zijne eerste streven is de Douane-conferentie te Peking nietig te verklaren en als die actie succes heeft de Bolsjewistische bestuursregeling in te voeren.

Generaal Chang verklaarde geen bezwaren tegen de Russen te hebben als menschen.

Hij had vele Russische vrienden, doch voor hunne Boljewistische denkbeelden voelde hij niets, omdat hij ze voor China, bij voortdurende toepassing, gevaarlijk vindt.

En dat was dan ook de reden waarom hij ze bestreed.

Generaal Chang deelde voorts nog mede dat Generaal Feng, in vereeniging met Sovjet-Rusland, er naar streefde, de vreemde Mogendheden zooveel mogelijk buiten de Chineesche aanglegenheden te houden en betreurde het dat de conservatieve partij niet in staat was eene eenigszins stabiele Regeering in het leven te roepen.

Naar zijne meening heeft het Bolsjewisme, behalve in Zuid-China, nog weinig kwaad uitgericht en is het nog tijd die beweging te onderdrukken. Luistert men evenwel naar de stemmen van lieden, die uit Canton komen, dan is de toestand daar alleszins bevredigend.

DE CONTRIBUTIE ad f 5.- 's jaars minimum, voor het lidmaatschap dezer vereeniging, loopt voor hen die zich in het tijdvak van 1 October tot en met ultimo December opgeven tot en met ultimo December 1927. Zij ontvangen het „Kol. Weekblad" dus gratis gedurende het laatste kwartaal van dit jaar.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Non-coöperatie.

In de Soeloeh Indonesia vindt men een goedgeschreven artikel over non-coöperatie, dat zeer wel het eigenlijk gevoelen van zeer vele Indonesische intellectueelen weergeeft. De schrijver zegt: wij zoogenaamde non-coöperators gelden als ondermijners van al wat westersch is. Maar wat is het geval? Er is een zeer groot verschil tusschen de non-coöperatie in den zin van Gandhi en die wij bedoelen. Die van Gandhi is een consequent, op religieuzen grondslag gevestigd streven om geheel tot het eigen leven terug te keeren met negatie van al het Westersche. Hier ontbreekt de religieuze basis geheel en al en van negatie tot in de uiterste consequenties is geen sprake. Maskeeren wij dan onze impotentie met de zoogen. non-coöperatie? Is het onze schuld als wij dezen kant worden uitgedreven? Onze voorzitter, Dr. Soetomo, heeft in April 1922 te Hardenbroek, het centrum der Ned. Christen Studenten-Vereeniging, een lezing gehouden, waarin hij, die nu als een groot-non-coöperator geldt, aandrong op samenwerking en om vertrouwen vroeg aan de aanwezigen. De overtuiging van samenwerking en de lust er toe leven nog. Zooals Dr. Singgih antwoordde op de uitlatingen van den heer Schrieke in den Volksraad: „Wij vragen den heer Schrieke niet alleen om samenwerking, wij dagen hem daartoe uit, mits het slechts gebeurt op de juiste basis: volkomen gelijkwaardigheid van beide partijen." Wij willen dus samenwerking, maar wat men daaronder thans verstaat is samen de lasten te deelen en niet de lusten. Onze zoogenaamde non-coöperatie is: geen werktuig te willen zijn. Wij willen geen passiviteit, maar ons actief voorbereiden voor het juiste moment der samenwerking. De tegenpartij heeft het in de hand om dat te bespoedigen.

Dr. Kraemer, die het bovenstaande schrijft in het Aug.-Nr. van „De Opwekker" (bl. 335), besluit aldus: Dit betoog schetst zeer juist hoe het bij velen eigenlijk gesteld is. Er spreekt een sterk gevoel van eigenwaarde uit en tevens is het een blijk van helder doorzicht, waarop men goed doet te letten. Loyaal betrekken van hen onder de Indonesiërs die kunnen, en het besturen en leiden van deze landen op den voet van gelijkwaardigheid is de eenigste en waardige politiek en de noodzakelijke krachtproef voor de Indonesiërs zelf.

Tijdschr. Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

De Nov.-afl. opent met het vervolg van Dr. G. Stahel's verslag van de expeditie naar het Wilhelmina-gebergte (Suriname) in 1926; als bijlage mededeelingen van den geololoog R. IJzerman. — De rubriek Aardsrijkskundig nieuws bevat mededeelingen over de jongste aardbevingen op Sumatra en over de Nederl.-Amerikaansche Nieuw-Guinee expeditie (waarbij de schr. de Amerikaansche Prof. Spirling op de vingers tikt over zijn bluffen in zake de *ontdekking* van dwergen op N.G.). — Verder bevat deze afl. de gebruikelijke Indische bibliografie van W. C. M.

Koloniaal Tijdschrift.

De heer H. J. van Mook besluit in het Nov.-Nr. zijn artikel „Nieuw Koeta Gedé", waarin de schr. blijk geeft van groote kennis der zoo ingewikkelde toestanden in de Javaansche vorstenlanden. — Mr. G. J. Nolst Trenité wijdt eene beschouwing aan de agrarische wetgeving in Ned.-Indië in verband met de bevolkings-rubbercultuur; het stuk bevat een klemmend betoog om het grondbeginsel der Indische agrarische politiek, n.l. dat de woeste gronden tot het Landsdomein behooren niet te verlaten. — Onder het opschrift Lebak en de Max Havelaar bespreekt de hr. W. J. Meyer Ranneft het onder dien titel verschenen boek van Jhr. W. H. W. de Kock. — De hr. J. F. Later geeft in overweging de betrekking van Afdeelingschef bij het B.B. in de Buitengewesten af te schaffen en de controleurs, onderafdeelingschefs, rechtstreeksch ondergeschikt te maken aan de residenten, bestuurders der gewesten. — Een volgend artikel houdt een pleidooi in om het zgn. instituut van gezaghebbers in te trekken, daar het tegenover het eigenlijke bestuurscorps wordt geacht onbillijk te zijn. — Overigens bevat dit Nr. de vaste rubrieken: Kroniek. — Vreemde koloniën, door Prof. E. Moresco.

Een missionaris wijst op het alcoholgevaar.

In een artikel „Uit het Oosten van den Archipel" in No. 38 der Java-Post wijst de schrijver terloops op een gevaar dat de bevolking bedreigt, speciaal die van Zuid-Nieuw-Guinea. Hij vernam het volgende van een alleszins vertrouwbaar persoon, die N.-Guinea onlangs bezocht en daar met bestuurders en missionarissen verkeerde.

Op Merauke, waar jaarlijks nog duizenden guldens door een menschlievende Regeering worden besteed aan het behoud van een uitstervend volk (de Kaja-Kaja), zijt men tegelijkertijd, hoe die Regeering, door haar eigen wetten gebonden, er lijdelijk in moet berusten dat datzelfde volk, nauwelijks aan den ondergang door geslachtsziekte ontkomen, nu weer lijdt aan het begin van alkoholvergiftiging.

Ik ben een maand in Merauke op bezoek geweest en in die éene maand tijd zijn minstens drie gevallen van verboden alkoholverstrekking aan de Kaja-Kaja door Chineezen, of Timoreesche en andere ruilhandelaars — liever gezegd kapers — langs de Guineesche kust, voor het kantoor gebracht; en de rechter kon niet meer doen dan de hoogste straf geven, n.l. f 1.50 boete, in plaats van den vergifverstrekker òf in noor te stoppen, òf liever nog als lastig sujet uit het land te zetten. Dit laatste is wel in het Westen van dit land te Fakfak met een Pastoor gedaan, die aan menschen die hem gevraagd hadden, *Godsdienst* kwam leeren; maar de bedervers van de volksgezondheid moeten ge-

spaard worden als de pioniers, de brengers van beschaving en handel.

Bij het gebruik van hun eigen inheemsche genotmiddelen, n.l. de *wali*, vallen de gebruikers in slaap, maar slaan niet over tot vechtpartijen en viezigheden, zooals na het inslorpen van een portie jenever, of sterke sagoweer, of brandspiritus en arak, wanneer alle passies losbreken, de verbruiker wild en beestachtig wordt en soms... gelijk nog pas gebeurde (Juni l.l. in 't dorp Wendoe) na een uur of acht dood gaat. Voor klappernoten koopen jonge meisjes, jonge jongens en getrouwden hun portie knoei; en als de ruiler betrapt is en bijv. f 1.50 boete krijgt, betalen de volgende verbruikers dat dubbel en dwars. De vergunner van dat drankje mag toch geen *roegi* hebben, en noten zijn er immers genoeg, doch arak en sagoweer is er maar weinig."

„Tot zoover onze autoriteit", zegt schr. waarop hij besluit: „Zou een krachtig beletten, door strenge en rake strafbedreiging van deze volksvergiftiging niet in 't ware belang zijn der Inlandsche bevolking op Zuid-Guinea, zonder dat de openlegging en ontwikkeling der Buitengewesten daardoor lijdt? Mogen wij deze aangelegenheid in de aandacht van de Regeering en den Volksraad aanbevelen?"

De Indische Mercuur.

No. 44 (3 Nov. '26). De Indische invoerrechten, door Dr. L. J. van der Waals, besproken door G. J. W. Putman Cramer (eerste gedeelte). — De vischteelt in zoutwatervijvers, door E. J. Reijntjes, besproken door L. F. de Beaufort. — Vereeniging „Vereenigde Kina Producenten" (V.E.K.I.P.). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut geeft een opgave van literatuur over de groote cultures (behalve rubber): cacao, kina, koffie, suiker, tabak, thee.

Oedaya (Opgang).

Inhoud van de Nov.-afl. Titelplaat: Spoorweg nabij Padang. — Overpeinzingen aan boord van de „P. C. Hooft", door L. H. C. Horsting. — Nabetrachting over de 7e vergadering van den Volkenbond, door Dr. E. van Raalte. — Van kunst en kunstenaars: Bronzen van Jan Altorf, door N. Oosterbeek. — Plichtsbetrachting en menschlievendheid, door R. Andira Prawindimedja. — Oproep van het Nederlandsch-Indonesisch Verbond, door Rn. Mas Soeripto namens het Hoofdbestuur. — Kamoeljaän Soekma oleh Soedarso a. Amaloedin. — Pos dan soerat kabar didalam rimboe, oleh S. Soetan Melajoe. — Als gewoonlijk bevat ook deze afl. tal van afbeeldingen in- en buiten den tekst.

Sri Poestaka.

Het Oct.-Nr. van dit door Volkslectuur in de Maleische taal uitgegeven maandblad, heeft als bijvoegsel een fraai portret van Z.Exc. Jhr. de Graeff in ambtscostuum. Het bevat verder een verhandeling over eigen- of vreemde rechtspraak voor Inlanders, van Mr. B. ter Haar; een en ander over de tabakscultuur in Deli en op Java, zoomede eenige bijdragen welke geen betrekking hebben op Indië.

Ons Kringnieuws.

Het aldus getitelde tweemaal 's maands verschijnend eigen orgaan van den Soerabajaschen Kunstkring, bevat in het Nr. van 16 Sept. interessante gegevens over Javaansche tooneelkunst en Jav. dansen, in verband met het te Soerabaja te houden congres van het Java-Instituut. Vermoedend dat dit Nr. aan eene nadere bespreking zal worden onderworpen in de rubriek Kunst en Kunstnijverheid, wordt dezerzijds volstaan met het noemen van de titels, n.l.: De Javaansche danskunst, door P. A. Soerjodiningrat. — Sarimpi-voorstelling (met afbeeldingen), door Dr. Th. Pigeaud. — Djaladara, lakon van de wajang-poerwa (opgevoerd door de Javaansche muziek- en dansschool „Krido-Bekso-Wiromo" te Jogjakarta).

De Indische Post.

De Ind. Post bevatte onlangs eene opwekking om aan de Olympiade in 1928 te Amsterdam te verbinden eene groote Koloniale tentoonstelling, liefst met het Kon. Koloniaal Instituut als middelpunt en het daaraan grenzende Oosterpark als tentoonstellingsterrein. Nu ook het Haagsche weekblad „Nederland" hetzelfde idee heeft geopperd, komt de I. P. van 25 Sept. er nog eens op terug. — Onder het opschrift „Koninklijke en onderkoninklijke troonrede" wijdt genoemd Nr. eene beschouwing aan de (niet uitgesproken) beginselen van den nieuwen gouv.-generaal. — Verder o.m. nog een en ander over de Gesolei te Düsseldorf, geschreven door Dr. E. H. Hermans.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

De Nov.-afl. opent met eene geïllustreerde bijdrage van Dr. J. Maes over negerplastiek. — De hr. W. O. J. Nieuwenkamp besluit zijne artikelenreeks „Vaartuigen in tropisch Nederland" (de toegevoegde afbeeldingen zijn reroducties van teekeningen door den schrijver vervaardigd tijdens z[ijn] zwerftocht naar en door de residentie Timor [en] Onderh. in 1918). — De hr. F. Esser vervolgt zijn beschouwingen over de feestelijkheden van de[n] Oost-Javaan. — Ten slotte worden een twee[tal] plaatwerken aangekondigd en daaruit eenige plat[en] gereproduceerd.

Landbouw.

Uit den inhoud van tweede jaarg. No. 3 (Sept. '26). Meer democratisch landbouwonderwijs [in] Ned.-Indië, door A. J. Koens. Voordracht gehoud[en] den 12en Juli 1926 op het Congres der Vereeniging van Landbouwconsulenten te Bandoeng. — H[et] vaststellen van de mestbehoefte van den grond m[et] behulp van de kiemplantmethode, door Ir. J. Ossewaarde. — Een en ander over den landbou[w] op Ceylon. — Bestrijding van de aardappelkno[l]rups in goedangs, door Dr. P. van der Goot. — Reorganisatie van de landbouwvoorlichting, het i[n]grijpen daarmede in haar opbouw, wezen [en] karakter, door Ph. G. van Alphen. — Nogmaals [de] overdracht van den Landbouwvoorlichtingsdienst aan de Provincie, door J. Th. Metzelaar. — Boek-bespreking: Vereenvoudigde natte rijstbouw, do[or] L. Koch; besproken door G. A. van der Harst.

Zending en Missie.

Zendingstijdschrift De Opwekk[ing] Sept. '26. Christendom en wajang, door Dr. Kraemer. — De vooroulder- of doodenvereering [in] China (vervolg), door F. W. H. Hoppe. — Het f[un]dament der Chineesche cultuur. — Het zend[ings]werk onder de inheemsche vrouwen en m[eisjes] (vervolg).

Nederlandsch Zendingsblad. N[ov.] '26. De Voorgangers-opleidingsschool van Oost-J[ava] door B. M. Schuurman. — In memoriam Ds. P. v[an] Wijk (met portret). — Per zeilschip van Surin[ame] naar Nederland, door Zr. Dobler (†).

Annalen Missiehuis Tilburg. N[ov.] '26. H. Sacramentsprocessie in het land der Ka[i]kaja's, door Pr. A. Drager (met ill.). — Nogm[aals] de schooltuinen op Celebes, door Mgr. W. Pa[nis] (met ill.).

* * *

Indië's industrialisatie, Holland's dilemma, d[oor] Ir. J. van der Waerden. (Haagsch Maandblad. N[ov.] 1926).

Het rekest van den Ondernemersraad v[oor] Suriname, door S. Beck. (Econ.-Statistische [Be]richten. 3 Nov. '26).

Raden Mas Jodjànà. Javaansche prinsenda[nser] door J. Steen. Met portret. (Ons eigen Tijdsch[rift] IV, bl. 331).

Indische bruggen, door S. Kalff. Met afb. (Bu[iten] 1926, bl. 293).

Nederlandsch-Indië als internationaal cent[rum] door H. Ch. G. J. van der Mandere. (Vragen [van] den Dag. Nov. '26).

Wet op de Staatsinrichting van Nederland[sch-]Indië vergeleken met het vroegere Regeeringsre[gle]ment en van aanteekeningen en toelichtingen v[oor]zien, door Mr. J. Visser. (Probolinggo, Eerste [Pro]bolinggosche Boek- en Handelsdrukkerij).

Curaçao.

De hervorming der Politie.

I.

De Curaçaosche Courant van 8 October 1[926] brengt een belangrijk bericht. Ingediend is [een] ontwerp-verordening tot oprichting eener gewa[pende] de politie als bedoeld bij artikel 176 van het Re[gle]ment op het beleid der Regeering in Curaçao. [Met] veel belangstelling hebben wij van dit ontw[erp]

kennis genomen, goeddeels met instemming, en, ofschoon men hier nog slechts te maken heeft met een regeling op papier van wat de grondslag der hervorming van de politie moet zijn, meenen wij, dat deze maatregel zoo belangrijk is, dat het zin heeft, daarbij eenigszins uitvoerig stil te staan. En wij voegen er aanstonds aan toe, dat het ons bijzonder verheugt, de gegronde verwachting te kunnen uitspreken, dat, op dezen grondslag voortgebouwd, Curaçao voor het eerst in het bezit van een behoorlijke politie kan komen.

De verordening wordt aangediend als een uitvloeisel van art. 176 van het regeeringsreglement: „Krachtens koloniale verordening kan worden opgerigt een gewapende politie". Deze bepaling staat in het hoofdstuk, dat *van de gewapende magt* handelt. Het trekt de aandacht, dat in het ontwerp noch in de toelichting wordt gezegd, waaruit de gewapende politie zal bestaan. Wel zegt art. 1, dat de politiedienst is opgedragen aan „officieren, onderofficieren en minderen der Politietroepen," maar waarvandaan die politietroepen zullen komen, die toch op dit oogenblik in Curaçao niet bestaan, verneemt men niet. Het woord „politiemilitairen", gebruikt in de memorie van toelichting bij dit artikel, geeft ook geen antwoord op de vraag. De militairen van het garnizoen, die nu bij de politie geplaatst zijn, aan welker hoofd men zich een luitenant-commandant gedacht had, zijn marechaussees genoemd. Ook leest men in de toelichting op het aangehaalde artikel van het regeeringsreglement: „'s Rijks krijgsmacht heeft de roeping om de kolonie te verdedigen, maar deze behoort zelve voor hare politie te zorgen. Zou men op grond hiervan mogen verwachten, dat niet het garnizoen met politiediensten zal worden belast, de memorie van toelichting bij de begrooting voor 1927 spreekt van de bedoeling om het garnizoen en het burger politiekorps te laten samensmelten tot een compagnie militaire politietroepen. Elders leest men echter weer van het voornemen van het bestuur om 25 gehuwde marechaussees te laten overkomen. Wij hopen maar, dat het laatste inderdaad in de bedoeling ligt. De plaatsing van militairen bij de politie is een jammerlijke mislukking geweest. De memorie van toelichting van het onderhavige ontwerp herinnert hieraan terecht, als zij zegt, dat de ervaring heeft geleerd, dat, wanneer naast de politietroepen aan andere beambten politiedienst wordt opgedragen, naijver en verwarring storend werken op den goeden gang van zaken. En er is geen reden om te verwachten dat dit beter zal worden, wanneer naast minderen en onderofficieren ook officieren daar ingedeeld worden. De doorsneemilitair mist de eigenschappen, die den goeden politieman kenmerken.

Het ontwerp draagt het kenmerk, vermoedelijk niet door een rechtskundige ontworpen te zijn. Onder den politiedienst, waarvan de uitoefening bij uitsluiting aan de politietroepen is opgedragen, wordt uitdrukkelijk begrepen „het nasporen van strafbare feiten en het opsporen van daaraan schuldigen." Het kan echter nooit de bedoeling zijn alle andere opsporingsambtenaren van dezen „politiedienst" te ontheffen. De toelichting van art. 3 van het ontwerp houdt uitdrukkelijk in het behoud van de in art. 8 van het Wetboek van Strafvordering genoemde ambtenaren. Zelfs schijnt het veeleer de bedoeling te zijn, zooals in de toelichting staat, dat de politie „zich normaal niet inlaat met de aangelegenheden, die eene speciale kennis of technische opleiding vereischen (keurmeester, marktmeester, havenmeester, bouwpolitie e.d.).

Niet aanstonds zal in het geheele gebiedsdeel de politiedienst door de politie-militairen worden waargenomen. Men wil beginnen met Willemstad, terwijl op Curaçao reeds dadelijk de commandant der politie als „hoofd der politie" zal optreden. Dit laatste is in artikel 4 van het ontwerp aldus geregeld:

„Waar in wettelijke regelingen, waaronder begrepen keuren aan het Hoofd der politie bevoegdheden zijn toegekend of verplichtingen zijn opgelegd, komen die bevoegdheden op het eiland Curaçao toe en rusten die verplichtingen op het eiland Curaçao op den Commandant der Politietroepen of den officier, die hem vervangt."

Het komt ons nog niet zoo geheel zeker voor, dat men bij koloniale verordening de bevoegdheden en verplichtingen van het hoofd der politie (volgens art. 153 van het regeeringsreglement: de procureur-generaal), ook in verdragen, wetten en koninklijke besluiten geregeld, zoo maar aan den commandant der politietroepen kan geven en opleggen.

Temeer spijt ons deze onzekerheid, omdat hier duidelijk getracht is een goede oplossing te vinden voor het moeilijke vraagstuk: de verhouding van den procureur-generaal en den commandant der politietroepen. Het komt ons voor, dat men in matericel opzicht hiermee inderdaad gelukkig geslaagd is; het zou jammer zijn als de formeele oplossing reden tot twijfel aan haar juistheid liet.

Over de oplossing zelf een volgend maal.

Telegraafverkeer.

Nader wordt in de „St.-Ct." medegedeeld, dat het normale tarief der telegrammen naar Curaçao mede van toepassing is bij verzending via de lijnen der Commercial Telegraafmaatschappij. (*A. H.*)

Scheepvaartverkeer.

In September zijn binnengekomen 123 zeil- en 252 stoomschepen, metende netto achtereenvolgens 24.301 en 1.236.005 M³. Over Jan.-Sept. '26 zijn deze cijfers 1192 zeil- en 2124 stoomschepen, metende 229.335 en 10.904.923 M³.

Wilhelminadok.

De vorige week is het Wilhelminadok van de C. P. I. M. in gebruik genomen.

Men heeft de eerste proef genomen met het kleinste schip, de sleepboot *Samson*, daarna met de *Neptunus* en lichter *Zeelandia*, de *Atlas* enz.

Die eerste dokproeven hadden een uitstekend verloop. De pompen werkten zoo volkomen naar wensch, dat in 3 minuten tijds het dok met het schip kon gelicht worden.

Binnenkort zal de eerste olietanker er in gedokt werken. (*A. d. C.*)

Uit den Verren Vreemde.

De mandaten commissie van den volkenbond.

De Volkenbond is er om zich met den gang van zaken te bemoeien. Doet hij dit met energie, durft hij zich laten gelden om misstanden op te sporen, aan te wijzen, te doen verdwijnen dan ondervindt de betrokken V.B.-commissie telkens weer, wat de oude waarheid al leerde, dat ieder wel gaarne aanmerking hoort op gedrag en handeling van zijn buurman, maar geen bemoeienis kan velen met eigen aangelegenheden, veel minder nog een terechtwijzing, en allerminst een aanwijzing wenscht te hooren betreffende eigen beleid.

Voor de mandaten, die de V.B. aan geallieerden gegeven heeft over Duitsche koloniën, is in het Vredesverdrag een permanente commissie ingesteld, die onzen landgenoot Mr. van Rees tot onder-voorzitter heeft, in welke kwaliteit hij een zomerzitting presideerde. De mandaten-opvatting is, zooals men weet, eigenlijk een nieuwe instelling, zij heeft in de practijk nog overeenkomst met de oude koloniale opvatting, maar in beginsel wil zij daarvan juist een tegenstelling zijn. De koloniën toch worden, de ethische richting ten spijt, doorgaans en hoofdzakelijk nog beschouwd als exploitatiegebied voor het moederland, dat er direct of indirect voordeel van trekt. De mandataris moet zich tot roeping stellen zich, in het onder zijn voogdij gestelde territoir, liefst zoo gauw mogelijk onnoodig te maken, de pupil moet tot zelfstandigheid en verder tot onafhankelijkheid opgevoed worden. Intusschen vraagt het mandaat groote offers en inspanning, ten koste van den met het mandaat bevoorrechte. Men kan licht begrijpen, dat het de mandaatcommissie niet gemakkelijk valt bij deze tegenstellingen het evenwicht te doen bewaren. Klachten over haar wijze van doen had men tot nu toe echter weinig gehoord. Totdat vrijwel onverwacht, als een donderslag uit den helderen hemel, Chamberlain, de Britsche minister van buitenlandsche zaken, in de zomerbijeenkomst een nurkschen aanval richtte op de commissie, haar te vèr gaande bemoeizucht verwijtende, vooral door het voorleggen van een vragenlijst, waardoor zij de goede ontwikkeling van de mandatengedachte zou tegenwerken en den mandataris in zijn werk zou belemmeren. Mr. van Rees, wn. voorzitter, hoewel op dezen uitval niet voorbereid, diende dadelijk van antwoord, en hij deed dit op zóó treffende wijze, dat zelfs de Britsche pers zich aan zijn zijde schaarde. Chamberlain had weer eens een gelegenheid te baat genomen om zich scherp-afkeurende kritiek op den hals te halen.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

Nu heeft de permanente mandatencommissie van den V.B. in de openbare openingsvergadering van haar herfstzitting, 4 Nov. j.l., duidelijk willen doen uitkomen, dat zij in volle overtuiging aan de zijde van haar woordvoerder staat, en voornemens is rustig op den tot nu toe gevolgden weg door te gaan.

Men behoeft na deze vergadering, waarin de voorzitter, markies Theodoli uit Italië, de Portugeesche generaal d'Andrade en de Zwitsersche Prof. Rappard weer helder de plichten van de commissie hebben uiteengezet, niet langer bevreesd te zijn, dat de kritiek van Chamberlain tegen te groote bemoeizucht van de mandatencommissie een ongunstigen invloed op de onafhankelijkheid en nauwgezetheid van de commissie zal hebben.

Mr. van Rees had wederom heel wat complimenten in ontvangst te nemen. Eerst bedankte de voorzitter Theodoli in zijn openingsrede hem reeds voor de uitstekende waarneming van het voorzitterschap in de moeilijke Septemberdagen. Nadat daarna mr. van Rees een zeer rustige objectieve uiteenzetting gegeven had van alle discussies in den Volkenbondsraad en de volkenbondsvergadering. heeft Theodoli hem nogmaals op warme wijze hulde gebracht voor de intelligente en taktische wijze, waarop hij de gedragslijn van de commissie verdedigd heeft. Een algemeen applaus der leden volgde, waarop prof. Rappard als eenig lid, dat bij alle discussies tegenwoordig is geweest, verklaarde dat in alle volkenbondskringen slechts één roep is geweest over het beleid, de flinkheid, de zaakkennis en de volharding, waarmede mr. van Rees zijn taak had vervuld.

Naturellen-kiesrecht in Z.-Afrika.

Zuid-Afrika heeft een complicatie van rassenproblemen. De blanken staan er als Brit of Boer tegenover elkander. Blank en gekleurd vormen tegenstellingen. Bruin en zwart, immigré of oerbewoner stellen eigen vraagstukken aan de orde. De schakeeringen zijn hiermede niet volledig weergegeven, er loopen nog andere doorheen, maar hier willen wij 't nu speciaal hebben over de politiek welke de Z.-A. regeering wenscht te volgen voor de inboorlingen, de zwarte bevolking.

Deze heeft in de Kaapprovincie kiesrecht, beperkt, maar 't bestaat. De hoop van hen, die voor meerdere rechten der oorspronkelijke bevolking ijveren, was, dit kiesrechtzaadje te zien ontkiemen tot breederen bloei, door overname ervan in de andere samenstellende deelen van het Z.-A. gemeenebest, en door uitbreiding daar en in de Kaapprovincie.

Generaal Hertzog heeft ook de inboorlingenpolitiek tot de punten gerekend, waaraan hij een oplossing wenschte te bezorgen. Hij wil de inboorlingen wel overal stemrecht geven, doch alleen om 7 *blanke* vertegenwoordigers in het parlement te kiezen. Het in de Kaapprovincie bestaande kiesrecht zou dan komen te vervallen, om in alle deelen van het land gelijkheid te brengen. De nationalistische premier is met deze vinding niet gelukkig geweest, de betrokkenen zijn er althans volstrekt niet mee ingenomen.

Het jaarlijksche congres van de vertegenwoordigers der inboorlingen uit alle deelen van Zuid-Afrika is te Pretoria bijeengekomen en heeft besloten zich te verzetten tegen Hertzog's segregatieplan voor de vertegenwoordiging van de inboorlingen in het parlement.

De afgevaardigden van Transvaal, Oranje Vrijstaat en Natal waren het er allen over eens, dat van intrekking van het kiesrecht der naturellen in de Kaapprovincie geen sprake mag zijn. Men gaf te kennen, dat de voorgestelde wetgeving niet bedoelt den inboorlingen in de Noordelijke provincies stemrecht te verschaffen, doch alleen is ingegeven door een misplaatste vrees, dat de blanke beschaving en het blanke overwicht in gevaar verkeeren.

Het congres deed een beroep op de regeering om een begin te maken met het verleenen van stemrecht in de Noordelijke provincies en dat in de Kaap onaangetast te laten.

Recordvlucht zonder landing over grooteren afstand dan Sabang—Merauke.

Door 2 Fransche vliegeniers is de vlucht zonder tusschenlanding volbracht van Parijs naar Kaap Djask in Perzië. De afgelegde afstand wordt geschat op ± 5500 K.M., waardoor het record, dat met Parijs—Bender Abbas op ± 5200 K.M. stond, geslagen is.

Brengt men deze afstanden over op de kaart van Ned.-Indië, dan overspannen zij een lengte van meer dan die van onzen geheelen archipel van Sabang tot Merauke.

Nu is 't niet verheffend voor onzen nationalen trots te lezen, dat de N.-I. vereeniging voor luchtvaart, in samenwerking met andere organisaties het plan heeft opgevat, bij wijze van proef en propaganda, een mailvliegtocht te doen verrichten tusschen Sabang en Tandjong Priok, of tot Soerabaja. Is hierin al niet veel propaganda te vinden in vergelijking met een prestatie van 5500 K.M. zonder tusschenlanding, van het propagandistische blijft zeker niet veel over, nu bovendien er was gemeld: met het oog op het seizoen en de voorbereiding, welke in Indië nog noodig is, zal echter met de uitvoering van dit plan eerst in het volgende voorjaar begonnen kunnen worden.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

VOORDRACHTEN OVER INDIË.

Vrijdagavond 5 November trad voor een goed bezette zaal de heer *S. C. Th. v. d. Paardt* op met onderwerp: *„Zwerftochten door onbewoond Noord-West-Bali”.*

Na een algemeene beschouwing over de betrekking van Bali tot Java, kwam spreker tot het N.W. deel van Bali, stil en onbewoond, doch met een merkwaardige flora en fauna en van zeer interessante vorming.

De van veel liefde getuigende en boeiende rede werd toegelicht door een reeks mooie lichtbeelden door spreker ter plaatse genomen.

Tragisch deed het aan te vernemen, dat veel van dit merkwaardige hoekje gedoemd is verloren te gaan, ook door toedoen van den mensch.

De leden van de „Volksuniversiteit” en „Oost en West” hebben een goeden avond gehad. Wij hopen dat de heer v. d. Paardt ook elders gelegenheid zal vinden over dit vergeten hoekje te kunnen vertellen.

Zondagavond 7 dezer trokken mej. Mr. H. P. Dijk de Secretaris met plaatjes en voorwerpen, welwillend door eenige leden afgestaan, per auto naar „Het ... doornsche Bosch”, om voor het personeel dier ... inrichting van Indië te vertellen en wat te laten ... Bij acht uur kwamen we er aan en rangschikten ... kleine expositie. Langzamerhand kwamen de verpleegsters en verplegers binnen en konden alvast rustig ... doeken, koper- en vlechtwerk bekijken, daarbij ... voorgelicht door mej. Dijk. Zoowel voor 't begin ... in de pauze werd hiervan een ruim gebruik gemaakt. De dienst liet niet toe eerder dan kwart voor ... met de voordracht te beginnen, voorafgegaan door een vriendelijk inleidend woord van den heer Hess, voorzitter van de vereeniging „Nieuw Leven”.

De hoofdinhoud draaide om het punt: „Waarom moet Indië onze belangstelling hebben?” Verder ... geven is in dit blad onnoodig.

Aan 't slot kregen we stevig applaus en een ... woord van dank van den voorzitter namens allen. ... zullen ongeveer een vijftigtal menschen aanwezig ... weest zijn.

De Secretaris.

Woensdag 24 November, 's avonds *half acht* in ... Coöp. Landb. Hand. Verg., spreekt de heer Chr. ... mont uit Deventer over: „Uit den Hindoetijd op Java”. Leden vrijen toegang met recht van twee introducé's tegen *f* 0.25 per persoon. Begunstigers alleen voor ... vrijen toegang. Alle anderen *f* 0.50.

Afdeeling 's-Gravenhage.

DE EUROPEESCHE VROUW IN DE BUITENGEWESTEN.

Voordracht met lichtbeelden door Mevrouw Dr. C. Rutten-Pekelharing op Dinsdag, 16 November a.s., 's avonds om 8 uur in Pulchri Studio, Lange Voorhout te 's-Gravenhage.

Onderwerp: *„Een Europeesche huisvrouw ergens in de Buitengewesten.”*

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Den Haag, 1 November 1926.

Afdeeling Nijmegen.

OPROEP AAN DE LEDEN.

I. *Tentoonstelling.* De aangekondigde tentoonstelling zal gehouden worden van 20 t/m 27 November in de lokalen der Middelbare en Hoogere Handelsschool aan de Bijleveldsingel.

Pater Vertenten M.S.C. zal de Tentoonstelling openen met een lezing met lichtbeelden over: „15 jaar onder de koppensnellers van Zuid Nieuw-Guinee”.

De Heer Uiterwijk zal op een der avonden een le...

met ± 250 keurige lichtbeelden houden over Sumatra's Westkust.

Op Zaterdag 27 November wordt de tentoonstelling gesloten met de Java-film, die dan wederom in het Olympia-theater zal draaien. Tijd en plaats worden nader bekend gemaakt.

II. *Ledenaantal.* Door de perspropaganda en de opening van het seizoen is het aantal leden der afdeeling gestegen tot 114. Het bestuur verzoekt den leden dringend propaganda te maken en leden te werven. Indien ieder *één lid* aanbrengt, komen we in dit seizoen nog aan de 200 leden. Dit aantal is *noodzakelijk* om de noodigste onkosten voor een behoorlijk winterprogramma te kunnen dekken!

Ieder zorge voor één nieuw lid!

Namens het Bestuur,
GESCHER, *Secretaris.*

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur:

NOTULEN DER HOOFDBESTUURSVERGADERING *gehouden op Zaterdag 30 October 1926, des n.m. ten 2 ure in het gebouw der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag.*

(Voorloopig goedgekeurd in de verg. van het Dagel. Bestuur van 3-11-'26.)

Aanwezig behalve het Dagelijksch Bestuur, bestaande uit de H.H. R. Zuyderhoff, Voorzitter, F. van Peski, Onder-Voorzitter, F. H. W. J. R. Logeman, Lid en F. H. A. van der Brugh, Secretaris-Penningmeester, de volgende H.B.-leden: J. A. van Hamel (Leiden), F. E. Luitjes (Nijmegen), H. Somermeyer (Utrecht), J. C. Baars (Apeldoorn), E. Roodhuijzen (Amersfoort), Z. G. Ph. Marcella (Rotterdam), Mr. J. Huges (Arnhem), J. Franke (Groningen), W. Oxenaar, plaatsvervangend (Breda), W. C. Clasener (Vereeniging Suriname) en Jhr. Dr. C. G. S. Sandberg (den Haag).

Afwezig de H.H. Dr. H. H. Zeylstra Fzn. (Deventer), met kennisgeving, G. C. van den Wall Bake (Amsterdam) en H. F. Wagenaar Reisiger (Haarlem).

De Voorzitter heet allen welkom, inzonderheid de H.H. Logeman en Jhr. Dr. Sandberg, beiden voor de eerste maal hier tegenwoordig en van wien de benoeming van den laatsten goedgekeurd wordt; eerstgenoemde bekleedt reeds eenigen tijd tevens een zetel in het Dagel. Bestuur, terwijl omtrent het zitting nemen van Jhr. Dr. Sandberg nadere bijzonderheden zullen worden medegedeeld bij het aan de orde stellen van het punt Propaganda der agenda. Noode mist spr. in deze bijeenkomst eene figuur, die lange jaren deel uitmaakte van het H.B., Mevr. Douair. Jhr. Clifford Kock van Breugel-Roelofs, Voorzitster der afd. Breda. Reeds sedert eenigen tijd ongesteld, had zij gehoopt dat een verblijf buitenslands in dezen zomer haar de verzwakte krachten zouden doen herwinnen. Ten deele mocht dit zoo zijn, maar toen zij, na terugkeer, bemerkte dat aan de zeer hooge eischen, welke zij zichzelve stelde, niet meer ten volle kon worden voldaan, besloot zij heen te gaan, daarmede een voorbeeld stellende aan menigeen in maatschappij en samenleving, die bij het afnemen hunner praestatie, als gevolg van ouderdom, ziekte als anderszins, niet tot het besef komen of willen komen, dat het tijdstip van heengaan voor hen gekomen is en zij voor jongere krachten moeten wijken. Spr. stelt voor Mevr. Clifford op grond harer groote verdiensten te benoemen tot Eere-lid der Vereeniging O. en W. en haar daarmede, staande deze vergadering, telegrafisch in kennis te stellen. Dit voorstel wordt onder algemeenen bijval aangenomen.

Van het persoonlijke op het zakelijke komende, constateert de Voorzitter een opbloei der Vereeniging, blijkende zulks uit het stijgend ledental, deels als gevolg der grootere activiteit van vele afdeelingen, die de longen zijn door welke de Vereeniging ademt. En ongetwijfeld, zegt spr., zal die grootere uitbreiding zich blijven voltrekken na den ruggesteun aan een ieder in de Vereeniging gegeven door den Minister van Koloniën bij gelegenheid der opening van het Koloniaal Instituut, toen Z.Exc. in zijn toespraak gewag maakte van de door O. en W. gedurende meer dan een kwart eeuw opgewekte belangstelling voor ons overzeesch gebied, waardoor het mede mogelijk geworden is dat het Instituut thans verrezen is.

Na punt 2 der agenda, de notulen, welke gearresteerd worden, bijaldien hierover geene opmerkingen gemaakt worden, wordt aan de orde gesteld het Koloniaal Weekblad.

Hieromtrent zegt de Voorzitter, dat het loopende contract met de Uitgeefster wederom voor een jaar verlengd is, daar beide partijen geen aanleiding hebben gevonden de verbintenis af te breken. De datum van eventueele opzegging was 1 October.

Met genoegen, vervolgt spr., zal men bemerkt hebben, hoe de beteekenis van het blad toeneemt en zeker zal dit nog in grootere mate het geval zijn, zoodra aanhangige denkbeelden verwezenlijkt zullen kunnen worden. Het perspectief dat hiermede zich opent kan vooralsnog niet besproken worden.

De heer Luitjes stelt in opdracht van het Afdeelingsbestuur de reeds te voren gedane vraag of het niet mogelijk zou zijn de ledenlijsten van de afdeelingen, die daarvoor in aanmerking zouden komen, in het K. W. periodiek op te nemen, ter vervanging b.v. van de opgave der uitgegeven boekwerkjes door het Informatiebureau, welke in elke editie voorkomen, wat toch wel niet urgent zal zijn.

De Voorzitter antwoordt dat dit denkbeeld in den boezem van het Dagel. Bestuur overwogen is en dat de Secretaris begonnen is in het K. W. de gedrukte ledenlijsten der Vereeniging herhaaldelijk gratis ter beschikking te stellen van belangstellenden. Van dit aanbod is vrijwel geen gebruik gemaakt.

De H.H. van Hamel, Roodhuyzen en Somermeijer ondersteunen niettemin den wensch van den heer Luitjes, waaraan, volgens den heer v. Peski, wellicht tegemoet kon worden gekomen door het opnemen van annonces in de ledenlijsten.

De Secretaris merkt op dat, afgezien van de bezwaren verbonden aan de door den heer Luitjes, in eerste instantie verlangde wijziging in de structuur van het blad, de vermelding van dergelijke opgaven de leesbaarheid niet ten goede zal komen, gelet op de somtijds lange mutatielijsten en andere persoonsvermeldingen, uitzendingen, enz., welke moeten worden afgedrukt. Besloten wordt, bij eventueelen herdruk der ledenlijsten, losse deelen daarvan in het verlangde aantal exemplaren aan de afdeelingen, die zulks wenschen, toe te zenden.

De heer Roodhuijzen spreekt er zijn teleurstelling over uit dat, waar andere bladen uitvoerige beschouwingen gewijd hebben aan de opening van het Koloniaal Instituut, deze in ons orgaan achterwege gebleven zijn.

De Secretaris antwoordt dat, zooals men gelezen zal hebben, het Koloniaal Weekblad uiteraard melding heeft gemaakt van deze belangrijke gebeurtenis; dat dit niet zoo uitvoerig geschied is als in de groote pers, moet hieraan worden toegeschreven, dat die opening plaats had des Zaterdags, terwijl het blad den daarop volgenden Donderdag uitkwam. Dezerzijds heeft men een in herhaling vervallen van alom bekende feiten willen vermijden.

De heer Clasener betreurt het, dat aan de rubriek Suriname niet meer uitbreiding gegeven wordt. Spr. heeft opdracht van het bestuur zijner vereeniging deze aangelegenheid hier ter sprake te brengen en op die uitbreiding aan te dringen, te meer waar de belangstelling voor dat land levendiger geworden is dan ooit. Voorts is het spr. en de zijnen opgevallen dat er in den laatsten tijd artikelen in het Kol. Weekblad verschen zijn van personen, die door met Suriname goed bekenden, niet als bevoegden aangemerkt worden.

Wat het 1e punt betreft valt de Hr. Mr. Huges spr. in zoover bij, dat hij het denkbeeld van den heer Clasener, belangstelling voor Suriname, thans ook bij de Regeering opgewekt, gaarne aan de aandacht der aanwezigen onderwerpt. Wat de in het K. W: opgenomen artt. aangaat, geeft de Secretaris als zijne meening te kennen, dat de heer C. wel wat geringschattend spreekt over personen, die toch door vele anderen bevoegden wel degelijk als autoriteiten beschouwd worden.

Met betrekking tot de plaatsruimte in het K. W. voor de West, zijn vele leden van meening dat in verhouding tot Oost-Indië, aan Suriname en Curaçao zeker niet te weinig ruimte beschikbaar gesteld is.

Aan de orde is thans het punt Propaganda, waaraan de Voorzitter eerst eenige mededeelingen vooraf wenscht te doen gaan. In de eerste plaats, zegt spr., heeft de Vereeniging zich met een adres gewend tot den Minister van Koloniën om wederom in 't genot te worden gesteld van het subsidie, dat eenige jaren geleden ingetrokken is wegens den slechten toestand van 's lands geldmiddelen. Spr. kan hieromtrent nog mededeelen, dat 's ministers gezindheid t. o. der inwilliging van het verzoek, gunstig is.

Vervolgens vraagt de Voorzitter de goedkeuring der vergadering op de benoemingen van de H.H. Prof. Flu, v. Aalst Jr. en Oudschans Dentz, onderscheidenlijk als voorzitter en leden der West-Indische Commissie, de beide laatsten ter vervanging van den hr. v. Aalst Sr., eertijds voorzitter, daarna onder-voorzitter der Comm. en van Mevr. de Douair. gravin v. Heerdt tot Eversberg-Quarles v. Ufford. Deze goedkeuring wordt verleend.

De heer Luitjes vraagt thans het woord om den dank van het Bestuur zijner afdeeling over te brengen voor den ontvangen geldelijken steun, als gevolg waarvan het voeren eener krachtige propaganda te Nijmegen mogelijk geworden is en het ledental nu ver over de 100 bedraagt. Intusschen zijn de moeilijkheden daar ter stede nog niet van de baan en zou het afdeelingsbestuur gaarne zien, dat de reglementaire afdracht in 1927 aan het H.B. gesteld werd op 40 in plaats van 60 %.

De Voorzitter antwoordt, dat het bezwaarlijk is dit laatste punt incidenteel te behandelen, ofschoon hij zelf iets voor het voorstel voelt. Voor 't overige brengt hij spr. in herinnering het genomen besluit, dat een verzoek om steun eener afdeeling, die daaraan voor het voeren van propaganda behoefte heeft, zoo mogelijk in gunstige overweging zal worden genomen.

Nog heeft de heer Luitjes de opdracht van zijn bestuur om de tusschenkomst van het H.B. in te roepen opdat geen buitenlander benoemd worde in de plaats van Prof. Niermeyer. De Voorzitter zegt, dat dit punt

UTRECHT.

de volle aandacht van het Bestuur heeft, dat in deze diligent is.

De heer Huges vraagt verlof om wegens beperkten tijd vooruit te mogen loopen op de verdere besprekingen, ten einde een uiteenzetting te geven van de tentoonstellingsplannen in Arnhem voor het volgende jaar.

De Voorzitter stemt toe en verleent hem het woord.

De heer Huges begint met de mededeeling, dat de plannen er op dit oogenblik niet slecht voor staan, ofschoon hij op zijn hoede moet zijn voor het inslaan van een weg, welken hij niet wenscht te volgen, den commercieelen weg. Met behulp van een blauwdruk van het terrein, het kasteel Sypendaal en omgeving, geeft hij een duidelijk beeld van de te houden tentoonstelling, van de gebouwen, hunne bestemming enz., om ten slotte uitvoerig stil te staan bij de geldelijke consequenties. De aanvankelijk gemaakte kostenberekening gebaseerd op de eerste bouwplannen is herzien moeten worden in dier voege, dat thans een ruim gesteld plan met begrooting ontworpen is, de laatste tot een montant van ƒ 100.000.—, te dekken door 2 waarborgsommen van ƒ 25.000.— en ƒ 75.000.—, uit welke alle onkosten worden bestreden. Voor de vorming van het eerste bedrag zal zich vermoedelijk geen zwarigheid voordoen door deelname van de gemeenten Arnhem, Rhenen en Renkum; het bedrag van ƒ 75.000.— evenwel zal voor een groot deel moeten worden gegarandeerd door de belanghebbende gemeenten, gelegen tusschen Wageningen en Brummen. Daartoe zal spr. een groote bijeenkomst beleggen waar, naar hij hoopt, ook het Dagel. Bestuur van O. en W., of een deputatie uit dat Bestuur, aanwezig zal zijn, omdat het van den beginne af zijn bedoeling geweest is de Vereeniging Oost en West de spil te doen zijn van den opzet en de verdere uitvoering van dit tentoonstellingsplan. Hij doet derhalve een dringend beroep op het Dag. Bestuur, het Hoofdbestuur en de Afdeelingsbesturen om hem zoo krachtig mogelijk te steunen.

De Voorzitter brengt spr. dank voor zijn uiteenzetting en zegt hem namens het Dagel. Bestuur alle hulp toe waartoe men in staat zal zijn, zullende dat Bestuur op de eerlang te houden groote vergadering in Arnhem vertegenwoordigd zijn.

(De bespreking van deze aangelegenheid gaf voorts aanleiding tot tal van vragen, welke door den inleider tot aller bevrediging werden beantwoord).

De heer Oxenaar vraagt thans het woord en zegt, dat hij met groote ingenomenheid kennis genomen heeft van het bestuur om de voorzitster der afd. Breda te benoemen tot Eere-lid der Vereeniging Oost en West, te meer daar de afdeeling Breda zelve haar daarin reeds was voorafgegaan. Spr. betuigt het H.B. zijn dank voor het buitengewone eerbewijs aan Mevr. Clifford ten deel gevallen.

De Voorzitter brengt thans de beraadslagingen weer terug tot de propaganda, welke het Dagel. Bestuur zelf voert, met name tot die voor het werven van begunstigers. Spr. zegt, dat hij het voorrecht gehad heeft, door toevallige omstandigheden, in aanraking te zijn gekomen met den hr. Jhr. Dr. Sandberg, die hem zijn wensch kenbaar maakte om, bijaldien hij over vrijen tijd te beschikken heeft, het Bestuur in het maken dier propaganda hulpzaam te zijn, welk aanbod dankbaar aanvaard werd. Ten einde effectief te kunnen werken is het evenwel noodig, dat de hr. Sandberg niet als particulier persoon optreedt, maar in een functie en wel die van H.B.-lid. Dit nu was niet wel mogelijk zonder dat het jongst gekozen lid, Mevr. v. Assen-Sol, haar zetel ter beschikking stelde. Deze dame, met den stand van zaken op de hoogte gebracht, werd onmiddellijk bereid gevonden het belang der Vereeniging te laten voorgaan en verklaarde op dien grond gaarne genegen te zijn hare plaats aan den heer Sandberg tijdelijk af te staan. Op de vraag van den Voorzitter of de aanwezigen zich met deze gestie kunnen vereenigen, is het antwoord algemeen instemmend.

De Voorzitter richt zich nu tot den heer Franke, wiens afdeeling onlangs het verlies te betreuren had van haren voorzitter, de heer Joh. Boersma, aan wiens nagedachtenis eenige woorden van erkentelijkheid gewijd worden. Spr. stelt daarna de vraag of, mogelijk, reeds in diens vervanging voorzien is.

De hr. Franke antwoordt bevestigend, daar de heer Jhr. Feith, rechter te Groningen, welwillend de functie van voorzitter op zich genomen heeft.

De Voorzitter deelt thans mede, dat de reeds lang gekoesterde wensch om een afdeeling in Twente op te richten, in vervulling gegaan is. Het is n.l. mogen gelukken iemand in dat gewest en wel te Enschedé te vinden, den heer G. W. Stroink, gep. officier, die zich voor deze zaak geïnteresseerd heeft, met het gevolg, dat met behulp van den Secretaris der Vereeniging een afdeeling in Enschedé op 26 October tot stand is gekomen.

Vervolgens leest de Voorzitter voor een schrijven van den Hoofdvertegenwoordiger in Indië, de hr. Fauser, waarin deze meldt, dat hij in Maart e.k. met verlof naar Europa komt en gaarne zou zien, dat gedurende zijne afwezigheid zijn functie werd waargenomen door een ambtgenoot, den heer Mr. M. J. A. Oostwoud Wijdenes. Spr. stelt onder algemeene instemming voor deze regeling volledig goed te keuren.

Spr. brengt daarna verslag uit over het verdere verloop der bekende motie over het onderwijs in de aardrijkskunde op de scholen, meer bepaaldelijk over de

ongewenschtheid om een uur van dat leervak over brengen van de 4e naar de 2e klasse. De motie ... toelichting, ter kennis gebracht van den Minister ... Onderwijs, heeft tot gevolg gehad een advies aan d... bewindsman van den heer Inspecteur der Gymn... hier ter stede, met welk advies het H.B. wederom ... kennis gesteld is. Het H.B. heeft gemeend, daar ... zich niet bij dat advies kon neerleggen, zich an... maal met een nota te moeten wenden tot genoem... Minister, hetgeen geschied is, terwijl ook alle over... bij deze zaak betrokken autoriteiten hiervan schri... lijk op de hoogte gebracht zijn.

Ten slotte stelde de Voorzitter de rondvraag, ... welke gelegenheid de heer Jhr. Dr. Sandberg geb... maakt om den vergaderden zijn dank te betuigen ... het in hem gestelde vertrouwen en de hoop uit te s... ken, dat hij in zijn arbeid aller steun zal mogen on... vinden.

De hr. Clasener vestigt er de aandacht op, dat ... motieven, welke de Vereeniging Suriname geleid ... ben tot het instellen, enkele maanden geleden, ... steunactie ten behoeve der door de droogte aldaar ... armde bevolking, de volle instemming gehad heb... van de Koloniale Staten in tegenstelling met de ... ning op dit punt van andere hooge autoriteiten. ... sloten werd hiervan mededeeling te doen aan den ... cretaris der Redactie van het Koloniaal Weekblad ... van den vasten medewerker der rubriek Suriname.

Nadat nog eenige ondergeschikte punten bespr... waren, sluit de Voorzitter met een woord van dank ... vergadering.

Van het Dagelijksch Bestuur.

De besturen der afdeelingen worden er attent op ... maakt, dat indien men de beschikking verlangt ... de Suriname-film, deze dient te worden aangevr... bij den heer Graaf van Limburg Stirum, Arnoldlaa... Bloemendaal.

Van de Redactie.

Wegens ongesteldheid van den redacteur moest, ... onze spijt, in dit Nr. de rubriek „Suriname" achterw... blijven.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-I...

Mr. H. E. de Boer, Rechterlijk ambtenaar; Hane... laan 144, 's-Gravenhage.

F. H. ter Heege, Gouv. arts bij den dienst der ... gezondheid; Slotlaan, hoek Jagerlaan, Zeist.

H. J. A. van Troostenburg de Bruyn, idem als ... Franschestraat 63, Nijmegen.

Dr. Ir. J. M. W. Nash, Tijd. ingenieur 3e kl. bij ... Dienst van den Mijnbouw; Weimarstraat ... 's-Gravenhage.

INDISCHE VERLOFGANGERS.

H. Dekker, Controleur 1e categorie bij den P.T.T.-di... p/a Mevr. H. Dekker, Epe.

Mej. F. Kooyman, Hoofdverpleegster bij het Kran... nigenwezen; De Mient 183, 's-Gravenhage.

J. H. Raeven, Wnd. inspecteur bij het Kadaster te ... tevreden; Frans Douvenstraat 15, Roermond.

A. C. E. Brosius, Inspecteur bij de S.S. en Tramw... Parkstraat 7, Arnhem.

F. F. Thiele, Opzichter 1e kl. bij de Waterstaat ... 's Lands Burgelijke Openbare Werken; Ob... straat 415a, 's-Gravenhage.

J. J. Roose, Hoofdagent van politie 2e klasse in d... sidentie Batavia; Rondolaan 151, Tuindorp ... plaat, Rotterdam.

J. H. G. Boissevain, Assistent-resident van L... (residentie Sumatra's Westkust); Florapl... Haarlem.

J. J. Fanoy, Controleur 1ste klasse bij het B... landsch Bestuur; Burg 16, Middelburg.

Mr. E. Broens, Referendaris bij de Algemeene S... rie te Buitenzorg; p/a Mevr. Bunnik, Adriaan ... straat Nr. 22, 's-Gravenhage.

J. F. Hoogesteger, Controleur 1e kl. bij den Post-, ... graaf- en Telefoondienst; p/a D. Bronkhorst, ... Mathenesserweg 22, Rotterdam.

J. de Quack, Commies bij het Parket van den Of... van Justitie bij den Raad van Justitie te Sem... p/a Mevr. Spoorenberg, Van Merlenstraat ... 's-Gravenhage.

G. J. van Est, Politieopziener 1ste klasse in de re... tie Batavia; Akerdijk, Rijk Haarlemmermeer.

Mr. L. C. A. van Eldik Thieme, Lid van den Raad ... Justitie te Soerabaya; p/a Mevr. Van Nispen, ... Weede van Dijkveldstraat 30, 's-Gravenhage.

Mej. G. Oosterbaan, Onderwijzeres aan de He... school te Paramaribo; Woldstraat, Steenwijk.

P. J. Graaff, Kapitein der Genie; Weteringsch... Amsterdam.

A. Dufour, Kapitein der Infanterie; Rue Gambetta ... 42, Nice.

H. de Vries, Kapitein der Infanterie; Stadhouders... 104, 's-Gravenhage.

F. J. Haver Droeze, Kapitein der Infanterie; S... broekschelaan 46b, Rotterdam.

A. K. C. Bartelds, Kolonel der Infanterie; Rue Ver... Nice.

MET PENSIOEN:

Z. Zuiderduyn, Onderluitenant Infanterie; Mareelischevaartpad 15, Overveen.

Alphabetische opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen over verschillende onderwerpen.

C. P. J. BLOK, gep. ass.-resident, laatstelijk van Soerakarta, de Riemerstraat 8, Den Haag. — Javaansch en Maleisch.

Mr. P. A. F. BLOM, cand.-notaris, oud recht. Ambt. O.-I., Angerlo. — Lessen schriftelijk en mondeling voor Ind. notariaat en doct. examen Indisch Recht.

Mevrouw J. M. v. d. BOSCH—VAN VEEN, Pianoleeraares, Steenschuur 13, Leiden.

Mej. DUSAULT en Mevr. C. M. SANDBERG—v. REEDE, Spraakleeraressen, Groot Hertoginnelaan 184, Den Haag en Keizersgracht 774, Amsterdam. — Ademhalings- en spreekstoornissen (zoo noodig met inwoning).

W. H. F. ENGELEN, Rijswijk, Caan van Necklaan. — Leeraar in de Dactyloscopie.

Mejuffr. A. M. EIGENHUIS, van Boetzelaerlaan 181, Den Haag. — Lessen L. O. in alle vakken en Wiskunde lagere klassen H. B. S.

L. Ch. A. FONTEIJN, Frederik Hendriklaan 123, Den Haag. — Maleisch en Javaansch in geheelen omvang.

Mr. H. GILTAY, Laan van Meerdervoort 516, Den Haag, geeft les in Oud-Fransch recht, Oud-Vaderlandsch recht, Romeinsch recht en Inleiding tot de Rechtswetenschap. Dictaten en excerpten beschikbaar. Leidt op voor cand.-examen Ind. Jurist.

F. H. GIJSBERTS, gep. hoofd eener school uit Ned. O.-I., Schenkkade 307, Den Haag. — Privaatlessen op alle uren van den dag in alle vakken van het L. O. en, voor zoover de vakken op de H.B.S. betreft, ook voor lessen in Fransch, Ned. taal en letterkunde, Geschiedenis, Aardrijkskunde en Cosmographie. Gelegen leerlingen aan huis te ontvangen voor toezicht op huiswerk.

HET NEDERLANDSCHE TECHNICUM „P B N A", Dir. E. J. Rothuizen en F. Wind, Arnhem, is een volledig ingerichte technische school, die volgens de schriftelijke methode opleidt voor alle technische examens en beroepen. Toezicht van het Rijk en K. I. van Ingenieurs op de eindexamens.

J. ISRAEL, oud-adjt. Translateur van de Javaansche taal te Soerakarta, beëedigd Translateur hier te lande, Soestdijk. — Javaansch; vervaardigen van schriftelijke vertalingen uit het Hollandsch in het Javaansch en omgekeerd. — Stelt zich ook in andere plaatsen beschikbaar.

A. H. JANSEN, Jacob Ruijsdaellaan 21, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

Mr. E. RIJKE, oud Ind. recht. ambt., Witte Singel 58, Leiden. — Ned. Ind. Wetb. — Adatrecht. — Staatsinstellingen van Ned. O. en W. Indië. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.

J. J. F. SCHREUEL, gepens. Ass.-Res., Vogelkersstraat 5, Den Haag. — Maleische taal en letterkunde.

A. A. SCHROEVERS, Stadhouderslaan 3, Den Haag. — Stenografie. — Machineschrijven.

C. STEUERWALD, oud. Ass. P.S., Vivienstraat 59, Den Haag. — Lessen in Werktuigbouw en IJzerconstructie.

PH. C. STUBENRAUCH, H. F. VAN ZUIJLEN en F. M. GESCHER, Leeraren M. O. — Opleiding voor M. O. Boekhouden en Staatspraktijkdiploma. Cursus voor Handel en Administratie. St. Annastr. 85, Nijmegen.

P. D. VISSER, Frederik Hendriklaan 162, Den Haag. — Maleisch (grammatica, correspondentie, omgangstaal) en Wiskunde.

A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

H. WESSELS, Leeraar Engelsch M. O. Lessen in Engelsch en Eng. Handelscorrespondentie. — Wychen A. 16c (lessen in Nijmegen te geven).

Leden, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk

Mutatiestaat van 4 tot 11 November.

Nieuwe Leden: — **Geïntroduceerd door:**

W. G. Pluim Mentz, Oud-Kapitein N.-I. L., Oegstgeest, Geversstraat 31. f 5.— (Afd. Leiden).
J. B. Giebing, Majoor N.-I. L., Rotterdam, Heemraadsplein 4B. f 5.—
— Administrateur „Oost en West".

J. Zeilinga, Rotterdam, Graaf Florisstraat 33A. f 5.— — den heer J. D. M. van Reyn Snoeck te Rotterdam.

Heeman, Apeldoorn, Prins Hendrikplein 2. f 5.— …… — Mejuffrouw J. Brandt te Apeldoorn.

Verschuur, Directeur Nuts-Kweekschool voor Onderwijzeressen, Nijmegen, v. Slichtenhorststr. 110. f 5.— — Voorzitter Afd. Nijmegen.

S. F. van Hoogstraten, Arnhem, „Villa Hoogstede", Utrechtsche Weg 145. f 5.—
A. Dikker, p/a. 8e Regt. Inf., 1e Comp., Arnhem, Menno van Coehoornkazerne. f 5.—
W. Kraake, Oud-Kapitein der Inf., Arnhem, Apeldoornsche Weg 63. f 5.—
— Secretaris Afd. Arnhem.

den Heijer, Hoofdpakhuismeester Zoutregie, Scheveningen, Soetensstraat 7. f 5.—
Keus, Den Haag, Laan van Meerdervoort 336. f 5.—
Nering Bögel, Den Haag, Badhuisweg 173. f 5.—
Lamster, Oud-Majoor-tit. N.-I. L., Den Haag, Nachtegaalplein 15. f 5.—
— Secretaris Afd. Den Haag.

E. de Vries, Paramaribo, Weidestraat 14. f 5.— … — den heer H. R. Nije te Paramaribo.

Rectificatie: S. C. Th. van der Paardt, Apeldoorn, Prins Mauritslaan 24.

J. Ed. Gerzon, Secretaris Alg. Ned. Verbond, Amsterdam, de Lairessestraat 149.

Contributieverhooging:

Arbeidsbeurs voor den Oud-Indischen Militair, Nijmegen, Oude Varkensmarkt 41, van f 2.50 op f 5.—.

Afschrijven:

L. W. van Puffelen, p/a. J. A. van den Berg, Velp, Zuiderparallelweg 5.

Adresveranderingen:

Veenbaas, Indoloog, Leiden, van: Mare 62A naar: Rapenburg 101.

J. Vermande, Dirigeerend Mil. Apotheker 1ste kl., Utrecht, van: Biltstraat 153 naar: Hotel Pomona, Westerstraat 2.

Prof. T. J. Bezemer, Hoogleeraar H. L. S., Wageningen, Rijksstraatweg, van: 59 naar: 31 (behoort tot de Afd. Arnhem).

H. Ligtenberg, Notaris, Den Haag, van: Molenstraat 15 naar: Willemstraat 65.

A. van Waardenburg, Den Haag, van: Frankenstraat 12 naar: van Boetzelaerlaan 74.

Mevrouw Coert—Berest, Den Haag, van: Louise de Colignystraat 126 naar: Willem Frederiklaan 20 (Park Zorgvliet).

Mevrouw de Weduwe M. Naessens-Wardenaar, Den Haag, van: Fr. Maelsonstr. 28 naar: Hotel Pomona, Molenstraat 53.

L. P. Makkink, oud-Luit.-Kolonel N.-I. L., van: Den Haag, Slingelandtstraat 113, naar: Lausanne; Hotel National, Avenue de la Gare 14—16.

R. Pas, Controleur 1ste kl. B.B., geplaatst in de residentie Soerakarta.

J. A. J. Vermaat, thans te Bandoeng, Tjiliwoengstr. 19.

Vereeniging „OOST en WEST".
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jo lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen d

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-I of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstra 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichti zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Teh biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvr te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerla 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Ind bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrek willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenhe verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de d J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de F MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede dr
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw her
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw her
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostku

NUMMER 46 DONDERDAG 18 NOVEMBER 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang”

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

DE CONTRIBUTIE ad f 5.- 's jaars minimum, voor het lidmaatschap dezer vereeniging, loopt voor hen die zich in het tijdvak van 1 October tot en met ultimo December opgeven tot en met ultimo December 1927. Zij ontvangen het „Kol. Weekblad” dus gratis gedurende het laatste kwartaal van dit jaar.

Indische Weldadigheidsfeesten te Deventer

De dagen van Zaterdag 6 en Zondag 7 November stonden, in de oude veste aan den IJsel, „in het teeken van Indië”, d.w.z. dat aldaar Indische feesten gehouden zijn, waarvan de opbrengst ten goede komt aan de *slachtoffers van de Padang-ramp*, de ramp welke ook hier te lande zoo groote deernis heeft verwekt.

Het beproefde middel ter bereiking van een nobel doel heeft ook hier goede resultaten opgeleverd; de financieele uitkomst is bevredigend bevonden. Voor de organisatie van dit tweedaagsche feest had zich een Comité gevormd, waarvan de Burgemeester, de heer Jhr. Mr. T. A. M. A. van Humalda van Eysinga het Eere-Voorzitterschap aanvaard had, terwijl de Centrale Commissie bestaande uit 7 leden, gepraesideerd werd door den heer Dr. H. Zeylstra Fzn. Aan de commissie waren toegevoegd een 14-tal dames en heeren, leden sub-commissies.

De heer Zeylstra voornoemd, hoofdbestuurslid der Vereeniging „Oost en West”, was zoo vriendelijk der Redactie van het „Koloniaal Weekblad”, ter kennisneming, toe te zenden het fraai uitgevoerde programma en een exemplaar van het „Deventer Dagblad” van 8 November, met een uitvoerig verslag der feestelijkheden. Dat deze met alle zorg waren voorbereid, blijkt wel uit het vele en afwisselende, dat het programma vermeldt. De groote zaal van Daventria's schouwburg was in die dagen geheel en al van aanzien veranderd en herschapen in een groot Indisch erf, waaromheen gegroepeerd een voorgalerij van een Europeesche woning, een Menangkabausch huis, een Indisch tempelmotief en een paalwoning.

Ter inleiding een Kinderfeest op Zaterdagmiddag; 's avonds de groote feestviering, welke geopend werd met een rede van den Voorzitter der Centrale Commissie, den heer Zeylstra, die het doel en de beteekenis dezer weldadigheidsdagen schetste. „Breng Indië naar Deventer”, zoo zei hij, was de leus onder welke de plannen gevormd en tot uitvoering waren gekomen. Zijn openingswoord werd beantwoord door den Eere-Voorzitter, Deventer's burgemeester, waarna het spel van zang en dans, in verscheidenheid van uiting, eèn aanvang nam.

Wij moeten ons hier onthouden van détails, van de opsomming van hetgeen op dit luisterrijk feest te zien, te hooren, te bewonderen en te genieten was en besluiten met de heugelijke mededeeling, dat het doel volkomen bereikt is geworden: leniging van den nood onzer bruine broeders en zusters in Indië

De Nederlandsche Reisvereeniging naar Oost-Indië.

De Nederlandsche Reisvereeniging heeft een nieuw en grootsch plan opgevat voor 1927 en wel een reis naar Nederlandsch-Oost-Indië. Voor het Indische plan kwam de voorlichting van een commissie, bestaande uit de heeren P. van Geelen en F. van Peski, ondervoorzitter der vereeniging „Oost en West", die beiden Indië door en door kennen, terwijl de vereeniging zoo gelukkig was als leider voor dezen tocht de hand te leggen op den heer W. H. R. Oxenaar te Ginneken, onder-voorzitter van de afdeeling Breda van de vereeniging „Oost en West".

De heer Oxenaar heeft in overleg met de commissie thans een plan uitgewerkt voor een reis van 3 maanden. Men zal van Sumatra, Java en Bali het meest grootsche en overweldigende en het interessantste op ieder gebied te zien krijgen. Bovendien is aan de Nederlandsche Reisvereeniging groote medewerking toegezegd, zoowel van officieele zijde als van particulieren, waardoor deze toch een heel bijzonder cachet zal krijgen en in het leven der deelnemers ongetwijfeld worden tot een onvergetelijke gebeurtenis. De reis wordt geheel gemaakt tweede klasse spoor en boot en kost ongeveer f 3000.—.

Er zit bij deze reis een nationale gedachte voor en om deze reden kwam hij bij het hoofdbestuur der N.R.V. het denkbeeld op aan een speciaal Comité van aanbeveling, samengesteld uit hooggeplaatste personen, die door hun toetreding blijk hebben gegeven de nationale idée te verstaan en toe te juichen. In dit comité van aanbeveling namen reeds zitting de minister van Koloniën, de vice-president van den Raad van State, oud-minister Rambonnet, de oud-gouverneur-generaal mr. J. P. graaf van Limburg Stirum, de burgemeesters van Amsterdam, Rotterdam en Den Haag en de Heer R. Zuyderhoff, voorzitter van Oost en West.

Het beknopt programma van de te maken reis, welke waarschijnlijk in April zal beginnen, luidt als volgt:

Uitreis: Over land naar Genua of Marseille.
Vertrek uit een dezer beide havens per mailstoomer tweede klasse naar Sumatra's Oostkust (havenplaats Belawan via Port-Said, Colombo, Sabang).
Bezichtiging Medan en omstreken.
Per gouvernements luxe-auto's (3 personen per auto) van Medan, dwars door Sumatra naar Padang. (Hoogvlakte Bataklanden, Tobameer, Sibolga, Padang-Sidempoean, Padangsche Bovenlanden (Meer van Manindjau, Meer van Singkarah), Fort de Kock, Padang-Pandjang, Aneikloof, etc., Padang).
Duur ongeveer 10 dagen.
Per stoomer der Kon. Paketvaartmaatschappij van Padang via Benkoelen naar Batavia.
Duur 3 dagen.
Verblijf te Batavia.
Per luxe-auto's door Java tot Soerakarta.
Bezichtiging 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
Van Soekaboemi naar de Wijnkoopsbaai, Bandoeng en omstreken, Garoet, Meer van Bagendit, bestijging Papandajan, Cheribon, Tegal, Serajoedal, Wonosobo, bezoek aan de tempels Boroboedoer en Mendoet. Djocjacarta.
Bezichtiging Djocjacarta.
Van Djocja via de Prambanan-tempels naar Soerakarta.
Per trein van Soerakarta (Solo) naar Soerabaja.
Van Soerabaja per auto naar Malang Batoer, Soenggoriti en Poedjon. Terug naar Malang.
Via Lawang en Nongkodjadjar naar Tosari. Tocht naar de Zandzee met den Bromo.
Verblijf te Tosari tot vertrek stoomer Paketvaart uit Soerabaja naar Bali.
5 dagen op Bali. Terugreis naar Soerabaja.
Per trein van Soerabaja naar Batavia.
Terugreis via Singapore naar Genua of Marseille.
Over land naar Nederland.

De bedoeling is o.m. te Arnhemia (bij Medan) in de morgenuren een tabaksonderneming te bezichtigen, wat toch ook een der voornaamste bezienswaardigheden is van Sumatra's Oostkust.

Het traject van Balige langs Taroetoeng naar Sibolga, in Sumatra's Westkust is buitengewoon interessant: maar moeilijk door de vele bochten en kronkelingen langs bergwanden en ravijnen, vooral het gedeelte tusschen Si-Borong en Si... waar men ruim 1400 kronkelingen telt.

Het verblijf te Fort de Kock wordt benut ... den omtrek uitstapjes te maken o.a. naar de ... van Harau, naar het meer van Manindjo en Fort v. d. Capellen.

Vervolgens wordt de reis naar Padang ond... men, het eindpunt van deze Sumatra-trip. Men ... via het onlangs zoo zwaar door aardbeving ge... terde Padang-Pandjang en door de zoo be... Aneikloof.

Op Java zal een thee-onderneming, zoo mo... Malabar, worden bezocht. Bij droog weer ... een tocht naar den vulkaan Papandajan ge...

Op weg naar Djocja wordt het beroemde Hi... bouwwerk Boroboedoer bezichtigd en een ... gebracht aan den bekenden tempel Mendo... Moentilan.

Te Djocja worden bezichtigd het paleis va... Sultan, het oude vervallen waterkasteel der ... gere vorsten van Mataram.

Ten slotte de Bali-reis, waar vele tempels ... worden bezichtigd en kennis gemaakt met de ... lische goud- en zilversmeedkunst en het hou... werk.

Ook wordt een tocht gemaakt naar den ... van den vulkaan Batoer en verder naar het er... gebied van de laatst plaats gehad hebbende uit... ting van den Batoer.

De nooden van Curaçao.

Het interview van H. G. Wells, opgenomen in ... avondblad der „N.R.C." van 21 September, ... twee dagen later in dat blad ingeleide nota va... Ondernemersraad voor Suriname aan den Mi... van Koloniën, ziedaar twee publicaties welke ... nig verband schijnen te houden met elkander.

En toch treft den lezer in beide een zekere ... eenstemming van visie, en wel wat betreft de ... houding tusschen Oost en West.

Wells spreekt de meening uit, dat het ge... met de Europeesche opdringing in het Oos... voorspelt dat de Angelsaksische cultuur haa... trum naar Noord-Amerika zal overbrengen, ... dernemersraad ziet in Suriname, het eenige ... landsche gebied op het Amerikaansche vast... een soort reserve voor de Nederlandsche exp... welke thans nog nagenoeg geheel op het Oos... gericht.

Niemand zal er zich ongerust over maken ... binnen afzienbaren tijd Britten en Nederla... zich uit Azië zullen moeten terugtrekken, no... der dat het opdringende Oosten het blanke ra... Europa zal verdrijven en het een goed heenk... naar de overzijde van den Atlantischen Ocea... doen zoeken. Maar toch valt niet te ontkenne... thans bij de Europeesche volken de gedacht... sterkere mate uitgaan naar het groote West... werelddeel dan sedert de „conquista" ooit he... val is geweest.

En wanneer er sprake is van „reserves", ... doet het goed te bedenken dat niet alleen ... Britsche volk die heeft in Noord-Amerika en ... Latijnsche ras in Centraal- en Zuid-Amerika, ... dat er hier en daar ook nog een hoekje in het ... van belofte is vrij gebleven, dat wij Nederla... als ons speciaal reserve-gebied mogen beschou...

Dat gebied is niet eens zoo heel klein, no... heel onbelangrijk voor ons klein landje me... slechts 7 millioen tellende bevolking.

Weliswaar ontbreken in ons Amerikaan... territoir, ... liggende geheel tusschen de kee... gen, de klimatologische voordeelen welke ... Amerika en een deel van Zuid-Amerika tot ... men's countries" maken en misschien is de be... waarheid, dat in de tropen klimaat een kwe... van hoogte, voor Nederlandsch Guiana niet ... zelfde mate van toepassing als voor de Latij... republieken.

Toch evenwel kunnen wij niet genoeg waa... ren in West-Indië te bezitten een overzeesch g... meer dan 15 maal zoo groot als het rijk in ... dat slechts 4000 mijl van het Moederland ve... derd ligt (dit is ongeveer de helft van den af... welke ons van den Oost-Indischen Archipel sch... en slechts 2000 mijl van het commercieele ce... tieme centrum der Vereenigde Staten.

De geschikheid van Suriname voor den tropi... landbouw is tot nog toe door alle deskundigen ... kend en de aanwezigheid in dat gewest van ... ontwikkelings-mogelijkheden is slechts daaro...

...et aangetoond kunnen worden, omdat er tot dus-ver nog niet systematisch naar gezocht is. Verder bezitten wij de Nederlandsche Antillen, twee eilandengroepen welke als aangewezen schijnen om een groote rol te spelen, de eene in verband met de ontwikkeling van een belangrijk Zuid-Amerikaansch vastelandgebied, de andere ten aanzien van het transatlantische scheepvaartverkeer.

De Benedenwindsche eilanden, in de eerste plaats het hoofdeiland Curaçao, voorzien in het gemis aan een diepzeehaven, waaraan het gebied rondom het meer van Maracaibo (zelf voor grootere schepen ontoegankelijk) alreeds behoefte had voor den aanzienlijken uitvoer van koffie etc. en voor den import van Europeesche en Amerikaansche goederen; waar sedert kort het bedoelde gebied gebleken is een schier fabelachtigen petroleum-rijkdom te bezitten, is die behoefte vrij plotseling in zeer sterke mate toegenomen. En wat de Bovenwindsche eilanden betreft, is het nauwelijks denkbaar dat niet op den duur partij zou worden getrokken, met het oog op de brandstofvoorziening der schepen, en wie weet voor welke andere doeleinden, van deze natuurlijke ...erplaatsen op de groote zeewegen tusschen N.W. Europa en de Landengte van Panama, tusschen de Noordelijke havens der Ver. Staten en Zuid-Amerika, Zuid-Afrika enz. Wanneer de internationale scheepvaart eenmaal naar dergelijke ...erplaatsen zal omzien, of de aardolie-industrie behoefte zal gaan voelen aan stapelplaatsen op de ...er bedoelde routes, hetzij voor den afzet van stookerolie aan schepen, hetzij voor den export der Caraïbische producten, dan zijn Nederl. St. Martin en St. Eustatius geografisch niet minder gunstig gelegen dan de Amerikaansche eilanden Porto-Rico en St. Thomas.

Een autochthone bevolking, op wier ontwikkeling de koloniale politiek zich behoort te richten, ...uitsluitend in het belang van het Moederland, ...met opvoeding tot zelfbestuur als rechtvaardiging en als einddoel, een zoodanige bevolking is in West-Indië niet en Nederland's taak in de West is daarom niet een „white men's burden" in gewone beteekenis.

Een vroeger gangbare opvatting, welke in Oost-Indië een bezitting, in Suriname en Curaçao kolonies wilde zien, gaf het verschil alreeds aan; met betrekking tot de West hadden en hebben wij nog steeds bij uitnemendheid te doen met in een ander werelddeel gelegen Nederlandsche gebiedsdeelen. Dat in die Amerikaansche gewesten de groote meerderheid der bevolking een gekleurde is, speelt, afgezien dan van het verschil van getalsverhouding, een andere rol dan de aanwezigheid van meer dan ... millioen negers in de Vereenigde Staten. Trouwens de Zuidelijke Staten der Unie hebben hier en daar ook een in groote meerderheid gekleurde bevolking, en toch is men in de Zuidelijke Staten niet minder in „Amerika" dan te New-York. En met betrekking tot de klimaatsverschillen is de toestand niet anders; tusschen Alaska en Florida is het verschil zeker niet minder groot dan tusschen Friesland en Curaçao.

Valt het te betreuren dat Nederland zijn Amerikaansch gebied zoozeer heeft verwaarloosd, een lichtpunt is, dat wanneer er thans in dat opzicht een nieuwe tijd mocht aanbreken, er geen rekening behoefde te worden gehouden met bestaande cultureele en economische toestanden, resultaten der eigen ontwikkelingsgeschiedenis van oorspronkelijke bevolkingsgroepen, en men zich dus in zekeren zin op nog onontgonnen terrein zal kunnen voelen, in een nieuw en niet in een oud land. Met betrekking tot Suriname is daarop reeds gewezen, voor Curaçao evenwel geldt hetzelfde. En ten aanzien van beide gewesten is er periculum in mora.

De ontwikkeling van Suriname vereischt een omvangrijke immigratie, welke tot einddoel moet hebben de blijvende vestiging van voor de tropen geschikte goedkoope arbeidskrachten, als grondlaag eener toekomstige eigen bevolking van voldoende sterkte om het land op den duur te verlossen uit den toestand van lastig en kostbaar aanhangsel van het Koninkrijk, geen visch en geen vleesch, geen wingewest en ook geen zelfstandig — immers financieel van de Nederlandsche schatkist afhankelijk — overzeesch gebiedsdeel.

Terecht is opgemerkt, dat met de maatregelen tot verwezenlijking van dit doel niet meer mag worden getalmd, aangezien het voortduren der mogelijkheid eener transmigratie van Javanen als contract-arbeiders afhankelijk is van de politieke ontwikkeling van Oost-Indië.

In Curaçao is het bevolkingsvraagstuk niet van quantitatieven aard en reeds daardoor alleen is Nederland's directe taak tegenover dit gebiedsdeel een andere dan tegenover Suriname. Ook Curaçao is achterlijk, maar in een anderen zin dan Suriname, en wie van den toestand in de West niet of slechts oppervlakkig op de hoogte is, zal misschien niet eens weten dat er met betrekking tot Curaçao van achterlijkheid gesproken kan worden.

Hoogstens zal hij die eenigermate geïnformeerd is aangaande den stand van zaken daarginds toegeven dat er begrijpelijkerwijze een zekere achterstand aan het licht is moeten komen op het punt van openbare werken en openbare diensten, nu vrij plotseling het hoofdeiland tot een zekere mate van welvaart is gekomen, uitsluitend als gevolg, hetzij indirect of direct, van de ontwikkeling der aardolie-productie in het N.W. deel van Venezuela.

Toch is er veel meer sprake van achterlijkheid dan van achterstand en waar de laatste gemakkelijker kan worden ingehaald dan de eerste verholpen, schuilt er ook met betrekking tot Curaçao gevaar in het uitstellen van noodzakelijke hervormingen en voorzieningen.

De toeneming van welvaart, waarop den laatsten tijd zoo vaak op verschillende plaatsen gewezen werd, zij is inderdaad een hoogst verblijdend verschijnsel, valt echter hoofdzakelijk terug te brengen tot een sterk toegenomen arbeidsgelegenheid en belangrijk verhoogden loonstandaard voor de lagere klasse der bevolking, hoofdzakelijk van het eiland Curaçao, door de vestiging aldaar van een groot petroleum-bedrijf en het sterk toegenomen verkeer der haven van Willemstad.

Dat tegelijkertijd de levensstandaard in het algemeen verhoogd is, dus ook voor hen wier inkomens de opwaartsche beweging niet hebben gevolgd, levert al direct een probleem op dat zijn moeilijkheden heeft.

Een veel grooter probleem is echter hierin gelegen dat een breede laag der bevolking plotseling en buiten eigen toedoen in het genot is gekomen van veel betere levensvoorwaarden, maar niet op zoodanig peil van beschaving staat, dat zij zich op de meest wenschelijke wijze aan de nieuwen toestand kan aanpassen, d.w.z. op zoodanige wijze, dat zij de verbeterde omstandigheden kan helpen bestendigen en daaruit voor zich zelf blijvende voordeelen kan trekken.

De negerslaaf kon slecht of minder slecht worden behandeld, in ieder geval zorgde hij niet voor zich zelf, maar werd er door anderen voor hem gezorgd, en na de emancipatie bleef deze toestand in menig opzicht onveranderd.

In den slechts weinige jaren achter ons liggenden tijd, toen het droge en weinig produceerende Curaçao nog aan de groote meerderheid van zijn bevolking slechts een uiterst karig bestaan aanbood, werd wel eens schertsend beweerd dat de positie van armen neger ook haar voordeelen bevat, als aanspraak gevende op zooveel concessies en opleggend zoo weinig verplichtingen.

Dat onder zoodanige omstandigheden een plotselinge verbetering der bestaansvoorwaarden geen wezenlijke welvaart maar verwildering zou brengen, is geen denkbeeldig gevaar en wordt ter plaatse ook wel degelijk als een werkelijk gevaar geducht; een bedreiging ten opzichte van het voortbestaan der thans zoo gunstige conjunctuur ligt mede in dit gevaar opgesloten.

Zoo ooit, dan is het thans de tijd, niet alleen om gebruik te maken van de ruimer vloeiende openbare middelen om verbeteringen ter hand te nemen welke vroeger wegens geldgebrek achterwege moesten blijven, maar vooral om al datgene aan te pakken wat de volkskracht kan verhoogen, niet alleen in materieelen, maar ook in moreelen zin.

Tegenover de stelling dat met hervormingen in allerlei richting haast moet worden gemaakt, verneemt men uit Curaçao zelf wel eens een geluid, dat zou kunnen worden opgevat als een „haast u langzaam, de goede tijden zouden wel eens even plotseling kunnen vergaan als zij gekomen zijn."

Inderdaad, Curaçao produceert zelf niet meer dan vroeger en ontleent zijn tegenwoordige welvaart slechts aan diensten, welke het door gunstige geografische ligging aan de buitenwereld kan bewijzen in een tijd van kortsachtige ontwikkeling eener speculatieve industrie; die welvaart kan weder verdwijnen door omstandigheden, waarover noch Nederland noch Curaçao contrôle hebben.

De olierijkdom van het Maracaibo-gebied zal eenmaal uitgeput raken en misschien behoort een

onaangename verrassing te dien opzichte tot de denkbare gevallen.

Ernstiger is het gevaar dat in Venezuela een tweede Guzman Blanco zou kunnen opstaan en dat door preferentieele tariefmaatregelen het raffineeren buiten de republiek van op haar territoir gewonnen aardolie onmogelijk zou worden gemaakt. Daarvoor zou in de eerste plaats een gunstig gelegen diepzee-haven op Venezolaansch grondgebied vereischt worden en in eenige Amerikaansche tijdschriften werd verleden jaar reeds de mogelijkheid besproken van het vestigen eener zoodanige haven aan de lijzijde van het schiereiland Paraguana.

Moet met het oog op de mogelijkheid, dat de pas aangeboorde welvaartsbron spoediger zal ophouden te vl[illegible] dan gehoopt wordt, en ook verwacht mag worden, ten aanzien van Curaçao worden volhard bij de politiek van karigheid en afzijdigheid welke reeds zoolang heeft gegolden?

Wij zouden zeggen van neen; veeleer moet het ijzer worden gesmeed terwijl het heet is en thans, nu een economische opbloei van (het eiland) Curaçao is ingetreden, is het bij uitstek de geschikte tijd om te doen wat er gedaan kan worden tot opheffing ook in andere opzichten en het doen verdwijnen van een toestand van achterlijkheid, welke al te lang afbreuk heeft gedaan aan Nederland's naam als Koloniale Mogendheid. Men bedenke wel, dat op Curaçao veel meer de aandacht van het buitenland is gevestigd dan op Suriname.

En aan de pessimisten kan worden tegengeworpen, dat alle deskundigen groote verwachtingen hebben van de verdere ontwikkeling der aardolieproductie in Venezuela, dat bij het vooraanstaande bedrijf, dat thans Curaçao „on the map" heeft gebracht, niet alleen groote Nederlandsche, maar ook zeer groote Britsche belangen zijn betrokken en dat Nederland met Venezuela op den besten voet staat.

Verder dat een bevolking, die niet maar een korte of langere periode van grooteren welstand heeft doorgemaakt, maar daarbij tevens gewonnen heeft aan innerlijke kracht, veel beter in staat zal zijn om zich zelf nieuwe bronnen van bestaan te scheppen wanneer de oude zullen opdrogen.

In ieder geval is het een onafwijsbare eisch, dat die bevolking door hare overheden worde geleid bij de keuze van nieuwe levensbehoeften, welke noodwendig uit de verbeterde bestaansvoorwaarden moeten voortvloeien.

* * *

Wie er zich op een afstand rekenschap van wil geven, welke nooden in het gebiedsdeel Curaçao om leniging vragen, zal in de eerste plaats grijpen naar literatuur, om d[illegible] tot de ontdekking te komen, dat deze veel minder uitgebreid is dan met betrekking tot Suriname het geval is.

Men behoeft slechts de tot nu toe verschenen jaargangen van den W.-I. Gids ter hand te nemen om te ervaren, hoeveel minder er over Curaçao is geschreven dan over Suriname.

De verklaring ligt voor de hand. In Suriname, kleurlingenland bij uitnemendheid, zijn langen tijd de belangrijke posities bekleed geworden door Hollanders en velen van deze hebben later de behoefte gevoeld om te schrijven over het land waar zij geleefd en gewerkt hadden, dat land, dat ondanks alles zooveel bekoring heeft en zoozeer op de verbeelding werkt.

In Curaçao, kleiner gebiedsdeel, daarentegen was het Hollandsche contingent, vroeger althans, onbeduidend, mede omdat daar door de aanwezigheid van een inheemsch blank element, vanouds de plaatselijke aristocratie, de behoefte aan Europeesche functionarissen zooveel geringer werd geacht. En de insulaire mentaliteit is niet van dien aard, dat de ontwikkelde Curaçaoënaar gaarne in het openbaar de zaken van zijn land bespreekt.

Als officieele bron komt natuurlijk het Koloniaal Verslag in aanmerking, maar wie zich daaruit een overzicht zou willen samenstellen van de nooden des lands, zou zich teleurgesteld zien. Interessante beschouwingen van de zijde van het Koloniaal Bestuur of van de Koloniale hoofdambtenaren zoekt men tevergeefs in dit staatsstuk; een eens en voor altijd vastgesteld raamwerk, waarin ieder jaar nieuwe cijfers worden ingevuld, met een minimum van toelichting en redeneering, ziedaar het K. V.

Hoe wij ook in dit opzicht achterstaan bij anderen blijkt, wanneer men, om niet te ver uit de buurt te gaan, ter hand neemt het „Annual Report of the Governor of Porto-Rico".

Indien de vorm iets ter zake doet valt op te merken, dat waar bij ons het K. V. een door den Mi- nister van Koloniën onderteekend stuk is, dat noch- tans geheel in de bureaux aan den overkant is op- gesteld, bij de Amerikanen duidelijk blijkt waar het om gaat, t.w. een verslag van den Gouverneur, uit- gebracht aan den betrokken Minister, dat door dezen laatste wordt aangeboden aan het Staats- hoofd, die het op zijn beurt aanbiedt aan het Con- gres.

Vooral het verslag van den Gouverneur draagt sterk een persoonlijk karakter; er zijn aan toe- voegd de jaarrapporten der afdeelingschefs, ieder voor zich in eigen naam aan den Gouver- verslag uitbrengen van alles wat op hunne depar- tementen betrekking heeft.

Het geheel is verzameld in een boekwerk van 6 bij 9 inch, bevattende 650 bladzijden druks, waar- van 69 omvattend het verslag van den Gouverneur, 75 dat van den Auditor, 62 dat van den Treasu- 90 dat van den Commissioner of the Interior, dat van den Commissioner of Education, 41 dat van den Attorney General, 134 dat van den Commis- sioner of Health, 142 dat van den Commission- of Agriculture and Labor en 8 den Index.

Dat hierbij vergeleken Curaçao in zooveel ster- kere mate achterblijft dan door het verschil in positie gerechtvaardigd schijnt, valt natuurlijk te betreuren, alsmede dat er ook, behalve het K. V. zoo weinig officieels en semi-officieels wordt ge- publiceerd aangaande den toestand van het ... west; intusschen evenwel zal, wanneer in een vol- gend artikel de nooden van Curaçao categorisch zul- len worden behandeld, het K. V. 1925 als leidraad moeten dienen, bij gebrek aan andere voor het doel bruikbare gegevens.

Die nooden in het licht te stellen mag ook met het oog hierop nuttig worden geacht, dat er nei- ging bestaat Curaçao al te veel af te schilderen als het Westindische gewest waar nu alles goed gaat.

Zoo gaat de schrijver der Surinaamsche Brieven in het Koloniaal Weekblad zelfs zoo ver, niet alleen Curaçao een gelukkig land te noemen, dat zich ... kan bedruipen, maar dat zelfs met betrekking ... de voorziening der Politie op Suriname vooru- ...

Wie de Curaçaosche toestanden kent en ook ... de langdurige lijdensgeschiedenis op de hoogte ... der reorganisatie van de Curaçaosche Politie ... hierover zijn eigen gedachten, maar er is ook ... een lezend publiek in Nederland, en een zeer ... rijk, dat alle middelen tot vergelijking en beoor- deeling als van zelfsprekend mist.

(Wordt vervolgd.)

Van Week tot Week.

Dinsdag 9 tot Maandag 15 November.

Voordrachten over Indië te Nijmegen. Met me- werking van de Regeering worden deze maand in het gebouw der R.K. universeiteit te Nijme- gen drie lezingen gehouden over Ned.-Indië: 22 dezer: de heer L. van Vuuren, lector in landbeschrijving van N.-Indië te Blaricum, over: De doodenfeesten der Toradja's in het Sadanggebied van Centraal-Celebes; 23 dezer: pater J. Fransen C.S.S.R., secretaris van mgr. Van Roosmalen, apostolisch-vicaris van Para- maribo, over: Suriname en de Missie; 24 dezer: mr. H. A. Kindermann uit Hil- sum over: De Indische staatsinrichting en het politieke leven. *(Vaderl.)*.

Communistische padvinders. Padang, 12 N... (Aneta).[1] De autoriteiten lieten te Boe... Tandjoeng in het Padang-Pandjangsche ... verboden protestmeeting van 300 commu- tische padvinders uiteenjagen, die bijeenge- men waren om te protesteeren tegen de ar- tatie van de vrouwelijke communist Opiki... Twee leiders werden gearresteerd.

Tropische koloniale huishoudkunde. De heer J. v... Gelderen, hoofd van het centraal kantoor v... de statistiek van Nederlandsch-Indië, met v... lof hier te lande, heeft op uitnoodiging van ... Leidsch Universiteitsfonds, dezer dagen ... tweede lezing gehouden over tropische ko... niale huishoudkunde. Ditmaal kwam in ... bijzonder de eigenaardigheid van het inlandsche economische leven ter sprake.

Een overstrooming in Atjeh. Kota Radja, 12 N...

[1]) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend a... de „Nwe Rott. Ct."

(Aneta). Een bandjir vernielde de bruggen over de Peusanganrivier. De Gajoeweg is voor het trein- en autoverkeer gestremd.

Ned.-Indon. Verbond van Jongeren-Organisaties. Men schrijft aan het *Vaderl.*: De Leidsche Indologen-vereeniging heeft op haar laatste algemeene vergadering met algemeene stemmen besloten toe te treden tot het Ned. Indonesisch Verbond van Jongeren-Organisaties. Daarmede is weder een zeer belangrijke vereeniging van jongeren toegetreden tot het Verbond, dat o.a. beoogt een centraal lichaam te vormen voor alle groepen, die streven naar het scheppen van een sfeer van wederzijdsch begrijpen en waardeeren tusschen Nederland en Indonesië.

Tot het verbond waren reeds toegetreden: Boeatan, de Indonesische Studieclub te Leiden en de groote Indische Club. Verscheidene andere vereenigingen hebben reeds contact met het Ned. Indonesisch Verbond als moederverbond gezocht.

Leider van Volkslectuur. De *Loc.* meldt, dat de heer T. J. Lekkerkerker, thans inspecteur bij het landbouwonderwijs, benoemd wordt tot opvolger van Dr. D. A. Rinkes als hoofd van het Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden.

Congressen. De Jong-Islamietische Bond zal zijn jaarlijksch congres te Solo houden van 24 tot 27 Dec. a.s. — In verband daarmede is het congres van Jong-Java bepaalt op 24 Dec. tot en met 1 Jan. '27. — De *Loc.* deelt mede, dat het a.s. congres van de partij Sarekat Islam zal plaats hebben ult. Dec. te Pekalongan.

Pest in Indië. Het aantal sterfgevallen aan pest in Ned.-Indië bedroeg in de vierwekelijksche periode van 7 Aug. tot 4 Sept. 305.

Indische defensie. Over dit onderwerp heeft den ...en dezer de luitenant ter zee 1e kl. J. van Heede eene voordracht gehouden in de Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap te 's-Gravenhage. (Een zeer uitvoerig verslag is opgenomen in het ochtendblad van 13 Nov. der *Nwe Rott. Ct.)*.

Het landhuurstelsel in de Vorstenlanden. In een op 12 dezer gehouden vergadering van het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage hield de heer H. J. van Mook, controleur B.B. met verlof, eene voordracht over de hervorming van het landhuurstelsel in de Vorstenlanden. (Overzicht in *N.R.Ct.* van 13 Nov., ochtendblad B).

Bodem en bevolkingsvraagstuk. Den 10en Nov. heeft de heer E. L. K. Schmülling, oud-assistent-resident op Java, voor de Indonesische Studieclub te Leiden een voordracht gehouden over het onderwerp: Opbrengst van den bodem en het bevolkingsvraagstuk op Java en Madoera. (Voor een overzicht zie men o.a. het *Vaderland* van 11 Nov., avondbl. D).

Verwoestingen door een stormwind. Djember, 11 November. (Aneta). Wederom heeft in het Djembersche een stormwind groote verwoestingen aangericht; o.a. zijn negen tabakloodsen van de landbouwmaatschappij Oud-Djember vernield. Er zijn enkele dooden en vele gewonden.

Voor de slachtoffers der aardbeving op Sumatra. De Amsterdamsche commissie deelt mede, dat zij de bij haar ingekomen gelden tot een totaal bedrag van *f* 71.049.66 heeft afgedragen aan den Kon. Nat. Bond Het Oranje Kruis.

L. M. Leyh †. Te Amersfoort is in den ouderdom van 64 jaar overleden de heer L. M. Leyh, oud-officier O.-I. leger.

H. Quispel †. Den 15en dezer is te Weltevreden overleden de heer H. Quispel, gep. kapitein van het O.-I. leger en directeur van de Verzekeringsmaatschappij Aurora.

Cursus over praehistorie te Utrecht. Van 22 Nov. tot 2 Dec. zal een van het Nationaal Bureau voor Anthropologie uitgaande cursus over praehistorie worden gehouden. Het programma vermeldt o.a. voordrachten van Prof. Dr. J. A. J. Barge: „De beteekenis van den Pithecanthropus-vondst" en van Prof. Dr. N. J. Krom: „De praehistorische archaeologie van Java en Sumatra".

Inlichtingen omtrent de voorwaarden voor het bijwonen van dezen cursus enz., worden verstrekt door den secretaris van gemeld Bureau: Dr. I. J. Brugmans, Frans van Mierisstraat 134, Amsterdam.

Communistische woelingen op Java. In den nacht van 12 op 13 dezer is een, naar het schijnt lang te voren beraamd plan van communistische zijde om op Java een massa-opstand te verwekken, tot uitvoering gekomen. Ofschoon het plan als zoodanig verijdeld is, zijn de gevolgen — zooals onzen lezers uit de dagbladen genoegzaam bekend is — niettemin zeer ernstig en is de rust momenteel (d.w.z. 16 Nov.) nog niet teruggekeerd.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

De Sint-Nicolaas-Uitstalling in „Boeatan", Heulstraat 19, Den Haag.

Als van ouds prijken, in deze laatste weken vóór 5 December, zoowel voor het groote uitstalraam, als in het voor- en achterlokaal van Boeatan allerlei kunstnijverheid en huisvlijt-artikelen, die zich bizonder eigenen om op het zoo echt genoeglijke Hollandsche Sint-Nicolaasfeest door oud en jong elkander toegezonden te worden, als aardige verrassingen, in den vorm van uitgezocht smaakvolle en origineele geschenken, die een ieder welkom zijn en een eereplaats kunnen innemen in vestibule — b.v. een mooi batik of ikatweefsel als achterwand van de kapstok — in zit- of slaapkamer als wandsieraad, divan- of tafelkleed, als piano- of schoorsteendek, dan wel als sierlijk kleedingstuk.

H. M. de Koningin-Moeder kwam op het gelukkige de...beeld de rijke Menangkabausche goud- en zilverbrocaten dienst te laten doen als shawls en als versiering van vorstelijke gewaden, maar ook andere kleinere stukken te benutten voor reticules en boekbanden. Ook voor deze doeleinden zullen ze uitnemend voldoen.

Terecht schreef *Just Havelaar*, naar aanleiding van Boeatan's jongste tentoonstelling van volkskunst uit de Padangsche Bovenlanden: „Vorstelijker kleeding laat zich moeilijk denken, dan deze eindeloos gevarieerde doeken, die den grootsten rijkdom paren aan den uitersten eenvoud. Geen Parijsche luxe of mode haalt hierbij!"

Bij de uitstalling vielen ons ditmaal bizonder op de keurig gedreven zilveren doosjes uit Djocdja en uit Tegal. De laatste onder toezicht van de Regentsvrouw, een zuster van wijlen *Kartini*, in hare woning vervaardigd, en het niet minder fijne lederwerk uit de Vorstenlanden, naast de voorwerpen van echt schildpad, eerste kwaliteit, uitnemend gevormd en gepolijst. Welk een mooie geschenken te keus en te keur!

Tusschen de uitgezochte batiks in de voorzaal hangen prachtige wajang-figuren, pronkstukken, waarnaar menig kunstlievend hart hunkert. Moge de goede Sint dezen indachtig zijn!

En in het achterlokaal is nog zoovéél moois, niet alleen een groote verscheidenheid van weefsels, maar ook op het gebied van koper- en vlechtwerk. En de fijne bamboekokers niet te vergeten.

Wie bij het doen van zijn Sint Nicolaas-inkoopen Boeatan vergeet, zal 't zich stellig berouwen.

De Poppententoonstelling in „De Witte Brug" te 's-Gravenhage.

Na de Padang-tentoonstelling wordt thans in dezelfde zalen van het zoo gastvrije hotel van den heer Roosen, tot en met 20 dezer, een poppenfeest gehouden, ten bate van de sympathieke vereeniging „*Naar het Strand*", welke kleine, zieke kinderen door de weldadige zeelucht tracht te genezen. Er zijn honderden poppen uit alle mogelijke landen ten toon gesteld en tot een smaakvol geheel vereenigd door den opzet van denzelfden binnenhuisarchitect N. P. de Koo. Er is ook een Oost- en West-Indische Afdeeling bij, die het bekijken waard is. Mevrouw *E. Patijn—de Brauw* zeide j.l. Zaterdagmiddag bij hare openingsrede o.m.:

„De poppententoonstelling heeft bij hare wording zeer groote belangstelling en sympathie ondervonden en wij hopen, dat die belangstelling, gedurende haar korte bestaan niet geringer zal zijn. Wij hopen het — maar wij verwachten het ook. Want welk levenloos ding ligt ons eigenlijk nader aan het hart, dan dat kleine, gebrekkige, menschelijke afbeeldsel, dat niet veraf is en streng en abstract als een beeldhouwwerk, maar klein en vertrouwd en tastbaar, om mee te dragen, om te laten bewegen, om tegen te spreken en om te laten

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

spreken, de eerste vertrouwde van het kind, een lieve herinnering van de volwassene en voor ieder de drager van zijn fantasie.

„Dat dit zoo is, komt, geloof ik, door het onpersoonlijke van zoo'n pop, waarbij men alles zelf moet denken, en die met een lap tot alles te maken is. Zoo de kleeren i e t s maken, dan maken ze de pop; en dan blijft het nog de vraag welke pop de grootste plaats in ons hart inneemt: zij, waarvan het lapje een even onvolmaakt afbeeldsel is van een jurk, als de pop van een mensch, zij wier kleeren even af maar even onpersoonlijk zijn als haar ronde wangetjes en haar blauwe oogen, of zij, die met een uiterst raffinement in gelaatssnit en kleeding tot een vast omlijnd type is opgevoerd?

„Eigenlijk maak ik een groote fout door deze drie soorten van poppen in éénen adem te noemen; in wezen zijn zij ongelijksoortig en onvergelijkbaar — want terwijl de eerste soort een voorwerp is, waarover wij onze fantasie uitstorten, is de laatste een onveranderlijk gevormd beeld van de fantasie van den maker, dus een kunstwerk. *)

„U zult — ging spr. voort — beide categorieën op deze tentoonstelling vinden en vele tusschensoorten. De liefde voor de pop, juist bij volwassenen, is teekenend voor onzen tijd, die zich in alle opzichten van het realisme en het individualisme afwendt naar het gestyleerde en typische. Bij deze neiging behoort ook de belangstelling voor de poppenkast en het marionettenspel. Jammer genoeg zijn er geen moderne marionetten ingezonden en moeten wij ons op dit gebied tevreden stellen met de trouwens prachtige collectie wayangpoppen in de Indische afdeeling."

De *Verzameling van Indonesische en Chineesche Kunst in het Princesschof te Leeuwarden* zond behalve bedoeld compleet stel *wajang-golek* ook in een bruidstoet uit de Preanger-Regentschappen. Door den heer van Sandick, gouverneur van Ambon, onlangs met verlof gekomen, werden een Amboneesch poppen-bruidspaar en verschillende volkstypen van daar meegebracht. Ook zijn er verschillende kleine typen van Inlandsche woningen met poppen-bewoners in Adatdracht, o.a. uit de Padangsche Bovenlanden, uit Bali een volledig erf met de daarbij behoorende gebouwtjes, een Javaansch huis, waarvóór een batikster aan het werk is, een Borneosche *warong*, maar ook een door Europeanen in Indië bewoond huis, waarin men het geheele gezin vereenigd vindt.

Er zijn de bekende Balineesche houten poppen en een dito stel Javaansche als kegelspel bedoeld, terwijl ook mooie Japansche en Chineesche poppen ter opluistering en ter verkoop zijn aangeboden.

En aan de andere zijde kan men prachtige negerinnen-poppen koopen in haar echte kleederdracht en ziet men een plantage met nagemaakte vijver vol bootjes, Indianen en negerbevolking, alles kunstig uit balata vervaardigd.

Wie er nog niet geweest is, verzuime vooral niet een bezoek te brengen aan deze eenig mooie poppententoonstelling met hare vele attracties.

H. M. de Koningin bracht er Woensdagmorgen een belangstellend bezoek.

Marionetten, Maskers en Poppen in het Stedelijk Museum te Amsterdam.

Niet alleen op de Poppententoonstelling in De Witte Brug te 's-Gravenhage prijken *wajang goleks*, ook op de expositie van marionetten, maskers en poppen in het Stedelijk Museum te Amsterdam, welke nog tot 5 Dec. a.s. geopend blijft, zond Boeatan een compleet stel in, dat daar, opgesteld door den jongen architect Bernard Deppe, goed tot haar recht komt, naast een inzending *wajang koelit* van den heer Petit. Opnieuw blijkt hier, dat op dit gebied het Oosten waarlijk niet voor het Westen onderdoet. Hoe prachtig zijn o.a. ook de maskers uit de Bismark-eilanden!

Huib Luns, die het openingswoord j.l. Zaterdagmiddag sprak, herinnerde er aan, hoe groote beteekenis de maskers voor het Grieksche tooneel hebben gehad en hoe onze belangstelling er voor eerst thans aan 't hernieuwen is, waarbij hij terecht opmerkte, dat maskers alleen op haar plaats zijn bij openluchtvoorstellingen of in zéér groote ruimten,

*) Tot deze categorie behooren de Indische wajangpoppen.

daar zij dienen tot versterking van karakterdrukking, geluid en gebaar van den acteur.

Hij begon met te zeggen, dat wij eigenlijk in mallen tijd leven, een Fransch gezegde aanhal „*il y a plus de masques que de visages*". Z.i. ken wij allen gezichten om onze gevoelens, ware gelaatsuitdrukking, te verbergen.

Dit deed ons denken aan een treffend gez dat wij onlangs te Parijs hoorden: „*Les tableau promènent dans la rue.*" Zijn al deze verwro en geverfde menschengezichten eigenlijk geen kers?

Na de psychologische, schetste hij de esthe waarde der maskers, die wellicht van kar uitbeelding tot karikatuur vervallen, maar door ons veel te gauw voor 't laatste worden ge den, al bedoelen zij alleen den nadruk te legg de een of andere eigenschap, zoo ook bij de sche maskers. In dit verband roemde hij zeer werk van Chris Achterberg, naast dat van de Pieter van Gelder, Georg Rueter, Grietje Kots mos Huszar en anderen.

De marionetten noemde hij familie van de kers; evenals deze, moet men ze in beweging actie zien en daartoe kan deze tentoonstelling wekken.

Nog meer Tentoonstellingen.

Boeatan staat wel in het teeken der tentoonstellingen; behalve hier en in Amsterdam werden Indische kunstnijverheid-artikelen dezer dagen getoond en ook *verkocht* — hetgeen haar deze bewonderenswaardige kleinkunst ook bij Westerling meer bekend en bemind te maken best bevordert, wijl de werkstukken dan in onmiddelijke omgeving komen en blijven, door ze eerst recht gewaardeerd kunnen worden te Rotterdam op een bazar van de Rotterdam Afdeeling van het *Sint Melaniawerk*, om de uit ding van een tweede verpleegster naar Indië gelijk te maken.

Raden Hardjodiringgo hield bij die gelegen ook een voordracht over de Javaansche dans met demonstratie.

Te Deventer prijkten onlangs op het lief heidsfeest, ten bate van de slachtoffers der P rampen, velerlei Boeatan-voorwerpen, die er vonden.

Van 2—8 dezer hield de *Vrouwenbond* te drecht, door Boeatan's inzending daartoe in gesteld, in hare gezellige zalen een mooie ten stelling van Indische kunstnijverheid, geopend een voordracht met lichtbeelden, desbetreff door de presidente van den Raad van Beheer Boeatan.

En thans wordt in *Pictura* te Groningen een langrijke expositie van Indische kleinkunst ge den (zie de mededeeling der afd. Groningen blz. 14 hierachter), waarop wij nader terugko

Zóó, gestadig over vele steden van ons land deeld, kan de wederzijdsch heilzame invloed dergelijke tentoonstellingen met verkoop in en Oost, op den duur niet uitblijven. De algem belangstelling in een en ander neemt in den sten tijd merkbaar toe. Uit Java komen weer blijdende berichten.

Ook hierover later meer.

Persoverzicht uit de Indische Bladen

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Hoe anderen ons zien.

Frances Parkinson Keyes heeft een bezoek Ned.-Indië gebracht en schrijft nu in „*Good H keeping*" en andere bladen over wat zij hier ervaren. „You cannot beat the Dutch!" is verbaasde conclusie. Want zij had gedacht primitief tropisch eilandenrijk te vinden vond een hecht georganiseerde samenleving een modern wetenschappelijke productie, die verbaasde. En het doet goed, dat deze kaansche reizigster nu eens niet het pittoreske mooist heeft gevonden, dat zij nu eens niet de kende clichétjes laat zien: de grachten, en kampongrandje, en een vulkaan, en een idylle — maar dat zij het meest onder den in kwam toen zij, vlak voor haar vertrek, op groote onderneming logeerde. Want, zegt zij,

…as blij, dat onze laatste diepe indruk van Insu…de typeerend was voor alles wat Ned.-Indië …eekent: voor productie en winstgevend gemaakt …gonnen land, voor de goede verstandhouding …schen bestuurders en bestuurden, voor *een kolo…iale regeering, die nooit sentimenteel is, maar voor…ichtig en sterk en gezond,* met daaromheen de …ichtende en stralende schoonheid van dit gezegend tropenland." Frances Parkinson Keyes vertelt veel …an Java's geschiedenis en andere bijzonderheden, …rijwel zonder de vergissingen, die de toerist zoo …cht begaat. Zij verhaalt allergrappigst van haar …erste dagen in Batavia, van de warmte, die zij wel …g vond, van het wonderlijke feit, dat men in het …nd der beroemde Javakoffie geen koffie weet te …ten en dat men in een Hollandsche kolonie de …s alleen bij het ontbijt serveert; zij looft en …ijst de K. P. M., waarvan de *„Treub"* haar her…arts bracht; zij is zeer dankbaar voor de gast…heid van Mrs. Hoover en mr. Hoover, den con…-generaal en zij is verrukt over de Javaansche …eren — geen volk heeft zulke mooie en lieve …deren als het Javaansche, zegt zij. Maar dan …zij geestdriftig vertellen van de groote cul…s, van de proefstations, de wegen, de spoor…en — van al het groote dat hier tot stand ge…cht is. Zij ziet in afgelegen dorpjes een school …en bibliotheekje en zegt: „het is laster zoo men …, dat de Nederlanders de Javanen voldoende …erwijs onthouden". Dan volgt nog een kort be…k aan Deli en een kloeke beschrijving van het …uurgebied.... „you cannot beat the Dutch". Het is met genoegen — aldus *De Loc.* (29 Sept.) dat men de artikelen kan vermelden van *deze …rijfster — wier tijdschrift ruim een millioen …rikaansche gezinnen bereikt* — omdat men de …arde van zoo juiste en geestdriftige beschrijvin… niet mag onderschatten. Zij vormen een tegen…t voor vele onjuistheden, die nog al te zeer …en vreemde circuleeren.

Zelden gevoelt men het betrekkelijk isolement …n de Indische dagbladpers zoo sterk als in het …eer met een dier wereldjournalisten, die zoo …n en dan deze streken bezoeken. Wel zeer sterk …t de *Java-Bode* (11 Oct.) dat in het onderhoud …t zij had met haren voortreffelijken collega *Ar…ldo Cipolla,* redacteur van het Italiaansche blad *„La Stampa"*. De heer Cipolla is op de thuisreis van …n dier journalistieke tochten, welke alleen ver…genwoordigers van zeer groote bladen — de …ampa" heeft een oplage van 600.000 ex. — …h kunnen veroorlooven. Cipolla is een der man…n, die zich onder buitengemeen gunstige om…andigheden een zeer ruimen blik kunnen vor…en en zich het materiaal tot uiterst waarde…lle vergelijkingen hebben kunnen verwerven. …oor die met groote intelligentie verwerkte erva…ingen kunnen zij parallellen trekken welke licht …eschaffen in tallooze locale vraagstukken. Het …verfrisschend en bemoedigend zoo-iemand, vol …wondering, van ons Indië te hooren spreken: …e hebt *hier een schitterend imperium, het land …rijk, de bevolking gedwee, uw koloniaal systeem …bewonderenswaardig .... de toekomst is, on…ks alle strubbelingen van het oogenblik, aan …: mits ge uw prestige weet te handhaven.*

De Loc. van 30 Sept. (blz. 6) geeft een citaat uit …en gedegen artikel van de *„New York Times"*, …titeld *„Dutch and American colonial methods"*. … Hollanders regeeren over een enorm rijk — …alus het slot. Niet slechts is het volk van *Ned.-Indië* tevreden, maar het is welvarend, wat ook …gezegd kan worden van de Hollandsche kooplie…den en van de Hollandsche regeering. Wij hebben …de *Philippijnen* meer gestoken dan wij terug…gekregen hebben. Er heerscht een voortdurende on…tevreden geest en wat zakendoen betreft, dat is …rijwel tot een dood punt gekomen. Zou het moge…lijk zijn dat gebrek aan ondervinding alleen oor…zaak zou zijn van onze moeilijkheden?

Wij verwijzen naar *De Loc.* (8 Oct. blz. 23 …Manilla-kroniek"), het *Bat. Nwsbl.* (7 en 8 Oct. …bl. *„Azië"*, 9 Oct. 2e bl. *„Egypte"*) en het *Soer. …* (4 Oct. 4de bl. *„Van onze Buren"*, 8 Oct. 2de bl. *„De Chineesche idylle"*).

Door de lucht.

De *Ned.-Ind. Luchtvaart Ver.* is voornemens om het voorjaar van 1927 in samenwerking met de Marine Luchtvaartafdeeling, met het comité voor den vliegtocht Holland-Indië en met den Rotterdamschen Lloyd een *proefvliegtocht voor mailvervoer* te houden van Sabang naar Tandjong Priok en Soerabaja en vice versa in aansluiting op de komende en de vertrekkende mailboot. Alsdan zal de luchtverbinding Nederland-Marseille opnieuw worden ingesteld. *De Loc.* (9 Oct.) vat den toestand op luchtvaartgebied in Indië zeer kort samen: zoowel de luchtvaart-afdeeling van het Leger als die der Marine kampen met een groot tekort aan modern materiaal, omdat voor deze belangrijke onderdeelen der defensie steeds te weinig geld is uitgetrokken; de onderhandelingen over het burgerlijk luchtvaartverkeer zijn lange jaren commissoriaal en slepend gehouden; tot een behoorlijke luchtvaartwetgeving heeft men het al dien tijd niet gebracht. De oplossing is, betoogt *De Loc.*, vooralsnog *niet* te vinden in een concessie met regeeringssubsidie. Zij ligt elders. Dat middel is de benutting van de militaire en de maritieme luchtvaart. Voor het vervoeren van de mail van Sabang naar Priok en Soerabaja — dat is voorloopig het voornaamste — en wellicht ook voor een geregelde lijn op Java zijn de Luchtvaart Afdeelingen van Leger en Marine aangewezen. En daarmede wordt dan niet alleen het *civiele* luchtverkeer gediend, maar *dan* is tevens de zoo bitter noodige uitbreiding van dit onderdeel onzer weermacht mogelijk. Want *dan* kunnen de landingsterreinen in orde worden gebracht, *dan* kan een goede gronddienst georganiseerd worden, *dan* is er geld voor een geregelde aanvulling met moderne toestellen en voor uitbreiding van personeel. Indien men hiertoe besluit — en al zal een kern van speciale gevechtstoestellen aanwezig moeten blijven, kan toch naar de ervaring leert het meerendeel der vliegtuigen zóó gekozen worden, dat zij snel voor oorlogsdoeleinden gereed te maken zijn — verkrijgt Indië in één slag zoowel een behoorlijke militaire lucht*macht* als een goed functionneerend lucht*verkeer*. En de Indische schatkist wordt dan voor offers en risico bespaard.

De cultuur-employés.

Op verschillend gebied, zoowel in de laaglandals bergcultures en de tabak, is nog wel het een en ander te verbeteren. Al deze dingen — zegt Z(entgraaff) in het *Soer. Hbl.* (6 Oct. 3de bl.) — hangen geheel af van het inzicht van den werkgever, hier: *den grooten werkgever*. In de arbeidsverhoudingen blijven vele plekken onbestreken door overeenkomsten en regelingen, en hier doet zich dan de opvatting van den werkgever duidelijk gelden. Men moet van dezen verwachten dat hij, wanneer de fouten zijner politiek van onthouding aan het licht komen, niet zal aarzelen een anderen en beter koers te sturen. Men behoort niet steeds te wachten tot actie van betrokkenen, of de druk der publieke opinie, tot dit besluit brengen. De vrijwillig aangebrachte verbetering heeft immer grooter waarde.

Het komt de *Deli Crt.* (16 Oct.) voor, dat deze uitingen in een cultuurland als de Oostkust van Sumatra wel de aandacht zullen hebben. Er zijn voor den aandachtigen lezer tusschen de regels door belangwekkende vergelijkingen uit te halen tusschen Java en Sum.'s Oostkust, met leerzame consequenties. Terwijl het slot h.i. voor beide eilanden of eigenlijk voor alle industriegebieden opgaat. In menig opzicht heeft men hier in Deli wel getoond zich dat bewust te zijn, al valt daarnaast op menig gebied nog te verbeteren.

Het criterium.

Een sterk staaltje van uiteenloopende beoordeeling is een vergelijking van twee zijden, getrokken tusschen het „rumoer" dat er gemaakt is over de ongeveer gelijksoortige gebeurtenissen op *Soeban Ajam* en *Poelau Mandi*. Het *„Nws v. d. D."* zegt: „Let maar eens op: over den Europeaan, die zich misdragen heeft, is uit alle kelen geschreeuwd, maar over den buitenlander, den Japanner, wordt aanmerkelijk minder drukte gemaakt". En het *„Indische Volk"* verklaart: „Ziet hoe men schreeuwt over Poelau Mandi, hoe men de onderneming uitsluit van het lidmaatschap van de plantersvereeniging, hoe men op alle mogelijke andere wijzen deze kebon treft, en hoe weinig drukte er gemaakt wordt over Soeban Ajam". Het is duidelijk, dat de feiten hier ondergeschikt zijn gemaakt aan de uiteenloopende bedoelingen der schrijvers. Intusschen staat

het vast dat de gebeurtenissen, die zich op beide kebons hebben voorgedaan, wel even ergerlijk zijn en even sterk tegen ons gevoel ingaan, niet alleen tegen het gevoel van recht, maar vooral tegen het menschelijk gevoel. En toch is er naar de meening van *De Sum. Post* (14 Oct.) een onderscheid, wat de verdere strekking betreft. Op Soeban Ajam was het een *Hollander*, die zich misdroeg en het betrof een *Hollandsche* kebon. Vele Hollanders vergeten in hun beschouwing en beredeneering der dingen — om van hun gedragingen in het algemeen maar niet te spreken — *dat elke Nederlander een bepaalde moreele taak in dit land te vervullen heeft, krachtens het gezag, dat Nederland zelf over deze landen voert*. Elke Nederlander is in zijn omgeving — gemiddeld genomen van duizenden Inheemschen — een stukje Nederland, dat moet aantoonen, dat niet alleen krachtens bestaand recht, maar ook krachtens moreele standing de bijzondere positie, die het inneemt, gerechtvaardigd, althans niet ongerechtvaardigd is. Daarom rust op elken vertegenwoordiger van het Nederlandsche gezag — en daaronder verstaat *De S.P.* in dit geval niet uitsluitend de ambtenaren — een zware verantwoordelijkheid. Wanneer deze verantwoordelijkheid uit het oog wordt verloren, en wanneer de onzichtbare gevolgen niet worden geacht, dan wordt oneindig meer kwaad gedaan, dan wanneer een buitenlander zich aan diezelfde vergrijpen schuldig maakt. Dingen, als op Soeban Ajam gebleken zijn, behooren tot de zeldzaamheden, maar het is goed er ons zelf steeds aan te herinneren, dat die zware maatstaf voor ons ook geldt ten aanzien van al onze gedragingen, zoolang we in dit land vertoeven.

Wij vestigen de aandacht op de artikelen: „Vergunning als assistent" (11 Oct.), „De Koeliemishandeling op Poelau Mandi (12 Oct.) en *„De Panglongs"* (12 Oct.) uit de *Deli Crt.*; *„De Lampong-Kolonisatie"* uit *De Loc.* (29 Sept. blz. 35) en *De Sum. Post* (13 Oct.).

Werkgever en werknemer.

Z(entgraaff)) bespreekt in het *Soer. Hbl.* (8 Oct. 3de bl.) het artikel van *dr. H. G. Heijting* in de *„Indische Gids"* (1 Sept.) en is van oordeel dat de schrijver er niet in geslaagd is door zijn vergelijking met Br.-Malaya en Samoa het bewijs te leveren dat ook in Ned.-Indië de *poenale sanctie* kan worden opgeheven. Zeker, de *P. S.* zal verdwijnen, doch niet vóór het moment waarop de practijk leert dat zij kan worden gemist. En dit zal zijn: Zóodra door groote vermeerdering der arbeidsbevolking de locale omstandigheden zoodanig zijn gewijzigd dat zij in zich bevatten een zóó krachtige stimulans tot eerlijke nakoming van werkovereenkomsten, dat strafsanctie kan worden gemist. Men verhaast dit moment niet door artikelen tegen de *P. S.*

De Loc. (8 Oct. blz. 20) geeft een samenvatting van een deel der rede, welke *mr. Buffart* op 29 Sept. te Medan gehouden heeft voor de leden der *Avros*. Spr. releveerde o.m. het laatste jaarverslag van den President van de Javasche Bank, waarin wordt gewezen op de algemeene onwetendheid en het schromelijk misverstand, vaak bestaande omtrent den aard en het karakter van *het systeem der werkovereenkomsten*, en waarin, zoo kort en duidelijk de volkomen gerechtigdheid, gemotiveerdheid en onmisbaarheid van dit stelsel wordt uiteengezet. Deze behartigenswaardige woorden uit zoo gezaghebbende bron hadden op geen beter tijdstip kunnen gesproken worden, nu het *Internationaal Arbeidsbureau* te *Genève* juist enkele maanden geleden een onderzoek naar gedwongen arbeid (travail forcé) en arbeid krachtens werkovereenkomsten van langen duur (travail par contract à long terme) — als twee gelijkwaardige zaken naast elkaar genoemd — op zijn programma heeft gezet.

Met 't oog op de beoordeeling van *het werksysteem ter Sum.'s Oostkust* kan men — volgens *mr. B.* — niet dankbaar genoeg zijn voor het bezoek door de vier regenten van Zuid-Kedoe in Maart j.l., en door den resident van Kedoe onlangs aan de Oostkust van Sumatra gebracht, en den gunstigen indruk, die zij daarbij volgens hun eigen verklaring van de behandeling van den werkman gekregen hebben. Naast de bestaande goede materieele verzorging van den arbeider vroegen zij *meer aandacht voor zijn moreele verzorging*. Zij doelden daarbij o.m. op de bevordering van het gezinsleven door het beschikbaar stellen van afzonderlijke woningen, op het instandhouden van adat en godsdienst door het geven van meer en betere gelegenheid tot het nakomen van adatgebruiken en gods-

dienstplichten, op het tegengaan van ondeugden als dobbelspel e.d.g. Ook op dit gebied heeft de werkgever niet stil gezeten, maar het valt niet te ontkennen, dat in dit opzicht nog een groot terrein voor hem braak ligt. *Mr. B.* wees op het behartigen van de sociale taak, welke ook het bedrijf onmiskenbaar in de maatschappij te vervullen heeft. Laten wij zorgen — zoo besloot hij —, dat wij ook in dit opzicht met onzen tijd meegaan, liefst zelfs onzen tijd vóórblijven, opdat ons die taak veilig kan blijven toevertrouwd.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De gehouden tweede Tentoonstelling te Bangil (Java).

Op den 23sten April 1926 werd de door de vereeniging Mardi-Rodjokono georganiseerde tentoonstelling te Bangil geopend.

Ten ongeveer 10 ure voormiddags kwam, volgens mededeeling voorkomende in de „Pewarta Soerabaija" van den volgenden dag, de Resident vergezeld van zijne echtgenoote en gevolgd door eene eerewacht te paard, op de aloon-aloon aan, alwaar zij door de verschillende landshoofden werden ontvangen en de regent van Bangil Mevrouw Scholten begeleidde.

Nadat door haar het afsluitingslint was verbroken, namen de aanwezigen plaats onder het gereserveerde afdak en sprak de regent, uit naam van de vereeniging, zijn dank uit aan allen die tot de totstandkoming dezer tentoonstelling hadden bijgedragen.

Hij herinnerde de aanwezigen aan het doel der vereeniging dat streefde naar de verbetering van de kwaliteit van het inheemsche vee en van landsproducten, daarbij wijzende op de samenwerking ten deze van het Inheemsch bestuurspersoneel dat moeite noch geld had gespaard om de tentoonstelling te doen slagen.

Ten einde de kosten daarvan te bestrijden, was aan de tentoonstelling een „pasar malam" verbonden, doch hoofddoel was dit niet.

Den resident dankende voor zijne aanwezigheid verzocht hij Zijn HoogEdelGestrenge tot de opening te willen overgaan.

In zijne toespraak verklaarde de resident dat hij met vreugde het verzoek der vereeniging om de tentoonstelling te openen had ontvangen, daarbij teruggaande tot het jaar 1924, in welk jaar, op initiatief van den regent van Bangil, R. A. A. Marsono, de vereeniging „Mardi-Rodjokono" tot stand was gekomen en zich onder meer ten doel had gesteld door middel van tentoonstellingen, de kwaliteit van het Inheemsche vee in de afdeeling Bangil te verbeteren.

Dank zij den in het afgeloopen jaar ondervonden steun van den gouvernementsveearts en van den landbouwconsulent, kon de eerste tentoonstelling op gunstige uitkomsten wijzen, niet alleen ten opzichte van de betere verzorging van het vee, doch ook geldelijk.

Het door den veearts, den heer Doeve, gehouden onderzoek, had hem, resident, de overtuiging geschonken, dat veel schoon vee werd voorgebracht en dat, ter vergemakkelijking van de beoordeeling, het vee in verschillende rubrieken was ingedeeld.

De geldelijke voordeelen dier eerste tentoonstelling bedroegen *f* 2000.—, welk bedrag heeft gediend voor de oprichting van een fonds, waaruit hulp kan worden verleend aan hen uit de inheemsche bevolking, die het beste vee kunnen voortbrengen.

Voorts wees de resident op het van zelf sprekende feit dat de assistent-resident Ter Poorten het denkbeeld van den regent van Bangil krachtdadig had gesteund.

De verzorging van het vee in de afdeeling Bangil is, naar resident's meening, eene aangelegenheid van hoog gewicht, niet alleen voor de Inheemsche bevolking, doch ook voor de suikerindustrie.

Het vee toch is voor het vervoer van het suikerriet en van de landsproducten, vooral van kapok, een kostbaar bezit voor de bevolking, dat welke groote geldelijke voordeelen aanbrengt en wanneer komsten niet in gevaar worden gebracht: want de bevolking, door goede verzorging, over krachtig vee, ten behoeve van het suikertransport, beschikt volksbelang.

De gewestelijke Raad ziet dit groote volksbelang eveneens in en steunt in verband daarmede streven der vereeniging.

en dezen aanzien bestaat er samenwerking tusen het bestuur en de leiders van de suikerustrie, welke, naar de Resident hoopte, ook in oekomst zou blijven bestaan.

aarna verklaarde de Resident de tweede tenstelling voor geopend, in het vertrouwen dat in het belang der vereeniging, nog betere resulen zou opleveren dan de eerste en dat allen het ven en het werk der vereeniging zouden ragen.

Vervolgens werd het vee voorgebracht en rondeid en had men de gelegenheid op te merken, alle inzenders veel werk van de verzorging hadgemaakt.

et vee was fraai versierd en werd met vruchten roenten in de fraai versierde stallen gevoed.

t alles bleek dat de verzorging van vee en van andsproducten in de afdeeling Bangil verd was.

ijdens de opening van de tentoonstelling weronder de aanwezigen opgemerkt de Assistentdent van Malang, de Regent van Probolinggo, inbouwkundige van Pasoeroean, de landbouwulent van Malang, de inspecteur van de veerging en de controleurs van Lawang en Bangil.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

edbetoon (Hauw) volgens de beschouwingen van een Chineesch revolutionair.

nneer men, zegt de schrijver, de heer Song in de „Pewarta Soerabaija" van 22 April de ouderen van dagen hoort spreken over een ken tot eerbiedbetoon, dan wekt dat geen ndering, omdat eerbied behoort tot de wijze van China.

, wanneer een Chineesch revolutionnair datdoet, dan neemt men bij sommigen hunner echte een grooten schrik waar.

chrijver wijst om die reden eens op hetgeen olutionnaire leider, wijlen Dr. Sun Yat Sen, zen aanzien beweerde en schreef dat als de s sprak over de oude wijsheid en beschaving het oude Chineesche volk, welke nooit worden len, hij altijd op den voorgrond bracht de trouw en eerbied (Tjiong Hauw), de liefde Ai), de oprechtheid (Sien Gie) en de geduldwijze van beslechting van geschillen (Hoo

e waren de oude Chineesche lessen, die, sede vreemdelingen onder hunne overdreven leiders, onverschillig van welke kleur, in kwamen, zoodanig in de verdrukking geen, dat alles wat oud was terzijde werd gemet de bedoeling eene nieuwe beschaving in even te roepen.

begrepen evenwel daarbij niet dat China eene beschaving had, dat men het goede daarvan ig moest handhaven en dat men het minder eerst moest verwijderen, wanneer dat bleek g te zijn.

eerbiedbetoon behoort tot de specifiek wijze esche lessen, waarop het Chineesche volk h kan zijn en dat men zeer goed aan den deling mag toonen.

reed opgevatte voorschriften zijn neergelegd het boek „Hauw King" en geen beschaafde Wesche natie kan op het bezit van zulk eene uiten voltallige regeling wijzen.

n ander revolutionair schrijver, de heer Mr. Kwie Too, vult het bovenstaande aan met de eeling, dat in de geschiedenis van de Chihe revolutie wijlen Dr. Sun Yat Sen, onder vele groote leiders, bezield was met een geest, aanstuurde op verandering, doch met behoud de oude Chineesche beschaving.

n behoeft slechts kennis te nemen van het Sam Bin Tjoe Gie geschreven boek om te wedat alle daarin behandelde maatregelen berustop den grondslag van het streven naar herstel de oude Chineesche beschaving, zooals Dr. Sun Sen dat begreep.

e wilde het Cineesche menschelijke lichaam dringen van een nieuwen levensgeest, die reeds ang was gestuit.

at was eene gedachte, die verandering beteeh met behoud van de beschaving en van de eesche moraliteit, ten einde het innerlijke van Chineeschen stam te verhoogen.

e verschillende wijzen waarop die beschaving geuit, eischt verandering.

Dr. Sun Yat Sen wist wel dat men daarbij copie kon nemen van de beschaving der Westerlingen, doch hij wilde de oude Chineesche beschaving toch niet op zijde zetten en, onder meer, vooral het eerbiedsbetoonprincipe handhaven dat de basis is, waarop de Chineesche beschaving, sedert eeuwen, op is gebaseerd.

In de oude tijden hield de groote massa ook zelfs aanzienlijke personen zich in China bezig met den landbouw en was de maatschappelijke samenleving gegrondvest op het familiesysteem, dat in hoofdzaak beheerscht werd door de principes van eerbied, liefde en goede trouw.

Dr. Sun Yat Sen en Mr. Tee Kwie Too namen ten aanzien van den maatschappelijken vooruitgang in China een zuiver standpunt in en streefden er niet alleen naar het landbouwbedrijf aan te vullen met de ontwikkeling van den handel en van de nijverheid, doch ook om het familiesysteem geleidelijk op zoodanige wijze te veranderen dat daaruit het nationalisme kon groeien.

Dr. Sun Yat Sen was van meening dat het land behoort aan het volk, dat het bestuur in de handen van het volk behoort te zijn en dat de inkomsten van het land aan het volk ten goede moeten komen.

Op die wijze wilde hij het eerbiedsprincipe handhaven en versterken, zoowel ten opzichte van de ouders als ten aanzien van den stam, alsmede van de groote samenleving.

Wat is toch de reden, vraagt de schrijver, dat het Chineesche volk zulk een zwak volk is?

Onder de vele oorzaken daarvan noemt hij het gebrek aan moraliteit.

Het tegenwoordige geslacht kent nauwelijks meer dat goede principe.

Wanneer men den nieuwen geest bij de jongere generatie wil ontwikkelen dan zal men moeten terugkeeren tot de lessen van het eerbiedsbetoon en deze in overeenstemming moeten brengen met de denkbeelden van den nieuwen tijd.

Opwekking tot nationalisme zal geen vruchten dragen zonder opwekking tot eerbiedsbetoon, terwijl de revolutionaire beweging niet kan slagen wanneer de lessen over dat betoon terzijde worden gesteld.

Het zijn de lessen die aan het Chineesche volk de zoo noodige kracht kunnen schenken.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Indische Gids.

De Nov.-afl. opent met een artikel van majoor R. Schuursma over de Hoogere Krijgsschool, voor zoover betrekking hebbend op de vorming van stafofficieren voor het Ned.-Indisch leger, waarmede een halve eeuw geleden een aanvang werd gemaakt. — Mr. S. Cohen Fzn. bespreekt „De opcentenverordeningen der provincie West-Java", waartegen, zooals bekend is, krachtig protest is aangeteekend, vooral van de zijde der Europeanen; ten onrechte meent schr. — Onder het opschrift „Oceanische schorsbewerking" wijdt Prof. J. A. Loebèr Jr. eene bespreking aan een onlangs verschenen buitengewoon fraai geïllustreerd boekwerk van Prof. Dr. P. Hambruch: Oceanische Rindenstoffe. — Verder volgt een Indische legende: „The birth of Woman", door Dr. J. F. Scheltema, uitgegeven naar den in zijn nalatenschap aangetroffen tekst. — Mr. J. J. van Bolhuis zegt in zijn rubriek: „Indië en de Nederl. Volksvertegenwoordiging" zijn meening over de interpellatie enz. van Ir. Cramer in de Tweede Kamer over de houding der Indische Regeering ten opzichte van de bekende P.E.B.-geschiedenis in Oost-Java.

Overigens bevat de afl. de vaste maandelijksche rubrieken: Varia. — Revue van brochures enz. — Koloniale literatuur. — Wetenschap, kunst en industrie (hierin bij de vorige afl. aansluitende mededeelingen omtrent het verloop der Nieuw-Guinea-expeditie.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Inhoud van No. 17 (10 Nov.). Een en ander uit Java's verre verleden (vervolg), door L. — Vakschool voor meisjes te Bandoeng, door M. E. R. — Tjilaut Eureun (in de Preanger), door R. — Het vraagstuk van Java's bevolkingsaanwas, door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis (vervolg). — Ook dit Nr. is fraai geïllustreerd, o.a. met verschillende afbeeldingen van Inlandsche tooneelspelen te Bandoeng gegeven ten bate der slachtoffers van de aardbeving ter Sumatra's Westkust.

Klapperparelen.

Geheimzinnige uitgroeisels van plant of dier golden altoos als machtige toovermiddelen om ziekten weg te bannen. De harsachtige bollen uit de maag van sommige dieren, de zgn. bezoarsteenen werden tegen goud opgewogen.

De klappernoten die op het graf van een hadji groeien en niet grooter worden dan een kindervuist. hebben natuurlijk(!) meer dan gewone kracht. Ik heb drie stuks hiervan voor me liggen, uit Sumatra meegebracht; maar ik heb nog niets gemerkt van hun buitengewoonheid. Evenmin als en paar ringen van den akar bahar, die volgens een vermaarden professor uit Groningen, geen spoor van radium vertoonen. De wereld wil bedrogen zijn.

Klapperparels vindt men binnen in de kokosnoten; in vorm gelijk aan een kleine peer, ei of kogel, bezitten ze een melkwitten glans als echte parels van pareloesters.

De oude Rumphius beschreef reeds deze curieuse uitgroeisels in zijn „Herbarium Amboinense". Pas later in de 19e en 20e eeuw heeft men het raadsel gedeeltelijk opgelost. Vooral Dr. Hunger uit Amsterdam heeft veel hiertoe bijgedragen.

Zoo'n klapperparel bevindt zich dáár in 't vruchtvleesch, waar de kiemplant een zuigorgaan vormt. In den klapperdop zitten drie gaten; mata. Een daarvan is gewoonlijk overdekt met een vlies; de andere twee zijn door een stevigen wand afgesloten. Zelden treft men één blinde opening aan; nog zeldzamer ontbreken alle twee de blinde gaten en 't zeldzaamst van alles zoekt men tevergeefs naar welke kiemopening ook. Zoo'n geheel „blinde klappernoot" geldt als een geluksvoorwerp. Dr. Hunger wist acht stuks van deze zeldzame noten te bemachtigen en een ervan hield een prachtige „parel" in. Zij lag juist op de plek, waar de kiemopeningen moesten zijn. Waarschijnlijk stelt die parel een versteend haustorium, een zuigorgaan der kiem voor. Het pluimpje der jonge plant vond geen uitweg naar buiten, want het zachte kiemdeksel ontbrak; en onder den invloed van de kokosmelk verhardde en versteende het haustorium en werd tot parel. Heel vreemd blijft echter, dat de klapperparel grootendeels uit koolzure kalk bestaat zooals echte paarlen, ofschoon vruchtvleesch noch klapperwater kalk bevat.

Tot zoover „Rawihinggil" in No. 39 van de Javapost, welke schrijver hiermede een onderwerp aanroert, dat altijd interessant blijft, vooral uit ethnologisch oogpunt, want de batoe moestika of goeliga (om 't even of ze van plantaardigen of dierlijken oorsprong zijn) doen in den geheelen Indischen Archipel dienst als fetis; zij brengen den bezitter geluk, gezondheid, rijkdom, liefde, winst, eer; wenden onheil van hem af en dienen als medicijn of als tegengif. In een artikel van Prof. J. C. van Eerde: De samenstelling van „bezoarsteenen" (in Bijdr. Kon. Inst. dl. 82, 1926, bl. 306) wordt naar de belangrijkste literatuur verwezen.

De Indische Mercuur.

No. 45 (10 Nov.). Ervaringen der palmolieindustrie op Sumatra's Oostkust. Lezing, gehouden door Ir. H. N. Blommendaal op 4 Nov. in het Koloniaal Instituut. — De Indische invoerrechten, door Dr. L. J. van der Waals; besproken door G. J. W. Putman Cramer (vervolg). — Het geïnvesteerde buitenlandsche kapitaal in de cultures ter Oostkust van Sumatra. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een opgave van recente literatuur over rubber.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 15 (9 Oct. '26). Biologische bestrijding van insectenplagen door overbrenging van parasieten binnen het gebied van den Archipel, door S. Leefmans (slot). — De vrije emigratie van Java der Deli Planters Vereeniging. — Koeken van oliehoudende zadem door W. C. Bolle. — De ouderdom van Hevea Brasiliensis. — Nieuwe vervangmiddelen van kinine. — De Ned.-Indische „Gordel van Smaragd" vergeleken met Samoa en het Maleisch Schiereiland, door Dr. H. G. Heijting. (ontleend aan de Ind. Gids).

Indisch Militair Tijdschrift.

Uit den inhoud van jaarg. 1926, No. 10. Een brugslag over de Tjitaroem. — Een tactische reglementenstudie betreffende de compagnie en de sectie, door P. van de Water. — Een pleidooi voor de bajonet en het jachtmes, door E. A. Nix. — Het vliegen bij duisternis beschouwd van uit een militair standpunt (slot). — Eene beschouwing aanleiding van het artikel „Over opleiding in algemeen en schietopleiding in het bijzonder, H. T. Rooswinkel. — Over en uit den werk van den civiel en militair bestuurder (ver door P. W. F. Kaniess.

Orgaan van de Ned.-Ind. Offic.-Vereeniging.

Jaarg. 1926, No. 8. In memoriam, A. Fre berg, kapitein der infanterie. — Het Lo monument te Mataram (met afb.). — Mijn logsindrukken, door kolonel Lebaud. — weigering. — Met pensioen. II. Naar het oud door J. C. A. Bannink. — Uit pers en per — Enz.

Natuurkundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Inhoud van afl. 2 van deel 86 ('26). Die gi Tiere von Niederländisch-Ost-Indien, von Dr F. Kopstein. — Over den invloed van phy klimatologische factoren op den gezondhei stand in het tropisch bergland Bandoeng, doo Denis Mulder. — Uitkomsten van aardmagn waarnemingen te Batavia en buitenzorg, ve gedurende de jaren 1921—1925, door Dr. S Visser.

De Indische Culturen.

No. 19 (van 1 Oct.) bevat o.a. Balsa-hout in door Dr. S. C. J. Jochems (met ill.). — Met ter voorkoming en contrôle van ziekten in de rubbercultuur, door J. Mitchell (slot). — B medicineering, toepasselijk bij rubber, door Stoughton Harris. — Rubber-positie en r restrictie. — Kapok (vervolg). — Koffie in Indië. — Chineezen-immigratie in Ned.-Indi bevolkingsrubbercultuur. (Ontleend aan Statistische Berichten).

De Tropische Natuur.

De October-afl. heeft den volgenden inh Adansonia digitata L., de Baobad of apenb boom, door C. N. A. de Voogd. — Over zoetw palingen op Java (met kaart en ill.), door Dr. Delsman. — Manoek poetih: Leucopsar Rot (op Bali voorkomende watervogel), door V Paardt. — Dierensprookjes, door J. H. Sie

* * *

Verslag omtrent handel, nijverheid en lan van Nederlandsch-Indië gedurende 1923. (van het Departement van Landbouw, enz.). tevreden, Landsdrukkerij. 1926).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch neesche pers. No. 41 en 42, 9 en 16 Oct. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante gelegenheden te Weltevreden).

Een zeilschip naar Java in 1898. (Ned. Zee 6 Nov. '26).

Grondslagen der rechtsbedeeling in Nederland Indië, door Mr. J. H. Carpentier Alting, oud-h leeraar, oud-president van het Hooggerechtsh Ned.-Indië. Tweede, geheel herziene uit ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff).

Beschouwingen naar aanleiding van een st reis naar Suriname, door Mr. J. H. van ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff).

Bij het hart van Indië, door Marie van Zeg (een 5-tal schetsen, nl.: Ardjoeno, de schitter — De heilige boom. — Het mysterie. — I Madi vlucht. — Oud-Atchin). (Amsterdam, Schelte Holkema's Boekhandel).

Handboek ten dienste van de suikerriet-cult en de rietsuikerfabricage op Java. Deel I. Meth van onderzoek van bij de Java riet-ruiker-indu voorkomende producten enz., door H. A. P. M. vooren. Met afb. Vijfde druk. (Amsterdam, de Bussy).

Het Hollandsch als voertaal bij het onderw Ned.-Indië, door B(oonacker). Wetenschapp Bladen. Nov. '26). (Eene beschouwing naar ding der voordracht van Prof. D. van Hin Lamberton in het Ind. Genootschap van 8 Oct Onderwijstoestanden in 't verre Oosten, in het zonder Java en Japan).

Ter herdenking, † Ir. W. Elenbaas (oud-h ingenieur bij den Waterstaat en B.O.W. in enz. overl. te 's-Gravenhage den 9en Sept. door Ir. J. C. Voorduin. Met portret. (De Inge 13 Nov. '26).

Reisrapport van een reis door Ned.-Indië, Juli 1925 tot 24 December 1925, door ir. H Groot. (Stichting Industriefonds te Dordre ('s-Gravenhage, 1926).

Suriname.

Voor zooveel wij ons herinneren is er geen tijd geweest dat zoovele doctoren — professoren zelfs — om het ziekbed van Suriname gestaan hebben. De belangstelling in den patiënt is, niet het minst door de Nota van den Ondernemersraad, zeer belangrijk toegenomen. De groote pers voelt dat het is: nu of nooit. Zelf ziek, worden wij letterlijk overstelpt door de uitknipsels uit de groote bladen: hoofdartikelen, ingen brieven uit de kolonie, reizen in de kolonie, het een al interessanter dan het andere, meer dan wij onder de gegeven omstandigheden kunnen verwerken. Zoo hebben wij nog niet behoorlijk kennis kunnen nemen van de *„Beschouwingen naar aanleiding van een studiereis naar Suriname"*, door Mr. J. van Laer. 's-Gravenh., Martinus Nijhoff, ons welwillend toegezonden.

Naar de bladen, die wij uit Suriname ontvangen, doet de patiënt ook zelf zijn best om er bovenop te komen. Jammer genoeg, voor een groot deel pogingen van vreemdelingen, Amerikanen. Maar wij twijfelen er niet aan of ook hierin zal verbetering komen nu in Nederland alle krachten in dezelfde richting drijven. Wij verwachten een zeer belangrijk Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer naar aanleiding van de Surinaamsche begrooting voor 1927. Daaruit zal moeten blijken welke richting ons Parlement op wil toen opzichte van Suriname's toekomst.

* * *

„De katoen groeit goed in Suriname, doch de belangstelling voor deze cultuur schijnt nog sterker te groeien en zich voornamelijk te concentreeren op Nickerie."

Aldus vangt „De West" van 24 September een artikel aan over *„het district Nickerie"*, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Het schijnt dat wij aan den vooravond staan van nieuwe belangrijke uitbreiding der katoencultuur. De onderneming Anderson (Amerikaansch en Engelsch kapitaal) in Nickerie ontving telegrafisch bericht, dat de twee eerstvolgende jaren het cultuuroppervlak met 500 akkers moest worden uitgebreid. Op dit oogenblik is de aanplant 380 akkers groot. Voor het loopend jaar zijn 170 Javaansche immigranten door de onderneming aangevraagd. Voor het volgend jaar zal de aanvraag waarschijnlijk 250 zijn ....

Intusschen hebben de heeren Spakler en van Leeuwen den dienst dezer maatschappij verlaten en zijn zij van voornemen om zelfstandig de cultuur ter hand te nemen. Op welke schaal dit zal geschieden, is afhankelijk van de belangstelling die zij voor de katoencultuur zullen ontmoeten in Nederland, waarheen de heeren gisteren zijn afgereisd. Doch ook indien men in Nederland niet genegen is kapitaal in de katoencultuur te steken, zullen de heeren de katoencultuur in Nickerie ter hand nemen, zij het dan niet op zoo groote schaal als zij zouden wenschen.

De heer van der Velde, die op kleine schaal met den heer van Leesten in den laatsten tijd de katoencultuur uitoefende in Nickerie, is Zondag teruggekeerd van een reis naar Nederland. Volgens gerucht zal, als gevolg van deze reis, de cultuur belangrijk worden uitgebreid. Er is echter nog meer. Op de plantage 't Lot in Nickerie is optie genomen door een Amerikaansche combinatie, die ook al genomen heeft de katoencultuur ter hand te nemen. Men kan zeggen dat zich voor Nickerie een geheel nieuw verschiet opent, naast de reeds bestaande belangrijke rijstcultuur. Wat deze cultuur beteekent, blijkt uit het feit, dat de raming van den thans binnen te komen oogst tien millioen kilogram padi bedraagt voor Nickerie alleen" ....

„Ook in andere richting is er een verlevendiging van den ondernemingsgeest in Nickerie merkbaar. De heeren Schünemann en Bohl zijn er bezig met een onderzoek naar de levensvatbaarheid van een aanplant van olie leverende palmen, waarbij ook bijzondere aandacht wordt gewijd aan de mogelijkheid om krappa-olie te exploiteeren" ....

* * *

„De West" heeft aan den bekenden ondernemer, den heer E. B. Fairweather, gevraagd, of reeds eenig resultaat bekend was van het onderzoek naar het voorkomen van cinnabar aan de Marowijne, in den loop van dit jaar ingesteld door den ingenieur W. S. Black.

Het rapport van den heer Black, antwoordde de heer Fairweather, zal het onderwerp van bespreking uitmaken met eenige eerste klasse deskundigen in Amerika. In verband met uitstedigheid door vacantie, heeft die bespreking nog niet plaats gehad, zoodat ook een beslissing omtrent eventueele verdere exploratie nog niet genomen is.

In een verder stadium verkeeren de onderhandelingen voor de oprichting eener tweede bauxietonderneming in Suriname. Proefverscheping van bauxiet uit het Paradistrict, die op vrij groote schaal hebben plaats gehad, hebben niet alleen geleid tot een zeer gunstige beoordeeling van de kwaliteit van dit erts (dat in gehalte nog het Moengo-erts overtreft) doch aanleiding gegeven tot de uitzending van een ingenieur, die een verkenning heeft gedaan van den aanwezigen bauxietvoorraad in Para. Hij heeft kunnen vaststellen, dat de voorraad op ten minste zevenhonderdduizend ton bauxiet kan worden gesteld, wat ruim voldoende is voor de oprichting van een exploitatiemaatschappij.

De op te richten onderneming — die vermoedelijk reeds in de eerste helft van 1927 haar operatiën in Suriname zal aanvangen — heeft niet ten doel de verwerking van bauxiet op aluminium, maar zal daaruit chemicaliën bereiden. Bauxiet, dat vroeger bijna uitsluitend gebruikt werd voor de aluminiumfabricage, heeft tegenwoordig op veel ruimer schaal toepassing, onder andere voor de bereiding van cement. Vandaar dan ook, dat in weerwil van een zich snel uitbreidende productie, de vraag naar bauxiet groot blijft.

* * *

Men schrijft uit Albina aan „de West":

De heer Berkeley, een der eigenaren van de Engelsche cocosonderneming bij Galibi, aan de Marowijne-monding, wordt binnenkort terugverwacht, met een machine voor de bereiding van cocosolie en wellicht copra. Meer dan vijftigduizend cocosnoten zijn reeds in voorraad geplukt en wachten op de komst der machine.

* * *

De Vruchten Mij. Surinaam heeft vier perceelen land in erfpacht aangevraagd ten Oosten en ten Westen van de spoorbaan in het District Beneden Para, aan de Rijsdijk- en Waneweg, te zamen groot ongeveer 120 hectaren. „De West" verneemt, dat het voornemen is deze terreinen o.m. te benutten voor den aanplant van ananassen.

* * *

„De West van 8 October schrijft:

„Zooals bekend zal de heer A. A. Galjé, inspecteur voor het onderwijs, op 1 Januari 1927 den dienst met pensioen verlaten. Wij vernamen dat hij reeds 1 December a.s. zijne functie zal neerleggen en een maand vrijstelling van dienst genieten. Mr. H. A. Westrik, districtscommissaris, op dit oogenblik wd. lid van het Hof van Justitie, is definitief benoemd tot inspecteur v. h. onderwijs."

* * *

„De Periskoop" van 25 September verneemt dat de mogelijkheid niet is uitgesloten dat de heer Tillema een bezoek aan Suriname zal brengen.

* * *

Als Secretaris van de Groep Suriname v. h. A. N. V. is opgetreden de heer J. J. van Wouw, ingenieur bij het Departement van Openbare Werken en Verkeer, Postbus 169, Paramaribo.

* * *

De telegraafkabel Fort de France (Martinique)-Paramaribo wordt niet meer hersteld; telegrammen naar Nederlandsch Guyana (Suriname) worden dus voortaan uitsluitend gedeeltelijk langs draadloozen weg overgebracht.

* * *

Het port der briefkaarten van Suriname voor Nederland is zoowel voor de zeepost als bij verzending per landmail bepaald op 5 cent.

Curaçao.

De hervorming der politie.

II.

De eerste twee leden van art. 2 der ontworpen verordening luiden aldus:

„De Commandant der Politietroepen of de offi-

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

cier, die hem vervangt, is voor de uitoefening van den politiedienst in Curaçao verantwoordelijk aan den Gouverneur.

Hij regelt dien dienst in overeenstemming met de door den Gouverneur gegeven voorschriften en geeft uitvoering of doet uitvoering geven aan de van den Procureur-generaal als Hoofd der politie ontvangen vorderingen."

De toelichting bij dit artikel zegt, dat het militaire karakter van het korps, dat een onafscheidelijk deel van het leger vormt, gelijktijdige ondergeschiktheid van het personeel aan een burgerlijke en aan een militaire overheid uitsluit. De commandant behoort belast te worden met het volledig gezag over de militairen en zonder inmenging van anderen, het verantwoordelijk hoofd te zijn, in wiens gezag en bevoegdheid niet mag worden ingegrepen.

„Aan de verhouding tusschen Procureur-generaal als Hoofd van politie, ingevolge het eerste lid van artikel 153 van het Regeeringsreglement en den Commandant mag niet het begrip van ondergeschiktheid van dezen aan genen worden gehecht in den zin van de uitdrukking „onder de bevelen van" in militaire verhoudingen."

„Deze verhouding," zoo lezen wij verder, „zal worden geregeld op overeenkomstige wijze als zulks in Nederland is geschied ten aanzien van de verhouding tusschen den Procureur-generaal bij een Gerechtshof (in diens functie van fungeerend directeur van politie) en een commandeerend officier der Kon. Marechaussee".

Er kan tegen deze vergelijking geen bezwaar bestaan, mits maar in het oog gehouden wordt, dat de betrekking van directeur van politie in wezen niets te maken heeft met die van Procureur-generaal bij een Gerechtshof. Laatstgenoemden zijn dan ook slechts met de tijdelijke waarneming dier betrekking belast. Even weinig heeft het hoofdschap der politie op Curaçao te maken met het justitieele deel der taak van den Procureur-generaal.

De M. v. t. vervolgt:

„De fgd. directeuren van politie in Nederland toch moeten waken voor de handhaving van wetten enz., voor de rust en veiligheid van den staat en voor de bescherming van personen en goederen; ten deze zijn het Hoofd van politie te Curaçao wel dezelfde verplichtingen opgelegd. Hem worden daartoe Politietroepen ter beschikking gesteld, verrichtende de politie-militairen hun dienst onder de bevelen van hun militairen commandant. De beschikking, welke de Procureur-generaal voor het uitoefenen van den politiedienst over de militairen heeft, kan bij een militair corps slechts worden uitgeoefend door het van den Commandant vorderen van politiediensten en het geven van voorlichting omtrent het verrichten van die diensten, omdat de militaire meerderen bij uitsluiting bevoegd zijn dienstbevelen aan het personeel te geven.

Na het uitvaardigen der vordering late de Procureur-Generaal zich in geenen deele verder in met de uitvoering daarvan. Hoewel overleg tusschen beide autoriteiten zeer zeker gewenscht zal zijn, regelt de Commandant zelfstandig de bijzonderheden voor de uitvoering van die vorderingen en de daartoe vereischte verrichtingen geschieden buiten medewerking van den Procureur-Generaal, zijnde de Commandant voor de richtige uitvoering daarvan rechtstreeks verantwoordelijk aan den Gouverneur.

De vorderingen van den Procureur-generaal moeten van ruime strekking zijn, omdat de militaire Commandant niet alleen verantwoordelijk behoort te worden gesteld voor eene richtige wijze van uitvoering daarvan, doch ook ten volle aansprakelijk is voor het wel en wee zijner onderhebbenden. Het zoude onbestaanbaar zijn, dat een ander dan de militaire Commandant de gedetailleerde bevelen voor de uitvoering der vordering aan zijne onderhebbenden verstrekte.

Echter zal de Procureur-generaal van den Commandant rapport ter zake kunnen vorderen, zoodat hij reeds spoedig na den aanvang der verrichtingen in staat is te beoordeelen of zijn vordering is uitgevoerd op een wijze als strookt met de bedoeling, waarmede zij werd gedaan en kan hij, als zulks noodzakelijk mocht blijken, op de noodige veranderingen aandringen. Zal de bovengeschetste gedragslijn moeten worden gevolgd in het geval van vordering, in het algemeen zal den Commandant de verplichting worden opgelegd om voorvallen, waarvan de kennis voor den Procureur-generaal van belang geacht kan worden, onverwijld aan deze te melden, terwijl laatstbedoelde autoriteit nog vendien periodiek een politioneel verslag zal [kun]nen vorderen.

De Procureur-generaal en de Commandant [zul]len zich als naast elkander staande autoriteiten streng op het aldus voor ieder afgebakend ge[bied] hebben te houden."

Het vermoeden is niet ongewettigd, dat men te doen heeft met een compromis tusschen militairen commandant, die hoofd der politie worden en den procureur-generaal, die het b[...] wil. Vooral draagt hiervan het kenmerk he[t] van artikel 2:

„De Commandant is echter bevoegd tegen [ont]vangen vorderingen van den Procureur-gen[eraal] bezwaar te maken bij den Gouverneur; de be[slis]sing van den Gouverneur wordt zoo spoedig [mo]gelijk ten uitvoer gebracht. Kan in spoedgev[al] de beslissing van den Gouverneur niet worden [af]gewacht, dan zal de Commandant zijn eigen [in]zicht volgen, onder gehoudenheid evenwel on[ver]wijld, zoowel den Procureur-generaal in kennis [te] stellen met de voorloopig getroffen maatregelen [als] de beslissing van den Gouverneur eventueel al[snog] in te roepen."

In de gegeven omstandigheden was deze sc[hik]king wellicht de beste, die men krijgen kon, daarom willen wij er niet veel van zeggen, sle[chts] hopen, dat deze laatste bepaling nimmer zal be[hoe]ven te werken. Liever hadden wij gezien, dat [men] zich ook formeel had kunnen vereenigen met [de] oplossing, die wij eerder aanbevolen hebben: [een] afzonderlijk hoofd der politie, in het justitieele [on]derworpen aan de bevelen van den Procu[reur-] generaal als hoofd van het parket. Practisch [zal] het daarop nu ook wel neerkomen. Dan had [men] echter de onaangename mogelijkheid van be[roep] op den gouverneur uit de verordening weg kun[nen] laten.

Aruba.

De *Amigoe* verneemt, dat de gezaghebber [van] Aruba, de heer F. Quast, als zoodanig ontslag [heeft] gevraagd.

Hendrikschool.

Hetzelfde blad ontleent aan *het Huisgezin* [het] bericht, dat de heer H. J. A. Schroeder, hoofd [der] openbare school te 's Hertogenbosch, zal wo[rden] benoemd tot hoofd der Hendrikschool op Cura[çao].

Uit den Verren Vreemde.

Financieele en commercieele betrekkingen tusschen Japan en Nederl.-Indië.

Door de zich verdringende actualiteiten is de [be]langrijke nota door de Japansche Handelsver[eeni]ging te Soerabaja ingediend aan het in Septem[ber] te Tokio gehouden Consulaire Congres, wat bl[ijven] liggen.

Na voorop gezet te hebben dat de Jap. Hand[els]ver. de hoop koestert, dat nu eens tot „doen" [zal] worden besloten, naar aanleiding van dit door [het] Jap. Depart. v. Buitenl. Zaken samengeroepen [con]gres, zet de nota toestand en wenschen uiteen o[p de] hier (verkort) weergegeven wijze, die niet al[leen] voor Japan, maar ook voor N.-I. leerzaam kan [zijn].

Wij hopen, dat er *een orgaan* zal worden ges[chap]pen *voor geldverschaffing* aan importeurs en in [het] binnenland gevestigde Japanners. Motiveering: [De] thans hier gevestigde Japansche banken t.w. [de] Taiwan Bank, de Yokohama Specie Bank, de Mit[sui] Bank en de Ka-Nau Bank (Semarang) leggen [zich] in hoofdzaak toe op den wisselhandel, en het [is] zeer te betreuren, dat dientengevolge plaatselijk [ge]vestigde Japanners geen hulp en faciliteiten [van] haar genieten voor de financiering hunner hand[els]zaken.

Voor de Japanners is het niet mogelijk het v[oor]beeld van den Europeeschen handel te volgen [...] betaling op langen termijn, maar in den detailh[an]del is het toch onmogelijk te werken met min[der] dan twee of drie maanden crediet. Zelfs als [alles] meeloopt, duurt het vooral bij transacties met [de] Buitengewesten dikwijls nog geruimen tijd [la]ter vóór men inderdaad zijn geld binnenkrijgt.

Daarom is het zeer bezwaarlijk om goederen [te] importeeren op conditie van betaling twee ma[an]den na zicht. En waar de economische ontwikkel[ing] der Buitengewesten hoe langer hoe meer vo[ort]schrijdt is het ter bevordering van den Japansche[n] detailhandel in die streken dringend noodig, [dat] een locaal orgaan worde geschapen tot verleen[ing]

...nancieele faciliteiten aan importeurs. Willen ...zen importhandel op Java bevorderen, dan ...n wij in de eerste plaats zorgen voor expansie ...t Javaansche binnenland, d.w.z. voor recht...sche aanraking met de verbruikers.

...lang de Japanners in het binnenland niet ge...d worden, zijn zij aangewezen op de tusschen...d van Chineezen en hebben zij geen kans voor...e komen.

...crete voorstellen: 1. De bestaande instellin... worden verbeterd en bovenbedoelde taak wordt ... opgedragen; 2. plaatselijke kleine banken ...len opgericht, waarin ook plaatselijk gevestig... Japanners aandeelhouders zijn.

...voorstel 2 wordt vooropgezet, dat het Japan... gouvernement kapitaal verschaft tegen lage ...

...t is voorts noodig, dat *snelle schepen in de* ...l worden gebracht ter verbetering van het ver... van passagiers en goederen.

...lichting: Ten aanzien van onzen handel op ...anyo zijn wij in vele opzichten bevoorrecht; ...n in vergelijking met den aanvoer van goede... uit Europa zijn wij geografisch zeer in het ...deel. Maar door den tegenwoordigen toestand ...scheepvaartverbinding laten wij dit krachtige ...n in den concurrentiestrijd om zoo te zeggen ...bruikt. Wij hebben onze Nanyo Yus en Kaisha ...haar schepen doen er een maand over om ...apan naar Java te komen. Waar men nu tus... Europa en Ned.-Indië prachtschepen in de ...brengt teneinde den afstand te bekorten en ...nde het commercieel overwicht te behouden ...de concurrentiestrijd tusschen de verschil...landen met den dag heftiger en scherper ...daar is onze scheepvaart met schepen wel ...g uit den tijd, die een maand daarvoor noo...hen. Op die wijze kan onze handel op de ...zich onmogelijk ontwikkelen, vooral waar ...ten uit Europa verleden jaar 30 pCt. ver...zijn. De Java-China-Japan-Lijn, die zonder ...subsidie, geklemd tusschen onze beide maat...ppijen, de vaart tusschen Japan en Ned.-Indië ...houdt, heeft fraaie schepen, heeft veel zorg ...goederen en passagiers en is bereid om zelfs ...kleine quanta goederen allerlei havens aan te ..., waar onze reederijen niet over denken. Bo...en is zij vrijgevig met vrijbiljetten aan af...ers, en zoo genieten wij Japanners van een ...de maatschappij dus meer coulance dan van ...eigene.

...endien liggen de vertrekdata van de schepen ...anyo Yusen Kaisha en Osaka Shosen Kaisha ...slechts twee of drie dagen uit elkaar, het... voor afschepers en passagiers dikwijls een in...nient is.

...creet voorstel: De beide gesubsidieerde ...schappijen moeten de vaart herzien en meer ...d erin brengen. Als het voorloopig niet mo...n snelle schepen voor het vrachtverkeer in ...t te brengen is het wenschelijk, dat althans ...twee passagiersschepen den dienst onderhou...n andere schepen voornamelijk voor het ...verkeer bestemd worden. De passagiersschepen moeten wel snel loopen, maar behoeven niet ...rig te zijn ingericht. Zij moeten behoorlijke ...datie bieden voor de middelklassen, zoodat ...giers zonder ongemak hun gezin kunnen me...men.

...en behoort er een *gezaghebbend centraal or...*... te worden geschapen, dat zich in hoofdzaak ... op de studie van handel en nijverheid, dat ... betrekkingen onderhoudt tusschen Japan en ...anyo en dat leiding en voorlichting kan geven. ...lichting: Een orgaan als bovenbedoeld ont...t te eenemale. Zelfs bij de Jap. regeering be...len aanzien van buitenlandsche aangelegen...n geen eenheid en samenwerking tusschen de ...rtementen van Buitenlandsche Zaken en van ...del en Nijverheid. Plaatselijke organen, han...vereenigingen en kamers van koophandel gaan ...r hun eigen gang en dit geeft aanleiding tot ...l verkeerdheden.

...vennin bestaat er eenheid in onze nijverheid; ...idt tot allerlei verwarring met betrekking tot ...nsche handelsartikelen, veel nadeel en weinig ...deel. En naar onzen indruk is de langzame ...itgang van onze buitenlandsche expansie, de ...heid der ontwikkeling van onzen handel voor ...goed deel te wijten aan gemis aan samenwer... tusschen industrieele corporaties en kamers van nijverheid in het moederland en de handelsvereenigingen in den vreemde.

Als men ziet hoe voor de organisatie van den Duitschen handel autoriteiten en particulieren de grootst mogelijke samenwerking betrachten, dan bespeurt men, hoe zulk een regeling snelle en blijvende resultaten schept.

Dan zet de nota uiteen hoe de Jap. H. V. *over commissies* denkt.

Wij hebben kortgeleden een reisgezelschap uit Tokio kunnen begroeten, nu zal er weer een commissie van kooplieden uit Osaka komen met handelsmonsters, en daarna zal er weer een gezelschap met steun van het Dept. van Handel en Nijverheid worden uitgezonden. Het is moeilijk te begrijpen welk doel het zenden van dergelijke commissies naar Java heeft. Wij zijn niet tegen handelscommissies en ontkennen geenszins het nut van dergelijke reizen. Maar onze hier gevestigde handelaren hebben voor de introductie van Japansche waren al vele jaren lang veel tijd en vlijt geofferd en gaan steeds voort artikelen uit het moederland te betrekken en aan de markt te brengen. Wij zien dus niet in, waarom daaraan hier telkens weer zooveel kostbare tijd en zooveel geld moet worden besteed.

Als fabrikanten een onderzoek- en studiereis willen komen maken in het afzetgebied van hun artikelen, dan heeten wij ze met open armen welkom, dan erkennen wij gaarne het nut van hun komst. Fabrikanten kunnen dan uit eigen ervaring zien hoe zwaar de concurrentie is van Japansche met Europeesche waren. En het zal hun misschien een spoorslag zijn zich tot het uiterste in te spannen. Als zulke studiereizen leiden tot kennismaking met zeden en gewoonten der Inlanders en tot verbetering van de Japansche producten dan zijn wij er vurige voorstanders van.

Maar wij vragen ons met bevreemding af, als men weer voorstellen doet om zakencommissies uit Japan af te vaardigen, waarom raadpleegt men dan niet liever eerst de hier gevestigde Japanners, die al jaren lang in de frontlinie gestreden hebben om voor Japansche goederen een blijvende markt te veroveren? Wij betreuren het zeer, dat de regeering bij alles wat zij doet, slechts luistert naar adviezen van Japanners in het moederland en geenerlei aandacht schenkt aan de opinies van Japanners in den vreemde. Wij behooren volstrekt niet tot degenen, die in alles op regeeringshulp meenen te mogen rekenen, maar het is onze overtuiging, dat een gelijke aandacht geschonken aan adviezen van Japanners-in-den-vreemde meer aan het beoogde doel beantwoorden zou.

Wij vernemen, dat het departement van Handel en Nijverheid thans weder 300.000 yen beschikbaar stelt voor een uit te zenden commissie (15.000 yen per persoon); als men weer eens zulk een bedrag wensch' te besteden aan de bevordering van onze economische expansie in de Nanyo, dan zou er, naar onze overtuiging, een andere uitstekende bestemming voor te vinden zijn.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

INDISCHE VULKAANBESTIJGINGEN.

Voor een volle zaal sprak Dr. W. van Bemmelen, Oud-Directeur van het Magnetisch en Meteorologisch Observatorium te Batavia, op Maandag 8 November j.l., over „Indische Vulkaanbestijgingen", welke buitengewoon belangrijke en boeiende voordracht werd toegelicht door een interessante serie van lichtbeelden. Na een kort woord van inleiding van den voorzitter, den heer E. Roodhuyzen, werden bij de leden der afdeeling vd. onzer Vereeniging, voor zooveel zij in Ned.-Indië korten of langen tijd hadden vertoefd, door den spreker weder herinneringen wakker geroepen van al het schoons, hetwelk zij hadden gezien en veler aandacht werd vastgehouden door natuurtafereelen, hun onbekend, waarmede zij thans op zoo'n prettige wijze konden kennis maken.

Zij, die niet zoo gelukkig waren geweest en vooral de bijzonder talrijke jeugd van het Gymnasium, H.B.S., Handelsschool en Muloschool, werden ingeleid in de overschoone, maar ook dikwijls beangstigende vulkaanwereld, waarbij hun een blik werd gegeven in de wordingsgeschiedenis der vulkanen.

Die merkwaardige wereld van verwoesting en wederopbouw tengevolge van overweldigende natuurkrachten werd ons in woord en beeld voorgetooverd en onze toovenaar deed dit op zulk eene onderhoudende en geestige wijze, dat zijn gehoor voortdurend daardoor werd geboeid.

Met een warm applaus dankten de aanwezigen den spreker voor den leerzamen en interessanten avond.

De Secretaris,
E. H. BERGSMA.

Afdeeling Apeldoorn.

VOORDRACHT MET LICHTBEELDEN

op *Woensdagavond 24 November 1926, half acht,* in de Coöp. Landbouw Handels-Vereeniging, Stationsstraat, door den Weledel Geb. Heer Ch. Dumont, leeraar aan de Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer, over: *„Uit den Hindoetijd op Java".*

Leden vrijen toegang, met recht op twee introducée's à *f* 0.25; begunstigers alleen vrijen toegang voor zich. Alle anderen *f* 0.50.

HET BESTUUR.

Afdeeling Nijmegen.

Programma der Tentoonstelling van *Indische Kunst- en gebruiksvoorwerpen,* te houden in de gemeentelijke Hoogere Handelsschool, *Bijleveldsingel 20,* van Zaterdag 20 November t.m. Zaterdag 27 November a.s.

Toegang tot de tentoonstelling uitsluitend Bijleveldsingel No. 20.

De tentoonstelling is geopend: Zaterdag 20, Woensdag 24 en Zaterdag 27 November: van 2 tot 5 uur nam.; Maandag 22, Dinsdag 23, Donderdag 25 en Vrijdag 26 November: van 3.30 tot 5.30 uur nam.

Vrij entrée voor alle belangstellenden.

LEZINGEN, enz.

1. *Vrijdag 19 Nov.,* 's avonds 8 uur precies: *Pater Vertenten M.S.C., „15 jaar onder de koppensnellers van Zuid-Nieuw-Guinée",* lezing met lichtbeelden in de Groote Foyer van den Stadsschouwburg, hoofdingang.

2. *Woensdag 24 Nov.,* 's avonds 8 uur precies: de heer *W. A. Uiterwijk: „Een reis door Sumatra's Westkust",* lezing met lichtbeelden in de Groote Foyer van den Stadsschouwburg, hoofdingang.

Tot deze beide lezingen hebben *Leden en Begunstigers vrij entrée,* elk met een invité, op vertoon van het toegezonden programma.

3. *Zaterdag 27 November,* 's middags 3 uur precies: de *„Java-Film"* (Ufa) in het Olympia-theater, Lange Burchtstraat 8.

Leden en Begunstigers hebben hier vrij entrée, elk met een invité, op vertoon der twee toegezonden toegangsbewijzen.

De Secretaris,
GESCHER.

Afdeeling Groningen en Ommelanden.

INDISCHE TENTOONSTELLING.

In de bovenzaal van de Heerensocieteit aan de Groote Markt houden „Pictura" en onze afdeeling gezamenlijk eene tentoonstelling van etsen, schilderijen en nijverheidskunstvoorwerpen, geheel aan Indië gewijd.

Reeds bij het binnentreden wordt het oog geboeid door de zeer mooie etsen van J. Poortenaar, waarvan vooral een der grootste, voorstellende „Indische Prauwen", zeer bekoort. Verder in de zaal zijn meer de schilderijen ten toon gesteld, waarbij vooral No. 37 „Een Javaansche Landweg" de aandacht trekt, terwijl de etsen No. 32 „Palembang" en 33 „Dorpsplein" buitengewoon mooi zijn. De wajangdansers en acteurs hebben den schilder blijkbaar door hun houding en kleurrijke costuums zeer getroffen, ten minste vele schilderijen vertoonen dit onderwerp en allen zijn zonder onderscheid — ook voor hen, die Indië en zijn volk niet kennen — vol bekoring. Boeatan stond bereidwillig de mooie kains met hun harmonieuse kleuren en goudschitteringen ter versiering af. Zij geven de zaal een warm en intiem karakter, een indruk, die nog verhoogd wordt door de inzendingen van particulieren. Het is mij een genoegen onze Groningsche leden op te wekken deze tentoonstelling, welke nog tot 28 November geopend is en waartoe leden van Oost en West vrij entree hebben, te gaan bezoeken. Misschien valt uit de inzendingen van Boeatan nog wel een mooi St. Nicolaascadeau uit te zoeken. Reeds den eersten dag waren verscheidene voorwerpen verkocht.

J. FRANKE,
Secr.-Penningm.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

De besturen der afdeelingen worden er attent op gemaakt, dat indien men de beschikking verlangt over de Suriname-film, deze dient te worden aangevraagd bij den heer Graaf van Limburg Stirum, Arnoldlaan 5, Bloemendaal.

HOOFDBESTUUR DER VEREENIGING „OOST EN WEST".

R. Zuyderhoff, Voorzitter.
F. van Peski, Onder-Voorzitter.

F. H. W. J. R. Logeman, Lid.
F. H. A. van der Brugh, Secr.-Penningm.
E. Roodhuijzen, Amersfoort.
G. C. van den Wall Bake, Amsterdam.
W. C. Clasener, Amsterdam.
J. C. Baars, Apeldoorn.
Mr. J. Huges, Arnhem.
Dr. H. H. Zeylstra Fzn., Deventer.
J. Franke, Groningen.
H. F. Wagenaar-Reisiger, Haarlem.
J. A. van Hamel, Leiden.
F. E. Luitjes, Nijmegen.
Z. G. Ph. Marcella, Rotterdam.
H. Somermeijer, Utrecht.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-I

H. P. Brussaard, Copernicuslaan 219, 's-Graven
H. M. J. Eggenhuizen, K. Ronnerstraat 1, Amste
K. Gorter, Jagthuisstraat 33a, Rotterdam.
J. van 't Slot, Ampzingstraat 11, Haarlem.
M. Vastenhouw, Leidsche Vaartweg 213, Haarle
Allen onderwijzer 2e kl. bij het O.E.L.O. in Indië.
W. K. F. Gouwe, Gouvernementsarts bij den dien Volksgezondheid, Med. doct. arts, Veere.
H. A. D. van Walchren, gegradueerd adj. accoun een der Accountantsdiensten, Elsstraat 8, 's-Gr hage.
W. van Wijngaarden, R. K. geestelijke van de rang, Tilburg.
Ir. P. A. Vos van Zalingen, Electrotechnisch ing der 3e kl. bij den dienst voor waterkracht en triciteit, 2e Sweelinckstraat 145, 's-Gravenhag
J. A. Schnaar, Stenograaf 2e kl. b. d. Volksraad, Boezem 18, Rotterdam.
Dr. G. M. Streef, Gouvernementsarts bij den dien Volksgezondheid, Bergweg 224a, Rotterdam.

INDISCHE VERLOFGANGERS:

J. H. A. de Voogt, Hoofd v. d. Administratieven der Staatsspoor en Tramwegen, p.a. Haagsche missiebank, Den Haag.
H. van Lück, Controleur 1e kl. b. h. Binnenl. B in commissie b. d. dienst der Landelijke In te Bodjonegoro, Edisonstraat 85, 's-Gravenh
Ir. J. J. A. de Groot, Hoofd v. d. Ind. Centr. A fingsdienst, p. a. J. D. Hoek te Wateringen
Mevr. E. A. Logeman, geb. Hartelust, Onderw der 2e kl. b. h. O. E. L. O.; Adm. de Ruyterw Amsterdam.
K. Supheert wnd. adj.-inspecteur van Financiën nerstraat 50, Assen.
Mej. H. A. de Ruijter van Steveninck, Onderw der 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Onderwijs, Bentinckstraat 13a, 's-Gravenhage.
C. Lorrier, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., kade 755, 's-Gravenhage.
J. C. Duchateau, Hoofdinstrumentmaker b. d. S. Tr., Daguerrestraat 107, 's-Gravenhage.
L. H. W. van Sandinck, Gouverneur der Mol Valeriusstraat 84, 's Gravenhage.
A. Kort, Tijd. wnd. werktuigkundige bij de spoor- en Tramwegen; p/a A. Hilekman, Middellaan 19, Amsterdam.
Dr. I. Boldingh, Wetenschappelijk assistent bij de derafdeeling Zaadteelt van Eenjarige gewassen het Algemeen Proefstation voor den Landbouw het Departement van Landbow, Nijverheid en del; 2e Constantijn Huygensstraat 42, Amsterd
C. Ebes, Tijd. wnd inspecteur bij den P.T.T.-d p/a W. P. van Meeerkerk, Beeklaan 435, 's Gr hage.
H. J. A. M. Hermans, Teekenaar-constructeur S.S. en Tr.; Prinsestraat 8, 's-Gravenhage.
Mr. L. Einthoven, Tijd. buitengewoon substituut cier van Justitie bij den Raad van Justitie tavia; p/a Hotel Rigis, Montreux.
H. Fehl, Opnemer bij den dienst voor Waterkracht Electriciteit; Moltkestrasse 10, Glückstadt.
W. Vermeulen, Technisch ambtenaar 1e klasse bij dienst P.T.T.; p/a Wed. Trijselaar, Nieuwe te Zierikzee.

MET PENSIOEN.

R. A. H. Thierbach, Onderwijzer 1e kl. bij het O. p/a Nederlandsche Handel Maatschappij te venhage.
J. J. R. Raat, Ingenieur bij de fabriek der Opium te Batavia; p/a E. de Penasse Mouwen, Prins drikstraat 9a, Eindhoven.
J. F. G. J. Beelen, Techn. ambtenaar 1e kl. bij P.T.T.-dienst; Budel (N.-Br.) School.
B. W. v. d. Zwaan, Loods 1ste klasse; Avenue José 144, Brussel (Woluwe St. Lambert).
J. J. Vorderman, Tijd. wnd. Ambtenaar 3e kl. Uitvoerrechten en Accijnzen; Sneeuwbalstraat 's-Gravenhage.
A. W. Ph. Rhenardus, Onderwijzer in Suriname Helmerstraat 6 III, Amsterdam.
A. H. Warnaar, Inspecteur bij het Inlandsch Onder F. C. Donderstraat 13, Utrecht.

...denlijst van de Afdeeling Twente.

...zitter: Ir. J. D. Ruys, Enschedé, Marthalaan.
...etaris: G. W. Stroink, Enschedé, Goolkatenweg 80.
...ningmeester: I. A. Nijhoff, Enschedé, Groen van Prinstererlaan.

Leden:

...sma, Enschedé, Groen van Prinstererlaan 37; G. J. van Heek en Zonen, Enschedé; B. J. ter Kuile, Enschedé, Gronausche straatweg 124; Mevrouw J. B. ter Kuile—Blijdenstein, id.; E. D. B. Mans, Enschedé, ...rningerstraat 118; G. Milius—Ribbels, Enschedé, ...ndastraat 24; Openbare Leeszaal en Bibliotheek te Enschedé; Mevrouw S. E. H. Ruys—Jolles, Enschedé, Marthalaan; F. Borst, Lonneker, Hengelosche weg; ...D. Ph. Bouman, Hengelo, Deldenerstraat 192; Ir. ...Kroese, Hengelo, Wolter ten Catestraat 61; J. Maas, p/a. de Openbare Leeszaal te Hengelo; J. Overweg, Hengelo, Enschedésche straat 305; Machinefabriek Gebr. Stork en Co., (Afdeeling Reclame) te Hengelo; H. Wevers, Hengelo, Middenstandswoningen, Bornerstraat; I. L. L. Tilanus te Almelo; H. J. H. Gelderman te Oldenzaal; J. de Vries, Directeur Pythagorasschool te Ommen.

Begunstigers.

G. J. van Heek en Zonen te Enschedé; Machinefabriek Gebr. Stork te Hengelo; Kon. Weefgoederenfabriek v.h. C. F. Stork te Hengelo; M. A. H. M. Stroink, Burgemeester van Lonneker; Dr. B. van Delden, Enschedé, Hengelosche straat 42; Dr. E. E. Mogendorff, Enschedé, Parkweg 51; F. R. van Streun, Enschedé, Bleekerstraat 93; Mevrouw C. C. A. de Bruine—van Dorp. Enschedé, Haaksbergerstraat 294.

Mutatiestaat van 10 tot 17 November.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
...gma, Onder-Luitenant N.-I. L., Oegstgeest, Regen...laan 19. f 5.—. (Afd. Leiden)	Administrateur Oost en West.
...ger, Indoloog, Leiden, Hooge Rijndijk 198. f 4.—	den heer A. de Man te Leiden.
...g Liem, Student, Oegstgeest, Terweeweg 60. 250	Secretaris Afd. Leiden.
...C. Schoevers, Secretaris „Landbouwkundig Tijd...ift", Wageningen, Nassauweg 5. (Afd. Arn...). f 5.—	Administrateur Oost en West.
...Minkman, Arnhem, Steenstraat 40. f 5.—	Secretaris Afd. Arnhem.
...ijhoff, oud-ontvanger N. I., Enschedé, Groen van ...stererlaan. f 5.—	den heer G. W. Stroink te Enschedé.
...de Neeve, Directeur Nationale Bankvereeniging Breda, Willemstraat 9. f 5.— ...Schlüsser, Breda, Molengracht. f 5.—	Secretaris Afd. Breda.
...A. van Hooydonck, Leeraar M. O., Nijmegen, Stijn ...straat 20. f 5.—	Voorzitter Afd. Nijmegen.
...rkx, Leeraar Fransch M. O., Nijmegen, Heijden...straat 52. f 5.— ... Slabbekoorn, Leeraar Ned. M. O., Nijmegen, ...chemstraat 6. f 5.— B. C. Persenaire, Arts, Nijmegen, Wilhelmina... 6. f 5.—	Secretaris Afd. Nijmegen.
...mmink, Directeur van een Levensverzekering Den Haag, Huize „De Peppel", Blauwe Kamer... Marlot. f 5.—	Secretaris Dagelijksch Bestuur.
...oop, Civier Ingenieur, Den Haag, Alexander...weg 4. f 5.— A. F. Quentin, Oud Hoofdambtenaar O. I., Den ... Columbusstraat 252. f 5.— ...van Rossum, Oud Bestuurslid N. H. M., Den ... Frederik Hendriklaan 2. f 5.— ...de Jong, Scheikundig Ingenieur, Den Haag, ...enslag 38. f 5.— ...ammers Lisnet, Oud Hoofdingenieur S. S., Den ... Sportlaan 7. f 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
..., Beheerder van „Hotel Paree" te Paree (res. ...). f 5.—	den heer A. van der Stoep te Paree.
...kart, p/a. Landbouw Onderneming „Tratak" ...darsedajoe (Batang). f 6.— ...van der Schoot, Administrateur Onderneming ...ong Djohore" te Medan. f 6.—	Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in Oost-Indië.

Rectificatie: F. Borst, Fabrikant, Lonneker, Hengelosche weg. f 5.—.

Contributieverhooging:

C. J. B. J. Bartolotti Rijnders, Nijmegen, Groesbeeksche weg 36, van f 2.50 op f 5.—.

Nieuwe Begunstigers:	
...mann, Nijmegen, van Slichtenhorststr. 69. f 2.50	Mejuffrouw A. G. H. van Mensch te Nijmegen.
...M. Stroink, Burgemeester van Lonneker, f 2.— ...velijk vermeld als lid ad f 5.—)	den heer G. W. Stroink te Enschedé.
...Scheltema de Heere, Secretaris Dep. der Marine, ...g, Bankastraat 93. f 1.—	Secretaris Afd. Den Haag.

Afschrijven:

..., Secretaris van „Cultura", Utrecht, Burge...ter Reigerstraat 83.
..., Marsman en Co., Amsterdam, Keizersgr. 270.
J. Hamme, Amsterdam, Achtergracht 3.
Th. Hillen, Directeur Verbandstoffenfabriek, Arnhem, Nieuwe Kade 18.

Adresveranderingen:

...n West, Administrateur s.f. „Djatibarang", van: ...terdam, Heerengracht 477, naar: Vlaardingen, ...weg. f12.— (behoort tot Afd. Rotterdam).
..., van: Soerabaja naar: Amsterdam, Nieuwe Spie...aat 17, p/a. Amsterdamsche Mij. van Levens...ering. f 5.— (heeft contributie '26 en '27 reeds ...).
... Dikshoorn, oud-Dirigeerend Off. v. Gez. N.-I. ...n: Malang naar: Leiden, Jan van Goijenkade 7.
... van Loon, Leeraar M. K. L. S., van: Apel..., Sumatralaan 3 naar: Deventer, Hotel Keizers... f 5.—
... Fock, oud-Gouverneur-Generaal N.-I., van: Bui...g naar: Den Haag, Hotel De Bellevue, Bezui...out 15. f 5.—
...de Calonne, O.-I. Ambtenaar m.v., Den Haag, van: ...heitstraat 593 naar: Copernicusstraat 119.
H. Polak, oud-Ass.-Resident, Den Haag, van: Thomsoonlaan 22 naar: Stephensonstraat 9.
Mevrouw de Weduwe M. Naessens-Wardenaar, Den Haag, van: Hotel Pomona naar: Van Boetzelaerlaan 19.
J. B. Hartelust, Ass.-Resident, van: Den Haag, Lubeckstraat 80 naar: Tegal.
L. C. Heyting, Controleur B.B., van: Medan naar: Weltevreden, Koningsplein Oost 18.
P. J. Deijs, Gedipl. Gezaghebber B.B., thans te Sinabang (Atjeh).
W. A. G. Perks, Controleur B.B., thans te Goenoeng-Sahilan (Bengkalis).
B. H. Gronewold, Kapitein der Infanterie, thans te Fort de Kock.
Dr. J. W. Poser, Dirigeerend Officier van Gezondheid, thans te Malang.

Vereeniging „OOST en WEST",
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „ biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aan te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaer 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerk...

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië,
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 47 — DONDERDAG 25 NOVEMBER 1926 — 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

INHOUD: Ramp Sumatra. — Communistische woelingen op Java. — De Tentoonstellings-avond van de afdeeling Arnhem op Woensdagavond 17 Nov, 8 uur, in de groote zaal van „Musis Sacrum" (met situatieplan). — De nooden van Curaçao (vervolg). — Niassers, vrouwtjes of mannetjes?, door Sn. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Europ. Pers. II. Uit de Ind. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afd.: I. 's-Gravenhage. II. Nijmegen. — Mededeelingen: I. Van het Dagel. Bestuur. II. Van het Informatie-bureau. — Mutatiestaat van 17 tot 24 November.

CONTRIBUTIE ad f 5.- 's jaars minimum, voor het lidmaatschap dezer vereeniging loopt voor hen die zich in het tijdvak van 1 October tot en met ultimo December opgeven tot en met ultimo December 1927. Zij ontvangen het „Kol. Weekblad" dus gratis gedurende het laatste kwartaal van dit jaar.

Ramp Sumatra.

Vorig saldo	f 2948.12
Opbrengst belasting verkoop kaarten Zondag 9 October (afgedragen door Penningm. Haagsch Comité Padang-kamp)	„ 156.52
Totaal . . .	f 3104.64

Communistische woelingen op Java.

Het is wel de eigenaardige Nederlandsche karaktertrek, die in dat opzicht met de Iersche verwantschap toont, welke verschillende schrijvers in sommige onzer dagbladen er toe hebben genoopt om over wezen en oorzaak van het gebeurde direct hun „ernstige" critiek te doen hooren, die niet nalaten kan aan de waarde daarvan wellicht niet ten goede te komen.

Een Ier, wien men eens vroeg naar zijn politieke overtuiging (schrik niet, o lezer, over het woord „politiek" in deze kolommen) antwoordde: „I am against the Government".

Zoo ook de bovenbedoelde stemmen. Vóórdat de mogelijkheid nog eenige bijzonderheden over het wezen van de woelingen ons konden bereiken, alleen afgaande op het bericht dat zi[...] uitgebroken, haastte men zich de Regeerin[...] en op het Plein de schuld ervan te geven.

Wij achten het onzen plicht daartegen stelling te nemen, niet omdat wij partij willen kiezen, doch wel omdat wij meenen dat in zulk een ernstige kwestie objectiviteit geboden is. De afwezigheid nu van bijzonderheden waarop een objectief oordeel omtrent wezen en oorzaak van het gebeurde slechts gebaseerd mag worden, verbiedt eerlijkheidshalve thans reeds met een beoordeeling omtrent de veronderstelde oorzaken van het verschijnsel aan te komen. Zulk oordeel thans uit te spreken, in welken zin dan ook, moet als voorbarig worden afgewezen, waar zelfs de Regeering de gegevens voor eene objectieve beschouwing nog niet ten dienste staan.

De Tentoonstellingsavond

van de afdeeling Arnhem op Woensdagavond 17 Nov. 8 uur, in de groote zaal van „Musis Sacrum".
(Met situatieplan).

Het stroomde menschen op den avond van den 17en dezer, naar „Musis Sacrum", en wie de zaal binnenkwam *moest* zien het groote duidelijk beschilderde doek, met de ons allen bekende woorden:

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang",

en was men gezeten, dan *moest* men alweer, boven het projectiescherm op het podium dezelfde woorden op eenzelfde doek zien tusschen de Nederlandsche driekleur, beneden geflankeerd door het krontjong-orchest en een groote gekleurde planteekening van het tentoonstellingsterrein en aan de andere zijde de bestuurstafel. De zaal liep vol en 't was een voortdurend begroeten van allerlei menschen — vooral ook van die welke elkaar in het streven van „Oost en West" hebben leeren kennen.

Dat gaf een prettige stemming, er was „sfeer" en ieder onzer moet al daarvan een aangenamen indruk hebben meegenomen.

Zoo'n belangstelling!

Iets over acht viel de hamerslag en klonk het uit den mond van den Heer Mr. J. Huges, voorzitter van de afdeeling Arnhem: „De tentoonstellingsvergadering van de afd. Arnhem der Vereeniging „Oost en West" is geopend!", om daarna direkt over te gaan tot zijn uiteenzetting van de plannen.

Allereerst kon spr. welkom heeten: Z. Exc. den Commissaris der Koningin in de provincie Gelderland; R. M. Noto Soeroto; den Heer Einaar; Leden van Provinciale- en Gedeputeerde Staten, de burgemeesters van Arnhem en van eenige omliggende gemeenten; leden van de Kamer van Koophandel, van de rechterlijke macht; officieren; leden van het Hoofdbestuur en van de afdeelingsbesturen van Oost en West, van Boeatan en de Indische Club en gelukkig ook de zeer talrijk opgekomen verdere toehoorders.

„Als het waar is, dat groote gebeurtenissen haar schaduw vooruitwerpen", aldus spr., dan mocht zeker deze opkomst dat wel bevestigen. Na het houden van den Sumatradag, was het Arnhemsche bestuur tot het tentoonstellingsplan gekomen, daarin al dadelijk prachtig gesteund, door het schit-

terende aanbod van den Heer Dr. Hartogs, directeur der kunstzijde-fabriek, die het Kasteel Zijpendaal met park ter beschikking stelde.

Naar alle richtingen zijn toen verder de voelhorens uitgestoken; door het geheele land en van overal werd direct veel belangstelling, ook daadwerkelijk, getoond.

De Raad van Beheer van de Koninklijke Vereeniging „Het Koloniaal Instituut"; de R. K. Missie te Tilburg; „Boeatan"; de Landbouw Hoogeschool te Wageningen en nog vele andere lichamen en particulieren zegden hun steun toe. En, zoo merkte spr. met nadruk op; dit alles werd reeds bereikt, terwijl het geheele plan nog op losse schroeven stond.

Daarna kwam de kwestie van plaats en ruimte om al de te verwachten voorwerpen te exposeeren. Ook daarin had de commissie van voorbereiding een gelukkige hand, doordat architect N. P. de Koo, uit Rotterdam, haar hielp aan een practisch en mooi plan, passend aan de omgeving. Verder geeft spreker nu aan de hand van de groote kaart en geholpen door de afdrukken, die iedere bezoeker had ontvangen een globaal overzicht van de verdeeling van het terrein, en wat er al zoo zou komen. De Surinamers zullen de West-Indische afdeeling in orde brengen; Boeatan zou het Indische restaurant verzorgen; de vereeniging van theeplanters op Java de zorg voor het theehuis op zich nemen; een theatergebouw met plaats voor 500 personen voor lezingen, film-, dans- en wajangvoorstelling zal worden opgericht. Hierbij dient opgemerkt te worden, dat elk idée van kermisachtigheid geweerd moet worden en de tentoonstelling wetenschappelijk en artistiek op zoo hoog mogelijk peil moet staan.

Reeds nu hebben vele bekwame en bevoegde sprekers toezeggingen gedaan, een spreekbeurt te willen vervullen. De naam van den architect staat er borg voor dat kunst en natuur tot een mooi uitlokkend geheel zullen vereenigd worden.

Toen kwam het punt; de financiën aan de beurt. De begrooting toch geeft een totaal aan van uitgaven groot ƒ 100.000!

Daartegenover staan, alweer zeer voorloopig de geraamde inkomsten ook ƒ 100.000 groot.

Spr. zegt, nog al aanmerkingen gehoord te hebben op zijn raming betreffende de 52 stands ad 550 gld., doch hij is in staat mede te deelen, dat twee Arnhemsche firma's een stand zouden nemen ad ƒ 1000 elk, en een fabriek buiten Arnhem zelfs ƒ 1400 er voor over had. Ook is aanmerking gemaakt op het cijfer van 100.000 bezoekers, doch al kwamen er maar 50.000 in de 34 dagen, welke de tentoonstelling duurt, dan nog zouden de inkomsten voldoende zijn. Niettemin, het bedrag der uitgaven moet gedekt zijn, daarom waren de ƒ 100.000 verdeeld in tweeën, n.l. ƒ 25.000 eerste risico en ƒ 75.000 tweede risico, dat eigenlijk bijna geen risico meer is.

Die eerste ƒ 25.000 waren deels door de gem… te Arnhem en een twaalftal particulieren v… kerd. Warm beveelt spr. de aanwezigen aan … inschrijvingsbiljet ingevuld in te leveren. Er … er wien het niet convenieert, doch zeer zeker … er ook velen in de zaal, die wel iets kunnen … dragen. Spr. wijst verder op het groote belang … Arnhem en omgeving. Hij deelt nog mede dat … in Indië zelf reclame voor de zaak gemaakt … dat voor Aneta „een bekwaam persman aa… is". Verder wijst spr. met nadruk op het alge… belang voor Nederland en voor Oost Nederl… het bijzonder niet 't minst voor onze kind… Nederland heeft als voogd eeuwen lang zijn … ten op zijn pupil uitgeoefend; gelukkig wor… de laatste jaren die voogd herinnerd aan … plichten. De pupil vraagt om opvoeding, … naar zelfstandigheid en Nederland moet … geven.

Afgezien van het tempo waarin de ontwikk… van Indië zal voortschrijden, het einddoel is … zelfstandig Indië. Maar daarom juist is het … meer dan ooit noodig, dat het Nederlandsche … in breede lagen meer en dieper kennis opdoe… Oost en West. En daar is nog heel wat aan te … en daarom en om alles moet dit plan slagen!

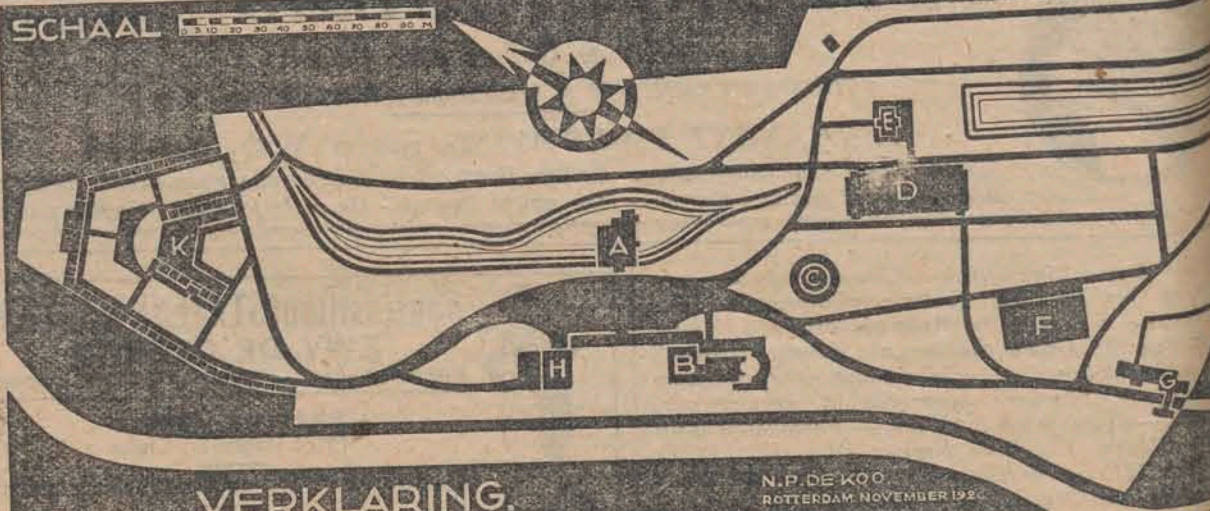
Een warm applaus, dat af en toe tussche… sobere, maar gloedvolle rede ook reeds geklon… had, onderstreepte het gezegde.

Daarna kreeg de Heer *Mr. S. J. R. de Mo…* burgemeester van Arnhem het woord. Z.Exc. klaagde zich er over dat hij in den Gemeente… het plan van Oost en West had willen verde… en er veel over zou zeggen, doch het was zoo … thousiast ontvangen, dat er niets te verd… viel. Hij wijst op 't dubbele doel, Indië beken… maken, doch ook Arnhem bekend te maken; … innert aan den bloeitijd van de mooie stad, … vele Indische menschen zich vestigden langs V… en Utrechtsche weg; wijst er op dat in het … seizoen velen naar A. zijn gekomen, door een … reclame te Amsterdam. Ook zou het niet on… lijk zijn, dat de voorbereiding voor de Olym… spelen, de voorwedstrijden, in dienzelfden … Arnhem zullen gehouden worden en dat de … eeniging „Arnhem Bloemenstad" ook extra pl… heeft. Gelet op de volle zaal en op 't groot… lang kan hij met alle warmte dit plan ste… aanbevelen en spreekt hij het vertrouwen uit … het zal slagen ook.

Ten slotte sprak ook de Heer *R. Zuyd…* voorzitter van Oost en West, een woord van … voor den Heer Huges en de afdeeling en ove… digde meteen de ingevulde circulaire, waar… bijdrage van het Hoofdbestuur was vermeld.

1) De eerste van de 35000. (Verslaggever).

SITUATIEPLAN VAN DE INDISCHE TENTOONSTELLING VAN „OOST WEST" AFDEELING ARNHEM ; TE HOUDEN OP HET LANDGOED ZYPENDAAL TE ARNHEM VAN 21 JUNI TOT EN MET 24 JULI

A: KASTEEL. B: WESTINDIË. C: OOSTINDISCH RESTAURANT. D: O… INDIË. E: THEEHUIS. F: THEATER. G: ENTREE. H: BRANDWE… K: EUROPEESCH RESTAURANT ANNEX STANDS.

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

Ten slotte werd de Planciusfilm afgerold, waarbij instrumentaal, zoowel als vocaal Krontjong liedjes werden ten gehoore gebracht door eenige leden van de Indische Club uit 's-Gravenhage, een illustratie van de film, die zeer eigenaardig aandeed en naar Mr. Huges van tal van zijden vernam, buitengewoon werd gewaardeerd.

De nooden van Curaçao.

(Vervolg).

Bevolkingsaanwas en bevolkingsstatistiek.

Het laatste K. V. geeft een bevolkingsaanwas voor het tijdperk 1 Januari—31 December 1924 voor het geheele gebiedsdeel van één honderd één en vijftig zielen, d.i. ongeveer één kwart procent, wat al heel gering is (Nederland ongeveer één en drie kwart procent).

Toch is het geboorte-overschot gunstig, immers ongeveer gelijk aan dat van Nederland.

De geringe aanwas der bevolking zou een gevolg kunnen zijn van emigratie, een vreemd verschijnsel echter in een tijd van economischen opbloei, althans van het voornaamste eiland, waar 62 % der totale bevolking woont.

Het K. V. echter bevat een aanteekening betreffende een in 1924 gehouden volkstelling, waarbij zou zijn gebleken, dat het vroeger voor eenige wijken der hoofdplaats geschatte aantal der bevolking te hoog was.

Reeds de oningewijde zal hieruit begrijpen, dat in het Nederlandsche gebiedsdeel Curaçao geen bevolkingsregister wordt gehouden en dat, niettegenstaande de geheele bevolking aan de gewone bepalingen van den burgerlijken stand onderworpen is de contrôle op intocht en vertrek zeer wordt vergemakkelijkt door het feit, dat het geheele gewest uit eilanden bestaat.

Zelfs is met de inschrijvingen van den burgerlijken stand vroeger zonderling omgesprongen. Natuurlijke kinderen voe... vaak twee namen, den wettelijken geslachtsnaam (die der moeder) en den naam van den (veronderstelden) vader, om van bijnamen etc. niet te spreken; waar nu, bij de geboorte-inschrijving van natuurlijke kinderen, naar den juisten naam der moeder, zelf natuurlijk kind, een onderzoek werd ingesteld, kwam het voor dat de natuurlijke kinderen eener zelfde vrouw onder verschillende geslachtsnamen werden ingeschreven. Zoodoende ontstond dan de zonderlinge toestand dat kinderen uit dezelfde moeder geboren volgens de registers van den burgerlijken stand geen broeders of zusters waren.

In de latere tijden is men zorgvuldiger te werk gegaan, door bij huwelijken trouwboekjes uit te reiken en bij de geboorte-aangiften het trouwboekje of het geboortebewijs der moeder te laten vertoonen. Tot een bevolkingsregister heeft men het echter nog niet gebracht. Dezelfde deskundige die een aantal jaren geleden in Suriname het bevolkingsregister heeft ingericht vertoefde daarna geruimen tijd op Curaçao, maar vertrok weder onverrichter zake.

Het wordt zeker tijd dat men ook voor Curaçao het groote nut zal gaan inzien van een goed georganiseerde bevolkings-administratie en de toch werkelijk niet zoo belangrijke bedragen zal beschikbaar stellen voor het inrichten van een bevolkingsregister, onontbeerlijk hulpmiddel voor de bestuursgestie in zoo velerlei opzicht.

Volksgezondheid en geneeskundige verzorging.

Wanneer men de geboorte, sterfte- en ziektestatistieken in het K. V. bestudeert, dan stuit men al weder op een gebrek aan nauwkeurigheid, volledigheid en zorgvuldigheid; trouwens het geheele hoofdstuk Openbare Gezondheidsdienst heeft weinig om het lijf.

Critische beschouwingen over de volksgezondheid zijn na de korte periode van werkzaamheid van den eersten directeur van den O. G. D. (Dr. Waterman) niet meer geleverd geworden en een Dr. Lampe, wiens artikel in den W. I. Gids van Sept.—Oct. j.l. over den sociaal-hygiënischen toestand en de geneeskundige verzorging van Suriname materiaal oplevert ter vergelijking met toestanden in Curaçao, is in laatstgenoemd gewest nog niet opgestaan.

Voor het geheele gebiedsdeel Curaçao geeft het K. V. 1925 een gemiddeld sterftecijfer over zes jaar van ruim 18 per duizend en evenals van Suriname kan dus van Curaçao gezegd worden, dat in het algemeen het sterftecijfer niet zeer ongunstig is.

Gaan wij echter na het overzicht der leeftijden van de overledenen, dan treft allereerst een sterfte op den leeftijd van 0—1 jaar van 18 per 100 levend aangegevenen, d.i. drie maal zooveel als in Nederland en twee maal zooveel als in Suriname. Eenige beschouwing wordt in het K. V. aan de zuigelingensterfte niet gewijd.

Merkwaardig is dat in het overzicht der leeftijden voor niet minder dan 12 % van het aantal overledenen de leeftijd als onbekend wordt opgegeven (komt in Nederland niet voor, in Suriname, met zijn groot contingent Aziatische imigranten, is het aantal overledenen van onbekenden leeftijd ruim 1 % van het totaal).

Aangenomen mag worden dat zich onder de overledenen van onbekenden leeftijd geen zuigelingen bevonden, maar het overzicht verliest desniettemin veel aan waarde door de hooge cijfers in de rubriek „onbekend", terwijl ook natuurlijk een nadeel is dat niet geheel dezelfde leeftijdklassen zijn aangenomen als in Nederland.

Wat betreft de geboortecijfers geeft het K. V. voor het geheele gebiedsdeel Curaçao een gemiddeld van 29 %, wat iets lager is dan het Surinaamsche cijfer; het gemiddeld aantal levenloos geborenen komt voor Curaçao over 6 jaar op 57 ‰ geborenen, wat iets gunstiger is dan Suriname, maar belangrijk ongunstiger dan in Nederland (1924 37 ‰).

Ook deze materie wordt in het K. V. niet aan een bespreking onderworpen.

Intusschen, het vraagstuk der volksgezondheid wordt niet uitsluitend beheerscht door sterfte- en geboortecijfers, een waarheid welke in het eerder a. gehaalde artikel van Dr. Lampe zoo treffend aan het licht wordt gesteld.

Het K. V. 1925 geeft een overzicht der vastgestelde doodsoorzaken (ruim 22 % onbekend) voor de geheele bevolking, doch een ziektestatistiek alleen voor zoover betreft het garnizoen, een 120-tal gevallen, waaronder ook de meest onbeduidende.

Negen procent der bekende doodsoorzaken komt voor rekening der t. b. c. (voor het eiland Aruba alleen 14 %) en met betrekking tot het eiland Curaçao wordt gesproken van 58 nieuwe gevallen, hoofdzakelijk long-tuberculose, die meeestal in betrekkelijk korten tijd doodelijk verliep.

Wat betreft geslachtsziekten wordt het aantal in de polikliniek te Willemstad behandelde patiënten in het K. V. genoemd (een cijfer, dat weinig zegt), het aantal gevallen van venerische ziekten onder het garnizoen wordt „wederom zeer belangrijk" genoemd en het aantal lijders aan die ziekten op het eiland St. Martin „hoog"; op het eiland Saba waren de venerische ziekten volgens het K. V. „zeldzaam".

Voorwaar zeer sobere inlichtingen, wanneer men bedenkt dat volgens algemeene bekendheid t. b. c. en geslachtsziekten de gezondheid der bevolking van Curaçao het meest benadeelen.

Van eenige poging om die bevolking met betrekking van deze belagers van leven en gezondheid ook maar voor te lichten blijkt niet, om van doelbewuste bestrijding van volksziekten niet eens te spreken.

Wel hebben meer ontwikkelden zich kunnen ergeren aan een averechtsche en zelfs gevaarlijke voorlichting van het publiek voor patentmiddelen.

De buitengewoon slechte reputatie bij Marine en Koopvaardij van de haven van Willemstad als haard van besmettelijke geslachtsziekten is herhaaldelijk aanleiding geweest voor officieele rapporten. Wellicht evenwel dat dit euvel zijn grond vindt in een betrekkelijk klein aantal beroepsprostituées, die door gepaste maatregelen wel onschadelijk zouden kunnen worden gemaakt.

Pas den allerlaatsten tijd schijnt de meening veld te winnen, dat in den hooger bedoelden slechten naam niet het groote gevaar voor Curaçao is gelegen en dat immers niet alleen vreemde zeelieden op Curaçao worden geinfecteerd, maar dat omgekeerd vreemde, en niet te vergeten ook inheemsche zeelieden, voortdurend nieuwe infectie aanbrengen.

Wat betreft de geneeskundige voorziening ten behoeve van de breede onderste laag der bevolking zij gewezen op den gebrekkigen districtsdienst. Zelfs op het hoofdeiland, dat overigens slechts een derde zooveel oppervlakte bezit als de Nederlandsche provincie Limburg, hebben de menschen soms uren te

kopen om de hulp van een geneesheer in te roepen, eenvoudig omdat het telefoonnet buiten het stadsdistrict zoo weinig uitgebreid is.

Verder zal het misschien oningewijden ongelooflijk voorkomen dat de haven van Willemstad, welke thans evenveel, of meer, scheepvaartbeweging heeft als Amsterdam, zich niet kan beroemen op een gelegenheid tot het verleenen van eerste hulp, met steeds aanwezig medisch personeel.

De stad telt een dozijn geneesheeren onder haar inwoners, maar toch kan het voorkomen dat gedurende de daguren bij ongelukken of plotselinge ziektegevallen in de haven geen geneeskundige direct beschikbaar is; de werkzaamheden van den eenigen havendokter beperken zich tot het gezondheidsonderzoek der binnenkomende schepen, géén sinecure, en particuliere practijk mag hij niet uitoefenen.

Gasthuis en Sanatorium zijn particuliere instellingen voor ziekenverpleging, zonder eigen medisch personeel, en het Gouvernement heeft daar geen gezag; deze beide instellingen kunnen dus bepaalde geneesheeren, en bepaalde patiënten, zelfs weigeren.

Voorwaar, het pas een tiental jaren oude en tamelijk kostbare departement van den Openbaren Gezondheidsdienst, dat thans reeds zijn derden directeur heeft zien heengaan, zou, indien daartoe bij het Gouvernement de wil bestond en de middelen aanwezig waren, nog heel wat te doen kunnen vinden in velerlei richting.

Openbare Zedelijkheid.

Wie het drankgebruik in Curaçao wil berekenen, heeft geen anderen bron dan de invoercijfers van het K.V. en komt dan tot het zeer hooge gemiddelde van 12 L. per hoofd der bevolking (Nederland 3—7 L., gemiddeld voor het geheele land ruim 5 L.). Het Curaçaosche cijfer heeft, wat misschien nog erger is, voor ruim 60 % betrekking op gedistilleerd (het Nederlandsche voor slechts 10 %).

Het is bekend dat een deel van het voor invoer aangegevene inderdaad niet in Curaçao wordt geconsumeerd, maar dat deel kan op het totaal niet veel beteekenen.

Aan daadwerkelijke drankbestrijding wordt van overheidswege niets gedaan. Wat in de allereerste plaats schijnt te ontbreken is het particuliere initiatief om het gebruik van afgekoelde, geen of weinig alcohol bevattende dranken te populariseeren en het streven om daartoe medewerking te verkrijgen in den vorm van fiscale en politioneele maatregelen, twee factoren welke in Suriname zoozeer hebben bijgedragen tot de vermindering van het drankmisbruik.

Het vraagstuk der prostitutie moet natuurlijk worden bekeken los van dat van concubinaat en onwettige geboorten; ook is in Curaçao, evenals in andere landen met een weinig geavanceerde gekleurde bevolking de grenslijn moeilijk te trekken en het element der eigenlijke beroepsprostitutie misschien maar betrekkelijk klein.

Intusschen trekt het eiland Curaçao, met zijn druk havenverkeer, natuurlijk prostituées uit den omtrek. Herhaaldelijk is er in het openbaar op gewezen, dat het toch niet moeilijk kan zijn prostituées van vreemde nationaliteit uit te zetten en den intocht van zoodanige vrouwen te beletten.

Dat zich in de onmiddellijke nabijheid der haven gore gelegenheden bevinden waar de zeelieden hun gezondheid in de waagschaal kunnen stellen, is een voortdurende ergernis voor velen, ingezetenen en vreemdelingen.

Wat in de eerste plaats dringend noodig is, ook in het belang der openbare orde, is dat ter hoofdplaats althans een zeker rayon aan en om de haven gezuiverd worde van kroegen en van de hierboven bedoelde gelegenheden en dat worde bevorderd het gebruik van wijn, bier en limonade in plaats van rum en jenever in de plaatsen waar men gelagen zet, op Curaçao euphemistisch koffiehuizen en in den volksmond „sjappen" genoemd.

Criminaliteit.

Deze is in zekeren zin niet groot, zooals blijken kan uit het overzicht van de delicten in het K. V. 1925.

De criminaliteit bestaat volgens dit overzicht in hoofdzaak uit vechten, slaan en het bezigen van onzedelijke taal.

Gegeven het drankmisbruik en de aanwezigheid van een rumoerig havenkwartier op het hoofdeiland is zeker merkwaardig dat in 1924 in de strafgevangenissen en het huis van bewaring slechts 4 delinquenten werden opgenomen wegens open dronkenschap en slechts 7 wegens wederspan heid. Hoewel bedacht moet worden, dat het slechts geldt de resultaten van rechterlijke spraken waarbij vrijheidstraffen werden opge zal toch niemand die eenigszins met den toes bekend is zich kunnen onttrekken aan den in dat de politie te wenschen overlaat, wanneer indruk, en terecht, niet reeds lang algemeen stond.

Hoe buitengewoon weinig ontzag voor de bare macht het volk heeft is gebleken bij het letje van 1922. Onder de vensters van het had zich de bende verzameld, die op enkele ten afstands van de hoofdwacht der Politie en de Kazerne een kantoor zou gaan bestormen klaarlichten dag en terwijl een van Hr. Ms. oor schepen zich in de haven bevond.

Ook had die bestorming volstrekt niet heel zonder voorbedachten rade plaats en dat bij volk de opvatting had postgevat als zouden vernement (en Geestelijkheid) op de hand zijn ontevredenen, geeft aanleiding tot zeer bedenk conclusies met betrekking tot de mentaliteit lagere bevolkingsklassen op het punt van ord storingen.

Volkshuisvesting.

Een eigenlijke arbeidersbuurt is er ter ho plaats niet en van de dagloonersklasse die al zijn bestaan vindt, woont meer dan de helft bui zooals te berekenen valt uit den aan het K. V. gevoegden staat, aantoonende de verdeeling der gezetenen naar de beroepen, bedrijven en bachten.

Te voet en per autotruck gaat men naar werk en terug, over soms groote afstanden, met gelegenheid onderweg voor drankgebruik.

Ook is het geen zeldzaamheid, dat het volk straat blijft slapen; en dat op straat of op het gegeten wordt is een gewoon verschijnsel.

De vermeerderde arbeidsgelegenheid in de is dan ook hand aan hand gegaan met toegen verwildering.

Wel worden onder den invloed der toene welvaart veel nieuwe huisjes gebouwd (h langen naar een eigen woning is een weldad doend verschijnsel onder de Curaçaosche lingen), maar het betreft hier vooralsnog zakelijk de ambachtslieden, kleine neringdoe autobestuurders, varensgezellen etc., die spaarpenningen in een huisje beleggen.

Van bouw- en woningtoezicht op Curaçao overheidswege, is feitelijk geen sprake, wat bui gewoon te betreuren is nu de bevolking aller aan het bouwen is getogen.

In menig ander land waar de volkshuisve de aandacht heeft der Overheid en voor dat groote sommen beschikbaar worden gesteld uit openbare middelen, zou men jaloersch kunnen op Curaçao, waar de bevolking zelf de handen het werk wil slaan om zich betere woningen te schaffen en daaraan hare spaarpenningen wil steden.

Aan deze neiging der Curaçaosche bevolking ding te geven werd echter tot nu toe verzuimd er had reeds zooveel in dien zin kunnen wor gedaan.

Wanneer door het Gouvernement, of door particuliere organisatie met steun en onder zicht van het Gouvernement het bouwen van nie volkswoningen geconcentreerd ware op een be kwartier, dan had veel goeds kunnen worden stand gebracht door de keuze van een terr mogelijkheden bood op het gebied van water ziening, rioleering, verlichting, waschgelegen brandweer, politie-toezicht, onderwijs en geest verzorging.

(Wordt vervolg

Niassers; vrouwtjes of mannetjes

Een boek is 't niet, een verzameling kaart dubbel zoo groot als onze nieuwe briefkaart tien stuks in een enveloppe met het volgende schrift: „Archiv für Rassenbilder. Einzeldar lungen aus dem Gesamtgebiet der Rassenku herausgegeben von E. v. Eickstedt." Van deze is „Die Bewohner der Insel Nias bei Sumatra Dr. Kleiweg de Zwaan" het 13de nummer. Uitg is J. F. Lehmann te München. Op den achter van den omslag staat geschreven wat er reeds

...henen; we noemen enkele onderwerpen: Von ...stedt, de verzamelaar of redacteur, schreef ...de Tamilen, Ferrars en Heine-Geldern over ...n van Birma, Schebesta nam voor zijn rekening ...emang en de Sakai, Bryn de Noren, Hesch de ...en, Weinert behandelde den Neandertal-schedel ...Le Moustier, Gorjanović-Kramberger den diluv...en mensch van Krapina.

...tekst op deze kaarten loopt door, en men ...het bundeltje een boekje kunnen noemen ...is ingenaaid en waarvan de bladzijden aan ...achterkant wit zijn. In 't kort verhaalt de hoog...'t voornaamste van Nias' bevolking. Haar ...mst, daarnaar zal de lezer, die het 13de num...van het Archiv für Rassenbilder kocht, 't eerst ...n. Ziehier het antwoord. Vanwaar de eerste ...ners des eilands zijn gekomen is nog niet ze... Men schijnt te mogen aannemen dat Nias niet ...van Sumatra losgeraakt stuk, maar dat 't ...uit zee is opgedoken. De Niassers bezitten ...overlevering, die de eerste bewoners laat ko...van de Mentawei-eilanden; een andere die ...noemt als stamland. Waarschijnlijker is de ...vering die van een Bataksche oorsprong ...; want inderdaad valt er een treffende ge...waar te nemen tusschen de Bataks van ...ra en de menschen van Nias. Eenige kaar...der lezen we: „Es scheint mir, dass die ...Rassenelemente, aus denen die niassische ...erung zusammengesetzt ist, die Malaien und Wedda-Typus sind. Verschiedene Niasser er...en mich in ihrem Aeussern an die Weddas Ceylon. Es sei jedoch auch bemerkt, dass mir ...mals die Aehnlichkeit von Niassern mit Da... von Borneo aufgefallen ist."

...deze uiteenzetting zal iedereen in 't onzekere ...ren hoe een Niasser eruit ziet. Trouwens ...g de Zwaan zegt zelf, dat er bij deze men... „sehr verschiedene Typen" zijn te onder...; de vorm van de koppen loopt sterk uit... zijn grove en fijne tronies, er is glad en ge...haar, mongoolsche kenmerken komen hier en ...idelijk te voorschijn. Dan het verschil tus...de bewoners van noord en zuid, een andere ...smaat, een andere kultuur. Zoo heeft het ...n buitenaf dat er aanspoelde, zeker sedert ...lange jaren, de menschkunde van thans in ... gebracht.

...vereenstemming met de bovenstaande erken...dat van één Niasch type geen sprake kan zijn, ...de al evenzeer ontkennende reeks afbeel...; voornamelijk koppen, meerendeels van ...n, naar ik meen. Het zou een aardig prijs... kunnen worden: de koppen uitsnijden, zon...n letter tekst aan eenige „vooraanstaande" ...pologen zenden, en vragen wie dat zijn. De Archipel is erin terug te vinden, en het mag ...r heeten, dat de hoogleeraar heeft verzuimd ...thans iets mee te deelen van deze portretten; ...staat er onder het drietal op één kaart a, b ... prijkt er alleen als sieraad, want nergens ...op deze verwijzing geantwoord. En op een ...de kaart weer a, b en c. Aan den achterkant ...kaart, ik zeide het reeds, staat niets, en hier ...op ruimte geweest voor zelfs een uitvoerig ...pologisch bericht. Nu staart een iegelijk deze ...vragend aan, meerendeels gezichten om bang ... worden; een enkele intelligente kop loopt ...chen door, de heer c van kaart 124 en de ...erde persoon, die het midden vormt van ... op kaart 129. Maar de rest! Ik onthoud ...van vergelijkingen, omdat 't misschien brave ...chen zijn, en daarenboven kunnen zij niet hel... ze zoo zonderling eruit zien.

... menschen van Nias, meer niet, hetzelfde ...chrift dat een of andere Hollandsche illustra... gebruiken. Juist van Kleiweg de Zwaan ...n we gaarne vernomen welke van deze por...n hem aan Wedda's herinneren en welke aan ...; ook of er bij zijn die hem aan Dajaks ... denken. Na het uitvoerig Encyclopaedie... over Nias en de Niassers hadden we het ... behoefte aan een goed toegelichte portretten-

Sn.

Van Week tot Week.

Dinsdag 16 tot Maandag 22 November.

De communistische woelingen op Java.

...urende het bovengenoemd tijdsverloop is de ...dpers overstelpt met Aneta-telegrammen over het verloop van de communistische aanslagen, welke West-Java in beroering hebben gebracht en ook in Midden-Java eenigen weerklank vonden, voornamelijk in Soerakarta. Door krachtig ingrijpen van bestuur, politie en militaire macht gevolgd door het in hechtenis nemen van tal van leiders (die naar Nieuw-Guinee zullen worden verbannen) en honderden hunner volgelingen, is te voorzien dat althans het *daadwerkelijk* verzet tegen het wettig gezag spoedig gebroken zal zijn.

Bij de beschouwingen, welke verschillende persorganen wijdden aan de vermoedelijke oorzaken enz. van de zeer ernstige rustverstoringen (zelfs buitenlandsche dagbladen lieten zich niet onbetuigd), is door sommige met groote vrijmoedigheid nu reeds een conclusie getrokken en zijn de traditioneele „zondebokken" bij voorbaat aangewezen. Dat bij die wijd uiteenloopende oordeelvellingen de politieke richting dier bladen een niet onbelangrijke rol heeft gespeeld mag men zeer wel aannemen.

Het Kol. Weekbl. evenwel, dat geen bepaalde richting voorstaat — o.i. niet *kan* voorstaan in verband met zijn roeping als orgaan der neutrale vereeniging Oost en West — zal zich daarom onthouden van bespiegelingen of critiek, welke van sommige zijden wellicht instemming zouden vinden, doch bij andere lezers weder ontstemming verwekken.

Trouwens: in den Volksraad heeft Mr. Schrieke dezer dagen medegedeeld, dat de Regeering, zoodra zij over meer gegevens beschikt, niet zal nalaten dat lichaam (en daarmede het publiek) een omstandige uiteenzetting van zaken te geven, terwijl verder een drietal rechterlijke ambtenaren, n.l. de hh. A. J. H. L. Adam, J. D. Werkman en G. Vonk zijn aangewezen als speciaal belast met een onderzoek naar de onlusten op West-Java. Het verdient o.i. aanbeveling de resultaten van een en ander af te wachten alvorens zich een oordeel aan te matigen over aanleiding, schuldkwesties als anderszins.

Hetgeen niet wegneemt, dat intusschen gevoegelijk kan gewezen worden op de meening van twee ter zake uiterst bevoegde personen, nl. op die van den oud-gouverneur-generaal Mr. D. Fock, die een onderhoud toestond aan het *Vaderland* (zie Avondbl. C van 20 Nov.) en aan een vertegenwoordiger van het Haagsche Aneta-kantoor (verschenen o.a. in de *N. R. Ct.*, Avondbl. B. van 20 Nov.), zoomede op die van den oud-resident van Bantam, den heer J. C. Bedding, in een interview door de redactie van de *Haagsche Courant* (Nr. van 20 dezer). Wat deze autoriteiten in het midden brengen verdient natuurlijk bijzondere aandacht.

Eveneens zij de aandacht gevestigd op het *Vaderland* van 23 dezer (Avondbl. A), waarin van den Minister van Koloniën afkomstige mededeelingen o.a. over de maatregelen, welke van overheidswege zullen worden genomen om een herhaling van de betreurenswaardige onlusten te voorkomen.

De Islam op Java. Den 29en November zal Prof. D. van Hinloopen Labberton voor de Koloniale School voor Vrouwen en Meisjes te 's-Gravenhage eene voordracht houden over den Mohammedaanschen godsdienst op Java.

Onderscheiding. Bij Kon. besluit is benoemd tot ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw, de heer P. C. Coops, directeur van het Marine-Etablissement te Soerabaja.

Tropisch koloniale staathuishoudkunde. Den 18en dezer heeft de heer J. van Gelderen, hoofd van het Centraal Kantoor voor de Statistiek in Ned.-Indië, met verlof hier te lande, de derde zijner serie lezingen gehouden over tropisch koloniale staathuishoudkunde voor de Universiteit te Leiden. Spreker had het ditmaal over de verschillende markten die in Indië worden aangetroffen, nl. grond-, kapitaal-, huur- en andere markten. (Overzicht in het *Vaderl.* van 19 Nov., Avondbl. B.).

De staatkundige toestand in Indië. Voor leden van den Vrijzinnig-Democratischen Bond te 's-Gravenhage heeft Mr. A. M. Joekes den 19en dezer den staatkundigen toestand in Indië besproken. (Voor een uitvoerig verslag zie *N. R. Ct.* van 20 Nov., Avondbl. B).

Vulkanische werkingen. Voor de Rotterdamsche leden van het Kon. Ned. Aardr. Genootschap heeft den 16en dezer Dr. W. van Bemmelen een lezing gehouden over vulkanische werkingen en opbouwstelsels in Oost-Indië en Italië. (Verslag in *N. R. Ct.* van 17 Nov., Ochtendbl.).

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

Kunst, Kunstnijverh... Huisvlijt.

Bezoek aan het Koloniaal Instituut te Amsterdam.

Na de officieele opening dezer grootsche inrichting door H. M. de Koningin, komen dagelijks vele belangstellenden, uit alle oorden van het land, het gebouw met zijne vele bezienswaardigheden bezoeken. Toen ook wij onlangs zulks deden, zagen wij, tot onze vreugde, een groote drom schooljeugd, onder geleide der leerkrachten, binnenkomen. Zulk aanschouwelijk onderwijs kan niet anders dan een blijvenden indruk voor het geheele leven achterlaten, te meer wanneer hetgeen den kinderen er bij verteld wordt de strekking heeft hun Nederland's verplichtingen op het hart té drukken tegenover de daar inheemsche bevolking, die geenszins als minderwaardig te beschouwen is, van wie wij, Westerlingen, op geestelijk gebied héél wat leeren kunnen, getuige hare zoo hoogstaande uitingen op kunst en kunstnijverheid, welke daar talrijk vertegenwoordigd en met zorg tentoongesteld zijn. Men raakt niet uitgekeken; in enkele uren kan men niet alles in zich opnemen, daarvoor is er te veel, in te groote verscheidenheid te zien. Een herhaald bezoek, afdeelingsgewijze bezichtiging en bestudeering is dus, zoo mogelijk, aan te bevelen. Jammer, dat dit reuze-gebouw, uit zoo ruime beurs opgetrokken, hoe rijk ook, van buiten noch van binnen het smaakvol weelderige, Oostersche karakter draagt, dat bij den eersten aanblik reeds imponeeren zou en aanlokken tot persoonlijke kennismaking met die heerlijke, tropische gewesten, waar voor ons, Nederlanders, nog zooveel groots en goeds te doen valt op technisch, wetenschappelijk en sociaal gebied.

Gelukkig geven prachtfoto's, als transparanten op de ramen aangebracht, den bezoekers een denkbeeld van de onvergelijkelijk schoone natuurtafereelen, die daar ginds te genieten zijn. Deze zullen op daarvoor gevoedige naturen hun aantrekkingsgracht niet missen, bij menigen oud-Indiër aangename herinneringen wakker roepen en allicht bij de Indonesiërs, die onlangs, zooals wij uit de dagbladen lazen, een officieel bezoek aan dit Instituut brachten, *„heimwee"* naar hun heerlijk geboorteland hebben opgewekt. Omtrent dit bezoek lezen wij o.a. in *Het Vaderland* van 20 dezer o.m.:

„Het hoofdbestuur van het Nederlandsch-Indonesisch Verbond en een 30-tal Indonesische leden van dit verbond zijn j.l. Maandag de gasten geweest van den Raad van Beheer van het *Koloniaal Instituut* te Amsterdam. De heeren kwamen uit verschillende steden van ons land; hun aantal werd vermeerderd door de Amsterdamsche afdeeling, zoodat het gezelschap, dat zich om 10 uur voorm. in de marmeren hal verzamelde, aangegroeid was tot een 40-tal personen.

„Hier werden zij verwelkomd door *dr. C. W. Janssen*, die er zijn vreugde over te kennen gaf, dat een zoo groot aantal Indonesiërs aan de uitnoodiging van den Raad van Beheer heeft gevolg gegeven. Na de totstandkoming en doel van het Instituut in korte woorden uiteengezet te hebben, leidde de heer Jansen den rondgang door de uitgebreide gehoorzalen. Het bezichtigen der verschillende afdeelingen geschiedde onder de deskundige leiding der afdeelingsdirecteuren en van den algemeen secretaris, den heer Th. Delprat. Vervolgens werd de gemeenschappelijke lunch gebruikt in het restaurant van het Instituut."

Hier moet ons de opmerking van het hart, dat, jammer genoeg, ook deze eetzaal heelemaal geen Oostersch karakter draagt, noch wat het uiterlijk noch wat de consumptie en de bediening betreft. Hoe treffend en aantrekkelijk zou 't geweest zijn, indien den bezoekers hier iets typisch Indisch geboden ware, een gelegenheid tot het proeven en gebruiken van smakelijke Oostersche gerechten op Indonesische wijze bereid en toegediend. Dit zou een herhaald bezoek aan deze inrichting ook stellig bevorderen.

Doch laat ons het verslag van *Het Vaderland* vervolgen:

„Ten slotte werd het gezelschap voorgesteld aan den commissaris der Koningin in Noord-Holland, *jhr. mr. dr. A. Röell*, voorzitter van den Raad van Beheer. De heer Röell dankte den eere-voorzitter van het Verbond, *R. M. Noto Soeroto*, voor de gelegenheid, die hem ... boden werd om met de leden van het ... schap persoonlijk één voor één kennis te ... ken. Hij sprak de hoop uit, dat de heeren ... medewerking aan het Instituut zullen ... nen door, wanneer zij eenmaal in hun ... zullen zijn teruggekeerd, hun landgenooten ... te vertellen van het *Koloniaal Instituut*, ... bekend maken in velerlei opzicht van de ... zeesche gewesten in het moederland.

„De heer *Noto Soeroto* antwoordde, dat ... voor het *Nederl.-Indonesisch Verbond* ... voorrecht en een eer was aan de uitno... gehoor te hebben kunnen geven. Het N... Indonesisch Verbond wil demonstreeren ... Oost en West de handen in elkaar ku... slaan om iets gemeenschappelijk groots ... stand te brengen. Spr. ziet in het *Kol. Inst.* ... een symbool en een resultaat van samen... king: dit paleis is in het leven geroepen ... de samenwerking van velen, door bijdr... in geld, in arbeid en in wetenschap. Het ... daarom voor het *Verbond* een vreugde e... zoek te hebben kunnen brengen aan dit ... bool van gezamenlijken arbeid. Het Ver... zal een dankbare herinnering meenemen ... de uiterst vriendelijke ontvangst door den ... van Beheer van het *Kol. Instituut*.

„Ten slotte werd een rondgang gemaakt ... de afdeeling der tropische hygiëne van ... Schüffner."

Van dit laatste zullen de bezoekers zeker ... meest gunstigen indruk mee naar huis ne... want op wetenschappelijk hygiënisch gebied ... immers het Westen in menig opzicht een we... ner en een zegenrijk wegwijzer voor het Oosten.

Nabetrachting der jongste Tentoonstellingen.

Nu de beide laatste tentoonstellingen in *De ... Brug* te 's-Gravenhage, welke elkander snel op... den, voorbij zijn, is men onwillekeurig geneig... het trekken van vergelijkingen.

Hoewel de expositie van Kunstnijverheid ... Padangsche Bovenlanden in artistiek geh... opzet zeker niet onderdeed voor de Poppent... stelling en er 's middags en 's avonds niet ... hoogstaande voordrachten en uitvoeringen ... geboden, trok de eerste toch belangrijk minder ... zoekers dan de laatste. Is dit opnieuw een ... hoe bitter weinig Indië den Nederlanders ... inboezemt? Dan zouden wij toch willen vragen ... hier het Hollandsche spreekwoord: *„het h... nader dan de rok"*, op den duur niet zal blijken ... keerd toegepast egoïsme te zijn, dat instede ... toenadering, steeds meer vervreemding zal ... ken? Als er iets in staat is een wederzijdschen ... van vertrouwen te vormen of aan te halen tus... volkeren en rassen, dan zal 't toch zeker het ... werkelijk waardeerend begrijpen van elkan... kunstuitingen zijn. Daarom doet *Boeatan* zul... goed werk met onophoudelijk, telkens met nie... moed, daartoe aan te sporen, niet alleen in ... toonkamers, Heulstraat 19, den Haag, maar ... bij iedere gelegenheid, die zich daarbuiten voor... Ook bij de Poppententoonstelling was eene ... Oost- en West-Indische afdeeling, welke ze... aandacht trok en een welverdiende eere-me... van de jury verwierf. De collectie *wajang* gol... bruiloftspoppen uit de Preanger en uit ... de modellen van adat-huizen uit Sumatra, Ja... Bali, gestoffeerd met miniatuurbewoners ... tionale kleeding, behoorden tot de meest arti... inzendingen en de dames, die met *onvermoeid...* gewektheid, van 's morgens vroeg tot 's avonds ... daarbij zoowel aan ouders als kinderen alles ... legden, gaven gretig aanvaarde, niet genoeg te ... deeren lessen in volkenkunde en menschlie... heid. Menig bezoeker merkte terecht op: „Nu ... ben wij er veel meer van geleerd dan ooit te v...

De honderd gulden, die, naar wij vernamen, ... hoofdbestuur van de vereeniging „Oost en W... haar roeping getrouw, tot de inrichting dezer ... lingen heeft bijgedragen, hadden stellig niet ... besteed kunnen worden.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen ... er nogmaals bele... aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van ... K.W. steeds namen voorkomen van personen die in ... merking komen om voor het lidmaatschap der Ver... ging te worden aangezocht.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Practisch werk van den nieuwen Landvoogd.

Het laat zich aanzien — aldus Z(entgraaff) in Soer. *Hbl.* van 11 Oct. 3de bl. — dat deze landvoogdelijke periode wellicht in haar begin, zal worden gekenmerkt door zeer ernstige gebeurtenissen. In *Atjeh* golft de oude vijandelijke geest reeds verder naar het Noorden; insiders zijn van meening dat ook het Meulaboh-gebied duidelijk wordt bedreigd, en de beteekenis hiervan mag niet worden onderschat. Atjeh bracht ons altijd verrassingen, doch nooit aangename. Maar van veel grooter belang is de toestand ter *Sumatra's Westkust*. Hij die iets weet van dit volk en zijn historie, zal inzien dat wij hier naar alle waarschijnlijkheid staan voor ernstige botsingen. Men mag geen oogenblik aannemen dat de civiele en militaire autoriteiten ter S.W.K. dit niet volkomen inzien en de maatregelen niet hebben voorbereid, doch dit neemt niet weg dat het welhaast schijnt uitgesloten dat wij daar, zonder voorafgaande krachtmeting, eene gehoorzame aanvaarding van de bestaande orde van zaken door uit het evenwicht gebrachte groepen der bevolking zullen zien. Er hangt daar een gewapend conflict in de lucht. Hij die met aandacht de ontwikkeling der gebeurtenissen in verschillende deelen van Sumatra volgt, moet terugdenken aan 1915 en 1916. Het was in dien tijd eene algemeene deining, welke in een groot deel van Sumatra de bevolking in beweging bracht, welke later culmineerde in de Djambische opstanding. Overal kraakte het: ter Sumatra's Oostkust, Djambi, Tapanoeli, het was als had de wind het geestelijk zaad van den opstand over bijna geheel dit eiland verspreid, wat aan alle contrôle ontsnapte. Allerwegen was het roerig, en het ging nationalist tegen het Westen. Was het de reactie op de in snel tempo doorgevoerde reorganisaties, uitingen van Westersche energie, doch welke de bevolking geheel van de wijs brachten? Z. acht het niet noodig op de oude kwestie dieper in te gaan, doch constateert dat men in Atjeh en Sum. Westkust naar alle waarschijnlijkheid voor zorgelijke dingen staat.

Typeerend voor de wijze waarop de nieuwe Landvoogd de practische bestuursarbeid inzet, zijn twee punten in de *Java-Bode* van 19 Oct. (*„Georiënteerd”*): *ten eerste* het uitstel van de doorvoering der bestuurshervorming in Midden- en Oost-Java met den tijd van een jaar, en *ten tweede* het aan Z.Exc. toegeschreven voornemen om de gistende streken in Atjeh persoonlijk te gaan bezoeken, in aansluiting op een bezoek aan het economisch zoo belangrijk geworden cultuurgebied ter Oostkust. Typeerend noemt de *J.-B.* deze beide besluiten, omdat ze in hun samenhang den drang verraden om het practische werk en dat van de persoonlijke aanraking te schuiven vóór de papieren vervolmaking van de Ned.-Indische staatkundige huishouding. De ervaringen met de Provincie West-Java hebben den indruk gevestigd dat dit Indische experiment niet van eene zoodanige urgentie was dat men er ander, dringend werk, voor zou moeten opofferen. Dat het helder inzicht van Mr. de *Graeff* die gevoelens aanstonds, en op practische wijze in daden weet om te zetten, strekt ten tot verheugenis.

In De Loc. (18 Oct.) lezen wij dat de geheele reis 30 dagen zal duren en dat na de Westkust van Padang aan de beurt komt en waarschijnlijk Padang-Pandjang.

Communistische terreur.

In Augustus 1924 kon het „Soer. Hbl.” den lezer bericht brengen omtrent den aard der stukken die door de Duitsche politie in 1924 in beslag werden genomen in het gebouw van het Russische gezantschap te Berlijn. Uit die stukken bleek: „dat uitgebreide en tot in détails uitgewerkte plannen bestaan voor een krachtige Bolshewistische actie, die zal worden ingezet in de koloniale of semi-koloniale gebieden”. Dit is inderdaad geschied, en in den *laatsten tijd gaat het werk der destructieve groep crescendo*. Het *Soer. Hbl.* (15 Oct. 3de bl.) is van oordeel dat die actie vergemakkelijkt is door de wijze, waarop de Regeering personen heeft behandeld op wie *de exorbitante rechten* moesten worden toegepast. In Indië gevaarlijke personen, die wegens het gevaar dat zij voor den Staat opleverden, in eenig deel van den Archipel werden geïnterneerd, kregen als zij dit wenschten, vergunning zich buiten Ned.-Indië te begeven. Door verscheidenen hunner is hiervan gebruik gemaakt. De tijden zijn veranderd en men had reeds lang een einde moeten maken aan de toepassing eener politiek, welke duidelijk in strijd is met 's Lands belang. Het is bekend, dat enkele geïnterneerden nà hunne vrijlating buiten Indië, zich vestigden te Shanghai en daar in inniger contact met Chineesche en Russische Bolshewisten kwamen. Een hunner, *Tan Malaka*, heeft zich eerst te Shanghai en daarna te Singapore gevestigd. Men heeft goede reden om aan te nemen dat de uiterst gevaarlijke communistische actie, welke ter Sum. Westkust en in Atjeh wordt gevoerd, geleid wordt van den overwal. Het *S. H.* hoopt dat men thans zal trachten mogelijkheden als de boven besprokene te doen voorkomen, door in den vervolge een interneeringsbesluit te doen uitvoeren naar de letter der wet, en zonder dergelijke communisten de gelegenheid te geven in vrijheid rond te sluipen om ons Indisch huis.

De individueele aanslagen komen in toenemende mate voor. Het *Soer. Hbl.* brengt uit den laatsten tijd slechts in herinnering den moordaanslag op mr. Andrée Wiltens te Solo en den moord op een Inlandschen rechercheur te Solo, idem op een Inlandsch politiespion te Soerabaja, en ten slotte de bomaanslagen te Soerabaja, waardoor verschillende personen werden gewond. Bij de drie communisten die te Soerabaja met bommen wierpen, is gevonden het boek: *„Anarchisme van de Daad”*; de passages welke handelen over individueele aanslagen, waren aangestreept. Het lijkt het *S. H.* noodig dat men *uitzonderingswetten* maakt, welke het communisme beschouwen als eene staatsgevaarlijke leer en aldus den aanhanger onmiddellijk blootstellen aan scherpe maatregelen, terwijl zij den plaatselijken ambtenaren de gelegenheid geven tot vrijwel ieder optreden dat door bepaalde feiten wordt noodig gemaakt. De Wet is in de eerste plaats voor bescherming van behoorlijke menschen, en men moet den communisten de gelegenheid ontnemen te profiteeren van de voorzorgen waarmee de Wet rustige ingezetenen omringt. Er is zeer veel te doen. Qui se fait brebis, le loup le mange. *De veiligheid van den Staat en zijn dienaren* — het *S. H.* denkt aan mr. Andrée Wiltens en de beide politiemannen — eischt krachtiger beleid, en het is onduldbaar dat eenigerlei groep in deze maatschappij naar eigen believen eene terreur zou uitoefenen.

Wij verwijzen naar de *Java-Bode* (14 Oct. *„Stemmen van Sumatraansche zijde”*; 15 Oct. L. N. *„De Serangsche communisten”*), *De Sum. Post* (18 en 19 Oct. 2de bl. *„De Bommen”* en *De Loc.* (13 en 14 Oct. blz. 31 en 9 *„De moordaanslag op mr. Andrée Wiltens”*). Volgens de *Java-Bode* zijn over geheel Bantam 300 communisten gearresteerd in de P.K.I.-zaak. Het *Bat. Nwsbl.* (14, 15, 16 en 18 Oct. 2de bl.) beschrijft den toestand in *„Azië”*, het *Soer. Hbl.* (15 Oct. 2de bl. *Villanus*) dien in Rusland onder het hoofd: *„Uit het Bolsjewieksch Paradijs”*.

Spoorwegaanleg in de Buitengewesten.

Hebben wij voor de verdere ontwikkeling der Buitengewesten al of niet tram- of spoorlijnen noodig? Die groote vraag wordt aan de orde gesteld door het bekende voorstel tot aanleg van *een spoorlijn in Tapanoeli* van Sibolga naar Taroetoeng en Padang Sidempoean. In de *Deli Crt.* van *20 Oct.* (1ste bl.) kan men een zeer positieve meening vinden van *R.*, die blijkbaar op de hoogte is van de omstandigheden en die een krachtig pleidooi levert om van dezen spoorwegaanleg ten eenenmale af te zien. In de *Deli Crt.* van 20 Oct. 4de bl. vindt men een belangwekkend artikel over *„De Zuid-Sumatraspoor”*. De *Deli Crt.* (20 Oct.) zou door deze beide stemmen den indruk kunnen krijgen dat op die basis verdere spoorwegaanleg in de Buitengewesten hoogst problematiek wordt. Want als men de kosten leest van de Zuid-Sumatralijn, in totaal *f* 50 millioen, straks uit te breiden tot *f* 60 millioen, en men stelt daarnaast het verwachte exploitatie-overschot van *f* 1.8 millioen in 1926 en de ramingen van den kostprijs en de te verwachten ontvangsten van de Tapanoelilijn, dan rijst de vraag of hier van rentabiliteit onder deze omstandigheden wel sprake kan zijn. Vooral omdat de ramingen met 60 % overschreden zijn. *De Deli Spoorweg Mpij* vindt nog wèl reden van bestaan voor verdere doortrekking harer lijnen in Zuide-

Van onze Adverteerders

Hierdoor willen wij de aandacht van onze lezers en speciaal van onze lezeressen vestigen op het Technisch Installatiebureau N. P. van Eijk, Sweelinckstraat 93, Den Haag. Indien U het een of ander op technisch gebied noodig heeft, gaat U daar dan even een kijkje nemen en wij zijn ervan verzekerd, dat U slagen zult.

Bij de firma Van Eijk vindt U een groote sorteering stofzuigers, electrische kook- en verwarmingsapparaten, haarden, enz., enz.

Genoemde firma brengt echter ook nog een speciaal artikel in den handel en wel afwaschbare lampekappen. Deze kappen, zeer fraai van uitvoering, kunnen met water en zeep schoongemaakt worden, aangezien de beschildering ingebrand is, dus kleurhoudend. De kappen zijn onverslijtbaar, vervangen dure glasbeschilderde kappen, laten veel licht door en kunnen naar ieder model, zonder prijsverhooging, beschilderd worden.

Wij wenschen de firma Van Eijk met deze kappen groot succes en hopen, dat zij er vele zal verkoopen, door bemiddeling van ons blad.

Voor verdere bijzonderheden leze men de advertentie.

lijke richting (Kisaran—Goenting Saga). Verlenging en uitbreiding van een bestaande lijn kan iets anders zijn dan geheel nieuwen aanleg als in Tapanoeli. Maar ook de Oostkust van Sumatra is een zeer vruchtbare streek voor de concurrentie met autoverkeer in het algemeen. *Ondanks de autobussen* heeft de Deli Sp. Mij. in September j.l. *f* 100.000 meer geïncasseerd dan in Sept. 1925; in de eerste 9 maanden van 1926 is ruim *f* 1 millioen meer ontvangen dan in dezelfde periode van 1925. In het algemeen mag men echter de *sociale functie der spoorlijnen en wegen in de Buitengewesten* niet uit het oog verliezen. Wanneer men het Zuiden van Asahan eenige jaren geleden door breede wegen of door een spoorlijn had doorsneden, dan zou men verstomd hebben gestaan van de Amerikaansche ontwikkeling, die daardoor gestimuleerd zou zijn. Een denkbeeld kan men daarvan krijgen als men ziet wat er thans reeds geschied is nu de wegen en de spoorbaan zoovele jaren nakomen. In Indië was er — naar de *Deli Crt.* meent — wel degelijk de gelegenheid geweest voor de Amerikaansche methode om het land met spoorlijnen of wegen open te leggen, mits men dien aanleg gepaard deed gaan met uitgifte van gronden voor landbouwondernemingen. En dan verder op voorwaarde dat men de lijnen zoo economisch mogelijk aanlegt, d.w.z. snel en met de beste werkkrachten. Indien men beslissen wil omtrent spoorwegaanleg in Tapanoeli of waar dan ook in de Buitengewesten, zal men dat op meer economische wijze moeten doen dan in Zuid-Sumatra. Een belangengemeenschap met particulieren, gesteld dat die ervoor te vinden zijn, zou daarvoor een betere waarborg zijn dan aanleg uitsluitend van Gouvernementswege.

Het op peil brengen van ons Lager Onderwijs.

In een naschrift onder een „Ingezonden" deelt het *Bat. Nwsbl.* (14 Oct.) mede, dat de toevloed van mannelijke leerkrachten nu ruim is, nl. ongeveer 20—30 per maand. Maar de behoefte aan aanvulling is zoo ruim, de achterstand zoo groot, dat aan een overcompleet niet gedacht behoeft te worden. Alle uitgezondenen worden dus geplaatst, maar daarnaast zal voorshands niemand ontslagen worden. Immers, men weet niet of ook in de toekomst ruime aanvoer verzekerd zal zijn. Slechts indien de toevloed van onderwijskrachten twee à drie jaren op gelijke sterkte aanhoudt, zou men ontslag van in dienst zijnde krachten moeten overwegen, maar uit den aard der zaak gaat ook dat niet zoo maar, en in ieder geval valt daar op het oogenblik niets over te zeggen.

Inlandsche efficiency.

In een redevoering te Wageningen zeide de heer *Sibinga Mulder* dat wanneer de Inlandsche landbouwer van zijn sawahrijstaanplant, die jaarlijks op Java en Madoera ruim 4½ millioen bouws beslaat, *per bouw slechts twee picol padi meer* zou oogsten dan de 24½ picol, die zijn sawah thans opbrengt — enkel door wat *meer zorg aan tijdig planten, grondbewerking en aan wieden* — dan reeds het rijsttekort, dat Java jaarlijks toont, opgeheven zou zijn, een tekort, dat thans nog ongeveer 250.000 ton bedraagt en dat hij van het buitenland voor *f 27 millioen* moet koopen. De mogelijkheid — zegt *De Sum. Post* (18 Oct.) — is niet zoo gemakkelijk te verwezenlijken. Daartoe is het noodig, dat tal van vooroordeelen tegen andere, nieuwere en betere hulpmiddelen worden overwonnen, dat primitieve werkmethoden worden losgelaten. Is de Inlandsche landbouwer, die even conservatief is als zijn Westersche collega — maar evenals deze op den duur toch ook in de goede richting te bewegen — eenmaal over zijn vooroordeel heen, dan zal de winst van iets grootere efficiency gemakkelijk zijn binnen te halen. *Hier ligt voor de Inheemsche pers een prachtig terrein van propaganda.* Het zou te betreuren zijn, wanneer men zoodanig in de politiek verward zat, dat men een gelegenheid om met coöperatie en wederzijdsch vertrouwen *f* 27 millioen te verdienen, onbenut liet voorbijgaan.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De ernstige jongste verwikkelingen tusschen Hindoes en Mohamedanen te Calcutta.

I.

Volgens mededeelingen, voorkomende in de „Sinar-Sumatra" van 5 Mei 1926, was een optocht van de Hindoesche volksgroep „Aria Semad" te Calcutta de aanleiding tot de ernstige rustve-ring, waarvan de nieuwsbladen in de verschil-landen melding hebben gemaakt en waarbij personen het leven lieten dan wel werden gew-

Toen Vrijdag 2 April 1926, de Mohamed- volgens hunne godsdienstige gewoonten, in de -sigit van Nagda, welke aan den Chittpore Bazarweg in het Noordelijk gedeelte van Cal- is gelegen, voor het Vrijdaggebed verzameld w- trachtte, volgens den verslaggever, de Hindoe- Aria Semadj-groep aldaar den dienst te vers- door met geraasmakende instrumenten lang- Missigit te trekken.

De Mohamedanen vroegen met dat geraas het Missigitgebouw op te houden, aangezien hinderlijk was voor de uitoefening van het doch de Hindoes weigerden dit en werden besprekingen gehouden, die zulke vormen men dat daaruit de rustverstoring ontstond.

Beide partijen begonnen met steenen te en zich met dwarshouten te wapenen, met het volg dat vele personen aan hoofd en lichaam den gewond en des avonds hunne winkels, uit voor roofpartijen werden gesloten.

De Missigitgangers en Hindoes die zich niet den optocht hadden aangesloten mengden zich het geschil, dat zulk eene uitbreiding aannam het tram- en autoverkeer werd stopgezet.

De politiemacht, welke was aangekomen, trachtte de gemoederen te kalmeeren doch te vergeefs.

In den namiddag van denzelfden dag, ten veer 4 ure, tijdens het „Asar" gebed, ontstond beide groepen, die door tal van personen uit omtrek waren aangevuld, opnieuw onrust, zien de Aria Semadj-groep volhardde in de ring om het geraas vóór het Missigitgebouw staken.

Beide partijen maakten gebruik van flesschen steenen en trachtten elkander daarmede te met het gevolg dat meer dan een honderdtal wonden naar de hospitalen moesten worden bracht.

De wederzijdsche familieleden dier gewonden toesnelden, trokken daarop ook partij, daag- kander uit en hoewel de commissaris van met zijne politiemacht alle moeite deed om te herstellen, zoo mocht dit hem toch niet ken en was de politie wel gedwongen, des versterkt door militaire troepen, met den arm in de Harisonroad, Chittporeroad en street op te treden.

Die onrust nam nog toe, toen het feit werd dat de Hindoes de Missigits, in de van de Harisonroad en de Jagariestreet hadden bevuild en de Mohamedanen, daarop geerende, de godshuizen der Hindoes geweld den aangedaan, bij welke verwikkelingen de missaris van politie aan zijn hoofd werd en verschillende politiedienaren vrij ernstig den gewond.

Den 3en April bleven alle winkels gesloten wijl naar de personen, die van trams en gebruik maakten, met steenen en flesschen geworpen, zoodat de militaire macht van het oogenblik gekomen achtte de bewaking stad op zich te nemen, aangezien de andere wraak begon te nemen in den vorm van brandstichting in de winkels der Hindoes.

Tal van Hindoewinkels werden door de danen geplunderd en tal van waardevolle pen geroofd; zelfs werden de thuisgebleven nen waaronder vrouwen en meisjes, door tieke Mohamedanen bemoeilijkt.

Hunne poging om het Hindoegodshuis Cazan-waliswijk, in de nabijheid van Semadjgebouw, te bevuilen, werd door buiten aangekomen Bengaalsche en Hindoes litiemacht, later gesteund door gewapende troepen, verijdeld, doch aangezien de partijen in dat optreden eene hinderlijke ging zagen, werd de toestand steeds moeilijker trokken de Mohamedanen naar de Missigit de meeste partijgangers verzameld waren, ten einde de Hindoes dáár ter plaatse af te en zoo mogelijk te straffen.

De hartstochten waren zóódanig opgelaaid noch mannen noch vrouwen en kinderen ontzien, dat 3 winkels in brand werden en dat het aantal gewonden in zulk een nam dat verschillende schoolgebouwen tot lokalen moesten worden aangewezen.

Ziende dat de beweging in omvang toe- scheen de militaire macht met geschut,

op alle mogelijkheden voorbereid te zijn.

Ook de Hindoesche bevolking, die niet aan de verwikkelingen deelnam, nam hare voorzieningen en trok naar andere plaatsen, terwijl de gezinnen van de Aria Semadj-groep zich buiten de stad bleven ophouden.

De pogingen, die de Mohamedanen in het werk stelden om het Hindoesche godshuis „Siwan" in brand te steken, werden driemaal verijdeld, doch wel gelukte het hen langs verschillende wegen het gebouw te verontreinigen.

Eenige Mohamedanen, die zich aan de Hindoesche vrouwen en meisjes vergrepen, werden op de plaats zelve doodgeschoten, hetgeen wederom tot weerwraak aanleiding gaf.

(Wordt vervolgd.)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een en ander over de vrouwelijke journalist in Ned.-Indië.

In de „Sinar-Sumatra" van 8 Mei 1926, schrijft „Kim Njo", de vrouwelijke medewerkster aan dat nieuwsblad onder dit hoofd, dat zij, nu eenigen tijd geleden, in het weekblad „Bintang-Hindia", eene verzameling van portretten van Chineesche en inheemsche journalisten aantrof.

Zij geeft aan die personen den naam van potloodhelden.

Vooral was het voor haar eene vreugde onder die portretten drie inheemsche vrouwelijke potloodheldinnen te zien, waarvan bekend werd gesteld dat zij in de toekomst de leidsters zouden zijn van de Inheemsche Pers.

Bovendien gaf die plaatsing der portretten haar eene bevestiging van het beeld dat zij zich gevormd had van den vooruitgang der Inheemsche vrouw in Ned.-Indië, die, als hare geschriften in de nieuwsbladen worden geplaatst, thans ook haar beeltenis zal kunnen zien.

Toch is het de schrijfster opgevallen, dat in de „Bintang Hindia" 3 portretten van vrouwelijke journalisten waren opgenomen, terwijl het haar bekend is, dat het aantal vrouwelijke Chineesche journalisten niet geringer is dan dat van hare inheemsche zusters.

Doch dat kan tot oorzaak hebben, dat de Chineesche journaliste eene plaatsing van haar portret in de nieuwsbladen niet op prijs stelt, hetzij uit eene soort van schaamtegevoel, hetzij uit een gevoel van vrees, dat koopers en lezers van het blad van dat portret een verkeerd gebruik zullen maken.

Het is toch wel bekend, dat in het algemeen het lezend publiek niet alleen bestaat uit eene groep bescheiden persoonlijkheden, doch ook uit eene groep, die zich herhaaldelijk vergist.

Het spreekt van zelf, dat de 3 vrouwelijke journalisten, waarvan portretten werden gegeven, niet de juiste sterkte aangeeft van de geheele groep.

Er zijn vele Inheemsche vrouwelijke journalisten, die haar arbeid doen in stilte en waardevolle bijdragen leveren in het belang van de ontwikkeling der inheemsche vrouw.

Eén hoofdredactrice of twee redactrices zijn, naar de meening van de schrijfster, niet voldoende voor de groep der vrouwelijke Chineesche en Inheemsche journalisten, doch de schrijfster hoopt spoedig al de portretten dier medewerksters in de dag-, week- en maandbladen te zien.

Bij deze beschouwing mag de bezwarende omstandigheid niet worden vergeten, dat de meeste vrouwen, die door hare intelligentie in staat zijn schriftelijke bijdragen voor de nieuwsbladen te leveren, gehuwd zijn en een gezin hebben en dat onder die omstandigheden het plaatsen van hare portretten nu juist niet altijd aan te bevelen is.

Mooi of leelijk, tal van lezers zouden eene gelegenheid te meer hebben zich te vergissen.

De schrijfster heeft in een der Zondags-nieuwsbladen een bericht aangetroffen, waarin werd medegedeeld, dat de redactie aan een der hoofdredacteuren van een Chineesch nieuwsblad het verzoek had gedaan zijn portret in het weekblad te mogen plaatsen, doch dat deze niet in dat verzoek was getreden, omdat hij, zooals hij zeide, geen behoefte had aan het maken van reclame en zijn eigenaardig voorkomen de lezers maar zou doen lachen.

En zoo zou het ook wel eens kunnen zijn, wanneer men vooral met gehuwde journalisten, die moeder van kinderen zijn, te doen had.

De Europeesche en Amerikaansche journaliste maakt van haar bedrijf in werkelijkheid eene levensvulling en zet haar levensbestaan dikwijls op zijde, hetgeen zij kan doen, omdat zij over het algemeen eene vrije persoonlijkheid is, doch, voor zoover de schrijfster weet, staat het met de Chineesche en Inheemsche journaliste in Ned.-Indië anders.

Als deze jong en bij de ouders in huis is, helpt zij door waardevolle bijdragen wel het nieuwsblad, doch, als zij gehuwd en aan haar huis gebonden is, dan is het aantal, dat den journalistieken arbeid voortzet, gering.

Dat is de reden waarom het in de praktijk moeilijk is in Ned.-Indië eene vrouwelijke journaliste te vinden.

Hoe groot het aantal vrouwelijke Chineesche en Inheemsche journalisten in Ned.-Indië is, kan men bij de gezamenlijke leiders der Chineesche en Inheemsche Pers natuurlijk te weten komen.

Dit is zeker vrij belangrijk en grooter dan men vermoedt.

De schrijfster hoopt, dat de vrouwelijke journalisten in Ned.-Indië de bezwarende oude neigingen van vrees en schuchterheid om hare portretten in de nieuwsbladen te plaatsen op zijde zullen weten te zetten en op die wijze meerdere kennis van toestanden zullen verspreiden.

Want zij wil gaarne weten welke vorderingen de evolutie der vrouw in Ned.-Indië maakt en op welke wijze iedereen daartoe medewerkt.

Zij rekent niet alleen de vrouwelijke journalisten tot de intellectueelen, wier aantal betrekkelijk nog gering is, doch alle vrouwen, die eene goede opvoeding hebben ontvangen en middelbaar of hooger onderwijs hebben genoten.

De beroepsjournalisten ontvangen hunne gewone technische opleiding en trachten, door het benutten van theorie en praktijk, hun levensbestaan te verbeteren.

Door hard te werken en hunne energie te ontplooien, kunnen zij door volharding hunne gewaarwordingen kenbaar maken en daarbij den naam van journalist hoog houden.

Op dit laatste meent de schrijfster wel eens de aandacht te mogen vestigen, want om haar heen ziet zij dikwijls dat, als iemand den naam heeft van journalist te zijn, deze geheel uit zijn evenwicht geraakt en het plichtsgevoel op zijde zet.

Hij denkt dan te veel aan eigen welstand en bepaalt zich slechts tot lichten arbeid.

Wil hij zijn tegenzin in het beroep en tevens zijne traagheid voorkomen, dan zal hij zijne houding moeten wijzigen.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Een Indische bibliographie.

Den 2en Maart l.l. is op initiatief van de firma's G. Kolff & Co., Visser & Co., beide te Batavia, en de Mij.-Vorkink, te Bandoeng, opgericht de „Vereeniging van Indische Boekhandelaren". Den 24sten Juli daaropvolgend is te Bandoeng een vergadering gehouden, waarop deze vereeniging is geconstitueerd, waarbij besloten werd, als geheel zelfstandige vereeniging op te treden.

„In het eerste nummer der „Mededeelingen van de Vereeniging van Indische boekhandelaren deelt de heer J. Lutteken, firma N.V. Maatschappij Vorkink, te Bandoeng, die in opdracht kreeg een bibliografie van Indische uitgaven en een maandelijksche boekenlijst samen te stellen, mede, welke moeilijkheden hierbij ondervonden worden. Hij schrijft:

Hoewel het mijn ideaal (en vermoedelijk wel van iederen boekhandelaar) is om te geraken tot de uitgave van een Indische Bibliografie, al was het dan maar van de laatste 25 jaren, vrees ik, dat een dergelijke uitgave, wil zij eenigszins op volledigheid bogen, tot de groote onmogelijkheden behoort. Teveel boeken en boekjes zijn in die periode in alle hoekjes en gaatjes van den archipel verschenen, waarvan de uitgave niet is vastgelegd en ook niet meer te controleeren zou zijn. Wel hebben een aantal boekhandelaren een klapper bijgehouden, waarin zooveel hun bekend werd, Indische uitgaven werden bijgeschreven. Met behulp van deze klappers zou dan wel een soort catalogus zijn samen te stellen, doch als Indische Bibliografie zou hij toch zeer onvolledig zijn.

Veel voel ik voor het voorstel van den heer Bom, die voorstelt een alphabetisch gerangschikte lijst te publiceeren van al hetgeen thans bij de bekende uitgeversboekhandelaren leverbaar en niet verouderd is. Dit is in alle geval iets, waar de boekhandel wat aan heeft en waar vooral de jongeren in den boekhandel mede gebaat zullen zijn.

Maar nu onze maandelijksche boekenlijst. De bedoe-

ling dezer boekenlijst is in de eerste plaats om van heden af zoo mogelijk alle nieuwe uitgaven, welke hier in Indië verschijnen, aan de vergetelheid te ontrukken, om zoodoende een basis te vormen voor een toekomstige Bibliografie van Indië. Het spreekt van zelf, dat alle boekhandelaren-uitgevers hieraan zullen medewerken. Van de meesten ontving is kan ook reeds gegevens, ook van hun vroegere uitgaven. Anderen zullen stellig volgen.

Doch wie niet volgen, dat zijn de verschillende gouvernementsdiensten. Ik richtte mij in een schrijven tot den directeur van 's Landsdrukkerij, die mij na 14 dagen antwoordde, dat het der Landsdrukkerij onmogelijk is, aan mijn verzoek te voldoen. Men verwees mij naar de eigenlijke uitgeverij van het gouvernement, het Depôt van Leermiddelen, waar alle uitgaven, die voor particulieren van belang zijn, verkrijgbaar worden gesteld. Of wij dat niet reeds wisten. Maar wij weten ook, dat verschillende uitgaven (tegen vooruitbetaling) bij 's Landsdrukkerij moeten worden betrokken. Gelukkig had ik dezer dagen een onderhoud met den nieuwbenoemden onder-directeur van dit lichaam, die mij beloofde de zaak verder te onderzoeken en mij, waar mogelijk, te helpen. Laten we dus hopen. We richtten ons verder tot den administrateur van het Depôt van Leermiddelen, tot den directeur van Onderwijs, tot den leider van Volkslectuur, kortom tot allen, die ons zouden kunnen helpen om hier in Indië ten behoeve van het algemeen belang in de toekomst te geraken tot iets, wat in Holland al een paar honderd jaren bestaat. Van geen enkel ontvingen we tot heden nog antwoord. Wij zullen ons, indien binnen korten tijd geen antwoord komt, moeten wenden tot de Alg. Secretarie of tot den nieuwen Gouverneur-Generaal. Misschien dat we dan onzen zin krijgen." *(Nwe Rott. Cour.).*

Zoo zal dan eindelijk worden voorzien in een ook hier te lande zeer sterk gevoelde leemte op bibliografisch gebied en tegemoet gekomen worden aan een reeds jaren geleden dezerzijds uitgesproken verlangen, gepaard gaande met eene opwekking aan de Indische boekhandelaren [1]) om over te gaan tot het gezamenlijk uitgeven eener maandelijksche bibliografie, waarmede toch ook — en in hooge mate zelfs — hun eigen belangen gediend zouden zijn.

Weliswaar zal de in uitzicht gestelde bibliografie alleen betrekking hebben op de in Indië verschijnende *afzonderlijke* geschriften, maar de eerste schrede om te geraken tot een volledige dokumentatie van hetgeen aldaar uitkomt is thans gedaan; ze zal ongetwijfeld door velen met groote ingenomenheid worden begroet.

Indië en Jong-Nederland.

Bij de Uitgevers-Maatschappij „Kosmos" te Amsterdam is verschenen: „Indië en Jong-Nederland. Bijdragen uit veler pen, beoogende ons opgroeiend geslacht Indië beter te doen kennen en begrijpen. Verzameld en ingeleid door Dr. C. P. Gunning, rector van het Amsterdamsch Lyceum, met een aanbevelend woord van Z.Exc. Dr. J. C. Koningsberger, Minister van Koloniën".

Een interessant boek, dat men niet in één stuk door behoeft te lezen; achtereenvolgens zal men er iets in vinden over het land en zijn voortbrengselen; over de monumenten die spreken van een ver, maar nog niet altijd afgestorven verleden; over de inheemsche bevolking en het streven van het jonge Indië in deze tijden; voorts over het bestuur, het leven der Europeanen in de tropen en de werkzaamheden door bestuursambtenaar en ingenieur verricht. Daar tusschen in zijn enkele jacht- en reisverhalen opgenomen, die tevens weer een eigen zijde van het leven in Indië nader kunnen illustreeren.

Deze „bijdragen uit veler pen" (medewerkers zijn o.m. Dr. Gunning - zelf, die de indrukken van zijn reis naar Indië weergeeft, Dr. E. C. J. Mohr, Dr. D. A. Rinkes, Dr. H. Kraemer, Dr. C. L. van Doorn, Prof. Dr. N. J. Krom, H. J. van Mook, Ir. F. T. Mesdag, Drs. J. Haak en R. M. Noto Soeroto) mogen bestemd zijn voor het opkomend geslacht in de eerste plaats, ongetwijfeld zullen ook ouderen van den inhoud met genoegen kennis nemen. Het werk is keurig gedrukt en fraai geïllustreerd, en lijkt ons ook daarom uitermate geschikt voor St. Nicolaasgeschenk.

De Indische Mercuur.

No. 46 (17 Nov.). De beteekenis van aluin als coagulant voor de bevolkingsrubbercultuur in Ned.-Indië, door Ir. W. Spoon. — Vereenvoudigde natte rijstbouw (autoreferaat), door L. Koch. — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het tweede kwartaal van 19.. — Kultuurberichten. (Katoencultuur in Surinam, ontleend aan de West). — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut geeft opgave van recente literatuur over vezelstoffen, plantenziekten en -plagen, bodemvraagstukken.

[1]) Zie „Kol. Weekbl." van 25 Mei 1916: Wenschelijkheid eener maandelijksche Ned.-Indische bibliographie. Een verzoek aan de Indische boekhandelaren, door W. C. M.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

De Nov.-afl. is bijna geheel in beslag genomen door een studie van Prof. Dr. H. Blink over den inlandschen landbouw in Nederlandsch-Indië. Schrijver heeft o.i. een hoogst verdienstelijk werk verricht; weliswaar bestaat er over dit onderwerp een massa literatuur, doch deze is zoo verspreid in allerlei publicaties, dat het zonder grooten speurzin onmogelijk was geworden zich een eenigszins juist denkbeeld te vormen van het belangrijkste bestaansmiddel der bewoners van den Indischen Archipel.

Prof. Blink verdeelt de zeer overzichtelijk bewerkte stof aldus: I. Historisch overzicht, II. Hedendaagsche landbouwtoestanden, III. De inlandsche landbouwproducten, IV. Veehouderij in Nederlandsch-Indië, V. Literatuur-overzicht en inhoudsoverzicht.

Voor hen die van een of ander onderdeel een diepere studie wenschen te maken, heeft de schr. in voetnoten tal van bronnen genoemd, welke met het zooeven genoemde literatuuroverzicht een volledige bibliographie vormen.

Indisch Tijdschrift van het Recht.

In afl. 3 van deel 124 vervolgt Mr. J. van K... zijne beschouwingen: Uit de geschiedenis onzer codificatie. Thans onderwerpt hij het werk der commissie voor de Indische wetgeving (ingesteld 31 Aug. 1839, ontbonden 15 Dec. 1845) aan eene bespreking. — Verder bespreekt Mr. B. ter H... deel VIII der Pandecten van het Adatrecht. ... recht inzake gezinsleven en huwelijksontbinding. — Overigens bevat deze afl. een uitgebreide rubriek Jurisprudentie.

Chung Hwa Hui Tsa Chih.

Het Oct.-Nov. Nr. van het orgaan der Chineesche vereeniging Chung Hwa Hui opent met een artikel van Mr. Phoa Liong Gie over den rechtstoestand der Chineezen in Indonesië. — De hr. Kwee K... Beng schrijft over de Chineesch-Maleische pers in Indië, welke in de laatste jaren is uitgegroeid tot een flinke dagbladpers „met een verzorging en journalistieke cuisine, welke haar gelijk doet staan aan de Europeesche". Aan het slot van zijn belangwekkend overzicht doet schr. een beroep op de ontwikkelde stamgenooten om krachtig samen te werken teneinde de Chineesch-Maleische pers op peil te houden opdat zij haar taak kan verrichten als voorlichter van het Chineesche publiek, als voorvechter van Chineesch nationale belangen en „last not least als Palladium van het beste onzer eigen nationale cultuur". — Ten slotte eene bijdrage van Loe Ping Kian, getiteld Huwelijk en bloedverwantschap.

Missie en Zending.

Het Missiewerk. Nov. '26. De eerste Javaansche priester (Pater Franciscus Xaverius Satiman S.J.), door B. Coenen S.J. (met portret). — De geschiedenis der R.K. Missie in Amboina, door C. Wessels S.J., besproken door J. V.

De Katholieke Missiën. Nov. '26. ... visite geweest, door Missionaris G. Schoorlemmer ... (beschrijving van een bezoek aan Ndona, ... Flores, met inderdaad schitterende afbeeldingen). — De eerste Javaansche priester (met portret).

De Macedoniër. Nov. '26. Islam. (I. ... staan, II. Koran, III. Imam), door D. Pol. — ... lijkheden bij de Evangelieverkondiging onder de Soembaneezen (vervolg), door P. J. Lambooy. — Van mijn Uitkijk, door D. Pol.

De Banier. 14 Oct. '26. Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen, den Apostel der Batakkers, door J. H. Hemmers (met portret).

De Missie Post. Oct. '26. Een eerste dienstreis in Sumatra (vervolg), door P. M. N... (met ill.).

De Vriend der H.H. Harten. Oct. '26. ... Mangar, een nieuwe Missiepost op Billiton, door Pr. M. van Soest (met ill.). — Id. Nov. '26. Op ... rond Banka. Ook 'n pleizierreisje (met ill.), door Pr. P. Lahay.

* * *

Normalisatie van electrische spanningen in Nederlandsch-Indië. (Dienst voor Waterkracht en Electriciteit in Ned.-Indië. Mededeeling No. 4, 1926).

Rapport over Suriname, uitgebracht aan de Vereeniging van Kamers van Koophandel en Fabrieken in Nederland, door W. de Cock Buning. 1926.

A contribution to the knowledge of the geological formation of the Coppename Valley (Dutch Guyana), by E. Essed. (Overgedrukt uit de Verhandelingen van het Geologisch-Mijnbouwkundig Genootschap voor Nederland en Koloniën. Geol. Serie, Deel VII, 4e Stuk. ('s-Gravenhage, Mouton en Co, 1926).

Reglement op het Rechtswezen in het Gouvernement Oostkust van Sumatra. Tweede druk. Bijgewerkt tot 1 Aug. 1926, door Dr. A. L. A. van Unen. (Medan, N.V. de Deli Courant).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 42, 16 Oct. 1926. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Nederlandsch-Indië als toeristenland (met ill.). Holland Express, 20 Nov. '26).

Het Surinaamsche creolenvraagstuk, door H. H. van Gybland Oosterhoff. (De Nederlandsche Kultuur, Bijlage van Handelsberichten, 18 Nov. 1926).

Een verschietende ster, door Van der Zee. (Eene beschouwing over het Instituut van wethouders der Indische gemeenten). (Locale Belangen, 16 Nov. '26).

Indische bouwkalender voor 1927, door J. G. van Gendt Jr. Voor Indië bewerkt door G. J. Tak. Met afzonderlijke bijlage. (Amsterdam, L. J. Veen).

Staatsinrichting voor Nederland en zijn koloniën voor H.B.S., Gymnasia enz. en zelfstudie. 3e Druk. (Groningen, P. Noordhoff).

Miskenningen van het adatrecht. Vier voordrachten aan de Nederlandsch-Indische Bestuursacademie, door Mr. C. van Vollenhoven. Onveranderde herdruk. (Leiden, E. J. Brill).

Suriname.

In de „N. R. Ct." van 16 November, ochtendblad A, de volgende mededeeling van Dr. J. W. IJzerman inzake het stroomgebied van de Coeroeni en van de New River:

In de vergadering van 10 Januari 1926 heeft de heer IJzerman besproken, hoe een voorloopig onderzoek, op verzoek van den gouverneur van Suriname gedaan, hem had geleid tot de conclusie, dat het stroomgebied van de Coeroeni belangrijk grooter was dan dat van de New River en wel in verhouding van 4 : 3. Hij legde er den nadruk op, dat wanneer overigens alle omstandigheden, die op het vermogen der beide rivieren invloed hebben, gelijk waren, de rivier met het grootste stroomgebied het meeste water zou afvoeren, en dus als de voornaamste moest worden beschouwd. Aan deze stelling als algemeene waarheid wenscht hij, naar hij in de laatstgehouden vergadering meedeelde, vast te houden. Sedert heeft hij van een lid der expeditie Stahel naar het Wilhelminagebergte berichten ontvangen, die hem tot de overtuiging hebben gebracht, dat er in dit geval zeer bijzondere omstandigheden oorzaak zijn, dat de waterafvoer van de New River die van de Coeroeni belangrijk overtreft.

Op 16 en 17 September hebben de leden van deze expeditie gelijktijdig in beide rivieren stroomopmetingen gedaan, welke tot resultaat hadden, dat op dien datum de afgevoerde hoeveelheid water van de Coeroeni en de New River zich verhielden als 1 : 1¾. Zijn berichtgever voegt daaraan toe: deze opneming zou eigenlijk vele malen in het jaar moeten worden herhaald om de juiste verhouding te leeren kennen, maar de omstandigheden zijn nu zeer gunstig. De groote droge tijd is aangebroken; geen regen meer en de rivieren zijn langzaam en regelmatig dalende. Van fouten door plaatselijke zware regens is dus geen sprake.

Wat zijn de oorzaken van den grooteren waterafvoer der New River? Ik geloof dat op een daarvan reeds door dr. van Bemmelen gewezen is, n.l. de noordoosten wind, die het geheele jaar met meer of minder kracht heerscht en die door het Wilhelmina- en het Eilerts de Haan-gebergte wordt tegengehouden.

Op een ander feit wijst zijn berichtgever. Deze zegt: Het blijkt dat de gebieden „zonder afwatering" een groote oppervlakte in beslag nemen in het binnenland, voor zoover men tenminste met vlak terrein te doen heeft. Groote swampen (moerassen) houden het water vast en drogen langzaam uit in den drogen tijd. Daar men in het Coerini-New Rivergebied met praktisch vlak terrein te doen heeft, zooals duidelijk van het Wilhelminagebergte af te zien is, kan deze kwestie van belang zijn voor de verhouding van den waterafvoer van beide rivieren. Slechts nadere studie zal omtrent dit probleem verder licht kunnen geven.

Spr. besluit met te constateeren, dat hij onder den indruk der laatste berichten tot de overtuiging is gekomen, dat de waterafvoer van de New-River ondanks haar kleiner stroomgebied dien van de Coeroeni zeer belangrijk overtreft."

Tot zoover de mededeelingen van Dr. IJzerman.

Wij brengen hier in herinnering, dat Barrington Brown, de ontdekker van de New River, na de Koetari-Koeroeni en de New River ieder tweemaal te hebben opgemeten, tot de conclusie kwam *„that the new river is fully twice the size of what has hitherto been regarded as the Corentyne river, but which really is only a branch"*.

Brown deed zijne opmetingen van October tot December. Die van de Expeditie-Stahel werden midden September verricht. Dit verschil in tijd verklaart het verschil in de uitkomsten. Zooals wij meermalen hebben opgemerkt, zal men, om betrouwbare middencijfers te verkrijgen, de metingen moeten herhalen in de vier seizoenen.

* * *

In ons nummer van 4 November noemden wij het een verblijdend verschijnsel, dat de Tweede Kamer de pogingen om tot een grensregeling tusschen Suriname en Britsch-Guiana te komen, niet opgeeft en wij deelden daar mede wat zij in het Voorloopig Verslag over hoofdstuk III der Staatsbegrooting (Buitenlandsche Zaken) in het midden heeft gebracht, na kennis te hebben genomen van de door Minister Koningsberger overgelegde briefwisseling tusschen de Britsche en de Nederlandsche Regeeringen over de grenskwestie.

Wij veroorloofden ons daarbij de volgende opmerking:

„Het is jammer dat Minister Koningsberger den inventaris van de overgelegde stukken niet heeft gepubliceerd, zoodat zij die de dessous van deze kwestie kennen, niet kunnen beoordeelen of *alle* stukken, die tot opheldering kunnen strekken, overgelegd zijn."

In zijne Memorie van Antwoord heeft Minister Van Karnebeek het volgende bescheid gegeven:

„Zooals reeds bij de Memorie van Antwoord in zake de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1924 werd medegedeeld, hebben opvolgende Regeeringen geene aanleiding gehad om nà de briefwisseling, die tusschen de Britsche Regeering en de Nederlandsche Regeering na de uitspraak in 1899 van het Scheidsgerecht te Parijs inzake de grensscheiding tusschen Britsch-Guyana en Venezuela, heeft plaats gehad, op deze aangelegenheid terug te komen. Aan de Kamer is door de overlegging van de briefwisseling door den Minister van Koloniën d.d. 15 Juni een inzicht in de aangelegenheid gegeven. Voor publicatie van de bescheiden bestaat naar het voorkomt geene aanleiding. Overigens blijft de aandacht van de Regeering op deze quaestie gevestigd."

Wij achten dit antwoord zeer eigenaardig, *juist omdat* de Kamer, door de overlegging der briefwisseling, een inzicht — zij het misschien geen *volledig* inzicht — in de aangelegenheid heeft gekregen.

Wij veronderstellen dat de Minister — toen hij zijn antwoord, dat bij brief van 16 November is ingezonden — schreef, nog geen kennis droeg van Dr. IJzerman's mededeeling.

Wat zal de Kamer nu doen?

Ten slotte verwijzen wij onze lezers naar een ingezonden stuk in de „N.R.Ct." van 21 November — ochtendblad A — onder het hoofd: *„Minister van Karnebeek en de Corantijn-kwestie"*.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger den Heer Mr. K. FAUSER, Tandiong Balei, Sumatra's Oostk

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

Curaçao.

Bevolkingsstatistiek.

Wij hebben al eens eerder geschreven over het ontbreken van een bevolkingsregister in Curaçao. Er is indertijd, meenen wij, een ambtenaar uit Nederland naar Curaçao en Suriname gezonden, om deze zaak in orde te maken; later werd verteld, dat hij om de een of andere geheimzinnige reden onverrichterzake uit Curaçao moest vertrekken, en in Suriname zijn nuttig werk verricht heeft. Het doet ons daarom genoegen, dat thans de *Amigoe* dit onderwerp te berde brengt.

Na er op gewezen te hebben, dat er geen verplichting tot aangifte van vestiging bestaat, schrijft het blad:

„Wij hebben hier wel een statistiek van geboorte en overlijden, doch wanneer de loop der bevolking geen rekening houdt met de vermindering of vermeerdering ten gevolge van vertrek of vestiging, verliest ze alle waarde.

Als bewijs hiervan diene het volgende officieele lijstje, geput uit de verschillende *Koloniale Verslagen*.

De bevolking bedroeg:

	van het eiland Curaçao	v. d. hoofdplaats Willemstad
op 1 Jan. 1905	31.673	14.235
„ „ 1915	33.361	14.084
„ „ 1916	33.677	14.238
„ „ 1917	34.168	14.392
„ „ 1918	34.893	14.584
„ „ 1919	34.693	14.651
„ „ 1920	34.021	14.591
„ „ 1922	33.232	14.828
„ „ 1923	34.482	15.265
„ „ 1924	35.083	15.703
„ „ 1925	35.062	15.775

Een enkele blik op deze lijst moet terstond den indruk vestigen, dat hierbij in hoofdzaak alleen rekening gehouden is met geboorten en overlijden. Wel wordt bij de jaren 1919 en 1920 aangeteekend, dat ten gevolge van het vertrek van vele arbeiders naar Cuba de bevolking was afgenomen en bij 1922 en 1923, dat de bevolking resp. met 523 en met 1259 zielen was toegenomen, hoofdzakelijk door *terugkeer* van arbeiders uit het buitenland.

Doch de groote toename van de stadsbevolking in de laatste 4 à 5 jaren weerspiegelt zich in geenen deele in deze statistieken.

Iedereen weet, hoe de bevolking in de stad en de naaste omgeving in de latere jaren is toegenomen, zoowel door grooten toevloed van Hollanders als van Surinamers en Venezolanen. Iedereen kan zien, hoeveel huizen en huisjes er zijn en nog steeds worden bijgebouwd. Iedereen kan dagelijks constateeren, hoe groot nog steeds het woninggebrek alhier is, zoodat het aantal inwoners veel meer moet zijn toegenomen dan uit die statistieken blijkt."

Bovendien heeft op Curaçao een groote verhuizing van inwoners van de buitendistricten naar het stadsdistrict plaats gevonden. Ook zijn van Bonaire en Aruba veel arbeiders naar Curaçao getrokken.

„Het aantal employé's en losse en vaste werklieden bij het petroleum-bedrijf, hetzij op de *Isla* hetzij op de oliebooten werkzaam, bedraagt tegenwoordig 5000 man, die allen in of dicht nabij de stad hun woonplaats hebben. Onder dezen zijn natuurlijk zeer velen, die vroeger hier reeds woonden. Maar wij vermoeden, dat wel het grootst aantal, Hollanders, Amerikanen en Engelschen, Surinamers en Venezolanen enz. enz. eerst sedert de laatste 5 à 6 jaar zich hier gevestigd hebben. Voor de statistiek der bevolking moeten natuurlijk hierbij nog de vrouwen en kinderen gevoegd worden.

Zoodat het wel voor een ieder tamelijk duidelijk moet zijn, dat in de statistieken van de *Kol. Verslagen* bij de toename der bevolking onzer stad met de vestiging van deze talrijke vreemdelingen geen rekening is gehouden."

Vreemdelingenverkeer.

De *Amigoe* voegt hieraan toe eenige korte beschouwingen over het vreemdelingenverkeer en op het belang om van de straat te weren „wat een funesten invloed op onze eigen bevolking en ook op vreemdelingen kan uitoefenen. Dat is alles wat onhygiënisch, wat achterlijk, wat onbeschaafd, wat immoreel is." Wij zouden zeggen, dat dit alles niet alleen van de straat, maar ook uit de huizen, uit de kolonie dus, moet geweerd worden. In 1913 heeft de *Centrale Gezondheidsraad* over dit onderwerp een verslag en voorstel uitgebracht in ver- band met de hoogere eischen, die het, met het oog op de opening van het Panamakanaal te verwachten grooter scheepvaartverkeer zal stellen. Naar aanleiding daarvan is in 1916 Dr. Den Houter naar Curaçao gegaan en heeft hij het volgend jaar een rapport uitgebracht over de bestrijding van besmettelijke geslachtsziekten, dat geleid heeft tot de instelling van den openbaren gezondheidsdienst. Doch zie hier nu de ernstige aanklacht, waartoe de *Amigoe* het recht ontleent aan den sedert geschapen toestand:

„Doch de toevloed van zooveel vreemdelingen en arbeidskrachten, die grof geld verdienen, de verbetering van onzen economischen toestand is mede oorzaak geworden dat een ander soort van vreemdelingenverkeer hier hand over hand toenam, dat toch eigenlijk minder gewenscht was en dat met alle macht geweerd had moeten worden.

Er heeft hier in de laatste jaren een werkelijke invasie plaats gevonden van vreemde prostituées afkomstig van de *naburige* kustplaatsen.

Nu en dan heeft men er enkele weer naar hun patria teruggestuurd, doch men heeft er klaarblijkelijk geen voldoende toezicht op gehouden.

Want zij zijn weer opnieuw teruggekeerd — laten we aannemen — ter sluiks, maar in veel grooter aantal.

Vele personen hebben den indruk gekregen, dat uit onachtzaamheid, of met opzet het toezicht verslapt is, omdat men onaangenaamheden, diplomatieke verwikkelingen vreest. Wij hoorden zelfs beweren, dat wering van dergelijke ongewenschte elementen een inbreuk zou zijn op de bevordering van het vreemdelingenverkeer.

Het is te dwaas om te gelooven.

Ieder land is baas in zijn eigen huis. Ieder land maakt wetten, of liever aanvaardt en past de internationale wetten toe op besmettingsgevaar.

Ook hier bij de wering van vreemde prostituées uit onze haven gaat 't feitelijk om gevaren voor de hygiëne, gevaren voor de gezondheid, gevaren van besmetting door middel van venerische ziekte. En hooger staat voor ons nog het gevaar voor de moraliteit onzer bewoners.

Ziet eens hoe Amerika zijn wetten op de immigratie in New York toepast, hoeveel er op Ellis Island in quarantaine en observatie gaan, alleen als verdacht aan dergelijke ziekten te lijden.

Hoe strenger wij die wetten op de toelating van vreemde prostituées toepassen, des te beter en gerepter zal de naam van ons eiland bij onze buren bekend zijn, des te veiliger zal men zich hier gevoelen als gasten in ons midden, mits men even streng en even weinig toegevend optreedt tegen dergelijke wezens van ons eigen land, ze bij dag en avond en 's nachts van de straten wegbezemt om ze te beletten, dat zij den voorbijgangers of wandelaars lastig vallen.

Onder dat opzicht kan er nog veel ten goede in deze stad verbeterd en hervormd worden."

Autoverkeer.

Volgens de *Amigoe* heeft het aantal auto's op Curaçao de 700 overschreden.

Uit den Verren Vreemde.

Odessa.

Terwijl de verwachting werd gekoesterd, na Duitschland ook Turkije als lid tot den Volkenbond te zien toetreden, komt een bericht van een Russisch-Turksche samenkomst te Odessa ons eens waarschuwen, dat de inzichten van Angora minder gemakkelijk te doorzien en te bepalen zijn dan de Europeesche diplomatie zich dit verbeeldt.

De Britsche pers toont zich onaangenaam verrast. Eenige bladen meenen in de Odessa-besprekingen een neiging van Turkije te zien, om, onder Sovjet-invloed, het tot standkomen te bevorderen van een unie van volken van 't Nabije — en 't Verre Oosten, die dan, in 't bijzonder tegen Groot-Brittanië gericht, Britsch-Indië tot eerste operatieobject zou hebben. Is deze verontrusting wel te verklaren, vooral nu men zich juist ging wijsmaken dat Turkije over toenadering, in den Volkenbond dacht, Moesstapha Kemal pacha heeft zich echter beijverd een anderen indruk te geven, die vijandige gezindheid wil terzijde stellen.

Een officieele Turksche mededeeling drukt de wenschelijkheid uit van nadere aanhaling en hartelijke verstandhouding tusschen Turkije

...land. Zou dit nog verontrustend kunnen zijn voor de buitenstaanders, daarbij sluit dan dadelijk aan, dat deze nauwere aansluiting van het allergrootste belang zal wezen voor den wereldvrede.

Wij zijn niet zoo naief veel beteekenis aan een dergelijke verklaring te hechten; er zijn er te veel van deze soort gegeven, die geenszins de uitdrukking bleken te zijn van een ernstige meening, of die, door nader ingetreden omstandigheden, maar al te gemakkelijk vergeten werden.

Maar 't komt ons voor, dat in dit geval de verklaring van den Turkschen premier recht van bestaan kan hebben, al heeft hij het motief, waarop de geruststelling zou kunnen berusten, niet uitgedrukt.

Het lijkt niet onwaarschijnlijk dat in de besprekingen van den Turkschen vertegenwoordiger Tewfik Roechdy bey met den Sovjet-minister Tchitcherine een zekere demonstratie moet worden gezien tegen de bijeenkomst van Chamberlain en Mussolini, die op haar beurt weer uitgelokt was door de ontmoeting van Stresemann en Briand. De Italiaansche politiek zou onrust kunnen brengen; zij heeft, in haar ijver om Italië tot de eerste Middellandsche Zee-mogendheid te maken en om voor de Italianen een emigratie-gebied onder eigen vlag te bezorgen, Frankrijk willen laten voelen dat Rome zich niet door Parijs de les wenscht te laten voorschrijven, en zij heeft Turkije willen toonen dat Rome nog niet heeft afgezien van zijn verlangen ten opzichte van Klein-Azië. Wij maakten er ook onlangs nog melding van hoe 't zich in Syrië gaarne in de plaats van Frankrijk tegenover Turkije zou willen plaatsen.

Angora, dat zich ook om andere redenen niet tot den Volkenbond aangetrokken voelt, voelt zich nog minder geneigd zijn heil in die richting te zoeken, daar het tusschen de mogendheden, die in den Volkenbond een hoofdrol te vervullen hebben, zooveel onderlinge tweespalt ziet. Niet in een aansluiting bij de overigens ook nog zeer zwakke, Fransch-Italiaansche verzoening zocht het dus versterking van zijn positie tegenover Rome, maar wel in een herhaling en versterking der reeds met Moskou gesloten overeenkomst, met Moskou, dat uit den aard der zaak gaarne positie neemt tegenover fascistisch Italië. Maar tevens is Tchitcherine toch ook op reis naar Parijs gegaan, om voor Rusland, over Locarno, Genève en Thoiry heen, Frankrijk de hand te gaan drukken.

Men moge betreuren, dat Angora zoo nader tot Moskou gedreven is, men moge betwijfelen of deze Turksche verbroedering in een verre toekomst waarborgen van blijvende vrede geeft, voor de naaste toekomst lijkt van de Odessa-bijeenkomst inderdaad een waarschuwing uit te gaan, die Mussolini zal weerhouden aan zijn expansieverlangens toe te geven, en die zoodoende dus van beteekenis is voor behoud van den wereldvrede in het tegenwoordige.

De zwarte bevolking van Parijs.

Wij hebben indertijd verteld over de tien-duizenden die, uit de Fransche koloniën, als soldaten of als leger-arbeiders naar Europa gekomen, in Frankrijk zijn gebleven, waar zij voor 't overgroote gedeelte Parijs tot blijfplaats gekozen hebben. Wij hebben er toen gewag van gemaakt, welke moeilijkheden dit meebrengt, de massa behoort tot de lastige bevolking en 't blijkt ondoenlijk haar onder goede contrôle te brengen. Om ten deze te doen wat mogelijk was, werd een politie-organisatie in Parijs speciaal daarvoor ingericht, maar nu wij weer eens nieuws uit dien hoek vernemen, zien wij, dat het behaalde succes nog niet groot is.

De onlangs plechtig ingewijde groote moskee te Parijs, voor welke plechtigheid de sultan van Marokko zelf over kwam, moge erop wijzen, dat Parijs zich ook mohamedaansch centrum voelt. Of dit te zamen nemende, mag betwijfeld worden, of het er erg blijde mede is zooveel donker gekleurde onderdanen tot zijn kinderen te kunnen rekenen. Vooral in de zuidelijke wijken van Parijs krioelt het van „Sidi". Over dag vinden zij niet allen voldoende werk om in hun onderhoud te voorzien, 's avonds vullen zij de kroegen en dansgelegenheden in rumoerige buurten. Warmbloedig, twistziek, is de ruzie er aan de orde van den nacht. Dit maakt hun echter niet eendrachtig in verzet te komen tegen elk ingrijpen van politie of overheid. Voor de hiervoor uitverkoren arrondissementen is het werkelijk tot een gevaar geworden. De politie treedt dagelijks op, grijpt soms in groot aantal in. Ook is men tot een stelsel gekomen, van registratie der lastige sujetten, maar met dit al verbetert de toestand niet.

Van meer dan een zijde wordt erop aangedrongen, de terugzendingen naar de kolonie van herkomst op grooter schaal toe te passen. De besturen dier kolonies ondervinden echter van den terugkeer van dergelijke sujetten zooveel last en nadeel, dat zij in dringende betogen verzoeken verschoond te blijven van meer dergelijke exemplaren.

Als men de toevloeiing van nieuw aankomenden kan tegengaan, bestaat de kans dat deze zwarte kolonie geleidelijk in aantal zal verminderen, maar de geboorten stellen dan toch een langgerekte geleidelijkheid in het vooruitzicht.

Ook deze plaag is een der weeën, die een donkere schaduw werpen op Frankrijks overwinning.

Gratis reizigers.

Op den Zuid-Indischen spoorweg zijn in een half jaar 50.000 reizigers aangetroffen zonder plaatsbiljet. Aan plaatskaarten en boeten zijn van hen geïnd 62.000 Roepijen. Op andere Indische spoorwegen moet het nog erger zijn.

De directie heeft strenge maatregelen genomen ter bestrijding van het euvel.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling 's-Gravenhage.

DE EUROPEESCHE VROUW IN DE BUITENGEWESTEN.

De afd. 's-Gravenhage der vereeniging „Oost en West" had in Pulchri Studio een bijeenkomst georganiseerd, waar Mevrouw Dr. C. J. Rutten—Pekelharing, presidente van de Afdeeling Utrecht van „Oost en West", een voordracht hield over *„Een Europeesche huisvrouw ergens in de Buitengewesten"*.

De voorzitter, de heer F. van Peski, leidde met enkele woorden de spreekster in en memoreerde het aftreden van zijn voorganger, den heer Zuijderhoff, die jarenlang zijn beste krachten aan de Afdeeling gewijd heeft. Spreker beval verder de Haagsche afdeeling in aller belangstelling aan, waarna Mevrouw Rutten—Pekelharing haar causerie — die van begin tot einde met mooie lichtbeelden opgeluisterd werd — aanving.

Spreekster begint met haar verwondering uit te spreken, dat in Den Haag, met zijne vele Indische huisvrouwen, met zijn Koloniale School, door 't afdeelingsbestuur van „Oost en West" een huishoudelijke voordracht gevraagd werd. Ze heeft echter de uitnoodiging aangenomen, omdat ze misschien, doordat ze in Indië veel gezworven heeft, toch nog iets kan laten zien of vertellen, wat voor de aanwezigen van belang kan zijn. Ze wil in hoofdzaak vertellen van streken, die met de maagdelijke oerbosschen zijn bedekt, waar weinig Inlanders en zéér weinig Europeanen wonen. Zij herinnerde eraan, dat van de 170.000 Europeanen in Indië er 135.000 op Java wonen, de rest toeft op de Buitengewesten, zoodat het geen verwondering baart, dat het Indische huishouden op Java dank zij de vele gemakken, culmineert, terwijl men er in de Buitengewesten van maakt, wat er van te maken is. Deze tegenstelling belichtte spreekster door te wijzen op het leven op Java, met goede huizen, comfort, voldoende personeel enz. en daartegenover te plaatsen de primitieve paalwoningen der Buitengewesten, waar de omstandigheden zoo heel anders zijn. Dan volgen plaatjes van een gouvernementsstoombootje, een prachtig vervoermiddel naar afgelegen gebieden, beter dan de gecharterde stoombootjes met een Inlandschen kapitein zelfs, en van oerbosschen, van huizentypen en eenzaamheid in oerboschgebied. Het bedienden vraagstuk daar wordt besproken en plaatjes van primitieve volksstammen doen zien, hoe het soms noodig is personeel van hoofdplaatsen of van Java te importeeren. Water- en brandstofvoorziening, het verkrijgen van versche groenten en vleesch, zijn moeilijkheden in zulke oorden, waar de huisvrouw op Java, temidden van de overvloed-brengende Inlanders, niet over hoeft te piekeren. Zelfs rijst is schaars op zulke plaatsen. Naar aanleiding van een droog rijstveldje wordt even de rijkdombrengende wilde rubber voor de bevolking besproken. In de Molukken wordt niet eens rijst verbouwd; het hoofdvoedsel der bevolking is sago. De bereidingswijze is interessant, maar als voedingsbasis voor de Europeanen is sago niet belangrijk. Import van rijst en van meel, zelf broodbakken, is dan dus noodig.

Op Java vinden de Europeesche vrouwen en kinderen afleiding en vertier; buiten zijn tochten maken moeilijk; het verkeer gaat slechts te water, daar de oerbosschen practisch ondoordringbaar zijn; men ontmoet bij zulke tochten geen menschen en maakt er bijvoorbeeld een sport van om op een roeibootje het aantal slangen, dat in de boomen slaapt, te tellen. Het onderwijs der kinderen valt aan de moeders toe; gelukkig bestaat er de uitstekende gids van Clerkx.

Opgesomd worden de categorieën blanken, die in zulke streken wonen, employé's bij petroleum-ontgin-

IN DECEMBER DEZES JAARS ZAL VERSCHIJNEN

ART, RELIGION AND CLOTHES

a Collection of Essays by

HERBERT ANTCLIFFE

CONTENTS

Dit boek, gedrukt op goed papier en keurig gebonden zal slechts bij inteekening uitgegeven worden.

Men gelieve zoo spoedig mogelijk inschrijvingen te zenden aan de Administratie van het „Koloniaal Weekblad", Nobelstraat 20, Den Haag.

De prijs zal zijn f 4.50. S

ningen, bij mijnbouw, kolenexploitaties, bij houtaankap-ondernemingen, militair en civiel bestuur, zending en missie.

De verhouding met de bevolkingen is in 't algemeen zeer goed, in hooge mate gemoedelijk; meer dan op Java kan men in zulke streken nog denken aan opvoedende kracht van elken Europeaan. Vrouwen van bestuursambtenaren wijden zich aan bevolkingen. De bevolking komt dikwijls om medische hulp vragen. Spreekster lichtte dit telkens met anecdoten toe, om de details meer in 't oog te doen vallen.

Natuuronderzoekers, zendelingen, missionarissen zijn in die streken, omdat zij het wenschen; employé's van particuliere ondernemingen in de hoop op voordeel; militaire en civiele ambtenaren echter om hun plicht. Er zijn weinig blanke ambtenaarsvrouwen in dit soort streken, maar we mogen haar, die er de beste jaren van haar leven slijten, wel met eerbied gedenken.

De spreekster eindigde met hartelijke woorden van lof en waardeering voor de ambtenaren van ons civiel bestuurscorps in de Buitengewesten, die hun buitengewoon moeilijk werk op een respect-afdwingende wijze verrichten, woorden waarop, mede als bewijs van dank aan de spreekster, een hartelijk applaus volgde.

De heer van Peski had na de pauze Mevrouw Rutten-Pekelharing reeds dank gezegd voor haar vlotte, prettige en interessante causerie.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Nijmegen.

IND. TENTOONSTELLING EN VOORDRACHT OVER DE KAJA-KAJA'S.

1. De *tentoonstelling* is Vrijdag en Zaterdag nog geopend. (Zie K. W. van 18 November).

Zaterdagmiddag om 3 uur precies wordt in het Olympia-theater de *Java-film* (Ufa) vertoond. Leden en belangstellenden hebben hier toegang, elk met één invité, op vertoon der toegezonden toegangsbewijzen.

Maak van uw recht van introductie gebruik om nieuwe leden te werven!

2. *Lezing van Pater Vertenten M.S.C.:* „15 jaar onder de koppensnellers van Zuid-Nieuw-Guinea".

Vrijdagavond 19 Nov. werd de tentoonstelling geopend in de groote foyer van den Stadsschouwburg. De zaal was goed bezet, niettegenstaande het slechte weer en de andere lezingen op dien avond.

De heer Burger, voorzitter, opende de bijeenkomst met een woord van dank aan alle inzenders, aan de helpers — dames en heeren — bij het inrichten van de tentoonstelling. De belangstelling voor de tentoonstelling en dezen avond is een belofte voor de toekomst, waarna de voorzitter het woord gaf aan Pater Vertenten, „die ook een enthousiast is."

De spreker begint met zijn geliefde Kaja-Kaja's voor te stellen; de naam is verkeerd, en werd afgeleid uit het feit, dat de eerste blanken door deze menschen begroet werden met de uitroepen: kaja-kaja-kaja, wat „vrienden" beteekent. De eigenlijke naam is de Marind-anim, Marindineezen. Maar de naam Kaja-Kaja's is zoo populair geworden, dat het vergeefsche moeite is, den eigen naam van het volk ingang te doen vinden. De eerste kennismaking met den Kaja-Kaja wordt dan gemaakt onder leiding van den spreker, die in rake trekken op het zwarte bord met gekleurd krijt de somatische kenmerken teekent, waaruit een echte Kaja-Kaja-kop te voorschijn getooverd wordt, met zijn bekende versierselen: haarverlengsels, halssnoeren, oorringen en varkenstanden in de neusvleugels. De Kaja-Kaja is een neger-type: kroeskop, meestal donker, semietische neus, flinke baard: ze noemen zich „echte" menschen, om hun flinken neus en baard; Chineezen zijn „planken": plat van voren, maar de Hollanders waren om hun vooruitspringenden gevel en baardgroei ook „echte" menschen.

Vijf en twintig jaren geleden leefde dit volk nog in het steenen tijdperk, kenden geen potten of pannen; en wordt ook thans nog veel gekookt op gloeiende steenen.

De theorie van Wilken en Kruyt omtrent koppensnellen gaat voor Z. N. Guinee niet op; het doel van het koppensnellen is hier: om namen te hebben voor hunne kinderen. De naam is voor den primitief van groot belang: aan de namen knoopen zij historische, aardrijkskundige en mythologische feiten vast: b.v. de honden dragen de namen van bevriende streken, de vijandige plaatsen dragen de namen der varkens. (Om 't varken te vangen met hun primitieve middelen is *moed* noodzakelijk; daarom dragen zij als bewijs van moed ook de gedroogde staarten der gevangen varkens op de borst). Den Pater werd eens gevraagd, naar den „oorsprong van alle dingen". Spreker vertelde toen het Bijbelsche Scheppingsverhaal en na afloop daarvan moest hij aan een jongen den naam van „Adam" geven: nu werden zij voortaan door dezen naam aan het scheppingsverhaal herinnerd.

Verder behandelde spreker, als factoren die de ontwikkeling van deze menschen in den weg staan, zoowel geestelijk als economisch: Bloedwraak en toovenarij, het levend begraven van ouden van dagen, het demageloof, hun anarchisme: zij zijn groot gebracht in vrijheid, niet gewend aan orde, niet gewend aan geregeld werk. Tot slot werden behandeld de grie[p-epi]demie, het uitsterven van het volk door vene[rische] ziekten, de gelukkige wending hierin, en de con[...] aanvrage.

Vooral de bestrijding der venerische ziekten li[et uit]komen welk ontzaglijk werk hier door de Pater[s van] het H. Hart is verricht. Eenvoudig, onopgesmukt [ver]telde hier een Missionaris van zijn 15 jaren [...] moeilijk leven, in 't begin zonder succes, pas in [...] konden de eerste bekeerlingen gedoopt worden. [...] troost moet 't zijn geweest voor de menschen, [die uit] liefde Gods gingen arbeiden, troosten en helpen [...] een volk, dat vuil, ziek en egoïst was en aan ui[...]gen gewoon, om aan de stervenssponde van zo[...] Kaja op het stervend masker een glimlach v[an] vrede te kunnen brengen: een wonder in de [...] orde, zooals spreker het noemde. Hier stond [...] pretentieloos, zonder zich zelf te verheffen, te [...]len van zijn zwaren arbeid, (alsof 't van zelf gi[ng]) als bij zijn teekening: „ziet u wel: heel gemakk[elijk]" [...] gezonde Vlaming, die, met zijn eenigszins V[laamsch] dialect heelemaal niet den indruk maakt van [...]jarigen zwaren arbeid achter den rug te heb[ben in de] ongezonde kustmoerassen van de tropen; iem[and die het] in practijk had gebracht: hebt Uw naasten lief [als] U zelven. Een hartelijk, langdurig applaus viel [...] deel zoowel bij de pauze, als na de vertooning [der] lichtbeelden, die het tweede deel der lezing vor[mden].

De voorzitter bracht dank aan den spreker [...] aan zijn werk, onder applaus der aanwezigen.

De Secretaris,
GESC[...]

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

De besturen der afdeelingen worden er attent [ge]maakt, dat indien men de beschikking verlan[gt over] de Suriname-film, deze dient te worden aange[vraagd] bij de heer Graaf van Limburg Stirum, Arnold[...] Bloemendaal.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NE[D.-INDIË]

Mr. A. Verhoef, Administratief ambtenaar bi[j het Bin]nenl. Bestuur, Dubbeldamscheweg 57, Dor[drecht].

Mr. J. A. IJsebaert, Idem alsvoren, Geversstr[aat ...], Oegstgeest.

A. H. van Bodegom, Vierambachtsstraat 76b, Rot[terdam].

Ir. C. J. Mol, Hoogstraat 59a, Wageningen.

Ir. L. de Rijke, p/a. fam. Jesse, Acubastraat 20, ['s-Gra]venhage.

Allen houtvester bij den dienst van het bosch[wezen].

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF

Ir. W. H. G. Itzig Heine, Ir. 2e kl. bij den Wa[terstaat] en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, [...]straat 118b, 's-Gravenhage.

Mej. H. A. Veenhof, Onderwijzeres der 3de kl[asse bij] het O. E. L. O., belast met het geven van En[gelsche] lessen bij de 1ste Open. Mulo-afd. der A[...] Semarang, Damrak 34, Amsterdam.

Mej. A. J. Los, Onderwijzeres der 3de klasse [bij het] O. E. L. O., Witte Rozenstraat 50a, Leiden.

Mej. L. C. Hoff, Adj. boekhouder bij de S.S. en [Tram]wegen, p/a Mevr. S. Tengbergen, Ahornstr[aat ...], 's-Gravenhage.

A. J. J. Ilgen, Controleur 1ste categorie bij de P[...], Amberboomstraat 19, 's-Gravenhage.

D. van Leeuwen, Leeraar bij de V. H. O. afd. B [...]kundige afdeeling) der Algemeene Middelbare S[chool] te Jogjakarta, p/a P. v. d. Horst, Wasstraat 42, [...]

Mr. A. Sikkel, Wnd. voorzitter van de Landra[den te] Poerworedjo en Koetoradjo, Untere Bergstra[sse ...], Braunlage i/Harz.

Ch. Hoogkamer, Tijd. wnd. afd. hoofd bij de S[.S. en] Tramwegen, Hotel d'Interlaken, Avenu Durante [...] Br[...]

B. de Jong, Controleur 1e kl. bij het B. B.; [...] Langendijk.

G. van den Berge, Directeur van de 2e Openba[re ...] afd. der A.M.S. te Bandoeng; Laan van Meer[dervoort] 335, Den Haag.

Ir. J. W. Stoll Timmerman Thijssen, Ingenieur [...] bij de S.S. en Tr.; p/a. Nederlandsch-Indis[che Es]compto Mij. te 's-Gravenhage.

Mr. F. M. P. de Rijck van der Gracht, Raadsheer [in het] Hooggerechtshof van Ned.-Indië; p/a. Nederl[andsche] Handel Maatschappij te 's-Gravenhage.

P. van Asperen, Ambtenaar 2e kl. bij den dien[st der] In- en Uitvoerrechten en Accijnzen; Breedep[...] Heerenveen.

F. S. Bransen van der Goot, wnd. tijd. Inspecteur [van] Financiën; Acaciastraat 15, 's-Gravenhage.

Mej. L. M. Reisig, 1ste Klerke bij de S.S. en Tr.; [p/a] Mevr. A. Was, Laan van N. O.-Indië 171, 's-Graven[hage].

H. C. de Vlieger, Onderwijzer 1e kl. bij het O.[...] Paviljoensgracht 44, 's-Gravenhage.

A. Goedegebuure, Mijnbouwkundig opzichter 1e kl. bij den dienst van den Mijnbouw, werkzaam bij de Boekit-Asamsteenkolenmijnen; Boschweg 20, Apeldoorn.

C. D. van den Bussche, Inspecteur van Financiën; Merellaan 10A, Eindhoven.

de Jongh van Arkel, Leeraar bij de Koning Willem III school te Batavia; p/a. Ned.-Indische Escompto-Mij., 's-Gravenhage.

Alphabetische opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen over verschillende onderwerpen.

P. J. BLOK, gep. ass.-resident, laatstelijk van Soerakarta, de Riemerstraat 6, den Haag. — Javaansch en Maleisch.

P. A. F. BLOM, cand.-notaris, oud recht. Ambt. O.-I., Angerlo. — Lessen schriftelijk en mondeling voor Ind. notariaat en doct. examen Indisch Recht.

Mevrouw J. M. v. d. BOSCH—VAN VEEN, Pianoleeraares, Steenschuur 13, Leiden.

BUSAULT en Mevr. C. M. SANDBERG—v. REEDE, Spraakleeraressen, Groot Hertoginnelaan 184, Den Haag en Keizersgracht 774, Amsterdam. — Ademhalings- en spreekstoornissen (zoo noodig met inwoning).

H. F. ENGELEN, Rijswijk, Caan van Necklaan. — Leeraar in de Dactyloscopie.

A. FONTEIJN, Frederik Hendriklaan 123, Den Haag. — Maleisch en Javaansch in geheelen omvang.

H. GIJSBERTS, gep. hoofd eener school uit Ned.-Indië, Caan van Necklaan 170, Rijswijk. — Privaatlessen op alle uren van den dag in alle vakken van het L. O. en, voor zoover de vakken op de H.B.S. betreft, ook voor lessen in Fransch, Ned. taal en Letterkunde, Geschiedenis, Aardrijkskunde en Cosmografie. Genegen leerlingen aan huis te ontvangen en toezicht op huiswerk.

HET NEDERLANDSCHE TECHNICUM „P B N A", Dir. E. J. Rothuizen en F. Wind, Arnhem, Is een volledig ingerichte technische school, die volgens de schriftelijke methode opleidt voor alle technische examens en beroepen. Toezicht van het Rijk en K. I. van Ingenieurs op de eindexamens.

J. ISRAEL, oud-adjt. Translateur van de Javaansche taal te Soerakarta, beëedigd Translateur hier te lande, Soestdijk. — Javaansch; vervaardigen van schriftelijke vertalingen uit het Hollandsch in het Javaansch en omgekeerd. — Stelt zich ook in andere plaatsen beschikbaar.

A. H. JANSEN, Jacob Ruijsdaellaan 21, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn Laren en 's-Graveland.

W. KEIZER, Mariaweg 50, Oosterbeek. — Soendaneesch en Maleisch.

Mr. E. RIJKE, oud Ind. recht. ambt., Witte Singel 58, Leiden. — Ned. Ind. Wetb. — Adatrecht. — Staatsinstellingen van Ned. O. en W. Indië. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.

J. J. F. SCHREUEL, gepens. Ass.-Res., Vogelkersstraat 5, Den Haag. — Maleische taal en letterkunde.

A. A. SCHROEVERS, Stadhouderslaan 3, Den Haag. — Stenografie. — Machineschrijven.

C. STEUERWALD, oud. Ass. P.S., Vivienstraat 59, Den Haag. — Lessen in Werktuigbouw en IJzerconstructie.

PH. C. STUBENRAUCH en F. M. GESCHER, Leeraren M. O. — Opleiding voor M. O. Boekhouden en Staatspraktijkdiploma. Cursus voor Handel en Administratie. St. Annastraat 85, Nijmegen.

P. D. VISSER, Frederik Hendriklaan 162, Den Haag. — Maleisch (grammatica, correspondentie, omgangstaal) en Wiskunde.

A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

H. WESSELS, Leeraar Engelsch M. O. Lessen in Engelsch en Eng. Handelscorrespondentie. — Wychen A. 16c (lessen in Nijmegen te geven).

Leden, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 17 tot 24 November.

Nieuwe Leden: — Geïntroduceerd door:

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door
...Looze, Soestdijk, Praamgracht 7. f 5.—. (behoort afd. Utrecht)	den heer P. E. Moolenburgh te Baarn.
...van der Land, Inspecteur van de zoutregie m.v. ...stede, Joh. de Wittlaan 6. f 5.—	Administrateur Oost en West.
...Timmer, Arts, Haarlem, Wilhelminapark 26. f 5	Secretaris Afd. Haarlem.
...Hanegraaff, Gep. O.-I. Ambtenaar, Breda, Molen...cht 42. f 5.—. ...van Hoogenhuize, Ginneken, Baronielaan 340. f 5	Secretaris Afd. Breda.
...Bekker Sr., Aannemer, Arnhem, Apeldoornsche ...140. f 5.—. ...Bekker Jr., Aannemer, Arnhem, Apeldoornsche ...142. f 5.—. ...Ph. Cohen, Arnhem, Nieuwe Kraan 1B. f 5.—. ...Doyer, Hypotheekbewaarder, Arnhem, Sweerts ...Landasstraat 48. f 5.—. ...Verbeek van der Sande, Lid Firma v. d. Wall & ..., Arnhem, Lawick v. Pabststraat 39. f 5.—. ...A. P. M. Hupkes—van Hasselt, Velp, Oranje...aat 25. f 5.—. ...Rietbergen, Architect, Arnhem, Passavantlaan ... f 5.—. ...Wisbrun & Liffmann, Arnhem, Ketelstr. 3. f 5.—	Secretaris Afd. Arnhem
...Mael van Holstein van Vloten, Brummen, Dwars... 491. f 5.—	Behoort voortaan, op eigen verzoek, tot de afd. Arnhem.
...Serlé, Den Haag, Ten Hovestraat 76. f 5.—	Administrateur Oost en West.
...Wybrandi, Directeur Dordtsche Petroleum Mij. ...Haag, Groot Hertoginnelaan 10. f 5.—. ...van Houten, Oud President der Factorij N. H. M., ...veningen, Duinweg 6. f 5.—. ...Kok, Oud Inspecteur van Financiën, Den Haag, ...straat 5. f 5.—. ...J. M. Wertheim, Den Haag, Nieboerweg 272. f 5.— ...van Ruyven, Civiel Ingenieur, Scheveningen, Ha...kade 155. f 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.

Nieuwe Begunstigers:

... Cultuur Maatschappij, Den Haag, Wasse...sche kade 23. f 100.—	Jhr. Dr. C. G. S. Sandberg te Den Haag.

Contributieverhooging:

J. Dronkers, Apeldoorn, Genistalaan 7, van f 4.— op f 5.—.

Afschrijven:

...kker, Breda—Teteringen, Molenstraat 17.

A. Kandou, Rotterdam, Benthemdwarsstraat 1a, p/a Mej. Luztam.

Adresveranderingen:

...C. Dikshoorn, Oud Dirigeerend Off. van Gezondheid 1ste klasse, van: Leiden, Jan van Goyenkade 7 naar: Den Haag, Hotel Pomona. f 5.—.

M. A. Bouman, Controleur B. B. overgeplaatst van: Djeneponto (Celebes) naar de residentie Timor.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aan te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De Inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 48 DONDERDAG 2 DECEMBER 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

INHOUD: *Oud-Gouverneur-Generaal Fock over het communisme in Indië. — De nooden van Curaçao (vervolg). — Pensioenbond van Ned.-Ind. Ambtenaren. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Europ. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afd.: I. Amerfoort, II. Apeldoorn, III. 's-Gravenhage, IV. Nijmegen. — Mededeelingen: I. Van het Dagel. Bestuur. II. Van het Informatie-Bureau. — Mutatiestaat van 24 Nov. tot 1 December.*

DE CONTRIBUTIE ad f 5.- 's jaars minimum, voor het lidmaatschap dezer vereeniging, loopt voor hen die zich in het tijdvak van 1 October tot en met ultimo December opgeven tot en met ultimo December 1927. Zij ontvangen het „Kol. Weekblad" dus gratis gedurende het laatste kwartaal van dit jaar.

Oud-Gouverneur-Generaal Fock over het communisme in Indië.

De hoofdredacteur in Nederland van het weekblad „De Indische Post" te Soerabaja, Jhr. Jan ...ith, heeft een onderhoud over het communisme in Indië gehad met den vroegeren landvoogd, dat in de volgende hoofdpunten kan worden samengevat:

Hoe beschouwt u het zoogenaamde bolsjewisme, het name in Ned.-Indië, zoowel als maatschappelijk en politiek verschijnsel?

„Volgens mijn inzicht is het onjuist te spreken van bolsjewisten en communisten. Dezen toch vertegenwoordigen een bepaalde leerstelling, hoe anti-maatschappelijk deze ook moge zijn. De oud-voorzitter van den Volksraad, mr. Schumann, sprak dan ook in een redevoering van de *„zich noemende communisten."* Wat men in Indië aanduidt als communisten, is een kleine kern van half-ontwikkelde lieden, meestal van inlandsche geboorte, en als uitzondering slechts niet tot de eigen bevolking behoorende. Het aantal beroepspropagandisten van hen is slechts gering en laat zich gemakkelijk signaleeren. De zgn. inlandsche communisten zijn lieden, die meestal om den broode de kampongs aftrekken, waar zij dan hun tijdelijke belangen ...g propageeren. De dessabevolking, misschien ... minder dan de inlandsche bevolking in de ...de steden, begrijpt niets van hun leerstellingen. Zij luisteren echter gretig naar de fraaie voorspiegelingen, welke meestal neerkomen op *in ... gestelde gratis padivelden en afschaffing van belastingen.*

De propagandisten laten zich indirect voor hun ...eite betalen door een niet onbelangrijk bedrag achter te houden van de, door de goedgeloovige kamponghbewoners gestorte penningen, waarvoor zij als kwitantie dan een roode lidmaatschapskaart ontvangen. Deze propaganda heeft op sommige plaatsen zeeer intensief plaats, omdat hoe grooter het aantal zieltjes is, dat de propagandisten winnen, des te grooter ook hun inkomsten zijn.

Bij dit alles werken echter zoovele en zoo uiteenloopende factoren mee. Ook godsdienstige invloeden, waarbij de *dikwijls fanatieke uitingen van het Mohammedanisme een belangrijk verschijnsel vormen.* Vandaar dat het jongste verzet zich het sterkst uitte in Bantam, waar zich reeds herhaaldelijk vorbeelden van fanatiek Mohammedanisme voordeden."

— Meent U, dat deze, ook vroegere en eventueel latere verzets-acties in Nederl.-Indië, te zien zijn in verband met de rassen-kwestie, zoodat zij beschouwd moeten worden als uitingen eener tegenstelling tusschen Oosten en Westen?

„Wat de *nationalistische beweging* betreft, welke men eveneens in andere Oostelijke landen kan waarnemen, bijvoorbeeld het sterkst in Engelsch-Indië, bestaat inderdaad bij velen het verlangen eigen baas te zijn; welk verlangen zich uit in een toenemende actie voor zelfbestuur. Inderdaad is ook deze groep in onze inlandsche bevolking van Indië betrekkelijk gering. Het overgroote deel der bevolking van Indië begrijpt dat streven niet; voelt er evenmin iets voor. Het „medezeggenschap" is een leuze welke aan hen voorbij gaat. Evenzoo zijn de verschijnselen van non-coöperation zeldzaam.

Indien er ooit tot uiting komt een meer bepaalde vorm van ras-tegenstellingen, dan moet er van onzen kant alles worden gedaan, om de ontwikkeling daarvan tegen te gaan en haar te voorkomen. Ik acht echter al heel ongelukkig wat in de artikelen in het Soer. Handelsblad voor een vorming van het „witte front" werd gepropageerd. Ook het plan van Aneta om burgerwachten te willen vormen, lijkt mij het tegendeel van nuttig effect te sorteeren. Eerder zou men het kunnen beschouwen als een opruiing in verkeerde richting. Dat de geëmployeerden op een aantal ondernemingen, waar hetzij hun leven, of de aan hun zorgen toevertrouwde goederen gevaar zouden kunnen loopen, vanwege de regeering gewapend werden, is natuurlijk iets anders.

Bij dit alles, ik herhaal nog eens, heeft men te maken met een maatschappij, welke in tallooze onderdeelen verschilt met een westersche gemeenschap. Ze is zooveel gecompliceerder. Want wat de door u ter sprake gebrachte eventueele tegenstellingen betreft, moet men in datzelfde Mohamme-

danisme te gelijk den grootsten tegenstander zien van het bolsjewisme. En dat juist Bantam de felste verzetshaard is gebleken, bewijst mijns inziens slechts dat de propagandisten er met groote handigheid zijn opgetreden, en er ook met het geloof hebben weten te werken.

Hoe weinig overigens het meerendeel der bevolking van Indië zich dergelijke acties aantrekt en volkomen onverschillig staat ten opzichte van van eenige nationale solidariteit, moge blijken uit de spoorwegstaking van 1923 op Java, welke uitsluitend door het inlandsche personeel werd georganiseerd, doch waarbij de bevolking, ook de menschen die vlak bij de stakende spoorweg-centra woonden, zich geheel afzijdig hielden."

In hoeverre treft der vorige regeering de kritiek dat de jongste November-gebeurtenissen op Java door haar niet voldoende zouden zijn onderkent, tegengegaan en onderdrukt?

„Wij zijn altijd bezig geweest met ons op de hoogte te houden van alles wat onder de bevolking van Indië omgaat. En waren wij voldoende op de hoogte? Gedurende mijn bewind stond ik voortdurend in relatie met den Procureur-Generaal, wiens dienst over geheel Indië uitnemend geoutilleerd was.

In Bantam heb ik nog, kort vóór mijn aftreden als Gouverneur-Generaal, in Augustus van dit jaar, door militairen laten patrouilleeren, omdat enkele plaatselijke verschijnselen zich hadden voorgedaan, welke ons aanmaanden op onze hoede te zijn tegenover een mogelijk agressief optreden van de zijde van sommige opruiers.

Gedurende mijn bestuursperiode ben ik steeds krachtig tegen de communisten opgetreden.

Ook bestaat het voortdurend ernstig streven om goed op de hoogte te blijven van al hetgeen er omging onder zekere lagen der bevolking.

„Is het uwe meening, dat tegenover gewelddaden en georganiseerde moorden op Europeanen en Javanen, als onlangs op enkele plaatsen op Java hebben plaats gehad, interneering een juistere bestraffing is dan de doodstraf?

„Het vraagstuk van het toepassen der doodstraf is een uiterst moeilijk voor een bestuurder, die door zijn handteekening een doodvonnis heeft te bekrachtigen of van zijn recht van gratie gebruik kan maken. Gedurende mijn Indische ambtelijke periode heeft dit geval zich slechts éénmaal voorgedaan.

Het ging om een jeugdigen moordenaar te Soerabaja, wiens doodvonnis mij ter teekening was voorgelegd. Ik heb mij toen laten overtuigen door een oudere dame, die op welsprekende wijze voor het leven van den jongen moordenaar bij mij is komen pleiten, waarbij zij mij kon aantoonen, dat de mogelijkheid groot was, dat de levenslange gevangenisstraf, welke de terechtstelling verving, stellig van invloed zou zijn om den moordenaar tot inkeer te brengen.

Doch de actie tegen een gewonen misdadiger is een andere kwestie en heeft niets te maken met de actie tegen communisten. Gedurende de vorige bestuursperiode heeft zich het interneeringsvraagstuk herhaaldelijk voorgedaan. De Indische wet geeft slechts het recht van „verbanning" aan ten opzichte van degenen, die niet in Indië geboren zijn. Interneering, dat is dus overbrenging naar een bepaalde plaats in den eigen archipel, geschiedt ten opzichte van de in Indië geborenen, die zich aan politieke vergrijpen tegen het gezag hebben schuldig gemaakt. Men kan hen dus feitelijk niet als gevangenen beschouwen. Zij worden weggenomen uit een omgeving, waar hun aanwezigheid gevaar voor de openbare orde en rust kan geven.

Volgens de krantenberichten overweegt men nu in Indië een interneering „en masse" van de bestuurderen der P. K. I. [1]), die als de hoofdschuldigen moeten worden aangemerkt aan de jongste aanslagen.

In hoeverre ik, indien ik onder deze omstandigheden nog gouverneur-generaal van Ned.-Indië zou zijn geweest, strenge voorbeelden ter afschrikwekking zou hebben gesteld, is een vraag, welke ik, vooral nu ik de feiten nog niet volledig ken, niet beantwoorden kan. Ik heb het volste vertrouwen dat mijn opvolger zal handelen en optreden zooals het zijn moet." *(N. R. Ct.)*

———

1) Partij Kommunis Indonesia.

De nooden van Curaçao.

(Vervolg).

Volksontwikkeling.

Het volks-onderwijs is hoofdzakelijk R.K. mi[...] onderwijs.

Hoe men moge denken over onderwijs als do[...] als middel, met aanvaarding van het in o[...] gende mate bijzondere onderwijs als de best[...] toestand, practisch en historisch, en me[...] waardeering voor hetgeen de Missie ook [...] moeilijke omstandigheden heeft verricht, [...] toch steeds in het oog worden gehouden dat [...] eindelijk, ten aanzien van de resultaten van [...] onderwijs, het Bestuur zich niet aan de [...] woordelijkheid kan onttrekken, ook niet kra[...] het Regeerings-reglement.

En die resultaten zijn allerminst bevredi[...] hoewel 15 % der bevolking onderwijs geniet [...] een normaal percentage is.

In het K. V. 1925 wordt de klacht geuit, d[...] groote meerderheid der leerlingen te kort van [...] onderwijs profiteert, d.w.z. de school te vro[...] dus onvoldoende voorbereid verlaat en dat het [...] cent analphabeten onder de bevolking nog gr[...]

Trouwens ieder die langen tijd in Curaçao [...] geleefd, weet dat onder de lagere klassen van [...] volk het aantal volwassenen dat zich van de [...] derlandsche taal kan bedienen en lezen en schr[...] kan, twee toch zeer primaire eischen, gering [...] huisbedienden die niet op de klok kunnen kijken [...] blijkbaar niet uit het hoofd kleine getallen kun[...] optellen of vermenigvuldigen, zijn geen zeld[...] heden.

En eenig uitzicht met betrekking tot het [...] opkomende geslacht, uit hoofde van de tegen[...] dig grootere welvaart, opent het K. V. niet, in[...] het constateert juist, dat tengevolge van den [...] nomischen opbloei en de daardoor ontstane g[...] arbeidsgelegenheid, ook voor de jongeren, [...] ging om de school ontijdig te verlaten nog to[...] Wat het Gouvernement zich voorstelt te [...] dit euvel te keeren, blijkt niet.

Zoolang het gebruik der Nederlandsche taal n[...] algemeen wordt, is geen verbetering te verwa[...] het Curaçaosche volksonderwijs zou in de [...] eerste plaats daarop moeten zijn gericht.

Dat de bevolking der Nederlandsche Bo[...] windsche Eilanden Engelsch spreekt moge [...] anomalie zijn, maar die geldt dan nauwelijks [...] der totale bevolking en hoe onzuiver het o[...] eilanden gesproken Engelsch ook moge zijn, [...] wie zich van een cultuurtaal kan bedienen [...] weg tot verdere ontwikkeling niet afgesloten.

Het op de overige eilanden gangbare Papi[...] evenwel (zelfs hier en daar in de wetgevi[...] „landstaal" genoemd) houdt de bevolking [...] reel in een isolement.

Heel het gebiedsdeel Curaçao, het zij me[...] wezen geconstateerd, staat feitelijk buiten de [...] landsche cultuur, en dat deel der bevolking d[...] enkele cultuurtaal machtig is buiten alle c[...] dit woord dan gebruikt natuurlijk uitsluitend [...] niet-confessioneele beteekenis.

Hoe heel anders is het in Suriname. De [...] naamsche samenleving is een kleurlinge[...] schappij; de Surinaamsche kleurling heeft [...] reel alles uitsluitend aan Nederland te danke[...] weet dat.

Dank zij de vroegtijdige bevordering van h[...] bruik der Nederlandsche taal en het goede [...] wijs heeft zich uit de Surinaamsche kleu[...] een stand van intellectueelen kunnen ontwi[...] welke onder de tegenwoordige omstandi[...] zelfs te talrijk is voor de behoeften des la[...] intellectueele werkers. Het overschot echt[...] elders terecht en komt ook elders terecht.

Op Curaçao daarentegen is de gekleurde [...] ling niet alleen door onvoldoend schoolonder[...] door zijn Papiamentsch isolement achterl[...] bleven, maar is bovendien in zijn ontwikkel[...] lemmerd geworden door een inheemsch bla[...] ment, dat in Suriname nagenoeg geheel on[...] maar in Curaçao door getalsterkte en sociale [...] uit den aard der zaak, opzettelijk of onwille[...] de gekleurde bevolkingsgroep, hoewel verre [...] talrijkste, steeds in den schaduw heeft ge[...] Dat het blanke inheemsche element uit Pro[...] ten en Israëlieten bestaat en de Kerstening [...] voormalige slaven en hunne afstammelingen [...] stonde afaan in Katholieke handen is gewee[...]

de sociale afscheiding tusschen blank en gekleurd bestendigd en verscherpt.

Wat den blanken Curaçaoënaar op onderwijsgebied uitsluitend interesseert is het openbare M.U.L. onderwijs dat volgens het K.V. '25 lijdt aan kwantitatief en kwalitatief onvoldoende leerkrachten. Dit euvel is er een van jaren her en van krachtige pogingen ter verbetering is niets te bespeuren.

Gaan wij na hoe het met de Curaçaosche Pers gesteld is, dan vinden wij op het hoofdeiland één dagblad, dat echter in het Spaansch geredigeerd wordt en hoofdzakelijk handelsberichten en advertenties bevat. Ook het in het Nederlandsch geredigeerde weekblad, waarin de officieele berichten worden gepubliceerd, valt uit het oogpunt van volksontwikkeling buiten beschouwing.

Blijven in hoofdzaak over de Nederlandsche en Papiamentsche nieuwsbladen der R. K. Missie. Ten einde te kunnen bepalen welk deel der bevolking deze lectuur bereikt, zouden de oplagen bekend moeten zijn; het K. V. echter zwijgt daarover.

Van arbeid als die, welke in Oost-Indië verricht wordt door het „Bureau voor de Volkslectuur", is in Curaçao geen sprake; trouwens onder de tegenwoordige omstandigheden zou van iets dergelijks, zelfs op kleinere schaal, nauwelijks sprake kunnen zijn.

Wel is er ter hoofdplaats sedert eenige jaren een openbare leeszaal en boekerij. Van de leeszaal wordt uiterst weinig gebruik gemaakt, de boekerij verschafte aanvankelijk aan een vrij groot, maar later afgenomen aantal lezers (voornamelijk van het vrouwelijk geslacht) ontspanningslectuur, hoofdzakelijk bestaande uit Nederlandsche of in het Nederlandsch vertaalde romannetjes.

Het K. V. 1925 zegt dat „wetenschappelijke boeken en technische werken door eenige personen worden aangevraagd." Een feit is, dat de openbare boekerij heel wat interessants bevat op het gebied van „general information", maar dat zelfs de meest eenvoudige catalogiseering ontbreekt.

Het Regeerings Reglement van 1866 bevat niet alleen een artikel regelende de overheids-bemoeiening met het onderwijs, maar ook een, volgens hetwelk de verspreiding van ontwikkeling en beschaving en de aanmoediging van Kunsten en Wetenschappen aanhoudend door de Regeering moeten worden behartigd.

In dit verband dient nog te worden vermeld, dat ter hoofdplaats een weinig bezocht schoolmuseum aanwezig is, doch dat het, mede door gebrek aan Gouvernementssteun, nog steeds uiterst moeilijk is om daar voor tooneel- of operavoorstellingen, muziekuitvoeringen etc. een ook maar eenigszins geschikte lokaliteit te vinden en dergelijke uitingen van kunstzinnigheid ook maar zelden voorkomen. Zelfs het bestaan van het militaire muziekcorps, welks uitvoeringen in de openlucht periodiek den inwoners althans eenig kunstgenot verschaften, werd kort geleden ernstig bedreigd.

De enkele bioscoop-theaters ter hoofdplaats kunnen, wat ligging, inrichting en plaatsruimte, of wat keuze der films betreft, niet worden geroemd; wat particuliere genootschappen doen (de plaatselijke groep van het Algemeen Nederlandsch Verbond niet uitgezonderd) tot het verspreiden van verlichting, het aankweeken van kunstzin of veredeling van het volksvermaak is mede van weinig beteekenis.

Telkenjare wordt op de Koloniale Huishoudelijke Begrooting een bedrag uitgetrokken voor de viering van den verjaardag van H. M. de Koningin; de volksvermaken die men dan te zien krijgt evenwel maken een pooveren indruk, zelfs vergeleken met de wijze waarop in Suriname onze nationale feestdag bij uitnemendheid wordt gevierd.

Voor den Europeaan, die enkele jaren in Curaçao moet doorbrengen, is dat alles misschien niet zoo erg, en voor den welgestelden Curaçaoënaar, die zich reizen kan veroorloven naar Amerika of Europa, ook niet, maar voor de talrijke klasse der lagere bevolking is het een groot nadeel dat het eigen land zoo weinig aanbiedt op het punt van vermaak, ontspanning en gelegenheid tot verheffing.

Men mag zich vrij ergeren aan verwildering, ongebondenheid en achterlijkheid, maar bedacht dient steeds, dat er vooral voor het jongere geslacht ook zoo buitengewoon weinig goeds buitenshuis te genieten valt en de huiselijke toestanden vaak zoo uiterst primitief zijn.

Waardeering verdient alleen het (particuliere) initiatief tot bevordering van de sport onder de volksklasse, waardoor vooral des Zondags zoovelen van de straat worden gehouden, die thans zich aan het althans onschuldig vermaak overgeven van voetbal te zien spelen, afgezien dan nog natuurlijk van de opvoedende kracht der sport voor de deelnemers.

Vak- en Ambachtsonderwijs.

Teekenend is in verband met de reeds eerder aangegeven verschillen tusschen Curaçao en Suriname dat bij den Curaçaoschen Burgerlijken Geneeskundigen Dienst Surinaamsche districtgeneesheeren werken en dat de Curaçaosche petroleumindustrie een groot aantal Surinaamsche werkkrachten in hare fabrieken en werkplaatsen in dienst heeft.

Sterker nog, Suriname, een landbouwkolonie, levert stuurlieden en machinisten aan de Curaçaosche koopvaardijvloot; hoewel voor Curaçao sedert eeuwen de scheepvaart een zeer belangrijke rol heeft gespeeld, kweekt men daar geen gezagvoerend personeel voor stoom- en motorschepen.

Hoewel misschien op zich zelf niet zoo heel belangrijk, is het toch merkwaardig dat te Willemstad, een plaats met zooveel verkeer, geen ook maar aan zeer bescheiden eischen voldoende barbiers- of kapperszaak bestaat, dat men aldaar noch zijn horloge noch zijn schrijfmachine behoorlijk kan laten herstellen; ondanks het groote aantal auto's en motorbooten in bedrijf is iemand aan wien men met gerustheid zijn wagen of vaartuig kan toevertrouwen nog een groote zeldzaamheid.

Stelselmatige opleiding van ambachtslieden bestaat niet. Wat de R. K. Stichting voor jongens op Scherpenheuvel (weezen, voogdijkinderen en Regeeringskinderen) doet in deze richting is bij lange na niet voldoende en ambachtsonderwijs in den eigenlijken zin van het woord ligt ook misschien minder op haar weg.

Voor onderwijs in zeevaartkunde boden zich volgens het K. V. in 1924 niet voldoende „geschikte" leerlingen aan; van handelsonderwijs rept het K. V. niet eens.

Wat de meisjes betreft werd er vroeger veel werk gemaakt van onderwijs in het hoedenvlechten en dat [illegible]oedenvlechtnijverheid zich volgens het K. V. [illegible] niet meer in even groote belangstelling verheugt als vroeger is in zekeren zin een gunstig teeken. Op het hoofdeiland neemt uit den aard der zaak de huisarbeid der vrouw af naarmate er voor de mannen betere verdiensten zijn te verkrijgen.

In verband met de bekende neiging der Curaçaoënaars van de lagere klasse om zich aan hunne gezinnen (wettige of onwettige) weinig te laten gelegen liggen [illegible] het hoedenvlechten der vrouwen al[illegible] hui[illegible] en tegen een uiterst karige belooning ui[illegible]aal-economisch oogpunt steeds een factor van twijfelachtige waarde in de hier bedoelde Curaçaosche samenleving.

Van eenige poging om nu het volksonderwijs dienstbaar te maken aan de vorming van goede huisvrouwen en goede dienstboden uit de meisjes der onderste lagen van de Curaçaosche maatschappij, voorwaar een groot sociaal belang, is nog niets te bespeuren. Menig Europeesche huisvrouw stond dan ook verbaasd over het gebrek aan bekwaamheid bij jeugdige Curaçaosche dienstboden op het punt van voedselbereiding, huiswerk, onderhoud en herstelling van eigen kleeding.

Toch zou alleen de getalsverhouding tusschen mannen en vrouwen (43:57) het vakonderwijs voor meisjes tot een belangrijk punt van overheidszorg dienen te w[illegible]den gemaakt.

En wat de jongens betreft, zou het Gouvernement al direct aan de stelselmatige ambachtsopleiding dienstbaar kunnen maken de werkplaats ressorteerende onder het Departement van Openbare Werken en nieuwe werkplaatsen zouden kunnen worden opgericht ter voorziening in de behoeften van verschillende openbare diensten, gecombineerd met practisch ambachtsonderwijs.

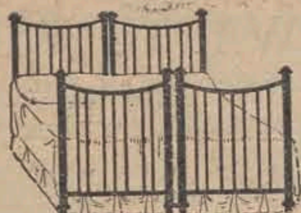
Vooral echter zou zoodanig onderwijs kunnen worden bevorderd bij woningbouw onder Gouvernementsleiding.

Volkswelvaart.

Dat slechts iets meer dan 4 % der bevolking is aangeslagen in de inkomstenbelasting maakt al een zeer pooveren indruk.

Gaat men evenwel de statistiek der beroepen na, dan blijkt dat dit procent driemaal zoo groot zou kunnen zijn; in Nederland echter is het percentage ongeveer 22½.

Een systematisch onderzoek naar de volkswelvaart, aan de hand van looneijfers, spaarbankbeleg-

gingen, woningbouw etc. wordt van overheidswege niet gehouden en het K. V. zegt er dan ook niets van.

De afwezigheid van een bevolkingsregister is al reeds een onoverkomelijk bezwaar zoowel tegen uitgebreide belasting-aanslag en belasting-inning als met betrekking tot onderzoek op sociaal-economisch gebied.

Sociale toestanden.

De bevolkingsstatistiek in het K. V. 1925 geeft een gemiddeld aantal huwelijken van 315 per jaar over de laatste 6 jaar, wat zelfs naar West-Indische maatstaf procentsgewijze een zeer klein aantal is; van de totale bevolking op 1 Januari 1925 bestond slechts 25 % uit gehuwden, weduwnaars en weduwen.

Trouwens dat het burgerlijk huwelijk onder de Curaçaosche volksklasse nog niet populair is bewijst de geboorte-statistiek reeds; in 1924 bedroeg het aantal z.g. onwettige geboorten 42 % van het totaal.

Een minder gunstig sociaal verschijnsel is ook de vrouwenarbeid; de beroepsstatistiek geeft voor de typisch vrouwelijke beroepen een totaal-cijfer van ruim 15.000 op een bevolking welke voor ruim 32.000 uit individuen van het vrouwelijk geslacht bestaat.

(Wordt vervolgd.)

Pensioenbond van Ned.-Ind. Ambtenaren.

Reeds in April 1925 verzocht de Pensioenbond van Indische ambtenaren aan den Minister van Koloniën een bepaling in 't leven te roepen dat bij overlijden van een gepensionneerde — evenals zulks bij actief dienenden geldt — het pensioen zal worden uitbetaald tot en met de maand nà het overlijden.

Als gevolg hiervan zal inderdaad deze gunstige bepaling opgenomen worden in het nieuwe Pensioenreglement.

Aangezien dit reglement echter van beperkte terugwerkende kracht zal zijn, zou die gunstige beschikking dus niet voor *allen* gelden.

Op deze onredelijkheid vestigde de Pensioenbond nu onlangs de aandacht van den Minister, daar het toch zeker niet de bedoeling kan zijn in dit geval onderscheid te maken in de betaling van het pensioen tusschen ambtenaren vóór en nà een zekeren datum gepensionneerd.

Van Week tot Week.

Dinsdag 23 tot Maandag 29 November.

De communistische woelingen. Door het uitblijven van nadere verontrustende Aneta-telegrammen mag men de hoop koesteren, dat op Java de communistische verzetsbeweging een einde heeft genomen, al duren de arrestaties in het Bantamsche nog voort. Op Sumatra's Westkust smeult het vuurtje blijkbaar na; daar zijn bijv. dezer dagen weder eenige Sawah Loentoe'sche communistische politie-agenten ingerekend.

Onderscheiden met de Mil. Willemsorde. Bij Kon. besluit zijn benoemd tot ridder 4e klas in de Militaire Willemsorde, als hebbende zich onderscheiden bij de krijgsverrichtingen in Atjeh en Onderhoorigheden, gedurende het eerste halfjaar 1926, de sedert tot majoor bevorderde kapitein der Infanterie L. A. Snell, de Javaansche marechaussée 1e kl. Kromodikoro en de Menadoneesche marechaussée 1e klas Kaligu.

Bij Kon. besluit is bepaald dat ter zake van krijgsverrichtingen in Atjeh, in het 2e halfjaar van 1925 en het 1e halfjaar van 1926 de sedert gesneuvelde 1e luitenant der infanterie van het Indische leger W. A. M. Molenaar, zal worden ingeschreven als ridder 4e kl. der Militaire Willemsorde.

J. S. Diephuizen †. Te 's-Gravenhage is, op den leeftijd van 88 jaar, overleden de heer J. S. Diephuizen, oud-hoofdofficier van het Ned.-Indische leger en oud-lid van de Rekenkamer in Ned.-Indië.

H. A. Berkhout †. In den ouderdom van 69 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer H. A. Berkhout, gep. majoor-titulair der genie van het Indisch leger en oud-directeur van het Pensioenfonds voor de koloniale landsdienaren.

De overledene was ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw.

Univers. examens. Doctoraal ex. Ind. recht de heer P. Pauwels.

Tropische koloniale staathuishoudkunde. Den 24en dezer heeft de heer J. van Gelderen, hoofd van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden, met verlof hier te lande, voor de Leidsche Universiteit de vierde zijner lezingen over tropische koloniale staathuishoudkunde gehouden. Zijn onderwerp was ditmaal het bevolkingsvraagstuk, in het bijzonder van Java.

Nederlandsch-Indonesisch Verbond. De te Leiden gevestigde studentenvereeniging „Het Indologenwerkgezelschap" trad bij acclamatie toe tot het Ned.-Indon. Verbond, waarmede thans de zesde vereeniging bij het Verbond is aangesloten.

Het rassenvraagstuk in Indië. Den 24en November heeft Mr. N. Stufkens Jr. voor de Indonesische Studieclub te Leiden een voordracht gehouden over het rassenvraagstuk in Indië.

De jaarlijksche Bestuursconferentie. Naar de Sumatra-Post verneemt zal tusschen 15 Maart en 15 April 1927 weder een volledige bestuursconferentie, onder presidium van den Gouverneur-Generaal, worden gehouden.

Mr. J. W. van der Jagt † Volgens een hier te lande ontvangen bericht is overleden de heer Mr. J. W. van der Jagt, lid van den Raad van Justitie te Semarang.

Een Van Heutsz-monument te Weltevreden. Van 2 tot 14 December zal in het gebouw van Arti et Amicitiae te Amsterdam, een tentoonstelling worden gehouden van drie voorontwerpen voor een te Weltevreden op te richten monument ter eere van den Gouverneur-Generaal J. B. van Heutsz. Het is de bedoeling van het te Batavia gevestigde comité door dit gedenkteeken de nagedachtenis te eeren van den landvoogd, die tijdens zijn bestuur het gezag ook in de buitengewesten op deugdelijken grondslag heeft weten te vestigen, rust, orde en welvaart heeft gebracht en de volkeren van Nederlandsch-Indië tot eene eenheid heeft samengevoegd.

Behalve het bestuur van Arti wil ook het bestuur van Pulchri Studio de gelegenheid geven voor het exposeeren van deze ontwerpen, die in Den Haag tentoongesteld zullen worden van 19 December tot 2 Januari. Daarna zullen de tentoongestelde maquettes en teekeningen worden opgezonden naar Indië.

De pest in Midden-Java. In de week van 3 tot ... October werden in Midden-Java in totaal ... pestgevallen gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Temanggoeng 46, Magelang 1, Kebalingga 12, Djocjakarta 3, Bojolali 4, Kl... 21, Salatiga 1, Pekalongan 36, Tegal 21.

De onderzeeboot K XIII. Aneta seint dd., 26 N... uit Batavia. Hr. Ms. onderzeeër K XIII is te Amboina aangekomen (*N. R. Ct.*).

Bevorderd. De kapitein der infanterie van het I. leger J. K. H. van Steyn van Hensbroek, met verlof hier te lande, is bevorderd tot majoor.

Onderscheiding. Bij Kon. besluit is benoemd tot ridder in de orde van den Ned. Leeuw, prof. G. Stahel, algemeen leider van de wetenschappelijke expeditie naar het Wilhelminagebergte in Suriname, directeur van het Landbouwproefstation te Paramaribo.

De economische toestand van Indië. Den 8sten December a.s. zal de heer J. van Gelderen voor het Comité Nieuw Indië te 's-Gravenhage een voordracht houden over den economischen toestand van Indië.

Dr. S. Uljaki †. Te Boedapest is overleden Dr. S. Uljaki, oud-officier van gezondheid van het O.-I. leger, ridder der Militaire Willemsorde.

Meisjesscholen in Ned.-Indië. In de op 26 dezer te 's-Gravenhage gehouden jaarlijksche algemeene vergadering der vereeniging „Kartinifonds" heeft de heer J. F. W. van der Meulen, oud-directeur van Onderwijs, gesproken over „De plaats van verschillende typen van meisjesscholen in de organisatie van het onderwijs in Indië".

De financieele positie van Indië. De heer J. L. ... ming Jr., oud-hoofd van den belasting-accountantsdienst in Ned.-Indië, heeft den 26en N... voor den Ned. Bond van Accountants te ...

sterdam een voordracht gehouden over de financieele positie van en de belastingheffing in Ned.-Indië. (Verslag in N. R. Ct. van 28 Nov.).

Het *pensioen*. De Generaal-Majoor J. H. I. le Cocq d'Armandville, inspecteur der infanterie bij het O.-I. leger en de Kolonel der Inf. van het O.-I. leger J. W. Ebbink zullen 2 December den dienst met pensioen verlaten.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Maskers, Marionetten en Schimmen.

Ook de smaakvolle kleine tentoonstelling van marionetten, poppen en maskers, van 13 November tot 5 December in het Stedelijk Museum te Amsterdam gehouden, behoort weldra tot het verleden. Wie daartoe in de gelegenheid is, verzuime voorniet, er deze laatste dagen nog een kijkje te gaan nemen. Hier vindt men, naast de marionetten en poppen van Pieter van Gelder, Georg Rueter Jr., ...je Kots, die bijzonder geestig bedacht zijn, ook ... van Vilmos Huszar en enkele anderen, voorts maskers van Cris Agterberg, Rueter en dr. J. R. B. de Roos, benevens fraaie collecties Indische en Javaansche maskers uit het Koloniaal Instituut en het Handelsmuseum voor Oost-Aziatische kunst en wajang golek door *Boeatan* ingezonden.

De tweede zaal, waarvan de wanden met lederen wajangpoppen zijn vol gehangen en waar eenige ...htige maskers van negers en papoea's zijn tentoongesteld, is ingericht voor de wajang-vertooningen.

Op Woensdagavond 24 November hield Prof. v. *Hinloopen Labberton* daar een voordracht over wajang, met demonstratie van *Raden S. Hardjodiringgo* en op Vrijdagavond 26 November werd een wajangvoorstelling gegeven door *Raden S. Hardjodiringgo* als *dalang*, met muzikale begeleiding.

In Amsterdam bleek de belangstelling voor deze ...e Javaansche volkskunst al niet grooter dan in Den Haag, getuige het geringe aantal bezoekers, ...te meer verwondert in dezen tijd van zoeken op artistiek gebied naar de wederinvoering van het marionetten-, masker- en schimmenspel. Zij, die gekomen waren, genoten echter zéér, zoowel van de duidelijke, zaakkundige uitlegging van Prof. v. Hinloopen Labberton betreffende de diepzinnig symbolische beteekenis en didactische strekking van het wajangspel, als van de schimmenvertooningen, op uitmuntende wijze door den Javaanschen deskundige gegeven.

De taak van den dalang is, zoals prof. Labberton terecht opmerkte, een zéér veelzijdige en veelomvattende; hij moet niet alleen volkomen op de hoogte zijn van de Javaansche literatuur en de volkslegenden, welke door de wajang worden weergegeven, maar hij moet o.a. ook *alle* persoonlijkheden, die de poppen uitbeelden, in hunne verschillende levensomstandigheden en tijdperken, grondig kennen niet alleen, maar ook ieders karakter en temperament, de daarbij passende taal, het stemgeluid en de traditioneele wijze van dansbeweging kunnen weergeven, terwijl er geen geschreven tekst voor bestaat. Ook dit spel is dus een overleveringsspel, waarvan de artistieke waarde grootendeels afhangt van het talent, de kunstontwikkeling en de ...wijding van den vertolker.

In 1912 schreef *Prof. Labberton*, bij de inleiding van zijne vertaling van *Sapanti Sakoentala*, een Javaansch Tooneelspel voor de *Wajang Koelit*, bewerkt door R. Marta Hardjana, dat toen voor de eerste maal werd opgevoerd ter gelegenheid van de oprichting der Ned.-Ind. Theosofische Vereeniging, o.m.:

„Naar Javaansche opvatting is de gansche *wajang* ...erisch (op het zieleleven betrekking hebbende), d.w.z. voor wie ze op de ware wijze beseft, niet slechts een poging tot het dramatisch voorstellen van gebeurtenissen uit het verleden, doch een afspiegeling en toelichting op de zich in elken godsdienstigen mensch voltrekkende geestelijke wedergeboorte.

„De Wajang was voor Java steeds een opvoedmiddel. Wat er ook moge worden vertoond, een ...deisch, waaraan het stuk moet beantwoorden, is dat in den eeuwigen strijd tusschen goed en kwaad, welke zoowel 's wereld schouwspel als het gespannen doek *(kèlir)* te zien geeft, het goede ten slotte de overwinning moet behalen."

E. K. schrijft in het jongste Zondagsblad van *Het Vaderland* uit Amsterdam o.m.:

„De maskers, die de wanden van de zalen in het Stedelijk Museum sieren, zijn voor één middag afgestaan aan dansers en spelers voor een voorstelling in den Stadsschouwburg.

„Het is al lang geleden, dat in ons land de eerste pogingen gedaan werden om het masker weer die plaats terug te geven, waarop het zoozeer recht had. Wij hebben bij de vertooning van de *Menaechmi* door het Nederlandsch Tooneel nog onder den Raad van Beheer een eerste proeve ervan gekregen, die later gevolgd is, nu ruim vier jaar geleden, door een opvoering van *Yeat's: Vrouwe Emer*. Sindsdien zijn tal van kunstenaars zich op het vervaardigen van maskers gaan toeleggen.

„Wat het masker vermag, bleek gistermiddag in het gedeelte vóór de pauze, toen *Gertrud Leistikow* optrad met haar Grotesken. Vooral na de laatste zal wel niemand meer getwijfeld hebben aan de expressie, die van het masker kan uitgaan. In dat opzicht komt ook de maker *Hildo Krop* hiervoor hulde toe. De werking van het masker voor den Javaanschen dans, de mystieke sfeer, welke het hier kan scheppen, kwam voldoende uit bij de dansen van *Hardjodiringgo*. En onvermeld mogen evenmin blijven de dansen van *Florry Rodrigo*, vaak grillig en levendig, spontaan en vol van sprankelende levensblijheid, waarbij *Haverman's* maskers een uitstekenden indruk maakten.

„Na de pauze het masker in verband met het tooneelspel. Het bracht ons wederom *Vrouwe Emer* met vrijwel dezelfde optredenden als voorheen: Van Meerten, Van Dalsum, Louise Kooiman en Sara Heyblom en nu met Willy Haak als Eithe Inguba. Het wil ons voorkomen dat in het tooneelspel met het masker nog lang niet bereikt is wat er mee te bereiken valt. Vóór alles is het noodzakelijk, dat de speler zich van het masker weet te bedienen. Hij moet met dit instrument kunnen omgaan en daarvoor zal meerdere en veelvuldiger oefening, waarvoor zich bij tooneel veel minder dan bij den dans de gelegenheid uit den aard der zaak voordoet, noodig zijn.

„Rekenen we den uitslag niet, maar waardeeren we het streven naar een bruikbaar maken van het masker, dan kunnen we voor deze matinée niets dan dankbaarheid toonen. Het publiek dacht er blijkbaar, getuige het hartelijk applaus, evenzoo over."

Jongstleden Zaterdagavond vertoonde de heer *Frans ter Gast* op een vergadering der Vereeniging *Arti et Industriae* te 's-Gravenhage zijn „groot fantastisch Schimmenspel". Toen bleek de groote zaal van „Restaurant Riche" te klein om alle belangstellenden te bevatten. Daarover lezen wij in *Het Vaderland* van l.l. Zondag:

„Wij waren achter de schermen toegelaten. Er kon in de zaal zelfs geen journalist meer bij, maar dat was nu juist een buitenkansje voor ons: wij zagen de schimmen en wij zagen de werkelijkheid en zoo hebben wij dubbel genoten: als idealisten en als realisten; wij zagen het spel naar buiten (zij het dan ook op de keerzijde van het doek!) [1]) en wij zagen de „cuisine", waar al dat moois gemaakt werd. Wij hoorden de leeuwen opcommandeeren en wij zagen de vrouwen uit den harem van den sultan onder de tafel wegbergen, nadat zij haar werk hadden verricht.

„De heer *Frans ter Gast* heeft werkelijk een alleraardigst gezelligheidsspel in elkaar gezet. De poppen, wier schaduw op het doek werd geworpen, waren bijzonder grappig uitgesneden en de begeleidende verzen in den trant van „*Mijnheer Prikkebeen*" waren dikwijls geestig gevonden.

„De heer *Ezerman* gaf een verdienstelijke pianobegeleiding en het publiek was zeer tevreden. Zelfs wie geen stoel hadden, bleven tot het einde en applaudisseerden geestdriftig."

Het Nederlandsche publiek schijnt dus wel lust en smaak te hebben voor het schimmentooneel, maar zoodra de meer verfijnde diepzinnige Indonesische kunst daarbij in 't spel komt, schijnen beide eigenschappen te loor gegaan. Toch hebben de verschillende vormen van de Javaansche en Balineesche wajang, zoowel als de maskerdansen,

[1]) Zoo zien ook de mannen op Java de *wajang koelit*-vertooning; de vrouwen zitten achter het scherm.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

naast de mystieke, ernstige, ook vele humoristische en hoogst koddige tafereelen. Nimmer is 't uitsluitend amusement, altijd een nuttige afwisseling van ernst en luim, die, als echte volkskunst, de Indonesiërs, oud en jong, hoog en laag, zoowel vrouwen als mannen, vanaf zonsondergang tot aan zonsopgang, weet te boeien, daar zij er de noodige innerlijke ontwikkeling en concentratie van geest voor bezitten, naast heilige piëteit voor verheven tradities.

Voorwaar, er valt voor ons, nuchtere Westerlingen, uit het Oostersche marionetten-, masker- en schimmenspel véél te leeren!

Boeatan.

Naar wij vernemen heeft Hare Majesteit de Koningin Woensdagmorgen in de toonkamers van Boeatan, Heulstraat 19 Den Haag, eenige inkoopen gedaan van Indonesische kunstnijverheidsvoorwerpen.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Uit den Volksraad.

Aan *de aanvullingsbegrooting voor 1927* ontleenen enkele bladen de volgende wijzigingsvoorstellen:

Bijdrage Chr. Lyceum te Bandoeng (*f* 50.000). Met ingang van 1 Juli 1927 wordt aldaar geopend een instelling voor middelbaar en klassiek voorbereidend hooger onderwijs.

Subsidie Ned. Kamer v. Koophandel te New-York (*f* 10.000). Het is gebleken dat de Ned. Kamer v. K. te New-York uitnemenden arbeid verricht voor de bevordering van de economische relaties tusschen Nederland en zijne overzeesche gewesten eenerzijds en de Ver. Staten anderzijds. Deze instelling geeft mondelinge en schriftelijke voorlichting aan beide zijden, brengt importeurs en exporteurs tot elkaar, verleent bemiddeling in geschillen, enz. Ook doet de Kamer nuttig werk voor de bevordering van Amerikaansch toerisme, op anderen voet dan de jaarlijks georganiseerde massabezoeken, waarbij honderdtallen Amerikanen voor slechts enkele dagen Nederland of Indië bezoeken. *De Sum. Post* (25 Oct.) wijst er op hoe noodzakelijk de Gouverneur-Generaal, die gezant in de Ver. Staten is geweest, steun aan deze nuttige instelling oordeelt.

Zeevisscherij (*f* 33.420). De samenvoeging van de wetenschappelijke- en de practische en economische voorlichting op visscherijgebied, zooals die vroeger bestond bij het Visscherij-station, zal weder tot stand worden gebracht. Het Laboratorium voor het onderzoek der zee wordt uitgebreid met een zoöloog, een technoloog, een visscherijconsulent en eenig lager personeel en, zij het voorloopig op meer bescheiden voet, naar het voorbeeld der Hollandsche organisaties toegerust voor de behartiging ook van de practische visscherijbelangen.

Bevolkingsrubber. Aangevraagd wordt *f* 5.220 voor zes adspirant-Landbouwopzichters (van de Cultuurscholen), die toegevoegd zullen worden aan de rubber-ambtenaren in Djambi en Borneo. Verschillende verbeteringen in die cultuur kunnen worden ingevoerd, o.a. in zake den tap en het gebruik van betere bibit.

De terpentijnwinning in de Gajoelanden. Met het oog op de gunstige resultaten is het tijdstip aangebroken om het proefbedrijf op definitieven voet in te richten. Bij Gouv.-exploitatie behoeft het maken van zoo groot mogelijke winst niet als eenig- of hoofddoel te worden gesteld, doch kan daarnaast een blijvende vooruitgang van de landstreek worden bevorderd, door de winst geheel of gedeeltelijk aan te wenden voor het exploiteerbaar maken van thans onbereikbare bosschen (aanleg van wegen enz.). Na het volledig in exploitatie brengen wordt de opbrengst geraamd op 650.000 K.G. balsem per jaar, waarvan 520.000 K.G. hars en 130.000 K.G. terpentijd. (*Bat. Nwsbl.* 20 en 21 Otc.)

Nijverheidsbevordering (*f* 17.880 en *f* 1920). Deze postjes voor den nijverheids-voorlichtingsdienst geven *De Loc.* (23 Oct. blz. 35) aanleiding om nog eens het axioma te formuleeren: dat het landbouwonderwijs, het ambachtsonderwijs, de landbouwvoorlichting, *de bevordering van nijverheid*, visscherij en handel, de verbetering van tuinbouw, veeteelt en landbouw — dat *deze zorgen tot de voornaamste taak behooren van de Indische Regeering.*

Leert men den tani méér picols rijst per bouw produceeren, leert men hem een juister en be[illegible] voortbrenging van handelsgewassen, leert [illegible] betere methoden voor het weven, het batikken, [illegible] pannen bakken en voor andere industrieën, le[illegible] men om erf en tuin voor goede en voordeelige [illegible] wassen te benutten, leert men den visscher en [illegible] boer, den landman en den ambachtsman om [illegible] doelmatiger methoden een beter product te ver[illegible] gen, dan verricht men nuttig, opbouwend en [illegible] zenswaardig werk. Dan bevordert men de eco[illegible] sche ontwikkeling, dan maakt men land en [illegible] sterker en dan staalt men de volkskracht.

Het Algemeen Kweekschoolplan (*Bat. Nwsbl.* [illegible] 23 en 25 Oct.). Het gewijzigd plan der Rege[illegible] houdt rekening met de hoofdbeginselen, wa[illegible] het verzet van den Volksraad gebaseerd is gew[illegible] Eene doelmatige splitsing van de Hollandsche [illegible] landsche- en Chineesche opleidingen is ontworp[illegible] Het nieuwe plan vertoont eene volkomen gelijks[illegible] ling van de eischen der Europeesche hulpacte [illegible] die welke in Nederland gesteld worden.

Het Ned.-Ind. Agentschap (*Java-Bode*, 20 en [illegible] Oct.). Voor de ontworpen regeling is *f* 187.500 [illegible] getrokken. Het valt te voorzien dat tot definiti[illegible] instelling van het „agentschap" niet voor 1 J[illegible] 1928 zal kunnen worden overgegaan. Voorloo[illegible] wordt eene regeling in het leven geroepen, we[illegible] zooveel mogelijk den toekomstigen opzet bena[illegible] De gecomitteerde zal zich in een van den Minis[illegible] vrij onafhankelijke positie hebben bezig te hou[illegible] met zuiver technische zaken, zooals het uitzend[illegible] van krachten en goederen, het beheer der leening[illegible] enz.

Het Beheer der Landsmiddelen.

In *De Loc.* (4, 5, 7, 8, 15 en 18 Oct.) wordt [illegible] overzicht gegeven van „*Het Beheer der Landsm[illegible] delen*", waaruit de lezer een beeld krijgt van [illegible] ontegenzeglijk zeer vele, dat de laatste jaren [illegible] verbetering van het beheer van 's Lands geldm[illegible] len is verricht. Hoewel — aldus schr. — hie[illegible] uiteraard de grootste lof toekomt aan de [illegible] van het Departement van Financiën en de Ge[illegible] Thesaurie, moge niet verzuimd worden te w[illegible] op de groote medewerking hierbij ondervonden [illegible] de andere Departementen en Diensten. Bij verg[illegible] king met de ervaringen der Nederlandsche Be[illegible] nigingscommissie verschijnt de Indische admi[illegible] tratie in een gunstig daglicht.

De heer Dwidjosewojo over non-coöperatie.

De heer *Dwidjosewojo*, lid van den Volksra[illegible] sprak in de „Studieclub" te Soerabaja over co[illegible] ratie (*De Loc.* 18 Oct. blz. 10). De heer *Dw.* [illegible] hebben dat men, om zoo spoedig mogelijk tot [illegible] doel te komen, men niet alleen zich onder het [illegible] als voormannen moet bewegen, doch dat de [illegible] wikkelden in de wettelijk ingestelde Raden als [illegible] den zitting moeten nemen, waar ze een oppo[illegible] vormen. Wat betreft propaganda tegen het die[illegible] nemen bij het Gouvernement, dit vindt de heer [illegible] verkeerd. De intellectueelen moeten juist de [illegible] dende functies veroveren, desnoods met min[illegible] salaris dan de Europeanen. Verder is de heer [illegible] van meening, dat zelfs in Britsch-Indië, waar [illegible] ontwikkeling reeds verder is dan hier, de [illegible] coöperatieve beweging mislukt was.

Mr. Singgih daarentegen is van meening dat [illegible] buiten die Raden veel meer kan bereiken en [illegible] men ten slotte alleen met oppositie en met de [illegible] viezen van den Volksraad het niet verder kan [illegible] gen dan waar men nu is. Het niet dienst ne[illegible] bij het Gouvernement vat men nog verkeerd [illegible] daar de bedoeling van *mr. S.* is, dat men vrije [illegible] roepen moet kiezen als meester in de rechten, [illegible] sen, ingenieurs enz., doch niet B.B.-ambtenaar [illegible] den, die maar als machine werkt.

Communisme.

De *Java-Bode* (20 Oct.) geeft een resumé van [illegible] *gebeurtenissen in Bantam.* Hieruit blijkt o.m. [illegible] in Juli en Augustus herhaaldelijk geheime bij[illegible] komsten gehouden waren, in welke plannen [illegible] opstand en moord besproken waren; waar [illegible] deze plannen in zooverre ernstig opgenomen [illegible] ten worden, dat vast te staan kwam dat vele [illegible] lieden met vasten begonnen waren en andere [illegible] reidselen voor de komende gebeurtenissen gem[illegible] hadden, bestond er alleszins aanleiding tegen [illegible] leiders en hun voornaamste helpers op te tr[illegible] Een aantal hunner werd gearresteerd en zal [illegible] lang terechtstaan. Twee dingen zijn intusschen [illegible] duidelijk gebleken en wel *in de eerste plaats* dat [illegible]

hoofddoel der P. K. I.-voormannen geen ander was dan zich ten koste van den kleinen man te verrijken, immers het grootste deel der ingezamelde gelden werd door hen verduisterd; *in de tweede plaats* dat op de politie staat te maken viel en de pogingen een groot deel hunner tot het communisme over te halen op een groote mislukking en het in het licht brengen van den misdadigen opzet der samenzweerders uitliepen. Dank zij het krachtige optreden van het B.B. dat paraat was, mede dank zij den steun van de militairen, is het niet tot conflicten gekomen. Wanneer de groote opruiming — waaraan thans nog gewerkt wordt — voltooid is, kunnen dergelijke gebeurtenissen voorloopig niet meer plaats hebben.

De *Deli Crt.* (26 Oct.) bericht dat de politie te Padang beslag legde op eenige Mausergeweren, ruim 1200 patronen en dumdumkogels aan boord van de *„Laertes"* in Emmahaven. Dit alles was vernuftig verborgen in de wanden van pakkisten met goederen, toebehoorend aan Arabieren uit Batavia, die de geweren met 120 patronen hadden gekocht te Tegal en 1100 patronen en reservedeelen te Soerabaja. De *D. C.* brengt hulde aan de politie en douane voor dit werk. Maar — vervolgt het blad — als men nu op de Westkust begint met Mausers en patronen in te voeren, dan wordt het toch tijd, om zulke gevaarlijke lieden van onzen bevoegden rechter leeren, dat de Staat zich daartegen met alle middelen zal verzetten. Zulke lieden dienen, mede als afschrikwekkend voorbeeld voor anderen, voor den langst mogelijken tijd dien de wet toelaat, onschadelijk gemaakt te worden. Dat is ten slotte veel menschelijker dan dat later stroomen bloeds vergoten moeten worden om de onhandige schutters met die geweren tot rede te brengen. Ook de rechter dient dat nuchter en zakelijk in te zien, als een orgaan van de rechtsorde waarvan hij een noodzakelijk deel uitmaakt.

De *Loc.* (18 Oct.) schrijft over het vrijsprekend hof-vonnis te Semarang van *Dasoeki* na een veroordeeling te Solo tot drie jaren, en geeft een verslag van de behandeling der *Stakingen te Soerabaja* voor den Landraad (22 Oct. blz. 20).

Wij verwijzen naar het *Bat. Nwsbl.* (21 en 23 Oct. 2de bl. *„Azië"*) en het *Soer. Hbl.* (18 Oct. 4de bl. *„Van onze Buren"*; 19 Oct. 2de bl. *„Brieven uit Holland"*).

Chineesche situatie te Soerabaja.

Het *Soer. Hbl.* (18 en 19 Oct. 3de bl. Z.) bespreekt de stroomingen welke in den laatsten tijd in de Chineesche gemeenschap te Soerabaja werkten, welke zich nu en dan demonstreerden door zekere feiten, waaraan de Overheid aandacht moest schenken. Vergaderingen en optochten werden gehouden zonder voorafgaande vergunning van het Bestuur, geld-inzamelingen hadden op groote schaal plaats en onlangs kwam een relletje voor bij de woning van den voorzitter der Chineesche Handelsvereeniging. In Kanton en Shanghai stonden de voorname kooplieden steeds tegenover de *Kuo Min Tang*; het ligt voor de hand dat de kapitalisten niets moeten hebben van eene vereeniging welke de nationalisatie van kapitaal tot leuze heeft. In Ned.-Indië constateert men hetzelfde. Bij tal van Chineesche organisaties op Java zijn reeds lang geleden achterhaald allerlei compromitteerende papieren, afkomstig uit de Centrale te Shanghai. Terwijl de volkspartij in *de Chineesche wereld te Soerabaja* zich krachtig doet gelden en sympathie wekt voor de partij in China, die het vaderland tracht vrij te maken van vreemde overheersching, staat daar scherp tegenover de groep der Handelsvereeniging, die immer het oog naar Peking richt, hoewel zij van daar vrijwel nooit eenigen steun ontvangt. De groote groep der Peranakan (hiergeboren) Chineezen staat over 't algemeen vrij lauw tegenover de zaken van het Chineesche rijk, ook omdat zij Nederlandsche onderdanen zijn, hoewel onder haar vele aanhangers der Kuo Min Tang gevonden worden. De K. M. T.-partij doet al wat mogelijk is om in de groep der Peranakan-Chineezen meer aanhangers te werven en hen te winnen voor de groote Chineesche zaak. Wat dit betreft is de K. M. T.-partij niet ongevaarlijk; zij veroorzaakt dikwijls rustverstoring en kweekt eene anti-Nederlandsche stemming. De Peking-Regeering heeft in 1910 erkend dat de in Indië geboren Chineezen Nederlandsche onderdanen zijn. De K. M. T.-partij propageert hare denkbeelden in hare twee organen te Soerabaja met ijver en kracht, en het is duidelijk dat de Pekinggroep — die der Handelsvereeniging waarbij de groote, dus niet de talrijke

kleine, kooplieden zijn aangesloten — hiervoor geene partij is.

Solovallei-werken.

Volgens het *Soer. Hbl.* (16 Oct. 3de bl.) moet er op worden gerekend dat het groote plan der hervatting van de Solovallei-werken niet zal worden uitgevoerd en dat de bevloeiingswerken zich zullen beperken tot den aanleg der groote *wadoeks Patjal* en *Tjawakkerdjo*, waarmee 50.000 à 60.000 bahoes op het juiste moment aan voldoende water zullen kunnen worden geholpen. De landbouw-voorlichtingsdienst in de Solo-vallei zal eene domineerende taak hebben; het zijn vraagstukken van landbouwkundigen aard welke hier de situatie beheerschen.

Een reis door den Timor-archipel.

De heer *J. L. van Eck*, hoofd van den Burgerlijken Veeartsenijkundigen Dienst, deelde aan *De Loc.* (19 Oct. blz. 32) zijn bevindingen mede over den *veestapel op Soemba, Soembawa, Flores* en *Timor*. In den Timor-Archipel heeft elk eiland z'n eigen fokkerij. Zoo heeft men op Soemba het Ongolerund, op Timor het Bali-vee, op Flores het Madoeravee en op Soembawa het Hissar-vee. Al deze soorten zijn door den Veeartsenijkundigen Dienst ingevoerd. Op *Soemba* werden in 1916 600 Br.-Indische volbloed Ongole-runderen ingevoerd; thans is deze veestapel aangegroeid tot ruim 6000 stuks. De bedoeling bij deze fokkerij is om door kruising het trekvee in andere deelen van den Archipel te verbeteren. Goede stieren (500 p. j.) worden thans uitgevoerd naar Noord-Celebes, Java en enkele deelen van Sumatra. De uitvoer van ossen en varkens van *Bali* is van groot belang. In 1925 gingen 30.000 ossen naar West-Java, Celebes, Borneo en Ambon; 125.000 varkens werden geëxporteerd, waarvan 76.000 naar Singapore.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De ernstige jongste verwikkelingen tusschen Hindoes en Mohamedanen te Calcutta

II (Slot).

Den 4en April 1926 kwamen de berichten binnen dat nog geen enkele omstandigheid wees op vermindering van de onrustige beweging en dat het rooven in de winkels zelfs toenam.

Eene groep Hindoevrouwen, die zich van de Barra-Bazar naar de woningen van familieleden begaf, werd door de Mohamedanen lastig gevallen, terwijl een tram met 80 Mohamedaansche vrouwen door de Hindoes werd bemoeilijkt en door de gewapende politie moest worden beschermd.

Het was geen speciaal conflict meer tusschen de Aria Semadj en de Mohamedanen, doch het geschil ontaardde in eene algemeene verwikkeling, sedert chauffeurs van auto's, karrevoerders, trambestuurders en andere volksgroepen zich daarin hadden gemengd en de Hindoes, volgens politieberichten, de Mohamedaansche winkels bij de Maurabrug roofden.

Groote materieele schade aan gouden versierselen werd dientengevolge den handelaren toegebracht.

Tengevolge van den overmoed der Aria Semadjigroep deden de heeren Maulana Abdul Kalam Azad, Mohamad Irban Sahib en Sen Gupta pogingen om beide partijen tot geduld aan te sporen, doch te vergeefs.

Den 5den April 1926 molesteerden tal van Hindoes eene groep Mohamedanen, die zich op de Clive Del Hausy Square bevonden, verbrandden daarbij hunne kleedingstukken, met zóódanig gevolg, dat tal van gewonde personen in de ziekenhuizen moesten worden opgenomen.

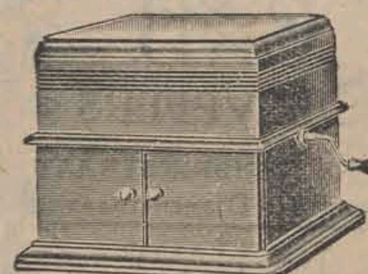
Het aantal gewonden was op dezen dag reeds gestegen tot meer dan 300, waarvan 203 in de hospitalen.

De politie, gesteund door de militaire macht, reed in stalen wagens rond, terwijl door den districtchef van den magistraat samenkomsten van meer dan 5 personen op den openbaren weg werden verboden.

De winkels van beide partijen bleven gesloten evenals de vrucht- en vleeschmarkten.

Den 6en April 1926 deed de politie huiszoekingen bij tal van Mohamedanen en nam tal van kleedingstukken en slaapgerei in beslag.

Te Ragbar werden 25 Mohamedanen in arrest gesteld wegens het plegen van roof en 6 Mohameda-

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

nen ter zake van het medenemen van vee dat bij het Hindoesche godshuis behoorde.

Het aantal gewonden op dien dag bedroeg 20 Hindoes, 28 Mohamedanen en 4 politiemannen, waaronder een ondercommissaris.

Aangezien de ziekenhuizen overvuld waren, werden ook de schoolgebouwen voor de verpleging gebezigd, terwijl men de maatschappelijk welgestelde gewonden, voor zooveel mogelijk, bij de familieleden liet verplegen.

In het geheel bedroeg het aantal Hindoesche gewonden ongeveer het $^1/_3$ deel van dat der Mohamedanen.

De politieposten versterkt zijnde en de krachtige bewaking voortzettende, werd het over het algemeen iets rustiger in de stad.

De poging van den Burgemeester van Calcutta (de heer Mr. Sen Gupta), om eene schikking tusschen beide partijen te bewerkstelligen, faalde, aangezien de gemoederen nog niet waren bedaard en iedere partij nog wel eens haar kracht wilde toonen.

In een der samenkomsten van beide partijen sprak de heer Sen Gupta daarover zijne teleurstelling uit en zijne uiteenzettingen, die eerst in de Engelsche taal en daarna in het Hindoestansch werden uitgesproken, vonden ook wel ingang, doch de stemming tusschen de beide partijen was nog zoo vijandig, dat zij de uitgesproken gedachten nog niet in daden konden omzetten.

Een gedeelte van het gehoor liet zelfs duidelijk blijken dat men steeds wraak zou nemen wanneer daartoe aanleiding bestond.

De stand van zaken is op dit oogenblik zoodanig, dat Mohamedanen en Hindoes gereed staan elkanders godshuizen te bevuilen en te beschadigen en zoolang dit het geval blijft, kan men steeds elk oogenblik rustverstoringen te Calcutta verwachten.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De bekendmaking van den 30sten Mei.

I.

De 30ste Mei is voor de Chineeezen de dag van herinnering aan den moord, welke op dien dag van het jaar 1925 te Shanghai heeft plaats gehad en waarbij zoovele personen het leven lieten.

De heeren Lie Siong Hwie, Oei Han Tjian en Tio Tiauw Hong, onderscheidenlijk voorzitter en ondervoorzitters van de vereeniging Soe Swie Hoa Kiauw Gwa Kauw, Ho Hwan Hwee, hebben in dat feit aanleiding gevonden in de „Pewarta Soerabaija" van 29 Mei 1926 eene bekendmaking te plaatsen, waaraan in hoofdzaak het navolgende is ontleend en waarin zij allereerst de vraag stellen waaraan het Chineesche Volk toch schuldig is en of het daarvoor op zulk eene wijze moet worden gestraft.

Zij beschouwen dien moord als eene slechte en lage vlek, welke op de wereldgeschiedenis is geworpen en eene beleediging van het Chineesche volk, zooals de geschiedenis nog niet heeft vertoond.

Wel is waar is China nog niet ten gronde gericht en bestaan de souvereine rechten nog wel, doch de onbeleefde vreemdeling blijkt in een Chinees niet meer te zien dan een kip of een hond.

Iedere Chinees ziet in dien toestand een naderend gevaar en zeker niet het minst als de met de vreemde Mogendheden gesloten onrechtvaardige verdragen gehandhaafd blijven.

De groep der imperialisten zoeken hunne kracht in en steunen op die onrechtvaardige verdragen en beschouwen China als een sub-Kolonie, waarin zij dat volk op zulk eene brutale willekeurige wijze bejegenen dat dit niet te beschrijven is.

Zij onthouden aan het volk de noodige vrijheid en belemmeren het zich te uiten voor en te verdedigen tegen hetgeen het als rechtvaardig beschouwt.

Na den moord te Shanghai volgden de moorden te Shakee (Canton) en te Hankow, welke het bewijs gaven dat de imperialistische toorn moest dienen teneinde het volk vrees aan te jagen en dit te dwingen zich van verzet te onthouden.

Het aantal Ned.-Indische Chineezen dat te Shanghai het leven liet bedraagt eenige tientallen, waarvoor de tegenpartij, na gehouden besprekingen en om een einde aan de zaak te maken, bereid was 70.000 dollar als schadeloosstelling te betalen.

Dit wijst op het feit dat de waarde van het leven van een Chinees niet bijzonder hoog wordt aangeslagen, terwijl de opmerking op hare plaats is, dat, als de Chineezen de moorden hadden gepleegd, eene

andere berekening zou zijn gevolgd, zooals bij de treinroof te Lincheng heeft plaats gehad.

In zulke toestanden berustende zou men alles wel op zijn beloop kunnen laten.

Wanneer men de waarheid, de rechtvaardigheid en het humaniteitsbeginsel wil verdedigen, dan kan men, bij de herinnering aan de op 30 Mei 1925 gevallen dooden, niet rustig blijven en stil blijven zitten.

De diplomatieke bemoeiingen terzake van laatste onderwerp, hebben in het afgeloopen jaar tot geene uitkomsten geleid en aan de bedoelingen welke het Chineesche volk koestert, is niet vol... zoodat het op den weg der Chineesche bestuurders ligt, om, als zij leiders van het volk willen en ... nen zijn, daartegen met kracht te protesteeren.

Doch op het grootste gedeelte van de bestuurders de landsdienaren kan ten deze niet worden ge... kend, omdat zij te veel rekening houden met hun eigen belang, niet met verstand denken en ... strijd niet durven aanbinden ter verdediging van de rechtvaardigheid.

Dientengevolge is het land in rep en roer.

De gewapende schermutselingen tusschen ... groepen Hongthian en Tjatkang en tusschen Tjok Liem en Kwee Siong Ling in het afgeloopen jaar, zoomede die tusschen Kok Ein Koen en ... Hongthiangroep in dit jaar hadden wel den sch... van een strijd om de macht, doch indirect wa... zij werktuigen van de vreemde imperialisten.

Het moet de Chineezen tot nadenken stemmen dat die groep Chineesche aanhangers van ... vreemde imperialisten de onrustige toestanden ge... woonlijk benutten om hunne imperialistische doel... einden te bereiken, die tot nadeel zijn van het Chi... neesche land en volk.

De zelfzuchtige ontrouwe legerhoofden willen ... laatste niet beseffen en zijn instrumenten in h... den van de vreemde imperialisten, die het lev... bestaan van het Chineesche volk door tweedr... willen bemoeilijken.

Op den langen duur moet zulk een toestand tot den ondergang van China leiden.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

Levensberichten.

De dezer dagen verschenen jaargang 1925... van de Handelingen van de Maatschappij der Ne... derlandsche Letterkunde te Leiden bevat, even... vorige jaargangen, een serie levensberichten ... afgestorven medeleden, gevolgd door een opgave ... hunne publicaties. Daarbij zijn ditmaal op... nomen de levensbeschrijvingen van twee met ... trekking op Indië hoogstverdienstelijke personen nl. Mr. J. H. Abendanon en Dr. N. Adriani ... wie na hun verscheiden ook in ons orgaan eene ... schouwing werd gewijd). Op voortreffelijke ... geeft de heer H. D. H. Bosboom een beeld ... Mr. Abendanon's veelzijdige talenten en van zijn ... besteed leven, in het bijzonder „als welspr... verdediger van de rechten der Inheemsche be... king". De levensloop en het werk van den be... nelijken zendeling-taalgeleerde Dr. Adriani ... uitnemend geschetst door Prof. Dr. Ph. S. ... Ronkel.

Verder bevat dezelfde bundel nog een ... levensbericht van Pr. G. D. H. Jonckbloet, die ... jaren het priesterambt in Indië vervulde, doch ... vooral als letterkundige een bekenden naam h...

De nieuwe koers.

In het democratisch tijdschrift „De Opbouw" (Nr. van 15 Nov.) bespreekt Mr. A. Joekes de ... maatregelen van den nieuwen kapitein van ... Indische Schip van Staat. Nu het schip sinds ... tweetal maanden onder het nieuwe comm... vaart, is de nieuwe koers welke het neemt, dui... waar te nemen. Met ingenomenheid maakt de ... melding van een opdracht aan den adviseur ... Inlandsche zaken naar Atjeh te gaan, om zich ... de hoogte te stellen van de inheemsche bevolking ... het gewest. Zoo ook van de conferentie met ... Indische journalisten. „Van den moed om aan ... ouderde toestanden en verhoudingen een einde ... maken", getuigt ook de aanschrijving van den G... verneur-Generaal om op spreekdagen e.d. van ... zaghebbenden, te breken met de gewoonte om Eu... peanen steeds aan Inlanders te doen voorgaan, ... verschillig wie zich het eerst voor toelating ... aangemeld. Schr. acht deze en andere punten ... wijzingen voor den nieuwen koers, welke even...

uiting kwam door de benoeming van een vaste missie „tot bewaking van de volkswelvaart". Mr. Joekes besluit: De nieuwe koers is met vastradenheid ingezet. Het was hoog tijd dat dit geschiedde, wilde het schip niet vastloopen op modbanken van het wantrouwen en het lijdelijk zet. Wij wenschen den nieuwen bewindsman de vaart."

Ons Insulinde.

Onder dezen titel heeft de firma Weenenk en Snel te 's-Gravenhage een wandkalender voor het jaar 1927 uitgegeven, dien wij gaarne bij onze lezers aanbevelen. De kalender bestaat uit 53 bladen, welke alle interessante kiekjes over Indische onderwerpen bevatten, uitgevoerd in koperdiepdruk. De toelichtingen bij de platen zijn geschreven door den deskundigen heer H. F. Tillema (die ook grootendeels voor het illustratie-materiaal zorgde); munten uit door duidelijkheid, gepaard met de zakelijke beknoptheid.

Hoewel de prijs van dezen kalender nog al hoog is, f 3.50, (en met bijlevering van een album om de platen te bewaren f 5.—), wenschen wij den ondernemende uitgevers veel succes met deze poging Indië meer bekend te maken.

Korte Berichten voor Landbouw enz.

Het Nr. van 22 Oct. brengt het eerste gedeelte van het overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het derde kwartaal van 1926. Verder bevat dit Nr. o.m. een beredeneerden statistiek van oogst en aanplant der voornaamste Indische landbouwgewassen op Java en Madoera de maand September j.l. Het wordt van belang geacht te wijzen op eene vrij belangrijke wijziging, die sinds Januari in deze statistiek is gebracht. Werd nl. in vorige jaren in de gewestelijke tabel der genoemde gewassen alleen de oogst van de afgeloopen maand en de aanplant op het eind dier maand gemeld, nu is daaraan de totaal vanaf 1 Januari van het loopende jaar geoogste oppervlakte toegevoegd. Daarnevens worden voor elk gewest de overeenkomstige uitgestrektheden vermeld, die de gemiddelden van de voorafgaande periode 1921 t/m. 1925 weergeven.

Mededeelingen Centraal Kantoor voor de Statistiek.

Als No. 35 der Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden is een publicatie verschenen, welke de uitkomsten bevat van een onderzoek naar het verschil in duurte tusschen de verschillende standplaatsen van Gouvernementsambtenaren in Nederlandsch-Indië op 15 Januari 1926.

Een Indische archaeologische bibliografie.

Het Instituut-Kern, gevestigd te Leiden, dat zich ten doel stelt op het gebied der Indische archaeologie in den ruimsten zin materiaal te verzamelen en te verwerken, heeft het initiatief genomen tot de uitgave van een jaarlijksche Indische archaeologische bibliographie van verschenen publicaties op oriëntalistisch-archaeologisch gebied. Het ligt in de bedoeling, aldus die thans veelal in allerlei plaatselijke periodieken, waarvan als regel uitsluitend in eigen land wordt kennis genomen, opgenomen publicaties, samen te vatten en zoo ook onder het bereik van buitenlandsche onderzoekers te stellen, en de internationale samenwerking op dit gebied zal bevorderen. In de uitgave zullen de meerendeels in de Nederlandsche taal gepubliceerde resultaten van oudheidkundige onderzoekingen in den Archipel in het Engelsch worden samengevat en een plaats verkrijgen naast de op de Voor- en Achter-Indische archaeologie betrekking hebbende exemplen. (*Soer Hdbl.*).

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Inhoud van afl. 18 (24 Nov.). Een en ander uit Java's verre verleden, door L(ekkerkerker). XIII. De laatste Hindoesche rijken op Java. — De kalkgrotten van den Pawon, door J. Reitsma. — Sawah en kampoeng, door Gertjan. — Een nationalistisch propagandist (nl. Mr. Singgih), door R. — Het vraagstuk van Java's bevolkingsaanwas (vervolg), door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis. — Vacantieschetsen (uit de Padangsche Bovenlanden). — De meeste dezer bijdragen zijn geïllustreerd; merkwaardig is de uit de lucht genomen foto, voorstellend het Departement van Gouvernementsbedrijven en omgeving te Bandoeng, terwijl daarboven enige militaire vliegtuigen cirkelen.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 16. Eenige be-

schouwingen over koffiedrooghuizen, door A. C. Slotemaker. — Nieuwe gezichtspunten voor een Oostmoessonvoorspelling, door Dr. H. P. Berlage Jr. — De vrije emigratie van Java der Deli Planters Vereeniging (slot), door K. W. Rauh. — Het Oost-Java Planters Congres. — De Ned.-Indische „Gordel van Smaragd" vergeleken met Samoa en het Maleisch Schiereiland (slot), door Dr. H. G. Heyting (ontleend aan de Ind. Gids).

De Indische Mercuur.

No. 47 (24 Nov.). Verslag over het onderzoek naar de verontreiniging van het achterwater van suikerfabrieken op Java, door J. Groenewege. — Rhizoctoniaziekten op tabak in Deli, door Dr. S. J. G. Jochems; besproken door Prof. Dr. Joha. Westerdijk. — De invloed van verhooging van invoerrechten op het verbruik van thee. — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het tweede kwartaal van 1926 (slot). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over oliën, vetten en wassen.

De Indische Culturen.

Uit de inhoud van No. 20 (15 Oct.). Een theebladziekte, veroorzaakt door Maerophoma theicola Petch, door C. H. Cadd en C. Ragunathan (met ill.). — Een uitstervingsziekte van dadap (Exthrina lithosperma), door M. Park. — Klein-landbouw, een brandend vraagstuk, door S. van Meeverden. — Een reclame voor Hollandsche carbolineum, door Dr. C. J. J. van Hall. — Uit de geschiedenis van de theecultuur, door S. Kalff. — Het congres van de Oosthoek-planters.

De Indische Verlofganger.

In het Nr. van 26 dezer schrijft v. d. B. over „De relletjes op Java". — De heer S. Kalff vertelt iets van het leven van gouverneur-generaal Jacob Mossel (die zijn loopbaan als jong matroos begon). — Verder behandelt P. V. verder eenige „Indische curiosa", speciaal geniëlleerde artistieke koperen voorwerpen uit Noord-Sumatra.

* * *

Onderwijstoestanden uit het Verre Oosten in het bijzonder Java en Japan. Voordracht (met gedachtenwisseling), door Prof. D. van Hinloopen Labberton. (Indisch Genootschap, Vergadering van 8 Oct. 1926).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 43, 23 Oct. '26. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Derde wetenschappelijke balans van het Weduwen en Weezenfonds van Europeesche militairen beneden den rang van officier bij de koloniale troepen, enz. Met 18 staten. ('s-Gravenhage, Alg. Landsdrukkerij).

Het adatrecht van Nederlandsch-Indië, door Mr. C. van Vollenhoven, hoogleeraar te Leiden, Tweede deel, afl. 4. (Leiden, Boekh. en Drukkerij voorheen E. J. Brill.).

Mijnbouwkundig - geologische Kaarteeringen, meer in 't bijzonder die van aardolie-terreinen, door W. F. F. Oppenoorth (Vademecum voor het Personeel bij den Dienst van den Mijnbouw). (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Alphabetisch Register op de Staats- en Bijbladen van Nederlandsch-Indië (Staatsblad 1816 t/m 1925, Bijblad No. 1 t/m 10845), door Mr. F. C. Hekmeijer. (Nijmegen, Boekdr. F. E. Mac Donald).

Suriname.

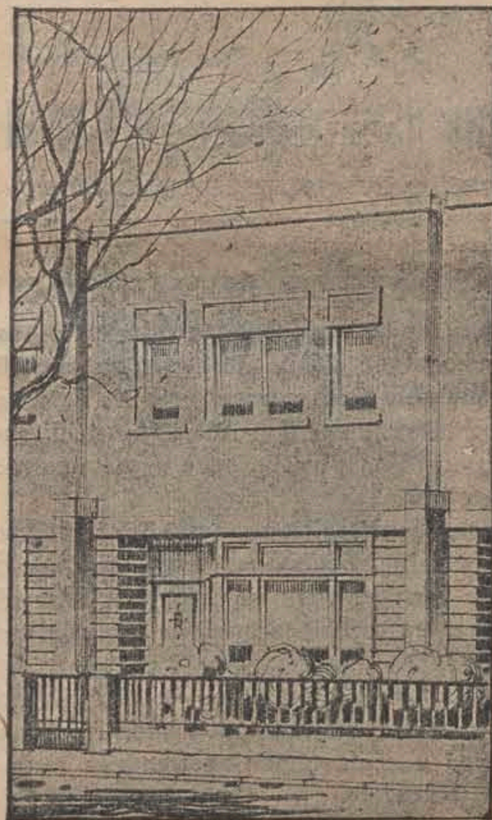
Op instigatie van den Gouverneur van Suriname, Baron van Heemstra, kreeg in het voorjaar de heer W. de Cock Buning van de *„Vereeniging van Kamers van Koophandel en Fabrieken in Nederland"* de opdracht om een onderzoek in te stellen naar de tegenwoordige en toekomstige waarde van Suriname voor den Nederlandschen handel.

Van 15 April tot 29 Mei heeft de heer de Cocq Buning Suriname doorkruist en door de zeer gewaardeerde, krachtige medewerking van bestuurszijde en van particulieren vele belangrijke gegevens op economisch gebied verzameld. Dezer dagen heeft de heer de Cock Buning zijn rapport uitgebracht in

Van onze Adverteerders

Een nieuw Bouwplan op Duinzicht.

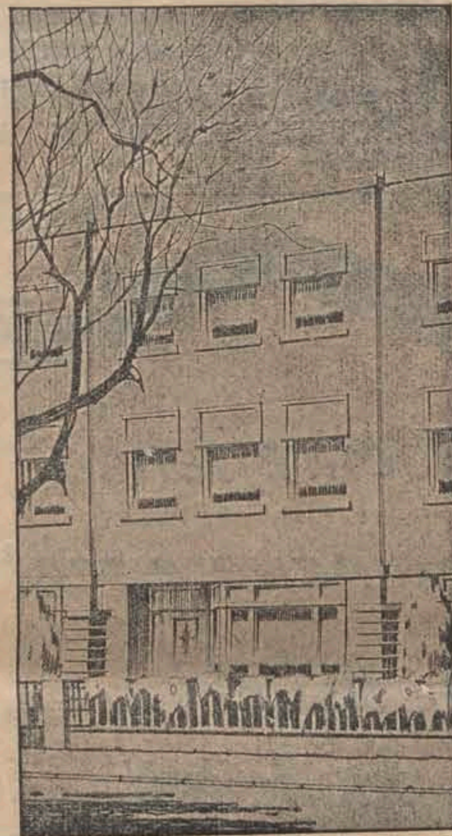
Wonderbaarlijk is de snelle ontwikkeling van Duinzicht, sinds de Heer C. Hoogendoorn dit bouwterrein heeft opengesteld. Dat deze wijk één der mooiste van Den Haag belooft te worden, zijn blijkbaar velen met ons eens, want de drang om daar te wonen is zoo groot, dat men er al huizen koopt, als de fundeering nog nauwelijks in den grond ligt. In opdracht des Heeren Hoogendoorn hebben thans de architecten Ver-

schoor en Van der Weele een bouwplan ontworpen voor de Ruijchrokstraat en de van Meijenrodestraat, welke beide straten uitkomen op de Oostduinlaan en de van der Waertstraat, terwijl een monumentale winkelgroep het bouwplan aan de Oostduinlaan afsluit.

Het bouwplan houdt rekening met verschillende beurzen: aan de Ruijchrokstraat komen de groote typen, aan de Meijenrodestraat de kleine.

Al hebben alle typen dezelfde indeeling, toch heeft men door inspringing en kleine gevelwijziging aan elk

huis net voorkomen van een apart ontwerp weten te geven.

Het spreekt vanzelf, dat de huizen in de puntjes worden afgewerkt en van de modernste sanitaire en andere snufjes voorzien. De leidingen voor centrale verwarming worden overal aangebracht.

Het bouwmateriaal is voornamelijk Waalsteen in twee kleuren (paars voor de onderpui en grijsrood voor het resteerende deel).

De grond is volkomen eigendom. Dit jaar nog komen de 91 huizen nagenoeg klaar. De liefhebber kan nog in den plattegrond wijzigingen aanbrengen. De afbeeldingen spreken verder voldoende voor het kloeke plan dat ondernemers en wijk niet anders dan tot sieraad strekken kan.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

een brochure van 76 klein gedrukte bladzijden.

Het is, voor zoover wij weten, de eerste maal dat een dergelijk onderzoek is ingesteld door een zakenman. De Vereeniging is in de keus van haren rapporteur uiterst gelukkig geweest en het rapport is ongetwijfeld een van de belangrijkste, die ooit uitgebracht zijn over den economischen toestand van Suriname. Hiertoe werkte mede de omstandigheid, dat de heer de Cocq Buning ook volkomen bekend is met de handelstoestanden in Nederlandsch Oost-Indië en daardoor in staat was leerzame vergelijkingen te maken.

Maar nu zitten wij eenigszins verlegen met het omvangrijke rapport. Gezien de ruimte, die in dit weekblad tot onze beschikking staat, is het niet mogelijk een overzicht te geven van den rijken inhoud. Wij zijn daarom tot het besluit gekomen, een bloemlezing te geven van eenige uitspraken, die ons zeer bijzonder hebben getroffen. Maar ook daarin moeten wij ons beperken.

Blz. 9. „De in Nederland wel eens te kennen gegeven vrees, dat de macht van de Koloniale Staten een gevaar oplevert voor de ondernemersbelangen, is dan ook volkomen ongegrond, nog afgezien van het feit, dat de leden van de Koloniale Staten voldoende inzicht hebben in het landsbelang om maatregelen te beramen, welke de economische ontwikkeling van Suriname in den weg zouden staan ..."

.... „Er is herhaaldelijk opgemerkt, dat dit bestuursapparaat te kostbaar is voor een gewest, dat inclusief Boschnegers en Indianen 135.000 inwoners telt. Deze opmerking is juist, maar het is nog niemand gelukt een systeem te bedenken, dat aanmerkelijk goedkooper is en toch zoodanig, dat Nederland als koloniale mogendheid van goeden naam er mee voor den dag kan komen.

De oplossing zou eenvoudig genoeg zijn, indien het mogelijk ware de geheele bevolking samen te brengen in de twee districten om de beneden-Suriname en de beneden-Commewijne en men de rest van het uitgestrekte gebied aan zijn lot kan overlaten.

Men is echter gebonden aan de in den loop der eeuwen gegroeide extensieve ontwikkeling en heeft den duren plicht te aanvaarden behoorlijke toestanden te onderhouden en te scheppen tot in de verst gelegen nederzettingen. Zooals de omstandigheden thans zijn, geloof ik niet, dat op de bestuurskosten van Suriname veel kan worden bezuinigd en meen ik, dat deze kosten slechts dan door de inkomsten kunnen worden gedekt, als de bevolking zoowel in aantal als in productiviteit sterk toeneemt" ...

Blz. 20. Na te hebben gewezen op de kostbaarheid van het onderwijs, schrijft de heer de Cocq Buning:

... „Over de resultaten van dit kostbaar onderwijs is men in Suriname niet tevreden. Men vindt, dat het te veel geschoeid is op Nederlandsche leest en dat het de leerlingen verwijdert van den kleinlandbouw. Ik heb geen tijd gehad veel scholen te bezoeken en zal mij dus geen oordeel aanmatigen over den invloed van het onderwijs op de Surinaamsche jeugd. Dat men hieraan in Paramaribo zijn volle aandacht besteedt is mij gebleken uit gesprekken met deskundigen en uit een onlangs gehouden prijsvraag over dit onderwerp. Wel moet mij echter de opmerking van het hart, dat het mij volstrekt niet verbaast, dat de jeugdige Surinamers zich zoo weinig tot den landbouw voelen aangetrokken en dat ik meen, dat de oorzaak daarvan minder gezocht moet worden in het onderwijssysteem, dan wel in den landbouw zelf. Men behoeft m.i. op school geen liefde te kweeken voor een vak, mits dat vak maar een goed bestaan geeft en is dat niet het geval, dan helpt geen enkel onderwijssysteem" ....

Blz. 26: „Groot werk moet er in Suriname gedaan worden en kan er ook gedaan worden met de beschikbare goede krachten in de Kolonie en in Nederland, maar lapwerk zal het blijven als alleen gedacht wordt aan bedillen en beperken van de uitgaven, als de moed blijft ontbreken om krachtige, zij het kostbare maatregelen te treffen, welke dat vruchtbare verwaarloosde gebied uit zijn staat van achterlijkheid kunnen opheffen" ....

Blz. 33/34: „Ofschoon bij deze maatschappij, (de Bauxiet-onderneming) die voor een groot deel Nederlandsche werkkrachten geëngageerd heeft, ook de goede wil aanwezig is om haar benoodigdheden zooveel mogelijk uit Nederland te betrekken, zal zij toch haar inkoopen hoofdzakelijk in Amerika moeten doen.

Niet alleen omdat de hoofdkantoren in de Vereenigde Staten zijn gevestigd en ook niet omdat voor het bauxietbedrijf nergens betere machines zijn te koopen, maar ook wijl deze groot-onderneming haar eigen schepen naar Suriname zendt om de bauxiet weg te halen en het dus vanzelf spreekt, dat deze stoombooten zooveel mogelijk gevuld worden met artikelen, welke de maatschappij kan gebruiken. *Wij hebben hier een sprekend voorbeeld van de gevolgen voor de Nederlandsche industrie van de vestiging van vreemd kapitaal in onze Koloniën.*

Het is logisch, dat de vreemde ondernemer zich voor zijn aankoopen in de eerste plaats richt tot zijn eigen land en het is dikwijls onvermijdelijk ook, al zou de vreemde ondernemer ter wille van een vriendschappelijke verhouding anders wenschen. Nu moet hieruit niet de conclusie getrokken worden, dat ik vreemde ondernemers uit Suriname zou willen weren; integendeel, wij mogen dankbaar en verheugd zijn, dat bij de afzijdige houding van het Nederlandsche kapitaal de Amerikanen zich voor onze Kolonie zijn gaan interesseeren, maar het dient de Nederlandsche industrie helder te beseffen, dat het afzetgebied in Suriname, dat in de toekomst van groote beteekenis *kan* worden, grootendeels voor haar verloren zal gaan, als het Nederlandsche kapitaal zich zoo weinig van Suriname blijft aantrekken, als het de laatste tientallen jaren gedaan heeft" ....

Blz. 36: „De Nederlandsche industrie vergete vooral niet, dat haar afzet ten nauwste samenhangt met het aantal der Nederlandsche ondernemingen en dat het dus ook op haar weg ligt om de ontwikkeling in deze richting te steunen."

Blz. 46: „Uit zuinigheid werd een uitstekend houtvester naar Oost-Indië gezonden en ook een tweede ontslagen, *zoodat er geen houtvesters meer in Suriname zijn.* Alleen nog wat opzichters en boschwachters, die het werk doen — en dat is onvoldoende — van een boschpolitie" ....

Blz. 49: „Op mijnbouwgebied heeft Nederland zich dus al vrijwel de kaas van de boterham laten eten. Als nu ook nog de groot-landbouwondernemingen in vreemde handen komen, dan zal dit onvermijdelijk ten gevolge hebben, dat onze handel en scheepvaart op dat gebied geleidelijk zullen afnemen. Maar zoover mag het niet komen."

Blz. 55: „De Surinaamsche suikercultuur heeft met veel moeilijkheden te kampen gehad .... Maar dat zij desniettegenstaande is blijven bestaan en zich heeft uitgebreid, bewijst wel de groote levensvatbaarheid van deze cultuur. *Alle deskundigen zijn het er dan ook over eens, dat bodem en klimaat van Suriname buitengewoon gunstig zijn voor suikerrietcultuur"* ....

.... *„Deze bijzonder gunstige omstandigheden maken het mogelijk dat in Suriname suiker wordt geproduceerd tot een prijs, welke lager is dan de gemiddelde kostprijs der suikerfabrieken op Java.*

Blz. 59: „Ofschoon een geruststelling te dien opzichte nooit overbodig is, meen ik dat toekomstige ondernemers zich er volkomen van bewust zijn, dat met de factor „natuurrampen" in de West heel wat minder rekening is te houden dan in Oost-Indië, waar bandjirs, aardbevingen en klimatologische storingen helaas al te dikwijls voorkomen".

Blz. 64: Katoencultuur: ...„Nemen wij goede en slechte jaren dooreen en houden wij rekening met het optreden van ziekten en plagen bij groote aanplantingen, dan kan volgens den Amerikaanschen bedrijfsleider in Nickerie zeker op een productie gerekend worden, welke tweemaal zoo groot is als in Amerika of waar ook".

Blz. 69. „Overigens kan de Javaan in Suriname blijkbaar best aarden. Van 16 Juni 1894 tot 1923 werden 20.250 contractanten aangevoerd. In deze 29 jaren werd 12 keer gelegenheid gegeven om gratis naar Java terug te reizen, maar slechts 2.504 contractanten maakten daarvan gebruik, slechts 12.3 pCt. Bijna 88 pCt. zijn dus in Suriname gebleven, wat er toch zeker wel op wijst dat de Javaan zich in Suriname thuis gevoelt ...

„Aan hem en aan den Britsch-Indiër is het te danken, dat de klein-landbouw is gegroeid tot een bedrijf, dat een belangrijke factor in de ontwikkeling van Suriname belooft te worden".

Blz. 71. „Ik ben daarom van meening, dat, wil in Suriname de kleine landbouw ooit van beteekenis worden, de teelt van éénjarige gewassen, rijst, katoen, tabak, grondnoten, cassave, enz. sterk bevorderd moet worden *en dat men radi*

...nt te breken met de in Suriname postgevatte ...ening, dat de kleine landbouwer, slechts bestaan ... als hij zijn hoofdinkomsten uit cacao, koffie ... sinaasappelen kan trekken”.

Blz. 73. „Ik zeide het reeds, de taak om Suriname op te heffen is zwaar, veel te zwaar voor be... maar financieel onmachtige gouverneurs ... even machtelooze Koloniale Staten, onmogelijk voor het handjevol menschen, dat in dat uitgestrekte gebied woont en waarvan slechts enkelen zich in eenigen welstand mogen verheugen.

Maar dat werk *gaat niet* boven de krachten van het Moederland. *Nederland kan Suriname tot een ...erend gewest maken!”*

Curaçao.

De Cuba emigranten.

La Cruz van 20 Oct. heeft een bericht, dat de ...tand op Cuba volgens de laatste tijdingen zeer ...cht is en dat ieder verlangt terug te keeren. De *Amigoe* vernam, dat in de laatste week van October ... snelzeilende golet van Aruba de achtergebleven ...iders zou gaan halen, en dat nog een tweede ...genheid gezocht werd. Aan gelegenheid om ...rug te keeren heeft het den emigranten zeker niet ...broken, merkt laatstgenoemd blad op.

Scheepvaartverkeer.

...t maandelijksch schepenlijstje over September ...r leerzaam en toont op bevattelijke wijze hoe... de scheepvaart in onze haven met groote ...gen vooruitgaat.

September 1926 aantal stoomschepen	252
„ 1925 „ „	171

...dit jaar in September 81 stoomschepen meer.

September 1926	2.147.744 M³.
September 1925	1.457.354 „
...it jaar meer:	690.390 M³.

...de 9 eerste maanden van 1926 was het ...tal stoomschepen 2124
...over 9 maanden van 1925 1584

...u reeds meer: 540

...men nu weet, dat sedert 1919 de jaarlijksche ...g van het aantal stoomschepen in onze haven ... bedroeg, dan ziet men terstond, dat we nu ... met een stijging van 540 stoomschepen over ...anden een enorme sprong gemaakt hebben. ...het *geheele jaar* 1925 bedroeg het aan... stoomschepen 2129
...einde September, dus over 9 maanden 2124

...nagenoeg gelijk. Als men rekent, dat in de ...e 5 maanden het aantal stoomschepen per ...nd steeg van 230 tot 252, dan kunnen wij veilig ...llen, dat zelfs bij een minimum van 230 stoom...pen in de 3 nog overige maanden, de stijging ... × 3 = 690, of zeker ruim 700 stoomschepen ...bedragen.

...ok het aantal *zeilschepen* is nu reeds over 9 ...nden, vergeleken met September 1925, met 170 ...schepen en 28.000 M³. vooruitgegaan.

(*A. d. C.*)

Uitvoercijfers.

...e Uitvoerstaat over het 2de kwartaal 1926 be... de volgende cijfers, waarbij de *Amigoe* die over ... 1ste kwartaal heeft opgeteld:

Curaçaosche producten.

...divi	99.678 K.G.	*f* 39.325.—
...nvellen	146 ton	„ 9.541.—
...hoeden	9.059 K.G.	„ 6.899.—
...den	23.929 doz.	„ 89.787.—
...en	21.885 K.G.	„ 8.587.—
...nzand	635 K.G.	„ 480.—
...werk	2000 K.G.	„ 50.—
		„ 3.390.—
...ieschillen	3.766 K.G.	„ 1.858.—
...le-appelen	3.000 K.G.	„ 450.—
...a's	290 ton	„ 2.649.—
...t	30.703 K.G.	„ 7.422.—
	2.702.977 K.G.	„ 21.906.—
...verige producten		„ 38.421.—
		f 230.765.—
...kwartaal		*f* 187.023.—
		f 417.793.—

C. P. I. M.

Dieselolie	2.784.117	L.	*f* 75.172.—
Gasolie	41.570	ton	„ 1.460.829.—
Gasoline	68.011.431	L.	„ 5.346.112.—
Petroleum	1.380.600	L.	„ 187.900.—
Residu	378.657	ton	„ 8.417.688.—
Smeerolie ...	11.935.779	L.	„ 1.080.366.—
Ruwe olie ...	108.957	ton	„ 2.506.010.—
			f 19.074.077.—
1ste kwartaal			„ 19.336.195.—
			f 38.410.272.—

Het is voor de eerste maal sedert de oprichting der C. P. I. M. dat er een kleine teruggang (van *f* 262.118.—) in de waarde van de productie plaats vindt. Tot nu toe wees elk volgend kwartaal een groote stijging boven het voorgaande kwartaal aan.

Totaal alle uitvoer.

2de kwartaal.

Curaçaosche Producten	*f* 230.765.—
Phosphaat	„ 471.454.—
Steenkolen	„ 433.950.—
C. P. I. M.	„ 19.074.077.—
	f 20.210.246.—
1ste kwartaal	„ 20.522.912.—
	f 40.733.158.—

Stoomverbinding.

Over de mogelijkheid om, dank zij het verlies van de Ina Vanterpool tot een stoomverbinding tusschen de eilanden der kolonie te komen, schrijft de *Amigoe* van 23 Oct.:

Zondagavond is hier de goulet *„Georgetown”* van Saba met Tom, den kapitein van de *Ina*, die op Statius bij den orkaan strandde, tot gezagvoerder, aangekomen.

Het Gouvernement heeft de *„Georgetown”* voorloopig voor een maand gecharterd om den dienst met de Bovenwindsche eilanden te onderhouden.

Dit *voorloopig* contract wijst er op, dat er nog met Stoomvaartmaatschappijen onderhandeld wordt om zoo mogelijk een stoomverbinding tot stand te brengen.

Doch zooveel schijnt nu al vrijwel vast te staan, dat de onderhandeling met de K. W. I. M. geen gunstig resultaat heeft opgeleverd.

Maar de *Hapag* en de *Hornline* zijn er ook nog.

Uit den Verren Vreemde.

De Rijksconferentie huistoe.

Bij het scheiden van de markt heeft de Britsche rijksconferentie de premiers van de zelfstandige deelen van het Britsche wereldrijk als goede vrienden en in groote eensgezindheid huistoe laten gaan.

Men zal zich herinneren, dat 19 October, toen generaal Hertzog uiting had gegeven aan den wensch om nu eens precies te weten hoe de verhouding van Z.-Afrika tot en in het Britsche rijksverband is, geenszins alle andere eerste ministers der dominions hun instemming met dat verlangen te kennen hadden gegeven, veeleer was bij de anderen een zekere ontstemming en geraaktheid aan den dag gelegd over de laatdunkendheid van den Boer.

Leest men nu als korte samenvatting van de rede, die generaal Hertzog bij de sluiting der rijksconferentie hield:

„Ik zal zeker de conferentie verlaten met een gevoel, dat niet vaak iemand ten deel valt, die een zoo belangrijke bijeenkomst bijgewoond heeft: ik ga heen volkomen voldaan, dat alles wat ik op deze bijeenkomsten wenschte te verkrijgen verkregen is, en wat nog meer is, verkregen is in volledige samenwerking en met instemming van allen”.

Leest men dit zoo nu, dan ligt daarin wel opgesloten, dat de conferentie tot een resultaat heeft geleid, dat 5 weken geleden niet werd verwacht. En toch, het moge in dit verband als een paradox klinken, is er eigenlijk niets nieuws verkregen of ingevoerd. Het bestaande is alleen zwart op wit vastgelegd, en door allen als bestaand gesanctioneerd. En toch, het moge bij Hertzog's verklaring als een onheuscheid klinken, het eenige nieuwe, dat hij in zijn vooropgezette verlanglijst meebracht, heeft hij niet verkregen: een uitdrukkelijke ver-

klaring van de constitutioneele positie tegenover het buitenland, een formeele vastlegging aangaande den dominionstatus met internationale erkenning. Wij constateeren dit, omdat hiermede de grens is aangewezen van het bereikte, maar voor den lezer zal de beteekenis van het practische resultaat toch duidelijker worden, als wij weergeven hoe het nieuwe, laat dit dan de vastlegging van het bestaande zijn, voor de toekomst geregeld is.

Laten wij ons even den bestaanden toestand voor oogen stellen. De vorst van Engeland noemt zich volgens de wet: Koning van „het Vereenigde Koninkrijk van Groot-Brittanië en Ierland en van de dominions overzee, keizer van Indië," enz. Zooals men weet, is aan het Iersche geharrewar een einde gemaakt, door Ierland in twee deelen te scheiden, het noordelijke heeft het verlangen te kennen gegeven om bij Engeland te blijven, terwijl het overige, als Iersche vrijstaat, zoowat in de verhouding van een overzeesche dominion werd gebracht. De dominions, Canada, 't kleine New Foundland, Australië, Nieuw Zeeland en Zuid-Afrika hadden een groote mate van zelfstandigheid, maar een Britsch gouverneur-generaal vertegenwoordigde in elk dominion de Londensche regeering. Zijne Excellentie mocht zich echter alleen als representatieve figuur laten gelden, beproefde hij 't verder te gaan, dan werd hij op de vingers getikt. Ook voor het optreden naar buiten namen de dominions een steeds meer zelfstandiger positie in. Canada heeft een eigen officieelen vertegenwoordiger in de Ver. St. v. N.-Amerika, Australië sloot zelfstandig een overeenkomst met Japan. Bij de onderhandelingen in Versailles zaten de groote dominions als zelfstandige staten aan. Zij zijn ook zelfstandig lid van den Volkenbond. Aan Z. Afrika, Australië en Nieuw Zeeland zijn mandaten over voormalige Duitsche koloniën verleend. Dat generaal Hertzog thans, na afloop der rijksconferentie, naar Lissabon is gegaan om daar zelf met Portugal over het verdrag van Mozambiek te spreken, waarbij de twee staten als buren in Afrika betrokken zijn, is een nadere aanwijzing van de *reeds bestaande* verhoudingen, want wat door de conferentie in Londen aangenomen is is nog geen wet. Het moet immers nog door de betrokken regeeringen overeenkomstig den gewonen gang van zaken in behandeling genomen worden, om tot wet verheven te worden, al bestaat omtrent die aanneming ook geen twijfel.

Indië is geen dominion, maar een van Londen uit bestuurde „kolonie", die wel in zelfstandigheid groeit, maar toch den onderkoning nog tot daadwerkelijk opperbestuurder, namens en voor de Britsche regeering heeft. (Wet op het bestuur van Indië, 1919). Die tegenstelling is er niet alleen een op papier. In de dominions heeft Engeland te doen met een Britsche bevolking, in Indië staat 't, als overheerschende macht, tegenover de inheemsche bevolking. De dominions ontwikkelden zich tot een daadwerkelijke eenheid, Indië zou, losgelaten door de Britsche overheersching, verbrokkeld uiteenvallen, een overweldiger ter prooi.

Hiermede meenen wij van het bestaande genoeg te hebben gezegd om de strekking te doen uitkomen van het in Londen vastgelegde.

Engeland, Ierland, de dominions zijn autonome gemeenschappen binnen het Britsche rijk, gelijk in status, op geen punt van binnen- of buitenlandsche zaken aan de andere ondergeschikt, maar vereenigd door dezelfde trouw aan de Kroon en vrij verbonden als leden van de Britsche commonwealth of nations.

De titel van den kroondrager ondergaat een kleine verandering: door de weglating van het woordje „en" tusschen Gr. Brittanië en Ierland, is op de gevoeligheid van den Ierschen vrijstaat gelet. Z. M. zal dus zijn: Koning van Gr. Brittanië, Ierland en de Britsche dominions overzee, keizer van Indië", enz.

De gouverneur-generaal in elk der dominions zal niet meer zijn vertegenwoordiger van de regeering te Londen, maar van den koning. Elk dominion zal te Londen een vertegenwoordiger kunnen hebben geaccrediteerd bij den koning. Men heeft de verhoudingen vergeleken met die in een z.g. persoonlijke unie, zooals weleer Nederland en Luxemburg, of Zweden en Noorwegen.

Niet gemakkelijk was 't te omschrijven, hoe de verhouding zal zijn waar een maatregel getroffen wordt, die in mindere of meerdere mate ook belangen van een ander rijksdeel betreft of raakt. De deelen moeten elkander loyaal op de hoogte houden; elke regeering kan dan zelf beoordeelen of vermeent de aandacht der regeering van een ander deel er op te moeten vestigen, dat deze laatste belang van den anderen staat te na komt, over critiek kan dan van gedachte gewisseld worden. In elk geval mag de regeering, welke zoodanige critiek ontvangt, dan geen maatregelen treffen, waardoor aan de andere eenige verplichting zou worden gelegd waarmede deze haar instemming niet hebben betuigd.

Men voelt wel dat dit niet helder en scherp gebakend is, maar er zijn meer punten, omtrent twijfel en onzekerheid is blijven be...

Verdragen met buitenlandsche staten zullen meer worden gesloten door het Britsche rijk, door den koning namens alle (elk èn samen) namens een of meer deelen (zonder de and... Hierbij teekenen wij de bijzonderheid aan, dat dergelijke verdragen echter van een andere gr... gedachte is uitgegaan, dan die der autonome meenschappen van het rijk, in zoover dat door namens het kleine New Foundland geen eigen dragen gesloten zullen worden, daarentegen het niet zelfstandige Indië wel. Als grondslag ook hier weer iets genomen, dat feitelijk reeds vaard is, nam. zij die als lid tot den Volkenbond zijn toegelaten. Deze grondslag geldt ook voor vertegenwoordiging op internationale conferen...

Keerden de ministers tevreden huiswaarts, U... maakte zich ongerust over de bedoeling om... Ierland; een officieele deputatie dadelijk naar L... den gezonden, kon echter gemakkelijk gerust steld worden. In Zuid-Afrika is van ultra-nationalistische zijde eraan herinnerd, dat in punt 4 het Nationalistische programma het ideaal e... republiek opgenomen is, maar men is er over bereikte voor het heden zóó voldaan, dat dit id... voor verre toekomst bewaard kan blijven. Brit... Indië alleen is ontevreden. De pers protesteert den status van het keizerrijk, dat voortaan o... dergeschikte zal zijn in een huis met zes m... ressen.

Londen heeft de teekenen des tijds verstaan. Juist omdat het zich weet te voegen naar het... zich reeds aan het zetten was, kan de overgang het nieuwe verloopen alsof er eigenlijk niets n... ingevoerd wordt en kan het Britsche rijk vers... uit deze naoorlogcrisis in eigen gebied te voorschijn komen. Er is weer eenheid van gedachte en streven gebracht door geheel het rijk, gericht samenwerking door wederzijdsch begrijpen, en den gezamenlijken wensch door eigen werk ook bloei van de gescheiden deelen te bevorderen.

In een rede, bij het afscheidsdiner in het Ho... huis gegeven ter eere van de eerste-ministers van dominions, zeide de Britsche premier Baldwin, de dominions gerijpt zijn en meerderjarig ge... den door den grooten oorlog. Wij hebben dit ingezien; wij hebben het tegenover elkaar be... wij leggen het accent niet op de onafhankelijk... wij leggen het op de samenwerking; wij zijn uit op militaire verovering; wij zijn uit op zelfverdediging. In het verleden heeft men ons van beschuldigd dat wij een aanvallend ras w... doch indien wij ooit naar veroveringen ver... hebben, dit stadium is voorbij. Wij zijn een Vol... bond op ons zelf, strevend naar de bevordering zaak van den vrede. Wij trachten de methode verbeteren van den vreedzamen omgang tusschen de naties, onderling verbonden door banden vriendschap en één vierde van het menschelijke omvattend. Dit is op zichzelf de grootste waarborg, dien de wereld hebben kan."

Een Volkenbond op ons zelf! De grootste v... waarborg!

Inderdaad vormen zich naast den grooten kenbond, die te Genève mooi en goed werk maar voor de verzekering van den vrede toch naar wensch en hoop opschiet, kleinere bonden. Er zijn politici, die van deze zelfs verwachten dan van een grooten bond, die zich al te veel moeilijkheden geplaatst vindt. L... Odessa. De kleine entente. Pogingen voor een Latijnsch-Amerikaanschen bond. Andere voor een van Mohammedaansche landen. Men heeft gesproken van een Mohammedaanschen volkenbond toen het congres te Mekka gehouden werd. De Unie van Sowjet-republieken 't zich den Britschen premier voorgegaan in aanwijzen als een machig verbond van autonome landen, en in 't zich daardoor en door tractaten andere landen uitgeven als de beste waarborg den wereldvrede.

deze opsomming ligt al opgesloten dat de ver-ering van den vrede toch niet gewaarborgd lijkt. bonden worden door belangengroepen gevormd, epen, die onderling in belangen, inzichten, aspi-en scherp tegenover elkander staan. De kans op log om kleine geschillen, om staatkundige on-heden wordt, naar het lijkt, minder. Dat is al gewonnen. Maar hier staat tegenover, dat de log als hij toch zal komen, groep tegen groep ingaan, waardoor hij zeker het karakter van 1914—18 zal naderen of overtreffen. Is dan ook opvallend dat bij de rijksconferentie defensie-vraagstuk een groote rol heeft gespeeld, wijl daarneven voor de economische verhoudin-, vooral op den grondslag van onderlingen en bescherming binnen het rijksverband, in mate aandacht is gevraagd. In deze beide gen ligt de geruststelling niet van de ruime lling: *heel de wereld een*, maar meer de ver-stende gedachte van zelfgenoegzaamheid, die Britsche wereldrijk tegenover de rest van de eld stelt, of wil men 't anders, die andere groe-er toe kan brengen stelling te nemen tegenover Britsche commonwealth of nations. Sowjet-politiek, Azië voor de Aziaten, Mohamedaan over Christen. Maar ook de strijd tegen econo-e insluiting en uitsluiting, waarvan de Vol-nd de beteekenis en het gevaar zoo goed in-vandaar zijn streven om de economische -entente tot inleiding te maken van de inter-ale wapenbeperking. Maar het scheppen van e economische centra, die een tarievenoorlog ken, zijn aan dit streven niet bevorderlijk.

r het Britsche rijk heeft, dit staat buiten kijf, n een meesterstuk van staatkunde geleverd. ons de namen nog eens vermelden van de ers, die, naast Baldwin, de gemeenschappen enwoordigd hebben, of een hoofdrol vervul-Balfour, Chamberlain, Amery, dan Mackenzie (Canada), Bruce (Australië), Coates (Nieuw d), Hertzog (Z.-Afrika), Munvoe (New land), O'Higgins (Ierland), Lord Birkenhead nister voor Indië had de Maharadjah van an naast zich. Het geniale werk zal de Britsche gemeenschap zonder twijfel in opzicht ten goede komen, maar of het resul-dezer rijksconferentie voor de toekomst „den ten vredeswaarborg gebracht heeft, dien de d hebben kan", dat staat o.i. niet buiten kijf, staat niet boven allen twijfel.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

VOORDRACHT OVER SURINAME.

erdag 27 November j.l. hield de heer W. C. Cla-, Secretaris der Vereeniging „Suriname", eene le-met lichtbeelden voor onze afdeeling. Een aantal uwe comparanten van onze maandelijksche Zater-ddag-causeriën vulden het kleine, doch gezellige e van de Princess-Room en luisterden met aan-naar de vele wetenswaardigheden, die de Heer ner, met een warm hart voor zijn geboortegrond name, ons mededeelde.

t zou te veel plaatsruimte innemen, wanneer ik in rslag de historische gegevens, welke de heer C. ons ijne lezing: „Het Verleden, het Heden en de Toe-t van Suriname", in herinnering bracht, op den volgde. Ik teekende hiervan aan dat koene zee-ders van verschillende volkeren op het laatst der en het begin der 17e eeuw — zoekende naar de ndarische goudstad „Manao del Dorado" — ont-kingstochten deden naar de Noordkust van Zuid-rika.

oewel dit fantastisch doel natuurlijk nooit bereikt rd, hadden die tochten toch het resultaat, dat de ngswegen tot dit tropenland — de rivieren — wer-geëxploreerd, beschreven en in kaart gebracht, aet met de inboorlingen werd verkregen en hier-een ruilhandel ontstond, welke wederom aanlei-g gaf tot het stichten van factorijen o.m. aan de nding der Suriname-rivier door Lord Willoughby, f van Parham, welke factorij tot eene volksplan-uitwies, die in 1667 door den Zeeuwschen admi-Crynssen werd veroverd en tenzelfden jare bij de e van Breda eene bezitting werd van de Republiek Vereenigde Nederlanden.

nder de Gouverneurs Cornelis van Aerssen, Heer Sommelsdijk en J. J. Mauricius, kwamen de sui-, koffie-, cacao- en katoenplantages tot bloei, veel-met kapitaal van Amsterdamsche Handelshuizen. e weelde en voorspoed bracht echter ook over-ulatie met zich mede, waardoor het crediet ern-werd geschokt. Droogte, prijsdaling der produc-strooptochten van de boschnegers, de opstand van

Noord-Amerika tegen Engeland en ten slotte de afschaffing der slavernij in 1863 — zonder dat te voren voor voldoenden aanvoer van werkkrachten was gezorgd — deden met den achteruitgang in credietwaardigheid, de kolonie tot verval geraken.

Wel is waar werden sedert 1853 in Suriname uitheemsche werkkrachten geïmporteerd, doch zonder succes, in hoofdzaak omdat deze door ziekten gedecimeerd werden.

De sedert 1891 geïmporteerde Javanen echter bleken zich in hunne nieuwe omgeving het best te kunnen aanpassen, in verband met welk feit de spreker ten slotte er op wees, dat — gegeven de vruchtbaarheid van den bodem — de kolonie tot grooteren bloei kan worden opgevoerd, wanneer Regeering en kapitaal eene samenwerking kunnen tot stand brengen.

De mogelijkheid tot deze samenwerking is geopend door een adres van den Ondernemers-Raad aan den Minister van Koloniën, waarin een plan tot kapitaalverstrekking onder zekere voorwaarden is uiteengezet.

Spreker besloot met den wensch uit te spreken, dat Regeering en particulieren de handen zullen ineenslaan, zoodat door hunne eendrachtige samenwerking de kokolonie Suriname uit haar verval zal worden opgeheven, opdat zij eenmaal weder zal schitteren als een der schoonste parels aan de kroon van Nederland.

Met een serie lichtbeelden besloot de Heer Clasener zijne lezing.

De Afdeelingsvoorzitter, de Heer E. Roodhuyzen, bracht met eenige goedgekozen woorden den spreker dank voor zijne bereidwilligheid om voor de leden der afdeeling deze lezing te houden.

De Afdeelings-Secretaris.

eling Apeldoorn.

De voordracht van den WelEd. heer Ch. Dumont, leeraar aan de M. K. L. S. te Deventer, over: *„Uit den Hindoetijd op Java"* had een bevredigende opkomst. Dit was nu eens geen „populaire" voordracht. Toch vertelde de spreker op interessante wijze over dat tijdperk uit de geschiedenis van Java. Streng hield hij vast aan de historische lijn; vertelde interessante dingen van de moeilijkheden van het onderzoek van de Chineesche en Javaansche bronnen, van de steenen „die spreken", van den godsdienst en het samengaan met het Boeddhisme. Kortom, het is hem gelukt een complete, duidelijke schets te geven van dat tijdperk. Het was een goede avond.

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Afdeeling 's-Gravenhage.

VOORDRACHT met *lichtbeelden* door *Pater P. Vertenten M.S.C.* op *Vrijdag 10 December 1926*, des avonds om 8 uur in de groote zaal van „De Twee Steden", Buitenhof, alhier. Onderwerp: *„Vijftien jaar onder de koppensnellers van Zuid Nieuw-Guinea"*.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Den Haag, 29 November 1926.

Afdeeling Nijmegen.

DE INDISCHE WEEK EN DE TENTOONSTELLING.

Over de *lezing van Pater Vertenten M.S.C.*, waarmede de tentoonstelling op Vrijdag 19 Nov. geopend werd, vindt men in het K. W. van 25 Nov. een verslag.

Ook de *lezing van den heer Uiterwijk* op Woensdag 24 Nov. was druk bezocht, drukker dan de openingsavond.

De heer Luitjes, vice-voorzitter, leidde den spreker in en deelde de vergadering mede, dat de heer Burger door ambtsbezigheden verhinderd was deze vergadering bij te wonen.

De heer Uiterwijk was daarna de gids, die de vele aanwezigen het schoone en boeiende liet zien van een 8-daagsche reis door Sumatra's Westkust. Economisch, folkloristisch, maar vooral van natuurschoon en hooge beschaving van de Padangsche bovenlanden en hunne bewoners, de Menangkabauers, heeft de heer Uiterwijk ons doen genieten aan de hand van een 250-tal zeldzaam mooie lichtbeelden. De heer Uiterwijk is thuis in de Padangsche Bovenlanden, hij vertelt met entrain. De serie platen was up to date door enkele tusschengelaschte beelden van de Padang-Ramp.

Een bespreking der vertoonde lichtbeelden kan hier — helaas — niet gegeven worden. Enkele momenten willen we hier echter naar voren brengen. Vooreerst demonstreerden de foto's duidelijk de hooge trap die de rijstbouw bij de Menangkabauers inneemt: de bevloeiing met behulp van het waterwiel is werkelijk interessant. Elk plekje, zelfs in een moeilijke bergstreek, wordt voor rijstbouw benut.

Dat de heer Uiterwijk een handig fotograaf is, bewezen al de vele mooie opnamen. Maar merkwaardig vooral waren de twee opeenvolgende platen van den kalong; de eerste vertoont een boom — absoluut kaalgevreten — met rustende kalongs; 'n volgend moment: de kalongs, opgeschrikt door een revolverschot, zwermend om den boom. Zoo ook trof de foto van den

heiligen vischvijver bij Baso, waar men de visschen gedeeltelijk boven water zag uitspringen bij het voederen. Spreker vertelde hiervan de volgende legende: een moeder was in de omgeving van dezen vijver, haar werkzaamheden verrichtend. Even verwijderde zij zich om iets te halen, terwijl zij haar kind bij den vijver spelen liet. Terugkomende vindt zij haar kind niet meer: het is in den vijver gevallen en in een visch veranderd. Nadien mag niemand meer in den „heiligen" vijver visschen; de visschen worden er gevoederd en zijn dan ook in grooten getale aanwezig.

Emmahaven, Padang, Fort de Kock, Padang Pandjang, de Merapi, Pajakomboh, Sawah Loento, Matoer en de Anei-kloof, de kloof van Harau, de grot van Kamang passeeren de revue en nog veel moois en interessants!

De toehoorders waren voldaan en brachten hun dank aan spreker door applaus, welken dank door den vice-voorzitter nog onderstreept werd.

• • •

De *Tentoonstelling*, die gehouden werd van 20 t/m. 27 Nov. in lokaliteiten van de Hoogere Handelsschool te Nijmegen (waar de voorzitter, de heer Burger, directeur is) mocht zich ook in een goede belangstelling verheugen. Daar het onderwijs door deze tentoonstelling niet geschaad mocht worden, kon ze slechts enkele uren per dag geopend zijn. Dank zij den sterken steun van den heer Burger, die alles in het werk stelde om materialen, localen en ingrediënten *gratis* ter beschikking te stellen, kon deze tentoonstelling een succes worden en konden *alle* belangstellenden, ook *niet*-leden, gratis toegang verkrijgen. En daar is ruim gebruik van gemaakt: in totaal zijn er 500 bezoekers geweest, bovendien alle klassen van de Hoogere Handelsschool, van de Meisjes H.B.S., de hoogste klasse van de H.B.S. met 5-jarigen cursus, de leerlingen van de Rijkskweekschool voor Onderwijzers, de hoogste klasse der M.U.L.O.-school van den heer Maarsman, in totaal 18 klassen. Het Bestuur mocht dan ook in de tentoonstellingsweek een aanwinst van 30 nieuwe leden en begunstigers boeken.

De tentoongestelde voorwerpen waren gratis door stadgenooten in bruikleen afgestaan, en — was er meer ruimte beschikbaar geweest — de tentoonstelling zou verscheidene lokalen hebben kunnen vullen; een aanwijzing voor het Bestuur, om later een grooter opgezette tentoonstelling te kunnen organiseeren.

Batiks en weefwerk, ikatwerk en kant, daarnaast wajangfiguren, koperwerk en gebruiksvoorwerpen vormden een warm geheel. De kunstzin en kunstvaardigheid der Indonesiërs werden duidelijk gedemonstreerd en het Bestuur hoopt hierdoor meegewerkt te hebben tot waardeering van Nederland voor de overzeesche gewesten, door kennis en belangstelling bij velen gewekt te hebben, tevens het doel van de vereeniging „Oost en West".

Het opbouwen der tentoonstelling geschiedde vooral onder leiding van mevrouw Vigelius, de H.H. Mollema, Röpcke, Uiterwijk en de Wildt, welke leden zich ook belangeloos beschikbaar stelden om gids op de tentoonstelling te zijn; dagelijks waren zij aanwezig. Niet alleen hebben zij deze taak op enthousiaste wijze vervuld, bovendien hebben zij alles in het werk gesteld om nieuwe leden te werven. Het aangename discours, dat zich vaak ontwikkelde op de tentoonstelling, was het beste bewijs dat èn de tentoonstelling, èn de explicaties ten zeerste in den smaak vielen van het publiek.

Ook aan Bob van Gulick, de jongste medewerker aan de tentoonstelling, is een woord van dank verschuldigd voor de bereidwilligheid, waarmede hij aan bezoekers explicatie gaf in woord en beeld van de verscheidene soorten wajang. Gaarne zullen wij hem op de Alg. Verg. (Jan. 1927) zien optreden in den Javaanschen dans, terwijl hij op 29 Jan. '27 (Sociteitsmiddag) een korte vertooning van den wajang geven zal.

Tot slot een woord van hartelijken dank aan den heer Burger, de auctor intellectualis van de tentoonstelling, die niet alleen de vereeniging in staat stelde deze tentoonstelling te houden, maar tevens de organisator, de stuwende kracht en de leidende persoonlijkheid is geweest; hij heeft vele personen gebracht tot daadwerkelijke interesse voor de goede zaak, vele nieuwe leden aangeworven. Men moest hem bewonderen, als hij de bezoekers rondleidde en uitleg gaf van de tentoongestelde voorwerpen, economische en andere problemen er aan vastknoopte en telkens de gelegenheid vond om de menschen te wijzen op het groote belang der Vereeniging „Oost en West". 't Feu sacrée van den heer Burger was bewonderenswaardig.

De Java-Film. Het waardig slot der tentoonstelling werd gevormd door de Java-film, waarvoor het Olympia-theater bereidwillig was afgestaan door den heer Van Os. Voor een zaal met ruim 450 bezoekers sloot de heer Burger de tentoonstelling met een korte toespraak, waarbij hij inzenders en helpers hartelijk dank zegde voor den steun. De voorzitter wees tevens op de vredelievende wijze, waarop onze vereeniging tracht het moederland en de overzeesche gewesten nader tot elkaar te brengen in wederzijdsche vriendschap en waardeering — in tegenstelling met de communistische propaganda in de Oost, die tot excessen voert.

„Wel moeten wij bedenken, dat er — zooals de „luidt van het laatst verschenen werk van Ti[l] „Zonder tropen geen Europa" zijn kan!" (Appl[aus])

In de Pauze en na afloop der filmvoorstelling nog propaganda gevoerd voor „Oost en West", door 10 nieuwe leden aangenomen werden.

Het Bestuur nam hiermede afscheid van de voor dit jaar, om op 15 Januari *allen* weer te zien op de Algmeene Vergadering.

Deze tijd kan door de leden, vooral gedurende vele feestdagen, ook nuttig besteed worden door werven van nieuwe leden; *reeds zeven leden deeling hebben nieuwe leden geïntroduceerd.* Het Bestuur is dankbaar, dat sinds Maart 1926 *het aan[tal] is gestegen van even 30 tot 145, dus meer dan voudigd!* Maar hiermede mogen wij ons nog vreden stellen: *de kosten van een goed winter[program]ma zijn hoog.* En daarom: *brengt allen minste[ns] nieuw lid aan.* Zeven hebben al getoond, dat gelijk is! *Voor U is 't dus ook mogelijk! Allen werk om de 200 te bereiken!*

De Secretaris,
GESCH[...]

B. v. d. Berghstraat 74.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

De besturen der afdeelingen worden er attent gemaakt, dat indien men de beschikking verlangt de Suriname-film, deze dient te worden aange[vraagd] bij den heer Graaf van Limburg Stirum, Arnold[...] Bloemendaal.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-IN[DIË]

H. J. de Haas, Gouvernementsarts bij den dienst Volksgezondheid; Beuklaan 2, Groenekan (Utr.)

Mr. E. J. v. d. Laan, Administratief Ambtenaar Atjehstraat 23a, Groningen.

J. H. E. Oosterman, Onderwijzer 2e kl. bij het O.[E.L.O.] Instituut Geubbels, Duiven (bij Arnhem).

A. Roodenburg, Ambtenaar ter beschikking bij [be]lastingdienst; Nieuwsteeg 27a, Leiden.

H. B. M. Thier, Leeraar bij het Openb. Middelb[aar onder]wijs; Kinderhuisvest 7, Haarlem.

R. J. van Wesemael, idem als voren; Saxenburg[er...] 12, Amsterdam.

H. C. M. de Grefte, Onderwijzer 2e kl. bij het O.[E.L.O.] Nicolaas Beetsstraat 85, Amsterdam.

Mej. J. J. Huussen, Onderwijzeres bij het M.[U.L.O.] v. d. Endelaan 32, Hillegom.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

G. J. van Gool, Hoofdopzichter voor de Lands[...]wen; p/a. A. van Gool, Taalstraat, Vught.

Dr. J. E. B. Blase, Predikant bij de Protestantsche [Ge]meente te Makassar; p/a. familie Craamer, K[...]laan 6, Bussum.

H. Evers, Politieopziener der 2e kl. bij de Alg[emeene] Politie; Nicolaas Kuipstraat 8, Tilburg.

S. J. Aay, Ambtenaar ter beschikking van het [...] van het kantoor voor Reiswezen; „Le Grand [...] 2 Boulevard de Cimiez, Bloc VI, Appartement [...] Nice.

A. D. van Oostrum, Politie-opziener 1e kl. in de [Resi]dentie Soerabaja; p/a. A. de Keijser, Boulev[ard] Favauge 12, Zandvoort.

A. de Groot, Hoofdagent van politie 1e kl. in de [Resi]dentie Midden-Priangan, provincie West-Java; [...]raadschapslaan 27, Amsterdam.

F. A. van Helvoirt, Referendaris bij het Dep. van [Fi]nanciën; p/a. fam. Blokhuis, v. d. Eijdenstraat [...] 's-Gravenhage.

Mevr. C. Bloemen geb. Thierbach, Onderwijzeres 2de kl. bij het O.E.L.O.; Theresiastraat 98, 's-[Graven]hage.

M. Kooistra, 1ste Luitenant der Infanterie; P[...]straat 29, Amsterdam.

F. C. Thomson, Ritmeester der Cavalerie; Du[...]straat 71, 's-Gravenhage.

J. R. G. la Bastide, Militair paardenarts 1e kl.; [...]vard 20, Zeist.

J. W. Bolle, Onderluitenant Infanterie; Vondelstr[aat ...] Amsterdam.

J. A. Pietersz, Onderluitenant Militaire Adm.; [...] Boetzelaerlaan 110, Den Haag.

H. F. Lumentut, Dir. Officier v. Gez. 2de kl.; N[...]kade 164, Amsterdam.

W. F. van der Hof, Kapitein der Infanterie; Wolw[e]haven 32, Dordrecht.

NIEUW BENOEMDEN:

G. N. Smits, Officier van Gezondheid 2de kl.; Emmastraat 63, Tilburg.

G. A. Mulder, idem als voren; Breestraat 67, Leiden.

A. Smits, idem als voren; Tesselschadestraat 4bis, Utrecht.

MET PENSIOEN:

K. Zeeven, Secretaris van het Departement van Marine; Goudsbloemlaan 168, 's-Gravenhage.

V. E. Bletterman, Inspecteur 1ste klasse bij den P.T.T.-dienst; Van Lumeystraat 62, 's-Gravenhage.

A. C. E. G. de Voogt, Kapitein Artillerie; Haagsche Commissiebank, Pr. Hendrikstraat 37/39, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 24 Nov. tot 1 December.

Nieuwe Leden: Geïntroduceerd door:

H. J. van Baren, Leeraar Fransch M.O. te Oss, Villapark 16. f 5 (rekent tot afd. Nijmegen).	Het Bestuur der Afd. Nijmegen.
C. Camman, Majoor, Commandant der Kol. Reserve, Nijmegen, Hatersche Weg 85. f 5.	
C. Verwey Mejan, Oud Kapitein N.-I. L., Nijmegen, ...zekampsche Weg 46. f 5.	
Ch. P. Janssen, Nijmegen, Groesbeeksche Weg 24. f 5.	
W. Tesser, Nijmegen, Postweg 43. f 5.	
H. van Berckel, Nijmegen, Bijleveldsingel 36. f 5.	
A. Lenshoek, Nijmegen, van Slichtenhorststr. 51. f 5.	
A. Oosterdijk, Leeraar M. O., Den Haag, Javastraat ... f 5.	
...eijer, Nijmegen, Berg en Dalsche Weg 390. f 5.	
H. van Haaren, Leeraar M.O., Nijmegen, Dr. Claes Noorduynstr. 2. f 5.	
B. J. W. Reuser, Nijmegen, Javastraat 1. f 5.	
F. P. Kluit, Nijmegen, Jozef Israëlstr. 19. f 5.	
P. van Kuppevelt, Nijmegen, Oude Heeschel. 94. f5.	
H. van Houweningen, Nijmegen, Groesbeeksche Weg ... f 5.	
A. Mennega, Tandarts, Nijmegen, Groesbeeksche ...g 8. f 5.	
...Mennega, Oud Bankier, Nijmegen, Fransche ...aat 33. f 5.	
...Z. Woldering-Worn, Nijmegen, Graagsche weg ... f 5.	Mevrouw C. A. Vigelius te Nijmegen.
...Kuiper-van Harpen, Nijmegen, Huygensweg 8. f5.	
...Menalda van Schouwenburg, Nijmegen, Batavier-...41. f 5	den Heer A. H. de Wildt te Nijmegen.
...Collard, Oud Luit.-Kolonel N.-I. L., Nijmegen, ...nestraat 119. f 5	den heer E. C. Verweij Mejan te Nijmegen.
...Hagedoorn, Nijmegen, St. Annastr. 144. f 5	den heer C. Mollema te Nijmegen.
E. W. M. Zwanikken, Nijmegen, Stijn Buysstr. 47. f5	den heer Joh. Zwanikken te Nijmegen.
H. W. van Sandick, Gouverneur der Molukken, Den Haag, Valeriusstraat 84. f 5.	den heer H. J. A. Raedt van Ordenbarnevelt, Den Haag.
de Jong, Controleur 1ste klasse B.B. te Broek op Langendijk. f 5	Administrateur Oost en West.
du Bois, Ginneken, Baronielaan 342. f 5	Secretaris Afd. Breda.
...rouw H. S. Valeton-Orst, Apeldoorn, Rennenlaan ... f 5.	Secretaris Afd. Apeldoorn.
H. J. Detmar, Apeldoorn, Zwolsche Weg 51. f 5.	
...mmes, Oud-Havenmeester, Apeldoorn, Deventer-...aat 124. f 5.	
...Westendorp, Kapelaan, Dieren, Hoogestraat 14. f 5.	Secretaris Afdeeling Arnhem.
...Schram, Velp, Kerkstraat 12. f 5.	
...en Cate Fennema, Velp, Overbeeklaan 1. f 5.	
Ch. Hardeman, Resident van Soerabaja. f 6.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Indië.
H. Bloemink, Administrateur Onderng. „Brussel" te ...rbau (S: O. K.) f 12.	

Nieuwe Begunstigers:

...Horsting, Nijmegen, Stijn Buysstr. 98. f 2.50.	Het Bestuur der Afd. Nijmegen.
N. Bleckmann, Oud Generaal-Majoor N.-I. L., Nijmegen, Berg en Dalsche Weg 134. f 2.50.	
J. M. Grotens, Nijmegen, Groesbeeksche Dwarsweg ... f 2.50.	
...D. Plantenga, Nijmegen, Spoorstraat 16. f 2.50	Mej. A. G. H. van Mensch te Nijmegen.
...de weduwe C. de Hazewinkelman, Nijmegen, ...matraplein 10. f 2.50.	Mevr. C. A. Vigelius te Nijmegen.
...de weduwe Ramondt, Nijmegen, Graafsche weg ... f 2.50.	
...Zeegers, Nijmegen, van Broeckhuysenstr. 2. f2.50	Mevr. Persenaire te Nijmegen.

Contributieverhooging:

...schappij tot Nut van het Algemeen, Departement Nijmegen, Hersteeg 141, van f 2.50 op f 5.

L. J. van Oudheusden, Pachter der Vereeniging, Nijmegen, Oranjesingel 1, van f 2.50 op f 5.

Afschrijven:

C. L. W. Ysendijk, Aerdenhout, Nic. Beetslaan (overl.)

Adresveranderingen:

H. F. Lumentut, Dirigeerend Off. v. Gez. N.-I. L., van: Weltevreden, naar: Amsterdam, Nassaukade ...4. f 6.

A. Hermelijn, Oud Agent K.P.M., van: Gorontalo, naar: Arnhem, Karel van Gelderstraat 27. f 5.

F. G. Maurer, Electro-Technisch Ambtenaar Ombilinmijnen, van: Groningen, Jozef Israëlstr. 77a, naar: Sawah-Loento.

D. H. Baron van Asbeck, van: Mexico-city naar: Madrid, p/a. Legacion Holanda.

H. C. Horsting, Adj. Hoofd Triangulatie N.-I. L., van: Den Haag, Statenlaan 138 naar: Warnsveld, Hotel „de Kap". f 5.—.

D. Fock, oud Gouverneur-Generaal, Den Haag, van Hotel de Bellevue naar: p/a Firma Scheurleer en Zn.

...Dirckenhauer, Den Haag, van: Wagenaarweg 11 naar: Hotel Promenade, Oude Scheveningsche weg.

J. A. van Bommel, oud Directeur Kweekschool, Den Haag, van: Obrechtstraat 501, naar: Stadhoudersplein 95.

F. Nobel, Oud Hoofd-Ingenieur, Den Haag, van: Dunklerstraat 58 naar: Laan van Meerdervoort 655.

L. E. F. Weijergang, Oud Officier N. I. L. Den Haag, van: Van Boetzelaerlaan 183 naar: Nieuwe Merdika 9.

K. W. F. van Leeuwen, Kapitein Inf., Bandoeng, van: Nassaulaan 44 naar: Nieuw-Merdika 38.

W. R. March, Ass.-Resident, thans geplaatst te Tjilatjap.

Dr. W. J. Beck, thans Gewestelijk Secretaris te Medan.

P. J. Heesterman, Controleur 1ste kl. B. B. van: Paloe naar: Donggala.

H. C. Creutz Leichleitner, Kapitein Inf., thans te Bandoeng, Willemstraat 7.

Mas Diran, Gouv. Ind. Arts der 1ste klasse, van: Koeningan naar: Tjiamis.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië, of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit Tehuis biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Inl. bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten dienste aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de Dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede van verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een Inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Ramp Sumatra.

Vorig saldo	*f* 3104.64
Van A. C. V. te Rijswijk (per giro) ...	„ 10.—
Totaal	*f* 3114.64

Oproep.

Het Hoofdbestuur der Vereeniging heeft het voornemen om, ten behoeve der Nederl. jeugd, te doen drukken en op groote schaal te verspreiden een geschrift over Oost-Indië van ± 40 pagina's druks, in het formaat van de brochures, welke door de zorg van het Informatiebureau uitgegeven worden.

Het is de bedoeling, dat zulk een werkje, waarin de leerstof uiteraard niet dan overzichtelijk kan behandeld worden, geschreven worde in een aantrekkelijken, onderhoudenden schrijftrant, omdat daardoor alleen het boekje beantwoorden kan aan zijn bestemming, t.w. het wekken van belangstelling en genegenheid voor ons overzeesch gebied.

Zij, die genegen zijn de samenstelling van een brochure als bedoeld, waarvoor een honorarium zal worden uitgekeerd, ter hand te nemen, worden verzocht zich aan het Secretariaat, Heulstraat 17, Den Haag, op te geven.

Het Cocosvezel-vraagstuk in een zeer belangwekkend stadium gekomen.

Nadat in het Koloniaal Weekblad van 24 December 1925, in zekere aansluiting op voorafgaande bijdragen daarin van den heer Van der Jagt van 18 Dec. '24, 5 en 12 Maart '25, het hoofdartikel „Hoe staat het thans met de Cocos-vezel, ook in verband met de Jute en Roselle" van Colonisticos, verschenen was, heeft men van deze zaak in het openbaar niets meer vernomen, en het is er langen tijd zeer stil over geweest. Heeft men de werkzaamheden of ondernemingen stopgezet, ze wegens afwezigheid van vooruitzichten gestaakt? Niets er van, integendeel. Om in zijne toen gebezigde beeldspraak te blijven, „de ster is niet verdwenen, maar was alleen onzichtbaar, nl. verhuld achter dikke wolken".

Sinds zijn die wolken langzaam weg gaan trekken en wordt zij weer zichtbaar, zij het nog niet in volle

pracht en glans. M.a.w., er is sinds December '25 met grooten ijver en taaie volharding, met veel „technische spirit" en onder verre van gemakkelijke omstandigheden, gewerkt, geploeterd en gezwoegd. Bij de vele ongedachte technische moeilijkheden, wier overwinning veel tijd vorderde, kwam ook nog de algemeene en later vooral de fatale kolenstaking in Groot Britanje, als gevolg waarvan minstens drie à vier maanden kostbaren tijd verloren gingen, zoodat het in dat hoofdartikel bedoelde „reëele" proefbedrijf eerst ongeveer een half jaar later te Belfast kon worden opgesteld, dan eerst gedacht werd. De hoofdoorzaak van deze vertraging is echter, dat dit proefbedrijf op zeer veel grootere schaal is opgezet dan het plan was, en dit werd weder mogelijk door de buitengewone, zoowel moreele als financieele medewerking van de bekende Britsche firma Fairbairn Lawson & Combe Barbour Co. Ltd. te Belfast, een der grootste combinaties van bestaande textiel-machine-fabrieken. Het eerst gedachte proefbedrijf zou hoofdzakelijk gericht zijn op de mechanische cocos-vezel-„*verspinning*", terwijl nu ook de geheele vezel-„*winning*" mechanisch doorgevoerd werd, met machines op ware grootte, of van den werkelijken omvang.

Zooals velen bekend, is de heer Van der Jagt er in het midden van '25 in geslaagd, om een Nederlandsch Studie Syndicaat tot stand te helpen brengen. Daaraan werd niet alleen deelgenomen door een vrij groot aantal van vooraanstaande koloniale Cultuurbedrijven en in die sfeer werkzame particuliere personen, maar ook door Engelsche, Amerikaansche, Fransche en Belgische ondernemingen, die zich voor het Cocosvezel-vraagstuk interesseerden. De leiding van dit Studiesyndicaat aanvaardde de Internationale Crediet- en Handelsvereeniging „Rotterdam", die ook hierdoor weer toonde, dat zij voor de industrieele ontwikkeling van Indië een open oog had; men denke o.m. aan het groote aandeel, dat deze firma bij de totstandkoming van de bekende papierfabriek Padalarang gehad heeft.

De Koninklijke Vereenigde Tapijtfabrieken, eveneens te Rotterdam, stelde voor het Syndicaat hare fabrieksruimten en werkplaatsen ter beschikking, en behalve dat, hare volle medewerking, en het was dáár, dat wij het voorrecht hadden, om de proefinstallatie „in Bau begriffen" te kunnen bezichtigen.

Daar zagen wij hoe de techniek „tracht" een geraffineerd effectieven aanslag te plegen, op die tot heden onwillige en weerbarstige cocosnoten, en om die aan haren „mechanischen" wil als het ware te onderwerpen, zoodat en opdat ook deze in het groot-industrieele verband en bestel kunnen worden binnengeleid, met het groote doel het langs dezen weg mogelijk te maken, om tot heden nietswaardige producten aan de gemeenschap dienstbaar te maken.

Nu kunnen wij thans wel is waar nog geen mededeeling doen omtrent de „uitkomsten" van dat proefbedrijf, maar in ieder geval toch een overzicht geven van hetgeen getracht wordt met die daar opgestelde machines te bereiken.

Wij zagen vooreerst eene machine die de noten stuk voor stuk aanvoert en naar eene andere brengt, die mechanisch de bolsters, en niet juist met een slap en fluweelig handje, er af haalt. Van de noot wordt daarop de nog aangehechte restantvezel verwijderd en de schoone noot wordt alsdan mechanisch gekraakt. Een transporteur zal dan later de talrijk grillig gevormde notenstukken naar een droger brengen, die hier reeds opgesteld was, en waar gedurende de gansche voor- en nadroogperiode, de droogtemperatuur volkomen automatisch op dezelfde hoogte gehouden wordt, iets wat tot heden toe bij alle coprahdrogers de grootste moeilijkheid opleverde. Daardoor zal het mogelijk zijn, om in de toekomst een meer „egaal" of juister geëgalizeerd coprahproduct af te leveren en aldus ook het coprah-vraagstuk op te helpen lossen.

Wij zagen verder, hoe de bolsters door eene eenigszins griezelige machine gevoerd worden, die ze los en handelbaar maken en voorts een grooten ketel, waarin de bolsters gekookt zouden worden; en ook hier was de mechaniseering geheel en al doorgevoerd.

Dan kwam een rij machines, welke die toch reeds zoo geplaagde en mishandelde bolsters een reeks verdere barbaarsche handelingen zou doen ondergaan; totdat eindelijk de vezels als losse massa, gewasschen en gedroogd, gereed voor de spinmachines zouden komen.

De spinmachines waren toen wel is waar nog niet aangekomen, maar juist van Belfast verzonden en het grootste gedeelte van de weverij is reeds opgesteld. Als dus alles in actie is, zal men Rotterdam een bedrijf kunnen aanschouwen, w bij van cocosnoten, langs geheel mechanischen coprah en gewezen stoffen gemaakt worden.

En dat is dus iets nieuws. Want tot heden is er, ondanks alle pogingen, niet in kunnen sl om de cocosvezel-bereiding, zij het dan ook sl als huis-industrie, buiten Britsch-Indië te bren Blijkt nu dus de „techniek" te kunnen toonen, zulks in het Gebouw van de Tapijtfabrieken Rotterdam „wel" gaat, dan behoeft men er meer aan te twijfelen, of dat zal goed gaan, alleen in Nederlandsch-Indië maar ook elders; mers zullen de resultaten van het versche pr in de Tropen stellig altijd nog beter zijn, dan te landen van noten, die reeds maanden oud

Zooals de heer Van der Jagt ons mededeelde de oorzaak van dat nieuwe feitelijk niets an dan een verschil van opvatting bij de verwe van de cocosvezels. Tot heden was en is die geweest „biologisch-chemisch" en deze weg le niet en zal niet kunnen leiden tot een groot-in trieel mechanisch bedrijf. Zijn methode is geba op volkomen „mechanische" grondbeginselen deze zullen *wel* tot een resultaat voeren, als al de nu gebouwde machines aan het gestelde beantwoorden.

Maar genoemde heer deelde ons uitdrukk mede, dat hij niet in staat zou zijn, om cocosve te bereiden in den min of meer stuggen vorm, als ze tot dusverre bekend zijn, doch hij beoog vervaardiging van een veel soepeler product, ook nog mechanisch versponnen zal kunnen den. Dus zoowel werkwijze als eindproduct geheel verschillend van hetgeen tot heden bek was.

Ook zoude het langs dezen weg nu mogelijk den, om van volledig „rijpe" noten bovendien halve een uitmuntende coprah, tevens nog een goed bruikbare vezel te kunnen bereiden, he tot heden *evenmin* het geval was; en daardoor juist de mogelijkheid geschapen van eene, w zelfs de „mechaniseering" van het coco bedrijf.

Op onze vraag, wat de heer Van der Jagt van uitkomsten van dit proefbedrijf dacht, wilde zich van ieder definitief oordeel of uitspraak houden. In Belfast zijn reeds de meeste mac beproefd en hebben zij verschillende van hun tekortkomingen en weerstanden tegen gecombi de „Irish and Dutch Engineering" moeten op

Maar het ging er bij dit bedrijf niet alléén om de „technische" mogelijkheden: die waren wel bewezen en stonden van te voren nage vast, maar niet om het minst ook om een machi bedrijf samen te stellen, waarmede de kos van de cocosvezel op een peil gebracht kan den, dat een commercieel bedrijf in Indië mog maakt. En het leek hem volstrekt niet onmog toe, om ook dàt te bereiken.

Over één zaak was hij buitengewoon tevr en dat was over de medewerking, die hij van Cocos Syndicaat, Combe Barbour en de Konink Tapijtfabrieken bij de uitvoering van deze pla heeft mogen ondervinden.

Wij zullen nu weder eenigen tijd geduld moe oefenen, tot er omtrent de werking en de resulta van het proefbedrijf verdere mededeelingen nen worden gedaan.

COLONISTICOS

De nooden van Curaçao.

(Vervolg).

Sanitaire Voorziening.

Over de zoo druk in de Pers besproken C çaosche waterleiding kan hier kortheid word tracht. Bekend is dat na een onderzoek dat bijna vijf jaar geleden is aangevangen deze gelegenheid practisch weinig verder is gek terwijl inmiddels de petroleum-onderneming onmiddellijke nabijheid van haar vestigingspl tevens in de nabijheid van de hoofdplaats, vol de water heeft gevonden voor hare aanzienlijke hoeften en zelfs de hand heeft weten te leggen verder gelegen vindplaatsen, welke zij als re beschouwt.

Dat van zekere zijde de volksgezondheid in geding is gebracht als een propagandamiddel de ontworpen en thans stop gezette werken

terecht tegenspraak uitgelokt. Wie heeft kunnen opmerken hoe de menschen van het vervuilde zeewater van het ondiepe Waaigat (waarin de riolen uitmonden van de aanliggende straten) kalmpjes gebruik maken om zich zelf, hun kookgereedschap of hun kleeren te reinigen(?) en om versche visch schoon te maken, en dat de aan de kanten van datzelfde Waaigat levende waterratten bij donker uit hun schuilhoeken te voorschijn komen om zich te goed te doen aan het voor den verkoop van den volgenden dag gereed hangende versch geslachte vleesch op de mede aan het Waaigat gelegen openbare markt, die voelt zich eenigszins cynisch gestemd ten aanzien van de wenschelijkheid eener waterleiding met het oog op de volksgezondheid, en van de van een watervoorziening te verwachten gunstige resultaten.

Gegeven zoo weinig hygienische gewoonten en toch zóó weinig aan gebrek aan goed drinkwater toe te schrijven ziekte, komt de watervoorziening uit een oogpunt van volksgezondheid wel in een heel eigenaardig licht te staan.

En wanneer men mocht meenen dat een goede watervoorziening op zich zelf reeds zou leiden tot hygienisch betere gewoonten onder het volk, dan moet direct worden tegengeworpen dat gegeven de volkshuisvesting zooals die nu eenmaal is, aan waterleidingen in de huizen der lagere volksklasse niet gedacht kan worden. De distributie van drinkwater uit de Gouvernementswaterleiding aan hen die thans het meeste onder watergebrek leiden, zou plaats hebben door verkoop uit standpijpen op een klein aantal punten der stad. De opzet was niet, en kan ook niet zijn, om het volk aan een hygienische huiswaterleiding te helpen, maar alleen om het méér water en vooral meer drinkwater te verschaffen.

Verder is er te veel gesold met de behoefte aan water voor de haven, misschien onder den invloed van het havenproject van Lith de Jeude van 1903, dat thans weinig waarde meer heeft.

De waarheid is dat het aantal schepen dat voor watervoorziening van drink- en ketelwater werkelijk op Curaçao is aangewezen zeer gering is en op zich zelf geen Gouvernements bemoeienis zou rechtvaardigen.

Met al hetgeen natuurlijk niet gezegd wil zijn dat een waterleiding geen weldaad zou zijn voor het eiland Curaçao, wanneer vaststaat dat de bodem voldoende water opvangt en vasthoudt. Dat concentratie van den volkswoningbouw ook in verband met een eventueele watervoorziening buitengewoon nuttig zou zijn is hooger reeds opgemerkt.

Wat den reinigingsdienst betreft leert het K. V. ons dat in 1924 per dag zoowat 27 M³. straat- en huisvuil werd opgehaald in Willemstad, wat uitkomt op ongeveer evenveel per hoofd der bevolking als in Amsterdam.

De indruk eener rigoureuze reiniging welke men uit de cijffers zou verkrijgen wordt evenwel niet bevestigd door den toestand waarin bepaalde straten en huizen in de benedenstad en bepaalde terreinen aan den rand der bebouwde kom zich bevinden. Om tegen te gaan dat huisvuil op straat wordt geworpen zou in de eerste plaats een beter politietoezicht worden vereischt.

Klachten over onzindelijkheid der openbare markt ter hoofdplaats werden den laatsten tijd niet meer vernomen; dat evenwel de eenige zoodanige markt aan het vervuilde Waaigat is gelegen en dat het stadsgedeelte ten Westen van de St. Annabaai geen markt heeft zijn lang bekende nadeelen.

Politie.

Het K. V. 1925 zegt dat gedrag, ijver en bekwaamheid der Politie te wenschen overlieten, voorwaar een zeer ernstige ten laste legging, de juistheid waarvan evenwel moeilijk in twijfel kan worden getrokken.

Dat een dergelijke blootlegging van officieele zijde van een zóó ernstigen misstand geen commentaar uitlokt en zelfs de aandacht niet trekt is teekenend voor den toestand, maar verklaarbaar. Immers opmerkingen van dezelfde strekking komen ook in vroegere verslagen voor en waar iedereen weet dat het vraagstuk der reorganisatie van de Curaçaosche Politie al minstens tien jaar in studie is, verwondert niemand zich meer over een bestuursbeleid dat een bekenden misstand van zoodanigen omvang jaar in en jaar uit laat voortbestaan.

Dat thans de koe bij de horens zal worden gepakt, om met den schrijver der Surinaamsche Brieven in het Koloniaal Weekblad te spreken, is tot dusverre slechts gebleken uit de aanwijzing van een Kapitein der Politietroepen in Nederland als troepen-commandant voor Curaçao en de detacheering van een Luitenant der Koninklijke Maréchaussée, en verder uit een post op de Koloniale Huishoudelijke Begrooting; een afwijzende beslissing van den Kolonialen Raad heeft intusschen al weer een kink in de kabel gelegd.

Wat men zich thans voorstelt, t.w. het garnizoen te belasten met den politiedienst, maar dan niet het tegenwoordige garnizoen, dat voor die taak niet berekend is, doch een garnizoen geheel of voor het grootste deel bestaande uit uitgezochte en voor politiediensten geschikt bevonden Europeesche manschappen, is wel de eenige practisch mogelijke oplossing.[1])

Een uit inboorlingen gerecruteerde politie heeft te geringe repressieve waarde, zooals gebleken is bij verschillende relletjes in de Britsch-West-Indische Koloniën, terwijl Curaçao eenvoudig niet het menschenmateriaal zou kunnen leveren dat voor een zuiver inheemsche politie van goed gehalte vereischt zou worden.

Dat ook in Suriname de gewapende politie uit inboorlingen bestaat, met zeer weinig Europeescsh kader, bewijst niet anders dan dat daar wèl een voldoend aantal aan zekere eischen beantwoordende manschappen uit de gekleurde bevolking kan worden gerecruteerd. Tot het onderdrukken van eenigszins ernstige orde-verstoringen heeft men in Suriname altijd het garnizoen achter de hand, dat dan ook wel gehandhaafd zal blijven. De aanwezigheid in Suriname van een groot aantal plantage-koelies en andere individuen van Aziatisch ras maakt nu eenmaal den toestand aldaar tot een heel anderen dan die in Curaçao.

Waarom de Britsche West-Indische Koloniën het zonder garnizoen kunnen stellen, wordt duidelijk wanneer men denkt aan de grimmige kleine Engelsche oorlogscheepjes welke men hier of daar in de Caraïbische Zee wel eens tegenkomt en welke een soort mobielen steun vormen voor de gezamenlijke Britsche gebieden, van Britsch Guiana in het Oosten tot Britsch Honduras in het Westen. Bovendien handhaaft men in de Britsche West-Indiën zorgvuldig de verschillende min of meer geoefende corpsen uit de burgerij.

Nederland evenwel heeft voor Suriname en Curaçao geen marine-vaartuig meer beschikbaar en de Koloniale Schutterijen zijn rustend gemaakt, respectievelijk opgeheven.

Een geheel of in hoofdzaak uit Europeanen bestaand politie-corps levert natuurlijk nadeelen op, vooral in Curaçao, waar alleen de taal reeds een zoo grooten afstand schept.

Daar staat evenwel tegenover dat onder den tegenwoordigen toestand, welke overigens eenvoudig niet *kan* worden gehandhaafd, niet alle inlandsche manschappen de Nederlandsche taal, dus de taal der wet, machtig zijn (zie het K. V. 1925) en in het algemeen de ontwikkeling dier manschappen beneden peil is.

Bovendien heeft het overwegend inheemsche element bij Justitie en Politie geen tastbare voordeelen opgeleverd in het geval van 1922. Uit niets is toen gebleken dat de Politie wist wat er onder een zeker deel der bevolking omging, hoewel de ontevredenheid eenige maanden was opgekropt en de Pers zich niet onbetuigd had gelaten, en de Justitie sloeg, natuurlijk geheel te goeder trouw, een bekomen waarschuwing eenvoudig in den wind.

Ook bij de berechting der zaak tegen de ordeverstoorders kan niemand den indruk hebben gekregen dat de autoriteiten vermochten door te dringen tot den bodem der zaak. Het is niet gelukt ook maar één der verdachten tot een bekentenis te brengen en men heeft er zich toe moeten bepalen door getuigenbewijs, dat gelukkig in overmaat aanwezig was, de feitelijke schuld der beklaagden vast te stellen; opruiers zijn niet aan de kaak gesteld geworden, voor 't schenken van sterken drank aan de rebellen, om zoo te zeggen onder de oogen der Politie, is niemand verantwoordelijk gesteld kunnen worden en de verdediging heeft voor de botweg en tegen alle getuigen-verklaringen in ontkennende beschuldigden geen andere verzachtende omstandigheden kunnen aanvoeren dan het langdurige gemis van inkomsten door de werkstaking en het lage ontwikkelingspeil der delinquenten.

En dat terwijl de strafzaak in twee instanties

1) Nadat dit geschreven werd, is op Curaçao een ontwerp-verordening ingediend tot oprichting eener gewapende politie.

heeft gediend en meer dan een half jaar in beslag heeft genomen.

Bedenke men nog dat een goed deel der arrestaties in deze geruchtmakende zaak had plaats gehad op aanwijzing van particulieren, of op grond van eigen aanmelding der verdachten, dan vervalt wel iedere aanleiding om in de tegenwoordige organisatie zelfs het voordeel te onderkennen van een overwegend inheemsch element in het Politiecorps met betrekking tot de jusitioneele gestie.

De thans voorgenomen reorganisatie moet dan ook worden aangemerkt als de eenige mogelijke en het niet te miskennen nadeel van in een gewest als Curaçao de straat-politie te doen uitoefenen door aan taal en bevolking voorloopig vreemde Europeesche krachten zal als een bijkomstig en noodzakelijk euvel moeten worde aanvaard.

Als er nu dan ook maar eenige diligentie wordt betracht ten aanzien van een hervorming welke reeds veel te langen tijd op zich heeft laten wachten.

Dat op het hoofdeiland ook behoefte bestaat aan een haven-politie is zonder meer duidelijk. Het toezicht b.v. op transito-passagiers en de uitvoering der bepalingen op toelating en weigering van vreemdelingen vereischt althans één competent ambtenaar; in geen enkele haven van de beteekenis van Willemstad zou de thans aldaar geldende regeling op dit punt voldoende worden geacht.

En dan de kwestie der openbare terechtstelling van gestraften, welke toch ook zijdelings wel met het politie-vraagstuk in verband te brengen is.

Niemand zal ontkennen de voordeelen van dwangarbeid in de open lucht van tot langdurige vrijheidsstraffen veroordeelden, vooral ten aanzien van mannelijke delinquenten van laag ontwikkelingspeil.

Het principe evenwel van verwijdering uit de Maatschappij mag daarbij niet verloren gaan en uit dat oogpunt is tewerkstelling van veroordeelden aan den openbaren weg in een druk stadsgedeelte en onder onvoldoend toezicht af te keuren.

Toch kan men iederen morgen in Willemstad gestraften met een ongewapend bewaker zich tusschen het publiek zien bewegen. Dat de gevangenen (?) aan de huizen om wat drinkwater vragen, of zelfs aan een stalletje zich met een glaasje limonade verfrisschen is niets ongewoons en eenmaal zelfs kon het publiek er zich vroolijk over maken dat een smoordronken oppasser door het tweetal gestraften dat hij heette te bewaken onder den arm werd genomen en thuisgebracht.

Heel gemoedelijk inderdaad, maar minder geschikt om aan de bevolking (en aan de delinquenten) den ernst te doen gevoelen van aan misdadigers opgelegde vrijheidsstraffen.

(Wordt vervolgd.)

Kerst- en Nieuwjaarstelegrammen naar Indië.

Verlaagd tarief.

De Directeur-Generaal der posterijen en telegrafie maakt bekend, dat er dit jaar opnieuw gelegenheid zal bestaan tot verzending van Kerst- en Nieuwsjaars-telegrammen tegen verlaagd tarief langs den rechtstreekschen radioweg naar Ned.-Indië, resp. gedurende de tijdvakken van 20 t/m 24 December en 26 December t/m. 2 Januari.

De inhoud van deze gelegenheidstelegrammen zal voor elke soort gelijk zijn; die voor de Kersttelegrammen zal luiden: „Via de Nationale rechtstreeksche Radioverbinding Amsterdam—Bandoeng een prettig Kerstfeest toegewenscht" en die van de Nieuwjaarstelegrammen: „Via de Nationale rechtstreeksche radioverbinding Amsterdam—Bandoeng beste wenschen bij de intrede van het nieuwe jaar".

Het tarief voor de berekening waarvan uitsluitend rekening wordt gehouden met het aantal woorden van adres en onderteekening, zal 50 cent per woord bedragen, met een minimum van 3 gulden per telegram.

Voor de aanbieding moet gebruik worden gemaakt van de formulieren, die aan de loketten van de kantoren te verkrijgen zijn en waarop de inhoud als boven aangegeven reeds voorkomt. Aan dezen inhoud kan niets worden toegevoegd noch mag daarin iets worden gewijzigd.

Betaalde dienstaanwijzingen (R. P. T. M. enz.) zijn niet toegelaten, met uitzondering evenwel van de aanwijzing „Post" in telegrammen, bestemd voor

plaatsen waar geen telegraafkantoor is gevestig

De aflevering — op bijzondere formulieren — zooveel mogelijk op 25 December resp. op 1 Janu plaats hebben.

Het verdient aanbeveling, de aanbieding niet het laatste oogenblik uit te stellen, daar dit tot volg kan hebben, dat geen tijdige overbrenging aflevering kan plaats hebben.

Op den voet als hiervoren aangegeven zijn Kers en Nieuwjaarstelegrammen ook toegelaten uit In naar Nederland.

De aflevering in Nederland zal op formuli voor gelukstelegrammen geschieden.

Van Week tot Week.

Dinsdag 30 Nov. tot Maandag 6 December.

De communistische woelingen op Java en eld Nu wederom een week verstreken is zon verdere berichten omtrent voortgezette a der Communisten, mag men thans als ze aannemen, dat de rust op Java volkomen hersteld.

Dezer dagen heeft Mr. Schrieke als Reg ringsgemachtigde in den Volksraad mede lingen gedaan, welke eenig licht versprei over de communistische wandaden. Mr. Sch beschikte nog niet over alle gegevens — bevindingen van een van Regeeringswege gesteld onderzoek moeten nog worden af wacht — maar eene voorloopige conclusie dat de onlusten die in West-Java en ook ders voorbereid waren, vruchten zijn ge weest van een reeds vroeger d de communistische leidi breed opgezet plan tot omve werping van het gezag.

Op verschillende plaatsen ter Westkust v Sumatra blijven de communisten zich nog ren, blijkens een Aneta-telegram, gedat Padang, 6 Dec., luidend: Communisten moordden het Adathoofd te Loeboekmint Militairen bevrijdden een ontvoerden opp — Militaire versterking is naar Solok vert ken. — Padang is Zaterdag- en Zondag streng bewaakt. De wegen waren afgez de voetgangers werden gefouilleerd.

Indisch Genootschap. Mr. J. J. W. Eekhout Vrijdag 10 December voor het Indisch Geno schap te 's-Gravenhage eene voordracht h den over: „Heeft Suriname een toekomst?

Mr. J. Duparc. Te 's-Gravenhage is op den tijd van 64 jaar overleden, de heer Mr. J. D parc, oud-president van den Raad van Just te Soerabaja.

Het verzet in Atjeh. Koeta Radja, 30 Nov. (Ane Een patrouille van de bevolking legde in ven-Tripa een kwaadwillige neer en verw de het bendehoofd Pangkarim. Militairen ten de achtervolging voort.

Kota Radja, 2 Dec. (Aneta). Marechauss legden in het Tapatoeansche een lid van bende van Aloer-Pakoe neer. Een patrou legde in Boven-Bakangan twee kwaadwillig neer, waaronder Teungkoe Nagor.

Drie verzetslieden hebben zich te Troem gemeld (*Vaderl.*).

Universitaire examens. Utrecht. Doctoraal ex. Ned Indisch recht de heer J. B. de Hees.

Leiden. Econ. cand. ex. Indologie de heer J. M. Visser. — Taalkundig doct. ex. Indolo de heer G. W. Meindersma. — Cand. ex. disch recht de heer A. Holle.

Tropische Koloniale Staathuishoudkunde. Don dag den 2en dezer beëindigde de heer J. Gelderen, hoofd van het centraal kantoor de statistiek van Ned.-Indië, het vijftal gen, dat hij voor de Leidsche Universiteit gehouden. Ditmaal was de Indische han balans aan de orde.

De economische toestand van Indië. Woensdag Sen dezer zal de heer Van Gelderen, boven noemd, in het gebouw van het Kon. Instit van Ingenieurs te 's-Gravenhage, een v dracht houden over: De economische toest van Indië.

Ned. Indonesisch Verbond van Jongeren organisa ties. Door de toetreding van den Bond van zendelingen te Oegstgeest heeft zich thans zevende vereeniging bij het Ned. Indon.

bond aangesloten. Zooals men weet beoogt deze jeugdige ver. o.m. het samengaan van Oost en West, met vermijding van alle politiek.

De legercommandant naar Atjeh. Bandoeng, 3 Dec. (Aneta). Generaal H. L. la Lau gaat 5 Januari a.s. naar Atjeh en keert den 24en d.a.v. terug. (*Vaderl.*).

Noodlottige brand in een vuurwerkfabriek. Magelang, 3 Dec. (Aneta). Bij een brand in een vuurwerkfabriek werden 9 personen gedood en 2 gewond. De oorzaak is onbekend. (*Vaderl.*).

Een tweede vlucht Holland—Indië. Naar de *Tel.* verneemt, zal, onvoorziene omstandigheden voorbehouden, op Zaterdag 2 April a.s. van Schiphol uit en met medewerking der Fokkerfabrieken, een tweede vliegtocht Nederland—Indië worden ondernomen. Als piloot zal, behoudens wijziging, fungeeren luitenant G. A. Koppen; voor een tweeden vlieger en mecanicien is nog geen keuze gedaan. De tocht zal worden ondernomen met een driemotorig Fokkervliegtuig, model F VII A. Het plan is, het traject Amsterdam—Batavia in negen dagen af te leggen, daarna tien dagen in Indië te blijven en ten slotte ook de terugreis wederom vliegende te maken, eveneens in negen dagen.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Een Feest-Boek-geschenk.

Een waar feestgeschenk, zoowel voor Indië als voor Nederland, is het onlangs verschenen prachtwerk van architect *P. A. J. Moojen*: *„Kunst op Bali”*, met den ondertitel: *Inleidende Studie tot de Bouwkunst.* Dit bij de firma *Ellerman, Harms en Co.* Amsterdam keurig uitgevoerde, lijvige boekdeel, omvattende 206 prachtplaten naar fotografieën en teekeningen, door den schrijver ter plaatse gemaakt, is bij de uitgevers-maatschappij *Adi Poestaka,* Laan van Meerdervoort 60 te 's-Gravenhage, voor den prijs van *f* 22.50 verkrijgbaar. Jammer, dat, uit den aard, deze prijs zoo hoog moet zijn, waardoor dit opwekkende boek niet zoovele lezers hier en in Insulinde zal kunnen vinden, als wel te wenschen ware.

In zijn „Voorwoord”. zegt de schrijver:

„De schoonheid en de eigen aard der Balische kunst ontplooide zich voor mij het eerst in het midden van het jaar 1914. Een kleine, doch uitgelezen verzameling weefsels, gebruiksvoorwerpen en beelden, van Bali naar Java gebracht, gaf mij die blijde ontroering, welke uitgaat van tot schoonheid geworden liefde, eerbied en bezonkenheid van het religieus gemoed in vreugdevolle overgave tot den arbeid. Luttele maanden later, en Bali won zich, bij de velen die voorgingen, een nieuwen vriend. De waardeering voor den kunstenaar werd tot vriendschap voor den mensch en tot bewondering voor het land, waar godsdienst, kunst en natuur op zoo volkomen wijze in elkander overgaan. Hiervan te getuigen is het doel van dezen arbeid. De fotografieën en teekeningen in dit boek zullen door haar waarheidsgetrouwe weergave, naast de wellicht hier en daar subjektieve beschouwingen in den tekst, tot een zooveel mogelijk objectieve waardebepaling van de Balische bouwkunst kunnen bijdragen. Van groot belang daarbij is, dat van vele bouwwerken, die bij de aardbeving van 1917 zwaar werden beschadigd of verwoest, vóórdien fotografische afbeeldingen en opmetingen zijn gemaakt, zoodat een beeld van de oude bouwkunst kon worden gegeven.

„Terwijl wij dit schrijven, bereikt ons het bericht eener nieuwe uitbarsting van den Batoer-vulkaan. Het dorp Batoer werd onder de lava bedolven, de bevolking kon zich redden, maar wederom ging een deel van Bali's eigendommelijk schoon verloren.

„Nog steeds is de toestand van vóór 1917 niet hersteld. Bali's kunstenaars treft hier echter geen blaam; zij zijn nog ten volle bekwaam de oude schoonheid te doen herleven. Alles, waarin hun kunst wortelt: godsdienst, mythen, sagen, alles wat haar gemaakt heeft tot het teekenend beeld van een rijk volksleven, het bestaat nòg, rustig, krachtig, onbewogen in der tijden loop! De bewondering voor dezen nog levenden en vaardigen geest was de sterkste aansporing tot mijn arbeid.”

Schrijver heeft er een *uitnemend* werk mee gedaan — wij herhalen 't — zoowel voor hier als ginds. Allicht zal het met kennis van zaken uitspreken eener liefdevolle waardeering der Balische kunst, reeds openlijk blijkende uit het feit, dat Europeanen haar belangrijk genoeg vinden om er ernstige, groote boeken aan te wijden, de zelfkennis en het zelfbewustzijn der inboorlingen verhoogen; tevens kan door deze publicatie ook de waardeering en de belangstelling van het Hollandsche publiek dermate stijgen, dat spoedig maatregelen worden getroffen tot behoud en bevordering dier kultuur en kunst. Het een kan een gevolg van 't ander zijn. Als de Inlanders zelve de belangrijkheid en de waarde van hun eigen scheppingen gaan inzien, zal ook de Regeering er meer en juister aandacht aan gaan besteden, meent de schrijver terecht. Moge echter zijn vrees niet bewaarheid worden: „dat de tijd nog *ver* is, waarin wij, Nederlanders, een kultuur om zichzelf en niet om de economische voordeelen waardeeren.” Want dan zullen wellicht slechts schamele resten over zijn, zoowel van kunst en kultuur, als van kennis en kunde, van religieuse en maatschappelijke grondslagen, waarop dit alles berust. Terecht merkt schrijver met weemoed op: „De destruktieve geest waart helaas in Ned.-Indië reeds duchtig rond.” — Des te meer moeten wij ons verheugen over het met groote kosten en daaraan geëvenredigde artistieke zorg, doen verschijnen van dit prachtwerk, juist in dezen feesttijd van Sint Nicolaas, Kerstmis en Nieuwjaar. Voor velen zal het, gelijk voor ons, een welkom geschenk zijn.

Het is zóó onderhoudend geschreven, dat zelfs leeken op dit gebied het met genot zullen lezen, terwijl ook deskundigen er véél van hun gading in zullen vinden.

Merkwaardig is o.a. dat schrijver geheel breekt met de opvatting, tot heden door de geleerden voorgestaan: dat de Hindoe-Javanen uit Majapahit naar Bali zouden zijn uitgeweken en daar een Hindoekultuur en -kunst hebben gebracht. Hij toont met verschillende bewijzen uitvoerig en duidelijk de onhoudbaarheid van dit standpunt aan. Z.i. heeft de Balische kunst, evenals die van Oost-Java, zich zelfstandig ontwikkeld uit direkt van de Hindoes ondergane invloeden, welke in ieder geval reeds van de eerste eeuwen na het begin onzer jaartelling dateeren.

Op bladzijde 10 lezen wij:

„De meening, dat de Madjapahitsche kunst haar voortzetting vond op Bali, zelfs met de restrictie, dat zij zich geheel in Balischen zin zou hebben ontwikkeld, zooals *Prof. Krom* zegt, kan, zoowel om historische als aesthetische redenen bezwaarlijk worden aanvaard.”

En waar *Dr. Bosch,* chef van den Oudheidkundigen Dienst betoogt: „dat Javaansche kolonisten uit hun geboorteland bouwstijlen meebrachten, die uit verschillende perioden der Javaansche stijlgeschiedenis dateerende, wel elkander beïnvloeden en zelfs gedeeltelijk met elkander versmolten, doch met dat al onderscheiden bleven, zoodat men met recht op Bali van verschillende plaatselijke stijlen kan spreken” en dat in het Zuiden van het eiland „in de krachtige, sobere vormen de oudere invloeden uit den bloeitijd der Javaansche kunst nog nawerken, terwijl in het Noorden, de verweekelijkte uitloopers der laat Madjapahitsche decadentie wortel geschoten hebben en voortleven”, daar schrijft de heer *Moojen* o.m.:

„Als wij daartegenover ons oordeel stellen, dat Bali zichzelf was en de eeuwen door zichzelf gebleven is, dan wordt daarmede natuurlijk niet betoogd, dat de kunst van Java geen invloed zou hebben gehad, maar wèl wordt hiermede gezegd, dat Java niet de richting heeft bepaald van de kunstontwikkeling, zooals die op Bali heeft plaats gehad. Die invloed was nooit zoo overwegend, dat hij niet steeds door Bali's eigenheid werd geneutraliseerd. Zoo beschouwd, zien wij de Balische- en de Oost-Javaansche kunst, ontsproten uit eenzelfde geestelijke sfeer, beïnvloed en gevormd door dezelfde kultuur en beschaving uit den vreemde, die der Hindoes, zich ontwikkelen met en naast elkaar tot aan, ja zelfs tot nà den val van Madjapahit. Daardoor is zij geworden en gebleven een afspiegeling van Bali's zeden en gewoonten, van Bali's voelen en gelooven, kortom van dien geest, die in en door Bali leeft en zijn verschijningsvorm ook slechts dáár kon vinden en behouden.”

Het eerste hoofdstuk van dit belangrijke boek eindigt met de veelbeteekenende woorden:

„Bali werd getrokken in het verband eener koloniale mogendheid en blootgesteld aan de alles nivelleerende invloeden van het Westersch intellekt. Het was een der laatste kultuureenheden op aarde, die door eeuwenlange afgeslotenheid haar innerlijke maatschappelijke kracht, haar sterk religieus gemoedsleven en haar sentimentvolle kunst van zuivere, niet-Westersche beïnvloede samenstelling, had behouden. Een studie van de zedelijke waarden dezer maatschappij in hare uitingen van schoonheid kan daarom voor de overige menschheid van groote beteekenis zijn."

In de daaropvolgende twaalf hoofdstukken en met de lange reeks foto's — een lust om te zien! — geeft de schrijver in algemeene trekken een zeer geslaagd, systematisch opgezet beeld van de Balische kunst, van de ongeëvenaarde Balische Bouwkunst in het bizonder.

Uit talrijke voorbeelden wijst hij aan, dat het karakter van sierkunst één der criteria is, welke de Balische bouwkunst onderscheiden van die van Java en die haar meer als een Indonesische kunst kenmerken. Nog meer dan in Oost-Java put de Baliër zijn stof ter versiering van zijn gebouwen uit het heir van geesten en demonen, uit de heldenverhalen van *Ramayana* en *Bratayoeda*. Wel verre van hierin een vorm te zien van „verval, verslapping, verweekelijking", ja zelfs van „verwildering", zooals sommigen meenen, is dit voor schrijver een zuivere uiting van den volksgeest en van den volksaard. Dit stempelt z.i. de kunst van Bali, in tegenstelling met die van Java, welke een vorstenkunst was, tot iets eigens, tot een volkskunst.

Met verontwaardiging wijst schrijver de meening af als zou het aanbrengen van phallische ornamenten een minder kuische, obscure oorzaak hebben. Z.i. heeft dit de magische beteekenis van afwering van booze geesten en invloeden. De reinheid der Balische kunst beschrijft hij met de woorden:

„Nog steeds heeft de kunstenaar, vóór hij aan den arbeid gaat, zelfs voor profane kunstwerken, zich af te zonderen en door gebed, vasten, het verrichten der voorgeschreven ceremoniën en offeranden en door het concentreeren van zijn geest, zich op zijn taak voor te bereiden — *mawinten* —. Ook hier is de yogabeoefening nog steeds het middel, om den kunstenaar in devote toewijding — *bhakti* — tot die hoogte en reinheid van gemoed op te voeren, die hem waardig maakt, het den goden gewijde kunstwerk te vervaardigen. Waar deze zuiverheid van begrip ten aanzien van het kunstenaarschap nog bestaat, kan niet anders, of de samenvatting en omlijning der gedachten in hout en in steen moeten, waar de vaardige hand tot uitbeelding zoo volkomen aanwezig is, uitgroeien en stijgen tot een schoonheid, die boven het tijdelijke uitgaat."

Als nog een andere knuppel in het hoenderhok der geleerde opvattingen geslingerd, uit schrijver, met redenen omkleed, zijne meening, dat de in den laatsten tijd zoo veel besproken kloostergebouwen, welke hij als voorbeelden van Javaansche en niet van Balische kunst beschouwt, geenszins graf- of bijzettingstempels kunnen zijn.

Onder het genot van het doorbladeren der prachtige platenreeks, herleefden vele heerlijke herinneringen aan een onlangs gebracht bezoek aan Bali, aan de ondervinding van een atmosfeer van wijding rondom de bewonderde kunstwerken, die als met de natuur en de bevolking daar samengegroeid zijn. Wij stemmen dan ook geheel in met schrijver's slotwoorden:

„Slechts het werkelijk één zijn, het innig verbonden leven met de natuur gaf het aanzijn van een kunst, die, uiting van schoonheidsbegeeren, van liefde voor bloemen en kleuren, van een levensvermooiing, die als onbewust opwellend uit dat prachtige, rijke volksleven vol mythen, sagen en religie, geworden is tot een verheerlijking van goden, helden en demonen, maar tevens en juist daardoor tot datgene wat haar de hoogste wijding geeft, tot een uiting, een ideaal van gemeenschap, tot een kunst van het volk!"

Zou het niet zonde en schande zijn als zulk een kunst niet behouden bleef?

Nooit vergeet ik het antwoord van mijn Balineeschen geleider op mijn vraag, waarom al deze kun[stwerken] niet behoorlijk hersteld en onderhou[den] worden: „Omdat wij geen eigen vorsten meer he[b]ben, die er belang voor koesteren en er ons to[e] de gelegenheid stellen."

En de gedachte kwam toen onwillekeurig en weer bij mij op: Zou het thans niet de plicht Regeering zijn deze grootsche taak der vroegere lische vorsten op zich te nemen?

Persoverzicht uit de Indische Bla[den]

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Indië in de wereldpers.

Een paar landgenooten te Londen hebben vereenigd ter verbreiding van kennis over Indië in hun omgeving, althans om te trac[hten] desbetreffende wat juistere gegevens te vers[trek]ken aan de Pers en om in het algemeen onbe[kend] feitenmateriaal ingang te doen vinden. Wan[t de] misvattingen, die op dit gebied aldaar bestaan, vaak meer vervroolijkend dan verblijdend. Vr[ij] volkomen oncritisch staat men aldaar tegen schijnbaar gezaghebbende inlichting, zooals o.a. geleden verstrekt werd door een artikelen-reeks de Times. De anonieme schrijver — zegt de *Crt.* (4 Nov. 2de bl.) — heeft in Insulinde ron[dge]keken met de oogen van een „outsider", die verhoudingen van het perspectief niet weet te ten, en zich ietwat sensationeel van zijn stuk brengen door toevallig ontvangen indrukken onverwerkte gegevens. Hij heeft het o.m. over ongelijkmatigheid van het Nederlandsche bew[ind] welke hij demonstreert door de gestrengheden een Daendels te vergelijken met de groote gaandheid van een Van Limburg Stirum. Hij sch[ijnt] niet te bedenken, dat hij daarmede uitsluiten[d de] normale ontwikkeling van het koloniale be[stuur] demonstreert van de 18de eeuw tot de 20ste; voor dien einde evengoed, ja, veel beter nog, Britsch-Indië het Warren Hastings-régime had kun[]nen vergelijken met dat van een Reading! In 1½ eeuw staat een cultuurvolk nu eemaal niet s[til]. Genoemde Nederlanders willen daarom trach[ten] „insiders" en onbetwiste autoriteiten op dit ge[bied] te bewegen tot het verstrekken van sociaal-eco[no]mische en culturele uiteenzettingen, en hier[voor] in de Engelsche Pers plaatsruimte te vinden. dien hoofde hebben zij zich mede gewend tot hoofdredacteur van de „*Asiatic Review*", en ben dezen tot welwillende medewerking bereid vonden. Ongetwijfeld zou door de medewerking Nederlandsche specialiteiten op koloniaal ge[bied] met behulp van dit bekende tijdschrift veel zijn te bereiken.

Uit den Volksraad.

In de Memorie van Antwoord (*Bat. Nwsbl.* 2 „*Zwijgen is Goud*", „*Volksraadoverzicht*" *Civis*, en „*De Bestuurswisseling en de politieke stand*") deelt de Regeering o.m. mede het te treuren in de noodzakelijkheid te verkeeren uitdrukkelijk te moeten verklaren, dat elke dachte aan een bedekte critiek op het beleid den heer Fock of ook eenig verwijt aan diens den heer De Graeff bij de bestuurswisseling eenenmale vreemd was. Moge voorts in de ge[be]zigde woorden al gesproken zijn van een gaan van het vertrouwen der bevolking en dan onder groote reserve, de diepere oorzaken daar en daarmede de schuldvraag zijn geheel onaan[ge]roerd gebleven. Bovendien was gedoeld op een schijnsel, liggend buiten de machtsfeer van de geering. De gebezigde uitdrukking „Inheem[sche] bevolking" omvat evenzeer de Europeesche andere bevolkingsgroepen, die Indië als hun land beschouwen, zoodat met den „ernstigen om steeds de belangen van de Inheemsche king den voorrang te geven" wel in de eerste doch niet uitsluitend de Inlandsche bevolking doeld is. De Regeering schuwt allerminst een willende houding tegenover het Koloniaal kapitaal, doch bij een conflict staat de Regee[ring] zonder reserve achter de bevolkingsbelangen. lang de door de economisch-maatschappelijke houdingen gevorderde verlaging der lasten nog geheel tot stand is gebracht en een volledige zondmaking van de landhuishouding nog zijn lijke offers uit de gewone middelen vraagt, zal vrediging van op zich zelf gerechtvaardigde

langens niet zelden moeten worden achtergesteld bij de eischen van primair belang, waaronder die van een sluitende begrooting. De Regeering waarschuwt overigens nadrukkelijk tegen overschatting van de blijvende en volstrekte beteekenis der gunstige perspectieven.

Communisme.

De politie ontdekte te *Sawahloento* een uitgebreid communistisch complot (*Deli Crt.* 3 Nov.). De deelnemers waren afkomstig uit Solok, Malaloe en Sawahloento. Uit Malaloe waren 200 sabels ingevoerd. De communisten waren in afdeelingen gesplitst, waarover als majoor fungeerde de nu gearresteerde Ramaja. Het doel van de samenzwering was het vermoorden van alle B. B.-ambtenaren.

Naar aanleiding van de inbeslagneming van geweren en patronen aan boord van het s.s. *Laertes* te Emmahaven bericht het *Soer. Hbl.* (26 Oct. 3de bl. „*Het gevaar ter S. W. K.*") dat de Soerabajasche recherche eveneens een onderzoek instelt. De geest ter Sum. Westkust schijnt — volgens Z(entgraaff) — geheel te zijn bedorven. Bijv. werkt de bevolking te Padang Pandjang niet mede aan den herbouw harer huizen, waarvoor de liefdadigheid in heel Indië groote geldsommen bijeenbracht. Het wordt hoog tijd voor krachtig optreden waardoor misschien een gewapend conflict kan worden voorkomen. De *Java-Bode* (29 Oct.) meldt dat de geweren en patronen door een drietal Arabieren op het s.s. *Laertes* meegenomen waren op de terugreis naar hun eigen land! Daarom kan de *J. B.* niet alle conclusies van het „Soer. Hbl." deelen.

Bij huiszoeking in de kampongs Sewoe en Lawean te *Solo* nam de Solosche politie 68 revolvers met patronen in beslag. A. Dasoeki en Tjiptohardjo uit Lawean werden in verband hiermede gearresteerd. (*Java-Bode*, 29 Oct.)

Het *Bat. Nwsbl.* (28 en 29 Oct.) schrijft over „[illegible]sië", het *Soer. Hbl.* (25 en 26 Oct. 4de bl.) „*Van [illegible] Buren*". De *Deli Crt.* (6 Nov.) geeft een „*Interview met Tchang-Tso-Lin*" weer.

Bestuurshervorming.

De Bataviasche red. van het *Soer. Hbl.* (25 Oct. 3de bl. „*Dilemma*") constateert dat over *de bestuurshervorming voor Sumatra* in regeerings- en bestuurskringen een diepgaand verschil bestaat. Voor Noord- en Midden-Sumatra dient een ernstig nader onderzoek te worden ingesteld. De hoofdredactie is het met den Bat. red. eens: dat de datum van invoering der bestuurshervorming in Midden- en Noord-Sumatra moet worden verschoven. Zelfs dient dit te geschieden met Zuid-Sumatra. Zoolang men nog niet zeker weet hoe het met de rest van Sumatra gaat, is het beter met den eersten stap te wachten.

De Bat. red. merkt nog het volgende op: Moet de Regeering niet nagaan — nu gebleken is dat de Westersche decentralisatiegedachte van boven naar beneden wel de enkele opgeworpen „intellectueelen" maar niet de groote volksmassa bevredigen — of zij geen logischer en de massa bekorende bestuursinrichting kan oprichten op een sterke basis van krachtiger Inlandsche gemeenschappen? In de beschrijving mijner reis over Celebes wees ik er reeds op dat het overal het rustigst en ordelijkst toegaat, waar we de Inlandsche hoofden niet „afschoven", maar de zelfbesturen, onder zekere contrôle en directie gesteld, zitten lieten. Waarin zit hem dat? Men leze eens het artikel van Leyds in „*Kol. Studiën*" (Juni 1926); men zie daarnaast de benoeming van Datoe Toemenggoeng Landjoemin tot [illegible] op Sumatra's Westkust, dus tot gouvernementsambtenaar in een land dat niets hechters heeft aan *eigen* vertrouwensmannen dan de negarihoofden; en men zal tot de conclusie komen, dat een nader onderzoek naar de mogelijkheid van deze wijze van opbouw noodzakelijk is. Dat men dan ten slotte zal moeten durven overgaan tot het vormen van *groote* gouvernementen, waarin de economisch sterke deelen de economisch zwakke steunen, waarin de groote gedachte en de breede lijn [illegible]gaan, waarin intusschen de locale belangen een eigen hechte behartiging vinden bij de Locale Raden, is onze overtuiging. Of het nog te overwegen valt? We gelooven het wel, ook al weten we, dat er reeds te veel gepraat, voorspeld en beloofd is.

De Loc. (23, 24 en 28 Sept. blz. 3, 19 en 19) plaatste een drietal beschouwingen van den heer *Homerster*, ass. resident op Timor, over de bestuurshervorming voor *Bali*, *Celebes* en *Timor*.

Madoera.

In aansluiting met het gepubliceerde omtrent het vee van den Timor-archipel en Lombok en Bali vertelt een redacteur van *De Loc.* (26 Oct.) thans van Madoera, dat door de natuur misdeelde, niet vruchtbare land met zijn optimistische, sobere, kinderlijke en in niet geringe mate zich onafhankelijk gevoelende bevolking. *Zout en vee* — daarmede is economisch de beteekenis van dit eiland vrijwel samengevat. Het Gouvernement stelt alles in het werk om den stapel van 600.000 runderen op peil te houden en eventueel te verbeteren. Dit is zeer zeker ook wel de beste politiek te achten. Indirect plukt men de vruchten van de zorg en de kosten, welke men aan Madoera en zijn vee besteedt. Toch moet de Madoerees — een zich onafhankelijk gevoelend eilandbewoner — van de bestuursmaatregelen, hoe goed ze ook werken, niet veel hebben. Eigenlijk is hij in het geheel niet dankbaar voor wat als een goed vader het Gouvernement aan hem ten koste le[illegible], zoowel in geld als in arbeidskracht en vernuft. Hij vindt het lastig om zijn dieren hier en daar ter keuring te moeten brengen en in het algemeen heeft hij danig het land aan het „geharrewar" dat al die maatregelen meebrengen. Alleen voor de Karapan dient een uitzondering gemaakt te worden. Die heeft hij onder de teekenen van de grootste erkentelijkheid weer zien invoeren.

Het *Soer. Hbl.* (29 Oct. 4de bl.) deelt e.e.a. mede *over den Madoerees als arbeidskracht.* Met uitzondering van de veehouders en fokkers is een zeer groot deel der bevolking op Java aangewezen. Tienduizenden (mannen, vrouwen en kinderen) vinden in den regel goed betaalden arbeid op de kustplaatsen, bij handel en industrie, op de landbouwondernemingen en als losse koelies bij allerlei bedrijven. In taal en zeden, in karakter, levensopvatting en levenswijze, wijkt de volbloed-Madoerees hemelsbreed van den Javaan af. Langzaam maar zeker is de Madoerees door zijn energie, ondernemingsgeest en durf bezig den Oosthoek te veroveren. De Madoerees leeft sober, op het gierige af, wat voeding en kleeding betreft. Hij ontzegt zich bijna alles om een sommetje te kunnen overleggen. Van het gespaarde koopt hij zich een erf, later een paar koeien. Wanneer zoo'n gezin een keer of vijf naar den overwal is overgestoken, bezit het in den regel al voldoende middelen om in eigen land de verdere levensdagen rustig door te brengen. Andere families vestigen te zamen met eenige landgenooten een nederzetting in den Oosthoek. Deze specifiek Madoereesche nederzettingen dijen steeds in grootte uit en uit haar midden kiezen zij zich dan een dessahoofd. De vestiging van steeds meer Madoereesch volk in den Oosthoek wordt door de werkgevers gaarne gezien en bevorderd door het verstrekken van voorschotten. Met de Madoereezen is er wat te entameeren. Zij zijn als regel betrouwbaar; zeer groote voorschotten zuiveren zij eerlijk binnen den overeengekomen tijd aan. Wil men met den Madoerees zaken doen, dan moet men niet geheel alleen met de winst willen gaan strijken, maar men moet hem ook een behoorlijke verdienste voor zijn arbeid gunnen.

Jongste aanslagen in de cultures.

Het *Soer. Hbl.* (29 Oct. 3de bl. Z.) bespreekt de jongste twee aanslagen op Djatiroto en stelt aan het licht *het groote risico dat de omgang met Inlandsch werkvolk in het plantersbedrijf kan meebrengen.* Wederom bepleit Z(entgraaff): zoo min mogelijk direct contact tusschen employé en koelie, en *zoo ruim mogelijk gebruik van mandoers.* Die behooren de schokopvangende zône te vormen tusschen beide andere partijen. Tegenover geboefte dat om iedere kleinigheid zijn moordlust botviert, is uiterste voorzichtigheid geboden. Het leven van een goed man en huisvader mag niet worden gewaagd tegenover desperado's, en dit geldt à plus forte raison in dezen tijd, nu onwil en brutaliteit bij werkvolk hand over hand toenemen.

Het *Soer. Hbl.* van 25 Oct. (3de bl. „*Van Cultuurbelangen*" Z.) acht een ernstige fout de stroom van overplaatsingen, welke bij eenige groote concerns de employé's voortdurend door elkaar drijft, telkens naar andere streken, dikwijls naar een geheel ander taalgebied: Javaansch of Madoereesch. De employé vormt het contact met het volk, en het is van groot belang dat hij niet alleen land en volk

der streek waarin hij werkt, grondig leert kennen, doch dat hij ook *de taal leert spreken*. Het één is niet wel mogelijk zonder het ander. In die *kennis van land en volk en de adat* ligt voor het bedrijf eene groote waarde; zij waarborgt een rustigen gang van het bedrijf en voorkomt stoornissen en conflicten.

De *Java-Bode* (28 Oct.) vestigt de aandacht op de uitspraak van Prof. van Eerde over *„Omgang met Inlanders”* (Uitgave van het Kol. Instituut). Het *Bat. Nwsbl.* (28 Oct.) releveert een *„mishandeling van een employé”* op Modjoagoeng en weet mede te deelen dat op verschillende fabrieken het gebruik van de Javaansche taal in den omgang met koelies verplichtend gesteld is. *De Loc.* (26 Oct. blz. 25) wijdt aandacht aan den aanslag in Deli op de onderneming Mendaris en citeert de desbetreffende opmerking van de *„Planter”*: Apropos, hoe staat het met *de wet terzake van bedrijfsongevallen*, die al geruimen tijd geleden in de maak heette te zijn? Voor de gevolgen van elken aanslag van bovengemelden aard ziet de assistent zich nu totaal niet schadeloos gesteld, wanneer zijne maatschappij hem niet in een ongevallen-verzekering heeft ondergebracht. Risico moet betaald worden!

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Khalifaatsverkiezing.

Zooals bekend, schrijft „Islamiet” in de „Sinar-Sumatra” van 6 Mei 1926, hebben, sedert het optreden van Kemal Pasja als hoofd van de Turksche Regeering te Anggora, tal van belangrijke veranderingen in het bestuur plaats gehad.

Ook het Khalifinstituut ontkwam aan zijn snoeimes niet.

Kemal Pasja beschouwde Turkije als een moderne staat, die aan een grootsche instelling als het Khalifaat geen behoefte had.

Doch die ingrijpende maatregel kwam niet voort uit de Islamsche wereld.

Anggora moge die opheffing van het Khalifinstituut wenschelijk en nuttig hebben geacht, tal van andere Mohamedaansche volksgroepen zijn thans bezig om over de aanstelling van een Khalif rustig met elkander te spreken of, nog sterker uitgedrukt, om een hoofd van den Mohamedaanschen godsdienst aan te wijzen, op de wijze zooals de Katholieke Christenen den Paus van Rome erkennen.

De Mohamedaansche wereld buiten Anggora staat toch niet onder de bescherming van Turkije en is in het geheel niet ingenomen met den maatregel van de afschaffing van het Khalifaat.

In de Europeesche nieuwsbladen wordt de arbeid en de functie van den Khalif vergeleken met die van den Volkenbond, waarin tal van volkengroepsvertegenwoordigers zitting nemen, doch met dit verschil, dat in den Mohamedaanschen Volkenbond niet wordt gesproken over politiek, doch alleen over onderwerpen van godsdienstigen aard.

Nadat de afschaffing van het Khalifaat een feit was geworden, hebben tal van groepen uit de Islamsche wereld het verzoek gedaan om op eene conferentie deze aangelegenheid te bespreken, met het gevolg dat een groote ontstemming ontstond tusschen Sultan Ibn Saud en Radja Hoessein en den zoon van Radja Ali, waarbij de twee laatstgenoemden het onderspit delfden.

Een deel der Mohamedaansche samenleving verlangde destijds Sultan Ibn Saud als Khalif, doch een ander deel kon zich met dien wensch niet vereenigen, zoodat het einde was dat men tot geen eindbeslissing kon geraken en men opnieuw met elkander zou overleggen.

Wanneer de verschillende uit Egypte ontvangen berichten juist zijn, dan zou koning Fuad de functie van Khalif wenschen en dat zou de reden geweest zijn waarom men de conferentie liever te Mekka zag samenkomen dan te Caïro.

Te Mekka toch kan men het onderwerp breeder bespreken en gemakkelijker beslissingen nemen, omdat men dan minder rekening heeft te houden met de aanwezigheid van zoovele grootwaardigheidbekleeders, die te Caïro aanwezig zijn.

Wanneer men zich de vraag stelt of de uitkomsten der besprekingen op de conferentie zullen beantwoorden aan de wenschen, welke men zich heeft gesteld, dan zal men het antwoord daarop wel moeten zoeken aan de zijde van Sultan Ibn Saud, die de man is die de richting bepaalt en de leiding geeft aan de zaken in het Heilige Land.

Voor de personen, die geroepen zijn den kha
te kiezen, is de taak moeilijk, want wanneer
keuze niet op Sultan Ibn Saud valt, zou dit
zeker eene groote teleurstelling zijn voor den lei
der Wahabietensecte, tevens toonaangever te M
ka en men zou dan misschien een vreemde op
khaliefzetel zien plaats nemen.

Vereenigt hij wel de meeste stemmen op
dan zal het de vraag zijn hoe of de tegenstan
daarover zullen denken, die hem, uit een Islam
oogpunt, niet kunnen en mogen vergeven, dat
tijdens de verwikkelingen met radja Hoesse
radja Ali, eenige heilige graven heeft verwo

Die daad wordt als een beleediging van de
lam beschouwd, waarvoor men Sultan Ibn Sau
niet zijne soldaten verantwoordelijk stelt.

Ware die verwoesting niet geschied, dan
Sultan Ibn Saud wel de meeste kans hebben
de keuze voor het khaliefschap op hem zou va
doch dit onderwerp zal op de conferentie w
den breede worden besproken en aanleiding g
tot eene behandeling van eenige maanden,
neer men althans eene eindbeslissing wil ne
die de geheele Moslimsche wereld bevredigt.

Met betrekking tot het oordeel van de vreem
lingen in zake de khaliefverkiezing merkt de sch
ver van het artikel op, dat vooral de Engelsc
niet veel resultaten verwachten van de bespre
gen en dat deze niet zullen geven hetgeen
hoopt.

En dit hoofdzakelijk, omdat de Islamsche lei
in de Mohamedaansche wereld dikwijls zoo
schillend is.

De Arabieren onder Fransch bestuur, zooals
Algiers, Tunis en Marokko, hebben een goed lev
bestaan en wanneer de Engelschen dan ook
hunne meening uitspreken dat de conferentie
godsdienstige zaken niet in het reine zal bren
dan vergeten zij te veel de omstandigheden dat
die vergadering niet over politiek wordt gespro

Alles hangt af van het feit of een accoord
worden verkregen en daarop zal moeten w
gewacht.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De bekendmaking van den 30sten Mei.

II (Slot).

Het bloed der Chineezen, dat aan de oevers
Whangpoorivier en in de straten van Sh
(Canton) heeft gevloeid, stemt tot nadenken
wordt door het volk evenmin vergeten als de
ting van de haven te Canton en het ultimatum
de zaak van Taku.

Wanneer de Chineezen zich dan ook niet
eenigen en niet eenstemmig handelen met het
de stam- en landsbelangen te verdedigen, d
alle aanleiding aanwezig bezorgd te zijn over
verdere vernedering van land en volk, di
slachtoffers in den strijd en in de graven
wroken laat.

Wij, Chineezen, die in het buitenland w
zegt de bekendmaking, zijn in meerdere of min
mate wel bereid ook in ons eigen belang Chi
steunen.

Op duizenden mijlen afstands hooren wij
krijgsgewoel niet en zijn wij geen getuige van
vernietiging der menschenlevens, doch hetgeen
wel weten is dat het land ten gronde gaat en
Chineesche volk beleedigd wordt, zooals nu
zoovele jaren heeft plaats gehad.

Het is aan geen twijfel onderhevig, of het
zal onder die omstandigheden zijne besch
tegenover de vreemdelingen niet kunnen
haven.

En wie onzer heeft in den strijd, die gest
wordt, niet familieleden verloren?

Wanneer wij het verloop van de zaken in
op verren afstand slechts blijven gadeslaan
delijk en onverschillig blijven tegenover het g
dat dreigt, dan mag men ons in waarheid w
eigenschappen van een slaaf toekennen.

En eene maatschappij van slaven kan gem
lijk ten onder worden gebracht.

Er is zeker geen enkele Chinees, die zoo
bloedig is, dat hij eene dergelijke slavenmaats
pij in China zoude wenschen.

Hetgeen wij om die reden op den langen
zouden wenschen is:

1e. dat de 30e Mei in de toekomst zal w

beschouwd als een dag van herinnering, waarop aan het Chineesche volk zulk eene groote beleediging werd toegebracht;

2e. dat China een geheel zelfstandig rijk zal worden met volmaakte souvereine rechten en dat eene spoedig bijeengeroepen nationale vergadering de onrechtvaardige verdragen zal opzeggen.

Ten einde daartoe te geraken blijft er niets anders over dan geleidelijk de noodige energie te ontplooien en den strijd voor de verdediging van de rechtvaardigheid aan te binden.

De laatste berichten over het Shanghaifonds.

De medewerker van de „Pewarta Soerabaja" schrijft in het nummer van 29 Mei 1926 van dat nieuwsblad, dat van het in Ned.-Indië verzamelde totaalbedrag van *f* 180.000.— ten behoeve van het Shanghaifonds, na aftrek van de remises naar Shanghai en Canton, nog *f* 20.000.— te Batavia in kas is.

Volgens vertrouwbare berichten werd op den Zondag-avond van dien dag, ten 4 ure, eene groote vergadering gehouden ter bespreking van de wijze waarop die overgebleven gelden zouden kunnen worden benut en in welke samenkomst tal van vertegenwoordigers van verschillende vereenigingen aanwezig waren.

In verband met den onrustigen toestand in China had men met de geldverzendingen naar Shanghai en Canton bezwaren ondervonden en deed dientengevolge een der aanwezigen het voorstel om het fondsgeld aan een kongsi te Shanghai te zenden en diens hulp in te roepen voor de overmaking naar Canton ten behoeve van de werkloozen aldaar.

Doch deze wijze van geldovermaking ging, volgens de meening van de aanwezigen, te langzaam, terwijl eene directe verzending te gevaarlijk werd gevonden, met het gevolg dat de som van *f* 20.000.— ter beschikking bleef.

In de maand Augustus van het vorige jaar heeft een overstrooming van de Hwang-Ho-rivier plaats gehad en werd door de toenmalige vergadering besloten *f* 28.000.— aan de slachtoffers van die ramp te zenden, doch, hoewel men door de plaatsing van advertenties in de nieuwsbladen samenwerking trachtte te verkrijgen, bleek het toch dat tal van vereenigingen op verschillende plaatsen zich niet met het denkbeeld konden vereenigen en vroeg men in verband daarmede het geld terug.

Een ander voorstel was om het geld naar Peking te zenden, ten behoeve van de slachtoffers van den oorlog, doch ten deze werd geen eindbeslissing genomen.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Kunst op Bali.

Bij de Uitg. Mij. Adi Poestaka te 's-Gravenhage verschenen: Kunst op Bali. Inleidende studie tot de bouwkunst, door P. A. J. Moojen.

Dit werk geeft in beeld en schrift een overzicht van de Balische kunst, in het bijzonder van de bouwkunst. Schr. leidde gedurende verscheidene jaren den wederopbouw van de monumenten, welke door de aardbeving van 1917 werden beschadigd en verwoest. Waar een groot deel van de afgebeelde kunstwerken niet meer bestaat, is dit werk met zijn prachtig platen-materiaal van groot belang voor de kennis omtrent Bali.

De Red. der rubriek Kunst, Kunstnijverheid enz. wijdt in dit Nr. eene speciale beschouwing aan dit belangwekkend boekwerk.

De West-Indische Gids.

Inhoud van het Dec.-Nr.: Gouverneur Cantzlaar en de bloedige gebeurtenissen van 1 Juni 1824, door W. R. B. de Gaay Fortman. — De opkomst van Curaçao, door Fred. Oudschans Dentz (met 2 afb.). — Voorwaardelijke veroordeeling, door mr. O. E. G. Graaf van Limburg Stirum. — Note on words used by South American Indians for Banana, by F. P. Penard. — Mr. Abraham Vereul (letterkundige, geb. te Paramaribo in 1770, overl. 27 Oct. 1817 te Amsterdam), door S. Kalff.

Hollanders en Amerikanen in de Oost.

Onder dit opschrift publiceert het Haagsch Handblad van Dec. een uittreksel uit een weldra verschijnend boek van N. Rooseveldt, getiteld: „The Philippines, a treasure and a problem", waarin met groote waardeering wordt gesproken over hetgeen de Nederlanders in Indië tot stand brachten op het gebied van landbouw, cultures, wegenaanleg, scheepvaartverkeer, bestuur enz. De schr. zou wenschen dat de Philippijnen daaraan een voorbeeld namen. Natuurlijk moet men er evenwel rekening mede houden, dat de methoden der Hollanders op een ervaring van drie eeuwen berusten en die der Amerikanen op nog geen dertig jaar.

Een nieuwe natuursteensoort op Java.

De N.V. Exploitatie en Handel Mij. v. h. F. Buning te Cheribon heeft naast haar steengroeven waar trachiet, andesiet en bazalt wordt gewonnen, er thans een in exploitatie genomen, met een voor Java nieuwe natuursteensoort. De steen is een donker groene zandsteen van bijzonder mooie kleur, welke zich uitstekend leent voor architectonisch werk. Na eenige jaren van proefneming, waarbij bleek dat de steen in het Indische klimaat volkomen houdbaar is, werd het eerste werk hiervan uitgevoerd en wel: een *monument in Hindoe-Javaanschen stijl.*

Als merkwaardigheid van deze groeve dient vermeld te worden, dat deze naast een 15 meter hooge waterval gelegen is en bij bandjirs geheel overstroomd wordt. Van deze bijkomstigheid heeft de firma Buning gebruik weten te maken om den afval, als steengruis enz. op een eenvoudige en doeltreffende wijze op te ruimen. Tevens is het wel een bewijs dat men hier met een vast materiaal te doen heeft, daar het water er sedert eeuwen overheen valt.

Aan dit aan het Ind. Bouwkundig Tijdschr. ontleend bericht, voegt de redactie van dat orgaan toe: „Wij hopen dat dit nieuwe, zeer fraaie materiaal spoedig een meer algemeene toepassing zal vinden en wenschen de firma Buning in haar streven uit den Indischen bodem bruikbare gesteenten te winnen, succes toe."

Mededeelingen Dienst Volksgezondheid in N.-I.

Behalve een aantal bijdragen welke uitsluitend van belang zijn voor vakkundigen, bevat deel IV van 1926 eenige artikelen, welke wellicht ook anderen zullen interesseeren, n.l.: Onderzoek van de bronwaterleiding van Batavia, door ir. C. P. Mom (met kaart). — Bijdrage tot de kennis omtrent den invloed dien vitamine op de stofwisseling uitoefent, door Jhr. Dr. P. J. Teding van Berkhout. — Over de meest voorkomende oogziekten te Amboina (Trachoom), door A. C. Bobbert; met opmerkingen van Dr. F. Kopstein. — Microbiologisch onderzoek naar den graad van afwerking van rijst, door Jhr. Dr. P. J. Teding van Berkhout. — De geographische verspreiding van muskieten in den Oost-Indischen Archipel, door S. L. Brug.

Inter-Ocean.

De schitterend geïllustreerde Sept.-afl. bevat een artikel van J. H. Pembroke over vulkanen in Ned.-Indië (waarbij eenige kiekjes welke een indruk geven van de Padang-ramp). — Tjokorde Gde Rake Soekawati schrijft over de kleeding der Baliërs. — Het supplement geeft eenige mooie afb. van Java's Zuidkust, met begeleidenden tekst van S. Reitsma. — De rest van den inhoud valt buiten Indië.

De Indische Post.

De rubriek „Onze meening" in het Nr. van 23 Oct. behandelt het ontwapeningsvoorstel der S.D.A.P. — Verder wordt eene beschouwing gewijd aan „De communistische terreur" in Indië. — Een artikel Lebak en de Max Havelaar heeft tot uitgangspunt het aldus getitelde werk van Jhr. H. W. de Kock. — Ds. S. W. Visser beschrijft zijne indrukken van een reis naar Ambon en vertelt van dat eiland een en ander.

Inlandsch groot-suikerbedrijf.

In No. 31 (2 Nov. '26) van het (Ind.) Vrijzinnig Weekblad verscheen het eerste gedeelte van eene beschouwing, getiteld: Is een rendabele Inlandsche groot-suikerindustrie wenschelijk en mogelijk? De bedoeling is eene uiteenzetting te geven van de wijze, waarop zou kunnen worden gesticht een Inlandsch groot-suikerbedrijf, dat buiten concurrentie met de bestaande Europeesche Java-suikerindustrie (eventueel zelfs met haar welwillende afzijdigheid, doch met den hartelijken steun van de Regeering) een eerste en gewichtige stap kan doen in de richting van een Inlandsche suikercultuur hoofdzakelijk *voor den export* en daarmede de sociale toestanden onder de Inlandsche bevolking op een hooger niveau kan brengen.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Tijdschrift voor Ind. Taal-, Land- en Volkenk.

Afl. 1—2 van deel 66 van het door het Kon. Bat. Gen. v. K. en W. heeft den volgenden inhoud. Memorie van overgave betreffende de onderafdeeling Makale (Celebes) van den aftredenden gezaghebber E. A. J. Nobele. — Enkele termen bij de navigatie in gebruik in het dialect van Djeddah (Hidjâz), door E. Gobée. — Waarom Batavia en Mataram van 1629—1646 geen vrede hebben gesloten, door W. Fruin—Mees. — Soembaneesche dieren- en plantennamen, door Dr. K. W. Dammerman. — Die Krankenbehandlung bei den Dajak des Siang-Landes, von Dr. P. Wirz (met ill.). — De reorganisatie van het Kon. Bataviaasch Genootschap.

Nederlandsch Indië Oud en Nieuw.

Inhoud van jaarg. 11 (1926—27), afl. 11. Chineesche doodencultus in Indië, door S. Kalff. — De feestelijkheden van den Oost-Javaan, door F. Esser (vervolg). — De hoogste Boeddha van het Mahayanistisch Pantheon, door M. W. de Visser. — Een nieuw batikboek (met ill.), door J. F. Snelleman (bespreking van J. A. Loebèr Jr., Das Batiken).

Indisch Bouwkundig Tijdschrift.

In de laatste Nrs. van dit tweemaandel. tijdschr. komen eenige artikelen voor, welke wellicht sommige onzer lezers belang inboezemen, n.l.: Assaineering van de afdeelingshoofdplaats Tjilatjap, door J. Kailola (No. 16, met vervolg in No. 17 en 18). — Middelbaar technisch onderwijs. — Ir. W. Elenbaas † (met portret). — Volkshuisvesting, door G. Jobst. (No. 17). — Een middelbaar technische school voor Indië, door Ir. F. L. H. Dessauvagie.

Ons Kringnieuws.

Het Nr. van 25 Oct. van het orgaan van den Soerabaiaschen Kunstkring „Ons Kringnieuws" is een mooi feestnummer, uitgegeven naar aanleiding van het 15-jarig bestaan der vereeniging. Verschillende interessante bijdragen komen er in voor, verlucht met vele afb. en portretten. Op een tweetal (niet oorspronkelijke) opstellen vestigen we speciale aandacht, en wel: Kunst en jolijt onder de Oost-Indische Compagnie (en later); en: Muziek en tooneel in Ned.-Indië in de laatste helft der 19e eeuw, door M. van Geuns. Deze beschouwingen bieden tezamen een vrij volledig overzicht van het kunstleven in Indië vanaf de komst der Hollanders tot het einde der 19e eeuw, het moment ongeveer waarop de geschiedenis der Ind. Kunstkringen een aanvang neemt.

De Indische Mercuur.

No. 48 (1 Dec. '26). Geschiedenis van den suikeraccijns in Nederland en de daardoor aan de suikerindustrie verleende bescherming, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Iets over de tapmethode bij de bevolkingsrubber in Nederlandsch-Indië, door ir. W. Spoon. — Handelsbeweging tusschen Nederlandsch-Indië en West-Australië. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubriek. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een uitgebreide literatuuropgave over aetherische oliën, boschwezen en hout, gommen, harsen en kleurstoffen, looistoffen, genees- en genotmiddelen, specerijen, voedingsmiddelen, vruchten en groenten.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 17 (23 Oct. '26). Calopogonium Mucunoides als veevoedergewas, door L. Koch. — De invloed van het landbouwonderwijs op den landbouw in tropisch Nederland, door J. Sibinga Mulder. — De raffinage van ruwe oliën en vetten tot eetbaar product, door C. J. van Dongen en ir. W. A. van Meurs. — Studies over kunstmatige rubber door het Bureau of Standards. — De Ned.-Ind. „Gordel van Smaragd" vergeleken met Samoa en het Maleisch Schiereiland (slot), door Dr. H. G. Heyting (ontleend aan de Ind. Gids).

Landbouw. Tijdschr. der Ver. v. Landbouwconsulenten.

Uit den inhoud der Oct.-afl.: Indeeling van het geslacht Citrus, door Prof. Dr. B. B. Marcovitch (met afb.). — Vruchtwisselings- en planttijdproeven in de afdeeling Demak, door Dr. P. van der Elst. — Iets over de positie der Inlandsche kerftabak, door M. B. Smits. — De kwestie van overdracht van den Landbouwvoorlichtingsdienst aan de Provincie, door M. B. Smits. — Boekbespreking: De grondgesteldheid der kustvlakte van Indramajoe en Krawang, door Dr. F. A. Tengwall, bespr. door Dr. E. Scheibener.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

De Sept.-afl. bevat de volgende oorspronk. bijdragen: Ontwerpregeling van het beheer wildhoutbosschen op Java, door W. K. J. de — Organisatie van den brandhoutkap en brandhoutverkoop, door Ch. S. Lugt. — V wisseling, een ijzeren noodzakelijkheid, door Appelman. — Kwaliteiten en afmetingen djatihout vanuit Java geëxporteerd word Europa, door A. J. Warta.

Dienst van den Mijnbouw in Ned.-Indië.

Wetenschappelijke Mededeelingen. No. 4 (Plioceene versteeningen van Cheribon in Java K. Martin (met ill.). — Neogeene en pleist koralen van Sumatra, door J. H. F. Umbgrove ill. en kaart).

* * *

H. C. Klinkert. Nieuw Nederlandsch-Mal. Woordenboek. 3e Druk, herzien en bijgewerkt Prof. C. Spat. (Leiden, N.V. Boekh. en Druk voorheen E. J. Brill).

Verslag van den Dienst van het Boschwezen Nederlandsch-Indië over het jaar 1925. (Dep ment van Landbouw, Nijverheid en Handel). kaarten. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Caoutchouc-bedrijf op Noesakambangan. verslag over 1924. (Departement van Justitie Ned.-Indië). (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Mr. Johannes Wilhelmus Ramaer (met port door Redactie. (Met lijst zijner geschriften Archief Suikerind. en Ind. Mec.). (Archief vo Suikerindustrie in Ned.-Indië. 1926, No. 36).

Beknopt overzicht van eenige Ned.-Indische ten die giftig zijn of giftige bestanddeelen be (vervolg), door M. Duyster. (Pharmac Tijdschr. v. N.-I. Sept. en Oct. '26).

Overzicht van de Inlandsche en M Chineesche pers No. 44, 30 Oct. '26. (Bur de Volkslectuur en aanverwante aangeleg te Weltevreden).

De communistische beroeringen op West door J. Koning (met ill.). (Eigen Haard, 27 1926).

Overzicht van de productenmarkt op Java Madoera, gedurende het derde kwartaal van (vervolg). — De markt van enkele invoerart op Java en Madoera, gedurende het 3e kw van 1926. (Korte Berichten enz., 29 Oct. '26).

De Indische defensie, door J. van Reede. weermacht in Indië. B. De factoren welke de nisatie van de Marine beheerschen. (Org Ver. ter beoef. van de Krijgswetenschap. 192 afl. 3).

Onderzoek van in Suriname gewonnen balsem, door L. van Itallie e.a. (Pharmac. W 1926, No. 43).

Erfdeelen der immigratie en de Java-imm naar de Oostkust van Sumatra, door J. Th. Jr. (De Indische Loods, 29 Oct. '26).

Ambachtsonderwijs in Indië (slot), door van Dijck. (Ind. Vrijzinnig Weekbl., 21 Oct.

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en neesche pers over de maand September Samengesteld door het Kantoor voor Chin. Zaken. (Weltevreden, 't Kasteel van Aemstel)

BOEKAANKONDIGING.

Karavaanreis door Zuid-Perzië Maurits Wagenvoort. (Uitg. C. A. Mees, Santpoort. 192

„Deze pen wordt niet door de bedoeling ge zië, het land en het volk te schetsen, maar manier hoe er vóór den oorlog gereisd werd de reiziger op zijn weg zag. Grootscher nog bouwvallen zelf, vond ik er de stilte, die hen

Aldus typeert de schrijver zelf, ongekunst werk dat boeit van den aanvang tot het ein door een goed geschreven relaas van spannend mantisch gebeuren, maar doordat hij doet het diep tragische van den ondergang, van groot en machtig was en heerlijk. In zuivere van effectbejag en schijnbaar licht daar schept hij voor ons een aangrijpend visioen wording van land en volk, dat opdoemt klaar der als de luchtspiegeling van een heerlijke levenswil en kracht en schoonheid, tintelend starre werkelijkheid van de onafzienbare,

... doode zandwoestijn, de grootsche rustplaats van prachtige ruïnes, de zerken eener verwoeste, eens schitterende beschaving.

Troosteloos drukkend is de stilte der woestijndagen; eindeloos schijnen zij als de gele vuurpoel in het rond, ... met lage vlam, onzichtbaar bij het felle licht der ..., blakerend maar niet verbrandend, kleurlooze ...zuilen op doet trillen, als een levend waas van ... en al beweeglijkheid en doodsche stilte.

„Samenvattende wat ik in de negen maanden van mijn verblijf in het land van den Sjah ondervond, had ik slechts twee woorden te zeggen: droefheid en ergernis. Droefheid om het verval van een machtige en ...ende natie, nog steeds een land bewoond door ...e bevolking met voortreffelijke hoedanigheden van ... en geest. Ergernis, dat dit volk geestelijk verdrukt ... tegen lieden van ander geloof opgedreven wordt ... zijn geestelijkheid......" waardoor, zouden wij er willen toevoegen, het diep gevallen is, zonder hope zich weder te zullen kunnen verheffen vóór het ... ontworsteld heeft aan die kwade macht.

... schrijver is er wel in geslaagd, deze zijn eind... van het beleefde, door den lezer te doen dee... wat in zich sluit een onbestemden wensch, dat deze landen weder mogen komen tot den luister ... voorheen.

Tot slot past hier een woord van appreciatie aan de ...ers voor de mooie en verzorgde wijze van uit... van het boek, dat opgeluisterd wordt door 26 ... photographieën en een stijlvol schetskaartje van ... land.

In verband met het voorgaande vestigen wij de aan... op een zeer lezenswaardig art. in „Asia" van ...ber 1926 over de tegenwoordige Shah van Perzie, ... Khan".

Suriname.

...schenen is het voorloopig verslag over het ontwerp tot vaststelling van de Surinaamsche ...ing voor het dienstjaar 1927, waaraan het ...de is ontleend:

...meen bleef men, niettegenstaande de ge... verbetering, welke in de opbrengst der mid... valt te constateeren, den toestand van Suri... zeer zorgwekkend achten.

...reemding had gewekt, dat uit de Memorie ... Toelichting niets blijkt van de meening van den ...ter van koloniën ten opzichte van de vraag ...or de toekomst een lijn kan worden uitge...eld, waarlangs de weg loopt, welke tot ver...ing leidt; niets blijkt van eenige poging of van ... plan om het gewest uit zijn economisch ver... op te heffen. Men sprak het vertrouwen uit, ... dit niet een gevolg is van een gebrek aan be...telling van den tegenwoordigen bewindsman ... de West-Indische aangelegenheden.

...meer betreurden sommige leden het kenne... niet aanwezig zijn van een vast plan in zake de ...ikkeling van Suriname, wijl het tot dusver ...gde beleid geen ander uitzicht schijnt te ..., dan dat dit gewest tot in lengte van dagen ...cieel afhankelijk van het moederland zal zijn.

De hier aan het woord zijnde leden verklaarden ... verband met belangstelling te hebben kennis ...men van het verzoekschrift door den Onder...sraad van Suriname in Juli 1926 tot den ...ster van Koloniën gericht. Zij meenden dat dit ...ekschrift perspectieven opent, voor Suriname ... het grootste belang. Gaarne zouden zij daarom ... hoe hij in beginsel staat tegenover de voor...en, in dat verzoekschrift vervat."

... al hetgeen in den laatsten tijd in vlugschriften ... in de groote bladen over Suriname is geschreven ... wij in het Voorloopig Verslag een warmer ... verwacht.

Sommige leden, verklaarden het gewenscht te ..., dat van rijkswege het initiatief zal worden ...men tot de oprichting van in Suriname ren...le ondernemingen, gelijk bijv. suikeronder...ingen.

Van andere zijde werd aangedrongen op de be...ering van de rijstcultuur, o.a. door den aanleg ... bevloeiingswerken. Gevraagd werd met het oog ...p, of het niet aanbeveling zou verdienen, een ...en Indisch irrigatie-ingenieur naar Suriname ...den om na te gaan, wat aldaar op het gebied ... bevloeiingen kan en moet worden gedaan..." ...vraagd werd, of de Minister voornemens is, ...pen te doen in de richting van het bekende ...rt Pyttersen van 1922".

In dit verband willen wij mededeelen dat ons ... bevriende zijde ter lezing is gegeven een nota ... het Ingenieurs-Bureau H. N. van Dijk alhier, ...elende over de „economische vooruitzichten ... machinale grondbewerkingssystemen, toegepast bij tropische groot-cultures". Daaruit blijkt dat er sedert de heer Pyttersen in *„De West-Indische Gids"* en elders over mechanische grondbewerking schreef, op dat gebied reusachtige vorderingen zijn gemaakt en dat zoo goed als alle moeilijkheden zijn overwonnen, ook voor de bewerking van zware kleigronden. Het is te hopen dat genoemd bureau de nota zal publiceeren. Voor nieuwe suikerondernemingen in Suriname zijn door de vorderingen op het gebied van machinale grondbewerking nieuwe perspectieven geopend.

„Gevraagd werd, of de regeering pogingen heeft gedaan of voornemens is te doen ter bevordering van den kleinen landbouw en ter vergrooting van de export-mogelijkheid van de producten van dien tak van bedrijf. Zonder een zoodanige vergrooting zullen, naar men meende, de vooruitzichten van den kleinen landbouw uiterst somber blijven.

Ook uitbereiding van de landbouwvoorlichting werd in het belang van den kleinen landbouw gewenscht geacht .....".

„Verscheidene leden gaven als hun oordeel te kennen dat met een herstel van het departement van landbouw niet moet worden gewacht tot de levensbelangen van het gewest van de afschaffing schade zullen hebben ondervonden......"

„Met voldoening werd geconstateerd, dat de tegenwoordige minister eenigszins is afgeweken van de politiek van geheimhouding, door zijn ambtsvoorgangers ten aanzien van de bekende grensquaestie gevolgd, en een aantal bescheiden betreffende die quaestie aan de Kamer heeft overgelegd. Waar voor deze quaestie ook buiten de Kamer, zoowel in Suriname als in ons land, belangstelling bestaat, werd gevraagd of de minister op den door hem ingeslagen weg nog iets verder zou willen gaan door zijn medewerking te verleenen tot publicatie van de genoemde bescheiden.

Op inlichtingen omtrent 's ministers standpunt inzake de grensquaestie verklaarde men prijs te zullen stellen."

Wij vertrouwen dat de Minister, na de eigenaardige opmerkingen van Jhr. van Karnebeek in zijne Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag betreffende de begrooting van Buitenlandsche Zaken, zal inzien dat publicatie van de briefwisseling niet langer mag uitblijven. Het volle licht over deze aangelegenheid moet nu eindelijk schijnen. De Nederlandsche gulden zal geen gevaar loopen door het kleine bedrag dat deze publicatie zal vorderen.

Het ontbreekt in de Kamer nooit aan leden die voor de belangen van het bijzonder onderwijs in Suriname opkomen. Zoo ook nu weer. Maar is er niemand die zich gedrongen voelt er voor te waken, dat het openbaar onderwijs in de kolonie niet te gronde gaat. Weet de Kamer dat er te Paramaribo openbare scholen zijn die dreigen te gronde te gaan door de jongste bepalingen omtrent het afschrijven van leerlingen, scholen die gedurende lange jaren van onberekenbaar belang zijn geweest voor de kinderen van minvermogenden. Het is dringend noodig dat de bedoelde bepalingen worden ingetrokken en wel zoo spoedig mogelijk, al zou dat tegen de versobering ingaan.

„Verscheidene leden gaven als hun meening te kennen, dat meer en betere maatregelen behooren te worden getroffen in het belang der volksgezondheid. De bestrijding der volksziekten achtten deze leden geheel onvoldoende. Zij wezen er op, dat de tuberculose-sterfte te Paramaribo zeer groot is, terwijl, wat de lepra betreft, Suriname als een der zwaarst besmette landen der wereld schijnt te moeten worden beschouwd."

* * *

Begin November heeft de laatste bauxietverscheping plaats gehad in het loopend jaar. Het is een stap achteruit, zegt de West, om daarna met dubbele kracht voorwaarts te gaan. Het volgend jaar zullen de verschepingen op grooter schaal dan te voren worden hervat. Wij vermoeden, dat de onderbreking in den uitvoer verband houdt met den afbouw van de fabriek op Moengo, die langzamerhand hare voltooiing nadert. Voortaan zal geen ruwe bauxiet meer worden uitgevoerd, maar het erts vooraf worden gedroogd en vermalen, wat een belangrijke vrachtbesparing beteekent.

* * *

„De West" schrijft:

De statuten zijn afgekondigd van het Afrikaansch Gemeenschappelijk Verbond, een voortzetting van de vroegere Universal Negro Improvement Asso-

ciation. Het verbond heeft ten doel: a. verheffing van negerras; b. het bevorderen van de maatschappelijke zoowel als de geestelijke belangen der negers; c. bij de negers het gevoel van ras-eenheid en edelheid internationaal te verwekken, teneinde het gevoel van saamhoorigheid en het begrip „naastenliefde” boven het gevoel van partij- en zelfzucht te doen zegevieren. Het tracht dit doel te bereiken langs wettigen weg en wel door: a. het houden van vergaderingen en gezellige bijeenkomsten; b. het houden of doen van wetenschappelijke, sociale of godsdienstige lezingen; c. het coöperatief bevorderen van den landbouwarbeid; d. het oprichten van inrichtingen ter verbetering van den maatschappelijken en zedelijken toestand der leden; e. het vormen van fondsen van verscheidenerlei aard, die aan het doel bevorderlijk kunnen zijn; f. het voeren van mondelinge en schriftelijke propaganda; g. het uitgeven van geschriften, zoo mogelijk een eigen orgaan; h. samenwerking met andere vereenigingen — hetzij hier of elders — die door gelijksoortige middelen, dit doel trachten te bereiken; i. alle andere wettige middelen, die de gemeenschap ten goede kunnen strekken.

Het bestuur bestaat uit de heeren J. J. Vrieze, J. Ch. J. de Neuze, A. J. Seijmonson, S. R. Boldewijn en W. A. v. d. Kust.

* * *

Men meldt aan „De West”:

De rijstoogst is in Boven Suriname in vollen gang. De productie is wel niet zoo groot als men verwacht had, maar gelet op wantsen en andere plagen, is het resultaat bevredigend. De landbouwers hebben dan ook besloten om in San Basta Dhanpolder en elders met volle kracht door te gaan.

Dat men vertrouwen heeft in de toekomst, blijkt uit de inwijding dezer dagen van een nieuwen rijstpelmolen op La Rencontre, door den Creoolschen landbouwer Lai In On. De districts-secretaris die bij de inwijding het bestuur vertegenwoordigde, zeide dat de oprichting van dezen nieuwen molen een krachtige spoorslag was voor de landbouwers om op den ingeslagen weg voort te gaan en hun productie zoo hoog mogelijk op te voeren. Dit is reeds de derde pelmolen die in het district wordt opgericht en spreker vertrouwde dat ook hiermede nog lang niet het laatste woord gesproken was.

Op Vreeland en Boxtel, waar eveneens groote complexen rijst waren uitgeplant, heerscht ook groote bedrijvigheid.

Het district herleeft.

* * *

Er is kans dat een Amerikaansch eskader van vijf militaire vliegtuigen onze kolonie zal bezoeken.

Naar „De West” verneemt, heeft de regeering van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, door bemiddeling van de Nederlandsche regeering, aan den Gouverneur toestemming verzocht om op een militaire rondvlucht in de maand December a.s., ook Suriname te mogen aandoen. Vooraf zou een zestal Amerikaansche officieren daartoe voorbereidingen komen treffen.

In verband daarmede heeft de Gouverneur een Commissie van ontvangst benoemd, bestaande uit de heeren W. J. van Slobbe, wd. commandant der troepen; J. S. Lawton, Amerikaansch consulair agent; A. F. C. Curiel, Commissioner for Dutch Guyana of the World Board of Aeronauticals, en de heeren R. D. Simons, A. Keur en W. A. de Sturler.

Curaçao.

Bij gebreke van plaatselijk nieuws volstaan wij deze week met deze

Geschiedkundige Sprokkeling.

De schrijver der *Mengelingen* deelt in *de Cur. crt.* van 3 Mei 1828 mee, een onderzoek te hebben gedaan, welke der voornaamste vruchtboomen en planten, die op Curaçao groeien, daar of liever in Amerika oorspronkelijk thuis behooren en welke uit andere werelddeelen zijn ingevoerd. Ziet hier den uitslag van dit onderzoek.

„De Zuurzak is hier te Curaçao het eerst in het wild gevonden en van daar naar de naburige eilanden overgebragt; om die reden draagt deze vrucht den naam van Cerossol.

De Yams en Pataters zullen hier ook te huis behooren of ten minste reeds zeer vroeg van de naburige plaatsen herwaarts overgebragt zyn. In het dorpje Santa Anna waren hofjes met vruchtboomen en aardvruchten. De laatste zullen de … en Pataters geweest zyn. De Cocosboomen, B… nen, Mamaayen, Guaves, Tamarinden, Aar… of Pindas, de Katoen, de Cachoe en ander… in Amerika oorspronkelyk gevonden en mis… ook te Curaçao. In 1634 vonden de Holland… San Michiel eenige vruchtboomen in het wild; … schynlyk waren dit eenige der reeds ge… soorten. De groote Maïs vonden de Spanj… op de Vaste Kust van Amerika, maar niet … eilanden. Het Suikerriet is in Amerika ove… geworden van de Canarische eilanden, d… boom van Azia en Afrika; de Oranje appel… nas appelen, Limoenen en Citroenen uit … zynde deze vruchten oorspronkelyk uit Azia.

De Mangoboom is het eerst in 1782 van … tius naar de West Indien overgebragt; de Ak… Guinea; de Rozen appel in 1762 van de O… dien; de Water Meloen uit het Zuiden van E… en de Kaneel of Schub-appel uit de Molukk…

De kleine Mais is van Guinea overgebracht. … pier, die in 1681 dit eiland bezocht, zegt, … plantagiën er voortbrengen Vee, kleine Mais … neesch Koren, groote Mais, Pataters, Yams, … dat men onlangs begonnen heeft suikerriet … ten.

De zeeman, die voor het eerst de kleine M… Guinea alhier overbragt, deed deze kolonie een … grooten dienst als hy die de aardappelen uit … in Europa overvoerde.

Alvorens te eindigen moeten wy nog deze … derheid verhalen, dat in de instructie der … gouverneurs van Curaçao ook stond, dat zy … moesten dragen, dat de Civet katten hier ni… geroeid werden. Deze dieren hebben dus ook … den natuurstaat te huis behoord.

Uit den Verren Vreemde.

België—China.

China heeft aan België het verdrag van … gezegd, dat in hoofdzaak handelsbelangen … delt, maar waarmede, zooals uit 't volgende … ken zal, toch ook andere aangelegenheden … gaan.

China wil dadelijk weer een nieuw verdrag … ten, dat dan op den voet van wederkeerige … gerechtigdheid zal staan, in tegenstelling m… bestaande waarin de Belgische rechten veel … der wegen dan de Belgische verplichtingen. … zoodanig tractaat is door China echter niet … met België aangegaan; integendeel, het Belg… vrijwel gelijkluidend met dat door andere … terschhe mogendheden gesloten, die dan o… meer dan gewone belangstelling het verloop … Volgens de Belgische opvatting, waarmede … land officieel zijn instemming betuigd hee… de opzegging niet van één zijde uitgaan. … China het recht hiertoe niet heeft. De regee… Brussel verklaarde zich bereid een teg… mende houding aan te nemen, in afwachting … den afloop van vriendschappelijke bespreki… dien China echter eenige vijandelijke daad … gaan, door b.v. zooals het gedreigd had na … consulaire jurisdictie (overeenkomstig het … taat) te weigeren aan de Belgen, of eenigen … stap zou doen strijdig met een bepaling van … verdrag, dan zou België de kwestie brengen … het Internationaal arbitragehof in Den Haag.

Zooals men weet heeft de gespannen verh… Chineezen in Brussel aanleiding gegeven tot … betoogingen, en heeft de Chineesche regee… hebben Chineezen in hun eigen land een zoo… houding aangenomen tegen de Belgen, dat m… bij een dergelijk optreden moeilijk kan … hier te doen te hebben met twee landen, … slechts beiden lid van den Volkenbond zijn … die ook beiden een zetel hebben in den Raad … den Volkenbond, welke er is om de Volkenbond… doeling in het daadwerkelijk verkeer der n… haar recht te doen komen.

België, zich sterk voelend in zijn juridische … vatting van het tractaat, wil gaarne uitspraak … Den Haag. China, dat meer gevoelsmotieven … doen gelden, zoekt 't liever bij den Raad van … Volkenbond.

't Is misschien niet overbodig even in herin… te brengen, wat het V.B.-verdrag ten deze be…

De leden van den V.B. zijn overeengekomen … wanneer tusschen hen een geschil ontstaat, h… naar hun meening geschikt is voor arbitr…

...op bevredigende wijze langs den diplomatieken weg beslecht is kunnen worden, het vraagstuk aan arbitrage zal worden onderworpen. Zij kunnen dan samen een arbiter kiezen. 't Sedert dien tot stand gekomen Permanente Haagsche hof biedt zich daarvoor als vanzelf aan, maar een andere keuze blijft vrij. De leden van den V.B. hebben zich verbonden de uitspraken te goeder trouw uit te voeren.

Wanneer tusschen de leden een geschil op te lossen is, dat niet voor arbitrage geschikt wordt geacht, zal het bij den Raad van den V.B. aanhangig gemaakt worden. Hiertoe is 't voldoende dat een hunner van het geschil kennis geeft aan den Secretaris-generaal van den V.B.. De Raad tracht de beslechting van het geschil te bewerken, slaagt hij hierin niet dan maakt hij de oplossing openbaar, welke hij als de billijkste en meest geschikte aanbeveelt.

Men voelt 't verschil in standpunt i.c. door België en door China gekozen. Den 22en November heeft de Chineesche gezant in Brussel aan Vandervelde, minister van Buitenlandsche Zaken, de nota overhandigd, waarbij de regeering te Peking weigert het geschil voor het Haagsche hof te brengen. De Belgische regeering besloot daarop eenzijdig de bijeenkomst van het Permanente Haagsche hof bijeen te roepen. En, daar China reeds is overgegaan tot maatregelen in strijd met het verdrag van 1865, verzocht de Belgische regeering tevens aan het Haagsche hof voorloopige maatregelen te treffen om de belangen van België en zijn onderdanen te beschermen.

Dit alles wordt door de in China heerschende verwarring in groote mate ingewikkeld. Wie en wat is de Chineesche regeering? Welke waarde te hechten aan verklaringen uit Peking? aan tegen haar te nemen besluiten of uitspraken?

Met die verwarring zit ook de Raad van den V.B. verlegen met het beroep dat China nu op dien Raad doet. 't Is niet onwaarschijnlijk dat Peking dit ook best begrijpt en hierin een reden te meer gevonden heeft om den Raad juist het ontwarren van den knoop op te dragen.

De Raad is deze week in zitting bijeen, 't is niet onmogelijk dat hij aan China een antwoord zal geven, waaruit blijken zal of hij zich inderdaad met de kwestie wil inlaten, danwel het Belgische standpunt voor 't juiste verklarende China naar het Haagsche hof zal verwijzen. Maar als China er bij blijft, de kwestie als een van politieken en niet van juridischen aard te willen blijven beschouwen, zal ook deze Chineesche knoop noch ontward noch doorgehakt zijn.

De mandaten-kwestie in den Volkenbond.

Art. 22 van het Volkenbondverdrag bepaalt o.m.: „Een permanente Commissie zal belast zijn de jaarlijksche rapporten van de Mandatarissen in ontvangst te nemen en te onderzoeken, en den Raad van den Volkenbond van advies te dienen nopens alle vraagstukken betreffende de uitvoering der mandaten".

De permanente commissie heeft verschillende regelen ingevoerd om zich, volgens haar inzicht, naar behooren van haar taak te kunnen kwijten. Tot deze behooren o.m. het voorleggen aan de mandatarissen van inlichtings-lijsten, waardoor de commissie geregeld op de hoogte zal worden gehouden betreffende die aangelegenheden, omtrent welke zij op de hoogte moet blijven, alsmede het in ontvangst nemen van verzoekschriften en het hooren van vertegenwoordigers van organisaties, personen, e. a. z. uit de mandaatgebieden, welke gehoord wenschen te worden door de commissie.

Wij hebben er t. d. p. melding van gemaakt hoe de Britsche minister van buitenlandsche zaken Chamberlain in een zomerbijeenkomst van den Raad onverwacht kwam met een scherpe veroordeeling van het beleid der commissie ten aanzien van de twee hier vermelde punten, waarin hij een belemmering ziet voor de noodige vrijheid van handelen en een aanmoediging vindt voor opruiende of tegenwerkende elementen. Bij afwezigheid van den voorzitter der mandaten-commissie, nam toen onze landgenoot de heer van Rees, als vice-voorzitter dier commissie, de verdediging op van haar beleid. De commissie is geen onderdeel, geen ondergeschikte van den Raad, al heeft zij aan dien Raad verslag uit te brengen, zij is te gelijk met dien Raad en naast dien Raad in 't leven geroepen, en als zoodanig in het V.B.-verdrag genoemd. Zij vraagt inlichtingen en hoort wie zij hooren wil, wanneer en waar, zoover zij dit noodig acht om haar plicht te kunnen doen. Zij heeft nu de opinie der betrokken mogendheden gevraagd over eenige uitbreiding, wie daar iets tegen heeft kan 't kenbaar maken, maar dit is iets anders dan scherpe critiek. In de vorige maand geopende herfstzitting van de mandatencommissie brachten voorzitter en leden nog eens hulde aan den heer Rees over de wijze waarop hij dadelijk Chamberlain te woord had gestaan. Tot zoover deden wij destijds reeds melding van het verloop.

Nu is echter de mandatenkwestie een der onderwerpen geweest, die in de vergaderingen met gesloten deur behandeld zijn door de Rijksconferentie te Londen. Het communiqué, dat hierover uitgegeven is, brengt 't succes weer naar de andere zijde, de vertegenwoordigers van de dominions (waarvan een 3-tal zelf ook mandaathouder is) sluiten zich geheel aan bij het inzicht van den Britschen minister van buitenlandsche zaken. Chamberlain heeft zich gehaast deze uitspraak wereldkundig te maken.

In den V.B. dus weer een ernstig geschilpunt te meer! Dit behoeft wel niet terstond uitgevochten te worden, maar, daar het een van dadelijke practijk betreft, kan 't toch niet lang onuitgevochten blijven.

Chamberlain heeft nu, op reis naar de bijeenkomst van den Raad van den V.B. te Genève, te Parijs een onderhoud met den Franschen minister van buitenlandsche zaken Briand gehad. Hij heeft het geschil met de mandatencommissie van zooveel beteekenis geacht, dat hij er met Briand over beraadslaagd heeft. En de wereld heeft alweer mogen vernemen, in hoever de groote heeren 't eens zijn geworden. Briand ontkent ook het nut van het hooren van petitionarissen, hij verzet zich principieel daarentegen niet tegen de voorgestelde uitbreiding der vragenlijst, in elk geval spreekt hij uitdrukkelijk den wensch uit naar een blijvende samenwerking overeenkomstig de tot nu toe door de commissie gevolgde werkwijze.

Zooals gezegd, zal deze gevoelige kwestie niet dadelijk uitgevochten behoeven te worden in de thans bijeengekomen vergadering van den Raad.

Nederland heeft in den Raad de plaats van Zweden ingenomen als rapporteur over de mandatenaangelegenheden. Aan onzen vertegenwoordiger, Jhr. Mr. van Karnebeek, is dus de veel tact vergende taak opgedragen om over de t. z. ingekomen antwoorden rapport uit te brengen. Deze taak wordt er niet gemakkelijker door nu onze landgenoot de heer van Rees zoo flink in 't krijt durfde treden tegenover Chamberlain. Alle antwoorden zijn nog niet ingekomen (b.v. nog niet van België) op de vraag, betreffende het hooren van petitionarissen en de uitbreiding der vragenlijst. De heer van Karnebeek zal zijn rapport waarschijnlijk dus eerst indienen in de volgende Maartzitting van den Raad. Zooals meermalen gebleken is weten stille krachten in den V.B. veel ten goede te bewerken, als zij maar wat tijd hebben. Laat ons hierop ook voor deze kwestie goede hoop bouwen.

Mede mogen wij vertrouwen op de bekwaamheid van onzen vertegenwoordiger in den Raad van den V.B., minister van Karnebeek. Ons land ondervindt al dadelijk, dat het lidmaatschap van den Raad geen kroon zonder doornen vormt. Maar, bij het vertrouwen dat Nederland heeft in de bekwaamheid van dezen staatsman, moet het zich gelukkig achten, iets, ja veel, te kunnen bijdragen om de kans op een goede oplossing gunstig te stellen.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Arnhem.

DE INDISCHE TENTOONSTELLING.

Het Bestuur der Afdeeling Arnhem van Oost en West heeft de eer U te berichten, dat het de plannen voor eene Indische tentoonstelling heeft opgegeven.

De belangstelling bij de inwoners van Renkum, Arnhem en Rheden is, ondanks uiterste pogingen onzerzijds, zóózeer gebleven beneden het minimum, hetwelk o.i. met het oog op de speciale omstandigheden, waaronder de Tentoonstelling zou moeten worden gehouden, noodzakelijk was, dat er n.o.m. van forceeren der plannen geen spraké meer zijn.

Intusschen betuigen wij onzen hartelijken dank voor de medewerking, van vele zijden ondervonden.

HET BESTUUR.

Afdeeling Nijmegen.

PROGRAMMA 1927.

Van de Nijmeegsche Tentoonstelling komen een tweetal foto's voor in het geïllustreerd weekblad „Gelderland in Woord en Beeld" van 26 Nov. 1926.

Zaterdag 15 Januari 1927, te 2.30 uur namiddag, *Jaarlijksche Algemeene Vergadering* in de groote foyer van de Stadsschouwburg.

Voorloopige agenda:

1. Opening.
2. Voorlezing notulen der alg. verg. van 1926.
3. Jaarverslag secretaris 1926.
4. Jaarverslag penningmeester 1926.
5. Verkiezing bestuursleden. Aftredend zijn de H.H. Verniers van der Loeff, Luitjes en Gescher.
6. Benoeming commissie van verificatie.
7. Aanwijzing afgevaardigde ter alg. verg. en plaatsvervangend afgevaardigde.
8. Rondvraag.
9. *Javaansche dans.*
10. *Lezing met lichtbeelden* van den *heer Valderpoort*, Directeur eener Inlandsche Zendingschool, over: *„Sangir en de Sangireezen."*

Zaterdag 29 Januari 1927: Societeitsmiddag in de foyer van de Stadsschouwburg, waar o.a. de *wajang* vertoond zal worden.

In Februari zal een economische lezing gehouden worden; in Maart zal de heer L. van Vuuren, lector in de Koloniale Land- en Volksbeschrijving te Amsterdam, een lezing houden over „Nederlandsch-Indië en zijn sociaal-cultureele beteekenis", met lichtbeelden en films.

En, indien de kas het toelaat, zal in April nog een historische lezing gegeven worden.

Het Bestuur grijpt deze gelegenheid nogmaals aan, de leden aan te sporen, nieuwe leden aan te brengen. Hoe meer leden, hoe uitgebreider programma.

De Secretaris,
B. v. d. Berghstraat 74. GESCHER.

Afdeeling 's-Gravenhage.

VOORDRACHT met *lichtbeelden* door *Pater P. Vertenten M.S.C.* op *Vrijdag 10 December 1926*, des avonds om 8 uur in de groote zaal van „De Twee Steden", Buitenhof, alhier. Onderwerp: *„Vijftien jaar onder de koppensnellers van Zuid Nieuw-Guinea".*

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Den Haag, 29 November 1926.

Afdeeling Twente.

Op *Vrijdag 17 Dec. a.s.*, te 8 uur n.m., zal de heer J. J. Hansma te Enschedé aldaar een lezing met lichtbeelden houden in de Gehoorzaal van de Volksuniversiteit over: *Herinneringen aan mijn verblijf in den Kraton te Solo.*

De Secretaris,
G. W. STROINK.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Een der Vereeniging blijkbaar zeer toegewijd lid vraagt of het mogelijk is lid voor het leven der Vereeniging te worden, door storting in ééns van een bedrag van *f* 125.—.

Ons antwoord is, dat daartegen niet alleen geen bezwaar bestaat, maar dat zulks dezerzijds zeer zoude worden toegejuicht, waarbij de hoop wordt uitgesproken, dat het voorbeeld anderen tot navolging moge opwekken.

Hoofdbestuur:

Eere-lid:

Mevr. de Douair. Jhr. W. C. CLIFFORD KOCK VAN BREUGEL—Roelofs, afgetreden H. B. lid en oud-voorzitster der afd. Breda.

R. ZUIJDERHOFF, Voorzitter.
F. VAN PESKI, Onder-Voorzitter.
F. H. W. J. R. LOGEMAN, Lid.
F. H. A. v. d. BRUGH, Secr.-Penningm.
} Dagelijksch Bestuur.

J. A. VAN HAMEL (Leiden).
F. E. LUITJES (Nijmegen).
H. SOMERMEIJER (Utrecht).
J. C. BAARS (Apeldoorn).
E. ROODHUIJZEN (Amersfoort).
Z. G. Ph. MARCELLA (Rotterdam).
Mr. J. HUGES (Arnhem).
J. FRANKE (Groningen).
Dr. H. H. ZEIJLSTRA (Deventer).
G. C. v. d. WALL BAKE (Amsterdam).
H. F. WAGENAAR REISIGER (Haarlem).
W. F. J. KROON (Breda).
W. C. CLASENER (Ver. Suriname).
Jhr. Dr. C. G. S. Sandberg (Den Haag).
.... (Breda).
.... (Enschedé).

Van de Redactie.

I. ARTIKELEN IN PORTEFEUILLE.

Een thuis-reis vóór drie eeuwen, medegedeeld [door] J. P. Hendriks, gep. kolonel O.-I. Leger.

Coen's mislukte poging tot kolonisatie, door [...] Ritter.

Het Communisme in Nederlandsch-Indië en [de ex]orbitante rechten van den Gouverneur-Generaal [door] Dr. P. A. F. Blom, c.-n.

Lichamelijke opvoeding van de vrouw, door [...] E. Couvée-Bogaerts.

Het boek van Raffles, door Prof. J. A. Loeb[er].

Berbice onder het patronaat der Zeeuwsch[e ...] van Pere (1627—7114), door W. [...]

Een Vlaamsche Generaal in het O.-I. leger, J[ohan] Baptist Cleerens, door S. Kalff.

De Kendaoeri's van Rante Pao, door A. W[...]chielsen, oud-kolonel O.-I. Leger.

Petrus Camper, door D. Nijessen.

II. DIENSTVERRICHTING „VOORWAARTS"

Deze nuttige en gunstig bekende instelling, w[elke ten] doel heeft om den oud-Ind. militair door werkv[ers]chaffing het maatschappelijk leven eenigszins te ver[...] daar het gagement (pensioen) ontoereikend is om [in het] noodzakelijkst levensonderhoud van hen en hun [ge]zinnen te kunnen voorzien, ziet zich genoopt haar materiaal te vernieuwen en doet daarvoor een [beroep] om steun, opdat zij hare in onbruik geraakte wagens, bakfietsen enz. zal kunnen vervangen.

Een aansporing om dien steun te verleenen, [wordt] hier gaarne geplaatst (Den Haag; telef. 16684).

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-[INDIË]:

Dr. Ir. J. F. van Aalst, tijd. electrotechnisch in[genieur] der 3e kl. bij den dienst voor waterkracht en e[lectri]citeit, Laan van Meerdervoort 279, Den Haag.
J. Jongenburger, Adj.-accountant in tijd. dienst [bij den] Gouvernements-accountantsdienst, Ziesenis[kade ...] boven, Amsterdam.
Mr. L. B. van Straten, Administratief ambtenaar [bij het] Binnenlandsch Bestuur, Rijnsburgerweg 45, [...]
E. Janssen, Gouvernementsarts bij den d[ienst der] Volksgezondheid in Ned.-Indië, Overbos[...] Bilthoven.
J. O. M. van der Werf, Leeraar bij het Openb[aar Middel]baar Onderwijs in Ned.-Indië, Nassaupl[ein ...] Alkmaar.
Mr. S. P. Boomgaard, Adm. Ambtenaar bij het Bi[nnenlandsch] Bestuur, Witte Rozenstraat, Leiden.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR SURINAME:

Dr. E. J. Abrahams, assistent-geneesheer i. h. kr[ankzin]nigengesticht te Franeker; uitgezonden voor [...] heer-directeur v. d. inrichting ter verpleg[ing van] krankzinnigen op Wolffenbuttel in Suriname; [...] krankzinnigengesticht te Franeker.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

W. Peeters, Politieopziener 1ste klasse in de r[esidentie] Soerabaja; Vanenburgstraat 24, Wageningen.
J. A. Koster, Onderwijzer der 1ste klasse bij het [Open]baar Europeesch Lager Onderwijs; Overto[om ...] Amsterdam.
I. J. H. P. le Cocq d'Armandville, Assistent-resi[dent bij] den Algemeenen Bestuursdienst; p/a Fa[m. ...] Plancken, Archimedesstraat 58, 's-Gravenhage.
A. J. Stammeshaus, Controleur der Opiumregie, [Archi]medesstraat 62, 's-Gravenhage.
L. W. Arriëns, 1e klerk bij de S.S. en Tramw[egen met] den titel van 3den commies, H. T. O., Rijsw[ijksche]weg, 's-Gravenhage.
F. A. van Zimmeren, Onderwijzer der 1ste kl. [bij het] O. E. L. O., Schelpenkade 39, Leiden.
P. J. Stomps, Controleur 1ste kl. bij den P. T. T. [...] p/a den heer Sloos, Rijnsburgerweg, hoek Jo[...] Wittstraat, Leiden.
E. A. Mantz, adj.-adviseur van het Inl. Volkso[nderwijs] p/a Hotel „De Zalm", Molenstraat 49, 's-Gra[venhage].
F. A. J. Middelkoop, Adj.-inspecteur van Fin[anciën] Weltevreden, p/a Mr. Niemeyer, Rembrand[t...] Bilthoven.
C. F. Fisscher, Hoofdcommies op het residentie[kantoor] te Batavia (provincie West-Java), Weimarst[raat ...] 's-Gravenhage.
J. J. Ebens, Controleur 1e kl. bij den dienst [der Opium]regie, p/a H. J. Schefffer, Park Deyleroo[...]weg 4, Wassenaar.
Dr. J. A. Schagen van Leeuwen, Lid van het [Hof van] Justitie in Curaçao, Ceintuurbaan 125, Am[sterdam].
Mej. A. S. M. Waymouth, Onderwijzers 3e kl. [aan de] Oranjeschool op St. Martin, Fahrenheitstr[aat ...] 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN:

H. Radersma, Assistent-resident, Pension S[...] Banstraat 27, 's-Gravenhage.
M. C. den Outer, 1e Werktuigkundige bij de[n] Marine, Frederiklaan 18, Rijswijk (Z.-H.).

abetische opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen over verschillende onderwerpen.

P. J. BLOK, gep. ass.-resident, laatstelijk van Soerakarta, de Riemerstraat 6, den Haag. — Javaansch en Maleisch.

F. A. F. BLOM, cand.-notaris, oud recht. Ambt. O.-I., Angerlo. — Lessen schriftelijk en mondeling voor cand. notariaat en doct. examen Indisch Recht.

...rouw J. M. v. d. BOSCH—VAN VEEN, Pianolessen ...res, Steenschuur 13, Leiden.

DUSAULT en Mevr. C. M. SANDBERG—v. REEDE, ...akleeraressen, Groot Hertoginnelaan 184, Den Haag en Keizersgracht 774, Amsterdam. — Adem-, ...lings- en spreekstoornissen (zoo noodig met in...ing).

H. F. ENGELEN, Rijswijk, Caan van Necklaan. — ...aar in de Dactyloscopie.

A. FONTEIJN, Frederik Hendriklaan 123, Den Haag. — Maleisch en Javaansch in geheelen omvang.

H. GIJSBERTS, gep. hoofd eener school uit Ned. Indië, Caan van Necklaan 170, Rijswijk. — Privaatlessen op alle uren van den dag in alle vakken van het L. O. en, voor zoover de vakken op de H.B.S. ...ult, ook voor lessen in Fransch, Ned. taal en ...kunde, Geschiedenis, Aardrijkskunde en Cosmographie. Genegen leerlingen aan huis te ontvangen ...toezicht op huiswerk.

NEDERLANDSCHE TECHNICUM „P B N A", Dir. ...Rothuizen en F. Wind, Arnhem, is een volledig ...ichte technische school, die volgens de schriftelijke methode opleidt voor alle technische examens ...roepen. Toezicht van het Rijk en K. I. van In...urs op de eindexamens.

J. ISRAEL, oud-adjt. Translateur van de Javaansche taal te Soerakarta, beëedigd Translateur hier te lande, Soestdijk. — Javaansch; vervaardigen van schriftelijke vertalingen uit het Hollandsch in het Javaansch en omgekeerd. — Stelt zich ook in andere plaatsen beschikbaar.

A. H. JANSEN, Jacob Ruijsdaellaan 21, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

W. KEIZER, Mariaweg 50, Oosterbeek. — Soendaneesch en Maleisch.

Mr. E. RIJKE, oud Ind. recht. ambt., Witte Singel 58, Leiden. — Ned. Ind. Wetb. — Adatrecht. — Staatsinstellingen van Ned. O. en W. Indië. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.

J. J. F. SCHREUEL, gepens. Ass.-Res., Rozenstraat 107, Den Haag. — Maleische taal en letterkunde.

A. A. SCHROEVERS, Stadhouderslaan 3, Den Haag. — Stenografie. — Machineschrijven.

C. STEUERWALD, oud. Ass. P.S., Vivienstraat 59, Den Haag. — Lessen in Werktuigbouw en IJzerconstructie.

PH. C. STUBENRAUCH en F. M. GESCHER, Leeraren M. O. — Opleiding voor M. O. Boekhouden en Staatspraktijkdiploma. Cursus voor Handel en Administratie. St. Annastraat 85, Nijmegen.

P. D. VISSER, Frederik Hendriklaan 162, Den Haag. — Maleisch (grammatica, correspondentie, omgangstaal) en Wiskunde.

A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

H. WESSELS, Leeraar Engelsch M. O. Lessen in Engelsch en Eng. Handelscorrespondentie. — Wychen A. 16c (lessen in Nijmegen te geven).

Leden, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 1 tot 8 December.

Nieuwe Leden: — **Geïntroduceerd door:**

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door
...van Muyden, Amsterdam, 1ste Helmerstraat ...n. f 5.—	Secretaris Afd. Amsterdam.
...broek, Amersfoort, Daam Fockemalaan 92. f 5.— ...Ubbens-Hulst, Amersfoort, Korte Bergstraat 5.—	Afdeelingsbestuur Amersfoort.
...ociatie Kantoor Arnhem, Bakkerstraat. f 5.— ...om Azn., Arnhem, Boulevard 131. f 5.—	Secretaris Afd. Arnhem.
...Severijn, Nijmegen, Jozef Israëlstraat 39. f 5.— ...W. Hoyer, Directeur der N. V. „Papierfabriek ...land", Nijmegen, Graafsche Weg 232. f 5.—	Afdeelingsbestuur Nijmegen.
...der Woude, Nijmegen, Groesb. weg 11. f 5......	den heer C. Mollema te Nijmegen.
...Albrecht-Perelaer, Den Haag, Ieplaan 73. f 5. ...A. S. Yff-Hertsberg, Den Haag, Lubeckstr. 9. f 5.	Dr. G. A. Rademaker te Den Haag.
...Boers, Oud-Gezagvoerder K.P.M., Den Haag, Gr. ...ginnelaan 152. f 5............	den heer F. Weijerman te Den Haag.
...J. M. Bartels, Advocaat en Procureur, Princes ...nelaan 31, Voorburg. f 5. ...den Berge, Directeur M.U.L.O. m. v., Den Haag, ...van Meerdervoort 335. f 5. ...Gep. Controleur 1e kl. P.T.T., Den Haag, An... Duyckstraat 1. f 5. ...W. L. M. van Oordt, Oud Referendaris Dep. v. ...iën, Den Haag, Parkweg 14. f 5.	Secretaris Afd. Den Haag.

Rectificaties.

A. A. Oosterdijk, Leeraar M.O., Nijmegen, Javastr. 95. f5.
G. H. van Houweninge, Nijmegen, Groesbeekscheweg 42. f 5.

Nieuwe Begunstigers:

Nieuwe Begunstigers	Geïntroduceerd door
...appij tot Exploitatie der Ondernemingen na... ...en door Mr. W. A. Baron Baud, Den Haag, 1ste ...straat 2. f 100. ...maatschappij Kadhipaten, Den Haag, Javastraat f 100. ...maatschappij Klampok, Den Haag, Laan van ...dervoort 9. f 100. ...maatschappij Peterongan, Den Haag, Laan van ...dervoort 9. f 100. ...maatschappij Bantool, Den Haag, Wassenaarkade 11. f 50.	Jhr. Dr. C. G. S. Sandberg te Den Haag.

Afschrijven:

H. A. Berkhout, Oud Majoor der Genie, Den Haag, 2de Sweelinckstraat 69.

Adresveranderingen:

...ram, Amsterdam, van: 2de Helmersstraat 72 II, ...1ste Const. Huygensstraat 62huis.

...A. Schagen van Leeuwen, Lid v. h. Hof van ...ie, van: Curaçao, naar: Amsterdam, Ceintuur...125. f 5.

...Lokhorst, 1e Luitenant Grenadiers, van Den ...Riouwstr. 136 naar: Amsterdam, Singel 378. f 5.

...Emanuel, Indoloog, Leiden, van Aloëlaan 43a ...Plantsoen 7.

...Putter, Indoloog, Leiden, van: Rijnsburgerweg ...naar: Oude Singel 46.

E. D. Kunst, Inspecteur Boschwezen, Den Haag, van J. P. Coenstraat naar: Prinsessegracht 26.

G. Landheer, Den Haag, van: Van Beverningkstraat 32 naar: Heliotroopstraat 54.

F. H. Ramondt, van: Nice naar: Den Haag, Groot Hertoginnelaan 176. f 5.

A. J. Barto, Off. v. Gezondheid 1ste klasse, van: Ambon naar: Weltevreden.

J. J. A. van Winssen, Mil. Apotheker 1ste klasse, van: Tjimahi naar: Koeta Radja.

K. F. A. Zeiler, Luit.-Kolonel der Inf., van: Soerabaja naar: Malang.

Vereeniging „OOST en WEST",
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West- of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied, personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, en dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk) Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost, II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER. Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien). Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 50 — DONDERDAG 16 DECEMBER 1926 — 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Oproep boekwerkje over Indië.

...treffende de samenstelling enz. van het werkje ... Indië, waarvoor een oproep verscheen in het ... van 9 dezer, zullen nadere bijzonderheden ... worden in het volgend No. van het Orgaan, ... 23 dezer.

Communisme in Nederlandsch-Indië en de exorbitante rechten van den Gouverneur-Geneneraal

door

Dr. P. A. F. BLOM, c.-n.

...hijnbaar aangelegenheden, die niets met elkan... te maken hebben. Het Communisme, eerst een ... van ver verwijderde utopie, droombeelden ... heel of half verdwaasde menschen, zoekende ... een gelijkheid op aarde, die er nooit was en ... ooit ook zal zijn. Aanvankelijk is het begrip ... verwarrings-idee, het is klaar en duidelijk, ... de chaos blijven ver uit de gedachten; het ... een aanlokkelijk beeld van een heilstaat zelve, ... alle menschen gelijk waren.

...mmunisme, nu het rumoerige broertje van het ...lisme, al streeft het eerste naar sociaal econo...e gelijkheid der individuen en bestrijdt het ...le inzonder het inkomen dat de kapitalist heeft, ...reden dat dit hem in den schoot geworpen ..., zonder dat dezen eenigen arbeid verricht, [1]) ... verwant aan elkaar, dat Pohle in zijn Ka...ismus und Sozialismus verklaart, dat het com...isme „eine konsekwente und in sich geschlos... Form des Sozialismus" [2]) is. De Staat, eigenaar ... alle productiemiddelen, wat tot gevolg heeft ...splicht voor alle individuen, waartegen... betaling naar den maatstaf van redelijke ...ften. Wat zag Rusland gebeuren na 1918?

Opheffing van het individueel eigendomsrecht der productiemiddelen, de onderdrukking van de vrije prijsvorming, de uitroeiing van vrijwel elk persoonlijk economisch belang. Het bankwezen, zooals wij het kennen, weg er mee, alles wordt overheidsbedrijf, assurantie, binnen- en buitenlandsche handel, industrieele grootonderneming en ook het landbouw-bedrijf ondergaat dat gevaar, al vormen de boeren een macht, waarmee rekening gehouden dient te worden en straks zal blijken, dat zij o.m. de klip zijn, waarop de heilstaat zal stranden en scheuren.

Men begrijpt, wat de funeste gevolgen zijn van hetgeen zooeven afgeschilderd is in korte woorden: kapitaalsvernietiging is het woord van den dag, raden en commissarissen spelen den baas, bureaucratie, corruptie vieren hoogtij en de chaos is er: „door lijden tot verblijden" wordt ijverig gedoceerd. Dit is dan de socialiseering, waarvan men gedroomd heeft in de werkelijkheid. Enkelen vormen eene oligarchie, waarbij die van de oude geschiedenis slechts een kleinigheid zijn.

Het bovenstaande moois wordt half of in het geheel niet begrepen door maar ten deele ontwikkelde Indonesiërs, die van dergelijke Westersche begrippen slechts den buitenkant kennen en met eigen denkbeelden(?) vermengd, besproken op vergaderingen, waarbij de tani (Jav. landbouwer) als een met klanken overgoten auditorium dienst doet en welke geluiden door en over zijn hoofd gaan, waarvan ten slotte alleen onthouden wordt: geen klassen meer, geen hoofden meer, geen belasting betalen, zelf den baas spelen. Nu zou ik de waarheid te kort doen, als men dacht, dat de geheele bevolking het gehoor vormt van dergelijke „heils-apostelen". Niets daarvan, in de groote steden, waar men de meeste aanh. gers heeft, vormen de slechte elementen, de op relletjes beluste leegloopers, de steunpilaren van de beweging en als men op het platte land op Java dergelijke uitingen in verzwakten vorm vaststelt, dan is dit daaraan toe te schrijven, dat er ook daar slechts op avonturen en eigenbaat beluste elementen in de kampongs en desa's niet ontbreken, die gebruik makende van de buitengewone mate van domheid en lichtgeloovigheid van den doorsnee-desabewoner enkelen weten mee te slepen, terwijl op sommige plaatsen dan het godsdienstig element wordt wakker gemaakt en Mohamedaansch fanatisme meehelpt.

Begrijpelijk is het, dat, gelet op dergelijke factoren, een beweging al spoedig tot stand is te brengen, al zal de groote massa eigenlijk niet begrijpen, waarom het gaat. Het is hetzelfde als het „main staking": een pientere gast, die mooi weer wil spelen van andermans geld, en aan een leventje van niets doen de voorkeur geeft, is al spoedig in staat om een staking van een zekere categorie van werklieden uit te lokken; gewoonlijk begrijpen de stakers te laat, dat zij de dupe geworden zijn van gewetenlooze schavuiten, die hunne onwetendheid uitgebuit hebben. Ook het oprichten van bonden

[1]) Het behoeft nauwelijks gezegd dat deze boute, on...eggelijk aanvechtbare uitspraak voor rekening van ... schrijver blijft. — *Red. K. W.*

[2]) Vgl. Verrijn Stuart, Grondslagen der Volkshuis...ding, blz. 84, noot 1 en S. Kelton. Socialisme, blz. 156 o.m.

ligt in dezelfde lijn, men zorgt, dat men goede bestuursfuncties krijgt, die vooral toegang tot de kas geven en dan..... op een goeden dag verdwijnt het heele of halve bestuur en geld is er niet te vinden.

Daarmee hebben wij dan aangegeven, wat die zgn. communisten op Java zijn, aangevoerd door menschen, die aan de eene zijde (in Indië althans) de zaak, waar het om gaat, zelf maar half begrijpen en aan de andere zijde in troebel water willen visschen ten eigen voordeele.

* * *

Nu de exorbitante rechten van den Gouverneur-Generaal. In het Regeeringsreglement, thans wet op de Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië, sinds Staatsblad 1925 No. 234 geheeten, vindt men in de artikelen 35—38 (in het R.R. van 1854 de artikelen 45—48) een materie behandeld, die men in vroegere staatsregelingen onder allerlei gedaanten terugvindt.

Steeds keert terug: niemand mag zich zonder vergunning van den Koning en/of den Gouverneur-Generaal in onzen Oost vestigen, dat was zoo in de reglementen van 1815, 1818, 1827, 1830 en 1836 het adagium en als blijkt, dat een wel toegelatene voor de orde en rust gevaarlijk *geacht* (let wel) wordt, dan kan de dwang tot verlaten der kolonies volgen. Hier is dus aan de orde de macht tot uitzetting zonder dat er sprake van is, dat een strafbaar feit is gepleegd en die als *exorbitant* bekend staat in het Indische Staatsrecht.

Aanvankelijk — niemand kan zich vestigen zonder voorafgaand verlof van den Gouverneur-Generaal; aflegging van den eed van trouw aan den Koning en gehoorzaamheid aan den Gouverneur-Generaal is vereischt. De Landvoogd kan dan een *vast* verblijf toestaan of een akte van *tijdelijk* vertoeven afgeven, geldig alleen voor de residentie Batavia en dan tot wederopzeggens toe, want de vergunning kan ten allen tijde ingetrokken worden en is de tijdelijk verblijf houdende genoodzaakt om Nederlandsch-Indië wederom te verlaten. De *vaste* ingezetenen alleen eerst dan, als de Gouverneur-Generaal hun verblijf gevaarlijk *oordeelt;* beide categoriën moeten op het betrekkelijke bericht het land uit, zonder dat de getroffene behoeft te weten waarom; alleen de Landvoogd is verplicht om aan het Departement van Koloniën het desbetreffende besluit en motiveering op te zenden. Wee hem, die gevaarlijk geacht wordt voor de openbare rust en orde, hij kan zelfs in hechtenis genomen worden. De Regeering was dus onbeperkt in Hare macht. Ter illustreering het geval van *Mgr. Grooff.* In 1841 komt er een nieuwe kerkregeling na onderhandeling tusschen den Heiligen Stoel en de Nederlandsche Regeering, wat ten gevolge had, dat in het jaar 1843 tot Apostolisch Vicaris van Batavia benoemd wordt Mgr. Grooff S. J. Nu was voorgeschreven, dat de Koning de geestelijken uitzendt en/of benoemt, voorts bepaalt waar en hoeveel priesters er werkzaam zullen zijn, terwijl aan de Indische Regeering wordt overgelaten de standplaatsindeeling; eindelijk geschiedde de bezoldiging van Gouvernementswege. Het recht van de Kroon is zoo sterk, dat zelfs als een tewerkstelling buiten bezwaar van de Schatkist zoude plaats grijpen, de benoeming toch bij den Koning blijft. In 1845 arriveert nu de Vicaris met een viertal missionarissen, die echter geen aanstellingsbesluit als zoodanig hebben, zoodat al dadelijk van Regeeringswege de boodschap komt: we laten hen wel *vast* toe, dus erlangen wel een vast verblijf om als zoodanig werkzaam te zijn, doch daarmee is niet gepraejudicieerd, dat de tewerkstelling zonder inmenging van Regeeringswege mogelijk is. Als nu in September van dat jaar de pastoors van Batavia, Semarang en Soerabaya om kerkelijke redenen door den Bisschop gesuspendeerd worden, krijgen drie van de meegekomen missionarissen een aanstelling van den Vicaris ter vervanging van de gesuspendeerden, doch nu bemoeit de Regeering zich er mee en nadat dan Mgr. Grooff overlegging van de suspensiebrieven, als zijnde een zuiver kerkelijke aangelegenheid weigert, ontstaat er een ernstig conflict, dat daarmee eindigt, dat de Vicaris en de vier missionarissen (de vierde had intusschen ook kerkelijke diensten gehouden) uitgezet worden en nu nog het ergst: de gesuspendeerde pastoors worden door de Regeering in hunne kerkelijke bediening hersteld. Natuurlijk in Nederland groote verontwaardiging: Mgr. Grooff krijgt algeheel eerherstel, behoudt zijn titel van Apostolisch Vicaris van Batavia, zelfs het inkomen, maar wordt...... in Suriname te werk gesteld.

Behoef ik nog verdere uitbeelding van den om-vang van deze *exorbitante rechten*? Zijn ze in daad niet exorbitant?

Nu komt het Regeeringsreglement van 1854 de artikelen 45—48, onveranderd gehandhaafd de nieuwe Staatsregeling van 1925 in de artik... 35—38 met een kleine toevoeging, zooals wij st... zullen zien. Van dit Regeeringsreglement kun... wij getuigen, dat het nog steeds in het teeken Nederlandsch-Indië als wingewest en onder de werking van het cultuurstelsel stond. De Reg... wil met vreedzame middelen haar gezag ... haven, naast de repressieve alweer het preve... nergens vestiging in Nederlandsch-Indië zonder stemming van het daartoe bevoegde gezag en ... tikelen 45—48 van het Regeeringsreglement rustverstoorders in Indië worden nu bestreden wat er in die artikelen aan macht gegeven ... aan de Regeering, de exorbitante rechten wee... wijl het machtsmiddel der indirecte uitzetting eens blijft bestaan. Vreemdelingen zullen wel te lijf gegaan worden met dit laatste middel zij n.l. geen vestigingsrecht gekregen hebben slechts een akte van tijdelijk verblijf bezitten. dacht eigenlijk alleen aan Europeanen en dat ook in de lijn dier tijden, doch tegenwoordig is aspect geheel anders; ik zou eens willen wijzen de vele singkehs uit Zuid-China, discipelen Moskou. Opmerkelijk is, dat men behalve die ... verstoorders ook denkt te treffen menschen der middelen van bestaan en als een bijkom... straf op een gerechtelijk opgelegde en geëxecu... de straf, waarvan thans niet veel meer over is altijd blijft gehandhaafd, dat slechts noodig is gevaarlijk *achten* voor de openbare rust en ... De uitzetting kan nimmer als straf aange... worden, al is het een gevoelig leed voor den g... fene, die misschien zijn levensbestaan aldus verdwijnen. Voorts werkt zij altijd individ... groepen van personen kan men nimmer met de ... orbitante rechten treffen. Verklaart men, d... recht van uitzetting een noodrecht is, dan ... verkeerde verdediging aan het woord, want ... juist wonderwel in het kader van Neder... Indië als wingewest.

Welke maatregelen kan nu het Gouvernement onder de vigeur van de regeling van 1854 en die van 1925 treffen? Ze zijn vier in getal:

a. verwijdering van personen uit *zekere* de... dat moet dan zijn in het belang der openbare ... en orde; die geldt dan voor alle bevolkings... groepen (Europeanen, Inlanders en Vreemde ... terlingen);

b. verwijdering als sub *a* en aanwijzing van bepaalde woonplaats (interneering) (alleen vo... landers en binnen den Archipel geboren ... peanen en Vr. Oosterlingen). Een verzwaring zijn: vertooning op gezette tijden aan bepaalde ... stuursambtenaren en streng politietoezicht;

c. verwijdering uit Nederlandsch-Indië voor Europeanen en Vreemde Oosterlingen, dan alleen, als zij daar niet geboren zijn);

d. aan een voorgenomen verwijdering sub ... interneering kan hechtenis (bij te beteekenen ... sluit) voorafgaan.

Bij uitzetting voor buiten en in N.-I. ge... bij ontzegging van verblijf in bepaalde deel... interneering, waarvan het besluit bij gerecht... akte beteekend [3]) moet worden aan den getr... is de Gouverneur-Generaal verplicht het advies den Raad van Indië in te winnen en als het ... Inlanders geldt alles over te leggen aan ... Departement van Koloniën, dat wil ... niet zeggen, dat er een nieuw instantie in het ... geroepen wordt: voorts moet den betrokkene algeheele uitzetting een redelijke tijd gelaten den om orde op zijn zaken te stellen. Gaat ... sluit tot inhechtenisneming vooraf, dan m... door den Landvoogd geteekend worden. Ook ... vereischt mededeeling aan de Staten-Generaal onder de nieuwe regeling evenzoo aan den ... raad — voor zoover het een Nederlander ... Het laatste, mededeelingsplicht aan beide ... wordt bij interneering en ontzegging thans ... alle bevolkingsgroepen ook vereischt sinds S... No. 234.

De vraag luidt nu, kan niemand zich verd... op het besluit, dat hem zal wegvoeren van de ... zijner inwoning, hetzij naar een bepaald gedeelte ... of een bepaalde plaats in den Archipel of uit ...

[3]) Behalve bij buiten N.-I. geborenen, als het ... ging geldt, en alleen te motiveeren, als het Neder... betreft.

Indië? Aanvankelijk was daarvan niets in het Regeeringsreglement opgenomen, doch op aandrang van de Staten-Generaal tijdens de debatten is het daartoe gekomen en werd achter de meer behandelde artikelen een nieuw ingeschoven, houdende, dat de betrokken persoon in zijn verdediging vooraf moest worden gehoord of daartoe behoorlijk opgeroepen; blijft hij weg, dan komen de gevolgen op zijn eigen hoofd. Na dit verhoor op vraagpunten, meestal door een hoofd van gewestelijk bestuur te houden, wordt een en ander aan de Regeering opgezonden, die een definitief besluit slaat.

Wij komen nu aan de behandeling van eene aangelegenheid, die de trait d'union zal vormen tusschen de twee bestanddeelen van den titel van dit opstel. De vraag luidt toch of een persoon, wien een bepaalde plaats als verblijf is aangewezen, ongestraft zich daarvan kan verwijderen en zich buiten Nederlandsch-Indië of elders in den Archipel begeven? Wat is de reden geweest van de interneering? Niet om Europeanen, buiten den Archipel geboren, te helpen? Deze verwijdert men gemakkelijker door ze geheel uit te bannen, zonder dat daartegen iets valt aan te voeren, al laat het Regeeringsreglement (en dus ook de nieuwe regeling) de mogelijkheid van interneering open, neen, men dacht aan de belangen van de in Indonesië geborenen, voor wie 't een onrechtvaardigheid heette, als men die uit onzen Oost verwijderde, wat in vele gevallen wel juist zal zijn, al gaat het niet altijd op.

Aanvankelijk was het aan hen, wien een vaste woonplaats was aangewezen, niet geoorloofd zich buiten Nederlandsch-Indië te begeven; deed men het toch, dan maakte men zich schuldig aan zgn. rupture de ban, waartegen straf was voorzien in de oude strafwetgeving en die in het geunificeerde Wetboek van strafrecht van 1915 gehandhaafd is gebleven onder artikel 230.

In de practijk vond men echter dezen maatregel hard en toen ontstond aanvankelijk de modus, dat men in bepaalde gevallen in het besluit opnam, dat het wel geoorloofd was zich, behalve in de aangewezen plaats, ook buiten Nederlandsch-Indië op te houden. Verschillende schrijvers op Koloniaal staatsrechtgebied hadden bezwaar tegen deze methode en als reactie hierop is toen vermoedelijk de nieuwe vorm ontstaan, hierop neerkomende, dat men eenvoudig invoerde: de interneering met uitdrukkelijk daarin verleend verlof om zich ook buiten den Oost te begeven. Men ziet ook wel dergelijke besluiten, die genomen worden juist naar aanleiding van verzoekschriften van geïnterneerden, die maar liever buiten den Archipel zijn dan op een bepaalde plaats er in. Niet alleen, dat in deze geheele zgn. verzachting een groot kwaad steekt, maar daarmee wordt ook miskend de bedoeling, die bij den Wetgever voorzat, toen hij deze artikelen opstelde. Wat is toch het geval? In de laatste jaren golden dergelijke besluiten Indonesiërs, die door hunne revolutionnaire of quasi-communistische propaganda getroffen moesten worden met interneering. Dezen, die terecht mochten verwachten, dat zij bij hunne geestverwanten in Nederland en niet in de laatste plaats in Rusland steun zouden vinden, zagen, al of niet aangespoord door invloeden van buiten af, meer heil in een vertrek naar Europa of elders in Azië. Op dergelijke verzoeken had men nooit moeten ingaan; behalve dat men deze personen aureolen om het hoofd legt, plaatst men ze bovendien op een voetstuk, dat zij in het geheel niet verdienen. Hoe zijn sommigen van hen niet in Nederland binnen gehaald en wat heeft Rusland hen niet vergood? Hoe hebben anderen eenvoudig niet een geschikte opstellingsplaats opgezocht in de nabijheid van den Archipel, vanwaar zij hunne propaganda geraffineerder en op ongestoorde wijze konden doorzetten (Zuid-China en de Straits-Settlements); vandaar blazen zij den adem des verzets aan, totdat alles in vuur staat. Nu al zal men zeggen, dat door die „leiders" in Indië het ware communisme in ernst niet wordt geleerd, omdat zij, gelijk wij in den aanvang reeds opmerkten, daarvoor op een te laag niveau van ontwikkeling staan, en is het voor hen meer een bron van inkomsten dan van een „leider"- en „lijder"-schap, de relletjes toch zijn daar om aan te toonen, dat het land in beroering komt. Men is krachtig opgetreden tegen dergelijke elementen, maar men is halverwege blijven staan door eene vrijwillige verwijdering uit Indië mogelijk te maken, wat slechts verplaatsing van het kwaad tengevolge had, terwijl een *deugdelijke interneering* een einde aan het gestook had gemaakt. Door de ervaring geleid, zal de Regeering in de toekomst niet langer de verhooging van de propaganda in de hand willen werken en zich hoeden voor inwilliging van verzoeken, die tot schade van de openbare rust en orde van het land zijn.

De officiersopleiding volgens het plan van Minister Lambooy.

De over de begrooting van oorlog voor 1927 gewisselde stukken laten voor de officiers-opleiding een koersverandering verwachten. In de memorie van antwoord lezen wij:

„Aangezien de Minister het mogelijk acht, de a.s. beroepsofficieren te kiezen uit jongelieden die bij de scholen voor verlofsofficieren hun eerste opleiding hebben genoten en voor overgang naar het beroepsleger genegen zijn, overweegt hij te zijner tijd een wijziging van de wet op het militair onderwijs, die trouwens ook uit anderen hoofde gewenscht is, bij de Kamer aanhangig te maken.

Hoe gaarne de minister dit anders zou wenschen, is hij met het oog op de geboden versobering genoodzaakt, niet meer beroepskader in dienst te houden, dan voor het vervullen van den vredesdienst noodzakelijk moet worden geacht. Het zal 's ministers voordurend streven zijn, verbetering te brengen in de geoefendheid van het verlofskader."

Nu hebben eenige bladen zich gehaast, hieruit te lezen, dat Breda gesloten zal worden. Dit is zeker voorbarig te noemen; de K. M. A. kan ter voortgezette opleiding van den verlofsofficier tot beroepsofficier een taak behouden, en de opleiding van officieren van het leger in N.-I. kan ook aan Breda opgedragen blijven. Wel zal de K. M. A., voor zoover zij behouden blijft, dan een diepgaande verandering hebben te ondergaan.

Waarop wij hier willen wijzen is dat hetgeen minister Lambooy voornemens is tot wet te maken ook een Indischen kant heeft, of juister: moet hebben.

Gaan wij de geschiedenis na, dan blijkt dat het niet als iets geheel nieuws uit de lucht is komen vallen. Zooals doorgaans 't geval is, is ook dit denkbeeld eerder geopperd, is 't daarna door en met de gebeurtenissen gegroeid, en wordt 't nu h. t. l. rijp geacht voor verwezenlijking.

In Juni 1910 werd een staatscommissie ingesteld voor de reorganisatie van het militaire onderwijs. Deze bracht in 1913 haar rapport uit. Zij verdiepte zich ook in de, destijds reeds geopperde, kwestie van den overgang van verlofsofficieren naar het korps beroepsofficieren. Een uitvoerig betoog bracht de commissie ertoe, dien overgang niet aan te bevelen als stelsel tot vorming van beroepsofficieren, doch wèl den overgang mogelijk te maken, als middel om verlofsofficieren tot het korps beroepsofficieren toe te laten. Een regeling om dit te bereiken werd mede in ontwerp aangeboden.

In het rapport stond toen te lezen (blz. 158): „Hierbij wenscht de Commissie te vermelden, dat een harer leden zóó groote verwachtingen koestert van eene regeling in den trant van de hier omschrevene, dat hij haar beschouwt als een eerste schrede op den weg naar een nieuw stelsel, hetwelk zich geleidelijk zal uitbreiden tot eene geheel verbeterde wijze van aanvulling van het corps beroepsofficieren."

De groote oorlog heeft eenerzijds de aandacht afgeleid van het vele lezenswaardige dat het rapport der commissie bevat, doch heeft anderzijds medegewerkt om toen nog met groote omzichtigheid geuite denkbeelden meer naar voren te brengen.

De mogelijkheid tot overgang van reserve-officieren of verlofsofficieren in het korps beroepsofficieren is reeds geschapen. Nu schijnt de Minister van oorlog voornemens de verwachting van het ééne lid te verwezenlijken, dat toen, in een commissie van 17, alleen stond. Veertien jaren nadat zij uitgesproken werd, dat lijkt niet te vlug; toch mag aangenomen worden dat het denkbeeld nog geenszins algemeene instemming zal vermogen te verwerven.

't Is geen geheim, dat het lid der commissie dat destijds die verwachting uitsprak, de toenmalige luit.-kolonel tit. O. I. leger G. Nypels was, die, in 1914 gemobiliseerd, in 1919 als reserve-kolonel opnieuw gepensionneerd werd.

Sedert is de mogelijkheid van den overgang van reserve-officieren bij het korps beroepsofficieren

van het Leger in Ned.-Indië ook opnieuw onder de oogen gezien. Als de Minister van oorlog er toe komt de nieuwe regeling in wet en besluit vast te leggen, zal Z. Exc. in ov... g met den Minister van koloniën, het vraagstuk ook voor het Indische leger tot een oplossing moeten brengen. In verband met de sedert 1913 opgedane ervaring en de sedert dien ontstane opvattingen zal de uitspraak waartoe de Staatscommissie destijds kwam aan de nieuwe inzichten moeten worden getoetst. Haar conclusie luidde toen:

„Overwogen is, of ook overgang naar het Ned.-Ind. Leger mogelijk zou moeten worden gemaakt. Tegen een dergelijken overgang bestaan echter zoo overwegende bezwaren, dat de Commissie meent, die beslist te moeten ontraden.

De reserve-officieren worden gevormd omdat het instituut der verlofsofficieren tot de organisatie van het leger in Nederland behoort. Deze categorie van officieren dient dus tot aanvulling van het officierenkorps van het Ned. Leger, zoodat het niet aanbevelenswaard schijnt, hen, nadat zij met moeite en zorg voor hunne taak zijn opgeleid, ten bate te doen komen van het N.-I. leger. Eene aanvullende opleiding voor den dienst in laatstgenoemd leger zou — doordien verscheidene geheel of nagenoeg geheel nieuwe vakken zouden moeten worden behandeld — bovendien zulk eene groote uitgebreidheid verkrijgen, dat men bezwaarlijk van een *aanvullingsopleiding* zou kunnen spreken en feitelijk eene geheel nieuwe opleiding in het leven zou moeten roepen".

Sedert dien is veel gebeurd, waardoor een geheel ander uiterlijk aan de zaak gegeven is.

Reserve-officieren van het Nederlandsche leger zijn in honderdtallen bij het leger in Indië gedetacheerd geworden en bij alle wapens. Van hen is een aanzienlijk aantal bij het officierskorps van dit leger overgegaan.

De regeling van het reservepersoneel van het leger in Indië zelf kent, naast den reserve-officier-oudgediende, ook den dienstplichtige tot 2en luitenant bevorderd, alsmede den niet-dienstplichtige, die 't tot reserve-officier brengt (G. B. 28 Maart 1924, Stb. 1924 No. 137).

Zoo zijn dus nieuwe mogelijkheden ontstaan, die ver af staan van de conclusie der Staatscommissie in 1913. Die mogelijkheden vragen nu overweging in hoever ook voor Indië het instituut van den verlofsofficier de voornaamste of de eenige bron kan worden ter aanvulling van het korps beroepsofficieren. En daarnaast, in hoever er voor Indië ook reden kan bestaan verder te gaan met vervanging van beroepskader door verlofskader, een kwestie welke met de voorgaande in nauw verband staat.

Nu deze kwesties aan de orde worden gesteld, zal dadelijk volle aandacht gevraagd moeten worden voor den Indischen kant ervan.

De nooden van Curaçao.

(*Slot*).

Weermacht.

De misstand van een in den regel vrijwel tot ledigheid gedoemd garnizoen, als waarover de schrijver der Surinaamsche Brieven in het Koloniale Weekblad den staf brak bestaat natuurlijk ook in Curaçao.

De garnizoenen in de West behooren sedert een 15-tal jaren tot het Oost-Indische Leger, zij het dan ook dat kort geleden wederom de gelegenheid is geopend om ook officieren van het Nederlandsche Leger bij de landmacht in West-Indië te detacheeren.

Vroeger, toen dit laatste regel was, nam het officieren-corps in West-Indië een andere plaats in dan tegenwoordig. Vele Nederlandsche officieren bleven lang in de West dienen, sommigen huwden daar, de meesten gingen zich aan het land hechten en vaak zijn verdienstelijke civiele ambtenaren uit het officieren-corps voortgekomen.

Toen echter de officieren van het O. I. L. hun intrede deden in de West veranderde er veel. De korte, soms zeer korte detacheering en het gevoel van aan zijn eigenlijke bestemming onttrokken te zijn werkte natuurlijk doodend op de belangstelling en vermeerderde de algemeene lusteloosheid.

Ook in dit opzicht zal het een uitkomst zijn, wanneer de tegenwoordige plannen tot reorganisatie der Curaçaosche Politie tot uitvoering zullen komen en zoowel het hoogere en lagere kader als de manschappen een nuttige taak te vervullen zullen krijgen.

Het is te hopen dat dan meteen aan eenige andere misstanden een einde zal worden gemaakt.

Natuurlijk zal het corps Politietroepen wat gedrag, ontwikkeling en voorkomen betreft aan hooge eischen moeten beantwoorden, zoowel gehuwden als ongehuwden zullen behoorlijk gehuisvest moeten worden, de verzorging zal uitmuntend moeten zijn en de gelegenheid tot ontspanning zal niet mogen ontbreken.

De tegenwoordige Militaire School geniet weinig belangstelling, het Militaire Tehuis, waar ook burgers worden toegelaten van soms minder gunstig allooi, ziet er vies en verwaarloosd uit en geeft maar al te vaak ergerlijke dronkemanstooneelen te zien (kort geleden stak een militair bezoeker een burger dito overhoop) en door de Militaire Cantine wordt een winkelnerinkje uitgeoefend, tot schade voor den winkeliersstand in de stad.

Waar onder den nieuwen toestand het gezag slechts op één orgaan, het corps Politietroepen, zal kunnen steunen, doet zich de vraag voor of het niet raadzaam zou zijn wat meer aandacht te besteden aan de mogelijkheid tot het scheppen eener burger weermacht als reserve.

De (rustende) Curaçaosche Schutterij is in 19.. — om weinig begrijpelijke redenen — opgeheven, het Curaçaosche Weerbaarheidscorps bestaat alleen nog maar in naam en de Padvindersbeweging is sedert een aantal jaren dood.

Welk een verschil met de Britsche West-Indische Koloniën, waar men zoo vaak, ook in latere tijden bij wanordelijkheden goede diensten heeft gehad van de burger corpsen, en met Nederland, waar de vrijwillige Landstorm en de Burgerwacht bloeiende organisaties zijn, alles met steun en aangemoedigd door de Regeering en de Militaire autoriteiten.

In onze West zijne jarenlang de functies van garnizoens- of troepencommandant posten geweest welke desnoods door invalieden konden worden bekleed; toen er eenmaal sprake van was de betrekking van Commissaris van Politie te Paramaribo tijdelijk op te dragen aan den Commandant der troepen, verklaarde deze laatste openlijk daartegen geen enkel bezwaar te hebben, aangezien zijn militaire functie hem uiterst weinig bezigheid verschafte.

Hoeveel beter wisten dan steeds onze Britsche naburen in dit opzicht partij te trekken van hun Europeesche functionarissen. De „Commandant of the Local Forces" in een Britsch-Westindische kolonie, een Engelsch hoofdofficier, is bevelhebber van de gewapende politie, van de militie en van de vrijwilligers-korpsen, inspecteur der gevangenissen en leider of beschermheer van de padvinders.

Laat nu onder den te scheppen nieuwen toestand de militaire Commandant op Curaçao ook eens belangstelling trachten op te wekken voor — en leiding te geven aan een weerbaarheidsbeweging (in niet militairistischen zin) onder de burgerbevolking. Niet alleen dat het nuttig kan zijn voor het Bestuur om bij ernstige gebeurtenissen een betrouwbare reserve achter de hand te hebben, maar de gelegenheid tot nuttige ontspanning is in kleine tropische gemeenschappen toch reeds zoo gering.

Volksvertegenwoordiging.

Een door de bevolking gekozen vertegenwoordiging met wetgevende bevoegdheid bestaat op Curaçao niet, een volksraad die zonder zoodanige bevoegdheid te hebben toch de belangen van het Gewest heeft te behartigen en de nooden en wenschen der bevolking naar voren brengt, evenmin.

De Koloniale Raad wordt samengesteld uit door de Kroon benoemde leden, maar de bevoegdheid van den raad om bij vacatures zelf een voordracht samen te stellen, zou kunnen worden beschouwd als een kleine vergoeding voor het gemis van kiesgerechtigdheid zelfs van de meest ontwikkelden onder de bevolking. Toen evenwel, enkele jaren geleden, een benoeming plaats had buiten de voordracht om, terwijl er op de personen der candidaten niets viel aan te merken, werd dit zeer gevoeld als een poging om van Nederland

politieke samenstelling van den Raad invloed uit te oefenen en rees bij velen de vraag of ten deze van een, op zich zelf logisch, prerogatief der Kroon op toelaatbare wijze was gebruik gemaakt en niet aan een eenmaal bestaand prerogatief van den raad geweld was aangedaan.

Hoe de raad echter ook samengesteld moge zijn, dat in dit college tot uiting zullen komen de wenschen, verlangens en inzichten van de groote massa des volks valt niet te verwachten, bij ontstentenis van kiesbevoegdheid, waarvoor ook die groote massa moeilijk rijp kan worden geacht.

Waarmede niet gezegd wil zijn dat ook het meest beperkte kiesrecht voor Curaçao in alle opzichten te verwerpen zou zijn, zij het dan ook dat het uiterst moeilijk zou zijn bruikbare normen te vinden en de verspreide ligging der eilanden een groot bezwaar oplevert.

Intusschen, het parlementarisme staat niet meer zoo gunstig aangeschreven in de wereld om daarmede ook een klein en afgelegen gebiedsdeel te willen begiftigen, zonder dat van eenig verlangen daarnaar bij een belangrijk deel der bevolking ooit is gebleken.

En even moeilijk als het zijn zou om het invoeren van kiesrecht voor een koloniaal parlement te willen rechtvaardigen, even bezwaarlijk is het om de bevoegdheden van een vertegenwoordigend lichaam af te bakenen voor een gewest dat, hoe gunstig de economische toestand op een oogenblik ook zijn mag, toch nog lang niet toe is aan financieele onafhankelijkheid.

Een uit benoemde leden bestaande raad is, alle omstandigheden in aanmerking genomen, voor Curaçao nog zoo slecht niet, mits die raad door zijn samenstelling de grootst mogelijke waarborgen biedt van belangstelling en bevoegdheid tot oordeelen met betrekking tot alle aan de orde komende onderwerpen. Waarmede natuurlijk geenszins is bedoeld een uit specialiteiten bestaande raad; juist zou grootere verscheidenheid van samenstelling nuttig kunnen werken en tot dat doel zou de raad uit een grooter aantal leden kunnen bestaan.

De raad zou vooral moeten zijn een college van controle en advies; door gezonde critiek op het regeeringsbeleid, ook op eigen initiatief, kan een college als het betreffende zich nuttig maken tegenover de gemeenschap waaruit het is voortgekomen.

Opmerkwaardig is in dit verband dat aangaande het incident van 1922, dat toch aanleiding kon geven tot ernstige opmerkingen, in den K.R. niet één woord is gesproken, noch direct na het gebeurde, noch bij de eerstvolgende behandeling van een begrooting.

Natuurlijk moet in het nemen van beslissingen met betrekking tot de besteding van landsgelden het meest belangrijke deel worden gezien der taak van den K.R. en het is op zichzelf volstrekt verkeerd, gegeven de financieele verhouding tusschen gewest en moederland, dat zoodanige beslissingen van den Raad kunnen worden terzijde gesteld en af en toe ook worden terzijde gesteld. De waardigheid van het college behoeft daaronder niet te lijden en de waarde van zijn arbeid wordt er allerminst door verminderd.

Maar, nu moet de vinger worden gelegd op een zwakke plek: men make geen beslissingen van den raad ongedaan zonder dat aan 's raads opvatting volledig recht is wedervaren, en daarvan ook blijk is gegeven; men plege overleg met den raad in den meest uitgebreiden zin, men vordere van den raad geen overhaaste beslissingen op onvoldoend toegelichte of te laat ingediende voorstellen.

Juist met betrekking tot deze punten zou de K.R. rechtmatige grieven kunnen hebben.

Als van minder belang mag worden beschouwd het feit, dat hoofdambtenaren wel eens blijk zouden hebben gegeven van gebrek aan deferentie tegenover den raad: bij een goede leiding der vergaderingen immers kan de raad elke poging tot intimidatie en wat dies meer zij, den kop indrukken.

Wanneer wij zeiden dat er in Curaçao geen kiesrecht bestaat, dan moeten wij, behalve voor zoover betreft de Landraden op de kleine eilanden, nog een uitzondering maken voor de Kamer van Koophandel en Nijverheid op het hoofdeiland.

De leden dezer kamer worden verkozen door ingezetenen die, krachtens Verordening, daartoe het recht bezitten; merkwaardig is dat in die kamer de scheepvaart wel, maar de zoo belangrijke petroleum-industrie niet is vertegenwoordigd.

Als een gunstig verschijnsel moge worden gememoreerd, dat sedert kort de kamer weder begonnen is met het publiceeren van een jaarverslag. Een stap in de goede richting is dit zeker, ook al beperkt de kamer zich vooralsnog hoofdzakelijk tot het geven van cijfers en is zij er nog ver van af, zooals de kamers der groote koopsteden in Nederland, zich in het jaarverslag over het regeeringsbeleid uit te spreken met betrekking tot economische aangelegenheden.

Door, ook ten aanzien van havenbedrijf en scheepvaart, meer overleg te plegen met de kamer, zou allicht het gouvernement zich vaak waardevolle adviezen kunnen verschaffen, welke aan een intensieve behandeling slechts ten goede zouden kunnen komen.

Middelen van bestaan.

Er is een tijd geweest toen men meende door Gouvernementsbemoeienis tot verheffing van den landbouw, als bestaansmiddel voor de bevolking, te kunnen medewerken. De handhaving van een hulp-landbouwkundige voor de Bovenwindsche eilanden, met standplaats St. Eustatius, is alles wat er van de pogingen te dezer zake is overgebleven.

Inderdaad heeft op de Benedenwindsche eilanden, met hun droog klimaat, de landbouw al heel weinig kans.

Toch doet zich de vraag voor of het onvermijdelijk is, dat op het hoofd-eiland, met zijn tegenwoordig talrijke blanke bevolking, en met zijn drukke scheepvaart, groenten, vruchten, eieren, melk, zelfs visch, schaarsch en duur zijn en vleesch (van uit Venezuela ingevoerd slachtvee) slecht van kwaliteit is, zij het goedkoop.

Hoe heel anders is het ook al weder in de nabijgelegen Amerikaansche of Amerikaansch beïnvloede gebieden. Op de Landengte van Panama, en zelfs in het zoo vruchtbare Haïti, kunnen, dank zij de aanvoer in „cold storage" uit de Vereenigde Staten, de blanke ingezetenen zich alle mogelijke versche voedingsmiddelen tegen matige prijzen verschaffen.

Dat Curaçao in de onmiddellijke nabijheid van het vruchtbare Venezuela is gelegen, beteekent te dezen aanzien heel weinig. Tuinbouw en vruchtencultuur leveren daar slechts weinig voor export en in de volkrijke stad Maracaibo wordt door de tegenwoordig zoo talrijke uitheemsche ingezetenen eveneens het gemis gevoeld aan versche levensmiddelen.

Het zou daarom, waar op Curaçao geen aanvoer van in koelkamers overgebrachte levensmiddelen plaats heeft, zeker de moeite waard zijn om te onderzoeken of tuin- en ooftbouw, vee- en pluimveeteelt in den omtrek der stad niet met kans op succes zou kunnen worden aangemoedigd en of de watervoorziening niet ook aan dit doel dienstbaar kan worden gemaakt.

Wat de visscherij betreft moet hier even in herinnering worden gebracht het langdurige wetenschappelijke onderzoek, dat inderdaad niet heeft geleid tot eenig tastbaar resultaat.

Zou het thans niet evenwel het oogenblik zijn om practische deskundigen attent te maken op de mogelijkheden, welke de Caraibische Zee zou kunnen opleveren, nu er zelfs sprake is van een Nederlandsche visscherij-onderneming in Oost-Indië? Curaçao zou als basis voor diepzee-visscherij zekere voordeelen aanbieden.

Een vischetende millioenen-bevolking woont er niet in het betreffende gebied, maar de Nederlandsche belanghebbenden, die thans uitzien naar een nieuw arbeidsveld in den Oost, zouden er misschien voor te vinden zijn hun aandacht ook eens te schenken aan de zooveel dichterbij gelegen West, ook al zou aldaar op kleinere schaal moeten worden geopereerd.

Er is een tijd geweest dat er met schoeners werd gevischt voor de markt te Paramaribo, voor rekening van een aldaar gevestigde firma. Waarschijnlijk heeft men toen niet de beschikking gehad over de meest geëigende soort vaartuigen, noch over ervaren personeel.

Verbindingen.

Waar de twee Nederlandsche gebiedsdeelen in de West, Suriname en Curaçao, commercieel elkander zoo weinig noodig hebben en die gewesten geheel afzonderlijk bestuurd worden, ligt het voor de hand dat er geen behoefte wordt gevoeld aan een betere scheepvaartverbinding tusschen beide dan de thans bestaande.

De uitwisseling van producten is van weinig belang en het personenverkeer is pas den allerlaatsten tijd van eenige, hoewel niet zeer groote beteekenis geworden, doordat eenige honderden Su-

rinamers werk vinden op Curaçao bij de petroleumindustrie.

Anders echter staat het er voor met de verbindingen van het hoofdeiland, zetel van het Bestuur, met de beide andere Benedenwindsche- en met de drie Bovenwindsche eilanden.

Voor die verbindingen beschikt het gouvernement slechts over een gehuurden schoener, met buitengewoon primitieve passagiersinrichting, terwijl het niet waarschijnlijk is dat Nederland binnen afzienbaren tijd weder een marine-vaartuig in de Caraïbische zee zal gaan onderhouden.

Dat het Curaçaosche gouvernement zelfs niet over één enkel stoomvaartuig beschikt voor de verbinding tusschen de eilanden onderling lijkt zeker niet normaal en dat Gouverneur en hoofdambtenaren zich de ontberingen en het tijdverlies hebben te getroosten van voor dienstreizen gebruik te moeten maken van een zóó gebrekkige vervoergelegenheid kan aan een goede bestuurs-gestie slechts afbreuk doen.

Pogingen tot verbetering van den bestaanden toestand zijn vroeger steeds afgestuit op de kosten. Tegenwoordig is er evenwel, veel meer dan voorheen, loonend emplooi te vinden voor kleine stoom- of motorvaartuigen met goede passagiers-inrichting, tengevolge van het enorm toegenomen goederen- en personenvervoer tusschen het eiland Curaçao en de stad Maracaibo.

Toch is van eenig ernstig voornemen om van deze gunstige constellatie gebruik te maken, ten einde te geraken tot een bevredigende oplossing van het vraagstuk der interinsulaire verbindingen tot nu toe niets gebleken.

En dan ten slotte de tot veel klachten aanleiding gevende, buitengewoon dure, telegraaf-verbinding van Curaçao met de buitenwereld, in de eerste plaats met Europa en met de Vereenigde Staten.

De tarieven der Fransche kabel-maatschappij zijn exorbitant gebleven, niettegenstaande het tegenwoordig verkeer aanmerkelijk grooter moet zijn dan vroeger.

Hoewel door belanghebbenden herhaaldelijk daarop is aangedrongen en de bepalingen van de concessie waaronder de Fransche maatschappij werkt zich niet daartegen schijnen te verzetten, is er nog altijd niet toe overgegaan het Gouvernements radiografische station (anders dan bij kabel-interrupties) voor publiek verkeer open te stellen, waardoor nochtans een belangrijk goedkoopere dienst zou kunnen worden verkregen.

De haven van Willemstad.

Een voortdurende ergernis voor het publiek levert de brug op welke dicht bij den ingang der haven de beide stadsgedeelten ten Westen en ten Oosten der St. Anna-baai met elkander verbindt.

Deze brug, een soort schipbrug, is bij het tegenwoordig zeer druk scheepvaartverkeer gedurende de daguren vrijwel meer open dan gesloten, tot groot ongerief voor het verkeer van voetgangers en rij- en voertuigen. Hoewel de dienst der brug er op berekend is het scheepvaartverkeer zoo weinig mogelijk te hinderen (juist daardoor ondervindt het stadsverkeer zooveel belemmering) spreekt het van zelf dat binnenkomende en uitvarende schepen toch altijd ook eenig ongerief ondervinden van den toestand.

Intusschen is er voor het publiek niet alleen maar sprake van ongerief in den gewonen zin. Men behoeft maar even te denken aan de practiseerende geneesheeren die in de beide stadsgedeelten per auto hun praktijk hebben uit te oefenen en het feit dat beide ziekenhuizen zich in het Westelijk deel bevinden, om in te zien dat een verkeersbelemmering als waar het hier om gaat, ernstiger bezwaren kan opleveren dan wat oponthoud voor het gewone straatpubliek.

Eenmaal is het reeds voorgekomen, dat een zieken-auto, waarin een zwaar gewonde, die van het Oostelijk stadsgedeelte naar het gasthuis in Otrabanda moest worden vervoerd, een uurtje voor de brug moest blijven wachten.

De eenige bevredigende oplossing zou wel zijn, dat het verkeer gedurende de daguren plaats had per ferryboot en dat alleen gedurende de veel minder drukke avond- en nachturen van de brug werd gebruik gemaakt.

Van eenige ernstige poging om tot deze of eenige andere oplossing te geraken, is tot nu toe weinig gebleken: het K.V. vermeld alleen laconiek dat in 1924 de brug gedurende ongeveer 14 dagen voor het verkeer over de haven buiten gebruik w... wegens een accident.

Waar ook velen aanstoot aan genomen hebb... vreemdelingen en ingezetenen, is de toestand v... verval waarin zoolang de publieke kaden aan... haven hebben verkeerd, hoofdzakelijk de ... weinig uitgestrekte, ook als aanlegplaats voor ... te groote stoomschepen dienende, Handelskade ...

Nadat een aanvang was gemaakt met een ... zeer kostbare voorziening, welke ten minste ... toestand van vóór het optreden der afkaveling... instorting voor geruimen tijd zou hersteld h... en voor welke voorziening materialen waren ... gevoerd, werd het werk gestaakt en kwam het ... stuur voor den dag met een veel geld vereischend ... plan voor een veel meer omvattende verbetering.

Over dit plan kan verschillend worden g... deeld; de voor de uitvoering benoodigde zes ... zijn evenwel zonder hoofdelijke stemming door ... Kolonialen Raad bewilligd, zij het onder het ma... van eenige bittere opmerkingen.

Hollen of stilstaan, zou men geneigd zijn te ... gen, maar waar er alleen maar van stilstaan ... worden gesproken, dat is met betrekking tot ... havenmeesters-ambt.

Reeds een vijftal jaren geleden werd door ... Bestuur de wenschelijkheid ingezien van het bre... met den bestaanden toestand, n.l. deze dat het ... ambt wordt waargenomen door een ambte... tevens als loods dienst doet, een overblijfsel ... den tijd toen het scheepvaartverkeer zoo weinig ... teekende, dat de havenmeester tevens den gehee... loodsdienst voor zijn rekening kon hebben.

Hoewel thans de haven van Willemstad even... scheepvaartbeweging heeft als die van Amster... en een half dozijn loodsen druk werk heeft om ... inkomende, uitvarende en verhalende schepen ... bedienen, is het havenmeesterschap nog steeds ... handen van een der leden van het loodspersoneel ... of is de havenmeester tevens loods, zooals men ... opvatten wil.

Het spreekt vanzelf dat de havendienst ... loodswezen, de betonning, bebakening, bevu... een afzonderlijk departement zouden behoore... vormen, met aan het hoofd een bevoegd ambtenaar ... met een eigen bureau, die ten vo... beschikbaar ... moeten zijn voor de regeling der verschillende ... diensten en als adviseur van het Bestuur in ... aangelegenheden de scheepvaart betreffend.

Het zal voldoende zijn hierbij te voegen, dat ... geen havenpolitie is en dat het havenreglement ... teekent uit de tachtiger jaren der vorige eeuw ... duidelijk te maken welke achterstand er valt in ... halen om de schoone natuurlijke haven van ... lemstad tevens te maken tot eene met mod... organisatie.

Niet eens hebben scheepvaart en handel me... troost goedkoop bediend te worden, want Wi... stad is geen goedkoope haven meer.

De particuliere eigenaars van aanleg- en op... plaatsen en van lichter-accomodatie handhaven ... onderlinge overeenkomst hooge tarieven ... (verplichte) Gouvernementsloodsdienst is ze... langrijk duurder dan door de kosten van den ... wordt gerechtvaardigd.

De heffing van obligatoire loodsgelden te ... tot een fiscale, is een vernuftige vinding, welke ... elders moeilijk in toepassing zal kunnen vind...

Voorwaar er is in Curaçao veel constructief ... te verrichten en daarvoor is niet uitsluitend ... niet eens in de eerste plaats geld noodig.

Allereerst wordt daarvoor vereischt pers... in voldoend aantal en van voldoende geschikt... om onder bezielende leiding al datgene tot ... te brengen dat te lang reeds werd verwaarloo...

Errata.

In deze artikelenreeks zijn bij het afd... eenige hinderlijke drukfouten gemaakt, we... belangstellende lezer gelieve te verbeteren, ...

Nr. van 28 Nov., blz. 3, 2e kol., regel 22 v.o. ... voorlichting van het publiek voor patentmidd... *lees*: voorlichting van het publiek door midd... advertenties voor patentmiddelen.

Nr. van 9 Dec., blz. 3, 1e kol., regel 40 v.b. ... 1903, *lees*: 1908.

Nr. van 9 Dec., blz. 4, 2e kol., regel 29 v.b. ... terechtstelling, *lees*: tewerkstelling.

Professor L. van Vuuren.

Omtrent den heer L. van Vuuren, lector aan de gemeentelijke Universiteit te Amsterdam, die benoemd is tot gewoon hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht in de faculteit der letteren en wijsbegeerte, om onderwijs te geven in de sociale en economische aardrijkskunde, de koloniale aardrijkskunde en de landbeschrijving, schrijft het U.D.:

Met deze benoeming is thans eindelijk de vacature van wijlen professor Niermeyer vervuld. De heer Van Vuuren was tijdelijk belast met een opdracht tot het geven van colleges in deze vacature, welke opdracht nog van kracht was tot het einde van den nu loopenden cursus. De heer Van Vuuren was aanvankelijk officier in het Ned.-Indische leger, waar hij diende bij het wapen der marechaussée. Hij behaalde in dien rang den titel van majoor. Hij maakte als officier de campagne in Atjeh mede en was o.m. werkzaam bij het civiel bestuur in Atjeh. In de Bataklanden nam hij een werkzaam aandeel in de bestuursregelingen, die daar toen noodzakelijk waren, en aan het einde dezer werkzaamheden publiceerde hij zijn boek „Eerste maatregelen in pas geannexeerd gebied".

De heer Van Vuuren keerde toen naar Nederland terug, waar hij de z.g. bestuursacademie voor den Indischen dienst afliep.

Na volbrachten studie aan deze instelling werd hij aangesteld tot chef van het Encyclopaedisch Bureau te Batavia; in deze functie is hij vele jaren werkzaam gebleven, gedurende welken tijd verscheidene publicaties van zijn hand het licht zagen, waarbij hij gelegenheid had belangrijke topografische bijzonderheden in deze geschriften te verwerken. Zijn grootste werk was wel een monografie over het gouvernement te Celebes (waarvan tot heden evenwel slechts het eerste deel verschenen is).

In 1922 volgde zijn benoeming tot lector bij de Universiteit te Amsterdam, om les te geven in de koloniale landbeschrijving. In de laatste jaren heeft de heer Van Vuuren tijdelijk de colleges waargenomen van wijlen professor Niermeyer, terwijl hij ook aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen colleges gaf.

Van Week tot Week.

Dinsdag 7 tot Maandag 13 December.

De communistische woelingen op Java en Sumatra's Westkust. De laatste telegrafische berichten omtrent de communistische pogingen tot omverwerping van het gezag op Java, hebben bijna uitsluitend betrekking op de ten opzichte der schuldigen te nemen strafmaatregelen. Omtrent een aantal hunner is reeds beslist, dat zij (na eerst hun gerechte straf te hebben ondergaan?), geïnterneerd zullen worden naar Nieuw-Guinea. Een interneeringskamp wordt te Boven-Digoel in gereedheid gebracht, waarover de kapitein L. T. Bekking het bevel zal voeren.

Op Sumatra's Westkust bleef het nog roerig. Een Aneta-telegram, ged. Padang 9 Dec., luidt: Een dertigtal personen heeft in het Soloksche een huis overvallen. Eén bewoner werd gedood, één zwaar gewond; twee leden van de bende zijn gearresteerd. — Een eveneens uit Padang, twee dagen later verzonden telegram meldt: Het kamponghoofd te Pasaram Baljang is met browningschoten vermoord. De dader is voortvluchtig. Militairen omsingelden een kampong in het Soloksche, alwaar een bende gesignaleerd was. De vluchtenden werden aangeschoten.

Boeatan en Kerstmis. Nu de Kerstdagen wederom naderen en aanstalten worden gemaakt om de gebruikelijke feestgeschenken aan te koopen, vestigen we gaarne de aandacht op Boeatan in de Heulstraat te 's-Gravenhage. Er is daar een rijke voorraad en een ruimé keuze van voorwerpen, welke zich uitstekend leenen tot Kerstgeschenk!

Inspecteur der Cavalerie. De luit.-kolonel der Cavalerie bij het O.-I. leger J. G. Koopman, van verlof in Indië teruggekeerd, is opgetreden als inspecteur van het wapen.

C. W. M. Beugel †. Op 63-jarigen leeftijd is te 's-Gravenhage overleden de heer C. W. M. Beugel, o.m. oud-sous-chef van den politieken inlichtingsdienst te Soerabaja en oud-landrechter te Semarang.

Universitaire examens. Leiden. Cand. ex. Indisch recht de heeren H. J. A. Eykman, J. B. van Schendel en mejuffr. J. de Graaf. — Doctoraal ex. Ind. recht de hr. J. A. Valewink en Mr. C. M. Elenbaas.

Hulde aan de nagedachtenis van Mr. W. Sonneveld. Op 20 dezer zal op het graf van Mr. W. Sonneveld, grootmeester der Orde van Vrijmetselaren in Nederland, een gedenkteeken worden onthuld. Het monument is vervaardigd naar een ontwerp van ir. S. Franco te 's-Gravenhage.

Het is zeker overbodig in herinnering te brengen, dat deze hulde den onvergetelijken vorigen Voorzitter onzer vereeniging betreft.

De economische toestand van Indië. Den 8en dezer hield de heer J. van Gelderen voor het „Comité Nieuw-Indië", te 's-Gravenhage, eene voordracht over den economischen toestand van Indië. (Van deze voordracht en de daarop gevolgde gedachtenwisseling is een vrij uitvoerig verslag verschenen in het *Vaderl.* van 9 Dec.).

De landvoogd naar Sumatra. Op de jongste persaudiëntie heeft de Gouv.-Generaal medegedeeld, dat hij op 29 Januari met een oorlogsschip naar Padang zal gaan. Hij zal een week in West-Sumatra blijven, 5 dagen in Oost-Sumatra en 14 dagen in Atjeh.

Congres van Indische landbouwtechnici. Van 7 tot 11 Dec. had te Wageningen, onder voorzitterschap van Prof. J. van Baren, het 8e jaarlijksche congres van Indische landbouwtechnici met verlof plaats, bij welke gelegenheid de volgende voordrachten zijn gehouden: Het Indische financieele perspectief, door Mr. J. Gerritzen (verslag in *N. R. Ct.* 7 Dec., Avondbl. B). — Toenemende suikerproductie in verband met suikerrietselectie, door Prof. Dr. J. Jeswiet. —De beteekenis en de staatszorg voor het vee in den Indischen Archipel, door J Sibinga Mulder (verslag van beide voordrachten in *N. R. Ct.* 9 Dec., Ochtendbl. A).

Volksbeweging en communisme op Java. In een bijeenkomst van den Rotterdamschen Kring heeft Mr. A. M. Joekes den 9en dezer eene lezing gehouden over volksbeweging en communisme op Java. (Een uitvoerig verslag gaf de *N. R. Ct.* van 10 Dec., Ochtendbl. A.).

Onrustig Atjeh. Twee onderofficieren vermoord. Kota Radja, 10 Dec. (Aneta). Een Gajoeër doodde met messteken in het bivak te Blang-Kedjeren (Oostkust van Atjeh) de onderofficieren van Gent en De Gruijter. (*Vaderl.*).

Ch. F. A. Harloff. Te Soerabaja is op den 6en dezer overleden de heer Ch. F. A. Harloff, oud-agent van de Koloniale Bank te Amsterdam.

Heeft Suriname een toekomst. In eene alg. vergadering van het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage op 10 dezer (welke werd bijgewoond door den oud-Gouverneur-Generaal Mr. D. Fock, eere-voorzitter van dat genootschap) heeft Mr. J. J. W. Eekhout het onderwerp ingeleid: Heeft Suriname een toekomst? (Verslag in het *Vaderl.* van 11 Dec., Avondbl.; en zie ook de rubriek Suriname in dit Nr.).

De Indologische faculteit te Utrecht. Naar het Haagsche Aneta-kantoor verneemt, studeeren thans aan de Indologische Faculteit te Utrecht, nu het tweede studiejaar is aangevangen: voor indologische studiën 23 studenten (waarvan 2 Ned.-Ind. bestuursambtenaren met verlof); 4 juristen, die aangewezen zijn voor de Ned.-Ind. rechterl. macht, 3 voor N.-I. recht, 2 voor Ind. talen en 1 voor kol. geschiedenis. In totaal 33 studenten.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Hoe de Javaansche Batikkerij te helpen?

Zooals wij hier reeds eerder mededeelden, is sedert eenige maanden een onderzoek gaande naar de batikkerij op Java. Weinig gegevens zijn dienaangaande bekend en wat men er van weet is, dat 't er bedroevend slecht mee gesteld is, vooral in de Vorstenlanden, waar vroeger reeds, van de zijde van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, een onderzoek werd ingesteld, dat evenwel lang niet volledig is geweest.

Het nieuwe onderzoek is thans te Batavia reeds aangevangen. De heer *P. de Kat Angelino*, ambte-

naar van het Kantoor voor Arbeid, is er mede belast.

De Java-Bode deelde onlangs dienaangaande mee:

„Het zal zeker een geruimen tijd duren, voordat het onderzoek beëindigd zal zijn, aangezien gebleken is, dat het aantal batikkerijen in het district Weltevreden — in de kota worden ze niet aangetroffen — reeds circa honderd vijftig bedraagt.

Wel kan als eerste indruk worden medegedeeld, dat over het algemeen genomen de toestanden in de batikkerijen te Batavia veel beter zijn dan die, welke in Midden-Java zijn aangetroffen.

Exploitanten zijn in hoofdzaak Chineezen, die met Inlandsch werkvolk arbeiden. De loonen zijn in de meeste batikkerijen redelijk te noemen, en ook de omstandigheden waaronder de werkman heeft te arbeiden, zijn in vergelijking met Midden-Java goed. De arbeiders zijn in twee categorieën te verdeelen: de bedreven handwerksters en de gewone koelies. De eerstgenoemden verdienen ƒ 1.50 per dag, een redelijk bedrag naar men ziet, en de laatsten krijgen een vast maandelijksch loon, dat ƒ 10.— bedraagt, daarnevens vrije huisvesting. Zelfs in de kleine batikkerijen zijn de loonen niet slecht te noemen. De werkwijze is daar wat anders, omdat er geen kapitaal is om geregeld het bedrijf in gang te houden. Men werkt voor de Inlandsche markt, uiteraard, en zoodra het product met een kleine winst van de hand gedaan is, heeft men nieuw kapitaal om door te werken. Hier worden de geoefende handwerkslieden slechts halve dagen tewerk gesteld, zoodat bij een betere verdeeling van den arbeid de exploitant tevens bereikt, dat het geld op behoorlijke wijze rouleert.

Uit een en ander blijkt, dat in de batikkerijen te Batavia althans geen noodtoestand heerscht. Wellicht zijn op ondergeschikte punten van het bedrijf aanmerkingen te maken en verbetering mogelijk, maar over het algemeen genomen is reeds dadelijk een vrij gunstige indruk gekregen omtrent toestanden en verhoudingen in deze bedrijven.

De officieele rapporten, welke te zijner tijd ongetwijfeld zullen worden gepubliceerd, zullen dit nader bevestigen."

Met verlangen zien wij naar genoemde rapporten uit, want het bedroevende der heerschende toestanden geldt niet alleen het arbeidsloon, maar ook het kunsthandwerk zelf, dat bijna overal achteruitgaande is, zoodat 't de hoogste tijd wordt te trachten daarin verbetering te brengen.

Het verheugde ons toen, omdat geruchten tot ons kwamen van plannen tot het oprichten van batikscholen op Java, dat naar aanleiding van bovenstaand bericht uit *De Java-Bode*, van deskundige zijde aan de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* het volgende geschreven werd:

„Niet alleen zijn, naar 't mij voorkomt, op ondergeschikte deelen van het batikbedrijf aanmerkingen te maken. De productie moet grooter worden, met behoud van het artistiek uiterlijk der producten. Dat kan, onder goede leiding. Er mag niet sneller worden afgeleverd ten koste van de kunstwaarde der *kains*: de moeilijke behandeling van de *tjanting* kan men niet vlug leeren en het werken met de *tjanting* vordert tijd. Er kan en zal meer worden gebatikt, zoodra de vraag naar batiks, naar goede exemplaren, toeneemt. Geoefende werksters, ten volle in het *métier* bedreven, zijn er nog; zij kunnen 't anderen leeren, zonder dat daarvoor een „school" noodig is.

„Het batikken is alleen te helpen door vergrooting van den afzet [1]). 't Zijn thans voornamelijk *kains pandjang*, die Java verlaten, „lange doeken", zonder *kapala*"; indien ze heel mooi zijn geschikt voor verzamelaars, overigens onpractisch van vorm. Sarongs en hoofddoeken, vooral de laatste, daarmede is iets te beginnen. Een fraaie hoofddoek, ongeveer 85 centimeters in 't vierkant, is af, heeft een rand: een handig tafelkleedje. Gesteld, dat iemand [2]) zoo'n „schat van 'n kleedje" machtig geworden en er mede wil werken, in Europa of in Amerika; gesteld: dat hij honderd stuks ervan vraagt, even mooi, even goed afgewerkt [3]). Wat gebeurt er dan? Niets! Zelfs een zoo kleine post kan niet worden geleverd. En zoo lang dat niet kan, blijft 't sukkelen met het batikken.

„Niet alleen voor 't batikken geldt dit, maar ook voor andere technieken: *kain tritik* bijvoorbeeld, doeken waarvan vreemdelingen verrast opkijken: eerst sterk inrijgen langs de lijnen van 't patroon, dan in de verfkuip, dan na drogen en uitstrijken. Zulke doeken kunnen ten gaan, mits men over een voldoende veelheid beschikt. Maar alweer niets geleverd er, wanneer iemand — laten we bescheiden zijn — tweehonderd *kains tritik* bestelt, volgens model, even goed bewerkt als het voorbeeld.

„En de *batik tjap*, waarbij een koperen stempel de *tjanting* vervangt! Ten onrechte wordt erop afgegeven: er zijn daarin mooie patronen geleverd; daarenboven, *batik tjap* is, indien 't wordt verlangd, goed aan 't stuk te van onbeperkte ellemaat, juist geschikt voor de „stoffeerders", die klagen, dat ze van het Indische goed nooit zóóveel kunnen krijgen als zij noodig hebben.

„Een centraal lichaam is ginds noodig, om voor het behoud van het artistiek karakter der batiks te vechten en om den afzet te vergrooten. Het laatste volgt op het eerste. Het verven in huis moet verdwijnen, zoo hooren we zeggen; dat is werk voor den verfbaas; de vrouwen zijn er niet op ingericht. Juist! Dat is een begin; maar er is meer te doen. „Geen noodtoestand"...... er is beter te bereiken."

Een voordeel van speciale, naar den eisch ingerichte ververijen zou mede, zoo noodig, kunnen leiden tot het deskundig gebruik van goede synthetische en gemengde kleurstoffen, welke, zooals de heer Loeber proefondervindelijk aantoonde, de artistieke waarde niet behoeven onder te doen voor de meeste der thans veelal gebruikte, niet ... daarentegen zoowel licht- als wasechte, ... minder bewerkelijk en tijdroovend zijn kwaliteiten welke voor den handel véél waard zijn.

Doch de op dit gebied volkomen oningewijde inboorling-verver zou, om te beginnen, hierbij nauwkeurige en vakkundige leiding behoeven.

Zou 't niet op den weg liggen van de Afdeeling Nijverheid aan het Departement van L. N. H., in het op textiel- en ceramisch gebied reeds nuttig voorlichtend werkende Gouvernements-laboratorium te Bandoeng, ook voor batik- en aanverwante versieringskunst als *tritik*, *planggi* en *kembangan*, verfproeven te nemen en onderzoek te doen geven door een bij uitstek praktisch deskundige?

Daarnaast zou een inrichting in het leven te roepen zijn tot bevordering van den afzet van volkskunst.

Wij hoorden onlangs verluiden, van een, op initiatief van het Java-Instituut, te Soerabaja op te richten „*wirkendes Museum*". Daaronder zou, naar wij meenen, te verstaan zijn een complex van aantrekkelijk ingerichte, belangstellende bezoekers lokkende toonkamers van Indonesische kunstnijverheid, in den trant van „Boeatan" in den Haag, waar niet alleen de gaande en komende man naar keuze koopen kan, doch waar voor het aanknoopen van handelsrelaties en het doen uitvoeren van bestellingen het noodige kan worden gedaan, waardoor het afzetgebied meer en meer verruimd zou worden. Uit een gestadige voeling en samenwerking tusschen deze twee lichamen te Soerabaja en 's-Gravenhage, dat verkoop-connecties over Europa kan aanknoopen, wetende hoe de vraag naar hier is, zou zeker veel goeds in de gewenschte richting tot stand kunnen worden gebracht ten bate van de Indonesische volkskunst. ... Jasper is de man, om daartoe in de Vorstenlanden den stoot te geven.

---

1) Schrijver bedoelt niet alleen wat betreft de Inlandsche markt ter plaatse en in de buitengewesten, maar ook afzet naar Europa en Amerika, waar men meer en meer het goede, typisch-Javaansche batikwerk gaat waardeeren, vooral in afmetingen, die voor Westersch gebruik practisch zijn.

2) Bedoeld wordt natuurlijk een Westersch ... laar.

3) Zij zouden niet van hetzelfde patroon, noch dezelfde kleur behoeven te zijn, wèl echter van de artistieke waarde.

4) De aanbieding van Indische lekkernijen als ... middelen is op Java daarbij natuurlijk overbodig ... trouwens ook hier, bij meer geregelden toevoer ... gangbare kunstnijverheid, achterwege kunnen ...

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het kruitvat in het Verre Oosten.

In de twintig jaren, dat China bezig is zoogenaamd te ontwaken, is er geen enkel man opgestaan in staat om zijn land uit den chaos te redden. Er is geen enkele groote figuur verrezen om een voor allen aanvaardbare leiding te geven aan de stroomingen in dit reusachtige land. En daarachter ziet men *de bedreiging van het bolshevisme* opduiken, stokende om, via de slecht-geleide, in wezen nationalistische beweging, zijn groote tegenstanders in het Oosten te treffen. Canton wemelt van Russen; Russische officieren leiden de troepenbewegingen der Zuidelijken, Rusland stookt en werkt met roebels. Terwijl de jeugd in eigen land in ellende ten onder gaat, terwijl de binnenlandsche toestanden in Rusland erbarmelijk zijn, worden groote sommen uitgegeven om de Chineesche jeugd, Chineesche studenten en arbeiders op te zetten tot revolutionnaire actie. Bij den Engelschman, tijdens het mijnconflict, behield de common sense de overhand. Het antwoord van de Executive der Trade Unions aan de Russische onruststokers was scherp afwijzend; „in Britsche Trade Unions Britten de baas; geen inmenging van vreemden". Maar China, speciaal het Zuiden, biedt een veel gunstiger terrein. Het groote China met zijn eeuwenoude beschaving ten prooi aan burgeroorlog onder bolshevistische beïnvloeding, is een dreigend gevaar geworden voor de rust op het Oostelijk halfrond. Het verloop der gebeurtenissen in het Verre Oosten, nauw samenhangende met de oplossing van het Chineesche probleem, kan nog menige onaangename verrassing brengen. Het *Soer. Hbl.* (30 Oct. 2e bl. *v. L.*) wil de gedruktheid, welke den *handel in Ned.-Indië* den laatsten tijd kenmerkt, niet rechtstreeksch verband brengen met de gebeurtenissen in China. Echter: coming events cast their shadows before.... En daarom is er wel aanleiding om op het congrueerend verschijnsel van den toenemenden ernst der situatie in China en de gedruktheid in den handel de aandacht te vestigen. Het staat wel vast, dat de Chineesche chaos binnen afzienbaren tijd een krachtig operatief ingrijpen vereischt. Daaruit zou zich de algemeen als onontkoombaar verwachte *Pacific-oorlog* kunnen ontwikkelen. Waakzaamheid is geboden. Zoowel voor de Regeering op haar terrein, als voor den handel op het zijne. Het *S. H.* zou het van groot nut achten, indien aan het deel der besprekingen ter Britsche Rijksconferentie betreffende de Oost-Aziatische problemen, voor zooveel mogelijk, openbaarheid werd gegeven.

Wij vestigen de aandacht op het *Bat. Nwsbl.* (4, en 6 Nov. 2de bl. *„Chineesche Kroniek")*, het *Soer. Hbl.* (1 Nov. 4de bl. *„Van onze Buren")*, de *Java-Bode* (9 Nov. *„De buitenlanders in China"*, interview met den heer *A. D. A. de Kat Angelino*) en *De Locomotief* (2 Nov. blz. 23 *„Japansche Kroniek")*.

Chineesche situatie.

Z(entgraaff) vervolgt in het *Soer. Hbl.* (30 Oct. 2e bl.) zijne uiteenzetting (18 en 19 Oct. 3de bl.) over de verhoudingen welke, zoowel naar binnen als naar buiten, *de Chineesche samenleving te Soerabaja* beheerschen. Meermalen is van Chineesche zijde de actie ingezet: het programma van het lager onderwijs op de Holl.-Chin. scholen uit te breiden met *onderricht in de Chineesche taal*. De wensch schijnt zeer redelijk. Men moet deze zaak echter zien in ietwat ruimer verband en zal het dan allicht begrijpelijk vinden dat de Regeering zich streng handhaaft op het standpunt: dat Chineesch op de Holl.-Chineesche scholen moet uitgesloten zijn en blijven. Het is geen zaak van onderwijs, doch van groote staatkundige beteekenis. Geen enkel land is te dulden dat onderwijs in een vreemde taal wordt gegeven aan alle eigen onderdaden. Sinds 1910 zijn de hier geboren Chineezen Nederlandsche onderdanen. En, na het onderwijs zal dan wel wat anders volgen; de Chineesche rechtspraak bijv. of de nationale kenmerken. Het leed zou spoedig niet zijn te overzien. De gewone taal van den in Indië geboren Chinees is het Maleisch. Dit neemt natuurlijk niet weg dat de Chineesche ingezetenen volkomen vrij zijn met het aanleeren der Chineesche of iedere andere taal; zelfs kan de Regeering hier zekere faciliteiten verleenen door bijv. voor dit doel gebouwen beschikbaar te stellen. De drang naar Chineesch onderwijs gaat voornamelijk uit van eene groep *Singkehs*, die zelf met de eigen scholen geen succes hebben. *Z.* schrijft vervolgens over *de huiszoekingen bij Chineezen* te Soerabaja. Er is weer wat materiaal verzameld op het gebied der *Kwo Min Tang* en ook is materiaal gevonden hetwelk aantoont dat men van Chineesche zijde streeft naar contact tusschen het Bolshevisme en de Inlandsche bevolking. Uiteraard is dit niet te beschouwen als de eerste poging in die richting, en evenmin mag worden verwacht dat het de laatste zal zijn. De Inlandsche communisten — ook zij op wie de exorbitante rechten nog niet werden toegepast — hebben tot dusver zeer goed den weg naar Shanghai kunnen vinden. Bovendien werd in verschillende affaires, elders op Java aan het licht gekomen, het bestaan van dit contact reeds aangetoond.

De Loc. (5 Nov.) meldt dat aan twee onderwijzers van de z.g. proletariërsschool te Soerabaja de bevoegdheid tot lesgeven is ontnomen. Het staat vast dat zij in nauw contact staan met de communisten te Canton.

Onrust onder de bevolking.

Het onderzoek inzake *het communisten-complot in Bantam* heeft telkens weer nieuwe openbaringen en arrestaties ten gevolge. Zoo behoorde — aldus de *Java-Bode* (5 Nov.) — tot de nieuw gearresteerden ook een hadji, zoon van den in Bantam en elders zeer gezienen Kijahi Asnawi van Tjaringin. Het meedoen van een groot aantal hadjis en santris, die er geen seconde aan denken het Bolshevistische atheïsme aan te hangen en den Islam ontrouw te worden, geeft de zekerheid, dat de geheele actie niet zoozeer communistisch is, doch meer dan vorm aanneemt van een poging tot gewelddadig verzet tegen het Gezag. Tot daden heeft het niet kunnen komen, dank zij de standvastigheid van de veldpolitie-agenten; de communisten hebben getracht hen over te halen verraad tegen het Gouvernement te plegen. Het lijkt wel of deze affaire in beteekenis niet onder zal doen voor de in 1920 geruchtmakende S. I. afd. B.-zaak (te Garoet o.a.). In totaal zijn er thans 70 arrestanten. Ongeveer 200 getuigen zullen worden gehoord. De Landraad te Serang zou de zaak medio November berechten

In het afd. verslag van den Volksraad (*Bat. Nwsbl.* 5 Nov.) wordt o.m. gezegd dat de uitingen van *„Onrust onder de bevolking"* — welke op Sumatra's Westkust moordaanslagen op Inlandsche bestuursambtenaren tengevolge hebben gehad, in Bantam tot het vormen van een complot in den geest van de afd. B. hebben geleid en in het Tegalsche uiterste maatregelen van militairen en politie noodzakelijk hebben gemaakt, en welke blijkbaar tegen het bestuur waren gericht — een diepgaand onderzoek naar de oorzaken dier woelingen dringend noodzakelijk maakt. De historie heeft geleerd, dat revolutionnaire woelingen veelal een economischen ondergrond hebben. De bevolking op S. W. K. en in Bantam reageert sneller en is minder lijdzaam dan de bevolking in het algemeen in Indië, zoodat de rust welke elders bewaard is gebleven, nog geen bewijs is dat daar geen gronden tot ontevredenheid bestaan. Van andere zijde werd de tot uiting gekomen ontevredenheid niet aan minder juiste bestuursdaden geweten, maar werden de belastingen en communistische invloeden als de oorzaken er van beschouwd. Ook de psyche der bevolking, welke gemakkelijk is te beinvloeden, is een factor waarmee rekening is te houden, zoodat een oproerige stemming niet altijd een economischen ondergrond behoeft te hebben.

De heer *Engelenberg* wees er in den *„Volksraad"* (*Java-Bode*, 9 Nov. L.N.) o. m. op dat het niet voldoende is Indië een staatsinrichting en wetgeving te verschaffen, ook is noodig een ambtenarencorps, waarbij de Inlandsche ambtenaren door hun contact met de bevolking een voorname plaats innemen. In de *Java-Bode* van 3 Nov. (*„Nogmaals Atjeh")* betoogt *Djameuën* dat als er iets broeit in een onderafdeeling, de betrokken ambtenaren dit moeten weten; dan kunnen tijdig maatregelen getroffen worden. Op Atjeh is meer dan in eenig ander gewest geboden: innig contact met hoofden en bevolking.

Aan de *Deli Crt.* (13 Nov.) seinde *Aneta* omstandig het verloop der *„Communistische onlusten"*, die den 13den November in West-Java uitbraken. In den Volksraad zeide de heer *Soejono* dank voor de mededeelingen der Regeering. De Regeering beheerschte den toestand, Spr. vroeg zich af of door

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

de bestuurshervorming het contact tusschen bestuur en bevolking niet geleden heeft.

De bestuurshervorming.

Den 5den Nov. werd ten paleize Koningsplein *de eerste persconferentie* gehouden, waar de Landvoogd den dagbladschrijvers de gelegenheid bood vragen te stellen, welke minzaam en zakelijk werden beantwoord. Van beteekenis achtte *De Loc.* (6 Nov.) o.m. des Landsvoogds korte mededeeling en uiteenzetting betreffende *de bestuurshervorming.* De definitieve datum van invoering der bestuurshervorming in *Midden-* en *Oost-Java* is 1 Jan. 1929. De noodzakelijkheid is erkend om eerst eenige jaren langer ervaringsmateriaal in West-Java te verzamelen, opdat wat dáár mocht falen, in Midden- en Oost-Java kan worden vermeden. Omtrent de bestuurshervorming in de Buitengewesten verklaarde de Landvoogd: „daar het ontwerp nog niet gereed was, is de indiening eerst in de komende voorjaarszitting van den Volksraad mogelijk; dan komt eerst Sumatra en eerst daarna komen de overige deelen, aangezien de Regeering ook ten aanzien van de Buitengewesten van oordeel is, dat eene invoering stap voor stap, in rustig tempo en geleidelijk, de voorkeur verdient". Dat omtrent de bestuurshervorming in vele kringen, niet in de laatste plaats bij den bestuursdienst zelf, bezorgdheid heerschte, kan — volgens *De Loc.* — niet worden ontkend. Zoowel principieele bezwaren als twijfel aan de juistheid der gekozen oplossing werden door de praktijk in West-Java versterkt; men vreesde met reden nadeelige gevolgen, inzonderheid door ontwrichting en verzwakking van de bestuursvoering. Deze bezorgdheid kan voor een goed deel als weggenomen worden beschouwd door de thans verkregen zekerheid, dat van verdere overijlde invoering niet langer sprake zal zijn, terwijl thans duidelijk is geworden, dat de Regeering voornemens is haar slechts geleidelijk, weloverwogen en langs vaste lijnen te doen plaats hebben. In de verklaringen van den Landvoogd worde niet gezocht critiek op het bewind, dat de bestuurshervorming bracht, — welke bovendien onvruchtbaar zoude zijn, — doch er worde slechts het bewijs in gevonden, dat het regeeringsbeleid ten aanzien van de nieuwe bestuursinrichting wordt beheerscht door de erkenning van werkelijkheid, beginsel en praktijk.

De Nieuw-Guinea expeditie.

De *Java-Bode* (6 en 4 Nov.) bevat het Verslag van den expeditie-leider (van 21 Juli tot en met 5 Augustus) en een critiek op de uitgave. Den 3den Nov. is *dr. Docters van Leeuwen* in Hoofdbivak teruggekeerd. Medio November zou hij in Albatrosbivak arriveeren. Uit een telegram dd. 4 Nov. uit Pioniersbivak afgezonden blijkt dat *prof. Stirling* zeer tevreden is over de bereikte resultaten op het gebied der *anthropologie.* Ongeveer 200 metingen waren mogelijk, doordat de bevolking van alle kanten een bezoek bracht aan het bivak. Op *ethnografisch* gebied werden belangrijke gegevens over land en volk en taal verkregen. Er werden vele waardevolle foto's gemaakt en een groote collectie ethnografica (8000 nummers), vooral wapens, steengereedschappen en mooi vlechtwerk, werd bijeengebracht. Prof. Stirling liet interessante opnamen van land en volk door de cinema maken. Op het gebied van de *topographie* werd het volgende verricht en verkregen: Het diep doordringen in het stroomgebied van de Boven Rouffaerrivier was door gebrek aan draagkrachten en vivres niet mogelijk. Gelukkig vond men een prachtig observatiepunt op 2530 M. hoogte op een waterscheiding, 12 K.M. Zuid van den Doormantop. De Rouffaerrivier heeft twee hoofdtakken: de grootste tak, uit het Oosten komende, wordt de Nogollo genoemd, de westelijke tak heet Delo. Beide dalen zijn ver tot de waterscheiding ingeschetst. Een inzichtterrein tusschen een keten met een hoogtepunt van 3850 M. en een centralen keten werd niet verkregen. Het geheele stroomgebied van de Rouffaerrivier is vrij dicht bevolkt. De grenzen der stamgebieden en de benamingen van voorwerpen op het terrein werden met behulp der Papoea-gidsen vastgesteld. De Delorivier ontspringt niet op de Karstentoppen. Van de sneeuwbergen ontvangt een rivier, Kema genaamd, water en stroomt westelijk, waarschijnlijk naar de Geelvinkbaai. De heer *Le Roux* maakte vele panorama-foto's van het terrein. De mantri *Saleh* verrichtte verkenningswerk. *Biologie:* Door gebrek aan draagkrachten kon slechts een korte tocht naar het nevelwoud, op 2510 M. hoogte, gemaakt worden. Het doel, een onderzoek in te stellen in het

hooggebergte, werd niet bereikt. De flora ro het explorateurskamp was zeer arm. Gegevens den verzameld omtrent den landbouw en de volking. Ongeveer 2500 plantennummers we ingezameld en vele dieren; hoofdzakelijk ins Er zijn ongeveer 400 foto's van vegetatie-be gemaakt.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Uit de Islamsche wereld.

In de „Perniagaän" van 31 Mei 1926 word gedeeld, dat verscheidene Turksche nieuw melding maken van eene geheime overeen tusschen de Turksche regeering en Sulta Saud, Vorst van de Hedjaz en hoofd der W bietensecte.

De inhoud dier overeenkomst is natuurlij bekend, doch, wanneer het in het Turksche ni blad „Aminik" voorkomende bericht juist is kan men binnen korten tijd het vertrek van delegatie der Wahabieten naar Anggora ver ten.

Gedurende het bestuur van Sultan Abdul bin Saud als Vorst van de Hedjaz hebben re van belangrijke administratieve verander plaats gehad en is op verschillend gebied ve nut van het publiek geregeld.

Leidde één Imam steeds in elke missig gebed, sedert de besprekingen tusschen de ma's van Nadj en Mekka tot een goed einde ben geleid, is men tot het vroegere stelsel t gekeerd en heeft men één Imam voor het g ressort aangewezen.

Het rookverbod wordt streng gehandhaafd wijl overtreders van dit verbod aan den lijve den gestraft.

Evenzeens is verboden de invoer van boeken het bijgeloof en het geloof in valsche goden spreiden.

De Arabische verkoopers op de markt te worden met zware straffen bedreigd, wan zooals vroeger veel gebeurde, de ter M gaande vreemdelingen bij hunne inkoopen jegenen.

Een radiostation is door Sultan Ibn Saud richt, meer in het bijzonder voor militaire einden.

De politie werkt kalm en als de Arabieren hooghartigheid tegenover andere personen ten spreiden, dan is het rustig in het land.

Verschillende op moderne wijze ingerichte len zijn voor de jeugd van de Hedjaz tot stan komen.

De heeren Tjokroaminoto en Mas Hadji soer met hunne volgelingen hebben met Ned.-Indië aangekomen Inlanders te Mekka vergadering gehouden, doch wat op die komst besproken is, is tot heden niet beke raakt.

De correspondenten van de Islamsche ni bladen te Mekka en te Djeddah zijn van m dat onder het bestuur van Sultan Ibn Saud d in het heilige Moslimsche land waarschijnlij vend kan worden gehandhaafd, hoewel de vij der Wahabieten, zonder bepaalde gegronde ven, niets onbeproefd laten propaganda te tegen het bestuur van die secte.

Een der sjechs te Batavia heeft onder me bericht verspreid, dat hij een brief uit Mek ontvangen, waarin vermeld werd, dat een dina aangekomen karavaan van bedevaarig verplicht werd terug te keeren en deze de stad alleen in de verte heeft mogen zien.

Doch deze voorstelling moet stellig onjui omdat een dergelijk optreden noch van de zi Arabieren noch van de Bedoewi's gebruik

Met betrekking tot de Chalifaatconferentie gemeld, dat als plaats van samenkomst o Caïro sprake is geweest.

Behalve dat Abdul Karim niet vertegenw zou zijn, zag men ook op tegen de Engelsch vloeden in Egypte.

Voorts protesteerden de Mohamedanen in Indië en zijn het, volgens de mededeelingen komende in het te Mekka verschijnende blad „Oemmoet Koer: , de Soeni Moslims doestan geweest, die, uit vrees voor Europ invloeden, op Mekka als conferentieplaats aangedrongen.

Volgens dezelfde berichten liet het zich a dat van eene Chalifaatsverkiezing voorshan

...et veel komen zou, zoolang nog geen bepaald persoon kon worden aangewezen die de bekwaamheid en de geschiktheid had voor de vervulling van eene taak, waaraan vele moeilijkheden, vooral van internationalen godsdienstigen aard, verbonden zijn. Het besturen en het regelen van de godsdienstige aangelegenheden der Moslims over de geheele wereld, waarvan het grootste deel onder de bescherming staat van vreemdelingen, vraagt buitengewone kracht en inspanning.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De Christen-Generaal Feng Yû Siang.

I.

Een algemeen verschijnsel, zoo schrijft men in „Sinar Sumatra" van 6 Mei 1926, is, dat, zoolang een persoon als een ster aan den politieken hemel schittert, zijne daden meer dan noodig hemelhoog worden geprezen en dat, als het licht verflauwt, al die loftuitingen eensklaps door achterbakse en lage handelingen verdwijnen.

Wie toch, vraagt de schrijver, kent den christen generaal Feng Yu Siang niet?

Hij maakte grooten naam door de verdrijving uit Peking van de troepenmacht van generaal Wu Pei Fu en het afzetten van den President der Republiek Tso Kun, terwijl zijne handelingen, toen hij de ijzeren hand liet gevoelen, in geheel China en door de vreemdelingen hemelhoog werden geprezen.

Zijne beweging werd gesteund door de Chineesche studenten, die, zooals bekend, nogal warmbloedig zijn en gaarne zien dat hun land en volk op zulk een hooger plan worden gebracht, dat het voor geen ander volk behoeft onder te doen. Groot was de eerbied, welke, meer dan noodig, generaal Feng Yu Siang werd bewezen en die daalde, toen hij, als zijnde een voorman van Sowjet-Rusland, in zijn optreden door generaal Chang Tso Lin werd gestuit.

Sedert dien tijd wordt zijn naam slechts zelden meer genoemd.

Verslagen in zijne stelling door generaal Tsang Tso Lin, was het met de leiding van generaal Feng Yu Siang in China spoedig gedaan en verdween zijn invloed.

Zelfs door hen, die hem vroeger steunden en op hem hoopten, wordt hij thans vergeten, sedert hij de vlucht nam naar Rusland en in dat land zijn heil wil zoeken.

Of dat verblijf hem bevredigen zal en of hij wederom naar China zal terugkeeren, met het doel andermaals een rol in dat land te spelen, zijn vragen waarop alleen de toekomst kan antwoorden.

Onwaarschijnlijk is het niet dat hij het juiste oogenblik afwacht.

Aangezien de Christen generaal Feng Yu Siang in elk geval eene bekende persoonlijkheid in de militaire en politieke wereld in China is, wil de schrijver gaarne wijzen op een in de „Japan Times and Mail" opgenomen artikel van de hand van den predikant J. C. Keijte, die met hem bekend en bevriend was en die dus allicht iets meer over hem weet te zeggen dan een ander.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Indische Gids.

De Dec.-afl. opent met het slot der beschouwing van den hr. H. Ch. G. J. van der Mandere over het mandatenstelsel van den Volkenbond. — De hr. J. van Roon schrijft een belangwekkend artikel over den Topografische Inrichting in Nederlandsch-Indië. Daar deze instelling in de laatste jaren meer dan gewoonlijk de openbare aandacht trok en aan critiek bloot stond, is de bijdrage van den hr. v. R. zeer welkom om zich een juist beeld te kunnen vormen van haar (d.w.z. de Top. inr.) veelomvattende, nuttige taak. — Het volgend opstel, getiteld: Een richtlijn voor onze koloniale politiek, is geschreven door den hr. J. Sibinga Mulder; hoewel de schr. niet afkeerig is van hervormingen op staatkundig, geestelijk en economisch gebied in Indië, dient men z.i. niet overijld te handelen. „De ontwikkeling van een volk dat, vergeleken bij ons, eeuwen ten achter is, laat zich niet in enkele jaren inhalen, want het vereischt niet enkel het bijbrengen van parate kennis, maar meer nog het vormen van een ander

inzicht, een anderen gedachtengang, ja een ander karakter en dat zijn zaken die nimmer in een vloek en een zucht kunnen tot stand komen, maar tijd, veel tijd, vereischen om te vervormen en te beklijven."

Verder bevat dit Nr. de gewone vaste rubrieken: Varia. — Buitenland. — Koloniale literatuur. — Revue van brochures, enz. — Wetenschap, kunst en industrie.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

In afl. 19 weder een vervolg van L.'s artikelenreeks: Een en ander uit Java's verre verleden. De hr. C. Lekkerkerker (van wiens hand deze knappe studie is) verplaatst den lezer thans naar Sumatra om bijzonderheden te vertellen over het voormalige rijk Çriwidjaja in Palembang, dat eertijds zijn gezag ook over Java uitstrekte. — Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis vervolgt zijne beschouwingen over het vraagstuk van Java's bevolkingsaanwas. — De hr. J. Koning publiceert een onderhoud met den hr. H. F. Tillema, waarin diens groote verdiensten op hygiënisch gebied voortreffelijk worden geschilderd. Eenige aan T.'s laatste werk ontleende foto's zijn aan den tekst toegevoegd. — Ook de overige afbeeldingen in deze afl. zijn zeer interessant.

Vereeniging Kartinifonds.

Verschenen is het dertiende jaarverslag (over 1925) van de te 's-Gravenhage gevestigde vereeniging Kartinifonds, welke insteling zich ten doel stelt de bevordering van het tot stand komen en in stand houden van scholen in Ned.-Indië ten behoeve van meisjes, behoorende tot de inheemsche bevolking.

Bijkens dit verslag kan de vereeniging met voldoening terugzien op de resultaten van haar sympathiek streven. De uit Indië ontvangen berichten omtrent de door het Kartinifonds ondersteunde scholen te Batavia, Buitenzorg, Madioen, Malang en Semarang, waren in 1925 gunstig te noemen. Het aantal leerlingen breidde zich bij alle scholen (behalve op de Kartinischool te Buitenzorg) gestadig uit, zooals blijkt uit de cijfers, vermeld bij de mededeelingen omtrent elk der scholen afzonderlijk.

Het verslag [1]) bevat ook bijzonderheden over de Semarangsche van Deventerschool, opgericht met steun der Mr. C. Th. van Deventer-Stichting.

Hoewel uit een aan het slot opgenomen rekening en verantwoording blijkt dat de financieele toestand geen zorg baart, schijnt het toch gewenscht er op te wijzen dat de inkomsten dezer nuttige instelling steeds terugloopen; bedroeg nl. het aantal contribuanten (leden-donateurs, leden, begunstigers) op 1 Mei in totaal 503, op 1 Mei 1925 was dit gedaald tot 480 en op 1 Mei 1926 zelfs teruggegaan tot 457. Wil dus de vereeniging op den duur haar mooie taak kunnen blijven vervullen dan is toeneming van het ledental dringend noodzakelijk.

Het gewone lidmaatschap kost slechts ƒ 5.— 's jaars; aanmelding bij den penningmeester, den Heer J. S. C. Kasteleijn, Noordeinde 39 of bij den secretaris mr. A. M. Joekes, Dedelstraat 25, 's-Gravenhage.

Orgaan van de Ned.-Indische Officiersvereeniging.

Uit den inhoud van 11e jaarg. No. 10 (Oct. '26): Uit het oude land. De lijst der teleurstellingen, door J. C. A. Bannink (klacht over achteruitstelling der Indische officieren bij de op Koningin's verjaardag verleende onderscheidingen). — Mijne oorlogsindrukken, door kolonel Lebaud (vervolg). — Het reizen van officieren in de 1e klasse der mailbooten. — Het belasten von officieren met het bestuur over een landstreek, door Sierevelt, Kapitein-fgd. Controleur. — Eenige wetenswaardigheden van en beschouwingen over het militaire spoorwegvervoer ten behoeve van de oefeningen der 1e Divisie in Aug. en Sept. 1926 (met afb.), door J. J. Beudeker. — Belangstelling in de weduwen- en weezenfondsen, door Wastenecker. — De weermarkt en de publieke belangstelling daarvoor, door J. J. B. — Honderd jaren terug (mededeelingen over een militaire expeditie naar Zuid-Celebes in 1826). — Uit pers en periodiek.

Door de lucht naar Indië.

Bij Scheltema & Giltay te Amsterdam is verschenen een tweede (en belangrijk in prijs verlaagde) druk van: Door de lucht naar Indië, door A. N. J. Thomassen à Thuessink van der Hoop.

[1]) Een ex. bevindt zich op de leestafel van Oost en West, Heulstraat 17, den Haag.

De eerste oplage van dit historisch en nationale prachtwerk was spoedig na verschijnen uitverkocht. De uitgevers hebben gemeend, door thans dit zeer belangrijke en boeiende boek over de gevaarvolle en beroemde Nederland-Indië-vlucht, geheel compleet en versierd met hetzelfde aantal illustraties in een goedkoopen druk te brengen, ook de velen, voor wie de oorspronkelijke prijs te bezwaarlijk was, in de gelegenheid te moeten stellen zich dit echt Nederlandsche standaardwerk aan te schaffen.

Het boek van Van der Hoop getuigt van Nederlandschen durf en doorzettingsvermogen en kan ook om die reden een welkom geschenk zijn voor de rijpere jeugd.

Oedaya (Opgang).

Behalve interessant en overvloedig illustratiemateriaal, bevat de Dec.-afl. van dit door R. M. Noto Soeroto zoo uitstekend geredigeerde maandschrift o.m. de volgende bijdragen: Het „Nederlandsch-Indonesisch Verbond", uiteengezet door het Hoofdbestuur. — Het Landschaps-hospitaal te Kota Mobagoe (Bolaäng Mongondow), door L. H. C. Horsting. — Geloofsverschil en waardigheidsgevoel (in verband met de bestaande verhoudingen tusschen de Indonesiërs onderling), door Soedasso a. Amaloedin. — Eere wien eere toekomt. (Uit het leven van een eenvoudigen inheemschen spoorweg-employé), door R. Andira Prawirodimedjo. — „Zonder tropen geen Europa". (Beschouwing, naar aanleiding van het onder dezen titel verschenen werk van H. F. Tillema), door J. B. Sitanala, Ned. en Ind. arts.

Indische Catalogus.

De bekende firma E. J. Brill te Leiden heeft een uitgebreide catalogus (No. 82) van bij haar te bekomen Indische tijdschriften, boeken, brochures enz. uitgegeven, waarop we speciaal de aandacht vestigen.

Ofschoon voor sommige werken bedragen worden gevraagd om van te schrikken (zoo is bijv. Valentijn's Oud- en Nieuw Oost-Indië voor ƒ 400.— geprijsd) zijn er toch ook verschillende nieuwe boeken bij die belangrijk lager genoteerd staan dan de gangbare prijzen in den boekhandel.

De toelichtingen bij zeldzame werken, zoomede een korte omschrijving van hun inhoud, verhoogen de bibliografische waarde van dezen catalogus en geven den indruk dat de samenstelling aan deskundige hand werd toevertrouwd.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 18 (30 Oct. '26). Vijf tabellen voor het determineeren van 25 voor den landbouw belangrijke cassave-variëteiten, door Dr. I. Boldingh. — Een vergeten jubileum. Het eeuwfeest van de Java-thee (ontleend aan de Java-Bode). — De rubberpositie in Ceylon. — Vruchtwisseling, een ijzeren noodzakelijkheid, door F. J. Appelman. — Een boerenbedrijf op Java. Veevoeders en voedermethoden. — Omgang met Inlanders. Koloniale volkenkunde door Prof. J. C. van Eerde (aan de „N.R.Ct." ontleende bespreking). — De centraliseering van de Proefstations.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 21 (1 Nov. '26): De bestrijding van insectenplagen per vliegtuig en hare mogelijkheden voor Nederlandsch-Indië, door Prof. Dr. J. C. Th. Uphof en S. Leemans (met ill.). — Beteekent arbeidsverkorting benadeeling van de productie? door Th. C. Geudeker. — De Schotsche jute-industrie en de Britsch-Indische jute-oogst, door Fr. W. Hirst. — Kapok (ziekten en plagen, de oogst, bereiding van de kapokvezels). — Buitenlandsche werkkrachten op Ned.-Indische ondernemingen.

De Indische Mercuur.

No. 49 (8 Dec. '26). Geschiedenis van den suikeraccijns in Nederland en de daardoor aan de suikerindustrie verleende bescherming (vervolg), door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Houtsoorten der cultuurgebieden van Java en van Sumatra's Oostkust, bespreking door J. Ph. Pfeiffer. — Soekaboemische en Rubberplanters Vereeniging. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft in dit Nr. literatuur over economische zaken; arbeidsvraagstukken; nijverheid, brandstoffen en waterkracht; delfstoffen en metalen; diversen.

De Tropische Natuur.

De Nov.-afl. bevat een uitvoerige geïllustreerde schets van W. Docters van Leeuwen over de flora en fauna van het van Rees-gebergte rondom Albatros-bivak, Noord Nieuw Guinee. — De hr. Spennemann geeft bijzonderheden over een te ... marang waargenomen manjar (wevervogel) kolonie. — De rubriek korte mededeelingen bevat o.m.: Vleermuizen en muskieten, door K. Höv... — Vertakte bloeiwijze bij pisang, door J. B. ... ill.). — Vanda Margarita Maron (met ill.), ... D. van Mullem.

Indisch Tijdschrift van het Recht.

Mr. J. van Kan vervolgt in afl. 4 van het ... deel zijne beschouwingen over de geschiedenis ... Indische codificatie; thans behandelt hij het ... deel van het Nederl. Departement van Justitie ... de bemoeiingen van den Raad van State ten ... zien van het burgerlijk wetboek en het wetboek van koophandel. — Verder bevat genoemde afl. ... uitvoerige rubriek Jurisprudentie, zoomede ... bespreking van Adatrechtbundel XXV, door ... B. ter Haar.

De Banier.

In de Nos. 42 en 43 (van 21 en 23 Oct.) het ... volg van „Schetsen uit het leven van Ludwig Nommensen, den Apostel der Batakkers", door H. Hemmers. — Evenzoo van een artikelenreeks van Dr. A. C. Kruyt: Van heiden tot christen. Dr. H. Kraemer publiceert in deze Nos. een stuk getiteld: Christendom en wajang.

Economisch-Statistische Berichten.

Onder dit opschrift „Suriname in het centrum van veler belangstelling", vraagt Mr. Dr. G. Schoch in het No. van 8 Dec. aandacht voor ... door den heer W. de Cock Buning over Suriname uitgebracht rapport (zie nader de rubriek Suriname in dit Nr.). — Aan de hand van de Ministerieele begrootingsstukken wijdt de heer J. L. Vleming eene beschouwing aan de Ned.-Indische Begrooting over 1927.

* * *

Jaaroverzicht van den in- en uitvoer van Nederlandsch-Indië gedurende het jaar 1925. Deel II ... Java en Madoera. (Meded. van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 36).

De Indische arbeidsbeweging, door P. Bergmeijer (De Maatschappij. II, No.. 7 (1926), bl. 64).

Tourism in the Dutch East Indies. (with ...) (Holland's Import and Export Trader, Dec. ...)

... les over Kotta Radja (met ill.), door S. K... — Indische curiosa (met ill.), door P. B. (De ... Verlofganger. 10 Dec. '26).

BOEKAANKONDIGING.

Bij de Wed. J. R. van Rossum, Boek- en Muziekhandel te Utrecht — Uitgave De Gemeenschap 1926 ... is verschenen: Zuid-Zuid-West, van Albert Hel... (pseudoniem?). Door den schrijver opgedragen aan zijn vader, bevat dit werk een 42-tal belletristische ... stellen voornamelijk over Surinaamsche jeugdherinneringen. Achteraan een epiloog, waarin de schrijver ... liefde uitspreekt voor zijn land, Suriname.

KALENDERS.

De Redactie ontving van het Hoofdbestuur van ... Spoorbond te Bandoeng — door bemiddeling van ... vertegenwoordiger te 's-Hage — eenige kalenders ... beoordeeling. Vervaardigd bij de N. V. Vorkink te Bandoeng zijn deze fraai uitgevoerde, practisch samengestelde kalenders, bizonder geschikt voor kantoor-gebruik.

Suriname.

Boven een artikel in de „Economisch-Statistische Berichten" van 8 December plaatst Mr. Dr. ... Schoch, hoofddirecteur van de Surinaamsche ... te Amsterdam, dit hoofd: *„Suriname in het centrum van veler belangstelling"*. Inderdaad herinneren ons niet — zooals wij onlangs in dit blad opmerkten — dat er ooit zooveel belangstelling voor Suriname is getoond als in de laatste maanden. ... artikel van Mr. Schoch handelt meer in het bijzonder over het in een vorig nummer door ons besproken rapport van den heer de Cock Buning.

Aan Mr. Schoch's artikel ontleenen wij het volgende:

De heer de Cocq Buning is tevreden over het percentage van den invoer uit Nederland, dat in 1924 en 1925 ongeveer 46 % bedroeg, terwijl ...

centage voor Nederlandsch-Indië pl.m. 21 % droeg.

Mr. Schoch merkt hieromtrent op: „Ik ben over percentage niet zoo tevreden en zie het Nederlandsche belang bij den handel in Suriname in de laatste jaren allengs achteruitgaan. Eene vergelijking met Ned.-Indië gaat natuurlijk niet op, omdat dat groote afzetgebied omringd wordt door groote uitvoerende landen als Japan, China, Britsch-Indië en Australië.

Was in 1921 het bedrag aan wissels, dat de Surinaamsche Bank op Nederland verkocht nog 2.117.871.19, een gelijk bedrag als de jaren 1911 en 1912 vertoonden, in 1922 liep het totaal nog op tot f 2.258.951.41, om daarna geleidelijk te dalen:

in 1923 tot f 1.825.967.49
„ 1924 „ „ 1.449.071.61
„ 1925 „ „ 1.201.424.33.

Bleef de wisselverkoop op Londen in de jaren 1923/25 vrijwel stabiel tusschen de £ 77.000 en 000, de verkoop op New-York steeg langzaam, maar gestadig van:

in 1923 $ 287.446.99 tot
„ 1924 „ 358.029.87 en
„ 1925 „ 481.229.02.

Dat in de oorlogs- en naoorlogsjaren Noord-Amerika het leeuwenaandeel had in den invoer spreekt van zelf, niet door den meerderen ijver van Amerikaansche kooplieden, als wel omdat Suriname in den oorlog absoluut van Europa was afgesneden en men in Nederland na de oorlogsjaren niet dadelijk inspande om het verloren terrein te herwinnen. Maar het is toch niet noodig en niet gewenscht, dat Nederland op den duur niet voor verreweg het grootste deel voor den invoer zorgt. Laat den invoer van meel, kerosineolie, benzine en automobielen gaarne aan Amerika over, maar ijzerwerk en verlichtingsartikelen, kruideniersen kramerijen, machinerieën voor mijnbouw en landbouw, manufacturen, eetbare oliën en vetten, sigaretten, steenkolen, geraffineerde suiker, vleesch, zeep, dranken, verfwaren, galanterijen zijn artikelen, welke m.i. door Nederland goed kunnen geleverd worden."

„Er is alle reden, zoo schrijft Mr. Schoch verder, om aan te nemen dat de koloniale toestanden in de eerstvolgende jaren zullen verbeteren. De uitvoerwaarde kwam in 1925 weder eindelijk op het peil van vóór den oorlog en naderde de f 10 millioen. De invoer steeg in dezelfde mate in één jaar tot 12 millioen. Allengs zullen in de kolonie wel meer personen zich opwerken tot kooplieden, die in het groot invoeren, waardoor meer geregelde toestanden zullen ontstaan en de kleine winkeliers niet meer zelfstandig hun bestellingen doen. De Nederlandsche handel zorge, dat Nederland dan niet uitgeschakeld zij.

Deze waarschuwing geldt ook den uitvoer van Suriname. Hier geldt met recht het door den heer ... aangehaalde: „trade follows the flag". Wordt Amerikaansch geld in de kolonie gebracht, dan gaat het daarmede verkregen product naar Amerika — de bauxiet, possumhout en weldra de ... —; brengen de Belgen kapitaal voor hout, de Franschen voor goudexploitatie, dan gaat het hout en het goud respectievelijk naar Antwerpen en naar Frankrijk. Waarom zou het rijke Twente het niet eens beproeven met den aanplant van die ..., langdradige Seaisland katoen? en waarom blijft de krachtige Nederlandsche houthandel achter waar het betreft de bewerking van zeer uitgestrekte complexen bosch, waar de boomsoorten wel door elkaar staan, maar toch bijna elke soort haar ... heeft? De moeilijkheden van de exploitatie zijn niet zoo overwegend, als men zich maar losmaakt van de Boschnegers en opkoopers en een eigen bedrijf inricht met eigen gecontracteerde inlandsche kappers. Daarvoor is een grooter bedrijfskapitaal noodig, maar men heeft dan ook zekerheid omtrent hoeveelheid en soort en termijn van levering.

Het bedrijf van de firma C. Kersten & Co. toont dit duidelijk. Aan den roofkap zou echter een einde moeten te worden gemaakt. Reeds lang wekt 't mijn verwondering, dat bij den houtkap van gouvernementswege niet de eisch wordt gesteld van jongen aanplant van een zekere boomsoort, welke aanplant dan door het gouvernement zou kunnen worden overgenomen tegen eenige vergoeding.

Waarom blijft de handel in tropisch producten van verre staan, waar, voor betrekkelijk weinig kapitaal, verlaten, maar nog ingepolderde en vrij behoorlijk afwaterende plantages in vruchtdragende en rentegevende koffievelden kunnen worden omgezet? Hetzelfde geldt voor de vruchten-import combinaties ten aanzien van sinaasappelen- en bananencultuur (Sur. bacoven) en voor de groote Indische maatschappijen ten aanzien van de suikercultuur, vooral nu er uitzicht bestaat, dat die cultures door wijziging van de bestaande, bezwarende bestuursregelingen aantrekkelijker zullen worden.

Waarom stellen de zeer krachtige plantenbotermaatschappijen in Nederland niet eenige degelijke Surinaamsche boschloopers in hun dienst om de groote hoeveelheid in de bosschen verloren gaande noten en pitten te verzamelen, die een rijk gehalte hebben aan vetten? Ik weet, dat in die richting reeds vroeger aandacht is gewijd, maar het resultaat bleef uit.

Met eenige aarzeling noem ik ook tabakmaatschappijen. Ik heb jaren geleden uitgestrekte proefaanplantingen van tabak op de hooger gelegen gronden van de kolonie zien groeien en in vorige eeuwen was tabak een aanzienlijk uitvoerproduct. Herinner ik mij goed, dan was de tabak bij de laatste proefneming te zwaar of te donker? Men is sedert zooveel verder gekomen met de wetenschap. Zou het niet nog eens te beproeven zijn?"

Met Mr. Schoch zeggen wij: „Daar is voor het kleine Nederland in het groote Suriname nog heel wat te doen".

* * *

Vrijdagavond, 10 December heeft Mr. J. J. W. Eekhout in het Indisch Genootschap een zeer belangrijke lezing gehouden over de vraag: *„Heeft Suriname een toekomst?"*

Mr. Eekhout heeft de vraag bevestigend beantwoord en als men weet, dat hij een belangrijk aandeel heeft gehad in de samenstelling van de nota van den Ondernemersraad voor Suriname, dan weet men ook in welken geest de voordracht is geweest.

Aan de gedachtenwisseling namen deel de heeren de Cocq Buning, Polak en de Voorzitter, de heer van Reygersberg Versluys. Op de zeer opmerkelijke beschouwingen van den Voorzitter, die verdienen in ruimer kring bekend te worden, komen wij te zijner tijd terug.

* * *

Eenigen tijd geleden ontleenden wij aan de Surinaamsche bladen het een en ander over de N.V. Surinaam, West-Indische vruchten en conservenhandel te Paramaribo. Onder het hoofd *„Eene bevredigende oplossing"* vinden wij nu in „Suriname" van 26 October de volgende mededeeling:

„In verband met hetgeen geschiedde bij de eerste verscheping van sinaasappelen door de Naamlooze West-Indische Vruchtenproducten en Vruchtenconservenhandel „Surinaam" en waarop door ons in onze verschillende qualiteiten de aandacht van het Bestuur werd gevestigd, is thans, naar ons wordt medegedeeld, tusschen de wd. Directeur van het landbouwproefstation en genoemde vennootschap het volgende overeengekomen.

„Alle door de Naamlooze Vennootschap te ver-
„schepen vruchten, vruchtensappen en conserven
„zullen door het Landbouwproefstation op de goede
„kwaliteit gekeurd worden. De verzending naar het
„buitenland zal eerst geschieden, nadat door de be-
„voegde deskundigen van het Landbouwproef-
„station gunstige verklaringen zijn afgegeven."

Door dezen maatregel hoopt het Bestuur te voorkomen dat de Naamlooze Vennootschap in de toekomst minderwaardige producten zal verschepen."

Curaçao.

Geschiedbeschrijving.

Wij kunnen in deze rubriek niet telkens de aandacht vestigen op wat in *de West-Indische Gids* over Curaçao staat, de in de West belangstellende lezers van *Het Koloniaal Weekblad* zullen ook van dit maandschrift wel kennis nemen. Naar aanleiding van een opstel in de laatste aflevering willen wij echter een algemeene opmerking maken. Naast een stuk van den heer Oudschans Dentz over de opkomst van Curaçao in dezen tijd, vindt men een bijdrage getiteld „Gouverneur Cantz'laar en de bloedige gebeurtenis van 1 Juni 1824".

Feitelijk is dit artikel een van een reeks, waarin telkens het beleid van den benoemden gouverneur ter sprake gekomen is, en wel in het bijzonder in

drie gevallen, waarin Simons en Brusse dit beleid gelaakt hadden. Wanneer men al deze artikelen leest, blijft er van deze beide schrijvers niet veel over. Hamelberg heeft destijds reeds met ds. Bosch en met Teenstra, geschiedschrijvers van Curaçao tusschen 1825 en 1835, afgerekend; ook Simons heeft hij aangevallen, maar Brusse gespaard. Gouverneur Cantz'laar verschijnt in een heel ander licht dan S. en B. op hem hadden laten vallen. Men krijgt den indruk van een flink gouverneur, die alleen tegen stroom moest oproeien en dit metterdaad ook deed.

Aan het aangehaalde opstel zelf kunnen wij nog een bijzonderheid toevoegen. De kerkmeester De Graaf, die in *de Curaçaosche Courant* van 3e Mei 1828 van 's Konings wege zijn moreele rehabilitatie vond, overleefde die niet lang. Toevallig viel onze aandacht op een bericht in hetzelfde blad van 31 Januari 1829, waarin C. W. Zeppenfeldt meedeelt de apotheek van Mejuffrouw de Weduwe D. de Graaff gekocht te hebben.

Amigoe di Curacao.

Het nummer van 13 November 1926 brengt het bericht, dat de redactie van dit blad wegens ongesteldheid van pater Euwens is verplaatst naar de pastorie Otrabanda. Het bericht schijnt te duiden op een blijvende verandering. Wanneer dit inderdaad een afscheid van pater Euwens is, die jarenlang deze redactie voerde, dan willen wij niet nalaten hem hulde te brengen voor zijn journalistieken arbeid, te meer waar hij daartoe gelegenheid moest vinden naast zijn ander ambtelijk werk, dat al niet gering is. Van harte wenschen wij pater Euwens ook een spoedig herstel.

Ambtenaarsbezoldiging.

De *Amigoe* maakt zich tot tolk van het ambtenarenkorps, waarin een noodkreet opgaat, „over het steeds maar duurder wordend levensonderhoud, — over de in verhouding tot dat dure leven geringe salarieëring, en over de mogelijkheid om met dat geringe salaris de beide einden van het jaar aan elkaar te knoopen, zonder zich diep in schulden te steken.

Was 't in den beginne de kreet van een enkeling, thans is die kreet aangezwollen tot een koor, allesbehalve welluidend, omdat de toon die in dat koor domineert, er een is van algemeene ontevredenheid.

En blijft die ontevredenheid aanhouden, dan zal het voor het gouvernement steeds moeilijker worden om voor de verschillende departementen geschikte ambtenaren te vinden, zoodat ten slotte de conclusie zal zijn, dat het zich met minderwaardige zal moeten tevreden stellen."

Reeds hebben enkele afdeelingen van het ambtenarenkorps een ongunstig antwoord op hun verzoek om verhooging van inkomen gekregen. „Toch zijn wij van oordeel," schrijft het blad, „dat gezien de kostbare levensomstandigheden, de voortdurend nog stijgende prijzen der eerste levensbehoeften, een verhooging over de geheele linie dringend noodzakelijk is. We kunnen ons voorstellen hoe het hoofd van een gezin, door God met enkele kinderen gezegend, met een zekeren angst en wanhoop denkt aan de laatste dagen der maand, als zijn schamel traktement reeds lang is opgeteerd en er nog zoovele onbetaalde rekeningen binnenkomen.

Want het is een niet te weerspreken feit, dat een aanzienlijk deel van de ambtenaren met hun traktement onmogelijk kunnen rondkomen. Wij kennen er verschillenden, die, hoe zuinig zij ook leven, op het einde des jaars hun budget sluiten met een aanzienlijk nadeelig saldo, en zoo de spaarduitjes, die ze in betere tijden hadden overgelegd, zachtjes aan geheel zien verdwijnen.

Dat zijn toch toestanden, die niet moesten *kunnen* voorkomen, allerminst in den dienst van het gouvernement."

Toeristenbooten.

Van niet minder dan 11 toeristenbooten staat het bezoek aan Curaçao in het eerste kwartaal 1927 reeds vast. De *Amigoe* geeft dit lijstje:

Doric	7	Januari	*Lafayette*	21	Februari
Orca	26	„	*Veendam*	4	Maart
Reliance	6	Februari	*Reliance*	10	„
Caledonia	8	„	*Montroyal*	13	„
Montroyal	8	„	*Caledonia*	15	„
Megantic	16	„			

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling 's-Gravenhage.

15 JAAR ONDER DE KOPPENSNELLERS V... ZUID-NIEUW GUINEA.

In de groote zaal van de Twee Steden, welke ... bezet was, trad 10 dezer Pater P. Vertenten M.S.C. ... zulks op uitnoodiging van de Vereeniging „O... West", Afdeeling 's-Gravenhage.

De voorzitter, de heer F. van Peski, opende ... gadering en leidde met enkele woorden ... tenten in.

Daarna betrad Pater Vertenten het podium, d... hartelijk applaus begroet.

Spreker begon met te zeggen in Nieuw Gui... nierswerk te hebben verricht, want toen wij da... kwamen, troffen wij een volk aan in een zeer pr... ven oertoestand, totaal verwilderd en onbe... Deze bewoners, Kaja-Kaja's geheeten, hadden ee... naar ijver, maar ook naar een hooger geestelijk...

Spreker typeerde daarna den Kaja-Kaja als ee... die een bamboestok door zijn oor steekt, sla... van varkens door zijn neusvleugels, terwijl ... haren door aanvlechting langer maakt.

Op een zwart bord teekende Pater Vertenten ... kleurkrijt een type van den Kaja-Kaja, waard... aanwezigen zich een duidelijk beeld konden ... van den inboorling in zijn uitmonstering.

Maar om een Kaja-Kaja te kennen, zegt spre... der groote hilariteit, moet men hem niet alleen ... en gesproken, maar ook geroken hebben, want ... dag maakt hij een uur lang zijn vele haren ... vieze olie. Hij heeft daarbij tal van varkensversie... Het varken is bij hem het symbool van dapperh... grootheid en meer dan eens is hem toegevoegd: ... gij zijt een groot varken.

Komende tot de zeden van het volk, vertelt sp... dat de Kaja-Kaja's zich alleen verloven in den ... schijn en op geestige wijze vertelde de Pater ho... verloving plaats vond.

De Kaja-Kaja stond ook berucht als een k... sneller.

Toen spreker er in 1910 kwam, was dit ... in hooge eere en spreker heeft meermalen een ... ling van honderd koppen gezien. In 1913 is ... ring tegen dit koppensnellen krachtig opge... nu is het gelukkig geheel uitgeroeid. Toch ... Kaja-Kaja's diep ongelukkig en wel doordat ... in de leugen van hun bijgeloof. Het volk geloo... venaars en spoken tot zelfs na den dood, het... ker met eenige voorbeelden toelichtte. Ook ... het gebruik om oude menschen levend te begr... Kaja-Kaja's zijn egoïsten; die ouden zijn onbr... redeneeren zij en dan stoppen we ze maar in de...

En toch is de Kaja-Kaja een goed mensch, ... goede eigenschappen zijn verstikt door den de... het heidendom. Daarbij kwam de zedeloosheid, ... een omvang had, dat de helft der bevolking is ... storven tengevolge van de besmettelijke geslach... ten. Waren de Missionarissen er niet gekomen, ... het land één kerkhof zijn geworden.

De Kaja-Kaja is vriendelijk en gastvrij. Hij h... bloemen en planten lief en hij houdt ook veel ... maan, want als de maan schijnt is de tooverij ... teloos.

Pater Vertenten vertelt dan hoe men daar ... rauke deze menschen gewonnen heeft voor Ons... ven Heer. Dit was buitengewoon moeilijk; we ... Kaja-Kaja worden met de Kaja-Kaja's. Men begr... niet; men dacht, dat wij verdwaalde reizigers ... Zij zagen, dat wij wonden heelden en zieken ... den en dachten toen, dat wij dit gaarne deden ... vroeg ons geld voor dien arbeid. Ze noemden ons ... lijdende menschen. Eerst na drie jaar arbeid ... we ons begrijpelijk maken. De taal is buiten... moeilijk en spreker, die er vijftien jaar is geweest, ... vijftien jaar Kaja-Kaja'sch moeten leeren. D... zet dan uiteen hoe ingewikkeld de taal is. ... Kaja's vroegen het allereerst waar ze vandaan k... en waar ze na hun dood naar toe gaan. Ze ... slotte in ons menschen, die iets meer wisten ... zelf en zoo kwamen ze ook tot ons met allerlei ... men, waarover ze tobden en op die wijze kr... contact met hen. Hoewel we meermalen wa... om ooit iets met die menschen te bereiken, ... ons behulpzaam en waren de eerste bekeerlin... gens van 15 en 16 jaar, voor wie de Missionar... internaatje oprichtten. Die jongens moesten ... densche tooi afleggen, kleeren gaan dragen, ... schen, naar de kerk en naar de school gaan. ... dat ze kleeren moesten dragen, wilden zij d... maakten. Die jongens waren baloorig. Ze w... naar de kermis, maar met liefde en zachtmoe... hebben we ten slotte alles overwonnen. En ... jongens, die ons plaagden en voor wie wij ... dikwijls bezorgd maakten, bleken later op ... gaansavonden propaganda te maken voor ons ... geloof en zoo kwamen de ouderen tot ons ... onderwezen te worden. Treffende staaltjes van ... ringen verhaalt spreker.

Na 12 jaar missiearbeid is spreker overge... het doopen van de eerste volwassenen en mors... ken door ons gebouwd worden. Het volk, dat ...

...te sterven, is herleefd en gaat een mooie toekomst ...moet.

Spreker gevoelde hier behoefte een woord van dank ...brengen aan de Nederlandsche Regeering, die zoo-...el voor dit volk heeft gedaan.

Na de pauze vertoonde Pater Vertenten een serie ...ale, gedeeltelijk gekleurde lichtbeelden, betrekking ...hebbende op de zeden en gewoonten der Kaja-Kaja's. Aan het slot deelde spreker mede, dat hij niet meer naar de Kaja-Kaja's teruggaat, maar bestemd is voor de Congo-Missie, waarheen hij binnenkort vertrekt.

Een langdurig applaus beloonde den sympathieken Missionaris voor zijn mooien en interessanten avond, welk applaus nogmaals herhaald werd op verzoek van den Voorzitter, die tevens Pater Vertenten voor zijne ...ende voordracht dankte.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Nijmegen.

NAAR AANLEIDING DER TENTOONSTELLING.

De heer Uiterwijk heeft van de tentoonstelling 5 ...geslaagde kieken gemaakt, die een overzicht ge-... van de tentoongestelde voorwerpen. Bovendien ...de heer Uiterwijk zoo vriendelijk de negatieven ter beschikking van het Bestuur te stellen. Degenen, die eventueele afdrukken hiervan wenschen à ƒ 0.15 per stuk worden verzocht, hiervan opgave te willen ...aan het Secretariaat.

PROGRAMMA 1927.

...erdag 15 Januari 1927, te 2.30 uur namiddag, ...ksche Algemeene Vergadering in de groote foyer ...de Stadsschouwburg.

Voorloopige agenda:
...pening.
...oorlezing notulen der alg. verg. van 1926.
...arverslag secretaris 1926.
...arverslag penningmeester 1926.
...rkiezing Bestuursleden. Aftredend zijn de H.H. ...rniers van der Loeff, Luitjes en Gescher.
...noeming commissie van verificatie.
...nwijzing afgevaardigde ter Alg. verg. en plaats-...vangend afgevaardigde.
...dvraag.
...aansche dans.
...ing met lichtbeelden van den heer *Valderpoort*, ...recteur eener Inlandsche Zendingschool, over: ...ngir en de Sangireezen".

...dag 29 Januari 1927: Societeitsmiddag in de ... van de Stadsschouwburg, waar o.a. de *wajang* ...d zal worden.

...ari: economische lezing.

...t: Prof. L. v. Vuuren, Hoogleeraar aan de Rijks-...siteit te Utrecht, over: „Nederlandsch-Indië en ...ciaal-cultureele beteekenis", met lichtbeelden en ...

...il: historische lezing (indien de kas dit nog toe-...).

...t Bestuur grijpt deze gelegenheid nogmaals aan,

de leden aan te sporen, nieuwe leden te werven. Zeven leden brachten reeds elf nieuwe leden aan! Hoe meer leden, hoe uitgebreider programma.

De Secretaris,
B. v. d. Berghstraat 74. GESCHER.

Afdeeling Twente.

Op *Vrijdag 17 Dec. a.s.*, te 8 uur n.m., zal de heer J. J. Hansma te Enschedé, aldaar een lezing met lichtbeelden houden in de Gehoorzaal van de Volksuniversiteit over: *Herinneringen aan mijn verblijf in den Kraton te Solo.*

De Secretaris,
G. W. STROINK.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

Teneinde in de gelegenheid te zijn de artikelenreeks „De nooden van Curaçao" in dit Nr. te kunnen beëindigen, heeft de red. der rubriek „Uit den verren Vreemde" goedgevonden dat wij beschikten over de hem toekomende plaatsruimte, voor welke bereidwilligheid hem gaarne dank wordt gezegd.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS:

H. Krauss, Controleur 1ste kl. bij den P.T.T.-dienst; Zuidstraat 18a, Helder.
B. H. Tersteege, wnd. Wervingscommissaris te Semarang; p/a. Mr. Toxopeus, Stephensonstraat 57, 's-Gravenhage.
F. P. A. Höpfner, Vakonderwijzer aan de Ambachtsschool voor Inlanders te Keboemen; Kielerstraat 6, Wilhelmshaven.
Mej. J. C. Crooss, Commies bij de S.S. en Tr.; Laan Copes van Cattenburch 65, 's-Gravenhage.
S. Drievoet, Politie-opziener in de res. Madioen; Geleenstraat 26, 's-Gravenhage.
W. J. Leyds Jzn., Refendaris ter Algemeene Secretarie te Buitenzorg; p/a. E. J. Burger, 2de van Blankenburgstraat 151, 's-Gravenhage.
Ir. S. H. A. Begemann, Hoofdingenieur, hoofd van de Bevloeiingsafdeeling „Berang"; Kleverparkweg 171, Haarlem.
Mevr. A. Maarleveld geb. de Jong, Onderwijzeres der 3e kl. bij het O.E.L.O.; Nicolaas Beetsstraat 12, Utrecht.
P. C. Dwarshuis, Referendaris bij het Inspectiekantoor van den Dienst der Volksgezondheid voor Midden-Java; Santhorstlaan 74, Wassenaar.
Mej. A. Tuynenburg Muys, Verpleegster 1e kl. bij den D. V. G., geplaatst bij de Gouvernements Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting te Weltevreden: Stationsweg 46, Rotterdam.
E. A. Bottelho, tijdelijk wnd. Stationscommies 1e kl. bij de S.S. en Tr.; Kerkstraat 182, Amsterdam.

Mutatiestaat van 8 tot 15 December.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
...C. F. van Hattum, Leiden, Zonneveldstr. 1. ƒ 5.	Eigen aanmelding.
...Bouman, Phil. Cand., Leiden, Witte Singel 58. ...250	Secretaris Afd. Leiden.
...man, Ingenieur, Haarlem, Uit den Boschstr. 8. ƒ 5.	den Heer O. R. A. Michelsen te Haarlem
...Staal, Oud Gezagvoerder Kon. Petr. Mij., Apel-...rn, Loosche Weg 162. ƒ 5	Voorzitter Afd. Apeldoorn.
...ter Kuile, Industrieël, Enschedé, Tubantiasingel ... ƒ 5	den heer G. W. Stroink te Enschedé.
...Kruseman, Den Haag, Bentincksiraat 33. ƒ 5. ...Ch. M. v. Riessen, Den Haag, van Loostr. 12. ƒ 5.	Secretaris Afd. Den Haag.
...de Voogt, Oud Kapitein N.-I. L., Den Haag, Fran-...89. ƒ 5. ...J. C. Schreuder-van den Berg, Gediplomeerd On-...wijzeres, Den Haag, Irisstraat 80. ƒ 5.	Secretaris Dagelijksch Bestuur.
...Meijes, Referendaris der Algemeene Rekenkamer, ...tevreden, Defensie v. d. Boschlaan 63. ƒ 5	den heer W. Meijer te Den Haag.

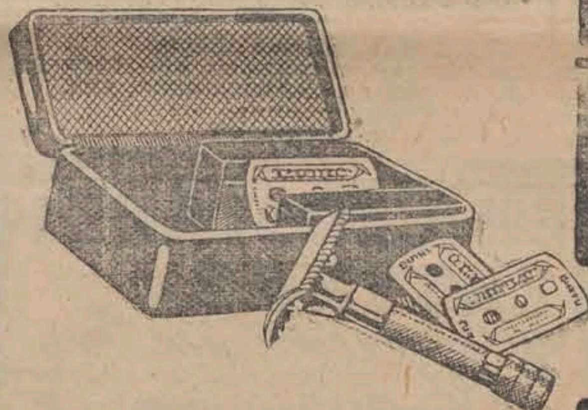
Rectificatie: Mevr. H. S. Valeton-Ortt, Apeldoorn, Dennenlaan 6. ƒ 5.

Nieuwe Begunstigers:

...chappij tot Exploitatie der Suikerondernemingen ...lanen—Lor, Brangkal en Dinoijò, Den Haag, R. J. ...mmelpennincklaan 3. ƒ 100.—.
...maatschappijen Kali Bendo en Soember Agoeng, ... Haag, Prinsegracht 21. ƒ 100.—.
Cultuurmaatschappij Panggoongredjo, Den Haag, Jan van Nassaustraat 66. ƒ 100.—.
W. Collard, Oud Luitenant-Kolonel Art. N.-I. L., Den Haag, Balistraat 92. ƒ 2.50.

Adresveranderingen:

...van den Brink, Indoloog, van: Amsterdam, Da-...straat 32 I, naar: Leiden, Oude Vest 107A. ƒ 2.50.
...Mr. G. André de la Porte, Leiden, Rijnsburgerweg ...6B naar: 16.
...Vermande, Dirigeerend Mil. Apotheker N.-I. L., ...echt, van: Hotel Pomona, Westerstraat 2 naar: ...van Scorelstraat 32bis.
W. Baars, van: Apeldoorn, Soerensche weg 80, naar: Den Haag, Ieplaan 9. ƒ 2.50. (Is begunstiger, heeft contributie 1927 reeds voldaan).
J. C. A. Bannink, Oud Kolonel-tit. N.-I. L., Den Haag, van: Laan van Meerdervoort 385 naar: Van Aerssenstraat 201.
L. C. F. Polderman, Gep. O.-I. Hoofdambtenaar, van: Den Haag, Acaciastraat 19, naar: Pension Belmont, 6 Avenue de Jurigoz, Lausanne.

Vereeniging „OOST en WEST",
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlic zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „T biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederla toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aan te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaer 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. In bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetr willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenh verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492. Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEM
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkri Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw he
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw he
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË: Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

De Oost- en West-Ind. Tentoonstelling te Arnhem.

De plannen voor deze tentoonstelling in 1927 zijn, zooals nu wel van algemeene bekendheid is, opgegeven moeten worden. Het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West" wenscht hiermede te volstaan en niet meer terug te komen op afgedane zaken; echter voelt het zich gedrongen zijn leedwezen en teleurstelling uit te spreken dat een voor het Nederlandsche Volk, de beide Indiën en in het bijzonder ook voor de stad Arnhem en Omstreken hoogst gewichtig ondernemen, gestrand is. Op voldoende deelname der gemeenschap. En daaraan toe te voegen mede ten zeerste te betreuren dat de door den Voorzitter der afdeeling Arnhem der Vereeniging, den heer Mr. J. Huges betoonde toewijding, zijn in- en doorzicht en de met energie aangewende beleidvolle pogingen om tot het beoogde doel te geraken, niet hebben geleid tot een resultaat hetwelk hij, en met hem, het Hoofdbestuur had verwacht en zoozeer zoude hebben toe-[illegible]icht.

Het Hoofdbestuur voornoemd.

Oproep boekwerkje over Indië.

Naar aanleiding van het bericht in het vorig No. van het *Koloniaal Weekblad*, dat nadere bizonderheden zouden worden verstrekt, zij medegedeeld, dat deze inmiddels overbodig zijn geworden, daar reeds opdracht tot het schrijven van het boekje is verleend.

Aan de velen, die zich eveneens bereid hadden verklaard de samenstelling van bedoeld geschrift op zich te nemen, wordt hierbij gaarne een woord van dank gebracht.

Hindoe-Javaansche geschiedenis.

Hindoe-Javaansche geschiedenis, door Dr. N. J. Krom, hoogleeraar te Leiden. Uitgegeven door het Kon. Inst. v. d. taal-land- en volkenk. van N.-Indië; met ondersteuning van het Departement van Koloniën. 's-Grav. Mart. Nijhoff, 1926.

Er zijn wel boeken van 500 bladzijden waarover een artikeltje is te schrijven dat iets zegt; maar in een paar kolom van dit weekblad een overzicht te geven van het boek van prof. Krom, dat den schrijver van dit boek voldoet, lijkt mij onmogelijk. Ondanks haar geleerd uiterlijk — de lezer stuit op namen die niet in drie avonden zijn van buiten te leeren — is deze geschiedenis niet vervelend, wat men niet steeds van geschiedbeschrijvingen kan zeggen; integendeel het werk is zeer onderhoudend geschreven; zoo zou ik verscheidene hoofdstukken kunnen aanwijzen die iedereen (s.v.v.) zonder voorafgaande studie kan lezen en begrijpen. Het begin is al interessant, gelijkt op de schepping, waarvan we ook zoo weinig weten, waarover geen enkel rechtstreeksch bericht ons bereikte; slechts aan de hand van velerlei zijdelingsche gegevens kan men ernaar gissen, met meer of minder waarschijnlijkheid een slag ernaar slaan hoe de Hindoe's naar Java zijn gekomen. Voor hen die nu al gaan vragen „wat kan ons dàt nu schelen?" is deze geschiedenis niet geschreven; zij is vol vaagheden, waaromtrent met zekerheid niets bekend is, laat ruimte bijna overal voor de fantasie, biedt vele onzekere punten die geen houvast geven. Vooralsnog staan we hier voor een raadsel, zegt de hoogleeraar ergens, maar hij laat dadelijk erop volgen, dat men de onzekerheid toch wel eenigszins kan begrenzen. Dit heeft hij meermalen getracht wanneer er raadselen vielen op te lossen. Eerlijk van maaksel is het werk, en telkens wanneer de schrijver iemand onderhanden neemt (en dat is dikwijls noodig), heeft de lezer sympathie voor de manier waarop dit geschiedt. Trouwens vaak heeft de tijd schuld, de tijd waarin men minder wist dan thans.... er is in de laatste tientallen van jaren heel wat gevonden, 't woord in ruimen zin genomen. Door gebrek aan thans voorhanden gegevens, is de ware inhoud van menig stuk den onderzoeker van toen ontsnapt.

In dertien hoofdstukken is het boek gedeeld: De bronnen. De komst der Hindoe's. De oudste Hindoerijken. De eerste Midden-Javaansche tijd. De Çailendra-tijd. Het restauratie-tijdperk en het rijk van Mataram. Het rijk van Sindok. Airlangga. De Kadirische tijd. Het rijk van Singhasari. Opkomst van Majapahit. De Majapahitische bloeitijd. Verval en ondergang van het Hindoe-Javaansche gezag.

Uit schaarsche gegevens van uiteenloopenden aard en waarde moest de gang der geschiedenis worden teruggevonden. Een sekuur mensch vraagt dan naar de bronnen, en hem wordt medegedeeld dat er ten eerste zijn de inheemsche, nl. de inscripties, de monumenten en andere oudheidkundige overblijfsels, de literatuur, de Nagarakrtagama, de Pararaton, en de nieuwe Javaansche geschied-

werken; ten tweede de buitenlandsche bronnen, Chineesche berichten, Voor- en Achter-Indische gegevens, en de Europeesche berichten. Het tweede hoofdstuk brengt den lezer op dreef; het heet De Komst der Hindoe's en is maar 28 bladzijden lang. Java was niet onbewoond, er huisde een bevolking van Maleisch-Polynesisch ras, die er oorspronkelijk ook niet thuis hoorde, maar van buitenaf was gekomen, van overzee en er oudere bewoners had gevonden, geheel of gedeeltelijk verwant met Wedda's of Negrito's. De Indonesiërs die de oorspronkelijke bewoners ten deele zouden hebben verdrongen of gedood, ten deele in zich opgenomen, vertoonen een groote mate van onderlinge overeenkomst en het is niet ongerijmd een vroegeren nauwen samenhang en een gemeenschappelijk stamland te onderstellen. Waar lag dat? Nu vraagt prof. Krom op zijn beurt: wat kan U dat eigenlijk schelen? „Hoewel het voor ons, als wij kennis gaan nemen van de Hindoe-Javaansche geschiedenis niet van overwegend belang is, waar precies de Indonesiërs vandaan gekomen zijn, gegeven het feit, dat zij bij den aanvang dier geschiedenis in elk geval eenige eeuwen in hun nieuwe woonplaatsen gevestigd waren geweest", en zoo voort. Indien we het maar wisten zou 't wel van belang zijn; maar daar hapert het. „Wij mogen op de Westelijke eilanden, Java en Sumatra in het bijzonder, omstreeks den aanvang onzer jaartelling een Indonesische bevolking veronderstellen, die reeds allerlei wederwaardigheden achter den rug had, op nog flauw waarneembare wijze met andere rassen en andere landen contact had gehad, laatstelijk waarschijnlijk van de Achter-Indische kust was gekomen, verre zeetochten naar het Westen had ondernomen, tot Madagascar toe, en daarbij wellicht het vroegere voorbeeld had gevolgd van reeds eerder op de eilanden van den Archipel gevestigde stamverwanten. Die bevolking was niet geheel onbeschaafd en er heerschten geregelde maatschappelijke toestanden, mede in verband met den natten rijstbouw, maar een bijzonder hooge beschaving behoeft men daarom allerminst te veronderstellen, en speciaal de voor later tijden zoo typisch Javaansche kundigheden van batikken, wajang, gamelan, zijn hoogstwaarschijnlijk geheel ten onrechte reeds aan de Voor-Hindoesche bevolking toegeschreven. Met deze eilanden bestond er in de eerste eeuw eenigen handel vanuit het Zuiden van Voor-Indië; toen was dus de kennismaking met de Hindoe's en hun cultuur begonnen. In de tweede eeuw had deze klaarblijkelijk reeds tot een verderen invloed van de vreemdelingen, d.w.z. tot het begin der Hindoe-kolonisatie geleid."

Wel, over die typisch Javaansche kundigheden is vooraf al een woordje gevallen, en wel naar aanleiding van de tien punten van Brandes, waarin deze samenvat de ontwikkeling door de Javanen bereikt vóór de Hindoe's kwamen. Men zal goed doen deze bladzijden aandachtig te lezen. Le fin mot de l'histoire is nog niet gesproken en velen zullen zich geprikkeld voelen tot verzet tegen de redeneering des hoogleeraars. Geleidelijk gaat hoofdstuk II in III over, waar de opvatting wordt weerlegd dat handelaars en kolonisten een bijzondere voorkeur voor Java hebben gehad; veeleer is de kolonisatie van Java een onderdeel van een groot geheel, een wijde uitstrooming uit Indië over den Archipel en Achter-Indië, waarin vanzelf ook Java betrokken werd; dat onder de vele punten van handel en vestiging Java iets bijzonders zou hebben gehad, volgt uit niets. Eerst later is gebleken, dat door de samenwerking van velerlei gunstige omstandigheden de komst der Hindoe's voor Java een andere beteekenis heeft gehad dan b.v. voor Borneo. De vaart der Hindoe's was naar het Oosten, onder meer dus ook naar Java.

Eerst in de achtste eeuw toont de Hindoe-Javaansche maatschappij een harmonische eenheid; toen was de tegenstelling uitgesleten, nadat lange jaren de Hindoe-cultuur de vreemde en uitheemsche was geweest, die men bevorderde en gaarne tot de zijne maakte, maar waarin men zich nog niet kon thuis voelen. De eenheid is door geven en nemen, door aanpassen van weerskanten tot stand gekomen. In volgende hoofdstukken, dus na het derde, dat „De oudste Hindoe-rijken" heet, krijgt de lezer meer daarover te hooren; de eerste grondslagen zijn in het kolonisatie-tijdperk gelegd en eenige karakteristieke trekken moeten van den aanvang af aanwezig zijn geweest. Eerst in de Kadirische periode was de Hindoe-Javaansche cultuur tot een hoogtepunt van verfijning gekomen, en gelijktijdig de ontwikkeling van den Javaanschen staat tot de mogendheid van den Oostelijken Archipel derd.

Deze Hindoe-Javaansche geschiedenis is ni boek dat men leest van het begin tot het eind moet kalm ervan genieten, telkens trachten enkele periode te begrijpen; dan blijkt er schoons in besloten. Hoe fijn gekleurd is schrijving van Çriwijaya, het rijk, dat een heerschende positie heeft ingenomen op Su en gedurende een groot deel van de oude denis in de geheele Westelijke helft van chipel. Vóór de machtsontplooiing van Ja het de voornaamste staat van de geheel denwereld, haar eerste groote zeemogendheid uit de schamele gegevens, die ons voor de eeuwen van zijn bestaan kunnen dienen, va te nemen hoe het de nabuurstaten (Çriwij aan de rivier van Palembang), de concu Malaya en Bangka onschadelijk maakte, zich de noodige binnenlandsche rust ver door ver in boven-Djambi zijn oppergezag erkennen, hoe het vervolgens vasten voet kr het Maleische schiereiland en in nauwe betr treedt met Java, de beide streken dus die overzijde der groote zeestraten gevaarlijk worden.

Wie niet geheel van speurzin is verstoken, uit dit boek gemakkelijk de goed leesbare den; het overige is meer voor geleerden, kens de nauwkeurigheid zullen waardeeren mede vondsten van recenten datum worde meld, ook dezulken, die des schrijvers beto steunen. Aldus is een geheel nieuw histori ontstaan. Hier is, haast schreef ik als leve wijs, Kameçwara I, een vorst, van wien tien geleden zelfs het bestaan niet werd vermoe nu vermeldt het register zijn naam herhaald

„Met twee kaarten," zegt de titel; de een een oudheidkundige kaart van den Archipel tweede een dergelijke van Midden- en Oost-

Het Cocosvezel-vraagstuk in een zo belangwekkend stadium gekomen

Een korte nabetrachting.

Als een nadere toelichting van de, onder staanden titel in het Kol. Weekblad van opgenomen beschouwing, geef ik hierbij nog opmerkingen ten beste, welke mij, in verband den adventtijd, wel gerechtvaardigd en toelijken.

Het is n.l. wel eigenaardig en toevallig, mededeelingen over de Cocosvezel c.a. in het niaal Weekblad, steeds in de maand Decem schenen zijn, dus in die van het Kerstfeest; zelfs juist in het nummer van den 24sten maand. De mededeelingen bewogen zich va tot jaar in de lijn van toenemende stelligheid was het nog de vaag-wankele aankondiging, kende en tastende orienteering voor het vin een begaanbaren weg. In '25 is de weg niet gevonden, maar zelfs reeds voor een klein d treden met goed en vooral met zoodanig digend succes, dat tot vastberaden voortzetting den wel zwaren, maar veel belovenden marsch besloten, ondanks het feit, dat de weg veel b en krommingen, veel kuilen en struikgewas in het kort een allesbehalve geëffend en door pad kon heeten. En in '26 blijkt men, na vele tors et Emergo's, het begeerde Burchtgebou reikt te hebben en is het, alsof men, en niet onjuist, hoort den Geuzenrijm:

In naam van Oranje
doe open de Poort.

Het is de ultramoderne Poort van eene ni dan ultramoderne Nederlandsche kleine want zij moet nog betreden worden en dit nog in de toekomst, zij het ook hoogstwaar lijk in eene zeer nabije. Met de kleine Bur doeld het Cocosproefbedrijf als het in tech en economischen zin aan de gestelde minim wachtingen zal hebben voldaan en het zal dienen als model voor den bouw van groote ten elders, dat zijn dus de groote Cocosbedrij tropische streken ook buiten het Soendal nu alles verder goed en excelsior blijft gaan lijn van deze 2 afgeloopen jaren, dan kan het te stoute voorspelling heeten, dat er in De

...27 zal kunnen geschreven worden over minstens ...ne in bouw, of zelfs reeds sinds kort in bedrijf ...steld zijnde groote coprah- en vezelverspinningsbedrijf.

En dan rijst de vraag: zal men dan met betrekking tot dezen verblijdenden gang en verloop van zaken niet met volle recht kunnen spreken van eene heilsboodschap in modernen sociaal-economischen zin, dus van een stuk practisch Christendom? Daarop moet men antwoorden met een volmondig „ja"; het kan eenvoudig niet anders. Want vooreerst zullen aanvankelijk immers tien-, later honderdduizend- en nog later millioentallen van inheemsche bezitters of eigenaren van Cocosplantsoenen daarvan een veel hooger product maken; de grootvolumineuze hoeveelheden bolsterafval, tot dusverre nog minder dan waardeloos, maar vaak zelfs nog verwenscht op den koop toe om den overlast, die ze sinds oertijden: eeuw aan eeuw, dag aan dag, hebben veroorzaakt, verandert niet alleen in zilver en goud, maar bovendien zal de overlast, n.l. van het ...ewerkelijke manuale ontbolsteren, zeer aanmerkelijk verminderd worden tot geringe en niet meer onaangename verhoudingen; bovendien zal er aan coprahdrogen door die bezitters geen tijd, moeite en zorg meer gegeven behoeven te worden. In de tweede plaats zal er voor, zij het dan ook naar verhouding veel minder personen, gelegenheid geopend worden voor nieuwen loonarbeid, zoowel voor den aanmaak van de benoodigde machines, dus in de Europeesche of c.q. Amerikaansche machinefabrieken als voor hetzelfde in de eigenlijke coprah- en vezelfabrieken in de Tropen; en ten derde en last but not least, zal de vezelhongerige menschheid de beschikking over een nieuwe vezel verkrijgen, die hoogstwaarschijnlijk als nieuwe massavezel in de rij zal kunnen gaan staan naast de bekende matadors: katoen en jute; de overige vezels zijn, ondanks hunne hooge waarde en beteekenis, toch vrijwel van „secondary consideration" en komen dus in het tweede gelid, terwijl de nieuwe aangekomen reuzenzuigeling of het Titanenkind, zooals gezegd, ondanks de prilheid van zijn jeugd van begin af in het eerste gelid mag staan, want het behoort tot de Reuzenfamilie.

Al mag men moge al niet denken aan het begrip Evangelie met zijne weinig stoffelijke elementen, maar vrijwel uitsluitend die van geestelijken en zedelijken aard en wezen, toch kan men van een Heilbrenger spreken en de timmermanszoon van Nazareth zou er, thans levende, stellig ook welwillend tegenover staan en er genegenheid voor koesteren, zij het dan ook, dat men hier slechts met een weldoener der menschheid in stoffelijken zin te doen heeft; dit evenwel kan m..i met volle recht als een groot en goed stuk practisch Christendom worden aangemerkt. Daarom is het een gunstig toeval, dat het Koloniaal Weekblad juist in December van vertelt en gewaagt. Moge dit en reeds herhaalde toevalsfeit een even gunstig voorteeken blijken en aan hooge verwachtingen verwezenlijking schenken: zoo volledig mogelijk, al staat de wieg en kraamkamer in een ander Bethlehem, n.l. aan den smokig-grauwen, modern bewegigen Oostzeedijk in Rotterdam, door het bovenmatig en ongekend levendige steenkolenbedrijf in 1926 de drukste van alle wereldhavens en wel in meer dan één opzicht verschillende en afwijkende van het Bethlehem in Palestina van meer dan 1900 jaar geleden.

Wie een juist begrip van de beteekenis van de ...heid van verspinning der cocosvezel wil verkrijgen en dientengevolge de juiste waardeering van een procédé, waardoor het alleszins doeltreffend en bevredigend zal kunnen worden opgelost, zij gewezen op:

1. het geesdriftige hoofdartikel in de „Indische Courant" van 19 September '24 van Prof. G. van ...son, getiteld: „Een lofwaardige daad, een belangrijk rapport en eene onafwijsbare plicht" en zulks naar aanleiding van het in 1920 verschenen „...rapport" van Dr. Kluyver en R. M. Iso;

2. het instructieve hoofdartikel van de bekende cocosspecialiteit Prof. P. Preusz „Ueber die Zukunft der Kokoskultur und Kokosfaserbereitung" in „Der Tropenflanzer" van Juni 1926.

COLONISTICOS.

Een thuis-reis vóór drie eeuwen

medegedeeld door
J. P. HENDRIKS,
Gep. Kolonel O.-I. Leger.

Als een staaltje hoe het onze voorvaderen somwijlen verging op hun reizen van en naar Oost-Indië, welke moeilijkheden zij daarbij soms te overwinnen hadden en op welke geringe en bovenal toevallige hulpmiddelen zij veelal waren aangewezen, moge dienen de beschrijving van een gedeelte der thuisreis, n.l. van Jacatra tot Tafelbaai, van het schip „de Gouden Leeuw", den 25sten October 1619 van Java vertrokken, in den brief van den Admiraal Steven van der Hagen aan den Gouverneur Generaal Jan Pietersz. Coen, uit de baai van St. Helena, van 24 Februari 1620.

Mede ter wille van andere in dezen brief voorkomende bijzonderheden, welke wijzen op de goede zorgen voor de materieele belangen van de Heeren Bewindhebbers en de aandeelhouders van de V. O. I. Cie., laten wij hieronder den brief in zijn geheel volgen.

Edele, Erenfeste, manhafte, voorsienige, discrete Heer!

Heer Generaal! Tsedert ons vertreck met (het) schip den Gouden Leeuw uyt de strate van Sonda, wesende den 25 October 1619, tot op de hoochte van Mauritius eijlant, cabo de Romano en voort tot op de hoochte van 30 graden, tamelijcken voorspoedich geseilt alwaer ons de contrariewinden en stormen begonnen te ontmoeten, doende ons best om naer de Cabo de Bona Esperance te lopen en dobbeleren. Maer comende op of vóór 't rif van Cabo d'Aguilhas alwaer wij den 7den storm cregen, die soo schrickelijk en soo vreselijck was, waer door het mach genaemt worden een tempeest der tempeesten, waijende uit den Westen, de stroom tegen den wint, en was soo lange durende want begon op den Vrijdag, den 3den Januarij, gedurich tot des Woensdachs den 8sten dito; maar des Sondachs, den 5den dito, wayde 't soo verbolgen dat de see liep hemelshooch gelijck thorens en hoge steijle bergen en dat in 't wilde tegen malcanderen op waerdoor genootsaect waren om leven, schip en goederen te salveren, ons beste pant, de grote mast, te werpen hoewel al twee dagen te voren de grote stenge al geschoten was, maer doordien de overloop, coebruch, cabelruijm vol water stonden, door welcke swaerte 't schip op backboortssijde in onmacht was gaan leggen, de grove see overboort uijt en in lopende, sijnde 't voorschreven schip genouchsaem met de zee gemeen, want hadden over de 100 lasten water in 't schip; maer toen de grote mast met alle het tuich overboort was, begon sich het schip wat te rechten waer door alle 't volck, met den moet door Godes gratie, vielen aan 't pompen en balién en spigaten met stoppen en ontstoppen als de zee daelde om weder een drooch schip te maken; maar hadden wij noch één soo grove see waters overgecregen, gelijck wij se veel gehadt hadden en veel voor en achter het schip om sagen lopen, soude als een kegelsteen gesoncken hebben. En alsoo 't schip met dat overstallige water beladen was, soo was er van 't volck geweest, die gaten in den overloop hadden gehouwen, sonder tot noch toe te weten wie sulcx gedaen mach hebben, waer door veel water in 't ruijm in en door de last gelopen was; doch ik meen dat het selve het schip mede heeft helpen rechten. (Andere meenen dat seer quaet en qualijcken gedaen was).

In fin hadden soodanigen storm en holle zee dat er niemant in 't schip en was, jonck noch out, die de dagen sijns levens sulcken vreeselijcken hollen water gesien heeft en elckeen was verschrikt van de see aan te sien. Ik meen oock dat het volck hetselve niet lichtelijck vergeten sullen en toen 't schip bijna sijn water weder quijt was en lens hadden, toen lach het noch al seer diepgeladen want het schip conde qualijck met de see rijsen en bleef noch al seer onder sijn mercken geladen door alle het water dat in het ruijm gelopen was daer de last mede beswaert bleef.

De vreselijcke storm over sijnde, was voor ons goede raet dier, want ons roer was in stucken; de spiegel wilde ons begeven en alle balcken, kuien en wat aan 't schip was, wiert en was gaende; de grote mast, grote stengen en bramstengen met alle de raas en nieuwe seilen, hooftouwen, lopende want, blocxgijns, alles was wech en waeren het

quijt sonder een vaem loos louw, block, planck of swalp, pik of teer meer in 't schip te hebben om iets te connen maken of vermaken of toetestellen. Het was met ons soo gestelt dat niet en wisten welcken wech kiesen; andermaal te acomoteren om de Cabo de Bona Esperance te passeren of wederom nae Madagascar of Mauritius te loopen, want soo ons de wint best hadden willen dienen, derrewaerts souden wij hebben moeten lopen want waren onse beste en meeste seilen quijt, connen weijnich voortganck maken en noch min van een lager wal seijlen. Van onse voorstenge maecten wij ons onse grote mast: het voormarsseil was het grote seil en het schip door dat continueerende holle water wilde in den grond slingeren waerdoor sijn lendenen gebroken wierden door dien dat het geen steun aan sijn mast noch seil en hadde. Doch de Heer door sijne genade gaf gratie want wij mooi weer en hecht water bequamen daarmede de Cabo Falso en Bona Esperance dobbeleerden en passeerden en arriveerden den 14den Januarij 1620 in de Tafelbaij alwaer ons de goede Godt, t'onser geluck, liet vinden 't schip de Goede Fortuijn in eenen slechten, desolaten, miserabelen staat, want het schip lach vol sieken aen de scheurbuijck en hadden al omtrent 50 man doot en dagelijcx storven 2 à 3 in 't etmael en liet sich aensien of 't schip soude uitgestorven hebben, want in de negen of tien dagen dat se in de Tafelbaij gelegen hadden, hadden se geen verversinge gecregen en het volck, die noch op de been hielden, gaende en staende waeren, hadden de scheurbuijck onder de leden, waerdoor het scheepsvolck niet machtig waren 't scheepswerck [1]). Hoewel 't schip de Leeuw daer soo reddeloos arriveerde, soo was nochtans 't volck van de Goede Fortuijn daer over seer verblijt, verhopende eenige hulpe of assistentie daer van te hebben want de Leeuw hadt, Godt lof, gesont volck. Wij hadden van Jacatra maer 13 man verlooren.

Maer die van 't schip den Gouwen Leeuw waeren noch meer verblijt omdat Godt de Heer ons in de Tafelbaij een schip van onse Compie liet vinden, 't welck ten naesten bij 't schip den Gouden Leeuw van alles conde bijsetten en stofferen dat weder souden mogen seilreet werden om recht deur naer 't vaderlant te gaen, want anders was onse rekeninge gemaect, dat soude moeten naer de Cabo de Lopo Gonsalva lopen om op de schepen van Gunea te wachten om geholpen te worden en van fictalie versien te werden, want hadden omtrent 4 lasten rijst met 2 metalen stucken, die boven op 't schip lagen en vooruijt schoten, met 4 steenstucken en andere dingen overboort geworpen, behalve speck, vlees en andere vivres door het slingeren in de grote storm wech ende schadeloos geworden waeren, daertegen ons de goede God soo een geluck, tegen dat grote ongeluck en schade verleent heeft, dat de grote ellende en miserie, die ons boven 't hooft hinck, wech genomen is en terecht geholpen en weder gered sijn. Nadat de Leeuw weder gerepareerd en versien was van 't gene nodich van doen hadde uijt 't schip de Goede Fortuijn te weten met een grote stenge daer grote mast van gemaeckt wierd, voorts van hooftouwen, stag, lopen e want, trossenbloc, spijkers, seildoeck, pik, teer, hout tot de raas, sparren en deelen, hout tot ons roer te vermaken, timmerluiden, die daer verstant van hadden, te ordoneren en maken, en wierden door behulp van dat schip en schipper Jan Gijsbertsz, die ons alle behulp dede met raet en daet weder seilreet omme van de Tafelbaij met beijde schepen naer de baij St. Helena te lopen ende voorts naar 't vaderlant en onderwegen aendoende het Dasseneilant om met dassen de menichvuldige siecken van 't schip de Fortuijn te verquicken en op de been te helpen en de gesonden te refresseren en te versteroken en van daer na de voorschreven baij de St. Helena om een partije van onse ladinge op een van de eijlanden, in de baij leggende, te brengen om alsoo naer de rest van de lading te mogen sien en 't gene wat in te drogen, naer vermogen alsoo met welgeconditionneert goet over te comen. Wij sijn den 5den Februarij met beijde schepen 't seil gegaan en quamen den selven dach onder 't Dasseneilant ten ancker en de Leeuw, aldaer tot den 10den gelegen hebbende, menichte van dassen becomen. Sijn naer de baij de St. Helena geseilt om ons voorgenomen werck te vorderen alwaer wij des middachs arriveerden en liet schip aen 't Dasseneilant noch liggen opdat se siecken met dassen voeden en verquicken moch Daerentussen sijn in 't schip de Leeuw doende weest met onze peper en wiert ontrent 40 o lasten op de coebruch gehaelt, makende een tot op de garniring tegen het beschot; daer de gelen en de noten lagen, daer twee gaten in ten, één omlaach ende het ander aan backboort nae wij conden aen boort comen om naar de len te sien, dewelcke wij noch droog bev maer op een handbreet nae van de garniring men, vochtig en omlaach waren heel week; ten ook een gadt boven de nagelen en de dewelcke droog ende wel geconditioneert w ook werd een gadt achter in 't beschot ge daer de nagelen geheel drooch en wel war nadat de peper van voren naar achteren gesc was en alle aanhangende peper van backboo stierboort afgenomen, van malcanderen, gebr wiert door de last onder de andere peper gew en de peper, die boven gehaald was weder om geschoten, soo dat de last van de peper nu soo geconditioneert is als ze was toen ze gescheept en het ruijm en de lucht geheel coel. Onse me was dat men de nagelen soude oock hebben ten boven halen mitsgaders de noten maer de die soo weijnich noot hebben ende de noten heeft ons goedt gedacht de goederen alsoo te want soude meer schade door spillagie hebben proffijt soude connen doen, dewijle de nagel noten soo coel als loot bevonden sijn en 't gene alrede bedorven is, moet blijven en dat goet is goet sal blijven en derhalve heeft ons goet ge de nagelen en de noten laten stil liggen, want wij al 20 of 30 dagen daaraen gespild hadden souden het goet niet beter overcomen als het Godt comen sal.

Den 15den Februarie arriveerde het schip Goede Fortuijn weder bij ons in de Baij de St. lena en de menichvuldige siecken waeren weer op de been en hadden 66 of 67 dood had. Het was in deze baij St. Helena een seer droge, coude tijd gelijck in ons lant in Se of October wesen mach en 't is hier noch 't herte van den somer, maer het comt door dige harde zuijden winden, die soo ge waijen. In de geheele baij is maar één water daer men in 't etmael ontrent 8 of 10 ocxhoo water uit becomen can en meer niet; maer een seer groote baij daer men met veel sche voor alle winden is beschut, liggen mach ende om uijt en in te seilen. Wij vonden nergens swarten want het schijnt dat se dezen tijd des met haar beestiael vee te landwaerts in gaen nen ontrent de rivieren, waterbeeken of fon nen; maer seer delicate visch is er in overvloe de segen te trecken.

In de Tafelbaij hebben onder twee steenen eenen brief gevonden; de eene was van eenen Robbert Adams, Engelsman en de andere was brief met weinich regelen van een Duits coop genaemt Jan Elandt, gecomen met het schip Boel of Bul, van Londen den 12den Augustus geseilt, den 29sten November in de Tafelbaij arriveerd en den 12den December wederom naer Bantham geseilt, gelijck U.E. bij dese bij de copieën sien mocht. De principale hebben der onder de steenen geleit gelijck se gevonden De goede Godt wil ons met de vereeniging beijde Oost-Indische Compagnieën [2]) verleenen avonthuer en dat alles wel mach succederen vooral tot Godes eere, onser sielen salicheit, eere ende profijt van de landen en de Oost Indi Compie mach streeken en gedijen.

De Heer Generael Reael is den 5den Octob de Tafelbaij voorspoedig sonder ongeluck met jacht den Eenhoorn met gesontheit en gesont gearriveert en is den 11den of den 12den di derom naer St. Helena 't seil gegaen, want presumeeren is dat in de voorschreven Tafelbaij beesten tot vervarschinge becomen sal hebben als wij, want en hebben der niet één gecregen halve en moet sich niemant, die uijt Oost comende, verlaten op eenige vervarschinge de baij Saldango of Tafelbaij of in de baij Helena te becomen is, want de swarten schijnt hare beesten al verre te landwaerts in gaen sijn, om voor Hollanders en Engelsen bevrijt te sen, die vóór desen tijd haere beesten met genomen hebben ende slagen er weinich g

[1]) Blijkens schrijven van Martinus Sonck van 31 Juli 1620 uit Jacatra aan de Camer Amsterdam is het schip de Goede Fortuijn den 27sten Juli t.v. te Jacatra gearriveerd; het had 102 man verloren.

[2]) D.w.z. de Engelsche en de Nederlandsche.

...ling gegeven. Op de dassen van 't Dasseneiland ...t men sich ook niet seer te verlaten om daar ...gaan vervarschen want hebben er weinich ge...n, want 't moet wel 2 of 3 jaeren aenlopen eer ...t se weder soo starck aengeteelt sullen hebben ...t helpen mach om eenige schepen daer te gaen ...varschen.

De coopman van de Goede Fortuijn Louwerens ...mensz. heeft ons de lijst van 't gene aen 't schip ...de Gouden Leeuw overgegeven en gelevert heeft wel ...punctelijcken aengeteijkent ende bij ons onderteij...ent is, gelijck U.E. bij dese neffensgaende copie ...n cont, maer heeft ons onnodich gedacht de ...lijste te senden dewijle 't principael bij den coop...n rust ende onderteijkent is.

Op 't schip de Goede Fortuijn vaert een persoon, ...n de Heeren Meesters voor fiscael aengenomen, ...aemt Mr. Poulus E...sz van Enckhuisen, ende ...t in de Strate met onse schepen van Oorlog ge...n ende te voren wel 13 jaren pensionaris der ...t Enchuisen geweest. Den tijt van ses weken ...t het schip de Fortuijn bij ons geweest en geleijt ...t, hebben gesien dat hij sich seer modest, wel ...de degelijk gedragen heeft en heb oock verstaan ...t hij sich alsoo de gehele reise gecomporteert ...t, UEd. sal gelieven op die man te letten want ...sijn oordeel is het een persoon daer goet ver...t bij is ende sich voortaan alsoo competeeren... mach UEd. ende de Compie noch goeden dienst ...trecken. De ondercoopman genaamt Thomas ...erlo is mede een fraij beleeft jonckman, heeft ...Levante gevaren, in den handel van Aleppo ge...tieert ende heeft op 't eijlant Cyprus gelegen. ... sal gelieven hem voor gerecommandeert te ...en.

De bottelier van dito schip, genaemt Reijer Hacles ...Medemblick sijnde tegenwoordich op sijn vijf...tagе dat hij d'Oost Indische Compie gedient ...ende alsoo ick den voorschreven persoon wel ...door dien met mij voor bottelier met het ...Mauritius uijtgecomen is ende met het selve ...n naer het vaderland gekeert ende tegen...h op de Fortuijn varende daer hij oock van goeden dienst bedanct wert want hij is een ... trouw, degelijck, nuchteren man. Derhalve ...n aen UE. recommandeer van sich, ofter iets ...el 't ware tot schipper op een jacht of eenige ... dienste daer hij toe bequaem mocht bevon...worden geimploijeert te wesen, want te wen...waer dat de Compie veel sodanige personen ...ren dienst hadde; het soude den Hr. Gene...n alle regeerders over plaatsen in Indien als ...schepen veel gerustheit inne brengen ende ...cleine moeite mogen gouverneren. Derhalven UEd. den voorschreven persoon voor gerecom...deert ende indachtich gelieven te houden.

...mede Edele, Erentfeste, achtbare, voorsie... discrete heeren in de bescherminge des Al...hoochsten bevolen, die U.E. verleene een ge...ge regeringe 't welck ter eeren van 't vader...tot proffijt van de geoctroijeerde Oost-Indi... Compie mach strecken en UEd. op sijn tijt gesontheijt ende behouden reijse weder in 't ...lant laet keeren. Geschreven in de Baije St. ...na op de hoochte van 33 graden, desen 24sten ...uarij Anno 1620.

UEd. dienstwillige
(was get.) STEVEN VAN DER HAGEN.

...E. sal gelieven onse groetenisse aen den Hr. ...man, den Heer Pieter de Carpentier en den Jacob Dedel te doen.

Van Week tot Week.

Dinsdag 14 tot Maandag 20 December.

...komst *van de K XIII te Soerabaja en verleende onderscheidingen.* H. M. onderzeeboot K XIII ...welke de reis naar Ned.-Indië via het Panama...kanaal heeft gemaakt en daardoor maanden...lang onderweg was, is den 13en dezer te Soera...baja gearriveerd en aldaar feestelijk onvangen. Bij deze gelegenheid is de commandant, de luit. ter zee 1e kl. L. G. L. van der Kun, benoemd tot officier in de Oranje-Nassau orde en is aan den luit t. z. 2e kl. J. J. L. Willinge en aan den officier van den Marinestoomvaartdienst 2e kl. ... van der Linde, het ridderkruis van genoem...de orde toegekend.

Ongeveer tegelijkertijd is de K XII, welke onderzeeër, onder bevel van luit. t. z. 1e kl. J. L. K. Hoeke, de gewone route heeft gevolgd, te Sabang aangekomen.

Hevige aardschokken te Proepoek op Java. Tegal, 14 Dec. (Aneta) [1]). Vannacht werden te Proepoek 19 aardschokken waargenomen. Verschillende Europeesche huizen zijn zeer zwaar beschadigd. Inlandsche huizen werden vernield. Er is één zwaargewonde. De controleur, die hedenmiddag telefooneerde, brak het gesprek af zeggende: Momenteel worden heftige schokken gevoeld. Het huis, waarin ik op het oogenblik vertoef, dreigt in te storten.

Tegal, 15 Dec. Te Proepoek zijn weder nieuwe aardschokken gevoeld. De Europeanen kampeeren in het station. De bevolking heeft haar woningen verlaten. Er zijn twee zwaargewonden. De dienst van het Vulcanologisch onderzoek neemt aan, dat de aardbevingen van tectonischen aard zijn.

Tegal, 16 Dec. De aardschokken te Proepoek duren voort. De schade aan de gebouwen van de Staatsspoor bedraagt *f* 36.000.—. In de dessa Karanganjar zijn een zestigtal huizen onbewoonbaar geworden.

Met pensioen. De Kolonel der Infanterie van het O.-I. leger J. A. Gratema, zal den 4en Mei a.s. den militairen dienst met pensioen verlaten. — Aan den Kolonel van den Mil. Geneesk. Dienst A. L. Schenk is op zijn verzoek met 10 Mei a.s. eervol ontslag verleend onder dankbetuiging (Aneta).

De Nieuw-Guinea-expeditie. Manokwari, 15 Dec. (Aneta). De wetenschappelijke leden van de Hollandsch—Amerikaansche Nieuw-Guinea-expeditie zijn van hier vertrokken.

Ambon, 18 Dec. (Aneta). De wetenschappelijke leden zijn alhier aangekomen. Zij werden feestelijk ontvangen.

Na de communistische woelingen. Soerabaja, 15 Dec. (Aneta). Alhier zijn 37 personen voorgedragen om geïnterneerd te worden.

Batavia, 20 Dec. (Aneta). De cavalerie en een compagnie infanterie, die naar het Bantamsche waren gezonden, keeren naar haar garnizoen terug. Het patrouilleeren door marine-patrouilles in het Soerabajasche is gestaakt.

Journalistiek. Met ingang van 1 Januari a.s. is de heer W. G. van Meurs benoemd tot hoofdredacteur van de Java-Bode, als opvolger van den heer Herman Salomonson. (*Vaderl.*).

Voordracht over Hindoe-Javaansche kunst. Op Dinsdag 21 dezer zal de heer Th. van Erp voor de leden van het Nederl.-Indon. Verbond van Jongeren-Organisaties te 's-Gravenhage een voordracht met lichtbeelden houden over Hindoe-Javaansche kunst.

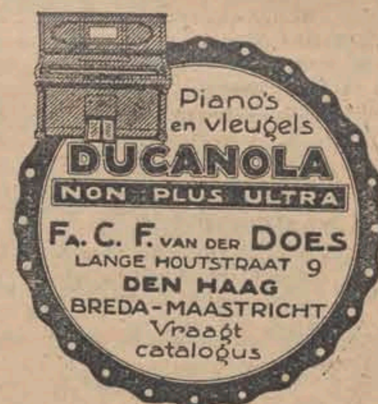
Den 15en Jan. a.s. heeft in de „Twee Steden" te 's-Gravenhage (waar genoemd Verbond zich heeft gevestigd) een winterfeest van het Verbond plaats, waarbij een Indonesisch programma zal worden uitgevoerd.

Een voordracht over Indië in het Friesch. Den 16en Dec. heeft de heer H. F. Tillema voor de 's-Gravenhaagsche leden der Vereeniging Rjucht en Sljucht eene lezing in de Friesche taal gehouden over zijn bekende hygiënische reizen door de Buitengewesten en daarbij een groot aantal lichtbeelden vertoond. (Verslag in het *Vaderland* van 11 Dec., Avondbl. B).

Universitaire examens. Leiden. Doctoraal ex-Indisch recht de hrn. Th. H. R. L. Voorstad, A. Doeve, Mr. G. J. Blanke. — Candidaats-ex. Indisch recht de hrn. E. Doeve, H. R. Stieltjes. — Taalkundig candidaats-ex. Indologie de hrn. J. J. Hangelbroek, A. J. N. Bruckel, P. Bollen. — Doctoraal ex. Indologie de hrn. P. Brouwer, W. F. Lublink Weddik. — Bevorderd tot doctor in de rechtsgeleerdheid, op proefschrift: „De rechtstoestand van de getrouwde vrouw volgens het Adatrecht van Ned.-Indië", de hr. S. R. Boomgaard. — Id. op proefschrift: „Arbeidswetgeving in Ned.-Indië", de hr. K. J. Boeyinga.

Landbouwhoogeschool Wageningen. Bevorderd tot doctor in de landbouwkunde op proefschrift: „Een onderzoek naar fijnheid en verdeeling van het phosphorzuur en zijn opneem-

[1]) De tekst van de volgende Aneta-telegrammen is ontleend aan de *N. R. Ct.*

5011

baarheid in de mergelgronden van Java," de hr. Ir. J. Th. White.

Gymnastiek-leeraren voor Indië. Bij het openbaar middelbaar onderwijs in Ned.-Indië kunnen worden geplaatst volledig bevoegde leerkrachten (mannelijke) in de gymnastiek, die op de hoogte zijn van de Zweedsche gymnastiek. Inlichtingen bevat de Nederlandsche Staatscourant van 13 December, No. 241.

Bevorderd. Bij Kon. besluit zijn benoemd tot generaal-majoor der Infanterie van het O.-I. leger de kolonels H. A. Cramer, W. Lasonder en H. Gramberg.

Christelijk Lyceum te Bandoeng. Volgens een bericht in het *Vaderland* is het plan om op 1 Juli 1927 het Christelijk Lyceum te Bandoeng te openen. Tot rector is benoemd dr. S. C. Meyering te Leiden; tot conrector en leeraar in de klassieke talen drs. A. Samson te Zutphen; tot leearen in de wis- en natuurkunde dr. W. L. Wolff te Amsterdam en A. van Engen te 's-Gravenhage; tot leerares in het Nederlandsch en de geschiedenis mej. dr. L. J. Th. Wirth te Bussum, tot leerares in het Engelsch mej. H. M. F. Boomer te Driebergen.

Binnenkort volgt nog de benoeming van vier leeraren voor Duitsch, Fransch, aardrijkskunde en plant- en dierkunde.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Indische Kunstwaardeering en Communisme.

Zou 't bij toeval zijn — maar er bestaat immers geen *toeval*; *alles* heeft zijn reden, al doorgronden wij, gewone stervelingen, die niet altijd dadelijk — dat in het vorige *Koloniaal Weekblad*, bij de „Van Week tot Week"-berichten, die van de jongste communistische woelingen op Java en Sumatra's Westkust juist staan vlak boven die betreffende de Kerstmis-uitstalling voor 't raam en in de toonkamers van Heulstraat 19 te 's-Gravenhage? Of zou dit een onwillekeurige herinnering zijn aan het ook niet voor iedereen aan de oppervlakte liggend streven van *Boeatan*, n.l.: om, door bevordering van waardeering onzerzijds voor het Indonesisch kunsthandwerk, de vriendschapsband tusschen het Westen en het Oosten nauwer toe te halen en tegelijk de zegenrijke beoefening van de huisvlijt ginds daardoor aan te wakkeren, welk tweeledig doel op het eventueel ontstaan en de ongewenschte voortwoekering der „communistische woelingen" stellig een tegenovergestelde, dus onderdrukkende uitwerking moet hebben.

Boeatan's jongste, zoo welgeslaagde tentoonstelling van kunstnijverheid uit de Padangsche Bovenlanden, beoogde immers ditzelfde doel, tegelijk onder ons, Westerlingen, mededoogen en daadwerkelijke belangstelling opwekkend voor de bevolking, die door de jongste natuurrampen aldaar zoozeer geleden heeft.

In dit verband trof ons bizonder een schrijven van een der propaganda-comitéleden van *Boeatan*, die onlangs te Padang teruggekeerd, zich spoedde naar de meest geteisterde streken en vol medelijden meldt:

> „Padang-Pandjang bestaat eigenlijk gezegd niet meer. Waar vroeger huizen en gebouwen stonden, liggen nu alleen steen- en gruishoopen. Alles is vlak geslagen. Ik had den chauffeur gezegd om door de *Kotta* te rijden, maar heusch, ik raakte van dat rampzalige gezicht zóó onder den indruk, dat ik blij was er weer uit te rijden. Ook de *kampongs* hebben ontzettend geleden; zoo goed als alles is er vernield.
>
> „In Fort de Kock is véél schade aangericht. Heele complexen huizen ingestort. 't Is en blijft een treurige aanblik. Nu zijn er geen handen genoeg om de boel weer op te bouwen. De bevolking is als lam geslagen. Het is zoo begrijpelijk, dat de arme menschen moedeloos zijn onder deze ellende.
>
> „Padang-Pandjang is een broeinest van communisten geweest. Het volk beschouwt nu deze ramp als een straf van Allah."

Wij zullen trachten de nijveren weer aan hun handenarbeid te krijgen en wat zij maken voor *Boeatan* aankoopen. Dat zal in elk geval een aangename opwekking voor hen zijn, evenals de voor hen vereerende tijding, dat H. M. de Koningin-Moeder bij Boeatan eenige fraaie goudweefsels van daar aankocht, welke zullen dienen tot versi van een gewaad van onze ook ginds alom bem Koningin Wilhelmina.

Uit het laatste *Koloniaal Missie Tijdschrift* December 1926 halen wij hier de waarlijk aan pende beschrijving aan van Pater fr. *Valen* Driessen, Kapucijn:

„Bange dagen waren het: de 27ste Juni en gende dagen.

De Hollandsche kranten hebben 't u al om dig medegedeeld; en wanneer dit schrijven der de oogen komt, is het al weer vele wek leden. Misschien zelfs is het bij sommigen al vergeten: 't tooneel van het gebeuren lag ook ver. Maar vergeten is het hier niet en zal het worden door die velen, die zich in enkele o blikken beroofd zagen van familie, have en — door die ouders, die hun kinderen moesten ken onder het puin, — door die weezen, die en moeder onkenbaar verminkt zagen opdelven onder de ruïne van hun vroeger ouderlijk hu

„Juist in die dagen vertoefde ik te Fort de op 18 K.M. afstand van het zoo jammerlijk woeste Padang-Pandjang.

„In den morgen van den 27sten Juni vertr de Fraters wederom van Fort de Kock naar dang. De vacantie der scholen immers liep einde. Juist bijtijds waren ze vertrokken en waren ze de gevaarlijke zône gepasseerd, vó aardbeving den spoorweg verbrak en de zijw versperde.

„Rond 10 uur immers werden we plotseling geschrikt door een sterken aardschok. De beweegt als golvend water. De huizen bev kraken in al hun gebinten. Hier en daar men 't geluid van vallende voorwerpen. Op oogenblik behoeft niemand je te komen zeggen er gaande is: waar alles dreigt te vallen, je sp intuitief op en zoekt het buiten.. Wankelend, de grond biedt geen vasten steun, vlucht je 'n zooveel mogelijk open terrein en wacht, totdat de rust terugkeert. Korte, maar zeer oogenblikken zijn het. En als de seismo aantoont: 10 of 20 seconden, dan sta je derd: zoo kort en toch zoo lang.

„Een aardbeving in deze vulkanische stre een niet zoo zeldzaam geval. Padang heeft ze malen per jaar. Maar 't zijn doorgaans kleine, lichte schokken, die weinig of geen veroorzaken. Deze beweging echter van 10 uur van ongekende kracht. Een ieder erkende, zul aardbeving nog niet te hebben gevoeld. En de zwaarste schok moest nog komen. Nog er geen huizen verwoest en was de schade gering.

„Dat zou gebeuren te ongeveer 1 uur in middag. Plotseling kwam opnieuw de bodem weging. Een heftige stoot, waarbij de grond opgeheven, gevolgd door 'n langdurige na deed ons opnieuw opschri[illegible]n en naar buiten len. De boomen zwiepten als rietstengels, de kraakten. Buiten: angstgezichten overal: die hun kinderen zochten, schreiende kin vluchtten angstig tot mij, zagen hun moed liepen naar haar, om uit te huilen hun schrik.

„Padang-Pandjang is eenvoudig onherke Geen huis onbeschadigd. Zijn de houten hui nog het best afgekomen, geen enkel is onge den, misschien geen tien bewoonbaar. En steenen gebouwen, winkelwoningen van Ch en Inlanders, militaire huizen en scholen, is één gespaard, maar ze zijn uiteengeschud geen steen meer op den andere bleef. Enkele blikken zijn voldoende geweest om alles, al herkenbaar te verwoesten. Daar liggen de van wat door langdurigen arbeid werd gebracht en nu in een oogenblik werd ver

En langs den weg, op de pleinen, op de op de erven voor 't vernielde huis, zitten de offers, geslagen, vernietigd en beangst om beurd is en wellicht nog komen zal. Hutj bamboestokken en matten zijn hun haastig slagen noodwoningen, om eenigszins beschut tegen het gure weer en de regenbuien die hi zoo veelvuldig zijn.

Bij tientallen bijeen zitten daar de Inlands milies, beroofd veelal van het meest noodz huisraad, bijna allen beroofd van eenig fa sommigen van velen. Willoos, krachteloos, staat nog de handen uit te steken tot werk kan 't hun kwalijk nemen dat ze in zulk e

bezinning verloren? Er zijn er geweest die de bevolking een verwijt maakten van haar houding. Misschien hebben sommige Hollandsche kranten zulke berichten opgenomen; maar mogen we menschen wel zoo hard vallen, waar op één oogenblik dood en armoe hen overrompelden? Men moet hier den aard van den Oosterling wel beschouwen. Het leed treft hem diep, maar hij lijdt in stille berusting: *Toean Allah kasi*, God heeft het overgezonden, — en hij wacht de verdere beschikkingen Gods. Neen, ontevredenheid, klachten, gemor, opstand tegen God, zal de Inlander niet hebben geuit.

Met moedigen ijver zijn intusschen de soldaten om nog te redden wat te redden valt, op de eerste plaats de slachtoffers te zoeken. Rusteloos zijn zij in de weer om het puin weg te werken, waar een doode wordt vermoed. Onder dreigende wanden en afgebrokkelde muren beluisteren zij de ruïnen of nog hier of daar een noodkreet klinkt, een bede om hulp. Dan ziet men dooden uitdragen, zwaargewonden wegdragen van onder de puinstukken.

Gevallen van vreeselijke verminking zijn er, gevallen van bijna wonderbare redding.

Een Chin. meisje van onze Zusterschool te Padang, hier bij familie op bezoek, raakt onder een vallende kast; maar 't was haar behoud, doordat de vallende steenen langs haar heen vielen; en ze werd gered.

Een kleine jongen, oogenschijnlijk verpletterd onder steenklompen, 't hoofd alleen vrij, maar hij leeft. Zorgzaam wordt 't puin weggeruimd en ziet ... hij staat op en blijkt niet noemenswaard gewond.

Ontroerende oogenblikken zijn het, wanneer een moeder wordt gevonden met het kind op den arm, beiden in hun vlucht door den dood overvallen. Twee zusjes samen vluchtend kunnen de vallende steenen niet meer ontloopen en sterven hand in hand.

... 't is niet mogelijk zonder ontroering de tafereelen te zien, de jammerlijke verhalen te hooren.

Ik wil U besparen verdere droeve tooneelen. Ik ben weggegaan, toen ik mijn werk er had gedaan; doch nadien ben ik er herhaaldelijk nog terug geweest. Een beschrijving van alles wat ik er hoorde en zag, zou U moeten overtuigen, dat hier een ramp heeft plaats gehad, zooals er slechts zelden voorkomen.

Slechts een kort relaas van de bange laatste dagen. Bedenk er bij dat gedurende die dagen en nog weken daarna, herhaalde kleine schokken de angst weer deden herleven, en U hebt een idee van de vreeselijke catastrofe."

Hebben wij hier dit wel genoeg beseft?

Stellig zullen vele lezers door deze, van innig medevoelen getuigende woorden, diep worden getroffen en waar voldoende belangstelling nog ontbrak, deze er door worden gewekt.

Moge dan ook dáár, na droeve duisternis, het licht van verhelderend en verwarmend broederlijk mededoogen zich meer en meer verspreiden. Ook over de in 't donker verscholen „communistische woelingen."

Overzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Economie en politiek.

Den 7den Nov. belegde de Algemeene Studieclub Bandoeng een algemeene vergadering (*De Loc.* 11 Nov. blz. 37). Voorzitter was ir. Darmawan Mangoenkoesoemo, broeder van dr. Tjipto. De heer *J. E. Stokvis*, Volksraadslid (I. S. D. P.), behandelde het onderwerp: *Economie en politiek in de koloniale overheersching*. Spr. constateerde dat de Oost-Indische Compagnie geen overheersching wilde brengen. Zij haalde producten van overvloed hier om een schaarschte te bestrijden elders. Zoo kan men elkanders overvloed verdeelen; daarin ligt niets onrechtvaardigs. De Indische menschen moeten goed afzien het drijven der economie. Zij moeten kunnen voeren een bewijs dat het economisch bestel volkomen berecht. Een stevige economische grondslag is noodig, en hieruit ontbloeit vanzelf, wat men verder noodig heeft. In een vrij en economisch ruilverkeer, stoffelijk zoowel als geestelijk, moet men elkander terugvinden. De heeren Sanoesi, Soebakar, Sabirin, Goenawan, Sardjono en dr. Douwes Dekker gaven eveneens hunne inzichten te kennen. (Zie ook *De Loc.* 12 Nov. blz. 2.: *Dr. Radjiman over de Inlandsche beweging*, blz. 24: *De Regent Djajadiningrat in den Volksraad* en *Bat. Nwsbl.* 11 Nov.: *„Politiek perspectief"* van den heer *'s Jacob*).

Koloniale geschiedenis.

Dr. Sven Hedin, de bekende Zweedsche ontdekkingsreiziger, vond in het boek van *Curzon*, oud-onderkoning van Britsch-Indië, over *Br.-Indië's regeerders*, aanleiding tot het schrijven van een beschouwing, welke *De Loc.* (11 Nov.) ontleende aan de „Hamburger Nachrichten". Hoezeer men ook met het volk van Br.-Indië en hun vorsten en hun streven naar vrijheid en onafhankelijkheid sympathiseeren mag, men zal toch nimmer kunnen loochenen — aldus schr. — dat de Britsche heerschappij over Indië voorbeeldig geniaal en zonder weerga in de wereldgeschiedenis was en is! Bekwaam en onpartijdig hebben de Engelschen 150 jaren lang de 300 millioenen naar hun wil gezet en de orde bewaard. Zij hebben het in waarheid op tot voorbeeld dienende wijze verstaan om het grootste en moeilijkste koloniale probleem aller tijden op te lossen. Ik herinner mij, dat Curzon en ik eens na de lunch in den tuin van Barrackpore zaten en Aziatische vraagstukken aanroerden. Daaronder bevond zich *een vergelijking tusschen Russisch-Turkestan en Engelsch-Indië*. „Hoe onbeduidend", zei Curzon, „is toch Russisch Centraal-Azië met zijn zeven millioen menschen tegenover Indië. Hoe eng komt iemand het leven in Taschkent voor, in vergelijking met Calcutta!" Met bevrediging vertelde hij van alles, wat zijn landgenooten tot stand gebracht hadden en hij gaf zich absoluut geen moeite zijn eerzucht te verbergen, om eens voor het oordeel der wereldgeschiedenis te gelden als een der grootste onder Engeland's onderkoningen.

De voltooiing van *prof. Colenbrander's „Koloniale geschiedenis"*, waarvan het derde deel thans is verschenen, beschouwt *De Loc.* (11 Nov. blz. 3) als een gebeurtenis, het boekstaven en bespreken overwaard. Een kostbaar bezit is dit werk, een bezit voor het volk van Nederland èn dat van Indië. Kostbaar voor allen óók wegens de strekking, die wellicht het best wordt aangeduid door Colenbrander's indrukwekkend slotwoord: „Nederland's koloniaal verleden, in zijn verscheidenheid van licht en donker, van zelfzucht en opoffering, van wanbegrip en kloek verstand, waarschuwt nadrukkelijk tegen alle neiging tot abdicatie. Een taak, waaraan zijn bloed en tranen kleven, wordt door geen levend volk verzaakt. Rijk aan voldoening is zij altijd weer gebleven, in de mate waarin zij rijk aan teleurstellingen was. Heft men het doel zeer hoog — en dat heeft de grondwet-1922 met Indië gedaan — de teleurstellingen zullen er te grievender om wezen, maar te krachtiger ook de prikkel om niet te rusten eer de voldoening is bereikt. In wetgevend vermogen niet uitblinkend, staat in gezindheid ons volk bij geen westersche natie achter, en geest is meer dan letter. Bij voortduring is ons de kans gelaten hiervan Indië te overtuigen, niet in leerrede, maar in daad". En zoolang — voegt *De Loc.* hieraan toe — helder begrip en hecht beginsel nog zoo treffende vertolking vinden, is er geen reden om aan de uitvoering van onze groote taak te twijfelen.

De Nederlandsche gedachte in Indië.

Dr. G. J. Nieuwenhuis hield den 8sten Nov. te Weltevreden een rede voor de dames- en heerenleden van het *Alg. Ned. Verbond* over *„De Nederlandsche gedachte in Indië"* (*De Loc.* 11 Nov. blz. 9). De lezing werd bijgewoond door Z. E. den Gouverneur-Generaal en de Leden van den Raad van Indië. Spr. vergelijkt in zijn voordracht de Engelsche, Spaansche en Nederlandsche kolonisten in de landen om ons heen, en komt tot de conclusie dat door ons meer de nationale cultuur is bevorderd, een steviger economisch fundament is gelegd, maar minder aan een uiting der vreemde cultuur, aan *de taal* is gedacht. Wij zijn eigenlijk pas 20 jaar geleden begonnen op eenigszins breede schaal Nederlandsch te leeren, toen er in Britsch-Indië al 100 jaar, in de Philippijnen al 3 eeuwen Westersch hooger onderwijs bestond — aldus spr. — die dan uitvoerig aantoont,

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

wat *de beteekenis van het Nederlandsch* is voor Nederland, voor Indisch Nederland en voor Indië. Voor Nederland ideëele bevrediging, de voordeelen van een grooter taalgebied en de grootere kans op belankenbestendiging. Voor Indo-Europeanen een levende streng met het moederland, waardoor opgaan in de omringende maatschappij voorkomen wordt. Voor Indiërs de sleutel tot het wereldverkeer. *Het Nederlandsch is hier wat het Latijn en Grieksch eeuwen in Europa was, de drager van een nieuwe denkwijze* (het logisch actief denken), *die tot een andere Maatschappij voert.* Zal het Nederlandsch die groote taak kunnen vervullen, dan moet er in schoolopzet en methodiek veel veranderen. Vanuit iets hooger standpunt dan het onmiddellijk nut gezien, is het probleem aan het Nederlandsch met bijna alle brandende onderwijskwesties verbonden.

Onrust onder de bevolking.

De heer *Talma* gaf in den *„Volksraad" (Bat. Nwsbl.* 10 Nov.) te kennen het eens te zijn met hetgeen de Gouverneur-Generaal zeide over de *communistische beweging;* deze ligt niet op het gebied der politiek, maar op dat van de misdaad. Het streven om personen die er niet thuis hooren van af te houden, is schoon, maar tot onvruchtbaarheid gedoemd. Er zijn nu eenmaal partijen, die zich graag door het communistische zoet gefluit laten verlokken. De financieele paragraaf las spr. met veel genoegen; men is op den goeden weg. Wat *bezuiniging* en *belastingverlaging* aangaat is het laatste woord nog niet gesproken. Spr. beriep zich op het oordeel van mr. Trip in het verslag der Javasche Bank; hij drong er op aan vooral met personeelsuitgaven voorzichtig te zijn; die vormen een grooten druk.

Volgens het *Bat. Nwsbl.* (12 Nov. *„Rondom de Inlandsche beweging")* wordt door de communistische leiding in den *Oosthoek van Java* geen ledenlijst meer bijgehouden; de heffing van de contributies geschiedt in vertrouwen, boodschappen worden mondeling overgebracht en huiszoekingen leveren geen resultaat meer op. De 2000 communisten te Soerabaja en omgeving zijn bij de autoriteiten bekend. De nationalistische partij onder *dr. Soetomo* (te Soerabaja) heeft echter alle relaties met de communisten verbroken en zoekt de versterking van haar ledental en de verspreiding van haar beginselen in meer godsdienstige richting. De veelbezochte polikliniek van Mohammadyah is in hoofdzaak een stichting van dr. Soetomo. Men beperkt zich tot het houden van lezingen en tracht de *Arabieren* en *hadjies* voor de partij te winnen. Ze beweegt zich dus in gelijke richting als de Sarikat Islam, doch deze heeft zoo goed als allen invloed op de bevolking in den Oosthoek verloren.

De heer *Gonggrijp* zeide in den *„Volksraad" (Bat. Nwsbl.* 13 Nov. en 10 Nov.: *„De politieke toestand" M. v. A.)* dat de heer Loetan de *onrust ter Sumatra's Westkust* verklaarde uit de instelling van het districts bestuur; maar dat is een al te eenvoudige oplossing. Het zeer voorzichtig gestelde Regeeringsantwoord veronderstelde de mogelijkheid van economische misstanden, wat spr. twijfelachtig leek. Verder wordt de adatverslapping genoemd en de belastingdruk. De heer Moelia benaderde de zaak het meest. Deze achtte de onrust ter *S. W. K.* geen reactie op een economische crisis. *De kern van alle heerschende ontevredenheid over heel Indië is* — naar spr. meende — hierin te vinden, dat in ieder een kiem van ontvredenheid is, welke den invloed van omgeving en omstandigheden ondergaat. De Nederlanders hebben de Inlanders meer kennis, meer behoeften, gegeven, wat echter de mensch meer ontevreden maakt. De Inlander verkeert thans in de fase der bewustwording, der zich openbarende ontevredenheid. Alle andere factoren zijn secundair. Een geleidelijke ontwikkeling is noodig, zooveel mogelijk rust. Gemakkelijk is dat niet; de Inlanders waren zeer ten achter en Insulinde werd ineens in het wereldverkeer betrokken. De Regeering zal met beleid moeten optreden; de kiem der ontevredenheid is aan het ontwikkelen; men moet het proces niet verhaasten, maar leiden, verkeerde invloeden wegnemen, en zich in de eerste plaats richten tegen hen, die de onrust bevorderen. Dat zijn *de communisten.* Daarna kwam spr. tot andere omstandigheden, welke hun invloed doen gelden. Ten eerste de *adatverslapping.* Door de *onderwijs-ontwikkeling* hebben ook anderen dan de adathoofden zich geroepen gevoeld een woordje mede te praten, m.n. in de desa's: de *loerah,* de *negeri's.* De schoolgaande kinderen hebben meer geleerd dan hun omgeving, en als [...] *hoeloe* aangesteld, gevoelen zij zich superieur [...] den *adel,* die boven hen gesteld is. Of het de s[...] is van het districtsbestuur staat nog te bezien [...] hoofden waren niet meer in staat aan de ge[...] eischen te voldoen, bestuursmaatregelen te [...] pen, veel minder duidelijk te maken. Van daar [...] men zocht een schakel tusschen de adathoofden [...] het bestuur, dat was *het districtsbestuur,* dat [...] nut heeft gesticht, maar nu allengs overbodig [...] geworden. Overweging verdient het dus of het [...] tijd wordt om in streken, die er rijp voor zijn [...] districtsbestuur zich te doen terugtrekken [...] is dat mogelijk in Palembang. (Zie mede *D[...] Post* (18 Nov.): *„Adat en rechtsbewustzijn o[...] Westkust"* van *W. J. K.).*

Wij verwijzen naar het *Bat. Nwsbl.* (11, 12 [...] Nov. 2de bl. *„Chineesche Kroniek"),* het *Soer.* [...] (10 en 11 Nov. 4de bl. *„Van onze Buren")* [...] *Deli Crt.* (17 Nov. 2de bl. *„Uit Rusland").*

Communistische onlusten.

De dagbladen (o.a. het *Bat. Nwsbl.* en de [...] *Bode* van 13 t/m. 16 Nov. en de *Deli Crt.* v[...] t/m. 20 Nov.) geven uitvoerige beschrijvingen [...] critiek van de communistische relletjes, die [...] 13den in West-Java begonnen. De regeerings[...] machtigde, mr. Schrieke, verklaarde den [...] Nov. in den Volksraad dat de Regeering, zoodra [...] over meer gegevens beschikt, niet na zal laten [...] Volksraad omstandiger uiteenzettingen te doen.

„De Loc." verneemt dat te Singapore een se[...] opgericht door Indische communisten, als een [...] zamelpunt van de voor Indië bestemde vuur[...] nen. De leider van de uit Java afkomstige com[...] nisten te Singapore is de bekende *Soebakat.* [...] *Journal des Débats",* een Fransch blad, zoekt [...] oorsprong der beweging in ophitsing van M[...] gangers door het personeel van het Bolsjewi[...] Consulaat te *Djeddah.* De Nederlandsche L[...] te *Caïro* zou daarvan een jaar geleden reeds [...] onderricht. Het blad acht het voorgevallene [...] Java weinig geëigend. *(Java-Bode,* 16 Nov.)

Nieuw Guinea expeditie.

De *Java-Bode* (12, 16 en 10 Nov. L. N.) [...] Rapport van den expeditieleider aan het [...] Comité, van 6 t/m. 30 Aug. Bij de anthropolo[...] metingen door prof. Stirling, van de dwerg[...] men in Nieuw-Guinea, wonende in de dalen [...] het hooggebergte aan de Boven-Rouffaer [...] benoorden de Carstensztoppen (de Dems[...] bleek de kleinste volwassen man 1.43 M. [...] zijn. Interessante photo's van deze dwergsta[...] zijn gemaakt.

Radio in tijd van nood.

Niet alleen op zee heeft deze techniek haar [...] ren reeds verdiend. Eindelijk heeft men — [...] deze tijden van beroering in Bantam de tel[...] en telegraafverbindingen verbroken zijn [...] toevlucht moeten nemen tot de toepassing d[...] te land. Het nut van de aanwezigheid van [...] zenders en ontvangers op diverse punten is [...] toe nog maar al te veel veronachtzaamd. [...] *Deli Crt.* (17 Nov.) betoogt *C. I. G.* dat wij [...] gebied van de *Ver. Staten* een massa kunne[...] ren; de groote samenwerking tusschen Re[...] en amateurs (19865), heeft geleid tot een [...] telegrafisch verbindingsnet over het geheele [...] In *Ned.-Indië* zou iets dergelijks, al is het op [...] nere schaal, van groot belang zijn. Waarom [...] de diverse eenzame militaire posten en [...] standplaatsen niet voorzien worden van [...] stationnetjes? Op den tegenwoordigen [...] band, waarmede bedoeld is het gebied van de [...] golf, is een energie van 3 watt voldoende v[...] bedrijfszekere verbinding over 200 K.M., [...] dat doel kan gebruik gemaakt worden van [...] gewone ontvanglampen van het miniwatt[...] Wat is het voordeel? Dat de zender geen [...] ruimte heeft in te nemen dan 40 × 25 c.M. [...] noodigde energie kan geleverd worden door [...] batterijen, een van 4½ volt en een van 180 [...] ontvanger behoeft geen grootere afmetingen [...] hebben dan 30 × 15 c.M. Als antenne is noodig [...] enkele draad van 10 M., aan beide zijden [...] leerd. De toestellen zijn het toppunt van [...] en kosten nog geen *f* 150. Het woord „storen" [...] niet meer op. In dit gebied is ruimte genoeg [...] de officieele stations.

Belangrijke uitvinding.

Aneta (*Soer. Hbl.* 12 Nov. 3de bl.) verneemt [...] een belangrijke Indische uitvinding is gepatenteerd [...]

onder den naam *Emka-procédé*, waardoor het mogelijk wordt gemaakt de rubber op de onderneming zonder machines te bereiden door direct uit de latex een sneldrogende grondstof te verkrijgen, zoodat de ondernemingsrubber op denzelfden dag als ze getapt wordt, als marktproduct verpakt kan worden. Dit procédé wordt gedemonstreerd op de internationale rubber-tentoonstelling te Parijs in Jan. 1927.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Groote deining.

I.

Sedert het optreden van het nieuwe hoofdbestuur der Vereeniging „Boedi Oetomo” is de leiding dier organisatie gekomen in handen van krachtige zelfbewuste jonge mannen, van wien het de vraag zal zijn of zij den eerbied voor die leidende en reeds eenige jaren in Ned.-Indië bestaande vereeniging zullen weten te handhaven.

Wie toch is verwonderd, zegt de schrijver van het artikel, voorkomende in de „Perniagaän” van 31 Mei 1926, over het feit, dat het schip „Boedi Oetomo” op zijn weg nog al eens slingert en beschikt over een roerganger, die geen voldoende ervaring heeft om zijne passagiers in een veilige haven te brengen.

Boedi Oetomo is eene groote zelfstandige inheemsche vereeniging, met een goeden naam, die aan bestuurszaken leiding geeft en die de gevoelens in zich draagt om het politiek systeem van den Engelsch-Indischen volksleider Ghandi in Ned.-Indië in praktijk te brengen.

Die rol is eene zeer belangrijke, die personen vraagt met rijke ervaring en doorkneed in politieke aangelegenheden, opdat het schip, met een Ghandi-man in top, geen verkeerde richting neme òf op een klip stoote òf ten gronde ga.

De vroegere bestuurders van Boedi Oetomo waren mannen op leeftijd van rijke ervaring en met gematigd optreden.

Het waren personen, die een politiek van vragen en van afwachten wisten te volgen, wel wetende dat het volk nog niet rijp was voor een Ghandistelsel en nog geen vertrouwen hadden in een stelsel, dat toch ook zijne moeilijkheden en gevaren medebrengt.

Ten opzichte van het Ghandistelsel kan men niet zeggen dat zulk eene politieke gedragslijn onvoegzaam was, al werd men misschien in de praktijk tot zulk eene houding gedwongen.

Bij de uitoefening van het werk door Boedi Oetomo hebben de politiek en de critiek geleidelijk een steeds belangrijker plaats ingenomen, met het gevolg dat de sfeer in de vereeniging zoodanig werd verdoezeld, dat men den werkelijken toestand niet meer duidelijk zag.

Er ontstond eene deining, waarvan de heer Dwidjosewojo het eerste slachtoffer werd.

Lid van den Volksraad zijnde, verklaarde hij in dat college geen vertegenwoordiger meer van Boedi Oetomo te willen zijn, doch hij wachtte de beslissing af welke ten deze door het Boedi Oetomo-congres zou worden genomen.

Het toenmalig hoofdbestuur was destijds ontstemd over die houding van den heer Dwidjosewojo en het was door de scherpe critiek, welke op het congres werd uitgeoefend, zeer onrustig in die samenkomst, waarbij duidelijk bleek, dat de jongere generatie niet meer gediend was van het volgen eener politiek van vragen en afwachten.

Op dat congres, dat op 2 Mei 1926 te Soerakarta, d.i. het centrum van Java, werd gehouden, waren vele personen van de beweging en tal van Indonesische intellectueelen tegenwoordig.

De voorzitter hield eene scherpe redevoering over de Europeesche en Aziatische politiek, welke zeer de aandacht trok en die gevolgd werd door tal van andere sprekers, die allen hun eigen richting wilden kenbaar maken op zulk eene buitengewone hartstochtelijke wijze als nog nimmer was tentoongespreid.

De heer Dwidjosewojo was het doelwit der veroordeeling, zooals wel verwacht werd, doch als conservatieve vechthaan zette hij zijne houding op afdoende wijze uiteen, waarna een debat over de non-coöperatie volgde.

Met betrekking tot dit onderwerp wijst de schrijver op de rol die het nieuwe hoofdbestuur van Boedi Oetomo in die aangelegenheid, welke hij gevaarlijk noemt, heeft gespeeld.

Vele personen waren vóór de nieuwe orde van zaken, doch het aantal tegenstanders was ook niet gering en het eindresultaat was dat geen dadelijke beslissing werd genomen.

Wel bracht men andere denkbeelden naar voren, n.l.:

1e. onmiddellijke terugtrekking van de samenwerking met het Bestuur in zake de staatkundige aangelegenheden;

2e. hetzelfde na 10 jaren, gerekend vanaf den dag der beslissing van het congres;

3e. opbouw zonder politiek.

Tot dit laatste werd met groote opgewektheid door het congres besloten.

Het Europeesch bestuur met zijne vertegenwoordigers en de Europeesche Pers hebben natuurlijk eene andere meening over deze beslissing, terwijl het deze Pers is geweest, die niet in gebreke is gebleven de noodige bittere commentaren te leveren aan het adres van het bestuur van Boedi Oetomo en ook aan andere personen.

Zoo las de schrijver in de dikwijls toonaangevende „Locomotief”, dat de redactie van dat nieuwsblad thans de hoop opgaf van eene samenwerking tusschen Europeesch Bestuur en Boedi Oetomo, welke vereeniging toch altijd als bezadigd heeft bekend gestaan en tegenover welke organisatie de Regeering, in het belang van land en volk, zoolang zij trouw en loyaal bleef, dikwijls hare sympathie heeft getoond.

De redactie betreurt dat plotselinge roeromgooien van Boedi Oetomo en zeker niet het minst nu die vereeniging niet officieel in den Volksraad vertegenwoordigd is.

Zij zal voortaan zelfstandig en op eigen risico haar taak moeten vervullen.

Terzake van de op het congres uitgeoefende scherpe critiek der sprekers op het Europeesch Bestuur, zullen de heeren Seamet als voorzitter, Ramelan als lid van het hoofdbestuur en eenige intellectueelen zich voor den rechter moeten verantwoorden.

(Wordt vervolgd.)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De Christen-Generaal Feng Yû Siang.

II (Slot).

Volgens dezen predikant heeft generaal Feng Yu Siang veel gedaan in het belang van de ontwikkeling van China en was hij een zeer bekwaam organisator van het leger en tevens een goed aanvoerder in den oorlog.

Hij was een hard werker en dacht niet aan het behartigen van zijn eigen belang.

Hij wilde zich persoonlijk van alles overtuigen en bezag de zaken door zijne eigen brilleglazen.

Altijd was hij op het oefeningsveld en arbeidde dag en nacht om te zien of de militaire plichten werden nagekomen.

De door hem goed opgeleide officieren beschouwde hij als zijne aangenomen kinderen en bij hen was hij gelukkig op zijn plaats.

Doch toen hij zich vereenigde met andere generaals en het volksleger (Kuo Min Chun) tot stand bracht, ondervonden al zijne pogingen slechts teleurstellingen.

Zijne leiding had geen effect in de provincies, ook al was hij persoonlijk tegenwoordig.

Generaal Feng Yu Siang werd wel de Chineesche Cromwell genoemd en misschien waren daarvoor goede redenen, doch deze vergelijking is niet juist, in de eerste plaats al niet omdat Engeland in dien tijd in zijn omvang niet grooter was dan de provincie Sezwau en men de leiding van zulk een gebied niet kan vergelijken met de leiding van geheel China vraagt.

Bovendien kan men de bevolkingsterkte van Engeland van toenmaals niet vergelijken met die van China thans en waren de politieke problemen van geheel anderen aard.

De politiek van Cromwell was zuiver Engelsch, terwijl de Chineesche politiek riekt naar de protocollen, die tot schade strekken van land en volk.

Generaal Feng Yu Siang draagt Sovjetgeurtjes bij zich en is een helper van Sovjet-Rusland.

Dat is de reden waarom zoovele partijgroepen in China, die het land op andere wijze willen groot maken, niet meer van hem zijn gediend.

Aan de Leden van „Oost en West”

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad” is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

Die groepen wenschen ontwikkeling van het nationaal en niet van het internationaal gevoel, waarnaar generaal Feng Yu Siang streeft.

Diens val te Peking beteekende de val van den Sovjetinvloed in China en de overwinning van Japan en Engeland, welke landen door de Russische actie, met hulp van generaal Feng Yu Siang, werden bedreigd.

Wanneer men den telkens oplaaienden strijd in China eenigszins dieper beschouwt, dan komt men toch tot de overtuiging, dat die strijd niet door het volk wordt gewenscht, doch dat hij wordt opgewekt door vreemde invloeden en vreemden druk.

De feiten der laatste tijden bevestigen die meening.

Toen president Tso Kun, als hoofd van de republiek, van zijne waardigheid was ontheven, had generaal Feng Yu Siang, gesteund door Russische invloeden, het gezag te Peking in handen en nam Tuan Chi Yui op den presidentszetel plaats.

Die overwinning van generaal Feng Yu Siang beteekende tevens de overwinning van Rusland in de Chineesche politiek, met dit gevolg dat de haat tegen de vreemdelingen van de zijde van het volk in belangrijke mate in omvang toenam en de studentenbeweging ontstond, die ten doel had te protesteeren tegen de protocollen der vreemde mogendheden.

Zelfs kan men zeggen dat de leiding van Japan en Engeland op dat oogenblik tot een minimum was teruggebracht, terwijl bij de toepassing van de bevolen boycot van Japansche en Engelsche goederen duidelijk bleek hoe die maatregel de Japansche en Engelsche Regeeringen ontstemde.

Ook zag men de roode beweging groeien, hoofdzakelijk te Canton.

Kan men derhalve zeggen dat generaal Feng Yu Siang, of liever Rusland, de Japansche en Engelsche leiding in Noord- en Zuid-China wist te stuiten, het natuurlijk gevolg van dien toestand was, dat van de zijde dier regeeringen tegenmaatregelen werden genomen.

Door daadwerkelijken steun te verleenen aan generaal Wu Pei Fu wist men de leiding van generaal Feng Yu Siang te drukken, ontstonden opnieuw ernstige verwikkelingen tusschen de verschillende partijen en kreeg Japan, met hulp van generaal Tsang Tso Lin, zijn invloed in Mantsjoerije terug.

De oorzaak van dien slechten afloop van zaken voor generaal Feng Yu Siang is een gevolg geweest van zijne bemoeiingen met het volksleger en met andere generaals.

Ware hij zelfstandig gebleven, dan zou zijn weerstand niet gemakkelijk te overwinnen zijn geweest.

Hij was gedwongen zijne energie te verdeelen en had dikwijls te doen met ongedisciplineerde troepenmachten.

Generaal Feng Yu Siang heeft zich derhalve in vele opzichten vergist, tot schade van China.

Door den president Tso Kun te doen vervangen door president Tuan Chi Yui, wilde hij aan de Protocol Mogendheden het bewijs leveren, dat een gematigd bestuur in China mogelijk was.

Thans is de naam van generaal Tsang Tso Lin op aller lippen, ook van den vreemdeling, doch ook het licht van deze ster aan den politieken hemel zal op zeker oogenblik verduisteren, evenals dat van generaal Wu Pei Fu, die geleidelijk meer en meer de gunst van een deel van het Chineesche volk geniet.

Vele moeilijkheden zal China moeten ondervinden, alvorens in dat land eene volkomen republiek zal gevestigd zijn, overeenkomstig die van de Vereenigde Staten van Amerika en van Frankrijk.

Oost- en West-Ind Litteratuur-Overzicht.

Nederlandsch-Indië . . . . Toeristenland !

Het 18/25 Dec. Nr. van „Holland Express", het altijd interessante weekblad van Lindeman's Reisbureau te 's-Gravenhage, bevat onder bovenstaand opschrift eene opwekking tot een bezoek aan Oost-Indië, welke o.i. verdient in ruimer kring bekend te worden gemaakt. Meenende in den geest van den schr. te handelen, nemen we daarom het stuk nagenoeg onverkort over.

Trekt Nederlandsch-Indië u niet? Voelt gij er niets voor, zelf eens te gaan zien naar dat uitgestrekte eilandenrijk, hetwelk door de kloekheid, de schranderheid, het durven en het inzicht van uw voorvaderen, eeuwen geleden tot een overzeesch

deel van het eigen vaderland werd gemaakt en sedert de voorraadschuur der geheele wereld is geworden. Voorraadschuur der geheele wereld. Specerijen, genotmiddelen, voedingsmiddelen, metalen, hout en dan ook de twee hefboomen der moderne ontwikkeling en beschaving, petroleum en rubber levert Nederlandsch-Indië op.

Doch het behoeven niet alleen overwegingen van economischen en materieelen aard te zijn, die u naar Indië trekken. Indië is toeristenland. Het is het door zijn wonderschoone natuur en het is het door zijn bevolking, zijn cultuur, zijn monumenten en zijn kunst.

Het eiland Java zal den ontwikkelden toerist maanden kunnen boeien. De sportman zal in de zuidelijke provincie van den Preanger gelegenheid vinden om op grof wild te jagen. De bewonderaar van verheven bouwkunst en de liefhebber van oude kunst en oude beschavingsvormen, zullen een bron van exquis genot vinden in het bezoek aan de bouwvallen der Hindoetempels van Prambanan en den Boeroeboedoer. Belangstellenden in de ethnografie zullen in de wijken der inboorlingen, de kampongs in de Javaansche dorpen, in de Maleische gemeenten en de Chineesche nederzettingen een rijk en onuitputtelijk veld van studie vinden.

De geoloog zal in bewondering staan over de majestueuze keten van vulkanen, werkzame en uitgewerkte, welke zich als een ruggegraat door het midden van het eiland, van Oost tot West uitbreidt, en aan den man van de wetenschap een onovertroffen serie van kraters tot onderzoek biedt. Te Buitenzorg, op een uur afstand van Batavia, de hoofdstad van Java, vindt de botanicus den grootsten en meest beroemden plantentuin van de geheele wereld tot zijn beschikking, een park waar eenige tienduizenden soorten van boomen en planten zijn te bewonderen. En overal op het eiland zal de natuurliefhebber tafereelen van onovertroffen schoonheid en grootschheid aantreffen.

Dank zij het bergachtig karakter en de verschillende heuvelstations kan de bezoeker van ... een keuze doen uit klimaatstreken welke het ... voor zijn gestel zijn. In eenige uren kan hij de tropische zone voor de gematigde verwisselen, ... van Batavia tot Sindanglaja, 3500 voet boven zee, of van Soerabaja naar Tosari, 5775 voet boven zee, de koele lucht der gematigde zone gaan inademen.

Daarbij is Java uitmuntend van hotels voorzien, heeft prachtige wegen, een beschaafde Europeesche bevolking en een Inlandsche bevolking, die u in menig opzicht door haar fijn gevoel, de rhythmische en waardige schoonheid van haar bewegingen en haar eigen, haar persoonlijke karaktertrekken zal aantrekken en vaak tot bewondering brengen.

Nederlandsch-Indië is toeristenland geworden. Uitstekende stoomvaartverbindingen zorgen voor een veilige en geriefelijke reis. En in Nederlandsch-Indië zelf zijn tal van spoor- en tramwegen, goede auto-wegen en auto's en in menige streek biedt ook het paard nog zijn nuttigen dienst.

Vakblad voor Biologen.

Blijkens een overzicht in de „N.R.Ct." bevat het Dec.-Nr. van bovengenoemd tijdschr. o.m. een bijdrage van H. J. Lam, over de resultaten van zijn botanisch onderzoek van de Talaud-eilanden en Morotai. Op Talaud werd als voorloopig resultaat verkregen dat de flora daar zeer veel verwantschap vertoont met die van de Philippijnen en van Noord-Celebes; een kort onderzoek op Morotai was voldoende om vast te stellen dat de flora van dat eiland niet de minste overeenkomst met die van Talaud vertoont, maar geheel aansluit met die van Nieuw-Guinea (lijn van Weber). De zoölogische resultaten geven hetzelfde aan.

Een monographie over Lais.

Als 2e Stuk van Deel 66 der Verhandelingen van het Kon. Bat. Genootschap van K. en W. is verschenen eene uitvoerige beschrijving van de onderafdeeling Lais in de residentie Bengkoeloe (Benkoelen).

Na een aardrijkskundig overzicht te hebben gegeven, vermeldt de schr., Controleur P. Wink, ethnografische, historische en andere bijzonderheden over de oorspronkelijke bewoners, de Redjangers, en hun middelen van bestaan. Daarna wordt de rest van de bevolking aan een korte beschouwing onderworpen. Volgende hoofdstukken handelen over het bestuur, rechtswezen, belastingen, onderwijs, politieke toestand enz. Tenslotte

...enige Bijlagen, waaronder een Maleisch-Redjangsche woordenlijst.

Economisch-Statistische Berichten.

Het Nr. van 15 Dec. brengt het eerste gedeelte eener beschouwing van Ir. J. H. G. van de Graaff over het zeehaven-vraagstuk te Semarang. Een vraagstuk met een lange lijdensgeschiedenis, dat ongetwijfeld volle belangstelling verdient, al ware het slechts om het feit dat de bestaande, vrij gebrekkige haven, een achterland met pl.m. 9 millioen zielen moet bedienen.

De hr. A. E. Reynst vestigt er de aandacht op dat in begin Dec. van het jaar 1826 het eerste China theezaad in den Plantentuin te Buitenzorg ter kieming werd gelegd, zoodat het thans juist een eeuw geleden is, dat de thee als cultuurgewas in Ned.-Indië haar intrede deed. Aanvankelijk gedreven door het Gouvernement, bleef de exploitatie verlies opleveren en besloot de Regeering in 1864 de verdere exploitatie aan het particulier initiatief over te laten. Door taaie volharding en energie heeft toen het bedrijf gaandeweg een dusdanige vlucht genomen, dat er thans in Indië niet minder dan 289 ondernemingen bestaan, welke gezamenlijk in 1925 ruim 100 millioen K.G. thee uitvoerden!

Missie- en Zendingperiodieken.

Onze Missiën in Oost- en West-Indië. Dec. '26. De Padangramp, door P. fr. Valentinus Driessen. — De Padangramp en de Missie, door M. Brans. — De Hakka-Chineezen van Borneo, door P. Aloysius. — De Suriname op. — Staat der Katholieke Missie van Suriname op 31 Dec. 1925. — Borneo en het tooneel (der Chineezen), door Br. Rufinus. — Gaan naar Indië? door E. A. van Arcken. — Drie vragen over Artikel 123 Reg. Regl. — R.K. Indische leergangen.

De Java-Post. 5 Nov. '26. Artikel 123. Een nieuw gezichtspunt? door W. Burer. — Van Celebes. Menschenbeenderen in grotten, door O. H.

De Banier. 4 Nov. '26. Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen, den Apostel der Bataks, door J. H. Hemmers (vervolg). — Van heiden tot christen, door Dr. A. C. Kruyt (vervolg).

Berichte der Rheinischen Missions-Gesellschaft. 1926, No. 12. Ein Kirchweih- und Missionsfest auf Nias, von Miss. Noll.

De Katholieke Missiën. Dec. '26. Waar ik nu zes jaar ploeter (vervolg), door G. Schoormer. (Mededeelingen over de bevolking van Ndjawa, Flores, met schitterende afbeeldingen in koperdiepdruk).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 19 (6 Nov. '26). Uitkomsten van eenige bemestingsproeven met cassave, door L. Koch en M. van der Meer. — De Proefstation Planterskring.

Id. No. 20 (13 Nov.). Zaailingselectie bij cassave, door L. Koch. — De klap. (Beschouwing over het slaan van werklieden op ondernemingen door Europ. geëmployeerden). — De betelnootindustrie. — Het rubbervraagstuk. — Het Koloniaal Instituut en Nederlandsch belang, door Mr. J. Gerritzen (ontleend aan de Ind. Mercuur). — De Ned.-Indische rubberuitvoer.

Indisch Militair Tijdschrift.

Uit den inhoud der November-afl.: Een en ander over het nieuwe berggeschut (met afb.), door J. Smoot. — Voorbeeld van een meerdaagsche oefening tegen inheemsche verzetslieden, door E. J. Geldrop. — Een beschouwing naar aanleiding van het artikel: „Over opleiding in het algemeen en schietopleiding in het bijzonder", door H. T. Rooswinkel. — Eene tactische reglementenstudie betreffende de Compagnie en de Sectie, door A. van de Water (vervolg). — De Inlichtingendienst bij de uitvoering van de politiek politioneele taak, door Camurs. — Over en uit den werkkring van den civiel en militair bestuurder (vervolg), door P. W. F. Kamas (met kaartje).

De Mijningenieur.

In het Nov.-Nr. vestigt ir. L. J. C. van Es de aandacht op „Oude exploratiewerken in Zuid-Soedioen", waarop vroeger mijnconcessies zijn verleend geweest. De schr. bezocht (bij een geologische verkenningstocht in diezelfde streek) bedoelde terreinen en geeft nu een beschrijving van de er zich bevindende ertsgangen. — Ir. L. H. Krol schrijft over „de verzorging onzer mijnbouwkundig-geologische onderzoekingen met geneesmiddelen",

waarbij blijkbaar nog al het een en ander te verbeteren valt. — De overige inhoud bestaat uit uittreksels van verslagen van part. mijnbouw-ondernemingen, overzicht van tijdschriften, enz.

De Indische Post.

Het Nr. van 6 Nov. wijdt een hoofdartikel aan „Het verloren vertrouwen ter Sumatra's Westkust". Schr. komt tot de conclusie, dat in wezen de Westkuster-woelingen van een ongevaarlijk en weinig onrustbarend karakter zijn. Het gaat om niet ergers, dan dat er onze beproefde bestuursmethoden de laatste jaren wat *afgezakt* schijnen, plaats hebben gemaakt voor een beleid van sleur of promotiestreberij; oogendienst, waar *tucht* moest heerschen. Wat voor het herstel noodig is, is een injectie van het aangetaste organisme met een dosis van de beide elementen: zedelijke kracht en integriteit. Vooral schijnt geen Regeeringscommissaris van noode die, om copie voor een rapport, den opstandigen, maar gladden Minangkabauer gewichtig komt vragen, of ze niet ook misschien zich wel over iets te beklagen hebben. En evenmin een slim en diplomatiek doende „Belangen-behartiging", — surrogaat van Bestuur, waarvan het in Indië al overloopt, juist als in alle landen waar de boel staatkundig mis loopt.

Verder bevat dit Nr. o.a. een beschouwing over het Koloniaal Instituut te Amsterdam, door J. F.

De Indische Mercuur.

No. 50 (15 Dec.). Naar aanleiding van een Ruwrubber-Symposium, door Prof. Dr. P. van Romburgh. — Rubberwetenschap en rubberindustrie in Amerika. Voordracht gehouden in het Kol. Instituut, door Dr. A. van Rossem. — De economische beteekenis van het vee van Ned. Oost-Indië en de Regeeringszorg er voor (ontleend aan een voordracht van den hr. J. Sibinga Mulder). — Kina en kinine in Ned.-Indië. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over cacao, kina, koffie, tin, tabak en thee.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van deel 66, afl. 5. Aanteekeningen betreffende Filaria-onderzoek onder verschillende bevolkingsgroepen in Ned.-Indië, door Dr. H. C. Gomperts. — Die Selbstheilung der Lepra, von Dr. P. Bargehr. — Diphtherie-immuniteit bij Javanen, reactie van Schick, door Dr. E. Smits. — Droge vaccine, door Dr. L. Otten. — Voorkoming van pokken, door Dr. Ch. W. F. Winckel.

* *

De ontdekking van het Pujai-geheim. Caraïbische legende, door A. A. Penard .(De Periskoop, 20 Nov. 1926).

Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het 3e kwartaal van 1926 (vervolg). — Overzicht van den uitvoer van enkele producten uit de Buitengewesten gedurende het eerste halfjaar van 1926. (Korte Berichten, 12 Nov. 1926).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 46, 13 Nov. '26. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Departement van Financiën in Ned.-Indië. Opiumfabriek. Jaarverslag over 1925. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

De landbouwexportgewassen van Ned.-Indië in 1925. (Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek. No. 38).

Die Unruhen auf Java, von C. Fink. (Koloniale Rundschau ,1926, Nr. 12).

Suriname.

Onlangs deelden wij het een en ander mede over de katoen-cultuur in Nickerie. Wij ontleenen nu aan de *N. R. Ct.* van 19 December, Ochtendblad A, het volgende bericht:

„In de Groene Amsterdammer deelt de heer Sabel mede, dat er ook van Nederlandsche zijde de noodige stappen gedaan worden om tot oprichting van een katoenonderneming in Suriname te komen. De heeren J. O. Spakler en H. van Waveren, vroeger aan de Anderson-onderneming verbonden, koes-

teren n.l. het voornemen een naamlooze vennootschap voor dat doel op te richten, die aanvankelijk met een bescheiden kapitaal van *f* 300.000.— zal werken, maar daarmede toch reeds 1200 akkers in cultuur kan brengen (1 akker = $^3/_7$ H.A.).

Blijkens een accountantsrapport zouden na drie jaar deze gronden geheel in cultuur zijn en daarvan een oogst van 480.000 K.G. worden verkregen. Reeds na twee jaar, wanneer dus nog slechts een deel der gronden in cultuur zouden zijn, zou na voldoende afschrijvingen een winst van circa *f* 100.000.— gecalculeerd kunnen worden.

De mogelijkheid bestaat de onderneming verder uit te breiden met 2500 akkers, doch daarvoor zou de geheele opzet der vennootschap natuurlijk grooter moeten worden.

De afzet van het product is in ieder geval verzekerd. Zoolang de productie nog niet groot genoeg is om daarmede aan de open markt te komen, kan zij aan een der te Nickerie gevestigde Amerikaansche maatschappijen worden verkocht en wel per oogst tegen een te voren vastgestelden prijs. Een dergelijk arrangement biedt vele voordeelen. Immers kan de maatschappij dan op vaste inkomsten rekenen, terwijl zij tevens over een ruime kaspositie zal kunnen beschikken, daar zij dan niet behoeft te wachten, totdat de verscheepte partijen in Amerika of Engeland verkocht zijn. Ook zal zij dan voorloopig geen eigen ginbedrijf behoeven te hebben, zoodat kapitaalsuitgaven en exploitatiekosten daarvoor niet noodig zijn.

Daar het Engelsche katoenconcern, gelijk gezegd, 100.000 balen per jaar gebruiken kan en de tegenwoordige productie aanzienlijk geringer is, zal de Amerikaansche Anderson-onderneming, die met dat concern in relatie staat, gaarne de productie der op te richten Nederlandsche maatschappij willen afnemen, aangezien het haar belang is een zoo groot mogelijk quantum katoen te verschepen en door zoo groot mogelijke productie de kosten van haar ginbedrijf zoo laag mogelijk te houden."

* * *

In *„De Telegraaf"* van 15 December, vierde Avondblad, een artikel onder het hoofd *„Waarom dit talmen?"* terwijl Suriname en Nederland op het initiatief der Regeering wachten en de wereld op den uitkijk ligt.

„Het mag zeker vervreemding wekken — aldus het blad — dat de minister van Koloniën in de memorie van toelichting der Surinaamsche begrooting met geen woord gerept heeft van het reeds in Juli door den Ondernemersraad van Suriname ingediende rekest ter opheffing van Suriname uit zijn haast chronische malaise. Het is bevreemdend, dat de minister, die tijd genoeg had dit stuk te bestudeeren, althans niet in groote trekken zijn houding tegenover de daarin vervatte voorstellen heeft kenbaar gemaakt. Het is bevreemdend, dat een adres, dat zoozeer getuigt van grondig onderzoek en grondige voorbereiding, dat zoozeer aandringt op spoed, dat allen waarborg geeft voor ernst en degelijkheid, dat dit adres door den minister genegeerd schijnt te worden en dat eerst de dringende vragen in het Voorloopig Verslag een beginselverklaring zullen moeten uitlokken.

Wij kunnen toch nauwelijks denken, dat de Regeering ten aanzien der praktische denkbeelden van het rekest haar meening nog niet gevormd zou hebben. Of is het vrees voor te felle oppositie, die haar ervan terughoudt, openlijk partij te kiezen voor dit geneesmiddel uit ondernemershand?

Aan alle bevoegde zijden heeft het rekest een gretig onthaal gevonden. Pers en autoriteiten hebben warm de voorstellen aanbevolen. Men beseft dat zij ultimum remedium zijn en dat de toepassing met bekwamen spoed zal moeten geschieden. Waarom zwijgt de regeering?"......

Wanneer dit blad verschijnt zal de Memorie van Antwoord betreffende het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer over de Surinaamsche begrooting voor 1927 er waarschijnlijk zijn en zal men het standpunt der Regeering kennen.

Wij laten hier nog het slot van het Telegraaf-artikel volgen:

„Wij schreven reeds te dezer plaatse: Nederland moet voorzichtig zijn in zijne koloniale politiek. Begeerige buitenlandsche oogen letten nauwkeurig op ons doen en laten, zullen niet schromen, onze koloniale fouten (die met betrekking tot Suriname waarlijk niet gering zijn) te vergrooten en aan de kaak te stellen. Suriname is een schromelijke fout geweest. Wij zelf hebben die fout goed te maken. Laten wij dit thans aan anderen over, laten wij ons verdringen (en de kans is groot, wanneer niet on-stond wordt ingegrepen), dan is dit een anti-nationaal verzuim, dat ook onze Oost-Indische Koloniën op de waagschaal kan stellen.

De wederopbouw van Suriname zal thans van ondernemers moeten uitgaan. Staatsexploitatie m... zooveel mogelijk achterwege blijven; door h... wordt kapitaal doorgaans niet aangetrokken (... denke aan het treffende voorbeeld van Zuid-Afri... Men denke ook aan den Spoorweg en aan „Sl... wijk"!). Doch wel verwachten wij thans van de ... geering, dat zij den weg moet banen, waarover ... ondernemersinitiatief Suriname naar een betere ... komst zal leiden. Het woord is thans aan de ... geering. De wereld ligt op den uitkijk!"

* * *

Er zullen onder onze lezers enkelen zijn, die ... herinneren dat wij niet zoo heel lang geleden ... artikel in de *„Vragen des Tijds"* bespraken, w... van de schrijver de Fransche koloniën in W... Indië aan de Vereenigde Staten wilde afstaan ... delging van de Fransche oorlogsschuld aan de V... eenigde Staten. Wij zeiden toen dat Frankrijk, e... min als Engeland, aan afstand van Koloniën da... In *„De Telegraaf"* van 17 December, eerste avo... blad, vinden wij nu een correspondentie uit Par... handelende over het rapport van Léon Archi... baud, namens de financieele commissie der Fra... sche Kamer.

Het is hier de plaats niet dit belangrijke rapp... te bespreken. Wij willen er slechts uit aanhal... wat de rapporteur schrijft over het verkoopen v... kolonies:

„Kan men een kolonie verkoopen? zoo vraagt ... heer Archimbaud zich vervolgens af. Hij onderzo... dan den bekenden verkoop in 1803 van Louisia... door Bonaparte aan de Vereenigde Staten voor ... millioen francs, betoogende dat Napoleon daar... alleen is overgegaan, omdat hij die kolonie ... reeds als verloren beschouwde en wilde verhin... ren, dat de Engelschen zich er meester van zo... maken. Deze overdracht kan daarom volgens ... ver nooit als precedent aangehaald worden en ... niet te vergelijken zijn met een eventueelen ver... koop van de Antillen — waar in 1640 door den ... ning de eerste Fransche gouverneur benoemd w... — die wel eens als mogelijkheid voorgesteld is ... betaling van de schuld aan Amerika.

De heer Archimbaud herinnert aan de woord... die verleden jaar door den minister van Koloni... Léon Perrier, in de Kamer in antwoord op der... lijke geruchten uitgesproken zijn: „Nooit, op g... enkel oogenblik, onder geen enkelen vorm, in g... enkele omstandigheid, is een dergelijke hypoth... in het oog gevat en nog minder besproken. No... welke ook de moeilijke uren mogen zijn, welke ... nog zullen door te maken hebben, zal zij een ... kele minuut in de gedachte van de regeering ... komen. De koloniën, alle koloniën, vormen een ... tegreerend deel en zijn onafscheidelijk van het N... derland."

Evenmin als van den verkoop van een kol... — welke uitdrukking „als een non-sens dient ... bannen te worden" — kan volgens den heer ... chimbaud ooit gedacht worden aan elke ov... dracht, in welken vorm ook, van een koloniaal ... zit, waarbij inbegrepen de mandaatsgebieden, ... zoover Frankrijk althans, wat de laatsten betr... zijn mandaat daarover naar tevredenheid van de ... Volkenbond uitoefent."

* * *

Mr. Dr. van Gybland Oosterhof, die een reis n... Suriname heeft gemaakt, schrijft in *„De Ne... lander"*:

„Een Fransche boot kan toch niet met een ... derlandsche vergeleken worden. Zulks ligt niet ... het bediendenpersoneel, hetwelk in het algem... beleefd, vriendelijk en bereid om te helpen is, ... wijl ook de tafel, die in Parijschen trant w... klaar gemaakt, en waarbij men nog een flesch w... toe krijgt, ook niet te wenschen laat. De fout ... hem voornamelijk in de Fransche organisatie, ... bekende Fransche gebrek. Het oog van den mee... en er wordt niet gedurig toegezien of b.v. de gang... van het schip netjes en schoon worden gehoud... zooals dat op de Nederlandsche schepen geschie... Wat de hut betreft, hoewel men mij daaromtre... booze voorspellingen had gedaan, moet ik toegev... dat deze netjes in orde was, doch wat het s... als geheel genomen aangaat, had men het gev... dat de zaak niet af was. Zoo had de „Flandre" ...

...rende de geheele reis slagzij, door een fout in het ...den of ballasten van het schip."

* * *

Wij vestigen de aandacht van de vele vrienden ...n wijlen den heer van Kol in Suriname op het ...ngst verschenen nummer van „De Ingenieur", ...aarin de heer van Sandick van Kol herdenkt.

* * *

...het Kerstnummer van de *„Strijdkreet"* een ...ikel over het *Leger des Heils* in Suriname.

Curaçao.

Salarisherziening.

In ons blad van 2 Sept. l.l. deelden wij mee des ...isters voorstellen aan den Kolonialen Raad tot ...ziening van de salarissen der hoofdambtenaren. ...ongunstige Voorloopig Verslag vindt men in ...42. De Minister heeft nu den gouverneur het ...stel laten terugnemen en zal dezen een ander ...stel laten indienen, waarbij dezelfde gedrags... gevolgd wordt als ten aanzien der overige lands...aren gevolgd is.

Politiehervorming.

...een voorstel tot wijziging der begrooting voor ...7 is nader uitgewerkt het plan van den minister ...erinrichting der politie. Wij ontleenen daaraan ...volgende.

...an de militaire bezetting zal na de reorganisa...met vertrouwen zoowel de taak van de thans ...ande burgerpolitie als die van het tegenwoor... garnizoen moeten kunnen worden opgedragen. ...erkte van deze bezetting zal dus zoodanig ...n zijn, dat de goede gang van zaken bij den ...dienst gewaarborgd en het beheerschen van ...wendigen toestand, ook bij ernstige rustver...en, onder alle omstandigheden volstrekt ver...is, welke beide eischen ook de lijn aangeven, ...het personeel zal worden afgericht en opge... De reorganisatie bedoelt te brengen een mili... politiekorps, bestaande uit uitstekend ge...de en gedisciplineerde soldaten, die tevens ...zakelijk, deskundig en zonder aanzien des ...ns zullen kunnen optreden bij de uitoefening ...den politiedienst en die zoowel individueel als ...ooter verband, desnoodig, een juist en gepast ...ik van hunne wapenen zullen kunnen maken. ...at in dien naam de dubbele taak duidelijk tot ...g komt zal het korps den naam dragen van ...ietroepen". De samenstelling van het korps ...n: 1 kapitein, 2 luitenants, 1 adj. onderoff. of ...ant majoor administrateur, 1 sergeant of ser...t majoor stafhoornblazer, 4 sergeanten-majoor ...cteur, 1 fourier, 1 sergeant-onderwijzer, 1 ser...t-geweermaker, 16 sergeanten, 20 brigadiers, ...fuseliers waarvan 20 speciaal voor werkdien...zijn bestemd, 1 burgerkleermaker."

...halve hun militaire bezoldiging krijgen de ...n van het politiepersoneel een toelage, van ...75 tot *f* 2.— per dag, afhankelijk van ijver, ...tsbetrachting en studiezin.

...et bezit van in te stellen diploma's brengt een ...ooging der toelage met zich.

...oor plaatsing bij de politietroepen komen in de ...e plaats in aanmerking militairen, behoorende ...het garnizoen, voorzoover zij daartoe geschikt ...genegen zijn; daarna burgeragenten, die voor ...ergang geschikt worden geoordeeld en in mili...ren dienst wenschen te treden, zoomede aan te ...en personeel uit de burgermaatschappij, bij ...eur voorheen in militairen dienst geweest zijn... In het algemeen worden slechts aangenomen ...nen, die kunnen worden gevormd tot vlotte, ...ke en gezonde militairen, van voldoend bevat...vermogen, gunstig uiterlijk, goede houding, ...ig en van een gunstig karakter. Het is onge...icht thans in Curaçao dienenden uit te sluiten ...el omdat zij gehuwd zijn, doch overigens zal ...uitend aanneming van ongehuwden geschie... Aanneming geschiedt op een proefverband.

...ieuw wordt voorgesteld over te gaan tot ...ingbouw voor de uit te zenden marechaussée's, ...al 25 stuks, te bouwen op Steenrijk. Het wo...vraagstuk, zegt de minister, eischt zeer bijzon... voorzieningen, omdat ook de huisvesting van ...rden een zeer nadeeligen invloed kan uitoefe...op de onpartijdigheid der politie. Reeds eerder ...uiteengezet waarom politiemilitairen met hun ...nen niet steeds daar kunnen wonen, waar een burger zich zal kunnen vestigen; de betrekking van het hoofd van het gezin stelt ten deze eischen, waarvan niet straffeloos zal kunnen worden afgeweken.

Over de kosten wordt gezegd:

„Het wordt billijk geacht dat Curaçao, behalve de eigenlijke politieuitgaven, ook een deel der kosten van de bezetting als zuiver militair korps voor hare (zijne?) rekening neemt, omdat deze bezetting vrijwel uitsluitend zal worden aangewend voor politioneele werkzaamheden. Deze bijdrage ware als overgangsmaatregel voor 1927 te stellen op 25 pct. der uitgaven ten laste van hoofdstuk XI der Staatsbegrooting, om daarna, te beginnen in 1928, te worden gesteld op 50 pct. van die uitgaven. Voor 1927 zal dus op de Curaçaosche begrooting moeten worden gebracht 25 pct. van *f* 326.700.— zijnde *f* 81.675.— benevens *f* 151.050.— voor zuiver politioneele uitgaven voor het eiland Curaçao, vermeerderd met *f* 35.200.— voor aanschaffing van materiaal en *f* 213.207.— voor woningbouw.

Amigoe di Curaçao.

La Cruz van 17 Nov. l.l. meldt, dat Pater P. J. Verriet, Pater Euwens als redacteur van de *Amigoe* is opgevolgd.

Scheepvaart.

Hetzelfde blad schrijft, dat in October zijn binnengekomen 269 stoom- en 131 zeilschepen. In 1926 zijn tot 31 Oct. deze cijfers: 2393 en 1323.

Uit den Verren Vreemde.

De voorstellen der Volkenbondsmandaten-commissie.

't Is met de voorstellen van de commissie der V. B.-mandaten, waarover wij in 't Nr. v. 9 Dec. schreven, toch nog eenigszins anders verloopen dan verwacht werd. De nog ontbrekende antwoorden van Australië, Japan en België kwamen te Genève nog binnen vóórdat de Raad zijn zitting aanving. Nu had onze vertegenwoordiger in dien Raad, Mr. Jhr. van Karnebeek, die rapporteur was over deze kwestie, kunnen vragen om uitstel, aangezien hij den tijd tot bestudeering als te kort had kunnen beschouwen om reeds tot een conclusie te komen.

Maar zoo deed hij niet. Hij was gereed met zijn rapport en zijn conclusies en hij kleedde deze zoo in, dat zij, zonder discussie, grif en eenstemmig zijn aangenomen door den Volkenbondsraad.

Dit resultaat heeft hij echter niet weten te bereiken door elk uitstel overbodig te verklaren en door in het netelige vraagstuk een eindbeslissing te nemen, die aller instemming vond, maar wel door in de conclusies zelf het uitstel op te nemen, waardoor de definitieve beslissingen voor later bewaard en de gevoeligheden voor het heden terzijde gezet zijn. De diplomaat in actie!

Met betrekking van de nieuwe vragenlijst, door de mandatencommissie opgesteld en door de mandatarissen in te vullen, hebben verschillende Staten bedenkingen geopperd. Het wordt nu nuttig geacht aan de mandaten-commissie te verzoeken deze aangelegenheid opnieuw in onderzoek te willen nemen. Zoo is besloten.

Met betrekking tot het hooren van petitionarissen sprak de rapporteur het vermoeden uit, dat de Raadsleden, aangezien de meeste antwoorden der staten-mandatarissen eerst sinds zeer korten tijd in het bezit van den Raad zijn, nog niet den noodigen tijd te hunner beschikking hebben gehad voor de grondige studie, welke dit vraagstuk vereischt. Hij stelde daarom voor, dit onderwerp eerst in de Maartzitting van den Raad af te doen. Aldus is besloten.

Ieder denke er 't zijne over. Voorloopig is de zaak zonder ongelukken beredderd. De mandatencommissie heeft haar wensch niet in vervulling zien gaan, maar kan zich troosten met een: later misschien. Chamberlain heeft zijn afkeurend oordeel niet bevestigd gekregen, maar de zaak blijft zooals zij was en hij kan zich troosten met een: zoo zal ze ook wel blijven.

China en den Volkenbond.

De verhouding van China, als lid van den V. B. tot dien V. B. is een zeer zonderlinge. Welke verhouding van China tot de buitenwereld en tot China zelf is nu geen zeer zonderlinge?

Toen bij de behandeling der opium-aangelegenheden in den V. B. de Nederlandsche vertegenwoordiger zich verstoutte een in strekking en vorm

redelijke critiek uit te oefenen op een Chineesche tekortkoming, vloog China's vertegenwoordiger op en hield een zoo booze en strijdlustige redevoering, dat de vrede-bond er van opschrok en men zich afvroeg of China's vertegenwoordiger in den V. B. wel eenig begrip had van het V. B.-streven.

China komt zijn financieele verplichtingen ten opzichte van den V. B. slecht na. 't Heeft een paar keeren, als het zijn zin niet kon krijgen, met heengaan gedreigd. Maar 't blijft toch prijs stellen op een zetel in den Raad van den V. B., die de verpersoonlijking, of wil men liever, de manifestatie van de V. B.-gedachte moet zijn. Ja, 't heeft in ernst naar een *permanenten* zetel in den Raad gedongen.

En, terwijl niemand eenig houvast heeft aan wat eigenlijk de regeering van China te Peking is, heeft 't dan toch de verlenging van den — niet permanenten — zetel weten te verkrijgen.

Bij den toestand, die er nu heerscht, waarbij de Noordelijken, met Peking als centrum, op zoodanige wijze bedreigd worden door de Zuidelijken, met Canton als middenpunt, dat van Peking uit geen gezag meer uitgaat, is 't al moeilijk zich in de verhouding van China tot den V. B., en omgekeerd, in te denken. Maar de Noordelijken komen er toe, in navolging van de Zuidelijken, de nationalistische neigingen zoo scherp op te zetten tegen allen, die vreemdeling zijn, dat overal nu in 't groot en in 't algemeen gedaan wordt wat bij 't opiumdebat in Genève als een persoonlijke daad werd vertoond.

Zooals men weet (Kol Wkbl. 9 Dec.) bestaat er een Chineesch-Belgische conflict. België wenscht het voor het Haagsche hof te brengen. China zou het den Raad van den Volkenbond voorleggen. België verzette zich hiertegen niet. De minister Vandevelde nam in dit opzicht zelfs een zeer tegemoetkomende houding aan. Maar China deed niets, liet de bijeenkomst van den Volkenbondsraad verloopen zonder daar over de kwestie te reppen.

Wij hebben hier meermalen uitgeroepen: kan dat zoo doorgaan? Hoe ver kan 't gedreven worden? En nu lezen wij in *La Dépêche Coloniale* van 2 December, dat de bekende Fransche senator de Jouvenel van uit Genève ook eindelijk een wanhoopskreet heeft laten hooren.

Europa maakt thans geen schitterend figuur in China, schrijft hij. De V.B. dient daar tot niets. En toch wordt daar echt oorlog gevoerd. De klaarblijkelijke onmacht moet toelaten dat verdragen verscheurd, steden belegerd worden, dat anarchie en oorlog er vrij spel hebben.

De V. B. heeft slechts zeer geringe belangstelling getoond voor het vèrverwijderde Azië. Men zou zeggen dat de anarchie en de chaos den V.B. afschrikken, dat hij zich niet durft wagen in die excentrieke streken, waar tegenstrijdige belangen zich verstrikken. Toch zal hij moeten komen tot het besluit om zijn pacificatiewerk verder naar 't Oosten uit te strekken.

De Jouvenel meent, dat Europa in China een mooie rol kan vervullen. Herinneren aan aangegane verbintenissen. Voorhouden van onvermijdelijke kwade gevolgen. 't Wil ons voorkomen, dat hier de idealist weer aan 't woord is, die in 't China van heden, waar noord en zuid fel tegen de vreemde inmenging ingaan, al bitter weinig zou weten te bereiken. Maar inderdaad is de verhouding van een China, dat zondigt en ingaat tegen tal van bepalingen van het V.B.-bedrag, dat met duizend daden handelt tegen den geest van den V.B., niet langer goed te praten of te negeeren, indien de V.B. zich zelf als ernstig wil nemen en als zoodanig wil doen eerbiedigen.

Engeland gaat t.o.z. van China blijkbaar een nieuwe richting volgen. Het helt er sterk toe over de Zuidelijken als een volwaardige, zelfstandige regeering te erkennen. Canton in plaats van Peking? Dat behoeft nog niet; Canton naast Peking is ook een mogelijkheid. De nieuwe Britsche gezant Miles Lampson schijnt instructies te hebben in dezen geest. Hij is niet rechtstreeks naar zijn post te Peking vertrokken, maar is eerst te Canton met de Zuidelijke regeeging gaan confereeren. De Japansche en Amerikaansche gezanten wilden in Canton bij Engeland niet achterblijven. Frankrijk en België toonen ook sympathie voor de Zuidelijken. Hierin kan een oplossing opgesloten liggen, die bij verdere uitwerking eenig perspectief biedt. Maar daar China nu eenmaal China is, daar Rusland alles tegenwerkt wat van Britsche zijde komt, daar in China alle partijen niet gediend zijn van Britsche of van Japansche inmenging, is nog geen peil op te trekken.

En in dit nieuwe ligt toch ook een nieuwe wonderlinge wanverhouding, als Londen gaat onderhandelen met Canton, dat in bloedigen oorlog met Peking, het officieele orgaan van China als V.B.-lid, terwijl de Europeesche mogendheden zich zelf ten strijde uitrusten.

Den 11en December kon de Raad v. d. V.B. bij 't sluiten van zijn zitting over hoogst belangrijke resultaten verheugen, bereikt om de vredesverhouding tusschen de Europeesche staten te [illegible]teren en te versterken, maar voor de verhouding tot China is niet alleen niets bereikt, maar was V.B. zelfs niets te beproeven.

Wij hebben hier eens geschreven, dat het C[illegible] van onzen tijd het verwarringsrecord uit alle la[nden] en alle tijden slaat, met deze mits, dat het e[lken] dag zijn eigen record weer overtreft. Dit blijft steeds waar.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amsterdam.

DE FLORES-FILM.

Een dezer dagen hadden wij het voorrecht een demonstratie bij te wonen van de Flores-Film, opgenomen voor de Paters van het Goddelijk Woord van [illegible] Steil (N.-Br.).

Zelden zagen wij een film van grooter ethnologische waarde en pakkenden inhoud. Meer dan een jaar [illegible] een vakkundig operateur, Willy Rach het eiland Flores doorkruist om de stammen welke daar wonen bij [illegible] zeden en gewoonten op de rolprent vast te leggen.

Dank zij de vriendschappelijke verhouding tusschen de missionarissen en de inlandsche stammen is [het] gelukt een film samen te stellen die een volkomen [beeld] geeft van land en volk.

Het eerste gedeelte doet ons kennis maken met [de] grootsche stichtingen van de Orde te Uden en [illegible] waar de jongelingen tot missionaris worden o[pgeleid]. Het tweede gedeelte laat ons de reis meemaken van Amsterdam tot Soerabaja, maar gezien door [de oogen] van den fijnvoelenden kunstenaar die door zijn [vast]legde beelden de juiste snaar weet aan te raken [van] den gevoelsmensch, die meeleeft met de jonge m[annen] die hun leven gaan opofferen, en voor goed afscheid genomen hebben van alles wat hen dierbaar is. [illegible] en telkens zien wij die jonge mannen op het dek eens starend naar een grootsche zons-ondergang [op] zee, dan weer op het dek de Heilige mis bedienen.

Het derde gedeelte brengt ons op het eiland [illegible] dan gaan wij verder naar het eiland Flores. Wij maken daar kennis met de grootsche natuur, gaan met [de] missionarissen mee op een tocht door de binnenlanden [en] ontmoeten daar de verschillende volksstammen e[n krij]gen een indruk van hun werken, van hun feesten [en] godsdienstige gebruiken tot in de kleinste details.

Het laatste gedeelte geeft ons een indruk van [het] grootsche werk dat door de Missie daar tot stand [ge]bracht.

Een film, grootsch van opzet, waardoor een [ieder] Katholiek of niet Katholiek, zal moeten getuigen [dat] daar in Flores mooi en goed werk gedaan wordt.

Secretarissen van de verschillende afdeelingen [die] er wellicht iets voor voelen deze film voor de [leden] van „Oost en West" te laten vertoonen, geef ik in [over]weging zich te wenden tot den ZeerEerwaarden [Heer] Rector van het Missiehuis St. Willebrordus te [illegible] (N.-Br.).

L. D. PETIT,
Secretaris Afd. Amsterdam.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-I[NDIË].

J. Terpstra, Analist bij den dienst der Volksgez[ondheid] in N.-I., Marrum (Fr.)

Ir. P. Levedag, Leeraar b. h. M. O. in N.-I., F. C. [illegible]dersstraat 21, Utrecht.

Mej. J. P. M. Ritter, Verpleegster 1e kl. bij den [dienst] der Volksgezondheid in N.-I.; Ooglijders[gasthuis] Utrecht.

INDISCHE VERLOFGANGERS.

D. A. van Ringelestein, Hoofd van het bedrijf der [illegible]terijen bij den P.T.T.-dienst; Wilhelminastr[aat] [illegible] Haarlem.

F. B. Jantzen, Referendaris bij het Dep. van G[ouver]nementsbedrijven; Diependaalschelaan 128, H[ilver]sum.

C. J. J. Rockx, tijd. wnd. Scheikundig Hoofdop[ziener] bij den dienst van den Mijnbouw, werkzaam [bij de] Bangka-tininwinning; p/a. F. Weytens, Strij[p]weg 16, Eindhoven.

[illegible] Th. C. Menting, Inspecteur bij de S.S. en Tr.; Mauritsstraat 54, Utrecht.
[illegible] H. van den Broeke, Inspecteur bij den P.T.T.-dienst; Van Bleiswijkstraat 44, 's-Gravenhage.
Ir. E. J. Riemens, Ir. 2e kl. bij de S.S. en Tr.; Prins Hendriklaan 42, Overveen bij Haarlem.
J. Ontijd, Politieopziener in de res. Midden-Priangan, provincie West-Java; Diergaardesingel 11a, Rotterdam.
G. M. Zijlstra, wnd. Commies-redacteur op het assistent-residentiekantoor te Probolinggo; Nieuwe Haagsche Steeg 5, Rotterdam.
[illegible] Pegtal, Hoofddetachementscommandant bij de Gewapende Politie te Amboina; p/a. J. F. de Hoop, Kleine Drift 51, Hilversum.
H. C. van Diest, Controleur 1e kl. bij den P.T.T.-dienst; Hoofdweg 174(II), Amsterdam.
P. de Jong, Onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O., tijdelijk ter beschikking gesteld van den directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel om te worden belast met het geven van onderwijs aan de Cultuurschool te Malang; Segbroecklaan 8, 's-Gravenhage.
E. N. Clarenbach, Ambtenaar 4e kl. (groep II) bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen; 2de Helmersstraat 70, Amsterdam.
I. H. Bosch, Inspecteur 1e kl. bij den P.T.T.-dienst; tot 2 Januari 1927: Bad Godesberg, Rolandstraat 6, p/a. J. Rasmers; daarna Palace Hotel, Hilversum.
J. de Goedé, Controleur 1e kl. bij den P.T.T.-dienst; Diepenveenscheweg 263, Deventer.
[illegible] H. Jonkers, tijd. Directeur van de Openb. Mulo-afdeeling der Algemeene Middelbare School te Tondano; p/a. Familie Koppes, 2de Helmersstraat 24, Amsterdam.
C. van der Hoeven, Ingenieur 2e kl. bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W.; p/a. Ds. C. van der Hoeven, Enkhuizen.
C. van Luijk, Controleur 2e kl. bij den P.T.T.-dienst; Dunckertstraat 56, 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN.

A. E. Junod, Onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O.; p/a. den heer Kerkhoff, Roermondsplein 30, Arnhem.
[illegible] J. Burchartz, Architect bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W.; Van Galenstraat 9, 's-Gravenhage.
[illegible]sten, Onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O.; Avenue [illegible]ambrois 33, Nice.
[illegible]sskarl Medenbach, Generaal-Majoor M.G.D.; p/a. Van Speijkstraat 101, 's-Gravenhage.

UITZENDING VOOR 's LANDS DIENST IN NEDERLANDSCH-INDIË, SURINAME EN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;
b. onderwijzer en onderwijzeres bij het M.U.L.O. (vereischte bevoegdheden:
1. hoofdakte en akte wiskunde;
2. hoofdakte en twee der volgende bijakten: Duitsch, Engelsch, teekenen, landbouwkunde, tuinbouwkunde en Fransch;
3. hoofdakte en middelbare Akte A Engelsch of Fransch of Duitsch;
4. hoofdakte en akte middelbaar teekenen);
c. leeraar bij het openbaar middelbaar onderwijs in de Nederlandsche taal;
d. idem Duitsche taal (volledig bevoegd);
e. idem geschiedenis (volledig bevoegd);
f. idem ervaren physicus (doctor of doctorandus wis- en natuurkunde);
g. gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);
h. psychiater bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);
i. verpleegster voor den dienst der volksgezondheid en voor het krankzinnigenwezen;
j. technoloog voor de Zeevisscherij;
k. predikant bij de Protestantsche Kerken;
l. accountants- en adjunct-accountants voor den Gouvernementsaccountantsdienst;
m. politiecommissarissen en politie-opzieners bij de Algemeene Politie;
n. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst);
o. militair apotheker 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname:
2 hoofdonderwijzers.

3°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
a. 2 hoofdonderwijzers;
b. 1 hoofdonderwijzeres;
c. 1 onderwijzeres.

Zij. die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A.B. (voor de betrekkingen, genoemd onder 1°., *a* t/m *m*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *n* en *o*) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°. en 3°.).

Mutatiestaat van 15 tot 22 December.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
[illegible] Barghoorn, Groningen, H. W. Mesdagplein. ƒ 5......	Jhr. Mr. W. W. Feith te Groningen.
[illegible] de Jong Luneau, Velp (Gld.), Beekhuizerlaan [illegible] ƒ 5.—	Secretaris Dagelijksch Bestuur.
[illegible] Kruisheer, Oud Generaal-Majoor N.-I. L., Den Haag, [illegible]laan 422. ƒ 5	den heer E. L. K. Schmülling te Den Haag.
[illegible] Jonker, Arts, Den Haag. Cornelis Speelmanstraat [illegible] ƒ 5.—	den heer B. Cohen Jr. te Den Haag.
Mevr. de wed. C. Versteegh, Den Haag, Bazarstr. 14. ƒ 5	Mevrouw G. van der Most van Spijk.
Instituut „de Waijer", Den Haag, van Limburg Stirumstraat 45. ƒ 5	den heer Dr. Jhr. C. G. S. Sandberg.
[illegible] J. Nieuwenhuizen, Onder-Directeur N. V. Bataviasche Volks- en Stadsapotheek, Weltevreden, Rijswijk 9 ƒ 5	Eigen aanmelding.
[illegible] C. Bergen, p. a. onderneming „Hambalang" te Buitenzorg. ƒ 5	Eigen aanmelding.
[illegible] Heinsohn, Administrateur Onderng. „Hanna" te Tandjong-Balei (S. O. K.) ƒ 12	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Indië.
J. O. Pronk, Administrateur Ondern. „Mopoli" te [illegible] Simpang (S. O. K.) ƒ 6.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Indië.

Nieuwe Begunstigers:

Cultuurmaatschappij Kali Tello, Den Haag, Laan van Meerdervoort 16. ƒ 100.	Cultuurmijen Kali Bakar en Kali Kempit, Den Haag, R. J. Schimmelpenninckiaan 3. ƒ 20.

Afschrijven:

Mr. F. D. L. Gunning, Advocaat en Procureur, Leiden, Nieuwe Rijn 29a.

Adresveranderingen:

[illegible] H. Jonkers, Directeur Mulo, van: Tondano naar: Amsterdam, 2de Helmersstraat 24, p. a. familie Koppes. ƒ 5.
[illegible] D. Kolthof, van: Onderneming „Kisaran" (S. O. K.) naar: Beverwijk, Wieling Groenelaan. ƒ 5.
[illegible] M. Wigman, Oud Hoofd v. d. Dienst der Posterijen O.-I., van: Zutfen, Markt 42, naar: Warnsveld, Pension Hermina. ƒ 5.
[illegible] A. Hondius van Herwerden, Ass.-Resident m. v., van: Den Haag, Stadhouderslaan 20, naar: Pension Les Iris te Chernex-Sur-Montreux.
[illegible] M. G. van Heel, Chef van Dienst N.-I.-S., van: Semarang, Sirandaweg, naar: Den Haag, Prins Hendrikstraat 20. ƒ 5.
Mr. J. H. Halkema, van: Brussel terug, naar: Den Haag, Stadhoudersplein 110.
J. R. Davijt, thans Hoofd der Amb. school te Malang.
Mr. H. G. Verhoeff, Ambtenaar bij den Alg. Bestuursdienst in West-Java te Garoet, Villa Dolceweg 4.
H. van der Mooren, Kapitein der Inf., thans te Fort de Kock.
J. M. de Waal, thans Commissaris van Politie der 1e kl. te Poerwosari-Solo.
P. van Werdt, thans Inspecteur van Arbeid der 1ste klasse te Medan.
Cultuurmaatschappij Tjiomas, Den Haag, van: Mauritskade 3, naar: Parkstraat 14

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Vereeniging „OOST en WEST".
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen
INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlic zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.
TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „T biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aan te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.
TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaer 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Ind bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetr willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.
LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.
NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenh verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.
BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmidd 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan

_ Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEM
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herz.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herz.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

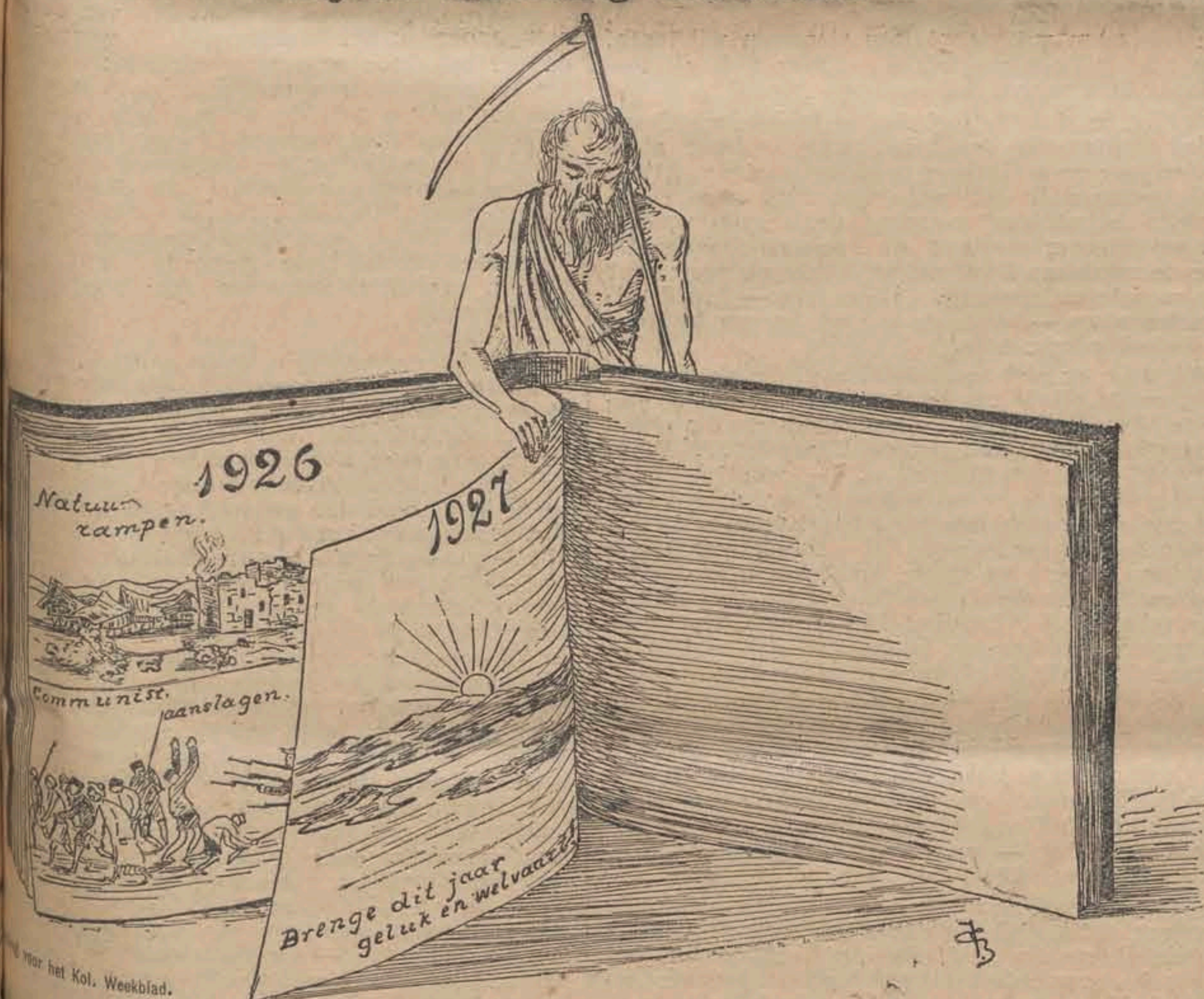
„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Bij de wisseling des Jaars.

...voor het Kol. Weekblad.

„......dat deze landen en de groote „Gewesten van Overzee, hoezeer door „wijde wateren gescheiden, in voor- „en tegenspoed, in werken en streven, „één zijn en ·· blijven".

...ze Koninklijke wensch, geuit op den gedenk...digen dag van den 9den October 1926, toen ...Koloniaal Paleis aan de Mauritskade te Am...dam werd geopend, moge tegen den Oudejaars...d worden herhaald; moge vooral bij dézen ...Oudejaarsavond worden herhaald; van de noodzakelijkheid dat Nederland en zijne Koloniën, in voor- en tegenspoed, in werken en streven, één zijn en één blijven moeten wij ten allen tijde doordrongen zijn, zeker, — maar op den drempel van het jaar 1927 worde het woord van onze Koningin nog eens herhaald; duidelijk en helder en — bovenal! — luid; opdat het daarginder en hier nog eens opnieuw worde gehoord.... en worde verstaan!

De kroniekschrijver, die geroepen wordt de voornaamste feiten en gebeurtenissen op Nederlandsch Koloniaal gebied op het laatst van 1926

onder de aandacht te brengen, zou met den bekenden Duitschen dichter kunnen zeggen:

„Und wo du greiffst, dat ist es int'ressant",

ware het niet dat de Nederlandsche Koloniale Geschiedenis van 1926 méér is dan „interessant"; het jaar 1926 hee" laten we den moed hebben het te erkennen, ons ..ssen geleerd; harde lessen; want, wat onze Oost-Indische koloniën betreft, daar zijn de stormen gekomen en zij hebben gewaaid; zij hebben getracht de eikeboomen van het Nederlandsche gezag te ontwortelen; daar zijn verder de natuurelementen geweest, om te toonen tot welke verwoestingen zij in staat zijn; daar zijn menschen geweest, die de namen „Soeban Ajam" en „Poeloe Mandi"... stinkende gemaakt hebben; en, tenslotte was er ginds en hier de Dood, die zijn offers vroeg en die in het afgeloopen jaar met niemand minder tevreden was dan met onzen Voorzitter...

Inderdaad; daar is véél te herdenken; daar is véél in herinnering te brengen; de kroniekschrijver heeft, onder het opschrift: Bij de wisseling des Jaars" stof te over... — maar zijn vluchtig overzicht zal hoofdzakelijk staan „in den mineurtoon" — en zijn jubelklanken zullen *niet* vele zijn!

We zullen het „chronologe" in ons jaaroverzicht laten voor wat het is: we willen liever de sterk sprekende feiten naar voren brengen... en dan ruischen nog onze ooren de stormen waarvan wij zooeven reeds gewaagden. Onze lezers weten — en het is reeds zoovele malen in de kolommen van het Weekblad herhaald en bewezen: „Oost en West" is géén *politieke* vereeniging — en dit standpunt is immer het juiste gebleken. Alleen maar: tegen *verderfelijke* politiek nemen wij stelling — en zullen wij stelling *blijven* nemen. Wanneer er een „politiek wil gaan heerschen, welker einddoel is gericht op de omverwerping van het Nederlandsche gezag in onze Koloniën; wanneer die „politiek" slechts beoogt de welbewuste vernietiging van hetgeen stoere werkers en harde strijders in het belang van Nederlandsch-Indië tot stand brachten, *dàn* bekennen wij kleur! *Dàn* stemmen wij tegen. Dan zijn *wij* een andere, een betere politiek toegedaan! Dan zeggen wij hard-op: *„Neen!"*

Er zijn, in verband met de laatste gebeurtenissen in het Bantamsche tegen het einde van het afgeloopen jaar zoowel als in verband met de Atjehgebeurtenissen in het begin van 1926 namen genoemd; „schuldigen" aangewezen; er zijn vonnissen geveld over mannen als Fock en De Graeff; over de ministers De Graaf en Koningsberger; over nog zoovele anderen. Het „j'accuse"! — breed uitgemeten soms — vulde de kolommen van Indische en Nederlandsche pers.

Wij doen er niet aan mede; aan *ons* slechts het recht en de plicht om te *constateeren;* om de *feiten* te laten spreken — en, op grond van die *feiten* te zeggen: „Nederland, let op U saeck"... Want „ethisch" en „niet-ethisch"... — what 's in a Name! — mogen er op rekenen: er dreigt, ten opzichte van onze Nederlandsche Koloniën in het Oosten: *periculum in mora!* En Ministers en Landvoogden, hoogere en lagere ambtenaren in Nederland en in Nederlandsch-Indië hebben met dit gevaar rekening te houden. Het woord van onze Koningin: „In voor- en tegenspoed; in werken en streven één" blijve het *wachtwoord!*

Voor ons bestaat geen enkele reden — en we hebben heelemaal er geen behoefte aan het bestuur over Nederlandsch-Indië te geven in handen van het Communisme; wij kennen àndere, bétere wegen voor Indië, om tot hoogere ontwikkeling te komen! Moskou of 's-Gravenhage? *Onze* keuze is gemaakt!.... Oók — en vooral! — tegen den Oudejaarsavond van 1926!

„Gerechtigheid verhoogt een volk" heeft de oude schrijver gezegd. Er zal, ook ten aanzien van de onheilstichters in het Bantamsche en in het Atjehsche, gerechtigheid geschieden! En *die* gerechtigheid zal ook het volk van Nederlandsch-Indië verhoogen.

In hoeverre de Atjeh-gebeurtenissen in 1926 het gevolg geweest zijn van het communistische gestook, worde hier niet beoordeeld; feit is, dat sinds jaren dit gewest niet zóó van zich heeft doen spreken als gedurende 1926. De onlusten, ingezet den 8sten April met een overval, waarbij kapitein Paris met een vijftal marechaussees het leven moesten laten, hebben gedurende die en de volgende maanden meer of minder luid van zich doen spreken; men kan moeilijk den indruk ontgaan dat het immer woelt en mokt in het Atjehsche; met doening zijn de berichten hier ontvangen dat mand minder dan de Landvoogd persoonlijk binnenkort van de toestanden in het veelbespr Gewest zal gaan overtuigen en, al zal ook dat bezoek niet dadelijk het einde brengen van de lingen in Atjeh, het zal ongetwijfeld gunstige volgen achter kunnen laten.

De natuur-elementen, we schreven het hebben zich gedurende 1926 eveneens laten gelden. Moesten wij reeds in het beg het afgeloopen jaar berichten vernemen aardschuivingen in het Midden van Zuid-Su en bracht de maand April voor het Padangsch geweldige overstrooming met zich, met ontr heeft ons land en heeft de geheele wereld vernemen hoe op den 28sten Juni een aard West-Sumatra heeft geteisterd; de elkaar dagen met verbijsterende stiptheid opvolg telegrammen brachten steeds nieuwe rampen steeds meer dooden en met steeds gr schade... — en eerst toen die reeks van ten half Juli een einde had genomen, kon lugubere resultaat van honderden dooden; zenden daklozen en millioenen guldens worden vermeld.

In die dagen echter is weer eens getoond ten opzichte van het verleenen van steun in niën en Moederland als het ware een wisselw bestaat. Het bekende Smeroe-fonds, dat in zevental giften voor de slachtoffers van den N landschen watersnood van 1925 een bedrag bijna twee-en-een-halve ton gouds naar Ho zond, werd zooal niet overtroffen, dan toch nauwste geëvenaard met den stroom van giften het Moederland, in verband met de ramp in W Sumatra, naar Indië kon laten vloeien.

Ook in ander opzicht bracht Sumatra en name Midden Sumatra, ons eene teleurstelling gelukkig echter met minder ernstige gev Immers, de Nederlandsche wetenschap expeditie, uitgezonden naar dit deel van on niën, moest in het begin van 1926 ervaren natuur ook haar ongunstig zou zijn: de po om de zeldzame zonsverduistering diensthaar kunnen maken aan de wetenschap, moesten volkomen mislukt worden gerapporteerd.

Terloops moge ook even gewezen worden wetenschappelijke expedities op Borneo en Nieuw-Guinea. De eerste een zuiver Nederlandsch en de tweede in oorspronkelijken opzet een Amerikaansche, doch later geworden een Nederl. expeditie, waarover nog al critisch geschreven.

Op het terrein van de hooge politiek kan in mindere mate van een veelbewogen jaar word sproken. Het aftreden van Mr. D. Fock en h treden van Jhr. Mr. A. C. D. de Graeff als voogd over onze Koloniën in het Oosten, bra de gebruikelijke ceremoniën met zich; één snede in de door den nieuwen Onderkoning Volksraad gehouden redevoering bracht aan lijk de gemoederen eenigermate in beweging tijd — èn een nadere verklaring van Jhr Graeff hebben de gewenschte nuchtere kalm bracht! In den breede is in de Nederlandsche de Indische Pers het regeeringsbeleid van Mr. aan beschouwingen onderworpen geweest; hoeven op een en ander ook niet terug te al moge de overtuiging dat Mr. Fock onder gewoon moeilijke omstandigheden de heeft bestuurd, hier ten volle worden onder ven. Doch: één belooning mocht Mr. Fock laatste jaar van zijn bewind ontvangen — was wel een zeer bizondere en het moet heer Fock wel een zeer aangename belooning weest zijn: — Mevrouw A. F. Diemont het afgeloopen jaar aan den Landvoogd hand geschonken — en met een edele rijker is Mr. Fock den 3den November in teruggekeerd... Is er, zoo hebben we vraagd, ooit een Landvoogd geweest, die, terugkeer in het Moederland op zulk een wijzen?

Van den Landvoogd naar den Minister... *a qu'un pas!*

Moesten we in ons vorig jaaroverzicht maken van het vertrek van Minister Welter volg van het besluit onzer Tweede Kamer het Gezantschap bij den Paus — we konden nog slechts vermoeden dat Dr. J. C. Koningsberger hem als bewindvoerder op het Plein in Den

opvolgen. Inderdaad heeft Maart deze gebeurtenis gebracht en ongetwijfeld heeft Minister Koningsberger, onder de omstandigheden die het jaar 1926 met zich bracht, de zekerheid bekomen, dat het Ministerschap van Koloniën geen sinecure is! Wie dezer dagen de beraadslagingen in de Tweede Kamer tijdens de behandeling der Indische begrooting heeft bijgewoond, werd daarvan eveneens overtuigd en, wanneer wij ons, neutraal als wij zijn en blijven, even nog mogen wagen op het terrein van de politiek in onze Tweede Kamer: we behoeven geen sociaal- of vrijzinnig-democraat te zijn om te waardeeren het feit dat Ir. Cramer en Mr. Joekes de belangen van onze Koloniën, zij het ook op *hun* wijze, en naar *hunne* inzichten, naar voren hebben gebracht — en we behoeven de anti-revolutionnaire beginselen niet te zijn toegedaan om te betreuren het feit, dat een man als Dr. Schreurer door ziekte de beraadslagingen niet heeft kunnen bijwonen. *Ons* verheugt bovenal dat àndere feit: nl. dat onze Nederlandsche volksvertegenwoordiging blijkbaar meer en meer aandacht gaat schenken aan de Koloniale belangen en dat elk jaar meer en meer de indolentie van die volksvertegenwoordiging ten aanzien van Nederlandsch-Oost-Indië *verdwijnt.*

In die richting worde voortgegaan! Het besluit van de Indische Regeering, in 1926 genomen, om Regenten op 's lands kosten naar Europa te zenden, teneinde het Moederland nader te leeren kennen, werd nòg niet gevolgd door het andere voornemen: om Nederlandsche Kamerleden in de gelegenheid te stellen Indië te bezoeken. Minister Koningsberger heeft zich tegen dit laatste verzet — en Z.E. heeft er zijn redenen voor hebben gehad. We herhalen slechts: in de aangegeven richting worde voortgegaan; óók omdat in het afgeloopen jaar door de Koningin gezegd is: dat onze landen en de Westen van overzee één zullen zijn en één zullen worden!

Wij hebben nog even te vertoeven op het terrein der hooge politiek... en dan bracht 1926 ons de terugkeer van oud-Minister Welter in den Raad van Ned.-Oost-Indië, van welke plaats hij het vorig jaar tot het Ministerschap geroepen werd!... Ons dunkt: de heer Welter moet toch wel met zeer bijzondere gedachten vervuld, zijn zetel van vroeger hebben ingenomen!

Ook in het corps Directeuren der Departementen bracht 1926 wijzigingen; we releveeren de benoeming van den heer J. Hardeman tot Directeur van het Departement van Onderwijs en Eeredienst en de benoeming van den heer C. van den Bussche tot Directeur van het Departement van Financiën, als opvolger van den heer Bodenhausen. — Luitenant-Generaal K. F. E. Gerth van Wijk werd als legercommandant opgevolgd door Gen. Majoor H. L. Lau.

•

Wat de bestuurshervorming in Indië betreft, met belangstelling worden verdere plannen der Regeering tegemoet gezien; den 9den Juli jl. rapporteerde de Raad van Indië dat de invoering der hervorming voor Oost-Java zal worden uitgesteld in verband met de ervaringen ten dezen opzichte in West-Java ondervinden; verwacht mag worden dat 1927 in dit opzicht vooruitgang brengt.

Uitgesproken werd de meening dat 1927 eventueel zal brengen de oprichting van de Medische Hoogeschool in Batavia en een Christelijk Lyceum te Bandoeng. De Rechtshoogeschool leverde in 1926 goede resultaten en in dit verband moge worden herinnerd aan het feit, dat de bekende vereeniging „Jan Pieterszoon Coen" het z.g. „Deterding-Instituut" in het afgeloopen jaar een aantal leeraren van Nederlandsche H.B.S. en Gymnasia een studiereis naar Indië deed ondernemen, hetgeen ongetwijfeld aan het voorbereidend H.O., zoowel als aan het H.O. in Indië zelve ten goede zal zijn gekomen. Dr. D. A. Rinkes, de leider van het Bureau voor de Volkslectuur in Batavia, is als zoodanig afgetreden en werd opgevolgd door den heer T. J. Lekkerkerker. Niet het optreden van laatstgenoemde, wel het aftreden van Dr. Rinkes is in Indië betreurd!

Wij vermelden voorts het feit, dat de Indische Regeering de voornemens tot het instellen van z.g. „staandeelkassen" heeft laten varen, in ruil waarvoor de cultures hebben besloten uit eigen beweging in beginsel het gewenschte systeem in te voeren; met voldoening mogen we melding maken van de oprichting door een aantal Nederlandsch-Indische Tabakmaatschappijen van een syndicaat dat bedoelt de door de Inlanders gekweekte rubber op te koopen, aan de markt te brengen en te verwerken. Een stukje „industrialisatie van Ned.-

De Gouvernements-Pandhuisdienst vierde in 1926 zijn 25-jarig bestaan. 't Is zeer de vraag of we hier den wensch mogen uitspreken, dat deze instelling ook haar gouden jubileum zal beleven? Men heeft dezen Indischen Pandhuisdienst wel eens genoemd de waardemeter van de armoede of van den rijkdom van het Indonesische volk.

Wat de verbinding van Indië met het Moederland betreft: we herinneren de aankomst in Indië van Nederlandsche onderzee-booten bestemd voor de verdediging onzer Koloniën en aan de door de Ned. Indische Stoomvaartmaatschappijen ondernomen pogingen om te komen tot een verkorting van de reis tusschen beide landen. Wij herinneren evenzeer aan de plannen tot de instelling van een Mailvliegdienst gevormd door de Vereeniging voor de Luchtvaart in samenwerking met de stoomvaartmaatschappijen en we hoorden van plannen om in 1927 te komen tot een tweede Holland—Indië-vlucht, nu vice-versa, en in een korter tijdsbestek dan dat van Van der Hoop c.s.

En ten slotte, wat Nederlandsch-Indië betreft, 1926 bracht het 75-jarig bestaan van de Billiton Maatschappij op 28 Juni j.l.; het bracht in Tokio het belangrijke Pan Pacific Science Congres, waarin werd besloten in 1929 deze interessante bijeenkomst in Nederlandsch-Indië te houden. De bekende Nederlandsche „operateur" Willy Mullens bezocht Indië, maakte er tal van filmen, beleefde een auto-ongeluk, maar keerde, gelijk een recht filmoperateur betaamt, ongedeerd in Holland terug! Maar dan ook: onze grootste schat in Indië: de Boroboedoer werd in 1926 bedreigd door 'n aantal Amerikaansche kunstliefhebbers, die op heeterdaad betrapt werden met het afbeitelen van enkele der voornaamste en edelste deelen van dezen kunsttempel. Wij waardeeren ondanks dezen aanval op het schoone van onze Koloniën, de activiteit van de overzeesche Yankee's... maar we zijn toch geneigd te zeggen: Zie eerst zèlf Koloniën te krijgen met zulke kunstschatten!......

Dat besloten werd geen communisten in Nederlandsch-Indischen Staatsdienst te nemen beschouwen wij als een welkome maatregel ten einde in ons overzicht over 1926 te geraken tot het „Indië in Nederland".

Want ook over *dit* onderwerp hebben wij, aan den avond van het verstreken jaar, iets te zeggen.

Den 17den Februari hebben Dr. J. C. Koningsberger, Mr. H. A. Galestin en Ir. R. A. A. Fruin het hulde-adres aangeboden aan H. M. de Koningin, naar aanleiding van Haar zilveren Jubileum door den Indischen Volksraad naar Nederland gezonden; de Pangeran Ario Mataram en Ario Soeriodiningrat, afgezanten van Soerakarta en Djogjakarta, hebben evenzeer hun wenschen, namens hun principalen, overgebracht, om dit jaar terug te keeren naar hun Heimat en — komende op minder officieel terrein, heeft de samenkomst van Indische Landbouwtechnici, onlangs te Wageningen gehouden, mede bijgedragen tot de samenbinding van Moederland en Koloniën.

De opening van het Koninklijk Koloniaal Instituut op 9 October j.l. ligt nog te versch in het geheugen om er breedvoerig aan te herinneren; de bij die gelegenheid uitgereikte onderscheidingen hebben wij destijds vermeld, evenals wij melding maakten van de Indische Tentoonstelling te Rotterdam, gehouden van 30 Januari—6 Februari j.l.; van de Indonesische Conferentie te Hardenbroek, 12—15 April; van zoo tal van andere vergaderingen en bijeenkomsten in het belang van onze Koloniën.

De benoeming van Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje tot Doctor Honoris Causa van de Universiteit te Parijs moge hier niet worden vergeten. Pastoor Vertenten, bekend en gewaardeerd om zijn arbeid onder de Kaja-Kaja's, vertoeft momenteel hier te lande om belangstelling te vinden voor het zoo onbegrepen „koppensnellende" volk; tal van zendelingen gingen en kwamen, en ook dit jaar hebben de betrokken Zendingsvereenigingen niet tevergeefs een beroep gedaan op de welwillendheid van het Nederlandsche volk.

De Nederlandsche Handelmaatschappij, het groote lichaam dat onder directie van Dr. C. J. K. van Aalst de relaties op economisch gebied tusschen Nederland en de Koloniën behartigt, opende op 4 October zijn nieuw gebouw te Amsterdam, slechts enkele dagen vóór de openstelling van het Koloniaal Instituut.

• • •

En hiermede meenen wij althans de voornaamste feiten en gebeurtenissen op Nederlandsch-Koloniaal gebied te hebben gereleveerd.

Aan 't einde: Een *oratio pro domo?*

Dan zal ook *die* „oratio" deels in den mineurtoon moeten staan. Want de Vereeniging Oost en West heeft in 1926 haren Voorzitter verloren. Op Woensdag 24 Maart is Mr. W. Sonneveld heengegaan; we hebben hem uitgeleide gedaan met veel weemoed in 't harte. Maar bij het scheiden van 1926 voelen we zijn gemis opnieuw, al zijn we overtuigd in den heer Zuyderhoff een voortreffelijk plaatsvervanger van Mr. Sonneveld te hebben gevonden. Wat Mr. Sonneveld in zijn leven was voor Indië, voor Nederland, voor onze Vereeniging... het is herinnerd bij zijn sterven en we herhalen thans hetgeen reeds eerder gezegd is: *zijn* nagedachtenis zal bij ons in dankbare herinnering blijven.

Het ledental onzer Vereeniging nam niet onbelangrijk toe; de activiteit van de afdeelingen Nijmegen en Arnhem worde hier in 't bijzonder gereleveerd, hoewel ook de andere afdeelingen hunne zeer gewaardeerden en onmisbaren steun verleenden; in Twente werd een nieuwe afdeeling van Oost en West gesticht; ons Informatiebureau heeft ook in het afgeloopen jaar velen tot voorlichting en advies gediend; de arbeid van „Oost en West" strekt zich uit tot een steeds breeder terrein; inderdaad, *hier* is reden tot dankbaarheid.

Mèt het ledental steeg ook het aantal lezers van ons „Koloniaal Weekblad"; we hechten ons-zelf geen medaille op de borst, wanneer we, tegen Oudejaarsavond van 1926 met voldoening kunnen wijzen op het feit dat inhoud en technische samenstelling het aanzien van het Koloniaal Weekblad hebben verbeterd en dat de groote pers zoowel hier als aan de overzijde steeds meer plaats inruimt voor het citeeren en overnemen van onze artikelen. Dat dit succes behalve aan onze vaste medewerkers, goeddeels te danken is aan de velen, die hun welversneden pen ter beschikking van ons blad stelden, behoeft nauwelijks te worden gezegd. Ook dit beteekent, dat wij op den goeden weg zijn. We hopen er op te blijven.

Ook van den arbeid van andere koloniale vereenigingen en instellingen, die de verbreiding van kennis omtrent onze Koloniën tot doel stellen, worde hier met waardeering melding gemaakt. — De literatuur over onze Koloniën werd ook in 1926 verrijkt; we noemen slechts algemeene werken als die van Dr. Gunning, Elout, d'Angoulvant. Wat eerstgenoemde betreft, met groote voldoening mag worden melding gemaakt van het streven van den Amsterdamschen Lyceum-rector om vooral in de jeugdkringen de koloniale kennis van Nederland te vermeerderen. Wij verklappen geen al te groot geheim, wanneer wij thans kunnen meedeelen dat een groot deel der Nederlandsche openbare en bizondere leeszalen en inrichtingen van onderwijs in dit jaar in het bezit kwamen van het bekende Plaatwerk „Nederlandsch-Indië — vruchtdragender propaganda-werk is moeilijk te bedenken — en we weten van nabij hoe Dr. Gunning, na zijn reis door de Overzeesche gewesten, pogingen aanwendt om in *alle* kringen van het Nederlandsche volk Indië te leeren kennen en liefhebben.

We eindigen.

Het jaar 1926 heeft inderdaad ten aanzien van onze Koloniën allerminst onvermengde blijdschap gebracht, en, al weten we ons vrij van pessimisme, toch spreken we hier aan het slot van ons overzicht den wensch uit dat het komende jaar ons Nederlandsch Oost-Indië moge vrijwaren voor politieke woelingen, voor natuurrampen, voor het verlies van menschen, die wij in het belang van land en volk onzer Koloniën zoo slecht kunnen missen.

Een wensch, dien wij van het algemeene overbrengen op het terrein van het persoonlijke leven van al onze lezers, van bestuur en leden onzer Vereeniging, van allen die meewerken aan het groote doel: „deze landen en de groote Gewesten van overzee, hoe zeer door wijde wateren gescheiden, in voor- en tegenspoed, in werken en streven één te doen zijn en één te doen blijven".

NECROLOGIE.

Van de in Indische kringen gedurende 1926 overleden bekende personen noemen wij:

Mr. J. H. Abendanon, Oud-Lid Hooggerechtshof Batavia.
Dr. N. Adriani, Zendingsleeraar te Posso (Celebes).
W. A. Albrecht, Oud-Kapitein O.-I. Leger.
J. A. Almerood, Oud-Kapitein O.-I. Leger.
D. Aubié, Oud-Kapitein O.-I. Leger.
F. C. v. Baer v. Slangenburgh, Gen.-Maj. tit. O.-I. L
Dr. J. H. J. v. Barmen 't Loo, stichter van het He lingsoord Tosari.
M. H. J. Benjamins, 1e Luit. N.-I. Leger, Sigli.
Jhr. E. J. W. de Beyer, Oud-Kol. N.-O.I. Leger.
W. N. J. Bosboom, Oud-Majoor N.-I. Leger.
Jhr. C. E. M. R. C. van Bose, Gep. Majoor N.-I. L
J. Bosman, Oud-Res. van Besoeki.
F. G. J. Bosschart, Luit.-Kol. O.-I. Leger.
S. Coolsma, Oud-Zendeling Ned. Zend. Vereeniging
Mr. J. Duparc, Oud-Pres. Raad v. Justitie, Soerab
J. N. Eikema, gep. havenmeester N.-O.I.
W. Elenbaas, Oud-Hoofd-ingenieur B.O.W.
Mr. C. R. A. Eysvogel, voorz. Landraad, Tegal.
A. Freudenberg, Kapt. O.-I. Leger.
G. Gerlach, Assistent-Res. bij B.B.
L. W. C. Gerlach, Oud-Gen.-Maj. O.-I. Leger.
H. I. Gerritsen, gep. L.-Kol. N.-I. Leger.
Ir. W. B. v. Goor, Oud-Dir. Dep. B.O.W.
Th. A. Grivel, hoofdambtenaar S.S. N.-Indië.
I. Ch. Grootendorst, Oud-Kapt. N.-O.I. Leger.
Dr. F. W. v. Haeften, Kol. Geneesk. Dienst N.-I.
J. Chr. H. Henke, Oud-Havenmeester N.-O.I.
Mr. S. J. Hirsch, Oud-Vice-Pres. Hooggerechtshof N
J. Hol, Gem. Hoofdambtenaar N.-O.I.
A. F. A. Hooy, gep. Kol O.-I. Leger.
Dr. H. F. R. Hubrecht, Amsterdam.
Mr. J. M. v. d. Jagt, Lid Raad v. Justitie, Semarang
Pater G. Jonckbloet, Oud R.K. Missionaris.
Mej. R. de Joode, Inspectrice Gen. Dienst. W vreden.
M. Joustra, Archivaris Batak-Instituut.
C. J. J. H. van Kempen, Oud-Kapt. N.-I. Leger.
H. N. Kiliaan, Oud-Contr. B.B. op Java.
C. W. Koenderink, Gezagvoerder S.S. Tjerimai Rott. Lloyd.
G. A. Koops, Oud-Secr. Wees- en Boedelkamer.
J. G. v. Kooten, Oud-Kol. Ned.-O.I. Leger.
W. A. v. d. Kruk, 1e Luit. O.-I. Leger.
Mr. A. Lens, Oud-Adv. en Proc., Soerabaja.
L. M. Leyh, Oud-Officier N.-O.I. Leger.
J. J. Leys, Oud-Hoofd eener Landbouw-onderneming Suriname.
H. E. Levert, Pres.-Comm. der Cult. Mij. Pagottan
H. M. Lublink Weddik, Oud-Ass.-Res.
Pastoor F. G. J. E. v. Lith S.J.
Mr. P. Maclaine-Pont, Oud-Adv. en Proc. te Bata
J. J. Meyer, Oud-Ass.-Res. B.B.
C. v. Mens, Oud-Majoor N.-O.I. Leger.
W. J. M. Michielsen, Oud-Lid in den Raad van
J. F. Mirandolle, Oud-Ass.-Res. B.B.
N. A. M. Molenaar, 1e Luit. N.-I. Leger.
C. de Mooy, Oud-Luit.-Gen. N.-O.I. Leger.
A. P. G. Mijnlieff, Hoofdingenieur B.P.M.
W. Muurling, Vertegenwoordiger B.P.M., Oud-Res. Alg. Zaken.
Dr. S. Monnikendam, Gep.-Majoor Geneesk. Dienst Leger.
J. J. de Naeff, Oud-Ass.-Res. B.B.
A. E. Niermans, gep. Off. N.-I. Leger.
W. J. M. de Nivelle, Hoofdingenieur S.S., Bandoeng
Mr. B. Nijman, Oud-Lid Hooggerechtshof, Batavia.
L. Oberg, gep. Majoor N.-I. Leger.
J. A. W. Oxenaar, Oud-Kol. N.-I. Leger.
A. J. Paris, Kapitein O.-L. Leger.
K. G. Ch. L. de la Parra, Res. v. Madioen.
Zendeling F. Peterse, Domburg, Suriname.
Mr. Th. B. Pleijte, Oud-Min. v. Koloniën.
Dr. F. P. H. Prick v. Wely, Oud-Indisch Leeraar
H. Quispel, Oud-Kapt. O.-I. Leger.
H. Radersma, Oud-Ass.-Res.
Mr. D. J. Rebel, Oud-Lid Raad van Just. Semarang
H. H. Rink, Oud-Kol. N.-O. I. Leger.
J. M. Ch. E. le Rütte, Oud-Rechterlijk Ambt N.-O.I.
A. A. Scharp de Visser, Inspecteur Volksgez. Batavia.
A. S. C. Schepper, Oud-Ass. Res. B.B.
F. C. A. J. Schnelle, Oud-Kol. N.-O. I. Leger.
G. H. Scholten, Zendeling N. O.-I.
C. Chr. J. Schröder, Oud-Directeur N. Z. V.
Dr. J. v. d. Schroef, Chef Burgerl. Veeartsenijkundigen Dienst N. O.-I.
Mr. W. Sonneveld, Voorzitter Vereen. Oost en W
W. Stade, Zendeling Halmaheira.
K. J. Staverman, Dir. van Cultuur-Mijen.
W. L. E. Stolle, Oud-Luit.-Kol. N. O.-I. Leger.
P. W. Stort, Oud-Majoor N. O.-I. Leger.
W. P. H. Stortenbeker, Oud-Ass. Res. B.B.
F. C. Thomson, Oud-Majoor N.-I. Leger.
Raden Tirto Danoedjo, Journalist, Residentie K
Dr. S. Uljaki, Oud- Off. v. Gez. N. O.-I. Leger.
W. J. G. Umbgrove, Oud-Comm. Zeemacht N. O.-I.
R. D. Verbeek, Oud-Hoofdingenieur bij het Mijn N. O.-I.
Dr. R. D. M. Verbeek, Oud-Hoofdingenieur bij het wezen N. O.-I.
A. M. Vermast, Oud-Majoor O.-I. Leger.
H. S. de Visser, Oud-Luit. Kol. N. I. Leger.
J. Th. Viehoff, Oud-Adm. Dep. v. Koloniën.
W. de Vries-Reiling, Oud-Kap. O.-I. Leger.
J. van Vulpen, Oud-Kapitein O.-I. Leger.
Mr. E. H. Winckelman, Oud-Proc. Gen. Hooggerechtshof N.-I.
Pater H. Wortel, R.-K. Miss. N.-Guinea.
M. Ypelaar, Oud-Hoofdingenieur N. O-I.
A. M. v. IJzeren, Oud-H.-Adm. Rott. Tapanoeli Cultuur-Maatschappij.

De kendaoeri's (gekleurd kralenwerk) van de Toradja's (Midden-Celebes)

(*met afbeelding*).

Het is al vele maanden geleden, dat in het Kol. Weekblad gewag is gemaakt van mijn poging om de aandacht te vestigen op het mooie kralenwerk, dat door de Toradja's van Rante Pao en omgeving is gemaakt.[1] Meende ik, dat dit werk alleen in enkele musea hier te lande was te vinden, het blijkt nu thans, dat het ook in particulier bezit is. Ik ontving n.l. via de Redactie een schrijven van den oud civiel- en militair gezaghebber van Rante Pao, den Heer Michielsen, waaruit blijkt, dat Z.E. een zevental van dit hoogst merkwaardige kunstproduct bezit. Het schrijven is zoo interessant, dat de Redactie het gaarne onmiddellijk na ontvangst had willen plaatsen, ware het niet, dat de ter illustratie

toegevoegde foto's technisch niet volmaakt genoeg waren om te worden gereproduceerd. Ik heb daarna aan de Redactie gevraagd dit hoogst belangrijke schrijven voorloopig in portefeuille te houden tot tijd en wijle de mij toegezegde kendaoeri's zouden aangekomen zijn. Dan zou ik mijn krachten op fotografisch gebied er op probeeren en zien of het mij zou gelukken een foto te maken waarop de teekeningen in het kralenwerk duidelijk uitkwamen. Het fotografeeren van gekleurde kunstproducten is niet zoo eenvoudig als de niet-amateur-fotograaf wel denkt, daar de fotografische plaat anders „ziet" dan ons oog. Men dient er voor te nemen z.g. orthochromatische platen en een geel filter. Ik vermeld dit even, omdat lezers in Indië die „kieken", van deze mededeeling gebruik kunnen maken. Waar die z.g. voor kleuren gevoelige platen vooral in de Buitengewesten — op mijn reis aldaar gebleken — zelden te krijgen zijn en men daarover vaak met „films" fotografeert, deel ik hierbij mede, dat men ook deze kan gebruiken. Men dient er rekening mee te houden, dat van een filter, waarvan de vertragingsfactor voor goede orthochromatische platen 1½ à 2 is, voor b.v. Agfafilms 6 à 8 of meer is. Men dient dan 5 à 8 maal langer te belichten dan zonder filter. Gebruikt men een filter, dan komen *alle* kleuren tot hun recht en kan men de teekening duidelijk zien. Om dit te illustreeren heb ik de hierbijgaande foto gemaakt met „Agfafilms", en een zwak Zeissfilter. De opname is gedaan bij kunstlicht. Om safe te zijn heb ik eerst op matglas ingesteld en toen tot f12 gediafragmeerd: lag de film niet volkomen vlak in het chassis, dan zouden fouten hierdoor ontstaan, door het diafragmeeren worden geneutraliseerd.

Uit het bovenmedegedeelde blijkt reeds, dat ik de *kendaoeri* ontving. En niet één, maar twee! Dat zit zoo: ik had kralen gezonden èn aan den bestuursambtenaar van Rante Pao èn aan den Heer Zijlstra te Makalé. Beiden had ik verzocht om te trachten een *kendaoeri* te laten maken. Beiden hebben het gedaan en zoo ontving ik er twee en twee *verschillende*. Het heeft nog al moeite gekost, schreven de heeren mij, maar het is ten slotte gelukt menschen te vinden, die de kunst nog kenden. Ik vermeld nog even, dat de persoon, die de Heer Zijlstra in den arm heeft genomen, 40 dagen heeft moeten werken vóór ze gereed waren. Waar de kunst dus nog niet heelemaal is uitgestorven, is het zaak om ze, nu de kralen, die volgens den bestuursambtenaar den Heer Lanting bij de „hoofden" in den smaak vallen, te doen voortleven. Daartoe is het noodig, dat er bestellingen op worden gedaan. Wellicht voelt „Boeatan" er voor om als tusschenpersoon op te treden. Mocht dit zoo zijn — ik twijfel er eigenlijk heelemaal niet aan — dan ben ik genegen om de in mijn bezit zijnde kunstvoorwerpen tijdelijk ter uitstalling af te staan. „Boeatan" kan dan bestellingen opnemen, waarmee de hierboven genoemde heeren, schreven ze mij, zich gaarne willen belasten.[2] Ik vermoed, dat de prijs ongeveer *f* 45.— per stuk zal moeten bedragen.

Als lampekap doen de *kendaoeri's* heel mooi, zeer decoratief. De dame met smaak zal er ook op andere wijzen haar kamer mee weten te versieren!

H. F. TILLEMA.

Bloemendaal, Dec. 1926.

• • •

Als oud- (en eerste) civiel- en militair-gezaghebber van Rante Pao heb ik onlangs met belangstelling het artikel „Indonesisch Kralenwerk" in het Koloniaal Weekblad van 25 Maart j.l. gelezen. Ook wij — mijn echtgenoote en ik — waren verrukt over de smaakvolle *kendaoeri's*, die wij bij de aanzienlijken onder de Toradja's vonden, en wij hebben niet nagelaten gedurende ons verblijf te Rante Pao, van medio 1906 tot eind 1909, een zevental exemplaren van hen te koopen. Zij waren lang niet overvloedig te krijgen, zoodat wij ons ook met beschadigde moesten tevreden stellen, doch het gelukte ons een uniek stelletje kralenrijgers te engageeren om een van eenige gescheurde *kendaoeri's* één nieuwen te maken. In onze woning had dit werk plaats. Twee heel oude Toradja's zaten een week lang, zoolang het licht was, en met geene andere rusten dan om te eten, tegenover elkaar in de vóórgalerij, aan weerszijden van een standaardje, vervaardigd van een vele malen overlangs ingekerfden en kegelvormig uitgespreiden bamboe (met één roos in den top), waaraan geleidelijk de *kendaoeri* door de oude vingers werd te voorschijn getooverd. Het was werkelijk tooveren van de twee oudjes, want ze werkten sprakeloos, zonder naald, en hadden onderlinge contrôle niet noodig. Zij kenden elkaar en hun werk, vergisten zich in geen draad, geen figuur, geen kraal, zonder eenig waarneembaar overleg; de oude oogen versterkt met verweerde brilleglazen in monture van hoogst primitief maaksel. Men zeide ons, dat zij de eenigen waren in Toradjaland, die dit werk verstonden, en ik mocht aannemen, dat men den toewan petoro niet fopte. Daarom vrees ik, dat de Heer Tillema in zijn loffelijk pogen om deze huisvlijt-industrie weer op de been te helpen, niet zal slagen. Onze twee oudjes waren specialiteiten, zullen vermoedelijk reeds overleden zijn en hunne kunst in het graf, den lobang batoe, meegenomen hebben.

Bedoelde zeven *kendaoeri's* zijn nog in ons bezit. Eén ervan hangt in de vestibule en bergt in zijn omgekeerden kegel een electrischen peer, die keurig door de kralen heenschijnt. Dit exemplaar

[1] Zie: „De Kendaoeri's van Makale en Rante Pao", in Kol. Weekbl. van 15 April 1926 en het daaraan voorafgaand artikel: „Indonesisch kralenwerk", in Kol. Weekbl. van 25 Maart (rubriek Kunst, Kunstnijverheid

[2] We kunnen den heer Tillema mededeelen dat de presidente van den Raad van Beheer van Boeatan, die elke poging tot verheffing of instandhouding der Indonesische kunstnijverheid met ingenomenheid begroet, en die steeds haar bemiddeling verleent bij het zoeken naar afzetgebieden, zich ook thans gaarne bereid heeft verklaard de gevraagde tusschenkomst van Boeatan tot stand te brengen. — *Red. K. W.*

heeft n.l. doorschijnende, heldere kralen, die een mooi lichteffect teweegbrengen. De overige exemplaren hebben doffe kralen en leenen zich niet zoo goed voor dit doel, echter wel voor versiering in de kamer, als men ze over een lichten standaard, b.v. van rottan hangt.

De Heer Tillema vermoedt, dat de kralen eeuwen oud zijn. Dit vermoeden is alleen juist voor de z.g. *massa's*, een bijzondere soort kralen, dof vieil-ôr, die bij de Toradja's hun gewicht aan goud waard heetten wegens hunne legendarische herkomst. Ik zou van deze herkomst niet veel meer kunnen navertellen. De overige soorten waren ingevoerd via Palopo, vermoedelijk door Chineezen, en zullen ook wel van Chineeschen oorsprong zijn. Met de *massa's* was men heel zuinig. Van onze zeven *kendaoeri's* komen ze slechts in één voor, en dan nóg zeer spaarzaam verdeeld over de figuren.

Zooals ik boven zeide waren de *kendaoeri's* slechts bij de rijke, aanzienlijke Toradja's te vinden. Voor den kleinen man waren ze te duur. Zij werden bij alle bijzondere gelegenheden te voorschijn gehaald. Naderde het nieuwe huis van den tomakaka zijne voltooiing, dan werd gefuifd en werden de *kendaoeri's* der familie aan de nieuwe gebinten onder den luifel gehangen. Bij feestelijkheden met dans droegen de dansmeisjes de *kendaoeri's* met den kegel plat toegeslagen op den rug en de snoeren over de schouders vóór het midden van het lijf los samengevlochten. Toen wij in 1909 ter eere van de geboorte onzer Prinses een week lang feestvierden in Rante Pao, kwam het volk van heinde en verre naar de groote passervlakte vóór de woning van den toewan petoro opzetten en zonden de 17 landschapshoofden hunne slachtdieren, w.o. vetgemeste varkens van ongelooflijk volume en gewicht, voor het gastmaal der eetgrage gemeente. Die varkens waren opgetuigd met groen en veldbloemen en werden gepikeld in bamboe-boxes, welke alweer versierd waren met *kendaoeri's*. Het was een schilderachtig tooneel, die lange rij van vette spekdieren, welke zich van corpulentie niet meer verroeren konden, naar Toradja-smaak getooid met hetgeen natuur en kunst ter beschikking stelden.

Dat de teere *kendaoeri's* onder zoodanig gebruik veel te lijden hadden, bleek maar al te duidelijk: het was niet gemakkelijk een geheel gaaf exemplaar te vinden. De kralen waren ook maar samen geregen met katoendraad van den passer.

De heer Tillema schrijft, dat de voor hem vervaardigde *kendaoeri* 40 dagen werks heeft gekost! Ik meen hierin de bevestiging van mijn vermoeden te lezen, n.l. dat de oude ingewijden ter ziele zijn en dat de virtuoos van heden het werk der oudjes eerst heeft moeten bestudeeren en daarna tastend navolgen. Onze 2 oudjes werkten er samen een week aan; het werk ging dus ruim 3 maal zoo snel! Maar al doende zullen de jongeren het wel leeren en dan zal de heer Tillema zijn lofwaardig doel bereiken met aan deze huisvlijt nieuw leven in te blazen, tenminste... indien Z.Ed. koopers vindt; ± f 45.— is een vrij hooge prijs!

Zeist. G. W. A. MICHIELSEN,
Oud-Kolonel O. I. L.

Van Week tot Week.

Dinsdag 21 tot Maandag 27 December.

Zevende koloniale vacantiecursus voor geografen. Van 28 tot en met 30 dezer wordt te Amsterdam de zevende koloniale vacantiecursus voor geografen gehouden, waarbij eenige voordrachten over Indische onderwerpen op het programma staan, n.l.:

Dinsdag 28 Dec.: Dr. G. L. L. Kemmerling, leider van het vulkanologisch onderzoek in Ned.-Indië: „Het vulkanisme in den Ned. Oost-Indischen Archipel".

Woensdag 29 Dec.: Dr. C. Braak, directeur van het Kon. Meteorologisch Instituut te De Bilt: „Het klimaat van den Indischen Archipel" en Prof. J. E. van der Stok, hoogleeraar te Wageningen: „De inlandsche landbouw in Ned.-Indië".

Donderdag 30 Dec.: de heer J. van Gelderen, hoofd van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Batavia: „Het bevolkingsvraagstuk op Java." Op dienzelfden dag wordt een bezoek gebracht aan het Museum van het Koloniaal Instituut.

Bevordering van officieren. De luit.-kolonel infanterie van het O.-I. leger L. Dersja... bevorderd tot kolonel. — De kapitein v. d. staf bij het O.-I. leger C. F. A. Moorrees is be... vorderd tot majoor, in welke functie hij ge... detacheerd blijft bij het Dep. van Koloniën. De majoor der inf. O.-I. leger E. J. Gel... (met verlof hier te lande) is bevorderd tot luitenant-kolonel. — De luitenant-kolonel ... inf. O.-I. leger wordt bevorderd tot kolonel, belast met het bevel over de troepen in ... — De majoors der inf. O.-I. leger C. ... K. F. A. Zeiler, A. Pimentel en W. L. ... zijn bevorderd tot luitenant-kolonel.

Kapitein J. van Vulpen †. Te 's-Gravenhage is ... een noodlottig ongeval overleden de 84-j... gep. kapitein van het O.-I. leger J. van Vul...

Na de communistische woelingen. Zware str... Aneta seinde uitvoerige berichten (dd. 2... 24 Dec.) uit Batavia over de behandeling ... zaak tegen vijf leiders der bende, die bes... was op 12 November j.l. een aanval te ... op de bestuursgebouwen te Meester-Cor... en die den politie-agent Karet heeft verm... De Landraad sprak de volgende vonnissen ... één beklaagde tot levenslange gevangenis, ... tot 20 jaar gevangenis en de drie anderen ... de doodstraf.

De Indische begrooting voor 1927. Den 24en ... is de Indische Begrooting voor 1927 door ... Tweede Kamer der Staten-Generaal zo... hoofdelijke stemming aangenomen, nadat ... heer Cramer, namens de soc.-dem. leden ... medegedeeld, dat deze fractie geacht wil ... den tegen te hebben gestemd.

Indrukken uit Suriname. In een den 22en Dec. ... houden vergadering van de Kamer van K... handel te Vlaardingen heeft Mr. A. H. A. ... Gybland Oosterhof gesproken over: Indru... uit Suriname. (Overzicht in *N. R. Ct.* ... Dec., Ochtendbl. C.).

H. Radersma †. Te 's-Gravenhage is, op de ... tijd van 53 jaar, overleden de oud-assist... resident van Sintang, de heer H. Radersma.

H. N. Kiliaan †. In den ouderdom van 71 jaar is ... 's-Gravenhage overleden de heer H. N. Kiliaan, ... oud-controleur Binnenl. Best. op Java. ... overledene, voortreffelijk kenner van het ... doereesch, heeft van die betrekkelijk we... beoefende taal zoowel een woordenboek ... een spraakkunst in druk uitgegeven.

H. E. Levert †. Te 's-Gravenhage is, in den ou... dom van 80 jaar, overleden de heer H. E. ... vert, president-commissaris van de Cult... Mij. Pagottan.

Onderscheiding. Bij Kon. Besluit is benoemd ... ridder in de orde van den Ned. Leeuw R... Mas Adipati Pandji Anodinoto, regent ... Cheribon.

Kunst, Kunstnijverheid en Huis...

Nog eens de Javaansche Batikerij.

Nadat wij in het voorlaatste *Koloniaal Week...* uit de Indische bladen en uit de *Nieuwe Rott. ... rant* aanhaalden wat deze schreven over het ... op Java zou kunnen worden gedaan in het be... der achteruitgaande batikerij, vernamen wij ... volkomen vakkundige zijde desbetreffende het ... en ander, dat ons wel van belang lijkt hier ... gegeven te worden:

„Het zou werkelijk een zegen zijn als in ... nu eens deskundig werd te werk gegaan, ... hoorden wij o.a. zeggen.

„Maar die schoolplannen?? Waar haalt m... leerkrachten en de leerlingen vandaan? Toch ... uit de Indo-Europeesche of Chineesche-Ara... z.g. „batik-ateliers", die op artistiek gebied ... zooveel kwaad hebben gedaan?

„Afgezien van het onderwijspersoneel geldt ... de leerlingen de eeuwig en overal geldende we... vraag en aanbod. Als hier in Europa bijv. een ... ningkunst mode wordt, zijn de betreffende kl... der kunstnijverheidscholen overvol. Verdwijnt ... mode, dan zijn er geen leerlingen. Is er het ... op textielgebied, met vraag naar nieuwe pat... dan is er geen plaatsje vrij meer in die afde... Zoo gaat 't natuurlijk in Indië ook. Floreert ... batikken, dan zullen de leerlingen van zelf kom...

rendeert het werk echter niet, dan komt er geen mensch op de school.

„Wat men op een Javaansche batikschool zou moeten onderwijzen, begrijp ik al even weinig. Het batikken als techniek is daar te lande onverbeterlijk, het ornament evenzoo, op de vogelmotieven na, die veelal vrij [illegible]untelig zijn, doch die kan men, door verspreiding van goede *rola's*, heel eenvoudig verbeteren. Overigens geeft de echte Javaansche batikkunst onvolprezen vlakversiering te bewonderen.

„Wat in de Javaansche huishouding op natuurlijke wijze geschiedt: de eerste oefening door de dochter met het invullen van vlakken, dat is nooit op een school door te voeren. De leerlingen vervelen zich daarbij, willen liever wat moois zelve leeren maken; en leerlingen, die geen warme belangstelling in 't vak krijgen en houden, leeren niets. Men zou dan gedwongen zijn dien vervelenden oefeningstijd te bekorten, maar de noodige beheersching van de tjanting leert men nimmer op die manier.

„*Het verven*, dàt is een hoogst noodzakelijk onderwijsvak. Of men wil of niet: door de nieuwe verfmethode zal het thuisverven op den duur totaal verdwijnen, het werk worden uitsluitend van *toekang medèl*. Zooals de heer J. A. Loebèr Jr. reeds in zijn *Ind. Gids*-artikel heeft aangetoond, berust de minderwaardigheid bij het Indonesisch verven op het gebrek aan de noodige vaatwerken en stoffen daarvoor in de huishouding.

„Buitendien, het Javaansche batikken is alleen te helpen door gestadige vergrooting van den afzet, ook naar Europa en Amerika, waar 't in de verlichte afmetingen meer en meer aftrek zal vinden, als wasch- en licht-echt. Tal van artikelen zouden te maken zijn, wanneer men eens nuchter en zakelijk wilde te werk gaan. Het artistiek karakter heeft daarbij in het geheel niet verloren te gaan."

Afzet en nog eens afzet, dat is het groote punt. Zooals prof. Hambruch in zijn onlangs verschenen werk *Die Rindenkleider* vermeldt, herleeft thans die oude kunstindustrie daar, omdat het werk door Amerikanen, die 't hebben leeren waardeeren, gevraagd wordt.

Ook in Tangèr vindt men thans een springlevende kunstnijverheid, welke eenvoudig herleefd is door het feit, dat de Europeesche booten er op hun doorreis een dag blijven liggen. Eerst zijn slechte waren tegen hooge prijzen ontstaan, doch langzamerhand hebben de Mooren zelf ingezien, dat werk in ouden stijl tegen matige prijzen het best verkoopbaar is.

Ook Javanen kunnen goede zakenlui zijn. Dat kan men b.v. zien te Kota Gedé bij Djocdja, waar niet alleen een zéér belangrijke diamanthandel is, maar ook groote hoeveelheden koperwerk — jammer genoeg van minderwaardige kwaliteit — verhandeld worden naar Amerika, zooals wij van een bestuursambtenaar aldaar vernamen.

Wat de reeds zoo langen tijd achteruitgaande batikkerij betreft, zal men een dergelijken natuurlijken ontwikkelingsgang niet mogen afwachten. Het geldt daar de welvaart van duizenden, afgezien nog van het kunstbelang.

Aux grands maux les grands remèdes! Daar moet een stevige organisatie opgebouwd worden, wil men werkelijk de groote massa in de verschillende batikcentra afdoende helpen. Een deskundige als de heer Loebèr raadde voor eenige maanden reeds de oprichting aan van een *batikstation* op Java, dat de grondige studie, ook de bevordering van den verkoop, op zich zou moeten nemen, en wel liefst een gouvernementsstichting, daar anders de noodige stabiliteit ontbreekt.

Wij hebben bij de verzorging der Hindoe-Javaansche oudheden door de instelling van den Oudheidkundigen Dienst gezien, welke groote voordeelen landsdien bereikt zijn. Zou nu het Gouvernement voor de verzorging der *nog levende batik-kunst* geen kleiner bedrag beschikbaar kunnen en willen stellen?

Groot behoeft de opzet van bedoeld *station* niet te zijn: een leider, het Javaansch batikken beheerschend en goed op de hoogte van Westersche afzetgebieden, een Europeesche assistente, eveneens batikster, in staat modemodellen te ontwerpen, zonder aan het typisch Javaansch batikkarakter te raken en een ervaren Javaansche batikster van zekeren rang om het contact met de inlandsche bevolking te onderhouden.

Dit *station* zou tot taak moeten hebben: de bestudeering van het batikken en het bijeenbrengen eener collectie, niet voor het aanleggen van een museum, maar om er mede te werken onder de vreemdelingen, in de hotels, door tentoonstellingen en lezingen, niet alleen in Indië, maar ook in Europa en Amerika, waar er maar belangstelling op te wekken is.

Uit begaafde batiksters worde een kleine cursus gevormd, om met de oude standaardpatronen van Javaansche motieven te komen tot nieuwe *pola's*, welke verspreid kunnen worden om de Javaansche batikkunst te bevruchten. Om export naar Europa en Amerika mogelijk te maken, is 't noodig de bevolking daartoe op te leiden. Het *station* zou b.v. na eenigen tijd in staat moeten zijn om o.a. de levering te garandeeren van 500 à 1000 stuks hoofddoeken, geschikt voor tafelkleeden, in volmaakt goede uitvoering. Het zou daartoe de volgende werkwijze moeten volgen: het batikt een model-*patroon*, geeft aan Javaansche vrouwen de benoodigde stof om tegen bepaalden prijs met was bedekt terug te leveren. Het verven geschiedt onder contrôle van het *station* door *toekangs*, omdat alleen goedgeverfde stukken handelswaarde hebben.

Deze uitvoering is in de praktijk niet zoo gemakkelijk, als zij op papier misschien wel lijkt, maar *zal* op den duur doeltreffend blijken, als de batiksters kunnen rekenen op een regelmatige verdienste. Dit geheele bedrijf moet voorzichtig van klein af opgebouwd werden.

De heer Loebèr vestigde in zijn onlangs verschenen *Batikboek* de aandacht op het merkwaardige feit, dat de *saroeng-kabaja*-mode onder de Europeesche dames in Indië ongemeen tot het bloeitijdperk van het batikken heeft bijgedragen. Die tijd is voorbij, geen moderne dame zal meer *saroengs* dragen. Doch waarom geen elegante, gebatikte morgenjaponnen, mooie pyama's, shawls, om slechts op kleedinggebied te blijven.

En heeft men de noodige kanalen leeren kennen om over een zekere productie te kunnen beschikken, dan kan een grootere export geëntameerd worden. Zoo ook op het gebied van *tritik, kain kembangan, plangi*, enz.

En *tjap-batik* niet te vergeten, dat bij ellemaat zou kunnen worden gemaakt en in prijs zou kunnen concurreeren met de fabrieksbatiks, welke toch, hoewel in geen vergelijk daarmee kunnende treden, wat artistieke waarde betreft, voor vrij hooge prijzen worden verkocht.

Reeds zijn ook in Japan en Engelsch-Indië dergelijke batikfabrieken, die naar den Indischen archipel exporteeren en hoe langer hoe beter zaken zullen gaan maken, zoolang niet op Java zelf een beter artikel tegen ongeveer denzelfden prijs geleverd kan worden.

Er zijn onder de Javanen ware kunstenaars-stempelmakers en de kunst van het stempelen, die lang niet gemakkelijk is, verstaan zij ook in de perfectie, terwijl kleine foutjes dan nog met de tjanting na verbeterd kunnen worden. Het resultaat van hun werk staat dan vèr boven de fabrieksbatiks en zal ook door den inboorling altijd daarboven verkozen worden, mits voor hem de prijs bereikbaar is. *Handdruk* wordt ook in Europa en Amerika zéér gewaardeerd, mits 't een eigen artistiek karakter draagt. Voor dit alles zou bovenbedoeld *batikstation* hebben te zorgen en te waken.

Gelukkig beseffen in den allerlaatsten tijd ook eenige Javaansche Grooten in de Vorstenlanden, dat er iets gedaan moet worden om de batikkunst te behouden. Dit toonde Pangeran Soerjodiningrat reeds door het oprichten eener batikvereeniging en o.a. dezen zomer, toen hij hier was, door zijn gewaardeerde deelname aan Boeatan's Batiktentoonstelling in de Gothische Zaal te 's-Gravenhage. En, naar wij thans vernemen, heeft deze ook reeds in zooverre vruchten gedragen, dat er in Djocdja een prijsvraag onder de batiksters werd uitgeschreven tot het vervaardigen van een hoofddoek in het ter tentoonstelling zoozeer bewonderde *tjoewiri*-patroon. De resultaten hiervan zijn reeds onderweg en zullen bij aankomst hier in de Toonkamers van Boeatan worden tentoongesteld. De prijswinster zal haar doek dubbel betaald krijgen en buitendien vereerd worden met een diploma van buitengewone verdienste.

Ook hier te lande tracht men aan te moedigen en belangstelling te wekken. Zoo wordt gedurende de maand Januari in het volkenkundig museum „*Prins Hendrik*" aan de Willemskade te Rotterdam een zeer bezienswaardige tentoonstelling gehouden van de bizonder fraaie batiks, welke het museum in de laatste tien jaren rijk is geworden, terwijl des

Zaterdagsmiddags een ervaren Indische batikster er het kunsthandwerk zal demonstreeren.

Nu er zoowel in Indië als hier ernstige pogingen worden in het werk gesteld tot wederopbouw der onvolprezen Javaansche batikkunst, gaan wij vol vertrouwen het nieuwe jaar in. Mogen alle redelijke verwachtingen op dit gebied worden vervuld!

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Opmerkelijke uitspraken van de Regeering.

De Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken, mr. J. J. Schrieke, beantwoordde in den „Volksraad" de algemeene beschouwingen ter gelegenheid van de aanvullingsbegrooting 1927 (*Bat. Nwsbl.* 17 en 19 Nov. 2de bl.). Hij sprak over de intellectueelen, de vertrouwenskwestie, de politie, de pers, de ambtenaren en *het koloniale grootkapitaal*. In de overdrachtsrede werd het reeds uitgesproken, dat Volksraad en Regeering elkaar zullen vinden in het dienen van dezelfde zaak, n.l. *het belang van Indië*. Die taak is scherp omlijnd in een citaat uit een ministerieel stuk, waarin als *doel der koloniale staatkunde* werd gesteld: *„Indië's hulpbronnen zooveel mogelijk door Indische volkskrachten te ontsluiten, de bevolking geschikt te maken tot het behartigen van eigen belangen en het bestuur van eigen Land en daarmede de grondslagen te leggen voor volledig zelfbestuur.* Deze taak is ongetwijfeld een zware. Zij zoude nog zwaarder zijn, wanneer de Regeering daarbij o.m. niet zou kunnen rekenen op de trouwe medewerking van wat wel wordt aangeduid als: het koloniale groot-kapitaal. Er is over deze medewerking in den Volksraad in verschillenden zin gesproken. De Regeering wilde toch opmerken, dat met het scheppen van levensmogelijkheden de eerste onmisbare voorwaarde is vervuld voor economische en politieke ontwikkeling. Die ontwikkeling wordt voorts in sterke mate gestimuleerd door de steeds voortschrijdende technische uitrusting van Indië, welke toch nauwelijks en althans niet in die mate mogelijk zoude zijn zonder de aanwezigheid hier te lande van het grootkapitaal. Die aanwezigheid maakt ook een onderwijsvoorziening hier te lande mogelijk, die qualitatief aan hooge eischen voldoet en het ideaal der normale maatschappijvorming belangrijk nader brengt. Eindelijk schept de aanwezigheid van het meergenoemde kapitaal practische maatschappelijke ontwikkelingsmogelijkheden, waarvan voor de toekomst nog veel mag worden verwacht. In het voorafgaande is het reeds met zooveel woorden uitgesproken, dat de Regeering welwillend staat tegenover het kapitaal als hare *medewerker* aan de juistomschreven taak, als *medewerker* en niet als haar leidsman. In dit verband vroeg de Regeering nog de aandacht voor de rede van den minister van Kol. op 22 April j.l. in de Tweede Kamer gehouden, waarvan de slotpassages luidden: „Het begonnen werk moet worden voortgezet met volmaakte eerlijkheid, met volkomen bewustheid van het doel en naar het allerbeste vermogen. Met eerlijkheid, omdat men in Indië doordrongen moet zijn van de overtuiging, dat het Nederland ernst is met de aflossing van een zedelijke eereschuld, die door vroegere geslachten onnadenkend is aangegaan en door latere slechts schoorvoetend erkend. Met bewustzijn van het doel, opdat men zich niet verlieze op zijwegen, die het groote werk slechts zoude vertragen en belemmeren en naar allerbeste weten, omdat hier een beroep moet worden gedaan op het intellect en het wijste beleid, waarover Nederland beschikt".

De voorbereiding der onlusten.

De meening dat bij de jongste relletjes op Java *buitenlandsche communistische invloeden* in het spel zijn geweest, vindt bevestiging in een bericht uit Riga. Uit arikelen in de „Isvestija" over de jongste gebeurtenissen op Java blijkt hoe die opstanden van Rusland uit, financieel gesteund werden. Uit Riga ontving de Indische Regeering de waarschuwing dat de Komintern besloten heeft Ned.-Indië als terrein voor haar actie te kiezen en er meer aandacht aan te schenken dan tot dusver. Het uitvoerend comité, de executieve van de Komintern, heeft een oproep gepubliceerd, gericht tot alle arbeiders van alle Landen. Die zullen voor onze gezantschappen en consulaten moeten gaan demonstreeren en .... verwijdering onzer troep[en] uit Indië eischen. Nu — zegt *De Sum. Post* (22 [en] 27 Nov. 3de bl. *„Kroniek")* — de Regeeringen d[er] Landen, waarbij onze gezanten geaccrediteerd zij[n] zullen wel de noodige maatregelen weten te tre[f]fen om dergelijke vertooningen te voorkomen. H[et] is anders van de Komintern een wel uiterst naïe[ve] eenzijdige gedachte, om te willen verzoeken o[ns] van onze wapenen te ontdoen, terwijl de heer[en] zelf op groote schaal wapens binnensmokkele[n] om moorddadig te kunnen... laten optred[en]. Overigens maken de heeren zich met hunne p[hra]sen van „imperialisme" belachelijk! Hoe dik[...] kon niet aangetoond worden dat het Russische [im]perialisme zich zelve volkomen gelijk gebleven [is] alleen maar instede van een tsaristisch een qu[asi] communistisch tintje heeft aangenomen?

De *Java-Bode* (18 Nov.) en *De Loc.* (16 Nov. [blz.] 16 en 35; 20 Nov. blz. 29) geven onthullingen o[m]trent *de Voorbereiding der Revolutie*. De Centr[ale] van Indische Communisten te *Singapore* bestaat u[it] vijf communisten, o.a. *Alimin* uit Batavia, *Mo[...]* uit Soerabaja, *Soebakat* en *Tan Malakka*. De ta[ak] van deze organisatie is de schakel te vormen [tus]schen het Bolshevistisch centrum in het ve[rre] Oosten, te Shanghai gevestigd, en Ned.-Indië. V[an] Singapore uit werden deze gewesten bewerkt. [Naar] deze plaats kwamen de wapenen, welke daar m[et] de Nederlandsche en buitenlandsche schepen a[an] Soebakat's organisatie werden afgeleverd. Voo[rt]durend werd voeling gehouden met Canton [en] Shanghai. Hiertoe reisden Alimin en Tan Malak[ka] herhaaldelijk heen en weer. Een half jaar gele[den] luidde de opdracht om in Ned.Indië naast de P.K[.I.] (dePerserikatan Kommunist India) een andere [ge]heime vereeniging te stichten, de „D.O.", [de] D(ubbel) O(rganisatie), die zich geheel met [de] voorbereiding van de verzetsactie belastte en [die,] als de tijd in de 2de helft van 1926 daar was, [de] leiding op zich zou nemen. Aan het hoofd van [dit] college, dat met andere benamingen werd aang[e]duid als Dictator-Organisatie, werd aanvank[elijk] benoemd *Winata*, die begin September verba[nnen] werd naar Nieuw-Guinea. Zijn opvolger was *[...]jono*, thans gearresteerd. Aan hem ondergesch[ikt] werden: dertien-mannen-bonden, secties, ond[er]secties, ressortcommissies en kampongscommis[sies]. De ondergeschikte leiders wisten van elkaar ni[et] welke functie zij bekleedden en werden evenmin [op] de hoogte gesteld van degenen die de touwtjes [in] handen hadden. Tusschenpersonen, die evenmin [in] alle aangelegenheden werden ingewijd, zorgd[en] voor het contact onderling en werden op stra[ffe] des doods bij verraad, belast met het overbreng[en] van instructies. Er is volgens Russisch voorbe[eld] gewerkt en met een ijzeren discipline is aan a[lle] mogelijke maatregelen de hand gehouden.

De *Java-Bode* (22 Nov. 2de bl. uit Genève) [be]schrijft *„De ontwikkeling van het Bolsjevism[e]"* [en] het *Bat. Nwsbl.* (19 en 22 Nov. 2de bl.) schetst d[en] toestand in *„Azië"*, het *Soer. Hbl.* (15 en 17 N[ov.] 4de bl.) vertelt *„Van onze Buren"* en (19 Nov. [2de] bl. Villanus) van *„Chineesch Zakenleven"*.

De Communistische relletjes.

De bladen (o.a. *Soer. Hbl.* 13 t/m 19 Nov. [en] *Bat. Nwsbl.* 17 t/m 23 Nov.) vervolgen hunne [ver]slagen met critiek van de communistische o[n]regeldheden op Java. Aneta *(Deli-Crt.* 24 N[ov.)] vernam van een hooggeplaatst bestuursambten[aar] te Batavia diens meening over *het ontstaan* [van] *het verzet*. Op de vraag of economische facto[ren] bestaan, werd geantwoord, dat waar de econ[omi]sche factoren aanwezig mochten zijn, deze [niet] oorzaak of aanleiding konden zijn tot het gebeu[rde]. De economische verhoudingen zijn over het g[eheel] genomen geenszins bedroevend te noemen. [Het] foutieve standpunt van een beoordeeling naar [den] economischen ondergrond is, dat men de In[di]sche economische omstandigheden te veel [naar] Westersche behoeften beoordeelt. Zoo goed als [...] het niet bezitten van schoeisel bij den Inlander [...] op armoede wijst, duidt aan den anderen kant [...] bezit van eigen huis niet op bijzonderen welsta[nd]. De groote massa is niet competent om groote so[ciale] vraagstukken te begrijpen. Als aan die massa da[g in] dag uit wordt verteld, dat zij eigenlijk recht h[eeft] op hetzelfde als b.v. de president van de Javas[che] Bank, en dat de president der Javasche Bank [een] Europeaan is, dan wordt dit feit als uitgangsp[unt] gebruikt en de redeneering wordt ingevoegd [...] dat deze Westerling een overheerscher is, en dat [...] en ander de schuld der Overheid is. Deze „ar[gu]menten" vinden dan weerklank in het gemoed

„overheerschten". Deze verhaaltjes werden geleden begonnen, en jaren voortgezet. Eerst deeling, daarna in allerlei publicaties. En — Europeanen zijn er mee begonnen. Alles verkeerd uitgelegd. Als b.v. de Inlandsche pondingsbelasting werd verlaagd, werd geroe-: zie je wel, al dien tijd heeft het Gouverne- ons afgezet, uitgezogen. Het blijkt, dat het tijd niet noodig is geweest zooveel aan be- te betalen. Geen wonder, dat het gestook erhand is gaan vastzitten bij eenige intel- en, die dan de krachtigste voorstanders van de extremistische ideeën; en als de digheden eenmaal aldus gevormd zijn, dan niet moeilijk om een aantal aanhangers te en menschen tot gezamenlijk optreden te vooral wanneer men bovendien recht- sche voorspiegelingen zoowel in belovenden bedreigenden zin daaraan verbindt. In be- den zin b.v., wanneer men de menschen ver- dat ingeval zij niet meedoen, hun vee, hun al hun bezittingen geroofd zullen worden, en rijst zullen krijgen, omdat alles in handen tremisten zal komen. In belovenden zin b.v., geen belastingen zullen worden geheven, beloften van landbezit, en een lui leven. De zulke voorspiegelingen en de verregaande daarvan, geven een absoluut beeld van voud van geest die bestaat. Het is dezelfde loovigheid, die het altijd en op elk moment, mogelijk maakt om zich aanhangers te als Ratoe Adil. Van zoo'n Ratoe Adil-bewe- niemand denken om daarvan economische als hoofdreden aan te nemen, en evenmin daartoe reden voor bij deze beweging. In gevallen wordt eenvoudig een wissel getrok- den eenvoud van geest. Vandaar dan ook, beweging soms in welvarende streken veel den dag treedt dan in niet-welvarende. der Inlandsche bevolking, dat het meest besef heeft, zijn de Madoereezen, en tot dusver nog niet meegesleept kunnen omdat zij hebben leeren rekenen. Aneta's was van oordeel dat de beweging heele- de sympathie heeft van de groote massa, kelijk rustig is gebleven. Daarbij heeft de digheid, dat er slachtoffers zijn gevallen de bestuursambtenaren, deze beweging ten in discrediet gebracht bij de Inlandsche be- ambtenaren. (Zie ook *De Loc.*, 18 Nov., „*De Bantam*").

De heer Moelia in den Volksraad.

heer *Moelia* gaf in den Volksraad eene uit- van „*De toestand ter Sumatra's West-* en sprak tevens over „*Daden van Gezag*" *Sum. Post*, 23, 3de bl., en 24 Nov.). Het *tact- optreden* van een ambtenaar van welken ook — aldus spr. — veroorzaakt in de In- samenleving veel meer ontevredenheid, geheele reeks van bezuinigingsmaatrege- eenvoudige desaman vereenzelvigt nu een- het laagste bestuursorgaan met de Regeering. van verbittering of ontevredenheid ligt dus oog van de eenvoudige bevolking niet in de politiek als zoodanig — want die staat boven elken twijfel verheven —, maar in ring Harer maatregelen. Het vertrouwen Regeering is in dit ontwikkelingsstadium kelijk van de vraag of Zij erin slaagt har- te brengen tusschen Haar kenbaar ge- door Haar als juist erkende beginselen, en passing van deze beginselen in de practijk. Regeering wordt ten slotte niet beoordeeld Haar verklaringen in woord en geschrift, naar de som Harer daden.

Per auto dwars door Flores.

6 Oct. 1926 werd *de asweg door het eiland* loopende van West naar Oost, *van Reo naar* toeka, met een lengte van 625 K.M., feestelijk d. De weg, langer dan de afstand Amsterdam voert afwisselend over hooge bergruggen woest bergland van aangrijpende schoon- langs vulkanen van een majesteit als de door donker oerbosch en over uitgestrekte ten, langs diepe afgronden en steile kusten, gezichten die uniek zijn, door dorre stre- bezaaid met rotsklompen, door lachende velden en wuivende klapperbosschen. Voor is de weg in de eerste plaats bestuursinstru- waardoor betere contrôle in alle deelen van land mogelijk wordt; in de tweede plaats legt het binnenland open en brengt het in inniger contact met de kuststreken, waardoor betere afvoer der producten mogelijk wordt; in de derde plaats zal hij de verschillende stammen op het eiland in de toekomst nader tot elkander brengen. De weg doorkruist het eiland drie malen van Noord naar Zuid. (*De Loc.* 15 Nov.)

Met betrekking tot de opmerking, dat *het openleggen der Buitengewesten door wegenaanleg* nog steeds in een te langzaam tempo vordert, wees de Regeering er in den Volksraad op, dat de mogelijkheid van een grootere activiteit in deze richting eerst kort geleden werd geopend door den gunstigen toestand, waarin 's Lands financiën zijn komen te verkeeren. (*Deli Crt.* 24 en 26 Nov.)

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Groote deining.

II.

De beschikking van het Congres heeft in de afdeeling Pekalongan veel beweging gebracht, want, volgens de ontvangen berichten, wilde een deel der leden de oude richting van vragen en afwachting gehandhaafd zien, terwijl een ander deel meer neigde naar de nieuwe orde van zaken.

Het debat, dat in de vergadering over dit onderwerp werd gehouden, leidde tot eene splitsing van de partij, welke, wegens dezelfde redenen, ook werd geconstateerd te Tegal en op verschillende andere plaatsen op Java.

De schrijver herinnert zich hierbij het gebeurde met de Sarikat Islam op het congres te Madioen in het jaar 1923, alwaar eene groep leden, die zich niet wilden vereenigen met de partijdiscipline, aanleiding gaven tot het ontstaan van de Sarikat Rayat, welke, zooals bekend is, zich ten doel stelt de communistische beginselen te verspreiden.

In dit verband vraagt de schrijver, welke politieke gedragslijn Boedi Oetomo nu volgen zal en wie de risico zal dragen van de thans bestaande splitsing.

Persoonlijk kan hij niet zeggen of de beslissing van het congres de juiste is of niet, doch wel is hem opgevallen dat, toen het bericht zich verspreidde dat er van een gerechtelijke vervolging van de leiders wegens spreekdelicten sprake was, het geheele hoofdbestuur van Boedi Oetomo in zak en asch was en men elkander wederzijds zoodanig beschuldigde, dat het den lachlust van buitenstaanders opwekte.

Misschien heeft die spot Boedi Oetomo niet bereikt, doch, vraagt de schrijver, als men dan toch zoo bevreesd is voor eene gerechtelijke vervolging, wie heeft dan den last gegeven tot het spelen met vuur en de opdracht verstrekt tot het leiden van zulk eene groote en belangrijke beweging?

Het hoofdbestuur wilde, in verband met die vrees, op 24 Mei 1926 een buitengewoon congres te Djocjacarta houden, ten einde te beslissen of men de beschikking van het congres te Soerakarta zoude handhaven of intrekken.

Als dit bericht juist is, dan, zegt de schrijver, treft het tegenwoordige hoofdbestuur van Boedi Oetomo wel een zwaar verwijt, n.l. het zorgeloos spelen met de belangen van het volk.

Bestaat de vereeniging Boedi Oetomo voor de duizenden leden of zijn deze bestemd voor de leden van het hoofdbestuur, ten einde hunne persoonlijke belangen te bevredigen en hunne onrustige gemoedsstemming te stillen, vraagt de schrijver?

Nauwelijks was de ingrijpende maatregel genomen en werd men door hooger autoriteit ter zake aangesproken, of er openbaarde zich eene zóódanige vrees, dat men de beschikking, die door vele personen reeds werd begrepen en een geheele nieuwe richting beoogde, wederom wilde intrekken.

Naar het oordeel van den schrijver, dat hij als eene persoonlijke meening beschouwd wenscht te zien, is zulk een optreden, althans als zijne gegevens juist zijn, geen hoofdbestuurshouding.

Het heeft allen schijn, dat het hoofdbestuur zich heeft vergist en op een dwaalspoor is geraakt.

De vereeniging heeft eenige tienduizenden leden en is dus nog krachtig.

Doch om welke redenen moeten die tienduizenden tot speelbal dienen van een paar hoofdbestuursleden, die eene onzekere, slingerende richting willen volgen die gevaarlijk is?

Werkelijke mannen hebben, wanneer het gesproken woord algemeen bekrachtigd is, geen spijt

daarvan en zijn niet bevreesd voor mogelijke moeilijkheden.

Over het algemeen wenscht men non-coöperatie, doch niet toegepast op de traktementen en loonen, een inzicht, dat den eerbied niet verhoogt voor een vereeniging, die door tienduizenden Inlanders wordt gesteund en wier positie maar in de war wordt gebracht.

Hoe kan men nu zulk een systeem vergelijken met het stelsel van de non-coöperatie van Mohamad Karachan Ghandi, vraagt de schrijver?

Deze is een werkelijk coöperator, die zijn op den grond geworpen speeksel niet weer oplikt.

Bovendien zijn de toestanden in Nederlandsch-Indië geheel anders dan in Engelsch-Voor-Indië, waar het volk tot samenwerking bereid is en zich zelf weet te eerbiedigen.

Daar te lande zijn vele rijke personen, voorts voldoende goederen aanwezig en heeft men de Europeesche artikelen niet bepaald zoo noodig.

Het volk voert handelsgoederen uit en kan zich op die wijze verrijken.

Levensmiddelen zijn voldoende aanwezig, waarvoor eigen gronden worden benut.

Het is om die reden, dat Britsch-Voor-Indië rijp is voor non-coöperatie en dat die daar in praktijk kan worden gebracht.

(Wordt vervolgd.)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De Chineesche leden in de Algemeene Raden van Ned.-Indië.

I.

De redactie van de „Perniagaän" heeft, blijkens het bericht, voorkomende in het nummer van 27 Mei 1926 van dat nieuwsblad, een schrijven ontvangen van een Chineesch landbouwer, die zich „Orang Tani" teekent en daarin eenige beschouwingen heeft gegeven over het bovenvermelde onderwerp.

De schrijver heeft natuurlijk de bedoeling gehad zijne pennevrucht te doen plaatsen in de „Perniagaän", doch geheel buiten het gebruik om, gaf hij zijn werkelijken naam niet aan de redactie op.

Welke de reden is waarom hij aldus handelde, begrijpt de redactie niet goed, aangezien de inhoud van zijn epistel absoluut geen gevaar opleverde voor eene vervolging van de zijde der bevoegde autoriteit.

Het spreekt van zelf, dat, wanneer een schrijver zijn geschrift met hulp van de Pers wil verspreiden, dit anoniem kan geschieden of wel door de plaatsing van een paar letters in plaats van den naam onder het stuk, doch het is nu eenmaal verplichtend dat iedere schrijver in zulk een geval zijn werkelijken naam opgeeft aan de redactie.

Deze laatste houdt dien voor iedereen strikt geheim, behalve wanneer hij door den rechter gedwongen wordt aan dezen openbaarheid van dien naam te geven.

Wanneer een schrijver zich onderwerpelijk niet al te veilig gevoelt, dan kan hij dat aan de redactie mededeelen en overweegt deze wel of het geschrevene voldoende waarde heeft om in een nieuwsblad te worden geplaatst.

Is die meening niet gunstig dan wordt het stuk niet opgenomen, doch als het onderwerp niettemin van algemeen belang wordt geacht, kan het geschrift, al of niet gewijzigd door de redactie en onder hare verantwoordelijkheid, toch nog wel een plaatsing in het nieuwsblad vinden.

Men bedoelt hiermede te zeggen, dat, voor het geval van eene rechtsvervolging sprake is, de redactie zelf den rechter wel te woord zal staan.

Doch ook wanneer de schrijver persoonlijk alle verantwoordelijkheid en de gevolgen, die daaraan vast zitten, op zich neemt, dan nog is het voor de redactie verplichtend zich de vraag te stellen of het geschreven artikel in scherpte de grenzen niet te buiten gaat en voor opname in het nieuwsblad wel geschikt is.

Blijkt dit wel het geval te zijn en wordt het eventueel gevolgd door eene aanklacht bij den rechter, dan wordt aan dezen de naam van den schrijver opgegeven en moet hij zich zelf verantwoorden.

De redactie weigert de opname van artikelen, die niet belangrijk zijn voor anderen en die blijkbaar van de overdreven ijdelheid en hartstocht van den schrijver moeten voldoen.

Anoniem geschrijf gaat in den regel bij de redactie van de „Perniagaän" in de prullemand, doch

bij wijze van uitzondering heeft zij het artikel den „Orang Tani" toch geplaatst, omdat het gebrachte onderwerp in elk geval een algemeen lang regardeert.

Het is, zegt deze, eene groote vergissing van zijde van het publiek, wanneer dit de bewering houdt, dat de stemmen der Chineesche leden den Volksraad, van de provinciale raden, van gemeenteraden enz. het afleggen tegen de stem der Nederlanders en andere leden dier colleges leen omdat het Chineesch element, bestaande 2 of 3 personen, in de groote minderheid is.

Hoewel het niet te ontkennen valt dat het gering is, zoo hebben zij toch wel een groot vloed op de besprekingen welke worden gehouden en op de eindbeslissingen welke worden genomen zoodat men hen zou kunnen vergelijken met vullingsgewichten in eene weegschaal.

Doch het publiek dient wel te begrijpen, dat die aanvullingsgewichten niet goed geslepen en poetst zijn, zij niet alleen hunne uitwerking nen missen, doch ook, als de algemeene belangen terzijde worden gesteld, tot schade kunnen ken van de Chineesche belangen.

Voldoen die aanvullingsgewichten daarentegen wel aan de goede eischen, dan kunnen de Chineesche leden wel degelijk een sieraad zijn in de leges, waarin zij plaats hebben genomen.

Zoo werd het voorstel van de heffing van op de inkomstenbelastingen door een Chineesch deputeerde van den Provincialen Raad besch en had deze daarbij succes, omdat hij daarbij zijne Chineesche medeleden werd gesteund.

Met 21 stemmen vóór en 18 tegen werd het stel aangenomen, hetgeen wel het bewijs welk een invloed de stemming van de Chineesche leden in de colleges kunnen uitoefenen.

(Wordt vervolg...)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

De bevolkingsrubbercultuur in Ned.-Indië

Eenigen tijd geleden heeft het Dep. van Landbouw, Nijverh. en Handel, in samenwerking het „Native rubber investigation committee" porten gepubliceerd over de bevolkingsrubbercultuur welke betrekking hadden: I op Djambi, II op de Zuider- en Oosterafd. van Borneo, de Westerafd. van Borneo, en IV op Palembang welke gebieden deze cultuur, zooals bekend is, plotseling zulk een hooge vlucht had genomen.

Thans is deze reeks publicaties gevolgd door Tapanoeli en Sumatra's Westkust (samengesteld door C. P. Brook, H. W. J. Doffegnies en Slotemaker) en door: VI Riouw en Onderhoorigheden, Oostkust van Sumatra en Atjeh en Onderhoorigheden (uit verschillende bronnen samengevat door C. G. Slotemaker). De indeeling rapporten is geheel gelijk aan die der waarop indertijd ook dezerzijds de aandacht gevestigd. Blijkbaar is de cultuur in de laatst behandelde streken van minder belang dan vroeger beschrevene, maar toch is de economische beteekenis niet licht te overschatten.

Het in deze belangrijke materie belangstellend publiek wacht nu nog een in uitzicht gestelde publicatie, welke een overzicht zal bevatten van de onderzoekingen in geheel Ned.-Indië hebben geleverd.

De Indische Post.

De rubriek „Onze Meening" in het Nr. van ... Nov. bespreekt het „Regeeringsbeleid"; de ring van Gouv.-Gen. de Graeff in den Volksraad hij met de inheemsche bevolking, toen er was van „verloren vertrouwen" niet uitsluitend inlandsche bevolking op het oog had, doch in Indië gevestigde Europeesche en andere kingsgroepen, stelt de schr. gerust. — J. F. zijn enthousiaste beschouwingen over het niaal Instituut te Amsterdam. — Verder Nr. een artikel aan het nieuwe gebouw der Handel Maatschappij te Amsterdam, houdt bespreking over de belangrijkste onderwerpen handeld in de jongste zittingen van den Volksraad en bevat verder nog verschillende bijdragen van de vermelding buiten het kader dezer valt.

Indië's jonge kracht.

Als uitgave van het Kol. Instituut te Amsterdam is verschenen de zesde druk van het door de

...Lekkerkerker bewerkte economisch-statistisch Jaarboekje: Indië's jonge kracht. Eenige der nieuwste gegevens omtrent de koloniale huishouding van Ned. Oost-Indië, Suriname en Curaçao.

Na al hetgeen door ons bij de verschijning van vorige drukken van dit voortreffelijke, absoluut betrouwbare en als het ware tot den laatsten dag, met gebruikmaking van de beste bronnen, bijgewerkte boekje is gezegd, meenen we thans te mogen volstaan met de vermelding van den titel zonder meer.

Het zeehaven-vraagstuk te Semarang.

Het 22 Dec.-Nr. van Econ.-Statistische Berichten bevat het slot van ir. J. H. G. van de Graaff's beschouwingen over den gebrekkigen toestand van de bestaande haven te Semarang, in verband met het ...dige handelsverkeer in die plaats. De voorstanders van een zeehaven aldaar, vinden in schr. een uitmuntend pleitbezorger. Men voelt zich te Semarang volgens hem terecht door de Regeering achter gesteld, wanneer men in vergelijkingen treedt bijv. met de havens van Soerabaja en Tandjong Priok.

De Ingenieur.

Prof. ir. J. H. Thal Larsen hield in Mei j.l. voor ... van het Kon. Instituut van Ingenieurs eene voordracht over „Bestrijding van de zandbezwaren aan den voet van werkzame vulkanen op Java", waarvan de tekst (verduidelijkt door tal van afbeeldingen), thans is afgedrukt in het 18-Dec. Nr. van het weekblad „De Ingenieur". — In hetzelfde nummer herdenkt ir. R. A. van Sandick de ruim ... jaar geleden overleden ir. H. H. van Kol. De voortreffelijke eigenschappen van Van Kol als ingenieur, reiziger, publicist, politicus en als warm ...er voor de belangen der Indonesische bevolking worden door den hr. v. S. uitnemend in het licht gesteld.

Missie- en Zendingsperiodieken.

Macedoniër. Dec. '26. Theologische ...ing en taalmoeilijkheden (voornl. bij de ...ing van Javaansche predikanten), door D. ...er. — Islam (vervolg), door D. Pol. — Invloed de Protestantsche zending op het sociale leven Ned. Oost-Indië, door Mej. G. Grosheide. — Van Uitkijk, door D. Pol.

Mededeelingen. Tijdschr. voor zendingswetenschap. Deel 70, 4e Stuk. Aard en beteekenis van de zending, door Dr. J. ...king. — Oude paden of nieuwe banen, door ... S. Baljon. Toespraak gehouden op de jaarvergadering van het Ned. Zendelinggenootschap. Uit de Javaansch-Maleische pers. — Belangrijke verschijnselen op Zendingsgebied (hierin o.m. overzicht eener voordracht van Dr. H. Kraemer over Christendom en wajang").

Claverbond. Dec. '26. De nieuwe R.K. ... te Djokja (met afb.), door G. Vriens S.J. — De eerste Islam-apostelen op Java (een Walisonde), door H. Bastiaanse S.J.

De Banier. 11 Nov. '26. Schetsen uit het leven van Ludwig Iingwer Nommensen, den Apostel der Batakkers, door J. H. Hemmers (vervolg). Christendom en wajang, door Dr. H. Kraemer (vervolg).

Annalen van het Missiehuis te ...burg Jan. '27. Rimboe-kerstgedachten, door H. Geurtjens, missionaris te Okabo (Zuid-Nieuw-Guinea). — Op zoek naar menschen (op Frederik-Hendrik-eiland, Zuid-Nieuw-Guinea), door ... N. Verhoeven (met kaartje).

De Opbouw.

Het 15 Dec.-Nr. brengt eene artikel van Jhr. W. de Cock Buning: „Geen half werk voor Suriname", waarop, naar we vermoeden, de red. der ...ek Suriname wel nader de aandacht zal ...gen. — In zijn rubriek „Uit en over Indië" ... Mr. A. M. Joekes eene beschouwing aan „de communistische uitbarsting". Met de door de Ind. Regeering tegen de aanstichters en uitvoerders der oproerige beweging genomen of nog te nemen maatregelen kan schr. zich geheel vereenigen; doe... op de voorgenomen interneering op groote ...al zegt schr.: „Maar het zou beneden de waardigheid van een beschaafde natie zijn, menschen ... staatsdwang te verplaatsen naar een baloord, waar zij hetzij wegens malaria of om andere redenen, niet zouden kunnen leven". Verder prijst Mr. J. de van rustige kracht getuigende verklaring door de Regeering afgelegd, „waarbij voet gegeven wordt aan de voorstanders van het tegen den muur plaatsen van de opstandige elementen".

Indisch Tijdschrift van het Recht.

Afl. 11 van dl. 124 (1926, afl. 11) bevat de gebruikelijke uitvoerige rubriek Jurisprudentie en voorts het vervolg der historische beschouwing van Mr. J. Kan: Uit de geschiedenis onzer codificatie. — Verder een advies van Prof. Mr. R. D. Kollewijn aan het Bestuur der Importeursvereeniging „Batavia", naar aanleiding van het „Reglement industrieele eigendom Koloniën 1912". — Raden Soedjoko bespreekt het N.-I. Staatsbl. 1926, No. 331, hetwelk een belangrijke verandering in de Ind. handelswetgeving heeft gebracht. — Mr. B. ter Haar vestigt met een enkel woord de aandacht op de onlangs verschenen Adatrechtbundel XXVI (Maleisch gebied en Borneo). Enz.

Het Provinciaal Bestuur in Ned.-Indië.

Bij de firma J. H. de Bussy te Amsterdam is verschenen eene door den heer L. F. Dingemans, resident m. v., geschreven brochure, getiteld: Het Provinciaal Bestuur in Nederland en Nederlandsch-Indië.

Het wil ons voorkomen dat de hr. D. met deze verhandeling een zeer nuttig werk heeft verricht. Men treft in het provinciaal recht van Nederland en Ned.-Indië (momenteel alleen nog vertegenwoordigd in West-Java) verscheidene punten van verschil en overeenkomst aan, van zoodanige actueele beteekenis, dat eene eenigszins diepgaande vergelijkende beschouwing dezer materie ontegenzeggelijk gerechtvaardigd is.

Wanneer de plaatsruimte het gedoogt, hopen we in een der volgende Nrs. van het K.W. op dit geschrift nader de aandacht te vestigen.

Koloniale Studiën.

Inhoud van jaarg. 1926, afl. 5. Het technisch onderwijs in Ned.-Indië, door ir. J. C. Schook (critiek op het systeem hetwelk beoogt gelijkvormigheid van bedoeld onderwijs met dat in Nederland). — Lager landbouwonderwijs in Ned.-Indië, door A. J. Koens. (Een overzicht van hetgeen van gouvernementswege op dit gebied tot stand kwam sedert de schr. zes jaar geleden een beschouwing over hetzelfde onderwerp publiceerde). — De gouvernementsbedrijven in Nederl.-Indië, door ir. J. van der Waerden. (Uiteenzettingen van een beslist voorstander, naar aanleiding van een artikel van den ir. R. A. van Sandick in de „Ingenieur" van 3 April j.l.). — Muntzuivering op Bali en Lombok, door Dr. B. J. F. Steinmetz. (Gelijk met zoovele instellingen het geval is op het eiland Bali, is ook op het gebied van het muntwezen een toestand blijven bestaan, welke men elders vergeefs zoekt; nog steeds is daar nl. een gebrekkige Chineesche munt, de kepeng, in omloop, welke niet alleen als betaalmiddel circuleert, doch ook een belangrijke plaats inneemt in adat en volksgodsdienst). — De Bestuurshervorming, door J. Tideman. (Rede gehouden voor de Handelsvereeniging te Palembang). — De bezwaren tegen de Verpondingsbelasting, door M. van Doorninck. — Dr. Hirschfeld over het Volkscredietwezen in Ned.-Indië, door Dr. J. H. Boeke. — Ten slotte de vaste rubrieken: Gedachtenwisseling. — Economische kroniek. — Boekbespreking.

De Indische Mercuur.

No. 51 (22 Dec.). — Geschiedenis van den suikeraccijns in Nederland en de daardoor aan de suikerindustrie verleende bescherming (slot), door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Het jaarboek van het Dep. van Landbouw enz. over 1925, besproken door Dr. C. J. J. van Hall. — Alg. Verg. van Rubberplanters ter Oostkust van Sumatra. — De positie van den importhandel. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige geregelde rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een uitgebreide opgave van recente rubberliteratuur.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 21 (20 Nov.). Algemeene wenken betreffende aanschaf en onderhoud van plantenspuiten. — Plasmochine en kinabelangen. — Een nieuw middel tegen malaria. — De kapokoogst in het Bangilsche. — De Madoerees als arbeidskracht. — De groote Indische cultures en het Koloniaal Instituut, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

De Oct.-afl. bevat de volgende oorspronkelijke

bijdragen: De houtbeweging in de Zuider- en Oosterafd. van Borneo, door E. van der Laan. — De zelfkosten of kostprijs in het djatibedrijf op Java, door Z. van Doorn. — De houtvoorziening van de Inlandsche bevolking, door J. H. Becking. — Enkele opmerkingen betreffende de aanstaande reorganisatie van den Dienst van het Boschwezen, door Ch. S. Lugt. — Doel van mahonieculturen, door J. L. P. Zondag. — Overigens boekbesprekingen. — Personalia, enz.

Geologische verhandelingen.

Het 4e stuk van deel VII der geologische serie van de „Verhandelingen van het Geol.-Mijnb. Genootschap voor Nederl. en Koloniën" heeft den volgenden inhoud: Over tertiaire, foraminiferen houdende gesteenten uit Beraoe (Oost-Borneo), door L. Rutten. — A contribution to the knowledge of the geological formation of the Coppename Valley (Dutch Guyana), by E. Essed.

* * *

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 47. 20 Nov. 1926. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Overzicht van den uitvoer van enkele producten uit de Buitengewesten gedurende het eerste halfjaar van 1926 (slot). (Korte Berichten, 19 Nov. 1926).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand October 1926. Samengesteld door het Kantoor voor Chineesche Zaken. (Batavia, Drukkerij 't Kasteel van Aemstel).

Het koninklijk besluit tot wettelijke regeling van het arbeidscontract in Nederlandsch-Indië. Met een Inleiding, door Mr. G. H. C. Hart. Soerabaja, Javasuiker-Werkgeversbond. (Soerabaja—Bussum, H. van Ingen).

Iets over mode en manieren in West en Oost, door Annie Salomons (Leven en Werken. 1926, bl. 696).

Lijst der burger-officieren van Suriname, door Fred. Oudschans Dentz. (De Navorscher, 1926, bl. 231—232).

De hervorming van het landhuurstelsel in de Vorstenlanden, Voordracht van den hr. H. J. van Mook (met gedachtenwisseling). (Indisch Genootschap. Vergadering van 12 Nov. '26).

The Dusun language (Borneo), by the Rev. J. Staal (with maps). (Anthropos, Bd. XXI (1926), Heft 5—6).

Suriname.

De verwachting in ons vorig nummer uitgesproken, dat de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende de Surinaamsche begrooting voor 1927 er wel zijn zou vóór genoemd nummer verscheen, is niet uitgekomen. Wij verheugen er ons over, want dit staatsstuk zal wel het belangrijkste zijn dat in vele jaren over Suriname verschenen is. Daaruit zal n.l. moeten blijken of er ten aanzien van het regeeringsbeleid een andere weg zal worden ingeslagen, dan wel of het zal zijn voortsukkelen op den ouden weg, die gebleken is, geen uitkomst te bieden. Die telkenjare terugkomende, steeds stijgende subsidies, zijn mede oorzaak dat het Nederlandsche volk geen belangstelling voor de kolonie toont en deze beschouwt als een blijvende lastpost. De Kamer is tot 15 Februari uiteengegaan. De Minister heeft nu den tijd tot rustige overweging. Ook met betrekking tot de grenskwestie verwachten wij een ander antwoord dan het eigenaardige bescheid van den Minister van Buitenlandsche Zaken, waaruit duidelijk is gebleken, dat Jhr. van Karnebeek niet met de noodige aandacht kennis heeft genomen van de door zijn ambtgenoot van Koloniën aan de Tweede Kamer overgelegde correspondentie. Dr. Koningsberger heeft nu den tijd om kennis te nemen van hetgeen er in en buiten de Staten-Generaal over de grenskwestie is gesproken en geschreven en behoeft zich niet te bepalen tot de ontwijkende antwoorden van zijn voorganger, die nooit het rechte inzicht in deze kwestie heeft gehad. Men mag toch niet aannemen dat Minister de Graaff, tegen beter weten in, jaar op jaar de Staten-Generaal aan het lijntje heeft gehouden. Nu de Tweede Kamer kennis draagt van de tusschen de Britsche en de Nederlandsche Regeering gevoerde correspondentie, behoeft zij zich het spel van kat en muis, waarin de heer de Gr zich verkneuterde, niet langer te laten welgev Dr. Koningsberger kan zich de studie van de gr kwestie zeer vergemakkelijken door kennis te men van het artikel daarover in „De West-Indi Gids" van November 1926, onder het hoofd *Corantijn-kwestie op den goeden weg*". De daar doelde stap is door Zijne Excellentie gedaan en vertrouwen dat het niet daarbij zal blijven. Excellentie heeft zeker ook kennis genomen mededeelingen van Dr. IJzerman in de verga van het Kon. Nederl. Aardr. Genootschap fende de bevinding van de expeditie-Stahel in den waterafvoer van de Coroeni en de New welke mededeeling te vinden is in de N. R. Ct. 16 November 1926, Ochtendblad C en in het niaal Weekblad van 25 November.

* * *

Tot ons leedwezen hebben wij geen bladen Suriname ontvangen. Wij veroorloven ons daar aan *„De Telegraaf"* van 23 December het gende te ontleenen over de geldboetestraf Suriname:

„In navolging van de wetswijziging hier te la welke in meerdere gevallen de toepassing van boetestraffen heeft mogelijk gemaakt, is in name een verordening tot stand gekomen, overeenkomstige veranderingen in de strafwe ving inhoudt.

Deze onlangs in werking getreden bepalingen oogen tevens te voorkomen, dat tot geldboete oordeelden zich aan hun straf zullen weten te trekken.

Wanneer op een feit vrijheidsstraf staat en rechter gevangenisstraf voor ten hoogste drie m den of hechtenis zou opleggen, heeft deze de voegdheid om in de plaats daarvan de straf geldboete op te leggen. Is naast een vrijheids tevens geldboete bedreigd, dan kan, indien de r ter zulks gewenscht oordeelt, het maximum boete verhoogd worden met een bedrag ter ging van de vrijheidsstraf.

De maximumboete is vastgesteld op f 5000,— wanneer op het gepleegde feit niet meer dan maanden gevangenisstraf of hechtenis staat; langere vrijheidsstraffen is dit bedrag f 10.000.

Zijn gevangenisstraffen van meer dan zes ja bedreigd, dan kunnen bovenstaande bepalingen niet toegepast worden.

Opdat de veroordeelde zich niet aan de betal zal kunnen onttrekken, is verhaal van de boeten zijn goederen mogelijk gemaakt. Kan dit niet slechts ten deele geschieden, dan wordt zij ver gen cor hechtenis.

In het bijzonder met het oog op de ongunstige gevangenistoestanden in Suriname, is de nie regeling van groot belang. Ook het bezwaar, een ontslagen gevangene moeilijk weer een p kan vinden, weegt daar dubbel. En naar een an plaats of landstreek trekken is immers in deze nie voor velen niet mogelijk, vanwege de gr daaraan verbonden kosten."

* * *

Een getrouw lezer van ons weekblad, te hevige vijand van muskieten zendt ons het volg uitknipsel uit de N. R. Ct. van 4 December, verzoek het alsnog in het Koloniaal Weekblad te nemen, ter overweging van de autoriteiten Suriname, waar men den strijd tegen de mus te nog moet aanbinden in het belang van de v gezondheid:

„De gifgassenoorlog... tegen malariamuggen -larven.. Een Turksch medicus, Hulussi Musta Diarbekir is op het lumineuse denkbeeld gek voor de malaria-bestrijding een beroep te do „gifgassen". In moerassige streken en uitgest terreinen met stilstaand water zou het „ga geen moeilijkheden opleveren en een ontijdig e maken aan alle muggen en muggenlarven. Hu Mustafa bracht zijn denkbeeld ter kennis van president der Turksche republiek, Mustapha K Pascha, die de stukken in Maart 1925 door aan het gezondheidsdepartement te Konstantinopel die het denkbeeld na eenige laboratoriumpro te hebben genomen nog zoo dwaas niet vond. op het in Sept. 1925 te Angora gehouden Tur Geneeskundig Congres viel het denkbeeld in aarde.

Bovenstaande bijzonderheden zijn ontleend een voorloopige mededeeling in de Journal of Amer. Med. Association van 4 Sept. 1926, blz.

heb direct aan den Turk geschreven om nadere bijzonderheden, maar tot dusverre geen antwoord gekregen. Ondertusschen bracht de Journal of the American Medical Association van 23 October een mededeeling van Andrew Balfour, den directeur van de „London School of Hygiene and Tropical Medecine", waarin de prioriteit van de toepassing van giftgas voor de malariabestrijding werd opgeëischt voor mr. K. B. Williamson, die reeds twee jaar geleden in de Transactions van de Royal Society of Tropical Medecine and Hygiene (1924, blz. 485) een opstel publiceerde, getiteld „The use of gases and vapors for killing mosquitoes breeding in wells" en waarin een overzicht gegeven wordt van de resultaten bereikt bij de desbetreffende onderzoekingen gedurende den wereldoorlog. Williamson onderzocht een groot aantal verschillende gassen met inbegrip van chloor en chloorpicrine."
(*Geneesk. Gids*).

* * *

In een op 22 December gehouden vergadering van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor de Beneden Maas te Vlaardingen heeft Mr. Dr. A. H. A. van Gybland Oosterhof gesproken over „indrukken uit Suriname". Een overzicht van de zeer belangrijke rede vonden wij in de *N. R. Ct.* van 23 December.

De burgemeester van Zwartewaal, de heer S. da Costa, Surinamer van geboorte en die 15 jaar in Suriname districtscommissaris is geweest, bracht den spreker hulde voor diens rede.

* * *

In „*De Nederlander*" van 21 December van de hand van Mr. Dr. van Gybland Oosterhof een uitvoerige bespreking van het rapport van den heer de Cocq Buning.

* * *

Onder „*Post en Telegrafie*" vinden wij in de bladen de mededeeling dat poststukken naar Suriname moeten vermelden, of ze al dan niet per zeepost moeten verzonden worden. Dit is een fout. Sedert de laatste wijziging van de tarieven is het porto van brieven etc. naar Suriname per Colon-lijn hetzelfde als voor stukken per zeepost verzonden. Ook uit Suriname is daarop van bevoegde zijde onze aandacht gevestigd.

Wij veronderstellen dat de nieuwe tarieven niet gelden voor poststukken via St. Nazaire of via Southampton.

Curaçao.

Gelijkstelling van akten.

In ons blad van 7 October 1926 hebben wij aan de redactie van de *Amigoe di Curaçao*, die een lans brak voor de gelijkstelling der Curaçaosche L. O.-akten met de Nederlandsche, de vraag gesteld, of naar haar meening de exameneischen en examens voor die akten in Curaçao zóózeer op dezelfde hoogte stonden als die in Nederland, dat die gelijkstelling zonder meer zou kunnen worden verleend. In de *Amigoe* van 20 November l.l. vinden wij een antwoord op onze vraag, dat niet minder dan drie kleine kolommen beslaat. Wij danken de redactie voor de moeite, die zij zich heeft willen getroosten om niet alleen ons maar alle belangstellenden in te lichten.

Wij beginnen met het antwoord verkort mee te deelen. De redactie is wat meer licht gaan opsteken bij onderwijs-deskundigen. Zij meent, dat in onze vraag eenig wantrouwen te bespeuren viel omtrent de gelijkwaardigheid der Curaçaosche en Nederlandsche akten, en veronderstelt, dat dit wantrouwen zijn grond vindt in onze herinneringen, die waarschijnlijk niet later dan 1914 of 1915 dagteekenen, en vervolgt:

„Het is een bekend feit, dat sinds de komst van wijlen den Heer Meerdink als Inspecteur van het Onderwijs, het voortdurend zijn streven is geweest om de exameneischen voor alle vakken steeds hooger op te voeren, ook met de bedoeling om ter gelegener tijd met meer recht en kans op succes een gelijk K. B. van gelijkstelling uit te lokken.

Dat hooger opvoeren der exameneischen werd door den heer Meerdink c.s. zelfs in die mate in toepassing gebracht, dat door sommigen zelfs de vraag gesteld werd of hier op Curaçao niet reeds de grens der meerwaardigheid bereikt was"..

De redactie beroept zich op de in *de Curaçao-sche Courant* opgenomen schriftelijke examenopgaven, meestal gekozen uit de vragen, die voor de examens in Nederland zijn opgegeven. Dit aan de praktijk toetsende merkt het blad allereerst op, dat, wat het Duitsch betreft, in de laatste jaren zich geen enkele candidaat heeft aangemeld voor dit examen, zoodat praktische ondervinding omtrent de werkelijke eischen op die examens nauwelijks bestaat. Dat „nauwelijks" zal wel zien op de enkele candidaten, die zich „vroeger maar zelden" aanmelden. Ook de liefhebberij om de Fransche akte te behalen is op Curaçao vrij gering en dientengevolge kan over de feitelijk gestelde eischen weinig positiefs gezegd worden. De Spaansche akten van Curaçao en Nederland kunnen niet op één lijn gesteld worden, omdat in Nederland voor deze taal geen L. O. akte bestaat. En ten slotte het Engelsch:

„Over het Engelsch behoeft niet de geringste twijfel te bestaan. De examens hier in de kolonie afgelegd zijn zeker en vol gelijkwaardig met die van Holland, zoo niet de meerdere. Een duidelijk bewijs en aardige illustratie hierop... levert het bekende Tijdschrift: *De drie Talen*, jaargang 1923, bladz 29. De Redacteur van dit Tijdschrift, die bijna geregeld in Holland tot de examinatoren voor het Engelsch behoort, noemde de opgave voor dat examen hier op Curaçao afgelegd veel te moeilijk en onoordeelkundig. Doch de candidaat was er de dupe van."

Volkomen terecht merkt de redactie aan het slot op, dat wij haar geen tekort aan duidelijkheid en openhartigheid kunnen verwijten. Wanneer zij ons verzoekt uit het antwoord „de praktische conclusie" zelf te trekken, doen wij dit gaarne, en wij hopen daarbij onzerzijds even duidelijk en openhartig te zijn.

Vooraf een opmerking over de veronderstelling van de *Amigoe* omtrent onze „herinneringen", die waarschijnlijk niet later dan 1914 of 1915 zouden dagteekenen. Wij hopen, dat onze openhartigheid geen schade doet aan de opvatting omtrent de ernst, waarmee wij onze, deze gedachtenwisseling inleidende, vraag stelden, als wij verklaren, dat wij omtrent deze examens in het geheel geen bepaalde herinneringen hebben noch van vóór de genoemde jaren, noch uit dien tijd, noch van later, omdat wij met het onderwijs in Curaçao nimmer in aanraking zijn gekomen. De vraag, die wij deden, werd alleen ingegeven door belangstelling voor de zaak; zij hield zeker „eenig wantrouwen" in, of liever vrees voor een ontkennende beantwoording, gegrond op gegevens, die ieder belangstellende in Curaçao en daarbuiten ter beschikking staan, zich uitstrekkende tot 1926. Of deze vrees gerechtvaardigd was, en of zij door de mededeelingen van de *Amigoe* kan weggenomen zijn, bezien wij een volgend maal.

Opnieuw de watervoorziening.

De gouverneur heeft aan den Kolonialen Raad het volgende meegedeeld:

„Op een desbetreffende vraag van Zijne Excellentie den Minister van Koloniën, seinde ik aan Zijne Excellentie, dat er van mij geen nadere beschouwingen omtrent verwerping van het plan inzake watervoorziening te wachten waren.

Van den Minister ontving ik daarna het bericht, dat Zijne Excellentie de uitzending, voor enkele maanden, overwoog van een op dat gebied ervaren Indisch of Nederlandsch deskundige van naam.

De opdracht aan genoemden deskundige zoude strekken om, in overleg met den Ingenieur Molengraaff, de aangelegenheid opnieuw geheel in beschouwing te nemen, teneinde mij te adviseeren omtrent de te volgen gedragslijn.

Op het verzoek van den Minister om hem omgaand mijn oordeel in deze te willen seinen heb ik, na ernstige overweging, gemeend Zijne Excellentie te moeten doen weten, dat ik accoord ga met de uitzending van den door hem bedoelden deskundige, evenzeer als met een door hem, in afwachting eener definitieve beslissing, gedachte voorloopige herstelling op de ontwerp-begrooting voor 1927, der kredieten voor den mijnbouwkundigen- en watervoorzieningsdienst."

Deze brief is naar de afdeelingen verzonden.

De *Amigoe* schrijft erover:

„Jammer dat de Regeering zich niet 6 jaar geleden op dit standpunt geplaatst heeft, in plaats van een duur departement van watervoorziening en mijnbouwkundigen dienst op te richten. 't Zou heel wat kostelijken tijd en nog kostelijker centen hebben uitgespaard. En wellicht waren we reeds lang een waterleiding rijk geweest, die klinkt als een klok".

Uit den Verren Vreemde.

De gouverneur-generaal A. Varenne over zijn Indochina-politiek.

De Commissie voor Algerië en de koloniën van de Kamer van afgevaardigden, die, onder het presidium van het neger-lid dier kamer, de heer Diagne, te Parijs haar bijeenkomsten houdt, is geen lichaam dat uitvoerende macht heeft, maar 't oefent invloed uit door anderen gelegenheid te geven over brandende kwestiën inlichtingen te geven, die zoo onder de algemeene aandacht worden gebracht, alsook door met eigen verklaringen positie te nemen in geschilpunten van den dag, en daarover aan de Kamer van afgevaardigden te rapporteeren.

Door haar officieel karakter kan de commissie verklaringen vragen en afnemen van de hoogste autoriteiten en meest vooraanstaande persoonlijkheden, zoowel als van de nederigsten en eenvoudigsten in den lande.

In een zitting van 8 December werden de Minister van koloniën, Léon Perrier, en de Gouverneur-generaal van Indo-China, Alexandre Varenne, gehoord over het in den laatsten tijd in Indo-China gevolgde politieke beleid waarop van meer dan een zijde afkeurende critiek uitgeoefend was geworden.

Wij geven de hoofdzaak weer van hetgeen *La Dépêche Coloniale* van 10 December bevatte over dit, in menig opzicht interessant verhoor, dat ruim drie uren heeft geduurd.

De G. G. heeft eerst een samenvatting gegeven van hetgeen door hem volbracht is in het afgeloopen jaar. Het meerendeel der loopbanen, die totdien alleen open stonden voor Europeanen, werd toegankelijk gesteld voor jonge ingezetenen van Indo-China. Het inlandsche bestuur werd versterkt door een ruimer geregelde aanvulling en betere bezoldiging. Voor schulden is de gevangenisstraf afgeschaft, op enkele uitzonderingsgevallen na. Ten bate van den inlandschen arbeid is een inspectie ingesteld, waardoor een uitbreiding van de reglementeering en de veiligheidsstelling in het vooruitzicht is gesteld.

Op economisch gebied zijn vooral twee hervormingen doorgevoerd: wijziging van het tot nu toe toegepaste stelsel der concessies, zoodat de rechten van den staat gewaarborgd worden en de concessionarissen nauwkeurig ingelicht worden omtrent hun aanspraken en hun verplichtingen, en de instelling van het volks-landbouw-crediet, waardoor de positie van den inlandschen landbouwer moet worden versterkt.

In overeenstemming met den Minister van Koloniën heeft de G. G. de totstandkoming bevorderd van Fransche organisaties, die te waken hebben voor de Fransche belangen, en van inlandsche organisaties, die te waken hebben over de inlandsche belangen. Deze maatregel zal moeten leiden tot een hervorming van de centrale vergadering de Grand Conseil de l'Indochine, zooals hij dezen ziet, voor de helft uit Franschen voor de helft uit inboorlingen samengesteld.

De G. G. wees erop, dat hij het budget in evenwicht heeft gebracht, door 10 millioen piastres nieuwe inkomsten te vinden, die uitsluitend bestemd zijn om de militaire veiligheidsmaatregelen en de voltooiing van het programma van openbare werken te dekken.

Hij is er nu op bedacht in de eischen der verdediging van de kolonie en der hervorming van haar onderwijsstelsel te voorzien. De tegenwoordige verhoudingen in het Verre Oosten maken het Frankrijk tot plicht, een politiek van goede verstandhouding met alle buren van de kolonie te onderhouden, en vooral ook een stipte neutraliteit in acht te nemen ten opzichte van de verschillende Chineesche groepen. Maar dit neemt niet weg, dat zij, die de leiding van zaken in Indochina in handen hebben, de kolonie in staat moeten stellen om zich zelf te kunnen verdedigen wanneer dit eens noodig mocht worden. Hiertoe acht de G. G. een militaire reorganisatie noodig, door het scheppen van inlandsche reserves met een kader van subalterne officieren.

De heer Varenne ging ook rechtstreeks in op de aanvallen in den laatsten tijd op zijn beleid gericht, zoowel in de pers in Frankrijk als in die in Indochina. In de commissie voor Algerië en de koloniën heeft de heer Outrey zitting, die als een der voornaamste tegenstanders van den G. G. bekend is. Uit de conclusie, waarin de commissie haar opvatting heeft samengevat en openbaar gemaakt, zooals deze geformuleerd is na het vert[...] minister en gouverneur-generaal, kan men [...] ken dat de eindindruk een zeer gunstige [...] weest, onder voorbehoud dat de commissie [...] heel gerust gesteld schijnt door de toezegging[...] zake van de defensie, een der punten waa[...] kritiek gericht werd. De samenvatting kom[...] op neer: De Commissie verklaart zich volledi[...] gelicht betreffende de economische en p[...] situatie van de kolonie, keurt de algemeen[...] aangegeven voor het bestuur goed en ro[...] wijze waarop zij in toepassing zijn gebrac[...] den G. G. Varenne. Zij prijst zich gelukkig [...] nen vaststellen, dat de Indochina-politiek [...] is op een meer en meer vast en onverbr[...] wordende samenwerking tusschen Frankrijk [...] inheemsche bevolkingsgroepen. Anderdeels [...] tig dat de politiek van Indochina niet is los[...] ken van het groote vraagstuk van den Pa[...] van de buitenlandsche- en de koloniale [...] van Frankrijk, drukt de Commissie de wens[...] heid uit dat de actie van het gouvernement [...] ter en meer afdoende zullen worden gemaa[...]

De heer Varenne staat in de politiek [...] uitersten linkervleugel. In hetgeen hier [...] verklaringen is weer gegeven komen opmer[...] voor, die de Nederlandsche en de Indische [...] zullen aansporen volle aandacht te schenk[...] het verloop der zaken in Indochina, die in [...] dan een opzicht als proefnemingen mogen [...] Ook het feit, dat de G. G., om zijn door ver[...] wonderd, moedig, persoonlijk beleid aanne[...] te maken, een vergaande tegemoetkomende [...] sie heeft moeten doen ten opzichte van het [...] dedigbaren staat brengen van de kolonie, [...] hier ieders aandacht, nu de ontwapeningsle[...] ons land — zij 't al in ietwat getemperde [...] ook voor onzen Indischen archipel wordt [...] heven.

Vaste wereldluchtlijnen.

De luchtlijnen, die in vasten dienst ove[...] en Midden-Europa getrokken zijn, leggen re[...] dicht net over de kaart. Als de plannen to[...] dige uitvoering komen, die veel verder ov[...] en zee reiken, zullen binnenkort geregelde [...] sten door de lucht getrokken zijn ter ver[...] van alle werelddeelen. Hierbij zal voorloop[...] vliegtuig de hoofdrol vervullen, maar in [...] toekomst wordt voor het vervoer van vele pe[...] en van groote hoeveelheden te gelijk toch me[...] den bestuurbaren ballon verwacht.

Vóór den jaarovergang is de dienst Lo[...] Kaïro—Karachi geopend. De geregelde ver[...] Engeland—Egypte—Britsch-Indië is zoo een [...] dienst geworden, die begin wil zijn voor de [...] lijn verder via Singapore naar Australië en [...] Zeeland. D.i. dus dwars over Nederlandsch [...] heen, N.I. waar de vliegdienst niet te eenen [...] verzuimd wordt, maar waar men toch n[...] voorzichtig in 't klein werkt.

Den 18en December is de eerste Ha[...] Hercules, gebouwd voor de lijn naar Kaïro[...] chi, van Croydon bij Londen vertrokken, de [...] de en derde (27 Dec.) volgden. Hooge luch[...] autoriteiten, dames ook, vliegen mee. Van [...] naar 1927 door de lucht. Hierin zit welspr[...] symboliek!

Volgens de bladen is aan de luchtvaar[...] schappij, die dezen geregelden dienst in[...] heeft en onderhouden zal, een jaarlijksch s[...] van 95.000 P. St. verleend, gedurende 6 ja[...]

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Nijmegen.

NAAR AANLEIDING DER TENTOONSTEL[...]

De heer Uiterwijk heeft van de tentoons[...] goed geslaagde kieken gemaakt, die een over[...] ven van de tentoongestelde voorwerpen. [...] was de heer Uiterwijk zoo vriendelijk de [...] ter beschikking van het Bestuur te stellen. [...] die eventueel afdrukken hiervan wenschen [...] per stuk worden verzocht, hiervan opgave te [...] doen aan het Secretariaat.

PROGRAMMA 1927.

Zaterdag 15 Januari 1927, te 2.30 uur na[...] *Jaarlijksche Algemeene Vergadering* in de gro[...] van de Stadsschouwburg.

Voorloopige agenda:

1. Opening.
2. Voorlezing notulen der alg. verg. van 192[...]

Jaarverslag secretaris 1926.
Jaarverslag penningmeester 1926.
Verkiezing Bestuursleden. Aftredend zijn de H.H. Verniers van der Loeff, Luitjes en Gescher.
Benoeming commissie van verificatie.
Aanwijzing afgevaardigde ter Alg. verg. en plaatsvervangend afgevaardigde.
Rondvraag.
...ansche *dans.*
...ing met lichtbeelden van den heer *Valderpoort,* Directeur eener Inlandsche Zendingschool, over: „Sangir en de Sangireezen”.

...erdag *29 Januari 1927:* Societeitsmiddag in de ... van de Stadsschouwburg, waar o.a. de *wajang* ...nd zal worden.

...ruari: economische lezing.

...rt: Prof. L. v. Vuuren, Hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, over: „Nederlandsch-Indië en ...ciaal-cultureele beteekenis”, met lichtbeelden en ...

...il: historische lezing (indien de kas dit nog toe-...

... Bestuur grijpt deze gelegenheid nogmaals aan, ...en aan te sporen, nieuwe leden te werven. Zeven ...brachten reeds elf nieuwe leden aan! Hoe meer ... hoe uitgebreider programma.

De Secretaris,
...v. d. Berghstraat 74. GESCHER.

Afdeeling Twente.

VOORDRACHT VAN DEN HEER HANSMA.

17 December j.l. werd in de Gehoorzaal van de ...niversiteit te Enschede een lezing met lichtbeel-... ...houden door den heer J. J. Hansma, adjunct-...ur van den Keuringsdienst van Waren aldaar, ...t onderwerp: „Herinneringen aan mijn verblijf ... Kraton te Solo”.

... en regen waren waarschijnlijk oorzaak, dat de ... niet zoo groot was, als werd verwacht. En dit ... betreuren, want deze lezing had een groot audito-...verdiend, zoowel voor de moeite, die de spreker ...troost had, als voor het vele interessante, dat wij ...en en te zien kregen. Van het begin tot het einde ... de heer Hansma ons door zijn onderhoudende en ...estige voordracht, en toen de spreker eindigde, ...mand gelooven, dat het reeds kwart voor elf was. ...heer Hansma is tal van jaren apotheker in den ... geweest en in die functie was hij in de gelegen-... ...en schat van gegevens te verzamelen. Hij kon dan ... dezen avond slechts hier en daar een greep doen ... zeer omvangrijke stof, waarbij veel met mooie ...plaatjes werd toegelicht.

...woorden van dank, door onzen voorzitter, den heer ... D. Ruys, aan spreker voor zijn boeiende causerie ...cht, vertolkten de gevoelens van alle aanwezigen ... hopen, dat de heer Hansma er voor te vinden zal ... zijn overige materiaal ons nog zoo'n hoogst ...wekkenden avond te bezorgen.

De Secretaris.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

ZENDINGSBUREAU OEGSTGEEST.

Daar de Zending allen gezindten de sympathie heeft van het Bestuur, zoo wordt aan de lezers gaarne bekend gemaakt — wellicht ten overvloede — dat thans de zeven samenwerkende zendingscorporaties gedurende eenige maanden alle krachten inspannen om de voor dit jaar benoodigde gelden voor haren arbeid, bijeen te brengen. Indien dat werk niet wordt gesteund zal men voor een tekort komen te staan. Gaarne willen wij onze leden aansporen een bijdrage voor het goede doel af te zonderen. (Postgiro Oegstgeest 6074; Postgiro Rotterdam 10659).

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

Mr. P. C. Pauwels, Adm. Ambtenaar b. h. Binnenl. Bestuur, Willem van Outshoornstraat 67 te 's-Gravenhage.
W. D. J. Marchant, Leeraar M. O., Parkweg 276, Voorburg.
G. J. Streuding, Onderwijzer 2e kl. b. h. O. E. L. O., Beatrysstraat 16b, Rotterdam.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

J. C. Buur, Politieopziener i. d. res. Semarang, Breedstraat te Enkhuizen.
J. A. Thysse, Havenmeester 2e kl. te Amboina, 2e Const. Huygensstraat 74, Amsterdam.
A. F. van den Heuvel tot Beichlingen, gezegd Bartolotti Rijnders, Ingenieur 2e kl. b. d. S.S. en Tramwegen, p. a. Ned.-Ind. Handelsbank, 's-Gravenhage.
Mevr. J. Sweep, geb. Kommer, Onderwijzeres 3e kl. b. h. O. E. L. O., p. a. Ned. Ind. Handelsbank, 's-Gravenhage.
H. Wolbring, Gediplomeerd gezaghebber b. h. Binnenlandsch Bestuur, Poste restante, Haarlem.
L. C. Bouman, Onderwijzer der 1ste kl. b. h. O. E. L. O., 1e Scheepvaarstraat 15, Hoek van Holland.
P. L. Weersma, Ambtenaar m. d. rang en titel van ged. gezaghebber b. h. Binnenl. Bestuur, tijdelijk afd. secretaris te Amboina, p. a. Hotel Vignon, Rue Vignon 23, Paris.
L. J. M. Kalmthout, Adj.-accountant 1e kl. b. d. Gouvernements Accountantsd., Raadhuislaan, Abcoude.

MET PENSIOEN:

C. M. de Vries, Leeraar aan de Hendrikschool te Paramaribo (gepens. Surinaamsch ambtenaar), Zuiderzeestraat 28, Utrecht.
Mej. L. J. van Stipriaan Luïscius, Onderwijzeres 1e kl. b. h. O. E. L. O., Zwolscheweg 29, Apeldoorn.
Mej. P. J. Keuchenius, Onderwijzeres b. d. Normaalschool v. Inl. hulponderwijzeressen te Tondano, Koninginnelaan 36, Rijswijk (Z.-H.)
Ds. W. B. Ommekes, Predikant b. d. Hervormde Gemeente te Paramaribo (Surinaamsch ambtenaar), Hendrik van Viandestraat 36, Amersfoort.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Mutatiestaat van 21 tot 28 December.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
...Riel, Oud-Majoor N.-I. L., Rotterdam, Saftleven...straat 30B. f 5.—	Administrateur Oost en West.
...van de Velde, Oegstgeest, Koninginnelaan. f 5.— (...Leiden)	Eigen aanmelding.
...Spier en Co., Expediteurs, Nijmegen, Arend ...Tuinstraat 20. f 5.— ...Reuter, Nijmegen, Eversweg 4. f 5.—	Bestuur Afdeeling Nijmegen.
...M. Banens, Nijmegen, Pater Brugmanstr. 47. f 5.—	Mevrouw P. Th. Röder-Westenecker te Nijmegen.
...Fanoy, Controleur 1st kl. B.B., Den Haag, Gouds...laan 88. f 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.

Nieuwe Begunstigers:

...Wijk, Apeldoorn, Soerensche weg 122. f 1.—	Mejuffrouw M. v. d. Burg te Apeldoorn.

Afschrijven:

...van Delden, Henriëtte Hoeve, Wolfheeze (Gld.) (...d. Arnhem).
...uw C. C. Bakker-Vermeer, Amsterdam, Jacob Cats...de 33.
W. Muurling, p/a. Bataafsche Petroleum Mij., Weltevreden (overleden).

Adresveranderingen:

...Wessel, van: Leiden, Groenhovenstraat 15, naar: ..., Turfkade 11. f 5.—
...W. Fernandes, van: Groningen, Wassenbergh...straat 7, naar: Den Haag, Conradkade 37. f 5.—
...van de Stadt, oud-Adm. v. Fir. W.-I., van: Scheveningen, Gevers Deynootweg 7, naar: Den Haag, Restaurant Lanen, Laan van Meerdervoort 324.
...G. C. E. Soeters-v. d. Heuvel, Den Haag, van: ...kenstraat 80 naar: Alexander Gogelweg 65 (Zorg...park).
A. C. W. Lionarons, Dirigeerend Off. v. Gezondheid, van: Den Haag, naar: Weltevreden, p.a. Plaatsbureau.
Ir. H. Menalda van Schouwenburg, Ingenieur v. d. Landsgebouwen, van: Nijmegen, Batavierweg 41, naar: Weltevreden, Departement B.O.W.
L. C. F. Polderman, Oud O.-I. Hoofdambtenaar, Lausanne, van: Pension Belmont, Avenue de Jurigoz 6, naar: Pension „Villa Orient”, Avenue d'Ouchy 12.
K. Ch. van Haastert, Assistent-Resident, Den Haag, van: Groot Hertoginnelaan 223 naar: Cederstraat 70.

Vereeniging „OOST en WEST".
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen ...

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-... of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied ... personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat ... 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland ... toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan ... 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten ... aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheden verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de ... J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de ... MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN,
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeer...

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den oofdver egenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.